R. P. D. ANTONINI

DIANA

PANORMITANI

CLERICI REGULARIS, EPISCOPORUM

Examinatoris in Urbe, & Sancti Officii Regni Siciliæ Consultoris,

COORDINATI,

SEU OMNIUM

RESOLUTIONUM MORALIUM,

Ejus ipsissimis verbis ad propria loca, & Materias,

PER V. P. MARTINUM DE ALCOLEA

Monachum Carthusiensem ex Regali Cœnobio de Paulari, fideliter dispositarum,

TOMUS SECUNDUS.

EDITIO NOVISSIMA, CUI DE NOVO ACCESSIT TOMUS DECIMUS, *veluti totius Operis Summa, ad faciliorem Studiosorum Theologiæ Moralis usum, accommodata.*

VENETIIS, MDCCXXVIII.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

SYLLABUS TRACTATUUM HUJUS TOMI SECUNDI.

LICENTIA.

NOs Frater Joannes Prior Carthusiæ, ac totius Ordinis Carthusiensis Minister Generalis, concedimus facultatem V. P. D. Martino de Alcolea, Monacho Carthusiæ de Paulari, Professo, tradendi Typographo Dianam Coordinatum, seu Resolutiones Morales Reverendi Patris Antonini Dianæ, ad propria loca per eum distributas, & in plures Tomos digestas, ut typis mandentur, ac in lucem edantur, si ita videbitur iis, ad quos ea cura spectat ex sacro Concilio Tridentino, Pontificiisque ac regiis Decretis. Dummodo id fiat absque expensis, & gravamine Domus, ac disciplinæ nostræ regularis detrimento. Datum Carthusiæ sub Chirographo Sigillo nostro 16. Maii 1658.

Fr. JOANNES *Prior Carthusiæ.*

INDEX

I N D E X

TRACTATUUM, ET RESOLUTIONUM

Hujus Tomi Secundi.

Ultimus numerus paginam indicat.

TRACTATUS PRIMUS.

De celebratione Missarum juxta Decreta Urbani VIII. Et in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento; atque de omnibus Ritibus occurrentibus antea, & postea, & in ipsamet Missarum celebratione. pag. 1.

applicare pro primo offerente stipendium, quem Deus scit futurum primum, *Ex part. 2. tr. 14. resol. 15. p. 20.*

50 An detur aliquis casus in quo Sacerdoti liceat Missas celebrare anticipatè. *Ex p. 2. tractat. 14. resol. 16. ibid.*

51 An Sacerdos qui præterita die applicavit Missam pro Petro, & nihil postea celebrando Missam de applicatione sacrificii cogitavit: quod est quærere, an Sacerdos in Missa actualiter, vel virtualiter debeat applicare sacrificium pro eo qui dedit stipendium, *Ex p. 2. tr. 14. res. 47. ibid.*

52 An requiratur intentio saltem virtualiter in eodem tempore Missæ ad applicandum fructum sacrificii, cui præbuit stipendium, *Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. res. 65. p. 21.*

53 An Sacerdos post consecrationem possit applicare fructum sacrificii Missæ, pro quo stipendium acceperat, si antea non applicaverat, Et hoc procedit ex illa quæstione, an actio sacrificii Missæ essentialiter consistat tantùm in consecratione utriusq; speciei? Et docetur multos Doctores tenere in sumptione Eucharistiæ totam essentiam sacrificii Missæ consistere. *Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 2. r. 27. ibid.*

54 An si Sacerdos Regularis applicet Missas contra intentionem Superioris, valeat talis applicatio, Et notatur, quod si Sacerdos Regularis non faceret ullam applicationem Missè, licèt Prælatus illam Missam applicaret, non haberet dicta Prælati applicatio ullum effectum, *Ex p. 2. tract. 14. res. 72. pag. 21.*

55 An Missa Conventualis possit applicari, Et alii duo casus proponuntur, Primus, quod Capellanus, quando licitè, & ex honestate potest vacare à celebratione Missæ impositæ, in tali casu possit celebrare Missam non pro stipe, quod est clarum, sed pro charitate in sui utilitatem, vel Parentum, aut amicorum. Idem intellige, si Prælatus mihi quotidie celebrare præcipiat in genere. Secundus, quod si Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum ægrotaret per duos menses, non tenetur per alium celebrare, nec ipse factus sanus relictas Missas dicere. *Ex part. 5. tractat. 13. & Miscel. 1. res. 51. pag. 22.*

56 An Parochus teneatur celebrare pro suis ovibus, & quoties, & an teneatur illis aliquas Missas applicare, Et quid si adsit consuetudo in contrarium, Et an hæc consuetudo obliget sub mortali, quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiæ, vel ex præcepto Episcopi, *Ex part. 2. tractat. 14. res. 26. pag. 22.*

57 An Parochus in illis diebus, in quibus tenetur Missam celebrare, ut populus eam audiat, possit pro ea manualem eleemosynam recipere, *Ex part. 4. tractat. 4. & Miscel. resol. 232. ibid.*

58 An Sacerdos simplex nullo impedimento detentus peccet mortaliter non celebrando, modò communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus, Et docetur simplicem Sacerdotem ter, aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in Natali Domini die, Resurrectionis, & Pentecostes, minimè peccati mortalis reum esse. *Ex part. 2. tractat. 14. res. 19. ibid.*

59 An Capellanus ægrotans per aliquos dies teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare, *Ex part. 2. tractat. 14. resolut. 27. ibid.*

60 An Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, si per mensem sit infirmus, teneatur pro illo tempore Missas compensare, *Ex p. 4. tr. 4. & Misc. res. 238. p. 23.*

61 An Sacerdos obligatus quotidie celebrare, possit ex causa majoris honestatis unam Missam in hebdomada omittere, Et an aliquando non solùm unam, sed alteram Missam possit talis Sacerdos ex causa honestatis relinquere, Et cursim notatur, quod in tali die non potest Sacerdos Missam pro alio celebrare, & accipere ab illo stipendium. Et asseritur ex aliqua congruente necessitate posse Capellanum per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi validè conjuncto, ad specialem gratiam Dei obtinendam. *Ex part. 2. tractat. 14. res. 28. ibid.*

62 An in obligatione celebrandi detur parvitas materiæ, Et an ex aliqua ingruente necessitate liceat Capellano ad Missam quotidie obligato, aliquando per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valdè conjuncto, ad specialem gratiam Dei obtinendam, non verò pro alio in utroque casu, à quo stipendium recipiat, *Ex part. 5. tract. 5. resol. 23. ibid.*

63 An Sacerdos obligatus quotidie celebrare, possit semel in hebdomada omittere Sacrificium, etiamsi institutio dirigatur ad locum, & celebrare pro alio, accepto stipendio, Et docetur talem Capellanum posse quater, aut septies per annum celebrare pro seipso, vel sibi valdè conjuncto, patre, matre, & benefactore. *Ex part. 10. tract. 14. & Miscel. 4. res. 39. aliàs 37. ibid.*

64 An Cappellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, possit in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis Sacrificium applicare, Et notatur primò, quod Sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in die Nativitatis Domini pro eo celebrare, sed tantùm unam, & alias duas potest sibi applicare. Secundò quod nullus Sacerdos, nec etiam Parochus tenetur de præcepto tres Missas in die Nativitatis Domini dicere, cùm ad id nullo jure obligetur, sed tantum de consilio. Tertiò, quòd, Sacerdos Missæ quotidianæ addictus possit in die omnium defunctorum non pro Institutore capellaniæ, sed pro aliquo particulari defuncto Missam applicare. Et quæritur, an intentio Ecclesiæ sit, ut Sacerdotes in illa die omnium defunctorum non pro particularibus defunctis, sed generaliter pro omnibus defunctis offerant omnes Sacrificium, *ex part. 4. & Misc. res. 86. pag. 24.*

65 An Sacerdos, qui simplici beneficio cum onere Missarum gaudet, possit pro hoc munere idoneum substitutum deputare, Et cursim notatur, quod si in institutione Capellaniæ expresse disponatur, ut Capellanus per seipsum celebret, tunc per alium substitutum satisfacere non potest. *ex part. 4. tr. 4. & Misc. res. 87. p. 24.*

66 An Episcopus possit compellere Capellanum, ut per seipsum celebret, si in fundatione positum fuit, quod Capellani celebrent, Et notatur, quod tunc taliter Beneficiatus, vel Capellanus possit cogi ad Presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quòd debeat actu esse Sacerdos, & per seipsum servire in beneficio. Etiamque advertitur, Capellaniam non esse Sacerdotalem, nec actu, nec aptitudine, sed in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas, & ita potest providere simplici Clerico annorum 14. *p. 2. tr. 14. res. 18. ibid.*

67 An Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio, vel ex fundatione Capellaniæ debet dicere Missam de B. Virgine, de Spiritu Sancto, vel de Requiem, possit illis diebus dicere Missam currentem in Missali præscriptam, *ex part. 2. tr. 14. res. 31. ibid.*

68 An Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus Sancti, Beatæ Virginis, vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam in illa die currentem, peccet mortaliter, *ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. res. 62. p. 25.*

69 An Sacerdos possit dicere Missam Assumptionis, Nativitatis &c. Beatæ Virginis, quando dicta Missa à laicis exigitur, *ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. res. 101. ibid.*

70 An sit dicenda Missa Assumptionis, Nativitatis, &c. Beatæ Virginis extra dies dictarum Festivitatum, *ex p. 4. tract. 4. & Misc. res. 39. ibid.*

71 An Sacerdos possit dicere Missam aliquam de Passione, quæ in hebdomada Sancta recitatur, si illa à laicis cum eleemosyna petatur, Et an verò pro Missa de Passione longa, & magna, Sacerdos satisfaciat, si dicat Missam de Festo etiam semiduplici, aut infra octavam, vel dicenda sit Missa de Passione votiva in fine Missalis posita, Idem est dicendum de petente Missam de Spiritu Sancto, de SS. Trinitate, ac SS. Corporis Christi, non quæ eo tempore habentur, dicendæ sunt, sed votivæ assignatæ in fine Missalis. *ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. res. 102. p. 21.*

72 An quis pro Missis hebdomadæ Sanctæ possit dicere Missas votivas, Et an pro Missa longa de Passione satis impleat Sacerdos, si celebret de Festo, etiam semiduplici, aut infra octavam, Et an ex declaratione Congregationis Rituum prohibeatur dicere Missas votivas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempè infra octavam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum in hebdomada majori, in Vigiliis nativitatis Domini, & Pétecostes, Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret in Missis Quatuor temporum, vel Sequentiam in Festis, aut pro his Missas alias diceret, Et docetur omittentem ex industria Sequentiam Defunctorum in eorum Missis in die 2. Novembris, in die obitus, in anniversariis, &c. peccare tantùm venialiter. Et quid si omittantur *Gloria*, *Credo*, vel *tres Orationes*, *Hanc igitur*, & *communicantes*, quæ in Festivitatibus Paschatis, Ascensionis, Nativitatis, &c. dici solent, Et quid dicendum est, si Sacerdos omitteret scienter in Canone pauciora verba, aut preces, verbi gratia ab illis, *Nobis quoque peccatoribus*, usque ad *Per Christum Dominum nostrum?* vel aliquid duplici *Memento*; cum clausula ei annexa, an semper sit lethale, *ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. res. 53. pag. 26.*

73 An in feria V. hebdomadæ sanctæ possint Sacerdotes Missam privatam dicere in aliquo Oratorio, etiam post dictam Missam solemnem, Et alia curiosa circa celebrationem Missæ hujus diei, & Sabbathi sancti invenies in textu hujus Resolutionis, maximè si in dictis in diebus incidat festum Annunciationis, vel alterius Sancti solemnis. *ex part. 11. tract. & Misc. 5. res. 32. p. 26.*

est

est ratio, si Sacerdos unam Missam vellet celebrare in die. *Ex part. 2. tr. 14. ref. 39. p. 39.*

98 An Sacerdos in Nativitate Domini possit tres Missas ante auroram celebrare; *Ex p. 2. tr. 14. ref. 35. ibid.*

99 An in nocte Nativitatis Domini Missæ tres dici possint ante auroram; Et author à quadam impugnationes defenditur, quod nimis gratum erit Lectoribus. Et docetur non esse peccatum mortale asserendum, nisi adsit veritas clara, & præceptum clarum. Et adducitur, quod ex principiis intrinsecis, vel extrinsecis: & hæc duo etiam unum sine altero facere opinionem probabilem. *Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. resol. 58. aliàs 57. ibid.*

100 An saltem Parochus in die Nativitatis Domini teneatur tres Missas celebrare? Et an nullus alius Sacerdos in illa die teneatur tres Missas dicere? Et notatur, in nocte Nativitatis Domini posse ante auroram Sacerdotes celebrare omnes tres Missas. Etiamque cursim advertitur, quod Religiosi, quibus ex privilegio licet una hora ante diem celebrare, possint duabus horis, & dimidia, imò & uno quadrante ante ortum Solis celebrare? *Ex part. 4. tractat. 4 & Miscel. resolut. 236. pag. 41.*

101 Sacerdos in qua hora possit incipere Missam; Et infertur Religiosos, quibus ex privilegio concessum est per horam ante diem celebrare, posse etiam per tres horas ante ortum Solis, Missas dicere. Et quæritur etiam an Regulares possint illico post Matutinum, aut post duas horas mediæ noctis Missas celebrare etiam media nocte; *Ex part. 2. tractat. 14. resolut. 33. ibid.*

102 An Regulares, qui inter se habent communicationem privilegiorum, possint transacta media nocte, post duas horas celebrare Missam; Et difficultas est, an Regulares hodie possint uti privilegio concesso ab Alexandro VI. super hoc, vel sit revocatum per Concilium Tridentinum, & Bullam S. Pii V. *Ex part. 10. tractat. 12. & Miscel. 2. resolut. 25. ibid.*

103 Dato, & concesso, dictum privilegium Alexandri VI. fuisse revocatum à Concilio Trident. an hodie Regulares possint saltem ex privilegio S. Pii V. concesso post Tridentinum celebrare Missam tribus horis ante ortum Solis; Et quid post meridiem: an, inquam, etiam infra duas horas post meridiem; imò usque ad tres horas celebrare possint; Et notatur non solùm Sacerdotes Regulares, sed etiam quoscumque posse statim, & illico post mediam noctem celebrare ad dandum Viaticum ægroto extremè laboranti: & si sint jejunii, possint ad tres horas post meridiem celebrare ad dandum viaticum ægroto moribundo. Et an in his casibus sit necessaria licentia Episcopi, si adsit; Et notatur non esse peccatum mortale celebrare Missam usque ad horam nonam; *Ex part. 10. tractat. 12. & Misc. 2. resolut. 26. pag. 42.*

104 Sacerdos in qua hora possit finire Missam; Et notatur cursim, Sacerdotem festo die ratione itineris impeditum posse Missam incipere una hora post meridiem. Etiamque docetur, quod Religiosi ex suis privilegiis possunt celebrare usque ad Nonam inclusivè, id est usque ad tres horas post meridiem. *Ex part. 2. tract. 4. resol. 34. pag. 43.*

105 An Sacerdos paulò post meridiem possit dicere Missam; *Ex p. 4. tr. 4. & Misc. ref. 105. pag. 43.*

106 An quis licitè possit dicere Missam usque ad primam horam post meridiem; Et non est dubitandum, quod ratione itineris possit Missa celebrari ad primam horam post meridiem: & in solemni festo, quando Officium finitur ad horam secundam, an in ea possit Missa inchoari, ut populus, vel pars populi audiat in illa hora Missam. *Ex part. 5. tractat. 13. & Miscel. 1. resolut. 7. ibid.*

107 An in prohibitione celebrandi post meridiem detur parvitas materiæ. *Ex p. 5. tr. 5. ref. 58. ibid.*

108 An possit Sacerdos incipere Missam una hora integra post meridiem sine privilegio, & causa; Et notatur, posse aliquando differri Missam usque ad horam nonam; & primò hoc facere possunt Religiosi, non tamen absolutè, sed ratione itineris, vel ex alia justa causa. Secundò an in funere Regis, aut Principis possit Missa incipi ante meridiem, & protrahi usque ad Vesperam, vel Nonam, vel quartam horam post meridiem; & quando Episcopus sacros celebrat Ordines, tunc enim licitum est incipere Missam post Vesperas, aut Nonam, si actus Ordinis ante meridiem cœptus est, eademque ratio est in Sabbatho Sancto. Tertiò ratione itineris, aut alterius necessitatis, an possit inchoari Missa à quolibet Sacerdotes una hora post meridiem. Et tandem quæritur, an si Sacerdos in casu sibi concesso celebraret duas, vel tres horas post meridiem, & aliquis audiret talem Missam, an iste satisfaceret præcepto de audienda Missa in die festo; Ex quo quis potest deducere quoddam absurdum, sed absolvitur; videlicet, an quis posset satisfacere præcepto audiendi Missam pro die Dominica, si in ipsa Dominica audiret Missam, quæ in Capella Papali dicitur ante mediam noctem, quando dies Natalis Domini incidit in feria secunda; *Ex part. 10. tractat. 12. & Miscel. 2. resolut. 22. ibid.*

109 An Regulares possint vigore privilegiorum celebrare ex justa causa usque ad horam Nonam inclusivè; Et in textu hujus Resolutionis assignantur aliquæ causæ justæ pro hoc faciendo; Sed quæritur, an dicta privilegia per Concilium Tridentinum sess. 22. sint revocata; *Ex part. 10. tract. 15. & Misc. 5. resol. 27. pag. 44.*

110 An Regulares possint dicere Missam usque ad horam Nonam; Et quid de alio privilegio Leonis X. dicendi Missam statim post mediam noctem; *Ex part. 11. tract. 2. & Misc. 2. resolut. 2. pag. 45.*

111 Quomodo tempus mediæ noctis in præceptis Ecclesiasticis sumendum sit; Quod facit pro jejunio naturali circa Missæ celebrationem. *Ex part. 7. tractat. 11. & Miscel. 2. resolut. 15. pag. 46.*

112 An si sonuerit unum horologium, possit quis comedere in media nocte, donec aliud sonuerit, & die sequenti celebrare, vel communicare; Et notatur, quod si tantùm est unum horologium, ubi cœpit sonare duodecima hora, si aliquis biberit, licet quando sonaret ultimus pulsus desiisset bibere, non poterit die sequenti celebrare, aut communicare. Ex quo infertur, quod qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsum horæ duodecimæ noctis, tenetur in continenti de ore eiicere buccellam, si die sequenti velit Missam celebrare, vel Eucharistiam sumere. Si tamen masticat buccellam de materia carnis, & die sequens sit jejunii, non tenetur illam eiicere, etiam sub veniali. *Ex p. 3. tract. 4. ref. 36. ibid.*

113 An si diversa sint horologia, & unum sonuerit horam mediæ noctis, aliud verò non, possit qui tunc bibit, vel comedit Missam dicere; vel communicare sequenti die; *Ex p. 4. tr. 3. ref. 19. pag. 46.*

114 An si quis comedat, vel bibat usque ad ultimum ictum horologii designantis horam mediæ noctis, possit die sequenti celebrare, vel communicare; Et an qui post pulsum primum horæ quadrantis, ubi solent pulsare ante horas, seu pulsus majores, in media nocte biberet, aut comederet, possit celebrare, aut communionem sumere; *Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. ref. 34. pag. 47.*

115 An Sacerdos, qui nocte misit ad raucedinem faucium leniendam saccharum in os paulatim deglutiendum, si illud duraverit post mediam noctem, & dubitet, an aliquas partes illius in stomachum trajecerit, possit Missam celebrare; Et an reliquiæ cibi, etiamsi deglutiantur post mediam noctem, non impediant communionem, aut celebrationem; *Ex p. 3. tr. 14. ref. 51. pag. 47.*

116 An cùm quis cubitum iret, ori saccharum imposuit, & nescit postea, an ante mediam noctem liquefactum fuerit, possit adhuc Missam dicere, aut Eucharistiam sumere; Ex quo deducitur, quid est sentiendum, si reliquiæ cibi deglutiantur post mediam noctem, an impediant celebrationem Missæ, vel Eucharistiam sumere? *Ex part. 6. tractat. 7. & Miscel. 2. resolut. 15. ibid.*

117 An si quis ante cubitum apponeret in os aliquid ad paulatim liquefaciendum propter distillationem capitis, vel faucium raucedinem, si duret post mediam noctem, censeatur die sequenti jejunus, ita ut possit Missam celebrare, aut communicare; Ex quo infertur, an qui casu trajecit aliquid reliquiarum in dentibus ex cibo cœnæ præcedentis relictarum, censeatur jejunium frangere pro communione, vel Missæ celebratione? *Ex part. 7. tractat. 12. & Miscel. 3. resolut. 10. aliàs 8. pagin. 48.*

118 Utrùm Sacerdos, qui manè solet deglutire aliquid ex propriis unguibus, vel papyri, &c. possit celebrare Missam; Ex quo deducitur mulierem terram, aut simile comedentem, sive illam comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi; sive comedat ut colorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ, non posse post istorum sumptionem sumere Eucharistiam; *Ex part. 2. tract. 14. resol. 52. pagin. 48.*

119 An si quis mane deglutiat chartam, ceram, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, possit celebrare, aut sacram Eucharistiam sumere; *Ex part. 3. tractat. 4. ref. 38. ibid.*

120 An sumptio tabachi in folio, pulvere, & fumo impediat celebrationem Missæ, & communionem; Et infertur, quod si quis per nares aliquantulum aquæ, vel similia sumat, non frangit jejunium naturale. Et an si quid per modum respirationis attrahit, quod possit nutrire, verbi gratia vaporem aliqualem, etiam in quantitate quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem; an, inquam, hoc impediat celebrationem Missæ, aut Eucharistiam sumere; Et quid si granum aliquod parvum quis inops sumeret ad masticandum pro confortatione capitis sine intentione comedendi, si casu in stomachum descenderet. Et an si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, vel aliquid

de

additur, quod præter peccatum mortale, nulla tamen pœnam suspensionis, vel interdicti ipso jure incurrunt hujusmodi violatores; *Ex part. 1. tractat. 4. & Miscel. resolut. 2. ibid.*

143 An Sacerdos Missam novam celebrans possit se in medio Altaris ad populum vertere, & oblationes ab ipso sponte factas accipere; Et notatur, quod tamen non debet circuire Ecclesiam. *Ex p. 2. tract. 14. res. 50. pag. 58.*

144 An usus Missarum siccarum sit licitus? Et docetur, quod in Ecclesia Regularium relinquere Missas cantatas diebus festivis non est peccatum mortale. Et quæritur, an Episcopus in aliena Diœcesi possit celebrare Missam solemnem cum paramentis Pontificalibus? *Ex part. 11. tract. 6. & Misc. 6. resol. 23. ibid.*

145 An Sacerdos celebrans Missam cum voluntaria distractione peccet mortaliter? Sed major difficultas est, si Sacerdos cum voluntaria distractione recitat Canonem. Et an Sacerdos Religiosus possit extra Conventum Missas dicere, quas tenetur solvere ipsemet Conventus, & postea in ipso conventu resarcire? *Ex p. 11. tract. 7. resolut. 11. p. 59.*

146 An de missa sit argumentandum, ac de Horarum Canonicarum recitatione; *Ex part. 11. tractat. 1. & Miscel. 1. resolut. 10. pagin. 60.*

147 An prosit sacrificium Missæ, si applicetur à Sacerdote pro anima existente in Purgatorio: quam vult Deus? Et in §. ultimo hujus Resolutionis alii multi, & diversi casus breviter adducuntur pro explicatione sacrificii, &c. *Ex p. 1. tr. 6. Miscel. 6. res. 39. p. 61.*

148 An si Sacerdos applicet Missam existenti in peccato mortali, sacrificium illud reponatur in thesauro Ecclesiæ, cum non prosit Sacerdoti quoad satisfactionem ex opere operato; Et an si Sacerdos obliviscatur applicare alteri Missam, illius fructus redeat ad ipsum; Et notatur, quod cùm celebratur Missa pro anima Purgatorii, non solùm applicandam esse illi satisfactionem, sed etiam impetrationem? *Ex part. 11. tract. 6. & Misc. 6. resol. 40. p. 61.*

149 An Sacerdos celebrans in peccato mortali peccet tripliciter, nempè quia indignè consecret, indignè, offert, & indignè sumat Corpus? Et an saltem peccet duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum; Et an etiam Sacerdos celebrans in peccato mortali committat duo peccata, unum videlicet quia celebrat in peccato, alterum quia omisit confessionem illius peccati; & ideò Sacerdos qui celebrat Missam in peccato, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quamplurimis dispensavit, an unum tantùm peccatum commiserit; *Ex part. 2. tractat. 14. resolut. 24. pagin. 62.*

150 An Sacerdos peccet speciali peccato sacrilegii, si non solùm sumat Eucharistiam in peccato mortali, sed eam etiam in peccato mortali retinet antequam species sacramentales corrumpantur; Et hæc Resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistiæ continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet; Ex quibus concluditur, an Sacerdos si accipiat Eucharistiam in peccato mortali, sive statim post communionem peccaverit, teneatur sub obligatione novi peccati mortalis ad contritionem, vel confessionem procurandam antequam species corrumpantur; Idem est de obligatione laici quoad conterendum, non verò confitendum; *Ex part. 11 tract. 7. & Miscel. 7. pagin. 63.*

151 An Sacerdos in peccato mortali celebrans, si antequam species sacramentales corrumpantur, eliciat actum contritionis, recipiat gratiam ex opere operato Eucharistiæ; Et utrum solius Baptismi proprium, ut ejus effectus redeat; vel an hoc etiam commune sit saltem aliis Sacramentis characterem imprimentibus? Et an Sacerdos recipiens unam partem Hostiæ in peccato recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet, per contritionem in gratia constituatur; Et an si Eucharistia poneretur in stomachum hominis miraculosè, sine eo, quod intraret per manducationem, adhuc causet gratiam. Et quid quando per respirationem non voluntariè, sed casu, per nares, vel per os quis attraxisset in stomachum parum fragmenti particulæ consecratæ; *Ex part. 11. tract. 7. & Miscel. 7. resol. 48. pagin. 63.*

152 An Sacerdos excommunicatus celebrans committat duplex peccatum, sciens se teneri vinculo peccati, & censuræ; Et an iste Sacerdos, neque ut duo peccata, neque ut circumstantiam aggravantem ejusmodi circumstantias confiteri teneatur; *Ex part. 2. tract. 14. res. 22. pag. 65.*

153 An Sacrificium Missæ remittat peccata venialia ex opere operato; Et an sit satis probabile Sacramentalia remittere peccata venialia; *Ex part. 3. tractat. 4. resolut. 39. pagin. 65.*

154 An ita strictè requiratur lumen accensum in Missæ Sacrificio, ut sine eo nunquam Sacrificare liceat: imò additur; quod si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquenda sit Missa, etiamsi necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo; Et an sit peccatum mortale lampadem accensam ante Sacramentum non conservari? Et an si solùm per dimidiam horam, aut aliquid amplius sine lumine existeret Eucharistia, peccatum grave committatur; Et quid si per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesiæ Sacrario sine lumine esset? Et an sit præceptum, ut ante Eucharistiam in Templis semper lumen ardeat, Et docetur, quod extat præceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras? Ex causa tamen illud etiam omitti potest, ut cùm ad ægrotum longè distantem defertur, nec commodè cum lumine fieri potest; *Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. res. 33. aliàs 34. ibid.*

155 An Sacerdos in necessitate celebrans cum uno lumine olei vel adipis, peccet mortaliter; Et cursim notatur, quod celebrare unica candela ceræ ex causa necessitatis, est tantùm peccatum veniale; Et advertitur Sacerdotem neque peccare mortaliter, si celebret Missam, in Altari, in quo Imago crucis non existit; *Ex part. 2. tractat. 14. res. 45. ibid.*

156 Utrùm Sacerdos in casu necessitatis, secluso etiam scandalo, possit celebrare cum lumine olei; Et an ob causam, non tamen gravem valdè, celebrari possit cum uno cereo, vel igne ardente in oleo, aut sebo, modo scandalum absit? *Ex part. 2. tract. 14. resol. 67. pag. 66.*

157 An si Minister extinguat candelam à parte Epistolæ ante finitum Evangelium S. Joannis, peccet venialiter; Et infertur nullum esse peccatum celebrare extra necessitatem cum uno lumine, vel ad summum esse tantùm peccatum veniale. Et cursim docetur preces pro præparatione Missæ non esse dicendas ante Missam de Requiem, eo quòd omitti debent, quia Psalmi habent Gloria Patri, quidquid solemnitatis; & suavitatis habent. Et an in prædictis Missis de Requiem omitti debeant oscula crucis in amictu, stola & manipulo induendis, tum quia prohibentur in Missa solemni, tum quia non osculatur Sacerdos librum in in Missa defunctorum, nec Minister osculatur ampullas, quas celebranti porrigit; *Ex part. 10. tractat. 12. & Miscel. 2. res. 20. ibid.*

158 An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam sine Ministro, ne careat Missa in die festo, vel pro dando moribundo viaticum, aut quid aliud simile; *Ex p. 2. tract. 14. res. 43. ibid.*

159 An possit excusari consuetudo celebrandi Missam absque Ministro, ut in Germaniæ locis; Et supponitur jure Ecclestico necessarium esse Ministrum in celebratione Missæ præter Sacerdotem. Et notatur licitum esse Sacerdoti celebrare sine Ministro ad dandum Viaticum infirmo. Idem dicendum est, ne careat ipse Sacerdos, aut populus Missa in die festo. Et an Sacerdos possit Missam jam cœptam cum Ministro, prosequi sine illo, quando Minister abiit, & expectatus non venit; Et an in casibus necessitatis, in quibus licitum est sine Ministro celebrare, etiamsi adsit fœmina, quæ possit ministrare, potiùs sit sine Ministro celebrandum, quàm utendo fœminæ ministerio: etiam in casu, quo vir nesciat respondere, sciat aut ministrare, non potest fœmina respondere, & vir ministrare; *Ex p. 10. tract. 15. & Miscel. 5. res. 26. ibid.*

160 An Sacerdos in casu necessitatis possit fœminam in responsione ministram adhibere in celebratione Missarum; *Ex part. 2. tr 14. res. 44. p. 67.*

161 An Sacerdos celebrans Missam, si alium non habeat, possit uti Ministro excommunicato non denunciato; Et quid in gravi necessitate, si talis sit excommunicatus denunciatus, & vitandus; *Ex part. 5. tractat. 9. resolut. 91. ibid.*

162 An Sacerdos peccet mortaliter, si in aliquo loco, ubi non adest Missale, celebraret Missam; Et an Sacerdos quibus debilis est facultas vivendi, si memoria careant, possint dicere Missam sine Missali; *Ex part. 2. tractat. 14. resolut 46. ibid.*

163 An Sacerdos utens Missali Romano possit celebrare juxta Ritum receptum in loco, per quem transit, etiamsi discrepet à Romano, tam in Ecclesia sæculari, quàm Regulari? *Ex part. 3. tractat. 4. & Miscel. resolut. 95. ibid.*

164 An Sacerdos in celebrando non observans Rubricas Missalis, peccet mortaliter; Et quid si unam, vel alteram Rubricam non observaret, aut si in rebus substantialibus Sacrificii deliquerit; *Ex part. 2. tractat. 14. resolut. 55. pagin. 68.*

165 An sit peccatum veniale dicere Missam, & manus non abluere; Et quid est sentiendum de manuum lotione post Missam?

Et

præscripta, detur parvitas materiæ? Idem est omissione illarum rerum quæ in officio Missæ dicenda, & recitanda ordinantur in Missali. Undè excusatur à mortali Sacerdos, qui omisit recitare graduale post Epistolam? *Ex part. 5. tract. 5. res.63.pag.75.*

186 An in omissione aliquarum rerum, quæ dicuntur, vel aguntur in Missa, detur parvitas materiæ? Et an peccet mortaliter voluntariè omittens *Gloria*, vel *Credo*, vel commemorationem aliquam? Et quid de omittente in Canone alicujus Sancti, vel tempore Paschali ea, que interponuntur in *Communicantes*, aut in actione *Hanc igitur oblationem*, &c. Et an si paulò post quis recordetur, non debeat repetere, quia moraliter non contingit hæc fieri sine aliqua interturbatione, & incommoditate? Et notatur, quod non sit nisi veniale, & quandoque nullum peccatum cæremonias aliquas, quæ inter principales non adnumerantur, sine contemptu prætermittere; verbi gratia, omittere crucem aliquam, manuum elevationem, pectoris tunsionem, &c. Et an peccet mortaliter Sacerdos celebrans solemniter, qui Epistolam, vel Evangelium, quòd à Ministro cantatur, non legit? *Ex par. 5. tract.5.res.45.pag.76.*

187 An Sacerdos, qui omittit in Missa voluntariè *Credo*, seu *Gloria*, peccet mortaliter? Et quid si omittatur in Canone nomen alicujus Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in *Communicantes*, aut in actione, *Hanc igitur oblationem*? *Ex part. 2. tractatu 14. resolut. 59. pagin. 76.*

188 An peccet Sacerdos qui in Missa solemni non recitat, sed tantùm audit *Gloria*, *Credo*, *Epistolam*, *Evangelium*, & *Prophetias*, quæ in Hebdomada majori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab aliis recitantur, aut canuntur? Et an Sacerdos in Missa mortuorum, quando dicenda est Sequentia *Dies iræ*, &c. si illam voluntariè omittat, peccet mortaliter? Et notatur, quod Rubricæ Missalis non sunt præceptivæ, sed directivæ. *Ex part.9.tract.6. & Miscell. 1. resol. 19.ibid.*

189 An Sacerdos in Missa majori peccet, si non legat submissa voce Epistolam, & Evangelium, postea à Subdiacono, & Diacono canendum? *Ex part. 2. tractatu 14. resolut.42.ibid.*

190 An Sacerdos in Missa solemni teneatur recitare submissa voce Epistolam, & Evangelium? *Ex par. 5.tract.13.& Misc. 1. resol.95.ibid.*

191 An qui secluso scandalo, & contemptu in Missa relinqueret Epistolam, vel Evangelium, peccaret mortaliter? Et quid dicendum est de *Gloria*, vel *Credo*, si omittantur in Missa? Et notatur non esse peccatum mortale relinquere *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, quæ interponi solent in Festis Nativitatis, Resurrectionis, & Pentecostes. Et an teneatur Sacerdos illa repetere, si ex inconsideratione illa omitteret? Et adducitur Regula generalis, quod in Missa nihil est repetendum, nisi probabiliter quis dubitet, se aliquid essentiale omisisse. Imò nisi quando certò dubitat, eo quòd non sufficiat quodcumque dubium? *Ex par.10.tract.15.Miscell.5.resolut.42.pag.77.*

192 An Sacerdos qui ommitteret in Canone Missa, verbi gratia sex, aut octo nomina Sanctorum, excusaretur à peccato mortali ratione parvitatis materiæ? Et cursim docetur, quod si in consecratione Calicis omittatur ea pars, *Novi & æterni Testamenti*; vel si quis inter Latinos latinè celebrans formam consecrationis Græco, vel Hispano sermone conciperet, an sit mortale, vel tantùm veniale? Et quid si in Missa Epistola, Evangelium, aut Offertorium scienter omitterentur an, sit peccatum mortale? Et quid si omitteretur *Gloria*, vel *Credo*, aut tres, primæ Orationes? Et infertur, quod si omittatur in Baptismo magna pars cæremoniarum, quas Ecclesia præscribit, an sit peccatum mortale? *Ex part. 10. tract. 10. & Miscell. 6. resolut.37. aliàs 36.pag. 78.*

193 An Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missæ ponuntur, peccet mortaliter? *Ex p.2.tract.14.res.49.ibid.*

194 An Sacerdos Regularis peccet mortaliter, si in Canone Missæ pro nomine Episcopi ponat nomen Generalis suæ Religionis? Et an in Collectis Missæ nullus Sacerdos possit aliquid addere sub pœna peccati mortalis, præter Orationem solitam pro Rege, & ejus prole, & exerciti? *Ex par.2.tract. 14.res.40.ibid.*

195 Aliqua curiosa circa Ritus in ordine ad celebrationem Missæ observantur. Primò an Sacerdos, dum lavat manus, debeat recitare totum Psalmum cum *Gloria Patri*, in cornu Epistolæ? Secundò notatur, quod Generalis, & Provincialis Regularium, dum Missam cantant, possint sedere ad partem Evangelii, sicut facit Episcopus præcisè loquendo de sessione, quia Prælati Abbates Regulares in eodem loco sedent: cæteri verò celebrantes sedere debent ad cornu Epistolæ. Tertiò obiter advertitur Sacerdotem sine stola, & cotta transferendo Pyxidem, in qua custoditur Eucharistiæ Sacramentum ad aliud Altare; non peccare mortaliter, sed solùm venialiter; etiamsi hoc faciat coram aliquibus videntibus. Ex quo infertur, quod laicus etiam in peccato mortali existens, hoc Sacramentum tangens, vel in casu necessitatis deferens illud ad infirmum, non peccat mortaliter. Quartò etiam obiter quæritur, quid sit modus commuuicandi; & pro modo, & in exemplum adducuntur aliqui casus. Tandem interrogatur, an Orationes septem Psalmorum Pœnitentialium à Sacerdote in fine Litaniarum dicendæ sint genuflexo, aut stante? Idem est, quando in Choro recitantur Litaniæ in diebus Rogationum, quod stantes recitandæ sunt Orationes? *Ex par. 10.tract.13.& Misc. 3.resol.34.pag.78.*

196 Duo casus curiosi circa materiam Eucharistiæ. Primus, an succus elicitus ex uvis passis sit in Sacramento Eucharistiæ materia consecrabilis, in quo fama est consecrare Ægyptios? Secundus, an Hostiæ rubeæ, quibus literæ aliquando obsignantur, sint materia Sacramenti Eucharistiæ? Et an panis ex lacte, vel aqua artificiali rosacea, oleo, butyro, ovis, saccharo, vel aliquo alio liquore prædominante sufficiat ad consecrationem; Et cursim dicetur vinum nimis decoctum non esse materiam consecrabilem? *Ex par.7. tract.12. & Miscell. 3. res.8. aliàs 6.pag 79.*

197 An massa panis coagmentata cum aqua maris validè consecretur? Et quid de jusculo quod vulgo dicitur *Pan cotto*? Et quid dicendum, si farina triticea coagmentetur, & subigatur aqua rosacea; Idem est de qualibet alia aqua ex floribus, aut herbis distillata. Et quid si parva quantitas admisceatur aquæ naturalis; Et an mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit consecrabilis; Et cursim advertitur, quod mustum est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit postea materia sufficiens consecrationis Sanguinis. Et infertur, quod Baptismus collatus cum aqua maris est validus; *Ex part. 9. tract. 9. & Miscell. 4. resolut. 59. aliàs 58. pag.80.*

198 An panis ex amylo, seu amido sit materia apta Sacramenti Eucharistiæ; Et adducitur modus faciendi Hostias in Sardinia; *Ex part. 10. tract. 16. & Miscell. 6. resolut. 39. aliàs 38. pag. 80.*

199 An offa panis in vino sit materia utriusque, vel alterius consecrationis; Et pro firmanda doctrina hujus quæstionis, quæ tota est subtilis, curiosa, & docta, aliqua alia objiciuntur, verbi gratia, quod vinum congelatum potest consecrari, quamvis non sit proximè potabile, nisi priùs liquefiat: & quod mustum in uvis inclusum non est materia consecrabilis, quia succus inclusus in ipsis acinis nondum ex illis expressus, non est propriè demonstrabilis, &c. Et notatur particulas appositas in Tabernaculo non esse consecrabiles. Et an si Hostiæ in clauso Calice contineantur, non sit de consecratione earum dubitandum; Et quid si in aliqua arca magna, eaque clausa pauculæ contineantur Hostiæ, aut cantarus vini reservetur, an valeat super his consecratio; *Ex part. 9. tract. 9. & Miscell. 3.res.66.aliàs 65.pag 81.*

200 An consecrare in musto absque necessitate sit tantùm peccatum veniale? Et an sit necessitas sufficiens celebrandi in musto absque peccato, si non adsit vinum in die festo, ita ut auditio Missæ omitteretur? Idem dicendum est pro adimplendo præcepto annuæ communionis, & à fortiori in articulo mortis pro dando infirmis Viatico. Et asseritur consuetudinem introductam in aliquas Ecclesias consecrandi in musto in certo quodam anni die esse omninò corrigendam, ut hæc consuetudo observatur in Lusitania in Ecclesia majori Bracharæ. Et docetur succum ex uva non perfectè matura esse consecrabilem; secus autem ex uva acerba. Item succum ex uvis passis elicitum esse materiam consecrabilem. *Ex par. 10.tract.11.& Miscell.1.res.37.pag.82.*

201 An in Germaniis, vel aliis locis validè consecret Sacerdos in vino paulò ante congelato in Calice? Ex quo infertur, quod in aqua congelata non potest fieri validè Baptismus. Et notatur, quod graviter peccaret, qui in vino congelato consecraret. Et advertitur, quod si vinum consecratum congeletur, non desinere esse Christum sub speciebus: & ideò minimè aliud vinum consecrandum est, sed debet liquefieri, & sumi. Et an sit peccatum mortale in vino, quod in Hispania vocatur *Hippocrassum*, & in vino aqua misto, & in alio vino vulgo dicto *agua pie*, consecrare; vel sint tamen materia sufficiens, & consecrabilis? *Ex part. 3. tract. 6. & Miscell. 2. res. 200. pag.82.*

202 An Sacerdos consecrando vinum congelatum peccet mortaliter? Ex quo infertur peccare Ministrum utentem materia dubia, vel forma dubia, omittendo certam, etiamsi sequatur opinionem de veritate, & sufficientia probabilem,

aut

223 An si quis in omnibus tribus Missis dici solitis successivè, & immediatè in die Nativitatis Domini reliquerit particulam *enim*, in Consecratione Corporis, vel Sanguinis, peccaret mortaliter; Et supponitur omittentem in consecratione particulam *enim*, in cæteris diebus & Missis non peccare mortaliter, secluso scandalo & contemptu, Sed quid est dicendum, si prædictæ tres Missæ in die Nativitatis Domini non dicantur successivè, & immediatè una post alteram, sed prima dicatur post mediam noctem, altera in aurora, & tertia tempore solito, an in isto casu, si celebrans Sacerdos omitteret in consecratione in prædictis tribus Missis particulam *enim*, peccet mortaliter; Idem est dicendum, si in prædictis casibus in qualibet Missa diei Nativitatis Domini Sacerdos omitteret in Canone tria nomina alicujus Sancti. *Ex part.* 10. *tract.* 16. & *Miscelan.* 6. *resolution.* 32. *aliàs* 31. *ibid.*

224 An in forma consecrationis Eucharistiæ, si deseratur verbum *est*, dicendo *Hoc corpus meum*, valida sit consecratio. Et an gravissimè peccet, qui ipsum verbum *est*, non exprimeret, Et docetur in forma consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi esse de substantia ipsius formæ, ac de necessitate Sacramenti verbum *est*, nec posse substitui aliud verbum, v. g. *fiat*, *convertatur*, loco illius. Et quid est sentiendum de assertione novatorum asserentium satis esse ad consecrationem verba ista, *accipite*, & *manducate hoc Corpus meum*, & *bibite hunc Sanguinem meum*? *Ex part.* 10. *tract.* 16. & *Miscel.* 6. *resolut.* 35. *aliàs* 34. *pag.* 93

225 An sit valida consecratio, si Sacerdos loco illorum verborum, *Hoc est Corpus meum*, dicat, *Hoc corpus est meum*, vel *meum est hoc corpus*; Et de aliis variationibus verborum consecrationis agitur. Et notatur non esse peccatum mortale deserere ex forma consecrationis particulam *enim*, dummodo non efficiatur ex contemptu, secus autem si omitteretur aliqua ex particulis essentialibus, in quo casu notatur non solùm adesse peccatum mortale contra præceptum Ecclesiæ in materia Religionis, sed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam consecrationis, &c. *part.* 5. *tractat.* 14. & *Miscel.* 2. 22 *res.*. 78. *p.* 94

226 An si Sacerdos loco verborum consecrationis, *Hoc est Corpus meum*, diceret, *Hæc est enim caro mea*, conficeret Sacramentum; *Ex part.* 5. *tract.* 14. & *Misc.* 2. *resol.* 76. *p.* 95.

227 An si Sacerdos loco illorum verborum, *Hoc est Corpus meum*. dicat, *Hic est Corpus meum*, validè consecraret? Et de aliis multis mutationibus verborum consecrationis agitur. *Ex part.* 5. *tract.* 14. & *Miscel.* 2. *res.* 77. *ibid.*

228 An si Sacerdos habeat intentionem consecrandi tantùm panem, & non vinum, remaneat adhuc panis consecratus? Et infertur, quod si Sacerdos vellet consecrare, & non tamen efficere Sacrificium, ita ut voluntas non offerendi Sacrificium prævaleret, & esset magis efficax, an tunc nihil prorsus efficeret, *Ex part.* 10. *tractat.* 16. & *Miscel.* 6. *resolut.* 62. *pag.* 95

229 An missa, in qua Sacerdos consecravit panem absque vino, sit verè, & propriè Sacrificium, Et an ex dicta Missa possit Sacerdos accipere consuetum stipendium. Et an præceptum consecrandi in utraque specie sit divinum, vel tantùm Ecclesiasticum, Et cursim deducitur, posse Papam dispensare, & de facto dispensasse, ut sacrificium Missæ in sola specie panis absque vino fieret. *Ex part.* 10. *tractat.* 16. & *Miscelan.* 6. *resol.* 63. *pag.* 97

230 Quidam Sacerdos consecravit sanguinem non consecrata Hostia, postea pœnitentia ductus vult illam consecrare; quæritur, an debeat consecrare etiam aliud vinum, Et quid, si Sacerdos post consecrationem utriusque speciei advertat Hostiam non esse ex legitima materia, sed ex hordeo, vel corrupta materia; an, inquam, in tali casu sit repetenda consecratio utriusque speciei, Et an si ante consecrationem Hostiæ, & vini agnoscat Hostiam non esse triticeam, vel esse corruptam, quid est faciendum, Et cursim docetur, quod si Sacerdos existens in Altari recordetur se non esse jejunum, possit pergere, licet id advertat ante consecrationem. Et an quando defectus in utriusque consecratione accidisset, & panis, aut vinum sumptum jam esset, non debeat in alia materia consecratio suppleri ex eo, quod jam Sacerdos jejunus non esset, & quia tunc revera non fuit factum, nec perfectum, nec imperfectum Sacrificium, sed totum fuit fictum; Sed adverte, obsecro, quid est faciendum, quando nondum fractum est jejunium, si tunc fortasse ex defectu intentionis, vel formæ neutram speciem Sacerdos consecravit; tenebitur ne Sacerdos secretè iterare, & consecrare, antequam sumat species non consecratas, ne perseveret in inchoata fictione non sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod verum Sacramentum non est, Et an detur ratio veri Sacrificii, si prius consecretur vinum, deinde panis; Et utrum, si post consecrationem panis Sacerdoti immineret periculum vitæ, teneatur vinum consecrare, ne inchoatum, & imperfectum remaneat Sacrificium, *Ex part.* 10. *tract.* 12. & *Miscel.* 2. *resolut.* 13. *pag.* 98.

231 An si in Pyxide continente plures particulas consecratas misceatur aliqua non consecrata, possit validè Sacerdos illam consecrare, si non dignoscitur? Et quid si misceatur una gutta vini non consecrati cum vino jam consecrato? Vel an Sacerdos licitè, & validè possit consecrare sub conditione omnes particulas, ut non maneat mista consecratis illa alia non consecrata? Idem dicendum est de gutta vini infusa in Calice jam consecrato. Et an Sacerdos possit consecrare dimidiam partem Hostiæ, designans quam partem vellet consecrare? Et an si Sacerdos in Sacristia dixit velle consecrare Pyxidem cum particulis, & postea Sacrista, ipso non vidente, dum legeret Evangelium, apposuit Pyxidem in Altari in cornu Epistolæ; an, inquam, illæ particulæ dicendæ sint consecratæ, licèt Sacerdos de illis in consecratione Hostiæ non meminerit? *Ex part.* 9. *tract.* 8. & *Miscell.* 3. *res.* 65. *aliàs.* 64. *pag.* 98

232 An Sacerdos post consecrationem particularum possit illas ponere in Tabernaculo, vel extra Aram, aut dare alteri Sacerdoti Pyxidem, ut illas alio in Altari populo distribuat? Et an possit admitti, quod ante sumptionem Calicis detur aliis communio? *Ex part.* 5. *tractat.* 13. & *Miscell.* 1. *res.* 72. *pagina* 100

233 An toto tempore Missæ debeant particulæ consecratæ manere super Aram? Et cursim docetur, an sufficiat, ut prædictæ particulæ sint super Aram, quando consecrantur, vel debeant esse in manibus Sacerdotis illas consecrantis? Et brevissimè asseritur, posse Sacerdotem ex ipsa Hostia majori dare partem aliquam volenti communicare, & ex minoribus sibi sumere? *Ex part.* 10. *tractat.* 15. & *Miscel.* 5. *resolution* 41. *ibid.*

234 An Sacerdos celebrans possit in aliquo casu Hostiam a se consecratam reponere in Sacrario, & ex illo particulam ex præconsecratis ab alio assumere? Et quidam Parochus nullam habens majorem Hostiam, veritus populi scandalum aliquod, aut murmur, dum minorem Hostiam consecrasset, in elevatione Sacramenti ostentavit alteram quandam majorem Hostiam, quæ asservabatur in Pyxide, ut exponeretur in die solemni populo: quæritur, an ille prudenter hoc fecerit, vel quid facere debuerit? *Ex part.* 5. *tr.* 13. & *Misc.* 1. *resol.* 96. *pag.* 101

235 An Sacerdos, sumpto jam corpore, si videt consecrasse Calicem per inconsiderationem cum sola aqua, debeat non solùm vinum apponere, sed de novo consecrare aliam Hostiam, incipiendo ab illis verbis, *Qui pridie quàm pateretur?* Vel an sufficiat in tali casu statim vinum apponere, & incipere ab illis verbis, *Simili modo*? Et an hoc intelligatur casu, quo Sacerdos celebraret publicè, non autem secretò? Et an Sacerdos peccet mortaliter, si cui fortasse hoc accideret, ut inopinato casu turbatus non susciperet, nec consecraret vinum? Et docetur Rubricas Missalis esse doctrinales, & non inducere præceptum? *Ex part.* 2. *tractat.* 14. *resolut.* 70. *pag.* 102

236 An Sacerdos, qui per errorem consecravit solum panem, si non possit postea sine sui nota, & populi turbatione consecrare Sanguinem, sit ei licitum in Sacrificium pergere sine vini consecratione? Et an Sacerdos excusetur à mortali peccato, si propter inconsiderationem naturalem, vel perturbationem Sacrificium in simili eventu non perficiat; quod & de similibus eventibus dicendum est? & est diligenter notandum, quia hujusmodi perturbatio, etiam in viris doctis accidit? *Ex part.* 10. *tract.* 12. & *Miscel.* 2. *res.* 14. *ib.*

237 Quid facere debeat Sacerdos, qui perficit Sacrificium inceptum ab alio, si dubitetur: Hostiam usse consecratam? Et an in tali casu debeat solùm incipere à consecratione, cæteris omissis? *Ex part.* 10. *tractat* 12. & *Miscellan.* 2. *resolut.* 12 *pag.* 102

238 An si Sacerdos moriatur post consecrationem, si adsit alius Sacerdos, teneatur sub peccato mortali perficere Sacrificium? Et in tali casu, an hoc facere debeat Sacerdos, etiamsi non sit jejunus, aut si excommunicatus, aut irregularis? Et quid in tali casu est faciendum, si quando Sacerdos moritur, vel infirmatur, jam consecraverat utramque speciem; & quid quando tantum consecraverat unam speciem? Et quid est agendum si constet Sacerdotem esse mortuum in Missa, & non constat, in qua parte Missæ mortuus fuerit? Et advertitur in prædictis casibus, quod si nullus inveniri potest Sacerdos, non esse licitum laico Sanguinem, aut Hostiam sumere; unde Hostia conservanda est in Pyxide, & Calix in Sacrario Etsi vini

Nunc autem sequuntur omnes aliæ difficultates, & quæstiones pertinentes etiam ad hunc *Tract.* 1. *de celebrat. Missar. hujus tomi* 2. quæ mixtæ, vel dispersæ sunt, aut author obiter tangit in reliquis aliis Tomis, Tractatibus, & Resolutionibus, ut ita facilius, & expeditiùs pateat aditus ad omnes difficultates, & quæstiones hujus totius operis.

intentio sit triplex, habitualis, virtualis, & actualis, quæritur quænam sit sufficiens ad validè consecrandum in Sacrificio Missæ? Et an in verbis formæ hujus consecrationis detur parvitas materiæ; Et quid, si in fine verborum consecrationis quis non proferat M, valdè distinctè, & illud T? Et an in verborum consecrationis interruptione detur parvitas materiæ? Et an in conjunctione materiæ, & formæ hujus consecrationis detur parvitas materiæ; Et an cùm Sacerdos, dum celebrat, tria præstet, primò quidem consecrat; secundò ministrat sibi ipsi; tertiò suscipit Sacramentum, tamen hoc non obstante, si est in peccato mortali, unum tantùm peccatum committat. Et an qui Missam celebrat cùm excommunicatione minori, peccet mortaliter, vel saltem venialiter; Et an solus Baptismus, & Pœnitentia, vel etiam sumptio Eucharistiæ, & alia Sacramenta conferant gratiam, recedente fictione? Ex p. 2. tr. 17. ex resol. 32. & ex p. 5. tr. 5. res. 39. 40. & 41. & in tr. 7. & ex res. 4. §. *Non desinam*, & in p. 10. tr. 16. ex res. 28. aliàs 27. in p. 3. tr. 4. ex res. 56. & in p. 5. tr. 13. ex res. 30 Quæ nunc invenientur *in tom. 1. tr. 9. de Baptismo*, r. 1. 4. 5. 6. 18. 11. 14. & 24.

Quam intentationem debeant habere Sacerdotes noviter ordinati, quando cum Episcopo in Missarum solemniis concelebrant; Et an Sacerdos, si dum ordinatur, intelligat jam verba consecrationis à socio prolata esse, teneatur ipse non proferre ulterius verba consecrationis. Ex p. 3. tr. 4. ex res. 50. & in p. 5. tr. 14. ex res. 82. Quæ hic sunt infrà *in tract. 5. de Sacram. Ordinis*, res. 20 & 21.

An liceat in Sacrificio Missæ uti Ministro, materia, & forma probabili opinione, relicta certa? Ex p. 9. tractat. 7. ex res. 59. Quæ nunc invenietur *in to. 8. tr. 1. de opinione probabili*, res. 5.

An Sacerdos metu mortis possit conficere Eucharistiam in materia dubia, verbi gratia cum vino congelato, vel cum pane ex spelta confecto; vel celebrare Missam sine Altari, aut Calice consecrato, aut sine vestibus sacris, & lumine, &c. Et quid, si non adsit metus mortis in prædictis casibus? &c. Et an sit peccatum scandali redimere vexationem injustam Sacerdotis, qui non vult celebrare Missam in die festo, nisi pecuniis alliciatur, pro audienda Missa in prædicto die festo? Ex p. 3. tr. 6. ex res. 48. §. *Et tandem*, & in p. 5. tr. 7. ex res. 16. Quæ hic reperientur *in tom. 7. tr. 5. de scandalo*, res. 76. & 4.

An licitum sit metu mortis celebrare sine vestibus, & aquæ mistione; vel verba consecrationis sine intentione proferre? aut ministrare Hostiam non consecratam pro consecrata, &c. Et an Sacerdos, si in celebratione Missæ proferat formam panis, & vini super materiam legitimam absque intentione, si postea intentionem adhibeat, nihil efficiat? Ex p. 3. tr. 6. ex res. 83. & in p. 10. tr. 13. ex res. 20. Quæ hic sunt infrà *in tr. 6. de matr.* res. 136. & 100.

An sit peccatum proferre verba consecrationis sine vero pane, & sine vero vino? Et an si quis haberet concubitum cùm vestibus sacris, istæ pollu erentur, & deberet Sacerdos hanc circumstantiam, in confessione aperire? Et an in tali casu debeant vestes sacræ iterùm benedici? Et an, si Sacerdos in Missa Eucharistiam ab aliis consecratam in peccato mortali multis ministrat, debeat hanc circumstantiam in confessione explicare? Ex p. 10. tr. 11. ex res. 12. & in tr. 12. ex res. 55. aliàs 54. & in p. 1. tract. 7. ex res. 41. Quæ nunc invenietur *in tom. 1. tr. 7. de circumstantiis*, res. 74. 82. & 40.

An ordinatus, prævalente virili sexu, & si posteà fœmineus prævaleat, & defacto proferat verba consecrationis panis, & vini suprà debitam materiam, validè consecret? Et an incurrat irregularitatem, qui sine Ordine requisito celebrat Missam, Ex part. 10. tractat. 13. ex resolut. 36. & in tract. 11. ex resol. 21. Quæ hic reperientur *in tom. 5. tr. 5. de Irregularitate*, res. 61. & 24.

An degradatus, si de facto celebret, conficiat verum Christi Corpus; Ex p. 9. tr. 4. ex res. 29. Quæ hic est *in tom. 5. tr. 2. de Percussione Clerici*, res. 38.

An Pontifex possit dispensare, ut consecratio Eucharistiæ efficiatur sub una tantùm specie? Et an præceptum consecrandi Eucharistiam sub utraque specie sit divinum, aut humanum; Et an Pontifex possit in aliquo casu facultatem præbere, ut plures Sacerdotes conficiant Eucharistiam; Et an Pontifex possit dispensare, ut Sacerdos celebret non jejunus; Et an Pontifex possit dispensare, ut aqua vino non misceatur; Et an necessitas miscendi aquam vino consecrando proveniat ex præcepto divino, aut Ecclesiastico? Et an permittendus sit Armenis mos consecrandi in solo vino, sicut Græcis in fermentato; Et an sit falsum, Innocentium VIII. dispensasse, ut aliquæ nationes consecrarent sub specie tantùm panis, & id concessisse Norvegis; Et an Pontifex quotannis dispenset cùm Cardinali celebraturo in nocte Nativitatis Domini, ut possit non jejunus celebrare; vel an pro illa nocte in ejus Capella Pontifex anticipet diem naturalem, Et an Cardinalis sumens in Missa Papali Nativitatis Domini Eucharistiam è manu Pontificis, possit anteà dicere saltem duas Missas; Idem est dicendum de Canonico Basilicæ Divi Petri, qui in die Nativitatis Domini cantat Evangelium, & sumit Eucharistiam à Sacerdote celebrante. Et an Pontifex, qui propter tremorem manus dexteræ non potest elevare Calicem, nec frangere Hostiam, possit secum dispensare super his Ritibus, & cæremoniis; Et an habeat justam causam dispensandi super hoc; Et an ad id teneatur; Et quæritur, & discutitur, an fractio, & mixtio Hostiæ pertineat ad essentiam Sacrificii; Et an Pontifex cùm aliis possit dispensare super dictis Ritibus? Et advertitur, Carthusienses non elevare sacrum Calicem pro conservatione suarum cæremoniarum. Et an sit obligatio celebrandi Missam saltem ter, vel quater in anno ex præcepto divino? Ex part. 8. tract. 1. ex res. 23. 44. 89. 22. & 87. & ex p. 12. tract. 3. ex res. 3 Quæ nunc invenientur *in tom. 3. tr. 1. de potestate Pontificis*, resolut. 47. 48. 55. 46. 54. & 102.

An Cardinales gaudeant privilegio in itinere celebrandi, vel sibi faciendi celebrare ante auroram, & post meridiem? Et supponitur Episcopus hoc gaudere privilegio, Et quæritur, quibus privilegiis gaudent Cardinales quoad celebrationem Missæ in eorum Capellis? Et firmatur, quòd Feria sexta Parasceves nemini licitum est sacrificare ob prohibitionem factam ab Innocentio I. Et deducitur, an officium illius diei fieri solitum à Sacerdote, extracto Sacramento è sepulchro sit verè Sacrificium, & Missa dici possit? Et discutitur, an consumptio Eucharistiæ in Sacrificio Missæ pertineat ad essentiam Sacrificii Missæ, vel sit tantùm pars illius integralis? Et quæritur, an Cardinales tempore conclavis inciderent in excommunicationem, si aliis diebus præter Feriam sextam Parasceves omitterent solitam Missam, & procederent ad scrutinium? Et an Cardinalis tempore conclavis irretitus censura possit ante obtentam absolutionem ad vitandum scandalum celebrare? Idem est de Hæretico, & de Sacerdote, qui alium Sacerdotem interfecit, & ne se prodat, & crimen ejus fiat manifestum, celebrat. Et an in supradictis casibus, si tales non possint excitari ad perfectam contritionem, teneantur alia peccata, & etiam hæc reservata confiteri, & absolvere Confessor illos de illis directè, & de istis reservatis indirectè? Ex p. 5. tract. 2. ex res. 77. & ex p. 6. tract. 8. res. 40. & in p. 12. tr. 2. ex resol. 18. 30 31. & 32. Quæ hic sunt *in tom. 9. tract. 7. de Cardinalibus*, res. 48. 49. 111. 123. 124. & 125.

An Episcopus in aliena Diœcesi possit celebrare in Pontificalibus cum Baculo, & Mitra absque licentia Ordinarii; Idem est dicendum de locis exemptis intra propriam Diœcesim. Et notatur, quòd, quando Pontifex concedit Sacerdotibus certæ Religionis, ut certo die dicant Missam de aliquo Sancto Beatificato, non possunt facere Octavam, nec in illa dicere Missam de dicto Sancto Beatificato. Ex part. 3. tract. 6. ex res. 36. & in tr. 5. ex res. 9. Quæ nunc invenietur *in tom. 3. tr. 3. de potestate Episc.* res. 77. & 90.

An Episcopus suspensus à Pontificalibus incurrat irregularitatem, si Missam celebret cum apparatu Episcopali; Ex p. 4. tr. 2. ex resol 92. Quæ hic reperietur *in tom. 5. tract. 5. de Irregularitate*, res. 17.

An suspensus ab Officio confirmandi, & ordinandi, non ideò suspensus censeatur ab Officio consecrandi? Et an suspensus ab administratione Sacramentorum, non suspendatur à celebratione Missarum; Et an interdictus à Sacro faciendo possit Ordines majores conferre, alio celebrante; Et an Sacerdos, qui in ordinatione tetigit Calicem, & non Patenam, possit pro Missis dicendis accipere stipendium consuetum, nisi denuo sub conditione ordinetur; Et an Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter frequenter canentes Epistolam, & Evangelium in peccato mortali; Et quid si longo tempore tales actus in peccato mortali exerceant, vel in aliquo speciali, & gravi peccato existant; Et an Acolyti, qui solemniter cereos ferunt in peccato mortali, peccent mortaliter? Et an Concionatores prædicantes in peccato mortali, peccent mortaliter, etiamsi peccatum sit occultum; Ex p. 5. tr. 10. ex res. 6. 86. aliàs 87. & in p. 10. tr. 16. ex res. 88. & in p. 3. tr. 4. ex resolut. 194. 195. & 196. aliàs, 195. 196. & 197. Quæ hic sunt infrà *in tractat. 5. de Sacrament. Ord.* res. 11. 25. 26. 118. 119. 120.

An possit Episcopus punire Sacerdotem, qui secluso scandalo, & secreto Missam privatam dixit in Sabbato sancto; Et an si in illa die occurrat festum Annunciationis B. Virginis, sit necessaria licentia Episcopi pro celebratione Missarum in illa die? Et explanatur, quanam hora Missa in illa die dicenda sit, an antequàm Missa solemnis illius diei incepta sit, possit dici; Et an nemini licitum sit Feria quinta in Cœna Domini post finitum Sacrificium solemne illius diei, & Sacramẽtũ reconditũ privatim celebrare tametsi

ñum quoad celebrandum tempore interdicti? *Ex part. 5. tract. 14. ex resolut. 15. & in part. 3. tractat. 2. ex resolut. 180. & 133.* Quæ hic repe rientur *in tom. 7. tractat. 1. de Regularibus, resolut. 18. 34. & 125.*

Quomodo se gerere debeat Episcopus consecratus, qui in celebratione Missæ suæ consecrationis Hostiam simul, & Calicem consecrat cum celebrante? Et an sit laudabilis talis consuetudo; quod idem est de Sacerdotibus in prima Missa concelebrantibus. Et notatur, quod hic casus olim cōtingebat in Summo Pontifice, quo solemniter celebrāte, Presbyteri Cardinales olim cōcelebrabant; & idem servabatur in Sacerdotibus, qui Episcopo rem divinam solemniter facienti assistebant; sed neuter casus est in usu. Et objicitur de jure divino esse, ut qui consecrat, simul sumat quæ consecrat; ergo si omnes concelebrantes utramq; speciem consecrarunt, omnes debent utramq; speciem sumere, neque in hoc Ecclesia potest dispensare. Et an in supradictis casibus, si Episcopus concelebrans Missam, illam quatenus satisfactoriam offerat pro anima Petri, alius verò concelebrans pro anima Pauli, & alius pro anima Antonii, &c. cuinam harum triū animarūre ipsa proderit, Et an concelebrantes cum Episcopo integrum fructum illius Sacrificii ex opere operato referant? Et si Episcopus consecretur, & Sacerdotes ordinentur in die Nativitatis Domini, post sumptam communionem, & facta consecratione cum Episcopo celebrante, an possit postea quilibet eorum dicere duas Missas? Et an sola consecratio Episcopi, vel etiamsi tantùm sit electus, & confirmatus, tribuat ei privilegium *cap. fin. de privileg. in 6.* Altari portatilis? *Ex part. 12. tractat. 1. ex resolut. 89. 90. 91. 92. 94. & 102.* Quæ hic reperientur *in tom. 4. tr. 8. de consecratione Episcopi, ref. etiam 89. 90. 91. 92. 94. & 102.*

Advertitur, quod Ecclesia non violatur, quamvis excommunicatus non toleratus celebret in ea, nec Altare, & paramenta sacra polluuntur per usum talium excommunicatorum. Etiamq; notatur, quod excusatur à peccato Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta, quoties pollutio contigerit post cœptum Canonem; imò tenetur Missam prosequi. Idem est, si excommunicatus denunciatus intret in Ecclesiam in eodem tempore, & non vult egredi. Et tandem docetur, posse celebrari in Ecclesia polluta ad dandum Viaticum moribundo; & servare Eucharistiam pro infirmis. *Ex part. 11. tractat. 8. ex ref. 12. & 23.* Quæ nunc invenientur *in tom. 9. tractat. 1. de Immunitate Ecclesiæ, ref. 131. & 144.*

An aliquando in aliquo casu, urgente necessitate, quis excommunicatus possit celebrare absque prævia confessione, vel contritione? Et pro praxi hujus quæstionis lege curiosum casum in textu hujus Resolutionis? *Ex part. 10. tractat. 12. ex resolut. 16. §. ult.* Quæ hic reperietur *in tom. 1. tractat. 3. de Pœnitentia, ref. 176.*

Adverte, quod in prædicto *tom. 1. & tr. 3. de Pœnitentia,* sunt quamplurimæ difficultates, & resolutiones pro diversis casibus, qui occurrere possunt, ut in illis Sacerdos possit celebrare, si est in peccato, absq; prævia confessione, & qui contingere etiam possunt in ipsamet celebratione, & in quibus etiam discutitur, an Sacerdos teneatur, vel non teneatur postea post celebrationem, *quamprimum confiteri, &c.* quos casus in prædicto tractatu consequutivos invenies, signanter *à resolut. 140. usque ad resol. 190. inclusivè, & in tract. 5. præcitati to. 1. ref. 33*

An sit licitum sequi unum horologium quoad jejunium Ecclesiasticum, & alterum quoad jejunium naturale pro Missarum celebratione, in ipsamet media nocte? Et cursim docetur, quod potest homo speciebus Sacramentalibus sumptis per totam vitam sustentari? *Ex part. 10. tractat. 15. ex ref. 29. & in p. 11. tract. 6. ex ref. 35.* Quæ hic sunt *in tom. 4. tract. 6. de Jejunio, ref. 101. & 94.*

An Sacerdos, qui ex confessione sibi facta cognovit in vino, in quo facturus est Sacrum, esse mistum venenum, & non potest aut omittere Sacrum, aut petere aliud vinum sine suspicione revelatæ confessionis, teneatur vinum sic mistum sumere, & Deo se commendare, & hoc etiam quamvis Sacerdos esset in mortali statu, & non possit confiteri, quia tunc debet providere sibi omni meliori modo, quo possit de contritione, *Ex p. 5. tr. 11. ex resol. 46.* Quæ nunc invenietur *in tom. 1. tr. 8. de sigillo Confessionis, resol. 23.*

An si quis Sacerdotem invadat stantem in Altari, & Divina celebrantem, an Sacerdos possit intermittere Sacrum, & se defendere, & si eum moderamine justo offendentem occidat, Missam perficere licitum sit ei, *Ex p. 5. tr. 4. ref. 8.* Quæ hic reperietur *in tom. 8. tr. 5. de Homicidio, ref. etiam 1.*

An absolvendus sit Sacerdos sub conditione, qui inchoata Missa post introitum, voce amissa, cadens ad interitum rueret, *Ex p. 3. tr. 3. ex ref. 2.* Quæ hic est *in tom. 1. tr. 4. de Absolutione sacramentali, ref. 56.*

An si ex permissione Divina anima Patris defuncti filio appareat, rogetque Missarum sacrificia pro se offerri; an, inquam, filius teneatur sub mortali ad prædictas Missas? *Ex part. 9. tractat. 9. ex ref. 61. aliàs 60.* Quæ nunc invenietur *in tom. 8. tractat. 10. ref. 12.*

An hæres constitutus in gravi necessitate excusetur à solutione Legati pro Missis celebrandis pro animabus Purgatorii? Et an eleemosyna largienda pauperibus possit applicari pro Missis celebrandis ad sublevandas animas Purgatorii? Et an Beneficiarius omittens Horas Canonicas, satisfaciat si eleemosynam non distribuat pauperibus, sed celebret Missas pro animabus Purgatorii? *Ex p. 7. tr. 10. ex ref. 14.* Quæ hic est *in tom. 6. tr. 8. de Testamentis, ref. 58.*

TRACTATUS II.

De præcepto Divino, & Ecclesiastico Sacræ Communionis; atque de cæteris aliis quotidianis Communionibus, & etiam pro articulo mortis. p. 108.

1 An Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medii ad salutem, ita ut detur præceptum divinum positivum sumendi hoc Sacramentum? Ex quo infertur primò, præceptum divinum Eucharistiæ sumendæ obligare in articulo mortis, etiamsi mors sit violenta, & authoritate judicis inflicta, Secundo, in reliqua vita toties quoties tali remedio opus est ad perseverandum in statu gratiæ? Tertiò, quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem in tota vita Eucharistiam sumendi? Et obiter notatur, non esse licitum consecrare in materia dubia? *Ex part. 3. tractat. 6. & Misc. 2. ref. 95. ibid.*

2 An si non adesset præceptum sumendi Eucharistiam, potuisset quis salvari, si non haberet propositum illam recipiendi, *Ex part. 5. tractat. 13. & Misc. 8. ref. 28. p. 108.*

3 An Hæretici teneantur præcepto communicandi singulis annis, contento in *cap. omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* Et cursim docetur, omnes fideles baptizatos comprehensos esse in præcepto dicti cap. & tantum excludi ab ipso Infideles, *Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. ref. 33. aliàs 32. p. 109.*

4 An præceptum sumendi Eucharistiam obliget Infideles? Et quid de præcepto confessionis? Et an vero Hæretici obligentur præcepto confitendi singulis annis, *Ex p. 8. tract. 7. & Misc. ref. 81. p. 109.*

5 An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Sacramentum Eucharistiæ, Et cursim docetur, quod pueri non obligantur ad Communionem usque ad 12. annum, Sed infertur peccare Parentes puerorum, & confessarios non sinentes illos communicare statim ac peccare norunt, Et docetur, quod pueri non communicantes in Paschate, nec excommunicatione, nec pœnis canonicis ligantur usque ad 14. annum, *Ex p. 3. tr. 6. & Miscel. 2. ref. 70. p. 110.*

6 An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Eucharistiam, Et obiter docetur ad lucrandum Jubilæum pueros, qui possunt confiteri, esse etiam ad Sacramentum Eucharistiæ admittendos, *Ex p. 3. tract. addit. ref. 19. p. 110.*

7 An si ex incuria Sacerdotis, dum alios communicat, porrigeret Eucharistiam infanti genuflexo non habenti usum rationis, reciperet gratiam, Et resolutio hujus quæstionis pendet ex illa, an infantes ante usum rationis sint capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia ex opere operato confert, Et an antiquitus fuerit consuetudo in Ecclesia in variis Provinciis conferendi Eucharistiam infantibus, Et an si puer, aut amens nunquam doli capaces inveniant casu Eucharistiam, & comedant, accipiant gratiam, licèt non sint capaces manducationis sacramentalis, *Ex part. 10. tractat. 11. & Miscel. 1. resolut. 18. ibid.*

8 An qui prævidet impedimentum futurum, ut in tempore Paschatis Eucharistiam accipere non possit, teneatur prævenire tempus, & illam sumere, Et an ita præveniens, non sequuto impedimento tempore ab Ecclesia constituto, teneatur iterum communicare, Et asseritur, quod, qui prævidit se in Paschate à communione impediendum iri, non tenetur tempus præscriptum prævenire, dumodo intra eum annum semel communicaverit, *Ex part. 3. tr. 4. resol. 42. p. 111.*

9 An qui indignè in Paschate sumpsit Eucharistiam, incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario contra transgressores præcepti Communionis, *Ex part. 3. tractat. addit. ref. 14. p. 111.*

29 An

casus adducuntur in §. Quandonam, hujus Resolutionis. Et notatur, etiam seclusa aliqua Ecclesię determinatione, omittentem per tres; vel quatuor annos Communionem, praecepti Divini reum esse, & illum costringere, quamvis alii ajunt seclusa determinatione Ecclesiæ, nullius peccati reum esse, qui toto vitæ tempore usque ad mortis articulum, vel periculum omittet Communionem. Et an Eucharistia sit medium necessarium ad Salutem? *ex part. 9. trat. 9. & Misc. 4. resol. 47. aliàs 46. p. 140.*

t An qui paulò ante, v. g. 8. vel 15. dies communicaverit, teneatur iterum in articulo mortis communicare? *ex p. 5. tr. 3. res. 45. pag. 141.*

72 Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidat, Sacram Eucharistiam ex devotione sumpsit: quæritur, an teneatur iterum communicare: Et an qui in Pascha communicavit, si in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam sine contemptu, peccet mortaliter. Et cursim docetur, non esse mortale omittere Eucharistiam in articulo mortis, nisi adsit contemptus. *ex p. 3. tr. 4. res. 40. p. 41.*

73 An qui sumpsit Eucharistiam manè, & post prandium incidit in periculum mortis, possit iterum Eucharistiam sumere. Et an qui paulò ante articulum mortis sumpsit Eucharistiam maneat liber ab obligatione præcepti sumendi Eucharistiam pro eo articulo. *ex parte 4, tractat. 4. & Miscel. resol. 197. pag. 142.*

74 An qui manè communicavit vel Missam dixit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, possit adhuc non jejunus Sacrum Viaticum sumere. Et an in tali casu non solum possit, sed teneatur talis iterum Eucharistiam sumere, sive mors sit naturalis sive violenta. Et an sit præceptum divinum de sumenda Eucharistia in articulo mortis, vel an hoc præceptum non sit divinum. Et asseritur, quod, quando concurrunt duo præcepta, majus præponderat, & est anteponendum, ut est in supradicto casu, in quo concurrunt preceptum divinum de sumenda Eucharistia, & preceptum Ecclesiasticum de jejunio, & non sumenda Eucharistia bis in die. Et docetur eum, qui tempore Pascatis communicavit, amplius non teneri, secluso scandalo, in articulo mortis communicare. *ex p. 5. tractat. 3. resol. 33. ibid.*

75 An qui manè Missam dixit, vel Sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in articulum mortis, possit eodem die iterum communicare. Et notatur in articulo mortis toties ex præcepto Eucharistiam esse sumendam, quoties post sumptionem amissa est gratia per peccatum mortale. *ex p. 7. tract. 6. & Misc. 1. res. 18. p. 143.*

76 An qui in articulo mortis sumpsit Viaticum, teneatur iterum illud sumere, si peccaverit mortaliter. *ex part. 5. tract. 3. resol. 43. pag. 143.*

77 An si qui in articulo morti recipiat à suo Parocho Viaticum & post elapsus est in peccatum, si iterum illud peteret, deberet Parochus ministrare. Et explanatur, quando in eadem infirmitate possit infirmo non jejuno, qui recipit Viaticum, iterum Sacrum Viaticum ministrari. *ex p. 11. tr. 6. & Misc. 6. res. 17. pag. 144.*

78 An reus ad mortem damnatus, si pridie Eucharistiam ex devotione sumpsit possit in ipso die supplicii denuò illam sumere, si cibum ex inadvertentia sumpsit. Et quid si forsan cibum advertens sumpsit, si postea pœnitens facti vellet communicare. Et docetur sanum damnatum ad mortem, si judex nollet expectare, posse, imò debere Eucharistiam non jejunum accipere eodem die supplicii, si jejunus non possit. Sed advertitur eodem die plectendum capite teneri jejunare, donec sumpserit Eucharistiam, modò jejunare possit absque notabili incommodo, sicut etian ægrotus: si commodè potest, tenetur accedere jejunus ad Eucharistiam sumendam. Et asseritur duobus aut tribus diebus, imò & pluribus sequentibus, si adhuc perseverat mortis articulus, vel periculum, posse infirmum non jejunum communicare. *ex part. 9. tr. 6. & Misc. 2. res. 41. aliàs 42. pag. 144.*

79 An ille, cui Princeps jubet mortem inferri eadem die absque dilatione, sit communicandus etiam non jejunus. Et notatur non esse necessarium tempus viginti horarum inter sumptionem Eucharistiæ, & suscipientis mortem intercurrere. Imò docetur, posse Sacramentum Eucharistiæ ministrari damnatis ad patibulum ante unam horam mortis. Et an quamvis pridiè ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen devotionis causa ipso die mortis vellet iterum se communicare, esse magis pium illi Eucharistiam dare, quàm communionem impedire. *ex parte 3. tractat. 6. & Miscel. 2. resol. 59. pag. 143.*

80 An damnato ad mortem sit danda Eucharistia, etiamsi non sit jejunus. Et quid si post horam ad patibulum esset ducendus. Et notatur, quod quamvis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen devotionis causa ipso die mortis vellet iterum communicare, minus pium esset communionem impedire, quàm Eucharistiam illi dare. Etiamque advertitur reo expectanti, vel non recusanti confessionem, & Eucharistiam, judicem ad confitenda peccata, & Eucharistiam recipiendam teneti dare tempus sufficiens. *Ex p. 5. tract. 3. resol. 38. pag. 145.*

81 An aliquando licitum sit deferre Viaticum moribundo absque stola, superpelliceo, & lumine? & notatur, quod minores Ordines, Extrema-Unctio, Confirmatio, & Matrimonium possunt sine lumine administrari sine lethali culpa. Et docetur Sacerdotem Chiragra laborantem, & pollice, ac indice impeditum non posse aliis digitis Sacram Eucharistiam apprehendere & porrigere. Et advertitur posse Parochum præbere Viaticum infirmo in articulo mortis constituto, qui manè, v. g. in eodem die sumpsit Eucharistiam, vel ex devotione Missam dicit. *ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. res. 40. p. 146.*

82 An infirmus in articulo mortis constitutus, si commodè recipere possit Sacrum Viaticum jejunus, ad id teneatur? *Ex p. 11 tr. 6. & Mis. 6. res. 16. ibid.*

83 An Sacerdos possit iterum subministrare Eucharistiam infirmo, qui semel in articulo mortis sumpsit Communionem per modum Viatici non jejunus. *Ex part. 2. tractat. 14. resolut. 75. pag. 146.*

84. An infirmo non jejuno in periculo mortis possit sæpius Viaticum præberi? Et notatur, quod licèt infirmus expectare possit jejunus per unam, aut alte ram horam post mediam noctem adhuc non esse obligationem in illa intempestiva hora sumendi Eucharistiam, sed posse differri ad aliud tempus, in quo non sit jejunus? *Ex p. 5. tr. 3. res. 37. p. 147.*

85 Quando Sacerdos iterum præbet ægroto non jejuno Sacram Eucharistiam, quænam temporis intercapedo habenda est inter unam, & alteram Communionem? *Ex part. 5. tractat. 14. res. 77. ibid.*

86 Quænam temporis intercapedo habenda sit inter unam, & alteram Communionem, ut infirmus possit communicare non jejunus? Et notatur, quod si quis proximè ante medium noctis cœnavit in Dominica incidente in Vigilia Narivitatis Domini, possit statim post medium noctis sacrificare, & communicare. Deinde licet deceat aliquo tempore post Sacram Communionem à cibo, & potu abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideò potest quis statim sine gravi culpa de Sacristia ad prandium accedere. *Ex p. 3. tract. 4. res 44. pag. 147.*

87 An infirmus non jejunus, qui sumpsit Viaticum, possit illud iterum sumere sequenti die? Sed si aliquis curiosus inquirat, quot dies debeat supervivere infirmus, ut possit, sumpto jam Viatico, iterum communicare, ut vult Rituale? *Ex p. 9. tr. 9. & Misc. 4. res. 48. aliàs 47. ibid.*

88 An Eucharistia danda sit in articulo mortis puero capaci rationis, & confessionis? Et quid si dubitatur, an sint pueri doli capaces, & discernant sufficienter hoc Sacramentum? Et an prædicti pueri ex precepto divino teneantur in articulo mortis communicare, quamvis non teneantur ex precepto Ecclesiæ? *Ex p. 5. tr. 3. res. 44. p. 148.*

89 An pueri capaces Sacramenti Pœnitenriæ teneantur in articulo mortis ex vi juris divini Communionem sumere? & quæritur, quando puer censeatur ad annos discretionis pervenisse, ut teneatur præcepto suscipiendi Eucharistiam? *Ex p. 5. t. 14. & M. 2. res. 50. p. 148.*

90 An Sacrum Viaticum possit pueris præberi, si confessarius dubitet, an sint doli capaces? Idem est de Extrema-Unctione? Et cursim infertur in dubio tam de comestione, quàm de tempore ante, & post mediam noctem, posse communicari post habitam diligentiam manente dubio? *Ex p. 10. tract. 16. & Misc. 6. r. 36. aliàs 35. p. 149*

91 An infidelis in articulo mortis naturalis, vel violento conversus ad Fidem, statim post Baptismum sit communicandus? *Ex. p. 5. tr. 3. res. 45. p. 149.*

92 An mutus, & surdus à nativitate sit in articulo mortis communicandus? *Ex p. 5. tr. 6. res. 6. ibd.*

93 An non solùm in articulo mortis, sed etiam in vita surdus, & mutus à nativitate sit communicandus? Et quid si sciat scribere? Et deducitur, an muti, & surdi à nativitate teneantur confiteri, & sint absolvendi? Et asseritur habentes usum rationis sed debilem, & imperfectum, ut sunt quidam Æthiopes, & semi-fatui, secluso irreverentiæ periculo, admittendos esse ad Communionem non solùm in articulo mortis, sed etiam in Paschate. Et an amentes grandioris ætatis, & ut plurimùm vivacis ingenii sint computandi cum pueris in primis annis post septennium, quibus Doctores concedunt confessionem, non autem Communionem, *ex part. 5. tractat. 6. resolut. 7. pag. 150.*

94 An Sacerdos possit præbere Viaticum infirmo deliranti, qui propter febrim in amentiam incidit, Et an hoc procedat, quan-

Index Tractatuum,

Ho Infirmus potest sine irreverentia, & periculo vomitus dictam Communionem sumere? Et advertitur, quod in multis Decretis statuitur, ut pœnitentia non negetur phreneticis, si constiterit priùs confessionem desiderasse, & signa contritionis dedisse, & consequenter idem colligitur de Eucharistia, & non tamen necesse est, ut tempore usus rationis petierint expresse, & ostenderint signa contritionis, & Communionis. Idem est de Sacramento Estremæ Unctionis, in quo casu notatur phreneticum, vel furiosum, si resistat, esse ligandum, & id facere aliquando erit necessarium, quando phreneticus non posit recipere aliud Sacramentum, nisi Estremam Unctionem. *Ex part. 2. tr. 14. res. 78. p.* 150

95 An qui in amentiam, & phrenesim inciderunt, sint in articulo mortis communicandi? Et notatur, quod si timeatur, periculum vomitus, vel espuitionis, non est illis Eucharistia porrigenda. *Ex p. 5. tractat. 3. res. 46. p.* 151

96 An Sacerdos possit aliquando in sanitate communicare supradictos amentes? Et an hæc opinio non procedat in perpetuò, & absolutè fatuis, sed in semifatuis, quibus Eucharistia in Paschate dari debeat; imò quoties Eucharistiam sibi ministrari postulaverunt? Et alij quinque casus ex opinione Sancii circa sumptionem Eucharistiæ cursim adducuntur, sed jam omnes magis latè in hoc tractatu sunt discussi, & explanati in suis Resolutionibus specialibus? *Ex parte 2. tractatu 14. resolut. 79. part.* 151.

97 An moribundo sit danda Eucharistia cum periculo vomitus? Et an si acciderit, quod infirmus nunquam vomitum passus fuerit, & sumpta Eucharistia vomitum faciat, quid est faciendum? *ex p. 5. tr. 3. res. 55. ibid.*

98 An in articulo mortis si lacius non possit deglutire particulam Hostiæ, ministranda sit ei species sanguinis? Et advertitur, si contingat Sacerdotem sacrificantem mori post consecrationem, & ante sumptum sanguinem, nullumque adesse Sacerdotem à quo possit consumi, posse laicum sumere sanguinem, si servari non possit, nisi cum periculo, ut species acescerent, & corrumperentur, aut in manus Infedelium devenirent, aut aliquid simile. *ex p. 5. tr. 3. res. 34. p.* 152.

99 An tempore pestis licitum sit ministrare Eucharistiam infirmis in cochleari argenteo? *ex part. 4. tractat. 4. & Miscel. resol.* 14. *ibid.*

100 An peste laboranti prope mortem liceat ministrare Eucharistiam super folium paginæ, & postea illud comburere? *ex p. 5. tr. 3. res. 50. ibid.*

101 An laicis infirmis Reliquiæ Sacramenti post ablutionem inventæ tradi possint? Et quid si ablutionem nô sumpserint? Et notatur ad evitandam irreverentiam aliquando licitum esse accipere Eucharistiam sine jejunio, ut si prudenter timeatur perventuram in manus infidelium, vel hæreticorum, aut ab incendio absumi. Et quid est agendum, si in tali casu esset Sacerdos non jejunus, & laicus jejunus, vel laicus esset excomcomunicatus & jejunus, Sacerdos non quidem censura impeditus, sed non jejunus? Et quid, si Sacerdos esset excommunicatus, laicus verò non? Ulterius, si Sacerdos, peracta consecratione, pereat, nec alius Sacerdos adsit jejunus; si non jejunus adsit, an iste debeat perficere Sacrificium. Et quid si in prędicto casu, si est qui celebrat in Pontificalibus & deficiat, & non sit alius Episcopus, an simplex Sacerdos possit supplere simplici, & ordinario modo, quæ desunt. Et in dicto casu, pereunte Episcopo, utrum sit præferendus simplex Sacerdos jejunus alteri Episcopo non jejuno, ut perficiat quæ desunt. Et an Sacerdos post longam Communionem factam immediatè post Sacrificium, possit vasa purificare, & reliquias, seu fragmenta, quæ supersunt, consumere, etiamsi Reliquiæ fuerint consecratæ in ea Missa, vel ab alio in alia Missa. *ex par. 10. tra. 13. & Misc. 3. res. 53. p.* 152.

Hic verò transcribuntur cæteræ aliæ quæstiones, pertinentes simul ad istum Tractatum 2. de Communione, hujus tomi secundi, quas omnia volumina authoris in tenebris offusas, & occlusas habent, ut ita citiùs omnes Resolutiones, & difficultates hujus totius operis reperiantur.

AN Pontifex potuerit prohibere, ne laici sumant Communionẽ sub utraque specie. Et an jure Divino sit Communio sub utraque specie. Et an qui sub una sola specie communicat, impleat præceptum, quòd dicit, *Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis ejus sanguinem, &c.* Et notatur, quòd hodie Cardinalis Diaconus, ministrans Summo Pontifici communicat sub utraque specie, ut similiter Rex Franciæ in sua inauguratione. Et quæritur, an aliquando sit licitum laico sanguinem sumere. Et an Pontifex sicut potuit præcipere tantùm usum panis, potuit etiam præcipere usum sanguinis. Et notatur olim in Grecia morem fuisse iis infirmis, qui præ ægritudine speciem panis deglutire non poterant, solam speciem vini argentea in os infundi. Et quid est dicendum de consuetudinibus Græcorum, Æthiopum, Moscovitarum, & Parisina in Conventu Cluniacensi, & de Diacono Cardinali in Missa Papali Romæ, & aliis Cardinalibus, quibus in prædicta Missa Papali ministratur Eucharistia sub utraque specie. Et an Pontifex possit eximere aliquem à præcepto annuæ Communionis. Et an Pontifex teneatur ad præceptum Communionis, Et an quamvis Pontifex peccet mortaliter, si illud non observet, non incurrat tamen excommunicationem, nec possit declarari, aut Ecclesiastica sepultura privari. Et an Pontifex possit præceptum annuæ Communionis penitus abrogare. Et an quamvis abrogaret in totum, & in solidum, & quamvis peccaret, valeret tamen prædicta abrogatio. Et an in primitiva Ecclesia fuerit præceptum quotidie communicandi. Et advertitur, quàm cautè debeant procedere Confessarij in concedenda laicis Communione quotidiana. Et an Pontifex possit præbere facultatem, ut Eucharistia ministretur infantibus ante usum rationis, Et an hoc expediat, & teneatur hoc facere quando infantes sunt in articulo mortis, quia præceptum sumendi Eucharistiam extat etiam jure Divino, Et quid circa hoc factum sit in diversis locis, & Regionibus. Et an si infantes casu invenirent Hostiam, vel vinum consecratum, & ex gula, & levitate puetili Sacras species sumerent; acciperent gratiam Sacramentalem, Et an Summus Pontifex possit concedere, ut sæpius in die Eucharistia sumatur. Et advertitur, eodem die sæpiùs communicare, non esse prohibitum jure Divino. Et an in aliquo casu non obstante Ecclesiastica prohibitione, possit quis sumere Eucharistiam bis in die, & Sacerdos duas Missas celebrare. Et an Cardinalis in Missa Papali Nativitatis Domini sumens Eucharistiam è manu Pontificis, possit antea saltem duas Missas dicere. Et an Pontifex possit dispensare, ut Sacerdos celebret, vel laicus sumat Euchatistiam, fractò jejunio. Et an Pontifex possit dispensare, ut laici in mortis articulo ministrent Sacramentum Eucharistiæ sibi & aliis. Et an Diaconus Sacram Eucharistiam ministrans excommissione Sacerdotis in peccato mortali, peccet mortaliter. Et docetur, quod Sacerdos non potest extra Missam bis, aut ter communicare in die Nativitatis Domini. Et an si laicus existens in peccato mortali deferat Eucharistiam ad infirmum ob extremam necessitatem illius, qui nullum aliud Sacramentum recipit, peccet moltaliter. *ex p. 8. tr. 1. ex res.* 24. 25. 26. 27. 45. 87. 89. 48. & 57. Quæ nunc invenientur *in tom. 3. tr. 1. de Potestate Pontificis, à res. 49. inclusivè, usque ad res. 56. etiam inclusivà, & in res.* 8.

An possit Pontifex ob gravissima crimina aliquem privare Communione, etiam in hora mortis ex justa causa, non quidem tollendo præceptum divinum, sed tollendo ægroto potestatem illud observandi. Et an Pontifex possit dispensare, ut aliquis ante Communionem non confiteatur, dummodo eliciat actum contritionis de peccatis moltalibus commissis. Et an Summus Pontifex potuerit, & de facto concesserit facultatem Regularibus, ut possint distribuere laicis sacram Eucharistiam absque licentia proprii Pastoris toto anno, excepto Festo Paschatis Resurrectionis. *ex p. 8. tr. 1. ex res. 79. §. ult. & ex res.* 51. & 88. Quę hic reperientur *in tom. 3. tr. 1. de Potestate Pontificis, res.* 2. 30. & 40.

An in aliquo casu sumptio Eucharistiæ in peccato mortali possit esse licita. Et an si unus testis etiam Paganus dicat moribundum postulasse Eucharistiam, danda sit ei. Et an qui Sacram Communionem ministrat in excommunicatione minori, peccet mortaliter, vel saltem venialiter. Et an ad fructum sacræ Communionis requiratur positivus consensus illam recipiendi, vel sufficiat, quod non resistat. Et an qui non potest confiteri, & sumit Eucharistiam, putando se habere contritionem, si habeat tantum attritionem, ad huc ex sumptione Eucharistiæ obtineat gratiam? *ex p. 5. tr. 13. ex res. 74. & in tr. 3. ex res.* 21. & *in par. 3. tr. 4. ex res. 56. & in part. 5. tr. 13. ex res.* 32. & 31. Quę hic sunt *in tom. 1. tr. 1. de Baptismo, res.* 12. 34. 14. 22. & 23.

An sit saltem peccatum veniale recipere Eucharistiam ante Confirmationem. *ex p. 4. tr. 4. ex res.* 50. Quę nunc invenientur *in tom. 1. tr. 2. de Confirmatione, res.* 10.

An si Sacerdos in Missa Eucharistiam ab aliis consecratam in peccato mortali multis ministret, debeat in confessione hanc circunstantiam explicare, & committat unum peccatum, an plura. Et an sit probabilis illa sententia, quæ docet Sacerdotem in peccato mortali aliis sacrà Eucharistiam ministrantem non peccare mortaliter. Et obtenta opinione contraria, an sufficiat, ut se accuset Eucharistiam: ministrasse in peccato mortali,

TRACTACTUS III.

De Præcepto Ecclesiastico audiendi Missam in die festo. p. 154.

simul excipit confessiones Novitiorum, vel peccata venialia aliorum? *Ex part.* 10. *tr.* 14. *& Miscel.* 4. *res.* 47. *aliàs* 45. *p.* 159.

14 An excommuoicatus majori excommunicatione, si in die festivo ex præcepto audiat Missam, & postea obtioeat absolutionem excommunicationis, teneatur iterum audire aliam Missam; Et cursim docetur, quod si quis audiret Missam animo oon satisfaciendi præcepto, si postea mutet aoimum, non teneatur audire Missam aliam. Et an in casu, quo promulgetur præceptum audieodi Missam aliqua die, postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audivit, teneatur ad secundam auditiooem; Ex quo iofertur, quod si quis manè communicavit, & post prandium iocidit in arciculum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam. Superest adhuc alia difficultas, ao excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseverat in excommunicatiooe, peccet contra præceptum audiendi Missam; Et an idem dicendum sit de infirmo negligeote io procuraoda salute, & viribus, & de carcerato negligente in procuranda libertate; Et an sit dispar ratio inter hoc præceptum, & præcepta confessionis aonuæ, & communionis pro supradictis excommunicatis, carceratis, & iofirmis; Et ao peccet non audiendo antea Sacrum, qui prævidet de proximo se reddi impotentem ad illud audiendum incurrendo io excommunicationem, vel se inebriando, aut ingredieodo peregrinationem, vel iter voluntarium, &c. *Ex p.* 10. *tr.* 14. *& Misc.* 4. *res.* 12. *aliàs* 10. *ibid.*

15 An qui audit Missam à Sacerdote excommunicato vitando, vel à degradato, & deposito, aut suspenso, vel interdicto, impleat præceptum Ecclesiæ de audienda Missa in die festivo? Et infertur eum, qui excommunicatus audit Missam in die festo, quamvis peccet sic audiendo, si tempore opportuno eadem die absolvatur ab excommonicatione, non teneri iterum Missam aodire, postquam jam est absolutus, quia implevit præceptum etiam excommunicatus; sicut qui io peccato mortali, vel excommunicatus in Paschate implevit præceptum Ecclesiæ de communiooe. Et notator excusari ab auditione Missæ io die festivo eos, qui non habeot alium Sacerdotem, quàm publicè coocubinarium. Et an satisfaciat Missæ præcepto, qui inserviens Missæ aliquando recedit à sacrificio; Et an satisfaciat præcepto, qui Missam audit per feoestram, ioterposita platea? *Ex part.* 10. *tract.* 11. *& Miscel.* 1. *res.* 7. *pag.* 160.

16 An licitum sit à Ministro existente in peccato mortali petere celebrationem Missæ, ut quis satisfaciat præcepto illam audiendi, vel sumendi Eucharistiam tempore Paschatis? Et an hoc intelligatur, sive Minister sit paratus ad ministraodum, sive non, sive sit meus Parochus, & Pastor, sive non, modò adsit necessitas, vel justa & ratiooabilis causa, & mea utilitas; Et in texto hujus Resolutionis adducuntur aliqui diversi casus pro praxi supradictarum difficultatum. *Ex part.* 10. *tract.* 11. *& Miscel.* 1. *res.* 63 *p.* 161.

17 An si qois audiat Missam è fenestra domus suæ, impleat præceptum; Et ao si qois audiat Missam stando extra Ecclesiam io ejus atrio, seu Cœmeterio, satisfaciat præcepto; *Ex part.* 4. *t.* 4. *& Misc. res.* 154. *p.* 161.

18 An qui audit Missam è fenestra domus suæ, adimpleat præceptum; Et docetur existentes post parietem Ecclesiæ, & Missam audientes, satisfacere præcepto. Et an quamvis Missa dicatur in Altari valdè remoto, vel alia Turri, & esset privata, an verè dicatur moraliter præsens illi, ac proinde satisfacere præcepto, quamvis nec Sacerdotem videat, nec audiat; *Ex part.* 10. *tractat.* 14. *& Miscel.* 4. *resolut.* 49. *aliàs* 47. *ibid*

19 An quando accidit Festum Annuntiationis B. Virginis in die Parasceves, sit Missa illius diei audienda sub reatu peccati mortalis. Et an Missa illius diei non sit Missa, neque propriè sacrificium, cum non sit nova Hostiæ consecratio. *Ex p.* 2. *tr.* 14. *res.* 62. *pag.* 162.

20 An quis audiat Missam post Evangelium inclusivè, satisfaciat præcepto; Et an quis unica Missa possit satisfacere pluribus unam Missam petentibus sine stipendio; *Ex p.* 4. *tr.* 4. *& Miscel. res.* 196. *ibid.*

21 Ao qui audiat Missam post finitum Evangelium, satisfaciat præcepto; Et quid si ab Offertorio usque ad benedictionem Sacerdotis intersit; Et cursissimè docetur, quod quis noo tenetur Missa interesse, nisi usque ad missiooem, vel benedictionem Sacerdotis, & ideò non teoetur audire Evaogelium S. Joannis, si in principio Missæ audivit aliud primum Evangelium. *Ex part.* 5. *tractat.* 14. *& Miscel.* 2. *resolut.* 70. *pag.* 162.

22 An in auditione Missæ detur parvitas materiæ; Et an si quis non intersit consecrationi, & sumptioni, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisfaciat præcepto? *Ex p.* 5. *tr.* 5. *res.* 44. *p.* 163.

23 An qui accedit ad audiendum Sacrum, dum Præfatio dicitur, & non sit aliud, teoeatur illud audire; Et ao peccet mortaliter, qui oon assistit consecratiooi, licet totam Missam audiat: Et an qui tameo usque ad consecratiooem ioteresse possit, ceoseatur adstrictus usque ad illam assistere, cum in illa parte præceptum de audiendo Sacro nequeat impleri quoad substantiam; *Ex part.* 3. *tractat.* 6. *& Miscel.* 2. *resol.* 69. *pag.* 163.

24 Ao qui adest præsens, & audit totam Missam, dempto tempore consumptionis Sacrificii, adimpleat præceptum; Et Resolutio hujus quæstioois peodet ex illa, an coosumptio, sit de substantia Sacrificii Missæ; Et infertur eum, qui de Ecclesia egreditur, quaodo Sacerdos vult consecrare, & fioita consecratione, statim regreditur, peccare lethaliter, nec satisfacere præcepto.: Et quid dicendum est de eo, qui tempore non solom sumptionis, sed etiam coosecrationis ingrederetur Sacristiam ad afferendum aliquid necessarium, an satisfaciat præcepto de audienda Missa io die festo; Et quid etiam, si quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquid ad Missam oecessarium; *Ex part.* 10. *tractat.* 14. *& Miscel.* 4. *resolut.* 48. *aliàs* 46. *ibid.*

25 Ao si quis adesset præseos tempore consecrationis, satisfaceret præcepto Missæ; Et quid si quis voluntariè, & sine necessitate exeat aote cooseerationem, & utraque facta redeat, an censearur omisisse partem ootabileoi, itaut oon impleat præceptum Missæ; Et quid si omisisset à consecratione inclusivè, usque ad Pater noster, etiam ioclusivè; Et deducitur, an esseotia Sacrificii consistat in consecratione, vel communione? Et ao qui venit io medio Missæ oltimæ, teneatur saltem audire illam partem, quæ restat; Sic etiam Feria sexta hebdomadæ Sanctæ non tenetur quis adesse Officio illius diei, etiam occurrente Festo. Et ao qui tempore consecrationis ingressus fuisset Sacristiam, ut afferret aliquid ad Sacrificii cultum necessarium, satisfaciat præcepto audiendi Missam, etiamsi in illa audienda voluntariam mentis evagationem, & distractionem haberet. Idem est io recitatione Horarum Canonicarum. *Ex part.* 5. *tractat.* 13. *& Misc.* 1. *res.* 61. *pag.* 164.

26 An qui audiat Missam ab uno Sacerdotes à coosecratione usque ad finem, & postea ab alio usque ad coosecrationem, satisfaciat præcepto? Et noo est dubium, quod satisfacit, si priorem partem Missæ prius audiat, & posteriorem posterius. Et an aliquis possit adimplere præceptum audiendi Missam sine gravi violatione, si simul tempore audiat à duobus Sacerdotibus, ab uno à principio Missæ usque ad consecrationem, & ab altero simul tempore à consecratione usque ad finem? Et docetur posse aliquem eodem tempore tres Missas audire, & satisfacere præcepto, voto, & pœnitentiæ. Idem est, si imponatur à Confessario pœoitentia audiendi, verbi gratia duas Missas, quas pœniteos potest eas audire simul tempore à duobus Sacerdotibus. *Ex p.* 5. *tract.* 14. *& Miscel.* 2. *res.* 52. *ibid.*

27 An qui audit duas partes Missæ successivè, dividendo partes substaotiales, satisfaciat præcepto; Et docetur oon satisfacere præcepto Confessarii de audiendis Missis duabus illum, qui simul tempore ambas audiret, quod aliqui asserunt de illo etiam, qui ex voto, vel pœnitentia sibi injuncta tenetur audire plores Missas. Et quæritur, an essentia Sacrificii consistat in sola coosecratiooe; *Ex part.* 8. *tract.* 7. *& Miscel. res.* 89. *pag.* 164.

28 Ao Petrus satisfaciat præcepto Missæ, qui eodem tempore Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audivit, oempè Missam unius Sacerdoti usque ad consecrationem, & Missam alterius Sacerdoti à consecratione usque ad finem; Et quid, si quis has duas dimidias Missas audiat successivè, quamvis oon servet ordinem; Et an qui duplicem Missam audire teoetur possit eas simul audire, dum eæ io duplici Altari simul celebrantur; *Ex part.* 2. *tractat.* 17. *& Miscel.* 3. *resolut.* 18. *pagin.* 165.

29 Ao qui satisfaciat præcepto, si simul audiat Missam à duobus Sacerdotibus, ab uno ab initio usque ad consecratiooem, & ab alio à consecratione usque ad finem? Et an quis possit brevissimo temporis interstitio, & iotra duo mioura Missam audire, si io quatuor, vel decem, verbi gratia Altaribus variæ Missæ, proportionata temporis anterioritate sic celebrentur? Et an quis possit eodem tempore tres Missas, quæ à tribus Sacerdotibus celebraotur, audire, & satisfacere pœoitentiæ injunctæ à Confessario aodiendi tres Missas; Idem est de illo, qui ex vi præcepti, voti, & pœnitentiæ obligatur audire tres Missas. *Ex part.* 10. *tractat.* 15. *& Misc.* 5. *res.* 3. *pag.* 165.

30 Ao eadem actione duobus præceptis satisfacere possimus? Et ad roborandam sententiam oegativam diversi casus adducuotur in textu hujus Resolutionis. Et hæc quæstio maximè propooitur pro præcepto audiendi Missam in die festo. *Ex p.*

11. *tract.*

His verò adduntur reliquæ omnes difficultates, quæ simul pertinentad istum *Tractatum 3. de Audienda Missa in die festo, hujus Tom.* 2. quæ mistæ, vel divagantes latent in cæteris Tomis, Tract. & ref. hujus totius Operis, ut suaviùs, & faciliùs reperiantur omnes quæstiones.

Oratorii privati, si sit in causa, ut in die festo personæ prohibitæ audiant Missam ibi, peccare mortaliter. Etiamque deducitur in casu, quo quis nequeat audire Missam, nisi in aliquo Oratotio privato, bona fide, si postea cognoscit id esse sibi prohibitum, teneri audire aliam Missam, ut adimpleat præceptum. Sed quid dicendum est de audientibus Missam in Oratoriis Episcoporum,& Regularium,& in Oratorio alio privato ex privilegio Cruciatæ? *Ex p.4.tr.4.ex ref.76.& in p.5.tr.10.ex ref.77.aliàs 76.& in p.9. tr.1.ex ref.3.* Quæ nunc invenientur *in tom.4.tr.2.de Oratoriis privatis, ref.35.52.& 42.*

Nota, quod in prædicto *tom.4.& tr.2.ex Oratoriis privatis*, sunt multæ aliæ difficultates mixtæ pro aliis diversis casibus circa auditionem Missę in dictis privatis Oratoriis, quos ibidem invenies *in ref. 2.3.7. 8.27.28.35.36.37.38. 40.48.49.51.52. 53.55.56.58.4.5.9. 10.12.31.33.39.& 41.& non in aliis præcitatis tractat.*

TRACTATUS IV.

De Sacramento Extremæ-Unctionis. pag. 167.

1 AN in casu extremæ necessitatis, si non adsit Oleum benedictum ab Episcopo, possit Sacerdos illud benedicere, vel uti Oleo non benedicto ad ungendum moribundum? Et an saltem Sacerdos ex commissione Episcopi possit prædictum oleum benedicere? Et an si ęgrotus supervixerit, ungendus esset iterum sub conditione cum oleo benedicto ab Episcopo, si tunc adsit? Et an solùm ex præcepto, vel ex necessitate Sacramenti requiratur, ut oleum Extremæ-Unctionis sit benedictum ab Episcopo? Et an si fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma, sit peccatum de facto illo inungere infirmum moribundum? Et an si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum Extremæ-Unctionis cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum? Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui oleo veteri & non ab Episcopo eo anno benedicto ungeret infirmos? Et an infirmi qui omninò à nativitate visu, vel auditu carent, sint in periculo mortis ungendi? Et cursim docetur, quod, qui carent membris ungendis, vel organo, ungendi sunt in parte proxima membri, vel organi deficientis? *Ex p.10.tract.16.& Misc. 6.ref.81. ibid.*

2 An si deest oleum Extremæ-Unctionis, possit Parochus Sacramentum illud ministrare cum Chrismate? Et utrum valeat Sacramentum Extremæ-Unctionis, si fiat sacro Chrismate? Et docetur, quod, si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum cum sacro Chrismate, nihil est repetendum? Et dubitatur, an sit peccatum veniale ministrare Sacramentum Extremæ-Unctionis non in forma Crucis? Et an oleum consecratum præcedenti anno, si superest, & non sit combustum, possit in necessitate misceri cum oleo benedicto præsentis anni, si hoc non sufficiat? Et si postquam ea mixtio facta est, afferatur aliud oleum novum, quod censeatur sufficere pro toto illo anno, an comburi statim debeat juxta usum Ecclesię illud oleum mixtum ex novo, & veteri, vel possit servari? *Ex p.10.tr.11.& Misc.1.ref.15.p.168.*

3 Utrum, si pro administratione Sacramenti Extremæ-Unctionis addatur oleo consecrato major quantitas olei non consecrati, remaneat, hoc non obstante, consecratum? Et quid est dicendum de oleo addito Chrismati. Eadem est ratio additionis ad aquam benedictam. *Ex p.11.tr.3.& Mis.3.ref.15, p.169.*

4 An oleo benedicto Extremæ-Unctionis simul, vel variis vicibus non possit admisceri, nisi pars adjecta sit minor quantitate primum ab Episcopo benedicta. Idem cursim infertur dicendum de aqua benedicta, quod scilicet aqua non benedicta aquæ benedictæ superaddita censetur acquirere benedictionem. *Ex p.9.tr.6.& Misc.1.ref.43.aliàs 44.p. 169.*

5 An liceat Parochis mittere oleum Extremæ-Unctionis ad infirmos, ut eo ungantur? Et docetur antiquos Patres Unctionem curativam infirmis adhibuisse. Etiam per non Sacerdotem sed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Episcopo pro materia Sacramenti Extremæ-Unctionis? *Ex p.9. tract.6.& Misc. 1.ref.42.aliàs 43.pag.170.*

6 An una gutta olei sit sufficiens in unaquaque Unctione ad conferendum Sacramentum Extremæ-Unctionis? Ex quo infertur, unam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi. *Ex p.3.tr.4.ref.176.aliàs 177.p.170.*

7 Quidam Sacerdos unxit infirmum cum oleo veteri, quæritur, an peccaverit mortaliter? Ex quo sequitur, esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quàm Feria quinta Parasceves, vel illud singulis annis non renovare. Et notatur, quod, si Sacerdos per errorem ungeret infirmum non oleo, sed sacro Chrismate, nihil esse repetendum. *Ex p.3.tract.4.ref.175 aliàs 176.p.171*

8 An moribundo sit ministranda Extrema-Unctio, cum oleo alterius anni. Et docetur, urgente articulo mortis, perfici posse Sacramentum Extremæ-Unctionis brevissima, & tenui linitione unius oculi, auris, manus, narium, & oris, etiam absque signo Crucis, & sub una forma communi: Per istam Sanctam Unctionem, &c. Et an sit necessaria unctio pedis. *Ex p.5. tr.3.ref.90.ibid.*

9 An, si Parochus portet domi oleum Extremæ-Unctionis, timens de nocte ad moribundum ungendum vocari, secluso scandalo, peccet mortaliter. Et quid si post unctionem factam, ut se citius expediat, Parochus non reponit oleum ad solitum locum. Et docetur non debere Parochum sine lumine Extremam-Unctionem deferre. Et notatur, urgente periculo mortis, posse Sacerdotem sine Ministro administrare hoc Sacramentum, atque etiam sine alia solita præcautione prævia. *Ex part 5.tractat.3.resolut.91.ibid.*

10 An tempore pestis possit Sacerdos ungere unam tantùm partem dicendo consuetam formam, v. g. *Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum*, vel an sit necessarium in prędicto casu saltem velocissimè sine forma Crucis ungere unum oculum, unam manum, aurem, narem, & os & dicere: Per istas sanctas unctiones &c. Et an extra casum necessitatis, si Sacerdos faceret unctiones non in forma Crucis, minimè peccet lethaliter. *Ex p. 1.tractat. 4.resol.167.aliàs 168.pag.171.*

11 An liceat ministrare infirmo peste laboranti Extremam-Unctionem ungendo unicum corporis sensum, verbi gratia manum solam, vel oculum solum, ac uti forma verborum generali, *Per istam sanctam Unctionem indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti?* Et in §. ultimo hujus Resolutionis assignantur tres casus, in quibus saltem Sacramentum istud posset à Sacerdote per unicam unctionem perfici. *Ex part. 5. tractatu 3. resolut. 80. pagin. 172.*

12 An Parochus ungendo infirmum, si reliquerit unctionem, v. g. aurium, vel oculorum, teneatur iterum ministrare Sacramentum. Et an saltem debeat suppleri Unctio partialis omissa. Et quid, si tempus notabile intercessit, an tunc debeant singulæ Unctiones repeti. Et additur, quòd multi tenent, quòd non sint Unctiones omnes Sacramento huic intrinsecæ, ac essentiales, sed unicam Unctionem sufficere de necessitate Sacramenti in administratione Extremæ-Unctionis. Et an secluso scandalo, & contemptu, hoc Sacramentum omittere, vel nullum sit peccatum, vel tantùm veniale. *Exp. 10. tr. 12. & Misc.2.ref.11.p.172.*

13 An sit de necessitate Sacramenti Extremæ-Unctionis, ut sensus, qui ungitur, nominetur. Quod sit de necessitate præcepti non est dubitandum. Et an si omitteres dices, *Per hanc sanctam Unctionem*, esto ungeres, Sacramentum non conficeres; & secus, si solùm illud verbum sanctam, relinqueres. Et quid, si imperativo modo peccatorum promittere, dices, *Per hanc sanctam Unctionem remittatur tibi quidquid peccasti per visum*, &c. Et an omissio illorum verborum Per piissimam misericordiam, sit essentialis. Et notatur, quod potest Sacramentum Extremę-Unctionis à pluribus Sacerdotibus validè confici, si unus aliquam functionem efficiat, & formam ei respondentem proferat, alter verò reliquum perficiat. Et si post unam, vel alteram Unctionem peractam, & formas partiales eis respondentes prolatas Minister interiret, possit Sacerdos reliqua absolvere. Et quid est faciendum, si absolvisset quidem Unctionem aliquam si nullam formam adhuc protulisset. Et notatur ex privilegio posse Regulares conferre Extremam-Unctionem familiaribus Regularium, hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus, Architectis, aut cujusvis artis, aut Officii Officialibus, qui in Monasterio operam dant, sive sint exteri, sive cives illius Urbis, & omnibus tandem laicis, quibus contingit intra Conventuum septa repentino casu hoc Sacramento indigere, & etiam iis, quibus in prædiis, seu Grangiis Regularium hoc evenerit. *Ex part. 9. tractat. 7. Misc. 2. ref. 56. pag. 172.*

14 An Sacramentum Extremæ-Unctionis, si in forma non exprimatur sensus, qui ungitur, sit validum. Et docetur non esse de essentia hujus Sacramenti, quod oleum sit ab Episcopo benedictum. Ex quo infertur, an hoc etiam admitti debeat in benedictione Chrismatis pro Sacramento Confirmationis. *Ex p. 12.& Misc.2.ref.32.p.174.*

15 An forma deprecativa in Sacramento Extremæ-Unctionis sit de necessitate Sacramenti. Et an debeat iterari hoc Sacramentum sine conditione, si aliquis aliud conficeret sub forma indicativa. Et an sit sufficiens hęc forma, *Ungo te oleo sancto, &*

41 An

Nunc autem transcribuntur aliæ paucæ difficultatas pertinentes simul ad hunc *Tractat. 4. de Sacramento Extremæ-Unctionis bujus tom. 2.* quæ dispersæ sunt, vel errantes divagantur per reliquos alios Tomos, Tractat. & Resolut. ut ita commodiùs reperiantur omnes quæstiones hujus totius operis.

TRA-

TRACTATUS V.

De Sacramento Ordinis. p.185.

Et

Et advertitur Ordinationes factas à supradictis Episcopis esse irritas quoad exercitium Ordinum, non quoad validitatem? *Ex p.8.tr.2.res.2.ibid.*

25 An Episcopus suspensus à collatione Ordinum minorum possit adhuc conferre Ordines majores? Et an saltem in prædicto casu possit Episcopus conferre Tonsuram? Et quid, si suspendatur à collatione certi Ordinis? Et cursim docetur, quod Episcopus suspensus ab officio confirmandi, non ideò suspensus censetur ab officio Ordinandi, & consecrandi. Etiamque notatur, quod, quando quis suspenditur ab administratione Sacramentorum, non suspenditur à celebratione Missæ. *Ex part.5. tract. 10.res.6.ibid.*

26 An interdictus à Sacro faciendo, possit Ordines conferre? Et an in dicto casu non solum minores conferre possit Episcopus, sed etiam alio celebrante possit majores Ordines conferre? *Ex p. 5.tr.10.res.87.aliàs 86.p.195.*

27 An Episcopus possit validè conferre Ordinem, quem non suscepit? Et deducitur simplicem Sacerdotem posse quidem ex commissione Pontificis conferre aliquos Ordines, dummodo illos, quos confert, habeat? Et docetur, quod ille, qui recipit Ordinem Sacerdotalem sine reliquis, verè est Sacerdos, potestque exercere munera Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, &c. *Ex p.8 tr.2.res.4.p.196.*

28 An Episcopus licitè possit conferre Ordines? Et an Episcopus titularis non possit familiarem suum, seu commensalem Ordinare sine licentia sui Episcopi, quamvis cum illo per triennium commoratus fuerit? Et an in tali casu Ordo teneat, si illum talis Episcopus Ordinaverit, quamvis puniatur arbitrio sui Ordinarii, & Episcopus titularis, qui eum ordinavit sine commendatitiis sui Episcopi, à Pontificalibus suspendatur per annum? *Ex part.8.tr.2.res.5.p.196.*

29 An Episcopus, qui tantùm loco, & non Dignitati renunciavit, possit conferre Ordines? Et quid maximè si rogetur ab alio Episcopo? *Ex p.8.tr.2.res.6.p.197.*

30 An Episcopus, qui loco, & dignitati renunciavit, possit saltem conferre Ordines minores? Et notatur non posse majores Ordines conferre, etiam ab alio Episcopo rogatum. *Ex par.8. tr.2.resol.7.ibid.*

31 Quibus Episcopus possit validè ministrare Sacramentum Ordinis? *Ex p.8.tr.2.res.8.ibid.*

32 An Episcopus in aliena Diœcesi sine licentia possit conferre suis subditis primam Tonsuram? Et docetur Episcopum in aliena Diœcesi non posse celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo, & Mitra absque licentia Ordinarii? *Ex par.4. tract.4. & Misc.res.143.ibid.*

33 An, si in dimissoria concedatur licentia ordinandi à quocumque Episcopo in propria Diœcesi ordinante, possit quis Ordinari ab Episcopo in aliena Diœcesi de licentia Ordinarii Ordinationem exercente. Et an Episcopus per ratihabitionem possit ordinare alienum subditum? *Ex part.3 tract.4.res.190. aliàs 191 pag.197.*

34 An Episcopus invitatus ad ordinandum in aliena Diœcesi, possit ibi ordinare non solùm suos subditos, sed etiam alienos literas dimissorias suorum Episcoporum portantes? *Ex par.4. tr.4.& Misc.res.144.p.198.*

35 An qui v.g. accepit unum ordinem ab Episcopo originis, possit variare, & alium accipere ab Episcopo beneficii? Et an hodie Regulares possint, non obstante Decreto Clem. VIII. die 3.Junii 1599. ordinari ab Episcopo originis, neque id à Concil. Trident. prohiberi, neque à dicto Decreto, neque ab usu contrario, vel sint à fortiori ordinandi ab Episcopo Diœcesano? *Ex part.6.tr.7.& Misc.2.res.35.ibid.*

36 An subditus, si elegit, v.g. pro ordine suscipiendo Episcopum domicilii, possit postea variare, & sumere Ordines ab Episcopo originis, vel beneficii? *Ex p 8.tr.2.res.9.p.198.*

37 An qui, ver. g. suscepit ordines minores ab Episcopo domicilii, possit variari, & suscipere Subdiaconatum ab Episcopo originis propriæ, vel paternæ, & postea Diaconatum, & Sacerdotium ab Episcopis beneficiorum? Et absolutè docetur, habentem plura beneficia in diversis Diœcesibus, posse à quo maluerit Antistite ordinari? *Ex part.9.tract.9.& Miscellan. 4. res.4.ibid.*

38 An supradicta opinio in aliquo casu irritetur? Et an hoc non solùm in majoribus, verùm etiam in minoribus Ordinibus locum habeat? Et an laicus promoveri ad primam Tonsuram possit etiam per Episcopum non suum? Et notatur, quod in isto casu non incurrit suspensionem, quam ipso jure Sacris ordinadinatus incurreret, si ab alieno Episcopo ordinem susciperet. *Ex part.8.tr.2.res.10.p.199.*

39 An Episcopus possit ordinare aliquem, qui fortuitò natus est in sua Diœcesi, ita ut sit ei subditus originis? *Ex part.8. tr.2. res.11.ibid.*

40 An dicatur Episcopus Originis, in cujus Diœcesi natus est Pater Clerici Ordinandi? Et quid si Pater tempore nativitatis filii illius ad aliam Diœcesim jam transtulerat domicilium, an ex Sacra declaratione Congregationis Concilii possit filius ordinari ab Episcopo paternæ originis? *Ex part. 4. tract. 4. & Miscell.res.148.p.199.*

41 An Episcopus possit ordinare aliquem, cujus Pater natus est in sua Diœcesi, licèt filius natus fuerit in alia? *Ex p.8.tr.2.res. 12.pag.200.*

42 An filius alicujus Officialis Regii alicubi communicatus possit ab Episcopo illius loci ordinari? *Ex part.8. tractat.2. resolut.13. p.200.*

43 An, si quis habeat duo domicilia, posset uterque Episcopus illum ordinare? Et quid dicendum est de ejus filio? Et quid si sit alibi natus fortuitò, modò explicato? *Ex part.8.tractat.2. res. 14.ibid.*

44 Quando quis dicatur contrahere domicilium, ut Episcopus possit illum ordinare? Et aliqua advertuntur pro Clericis exteris, qui cum dimissoriis suorum Ordinariorum in Civitate Neapolitana morantur. *Ex part. 8. tractatu 2. resolut. 15. pagin.201.*

45 An Episcopus possit ordinare Barones feudatarios, & eorum filios. *Ex p.8.tr.2.res.16.pag 201*

46 An Episcopus possit ordinare Scholares Universitatis. Et quid etiam, si per decennium ibi commorati fuerint? Et infertur filios eorum, qui fortè in Universitate uxorem duxerint animo in patriam redeundi, non posse ordinari ab Episcopo universitatis. *Ex p.8.tr.2.res.17.ibid.*

47 An Episcopus possit ordinare aliquem, qui ex fornicatione natus ex matre certo loco habente, & Patre alio? *Ex p. 8. tr. 2. res.18.ibid.*

48 An Episcopus, ut possit ordinare aliquem ratione beneficii, illud debeat esse perpetuum? Et asserit non posse quem ordinari ratione Capellaniæ etiam perpetuæ, posse tamen ordinari in Commendam, si Commenda sit perpetua; nam Commenda perpetua est beneficium. *Ex p 8.tr.2.res.19.p.201.*

49 An quis possit ordinari ab Episcopo, in cujus Diœcesi est beneficium, licèt illud sit tenue? Et notatur ratione beneficii tenuis posse aliquem ordinari ab Episcopo, ubi est beneficium, etiamsi illud beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec in illius Diœcesi, & sic non eximatur à jurisdictione primi Episcopi. Et advertitur ex Sacra Cardinalium declaratione, beneficium duorum ducatorum esse sufficiens ad gaudendum privilegio fori. *Ex part. 4. tractat. 4. & Misc.res. 51.pag.202.*

50 An Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficii si illud sit tenue? Et quid si tenui beneficio adjungeretur patrimonium, itaque ut conflatum ex utroque sufficiat ad sustentationem? Et notatur Sacram Congregationem respondisse, promotum ab alieno Episcopo ex causa beneficii tenuissimi malè promotum fuisse, ipsumque promotum suspensum esse ab executione, atque collatorem à collatione per annum. Et ex eadem declaratione, & Congregatione asseritur, gaudere privilegio fori quendam Clericum ordinatum cum beneficio duorum scutorum. *Ex p.8.tr.2.res.20.p.202.*

51 An, ut Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficii existentis in sua Diœcesi, sufficiat, ut beneficium sit simplex? *Ex p.6.tr.8.& Misc.3.res.24.p.203.*

52 An, ut Episcopus possit ordinare ratione beneficii, sufficiat, ut sit simplex? Et an, si beneficium non requirat residentiam, nec in illo Beneficiarius resideat, nec in illius Diœcesi, possit illum Episcopus ordinare? *Ex part. 8. tractatu 2. resolut. 21. pagin. 203.*

53 An Episcopus possit aliquem ordinare, cui paulò antea beneficium confert; *Ex p.8.tr 3.res.22.p.203.*

54 An ad fugiendam jurisdictionem Episcopi domicilii possit quis ordinari alibi titulo beneficii; Et an possit Episcopus ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habet beneficium, si hac sola intentione illi confert; Et an supradictus Episcopus in tali casu possit dispensare in interstitiis cum illo providendo, & in illegitimitate ad Ordines, sicut potest Episcopus domicilii. *Ex p.11.tr.4.& Misc.4.res.1.p.203.*

55 An Episcopus, ut aliquem justo titulo ordinet, possit beneficium illi conferre immediatè ante Ordinationem, & illum statim postea ordinare; Et quid, si beneficium, sit tenue trium, vel quatuor aureorum; Et quid est sentiendum, si beneficio tenui adjungatur patrimonium. *Ex part.10.tractat.11.& Misc.1.res. 48.pag.203.*

56 An, qui habet plura beneficia in diversis Diœcesibus, possit ab omnibus illis Episcopis ordinari; Et an hic etiam præter Episcopum originis, vel domicilii, à quo etiam poterit ordinari; *Ex p.8.tr.2 res.23.p.204.*

57 An sola actualis possessio beneficii, ita ut non solus titulus, & collatio sufficiat, ut quis ab Episcopo possit ordinari; *Ex p. 8.tr.2.res.24 p.205.*

58 An Episcopus possit ordinare aliquem, qui in sua Diœcesi habe-

pus, vel fine dimissoriis, & licentiis necessariis comprehendat Regulares? *Exp. 8. tr. 7. & Misc. res. 59. ibid.*

92 Quæ causa sit sufficiens, ut Episcopus possit dispensare in interstitiis Ordinum Presbyteratus; Et notatur, quod recipiens Ordines non servatis temporum interstitiis, absque dispensatione, non incidit in suspensionem neque in irregularitatem, neque Episcopus illum ordinans. Et observatur facultatem remittendi interstitia concessam Episcopo ex causis transire in Capitulum, seu ejus Vicarium, Sede vacante, quando tamen ex Decretis Cōcilii potest concedere licentiam ordinandi. Et docetur solos Generales Societatis Jesu, & ab ipsis deputatos posse ex Bulla Greg. XIII. dispensare cum suis subditis Regularibus in interstitiis. Et an cæteri Superiores Regulares possint, quemadmodum Episcopi *sess. 23. Trid. cap. 11. & 13.* dispensare super temporum interstitiis cum suis subditis? *Exp. 4. tr. 4. & Misc. resol. 209. p. 218.*

93 Quæ causa requiratur ad dispensandum in interstitiis pro Sacerdotio assumendo; *Ex part. 6. tractat. 8. & Misc. 3. resolution. 23. ibid.*

94 An ad dispensandum in interstitiis à Diaconatu ad Presbyteratum sit necessaria utilitas, & necessitas Ecclesiæ copulativè? Et apponuntur quinque causæ, ut ex quolibet earum possit Episcopus cum prædictis dispensare. Et an ad minores Ordines, & Tonsuram merè arbitrium Episcopi sufficiat ad dispensandum? Et docetur posse Episcopum eadem die primā Tonsuram, minores Ordines, & Subdiaconatum conferre. Et notatur Episcopum non posse dispensare ab interstitiis familiarem suum alias non sibi subditum. Et advertitur posse Regulares omnes ex privilegiis ubiq; extra tempora à jure statuta ab Episcopo Ordinari, & quibusvis Ordinibus initiari. *Ex part. 10. tract. 11. & Miscell. 1. res. 10. p. 219.*

95 An Episcopus beneficii possit dispensare in insterstitiis; Et quid de illegitimitate ad minores Ordines; *Ex part. 8. tract. 2. res. 25. p. 120.*

96 An ex aliqua justa causa possit Episcopus conferre majores Ordines die Dominica? Et supponitur, quod majores Ordines non nisi in Sabbatho Quatuor temporum anni, aut in Sabbatho sancto, aut in Sabbatho ante Dominicam Passionis dari possunt. Et notatur, quod minores Ordines Episcopus conferre potest tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica, aut festivo, die dummodo non videatur facere Ordinationem generalem. Et consuetudo recepta Episcoporum concedit, ut feria sexta vespere ante Sabbathum, in quo Sabbatho jure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare Ordines minores. Etiamque advertitur primam Tonsuram quovis anni tempore, quovis die, hora, & loco dari posse. Et an minores ordines simul cum Subdiaconatu eodem die, eidemque conferri possint; *Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. res. 28. aliàs 30. ibid.*

97 An seclusa consuetudine, si adest alicubi, possit Episcopus in eadem die conferre minores Ordines simul cum Subdiaconatu eidem ordinando. Et in dicto casu, an Episcopus debeat prius interstitia dispensare; *Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. res. 57. aliàs 58. ibid.*

98 An minores Ordines possint conferri diebus festivis duplicibus, non tamen servatis à populo ex præcepto? Et quid de Ordinibus Sacris ex privilegio Papæ sumendis, ut conceditur in tribus diebus festivis; Sed difficultas est, quid sub nomine diei festivi intelligatur; Et supponitur minores Ordines posse dari quolibet die Dominico, & quovis die festo. *Ex p. 5. tract. 13. & Misc. 1. res. 97. p. 221.*

99 An Episcopus possit conferre Ordines minores quatuor, vel quinque personis in diebus Dominicis, vel diebus festivis; Sed difficultas est, an sit necessarium esse dies festivos de præcepto; Et docetur quod in rigore juris non videtur vetitum quacumque die, etiam feriali, minores Ordines conferre. Et an seclusa consuetudine, ex causa justa minores Ordines, & simul Subdiaconatum, eodem die Episcopus conferre possit; Et notatur suscipientes Ordines minores ante susceptum Sacramentum Confirmationis, nec ipsos, nec Episcopum peccare mortaliter, *Ex part. 10, tract. 11. & Misc. 1. resol. 66. ibid.*

100 An Episcopus peccet mortaliter, si ordinet aliquem, qui Sacramentum Confirmationis non sumpserit; Et an qui ordine sacro initiatur ante Confirmationem, peccet tamen venialiter; Et an eo ipso, quod quis habeat dimissorias à suo Episcopo, ut possit ordinari, possit etiam ab Episcopo confirmari; Et docetur Episcopum confirmantem alienum subditum in sua Diœcesi non peccare, & consequenter nec incurrere in censuram aliquam. Et notatur Episcopum non confirmatum posse validè alios confirmare, neque hoc faciendo peccare mortaliter. *Ex p. 10. tract. 11. & Misc. 5. res. 14. p. 222.*

101 Quis suscepit Ordinem Diaconatus ante Confirmationem, quæritur, an peccaverit mortaliter; Et an non solum suscipiens Ordinem ante Confirmationem peccet mortaliter, sed etiam incurrat irregularitatem; Et docetur Episcopum non peccare mortaliter Ordinando non confirmatum, aut etiam antequam ipse confirmatus sit Confirmationem, aut Ordines conferendo. *Exp. 2. tr. 16. & Misc. 2. res. 4. p. 222.*

102 An in supputanda ætate Ordinandorum enumerandus sit dies Bissextus, vel omittendus; Idem est in Ordine ad professionem pro anno probationis Novitiatus *Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. res. 67. p. 223.*

103 An in ætate requisita ad ordines suscipiendos detur parvitas materiæ? Et notatur, quod si esset quis in principio sequentis diei, v. g. hodie impletur ætas 24. annorum post dimidiam noctem, potest ordinari Sacerdos. Et cursim infertur, quod licet requiratur septennium completum ad sponsalia, si tamen sunt in ultimo die septennii, sat est; si ille sit inceptus. *Ex p. 5. tr. 5. res. 17. p. 223.*

104 Quidam Religiosus inchoavit annum vigesimum tertium hora vigesima tertia diei, sed mane in eodem die recepit Ordinem Diaconatus, quæritur an peccaverit, & in suspensionem inciderit tanquam ordinatus ante legitimam ætatem; Et notatur, quod stando in rigorosa sententia, quod annus debeat esse jam inceptus, sufficiat tamen ad singulos ordines; per unum medium diem annum inchoatum fuisse. *Ex p. 2. tr. 15. & Miscel. 2. res. 27. aliàs 29. ibid.*

105 An qui vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo ordine suscipiendo, possit mane præcedenti illum sumere; Et notatur ad recipiendum, verbi gratia Subdiaconum sufficere viginti duo annos non per unum integrum diem, nec per unam horam, sed sufficere, si sint inchoati per unum, dimidium quadrantem horæ. Et docetur Episcopum posse dispensare, si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad ætatem debitam ad suscipiendos Ordines. *Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. res. 51. aliàs 50. ibid.*

106 An si in aliqua ordinatione Officialis Episcopi protestatur Episcopum nolle ordinare irregulares, v. g. carentes patrimonio, &c. tales, hoc non obstante, ordinentur? Et quid est faciendum, quando ita casus acciderit in praxi, Et notatur, quod non debent Episcopi accedentes ad Ordines prohibere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne accedant cum impedimento occulto censuræ, irregularitatis; &c. quin potius debent illos absolvere, & dispensare in casibus, quibus possint eos dispensare, & absolvere. *Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. res. 66. p. 223.*

107 An census redimibilis sufficiat ad patrimonium Clerici; Et an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, ut cesset statim, ac ordinando de sustentatione provisum sit; Et notatur, quod hoc passim admittendum non est. Et advertitur aliquem non posse promoveri ad sacros Ordines ad titulum beneficii, si titulus sit de futuro, Et an qui possit Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titulum beneficii præsentis, licet fructibus illius non statim potiretur, sed solùm post receptum Presbyteratum illis frui inciperet; Et an aliquis possit promoveri ad Ordines ad titulum Coadjutoriæ; Et quid maximè, si Coadjutoria habeat de præsenti congruam sustentationem? Et advertitur, quod impetrato beneficio, sed prohibita possessione à judice sæculari, non posse aliquem sacros ordines sumere. *Ex part. 9. tractat. 9. & Miscel. 3. resolution. 25. pagin. 224.*

108 An Episcopi in Regno Siciliæ possint ordinare Subdiaconum, qui pro patrimonio tantum uncias undecim annualis habet, & multa alia circa patrimonium; Et notatur, quod si aliquis Subdiaconus initiatur Diaconatu, aut Sacerdotio ostendens testimonium patrimonii renunciati, vel alienati, & tacens renunciationem factam, non incurrit pœnas statutas contra eos, qui absque patrimonio ordinantur. Et docetur Graduatum in jure Canonico, aut in Sacra Theologia, sine titulo, aut patrimonio posse ordinari. Sed an verò contra hoc obstet declaratio Cardinalium? *Ex part. 4. tract. 4. & Miscell. res. 52. p. 225.*

109 An in patrimonio necessario ad sumendos sacros Ordines detur parvitas materiæ; *Ex part. 5. tr. 5. res. 20. p. 225.*

110 An Clericus possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliunde acquisivit beneficium, vel alia bona sufficientia pro victu; Et an si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquo modo alienes, antequam habeas unde vivere possis, nulla sit alienatio; Et advertitur bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non ob inde fieri bona Ecclesiastica, tametsi privilegio fori bonorum Ecclesiasticorum gaudeant. *Ex p. 9. tract. 8. & Misc. 3. res. 23. ibid.*

111 An qui suscepit primam Tonsuram, vel minoribus Ordinibus, initiatur animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi privilegio fori, & exemptione à tributis, peccet mortaliter? *Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. res. 20. aliàs 22. p. 226.*

112 An suscipientes primam Tonsuram, & Ordines minores so-

Nunc verò sequuntur cæteræ omnes aliæ difficultates, & resolutiones, quæ errantes latent, vel obiter annotantur in reliquis aliis Tomis, Tractatibus, & Resolutionibus hujus totius operis, quæ simul etiam pertinent ad istum *Tract. 5. de Sacramento Ordinis*, ut ita citius, & commodiùs inveniantur omnes difficultates, & quæstiones.

Et

Et an Episcopus ordinans in Episcopum infantem ante usum rationis, validè illum Ordinet? Et an si Episcopus moriatur postquam contulit Sacerdoti potestatem consecrandi, antequam illi manus imponat, an verè manebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis absolvere? Et an possit laicus suscipere Sacramentum Ordinis tempore interdicti? Et quid est dicendum, si habeat aliquem Ordinem, an possit suscipere superiorem? Et an Episcopus excommunicatus occultè validè conferat Ordines? *Ex part. 8. tract. 1. ex ref. 72. 43. 32. 4. & ex resolut. 79. §. Sed quid, & ex resolut. 94. §. Quintò à fortiori.* Quæ nunc inveniuntur *in tom. 3. tractat. 1. de potest. Pontif. resolut. 77. 76. 61. 12. 2. & 5.*

An Cardinales possint conferre primam Tonsuram & minores Ordines in suis titulis? Et an Cardinales Presbyteri primam Tonsuram, cæterosque Ordines suis familiaribus conferre possint, quia per Concilium Tridentinum *sess. 23. c. 10.* videtur derogari hanc facultatem. *Ex p. 5. tr. 2. ex ref. 5.* Quæ hic reperietur *in tom. 9. tr. 7. de Cardin. ref. 51.*

An liceat in hoc Sacramento Ordinis uti materia, forma, & Ministro probabili, relictis certis; *Ex part. 9. tractat. 7. ex resolut. 59.* Quæ hic est *in tom. 8. tractat. 1. de Opin. probabili, resolut. 5.*

Cum Concilium Tridentinum asserat *sess. 11. c. 17.* Sacramentum tribus perfici, materia forma, & intentione Ministri, & cum intentio sit triplex, habitualis, virtualis, & actualis, quæritur quenam sit sufficiens ad validè conferendum Sacramentum Ordinis? Et an perversa intentio Ministri in conferendo Sacramento omni suppleatur à Deo? Et an in verbis formæ hujus Sacramenti detur parvitas materiæ? Et an in conjunctione materiæ, & formæ hujus Sacramenti detur parvitas materiæ? Et an in interruptione formæ hujus Sacramenti detur parvitas materiæ. Et an qui ministrat Sacramentum Ordinis cum excommunicatione minori peccet mortaliter, vel saltem venialiter? Et an qui ministrat Sacramentum Ordinis invalidè, teneatur cum periculo vitæ, & honoris hunc defectum manifestare; Et an sit ministrare Episcopo exercenti Ordines in peccato mortali? Et an ad valorem Sacramenti Ordinis in adultis requiratur positivus consensus suscipiendi illud, vel sufficiat ut non resistant? *Ex part. 2. tractat. 17. ex resolut. 32. & in p. 3. tractat. 4. ex resolut. 17. & in part. 5. tra. 5. ex tra. 39. 40. & 41. & in tr. 13. resolut. 55. & 32. & tract. 7. ex resolut. 4. §. Non desinam.* Quæ nunc invenientur *in tom. 1. tractat. 1. de Baptismo, resol. 1. 3. 4. 5. 6. 9. 22. & 18.*

An Episcopus si cum materia legitima proferat verba formæ hujus Sacramenti Ordinis absque intentione, si posteà intentionem adhibeat, nihil efficiat? Et an Ordine assumpto, vinculum matrimonii in infidelitate contractum dissolvatur? *Ex part. 10. tractat. 13. ex ref. 20. & in p. 9. tractat. 7. ex ref. 47.* Quæ hic sunt *infra in tract. proximo de sequenti Matrimonio, resol. 100. & 125.*

An in Sacramento Ordinis exprimenda sit persona suscipientis, quando exprimenda sit in forma hujus Sacramenti? Et obiter quæritur, quid præstare teneantur ii, qui Ordinem susceperunt ab Episcopo dubitante de suo Baptismo? *Ex part. 10. tract. 16. ex resolut. 93. & 20. aliàs 19.* Quæ nunc inveniuntur *in tom. 1. tr. 1. de Baptis. ref. 61. & 79.*

An minores Ordines possint ministrari sine lumine, absque mortali culpa? *Ex part. 10. tractat. 11. ex resolution. 40.* Quæ hic est *suprà in tractat. 2. de Communione, resolution. 81.*

An quando Episcopus sacros celebrat Ordines, licitum sit incipere Missam post Vesperas, aut Nonam, si actus Ordinis inceptus est ante meridiem? Et an, cum Sacerdotes Ordinantur, & cum Episcopo consecrant, possit unusquisque applicare illud Sacrificium cui voluerit? *Ex p. 10. tr. 12. ex ref. 22. & in p. 5. tractat. 14. ex ref. 112.* Quæ hic sunt *suprà in tr. 1. de celebrat. Missar, resolut. 108. & 35.*

An Episcopus ministrans Ordines sacros statim post Missam sine aliis vestibus, peccet mortaliter? *Ex part. 7. tract. 10. ex resol. 31.* Quæ nunc invenietur *in tom. 1. tractat. 2. de Confirmatione, ref. 9.*

An Episcopus conferendo Ordines minores in peccato mortali peccet mortaliter? *Ex p. 3. tract. 6. ex resol. 67.* Quæ hic reperietur *in tom. 3. tr. 3. de Episcopis, ref. 80.*

An Episcopus in peccato mortali successivè ordinans centum personas committat centum peccata, vel unum tantùm? Et an teneatur in confessione explicare numerum personarum in prædicto casu? *Ex part. 9. tractat. 9. ex ref. 67. alias 66. §. ult.* Quæ hic est *in to. 1. tr. 7. de circumstantiis, ref. 164.*

An Episcopus ordinans subditum alienum ex ratihabitione incurrat suspensionem Concilii Tridentini sess. 23. c. 8. Et sunt aliqui alii casus, in quibus datur excusatio ab ea censura, quos ex Suarez decisos invenies in corpore hujus Resolutionis. Et an in receptione Ordinum minorum nulla requiratur interstitia? Sed etiam quæritur, an Abbas in casibus, in quibus primam Tonsuram, & minores Ordines conferre potest, possit dispensare in interstitiis? *Ex part. 5. t. 10. ex ref. 38. & 40.* Quæ nunc invenientur *in tom. 5. tractat. 3. de suspensione, resolution. 26. & 45.*

Nota, quod in prædicto *tom. 5. & tract. 3. de suspensione, à ref. 22. inclusivè usque ad ref. 60. etiam inclusivè, & in ref. 66.* sunt quamplurimæ, & diversæ quæstiones omnes mistæ pertinentes ad hunc, & illum tractatum, ideò casu ita misto occurrente adi illum, & ad præcitatas Resolutiones hic signatas, & non ad alias supradicti tractatus.

An sit credendum Episcopo promoventi ab Ordines non sibi subditum, dicenti in titulo collationis Ordinum se promovisse illum ex licentia proprii Episcopi? Et an illegitimus dispensatus, ut Clericus fiat censeatur dispensatus ad Ordines minores, vel tantum ad primam Tonsuram; Et quid dicendum est, si dispensatio dicat, ut ordinetur in Clericum; Et an dispensatus ad Ordines, censeatur dispensatus ad Ordines sacros; Et quid si Pontifex uteretur his verbis, dispéso tecum ad omnes; Ordines; Et an dispensatio concessa Subdiacono, ut possit uxorem ducere, liberet eum à recitatione officii Divini; Et quid est dicendum si fingamus Titium matrimonium ratum contraxisse cum Catharina, & deinde clam ad Diaconi, vel Subdiaconi Ordinem esse promotum, an, &c. Et circa hoc aliqua alia notabilia explanantur. *Ex p. 8. tr. 3. ex ref. 30. & in p. 9. tr. 8. ref. 22. & in p. 8. tract. 3. ex ref. 34.* Quæ nunc invenientur *in tom. 3. tr. 2. de dispensationibus ref. 81. 54. & 52.*

An mortuo Pontifice, non sit prohibitum sacro Collegio Cardinalium dare Reverendas ad Ordines; *Ex p. 5. tract. 9. ex ref. 7.* Quę hic est *in tom. 9. tr. 7. de Cardinalibus resol. 7.*

An quando quis dubitat, an habeat legitimam ętatem ad Ordines, possit eos recipere; *Ex part. 4. tract. 3. ex ref. 21.* Quæ nunc invenietur *in tom. 4. tr. 6. de Jejunio, ref. 2.*

An initiatus Ordinibus minoribus, & sacris, non suscepta Tonsura, sit irregularis, & teneatur dictam Tonsuram sumere; Et an irregularis possit initiari prima Tonsura; Ex quo infertur, an prima Tonsura sit Ordo? Et an si Episcopus alterius servum scienter ordinet, abséte, vel ignoráte Domino servus fiat liber, & Episcopus duplicatum pretium Domino reddere teneatur; Et an servus, si sciéte, vel nó contradicente Domino, Ordines recipiat, fiat liber; Et an Clericus, qui lapsus est in hæresim, possit exercere Ordines; Et quid ob suspicionem hæresis, ex qua consurgat infamia? Et an exercens Ordinis officium quem nó habet, fit irregularis, si illud præstet absq; intentione usurpandi Ordinis usum, Et supponitur, quod irregularis efficitur, qui ministrat in Ordine, quem non, habet. Sed limitatur primò ad Ordines sacros, nam, si in minoribus ministret, non erit irregularis, Secundò, ut ministret scienter, & non ex ignorantia, putans bona fide se habere talem Ordinem. Tertiò ut ministret solemniter. Et tandem quæritur, an supradicta irregularitas solos Clericos, aut etiam laicos comprehendat? Et an mulier, quæ erumpente ipsa natura in masculum transiit, possit initiari sacris Ordinibus, inconsulto Summo Pontifice? Et quid de Hermafrodito, in quo prævalet sexus virilis; *Ex part. 6. tract. 8. ex ref. 29. & in p. 4. tr. 2. ex ref. 88. & in part. 7. tract. 7. ex ref. 54. aliàs 53. & in part. 4. tract. 4. ex ref. 38. & in p. 10. tract. 11. ex ref. 21. & in tr. 13. ex ref. 36.* Quæ hic reperientur *in tom. 5. tractat. 5. de Irregularitate, resolut. 13. 12. 57. 53. 24. & 61.*

Nota, quod in supradicto *tom. 5. tract. 5. de Irregular. à ref. 13. usque ad ref. 18. inclusivè*, & aliquando in aliis resolutionibus præcitati tractatus sunt multæ aliæ diversæ quæstiones omnes mistæ pertinentes ad istum, & illum tractatum, & ideò si ita casus mistus occurrerit, curre ad illum, & lege, ubi facillime invenies quicquid requiris, & si non reperis, perlegere illum non te pigebit.

An Clericus Ordinatus per saltum ante legitimam ætatem, vel per alienum Episcopum absq; dimissoriis, vel cum dimissoriis falsis, vel per Episcopum excommunicatú, suspensum, vel depositum, gaudeat privilegio Canonis; Et si degradatus restituatur, vel si degradatus moriatur, & resurgeret, an debeat iterum Ordinari? *Ex p. 9. tr. 4. ex ref. 5. & 29.* Quæ hic sunt *in tom. 5. tr. 2. de Percussione Clerici, ref. 42. & 38.*

Asseritur expositos pro legitimis esse habendos ad omnes Ordines, neque ulla dispensatione Pontificis, aut Episcopi indigere. *Ex p. 10. tr. 16. ex ref. 96.* Quæ nunc invenientur *in tom. 6. tract. 1. de Legibus ref. 32.*

An possit aliquis dare, vel accipere aliquid pro collatione Ordinum quorumcumq;? *Ex p. 9. tr. 2. ex ref. 28.* Quę hic reperietur *in tom. 4. tr. 1. de Altarib. privil. ref. 40.*

Qui potest in hac irregularitate dispensare ex illegitima Ordinum receptione, & usu; Et an Confessarius per Bullam Cruciatæ, vel Episcopus possit communicare votum assumédi Ordines Sacros; Et si ita vovens frangeret votum, an esset sacrilegius fornicando; Et an si talis matrimonium contraheret (quamvis peccaret) an possit petere debitum? Et an Confessarius per Bul-

TRACTATVS VI.

14 Fœmina

14 Fœmina Nobilis contraxit sponsalia cum Cajo, quæritur, an possit ea dissolvere propter oscula, & tactus impudicos cum altera. Et difficultas est, utrum liceat utrique sponso à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia. Et notatur, cùm sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam ad dissolvenda sponsalia, quis cognoscit carnaliter sponsam, amittit jus dissolvendi sponsalia. Idem est, quando vir copulatus matrimonio cum uxore post cognitum ejus adulterium eam cognoscit, quod amittit jus petendi divortium. Et quid, si supradicta sponsalia erant nullo ipso jure, an per copulam valida fiant, si conjugat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui erit in sponsalibus. Et quid, si sponsus ignorat jus resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscit sponsam, an censeatur sponsalia ratificare. Et notatur, quod in foro interiori conscientiæ sponsus non amittit jus resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo perseverandi in sponsalibus. Et an accedens ad sponsam absque animo cedendi proprio juri, possit resilire à sponsalibus, & solùm recompensare damnum. Imò non teneatur recompensare damnum illarum, quando accedens protestatur sponsæ se ad ipsam accedere cum voluntate non renunciandi juri resiliendi à prioribus sponsalibus. Et an, quæ supra dicta sunt de fornicatione carnali, locum habeant in spirituali, scilicet in hæresi, & maximè quando Hæretici cohabitatio, est innocenti periculosa. *Ex part. 10. tractat. 11. & Misc. 1. resol. 28. ibid.*

15 An liceat utrique sponso à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia. *Ex p. 3. tr. 4. res. 283 aliàs 284. p. 234*

16 Utrum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cujus si alter conscius esset, possit justè à sponsalibus resilire. Ex quo infertur quandam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum defectus occulti ignarum cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus. Et cursim deducitur, an adulter ex justitia possit licitè exigere debitum à conjuge illius adulterii ignara. *Ex part. 3. tr. 4. resol. 286. aliàs 287. ibid.*

17 An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset, dissolvantur sponsalia, ea facta notabiliter deformis. Et an valde magna deformitas debeat esse sponsi, quæ de novo accedens det sponsæ jus resiliendi. Idem est de vehementi suspicione morbi Gallici, & de oris graveolentia. *Ex part. 3. tractat. 4. resol. 285. pag. 235*

18 An nulla dotis promissione prævia possint dissolvi sponsalia ob paupertatem sponsæ supervenientem. Et quid, si illa sponsalia essent juramento firmata. Et notatur, quod, si sponso subitò accedat nova hæreditas, qua ejus status plurimum melioretur, itaut sponsa sit jam multùm inæqualis illi, non ideò potest sponsalibus renunciare. Eadem est ratio, si sponsæ nova hæreditas accedat. *Ex part. 3. tractat. 4. resolut. 285. aliàs 286. ibid.*

19 An sponsalia inter consanguineos inita cum conditione, si Papa dispensaverit, sint valida, & obligent in conscientia, impetrata dispensatione. Et an liceat utrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensatione, altero invito, à sponsalibus resilire. Et an hoc etiam procedat, si tali promissio fuerit juramento confirmata. Et an, si magnæ expensæ factæ sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus teneatur illas restituere. Et infertur consanguineos contrahentes matrimonium per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensaverit, incurrere excommunicationem latam in Clementina unica de consang. *Ex p. 3. tr. 4. res. 289. aliàs 290. pag. 235*

20 An pactum oppositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, quod vir perpetuò habitet in domicilio uxoris, sit validū. Et an, si pactum fuerit juramento confirmatum, liceat resilire, & mulier teneatur virum sequi. Et obiter notatur, valere pactum, ne quis possit ingredi civitatem, quòd frequenter fit in remissionibus injuriarum, & hoc etiamsi non solùm pactum sit temporale, sed etiam perpetuum. *Ex part. 3. tr. 4. res 211. aliàs 212. pag. 226*

21 An sponsalia jurata dissolvantur ex mutuo consensu, etiamsi juramentum intuitu pietatis emissum fuerit. Et supponitur sponsalia ex mutuo contrahentium consensu dissolvi, & hoc intelligendum est de sponsalibus puberum, nam de impuberum sponsalibus alia est juris dispositio, quippe impuberes sponsalia contrahentes resilire non possunt, quousque pubertatem nacti sint, & meritò, ne passim resiliant, & passim contrahant. Et advertitur, quòd adveniente pubertate, qui prius illam attigerit, resilire potest, nec opus habet expectare pubertatem alterius, quinimò statim ac pubertatem attigerit, reclamare debet, alioquin sponsalia firmavit, ac si post pubertatem illa contraxisset. Et an pro foro conscientiæ sufficiat, si interius reclamatio fiat, vel an teneatur illam manifestare coram Episcopo, vel ejus Vicario, & ipsis deficientibus coram honestis personis. *Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. res. 17. aliàs 76. p. 236*

22 An, si sponsalia communi consensu dissolvantur, hoc non obstante, oriatur ex eis impedimentum publicæ honestatis. Et brevissimè deducitur, quòd durat impedimentum publicæ honestatis etiam post mortem alterius sponsæ. *Ex p. 3. tract. 4. res. 221. aliàs 222. pag. 237*

23 An, si sponsalia dissolvantur ex mutuo consensu, cesset impedimentum publicæ honestatis ortum ex illis. Et quid est dicendum, si morte alterius dissolverentur. Et an hoc impedimentum oriatur ex sponsalibus fictè celebratis, videlicet oretenus absque consensu interiori. Idem est de matrimonio fictè contracto ex defectu consensus. *Ex part. 12. tractat. 5. & Misc. 5. resolut. 12. ibid.*

24 An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicæ honestatis. Et an dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsenti, teneatur ad priorem redire, si autem conjunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram possit accipere in uxorem, sin verò cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sint, proindèque cum priori contraxit, solùm sunt valida. Et notatur, quòd ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta. *Ex p. 9. tr. 6. & Mis. 1. res. 51. aliàs 52. p. 238*

25 De quibusdam sponsalibus. *Ex p. 11. tract. 2. & Miscel. 2. res. 10 p. 238*

26 An, si post sponsalia cum prima sequantur sponsalia cum secunda unà cum copula, dissolvantur prima. Et quid, quando secunda fœmina, quæ cognita est, & violata sub spe conjugii, notabile damnum pateretur? Et notatur, quod quando ex aliquo casu cessant prima sponsalia, an servanda sint secunda. *Ex p. 3. tr. 4. res. 209. aliàs 210. p. 239*

27 Utrum ex matrimonio valido dissolvantur sponsalia. Et an dissoluto matrimonio, teneatur qui ita contraxit, priora sponsalia implere. *Ex p. 3. tract. 4. res. 208. aliàs 209. ibid.*

28 An adstrictus sponsalibus juratis, si postea emittat Religionis votum, possit adhuc contrahere matrimoniū animo ingrediendi Religionem ante consummationem. Et an, si votum Religionis emisisti ante sponsalia, & fœminam deflorasti sub fide data de matrimonio, teneris illam ducere, omisso voto. Et an sponsus, qui post sponsalia votum emisit castitatis, committat aliquam culpam. *Ex part. 9. tractat. 7. & Miscelan. 2. resolut. 76. aliàs 75. ibid.*

29 An sponsalia dissolvantur per solum ingressum Religionis, vel sit expectanda professio. Et an sit licitum Religionem ingredi post sponsalia, etiam juramento confirmata. *Ex p. 3. tr. 4. res. 206. aliàs 207. p. 24*

30 An peccet, qui contraxit sponsalia, si suscipiat sacros Ordines. Et notatur votum suscipiendi sacros Odines dirimere sponsalia, & licitè post illa potest quis tale votum emittere. *Ex p. 3. tr. 4. res. 207. aliàs 208. ibid.*

31 An quando aliqui pro aliis præsentibus, & tacentibus contrahunt sponsalia, horum taciturnitas sit signum sufficiens interni consensus. Et an hoc procedat, etiamsi Parentes contraherent sponsalia coram filiis emancipatis, & spuriis. *Ex p. 3. tr. 4. res. 269. aliàs 270. p. 249*

32 An Tutor, vel Curator, si respondeat pro puella, valida sint in utroque foro sponsalia, vel matrimonium, ipsa præsente, & tacente. Et quia jus Canonicum tanquam quid speciale id de Parentibus asserit, quæritur etiam, an sufficiat signum consensus in sponsalia, vel matrimonium, si nomine filiorum persona extranea respondeat. *Ex part. 10. tractat. 13. & Miscellan. 3. res. 21. ibid.*

33 An quando Parentes, & Tutores pro filiis, & pupilis absentibus contrahunt sponsalia, & hi postea id scientes non contradicunt, censeantur consentire. *Ex p. 3. tr. 4. res. 270. aliàs 271. p. 241*

34 Quando teneatur implere, qui contraxit sponsalia, nullo præfixo tempore, & termino. *Ex part. 3. tractat. 4. res. 244 aliàs 245. ibid.*

35 Quidam contraxit sponsalia, & postea adimplere noluit, quæritur, an sit per censuras compellendus. *Ex part. 3. tractat. 4. resolut. 205. aliàs 206. ibid. 2*

36 Quidam vir Nobilis contraxit sponsalia, & per multos dies causa delectationis osculabatur, & tangebat sponsam, quæritur, an peccaverit mortaliter. Et notatur dicta oscula, & amplexus esse licita, etiamsi prævisa pollutio sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cùm inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se invicem oscularentur, & amplexarentur. Et an hoc, quod dictum est de osculis, & tactibus, similiter, & multò magis dicendum sit de colloquiis, & aspectibus, modò aspectus non sint valdè impudici, ut partium verendarū, ut in simili de tacti-

gnatis,

gnatis, quem Pater non vult alere secundùm qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio, atque invito Parente fœminam divitem, & Nobilem ducat genere aliquantulum inferiorem. *Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. res. 21. pag. 253.*

60 An matrimonium inter absentes contractum per Procuratorem, vel per litteras coram Parocho, & testibus, sit Sacramentum. Et infertur contrahentes sub peccato mortali teneri curare, ut sint in gratia illo tempore, quo Procuratores eorum nomine contrahunt. Et notatur ætatem, & diversitatem sexus nullius esse momenti in Procuratore, & ideò fœmina potest contrahere in tali casu matrimonium pro viro. Etiamq; advertitur, quod Procurator non debet excedere suum mandatum, alioquin matrimonium est nullum. Et cursim docetur, quod dicta Procuratio non est necesse, ut efficiatur coram Parocho, ac testibus, licèt coram dictis postea sit ineundum matrimonium? Item, quod dictum est de matrimonio per Procuratorem contracto, dicendum est, si per literas contrahatur. *Ex part. 3. tr. 4. resolut. 249. aliàs 250. ibid.*

61 An Procuratore misso ad contrahendum, si mandans in amentiam incidat, matrimonium sit validum. Ex quo infertur, quod Baptismus furiæ tempore receptus, petitus antè furiam validus est. Idem est in Sacramento Pœnitentiæ, potest enim absolvi, qui ante amentiam dedit signa contritionis. *Ex p. 3. tr. 4. res. 248. aliàs 249. p. 254.*

62 An si omittantur denunciationes, matrimonium sit validum. Et notatur primò contrahentes ante denunciationes factas peccare mortaliter, & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assistente. Secundò, quod in tali casu, videlicet quando denunciationes ante nuptias factæ non sunt, post nuptias ante consummationem matrimonii faciendas esse ex Concilio Tridentino, ut si fortè impedimentum dirimens subsit, ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto, videatur eas omnino intermitti. Tertiò, quod non possunt sola authoritate Parochi prætermitti denunciationes, si timetur malitiosè matrimonium impediendum, licèt postea efficerentur antequam dictum matrimonium consummetur, quia hoc spectat ad Episcopum, cum facilè possit adiri. *Ex part. 3. tract. 4. res. 240. aliàs 241. pag. 254.*

63 An quando matrimonium initum est absque denunciationibus, sit peccatum mortale consummare antequam præmittantur? Et an conjux teneatur debitum reddere alteri conjugi petenti ante denunciationes? Et notatur, quod si contingat casus, in quo matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium expediat maximè, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denunciationibus despenset, poterunt, contrahere absque ulla culpa matrimonium coram Parocho & testibus, Parochusque, & testes adesse poterunt. *Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. res. 19. p. 254.*

64 An præmittere unam de dictis Denunciationibus sit peccatum mortale, ubi plura de Denunciationibus? Et an Parochus, qui id suo arbitrio faceret, graviter puniendus esset ab Episcopo. Et notatur denunciationes non posse fieri extra Ecclesiam, etiamsi locus sit aptus, ut ad moltorum notitiam perveniant. Et an verò in tribus diebus festivis continuis, ut in Paschate, possint fieri dictæ denunciationes. Et an sit peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festivis, sed interpolatis? *Ex part. 3. tractat. 4. resolu. 235. aliàs 236. pag. 255.*

65 An denunciationes faciendæ sint in utraque Parochia, in qua diutius commorati sunt sponsi, vel sufficiat illas facere in Parochia, in qua brevi tempore commorantur. *Ex part. 3. tr. 4. res. 234. aliàs 235. p. 255.*

66 An quando contrahentes sunt ex diversis Diœcesibus, &c. ordinarius unius dispensat in denunciationibus, sufficiat hoc, ne fiant in Parochia alterius. *Ex part. 3. tract. 4. res. 238. aliàs 239. ibid.*

67 An Ordinarius possit dispensare, ut omittantur denunciationes, & quid intelligendum est sub nomine Ordinarii *in Concil. Trident. sess. 24. de matrim. cap.* 1. Et quænam verò sint istæ causæ, ut dispensetur in denunciationibus. *Ex p. 3. tr. 4. res. 236. aliàs 237. p. 256.*

68 An saltem Vicarius Episcopi possit dispensare, ne ex justa causa denunciationes efficiantur? Et brevissimè notatur, hoc non procedere in Vicariis foraneis? *Ex p. 3. tr. 4. res. 237. aliàs 238. p. 256.*

69 An qui ex vi denunciationum teneatur denunciare impedimentum matrimonii occultum, quod non potest probare? Et asseritur, delato ad ordinarium impedimento, si unus tantùm testis sit absque aliis adminiculis, non posse interdici matrimonium, nec debere? *Ex p. 3. tr. 4. res. 220. aliàs 221. ibid.*

70 Pater volens impedire matrimonium filiæ rogavit Episcopum, ut interdiceret Parocho, ne tali matrimonio assisteret, & facta est interdictio, sed minimè observata est, tunc à me quæsierunt, an tale matrimonium fuerit validum? Et quamvis, ea prohibitio à Pontifice Parocho facta esset? Sed difficultas est, quid est dicendum si Episcopus non solùm interdicat Parocho ne illi matrimonio assistat, sed etiam addit clausulam irritantem ipso facto matrimonium illud, si secus factum fuerit. Ex quo infertur, an possit Episcopus prohibere Parocho, ne absolvat ab aliquo peccato, irritare aliter factum? Et quid est dicendum, si Episcopus Sacerdoti potestatem habenti audiendi confessiones fœminarum, prohibeat ne illas audiat, an per illam simplicem prohibitionem, si confessiones fœminarum audiat, validæ sint tales confessiones? Et tamdem docetur, non posse Episcopum matrimonii impedimenta constituere, inducere, nec apponere, quia potestas hæc jam reservata est Summo Pontifici. *Ex part. 10. tractat. 13. & Misc. 3. res. 23. ibid.*

71 An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquando matrimonium sine præsentia Parochi? Et notatur, quod quando in articulo mortis quis vellet concubinam ducere, idque omninò videatur necessarium ad legitimandam prolem ex ea susceptam, & ad adimplenda fidem ei datem, posse Parochum omittere denunciationes? *Ex p. 3. tr. 4. res. 233. aliàs 234. p. 257.*

72 An ex aliqua magna necessitate possit quis inire matrimonium absque Parochi præsentia? Et pro praxi hujus quæstionis adducuntur aliqui casus in textu hujus Resolutionis, in quibus hoc fieri potest. *Ex part. 10. tractat. 13. & Miscel. 3. res. 15. ibid.*

73 An in articulo mortis Parochus possit celebrare matrimonium sine testibus, & denunciationibus? Et in corpore hujus Resolutionis quatuor apponuntur casus, in quibus valet clandestinum conjugium, etiam sine Parocho, & testibus celebratum, *Ex p. 5. tr. 3. res. 98. p. 258.*

74 An habitantes in ea Parochia, ubi Concilium Tridentinum de Clandestinis matrimoniis publicatum est, & servatur, si transeant, v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum voluntate ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi, an inquam in tali casu matrimonium sit validum? Ex quo sequitur, cum statutum sit, ut quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex cõsuetudine, vel ex declaratione Eugenii IV. peregrinus possit confiteri illi Parocho in cujus Parochia habitat, non quidem ex commissione proprii, sed tanquam proprio Sacerdoti, & ideò idem dicendum est, etiamsi quis animo confitendi solùm illi Parocho eò accedat, & à sua domicilii Parochia recedat, illi enim licet alteri confiteri, dum extra suam Parochiam est? *Ex part. 6. tr. 7. & Misc. 2. res. 29. ibid.*

75 An impedimenta matrimonii per Concilium sublata, censeantur etiam sublata in Provinciis, ubi illud non est publicatum? *Ex p. 6. tr. 8. & Miscel. 3. res. 26. p. 259.*

76 An clandestinè contrahentes, copula interveniente, teneatur saltem ratione injustitiæ vir fœminam in uxorem ducere? *Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. res. 72. p. 260.*

77 An commorantes in terris Infidelium possint contrahere matrimonium, non servata forma Concilii Tridentini? Et docetur, etsi in aliqua Civitate Decretum Concilii publicatum fuerit, modò tamen expulsis Catholicis Sacerdotibus non adsint Parochi proprii, validè coram Heretico prædicante, vel sine prædicante matrimonium contrahere? *Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. res. 30. pag. 260.*

78 Ex Belgio ad locum, ubi Tridentinum non est usu receptum, aliqui transierunt, ut ibi matrimonium clandestinum contraherent: quæritur an fuerit validum? Et cursim deducitur, quod in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ favet valori matrimonii. Et quid est dicendum de matrimonio Christianorum in terris Turcarum habitantium, an validè contrahant sine Parocho & testibus? Et quid de matrimonio Hæreticorum, non quidem in locis, ubi Tridentinum non est promulgatum, sed ubi jam promulgatum est, & adhuc est Parochus Catholicus, qui possit assistere matrimonio: an valeat ibi contractum ab Hæreticis sine Parocho, & testibus? Quæritur etiam, an tale matrimonium valeat celebratum coram prædicante, & Ministro hæretico, vel sine prædicante, & absolutè sine ullo Ministro, & Parocho? Et in § Respond. hujus Resolutionis alii casus cursim resolvuntur circa hoc ex Declaratione Cardinalium Sacræ Congregationis, *Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 4. res. 56. ibid.*

79 De quodam matrimonio in Holandia contracto, & de quadam Monialis professione postea post dictum matrimonium facta. Et deducitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independenter à Superiore, dicta professio non valet, &c *Ex p. 11. tr. 6. & Miscel. 6. res. 1. p. 261.*

80 An matrimonium contractum sine præsentia Parochi, & testium transeat saltem in sponsalia de futuro? Et an hoc procedat, etiamsi illud matrimonium fuerit juramento confirmatum? Et an dicti contrahentes possint discedere à tali contractu matrimonii sine ulla judicis authoritate, & cum aliis contrahere:

106 An

incisionem, si commodè potest; Et distinguitur hæc difficultas, quando defectus non provenit ex muliere, sed ex viro; & si ex muliere provenit, deducitur quid est faciendum? Et pro praxi quæritur, an si vir trium annorum congressu, atque conatu, claustra tamen fœminæ non violavit, an inquam in tali casu matrimonium sit dissolvendum; *Ex p. 3. tract. addit. resolut. 3. ibid.*

162 An mulier teneatur pati incisionem sine gravi dolore, & infirmitate, etiamsi defectus proveniat ex parte viri ob membrum genitale improportionatum? Et an integrum sit viro impotenti ad virginem, potenti autem ad corruptam, propria authoritate instrumento aliquo ligneo, vel ferreo, vel simili ad id accommodato, digitisve claustra virginis à se ductæ reserare, ut sic possit consummare matrimonium; Et an vir sit alicujus culpæ reus, qui suæ temporalis impotentiæ conscius matrimonium contrahit eo tempore, quo talis durat impotentia; Et an in tali casu; si conscius suæ impotentiæ decepit fœminam, ipsum ducens, teneatur eam, ut sororem alere, & haberet; Et tandem quæritur, quid dicendum sit, quando per errorem in facie Ecclesiæ prius matrimonium fuit solutum, fœminaque alii nupserit, comperta veritate, an primum matrimonium restituendum sit? Et an fœmina illa, quæ cum secundo viro copulam habuit, possit à priori viro repelli per divortium quoad habitationem & thorum? *Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. ref. 11. p. 295.*

163 An triennium à jure præscriptum ad experiendum impotentiæ veritatem, computandum sit a tempore, quo copula intentata est, vel à tempore præfixo à judice; Pro quo aliqua alia prius supponuntur. Et advertitur, quod si post sententiam divortii deprehendatur impedimentum non fuisse verè perpetuum, revocandi sunt ad prius matrimonium, etiamsi alia matrimonia inivissent. Et infertur necessarium esse, quod triennium sit continuum. Et cursim advertitur, hunc triennii terminum debere computari post annum decimum octavum, & non ab anno completo pubertatis, si in illo matrimonium est contractum. Et docetur, quod quando uxor tantum materialiter adulterium commisit, nempè existimans eum, cum quo rem habuisset, esse proprium maritum, aut credens esse mortuum, vel per vim absolutum cogitur, & opprimitur ab alio, non est sufficiens causa faciendi divortium. Et tandem notatur validum esse matrimonium, si vir seminasset intra vas, etiamsi impotens sit fœmina ad seminandum, *Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. ref. 8. pag. 297.*

164 Quid faciendum de viro Sacris initiato, si post judicis sententiam inveniatur impotentiam falso existimatam fuisse perpetuam, non fuisse talem; Idem est si in isto casu vir, vel fœmina ingrederetur Religionem ob dissolutionem talis matrimonii si professus sit, an debeat redire ad uxorem? Pro quibus aliæ difficultates proponuntur, quę contingere possint inter medium temporis separationis, & etiam post reditum ad uxorem circa petitionem, & redditionem debiti. *Ex p. 11. tract. 5. & Misc. 5. ref. 9. p. 298.*

165 An maritus possit habere copulam cum uxore, si utroque teste careat; *Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. ref. 32. p. 298.*

166 De quadam curatione Hernistrarum, an efficiat Spadones, vel Eunuchos, & impediat matrimonium? Et docetur triplicem esse speciem Eunuchorum. Et explanatur, quod loquendo de Sacramentis, quæ non sunt de necessitate salutis, ut Confirmatio, Matrimonium, & extrema Unctio, satis sit, quod Minister in eorum administratione sequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori, & tutiori. Et sequitur, quod in conflictu opinionum illa est sequenda, quæ favet valori matrimonii. *Ex p. 12. tr. 3. & Misc. ref. 4. p. 299.*

167 An, ut mulier transire possit ad secundas nuptias, sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri? Et an Confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere potest, & judex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc vivere? *Ex p. 3. tract. 4. ref. 113. aliàs 114. p. 301.*

168 Quis commisit adulterium cum promissione ficta contrahendi post obitum viri: quæsivit postea, an contraxerit impedimentum; Et an dato, quod dicta promissio sit facta serio, & ex animo, tamen hoc non obstante, requiratur, ut ab altero acceptata sit, neque satis est ad contrahendum hoc impedimentum tacita acceptato, sed requiratur promissio mutua, & reciproca? *Ex part. 3. tract. 4. ref. 197. aliàs 198. p. 301.*

169 An promissio adulteri ficta inducat impedimentum matrimonii? Ex quo infertur, quod fictè rebaptizans in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate; & fictè proferens hęresim non incurrit pœnas, & censuras hæreticis impositas. Et quæritur an promissio de matrimonio contrahendo, ut inducat impedimentum, debeat esse externa, & acceptata, vel taciturnitas obligationem, & acceptationem inducat; *Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. ref. 26. ibid.*

170 An si quis adulteravit cum conjugata cum promissione sumendi illam in uxorem, mortuo marito, possit absque dispensatione Pontificis matrimonium illud inire, si dum commisit adulterium, nesciebat impedimentum dirimens ex illo proveniens; Idem est, si interfecit virum ad finem contrahendi matrimonium, si ignorabat invincibiliter ex hoc crimine non potuisse sequi matrimonium absque dispensatione Pontificis. Et an, ut incurratur hoc impedimentum, sufficiat, ut unus contrahentium sciat hujusmodi impedimentum, vel requiratur scientia ex parte utriusque contrahentis; Et infertur, an affinitas ignorata ante matrimonium dirimat illud; Ex quo cursim etiam deducitur, quod si quis haberet copulam cum matre, & haberet copulam cum filia, ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis? nam si hoc non obstante, contraheret cum ista sine prævia dispensatione, matrimonium esset nullum. *Ex p. 10. tr. 13. & Misc. 3. ref. 51. p. 302.*

171 An homicidium ab adultero, & adultera perpretatum animo, & intentione contrahendi matrimonium inter se, si ea intentio non significetur exteriùs, inducat impedimentum dirimens; Et infertur, quod Inquisitores excommunicantur, qui odio, vel amore ducti injustitiam reis faciunt. Et quid si odium, vel amor sit omninò occultus, & nullo signo, aut opere exteriori manifestatus, aut indicatus? Ex quibus etiam deducitur, quod Ecclesia actus omninò interiores nec prohibere, nec præcipere potest. Et notatur, quod si aliquis occidat virum animo ineundi matrimonium cum una ex filiabus Titii, contraheret impedimentum cum qualibet earum. *Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. resol. 25. p. 302.*

172 An impedimenta criminum sint per dissuetudinem sublata? Et pro praxi hujus difficultatis septem casus assignantur in textu hujus Resolutionis. Et advertitur, quod Confessarii pœnitentibus incestuosis, uxoricidis, &c. non debent imponere onus, ut si contrahere volunt, dispensationem obtineat. Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit. *Ex p. 3. tract. 4. resol. 258. aliàs 259. p. 303.*

173 Dubius de valore matrimonii post bimestre tempus, si illud non confirmavit, quid facere debeat; *Ex part. 4. tractat. 3. ref. 41. ibid.*

174 An conjux dubitans de valore matrimonii possit petere, & reddere debitum; Et an conjux dubitans, si præmiserit sufficiens examen de valore matrimonii, & adhuc dubius manet, poterit ne uti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo; & hoc verum sit etiam, quando moraliter est impossibile, adhibita diligentia, posse vinci dubium; Et an quando dubium valoris matrimonii oritur ex dubio impedimenti impotentiæ, tunc uterque conjux possit reddere, & petere debitum; Sed difficultas est, an conjux dubitans de valore matrimonii, si ante debitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere? Difficultas adhuc superest, an si conjux dubitans de valore matrimonii contrahendi, illud ineat, possit adhuc reddere, & petere debitum? Et quid si uterque conjux mala fide contraxit, an neuter possit petere, nec reddere debitum; Et quid est dicendum, si conjuges habeant rationes probabiliter matrimonium valere, quamvis probabilius judicetur matrimonium non tenere, an possint in tali casu reddere, & petere debitum? Et utrum dubitans de valore matrimonii à se bona fide contracti, quia dubitat de servitute alterius, possit, ac teneatur reddere debitum: Et an conjux, qui bona fide contraxit, si postea non dubitet dubio suspensionis, sed potius opinetur matrimonium esse nullum, non solùm possit reddere, sed etiam petere debitum. *Ex p. 4. tr. 3. ref. 15. p. 303.*

175 An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonii, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solùm reddere, sed etiam petere debitum? Et notatur, quod conjux non tenetur regulariter credere alteri asserenti etiam sub juramento, se vel non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeo dubio deposito, potest petere debitum. Et quid si adsint aliæ sufficientes circumstantiæ, & conjecturæ, &c. an tunc nec reddere, nec petere possit debitum, *Ex part. 3. tr. 4. ref. 294. aliàs 295. pag. 304.*

176 An fœmina quæ contraxit matrimonium cum impedimento dirimente, si hoc postea sciat teneatur reddere debitum in tempore, quo petit dispensationem, si adsit periculum vitæ? Et cursissimè quæritur, quid si uterque id sciat; Et notatur, quod in casu supradicto, si ad Pontificem non pateat accessus ex inopia, vel ex alia justa causa, potest Episcopus in dictis impedimentis dispensare. *Ex p. 4. tr. 4. & Misc. r. 48. ibid.*

177 An impetrata dispensatione matrimonii nullius, conjux impedimenti conscius teneatur aperire alteri matrimonium contractum fuisse irritum; Et docetur quid in prædicto casu esset faciendum; Et quid est agendum, quando revalidatur matrimonium nullum, quia uni deficit consensus verus? an in tali casu sufficiat, ut renovet consensum, absque eo quod alter, qui verè, & legitimè consentit; *Ex p. 3. t. 4. & Misc. r. 49. p. 305.*

178. An

201 An copula conjugalis inita propter delectationem inducat peccatum veniale. Et sequitur, quod, qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, an similiter peccet. Ex quibus colligitur, conjugatos peccare venialiter, quando cibis calidis, aut ungentis, oleis, musco, & aliis medicamentis utuntur ad excitandam, & magis accendendam voluptatem. Et notatur copulam inter conjugatos ob sanitatem tuendam, vel conservandam non includere culpam venialem, &c. Et an actus conjugalis factus solùm ad evitandam incontinentiam ejus, qui petit debitum, seu ob propriam fornicationē vitandam, sit culpa venialis. Et quid in casu, quo petens debitum carnis molestiis non vexetur, si satis sit probabiliter timere vexandum iore. Et an, si vir causa delectationis petit debitum cum situs variatione, peccet fœmina venialiter reddendo, aut an absolutè possit negare? *Ex p.11.tr.2. & Misc.2.res.41.p.314.*

202 Aliqua notabilia circa copulam conjugalem. Primò, an incitantes amentes ad copulam peccent mortaliter. Et quomodo teneantur hanc circūstantiam confiteri. Et quid maximè, de incitante amentem habentem votum castitatis. Secundò, an copula inita inter conjuges causa voluptatis sit peccatum veniale. Ex quo infertur, posse conjuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absolvere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor inchoata ea copula contenta sit. Tertiò, an quando aliquis accedit ad suam uxorem, imaginatur fæminam pulchram, quo ardentius actum conjugalem exerceat, peccet mortaliter. Idem judicium est de aspectu picturę in illum finem. *Ex p.11. tract.7. & Misc. 8. res.35 p.315.*

203 An conjuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exerceant causa vitandę fornicationis. Ex quo cursim infertur, quod, qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, sive sint senes, sive juvenes, non peccare venialiter. *Ex p.3.tr.4.res.218.aliàs 219.p.316.*

204 An conjuges peccent venialiter, si exerceant actum conjugalem causa valetudinis conservandæ. Et quid, si occurrit aliud medium accomodatum pro conservanda valetudine. *Ex part.3. tr.4.res.226 alias 227.p.316.*

205 An conjuges etiam sine peccato veniali, ne seminatio noceat saluti, vel ob aliam justam cau am possint cæptam copulam abrumpere. Et an hoc non sit peccatum mortale, si conjuges etiam consentiant. Et an cessante in utroque conjuge pollutionis periculo, non peccet maritus mortaliter, si cœptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modò id faciat uxore consentiente, aut non rationabiliter invita, dūmodò mulier etiam non seminet, alioquin etiam maritus seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur. Et notatur eū qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiamsi complex jam seminat: imò etiamsi ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas. *Ex p.3.tr.4.res.226.alias 227.p.316.*

206 An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum uxore in vase legitimo, & non effundere. *Ex p.3.tract.6. & Mis.2.res.94.p.317.*

207 Quidam inchoabat copulam cum uxore, & postea ob morbi periculum ex ejus consensu se retrahebat, verùm ex hoc aliquando sequebatur pollutio, quęsitum à me fuit, an talis actus esset licitus. Et an non peccet de novo, qui inchoata fornicatione cum aliqua, se retrahit, antequam seminet, quamvis propter naturæ impetum semen sit emittendum extra vas naturale; & eo casu teneatur se retrahere, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & eam non consummare: unde eo in casu pollutio non censetur volita, sed permissa. Et quid in illo ultimo casu, si fœmina jam seminaverit, an hoc non obstante, non tollat obligationem seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius. Et an peccent conjuges, qui in signum matrimonii conjugalis se amplectuntur, si prævideatur sequutura pollutio. Et ex supradictis pendet decisio multorum casuum circa pollutionem evenientem etiam in vigilia, &c. Et tandem quæritur, an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, ut postea possit ejici. *Ex p.6.tr.6. & Mis.1.res.37 ibid.*

208 An propter notabile damnum salutis corporeæ possit conjux negare debitum petenti, etiamsi in illo adsit periculum incontinentiæ. Et propter ordinarios dolores, qui fœminæ in partu solent pati, possint debitum maritis negare. Et an possit negari debitum conjugi ebrio. Idem est de conjuge amente, & furioso, dum tales sunt. Et quid tamen, si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur, an teneatur alter conjux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum. *Ex p.6.tr.7. & Mis.2.res.64.p.317.*

209 An licitum sit conjugibus non absolvere copulam, sed illam incipere delectationis causa, dūmodo non subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor inchoata ea copula contenta sit. Et an si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorē effundant semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, teneantur alter conjux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum. Et an licitum sit fœminę aliquando ex juxta causa semen emittere, ne concipiat. Et an uxor, vel quæcumq; alia fœmina statim post copulam se invertens, ut semen emittat, ne concipiat, & generet, peccatum mortiferum committat, ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset, &c. *Ex part.10.tractat.14. & Misc.4.res.57. alias 55. pag.318.*

210 An conjux sanus teneatur reddere debitum conjugi amenti, si iste ad aliam accessurus sit, vel se polluturus sit. Et notatur uxorem rationis compotem posse à viro insano debitum petere Et quid, si adsit periculum, quod insanus extra vas seminet. Et advertitur, quod quando ambo conjuges sunt amentes, esse separandos, ne carnaliter conjungantur. Et an peccet mortaliter qui eos ad copulam incitaret. Et an conjugi ebrio; dum usu rationis privatus est, teneatur ejus conjux reddere debitum. Et quid, si fortè esset periculum incontinentię in cōjuge ebrio. Et advertitur, si uterque conjux ebrius est, licere concubitum inter illos, cujus contrarium dictum est de amentibus. *Ex p. 9.tr.7. & Mis.2.res.4.pag.318.*

211 An, si vir sit sanæ mentis, sit licitus usus conjugii, cùm uxore amente, etiam cum periculo abortus. Et quid è contra, si uxor amens sit sterilis. Et deducitur, quod quando fœmina experientia didicit se nequire prolem vivam edere, tunc licere his conjugibus petere, & reddere debitum, quia melior est puero sic esse cum culpa originali, & carentia visionis Dei, quam omninò non esse, &c. docetur, quod si ambo conjuges sunt amentes, omnino nemo potest eos excitare ad copulam absque gravi peccato. Item, quod si unus conjux sit amens, & alter sanę mentis, non tenetur sanus reddere debitum amenti petenti, quantum est de se, quamvis si vult, licitè possit. Sed quid est dicendum, si amenti conjugi adesset periculum accedendi ad aliam, vel polluendi se, an tunc alter conjux teneantur reddere debitum. *Ex p.10.tr.13. & Misc.3.res.41.p.319.*

212 An uxor, & quælibet alia mulier peccet mortaliter mingendo statim post coitum, ad emittendum semen. Idem est, si se erigat, ut semen emittat, ne concipiat. Et an supradictæ mulieres id facientes peccent contra conscientiam erroneam, si crederent ita mingendo peccare. *Ex p.3.tract.5. & Misc.1.res.15. pag.319.*

213 Quidam vir coniugatus, semine intra vas emisso, membrum virile extrahit, manente fœmina valdè irritata libidine, quæ postea tactibus se excitando seminat: quæritur, an ita faciens peccet mortaliter. *Ex p.2.tr.17. & Misc.3.res.38.ibid.*

214 De emissione seminis tactibus provocata inter coniugatos, & solutos. Et inter alia deducitur circunstantiam patientis in peccato Sodomiæ non debere in confessione explicari, sed sufficiet, quod patiens dicat, exercui bis, vel ter Sodomiam. *Ex p.11.tr.2. & Mis.1.res.11.p.320.*

215 An sit licitum viro postquam seminavit, & retraxit membrum à vulva tangere pudenda uxoris, ut ipsa seminet. Et an hoc etiam facere possit uxor suis manibus propriis. Idem dici debet de tactu membri genitalis ante os vulvæ suæ uxoris ad hoc, ut uxor seminet. Et notatur non peccare mortaliter maritum, si in ipso actu seminationis non expectat seminationem uxoris, licèt possit effuso semine copulam continuare, ut fæmina seminet. Item, quod mulier satisfacit suæ obligationi, si viro exigenti debitum præstat usum sui corporis, vertens tamen animum ad alia, ne natura excitetur. Item, quod incępta copula per sola m delectationem, si uxorati illā ex iusta causa non consummant, non peccant mortaliter, nec venialiter, si absit periculum pollutionis, v. g. ne saluti noceatur, vel si coniugati sint pauperes, & multos filios habeant, &c. *Ex p.10.tr.13. & Mis.3.res.42.p.320*

216 An dum unus ex coniugibus, si potest, non expectat alterius seminationem, committat peccatum mortale. Ex quo deducitur non esse reum culpæ mortalis virum tactibus irritantem venerem, scientem ob id præmaturius fœminam seminare. Et an mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti præstet, quidem usum corporis sui, animum tamen ad alia convertat, itaut natura non excitetur. Et deducitur, quod sterilis, quæ certò novit se non seminaturam, potest actum coniugalem exercere, tam petendo, quàm reddendo. Ex quibus etiam infertur decisio illius dubii, scilicet quando matrimonium dicatur consummatum. *Ex p.5.tr.14. & Misc.2.res.37.p.321.*

217 An vir possit irritare omnia vota uxoris. Et an possit maritus irritare votum, quod faciet uxor de opere faciendo tempore soluti matrimonii, si maritus moriatur, & ideò possit irritare votum uxoris de ingredienda Religione post mortem mariti. Item, an possit irritare vota, quæ fecit uxor ante matrimonium. *Ex p.3.tr.4.res.219.alias 220.p.321.*

219 An vir possit irritare votum Castitatis de eius licentia emissum ab uxore, itaut non solùm possit petere debitum, sed defuncto marito, aliud matrimonium inire. Ex quo sequitur mulierem

gradu cum sua uxore conjuncta, sibique eodem gradu affine, impediatur à petitione debiti. Secundò, si quis extraordinariè polluat fœminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamvis postmodum casu illabitur semen in naturale vas, an nulla resultet affinitas? Tertiò, an si semen alicujus viri ope dæmonis deferatur in uterum fœmineum, contrahatur affinitas, quia illi non sunt facti una caro, nec sibi adhæserunt. Quartò, an contrahatur affinitas, si vir seminet, fæmina verò non seminante. *Ex p.3.tr.5.& Misc.1.res.10.p.332*

238 An ad contrahendam affinitatem necesse sit non solùm virum, sed etiam fœminam seminare. Et cursissimè infertur, ad consummationem matrimonii requiri etiam seminationem fœminæ. Et deducitur etiam, quod, si viro seminante, mulier non seminaverit, idque partibus constet, an possint Religionem ingredi, sitque probabile, quòd per professionem solvatur matrimonium, atq; adeò pars in sæculo relicta possit aliud matrimoniũ inire. Etiamque sequitur, quòd, si vir in eadem circumstantia, mortua uxore, aliam accipiat, cum qua consummet matrimoniũ, an idcircò impediatur Ordines Sacros accipere, quia ex eo capite non erit bigamus. Et tandem quæritur, an quando copula fornicaria est, Jure naturali oriatur affinitas. *Ex p.3.tract. addit.res.21.p.332*

239 An affinitas ex copula fornicaria contracta impediat matrimonium post Baptismum contrahendum. Ex quo infertur, quòd siquis in infidelitate fornicatus est cum Titio, postea baptizatum non prohiberi, ut in uxorem non ducat filiam, vel sororem ejusdem Titiæ. *Ex p.3.tr.4.res.261.aliàs 262.p.333*

240 An ex matrimonio rato, & non consummato oriatur impedimentum affinitatis, vel tantùm publicæ honestatis. *Ex p.6. tr.8.& Misc.3.res.25.ibid.*

241 Quis scienter accessit ad consanguineam uxoris suę, ignorabat tamen prohibitionem, & pœnam juris, quęritur, an stante dicta ignorantia, egeat dispensatione ad petendum debitum. Sed difficultas magis est, quando conjux habeat tantùm ignorantiã solius pœnę impositæ, videlicet, ne petatur debitum, scit tamen prohibitum esse à jure. Et an ad incurrendam excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem, inhabilitatem, & non sufficiat, quòd sciam opus esse prohibitum, sed, ut sciam de pœna, idque prohiberi sub pæna excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis, inhabilitatis, &c. *Ex p.3.tr.5.& Misc.1.res.12.ibid.*

242 Quis gradus consanguinitatis per copulam privet à jure petendi debitum. Et an conjux consentiens incestui amittat jus petendi à conjuge incestuoso, qui contraxit affinitatem. Et an privetur à jure petendi, qui per metum cadentem in virum constantem cogitur ad copulam. Et an, qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia juris, & facti sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat. *Ex p.11.tr.5.& Misc.5.res.39.p.334*

243 An opinio, quòd affinitas non contrahatur, nisi fœmina etiam cum viro seminet, sit probabilis. Ex quo tres casus valdè notandi in fine hujus Resolutionis inferuntur. Et etiam notatur, ex penetratione vasis fœminæ absque seminatione, itemque ex seminatione extra vas fœmineum naturale, affinitatem non nasci. Ubi, an seminatio fęminæ sit necessaria ad generationem. *Ex p.11.tr.5.& Mis.5.res.26 p.334*

244 An, si pænitens laboret ignorantia, debeat confessarius illum admonere, si fructus non speratur. Si matrimonium, v.g. ob latens impedimentum invalidum sit. Si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum conjugis consanguinea commissum facultate petendi debitum privatus sit, &c. Et advertitur, quòd cavere confessarius debet, ne in supradictis, & aliis similibus casibus interroget pœnitentem specialibus interrogationibus, sed contentus sit intelligere, an pænitens in eis laboret inculpata ignorantia. *Ex p.3.tr.4.res.80.p.335*

245 An incestuoso iniquè petenti debitum possit sine peccato coniux innocens illud reddere. Et an in tali casu non solùm coniux possit reddere, sed teneatur. Et notatur in gratiam innocentis permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem. Et advertitur impetrata dispensatione prædicti impedimenti, integrè incestuosum recuperare jus petendi debitum, ac si nunquam affinitatem contraxisset, nec ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, quam dispensationem concedere potest Episcopus saltem ex consuetudine, & ex privilegiis Sedis Apostolicę Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eamque concedere possunt. Et tandem quæritur, an conjux, si adulterium committat alter conjux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus, teneatur ei debitum petenti reddere. *Ex p.9.tr.8.& Mis.3.res.32.p.336*

246 An uxoratus impeditus petere debitum, possit absque dispensatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis. Ex quo infertur, quòd conjux non tenetur reddere debitum viro lepra, morbo Gallico, &c. infecto, etiam si in gravia peccata carnis labatur debitum non reddendo? *Ex p.9.tr.8.& Mis.4.res.33.p.336.*

247 An, si probabilis opinio aliquorum asserentium non esse peccatum mortale copulam initam in Ecclesia ab uxoratis absque causa? Et docetur, quando dicitur Ecclesia polluta ex effusione seminis in illa, & ad hoc quid requiratur. Pro quibus in textu hujus resolutionis aliqui casus explanantur? *Ex p.11.tr.8.& Mis.8.res.34.p.337*

248 An ex matrimonio nullo oriatur impedimentum publicę honestatis? *Ex part.9.tractat.8. & Misc.2.resolut.49. aliàs 50.pagina 338*

249 An ex matrimonio clandestino oriatur impedimentum publicæ honestatis. Ex quo infertur, hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab Infidelibus: unde si qui sponsalia in infidelitate cum aliqua contraxisset, eaque obiisset ante matrimonium consummatum, conversus posset ejus sororem in uxorem accipere? *Ex part.9.tractat.6. & Misc.1.resol.52.aliàs 53. ibid.*

250 An cognatio legalis orta ex adoptione imperfecta dirimat matrimonium? Et supponitur duplicem esse adoptionem, una est perfecta, & altera imperfecta? Et notatur ex adoptione imperfecta neque oriri impedimentum impediens? *Ex p.4.tr.4.& Mis.res.120.p. 338*

251 An ex adoptione imperfecta oriatur impedimentum cognationis legalis? Et notatur, quòd licèt adoptio dirimat in linea recta usque ad quartum gradum descendentium, non tamen ascendentium? Et an post Concilium Tridentinum, hoc impedimentum solùm dirimat usque ad secundum gradum inclusivè? *Ex p.9.tr.6.& Mis.1 res.53.aliàs 54.p.339*

252 An inter filios adoptivos possit esse Matrimonium, ut non obstet impedimentum cognationis legalis? Et advertitur impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptivum, & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima. *Ex p.4.tr.4.& Mis.res.121.p.339*

253 An mater post transitum ad secundas nuptias privetur educatione filiorum? Et notatur, quòd, si maritus uxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiam, si ad secundas nuptias transeat, non amittere tutelam, neque judicis officio ab ea expelli posse. Sed superest difficultas, cùm mater secundò nubens amittat filiorum tutelam, ipso jure etiam in conscientia, quæritur, an sufficiat ad hanc pœnam incurrendam matrimonium ratum esse, tametsi consummatum non sit? *Ex p. 10. tr. 13.& Mis.11.res.12.ibid.*

Nunc verò transcribuntur aliæ multæ difficultates, & quæstiones, quæ simul pertinent ad istum *Tract.6.de Sacramento Matrimonii, hujus to.2.* & dispersæ sunt in cæteris aliis Tomis, Tractatibus, & Resolutionibus hujus totius operis, ut ita clarior, & expeditior pateat aditus ad omnes difficultates, & Resolutiones.

AN Pontifex possit infantem ante usum rationis sacris Ordinibus initiatum reddere inhabilem ad matrimonium? Et an Pontifex possit dispensare, ut sacris ordinibus initiatus matrimonium contrahat, vel Religiosus uxorem ducat, aut Socer sumat in uxorem nurum suam? Et an matrimonium inter fratrem, & sororem suam sit irritum? Et quid, si matrimonium ineatur inter privignũ, & novercam, vel privignam, & vitricum, socrum, & generum, & plura alia circa supradicta? Et an, si quis Judæus sit subditus Regis Infidelis, an in illis servandis impedimentis subjaceat eidem Regi? Et quid est dicendum, si prædictus Judæus sit subditus Romano Pontifici [ut Romæ Judæi degentes,] an ei subjaceant in statutis, impedimentis in Ecclesia pro solis baptizatis? Et an Ecclesia habeat potestatem ad irritandos contractus immediatè, & directè ad reddẽdos eos nullos, & habeat potestatem ad irritandas personas ad tales contractus, quod est irritare ipsos contractus indirectè? Et an princeps Gentilis possit dissolvere matrimonia rata suorum subditorum? Et cur Pontifex matrimonium spirituale Episcopi cum Ecclesia per consecrationem Episcopi consummatum magis dissolvere possit, quàm carnale consummatum? *Ex p.8.tract.1.ex resolut. 43.72.73.67.68.69.70.71.74.75.76.77.81.59.60.62.63. 65.64.& in part.4.tract.4.ex resolut.93.& in tr.3.ex resol.97.& in p.8.tr.3.ex resolut.93.& in part.11.tract.4.ex res.40.* Quæ omnes nunc invenientur *in tom.3.tracta.1.de Potestate Pontificis quoad Sacramenta, à res.76.usque ad res.100.inclusivè,* in quibus sunt supradictæ difficultates, & aliæ quamplurimæ quęstiones circa matrimonium, & potestatem Pontificis in illud, & circa ejus dispensationem; ideò si ita casus pro utroque mistus occurrat, adi illum, & invenies, quidquid desideras in præcitatis resolutionibus, & non in aliis.

Nota,

verba

verba irritantia, sed tantùm simpliecem prohibitionem? Id constat ex prohibitione matrimonii fidelis cum infideli, &c. Et an matrimonium contractum contra votum simplex, sit quidem illicitum, sed non invalidum? Et an legitimatus per subsequens matrimonium possit eligi in Episcopum, Cardinalem, & Papam. Et quidam Religiosus ex causa metus annullavit suam professionem, & postea matrimonium inire volebat, quæsivit à me, an licitè id facere possit? Et an Regularis, qui suadet alteri Religioso, ut adulterium perpetret, peccet contra votum castitatis? Et an Episcopus possit dari licentiam, ut nupta intret in Monasterium ob periculum vitæ, imò in dicto casu nupta ingrediente, an incidat in excommunicationem Concil. Trid. Et an Moniales Turris Speculatorum Romæ existentes sint Religiosæ, & si contraherent matrimonium (quamvis peccarent,) validè tamen contraherent? Et an Regulares virtute suorum privilegiorum possint dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum, si à suis Superioribus ad hoc minimè deputati fuerint? Et an Episcopi possint denunciare, ut evitentur Regulares, si matrimonia solemnizent absque licentia Parochi? Et an Monialis, quæ in marem erumpit, postquam à Monasterio fuerit ejecta, possit sine scrupulo matrimonium inire? *Ex p. 10. tr. 12. ex ref. 6. & in tr. 9. ex ref. un. & in p. 6. tr. 7. ex ref. 51. & in p. 7. tr. 11. ex ref. 27. & in p. 3. tr. 2. ex ref.* 130. *& in p. 8. tr. 7. ex ref.* 88. *& in p. 5. tr. 13. ex ref. 46. & in p. 3. tr. 2. ex ref. 35. & in p. 6. tr. 14. ex ref. 49.* Quæ hìc reperientur *in t. 7. tr. 1. de Regular. ref. 159. 287. 186. 242. 322. 350. 260. 42. & 341.*

An quando pœnitentia imposita à Dataria pro aliquo impedimento dirimente matrimonium impleri non possit, quæritur, an possit commutari ab Episcopo, & contrahentes virtute dispensationis matrimonium inire? *Ex p. 7. tr. 10. ex ref. 9.* Quæ hìc est *in to. 1. tr. 6. de Satisfact. Sacram, ref. 58.*

An sit contra Sigillum confessionis revelare defectus naturales, ut v. g. si pœnitens dicat Confessario se natum esse ex parentibus non conjunctis ex legitimo matrimonio, &c. *Ex p. 5. tr. 11. ex ref. 29.* Quæ nunc invenietur *in tom. 1. tr. 8. de Sigillo confessionis, ref.* 18.

An Ordinarius, & ejus Officiales, quibus à Sede Apostolica committuntur dispensationes matrimoniales, possint accipere aliquid pro expeditione prædictarum dispensationum? *Ex p. 9. tr. 2. ex ref. 28.* Quæ hìc reperietur *in to. 4. tr. 1. de Altaribus privilegiatis, ref. 40.*

An sponsus excommunicatus possit communicare cum sponsa? Et distinguitur inter sponsos de futuro, & de præsenti? Et an uxori liceat communicare cum marito excommunicato? Et quid quando excommunicatio est lata causa matrimonii? Et alii casus explanantur, in quibus uxor non potest communicare cum marito excommunicato? Et difficultas est, an si mulier scienter contraheret matrimonium cum excommunicato, possit cum illo communicare? Et an maritus possit communicare cum uxore excommunicata? Idem est dicendum, si contigerit utrumque esse excommunicatum? Et an si maritus neglexerit uxorem excommunicatam corrigere de contumacia, ob quam est excommunicata, an peccet? Et an uxor possit communicare cum marito excommunicato, etiam in Sacris? Et an excommunicati possint esse testes in causa matrimonii? Et an matrimonium contractum per Procuratorem excommunicatum sit validum? *Ex p. 5. tr. 9. ref. 126. 122. 123. 124. 113. & 114.* Quæ hìc reperientur *in tom. 5. tract. 1. de Excommunic, ref. 152. 153. 154. 158. 112. & 113.*

An clerici conjugati possint interesse divinis Officiis tempore interdicti? *Ex p. 5. tr. 10. ex ref. 86. aliàs 85.* Quæ hìc est *in to. 5. tr. 4. de Interdicto, ref. 12.*

An adulter fiat irregularis, si maritus, cognito adulterio, uxorem interficiat? Et an adulter fiat irregularis, si maritum aggressorem causa defensionis occidat? Et ex doctrina hujus ult. quæst. alii quatuor casus inferuntur, in quibus dubitatur, an incurratur, vel non incurratur irregularitas. Et an si aliquis inventus est cum uxore, & possit fugere, possit licitè se defendere, occidendo maritum invasorem, & non incurrat irregularitatem? Et an qui scienter accessit ad consanguineam uxoris intra secundum gradum, ignorans invincibiliter privationem petendi debitum esse ab Ecclesia ob hoc peccatum impositam, illam incurrat? Et an qui ignoranter cognovit uxorem post ejus adulterium perpetratum, & postea illa mortua vult Sacros Ordines suscipere, quæritur, an sit censendus irregularis tamquam bigamus? Et an ducens fœminam à se defloratam incurrat irregularitatem? *Ex p. 4. tract. 2. ex ref. 2. & 3. & in p. 2. tr. 15. ex ref. 16. & in p. 4. tract. 2. ex ref. 38. 39. 40. 41. 42. & 43. & in part. 9. tract. 7. ex ref. 19. & in part. 7. tract. 12. ex ref. 19. §. Ad secundum, & ex ref. 20.* Quæ nunc invenientur *in tom. 5. tract. 5. de Irregularitate, ref. 124. 127. 128. 146. 148. 149. 150. 152. 153. 7. 147. & 151.*

An liceat occidere maritum invasorem, si invasus sit in culpa, ut aggrederetur ipsum, ut adulterum ex injuria, quam facit marito? Et an in dicto casu teneatur ad aliquam restitutionem? Et an si maritus aliquem deprehensum in adulterio occidat, teneatur ad aliquam restitutionem ex morte occisi sequuta? Et an liceat pro defensione uxoris occidere injustum invasorem. Et an uxor, quæ vidit, quod maritus condidit sub cervicali pugionem, ut eam interficiat, si aliud non superest remedium, an possit illum prævenire? *Ex p. 5. tr. 4. ex ref. 3. 47. & in p. 3. tr. 6. ex ref. 54. & in p. 5. tr. 5. ex ref. 15. & 8.* Quæ hìc reperientur *in to. 8. tr. 5. de Homicidio, ref. 21. 68. 74. 33. & 24.*

An uxor adulterii accusata, & falsis testibus se tuens, aut opponendo (licèt falsò,) simile adulterium marito viro, teneatur dotem, aut alia bona suo marito restituere, qui illa alioquin propter mulieris adulterium lucrari deberet, vel ad quid teneatur? *Ex p. 3. tr. 5. ex ref. 52.* Quæ hìc est *in tom. 6. tract. 1. de Legibus, ref. 106.*

An uxor possit consumere in usus honestos vigesimam partem redditus sine licentia mariti. *Ex part. 3. tract. 5. ex ref. 34.* Quæ nunc invenietur *in tom. 8. tractat. 7. de Furto, & Restitutione, resol. 2.*

Utrùm maritus habens copulam cum uxore, si ex magna corporis agitatione sequatur abortus, incidat in censuras? Et an si maritus uxorem verberasset, unde illa furore percita abortum fecisset, incurrat pœnas abortus? Et an stante rationabili causa aliqua liceat aliquando sterilitatem in uxoratis procurare? Et an uxor experta periculum mortis in partu possit sumere medicamentum, ut sterilis evadat? Et aliquæ diversæ difficultates explanantur contingentes in muliere gravida, & infirma, ęgrotante ad mortem, nisi abortus sequatur cum medicamentis? *Ex p. 5. tr. 14. ex ref. 90. & in p. 7. tr. 5. ex ref. 30. 33. 34. 35. 36. 37. & 38.* Quæ hìc reperientur *in to. 5. tr. 6. de Abortu, à ref. 36. usq; ad ref. 47. inclusivè.*

An licitum sit metu mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente, si verè in eorum animo sit contrahere tantùm exterius, non verò consummare, vel habendi animum consummandi? Et an licitum sit volenti adulterium committere consulere, ut cum tertia persona fornicetur? Et an peccet maritus, si apponeret occasionem uxori, ut adulteretur. *Ex p. 3. tr. 6. ex ref. 48. §. Tertio licitum, & in tract. 5. ex resol. 37. & 18.* Quæ hìc sunt *in tom. 7. tract. 5. de Scandalo, ref. 76. 34. & 41.*

An solus metus reverentialis sine minis, aut alicujus mali timore censeatur cadere in virum constantem in contrahendo matrimonium. Idem quæritur de precibus importunis, etiamsi cum ipsis non adsit metus reverentialis. Et quæstio hujus Resol. deserviet ad rescindendos contractus uxorum, maximè si sint lucrativi, & qui à liberalitate proficiscuntur. Et an contractus onerosi sint validi, si ex metu gravi sint celebrati jure naturali. Et quid ex jure civili, excepto matrimonio. Et an uxor, & filii possint aliquando post mortem viri, vel Parentum occultare bona creditorum. Et an in judicio vocati, si compellerentur sub juramento aperire, si nihil abstulerint ex bonis mariti, vel Parentum, teneantur in conscientia veritatem dicere, necne. Et quid, si obligarentur ex vi, & virtute excommunicationis, &c. Et an filii, & uxor succedentes Patri, & marito per intermediam personam hæreditantibus Majoratum, vel bona vinculata, teneantur solvere debita Patris, vel mariti post ejus mortem. Et an Pater, vel mater peccent mortaliter gravando legitimam filiorum gratuitis donationibus, vel minuendo onerosis, sed fictis contractibus. Et an Pater possit alienare bona sua ad hoc, ut à filiis legitimam auferat. Et an minor 25. annorum curatorem habens possit sine ejus consensu matrimonium contrahere? *Ex p. 3. tr. 5. ex ref. 20. & 120. alias 118. & in part. 5. tract. 14. ex ref. 57. & in part. 6. tract. 7. ex ref. 20. & in part. 1. tr. 8. ex ref. 84. & in part. 8. tract. 7. ex ref. 20.* Quæ nunc invenientur *in tom. 6. tract. 3. de Contractibus, resol. 118. 115. 158. 107. 208. & 159.*

Uxor cujusdam Nobilis Viri secundùm consuetudinem aliarum mulierum suæ conditionis solebat facere moderatas donationes, & eleemosynas; postea maritus hoc sciens uxori prohibuit. Quæsitum à me fuit, an non obstante dicta prohibitione, uxor possit sine scrupulo dictas eleemosynas facere. Et quæritur etiam, quæ quantitas particularis potest dari ab uxore, nesciente viro. Et explanantur septem casus, in quibus uxores possunt facere eleemosynas, &c. *Ex p. 2. tract. 15. ex ref. 33. & ex part. 5. tract. 8. ex ref. 34. & in part. 2. tract. 16. ex ref. 23. aliàs 25.* Quæ hìc sunt *in tom. 4. tract. 7. de Eleemosyna, resolut. 35. 34. & 36.*

An uxor, quæ ludo exponit pecunias mariti, quas alienare non possit, teneatur restituere id, quod cum dictis pecuniis lucrata est, ac proinde, qui cum ea perdidit, non possit sibi compensare de rigore juris, quando postea alio ludo lucratur ab eadem uxore. Et an quando vir dicit velle, ut uxor non ludat, intelligatur, non tamen in totum fores illi claudere, sed ad moderandum, ne nimiam quantitatem ludat. Et quamnam quantitatem possit uxor ludere. Et explanantur septem casus, in quibus, qui ludunt cum muliere conjugata, possunt retinere lucrum sine onere restitutionis. Et an maritus notabilem quan-

TR 4

TRACTATUS PRIMUS
DE
CELEBRATIONE MISSARUM,
Juxta Decreta Urbani VIII.

ET DE SANCTISSIMO EUCHRAISTIE SACRAMENTO: atque de omnibus Ritibus occurrentibus antea, & postea, & in ipsamet Missarum Celebratione.

RESOLUTIO PRIMA.

An Episcopi vigore Concilii Trident. possint revocare Missas in fundatione appositas. Ex p.2. tr.14. Res.1.

§. 1. REspondeo negativè. Et ita declarant decreta sacrę Cōgreg. *in Bulla* §.2. Ratio est, quia Concil. loquitur de Missis & Anniversariis defunctorum relictis, non autem de impositis in fundatione, & ita antea docuerant Homobonus *in exa. eccles. p.1. tr.4. c.14. quæst.129.* Riccius *in praxi, to.1. resol.341. nu.4.* Ragucius *in vase eccles. discipl. de Episcopis, quæst.6. n.86.* Piasecius *in praxi Episcop. part.2. c.3. art. 5. n.3.* Ugolinus *de potest. Episc. c.61. n.1.* Franciscus Leo *in Thes. for. Ecclesiast. part. 2. c.11. nu.33.* Sorbus *annot. ad compend. privileg. ver. Missa 3. vers. notandum.* Garsias *de benefic. to.2. p.7. c.1. n.131.* & hanc sententiam docuit etiam ex nostris P. Naldus *vers. Missa, n.8.* cum Possevino *de offic. Curati, c.12. n.25.*

2 Ex his apparet, stante dicta declaratione Illustris. Cardinalium, modò non esse amplectendam opinionem Henriq. *lib. 9. c.22. n.6.* Mirandæ *in manu, to.1. quæst.41. art.*. *c.24.* & aliorum asserentium, potuisse Episcopum, ex vi Tridentini, Missas requisitas in fundatione alicujus beneficii, reducere ad minorem numerum Missarum: nam, ut diximus, Concilium loquitur de Missis, & Anniversariis, relictis in aliqua, Ecclesia, quæ vulgò *dotationes* dicuntur, non autem de Missis impositis beneficio, seu Capellaniis in fundatione.

RESOL. II.

An possint Episcopi Missas, quæ post Concilium relicta fuerunt, ad minorem summam reducere?

Et quid, si ante Concilium Tridentinum fuerunt imposita? Ex p. 2. tr.14. Res.2.

§. 1. AFfirmativam sententiam docuit Naldus *in summ. ver. Missa, n.9.* Possevinus *de offic. curat. c.2. n.25. quæst.9.* Garsias *de benef. to.2. part.7. c.132.* & alii.

2 Sed modò in decreto contrarium decernunt Cardinales *in* §.2. & Ita anteà docuerant Riccius *p.4. decis.25. n.4.* Rodriquez *in qq. reg. to.1. q.43. art.13.* Hieron. à Sorb. *in annot. ad compend. priv. ver Missa 3.* Confectus *in privil. Mendic. tit.19. de celebr. Missa c.3.* Miranda *in manual. pract. to.1. q.41. a.4.* & Passarel. *can.60. de remedio Missarum*, ita ait respondisse etiam Congregationem Card. 7. Febr. 1573. Possunt igitur Episcopi reducere Missas ad summā minorem, si ante Conc. Trid. fuerunt impositę: & ita novissimè docuit Bonac. *de Sacr. disp.4. q.ult. pun.7.* §.2. n.11.

Sup. hoc inf. in principio R. 7. & in R. 13. §. Nita.

RESOL. III.

An reductio Missarum sit ab Episcopo facienda in Synodo? Ex p.2. tract.14. Res.3.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Bonacina *de Sacram. disp.4. quæst. ult. punct.7.* §.2. *num.9.* Garsias *de benefic. tom.2. part.7. c.1. n.134.* & alii. Negativam sequuntur Henriquez *lib.9. c.22. n.6. in gloss. lit. P.* Reginald. *tom.2. lib.32. c.17. n.134.* Babosa *de potest. Episc. part.2. alleg.28. n.12.* Molfes. *in sum. to. 1. tr.3. c.37. n.29.* Navarr. *c.25. n. 138.* Miranda *in manuali Prælat. to.1. q.41. art.24.* & alii.

2 Quid ego sentiam, dicam breviter. In multis Episcopatibus, decretum Conc. est receptum; in aliis verò non. Ubi non est receptum, procedit opinio negativa; ubi est receptum, affirmativa sententia tenenda est. Nam Concil. Trid. præscribit istam formam, nempe reductionem Missarum ab Episcopo faciendam esse in Synodo.

RESOL. IV.

An Generales Religionum possint absque Capitulo, sicut diximus probabiliter de Episcopis, ad summam minorem reducere Missas? Ex p.2. tr.14. Res.4.

§. 1. REspondeo negativè cum Barbosa *de potest. Episcopi, part.2. alleg.28. n.12.* Miranda *to.1. quæst.41. art. 24.* Rodriq. *to.1. quæst.43. art.13.* Navarr. *c.25. n.138.* & alii. Ratio est, quia Episcopi id facere possunt ex jure communi, neque quoad eos Conc. statuit jus novum, sed statuit antiquum servari: quo verò ad Abbates & Generales, jus novum constituit. Ergo, &c.

Sup. hoc inf. in Res. 11. in princ.

RESOL. V.

An prædicta facultas moderandi Missas comprehendat etiam anniversaria, & officia pro defunctis? Ex p.2. tr.14. Res.5.

§. 1. AFfirmativè respondet sacra Congregatio Archiepiscopo Neapolitano, Garsias *de benefic. to.1. part. 7. c.1. n.13.* Naldus *in summa. verb. Miss. n.10.* Galletus *in Margarita casum conscientia, vers. missa, n.4.* Riccius *in praxi, part.1. resol.341. n.2.* Piasecius *in praxi Episcop. part.2. c.3. n.15.* & Stephanus Quaranta *in summa Bullarii, verb. Missa*, & alii tradiderunt.

Sup. hoc in R. seq. & inf. in R. 11. cursim in principio.

RESOL. VI.

An prohibitio moderandi missas facta Episcopis in Decreto de celebratione missarum, comprehendat etiam anniversaria, & officia defunctorum? Ex parte 6. tractat. 7. & Miscell. 2. Resol.40.

§. 1. AFfirmativè respondet Joannes Anton. Novarius *in summa Bullarum, tit. de missar. celebratione, numer.* 8. ubi

Sup. hoc in R. præc.

8. ubi sic ait: Ampliatur tertiò, ut prædicta prohibitio moderandi Missas comprehendat etiam anniversaria & officia pro defunctis, & respondisse sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium N. Archiespiscopo Neapolitano testatur Garsias, Naldus, Riccius, & Piasecius. Ita Novarius.

illa, & inf. ea doctrina R. 11. in principio.

2 Sed novissimè adversùs illum insurgit Merolla *tom. 3. disp. 7. cap. 5. dub. 16. nu. 389.* nam supra citati Doctores non loquuntur de supradicta prohibitione Urbani VIII. sed de concessione facta Episcopis à Tridentino, ut possint reducere numerum Missarum, & dicunt in ea etiam includi anniversaria, & officia pro defunctis. Et hoc declaravit sacra Congregatio, & probatur manifestè: nam omnes Doctores ab ipso allegati scripserunt antequam fieret hæc prohibitio ab Urbano, ut clarè patet. Utrùm verò dicta ampliatio benè adaptetur huic prohibitioni, ita ut extendatur ad anniversaria, & officia defunctorum, probabilius existimo non extendi, saltem quoad officia defunctorum. Et ratio est, quia hæc prohibitio est correctoria juris communis, (Concilium enim Tridentinum jus commune constituit) ergo non est extendenda ultra casum, in quo loquitur, quia correctio legum est odiosa; cùm ergo loquatur tantùm de reductione Missarum, ut ex se patet, non erit extendenda ad officia mortuorum, quæ Missæ non sunt.

RESOL. VII.

Quanam facultas per Decreta Sacræ Congregationis de celebratione Missarum sublata sit Episcopis, & Generalibus Religionum, & Ordinum revocandi Missas ad minorem numerum? Ex p. 6. tr. 6. & Miscell. 1. Resolut. 10.

Sup. hoc surr. in R. 1. cursim in fine, & inf. in R. 11. §. Nota in principio.

§. 1. Resolutio hujus difficultatis pendet ex intelligentia verborum sacræ Congregationis ibi, *Ac primò districtè prohibet*, &c. Sed secundùm Marchinum *de Sacram. Ordinis tract. 3. part. 2. cap. 19. num. 31.* per dicta verba non censetur revocatum privilegium moderandi Missas, & anniversaria à testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus; nam Decretum supradictum Sanctissimi D. N. Urbani prohibet eam solam Missarum reductionem, quę post Tridentinum acceptatæ fuerunt, ut optimè notatur in Synodo Florentina sub die 18. Maii 1627. §. 3. *de Missar. celeb.* & satis declarant illa verba Decreti; aut post Concilium imposita. Deinde non videtur per hoc decretum derogatum Episcopis, quin possint moderari Missas alicui Ecclesię relictas; nondum tamen ob tenuitatem Eleemosynæ ab eadem Ecclesia acceptatas: nam Decretum hoc loquitur manifestè de oneribus Missarum impositis; non est autem onus impositum nisi post acceptationem, & intentio ejusdem sola est, ut numerus Missarum relictus & acceptatus adimpleatur: Quare ante acceptationem non abstulit Episcopis facultatem, quæ illis de jure communi competebat, alterandi & moderandi eas Missas. Et ita sentit Marchinus rē cum multis viris doctis communicata, salvo tamen meliori judicio, ait ipse, & sub censura Ecclesiæ.

Sup. hoc in R. 1. nec. præterita & in eodem §. ad medium, & v. secundo non vig[illegible], &c.

RESOL. VIII.

An per Decreta Sacræ Congregationis fuerint revocata privilegia Regularium circa legata Missarum. Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Res. 11.

Sup. contenta in hac R. in R. 9.

§. 1. Respondeo affirmativè, ut patet in illis verbis, *Id verò, ut deinceps*, &c. Sed observat Philibert. Marchinus *de Sacramento Ordinis tract. 2. part. 2. cap. 20. num. 7.* quòd post evulgata dicta decreta Sanctiss. D. N. Urbanus VIII. die 13. Julii 1626. ad petitionem Deodati Lomellini Procuratoris Generalis Minimorum S. Francisci de Paula, concessit Fratribus ejusdem Ordinis Cœnobii Januensis, ut legata Missarum perpetua, & oneri annexo imparia ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana reducerentur: decernitque per celebrationem Missarum sic reductarum saluti animarum eorum, quorum intentione Missæ sic reductæ fundatæ fuerunt, suffragari, perinde ac si illæ verè, realiter, & cum effectu celebrarentur: dictæque domus correctorem, & fratres desuper à quoquam quavis auctoritate molestari, & pertubari, vel inquietari non posse. Et hoc privilegium afferre Peyrinum ego alibi etiam notavi; quo quidem in pari causa, ut docet rectè Marchinus per communicationem, non modò aliæ ejusdem Ordinis domus, sed etiam aliarum Religionum familię, quæ communicant in prædictis privilegiis perfruuntur.

RESOL. IX.

An post Decretum Urbani VIII. Regulares habeant aliquod privilegium, cujus vigore possint hodie, ut olim reducere Missas ad minorem numerum? Et breviter discutitur, quod dato esset tale privilegium pro Minimis, & Minoribus, an talis gratia aliis Religionibus per communicationem suffragari possit. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 67.

§. 1. Ex Marchino, & Peyrino ego olim docui, Urbanum VIII. post evulgatum illud decretum concessisse, die 13. Juli 1626. Fratribus Minimis Cœnobii Januensis, ut legata perpetua Missarum, & oneribus imparia reducere possint ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana. Quo privilegio per communicationem pariter fruentur, & alię domus ejusdem Ordinis, & aliæ Religiones, quæ communicant in privilegiis. Et ita hanc sententiam præter Caspensem à me alibi adductum docuerunt etiam Petr. Marchant. *in Trib. Sacr. tom. 2. tract. 2. part. 2. tit. 4. quæst. 2. resol. 5.* Garcias *in Sum. Theol. Mor. tract. 3. diffic. 10. dub. 4. num. 22.* Pellizzarius *in Man. tom. 2. tr. 6. cap. 3. nu. 8.* & me citato P. Lugo *de Sacr. lib. 5. c. 12. quæst. 9. num. 96.* Docui in Res. præcitata.

2 Verùm hanc opinionem acriter impugnat Pater Magister Lezana *in Sum. QQ. Regul. tom. 4. verbo Missa num. 31.* quia secundum Praxim Religionum, gratiæ concessę per Brevia particularia à Summo Pontifice; vel Sede Apostolica alicui domui, vel Conventui non solent communicari aliis, neque ejusdem, neque diversæ Religionis domibus, aliàs magna confusio, & absurda inde sequerentur; sed etiam quia Pontifex in dictis litteris non concedit facultatem reducendi talia onera Missarum, sed ipse ea reducit de consilio Dominorum Cardinalium Congregationis Concilii. Si autem hoc factum Pontificis communicaretur aliis Religionibus habentibus communicationem cum Minimis, procul dubio non esset ipsis necessarium recurrere pro talium onerum reductione ad Sedem Apostolicam, sed uti hac reductione, & innumeris aliis, quæ quotidie fiunt ab eadem Sede, quod est absurdum, & contra quotidianam experientiam, qua constat, omnes Religiones solitas esse recurrere ad sacram Congregationem singulis vicibus pro similibus reductionibus. Similiter, si talis gratia suffragari posset aliis Religionibus, etiam dici posset, quod cum sacra Congregatio concedit facultatem alicui Religioni faciendi, v. g. aliquam alienationem, vendendi scilicet aliquam vineam, vel domum, possent aliæ Religiones propter communicationem privilegiorum uti ipsa, quod est absurdum.

3 Undè ex his, non obstante authoritate Peyrini, Marchini, Caspensis, Marchantii, Garciæ, Pellizzarii, & Lugo *ubi suprà*, ego nunc sententiæ Patris Lezanæ adhæreo, & quidem nimis me stylus Curiæ Romanæ contra sententiam adductam, & contra Doctores citatos.

4 Nec obstat aliud privilegium Urbani VIII. concessum Fratribus Minoribus; nam ad summum, ut observat Tamburinus *de Sacr. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 4. num. 17.* ello porpter reductionem Missarum quotidianarum illi non obligarentur ad Pontificem confugere: obligarentur tamen propter alias reductiones non quotidianas, & quando reductio instat, ut fiat extra Capitulum. Adde concessionem dictam solum loqui de reductione facienda in primo Capitulo, & non amplius; quare si occurrat facienda alia reductio post illud Capitulum, certè ad sanctam Sedem erit recurrendum.

5 Caveant igitur Regulares à sententia Marchini, & aliorum; nam Praxis Romanæ Curiæ demonstrat, illos debere pro reductione Missarum ad sanctam Sedem recurrere, ut re vera in casu contingenti recurrant omnes Regulares.

RESOL. X.

An Generales Religionum possint dispensare, ut certarum Missarum cum multis collectis celebratione, plurium Missarum oneribus Regulares subditi satisfaciant? Ex parte 2. tractat. 14. Res. 6.

§. 1. Respondeo, quòd hoc licitum erat, ut observavit Rodriquez *tom. 1. quæst. 43. art. 13.* Bartholomæus ab Angelis *in exam. Confess. dial. 5. §. 764.* Fraxinellus *de Sacerd. oblig. sect. 7. §. 9* & Confertius ait, ex privilegio Julii II. & Leonis X. potuisse Regulares, ex dispensatione Generalis unius Missæ celebratione, cum novem collectis, vel inferioris numeri satisfacere pro novem Missis, etiamsi specialiter de *Requiem*, vel de aliis Sanctis dicendæ fuissent. Sed modò sacra Congregatio *in supradicta Bulla* §. 4. revocat similia privilegia, & indulta. Ergo, Ec.

Sup. hoc in R. seq. à lin. 7. ex vers. Deinde.

RESOL. XI.

An Superiores Regulares possint reducere Missas ad minorem summam?

Et an Regulares ſatisfacere queant plurimis Miſſis debitis per unam Miſſam, additis in ea tot commemorationibus, quot Miſſæ debitæ erant dicendæ? Ex parte 11. tract. 2. & Miſcell. 2. Reſolut. 4.

Sup. hoc doctr. sup. in R. 4. 5. & 6. §. 1. CIrca hanc difficultatem Brunus *par. 2. tr. 8. c. 1. prop. 8. & 9.* aſſerit, quod poſſunt Generales Regularium ex cauſa reducere ad minorem numerum Miſſas, quę vocantur Miſſę dotationum, & anniverſariorum, non ſolùm in capitulis Generalibus, & Provincialibus; ſed etiam extra illa. Sup. hoc in R. mentio. Deinde addit, quod Prælati generales poſſunt diſpenſando facere, ut ſubditi Regulares ſatisfacere queant pluribus Miſſis debitis per unam Miſſam additis in ea tot commemo- Sup. hoc ibid rationibus, quot Miſſæ debitæ erant dicendæ: poſſuntque ſuam facultatem ad id faciendum aliis committere. Et hoc ex privilegio Leonis X. & Martini V. quod hujus tenoris eſt: De cætero perpetuis futuris temporibus poſſint in una Miſſa facere commemorationes novem, quæ ſatisfacient ex Apoſtolica diſpoſitione pro 9. Miſſis debitis, vel minorem numerum deſcendendo, qui etiam ſatisfaciat pro tot Miſſis præmiſſis, quot fient commemorationes; & quidem tam plenè, ut conſcientiæ eorum penitus exonerentur à promiſſionibus, & fidelibus tantoperè ſuffragentur, ac ſi diverſis diebus integraliter Miſſas impoſitas ſigillatim celebraſſent: Quid clarius? Quod quidem privilegium valere non ſolùm pro Miſſis receptis; verum etiam pro recipiendis, cum verba privilegii ſint abſoluta, & abſtrahant à differentiis temporis, ut conſiderant, patebit: quod confirmatur ex verbis, quæ præfati privilegii verba prçcedunt, in quibus expreſsè habentur; Ut commemorationes dictæ ſuffragentur fidelibus, qui dederint eleemoſynas pro Miſſis dicendis, vel quos in poſterum dare contigerit Deinde ſubjungit: Ut Generalis diſpenſet pro Miſſis dicendis, &c. juxta tenorem præhabitum, &c. Et quod poſſit hanc facultatem Generalis aliis committere, probat, quia hæc gratia facta eſt potiſſimum Ordinibus Regularibus, deinde perſona Generalis tanquam prima, per quam ad alia ſui Ordinis membra, ad eam poſtea influendam, diffundi debet, qui autem per alium facit per ſeipſum facere videtur. Secundò, quia omnis poteſtas ordinaria eſt delegabilis, hæc autem eſt ordinaria, utpotè in perpetuum conceſſa, & officio perpetuo annexa. Nec obiicias, quod hçc poteſtas eſt extraordinaria; nam licet ita ſe habeat, ſitque poteſtas delegata, eſt tamen ſubdelegabilis poteſtas delegata, quando datur à ſupremo Principe delegatis ad univerſitatem cauſarum, cujuſmodi eſt hæc, quæ à Papa conceſſa eſt in uſum reducenda, juxta uſum poteſtatis cujuslibet Generalis, ut conſtat ex *cap. fin. de offic. deleg. & ex c. cum cauſam, de appel.* Non obiicias ſecundò, electam fuiſſe perſonam induſtriam, & judicium; nam reſpondebitur non ita eſſe, quando eligitur perſona incognita, & indeterminata; niſi per qualitatem futuram, ſicut in hoc privilegio, ut docent Sylu. *verb. delegatus quæſt. 8.* Ex quibus patet, quod Generales poſſint hanc facultatem fratribus ſubditis committere, ut de facto committunt ſuis Commiſſariis, ſeu Viſitatoribus, quos in Provincias mittunt cum poteſtate univerſali ad omnes cauſas, qui ac etiam Generales hoc privilegio, niſi raro uti debent, & cum hac conditione, ut præter prædictas commemorationes pia opera ſubditorum applicent pro rata neceſſitatis cujuſque Miſſas commendantis. Hæc Bruno.

2 Sed quidquid ſit de tali Privilegio Leonis X. & Martini V. aſſero prorſus non eſſe admittenda in Provinciis, ubi Decreta Sacræ Congregationis uſu recepta ſunt, quod neceſſarium erat Patrem Brunum advertere. Dico igitur, Decreta juſſu Urbani VIII. edita *de celebrat. Miſſ. die 21. Junii 1625.* §. 3. ſic habere; Id verò ut deinceps obſervetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate revocat privilegia, & indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac locis piis, tam ſecularibus, quàm regularibus cujuſcumque Ordinis, Congregationis, & inſtituti quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, ut certarum Miſſarum, vel anniverſariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, ſeu Orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatiſfiat. Et in fine Pontifex appoſit clauſulam derogatoriam ampliſſimam omnium Privilegiorum, & ipſemet Pater Brunus fatetur rarò Generales his privilegiis uti, non enim, aut audivi, quod in Religione Minorum illius uſus uſquam fuerit, & credo quod in aliis Ordinibus, illius uſus ſi fuit, rariſſimus extitit, ipſeque ex gravi cauſa. Sed abſolutè nunc dicendum eſt talia privilegia fuiſſe ab Urbano VIII. in dictis Decretis revocata, unde caveant Regulares doctrinam Patris Bruni ad praxim deducere.

RESOL. XII.

An aliquando ſine licentia Papæ, vel Sacræ Congregationis poſſit Superior Regularium, vel Sacerdos ſæcularis reducere Miſſas ad numerum minorem?

Et notatur, quod ſi teſtator reliquiſſet, ut celebrare pro ipſo curet tot Miſſas: tunc ſi temporis decurſu adauctum ſit Miſſæ ſtipendium, teneri hæredem majorem pecuniæ ſummam erogare, ne Miſſarum numerus minuatur. Ex part. 7. tr. 12. & Miſcel. 3. Reſ. 22. aliàs 20.

§. 1. CAſus poteſt in praxi ſepius accidere, v.g. An habens onus celebrandi Miſſam quotidianam, vel Miſſas Sup. hoc in R. & seq. lege Doctr. Res. 1 post sect. signanter §. Deinde. ſingulis annis cum aſſignatione certi ſtipendii, aut ęquivalentis, uti fructuum domus, agri &c. tunc correſpondentis eleemoſynæ currenti tempore impoſitionis oneris, ſi augeatur ſtipendium, aut decreſcant fructus domus, agri, cenſus, &c. poſſit ille Sacerdos, qui onus celebrandi ſuſcepit, dicere tot Miſſas, quot ſunt fructus, quos percipit ſingulis annis correſpondentes ſalario ſtatuto, vel conſuetudine aucto, cum diminutione Miſſarum etiam ad medietatem? In tali caſu Genuenſis *de Eccleſ. Tricen. 6. quæſt.* 179. docet hæredes teneri adiungere ſtipendium conveniens data capacitate hæreditatis. Sed Bordon. *in conſ. regul. 1. reſol. 25. numer. 37.* putat Sacerdotem in tali caſu tot Miſſas dicere poſſe, quot fructus colliguntur habito reſpectu ad incrementum ſalarii, quando aliàs ſtipendium ab initio aſſignatum non excedebat taxam eleemoſynæ conſuetę. Probatur, Tum quia ſtipendia Miſſarum ab initio aſſignantur à teſtatoribus, vel de eorum commiſſione ab hæredibus non ad placitum proprium, ſed habito reſpectu ad eleemoſynam, quæ ſtatuto, vel uſu fuit introducta tunc temporis; ergo ſignum eſt voluntatem teſtantium in impoſitione hujuſmodi onerum eſſe, ut quantitas Miſſarum commenſuretur quantitati ſtipendii currentis, ergo aucto ſtipendio curſu temporis, minuendus eſt numerus Miſſarum. Nec obſtat dictum Genuenſ. ſupracitati aſſerentis, nequaquam minuendum eſſe numerum Miſſarum; ſed eo caſu augendum eſſe pretium ab hæredibus, ducti ea regula, quod ſi teſtator cogitaſſet, aut fuiſſet interrogatus de hac re, ita vero ſimiliter diſpoſuiſſet, conſequenter ſi prævidiſſet hoc, non diminuiſſet numerum Miſſarum, ſed potius ſtipendium auxiſſet: Quia, ut ait Fraxinell. cit. potius ſervatur oppoſitum, teſtatores enim intendunt minus gravare hæredes, præterquam quod augumentum hujuſmodi ab hæredibus exigendum, eſt fomentum diſcordiarum, & litium, ita quod ſtipendium promiſſis neceſſe eſſet expendere in litibus, quæ hiſce temporibus inficiuntur iniquitate, & odiis, aviditate, & avaritia Notariorum, Procuratorum, & Judicum. Deinde hac tempeſtate hæredes conveniunt cum Sacerdotibus de ſtipendio currente tempore conventionis, conſequenter vigore hujuſmodi pacti Sacerdotes nullum jus videntur habere ad augmentum ſalarii: alii verò aſſignant rationabilem proprietatem, unde dicta regula his cautionibus deſtruitur.

2 Nec obſtat dicere Primò, quia hujuſmodi diminutio eſt quædam reductio, quam ſolus Papa facit. Secundò, quia qui tenuem acceptavit Capellaniam quotidianam, ſingulis diebus tenetur celebrare, donec à Papa fiat reductio. Tertiò, quia hoc eſt mutare voluntatem teſtatoris, quod ſolius eſt Papæ. Nam reſpondet Bordonus ad primum, Miſſarum reductionem ſpectari dupliciter, uno modo, quatenus numerus Miſſarum diminuitur authoritativè, & per diſpenſationem, in quo ſenſu loquitur objectio, & ſic ſolus Papa diſpenſat: altero quatenus numerus Miſſarum diminuitur ex æquitate, & juſtitia, quæ non patitur, ut Sacerdos celebret gratis, quod ſtipendio promiſit, & in hoc non eſt neceſſaria Papæ facultas: Quod ſuadetur à ſimili de relaxatione voti per diſpenſationem, quæ ſolius eſt ſuperioris; & commutationem propria authoritate, poſita rationabili cauſa.

3 Ad ſecundum dicit eſſe diſparem rationem de tenui ſtipendio; de quo in objectione, reſpectu cujus cùm Capellanus ab initio fuerit contentus, ratio dictat, ut in futurum id ſibi non diſpliceat, ſtando promiſſis, ex vulgatis enim juribus, quod ſemel placuit, amplius diſplicere non debet. Et de ſtipendio congruenti, de quo in noſtro caſu, & non de primo; unde promiſſio intuitu ſtipendii congrui regulanda eſt ex congruitate ſtipendii, conſequenter ſicut variatur mutatione temporis, ita variari debet numerus Miſſarum, quod accidere non poteſt in caſu objectionis, in quo Capellanus promiſit ſtare tali ſtipendio tenui, ut ſic.

4 Ad tertium aſſerit id non eſſe mutare mentem teſtatoris, ſed ſecundum ejus mentem facere, qui non intendit ſacerdotem gratis, aut cum tenui ſtipendio obligare ad celebrandum, cum ab initio congruentem eleemoſynam deſignaverit, aliàs voluntas ejus eſſet incongrua, & injuſta, quæ ſervanda non eſt, Gloſ. *ver. voluntatem, cap. tua nobis, de teſtam.* Et ita hanc opinionem Bordoni tenet etiam noviſſimè doctus, & amiciſſimus P. Raphael Averſa *de ſacram. Euchariſ-*

charistia, *quæst.* 11. *sect.* 18. Ego verò nolo circa illam sententiam meam proferre, sed ejus resolutionem S. Congregationi remitto.

5 Nota tamen, quòd si testator reliquisset, ut suus hæres in singulos annos eroget tantam pecuniam, ut celebrari pro ipso curet et tot Missas: tunc si temporis decursu adauctum sit Missæ stipendium, teneri hæredem majorem pecuniæ summam erogare, ne Missarum numerus minuatur, eo quod hæc ipsa videtur intentio testatoris; sed Avesa *ubi supra*, putat in tali casu ponderanda esse verba testamenti. Si enim testator dicat: jubeo, ut meus hæres curet tot Missas pro me celebrari, tenebitur hæres augere stipendium. Si autem dicat: jubeo ut meus hæres tantam pecuniam eroget in Missas pro me celebrandas, videbitur potius intentionem suam coarctare ad illam pecuniæ summam.

Sup. hoc infr. later. 16.

R E S O L. XIII.

An Sacerdos peculiaris, vel Superior Regularium, non obstantibus Decretis felic. mem. Urbani VIII. possit in aliquo casu reducere Missas ad numerum minorem, ut si v.g. deficerent notabiliter redditus relicti pro Missis dicendis?

Et an si totum Capitale Capellaniæ periisset sine culpa Sacerdotis, vel Conventus, cui Missarum onus incumbit, possit prorsus à celebratione cessare?

Et notatur, quod per hoc decretum Urbani VIII. non censetur privilegium revocatum moderandi Missas, & Anniversaria à Testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus, sed solum earum Missarum reductionem, quæ post Concilium acceptatæ fuerunt.

Et cursim docetur, quod Episcopis licet moderare Missas alicui Ecclesiæ, sive ante, sive post Tridentinum relictas, nondum tamen, sive ob tenuitatem eleemosynæ, sive ob aliam causam ab eadem Ecclesia acceptatas. Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 65.

§. 1. Hunc casum pertractat novissimè P. Lugo *de Sacram. lib.* 5. *cap.* 12. *quæst.* 9. *nu.* 97. ubi pro negativa sententia adducit. Azor. *tom.* 2. *l.* 6. *cap.* 24. *q.* 6. *& tom.* 3. *lib.* 12. *cap.* 6. *quæst.* 4. quia reductio Missarum non pertinet ad authoritatem privatam, sed ad Papam, vel Principem, cujus est ex justa causa posse commutare voluntatem testatoris, aut fundatoris; cum talis utique commutatio claudatur in reductione Missarum.

Sup. hoc in ses. primera, & in R. seq. §. Deinde.

2 Sed affirmativam sententiam tetet Bordon. *in consil. Reugl. tom.* 1. *resol.* 25. *quæst.* 26. & Aversa *de Sacram. Eucha. quæst.* 11. *sect.* 18. §. *quod si.* Et hanc sententiam tanquam probabilem amplectitur P. Lugo *ubi suprà*. Probatur primò, quia talis esse videtur mens fundatoris, seu testatoris, ut scilicet celebranti detur congruum stipendium, ne gravetur Sacerdos ad celebrandum sine debita compensatione. Quare si totum capitale Capellaniæ periisset sine culpa Sacerdotis, vel Conventus, cui Missarum onus incumbit, posse prorsus à celebratione cessare, dicunt Aversa *suprà*, & Bordonus *quæst.* 21. cum aliis, quia pariter talis præsumitur intentio fundatoris; & cùm beneficio cessare debet Officium, destructo beneficio cessare debet Officium, id est onus, seu debitum eidem annexum. Probatur secundò, nam in humano contractu locationis non tenetur conductor solvere pensionem integram, quando propter grandinem vel alluvionem, vel simili causa depereunt agri fructus. Ergo similiter Sacerdos non tenetur dicere Missas omnes impositas, quando notabiliter decrescunt redditus. Ad fundamentum oppositum respondetur, reductionem Missarum considerari posse dupliciter; primò modo, quatenus numerus Missarum minuitur authoritate, seu per dispensationem, in quo sensu procedit illud argumentum, & loquuntur jura, sive decreta tam Tridentini, quàm Urbani VIII. & sic solus Pontifex, & qui habent ab illo facultatem, reducere possunt. Secundò modo, quatenus numerus Missarum minuitur ex æquitate, seu justitia, quæ non patitur, ut Sacerdos faciat gratis, aut minori pretio quod faciendum suscepit sub stipendio justo; & in hoc non requiritur potestas Pontificis; aut Principis, sed quisque potest in suo contractu justitiæ medium à contrahentibus intentum servare; nec hoc est commutare testatoris voluntatem, sed operari juxta mentem ipsius, qui noluit, aut gratis, aut stipe minori cogere Sacerdotem ad celebrandum, cum ab initio congruam stipem designaverit, alioquin ejus voluntas esset injusta, quæ servari non debet, juxta Gloss. *in cap. tua nobis verbum voluntatem de test.* Hucusque P. Lugo.

3 Sed ego, ut verùm fatear, habeo magnam difficultatem quoad hanc opinionem post decreta Urbani VIII. satis clara, quæ affert, & sequitur doctus, & accuratus Auctor. P. Tamburinus, *Opusc. de Sacram. Missæ, lib.* 3. *cap.* 1. §. 2. *nu.* 1. ubi sic ait: Casus est hujusmodi. In Ecclesia, v. g. S. Petri adest obligatio singulis diebus celebrandi unam, vel plures Missas, sed deficientibus propter varios casus redditibus ad hunc finem affirmatis, facto computo, tunc non sufficit pecunia, nisi ad duas Missas in hebdomada, Quæritur, An Episcopi, & Generales Religionum respectivè pro suis, hodie (nam olim poterant ex Tridentino) possint statuere, ut omissis cæteris, duæ prædictæ Missæ dumtaxat celebrentur? Sacra Congregatio respondet, *sup. num.* 7. Non posse, sed ad Pontificem recurrendum. Et quia quæsitum fuit, an quando ita tenue est, vel evasit legatum, seu redditus, ut non inveniatur Sacerdos, qui velit tantum onus cum tam parva eleemosyna subire: & si recurratur ad Pontificem, totum, vel magna pars redditus, in necessariis expensis, consumenda sit, an, inquam, tunc possit Episcopus? Respondit eadem Congregatio, adhuc esse recurrendum ad Pontificem, & tunc solum posse Episcopum, quando in ipsa beneficii erectione fuit fortè expresse concessum, ut id Episcopus posset. Ita Tamburinus. Vide etiam ipsum §. 3. *num.* 90. 91. 95. qui semper in casibus reducendi Missas ad minorem numerum exposcit authoritatem Pontificis. Quòd etiam notavit Gavantus *in man. Episc. verb. Missa, num.* 55. *&* 56. Idem docet Marchinus *de Sacram. Ordinis tract.* 3. *part.* 2. *c.* 19. *n.* 26. *juncto n.* 30. & Pellizzarius *to.* 2. *tract.* 6. *c.* 3. *n.* 47.

4 Et quidem cum dicta Decreta absolutè loquantur, absolutè intelligenda veniunt, & cum non distinguant, nec nos distinguere debemus, prout faciunt Doctores citati; Sacra enim Congregatio judicium circa reductionem Missarum videtur simpliciter privativè quoad alios voluisse sibi reservare; ergo, &c. Et ita nostram sententiam magis clarè, & genericè docet Pater Lezana *in Summa to.* 4. *verb. Missa, num.* 37. ubi sic ait: Si verò prædicti fructus usu temporis etiam sine culpa Conventus valdè diminut fuerint, & expensæ quoad victum, & vestitum majores, non propterea licet Religiosis propria authoritate numerum Missarum diminuere, sed recurrendum est ad Sacram Congregationem, vel ad Generales Religionum pro illarum reductione respectivè: & juxta ipsarum qualitatem, & dicta supra *num.* 30. *&* 31. Tum quia propter hanc causam in impositione hujusmodi perpetuarum Missarum assignatur majus stipendium, quàm pro Missis quotidianis. Tum quia Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 4. pro hujusmodi casu concessit Episcopis, & Generalibus dictam facultatem reducendi Missas ad minorem numerum. Tum denique ex declaratione Sacræ Congregationis in Responsione ad primum dubium circa prædicta decreta de celebratione Missarum. Ita Lezana; Unde difficulter admitto multa, quæ circa præsentem difficultatem adducit noster P. Vidal post hæc scripta visus in *Arca Theol. Mor. tit. de Just. Inquis.* 2. *per tot.* Nam plura argumenta, quæ adducit, probant, Missas quidem ex justitia reducendas esse ad minorem numerum; sed non ex hoc sequitur, posse fieri sine Sacræ Congregationis licentia: Nam hoc judicium ipsa potuit; & voluit sibi reservare ex dignis motivis, & rationibus. Ergo stante ejus prohibitione, non est metaphysicandum circa verba decreti; quod patet ex stylo Curiæ, & praxi Romana.

5 Nota tamen, quod per hoc decretum non censetur privilegium revocatum moderandi Missas; & anniversaria à Testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus: nam decretum Urbani prohibet solam eam Missarum redductionem, quæ post Tridentinum acceptatæ fuerunt, ut optimè notatur in Florentina Synodo sub die 18. Maii 1677. §. *de Missar. celebrat.* & satis declarant illa verba: aut post Concilium imposito. Secundò non videtur per hoc decretum derogatum Episcopis, quin possint moderari Missas alicui Ecclesiæ relictas; nondum tamen ob tenuitatem eleemosynæ ab eadem Ecclesia acceptatas: nam decretum hoc loquitur manifestè de oneribus Missarum impositis. Non est autem onus impositum, nisi post acceptationem: & intentio ejusdem sola est, ut numerus Missarum relictus, & acceptatus adimpleatur. Quare ante acceptationem, non abstulit Episcopis facultatem, quæ illis de jure communi competebat, alterandi, & moderandi eas Missas. Et ita ex Machino, me etiam citato tenet P. Lugo *ubi suprà à num.* 94. *&* 96.

Sup. hoc supra cursim, in fin. R. 1. & magis latè in R. 7.

Sup. hoc in R. 2. not. prętermittitur ad medium, à vers. deinde & cum eod. Marchino hic citato, les. in R. 14. §. Deinde, solo postolitum à vers. Idcò non obstante.

6 Sed ego hanc sententiam olim docui sub censura, & nunc prorsus puto, resolutionem præsentis dubii expectandam ab Oraculo Sacræ Congregationis; licet Pellizzarius *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 16. & P. Tamburinus *loc. cit. num.* 9. putet, non esse improbabile, quod Episcopis liceat moderari Missas alicui Ecclesiæ, sive ante, sive post Tridentinum relictas, nondum tamen sive ob tenuitatem eleemosynę, sive ob aliam causam ab eadem Ecclesia acceptatas.

R E S O L. XIV.

An in aliquo casu Prælatus Regularis, & quilibet alius Sacerdos privata authoritate possit minuere numerum Missarum,

rem, non obstante Decreto Urbani VIII. de Celebratione Missarum?

Et docetur, quod quando intelligentia verborum alicujus Decreti habet aliquam difficultatem, standum est consuetudini, quæ est optima legum interpres.

Idem est dicendum de legibus, & statutis? Exp. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 40. aliàs 38.

Sup. hoc lege doctrinã duarum præcedentium R.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Pater Vidal. *in Arca Theol. Mor. tit. de Justitia Inquisit. 2. per totam, ubi num. 5.* firmat, quod possit Superior Regularis minuere numerum Missarum ad ratam eleemosynæ debitæ juxta taxam: si tamen non voluntariè neque sponte acceptaverit numerum illum Missarum cum parvo, & tenui stipendio minori taxato (ut supponitur non fuisse.) Nec obstat Decretum Congregationis, quod neque Episcopi possint onera Missarum moderare, reducendo illas ad minorem numerum, sed habeatur recursus ad Sedem Apostolicam, quando datur aliqua necessitas: ergo multò minus poterit hic, & nunc quisquam alius minuere numerum Missarum; ergo falsa opinio. Respondetur Primò: Ibi Decretum loqui, ut clarè colligitur ex verbis ipsius, de moderatione illarum Missarum, quæ propter gravia onera adimpleri non possunt, quod non verificatur in casu nostro: ideò. Secundò dici potest, ibi Decretum loqui de moderatione illarum Missarum, quæ spontè cum tenui eleemosyna acceptæ fuerunt, quod non militat in præsenti nostro casu: ergo. Tertiò, quod alicui debetur ex Justitia, non potest auferri eo invito; sed justum stipendium debetur celebranti ex justitia; ergo ipso invito non potest auferri, quod ita non esset, si non posset minuere numerum Missarum, neque in conscientia quis tenetur habere recursum ad Sedem Apostolicam, quando clarè cognoscit ex Justitia sibi deberi justum stipendium pro missa celebranda jam acceptis: cum ex justitia tantum teneatur celebrare illum numerum Missarum, cui correspondet justum stipendium: ergo nihil facit contra nostram opinionem tale Sanctissimum Decretum, quod insuper loquitur de diminutione Missarum authoritativè, & per dispensationem, non verò ex æquitate, & justitia, ut currit in casu nostro, quæ non patitur, ut Sacerdos gratis sacrificet: ideò in hoc non est necessaria Papæ facultas.

Sup. doctrina consista in hoc § ad medii §. ... vers. Ideo etiam, & in aliis ejus anno.

2 Nec obstat Secundò: Idem Decretum præcipi, ut absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, etiamsi stipendia sint incongrua, & exigua: ergo, &c. Respondetur pro tunc ibi loqui S. Congregationem de Missis acceptis spontè, & liberè cum incongrua, & exigua eleemosyna; non verò de Missis acceptis involuntariè cum exigua eleemosyna: nam neque etiam S. Congregratio potest cogere aliquem, ut cedat injustè juri suo, quod habet supra justum stipendium pro Missa celebranda, ut militat in præsenti nostro casu: unde promissio celebrandi tot Missas, videtur regulanda ex congruitate justi stipendii, quod dum variatur cursu temporis, variari etiam debet numerus Missarum, ut inter contrahentes servetur æqualitas, & justitia: ergo, &c.

Sup. hoc signater in R. ... hujus R.

3 Deinde addit idem P. Vidal, *num. 25.* quod quicquid affirmatur de Superiore Regularium, ut possit diminuere numerum Missarum, quando cursu temporis, vel augetur stipendium, vel diminuitur pecunia, verificari etiam data paritate, & proportione de quolibet Sacerdote, qui possit variare numerum Missarum mutatione stipendii ab initio assignati, vel diminutione pecuniæ sine suo consensu, & permissione, cùm ab initio promissio, & obligatio fuerit celebrandi tot Missas, quot erunt eleemosynæ correspondentes juxta taxam eleemosynæ consuetæ, & congruæ in illo tempore, in quo actualiter Missæ celebrantur: Ideò non obstante Decreto S. Congregationis dicendum est, posse nunc Episcopos, & Superiores Religionum moderari Missas relictas alicui Ecclesię, nondum tamen ob incongruam, & tenuem eleemosynam acceptatas, quoniam Decretum illud loquitur apertè de oneribus Missarum impositis: at non censetur onus impositum, nisi post acceptationem, & intentio prædicti Decreti tantùm fuit, ut adimpleatur ille numerus Missarum relictus, & spontè acceptatus: ideò ante acceptationem non abstulit ab Episcopis, & ab aliis Superioribus facultatem illam: quæ de jure communi, vel speciali per Privilegia conveniebat alterandi, & moderandi eas Missas juxta stipendium statutum, & consuetum: Ita sentit Marchinus, *de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 19. num. 32.* cum multis viris doctis consuetis, ut ipse testatur. Ideò etiam modò post Decretum S. Congregationis, *de Missarum celebrat.* posse Sacerdotem licitè privata authoritate ob stipendii tenuitatem numerum Missarum diminuere ad ratam eleemosynę à lege, vel consuetudine præscriptæ; dummodò tamen non obstante tenui eleemosyna Sacerdos ille in acceptandis Missis spontè, & expressè non se obligaverit ad tot Missas celebrandas, quot præscriptæ fuerint ad rationem attributæ eleemosynæ, quamvis incongruę, & exiguæ, quia tunc tenetur stare promissis juxtà illud axioma: quod semel placuit; amplius displicere non debet. At si solùm acceptaverit eas tenues, & incongruas eleemosynas oblatas cum intentione, ac promissione adimplendi omnem justam obligationem; ortam à recta ratione, & æquitate: tunc in tali casu licitè ad se indemnem servandum, & ob tuendum suum legitimum jus, potest tot celebrare Missas, quot sufficiunt ad justum stipendium constituendum; aliàs vellet quid injustum ille, qui tenui eleemosyna totum Sacrificium sibi soli postularet, cùm intenderet sine causa privare Sacerdotem suo legitimò jure, quod habet ut pro qualibet Missa tribuatur ei stipendium taxatum à legitima potestate; & hoc esset omnino contrà æquitatem, & justitiam. Et hæc omnia asserit Pater Vidal, ubi plura ad ea firmanda ingeniosè excogitat.

Sup. conjuncto in hoc vers. ... Marchino hic citato & aliis in Ref. ... annot.

Sup. hoc doctr. ... Ref. 17. & aliorum R. ejus ... hujus R.

4 Sed non carent aliqua difficultate; nam Decretum Sacrę Congregationis nullam adhibet distinctionem; sed absolutè omnem reductionem Missarum, privata auctoritate faciendam prohibet. Deinde etiamsi intelligentia verborum Decreti haberet aliquam difficultatem, standum esset consuetudini, quæ est optima Legum Interpres, ut patet *ex leg. Minimè, ff. de legib. leg. si de interpretatione, ff. eod. titul. cap. Cum dilectus, de consuetud.* Sylvian. *cons.* 88. *num.* 27. Tiraq. *de nobilit. cap.* 10. *num.* 9. Afflict. *Neapol. decis.* 166. *num.* 9. & *decis.* 173. *num.* 3. Menoch. *cons.* 32. *num.* 44. & *cons.* 390. *num.* 21. & *cons.* 577. *n.* 2. & 3. *vol.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 1415. *num.* 10. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. consuet.* 6. Cardos. *in praxi Judicium, & Advocat. eod. verb. n.* 3. Card. Pereira *in leg. Si curatorem, Cod. de in integ. restit. minor. verb. Contractum, num.* 29. Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de Clerico debitore,* §. 12. *num.* 27. Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 12. Camill. Borell. *in Summa omnium decis. tit.* 14. *num.* 88. Cened. *pract. & canon. quæst. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 11. Undè statuta è praxi, & observantia ipsorum, atque ita prout retro practicata, & observata fuerunt, interpretanda, & vel restringenda, vel extendenda veniunt. Guid. Papa, *decis. Gratianopol.* 30. *nu.* 1. & 2. Petrus Heigius, *quæst.* 17. *num.* 44. *lib.* 2. Carolus de Grassis *de except. ad mater. statutor. except.* 3. *num.* 13. Aymo Cravetta *consil.* 735. *num.* 14. *part.* 4. Tiberius Decianus *respons.* 32. *num.* 17. *vol.* 2. Hartmannus Pistoris *quæst.* 16. *num.* 11. & *num.* 18. *lib.* 1. Sicut enim *de Legibus in leg.* 37. *ff. de legib.* pro regula traditur: Si de interpretatione legis quæratur, in primis inspiciendum esse, quo jure Civitas retro in ejusmodi casibus usa fuerit, cùm optima legum interpres sit consuetudo: Ita quoque idem ad statuta transferenda, & accommodandum erit. Usque adeò, ut interpretatio statutorum è consuetudine, & praxi, & observantia desumi debeat, etiamsi proprietas verborum Statuto repugnet. Joan, de Amicis, *cons.* 42. *num.* 42. *nu.* 16. & 17. Ernet Dothamann. *resp.* 48. *num.* 23. *vol.* 4. Arderan. Mascard. *de general. Statut. interpret. conclus.* 2. *num.* 157. Sed postquam dictum Decretum emanavit, consuetudo, & observantia subsequens demonstravit, reductionI Missarum hodie, non privata authoritate, sed à Sacra Congregatione in quocunque casu faciendas esse, & ideò in facti contingentia ad illam omnes recurrunt. Quæ confirmatur ex stylo Curiæ, & Praxi Romana. Ergo, &c. Ideò ego, omnia, quæ à Patre Vidal, *ubi infrà*, apposui, idem Sacræ Congregationi determinanda relinquo.

Sup. hoc inf. en latissima doctr. R. 83. signanter in §. Et eandem est principio & in to ... tr. 6. in R. 31 ... §. Quod patet quod mediã à ... Unde, & in aliis multis earũ notationũ.

Sup. hoc. in R. 1. ... præteritam & in eodem §. in fine, & in R. ... etiam §. in ejus principio, & in multis aliis annotationum prædictorũ §§.

RESOL. XV.

An in aliquo casu, non obstantibus Decretis Urbani VIII. possit pecunia relicta pro Missis investiri in bonis fructiferis.

Et aliqui casus hujus Resolutionis adducuntur pro praxi prædictæ difficultatis.

Et quæritur, an Regulares faciant contra præsentem prohibitionem, si recipiant onus celebrandi Missam quotidianam per centum annos absque implicatione pecuniæ ad talem effectum solutæ? Exp. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 72.

§. 1. DE hoc interrogatus à quibusdam Regularibus adducebant mihi Peyrinum *in Formulatio littera A. cap.* 11. *num.* 2. ubi ait, posse ex dicta pecunia ædificari domum aliquam in usum, & commodum ipsius Ecclesiæ; posse restaurari ipsam Ecclesiam, seu ejus domum & habitationem, quando minatur ruinam, posse extingui censum aliquem, solvi debitum, ac solitum singulis annis ab ipsa Ecclesia. Idem docet Bord. *in Curs. Reg. tom.* 1. *resolut.* 25. *num.* 44. *penes Tambur. ibi infrà.*

2 Sed ego tunc negativè sententiæ adhæsi, & quidem contra Peyrinum in specie, si domus ædificanda, seu restauranda deserviat ad percipiendos annuos fructus, nempe vel per locationem ipsius domus, vel ob culturam alicujus agri, ubi debeant habitare coloni ad percipiendos agri fructus; licitum erit in hoc implicare eam pecuniam;

Sup. hoc infra leg. doctr. §. ... R. ... & pro omnes conventu in R. in ... tr. 1. Ref ... fere totam

quia sic verè reddet annuos fructus ad sustinendum onus Missarum celebrandarum. Si autem domus non ad hoc deserviat, sed tantùm ad habitationem, vel commoditatem eorundē Clericorum, seu Religiosorum inservientium Ecclesiæ, id non erit licitum, quia hic non est fundus fructifer, nec similiter ad reparandam ipsam Ecclesiam. Nec demum potest talis pecunia implicari ad extinguendum censum: quia id esset potius extingere debitum, quàm acquirere novum fundum fructiferum. Hæc, inquam, non licent absque concessione Sedis Apostolicæ. Et omnia docet Aversa *de Sacr. Euchar. quæst. 11. sect.18.* cui ego addo Tambur. *opusc. de Sacr. Missa, lib.3. cap.1. §.6. num.14.* Pelliz. *in Man. Reg. tom. 2. tract. 6. cap. 3. num.14.*

3 Et quidem probatur hæc opnio ex natura implicationis, quæ importat acquisitionem novorum fructuum ex re frugifera ab alio empta, quæ aliàs non erat propria emptoris, aut saltem fiat propria ratione fructuum: siquidem implicatio novos fructus implicanti, quos antea non percipiebat: alioqui gigneret effectum contrarium, nempe onus absque novo commodo, tum ex ipsis Decretis *de celebrat. Miss. §. præterea?* ubi decernitur, pecuniam datam pro oneribus Missarum investiendam esse in bonis immobilibus frugiferis; quod non evenit, nisi ex implicatione acquiratur jus lucrandi novos fructus. Ergo, &c.

4 Verùm Pellizzarius ex his *num. 54.* quærit, an Regulares faciant contra præsentem prohibitionem, si recipiant onus celebrandi Missam quotidianam per centum annos absque implicatione pecuniæ ad talem effectum solutæ. Et respondet negativè cum sub præsentem prohibitionem cadant solùm onera Missarum perpetua, quale non est onus celebrandi per centum annos, quamvis aliàs in favorabilibus perpetuum dicatur tempus infra centum annos, & multò magis spatium centum annorum: quod item procedit in odiosis, in quibus perpetuum propriè significat tempus non habens certum finem, juxta *leg. jurisperitos, ff. de excus. tutor.* Et hanc sententiam præpter Pelliz. tenet etiam Bord. *n.27.* Tambur. *n.26.* Lezana *in summa to.4. vers. Missa, n.27.*

5 Verùm ego puto cum Aversa *loco citato*, quod quamvis ita sit ex vi decretorum: tamen ex debito ipsius rei, non esset integrum Clericis, aut Religiosis tunc residentibus in ea Ecclesia, vel Monasterio, expendere tunc, & insumere pecuniam suo commodo, & arbitrio, ac relinquere successoribus onus Missarum celebrandarum: sed oporteret ex hac parte ita implicare pecuniam, ut saltem pro toto tempore, quo durabit onus, annuos fructus reddet. Quod etiam notabit Tamburinus. *ubi suprà.*

RESOL. XVI.

An si Petrus reliquit centum aureos pro centum Missis in aliqua Ecclesia celebrandis, si augeatur stipendium Sacerdotibus, teneatur hæres, data capacitate hæreditatis, supplere illam eleemosynam? Ex p.2.tr.14. Ref.17.

§. 1. Respondeo affirmativè, quia testator non reliquit pecuniam simpliciter pro eleemosyna solvenda, sed pro Missis celebrandis, & si prævidisset augmentum stipendii, non diminueret Missarum numerum, quia hæreditas eam esset sussectura. Ita Homobonus de bonis *in exam. Eccl. part. 1. tract.4. c.13. quæst.118.* Riccius *in praxi p.3. ref.364. nu.1.* Genuensis *in practicabilibus Eccles. tricen.6. quæst.179.* Barbosa *de potest. Episc. alleg.29. n.7.* & alii.

Arg. hoc sup. in l. 1. §. ultim. ... lege eam a principio.

RESOL. XVII.

An Legatum Missarum transeat ad hæredes nominatim non designatos?

Ex quo sequitur Sacerdotem obtinentem Cappellaniam, de cujus fundatione nullo modo constat, sed illud tantum certum est teneri ad celebrandam quotidie in tali Ecclesia, vel Altari cum stipendio convenienti: sequitur, inquam, supradictum Sacerdotem teneri applicare valorem Missarum pro Fundatore Capellaniæ. Ex part. 4. tractat. 8. & Miscell. 3. Resol. 56. alias 68.

§. 1. Titius v. g. condidit testamentum, & instituit suos hæredes Franciscum, & Joannem, postea in quodam Capitulo dicti testamenti, gravat infrascriptos hæredes solvere annuatim Ecclesiæ Matriti centum aureos, pro celebratione Missarum in subsidium animæ suæ: quæritur, an mortuo Francisco, & Joanne, alii hæredes teneantur solvere dictum legatum? Et negativè respondet doctus Jurisconsultus Petr. Surd. *tom. 1. consil.123. num.17.* ubi sic ait: Et si legatum annuum relictum Civitati, vel Ecclesiæ, in perpetuum, duret ultra centum annos secundum opinionem Jasonis, & aliorum (quam reprobamus;) tamen illud non habet locum, quando onus imposuit in perpetuum infrascriptis hæredibus; quia cùm propter verbum, infrascriptis, onus extinguatur cum persona priorum hæredum, facit Cotta mem, in c. hæredis in fi. Id quod multò magis vendicabit locum in præsenti facto, in quo præter dictam restrictionem, alibi testator in eadem parte testamenti loquitur de ipsis hæredibus; quæ verba faciunt onus esse personale, propter dictionem, ipsis, quæ personalissima est, *l. generaliter in fin. de off. Præsid.* cum aliis apud Nattam *in cons. 163. num. 8.* Et licet appellatione hæredis veniat etiam hæres hæredis, tamen hoc fallit, quando dictum est de ipsis hęredibus, ipse, est personalissima, ut dicit in terminis Bald. *in cons. 304. vol. 5.* ubi allegat dicto §. hæc verba. Et infert, quod prohibitio alienandi eo modo concepta, non producitur ad hæredem hęredis. Et hanc decisionem dicit mirabilem, & singularem Jason *in l. filiusfam. §. divi, num.151. ff. de leg.1.* ubi Ferdin. *num. 188.* dicit corde tenendam. Ripa *n.111.* ubi idem dicit, quando dictum est de infrascriptis hæredibus, Socin. Junior *in cons. 144. n.14. vol. 3.* Natta *d. cons. 162. n.8.* Alciatus *in cons. 424. num.3.* Cagn. *in l.2. n.46. vers.2. principaliter, C. de pact. inter empt. & vend.* ubi ait idem esse in pronomine, *Hoc.* Cotta in d. memor. incip. Heredis, in princip. Tiraq. *de retract. convent. §.1. glos.6. nu.25.* quia ubi est demonstratio personæ, dispensatio non transit in hæredem: *l. Servus, in princip. ff. de statu liberis*: Roland. *in consil. 59. num. 28. & seq. vol. 3.* Cephalus *consil.352. nu.27. & seq.* Menoch. *cons.82. n.158.* Hæc omnia Surdus.

2 Sed contrariam sententiam tenuit Rota in una Romanensis Vineæ die 20. Febr.1581. coram Cantuccii *in decis. divers. Rota, p.2. decis.140.* ubi ita asserit: Nihilominus relicta ad pias causas nominatim ab uno hærede censetur tacitè repetita ab ejus substituto, & ab eo debentur. Ita Romanus *in Auth. Similiter, in 15. Speciali, nu.65. & in 20. speciali in fine. ante num.79. per text. in l.3. §. Lucium, ff. de alim. & ci bar. l. quem text. ita intelligit*, ibi Bartolus in princ. post glossam, idem Bartolus in l.Mela, in princ. versic. Item quod relictum nominatim, ff. eo tit. de alimentis, & cibar. lega. Romanos *cons. 388. num.5.* Alexand. *in l. licet Imperat. num.11.* & ibi Jason, *num.38.* Alexand. *in l. Si duobus, §. 1.* alias cica finem princip. vers. & idem videtur dicendum, & ibi Jason, *num. 14. & 15. de leg. 1.* idem Jason *in l. Si fundum, §. Stichum, nu. 4. ff. eod. tit. Socin. reg.310. nu.35. propè fin.* Decius *cons.182. nu.2. vers. & ad hoc etiam facit, & cons.273. nu.1. ad fin.* Ruinus *cons.116. nu.3. & 4. lib.3. & cons. 76. sub num.17. lib.5.* Tiraq. *de priv. piæ caus. priv.36.* Gratian. *cons.5. num. 24. lib. 2.* Andr. de Beseet. *in repet. l.1. num. 228. C. de Sacrosanct. Eccl. Moder.* Utinen. de *conject. ult. volunt. lib.8. tit.2. num.16.* & fuit resolutum coram R. P. D. Decano in una Romanen. Fideicommissi, sive Legati, 16. Ianua.1581. quæ resolutio fuit postea coram eodem confirmata 3. Martii, ejusdem anni, & insuper allegatus tex. in l. Lucius Titius, ff. de fideicommiss. libert.

3 Non obstat Parisius *cons. 86. num. 77. lib. 2.* concludens post Decium *cons.273. num.1. & 2.* quòd favore pię causæ substitutio facta in uno casu non debet extendi ad alium, quando substitutio piæ causę fuit limitata ad certum casum. Quia Decius loquitur in casu, in quo pia causa fuit vocata sive substituta principaliter in pœuam hęredis, & non pro salute animæ testatoris: vel in casu, in quo si fieret extensio, resultaret absurdum, quod quis sine culpa privaretur, & contra voluntatem testatoris, prout ipsemet Decius respondet *d. cons.273. col. ult. vers. non obstant allegata, & vers. Unde ad allegata.* At secus in casu nostro, in quo Testator substituit pauperes pro anima sua, & sic consilium Decii facit pro hac parte. Hucusque Sacra Rota.

4 Unde puto ab ejus sententia non esse recedendum; & sic interrogatus de casu proposito in hac resolutione affirmativè respondi: Tum quia piorum legatorum interpretationem, à mente, & voluntate legantium petendam esse præcipiunt viri excellentes juris divini, ac humani. Comitolus Responsorum Moralium *lib.3. quæst.5. num.2.* & quando ex casu superveniente colligitur præsumptio, quod si testator cogitasset, ita disposuisset, talis mens debet attendi per text. *in l. Tale pactum, in fin. & in l. Acutissimi, C. de fideicommissis*, juncto Gloss. *& in l. generaliter, C. de Institutionib. & substitutionib. sub. conditione factis*, Sylvest. *verb. Testamentum 1. q. ult.* 8. Comitol. Responsorum Moralium, *lib.7. q.8. num.4.* Tum quia Testatoris voluntas dicitur evidens, quando colligitur ex conjecturis, *l. licet Imperator, ff. de leg.1. & leg. non ad ea de conditionibus & demonstrationb.* Abbas *consil. 68. 2. part.* Tum quia testatoris voluntas conjecturata idem operatur quod expressa, *l. Si servus plurium, §. fin. de leg. num.1* præsertim quando illam interpretamur conjecturis non captiosis. Comitolus. *Responsorum Moralium. lib. 7. quæst.13. num.4.* post Sylvestrum, Covarrvuiam, & Navarrum, ibidem citatos, Tum quia pium est, voluntatem Testatoris piè interpretari, Comitolus, respons. moralium, *lib.7. q.14. nu.9.* Tum quia illa interpretatio semper facienda est, quæ favet animæ. Constan. Roger. *de Jur. Interp. vers.8. Videamus, n.2.* Immo cum de favore ani-

re animæ agitur, verba latè ſemper ſunt accipienda, ut notat Bartolus in *Authent. Sacramenta puberum, Cod. Si adver. vend.* Galarat. *renuntiat.* 23. *nu.* 4. Tum denique, quia cùm tractatur de commodo, & utilitate animæ, recurrendum eſt ad veriſimilem Teſtatoris voluntatem, quæ licet aperta non ſit, eſt tamen omninò ſervanda, *l. cum res in princ. ff. de leg.* 1. *l. Sicut. cæteri. Cod. de teſtam.* Mantica *de conject. ult. volunt. lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 1. & 2. Ubi probat in teſtamento, ſi quid dubium, vel ambiguum ſcriptum ſit, illud benignè interpretandum, & ſervandum id, quod credibile eſt eſſe cogitatum: *l. cum in teſtamento, ff. de rebus dub.* Baldus *in lege fin. in ult. not. C. de hæred. inſt.*

Sup. hoc infrà in Ref. 42. & confer aliis R. & §. cujus principium notat.

5 Unde ex his dicendum eſt, & ſequitur contra Marchinum, Sacerdotem obtinentem Capellaniam, de cujus fundatione nullo modo conſtat, ſed illud tantum certum eſt teneri ad celebrandum quotidie in tali Eccleſia, vel in tali Altari cum ſtipendio convenienti, ſequitur inquam ex dictis, ſupra dictum Sacerdotem teneri applicare valorem Miſſarum pro Fundatore Capellaniæ. Et ita hanc ſententiam ex omnibus ſuperius adductis tenet Bariola, *conſil.* 14. *per totum.* Vide etiam Sylvium *in Reſolut. Var. tom.* 2. *verb. Miſſa* 4. *in Reſponſ. ad* 1.

RESOL. XVIII.

Quando ſtipendium Miſſæ fuerit ab Epiſcopo taxatum vel à conſuetudine, ſi petens Miſſam non dat ſtipendium integrum & juſtum, an potuerit Sacerdos ab uno, vel à diverſis tot parva hujuſmodi ſtipendia accipere, quæ juſtæ eleemoſynæ æquivaleant, & unum tantum pro omnibus illis Miſſæ Sacrificium offerre?

Et quid, quando adſit expreſſa promiſſio de dicenda Miſſa pro illo parvo ſtipendio? Ex p. 2. tr. 14. Reſ. etiam 7.

Sup. hoc ſupra eo Ref. 14. lege dictum §. hoc obſtat ſecundo, & §. seq. ad medium ... Ideo etiam ... vide R. 19. & 23.

§. 1. Affirmativam ſententiam Rodriquez *in ſumm. tom.* 4. *cap.* 52. *nu.* 4. Corduba *lib.* 1. *q.* 4. *dub.* 4. Angelus *in Flor. part.* 1. *quæſt. de valore Miſſæ. art.* 2. *concl.* 2. *appen.* 2. Nugnus *in* 3. *part. to.* 1. *q.* 38. *art.* 1. *dub.* 9. *concl.* 2. Fernandez *in exam. Theol. motal. part.* 3. *cap.* 5. §. 9. *nu.* 3. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 234. *cap.* 3. *num.* 18. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 188. Scorzia *de ſacrif. Miſſ. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. Fraxinellus, & Suarez *ubi infrà.* Et ratio eſt, quia injuſta eſt ejus poſtulatio, qui pro tenui ſtipendio totum peteret ſacerdotis obſequium, & cum ipſi ſacerdoti manifeſta injuria fiat, meritò poteſt ſe indemnem ſervare.

Sup. hoc In R. ... præterita & in eiſdem §. ... in Ref 2. ad medium §. 1.

2 Verùm eſt, quòd Corduba, Homobonus de bonis *in exam. Eccleſ. part.* 1. *tr.* 4. *c.* 13. *quæſt.* 118. & Fraxinellus *de oblig. ſacerd. ſect.* 4. *concl.* 2. §. 2. *nu.* 1. limitant hanc ſententiam, &c. dicunt, non procedere, quando adſit expreſſa promiſſio, de dicenda Miſſa pro illo parvo ſtipendio, alioquin virtus fidelitatis violaretur.

3 Sed hæc limitatio, ut bene obſervat Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 86. *ſect.* 4. ſtando in rigore, juſtitiæ, non videtur neceſſaria, quia tali ſacerdoti fit injuria. Cogitur enim ob paupertatem inæquale ſtipendium acceptare. Poteſt ergo, non obſtante priori pacto, ſe indemnem ſervare, ſicut famulus, aut operarius, cui condigna merces non tribuitur, poteſt damnum ſuum reſarcire, etiamſi in principio ob paupertatem coactus ſit paciſci pro injuſto, & inæquali ſtipendio, & ſimiliter, qui ob neceſſitatem cogitur triticum emere injuſto pretio, poteſt ſine injuſtitia, alia via, ſe indemnem ſervare. Ita Suarez, & poſt illum noſter Molfeſius *tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 17. *n.* 89. qui citat Reginaldum; & Mirandam. Ita uſque modo in hoc caſu probabiliter quis conſulere poterat.

4 Sed nunc contrariam opiniõem docent Illuſtriſſimi Cardinales *in decreto*, §. 3. & antea docuerunt multi DD. quos citat, citat, & ſequitur Bonacina *de Sacr. diſp.* 4. *q. ult. punct.* 7. § 2. *n.* 8. licèt pro ſua opinione adducat aliquos authores, potiùs contrariam ſententiam docentes.

RESOL. XIX.

An quando ſtipendium Miſſæ eſt aliquo in loco taxatum, & Sacerdos, qui nihil habet, unde vivat, poſſit deinde ad juſti ſtipendii rationem Miſſas applicare? Ex p. 5. tr. 13. & Miſc. 1. Reſ. 52.

Sup. hic eſt R. ... & ... lege doctrinam R. 1. poſt ... & ſupra ex R. 14. unde §. hoc obſtat ſecundo, & ſeq. ad mediũ, ... Ideò etiam.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Peyrinus *de privil. tom.* 3. *cap.* 1. *n.* 26. per ea, quæ ego ipſe adduxi *in* 1. *tract.* 14. *reſol.* 7. Neque, ait ille, huic opinioni videtur obſtare decretum ſacræ Congregationis de celebratione Miſſarum, §. 2. ubi Congregatio ſub obteſtatione divini judicii mandat, ut tot Miſſæ dicantur, quot fuerunt præſcriptæ, quamuis recepta ſtipendia ſint exigua, & incongrua. Nam debet intelligi, quando Sacerdos omninò voluntariè, non coactus paupertate, contentus fuit oblato ſtipendio, & expreſsè promiſit ſe tot Miſſas integras dicturum; quo modo etiam limitavit Suarez, & tunc tenebitur magis ratione fidelitatis, & præcepti, quàm juſtitiæ. Ita Peyrinis.

2 Sed contrariam ſententiam ego docui *ubi ſup.* nam dictum decretum abſolutè loquitur, & ubi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus; & verba decreti ſunt ita clara, ut aliquam expoſitionem minimè admittant, & ita etiam ſentiunt docti recentiores à me conſulti.

RESOL. XX.

An Sacerdos, qui accipit ſtipendium ab aliquo pro Miſſa applicanda, teneatur ei applicare fructum ex opere operantis, & orationes, aliaque, quæ in Miſſa fiunt? Ex p. 5. tr. 14. & Miſc. 2. Reſ. 80.

§. 1. Frequens & curioſus eſt caſus, fortaſsè (amice Lector) non aliam, quàm affirmativam ſententiam expectabis, Sed negativa opinio habetur in theſibus Theol. Collegii Romani Societ. JESU *lib.* 8. *num.* 173. & illam docet Coninck *de Sacram. quæſt.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. *num.* 195. & poſt illum doctus Hurtadus *de Sacra. diſp.* 3. *de ſacrificio Miſſæ, diffic.* 8. *in fine*, ubi ſic ait: Obſervandum eſt celebrantem non teneri ad applicandum Sacrificium, niſi quoad fructum ex opere operato pro eo, à quo ſtipendium accipit, non vero quoad fructum ex opere operantis, nec alius exigitur niſi prior ille, aliàs Sacerdos non ſatisfaceret, quando ex malo fine celebrat. Ob eandemque rationem credimus non eſſe obligationem offerendi pro illo Orationes, aliaque quæ in Miſſa fiunt. Hæc ille, quæ etiam docuit magis clarè *in diſp.* 4. *diffic.* 15. Sed aliqui hanc opinionem non admittunt; nam ſi talis opinio eſſet vera, fruſtrà dantes ſtipendium pro Miſſis ſtudium adhiberent ad inveniendos Sacerdotes optimæ vitæ ad illas dicendas; quod quidem conſulunt Doctores communiter eſſe faciendum, ut patet apud Fagundez *pr.* 1. *lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 22. Nam obſtante ſupradicta Hurtadi opinione, cùm celebrans Miſſam pro ſtipendio non teneatur applicare fructum ex opere operantis, neque orationes, aliaſque Miſſæ actiones; idem eſſet pro ſtipem dantibus celebrare ad eorum intentionem tam malos, quàm bonos Sacerdotes. Sed hoc videtur abſurdum, & contra praxim. Ergo, &c. Ideò tu cogita.

RESOL. XXI.

An Sacerdos recipiens exiguum ſtipendium ab aliquo pro Miſſa dicenda, teneatur totum fructum ei applicare ſtantibus Decretis Urbani VIII.

Et an pecunia relicta Monaſterio cum onere perpetuo celebrandi Miſſas, implicari poſſit ſuper bona Monaſterii ipſius, aſſignando talem fundum, quod ſubſtet illi oneri, aut faciendo fabricam neceſſariam? Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6. Reſ. 71.

§. 1. Negativam ſententiam nominatim contra me docet Pater Tamburinus *opuſc. de Sacr. Miſſ. l.* 3. *num.* 53. & ideò aſſerit; Sacerdotem, recipientem exiguam ſtipem pro Miſſa, non teneri totum fructum offerenti applicare, nec; ſi id faciat, teneri ad reſtitutionem, quia non eſt credibile, voluiſſe ſacram Congregationem fraudare Sacerdotes juſta mercede. Quando verò præcipit, ut ſtipendia, quantumvis incongrua, & exigua etiam data ab una perſona Miſſæ præſcriptæ celebrentur, præcipit quidem, ut celebrentur Miſſæ ad eleemoſynam præſcriptam ſed juxta tamen, ſeu rationem dictæ eleemoſynæ, non verò ad merum arbitrium dantis. Sup. hoc lege sup. doctrinam R. 18 & 19 & aliorum §§ ... notationum.

2 Verùm ego non recedo à ſententia, quam docui, quidquid aſſerat P. Tamburinus, & præter Cardinalem de Lugo, Averſan, & alios, illam noviſſimè, me citato tenet Trullench. *de Sacr. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 11. *num.* 8. & me citato Baſſæus *in Flor. v. Miſſa*, 3. *num.* 10. & me citato P. Franciſcus Lugo *de Sacra. l.* 5. *cap.* 12. *quæſt.* 5. *num.* 44. 46. & 57. in quibus aſſerit, ſtantibus apertis verbis decreti Pontificii, hanc omninò ſententiam in praxi tenendam, & præter aliàs rationes, quas penes ipſum videbis, ſic argumentatur, vel Sacerdos reperit alium, qui majus ſtipendium afferat pro Miſſa, vel nullum. Si reperit, cur non majus recipit, dimittens ſtipendia tenuiora? ſi non reperit, non debet injuſtum reputare, quod ob raritatem offerentium ſtipes, & copiam Sacerdotum acceptantium, vel etiam quæritantium ita decreſcit, ut debeat hic, & nunc juſtum exiſtimari. Quod, ſi quando ſtipendia, præſertim antiqua mutatione temporum reddita ſint injuſta ſimpliciter, recurrendum erit ad legitimum ſuperiorem, ut Miſſæ reducantur ad numerum minorem. In aliquibus tamen caſibus puto, admitti poſſe opinionem, quam contra me tenet P. Tamburinus, quando v. g. Sacerdos id dantibus ſtipendia ſignificat, vel illos monet de taxa juſtæ mercedis, & ſic ex ipſorum conſenſu Miſſas ad rationem talis taxæ reduxit. Vel quando multi ſimul ſtipes alicui tribuunt, vel pro cunctis juxta quantitatem ipſarum ſacra faciat, vel in ſimilibus caſibus, nulla fit injuria dantibus ſtipendia, ſi Sacerdos pro ſingulis Miſſis taxatam ſtipem recipiat. Ita Coninc. *q.* 82. *num.* 194. nec alii

nec alii dissentient. Similiter, si Sacerdos rogatur dicere decem Missas, v.g. recepit involutam charta pecuniam, putans esse justum stipendium, & postea reperit esse dimidiatum, justè posset ad ratam minuere numerum Missarum, illo monito, qui petiit Missas, vel etiam non monito, quoties ex justa causa non potest. Unde hæc omnia esse contra decreta Cardinalium, quæ planè non loquuntur in his casibus, docet & merito P. Lugo *ubi supr. n.51.*

3 Sed hic obiter quæro, An pecunia relicta Monasterio cum onere perpetuo celebrandi Missam, implicari possit super bona ipsius Monasterii exempta à simili onere, assignando talem fundum Monasterii, quod subsiet illi oneri, aut faciendo fabricam necessariam. Et affirmativam sententiam tenet Laurentius *de Peyrinis in formul.lit. A, c.11.n.2.* Sed ego prorsus contrariæ sententiæ adhæreo, tum ex natura implicationis, quæ importat acquisitionem novorum fructuum ex re frugifera ab alio empta, quæ aliàs non erit propria emptoris, aut saltem fiat propria ratione fructuum, siquidem implicatio auget novos fructus implicanti, quos antea non percipiebat: alioqui gigneret effectum contrarium: nempe onus absque novo commodo; Tum ex ipsis decretis *de celebr. Miss. §. præterea*: ubi decernitur, pecuniam datam pro oneribus Missarum, investiendam esse in bonis immobilibus frugiferis; quod non evenit nisi ex implicatione acquiratur jus lucrandi novos fructus. Et ita hanc sententiam ex Bordono tenet Pellizzarius *in Man. tom.2. tr.6. c.3. n.60.* cui ego addo Lezanam *in Summa Quæst. Regul. tom. 4. ver. Missa, n.3.* & Tamburinus *opusc. de Sacram. Missæ, lib.3. c.1. §.6. n.9.*

Sup. contrario in hoc §. lege supra Missas R. 16. & in p. ... R. 119. fuit per totam.

RESOL. XXII.

De taxa Missarum. Pro quo discutitur, an Sacerdos pauper quando singulis diebus celebrat, possit à quibuscumque Missas offerentibus eleemosynas, aut stipendia accipere etiam super taxam determinatam ab Episcopo, ut habeat pro victu moderato, veste decenti, &c.? Ex part.11. tractat. 1. & Misc. 1. Res.24.

§. 1. IOannes Caremuel *fundament. 59. §.2. n.1250.* sic asserit, videtur aliquibus locis Diana summa inconsequentia laborare. Ergo hoc dubium propono. Sunt qui dicant Sacerdotem pauperem, modò singulis diebus celebret, posse à quibuscumque Missas offerentibus, eleemosynas, aut stipendia accipere etiam supra taxam determinatam ab Episcopo, ut habeat pro victu moderato, veste decenti, & domo congrua; pro emendis libris, convenientibus professioni suæ, videlicet spiritualibus, moribus, canonicis, Theologisue, quod ipsum nonnulli ad alios eorum casus extendunt. Vide Dianam *p.2. tr. 14. resol.8.*

2 Sunt quid dicant Notarios, Commissarios, & cæteros justitiæ ministros, si stipendia ipsi à lege statuta non sufficiant ad honestè vivendum posse supra taxam accipere quantùm modestia, & prudentia requirat. Vide Dianam *p. 2. tr. 17. resol.60.*

Quæ nunc hic ... Sed ... §. item Ref. 44. & ... R. 60 ... Ref. ... 4. R. 60.

3 At Diana ex his duabus sententiis priorem negat, posteriorem admittit, cùm tamen videatur consequentia doctrinæ postulare, ut admittatur utraque, vel reiiciatur utraque; nam disparitatem non precipio. Hucusque Caramuel.

4 Sed puto, Dianam rectè priorem sententiam negare & admittere secundam, non enim est par ratio inter utramque.

5 Et quoad primam patet ex aperta, & rotunda declaratione Cardinalium; Unde ad demonstrandum etiam ex rationibus disparitatem rationis inter has duas sententias, & quòd non possit quis philosophari ex secunda ad primam, apponam hìc verba doctissimi Patris Dicastilli, qui me citato, *de Sacram. to. 1. tr. 5. disp.4. dub.19. n.339.* sic asserit.

6 Asserendum est, Sacerdotes pauperes non posse pro una Missa accipere, nisi unicum stipendium, illud videlicet, quod lege, aut communi æstimatione, aut consuetudine taxatum est, *ut seq. dubit.*

7 Probatur efficaciter hæc sententia. Primò, quia (quicquid fuerit olim, & ex natura rei, de quo mox dicam) jam sacra Cardinalium Congregatio in decretis §. 3. Teste Diana supra, sub obtestatione divini officii mandat ac præcipit, ut absolutè tot Missæ à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint? ita ut ii, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant aliter, quinimmò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur. Quia verò intellexi non deesse aliquem, qui ab illa lege, seu decreto dicat excipiendos esse pauperes, & non credendum voluisse illos comprehendere, esset enim contra jus naturæ; aut naturalem pietatem, & æquitatem illos comprehendere; oportet etiam hæc ratione probare, quòd alii fecerunt, antequam lex citata consideretur. Probatur ergo secundò ratione ex natura rei, quia qui accipit pro ministerio plus, quàm justum stipendum commensuratum ad suam sustentationem per ordinem ad ministeria, quibus sustentari potest, non minus peccat contra justitiam, quàm venditor, qui vendit rem ultra justum pretium, aut mercenarius, qui exigit ultra mercedem, vel miles ultra stipendium; sed prædicti peccant contra justitiam, ergo, & ille.

8 Nec refert, quòd Sacerdos sit pauper, nec enim potest ob paupertatem, seclusa extrema necessitate (de qua nunc non agimus) quidquam accipere invito Domino ultra stipendium justum; sicut, nec venditor ob similem paupertatem potest quicquam accipere ultra justum pretium, nec mercenarius ultra mercedem, nec miles ultra stipendium.

Sup. hoc lege in R. 41 §. ... Ubi hoc extendit ad gravem, & non extremam necessitatem, &c.

9 Respondent aliqui, stipendium debere assignari per ordinem ad sustentationem personæ; Sed persona pauper non potest illo stipendio communi sustentari. Ergo majus stipendium poterit accipere.

10 Contra hoc tamen est primò, quia si respectu Sacerdotis pauperis illud commune stipendium non est æquale & justum, quia non sufficit ad integram sustentationem; eodem modo non erit æquale, & justum respectu sustentationis divitis, quia etiam diviti debetur sustentatio, atque adeò etiam dives poterit ultra accipere.

11 Secundò quia quamvis stipendium ministrorum Ecclesiæ assignandum sit per ordinem ad sustentationem personæ, non debetur integra sustentatio pro uno tantùm ministerio, sed pro omnibus, quibus possunt occupari tales ministri; Missa autem non est integra diei occupatio, sed unius horæ, unde rectè Vasquez suprà contra Sotum, & Canum postea referendos, probat, pro officio Missæ non deberi Sacerdoti stipendium sufficiens ad victum totius diei, sed tantùm ad partem victus, quia quamvis dignus sit operarius Evangelii mercede sua pro victu, & sustentatione, non tamen omnes eodem modo. Nam si is, qui toto die in Ecclesiastico ministeriu legendo, studendo, docendo, ministrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia ministeria, prout occurrerit occasio obligatus existit (qua ratione obligatur Parochus) nihil amplius meretur, quàm moderatum victum, & vestitum suum, aut familiæ, quo pacto quæso tantumdem etiam mereri poterit; qui una tantum hora totius diei in celebratione Missæ occupatur? quo solo ministerio, non impeditur Clericus, quò minus possit alia honesta via aliquid lucrari ad vitam sustentandam, ut habetur *cap. Clericum victum 91. dist.* atque hac ratione taxantur ab Ecclesia stipendia per ordinem ad laborem, occupationem ministerii. Unde majus stipendium taxatur pro solemni Missa quàm pro privata, & aliud stipendium assignatur pro funere, aliud verò pro Vigilia, seu nocturno officii, & sic de aliis: Signum ergo est quodlibet horom esse veluti inadæquatum ministerium, cui non integra debetur sustentatio, sed commensurata, & partialis.

12 Dicet tam aliquis; non est cogendus Sacerdos pauper mendicare, aut alio indecenti modo victum, vestitum, & habitationem quærere, ut patet ex Tridentino *sess.21. cap.2. de reform.*

13 Respondetur, si pauper est: fideles ex misericordia, aut charitate debere illi subvenire; ipsum tamen non posse res alienas usurpare, seclusa extrema necessitate, & ne cogatur mendicare ad Episcopum potius pertinet, vel eum non ordinare, vel de necessariis providere.

14 Dicet adhuc; in necessitate accipere duplicata stipendia non esse intrinsecè contra justitiam; aliàs non possent Episcopi, nec Pontifex numerum Missarum in Capellaniis, aut in aliis piis legatis imminuere; quod est omninò falsum, & contra decretum Tridentini *sess. 25. cap. 4. de reform.*

15 Respondetur, nec Episcopos, nec Pontificem posse id facere ex mera sua voluntate; posse tamen per interpretationem voluntatis institutoris, vel per dispensationem cum causa justa, & rationabili, ex quo potius sequitur. Sacerdotes non posse sua auctoritate plusquam commune stipendium accipere, cùm ad proportionandum, & commensurandum stipendium cum ministerio & onere, quando stipendium videtur minus & inæquale, authoritas superioris debeat intercedere.

16 Propter prædictas rationes aliqui viri docti nostræ Societatis, etiam ante decretum citatum, cùm aliis putabant de hac re consulti oppositum nostræ assertionis, non esse practicè probabile, & sanè mihi harum, aut nihil probabilitatis habere videtur opinio, quæ asserit, Sacerdotes pauperes posse duplicata stipendia accipere pro una Missa ad suę personæ sustentationem, vel etiam ei servientis, aut familiæ, quando unicum stipendium ad id non sufficit, sistendo in terminis juris naturalis. Et hæc omnia docet Dicastillus *ubi supra.*

17 Dico igitur, justum unius Missæ stipendium non esse ex quantitate necessaria ad quotidianum victum desumendum, sed ex quantitate laboris impensi in favorem illius; qui stipem concessit. Cùm ergo semihoræ labor & occupatio sufficienter tertia parte sustentationis illius diei compensari videatur, nullatenus integra illius diei sustentatio expostularipo-

lari potest; quod optimè confirmatur, tum ex communi usu, & æstimatione fidelium, & plurium diœcesum legibus taxantibus stipem congruæ unius diei sustentationis insufficientem, quæ leges, & consuetudines non sunt dicendæ injustæ, tum ex eo quod pro Missa solemni abundantior stipes exigitur, quàm pro privata, & pro Missa tali tempore, & hora recitanda, quàm pro Missa illis circumstantiis carente, & pro duabus Missis una die recitatis, quàm pro unica, quòd licitum non esset, si pro qualibet Missa integra illius diei sustentatio concedi deberet. Neque obstat proprium Sacerdotis munus esse sacrificium offerre, inde enim solum infertur præcipuam illius diei sustentationem ob sacrificium colligendam esse, an nullatenus infertur adæquata colligi debere: cùm plura alia sint munera Sacerdotis, ex quibus sustentatio peti potest. Quod si occasio ea munera exercendi non se offert; non ideò petens Missam defectum supplere debet, alias si à sacrificando impeditus esset sacerdos, vel si esset expeditus non inveniret, qui sacrificium concessa stipe expostularet, posset ab eo, cui pœnitentiæ, vel Eucharistiæ Sacramentum ministrat, sustentationem illius diei integram exigere, quod nemo concedet: signum ergo est Sacerdotem altari servientem de altari vivere debere pro quantitate obsequii impensi, ac proinde non integrum unius diei victum pro uno sacrificio expostulare posset, sed ad summum partem illius præcipuam.

18 Unde ex his omnibus apparet, me olim rectè dixisse non posse Sacerdotem pauperem accipere plura stipendia pro una Missa, ratione sustentationis diurnæ.

19 Nec obstat alia opinio, quam docui, & adducit Caramuel contra me, nempè Notarios posse accipere majora stipendia pro sustentatione diurna, nam, ut dicta *resol.* 60. *tract.* 17. apparet, ego loqutus sum, quando pro varietate temporum taxa Notariorum effecta sit injusta; tunc enim procederet illa opinio Molinæ, & aliorum, & non aliter, quod non procedit in casu Missæ, in quo supponimus taxam esse justam, & quæ quidem non debetur, neque taxatur in ordine ad diurnam sustentationem: Ergo est dispar ratio contra Caramuelem inter utrumque casum, nec benè, & licitè potest inferri consequentia ex casu à me adducto de taxa Notariorum ad taxam Sacerdotum pro Missa dicenda.

Quo hic est in to.3 tr.4 Res. 8 tam 60.

R E S O L. XXIII.

Utrum Sacerdos pauper possit pro una Missa accipere tot stipendia, quot sufficiant ad ejus diurnam sustentationem?

Et an talis Sacerdos possit accipere id, quod necessarium est ad sustentandum Patrem; & Matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quòd non possint sustentari nisi mendicando? Ex p. 2. tract. 14. Res. 8.

§. 1. Affirmativam sententiam probabilem putavi Joan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacrif. Missæ, q. 1. dub. 7.* Ledesma *in sum. p. 1. de Sacram. Euchar. c. 18. concl. 8.* Molfesius *in summ. tom. 1. tr. 3. c. 16. n. 17.* & illam absolutè docent, & sustinent Sotus *de justit. lib. 9. q. 3. art. 1. & in 4. dist. 15. q. 2. art. 1.* Canus *de loc. Theol. lib. 12. c. 13. ad 10. argum.* Beja *p. 1. cas. 12.* D. Montagnolus *c. 26.* Angelus *verb. Missa, n. 52.* Rodriquez *in sum. tom. 1. c. 251. n. 4. & tom. 4. cap. 52. n. 5.* Fernandez *in exam. Theol. moral. p. 3. c. 5. §. 8. n. 3.* qui citant Honcalam, & Tabienam, Petrus de Aragon. *in 2. 2. q. 85. art. 3. §. his tamen non obstantibus*, & novissimè Didac. Nugnus *in 3. part. tom. 1. qu. 83. art. 1. dub. 10. concl. 4.* Debet tamen talis Sacerdos celebrare quotidie si potest, deinde debet esse contentus victu moderato, domo humili, veste trita, licèt decenti, & quod serviat illi persona stipendii. Aliqui volunt, quòd possit etiam accipere ad emendos aliquos libros, si ille Theologus, vel Jurista sit, & libri illi sint necessarii ad exercenda aliqua ministeria spiritualia, si conveniens est, & utile Ecclesiæ, quòd talis Sacerdos exerceat illa ministeria.

Sup. hoc in R. praeter sed lege int doste. §. item Ref. 4. & cum aliis pau. cis DD. In R. 46. si enanter in §. Itaque non ante medium à vers. Unde aliqui, & in to. 4. tr. 7. Vide objectionem Caramuelis in §. Progredior. R. 31. & lege eam per totam.

2 Deinde, secundùm aliquos potest etiam talis Sacerdos accipere id quod necessarium est ad sustentandum patrem, & matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quòd non possint sustentari, nisi mendicando. Quia sicut non decet Sacerdotem mendicare; ita non decet patrem, & matrem illius, hoc facere: tenetur enim Sacerdos illos domi habere, & necessaria ad victum tribuere: Hæc ferè omnia Nugnus *ubi sup.* & ante illum, sapientissimus Magister Orellana apud Vegam *in summ. tom. 2. c. 41. cas. 1.* & ipse Vega.

3 Sed hæc opinio modò corruit. Nam sacra Congregatio *in decretis* §. 3. sub obtestatione divini judicii mandat, ac præcipit, ut absolutè tot Missæ à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint. Ita ut ii ad quos pertinent suæ obligationi non satisfaciant; quinimò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.

4 Etiam hanc sententiam priùs communiter docuerunt DD. Pitigianus *in 4. sent. to. 1. disp. 13. q. 2. art. 6. in fine.* Filliucius *tom. 1. tract. 5. cap. 6. n. 188.* Joan. de la Cruz, Ledesma, Molfesius *ubi sup.* Naldus, *verb. Capellania, num. 11.* Miranda *tom. 1. q. 41. art. 23. concl. 5.* Lessius *lib. 2. c. 24. dub. 5. n. 28.* Navarr. *c. 25. n. 92.* Possevinus *de offic. Curs. c. 2. n. 24.* Fraxinellus *oblig. sacerd. sect. 4. concl. 2. §. 3.* Azor. *p. 3. lib. 12. c. 6. q. 1.* Suar. *in 3. p. to. 3. disp. 88. sect. 4.* Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 234. c. 2.* & alii penes ipsos; nam Sacrificium Missæ non est institutum ad sustentandam Sacerdotis vitam, quia Sacerdos promoveri nequit, nisi habeat patrimonium sufficiens, ut patet *ex cap. non licet, &c. Episcopus, de præbend.* Ergo, &c. Deinde, non est justum, ut Sacerdos, qui operam suam locat tantummodo ad semihoram, in qua totum Missæ sacrificium absolvit, exigat integrum cibum diurnum, cùm tantum per semihoram laboret.

R E S O L. XXIV.

An qui ignoranter, vel cum aliqua opinione sibi probabili celebravit contra Decretum de celebratione Missarum, teneatur reficere Missas, aut stipendia restituere?

Et notatur, quòd in casu prohibito per Sacram Congregationem non erit peccatum mortale, sed tantum veniale, & absque obligatione restitutionis retinere sibi partem stipendii.

Et quid, si talis decipiat alterum Sacerdotem dicendo se non accepisse nisi dimidiata stipendia? Ex part. 8. tract. 7. & Miscell. Res. 75.

§. 1. Negativè respondet Bordonus *in consil. Regul. resol. 25. q. 13. n. 22.* Tum, quia obligatio restituendi oritur ex formali læsione justitiæ, ut omnes docent; sed hic nulla est hujus generis læsio; ergo ad nihil tenetur. Minor suadetur, quia sic celebrans bona fide, vel ex opinione, intendit satisfacere, & prudenter credit, cùm agat ex opinione; ergo quantum est ex parte sua, non peccavit, consequenter ad nihil tenetur, quia obligatio restitutionis supponit culpam saltem venialem, imò quidam requirunt mortiferam cum Sanchez *lib. 2. c. 23. n. 160.* quarum utraque cùm absit, dicendum est, non adesse obligationem restituendi. Tum quia ubi non est culpa, ut in casu nostro, cùm egerit bona fide, & ex opinione probabili, quæ excusant à mortali. Navarr. *consil. 4. de usur. n. 4.* per *cap. Capellanus ad restitutionem*. Tum quia stante dicta opinione satisfecit; ergo ad nihil tenetur. Tum quia ad hoc, ut quis teneatur ad restitutionem, necesse est, ut adsit formalis violatio justitiæ, id est, ut sciat se lædere tertium, Megal. *1. 2. l. 2. c. 13. n. 31.* ergo cùm hic ignoraverit hujusmodi læsionem, ad restitutionem non tenetur. Verum quidem est, quòd charitas eum cogit ad orandum pro iis, à quibus stipendia recepit. Neque dicas, possessorem bonæ fidei teneri de eo, quo factus fuit, ditior, postquam devenit in malam fidem; quia ille Sacerdos in nullo fuit factus ditior, siquidem illa stipendia respondent labori, & occupationi in celebrando, præterquam quòd illa regula non habet locum in onerosis, neque Sacerdos censetur factus ditior, ita quòd ea regula hic nulla ratione locum habet. Hucusque Bordonus.

Sup. hoc infra cursim in fine Res. 38. & in Res. 47. etiam breviter à medio §. Dico, & in Res. 46. §. ult. paulo post initium à vers. Si aliquis.

2 Sed novissimè adversus illum insurgit Raphael Aversa *de sacram. Euchar. q. 11. sect. 17.* affirmativam sententiam docens, quia licèt in tali casu Sacerdos sic celebrans non teneatur ratione injustæ acceptionis, tamen adhuc tenebitur ratione rei acceptæ. Sicut quandocumque quis bona fide accepit rem, quam putavit suam, vel putavit justo titulo acquirere; si postea deprehendit, rem non fuisse suam, aut non justo titulo acquisitam, tenetur utique restituere, seu satisfacere. Debebit ergo ille Sacerdos, cognita veritate, vel aliam Missam celebrare, & applicare, vel stipendium restituere. Intelligitur tamen, dummodò possit: alioqui si per impotentiam excusatur, ex hoc alio capite cessat interim obligatio.

Sup. hoc in duabus Resol. seqq. & inf. in Res. 35. & lege doctr. aliarum Res. eius prim. num. etc.

3 *Nota* tamen hic etiam Bordonum *ubi sup. q. 18. num. 28.* docere, quòd etiam in casu prohibito per sacram Congregationem, non foret peccatum mortale, sed tantùm veniale, & absque obligatione restitutionis, retinere sibi partem stipendii; quia nec verba prohibitiva hujus rei sunt ita gravia, nec materia ipsa adeò gravis, & hoc non intelligit solùm in una, aut paucis Missis, sed absolutè absque limitatione. Quod tamen non est facilè admittendum, quinimò si quis recepit ab aliquo integra stipendia pro magno Missarum numero, & decipiat alterum Sacerdotem, dicendo se non accepisse nisi dimidiata, eumque hoc dolo inducat ad ea acceptanda, graviter delinquet, & ad restitutionem obligabitur. Si tamen patefacta veritate, eum inducat, ut sciens, & volens consentiat; potest quidem excusari, nec circa hoc extat difficultas. Et hæc omnia etiam contra Bordonum advertit Aversa *loc. cit.*

R E S O L. XXV.

An Sacerdos, qui eleemosynam accipit pro dicendis Missis, possit postea per alios satisfacere minori pitantia sine peccato, & onere restitutionis. Ex part. 2. tract. 14. Res. 10.

§. 1. Tres præcipuas invenio in hac materia DD. opiniones. Prima est Dominici Soto *lib. 1. de just. q. 3. art. 1.* Rodriq.

Sup. hoc in Resol. praeter §. ultim. & in

Ra: seq. & Inf. in res. 18. & pro inst. cum. ... ad me. dium §. 1. & hujus res. & ejus vers. dummodo, lege in fr. §. Sed dices, hujus res. & ... in alio ... ejus not.

driq. *in summ. tom.* 1. *c.*243. *n.*12. Suarez *in* 2. *p. q.* 83. *art.*6. *disp.* 86. *sect.*3. *vers. hac verò occasione*, & aliorum asserentium, Sacerdotem licitè id facere, nec ad aliquam restitutionem teneri; dummodo ipse sit Curatus, aut ejus populi curam habens: nam cùm talis Sacerdos, ut supponitur, justum stipendium aliis concedat, nulli facit injuriam si ipse pro cura, onere, & sollicitudine reliquum sibi retineat.

2 Secunda opinio est Viguerii apud Bartholomæum ab Angelis *in exam. ordin. dial.*1. §. 510. Petri de Ledesma *in sum. to.* 1. *de sacram. Eucharist. c.*18. *concl.*13. qui citat Navarr. Cordub. & Maiorem, Anton. Fernand. *in Exam. Theol. mor. p.*3. *c.* 5. §. 9. *num.*6. Petri de Aragon. *in* 2. 2. *q.* 85. *art.* 5. *dub. ult.* Lucii Ortiz, *in summ. c.*16. *n.*76. & aliorum asserentium, omnes Sacerdotes, tam habentes, quàm non habentes curam animarum, non posse aliis minora stipendia dare, & sibi aliquid retinere. Limitant tamen hanc sententiam, nisi ex lege, vel consuetudine, vel ex voluntate, saltem tacita commendantium, dantiumque majora stipendia, sit ordinatum, atque receptum, ut aliqua pars illorum remaneat penes ipsos.

3 Tertia opinio, cui tanquam probabiliori adhærebam olim, est Gabrielis Vasquez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 23. *c.* 4. *nu.* 30. Naldi *in summ. ver. Missa, n.*4. Homobon. *de exam. Eccles. par.*1. *tract.*8. *cap.*14. *q.*131. Fraxinelli *de oblig. Sacerd. sect.*3. *prænot.* 5. §. 4. *n.* 1. Emanuelis Sà *ver. Missa*, *n.* 45. & aliorum, qui docent opinionem affirmativam, etiam quoad omnes Sacerdotes, sive sint Curati, sive non, duabus tamen concurrentibus conditionibus.

4 Prima est, ut talia stipendia ipsi dentur Sacerdoti pro Missis ab eo celebrandis, ut sic ipse Sacerdos dominium dictorum stipendiorum acquisierit, & non sit simplex dispensator, ut Missarum dicendarum curator. Secunda est, ut eam partem stipendii pinguioris alteri Sacerdoti præbeat, quæ sit justum stipendium, lege, aut consuetudine præfinitum. Quibus suppositis, hæc sententia probatur, quia Sacerdos dominium accepti pinguioris stipendii, acquisivit cum obligatione dicendi Missas pro alio: ergo, ut dominus, dato justo stipendio, per alium Sacerdotem obligationem adimplendo, nullam injustitiam committit. Confirmatur, nam Sacerdos, qui ex dato sibi pingui stipendio, mercedem justi stipendii, pro Missa dicenda dat alteri, nulli infert injuriam: non quidem alteri Sacerdoti celebraturo, quia datur ei justum stipendium, neque illi pro quo celebranda est Missa, quia pro eo Missa offertur ejusdem valoris ex justo stipendio, ac si ex pinguiori diceretur. Ergo licitè eam partem, justum stipendium excedentem sibi retinet.

Sup. hoc disp. pensatore Inf. inf. in R. 17. & Vide supra ad medium §. hujus R. vers. Respondeo ipse.

5 Sed dices, licitum hoc etiam videtur illi Sacerdoti, qui stipendium accepit, ut curaret Missas dicere, nam etiam talis dispensator Missarum dat Sacerdotibus celebraturis justum stipendium; ergo nulla eis infertur injuria, & injustitia. Respondeo, negando consequentiam, infertur enim illis injuria, non quia illis non tribuitur justum stipendium, sed quia totum stipendium, quod ex voluntate donantis ad ipsos pertinebat, minimè datur. Ita olim circa præsentem quæstionem sentiebam.

6 Sed modò sacra Congregatio *in* §. 5. contrarium determinat, sic enim ait sacra Congregatio, omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Ultra DD. citatos alios invenies hanc quæstionem tractantes, qui sunt Riccius *in praxi*, *p.*2. *resol.* 363. *n.*1. & 2. Naldus *ver. Missa, n.*20. Jo. de la Cruz *in direct. consc.* 1. 2. *q.* 1. *dub. concl.* 1. Cenedus *in qq. Canonicis*, *q.* 27. *per totam*. Iterum Riccius *part.*3. *resol.*309. *per totam*, *n.*30. Valerus *in differ. utriusque fori*, *ver. Missa*, *differ.*1. *per totam*. Rodriq. *in sum. to.*4. *c.*52. *n.*2. Fiullicius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.*6. *n.*186. Molfesius *in sum. tom.* 1. *tr.* 3. *c.*16. *n.*20. Vega *in sum. tom.* 2. *c.*41. *cas.*3. Hieron. Llamas *in* 3. *p. Methodi*, *c.*13. §. 18. Guttierez *lib.*1. *can. qq. c.*29. *n.* 32. Zanardus *in direct. Theol. p.*1. *tract. de Eucharist. cap.* 13. *n.*7. Sylvius *in* 3. *p. q.*63. *art.*1. *quæritur in fin.* & alii.

RESOL. XXVI.

An post Decreta Urbani VIII. possit quis sine peccato celebrare per tertium retinendo sibi partem stipendii?

Et quid si retenta fuerit major pars stipendii? Ex p. 6. tract. 8. & Miscel. 3. Res. 10.

Sup. hoc in R. præter. & cum eodem Bordono hic citato in ... ult. Res. post præter. & inf. in R. 28. & lege etiam decis. Resolutionum annot. ... hujus Res.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet novissimè Franciscus Bordonus *in Consiliis Regularium resol.* 25. *n.*28. Quia Decretum Urbani VIII. non damnat contrariam opinionem, sed ejus usum tantùm, cùm in decreto, non constet de hujusmodi reprobatione, & ad hoc facere videntur dicta superius *sub quæst.* 6. Ergo ex hac prohibitione contra rem aliàs licitam non videtur inferendum peccatum mortale. Tum quia decretum utitur simplici verbo, *Prohibet*, quod ex se non magis inducit unum, quàm alterum peccatum; ergo aliunde deducendum est peccatum mortale, nempè ex gravitate materiæ, & voluntate Legislatoris obligandi ad mortale, ut de communiori docet Sanchez *lib.* 6. *à c.*4. *n.*29. Sed in casu nostro neutrum reperitur; non intentio obligandi ad mortale, quia ista ubi non exprimitur, neque sufficit ut tale propositum habuerit Papa, quia propositum in mente retentum nihil operatur; neque id colligitur ex contextu aliorum decretorum, ex quibus simul collatis potius colligitur oppositum, nam in Decreto §. *Deinde*, intendit obligare sub mortali eum obligatione restitutionis, ut tot celebrentur Missæ, quot sunt stipendia etiam congrua, ibi. *Sub obtestatione Divini judicii mandat, ac præcipit*; & infrà subdit, *sua obligationi non satisfaciant, quinimò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur*. Ecce quot verbis urgentibus utitur, & geminatis, quæ magnum mysterium indicant peccati mortalis cum restitutione: & ne quis dubitaret de his, expressit suam intentionem Sacra Congregatio; ergo si hoc idem voluisset in nostro præsenti casu, expressisset, *arg. l. unic.* §. *Sin autem*, *C. de caduc. toll. leg. si servus*, §. *Prætor ait*, *ver. Non dixit*, *ff. de acq. hæred.* Barbosa *lit. L. num.* 32. Neque pars stipendii est notabilis quantitas, cum sit minor pars retenta, quàm tradita, ut in casu supponitur; imò tradita etiam minori parte, & retenta majori non videtur peccare mortaliter, quod est secundum probandum, quia non desumitur quantitas notabilis seu gravitas materiæ, neque ex Sacrificio, neque ex notabilitate respectivè ad furtum, quod sit peccatum mortale ex notabili quantitate; suadetur illud primum, quia stipendium attenditur ratione laboris, seu potius oneris, & obligationis civilis, quam contrahit Sacerdos ad celebrandum, ergo ex hoc capite non fit contra gravem materiam; suadetur etiam secundum, quia notabilis quantitas ea censetur, in qua infertur grave damnum proximo, ut de communi tradit hanc Regulam Bonacina *disp.* 2. *de restit. quæst.* 8. *part.* 1. *numer.* 7. Sed in casu nostro nulli infertur damnum neque leve, non defuncto, cum illi æquè satisfiat, non Sacerdoti, cum voluntate non invitus recipiat illam stipem congruentem secundum taxam. Deinde quando aliquis tradit stipem duplam, vel majorem Sacerdoti amico, censetur potius donare excessum, quàm dare pro stipendio, quia solùm amici solent hoc liberalitatis signum monstrare, & magni viri suam urbanitatem, quam non intendunt computare in stipendium taxatum. Vide aliquid apud Dianam *resol.* 11. & 12. *de celebrat. Miss.* Huc usque Bordonus; sed ego hanc sententiam non admitto, *in part.* 1. *tract.* 14. *resol.* 10. & in loco paulò suprà citato non facio pro Bordono, nam loquor in casu quo stipendium pingue fuit datum, non solùm pro Missa celebranda, sed etiam intuitu personæ, quæ Missam celebrare debebat.

Sup. hoc in Res. not. ... & in alio §. ejus annot.

Quæ hic sunt in R. 19. & 20. Quæ hic est R. antecedens.

RESOL. XXVII.

An detur casus post Decreta Urbani VIII. in quo quis possit sibi retinere aliquid de stipendiis datis pro Missis dicendis?

Et in textu hujus Resolutionis in exemplum hujus quæstionis adducitur specialis, & curiosus casus.

Sed quid dicendum est de alio dubio, quando Sacerdos recipit stipendium pingue pro Missis dicendis à se, & reperit alium Sacerdotem, qui velit sponte dicere Missas pro multò minori stipe, an possit excessum retinere? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Res. 68.

Sup. hoc lege sup. R. 24. per tot. & signanter §. Prima est, ad lin. 3 & vers. non sit simplex, & infra §. Sed dices, & lin. 3. usque in fine dictæ Res.

§. 1. Affirmativè respondent aliqui, ut Pellizzarius *in Man. tom.* 1. *tract.*6. *cap.*3. *n.*23. ubi sic ait: Addo quod si Religiosus electus in executorem testamenti curaret minori stipendio celebrari alibi Missas præscriptas à testatore, quam celebrentur in loco ipso testatoris: ideòque minorem pecuniæ summam insumeret in celebratione dictarum Missarum, tuta conscientia retinere posset residuum illud pecuniæ, quod item expendisset, si Missæ in loco testatoris celebratæ fuissent. Et hoc titulo industriæ ab eo adhibitæ in Missarum procurationem, ad quam industriam non tenebatur: proportionaliter, ut dicunt Doctores communiter eum, qui rem alienam vendit ex commissione illius, qui est dominus ipsius rei, si sua sponte illam transferat in alium locum, ubi carius venditur, acquirere excessum illum pretii, tanquam fructum suæ industriæ specialis, ad quam non tenebatur. Nec obstat declaratio sacræ Congregationis posita post decreta *de celebr. Miss.* §. *ad novum*, ubi habetur, Sacerdotem, cui offertur eleemosyna major solita pro celebratione Missæ; teneri integram illam eleemosynam tribuere Sacerdoti, cui Missam celebrandam committit, nec posset retinere ullam partem illius; siquidem declaratio expressè loquitur de Sacerdote suscipiente Missam à se celebrandam; non autem de Sacerdote, qui tanquam executor testamenti curat, ut Missæ præscriptæ in testamento ab aliis celebrentur; Religiosus autem in præsenti casu se habet hoc posteriori modo. Hæc omnia Pellizzarius, quem sequitur etiam P. Tamburinus *opusc. de Sacr. Missa lib.* 3. *c.* 1. §. 5. *num.* 16.

2 Sed

2 Sed prorsus contrariam sententiam sustinendam esse puto, & audivi his diebus à fide dignissimo, hanc opinionem inter aliquos fuisse damnatam à sacra Congregatione Judicis in Manuale P. Pellizzarii: Unde meritò nostram sententiam docuit novissimè P. Francisc. Lugo *de Sacr. lib. 5. c. 12. q. 5. nu. 50.* ubi ita asserit: Nota pariter illos qui petunt Missas, teneri communiter ex justitia dare justum stipendium, nisi Sacerdotes spontè contenti sint minori. Verùm, etsi reperiant Sacerdotem, qui minùs acceptare velit, tenentur adhuc justum, & integrum stipendium dare, qui vel ex testamento, vel ex alia commissione gravantur curare certum Missarum numerum, intelligendo juxta morem, & praxim loci. Quia defunctus, & quivis alius, qui commisit Missas pro se dici, percipiet majorem fructum ex quantitate simul eleemosynæ. Ita ille: cui adde Fagundez *p. 2. lib. 3. c. 10. n. 10.* & amicissimum, & doctissimum P. Aversam *de Sacram. Eucharist. q. 11. sect. 7. §. tenentur etiam*. Non est igitur audiendus magis Pellizzarius, & Tamburinus.

Sup. contentis in ... & seqq. §§. inf. in Ref. ... & ... & pro parte lege ... Ref. ... in Resol. 1. hujus tot.

2 Verùm quid dicendum in alio dubio, quando Sacerdos recipit stipendium pingue pro Missis à se dicendis, & reperit alium Sacerdotem, qui velit spontè dicere Missas illas pro multo minori stipe, an possit excessus retinere. Affirmativam sententiam ego olim docui, & docet novissimè, me citato, Martinus de San. Joseph *in Mon. Confessarior. to. 1. lib. 1. tract. 17. de Eucharistia, n. 8.* ubi sic ait: (Pero si los Sacerdotes, à quien repartio las Missas el Sacerdote, que se quiso exonerar de la carga dellas, voluntariamente; y por modo de donacion graciosa perdonassen al Sacerdote alguan parte del estipendio gruesso, que avia recebiedo, o toda la demasia, me parece que se podra quedar justamente con ello el que repartio las Missas, porque aqui no ay negociacion, ni ganancia, que es lo que quiso quittar la sacra Congregacion, solamente interveniente el titulo de mera, y pura donacion: porque assi como la prohibicion Apostolica no se estiende à los Sacerdotes, que quieten celebrar graciosamente, assi tampoco à los, que libre, y graciosamente perdonad la parte del estipendio que les pareciere.) Ita ille, Cui adde, præter Aversam, Fraxinellum, me citato Lezanam, *verb. Missa n. 35.* & me citato Pellizzarius *ubi suprà n. 14.*

3 Itaque sicut potest Sacerdos gratis celebrare pro alio, condonans illi totum stipendium Missæ, sic utique potest condonare partem, nec hoc prohiberi supradictis decretis, quæ non tollunt exercitium misericordiæ, vel liberalitatis, ut neque tolluntur per taxam Missarum.

4 Verùm licet hæc opinio speculativè loquendo probabilis sit, tamen in praxi vel numquam, vel nimis circumspectè reducendam esse puto, nam ut rectè observant uterque Lugo Joannes, & Franciscus, ille *de sacr. Euchar. disp. 21. num. 32.* hic *lib. 3. c. 12. q. 7. n. 74.* prudenter timeri potest, ne celebrans non omninò liberè, seu liberaliter acceptet onus dicendi Missas, & remittat stipendii partem, præsertim si sit pauper, & egens, & non amicissimus commendanti, sed potius ex aliquo metu cedat juri suo. Quia forsan alioqui non darentur sibi tales Missæ, vel in futurum aliæ non dabuntur, vel quid simile veretur. Et ideo Martinus de San Joseph, *ubi sup.* asserit: (Es necessario mirar, como se haze esso, que sino es pura donacion, sino porque en gano, ò miedo, ò por otro respecto perdonan, aura injusticia de parte del Sacerdote, que repartio las Missas con obligacion de restituir, y creece la dificultad, con que disponere el Derecho, que, donare suum nemo præsumitur, *leg. cum de indebito, 25. vers. si verò, ff. de probationibus, l. Campanas, ff. de oper. libertor. l. fin. C. de novat.* Y assi para la seguridad de la conciencia, es necessario que sea clara, y pura donacion.) Adde, quod aliquando petens Missas à Regularibus offerat stipendium auctius positivè intendens eas ab ipsis Regularibus, & non ab aliis: idque ad effectum acquirendi majus illud meritum, quod in Missæ Sacrificio pendet ex opere operantis, & potest sperari auctius ex Missis per Sacerdotes Religiosos celebratis, quam ex Missis per Laicos Sacerdotes dictis; tunc enim non censeo, quod Regulares possent modo dicto retinere illum excessum stipendii, cùm talis retentio rationabiliter præsumi possit fieri, invito domino offerente; qui stipendium ita pingue non dedisset, si credidisset Missas celebrandas esse ab aliis, quàm à Regularibus.

RESOL. XXVIII.

An Sacerdos post Decreta Urbani VIII. prabens aliis minus stipendium, quam accepit pro Missis dicendis, peccet mortaliter.

Et an Sacerdos, qui vel ignoranter, vel cum opinione sibi probabili violat prædicta Decreta, teneatur vel reficere Missas, vel stipendia restituere? Ex part. 10. tract. 16. & Miscel. 6. Ref. 69.

Sup. hoc supra ... R. 21 ... ult. ... Ref. 25 &

§. 1. NEgativè respondet doctus, & amicissimus P. Bordonus *in Conf. Regul. tom. 1. resol. 15. n. 28.* putat enim in decretis Urbani VIII. non contineri, nisi simplicem prohibitionem, quæ non potest obligare, nisi ad peccatum veniale; utpotè non continentia ullam pœnam gravem, quoad hanc partem, nec ullam clausulam, ex qua colligatur gravitas obligationis; cujusmodi sunt illæ aliæ, sub obtestatione Divini judicii: Et suæ obligationi non satisfaciant, quinimò graviter, &c. quæ in iisdem Decretis apponuntur, quoad alias partes. Constat autem, quod si sacra Congregatio sub eadem gravitate obligationis voluisset adstringere etiam in isto casu, id expressisset, juxta *leg. unic. §. fin. autem C. de caduc. tollen.* Præterea non urget obligatio restituendi ex damnificatione, nisi quando infertur grave damnum: at in nostro casu nulli infertur grave damnum, non ei, pro quo dicitur Missa; cum Missa revera dicatur: non Sacerdoti celebranti, cùm voluntariè recipiat stipendium taxatum; non danti stipendium, cùm ipse hoc unum intendat, ut dicatur Missa. Et hanc opinionem Bordoni tanquam probabilem admittit P. Tamburinus *de Sacr. Missa lib. 3. cap. 1. §. 5. n. 6.* & illum non audet damnare Pellizzarius *in Man. tom. 2. tract. 6. cap. 3. n. 23.* Sed aliorum judicio judicandam relinquit.

26. & lege etiam ... Ref. nunc sequentem.

2 Verum ego hanc sententiam olim reprobavi, & præter Aversam, & Peyrinum refellit novissimè, me citato P. Lugo *de Sacr. lib. 5. cap. 12. quæst. 7. n. 77.* Probatur ex verbis Decreti, §. 4. ibi: *Volens omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere, prohibet*, &c. Quippe quamlibet speciem, aut occasionem lucri turpis ab Ecclesia removere, materia sufficiens est, ut graviter præcipiatur, & seria voluntas obligandi graviter indicatur ex tali motivo proposito. Nec hic attendendum est damnum iniustè illatum alicui, sed indecentia tam sordidæ negotiationis, quæ satis capax est præcepti graviter obligantis secundùm se, quamvis in aliquo casu particulari possit esse veniale peccatum ex parvitate pecuniæ retentæ, vel etiam indecentiæ secutæ; unde solvitur fundamentum contrariæ sententiæ. Et ideò ex his me citato infert Pater Lugo, Sacerdotem, qui vel ignoranter, vel cum opinione sibi probabili violavit prædicta decreta, teneri, vel reficere Missas, vel stipendia restituere, sicut ille, qui bona fidem rem accepit, quam putavit se acquirere justo titulo, teneri dicimus ad restitutionem; quando comperit, se deceptum fuisse.

Sup. hoc late sup. in R. 24. & in aliis ... ejus prima not.

RESOL. XXIX.

An supradicta prohibitio extendatur ad Capellam, qui pro paucis Missis pingue stipendium respondet, si per alium Sacerdotem Sacra efficiantur, data ei stipe justa, & consueta? Ex part. 2. tract. 14. Ref. 11.

§. 1. PUto, quòd Decreta sacræ Congregationis in hoc casu non extenduntur: quia illud reliquum retinetur titulo beneficii, & Capellaniæ, non enim tribuitur tantum pro Missis dicendis. Vide Philiarchum *in summ. part. 1. lib. 2. c. 14.* Cenedum *in 99. Can. quæst. 27. nu. 12. in fin.* Possevinum *de offic. cur. cap. 2. num. 18.* Ledesma *in summ. tom. 1. de Euchar. cap. 19. concl. 13.* & doctissimum Villalobos *in summ. part. 1. tractat. 8. difficult. 17. numer. 1.* Et tandem ita declaravit sacra Congregatio.

RESOL. XXX.

An Sacerdos, qui à viro amicissimo accipit pro dicenda Missa duplicatum stipendium, possit per alium Sacerdotem satisfacere, dato ei justo stipendio? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 12.

§. 1. REspondeo cum distinctione. Vel enim illud duplicatum stipendium datum fuit præcisè, & simpliciter pro Missa: vel datum fuit non solùm pro Missa dicenda, sed etiam intuitu personæ, quæ Missam celebrare debebat, utpotè, quia amicus, vel conjunctus. Si in primo casu, puto non satisfacere, secus autem in secundo.

Sup. hoc supra in Resol 27. §. verum quid, usque in finem dictæ Resol. & in Ref. 26. propè finem v. Deinde, sed lege eas per tot.

RESOL. XXXI.

An Sacerdos, qui per alterum Sacerdotem Missam celebrare facit, possit retinere excessum consueti stipendii, si sponte condonetur?

Et asseritur Episcopum non posse ordinare, quod Sacerdotes non dicant Missas pro minori stipendio à lege taxatum. Ex p. 2. tract. 14. Ref. 13.

§. 1. REspondeo affirmativè, dummodo excessus stipendii alteri Sacerdoti manifestetur, & illud plus scienter ab illo, & gratis relaxetur; & ita nemini dubium est, ut notat Joan. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacrificio Missæ, quæst. 2. dub. 8. concl. 1.* & Homobon. *de exam. Eccles. part. 1. tr. 4. cap. 14. quæst. 191.* Sacerdotem posse sibi retinere pecuniam, quam pro sacro faciendo accepit, si illud gratis ab alio fieri procuret.

Sup. hoc supra in Ref. 27. §. Verum quid.

2 Et Villalobos *in summ. p. 1. tr. 8. diff. 15. n. 4.* asserit, Episcopum

copum non posse ordinare, quòd Sacerdotes non dicant Missas pro minori stipendio à lege taxato, nam unusquisque potest liberè condonare quicquid vult; & ita in decisione hujus dubii (licèt immeritò his diebus aliqui contradixerint) mecum consentiunt multi viri docti Societatis JESU, & alii nostræ Religionis, de hac re à me consulti, quibus adde Illustriss. de la Riba Vicarium Generalem, etiam de hac re à me consultum.

RESOL. XXXII.

An quis possit diminuere Missas in compensatione damni dati non obstantibus Decretis Urbani VIII.

Et pro praxi hujus quæstionis fingitur curiosus casus in textu hujus Resolutionis. Ex part. 10. tractat. 16. & Miscell. 6. Res. 66.

§. 1. Fingamus, quod aliquis sæcularis commendasset alicui Monasterio, v. g. centum Missas, eæque celebratæ essent, nihilominus pro recuperando stipendio ipsarum, aliquas expensas fecerit Monasterium, eo quod qui ipsas commendaverat, nolebat illud solvere, si postea idem sæcularis alias Missas eidem Monasterio commendasset, posset Monasterium compensare damnum sibi allatum, diminuendo in his centum Missis id quod consumpserat in stipendio aliarum recuperando. Ratio est, quia sicut Sacerdos accepto stipendio tenetur ratione justitiæ Missas celebrare, ita etiam commendans Missas tenetur ratione justitiæ in utroque foro stipendium tribuere. Cum autem in obligationibus Justitiæ, detur compensatio, ita & in præsenti. Ita docet Lezana *in sum. quæst. reg. to. 4. verb. Missa, n. 4.* cui adde Pellizzar. *in Man. reg. tom. 2. tr. 6. c. 3. n....* & ante illos Peyrinus *in privileg. Minim. tom. 3. c. 1. nu. 37.* Nec obstat huic responsioni decretum Sacræ Congregationis præcipuè, ut absolutè celebrentur tot Missæ, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; si quidem Sacra Congregatio loquitur de Missis debitis, ex stipendio; cum tamen in præsenti casu Missæ, quæ modo dicto omittuntur ad faciendam justam compensationem, non possint dici debitæ ex stipendio, quantumvis solutum fuerit stipendium ipsis respectivè correspondens, quippè quod, dato jure compensationis, fictione, ut ita dicam, juris, non censetur solutum pro Missis, sed in compensationem damni alias injustè illati, & consequenter, quoad inducendam obligationem, celebrandi dictas Missas, perinde se habet, ac si re vera non fuisset solutum.

2 Sed hæc opinio numquam mihi placuit, & postea inveni, non placuisse docto P. Tambur. *de Sacr. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num.* 103. Nam, ait ipse, fac Missas celebrandas esse pro anima purgante, vel pro impetranda sanitate alicujus, non erit æquum, ut hi patiantur damnum in re tam gravi ob delictum debitoris illius, etiam si anima, & infirmus ad eundem debitorem pertineant. In illo igitur solum casu prædictam recompensationem admittentem, quo constaret, totum damnum esse solius debitoris, & nullo modo tertii.

RESOL. XXXIII.

An, si quis, v. g. accipit stipendium pro una Missa sufficiens ex justitia ad mortale, si Missam non dicat, teneatur illud restituere?

Et an Sacerdos, qui liberaliter promittit alicui unum Sacrum animo obligandi, si promissum non impleat, peccet mortaliter?

Et docetur pluribus petentibus sine stipendio Sacrum à Sacerdote posse una Missa satisfieri.

Ex quo infertur, quod Religiosi, qui ex vi sua Regulæ, & Constitutionum tenentur certis diebus offerre Sacrificium pro defunctis sui Ordinis, pro Capitulis, & Benefactoribus, possent licitè offerre idem Sacrificium pro aliis, à quibus stipem acceperint. Ex p. 10. tract. 15. & Misc. 5. Res. 43.

§. 1. De hoc casu novissimè interrogatus, & pro negativa sententia adducebant me ipsum, & Sanchez *lib. 1. de matrim. disputat. 25. numer.* 25. asserens, omissionem unius Missæ, pro qua receptum est stipendium, non esse peccatum mortale.

2 Sed ego affirmativè respondi, & addo Dicastil. *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 22. n.* 422. ubi sic ait: Illud autem mihi omninò verum videtur, quando quis accepit stipendium satis magnum, ita ut tantundem furto ablatum esset materia gravis furti, si non dicat sacrum, & retineat stipendium, peccare mortaliter: nam retineret sine titulo pecuniam considerabilem, eamque deberet restituere: titulus enim retinendi est ob causam dicendi Sacrum, atque ipsa oblatio sacri est, sub cujus conditione datur.

3 Respondebit tamen aliquis: Ille factus est dominus stipendii, & solum illi remansit obligatio offerendi Sacrum. Ea autem obligatio præcisè, ut est obligatio sacri dicendi, non censetur materia gravis: ergo nec est peccatum mortale, nec tenetur ad restitutionem: pecunia enim possidetur sub obligatione suscepta: obligatio autem non est de re gravi. Totum ergo peccatum consistit non in retinenda ipsa pecunia, cujus jam factus est dominus sub eo onere, & obligatione dicendi Missam: sed consistit in eo, quòd non impleat obligationem, quæ obligatio non est de re gravi juxta dictam opinionem.

4 Nihilominus ita fit dominus Sacerdos illius pecuniæ, ut semper remaneat obnoxia restitutioni sub conditione, si non impleatur; cumque conditio dicendi Missam non impleatur, retentio pecuniæ jam est retentio rei gravis in materia justitiæ sine titulo; atque adeò peccatum mortale est illam retinere: deficitque titulus retinendi, deficiente impletione illius muneris, & obligationis, sub qua conditione data fuit, & ob eam causam.

5 Respondebit quis secundò, talem Sacerdotem posse retinere pecuniam, si Missa dicatur etiam per alium, dato illi stipendio communi, quod exiguum est, & non materia gravis justitiæ. Nemo autem gravius peccat, quàm sit gravitas obligationis, quo tenetur: Ergo si solum tenetur ad id, quod in se leve est, non potest committere culpam gravem.

6 Respondeo posse contingere, ut quis efficiendo rem, quæ in se non est materia gravis, excuset culpam gravem, quam non excusaret, si rem illam alioqui levem non faceret, v. gr. si quis dat Petro aliquid pretio gravi æstimabile sub conditione levi eundi ad talem, aut talem locum, aut faciendi aliquod, quod leve est, & ille accipiat sub ea conditione, quamvis facere illud, levis res sit: tamen non faciat, & retineat quod datum illi fuit, erit retentor rei gravi sub titulo, tenebiturque rem acceptam restituere sub mortali: gravitas enim non pensanda est ex parte conditionis non impletæ, sed ex parte rei acceptæ, & retentæ sine titulo: quia illi data non fuit, nisi dependenter à tali conditione quantumvis levi: qua deficiente, deficit etiam titulus donationis, per quam transferebatur dominium. Sic ergo in nostro casu, quamvis dicere sacrum in se non sit materia gravis, nihilominus gravis materia pecuniæ data Sacerdoti sub ea conditione dicendi Sacrum, retinetur sine titulo, eo ipso quod Sacrum non dicatur; ac proinde gravitas materiæ non pensanda est ex parte conditionis, quæ non impletur; sed ex parte pecuniæ quæ retinetur, & data non fuit, nisi sub conditione illa, quantumvis levi, aut dependenter ab illa conditione; itaut, si non impleatur conditio, resultet obligatio restituendi totam illam gravem pecuniam, quæ obligatio est justitiæ, & sub mortali. Hucusque Dicastillus doctè, & solidè ut semper solet.

7 Unde ex his patet responsio ad instantiam adductam pro negativa sententia; nam in illo casu supponitur stipendium Missæ non esse sufficiens ex justitia ad mortale.

8 Nota verò: Sacerdotem, qui liberaliter promittit alicui unum Sacrum animo se obligandi, si promissum non impleat, non peccare mortaliter tenet me citando Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 4. quæst. 16.* qui etiam *q. 14.* docet me citato pluribus petentibus sine stipendio posse una Missa satisfieri, quod tenet etiam Martinus de San Joseph, *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 17. de Eucharistia, n. 4.* Escobar *in Theolog. mor. tract. 1. examin. 11. cap. 4. num. 96. in fine.* Lezana *in qq. Regul. tom. 4. verb. Missa, num. 22.* Dicastillus *ubi sup. dub. 19. num.* 364. quia cùm Missæ Sacrificium sit infiniti valoris, æqualiterque prosit omnibus secundum cujuslibet devotionem, nec unus ex participatione alterius in re minima lædatur; hinc est, quod qui dedit stipendium, ut pro illo offerretur, non debet esse rationabiliter invitus, ut pro aliis idem Sacrificium ex charitate offeratur. Unde ex his infertur, quod Religiosi, qui ex vi suæ Regulæ, & Constitutionum, tenentur certis diebus offerre Sacrificium pro defunctis sui ordinis, pro Capitulis, & Benefactoribus, possunt licitè offerre idem Sacrificium pro aliis, à quibus stipem acceperunt; quia Sacerdoti solùm prohibetur offerre idem Sacrificium pro multis, quibus ex justitia, ratione stipendii accepti, tenetur, non verò prohibetur offerre pro uno ex justitia, & simul offerre pro alio, ex sola liberalitate, vel charitate. Hoc enim ipsa Ecclesia aliquo modo præsupponit: siquidem idem Sacrificium, quod in memento pro vivis, obtuli pro Petro, qui ad celebrandum pro eo me conduxit; simul etiam pro defunctis, in memento pro mortuis, præcepit offerre: ergo.

Sup. hoc to. 8. tr. 4. Res. 3. §. ult.

Sup. hoc inf. in Res. 36. §. Notandum est & in Res. 41 §. Item, circa medium, à vers. Alibi etiam, & inferius in tr. 3 Res. 10. §. 2.

Sup. hoc infr. in Res. 41. §. Hinc sequitur, & in Res. 147. in fine, à vers. Verum est.

His tamen non obstantibus, non nego contrariam sententiam esse probabilem: quam tuetur novissimè Bossius *de conscient. to. 1. part. 1. tit. 1. §. 401. cum seqq.* cum Tamb. *opus. 3. de sacrif. Missæ, lib. 3. c. 1. §. 3. n. 9. & seqq.*

RESOL. XXXIV.

An sacerdos diebus festivis possit accipere pro una Missa duplicatum stipendium? Ex p. 2. tract. 14. Res. 9.

§. 1. Af-

§. 1. Affirmativè respondet Homobon. de Bonis *in exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 13. q. 120.* & in hanc opinionem videtur inclinare Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. ult. punct. 8. n. 121.* Et ita determinavit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanens. *in summario, decis. 7.* quam invenies apud Fraxinell. *de oblig. Sacerd. post sect. 5. fol. mihi 101.* Sed hæc opinio damnatur in decreto Cardinalium, *in §. 3.*

RESOL. XXXV.

An, cùm Sacerdotes ordinantur, & cum Episcopo consecrant, possit unusquisque applicare illud sacrificium cui voluerit? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 112.

Sup. hoc infra in Res. 46. propositione, & v. Nota hic, & in Res 147 §. Nota hic, & pro omni contento in hac Res. melius in tom 4. tract. 8. Res. 92.

§. 1. Casus est curiosus, & ad illum respondet Ludov. Mæratius *in D. Thom. tom. 3. tract. de Sacram. Eucharist. disp. 38. sect. 8. n. 4.* ubi sic ait: Dum plures Sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul unum, idemque sacrificium Missæ offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinere illius applicationem, atque si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independenter ab alio, unde, & potest independenter ab alterius voluntate illud integrè cui voluerit applicare, quod sic à singulis applicatum diversis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse decet alicui; nulla autem ratio est, cur uni potius, quàm alteri prosit. Sic ille.

RESOL. XXXVI.

An Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum prosit singulis, ac si pro uno tantùm offerretur?

Et notatur primò, Sacerdotem una Missa satisfacere pluribus petentibus unam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium.

Secundò, eodem sacrificio satisfacere, & pro voto, & pro eo, qui eleemosinam ad faciendum Sacrum dedit. Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 81.

Pro hac quæstione lege d. §. ult. Res. seq & cit R. 33. §. Nota verò post medium, & vers Unde ex his, &c.

§. 1. Negativè respondet Præpositus *in 3. part. D. Thom. q. 83. art. 1. dub. 7.* Henriquez *lib. 9. cap. 17. num. 5.* Mercerus *de sacram. q. 83. art. 1. dub. 7.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 21. quæst. 2.* Sotus *de Just. lib. 9. quæst. 2. art. 2.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disputat. 79. sect. 12.* Coninch *de sacram. quæst. 83. art. 1. dub. 3.* & alii penes ipsos.

2 Sed affirmativam sententiam docet ex Thomistis Caietanus *in 3. p. q. 79. art. 5.* & Petrus Soto *de Euchar. lect. 7.* ex Theologis Societ. JESU, Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 231.* & Gaspar Hurtadus *de sacr. disp. 3. de sacrificio Missæ, diffic. 8.* Idem etiam tenet Petrus Navarra *de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 268.* Corduba *lib. 1. q. 3.* & alii penes ipsos.

Sup. hoc supra in Res. 33. §. Nota verò & in aliis ejus per. secundam.

3 Notandum est tamen, quod si quis in secunda sententia stare vellet, duo notabilia corollaria ex ea posset inferre. Primum, Sacerdotem una Missa satisfacere pluribus petentibus unam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium, & ita docet Hurtadus *ubi sup. diffic. 15.* Secundum, eodem sacrificio satisfacere, & proprio voto, & pro eo qui eleemosynam ad faciendum sacrum dedit.

4 Sed hæc primam sententiam negativam sequentes minimè admittunt, & ideò in Thesibus Theologicis publicè assertis in Collegio Romano Societatis JESU à Marcione Sfortia Pallavicino *lib. 8. n. 173. & 174.* sic habetur: Hoc sacrificium non habet valorem satisfactorium infinitum, alioquin frustra esset pro uno, vel pluribus defunctis, multa sacrificia offerre, & posset sacerdos eodem sacrificio satisfacere, & proprio voto, & stipem offerenti, vel liceret ei idem sacrificium, quod applicat stipem offerenti, applicare sibi, & aliis. Sic ibi.

5 Verùm non potest Sacerdos, qui accepit stipem à pluribus, unico sacrificio cunctis satisfacere, quia asserunt Doctores secundæ sententiæ, cùm duplex eleemosyna pro eodem die accipi non possit, sequitur per sacrificium unius diei duplici stipi non satisfieri; & de hoc non est dubitandum post decreta sacræ Congregationis *de celebrat. Missarum*, quæ ego adduxi *in 1. part. tr. 14. resol. 7. & 8.* Unde eruditissimus Torreblanca *in pract. jur. lib. 2. cap. 9. n. 6.* non benè me adduxit pro contraria sententia.

Quæ hic sunt sup. R. 16. & 23.

RESOL. XXXVII.

An Sacerdos possit applicare diversos fructus unius Missæ diversis personis, & ab illis duplicata stipendia accipere?

Et docetur Sacerdotem posse idem sacrificium offerre pro eo, à quo accepit eleemosynam, & simul pro alio ex sola liberalitate vel charitate, & gratitudine. Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Res. 9.

Sup hoc cursim infra in Resol 46. §. Ex

§. 1. Ut verbi gratia dicendo Missam de Spiritu Sancto, vel de B. Virgine, & applicando uni illam Missam ad aliquod beneficium à Deo impetrandum; alteri verò applicando eandem Missam in satisfactionem peccatorum alicuius defuncti, vel viventis. Et affirmativam sententiam docet Philibertus Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 3. p. 2. cap. 16. num. 17.* quam testatur se vidisse servari in praxi à valde doctis & timoratis Religiosis, & sustinuisse Patrem Tasca insignem Theologum Societat. JESU: & rationes adducit, eo quod isti duo fructus impetrationis, & satisfactionis sunt separabiles, & realiter distincti. Ergo licebit Sacerdoti se obligare ad unum, & non ad alium: ergo dum offert impetrationem pro uno, & satisfactionem pro altero, poterit duo stipendia recipere. Deinde si Sacerdos tenetur uni utrumque effectum applicare, vel tenetur ex natura sacrificii id postulante, vel ex pacto, & contractu inter ipsum, & dantem stipendium; non ex primo capite, quia illi duo fructus sunt distincti realiter, & de facto separantur, ubi Missa offertur pro vivo existente in peccato mortali, cui potest Missa prodesse solùm quoad impetrationem, non quoad satisfactionem. Neque tenetur ex pacto, quia neque Sacerdos intendit se obligare ad applicandos binos fructus, neque Missam petens, Sacerdotem ad utrumque effectum obligavit, cùm id non expresserit. Ergo, &c.

bis, in princ. & in Res. 148. lege doctrinam ejus §. ult. in princip.

2 Nec valet dicere, quod qui dat stipendium pro Missa, censetur velle tam impetratorium, quàm satisfactorium fructum; nam rogatus utrumque vellet, & stipendium pro utroque est sufficiens. Ergo Sacerdos injustè agit, si integrum fructum illi non confert. Nam respondetur ex dictis, negandum esse antecedens, quia propositum in mente retentum nihil operatur, ut clarè patet *ex l. quidquid adstringendæ, de verb. oblig.* ibi *nisi palam verbis exprimatur*, &c. Quinimò in motivo, & fine, quem habent Missam petentes, conijcienda est illorum voluntas: finis autem interdum est sanitas ægrotantis; cui applicatio satisfactionis, quæ ex Missa provenit, prorsus repugnat; interdum est bonus exitus rerum temporalium, vel quid simile; nec quicquam cogitant de peccatorum suorum satisfactione, imò sæpissimè sunt in statu peccati mortalis, dum pro aliquo temporali beneficio impetrando Missam sibi celebrari curant, ac proinde norunt se esse fructus satisfactorii incapaces. Non ergo approbandum est, ut universaliter verum; petentes Missas, integrum ex eis fructum velle; nisi aliud exprimant. Et tandem in tali casu non recipiuntur bina stipendia, quasi sint pretia duplicis Missæ fructus, sic enim esset simonia, sed accipiuntur pro servitute, & obligatione applicandi pro uno satisfactorium, pro altero impetratorium fructum: quæ quidem servitus, & obligatio cùm sit duplex, & diversis personis ob diversos fines applicabilis, sitque utraque pretio æstimabilis, potest utique duplici stipendio compensari: & hæc omnia docet Marchinus *ubi suprà*, licet asserat supradictis nonnihil adversari decreta sacræ Congregationis *de celebrat. Missarum*, quæ si alicubi non essent non recepta, aliquis posset dicere opinionem Marchini tanquam probabilem amplecti posse.

3 Sed ego puto absolutè contrariam sententiam tenendam esse, quam tuetur Navarra *de restit. lib. 2. cap. 2. dub. 6. nu. 243.* Possevinus *de offic. Curat. cap. 2. q. 7. num. 25.* & Bonacina *de Sacrament. disp. 4. q. ult. punct. 8. num. 15.* quia sacerdos sic faciens excedit taxam sibi debitam, & ab Episcopo præscriptam, quæ quidem debetur, & præscribitur non in ordine ad applicationem fructus impetratorii, vel satisfactorii, sed in ordine ad laborem, vel sustentationem ipsius sacerdotis. Ergo, &c. Adde quod, ut rectè observat Grassius *de celebrat. Missar. to. 2. cons. 3.* qui petit celebrari Missam, intendit obligare sacerdotem ad id quod est utilius, & quantum licitè potest, & omni meliori modo. Ergo, &c.

4 Notandum est hic etiam, Marchinum *ubi sup. c. 17.* docere etiam sacerdotem posse idem sacrificium offerre pro eo, à quo accepit eleemosynam, & simul pro alio ex sola liberalitate, vel charitate, & gratitudine. Et ratio est, quia sacerdoti prohibetur solùm eandem Missam dicere pro multis, quibus de justitia, ratione stipendii accepti tenetur. Non verò prohibetur offerre pro uno cui debet, ex justitia, & simul pro alio ex sola liberalitate, vel charitate, & stante Missæ sacrificii valore infinito, tam secundum virtutem intensivam, quàm extensivam, unde æqualiter prodest multis, ac paucis secundum cujuslibet devotionem, sed de hac quæstione alibi dictum est.

Alibi in Res. praeter. lege ejus doctr. & alterius vers. quas not. &c.

RESOL. XXXVIII.

An Sacerdos possit duplex stipendium pro una Missa accipere, applicando uni partem solitam, & alteri suam partem? Ex part. 2. tract. 14. Res. 14.

Sup. hoc in tribus R. seqq. & in 4. §. Et ideò, & cursim in R. 46. §. Ex his & sectioni.

§. 1. Affirmativam sententiam tuentur Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 15. n. 40.* Bartholomæus ab Angelis *in exam. Confess. dial. 5. §. 507.* & multos graves viros docuisse hanc sententiam, notat Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 13. q. 125.* quam ipse etiam probabilem vocat, & Gavantus *in comment. ad Rubr. Miss. tom. 1. p. 3. tit. 12. num. 29.* contrariam sen-

sententiam, quam ipse tenet, vocat probabiliorem. Ergo hæc sententia est probabilis.

2 Et illam cum aliqua limitatione docet etiam Filliucius *tom.2.tr.15.c.6.n.151.* ubi ex Navarr. asserit sacrificantem posse partem sacrificii sibi debitam applicare iis, pro quibus teneretur. Sed quia nescitur quanta sit, addit, arbitrari partem trium Missarum posse supplere uni, quæ dicenda esset, & applicanda tota uni; quod servare poterunt ii, qui cùm receperint multa stipendia, non possunt omnibus satisfacere. Ratio hujus opinionis hæc est, quia ut observat Henriquez *lib.9.c.21. n.7.* valor Missæ specialis, qui competit sacerdoti, est ejusdem rationis cum valore medio, qui competit illi, pro quo offertur propter stipendium sacrificii Missæ, & potest dictum valorem specialem sacerdos alteri applicare, quod etiam tenet Naldus *sum.p.1. lib.2. cap.14.* Fernandez *in exam. Theol.mor.in sum. verb. Missa, n.12.* Philiarchus *in p.3.c.5. §.2.n.4.* Sotus *in 4.dist. 11.q.2. art.5. & dist. 13.q.2. art.1.* Navarr. *c.25.n.92. & 111.* Scorzia *de sacrificio Missæ, lib.1.c.9. num.2.* Nugnus *in 3. p.to.1. q.83. art.1. dub.3. in fin.* & alii; licèt non minùs probabiliter Bonacina *de Sacr. disp.4. q.ult. punct. 8. n.16.* Suarez *in 3. p. to.1. disp.79. sect. 9. in fine*, & alii contrarium asserant. Sed circa præsentem quæstionem vide *infra in resol.* 8.

Quæ hic est, sup. Resol. 43.

RESOL. XXXIX.

An Sacerdos valorem Missæ specialem sibi debitum possit alteri applicare, & pro eo stipendium accipere?

Et docetur Sacerdotem, qui tenetur dicere Missam pro sola præsentia, non posse aliud stipendium accipere pro applicatione valoris Missæ. Ex p.5. tr.14. & Misc. 2. Ref. 45.

Quæ hic est Resol. antecedens, & in duabus R. seq. In R. 3. seq. §. Et idem, & inf in Res. 46. §. Ex his à fortiori, & quamvis recitanter, lege tamen infra doctrinam §. ult. R.229.

§. 1. De hac quæstione actum est *in 1.p.tr.14. resol.14.* & pro parte affirmativa adduxi aliquos Doctores, qui tamen non scripserunt post decreta Missarum edita à Sanctiss. D. Urbano VIII. Ideò nunc pro tali sententia adducam Bartholom. à S. Faustо, qui post dicta decreta ponderata, & in suo libro reposita, etiam opinionem affirmativam docuit, ut patet *in tr. de Euch. lib.2. q.158. & q.58.* ubi postquam firmasset posse Sacerdotem portionem suam alteri tribuere, statim subdit hæc verba. Ex quo rectè infertur posse Sacerdotem pro una Missa duplex stipendium accipere, ut pro uno portionem suam tribuat, & pro alio solitam partem applicet. Ita ille. Et hanc opinionem Peyrinus *de privil. tom.3. cap.1. n.25.* admitti in casu, quo in aliquo Monasterio paupere crevisset adeò Missarum numerus, ut ei satisfacere minimè possent Sacerdotes ibi commorantes, nec haberent unde possent dictas Missas aliis data stipe commendare.

2 Sed hæc opinio mihi displicet; nam in supradictis decretis Urbani VIII. sacra Congregatio præcipit sub obtestatione divini judicii, ut absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint. Tot Missæ igitur sunt dicendæ, quot sunt eleemosynæ, non fructus medius, & specialis applicandus? Et ita hanc sententiam in terminis dictorum decretorum Urbani VIII. docet, & mordicùs tenet, Paulus Fraxinellus *de Sacerdotum obligationibus, in edit. 7. sect.3. pranot. 2. n.5. & seqq.* cui adde novissimè Joan. de Lugo *de Sacram. Eucharist. disp. 21. sect.2. n 33.* & hanc sententiam docet etiam omninò videndus noster Megalius *var. resol. tom.2. res.179. per totam*, ubi plures pro hac firmanda opinione rationes adducit. Et ita etiam tenet Rodriq. *in summa, tom.2. cap.48. n.2.*

3 Adde quod si Faustus *loco citato quæst.156.* docet, Sacerdotem, qui tenetur dicere Missam pro sola præsentia, ut asserunt, non posse aliud stipendium accipere pro applicatione valoris Missæ, quia unica Missa non meretur nisi unicum stipendium ex dictis decretis, nescio quomodo postea teneat in casu, de quo loquimur, posse Sacerdotem accipere pro una Missa duplicatum stipendium, cùm in utroque casu eadem sit ratio; decreta videlicet supradicta prohibentia duplicata stipendia pro una Missa accipere. Ad auctores verò, quos pro sua firmanda sententia adducit Faustus, & ego *ubi supra*, adduxeram, respondeo, ut dictum est, scripsisse ante decreta Urbani VIII. & ideò nihil faciunt pro hac firmanda sententia. Ad illam verò doctrinam, posse scilicet Sacerdotem applicare partem sibi debitam, respondeo non esse certam, & adversùs illam præter multos alios insurgit novissimè Jacobus Granado *in 3. p. de Sacram. controv. 6.tr.14. disp.8. num.3.* & Suarez immeritò pro se Faustus adducit; nam in calce sectionis contrariam sententiam apertissimè docet, & Miranda, qui pro se etiam Faustum adducit, in fine articuli secutus Suarez, ab opinione Fausti recedit. Dicendum est igitur non posse Sacerdotem partem sibi debitam ex opere operato in sacrificio Missæ alteri applicare, ex decretis sacræ Congregationis Sacerdotibus interdici pro applicatione dictæ partis aliud stipendium accipere, ut ex verbis supra relatis patet. Et quidem, qui dat stipendium pro Missa intendit, & vult sibi applicare valorem medium certum, non autem incertum, & manentem sub opinione Doctorum. Adde, ut optimè observat Rodriquez *in sum. tom.2. cap.48.n.4.* & alii. (Que la limosna, y pytanza no se da por aplicar el fruto de la Missa; porque este es spiritual, y dandose por el, se cometeria simonia: sino da se como estipendio temporal, attento que el que sirue en el Altar, bien es que reciba estipendio, con que se sustente; el qual estipendio està tassado del Obispo; y assi recibiendo mas de limosna por una Missa, peccara el Sacerdote, y estara obligando à restitucion, pues lleva mas estipendio del que merece.) Et ita hanc sententiam ante decreta Urbani VIII. decreverat etiam Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis an. 1617. ut patet apud Fraxinel. *ubi sup.* post *sect.* 5. in summario Decisionum dictæ Congregationis, ubi *n.* 16. sic habetur. Non potest Sacerdos Missam celebrans se ipsum speciali illo valore privare, qui sibi celebrant debetur, illumque aliis applicare, ut duplicatam pro eodem Missæ mercedem accipiat. Ita *ibi*.

Sup. hoc, quod hic docetur late inf. in Ref. 43. 44. 45. & 46. & in Ref. 41. Hic & sup. in R. 17. §. ult.

RESOL. XL.

An Sacerdos possit applicare partem Missæ sibi competentem, & pro illa stipendium accipere? Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 8.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Philibert. Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 3. part.2. cap. 16. n.7.* nam si talis fructus est alteri applicabilis: certè afferri non potest Theologica ratio solida, cur Sacerdos pro tali obligatione applicandi hujusmodi fructum non possit aliquod distinctum stipendium accipere. Tum etiam quia omne opus bonum, non quatenus est meritorium; sed quatenus est satisfactorium est applicabile alteri ab ipso operante; imò sacram ipsam communionem solent laici pro aliis offerre: Ergo multò magis fructum Missæ sibi proprium poterit celebrans aliis elargiri, & absque Simoniæ labe in pactum deduci. Deinde potest Sacerdos sibi ipsi applicare fructum Missæ medium seu specialem, quem pro aliis offerre potest; ergo poterit etiam fructum sibi proprium applicare alteri, & consequenter duas pitancias accipere. Huc usque Philibert. Marchinus.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref. & in Ref seq. & in Ref. 1. post seq. §. Et idem, & inf. in R. 46. circa fin. in principio §. Ex his à fortiori.

2 Sed ego hanc sententiam maximè post Decreta celebrationis Missarum satis reprobavi *in 3. p.tr.14. res.45.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Gavantum *in Rubricis Missalis p.2. tit.12. n.29.* Dico igitur non posse Sacerdotem pro una Missa duplicatum stipendium accipere, applicando v. g. uni fructum Missæ medium, & alteri fructum Missæ sibi proprium, cui ipse renunciat, & cedit. Et hanc sententiam tenet novissimè Persic. *de offic. Sacerd. lib.2. dub.2. n.102.* & contrariam damnat.

Quæ hic est R. præcedens.

RESOL. XLI.

An pro fructu sibi competenti possit Sacerdos accipere aliud stipendium pro Missa dicenda?

Ex quo deducitur in praxi hoc non esse admittendum ex eo, quod pro actione dubia quis accipiat stipendium certum: nec illi suffragatur fides.

Et notatur, quod Sacerdos, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare pro cultu illius, vel commoditate populi tantùm absque obligatione applicandi Sacrificium, non potest pro illius applicatione aliud stipendium accipere.

Item quæritur, an in gravi necessitate Sacerdotis, cui nequeat aliter occurri, liceat plura stipendia justa unius Missæ recipere pro sufficienti vitæ clericalis sustentatione?

Et an qui pluribus debet Missam non ex stipendio accepto, sed ex liberali promissione, possit unica Missa pluribus satisfacere?

Ex quibus sequitur, quod si in aliqua Religione est consuetudo, vel statutum, quod ex benevolentia, vel gratitudine erga amicos Fundatoris. Protectoris. Benefactoris, necessitatum communium, Regni, Civitatis, aut Communitatis, & etiam ex Regula pro defunctis, &c. dicantur aliquot Missæ, potest nihilominus Sacerdos stipendium accipere ab alio, & illi Sacrificium applicare.

Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui differt per tempus notabile dicere Missas pro eo, à quo accepit stipendium, pro quo curiosus casus in §. penult. hujus Ref. invenietur.

Et tandem docetur Sacerdotem non posse applicare Missas conjunctim, & in confusas, vel associatas, sed debere dicere Missas pro singulis, &c. Ex p.11. tr.7. & Misc. 7. Ref. 27.

§. 1. Novissimè affirmativè respondet P. Thom. Hurtadus *tract.2. disp.4. res. 171. cum seq.* & ex eadem Religione P. Remig. *in sum. tr.5. disp.4. §.7. n.2.* ubi sic ait,) El fruco de las missas es de tres modos; El primero es el fruto general, y es el que la Iglesia aplica à todos los fieles vivos y difuntos: El segundo es el fruto medio, y es el que responde à aquello por quienes se offrece la Missa: El tercero es special, que responde al Sacerdote, como ministro publico.)

2 (Conforme esta dotrina enseñan, que no obstante el decreto, puede el Sacerdote pobre recibir por una Missa mas estipendios ofreciendo por el uno el fruto medio, y por el otro el valor que corresponde al Sacerdote, porque es de la misma calidad

ſidad que el fruto medio ; y como dixe el Padre Leandro de mayor ſatisfacion : *Quia Sacerdos celebrans dixe proximior eſt ſacrificjo omni alio pro quo medium fructum applicat.*) Ita ille ; qui ut vides hanc ſententiam tanquam probabilem admittit , & illam P. Hurtadus aſſerit non parvum ſolatium afferre pauperibus Religioſis , & aliis.

Alibi in tribus præcedentibus ſeſ. & in Ref. seq. § Et ideò, & inf. in R. 46. eadem in principio § Ex his à fortiori.

3 Sed ego puto prorſus nec à Religioſis, vel aliis illam minimè in praxi deducendam eſſe, & præter Eminentiſſ. Lugo, & alios Doctores, quos alibi adduxi, noviſſimè negativam ſententiam tenet Joan. de Soria *in epilogo ſummarum p.* 2. *tr.* 1. *ſect.* 5. *diſp.*2. §. *circa ſtipendium* , ubi ſic ait ; Poteſt etiam partem ſacrificii ſibi convenientem alteri applicare , non tamen tanquam pro integro ſacrificio , ſed ut pro una tertia, ſed contrarium nunc omninò tenendum propter decreta Urbani VIII. Idem etiam docet me citato Pater Franciſcus Lugo *de Sacram, l.* 5. *c.*12. *q.* 4. *num.*32. & ex eadem Societate nominatim contra Hurtadum Doctiſſimum Bardi *in Selectis lib.* 10. *q.* 12. *n.* 6. *cum ſeq.* Itaque etiam ſecluſo decreto Urbani VIII. puto contrariam ſententiam non eſſe ſuſtinendam, num incertum , & controverſum eſt apud Doctores, nam valor iſte perſonalis poſſit alteri applicari, & ideò eſt contra juſtitiam pro certo ſtipendio dare aliquod incertum, nihil de tali incertitudine manifeſtando danti eleemoſynam, nam ſi ei aperiretur velle pro ſtipendio accepto, ſolùm applicare valorem hunc perſonalem, proculdubio nemo eſſet adeò inſanus, ut vellet eleemoſynam erogare pro re adeò dubia.

4 Probatur ſecundò concluſio, quia incertum eſt, an valor iſte perſonalis etiam triplicatus, adæquet valorem unius integræ Miſſæ, pro qua celebranda datur integrum ſtipendium, & quamvis Marchinus *loc. cit.* dicat, valorem hunc eſſe æqualem valori medio, hoc tamen, vel non probat, vel inefficaciter probat divinando. Sed dato, & conceſſo, eſſe veram contrariam ſententiam ſpectando rem ipſam ſecundùm ſe, nihilominus poſt decretum S. Congregationis ſuſtineri non poteſt ; nam in primo Paragrapho, S. Congregatio prohibet ne accipiantur plura ſtipendia pro iiſdem Miſſis celebrandis, quæcumque exigua ſit eleemoſyna, ſive etiam Sacerdos acceperit ab una, ſive à pluribus perſonis, & declarat accipientem non ſatisfacere ſuæ obligationi, peccare mortaliter, & ad reſtitutionem teneri ; ex hoc decreto duo colligo, quæ confirmant utramque concluſionem ſuperius à me poſitam . Primò enim prohibet Pontifex pluralitatem ſtipendiorum pro eadem Miſſa ; & ideò prohibitio iſta confirmat ſecundam concluſionem , per quam dixi poſt publicationem hujus decreti ſuſtineri non poſſe priorem ſententiam : neque valet dicere per hoc decretum prohiberi : ne idem Sacrum pro multis celebretur, pro quibus ratione ſtipendii ex juſtitia tenetur Sacerdos Miſſam applicare ; non autem prohiberi, quin valor perſonalis alteri applicetur ; & ab eodem aliud ſtipendium recipiatur : non valet inquam hoc dicere, tum quia dubium eſt num talis valor poſſit in alium transferri, ut ſupradictum eſt, tum etiam quia ſi poſſet transferri, & id eſſet licitum . Pontifex non prohibuiſſet abſolutè pluralitatem ſtipendiorum pro eodem Sacro, ſed declarare debuiſſet ſumi non poſſe pro applicatione ejuſdem valoris ſive ſpecialiſſimi, aut perſonalis ; ſed cùm abſolutè prohibeat pro eadem Miſſa pluralitatem ſtipendiorum, intelligi debet, quod prohibitio feratur in Miſſà ſecundum omnem valorem, quem continet, & alteri applicari poteſt. Et hæc omnia docet Bardi, & Lugo *locis citatis*.

5 Dico igitur ſententiam Hurtadi, & aliorum eſſe refellendam, nec in praxi deducendam, quia juſtè non poteſt accipi pro re, vel actione dubia pretium , vel ſtipendium certum , ſed quamvis ſit probabile competere celebranti talem fructum ſpecialiſſimum, & hunc aliis applicari poſſe, tamen utrumque dubium eſt, cùm à multis probabiliter negetur. Incerta ſimul eſt quantitas talis fructus, an. ſ. adæquet fructum medium. Non ergo poteſt certum ſtipendium accipi pro applicatione fructus ita dubii . Unde ſolvuntur argumenta contrariæ ſententiæ, quæ hic Romæ ab omnibus Miniſtris hujus Curiæ deteſtatur, & meritò quidem. Et ideò infert Bardi *ubi ſup.* à Sacerdote reſarciendum damnum illatum, iis à quibus plures eleemoſynas recepit pro iiſdem Miſſis, & hoc vel reſtituendo exceſſum ſupra legitimum ſtipendium , vel celebrando alias Miſſas, eaſque applicando perſonis illis, à quibus plura accepit ſtipendia pro quantitate ſtipendiorum, neque dicto Sacerdoti ſuffragatur bona fides, quia nolo eum teneri ſolùm ratione rei acceptæ jam conſumptæ, ſecundùm quam forſitan non eſt factus ditior, ſed volo illum teneri ratione contractus innominati, do, ut facias, hoc eſt, do eleemoſynam, ut pro iſta facias Sacrum : bona autem fides non tollit obligationem illam, quæ reperitur inter contrahentes, ut omnes fatentur.

Sup hoc ſupra ... eſt. R. 14. & in aliis ejus primo annot.

6 Hanc verò quæſtionem hic pertractare iterùm volui, ne Lectores nixi auctoritate amiciſſimi P. Bardi , vel P. Hurtadi, me pro affirmativa ſententia in poſterum adducant, ut ipſi non benè fecerunt, nam licet ego olim in illam inclinaverim, tamen poſtea, ut optimè obſervat P. Lugo, *ubi ſuprà* negativam ſententiam mordicus docui *in p.* 5. *tr.* 14. *reſ.*45. *& p.*6. *tr.*6. *reſ.*8. nec enim pudet in meis operibus diſſentire ab aliqua ſententia quam docueram, exemplo D. Auguſtini , & omnium Magiſtri D. Thomæ ; idem fecit Sanchez retractando ſe , & mutando plures ſententias in ſumma , quas de matrimonio docuerat. Idem fecit Rodriquez, Portel , ipſe Suarez, & Vaſquez.

Quæ hic ſunt contra Ref. 39. & seq.

7 Rectè itaque ex eadem Societate P. Franciſcus Amicus, qui inter Theologos ætatis noſtræ prima ſubſellia obtinuit, ſic aſſerit *in curſ. Theol. to.*7. *diſp.*33. *ſect.* 12. *n.* 385. Hoc tamen conſtanter , ac fideliter pronuncio , me nunquam affectu impugnandi , ſed ſtudio inquirendi veritatem , & Authores legiſſe, & ſententias examinaſſe , quo ſit, ut non ſemel, vel ex aſſidua Doctorum lectione, vel ex publica, & frequenti diſputantium concertatione , vel ex diuturna , ac ſedula mentis commentatione, quaſi è tenebris oborta luce eandem ſententiam , quam ſemel , ut veram ſtatuimus, bis, aut ter mutaverimus, eligentes potius mutabiles videri, quàm cum præjudicio agnitæ veritatis pertinaces haberi . Ita ille, & ego.

8 Nota hic obiter, quod Sacerdos, qui tenetur in aliqua Eccleſia celebrare pro cultu illius , vel commoditate populi tantùm abſque obligatione applicandi ſacrificium , non poteſt pro illius applicatione aliud ſtipendium accipere ; ſed contrarium non eſt improbabile etiam poſt decreta Urbani VIII. Ita Soria, *ubi ſuprà*, & alii.

Sup. hoc cum eodē Soria hic citato infr. in R. 46 & in aliis ejus primo not.

9 Item, quia juxta probabilem ſententiam , quam amplectuntur Angelus, Sylveſter, Navarrus, quos ſequitur Leſſius *lib.*2. *c.*12. *n.*71. Navarra *lib.*3. *c.* 1. *n.* 375. Filliucius *tr.*22. 143. licet etiam probabiliter in valde gravi Sacerdotis neceſſitate, cui nequeat aliter occurri, plura ſtipendia juſta unius Miſſæ recipere pro ſufficiente vitæ clericalis ſuſtentatione. Nec decreta Cardinalium anni 1625. loquuntur in hoc caſu, cùm non intendant juri naturali derogari. Ita P. Lugo *ubi ſuprà n.*688. Sed in hoc puto procedendum eſſe cum magna cautela, ne Sacerdos putet ſe eſſe in gravi neceſſitate, in qua non eſt, nec aliter huic neceſſitati occurri poſſe, niſi ſumendo duplicatum ſtipendium, ideò in facti contingentia omnia benè perpendat, & cum viris Doctis, & piis ſtatum ſuum conſulat. Alibi etiam à nobis dictum eſt, quod qui pluribus debet Miſſam non ex ſtipendio accepto, ſed ex liberali promiſſione, poteſt unica Miſſa pluribus ſatisfacere, quod noviſſimè docet Joan. Soria *loco cit.* nec hoc prohibitum eſſe in decretis Urbani, quæ ſolùm loquuntur, quando Miſſa debetur ex juſtitia multis ratione multiplicis ſtipendii recepti. Vide Thomam Hurtadum *ubi ſuprà nu.* 278. *cum ſeq.* & tandem ſic ait ; Decretum autem, conſuetudo , aut lex ſolùm prohibet eandem Miſſam dicere pro multis , pro quibus ex juſtitia tenetur offerre ratione ſtipendii accepti , hæc enim lex ſolùm taxat pro Miſſis dicendis ſtipendium : non verò prohibet, quòd offeratur pro aliis ex promiſſione, liberalitate, & miſericordia. Quare opinio Thomiſtarum de infinitate valoris ſacrificii Miſſæ, non ſolum theoricè , & ſpeculativè eſt vera, ſed etiam practicè quantùm ad obligationem pro aliis multis, dummodò non ſit ex accepto ſtipendio . Quare maximè favorabilis eſt animabus Purgatorii, pro quibus ex æquo poteſt offerri, ac pro illo, qui ſtipem donat ; & poteſt contingere, quod in illo, pro quo offertur ex gratitudine majorem fructum cauſet, quàm in alio, qui ſtipendium dedit , quia in illo major eſt devotio, juxta cujus menſuram cauſatur fructus ſatisfactionis. Ita Hurtadus.

Quamvis non placuē ſup. hoc lege tamen ſupra dicta. Ref. 10 & ſignanter §. Ex quo, & § Nec refert, & in R. 28. & in to.4.tr.7 R.51. § Progredior.

Alibi ſupra in R ſ 22 § Nota vero, à lin. c. & in Ref. 3. § Notandum eſt, & infra in tr. 3. R. 20. §. 2.

10 Hinc ſequitur, quod ſi in aliqua Religione eſt conſuetudo vel ſtatutum , quod ex benevolentia vel gratitudine erga amicos fundatoris , protectoris , benefactoris neceſſitatum communium Regni , Civitatis, aut Communitatis dicantur aliquot Miſſæ : poteſt nihilominus Sacerdos ſtipendium accipere ab alio, & illi applicare ſacrificium .

Sup. contento in hoc, & ſeq. §. ſupra Nota vero ad med. ver. Unde et ... & seq. inf. R. 147. in fine.

11 Unde Remigius *ubi ſup. n.* 3. dicit , (Ex tambien muy provable, que los Religioſos que eſtan obligados por la Regla y conſtituciones de la Orden, dezir Miſſa por los difuntos della, pueden ofrecer la Miſſas por otro de quien han recibibo eſtipendio.)

12 Nota etiam hic, quòd peccat mortaliter Sacerdos, qui nimium differt dicere Miſſam pro eo, à quo accepit ſtipendium ; tempus notabile, ego alibi cum multis Doctoribus exiſtimavi eſſe ſpatium ultra menſem, Leander exiſtimat ſpatium ultra tres, at magis latè loquitur Hurtadus *ubi ſup. reſ.* 18. *num.* 203. puto tamen hanc materiam non eſſe ampliandam , ſed potius reſtringendam : nam ſi hujuſmodi Miſſæ dici jubeantur cauſa impetrationis, ut puta pro aliqua neceſſitate , notabiliter dilatæ damnum ſpirituale, vel temporale importare poſſunt ; ſi verò ratione ſatisfactionis, præcipuè animarum Purgatorii, tunc etiam plana eſt iniquitas, cùm eas acerbiſſimis doloribus cruciatas debito à ſe ſuffragio differat liberare. Et Marchinus putat, quòd Sacerdos tenetur reſtituere eleemoſynam acceptam, ſi Miſſa celebranda erat pro beneficio aliquo temporali impetrando, & ob culpabilem ejus moram, vel nullo modo , vel ſegnius eſt impetratum ; violatio enim juſtitiæ obligationem parit reſtituendi. Sed huic ſententiæ, non adhæret Pater Hurtadus *loc. cit. num.* 198.

Alibi infra in ref. 47. & in aliis ejus not.

13 Et tandem nota ; quod aliqui, quos citat , & ſequitur noſter Alphonſus de Leone *q.*7. *ſect.* 10. *& q.*8. *ſect.* 16. *de Capella-*

niis ,

niis, asserunt debere Sacerdotem sigillatim, ac distinctè dicere singulas Missas pro singulis, qui petierunt illas. At Bonacina *de Sacr. disp.4. q.ult. punct.7. §.3. n.1.* & Aversa *de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 17. §. admittunt*, posse Missas applicari conjunctim, & in confuso. Si nimirum Sacerdos qui recepit à quatuor personis quatuor stipendia, dicat totidem Missas pro cunctis, ita ut singulæ pro rata prosint omnibus; dum omnes Missæ dicantur intra latitudinem temporis concessi. Ego autem existimo hanc secundam sententiam in rigore sufficere, prima tamen magis mihi placet, & ejus modus accommodatior, & usitatior est.

RESOL. XLII.

An Sacerdos possit directè offerre Sacrificium Missæ pro aliquo Infideli, Turca, Hebræo, Cathecumeno, &c. & ab illis accipere consuetum stipendium?

Et docetur Sacerdotem non posse accipere stipendium pro Missa dicenda, & applicare fructum Missæ ipsi Sacerdoti proprium, & peccare contra justitiam exhibendo pro certo stipendio munera incerta, & fructus Missæ incertos, stante opinione probabili tantum. Quod est, non posse Sacerdotes duas pitancias accipere pro eadem Missa, unam quatenus applicat fructum Missæ medium, quem pro determinatis personis ex usu Ecclesiæ celebrans offerre solet: & alteram, quatenus applicat fructum sibi proprium. Ex part. 10, tract. 12. & Misc. 2. Res. 21.

§. 1. AFfirmativè respondet Tamburinus, *Opusc. de Sacrif. Missæ, lib.3. cap. 2. §. 2.* quia licèt Sacrificium Missæ illis non prosit, quoad meritum; siquidem infidelis, qui propter privationem gratiæ est Dei inimicus, non est in statu meriti; neque prosit quoad satisfactionem, quia satisfacere pœnæ quis non potest, dum est in peccato mortali; neque enim pœna ulla remittitur, cui actu debetur pœna æterna: prodest tamen quoad impetrationem, quatenus eis impetrari possunt, mediante Sacrificio, aliqua bona temporalia, immò, & spiritualia, ut sunt aliquæ bonæ inspirationes, & auxilia, ut Deus aliquantulum placatus eos infideles vocet ad fidem. Dices, non licebit ergo Sacerdoti integram stipem accipere; siquidem nec integrum Missæ fructum ei attribuere potest. Respondeo neque actu peccatori potest celebrans applicare totum fructum; & tamen nunquam hunc scrupulum injecisti Sacerdoti, quasi non possit à sibi cognito peccatore integram stipem accipere. Dico igitur, ex una parte, fructum impetrationis tanti esse, ut superet omnem æstimabilitatem pecuniæ: & ex alia infidelem, vel peccatorem offerentem eleemosynam velle interpretativè illud, quod velle rationabiliter potest. Cum igitur possit solùm participare de fructu impetrationis; hanc solam, nihil prætera velle, præsumendus est. Ita Tamburinus.

2 Sed contra illum stat Hieronymus Garzia *in Summa morali, tract 3. diffic.1. dub.6. punct.3. n.25.* sic; (Digo lo segundo, el Sacrificio de la Missa puede ofrecerse por los Catecumenos, y infideles indirectè, & sub generali quadam ratione, pero no en particular por este, ò aquel.) Ita ille; cui adde Marchinum *de Sacram. Ordinis, tract.3. part.2. cap.7. num.6.* ita ajentem; Dicendum est, Missæ Sacrificium offerri posse pro Cathecumenis, & infidelibus indirectè, & sub generali quadam ratione, sed non in particulari pro hoc, vel pro illo. Si videlicet offeratur Missa pro conversione infidelium, ut sic, vel pro conversione hæreticorum Galliæ, aut Germaniæ; vel pro salute, totius Mundi, quod minimè prohibetur: imò in Missali extat Missa pro schisma tollendo, & pro pace Ecclesiæ universalis: & Sacerdos in Canone, offerens profert hæc verba. Pro omnibus orthodoxis, pro Ecclesia tua Sancta, ut eam pacificare, custodire, & adunare digneris toto orbe terrarum. Ratio etiam suffragari potest, quia tunc Sacrificium non offertur directè pro illis, qui sunt extrà Ecclesiam, seu solùm directè offertur pro nostræ fidei propagatione: atque ita per se solum intenditur Ecclesiæ bonum, licèt ex hoc nonnihil etiam spiritualis fructus in Paganos, & in infideles redundet, quod est indirectè pro infidelibus offerre. Tunc verò offeretur directè hoc Sacrificium pro illis, quandò offeretur pro aliquo bono ipsorum temporali, vel spirituali, descendendo in particulari ad hanc, vel illam personam: & hoc modo contendimus, nec licere, nec, si fiat, ullo modo prodesse his, pro quibus offertur. Hæc Marchinus.

Sup. hoc in to. 4. tr. 1. R. 19. §. Sed nota, & in alio §. ejus annot.

3 Verùm resolutio hujus difficultatis pendet ex illa quæstione, an Sacerdos directè possit offerre Sacrificium Missæ pro infidelibus. Et negativæ sententiæ adhæret Castrus Palaus, *tom.4. disp.22. punct. 5. num.4.* Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp.2. q. 6.* Machadus, Lublinus, Huertos, Camerota penes ipsum; Granadus *in 3. p. D.Thomæ, contr. 6. tract.14. c.6. n.3.* Hurtadus *de Sacram. disp. 11. de sacrif. Missæ, diffic. 4.* Azorius *to.1. lib.10. c.22. q.1.* Caspensis *in Curs.Theol. to.2. tr.23. disp.1. sect. 4. n.4.* Vasquez *disp.227. cap.3. & seq.* Sotus *in 4. dist. 11. q.2. art.7.* asserentes, Sacrificium Missæ, nec licitè, nec validè offerri posse pro non baptizatis vivis. Et in primis non posse pro illis licitè offerri, probatur ratione desumpta ex consuetudine; quia Ecclesia non baptizatis, quantumvis Cathecumenis, denegat publicas orationes in Missa, excepto die Parasceves, ex peculiari privilegio, in signum generalis redemptionis in eo die pro omnibus à Christo exhibitæ; in aliis autem diebus potiùs petit, ut infideles conterantur: ergo Ecclesia hac consuetudine satis denotat, se nolle, & prohibere, quòd fiant orationes publicè pro non baptizatis: ergo multo fortius prohibet, & non vult Sacrificium Missæ pro illis offerri, quia illud majus est Orationibus publicis, & non minùs publicum, quàm illæ. Deinde non posse pro illis validè offerri probatur, quia Eucharistia, ut Sacramentum non prodest illis, cùm tantùm sit instituta in Sacramentum baptizatis, ergo nec ut Sacrificium; quia etiam ut Sacrificium confert suos effectus instar Sacramenti ex opere operato. Consequentia patet, quia mirum esset, & nullo fundamento affirmari potest, Christum Eucharistiam in Sacramentum pro baptizatis tantùm instituisse: & eandem in Sacrificium, quam etiam ut sic, instar Sacramenti, instituit, pro non baptizatis instituisse. Et hæc videtur expressa sententia D. Augustini, *lib.1. de anima, & ejus orig. c.9. ante med. in 7. to.* ubi adversus Vincentium Pelagianum probat, pro parvulis decedetibus ante Baptismum Sacrificium offerri non posse, eò solùm, quia non sunt per baptismum, vel Martyrium regenerati. Quis enim (inquit) offerat Corpus Christi, nisi pro eis qui sunt membra Christi? Nemo autem fit membrum Christi, nisi aut Baptismate in Christo, aut morte pro Christo. Cùm ergo hæc ratio non solùm parvulos, sed viros adultos non Baptizatos comprehendat; efficitur ex sententia Augustini, pro ipsis offerri Sacrificium non posse: quod ipse August. *eo lib. cap. 11.* expressis verbis indicavit. Idem clarissimè expressit Concil. Bracharen. *1. can. 35.* & Chrysost. *homil. 69. ad Popul. Antiochen. & sermon. 3. in Epistol. ad Philippen. in morali exposit. D.Thom. q. 79. art.7. ad 2.* Ratio efficax est; quia non est credendum, Christum Dominum Eucharistiam in ratione Sacrificii instituisse pro iis, pro quibus in ratione Sacramenti non instituit; neque effectum Sacrificii communicandum esse, quibus Sacramenta communicari non possunt. Præterea, si Sacrificium Missæ ex opere operato effectum habere posset in non baptizatis; ut quid Ecclesia Cathecumenos, peractis Orationibus; & finita lectione Evangelica, excludebat? ne oblationi, consecrationi, & consumptioni præsentes essent.

4 Socio tamen, & concedo, opinionem affirmativam esse satis probabilem, quam tenent Suarez, Bellarminus, Henriquez, Layman, Sà, Cardinlis Lugo, Filliucius, Scorcia, Fagundez, Bonacina, Sylvius, Villalobos, Ledesma, Ludovicus de San Juan, quos citat Leandrus *ubi suprà*, quibus ego addo Lessium *in 3. p. D.Thomæ, q.83. art.1. dub.9. n.53.* Trullench. *de Sacram. lib.5. c.8. dub.4. n.6.* Aversam *de Sacram. Eucharist. q.15. sect.10.* Præpositum *in 3. p. q.83. art.1. dub.21. n.218. in fin.* Martinum de S. Joseph. *in monita Confessariorum, to.1. lib.1. tr.10. de Eucharist. n.14.* Vuigers *3. p. q.83. dub.12. n.61.* Mercerum *de Sacram. q.83. dub.5. n.9.* & novissimè Dicastilium *de Sacramentis tomo 1. tractatu. 5. disp.2. dub. 3. n.47.* qui asserit, posse offerri Missam pro bono ipso infidelium, vel spirituali, vel etiam temporali, vel in communi, vel in particulari, pro hac, aut illa natione, vel persona. Quod probatur ex usu veteris legis, in qua fiebant sacrificia, ut pro Dario, *1. Esdra. 6.* pro Spartiatis, *1. Machab. 12.* pro Heliodoro, *2. Machab. 3.* quia ratio sacrificii non erat tunc limitata: Ergo idem nunc licet propter eamdem causam, quia nostrum sacrificium magis sufficiens, & magis universale existit, quia sacrificium cruentum pro omnibus, quoad sufficientium, fuit oblatum à Christo. Sed istud non est minus universale quoad efficaciam: ergo. Neque hoc est omnino alienum ab usu Ecclesiæ; nam ita factum esse in Ecclesia; ex multis Sanctis Patribus probant Henriquez, & Suarez *ubi suprà*, & ita intelligunt Paulum *1. ad Timotheum 2.* ubi præcipit aut commendat orationes, & oblationes pro omnibus fieri, & pro Regibus, qui tunc infideles erant. Quem locum omnes Græci, & Latini Patres interpretantur de obsecrationibus quæ fiunt in Missa, oblatione impetratoria.

5 Verùm licet hanc opinionem affirmativam, ut dixi, existimem esse probabilem; non tamen admittenda videtur opinio Patris Tamburinis, videlicet posse Sacerdotem recipere stipendium ab infideli, ut ei sacrificium Missæ applicet. Et ratio est, nam infidelis, dando stipendium pro Missa, præberet stipendium certum credens, quod sit capax fructus sacrificii Missæ, ut suppono, maximè, si ad hoc faciendum à Sacerdote induceretur: & Sacerdos ei preberet fructum incertum: Nam (ut visum est, nec negari potest) opinio contraria, quam ego teneo, negat pro infidelibus posse offerri sacrificium Missæ. Quod confirmatur authoritate ipsius Patris Tamburini: nam ubi supra *lib.3. cap.1. §.3. n.67.* verè, & rectè docuit, Sacerdotem non posse accipere stipendium pro Missa dicenda, & applicare fructum missæ ipsius Sacerdotis proprium, & adducit rationem: quia, quod talis fructus sit alteri applicabilis, est res satis incerta: Fideles autem, cùm afferunt stipem certam, non sunt fructui incerto satisfaciendi. Ergo idem debebat docere in casu quo sacerdos acciperet stipendium ab infideli pro Missa

Missa dicenda: nam ut visum est, sacrificium Missæ posse infidelibus applicari, res satis incerta est, unde infidelis si sciret hoc, stipendium non daret. Et ideò Dicastillus *ubi suprà, tractat. 2. disputat. 1. dub. 9. num. 219.* optime, & verè docet Sacerdotem peccare contra Justitiam exhibendo pro certo stipendio munera incerta, & fructus missæ incertos, stante opinione probabili tantùm: nam qui dat certum stipendium, nullo modo vult se subjicere incertitudini opinionum. Ita ille, quæ omnia applicanda sunt in casu nostro. Ergo. Opinionem tamen Tamburini admitterem in casu quo infidelis sciret diversitatem opinionum, quæ inter Doctores extant, vel hoc Sacerdos innueret: tunc quidem posse recipere stipendium pro Missa dicenda, non dubito.

Sup. hoc in quæstione præcedentibus R. & inf. in R. 46. cursim in pr. §. Ex his à fortiori, & quæris recitantes lege inf. doct. §. ult. Res. 339.

6 Et ideò ex dictis refellendus est novissimè Pater Leandrus *ubi suprà de Sacrament. tom. 2. tractat. 8. disputat. 4. quæst. 10.* asserens posse sacerdotem duas pitantias accipere pro eadem Missa: unam quatenus applicat fructum Missæ medium, quem pro determinatis personis ex usu Ecclesiæ celebrans offerre solet: & alteram, quatenus applicat alteri fructum sibi proprium, cui ipse renunciat, & alteri cedit. Sed hanc opinionem Cardinalis Lugo, & ego cum multis aliis sæpiùs improbavimus: & improbat Tamburinus, & Dicastillo *ubi suprà*, & novissimè Antonius Ruteus ex Ordine Minorum, *de Sacrificio Missæ l. 1. disp. 1. quæst. 2. dub. 2. num. 7.* ubi sic ait: Quæres, si verum est, Sacerdotem posse fructum ex opere operato specialiter sibi provenientem alteri pro libito applicare: an unica Missa possit satisfacere duobus stipendiis, applicando uni fructum medium, qui communiter applicatur, & alteri fructum hunc specialem sibi proprium? Respondeo nullo modo licere: Primò, quia fructus hic nullus est, cùm Sacerdos est in mortali, ideòque fructus huic applicatus esset incertus, & sæpè nullus, cùm tamen fructum aliquem certum applicare teneatur. Secundò, ignota est quantitas hujus fructus, quem puto majorem fructu medio. Denique, qui dato stipendio rogat Missam, intendit sibi applicari fructum medium, qui communiter applicatur ei, pro quo offertur sacrificium; & Sacerdos recipiens eleemosynam, tacitè ad id se obligat; ideoque licet applicaret fructum hunc specialem duorum sacrificiorum, non satisfaceret obligationi. Ita ille, cui adde, me citato Aversam *de Sacramento Eucharist. quæst. 11. sect. 10.* Caspensem *in cursu Theologico tom. 2. tract. 23. disp. 3. sect. 8. num. 109.* & me citato Garciam *in Summa morali, tract. 2. difficult. 10. dubit. 4. numer. 14. & 15.* & præter rationes adductas, præcipua est, quia qui dat stipendium pro Missa, intendit, & vult sibi applicari valorem certum; non autem incertum, & dubium, & manentem sub opinione Doctorum: incertum autem est, an Sacerdos possit illam partem in illum transferre: similiter est incertum, & valdè dubium, an habeat effectum ex opere operato, etiam quoad satisfactionem. Ergo, &c.

7 Reassumendo itaque omnia, quæ dicta sunt in hac Resolutione assero, Sacerdotem non posse pro infidelibus directè Sacrificium Missæ in persona Christi, & Ecclesiæ pro ipsis offerre, ut fructum ex opere operato in illis habeat; atque adeò non posse ex illis consuetum stipendium accipere pro Missa dicenda.

RESOL. XLIII.

An qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare sine sacrificii applicatione, ut vulgò dicitur, Con la sola presenza, *possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare?* Ex par. 2. tr. 14. Res. 80.

Sup. hoc in tribus R. seqq. & sursum in R. 27. §. ult. & in R. 30. Adde, & in Res. 41. cursim in §. Nota hic.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Alphonsus de Leone, vir hujus literaturæ consultissimus, *in tractat. de Jubilæo part. 3. quæst. 20. numer. 27.* Ubi sic asserit. Quando datur stipendium, non pro applicatione sacrificii, sed pro cultu Ecclesiæ, vel commoditate populi: tunc potest Sacerdos aliam eleemosynam accipere pro applicatione sacrificii, absque peccato, & obligatione restitutionis. In dubio autem non præsumitur datum, vel relictum pro cultu Ecclesiæ, sed pro applicatione sacrificii, nisi aliud constet ex claris verbis testatoris, vel circumstantiis personarum. Undè cùm fratres in Oratorio, seu eorum Ecclesia faciunt celebrare festis diebus, vel ob commoditatem ipsorum, ut Missam audiant, & ibi communicent, & aut ob commoditatem gentis vicinæ absque alia expressione: non intelliguntur Sacrificii applicationem velle, ut in praxi vidi multoties consultum, & practicatum à viris timoratis, & doctis. Ita ille. Et antea hanc sententiam docuerunt etiam Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 8.* & Homobon. de Bonis *de exam. Eccles. part. 1. tractat. 4. cap. 13. quæst. 121.*

2 Sed his non obstantibus, novissimè negativam sententiam tenet Gavantus *in comm. ad rubr. Missalis to. 1. par. 3. tit. 12. nu. 5.* ubi ita ait. Qui tenetur alicubi celebrare absque applicatione Sacrificii ad divinum cultum tantùm: ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat stipendium ab alio, ut illi applicet Sacrificium sibi liberum, quod expressè vetuit sacra Concilii Tridentini Congregatio in Declarationibus Decreti *de celebr. Miss.* sub Urbano VIII. emanati. Ita Gavant. Verba verò sacræ Congregationis hæc sunt. Ad quartum respondetur, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione Beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere. In quibus verbis sacra Congregatio absolutè, & sine ulla distinctione videtur prohibere Sacerdotibus, ne pro una Missa duplicatum stipendium accipiant; unde corrueret etiam opinio posita *suprà in resol. 14.* Ratio horum omnium esse potest, quia stipendium non datur pro Sacrificio ipso, & fructu spirituali; nam hoc esset simonia, sed exhibetur pro labore extrinseco, quod est prætio æstimabile. Unde Episcopus, his omnibus consideratis, statuit quantitatem justi stipendii. Ergo una Missa non meretur, nisi unicum stipendium juxta Episcopi taxationem, nisi occurrerent aliæ circumstantiæ, quas supponimus non accidere in casu nostro.

Quæ hic est sup. R. 38 & in aliis ejus materiæ.

RESOL. XLIV.

An, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, ut vulgo dicitur: Con la sola presenza, *possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare?* Ex par. 4. tract. 4. & Misc. Res. 16.

Quæ hic est R. antecedens, & in duab. R. seq. & sup. in R. 17 §. ult. & R. 19. §. Adde, & in R. 41. cursim in §. Nota hic.

§. 1. Pro affirmativa, & negativa sententia *in part. 1. tract. 14. resol. 80.* adduxi aliquos Doctores, & pro affirmativa sententia etiam post decreta Sanctiss. D. N. Urbani VIII. stat Bartholomæus à S. Fausto *in tract. de Jubilæo lib. 1. quæst. 81.* ubi sic ait. Quando Sacerdoti datur stipendium non pro applicatione sacrificii, sed pro cultu Dei, vel commoditate populi, potest tuta conscientia aliud stipendium accipere pro applicatione sacrificii. Hinc confratres, qui faciunt in Oratorio celebrare diebus festivis, vel ob commoditatem ipsorum, ut Missam audiant, aut ob commoditatem vicinæ gentis absque alia expressione, non intelliguntur sacrificii applicationem velle. Ita ille, & novissimè in terminis dictorum decretorum Urbani VIII. hanc etiam opinionem tenet Ludovicus à Cruce *in expositione Bullæ Cruciatæ, disp. 3. dub. 19. n. 21.* ubi sic ait. Nec dictis obest declaratio sacræ Congregationis sub anno 1626. dum ait, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficii, capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique oneri satisfacere. Respondetur enim intelligi dum Sacerdotes prædicti celebrare tenentur pro peculiari alicujus intentione. Hæc ille. Et tandem hanc sententiam non obstante decreto Urbani VIII. novissimè docet etiam Homobonus de Bonis *in consult. cas. conscient. vol. 2. part. 5. respons. 63.* Unde corruit argumentum, quod Gavantus pro sua adducebat sententia, nempè Cardinales Concilii sic determinasse, nam eorum responsio non intelligitur in casu nostro, quando Sacerdos non habet obligationem peculiarem applicandi valorem pro alicujus intentione: vide etiam Fraxinellum *in edit. novis. de Sacerd. oblig. ad dicendum Missam, sect. 4. concl. 6. §. 8. n. 1.*

2 Verùm, his non obstantibus, sententiam negativam, & novissimè tuetur: & docet doctus Augustinus Barbosa *in tract. de officio Parochi, cap. 11. numer. 11.* & pro hac sententia adducit aliam decisionem sacræ Congregationis diversam ab illa, quam attulit Gavantus editam *die 1. Septembris 1629.* Unde immeritò Turrianus *in select. part. 2. disp. 31. dub. 16.* asseruit hanc sententiam nullam habere probabilitatem, & procedere ex ignorantia; sed iste author, ut alibi dictum est, rigide, se gerit in censurandis aliorum opinionibus, ut docti viri ejusdem met Societatis fatentur.

RESOL. XLV.

An quando solum constat Capellanum teneri quotidiè celebrare in tali Ecclesia, vel Altari, teneatur applicare valorem Missæ pro Fundatore Capellaniæ? Ex par. 6. tract. 6. & Misc. 1. Resol. 13.

Sup. hoc in duab. præcedentib. Res. & in R. seq. & sup. in R. 27 §. ult. & in R. 19 §. Adde, & in R. 41. cursim in §. Nota hic.

§. 1. Hæc dubitatio habet locum præsertim in antiquis Capellaniis, quæ quibus conditionibus, seu oneribus fundatæ fuerint, ignoratur, sed solùm certum esse potest ex antiquo usu, & sacelli obligationibus in tali Altari tot Missas in anno, mense, hebdomada, vel die celebrandas. Et quidem in tali casu negativam sententiam circa quæstionem propositam tenet Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract. 2. part. 2. cap. 27. numer. 5. & seq.* Putat enim non esse Sacerdotem onerandum applicatione Sacrificii, nisi manifestè constet de tali obligatione, & consequenter posse alteri fructum Missæ applicare, & novum stipendium accipere. Et ratio est, quia *in leg. quidquid astringendæ, ff. de verb. oblig.* hæc verba habentur. *Quicquid adstringendæ obligationis causa dictum est, id, nisi palam verbis exprimatur, omissum esse intelligendum est, aut certè secundum promissorem interpretamur, quia stipulatori liberum fuit verba latè concipere.* Sic ibi. Hinc ortum fuit illud axioma,

positum mente retentum nihil operatur. Ergo si fundator non se declaravit per verba importantia Missæ fructum, nulla oritur in Capellano obligatio ad applicationem, & sibi fundator debet imputare, si mentem suam non aperuit: imò in dubio præsumendum est, si voluisset, utique declarasset. Secundò, lex quælibet etsi justa, non ligat subditum, nisi sit ei sufficienter promulgata, & intimata, seu nisi habeat claram legis notitiam: sed onus applicandi sacrificium est quasi lex privata, & contractus quidam onerosus, qui expressa contrahentium voluntate perficitur. Ergo Sacerdos non est onerandus onere applicationis sacrificii, nisi habeat claram de illo notitiam. Tertiò in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem. Ita Marchinus.

2 Sed contrariam sententiam docet Bonacina *de Sacramentis disputat.* 4. *quæst. ultim. punct.* 7. §. 2. *numer.* 13. Gavantus *in Rubr. Missalis part.* 3. *titul.* 12. *numer.* 5. Homobonus *in Exam. Eccles. part.* 1. *tractat.* 4. *cap.* 13. *quæst.* 121. *in fine*. Quibus adde novissimè Ghilinum *in summa verb. Missa celebratio*, *numer.* 23. ubi sic ait. Quando nullo modo constat de fundatione Capellaniæ, cùm nulla reperiatur scriptura, sed solùm constat ipsum Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Ecclesia, vel in tali altari, tenetur obtinens Capellaniam Missæ valorem applicare pro fundatore Capellaniæ. Ratio est, quia fundator censetur sibi voluisse consulere omni meliori modo, applicando sibi Missæ valorem, cùm agatur de salute animæ, de qua præsumendum est unumquemque curam habere, & etiam quia Capellaniæ regulariter loquendo solent institui cum onere applicandi Missæ sacrificium pro fundatore. Sic ille. Et hunc casum videtur definivisse Sacra Congregatio in declarationibus Decreti *de celebrat. Miss. in ordine ad* 4. *dubium*, ubi sic habetur. Ad 4. Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere.

3 Verùm ad omnia hæc argumenta conatur respondere Marchinus; & ad auctoritatem Sacræ Congregationis putat decretum illud loqui de Capellis, quæ habent onus applicandi pro fundatore sacrificium, non de iis, quibus simplex celebratio, seu officiatura cum tenui eleemosyna injuncta manet. Sed an hæc opinio sit probabilis aliis judicandum relinquo, mihi enim non placet, & ideò novissimè illam refellit auctor casuum conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1634. mense Februario, *cas.* 1. *fol.* 9. Auctorem dictorum casuum asserunt esse P. Carolum Zambertum à Societate JESU.

RESOL. XLVI.

An Sacerdos possit accipere duplex stipendium, unum pro applicatione sacrificii, alterum pro officiatura Missæ?

Et infertur, non posse Sacerdotes accipere duo stipendia pro una Missa, applicando uni fructum medium, & alteri suum specialissimum: vel applicando uni Missæ satisfactionem, & alteri impetrationem.

Et an, si aliquis Sacerdos, acceptis pluribus stipendiis justis bona fide juxta opinionem apud se probabilem, applicaverit multis unicam Missam, teneatur postea, cognita veritate, supplere, vel alias Missas applicando, vel stipendia restituendo?

Et tandem notatur, quod Sacerdos ordinatus, & celebrans cum Episcopo potest illud sacrificium alteri applicare? Ex part. 11. tractat. 8. & Miscell. 8. Resol. 67.

Alibi in ultimis praeced. Ref. & sup. in R. 17 §. ult. & in R. 19. §. Adde, & in Ref. 13. eiusdem in § Nota hic, quamvis non dicant plenissimè super hoc quæst.

§. 1. SÆpiùs in praxi accidit hic casus, & de illo alibi à nobis pertractatum est, & me citato, illum latè discutit affirmativam sententiam tenendo Eminentiss. Dom. Meus Card. Lugo *de sacram. Eucharistiæ disputat.* 21. *sect.* 1. *numer.* 19. *cum seqq.* Idem docet, me citato Leander *de Sacram. tom.* 2. *tractat.* 8. *disputat.* 4. *quæst.* 12. & me citato, Hermannus Busembaum *in Medulla Theolog. Moral. lib.* 6. *tractat.* 3. *cap.* 3. *dub.* 1. *numer.* 7. & me citato, Garzias *summa Theolog. Moral. tractat.* 3. *diffic.* 10. *dub.* 3. *numer.* 6. & me citato Pellizzarius *in Man. Reg. tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 3. *numer.* 20. Idem etiam docet P. Tamburinus *opusc. de sacrificio Missæ lib.* 3. *capic.* 1. §. 3. *numer.* 14. sic asserens, Dubitabis an liceat Sacerdoti accipere duplicem eleemosynam, alteram pro præsentia, seu quam vocant officiaturam, alteram pro intentione, seu applicatione?

2 Respondeo, quando constat petentem Missam, dato stipendio, etiam integro, solum voluisse præsentiam, potest accipere aliud integrum stipendium pro applicatione, & è contrario. Ratio est, quia stipendium pro præsentia, recipitur propter laborem extrinsecum Missæ, quo in tali loco, vel tempore Missa assumitur celebranda: stipendium verò pro applicatione pro ipso sacrificio, eo modo, quo supra §. 1. *numer.* 2. fieri sine labe simoniæ posse docuimus. Ita Tamburinus, qui postea *numer.* 25. respondet ad declarationem Cardinalium, & dicit non esse contra eum: ipsa enim solùm loquitur de iis qui habent capellaniam, legatum, vel salarium cum onere applicandi pro fundatore, non verò de iis, qui ad præsentiam solam obligantur: fuisset enim injustum, si iis, qui præsentiam solùm debent, & applicatio est sua, prohibuisset, ne quod in sua est potestate, aliis dare potuissent. Sed audiamus Dicastillum *de Sacrament. tom.* 1. *tractat.* 4. *disputat.* 4. *dub.* 23. *numer.* 436. ubi sic ait: Tota difficultas est, supposita quadam Bulla Urbani VIII. & declaratione Congregationis Concilii anno 1626. à qua quæsitum fuit; An qui tenentur ratione beneficii, capellæ, legati, aut salarii, possint etiam manualem eleemosynam pro Missis votivis, aut defunctorum recipere, & unico Missæ sacrificio utrique oneri satisfacere? Congregatio respondit, prædictos quibus diebus tenentur celebrare ratione beneficii, Capellæ, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere. Propter hæc verba Gavantus, Barbosa, & Diana, quos refert Lugo *disputat. citata, numer.* 20. putant non licere. Sed ipse Lugo cum Suario, Vazquio, & aliis licere putat, & testatur de communi sententia, pluresque ex iis, qui scripserunt post eam Bullam, & responsum censere ibi sermonem esse de Sacerdote, qui ratione prædictorum obligatur certis diebus celebrare pro aliquo, & de hoc ait non posse utrique satisfacere. Quæ doctrina mihi placet, & rectè ab eodem Lugone confirmatur. Ego sanè legi per otium Bullam, & nihil est quod cogat aliter sentire, sicut neque in alia simili, quam refert Barbosa *tractat. de Offic. Parochi capit.* 11. *numer.* 11. addit etiam Lugo postea sententiam mutasse Dianam, & qui cum Gavanto senserat *tractat. illo* 14. *resolut.* 80. *in* 2. *part.* nostram sequi. Diana tamen *in* 4. *part. tract.* 4. *resolut.* 16. non omninò videtur hoc sentire: Quamvis enim principio videatur huic sententiæ favere, circa finem, & laudat Barbosam, & testatur de nova alia declaratione facta primo Septembris 1629. & taxat Turrianum, quod acerbiùs invehatur in eam Barbosæ sententiam. Ita Dicastillus. Et tandem hanc sententiam tenet P. Aversa *de Sacram. Eucharist. quæst.* 11. *sect.* 17. Quæ hic est sup. R. 4. Quæ hic est sup. R. 44.

3 Sed licet hæc opinio tantorum Doctorum auctoritate fulciatur, tamen circa illam ego semper habui maximam difficultatem, ut optimè observat Dicastillus, & Garzias locis citatis, quia video declarationes Congregationis esse nimis claras pro sententia negativa; & primò contra Cardinalem Lugo in ordine ad Parochiam stat declaratio, quam ego adduxi *in part.* 4. *tractat.* 4. *resolut.* 16. & generaliter pro omnibus Sacerdotibus nunc invenio aliud Responsum 1627. Sacræ Congregationis Episcopo Fragariensi tenoris sequentis: an Sacerdotes qui nulla alia obligatione, in confraternitatibus, vel in Monasteriis Monialium celebrant, quàm pro ornatu, Ecclesiæ, vel, ut Confratres, vel Moniales satisfaciant præcepto audiendi Missam, possint ultra stipendium, quod recipiunt à confraternitate, vel Monialibus, aliud stipendium recipere? Die 9. Januar. & 6. Februar. 1627. Sacr. Congreg. Illustr. Cardinalium Concilii Trid. interpretum respondit, non posse. Cosmus Card. de Torres. Franciscus Pauluccius Secretarius. Hanc declarationem adducit Paz Jordanus *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 516. *fol.* 340. Quæ hic est sup. Ref. 44.

4 Itaque huic declarationi, ut patet, non possunt applicari, nec adaptari interpretationes adductæ à Cardinali Lugo, Dicastillo, & aliis pro alia declaratione emanata ann. 1626. nam in ista posteriori ad Episcopum Fragariensem supponitur apertè Sacerdotes non habere aliam obligationem dicendi Missam; nisi *con la sola presenza*, ut vulgò dicitur, id est sine applicatione sacrificii; & tamen Congregatio respondit non posse recipere nisi unum stipendium, etiamsi celebrent pro sola officiatura. Et ideò præter Gavantum, & alios à me alibi adductos, novissimè Angelus Possentius *in Recollectione quæstionum Moralium, verb. Missa, cap.* 4. *numer.* 22. Stantibus decretis Urbani VIII. docet, Sacerdotem qui in aliqua tenetur Ecclesia, pro illius cultu, vel populi commoditate, citra sacrificii obligationem applicandi, non posse pro illius applicatione aliunde stipendium accipere. Ita ille: cui etiam adde Joan. de Soria *in Epilogo summarum par.* 2. *tr.* 5. *disp.* 2. §. *Circa stipendium*. Ratio verò pro supradicta sententia videtur esse, quia cùm stipendium Missæ detur ad sustentationem Sacerdotis, consequens est, ut si Sacerdos accepit stipendium ab aliquo pro illa Missa, non habeat jus accipiendi rursus stipendium ad sui sustentationem ab alio pro eadem missa: cessat enim titulus sustentationis exigendæ.

5 Unde ex his optarem Emin. Cardin. Lugo nunc, dum est adscriptus inter Purpuratos Patres Sacræ Congregationis Concilii Tridentini, vel suam sententiam defendere, & firmare, vel alteram ita per Sacram Congregationem determinari, ut non sit amplius locus Doctorum interpretationibus.

6 Aliqui verò asserunt supradictas Cardinalium declarationes pro negativa sententia procedere; quando est dubia: secus

fecus autem quando expresfè offertur eleemofyna pro fola præfentia, & non pro applicatione, & adducunt declarationem Congregationis Concilii die 13. Julii 1630. afferentis, quod quando in fundatione beneficii, feu Capellæ exprefsè cautum eft: non teneri celebrantem ad applicationem facrificii, eo cafu poterit celebrans accipere novum ftipendium, & unica Miffa fatisfacere obligationi beneficii, feu capellæ, & item danti novum ftipendium. Hæc ille. In qua Gavantus *in Rubr. Miffalis, part.3. tit.12. numer.5.* obfervat verbum *exprefsè*, fed in declaratione facta Epifcopo Fragarienfi videtur nullam obligatiunem fupponi pro applicatione facrificii, fed tantùm ftipendium dabatur pro officiatura: & tamen Congregatio refpondit, tales Sacerdotes non poffe aliud ftipendium pro applicatione Miffæ accipere. Ideò, ut dixi, optarem Sacram Congregationem in pofterum claram refolutionem præfentis dubii procedere: etiam quidem ab ipfis Eminentiffimis Cardinalibus confiderandum videtur, quod quamvis ftipendium miniftrorum Ecclefiæ affignandum fit per ordinem, ad fuftentationem perfonæ, non debetur integra fuftentatio pro uno tantùm minifterio, fed pro omnibus, quibus poffunt occupari tales miniftri. Miffa autem non eft integra diei occupatio, fed unius horæ. Undè rectè Vafquez probat, pro officio Miffæ non deberi facerdoti ftipendium fufficiens ad victum totius diei, fed tantùm ad partem victus, quia quamvis dignus fit operarius Evangelii mercede fua pro victu, & fuftentatione, non tamen omnes eodem modo: Nam fi is, qui toto die in Ecclefiaftico minifterio, legendo, ftudendo, docendo, miniftrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia minifteria, prout occurrerit occafio, obligatus exiftit (qua ratione obligabitur Parochus) nihil amplius meretur, quàm moderatè victum, & veftitum fuum, aut familiæ; quo pacto quæfo tantumdem etiam mereri poterit, qui una tantùm hora totius diei in celebratione Miffæ occupatur? Quo folo minifterio non impeditur clericus, quo minus poffit aliqua honefta via aliquid lucrari ad vitam fuftentandam, ut habetur *cap. Clericus victum 87. diftinct.* atque hac ratione tamen ab Ecclefia ftipendium per ordinem ad laborem, & occupationem minifterii.

7 Itaque non effet fecundùm æquitatem juftitiæ, ut Sacerdotibus integra detur fuftentatio pro fola Miffa, nec Ecclefia id vult, imò propterea ftrictè cavit, ne quis ordinetur fine beneficio, aut patrimonio, ut habetur *cap. non licet, cap. Epifcopis, cap. tuis, cap. cùm fecundum Apoftolum de præbendis*, & in Tridentino *feff.21. cap.22. de reform.* Et fanè *in cap. illo non licet, & cap. Epifcopus; & cap. fecundum Apoftolum*, jubetur Epifcopo, ut alat Sacerdotem, quem fine bonorum poffeffione ordinaverit. Quod fi cafu aliquo poft ordinationem in paupertatem devenerit Sacerdos aliquis, non eft liber ab illa fententia Domini *Genef. 3.* in fudore vultus tui vefceris pane. Quapropter arte aliqua, vel agricultura quærat fibi victum (ut dicitur *cap. Clericus 91. dift.*) fugiat otium laborando, præbeat bonum exemplum, imitetur Apoftolum. Ideò D. Hieronymus relatus *cap. numquam, de confecrat. dift. 5.* affignat varia officia in quibus poteft fe exercere Clericus, potiùs quàm propria auctoritate ufurpet fibi aliorum bona: non enim inftituit Chriftus Dominus facrificium Miffæ inftar mechanicæ artis ad fuftentandam vitam corporalem Sacerdotum, fed ad alendam vitam omnium fpiritualem. Unde aliqui putant nihil probabilitatis habere id quod aliqui recentiores Thomiftæ, ut referunt Corduba, & Petrus Navarra (inter quos, ut refert Henriquez, eft Bannez) qui omnes dicunt pro una Miffa licere accipere à multis ftipendia neceffaria pro folvendis debitis, emendis libris alendis parentibus, aut fororibus, qui unum cum facerdote reputantur. Et id quod Paulus afferit: *Qui altari fervit, de altari vivere debet*: intelligendum eft juxta occupationem, & laborem minifterii, nifi velint hi Auctores concedere, quod qui dixerit duo refponforia pro uno defuncto, poffit exigere integrum victum illius diei, quia miniftravit altari; quod nullo modo concedendum eft: imò Sotus, & Petrus Navarra ex eo, quod ftipendium eft debitum juftitiæ, & habet fuam proportionem, & ordinem ad laborem, vel occupationem; compulfi funt concedere tantumdem poffe accipere pro Miffa Sacerdotem divitem, quantum poteft accipere pauper; vel certe tenentur afferere paupertatem nihil referre ad hanc rem, fed effe injuftum, & imminutum ftipendium illud commune taxatum ab Epifcopis. Quod abfurdum ne concederent Henriquez & Rodriguez, in aliud non minùs abfurdum inciderunt: nimirum Sacerdotem divitem, eo ipfo quod accipit ftipendium, & ait pro illo fe dicturum Miffam, cedere juri fuo plus accipiendi. Sed cur, quæfo, non idem poteft dici de paupere, qui eodem modo accipit commune ftipendium, & idem promittit.

Sup. conseota in hoc verf. Unde, fupra in R. 2. & 13 & lege dict. alio. rum §§. not. Ref. 3. anjus anaot.

8 Ex his omnibus apparet, rectè Sacram Congregationem in fupracitatis declarationibus noluiffe Sacerdotibus permittere pro Miffa, nifi unicum ftipendium. Et tandem confiderent Eminentiffimi Patres, quod ftipendium non præbetur Sacerdoti pro Sacrificio ipfo, feu pro fructu illius: nam hoc effet fimonia, ut rectè obfervat Dicaftillus *de Sacram. to.1. tr.5. difp.4. dub.16. n.320.* & alii communiter, fed præbetur, ut dictum eft, in ordine, & in fubfidium fuæ fuftentationis. At in noftro cafu ex uno ftipendio accepto jam Sacerdos ex illa Miffa obtinuit debitam fuftentationem ab Ecclefia præfcriptam pro illo die: Ergo alterum ftipendium non poteft accipere, quia acciperet id quod fibi de jure minimè competit.

9 Ex his à fortiori infertur, rejiciendas effe opiniones aliquorum recentiorum afferentium, poffe Sacerdotes accipere duo ftipendia pro una Miffa, applicando uni fructum medium, & alteri fuum fpecialiffimum, vel applicando uni Miffæ fatisfactionem, alteri impetrationem. Eliminandæ funt ab Ecclefia Dei iftæ nundinationes cum fanguine Chrifti. Et has fententias ego alibi reprobavi, & reprobat noviffimè doctus P. Antonius Efcobar *in fua erudita Theologia morali parva, editionis ultimæ, tract.1. exam.11. c.4. n.64.* & me citato Poffentius *in Recollect. qq. mor. verb. Miffa, c.2. nu.5.* fi aliquis verò Sacerdos acceptis pluribus ftipendiis juftis bona fide juxta opinionem apud fe probabilem applicaverit multis unicam Miffam, exiftimans, & intendens iis fimul fatisfacere, non teneri poftea cognita veritate fupplere, vel alias miffas applicando, vel ftipendia reftituendo, cenfet Bordon. *tom.1. var. refol.25. q.23. n.22.* quia talis Sacerdos non peccavit contra juftitiam: attamen quamvis hic non teneatur ratione injuftæ acceptionis, tenetur adhuc ratione rei acceptæ, ficut qui bona fide rem accepit, quam putavit effe fuam, vel fe jufto titulo comparare, fi poftea noverit, aut rem non effe fuam, aut non juftè fibi acquifitam, tenetur quidem reftituere, vel fatisfacere, nifi per impotentiam excufetur. Et ita me citato tenet P. Franc. Lugo *de Sacram. tom.1. lib.1. c.12. q.4. n.41.* & P. Averfa *de Sacram. Euchar. q.11. fect.17. §. quod fi Sacerdos quifpiam.* Nota hic obiter quod Sacerdos ordinatus celebrans cum Epifcopo, poteft illud facrificium alteri applicare, quia caufa eft illius. Ita Joann. de Soria in Epilogo fummarum *part.2. tract.1. fect.5. difp.2. §. circa ftipendium.* Meratius *tom.3. de Euchariftia difputat 38. fect.8. n.4.* & Efcobar *ubi fup. nu.61.* ubi ait, Sacerdotes celebrantes cum Epifcopo, poffe fingulos cui voluerint integrè, & independenter voluntate alterius Miffam applicare, quia finguli funt vera caufa per fe totius facrificii, ac fi unus folus offerret. Ita Efcobar.

Sup. his duobus primis dif. fic hujus § fupra in R. 37 & 38 & in alliis nos primo cujus R. 35.

Sup. hac bona fide, fup. in R. 24. & in fine R. 28 & in R. 41. §. Dico ad medium.

Sup. hoc noto fup. in Ref. 35. & inf. in R. 17. § Nota hic, & lege etiam doct. alterius Ref. earum not.

RESOL. XLVII.

An Sacerdos peccet mortaliter differendo celebrationes Miffarum ad longum tempus?

Et quod tempus fit ita longum? Ex part. 2. tractat. 14. Refol. 25.

§. 1. Communiter affirmativè refpondent DD. quos eltat; & fequitur Bonacina *de Sacram. difp.4. q. ult. punct.7. §.5. n.2.* & præter illos docet etiam hanc fententiam Homobonus *in exam. Eccl. part.1. tract.4. cap.14. quæft.132.* Fernandez *in exam. Theol. p.3. c.5. §.11. n.4.* & alii.

Sup. hoc fup. in R. 41 § Nota etiam, & inf. in R. feq.

2 Sed quod tempus fit ita longum, ut mortale peccatum conftituat, non explicant, & in hoc eft difficultas, & Sacerdotes funt anxii. At Villalobos *in fum. p.1. tr.8. dub.18. numer.2.* explicavit. Et quia codex rarus eft, ponam ejus verba: (Pareceme podria un Sacerdote cargarfe de 50. ò 60. Miffas, y dichas aquellas, de otras tantas. A efte tono podran los Conventos encargarfe mas, ò menos, conforme al numero de Sacerdotes, que tuvieren.) Idem docet etiam Ledefma *in fum. tom.1. c.18. concl.17.*

RESOL. XLVIII.

Quid per modicum tempus intelligatur in refponfionibus Sacra Congregationis ad Decreta Urbani VIII. de celebratione Miffarum? Ex par. 9. tract. 6. & Mifc. 1. Refol. 54. aliàs 55.

§. 1. Fuit à Sacra Congregatione quæfitum: *Decimo fuper quinto ejufdem Congregationis decreto, quo inter cætera ftatuitur in hæc verba:* Eleemofynas verò manuales, & quotidianas pro Miffis celebrandis, ita demùm jidem accipere poffint, fi oneribus antea impofitis ita fatisfecerint, ut nova quoque onera obire valeant: alioquin omnino abftineant ab hujufmodi eleemofynis, etiam fponte oblatis, in futurum recipiendis, & capfulas auferant, &c. *Quæritur, an hoc Decretum prohibeat abfolutè, quominus accipiant novas eleemofynas ii, qui acceptis non fatisfecerunt, & quid fi congruo tempore poffint omnibus fatisfacere?*

Sup. hoc in R. prox. & fup. in Ref. 41. §. Nota etiam.

2 Refponfum verò fuit ita à Sacra Congregatione: *Ad decimum refpond. Non prohiberi abfolutè, ac propterea, etfi oneribus jam fufceptis non fatisfecerint, poffe tamen nova etiam onera fufcipere Miffarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus poffint omnibus fatisfacere.*

3 Sed dicta verba explanans Peyrinus *de privil. tom. 3. conftit. 9. Urbani VIII. fol. mihi 381.* fic ait: (Per modicum tempus hic intelligo fpatium triumannorum, quo fpatio terminantur Officia, ut plurimum Regularium: cùm enim hæc De-

creta sint odiosa, attenta præsertim Mendicantium paupertate, debent ita interpretari, ut minùs lædant, quàm fieri potest: & cùm quid sit modicum tempus, arbitrarium sit, ut docent Tuschus *lit. T*, *concl.* 37.*nu.*12.Menoch.*de arbitr. lib.*2. *casu* 31.*num.*5. ideò per modicum tempus hic intelligo spatium trium annorum; seu omninò remittendum esse Judicis arbitrio, considerantis circumstantias locis, temporis, personarum, &c.) Ita ille.

4 Verùm talem expositionem, quod modicum tempus in dictis verbis Sacræ Congregationis intelligatur spatium trium annorum, omninò rejiciendam esse existimo. Nam doctus P. Thesaurus *in praxi*, *p.*2.*verb.Missarum onera*, *in fin.* existimat, spatium octo, vel decem dierum, & non ultra, intelligi per modicum tempus. Ego verò cum Ledesma, & Villalobos, ut me citato, observat Lezzana *tom* 4. *verb. Missa*, *numer.* 39. putavi spatium 50. aut 60. dierum ad plurimum esse modicum tempus.

5 Unde ex his apparet, opinionem Peyrini, tamquam laxam, & improbabilem rejiciendam esse. Nec putent Lectores nostram sententiam non esse satis benignam: nam Pellizzarius *in Man.Regul.tom.*1.*tr.*5.*cap.*9.*sect.*3. *num.*72. me citato, & Eminentiss. Cardinali Lugo, sic ait: (Judicio supradictorum Authorum modicum tempus censebitur spatium 50. aut 60. dierum: notabile autem tempus erit, quod excedit tale spatium. Verùm hæc doctrina, licèt sit valdè rationabilis in casu quo supradictus numerus Missarum uni, ac eidem promittatur ex stipendio; cùm sic præsumatur cedere juri suo, & esse contentus tali dilatione, ut potè sciens ab uno Sacerdote non posse dici tot Missas, nisi tanto temporis intervallo: in casu tamen, quo illæ plures Missæ petantur à diversis, & quidem non scientibus illum Sacerdotem esse aliis multis Missis oneratum; non videtur talis doctrina ita facilè admittenda, (idque ob rationes adductas §. *praced.*) nisi Sacerdos præmoneat petentes se jam esse obligatum ad tot, vel tot Missas, & nihilominus petentes alias Missas ab eo exigant; nam sic præsumuntur cedere juri suo, & consequenter non potuerunt conqueri de dilatione. Quamquam nisi Missa petatur pro aliqua instanti necessitate, judicio prudentis, non patiente moram, probabile sit, Sacerdotem sine dicta præmonitione posse se simul obligare ad 15. aut 20. Missas, etiam à diversis petitas ex stipendio, & hoc ex interpretativa voluntate ipsorum petentium.) Ita Pellizzarius.

6 His tamen non obstantibus, me citato, novissimè nostram sententiam approbat Doctiss. Hier. Garcia *in sum. mor. tract.* 3. *diffic.*10. *dub.*8. *num.*4. sic asserens:) Solo pues esta la dificultad en señalar el tiempo que ha de pasar, para que sea peccado mortal la omission de las Missas. Los Legistas in l. *Si cùm dies*, *ff. de recept. arbitr.ad verba Papiniani*: *Si intra modicum tempus*, *dederit pœnam*, &c. disputan qual sea *modicum tempus*, y communmente responden, teste Menochio *de arbitr. judic. lib.* 2. *cent.*1.*casu* 8.*nu.*10.*ad fin.* que se ha de estar à juyzio de buen varon, considerada la materia, y calidad de las personas: y assi en una decision de la Rota *in causa Bononiensi* (teste Marchino *ubi supra num.*5.) se resolvio, que le era lecito al Sacerdote recebir nuevas cargas de Missas, si dentro de un mes podia cumplir con las ya recebidas de otras, si ya las Missas no piedesen mas brevedad. Otros Jurisconsultos lo estienden à dos meses, y se colige *ex Can.præsentium*, 7.*q.*1. donde no se llama ausente el, que por enfermedad faltò dos meses à la Iglesia. Lo mismo consta del Concil.Trid.*sess.*23. *de reform.cap.*1. & *sess.*4.*cap.*12.*de reform.* donde se llama *modicum tempus*, quando falta dos meses un Canonico al Coro, luego segun esta cuenta parece, que podra tomar un Sacerdote hasta 60. Missas de una vez, y las Iglesias, proportione servata, segun tuviere Capellanias; salvo quando son por algun caso occurrente. Contestan con esta doctrina Ledesma, Villalobos, Diana, Lugo, y à este modo, proportione servata, podran los conventos encargarse de mas, ò menos cantidad; segun el numero de los Sacerdotes que tuviere. En la Religion de Santo Domingo ay ley, que no reciban los Religiosos de una vez mas que 50. Missas. En nuestra Religon ay precepto riguroso, que no se reciban Missas sin registrarlas al Prelado, dixiendole las, que tiene por dezir, para que no cargue mas de las que puede cumplir en dos meses à los mas largo.) Hæc ille.

RESOL. XLIX.

An Sacerdos pauper, qui pro die occurrenti non habet eleemosynam pro Missa celebranda, possit Missam celebrare, & illam applicare pro primo offerenti stipendium, quem Deus scit futurum primum? Ex p.2. tr.14. Ref.15.

§. 1. Affirmativè aliqui viri docti respondent. Ita Henriquez *lib.*9.*cap.*21.*nu.*2.Vega *in sum.tom.*2.*cap.*41.*cas.*5.Fernandez *in exam. Theol.mor.p.*3.*c.*5.§.9.*num.*5. Fraxinel. *de oblig.sacerd. sect.*5. *pranot.*5.§.5. *nu.*1. Petrus de Aragona *in* 2.2. *quæst.*85.*art.*3.Petr.à Navarr.*de restitut. lib.*2. *cap.*2. *numer.*373. Rodrig. *in sum.tom.*1.*cap.*242.*n.*9.Henriq. *lib.*8. *cap.*21. *num.*2. & alii quam plures recentiores, quorum sententiam probabilem vocavit noster Molfes.*in sum.tom.*1.*tr.*3. *c.*16.*nu.*28.& Reginald.*in praxi*, *to.*2.*lib.*23.*c.*17.*n.*233. Ratio est, quia licet opus illud sit preteritum respectu nostri, in Dei tamen acceptatione, & æternitate est præsens, unde respectu Dei acceptantis est ita recens, & præsens, ac si eodem momento offerretur.

2 Sed his non obstantibus, contrariam sententiam docuerunt Riccius *in praxi*, *p.*3.*ref.*361.*nu.*3. Barbosa *de potest. Episc. p.*2.*alleg.*24.*nu.*12. Homob. *de examin.Eccl.p.*1.*tr.*14. *quæst.*130. S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.*3.*de sacrif.Missæ*, *q.*1.*dub.*8. *concl.*1. Fagundez *de precept. Eccl. part.*1. *lib.*9. *cap.*9.*numer.*10. Corduba *lib.*1.*q.*4.*dub.*6. Coninch. *de sacram. q.*83. *art.* 5. *dub.*9. *n.*168. Filliuc.*tom.*1.*tr.*5.*c.*3.*n.*79. Molfesius, Reginald. Suar. & novissimè mordicus docet hanc sententiam doctissimus Petr. Cenedo *in qq.Canonic.q.*28.*n.*6.

3 Et licet Illustrissimi Cardinales in decreto Urbani VIII. nihil de hac quæstione attingant, tamen antea ex mandato Clementis VIII. sub die 15. Novembris 1605. sententiam superiùs positam, tamquam pluribus hominibus periculosam, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium abhorrentem improbarunt, & condemnarunt. Declarationem Cardinalium adducit de verbo ad verbum Cenedus *ubi suprà*, & Riccius.

RESOL. L.

An detur aliquis casus, in quo Sacerdoti liceat Missas celebrare anticipatè? Ex p.2. tr.14. Ref.16.

§. 1. Respondeo dari, & erit, si ex obligatione alicujus Capellę teneatur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc si aliter non exprimatur in fundatione Capellanię, potest Sacerdos in antecedente hebdomada tales Missas celebrare. Ita Riccius *in praxi p.*3.*resol.*338. Petr.de Ledesma *in sum. p.*1.*de Sacr. Euchar. c.*18.*concl.*17. Rodrig.*in sum.to.*1.*c.*255.*n.*8. Reginald. *in praxi*, *to.*3.*lib.*23.*c.*.... *nu.* 237. & alii licet Fernandez respondeat cum distinctione *in exam.mor.Theol.p.*3.*c.*5.§.9.*n.*5.

RESOL. LI.

An Sacerdos, qui præterita die applicavit Missam pro Petro, & nihil postea celebrando Missam de applicatione Sacrificii cogitavit; quod est quære, an Sacerdos in Missa actualiter, vel virtualiter debeat applicare Sacrificium pro eo, qui dedit stipendium? Ex p.2. tr.14. Resol. 47.

§. 1. Affirmativè respondet Vasq. *in* 3.*p.tom.*3.*disp.*138.*c.*6. *n.*76. putat enim, ut sacrificium alicui applicetur, & ut tale ei prosit, debere à voluntate offerentis proximè, vel remotè procedere. Unde si quis offerat Missam, & hæc voluntas postea in celebrationem ipsius Missæ nullo modo influat, ut neque proximè, neque remotè ejus causa sit, voluntas illa proderit per modum impetrationis: at verò sacrificium ipsum non item. Putat igitur Vasquez, applicationem Missæ debere fieri actualiter, vel virtualiter tempore ejusdem sacrificii: philosophatur enim eodem pacto de applicatione, ac de intentione conficiendi sacramentum. In hanc sententiam incidunt Berarducius *in sum.Corona*, *p.*4.*c.*5.*n.*9. Beja *p.*1.*cas.*23. & Fraxinell. *de oblig.sacerd.sect.*4.*concl.*4.§.7.*nu.*1. qui putant, Sacerdotem in *Memento*, debere applicare valorem Missæ eis, pro quibus tenetur celebrare.

Sup. hoc in Ref. seq. & inf. in Ref. 143. § ult. ad medium ver. Verum est.

2 Sed si hæc sententia amplectenda esset, multis scrupulis agitarentur Sacerdotes. Ideò contrariam opinionem probabilem esse puto, quam tenent Suar. *in* 3.*p.to.*3. *disp.*13. *sect.*3.*concl.*2. Bonac. *de sacr.disp.*1.*punct.*2.§.3.*n.*11. & Molfes.*in sum.tom.*1. *tr.*3.*c.*4.*n.*13. Distinguendum est igitur in hoc casu. Vel præterita die Sacerdos absolutè applicat pro Petro fructum sacrificii die crastina offerendi, & tunc valet talis applicatio, licet postea in Missa nihil de tali applicatione sacerdos cogitet. Vel non applicat determinatè, sed habet voluntatem crastina die applicandi, & in hoc casu talis applicatio minimè valet.

3 Unde contra Vasque est dispar ratio inter applicationem, & intentionem conficiendi sacrificium. Quia voluntas, qua offertur sacrificium, non est necesse, ut sit operativa sacrificii, sed solum applicativa fructus ejus: & ideò fieri potest per simplicem voluntatem, quæ antecedat ipsum sacrificium, & postea nihil circa ipsum operetur. At verò intentio conficiendi Sacramentum, debet esse intentio operativa conficiendi ipsum sacrificium, & ideò quando nihil actualiter, seu virtualiter operatur, non est ad sacramentum sufficiens: neque est propriè voluntas efficax ejus. Ex his apparet quod ad applicandum sacrificium non requiritur intentio, quæ virtualiter duret tempore sacrificii, sicut requiritur ad conficiendum sacramentum. Unde sufficit, quod sacerdos applicet absolutè sacrificium tali die offerendum, modò talis intentio non fuerit posteà revocata.

RE-

RESOL. LII.

An requiratur intentio saltem virtualis in eodem tempore Missæ, ad applicandum fructum Sacrificii, qui præbuit stipendium? Ex p. 5. tract. 14. & Misc. 2. Res. 65.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet Granado *in 3. p. de Sacram. controv. 3. tr. 5. disp. 4. sect. 2. n. 14.* quia non aliter prodest, vel applicatur alicui fructus boni operis, aut Sacrificii, quàm offerendo illud pro tali persona; sed ut offeratur pro tali persona, requiritur intentio saltem virtualis offerendi pro illa, & non satis est quòd aliquando id quis voluerit; ergo ut alicui prosit bonum opus, vel sacrificium Missæ, necessaria est virtualis intentio. Major videtur certa, quia si pro alio offeratur, illi non proderit. Minorem probo, quia illa oblatio debet esse voluntaria; sed sola habitualis voluntas non reddit oblationem voluntariam; ergo requiritur: saltem virtualis. Minor patet, quia sola habitualis voluntas non sufficit, ut ratione illius aliquid fiat, sed perinde se habet, ac si non esset; propterea enim docent Doctores nec ad meritum, nec ad Sacramentum illam sufficere, ergo non potest dici voluntariè factum, aut oblatum, quod habituali voluntate fit. Concedendum ergo necessariò est requiri intentionem, seu voluntatem offerendi, quæ saltem virtualiter maneat tempore oblationis boni operis, vel sacrificii Missæ. Ita Granado. Unde secundùm suam sententiam applicatio Missæ pro illo, qui dedit eleemosynam, esset facienda actualiter, vel virtualiter tempore ejusdem sacrificii.

[*Quæ hic est R. antecedenti, & in illa §. 8. & n. ejus not.*] 2 Sed quia casus est quotidianus, etsi hæc opinio esset vera, multi sæculares præbendo stipendium fraudarentur applicatione sacrificii Missæ, & Sacerdotes graviter peccarent. Ideò ne deseras videre meipsum *in p. 1. tr. 14. resol. 47.* ubi negativam sententiam docui, quam, me citato, tenet novissimè Joannes de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 6. nu. 93.* cui adde etiam Hurtadum *disp. 4. de Sacram. in genere, difficult. 5.* & Coninck *de Sacram. q. 64. art. 8. dub. 2. n. 76.* quia quamvis intentio habitualis non sufficiat ad efficiendum Sacramentum, neque ad efficiendum Sacrificium, quia ad id requiritur intentio factiva, quod convenire nequit intentioni non perseveranti actualiter in se, neque virtualiter in aliquo effectu sui; sufficit tamen ad applicandum valorem, seu fructum Sacrificii faciendi ex alia intentione actuali, aut virtuali, quia ad applicandum valorem, aut fructum Sacrificii, non est necessaria intentio factiva Sacrificii, neque valoris illius, sed sufficit intentio applicativa valoris futuris sacrificii faciendi ex alia intentione, & respiciens ipsum valorem, ut purum objectum, & non ut effectum, quia ex eo tantum quòd celebrans tunc quando fit Sacrificium, aut antea, velit suum Sacrificium aut existens, aut postea futurum alicui prodesse, dicitur illi sufficienter applicare valorem: ad id autem sufficit intentio habitualis, quia sufficit intentio non factiva, aut purè volitiva. Igitur possum hodie, verbi gratia, applicare alicui sacrificium, quod cras, vel infra dies aliquot celebrabo, manebitque ei applicatum, etsi de illo nihil amplius cogitem, modò non habeam voluntatem contrariam ante celebrationem, quia in tali casu voluntas non debet me movere ad aliquid ulteriùs operandum, sed solùm movere divinam voluntatem, aut statim, ac sacrificem, ejus fructum alteri applicet. Secus est de confessione Sacramenti, quam libera mea voluntas physicè debet causare applicando potentiam motivam ad actum externum operandum.

RESOL. LIII.

An Sacerdos post consecrationem possit applicare fructum Sacrificii Missæ, pro quo stipendium acceperat, si antea non applicaverat?

Et hoc procedit ex illa quæstione, an actio Sacrificii Missæ essentialiter consistat tantum in consecratione utriusque speciei?

Et docetur multos DD. tenere in sumptione Eucharistiæ totam essentiam Sacrificii Missæ consistere. Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 27.

[*Sup. hac quæst. inf. in tr. 1. R. 24 ex doct. ejus §. 1. & 2. & in R. 25. §. Sed ego, & in R. 27. eandem & resolutive in fine §. Sed, & in to. 9. tr. 7. lege §. Aliqui. R. 111.*] §. 1. Resolutio hujus dubii pendet ex illa quæstione, an actio Sacrificii Missæ essentialiter consistat tantùm in sola consecratione utriusque speciei: & affirmativam sententiam docent communiter Doctores. Probatur primò hæc opinio ex forma, qua ordinantur Sacerdotes per verba illa: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium.* Constat autem characterem Sacerdotalem, qui per illa verba datur, directè esse ad consecrandum Corpus Christi, nec habere primarium alium effectum supernaturalem; ergo formaliter actus consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi est idem quod actus sacrificandi.

2 Probatur secundò, ex illo principio, quòd Christus in Missa sit principaliter offerens, & quòd Sacerdos exercere debeat actionem sacrificandi in persona Christi, qui non minus in Missa, quàm in Cruce est offerens principalis, ut docet Tridentinum, *sess. 22. c. 2.* & communiter Patres. Sed quando Sacerdos sumit Eucharistiam, nullum actum exercet in persona Christi; neque ullum est signum sensibile, quod hoc significet: quin potiùs illa, quæ immediatè antecedunt sumptionem, scilicet illa verba, *Domine non sum dignus, &c.* illa, *Corpus Domini nostri Jesu Christi, custodiat animam meam,* &c. imò reliqua aliqua præter consecrationem, aperta sunt signa nominis agentis in persona propria: nec explicari potest quomodo sumptio Eucharistiæ, aliæque actiones, & verba tribui possint Christo, ut principali operanti; quod tamen facilè intelligitur, & explicatur in ipsa forma consecrationis. Ergo in hac & non in aliis consistit essentia Sacrificii.

3 Verùm, his non obstantibus, non dicunt Doctores asserentes fractionem pertinere ad essentiam Sacrificii. Ita Canus, *de Locis Theol. lib. 12. c. 13. ad 4. argum.* & Valentia, *to. 4. disp. 6. q. 9. punct. 1. §.* Probant primò ex facto Christi *Matthæi 26. Marci 14. & Lucæ 22.* dum panem consecratum fregit, præcepitque, ut nos idem Faciamus; illa enim verba, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur*: juxta textum Græcum idem sonant, atque pro vobis frangitur, ut notat Vasquez *disp. 222. n. 11.* Probant secundo ratione, nam fractio, seu passio Christi in Cruce, ut habetur, *de consecrat. dist. 2. Canone, Cùm frangitur*: qui desumptus fuit ex D. Prospero. Idem docet Algerus, *lib. 1. de Sacram. Corporis Christi.* Fractio ergo pertinet ad rationem Sacrificii commemorativi passionis Christi, peinde atque consecratio. Item, non desunt etiam Doctores tenentes in sumptione Eucharistiæ totam essentiam Sacrificii Missæ consistere. Ita Albertus *in 4. dist. 13.* Ledesma, *1. Quarti, q. 23. art. 4. in fine*, & alii, quia ad rationem Sacrifici requiritur aliqua immutatio in Christo, qui est res oblata. Nulli autem alii actioni Missæ videtur posse tribui ratio immutationis, nisi sumptioni, per quam aliqua ratione Christus immutatur. Imò etiam si quis velit ad rationem actionis Sacrificii Missæ, quia incruentum Sacrificium est, nullam requiri in Christo immutationem; nulla est alia actio melior, & aptior, quàm sumptio ipsa, ut in ea constituatur ratio Sacrificii; quia Sacrificii incruenti ratio consistit in repræsentatione Sacrificii cruenti: hoc autem sumptione ipsa repræsentatur, juxta verba Pauli, *Quotiescumque manducabitis, &c. mortem Domini annunciabitis.* Quamvis ergo etiam consecratione repræsentetur, putant adhuc hi Auctores meliùs sumptione rationem actionis Sacrificii repræsentari; ideò totam essentiam in eo constituunt. Itaque in ea actione consistit integra essentia Sacrificii, quæ victimam immutat: atqui sola Sacramenti consumptio victimam immutat; quia per hanc destruitur esse sacramentalem, quod Christus, ut victima habet in hoc Sacramento, Confirmatur, quia consecratio est tantùm victimæ præparatio, quæ ad Sacrificium non pertinet, nisi depositivè; alioqui etiam Incarnatio pertinuisset ad Sacrificium cruentum Crucis, quia per illam præparata fuit victima Crucis.

[*Sup. hac fractione latè & cũ multis DD. in to. 3 tr. 1 R. 101. § 1. à lin. 6. à vers. nam Guilielmus.*]

[*Sup hoc inf. in tr. 3 R. 14. § 1. à principio usq. ad med. & in to. 9 tr. 7. R. 11. §. Aliqui.*]

4 His suppositis, ad casum propositum affirmativè videtur respondendum ex his, quæ docet Pater Tambur. *Opusc. de Sacrif. Missæ, lib. 2. c. 2. §. 10. n. 7.* ubi sic ait: Ex probabili sententia, docent, Sacificii essentiam consistere in consecratione simul, & in consumptione, probabile etiam erit posse applicari fructum Missæ toto tempore ante prædictam consumptionem, quia jam facta. Ita ille. At ego prorsus huic sententiæ non adhæreo, stante diversitate opinionum; unde in casu nostro, pro stipendio certo Sacerdos præberet danti eleemosynam fructum, & applicationem incertam: nam, ut visum est, magis communis opinio est, quòd in sola consecratione consistit tota essentia Sacrificii Missæ: Ergo peracta consecratione, non potest ampliùs dictum Sacrificium applicari; quod quidem, si sciret qui præbet stipendium, non illud præberet pro Missa applicanda post dictam consecrationem: nam vellet Missam cum fructu incerto, & posito sub opinione.

[*Sup. hoc inf. in R. 147. §. ult. ad med. vers. Quod si ante, à lege eam paulò ante; & vers. Ex his infert. Dicendum illud.*]

[*Sup. hoc quamvis oppositum inf. lege § ult. R. 129.*]

RESOL. LIV.

An, si Sacerdos Regularis applicet Missas contra intentionem Superioris, valeat talis applicatio?

Et notatur, quod si Sacerdos Regularis non faceret ullam applicationem Missæ, licet Prælatus illam Missam applicaret, non haberet dicta Prælati applicatio ullum effectum. Ex part. 2. tr. 14. Res. 72.

§. 1. Respondeo, dictum Regularem peccare quidem contra votum, sed applicationem Missæ contra mentem Superioris validam esse, quia Christus Dominus liberum actum celebrationis & consecrationis instituit, ut tota applicatio pendeat ex Sacerdotis libera intentione. Ita Sylvest. *ver. Missa primò, n. 12.* Angelus *vers. eodem, n. 36.* Henriq. *lib. 9. c. 21. n. 6.* Fagund. *tr. 1. lib. 3. c. 10. n. 4.* Villalobos *in summa, p. 1. tr. 8. dub. 11. n. 2.* & ita determinasse Theologos Salmantinos notavit Rodriq. *in sum. to. 1. c. 241. concl. 10.* & alii.

[*Sup. contenta in hac R. 147. §. ult. inter medium, & finem, à vers. Nota secundo.*]

2 Ista opinio est probabilis, sed contrariam etiam non minus probabilem existimo, quam docet novissimè doctus Fraxinell. *in tr. de oblig. Sacerd. sect. 6. §. 7. n. 1.* & Gavanus *in comment. ad Rub. Missal. p. 3 tit. 12. n. 28.* Nec valet argumentum Suarez in

rez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.*79.*sect.*9. positum suprà, nam respondetur esse disparem rationem inter intentionem consecrationis, & applicationem Missæ; nam intentio Sacerdotis in consecratione, est de essentia Sacrificii. Ideò non potest Prælatus illam irritare, aliàs non esset Sacrificium. At quòd valor Missæ huic, vel illi applicetur, non est de essentia Sacrificii, & ideò si à Prælato alteri, quàm ei, in quem Sacerdotis intentio dirigitur, applicetur, est Sacrificium, Hanc etiam opinionem docuit Scot. *quodlib.* 20. Corduba *lib.* 1.*q.*3.*opin.* 6. Ledesma 24. *quæst.* 16. *art.* 14. & alii.

3 Notandum est verò, cum Villalobos *ubi suprà*, *num.* 3. quòd si Sacerdos Regularis non faceret ullam applicationem Missæ, licèt Prælatus illam Missam applicaret, non haberet dicta Prælati applicatio ullum effectum, quia Prælatus non est minister Sacrificii, sed hoc procederet stante prima opinione, non autem in secunda sententia.

RESOL. LV.

An Missa Conventualis possit applicari?

Et alii duo casus proponuntur. Primus, quod Capellanus, quando licitè, & ex honestate potest vacare à celebratione Missa imposita, in tali casu possit celebrare Missam non pro stipe, quod est clarum, sed pro charitate in sui utilitatem, vel parentum, aut amicorum.

Idem intellige, si Prælatus mihi quotidie celebrare præcipiat in genere.

Secundus, quod si Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum ægrotaret per duos menses, non tenetur per alium celebrare, nec ipse factus sanus relictas Missas dicere. Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 51.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Peyrinus *in Privil. tom.* 3. *c.* 1. *num.*20. ubi sic ait: Existimo quòd dicta Missa conventualis possit applicari pro quocumque voluerit Prælatus; non enim apparet ullum præceptum, neque divinum, neque humanum in contrarium. Unde intrat regula, quòd omnia sunt concessa, quæ non inveniuntur prohibita. Ita ille, qui citat Cordubam, Rodriquez; & nostrum doctum amicissimum Trimarchi, quibus ex eadem Religione adde novissimè P. Francisc. de Nigro *in add. ad Ruiz p.* 1. *præsup.* 1. *quæst.* 15. & ex nostro P. Leone *de offic. Capellani*, *quæst.*8.*sect.*18.*n.*188.quorum opinionem ego teneo, seclusa consuetudine in contrarium; & ideò non est audiendus Bonac. *disp.*4. *de Sacram. quæst. ult. punct.*7.§. 2.*num.*7. Fraxinellus *de oblig. sect.* 4. *concl.* 4. §.16. & alii, asserentes Missam conventualem non posse applicari ei, qui dedit stipendium.

2 Notandum est etiam hìc obiter quòd dictus Peyrinus *loco citato*, *n.* 23. quærit, an possit Capellanus, quando licitè, & ex honestate potest vacare à celebratione Missæ imposita, an inquam, in tali casu possit celebrare Missam non pro stipe, quod clarum est, sed pro charitate in sui utilitatem, vel parentum, aut amicorum? Et respondet affirmativè, quia dura nimis esset captivitas obligare pauperem Sacerdotem, ut nullo unquam tempore posset pro se, vel suis unam Missam dicere, & colligo clarè ex *dicto cap. significatum*, ibi, *salva honestate*, id est, æquitate; at honestas, & æquitas talem indulgentiam concedunt. Colligo etiam ex illa clausula ejusdem capitis, *Nec sibi liceat hoc illi subtrahere sine causa voluptatis*, Ergo si non licet talem vacantiam assumere causa voluptatis corporalis, & temporalis, licebit quidem causa devotionis, & charitatis, ac voluptatis spiritualis. Idem intellige si Prælatus mihi quotidie celebrare præcipiat in genere: nam hoc præceptum etiam humano modo intelligendum est, cùm sit humanum, humanitas autem, seu æquitas vacationem concedit. Ita Peyrinus, vide etiam de Nigro *in addit. ad Ruyz*, *p.* 1. *præsup.*1. *q.* 1. Nota etiam quòd idem Peyrinus *nu.*24. tenet, quòd si Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum ægrotaret per duos menses, non teneri per alium celebrare, nec ipse factus sanus relictas Missas diceret, quia breve tempus intelligitur spatium duorum mensium, & cum fundator mentem suam non explicaverit, se non intendere dare stipendium nisi quotidie celebranti, quacumque causa exclusa, non est credendum quod voluerit tam strictè obligare: unde enim vivet pauper Capellanus infirmus, qui nihil habet præter stipendium Missæ, si eo parvo tempore, quo plus indiget, tenetur alteri stipendium elargiri? Hæc Peyrinus, & ante illum Bariola *in aphorism.litter. C. verb. Capellanus*, ubi sic ait: Capellanus ægrotans toto anni spatio potest excusari per bimensem tantùm à Missis celebrandis singulo anno, occasione infirmitatis. Ita ille, & tandem novissimè hanc sententiam, me citato, tenet Joann.de Lugo *de sacr. Euchar. disp.* 21. *sect.* 1. *n.* 49. qui ridet Vegam *in summ. cap.* 28. *cas.* 14. & P. Steph. de Avila *in manuscript.* asserentes Capellanum per duos menses infirmum, non teneri per alium celebrare; & idem etiam docet Francisc. de Nigro *in addit. ad Ruyz*, *p.* 1. *præsup.* 1. *q.* 1. quæ omnia à fortiori magis probabilem faciunt sententiam, quam ego docui *in* 4.*p.tr* 4. *resol.* 238. cum Hurtad. nempe Capellanum infirmum Missas omissas pro uno mense non teneri compensare.

RESOL. LVI.

An Parochus teneatur celebrare pro suis ovibus, & quoties; & an teneatur illis aliquas Missas applicare?

Et quid, si adsit consuetudo in contrarium?

Et an hac consuetudo obliget sub mortali, quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiæ, vel ex præcepto Episcopi? Ex p. 2. tr.14. Ref. 26.

§. 1. REspondeo Curatum debere in diebus Dominicis, & in festis, quibus populus tenetur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex justa causa. Ita Villalobos *in sum.p.*1.*tr.*8. *dub.* 14. *nu.* 5. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.* 2. *de sacr. Missa*, *quæst.* 1. *dub.* 8. *concl*, 3. Sylvius *in* 3. *p. quæst.* 83. *art.* 1. *quæritur* 17. & alii.

2 Sed licet, ut diximus, teneatur celebrare in his diebus, non tamen infertur, quod teneatur pro populo dictas Missas applicare, & ideò potest stipendium ab aliis pro supradictis Missis, sine scrupulo accipere, nisi adsit consuetudo in contrarium. Contra Nugnum *in* 3.*p.to.*1.*q.*83.*art.*1.*dub.*9.*concl.* 2.*fol.mihi* 501.*col.*1. Parocho enim, ut bene observat Sylvius *ubi suprà*, non debentur proventus pastorales præcisè, ut celebret ad intentionem populi, sed ratione totius officii pastoralis.

3 Et etiam si adsit, putat Possevinus *de officio Curati*, *c.*2. *n.*4. & Fraxinellus *de oblig. Sacerdot. sect.* 3. *concl.*2.§.1.*nu.*4. & alii, hanc consuetudinem non obligare sub mortali, quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiæ, vel ex præcepto Episcopi, cùm in præjudicium alicujus non sit inducenda obligatio, sine claris probationibus. Circa hanc quæstionem vide etiam Vasquez *in* 3.*p.to.*3.*disp.*232.*c.*1.*n.*12. Suarez *in* 3.*p.to.*3. *disp.*86, *sect.*1. Filliucium *to.*1.*tract.*5.*c.*6.*n.*174. & alios.

RESOL. LVII.

An Parochus in illis diebus, in quibus tenetur Missas celebrare, ut populus eam audiat, possit pro ea manualem eleemosynam recipere? Ex p.4. tr.4. & Misc. Ref.232.

§. 1. SUpponendum est, Parochum ex vi beneficii parochialis non teneri ad offerēdam Missam pro populo, quia obligatio Parochi ad id nullo jure scripto, nec consuetudine introducta probari potest, nec ex institutione beneficii parochialis deducitur, quia ex hoc tantùm deducitur obligatio Parochi ad celebrandam Missam, ut populus eam audiat; ita ego *in tr. de celebratione Missarum*, & novissimè Hurtado, *de Sacram. disp.*4. *de sacrific. Missa*, *diffic.* 16. Hoc supposito, quæritur, an Parochus in dicto casu, quando celebrat, ut Parochiani Missam audiant, possit pro applicatione Sacrificii eleemosynam accipere ab alio? Et negativam sententiam, teste Gellio *in* 8.*select.Canon. c.*28.*n.*4. & Barbosa *in collect.declarationum*, *vers. Missarum eleemosyna*, §.*ult.* determinavit sacra Cardinalium Congregatio *sub die* 1 *Sept.*1629. sic asserens; Missam quibus diebus tenentur Parochi celebrare, non possunt pro ea manualem eleemosynam recipere.

RESOL. LVIII.

An Sacerdos simplex nullo impedimento detentus peccet mortaliter non celebrando, modo communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus?

Et docetur simplicem Sacerdotem ter, aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in Natalis Domini die, Resurrectionis, & Pentecostes minimè peccaté mortalis reum esse. Ex p.2. tr.14. Ref.19.

§. 1. PEccare mortaliter respondit Joan. de la Cruz *in direct. p.*2.*de sacr. Missa*, *q.*1.*dub.*2.*concl.*2. Villalob. *in sum.p.*1. *tr.*7.*dub.*49.*n.*1. Homobonus *in exam. Eccles.p.*1.*tr.*4. *c.*14 *q.*133. Spina *in specul.testam.gl.*3.*n.*63. & alii DD.communiter.

2 Sed contrariam sententiam probabilem puto cum Bonacina *de Sacram.disp.*4.*q.ult.punct.*7.*n.*10. & illam docet D. Bonav. *in* 4. *dist.* 12. *art*, 2. *quæst*, 2. Victor. *in sum. num.* 94. Cajetan. & alii.

3 Nota verò, quòd DD. pro contraria sententia citati docent simplicem Sacerdotem ter, aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in die Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes minimè peccati mortalis reum esse, nec teneri aliis vicibus celebrare. Vide Fernandez *in exam. Theol. Moral. p.*3. *c.*5.§.6.*n.*1. & Pitigianum *in* 4.*to.*1. *dist.*13. *q.*2.*art.*1.

RESOL. LIX.

An Capellanus ægrotans per aliquot dies teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare? Ex par. 2. tract. 14. Resol. 27.

§. 1. NEgativè respondet DD. Sed difficultas est assignare numerum dierum, Molfes. *in summ. part.* 1. *tract.*6.

tr.6.c.1.num.79. Riccius *in p.1.ref.340.n.5.* Graffius *tom.2.consil. lib.3.de preben.diff.2.num.5.* Fraxinellus *de obligat. Sacerd. sect.4. conclus.4.§.13.* Barbosa *de potestate Episcopi, p.2.allegat.24. numer.31.* Homobon. *de exam. Eccles. part.1. tract. 4. cap. 3. quæst. 122.* putant hanc sententiam esse admittendam si Capellanus ægrotaret per octo, vel decem dies. Petr. à Navarra *de restitut. lib.2. cap.1. num.210.* si per spatium unius, vel duorum mensium Capellanus ægrotaret, non obligat illum ad celebrandum. Non enim (ut asserit) credibile est fundatorem voluisse ita strictè obligare, cum sua mentem non explicaret; nec certè est rationabile tantùm emungere. Sic ille, & Naldus *in summ. vers. Missa, num. 11.* Quorum sententiam impugnat Genuensis *in praxi cap.47.n.2.*

Sup. in Res.55. §. ult. ad medium, à vers. Nota etiam.

2 Ego verò si Capellani infirmitas perduraverit usque ad 15. dies; non obligarem illum ad Missas celebrandas.

RESOL. LX.

An Capellanus, qui tenetur quotidiè celebrare, si per mensem sit infirmus, teneatur pro illo tempore Missas compensare? Ex p.4. tract.4.& Misc.Res.238.

Sup. hoc in R. præterito, & in alio §. & vers. ejus not.

§. 1. MUlti putant in tali casu tempus unius mensis esse satis laxum ad excusandum Sacerdotem, ne Missas compenset; sed excusari docet Hurtadus *de Sacrament. disputat. 4. de sacrificio Missæ, diffic.1.* ubi sic ait. Si Capellanus infirmitate, aut alio impedimento non voluntario impeditus existat, non tenetur Missas pro parvo tempore, nempè pro uno mense omissas compensare, nisi constitutio aliqua, aut nota consuetudo id non permittat, quia id potest de mente fundatoris prudentissimè præsumi. Ita ille, qui citat Layman; rectè asseruit Mercerus *de Sacram. in 3.p.D.Th.q.83.art.2.propos.2.n.1.* quòd obligatio celebrandi quotidiè intelligenda est moraliter, & regulariter, quia alioquin esset onus intolerabile, nisi sit tale beneficium, & talis consuetudo, ut obliget ad providendum quotidiè Ecclesiæ de sacrificio per se, vel per alium, tunc enim majori rigore urgebit hæc obligatio quotidiana.

RESOL. LXI.

An Sacerdos obligatus quotidiè celebrare, possit ex causa majoris honestatis unam Missam in hebdomada emittere.

Et an aliquando non solum unam, sed alteram Missam possit talis Sacerdos ex causa honestatis relinquere?

Et cursim notatur, quod in tali die non potest Sacerdos Missam pro alio celebrare, & accipere ab illo stipendium.

Et asseritur ex aliqua ingruente necessitate posse Capellanum per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valdè conjuncto, ad specialem gratiam Dei obtinendam. Ex part. 2. tract. 14.Res.28.

Sup. contento in hoc §. 1. & in fin. hujus R. in duabus Res. sequ. & infra locc nostr. §. Notandum R. 25.

§. 1. REspondeo affirmativè, si institutio Missæ dirigatur ad personam Sacerdotis his, vel similibus verbis: Eligatur Capellanus, qui quotidiè celebret; non autem si adjungat, per se, vel per alium; neque enim si institutio Missæ dirigatur ad locum: ut si scilicet dicatur quotidiè Missa in tali Ecclesia, vel in tali Capella, &c. tunc enim Sacerdos, qui hujusmodi onus habet, sine ulla vacantia, tenetur quotidiè celebrare. Ita Zanardus *in direct. Theol. p.1. de sacrif. Miss. c.13. in principio*, Fraxinellus *de oblig. Sacer. sect.4. concl.4.§.1.* Bonac. *de Sacram. disp.4. q.ult. punct.7.§.2.n.16.& 17.* & aliis penes ipsos.

2 Hoc unum advertam, quod ipsi non notarunt, Navarrum in casu proposito putare aliquando Sacerdotem non solum unam, sed etiam alteram Missam posse ex causa honestatis relinquere. Ita ille *to.1.cons.lib.3.de preb.consil.7.n.5.*

3 Sed hanc sententiam impugnat Nald. *in summ. verb. Missa, n.6.* qui probabiliter tamen *in n.7.* asserit ex aliqua ingruente necessitate posse Capellanum per annum quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel sibi valdè conjuncto ad specialem gratiam Dei obtinendam: nam hoc non ei denegaret Capellaniæ institutor, si de tali casu cogitasset, vel interrogatus fuisset. Potest igitur Capellanus obligatus ad quotidiè celebrandum, ex consuetudine introducta, relinquere unam Missam in hebdomada. Nota tamen, quòd non potest in tali die celebrare Missam pro alio, & accipere stipendium. Ita DD. communiter.

Sup. hoc in Res. c. not. præterito ad medium à versic. Non negarem, & in Res. 1. §. Secundo probatur, ante medium, versic. Nam, & inf in R. c. § 1.

RESOL. LXII.

An in obligatione celebrandi detur parvitas materiæ?

Et an ex aliqua ingruente necessitate liceat Capellano ad Missam quotidiè obligato aliquando per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valdè conjuncto ad specialem gratiam Dei obtinendam, non verò pro alio in utroq; casu, à quo stipendium recipiat? Ex p.5.tr.5.Res.23.

Sup. hoc in principio, & in fine Res. pr.

§. 1. VIdetur affirmativè respondendum ex doctrina Naldi *in sum. vers. Missa, n.7.* ubi sic ait: An autem præfatus Capellanus obligatus ad Missam quotidiè possit eo die cujusque hebdomadæ, quo sibi liberum est, Missam omittere, pro alio celebrare conferente sibi stipem specialem. Respondendum censeo negativè, nam consuetudo illa omittendi Missam semel in hebdomada fundata *in præd. c. significatum, de præbend.* ubi ex causa honestatis, & majoris devotionis id ei conceditur. Ergo cessante causa, cessat etiam illa juris indulgentia, quinimò addo id satis exprimi in præfato *ca. significatum*, ubi in fine subditur non ei licere transferre se ad aliam Ecclesiam. Non negarem tamen ex aliqua ingruente necessitate licere eidem Capellano aliquando per annum, puta quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel sibi valdè conjuncto ad specialem aliquam Dei gratiam obtinendam, id enim non negaret pius Capellaniæ institutor, si de tali casu cogitasset, vel interrogatus fuisset. Ita Naldus, cui adde Homobonum de Bonis *in consult. moral. tom. 2.p.7.respons.52.* Sed aliquis posset dicere hos auctores non præbere hanc licentiam ex parvitate materiæ, sed ex præsumpta voluntate testatoris, nisi dicatur talis voluntas præsumi ex ipsa parvitate materiæ,

præterito, & in Res. seq. & in alio earum præmarum notat.

Sup. hoc § ult. Res. præterit. à lin. 3. & in aliis ejus not.

RESOL. LXIII.

An Sacerdos obligatus quotidiè celebrare possit semel in hebdomada omittere Sacrificium, etiam si institutio dirigatur ad locum, & celebrare pro alio, accepto stipendio?

Et docetur talem Capellanum posse quater, aut septies per annum celebrare pro seipso, vel sibi valdè conjuncto patre, matre, & benefactore. Ex p.10.tr.14.& Miscell.4.Res.39. alias 37.

§. 1. AFfirmativè respondet Pater Vidal, *in Arca Thol. Moral. titul. de Justitia, Inquisit.1.* per totam, in qua firmat, quod Sacerdos obligatus quotidiè celebrare, potest tuta conscientia semel in hebdomada se abstinere è celebratione Missæ quovis modo loquatur Testator, ac exstet institutio Capellaniæ: at si illa die, in qua non tenetur celebrare secundùm Testatoris intentionem, voluerint celebrare, potest licitè applicare illud Sacrificium ad suum beneplacitum secundum alterius intentionem, & accipere aliud stipendium.

Sup. hoc supra in Res. 61. in principio, & in fine, & in R. 62. in principio, & supra R. 55 legendo: Quinimò § Notandum.

2 Probatur hæc opinio Primò: nam hæc obligatio ad quotidiè celebrandum secundùm determinatæ personæ intentionem, est intelligenda moraliter, prudenter, & regulariter, aliàs esset onus intolerabile. Ita sentit Suar. *in 3.p.to.3.disp.86.sect.1. vers. de Beneficiis in fin.* Sed ob fugiendum tale inconveniens, debemus expressè asserere, & affirmare, posse liberè Sacerdotem pro una vice in hebdomada applicare Missam secundùm alterius intentionem: nam aliàs semper esset onus intolerabile. Confirmatur; Hæc obligatio ad quotidiè celebrandum, secundùm alicujus determinatæ personæ intentionem, cadit sub præcepto affirmativo: ergo obligat quidem ad semper, sed non pro semper, hoc est in pluribus diebus; non verò in omnibus: ergo saltem pro una vice in hebdomadâ poterit ad suum beneplacitum pro alio celebrare, & accipere novum stipendium.

3 Secundò probatur; qui non tenetur aliquid alicui determinatæ personæ elargiri, potest tuta conscientia illud elargiri ad suum beneplacitum; id ex praxi clare deducitur: ergo similiter Sacerdos, qui non tenetur semel in hebdomada celebrare pro aliqua determinata persona, supposito quod velit celebrare, poterit celebrare ad suum beneplacitum, & accipere novum stipendium. Confirmatur; Nam ut affirmant Doctores, principaliter Naldus *in summa, verb. Missa nu.7.* Diana *tr. 14. de celebrat. Miss. res.28.* & Alphonsus de Leone, *tr. de Iub. p. 3. q.20. nu.22.* potest ex aliqua urgenti necessitate Capellanus per annum quater, aut pluries celebrare pro seipso, vel sibi valdè conjuncto, id enim ei non denegaret Capellaniæ Institutor, si de tali casu interrogatus fuisset: ergo hoc idem possumus nos asserere de una Missa in hebdomada; maximè quia cognoscere & scire tenebatur Capellaniæ fundator Sacerdotem semel in hebdomada non teneri celebrare: ergo cùm possit pro aliquo alio ad suum beneplacitum celebrare, poterit accipere etiam novum stipendium ex eo, quod applicatio manet ipsi libera. Et hæc omnia, & alia etiam docet Vidal *ubi suprà*.

Sup. hoc in R. c. not. præterito § ult. à lin. 3 & in R. 2 ad medium, vers. Non negarem, & inf. in Resol. seq § 1.

4 Sed ego prorsus negativam sententiam substinendam esse puto, & contrarium assere est contra sensum communem omnium Doctorum, & contra Praxim. Et quid si Auctores, qui usque adhuc scripserunt, desudant ad excusandos Sacerdotes, si ter vel quater in anno applicent pro seipsis Sacrificium ex tacita concessione institutori Capellaniæ, quid, quæso, dicerent de opinione Patri Vidal, qui docet posse 60. Missas non sibipsis, de aliis cum stipendio applicare? Sed asserit Pater Vidal, quod in isto casu interrogatus institutor Capellaniæ respondet, ut etiam in primo, quem ego, & alii concedimus. Verùm judica tu amice Lector, si adest eadem ratio in utroque casu: nam in primo institutor remittit tantùm tres, vel quatuor Missas singulis annis pro ipsomet Sacerdote; in secundo casu remittit Missa 60. pro aliis dicendis cum stipendio, quod ipse antea Sacerdoti tradiderat. Itaque dicendum est, non esse negandum Sacerdotem; sivè Capellanum ad quotidiè pro aliis celebrandum obligatum, posse aliquoties in anno, ut quater, vel septies pro seipso, vel pro aliquibus sibi valdè conjun-

ctis ad specialem aliquam gratiam obtinendam; vel pro anima sui Patris, vel Matris, vel carissimi amici, aut benefactoris celebrare. Tum quia credibile est, quòd pius quotidianæ Missæ vel Capellaniæ institutor, si de tali casu præcogitasset, vel interrogatus fuisset, hoc minimè negasset. Tum quia nimis grave, ac intolerabile onus esset Sacerdoti, si obligationem naturalem, & charitatem in seipsum, vel in proprios Parentes, & in præcipuos amicos aut benefactores omninò ei præcluderet; & toto tempore vitæ suæ quotidiè pro aliis celebrare deberet; pro se autem pro iis, quibus plurimum debet, numquam posset Sacrificium offerre. Sed hæc omnia cessant in casu superius posito, in quo Sacerdos non vacaret ex justa causa, sed ex motivo avaritiæ ad duas eleemosynas lucrandas eadem die.

5 Nec obstat dicere cum Patre Vidal, quod esset onus intolerabile, quotidiè pro institutore Capellaniæ celebrare; nam nos concedimus; posse unam vacantiam pro septimana accipere honestatis causa: sed supposito, quod Sacerdos hanc vacantiam nollet accipere, sed vellet satisfacere, negandum est P. Vidal esse onus intolerabile pro institutore Capellaniæ celebrare; sed potius esse obligationem justitiæ, stante pacto inito cum ipso quotidiè celebrandi. Dicendum est itaque, prout alibi docuit, Sacerdotem posse semel in hebdomada, causa majoris honestatis Missam prætermittere, si in fundatione Capellaniæ fuit electa persona, ut si dicatur: Eligatur Sacerdos qui quotidiè celebret, aut volo, ut Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidiè celebret; secus, si in fundatione Capellaniæ non electa fuerit persona, sed tantùm habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, ut si in fundatione dicatur: Volo, ut dicatur Missa quotidiè in tali Ecclesia, aut Capella, &c. quia tunc tenebitur Sacerdos absque ulla intermissione quotidiè celebrare. Nego itaque absolutè, Capellanum in die quo potest Missam omittere, posse si velit pro alio celebrare, & stipendium accipere. Et ita, ut dixi, docent communiter Doctores Riccius, Gavantus, Homobonus, Bonacina, & alii, quos citat, & sequitur Martinus *de Sacram. Ordin. tr. 3. p. 2. c. 23. n. 8.* quibus adde Alphonsum de Leone, Campanilem, Navarrum, Sanctum Carolum Borromæum, quos citat, & sequitur Fraxinellus *de obligat. Sacer. sect. 4. concl. 4. §. 3. n. 1.* & me citato docet etiam novissimè P. Leandrus, *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 5. qu. 18.* qui etiam q. 17. observat obligatum ad quotidiè celebrandum, posse semel in hebdomada à celebratione abstinere, non solùm titulo honestatis, sed etiam itineris, vel oblectationis casu, quia consuetudine est introductum; & hoc ob humanam fragilitatem, ut Capellanus obligatus ad quotidiè celebrandum, possit unam Missam in hebdomada omittere: Ergo licitè, etiamsi id fiat quavis de causa. Ita Leandrus.

Alibi in Ref. ... hujus Ref. ...

RESOL. LXIV.

An Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, possit in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis Sacrificium applicare.

Et notatur primo, quod Sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in die Navitatis Domini pro eo celebrare, sed tantum unam, & alias duas potest sibi applicare.

Secundò, quod nullus Sacerdos, nec etiam Parochus tenetur de præcepto tres Missas in die Nativitatis Domini dicere, cum ad id nullo jure obligetur, sed tantùm de consilio.

Tertiò, quod Sacerdos Missæ quotidianæ addictus possit in die defunctorum omnium non pro Institutore Capellaniæ, sed pro aliquo particulari defuncto Missam applicare.

Et quæritur, an intentio Ecclesiæ, sit ut Sacerdotes in illa die omnium defunctorum non pro particularibus defunctis sed generaliter pro omnibus fidelium defunctis offerant Sacerdotes omnes Sacrificium illius diei? Ex part. 4. tractat. 4. & Miscellan. Resolut 86.

§. 1. Affirmativè respondet Naldus *in summa, verb. Missa, num. 7.* & Homobon. de Bonis *in exam. Eccl. p. 3. tr. 14. c. 1. qu. 3. resp. 2.* ubi sic ait. Probabiliter puto ex aliqua ingruenti necessitate Capellano licere aliquando per annum, puta quater, vel sexies pro seipso, vel sibi conjuncto ad aliquam à Deo, gratiam obtinendam celebrare, id enim pius Capellaniæ institutor non negasset, si de tali cogitasset, vel de hoc interrogatus fuisset. Ita ille.

Sup. hoc supra in Ref. 91. §. ... à lin. 1 & in Ref 62. ad medium, à vers. Non negitem, & in Ref. 63 §. Secundo probatur à lin 8 & vers. Nam ...

2 Notandum est etiam hic obiter primò, quòd Sacerdos obligatus ad dicendum Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in Nativitate Domini pro ea celebrare, sed tantùm unam, & alias duas potest sibi applicare, quia Institutio Missæ nihil aliud imponit, quàm quòd Sacerdos quotidiè, vel in omnibus festis celebret. Sed qui in die Nativitatis Domini unam Missam applicat institutori, celebrat in illo die. Ergo una Missa institutori satisfacit. Deindè nullus Sacerdos, nec etiam Parochus tenetur de præcepto tres Missa dicere in die Natalis, cum ad id nullo jure obligetur, sed tantùm de consilio; ergo neque tres Missas applicare tenebitur; & ita hanc sententiam docet Fraxinellus in editione novissima *de Sacerdotum obligationibus ad Missam, section. 4. concl. 4. §. 21.*

Sup. hic inf. in Ref. 100. §. 1. & ...

3 Nota etiam secundò, Sacerdotem Missæ quotidianæ addictum posse in die omnium defunctorum non pro institutore Capellaniæ, sed pro aliquo particulari defuncto Missam applicare. Ita Alphonsus de Leone *de Jubilæo p. 3. nu. 21. ad fin.* Sed talem Sacerdotem in dicta die Commemorationis omnium defunctorum non pro aliquo defuncto particulari, sed pro omnibus defunctis in Purgatorio existentibus universaliter celebrare posse, immò debere, docet ex multis rationibus Fraxinellus *loc. citat. §. 22. per totum*, ubi conatur probare intentionem Ecclesiæ esse, ut Sacerdotes in illo die non pro particularibus defunctis, sed generaliter pro omnibus defunctis offerant sacrificium.

RESOL. LXV.

An Sacerdos, qui simplici beneficio cum onere Missarum gaudet, possit pro hoc munere idoneum substitutum deputare?

Et cursim notatur, quod si in institutione Capellaniæ expressè disponatur, ut Capellanus per se ipsum celebret, tunc per alium substitutum satisfacere non potest. Ex p. 4. tract. 4. & Miscell. Ref. 87.

§. 1. Negativè respondet Riccius *in praxi tom. 1. res. 340. n. 6.* arguendo à Rectore parochiano infirmo, qui non potest deputare Vicarium, sed munus deputandi pertinet ad Episcopum, ut dictum fuit per Rotam 6. *Octobr.* 1583. coram Seraphino.

2 Sed in nostro casu ego contrariam sententiam teneo: puto igitur idoneum substitutum ab ipso Capellano deputari posse, & non ab Episcopo, & ad argumentum Riccii respondeo quòd non est eadem ratio de substitutione Capellani, & Vicarii Parochi; Capellanus enim Missam tantùm celebrare tenetur, Vicarius autem Parochi præter onus celebrandi, onus habet curæ animarum ergo à solo Episcopo rectè debet Parocho infirmo substitui, & ita hanc sententiam docet Fraxinell. *de obligat. Sacerd. ad Missam, sect. 4. concl. 4. §. 14. n. 5.*

3 Nota tamen quòd si in institutione Capellaniæ expressè disponatur, ut Capellanus per seipsum celebret, tunc per alium substitutum satisfacere non potest, ut declaravit sacra Cardin. Congregatio, & testatur Campanil. *in diver. jur. Can. rubr. 7. cap. 6. num. 13.*

Sup. hoc lege dict. §. 1. & ... Ref. ... & alterius Ref. ejus prima not.

RESOL. LXVI.

An Episcopus possit compellere Capellanum, ut per seipsum celebret si in fundatione positum fuit, quod Capellani celebrent?

Et notatur, quod tunc taliter Beneficiatus, vel Capellanus possit cogi ad Presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quod debeat actu esse Sacerdos, & per seipsum servire in beneficio.

Etiamque advertitur Capellaniam non esse Sacerdotalem nec aptitudine, nec actu, si in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas, & ita potest provideri Clerico annorum 14. Ex p. 2. tr. 14. Ref. 18.

§. 1. Congregatio Cardinalium respondet negativè his verbis, Episcopus non potest compellere obtinentem Cappellam, ut ipsemet celebret, licèt in ejus fundatione disponatur, quod Capellani celebrent, nam istis oneribus Missarum, rectè per substitutum satisfit.

Sup. hoc lege dict. Ref. ... tertium signanter § ult & in to. ... tr. ... Ref. 21. à princi. to.

2 Hanc declarationem ponit Homob. *in exam. Eccles. part. 1. tr. 4. c. 13. q. 122.* Bonacina *de Sacr. disp. 4. qu. ultim. punct. 7. §. 1. n. 1.* Campanil. *in divers. jur. Can. Rub. 7. cap. 6. num. 13.* Barbosa *de potest. Episc. p. 2. alleg. 24. num. 29.* & alii penes ipsos, cum Piasec. *in prax. p. 2. c. 3. a. 5. n. 4.* ubi etiam notat, quòd tunc taliter beneficiatus, vel Capellanus posset cogi ad presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quòd debeat esse actu Sacerdos, & per se ipsum servire in beneficio.

3 Nota etiam Capellaniam non esse sacerdotalem, nec actu, nec aptitudine, si in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas, & ita potest provideri simplici clerico annorum 14. Nam si expressè caveatur à testatore, quòd Sacerdos per seipsum hoc agat, semper potest per alium celebrare. Vide Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. glos. 5. n. 24.*

Sup. hoc in t. 3. tr. 1. Ref. 11. §. Notandum est, & in Ref. 3. not. præterl. ... § 1. post medium, à vers. Et ratio.

RESOL. LXVII.

An Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio vel ex fundatione Cappellaniæ debet dicere Missam de B. Virgine, de Spiritu sancto, vel de Requie, possit illis diebus dicere Missam currentem in Missali præscriptam? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 31.

§. 1. Resp-

Sup. hoc in Ref. seq. & in sequenti refer. doctrina ejus §. ult.

§. 1. Respondeo affirmativè, si in illis diebus incidat solemnitas alicujus Sancti, & Sacerdos afficiatur majori devotione in Missa de dicto Sancto, aliter peccaret. Ita Fagundez *de præcept. Eccles. p. 1. lib. 3. cap. 9. n. 6.* Gavantus *in comm. ad Rubr. Missal. tom. 1. p. 3. tit. 13. nu. 20. & 21.* Peirinus *in privileg. Minimorum, tom. 1. constit. 5. Leonis X. n. 2.* Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 4.* Sylvius *in 3. p. quæst. 7. art. 9. ad 5.* Azorius *p. 1. lib. 10. cap. 32. q. 5.* Emanuel Sà *ver. Missa, nu. 48.* Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tr. 4. cap. 14. q. 126.* & alii communiter. Ratio est, quia omnes Missæ sunt æqualis valoris, ex opere operato; ut nota D. Thom. *in 4. dist. 45. q. 2. art. 3. q. 1. ad 5.* & licèt, cæteris paribus; Missa de requie magis defunctis prodesset, cùm ejus preces ad animarum liberationem directè fundantur, supplere tamen potest major Sacerdotis devotio, vel Sancti illius intercessio, cujus suffragium in Missa imploratur. Et licèt testator dixerit, quòd singulis diebus dicatur, v. gr. Missa de B. Virgine, vel de requie: hæc verba tamen intelligenda sunt civili modo, & moraliter, nam non debet prævalere voluntas testatoris, Ecclesiæ ordini, & ritui. Et de hac re instruendi sunt simplices, ne scandalo afficiantur, dum petentes Missam pro mortuis, non audiant Missam de requie, sed de Sancto. Sed in hac quæstione absolutè, & sine ulla limitatione, aut scrupulo loquitur Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 8. diff. 91. n. 9.* ubi sic asserit. (El que esta obligado à dezir una Missa, v.g. de nuestra Señora, y dize la del dia, cumple bastantemente, como sea sin scandalo, que el dizir esta Missa, o aquella, es accidental.) Idem etiam docet Joan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de Sacrific. Missæ, q. 4. dub. 2. concl. 2.* Vide etiam Ledesmam *in sum. tom. 1. cap. 24. consil. 6.* & Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 83. sect. 3.*

RESOL. LXVIII.

An Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus sancti, B. Virginis, vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam in illa die currentem, peccet mortaliter? Ex p. 3. tract. 6. & Misc. 2. Ref. 62.

Sup. hoc in ref. præterita, & in sequenti, ex hac tamen docte Resol. 10 §. ult. & adhuc magis ample ibi in Ref. 36. lege ejus doctrinam.

§. 1. Sæpiùs in praxi occurrere solet casus iste; & ad illum negativè respondet Petr. Navarra *de restit. lib. 2. c. 2. n. 248.* ubi sic asserit. Petenti Missam de Spiritu sancto, de Defunctis, vel de alio Sancto, vel ut Orationem de salute, vel de B. Virgine, &c. apponat, non tenetur Sacerdos acquiescere; nisi ob specialem illum laborem non debitum, eleemosynam augeat, quod non solùm probo ex eo, quod, ut Sylvester *in ver. Missa, q. 8. dicto 5.* sentiunt, & alii multi, nulla Missa est defuncto, vel cuipiam alteri salubrior, quàm diei, sed etiam ex eo, quòd cùm taxatur Missæ labor, non cum iis circumstantiis; sed simpliciter taxatur. Unde importunas has conditiones Sacerdos non tenetur admittere, nisi specialiter promitteret; tunc enim tenetur ex vi promissionis, & veracitatis sub veniali peccato implere, sicut aliam quamvis promissionem, quæ non implota non damnificaret proximum notabiliter. Licèt Sylvest. *ver. Missa*, peccatum esse mortale contendat, cùm dicat infideliter agere, & non satisfacere, quod tunc verùm dumtaxat putarem, cùm ad has conditiones, vel similes eleemosyna notabiliter augeretur. Hæc Navarra, quæ omnia notabiliter à Confessario sunt advertenda, & addenda *resol. 31. tr. de celebr. Missarum in 2. p.* quidquid in contrarium asserant Fraxinel. *de oblig. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 4. n. 6.* Rodrig. *tom. 2. c. 44. n. 9.* & alii.

Quæ hic est Resol. antecedens, &c.

RESOL. LXIX.

An Sacerdos possit dicere Missam Assumptionis, Nativitatis, &c. Beatæ Virginis, quando dictæ Missæ à laicis exigitur? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 101.

Sup. hoc in Ref. seq. in legentiam doctr. alterius Resol. ejus notat. principe.

§. 1. Negativè respondet Gavantus, vir in his materiis versatissimus *in comm. ad rubricas Missalis, tom. 1. p. 4. tit. 27. n. 8.* ubi sic asserit. Quid agendum quando Missa votiva exigitur de Assumptione B. Virginis, de Nativitate ejusdem, & ejusmodi? dici potest de B. Virgine ex quinque votivis pro diversitate temporum accommodatis, cum intentione ad honorem Assumptionis B. Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino, diem festum, &c.* vel immutare tunc verba, *diem festum*, in *commemorationem*, neque laicorum causa violandæ sunt Rubricæ. Ita ille.

2 Non desinam tamen adnotare nostrum Castaldum *in praxi cærem. lib. 2. sect. 6. cap. 3. n. 1.* contrariam sententiam docere, sic enim ait: Missa votiva de quolibet Sancto, ac quacumque festivitate, de qua juxta Rubricas Missalis per anni circulum celebratur, dici potest assumendo eam, quæ in die festo habetur, accommodando orationem, ubi habetur *Nativitas*, vel *Festivitas*, dicendo *commemoratio*, vel *memoria*, omittendo ubi habetur *hodie*, cum præfatione propria si eam habeat, tamen sine *Gloria*, & *Credo*. Si celebretur Missa votiva de Assumptione B. Virginis, vel de S. Agatha in introitu *Gaudeamus*, ubi habetur *diem festum celebrantes*, dicetur *memoriam celebrantes*. Sic Castald. & ante illum Alcozer *in cærem. tr. 1 gloss. 4.*

RESOL. LXX.

An sit dicenda Missa Assumptionis, Nativitatis, &c. B. Virginis extra dictarum Festivitatem? Ex part. 4. tract. 4. Misc. Ref. 39.

§. 1. Ego *in 3. p. tract. 6. resol. 102.* docui hoc fieri esse reprehensibile, non enim ex indiscreta laicorum devotione violandæ sunt Missalis rubricæ; dixi tamen quòd si Sacerdos aliquis hoc faceret sine scandalo, aut superstitione, quòd non peccaret mortaliter, ex his, quæ adduxi *in 2. part. tract. 14. resol. 55.* Quæ nunc hic sequuntur, & lege Ref. præcedentem.

2 Verùm novissimè adversùs me acriter insurgit P. Megalius *resol. var. tom. 2. resol. 187. num. 18.* contrariam sententiam tenens ex authoritate Bullæ S. Pij V. positæ *in principio Missalis*, ubi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit Sacerdotibus ut Missam nonnisi juxta ritum, modum, & normam, quæ per Missale, quod ab ipso traditum est, dicant, aut legant. ergo, &c. Quæ hic est in tota Ref. 104. Et seq. continentur in hoc §. Verum, & seq. in Ref. præmittit. & lege etiam contr. Resol. seq.

3 Sed optimè observat Filliucius *tom. 1. tr. 5. c. 5. n. 140.* dictum præceptum piissimi Pontificis non obligare cum tanto rigore ad observantiam singularum regularum Missalis, sed juxta gravitatem earum; generaliter autem obligat ad observandum ritum Missalis, & non ad introducendum alium, quod accideret, ut observat Joan. Præpositus *in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 4. dub. 3. n. 187.* quando quilibet pro suo arbitrio Sacrum faceret secundum aliud Missale; sed hoc non accidit in casu nostro, nam Sacerdos dicit Missam positam in Missali Romano, licèt affixa die, & tempore, cujus mutatio secluso scandalo, aut aliqua superstitione non videtur transgressio ita gravis, ut peccatum mortale possit constituere. Et ita hanc sententiam docet Tannerus *tom. 4. disp. 5. q. 10. dub. 1. n. 6.* ubi sic ait. Non obstat Bulla S. Pii V. præfixa novo Missali, ubi omnibus in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, ut Missam juxta ritum illius Missalis legant, sensus enim dumtaxat, est, ut non fiant Missæ seu votivæ, seu de tempore, nisi prout in novo Missali præscribuntur; non autem prohibetur ne una Missa in aliam ejusdem Missalis commutetur, ut ex contextu patet. Ita ille. Nec aliter sentiunt Gavantus, & noster doctissimus, & amicissimus P. D. Anton. Caraviolus, quos citat Megalius; nam ipsi asserunt quidem dictas Missas non esse celebrandas, quod etiam ego asservi, & nunc assero, sed non dicunt, quòd si Sacerdos aliquis de facto illas celebret, sit de peccato mortali damnandus, & hoc ego probabiliter nego, propter allatas rationes, & propter authoritatem nostri P. Castaldi, & Alcocer asserentium absolutè posse supradictas Missas celebrari, & ideò in tali casu Sacerdotem non peccare mortaliter, sentiunt etiam multi docti Societatis IESV, & Dominicanæ familiæ de hac re à me consulti.

RESOL. LXXI.

An Sacerdos possit dicere Missam aliquam de Passione, quæ in Hebdomada Sancta recitatur, si illa à laicis cum eleemosyna petatur?

Et an verò pro Missa de Passione longa, & magna Sacerdos satisfaciat, si dicat Missam de Festo etiam semiduplici, aut infra Octavam, vel dicenda sit Missa de Passione votiva in fine Missalis posita?

Idem est dicendum de petente Missam de Spiritu sancto, de SS. Trinitate, ac Sacramento Corporis Christi, non quæ eo tempore habentur, dicendæ sunt, sed votiva assignata in fine Missalis? Ex part. 3. tract. 6. & Misc 2. Ref. 102.

Sup. primo dict. sic hujus tituli casum, & recitantes, in tom. 3. tr. 6. in tota docte Ref. 85. in fine, & vide etiam docte. Ref. annot. legatorum in hujus Ref.

§. 1. Hic casus his diebus in praxi accidit, & in illo magna contentio fuit inter viros doctos, ego pro affirmativa sententia adduxi Henriq. *lib. 9. c. 23. n. 6. in glossa lit. M.* & Fagundez *de præceptis Eccl. præc. 1. lib. 3. c. 9. n. 6.* ubi ex Navarro asserunt, Sacerdotem pro Missa de Passione longa, & magna satisfacere, si dicat Missam de Festo, etiam semiduplici, aut infra Octavam. Ex quibus verbis apparet, dictos Authores putare dictam Missam dici posse in diebus ferialibus.

Sup. hoc lege docte ref. omnem, & ref. & §§. ejus not.

Sup. hac Missi sic longa de passione docte ref. seq. signanter §. 1. post med. à verbo Unde.

2 Sed ego apud Navarrum hanc opinionem non legi, & tunc contrariam sententiam tenui, quia, ut optimè notat Castaldus *in praxi cærem. lib. 2. sect. 6. c. 4. n. 1.* de tempore, & festis mobilibus, Missæ votivæ non celebrantur, & ideò de Passione, Spiritu sancto, Sancta Trinitate, ac sacramento Corporis Christi; non quæ eo tempore habentur, sed votivæ assignatæ in Missali Romano dici debent. Sic ille; unde Ioan. Alcocer *in cærem. tr. 1. gloss. 4.* ita asserit. (Adviertase, que pidiendose alguna Missa votiva de passion, no se hà de dezir de las de la semana santa, con la passion de alguno de los Evangelistas, sino la que entre las Missas votivas se pone al fin de Missal.) Vide etiam

etiam Gavantum *in comment. ad rub. Missalis, tom. 1. p. 4. tit. 17. n. 2.* ubi docet, quòd Missa festivitatis Corporis Christi non potest dici nisi in ejus festo, & octava; & extra illam dicenda est Missa votiva de Sacramento in fine Missalis posita, cui nihil addi debet, neque sequentia inconsulta Sede Apostolica. Ita etiam Missæ illæ de Passione dicuntur in Hebdomada sancta tantùm, & extra illam, Missa de Passione in fine Missalis posita dicenda est. An verò secluso scandalo, & superstitione talis recitatio sit peccaminosa, ex principiis alibi à nobis positis determinandum est. Verùm negare non possumus, quin saltem sit reprehensibilis: non enim ex indiscreta laicorum devotione violandæ sunt rubricæ.

Sup. hoc infra tom. 3. tra. 6. ex late doctr. ref. 33. in fine.

RESOL. LXXII.

An quis pro Missis Hebdomada Sancta possit dicere Missas votivas?

Et an pro Missa longa de Passione satis impleat Sacerdos, si celebret de Festo, etiam semiduplici, aut infra Octavam?

Et an ex declaratione Congregationis Rituum prohibeatur dicere Missas votivas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempe infra Octavam Epiphania, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum, in Hebdomada majori, in vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret, in Missis quatuor temporum, vel Sequentiam in Festis, aut pro his alias Missas diceret?

Et docetur omittentes ex industria Sequentiam defunctorum in eorum Missis in die 2. Novemb. in die obitus, in Anniversariis, &c. peccare tantum venialiter.

Et quid, si omitterentur Gloria, Credo, *vel* tres orationes. Hanc igitur, *&* Communicantes, *qua in Festivitatibus Paschatis, Ascensionis, Nativitatis, &c. dici solent?*

Et quid dicendum est, si Sacerdos ommitteret scienter in Canone pauciora verba, aut preces, v.g. ab illis Nobis quoque peccatoribus, *usque ad* Per Christum Dominum nostrum, *vel aliquid ex duplici* Memento, *cum clausula ei annexa, an semper sit lethale?* Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 53.

§. 1. Videtur negativè respondendum: nam feriæ dictæ Hebdomadę excludunt non solùm dies festos duplices, sed etiam duplices secundæ classis; unde festivitas D. Francisci de Paula, & Annuntiationis B. Virginis, si occurrant in dictis feriis, transferuntur; ergo quo pacto dici potest, quòd sit licitum in dictis feriis, dici Missa votiva?

2 Sed hoc non obstante, novissimè affirmativæ sententiæ adhæret Quintanadveñas *in Theol. mor. to. 1. tr. 7. singul. 50. n. 2.* ubi sic ait: Quòd verò pro his Missis possit Missa votiva privata (non solemnis, aut conventualis) dici, minus ambigo; cùm hæc dici queat quocumque die, dum officium non sit duplex; & licèt Officium Hebdomadæ Sanctæ sit majus, & duplicibus etiam festis præferendum; attamen duplex non est in eo gradu, quo Missæ propriæ excludunt votivas, ita ut hæ regulariter dici nequeant. Unde Eman. Rodriq. *to. 1. q. 43. a. 8.* ex Navar. *conf. 16. n. 8.* ait: Pro Missa longa de Passione satis implet Sacerdos si celebret de festo, etiam semiduplici, aut infra Octavam. Consulam tamen Sacerdotem, ut tunc non publicè, sed in privato Oratorio celebret. Hucusque Quintanadveñas.

Sup. hoc Missa longa de Passione doctr. Ref. preterite § 2. ad 2. d.

3 Verùm ego puto contra illum prorsus non esse recedendum à sententia negativa ex decreto sacræ Congregationis: & ita hanc sententiam docet Gavantus in Rubricis Missalis, *p. 1. tit. 4. n. 3. lit. O,* ubi sic asserit. Dicendum est prohiberi Missas votivas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempè infra Octavam Epihaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum, in Hebdomada majori, in vigiliis Nativitatis Domini, & Pentecostes. Et ita declaravit sacra Congregatio Rituum die 28. Augusti 1627. Hæc Gavantus unde caveant Episcopi opinionem Patris Quintanadveñas in eorum Diœcesibus practicari.

4 Notandum est etiam hic, quòd supra etiam observavi, dictum Quintanadveñas loco citato *sing. 39.* quærere, an peccaret mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret in Missis quatuor Temporum; vel Sequentiam in festis, aut pro his Missis alias diceret? Et negativè respondet, saltem si Missæ sint privatæ, & scandalum absit. Et primò existimat, & probat hoc ex Granado *contr. 6. de Euch. tr. 14. n. 3.* statuente: Quando pars, quæ omittitur, non esset necessaria ad ordinariam Missæ integritatem, quia solet non dici, ut Symbolum, vel Gloria, vel tres Orationes, facilius posse à culpa mortali excusari ejus omissionem: ergo cùm Prophetiæ, vel Sequentiæ dici non soleant in ordinariis Missis, immò semel, aut iterum in totius anni decursu tantum dicantur, & sine illis integra Missa dicatur; harum omissio venialis solùm culpa erit sine causa, & cum hac nec venialis. Preterea; quia Sequentiæ non ex præcepto, aut decreto, sed ex privilegio Nicolai

Sup. hoc infra in Ref. 183. §. 2 ante medium & post mediū, quærit ibi pro silentium lectione in Missa solemni.
Sup. hic infra in Ref. 186. §. Unde à lin. 4. & in ref. 157. & in aliis earum notationū pro hac quæst.

Papæ introductæ sunt, ut refert, Durand. *lib. 4. de Rit. c. 22.* ergo non erit lethalis earum omissio. Et in hoc casu idem Quintanadveñas asserit non esse attendendum in ommisione hac, an sit magna, vel exigua pars, seu quantitas, quæ in Missæ celebratione ommittitur; sed an sit ex substantialibus, vel ad sacrificium conficiendum, vel ad integram Missam ex ordinariis perficiendam. Hinc omittere scienter in Canone pauciora verba, aut preces; v.g. ab illis: *Nobis quoque peccatoribus,* usque ad: *per Christum Dominum nostrum;* vel aliquod ex duplici Memento eum clausula ei annexa, esset lethale, quia, & in Canone, & semper dicuntur; non verò esset, si in eodem omitteretur id, quod in ordinariis Missis dici non solet, sed in singularibus festivitatibus Paschatis, Ascensionis, Nativitatis, Epiphaniæ, &c. v.g. id quod additur precibus; Hanc igitur; ac precibus; Communicantes. Sic Filliuc. *to. 1. tr. 5. c. 5.* & Diana *p. 2. tr. 14. ref. 59.* Sicut nec iuxta hos DD. esset lethale omittere Gloria, & Credo, quia sine his integra Missa ex ordinariis dicitur; secus Epistolam, vel Evangelium, cùm sine his non dicatur; nam sunt, ut cum Suario *disp. 88. sect. 3.* loquar, veluti membra principalia, & necessaria huius corporis heterogenei. Nec obstat prædictis Ecclesiæ antiqua consuetudo in legendis Prophetiis, & dicendis sequentiis; à tempore nempe Nicolai Papæ, SS. Ambrosii, Augustini, & aliorum antiquorum, ut videre licet apud Rodulphum *prop. 23.* Durand. *lib. 2. c. 12.* & Trithem. *lib. 4. c. 22.* quia quantumvis vetustissima, sub mortali obligare non valet. Sic antiquissimus obtinuit mos, ut ab introitu Missa audiretur, & qui ab Evangelio audiret, non peccaret graviter diebus festis; sicut nec Sacerdos, qui Gloria, aut Credo, omitteret: ergo similiter, &c. Et hæc omnia pro sua firmanda sententia docet Quintanad. *ubi sup.* Sed an probabiliter, judicent alii? Non deleram tamen adnotare, quod post hæc scripta inveni, Bordonum *in Consil. Regul. tom. 2. ref. 64. n. 23.* docere, ommittentes ex industria sequentiam Defunctorum in eorum Missis in die 2. Novemb. in die obitus, in Anniversariis, &c. peccare tantum venialiter; quæ opinio confirmat opinionem. Quintanad. sed alii de hoc valdè dubitant, tum quia illo omisio est quantitas notabilis; tum etiam quia versatur circa materiam gravem ab Ecclesia specialiter pro illis diebus assignatam, unde supradictis opinionibus non assentior.

Sup. hoc infra lege doctr. per totam Ref. & §. ejus ult. not. pro hac quæst.

Quę hic est infra resol. 187. & in aliis ejus notat. & pro Epist. & Evangelio contentis in hoc textu infra in resol. 191. & in aliis ejus annot. pro hac quæst.

Sup. hoc infra in Resol. 138. §. ult.

RESOL. LXXIII.

An in Feria V. Hebdomada Sancta possint Sacerdotes Missam privatam dicere in aliquo Oratorio, etiam post dictam Missam solemnem?

Et aliqua curiosa circa celebrationem Missa hujus diei, & Sabbati Sancti invenies in textu hujus Resolutionis, maximè si in dictis diebus incidat Festum Annunciationis, vel alterius Sancti solemnis. Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 32.

§. 1. Quæro ante responsionem hujus dubii, an in dicto die licitum sit celebrare? Et negativè respondet novissimè And. Saussay Doctor Parisin. *in Panoplia sacerdot. lib. 1. p. 2. cap. 9. artic. 2. §. 1.* ubi sic ait; S. Francisci fertur Epistola ad omnes Fratres suos, in qua jubet, etiamsi in suis Monasteriis plures Sacerdotes adsint, unam celebrari Missam, adeò ut unus sit qui celebret, cæteri communicent. Hanc Epistolam Eckius in Enchiridio, ut Sancti Francisci genuinam, ait non agnosci ab ejus Ordinis professoribus, nec à se tamen reiici: loqui enim auctorem, non de quolibet die, sed de Feria V. in Cœna Domini tantum, in qua scilicet Ecclesiæ Catholicæ vetus est consuetudo, ut in unaquaq; Ecclesia, Missa solemnis, à solo qui præest sacerdote, celebretur, reliquis Sacerdotibus, si in ea plures sunt, sola communione vel assistentia (ut ajunt) contentis. Elicitur priscus ille mos ex Ordine Romano, ante annos fermè 800, edito, ubi sub titulo de Cœna Dñi, hæc habentur: *Fractis autem oblatis, communicent Presbyteri primò, postea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Missa.* Antea florebat Alcuinus, qui in libro quem conscripsit *de divinis officiis,* ex veteri Ecclesiæ politia, *cap.* de Cœna Domini, expressè scribit: *Dum cantatur antiphona ad communionem, interim Clerum, & omnem populum communicant.* Cui consonat liber Sacramentorum S. Gregorii, ubi expleta Charismatis consecratione, peractisq; mysteriis, hæc rubrica subjungitur: *Pontifex vadit ante altare, & communicat omnis populus in ordine suo.* Et verò hac die qua Christus Eucharistiæ Sacrificium instituit, solus ipse sacrificavit, cæteri omnes qui ei in mensa assidebant (quamvis tunc fuerint ab eo Sacerdotes ordinati) ipso porrigenti divinum munus susceperunt. Ob reverentiam igitur Christi solius hac die celebrantis, & suis manibus discipulos communicantis, convenienter esse nemo pius, & prudens negaverit, ut ipsa die qualibet in Ecclesia, unica liturgia celebretur ab uno, eoque primario Sacerdote, reliquis discipulorum instar adstantibus & summa modestia, & humilitate de ejus manibus suscipientibus corporis, & sanguinis agni immaculati (qui Pascha nostrum immolatus est) Sacramenta veneranda. Cæterum, & huic

Sup. hac quæstione consule in ref. not seq. & in eadem §. lin. penul. & ult. & in tom. 8. tra. 4. resol. 46. § ult.

huic favet consilio id quod Marcus Francolin. *in lib. de horis Canonicis cap.* 30. *n.* 4. narrat suo tempore accidisse: Scilicet, Cardinalem Savellium Pontificis Vicarium in Urbe, quibusdam Sacerdotibus Sacrificare volentibus in die Cœnæ Domini, prohibuisse ne ea die sacrificarent. Porrò Parisiis contrarium morem usurpari conspicimus, & passim in Gallia, dicunt etiam in Hispania. At an procedat de facto, vel de jure, ipsi viderint qui faciunt. Excusari tamen censeo, ex tolerantia Episcopi, qui videt, nec prohibet. Hucusque Saussay. Ideo Layman *lib.* 5.*tr.*5.*c.*4.*n.*9. & Azor. *tom.*1.*lib.*10.*c.*24. *q.* 5. dicunt, talem consuetudinem esse servandam, quia videtur obtinuisse vim legis, præsertim in aliquibus conventibus; & Persicus *de officio sacerdotis lib.* 1. *dub.* 6. *n.*40. testatur; Sacram Congregationem Rituum decrevisse, quod eo die celebretur unicum sacrificium in singulis Ecclesiis. Vide etiam Bonacinam *de Eucharist. q.* 7. *punct.*2. *n.*17. Ex his patet non benè dixisse Amicum *in Curs. Theolog. tom.* 7. *disp.* 33. *sect.* 10.*nu.* 306. hanc sententiam solùm Franciscum docuisse.

2 Verùm his non obstantibus, communis Doctorum sententia est in contrarium, quam sequitur Emin. Card. Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 20. *n.* 14. qui testatur nullum decretum extare in contrarium: & Garzias ubi infra, asserit, de declaratione Cardinalium adducta non constare authenticè.

3 Dicendum est igitur, quod in feria v. in Cœna Domini, communis est Doctorum sententia nullam esse obligationem abstinendi à Sacrificio, neque ex jure scripto, quia nullum est, neque ex consuetudine quæ vim legis habeat. Nam esto pluribus Ecclesiis introductum sit unicam Missam solemnem celebrari, in qua omnes Sacerdotes communicent, id non est introductum per modum obligationis, sed devotionis ut aptius Apostolorum communio de manu Christi Domini commemoretur. Adde prædictam consuetudinem abrogatam jam esse, cùm passim videamus eo die Sacrificium celebrari tam Romæ, quàm extra. Vide Francisc. Lugo *de Sacram.tom.*1. *lib.*5.*c.*5.*q.*3.*n.* 26. qui nostram sententiam satis firmat, & respondet ad argumentum consuetudinis adductum à Saussay, & aliis adversariis ubi suprà. Vide etiam Doctores inferius citandos, uno ore asserentes neque jure, neque consuetudine esse prohibitum in feria v. hebdomadæ Sanctæ Missam celebrare.

4 Hoc supposito, difficultas est, an Missa in dicta die possit à Sacerdotibus celebrari finita jam Missa solemni. Et affirmativam sententiam tenet novissimè P. Dicastillus *de Sacram. tom.*1. *tr.*5. *disp.*4. *dub.*2. *n.*29. ubi sic ait; Vasquez quamvis doceat licere illo die, & nec consuetudine aliqua, nec jure scripto esse prohibitum, adeoque nullam licentiam requiri, quam videtur requisisse Sotus; observat tamen tanquam valdè observandum, eo die solùm licere celebrare antequam Missa solemnis finiatur, & Corpus Christi in locum designatum recondatur. Nam postea mox incipit officium Parasceves, cùm statim Vesperæ dicantur; in Parasceve autem (ut dicemus) non licet celebrare. Verùm quamvis hoc in illa ipsa Ecclesia publicè, ita faciendum videatur, non video cur in alio privato, & semoto Sacello, aut Oratorio non possit Missa celebrari; maximè, si sit rationabilis causa, qualis esset si dies esset festus, & non omnes potuissent commodè adesse tempore aliarum Missarum: neque in his casibus, & cum his circumstantiis puto Vasquium negaturum: solùm enim videtur loquutus de Missis dicendis in eodem templo. Cur enim in alio templo, ubi nondum reconditum est venerabile Sacramentum licebit adhuc celebrare; quamvis alibi jam sit reconditum, & non licebit in aliis Sacellis, aut locis ab omni templo separatis; imò adhuc in his licere putarem, quamvis in omnibus illius oppidi Ecclesiis jam esset reconditum, dummodo servetur tempus consuetum, in quo licet alioquin celebrare. Ratio autem Vasquii de Vesperis jam incœptis, & de officio Parasceves jam incipiente, parum firma est, ut postea videbimus; ideò ad usum jam non ulterius celebrandi recurrendum est, non ad præceptum celebrandi in Parasceve, quæ nondum advenit. Ita ille.

Sup. hoc lusiùs in tra. 1. Resol. 46. §. Notandum.

5 Sed, ut verùm fatear, sententiam Patris Vasquez video communiter à Doctoribus amplecti, & ita docet Castrus Palaus *tom.*4.*tract.*22.*disp. unica*, *punct.*7.*n.* 2. Hurtado *de sacrificio Missæ*. Quintanadveñas *tom.* 1.*tract.*4.*singul.*5. *nu.* 6. Francisc. Lugo *de Sacram. tom.* 1. *lib.*5. *cap.* 5. *q.*3. *nu.* 26. Garzias *in summa Theolog. moral.tr.*3. *difficult.*2. *dub.*3. *punct.*1.*nu.*3. Leander *de Sacram. tom.*2. *tract.* 8. *disp.*5. *q.* 20. & Caspensis *in Curs. Theolog. tom.*2. *tract.*23. *disp.*3.*sect.*2. *num.*44. ubi sic ait; Dicendum est, licitum esse non solùm Prælatis Ecclesiarum, sed etiam quibuscumque aliis Sacerdotibus, Missam privatam celebrare in Feria V. majoris hebdomadæ. Et ita tenet communis sententia, quia nulla datur lex, neque præceptum id prohibens; hæc enim opposita consuetudo: hæc enim quamvis detur in Ecclesiis: non tamen quasi ex obligatione, sed ex devotione ad imitandum Apostolos, qui eo die de manu Christi acceperunt communionem, & per contrariam consuetudinem abrogata est; & ita videmus viros doctos, & timoratæ conscientiæ, eo die celebrare: hoc autem intelligendum esse antequam finiatur Missa solemnis, & recondatur Christi corpus, ut rectè observat Vasquez; quia immediatè post incipit dies Parasceves, cum statim Vesperæ dicantur. Ita ille.

6 At non deferam hìc adnotare in favorem sententiæ affirmativæ Patris Dicastilli, heu quondam mihi amicissimi, stare ex eadem Societate præstantissimum Theologum Ioannem Præpositum *in* 3. *part. D. Thomæ q.* 83. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 128. ubi sic ait; Dico, quod non est illicitum Feria V. hebdomadæ Sanctæ præter sacrum solemne, ultrà celebrare. Probatur; Nulla lex, vel consuetudo obligat, ut ea die plura sacra non fiant: nam quod pauci celebrent, non arguit eos non posse, vel consuetudinem id prohibere, cùm remanente potestate celebrandi, id variis de causis possit contingere, ut quia Sacerdotes impediuntur confessionibus, quia denudantur altaria, vel quia ad imitationem Apostolorum cupiunt communicare ex manu Præpositi, vel Rectoris Ecclesiæ. Confirmatur ex praxi; in plerisque enim templis præter solemne Sacrum aliqua alia solent celebrari, Episcopis non repugnantibus.

7 Non est verò necessitatis, ut ea Sacra celebrentur ante solemne, quamvis id sit decentius. Hæc ille; in quibus ultimis verbis sententiam affirmativam Dicastilli contra Vasquez videtur admittere. Quod etiam probatur: nam supposita sententia, quæ hodie communior appellanda est; quod in Sabbatho Sancto licitum sit privatas Missas dicere, difficultas est, an dicere quis possit Missam ante solemnem. Negat Castr. Palaus, Baunius, & alii: nam adhuc durat tempus mœroris, & nondum incæpit solemnitas Resurrectionis, ob quam prohibitio cessat; & hoc idem indicant alii: Affirmant verò Hurtado *de Missa disp.*4. *diffic.*3. Martinon *disp.*40. *num.*5. Card. Lugo *num.* 13. & me citato Francisc. Lugo *num* 36. & Dicastill. *num.* 38. Garzias *num.* 17. Ergo sicut in Sabbatho Sancto dici potest Missa adhuc existente tempore Passionis, idem dicendum est quod in Feria V. etiam incœpto tempore Passionis possit dici Missa illius diei.

Sup. hac diffic. in Ref. 1. post seq. §. Unde ex his omnibus antemediū, & infrà in c. 1 Ref. 45. §. ult. & in ref. 46 § Notandum, post medium à vers. difficultas.

8 Sed his non obstantibus, ego non audeo recedere à sententia P. Vasquez, & aliorum, quam præter Doctores citatos approbat etiam Andreas Saussay, ubi supra: sic enim asserit, Vasquez fatetur congruentius esse, ut eo die reliqui omnes Sacerdotes præter Præpositum (aut qui ejus legitimè impediti vices gerit) à celebratione abstineant, & ad imitationem Apostolorum de manu illius, tanquam de manu Christi, Eucharistiam accipiant. Addit, & monitum optimum (ubi usus prævalet, nimirum ut Sacerdotes singuli Sacrum faciant Feria V. in Cœna Domini) ea die, solùm licere celebrare, antequam Missa solemnis finiatur, & Corpus Christi in locum designatum recondatur: nam postea mox incipit officium Parasceves, cùm statim Vesperæ dicantur, & in Parasceve in memoriam mortis, & sepulturæ Domini à celebratione Sacrificii sit abstinendum. Ita Saussay, cui etiam adde Aversam *de Sacram. Eucharist. q.* 11. *sect.* 15.

9 Unde ex superiùs dictis apparet quid faciendum sit anno futuro 1655. in quo festum Annunciationis B. Virg. incidit in feriam quintam hebdomadæ Sanctæ.

10 Dico igitur ab Episcopis assignandos esse plures Sacerdotes pro singulis Ecclesiis, ut in illa die celebrent, ut sinè scrupulo, & commodè populus possit satisfacere præcepto audiendi Missam, ratione illius festivitatis; sicut faciendum esset si Festum Annunciationis caderet in diem Sabbathi Sancti, & adeò P. Tamburinus *opusc. de Sacrific. Missæ*, *l.* 1. *cap.* 6. §. 1. *nu.* 2. sic ait, Incipit talis Missa privata Sabbathi Sancti à Kyrie eleison, exclusis Prophetiis, & Litaniis, quæ solùm in Missa solemni recitantur, & ex iis exclusis, obligabuntur fideles audire, si possunt quando fortè dies Sabbathi Sancti sit festivus ex præcepto. In quo casu tam Sabbatho, quàm die Jovis plures Missæ possent, non obstantibus mœrore passionis Domini, in Ecclesiis offerri, quot scilicet, ad satisfaciendum populo moraliter necessaria judicabuntur. Ita Tamburinus; cui etiam adde Francisc. Lugo *de Sacram lib.* 5. *cap.* 5. *q.* 4. *nu.* 3. ita asserentem; Iuxta consuetudinem autem, qua ego vidi per annos quadraginta, tam in America quàm in Hispania, & Italia, censeo publicè posse celebrari Missas privatas de consensu superioris, quando festum incidit in Sabbathum Sanctum: nam id factum est aliquando, & causa suppetit sufficiens faciendi, nec consuetudo contraria prævalere potuit in eventu tam raro. Sic ille.

Sup. hoc in ref. seq. per totam & in ref. 8. post seq. §. 1. sed lege eam per totam, & latiùs in tra. 9. Vide dict. §. ult. Ref. 45 & ex ref. 46. §. Notandum, & §. ult.

11 Et tandem non deferam hic apponere verba Patris Hieronymi Garziæ *in summa tract.* 3. *difficult.* 2. *dub.* 4. *punct.* 3. *num.* 16. sic asserentis; Però que feria si cayese alguna fiesta en este dia? La mayr parte de los Dotores concuerdan, que feria pecado mortal dexar de oyr Misa; porque en tal caso, como dize bien Marchino *num.* 8. concurren dos cosas, dia de fiesta, y sacrificio que se celebre, y assi paraque puedan los fieles cumplir con este precepto, dan lugar los señores Obispos paraque en cada Iglesia se digan dos Misas rezadas: assi lo ordenò el señor Arcobispo de Zeragoca el año de 1639. que cazò en est dia

San

San Jorge, fiesta colenda en esta Ciudad, y yo fuy uno de los que la dixeron en esta casa.)

12 Et Cardinal Lugo *ubi sup. num.* 20. toma el Cielo con las manos contra los que tienen por opinion, que no se puede celebrar en este dia, y no obstante este sentir dizen que si cae fiesta en el, puede dar licencia el Obispo paraque se digan algunas Missas rezadas, paraque el Pueblo pueda cumplir con el precepto: parecele à este Autor, que no hablan consequenter; porque si està prohibido por la Iglesia, mal puede dar licencia el Obispo, pero quando tenga esto absurdo, en opinion de estos Autores, en la nuestra que affirmamos, que con cosa se puede dezir, ningun absurdo se siegue. Ita ille, cui adde Leandrum *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 8. *disp.* 5. *q.* 25. ubi sic ait; De facto anno 1606. occurrente festo Annunciationis in Sabbatho sancto, plures Missæ celebratæ sunt in Toletana diœcesi, quam ego etiam tali die in hoc nostro Complutensi Collegio celebravi. Hæc Leander. Quæ quidem omnia à fortiori procedunt, si festum Annunciationis incideret in Feria V. Nam, ut optimè observat Emin. Card. Lugo, *& omnes Doctores citati, ubi sup.* nullus Canon in jure prohibet, ne dicta die Missæ celebrentur, ut prohibetur pro die Sabbathi sancti; & tamen hoc non obstante, satis probabiliter plures Doctores, ut visum est, docent per consuetudinem Canonem prohibentem celebrare Sabbatho sancto fuisse abrogatum: Et ideò si festum Annunciationis in illud incideret plures Missas dicendas esse, ut fideles præcepto satisfacerent, ut factum fuit in Hispania anno 1606. & anno 1639. ergo à fortiori dicendum est in casu nostro in die Feriæ V. maximè accedente licentia, & ordinatione Episcoporum. Vide præter DD. citatos Joan. de Garzia *in Epilogo summarum p.* 2. *tr.* 1. *sect.* 5. *disp.* 2. §. *circa recitationem*. Possentium *in recollect. qq. Moral. verb. Missa, cap.* 1. *num.* 19. Escobar *in Theol. moral. tr.* 1. *exam.* 11. *cap.* 4. *n.* 49.

Sup. hac licentia infrà in tr. 2. ex Ref. 46. lege §. plt. & § Notandum, ad medium & v. quod vero

13 Verùm difficultas est, quænam Missa eo die dicenda sit.

Sup. hac diffic. in §. ult. Ref. seq. & in aliis §§. ejus not.

Respondeo non esse dicendam Missam de Annunciatione, quia Missa, & officium dictæ diei transfertur post tempus Paschale, sed dicenda erit Missa diei currentis: nam licet aliqui Doctores asserant in casu quo festum Annunciationis incideret in Sabbathum sanctum, dicendam esse Missam de B. Virgine, & non Missam Resurrectionis; hoc ipsi dixerunt, quia Missa Resurrectionis non habet Introitum; sed in nostro casu missa feriæ V. non caret Introitu: ergo illa dicenda erit, & non de Beata Virgine.

RESOL. LXXIV.

An si Festum Annunciationis veniat in die Sabbathi majoris Hebdomadæ, sint in illa die celebrandæ plures Missæ in Ecclesiis? Et quænam Missa dicenda sit in illa die? Ex part. 2. tract. 14. Resol. 21.

§. 1. Hoc dubium potest in praxi sæpius contingere; & ego puto utramque opinionem nempe affirmativam, & negativam esse probabilem. Negativam docuit Villalobos *in sum. p.* 1. *tr.* 8. *dub.* 20. *n.* 4. & quia Codex rarus est, ponam ejus verba, (El año de 1606. que cayo la Annunciacion en Sabado consultò el Obispo de Salamanca letrados para este caso, y resolvieron, quæ non se dixesse, y lo mismo fue en Valladolid adonde estava a la sazon la Corte, y no sabemos que en parte ninguna se ya hecho lo contrario.)

Sup. hoc in R. præterita §. Dico igitur, & seq. & in §. 1. Ref. seq. & inf. in tr. 2. ex Ref. 45 lege § ult. & ex Ref. 46. §. Notandum, & ult.

2 Sed contrariam docuit doctissimus Ledesma *in summa to.* 1. *de sacram. Eucharist. cap.* 19. *concl.* 5. Fernandez *in exam. Theol. mor. part.* 3. *c.* 6. §. 5. *n.* 2. Sylvius *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 2. noster Molfesius *in summ. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 17. *nu.* 41. & novissimè Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.* 2. *in sacr. Missa, q.* 2. *dub.* 2. *concl.* 1. ubi Anno 1617. occurrente festo Annunciationis in Sabbatho sancto plures Missæ celebratæ sunt in singulis Ecclesiis Toletanæ Diœcesis.

3 Si petas verò, quænam Missa dicenda sit in illa die. Respondit Ledesma *ubi supra*, vel missa B. Virginis, vel Missa ordinaria illius diei, cum introitu tamen Missæ Resurrectionis sequentis diei. Rationes verò pro parte negativa hujus dubii, invenies apud Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *q.* 83. *art.* 3. *disp.* 233. *cap.* 2. *num.* 23. Pro parte verò affirmativa apud Suarez etiam *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 80. *sect.* 2. *verb. tertius dies*. Vide etiam Pitigianum *in* 4. *tom.* 1. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. Ego autem consulerem sententiam affirmativam. Vide etiam circa præsentem quæstionem, Gavant. *in comment. ad Rubr. Missal. tom.* 1. *p.* 4. *tit.* 10. *n.* 43.

Sup. hoc in R. 2. not. præterita, & signanter §. penult. & ult. R. seq. & in Ref. præterita §. Verum, & seq. & infra in tr. 2. Ref. 45. cutum in fine.

RESOL. LXXV.

Supposita opinione probabili, quod in Sabbatho sancto possit à quolibet Sacerdote, secluso scandalo, in aliquo Sacello dici Missa privata, quæritur, an dicenda sit Missa Resurrectionis cum vesperis?

Et discutiuntur omnes difficultates, quæ contingere possunt in prædicto casu circa Introitum, Prophetias, Credo, & alia, etiam si Festum Annunciationis inciderit in dicta die.

Et decetur, quod si in Sabbatho sancto inciderit Festum Annunciationis, & quis audierit missam dicti Sabbathi, ut satisfaciat præcepto, tenetur audire vesperas, secus autem peccavit saltem venialiter, Ex part. 11. tractat. 8. & Miscell. 8. Ref. 66.

§. 1. Alibi satis probavi contra Vasquez, Castrum Palaum, Sauslay, Azorium, quibuss adde Jordanum *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 11. non esse peccatum secluso omni scandalo in Sabbatho sancto celebrare, & dicere Missam Resurrectionis.

Alibi in R. 1. post præteritam §. dico, & in R. præterita per totam, & inf. in tr. 2. ex Ref. 45. lege doctrinam ejus § ultim. & ex Ref. 46. §. Notandũ, & §. ult.

2 Stando igitur in hac sententia, & quod Missa privata in illa die dicenda sit de Resurrectione, difficultas est, an dicenda sit ut Missa solemnis, videlicet cum vesperis? Casus est curiosus, practicabilis, & à pluribus non pertractatus. Itaque negativam sententiam docet noster P. Castald. *in Cæremon. lib.* 3. *sect.* 18. *cap.* 7. *num.* 2. ubi sic ait; Cùm enim hæc Missa non habeat Introitum, facta contritione, in qua dicitur Psalm. *Judica me Deus*, immediatè à *Kyrie eleison* incipit Missa; in qua non dicitur Credo, neque Offertorium, & in Præfatione dicitur, *Te quidem Domine omni tempore, sed in hac potissimum nocte*. Infra actionem. *Communicantes, & noctem Sacratissimam celebrantes*, cum *hanc igitur*, propria, *Agnus Dei* non dicitur, & loco post communionis dicitur Antiphona *Vespere autem Sabbathi*, sine Psalmo, postquam dicitur oratio *Spiritum nobis, &c.* & *Ite Missa est* cum duplici *Alleluja*; Ita ille.

3 Verùm ego adhæreo sententiæ affirmativæ, nempè in Sabbatho sancto dici posse Missam privatam, ut dicitur Missa solemnis cum Vesperis; Unde licèt Gavantus teneat in dicto die non esse recitandas Missas privatas, tamen supposita probabilitate nostræ sententiæ, asserit dicendam esse Missam cum Vesperis. Sic itaque asserit *in Rubric. Missalis p.* 4. *tit.* 10. *n.* 44. Quo casu fortè sufficit incipere à Confessione, qua finita dicat Sacerdos *Kyrie eleison*, de more, & reliqua cum vesperis usque ad finem Missæ. Ita ille. Et post illum Leand. *de Sacr. to.* 2. *tr.* 8. *disp.* 5. *q.* 27. Et pro hac sententia adducendus est etiam Eminentiss. D. meus Card. Lugo *de Sac. Eucharist. disp.* 20. *sect.* 1. *n.* 21. ubi sic ait; Infertur secundò in Missis privatis illa die non esse legendas prophetias, quia illæ non sunt pars Missæ, sicut nec benedictio Cerei; sed pertinent ad officium cantandum solemniter cum choro. De litaniis posset magis dubitari; nam Micrologus *cap.* 53. *de Sabbatho sancto*, dicit, quòd à litaniis solebant incipere qui Missam privatim celebrabant: sed tamen hoc non est in usu; quia litaniæ revera non pertinent ad Missam, unde qui ex præcepto Missam illam audiunt, non obligantur ad audiendas litanias. Ita ille, & post illum Hermann. Busembaum *in Medulla Theol. mor. lib.* 6. *tract.* 3. *cap.* 3. *dub.* 3. *in responsione ad* 2. Ergo si Cardinalis Lugo, & alii excludunt tantùm à Missis privatis dicendis in illa die prophetias & litanias, dicendum est includere vesperas: nam si vellent vesperas excludere, aut facerent ut nominatim fecerunt de litaniis, & prophetiis, clarum est ex vulgatis juribus, quod inclusio unius est exclusio alterius, ut patet ex *l. cum prætor. ff. de judic. l. cùm maritus, C. de procuratorib. l. quamvis C. de pignoribus. l. ait Prætor* §. *Sed quod Papin. ff. de minorib. c. nonne de præsumpt.* & docet Surd. *decis.* 195. *num.* 12. Menoch. *cons.* 106. *num.* 14. & alii communiter, Ergo, &c.

4 Rectè itaque etiam hanc sententiam sequendo Tambur. *in opusc. de sacrificio Missæ, lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *n.* 2. sic ait; Incipit autem talis Missa privata Sabbathi sancti à kyrie eleison exclusis prophetiis, & litaniis, quæ solum in Missa solemni recitantur; Ita ille. Ergo si ex Missa privata Tamburinus excludit solùm prophetias, & litanias, necessariò dicendum est includere vesperas.

5 Nec obstat dicere in favorem sententiæ Castaldi, quod nimis indecens, & indecorum videtur vesperas summo mane recitare: nam respondeo negando esse indecens in nostro casu dicere vesperas summo mane; cùm enim licitum sit, & decens, ut suppono, dicere Missam in illa hora ergo licitum erit, & decens dicere etiam vesperas. Probo consequentiam, quia in illa die vesperæ sunt pars Missæ, & ejus accessorium: ergo debent sequi naturam sui totius, & sui principalis juxta vulgatam regulam, quod accessorium sequitur naturam sui principalis juxta *l. etiam Cod. de jur. dotium, & regula accessorium de regul. juris in* 6. ac exornat Menochius *cons.* 58. *num.* 13. Surdus *de aliment. tit.* 9. *q.* 31. *n.* 8. & alii ergo, &c.

6 Itaque assero, quod si vesperæ illius diei dicerentur ab aliquo summo mane extra missam, tunc utique ea recitatio indecens appareret; Sed quando dicuntur cum missa, ut ejus pars, nullam indecentiam continere dicendum est, cùm in tali casu vesperæ, ut ejus pars, induantur natura, & privilegio missæ; ergo, &c.

7 Unde ex his infero, quod si in Sabbathum sanctum incideret festum Annunciationis, & quis audiret missam dicti Sabbathi, ut satisfaceret præcepto, quando Sacerdos recitaret in missa Vesperas, si ipse tum extra Ecclesiam egrederetur,

vel

vel voluntariè distraheretur, peccatum veniale committere dicendum erit. Probatur, nam vesperæ in illa die sunt pars Missæ; sed in illa die propter festum Annunciationis quis tenetur audire missam: ergo peccat venialiter si non audit Vesperas, nam relinquit audire partem Missæ.

8 Nota verò quod post hæc scripta Eminentissimum D. meum Cardinalem Lugo audivi, ut magis clarè mens ejus mihi innotesceret, & inveni illum nostræ sententiæ adhærere, & illam in praxim deduxisse; nam quoties celebravit Missam privatam in Sabbato Sancto, recitavit illam cum Vesperis, & testatus est sic etiam fecisse plures Patres inclytæ Societatis JESU, & ita observari in Hispania. Et hoc anno 1654. in Ecclesia Sanctæ Marthæ, in qua omnes Sacerdotes in illam confluentes dicunt Missam in Sabbatho Sancto, hoc anno, in quam, Capellani instabunt Missas dicendas esse cum Vesperis, & ita scio aliquos Sacerdotes fecisse. Et hanc sententiam novissimè tenet Bartholomæus Corsetus in Praxi Sacrorum Rituum *p.2. tract.1. cap.8. num. 25. in fine fol.* 88. & Claudius Arnaud *in Epitome Sacrorum Rituum tract.1. part.4. tit.10. num.28. fol.246.*

Sup. hoc sup. in R.73.§. Nō est ante med.§ & inf. in tr. 1. R.41.§ ult. & in R.46.§. Notandum, post medium, ubi et difficultas.

9 Unde ex his omnibus licèt Gavantus *ubi suprà* asserat hoc dubium esse magis fugiendum, quàm dicendum; ego tamen satis probabiliter firmo, Missam privatam in die Sabbathi Sancti esse recitandam cum Vesperis, & ideò non adhæreo nostro Castaldo, quin etiam ab ipso dissentior dum asserit *ubi suprà numer.* 1. ut dicta Missa non antea celebretur quàm in Ecclesiis incipiant, vel saltem incipere probabiliter possint officia Paschalia: nam licèt hanc opinionem Castrus Palaus, & alii tenuerint, mihi magis placet posse dici summo mane: Ita docet Dicastillus *de Sacramentis tom.1. tract.5. disput.2.2. dub. num.38.* quia nihil est quod cogat in contrarium, & piorum usus ita habet, teste Cardinali de Lugo *loco cit. num.23.* Idem docet Leander *de Sacram. tom.2. tract.8. disp.5 quæst.28.* Hurtadus *disput.4. de sacrif. Missæ, diffic. 9. in finem.* Hieronym. Garzias *in summ. tract.3. difficult.2. dub.4. punct.3. num.17.* cum aliis, & hic Romæ in Ecclesia Sanctæ Marthæ in die Sabbathi Sancti summo manè Sacerdotes incipiunt celebrare Missas privatas. Ergo, &c.

Sup. hoc in §. ult. R. prec. & in alio §. ejus not.

10 Et tandem hìc quæro, an si aliquis Sacerdos vellet in Sabbatho Sancto dicere Missam privatam, posset dicere aliam Missam extra Missam cadentem illius diei. Et affirmativè me citato tenet Leander *ubi suprà quæst.* 17. ubi sic ait; Qui autem voluerit Missam privatam in Sabbatho Sancto celebrare, poterit dicere Missam ordinariam illius diei, aut cum introitu Missæ diei Resurrectionis, vel incipiendo à Kyrie eleison, finita confessione, ut dicit Gavantus, aut Missam Sancti in illa die concurrentis, aut votivam B. Virginis. Ita ille. Cui adde; me etiam citato Hermannum Busembaum *in Theol. Mor. l. 6. tractat.3. cap.3. dub.* 3. & me citato Caspensem *in curs. Theolog. tom.2. tract.23. disp.3. sect.2. num.56.* & me citato Machadum *de perf. confess. tom.2. lib.4. part.1. tract.11. docum.11. num.5.* Idem docet Trullench. *de Sacram. lib.3. cap.8. dub.9. numer.20.* Idem docet Escobar *in Theologia Morali parva ultima editionis tract.1. Exam.11. cap.4. num.49.* Hurtadus *disp.4. de Sacrific. Missæ, diffic.* 3. & alii. Sed ego modò figo pedes, & firmiter assero in tali die non esse celebrandam aliam Missam quàm Resurrectionis, modo quo supra dictum est, & ita docet Dicastillus *de Sacr. tom.1. tract.5. disp.4. dub.2. num.37.* & alii: nam cùm Missa, & officium illius diei sit ritu duplici, rubricis missalis magis conforme, & consentaneum est non dicere Missam votivam, quam in duplicibus advertunt non esse dicendam.

11 Dicere Missam Annunciationis, vel alterius Sancti, si incidat in illum diem, non probo, cum tunc non celebretur, sed transferatur illud festum. Dicere Missam cum introitu sequentis diei Dominicæ Resurrectionis, non mihi placet; nam esset confundere Missas inter se, & Missas Sabbati Sancti ex institutione non habet introitum.

RESOL. LXXVI.

An licitum sit Regularibus in Festis duplicibus dicere Missas votivas cum Gloria in excelsis Deo?

Et an sit licitum Regularibus in Festis duplicibus Missas votivas Spiritus Sancti, B. Virginis Mariæ, vel Defunctorum celebrare? Ex part. 11. tractat. 2. & Misc. 2. Resol. 3.

§. 1. Affirmativè respondet Brunus *de privil. Regul. part. 2. tract.8. cap.1. prop.4.* ubi sic ait, Regularibus licitum est in festis duplicibus Missas votivas Spiritus Sancti, Virginis Mariæ, vel defunctorum pro libito celebrare, & in eisdem, ac aliis omnibus votivis canticum Angelorum, seu Gloria in excelsis Deo, & etiam pro libito dicere. Duas habet partes hæc propositio: Prima privilegium non est, sed commune jus, quo non solum Regulares, verum etiam sæculares uti possunt in missis privatis, ut tenent Suarez *de Eucharist. disp.83. sect.3. & disp.88. sect.3. conclus.1. maximè in §. in quo est.* Portell. *in addit. verb. Missa* §. 8. & alii: Et probatur, quia alia ratio

Sup. hoc lege R. ant penult. hujus R. & pro parte in to. 4. tr. 1. in R. 41. § ult. post med. vers. unde infer. & in lib. 4 ante fin. hujus Ref.

est de obligatione Sacerdotis, ut conformetur festo illius diei in recitando divino Officio; alia verò, ut conformetur in dicenda Missa cum Rubricis missalis. Hæ enim Rubricæ juxta Doctores minus obligant, quàm aliæ, non enim est præceptum de missa, aut tali missa dicenda, sicut est de Officio dicendo. Dixi privatis, quia aliter in solemnibus asserendum juxta *cap. Quidam, & cap. Creatura, de celebrat. Miss.* de quibus, & aliis vide citatum Suarez. Secunda autem pars propositionis probatur ex concessione Alexandri IV. facta Minoritis, per Bullam quæ habetur *in compend. privil. Mendic. verb. Missa quo ad modum* §.4. his præcisè verbis; Alexander IV. concessit Fratribus Minoribus, ut in missis votivis Spiritus Sancti, & Virginis Mariæ, Gloria in excelsis Deo, necnon Sequentiæ competentes tam in solemnitatibus cantare, quàm dicere possint in privatis, non obstante statuto generali, videlicet Capite Concilium, extra de celebratione missarum, in quo Pontifex Innocentius III. statuit, ut in missis commemorationis, seu votivis licet dicatur propria præfatio, non tamen Hymnus Angelicus, seu Gloria in Excelsis, ut inter commemorationem, & solemnitatem differentia ostendatur. Verum cum hæc concessio non extendatur nisi ad votivas de Spiritu Sancto, & de Virgine Maria, alia concessio Sixti IV. adducenda est, quæ refertur à Roder. *tom.1. qq. Regul. quæst.43. art.15.* his verbis. Concessit Fratribus Minoribus de Observantia, ut possint dicere in omnibus missis votivis Gloria in Excelsis Deo. Ita Brunus. Sed displicet mihi id, quod asserit Brunus absolutè licitum esse in festis duplicibus dicere missas votivas; nam hoc est illicitum, & ex Rubricis saltem venialiter peccaret; licet aliqui asserant mortaliter; & sic docet ipsemet Suarez ab ipso adductus; Et ideò me citato Dicastillus *de Sacrament. tom.1. tract. 5. disputat. 4. dub.14. numer.273.* sic asserit: Statuendum secundò, Quosdam putare per se loquendo non esse licitum, missam aliam celebrari ab eo, qui pro arbitrio suo potest dicere, & omittere missam absque obligatione; nam sicut liberum est missam dicere, & omittere, ita etiam aliam celebrare. Quæ doctrina verissima est, si de obligatione sub mortali agamus; neque enim videtur sub mortali latum præceptum dicendi missam de Feria, aut de Sancto, ita Suarius *disp.83. sect.3.* Reginald. *lib.26. numer.208.* Sylvester *verbo Missa.* Henriquez *lib.9. cap.23. num. 5. in Commentario litt. H* ubi plures alios refert, inter quos Sotum, & Medinam, quibus adde Dianam cum multis aliis, quos refert *2. part. tract.14. res.30. 31. & 32. & 4. part. tract. 4. Miscell. resol.* 39. ubi docet id esse reprehensibile, & affert aliquos, qui putant esse mortale contra nonnullos alios, Azor, etiam *loco cit.* dicit esse dubiam quæstionem, quando fit sine aliqua rationabili causa, & probabilius putat esse peccatum mortale. Undè, ut minimum concederet esse veniale. Hæc Dicastillus. Caveant ergo Sacerdotes præsertim sæculares, imò, & Regulares ex doctrina Patris Bruni in festis duplicibus missas dicere, quia etiam Regulares de hoc non habent privilegium, & vi Rubricarum saltem qui utuntur missali Romano, tenentur sub peccato veniali in festo duplici, & in Dominicis missas votivas non celebrare; ergo, &c.

Sup hac displicentia sequenter in R. seq & in alio vers. ejus ann.

Prima, & tertia R citata in hoc textu nūc hanc sequentur, alia verò dum hic sunt sup Ref. 67 & 70.

Sup. hoc pro Regularibus lege ver. à not. primo hujus R.

RESOL. LXXVII.

Utrùm Sacerdos, qui in diebus Dominicis, vel in aliis festis duplicibus celebrat aliam Missam votivam verb. gr. vel Requie, &c. peccet mortaliter? Ex par. 2. tract. 14. Resol. 30.

§. 1. Respondeo negativè. Ita Miranda *in Manuali Prælat. tom.1. quæst.41. art.21. concl.3.* Suarez *in 3. par. tom.3. disputat. 83. sect. 3. concl. 1.* Zanardus *in direct. Theol. part. 1. de sacram. Euchar. cap.12. quæst.15.* Hier. Llamas *part.3. Methodi e cap. 5. §. 14.* & alii; quicquid in contrarium asserat Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dial. 5. §.466.* & Angelus *ver. Missa, num.* 33. Ratio est, quia sicut sacerdos potest libere dicere, vel non celebrare missam, ita etiam, & aliam celebrare, & in rigore præceptum dicendi missam ver. gr. de Sancto, de feria, &c. non videtur latum sub onere peccati mortalis, nisi aliud circumstantia suadeat, & scandalum adsit, & ideò cum Villalobos *in summ. part.1. tract.8. dist.31. numer.5.* non damnarem reum peccati mortalis, sacerdotem illum, qui in diebus festivis Apostolorum Virginis, & Domini nostri, diceret aliam missam.

Sup. hoc lege doct. R. preter. sequenter ad medium, & vers. sed displicet, & in to. 4. tr. 1. Res 4. § ult. post medium ver. ubi docet.

RESOL. LXXVIII.

An Sacerdos obligatus dicere Missas D. Gregorii teneatur illas dicere sine interruptione, & omnes de Requie? Ex part. 2. tract. 14. Res. 32.

§. 1. Respondeo negativè, & præter DD. quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacrament. disp.4. quæst. ult. punct. 7. §.3. num.6. & 7.* tenet hanc sententiam Homobonus de Bonis *in examine Eccl. p.1. tract.4. cap.14. q.127.* Quod non teneatur dicere missas de Requie, patet ex dictis superiori resolutione. Quod

Quòd verò possit illas cum interruptione celebrare, patet. Nam Missarum obligationes, licèt ad locum relatæ interruptionem non admittant, tamen ad sacerdotis personam relatæ civili modo, & moraliter intelliguntur, ut salva honestate, ac devotione sacerdotis quantum fieri potest, magis continuè celebrentur. Vide etiam Beiam *par. 1. cas.* 24. Sed post hæc scripta inveni Gavantum *in comment. ad Rubric. Missal. tom. 1. p. 1. tit. 5. lit. D.* contrarium docere, nempè valere quidem supradictas missas si discontinuentur, sed non ut eas quas instituit S. Gregorius: sed tu tene cum supradictis DD. quibus adde Fraxinellum *de oblig. Sacerd. sect. 8. concl. 6. §. 5. n. 1. & 2.*

RESOL. LXXIX.

An sit laudabile Missam defunctorum, & officium sibi applicari, decantari, & exequias celebrare, quasi ipse mortuus sit? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 2.

Sup. hoc in pum 4. tr. 1 R 39. §. Sed hic caute.

§. 1. DE hoc casu olim interrogatus fui ab Excellentissimo Duce Alcalense hujus Regni Prorege, & morem hunc in Lotharingia vigere testatur Lucas Pinellus *de Missa part. 2. cap. 7. dub. 3.* quem ipse defendit, atque etiam tuetur ac laudat Bartholomæus à S. Fausto *de Sacram. Eucharist. lib. 2. quæst.* 148. ne fortè postea hæredes, ut sæpè fit, negligentes sint in hujusmodi suffragiis faciendis. Hinc ex eadem ratione motus Laurentius de Peyrinis *in privileg. Minim. tom. 3. cap. 1. numer.* 21. docuit licere alicui facere sibi celebrari officium, & missam defunctorum dum vivit; & de missa docet etiam Navarrus *tom. 1. lib. 3. consil. de celebrat. Missarum, conf.* 6. Homobonus *in exam. Ecclesiast. part. 1. tract. 3. c. 14. quæst.* 127. Zerola *in praxi Episcoporum, part. 2. verf. Missa*, quibus adde Barbosam *in collect. Doctorum ad Concil. Trid. sess. 22. c. 3. n. 8.* qui tamen limitant hanc sententiam, modò in missa non dicantur illæ orationes, quæ supponunt aliquem esse jam mortuum, ut Oratio, *Inclina Domine*, in qua habentur hæc verba, *quam de hoc saeculo migrare jussisti*; & hoc ne mendacium committatur. Sed hanc limitationem non esse necessariam, putat Faustus *loco citato*, quia etiam in missis de *Requiem*, quæ dicuntur pro iis, qui jam sunt in Purgatorio, dicitur in Officio missæ, *ne cadant in obscurum, ne absorbeat eas tartarus*. In qua oratione Ecclesia orat, ne animæ defunctorum ad pœnas ignis detrudantur, cùm tamen illæ jam in eodem igne sint, & tamen dum sic orat, nullum mendacium committit, quia ne committatur, sufficit quòd Ecclesia repræsentet illas animas Christo ac si tunc essent agonizantes, & pro iis orat, ut à Purgatorii pœnis liberentur. Sic etiam in casu, de quo loquimur, ut veritas salva persistat, sufficit si sacerdos oret pro vivis, & repræsentet eos Christo Domino, ac si jam essent mortui: modus autem anticipatè loquendi usitatissimus est in sacris Scripturis.

2 Verùm ego contrariæ sententiæ adhærendum esse puto, quam tuetur Layman *lib. 5. tr. 5. cap. 2. n.* 15. ubi sic ait. Talem consuetudinem nullo modo introducendam arbitror, sed potius tollendam si introducta est, tum quia ritibus, & ordinationi Ecclesiæ Romanæ conformis non est, tum quia non video quam utilitatem talis sacrificandi modus habere possit. Nam ex sacrificio duplex potissimùm fructus provenire solet, unus est ex opere operato, & infallibilis, quatenus oblatio fit in Christi persona, & hic fructus statim provenit ei, pro quo offertur, si capax est, nec potest in futurum suspendi; consequenter ejusmodi sacrificia non liberabunt hominem à Purgatorio, si contingat eum post mortem reum esse, sed solùm conferent ad remissionem pœnæ temporalis consequendam, dum vivus est, cujusmodi fructum etiam quis per alia sacrificia similiter consequi potest. Alter est fructus, qui per modum impetrationis provenit, quatenus cum sacrificio juncta sunt Ecclesiæ suffragia, sive preces, & hæ quidem secundùm propriam tum institutionem, tum significationem referuntur ad solos mortuos, ut non nisi impropriè, & imperitè, ne dicam superstitiosè, vivis applicari possint. Accedit quòd sacerdos in his suffragiis propria sua intentione, non possit mutare intentionem Ecclesiæ. Intentio autem Ecclesiæ est, ut missa, quæ dicitur de Requie, & Officium funebre dicatur pro mortuis; nam ad eum finem collectæ, & preces factæ sunt: ergo inutiliter, & infructuosè, ne dicam superstitiosè, dicuntur pro vivis, quippe præter, aut contra Ecclesiæ intentionem, & hæ sunt rationes, quas pro sua firmanda sententia adducit *ubi suprà* Layman, quam ego libenter sequor, & docet etiam Fraxinellus *de Sacerd. obligat. sect. 4. præm. 4. §. 4.* licèt malè pro hac sententia Navarrum adducat.

3 Restat modò respondere ad argumentum Fausti, & Peyrini. Dico igitur ad vitandam negligentiam hæredum posse vivos sibi applicare missas de Sanctis, missas pro remissione peccatorum, &c. quæ quidem missæ fuerunt ab Ecclesia pro vivis institutæ, & non missæ de Requie, quæ ex institutione, & significatione ad solos mortuos referuntur, hoc enim est de directo contrariare ritibus Ecclesiæ Romanæ, & confundere ejus ordinationes; diversa enim officia, & missas ipsa instituit, & assignavit pro vivis, & pro defunctis.

4 Nec exemplum adductum à Fausto de illis verbis, quæ in missa de Requie dicuntur *Ne cadant in obscurum, ne absorbeat eas Tartarus*, &c. valeat in favorem sententiæ, quam reprobamus, nam in illis verbis sacerdos se accommodat sensui instituto, & intentioni Ecclesiæ, quæ sic illam missam pro jam mortuis ordinavit, & instituit. At in nostro casu sacerdos ageret contra institutionem, & mutaret intentionem Ecclesiæ, nam eius intentio est, ut missa de Requie dicatur pro mortuis, & ad hunc finem preces, & collectas composuit, pro vivis autem alia sacrificia ordinavit, ergo, &c. Unde contra Navarr. & alios *ubi suprà*, etiamsi in missa de Requie non diceretur oratio, *Inclina Domine*, ut mendacium evitaretur adhuc ex rationibus adductis dicendum est pro vivis missam de Requie celebrare permittendum esse.

5 Nota tamen quòd post hæc scripta inveni Franciscum de Nigro *in addit. ad Ruiz, p. 2. reg. 3. q. 5.* hanc quæstionem pertractare, & pro sententia quam ego suprà docui cum Layman, adducere etiam Puteum *de Sacram. Missa, lib. 2. disput. 4. q. 1. n. 2.* & P. Trimarchi, & ideò ita omninò tenendum esse puto.

RESOL. LXXX.

An Missa Regularibus concessa possit ab aliis dici in ipsorummet Regularium Ecclesiis.
Et quid de Missa Sanctissimi Rosarii? Ex part. 2. tractat. 14. Ref. 74.

§. 1. NEgativam sententiam docui in casu Missæ primæ vice, nobis concessæ de B. Andrea contra nonnullos Theologos, *ut infrà, in tr. Miscell.* videri potest; & ita declarasse sacram Rituum Congregationem die 19. Novembr. 1622. testatur novissimè Gavant. *in comment. ad Rubr. Miss. tom. 1. p. 3. tit. 10. n. 16.* qui etiam *p. 4. tit. 15. n. 11.* notat, quòd ubi celebratur festum sanctissimi Rosarii ex Decreto Greg. XIII. ne dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarii circumfertur, quia concessa tantùm Ordini Prædicatorum à sacra Rituum Congregatione die 25. Junii 1622. & prohibita fuit aliis, eodem die, sed fiat Missa, ut in festo sanctæ Mariæ ad Nives, quod observatur in æde Lauretana ex Synodo Diœcesana 1626. vel in Nativitate, mutato nomine in Festivitatis, quod fit Bononiæ, sed illud prius magis placet. Ita Gavantus.

Sup. prim. diffic. hujus R. in duabus Ref. seqq. & in to. 2. tr 6. ex R. 91. §. Notandum est usque in finem dictæ Ref. & in tom. 4. tr. 5 late in Ref. 31.

RESOL. LXXXI.

Quando quis Beatificatus est, & concessa fuit facultas, ut Sacerdotes certæ Religionis possint de illo Missam celebrare, ut concessum fuit in Beatificatione nostri B. Andreæ Avellini, quæritur in tali casu, an omnes Sacerdotes sæculares, & Regulares possint celebrare Missam de eo Beatificato in Ecclesia assignata in Decreto Beatificationis?
Et docetur privilegia non esse extendenda de persona ad personam, etiamsi adsit similitudo rationis.
Et quod verba alicujus rescripti, & privilegii, quando sunt satis clara, & certam habent significationem, nulla adhibenda est extensio, & interpretatio, sed tenor, & forma privilegii est observanda.
Et quod gratia censetur concessa juxta verba supplicationis. Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 55.

Sup. hoc in R. praeter & in Ref. seq. & in to. 1. tr 6. Ref. 91. à §. Notandum est usque in finem dictæ Ref. & late in to. 9. tr 3 R 21

§. 1. VIdetur respondendum affirmativè, quia favores, & privilegia sunt amplianda, ex *cap. olim, de verb. signific. l. beneficium, ff. de constit. Princip. l. hoc modo, ff. de condit. & demonst. & l. cum quidam, ff. de lib. & posthum.* ubi Gloss. plura refert, & Azeved. *tom. 6. lib. 9. tit. 18. lib. 10. num. 5.*

2 Sed hæc opinio mihi non placet, sicut, & multis doctissimis viris de hac re à me consultis, & illam reprobat ex Societate Aloys. Turrian. *in 2. 2. tom. 1. c. 13. dub. 8.* & ex nostra Religione P. Molfesius *in summa, tom. 1. tract. 11. cap. 6. n. 51.* & ita fuisse determinatum per Theologos Salmanticenses, testatus est mihi ex Prædicatorum familia vir doctissimus, & amicissimus, M. Dominicus de los Reys, confessarius quondam Serenissimi Principis Philiberti. Ratio est, primò, quia Alexander III. *in cap. de reliq. & venerat. Sanctorum*, prohibuit aliquem colere cultu publico, sine Apostolicæ sedis facultate, sed talis facultas non videtur concessa omnibus Sacerdotibus, ex eo quòd certæ Religionis Sacerdotibus expresè concedatur. Ergo, &c. Probatur minor, nam clarè apparet per facultatis formam subintellecta restrictio, & inclusio unius, ut loquuntur Doctores, est exclusio alterius, ex authoritate *leg. cum prætor ff. de judic. & l. maritus, C. de procurat.*

3 Secundò, in dictis Bullis Pontificiis pro dicenda Missa Beatorum designantur à Summo Pontifice dies, & personæ; sed, ut respondit sacra Congregatio, & Cardinalis Bellarminus, teste Turriano, Missa non potest dici extra illum diem; ergo neque ab aliis personis, præter illas ibi assignatas.

Sup. hoc in R. 2. not. Praeter. §. 2. ante medium vers. illeis loci, & temporis, & in R. 3. §. Sed quaeritur, & in to. 3. tr. 3. Ref. 98 §. 2. post mediū, lege doctr. ver. Nota etiam, & in Ref. 4. not. praecedentis §. 2. ad medium, à ver. idem dicendum est de Sacro votivo.

4 Tertiò, privilegia, & gratiæ censentur solummodo concessæ iis personis, quæ sunt in privilegio expressæ, sed in nostro casu privilegium dicendi missam conceditur Sacerdotibus illarum Religionum. Ergo, &c. Minor patet ex contextu Bullarum. Major probatur à Martino Bonac. *tract. de leg. disput. 1. quæst. 3. punct. 7. §. 2. num. 1.* & aliis. Tum quia privilegia ad eos solùm extenduntur, ad quos extenditur intentio concedentis, sed intentio concedentis non censetur ad alios extendi, quàm ad eos, qui exprimuntur in privilegio, Ergo, &c.

5 Hinc ex communi Doctorum sententia notavit Salas *de leg. disp. 14. sect. 9. n. 48.* & Suarez *lib. 8. c. 26. num. 11.* privilegia non esse extendenda de persona ad personam, etiamsi adsit similitudo rationis; nam vis privilegii non est posita in ratione, sed in voluntate concedentis, ideò non satis est, quòd in alia persona sit similis ratio, si voluntas concedentis ad illos non extendatur; non autem censetur extendi, si non exprimatur; nam inter homines, voluntas non operatur nisi ut significata. Ergo, &c.

Sup. hoc infra lege doctr. §. Confirmatur secundo. R. 58. & in to. 6. tr. 3. ex R. 60. §. Negandum, à lin. 3 & ex R. 190. §. 2 ad lin. 7. & in to. 4. tr. 3 ex R. 28. §. 2. prope fin. à vers. Nam ex proœmio, & in to. 9 tr. 7. ex Ref. 97. §. probatur quod.

6 Quartò gratia censetur concessa juxta verba supplicationis, unde Princeps precibus sibi porrectis solet se accommodare, *l. si prees, ff. de legibus, & c. inter dilectos, §. cæteri de fide instrum.* Simon de Prætis *de interpr. ult. volunt. tom. 2. lib. 3. interpret. 2. dub. 1. solut. 8. n. 23.* Moneta *de commut. ult. volunt. c. 6. concl. 6.* Mattienzo *lib. 5. recopil. tit. 11. lib. 29. n. 1.* Jason *in l. Gallus, in 1. lect. §. idem credendum, nu. 10. ff. de lib. & posth.* Loaz *de matrimonio Regis Angliæ, dub. 5. nu. 28.* Catheran. *concl. 19. n. 2.* Menochius *lib. 1. conf. 33. n. 14. & lib. 2. conf. 180. n. 1.* Parisius *lib. 4. conf. 3. n. 58.* & Mandel. *lib. 2. conf. 281. num. 15.* ubi ait, quòd si aliquid non fuerit petitum in supplicatione, esset absurdum dicere, quòd censeatur concessum: sed in proœmio, & tenore Bullæ Beatificationis dicti B. Andreæ, Clericos regulares missam pro ipsis postulasse apparet, & non pro omnibus. Ergo concludendum est, Summum Pontificem ipsis, & non aliis, talem gratiam concessisse. Quod ex verbis ipsius Bullæ ita manifestum est, ut frustrà argumentationes pro confirmanda hac opinione congerere mihi videar, ideò hoc unum addam. Quòd quando verba alicuius rescripti, & privilegii sunt satis clara, & certam habent significationem, nulla est adhibenda extensio, & interpretatio; sed tenor, & forma privilegii est observanda, ut observavit Salas *sect. 9. nu. 53.* Bonac. §.... Marius Antoninus *lib. 5. resol. 17. nu. 11.* Franc. Bec. *conf. 32. num. 3.* Bald. *in l. 1. §. si is qui, in lect. antiqua in fin. ff. de exercit. act.* Tiraquell. *in l. si unquam, in ver. libertis, n. 8. Cod. de rev. c. don.* & Surdus *tom. 1. conf. 140. nu. 21.* ubi asserit, ad unguem servandum esse privilegii tenorem, & non esse recedendum à forma verborum ipsius; sed in dictis Bullis Pontificiis verba sunt satis clara, & certam habent significationem: ergo nulla est adhibenda interpretatio, & extensio, sed forma ipsarum est observanda.

7 Restat modò respondere ad argumentum in principio positum. Dico igitur, favores, & privilegia tunc esse amplianda, quando id recta ratio permittit rationabiliter fieri posse, servata verborum proprietate, quod fieri non posse in nostro casu patet ex rationibus supra adductis; & ita asserunt Bonacina, Salas, Suarez, & alii. Vide Dec. *in cap. sanè, de privilegiis, num. 10.*

RESOL. LXXXII.

An Missa certis Regularibus concessa pro aliquo Beato, possit ab aliis dici etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis? Ex p. 3. tract. addit. Ref. 2.

Sup. hoc in dub. præcedentis Ref. & in to. 3 tr. 4 in Ref. 91. & §. Notandum est. Usque finem, & in to. 9. tr. 5. R. 31. & in to. 3 tr. 3. ex Ref. 92. & §. 1. post med. lege vers. Nota etiam.

§. 1. EX multis rationibus negativam sententiam docui *in part. 2. tract. 1. miscell. resol. 55.* sed novissimè, me citato, adversus hanc sententiam insurgit Megalius *in prompt. Theolog. tom. 1. verb. Canonizatio Sanctorum, num. 1.* ubi tenet cum Castro Palao *tr. 4. disp. 1. punct. 5. §. 5. n. 4.* licere beatificatos, ut beatificatos, colere recitatione horarum, processionibus solemnibus; & sacrificio missæ, non solùm in locis, & provinciis, pro quibus est hoc concessum, sed etiam in aliis.

2 Verùm hæc opinio summoperè mihi displicet, & ideò negativam sententiam iterum doceo: & præter rationes ibi adductas, nunc addo hanc sententiam expressè determinasse sacram Cardinalium Congregationem die 19. Novemb. 1622. teste Augustino Barbosa *de officio Parochi, cap. 11, num. 34.* & Barthol. Gavanto *in enchirid. Episc. verb. Missa votus, num. 1.* quod etiam probat Lucas Castellinus *tract. de canonizat. Sanctorum cap. 2. punct. 1. §. 6. num. 6. & 7.* ex ipsis Bullis Pontificiis, in quibus conceduntur supradicta Beatificatis cum clausulis restrictivis diei, loci, & temporis; unde Eminentiss. Dominus meus Cardinalis ab Auria, & Illustriss. Senatus hujus urbis Panormi, ex speciali privilegio, & decreto Sacræ Congregationis die 2. Augusti 1625. obtinuerunt, ut missa, & Officium concessa Clericis Regularibus pro nostro B. Andrea Avellino dicerentur à Clericis sæcularibus, & Regularibus in aliis Ecclesiis dictæ Civitatis. Ed ideò ex his opinio Castri Palai, quam contra me sequitur Megalius, à Reverendiss. Magistro sacri Palatii Romæ admissa non fuit, & liber ille ibi anno præterito venalis non erat, licèt, ut verum fatear, ejus auctor aliàs sit vir doctissimus. Invigilent igitur Ordinarii, ne in eorum dioecesibus opinio supradictorum Auctorum deducatur in praxim, & contravenientes, me consulente, sine debita animadversione minimè relinquant.

Sup. his pro loco legos. alt. Ref. 3. not. præter. & in to. 1. tr. 3. ex Ref. 90. §. pro die, & tem. ante leg. §. 1. post medium, vers.

Nota etiam, & de aliqui vers. ejus adnot. & in R. 1. huius not. lege §. Sed quaeritur, &c.

RESOL. LXXXIII.

An in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quando casus occurrit, debeant cantari duæ Missæ, una de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam; & an Ecclesiæ Regularium dicantur Collegiatæ?

Et an in Ecclesiis Regularium duæ Missæ sint cantandæ in prædicto occurrenti casu?

Et cursim advertitur, quod Prælatis Ecclesiarum, Cathedralium, Collegiatarum, & Conventualium obligatio incumbit, ut in talibus Ecclesiis quotidie saltem unam Missam celebrari curent. Ex p. 2. tr. 14. Ref. 76.

Sup. hoc in §. Sed quid Ref.

§. 1. HIc casus frequenter solet accidere, nec ita facilè ejus solutio apud Doctores invenitur. Gavantus *in comment. ad rubric. Missalis, tom. 1. part. 3 tit. 10. nu. 8.* affirmativam sententiam docet, & *num. 11.* asserit, ita declarasse sacram Rituum Congregationem in his verbis: (Tanquam de re gravissima statuit sacra Congregatio, Missam de feria privilegiata in Cathedralibus, & Collegiatis nullatenus omittendam esse, sed omnino adstantibus Canonicis, & assignata distributionum portione cantandam esse, aut cum Diacono, & Subdiacono; aut, si eorum copia non suppetit, absq; eis, & post Nonam, non obstante quacumque consuetudine contraria, quam sacra eadem Congregatio sustulit, & in posterum admitti vetuit, & addit pœnas contentas in Bulla S. Pii V. præceptum continet.) Ita Gavantus. Non reticebo tamen contrariam sententiam docere nostrum P. Andream Castaldum *in sua praxi cærem. lib. 2. sect. 6. c. 3. n. 20.* Sed dicet aliquis, an si opinio Gavanti esset vera, & de dicta declaratione Cardinalium constaret authenticè: an, inquam, in Ecclesiis Regularium duæ missæ essent cantandæ? Respondeo negativè. Nam declaratio supradicta loquitur Collegiatis sæcularibus: & contra Portel. *in dub. Regul. ver. Missa n. 7.* & alios, Ecclesiæ Regularium non dicuntur Collegiatæ, ut probat Rodriq. *qq. Regul. tom. 1. q. 43. art. 12.* & in terminis nostri casu Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 8. diff. 19. nu. 4.* ubi sic ait. (En la ferias de Quatro temporas, Vigilias y Rogaciones, siendo dobles, ò semidobles en las Iglesias Cathedrales, y Collegiales se dizen dos Missas, una de la fiesta à la Prima, y otra de feria despues de Nona, conforme à las Rubricas del Missal Romano. Los Religiosos no estan obligados à dezirlas, que sus Iglesias non son Collegiales.) Ita ille. Notandum est etiam cum Layman *in Theol. mor. lib. 6. tract. 5. cap. 3. num. 5.* Filucio *tom. 1. tract. 5. cap. 4. n. 104.* & aliis penes ipsos, quòd Prælatis Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, & Conventualium obligatio incumbit, ut in talibus Ecclesiis, quotidie saltem unam Missam celebrari curent. Sed Victoria *in sum. num. 94.* absolutè negat mortaliter peccari, si aliquo die Missa in his Ecclesiis intermittatur.

Sup. hoc in §. ... Nota tamen, & ... R. ...

Sup. hoc ... pro parte Ecclesiarum Cathedralium, & Colleg. in R. ... & ... pro parte Conventualium ... in Ref. 86 & in aliis ... not.

RESOL. LXXXIV.

An in Collegiatis, & Cathedralibus Ecclesiis possit aliquando sine peccato mortali Missa solemnis relinqui?

Et an in dictis Ecclesiis sint duæ Missæ cantandæ eadem die, quando in Feriis quadragesimalibus, & aliis Feriis occurrit Festum duplex, vel semiduplex alicujus Sancti?

Et an hoc non procedat in Ecclesiis Regularium, nam in ipsis non debent cantari duæ Missæ, quando occurrit similis casus, sicut in Ecclesiis Collegiatis? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Ref. 40.

Sup. hoc in R. præterita prope finem, à ver. Notandum est.

§. 1. AFfirmativè respondet Tamburinus, *Opusc. de Sacrific. Missæ, lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 1. & seqq.* ubi sic ait: quamvis aliqui in Rectoribus ejusmodi Ecclesiarum, mortale peccatum agnoscant, si aliquo die in hoc deficiant, tamen probabile est (præscindendo ab aliqua particulari talis Ecclesiæ obligatione) Missam sive privatam, sive solemnem semel, vel bis omittere in hebdomada, non esse saltem mortale. Ratio est, quia nullus est obligandus sub culpa lethali, nisi manifestè constet de præcepto obligante; at non apparet tale præceptum, nec quòd tantùm onus susceptum fuerit à Collegiatis, eo ipso quod Collegiatæ sint. Dices cum adversariis; omittere talem missam, fore primò scandalum; Secundò, contrà consuetudinem Ecclesiarum: Tertiò, contrà *cap. Cum creatura, de celebrat. Missarum*. Respondeo ad Primum, non fore ad summum, nisi meram populi admirationem. Ad Secundum, hanc non esse consuetudinem acceptatam sub mortali, quia de hac non constat. Ad Tertium, nego colligi præceptum grave ex dicto capi-

capitulo, quod hic exscriptum, jam profero. *Cum Creatura non habeat, quod pro meritis respondeat Creatori, &c.* & infrà: *mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentia irrepere permittatis, quo minus, & pro Anniversariis Defunctorum, & pro Festo, vel Feria, secundùm temporum congruentiam Missarum solemnia conventualiter celebretis.* Hæc Canon, Ubi nota primò illud, *Mandamus*, quòd ex aliquibus bonis Doctoribus non notat præceptum sub mortali. Nota secundò illud, *secundum temporum congruentiam*, & illud, *Torporem*, quæ solum notant movert Prælatum, ut sine tempore, temporum officia, & Missæ, juxtà Rubricas, non omittantur: non igitur novum præceptum afferunt. Hucusque Tamburinus.

2 Sed huic opinioni non possum adhærere, cum adversetur communi sententiæ Theologorum, & Canonistarum: Unde Hieronymus Garcias *in Theolog. moral. tractat. 3. difficult. 2. dub. 3. num. 1.* sic asserit; (Conviene en primer lugar Theologos, y Canonistas fundados en el derecho *cap. Cum creatura, de celebr. Miss.* y en las Rubricas del Missal, que los Prelados ò aquien tocare el govierno de las Iglesias Cathedrales, y Colegiales, estan obligados debaxo de culpa grave à mandar celebrar cada dia missa cantado, ò solenne, aviendo suficiente numero de Sacerdotes, y Ministros para ello: podria empero escusar alguna causa gravissima, como quemarse la Iglesia, pestilencia grande, citiar la Ciudad el enemigo, y otras semejantes. Contra esto de los textos citados, y de la praxis, y costumbre universal, ò immemorial, de todas las Iglesias, tan assentada ya, que dexarlo de hazer causaria grande escandalo en el pueblo, el qual paga por esto sin las decimas à los Ministros de la Iglesia, y les dexan otros muchos bienes temporales.) Ita ille cui adde, me citato Leandrum *de Sacram. tom. 2. tractat. 8. disput. 5. q. 8.*

3 Sed quid dicendum de obligatione celebrandi missam de Feria privilegiata? Tamburinus, *ubi supra n. 6.* putat, si omittatur, non peccari mortaliter; quia non manifestè constat de tam rigoroso præcepto: At timenda est primò dicta declaratio Sacræ Congregationis: Secundò Rubrica Missalis id disponens. Respondeo ad primum. De tali declaratione non constare authenticè: Ad secundum, quod Rubrica has duas missas, nempè currentis Festi, & Feriæ privilegiatæ, injungens præceptum (ut alia interim taceam) non denotat; ait enim, *Cantantur*, seu *dicuntur duæ Missæ*; Quæ non sunt verba imperativa. Immò, etiamsi diceret, *Cantentur*, non statim probaretur præceptum sub mortali; nam verba imperativa non semper præceptum grave important. Ita ille.

4 Verùm talem doctrinam, me citato meritò refellit Garzias *n. 3.* cujus verba hæc sunt: (La mayor difficultad està, si en las Ferias privilegiadas, quales son las de Quaresma, Vigilias, Quatro Temporas, y Rogaciones, quando concurren con Santo doble, ò semidoble; si ay obligation sub culpa gravi de dizir dos missas, como dispone el Missal, una de Santo post Tertiam, y otra de la Feria post Nonam. Algunos Autores dizen, que no obliga sub culpa gravi. Lo primero: porque la Rubrica del Missal solo dize, *Dicuntur, vel cantantur duæ Missæ*; luego basta dezir la una cantada, y la otra rezada: pues pone la disiunctiva *vel*. Lo segundo, porque estas palabras no son preceptivas, sino monitorias. Pero lo contrario defienden con razon Gavanto, Marchino; ni dissiente Diana. Lo primero, porque aquella Rubrica que dize, *post Tertiam una, & altera post Nonam dicantur*: es de cosa gravissima, y obliga debaxo de culpa mortal, pues dà à entender, que cantar dos missas, non solo es Ritu, ò ceremonia, sine expresso mandado de la Rubrica, la qual queren S. Pio V. y Clemente VIII. Urbano VIII. que se observe, pues en sus Bulas se manda con precepto de obediencia, que se observen las reglas del Missal, y es esta una de las principales; de suerte que assi como se canta cada dia Tertia, y Nona, assistiendo, y hallandose presentes los Canonigos; y seria su omission grave, assi tambien no basta que la missa ferial sea rezada, sino que se cante como se cantan las Horas Lo segundo, porque no ay mas razon que sea cantanda la una, que la otra, y pues la Rubrica obliga à cantar missa, y pone ambas: luego à las dos deve comprender. Lu ultimo, porque la Congregacion de Ritos à 16. de Mayo de 1626. mandò debaxo de las penas que S. Pio V. pone en sus Bulas del Breviario, y missal, que en las Cathedrales, y Colegiales despues de Nona se diga la missa de la feria privilegiada, y que assistan à ella los Canonigos, y que se les assigne por ellos distribuciones, con lo qual dà à entender que corre obligazion de dezir.) Et ita hanc sententiam tenet etiam novissimè Leandrus *ubi supra q. 9.* Igitur si adversus superiùs dicta contrarium in aliquibus Ecclesiis Collegiatis efficeretur, statim Episcopi severè puniant Canonicos, & Superiores hoc permittentes.

5 Nota tamen, quod optimè Leandrus *q. 10.* me citato observat, superiorem sententiam non procedere in Ecclesiis Regularium; nam in ipsis non debent cantari duæ missæ, quando occurrit casus sicuti in Ecclesiis Collegiatis. Et ita etiam, me citato tenet Bordonus *in Consil. Regul. tom. 1. resol. 26. nu. 25.* & me citato Garcias, *ubi sup. num. 8.* Vide etiam Pellizzarium *tom. 1. tract. 5. cap. 9. sect. 2. n. 33.* Lezanam *in summa, tom. 4. verb. Missa, num. 49.* & Nigrum *in Addition. ad Ceremonial.* Ruyz *præsup. 2. q. 9.*

Sup. hoc verbo Mandamus, infra in R. 340. §. Adde prope fin. vers. ut. In Rubr. & in R. 522. § Sed aliquis, prope fin. & in R. 6 ... R. Ref. 18. § Ex eandem ... & § Ex circa in princ. ... loco ... & fin ... R. ... §§.

Sup. hoc ... in R. ... alia ... R. ...

Sup. hoc in Ref. ... medium à ver. Sed dices al... & in Ref. 109.

RESOL. LXXXV.

An Regulares duas Missas celebrare teneantur, occurrente Festo cum feria in Quadragesima, aut aliàs privilegiata? Ex part. 6. tr. 8. & Miscel. 3. Ref. 11.

§. 1. Negativam sententiam ego docui *in tract. de celebrat. Missar. resol. 76.* Sed nominatim contra me affirmativam sententiam mordicus tuetur eruditus Zypæus *in consultationibus Canonicis, lib. 3. de celebr. Miss. consult. 2. per tot.* sed ego non discedo à sententia negativa probabili, quam docui, & novissimè, me citato illam sequitur etiam Franciscus Bordonus *in Consiliis Regular. resol. 25. n. 25.*

Quæ hic est sup. Ref. 83. ad medium à ver. Sed dices, & in §. ult. & præterea.

2 Notandum est etiam hic obiter, Merollam *tom. 3. disp. 6. cap. 8. dub. 22. n. 126.* nominatim contra me docere, privilegium faciendi celebrare Missam in aliquo Oratorio privato non posse extendi de loco ad locum, & contrarium asserere putat improbabile; Sed iste Author bona ejus venia, aliquando nimis audacter se gerit in censurandis aliorum opinionibus, & ideò iterum affirmativam sententiam probabilem puto, quam præter Novarium, & Megalam à me adductos *in p. 4. tract. 4. resol. 208.* etiam novissimè tenet, me citato Leo Zambellus *in Repertorio Mor. verb. Missa, n. 46.* ubi sic ait: Missa potest celebrari in Oratorio, nobilis ex privilegio e. g. Bononiensis, qui ad Ferrariam perrexit, ut ibi inhabitet, non obstante quod habuerit dictum privilegium, pro suo Oratorio Bononiæ; est enim privilegium istud personale, & non locale. Ita ille.

Sup. hoc in tom. 4. tr. ... Ref 31. & 34.

Quæ nunc invenietur in tom. 4. tr. 2. Ref. 31.

RESOL. LXXXVI.

An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis diebus festivis sit peccatum mortale?

Ubi multa destruuntur de vi consuetudinis.

Et deducitur, quod non omnis consuetudo obligat ad culpam mortalem, sed illa quæ inducta est cum tali intentione per modum obligationis, & præcepti.

Et quod quando est dubium, an consuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat, Ex part. 3. tract. 2. Resol. 8.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Peregrinus *in comm. ad nostras constit. part. 1. c. 1. litt. E.* ubi sic ait: In Ecclesiis nostris, in quibus solet, & potest solemniter missa cani, si id omitteretur ex aliqua justa causa, non peccaret Superior, neque alii. Si verò ex negligentia, Superior, vel qui causa principalis esset hujus omissionis, mortaliter peccaret, non solum ratione scandali, si scandalum oriretur apud sæculares, sed etiam secluso scandalo; quia cum ista consuetudo sit conformis canonibus, & consuetudini generali Ecclesiæ, ejus transgressio ex negligentia est peccatum mortale, cum sit materia gravis. Ita ille.

Sup. hoc in R. ... & sup. in Ref. ... in fine, & in Ref. 144. § Verùm.

2 Sed hæc opinio mihi non placet, quia non omnis consuetudo obligat ad culpam mortalem, sed illa, quæ inducta est cum tali intentione per modum obligationis, & præcepti, ut notat Suarez *de leg. lib. 7. cap. 14. num. 6.* Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 18. q. 5.* Rebellius *part. 1. lib. 1. q. 5. n. 17.* Reginald. *tom. 1. lib. 13. cap. 23. n. 344.* Filliucius *to. 2. tract. 27. c. 3. nu. 49.* Becanus *in part. 2. tract. 3. cap. 8. quæst. 1. num. 4.* Vasquez *in part. 2. disp. 177. cap. 2. in fin.* Layman *in Theol. mor. lib. 1. tr. 4. c. 24. nu. 2.* Fagundez *part 4. lib. 1. cap. 2. n. 14.* Granadus *in part. 2. D. Thom. controv. 7. tract. 3. part. 2. disp. 16. sect. 2. n. 13.* Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 13. diffic. 2. nu. 7.* & alii, & ideò benè asseruit Glossa *in cap. frustra, dist. 8.* ad consuetudinem necessarium esse, ut eo animo, & intentione servetur, ut jus in posterum fiat. Ratio est clara, quia primò actus agentium non transgrediuntur intentionem eorum. Secundò, de ratione legis est, ut fiat intentione obligandi. Tertiò, quia nemo se obligat sine intentione, ut in voto, & professione constat.

Sup. hoc in ... R. ... lege ... & ... in ... ante med. vers. ... & in Ref. 19. ... usque ad medium, & in R. ... & seq. & §. ult.

3 Hoc supposito, sic argumentatur. Consuetudo, quam assert Peregrinus, oritur ex nostra Regula: nam ideò cantamus missam solemnem in diebus festivis; quia Constitutiones *p. 1. cap. 1.* asserunt, quod missa solemnis diebus festivis celebretur. Sed nostræ Constitutiones, ut patet, non obligant ad peccatum mortale. Ergo necessariò sequitur, quod neque consuetudines ex illis ortæ ad illam obligabunt, cum accessorium sequatur naturam principalis, ut tradit *lex Cum principalis*, & *lex, nihil dolo, ff. de reg. jur.* Et notant communiter DD. quos ad satietatem adducit Barbosa *in collect. tom. 3. lib. 5. sexti Decr. regul. 42. n. 1.* & Menochius *vol. 1. consil. 58. n. 13.* Deinde dictam consuetudinem non fuisse introductam cùm intentione obligandi, ultra supradictum argumentum, patet ex sensu communi omnium Patrum nostræ Religionis, qui in Capitulis generalibus tam difficulter, etiam in casibus magni momenti, noluerunt imponere præcepta obligantia sub mortali, conformando in

hoc

hoc seipsos nostris constitutionibus, quæ ad culpam noluerunt obligare; & ideò tandem in Capitulo celebrato anno 1622. fuerunt abrogata omnia præcepta imposita sub mortali aliis præteritis Capitulis. Et revera in casu de quo loquimur, quis potest cogitare, cùm Regula nos non obliget sub onere peccati mortalis canendi Missam, quod nostri hoc onus ipsis, & nobis voluntariè, & sub hac intentione imponere voluerint; quod factum minimè esse ex hoc apparet, quia nemo ante Peregrinum ex nostris Patribus senioribus dixit unquam, hanc consuetudinem introductam esse cum intentione obligandi ad mortale. Quod si hoc esset, ipsi necessariò deberent scire, & si scirent, utique dixissent.

4 His omnibus addendum est, quod quando adest dubium, an consuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat, ut docet Suarez *de leg. lib. 7. cap. 15. n. 13.* licèt contrarium tutius esse asserant Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 13. cap. 23. n. 224.* & Azorius *part. 1. lib. 4. cap. 18. q. 15.* quia in dubio nemo præsumitur velle obligari, nec expedit multiplicari præcepta, ubi moraliter certa non sint: ergo cùm in nostro casu saltem dubii simus, an dicta consuetudo canendi Missam fuerit à nostris Patribus introducta cum intentione obligandi, illam non obligare dicendum omninò est.

Sup. hoc in to. 6. tr. 1. Ref. 18. 19 & 20. & [illegible] in tr. 1. in fine R. [illegible] & in to. [illegible] tr. 6. Ref. 17. ex latissima ejus doctrina, prope finem §. [illegible] à vers. Imò [illegible] quando, & ibi in R. 94. vel secundo §. ad medium, vers. [illegible] & in to. [illegible] R. 47. §. ult. & ibi in tr. 6. R. 91 [illegible]

5 Confirmantur omnia supradicta ex his, quæ adducit Gavantus *in Commentar. ad rubr. Missalis, tom. 1. part. 3. tit. 11. nu. 14.* ubi sic ait: Collegiatæ Regulares (quæ tamen minùs collegiatæ dicuntur) tenentur ad Missam in choro, ex vi regulæ tantùm, & consuetudinis interpretantis regulam. Ita ille. Sed regula nostra, & consuetudo, ut supra ostensum est, non obligant nos sub onere peccati mortalis dicere Missam in choro: ergo illam omittere minimè culpa lethalis erit. Nec valet dicere cum Peregrino, quod talis consuetudo sit conformis canonibus, & consuetudini generali Ecclesiæ: nam hoc concedendo, non inde sequitur, nec deduci potest, quod nostra consuetudo obliget ad mortale.

6 Verùm his non obstantibus, si nostri Superiores Missam non canerent sine justa causa, essent severè puniendi, & si adesset scandalum, peccarent mortaliter, alioquin minimè.

RESOL. LXXXVII.

An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis sit peccatum mortale?

Et explanatur, quando nullo jure teneantur Religiosi ad chorum professi nondum ordinati in Sacris ad Horas Canonicas, tenentur tamen ex longa, & recepta consuetudine jam præscripta in unaquaque Religione. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 6.

[illegible] hic est R. [illegible] antecedente, & [illegible] in R. 144. & [illegible] in Ref. [illegible] [illegible] [illegible]

§. 1. NEgativam sententiam docui contra Peregrinum *in 3. part. tract. 2. resol. 8.* sed ipse iterum *in addit. qu. 11.* eandem opinionem mordicus defendit, & licet fateatur hanc obligationem non procedere ex vi nostræ consuetudinis, asserit tamen procedere ex vi consuetudinis universalis Ecclesiæ, & ex vi Canonum.

2 Sed miror quidem suam sententiam Peregrinum defendere ex vi Canonum, cùm communiter Doctores asserant, Regulares non teneri ad Officium divinum, sub quo ipse includit Missam solemnem, ratione alicujus textus juris Canonici, constanterque firment in toto corpore Juris Canonici non adesse Canonem imponentem hanc obligationem Regularibus, sed teneri ad Horas Canonicas ratione consuetudinis jam præscriptæ in unaquaque Religione: & ideò novissimè Jacobus Gordonus *in Theol. moral. tom. 2. lib. 6. q. 2. cap. 6. §. 3. num. 22.* sic ait: Restat ergo cùm nullus extet Canon de hac re, aut constitutio Ecclesiæ, Regulares ad Horas Canonicas tantùm obligari ex longa, sancta, & recepta consuetudine. Ita ille, qui citat Sotum, Medinam, & Caietanum: sed audiamus Lessium *lib. 2. c. 37. dub. 9. c. 49.* sic asserentem. De Religiosis ad chorum professis nondum ordinatis, communis sententia Doctorum est, teneri ad Horas canonicas: difficultas est, quo jure teneantur, non enim jure Canonico scripto, cùm nullus Canon ea de re extet, nec jure naturæ, quia non pertinet ad essentiam Religionis: neque ex vi voti, aut professionis, quia voto se ad hoc non astringunt? nec tenentur ratione eleemosynarum, quibus vivunt, quia non dantur cum hoc onere, sed ut vivant secundum suum institutum. Itaque solùm videntur teneri præscripto consuetudinis ubique receptæ: & ita etiam hanc sententiam docent Faustus *de Horis Canonicis lib. 2. q. 55.* Bonacina *disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 1.* Tannerus *in 2. 2. D. Thom. disp. 5. q. 1. dub. 4. num. 143.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 17. n. 2. & seq.* Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 24. difficult. 9. numer. 7.* & alii penes ipsos. Unde si in aliqua Religione non adesset talis consuetudo, quod negamus, esset dicendum, illos Religiosos non esse adstrictos ad Horas Canonicas persolvendas.

Sup. hoc in to. [illegible] tr. 6. à R. 12. usque ad R. 17. inclusivè. & in [illegible] R. [illegible] § ult. [illegible] R. 36. §. secundò, & §. Ad id. & in to. [illegible] R. 30 §. [illegible] tertiò. & seqq. & in to. [illegible] tr. 3 Ref. [illegible] § penult. [illegible] post [illegible], vers [illegible]

3 Verùm his non obstantibus P. Peregrinus docet, quod sub nomine Officii divini includitur Missa solemnis, & quod præcipiatur tribus in locis apud Canones, ut Regulares Officium divinum persolvant: ergo tenentur ad Horas Canonicas, & per consequens ad Missas solemnes, quæ comprehenduntur nomine Officii divini ex vi Canonum, & juris positivi, & & textus qui hoc præcipiunt asserunt esse *cap. dolentes, de celebratione Missarum, cap. cùm creatura, eod. tit. & in Clem. 1.* etiam eodem titulo.

4 Sed ut verum fatear, quando hanc sententiam legi, prima facie vehementer stupui, quod apud veteres, & recentiores scriptores tam doctos tale præceptum in jure canonico non fuerit inventum, ut supra visum est, & quod P. Peregrinus solus his nostris temporibus invenerit, & ideò statim ad textus, & ad expositores cucurri, & cùm legerim *cap. dolentes, & cap. cùm creatura*, nec ullum verbum inveni, quod comprehendat Regulares, ut legenti patebit, aliquam difficultatem mihi præbuit *Clem. 1.* ubi Concilium Viennense loquitur etiam de Regularibus, & ideò cùm paulùlum suspensus hæsissem, statim tenebras fugavit Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 4. n. 133.* ubi postquam quæsierat, an Ecclesiæ sæculares, sive Cathedrales, sive Collegiatæ obligentur ad Officium in choro, tandem quærit, an Ecclesiæ Regulares obligatæ sint ad ejusmodi Officium, & ita asserit. Respondeo esse obligatas juxta cujuscumque consuetudinem, & institutum, ex *Clem. 1. de celebrat. Missar.* nam etiam Ecclesiæ Regulares connumerantur cum Cathedralibus, & Collegiatis. Dixi *juxta cujuscumque institutum*, quia Religiosi non tenentur ad Officium in choro ratione proprii beneficii, cùm id non habeant, neque propterea quod vivant ex eleemosynis, vel bonis Ecclesiasticis, quia non dantur cum hac conditione, neque etiam est jus Canonicum universaliter obligans Religiosos ad id, sed pendet ex peculiari cujusque instituto, & consuetudine, ut dictum est. Hæc Filliucius.

5 Unde dicendum est dictam *Clem. 1.* non asserere absolutè Regulares esse obligatos ad Officium divinum persolvendum, sed ad id teneri juxta cujuscumque consuetudinem, & institutum, & ita etiam possent interpretari *cap. dolentes, & c. cùm creatura*, si de Regularibus loquerentur. Verùm cùm P. Peregrinus concedat in nostra Religione non adesse institutum, neque consuetudinem obligantem sub mortali ad canendam Missam solemnem in diebus festivis: ergo constanter dicendum est illam relinquere non esse peccatum mortale, sicut esset, si relinquerentur Horæ Canonicæ, ad quas persolvendas consuetudo præscripta jam obligat. Non benè igitur P. Peregrinus dicit nos teneri ad canendam Missam solemnem ex vi Canonum, sed optimè cum Gavanto *ad rubr. Missalis, tom. 1. p. 3. tit. 11. n. 4.* dicendum est, Regulares ad id teneri ex vi regulæ, & consuetudinis interpretantis regulam, quam nos, & ipsemet Peregrinus negamus in nostra Religione adesse cum obligatione culpæ lethalis: ergo, &c. quæ omnia confirmantur. Nam si nos teneremur dicere Missam solemnem ex vi Canonum, & consuetudinis universalis Ecclesiæ, ut vult Peregrinus, teneremur illam dicere in diebus ferialibus, ut patet ex *d. Clem. 1. & cap. dolentes, & cap. cùm creatura, de celebr. Missarum*. Sed nos hoc non facimus. Ergo dicendum est ad illam nos non teneri virtute dictorum Canonum.

6 Respondet Peregrinus hoc esse verum, sed potest esse quòd per vivæ vocis oraculum licentiam non canendi quotidie Missam obtinuisset Religio ab aliquo Summo Pontifice, quia illis temporibus passim erat in usu concedere similes facultates per vivæ vocis oraculum. Verùm si hæc opinio Peregrini admittenda foret, certi essemus de transgressione Canonum, & consuetudinis (ut vult ipse) universalis Ecclesiæ, dum in nostra Religione non fuerit cantata solemnis Missa in diebus ferialibus, & incerti essemus de excusatione transgressionis, nam ipsemet peregrinus loquitur cum formidine, & præsumptivè, quam quidem licentiam à Peregrino præsumptam difficulter adfuisse dicendum est, cùm non sit credibile in re tanti momenti si Patres essent obligati ex vi Canonum, & consuetudinis universalis Ecclesiæ ad canendam Missam diebus ferialibus, si hoc non facerent ex privilegio Summi Pontificis, ut præsumit Peregrinus, non, inquam, ut dixi, credibile est in re tam gravi, quoad memoriam posteram, & in honorem Religionis, & ad securitatem conscientiarum, si de tam solemni privilegio in Archivio. S. Sylvestri, vel alio in loco mentionem aliquam non reliquissent: sed hoc non invenitur; neque Patres seniores de tali privilegio umquam mentionem fecerunt. Ergo necessariò dicendum est non adfuisse, & ita est, quia revera necessarium non erat, cùm Regulares, ut dictum est, atque satis probatum, non tenerentur dicere Missam ex vi Canonum, sed ex consuetudine præscripta in unaquaque Religione sed in nostra Religione non fuit accepta consuetudo, ut Missa solemnis caneretur diebus ferialibus, sed tantum diebus festivis, & hoc sine onere peccati mortalis: ideò Patres sine ullo Pontificis privilegio dictam Missam solemnem in diebus ferialibus non dixerunt, neque nos his etiam temporibus dicimus, non ut di-

ctum est, ratione alicujus privilegii, sed quia in Religione non habemus consuetudinem illam canendi.

7 Igitur contra P. Peregrinum cum communi sententia omnium Doctorum, tam veterum, quàm recentiorum, dicendum est, Regulares non esse obstrictos sub mortali ad Officium divinum, & Missam solemnem in choro canendam ex vi alicujus Canonis, vel consuetudine universalis Ecclesiæ, sed ex regula, & vi consuetudinis præscriptæ interpretantis regulam. In nostra verò Religione recepta est consuetudo obligans sub mortali ad persolvendas Horas Canonicas, etiam extra chorum, non autem ad canendas Missas solemnes in diebus ferialibus; festivis verò diebus illam canimus, sed non cum obligatione peccati mortalis, quæ omnia patent ex superiùs adductis, ex quibus etiam patet responsio ad alia, quæ adducit pro sua firmanda sententia Peregrinus.

RESOL. LXXXVIII.

An admodum RR. PP. Olivetani commorantes in Abbatia Viceldana teneantur singuli ad diurnam missarum celebrationem?

Et an Generalis non possit eis præcipere hanc diurnam celebrationem?

Et docetur Generalem non posse præcipere Religiosis subditis, quæ sunt absolutè extra Regulam, sed quæ expresiè, vel tacitè in ea continentur.

Et advertitur, quod usus, observantia, & praxis, atque consuetudo, leges, & statuta interpretantur. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 24. aliàs 41.

§. 1. Respondeo negativè: Et licet prima facie videantur obstare verba apposita in Rescripto Clem. VIII. die 22. Maii 1592. tamen ego contrarium puto: Unde illa per extensum apponam; sic enim ibi Pontifex asserit: *Octo ad minus monachorum, &c. qui omnes ibidem Conventum constituant, ac juxta ipsius Congregationis regularia instituta vivere, & eidem Ecclesiæ in Divinis, horas Canonicas statutis temporibus decantando, ac missas singulis diebus celebrando deservire, &c.* puto igitur ex dictis verbis adesse quidem obligationem quotidie celebrandi, sed non à singulis Monachis.

2 Moveor ad id tenendum, quia non est incredibile S. Pontificem, dum ad serviendum dictæ Abbatiæ introduxerit ad administrationem RR. Monachos Olivetanos, velle eos ibi vivere contra morem, & usum suæ Religionis, & imponere illis onus, ad quod vigore suarum Constitutionum non tenerentur. Sed in eorum Constitutionibus *part. 1. c. 62.* sic habetur: *Singuli Sacerdotes, singulis diebus Dominicis, & solemnibus infra hebdomadam occurrentibus Missam celebrare teneantur: ii verò Monachi, qui stant ex ea parte chori, in qua stat hebdomadarius, quotidie per illam hebdomadam Altaris sacrificium offerant.* Ita ibi. Ergo dicendum est in verbis Bullæ adesse obligationem, ut in dicta Abbatia quotidie Missæ celebrentur, sed non à singulis Monachis, sed eo modo, quo in aliis Monasteriis, secundum morem, & usum Religionis, & secundum præceptum Constitutionis, solitum est ab ipsis celebrari. Alioquin sequeretur magna difficultas. An etiam Generalis possit eis præcipere hanc diurnam celebrationem. Etenim certum est, neque Generalem posse præcipere Religiosis subditis, quæ sunt absolutè extra regulam, sed quæ expresiè, vel tacitè in illa continentur, ut docet D. Thom. *in 2. 4. quæst. 104. art. 5. ad 3.* Vasquez *in part. 2. disp. 154. cap. 4. num. 22.* Lessius *lib. 1. cap. 41. dub. 9. n. 76.* Azorius *tom. 1. lib. 13. cap. 11. quæst. 9.* Sanchez *in Sum. tom. 2. lib. 6. cap. 2. num. 15.* Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 10. cap. 8. num. 6.* Valentia *tom. 3. disp. 7. quæst. 3. punct. 2.* Castrus Palaus *tom. 3. tract. 16. disp. 4. punct. 2. num. 2.* & alii: Sed Regula PP. Olivetanorum, ut supra visum est, neque expresiè, neque tacitè onus dietim celebrandi continet, sed expresiè firmat contrarium. Ergo videtur, quod Superior diurnam hanc celebrationem Monachis in dicta Abbatia commorantibus imponere minimè posset. Dicendum est igitur Pontificem in dicta Bulla voluisse, ut singulis diebus in Monasterio dictæ Abbatiæ Missæ celebrentur, sed non à singulis juxta morem, & Constitutiones Religionis.

S. 9. hoc in ... R. 13. propè finem, à ... aute etiam.

3 Confirmatur primò hæc opinio, quia verba dispositionis debent declarari, & restringi ad qualitatem adjectam, ut tradit Surdus *lib. 2. cons. 179. n. 40. & 41.* Casanate *cons. 44. n. 29.* & alii quos adducunt Castillo, Soto, Major, *Controv. to. 5. cap. 9. à num. 1.* cum Salgado *de Retentione Bullarum, part. 1. capit. 15. num. 53.* Sed in Bulla Pontificis sic habetur: *ac juxta ipsius Congregationis regularia Instituta vivere, & eidem Ecclesiæ singulis diebus missam celebrando deservire*, sic ibi. Si itaque Monachi ex mente Pontificis tenentur vivere, & singulis diebus celebrare, juxta ipsius Religionis mores, & Instituta: nam particula, *Et*, æqualiter copulat præcedentia cum sequentibus, ut idem sit de uno, quàm de alio, ut docet Menochius *cons. 56. n. 95.* Parisius *vol. 1. cons. 95. n. 6.* Natta *tom. 4. cons. 573. n. 14.* Sequitur onus celebrandi Missas assignatas à Pontifice, explicandum esse secundum Religionis mores, usum, & instituta, quæ, ut supra visum est ex verbis Constitutionum, obligant, ut singulis diebus à Monachis in Ecclesia celebretur, sed non à singulis.

4 Confirmatur secundò, quia rescripta recipiunt interpretationem ex narratis precum, sive supplicationis, ita ut exinde, vel extendenda, vel restringenda, vel supplenda, vel declaranda veniant, ut observat Ripol. *tract. de Regularib. c. 22. num. 56.* Cacheranus *decis. 23. n. 44. & decis. 88. num. 9.* Grammaticus *decis. 203. n. 202. & 203.* Surdus *decis. 268. num. 15. & decis. 219. n. 15.* Riccius *cons. 55. num. 60. vol. 2.* & alii. Sed Bullam Clem. VIII. certum est fuisse fundatam super capitula jam stabilita inter Commendatarium, & Religionem Olivetanam, & secundum præscriptum dictorum capitulorum, postea fuisse factam petitionem. Verum inter alia Capitula adest illud, tenoris sequentis. Quarto, che li PP. Religiosi accettino il carico di mantenere à detta Chiesa per li divini Officii continuamente, & à perpetui tempi, otto Sacerdoti da fare la residenza, messe, ore canoniche, nell'ore solite alla loro Religione, e convenienti: ed ogni giorno celebrare li Divini Officii. In quibus verbis clarè apparet, & Religionem non se obligasse, ut octo Missæ dietim à singulis Monachis celebrentur, sed ut singulis diebus celebrentur Divina Officia. Quæ quidem verba verificantur quoad celebrationem Missarum, si non octo, sed aliquæ Missæ celebrentur, secundum morem dictæ Religionis. Ergo, &c.

Sup. hoc lege sup. doct. Res. 151. §. Quarto gratia, & lege §§ à vers. ejus annot.

5 Et tandem confirmatur tertiò, quia usus, observantia, & consuetudo, leges interpretantur: unde in *l. 19. ff. de legib.* sic habetur: *Si de interpretatione legis quæratur, in primis inspiciendum esse, quo jure Civitas retro in ejusmodi casibus usa fuerit, cùm optima legum interpres sit consuetudo*, ita ibi: quod etiam probatur ex *c. cùm dilectus, de consuet.* ut observat Enenkelius *de privil. juris Civilis, lib. 2. c. 3. n. 2.* Vvamesius *de jure Pontif. vol. 1. cons. 12. n. 7.* Reinking *tract. de Regimine Sæculari, & Ecclesiastico lib. 2. Class. 2. cap. 2. n. 29. & cap. 11. n 6.* Harprechtus *in Institut. tom. 1. §. 15. tit. de Excusat. Tutorum, n. 50. & to. 3. §. 3. tit. de loc. & conduct. num. 71.* Menochius *cons. 32. num. 44.* Sylvanus *cons. 88. num. 27.* & alii: quinimò omnium actuum, & dispositionum interpres est consuetudo, ut docet Ripol. *tr. de Regul. cap. 47. n. 39.* Selorzanus *de Indiarum jure, tom. 2. lib. 2. cap. 21. num. 24. & seq.* Surdus *de Alim. tit. 2. q. 66. n. 4.* Mollerus *lib. 1. Semestrium, cap. 13. n. 4.* Natta *cons. 406. n. 25. & 28. tom. 2.* Vvesembecius *consil. 266. nu. 84. p. 6.* & ideò quamlibet dispositionem, regulam recipere à consuetudine, dixerunt Cagnolus *in Repet. ad leg. Si quis major, C. de transact.* Vvesembecius *ubi sup. n. 85.* Surdus *decis. 223. à nu. 11.* quæ omnia approbat etiam Hulricus Hunnius *in sua Encyclopedia juris, part. 1. tit. 4. cap. 4. n. 18. & seqq.* & adeò vera sunt, ut docuerit Amicus *cons. 42. n. 16. & 17.* Ernestus Cothmannus *vol. 4. cons. 48. num. 14.* Alderanus Mascardus *de interpret. statut. concl. 2. nu. 156.* & Hunnius *ubi sup. tit. 3. cap. 7. num. 73.* quod interpretatio Statutorum, ex consuetudine, praxi, & observantia subsequuta desumi debeat, *etiamsi proprietas verborum ipsius statuti repugnet*, quod etiam docet de privilegiis Solorzanus *ubi suprà*, vir sapientissimus, & eruditissimus.

Sup his fac. in Res 14. §. Sed nō carent paulò post initium & in to. 3. tr. 6. ex Res. 94 §. Deinde, & ex R. 138. §. Quod patet ad medium, à vers. Unde, & in to. 6 tr. 2 ex R 3 §. 1 in fin. & in to. 5 tr. ex Res. 83 § Sed ex his à lin. 3. & in to. 7. t. 1. Res. 13. §. Nec obstat, circiter ad medium, & in aliis §§ earum annotat.

6 Sed post Bullam Clem. VIII. usus, observantia, & consuetudo, ipsis Abbatibus Commendatariis scientibus, videntibus, & consentientibus, etiam tempore sancti Caroli Archiepiscopi, semper fuit, ut in dicta Abbatia, singulis quidem diebus celebrentur Missæ, sed non à singulis Monachis. Ergo ita intelligenda, & explicanda sunt verba rescripti Pontificii, de quibus est difficultas. Et quidem, si ex decennii lapsu, ratione consuetudinis scripturæ interpretantur, ut tradit uterque Molina, Theologus, & Jurisconsultus, hic *de Primog. lib. 2. cap. 6. n. 57.* ille *de Instit. tom. 3. tr. 4. disp. 590. concl. 9.* Guttierez *pract. qq. l. 3. qu. 62. n. 26.* & alii, quantò magis dicendum est secundum consuetudinem subsequutam, interpretandam esse scripturam, de qua loquimur, cùm non solùm tempus decennii sit elapsum, sed tempus 40. annorum, & plus. Itaque ex omnibus supradictis existimo, dictos Monachos, cùm non obligentur expresiè ad præcisum numerum Missarum, posse adjuvari vacationibus, quibus mos, & constitutio Religionis illis largitur, vel saltem tantum teneri ad celebrandum, secundum usum, & consuetudinem observatam post dictam Bullam Clem. VIII. Ita ego sentio, salvo aliorum meliori judicio, & ideò rogo dictos RR. PP. Olivetanos, ut circa præsens dubium non acquiescant solo meo voto; sed quærant saltem votum unius, vel alterius viri docti, quibus superius dicta libenter corrigenda submitto.

Sup. hac interpretatione in R. 1. not. præter. & in eod. §. ad medium, à vers. Unde, & in R. 3 etiam in eodem §. ad medium, & etiam à v. Unde, & in aliis multis earū annot.

RESOL. LXXXIX.

An licitum sit celebrare Missam in Altari, in quo Episcopus celebravit ea die absque ejus licentia?

Et an Canon, & præceptum circa hoc sit in usu, vel contraria consuetudine sit abrogatum, & ideò non obliget? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 24.

§. 1. Nega-

§. 1. NEgativè reſpondet Paz Jordanus, Epiſcopus Traguriſienſis *in ſuis elucubration. tom. 2. lib. 4. tit. 1. n. 149.* ubi ſic ait: In locis, in quibus aliàs permittitur celebratio, illa cenſeatur prohibita quotieſcumque Epiſcopus ea die ſuper ipſo Altari celebraverit, *cap. in Altare ult. de Conſecr. diſt. 2.* quòd & ſi loquatur de Miſſa cantata, atque adeò ex vi literæ de illa tantùm intelligendum videatur, ut nonnullis placuit: tamen ex Decreto Concil. Altiſiod. *cap. 10. ex gloſſ.* auctoritate *in d. cap.* ex conſuetudine optima legum interprete; atque ex doctrina Ang. *verb. Altare, §. fin.* Tabien. *ead. quaſt. penult.* Sylv. & Armill. *eod. verb.* Homob. de Bonis *tract. 4. q. 139.* Gavant. *theſ. Sacr. rit. part. 1. tit. 20. lit. F. verſ. illud*, generaliter accipitur, etiam de Miſſa privata, reverentia namque debita Epiſcopo, propter quam id ſtatutum fuiſſe admonet Gloſſ. *in d. cap. fin.* militat in utroque caſu: & quamvis Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 27. quaſt. 10.* teſtetur dictum Canonem alicubi conſuetudine contraria derogatum; Gavantus tamen *loc. cit.* fatetur in Mediolanenſi Provincia, ea qua decet reverentia cuſtodiri; prout etiam in his partibus ſervari, poſſum, & ipſe teſtari. Hucuſque Jordanus.

2 Verùm, non obſtantibus, Scortia *de Sacrific. Miſſa, lib. 2. cap. 14. n. 6.* Caſtrus Palaus *tom. 4. tr. 22. punct. 9. num. 11.* Layman *lib. 5. tract. 5. c. 6. n. 10.* teſtantur, præceptum hoc conſuetudine ferè ubique eſſe abrogatum. Et noviſſimè P. Dicaſtillus *de Sacram. tract. 5. diſp. 5. dub. 8. n. 150.* docet, hoc præceptum non eſſe in uſu, atque adeò non obligare. Unde ego puto propter reverentiam debitam Dominis Epiſcopis in caſu contingenti, ſemper ab ipſis eſſe licentiam petendam: ſed ſi non petatur, exiſtimo ſine ullo peccato poſſe celebrari, & non eſſe ſcrupulis locum dandum.

3 Nota, quòd poſt hæc ſcripta inveni Franciſc. de Nigro, *in Addit. ad celebr. Miſſ. p. 6. Animad. 8. q. 10.* ex Bartholomæo de S. Fauſto docere ſupradictum Can. *in Altari, de Conſecr. diſt. 1.* intelligendum eſſe de Miſſa Solemni, & Pontificali, non autem de Miſſa particulari, & de Altari, in quo Epiſcopus tanquam particularis ſacerdos celebrat, & probat ex verbis Textus, *ibi*: In quo Epiſcopus Miſſam cantavit. Et addit, quòd hic Canon videtur deſuetudine abrogatus; & forſitan olim locum habebat, cùm Epiſcopus in propriis Eccleſiis, & in ſua Diœceſi pontificaliter Miſſam cantabat.

R E S O L. XC.

An Sacerdos poſſit dicere Miſſam ante Matutini Officii celebrationem? Ex part. 2. tr. 14. Reſ. 36.

§. 1. PEccare mortaliter, ſi ſacerdos hoc faceret, ſentiunt non ignobiles Authores, quos invenies in numero paulò minus quàm 30. apud doctiſs. Cenedum *in ſuis Canonicis quaſtionibus q. 3. n. 7.* quorum ſententiam ipſe mordicus tuetur, & probat tum ratione conſuetudinis, tum ex rubricis Miſſalis editis ex authoritatibus Romani Pontificis: ubi dicitur, quod Sacerdos celebraturus accedat ad ſacrificium Miſſæ Matutino ſaltem abſoluto. Et hanc opinionem tenet etiam ex neotericis Pitigianus *in tom. 1. diſt. 13. qu. 2. art. 10.* & Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de Euchar. cap. 9. q. 7.*

2 At contrariam ſententiam probabiliorem eſſe judico, & in praxi ſine ullo ſcrupulo amplectendam, & præter Doctores 20. quos citat, & ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcop. p.... alleg. 24. num. 15.* docet etiam hanc ſententiam Layman *lib. 4. tr. 5. c. 4. n. 5.* S. Joan. de la Cruz *in direct. conſc. p. 1. precept. 3. art. 3. dub. 4. concl. 2.* Raphael de la Torre *in 2. 2. tom. 1. controverſ. 8. diſp. 2. n. 6. & 7.* Villalob. *in ſum. tom. 1. tr. 8. diffic. 30. n. 1.* Ratio eſt quia, ut ait Sylvius *in 3. p. q. 83. art. 2.* ex ſui inſtitutione, matutinales preces, & ſacrificium Miſſæ nullam habent connexionem, neque ullum ordinem, nam preces horariæ adinventæ ſunt, ut eis exhiberetur cultus divinus, Deo ſupplendo pro populo. Myſterium verò Euchariſtiæ à Chriſto inſtitutum eſt, ut recoleretur memoria Paſſionis ejus, in quo nulla connexio invenitur, quare unum ad aliud requiratur.

3 Ad argumenta in contrarium, reſpondetur ad primum, negando adeſſe talem conſuetudinem obligantem ad peccatum mortale. Ad ſecundum reſpondetur, in Miſſali Romano nullum eſſe verbum præceptivum, & ex modo quo illa regula ponitur, apparet ibi nihil novum ſtatui, ſed ſolum declarari, & proponi quod fieri ſolet, & expedit. Imò *ibidem* expreſſius admonentur Sacerdotes, ut priùs aliquantulum vacent orationi.

R E S O L. XCI.

An Sacerdos poſſit aliquando eodem die plures Miſſas celebrare.

Et pro praxi hujus quaſtionis ſeptem caſus in textu hujus Reſolutionis aſſignantur, ſed aliqui eorum abierunt in deſuetudinem. Ex p. 2. tr. 14. Reſ. 56.

Sup. hac contr. nil intervo. eisque lege inf.

§. 1. MUlti, ut Palud. D. Anton. Turrecr. Durand. & alii apud Doctores, *ubi infra*, affirmativè reſpondent, & ex neotericis docet etiam hanc ſententiam Valentia *to. 4. diſp. 6. q. 11. punct. 3. ad 7.* Henriquez *lib. 9. cap. 30. art. 7.* & Navar. *in man. c. 25. n. 93.* & alii. Caſus autem, in quibus id liceat, dummodò Sacerdos ſit jejunus, ad ſeptem reducunt. Primus, in die Nativitatis Domini noſtri. Secundus, quando jam ferè dicta Miſſa, ſupervenit Pontifex, Epiſcopus, aut habens quaſi Epiſcopalem juriſdictionem ordinarius Prælatus, Rex, vel aliquis Princeps ſæcularis, aut etiamſi ſuperveniant aliqui itinerantes in die præcepti feſto. Tertius, ſi cùm finit Miſſam, nuntiatur ei, quòd intrat defuncti corpus ſepeliendum cum Miſſa. Quartus, ſi non eſt ſervata Euchariſtia, & nuntiatur aliquem in articulo mortis eſſe, debet iterum celebrare, & dare ægroto viaticum. Quintus, ob benedictionem nuptiarum, quando aliqua neceſſitas, aut magna congruentia urget. Sextus, ob rationabilem cauſam judicatam à bono, & cordato viro, ob quam videatur neceſſarium, vel congruentiſſimum, ut Miſſa ſecundò dicatur, quod habetur *cap. conſuluiſti, de celebr. miſſ.* Septimus porrò, quando unus Sacerdos præficitur duabus Eccleſiis Parochialibus, ob illarum paupertatem.

ex Ref. seq. §. Ad dubium, & alium §. ejus annot. Pro primo caſu contento ad lin. 5. hujus text. in Ref. ſeq. Et §. 1. not. praeter. & pro ſecundo jacet inf. in Ref. 92. & in aliis eorum annot. pro iſtis caſibus, & pro tertio. quarto, & ſeptimo caſu contentis etiā in hoc §. 1. in Ref. ſeq. & in aliis ejus annot. pro iſtis caſibus.

2 Sed ob multiplicitatem Sacerdotum hi caſus abierunt in deſuetudinem, & ſolus primus, & ultimus in his noſtris regionibus obſervatur, ut benè obſervat Llamas *part. 3. meth. cap. 5. §. 17. in fine.* S. Joan de la Cruz *in direct. conſc. p. 2. de ſacr. miſſa, quaſt. 2. dub. 3. concl. 3. in fine.* Sylvius *in 3. p. q. 85. art. 2. ad 5.* Scorzia *de ſacram. miſſa, lib. 2. c. 16. n. 2.* Moſtel. *in ſum. tom. 1. tract. 3. c... num. 46.* Ugolin. *de poteſt. Epiſcopi, c. 16. n. 4.* Vaſquez *in 3. p. tom. 3. diſp. 232. cap. 5. n. 48.* Pitigianus *tom. 1. in 4. diſt. 13. q. 2. art. 3.* Nugnus *tom. 1. in 3. part. q. 83. art. 2.* Suarez *tom. 3. in 3. p. diſt. 8. ſect. 3.* & alii. Unde Sacerdotes conſiderent in aliis caſibus quid facere debeant, & attendant conſuetudinem locorum, & regionum, & celebrent de licentia Epiſcopi, ut obſervat Poſſevinus *cap. 2. n. 7.*

R E S O L. XCII.

An quando Parochus poſſit celebrare duas miſſas, poſſit etiam hoc facere non ſolùm in diebus Feſtivis, ſed etiam in diebus Ferialibus?

Et notatur, quod quando dicitur poſſe bis celebrare, intelligitur etiam ter, aut ſæpius, ſi toties occurrat neceſſitas eodem die.

Et advertitur, quod in prædictis caſibus requiritur, ut Sacerdos, vel Parochus ita celebrans ſit ſemper jejunus, hoc eſt, quod in prima miſſa non recipiat ablutionem, ſed ſolum corpus, & ſanguinem, & aliter non poterit dicere ſecundam miſſam.

Sed quid eſt faciendum in Feria VI. Paraſceves, ſi inadvertenter Parochus, qui in Feria V. Cœna Domini debebat ſervare in una Parochia Sanctiſſimum Sacramentum, & reſervavit illud in duas Parochias?

Et ſi accidat caſus, quo antequam Sacerdos ſumat ablutiones, ſcit gentium multitudinem tunc ex itinere adveniſſe, ſitque dies Feſtivus, & non ſit alius Sacerdos, an poſſit iterum celebrare?

Item, an ſit licitum, ubi eſt raritas Sacerdotum, & magna frequentia populi, ut eſt in India, eodem die plures Miſſas celebrare, quando Sacerdos non poteſt una celebratione ſatisfacere toti populo?

Item, an ad communicandum moribundum infirmum morti vicinum; & ubi eſt conſuetudo, ut defunctus ſine Sacrificio non ſepeliatur, poſſit Sacerdos poſt primam miſſam celebrare ſecundam? Ex part. 10. tractat. 16. & Miſc. 6. Reſ. 23. alias 22.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Suar. *in 3. p. tom. 3. diſp. 8. ſect. 3. §. ſextus autem caſus.* Sed adverſus illum inſurgit Nugnus rectè, ut obſervat Cardin. de Lugo *reſp. mor. lib. 1. dub. 14.* dicens, hanc ſententiam eſſe omninò improbabilem, & non eſſe veram dicit Marcus de los Huertos *de Sacrificio miſſa q. 13.* & non adhæret huic ſententiæ Trullench. *de Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 1. num. 4.* ubi ſic aſſerit: Dico tertiò, quando Sacerdos habet duas, vel tres Parochias, poteſt duas, vel tres Miſſas in die celebrare, ita communis DD. hoc autem intellige, modo Parochus non poſſit commodè habere coadjutorem: In quo tamen ſtandum erit conſuetudini: ut benè Villalobos *part. 1. tr. 8. diff. 21. n...* Intellige etiam, id procedere in diebus feſtis, non verò in feriatis; unde non placet, quod dicit Suarez, nimirum, etiam id licere in diebus feriatis, ſi populus ſit ſufficiens, nam tunc nec ex parte Sacerdotis, nec populi reperitur magna neceſſitas, quod requirit dictum *cap. Conſuluiſti*, & ſufficit, ut alternativè Miſſam in una Parochia una die, & alteram in alia Parochia: admitterem tamen ego ſententiam Suarez in aliquo die feriato, in quo populus abſtinet ſe ab opere ſervili in honorem alicujus Sancti, illiuſque feſtum celebrant, & ex alio capite occurrit neceſſitas celebrandi in altera Parochia. Ita Trullench. Sed ego puto abſolutè, ſententiam P. Suarez eſſe probabiliſſimam, & tutam in praxi, & illam ſuſtinet Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 8. diſp. 5. q. 38.* Card. de Lugo ubi

Sup. hoc in to 1. tr. 1. Ref. 54. §. Sed ego in medium.

ubi suprà n. 2. qui citat etiam S. Joan. de la Cruz Dominicanum, & Gasp. Hurtadum. Hanc etiam sententiam Suarez docet, novissimè P. Dicastillus *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 5. *disput.* 4. *dub.* 3. *n.* 39. Castrus Palaus *tom.* 4. *tr.* 22. *punct.* 7. *n.* 9. & Amicus *in Curs. Theol. to.* 7. *disp.* 33. *Sect.* 11. *n.* 316. Et ut adversus Nugnum, & alios hæc opinio remaneat satis probabilis, non gravabor hic apponere verba Martini de San Joseph *in man. Confess. to.* 1. *l.* 1. *tr.* 13. *de Euchar. n.* 7. & 8. ubi sic ait: (Al sacerdote le esta prohibido celebrar mas de una vez al dia, por Derecho Ecclesiastico, cap. *Sufficit de Consecratione dist.* 1. cap. *Consuluisti*, cap. Referente, *de Celebrat. missar.* Salvo el dia de Navidad en que se pueden dezir tres Missas, salvo tambien los casos de necessidad, como lo dize Innocencio III. *dict. cap. Consuluisti*, y contravenir à este precepto, es pecado mortal, en que convienen los Dotores. El caso de necessidad, en que puede el sacerdote celebrar mas de una Missa, es quando tiene dos Parrochias en diversos pueblos, que el uno por su pobreza no tiene Cura, podra dezir dos Missas, para que cada pueblo pueda oir Missa las Fiestas, d. cap. *Consuluisti*. Es cosa esta recibida en la pratiqua, y comunemente admitida de los Dotores, y tengo pro probable la opinion de Suarez, que dize, que no solamente en las Fiestas, sino en otro qualquieradia podra dezir Missa en ambas Iglesias, si en ambas ay suficiente numero de Fieles, que quieran oir Missa cada dia, y puedele fundar en el mismo capitulo *Consuluisti*. Pero como advierte Villalobos *tr.* 8. *de miss. diffic.* 11. no ha de tomar el Sacerdote lavatorio en la primera Missa, que si le tomasse, no seria licito dezir a segunda, ni en el dia de Navidad.) Ita ille. Unde Dicastillus, & alii penes ipsum ubi suprà putant, quod quando Parochus alterius oppidi est ægrotus, aut absens, poterit secundò alius sacerdos ibi celebrare, qui jam in sua Ecclesia celebravit. Adverte, quod quando dicimus posse bis celebrari, intelligimus etiam ter, aut sæpius, si toties necessitas occurrat eodem die, ut Suarius, & alii notarunt. Quidquid dicat Fagundez *in primo præcepto Ecclesiæ*, *lib.* 3. *c.* 17. & ante illum Henriq. *lib.* 9. *c.* 30. *n.* 7. ex textu, cap. *Consuluisti*, *citato*, in quo textu non est sermo magis de duplici, quàm de multiplici, ut legenti constabit. Sed ad hoc, ut Sacerdos possit bis, aut ter celebrare in casibus, in quibus id licet, juxta superiùs dicta, requiri, quod sit jejunus; unde in priori Missa non debet sumere ablutiones, aliter dicere non poterit secundam. Ita DD. communiter. Notandum est hic obiter cum Trullench. *de Sacram. lib.* 3. *c.* 8. *dub.* 2. *n.* 6. quod in casu sacerdotem duas Parochias habentem in Feria V. Cœnæ Domini solùm posse reservare Sanctissimum Sacramentum in una Parochia, nam Feria VI. sequenti sumitur una particula vino mixta, & cùm jam non sit jejunus, non poterit idem facere in alia Parochia. Quod si inadvertenter in duabus Parochiis Sanctissimum Sacramentum reservavit, ait Suar. *sup.* & benè, ut in priori Ecclesia sumat Sacram Eucharistiam sine vino, ut maneat jejunus, & sic poterit in altera Parochia Sacram Eucharistiam servatis servandis sumere. At si in priori sumpsit particulam cum vino, in secunda non sumat Sacramentum, sed illud reservet in Sacrario. Hoc tamen intellige, casu quo commodè Missa extra Ecclesiam in altari portatili celebrari non possit, aliter enim non posset pluries celebrari, quia cessat necessitas, ut benè Ledesm. *in Sum. to.* 1. *c.* 19. *de Euchar. post* 7. *concl.* 7. & cum Villalob. *sup. num.* 8. Ad hunc casum reduci potest, si sacerdos, antequam sumat ablutiones, scit gentium multitudinem tunc ex itinere adventasse: sitque dies Festus, & non alius sacerdos, posse iterum celebrare, ut probabiliter docet Villalobos, *sup. num.* 9. cum Suarez *loc. cit.* Sed hæc mihi non placent, & quoad primum, quia id non potest semper fieri, nec decet; maximè si cœli inclementia non permittat, ut quando pluit, ningit, ventusque tantus est, ut vix possit locus aptus, decensque parari pro Sacro; imò & pro populo, qui non videtur tunc iis inclementiis exponendus, & cogendus ad Sacrum audiendum. Alii verò eam necessitatem insufficientem indicant; putant enim satisfieri præcepto audiendi Missam, si Fideles assistant etiam extra templum quamvis non videntes, nec audientes: quod satis probabile est; sæpè tamen non permittet inclementia cœli. Vide Dicastillum *n.* 49. Secundum verò casum, Ego difficulter admitterem, quia nulla est necessitas; nam vel illa multitudo peregrinantium inculpabiliter tardè venit, & tunc non peccavit; Si autem culpabiliter, non tollitur peccatum audiendo Missam, sed per pœnitentiam. Ita ex Lugo Dicastill. *num.* 47. qui tamen non probabilem contrariam sententiam tenet. Et ideò Amicus *in Curs. Theol. tom.* 7. *disp.* 33. *sect.* 11. *n.* 318. hæc omnia sustinet; primò licitum esse sacerdoti secundam Missam celebrare, præsertim in die Festo, si post primam supervenerit magna multitudo peregrinorum; qui Missam eo die non audiverunt. Nam quod censetur debitum respectu Parochi ad satisfaciendum devotioni, & obligationi suorum Parochianorum, censebitur saltem licitum cuilibet sacerdoti ad satisfaciendum obligationi, & devotioni populi. Secundò licitum esse, ubi est raritas sacerdotum, & magna frequentia populi, ut est India, eadem die plures Missas celebrare, quando Sacerdos non potest una satisfacere toti populo: qua de causa Paulus III. peculiari Bulla edita anno 1549. quæ incipit, Paulus Episcopus, concessit, ut possint Presbyteri Societatis in locis Infidelium bis in die Missam celebrare. Quod fecit tùm ad scrupulos tollendos, ubi, & quando non esset tanta necessitas: tum ad hoc ipsum tutius practicandum. Tertiò licitum etiam esse sacerdoti ad communicandum infirmum morti propinquum, secundam Missam celebrare. Ratio est, quia maxima illa utilitas, quam percepturus est infirmus ex hoc Sacramento in eo articulo mortis prævalere videtur huic legi, de una tantùm in die Missa celebranda, præsertim cùm Pontifices concedant, suadente necessitate, facultatem secundam Missam celebrandi; quia autem negaverit in hoc casu suadere necessitatem? Et tandem Quartò, ubi viget consuetudo, ut defunctus sine sacrificio non sepeliatur, posse sacerdotem post primam Missam celebrare secundam pro defunctis: præsertim cùm in hoc casu specialiter jus permittat sacerdoti secundam Missam celebrare. Hæc omnia, ut dixi, Amicus *ubi suprà*.

Sup. hoc in R. præteritæ. — Sup. hoc ibid. & inf. in Ref. seq. in princ. & in Ref. 118. §. Sed inter medium, & finem, & vers. Confirmatur, & in R. & 6. not. præter... hujus Ref. — Sup. hoc in ... in R. seq. — Sup. hic ter, aut sæpius in Ref. seq. Item finem, & Nota etiam. — Sup. hoc in R. seq. — Sup. hoc in R. ... — Sup. hoc dosis ... — Sup. hoc in R. seq. Negatio ... — Sup. hoc in R. præter. §. 1. v. Quartus, & inf. in Ref. 118. §. Sed inter medium, & finem, vers. Confirmatur, & ista in R. 133. &c. Sup. hoc quare in in Ref. præter §. 1. vers. Tertius.

RESOL. XCIII.

Quomodo Sacerdos habens duas Parochias, & Ecclesias debeat celebrare in Feria V. Hebdomadæ Sanctæ?

Et an, quando Parochus duas Missas dicere tenetur, debeat petere licentiam ab Episcopo?

Et notatur posse simplicem Sacerdotem duas Missas in uno die celebrare, si ingens fidelium multitudo Missam audire deberet, & secus si exigua, v.g. decem, aut viginti, & non est alius Sacerdos, qui celebrare posset.

Et an non tantùm bis, sed ter, & quater Sacerdos possit eodem die celebrare, si causa subsit, qua binam celebrationem honestaverit? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Ref. 33.

§. 1. SUppono cum Eminentiss. D. meo Card. Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 20. *sect.* 1. *num.* 47. & aliis communiter sacerdotem habentem duas parochiales Ecclesias, quibus solus ipse absque coadiutore ministrat, & in utraque est populus auditurus Missam, posse bis celebrare. Sed difficultas est, quomodo debeat celebrare in Parasceve. Ad hoc dubium respondet ex Sylvio, & S. Joan. de la Cruz, P. Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 8. *disp.* 5. *q.* 40. ubi sic ait; Notent Pastores quod Feria VI. Parasceves non possunt officium, quod in Missali continetur, facere, nisi in una Ecclesia, ne vel communicent non jejuni in secunda, vel officium peragant in prima, sine usu calicis, & contra morem Ecclesiæ. Sic ille. Joannes Præpositus *in* 3. *part. D. Thomæ quæst.* 83. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 130. sic ait: Quid facturus sit Pastor habens duas parochias, si Feria V. majoris hebdomadæ consecrarit hostiam in monumento reponendam, an scilicet possit in die Parasceves in utraque parochia communicare, & officium illius diei in utraque parochia celebrare? ratio dubitandi est, quod Sacerdos immittat partem hostiæ in vinum non consecratum. Aliqui censuerunt id posse, etiam sumpto vino; verùm id meritò passim reiicitur, quia neque jus, neque auctoritas ostendit licere, non servato jejunio, eo die communicare. Itaque videtur dicendum primò, Pastorem debere substituere alterum pro alterutra parochia, si facilè id possit.

Sup. hoc quod hic supponitur sup. in R. 91. & in Ref. not. seqq. &c. Sup. hoc in R. præter. post medium, à ver. Notandum, est hic obiter.

2 Dicendum secundò, si non possit procurare alium, pridie in alterutro loco non consecret hostiam reponendam in monumento, si parochiæ sint vicinæ.

3 Dicendum tertiò, quod si parochiæ ita distent à se invicem, ut populus unius non posit ad Ecclesiam alterius convenire, vel quacunque alia de causa id non posit commodè fieri ita ut videatur in utroque loco debere celebrare Officium Parasceves, in priori non ponatur vinum, & aqua in calice, ut solam Hostiæ partem sine ablutione sumere posit, & jejunus posit celebrare in secundo loco: quod si vinum, vel ablutionem sumpserit, non potest secundò celebrare, sed eo casu debet hostiam pridie consecratam, in secundo loco decenter in sacristia reponere.

4 Dices, sacerdos non potest celebrare, nisi servatis ritibus Missalis, quos non potest servare in primo loco, si velit in secundo celebrare.

4 Respondetur, id quidem ostendere, quod secundo loco diximus, scilicet esse magis consultum, ut eo die solùm in uno loco officium celebretur, non videri tamen concludere nullo unquam eventu aliter fieri posse.

6 Dico ergo, sacerdotem gravi de causa posse celebrare, etiamsi fortè ritus non ita gravis servari non posset, quod in nostro casu contingit: nam ritus mittendi vinum in Calicem, & mittendi particulam hostiæ in vinum, non videtur ita gravis, ut si servari nequeat, frequens aliqua Parochia debeat carere officio illius diei, præsertim accedente consuetudine Episcopis, & superioribus Ecclesiasticis satis perspecta. Hucusque, Præpositus. Vide etiam Suar. *to.* 3. *disp.* 80. *sect.* 3. & Amicum *in Curs. Theol. to.* 3. *disp.* 33. *sect.* 11. *n.* 317. Dico, itaque in tali casu Parochum non habere obligationem exigendi pro die Parasceves duplex sepulchrum in utraque Ecclesia, sed poterit tantùm in principaliori. Ratio est, quia cùm debeat sacerdos in die Pa-

Parasceves particulam Hostiæ præcedenti die consecratæ simul cum vino in Calice posito sumere, non posset iterum non jejunus communicare: nam ut idem Sacerdos possit secundam Missam celebrare, vel in prædicto casu iterum communicare, supponi debet jejunus, ut omnes docent *ex cap. ex parte, de celebrat. missar.* ubi Pontifex prohibet secundam Missam Sacerdoti, qui post primam, purificationem accepit. Quod si fortè Parochus hanc futuram difficultatem non prævidens, in utroque templo tumulum erexit: tunc vel in uno tantùm Sacramentum sumat, & cæremoniam absolvat, & in altero Sacramentum in secreto ac decenti loco recondat: vel certè in primo templo omittat illam cæremoniam sumendi particulam Hostiæ consecratæ cum vino, ut citato loco monet Suarez, cùm talis cæremonia non censeatur essentialis. Hoc autem intelligitur, ubi servatur Romana consuetudo de consumenda Hostia die Parasceves, quæ præcedenti die Jovis exposita fuit in sepulcro. Vide etiam Caspensem *in curs. Theol. tom. 2. tract. 23. disp. 3. sect. 1. num. 51.*

7 Verùm an quando Parochus potest, ut supra suppositum est, dicere duas Missas; teneatur petere licentiam ab Episcopo.

8 Negativè respondet Tamburinus *opusc. de sacrific. missæ, lib. 1. c. 6. §. 3. n. 1.* Pluries (ait) in eodem die celebrare fas est, quando quis præest duabus Ecclesiis, & ni bis in die sacrificet, sacro careret alterutra. Idem esset, ubi rari sunt admodum sacerdotes, ut in Anglia, Hibernia, & nonnullis partibus Germaniæ, & in Indiis (adde & Tunesi, & in tota Africa, & in regionibus quibuscumque infidelium, in simili necessitate Christianorum ibi fortè degentium) quilibet enim Sacerdos, quamvis non sit Parochus, poterit ibi requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nulla petita licentia ab Episcopo fortè ibi præsente, vel vicino; quia ubi jus commune facultatem concedit, ab alio expetenda nequaquam est. Ita ille.

Sup. hoc in R. præter. propè finem, à vers. ubi est ...

9 Sed contrariam sententiam docet Hieronymus Garzia *in summ. Theol. mor. tract. 3. diffic. 2. dub. 5. n. 8.* (Advierten (ait) los Dotores citados, al Parocho que tuviere muchas Parrochias, que no reserve al Jueves Santo el Sanctissimo Sacramento en ambas Parrochias, porque no podra sumir ambos el Viernes santo, si hà de guardar la ceremonia de la Iglesia que es echar la particula en las abluciones, y despues sumirlo todo; y assi caso que reserve en ambas partes el Sanctissimo Sacramento, por no dexar sin monumento à alguna de las Parrochias; una de dos, ò busque un sacerdote, para que lo saque del monumento, y suma en la una, ò sino, no eche en la primera donde el Viernes le sacare, la particula, sino suma la Hostia sola, y en la otra podra sumir Sacramento, y abluciones, en la secunda Parrochia podrà sacarlo del monumento, però reservarlo sin sumirlo, hasta el Sabado, ò el Domingo, porque en ningun caso se puede sumir, no estando ayno) *ex cap. ex parte, de celebr. missar.*

10 (El caso que es propuesto con la condiciones dichas, todos los Autores lo admiten, y esta *in viridi observancia*, pero con todo esso se pide licencia al Obispo una vez para toda la vida, y de hecho escriviendo esto me refiere un Parrocho, que el hà pedido estos dias licencia al Señor Arcobispo para hazerlo, y que sin ella no se atreven, y aun Barbosa *de officio parochi, cap. 11. n. 9.* Alphonsus de Leone *de officio capellani, quæst. 8, sect. 17. cas. 1.* quieren se pida licencia à la Congregacion de Ritos cuyo ultimo Autor refiere, que la pidieron los de Austria la superior, donde por la penuria de los Sacerdotes à causa de la expulsion que delles hizieron los Hereges, y la concediò dicha Congregacion como queda dicho.)

Sup. hoc in R. præt. post medium, à vers. Ad nunc casû, & in alio vers. ejus not.

11 Nota etiam hic obiter, posse etiam simplicem sacerdotem duas Missas in uno die celebrare, si ingens fidelium multitudo Missam audire deberet, secus si exigua decem vel viginti, & non esset alius sacerdos qui celebrare posset. Moveor tum authoritate Leonis Pontificis *epist. 91. ad Dioscor. c. 2.* qui manifestè indicat eo casu duplicem Missam dici posse ab eodem inquam Sacerdote, nam à diversis nihil novi diceret; Tum argumento deducto ex parocho duarum, qui secundùm omnium sententiam duas Missas celebrare eodem die potest, ne unius Ecclesiæ Parochiani priventur commoditate audiendi Sacrum: ergo impedire ne plures absque sacrificio remaneant, sufficiens causa est bis sacrificandi. Et ita sustinet Suarez *disp. 80. sect. 3. in fine,* Ægid. de Coninch. *dub. 3. circa finem.* Nec dissentit Layman *dicto lib. 5. tract. 5. cap. 4. n. 6.* Et docet absolutè Castrus Palaus *tom. 4. tract. 22. punct. 7. n. 9.* qui etiam petit, an non tantùm bis, sed ter, & quater possit sacerdos eodem die celebrare si causa subsit, quæ binam celebrationem honestavit. Et affirmativè respondet, quia cùm binam celebrationem sola necessitas concedat, & trinam concedere poterit. Unde sacerdos trium Ecclesiarum præfectus, triplicem Missam celebrare poterit.

Sup hoc in R. præcet. ad medium à vers. Adverte quod quando.

12 Cæterùm existimo graviorem causam requiri pro trina, & quaterna celebratione, quàm pro bina, utpote res raro, vel nunquam usitata. At stante ea graviori causa, sacrificium multiplicari poterit, sed raro, vel nunquam credo eam causam eventuram, nisi in præfectura trium Ecclesiarum, quæ ex urgentissima tantùm causa concedi potest, & graviori quidem quàm ea, quæ communiter expostulatur ad duarum Ecclesiarum præfecturam. At ea præfectura concessa, potest Sacerdos in prædictis Ecclesiis eodem die celebrare: nam eò ipso quo quis pluribus Ecclesiis præficitur, à superiore approbata est sacrificii repetendi necessitas. Advertò ut rem omninò indubitatam, numquam repeti sacrificium posse, si in Missa ablutio sumpta est: quia præceptum celebrandi jejunè, ob prædictas causas, & occasiones occurrentes derogari non potest, Sed de hac quæstione alibi ego dixi.

Sup. hoc in R. præter. ad medium, vers. Noba de tomar el Sacerdote el lavatorio.

RESOL. XCIV.

An licitum sit Sacerdoti cœptam Missam inchoare, si superveniat vir illustris, qui id petat, & alius Sacerdos non adsit, qui celebret?

Et alia curiosa circa præsentem casum, pertractata invenies in textu hujus Resolutionis etiam pro diebus Ferialibus, & personis minus illustribus? Ex part. 11, tract. 5. & Misc. 5, Res. 45.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet Pater Franciscus Bardi *in selectis lib. 10. quæst. 11. num. 3.* & præter Henriquez, Azorium, Layman, Fagundez, Scorzia, & Emmanuelem Sà ab ipso citatos, hanc sententiam tenet etiam Castrus Palaus *tom. 5. tract. 22. punct. 11. num. 4.* & Marchinus *de Sacrament. Ordinis, part. 3. cap. 16. num. 4.* & doctus amicissimus Pater Hieronymus Garzia *in summa Theolog. moral. tract. 3. difficultat. 8. dub. 6. punct. ult. numer. 32.* sic asserens: Finalmente à cerca boluer à comenzar la Missa dizen Salzedo *in pract. criminal, cap. 45. pag. 126.* Rodriguez *in summa part. 1. cap. 144.* que no es licito boluerla à comencar, aunque sobrevenga alguna gente que no ha oydo Missa, y no queda otra por dezir Petro Navarro, y otros dizen lo contrario, que si llegare de camino, ò por otra ocasion legitima un Cardinal, un Obispo, ò un grande, que podria comencar de nuevo, aunque huviesse dicho la Epistola, y que deve hazerlo: y de hecho sucedio esto en nuestra Señora del Pilar della Ciudad este Septiembre 1642. porgue llegò el Eminentissimo Cardinal Trivultio, y dezia el sacerdote el Credo, y le mandò boluer à comencar el Evangelio, la razon desta dotrina es, porque si puede uno dezir dos Missas en un dia, paraque las oyga el pueblo, quando el Cura tiene dos Parrochias, luego mayor podrà repetir un pedaco de Missa, sic ille. Et ideò hanc opinionem probabiliorem existimat Villalobos *in summa tom. 1. tract. 8. diffic. 31. num. 9.*

Sup. hoc aliquid sup. in R. 92. §. 1 vers. secundus, & inf. in R. seq.

2 Itaque asserunt in tali casu posse Sacerdotem repetere Missam inceptam usque ad Offertorium exclusivè, ita Bardi *ubi suprà*, qui postea subdit, si quis velit nos cogere ad respondendum, num sit peccatum grave repetere omnia, etiam usque ad Canonem exclusivè, dico quod quamvis ad damnandum aliquem Sacerdotem id facientem, non habeamus efficax argumentum; nihilominus ad asserendum eum temerè operari, sufficit authoritas Theologorum, qui non admittunt repetitionem: nisi eorum, quæ antecedunt offertorium, & etiam in re ista satis videtur congruentia prædicta, proinde licet non apertè damnarem repetentem usque ad Canonem, neque possem illum excusare à peccato gravi: tamen apud me res est valde dubia.

3 Ita ille: sed ego sine formidine puto in tali casu sacerdotem repetentem Missam usque ad Canonem exclusivè peccare mortaliter: non enim parum concedimus, ut dictum est, si liceat ei repetere usque ad Offertorium exclusivè: Et quidem non desunt Authores asserentes Oblationem, quæ sit in Offertorio esse unam ex partibus essentialibus sacrificii Missæ.

4 Sed hìc potest curiosius inquirere, an repetitio supradicta, quando supervenit vir magnæ notæ, & illustris, fieri possit etiam diebus ferialibus? Et affirmativè respondet Bardi *loc. cit. num. 10.* quia, ait ipse, etsi præceptum de Sacro non urgeat, nihilominus, quia nos non fundavimus sententiam nostram in adimpletione præcepti, sed potius in justa, & honesta devotione personæ magnæ dignitatis, idcircò consequenter discurrentes, asserere possumus, etiam diebus ferialibus id esse licitum, decet enim Episcopos, & alios fideles quotidie sacrum integrè audire; & scire cupis propter quas personas liceat Sacerdoti repetere Missam inceptam, dico esse Principes supremos non recognoscentes superiorem; item Proreges, Cardinales, Nuntios Pontificum, Episcopos, Oratores Regum, Magnates Hispaniarum, Inquisitores Majores, Commissarios Cruciatæ, Præsides supremorum Consiliorum Regis, non autem eorum Consiliarii, &c. nec etiam eos, qui vulgò dicuntur *Titolati*, nisi forsitan inveniantur in terris, in quibus dominium habeant.

5 Et tandem quærit P. Bardi, *ubi sup. num. 11.* si repetitio Missæ, modo quo supra dictum est, efficeretur pro personis or-

ordinariis, & infimæ conditionis, an Sacerdos in tali casu peccaret graviter. Et respondet se non dubitare quin sit peccatum veniale, quia est contra praxim Ecclesiæ, quæ pro personis tantùm qualificatis id permittit: at non possum firmiter, & constanter asserere esse peccatum lethale, sed id remitto prudentiæ, & judicio Theologorum. Ita Bardi, sed ego sine formidine assero in tali casu Sacerdotem lethale peccatum committere; esset enim trangressio in re gravi propter irreverentiam erga Missæ Sacrificium; ut patet ex consuetudine Ecclesiæ, quæ talis actio cohonestat in ordine ad illustres personas, non autem quoad infimas, & exiguæ notæ.

6 Verùm omnia superiùs dicta procedunt in sententia affirmativa supradictorum Authorum, mihi autem magis placet sententia negativa, quam tuetur P. Thomas Tamburin. *opusc. de sacram. Missæ, lib. 2. cap. 7. §. 8. n. 2.* ubi sic ait: Concedunt aliqui si superveniat Princeps; vel Prælatus, vel processio populi, vel similes, audituríque sint sacrum, posse Sacerdotem interrumpere Missam, & iterum incipere si alius sacerdos non sit, & celebrans solùm progressus fuerit usque ad Oblationem exclusivè, non verò si ultra; imò id in praxi observatum esse testatur Navarrus, & Henriquez.

7 Mihi quidem hæc concessio non placet, sicut nec placuit supra, quod propter similem adventum posset ab eodem bis eodem die celebrari. Ratio est, quia ejusmodi adventus non affert tantam necessitatem, quæ superare possit irreverentiam interruptionis Missæ, quandoquidem illi, cùm non suppetat alia Missa, ad integram audiendam non obligentur: Maximè ergo laudandum est decretum Mediolanense, in quo absolutè cavetur, ne quis Missam semel inchoatam repetat: id quod praxim à Navarro allatam, nec solido fundamento nixam, meritò corrigit. Hæc Tamburinus, & licet adversus illum insurgat Pater Bardi, *ubi suprà*, sciat vir doctissimus, & amicissimus opinionem Patris Tamburini, præter Gavantum, Rodriguez, & Diaz, ex ejus Societate, docere fortissimum commilitonem, & qui apud me instar plurium est, nempè Jacobum Granadum *in 3. part. D. Thom. controv. 6. tr. 14. disp. 10. num. 4.* sic asserentem: Post inchoatam verò Missam non expedit illam iterum inchoare, etiamsi persona magnæ authoritatis adveniat, & dies sit Festus. Unde strictè sub excommunicatione præcipit Synodus Hispalensis, *tit. de celebrat. Missarum cap. 8.* ne peracta confessione inchoetur iterum Missa, licet adveniat persona cujuslibet dignitatis. Hucusque Granadus. Agnosce amice Lector, nostram sententiam firmatam esse à duabus Synodis Provincialibus, in quibus tot sapientissimi Antistites, & Theologi, ac Canonistæ extitere. Et P. Hermannus Busembaum *in medulla Theologiæ moralis lib. 6. tract. 3. c. 4. dub. 3. n. 5.* observat, opinionem affirmativam non esse in usu, & ad ea, quæ contra Tamburinum affert P. Bardi responderi potest, talem actionem non posse cohonestari ex devotione personæ insignis dignitatis, & notæ: nam illa devotio est potiùs repellenda tanquam indiscreta, nec dignitas illustris personæ potest, nec debet aliquid operari contra reverentiam debitam venerabili sacrificio Missæ. Non nego tamen opinionem affirmativam Patris Bardi, & aliorum esse probabilem.

RESOL. XCV.

An Missa incepta possit, superveniente aliquo Principe iterum inchoari?

Idem est de supervenientibus Marchione, Comite, Cardinali, & Episcopo.

Et an hoc fieri possit dicto Evangelio, imò usque ad Oblationem exclusivè?

Et non approbatur id quod aliqui Sacerdotes faciunt, addendo tempus meditandi non assignato in Rubricis Missalis; quia novam cæremoniam, & cultum peculiarem addunt ab Ecclesia non præscriptum. Ex p. 10. tr. 12. & Miscell. 2. Res. 11.

Sup. hoc in R. præc. & si placet, lege versic. annot.

§. 1. NEgativè respondet Tamburinus, *Opusc. de Sacrific. Missæ, lib. 2. cap. 7. §. 8. num. 2.* Ratio est, quia ejusmodi adventus non affert tantam necessitatem, quæ superare possit irreverentiam interruptionis Missæ, quando quidem illi, cùm non suppetat alia Missa, ad integràm non audiendam non obligentur. Maximè ergo laudandum est decretum Mediolanense, in quo absolutè cavetur, ne quis Missam semel inchoatam repetat: Id quod praxim à Navarro illatam, nec solido fundamento nixam, meritò corrigit. Ita ille.

2 Sed sententiam Navarri, & aliorum satis probabilem esse existimo, quam præter Scortiam, & Layman, à Tamburino citatos, approbat novissimè P. Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 13. nu. 253.* ubi sic ait: Quæri ulteriùs potest, an incepta Missa possit iterum à principio inchoari superventu alicujus viri Principis, & illustris supervenientis post generalem peccatorum confessionem, aut post Gloria in excelsis Deo, vel post Epistolam quoque recitatam? Respondetur cum Navarro, & Azorio *supra*, & aliis, posse; hæc enim sufficiens causa videtur iterum Missam inchoandi. Exemplum ponit Azorius in Cardinali, Episcopo, Marchione, Comite. Ego quidem non solùm dicta Epistola, sed dicto etiam Evangelio fieri posse puto; imò usque ad oblationem exclusivè: est enim eadem ratio de Evangelio, & de symbolo, illaque quasi antiphona quæ præcedit Offertorium, & in Missali appellatur *Ad Offertorium*.

3 Nota hic obiter, Dicastillum *ubi suprà, n. 269.* non approbare id, quod faciunt aliqui Sacerdotes, addendo tempus meditandi, non assignatum in Rubricis Missalis. Sic itaque asserit: Hinc etiam est, quod cùm idem sit de cæremoniis, atque de verbis, sive detrahendis, sive addendis præter assignatas à Pontifice; & inter alias cæremonias, & ritus colendi Deum in Missa numerentur tria illa tempora orandi, aut meditandi: severissimè scilicet in *Memento* primo pro Vivis, & in *Memento* secundo pro Defunctis? ac tandem tertiò post sumptionem Corporis, ubi in Canone Missæ dicitur in Rubrica illius, *Quiescit aliquantulum in meditatione Sanctissimi Sacramenti*. Hinc, inquam, est addere quartam orationem, seu meditationem, & quartum tempus sic quiescendi, & orandi etiam mentaliter, esse novam quandam cæremoniam, quam tamen addunt aliqui plus nimium devoti, qui antequam sumant Corpus Christi in Missa per aliquod tempus cum illo in manibus perseverant orantes: quod etiamsi mentaliter faciant in illo situ, & habitu corporis perseverantes, jam addunt alium similem cultum ei, quem posteà meditando exhibent ex præscripto Ecclesiæ post sumptionem ejusdem corporis: quod ostendit, illum esse peculiarem cultum ab Ecclesia præscriptum. Ergo novum addunt contra Ecclesiæ præscriptum. Ideò illos appellavi plus nimium devotos: unusquisque tamen in suo sensu abundet. Hæc ille.

Sup. his, & doctr. hujus § lege infra Res. 135. & 185. & vide etiã alias R. earum primarum annot.

RESOL. XCVI.

An qui in die Nativitatis Domini facit Officium Diaconi, & sumit Eucharistiam ex manu celebrantis, possit posteà dicere saltem duas missas?

Et notatur, quod Cardinalis qui in Sacello Pontificio dicit missam Nativitatis Domini ante mediam noctem, non potest postea dicere mane alias duas missas.

Et aliud novum dubium reiicitur pro hac difficultate, scilicet, an ex eo, quod sacrificium possit sufficere pluribus, Sacerdos satisfaciat unico missæ sacrificio pro multis obolis oblatis cum onere celebrandi, ablato nomine stipendii, & mutato in oblatione, &c. Ex part. 11. tract. 4. & Misc. 4. Res. 43.

Sup. hoc in to. 3. tr. 1. Res. 54. §. ult. & ne deferat hic inf. legere R. 138. per totam, & signanter §. Sed ad lin. 4. & to. 4. tract. 8. Vide doctr. Res. 96.

§. 1. AFfirmativè respondet Hieronymus Columbus *de Hierarchia lib. 4. c. 70. n. 14.* ubi sic ait: Obiter in hoc loco occasione eorum qui sibi licitum esse putant cessare sæpius à sacrificio; non pigeat à simili alium scrupulum tollere: An Sacerdotes, qui in die Natali Domini in Missa solemni Diaconi officium gerentes communicant de manu Episcopi, possint eadem die celebrare saltem alias duas Missas constitutas. Ratio dubitandi istorum est, quod facultas in illa recipiendi per Eucharistiam, solùm Sacerdotibus data est in repetito ter Missæ sacrificio: Sed Presbyter illa die velut Diaconus Pontifici ministrans, de manu illius communicat, non igitur illa die poterit veluti Presbyter offerre sacrificium, sed saltem se legitimè poterit excusare. Respondeo, quod hæc excusatio non petita, est accusatio manifesta modicæ devotionis, & scrupulosæ conscientiæ, quæ à 1600. annis usque adhuc nulli venit in mentem; quod si ex quotidianis distributionibus Sacerdotùm hac die singulis tribus Missis centum aurei assignarentur, nemo esset qui se triplici sacræ actionis munere prohiberet: atque tunc omnes simul Doctores convenirent, memores illius regulæ juris, quod privilegia sunt amplianda, non restringenda, & quod Presbyter communicans de manu Episcopi in una Missa velut Diaconus, non per hoc cessat esse Presbyter illa die, sed ad horam tantùm impedit ministerium illud inferius Episcopo, ac per hoc non amittit jus celebrandi reliquas Missas, quæ illius diei diversis horis sunt deputatæ: hoc etiam stante juxta Suarii, ac meliorum Doctorum sententiam, quod tota hac die sacratissima, à noctis dimidio incipiendo liceat omnes, ac singulas Missas celebrari à quolibet sacerdote censuris canonicis non impedito, & hoc maximè deceat illa die exhiberi triplici sacrificio munus Divinę Majestatis ob memoriam ter geniti Salvatoris, primò velut Verbum ab æterna mente Parentis: Secundò corporaliter de Maria Virgine factus homo: Tertiò quotidie spiritualiter in corde suorum fidelium. Qua inquam ter repetita actione sacrificii hac die viro spirituali, nulla major toto anni curriculo spiritualis suavitas, ac jucunditas, ac pinguedo spiritus esse potest: Unde à nullo penitus, atque penitus renuenda est. Ita ille.

2 Sed prorsus hæc opinio est reiicienda, utpotè, primò contra praxim, & sic Romæ in Ecclesia D. Petri Canonicus, qui facit officium Diaconi in prima Missa, & sumit Eucharistiam à celebrante, posteà non celebrat, & idem facit Eminentiss. Cardinalis, qui in Sacello Pontificio ministrat, ut Diaconus in Missa Papali, & recipit species sanguinis à Pontifice; nam postea non audet celebrare, ut observavi alibi cum Cardin. Lugo,

Sup. hoc in R. 2. & § 1. not. seq. in fine.

3 Et

Aliàs in to. 3. tr. 1 Ref. 54. §. At superest, & ex Resol. not. primæ hujus Res. vide ejus §. & Ref. 3. dicta annot.

3 Et ratio est, quia Sacerdos qui sumpsit Eucharistiam more laicorum, non potest in illa die amplius celebrare; privilegium enim dicendi tres Missas in illa die, conceditur celebrantibus: Ideò si semel Sacerdos sumpsit Eucharistiam more laicorum, amisit jus in illa die ad sacrificandum. Nemo enim potest sumere Eucharistiam extra, & ultra Missam.

4 Nota etiam hic cum Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 19. dub. 7. num.* 410. quod Gardinalis qui in Sacello Pontificio dicit Missam Nativitatis ante mediam noctem, non potest postea dicere manè alias Missas, qui cùm jam celebraverit pro die Nativitatis ex prædicta Indulgentia Papæ concedentis, aut mandantis anticipare eam actionem intra ipsam solemnitatem, & festum, non censetur pro tali Cardinali manere locus celebrandi post mediam noctem, sicut posset, si non celebrasset. Qua ratione si esset præceptum non dicendi bis Matutinum in eodem festo, & ex privilegio posset quis (id quod nunc possumus) dicere Matutinum pro die sequenti anticipatè, scilicet ante Solis occasum, aut mediam noctem, non posset iterum dicere post mediam noctem, quia utens tali indulgentia, censetur dixisse pro illa die, & celebrare, ad quam spectat illud Matutinum Officium.

5 Unde ex his non sunt admittenda ea, quæ asserit Caramuel *in Theolog. fundam.* 30. §. 13. *num.* 515.

6 Nota etiam hic obiter aliam singularem opinionem supradicti Hieron. Columbi *ubi suprà c.* 62. *n.* 24. ubi sic ait; Ex his jam satis patere potest responsio ad omnes rationes quorundam, qui falso ac metaphorico illo suo stipendii nomine, & principio negant unicum Missæ Sacrificium sufficere posse pluribus, qui singuli diversis temporibus mobilia, vel immobilia bona Ecclesiæ contulerunt; aut sigillatim Sacerdoti simul obolos tribuunt cum onere celebrandi. Nos autem stipendii nomen ab hoc ministerio penitus, atque penitus interdicimus, ac juxta Christi Evangelium asserimus pro multis offerri hoc Sacrificium, ab eoque neminem spontè aliquid offerentem excludi posse, atque adeò eorum dona, & munera, & Sancta sacrificia illibata à Sacerdote pro singulis offerenda esse, quæ singulis juxta singulorum pietatem, ac Religionem proficiant.

7 Et sic ex dictis jam pariter refutata manet DD. quorumdam opinio indiscreta, qui falsis ejusmodi suis fundamentis innixi, putant, ut cùm Sacerdos rogatus ab aliquo pro eo obtulit Sacrificium, si iste fortasse nihil ei tribuat, hunc posse à sacerdote citari apud judicem pro mercede. Sed qui talia indigna faceret, esset quidem, me judice, dignus suspensione ab executione Sacri Ministerii, quod ita vilipendit. Ille autem, qui ei non aliquid tribuit, hoc solum pro pœna ferret, quod nullus imposterum Sacerdotum pro eo aliquid spontè daret. Missa nempè, obligatio spontanea interpretatur, non coacta. Unde sacerdotes qui in suis titulis, aut capellis quomodocumque provisis de hostiis, & vino, & cera celebrant, si sæpè etiam sine ullo offertorio rogentur à laicis pro se Missas agere, indignum videtur velle ab eis in exteriori judicio aliquid extorquere. Ita ille.

8 Sed aliqua ex his cautè legenda sunt, ne dicam amplius, sunt enim contra torrentem omnium DD. & contra Praxim totius Ecclesiæ, quam Columbus non veretur improbare; ideò prorsus est reijciendus.

RESOL. XCVII.

An in nocte Nativitatis Domini Sacerdos nolens celebrare omnes tres Missas, sed unam tantum, possit relinquere primam Missam, & dicere secundam, & si placuerit tertiam?

Eadem est ratio, si Sacerdos unam Missam vellet celebrare in die?

Ex part. 2. tr. 14. Res. 39.

§. 1. Aliqui forsitan negativam sententiam amplectendam esse putabunt: sed affirmativam docuit Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de Euchar. cap. 9. qu. 7.* Ugolinus *de potestate Episcop. cap. 16. n. 5.* Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Euchar. cap. 19. post 9. concl.* quem postea sequutus est Villalobos *in sum. p. 1. tr. 8. diffic. 22. n. 3.* & quia codex rarus est, ponam ejus verba. (Verdad es que se podria dezir de noche qualquiera de las tres Missas, que es cosa accidental dezir esta, o aquella.) Et eadem ratio militat, si Sacerdos unam Missam vellet celebrare in die, tunc enim posset dicere tertiam, vel secundam Missam; quidquid Gavantus putet, dicendam esse vel primam, vel tertiam, & potiùs tertiam, cujus Oratio cum Officio concordat. Ita ille *in comment. ad Rubr. Miss. tom. 1. p. 4. tit. 3. num. 6.*

RESOL. XCVIII.

An Sacerdos in nocte Nativitatis Domini possit tres Missas ante auroram celebrare? Ex part. 2. tract. 14. Res. 35.

Sup. hoc in Res. 1. & in Res. post seq. §. Nugnum.

§. 1. Negativè respondet Villalobos *in sum. p. 1. tract. 8. diffic. 22. n. 3.* Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 3. cap. 5.* §. 7. *num.* 3. Ugolinus *de potestate Episcopi, cap. 16. num. 6.* Fernandez *de precept. Eccl. tract. 1. lib. 3. cap. 16. num. 3.* Petr. de Ledesma *in sum. tom. 1. c p. 19. concl. 9. fol. mihi* 128. Didacus Nugnus *in 3. p. tom. 1. q. 82. art. 2. vers. sed est dubium, fol. mihi* 504. Miranda *in manuali pral. p. 1. q. 40. art. 8. concl. 2.* Navarr. *in sum. c. 25. n. 5.* Joan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacrif. Missa, q. 2. dub. 1. concl. 3.* Sylvest. Ang. Tab. Arm. *ver. missa*, & alii. Probatur hæc opinio, nam in Rubr. Missalis ita statuitur. Secundò, quia in ipso Canone dicitur *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, pro prima Missa; pro aliis verò duabus dicitur, *& diem sacratissimum celebrantes*. Hanc etiam opinionem docet Acosta *in expositione Bulla Cruc. quæst. 32.* & Squillante *de oblig. cler. p. 1.*

2 Sed mihi contraria sententia semper visa est probabilior, & illam sæpius in praxi consului. Unde miror à Nugno *ubi sup.* improbabilem vocari. Sed iste author nimis audacter in censurandis opinionibus se gerit, maximè sapientissimi P. Suarez, qui nostram tuetur sententiam *in 3. p. tom. 3. disp. 80. sect. 4.* quam sequitur etiam novissimè Puteanus *in 3. part. q. 83. artic. 2.* Layman *lib. 4. tr. 5. c. 4.* Vasquez *in 3. p. to. 3. disp. 232. cap. 3. n. 3.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. c. 9. sect.... lib. 4. n.* 134. Coninch *in 3. p. q. 83. art. 2. dub. 4. n. 218.* Sylvius *in 3. part. q. 73. art. 2.* Mollesius *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 10. n. 22.* Zanardus *in direct. Theol. p. 1. Euchar. c. 9. q. 7.* Scorzia *de sacr. Miss. lib. 2. c. 15. n. 5.* Ratio est quia *in cap. nocte sancta de consecr. dist.* 1. absolutè conceditur, ut nocte Nativitatis Missæ celebrentur sine ulla distinctione.

3 Ad primum argumentum contrariæ sententiæ respondetur cum Vasquez, quod prædictæ rubricæ intelligendæ sunt de Missis conventualibus, & solemnibus, ut privata Missa de nocte post mediam noctem dicatur, secunda in aurora, tertia verò in plena die. Ad secundum argumentum respondetur cum Suarez, non obstare, quòd in prima Missa dicatur, *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, non item in duabus, reliquis, sed, *communicantes, & diem sacratissimum celebrantes*; quia in divini Officii recitatione, verba non referuntur semper ad tempus in quod dicuntur, sed in illud pro quo repræsentando, & commemorando dicuntur: unde etiam si in prima Missa dicatur, *& noctem sacratissimam venerantes*, nemo tamen negat, quin talis Missa privata dici possit in plena diei luce.

Malè igitur, ut dicebam, hæc opinio tot authoribus, & rationibus fulcita improbabilis à Nugno vocatur, est enim probabilissima, & tutissima in praxi, quicquid etiam in contrarium post hæc scripta inveni sensisse Bonacinam *de Sacram, disp. 4. q. ultim. punct. 9. num. 9.*

RESOL. XCIX.

An in nocte Nativitatis Domini Missæ tres dici possint ante auroram?

Et author à quadam impugnatione defenditur, quod nimis gratum erit lectoribus.

Et docetur non esse peccatum mortale asserendum, nisi adsit veritas clara, & præceptum clarum.

Et adducitur, quod ex principiis intrinsecis, vel extrinsecis, & hæc duo, etiam unum sine altero facere opinionem probabilem.

Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 58. aliàs 57.

§. 1. Negativè nominatim contra me respondet M. Ghetius *in Thesauro Animæ, tom. 3. verb. Missa, c. 2. q. 2.* tum quia non licet de nocte celebrare nisi ex ordinatione, & licentia Ecclesiæ: quæ tamen nihil ordinavit nisi de Missa mediæ noctis. Ergo, &c. tum etiam quia sic usu receptum est: tum tertiò, quia tantùm in prima Missa dicitur in Canone: *Communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, quod evidens indicium est, posse tantùm de nocte celebrari Missam primam; & hæc si considerasset Diana non reprehenderet Nugnum de audacia in censurandis opinionibus, quia iste vir laxat habenas conscientiæ, & sine ratione, & ideò alios loquentes veritatem carpit. Ita ille. Sup. hoc in R. præced. & in R. seq. §. Nugnum.

2 Sed ad supradictas rationes quas M. Ghetius adducit pro sua firmanda sententia, ego sigillatim respondi. Unde ipse debebat meas responsionos refellere: ideò ad illas me remitto, & ita nostram affirmativam sententiam tenent, me citato sapientissimus Cardinalis Lugo *de Sacramento Eucharistia disputat. 20. sect. 1. num. 25.* & me citato Garcias *in Theolog. moral. tract. 3. difficult. 2. dub. 5. num. 4.* & me citato Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 9. num. 72.* & me citato Baucius *tractat. de oblig. Sacerd. in Miscellan. ad Sacrament. Eucharist. q. 45.* & me citato Raphael Aversa *de Sacrament. Eucharist. q. 11. sect. 11*, qui nominatim Nugnum impugnat, & testatur de Praxi Urbe Romæ sub oculis Pontificis, & etiam me citato Casspensis *in cursu Theologico, tom. 2. tract. 23. disput. 3. sect. 2. nu.* 61. qui asserit esse communem sententiam, & sine controversia, & me citato P. Lugo *de Sacram. Eucharistia, disp. 20. sect. 1. n. 26.* asserit de veritate hujus opinionis non posse hodie dubitari, & me citato Joannes Henriquez *in QQ. Pract. sect. 22. quæst. 19.* & me citato Martinus de San Joseph, *in cap. Avisos*,

de Confess. tom. 1. *lib.* 1. *tract.* 15. *num.* 16. & me citato Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 8. *disp.* 5. *quaest.* 32. & me citato Gesualdus *in Theol. moral. tom.* 1. *tr.* 15. *cap.* 1. *num.* 29. & me citato Bassaeus *in Flor. Theol. moral. verb Missa*, *num.* 7. & me citato Stephanus à Sancto Gregorio *de Sacrament. lib.* 3. *cap.* 31. *nu.* 6. & me citato Franciscus de Nigro *de celebrat. Miss. part.* 6. *animad.* 2. *num.* 4.

3 Videat modo M. Ghetius quot viri docti nominatim nostram sententiam communi calculo approbarunt, quibus adde novissimè doctissimum Amicum *in cur. Theol. tom.* 7. *disput.* 33. *sect.* 12. *num.* 330. Tamburinus *in opusc.* 3. *de sacrificio Missae*, *lib.* 1. *cap.* 6. §. 4. *num.* 3. Marsiorat. *in Resolut. Pastor. tractat.* 4. *cap.* 4. *quaest.* 5. Castrum Palaum *tom.* 4. *tract.* 22. *punct.* 5. *num.* 13. Opatovium *de Sacrament. disputat.* 2. *de Eucharist. q.* 2. *num.* 27. Lessium *in part.* 3. *quaest.* 36. *art.* 2. *num.* 73. Zambellum *in repertor. moral. verb. Missa*, *num.* 24. Tamburinum *de jure Abbatum tom.* 2. *disp.* 5. *quaest.* 7. *num.* 3. Marchinum *de Sacrament. Ordin. tract.* 3. *p.* 3. *cap.* 7. *num.* 9. Moscosum *in Summa tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 10. Escobar *in Theol. moral. tract.* 1. *exam.* 11. *c.* 4. *num.* 95. Mercerum *de Sacrament. quaest.* 83. *art.* 2. *propos.* 3. *num.* 1. Praeter Puteanum, Layman, Suarez, Vasquez, Reginaldum, Coninch, Sylvium, Molesium, & Scortiam, quos omnes citavi *in part.* 2. *tract.* 14. *resol.* 35. Sed audiat Ghetius Magistrum Serra Dominicanum sic asserentem *in suis claris*, *& eruditis Commentariis ad* 3. *partem D. Thomae*, *quaest.* 83. *art.* 2. Qua hora sit Missa celebranda explicat D. Thomas *hic ad* 3. *&* 4. & ait, regulariter Missa debet celebrari in die, & non in nocte, regulariter inquit: nam ut *Can. Nocte*, *de consecrat. distinct.* 3. dicitur: Nocte sancta Nativitatis Domini Salvatoris Missas celebrent Presbyteri: ex quibus verbis, quidam non improbabiliter (quidquid alii dicant) colligunt, non solùm unam, sed omnes tres Missas illius solemnitatis posse nocte celebrari à Sacerdotibus privatis, cùm absolutè eis facultas conferatur Missas celebrandi, nec admoneantur, ut dicta prima Missa expectent diem ad alias dicendas. Nec obstat in praefatione, & in Canone duarum posteriorum Missarum dici, sacratissimum diem: nam si propter hoc non possent dici in nocte, neque prima potest dici in die, cùm in ejus praefatione, & Canone dicatur sacratissimam noctem. Nec obstat etiam quod ait D. Thomas in nocte Natalis Domini Missa celebratur; nam quamvis non plurali, sed singulari nomine utatur Missa; ratio tamen quam subjungit, propter hoc quod Dominus in nocte natus est, indicat tres omnes dici posse in nocte, cùm aequaliter procedat de omnibus Missis: singulare ètiam saepè sumitur pro plurali, aut illud non excludit. Huc usque Serra, & ante illum ex eadem Religione Michael Zanardus *in Director. Theolog. p.* 1. *de sacram. Euchar. cap.* 9. *q.* 7. & Marcus de los Huertos, teste Garcia *ubi suprà*, quem quidem Auctorem ego adhuc videre non potui.

4 Ad id verò, quod asserit supra Magister Ghetius, me carpere loquentes veritatem: dico, me manus dare omnibus Scriptoribus, & tanquam Magistros venerari, solum nulli cedo quoad modestiam in scribendo, ut passim patet in meis operibus. Unde miror quo pacto me carpere Doctorum scripta ipse asserere potuerit. Et quod Nugnum dixerim rigidè aliorum opiniones censurare, igitur ex hoc sequitur, me carpere aliorum scripta, ut vult Ghetius? vel me non existimasse Nugnum virum Doctissimum? uti etiam saepius vocavi Sotum, Victoriam, Canum, Ledesmam, Joannem de la Cruz, Sousam, & alios qui tanquam ex equo Trojano, è Sapientissima Praedicatorum Familia prodiere, in qua ego plures viros amicissimos, & mihi addictissimos habere scio, qui benè norunt, quantum ego eorum sanctissimo, & illustrissimo ordini deferam. Quod verò Nugnus terminos transgrediatur in censura opinionum, patet ex multis, & ex ista de qua in hac resolutione fuit sermo, quae cùm doceatur à magnis viris, etiam à Patribus Dominicanis, tamen ab ipso nota improbabilitatis inuritur. Olim loquens cum admodum R. Magistro de los Reys Confessario Principis Philiberti, viro docto, ab eo audivi Nugnum ex suis Castris Commilitonem in hoc aliquando defecisse. Quod ego etiam notavi in Patre Turriano. Et tamen aliquis ex Patribus Societatis JESU, non aegrè hoc tulit, neque adversum me insurrexit, ut facit Magister Ghetius. Imò Eminentissimus Cardinalis de Lugo saepius in suis operibus sequens meam sententiam, supradictum Turrianum in censura aliquarum opinionum reprehendit.

5 Ad id verò, quod etiam Magister Ghetius affirmat (an modestè, vel non judicent alii) videlicet me laxare sine ratione habenas conscientiae: assero, quod ego in meis operibus nimis circumspectè, & consideratè procedo in selectione opinionum, ut sine livore legentibus patet: nam multas reprobo, multas remitto Lectoribus judicandas; multas tantùm simpliciter refero, & si saepius benignioribus adhaereo, vel earum probabilitatem ostendo, quando opinio benigna est probabilis, non laxat habenas conscientiae, ut vult Magister Ghetius, sed jugum Domini suave, & leve reddit, facilèque Christi Fidelibus Sacramentum poenitentiae praebet. Quare sunt conscientiae rigidis sententiis premendae, si benignis opinionibus leniri possunt? Quare scopuli, & laquei semitae addendi sunt, ut invia evadat? Quare ad Rupes est quis compellendus, ut exinde praecipitetur, si absque ullo offendiculo, in itinere plano, ad ambulandum eum constituere possumus? Quis reum declaret quem probabilitas asserere potest innocentem? non sunt animae illaqueandae vinculis, sed potius scelera, quando fieri potest, arcenda, & eliminanda. Rectè dixit Villalobos *in summa tom.* 1. *tractat.* 24. *difficult.* 9. *n.* 8. (A mi se haze riguroso condenar à nadie à pecado mortal, no siendo el derecho claro.) Et ideò ubi non constat de praecepto, non est obligatio sub mortali imponenda, ut observat Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disput.* 26. *sect.* 3. Hinc omnium Magister D. Thomas *Quodlib.* 9. *art.* 15. *in corpore*, docuit, non esse peccatum mortale asserendum, nisi adsit veritas clara. Idem *in primam* 2. *qu.* 107. *art.* 4. in corpore docet, Legislatores moderatè debere praecepta imponere, sic enim ex Augustino asserit. In quibus quidem legibus humanis etiam Augustinus ait esse moderationem attendendam, ne conversatio Fidelium onerosa reddatur. Ita sanctus Doctor, quidem exardesceret in aliquos scriptores multiplicantes peccata mortalia, ubi praeceptum non est clarum, quod quidem facere non deberent ex ratione Angelici Doctoris, quam supra adducit, videlicet ne conversatio Fidelium onerosa reddatur, obligationum, & onerum multiplicatio, non infert sanctitatem. O quot miserè damnarentur, quos probabilitas opinionum salvat. Dicendum est igitur contra Magistrum Ghetium, quod si quis sententias benignas, dummodo sint probabiles, docet, quod non laxat conscientiae habenas, sed facilius ad lauream Empyream Christianos promovet.

6 Opiniones verò benignas, quas ego in meis operibus sequor, omnes esse probabiles, patet ex principiis intrinsecis; nam semper ad illarum firmitatem, validas, nec contemnendas rationes adduco. Patet etiam ex principiis extrinsecis: nam nullam sententiam doceo, quam non fulciam auctoritate plurimorum Doctorum. Et haec duo; etiam unum sine altero, facere opinionem probabilem communis est sententia, teste Martino de San Joseph *in mon. Confessar. tom.* 1. *lib.* 1. *tractat.* 24. *de Poenit. numer.* 13. Carolo de Baucio *in casibus conscientiae singularibus cas.* 281. Josepho de Januario *de cas. reserv. resol.* 37. Marco Vidali *in Arca Theol. moral. titul. de Duello inquis.* 2. *num.* 6. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. §. 1. Machado *de perfecto Confess. tom.* 1. *in discur. Pract. art.* 2. §. 1. *n.* 3. Lugo *de principiis Theol. moral. part.* 1. *c.* 3. *n.* 4. Leandro *de Praeceptis Ecclesiae*, *tract.* 5. *disp.* 4. *q.* 17. & aliis. Quod verò multae ex istis opinionibus antea laterent, & ego ex variis Doctoribus in meis operibus collegerim; quid ad rem? nihil officit: nam, vel istae opiniones sunt probabiles, vel non; si non sunt probabiles, non solùm in meis operibus unitae, sed etiam apud suos Auctores dispersae essent censurandae; nam injustum, & ridiculum esset, Originale intactum relinqui, & exemplar deleri: Si probabiles verò sunt, quare sub modio, & in abscondito delitescere debebant? Quare non erant ad communem omnium utilitatem in proscenium deducendae? sunt merae nugae: Qui facit malum odit lucem. Si opinio benigna probabilis est, non est sub pallio tegenda, solis lumen aspiciat, omnibus clarescat, ab omnibus sciatur, ut levamen Poenitentibus, solamen Confessariis inferat; quibus, ut alibi probavimus tutè in praxi licitum est sequi opinionem probabilem, probabiliori, & tutiori relicta. Non debemus igitur multiplicare obligationes minimè praeceptas, cùm satis difficile sit satisfacere praeceptis. Alibi in re 2. tr. 8 R. 2. & in omnibus aliis ejus ant.

7 Et ideò ad confirmationem supradictorum, & in mei defensionem non gravabor hîc apponere verba doctissimi Fratris Hieronymi Garciae *in Summa morali tr.* 1. *difficult.* 5. *dub.* 3. *n.* 3. ubi ita asserit. (De lo dicho se colige quan injustamente le quexans los que sienten que en materias morales aya diversidad de opiniones; ante es particular merced de Dios, en que resplandece su divina providencia, pues ha criado, y cria cada dia tan differentes ingenios para que dellos naciessen diversos pareceres, y opiniones, con que no fuesse unico el camino obrar en las aciones morales, sino antes tan multiplicado, dilatado, y ancho, quanto lo son los sentimientos en las materias controversas, y dudosas, demas de que con la variedad de opiniones se haze mas suave el yugo de Christo, porque quiza si en las materias morales no huviera sino un camino, quedara mucho mas peligroso a las conciencias que favorable; pues apretarlas demasiadamente es afligir y atormentar à las almas temerosas, y llevarlas de escrupulos, y no se puede negar, sino que en esto ha andado muy bien Diana, aunque algunos poco doctos han venido à dezir que ha ensanchado las conciencias, y dar licencia para pecar, pues es cierto que no enseña opinion que no sea probable per principia intrinseca, aut extrinseca, y assi sin razon le calumnian.) Haec ille.

8 Verùm piaculum existimarem, si non apponerem hîc per extensum verba pii, & sapientissimi viri Joan. Gersonis Cancellarii Parisiensis, *in lib.* 4. *part. de vit. spirit. l.* O. sic asserentis: Doctores Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones vel omissiones esse peccata mortalia. Imò nec venia-

venialia, præsertim sub verbo universali, maximè cum observatio communis obnititur, obviatque ubi non sunt certissimi dere. Nam per hujusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras, & nimis strictas in rebus universis (id est in opinionibus) nequaquam eruuntur homines à luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatius demerguntur. Hinc etiam generantur scrupuli inquietativi simplicium, ut eis sit solidum nihil. Nam si beatus est vir, qui semper est pavidus, & veretur peccata sua: observandum tamen est illud Terentianum, *ne quid nimis & ne in scirpo nodum quærant*. Demum quid prodest, imò quid non obest coarctare plus justo mandatum Dei quòd est latum nimis? Quid igitur expedit amarius graviusque reddere illud Christi jugum, quod suave est, & onus leve? nam, & si contemptus ex hac laxatione, & dulcedine apud aliquos improbos major oriatur, habentes velamen malitiæ libertatem: at apud alios benè institutos gratiarum resonabant actiones. Præstabitur etiam sedulius servitium Domino, cujus mandata gravia non sunt, quippe qui non vult nos tentari, & gravari supra id quod possumus. Hucusque Joan. Gerson: cujus verba verè aurea, utinam aliqui in scribendo & consulendo observarent.

9 Et tandem claudam hanc resolutionem cum M. Serra ex inclyta Religione Dominicana sapientissimo Theologo, qui in 2.2. *D.Th.tom.2. epist.ad Lectorem*, sic ait: Quia ad doctrinam moralem plurium refert scire ejus auctores etiam juniores, ideò nonnullorum nomina cum eorum sententiis hic commemorare mihi valdè expediens visum est, *Benigniores præterea opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non rejicio, ne pluribus claudam cœlum, sed omnibus viam Domini faciliorem demonstrem*. Ita Serra, ergo qui docet opiniones benignas, dummodo sint probabiles non laxat (ut vult Ghetius) habenas conscientiæ, sed ut dicit Serra, viam Domini suavem reddit.

R E S O L. C.

An saltem Parochus in die Nativitatis Domini teneatur tres Missas celebrare?

Et an nullus alius Sacerdos in illa die teneatur tres Missas dicere?

Et notatur in nocte Nativitatis Domini posse ante auroram Sacerdotes celebrare omnes tres Missas.

Etiamque cursim advertitur, quod Religiosi, quibus ex privilegio licèt una hora ante diem celebrare, possunt duabus horis cum dimidia; imo & uno quadrante ante ortum solis celebrare. Ex p.4. tr. 4. & Misc. Ref.236.

Mihi pro utr. contento in hoc § supra in R. 64 §. Notandum, non medium v. Deinde.

§. 1. **D**Ixi *saltem Parochus*, quia, ut alibi probatum est, nullus Sacerdos in illa die tenetur tres Missas dicere; sed difficultas est quoad Parochum, & affirmativam sententiam docet Henriq. *in sum.lib.9. c.30. n.6.* ubi affirmat, Parochum teneri tres Missas dicere eo die.

2 Verùm contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docet Bellettus *in §. is qui Cler.p.2.§.28.n.2.* Quia sicuti Parochiani eo die non tenentur, nisi unum Sacrum audire, nec Parochi plura dicere, secluso scandalo, & contemptu. Deinde Ecclesia concedit ex privilegio tres offerre Missas in die Natalis Domini; ergo nemo tenebitur ex obligatione illas celebrare.

Sup. hoc in duabus præcedentibus R.

3 Notandum est tamen hic obiter contra dictum Bellettum *loco citato*, & alios, in nocte Nativitatis Domini posse ante Auroram Sacerdotes celebrare omnes tres Missas, & ita præter Doctores quos *in tr. de celebrat. Missarum* citavi, docet novissimè Guilielmus Mercerus *de Sacram. in 3. p.D.Thomæ q.83. art.2. propos.3. n.1.* Gaspar Hurtado *de Sacram.disp.4. de sacrific. Missæ, difficult. 4.* Puteanus *in 3. p. D.Th. q.83. art.2* quia *in canone, nocte sancta, de consecr. dist. 1.* absolutè; & sine ulla distinctione id concedit; quòd verò in Rubrica Missalis tria tempora diversa assignentur pro tribus Missis, non obstat, quia id tantùm efficitur pro Missis solemnibus.

Sup. hoc magis late etiam quod tempore in Ref. seq. §. ex ais & in aliis ejus prima annot.

4 Nota etiam secundò; quòd Religiosi, quibus ex privilegio licet una hora ante diem celebrare, possunt duobus horis, & dimidia, imò, & uno quadrante ante ortum Solis celebrare. Ita Huurtado *ubi sup.* & ego alibi.

R E S O L. CI.

Sacerdos in qua hora possit incipere Missam?

Et infertur Religiosos, quibus ex privilegio concessum est per horam ante diem celebrare, posse etiam per tres horas ante ortum solis Missas dicere.

Et quæritur etiam an Regulares possint illico post Matutinum, aut duas horas mediæ noctis celebrare ex privilegiis.

Et an pro infirmo communicando liceat celebrare etiam media nocte? Ex p.2. tr. 14. Ref.33.

Sup. hoc inf. in tr.3. R. 47. et dicto. §. 1. ad med.

§. 1. **R**Espondeo quoad inceptionem licitum esse incipere Missam in ipso initio Auroræ, sic sentiunt communiter DD. qui conveniunt nomine Auroræ intelligi crepusculum diei, vel primam Solis irradiationem; neque hoc debet consistere in indivisibili, sed Missa potest celebrari, quando jam est proxima talis irradiatio.

Pro omni contento in hoc §, 1 et seq. in tr. 7 ex R. 49. à § Etenim ut quoad §. Neque excludit & vide §§. aut. seq.

2 Itaque prima opinio est Reginaldi *in praxi tom.1. lib.29 c.9. num.173.* qui asserit per quadrantem horæ licitum esse celebrare ante prima Solis irradiationum. Secunda opinio est Homoboni *in exam. Eccles. p.1. tr.4. c.14. q.136.* Henriquez *lib.9. c.24. n.5.* Ægidii de Coninch. *in 3.p.q.83. art.2. dub.4. nu.217.* ubi ait, Initium diei, quo Missæ possunt incipi, est initium Auroræ, aut circa illud semihora, aut circiter, ante ortum Solis. Tertia opinio est Azor. *p.1. lib.10. c.25. quæst.5.* Scortiæ *de sacr. Miss. lib.1. c.15. n.8.* qui nomine Auroræ, intelligunt spatium unius horæ cum quadrante ante radios solares manifestos. Quarta opinio probabilior est, Joanni de la Cruz *ubi infrà concl. 2.* Peregrini *in compend. nostrorum privileg. p. 1. tit. Missa* Suarez *in 3. p. tom.3. disp.80. sect.4.* Ant. Fernandez *in exam.Theol.mor.p.3. c.5. §.14. nu.3.* Possevini *de off. Curati, c.8. nu.28.* & aliorum asserentium omnes Sacerdotes posse celebrare per horam cum dimidia ante Solis ortum. Imò aliqui addunt posse anteverti dictum tempus, ut Missa finiatur hora, & dimidia incipiente ante Solis radios manifestos, quod est asserere, posse Missam incipi duabus horis ante Solis radios apertos. Quam sententiam sequutus est etiam Rodrig. *in sum. p.1. c.47. nu.1.* & Fernandez *ubi suprà*, & Paludanus, & Victoria cum Pitigiano, *in 4. tom.1. dist.13. quæst.2. art.4.*

Sup hoc in 2. 1. post seq §. Sed hic ad lit. 7. & inf. pro an R. 107 & lege §. concernentes.

3 Ex his inferunt Suarez & alii, Religiosos quibus ex privilegio concessum est per horam ante diem celebrare, posse etiam per tres horas ante ortum Solis Missas dicere, quicquid in contrarium asserat Layman *lib.4. tract.5. cap.4. nu.3.* & Vasquez *in 3. p. tom.3. disp.233. cap.3. nu.27.* ubi asserit posse tantùm per duas & dimidiam horam, non autem per tres horas. Sed plus ego addam cum Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.2. de sacr. Miss. 2. dub.1. concl.3. in fin.* posse illico post matutinum, aut post duas horas mediæ noctis Missas celebrari ex privilegiis.

Et pro contento in hoc §. Et his lege §. ut R. 103. pertinentis & inf. in R. &c.

Sup. hoc duas horas in R. seq. & lege alios §. ejus primam not.

4 Non reticeam Henriq. *lib.9. c.24. n.5.* facultatem concedere Sacerdoti celebrandi ante Auroram ob honestam causam, ut, v. g. commodè iter suum perficiat. Sed hoc non admittit Layman *ubi infrà*, est enim contra canonem, & consuetudinem universalis Ecclesiæ, An autem pro infirmo communicando liceat celebrare etiam media nocte, negat Henriq. *ubi suprà*; sed tu contrarium tene cum Victoria, *de Euchar. nu.95.* & Layman *loco cit.* & aliis.

Sup hoc inf. in R. 121 § pro. & in alio § positio in ann. primum dict §.

R E S O L. CII.

An Regulares, qui inter se habent communicationem privilegiorum, possint, translata media nocte post duas horas celebrare Missam?

Et difficultas est, an Regulares hodie possint uti privilegio concesso ab Alexandro VI. super hoc vel sit revocatum per Concilium Tridentinum, & Bullam S. Pii V. Ex p.10. tractat.12. & Misc.2. Ref.25.

Sup. hoc in R. præc. §. Ex hic usque in fine, & inf. ex R. 110. lege doct. § Sed nostram, à fin. §.

§. 1. **A**Ffirmativè respondent ex privilegio Alexandri VI. Martinus de San Joseph, *in Monit. Confess. tom.1. lib.1. tr.14. de Euchar. nu.14.* Ludovicus Caspensis, *in Cur. Theol. tom.2. tr.23. disp.3. sect.2. n.60.* Dicastillus *de Sacram. tom.1. tr.5. disp.4. dub.4. n.19.* Leandrus, *de Sacr. tom.2. tr.8. disp.6. q.4.* & Cardinalis de Lugo *de Euchar. disp.20. sect.1. nu.27. & 30.* ubi sic ait: Major est facultas, qua ex concessionibus Alexandri VI. relati ab Emanuele Rodriquez, *in Bulario Regularium, Bulla 13.* Alexander VI. possunt Monachi Benedictini facere sacrum duabus horis post mediam noctem; quod licèt concessum fuerit soli Conventui de Monteferrato, posteà tamen Clemens VIII. in Bulla 22. relata ubi suprà, extendit facultates illius Conventus ad totam Congregationem, Et quidem, licèt in aliis Monasteriis non militet eadem ratio, propter quam illud privilegium concessum fuit tali Ecclesiæ; adhuc videtur concessum omnibus, quia Benedictini per communicationem participant privilegia familiæ Cisterciensium Hispaniæ ex Concessione Clementis VIII. & Cistercienses illi participant privilegia Ordinis S. Hieronymi ex concessione Gregorii XIV. Huic autem Ordini Pius IV. concessit, ut privilegia extenderentur ab uno Conventu ad alios omnes, etiam non existente in illis eadem causa: quare de primo ad ultimum, ii, qui participant privilegia dictæ Congregationis Benedictinorum, videntur habere adhuc illud privilegium. Ita Lugo. Verùm Tamburinus in dictis verbis, putat, Cardinalem de Lugo excludere Monasterium à dicto privilegio; sic itaque asserit: *Opusc. de Sacrif. Missæ. lib.1. c.5. §.4. n.12.* Addit idem de Lugo non posse quempiam uti hac concessione nisi in Ecclesia ut habet privilegium, non verò ut habet Rodriquez, in Monasterio. Sed non deest pro Rodriquez defensio, nam nomine Ecclesiæ veniunt etiam Religiosorum claustra, ut ex Sacris testibus, & Glossa, notat Laurentius de Peyrinis. Utrumque igitur est probabile. Ita Tamburinus; cujus senten-

tiæ,

tiæ, licèt ego adhæream, tamen puto contra ipsum Cardinalem Lugo à privilegio supradicto non velle monasteria excludere; quod patet, si attentè legatur Martinus de San Joseph *ubi supra*, nam citando, & sequendo verba Cardin. Lugo in dicto privilegio Alexandri VI. non solùm includit Ecclesias Regularium, sed etiam eorum Monasteria: Et ideò Hieronym. Garcias *in Summa Morali tract.3. diff.4. dub.1. punct.2. num.15.* rectè sic observat (Parece que este Autor (loquitur de Cardinali Lugo, *ubi sup.*) hable de los Monges, quando dizen Missa fuera de su Monasterio, en cuyo caso, no podrian usar del, y no habla de otros Monasterios, y de otros Religiosos, que participan.) Ita ille. Vide etiam Villalobos *in Summa to.1.tr. 8. diffic. 22.n.10.*

Sup hoc inf. in R. 104. § Non esse, & in R. 110 § 1 cursim in fine, & § 23.

2 Sed quicquid sit de hoc, difficultas est an Regulares hodie possint uti dicto privilegio, & negativè respondet Garcias, *ubi supra, num.14.* putat enim dictum privilegium, & si quæ sunt similia fuisse revocata per Concilium Tridentinum, & Bullam S. Pii V. & citat pro hac sententia Sorbum, Navarrum, Azorium, Salzedum, Rodriguez, Fagundez, Marcum de los Huertos, Peyrinum, Lezanam, & Ascanium Tamburinum; quibus adde Persicum *de Officio Sacerdot. lib.1.c.5.dub.18. num.149.*

3 Verùm ego non recedo à sententia negativa, quam olim docui, & quam me citato docet Martinus de San Joseph *ubi supra*, cui adde Cardinalem de Lugo *nu.28.* Dicastillum *num. 68.* Thomam Tamburinum, *nu.14.* Ludovicum de San Juan, *in Summa quæst.12. de Sacram. Euchar. art.3. dub.1.* Ludov. Caspensem *in Cur. Tehol. tom.2. tr.23. disp.3. sect.2. n.60.* Ad Concilium Tridentinum, & ad Bullam S. Pii V. in quibus se fundat Garcias, & alii. Respondeo, Tridentinum non revocare privilegia, sed tantum velle Ordinarios curare, ne Missæ celebrentur horis indebitis; non celebrantur autem horis indebitis Missæ, quæ celebrantur tempore, quo ex facultate Superioris licet; nec ex illa generali loqutione censentur revocata privilegia Religiosorum; id quod etiam advertit Rodriquez *in Summa, c.245. nu.1. & in QQ. Regular. q.43. nu.5.* Additque hujus sententiæ fuisse viros doctos, quibuscum rem hanc communicavit. Dicendum est itaque, hodie posse Regulares, stante dicto privilegio Alexandri VI. dicere Missas in suis Ecclesiis, & Monasteriis, duabus horis post mediam noctem.

RESOL. CIII.

Dato, & non concesso dicto privilegio Alexand. VI. fuisse revocatum à concilio Tridentino, an hodie Regulares possint saltem ex privilegio S. Pii V. concessum post Tridentinum celebrare tribus horis ante ortum solis?

Et quid post meridiem, an inquam, etiam infra duas horas post meridiem; imò usque ad tres horas celebrare possint?

Et notatur non solum Sacerdotem Regularem, sed etiam quoscumque posse statim, & illico post mediam noctem celebrare ad dandum Viaticum ægroto extremè laboranti; & si sint jejuni possint ad tres horas post meridiem celebrare ad dandum Viaticum ægroto moribundo.

Et an in his casibus sit necessaria licentia Episcopi, si adsit.

Et notatur non esse peccatum mortale celebrare Missam usque ad horam nonam. Ex p.10. tr.13. & Miscell.2. Resolut.26.

§. 1. NEgativam sententiam mordicus tenet novissimè doctus Pater Hieronymus Garcias *in Summa Morali, tr.3. difficult.8. dub.1. punct.2. nu.17.* cujus verba hic per extensum apponam; sic itaque asserit: (La duda solo està en la inteligencia destos privilegios, si se ha de tomar de mas à mas el tiempio que ellos dan, de lo que arriba Pusimos por derecho comun, ò solo como suena la letras dellos. Suarez, *sect.4. citata, §. tertia exceptio.* Rodriquez, *tom.1. QQ. Regul. q.42. artic.2.* Mirand. *tom.1. q.40. art.10. concl.2.* Tamburinus; *q.7. citata, nu.4.* Diana, *p.2. de celebrat. Missar. tr.14. resolut. 33.* Gavant. *p.1. tit.15. num.1.* pretenden, que los privilegios han de obrar sobre todo el tiempo señalado arriba en el punto passado, porque de razon del privilegio es, que obre sobre el derecho comun, y sino obrase de mas à mas todo lo que concede, no seria de provecho, loqual no se lua de dezir, porque lo contrario està expressado *cap. Si Papa de privil. in 6.* de suerte que dixen, que supuesto que de derecho comun en la opinion muy probable, y segura que hemos puesto arriva, se puede dezir dos horas antes de salir el Sol, que dando el privilegio una hora, se podra dezir tres horas antes de salir el Sol: porque ay en el Verano hora y media de crepusculo, ò aurora, y media antes que se pueda dezir Missa, segun lo determinamos en el punto passado, son dos horas, y una que añade el privilegio, viene à ser tres horas Pero està opinion esplicada con esta latitud, no la tengo por segura, ni ajustada à la mente de los Pontifices, que concedieron los privilegios, y assi respondeo, y digo con Azor. *tom.1. lib.10. cap.25. q.3.* Fagundez *cap.17. n.4. & 5.* Vasquez *cap. num.27.* Bauny, *q.7. & 13. citatis*, que en el presente caso los privilegios tantùm valent, quantum sonant, y que los Pontifices se fundam, no en la opinion probable de los Theologos, que alargan media hora à la aurora; ni en casos extraordinarios, que occurre necessitad; sino en lo que tiene vez de derecho comun, que es la regla del Missal, laqual dize, que se celebre Missa ab aurora usque ad meridiem, y assi todo lo que passeren desto los privilegios, esse hàn de obrar, y no mas, y de lo demas se sigue grande inconveniente, como se vè en este caso: en Verano amanece, y rompe el crepusculo, ò alba à las tres, y un quarto; en nuesta opinion se pude comencar media horà antes del crepusculo, que seria à las dos, y tres quartos, si à esto añadiessemos una hora de privilegio, vendria à ser à la una, y tres quartos: esse excesso eo realidad de verdad que seria contra las reglas del Missal, contra la mente de los Pontifices, y contra la praxis, y costumbre de la Iglesia, y se escandalizaria quien lo viesse; luego los privilegios no se han de estender tanto, sino solo lo que añaden desde la aurora, y desde medio dia.) Ita ille.

Quæ hic est R. 2. post præteritis, in § Ex his, & sup. in R. 102. § ult. & inf. in R. 47. § ult. prope fin. & vers. Unde & in R. 9. Sup. R. 49. § Et sine dicto privilegio.

2 Sed his non obstantibus, Ego non recedo à sententia, quam docui, & præter Doctores ubi suprà adductos à Garcia, docet novissimè me citato Pater Leandrus *de Sacram. tom.2. tr. 8. disp.6. q.3.* Idem docet, me citato, doctissimus P. Dicastillus *de Sacram. tom.1. tr.5. disp.4. dub.4. n.55.* ubi sic asserit: Adsunt multi apud Dianam citandum, ita intelligendum esse hoc præceptum, ut Missa finiatur sub principium auroræ, seu crepusculi; ita ut possit inchoari media hora ante crepusculum. Potest igitur Missa juxta hanc doctrinam inchoari per duas ferè horas ante ortum Solis, aut etiam integras, quia parum pro nihilo reputatur. Unde Religiosi, qui gaudent privilegio celebrandi una hora ante diem, possunt per tres horas ante ortum Solis absque alio privilegio Missam inchoare. Legatur Diana *2. p. tr.14. resol. 33.* & Lugo citandus, qui rectè ad hominem impugnat Vasquum; quòd sicut in meridie, non obstante, quòd talis terminus assignetur, putat esse accipiendum tempus moraliter, etiamsi sit aliquanto post meridiem; ita à parte ante moraliter sit accipiendum. Ita Dicastillus; cui, adde Thomam Tamburinum *Opusc. de Sacrificio Missæ, lib.1. c. 6. §.4. n.5.* Tannerum, *to.4. disp.5. q.10. dub.4. n.63.* Hieronymum Rodriquez *in compen. QQ. Regular. res.25. nu.1.* & me citato Quintanad. *in Instruct. ordin. p. 5. §.10. nu.1.* & me citato Pellizarium *in Man. Regul. tom.2. tr.8. c.2. sect.2. subject.1. n.97.* ubi sic ait: Quæres quo tempore, & qua hora possint Regulares celebrare Missam. Respondeo, quòd licèt jure communi non possint celebrari Missa, neque ante auroram, neque post meridiem, nisi in casu raro, ac existente rationabili causa; ut tradunt communiter Doctores apud Layman, *lib.5. tr.5. c.4.* & suadet universalis consuetudo Ecclesiæ: Regulares tamen, ex privilegio Bullato Gregorii XIII. concesso Patribus Societatis JESU, cum licentia proprii Prælati possunt celebrare una hora ante auroram, & una hora post meridiem; adeoque possunt inchoare Missam tribus horis ante Solis ascensum, & infra duas horas post meridiem. Ita Suarez *disp.80. sect.4.* & probatur ex eo, quòd cùm privilegium debeat operari aliquid ultra jus commune, privilegium istud, concedens facultatem celebrandi una hora ante auroram, & una post meridiem, debet intelligi, ut concedat facultatem celebrandi una hora ante, aut post tempus illud, quo jure communi licitum est celebrare: unde fit, quòd cùm etiam sine privilegio liceat celebrare duabus horis ante ascensum Solis, & infrà horam post meridiem; vi privilegii licebit celebrare tribus horis ante auroram, & infra duas post meridiem, imò, & usque ad tres horas juxta Dianam *p. 2. tr. 14. res.34.* pro se citantem Joann. de la Cruz. Hucusque Pellizarius. Vide etiam Trullench *de Sacram. lib.3. c.8. dub.13. n.7.* Unde satis probabilem, & tutam in praxi puto sententiam affirmativam, quam olim docui, & ante me, & post me tot viri sapientissimi docuerunt.

Sup hoc in R. 101. § 1. per totum, & inf. pro d. fine R. 107. vers. & adducit, &c.

Quæ hic est R. 2 post præteritam.

3 Nota hic obiter, non solùm Sacerdotes Regulares, sed etiam quoscumque posse statim, & illicò post mediam noctem celebrare ad dandum Viaticum ægroto extremè laboranti. Ita me citato, tenet Dicastillus *ubi suprà, n.73.* per benignam legis interpretationem, quæ in isto casu non videtur obligare. Idem, me citato, tenet etiam Leandrus *ubi suprà, q.5.* & me citato, Cardinalis de Lugo, *de Euchar. disp.20. sect.1. nu.26.* & plures alii: quicquid in contrarium nominatim contrà me asserat doctus, & amicissimus Garcias *ubi suprà, punct.1. n.3. in fine*, cui adde Trullench *de Sacram. lib.3. c.8. dub.23. nu.2.* qui hoc tantùm concedit post unam horam transacta media nocte: Sed tu ne discedas à nostra sententia, quam etiam tenet Caspensis, *in Cur. Theolog. tom.2. tr.23. disp.3. sect.2. n.63.* Martinus de San Joseph. *in monit. Confess. tom.1. lib.1. tr.14. de Euchar. n.13.* & Aversa *de Sacram. Euchar. q.11. sect.15.* qui etiam notat cum Vasquez ad dandum Viaticum infirmo periclitanti, posse Sacerdotem jejunum celebrare ad tres horas post meridiem; quod etiam docet Caspensis *ubi suprà*, Castrus Palaus *tom.5. disp.22. punct.7. nu.14.* & Leandrus *de Sacram. tom.2. tr.8. disp.6. q.12.* An verò in his casibus sit necessaria licentia Episcopi, si adest; aliqui affirmant; ego verò puto non requiri cum Joanne Præposito *in 3. p. D. Thomæ, q.83. art.2. dub.4. n.240.*

Sup. hoc ad tres horas, inf. in Res.133. § Sed hic.

4 Et

4 Et tandem nota Tannerum *tom.4. disp.3. q.10. dub. 4. n. 61.* admittere tamquam probabilem opinionem Navarri, & aliorum asserentium non esse peccatum mortale celebrare Missam usque ad horam nonam; sed hoc mihi displicet, ut alibi probavi.

Alibi in R. seq. & in aliis ejus primo not.

RESOL. CIV.

Sacerdos in qua hora possit finire Missam?

Et notatur cursim Sacerdotem Festo die ratione itineris impeditum posse Missam incipere una hora post meridiem.

Etiamque docetur, quod Religiosi ex suis privilegiis possunt celebrare usque ad Nonam inclusivè, id est usque ad tres horas post meridiem. Ex p.2. tr.14. Ref.34.

Sup. hoc in quatuor Res. seqq. & in Ref. praeterita §. ult. & Inf. in R. 146. § Ex his, & in tu. 6. R.66. §. ad medium. Ver Et tamen, & in tu. 9. R.49. §. ne privilegio post medium, &c. Imo Sup. hoc in R. praeterita §. ad his, post medium, & significanter in fine, & in aliis post. ult. dict. §. & pro Sacerdote, contento in fin. huius §. in Ref. 1 post seq. ad med. ve. O quando & & Inf. in Ref. 146. § Supra dictum ad medium ve. Quinimo, &c.

§. 1. RESpondeo, usque ad meridiem inclusivè. Verùm est, quod Joan. Andreas *c.1. de celebr. Miss.* Fernandez *in exam. Theol. mor. p.3. c.5. §.14. n.1.* & Vasquez *in 3. p. to. 3. disp.232. c.4. n.37.* asserunt posse incipi Missam non multo post transactum meridiem, neque enim res hæc, quę moralis est, ita mathematicè considerari debet: sed licèt hoc asserant, non assignant tamen tempus.

2 Ego verò multas opiniones circa tale tempus invenio. Prima est Azorii *p.1. lib.10. c.25. q.6.* qui asserit tertiam horæ partem sufficere, ut Sacerdos dicatur moraliter peccare, differendo Missæ celebrationem post meridiem. Secunda opinio est Layman *lib.4. tr.5. c.4. n.4.* & Homoboni *in exam. Eccl. p.1. tr.4. c.14. q.114.* asserentium tale tempus esse mediam horam. Tertia opinio est Martini Bonacinę *de Sacram. disp.4. q.ult. punct.9. n.6.* qui asserit spatium trium quadrantium sufficere ad peccatum mortale. Quarta opinio est doctissimi Sylvii *in 3. p. q.83. art. 2.* asserentis Sacerdotem posse celebrare post meridiem, dummodò non attingat spatium unius horæ.

3 Religiosi verò ex suis privilegiis, ut notat Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.2. de sacr. Miss. q.2. dub.1. concl.4.* possunt celebrare usque ad Nonam inclusivè, id est, usque ad tres horas post meridiem. Notandum est etiam cum Henriquez, Miranda, Suarez, & aliis; quos citat, & sequitur Layman *ubi sup.* Sacerdotem festo die ratione itineris impeditum, posse Missam incipere una hora post meridiem.

RESOL. CV.

An Sacerdos, paulo post meridiem possit Missam dicere? Ex p. 4. tr.14. & Misc. Ref.105.

Sup. hoc in R. praeterita & in aliis eius primo annot.

§. 1. TEmpus legitimum celebrandi est antemeridianum, ita ut ante meridiem inchoari debet Sacrum, & sic negativè quidam respondit in casu contingenti ad dubium præsentis resolutionis.

2 Verùm ego contrarium docui, per ea quę adducit Joannes Prępositus *in 3. p. D. Thom. q.83. art.2. dub.4. nu.143.* ubi sic ait: Plures recentiores notant nos non debere esse magnopere anxios de meridie, sed paulo post meridiem posse Sacrum celebrari, quia res hæc moralis, quæ non est lege determinata, non definitur termino indivisibili ex ipsamet consuetudine, & parum reputatur pro nihilo. Sic ille.

RESOL. CVI.

An quis licitè possit dicere Missam usque ad primam horam post meridiem?

Et non est dubitandum, quod ratione itineris possit Missa celebrari ad primam horam post meridiem; & in solemni Festo quando officium finitur ad horam secundam, in ea possit Missa inchoari, ut populus, vel pars populi audiat in illa hora Missam. Ex p. 5. tr.13. Ref.7.

Sup. hoc in R. & 66 postea in annot. ult. huius R.

§. 1. DIcam quid sentiat Philippus de la Cruz *en su Norte de de Confessores, tr.10. §.3. corol.2. fol. mihi 161.* ubi sic ait. (Hasta medio dia, que son las doze se puede dezir Missa sin opinion. Lo que haze dificultad es saber si se puede dezir Missa despues de ellas, y no comprehendemos los Obispos, Patriarcas, Arcobispos que pueden dezir Missa antes de amanecer, y despues de medio dia, y dar licencia para dezilla a esta hora, y antes que amanezca, y de noche por alguna causa ò necessidad, segun lo tiene Paludano, y san Antonio, y lo que por epiqueya sin licentia del Obispo interveniendo alguna necessitad celebran en los dichos tiempos, como lo resuelve Navarro. No hablamos tampoco de quando ay alguna fiesta principal, y se acaba el Officio à la dos, se puede dezir Missa, porque no puede el pueblo, ò parte del sin oyrla. O quando alguna camina que podra llegando cerca de la una dezir Missa, como no sea despues, segun lo tiene Manuel Rodrigez. Supuesto lo dicho podrasse dezir Missa dadas las doze, basta la una sin exceder mas. Assi lo vemos puesto en uso, y que los Pontifices lo ven. y los Obispos aquien es de oficio les compete su dispensacion, no hablan sino que lo permiten, y puesto que no hemos de andar midiendo los tiempos, y no consistir in indivisibles, y que los relojes no siempre andan uniformes, antes siempre sucede unos andar media hora antes, ò despues de otros, y assi será quedando el ultimo las doze, à la media hora despues del primero vendra a ser, que respeto del ultimo, aunque la Missa se diga à la una, será en orden del primero relojo las doze y media. Non obstante esta razon, sino por las antecedentes se puede dezir generamente hasta, la una, y si de aqui se excediesse el Sacerdote pecaria mortalmente.) Hęc ille, qui magis amplè loquitur, quàm Joannes Præpositus; quem citavi *in 4. p. tr.4. ref.105.* Sed contrariam sententiam docent communiter Doctores.

Sup. hoc inf. in R.146 §. Sup. dictam, hc Sup. hoc sup. in fine Ref. 104. Sup. hoc in duabus R. praeteritis, & in dub. seq. & Inf. in R.146. § Ex his, & Sup. in R. 104. § alt. & in to. 3. R.66. §. ad medium, ver. Et tamen, & in to. 9. tr. 7. R. 49. §. De privilegio, post dict. & vel. 104.

RESOL. CVII.

An in prohibitione celebrandi post meridiem detur parvitas materiæ? Ex p.5. tr.5. Ref.58.

§. 1. HAnc quæstionem, me citato *in tr. de celebrat. Miss. resol.34.* pertractat P. Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 20. sect.1. num.37.* & dicit tempus prohibitionis ne celebretur post meridiem, non esse accipiendum mathematicè, sed moraliter. Unde aliqui dicunt posse tertia parte horæ post meridiem inchoari Missam. Alii extendunt ad semihoram, alii ad tres ferè quadrantes, alii ad horam non integram. Verùm ipse Lugo non excusat ita celebrantes propter parvitatem materię, sed quia quod intra illum terminum fit, revera intra debitum termitum, & tempus fit obligationis. Sed Bonacina *de Sacram disp.4. q. ult. punct.9. n.9.* videtur supradictos excusare ratione parvitatis materiæ, ex exemplo quod adducit de laborantibus in diebus festivis: sic enim asserit: Mihi via incedenti ad peccatum mortale videtur requiri spatium trium quadrantum, vel etiam horæ, sicut enim spatium horæ sufficit ad contrahendum mortale peccatum, quoties opera servilia in die festo exercentur; ita si quis per horam post meridiem non perficiat Missam, non videtur à mortali excusandus præcisa justa causa. Ita ille.

Quæ hic est sup. R. 104. & in multis aliis eius primo not.

2 RESOL. LVIII. *pag.168. in fine resol.* adde: Et idem videtur docere Fagud. *pr.1. lib.3. c.18. n.6.* ubi videtur agnoscere parvitatem materiæ ex parte temporis in celebratione Missæ; nam postquam dixit esse peccatum mortale notabiliter ante auroram sacrificare, subdit. Videndum nunc est, quænam sit ista notabilitas, ut inde mortale, vel non mortale colligamus. Et adducit Azorium *tom.1. lib. 10. c.25. q.6.* dicentem tertiam partem horæ esse tempus notabile aut lucem, & sufficere ad peccatum mortale. Et Henriq. *lib.9. c.24. n.5. in fine*, dicentem dimidium horæ ante lucem sufficere ad peccatum mortale, quam sententiam ipse Fagnudez sequitur, unde videtur indicare minus spatium temporis sufficere ad peccatum veniale, non ad mortale. Sed circa præsentem quæstionem ne deseras videre ubi suprà Lugum inter Theologos nostri temporis nemini secundum.

Sup. hoc supra in R. 104. & & in R. 101. § Sed his ad lin. 7. & in to. 9. tr. 7. R.49. §. Ex enim, & seqq.

RESOL. CVIII.

An possit Sacerdos incipere Missam una hora integra post meridiem sine privilegio, & causa?

Et notatur posse aliquando differri Missam usque ad horam Nonam, & primo hoc facere possunt Religiosi, non tamen absolutè, sed ratione itineris, vel ex alia justa causa.

Secundo an in funere Regis, aut Principis possit Missa incipi ante meridiem, & protrahi usque ad Vesperam, vel Nonam, vel quartam horam post meridiem: & quando Episcopus sacros celebrat Ordines, tunc enim licitum est incipere Missam post Vesperas, aut Nonam si actus Ordinis ante meridiem cœptus est, eademque ratio est in Sabbatho Sancto.

Tertio ratione itineris, aut alterius necessitatis, an possit inchoari Missa à quolibet Sacerdote una hora post meridiem.

Et tandem quæritur, an si Sacerdos in casu sibi non concesso celebraret duas, vel tres horas post meridiem, & aliquis audiret talem Missam, an iste satisfaceret præcepto de audienda Missa in die festo?

Ex quo quis potest deducere quoddam absurdum, sed dissolvitur, videlicet, an quis possit satisfacere præcepto audiendi Missam pro die Dominica, si in ipsa Dominica audiret Missam, quæ in Capella Papali dicitur ante mediam noctem, quando dies Natalis Domini incidit in Feria II. Ex p.10. tr. 12. & Misc. 2. Ref.22.

§. 1. NEgativè respondet Tamburinus *Opusc. de Sacram. Missa, lib.1. cap.6. §.4. n.22.* Opatonius *de sacram. tr. de Eucharist. disp.11. q.2. n.2.* Franciscus de Nigro *in Addit ad Ruyz p.6. Animad.2. q.10.* Hieronymus Garcias *in summa tr.3. diffic.8. dub.1. punct.1. n.12.* quod adducit Amicus *in Cur. Theol. tom.7. disp.33. sect.12. n.329.* nempe, posse Patres Societatis per unam horam incipere Missam post meridiem. Ergo sine privile-

Sup. hoc quatuor non tam plenè, & absolutè, legerumt si placet doctè, quatuor praecitatum R. & aliarum earum primarum annotationum.

privilegio apparet hoc non esse licitum. Quod etiam confirmatur ex auctoritate Doctorum, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom.4. tr.22.punct. 7. n.14.* nempe, ex recepta consuetudine, posse una hora post meridiem Missam inchoari, quando in die festo ratione itineris, aut alterius necessitatis inchoari non potuit. Ergo non erit licitum præter hos casus.

2 Verùm, his non obstantibus, affirmativam sententiam docet P. Leandrus *de sacram.tom.2. tr.8. disp.6. q.11.* ubi tenet, Missam posse incipi una hora integra post meridiem; & testatur de communi usu, & praxi Clericorum. Et ideò Martinus de San Joseph *in monit.Confessar. tom.1.lib.1.tr.14. Euchar. tom.13.* sic ait: (Y aun sin privilegio, ni causa alguna, me parece que podran dezir Missa qualesquiera Sacerdotes à la una del dia, porque assi està puesto en costombre, que ha prevalecido contra la ley: y en Madrid de oydo tañer en Missa despues de la una y media del dia.) Ita ille.

Sup. hoc sup. in R. 103. §. Sed his in fine, & eadem in Ref. 104. §. ult. & magis late inf. in dubius R. sequ.

3 Nota tamen, posse aliquando differri Missam usque ad horam nonam. Et primò hoc facere possunt Religiosi ex privilegio, non tamen absolutè, sed ratione itineris, vel ex alia justa causa, ut docet me citato, Dicastillus *de sacram. tom.1. tr.5. disp.4. dub.5. n.84.* & me citato, Aversa *de sacram. Euchar.q.11. sect.5.* & alii. Secundò, in funere Regis, aut Principis potest Missa incipi ante meridiem, & protrahi usque ad Vesperam, vel Nonam, Henriquez *lib.9. c.14. n.6.litt.A.* dicit, ita Practicatum fuisse Salmanticæ in funere Regum, & finitam Missam hora 4. post meridiem. Fagundez *præcept. 1. lib.3. c.17.num. 19.* Quod id ipsum dicendum putat, quando Episcopus Sacros celebrat Ordines, tunc enimlicitum est incipere Missam post Vesperas, aut Nonam, si actus Ordinationis ante meridiem cœptus est; & ob eamdem rationem poterit in Sabbatho Sancto incipi longè post meridiem Missa ob longum officium Ecclesiasticum, ut docent ipsi Doctores cum Navarro *de orat. docl.3.nu.244.* Tertiò, certum est ex Suar. Rodriquez, & alii, ut notat Dicastillus *ubi suprà nu.76. & 82.* posse una hora post Meridiem Missa inchoari à quolibet Sacerdote, quando in die Festo ratione itineris, aut alterius necessitatis inchoari non potuit, & hoc ex recepta consuetudine, ut cum aliis observat Castrus Palus, *tom. 4. tr. 22. punct. 7. nu.4.*

Sup. hoc supra in R. 104. circa finem & in R. 106. ecla breviter ad meridiem, & inf. in R. 146. § Supra dictum in fine.

4 Sed difficultas est, an Sacerdos in casu non sibi permisso celebraret Missam duas, vel tres horas post meridiem, & aliquis audiret talem Missam, iste satisfaceret præcepto? & negativè videtur respondere Pasqualigus, *decis.311. n.8.* quia præceptum audiendi Missam videtur subordinatum præcepto non celebrandi transacta tali hora diei: atque adeò videtur obligare ad audiendam Missam intra illud tempus, intra quod de jure communi potest celebrari, atque adeò nisi audiatur, non satisfacit præcepto. Verùm illum impugnat Leandrus *de Præceptis Ecclesiæ, tr.2 .disp.1.q.26.* quia præceptum sanctificandi Festa, quod includit abstinentiam ab opere servili, & auditionem Missæ incipit à media nocte, & desinit in mediam noctem: Ergo, qui quacumque hora harum viginti quatuor audierit Missam. dummodo pro illa die dicatur, præcepto illius satisfaciet, Nec obstat, quod præceptum audiendi Missam coarctetur ad tempus præscriptum à jure communi pro celebratione. Unde dicendum esset, quod si aliquis induceret Sacerdotem ad dicendam Missam duas, vel tres horas post meridiem; peccaret utique, sed satisfaceret præcepto audiendi Sacrum. At quicquid sit de hoc certum est, quod qui extra tempus præscriptum à jure audiret Missam, quæ diceretur vel consuetudine, vel ex dispensatione, aut privilegio, certum est, inquam, quod is satisfaceret obligationi audiendi Missam.

Sup. hoc inf. in tr. 5. R. 11. §. penult. & ult. & in d. 11. à lin. 5. & sequ.

5 Nec supradictis obstat, quod ex sententia Leandri sequeretur, quemlibet satisfacere præcepto audiendi Missam, si in die Dominica audiret Missam, quæ in Capella Papali dicitur ante mediam noctem, si Nativitas Domini incideret Feria secunda: Sed hoc dicere videtur absurdum: Ergo. Respondeo enim, audientem talem Missam non satisfacere præcepto: Primò, quia ut docet Cardinalis Lugo *de Eucharist. disp.15. sect.3. nu.56.* & alii. illa Missa non dicitur in die Dominica, sed in die Feriæ secundæ Nativitatis, quæ aliquantulum anticipatur à Papa pro illo loco. Sed cùm hæc opinio non placeat Patri Dicastillo, *ubi suprà tr. 2.disp.9. dub.17. nu. 404.* ideò ipse observat, intra diem solemnitatis Ecclesiasticæ non omnia munia, seu actiones, & functiones, quæ in tali die permittuntur, aut requiruntur quovis tempores, seu hora illius diei esse licita, aut permissa, sed aliqua in quibusdam horis, alia in aliis. Sic videmus Sacrum (excepto die Nativitatis) non posse dici sine privilegio tempore nocturno, sed tantùm sub aurora usque ad meridiem, aut aliquanto post, plus minusve, juxta varias sententias. Præterea, ut rectè notat Thom. Sanchez *Consiliorum Moralium lib. 7. c.2.* licet quoad contractus; & alia hujusmodi, dies incipiat à media nocte; tamen quantùm attinet ad Officium Divinum, & celebrandrum Ecclesiasticas Solemnitates, incipiat dies à Vesperis. Pro qua sententia refert D. Thomam *Quolibet.5. art.28. in corpore*, Cajetanum *verb. Hora*, & alios Doctores. Nihilominus non omnes Horæ Canonicæ dici possunt post Vesperas, & Completorium, sed tantùm Matutinum, & Laudes; Prima verò, Tertia, Sexta, & Nona nonnisi saltem post mediam noctem, secluso speciali privilegio. Atque hac ratione dicendum est de Missa, non posse dici post Vesperas, sed posteà sub Auroram; quia pro eo genere celebritatis est determinata quædam temporis latitudo: quia nondum sumus intra diem Festivitatis Ecclesiasticæ, ita ut si per nefas diceretur Sacrum, non diceretur intra Festum, cùm jam simus in illo; sed quia intra ipsam diem non sumus in horis legitimis ad id faciendum. Unde, si Pontifex dispenset, ut per aliquas horas aliquando anticipetur, vel post ponatur Missa; non censetur dispensasse, ut dicatur extra diem, indulgendo ut possit prius, vel postea celebrari. Juxta hanc ergo doctrinam dicendum est, Pontificem pro Sacello suo de quo agimus, dispensare, ut Sacrum celebretur ante mediam noctem pro solemnitate Nativitatis; illud tamen Sacrum spectat ad diem Nativitatis; non quia anticipetur dies Ecclesiastica festi Nativitatis, quæ à Vesperis jam incepit; sed quia permittit, aut fortè mandat, ut tale Sacrum dicatur ante horas solitas in aliis diebus: (hoc enim ubique gentium fit illa nocte celebrandum statim post mediam noctem) sed etiam ante horam solitam in ceteris Ecclesiis pro illa nocte; &, ut hoc fiat dispensat in jejuno servari solito, ut possit Cardinalis celebrare. Hucusque Dicastillo; Ex quibus patet responsio ad argumentum adductum contra doctrinam Leandri.

6 Negandum est enim, si Vigilia Nativitatis venerit in Dominica, per illam Missam impleri præceptum Missæ audiendæ in Dominica; tùm quia eo ipso, quòd Pontifex illam Missam non computet pro Dominica; sed pro sequenti Festivitate, censetur non approbare illam Missam pro præcepto Dominicæ; tùm quia eo ipso, quòd Ecclesia determinat tempus intrà quod possint dici Missæ Dominicæ, vel Festi colendi, censetur consquenter velle, ut non in aliud tempus differatur Missæ auditio: præsertim si Missa alterius temporis non computetur in Ecclesia pro illa, die, sed pro die altera quæ in aliquibus horis communicat cum præcedenti quoad aliquas functiones, non verò quoad Missam. Dicendum est itaque cum *Patre Leandro*, aliquem adimplere præceptum audiendi Missam, si audiret Sacrum celebratum post duas, vel tres horas post meridiem: nam licet Sacerdotes sic celebrantes peccarent. Audientes tamen illam Missam satisfacerent præcepto.

RESOL. CIX.

An Regulares possint vigore privilegiorum celebrare ex justa causa usque ad Horam Nonam inclusivè?

Et in textu hujus Resolutionis assignantur aliqua causæ justa pro hoc faciendo.

Sed queritur, an dicta privilegia per Concilium Tridentinum sess. 22. sint revocata? Ex part.10. tractat. 15. & Misc. 5. Ref.27.

§. 1. Affirmativè respondet Tamburinus, *opusc.de Sacrif. Missa, lib.1.c.6.§.4.n.24.* ex concessione Eugenii IV. facta Congregationi Sanctæ Justinæ, & postea *num. 25.* subdit: Justam autem causam judicio quodlibet impedimentum quo quis propter rationem alicujus momenti non potest antea Missam incipere. Dico (alicujus momenti) si quidem non sufficit solum ut non commodius celebres, nec ex eo, quod tradius è lecto per segnitiem exsurrexeris, nec ut stipem cum ea non indigeas lucrari valeas, &c. è contra sufficiet, præter iter faciendum infirma valetudo quo tardius cogaris è lecto, vel è tecto exire, studium necessarium ad concionem vel simile, si post Missam illi studio vacare non possis, negotium alicujus momenti, quod differri non potest, multitudo confessionum, si post Missam illis satisfacere non valeas, imò, & confessio incepta; quam ægrè differre pœnitens ferat, & eleemosyna, qua ad victum indigeas, & his non absimilia potius morali judicio, quam certa regula definienda. Semper ergo præ oculis habendum erit; debere intercedere aliquam necessitatem, nec quidem maximam, cùm simus in privilegiis, quæ in nullius sunt præjudicio, nec verò modicam, cùm simus in re non levi. Ita ille.

Sup. hoc sup. in R. 103. §. Sed his in fine, & in Ref. 104. §. ult. & in Ref. 108 §. Nota tamen, & inf. in R. seq. in princip.

2 Nota tamen, quod P. Lezana *in Summa tom.1. c.21. nu. 2.* putat hodie non valere hoc privilegium, quod etiam docet Panuinus *in privileg. maxim.tom.1.Constit.unica,S.Pii V.§.7. nu.19.* & Naldus *ver. Missa num.30.* quia Pius revocavit omnia privilegia Regularibus ad id concessa, quam Constitutionem, refert Naldus *ubi suprà*.

3 Sed his non obstantibus ego sententiam Patris Tamburini ante ipsum docui, quam postea tenent me citato Cardinalis Lugo *de Sacram.Euchar. d.20.sect.1.n.42.* & me citato Leandrus *de Sacram.Pœn.2. tract.8. disp.6. q.10.* & me citato Martin.de S. Joseph. *in Mon.Confess.to.1.lib.1.tr.14. de Euchar.n.14.* quam iterum nunc magis explico, & declaro.

4 Dico

4 Dico itaque ex dicto Privilegio Eugenii IV. posse Regulares ratione itineris, & ex justa causa differre Missam usque ad tres horas post meridiem, quod etiam non est universaliter verum, sed in æquinoctio, nam in solstitio hyemali nona hora attingit solùm ad secundam post meridiem cum quadrante; in solstitio autem æstivo usque ad horam tertiam post meridiem cum tribus quadrantibus.

Alibi supra in R. 102. §. Sed quidquid, sed lege eam per totam R. 32. & infra ex R. seq. §. 1. In fine, & §. Sed hanc.

5 Non esse verò revocatum dictum privilegium Eugenii IV. patet ex his, quæ docui alibi, & me citato docet Cardinalis Lugo, *ubi suprà, nu.29.* qui loquens de quodam simili privilegio sic ait: Circa illud tamen dubitari potest. An sit revocatum per Concil. Trident. sess. 22. secreto de evitandis in celebratione Missæ. Nam Fagundez *ubi suprà num.* 3. cum aliis dicit esse revocata ibi omnia ejusmodi privilegia, quia nimirum Concilium inter alia prohibet, ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebrent, & in fine addit, non obstantibus privilegiis, ac consuetudinibus quibuscunque. Ita Cardin. Lugo, & tandem pro hac sententia alibi adduxi doctum Dicastillum *de Sacram. tom. tr.5. disp.4. dub.4. nu.68. qui num.70.* explicat Bullam S. Pii V. & *n.71.* hæc addit: mihi persuadeo nostrum Suarium gravioribus fortasse occupatum studiis non legisse, aut non satis attentè prædictum motum proprium S. Pii V. quem si legisset, procul dubio non dixisset. S. Pius V. speciali quodam motu proprio vetuit omnes nocturnas, vel matutinas Missas.

Alibi in R. 2. not. præterea §. Sed his ad lin. 1. & §. Ide etiam.

RESOL. CX.

An Regulares possint dicere Missas usque ad horam Nonam?

Et quid de alio privilegio Leonis X. dicendi Missam statim post mediam noctem? Ex part. 11. tractat. 2. & Misc. 2. Res. 2.

Su-hoc sed minus am. le sup. in R. 103. §. Sed his cursim in fine. & in R. 10.. § ult. & in R. 108. §. Nota & in R. 109.

§. 1. Hoc dubium pertractat Brunus *p.2. tr.8. c.1. propos.* 3. & respondet affirmativè ex privilegio speciali, ac primò ex concessione Leonis X. in præcedenti propositione præcitata hujus tenoris. Concessit ut de licentia suorum Superiorum possint celebrare post meridiem, præsertim diebus quando est de audienda Missa præceptum, & quando fratres debent ambulare, seu de via veniunt, & non possunt ante meridiem applicare ad locum, ubi commodè possunt Missam audire, vel honestè celebrare. Secundò, ex concessione Sixti IV. facta etiam Minoribus, quam refert Christoph. *à c. font. post Collectorem privileg. Mendic. in suo compend. privileg. verb. celebratio Divinorum* §. 6. his verbis; concessit quod Fratres Minoris observantiæ Sacerdotes, possint causa necessitatis post horam statutam ab Ecclesia celebrare: verùm cum hæc duæ concessiones in aliquo deficiant: Primò, in hoc, quod tempus non determinat, sed indeterminatum relinquit, nec quidquam Regularibus concedit; nisi cum licentia Superiorum; Secundò, quod etiam tempus non determinet, cum inter Doctores sit diversitas opinionum, quod tempus sit statutum ab Ecclesia ad Missas legitimè celebrandas, sitque limitata per casum necessitatis, ea propter ad alias concessiones procedendum est. Probatur ergo tertiò ex concessione Innocentii VIII. relata ab eodem Christoph. *post collect. privileg. Mendic. in citatis compend. & verbo* §. 7. & 9. Concessit Fratribus Ordinis Prædicatorum Congregationis Hispaniæ reformatis, quod possint celebrare Missam per horam post meridiem, præsertim quando prædicatur in Conventibus, vel sunt solemnia officia. Sed cum hæc concessio partim sit privilegium, videlicet in eo, quod dat facultatem dicendi Missam hora post meridiem, partim non, cum, secundus casus exprimat in quibus de jure licet sine privilegio celebrare, ut tradit citatus Roder. ideò aliam ampliorem sine ulla limitatione adducemus ex Eugenio IV. registratam *in dicto compend privileg. Mendic. verbo Missa quoad tempus* 1. *his planè verbis*; Concessit quod Fratres Minores possint celebrare Missam usque ad horam nonam post meridiem sine scrupulo conscientiæ: Omitto eamdem concessionem factam Cælestinis itinerantibus à quodam Eugenio, relatam à S. Joan. de la Cruz *de statu Relig. l.2. c.5. dub.*.. *concl.* 2. cum illa proximè posita Eugenii IV. sit amplior, tum ex eo, quod non terminat tempus ad Nonam, cum hac dictione, *exclusivè*, tum etiam ex eo, quod ad omnes Regulares Sacerdotes extenditur, hæc autem ad solos itinerantes. Quod si obiicias Trident. *sess.22. cap.*1. Respondebimus ut supra in proximè præcedenti propositione, videlicet non revocare hoc privilegium.

Sup. hoc & constitutio itinerantes. & lege sup. ex dict. R. 101. §. Sed quidquid & ex R. 109. §. Nota ptle.

2 Instabis, S. Pium V. constitutione ante momorata quoad dictam Missarum celebrationem Regularium privilegia revocasse; Respondetur hoc privilegium, sicut etiam alia privilegia, quoad celebrationem Missarum, restituta fuisse, ut universaliter probavimus de omnibus privilegiis *in tract. de privil. in comm.* Hæc omnia P. Prunus; Quæ quidem satis confirmant à me dicta in loco, quem; ubi mira, citat Dicastillus.

3 Sed hanc sententiam me citato ita absolutè prolatam non admittit Card. Lugo, sed illam limitat, sic itaque asserit *de Sacram. Eucharist. disp.20. sect.1. nu.42.* In hoc etiam puncto locum habent exceptiones in primo puncto positæ de Episcopo iter agente, de celebratione necessaria ad dandum Viaticum ægroto; & de personis habentibus privilegium: quod eo facilius concedi potest ad postponendam, quam ad anticipandam horam, quia hęc obligatio ortum magis habet ex voluntate subditorum, qui ob suam commoditatem recesserunt ab antiqua consuetudine tardius celebrandi. Privilegium autem magis amplum videtur, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Justinæ, celebrandi in itinere, vel ex causa justa, usque ad nonam inclusive, prout habetur in Bulla XI. Eugenii IV. in Bullario Regularium apud Rodriguez. Unde limitandum est, quod cum S. Joan. de la Cruz dicit Diana *tom.* 1. *tract. de celebrat. Missarum resol.*34. ubi supponit, illud privilegium esse absolutum; cum tamen solum sit ad certos casus itineris, vel alterius causæ. Dicit etiam horam nonam esse usque ad tres horas post meridiem: quod etiam non est universaliter verum, sed in æquinoctio: nam in solstitio hyemali nona hora attingit solum ad secundam post meridiem cum quadrante: in solstitio autem æstivo usque ad horam tertiam post meridiem cum tribus quadrantibus, ut latè Francolinus *de tempor. hor. c.*10. ita Lugo.

Quæ hic est supra Res. 104. §. ult.

4 Idem etiam me citato docet Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tr.5. disp.4. dub.5. n.*84. ubi ita ait, Advertendum præterea est, Religiosos, qui habent communicationem privilegiorum, sicut anticipare Sacrum, ita postponere usque ad horam nonam; id enim concessit Eugenius IV. Benedictinis de Monte Serato, ut notavimus *dub. præced.* §. *Ex Benedictinis*. Adde Dianam *p.2. res.34. in edit. anni* 1635. ubi sic ait, Religiosi verò ex suis privilegiis, ut notat S. Joan. de la Cruz *in directorio, &c.* possunt celebrare usque ad nonam inclusivè, id est, usque ad tres horas post meridiem. Hoc tamen privilegium videtur esse illud, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Justinæ, & habetur in Bulla XI. illius Papæ: ibi tamen conceditur, non ad arbitrium, sed in itinere, & ex causa justa; unde nisi talis causa sit, non licebit. Ita ille.

Ut in annot. præterita.

5 Sed nostram, & Bruni sententiam contra Dicastill..m, & Lugo posse sustineri existimo, nam quidquid sit de privilegiis ab ipsis adductis, privilegium Eugenii IV. à Bruno adductum loquitur absolutè, & sine ulla limitatione. Ergo idem dicendum videtur de alio privilegio, quod idem Brunus adducit, videlicet dicendi Missam statim post mediam noctem ex concessione Leonis X. relata *in supplem. concess.* 275. *& in Compend. privil. Mendic. verb. Missa*, 2. §. 6. his præcisè verbis: Concessit Fratribus Minoribus de Observantia, ut de licentia Superiorum possint celebrare illico post Matutinum, de æstate verò quando noctes sunt breviores, etiam ante Matutinum Chori, vel infra, dummodo celebaturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine, cùm Prima. In qua concessione notandum est, quod Pontifex non dat Regularibus absolutam facultatem celebrandi Missas illicò post Matutinum, aut post mediam noctem, sed cum duabus limitationibus: Prima, ut Missæ dicantur de licentia Superiorum; Secunda, ut si Missæ dicendæ sunt illicò post mediam noctem, persolutum sit Matutinum cum Prima, hæc autem secunda limitatio non mediocrem ingerit difficultatem, quid enim fieri potest, ut Missæ celebrentur ante Matutinum Chori, cum Chorus in Ordine Minorum prædicto, Matutinum media nocte incipiat, & quod Prima cum Matutino antea recitari debeat: sequeretur enim inde Missas inchoari debere antea mediam noctem, & inchoationi ejusmodi obstaret, quod Prima deberet antea recitari, quæ nihilominus ante mediam noctem recitari minimè post. Verùm hæc difficultas facile solvitur, si dicatur, quod possunt dici Missæ ante Matutinum Chori omninò persolutum, potest enim illicò, post mediam noctem Prima recitari, & statim inchoari Missa, dum Matutinum persolvitur. Adiunge, quod illa conditio dicendi Matutinum cum Prima, non est sic obligatoria, ut non valeat privilegium, si prius non recitetur. Nam ea conditio non ponitur ut restrictiva concessionis, sed ut quid requisitum secundum jus commune Ecclesiæ, & Ordinis; quæ recitatio, cum jam non sit ex jure requisita quoad Matutinum, ut post Sotum tenent Suarez, Rodericus, & alii, nec etiam quoad Primam, cum Ecclesia, nec Ordo jam quidquam circa hanc recitationem ex jure, aut ex consuetudine habeat, possunt dicti Regulares Missas celebrare Prima minimè recitata, ut tenet citatus Rodericus *art.*3. imò nec recitato Matutino, si adsit aliqua necessitas, ac ex consequenti valet privilegium non recitata Prima, & Matutino; Ita Bruno; Cui adde Dicastillum *ubi suprà*, qui testatur se audivisse à fide dignis prædicti Ordinis, & aliorum, Congregationem Montis Cassini ejusdem Ordinis habere privilegium celebrandi statim post mediam noctem, Et ideò *num.* 65. sic ait. Hoc dixerim propterea, quod Matriti jam olim ante viginti annos mihi legisse contigit litteras Patris Antonii de Mendoza Societatis JESU Assistentis pro Hispania, datas anno 1595. decimasexta Martii ad Patrem Franciscum de Porres, tunc Provin-

Sup. hoc supra lege doctr. R. 101. & §. ejus primi nos.

Provincialem, cujus verba sunt: (Su compannero de N.R. podra dezir Missa post mediam noctem, y à todos los que caminarem, da licentia nuestro Padre para poderlo hazer. Yo embiarè un privilegio impresso, que me dizen lo han impresso agora los Benitos.) Hactenus in litteris. Cum ergo Assistens Hispaniæ vir per se ipsum, & pro munere suo tantæ auctoritatis, testetur Reverendum admodum Patrem nostrum Claudium Aquavivam bonæ memoriç eam facultatem concessisse, nec ab ipso, nec à Successore admodum R.P.N. Mutio Vitelleschо, moderno Præposito Generali, revocatam suam prædictam facultatem, salvo meliori judicio, existimo posse nos uti prædicta facultate, maximè re communicata cum Superiore, ut in hac facultate ampliori sequamur, & servemus eamdem restrictionem, quam supra diximus in celebrando una hora antè auroram servari debere, ita ut hoc privilegium, & amplior facultas censeatur concessa ad normam, & modum alterius minoris usus, & facultas non concedatur, nisi primariò omnibus Superioribus, deinde iis, quibus ipsi commiserint, idem judicium sit de hac facultate ampliori. Hæc Dicastillus, quæ omnia applicanda etiam existimo Patribus nostræ Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum.

RESOL. CXI.

Quomodo tempus mediæ noctis in præceptis Ecclesiasticis sumendum sit?

Quod facit pro jejunio naturali circa Missæ celebrationem, Ex p. 7. tr. 11. & Misc. 2. Ref. 15.

Sup. hoc inf. in R. 150 §. Et tandem, ad medium, & inf. in hoc ipsamet R. in fin. § Sed hæc, & latè inferius in tr. 2. R. 57 à principio, usque ad §. Quod augeo.

§. 1. Uriosa & nova est quæstio, & pro ejus resolutione Joan. Caramuel *in reg. D. Bened. disp.* 101 *num.* 1328. tres conclusiones ponit. Prima est: Nullum horologium esse infallibile, ideò nulli necessariò standum esse. Secunda: Omnia horologia habere vim opinionis probabilis, nisi ita exorbitent, ut eorum error clarè, & evidenter cognoscatur. Tertia: Horologia accurata horæ quadrante à veritate deviare. Unde infert, quod temerarius non erit, qui censuerit urbis horologia, quæ à stolidis sæpius diriguntur, integro quadrante exorbitare. Ideò quadrante horæ antequam sonet duodecima, incipit dies sequens probabiliter; & æquè probabiliter antecedens dies finitur quadrante postquam sonuerit hora. Qui in pago, aut in eremo fuerit, ubi solùm est unum horologium bene regulatum, probabiliter potest credere illud plusquam horæ quadrante à veritate exorbitare.

2 Sed quid, si Petrus haberet horologium exquisitissimum mediæ noctis tempus præcisè indicens. Respondeo adhuc in tali casu tempus non debere mathematicè, sed civiliter, ac moraliter accipi. Dies notabiliter incepisse dicitur, cùm ejus octava pars effluxit, nempe post mediam noctem hora tertia Dies leviter est inchoata cùm harum trium horarum effluxit quasi octava pars, nempe hora omin. 22. sect. 30. Non puto præcepta Politica, sive Ecclesiastica ea sint, sive sæcularia, tam exactè posse tempus decernere, ut reus sit qui sublatis aliis inconvenientibus, differat opus præceptum uno quadrante: quia aliàs Ecclesia rebus faciendis mathematica tempora indiceret, non moralia; quod est contra universorum opinionem. Ita Caramuel.

3 Sed hæc opinio videtur communiter reprobata à Doctoribus, dum loquuntur de præcepto horarum Canonicarum, de præcepto jejunii, festorum observatione, & similibus, & ex illa sequeretur, quod, quis statim post horam duodecimam noctis posset Completorium dicere, & satisfacere Horis Canonicis, vel posset comedere carnes, & observare jejunium, imò manè communionem sumere, & satisfacere præcepto jejunii naturalis pro sumptione Eucharistiæ. Et tamen DD. controvertunt: ut alibi visum est, si etiam dato primo pulsu horæ duodecimæ media nocte dicenda sit elapsa, ita ut præcepta præteriti diei, vel futuri dicantur elapsa, vel incepta: & omnes concordant quod finito ultimo pulsu horæ duodecimæ expirent, & incipiant præcepta affixa diebus, & ita docent Doctores, quos ego citavi *in p.* 3. *tr.* 4. *resol.* 36. quibus nunc addo Præposi. *in* 1. 2. *D. Thom. q.* 19 *art.* 6. *dub.* 5. *nu.* 8. & Emen. Lugum *de Euch. disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 37. Non desinam tamen adnotare, quod sententiam Caramuelis approbat noster Pasqualigus vir doctus *decis.* 338. *num.* 6. *& seq.*

Alibi in Ref. not. seq.

Quæ nunc hanc sequuntur in §. ult. in principio & in aliis §§. & ver. ejus not. à in §. not. primæ hujus R.

Decisio in R. 158. & 159. to. 7 tract. 1. & in aliis §§ eorum annot.

4 Nota verò quoad Caramuel *disp.* 40. *nu.* 463. ex suo principio, quod præcepta Ecclesiæ debeant intelligi non mathematicè, sed moraliter non approbat, quod ego olim docui, nempe annum noviciatus debere computari de momento ad momentum, ita ut si professio efficiatur quatuor aut sex horas ante decimum sextum annum sit invalida: putat enim novitiatus annum decere esse integrum moraliter, hoc est, secundum æstimationem prudentem: sed me citato Caramuelis sententiam non approbat Bordon. *tr de profess. Regul. c.* 4. *q.* 10. ubi docet professionem factam per semihoram ante ætatem requisitam esse invalidam.

RESOL. CXII.

An si sonuerit unum horologium, possit quis comedere in media nocte, donec aliud sonuerit, & die sequenti celebrare?

Et notatur, quod si tantùm sit unum horologium, ubi cœpit sonare duodecima hora, aliquis biberet, licet quando sonaret ultimus pulsus desiisset bibere, non poterit die sequenti celebrare aut communicare.

Ex quo infertur, quod qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsum horæ duodecimæ noctis, tenetur incontinenti de ore eiicere buccellam, si die sequenti velit Missam celebrare, vel Eucharistiam sumere.

Si tamen masticat bucellam de materia carnis, & dies sequens sit jejunii, non tenetur illam eiicere, etiam sub veniali. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 36.

§. 1. Affirmativam sententiam docuit Sanch. *de matr. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 4. adversus quem novissimè insurrexit Eman. Rodrig. *in nova editione sua summa, to.* 1. *c.* 105. *n.* 6. ubi asserit. (Y que oyendo la media noche esta comiendo y beviendo, ne puede comulgar el dia siguiente, pues el precepto de no comulgar haviendo comido obliga, aunque este en duda si es media noche, porque otros reloxes sonaron despues. Esta conclusiones contra Thomas Sanchez, el qual dize si despues sonare otro relox puede comulgar, attento que son como una: probables opiniones, y cada una se puede seguir, à loqual respondeo que en este precepto de celebrar en ayunas no nos havemos de atar à probabilidades.) Ita Rodrig. & ante illum docuit etiam hanc sententiam Jo. Salas *in p.* 2. *D. Thom. tr.* 8. *disp. unica, sect.* 25. *nu.* 264.

Sup. hoc in R. seq. & inf in R. 150 §. Et tandem circum in hoc.

2 Sed mihi, his non obstantibus, placet magis opinio Sanchez, quidquid afferat Rodrig. & Salas. Dico quod si diversa sint horologia, & aliquorum sonuerit hora duodecima; aliquorum non sonuerit, potest qui tunc solvit jejunium naturale, communicare die sequenti, & sive illa sequens sola sit jejunii, poterit dubitans cœnare, & edere carnes, perinde ac si essent duæ opiniones probabiles, quarum utramque licet sequi, & amplecti. Neque enim teneor ego sequi unum horologium, nisi fortè antecedenter illud assumpserit ad jejunium ordinandum, juxta illius horas neque etiam in hoc casu, si unum aliquantulum post aliud subsequenter sonuerit, illius horas sequi teneor; & ita hanc opinionem præter Sanchez tenet etiam Fagund. *de præceptis Ecclesiæ, præc.* 4. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 3. Sancius *in selectis, disp.* 42. *nu.* 18. & Villalobos *in summa tom.* 1. *tr.* 1. *difficult.* 21. *n.* 17. ubi sic asserit. (Si ay diversos reloxes, se ha de jazgar, como si huvisse dos opiniones probabiles, que puede eligir la que quisiere, salvo si uno dellos fuesse tal que de ordinario no anduviesse bien concertado.) Sic ille. Ad argumentum verò Rodriguez respondeo, quod quando quis operatur cum opinione probabili, ut est in casu nostro, non operatur irreverenter circa Sacramentum.

Sup. hoc lege doctr. R. præcedentis per totam, & signanter §. Sed hæc à medio usq. in fine, & in R. seq. in fine, v. Y se advierta, & vide etiam doct. R. 3. post seq. & inf. ex R. 250. §. Et tandem. Sup. hoc in to. 4. tr. 6. eu R. 38. §. ult. inter medium, & finem, v. Nam primò & ver. Secundo asseris.

3 Notandum est verò hìc cum supradictis Doctoribus, quod si tantùm sit unum horologium, & ubi cœpit sonare duodecima, aliquis biberet, licet quando sonaret ultimus pulsus desisset bibere, non poterit die sequenti communicare, quia quando primus pulsus horæ auditur, jam est hora expleta, & horologium est tantùm testis id indicans; & licet diversi sint pulsus, id evenit, quia nequit uno pulsu, hora duodecima indicari: sicut uno pulsu hora prima indicatur. Ex quibus infert Sancius *ubi supra in selectis, disp.* 42. *nu.* 20. quod, qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsum horæ duodecimæ noctis; tenetur incontinenti de ore eiicere buccellam, si die sequenti Sacramentum Eucharistiæ velit sumere, vel Missam celebrare: postquam verò buccellam ejecerit, non tenebitur esse nimis anxius ad abluendum os. Si tamen masticat buccellam de materia carnis; & dies sequens sit jejunii, non tenetur illam eiicere, etiam sub veniali, non enim cum tanto rigore illud præceptum positivum obligat semoto contemptu. Ita Sancius.

RESOL. CXIII.

An si diversa sint horologia, & unum sonuerit horam mediæ noctis, aliud verò non, possit qui tunc bibit, vel comedit, Missam dicere, vel communicare sequenti die? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 19.

§. 1. Affirmativè respondet Joannes Sancius *in selectis disp.* 53. *num.* 3. ubi sic ait: Si horologia diversa sint, ad pulsationem primi poterit refectio fieri: sicut enim in odiosis ad ultimum potest appelari, ita possunt comedentes post horam duodecimam noctis ab uno horologio designatam crastino Eucharistiam sumere, si aliud horologium sonuisse constet esu expleto. Ita ille, & ante illum alter Sancius *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 40.

Sup hoc in R. præcedenti, & inf. in R. 150. §. Et tandem, circum in fine.

2 Sed novissimè adversùs hanc opinionem insurgit Merolla *tom.* 1. *disp.* 3. *c.* 3. *corollar.* 11. *n.* 139. ubi sic ait: Falsum est id quod

quod subdunt aliqui, id est Sanchez, quod scilicet si diversa sint horologia, & unum sonuerit horam mediæ noctis, aliud verò non, potest, qui tunc solvit jejunium naturale communicare sequenti die, quia est veluti si essent duæ rationes, vel opiniones probabiles, liceret enim utram illarum amplecti. Hoc, inquam, falsum est, quia in pari causa melior conditio præcepti possidentis, & opiniones probabiles sunt tantùm speculativæ, & ideò homo tunc debet segerere, ac quando factum est dubium. Ita Merolla.

3 At, pace hujus viri docti, affirmativam sententiam non falsam, sed probabilem, & tutam in praxi esse existimo, & ideò illam non solùm tuentur uterque Sanchez *ubi suprà*, sed etiam Fagundez *prac.* 4. *lib.* 1. *cap.* 20. Pharaonus *tr. de sacram. Pœnit: in appendice sess.* 3. *cas.* 14. Vege *in summa*, *tom.* 1. *c.* 14. *cas.* 12. & Villalobos *in summa*, *tom.* 1. *tr.* 1. *difficul.* 21. *num.* 7. Ubi ita ait. (Si ay diversos reloxes, se ha da juzgar como si huviesse dos opiniones probables que puede elegir la que quisiere, salvo si uno dellos fuesse tal que de ordinario no anduviesse bien concertado, y se advierta que el primer golpe que da el relox e la hora, y ansi si bevio tras el, aunque no aya acabado de dar todos los gulpes el relox, no podrà comulgar esse otro dia.) Sic ille; verùm post hæc scripta invenio sententiam Merollæ docere etiam Salas *in* 1. 2. *tom.* 2. *tr.* 8. *disp. unica*, *sect.* 25. *n.* 264. unde utraque opinio est probabilis.

S. . e. hoc supra . . R. . . . §. Sed . . . à medio . . . in finem, & in R. . . . §. . . . Sed lege etiam doct. R. seq. & alterius R. . . . annot.

RESOL. CXIV.

An si quis comedat, vel bibat usque ad ultimum ictum horologii designantis horam mediæ noctis, possit die sequenti celebrare, vel communicare?

Et an, qui post pulsum primum horæ quadrantis, ubi solent pulsare ante horas, seu pulsus majores, in media nocte biberet, aut comederet, possit Missam celebrare, aut communionem sumere? Ex p. 6. tr. 6. & Miscell. 1. Resolut. 34.

Sup. hac supra ex R. . . . lege . . . §. Sed hac, & ex R. . . . § ult. & in R. . . . . . . v. Tiendo . . ., & inf. ex R. 350 §. Et tandem.

§. 1. Curiosum est dubium, & illud negativè respondet Joannes Prepositus *in p.* 1. 2. *D. Th. q.* 29. *art.* 6. *dub.* 5. *n.* 8. Ubi sic ait: Si esset unum horologium, & ubi cœpit sonare duodecimam, aliquis biberet, licet quando foret ultimus pulsus, desisteret bibere, non posset die sequenti communicare: quia cùm primus pulsus horæ sunt, jam hora est expleta, & horologium tantum est testis id indicans: & si diversi pulsus sint, id evenit, quia nequit uno pulsu duodecima indicari, sicut indicatur prima hora uno pulsu, quod omninò videtur verum, & videtur intelligi respectu locorum, in quibus non est usus præludiorum in horologiis. Verùm ubi est talis usus, dubium esse potest, quando sit signum elapsæ horę, an initio præludii, an postquam incepit primus pulsus horæ. Ad quod videtur dicendum, quod per se loquendo hora sit expleta, quando inchoatur pręludium. Ita mihi retulerunt varii horologiorum directores à me super hac re consulti. Ex quo sequitur, quod per se loquendo si quis in talibus locis biberet in initio præludii horæ duodecimæ, sequenti die non posset communicare, quia ab initio præludii incipit sequens dies, & per consequens eo die non esset jejunus jejunio naturali. Hæc Prępositus, & ex parte Sanchez, & alii quos ego alibi citavi.

Sup. hoc inf. in § . . . ante me . . .

2 Non desinam tamen hìc adnotare affirmativam sententiam probabilem esse secundum opinionem Martini Bresseri Societatis JESU, *de conscientia*, *lib.* 4. *c.* 11. *n.* 107. ubi sic asserit: Probabile videtur horam duodecimam durare moraliter usque ad ultimum sonum; adeoque interim bibentem & comedentem non violare jejunium vel naturale, vel Ecclesiasticum sequentis diei. Sed post hæc scripta inveni aliud dubium apud P. Lugo *de Sacr. disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 37. an qui post primum pulsum horæ quadrantis, ubi solent pulsari ante horas, seu pulsus majores, in media nocte biberet, aut comederet, posset communionem sumere. Et negativè respondet Lugo, quia cùm incipit pulsari primus pulsus quadrantis est completa alia hora 12. & incipit hora alterius diei. Sed novissimè Trullench. *in Decal. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 2. *dub.* 4. *n.* 8. putat hoc mathematicè verum esse; quia tamen moraliter pulsus leviores quadrantis, & primus pullus horæ majoris, computari possunt pro unico tempore, & quasi compleri totam horam usque primum pulsum horæ majoris, & si Bresserus probabile putet usque ad ultimum pulsum; & ideò aliquis in tali casu posset dicere non esse à communione abstinendum.

Sup. hoc admodum in § primo . . . hujus R.

RESOL. CXV.

An Sacerdos, qui noctu misit ad raucedinem faucium leniendam saccharum in os paulatim deglutiendum, si illud duraverit post mediam noctem, & dubitat, an reliquas partes illius in stomachum trajecerit, possit Missam celebrare?

Et an reliquiæ cibi, etiam, si deglutiantur post mediam noctem, non impediant communionem, aut celebrationem? Ex p. 2. tr. 14. Res. 51.

§. 1. Negativè respondeo cum communi sententia DD. hi sunt Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 16. *sect.* 4. Vasquez etiam *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 211. *c.* 3. *n.* 31. Reginaldus *in praxi*, *to.* 2. *lib.* 29. *c* 6. *n.* 119. Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *n.* 7. Molfesius *in summ. tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 10. *n.* 13. Coninch *de Sacram. q.* 80. *art.* 8. *n.* 48. & Sylvius *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 8. *fol. mihi* 248. *col.* 1. ubi sic ait: Solveretur jejunium, si quis nocte misisset in os aliquid sacchari, & ejus aliquid trajecerit post mediam noctem, & quia tam saccharum, quàm aliqua liquescentia communiter deglutiuntur, ideò qui tale quippiam ante somnum accepit, non potest die sequenti communicare, nisi moraliter sit certus, quòd ante mediam noctem totum deglutiverit, vel, quod residuum erat, abstulerit. Sic ille.

Sa hoc in duabus R. seqq.

2 Nec valet dicere, quòd illud non sumitur illo die ab extrinseco, nec traiicitur per modum cibi, sed per modum salivæ. Nam respondetur, illam esse quamdam successivam manducationem, quæ ex parte sit eodem die, & cùm illa materia imponatur, ut paulatim deglutiatur ex intentione sumentis, tamdiu durat eiusdem comestio, donec ipse totam deglutiverit, sicut si paulo ante mediam noctis horam imponerem alios cibos ori, eosque donec media esset audita, manderem, & deglutirem eos, nullo modo possem eo die communicare. Hæc communiter asserunt DD.

3 Non reticeam tamen contrariam sententiam docere Tabienam *verb. communicare.* §. 49. ubi concedit, id quod præterito die intra os sumptum est, etiamsi data opera deglutiatur in sequente, non solvere jejunium naturæ, neque impedire perceptionem Eucharistiæ, quia (inquit) ad hoc opus est sumptione alicuius rei exterioris, quæ fit eodem die. Igitur necesse est, ut res aliqua eo die in os mittatur. Pro hac sententia faciunt, Durandus, Gabriel Paludanus, qui concedendo reliquias cibi, etiamsi deglutiantur, non impedire communionem, reddunt hanc rationem; quia eo die non fuerunt in os immissæ, quæ quidem ratio, ut diximus, militat in casu nostro. Et sic ex neotericis, sententiam Tabienæ amplexus est Bartholom. ab Angel. *in exam. confess. dial.* 4. §. 214. *litt. A.* ubi sic asserit. Quod dictum est de saliva, & de reliquiis cibi, & hujusmodi, dicendum est de eo, qui in sero accipit aliquod in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet; non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset jejunus. Ita ille.

Sup. his reliquiis cib. in R. 1. not. præterito, § . . . præcedenti, & in R. 3. post medium, § . . . & lege inf. doct. R. 130. & alterius not.

RESOL. CXVI.

An cum quis cubitum iret, ori saccharum imposuit, & nescit postea, an antè mediam noctem liquefactum fuerit, possit adhuc Missam dicere, aut Eucharistiam sumere?

Ex quo deducitur, quid est sentiendum, si reliquiæ cibi deglutiantur post mediam noctem, an impediant celebrationem, Missæ, vel Eucharistiam sumere? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Res. 15.

§. 1. Quia casus est frequentissimus, pro affirmativa sententia ego *in p.* 1. *tr.* 13. *res.* 51. adduxi ex inclyta Dominicanorum familia Tabienam & Bartholomæum ab Angelo: quibus novissimè addo, ex Societate JESU Stephanum Bauny *in Theol. Moral. p.* 1. *tr.* 10. *q.* 22. ubi sic ait: An pro jejunio sit habendus proindeque ad Eucharistiam idoneus, qui pridie ejusdem diei, quo eam sumpturus erat, cùm cubitum iret, ori saccharum imposuit, ad faucium raucedinem tollendam, maximè si nescit certò, ex tali substantia, ecquid residui aliquid ori ac palato adhæserit post mediam noctem, quod calore ac halitu liquefactum in stomachum penetraverit.

Quæ hic est R. antecedens, & in R. seq.

2 Mihi ea mens est, ac sententia, eiusmodi rebus jejunium non solui, consequenter sumptionem Eucharistiæ non impediri: ita judicandi auctores habeo viros eruditos ac graves, nec secus in hac controversia sensisse video Theologos; qui ea de re disserunt *in* 3. *p. D. Thomæ*: neque aliter Summarum scriptores. Tabiena enim scribit his verbis *verb. Communicare* §. 49. id quod præterito die intra os est sumpum, etiamsi data opera deglutiatur in sequente, non solvit jejunium naturæ, neque impedit perceptionem Eucharistiæ. Quod Tabiena ait, affirmat, quoque Barthol. ab Angelo *in Exam. Confess. Dialog.* 4. §. 214. *lit. A.* Quod dictum est, inquit, de saliva & de reliquiis cibi, & hujusmodi, dicendum est de eo, qui serò accipit aliquid in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet, non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset jejunus. Ita ille. Ad horum authorum testimonia accedit, & ratio. Solvi non potest jejunium, nisi sumptione rei alicujus externæ, idque eo die, quoad refectionem, aut voluntatem accipitur, secundùm Palud. Gabriel, & Darand. quod, probatur. Cibi reliquiæ, quæ adhęsere palato ac dentibus, cùm postridie ejus diei, quo sunt sumptæ, deglutiuntur ab homine, omnium opinione non faciunt, ut Eucharistia censeatur indignus, quia jejunus est, cuius rei causa haud dubiè non est alia: quàm quia eo die, quo ad communionem acceditur, non sunt prædictæ cibi reliquiæ in os illatæ: at facit pro opinione præsenti hæc

Sup. hoc in R. 1. not. præterito § ult. ad med. & in R. 3. § 1. post med. Sed lege inf. doct. R. 129. & alterius ejus not.

ti hæc ratio Ergo, &c. Huc usque Bauny.

3 His tamen non obstantibus licèt supradictæ rationes, quas affert Bauny, fuerint ubi suprà à me adductæ, adhuc negativæ sententiæ ego adhæreo, cùm sit communis teste novissima instructione Hispalensi *pro ordinandis p.5. §.9. n.2.* quia aliquid facchari, quod paulatim post mediam noctem atteritur, & deglutitur, non est annumerandum inter reliquias cibi, sed est verus cibus: & quædam successiva manducatio, quę ex parte fit eo ipso die. Et ita hanc sententiam præter Doctores quo citavi *dicta resol. 5.* tenet etiam Fagundez *in præcept. 3. Ecclesiæ lib.3.c.5.n.16.* Persicus *de offic. Sacerd. lib.1. c.3. dub.6.n.60.* Et novissimè Joan. Vuiggers *de Sacrament. in 3.p. D.Thom. q.80.art.8. n.37.*

RESOL. CXVII.

An si quis ante cubitum apponeret in os aliquid ad paulatim liquefaciendum propter distillationem capitis, vel fauceum raucedinem, si duret post mediam noctem, censeatur die sequenti jejunus, ita, ut possit Missam celebrare, aut communicare?

Ex quo infertur, an qui casu traiicit aliquid reliquiarum in dentibus ex cibo cœnæ præcedentis relictarum, censetur jejunium frangere pro communione, vel Missæ celebratione? Ex p.7. tr. 12. & Misc. 3. Ref.10. aliàs 8.

[illegible]

§. 1. SÆpius hanc quæstionem pertractavi; sed quia sepius in praxi occurrere solet, sæpiùs de illa redibit sermo, & negativam sententiam docui *in p.2. tr.14. ref.51.* cum Suarez, Vasquez, Reginaldo, Bonacina, Mollesio, Coninch, & Sylvio; quibus nunc addo Eminentiss. D. meum Cardinalem de Lugo, *de Sacram. Eucha. disp.15. sect.2. n.37.* Raphaelem Aversam *de Sacram. Eucharist. q.8. sect.8.* Hurtadum *de Sacram. Euchar. disp. 9. difficult. 15.* Alphonl. de Leone *de offic. Capell. q.8. sect.17. cas.2.n.146.* Fagundez *in Præcept. Eccles. p.3. lib.3.c.5.n.26.* Præpositum *in 3.p.q.70.art.8. dub 1. n.39.* Persicum *de Offic. Sacerd. lib.1.c.3. dub.6. nu.60.* Saucium *in selectis disp.42.nu.21.* Matthæum de Rubæis *in Rubr. Miss. cap. 9. nu.3.* & Jacobum Marchantium *in Resolut. Pastor. tr.4. c.2. q.3. cas.3.* ubi sic ait. Qui casu traiicit aliquid reliquiarum in dentibus ex cibo cœnæ præcedentis relictarum, non censetur etiam jejunium frangere, ob dictam rationem. Aliud foret, si quis saccharum in ore posuerit paulatim liquefaciendum, & ante mediam noctem necdum totum traiecerit: est enim successiva quædam manducatio, & cibi sumptio. Unde si quis indormiret cum saccharo in ore, de quo dubitet, an ante mediam noctem totum deglutierit, teneat se non jejunum. Ita ille.

[illegible]

2 Sed quia sæpiùs per litteras consultus fui à pluribus enixè an sententia affirmativa, pro qua ego, *ubi supra*, adduxeram Tabienam, & Bartholomæum à Sancto Angelo, ab aliquo Auctore existimaretur probabilis, nunc assero P. Amicum Societatis JESU illam novissimè tanquam probabilem admittere, sic enim asserit, *in Curs. Theol. tom.7. disp.27. sect.1. num.5.* Dubium est de saccharo, quod retineretur in ore ad temperandas capitis distillationes, an Impediat Eucharistiæ sumptionem. Affirmat Suarez *disp.68. sect.4.* & communiter reliqui. Negare tamen videtur Tabiena, *verbo, communio*, & alii docti viri, quos ego consului, qui addunt, hanc opinionem tutam esse in praxi. Et sanè non videtur improbabilis, cùm talis liquor in stomachum descendat per modum salivę. Ita Amicus, vir quidem in Theologia Scholastica, & Morali optimè meritus. Tu Lector judica.

RESOL. CXVIII.

Utrum Sacerdos, qui mane solet deglutire aliquid ex propriis unguibus, vel papyri, &c. possit celebrare Missam?

Ex quo deducitur mulierem terram, aut simile comedentem, sive illud comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi, sive comedat, ut colorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ, non posse post istorum sumptionem sumere Eucharistiam. Ex p. 2. tr.14. Ref.52.

[illegible]

§. 1. NEgativè respondet Henriquez *in sum. lib.8. cap.49. nu.2. & in gloss. lit.O.* Nugn. *tom.1. in 3.p.q.50. art.8.* ubi putat, falsam esse sententiam modernorum, dicentium, quòd si quis deglutiat aliquid ex propriis unguibus, vel papyri, vel sanguinis proprii vulneris, & alia similia, quæ neque habent rationem cibi, neque potus, neque etiam medicinæ, non est impeditus ad sumptionem Eucharistiæ; Diuus namque Thomas dicit *in solut. ad quartum argumentum*, nihil referre, quòd aliquid horum nutriat, vel non nutriat. Unde assumi per modum cibi, vel potus, solùm distinguitur ab eo, quod est assumi per modum salivæ; atque ideò quæcumque res exterior, est ad hoc impedimentum, aliàs enim si medicina esset nociva, non esset impedimentum.

2 Sed hæc opinio est nimis rigida. Ideò probabiliorem puto opinionem Sum. Coronæ *pag.4. c.4. num.65.* & S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.2. de Euchar. q.5. dub.4. concl.2.* Et quia codex rarus est, ponam ejus verba, itaque sic ait. Qui comedit modicum papyri, aut aliquid simile, non habens rationem cibi, aut medicinæ potest juxta sententiam probabilem sumere Eucharistiam. Ex quo infert (& est casus de quo olim fui à nobilissimo viro interrogatus) mulierem terram, aut simile comedentem, sive illud comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi; sive comedat; ut colorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ, non posse post istorum sumptionem sumere Eucharistiam.

Quoad hoc inf ex doct. R.120 §.1. ante med. & vers. pues es evidente que la tierra.

RESOL. CXIX.

An si quis mane deglutiat chartam, cretam, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, possit celebrare, aut sacram Eucharistiam sumere? Ex p. 3.tr.4. Ref.38.

§. 1. HAnc quæstionem ego discussi *in tr. de celebrat. Missarum, resol.52.* & pro parte negativa adduxi Henriquez, & Nugnum, quibus nunc addo Villalob. *in summa tom.1. tr.7. diffic.39.n.1.* Reginaldum *to.2. lib.29. cap.6. nu.118.* Naldum *in summa, verb. Eucharistia n.10.* & Layman *in Theolog. mor. lib.5. tr.4. c.6. n.18.* & Scortiam *de sacif. Missæ lib.2. cap. 7. n.1.* ubi sic asserit. Jejunium ad sumendam Eucharistiam non tantùm Ecclesiasticum esse debet, sed etiam naturale; ita ut excludat, & cibum, & potum, & medicinam, resque cæteras, etiamsi non nutriant, ut papyrum, &c.

Quę hic est R. ante cedens, & in R. seqq. §. Verum, modo, ad med à vers. Et licet, & in to.1 tr 3. Ref. 191 § Nota hic.

2 Sed his non obstantibus, in dicta resolutione, sententiam affirmativam tenui, & adduxi Summam Coronam, & San Joan. de la Cruz, quibus nunc addo Ludovicum de S. Jvan. *in summa p.1. tr. de Eucharist. q. 7. art. 10.* & Sancium *in selectis disp.42. nu.23.* ubi sic ait. Infertur etiam quod qui parum papyri, aut alterius rei comestibilis deglutisset, possit communicare: solus enim cibus, aut potus impedit communionem. Ita ille, & hanc sententiam probabilem putat Ledesma *in summa, tom.1. de Saram. Eucharist. cap.23. concl. 4.* ita asserens. (Ay una duda, si uno inaduertidamente traga un poco de papel, ò de otra cosa, que no tiene razon de comer, ni de bever, si el tal podra comulgar. En esta dificuldad algunos dizen, que si, por no ser maniar, y otros dizen que no, porque parece que en este caso tienen lugar derechos traydos. A esta dificuldad se responde, que ambas sentencias son probables, y se pueden seguir.) Sic ille, & ego.

RESOL. CXX.

An sumptio Tabachi in folio, pulvere, & fumo impediat celebrationem Missæ, & Communionem?

Et infertur, quod si quis per nares aliquantulum aquæ, vel similia sumat, non frangit jejunium naturale.

Et an si quid per modum respirationis attrahit, quod possit nutrire, v.g. vaporem aliqualem etiam in quantitate, quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem, an inquam, hoc impediat celebrationem Missæ, aut Eucharistiam sumerem?

Et quid, si granum aliquod parum quis in os sumeret, ad masticandum pro confortatione capitis sine intentione comedendi, si casu in stomachum descenderet?

Et an si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, vel aliquid de plumbo, de officulis aliquorum fructuum, de fragmentis metallorum, de vitro, de lapillulis, ligno duriori, & similibus, violet naturale jejunium? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref.1.

§. 1. CAsus est curiosus, & quotidianus, & de illo loquens Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruiz p.1. præf.4. nu. 32. q.18.* sic ait: An usus tabachi ante Missam sit licitus? utuntur omnes communiter, & dicunt non esse illicitum, & præcipuè Hispani. Ego tamen laudarem contrarium, quia sæpissimè descendit in gutture, & videtur potiùs irreverentia, & video timoratos scrupulizare. Ita ille. Sed absolutè usum tabachi ante communionem novissimè damnat doctus, & eruditus Ant. de Leone *in qu. mor. de Cocholate, p.2. §.4. n.10. & seq.* & quia codex rarus est, ponam hic per extensum ejus verba. (De los tres modos en que el tabaco se usa, que son en hoja, en humo, y en polvo, assiento que todos tres quebrantan el ayuno nutural, por loqual ninguno se puede usar antes de la sagrada Comunion. En quanto al primero, que es traer la hoja en la boca para desflemar, no ay duda, pues una vez ò otra siempre passa algun fumo al estomago, y lo mismo se dize del polvo. En quanto al segundo, que es el humo, parece que tiene alguna duda. (Sed ipse putat violare jejunium, quia fumus aliquo modo nutrit, & ideò affert aliqua exempla multorum, qui ex solo fumo multo tempore vixerunt, & postea subdit.) Ni contra esto se sigue, que todas las veze que uno entrasse donde hujuesse humo, siendo como es, forcoso tragar alguno, quebrantaria el ayuno natural, porque entonces falta la voluntad, la opilacion y la acion, que son circumstancias que en tabaco concurren. Por loquar declaro, que el ayuno

Sa. hoc In duabus R. seqq. & In secunda In §. ejus ult.

ayuno natural quebranta con la menor parte de comida, ò bevida, y que no es necessario que esto sea de cosa verdaderamente potable, ò comestible, sino que basta que el que en ello es agente lo aplique por bevida, ò comida, y lo embie al esto-
Sup. hoc supra prox. finem R. 118. mago, pues es evidente que la tierra, el barro, el carbon, la carcoma, la cera, y otra cosa deste modo ni sustentan moralmente, ni son comestibles, ni potables, y ay mugeres que las comen por vicio, y no ay duda de que todas con estas especies quebrantan el ayuno natural. Y es à mi juzio tan delicado este preceto, y verdaderà esta dotrina, que si por gusto se comiera alguno un perdigon de plomo, ò una moneda, me pareciera que avia quebrantado este ayuno, y que no podia aquel dia recebir la sagrada Comunion. Y coliio de lo dicho, que aunque el humo de suyo no es comestible, ni potable, segun el uso comun de los hombres, segun el particular de algunos es potable, y los que usan el tabaco en humo, lo beven, y esta fraze es propria de los que desta yerba escriven. Y quantos exercen este vicio del humo, le passan el estomago por gusto, voluntad, y aplicacion del mismo modo què si comieran, ò bevieran un gran regalo; y lo tienen por tanto sustento, que en haziendo costumbre en ello, se les enflaqueze el estomago si tardan en beverla; pues con estas calidades y circunstancias quien dirà que no quebranta el ayuno natural?) Huc usque Antonius de Leon, qui etiam pro hac firmanda sententia duo Concilia Provincialia adducit, & primum est Limense III. *Act.* 3. *cap.* 20. ubi sic habetur, Prohibetur sub reatu mortis æternæ Presbyteris celebraturis, ne tabachi fumum, seu tabachi pulverem naribus, etiam prætextu medicinæ, ante Missæ sacrificium sumant. Alterum Concilium est Mexicanum III. *lib.* 3. *tit.* 15. §. 13. ubi sic dicitur. Præcipitur ne ullus Sacerdos ante Missæ celebrationem, aut quævis alia persona ante communionem, quidquam tabachi per modum fumalis evaporationis, aut quovis modo percipiat. Et licèt dicta Concilia, ut provincialia, non obligent extra provinciam, tamen afferunt magnam auctoritatem huic sententiæ, maximè cùm fuerint approbata à sacra Cardinalium Congregatione.

2 Verùm his non obstantibus negativæ sententiæ ego adhereo, & ideò suppono cum Joan. de Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 28. & 33. duo requiri, ut naturale jejunium solvatur ad impediendam sumptionem Eucharistiæ. Primum quòd sumatur aliquis cibus, & potus. Secundum quòd talis cibus, & potus sumatur per actionem, quæ sit comestio, & potatio. Prima conditio probatur ex VII. Concilio Toletano *can.* 2. ubi sic dicitur. Nullus post cibum potumque quemlibet minimum sumptum Missas facere præsumat. Secunda conditio patet ex Filliuc. *to.* 1. *tr.* 4. *cap.* 8. *n.* 286. Mercero *de Sacr. q.* 80. *art.* 8. Layman *lib.* 5. *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 18. Reginald. *to.* 2. *lib.* 29. *c.* 6. *n.* 119. Marchantio *in Candel. de Sacr. Euch. tr.* 4. *c.* 3. *q.* 2. *cas.* 4. *in fine.* Bonac. *de Sacr. disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *n.* 16. Fausto *de Sacr. Euch. lib.* 1. *q.* 379. Sylvio *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 8. Tannero *to.* 4. *disp.* 5. *q.* 8. *dub.* 4. *n.* 78. Fagundez *pr.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 14. Coninck *de Sacram. q.* 80. *art.* 8. *n.* 47. Pitigiano *in* 4. *sent. tom.* 1. *dist.* 8. *q.* 3. *art.* 2. Suar. *in* 3. *p. tom.* 3. *disput.* 68. *sect.* 4. §. *quæres rursus*, asserentibus sumere aliquid per modum cibi, vel potus esse accipere aliquid ore, quod propria actione vitali per os traiiciatur in stomachum.

3 Hoc supposito respondeo ad quæstionem propositam negativè: nam tabachus in folio, & pulvere sumitur per nares: er-
Sup. hoc infra in Resol. 114. §. ult. go non frangit naturale jejunium, quia non sumitur per actionem comestivam, quæ solo ore efficitur, & ideò Suar. & Fagundez *ubi sup.* docent, quòd si quis per nares aliquantulum aquæ sumat, non frangit jejunium naturale, quia illa aqua non potest dici sumpta per modum potus, quæ tamen certum est, quòd frangeret jejunium naturale, si per os sumeretur. Unde Cœlestinus *in Compend. Theol. mor. tr.* 8. *c.* 3. *dub.* 5. sic habet. Non frangit jejunium Ecclesiasticum, atque ideò potest sine scrupulo communionem sumere, quando quis aliquantulum aquæ per nares attrahit, vel similia, quæ in stomachum transmittuntur. Ita ille, cui etiam adde Barthol. à S. Fausto *de sacr. Euch. lib.* 1. *q.* 382. sic asserentem: si aliquis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, non frangit jejunium naturæ, nec manet impeditus ad sumendam Eucharistiam, quia non fuit per modum cibi, aut per modum potus transmissa in stomachum. Ita Faustus, & ne auctore careat nostra sententia, scias ex supradicta ratione docere illam nostrum doctum, & amicissimum P. Alphons. de Leone *de offic. Capell. q.* 8 *sect.* 17. *cas.* 2. *n.* 134. ubi ità ait: Non frangere jejunium docti plerique dixerunt de his, qui ante Missæ celebrationem tabachum, ut vocant, in folio, vel in pulvere recipiunt, nam primo casu de folio tantùm potest contingere trajectio humoris alicujus ex capite manantis in stomachum, & secundo casu de pulvere fit attractio per nares, & licèt aliqua ejus pars traiiciatur in stomachum, non impedit, ut dixi, de aqua attracta per nares. Hæc Leo contra alium Leonem.

4 Sed quid dicendum, quando tabachus sumitur in fumo? Antonius de Leone *ubi sup.* ut visum est, docet frãgere jejunium naturale; verùm ego respondeo negativè. Primò, quia licèt fumus tabachi nutriret, & per os sumeretur, non descendit in stomachum, sed statim per nares exit. ergo non frangit jejunium; etenim, ut docet Filliucius, & Doctores à me superiùs citati, ut cibus frangat jejunium naturale, necesse est, ut traiiciatur in stomachum, & ideò Io. Præpositus *in* 3. *p. q.* 80. *a.* 8. *n.* 39. tunc asserit sumptionem tabachi impedire communionem quando transmittitur per os in stomachum. Secundò respondeo quòd etiamsi aliud ex fumo tabachi in stomachum descenderet, adhuc non frangeret jejunium naturale, quia recipitur in stomachum per modum respirationis, non autem per actionem, quæ sit comestio, vel potatio, ergo non frangit jejunium. Et ideò Suar. *in* 3. *p. to.* 3. *disp.* 68. *sect.* 4. §. *quæres rursus.* Fagundez *præc.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 14. Pitigianus *in* 4. *tom.* 2. *dist.* 6. *q.* 3. *art.* 2. Villalobos *in summa tom.* 1. *tr.* 7. *diffic.* 39. *nu.* 5. Alesius Troislet *de sacram. Euch.* 5. *p.* 2. *sect.* 27. Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *nu.* 6. Lugo *de sacram. Euch. disp.* 15. *sect.* 2. *nu.* 33. asserunt, si quid per modum respirationis attrahatur, quod possit nutrire, hoc non impedire sumptionem sacramenti, quia illud non est comedere, nec bibere, nec est sumere per modum cibi, vel potus, quando aliquid hujusmodi ore accipitur, quod per se, & propria actione vitali in stomachum traiicitur, comedendo, vel bibendo. Ita Suarez *ubi sup.* & alii. Hinc in terminis casus nostri de fumo sic asseruit Jacob. Granad. ex Societ. JESU doctiss. Theologus *in* 3. *p. de Sacr. contr.* 6. *tr.* 10. *disp.* 8. *n.* 4. Si quis respirando attraxerit vaporem aliquem etiam in quantitate, quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem, posset adhuc ad Eucharistiam accedere, quia id non sumitur per modum cibi. Ita Granadus. Adde quòd si contraria opinio esset vera, sequeretur, quòd si quis ex industria aperto ore fumosum halitum carnis in magna quantitate, tempore, v.g. Quadragesimæ, respirando attraheret, non solùm jejunium naturale, sed etiam Ecclesiasticum solveret, quod est absurdum, & ideò, ut reor, nullus Confessarius, si quis se accusaret per totum manè alicujus vigiliæ ex industria in cusina permansisset hauriendo fumum Perdicum, Caponum, &c. nullus, inquam, Confessarius talem de peccato mortali damnaret, & ob id à communione illa die arceret. Ad exempla verò quæ Ant. de Leone adducit, quòd multi ex sumptione fumi multos dies vixerunt, respondet Dandinus *de anima lib.* 2. *com.* 53. *digress.* 25. non esse facilè credenda. Et ideò nostram sententiam docet etiam Alphons. de Leone *loc. cit.* asserens tabachum in fumo sumptum non impedire communionem.

5 Verùm modo discutiendum est an si folia tabachi, ut apponuntur ab aliquibus in nare, apponuntur in ore, impediant communionem? Et respondeo cum Alphõso de Leone, & Joan. Præposito *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. *num.* 39. quòd tunc impeditur communio per sumptionem tabachi, quando per os sumitur, & in stomachum transmittitur, quia sumitur per modum cibi. Igitur si nihil de illo in stomachum traiiciatur, non impeditur communio. Sicuti Coninck *de Sacram. q.* 8. *art.* 8. *n.* 148. Petrus Matthæus *in rubr. Miss. cap.* 9. *num.* 3. Mercerus *de Sacram. q.* 80. *art.* 8. *notab.* 1. Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *q.* 6. *punct.* 2. *numer.* 9. & alii dixerunt licere aromata ori imponere ante communionem, ad vitandum noxium aerem, eaque etiam dentibus conterere, modò de illis nihil deglutiatur. Imò Tannerus *tom.* 4. *disput.* 5. *q.* 8. *dub.* 4. *n.* 79. & Faustus *de Sacram. Eucharist. lib.* 1. *q.* 381. docent quòd si quis aliquid aromaticum ore circumfert, sed nihil ex intentione deglutit, nisi minimum quid per modum succi inseparabiliter salivæ immixtum, non frangit jejunium naturale, atque adeò posse Eucharistiam sumere; secundùm Lorichium *in thesauro ver. Missa num.* 21. §. 3. non impedit communionem si quis granum aliquod parvum in os sumeret ad masticandum, pro confortatione capitis, sine intentione comedendi, si casu in stomachum descenderet. Antonius tamen de Leone supponit semper aliquid de tabacho in stomachum transmitti impediens communionem. Restat modò respondere ad alia argumenta, quæ pro sua sententia adducit dictus Anton. de Leone. Dico igitur non esse admittendum illud principium, res non comestibiles, neque nutritivas si ab agente sumantur cum applicatione, & intentione sumendi illas per modum cibi, frangere jejunium Eucharisticum; non est, inquam, hoc admittendum, nam si res, quæ sumuntur à parte rei, non sunt cibi, non possunt frangere jejunium, intentio enim, & applicatio agentis non potest facere de non cibo cibum, & Concilia, & Canones, ut suprà visum est, solos cibos prohibent, ergo de illis cibis loquuntur, qui in stomacho alterari, & concoqui possunt. Et licèt Granadus *de Sacram. contr.* 6. *tr.* 10. *disp.* 8. *n.* 6. & alii, quos ego retuli *in* 3. *part.* Quæ hic est supra Resol. 118. & in aliis ejus not. prima, & secunda.
tract. 4. *resol.* 38. faveant contrariæ sententiæ, tamen alii, quos ego ibi sum sequutus, probabiliter asserunt rem non comestibilem neque nutritivam, etiamsi sumatur ab agente per modum cibi, non frangere jejunium. Et hanc sententiam præter Doctores ibi adductos cum Cælestino, Alphonso de Leone, & Vega *in Espejo de Curas tom.* 1. *cap.* 10. §. 17. *n.* 161. tenent novissimè, me citato, duo docti recentiores, Joannes Sancius in editione Lugdunensi *disp.* 42. *n.* 23. & Joannes de Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 29. & probatur, quia, ait Lugo, si cibus sit in quantitate notabili, nullum videtur esse discrimen inter jejunium naturale, & Ecclesiasticum, nisi excuset materiæ parvitas; sed certum est, quòd si aliquæ materiæ adductæ ab Antonio de Leone sumerentur in magna quantitate, non

frangeret jejunium Ecclesiasticum, ergo neque naturale, & ideò cum dicto de Lugo contra dictum de Leone, dicendum est quòd si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, non violaret neque jejunium Ecclesiasticum, neque naturale, & ideò dicendum est contra Leonem de plumbo, & ego addo de officulis aliquorum fructuum, de fragmentis metallorum, de vitro, de lapillulis, ligno duriori, & similibus, & ratio horum est, quia nomine cibi non intelliguntur nisi ea, quæ, per se loquendo, alterari possunt à stomacho. Nec valet dicere in favorem Leonis, & contra Lugo, quòd aurum nutrire videtur, nam in medicamentis interdum adhibetur, nam respondeo cum Candido *de Anima lib. 1. com. 53. digress. 25.* quòd præterquam medicamentum quatenus medicamentum est, nutrire non debet, sed qualitate quapiam alterare, aut efficere viventis substantiam aurum illud exiguæ quantitatis, in pulveresque contusum, potione aliqua temperatum sit oportet, ut à calore superari queat, alioqui si integrum devoraretur, ut est in casu, de quo loquitur Lugo, cum excrementis eiicitur. Unde ex supradictis infero non bene Nugnum *in 3. p. q. 80. art. 8.* dixisse improbabile esse, quòd aliqui asserunt transglutientem papyrum communicare posse, & adducit pro sua sententia D. Thomam *ubi suprà ad 4.* eo quòd dicat non referre quicquam ad solvendum jejunium naturale, quòd illud, quod assumitur, nutriat, vel non, dummodo assumatur per modum cibi. At his verbis S. Doctor suam non munit sententiam, cùm solùm asserat nihil referre ad solvendum jejunium naturæ, quando illud, quod assumitur, esset in tam modica quantitate, ut non nutriat, quod ego etiam assero. Sed non dixit D. Thomas nihil referre ad frangendum naturale jejunium illud, quod assumitur, esse, vel non esse nutritivum, quod tamen asserere necessarium esset, ut sententia Nugni faveret, & hæc omnia contra illum docet Sancius *in selectis, disput. 42. num. 23.* Sed dato, & non concesso, quòd res non nutritivæ frangerent jejunium naturale, dicendum est non frangere illud, nisi sumantur per actionem comestivam, ut suprà satis probatum est, quod non accidit in sumptione tabachi de qua loquimur, cùm sumatur per nares, vel per modum respirationis, vel in stomachum non traiiciatur, ergo, &c.

Sup. his lege doctrinam R. præteritam, & R. eius annot. & in tom. 1. tr. 3. R. 191. §. Nota hic.

6 Ad auctoritatem verò Conciliorum Provincialium Limensis, & Mexicani, quæ pro sua sententia adducit Leo, respondeo quòd in illis partibus forsitan tabachus sumitur in tali modo, ut ferè semper ad vomitum provocet, & ideò rectè ab illis Conciliis ejus sumptio prohibita fuit, & hoc ego colligo apertè ex Synodo Episcopatus Canariarum, relato ab ipso Leone, ubi in constitutione *de vita, & honestate Clericorum, fol. 228.* sic habetur. (Item ordenamos, que ningun Clerigo antes de dezir Missa, ni dos horas despues de averla dicho tome tabacho sub pœna excommunicationis latæ sententiæ) ex quibus verbis apparet sumptionem tabachi non prohiberi nisi ratione vomitus, nam aliàs non prohiberetur post sumptam Eucharistiam, etenim post illam non solùm tabachus, sed omnis cibus sumi potest, & hæc dicta sufficiant in defensionem sumptionis tabachi, quem tamen ego non sumo.

RESOL. CXXI.

An sumptio Tabachi ante celebrationem Missæ, vel communionem frangat jejunium naturale? Ex p. 8. tr. 7. Res. 3.

Sup. hoc latè in R. præteritis. & in Ref. seq. §. ult.

§. 1. Affirmativam sententiam nominatim contra me tenet P. Lezana *in summa quæst. Regul. tom. 3. verb. Eucharistia, quoad Regulares, n. 18.* ubi sic ait; De tabachi sumptione nova quæstio est, propter novum usum, forsan abusum hujus sæculi, an impediat communionem. Aliqui enim respondent negativè, Diana *5. part. tract. 13. resol. 1.* Quod mihi non placet; quia tabachus verè est nutrimentum, ut constat ex multis experientiis plurium, qui ex ipso solo sustentati sunt: verè etiam est medicina; hoc enim prætextu sumitur, sumitur etiam non casu, sed ex intentione, & proposito, vt suppono: & quod sumatur per nares non tollit quo minus talis actio sit comestio, & sit non communis, & ordinaria, sed extraordinaria, qualis esset si ægroto edere per os non potenti aliquis liquor daretur per nares, & inde ad stomachum deveniret. Quare, credo, quòd, sive sumatur in pulvere, sive in fumo, sive in folio, sive per os, sive per nares, nisi sit in tam parva quantitate, ut moraliter certum sit, nihil ipsius substantiæ ad stomachum pervenisse, impedire communionem. Ita ille.

2 Sed ego iterum non discedo à sententia, quam *ubi suprà,* docui, & quam, me citato, tenet novissimè Marchantius *in resol. Pastor tract. 4. in Append. ad c. 2.* ubi sic asserit. Quæstio quotidiana est, an liceat ante Missam, vel communionem, sumere tabachum, sive per modum fumi, sive per modum pulveris, sive per modum folii, quod masticatur, & expuitur illicò? Sæpè respondi, id non parum indecens esse; & ita consuetudinem illam planè abrogandam à Sacerdotibus, & Ministris Altaris, tanquam corruptelam. Peccati tamen mortalis absolutè, & per se condemnare non ausus sui. Quia non frangit jejunium tabachi sumptio, nisi quando per os sumitur, & in stomachum transmittitur; nempè tunc per modum cibi sumitur. Et licèt fumus tabachi per os sumatur, non tamen per modum cibi sumitur, aut potus; nec ideò sumitur, ut per se, & ex intentione in stomachum traiiciatur comedendo, vel bibendo, quod est propriè per modum potus, vel cibi sumere; quin potius per nares exit. Quod si etiam aliquid ex fumo in stomachum recipiatur, ut aliqui dicunt, id tamen magis fit per modum respirationis, quàm per actionem quæ fit comestio, vel potatio. Sed etiamsi à tabacho aliquis humor commoveatur in capite, qui forsan in stomachum potest defluere, non tamen est manducatio; ideò strictè, & per se loquendo, ordinariè non impedit, tanquam frangens jejunium. Nam ad fractionem jejunii passim duo requirunt Doctores, scilicet quòd sumatur aliquis cibus, vel potus, & quidem sumatur per actionem, quæ fit manducatio, & potatio; ad quod requiritur quòd fit trajectio per os in stomachum propria actione vitali. Hæc Marchantius; cui adde ex Societate JESU Antonium de Escobar *in Theol. moral. tractat. 7. exam. 6. cap. 5. num. 62.* ita asserentem: Tabachinæ pulveres, fumus, aut folium prohibent à communione? Pulvis aut fumus minimè, qui nullam cibi, aut potus rationem habet per nares trajectus. At folium in os admissum, si ad stomachum traiiciatur integrum, (nempè aliqua folii particula) prohibet à Communione; secus si per modum salivæ aliqua folii resolutio deglutiatur. Sic ille.

3 Hanc etiam sententiam, me citato, approbat P. Aversa *de sacrament. Eucharist. q. 8. sect. 8. §. 3. & 6.* docens non impediri communionem, aut celebrationem per sumptionem tabachi in pulvere, aut folio, aut fumo. Et hanc sententiam tanquam probabilem, me citato, admittit Machadus *tom. 1. lib. 2. part. 4. tr. 8. document. 4. num. 3. & 4.* & absolutè, me etiam citato, illam tenet Pasqualigus *in praxi de jejun. decis. 438.* Unde adversus amicissimum Patrem Lezanam remanet satis probabilis nostra opinio, quam sequuti sunt tot viri docti.

4 Hæc tamen dicta esse volo in rigore loquendo; nam ob reverentiam debitam Sacramento, consulo, ut à sumptione tabachi abstineatur, maximè in folio per os, propter periculum illud traiiciendi in stomachum.

5 Ad rationes P. Lezanæ respondeo, quod dato, & non concesso, quòd tabachum sit nutritivum, vel sumatur per modum medicinæ; tamen hoc non obstat quando sumitur in pulvere, & fumo per nares, quia non sumitur actione comestiva, vel potativa sine qua non frangitur jejunium naturale, ut ego satis firmavi in loco à P. Lezana citato. Et ideò, si sumatur in folio per os, & aliquid in stomachum descendat, certum est, quòd frangit jejunium; nam ita descendit in stomachum actione comestiva, & per modum cibi; ergo, nisi aliquid descendat in stomachum ex casu, & præter intentionem; seu, ut dixit Escobar; *ubi suprà,* deglutiatur per modum salivæ aliqua folii resolutio, non autem aliqua folii particula.

Nota etiam, quòd post hæc scripta inveni nostram sententiam, me citato, docere etiam Leandrum *de Sacrament. to. 1.*

RESOL. CXXII.

An sumere Tabachum in Ecclesia sit peccatum mortale? Et an, si dentibus conteratur frangat Jejunium Eucharisticum? Et quid, si per nares assumatur? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Res. 24. aliàs 23.

§. 1. Quoad primum respondeo affirmativè, si sumatur Romæ in Ecclesia D. Petri, & ejus porticu, & Hispaniç, si sumatur in Civitate, & Diœcesi Hispalensi, stantibus prohibitionibus Sanctiss. D. N. Innocentii X. & Urbani VIII. sed difficultas est, quid dicendum in aliis Ecclesiis, & affirmativè respondet P. Pasqualigus *in qq. Canonicis, cent. 2. q. 175.* quia sumptio tabachi in Ecclesia, & ejusdem atriis non est mala, quia prohibita, & proinde malitia ipsius non coarctatur intra terminos Diœcesis Hispalens. intra quos coarctatur prohibitio; sed ideò est prohibita, quia mala: unde ubique retinet suam malitiam. Itaque putat sumere tabachum in Ecclesia, ex genere suo esse peccatum mortale, nec fieri veniale, nisi ex levitate materiæ. Ratio est, quia hujusmodi peccatum est dignum, quod puniatur pœna excommunicationis, ut constat ex præfata constitutione Urbani VIII. in qua ponit excommunicationem ipso facto incurrendam pro tali peccato; ergo cum excommunicatio non possit imponi nisi pro peccato mortali, *capit. Romana & cap. dilecto,* de sententia excommunicationis, & docent communiter, hujusmodi peccatum erit mortale. Præsertim quia punitur tali pœna, tanquam de se peccatum, & non quia prohibitum. Unde non potest dici, quod sit mortale, quia sub mortali prohibeatur à Pontifice, non autem quia de se non sit mortale. Nam Pontifex movetur ad prohibendum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ ex indecentia, & irreverentia, quam continet, & quia vult extirpare abusum tam scandalosum. Unde supponit, quod contineat talem malitiam, quæ excommunicatione puniri possit.

2 Ve-

a Verùm consultus hic casus à mè cum viris doctis senserunt contra P. Pasqualigum, non esse peccatum mortale, quod novissimè docuit Eminentiss. Cardin. de Lugo *in respons. moral. lib. 1. dub. 9.n.7.* ubi loquens de sumptione tabachi, sic ait: Monuerim tamen, ne id in Ecclesia, vel ejus ambitu fiat, cum propter reverentiam illorum locorum Sanctiss. D. N. Urbanus VIII. id in Diœcesi Hispalensi prohibuerit, ut vidimus: quæ prohibitio licet ad alias Provincias non extendatur, supponit tamen sine irreverentia aliqua loci Sacri id fieri non posse. Ergo, dum asserit prohibitionem illam non extendi ad alias provincias, sumptio tabachi in Ecclesia non est mala, quia mala; & ideò Cardinalis ubi suprà tantum monet, ne in Ecclesia sumatur, ergo talis sumptio non erit peccatum mortale, licet sine aliqua irreverentia loci fieri non possit. Itaque sumptio tabachi in Bulla Urbani VIII. fuit materia excommunicationis, non quia sit mala ex genere suo, sed propter nimiam irreverentiam, & grave scandalum, cum quo sumebant in Diœcesi Hispalensi.

Sup. hoc in du. ... praecedentibus Ref. ...

3 Quoad secundum dubium, videlicet, an sumptio tabachi frangat jejunium Eucharisticum, latè de hac quæstione actum est nobis alibi, & quando sumptio tabachi fit per nares, certum est, quod non frangit jejunium, & ita me citato, tenet Leandrus *de sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 5. q. 10.* & alii communiter. Difficultas, est, quando folium tabachi ore sumitur, & dentibus conteritur ad sputa, & flegmata ex ore proiicienda. Aliqui Theologi à Cardinali Lugo consulti prorsus responderunt, talem sumptionem tabachi non impedire communionem: quia non est necesse, quod aliqua substantiæ pars traiiciatur in stomachum, ut ii effectus fiant, imò summa cura adhibetur, ne aliquid transeat, quia propter summam ejus mordacitatem, & acrimoniam, vehementer læderet stomachum, ut constat experientia, si aliqua ex succo guttula casu deglutiatur, reluctante statim stomacho ad nauseam, & vomitum provocato; quare continuo spuitur quidquid salivæ in ore cum herba illa commiscetur. Potest tamen sufficere applicatio ad linguam, & os, ut virtutem transmittat in stomachum; videmus enim sufficere aliquando, quod applicetur ad nares, ut similes ferè effectus causet, licet tunc nihil per fauces traiiciatur; quantò magis sufficiet quod in ore, & lingua habeatur? Secundo, quia licet non possint qualitates eædem, quæ sunt ipsa herba traiici sine subiecto, & per consequens sine aliqua particula substantiæ, possunt tamen producere similes qualitates in medio, & in lingua, quæ porosa est, & participat eandem tunicam cum ore stomachi, quæ qualitates productæ in medio deferunt secum virtutem ad eos effectus producendos. Sic enim videmus etiam, si vino generoso os abluatur, & si nihil traiiciatur per fauces, apparere effectus confortato capite, atque etiam stomacho per consensum partium, & per communicationem qualitatum similium, quod non minus poterit in tabacho contingere. Plures alias probationes pro hac sententia adducit Lugo *ubi sup. n.6. & 7.* ubi sic ait: Hæc, & alia magistri illi pro praxi sua, & aliorum tuenda afferebant, quæ mihi ad minus eam licitam probant, quando aliquis ea solum intentione herbam illam ori applicat, ut sine trajectione substantiæ operetur effectus, quos sine illa trajectione per attractionem, vel per productionem solum similium qualitatum operari potest, quicumque illi sint, & curando, prout omnes curare solent, ne succus, vel quidquam aliud in stomachum traiiciatur. Si enim tunc aliquid ex succo mixtum cum saliva transierit, hoc erit præter intentionem, & casu, sicut de guttula aquæ, vel vini, qua os abluitur dici solet, atque adeò non violabitur jejunium naturale. Hæc ille; quæ nimis plausibilia erunt tabachistis.

RESOL. CXXIII.

Num dubitans, an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit Missam celebrare, vel communicare.

Et an quoties quis dubitat an hora duodecima sonuerit, comedit, bibit, vel aut os abluendo dubitat an aliquam guttam deglutierit; vel si dentibus quidpiam masticans dubitet, an deglutierit, ut in utramque partem inclinare possit, si deponat dubium practicum, possit celebrare, & Eucharistiam sumere?

Ex part. 3. tract. 4. Ref. 29.

§. 1. NEgativam sententiam docent Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 2. disp. 41. n. 40.* Villalob. *in sum. tom. 1 tract. 1. diffic. 21. n.6.* Fagundez *p. 3. lib. 3. cap. 5. n. 18.* ubi asserunt, quòd dubitans, an sit audita hora noctis duodecima; & comedat, aut bibat, non potest die crastino sumere Eucharistiam, quia possessio est pro præcepto communicandi, servato jejunio naturali; tum, quia nulla est possessio ex parte communicantis, ut in dubio ejus conditio potior sit.

Sup. hoc infr. in Ref. 130 §. ... Nota etiam in ... & ... infer. in ... q. 3. & 36. &c.

2 Sed his non obstantibus, adversus Sanchez insurgit novissimè Sancius *in selectis, disp. 42. per tot.* ubi acriter illum impugnat, & probat, quòd quoties quis dubitans, an hora duodecima noctis sonuerit, comedit, bibitve, aut os abluendo, dubitat an aliquam guttam deglutiverit, potest sacram Eucharistiam suscipere, si deponat dubium practicum, judicans quòd hic & nunc sibi liceat suscipere, quantumcumque perseveret in dubio speculativo. Et ad argumenta contraria respondet, & rationes pro sua sententia adducit, quæ sunt adeò probabiles, ut existimem hanc sententiam in praxi tutam, & securam esse.

Sup. hoc in R. 1 not. praeter. ... in eadem §. ... vers. Idem ... & ...

Ref. 1. per totum ... &c.

3 Et post hæc scripta invenio etiam Layman *in Theol. moral. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 4. n. 36.* contra Sanchez hanc sententiam tanquam probabilem etiam admittere, sic enim asserit. Numquid Sacerdos dubitans, an noctis medium cœnando excesserit, altera die sacrificare poterit? Negat Sanchez, quia in tali dubio tutior pars eligenda videtur propter reverentiam Sacramenti. Sed existimo non improbabiliter, permitti posse Sacerdoti, ut in tali casu sacrificet, etiam propter devotionem, ac nulla cogente necessitate, quia lex ecclesiastica de jejunio communicaturis servando non videtur tam arctè constringere conscientias in casu dubio. Simili modo respondetur, si dentibus quidpiam masticans, dubitet, an deglutiverit, ut in utram partem inclinare possit, quòd à sacra communione abstinere non teneatur, quia in ejusmodi casibus favorabilia præsumere licet, ne conscientiæ nimis adstringantur. Ita Layman, & ego, quæ valdè notanda sunt, quia quotidiana, & multos scrupulos sedabunt, nec in aliis auctoribus passim obvia.

Sup. hoc in §. & vers. ... in ... Ref. 39. §. 2.

RESOL. CXXIV.

An reliquiæ præcedentis diei, quæ hærent inter dentes, si sponte; & voluntariè deglutiantur, impediant communionem, & Missæ celebrationem?

Et quid, si remaneat aliquis notabilis, & magna reliquia, etiam si casualiter deglutiatur?

Et an si quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, maneat impeditus ad celebrationem Missæ, vel sumptionem Eucharistiæ.

Idem dicendum est, si quid per modum respirationis attrahatur, etiamsi possit nutrire, vel alterare, ut musca, vel quid simile.

Ex p.3.tr.4.Ref.37.

§. 1. AFfirmativè respondet Gabriel Vasq. *in 3. p. tom. 3. disp. 211. cap. 4. art. 30.* ubi ita. Si reliquiæ cibi non deglutirentur casu, sed ex industria, impedirent sumptionem Eucharistiæ, quia cùm de industria deglutirentur, non sumerentur per modum salivæ, sed per modum cibi. Filliucius *to. 1. tract. 4. c.8. n.236.* sic asserit. Qui reliquias cibi ex cœna remanentes casu traiicit, nec etiam frangit, si tamen advertantur, antequam deglutiantur, debent exspui, quia tunc viderentur de novo comedi; idem docet Nugnus *in 3. p. to. 1. q. 80. art. 8.* ita loquens: Colligitur, quòd si reliquiæ cibi remanentes in ore ex intentione transglutiantur, sunt impedimentum ad communionem pro illo die; imò videtur mihi, quòd si remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiamsi casualiter transglutiatur, si postea cognoscatur, est homo impeditus ad communicandum pro illo die. Sic Nugnus, & ante illum Paludanus *in 4. disp. 8. q. 2. art. 2. conclus. 2.* & videtur apertè sententia D. Thomæ *in 3. p. q. 80. art. 8. ad 4.* & in illam inclinat Layman *in Theol. lib. 5. tr. 4. cap. 6. n. 18.* Et ratio (ut dictum est) erit. Primò, quia talis actio videtur nova comestio, cùm ex vi prioris non sequatur, sed nova actio voluntaria fiat. Secundò, quia jam non videtur id sumi per modum salivæ: vide etiam Fagundez, Suarez, & alios *ubi infrà*, Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dial. 4. §. 214.* Reginaldum *tom. 2. lib. 29. c. 6. n. 119.* & Muttinum *in Theol. mor. de sacr. Eucharist. q. 10.*

Sup hoc in R. seq & sup. in R. 1 5. §. ... ad medium, & in Ref. 116. 1. prope finem, & in R. 117 §. 1. prope finem, quamvis hic tantum, & non sponte deglutitae fuerunt reliquiae.

2 Sed si aliquis voluntariè tales reliquias deglutiret, & postea communicaret, non damnarem de peccato mortali, nam contraria sententia videtur probabilis, ut visa est Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 68. sect. 4.* qui citat doctissimum Tabienam; & illam tenet Henriq. *in summ. lib. 8. cap. 50. n. 4. in glossa litt. V.* & tanquam probabilem admittit etiam Joan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. q. 5. dub. 4. concl. 2.* ubi sic ait: Item, quæ manent in ore ex extrema cœna, si casualiter, imò licet advertenter, secundùm aliquos, non impediunt sumptionem Eucharistiæ. Ita ille. Vide etiam Molfesium *in summa tom. 1. tract. 3. cap. 10. numer. 13.* Pitigianium *in 4. tom. 1. dist. 18. q. 3. art. 3.* Chamerotam *de Sacram. tract. 4. cap. 10. dub. 9.* & Rodriguez *in sum. tom. 1. capit. 103. n. 3.* ubi ita asserit. (Por tragar uno una reliquia de manjar que le quedo entre los dientes, no queda impedido para comulgar, porque esto no se traga por modo de manjar, sino por modo de saliva, pero si la reliquia fuere tal que se parta entre los dientes tragandose no podra comulgar.) Et Coninch *de Sacram. q. 80 art. 8. nu. 47.* pro hac sententia duas adducit rationes. Prima est, quia deglutitio talium reliquiarum pertinet potius ad manducationem præcedentis diei, quàm præsentis; deinde cum dictæ reliquiæ hodie nullo modo ab extrinseco ori imponantur, non sumuntur jam per modum cibi, sed per modum salivæ. Ergo non impediunt communionem, etiamsi voluntariè deglutiantur. Sed his non obstantibus consulendum est, dictas reliquias, quantum commodè fieri potest, exspuere.

Sup. hoc in R. 1. not. praeteri... §. Adverte...

3. Notandum est tamen hic obiter, quòd si quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur,

Sup. hoc supra in Ref.

[illegible] §. Hoc sup. posito cursim [illegible] lin. 3.

tur, non manet impeditus ad sumptionem Eucharistiæ, quia non fuit per modum cibi, aut per modum potus transmissa. Idem dicendum est, si quid per modum respirationis attrahatur, etiamsi possit nutrire, vel alterare, ut musca, vel quid simile. Et ita docent Fagundez *de præceptis Ecclesiæ*, *præc.* 3. *cap.* 5. *n.* 14. & alii.

RESOL. CXXV.

An reliquia cibi, si traiiciantur ex industria, impediant communionem, & Missæ celebrationem?

Et de multis aliis casibus agitur, in quibus quis potest communicare, & Sacrificium facere non jejunus.

Et quid, si reliquia sit magna, & notabilis, etiamsi casualiter deglutiatur?

Et asseritur, quod quando esset præceptum communicandi, & infirmus non possit sine gravi documento emittere potionem, posset sumere Eucharistiam non jejunus.

Et notatur, quod si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio dari imposita parva parte Hostiæ in vino in cochleari.

Etiamque cursim advertitur, quod si Sacerdos advertit se non esse jejunum, potest pergere in Sacrificio, licet advertat ante consecrationem. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 104.

§. 1. AFfirmativè respondet Joan. Præpositus *in* 3. *part. D. Thom. q.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. *n.* 40. ubi sic ait: Idem dicendum de reliquiis ciborum pridie sumptorum, quæ interdum hærent inter dentes, dicendum, inquam, non impedire communionem, si casu transmittantur, quia dicuntur transmitti per modum salivæ, secus si transmittantur de industria. Ita ille, & post illum novissimè Gaspar Hurtado *de Sacram. disput.* 9. *de Eucharistia*, *diffic.* 15.

Quæ hic est R. antecedens, & lege etiam §. ejus primi not.

2 Sed ego *in* 2. *part. tract.* 4. *resol.* 37. contrariam sententiam probabilem censui, & illam docet Petrus Ochagavia *de Sacram. tract.* 2. *de Eucharistiæ effectibus*, *quæst.* 12. *num.* 7. ubi ita asserit: Jejunium naturale non solvitur ex eo, quòd reliquiæ cibi, quæ inter dentes manserunt ex die præterito, postea in stomachum traiiciuntur, ex industria. Hæc ille. Et hanc opinionem probabilem etiam putat Tannerus *tom.* 4. *disput.* 5. *qu.* 8. *dub.* 4. *num.* 99. ubi contrariam tutiorem tantùm vocat.

Sup. hoc in R. præter. §. [illegible] vers. Postea [illegible]

3 Advertunt tamen alii, & inter illos Ludovicus de San Juan *in summ. tom.* 1. *q.* 7. *art.* 10. *de sacram. Euchar. dub.* 3. *conclus.* 1. (Que si la reliquia es tan grande que es menester mascarla primero con los dientes, parece, que se quebranta el ayuno, porque se come y traga à manera de maniar y no de saliva.)

4 Notandum est hic obiter quod Toletus *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 4. asserit quod, quando esset præceptum communicandi, & infirmus non posset absque gravi nocumento omittere potionem, posse sumere Eucharistiam non jejunum; sed hoc non admittit Præpositus *loc. citat. dub.* 2. *num.* 42. nam in tali casu communio potest sine peccato differi, nec Ecclesia censetur velle obligare ad communicandum eum, qui non potest jejunus communicare.

Sup. hoc [illegible]

5 Nota etiam pro praxi quòd si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio ei dari imposita parva parte hostiæ cum vino in cochleari. Ita Præpos. *ubi suprà*, vide etiam Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 67. *sect.* 6. *§. secundus casus*, *post medium*, & *disp.* 71. *sect.* 3. *sub fin. m.*

Sup. hoc post [illegible] in R. [illegible] §. ult. in princ. [illegible] in R. 130. §. Nec obstat, ad medium vers. Aliquorum, & [illegible] R. [illegible] § 1 prope finem vers. Si quis ante.

6 Tandem nota quòd Sacerdos si advertit se non esse jejunum, potest pergere secundùm aliquos in sacrificio, licèt advertat ante consecrationem, sed alii probabiliùs id negant, excepto casu, quo non potest sine nota ab Altari recedere, in quo casu idem dicendum de eo, qui est in scamno communicantium, ut communicet. Sic Præpositus *num.* 4.

RESOL. CXXVI.

An in jejunio pro Missa celebranda, vel communione sumenda, detur parvitas materiæ?

Et quid est dicendum, si musca, aut aliquid minimum casu intravit in os apertum, an obstet Missæ celebrationi, vel communioni? Ex p. 5 t. 5. Res. 12.

Sup. hoc in R. [illegible] Res. 57 §. Quod autem, & [illegible] R. 47 §. 1. [illegible] prope finem vers. Sicut deglutiatur.

§. 1. ALiqui, teste Hurtado *de Sacram. Eucharist. disput.* 9. *difficult.* 15. existimant tantùm esse peccatum veniale Eucharistiam sumere post sumptionem cibi, & potus in parva quantitate ob levitatem, seu parvitatem materiæ; & Gotfredus, & Præpositus docuerunt ad sumptionem Eucharistiæ sufficere jejunium Ecclesiasticum, quia jejunium ad eam prærequisitum præcipitur ab Ecclesia: ergo eodem modo intelligendum est, quo Ecclesia intelligit jejunium, quod pro diebus jejunii præcipit.

2 Sed prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto. Dico igitur esse lethale crimen jejunium naturale frangere ante communionem sumpta quantumlibet minima parte cibi, nisi per modum salivæ, aut respirationis sumatur, vel attrahatur. Nam materia prohibita ab Ecclesia non est, quod quis non sumat cibum, vel potum absolutè, sed quod non suscipiat Eucharistiam post cibum, vel potum, hujusmodi autem præceptum violatur simpliciter in suo actu principali, etiamsi jejunium in parva materia solutum sit: & ita docet Hurtado *ubi supra*, cui adde Joannem de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disput.* 15. *section.* 2. *num.* 22. Præpositum *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. *num.* 39. Sanctium *in select. disput.* 51. *nu.* 1. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disputat.* 69. *sect.* 4. Vasquez *disputat.* 211. *cap.* 3. Ochagaviam *de sacram. Eucharist. tract.* 2. *quæst.* 12. *num.* 7. Turrianum *de just. tom.* 1. *disput.* 22. *dub.* 1. *num.* 6. & alios penes ipsos. Unde puto contrariam sententiam esse improbabilem, & ideò in Concilio Toletano VII. *Can.* 2. relato *in cap. nihil.*, *q.* 1. dicitur, nullus post cibum, potumque quemlibet minimum sumptum Missas facere præsumat.

3 Non desinam tamen hic adnotare ea quæ docet Granado *in part. de Sacram. contr.* 6. *tr.* 10. *disp.* 8. *num.* 8. ubi sic ait: Tabiena, & Henriquez dicunt, si musca, aut aliquid minimum casu intravit in os apertum, non obstare communioni, quia id non est manducare. Et quidem si minimum aliquid inadvertenter traiiciatur, eo ipso censetur traiici per modum salivæ, ac proinde non solvere jejunium. An verò quantitas muscæ sit adeò minima, ut de illa hoc verificetur, incertum mihi est. Pater Thomas Sanchez ait non obstare communioni, quod quis inadvertenter calicem deglutierit. Pater Idelfonsus Rodriguez ait, aquam quam putamen avellanæ capit, esse minimam. Res restringenda potius, quàm extendenda est. Hucusque Granado.

Sup. hoc infra in R. 131. §. Sed iste, circiter ad medium, & inferiùs in tr. 3. Res. 57. § Notandum est, prope fin. sed lege eum per totum.

RESOL. CXXVII.

An in jejunio Eucharistico detur parvitas materiæ excusans à peccato mortali? Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 3. Res. 8.

Sup. hoc in R. præter. & inf. in tr. 3. R. 57 §. Quod autem, & seq. & in to. 3. tr. 6. R. 47 §. 1. prope fin. vers. Sicut deglutiatur.

§. 1. PRo affirmativa sententia conatur P. Pasqualigus *in decis.* 335. *per totam*, multas adducere rationes, licèt in fine sic asserat. Hæc quidem, & alia quæ possent adduci, probabilem faciunt hanc opinionem, non tamen audeo aliquid determinare, & Lector meliùs poterit rem ponderare; non tamen assentior P. Dianæ citato dicenti hanc sententiam esse improbabilem. Ita ille. Sed hanc sententiam esse falsam ante me dixit Persicus *de Sacrific. Missæ lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 4. Et Suarez *tom.* 3. *disp.* 66. *sect.* 4. asseruit non esse practicè probabilem; & Ego iterum improbabilem puto, cum sit contra communem opinionem Theologorum, & Casuistarum, qui in puncto materiam pertractarunt, videlicet. An in jejunio Eucharistico detur parvitas materiæ; & usque adhuc nullum invenio Auctorem, qui affirmativam sententiam doceret. Probatur nostra opinio ex auctoritate Concilii Toletani 6. *cap.* 2. quod refertur *in cap. nihil* 7. *q.* 1. ubi statuitur. Ut qui cibum potumque, quamlibet minimum sumptum Missas facere præsumpserit excommunicetur. Ergo clarè patet in jejunio Eucharistico non dari parvitatem materiæ, inducens tantum peccatum veniale; nam pœna excommunicationis non fertur nisi propter peccatum lethale. Dicere autem quod Concilium loquitur de quantitate minima, quæ non solveret jejunium Ecclesiasticum, gratis dicitur, nam absolutè pronunciavit esse excommunicandum qui celebravit post cibum sumptum in quavis quantitate minima, ergo exclusit omnem parvitatem materiæ.

2 Probatur secundò ex auctoritate Rub. *c.* 9. ubi sic habetur: *Si quis non est jejunus post mediam noctem etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi in quantumcumque parva quantitate, non potest communicare, nec celebrare.* Ita ibi. Ergo necessariò sequitur non dari parvitatem materiæ in jejunio Eucharistico, cum Rubrica dicat quod post cibum sumptum in quantumvis parva quantitate, non potest quis communicare, vel celebrare; sed peccatum veniale non impedit sumptionem Eucharistiæ; Ergo dicendum est in tali casu, peccatum mortale adesse. Quod etiam probatur in dicta Rubrica paulò infrà ubi subdit; *Quod si lavando os deglutiatur stilla aquæ præter intentionem non impedit communionem, quia sumpta fuit per modum salivæ.* Si ergo stilla aquæ, ideò secundùm Rubricam non impedit communionem, nec frangit jejunium Eucharisticum, quia sumitur per modum salivæ; clarè patet in hac materia non dari parvitatem materiæ, cùm nulla major parvitas materiæ excogitari potest, quàm stilla aquæ, & tamen, ut visum est impediret communionem, & jejunium Eucharisticum frangeret, si non sumeretur per modum salivæ. Ergo. Et quidem si in jejunio naturali pro sumptione Eucharistiæ danda esse parvitas materiæ inducens tantum peccatum veniale, aperiretur janua multis absurdis in assignanda quantitate parvitatis materiæ, nam si aliquis diceret v. g. unam stillam aquæ esse parvitatem materiæ, alter responderet, & quare non duæ, tres, vel quatuor; & non deficerent qui opinionem Idelphonsi Rodriguez, quam adducit Pasqualigus in praxi deducerent, nempè parum aquæ, quam putamen avellanæ capit, esse parvitatem materiæ; quod quidem apertè esset contra textum *in cap. ex parte*, *de celebratione Missarum*, ubi statuitur, quod Sacerdos qui in Missa sumpsit ablutionem

tionem non possit progredi ad ulteriorem Missam celebrandam. Ex quo textu, ut observat Præpositus *in 3.part. D.Thom. q.8. art.9. de Sacram. Euchar. num.* 39. Vasquez *tom.* 3.*disp.* 211. *cap.* 3. *num.*28. & alii, id quod suprà probatum est apertè constat, nempè non dari parvitatem materiæ in jejunio Eucharistico; & ideò minimam sumptionem impedire communionem; cùm in Missa parum à Sacerdotibus sumi soleat pro ablutione, sumitur enim parum vini. Rectè igitur ex veteribus dixit Durandus *in* 4. *dist.* 8. *qu.* 4. *n.*11. eum qui post minimum cibum, aut potum Eucharistiam sumit, esse prævaricatorem præcepti, sed prævaricator non dicitur, nisi qui mortaliter peccat. Ergo, &c. Dicere autem, quod Durandus loquitur de modico cibo; quale, non solveret jejunium Ecclesiasticum, gratis dicitur, & ideò Vasquez, & Pererius *ubi suprà* illum citant pro nostra sententia. Pro qua etiam facit omnium Magister D. Thomas *in* 3. *part. q.* 80. *art.* 8. *in corpore*, ubi docet dupliciter aliquem impediri à sumptione Eucharistiæ, primò secundùm se, & sic impeditur quis ob peccatum mortale; secundò ob prohibitionem Ecclesiæ, & sic impeditur post cibum, & potum. Sed primum impedit sub peccato mortali. Ergo etiam secundum. Nec valet dicere quod in his verbis de parvitate materiæ, nec verbum quidem D. Thomas. Nam respondeo se magis explicare, ibidem *in respons. ad* 5. ubi asserit, post sumptionem cibi, & potus in quantumcumque parva quantitate non licere communionem recipere. Ergo excludit omnem parvitatem materiæ, & supponit in illa peccatum mortale; nam cum peccato veniali licitum est sumere Eucharistiam, & tamen ipse dicit, quod non licet illam sumere post sumptum cibum in quantumvis minima quantitate. Et quidem si pro digna susceptione Eucharistiæ ex præcepto Ecclesiastico, certum est quod requiritur jejunium naturale, quod minima parte cibi, aut potus dissolvitur, sequitur hanc etiam minimam partem etiam præceptum voluisse comprehendere.

RESOL. CXXVIII.

An particula consecrata frangat jejunium naturale?

Et cursim docetur nulli, etiamsi Sacerdos sit, extra celebrationem licere in die bis communicare.

Et notatur Sacerdotem posse pluries celebrare, non solum in Festo Nativitatis, sed etiam urgente aliqua necessitate, qualis esset ad moribundum communicandum; vel ad satisfaciendum duabus Parochiis, quarum curam habet unus solus Parochus.

Et cursim advertitur, quod prohibitum est Sacerdoti sacrificanti de sacrificio non participare modo jejunus celebret.

Etiamque notatur Sacerdotem non jejunum posse sacrificare ad dandum Viaticum moribundo, & in dicto casu posse etiam consecrare non in azymo, sed in fermentato, si panis azymus non adsit, & sine aliquibus vestibus ad hoc ministerium assignatis, & quamvis vestes, aut vasa non sint benedicta, aut consecrata.
Ex part. 11. tract. 6. & Misc.6.Res.15.

§.1. AFfirmativè respondet Fagundez *in præcept. Eccl. præcept.*3. *lib.* 3. *cap.*7.*n.*11. ubi sic ait Nulli verò, etiamsi Sacerdos sit, extra celebrationem licet in die bis communicare, ut docent communiter Doctores. Et ratio est, quia id vetat Ecclesiæ consuetudo universalis, quæ consuetudo obligat sub præcepto: deinde, quia si secundò quis communicet, cùm in prima communione sumat ablutionem, iam secundò communicare non poterit jejunè, ut patet; imò quamvis ablutionem non sumat, sed solam particulam hostiæ, jam jejunus non communicabit secundo, ac proinde non licitè. Enimverò Sacerdotibus si in die natalitii Domini conceditur ter celebrare post communionem ante ablutionem digitorum sumptam, id quidem ex privilegio est, quod excedere non possunt absque gravi, & lethali culpa. Ita ille.

2 Sed contrariam sententiam tenet P. Thomas Hurtado; putat enim particulam consecratam non frangere jejunium naturale, & ideò de cocholata, & tabaco *tract.*2.*c.*9.§.3.*n.*125. quærit. (Si un Sacerdote comulgò sin celebrar, si podrà celebrar?) Et sic respondet: (El caso no le visto en ningun Autor, y me parece puede suceder, que un Sacerdote comulgue por su devocion, sin tomar labatorio, y assi pregunto, si este tal podrà celebrar, si se ofrece alguna ocasion forcosa, ò necessitad urgente? Supongo por cosa cierta, que a ningun seglar, ni Sacerdote que no celebra, no puede comulgar dos vezes al dia: assi lo tienen todos los Theologos, y Sumistas, con Santo Thomas 3.*part.q.* 80.*art.* 10.*ad* 4. *& alibi*. Probo hoc esse de jure divino, & quamvis non sit de jure divino, ita tenet uniuersalis Ecclesiæ consuetudo: quæ cùm sit in materia gravissima, obliga à peccado mortal. Supongo mas contra Fagundez, que la Hostia consegrada, si no se toma el labatorio, no quebranta el ayuno natural, que la Iglesia manda se tenga antes de la sagrada comunion: y assi, el dia de Natividad, que se dizen tres Missas, sin tomar mas del Sanguis, no se disputa en el precepto del ayuno, sino el que ay de no dezir mas de una vez Missa. La razon es llana, pues los Concilios, y San Augustin, que hazen mencion de este precepto del ayuno, solo prohiben el comer, ò beber algo de los mantenimentos naturales, y usuales, y esto por la reverencia, y veneracion que se deve à este Santo Sacramento: *Hoc placuit Spiritui Sancto, in honorem Sancti Sacramenti*, dize San Augustin, y el haver comulgado primero, no quita la novedad que se requieren para esta veneracion, siendo este Pan, y mantenimento celestial: porque si bien sustenta el cuerpo, y el que le come convierta las especies en substancia: pero no come substancia de pan, sino cuerpo de Christo, y assi no quebranta el ayuno natural; loqual suponen como cierto todos los Theologos, y Sumistas: y assi, el no poder un seglar comulgar dos vezes, no es por falta del ayuno, sino por la costrumbre de la Iglesia que lo prohibe. Esto supuesto, respondo, que si un Sacerdote comulgò sin tomar el labatorio, puede celebrar segunda vez, si se le ofrece necessitad urgente.) Ita ille. Confirmatur hæc opinio ex Patre Amico *in Curs. Theolog. tom.*7.*disp.* 27.*sect.* 2. *num.* 14. & aliis, ubi sic ait: Sacerdotem posse pluries celebrare, non solùm in festo Nativitatis Domini, sed etiam urgente aliqua necessitate; ut habetur *cap. Consuluisti, de celebrat. Missar.* qualis esset ad moribundum communicandum, vel ad satisfaciendum duabus Parœciis, quarum curam haberet Parochus, & non posset propter paupertatem Vicarium sustinere; in his enim duobus casibus concedunt communiter Doctores, posse Sacerdotem plures in die celebrare, & consequenter communicare, cùm prohibitum sit Sacerdoti sacrificanti de sacrificio non participare, *cap. comperimus, de Consecrat. dist.* 2. modò jejunus celebret, aliàs in his casibus non liceret non jejunum celebrare. Ita Amicus: Ergo particula consecrata non frangit jejunium naturale; nam secunda vice celebrans, Ab amico, & aliis Doctoribus communiter; dicitur celebrare jejunus. Unde ex his sequeretur; quod si quis laicus bis sumeret Eucharistiam, peccaret quidem, quia bis communicavit contra prohibitionem Ecclesiæ; sed non peccaret, quia contra præceptum Eucharistiam sumpsit non jejunus; etenim particula consecrata in prima communione non fregit jejunium naturale; & idem dicendum esset de Sacerdote bis celebrante sine causa, si in prima Missa non sumpsit ablutionem.

3 Dices, ex hac opinione, quam docet Hurtadus sequeretur non esse verum id quod alibi firmavimus, nempè quod si quis sumeret tempore jejunii quantitatem notabilem formularum consecratarum, frangeret jejunium; nam si sumptio Hostiæ sacræ non frangit jejunium naturale, neque dicendum est frangere jejunium Ecclesiasticum. Respondeo primò, quod nostra opinio roboratur magis auctoritate Patris Fagundez: sed stando in opinione Patris Hurtadi, respondeo esse disparem rationem in utroque casu, nam in casu de jejunio naturali, sumptio particulæ consecratæ, non est contra finem præcepti, quæ est reverentia debita tanto Sacramento; sed in casu de jejunio Ecclesiastico, sumptio magnæ quantitatis formularum est contra finem præcepti, quæ est maceratio carnis per unicam tantum comestionem concessam in die jejunii: nam ut infrà probabo ex Lessio, & aliis, quis nutriretur, & viveret, si tantùm particulas consecratas comederet: ergo. Sed si tibi non arridet hæc responsio, dicam cum Fagundez quod per sumptionem particulæ consecratæ frangit jejunium naturale. Ergo, & per sumptionem magnæ quantitatis formularum frangitur etiam jejunium Ecclesiasticum, ut suprà à nobis probatum est.

4 Nota hic obiter, Patrem Hurtadum *ubi supra* §.6. *n.*144. & 152. sic asserere: (Muy probable es, y seguro en la pratica, dezir y a consejar, que un Sacerdote que no està ayuno pueda dezir Missa, para comulgar à un enfermo, que esta tan peligroso que no puede esperar, y ay gran peligro que muera sin recebit el Viatico: y que puede un Sacerdote consagrar en pan, que no sea azimo, sino con levadura: pero no sin todo genero de vestidoras Sacramentales, porque el tener los Sacerdotes vestiduras particulares para celebrar los sacrificios, es de jure gentium: bien es verdad que podra celebrar, sin que estas vestiduras, ò vasos esten consagrados.) Ita ille; sed de his omnibus alibi à nobis pertractatum est.

Quoad hoc lege sup. contra R. 96. & R. eius secunde not. & in to. 4. tr. 8. R. 94.

Sup hoc, & duob. casib. seqq. sup. in R. 91. & in aliis §§ ejus annot. & pro moribundo latè inf. in R. 131 à §. 11 & in aliis ejus not. pro hoc casu Et pro cōsenta in vers. cum prohibitū sit, hujus text. magis latè lo to 4. tr. 8. et R. 90 § Unde ad, & in alio vers. eju. not. sed lege cum per tot. & non piget,

Alibi in to 4. tr. 8. R 94.

Sup. hoc primo in Ref prima post seq. & in aliis eius prima not. & ita secundo inf in R. 129 §. 2. ad medium, hoc est ut Sacerdos cōsecret in fermentato, &c. Sup. his vestibus inf. in Ref. 178. §. ult. in princ. & in aliis R. & §§. ejus annot. pro hac quæstione, & pro Alibi posito in lin. pen. hujus text. in Ref. & §§. designatis in hac & præter. not. Sup contrario in hac R. lo in 7. tr 9. Et Lieo primo, atque in fin. dicta eu t. 76. lege doctr. à 6. Ref. & vide

RESOL. CXXIX.

An pro evitando mortis periculo possit quis celebrare non jejunus?

Ex quo deducitur, quod si excommunicatus, etiam nominatim denunciatus ob fugiendum mortis periculum celebrat, non peccat.
Ex part. 5.tract.3.Res.39.

§.1. AD hanc quæstionem respondeo non posse Sacerdotem in eo casu celebrare Missam, cùm celebratio exigeretur in contemptum Ecclesiæ, & præceptorum ejus, quia tunc esset intrinsecè mala; quando verò exigeretur ad alios fines, ut audiendam Missam, tunc respondemus secundò cum Sylvestro *in summ. verb. Eucharistia* 2. *numer.* 10. posse Sacerdotem in eo casu celebrare, quia jura positiva excusant à

culpa eos, qui in his strictis casibus agunt contra sua statuta, quod potest probari à simili: nam qui excommunicatus etiam nominatim denunciatus ob fugiendum mortis periculum celebraret, non peccaret, ut constat ex *cap. Clerici, de Clerico excommunicato ministrante*, in quo culpa temeritatis requiritur ad hoc ut affectus censura Ecclesiastica celebrando peccet, quæ temeritas non reperitur instante ea necessitate; ergo etiam Sacerdos non jejunus, qui prædicta necessitate coactus celebraret, excusaretur à culpa. Secundò probatur, quia præcepta positiva Ecclesiæ non obligant cum tanto rigore, neque obstat *c. Apostolica, de Clerico excommunicato ministrante*. In quo denotatur suspensum celebrantem cum ignorantia, peccatum committere. Respondetur enim ibi esse sermonem de ignorantia culpabili, quam quisque debuit tollere, quamque textus ille appellavit crassam, & supinam, aut erroneam, cum qua non est mirum hominem peccare celebrando, si eo modo ignoravit, suspensionem. At verò ex hoc non sequitur peccatum committere eum, qui censura aliqua ligatus celebrat ad evadendam mortem, quia tunc est maxima necessitate constitutus, & eadem est ratio de celebrante ad evadendum simile periculum, cùm jejunus non est. Hæc Ochagavia *de Sacramentis, tract. 2. de Eucharistia, quæst. 12. n. 15.*

RESOL. CXXX.

An Sacerdos possit celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis?

Et notatur, quod in tribus præcipuè casibus possunt Sacerdotes non jejuni sumere Eucharistiam, & illam consecrare.

Primo propter integritatem Sacrificii, ut quando Sacerdos aquam pro vino in Calice posuit, & illam postea post sumptionem Hostia assumpsit; tunc enim vel de novo debet consecrare Hostiam, & Calicem, vel saltem Sanguinem propter integritatem Sacrificii.

Secundo, quando post assumptionem Calicis, & ejus ablutionem vidit Reliquias Hostia in Patena, vel corporali, tunc licet Sacerdoti sumere illas Reliquias. Et hoc intelligendum est de Reliquiis Hostia à se consecrata, etiamsi sint parva, vel magna quantitatis; secus verò de Reliquiis ab alio Sacerdote in altera Missa consecratis.

Tertio, quando celebrans post consecrationem recordatur se non esse jejunum; vel si post consecrationem Hostia Sacerdos deficiat, si adsit alius Sacerdos non jejunus debet Sacrificium illud perficere, & communicare, dummodo alius Sacerdos ibi non adsit. Ex p. 2. tr. 14. Res. 66.

§. 1. Affirmativam sententiam docuit Major *in dist. 19. q. 3. ad 5.* & Zanardus *in direct. confess. part. 1. tractat. de Eucharist. cap. 7.* & Zambranus *in decis. cas. tempore mortis, cap. 4. de Eucharist. dub. 6. n. 3.* in casu quo moriens non posset recipere aliud Sacramentum, cessante omninò scandalo. Videtur in hanc sententiam inclinare; & adducit sex rationes pro hac sententia, quam probabilem vocat, Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 242.* contra Vasquez *in 3. part. tom. 4. disputat. 211. cap. 5. num. 61.*

2 Sed communis opinio omnium DD. contrarium docet. Et ratio est, quia major ratio habenda est reverentiæ hujus Sacramenti, quàm necessitatis proximi, & tale præceptum obligat infirmum, cùm decenter, & reverenter Sacramentum confici, & sumi potest. Ita Ledesma *in summ. tom. 1. cap. 13. de Euchar. concl. 5. dub. ult.* Navarr. *cap. 25. num. 88. seu 51.* Toletus *lib. 2. cap. 13.* Sylvius *in 3. part. quæst. 80. art. 8.* Armill. *verb. Missa n. 25.* Sylv. *verb. Missa, 1. q. 7. d. 2. cas. 3.* D. Anton. *p. 3. tit. 13. c. 6. §. 2.* Henriquez *lib. 3. cap. 46. n. 1. & cap. 50. num. 1.* Victoria *in summ. num. 83.* & Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 2.* & omnes recentiores.

3 Notandum est verò hic, quòd Sacerdotes in tribus præcipuè casibus, possunt non jejuni sumere, & consecrare Eucharistiam. Primò, propter integritatem Sacrificii, ut quando Sacerdos aquam pro vino in calice posuit, & illam postea post sumptionem hostiæ assumpsit, tunc enim vel de novo debet consecrare hostiam, & calicem, vel saltem sanguinem tantùm propter integritatem Sacrificii. Ita D. Thomas *in 3. part. q. 83. artic. 6. ad secundum.* Tabiena *verb. communicare, §. 42.* Victoria *in sum. n. 101.* Henriquez *lib. 8. cap. 50. num. 3.* Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 6.* & alii.

4 Secundus casus est, quando post assumptionem Calicis, & ejus ablutionem, videt reliquias hostiæ in patena, vel corporali, tunc licet Sacerdoti sumere illas reliquias. Ita contra Paludanum *in 4. dist. 9. q. 1.* D. Antonium *part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 9.* Rosellam *ver. Euchar. 3. §. 13.* asserunt communiter DD. ut Cajetanus *in summ. ver. Missa.* Sylv. *verb. Euch. 3. §. 8.* Victoria *in summ. num. 83.* Navarr. *cap. 25. num. 89.* Henriq. *in summ. lib. 8. c. 50. n. 2.* Armilla *verb. Missa, §. 26.* & alii Ratio est, quia totius omnino hostiæ, & calicis consumptio, prout includit etiam sumptionem ablutionis, censetur una actio, ad ipsam communionem decenter perficiendam pertinens. Ergo illæ reliquiæ per modum unius cibi, & complementi unius integri convivii, & Sacrificii sumuntur. Unde hæc doctrina intelligenda est de reliquiis hostiæ à se consecratæ, quia secus videtur de reliquiis ab alio sacerdote in altera Missa consecratis, quia talis assumptio non esset completio, ut suprà diximus, convivii à sacerdote parati, & supradicta procedunt, etiamsi reliquiæ post ablutionem inventæ, sint parvæ, vel magnæ quantitatis, contra Sotum *in 4. dist. 12. q. 1. art. 8.*

5 Tertius casus est, quando celebrans post consecrationem recordatur se non esse jejunum, vel si post consecrationem hostiæ deficiat, si adesset sacerdos alius non jejunus, deberet Sacrificium illud perficere, & communicare, dummodo alius sacerdos jejunus ibi non adesset. Ita ex *cap. nihil 7. q. 1.* docet Ægidius de Coninch *de Sacram. q. 80. art. 8. num. 63.* & Villalobos *in summ. p. 1. tract. 7. disp. 39. à num. 12.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disput. 211. cap. 5.* & Silvius *in 3. p. q. 60. art. 8.*

RESOL. CXXXI.

An Sacerdos possit celebrare non jejunus pro communicando infirmo tempore mortis. Ex p. 3. tract. 4. Res. 33.

§. 1. De hac difficillima quæstione egi *in tract. de celebrat. Missarum, resol. 66.* & pro parte negativa adduxi multos Doctores quibus nunc addo Homobonum de bonis *in exam. Eccles. p. 1. tract. 5. c. 11. q. 99.* Fagundez *præced. 3. lib. 3. c. 5. nu. 22.* Paludanum *in 4. dist. 8. q. 2. artic. 1. concl. 2.* Coninch. *de Sacram. q. 80. art. 8.* & Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 68. sect. 5.*

2 Non reticeam tamen, quòd pro parte affirmativa præter Majorem, Zanardum, & Zambranum, quos *loc. cit.* adduxi, tenet etiam hanc sententiam Philiarchus *de officio sacerdotis tom. 1. p. 1. lib. 2. c. 2. per tot.* & Fernand. de Heredia *in disp. mixtis de Sacram. tit. de Euch. dist. 2. punct. 8. dub. 2. n. 8.* ubi vocat hanc opinionem probabiliorem, & illam probabilem etiam tenet Layman in casu necessitatis, si infirmus videlicet moriturus aliud Sacramentum Pœnitentiæ, aut extremæ Unctionis suscipere non possit, & scandalum cesset. Ita ille *in Theol. moral. lib. 5. tract. 4. c. 6. n. 21.* sed absolutè hanc sententiam tanquam probabilem admittit Petrus Matthæus *in annot. ad rubr. Miss. p. 1. c. 9. n. 1.*

RESOL. CXXXII.

An Sacerdos possit celebrare Missam non jejunus pro consecranda particula ad communicandum moribundum?

Ex quo cursim deducitur, quod potest Sacerdos bis celebrare Sacrum in eodem die ad communicandum infirmum.

Et quod licet Sacerdoti non jejuno celebrare, ut seipsum in articulo mortis communicet. Ex p. 5. tr. 3. Res. 35.

§. 1. Negativam sententiam docet Nugnus *tom. 1. in 3. part. q. 80. art. 8.* Marcantius *de Sacram. in resol. qq. pastor. de Euchar. tract. 4. c. 2. q. 4. cas. 5.* Tannerus *to. 4. disp. 5. q. 8. dub. 4. n. 87.* Hurtad. *de Sacr. Euch. disp. 9. diffic. 17.* Præpos. *in 3. p. q. 80. art. 8. dub. 2. num. 47.* Mercerus *de Sacram. in 3. part. q. 80. art. 8.* & Ochagavia *de Sacram. tractat. 2. de Euchar. quæst. 12. num. 13.* ubi sic ait. Nec pro cummunicando ægroto in extremis licet sacerdoti non jejuno Missam celebrare; quia licèt præceptum non communicandi in ægritudine sit divinum, & præceptum de servando jejunio ante communionem sit Ecclesiasticum; ægrotus in hoc casu non tenetur communicare, quia tunc nullam habuit copiam Sacramenti, sacerdos verò non tenetur ei ministrare Sacramentum in eo casu, quia solùm illud potest ministrare juxta ritum, & ordinem Ecclesiæ; Ecclesia verò solùm ostendit debere sacerdotem celebrare jejunum cum vestibus sacris, & hunc ordinem servare magis interest, quàm sine illo exhibere Sacramentum; quod tunc necessarium non est. In quo casu, quia præceptum de jejunio est juris communis, non potest Episcopus, ut malè aliqui docent, dispensare, & ideò hanc sententiam præter DD. citatos tenet etiam Kellisonius *in 3. p. to. 2. q. 80. art. 8. cas. 7.* & alii, quos ego ipse citavi *in 1. tract. 14. resolut. 66.* &, me citato, docet novissimè Joan. de Lugo *de Sacram. Euch. disp. 15. sect. 3. n. 68.*

2 Sed ibi pro contraria sententia adduxi Zambranum, Zanardum, & Majorem, quibus nunc addo ex Societate JESU insignem Theologum Jacobum Granado *de Sacram. in 3. part. controv. 6. tr. 10. disp. 8. nu. 12.* ubi sic ait: Utrùm autem possit Sacerdos celebrare non jejunus ad communicandum aliquem in articulo mortis, dissensio est, nam licèt conveniant Authores id licere sacerdoti, ut se ipsum in articulo mortis communicaret, pleriq; tamen negant id posse fieri, ut alteri det Eucharistiam. Suarez licèt in hanc communem sententiam magis videatur propendere, in illa *disput. 68. sect. 5.* dicit oppositum videri sanè probabile, idque absolutè amplectitur Major *in 4. distinct. 9. quæst. 3. ad 5.* ait enim licere sacerdoti post meridiem consecrare, ut deferat Eucharistiam ægroto, consulit tamen, ut id faciat non celebrando Missam, & sine vestibus sacris, quod nimia licentia est, & apud Zambranum *c. 3. de Euch. dub. 6.* legi possunt plura in favorem hujus doctrinæ, quæ inde confirmari potest, quòd lex charitatis, utpote divina,

videtur magis obligare Sacerdotem, ut succurrat morituro, illique det viaticum in maxima necessitate, quàm præceptum Ecclesiasticum jejunii, quod non obligat in tot casibus hactenus explicatis. Sic etiam alia præcepta non servantur, ut in extrema hac necessitate succurratur infirmis, potest enim Sacerdos se ipsum moriturum extra Missam communicare, si alius Minister desit, potest bis celebrare Sacrum in eodem die ad communicandum infirmum, ergo poterit etiam non jejunus, ob eandem rationem, celebrare. Huc usque Granado, cujus sententiam, quando infirmus moriturus aliud Sacramentum, videlicet Pœnitentiæ, aut Extremæ-Vnctionis suscipere non possit, & scandalum cesset, admittunt Layman *lib. 5. tractat. 4. cap. 6. n. 21.* & Faustus *de Sacram. Euchar. lib. 1. q.* 393.

R E S O L. CXXXIII.

An Sacerdos, qui prius Missam celebravit, possit postea aliam Missam in eodem die celebrare, ad dandum Viaticum infirmo?

Et an pro dando Viatico infirmo constituto in articulo mortis, possit Sacerdos inchoare Missam post meridiem usque ad Nonam?

Idem est de celebratione ante auroram ex eadem causa; imò statim post mediam noctem potest Missa celebrari.

Et an qui mane sumpsit Eucharistiam, possit iterum sumere Viaticum, si in periculum mortis? Ex part. 11. tract. 7. & Miscel. 7. Ref. 21.

§. 1. SUppono probabiliter, posse Sacerdotem non jejunum celebrare pro ministrando Viatico infirmo in articulo mortis constituto. Et ita docent Doctores, quos ego citavi *in part. 8. tract. 1. resol. 78.*

2 Sed major difficultas est in casu proposito, an post ablutionem sumptam in prima Missa, possit iterum Sacerdos celebrare ad communicandum infirmum. Et negativè respondet Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Euchar. disp. 20. sect. 1. numer.* 44. ubi sic ait: Secundus casus est quando esset necesse celebrare ad dandum Viaticum ægroto: in quo casu ferè omnes conveniunt posse secundò celebrari eadem die: quia iura illa supra allegata excipiunt casum necessitatis. Quæ autem major necessitas potest occurrere? sed rarissimè aut nunquam continget: quia si Sacerdos jam accepit Sacramentum, & ablutionem, non poterit non jejunus iterum celebrare: si verò non accepit Sacramentum potest, & debet partem suæ hostiæ reservare, quam ad infirmum deferat. Solùm ergo potest fingi, quòd accepta hostia, & nondum accepta ablutione nuncietur ei de periculo ægrotis, & non sint aliæ particulæ consecratæ in Ecclesia, & tunc abstineat ab ablutione, & iterum celebret; qui casus magis est metaphysicus quàm moralis, quare ex consuetudine contraria non potest argui (ut aliqui arguunt) ad probandum non licere, quia revera, cùm casus nunquam datur, non potest esse contraria consuetudo. Ita Lugo, & alii, quos citat, & sequitur Tamburin. *de cas. tempor. mortis cap. 3. dub. 6. nu.* 9. & Lander *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 5. quæst.* 34. Idem etiam docet Pater Aversa *de Sacram. Euch. quæst. 11. sect.* 15.

3 At his non obstantibus, licèt cum formidine contrariam sententiam videatur docere Pater Franciscus Lugo, heu quondam noster, qui dum viveret scio ex intimis præcordiis me peramasse, is igitur *de Sacrament. tom. 1. lib. 5. cap. 5. quæst. 5. numer.* 48. sic asserit; Ego certè per intrinseca principia non video cur non sit probabile posse Sacerdotem etiam post sumptam ablutionem dicere secundam Missam ad communicandum moribundum. Nam probabilis est aliquorum sententia, dicentium posse Sacerdotem celebrare non jejunum ad communicandum moribundum. Aliunde certum est posse dicere secundam Missam ob eamdem causam. Cur ergo Sacerdos, qui Missam dixit, & non est jejunus, non possit dicere secundam Missam ad communicandum moribundum, saltem quando non potest æger aliud Sacramentum recipere, subindeque nequit si sit in peccato mortali cum attritione alio medio salvari? Quia Missa dicta per se non obest, nec violatio jejunii per se. Concurrentia verò utriusque simul non videtur præponderare saluti unius animæ; quæ forsan sumpto viatico salvabitur, non sumpto damnabitur. Ego nihil definio propter extrinsecam Doctorum auctoritatem. In contingentia facti perpendat doctus Sacerdos, quid suggerat prudens charitas. Hucusque Pater Lugo. Tu Lector judica, nam urget me communis sententia Doctorum in contrarium.

4 Sed hic oritur alia difficultas, an pro dando viatico constituto in articulo mortis, possit inchoari Missa post meridiem, usque ad Nonam; Et dico, quod ex Vasquez, Pater Hurtadus *disput.* 4. de sacrificio Missæ *difficult.* 5. docet, primò, consuetudine receptum esse, ut quando Missa solemnis inchoata ante meridiem, durat post meridiem, quamvis multo tempore post, Missa privata possit inchoari quamdiu solemnis durat. Secundò addit, quod, ob necessitatem succurrendi infirmo ne decidat absque viatico, possit ex epycheia Missa privata inchoari multo post meridiem, usque ad horam scilicet nonam.

5 Et hoc idem tenet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disput. 6. quæst.* 12. Et quæ dicta sunt de celebratione usque ad horam nonam pro dando infirmis viatico idem dicendum est de celebratione ante Auroram ex eadem causa, & ita tenet Eminentissimus Lugo *de Sacrament. disp. 20. sect. 1. num.* 26. qui ex Vasquez, Layman, & me etiam citato asserit, Missam in tali casu posse celebrari statim post mediam noctem, & licet hoc neget Henriquez *lib. 9. cap. 24. num. 5.* & alii penes ipsum, tamen non est recedendum à nostra sententia, quam etiam me citato docet Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disput. 5. quæst.* 5. quia majoris momenti est ægroto succurrere viatico, quàm statim post mediam noctem celebrare, cùm illud sit de præcepto divino, illud verò solùm ex consuetudine prohibitum.

6 Sed si quæras hic obiter, an qui manè sumpserit Eucharistiam, possit iterum sumere vespere, si incidat in periculum mortis per medium viatici. Olim firmiter negavit Eminentissimus Lugo, ego mendicus affirmavi. Habet ille suos sequaces, & ita præter alios alibi à me citatos, tenet ejus germanus frater doctus Pater Franciscus Lugo *de Sacrament. lib. 4. capit. 9. quæst. 4. num.* 26. Magister Candidus *tom. 2. disput. 2. art. 26. dub.* 8. Pontius *in Curs. Theol.*

7 Habeo, & ego meos comilitones, & præter alios à me alibi adductos, ita tenet Kellisonius *in 3. part. quæst. 80. articul. 11. not.* 2. Turrianus *in summa part. 2. cap. 58. dub. 2. numer.* 2. & Pasqualigus *in Theol. tom. 2. disp. 109. sect. 5. num.* 27. Unde apparet utramque sententiam esse probabilem, sed nostram in auxilium, & consolationem infirmorum puto practicandam esse, ut illam sæpius practicarunt Patres inclytæ Societatis JESU.

R E S O L. CXXXIV.

An Sacerdos non jejunus possit in articulo mortis celebrare, ut se communicet?

Et breviter docetur, quod præceptum divinum debet prævalere Ecclesiastico, quando utrumque in eadem persona cadit.

Et notatur, quod necessitas dandi Viaticum moribundo sufficit, ut Sacerdos, si non habeat copiam Confessarii possit sine confessione celebrare.

Et advertitur, hanc sententiam procedere etiam quoad Sacerdotem excommunicatum.

Et tandem cursim doceatur, quod si Sacerdotes, vel laicus sint in articulo mortis, nec adsit qui eos sacramentaliter absolvere possit, possint sine confessione communicare. Ex p. 5. tr. 3. Ref. 36.

§. 1. REspondeo affirmativè, si aliunde sacram Eucharistiam habere nequeat, & ita docet Joannes de Lugo *de sacram. Euch. disp. 15. sect. 4. n.* 69. ubi sic ait: Si ponatur sacerdos ipse moriturus, vel occidendus, nec posset aliter viaticum sumere nisi ipse celebret, tunc potest ipse non jejunus celebrare ad communicandum pro viatico, quia non plus est celebrare, quàm communicare absque jejunio, quare dispensatus ad hoc videtur etiam dispensatus ad illud. Idem etiam docent Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 6. num.* 20. & ante illum Zambranus *de sacram. Euchar. cap. 3. dub. 6. n.* 1. ubi sic ait. Sacerdos sine dubio potest celebrare non jejunus, ut se ipsum communicet propinquum morti vel naturali, vel violentæ. Ita ille, & hanc sententiam videtur etiam docere Nugnus *to. 1. in 3. part. quæst.* 80. *art.* 8. ubi docet, quod præceptum divinum debet prævalere Ecclesiastico, quando utrumque in eadem persona cadit: sed in nostro casu præceptum divinum communicandi concurrit in eadem persona cum præcepto Ecclesiastico non sumendi Eucharistiam post cibum: ergo, &c. Sed non desinam hic adnotare hanc sententiam non approbare, malè tamen, Faustum *de sacrament. Euchar. lib. 1. quæst.* 393.

2 Notandum est etiam hic obiter quod necessitas dandi viaticum moribundo sufficit, ut Sacerdos, si non habet copiam Confessarii, possit sine confessione celebrare. Et ita ex Suarez, & Coninck docet Joannes de Lugo *de sacram. Euchar. disput. 4. sect. 4. num.* 107. qui etiam *num.* 111. docet hanc sententiam procedere etiam quoad sacerdotem excommunicatum, nam pro viatico alteri ministrando, potest absque absolutione celebrare, quando necessitas urget, sicut potest, ut dictum est, absque confessione id facere, qui mortaliter peccavit. Vide etiam Sylvium *in 3. art. quæst. 80. art. 4. dub.* 2. ubi sic ait: Si sacerdotes, vel laicus sint in periculo mortis, nec adsit qui eos sacramentaliter absolvere valeat, possunt communicare sine confessione, & si non essent hostiæ consecratæ, posset sacerdos celebrare, non solùm pro sui, sed etiam alterius periclitantis necessitate. Sic ille, & ego.

R E S O L. CXXXV.

An pro communicando infirmo periclitante liceat in mari, vel flumine celebrare Missam, & hoc etiam sit licitum in diebus festivis?

Et docetur per nullum inferiorem Papa ob quamcumque necessitatem posse alicui concedi facultatem celebrandi in navi existente in mari, aut flumine,

Et notatur licere etiam deferre sacram Eucharistiam in navigiis, quia id minus difficultatis habet. Ex part. 5. tract. 3. Resol. 40.

Sup. hoc in to. 5. tr. 3. Resol. 11. §. penult. & ult.

§. 1. Communiter Doctores negativam sententiam tenent, tum ob consuetudinem, tum ob periculum versandi sanguinem, tum quia vix est locus honestus in mari, in quo decenter Sacerdos possit Missam celebrare. Ita D. Anton. *part.* 3. *tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Navarrus *cap.* 25. *num.* 82. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 3. Kellisonius *in* 3. *part. quæst.* 83. *articul.* 3. *dub.* 1. Angelus *verb. Missa, num.* 40. Sylvester *eadem ver. quæst.* 5. *dict.* 2. Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 233. *cap.* 1. §. *cæterùm*. Præpositus *in* 3. *part. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *n.* 148. Tannerus *to.* 4. *disput.* 5. *q.* 10. *dub.* 2. *num.* 28. Armilla *ver. Missa*, *n.* 4. Sotus *in* 4. *dist.* 23. *art.* 3. & ibi Paludanus *quæst.* 2. & Villalobus *in sum. tom.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 23. *n.* 4. Lezana *in qq. regular. c.* 71. *num.* 16. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 4. *n.* 116. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 10. *n.* 32. Reginaldus *tom* 2. *lib.* 29. *cap.* 7. *sect.* 3. *nu.* 179. Homobonus *in exam. Eccles. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 14. *quæst.* 137. Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 6. Pitigianus *in* 4. *tom.* 1. *dist.* 13. *quæst.* 2. *artic.* 2. Joan. de la Cruz *in direct. consc. part.* 2. *q.* 3. *de sacrif. Missa, dub.* 1. *concl.* 2. Chamerota *de Sacram. tract.* 4. *de sacrif. Missa, dub.* 15. Tabiena *ver. Missa*, §. 8. Summa Astensis *part.* 1. *lib.* 4. *tit.* 14. *artic.* 4. *quæst.* 2. Bartholomæus ab Angelis *in exam. Confess. dial.* 5. *n.* 620. Zanardus *in direct. Theol. part.* 1. *de sacrament. Euch. cap.* 14. Ledesma *in sum. tom.* 1. *tractat. de sacram. Euchar. c.* 20. *dub.* 4. Henriq. *lib.* 9. *c.* 27. §. 3. Faustus *de Euch. lib.* 2. *q.* 173.

2 His tamen non obstantibus, non desunt Doctores affirmativam sententiam docentes, & ita novissimè hanc sententiam tenet Jacobus Granado *in* 3. *part. D. Thom. de sacram. contr.* 6. *tractat.* 14. *disput.* 13. *num.* 2. *& seq.* ubi citat Durandum *in ration. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 41. Scortiam *de sacrificio Missa, lib.* 2. *c.* 13. *num.* 5. Valterum *de triplici cœna cap.* 4. *cœna* 3. quibus ego addo ex eadem Societate Paulum Layman *in Theolog. moral. lib.* 5. *tractat.* 5. *cap.* 5. *num.* 6. Gasparem Hurtadum *de sacram. disput.* 4. *de sacrificio Missa, diffic.* 5. vide etiam Sà, & Grassium, quos citat, & videtur sequi Mercerus *de sacram. quæst.* 83. *art.* 3. *propos.* 1. Itaque si in flumine, aut mari magna tranquillitas sentiatur, ut nullum sit procellæ, aut tempestatis indicium, vel quidquam aliud, quod navim, vel triremem possit in unam, vel alteram partem notabiliter movere, & aliunde præter celebrantem sit alius Sacerdos, qui manu firmiter teneat Calicem post consecrationem, non videtur, moraliter loquendo, accidere posse, ut in eo brevi tempore, quod est à consecratione ad sumptionem, accidat sanguinis effusio; & si præter spem in rarissimo casu eveniret, non ideò privandi sunt nautæ in mari diebus festivis, & in mortis articulo tam singulari solatio, & remedio.

3 Adde, quod in triremi, vel in navi, præsertim magna, potest facilè designari non minùs, sed magis fortasse decens, quàm multa Oratoria, in quibus celebrari solet, & quàm tentoria, & maris littora ubi necessitate urgente celebratur, & ipsa platea navigii potest mundari, & ornari, odoriferisque rebus deiici fœtor picis, vel alius quilibet malus odor. Et quod hac in re præcipuum est, erigi potest Altare, quod ornetur sericis ornamentis, mappisque mundissimis, ubi Altare portatile reponatur cum suis corporalibus, & vestibus non minùs pretiosis, quàm quæ sunt in Ecclesiis, & sacellis. Unde patet responsio ad rationes, quæ pro contraria sententia adducuntur.

Sup. hoc in R. sequ. prope fin. vers. Et maximè.

4 Nota tamen quod Coninck *de sacram. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 226. docet per nullum inferiorem Papę, ob quamcumque necessitatem posse alicui concedi facultatem celebrandi in navi existente in mari, aut flumine, posse tamen hanc licentiam Papam concedere, tradit etiam Turrianus *in sum. p.* 2. *c.* 70. *dub.* 1. *concl.* 4. Verùm Jacobus Granado *ubi supra num.* 6. tenet hanc licentiam posse in casu necessitatis concedere Episcopum cum cautione jam declarata, quam tamen non facilè ait esse credendam, nec cujuslibet Sacerdotis, aut nautæ judicio committenda, cùm res sit magni momenti. Necessitas autem erit, ne magna multitudo in navigiis non audiat Sacrum in diebus Festivis, cùm ad terram descendere nequeat, aut infirmitas aliquorum, qui sine viatico discederent, si non celebraretur in mari.

5 Nota etiam ex dictis, licere etiam deferre sacram Eucharistiam in navigiis, quia id minùs difficultatis habet, dummodo capacitas sit sufficiens, & locus decens, & separatus illi designetur. Ita Jacobus Granado *loc. cit. num.* 7. Et omnia superiùs dicta in præsenti resolutione, dicta esse volo ex mente supradictorum Authorum, quibus adde novissimè post hæc scripta visum Joannem de Lugo *de sacrament. Euchar. disputat.* 20. *sect.* 3. *n.* 80. adi illum, & non pigebit, etenim doctè, ut semper solet, hanc per tractat. quæstionem.

RESOL. CXXXVI.

An Sacerdos pro audienda confessione infirmi moribundi possit relinquere Missam inchoatam etiam post consecrationem? Ex p. 5. tr. 3. Resol. 70.

§. 1. Ad hunc casum, qui faciliter evenire potest in villis, sic respondet Zambranus *de sacram. Pœnitentia, c.* 4. *dub.* 6. *n.* 5. Si quis Sacerdos, quando est celebrans, petatur pro confessione alicujus pœnitentis in articulo mortis, si non sit alius potest Missam inchoatam etiam post consecrationem relinquere, servante interim aliquo Eucharistiam, & secum deferat aliquam formam consecratam, & extremam unctionem ad infirmum, & audita ejus confessione, & data Eucharistia, & extrema unctione (remissis tamen Psalmis Pœnitentialibus ad Ecclesiam post Missam) revertatur ad perficiendum Sacrum, quod si confessio fuerit ita longa, ut media hora perfici nequeat, transacta dicta media hora Sacerdos absolvat dictum moribundum, eo monito, ut post dictum Sacrum aliqua occasione eum accersat, & postea illum de novo audiat, & absolvat. Ita Zambranus *loco citato*.

RESOL. CXXXVII.

An Sacerdoti non omninò cæco, si possit videre Calicem, & Hostiam, licitum sit celebrare, non obstante quod non possit legere, si memoriter sciret Missam de Requiem, vel de B. Virgine?

Et an cum supradicto Sacerdote sic celebrante assistere debeat Diaconus, vel alius Sacerdos, ut illum adiuvet ad colligenda fragmenta ex Hostia supra Patenam, vel Corporale relicta?

Et an sit peccatum justa de causa Sacrum sine libro celebrare?

Et quid, si non adsit justa causa?

Et obiter notatur, quod in casu, quo Elector fiat cæcus, eum nihilominus cum aliis Electoribus debere admitti ad eligendum: & docetur quomodo legere debeat cæcus in prædicto casu. Ex p. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 30.

§. 1. Respondeo affirmativè, ut ex sapientissimo Vasquez docet Joannes Præpositus insignis Theologus Societatis JESV, *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 168. ubi sic ait: Requiritur etiam liber qui saltem contineat Canonem, ut communiter Doctores, ne in re tam ardua memoria hominum fallat: unde communiter docetur, eum qui audet rem divinam sine libro facere, peccare mortaliter: non est tamen improbabile quod censent aliqui, non esse peccatum justa de causa sacrum sine libro celebrare; si absit scandalum, & errandi periculum. Videri potest Vasquez *disp.* 133. *c.* 3. *fine*, qui docet, eos qui propter debilitatem visus non possunt legere, possunt tamen sufficienter Hostiam, & Calicem videre permittendos celebrare, si Missam sufficienter memoriter teneant. Videri etiam potest Suarez *disp.* 81. *sect.* 6. *conclus.* 1. §. *Quarto requirunt*. Ita Præpositus, cui adde novissimè Pellizzarium *in Man. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *subsect.* 1. *n.* 130. Sup. hoc com-sim in R. seq. Sup. hoc infra in Res. 164.

2 Existimo tamen cum supradicto Sacerdote sic celebrante, assistere debere Diaconum, vel alium Sacerdotem, ut illum adjuvet ad colligenda fragmenta ex hostia supra Patenam, vel Corporale relicta, si forsitan dictus Sacerdos celebrans, illa non videret. Et ita Pater Cæsar del Bosco, vir doctissimus, & amicissimus testatus est mihi, consuluisse Eminentissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo in quadam Congregatione facta ex ordine Patris Mutii Vitelleschi Generalis Societatis, in ordine ad cæcitatem Patris Vivaldi Januensis ejusdem Societatis.

3 Et ideò ego annis elapsis consului quemdam Parochum, cujus oculis omnes litteræ duplicabantur, & ideò legere non poterat, potuisse celebrare quotidie, si memoriter sciret Missam de Requie: iste tamen Parochus fragmenta Hostiæ optimè videbat.

4 Notandum est hic obiter, quod in casu, quo elector fiat cæcus, cum nihilominus cum aliis Electoribus debere admitti ad eligendum, non quidem faciendo sibi scribi nomina eorum, quos intendit eligere, injuncto scriptori juramento de fidelitate servanda, ut vult Castellinus *de elect. cap.* 5. *num.* 60. Sed accedendo ad aures scrutatorum, ibique suum suffragium aperiendo, juxta formam antiquam, de qua *in cap. Quia propter, de elect.* sic quippe facilius evaditur periculum infidelitatis, retento etiam secreto nomine eligentis, & alioqui, ubi forma alicujus actus in totum servari nequit, explicari debet eo meliori modo, quo potest. Sup. hoc in to. 8. tr. 2. Res. 2.

RESOL. CXXXVIII.

An Sacerdos cæcus possit validè celebrare?

Et advertitur cæcum, qui sine Pontificia dispensatione consecraret, graviter peccare.

Et an possit cum illo fieri talis dispensatio? Ex p. 5. tr. 6. Res. 17.

§. 1. Videtur negativè respondendum, quia qui non cognoscit, ita se habet ac si esset absens, non enim potest habere evidentiam rei præsentis. Sed respondeo affirmativè cum Joanne Præposito *in* 3. *part. q.* 74. *artic.* 2. *dub.* 2. *num.* 12. ubi sic ait. Cæcus qui ex relatione alterius novit panem sibi esse præsentem, eumque potest facilè tangere, validè consecrat, etiamsi non tangat, vel alio sensu actu percipiat, Sup. hoc infra ex doct. R. 119. §. 1. notemedium, & vers. Unde Sotus, & in alio §. quæ sequ.

Ad-

Adverte tamen cæcum, qui sine Pontificia dispensatione consecraret, graviter peccaturum. Ita ille, & ante illum Coninck *de Sacram.q.74.art.2.dub.1.n.9.*

2 Non desinam tamen hic adnotare Nugnum *in 3. par. q.74. art. 2. dub. 4. ad secundum argumentum*, docere Sacerdotem cæcum validè consecrare, sed putat quod non possit fieri cum illo talis dispensatio. Sed tu tene contrariam sententiam cum Præposito, & Sotus *in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 2.* refert dispensatum fuisse aliquando cum Sacerdote cæco, ut celebraret, & ideò Ochagavia *de Sacram.tract.1.de Euchar. quæst.6.num.11.* sic ait. Notandum est dum dicimus rem debere esse præsentem secundum cognitionem, nomine cognitionis comprehendi, vel notitiam oculorum, ut cùm quis videt Hostiam consecrandam, vel notitiam tactus, ut cùm quis non videt Hostiam, eam tamen tangit, quia est à tergo. Propter quam rationem dixit Sotus *loc. cit.* se vidisse Tridenti quemdam Episcopum cæcum ex dispensatione Summi Pontificis celebrantem Sacrum. Sic ille.

RESOL. CXXXIX.

An Sacerdos possit celebrare capite cooperto ex aliqua infirmitate?

Et advertitur facultatem dispensandi celebrare capite cooperto ad Summum Pontificem spectare? Ex part. 2. tract. 14. Resol. 58.

§. 1. Respondeo negativè, si non adest licentia Episcopi, seu Prælati cum Regularibus. Ita Homobonus *de exam.Eccles.p.1.tr.4.cap.15.quæst.145.* Scorcia *de sacrif.Miss.lib.3.cap.4.nu.2.* Henriquez *lib.9.cap.26. num.2.* Fagundez *de præcept.Eccles.par.1.lib.3. cap.21. num.33.* Layman *in Theol. moral. lib.5. tract.4. cap. 6. num. 6.* & notat Scorzia Gregorium XIII. vix dispensasse cum Niceæ Episcopo, ut pro infirma valetudine, publicè (excepto tamen Canone, celebraret.

2 Verùm est, quod notat Suarez *in 3.part. to.3, disp.83. sect. 3.* & Filliuc.*to.1.tract.5.cap.5.num.152.* Sylvius *in 3.part. quæst, 83. art. 5. in fin.* Si gravis infirmitas id exigeret, nec posset tamen facilè dispensatio postulari, id posse sine gravi culpa. Sed Petrus de Ledesma *in sum.to.1.de sacram.Eucharist.c.21.concl.7* absolutè docet non esse peccatum mortale secluso scandalo, & contemptu celebrare cooperto capite, sine licentia Episcopi. Et in hanc sententiam inclinat Villalobos *in summ.p.1.tr.8.dub. 29.nu.11.* secluso tamen tempore Canonis. Opinio Ledesmæ mihi videtur probabilis, non est enim gravis materia, ut possit inducere peccatum mortale, si non adsit scandalum, & contemptus. Sed post hæc scripta, facultatem dispensandi cooperto capite spectare ad Summum Pontificem, docet Gavantus *in comment. ad Rubric. Missal. tom.1. part.2.tit.2.lit.F.* & ita declarasse Sacram Cardin. Congregationem super negotia Episcoporum die 2. Januar. 1590. & Sacram Rituum Congregationem die 31. Julii 1626. affirmat.

RESOL. CXL.

De quibusdam defectibus corporis in ordine ad celebrandum Missam, v. g. quidam Sacerdos Missam celebrando non potest, quando se signat signo Crucis manu tangere frontem, neque sumere Eucharistiam manu dextera, sed tantùm sinistra, quæritur, an isti defectus inducant irregularitatem, ut absque dispensatione celebrare non possit.

Et docetur, quod Rubrica Missalis non omnes sunt præceptivæ, sed aliquæ sunt directivæ tantùm: & explanatur quales obligent ad mortale; & quales verò non? Ex par. 11. tr. 2. & Misc.2. Res.51.

Quamvis minimè plenè sup. hoc lege tamen, & non pigebit, lo co. 2 tra. 1. doctr. Ref. 101.

§. 1. Quidam Sacerdos Missam celebrando, non potest quando se signat signoCrucis manu tangere frontem, neque sumere Eucharistiam manu dextera, sed tantùm sinistra. Quæritur, an isti defectus inducant irregularitatem, ut absque dispensatione Pontificia celebrare minimè possit? Et more meo breviter, & resolutoriè deveniendo ad punctum difficultatis negativè respondeo; quia tunc ex defectu corporis inducitur irregularitas, quando (ut ait Magister Corneio *in 3.part.D.Thomæ, to.2.tr.5.disp.12.quæst.2.*) talis defectus facit omninò hominem inhabilem ad celebrandum, vel quod non possit celebrare sine notabili deformitate, aut horrore. Et hoc habetur in *cap.Exposuisti, & cap.Presbyterum, de corpore vitiatis*, & communiter tenent Doctores, ut Gibalinus *de Irregul. cap.3.part.2.quæst.2. num.2.* Vallensis *in Paraliticis ad jus Can.lib.1. tit.20. num.2.* Toletus *lib.1.cap.63. num.3.* Sayrus *de Cens.lib.6.cap.7.* Suar.*disp.57.sect.2.num.15.* Castrus Palaus *tom. 6.disput.6.punct.11.num.3.* Præpositus *in 3.part. D. Thom.quæst. 5. de irregularit. dub. 14. num.113.* Layman *lib.1. tract.5.par.5. cap.7. numer.5. & 6.* Sotus *in 4.dist.25. quæst.3. art.3.* Henricus Busembaum *in medulla Theolog. moral. lib.3, cap.5.dub.5.* Joannes Vvigers *in supplement.3.part.D.Thomæ quæst.27. dub.6.n.37.* Mercerus *etiam in supplement. ad 3.part. quæst.74. dub.13. nu.4.* Gesualdus *in Theolog. moral. tom.2. tract.25.cap.2. num.2.* Reginaldus *to.2.lib.30.num.46.* Lessius *in 3.D.Thom. cap.7.de irregularit.dub.1. num.53.& seqq.* Antonius Blondo *de Censuris part.2. artic.15.num.3.* Molina *de justit.tract.3.disp.70.nu.2.* Henriquez *lib.14.cap.8.* Avila *de Censur.part.3. disp.3. dub.1.* S. Joanne de la Cruz *in direct. part.2. de irreg. ex defectu corporis, concl.2.* Filliucius, Coninck ubi infra, & alii penes ipsos.

2 Sed in nostro casu ex defectibus superius dictis Dominus Consulens non redditur inhabilis ad celebrandum, ne celebrando cum dictis defectibus, celebrat cum notabili deformitate, & horrore. Ergo non est irregularis. Probatur minor, nam quæso quis diceret; horrorem, & deformitatem notabilem apparere, quando Dominus Consulens dicendo Missam, & signando se signo Crucis non tangeret frontem, & sumendo Sacram Hostiam, illam sumeret cum manu sinistra, & non dextera: ergo quidem talem deformitatem, & horrorem in his non agnosco. Deinde hæc omnia difficulter circumstantes observabunt, & si observarent, notabilem deformitatem, & horrorem non inducerent, ut dixi: ergo nullam irregularitatem inducunt.

3 Confirmatur nostra opinio, nam si sumere Sacram Hostiam cum manu sinistra esset res indecens, & quod deformitatem induceret, utique Sacerdotes inclytæ Religionis Dominicanæ non sumerent Hostias in Sacrificio Missæ manu sinistra, ut faciunt, ergo.

4 Item considerandum est, quod non sumus in casu quo Sacerdotium esset suscipiendum, sed in suscepto; nam ut observat omnium Magister D.Thom.*in 3.part.quæst.82.art.ult. ad 3.*dicendum est non esse eamdem regulam in ordine ad susceptionem Ordinum, & administrandum in susceptis. Ratio est, quia is qui ordinem suscipere debet, hoc ipso quod est inhabilis ad eos exercendos, est etiam irregularis, & inhabilis ad eos recipiendos. Qui verò jam ordinatus est, si talis defectus superveniat, potest exercere illa officia, à quibus non impeditur. Quod etiam notavit Palaus (Præpositus, & alii ubi supra, quibus adde Filliucium *tom.1. tract.19.cap.6. num.158.* Coninck *de Sacram.disp.18.dub.13.num.106.* ubi sic ait; Quando defectus ordinato superveniunt, tantum prohibent eum Ordinis usum, quem sine scandalo, aut periculo exercere non potest. Ita ille. Sed hæc non accidunt in casu nostro, ut suppono. Ergo.

5 Nec obstat dicere, per rubricas Missalis Sacram. Eucharistiam esse sumendam manu dextera; Nam respondeo, quod hoc in Rubricis asseritur, non quia talis cæremonia contineat in se aliquod particulare significatum, ut elevatio, & fractio Hostiæ, & similia; sed ad majorem commoditatem ipsa natura dictante se efficere; omnes enim actiones manu dextera complentur.

6 Adde: quòd Rubricæ Missalis non omnes sunt præceptivæ, sed aliquæ sunt directivæ. Unde docet Antonius Escobar, & Mendoza *in Theolog.moral.tr.1.exam.11.p.1.c.4.n.41* & alii, non omnes Missalis Regulas ad mortale obligare, sed tantùm illas, quæ sacrificii essentiam, vel quasi essentiam continent. Et illas Rubricas esse præceptivas tenet Marchinus *de Sacram.Ordin.part.3.tr.3.cap.6.num.4.* quæ frangunt aliquam legem Canonicam in corpore juris contentam; ut de servando jejunio, integrando Sacrificio, de ara consecrata, de loco celebrandi non prohibito, de præmittenda Confessione post lethale, de benedictione vestimentorum, & ejusmodi, quorum singula in corpore juris sunt expressa. Eas verò Rubricas dici directivas, quæ nec in toto jure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus præceptum, qualia sunt *Mandamus, præcipimus, & similia*. Quæ omnia cùm non inveniantur in nostro casu, ut de se patet, in illo nullam culpam agnosco. Et dato quod cæremoniæ, de quibus loquimur, si omitterentur per se aliquam culpam inducerent, quia omittuntur in casu nostro ex justa causa, nullam culpam inducere dicendum erit.

Sup. hoc infra in R.172 §.Sed aliquale in principio usque ad medium, & in aliis ejus primo oct.

Sup. hoc in R.not. prætoritæ, & in eodem §. ad medium à vers. Quod probatur.

Sup. his verbis infr. in R.172. §. Sed aliquis propè finem, vers. qualia sunt, & malitia ejus annos.

7 Non desinam etiam hic observare, quòd forsitan Dominus Consulens possit sumere Sacram Hostiam etiam manu dextera; nam licet non possit ad os suum illam appropinquare, videndum est an saltem possit, quasi faciendo Orationem demisso capite, illud adeò inclinare, ut recipiat in ore Eucharistiam intra digitos manus dexteræ existentem, & sic in rigore, & litteraliter observaretur Rubrica Missalis. Suppono tamen hanc capitis inclinationem pro sumenda Sacra Synaxi è manu dextera posse fieri absque magna deformitate, ut quidem reor, quod cùm sit res consistens in facto, remitto videndam sapientissimis Theologis cum Domino Consulente commorantibus. Verùm omnia à me superiùs dicta, dicta esse volo salvo aliorum meliori iudicio, & præsertim doctissimi, & Illustrissimi Antistitis ipsius Consulentis.

RESOL. CXLI.

An secluso scandalo, & contemptu, liceat sine causa justa celebrare extra Ecclesiam? Ex par. 2. tract. 14. Resol. 38.

§.1. Affir-

Sup. hoc in R. seq. cum eodē Soto, & Sà, tantum ubi ci-tatis in tum 4. tr. 5 R 82. paulo post initiū, vers. Non desunt Doctores

§. I. Affirmativè respondet Sotus *in 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 3.* & post illum Emanuel Sà correctus ex Magistro Sacri Palatii *ver. Missa*, *nu.* 20.

2 Sed peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem extra Ecclesiam sine justa causa, asserunt communiter DD. Villalobos *in sum. p. 1. tr. 5. diff. 23. n. 1.* Homobonus *in exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 14. q. 137.* Sylvius *in 3. p. q. 83. art. 3. concl. 4.* S. Jo: de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacrif. Miss. q. 83. dub. 1. concl. 1.* Filliucius *to. 1. tr. 5. c. 4. q. 8. nu. 115.* & alii penes ipsos, & clarè hoc determinatur, & colligitur ex *cap. sicut*, *cap. sic ergo*, *c. nullus*, *de consecr. dist. 1.* Et meritò quidem ratione honoris, & reverentiæ tanto Sacramento debitę, & cùm materia ipsa gravis sit, consequenter obligatio præcepti ex suo genere sub mortali videtur. Cæteras rationes vide apud citatos DD.

RESOL. CXLII.

An celebrare extra locum sacrum sit peccatum mortale?
Et additur, quod præter peccatum mortale nullam tamen pœnam suspensionis, vel interdicti ipso jure incurrant hujusmodi violatores? Ex par. 11. tract. 4. & Misc. 4. Resol. 2.

Alibi in R. præterita, & si fortè hic scire velis casus in quibus, & cum quibus circumstantiis, hoc licitum sit, illos invenies in to. 4. tr. 1 R. 18. usque ad 22. inclusivè.

§. I. PRo sententia negativa; secluso scandalo, & contemptu alibi adduxi Sotum, & Sà, quibus nunc addo Ludovicum Lopez *in instructorio conscientiæ tom. 2. cap. 79. ante §. superest*, & horum sententiam novissimè invenio nolle reprobare Franciscum Lugo *de sacram. lib. 5. cap. 6. quæst. 2. num. 20.* ubi sic ait: Fateor hanc secundam sententiam esse communem, & tutam, & veram, & omninò tenendam in praxi. Quod autem quidam oppositam notare velint, & nimis liberam, absurdamvè compellent, non omninò probo, cùm habeat pro se, præter Sot. & Sà viros planè doctos, & pios. Magistrum etiam sacri Palatii cum aliis DD. quorum opera correctus Sà retinuit adhuc illam sententiam, quam etiam Azor. iudicat probabilem, dum hanc secundam solum vocat probabiliorem.

2 Plures item hujus secundæ partis Auctores nullam notam inurunt primæ. Sanè sicut rigor antiquorum Canonum moderatus fuit quoad templorum consecrationem, ut jam sufficiat templi benedictio, ut sola deputatio Prælati; sic etiam videtur consuetudine temperari; quatenus non requiritur summa necessitas, sicut olim requirebatur in *cap. sicut non alii*, *de consecrat. dist. 1.* sed honesta commoditas sufficiat ad celebrandum extra locum sacrum; dum autem commoditas honestatur devotione particulari frequenter celebrandi, vel audiendi sacrum, quod aliter rare fieret, prima sententia putat excusari mortale peccatum, quod secunda sententia probabilior negat. Hucusque Lugo.

3 Sed ego puto certissimè affirmativam sententiam tenendam esse, quicquid asserat Lugo, & sententia Soti, & Sà est singularis, & contra commune, contra praxim Ecclesiæ, & prohibetur *in cap. nullus*, *de consecr. dist. 1.* & in Concilio Tridentino *sess. 22. cap. de evitandis in celebr. Miss.* & præter Doctores quos etiam, me citato adducit Lugo *ubi supra nu. 19.* hanc sententiam, me citato tenet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disput. 6. quæst. 15.* Vvigers *in 3. p. D. Thomæ q. 83. dub. 14. nu. 66.* Tannerus *tom. 4. quæst. 10. dub. 2. num. 28.* Mercerus *de Sacram. q. 83. art. 3. propos. 1.* qui omnes nominatim contra Sotum, & Sà merito insurgunt.

4 Hanc etiam sententiam præter Hinojosam *in direct. tract. de pœnis verb. baptismus fol. 321.* docet Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. l. 1. tract. 14. de Euchar. num. 6.* Bassæus *in floribus verbo Missa v. num. 1.* Tamburinus *opusc. de sacrificio Missæ lib. 1. cap. 4. §. 1. num. 2.* Cardinalis Lugo *de Euchar. disp. 20. nu. 48.* Machadus *to. 1. l. 4. par. 1. tr. 11. docum. 1. n. 2.*

5 Et quidem si ad panem terrestrem manducandum, sunt domus, & certa loca deputata 1. Cor. 11. *Numquid non habetis domus ad manducandum, &c.* quanto magis decet, ut non ubique, & quovis in loco, sed in locis tantùm Deo sacratis sacrosancta mysteria celebrentur, & panis ille divinus comedatur, Præpositus *in 3. p. D. Th. q. 83. art. 3. dub. 1. nu. 146.* & Amicus *in Cur. Theolog. tom. 7. disp. 33. sect. 12. num. 331. & 332.* ubi sic ait, Sotus putat vix unquam per celebrationem extra locum ad divinum cultum deputatum peccari mortaliter, modo absit contemptus. Quæ sententia merito non probatur à Vasq. *disp. 233. cap. 1. in fine*, eò quòd jura non nisi in necessitate concedant Missarum celebrationem extra loca Deo consecrata, ut habetur *Canon. 1. de consecrat. dist. 1.* consecrationem, inquit, Ecclesiarum, & Missarum celebritates non alibi, quam in sacratis Domino locis absque magna necessitate fieri debere, liquet omnibus. Ubi verbum, *Debere*, præceptum importat, quod cùm sit in materia gravi, obligat ad mortale. Ita Amicus.

Sup. hoc verb. dicitur in t. 3. tr 6 Ex R. 139 § Ad responsionem, cursim

6 Et contra Sotum nominatim ex ipsomet ordine Patrum Prædicatorum insurgit etiam Magister Marcus Serra *in 3. par. D. Thomæ q. 83. art. 3.* Dicendum est igitur, extra casum necessitatis præceptum esse Ecclesiasticum obligans sub mortali, ut Missa tantùm celebretur in Ecclesia consecrata, aut benedicta ab Episcopo, vel in Oratorio ad divinum cultum dedicato, & ab Ordinario designato.

ad lin 5 S in tom. 6 tr. 1 ex doct. R. 58 ... gnanter propè finem §. 1. & vers. equivalentia vero, & in to 7. tr 4. ex doct R. 104 §. sed cursim, & recitativè ad l. n. 7 & latè, & melius in to 9 tr 7 ex doctr. R. 110. paulo post initium, à ver. nam licet, & §. seq.

7 Unde caveant Sacerdotes ab opinione Soti, & Emanuelis Sà, non obstante ea, quæ in eorum favorem adducit Pater Lugo, *ubi sup.* & ideò non deseram adversus illos apponere hic verba Patris Dicastilli *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 6. nu. 85. & 86.* ubi sic ait: Quapropter meritò rejicitur ab aliis Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 3.* qui dixit non opus esse magna necessitate, ut in hoc mortale peccatum excusetur. Quæ doctrina (ne amplius dicam) falsissima est, nam *capite nullus*, id præcipitur sub comminatione depositionis, & *cap. sicut*, *de consecrat. distinct. 1.* expressè dicit Pontifex non licere extra Ecclesiam celebrare, nisi summa coegerit necessitas.

8 Minus adhuc probabile est, quod ibidem asserit Sotus, & cum eo Sà *verbo Missa*, *num. 26.* scilicet non esse mortale etiam absque necessitate dicere Missam extra Ecclesiam, & absque ulla alia facultate, si absit contemptus, & scandalum, quod sanè absurdum satis esse probat Suarius *disp. 81. sect. 3.* nam etiamsi ex devotione quis celebret in sua privata domo, & secretè, peccat mortaliter, transgrediendo scilicet Ecclesiasticum præceptum in re gravissima. Ita etiam contra Sotum Navarrus *cap. 25. numer. 32.* & alii Doctores communiter, inter quos Diana citandus cum multis, Hucusque Dicastillus.

9 Heu quondam noster, mortuus est enim dum hæc scribo, & quidem intra spatium unius anni amisi ex Societate JESU tres Sapientissimos, & amicissimos Viros Patrem Antonium Quintanadvennas, P. Franciscum Lugo, & Patrem Joannem de Dicastillo. Omnes eodem cogimur, omnium versatur urna, serius ocyus sors exitura.

10 Nota tamen, quod præter peccatum mortale, nullam tamen pœnam suspensionis; vel interdicti ipso jure incurrunt hujus præcepti violatores, quicquid affirmet Sylvest. *verb. Missa 1. quæst. 3. §. 5.* & Henriq. *l. 9. cap. 27. moti ex cap. Episcoporum*, *de privil. in 6.* quia ibi non est sermo de celebrantibus extra locum sacrum, sed de celebrantibus, vel celebrare facientibus in loco interdicto per censuras Ecclesiæ, quibus Ecclesiæ ingressus interdicitur. Sicuti bene notarunt Suar. *disp. 81. sect. 3.* non longè à principio, Ægid. *quæst. 83. art. 3. dub. 1.* Pœna verò depositionis, quæ à Sylvestro Papa *in dicto cap. nullus Presbyter*, imponitur, non ipso jure, sed ferenda est, ut ex textu constat; & ita etiam docet Castrus Palaus *tom. 4. tr. 22. punct. 8. num. 3.*

RESOL. CXLIII.

An Sacerdos Missam novam celebrans possit se in medio Altaris ad populum vertere, & oblationes ipsi sponte factas accipere?
Et notatur, quod tamen non debet circuire Ecclesiam? Ex par. 2. tr. 14. Res. 50.

§. I. REspondeo affirmativè, & ita declaravit Sacra Congregatio, ut notat Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tr. 4. cap. 13. q. 117.* & Naldus *in summ. ver. Missa, nu. 19.* non debet tamen circuire Ecclesiam.

RESOL. CXLIV.

An usus Missarum siccarum sit licitus?
Et docetur, quod in Ecclesiis Regularium relinquere, Missam solemnes diebus festivis non est peccatum mortale.
Et quæritur, an Episcopus, in aliena Diœcesi possit celebrare Missam solemnem cum paramentis Pontificalibus? Ex p. 11. tr. 6. & Misc. 6. Res. 23.

§. I. AFfirmativè respondet Marcerus *de Sacram. in 3. p. D. Thomæ q. 83 dub. 4. in respons. ad 3. argum.* ubi sic ait: Respondetur Missas siccas esse illicitas. Ratio est, quia continet falsitatem. Primò in factis, dum Sacerdos vestitus sacris; accedit ad altare luminaribus incensis, legit Introitum, Orationes, Epistolam, Evangelium, &c. usque ad Canonem, & simulat se celebrare, nec tamen celebrat, quia non consacrat. Secundò, in verbis est falsitas, quia legit Orationes promittentes sacrificium; & tandem gratias agit, quasi sacrificasset, nec tamen sacrificavit. Hinc abrogatæ sunt per synodum Iprensi sub Martino Rhythovio *tit. 15. c. 10.* & per secundam Cameracens. *tit. 3. c. 7.* quia continent irrisiones Dei, ut dixit Joannes EcKius *art. 21. ad lib. Annotationum oblatum Carolo V.* Dices, S. Dionysius *Ecclesiastica hierarch. cap. 7. p. 2.* dicit, Cathecumenis præsentibus fieri sacrum solemne pro defuncto, Cathecumeni verò non poterant interesse sacrificio: ergo Missa Cathecumenorum erat sicca. Secundò Feria sexta Parasceves, Sacerdos ad Altare accedit sacris vestibus, & facit Missam imperfectam. Tertiò: Missas siccas approbant Guido de Monte Rocherii, *tr. 4. Manipuli Curatorum*, *cap. 7. item Sacerdotale Roman. & Manualia quarundam Ecclesiarum*, Respondetur

detur ad primum, S. Dionysius non describit Missam, etiamsi quidam inter interpretes sic verterint, sed Orationes pro Defunctis, quibus Cathecumeni poterant interesse, ut alii melius verterunt. Ad secundum Respondetur: In Parasceve fit participatio Sacrificii pridie oblati, rectè proinde ad altare, ut ad Dei mensam, & à sacerdote Sacris induto, ut consummante Sacrificium. Ad tertium respondetur, Guidonis auctoritatem nullam esse, aliis omnibus dissentientibus, ut neque Sacerdotalis Romanus, neque Manualium illorum, cùm à privatis sint composita, & non sint approbata ab Episcopis. Hucusque Mercerus; cui adde Sylvium *in 3.p.q.83.artic.2.q.2.* quem citat, & sequitur Thomas Hurtadus *in var. tom.1. tract. 2.cap.7.resol.28. à nu. 312. & num. 317.* sic ait: Ego vero dico, quod licet ex natura rei, aut ex lege non sit illicita Missa hæc, & sic permitti debeat in illis Ecclesiis, ubi viget consuetudo illam dicendi, dummodo non fiat ex superstitione aliqua, tamen in illis Provinciis ubi non est consuetudo, quod sacerdos sacris vestibus indutus, sicut cum sacrificium est celebraturus, ad Altare accedat, ut Missam siccam dicat, existimo graviter peccare, & ab Ordinario puniendum, quia rem consuetam inducit contra morem Patriæ, & quæ potest esse ansa quod innocentes scandalizentur; sacræ enim vestes Sacerdotales ex Ecclesiæ institutione solùm ordinatæ sunt ad sacrificium perficiendum, quo cessante illis utendum non est in altari coram populo, nisi, ut dixi, consuetudo invexit. Et paulò post n. 320. subdit, quod ubi non est consuetudo dicendi tales Missas siccas, nullatenus sunt introducendæ, aut dicendæ. Ubi autem est consuetudo, permitti possunt. Hæc enim facit, quod omnia ista, in eo sensu simulato non accipiantur, & sint potius fidelium solatia, quàm Dei, & Christi irrisiones.

Sup. hoc supra in nu. R. 5. à vers. Notandũ, & in Ref. 81. & 87. 2 Sed his non obstantibus, non desunt Auctores Missas siccas non damnantes; quos citat, & sequitur amicissimus & doctus P. Lezana *in summa tom. 4. verb. Missa, num. 56.* ubi sic ait: Quamvis dixerim ex communi sententia non licere propter quamcumque necessitatem celebrare supra mare, seu flumen in navi; propter periculum effusionis sanguinis ex motu navis, id tamen intelligitur loquendo de Missa communi, & ordinaria, quæ fit cum consecratione Corporis, & Sanguinis Christi, non tamen de Missa, vulgo, *Sicca*, appellata, in quà Introitus. Epistola, Evangelium, & aliæ Orationes, consecratione prætermissa, dicuntur, prout habetur in nostro Cæremoniali *lib. 2. Rubrica 55.* & docent Henriquez *lib.6. de Missa cap. 27. numer. 3.* Fagundez *de primo Eccles. præcepto, lib.3. capit. 10.num.14.* ex Azorio *tom.1.instit.moral.lib.7. cap.7. quæst. 6.* Quomodò autem ea dici possit sive in mari, sive in terra, lege Henriq. *d. cap. 27.* & Portellum *in Responsion. p. 3. casu 26.* Id quoque habetur loco relato ex nostro Cæremoniali, ubi etiam in fine illius Rubricæ sic dicitur: Hoc etiam modo sicca coram infirmis dici poterit, si pro devotione illam audire volunt, cùm Missa cum consecratione in eorum domibus non celebrari sinatur. Hucusque P. Lezana. Sed ego, ut verum fatear sententiæ P. Hurtado magis adhæreo, nempè, usum Missarum siccarum non esse illicitum, ubi solitum est illas sic dici; secus autem ubi talis consuetudo non adesset.

3 Verùm hic obiter nota, dictum Hurtadum *ubi sup. num. 304.* nominatim contra me docere, quod in Ecclesiis Regularium relinquere Missam cantatam diebus festivis, sit peccatum mortale, Sed Ego iterum quicquid ipse asserat, non recedo à sententia, quam olim docui, & quam me citato tenet Pellizarius *in man.Regul.tom.1. tract. 5. cap.9. num. 30.* & me citato Petrus Crescentius *in Præsid. Rom. lib. 3. num.63.* & me citato Leander *de Sacram.tom.2.tr.8.disp. 5.q. 11.* An relinquere Missam solemnem, aut majorem in nostris Conventibus in Dominicis, ac aliis festis, sit peccatum mortale? Affirmaret Peregrinus, si quidem hoc ipsum affirmat loquendo de omissione Missæ solemnis in suis Ecclesiis, ut refert Diana. Sed longè probabilius, imò certissimè respondeo, non esse peccatum mortale, imò nec veniale, secluso scandalo, aut alia circumstantia. Quia, ut ait Gavantus *tom. 1. p. 3. tit. 11. nu.4.* Ecclesiæ Regulares tenentur ad Missam in Choro ex vi regulæ tantùm, & consuetudinis, aut constitutionis interpretantis regulam: sed nec Regula nostra, nec Constitutiones, aut consuetudo obligat nos ad peccatum, nec dum veniale, saltem in hac parte: Ergo. Ita Leander; quibus adde Peyrinum *in privileg. Minim.tom.3. cap. 1. num. 20.* & Marcum Vidalem *in Arca Theolog. mor. tit. de Horis Canonicis, inspect. 1. n. 34.* Unde ex dictis patet responsio ad argumentum, quod contra me facit Hurtadus; nego enim adesse consuetudinem obligatoriam ad culpam mortalem, ut Regulares dicant Missam solemnem singulis quoque diebus Dominicis in Choro, saltem in mea Religione, ut adest consuetudo obligatoria ad mortale, quod Clerici professi persolvant extra Chorum Horas Canonicas.

4 Et tandem nota, dictum Hurtadum *ubi supra cap. 6. resol. 22. num. 236.* nominatim contra me docere, quod Episcopus possit in aliena Diœcesi celebrare Missam solemnem cum Pontificiis paramentis. Sed Tu contra Hurtadum, ne deseras negativam sententiam tenere, quam præter Doctores à me alibi adductos tenet me citato Squillante *de privileg. Episc.p.1. cap. 3. nu. 4.* ubi testatur de praxi omnium Episcoporum. Idem etiam docet Sanchez *in Opusc. tom.2. lib. 7. cap. 1. dub. 50.nu.2.* Baunius *in Theol.moral.tom.2. tr. 8.q. 18.* Lessius *in 3.p. D.Thom.c.2. de suspensione, n.7.* Et vide etiam P. Thesaurum in Praxi *p. 2. cap. 4. nu. 3.*

(Margin: Sup. hoc infra in tr. 3. R. 31. & in tom. 1. tr. 3. Ref. 77. sub § ult.)

RESOL. CXLV.

An Sacerdos celebrans Missam cum voluntaria distractione peccet mortaliter?

Sed major difficultas est, si Sacerdos cum voluntaria distractione recitat Canonem.

Et an Sacerdos Religiosus possit extra Conventum Missas dicere, quas tenetur solvere ipsemet Conventus, & postea in ipso Conventu resarcire? Ex part. 11. tract. 7. & Misc. 7. Ref. 11.

§. 1. Affirmativè respondent Doctores, asserentes in recitatione horarum esse necessariam internam attentionem. Sed negant Doctores, qui tale præceptum in recitandis horis Canonicis non agnoscunt. Sed major difficultas est, si sacerdos cum voluntaria distractione recitaret Canonem. Novissimè Pater Tamburinus *opusc. de sacr. Miss. lib. 2. cap. 3. nu. 8. & 9.* asserit, quod distractus voluntariè, in iis Missæ partibus, quæ ad Canonem non pertinent, si eas ritè diceretur (etiam cùm celebrat ex præcepto) non audeo dicere cum peccare mortaliter. Ratio est, quia eæ Missæ partes non excedunt rationem rationis ad Deum. Cùm igitur probabile sit (ut modò vidimus) recitare orationes de præcepto cum voluntaria distractione non esse mortale, probabile etiam erit in casu nostro, quod si per notabile tempus voluntariè distractus eas Missæ partes, quæ Canonem continent, recitet, seu peragat, peccabit mortaliter, sive Missa celebretur de præcepto, sive de feria. Ratio, quæ me ad id movet, est discrimen, quod intercedit inter Missæ sacrificium, & cæteras orationes. Hæ enim sunt meræ allocutiones ad Deum: at Missa est insuper sacrificium, hoc est actus Religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari, ut supra suo loco notavimus. Videtur autem mihi gravis esse irreverentia, quod quis dum profitetur Deum summè per suam actionem venerari, cum illo irreverenter per voluntariam distractionem se gerat, & in tanto ministerio, de quo tremunt Angelorum Ordines, omnia alia cogitare velit, quàm mente attendere ad quod operatur. Adde, & mortale periculum aliquid grave omittendi, vel non ritè operandi, &c. non audet dicere cum peccare mortaliter, secus autem si voluntariè Canonem recitaret.

(Margin: Sup. hoc in to. 3 tra. 6. R. 47. & in aliis ejus primo, & secunda annot. & sup. diffic. contenta à lin. 5. hujus textus cum eodé Tamburino hic citato infra in tr. 3. R. 4 §. Sed si & ne deseras videre cæteras R. & 93. ejus not ad corroborandam doctrinam ejus quæstionis.)

2 At ego his diebus interrogatus de hoc casu à quodam Religioso, negativè respondi, & nunc invenio nostram sententiam docere sapientissimum, & amicissimum Patrem Franciscum Bardi in suis eruditis quæstionibus moralibus novissimè editis ad communem utilitatem totius Reipublicæ literariæ; sic itaque asserit *lib. 8. q. 6. nu. 8.* Quæ dicta sunt de attentione debita in recitandis horis, intelligi etiam debent in recitandis aliis precibus, in audiendo sacro, & in ipso conficiendo, quamvis quidam recentior discrimen agnoscat, dicatque graviter peccare sacerdotem, si tempore notabili partem canonis voluntariè distractus recitet, discrimen autem ex nullo alio capite colligit, nisi ex eo quòd reliquæ orationes sunt meræ allocutiones ad Deum, Missa verò est sacrificium, quo Deum ipsum veneramur, proinde gravis videtur irreverentia, quòd quando quis profitetur per suam actionem Deum colere, irreverenter se gerat.

(Margin: Sup. hoc in R. not seq & præcterita sup hoc in audiendo Sacro, infra in tr. 3. Ref. 1. & in aliis ejus not. posita ad lin. 6. præcedentis Ref.)

3 Contra hunc recentiorem urgeri poterit; nam utroque modo Deus colitur, nempe, & orationibus, & sacrificio; proinde in utroque irreverentia debet existimari gravis, vel levis, & ad summum, quamvis demus distractionem voluntariam in actione sacrificii esse majorem, posset quis dicere esse majorem intra latitudinem peccati venialis, & superesset ipsi recentiori ostendendum, majoritatem hanc pertingere ad culpam lethalem, quod tamen non probat neque ratione, neque authoritate, nam legi neminem, qui tale ponat discrimen; Authores enim qui dicunt esse gravem culpam se distrahere voluntariè in recitandis horis Canonicis, hoc ipsum sustinent de auditione, & celebratione, quando saltem est de præcepto; addo etiam, quòd in Canone preces etiam continentur; proinde discrimen quod recentior ille putat intervenire, est omninò reiiciendum.

4 Sed si hic obiter quæras, potest ne sacerdos Religiosus extra Conventum Missas dicere, quas tenetur solvere ipsemet Conventus, & postea in ipso Conventu resarcire? Respondet Villalob. non posse absque licentia Prælati, & notitia, quia judicat hoc assimilari Missis dictis pro futuris intentionibus; sed meo judicio videtur absolutè hoc negari non posse: quia si licet secundùm prædictum patrem Missas solvere pro aliquo illo ignorante, ad quas tenetur solvendas; cur si conventus debitor est circa determinatas Missas, non poterit quis pro illis solvere, & postea resarcire? dicendum ergo hoc non esse

non esse illicitum dummodo duo observentur, Primum, ut Missa dicatur semper cognita primò obligatione, & debito circa determinatas Missas: Secundò, ut ne dissipentur pro aliquo accidenti aliquæ ex Missis, quas tenentur dicere, sive conventus, sive Religiosus particularis. Et hæc omnia docet Joannes de Soria *in epilogo summarum part.2. tract.1. sect.5. disp. 2.§.circa applicationem*.

RESOL. CXLVI.

An de Missa sit argumentandum, ac de Horarum canonicarum recitatione? Ex part. 11. tract. 1. & Miscell. 1. Resol. 10.

§. 1. CAsus non invenitur apud plurimos, & de illo sic affatur Caramuel *in Theol. fundamentali fundam.* 43. §. 46.*nu.* 1125. Consequentia doctrinæ postulare videtur, ut ex officio divino ad Missæ lectionem veniamus.

2 Inquiro igitur, an nè de celebratione sacri, sicut de lectione horarum erit philosophandum?

3 Ut melius intelligas dubium, adnotato, multa probabiliter de Officio divino teneri, quæ debent ad Missam extendi.

4 Primò enim potest aliquis satisfaciendi Officio divino quacumque hora teneri.

5 Secundò potest illud iterum iterumque recitare.

6 Tertiò potest quis matutinas (aut alias horas) subdividere? Itaut post mediam primi nocturni partem negotiis aliis satisfaciat, & tandem reliquos psalmos legat.

7 Quartò potest ordinem psalmorum, & lectionum invertere; in quibus omnibus, aut nullum, aut veniale committitur, si hæc omnia fiant sine rationabili causa. Hinc veniens ad Missam.

8 Quæro primò. An possit aliquis Missam dicere quacumque hora? hoc est an possit illam, quis legere ante auroram, aut post meridiem? Et si non possit, cur non posse dicatur? si ad præceptum recurritur non videtur sufficere; Nam Diana docet *par.7. tract.11. resol.12.* dari præceptum indicens officii Canonici partes talibus horis dici, & tamen affirmat eum, qui non servat has horas, peccare tantummodo venialiter: Ergo si consequentiam teneas, debebis dicere, eum qui vespere celebraret, peccare venialiter, aut disparitatem ob oculos ponere.

Quæ nunc invenitur in to. 1 in 6 R 73. & in aliis vius [illegible]

9 Quæro secundò, cur non possis bis, aut ter eadem die celebrare? si ob reverentiam mysterii te non posse illud dicas; quid si celebrando pluries majorem reverentiam haberes? Cur non poteris etiam eadem die pluries communicare? Quis finis ab Ecclesia intenditur, quo non deficiat interdum in communi, & frequentissime in aliquo particulari? an saltem in tali casu posset aliquis sequi probabilem illam sententiam, quæ docet cessare legis obligationem in particulari, cum cessat totus legis finis in eodem particulari?

10 Quæro tertiò; An qui celebrat, possit legere usque ad Canonem, & posteà denudare se, & ire ad sua negotia, & post aliquas horas reverti, & Missam absolvere?

11 Quæro quartò: An possit quis in Missa ordinem orationum invertere sine mortali, Missamque Epistola, & Evangelio claudere?

12 Quæro quintò: An sit probabilis illa sententia, quæ docet, posse horas Canonicas lingua quacumque recitari, & si probabilis sit. An idem de Missa dici debeat? Et si hoc non, in quo consistat decisionis disparitas? Hucusque Caramuel.

[illegible]

13 Sed ego prorsus puto non esse philosophandum de Missa, ac de horis Canonicis, nam alioquin posset quis dicere, horæ Canonicæ possunt dici in latrinis, ergo licitum erit in latrinis celebrare Missam, quis benè potus, & cibis onustus potest dicere horas Canonicas, ergo, & sic etiam poterit celebrare Missam.

14 Licitum est persolvere horas Canonicas sedendo, & cooperto capite, ergo licitum erit eodem modo Missam dicere Licitum est persolvere officium v.g. in ultima hora ante mediam noctem, & postea transacta media nocte statim dicere Matutinum, & Laudes sequentis diei: Ergo licitum erit in dictis temporibus Missam celebrare.

15 Sed hæc, & similia concedere est nimis absurdum, & falsissimum: ergo non est verum dicere absolutè, ut videtur asserere Caramuel, philosophandum esse de celebratione sacri, ac de lectione horarum.

16 Dico itaque, quod in celebratione Missæ propter reverentiam in ordine ad conficiendum Sacramentum, & offerendum sacrificium, Pontifices in jure Canonico, & Rubricis Missalis circa dictam celebrationem multa præceperunt, quæ non mandarunt in recitatione horarum Canonicarum: Ergo non rectè dicitur à Caramuele philosophari de horis Canonicis ad Missam.

17 Ex his igitur respondendum est ad quæsita Caramuelis: Unde ad dubium primum respondeo negativè; nam dico, quod Missæ celebrandæ sunt ab aurora usque ad meridiem, post meridiem verò nemini licet Missam inchoare consuetudine jam recepta, & à S. Pio V. sub pœna suspensionis ferendæ approbata in Bulla, quæ incipit, *Sanctissimus in Christo Pater*, & tradunt Suarez *disp.* 80. *sect.* 3. Vasquez *disp.*232. *cap.*4. Layman *lib.* 5. *cap.*4. *num.*4. Bonacina *disp.*4. *de Sacrament. disp.ult. punct.*9.*nu.*6. Ægid. de Coninch 83. *artic.*2.*dub.*4.*in fine*. Nam esto antiquo tempore cum jejunium protrahebatur usque ad Solis occasum, licitum esset hora tertia pomeridiana sacrum facere; at cessante ea consuetudine, simul etiam usus, & consuetudo cessavit hora tertia post meridiem celebrandi, quinimò consuetudine firmatum est ultra meridiem plus, minusve Missa inchoetur, tametsi contrarium docet Navarr. *cap.* 25. *num.*87. Vivald. *in Candelab. cap. penult. de Eucharist. num.* 50. Pitigianus *disp.*13. *quæst.*12. *art.*4. Lamas 3.*part. method. cap.* 5. §. 18. quibus favet D. Thomas *quæst.* 83. *art.*2. aliique antiqui Patres apud Vasquez supra, asserentes hora tertia post meridiem Missam absque ullo privilegio dici posse, quia eo tempore Christus se Patri æterno cruentè obtulit. Non igitur esse potest indecens, si ea hora incruente immoletur, eaque de causa testatur Navarr. se sæpè cùm iter ageret hora tertia post meridiem celebrasse. Sed nullatenus hæc sententia, etiam ut probabilis admittenda est, cùm manifestè repugnet consuetudini receptæ, & introductæ, & ab Ecclesia Romana approbatæ: Aliàs inutilia essent privilegia concedentia facultatem celebrandi hora post meridiem, si jure communi spectato, omnes possent non solum una hora, sed tribus horis post meridiem celebrare. Quod si roges quantum temporis spatium differre debeat Sacerdos post meridiem celebrationem, ut mortaliter peccare censeatur, respondeo per horam debere esse, quia alias non videtur nimia dilatio.

Sup. hoc sup. in R.104 usque ad R.108 inclusive, & in Ref. 105. ult. & in to.1.tr 6.R.66. §. 1. ad med. à vers. Ex iisdem, & in to 9. tr.7. Ref.49 §. De privilegio post med. à ver. Imo

18 Supradictam doctrinam limitare debes, ne procedat casu, quo post meridiem Missa solemnis, & concio ad populum finita sit, nam eo casu introducta est consuetudo, ut eo finito officio aliquæ Missæ privatæ dicantur, ne plures sacri auditione careant. Deinde limita in necessitate communicandi ægrotum, satisfaciendi populo, vel peregrinis sero accedentibus, poterit enim in his necessitatibus Sacerdos jejunus Missam inchoare duabus, vel tribus horis post meridiem: maximè ex dispensatione Episcopi, si ibi adsit. Valet enim Episcopus ex rationabili causa facultatem concedere post meridiem celebrāri, sicuti potest concedere, ut ante auroram celebretur. Ex privilegio autem Pontificis, omnibus Religiosis aliqua justa causa intercedente concessum est una hora post meridiem celebrare. Quinimò Sacerdotem, qui ratione itineris, vel alia de causa non potuit die festo ante meridiem celebrare, posse hora post meridiem Missam inchoare ex recepta consuetudine testantur Henriq. *lib.*9. *cap.*24.*nu.*6. Suar. *disp.*80.*sect.*4. Rodr. *quæst.*43.*art.*2. Mirand. *Man. Prælat. tom.*1.*quæst.*40.*art.*11. Layman *lib.* 5.*sum.tr.* 5.*cap.*4.*num.*4.

Sup hoc sup. in R. sub. cur. sim ante med. vers. No habiamos, & in Ref 133. §. Sed hic.

19 Ex his itaque patet non esse licitum de horis Canonicis in hoc casu argumentari ad Missam ratione consuetudinis, & rigore Bullæ Pii V. qua quidem consuetudine jam non valet argumentum ex doctrina adducta à Diana, qui loquitur de consuetudine sub veniali obligante ad dicendas horas horis consuetis.

Sup hoc sup. in R.104 in fine, & in R. 105 ad medium, & in Ref. 108. §. Nota propè finem.

20 Ad dubium secundum respondeo, semel tantùm celebrare Sacerdotem posse, quia semel tantùm Christus mortuus est, colligunt omnes Doctores cum D. Thom. *quæst.* 83. *art.* 2. tum ex Ecclesiæ consuetudine, tum ex Alexand. III. *in cap. sufficit, de consecr. dist.*1. sed præcipuè ex Innocent. III. *in cap. consuluisti, de celebr. Miss.* ubi consultus Pontifex an Presbyter duas Missas valeat celebrare; respondit, quod excepto die Nativitatis Domini, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare. Item ex Honorio III. *in cap. te referente, eod. tit. ubi utitur verbo Mandamus*.

Sup. hoc sup. in Ref 9.. & in omnibus aliis ejus not ad textum, & in to. 1 tr 1. R.74 §. Sed ego.

21 Et quidem si Eminentiss. Dominus meus Cardinalis Lugo, & alii, non concedunt constitutum in articulo mortis posse sumere Eucharistiam, si mane illam sumpsisset ex devotione, & si communiter Doctores non admittunt, ut laici quotidie sacram synaxim sumerent, quis quæso supradictorum responderet ad hos casus Caramuelis.

22 Ad dubium tertium respondeo, quod Missa est quædam structura, & quodam opus artificiosum ex præscripto Ecclesiæ constans ex certis partibus, certo ordine inter se dispositis, & ideò ad unitatem actionis, quæ est ipsa, etiam requiric continuitatem, & unitatem temporis: hinc enim fit, ut quemadmodum modica, & brevis interruptio verbi gratia ad tussiendum, vel excreandum reputatur pro nulla, & si fiat sine causa, & ad tempus aliquanto longius, ut communiter fit in Missa solemni, quando post Evangelium habetur concio, neque etiam est peccatum, ita, & longa, & notabilis ad quodcumque tempus, si fiat sine causa, probabilius est, quod possit esse peccatum mortale, & quod verè tollat illius unitatem, dum tollit compositionem, & conjunctionem partium, & temporis continuitatem.

23 Unde quod dicitur, consenuisse in Missæ celebratione S. Philippus Nerius, ut absoluta consecratione, & dicto Agnus Dei, dimitteret socium, & clauso ostio domestici orato-

pratorii, in quo celebrabat, per duas, vel tres horas solus vacaret contemplationi, & postea communicaret, & sacrificium totum perficeret, ut habetur in ejus vita *lib.2. cap.1.pag.* 83.& iterum *in compend. ejusdem vita cap.2. pag.* 27. Dicendum est hoc fecisse ex peculiari Dei instinctu, & motione, quæ sine dubio est supra omnes Ecclesiæ leges *cap. duæ sunt* 19.q.2.

24 Ad dubium quartum respondeo etiam negativè, quod apertè probatur ex verbis S.Pii V. in principio Missalis, ubi ait: Mandantes, & strictè omnibus, & singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, ut Missam juxta ritum, modum, ac normam, quæ per Missale à nobis nunc traditur, decantent, ac legant, &c. cum autem hæc res gravis sit, utpotè ad divinum cultum spectans, tantumque ministerium ritè, & ordine geri debeat; jure optimo omissio hujus præcepti, vel commissio contra illud, peccatum est ex genere suo mortale, quamvis ex levitate, materiæ sæpe possit esse veniale, aut ex naturali inadvertentia possit quis ab omni peccato excusari.

25 Et ideò ita sunt ordinata, quæ in Missa dicuntur, ut extra propria loca, & variato ordine non rectè cohæreant, ita D. Thomas q.83. *art.6. ad* 5. Sylvester *verb. Missa* 1.q.3. Suarius *disp.*83.*sect.*3. Toletus *lib.2.cap.9.*

26 Quibus adde Dicastillum *de Sacramen.tom.1.tract.5. disp.* 4.*dub.*13.*num.*261. Unde in rubrica Missalis, ubi agitur de defectibus in celebratione Missarum occurrentibus §. 5. cujus titulus est, *De defectibus formæ*; in fine dicitur, si valde probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione: si autem non sunt de necessitate sacramenti, non resumat, sed procedat ulterius. Hæc ibi.

Sup. hoc in [illegible] 3.tr 6. Ref. 49 §. His post [illegible], cursim in ver. Et qua ratione. Sed lege eam per totam.

27 Et tandem ad dubium quintum respondeo, Missam non posse celebrari vulgari lingua, tum ex usu, & praxi Ecclesiæ, tum ex Trident.*sess.22.cap.8.* maximè cùm multæ, parabolæ, enigmata, & mysteria non ita commodè in linguam vulgarem transferri possint, & converti, ut optimè observat Dicastill. *cit.numer.*270. faciunt etiam contra Caramuelem ea, quæ docet Azorius *tom. 1. lib.8. cap.36. quæst.6.* ibi: Verum quidquid Luterani, &c.

R E S O L. CXLVII.

An prosit sacrificium Missæ: si applicetur à Sacerdote pro anima existente in Purgatorio, quam vult Deus?

Et in §. ult. hujus Resolutionis alii multi, & diversi casus breviter adducuntur pro applicatione sacrificii, &c. Ex p.11. tr.6. & Misc.6. Ref.39.

§. 1. NEgativè ex Navarro respondet noster P. Verricelli doctus quidem, & diligens *in qq. Moral.tract.1.quæst.* 21. quia potestas consecrandi, & offerendi data est homini: ergo ut humano modo ea utatur: non autem humano modo offert, si non nisi miraculosè, & supernaturaliter cognoscibile sit pro qua anima sacrificium offerat: etenim non humano modo, sed supernaturaliter cognosci posset quam animam Purgatorii Deus, aut Beata Virgo vellet liberari: deinde causa prima determinatur objectivè à causa secunda, ergo neque Deus se determinat ad remittendam pœnam purgatorii animæ Petri; si quidem cùm non sit determinatus Deus à causa secunda, remanet indifferens. & determinatus, atque adeò nihil producit: Ergo remanet illa Missa ulla absque applicatione, & sic in thesauro Ecclesiæ, prout cætera sacrificia non applicata. Et ideò hanc sententiam ante Verricelli docuit etiam Tamburinus *opusc.de sacrif.Missæ, lib.2. cap.2.§.9. num.*17. ubi sic ait: si quis applicet sic Missam, Applico pro ea anima, quam vult Deus, tunc sacrificium nulli prodesse, sed remanere ejus fructum in Thesauro Ecclesiæ. Ratio est jam dicta, quia ex ipso Christi instituto, Sacerdotis, non verò Dei est applicare fructum Missæ. Determinet igitur in hunc, vel similem modum Sacerdos: Offero pro ea anima; quam Deus videt magis indigere, vel minùs indigere, &c. nam sic quia determinata est Sacerdotis intentio, utique juxta illam acceptabit Deus. Pari modo Ecclesiæ quando ex stipendio annuo debent multas Missas celebrare pro variis defunctis, satis erit si celebrantes applicent pro iis, quibus eo die v. g. illæ Missæ debentur, eas enim Deus videt quibus debeantur. Ita ille. Itaque dicendum est, quod applicare sacrificium, vel dirigere ad voluntatem Dei, vel ad scientiam Dei, si primo modo, sacrificium nulli prodest, quia nihil determinatur à Sacerdote, secus autem in secundo modo, quia tunc Sacerdos determinat intentionem suam: ergo notentur hæc ab his, qui oneribus Missarum pressi, nesciunt quo ordine, & quo pacto teneantur illas applicare, nam in tali casu, ut patet ex dictis satisfaciunt suo muneri, si illas applicent prout Deus videt dictas Missas ab ipso Sacerdote deberi, & esse applicandas.

Sup. hoc sup. in R. 15. & in [illegible] ad propositionem, à vers. Nota hic. & in to 4 tr 8 lege doctr. R. 93. à principio.

2 Nota hic obiter primò, cùm plures Sacerdotes consecrant hoc sacramentum, ad quemlibet illorum perinde pertinere applicationem illius, ac si solus esset, eo quod unusquisque eorum verè consecrat, non ut partialis (ut ajunt) causa, sed ut totalis, ac proinde ad ipsum sine alterius voluntate pertinet hoc sacrificium integrè applicare cui voluerit; cumque effectus illius infinitus sit, perinde proderit illis, quibus à singulis Sacerdotibus applicabitur, ac si ab uno solo Sacerdote uni tantùm applicaretur. Alterum est cùm unus Sacerdos consecravit solum corpus Christi, quia morte, aut alio impedimento sanguinem consecrare non potuit, ab alio autem Sacerdote supplente defectum prioris consecratur sanguis, ad posteriorem pertinere applicationem sacrificii, quia cum ante consecrationem sanguinis non sit sacrificium, & consecrationem sanguinis perficiatur, ille solus Sacerdos dicetur sacrificare; qui sanguinem consecrat, ac proinde ad ipsum pertinebit applicatio sacrificii ad priorem. Quocirca ego non video, qua ratione posterior Sacerdos debeat; vel aliquo vinculo teneatur ad intentionem prioris se conformare, ut recentiores nonnulli arbitrantur, nec solùm sub culpa mortali, sed etiam neque sub veniali. Et ita docet Vasquez *in* 3.*par. tom.*3. *disp.* 231. *cap. 6. numer.* 41. Verùm observat, & benè Castrus Palaus *tom.4.tract.22.punct.6. numer.*16. quod in tali casu deberet secundus Sacerdos præcedentis Sacerdotis intentioni se conformare, tametsi obligatus non sit, quod docuit etiam Coninck in 3.*par.quæst.*83. *art.*1. *dub.*9. *consil.*9 ex his infert Dicastillus *de Sacram. tom.1.tract.5.disp.3.dub.7. num.*175. Sacerdotem, qui post consecratum corpus nondum applicuit sacrificium, posse ante consecrationem Calicis applicare, illa enim consecratione perficit sacrificium, tuncque censetur sacrificare. Item quamvis Sacerdos consecraverit corpus, intendens sacrificare pro uno, potest ante consecrationem Calicis mutare intentionem, & applicare pro alio, cui, & non priori proderit sacrificium. Quod si ante perfectam utriusque speciei consecrationem non applicuit sacrificium, nullus restat amplius locus applicandi, cùm enim jam sit sacrificium peractum, non est cur censeatur, aut sit factum ea intentione, quæ nullo modo existit ante, vel simul cum ipsa actione sacrificii. Verum est, quod ut alibi, pro applicatione habitualem applicationem celebrantis sufficere, nimirum intentionem offerendi pro tali persona, quæ præcesserit, & retractata non sit, quia voluntas applicandi Missæ fructum non movere debet ad aliquid alterius operandum, sed solùm movere divinam voluntatem, ut statim ac sacrificium offeratur, ejus fructum applicet alteri. Secus est in sacramentis, ubi voluntas conficiendi me movere debet ad faciendam externam actionem, ad quam concurrere non possum moraliter, & humano modo nisi perseveret intentio, vel actualis, vel saltem virtualis. Nec ad applicationem Missæ requiritur certa propinquitas temporis, quo talis applicatio præcesserit, quia dum non retractatur, censetur permanere moraliter, & habitualiter, & per consequens sufficiens. Et ita me citato docet Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 5. cap.*3. *quæst.*3. *num.*10. quidquid in contrarium asserat Granadus *in* 3. *par.contr.3.tract.5.disp.4.sect.3.num.*14. Vasquez, & alii. Nota secundò in applicatione fructus sacrificii Missæ prævalere celebrantis intentionem. quamvis aliquando peccet contra justitiam, vel obedientiam, vel fidelitatem, hæc applicatio est actus potestatis ordinis, & immediatè sit in persona Christi, quare non pendet ab Ecclesiæ, vel Superioris intentione, sed à libera voluntate celebrantis. Sic enim instituit Christus ob liberum exercitium consecrationis, celebrationis, ut applicatio Missæ fiat immediatè suo nomine (sicut effectio Sacramentorum) & per consequens quantumvis superior conetur applicare Missæ fructum alicui, nihil efficit, si celebrans eum non applicet. Et ratio est, nam in contractibus, & in votis, & in similibus, operatur subditus ut persona principalis, in Missæ verò celebratione, ac applicatione quilibet Sacerdos operatur, ut immediatus Christi minister, independens ab omni humana potestate. Sed de hoc ego alibi. Peccaret tamen mortaliter Religiosus applicando Missam contra intentionem Superioris. Verum est, quod quando Superiores præcipiunt pro devotis amicis, Prælatis, Principibus, vel pro conversione Gentilium, aut hæreticorum, vel pro communibus necessitatibus Missas offerri, non teneri subditos obedire sub mortali. Quia nec Superiores intendunt obligare subditos in hoc casu sub mortali, cùm illas potius commendent, quàm præcipiant. Nec apparet justa ratio cogendi sub mortali subditos ad has Missas dicendas, nisi forsan pro aliquo Principe à quo Respublica Christiana maximè pendeat, & est doctrina probabilis. Et ita docet Fagundez *par.1.lib.3.cap.10.num.*6.& Franciscus Lugo *ubi suprà num.*28.

Sup hoc sup. in Ref 51 & §. His suppositis

Alibi sup. in R 51. & 52.

Sup. hoc peccato in R. [illegible] [illegible] Sup. 10. supra ex R. 13. lege doctrinam § Nota vero, ad medium, & ex Ro. 41. § Hinc sequitur, & seq.

R E S O L. CXLVIII.

An si Missa applicetur existenti in peccato mortali, Sacrificium illud reponatur in thesauro Ecclesiæ, cum non prosit Sacerdoti celebranti illud quoad satisfactionem ex opere operato?

Et an si Sacerdos obliviscatur applicare alteri Missam, illius fructus redeat ad ipsum.

Et notatur, quod cum celebratur Missa pro anima Purgatorii, non solum applicandum esse illi satisfactionem, sed etiam impetrationem? Ex par. 11. tract. 6. & Misc. 6. Resol.41.

§.1.Atten-

§. 1. Attende quæso, Amice lector, nam Doctores communiter affirmativè respondent cum Suarez. Unde Mercerus *in 3. par. D. Thom. quæst. 83. dub. 8. numer. 4.* si quæritur an effectus hic remissionis pœnæ impeditus per obicem detur fictione recedente. Respondetur neg. sed si incapax sit ille, pro quo offertur, manet in thesauro Ecclesiæ: ideò expedit sic offerre, ut si is pro quo offertur, non indigeat, aut juvari non possit, prosit aliis, uni, vel pluribus, quibus Sacerdos voluerit. Ita ille: cui adde Aversam *de Sacramen. Eucharist. quæst. 11. sect. 10.*

2 Sed mihi non displicet opinio Henriquez, quam tuetur piissimus, & sapientissimus Pater Jacobus Granad. ex Societate JESU, sic itaque asserit *in 3. par. D. Thom. contr. 6. tract. 14. disp. 7. sect. 3. num. 13.* Secunda difficultas est, an si sacrificium Missæ non prosit ei pro quo offertur, aut non impetret eam rem, pro qua offertur, reponatur in Ecclesiæ Thesauro? Respondetur, variè juxta varios casus explicandam esse hanc difficultatem. In primis enim accidere potest, eum pro quo offertur Missa, non esse capacem totius fructus pro eo statu, quem tunc habet, v. g. si offeratur pro peccatore, cui licet prosit ad obtinendam veniam, non tamen ad satisfactionem. Et quidem Suarez existimat eam satisfactionem nullo modo in futurum prodesse posse ejusmodi peccatori, ac proinde, vel statim applicandam esse alteri, vel reponi in Thesauro Ecclesiæ. Mihi certè placet opinio Henriquez *lib. 9. cap. 15. §. 2.* existimantis, eam satisfactionem reservari in mente Divina, ut applicetur illi peccatori, cum in Dei gratiam redierit. Probaturque ratione, quia sacrificium hoc licitè, & sanctè offertur pro peccatore: ergo illi applicari potest quidquid ex opere operato tribuitur illi, pro quo offertur sacrificium: ergo si pro eo statu id applicari non potest in actu secundo, manebit in actu primo, ut ablato obice peccati mortalis, statim conferatur. Sic enim homini bona fide accedenti ad Eucharistiam, sed sine dispositione ad gratiam, licet tunc non detur gratia, datur postea, cùm tollit obicem peccati, ut tr. 9. diximus, & id est adhuc magis verum in aliis Sacramentis. Hucusque, Granado: cujus opinio non solum nova, & curiosa, sed nimis devota, & pia, & præbens occasionem fidelibus, ut magis libenter, & largius conentur offerre Missas pro amicis, & conjunctis, etiam si sciant esse in statu peccati mortalis, nam illa sacrificia eis proderunt non solùm, quoad fructum impetratorium, sed etiam satisfactorium, recedente obice peccati. Immensa bonitas Dei, & munifica ad indulgendum natura.

Sup. hoc infra ex R. 151. lege doct. 6 lique. ad medium a vers Aliqui

3 Sed hic oritur dubium, an si Sacerdos oblivisceretur applicare alteri Missam, illius fructus redeat ad ipsum? Negativè respondet Henriquez Francisc. Lugo *fol. 251.* Joannes Wigers *in par. quæst. 83. dub. 10. num. 54.* & alii, quia Deus celebrantis intentione non confert Missæ fructum; nec Sacramentorum valorem. At ego existimo, quod quoties Sacerdos nulli alteri applicat fructum sacrificii, censetur sibi applicare; idque per intentionem in virtualem, seu interpretativam, qua quoties non applicat fructum bonorum operum alteri, à se censetur velle sibi applicare; item ex alia intentione, qua maximè suis bonis operibus intendit sibi prodesse quantum potest; unde ex hac parte nullus fructus manet inapplicatus. Si autem applicet fructum ei, qui non indiget, vel non est capax, tunc putandum est fructum redire ad applicantem, nec remanere in thesauro Ecclesiæ (de fructu applicato vivis loquor.) Ratio est, quia censetur quispiam habere voluntatem interpretativam satisfaciendi obligationi, applicando fructum alteri, & casu quo fructus illi non possit prodesse, reservandi sibi eo modo, ac si non applicasset, juxta illud Psalm. 34. *Oratio mea in sinu meo convertetur*, & Matth. 10. *Pax vestra revertetur ad vos*, idque ex similitudine columbæ probari potest, quæ Genes. 8. *Non inveniens ubi pedes ejus requiesceret, ad arcam reversa est*; ita fructus sacrificii, cùm non prodest ei cui applicatur, censetur reverti ad applicantem, etsi intentione aliqua actuali, vel virtuali aliter disponat, aliàs enim si applicans non esset talis intentionis, fructus remaneret in thesauro Ecclesiæ, & hanc sententiam tenet Rutheus *de sacrific. Missæ lib. 1. disp. 5. quæst. 3.* & præter alios Authores, instar multorum unum adducam, nempe Lessium *in 3. part. D. Thom. quæst. 84. art. 1. dub. 9. num. 54.* ubi sic ait: Dices. Ergo si Sacerdos obliviscatur applicare alicui sacrificium, nullus inde proveniet fructus ex opere operato. Respondetur; Quidam dicunt posse postea applicari. Sed hoc parum est credibile: Quia sicut Sacramentum consistens in actione, solum potest applicari dum fit à ministro: tunc enim non aliàs est in ejus potestate: ita etiam Sacrificium, tantum potest applicari, dum fit, tunc enim tantummodo est in potestate ministri. Confirmatur, quia effectus, qui datur ex opere operato, non potest suspendi arbitrio ministri, sed statim datur causa posita. Unde aliter dicendum quando alteri non applicat, censetur implicitè applicare sibi, & sic fructum ex opere operato habet sacrificium in Sacerdote. Ita ille, & hanc sententiam Tamburinus *opusc. de Sacramento Missæ lib. 2. cap. 2. §. 12. numer. 2.* probat magis, quia in Missa Sacerdos asserit, Offero tibi pro innumerabilibus peccatis meis, & pro omnibus fidelibus defunctis, ut mihi, & illis prosit ad salutem.

4 Nota tamen hic cum Granado *ubi suprà nu. 13.* quod cum celebratur Missa pro anima Purgatorii, non solum applicandam esse illi satisfactionem, sed etiam impetrationem; quia hæc etiam illi maximè prodest, ut Deus inspiret aliis bona, quæ pro illa anima applicet, & sic magis pro illa satisfiat. Sed si aliquis quærat, an omnibus omninò justis, qui vivunt, & pertinent ad Ecclesiam militarem, pro quibus saltem in generali offertur sacrificium Missæ, ut supra vidimus *sect. 9.* suadetique potest primò, quia id in nulla lege fundamentum habet, non in Divina, quam nullibi Christus Dominus præcepit offerri sacrificium Missæ pro omnibus fidelibus; & applicari justis satisfactionem pro pœna. Nec in lege Ecclesiastica, tum quia de illa non constat, tum quia si Ecclesia id statuisset, designasset utique quantum satisfactionis applicandum esset singulis justis, cùm possit magis, aut minus illis applicari: hoc autem nunquam Ecclesia fecit: nec denique fundamentum habet in lege naturali, quia natura non dictat sacrificium Missæ debere offerri ad eum finem. Secundò, quia si quoties sacrificium Missæ offertur, relaxaretur aliqua pœna singulis fidelibus justis, cum illi sint penè innumeri, oportet pœnam, quæ relaxatur, esse maximam, & penè incredibilem. Præterea, cùm Missæ, quæ celebrantur quotidie, sint quàm plurimæ, nullus justus esset, cui superesset aliqua pœna peccatorum, quod est planè falsum. His tamen non obstantibus contraria sententia magis mihi placet, quam ex Bor. Nav. Tolet. tenet Granad. *loc. cit. sect. 2. num. 7.* quia sacrificium Missæ relaxat ex opere operato pœnam illius, pro quo specialiter offertur, ut dictum est; ergo etiam relaxabit pœnam eorum justorum, pro quibus generaliter offertur. Consequentia probatur, quia generalis oblatio est generalis applicatio sacrificii: sed sacrificium habet vim infallibiliter relaxandi pœnam iis justis, quibus applicatur: ergo. Minor patet, quia quod applicatio sit particularis, aut generalis, non obstat quominus sit applicatio: ergo nec obstabit, quominus censeatur sacrificium esse aliquomodo illius, cui generaliter applicatur: ergo quomodocumque applicetur, sortietur effectum, si subjectum alioqui sit capax. Ad argumenta Suarez respondet Granadus, & hæc opinio est nimis consolatoria pro fidelibus existentibus in gratia.

Sup. hoc supra lege doctr. R. 17 & §. ejus prima not.

RESOL. CXLIX.

An Sacerdos celebrans in peccato mortali peccet tripliciter, nempe quia indignè consecrat, indignè offert, & indignè sumit corpus?

Et an saltem peccet duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum?

Et an etiam Sacerdos celebrans in peccato mortali committat duo peccata, unum videlicet quia celebrat in peccato, alterum quia omisit confessionem illius peccati: & ideò Sacerdos, qui celebrat Missam in peccato, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quam plurimis dispensavit, an unum tantum peccatum commiserit? Ex par. 2. tr. 14. Res. 24.

§. 1. Respondeo negativè cum Azorio *p. 1. lib. 10. c. 31. q. 11.* Homobono *de exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 16. q. 148.* Henriq. *lib. 8. de Euch. c. 45. n. 2.* Fagundez *de præcept. Eccel. lib. 3. c. 5. n. 8.* Et addunt rationem, quia consecrare, offerre, & sumere Sacramentum sunt actus subordinati ad rectã sumptionem, sed diversi actus, quando alii aliis subordinantur, non efficiunt diversa peccata, ut docet D. Th. *in p. 2. q. 72. art. 6.* Ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. R. 11. §. ult.

2 Et licèt multi putent, in hoc sacrilegio tres esse peccati pravitates, puto tamen unius tantùm peccati adesse deformitatem, nam Missa unum est sacrificium, licèt ex tribus partibus sit confectum, consecratione videlicet, oblatione, & sumptione: igitur, sicut supradictæ partes unum constituunt sacrificium, ita Sacerdos in peccato celebrans, unum tantùm peccatum committit, quod tribus in partibus consistit, nempe in indigna consecratione, indigna oblatione, & indigna sumptione.

3 Et hanc opinionem probabilem vocat Nugus *in 3. p. to. 1. q. 82. art. 5.* licèt ipse putet, Sacerdotem celebrantem in mortali, peccare duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum.

4 Nota etiam ex eodem Azorio cum multis aliis, quos adducit Bonacina *de Sacr. disp. 4. q. 6. punct. 1. n. 33.* Sacerdotem celebrantem in peccato non committere duo peccata, unum videlicet, quia celebrat in peccato, & alterum, quia omittit confessionem illius peccati. Ratio est, quia confessio in illo tempore, obligat in ordine ad communionem, & ubi est unum propter aliud, est unum tantùm, licèt contrarium doceat noster Mostel. *in sum. to. 1. tr. 3. c. 8. n. 90.* & alii.

Sup. hoc in to. 1. tr. 7. R. 16 §. 1. & ibi in tr. 3. R. 136. § 1.

5 Ex his apparet, me olim rectè respondisse, quemdam Sacerdotem, qui celebravit Missam in peccato mortali, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quam plurimis dispensavit, unum tantùm peccatum commisisse.

Sup. hoc in to. 1. tract. 7. lege doct. R. 40.

RE-

R E S O L. CL.

An Sacerdos peccet speciali peccato sacrilegii, si non solum sumat Eucharistiam in peccato mortali, sed etiam cum peccato mortali retineat, antequam species sacramentales corrumpantur?

Et hac Resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistia continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet?

Ex quibus concluditur, an Sacerdos, si accipiat Eucharistiam in peccato mortali, sive statim post communionem peccaverit, teneatur sub obligatione novi peccati mortalis ad contritionem, vel confessionem procurandam, antequam species corrumpantur;

Idem est de obligatione laici quoad conterendum, non verò confitendum? Ex par.11. tract.7. & Misc.7. Ref.47.

Sup. hac difficult. int. in tr. 2.Ref.35. §.1. post exordium, à vers. Unde sugaster in duobus §§ seqq & in. 5. tr. 10. Ref. 84. ante med. vers. Ex dictis.

§. 1. Casus est curiosus, & à paucis pertractatus, cujus resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistiæ continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet.

2 Et affirmativam sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Cardinalis Lugo *de sacram. Euch. disp.12.sect.2.n.46.* Probatur hæc opinio, quia hoc Sacramentum causat gratiam per modum cibi nutrientis, quare susceptio, & manducatio se habet solùm, ut conditio, & applicatio, non ut virtus agendi: Ergo dum cibus fuerit in stomacho poterit operari, siquidem habet secum totam virtutem, & ibi adest totum Sacramentum; ergo sicut in primo instanti potuit; ita etiam poterit agere in toto tempore sequenti, causa enim necessaria debitè applicata, non est cur non operetur.

3 Et quoad hoc non requirit actum magis intensum, aut majorem devotionem; sed putant sufficere diuturniorem durationem actus, ipsamque majorem perseverantiam, esse majorem dispositionem.

4 Amicus verò ubi infrà, putat hoc Sacramentum augere gratiam, dum manet in stomacho, si dispositio augeatur, & non accidere, nisi aucta dispositione subjecti: Nam sicut causæ naturales ad meliorem applicationem, passi, melioremque dispositionem subjecti, intentiorem, perfectioremque producunt effectum: Ita Sacramenta ad meliorem dispositionem subjecti intensiorem producunt gratiam: igitur aucta dispositione subjecti, augetur gratia Sacramentalis, cùm hæc producatur ad instar effectus naturalis; hanc etiam sententiam tenet Franciscus Lugo *de Sacram. lib.4.cap.4. q.1.n.9.* Ysambert. *in 3.part. to.2.q.79.disp.3.art.2.*

5 Verùm negativam sententiam sustinent Doctores, quos novissimè adducit, & sequitur Pater Dicastillus *de Sacrament. to.1.tr.4.disp.8.dub.3.n.40.cum seq.* qui respondet ad argumenta Cardinalis Lugo, idem docet Martinus *in 3.p.to.4.disp.44.sect.2.* Castrus Palaus *to.4. tr.21. punct.9.§.1 num.*10. Pasqualigus *in Theolog.to.2.can.117.sect.5.n.27.*

6 Probatur hæc opinio: Primò, nam promissio gratiæ facta est manducanti, Joan.6. qui autem species Sacramentales in stomacho conservat, & digerit, non manducat, ut per se patet: nam manducare, est cibum ex ore in stomachum trajicere. Secundò, sequeretur gratiam successivè produci pro toto eo tempore, quo species in stomacho durant. Tertiò reliqua Sacramenta non conferunt gratiam, nisi in aliquo determinato instanti, quo elapso, non amplius gratiam conferunt: ergo neque hoc Sacramentum gratiam confert, nisi in aliquo determinato instanti, quo transacto, non ampliùs gratiam causat. Quartò digestio specierum non est usus Sacramenti, vel actio libera, sed merè naturalis: ergo non potest virtute illius gratia sacramentalis augeri, quia hæc non est promissa nisi liberè utenti hoc Sacramento: alioqui posset illud dormienti collatum gratiam conferre. Quintò sequeretur majorem gratiam recepturum illum, qui plures, aut majorem accipit Hostiam; imò qui debiliorem habet stomachum, quia diutiùs in eo manent species sacramentales.

Sup. hoc in §§.not.praecedentem, &c.

7 Et hæ sunt oppositæ sententiæ circa præsentem difficultatem, quas ego omnes probabiles esse puto; quo supposito, stando in opinione affirmativa, cui ego magis olim etiam adhæsi. Oritur dubium propositum in titulo resolutionis, & ad illud negativè respondet Cardinalis Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.12.sect.2.num.*64. ubi sic ait: Hinc obiter infero, si homo acciperet Eucharistiam in statu peccati, licet in ipsa sumptione peccaverit, non tamen teneri sub obligatione novi peccati mortalis ad contritionem statim procurandam, antequam species corrumperentur, ut posset accipere fructum illius Sacramenti. Diximus enim, quod etiamsi tunc confiteretur, non ideò Eucharistia daret illi gratiam Sacramentalem: nam licet cibus sit adhuc in stomacho, non tamen prodest, nisi prout cibus voluntarius, sed voluntariè acceptus; tunc autem non potest eo modo prodesse, quia acceptio voluntaria facta fuit in statu peccati, perseverantia autem sola non sufficit, nisi prout conjuncta cum voluntaria acceptione illius cibi. Multò autem minùs teneretur homo tunc ad confessionem statim faciendam antequam species corrumpantur ex hoc capite (quidquid sit de obligatione Sacerdotis, quam primùm confitendi, quam imposuit Ecclesia in Tridentino) tum quia præceptum præmittendæ confessionis solùm videtur fuisse de præmittenda confessione ante ipsam communionem, nec verba Pauli, ex quibus colligitur, illud videntur indicare, dum dicit: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.* ubi probatio illa solùm ante esum, & potum requiritur: tum etiam, quia illud præceptum positivum confitendi post communionem ante corruptionem specierum parum utilitatis, & multum afferret nocumenti; est enim nimis incertum, & dubium tempus illud, quo species perseverant incorruptæ, & extra notitiam humanam, atque adeò esset res anxietatibus plena, aliunde verò vix esset spes, quod ille, qui voluit indignè sumere Eucharistiam, vellet postea mutato consilio confiteri ad tollendum obicem Sacramento jam suscepto; non ergo expediebat legem positivam fieri de confessione tunc facienda. Ita Lugo.

8 Sed affirmativam sententiam tenet Pater Amicus *in curs. Theolog. tom.7. disp.25.sect.2. num.*42. ubi sic asserit: Sequitur quartò peccare speciali peccato sacrilegii, non modò, qui ad hoc Sacramentum accedit cum peccato, sed etiam qui peccat, dum illud retinet in stomaho, cùm non minorem injuriam Sacramento irroget, qui illud accipit in peccato, quàm qui illud in peccato retinet: atque hoc corollarium, me judice, admittere debent etiam adversarii, nam etiamsi in eorum sententia dum Christus perseverat in stomacho, non causet gratiam; magna tamen illi injuria irrogatur, peccando eo tempore, quo per sacramentalem præsentiam intra nos est.

9 Dices hinc sequi, communicantem non solùm obligari ad confitendum peccatum ante Sacramentalem manducationem commissum, ne hoc Sacramentum indignè suscipiat, sed etiam post Sacramentalem manducationem patratum, ne indignè hoc Sacramentum intra se retineat: nam si eadem irrogatur injuria per manducationem, ac per indignam retentionem, eadem erit obligatio ante, ac post Sacramentalem manducationem commissum peccatum per confessionem expiandi.

10 Respondeo quoad confessionem negari potest sequela, eo quod præceptum illud divinum ab Apostolo traditum 1. *Corinth.*11. de non manducando pane, & bibendo calice Domini, nisi previa probatione sui, quam probationem Trid. *sess.*13. *cap.*7. interpretatur de prævia confessione, ubi peccati mortalis conscientia stimulaverit, juxta praxim, & declarationem Ecclesiæ non obligat, nisi ante Sacramentalem sumptionem, non autem post, nisi solos Sacerdotes, idque ex speciali præcepto Eucharistiæ; quoad contritionem verò omninò censeo talem hominem teneri ad actum contritionis eliciendum, ne injuriam irroget sacramentali præsentiæ Christi. Hucusque P. Amicus, cui adde Leandrum *de sacram. to.2.tr.7. disp.11.q.19.*

11 Itaque sumens Sacramentum indignè tenetur conteri, vel confiteri, quamdiu species incorruptæ manent, sive tempore communionis fuerit in peccato, sive statim post communionem peccaverit, quia toto tempore, quo Christus in illo adest, ponit obicem Sacramento, & retinet Christum in vase immundo. Ergo tenebitur pro toto illo tempore conteri; aut tollere obicem. Verum est, quod per accidens poterit ab hac obligatione eximi propter probabilitatem contrariæ opinionis.

12 Verùm quid ego sentiam, dicam breviter. Sententia Patris Amici videtur nimis mihi scrupulosa, licet probabilis, ideò adhæreo magis opinioni Cardinalis Lugo asserentis, Sacerdotem non teneri sub novo peccato mortali elicere actum contritionis, si indignè sumpsit Eucharistiam, & species adhuc in stomacho non sunt corruptæ.

R E S O L. CLI.

An Sacerdos in peccato mortali celebrans, si antequam species sacramentales corrumpantur, eliciat actum contritionis recipiat gratiam ex opere operato Eucharistia?

Et utrum solius Baptismi sit proprium, ut ejus effectus redeat, vel an hoc etiam commune sit saltem aliis Sacramentis charactèrem imprimentibus?

Et an Sacerdos recipiens unam partem Hostia in peccato recipiat gratiam Sacramenti: si antequam alteram partem Hostia manducet, per contritionem in gratia constituatur?

Et an si Eucharistia poneretur in stomacho hominis miraculosè sine eo, quod intraret per oris manducationem, adhuc causet gratiam?

Et quid, quando per respirationem non voluntariò, sed casu per nares, vel per os quis attraxisset in stomachum parum fragmenti particula consecrata? Ex part.11. tract.7. & Misc.7. & Ref.48.

§.1.Ex

Sup. hoc infra in tr. 2. R. 31. §. Non desino cursum ad med. vers. si vero accedat.

§. 1. EX diversitate opinionum, quas in superiori resolutione adduximus, oritur diversa resolutio præsentis dubii, & ideò ad illum negativè respondet Pasqualigus *in Theol. tom. 2. conf.* 117. *sect.* 1. *nu.* 26. ubi sic ait. Ex dictis colligitur contra Cajet. Palud. Suar. Coninch. *num.* 48. Chellison. *ver. hinc sequitur secundo*. Mercer. *ver. dices tertio*; Aver. *ver. nec*. S. Th. locis citatis pro prima opinione, eum qui indignè suscipit Eucharistiam non percipere fructum; etiam si postea quamdiu species durant in stomacho pœniteat, & conteratur, aut etiam confiteatur, ut notat Præposit. 3. *par. quæst.* 79. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 12. *verbo ex his deduce*, Hurtad. *disp.* 8. *de Euchar. diffic. verb. deinde*, & alii adducti pro secunda sententia. Ratio est, quia ut habetur ad Cor. 11. *Qui manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit*. Unde jam in sumptione illius Sacramenti judicatus est, & idem non potest amplius esse ad vitam, cùm fuerit ad mortem. Deinde ipsa manducatio est jam completa, & habuit obicem, ne produceret suum effectum; Unde non potest amplius producere, quia gratia datur dignè manducantibus, non autem qui digni fiunt, postquam manducaverunt. Ita ille.

Sup. hoc, & eo tento in sequentibus §§. melius, & magis lata in to. 1. tr. 1. Res. 44. & 23.

2 Sed ego probabiliter adhæreo sententiæ affirmativæ, & præter Doctores à Pasqualigo adductos, illam tenet Hermanus Busembaum *in medulla Theolog. moral. lib.* 6. *tr.* 3. *cap.* 1. *dub.* 7. Trull. *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 2. Leand. *de Sacram. to.* 2. *tract.* 7. *disp.* 15. *quæst.* 18. Franciscus de Lugo *de Sacram. lib.* 4. *cap.* 4. *q.* 1. *n.* 10. Martinon. *in* 3. *par. to.* 4. *disp.* 18. *sect.* 2. *nu.* 25. & 26. & sapientissimus Lessius *in* 3. *p. q.* 69. *art.* 10. *dub.* 3. *nu.* 22. ubi sic asserit, utrum solius baptismi sit proprium, ut ejus effectus redeat.

3 Respondeo, probabilissimum est id etiam commune esse aliis Sacramentis characterem imprimentibus.

4 Probatur duplici ratione. Prima est D. Thomæ, quæ si aliquid valet in Baptismo, etiam valet in Confirmatione, & Ordine. Secunda ratio est, nisi posset illa gratia recuperari, non benè prospectum esset hominibus in hac imbecillitate vitæ, qua gratia facile amittitur. Quod patet, quia per hæc Sacramenta Confirmationis, & Ordinis constituuntur homines in quodam statu immobili, ad quem opus habent gratia Sacramentali: Ergo nisi gratia, quæ datur ad hujus status functiones, possit recuperari, manebit homo obligatus ad functiones sine gratia illis functionibus propria, quod non est consentaneum suavi providentiæ Dei.

5 Eodem argumento probari potest reviviscere etiam gratiam Sacramenti Matrimonii, quia hoc Sacramentum tribuit statum immobilem. Item Extremæ-Unctionis, quia hoc Sacramentum non potest repeti manente statu ejusdem morbi; cùm tamen hæc gratia in illa extracta lucta sit tantoperè necessaria.

6 Idem facilè probari potest de Pœnitentia, hoc Sacramentum potest esse informe, id est sine effectu, salva substantia. Probatur, quia non teneor peccatum mortiferum secundò confiteri, quod antea in confessione, etsi informi, explicui, ut omnes fatentur; Ergo hoc peccatum non remittitur per sequentem absolutionem, alioquin in sequenti confessione fuisset explicandum: ergo remittitur per præcedentem, cujus effectus fuerat impeditus.

7 De Eucharistia res est magis incerta: est tamen satis probabile in quodam casu, scilicet, si quis in peccato communicaverit, & ante corruptionem specierum pœnitentiam concipiat. Ita Lessius.

8 Dicendum est igitur, si quis indignè communicavit, & postea, dum species permanet in stomacho, sufficienter disponatur ad gratiam, illum verè præceptum esse fructum Sacramenti.

9 Et Suarez *disp.* 63. *sect.* 7. probat id concedi non solum non esse inconveniens, sed maximè dignum Christi benignitate, & efficacia in redimendo, & salvando hominem. Nam si ad hunc finem venit in hominem, per hoc Sacramentum, ut illum sibi uniat, & in itinere veniens (ut sic dicam) non invenit illum dispositum: antequam verò discedat, homo se convertit, ac disponit, cur non operabitur in illo effectum, propter quem ad eum Sacramentaliter venit?

Sup. hoc sup. tr. R. 143. lege doctr. §. sed ult.

10 Itaque dicendum est, quod Eucharistia potest fictè suscipi, vel cum aperto sacrilegio, vel bona fide si sumatur cum aperto sacrilegio cognoscentis se indignè communicare, nec tollatur obex ante consumptas species Sacramentales, nullum operatur effectum, recedente postea fictione; nam qui sic manducat indignè, judicium sibi manducat, ut inquit Apostolus 1. *Corinth.* 11. scelus immane committens. Ergo non est cur fructum inde percipiat; Unde tam graviter delinquit, cùm præsertim iterari facilè Sacramentum, & dignè recipi possit. Alioqui Sacerdos, qui cum indignitate sibi nota contra jus, & fas celebrat gravissimis criminibus, & censuris innodatus, sæpius etiam quotidie per longam vitam reciperet in fine vitæ contritus gratiæ cumulum ingentem ex tot sacrilegiis horrendis, quod apparet satis absurdum. Ita sentiunt S. Thomas *in* 4. *d.* 4. *q.* 3. *art.* 2. *q.* 3. *ad* 3. Durandus, Major, Palud. ibi, Cano, Sylvester, & alii, quos sequitur Suarez *sup. disp.* 63. *sect.* 8. Filliuc. *tr.* 1. *n.* 143. Bonac. *disp.* 1. *q.* 6. *punct.* 3. Coninch. *q.* 62. *n.* 78. & Henriq. *lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 7. Palaus *to.* 4. *tr.* 18. *punct.* 9. *n.* 6. Villalob. *to.* 1. *tr.* 7. *diffic.* 32. *nu.* 1. Trullench, & Layman supra. Aversa *de Euchar. quæst.* 7. *sect.* 1.

11 Si verò tollatur obex ante consumptas species, probabile quidem est conferri fructum sacramenti. Nam promissio gratiæ facta fuit huic Sacramento propter Christum manducatum; non ratione solius manducationis, sed ratione quoque termini manentis, & per manducationem applicari, juxta *id Joan.* 6. *Qui manducat me, vivet propter me, rursus in me manet, & ego in illo*, ubi Aug. *tr.* 26. ait, *manducare Christum est illum manentem in se habere*. Dum ergo manet Christus in stomacho sub speciebus; efficax est ad producendam gratiam juxta dispositione subjecti, subindeque posita sufficiente dispositione confert gratiam ex opere operato, quia manet adhuc Sacramentum cum efficacia sibi propria.

12 Et hæc omnia etiam notat, & docet P. Lugo *de sacram. lib.* 1. *c.* 3. *q.* 5. *n.* 34. & 35. quæ quidem satis grata, & consolatoria Lectoribus fuisse reor.

13 Verùm ex his faciliùs oritur resolutio alterius dubii, videlicet, an Sacerdos recipiens unam partem Hostiæ in peccato, recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet per contritionem in gratiam constituatur. Sup. hoc inf. in tr. 1. lege doct. § ult. R. 31.

14 Negativè respondet Bonacina *de sacram. disp.* 4. *q.* 4. *punct.* 2. *n.* 4. negant Henriquez, Bonacina, Vasquez *supra*, nam hic judicium sibi manducat ex Apostolo.

15 Non est autem æquum, ut quis per eamdem refectionem pariat sibi judicium, & gloriam. Quare Patres ajunt, huic Eucharistiam inutilem, & mortiferam esse, nec dignum reputant, ut ex vi receptionis initio sacrilegæ, ullus ei gradus gratiæ postea conferatur.

16 At ego adhæreo sententiæ affirmativæ, & ideò putat Leand. *ubi sup. nu.* 17. in tali casu dictum Sacerdotem recipere fructum, & gratiam Sacramenti, sive per sumptionem secundæ partis hostiæ, sive per primam solam, aut simul cum secunda, si species nondum erant corruptæ. Ratio est, quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato; Ergo, cùm alias Sacerdos sit sufficienter dispositus, verè eam conferret.

17 Et citat pro hac sententia Suarez, & Coninck, quibus ego addo Cardinalem Lugo *de Euch. disp.* 12. *sect.* 2. *num.* 64. ejus Germanum Patrem Franciscum Lugo *de sacram. lib.* 4. *cap.* 4. *q.* 8. *nu.* 6. Castrum Palaum *to.* 4. *tr.* 21. *punct.* 9. *g.* 1. *n.* 7. Pasqual. *loc. c. t. n.* 28. quia ait ille, quando sumitur secunda pars hostiæ, adhuc durat usus Sacramenti.

18 Et hanc sententiam docet Trullench *de sacrament. lib.* 3. *cap.* 5. *dub.* 2. *nu.* 2. & Dicastill. *de sacram. tom.* 1. *tr.* 4. *disp.* 8. *dub.* 2. *n.* 26. Dicendum itaque, quod illæ particulæ, quæ denuò sumuntur, sunt gratiæ causativæ, & non inveniunt obicem in subjecto. Est autem ibi tunc verè sumptio corporis Christi. Quod autem priùs fuerit impedimentum pro priori parte specierum, non sufficit, ut sit impedimentum pro posterioribus partibus, perinde, atque in agentibus naturalibus; etiamsi initio applicationis agentis passum sit indispositum, deinde verò disponatur effectus ille, qui à prioribus partibus agentis erat causandus, causabitur posteà eo ipso, quod passum incipiat esse dispositum.

19 Prætereà si quis cum minori dispositione, simpliciter tamen sufficienti, accipiat primam partem Eucharistiæ crescat tamen dispositio, quando accipit sequentes, recipit majorem gratiam ex opere operato. Ergo pari ratione, si quis sit simpliciter indispositus in prima, & pro secunda jam sit simpliciter dispositus, recipiat gratiam virtute secundæ. Ita ille.

20 Sed hic pro curiosis apponam difficultatem, an si Eucharistia poneretur in stomacho hominis miraculosè, sine eo quod intraret per oris manducationem, adhuc causaret gratiam?

21 Et negativè respondet P. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 63. *sect.* 7. *ante* 2. *concl.* Sed affirmativam sententiam tenet Eminentiss. Lugo *de Sacram. Euch. disp.* 12. *sect.* 7. *num.* 115. ubi sic ait: Ego sanè non inveni adhuc rationem satis efficacem contra eum, qui concederet prædictam sequelam, & admitteret, quod si tunc ille homo sciret, quid secum ageretur, & vellet recipere illud Sacramentum, reciperet quidem effectum sacramenti, quod proportio sibi naturalis suadere videtur, & ratio supra posita, quod scilicet manducatio sit mera conditio applicationis, quare si causa alio modo applicetur, non est cur non possit operari. Imò posset hoc ipsum confirmari ex facto miraculoso, quod à probatis Auctoribus narratur contigisse cuidam Comiti Gallo, juxta Massiliam, qui dum esset morti proximus, & mala stomachi dispositione prohiberetur à communione Eucharistiæ, quam ardenter exoptabat, allatam sibi hostiam, & super stomachum positam, aperto divinitùs pectore suscepit, & statim obiit.

22 Quam historiam suppresso nomine, refert, & approbat P. Salmeron *tom.* 9. *in Evangel. tract.* 33. *ante* 3. *argum.* in quo

in quo casu non videtur credibile, Sacramentum non habuisse effectum ex opere operato, ut quid enim eximius ille favor, nisi ad communicandum fructum Eucharistiæ? Ita Lugo.

23 Unde utramque sententiam ego probabilem esse puto, & ideò cum Suarez consentit Coninck *de Sacram.q.70. art.1. dub.2. nu.43.* Et cum Cardinali adhæret Leand. *de Sacram.tom. 2.tr.7. disp.11. q.16.* sed ego sententiam Patris Suarez, & Coninch habere vim magnam putarem, quando quis per respirationem non voluntariè, sed casu per nares, vel per os attraxisset in stomachum parvum fragmentum particulæ: In his enim casibus tu cogita, valde dubito, si Eucharistia illi conferret gratiam. Quia ex constitutione Christi Eucharistia confert gratiam per manducationem, apertè hoc probat Suarez, & alii ex apertis verbis Sacræ Scripturæ.

24 Sed iste talis, qui per nares, vel os respirando attraxit fragmentum Hostiæ, non attraxit illud in stomachnm actione comestiva; ergo. Minor probatur, nam si, quis sumeret per nares parum aquæ, vel per os, v.g. muscam per attractionem spiritus, iste talis non frangeret jejunium naturale, sed posset sacram sinaxim sumere. Et rationem adducunt Doctores communiter, & ipsemet Cardinalis Lugo, quia tunc illa aqua, vel musca non intraret in stomachum per actionem comestivam, nec ille talis diceretur manducasse.

Sup hoc in R. 126 §. ult. ad fin. 3. & inf. in tr. 2. lege doct. 9. Notandum per totum, R. 57.

25 Ergo, & in casu nostro Eucharistia attracta respirando per nares, & per os non causaret gratiam, quia non descendet in stomachum per manducationem; ideò ut dixi, tu cogita: nam casus sunt curiosi, & à nullo Auctore pertractati.

RESOL. CLII.

An Sacerdos excommunicatus celebrans committat duplex peccatum, sciens se teneri vinculo peccati, & censura?

Et an ille Sacerdos neque ut duo peccata, neque ut circumstantiam aggravantem ejusmodi circumstantias confiteri teneatur? Ex p. 2. tract.14. Ref.22.

Cu h.. clas. in tr. 2 Ref.41. & In .. tr. 3. R. 18.. Observa, & lege doct. alterius R. ejus not.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Homobonus *de exam. Eccles. p.1. tr.4. c.16. quæst.147.* Molsef. *in sum. tom. 1.tr.3.c.8 num.88.* Suarez *in 3.p. tom 3. disput.66.sect.1. concl.1.* Bonacina *de sacram.disp.4.q.6.punct.1. n.34.* cum Nugno, Henriquez, & aliis.

2 Sed contraria videtur etiam probabilis, quam tuetur Vasquez *in 3.p. tom.3. disp.106. c.1. nu. 6.* quia talis Sacerdos excommunicatus celebrans, non facit contra duas obligationes specie distinctas, quia in hoc casu lex humana positiva prohibet idem, quod lege divina prohibitum erat ob eandem rationem, quam motivam nominat, & ita prohibitio accedendi ad hoc sacramentum, intuitu Religionis exhibetur. Ideò Sacerdos, neque, ut duo peccata, neque ut circumstantiam aggravantem, ejusmodi circumstantias confiteri tenetur.

RESOL. CLIII.

An Sacrificium Missæ remittat peccata venialia ex opere operato?

Et an sit probabile Sacramentalia remittere peccata venialia? Exp. 3.tr.4. Ref.39.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Didacus Nugnus *in 3.p. tom.1. q.83.art.1. concl.6.* hanc sententiam probabilem putat, licèt contrariam tanquam probabiliorem teneat S. Joan.de la Cruz *in direct. conscient.p.2.de sacrificio Missæ, q.1. dub.4. concl.6.* ubi sic asserit. Probabile est hoc sacrificium remittere peccata venialia ex opere operato infallibiliter, & ita docuit Fr. Garsias de Mondrago in nostro insigni Collegio S. Gregorii Vallisoletani; sed oppositum est probabilius, nam idem videtur esse de peccatis venialibus, ac de mortalibus. Nam etsi sacrificium Crucis habeat dictos effectus ex opere operato, tamen ex voluntate divina variè per varia media applicatur; per Sacramenta enim applicatur ex opere operato, & infallibiliter, non sic verò per sacrificia. Ita S. Jo. de la Cruz.

Sup his Sacramentalibus cõcord Nugno, & aliis in to. 1. tr. 1. ex doctr. R... cursim in hac.

2 Sed ego Nugno libenter adhæreo, nam sacrificium Missæ ordinatur ad remittenda peccata, sed non potest remittere mortalia ex opere operato. Ergo saltem venialia; deinde satis probabile est sacramentalia remittere venialia. Ergo à fortiori sacrificium Missæ, quia excellentius est.

RESOL. CLIV.

An ita strictè requiratur lumen accensum in Missæ Sacrificio, vel sine eo nunquam sacrificare liceat?

Imo additur quod si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquenda sit Missa etiam si necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo.

Et an, sit peccatum mortale lampadem accensam ante Sacramentum non conservare?

Et an, si solum per dimidiam horam, aut aliquid amplius sine lumine existeret Eucharistia, peccatum grave committatur?

Et quid si per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesia Sacrario sine lumine esset?

Et an sit præceptum, ut ante Eucharistiam in Templis semper lumen ardeat?

Et docetur, quod extat præceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras.

Ex causa tamen illud etiam omitti potest, ut cum ad ægrotum longè distantem defertur, nec commodè cum lumine fieri potest? Ex p.9. tr. 6. & Misc. 1.Ref. 33. aliàs 34.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet Pater Quintanadvenas *in Theolog. moral.tom.1.tr.4. singul.1. nu.2.* ubi dicendum existimat, quòd si ob notabilem, seu ob graviter culpabilem Parochi, vel ejus, cuius cura hçc commissa est, negligentiam, per integrum diem, ipso sciente, & consentiente, lampas accensa non sit coram Tabernaculo; peccatum mortale ab eo committeretur: & hoc videtur dicendum, etiam remoto scandalo: quia, si hoc intercedat, non est dubium. Probatur ex sententia Doctorum asserentium, ita strictè requiri lumen accensum in Missæ Sacrificio, ut sine eo nunquam sacrificare liceat, ut loquitur Lugo *de Eucharistia, disp.30.sect.2. nu.77.* & addit ex Fagundez sententia *c.22. in 2. Præcep. nu.19.* Imò addunt aliqui, si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquendam esse Missam, etiamsi necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo. Sed cùm hoc præcipuè sit, ne Eucharistiæ Sacramentum sine lumine existat; licèt simul etiam sit propter Sacrificii celebrationem; dicendum saltem erit, quòd per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesiæ Sacrario sine lumine esse, sine gravi culpa non licebit: quia defectus hic est jure gravi contra antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem tum celebrandi cum lumine, tum illud apponendi coram Tabernaculo: & eadem reverentia digna est Eucharistia in Altaris Sacrificio oblata, ac in Sacrario custodita: & licèt hic non ita manifestè Hostia consecrata pateat, & consecratio ibi, & non hic exerceatur: at consecrationis terminus, seu effectus, à quo consecratio dignitatem suam sumit, in oblata Hostia invenitur: & excessus manifestationis, ita brevi tempore durans, uberiùs compensatur perseverantia per spatium unius diei. Unde, si solùm per dimidiam, aut integram horam, aut aliquid amplius, sine lumine existeret Eucharistia, peccatum grave non committeretur.

Sup contento in hoc & seq. vr. cum eodem Fagundez hic citato tantum in tr. 3. tract 1. R 1. §. Et tandem.

2 Sed, his non obstantibus, de tali consuetudine universali dubitat Jacobus Marchantius *in resol.Past. tr.4. c.5. q.4.* ubi sic ait: Quærere verò hic potest quis, an sit etiam præceptum, ut ante Eucharistiam in templis semper lumen ardeat? Respondent aliqui, licèt expressum in jure non reperiatur, consuetudinem tamen universalem Ecclesiæ habere vim præcepti. Ita Victorellus, Emanuel Sà, & quidam alii. Sed hanc consuetudinem non esse ita universalem, patet ex multis Ecclesiis parochialibus, maximè ruralibus: ubi propter paupertatem hactenus non fuit solitum lumen continuum accendi. Et licèt Episcopi eam consuetudinem introducere conentur variis Decretis, tamen videmus vix observari à subditis ob paupertatem. Disceptant enim illi de expensis, quorum sit eas sustinere, an Ecclesiæ, an decimas percipientium, an communis populi; sicque Decretorum exequutio vel differtur, vel non fit. Extat porrò præceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras, cap. *Sanè de celebrat. Missar.* Ex causa tamen illud etiam omitti posse, ut cùm ad ægrum longè distantem defertur, nec commodè cùm lumine fieri potest. Ita Marchantius. Verùm ego opinioni P. Quintanaduenas adhæro.

Sup hoc præcepto inf. in eg. a R. 51 cursim in fine § Verã & mag.. late in aliis § ejus annot.

RESOL. CLV.

An Sacerdos in necessitate celebrans cum uno lumine olei vel adipis peccet mortaliter?

Et cursim notatur, quod celebrare unica candela cerea ex causa necessitatis est tantum peccatum veniale.

Et advertitur Sacerdotem neque peccare mortaliter, si celebret Missam in Altari, in quo imago Crucis non existit? Ex p.2. tr. 14. Ref.45.

§. 1. Affirmativè respondet Riccius *p. 3. decis.213. num.1.* Fagundez *tr.1. lib.3. c.23. nu.17.* Reginaldus *tom. 2. lib.29.c.9. nu.196.* Suarez *in 3.p.tom.3. disp.81. sect.6.* Fernandez *in exam. Theol.p.3. c.5. §.13. nu.12.* Villalobos *in sum. p.1. tr.8.diffic. 26. num.4* Vasquez *in 3.p. to.3. disp.233.c.3. num.16.* Molsesius *tom.1.tr.3. c.12.n.57.* & alii.

Sup.hoc in R. seq.

2 Sed negativam sententiam probabilem putat Zanard. *in direct. Theol.t. de sacrif. Miss. capit.14. in fin.* Pitig. *in 4. tom. 1. disput.13.q.2. art.3.* Nugnus *in 3. p.q. 83. art.3. dub.5. sol.* mihi

mihi 509. col.1. Graff. p.2. lib.2.c 43. nu.1. Azorius p.1 lib.8. c.18.q.15. & Homobonus de exam. Eccl.p.1.tr.4. cap.15.q.143. qui etiam tenet Sacerdotem, neque peccare mortaliter; si celebret Missam in altari, in quo imago Crucis non existit, & citat multos, quibus adde Villalobos in sum.p.1.tr.8.diffic.26.n.6.

Sup. hoc inf. in R.184. §. Nota tamen.

3 Nota etiam, quòd celebrare cum unica candela cerea ex casu necessitatis, putavit Nugnus ubi sup. esse tantùm peccatum veniale.

Su. hoc in fine R.seq & inf in R. 157. 1. post medium, v. Et quidem.

RESOL. CLVI.

Utrum Sacerdos in casu necessitatis, secluso etiam scandalo, possit celebrare cum lumine olei?

Et an ob causam non tamen gravem validè celebrari possit cum uno cereo, vel igne ardente in oleo, aut sevo, modo scandalum absit? Ex p.2. tr.14. Ref.67.

Sup. hoc in R. preterito.

§. 1. NEgativam sententiam docet Henriq. *lib.9. de Missa, c.26.n.4. & c.29.n.7.* ubi ex consuetudine à tempore Apostolorum introducta, & ex authoritate multorum Patrum, probat usum celebrandi cum lumine cerei igniti, & in hanc sententiam inclinat Bellarm. *lib.2. de Missa, c.14.*

2 Sed ego existimo in gravi necessitate, & secluso scandalo, & contemptu, non esse mortale peccatum celebrare cum lucerna ex oleo, quia olim in Sanctuario lampades in cultum Dei ardebant, ut ait D. Thom. *in p.2. q. 101. art. 1, ad secundum*, & ita Sacerdotem celebrantem non damnarem, ait Suarez *in 3. p.tom.3. disp.81 sect.6.* quem postea sequitur Fagundez *de prac. Eccles.tr.1. lib.3. c.3. nu.17.* licèt addant, hoc ante factum, non esse consulendum.

3 Sed ego in tali necessitate constitutus, si non adesset aliorum scandalum, cum lumine olei celebrarem. Vide *suprà q.45.* & mecum sentit Riginaldus *in praxi, tom.2. lib. 20. cap. ult.p.3. sect.6, nu.196.* Filliuc. *tom.1. tr.5. c.4. n.126.* & novissimè Layman. *lib.5. tr.5.c.6. n.17.* ubi ita ait. (Licet communi Ecclesiarum consuetudine receptum sit, ut lumen sit geminum, & in cera, ob causam tamen, etiam non valdè gravem, celebrari posset cum uno cereo, vel igne ardente in oleo, aut sevo, modò scandalum absit.) Ita ille.

Sup. hoc in §. ult. R. praeterit. & inf in R. seq. 1. post med. & vers. Et quidem.

RESOL. CLVII.

An si Minister extinguat candelam à parte Epistolæ ante finitum Evangelium S. Joannis, peccet venialiter?

Et infertur nullum esse peccatum celebrare extra necessitatem cum uno lumine, vel ad summum esse tantùm peccatum veniale.

Et cursim docetur preces pro præparatione Missæ non esse dicendas ante Missam de Requiem, eo quod omitti debent, quia Psalmi habent Gloria Patri, *qui quid solemnitatis, & suavitatis habent.*

Et an in prædictis Missis de Requiem omitti debeant oscula crucis in amictu, stola, & manipulo induendis; tum quia prohibentur in Missa, solemni, tum quia non osculatur Sacerdos librum in Missa defunctorum, nec Minister osculatur ampullas, quas celebranti porrigit. Ex p.10. tr. 12. & Misc. 2. Ref.20.

§. 1. AFfirmativè respondet Franciscus de Nigno *de Ordine celebrandi Missam, p.3.§ 11. q.3.* ubi sic ait: Quæres, an sit peccatum, saltem veniale extinguere candelam ex parte Epistolæ, antequam explicet Evangelium S. Joannis? Aliqui Ministri; vel avari, vel pigri extinguunt alteram candelam: Sed ut ait P. Trimarchi peccant saltem venialiter (modò non reperiatur in iis crassa ignorantia) quia S.Pii V. Constitutione vetitum est in celebratione Missæ alias usurpare ceremonias, nisi quæ ejus mandato præscriptæ sunt, atque editæ. Ita ille. Sed cùm in medio Evangelii S. Joannis, Clerici soleant extinguere dictum lumen, ut possint posteà statim alterum extinguere, ne Sacerdos cogatur illos expectare; ideò puto in tali casu nullum adesse peccatum veniale, quia parum pro nihilo reputatur: nec Bulla S. Pii transgreditur, ut vult Nigrus. Et quidem si aliqui penes Leandrum *de Sacram. tom.2. tr.8. disput. 7. q.10.* asserunt, nullum esse peccatum celebrare extrà necessitatem cum unico lumine; vel ad summum, ut vult Hurtadus, Fagundez, & alii, quos citat, & sequitur Leandrus *loco citato*; esse tantùm peccatum veniale, certè durum videtur dicere cum Nigro, Clericum, qui extinguit lumen à parte Epistolæ, non adhunc finito Evangelio S. Joannis, peccare venialiter.

Sup. hoc supra in §. ult. Ref. 155. & in fine Ref. 156.

2 Nota hic obiter dictum de Nigro *ubi suprà, §.12. num. 1.* asserere, Preces pro præparatione Missæ non esse dicendas ante Missam *de Requiem*, eò quòd omitti debent, tùm quia prohibentur dici ab Episcopo ante Missam defunctorum, ex *Carem.Pap. lib.2. sect. 2. c. 26. & 28.* tùm quia Psalmi habent *Gloria Patri*, quod nescio quid solemnitatis, & suavitatis habent. Ita ille. Gavantus *in Rubrica Missalis, p.2. tit. 3. n.1.* asserit, dictas Preces omitti posse, sed non debere, ut vult Nigrus; & communiter dicuntur. Idem etiam Nigrus *ubi suprà num.2.* sic ait: Quæres, an omitti debeant oscula crucis in Amictu, Manipulo, & Stola induendis? Probabile est, quòd omitti debeant; tum quia prohibentur oscula rerum in Missa solemni; tùm quia non osculatur Sacerdos librum in Missa Defunctorum, nec minister osculatur ampullas, quas Celebranti porrigit. Sic ille. Sed communiter contrarium observatur, & tenet Gavantus *loco citato*.

RESOL. CLVIII.

An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam sine Ministro, ne careat Missa in die festo, vel pro dando moribundo Viaticum, aut quid aliud simile? Ex p.2. tr.14. Ref.43.

§. 1. AFfirmativè respondet Fernandez *in exam. Theol.mor. p.3.c.5.§.4.n.8.* Barthol. ab Angelo *in exam. Confess. dial.5.§.401.* quem postea sequutus est Bonacina *de Sacram.disp. 4.q.ult.punct.9.n.33.*

Sup. contenta in hac R. inf. in R.seq.§.Sed hic sed lege eo per totam.

2 Sed ego puto non peccare, & ideò in magna necessitate, qualis est diei festi, aut dandi moribundo Viaticum, vel quid simile, celebrationem Missæ sine ministro licitam esse censeo. Ita Villalobos *in summa, part.1.tract.5. diffic.34.n.2.* Pitigianus *in 4. se.dist. 13. quæst.2. art. 5. in fin.* Squillante *de oblig. Cleric. part.2. dub.23. num.69.* & Sylvius *3.p. q.83. art.5.* asserit, ita facientem non damnare. Vide Fagundez *tract.1. lib.3. cap.21. nu.6.* Homobonus de Bonis *in exam. Eccles.p.tr.4.c.15. quæst.146.* & alios.

RESOL. CLIX.

An possit excusari consuetudo celebrandi Missam absque Ministro, ut in Germania locis?

Et supponitur jure Ecclesiastico necessarium esse Ministrum in celebratione Missæ præter Sacerdotem.

Et notatur licitum esse Sacerdoti celebrare sine Ministro ad dandum Viaticum infirmo.

Idem dicendum est, ne careat ipse Sacerdos, aut populus Missa in die Festo.

Et an Sacerdos possit Missam jam cœptam cum Ministro prosequi sine illo, quando Minister abiit, & expectatus non venit?

Et an in casibus necessitatis, in quibus licitum est sine Ministro celebrare, etiam si adsit fœmina, quæ possit ministrare, potius sit sine Ministro celebrandum, quam utendo fœmina ministerio, etiam in casu, quo vir nesciat, respondere, sciat autem ministrare, non potest fœmina respondere, & vir ministrare? Ex p. 10. tr.15. & Misc. 5.Ref.26.

§. 1. SUppono contra Glossam *in cap.quoque de Consecrat.dist. 2.vers. ipse tertius*, Emanuelem Sà, *verf.Missa, n.17.* Navarrum, *cons.6. de corpore vitiatis*, quem citat, & sequitur Zerol. *in praxi Episc. p.2. vers. Missa, §. tertio.* Suppono inquam contra dictos Auctores jure Ecclesiastico necessarium esse Ministrum in celebratione Missæ præter Sacerdotem, & est communis sententia omnium Doctorum, quem sequitur D. Thomas *in 3. p.q.113. art.5.ad 12.* Suar. *to.3. disp.87. sect.2. concl.2.* Fagundez *princ.1. lib.3.c.21.n.4.* & alii penes ipsos, sed difficultas est in aliquo loco, ut in Germania possit excusari consuetudo in contrarium, & videtur negativè respondendum; Tum quia Parochi plerique levi sumptu possunt alere ejusmodi ministrum, & adhuc facilius Parochi omnes possunt vel per se, vel per ludi moderatorem unum vel alterum puerum ad hoc instruere, ut etiam cum parentum solatio Missis ministrent, præterquam quod etia suos æredituos quamvis rusticos, adhibitio nonnullo studio ita informare possunt, ut experientia testatur. Denique etiamsi, rosus impossibile esset habere ministrum respondentem, non possent tamen jure communi licitè sine Ministro celebrare nisi in necessitate, ut superius diximus. Quare communi jure excusari non potest hæc consuetudo à peccato mortali.

2 Verum hoc non obstante talem consuetudinem non audet damnare Layman, *lib.5. tr.5. c.6. nu.13.* ubi sic ait. Quod verò ad consuetudinem attinet, quæ in quibusdam Germaniæ locis viget, ut Sacerdotes sæculares maximè in pagis Missam sine Ministro respondente celebrent, eam tanquam abhorrentem ab Ecclesiæ traditione etiam in Germania nostris Canonibus decretis (uti videre est in Basil. Concil. *sess.21. c.de iis, qui in Missa, &c.* Concilio Moguntino ann.1549. *c.de Missa officio ritè peragendo*) Episcopi emendare deberent. Interim verò dum viget, ac toleratur, non potest Sacerdos damnari, si ita celebret. Ita ille, cui etiam adde Adamum Tannerum *tom.4. disp.5. q.10. dub.6. nu. 91.* sic asserentem. Nihilominus tamen quia in quibusdam Provincialibus Germaniæ Conciliis quiddam hac in re indultum est, ut dictum, eademque est ratio aliorum Episcopatuum, in quibus passim nemine contradicente, saltem in pagis absque Ministro respondente celebratur, hinc meritò videri potest communi juri per consuetudinem derogatum, præsertim si servetur moderatio in Synodo Ratisponensi,

nensi, & Brixiensi præscripta. Hæc Tannerus.

Sup. hoc in R. præterita. 3 Sed hic obiter nota primò licitum esse Sacerdoti celebrare sine Ministro ad dandum viaticum infirmo. Ita Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 7. q. 53.* quibus adde Præp. *in 3. p. q. 83. art. 3. dub. 7. nu. 177.* Lessium *in 3. p.* D. Thomæ, *q. 503. dub. 10. nu. 67.* Trullench *de Sacram. lib. 3. c. 8. dub. 23. n. 3.* & me citato Tamburinum, *opuscul. de Sacrament. Missæ, lib. 1. cap. 7. §. 5. n. 4.* cum Amico *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 33 sect. 12. num. 369.* Serra *in 3. p. quæst. 83. art. 5. §. An verò*, & Aversa *ubi infra*. Secundo licitum erit Sacerdoti sine Ministro celebrare, ne ea careat ipse, aut populus Missa in die festo. Ita me citato Aversa *ubi infra*, Leandrus *ubi suprà, q. 54.* & me citato Aversa *de Sacram. Eucharist. q. 11. sect. 9. §. quod si contingat.* Præpositus, *ubi suprà*, & etiam me citato Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 12. num. 235.* qui *nu. 136.* advertit, quod etiam poterit Sacerdos Missam jam inceptam cum Ministro prosequi sine illo, quando Minister abiit, & expectatus non venit. Defectus Ministri non est tante, & tam urgentis necessitatis, ut propterea incepta Missa, maximè si eam obtulit, debeat omitti. (Sup. hoc ib.)

Sup. hoc, & contentis in §. seq. huju R. in R. seq. 4 Addit etiam ex Soto, & aliis in casu necessitatis in quo diximus licere sine ministro celebrare, etiamsi adsit fœmina, quæ possit ministrare potius esse sine ministro celebrandum, quàm utendum fœminæ ministerio, quia hoc expressius est jure prohibitum, & de se quid indecens, magisque vitandum: Imo Vasquez contra quemdam suppresso nomine relatum contendit in casu, quo vir nesciat respondere, sciat autem ministrare, non posse fœminam respondere, & virum ministrare. Quam sententiam præsertim improbat Vasquez, & improbabilem judicat si ex eo tantùm capite fiat, quod vir sciat ministrare, & non respondere: hanc enim necessitatem nullam judicat Vasquez ad celebrandum Missam, sed potius esse omittendam, ut sæpè inculcat tam in materia de Eucharistia, quàm de Sacrific. Missæ, sed de hoc jam diximus, & aliquando potest occurrere necessitas celebrandi non servatis omnibus, quæ expressè requiruntur, & communiter pro celebranda Missa: sola verò responsio fœminæ non est adeò indecora ut, alibi.

5 Potest tamen, ait Dicastillus, & Cardinalis Lugo, quod si sit vir, qui nesciat respondere, & fœmina sciat, illa non accedens ad Altare respondeat, & vir ministret. Unde me citato Leandrus, *quæst. 55.* admittit posse Sacerdotem in casu necessitatis admittere fœminam ad ministerium mediatum, seu remotum, ut sibi ex loco remoto respondeat, non verò ad ministerium immediatum, seu proximum, ut v.g. administret urceolos, &c. Et ideò non est audiendus Luzzinus *in Summa, to. 1. verf. Missa, n. 4.* ubi sic ait: Puto autem casu, quod immineret necessitas celebrandi, puta dies festus, vel aliquid simile, & servitor nullus adesset, illicitum est sine ullo prorsus Ministro sacrificare. Hinc D. Laurentius ut refert Ambrosius, *lib. 1. offic. cap. 41.* Sixto Pontifici, cum ad supplicium duceretur dixit. Tu nunquam Sacrificium sine Ministro offerre consueveras. Scio quendam Theologum tanti fœminas facere, ut etiam det eis facultatem respondendi Sacerdoti in Missa. Iste est Suarez, qui in *Comment. 3. p. D. Thomæ, tom. 3. disp. 87. sect. 1. circa finem*, sic ait: Quamvis remotè possint fœminæ interdum respondere Sacerdoti, ut ex choro facere solent in Missa solemni, tamen proximè ad Altare respondendo, ministrare aquam, & vinum præstando, & alia similia faciendo, nec possunt, nec debent. Quod inventum, & distinctio de respondente proximè ac remotè ad Missam antiquioribus Magistris semper displicuit, de quorum numero Dominicus Soto, *in 4. disp. 13. q. 2. art. 5.* ait. Citius auderem egomet mihi respondere, & ministrare, quam fœminam ad id muneris admittere. Ita Luzzinus.

6 Sed à nobis superius dicta satis probabilia sunt, & non debebat dictus Auctor ita acriter contra Patrem Suarez insurgere, & de illo mirari, sed potius debebat insurgere contra Nugnum, qui ut alibi adnotavimus in *3. p. can. 83. art. 6. dub. 1.* apertè docet fœminam posse immediatè, & proximè Sacerdoti ministrare, quod omninò negandum esse puto, cùm sit contra communem Doctorum sententiam, & contra Ecclesiæ consuetudinem, & contra Nugnum insurgit novissimè Tamburinus *opusc. de Sacrificio Missæ, lib. 1. c. 7. §. 5. nu. 3.* & Trullench. *de Sacram. lib. 3. c. 8. dub. 22. nu. 2.* & me citato P. Aversa *de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 9. §. si verò nullus*. (Alibi in R. seq. § 1 & 2.)

RESOL. CLX.

An Sacerdos in casu necessitatis possit fœminam in responsione ministram adhibere in celebratione Missarum? Ex p. 2. tract. 14. Ref. 44.

Sup. hoc in R. præterita à §. Addit usque in finem dictæ R. §. 1. Negativè respondet Layman *lib. 4. tr. 5. cap. 6. num. 13.* Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. cap. 15. quæst. 146.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 88. sect. 1.* Villalobos *in summ. p. 1. tract. 8. diffic. 34. num. 1.* S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacr. Missæ, q. 3. dub. 5. concl. 2.* Zanardus *in direct. Theol. part. 1. de sacrif. Missæ, cap. 15. in fine*, Pitigianus *in 4. tom. 1. disp. 11. q. 2. art. 5. in fine*. Fernand. *in exam. Theol. p. 3. cap. 5. §. 4. nu. 7.* Squillante *de oblig. Cler. p. 3. dub. 23. nu. 70.* Molfes. *in sum. to. 1. tract. 3. c. 10. nº 40.* & alii ex authoritate *cap. 1. de cohab. Cler. & mul.* ubi dicitur, ut nulla fæmina ad altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare.

2 Sed non reticebo, Didacum Nugnum *in 3. q. tom. 2. q. 83. art. 6. dub. 1 fol. mihi 516. col. 2.* contrariam sententiam docere, nempè, quòd si non sit vir, vel ille non possit ministrare, quòd tunc debet fœmina, & respondere, & ministrare: nam ex hoc nullum sequitur inconveniens, & ex alia parte fit sacrificium debito modo, sine confusione, & verificantur salutationes ad populum, & responsiones. Ad argumentum contrarium respondet, illa verba intelligenda, extra tempus gravis necessitatis, hoc enim manifestè significat verbum illud *non præsumat*, in nostro enim casu fœmina non præsumit, sed hoc facit ex commissione Sacerdotis, propter stantem necessitatem: & Sacerdotem ita celebrantem, nempe cum fœmina, non peccare mortaliter, putavit Sylvius *in 3. p. q. 83. art. 5. in respons. ad 12.* sed tu tene primam opinionem.

RESOL. CLXI.

An sacerdos celebrans Missam, si alium non habeat, possit uti Ministro excommunicato non denunciato?

Et quid in gravi necessitate, si talis sit excommunicatus denunciandus, & vitandus? Exp. 5. tr. 9. Ref. 91.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Cornejo *in 3. p. tr. 5. de excomm. disp. 10. §. 4. ex errore 8. dub. 2.* cui adde Suarez *disp. 12. sect. 1.* & Turrianum *lib. 2. de excomm. disp. 11. dub. 1.* quia in tali Ministro potest considerari, vel indignitas personæ, si est in peccato mortali, & hæc ratio non impedit, quia ad inserviendum Missæ non est status gratiæ necessarius, vel prohibitio Ecclesiæ comparatione talis officii, & hæc credi potest pro tali eventu suspendi ab Ecclesia, quæ doctrina intelligenda est, quando gravis urgeret causa faciendi Sacrum, aliàs, ut sæpè diximus, Concilium Constantien. nullum favorem concederet excommunicato: unde etiamsi non sit denunciatus, privatur hac communicatione. Nota etiam Turrianum, quòd si loquamur de excommunicato vitando post denunciationem, idem dubium esse potest, an in casu necessitatis possit inservire Missæ, in quo consideranda est gravitas necessitatis.

RESOL. CLXII.

An Sacerdos peccat mortaliter, si in aliquo loco, ubi non adest Missale, celebraret Missam?

Et an Sacerdotes, quibus debilis est facultas videndi, si memoria calleant, possint dicere Missam sine Missali? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 46.

§. 1. Hanc quæstionem indecisam reliquit Suarez *in 3. part. & disp. 81 sect. 6.* & in affirmativam sententiam videtur inclinare Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 9. part. 2. sect. 6. nu. 197.* & docet apertè Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 21. n. 23.* Vasquez *in 3. p. tom. 4. disp. 233. c. 3. nu. 26.* & Filliuc. *tom. 1. tr. 8. cap. 5. nu. 127.* (Sup. contentis in hac R. sup. in R. 157. § 1. per totum.)

2 Sed ego cum Layman *lib. 4. tr. 5. cap. 6. num. 17.* Villalobos *in sum. p. 1. tr. 8. diffic. 26. n. 5.* & Ledesma *in sum. num. 1. de Euchar. capit. 20. post 8. concl.* puto in tali casu Sacerdotem non peccare, dummodo sit ita instructus, & de sua memoria confidens, ut moraliter non dubitaret posse se omnia integrè dicere sine Missali, quamvis non sine alio libro loco Missalis, ne notam aliquam incurrat apud alios. Hinc Vasquez *ubi suprà*, putavit Sacerdotes, quibus debilis est facultas videndi, si memoria calleant, posse.

RESOL. CLXIII.

An Sacerdos utens Missali Romano possit celebrare juxta Ritum receptum in loco, per quem transiit, etiamsi discrepat à Romano, tam in Ecclesia sæculari, quam Regulari? Exp. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 95.

§. 1. Ut si, v. g. quis transiret per monasterium Monachorum D. Benedicti, D. Dominici, &c. & respondet affirmativè Joannes Prepositus *in 3. p. q. 83. art. 4. dub. 5. nu. 190.* quod non tantùm intelligit de Ecclesia sæculari, sed etiam de Regulari, & ideò Religiosum, vel sæcularem transeuntem per monasterium, quod utitur alio Missali, quàm Romano, posse in eo monasterio celebrare juxta ritum ibidem receptum, neque videri in hac parte plus permittendum existenti in Ecclesia sæculari quàm in loco regulari, quia non est potius privilegium respectu Religiosorum, quàm respectu sæcularium, ut propterea sit dicendum externas personas

posse celebrare in Ecclesia sæculari, juxta illius ritum, non verò in regulari, cùm singulæ Ecclesiæ non minus regulares, quàm seculares reliquantur antiquæ consuetudini. Ex quo deducitur idem dicendum, si ritus celebrandi Missam in proprio loco, & alieno discrepet à Romano, scilicet aliquem foris existentem posse celebrare juxta ritum receptum in loco ubi celebrat, & hæc omnia docet Præpositus *loco cit.* quæ aliqui non approbant, & nescio circa hanc quæstionem an aliquid sit declaratum à sacra Cardinalium Congregatione.

RESOL. CLXIV.

An Sacerdos in celebrando non observans Rubricas Missalis peccet mortaliter?

Et quid, si unam, vel alteram Rubricam non observaret, aut si in rebus substantialibus Sacrificii delinqueret? Ex p. 2. tr. 14. Res. 54.

Sup. doct. hujus R. lege R. not. seq. & Sonomeer[?] inf. in R. 172 §. Sed aliquis, & sup. en R. 140. §. Adde à principio.

§. 1. Affirmativam sententiam docuit Azorius *p. 1. lib. 10. cap. 29. quæst. 6.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. ult. punct. 7. §. 3. num. 3.* Pitigianus *to. 1. in 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 4. in fine*, & alii. Nam si Breve S. Pii V. quod in principio Missalis ponitur, cum attentione consideretur observantia rituum ac cæremoniarum Missalis in sacro faciendo, obligare videtur ad mortale.

2 Ego verò, si Sacerdos contrarium faceret, non damnarem de peccato mortali. Nam contrariam sententiam asserentem, dictas rubricas non obligare sub onere peccati mortalis esse probabilem, asserunt etiam DD. citati, & Possevinus *de offic. Cur. c. 2. nu. 16.* cum aliis. Et ego puto ita omninò esse tenendum, ut docet Fagund. *tr. 1. lib. 3. c. 21. & seq.* quæ intelligenda sunt si unam, vel alteram rubricam non observaret, non autem si nullam, aut si in rebus substantialibus Sacrificii delinqueret, ut alibi dictum est.

RESOL. CLXV.

An sit peccatum veniale dicere Missam, & manus non abluere?

Et quid est sentiendum de manuum lotione post Missam?

Et infertur an mulier tempore menstrui, aut partus saltem ex consilio abstinere à communione debeat, nisi causa urgeat?

Et quid si macula perpetua sit, ut fluxus sanguinis, aut lepra? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 19.

§. 1. De hoc casu interrogatus fui à quodam Sacerdote: asserebat ille, sententiam negativam tenendam esse, ego ei fortiter obstiti, asserens Sacerdotem, qui advertenter celebrat non lotis manibus, venialiter peccare: & ita tenet Granadus *in 3. p. D. Thomæ, contr. 6. trat. 10. disp. 9. n. 13.* ubi sic ait: Superest, ut brevissimè dicamus de aliis maculis corporis, quæ susceptioni Eucharistiæ possent obstare. Et in primis si macula perpetua sit, aut nimium diuturna, v. g. fluxus sanguinis, aut lepra; non ideò privandus est homo Eucharistia; ut rectè Sotus, *dist. 12. q. 1. art. 7.* Suarez *disp. 68. sect. 2.* & alii. Mulier verò tempore menstrui, aut partus saltem ex consilio abstinere debet, nisi causa urgeat; ut S. Dionysius Alexandrinus *in Epistola quæ refertur, tom. 3. Biblioth. Con. 2.* affirmat, sequunturque Suarez, & alii; nunquam tamen erit mortale, per se loquendo. Denique non lotis manibus celebrare, aut non abluta facie ad Eucharistiam accedere, viri docti dicunt esse peccatum veniale; si advertenter fiat, quia est contra reverentiam tanto Sacramento debitam. Unde S. Augustinus in illo *sermone 244.* Erubescimus, inquit; ac timemus Eucharistiam manibus sordidis tangere. Hæc Granadus; cui adde novissimè Martinum de San Joseph. *in Monita Confessar. tom. 1. lib. 1. tr. 8. de Eucharistia num. 28.* (Pareceme (ait) que será pecado venial celebrar sine laverse las manos, y rostro, por la indecentia, però sino huuo ocasion de lavarse, no será pecado.) Idem etiam docet P. Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 7. disput. 6. quæst. 16.* Vide etiam Trullench. *de Sacrament. lib. 3. c. 8. dub. 20. num. 1.* & Suarez *in 3. p. tom. 2. disp. 82. sect. 1.* qui excusant à peccato mortali eos, qui deferunt lotionem manuum ante Missam. Ergo peccabunt venialiter.

Sup. hoc in R. not. seq. & in eodem.

Sup. hoc inf. in tr. 2. in fine R. 51.

2 Sed quid dicendum de manum lotione post Missam? Ad hoc dubium sic respondet Nigrus, *in Addit. ad Ruyz. p. 3. §. 1. n. 5.* An Celebrans explicata Missa teneatur lavare digitos? Auctor noster, Gavantus, Sperellus, & Castaldus, affirmant; & ita utuntur non pauci Viri graves. Alii verò negant, & fundantur, quia ablutio ista post Missam non præcipitur; sicut jubetur antequam induat se Vestimentis Sacerdotalibus. Ego sequor usum affirmantium. Ita ille. Sed ego puto, quod talis lotio, si omittatur, non constituat peccatum veniale; quia lotio ante Missam præcipitur, non autem post Missam.

RESOL. CLXVI.

An Sacerdos, cum sacris se induit vestibus, peccet mortaliter relinquendo orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent?

Et advertitur Regulas Missalis non obligare ad mortale, nisi contineant essentiam, seu quasi essentiam Sacrificii, reliquas verò non esse præcepta, sed consilia, & instructiones? Ex p. 2. tr. 14. Res. 41.

§. 1. Peccare mortaliter, si hoc faceret advertenter putavit Sylvius *in 3. p. quæst. 83. art. 6.* qui citat Navar. & Azorium.

2 Sed nimis rigorosè loquuntur hi DD. Ideo puto, dummodo id faciat sine contemptu, non peccare Sacerdotem, supradictas Orationes relinquentem. Et ita præter DD. 8. quos citat, & sequitur Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tom. tr. 4. c. 15. q. 245.* docet etiam hanc sententiam Layman *lib. 4. tr. 5. c. 5. nu. 12.* Vega *in summa, tom. 2. c. 41. cas. 9.* Pitiganus *in 4. tom. 1. dist. 13. quæst. 2. art. 10. dub. 4.* Fernandez *in exam. Theol. p. 3. c. 5. §. 13. n. 4.* Scorzia *de sacrif. Missæ lib. 2. c. 8. nu. 14.* Fagundez *tr. 1. lib. 3. c. 21. nu. 9.* Ratio est, quia nullum adest præceptum, seu lex præcipiens, dictas Orationes à Sacerdote dicendas sub onere peccati mortalis, & quædam in Missali positæ pertinent ad decentiam, & consilium, non autem ad necessitatem, & obligationem. Vide Fagund. *loc. cit. & n. 32.* ubi probat regulas Missalis non obligare ad mortale, nisi contineant essentiam, seu quasi essentiam sacrificii, reliquas verò non esse præcepta, sed consilia, & instructiones.

Sup. his Regulis in fine R. 1. post præteritã sed lege etiam R. & §§. ejus prima ant.

RESOL. CLXVII.

An in casu necessitatis possit Sacerdos celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo, vel celebrare in tali casu necessitatis cum stola, manipulo, aut cingulo non benedicto?

Et an extra casum necessitatis semper sit mortale?

Et notatur primò, quantum ad materiam sacrarum vestium, v. g. amictum & albam debere esse linea, cæteras verò ex quacumque alia recenti materia, nec multum refert, cujus ea sit coloris.

Secundò advertitur stolam posse deservire pro manipulo, & manipulum pro stola.

Tertiò, quod si cingulum perfringatur, & utraque pars sufficiet ad cingendum, utraque est benedicta, & potest deservire celebrationi Missæ.

Adde plus, quod si cingulum ita frangatur, ut neutra pars sufficiat ad cingendum, potest cingulum sic fractum necti.

Quarto casulam, manipulum, & stolam servire ab utraque parte posse, etiam si unica tantum consecratione ab Episcopo sacrata essent, si gemino colore afficerentur ad varios dies festos.

Item quod supradictæ vestes tunc consecrationis formam amittunt, cum ita scinduntur, ut apta amplius non sint ad eos usus, ad quos sacrantur, alioquin formam consecrationis retinet, etiamsi aliqua pars, quæ sacrata non est unà cum filo prophano assuatur. Ex p. 2. tr. 14. Res. 57.

§. 1. Extra casum necessitatis, esse mortale fatentur omnes, Nugnus *tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 3. dub. ult. in fin.* Bonacina *de sacram. disp. 4. ult. punct. 9. nu. 27.* Vasquez *tom. 3. in 3. p. dist. 233. c. 3. nu. 38.* & alii, *ex c. vestimenta, de consecr. dist. 1.* Difficultas consistit in casu necessitatis, ut quando Sacerdos in die alicujus festi esset in loco, ubi non inveniretur aliquod indumentum ex supradictis, vel in alio casu gravis necessitatis. Hieronym. Llamas *p. 3. c. 5. §. 16.* putat in tali casu Sacerdotem semel, vel bis posse celebrare, sine aliquo indumento non benedicto. S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacif. Missæ, q. 3. dub. 4. concl. 2.* Petrus Ledesma *in sum. tom. 1. Sacram. Eucharist. c. 21. concl. 3. dub. 3.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 83. sect. 3. dub. 1. in fin.* Coninch *ubi infra*, & Filliucius *to. 1. tr. 5. c. 5. n. 149.* putant in casu necessitatis, posse Sacerdotem celebrare sine aliquo indumento, ex dictis.

Sup. contenta in quatuor limitationis[?] cujus textus inf. in R. 170 & 172. & in R. 9. §. Nam ad medium. Sup. hoc dissic. in §. non præteriit. §. ult. & in R. 1. et med. & inf. in R. 119. §. a ... Rc.

2 Nota verò circa præsentem quæstionem de vestibus sacris, quantum attinet ad materiam, amictum & albam debere esse lineam, cæteras verò ex quacumque alia materia. Nec multum refert, cuius ea sit coloris, etsi in Missali pro certis temporibus, certi colores designentur: nam talis ordinatio præceptiva non est, sed directiva. Ita Homobonus *de exam. Eccles. p. 1. tr. 4. cap. 15. quæst. 144.* & alii.

3 Nota etiam secundò, stolam posse deservire pro manipulo, & manipulum pro stola, quia talia indumenta non habent figuram determinatam. Ita Villalobos *in summ. p. 1. tr. 8. dub. 28. nu. 3.* & alii.

Sup. hoc colore in to. 3 tr. 4 R. 49. lege ejus doct. Gravatter[?] propè fin. §. His tamen.

4 Nota tertiò, si cingulum perfringatur, & vtraque pars sufficiat ad cingendum, utraque est benedicta, & potest deservire celebrationi Missæ. Adde plus, quod si cingulum ita frangatur, ut neutra pars sufficiat ad cingendum, potest

Sup. contenta in hoc §. in tribus R. seqq. per totas, & infra.

cingu-

cingulum sic fractum necti. Ita Coninch *de Sacram. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 3. *n.* 250. Emanuel Sà *ver. Missa*, *n.* 12. & S. Joan. de la Cruz *ubi suprà*.

5 Nota quartò, casulam, manipulum, & stolam servire ab utraque parte posse, etiamsi unica tantùm consecratione ab Episcopo sacrata essent, ut si gemino colore afficeretur ad varios dies festos. Item supradictæ vestes tunc consecrationis formam amittunt, cùm ita scinduntur, ut aptæ ampliùs non sint ad eos usus, ad quos sacrantur, alioquin formam consecrationis retinent, etiamsi aliqua pars, quę sacrata non est, una cum filo profano assuatur. Ita Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *quæst.* 9. *&* 10. & Bartholomæus ab Angelo *in examin. confess. dial.* 5. §. 275.

RESOL. CLXVIII.

Utrum cingulum perdat benedictionem, si ita frangatur, ut neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, licet aliquo modo uniat partes separatas? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 4.

Sup. concurrit in hac R. in §. Nota tertiò R. præterita, & in quibus R. seqq. & inf. in R. 24. §. Nota etiam concurrit in hac § Dianæ sententiam.

§. 1. IN simili casu cingulum benedictionem amittere putat ex Paludano Franc. Pitigianus *in* 4. *sent. tom.* 1. *dist.* 3. *q.* 2. *art.* 4. & hanc sententiam videtur etiam docere Bonacina *de sacram. disp.* 4. *q. ultim. punct.* 9. *n.* 26. & Valerius Reginaldus *in praxi to.* 2. *lib.* 29. *c.* 6. *sect.* 3. *n.* 160.

2 Sed ego contrariam sententiam puto esse probabiliorem, quam tuetur noster P. Molsес. *in summ. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 12. *nu.* 33. & præter Suarez, & Scorziam, quos ipse citat; tenet etiam hanc opinionem ex neotericis: Coninch. *de sacram. q.* 83. *art.* 3. *dub.* 3. *nu.* 251. ubi sic asserit: si cingulum ita frangatur, ut neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amittere benedictionem. Secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum: aliqui tamen putant, etiam in prima fractione licere partibus simul nexis uti. Ita Emanuel Sà *verb. Missa*, *n.* 12. Hæc Æhidius.

RESOL. CLXIX.

An si cingulum sit fractum, possit Sacerdos partes separatas connectere, & ita celebrare?

Ex quo infertur, quod Alba amittit benedictionem, separatis manicis.

Et an Sacerdos peccet mortaliter celebrans sine necessitate cum cingulo non benedicto, aut fracto, aut sine stola vel manipulo, aut cum illis non benedictis? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 92.

Sup. hoc sup. in R. 167. §. Nota tertio, & in R. 168 & infra in R. seq. & in R. 154 §. Nota etiam notans in hoc §. ult. Dianæ sententiam, & prætermissæ benedictionis Albæ in to. 9. tr. 1. R. 110. §. sed & ad med.

§. 1. NEgativam sententiam contra me novissimè docet Joan. de Lugo *de sacr. Euchar. disp.* 20. *sect.* 4. *nu.* 100. ubi sic ait: Petes quando cingulum rumpitur, ita ut neutra par sufficiat, an utraque iterum connexa possit absque nova benedictione usurpari. Affirmat Diana. Communis tamen sententia id negat, & meritò, quia sic Alba amittit benedictionem separatis manicis, quia singulæ partes separatæ non sufficiunt, idem dicendum videtur de singulo. Ita ille, cui adde Tannerum *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 10. *dub.* 3. *n.* 3. & Hurtad. *disp.* 4. *de sacrif. Missæ*, *diffic.* 11.

2 Sed nostram sententiam præter Doctores à me *ubi subrà* citatos, invenio novissimè docere Cœlestinum *in compend. Theolog. moral. tr.* 8. *c.* 5. *qu.* 8. ubi ita asserit. Quæres, an Sacerdos peccet mortaliter celebrans sine necessitate cum cingulo non benedicto, aut fracto? Respondeo, quod non, quod idem dico de celebrante Missam in casu necessitatis sine stola, manipulo, vel cingulo, vel cum illis vestibus non benedictis, non autem extra necessitatem, nisi quod cingulum, ut dictum est, quod quidem cingulum etiam inservire potest, licet sit ita fractum, ut neutra pars sufficere per se possit, & necesse sit partes simul connecti. Hæc Cœlestinus. Idem docet etiam Jacobus Marchantius *in candelab. sacram. tr.* 4. *quæstionum Pastor. c.* 4. *de celebr. Miss.* 2. ubi testatur de praxi, passim enim asserit, videmus, licet cingulum frangatur, solere utramque partem connecti sine alia benedictione. Et tandem novissimè nostram sententiam, me citato, tanquam probabilem ad mittit Franciscus de Nigro *in add. ad Ruiz. p.* 1. *præsup.* 4. *n.* 42. *quæst.* 28. qui etiam testatur de praxi. Unde puto utramque sententiam probabilem esse.

Sa hoc sup. in R. 167. in §. & cursim pro parte in § ult. R. seq. & in R. 171 §. ad medium, et in necessitate.

RESOL. CLXX.

An Sacerdos possit celebrare sine cingulo benedicto, vel cum eo, & toto fracto & abrupto?

Et an sit peccatum mortale celebrare sine Missali benedicto ex eo, quod in Pontificali reperitur benedictio pro Missalibus? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 68.

Sa hoc sup. in quinque primis §§. R. 167. & inf. in R. 171. & per tot. R.

§. 1. MOrtaliter peccare sic celebrantem, putavit Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *nu.* 148. Villalobos *in summ. p.* 1. *tract.* 8. *dub.* 28. *num.* 8. Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. 133. *cap.* 4. *num.* 48. Molsesius *in summ. part.* 1. *tract.* 1. *cap.* 12. *numer.* 31. S. Joan. de la Cruz *in direct. conso. part.* 2. *de sacrific. Missæ*, *quæst.* 3. *dub.* 4. *concl.* 20. Nugnus *in* 3. *part. to.* 1. *quæst.* 83. *art.* 3. *concl.* 3. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disput.* 82 *sect.* 3. §. 2. cum Navarr. *in Manual. c.* 25. *n.* 84. qui asserit, contrariam opinionem non esse tutam, atque ideò in Missali Romano invenitur benedictio cinguli, ac benedictio pro aliis sacerdotalibus indumentis, quam universalis Ecclesiæ consuetudo observat. Et quod dicitur de aliis indumentis, dicendum etiam videtur de cingulo, est enim eadem ratio.

In doct. dueri antecedentis R. & aliorum, §§. earum pro earum notes.

2 Sed contraria sententia probabilis etiam apparet, ideò Sacerdos, qui sine necessitate celebraret cum cingulo non benedicto, peccaret tantùm venialiter, vel cum eo, & toto fracto, & abrupto, & hoc ratione parvitatis materiæ. Ita docuit Henriquez *lib.* 9. *de Missa*, *c.* 29. *n.* 5. *in gloss. lit. A*, *&* *B*. Paludanus *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 5. Richard. *ibid. q.* 4. *art.* 2. Sotus *ibid. dist.* 13. *q.* 2. & doctissimus Sylvester *ver. Missa*, 1. *nu.* 2. Sà *ver. Missa*, *nu.* 10. & Fadundez *tr.* 1. *lib.* 3. *c.* 23. *nu.* 13. est enim, ut diximus materia levis, & indumentum minus in se considerabile, quam quodcumque aliud; imò indumentum non est, sed indumentorum ligatura:

Sup. hoc inf. in R. præcedente & in aliis ejus primo §.

3 Ad argumentum verò de benedictione posita in Pontificali, respondeo, quod ibi reperiuntur etiam benedictiones pro Missalibus, & pro libris Ecclesiasticis, & tamen non est peccatum lethale, celebrare sine Missali benedicto.

Sa. hoc sup. in R. 167. & lib. 5 & in aliis eius not. & melius ad cum. inf. in R. 171. §. pen. prope fin. & v. Sed difficultas.

4 Nota tamen quod celebrare cum cingulo non benedicto ex causa justa, non erit neque peccatum veniale; Justa verò causa erit necessitas audiendi, vel celebrandi Missam ex præcepto alicuius festivitatis fervor magnæ devotionis, necessitas superandi tentationes aliquas, etsi Sacerdotes pauperes habeant stipem pro celebrando sacro.

RESOL. CLXXI.

An in præcepto celebrandi cum vestibus sacris detur parvitas materiæ? Ex p. 5. tr. 5. Ref. 62.

Sup. omni ob. tento in hac R. fere in R. 67. §. 1. & in illi ejus primo & sequent not in R. 170 & fin omnib. R. & §§ annot. 9 nu dict §. & in to. 5. 9. tr 1. ex R 9 Nam ad medium. Quæ hic est R. antecedens, & lege etiam R. cor. perfecte.

§. 1. NEgativè respondet Filliueius *tom.* 1. *tr.* 5. *c.* 5. *nu.* 149. ubi sic ait: Quæro an liceat in aliquo casu sacrificare sine vestibus? respondeo, & dico primò sine omnibus in nullo casu licet, etiam ob periculum mortis, si saltem adjungatur contemptus fidei, esset enim magna irreverentia, & scandalum in necessitate sine una, vel altera, præsertim ex minoribus, ut stola, vel cingulo, non esset mortale. Dico secundò ex materiæ levitate vix potest excusari à mortali; quia quælibet earum vestium est sufficiens ad peccatum mortale, si voluntariè omittatur. Ita Filliucius. Sed ego probabiliter puto ratione parvitatis materiæ non peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem cum cingulo benedicto, vel aliquo alio vice cinguli fungente. Vide Doctores penes me ipsum *in* 2. *p. tr.* 14. *resol.* 68. & hanc sententiam me citato probabilem putat novissimè Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruiz p.* 1. *præs.* 4. *n.* 42. *q.* 28.

RESOL. CLXXII.

An Mappa, seu Tobalea sint benedicendæ?

Et de earum numero etiam agitur.

Et an in necessitate possit Sacerdos uti linteis prophanis, eaque postea reddere domino ad pristinum usum prophanum applicanda.

Et an in casu necessitatis possit tantùm una Mappa præter Corporale in Sacrificio Missæ adhiberi.

Et an extra casum necessitatis sit peccatum mortale celebrare cum una tantùm Mappa, & Corporali?

Et difficultas est in supradictis casibus gradus necessitatis assignare sed pro praxi in textu hujus Absolutionis aliqui gradus assignantur.

Et tandem docetur Regulas Missalis esse præceptivas, quæ tangunt aliquam legem Canonicam in corpore juris contentam, ut de servando jejunio, de Ara consecrata, &c. eas verò Rubricas dici directivas, quæ nec in toto jure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus præceptum, qualia sunt, mandamus, precipimus, *& similia.* Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 5.

§. 1. NEgativam sententiam docet Amicus *in cursu Theol. tom.* 7. *disp.* 33. *sect.* 2. *nu.* 362. ubi sic ait: Requiruntur subtus corporale ad minimum duæ pallæ lineæ, vel una duplicata, tametsi decentius est, ut sint tres, uti Missalis Rubrica præscribit, quarum saltem una debet totam superiorem Altaris superficiem tegere. Hæ pallæ non necessariò debent esse benedictæ: quin addunt Sylvester *verb. Benedictio q.* 5. & Emanuel Sà *verb. Missa*, *n.* 7. in necessitate posse sacerdotem uti lineis prophanis, eaque postea reddere domino ad pristinũ usum prophanum applicanda. Quod fieri non potest, si sint benedictæ. Ita ille, cui adde Lessium *in* 3. *p. q.* 83. *art.* 2. *n.* 87. Fagundez *præcept.* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *nu.* 16. Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 81. *sect.* 6.

Reginaldum *tom.3. lib. 29. cap.9.sect.7. num.*194. Persicum *de offic. Sacerdot. lib.5. cap.8. dub.8.n.*64. Zanardum *in direct. Theol. p.1. de Sacram Eucharist. c.*14. Petrum Fuliensem *in idea Theol. Sacram. c.26. resol.2.* Ludovicum à S. Joan. *in sum de Eucharist. q.11. art.13. dub.1. con. l.3.* Moure *in Medulla cas. conscientia, p.3. c.5. §.1. n.9.* Ledesma *in sum. tom.1. c.20. de Euchar. concl.6.* Filliucium *tom.1. tr.5. c.4. n.129.* Villalobos *in summ. tom.1. tr.8. diffic.26. n.1.* Bonacina *tom.1. disp.4. q.ult. punct.9. n.34.* Trullench *de Sacram. lib.3. cap.8. dub.16. num.8.* Bassæum *in Florib. Theol. mor. verb. Missa, 5. n.4.* Layman *lib.5. tr.5. c.6. art.11. in fine,* Adamum Tannerum *to.4. disp.5. q.10. dub.3. n.48.* Vuiggers *in 3. p. q.83. dub.15. n.74.* Vasquez *in 3. p. to.3. disp.235. c.3. n.23.* Castrum Palaum *to.4. tr.22. punct.6. n.1.* Azorium *to.1. lib.10. c.28. q.8. in fin.* & alios.

2 Sed his non obstantibus affirmativam sententiam alii tenent, nempe Mappas Altaris debere esse benedictas: & ita docent Gavantus *in Rubrica Missalis p.1. tit. 20. littera S.* Cardinalis Lugo *de Sacrament. Eucharist. disp.20. sect.4. nu.76.* Leandrus *de Sacrament. tom.2. tract. 8. disput.7. quæst. 11.* Caspensis *in cursu Theolog. tom.2. tr. 23. cap. 3. sect.4. nu.78.* quibus adde sapientissimum Patrem Joannem Dicastillum *de Sacrament. tom.1. trat.5. disp.4. dub. 9. num.154.* qui acriter hanc sententiam sustinet, & observat plures DD. pro negativa sententia adductos scripsisse ante Missalis reformationem Clementis VIII. & alios, qui post ipsos scripserunt minùs cautè loquutos fuisse. Quod apertè probatur: nam *in dicto Missali, §.20. de præparatione Altaris,* sic habetur: Hoc Altare operiatur tribus Mappis, seu Tobalæis mundis ab Episcopo; vel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, aut una duplicata. Sic ibi. Et rursus *in c.10. de defectibus* in celebratione Missæ occurrentibus, paribus verbis ponitur defectus, si vestes sacerdotales, & Mappæ non sint benedictæ: ergo sicut necessariò, ut docet Marchinus *in sacram. Ordin. tr.3. p.3. c.14. num. 1.* & alii communiter, vestes sacerdotales sunt benedicendæ: ita, & Mappæ Altaris. Unde propria benedictio earum apponitur in fine Missalis.

3 Sed aliquis posset ad supradictas Rubricas respondere; & ad primam desumptam ex §. 20. dicendum videtur esse tantum directivam, & non præceptivam: & ideò Doctores adductos ubi supra pro negativa sententia loquutos fuisse quoad necessitatem: Doctores verò pro affirmativa sententia loquutos fuisse quoad congruitatem. Ita Tamburinus *Opusc. de Sacrif. Missa, lib.1. c.5. §.2. n.2.* ubi asserit, quod non habemus in dictis Rubricis Missalis, unde cum tanto rigore ejusmodi benedictio mapparum exigatur. Et me citato, docet Garsia *in Summa Theol. mor. tr.3. difficult.8. dub.3. punct.1. n.11.* (Que la regla del Missal en una cosa, que no es de sustancia del sacrificio, sino tambien para mayor ornato y reverencia, no se ha de creet que oblique con tanto rigor.) Ad aliam verò auctoritatem Rubricæ, *ex cap. 10. de Defectibus, &c.* dicendum videtur, quod licet eisdem verbis Rubrica loquatur de benedictione vestium Sacerdotalium, ac de benedictione mapparum; non sequitur quòd ex ipsis oriatur eadem obligatio: nam benedictio vestium Sacerdotalium est de necessitate, benedictio verò mapparum ex decentia. Itaque regula Missalis de benedictione vestium, est præceptiva; de benedictione verò mapparum, est directiva. Quod probatur ex doctrina Marchini *de Sacram. Ordin. tr.3. p.3. c.6. n.3.* & aliorum asserentium, illas regulas Missalis esse præceptivas quæ tangunt aliquam legem Canonicam in corpore juris contentam, ut de servando jejunio, integrando Sacrificio, de Ara consecrata, de loco celebrandi non prohibito, de præmittenda Confessione post lethale, de benedictione vestimentorum, & ejusmodi; quorum singula in corpore juris sunt expressa. Eas verò Rubricas dici directivas, quæ nec in toto jure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus preceptum; qualia sunt, *mandamus, præcipimus,* & similia. Cùm itaque benedictio vestium Sacerdotalium contineatur in jure Canonico, ut notat Marchinus *ubi suprà,* non autem mapparum; sequitur regulam Missalis de illa loquentem esse præceptivam: regulam autem de benedictione mapparum; quia in jure non invenitur, neque in Missali ponitur sub verbis importantibus præceptum, ut patet legentibus, directivam tantùm esse dicendam videtur. Ergo, &c. Sed sufficiat mihi in gratiam Lectorum superiùs dicta excogitasse; nam cùm dubium sit arduum, & pugnantes inter se inveniantur Doctorum sententiæ, Ego finalem Resolutionem hujus Quæstionis Sacræ Rituum Congregationi remitto.

Sup. hoc lege sup. ex R. 104. doct. 6. Adde, in principio, & R. 15.. & 166 quamvis cursim tamen vide tamen in to.6. tr. 3. doct. per totum R. 37 & signanter §. Item.

Du. / oc signanter R. 1. aut penteritim, & in eodem §. & cum eodem Marchino tantum hic citato.

Sup his verbis sup in R.81 §. 5. prope finem & in R. 120 §. Adde propè finem, & in to. 6. tr.1. R.38. §. Et tandem ad me till, & §. Et circa in principio, sed lege eam per tatè, signanter alias per Praedictionem 69.

4 De numero autem Mapparum, non est minor controversia inter Theologos; nam Vasquez *tom. 3. disp. 233. cap. 3. num.21.* Suarez *tom. 3. disp.82. sect.6.* Fagundez *Præcept.1. lib.3. cap.22. nu.10.* Reginaldus *tom.2. lib.29. cap.9. nu.194.* Henriquez *lib.9. cap.28. n.3.* Toletus *lib.2. cap.2. num.6.* Amicus, Emanuel Sà, *ubi supra* cum aliis docent, sufficere ad ornatum Altaris duas tantùm mappas. Sed hæc opinio non videtur admittenda, & plures ex citatis Auctoribus scripserunt ante Reformationem Missalis Clementis VIII. in quo ut visum est, suprà, statuitur Altare esse ornandum tribus mappis, una oblonga, quæ usque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus; vel una duplicata. Et ita tenet post dictum Missale Aversa *de Euchar. q.11. sect.13.* Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr.8. disp.7. quæst. 10.* Cardin. Lugo *de Euchar. disp. 20. sect.4. num. 96.* Hurtadus *de Sacrif. Missæ, disp.4. difficult. 9.* Persius *de Officio Sacerdot. lib.1. cap.4. dub.8. nu.59.* Gavantus *in Rubr. Missalis, part.1. tit.20.* & alii. Quod etiam colligitur *ex cap. Si per negligentiam, de Consecr. dist. 2.* ubi requiruntur trina lintea, præter Corporale. Nisi tamen aliquis dicat cum Amico, & aliis *ubi suprà,* Rubricam Missalis, præscribentem tres Mappas, loqui de decentia, non de necessitate, & ita Doctores asserentes, sufficere duas mappas, loquutos fuisse quoad necessitatem, non verò quoad congruitatem, ut loquuti sunt requirentes tres Mappas.

5 Non desinam tamen hìc adnotare licet, ut probatum est, pro ornatu Altaris requirantur tres Mappæ, & hæ benedictæ, tamen Aversam *de Sacram Euchar. q.11. sect. 13.* Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp.7. q.11.* & à fortiori Layman, Sà, Trullench, Bassæum, Castrum Palaum, Azorium, *ubi suprà,* docere saltem ex causa necessitatis adhiberi posse Mappas non benedictas, sed communes Laicorum, quæ etiam posteà ad suos usus eis reddi possunt, Et ideò Garzias *in Summa Theolog. mor. tr.2. difficult.8. dub.3. punct.1. n. 12.* sic ait: (Advierte, que si uno no tuviere manteles, podria despues poner una toalla limpia en lugar dellos; y despues la podria aplicar à otros usos, aunque fuessen profanos, como antes estava aplicada. Fagundez dize, que puede el Sacerdote poner el lienzo, que tiene para limpiarse el sudor: si es limpio; y despues puede suar del, como antes en opinion probable.) Item Tannerus *tom.4. disp.5. q.10. dub. 3. n.48.* Vuigges *in 3. p. q.83. dub. 15. n.74.* Fagundez *Præcept.1. c.23. n.13.* Azor. *tom.1. lib.10. c. 28. q. 8.* & alii docent etiam in casu necessitatis posse unam tantùm Mappam præter Corporale in Sacrificio Missæ adhiberi. Sed difficultas est in supradictis Casibus gradum necessitatis assignare, Tamburinus *opusc. de Sacrif. Missæ. cap.3. §.1. n.4. & c.5. §.2. n.1.* me citato, asserit, quòd gradus necessitatis non est hìc valdè strictè accipiendus. Quare necessitas audiendi, & celebrandi Sacrum die Festivo, fervor devotionis, & tentato voluntas tentationem eo remedio superandi, imò & Sacerdoti non diviti oppurtunitas eleemosynæ, satis superque in prædicta parvitate, etiam à veniali celebrantem excusabit. Ita Tamburinus; cui adde etiam, me citato, Marchinum, *de Sacram. Ordin. tr.2. c.14. n.2.*

Sup. hac diffic. quamvis recitantes sup. in §. ult. R. 176.

6 Et tandem pro coronide hujus Resolutionis, si Aliquis curiosus inquirat: An extrà casum necessitatis sit peccatum mortale celebrare cum una tantùm Mappa, & Corporalibus: Leandrus *de Sacrament. tom.2. tr.8. disp.7. p.15.* resolutoriè respondit, tantùm esse veniale; mortale verò sine ulla Tobalea, cum solis Corporalibus: Quia celebrare primo modo, levis; secundò verò maxima esset irreverentia. Ita ille; cui adde Mouram *in Medulla Casuum Conscientia, p.3. cap. 5. §. 11. n. 11.* sic asserentem: Quale peccatum est facere Sacrum sine his linteis? Respondeo sine Tobalea, & Corporalibus esset mortale; cum Tobalea, & Corporalibus sine secundo linteo, esset veniale. Hæc Moura, qui citat Rodriquez, Toletum, & alios.

RESOL. CLXXIII.

An Sacerdos possit celebrare in Patena, & Calice nondum consecratis, & cum vestibus non benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis Missam antea celebrasset?

Et asseritur Ecclesiam pollutam non egere nova reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum est. Ex p.2. tr.14. Ref.69.

§. 1. Respondet negativè Fagundez *tract.1. lib. 3. cap. 21. num.15.* & ita asserit respondisse multos Patres Societati JESU.

Sup. hoc in R. seq. & in aliis ejus prima not.

2 Sed ego contrariam sententiam probabilem etiam esse existimo: nam in prima celebratione à Sacerdote bona fide facta, jam consecrata remanserunt. Unde posteà non indigent alia nova consecratione, vel benedictione. Et ita Castrus *lib.2. de leg. disp. penult. c. ultim.* asseruit, Ecclesiam pollutam non egere nova reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum est. Quam sententiam docuit etiam post illum Avila *de cens. p. 5. disp. 5. disp.7. dub.3. concl.1.* & Emanuel Sà *verb. Ecclesia,* licet Portel. *in addit. ad dubia Regul. ver. Ecclesia, n.5.* in contrariam videtur inclinasse sententiam. Sed nostra, ut diximus, probabilis est, & tuta in praxi.

Sup hoc magis latè in to. 9 tr 2 ex R. 119. & 40. & hic inf in R. seq cursim in §. 1. & in R. 177. §. ult. ad med. & in ella R. eadem not.

RESOL. CLXXIV.

An si in Calice, & Patena non consecratis quis celebret bona fide, remaneant consecrata?

Ex quo infertur, quod Ecclesia polluta non eget reconciliatione, si quis in ea bona fide celebravit. Ex p.5. tr. 13. & Misc. 1. Ref.60.

§. 1. Affir-

§. 1. AEfirmativam sententiam ego docui *in p. 1. tr. de celebrat.Missar. res.69.* Sed novissimè contra me surgit amicissimus P. Lugo *in p.3. to.2.de sacram. Eucharist. disp.20. sect.4. nu.91.* Verùm adversùs illum nominatim in mei defensionem colluctatur Franciscus de Nigro *in addit.ad Ruiz, p.6. animadvers.8. n.4.* ubi sic ait; Utrum Calix, & Patena nondum consecrata ex eo tantùm consecrata remaneant, si cum eis bona fide ante consecrationem celebretur? Negat Lugo, affirmat Diana, & licet ipse nullum Authorem pro sua sententia adducat, tamen illam docet P.Trimarchi, & probabilem putat P. de Peyrinis, quibus adhæreo. Posset probari primò hæc sententia, quia Ecclesia polluta non eget alia reconciliatione, si quis in ea bona fide celebravit. Igitur Calix etiam non egebit consecratione, vel benedictione, postquam in illo celebratum est. Antecedens non continet doctrinam falsam, ut contra Dianam ait Lugo, sed continet doctrinam veram, & gravium, ac classicorum Theologorum, Castri *lib.2.de leg.pœn.c. ult.* Emanuelis Sà *verb. Ecclesia, nu.19,* Avilæ *de censur.p.5.disp. 7. dub.3. concl.1.* Henriquez *lib.9. de Missa,c.27.n.6.* & aliorum. Et patet, quia sacrificii dignitas habet, ut sanctificet locum sine alia reconciliatione. Consequentia verò probatur, quia sicut Ecclesia sanctificatur per sacrificium, ita, & Calix. Et P. Trimarchi, qui Dianam defendit, dicit contra Lugum, quod paritates Doctorum non debent currere quatuor pedibus, sed duobus tantum modo humano. Secundò probatur, quia per contactum sanguinis Christi sanctificatur Calix. Ergo non indiget alia consecratione, vel benedictione: nam quærit P. Trimarchi à Lugo, cur requiritur consecratio in Calice? respondebit Lugo, quia Calix non consecratus est materia prophana, & per consecrationem non est amplius prophana, sed sacra. Sic argumentatur, sed per contactum sanguinis Christi Calix jam non est amplius materia prophana, sed sacra, quod nemo negabit: ergo, & Calix non consecratus non eget consecratione, si in eo bona fide celebretur. Huc usque Nigro pro me contra Lugum, unde canendum est mihi illud Ovidianum.

Sæpe premente Deo, fert Deus alter opem.

2 Notandum est etiam nostram sententiam præter Doctores citatos, docere novissimè etiam Cœlestinum *in compen. Theol.moral.tr.8. c.5. quæst.9.* ubi sic ait: Utrum Sacerdos possit celebrare in Patena, & Calice nondum consecrato, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis Missam ante celebravit? Respondeo quod sic, quia per talem Missam bona fide celebratam benedicta remanserunt. Ita ille. Et revera, quia alia consecratione non dicendum est indigere Calicem, & Patenam, per contactum sanguinis, & corporis Christi sanctificata.

Quæ hic est R. antecedens, & Inf. in R. 177. §.Nota, & pro precato in primis lineis R.1. post seq.

Sup hoc in R. præterita, § 1. tota med & in illa ejus not.

Sup. hoc in R. not. [illegible]

RESOL. CLXXV.

Utrum Calix, qui usum aureum amisit, & iterum postea deauratur quoad illam superficiem, quæ tangit Sanguinem Christi, debeat de novo consecrari, & idem quæritur de Patena?

Et deducitur, quod Ecclesia retinet suam consecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars nova censetur consecrata hoc ipso, quo consecratæ additur.

Etiamque cursim infertur, quod Ecclesia amittit suam consecrationem, quando præcipua pars parietum simul corruit? Ex p.2. tr.15.& Misc.1. Ref.3.

§. 1. AFfirmativè respondent communiter DD.sic Pitigianus *in 4.sent.tom.1. disp.13.q.2. art.unic.* Molsel. *in sum.to.1.tr. 3. c.12.n.53.* Petr. Ledesma *in sum.to.1. de sacram. Eucharist.c.21.fol.mihi 148.* Scorzia *de sacrif. Missæ, lib.2.c.14. n.8.* Bartholom.ab Angel. *in exam. Confess. dial.5 §.324.* qui citat Sylvestrum, Angelum, Armillam,& Tabienam,*verb.Calix*, & alii communiter, ut dixi. Et ratio est, quia consecratio fit propter contactum corporis, & sanguinis Domini, id autem in quo proximè fit contactus, non est consecratum. Ergo consecrandum: & ita certam esse hanc sententiam putant aliqui, ut Regin. qui *in praxi, to.2. lib.29. c.9. sect.6. n.199.* contrariam docet periculosam.

2 Sed his non obstantibus, probabiliorem ego puto cum Layman *in Theol.mor. lib.5.tr.5.c.6. nu.7.* & illam amplexus est Ægid. de Coninch. *de Sacram.q.83. art.3. dub.3. n.246.* quam his rationibus probat. Quia cùm res semel consecrata nunquam amittat consecrationem, quamdiu manet eadem, & integra, ut docet D. Thom. *in 3. p.q.83.art.3.ad 3.* & communiter Doctores, difficile videtur, cur Calix consecrationem perdat per deaurationem, cùm non frangatur, nec ita mutetur, quin maneat idem. Videtur ergo omnino eam retinere simili ratione, qua Ecclesia retinet suam consecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars nova censetur consecrata hoc ipso, quo consecratæ additur.

Sup. hoc lege doctrinam R. not seq.

3 Sed adversùs hanc rationem consurgit Suarez *in 3. p. tom.3. disp.81. sect. 7.* & Pitigianus *ubi suprà*, & alii, dicendo hoc verum esse, quando pars quæ additur, est minùs principalis. Sed in casu nostro, licet pars argentea Calicis videatur principalior quoad magnitudinem materiæ, tamen quoad usum id quod per deaurationem additur, principalius est, quia tangit & continet immediatè sanguinem Christi. Ergo Hæc Pitigianus, & alii.

4 Sed contra, nam ex hoc sequeretur, primò Calicem recenter deauratum posse dici alium à præcedenti. Secundò eum in ratione Calicis, & usus quem habet ad sacrificium, destrui, si interius aurum omnino deteratur, quę tamen communiter negantur. Utraque autem sequela probatur, quia res absolutè dicitur destrui, ac fieri nova, quando secundum suam præcipuam partem simul destruitur, aut renovatur. Et patet in Ecclesia, quę amittit suam consecrationem, quando præcipua pars parietum simul corruit. Et ob has rationes ait Æhidius, viri quidam doctissimi putant hanc sententiam esse probabiliorem: at ego addo, quod probabilem illam etiam vocavit ex adversariis Gabriel Vasq.nam *in 3. p. q.83. art.2. disp. 233. c.3. n.32.* contrariam sententiam, quam ipse tenet, vocat tantum probabiliorem. Ergo secundum Vasquez sententia Ægidii est probabilis. Ad argumentum Pitigiani in principio positum, respondetur, quod illa nova deauratio censetur consecrata, hoc ipso quo consecratæ additur.

Sup. hoc in to. 9 tr.1.lege do. &r. ver tot. R. 130 & signanter in primis §§.

RESOL. CLXXVI.

An qui celebrat in Calice non consecrato, vel ligneo, præter peccatum mortale, incurrat aliquam pœnam?

Et an Calix, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppa, quod tamen promiserat artifex ita artificiosè concinnare, ut vix præteritus defectus apparere posset, idque sine ulla Calicis immutatione, an inquam, in tali casu consecrationem amiserit? Ex p.11. tr. 8. & Misc.8. Ref.31.

§. 1. AD hoc dubium negativè respondet doctus P. Tamburinus *opusc. de sacrificio Missæ, lib.1. c.1. §.3.n.1. cum seq.* ubi probat, peccatum mortale committi à celebrante in Calice, vel patena non consecratis, quia fit contra præceptum in re gravi, certum est. Quare hic solum quærimus, an in jure incurratur aliqua pœna. Bonacina sic habet: Contra eum, qui utitur Calice ligneo, aut Calice non consecrato constituta est pęna depositionis ab officio, & beneficio, *c. ult. de celebrat. Missar.* Hæc Bonacina: quod fortasse sumpsit à Suario, qui sic ait: Et ideò in *c.ultimo de celebratione Missarum*, deponitur Sacerdos, qui sine sacro Calice consecraverit.

Sup doctrinæ contenta in primis tex lin. hujus R. lege R. 1. post præteritā. & alias ejus primo not. quamvis not. dicant plene de sup. hoc.

2 Sed amabo te, adeamus prædictum caput ultimum, & videamus quid Episcopo Brixiensi scribat in illo Honorius Tertius: Literas tuas (inquit) recepimus, continentes quod cum super excessius Presbyteri Ecclesiæ Sanctæ Brigidæ inquireres, confessus est, quod cum quadam die hostiam, & calicem non haberet, in pane fermentato, & scypho ligneo Missarum solemnia celebrare præsumpsit. Et infra. Intellecto iterum, quod prædicta Ecclesia per malitiam dicti Presbyteri multipliciter lædebatur, inquisitionis officium iterans, ex ejus confessione invenisti, quod idem sine igne sacrificabat, & aqua. Cùm igitur vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur, mandamus, quatenus officio, & beneficio perpetuo ipsum prives. Hæc Honorius.

3 Ubi vides primò, hanc non esse pœnam universalem, sed illi peculiari Presbytero inflictam. Secundò, esto ejusmodi pœnam velis extendere ad omnes; certè ad omnes similiter delinquentes. At si bene notas, ut notavit ibidem Glossa, Sacerdos ille quatuor peccata commisit. Primò celebravit in pane fermentato, quod non licet in Ecclesia Occidentali. Secundò in scypho ligneo. Tertiò sine igne, hoc est, sine candelis accensis. Quartò sine aqua, vino consecrando commiscenda erat; & contra hos omnes excessus, illa pœna privationis officii & beneficii fulminatur à Pontifice. Quomodo ergo ad celebrantem in Calice non consecrato tantùm, extendere velis? Tertiò, licet qui in scypho ligneo celebravit, supponatur in vase non consecrato celebrasse, & licet item supponamus in hoc Sacerdotem illum duntaxat, & non in aliis deliquisse, certè, quis non videt minus esse in Calice aureo, vel argento non consecrato celebrare, de quo casu nos loquimur; quàm celebrare in ligneo scypho non consecrato? Cum igitur paria peccata,non sint, cur pari pœna puniantur? Hucusque Tamburinus.

4 Sed ego non audeo discedere ab affirmativa sententia Doctorum, quam novissimè tenet Dicastillus *de Sacrament. tom.1. tract.5. disp.4. dub.9. num.172.* ubi sic ait: Contra eum autem, qui utitur Calice ligneo, aut non consecrato, constituta est pœna depositionis ab officio, & beneficio, *c.ultim. de celebr. Miss.* in quo Episcopus non potest dispensare, cùm sit inferior Papa. Ita ille, cui adde Franciscum *de Sacr.lib.5.cap.8. quæst.2. n.6.*

5 Sed hic incidenter quæram, quid dicendum de quodam Calice, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quod tamen promiserat aurifex ita artificiosè concinare, ut vix præteritus defectus apparere posset, idque sine ulla Ca-

licis immutatione? an inquam in tali casu consecrationem amiserit? Et affirmativè respondeo cum Tamburino *ubi sup.* §. 5. *nu.*1. quia propter illud foramen, unde sanctissimæ species exudabant, aptum nequaquam remanserat ad sacrificium. Sed tu cogita quid dicendum si foramen factum fuisset in medio, vel principio calicis, nam in tali casu videtur absolutè ineptum remansisse ad sacrificium. Ergo.

RESOL. CLXXVII.

An si Sacerdos dicat Missam in Altari non consecrato, remaneat Altare consecratum?

Et an possit Sacerdos celebrare in Calice, & Patena nondum consecratis, & cum vestibus non benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis antea celebravit?

Et quid etiam, si Sacerdos celebrasset mala fide?

Idem asseritur de Patena, de Corporali, de Pixide, de Custodia, seu Sphæra immediatè tangentibus sacras species. Idem de Ecclesia violata, quod reconcilliatur, nempe sacrificium Missæ ibi celebratum. Ex p.9. tr.7. & Misc.2. Res.18.

§. 1. Affirmativè ex Pasqual. respondet Bordon. *tom.*2. *res.* 83. *n.*19. tum ex D. Chrysost. *homil.* 20. *in* 2. *ad Corinth.* ibi: *Lapis quidem natura est: sanctum autem fit, quoniam Corpus accipit Christi.* Sed tunc lapis, seu altare dicitur accipere Corpus Christi, quando in eo celebratur: ergo celebratione consecratur: tum quia consecratur altare, ut receptione virtutis spiritualis reddatur aptum ad divinum cultum; sed magis redditur aptum per contactum Corporis Christi, quàm per verba formalia consecrationis: ergo celebratione consecratur; non enim minùs operatur factum, imò plusquam verbum, *l. non tantùm, ff. rem ratam hab.*

2 Nota ex dictis Bordonum, *ubi sup. n.*5. adversus Dominum meum de Lugo, docere, me citato, quod si aliquis diceret Missam in Calice non consecrato, Calix consecratus maneret: quod etiam præter Doctores à me alibi in mei favorem adductos, tenet hanc sententiam ex Soc. JESU, P. Ant. de Escobar *in Theol. moral. tr.* 1. *exam.* 1. *prac.* 1. *Eccl. s. c.* 4. *n.* 95. ubi sic ait: Addo posse Sacerdotem celebrare in Calice, & Patena nondum consecratis, & cum vestibus nondum benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis antea cebravit, quia in prima celebratione jam fuerunt consecrata. Ita ille. At Bordonus *ubi sup.* tenet hanc sententiam, etiamsi Sacerdos celebrasset mala fide, quod etiam docet Eman. Sà *verb. Ecclesia, n.*19. quia bona, aut mala fides Calicem non consecrat, aut execrat, sed Sanguis, & Corpus Jesu Christi in ipso, & Patena ministratum, & sicut Sacerdos ad hujusmodi virtualem consecrationem nihil confert, cùm tota pendeat à confectione Sacramenti, ita neque illius bona, vel mala fides obesse, vel prodesse potest hujusmodi sacrationi, per quam Calix effectus est aptum vas, & sanctum ad hujusmodi ministerium. Nota etiam, quòd post hæc scripta inveni nostram sententiam contra Eminentiss. Lugo docere etiam Nald. *in Sum. verb. Ecclesia n.*24. & me citato, Polach. *in Aphor. circa Missa, fol.*32. *n.*4. *& fol.*374. *n.*2. &, me etiam citato, Elig. Bass. *in Flor. Theol. mor. verb. Missa*, 5. *n.*2. unde nostra sententia remanet satis probabilis, quam novissimè approbat ex Soc. Pelliz. *in Man. Reg. tom* 2. *tr.* 8. *c.* 6. *sect.* 3. *n.* 101. & me citato Joan. Henriq. *in pract. sect.* 22. *q.* 13. Non ego tamen, sententiam Card. Lugo esse satis probabilem, quam novissimè tuetur Leand. *de Sacr. to.* 1. *tr.* 8. *disp.* 7. *q.* 13. Sed in mei favorem vide etiam Raunyum *in Theol. mor. te.* 1. *tr.* 6. *q.* 13.

3 Post hæc autem scriptis mandata, legi Tamburinum *Opusc. de Sacrific. Missa, lib.* 1. *c.* 1. §. 4. *n.* 1. *& seqq.* docentem, me citato, probabilem esse nostram sententiam, asserentem, Calicem, & Vestes remanere consecratas, & benedictas, si in illis non consecratis, & non benedictis, aliquis Sacerdos sacrificaret, etiam (addit ipse) si mala fide celebret in illis. Idem asserit de Patena, de Corporali, de Pixide, de Custodia, seu Sphæra, immediatè tangentibus sacras species: putat enim, omnia supradicta acquirere sufficientem consecrationem, seu benedictionem, eo ipso, quòd in illis sacra ministeria exhibentur, quia jam continguntur suo modo à Sanctissimo Christi Corpore, unde omnis benedictio promanat: & licèt Calix, v.g. deputetur ad Sacrificium per consecrationem factam ab habente potestatem, quod Sacri Canones semper requirere videntur; tamen æquivalenter, imò eminenter, talis deputatio habetur per sacratissimum contactum Corporis Christi. Idem etiam putat probabiliter de Ecclesia violata; reconciliari, nempe, per Sacrificium Missæ ibi celebratum. Et respondet ad argumenta, quæ in contrarium satis etiam probabiliter adduxit Eminentiss. Dom. meus Cardin. de Lugo, quem novissimè nominatim contra me sequitur Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *disp.* 4. *dub.* 9. *nu.* 198. Sed adversùs viros doctissimos, præter Authores citatos, oppono alium non minùs doctum, P. Ægidium Coninch *de Sacram. q.* 66. *art.* 2. *dub. unico*, *n.* 15. *ubi sic asserit*: (Licet Patres dicam, Christum sanctificasse aquas, iisque eam vim dedisse suo contactu, dum baptizaretur: non instituit autem eo contactu suum Baptismum, sed Baptismum Joannis suscepit: moraliter tamen aquas consecravit, (sicut contactu Sanguinis consecratur Calix, si quis celebret in non consecrato;) iisque dictam vim mervit.) Ita ille, & iterum ego. Utraque igitur sententia sua non caret probabilitate, ut diximus.

RESOL. CLXXVIII.

An in consecratione Altaris loco Reliquiarum possit apponi frustulum corporalis?

Et an pro Altari fixo sit necessarium in ejus consecratione appositio Reliquiarum?

Et an pro communicando infirmo, ne decedat sine Viatico possit Sacerdos celebrare sine vestibus sacris, & sine Altari, hoc est Ara consecrata, vel an hoc concedatur ad vitandum mortem tantum?

De Sacerdote non jejuno non est dubitandum in prædicto casu, quod potest celebrare ad dandum moribundo Viaticum. Ex p.11. tr.6. & Misc.6. Res.25.

§. 1. Discrepant Doctores, & maximè pro Altari fixo sit necessaria in ejus consecratione appositio Reliquiarum. Thomas Hurtadus *var. to.* 1. *tr.* 2. *c.* 6. *res.* 23. *n.* 254. Scortia *de Sacrif. Missa, lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 4. & alii affirmant. Sed negativè respondendum est. Sic docent Panormitanus, *cap.* 1. *de Consecrat. Eccles. à n.* 2. Suarez *disp.* 81. *sect.* 5. Ægidius de Coninch *q.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *n.* 241. Vasq. *disp.* 233. *cap.* 2. *n.* 16. Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 8. Franciscus Lugo *de Sacram. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 1. *n.* 11. Dicastillus *de Sacram. to.* 1. *tr.* 5. *disp.* 4. *dub.* 9. *n.* 146. Gaspar Hurtadus *de Sacr. disp.* 4. *difficult.* 8. Aversa *de Sacram Euchar. q.* 11. *sect.* 13. Leander *de Sacr. tom.* 2. *tr.* 8. *disp.* 7. *q.* 6. cum aliis. Verum gratis admisso, quod antiquo tempore fuerit præceptum ne ullum altare consecretur absque reliquiis Sanctorum in ipso inclusis, dicendum necessariò est consuetudine abrogatum esse. Etenim Altaria ita multiplicata sunt ex necessitate, ut vix pro tot Altaribus reliquiæ certæ Sanctorum possint inveniri; nulla igitur est obligatio includendi ibi reliquias. Neque obstat Ecclesiam in Introitu Missæ orare Dominum per merita Sanctorum, quorum reliquiæ ibi sunt, quia intelligi debet conditionaliter, si ibi sint, præstat enim hunc sensum: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquia hic sunt*, id est quorum reliquiæ, hic fuerint, & omnium Sanctorum. Ita Palaus *tom.* 4. *tr.* 22. *punct.* 9. *n.* 5.

7 His suppositis, an si quis vellet stare in opinione asserente reliquias necessariò requiri in consecratione Altaris, quæritur an loco ipsarum possit apponi frustulum corpalis? Et affirmativè respondet Thomas Hurtadus *ubi suprà*, *tr.* 2. *c.* 6. *res.* 24. *n.* 262. Probat hoc ex facto Leonis Primi, qui ut ex Panormitano, Sylvester *verb. Altare n.* 4. & Tabiena, *num.* 6. referunt, ad consecrationem cujusdam Ecclesiæ dedit partem Corporalis, & Corporis Christi, ut loco reliquiarum poneretur. Quare summus Pontifex Leo dedit partem Corporalium, ut loco Reliquiarum poneretur, & declaravit Corporalem, summam esse Reliquiam, si enim vestes & indumenta alicujus Sancti, & Crux Christi ex contactu habentur, & sunt Reliquiæ, quæ in magna habentur veneratione, & in consecratione Ecclesiæ, vel Altaris poni possunt; cùm corporalia tangant Corpus Christi verum, absque dubio magna est reliquia. Deinde si frustulum illius sindonis, quo Corpus Christi mortuum involutum fuit pro magna Reliquia habemus, quis dubitat, quod in consecratione Altaris loco Reliquiarum posset constitui, ut qui Corpus Christi in Altare indumentum; ergo etiam non est minori veneratione digna, non quidem solùm propter significationem quam habet, sed etiam propter contactum. Hæc omnia Hurtadus.

3 Sed licèt ingeniosè excogitata sint, mihi verò non placent; nam Corporalia licèt tractari debeant cum reverentia, & ideò à laicis non tangenda, vel ab aliis nisi à Diacono lavando; tamen nunquam in Ecclesia Dei tanquam Reliquiæ habita, & æstimata sunt, nec tanquam Reliquiæ populo exposita ad adorandum. Nec obstat argumentum Patris Hurtado de instrument. Passionis Christi, & de S. Sindone: nam dicta instrumenta habuerunt contactum physicum Corporis Christi, & ideò tanquam Reliquias Ecclesia adorat, & proponit, quod dici non potest de Corporali. Et ideò si aliqua particula casu super Tapetum v. g. ceciderit, certum est, quod nemo diceret quod illa pars Tapeti, quæ tetigit Corpus Christi esset tanquam Reliquia habenda, & æstimanda, & posse apponi in consecratione Altaris; sed ut dicit Rubrica post absolutionem remaneret, ut prius destinata ad solitos usus. Et licèt Corporalia benedicantur, & destinentur ab Ecclesia ad retinendas Sacras species in Sacrificio Missæ; non tamen ex eorum contactu habentur ab Ecclesia pro Reliquiis, ut ex contactu physico Corporis Christi habentur Crux, Spinæ, Lancea, & alia Instrumenta Passionis. Ad factum verò Leonis Papæ quod adducit P. Hurtadus, respondeo quod de illo nimis dubito; nam quo

pacto

pacto est credendum Sanctum Pontificem dedisse pro consecratione Altaris partem Hostiæ Sacræ; nam sententia Durandi, *lib. 1. Rational. divin. officior. c. 7. n. 21.* & Joannis Andreæ *in c. Placuit, de consecrat. dist. 1.* asserentium, loco Reliquiarum particulam hostiæ consecratæ apponi in Ara posse, sustinenda non est, sed omninò reprobanda. Est enim contra reverentiam debitam Sacramento illam corruptioni exponere, atque ita relato Panormit. docet Vasq. *disp. 233. cap. 2. n. 17.* Ægidius de Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 2. num. 242.* Suarez *disput. 8. sect. 5.* Emanuel Sà, *verb. Altare in fine.* Cardinalis Lugo *de sacr. disp. 20. sect. 3. n. 75.* Castrus Palaus *tom. 4. disp. 22. punct. 9. num. 5.* Fagundez *praecept. 1. lib. 3. c. 22. n. 6.* Dicastillus *de sacr. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 147.* & ideò, ut dixi non est credendum D. Leonem id fecisse. Unde sicut tale factum in ordine ad particulam Hostiæ suspectum, & apocriphum redditur, etiam redditur suspectum in ordine ad Corporale, & quidem in tanta Reliquiarum multitudine, quæ Romæ extabant, nescio qua ratione loco earum D. Leo potuerit, vel voluerit frustulum Corporalis mittere.

4 Non deseram tamen in favorem Patris Hurtadi hic observare, Patrem Franciscum Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 7. q. 1. n. 13.* admittere, Leonem Pontificem misisse pro consecranda Ecclesia frustulum Corporalis loco Reliquiarum. Et hanc sententiam tanquam probabilem admittit P. Amicus *in curs. Theol. tom. 7. disp. 33. sect. 12. nu. 349.* ubi sic asserit: Refert Sylvester ex Panormitano quod Leo Papa deficientibus Reliquiis posuerit partem Corporalis, & Eucharistiæ in consecratione cujusdam Ecclesiæ. Sed hæc sententia sicut de parte Corporalis probabilis est, ita de parte Eucharistiæ omninò absurda, & indigna. Ita ille. Sed ego, ut dixi, nimis dubito de facto illo Leonis Papæ quod sit apocriphum, non solum ex eo quod dicitur Pontificem illum misisse pro Consecratione Ecclesiæ partem Hostiæ, quod ipse Amicus fatetur esse absurdum, & indignum; sed etiam ex eo quod dicitur misisse partem Corporalis, nam quo pacto credendum est, ut vult Amicus, hoc Pontificem fecisse ex defectu Reliquiarum, quis credere potest tunc Romæ non extitisse Reliquias, ut Pontifex fuerit coactus, loco ipsarum, frustulum Corporalis mittere? Nisi forsitan aliquis dicat fuisse frustulum alicujus Corporalis miraculosi, quod tunc Romæ extabat, ut nunc plures extant in Italia, & Hispania.

5 Nota etiam hic obiter, Patrem Hurtadum, *ubi suprà, cap. 2. resf. 2. n. 22.* docere, quod pro communicando infirmo, ne decedat sine viatico, celebrare potest Sacerdos sine * vestibus Sacris, sine Altari, hoc est Ara consecrata, quia hæc, & similia requiruntur ex mero jure positivo. Sed pace viri docti, hoc in praxi non deducerem per eam quæ docent Tannerus *to. 4. disp. 5. q. 10. dub. 3. n. 41.* Jo. Vvigers *de sacr. in 3. p. D. Thom. q. 83. dub. 14. n. 63.* Marchinus *de sacr. ordin. tr. 3. p. 3. cap. 14. nu. 5.* Martinus de San Joseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 3. tr. 16. de Euchar. n. 14.* Garzias *in summa tr. 3. disse. 7. dub. 4. punct. 2. num. 22.* Et licet ego probabiliter teneam cum ipso Hurtado, posse Sacerdotem non jejunum celebrare ad dandum Viaticum infirmo, in hanc tamen sententiam descendo præter alias rationes, quia video Ecclesiam in multis casibus permittere ex justa causa, & necessitate Sacerdotes non jejunos licitè celebrare. Sed non invenio Ecclesiam usque adhuc aliquo casu permittere Sacerdotem celebrare absque Vestibus, & absque Altari, & ego solùm concederem ad vitandam mortem, Ergo.

* Pro diffic. de vestibus sacris & Altari in hoc §. sup. in Re. 128. §. ult. in fine, & in Ref. 232 § 2 ad medium, vers. consulatur, & in R. 372 ad lin 3 & inf. in tr. 2. R. 67 §. 1. post medium, vers. quod ex eo. & inferius in tr. 4. R. 19 § ult. ad lin 8. & in to 3 tr 1. R. 1. §. Potest etiam tertio, & in R. 2 § Sed pro: & in to. 3 tr 3 R. 351 §. 1 & ult. & pro Sacerdote non jejuno confessio in hoc §. in R 1. hujus tom. & in eodem § in princip. & in R. 2. & & in § Sed hæc, & sup. in R. 130 131. & 132 & pro consensu in lin. ult. hujus Ref. in to. 7. tract. 5. Ref. 76. Secundo, & in alio §: ejus annot.

R E S O L. CLXXIX.

An Pixis in qua reponitur Eucharistia necessariò sit benedicenda?
Et quid dicendum est de Sphæra, seu Luna, in qua reponitur Hostia publicè ad populum, & de Fistula argentea, in qua Summus Pontifex sumit Sanguinem in Missa Papali?
Et docetur esse præceptum, ut Corporalia, Patena, Calix, & Ara debeant esse benedicta, aut consecrata.
Et cursim advertitur Pixidem non posse cum particulis in ea consecratis reponi in Tabernaculo, nisi post sumptionem sanguinis.
Et infertur, quod ubi est eadem ratio dicitur adesse eadem legis dispositio non extensivè, sed comprehensivè? Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 3.

Sup. hoc in Re seq. § 2. post medium. & vers. Et hic, usque in fin. Ref. & in R. 1. post prim. vers. cursim, ero in post initium, §. Post hæc.

§. 1. NOvissimè mordicus affirmativam sententiam nominatim contra me tenet doctissimus P. Dicastillus *de Sacr. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 9. num. 193.* cujus sententiam sequuti sunt ex neotericis Vvigers *in 3. part. D. Thom. quæst. 83. dub. 16. num. 76.* Amicus *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 33. sect. 12. n. 360.* Marchantius *in Tribun. sacr. tract. 2. part. 2. tit. 4. q. 2. dub. 6.* Mercerus *de Sacram. quæst. 83. art. 3. propos. 3. num. 5.* Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 7. q. 35.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 281.* Granadus *in 3. part. contr. 6. tract. 14. disput. 12. num. 6.* Hurtadus *de Sacrific. Missæ, disp. 4. difficult. 10.* S. Joan. de la Cruz *in Direct. Consc. de Sacrific. Missæ, quæst. 3. dub. 3.* Zanardus *in Direct. Theol. p. 1. de Sacram. Euchar. cap. 14.* Gavantus *in Rubr. Miss. p. 2. tit. 2. n. 3. littera P.* cum aliis.

2 Et ut verum fatear, validis rationibus fulcitur hæc sententia. Nam Calix, & Patena cum Corporali ideò consecrantur, & benedicuntur, quia tangunt Corpus, & Sanguinem Christi; ut patet ex D. Thoma *in 3. p. q. 82. art. 3.* Sed Pixis tangit etiam Corpus Christi, ergo debet benedici. Quia ubi est eadem ratio, debet etiam esse eadem juris dispositio; ut patet *ex leg. Illud, ff. ad leg. Aquil. leg. Si pestulaverit, §. 2. ff. ad leg. Jul. de Adulter. leg. Quidam nummularios, ff. de edendo, l. Nauta, §. fin. ff. Naut. cap. leg. à Titio, ff. de Furtis, leg. Illud, Cod. de Sacrof. Eccles. §. si igitur, Instit. quod cum eo.* Glos. *verbo, Italia, 1. c. 1. de temper. ordin. lib. 6.* Et ubi est eadem ratio, dicitur adesse eadem legis dispositio, non extensivè, sed comprehensivè; *ex leg. His solis, vers. satis etiam cautè putamus, C. de revocandis donat. d. leg. Illud Cod. de Sacrof. Eccles. leg. Item veniunt, §. ait Senatus, ff. de petit. hæred.* Tiraquellus *in leg. Si unquam, verbo libertis, nu. 45. & 46.* Rebuffus *ad leg. in lege censoria 203. vers. Itemque de servis vers. Colligitur, ff. de verb. signif. pag. mihi 647.* Surdus *decis. 276. num. 8.* Guttierez *pract. lib. 3. q. 17. nu. 84. cum seqq.* Gonzales *ad Reg. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 105.* Rectè itaque dixit Ludovicus à San Juan *de Sacram. Euchar. quæst. 11. art. 15. dub. 4. concl. 2.* (El cierto aver precepto, de que los corporales, ara, y calix esten beneditos, ò consagrados: porque han de tocar el cuerpo de Jesu Christo Señor nuestro: luego si estos vasos (videlicet Pixis) le han de tocar, precepto ay tambien en el mismo derecho, que esten consagrados: de manera que, quando no aya precepto expresso ay lo virtual deduzido del expresso. Ita ille.

Sup. hoc cum plurimis DD. & testibus in to 7 tr. 1. Ref. 104 § Sed ego, ad medium, & vers. Et quidem, & in aliis multis opin. & pro adverbiis non extensivè, sed comprehensivè contentis ad fin. 19. hujus textus, in supra dicta R. §. Confirmatur, & in multis aliis suis annot.

3 Nec obstat dicere cum Nugno *in 3. p. q. 83. art. 3. dub. 4. ad 1.* quod est dispar ratio inter Pixidem, Patenam, & Corporale; quoniam Corporale, & Patena, & manus Sacerdotis tangunt Corpus Christi in ipso Sacrificio. Nam respondeo primò cum Garzia *in Summa Theol. mor. tr. 3. difficult. 8. dub. 3. punct. 2. n. 31.* Que no tiene mas santitad el Sacramento in fieri, quæ in facto esse. Respondeo secundo, quod in Pixide non solum reponuntur, & conservantur particulæ; sed etiam consecrantur in actu Sacrificii, ut consecratur vinum in calice; quod patet ex usu ordinario: reponuntur enim supra Aram cum calice, & Hostia, & omnia simul à Sacerdote consecrantur: & ideò Pixis non potest poni intra Tabernaculum, nisi post assumptum Sanguinem; quia omnes benedictiones, & cæremoniæ Sacerdotis cadunt sub particulis in ipsa contentis, sunt enim pars illius Sacrificii: ergo Pixis tangit Corpus Christi in ipsomet Sacrificio, ac ideò benedicta esse debet, ut Corporale. Unde corruit responsio Nugni; & si aliquid robur haberet, forsitan procederet in Fistula argentea, in qua Summus Pontifex sumit Sanguinem in Missa Papali, vel in Sphæra, seu Lunula; in qua reponitur Hostia publicè exponenda in ostensorio ad populum.

Sup. hoc infra in Ref. 231. & 233.

4 Sed instabis cum Tamburino *Opusc. de Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 1. §. 6. num. 2.* esse, non obstantibus supradictis, disparitatem rationis inter Calicem, & Pixidem; si quidem in Calice per se, & semper fit consecratio Sanguinis, in Pixide verò non nisi per accidens, si quando adsunt multæ Particulæ consecrandæ: per se enim Corpus Christi in manibus Sacerdotum consecratur. Ergo non est mirum, si Calix sit consecrandus; & Pixis non benedicenda. Respondeo hanc distinctionem in ordine ad reverentiam debitam Eucharistiæ nullus est, qui non videat esse meta hysicam; sicque ex illa sequeretur neque Patenam, neque Corporale esse consecrandum, vel benedicendum; quia in ipsis per accidens Corpus Christi consecratur: nam, ut vult Tamburinus, Corpus Christi per se consecratur in manibus Sacerdotis: sed hoc dicere est absurdum: ergo, &c.

Sup. hoc in R. 1 to 7 præter paulo post initium §. Post hæc.

5 Et hæc dicta esse volo in favorem amicissimi Patris Dicastilli, cui ita addictum me esse profiteor; ut ad tuendas ejus opiniones, meas impugnare minimè erubescam. Sed his non obstantibus, existimo contrariam sententiam, quam ego docui esse satis probabilem, & ut talem illam admittunt ipsimet adversarii, Dicastillus, & Amicus locis citatis, nam, & illam absolutè præter DD. alibi à me citatos, & superius adductos, tenent Joan. Præpositus *in 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 5. nu. 171.* & me citato Martinus de San Joseph *in Mon. Confess. to. 1. lib. 1. tract. 16. de Euch. n. 17.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 22. disp. unica, punct. 6. n. 7.* Tamburinus *ubi suprà*; quibus adde novissimè Magistrum Serra *in 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. unico*, asserentes Pixidem non requiri ex necessitate esse consecratam, vel benedictam, quia nullibi cavetur; & præcepta imponenda non sunt absque firmo fundamento.

Docuit in Ref. 1 to 7 prima hujus Ref.

R E S O L. CLXXX.

An intra Pixidem ubi Sacramentum reservatur, debeat permanere aliqua palla ex ligno confecta, & benedicta?
Et an Pixis benedici debeat? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 2.

§. 1. AFfirmativè respondet Vasquez *in 3. p. disp. 233. cap. 4. num. 36.* ubi ait: Existimo ex consuetudine necessarium, ut intra Pixidem, in qua Sacramentum servatur, sit vas

aliquod

aliquod ex lino, quod benedictione corporalis benedictum sit. Nam quamdiu celebratio Missæ durat, Corpus Christi semper esse debet supra pallam corporalem benedictam, quæ sindonem repræsentat, qua Christi corpus mortuum in sepulchro involutum fuit, ita etiam finita Missa quamdiu Corpus Christi servatur. Hæc ille.

2 Sed hæc sententia mihi non placet, & consuetudo, quam affert Vasquez est in contrarium. Ad argumentum verò respondetur ex Nugno *in 3. part. tom. 1. q. 83. art. 3. dub. 5.* in his rebus non valere argumentum à paritate rationis, est etiam differens ratio, quoniam corporale tangit Corpus Christi in ipsomet Sacrificio: unde licet non sit sanctior confectio Corporis Christi, quàm ipsummet Corpus Consecratum, ac præsens perseverans. Tamen propter conficiendum Sacramentum sunt necessaria vasa consecrata, non autem propter custodiendum. Ex his patet responsio ad illam quæstionem, an pixis, in qua Corpus Christi servatur, benedici debeat. Reginald. *in praxi, tom. 2. lib. 29. cap. 9. sect. 6. n. 201.* Molfes. *in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 12. n. 55.* Pet. de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacr. Eucharist. cap. 21. fol. mihi 150.* affirmant, & in hanc sententiam videtur inclinare Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. dist. 13. quæst. 2. artic. unic.* cum aliis.

Sup. hac diffic. late in R. praeter. pot tot. & cursim in alio §. ejus primo not.

3 Sed in rigore mihi placet opinio negativa, quam tuentur, & docent Paludanus *in 4. dist. 13. q. 1. art. 4.* Tabiena *ver. Euchar. n. 31.* Sylvest. *eodem vers. 3. q. 4.* Sotus *in 4. dist. 13. qu. 1. art. 3.* & ex neotericis Nugnus *ubi sup.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 27. q. 7.* Henriquez *lib. 9. cap. 8.* & Vasquez *loc. cit.* ubi asserit, pixidem non esse benedicendam, eo quòd nullo jure id præcipiatur. Quòd verò in Pontificali pro illa peculiaris benedictio assignetur, non satis est, ut dicamus necessariò esse benedicendam. Nam, & in Pontificali assignantur benedictiones pro aliis ornamentis Altaris, & pro vasis Reliquiarum, & pro campanis, quæ tamen omnia non semper benedicuntur.

Sup. hac in R. not. seq. §. 1. ad medium, à v. Eaque de causa

R E S O L. CLXXXI.

An si quis lavet Corporalia ante primam lotionem factam à Diacono, peccet venialiter? Ex part. 11. tract. 3. & Miscel. 3. Res. 16.

§. 1. Negativè respondet noster doctus Siculus P. Tamburinus *opusc. de Sacram. Missal. 1. cap. 2. §. 2. n. 1.* ubi sic ait: Certum est corporalia, purificatoria, & similia lavari saltem ex convenientia debere à Diacono in vase ad hoc præparato, lotionemque mittendam esse in piscinam sacram, vel sacrarium, quòd, hic, nihil aliud est, nisi locus in pariete, seu sub terram defossus, & ab aliis profanis usibus separatus, in quem hæc lotio, & similia proiici ob reverentiam, solent.

2 Secundò. Notant autem communiter Doctores hoc intelligendum esse de prima lotione, nam hac per Diaconum habita, possunt laici sine scrupulo, & fœminæ, præsertim Sacræ Virgines, ea melius lavare, tergere, & reficere.

3 Tertiò. Dubium ergo superest, an si laicus sine necessitate ea in prima lotione lavet, peccet; & non peccari quidem mortaliter certum sit, quia non est materia gravis. Peccari autem venialiter multi supponunt, ex eo quia si ea tangere, ex ipsorum sententia, iis non licet sub culpa veniali, multo magis non licebit lavare.

4 Verùm probabile est, nec esse veniale, licet sit optimum consilium ut à Diacono, vel subdiacono, vel habentibus ad id privilegium in prima lotione laventur: Ratio est, tum quia Doctores supra probabiliter docentes, non esse veniale tangere, videntur etiam probabiliter docere, nec esse lavare: in lotione enim nil aliud tandem intervenit, ut idem Suarez ibidem fatetur, nisi quidam contactus, tum quia ut ibi, ita hic, non constat impositam esse obligationem sub ullo præcepto. Ita Tamburinus.

5 Sed hæc opinio mihi non placet, est enim contra communem, unde præter alios Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 11. art. 227.* docet hoc prohiberi per Canones, quod nulla consuetudine abrogatum est, nec ait cum Sylvestro rationabiliter abrogari, quod etiam auctoritate plurimorum Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 8. n. 62. quæst. 7.* & Castrus Palaus tradunt *tom. 4. tr. 22. punct. 10. num. 13.* Unde Regulares secundùm aliquos, habentes privilegium tangendi, & lavandi corporalia, non possunt illa lavare, nisi post primam lotionem factam à Diacono, & ideò Magister Hinojosa *in Directorio decisionum Regularium verbo corporalia fol. 155.* sic asserit: Corporalia, & Calices tangere reverenter concessit Sixtus IV. omnibus fratribus Clericis, vel laicis. Concessit etiam omnibus Monialibus Sanctæ Claræ, & Sororibus Tertii Ordinis Minorum, quòd possint corporalia, & purificatoria contingere, dum tamen prius lota sint à Fratribus. Ecce clarè, & expresè non conceditur dictis personis lotio prædictorum. Invenies enim maximum rigorem in jure propter periculum alicujus reliquiæ corporis, vel sanguinis Domini ibi detentæ. Quapropter nisi corporalia sint prius lota à ministris, scilicet sacerdote, vel Diacono, lavari non possunt ab aliis Fratribus, & Monialibus; immò nec à Subdiacono, quia omnibus rigorosè prohibetur hujusmodi lotio, nisi Diaconis, non tamen negatur Fratribus etiam laicis tangere corporalia, vel calices, quia non est periculum in hoc, & absolutè conceditur per privilegia.

Sup. hac concessione in R. seq. §. 1. in fine, à v. Las quales.

6 Nihilominus Calistus III. concessit, ut Fratres laici possint calices contingere, lavare corporalia, & alia ornamenta Ecclesiastica, quam concessionem usus interpretatur, quòd præcedere debeat lotio à competenti ministro, ut dictum est. Ita Hinojosa.

7 Sed verum ut fatear, non video ad quid deserviret privilegium concessum Regularibus lavandi, si illa non possent lavare, nisi post lotionem factam à Diacono, nam hoc absque privilegio licitum est etiam laicis: Ad id verò, quod asserit P. Tamburinus, posse laicos absque culpa veniali tangere corporalia; ergo, & lavare, nego antecedens, & jam alibi hanc sententiam ego non approbavi, nam quidem difficile discedo ab aliqua opinione, quam video communiter docere Doctores.

Alibi in Res. seq.

R E S O L. CLXXXII.

An laici tangentes Calicem, Patenam, & Corporalia peccent saltem venialiter?

Et quid de aliis Clericis inferioribus?

Et quid est sentiendum de contactu Aræ, & de contactu Patenæ à parte extra, seu inversa, & de contactu calicis in pede, maximè si pes est amovibilis, vel cupa calicis à parte exteriori?

Et advertitur Regulares habere multa privilegia concessa Sacristis, & laicis, vel conversis Regularium, ut possint supra dicta tangere.

Et cursim docetur corporalia, & purificatoria post primam lotionem posse fœminis maximè Virginibus integrè lavanda, & reficienda tradere. Ex part. 10. tractat. 11. & Misc. 1. Res. 2.

§. 1. Negativè ex Soto respondet Tamburinus *Opusc. de Sacrificio Missæ, lib. 1. cap. 2. §. 1. num. 12.* Sed ego affirmativæ sententiæ adhærendum esse puto: unde, cùm Emanuel Sà *verb. Sacram. num. 3.* dixisset, Sacra tangi à Laicis sine contemptu, aut nullum peccatum est, aut levissimum: rectè Magister sacri Palatii in Editione Romana sic correxit: Sacra tangi à Laicis sine contemptu non est peccatum mortale. Rectè, inquam, sic correxit, quia ita docent communiter Doctores, & præcipuè Patres Societatis JESU: unde præter Suarez, & Coninch à Tamburino adductos, hanc sententiam tenet Dicastillus statim citandus, Amicus *in Curs. Theol. tom. 7. disput. 33. sect. 12. num. 378.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 6. n. 19.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 223. cap. 4. num. 37.* Præpositus *in 3. p. quæst. 83. num. 3. dub. 5. num. 172.* Sanchez *in Summa, to. 2. lib. 2. cap. 43. num. 27.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 22. disp. unica, punct. 10. num. 13.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 9. part. 2. sect. 7. num. 202.* Tannerus *tom. 4. disp. 4. q. 10. dub. 3. num. 50.* & alii. Dico igitur, quod esto laicis, & Clericis inferioribus permissum non sit sacra vasa, & corporalia tangere extra necessitatem; si tamen id faciant seclusò contemptu, non censetur culpa gravis, sed venialis tantum ob materiæ levitatem Intercedente verò causa aliqua rationabili, nullam esse culpam, firmant Suarez, Coninch. Layman, Vasquez, & Sanchez *suprà* Eaque de causa Corporalia, & Purificatoria post primam lotionem fœminis, maximè Virginibus integrè lavanda, & reficienda traduntur: quia hoc munus exactius; quàm viri, præstare possunt; uti benè notarunt prædicti Doctores. Vide Garziam *in Theol. moral. tract. 3. difficult. 8. dub. 4. punct. 3. n. 29.* Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 8. diffic. 29. n. 3.* qui nominatim Sotum impugnat; quod idem fecit Ledesma *in Summa tom. 1. c. 22. concl. 2.* ubi sic ait: (Duda es si los Seglares, y mugeres, tocando el Caliz, y la Patena immediatamente, si es pecado, y lo mismo es en tocar los corporales, y el Ara. En esta dificultad el P. M. Soto enseña, que no aviendo menos precio, quizano es pecado aun venial, y si lo es, es levissimo pecado. Digo lo primero, que el tocar el Caliz consagrado, y las demas cosas ya dichas immediatamente es pecado en los seglares, y mugeres, aunque no aya menosprecio. Esto se prueva lo primero de los derechos citados, que prohiben en tal tocamiento. Lo segundo se prueva del uso de toda la Iglesia. Todos hazen escrupulo de tocar estas cosas. Digo lo segundo, que no aviendo menosprecio, no sera pecado mortal, pero sera pecado venial, si le haze sin causa y necessidad. Que no sea pecado mortal, consta del comun consentimiento de todos los Fieles, porque ninguno haze escrupulo de pecado mortal. Tambien consta, porque la materia nos es tan grave, que aya obligacion de pecado mortal. Que sea pecado venial, se prueva con las razones del primo dicho. Las quales se confirman, porque los summos Pontifices han dado Privilegio à los Religiosos, para que los puedan tocar los Calizes, y otras cosas semejantes. Luego

Sup. hoc in R. praeter cursim ex doctrina §. ubi signanter ad medium, & in § Tertiò, & seq.

Sup. hoc cursim, in fine §. 1. Res. praeter.

go ello de si no es licito.) Ita ille; cui adde Casponsem *in Curs. Theol. tom. 2. tract. 22. disput. 3. sect. 5. n. 88.* Sotum etiam impugnantem S. Jo. de la Cruz *in Direct. Conscien. p. 3. de Sacr. Missa q. 3. dub. 4. concl. 3.* & Martinum de San Joseph *in Man. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 16. de Euchar. n. 18.*

Sup. hoc in R. praeter. à me dict. 6. Sed hanc & seq.

2 Sed an saltem sententia negativa quam impugnavimus contra Tamburinum sit admittenda in contactu Patenae à parte externa, seu inversa, & in contactu Calicis in pede, maximè si pes sit amovibilis. Affirmat sapientissimus Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 9. num. 191.* sed tu cogita: nam etiam dicendum esset Laicum non peccare venialiter, si tangeret Cupam Calicis à parte exteriori; cùm militet eadem ratio, quae in Patena. Itaque absolutè non est recedendum ab affirmativa sententia, quae, ut dixi, communis est inter Theologos, & praecipuè in schola societatis. Et quidem si Laici, tangendo Corporalia, & Vasa sacra, neque peccarent venialiter; ad quid deservirent Privilegia tot Pontificum concessa sacristis Regularium, ut possint illa tangere? Vide, praeter Doctores citatos, Marchantium *in Tribun. sacr. tract. 2. part. 2. tit. 4. quaest. 2. dub. 6.*

RESOL. CLXXXIII.

An liceat vasa, vestes, ligna, aliaque cultui divino dicata in prophanos usus convertere, dummodo non maneant in eadem forma? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 76.

§. 1. OLim de hac re magna mihi quaestio fuit cum quodam Religioso, qui negativam sententiam mordicus tenebat, nixus authoritate *cap. ligna, dist. 1.* ubi habetur, quòd ligna Ecclesiae dirutae non debent ad alios usus destinari, nisi ad aliam Ecclesiam, vel ad profectum Monasterii, quem profectum explicat ibi glossa, ut deserviant in Capitulo, dormitorio, &c. vide etiam *cap. Altaris, eodem dist.* & Azorium *p. 1. lib. 9. cap. 9. quaest. 7.*

2 Sed ego non auderem de peccato mortali damnare eum, qui mutata forma dictarum rerum illas in usus profanos converteret, & ita hanc sententiam docet Castrus Palaus *tom. 2. tr. 8. disp. 1. punct. 6. num. 25.* ubi sic ait. Si benedictio, vel consecratio deperdatur alicui, videri potest licitum esse rem, quae benedicta, & consecrata fuit, profanis usibus deservire posse. Quis enim negabit ex calice confracto vas aliquod profanum confingi posse, & ex veste aliqua sacerdotali jam rupta, aliquam prophanam componi posse, aliàs esset obligatio haec omnia perdendi: nam cùm cultui divino deservire non possint, restat ut omnino consumantur, quod videtur durum. Praeterea nulla videtur rebus sacris irreverentia fieri ex eo quòd earum materia profanis usibus aptetur, siquidem numquam est verum dicere res sacras profanis usibus aptari. Item destructa, v. g. forma Calicis, jam calix ille amisit consecrationem, & consequenter jam non est sacer; ergo est profanus; ergo poterit usibus profanis deservire. Quid enim ex praeterita consecratione in illa materia remanet, ob quod prohibearis usui communi materiam illam aptare, siquidem communis est; propter hoc censeo probabile, secluso scandalo, nullum, vel levissimum peccatum in hac applicatione intervenire. Ita Palaus, qui etiam respondet ad textus supracitatos pro negativa sententia, nam loquuntur de rebus in eandem formam manentibus, ac fuerunt applicatae, de illis enim est verum dicere, quae semel consecrata sunt, non debent ad laicorum usus reverti. Non nego tamen ex decentia convenire ut ea, quae usibus sacris dicata sunt, etiam mutata forma in usus profanos, minimè converti debere, quod nego probabiliter est, ita facientem peccare mortaliter.

RESOL. CLXXXIV.

An sufficiat, si in celebratione Missae adsit Crux, vel imago Crucifixi in tabula, vel pariete?

Et an non sit peccatum mortale, sed ad summum veniale celebrare sine imagine Crucis, vel Crucifixi, si commodè haberi possit?

Et an si cingulum frangatur, ut neutra pars per se possit deservire, etiamsi nodo partes nectantur, egeat nova benedictione, & secus vero, si antequam omnino dividatur, reficiatur, vel adhibito nodo firmetur, quia tunc adhuc est unum cingulum?

Idem est dicendum, quando altera pars sola est sufficiens.

Et docetur ex duplicata Stola, vel Casula, seu planeta posse fieri duas; quia plures possunt simul una benedictione benedici, & etiamsi separentur, possint retinere suam figuram.

Et an, quod vestes Sacerdotales sunt tales, ut funiculis connectantur, etiam si dissolvantur, non amittant benedictionem; sicut diximus de Calice, & Cupa, quando pes est amovibilis, cochleaque nectitur. Ex part. 10. tractat. 15. & Miscel. 5. Ref. 28.

§. 1. NEgativè respondet Gavantus *in Rubrica Missalis part. 1. tract. 10. littera D.* sed novissimè affirmativam sententiam docuit Pater Tamburinus *opusc. de Sacram. Missa, lib. 1. cap. 5. tit. 6. n. 2.* ubi sic ait: Olim inter curiosos Rubricarum contentio fuit, an observetur Rubrica, quae Crucem in Altari, dum fit Sacrum expostulat, si adsit Crucis, vel Crucifixi effigies depicta in tabula vel pariete? Satis observari Rubricam affirmabant aliqui, quia jam adest Crux, Negabant alii, quia praeter illam Iconem depictam ad parietem, requirebant juxta Rubricae aliam crucem super Altare inter candelabra, & ad oculos Sacerdotis tum ad orandum, tum ad incensandum.

2 Dico utrosque sensisse probabiliter, sed à me contra Gavantum audiri libentiùs affirmantes. Neque enim ejusmodi requisita adhiberi debent, sub ritu Metaphysico, sed morali, & humano. Quis autem moraliter amplius Crucem requirat, si Crucem habeat in prospectu (licet non inter Candelabra) ad quam, & orare, & incensare, & quaelibet circa illam officia exhibere possit? Ita Tamburinus, cui ego libenter adhaereo, & in ejus favorem adduco etiam P. Trimarchum, & Agrifolium Ordinis Minimorum, quos citat, & sequitur Francisc. de Nigro *ad Carem.* Ruiz *p. 3. praesup. 3. n. 2.* ubi sic asserit: Quaeres, utrum in Altari, cujus Icon est ipsamet Crucifixi figura, collocanda etiam sit alia Crux inter ipsa Candelabra, Respondet affirmativè Gavantus *loc. cit. vers. Quaeritur praeterea.* Negat autem P. Trimarchi, qui ad orandum, & Crucem incensandum satis est imago illa crucifixi in tabula depicta: Et in hoc Collegio Jesu Mariae in Altari Crucifixi nunquam ad celebrandum ponitur alia Crux, & tamen adsunt viri doctissimi, & caeremoniarum usus studiosissimi, & etiam tenet P. Agrifolius. Haec ille, unde puto sententiam Tamburini esse probabilissimam.

3 Nota tamen hìc obiter non esse peccatum mortale, sed ad summum veniale celebrare sine imagine Crucis, vel Crucifixi, si commodè haberi possent, ita contra nonnullos, quos citat Fagundez *p. 1. lib. 3. cap. 22. n. 32.* docet me citato Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 7. q. 23.* Sup. hoc sup. in fine §. 1. R. 211.

4 Nota etiam hìc obiter me discedere ab opinione, quam docui cum aliis *in p. 2. tract. 15. resol. 4.* & quam non improbabilem putavit Tamburinus *opusc. de Sacram. Missa, l. 1. cap. 3. §. 3. n. 4.* Dico igitur, quod si cingulum frangatur, ut neutra pars per se possit deservire etiamsi nodo partes nectantur, eget nova benedictione, secus verò, si antequam omninò dividatur, reficiatur, vel adhibito nodo firmetur, tunc enim adhuc est unum cingulum. Idem judicium est, quando altera pars sola est sufficiens. Illud autem mihi placet, quod docet idem Sà *verb. Missa, n. 11.* ex duplicata Stola, vel Casula seu Planeta posse fieri duas, quia plures possunt simul una benedictione benedici; & etiamsi separentur, possunt retinere suam figuram. Docuit in Ref. quae hic est sup. Ref. 165. & in R. 167. § Nota tertio, & in R. 169 & 170. § 4. ad lin. 4.

5 Illud etiam mihi non displicet, quod obiter dicit Bonacina *disp. 4. quaest. ult. punct. 9.* quando vestes tales sunt, ut funiculis connectantur etiam dissolvantur, non amittere benedictionem, imò testatur Bonacina ita servari. Unde si pluviale, vel casula habeat partes sic ex intentione divisas, ut funiculis annecti, & dissolvi possint, ut ea ratione commodius asserventur, plicentur, &c. non videntur amittere consecrationem sicut diximus de calice, & cuppa quando pes est amovibilis, cochleaque nectitur. Et his etiam adhaeret Dicastill. *de Sacr. tom. 1. tractat. 5. disput. 4. dub. 10. numer. 210. & 211.*

RESOL. CLXXXV.

An in praecepto S. Pii V. non addendi aliquid in Missa praeter praescripta; detur parvitas materiae?

Idem est de omissione illarum rerum, quae in Officio Missae dicendae, & recitandae ordinantur in Missali.

Unde excusatur à mortali Sacerdos, qui omisit recitare Graduale post Epistolam. Ex p. 5. tr. 5. Ref. 63.

§. 1. AFfirmativè respondeo cum Hurtado *disp. 4. de sacrificio Missae, diffic. 12.* ubi sic ait. Conveniunt Doctores addere aliquid ex suo, quod non ordinatur in Missali, esse peccatum, quia prohibuit S. Pius V. in Bulla praefixa in initio Missalis Romani jussu ipsius impressi, quòd non est mortale, quando parva aliqua Oratio additur ex devotione, & non recitatur alta voce coram populo. Ita ille. Sup. hoc supra et Ref 93. lego doctrina §. ult. & infra R. 194.

2 Qui etiam putat idem dicendum, ut suprà visum quoque est, *ref. 45.* in omissione illarum rerum; quae in officio Missae dicendae, & recitandae ordinantur in Missali. Unde Franciscus Sylvius *in 3. p. D. Thom. q. 83. art. 6.* Observat celebrantem teneri ad omnia, quae praescribuntur in Missali, ita ut nihil possit addere, aut omittere, ne sacerdotes aliis, quàm debitis horis, neve ritus alios, aut alias caeremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, ait Concilium Trident. *sess. 22.* & S. Pius V. *in Missali* strictè praecepit, ut Missam juxta ritum, modum, ac normam quae in eo traditur; decantent ac legant. Non dubitamus tamen quin aliter facientes aliquando peccent solùm venialiter, cùm enim levitas materiae soleat aliàs à Quae nunc hìc sequuntur.

mor-

mortali excusare, non est ratio cur in præsenti non excuset. Ita Sylvius. Unde ego in facti contingentia excusavi à peccato mortali Sacerdotem, qui omisit recitare graduale post Epistolam. Vide suprà *in resol.* 45.

RESOL. CLXXXVI.

An in omissione aliquarum rerum, quæ dicuntur, vel aguntur in Missa, detur parvitas materiæ?

Et an peccet mortaliter omittens Gloria, *vel* Credo, *vel commemorationem aliquam?*

Et quid de omittente in Canone nomen alicujus Sancti, vel tempore Paschali, quæ interponuntur in Communicantes, *aut in actionem;* Hanc igitur oblationem, &c.

Et an si paulò post quis recordetur, non debeat repetere, quia moraliter non contingit hæc fieri sine aliqua interturbatione, & incommoditate?

Et notatur, quod non sit nisi veniale, & quandoque nullum peccatum cæremonias aliquas, quæ inter principales non annumerantur sine contemptu prætermittere, v. gr. omittere Crucem aliquam, manuum elevationem, pectoris tunsionem, &c.

Et an peccet mortaliter Sacerdos celebrans solemniter, qui Epistolam, vel Evangelium, quod à Ministro cantatur, non legit? Ex part. 5. tr. 5. Res. 45.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet Nugnus *in 3. part. q. 83. artic. 4. dub. 2. conclus. 2.* ubi sic ait: Ex parvitate materiæ aliquando erit solùm peccatum veniale aliquid istorum omittere, patet, quia religio est virtus moralis habens materiam gravem, & materiam levem, & res certissima est, quòd non dicere unum kyrie eleison, est levis materia. Ergo tantum erit peccatum veniale illud omittere; quæ autem sit gravis, vel quæ levis materia, judicio viri prudentis, & timoratæ conscientiæ judicandum est, & cùm hæc res secundùm se sit gravissima, semper est timendum, & nihil ex electione omittendum est; præcipuè in Canone, ubi faciliùs efficitur peccatum mortale aliquid omittere. Mihi res gravis videtur ex intentione non velle nominare aliquem Sanctum eorum, qui ibi ponuntur. Ita Nugnus, nimis quidem scrupulosè.

2 Unde ego in recitatione etiam sacri Canonis puto dari parvitatem materiæ, & ideo novissimè Cœlestinus *in compend. Theol. moral. tract. 8. cap. 5. q. 10.* ita asserit. Quæres an peccet mortaliter omittens voluntariè *Credo*, vel *Gloria in excelsis*? Respondeo quòd non. Filliucius *tom. 1. tract. 15. cap. 5. num. 155.* idem putat de omittente in Canone nomen alicujus Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in communicantes, aut in Actione: Hanc igitur oblationem, &c. Ita Cœlestinus, quod ego ante illum docueram *in part. 2. tract. 14. resol. 59.* & docet novissimè, me citato, Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruiz part. 2. regul. 6. q. 1.* & etiam, me citato, Faustus *de sacram. Eucharist. lib. 2. quæst. 266.* Et tandem idem tenet Marchantius *in qq. regular. de Sacram. tract. 4. cap. 5. quæst. 4. fol. mihi 586.* ubi sic ait: Quæro an aliquas cæremonias omittere inter celebrandum, vel addere, semper sit peccatum mortale? Respondetur primò, in his etiam excusare posse rationabilem causam, vel levitatem materiæ, e. g. omittere *Credo*, vel *Gloria*, vel commemorationem aliquam, facilè excusatur à mortali, quia non sunt partes simpliciter necessariæ nec quid notabile ad integritatem Missæ spectans consistunt. Nec si paulò post quis recordetur, debet repetere, quia moraliter non contingit id fieri sine aliqua interturbatione, & incommoditate. Similiter dici non esse nisi veniale, & quandoque nullum peccatum cæremonias aliquas, quæ inter principales non adnumerantur, sine contemptu prætermittere, v. g. omittere Crucem aliquam, manuum elevationem, pectoris tunsionem, &c. Vide etiam Joannem de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 20. sect. 4. num. 107.* qui, me citato, sentit non peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem solemniter, qui Epistolam, vel Evangelium, quod à Ministro cantatur, non legit, & hoc ex levitate materiæ, eo quòd tunc non omittatur Epistola, vel Evangelium in Missa, si quidem cantatur solemniter à Ministris ad quos spectat; illa autem lectio, quæ omittitur, videtur esse magis privata, non tam pro populo, quàm pro ipso Sacerdote. Potest ergo eadem materia, quæ est gravis, si omninò omittatur, esse levis, si non ab utroque, sed ab uno solo cantetur, vel legatur.

RESOL. CLXXXVII.

An Sacerdos, qui omittit in Missa voluntariè Credo, *seu* Gloria, *peccet mortaliter?*

Et quid si omittat in Canone nomen alicujus Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in Communicantes, *aut in actione:* Hanc igitur oblationem? Ex part. 2. tractat. 14. Res. 59.

§. 1. FOrtè non peccare putavit Nugnus *tom. 1. in 3. p. qu. 83. art. 4. dub. 2. ad 3.*

2 Sed sine ulla formidine, & absolutè docet non peccare mortaliter, sed venialiter ex materiæ levitate, Fiulliuc. *tom. 1. tract. 5. cap. 5. n. 155.* & idem putat, ut diximus, si omittatur in Canone nomen alicujus Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in *Communicantes*, aut in actione, *Hanc igitur oblationem*: quod ultimum est maximè notandum.

RESOL. CLXXXVIII.

An peccet Sacerdos, qui in Missa solemni non recitat, sed tantùm audit Gloria, Credo, Epistolam, Evangelium, *& Prophetias, quæ in Hebdomada majori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab aliis recitantur, aut canuntur?*

Et an Sacerdos in Missa Mortuorum, quando dicenda est Sequentia, Dies iræ, *&c. si illam voluntariè omittat, peccet mortaliter?*

Et notatur, quod Rubricæ Missalis non sunt præceptivæ, sed directivæ. Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 19.

§. 1. EGo *in part. 2. tract. 14. resol. 42.* firmavi cum multis Doctoribus, Sacerdotem in Missa solemni non legentem submissè Epistolam, & Evangelium, non peccare: unde Moscosus *in sum. tract. 5. cap. 5. num. 14.* sic ait; (Es opinion comun, que quando en la Missa ay Diacono, y Subdiacono, no esta obligado el sacerdote à rezar en secreto el Evangelio, ni la Epistola; y assi lo pratican algunos hombres doctos.) Ita ille. Postea Eminentiss. Dominus meus de Lugo hanc sententiam impugnavit, quam ego iterum defendi *in part. 5. tract. 13. resol. 95.* licet novissimè cum Lugo, me citato, sentiat Hieron. Garzia *de oblig. Sacerd. tract. 3. diffic. 8. dub. 6. punct. 2. num. 18.* Sed supposita nostra sententia, tanquam probabili: quia Rubrica Missalis non est præceptiva, sed directiva, ut me citato, docet etiam novissimè Pellizarius *in Man. Regular. tom. 1. tract. 5. c. 9. sect. 2. num. 35.* ad propositam difficultatem de *Gloria*, & *Credo*, eodem pacto ipse respondet affirmativè. Itaque *n. 36.* sic asserit: Utrum verò eodem modo excusari possit à peccato sacerdos solemniter celebrans, qui secretè non recitat *Gloria*, aut *Credo*, aut Prophetias, quæ in hebdomada majori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab aliis recitantur, aut canuntur. Respondeo, posse excusari, tum ob rationes allatas *§. præced.* tum quia non apparet ratio, cur dicendi sunt satisfacere obligationi divini Officii, qui recitant in Choro solùm audiendo Lectiones, Capitula, Orationes, &c. & non satisfaciat sacerdos solemniter celebrans, solùm audiendo *Gloria*, *Credo*, & Prophetias, cùm videatur militare par ratio in utroque casu: unde sicut *cap. præc. sect. 1. q. 10. §. Verum quidem est*, asseruimus recitantes in Choro modo supradicto satisfacere propriæ obligationi, solùm audiendo: ita, & idem asserendum est in præsenti casu de sacerdote solemniter celebrante: cùm *Gloria*, *Credo*, & Prophetiæ in Missa solemni dici possint pars, non sacerdotis celebrantis, sed chori, & aliorum Ministrorum.) Huc usque Pellizarius. Sed defendendo nostram sententiam tantùm in ordine ad Epistolam, & Evangelium, dico illam tenere, præter Doctores à me alibi citatos, Quintanadveñam, Authores Instructionis ordinandorum, editæ jussu Martini Realis, ut patet, me citato, *part. 5. §. 10. num. 7.* & etiam me citato, Joan. Henriquez, *in qq. pract. sect. 22. q. 10.* ubi sic ait: (Mas probable es, que de ninguna manera esta obligado el Sacerdote à dezir rezado lo, que el Diacono, y Subdiacono han de cantar, si no basta oyrlo, como lo dize Diana. Et ideò sapientissimus Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 13. num. 3.* docuit, sacerdotem celebrantem cum Diacono, & Subdiacono meliùs facere, si dum ipsi dicunt Epistolam, & Evangelium, attentè audiat, quàm si secretò dicat. Unde Moscosus *in sum. tract. 5. cap. 5. num. 14.* sic ait: (Es opinion comun, que quando en la Missa ay Diacono, y Subdiacono, no esta obligado el Sacerdote à rezar en secreto el Evangelio, ni la Epistola: y assi lo pratican algunos hombres doctos.) Ita ille, & iterum ego.

2 Notandum est etiam hic obiter, Patrem Bordonum *tom. 2. resol.... num...* docere, sacerdotem in Missa Mortuorum, quando dicenda est, Sequentia, *Dies iræ, &c.* si illam voluntariè omittat, non peccare mortaliter; quia non est pars substantialis Missæ, sed tantùm integralis. Sed de dictis opinionibus Patrum Pellizarii, & Bordoni, tu cogita.

RESOL. CLXXXIX.

An Sacerdos in Missa majori peccet, si non legat submissa voce Epistolam, & Evangelium, postea à Subdiacono canendum? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 42.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Fernandez *in exam. Theolog. part. 3. cap. 5. §. 13. num. 15.* & Emanuel Sà *verb. Missa, n. 51.*

2 Sed negativè respondendum est cum Vega *in summ. tom. 2. c. 41. cas. 7.* qui citat Rodrig. Idem docuit Villalob. *in sum. p. 1. tr. 8. difficult. 31 n. 4.* qui malè citat Navarrum tanquam contrarium

rium sentientem: nam Navarr. *in orat. Miss. 78. & in Manuali c. 10. n. 44. seu 46.* negativam sententiam docet, & multis rationibus probat, tum quia in Missali hoc non præcipitur tum quia nullo alio Canone, seu jure in Missa solemni imponitur recitari secretò Epistolam; & Evangelium. Et licet aliqui id faciant, multa sunt consueta, quæ non sunt præcepta. Malè igitur, ut dixi, à Villalobos Navarrus pro contraria sententia citatur.

RESOL. CXC.

An Sacerdos in Missa solemni teneatur recitare submissa voce Epistolam, & Evangelium? Ex part. 5. tract. 13. & Miscel. 1. Ref. 95.

Sup. hoc in duabus Resol. præteritis, & in aliis not. prima R. 187.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet P. Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 26. sect. 4. n. 107.* Posset fortè excusari à peccato gravi Sacerdos solemniter celebrans, qui Epistolam, quam Subdiaconus cantat, non recitat, vel Evangelium, quod à Diacono cantatur, prout excusatur à Vega, & aliis, quos affert, & sequitur Diana *p. 2. tract. 14. ref. 42.* qui tamen falsò supponit id in Missali non præcipi: nam re vera præcipitur expressè ibi in rubricis Missæ solemnis. Ita ille.

2 Sed adversus illum nominatim, novissimè me defendit ex viro docto P. Trimarchi Francisc. de Nigro *in addit. ad Petrum Ruyz de celebrat. Missar. p. 6. animadvers. 8. n. 2.* ubi sic ait: an lectio Epistolæ, vel Evangelii celebranti solemniter præcipiatur in Rubricis Missalis Romani. Negat Diana, affirmat Lugo, dicens, quod falsò supponit hoc in Missali non præcipi, siquidem re vera præcipitur expressè ibi in rubricis. Verùm P. Trimarch. tuetur Siculum Dianam, dicens, quod Dianæ intentum cùm asseruit, quod in Missali non præcipiatur, nihil aliud fuit, nisi quod illa rubrica, seu cæremonia non est præceptiva, sed tantum directiva. Hæc Niger. Dicendum est igitur, quod licèt in rubricis Missalis dicatur, quod Sacerdos in Missa solemni legit Epistolam, & Evangelium, non autem sequitur ex hoc, ibi dictam recitationem præcipi cum peccati obligatione; & hæc erat quæstio à me ibi agitata. Et ideò uti ego loquutus sum in dicta resolutione, ita sunt etiam loquuti ante me Doctores omnes hanc quæstionem pertractantes. Unde Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 8. diffic. 31. n. 4.* ita asserit. (El sacerdote no está obligado è dezir la Epistola, y Evangelia, uo obstante que lo digan los Ministros; porque no ay derecho ninguno, que obligue à esto, ni lo manda el Missal.) Ita ille, & ante illum Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. cap. 24. conclus. 5.* sic assereus. (El sacerdote que dize Missa cum Diacono, y Subdiacono, no està obligado à dezir el por si la Epistola, y e Evangelio en secreto: la razón es, porque no ay derecho ninguno, que obligue el tal sacerdote à dezir la Epistola, y el Evangelio; y el Missal de S. Pio V. no pone tal obligacion.) Et tandem ita etiam loquutus est Ludovicus à San Juan *in summ. quæst. 11. art. 23. de Sacram. Eucharist. difficult. 8.* Igitur ego in dicta resolutione docui iisdem verbis id, quod ante me docuerunt supra viri docti.

3 Et post hæc scripta inveni ea, quæ ego docui, docere etiam, me citato, Bartholomæum à Sancto Fausto *de sacram. Euchar. lib. 2. q. 278.* ubi sic asserit: An sacerdos cantans Missam cum Diacono, & Subdiacono, teneatur secretò recitare Epistolam, & Evangelium. Affirmant aliqui; communis tamen opinio, veriorque sententia id negat, & meritò quidem, quia nullum de hoc extat juris decretum quod sacerdotem ad hoc obliget, neque etiam Missale Romanum jussu S. Pii V. editum hujus ordinationis meminit: & licet aliqui id faciant, multa sunt consueta, quæ non sunt præcepta; unde satis est à Ministris Epistolam, & Evangelium audire. Hæ Faustus. Hinc satis probatum remanet contra amicissimum P. Lugo, me non falsò supponere, in Missali non præcipi sacerdotibus Missam solemnem cantantibus recitare submissa voce Epistolam, & Evangelium, re vera enim ibi id non præcipitur, & hoc ego negavi, & iterum cum citatis Doctoribus nego. Solùm igitur directivè tenentur ex rubricis Missalis sacerdotes in Missis solemnibus Epistolam, & Evangelium submissa voce recitare, non autem præceptivè.

RESOL. CXCI.

An qui secluso scandalo, & contemptu in Missam relinqueret Epistolam, vel Evangelium, peccaret mortaliter?

Et quid dicendum de Gloria, *vel* Credo *si omitantur in Missa?*

Et notatur non esse peccatum mortale relinquere Communicantes, *&* Hanc igitur oblationem, *quæ interponi solent in Festis Nativitatis, Resurrectionis, & Pentecostes.*

Et an teneatur Sacerdos illa repetere, si ex inconsideratione illa omitteret?

Et adducitur Regula generalis, quod in Missa nihil est repetendum, nisi probabiliter quis dubitet se aliquid essentiale omisisse, imò, nisi quando certò dubitat, eo quod non sufficiat quodcumque dubium. Ex part. 10. tract. 15. & Miscel. 3. Ref. 42.

§. 1. VIdetur prima facie negativè respondendum, quia si quis in Missa relinqueret *Credo*, & *Gloria*, non peccaret mortaliter, ut me citato docet novissimè Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 7. d. 7. q. 58.* & me citato Martinus de San Joseph *ubi suprà*, tamen aliquando longius est *Credo*, & *Gloria*, quam Epistola, & Evangelium: Ergo.

Sup. his Credo, & Gloria sup. in Ref. 18. §. Unde, à lin. 4. & in aliis ejus not. pro hac qu. & pro Epistola, & Evangelio inf. in R. 193 §. Sed hæc, ad lin. 9. & supra in R. 72. § ult. post medium, vers. Secus Epistolam.

2 Sed hoc argumentum nihil officit, & opinioni affirmativæ adhærendum esse puto cum Martino de San Joseph *in monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 13. de Eucharist. n. 12.* Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 13. nu. 256.* ubi sic ait: Unde si omittatur aliquid ejusmodi ex urgenti aliqua necessitate (quæ vix potest contingere) sine reverentia, nullum erit peccatum. Neque in hoc vim habet, ut probetur omittere Evangelium, aut Epistolam non esse mortale peccatum; parvitas materiæ secundum se consideratæ, & quod sæpè Evangelium pauciora verba habeat, quàm *Gloria*, & *Credo*: nam parvitas, vel gravitas materiæ in hac re non sumitur ad eum modum, quo secundum probabiliorem opinionem sumitur in orationibus, etiam in horis Canonicis; nimirum pensata quantitate verborum orationis; sed consideratur secundum, quod Missa est quoddam ens artificiale morale constans certis quibusdam partibus, ex quibus certa ordinis dispositione confluentibus ens illud artificiale resultet. In quodam autem composito artificiali aliquæ partes esse possunt magis principales, & necessariæ ad illius constitutionem, quàm aliæ. Vide illarum defectus etiamsi ipsæ in quantitate sint minores, quam aliæ, magis deformant, aut deturpant ens illud artificiale, quam defectus aliarum partium etiam majorum. Sicut enim in statua, v. g. alicujus Sancti, etiamsi ex veste ipsa defluente, vel ex aliquo insigni, puta ex ense, quam habet in manu, quandoque major pars abscindatur, quàm sit pars nasi, barbæ, oris, aut oculorum, non ita illarum partium defectus deturpat, atque harum. Nam deficiente ense, aut illo sinu, vel parte vestis sine qua ab initio potuit esse talis imago, non tantus est defectus, atque defectus nasi, & aliorum, etiam minorum in quantitate. Sic etiam in Missa defectus hymni Angelici, & Symboli Nicæni; sine quibus ens illud artificiale, quod dicitur Missa, potest consistere, non tanti momenti censetur, etiamsi major sit illorum verborum quantitas, quàm Epistolæ, aut Evangelii: quia his deturpatur, & deformatur consuetum illud ens artificiale, quod est Missa; cùm tamen sine Symbolo, aut Gloria sæpè consueta forma consistat. Facilius nihilominus posset excusari à mortali, si in Missa solemni sacerdos non dicat privatim Epistolam, vel Evangelium, sed solùm cantentur à ministris: atque ea ratione excusat Diana *tract. illo 4. resol. 42.* cum Vega, Rodriguez, Navarro, qui Navarrus docet in Missali non præcipi, quod fortè ita erat tempore Navarri, postea verò præceptum est expressè. Itaque non Diana (quem in hoc accusat Lugo) sed Navarrus est, qui dixit non præcipi in Missali. Diana verò solùm contendebat Navarrum non esse contrariæ sententiæ, sed hujus; & ad id probandum protulit Navarri doctrinam citatis duobus locis, & aliquas rationes illius. Hucusque Dicastillus.

Quæ hic est sup. R. 189 & in aliis ejus not. pro hac quæst.

3 Notandum hìc obiter, me satis probabiliter dixisse non esse peccatum mortale relinquere: *Communicantes*, vel *Hanc igitur oblationem*, quæ interponi solent in Festis Nativitatis, Resurrectionis, & Pentecostes; & ita me citato tenet Dicastillus *ubi suprà*; & me citato Leandrus *q. 61.* Vide etiam Joannem Henriquez *in qq. pract. sect. 22. q. 17.*

Sup. hoc sup. in Ref. 186. §. Vide ad lin. 5. & in Ref. 187. & in Ref. 72. §. ult. post medium.

4 Sed quid dicendum si aliquis v. g. in die Pentecostes ex inconsideratione omitteret *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, teneretur postea illa repetere? Et respondeo negativè ex doctrina generali, quam contra Vasquez docet Dicastillus *loco cit. num. 266.* nempè in Missa nihil repetendum, quod non sit de substantia, etiamsi sine scandalo, aut nota fieri possit, sed ulterius pergendum: Nam in rubricis Missalis; ubi agitur de defectibus in celebratione Missarum occurrentibus §. 5. *cujus titulus est: De defectibus formæ in fine*, dicitur: Si valdè probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione: si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat; sed procedat ulteriùs.

Sup. hac repetitione sup. in Ref. 186. §. 2. post medium à v. Nec si paulo post.

5 Talia autem sunt verba, de quibus nunc agimus, quæ non sunt de necessitate Sacramenti: Ergo illa jam omissa, etiamsi quis secretò possit, non sunt repetenda; sed pergendum ulterius. Si verò quis probabiliter dubitet, aut credat omisisse aliquid pertinens ad essentiam consecrationis, potest, & debet, ut advertit Missale, etiam post longam moram repetere sub conditione prædicta, saltem tacita, quia tunc nullum est periculum, licet priùs protulerit.

6 Ad hoc autem ut talis repetitio fiat, non sufficit quodcumque dubium: sæpè enim verba proferimus ex usu; imò aliquando etiam attentè, quorum posteà non recordamur, an fuerint prolata, quando reflectimur; quia, ut postea recordemur,

& fiat

& fiat memorabile, non tantùm fuit necessarium attentè cogitare; sed etiam cogitare cum aliquali reflexione, quod dicamus. Undè scrupulosi debent omninò quiescere in hoc, nec repetere, etiamsi non recordentur. Tantùm ergo est facienda repetitio: quando certò vel probabiliter constat de omissione eorum, quæ sunt de necessitate formæ.

RESOL. CXCII.

An Sacerdos, qui omitteret in Canone Missæ v.g. sex, aut octo nomina Sanctorum, excusaretur à peccato mortali ratione parvitatis materiæ?

Et cursim docetur, quod si in consecratione Calicis omittatur ea pars Novi, & æterni testamenti, *vel si quis inter Latinos latinè celebrans formam consecrationis Græco, vel Hispano sermone conciperet, an sit mortale, vel tantum veniale?*

Et quid, si in Missa Epistola, Evangelium, aut Offertorium omitterentur scienter, an sit peccatum mortale?

Et quid, si omitteretur Gloria, *vel* Credo, *aut tres primæ orationes?*

Et infertur, quod si omittatur in Baptismo magna pars cæremoniarum, quas Ecclesia præscribit, an sit peccatum mortale? Ex p. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 37. aliàs 36.

Sup. hoc supra in Ref. 75. lege doctr. v. Hinc omittere, § ulti & inf. in Ref. seq. & in ejus not.

§. 1. AFfirmativè respondet Bernal. *de Sacram. disput.* 6. *sect.* 4. *num.* 93. ubi sic ait: Mutationem facere interdum erit contra Religionem mortale. Ut si omittatur in Baptismo magna pars cæremoniarum, quas Ecclesia præscribit: aut in Consecratione Calicis ea pars: *Novi, & æterni testamenti*: vel si quis inter Latinos Latinè celebrans, formam Consecrationis Græco, vel Hispano sermone conciperet, Interdum erit peccatum contra Religionem veniale. Nempè si mutatio ratione levitatis materiæ non afferat gravem irreverentiam, aut indecentiam: ut si ex cæremoniis baptismi scienter omittat Parochus unam, aut alteram, & Sacerdos in Missa partem aliquam exiguam Canonis, ut octo, vel decem nomina Sanctorum: cur enim hæc non sit materia levis? Ita ille.

Sup. in annot. his hujus Ref.

2 Sed hæc opinio, pace viri docti, videtur mihi aliquantulum laxa; non enim in Canone reputanda est materia levis talis omissio; sed potius gravis, & ideò Pater Suarez *in* 3. *p. D. Thom. tom.* 3. *disput.* 83. *sect.* 3. explicavit materiam levem in omissione unius nominis, vel alterius alicujus Sancti; unde ex illo sic asserit Jacobus Granado *in* 3. *p. controvers.* 6. *tr.* 14. *disp.* 14. *num.* 3. si pars notabilis earum, quæ in Missa semper dicuntur, v.g. Evangelium, Epistola, Offertorium, scienter omittatur, erit peccatum mortale, ut rectè Henriquez *lib.* 9. *cap.* 30. §. 3. & Suarez proximè relatus, qui benè addit, quando pars, quæ omittitur, non esset necessaria ad ordinariam Missæ integritatem, quia solet non dici, ut Symbolum, vel Gloria, vel tres orationes, facilius posse à culpa mortali excusari ejus omissionem. Similiter bene docet, non esse mortale omittere minimam partem Canonis, v. g. unum, aut alterum nomen alicujus Sancti. Ita ille. Cui adde, & me citato, Leandrum *de Sacram. tom.* 2. *tr.* 8. *disp.* 7. *quæst.* 61. & me citato Dicastillum, *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 13. *num.* 257. Et ideò apponam hic verba Patris Tamburini, *opusc. de Sacram. Missæ, lib.* 2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 4. ubi sic ait: Omittere unum Verbum in Canone, esse mortale, aliqui affirmant: Sed certè licet minor omissio sufficiat ad constituendum mortale in Canone propter ejus reverentiam, quàm in aliis Missæ partibus, tamen omittere unum, aut alterum verbum, non excedere lineam levitatis, meritò communiter censent Doctores. Ita ille.

Sup. his Epistola, Evangelium, &c in R. ... & in ... ejus not. pri... pro hoc qu... Sup. hoc Symbolo, & Gloria, & sup. in Ref. 91. & in ... ejus not. pro ... quæstione, & proxequentibus § ... Similiter hujus sent. in R. ... prima hujus Ref.

3 Itaque ego puto contra Bernal, quod relinquere octo nomina Sanctorum in Canone Missæ sit peccatum mortale: non auderem tamen de hoc damnare, si aliquis tria tantùm nomina relinqueret ex auctoritate P. Garziæ *in Summa Theol. moral. tract.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 6. *punct.* 2. *n.* 20. ubi sic ait: (La commun opinion y cierta es que dexar dos, ni tres palabras (ego adderem, & quartam) en el Canone no es materia sufficiente para pecado mortal.) Ita ille.

Sup. hoc, & seq. in not. §. ... not. prim. hujus R. & lege Ref. hanc sequentem, &c.

RESOL. CXCIII.

Sup. hoc cum eodem Nugno sup. in R. 186. §. 1. in fine, & in Ref. 192. §. Sed in principio ad lin. 6 & in fine dictæ Ref. sed lege eam per totam, & vers. ejus primo not. & inf. in n. 203. cur. § in § ult & sup in R. 187. § 3.

An Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem Sanctorum, qui in Canone Missæ ponuntur, peccat mortaliter? Ex part. 2. tract. 14. Ref. 49.

§. 1. PEccare mortaliter putavit Didacus Nugnus *in* 3. *part. tom.* 1. *q.* 83. *art.* 4. *dub.* 2. *concl.* 2.

2 Sed quia in hac materia datur etiam parvitas materiæ, ego puto, sacerdotem hoc facientem, culpæ lethalis minimè esse reum. Colligitur hoc ex Homobono de Bonis *in exam. Eccles. p.* 2. *tract.* 4. *c.* 16. *q.* 152. & absolutè tenet hanc sententiam Filliucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 154.

RESOL. CXCIV.

An Sacerdos Regularis peccet mortaliter, si in canone Missæ pro nomine Episcopi ponat nomen Generalis suæ Religionis?

Et an in Collectis Missæ nullus Sacerdos possit aliquid addere sub pœna peccati mortalis, præter Orationem solitam pro Rege, & ejus prole, & exercitu? Ex p. 2. tr. 34. Ref. 40.

§. 1. REspondeo affirmativè ex declaratione Cardinalium, quæ sic asserit: Cùm Cæsar Episcopus Novariensis in Hispaniis Nuntius Apostolicus esset, fuit coram eo dubitatum, an Religiosi peccarent mortaliter in Canone Missæ, dicendo commemorationem pro Episcopo loci, in cujus locum ponebant Superiorem Ordinis; consulta ab ipso Nuntio sancta Sede Apostolica respondit eos mortaliter peccare, cùm sit ad unguem Missale observandum, nec in Collectis Missæ posse aliquid addi sub eadem pœna præter Orationem solitam pro Rege, & ejus prole, & exercitu.

Sup. hoc supra lege doctrinam Ref. 187. & §. ejus primam annot. & etiam secundam.

2 Hanc declarationem invenies apud Rodriguez *in sum, tom.* 4. *cap.* 51. *n.* 13. ubi tamen addit, (que no condennaria à pecado mortal, lo que no teniendo noticia desta declaracion, ni sabiendo ser authentica añadir algo en la collecta.) Post hæc scripta, inveni hanc declarationem Cardinalium adducere etiam Villalob. *in summ. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 31. *nu.* 3. Portel. *in dub. Regul. verb. Missa, n.* 14.

RESOL. CXCV.

Aliqua curiosa circa Ritus in ordine ad celebrationem Missæ observantur.

Primò, an Sacerdos dum lavat manus debeat recitare totum Psalmum cum Gloria Patri in cornu Epistolæ?

Secundò notatur, quod Generalis, & Provincialis Regularium, dum Missam cantant, possint sedere ad partem Evangelii, sicut facit Episcopus, præcisè loquendo de sessione: quia Prælati, Abbates, Regulares in eodem loco sedent, cæteri verò celebrantes sedere debent ad cornu Epistolæ.

Tertiò obiter advertitur Sacerdotem sine stola, & cotta transferendo Pyxidem, in qua custoditur Eucharistia Sacramentum ad aliud Altare, non peccare mortaliter, sed solùm venialiter, etiamsi hoc faciat coram aliquibus videntibus.

Ex quo infertur, quod laicus etiamsi in peccato mortali existens, hoc Sacramentum tangens, vel in casu necessitatis deferens illud ad infirmum, non peccat mortaliter.

Quartò etiam obiter quæritur, quis sit modus communicandi, & pro modo, & in exemplum adducuntur aliqui casus.

Tandem interrogatur, an Orationes septem Psalmorum Pœnitentialium à Sacerdote in fine Litaniarum dicendæ sint genuflexo, an stante?

Idem est, quando in choro recitantur Litaniæ in diebus Rogationum, quod à stantibus recitandæ sunt Orationes. Ex p. 10. tractat. 13. & Misc. 3. Ref. 34.

§. 1. DIfficultas est, an Sacerdos, dum lavat manus debeat recitare totum Psalmum cum Gloria Patri in cornu Epistolæ. Gavantus putat versum Gloria Patri dici posse cum reditur in medio Altaris, & caput inclinatur; sed hoc non placet Patri Bordono *in consil. Regul. tom.* 2. *ref.* 64. *n.* 9. quia si ad *Gloria Patri*, inclinatur caput, sine dubio persistere debet usque ad illius finem in cornu Epistolæ, & post redire ad medium Altaris; aliter actum inclinationis capitis præstare non potest, quia capitis humiliatio fit sine motu locali personæ. Confirmatur, quia *Gloria Patri* est pars Psalmi: ergo in cornu Epistolæ dicendus sicut dicitur Psalmus; totius enim, & partis idem jus est, *leg. quæ de tota* 75. *ff. de rei vendic. cap. Pastoralis* 28. §. *Item cùm totum, ff. de off. deleg.* Hæc P. Bordonus, cui ego adhæreo, stante auctoritate viri magni Petri Ruiz *in ordine celebrandi Missas, p.* 3. §. 6. ubi sic ait: Tum junctis ante pectus manibus facta ibi inclinatione accedit ad cornu Epistolæ, ubi stans ministro aquam fundente lavat manus, id est extremitate digitorum pollicis, & indicis ambarum manuum, dicens totum Psalmum, cum *Gloria Patri*, *Lavabo inter innocentes manus meas*; *&c.* quo finito Celebrans lotis manibus eas tergit, & illis ante pectus junctis revertitur ante medium Altaris, ubi stans, &c. Ita ille; qui, ut vides, vult ut totum Psalmum *Lavabo*, cum *Gloria*, recitent in cornu Epistolæ.

2 Notat idem Bordonus, *n.* 17. quod Generalis, & Provincialis, dum Missam cantant, possunt sedere ad partem Evangelii, sicut facit Episcopus loquendo præcisè de sessione, ratione loci: quia honorandi sunt, cùm non solum comparentur cum Episcopis, sed etiam cum Patriarchis, & Primatibus, Rodrig. *tom.* 1. *q.* 12. *art.* 5. & quia Principes sunt in suis Religionibus, ex eodem Rodrig. *q.* 68. *art.* 3. *Compend. resol.* 90. *n.* 33. & quia Prælati Abbates Regulares in eodem loco sedent, *Caremon. Canon. Regul. S. Salvat. c.* 17. Deinde Gavantus *p.* 1. *tit.* 17. *n.* 6. dicit Celebrantem ideò sedere ad latus Epistolæ, ut ceda-

tur

tur locus Evangelii Episcopo sedenti, si adsit; Sed Episcopi non solent sedere in Ecclesiis Regularibus: ergo talis locus est proprius Generalis, & Provincialis.

3 Notat etiam *n.*20. Sacerdotem sine Cotta, & Stola transferendo Pixidem in qua custoditur Eucharistiæ Sacramentum ad aliud Altare, non peccare mortaliter, sed solùm venialiter, etiamsi hoc faciat coram aliquibus videntibus; quia non conficit per hoc Sacramentum, neque ad id munus deferendi præcisè requiritur deputatio; ex quo laicus etiam in peccato mortali existens illud tangens, vel etiam in usu necessitatis deferens ad infirmum non peccat mortaliter ex Paludano *in* 4. *dist.* 5. *q.* 3. *concl.* 3. & ex ipso Suarez *in p.* 3. *tom.* 3. *disp.* 72. *sect.* 4. ergo à fortiori Sacerdos illud præcisè deferens in Tabernaculo, neque proinde tangens immediatè, non peccat mortaliter. Confirmatur in sententia eorum, qui asserunt Ministrantem illud in peccato mortali, non peccare mortaliter, ergo à fortiori, neque qui illud tangit mediatè. Quæ rationes licet probent formaliter in ordine ad tactum, nihilominus coadjuvant etiam in ordine præcisè ad decentiam Sacrorum indumentorum, quorum omissio in eo casu non infert tantam irreverentiam, quantam inducit peccatum mortale in Ministro, vel alio tangente Sacratissimum Christi Corpus. Ita Bordonus.

Sup. his inf. in tns. ex R. 63. §. Sed quid prope finem, à ver. Tum denique, & in §. Itaque etiam prope finem, à vers. Etenim, & in aliis eorum pæ.

4 Quæro hic, quid sit modus communicandi? Possevinus *de offic. Curati cap.* 8. *n.* 5. sic ait: Communio non benè datur cum sola Pyxide, quia semper fragmenta cadunt, quæ si non excipiantur à Patena retenta inter indicem, & medium digitum sinistræ manus, cadunt insensibiliter in terram, etiamsi particulas diligenter à minutissimis fragmentis purgaveris ante Consecrationem. Applica Patenam, & experientia veritatem docebit: saltem in magnis communionibus. Sed hoc est contra consuetudinem, & contra Rubricam Missalis, *titul.* 10. *num.* 6. ubi habentur hæc verba: *Manu sinistra Pixidem, seu Patenam cum Sacramento*. Ergo stat in potestate Sacerdotis uti Pyxide, vel Patena. Quod patet ex illa particula, *Seu*, nam propria vis hujus dictionis est, ut disjunctim, seu alternativè accipiatur, ut patet *ex l.* 1. §. *sublata, ff. ad Trebell. leg. si quis ita legaverit, ff. de auro, & argento legato, leg. generali*, & docet Menochius *cons.* 738. *num.* 1. & 8. Alexander *cons.* 79. *num.* 5. *vol.* 5. Natta *cons.* 650. *num.* 6. Geminianus, *cons.* 28. *n.* 11, & alii, quos citat Cenedus, *singul.* 15. *n.* 1. addit Possevinus, supra, quod tutum non est Pyxidem esse valdè repletam propter periculum, ne particulæ in eis tractandis cadant: Addit etiam, quod nec etiam securum est communicare particulis positis super Patenam, quia potest fieri, ut illas tantùm appropinques communicando, ut communicandus sola respiratione possit particulas è Patena deiicere. Sed absolutè, ex P. Trimarcho, non placet Francisco Nigro *in ordin. celebr. Missam, part.* 7. *Regul.* 7. *n.* 7. Siquidem Patenæ usus inter communicandum conceditur ab Ecclesia, ut patet ex citata Rubrica: Placet verò Trimarchi, si sermo sit in aliquo casu, id est, si sacerdos ponat plures, & plures particulas, si quidem propter multitudinem particularum periculum est, quod respiratione personæ communicandæ, particulæ è patena deiici possint: addit, & bene Possevinus, bonum non esse, quod celebrans, dum communicat particulas digitis teneat in majori parte illius, quia cùm celebrans communicabit, oportebit tangere os personæ communicandæ, & consequenter celebrans vix evadet, quin digitos madefaciat; ex quo deinde non parvum incommodum sentiet; cæteræ particulæ hærendo digitis, & ægrè se evellentes, unde si teneatur in minori parte illius tota Sacramenti administratio evadat munda. Addit etiam, & bene, quod celebrans cavere debeat inter communicandum, ne porrecta particula digitos tergat dentibus, vel ori communicatæ personæ; nam scrupulus est, indecentia, & in mulieribus communicandis aliquid mali habere videtur. Hæc omnia Nigrus, ubi supra, quæ adnotare volui, quia quotidiana.

5 Sed si aliquis curiosus hic quærat, an Orationes septem Psalmorum Pœnitentialium à sacerdote in fine Litaniarum dicendæ sint genuflexo, an stante? Idem, & quando in Choro recitantur Litaniæ in diebus Rogationum. Stantes esse recitandas, docet noster Castaldus *in suo Caremon. edition. sub anno* 1613. *lib.* 2. *cap.* 80. *num.* 30. & Gavantus *Ad finem Breviarii, sect.* 10. *cap.* 1. Sed negativam sententiam tenet Bordonus *in Consil. Regul. tom.* 2. *resol.* 64. *num.* 3. Tum quia initium, & medium recitatum fuit ab omnibus genuflexis, ergo, & reliquum, cùm finis, & mediorum sit eadem ratio, *leg. Oratio, ff. de spons.* Constat autem de genuflexione principii, & mediorum, ergo ex illorum qualitate infertur conditio finis. Tum quia stare denotat Resurrectionem Christi, quem sacerdos repræsentare non potest in recitatione Psalmorum Pœnitentialium, cùm simul oret cum aliis pro remissione peccatorum, tam propriorum, quàm aliorum cum ipso in Choro psallentium. Nec obstat, quod in aliis Officiis Hebdomadarius stet, ex *Rubrica* 34. *num.* 4. quia est pro Officio ordinario; quia in illis designat Christum stantem in sua Resurrectione; in his autem quæritur à peccatis resurrectio: ergo genuflexio, quæ pœnitentiam indicat, quærenda. Ita Bordonus.

6 Sed ego non recedo ab opinione Patris Castaldi, & Gavanti, & ita in praxi observatur non solùm in nostra Religione, sed etiam communiter. Et ad argumentum Patris Bordoni obstat Rubrica Breviarii, *tit.* 24. §. 4. ubi sic habetur. In Feriis adventus, Quadragesimæ, & quatuor Temporum dicuntur preces feriales: etiam ad Vesperas, si non sequatur festum: ad Completorium dicuntur consuetæ de Dominica, sed flexis genibus. Dicuntur autem preces flexis genibus ab Hebdomadario usque ad versum *Dominus vobiscum*. Ita ibi. Ex quibus verbis apparet non esse admittendum id, quod docet Pater Bordonus, quod quando initium, & medium recitatum fuit flexis genibus, ergo, & reliquum: nam hoc esse falsum patet ex dicta Rubrica.

R E S O L. CXCVI.

Duo casus curiosi circa materiam Eucharistiæ.

Primus, an succus elicitus ex uvis passis sit in Sacramento Eucharistiæ materia consecrabilis, in quo fama est consecrare Ægyptios?

Secundus, an Hostiæ rubeæ, quibus literæ aliquando obsignantur, sint materia Sacramenti Eucharistiæ?

Et an panis ex lacte, vel aqua artificiali rosacea, oleo, butyro, ovis, saccharo, vel aliquo alio liquore prædominante sufficiat ad consecrationem?

Et cursim docetur vinum nimis decoctum non esse materiam consecrabilem. Ex part. 7. tractat. 12. & Miscellan. 3. Res. 8. aliàs 6.

§. 1. Quæro primò, an succus elicitus ex uvis passis, sit in Sacramento Eucharistiæ materia consecrabilis. Hunc casum apud neminem invenio, nisi novissimè apud Franciscum de Amico *in Curs. Theolog. tom.* 7. *disp.* 16. *sect.* 3. *num.* 34. ubi affirmativè respondet, sic enim ait: Deducitur quintò, posse consecrari in succo expresso ex uvis passis, in quo fama est consecrare Ægyptios: quia talis succus est vinum, eoque perfectius, quo absque aqueo humore perpurgatius. Nec obstat, quod uvæ ex quibus exprimitur, sint passæ: nam hoc non variat succum intra folliculos contentum: secus si ob nimiam siccitatem opus esset ad exprimendum humorem, nimia copia aquæ, quia tunc amitteret rationem communis, & usualis vini. Ita Amicus. Sed aliquis posset dicere, quod uva passa ratione siccitatis nimis consolidatur, & ideò ejus succus nimis incrassatus, & densus videtur habere magis rationem cibi, quàm potus; unde Bonacina *de sacram. disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 2. *n.* 3. docet, vinum nimis decoctum non esse materiam consecrabilem, quia mutat speciem, nec est propriè vinum. Verùm ego audivi à viris fide dignis, quod ex uvis passis optimum elicitur vinum, licet apponantur uvæ passæ intra aquam, nisi esset aqua in maxima quantitate, & tunc quantitatem aquæ non obstare dicendum erit, si succus elicitus inebriaret, nam tunc vinum esset, & nihil quantitas aquæ apposita officeret.

Sup. hoc infra in Res. 110. §. ult.

Sup. hac vino decocto cursim, & recitati. vè in Res. seq. Quod secundum, in fine.

2 Quæro secundò, an hostiæ rubeæ, quibus literæ aliquando obsignantur, sint materia Sacramenti Eucharistiæ. Hunc etiam casum apud neminem inveni, solùm ad ipsum negativè respondet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, qui sic asserit *de Sacram. Euchar. disp.* 4. *sect.* 1. *n.* 4. Sequitur panem debere esse ex farina triticea, & aqua naturali coagmentatum; alioquin si fiat ex aqua rosacea, lacte, oleo, vel alio liquore prædominante, non sufficiet, quia non est panis usualis, & multò minùs, si misceatur butyro, ovis, saccharo, & similibus. Hæc est partim contra Cajetanum, quem sequuntur aliqui recentiores dicentes panem ex lacte, vel aqua artificiali esse veram materiam: quia aqua solùm requiritur ad uniendas partes farinæ. Cæterum mihi videtur ad minus illa esse materia valde dubia. Unde etiam infertur, quid dicendum sit ad dubium nuper exortum de quodam sacerdote, qui ad occultandum finem sacrilegum, voluit consecrare hostiam quamdam ex illis quibus solemus litteras sigillare, admixtam scilicet, cum cinnabrio, ut fieri solet; quæ quidem ad minus est materia dubia, & meo judicio invalida, quia per illam mixtionem alteratur notabiliter, & extrahitur à pane usuali. Ita ille.

Sup. hac aqua rosacea in Res. seq. in princip. à lin. 5. & inf. in Res. 107. à §. Quæro secundo.

3 Sed color rubeus, quia est res accidentalis, videtur non officere, non enim mutat substantiam tritici. Difficultas igitur consistit in casu de quo loquimur, an cinnabrium mixtum in dictis hostiis obstet, ne illæ possint esse materia Sacramenti. Et quidem per ea quæ adducit D. Thom. *in* 3. *p. q.* 74. *art.* 3. *ad* 3. & ibi Joan. Præpositus *n.* 24. si cinnabrium apponatur in notabili quantitate, non essent materia consecrationis; secus autem si parum apponeretur, nam in isto casu non irritaretur consecratio, quamvis esset illicitum cum talibus hostiis consecrare. Et ita hanc sententiam probabilem esse tenet acutissimus, & sapientissimus P. Antonius Perez Societatis JESU, de hac re à me consultus.

4 Sed, his non obstantibus, non recedo à sententia Eminentiss. Domini mei; nam ut verum fatear, talis hostiæ non videntur,

dentur, nec sunt panis usualis, & ad hanc rem moralem, ut optimè observat Raphael Aversa *de sacr. Euchar. q.2. sect.3.* potius attendi debet conditio materiæ usualis ad cibum hominum, quàm ratio physica specificæ quidditatis. Ergo.

RESOL. CXCVII.

An massa panis coagmentata, cum aqua maris validè consecretur?

Et quid de jusculo, quod vulgo dicitur Pan cotto?

Et quid est dicendum, si farina triticea coagmentetur, & subigatur aqua rosacea?

Idem est de qualibet alia aqua ex floribus, aut herbis distillata.

Et quid, si parva quantitas admisceatur aquæ naturali?

Et an mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit materia consecrabilis?

Et cursim advertitur, quod mustum est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit postea materia sufficiens consecrationis sanguinis.

Et infertur, quod Baptismus collatus cum aqua maris est validus. Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Res. 59. aliàs 58.

§. 1. HOs casus non invenies apud plures pertractatos; & quoad primum negativè respondet Fagundez *de prac. Eccles. prac. lib.2. cap.1. n.* 14. ubi sic ait: Idem dicendum est, si farina triticea coagmentetur, & subigatur aqua rosacea, nam si tota aqua, aut major pars illius, (& idem de qualibet aqua ex floribus, aut herbis stillata) sit rosacea, ex tali panis materia non fiet Sacramentum: si verò parva quantitas admisceatur naturali aquæ, non mutabit substantiam materiæ, quia probabilissimum est, converti ab alia parte majori aquæ naturalis, præsertim adjuncta coctione, in qua odoriferæ aquæ, ut plurimum exhalantur; & sic non impediet, quominus ex ex illo pane fiat Sacramentum, cùm sit, & maneat usualis; illicitè tamen fiet, & contra usum communem consecrandi, ac conficiendi. Et ratio, ac fundamentum; quia panis communis, & usualis, sicut non fit, nisi ex tritico; ita non fit etiam nisi ex aqua naturali, & usuali, & utraque res est necessaria æqualiter, ut hujusmodi panis coalescat: ac proinde sicut panis ex alia farina non potest esse materia hujus Sacramenti, ita nec etiam ex alia aqua nisi naturali. Oppositam tamen sententiam, scilicet esse validum sacramentum in pane confectum ex aqua rosacea, licet gravissimè peccaret, qui hoc tentaret efficere, tenet Cajetanus *in 3.p. q.75. art.7.* & ante ipsum tenuit Alexander Alensis 4. *p. q.* 32. *membro 5. art. 1.* quibus consentit Sà *verb. Missa, num.*4. Probant, quia panis confectus ex aqua rosacea est essentialiter, & verè panis, solumque ab alio differt in odore, & melius reficit hominem, quàm si esset ex aqua naturali confectus. Deinde quia aqua non est pars essentialis panis, sed materia transiens; & concurrens ad panem, in fieri, non autem in facto esse: est enim panis tertium quid resultans ex admixtione aquæ, & farinæ, per decoctionem pastæ: & cum dicimus panem, qua panis est, habere formam substantialem, non debemus concipere panem tanquam compositum quoddam ex duobus entibus naturalibus; sed ex materia aquæ, & ex materia farinæ, expulsis suis formis substantialibus, integrari unam materiam totalem, in quam actione ignis introducitur forma substantialis panis: & quamvis ignis multum exhalet de materia aquæ, non videtur tamen negandum, semper aliquid de materia illa remanere in pane. Denique quia, si aqua maris, & fluvii, differrent specie, panis ex altera illarum confectus esset aptus ad consecrationem; ergo, & si aqua rosacea differat specie ab aqua naturali, poterit ex ea confici verus panis. Cæterum hæ rationes non sunt adeò firmæ, ut hanc sententiam veram efficiant: licet enim panis confectus ex aqua rosacea sit essentialiter, & verè panis; tamen non est panis usualis, qui in alimentum communiter assumatur, ut patet, & ex hoc solo principio, & fundamento non est vera materia hujus Sacramenti: sicut ob eandem causam non etiam materia illius, panis aqua maris confectus, ac subactus. Hucusque Fagundez.

Sup. hoc aqua rosacea in R. præterito, §. Quæro secundo, & latè inf. in Ref. 107. §. Quæro secundo.

Sup. hoc in R. præterita §. 1. prope finem.

2 Sed hæc opinio non caret difficultate: & ideò contra ipsum sic argumentor. D. Thom. *in 3. p. q.74. art. 8. ad tertium*, dixit: Si farina admisceatur aqua, non posset ex eo confici Sacramentum, quia non esset verus panis. Ita ille: Sed aqua maris, ut idem asserit *quæst.* 66. *art. 4. ad primum*, est vera aqua, & ideò Baptismus collatus, cum aqua maris est validus: ergo panis confectus, cum aqua maris esset verus panis, & ideò materia consecrabilis. Videtur itaque dicendum contra Fagundez, quod sufficit, ut panis dicatur usualis, si sit confectus, cum aqua naturali, sive maris, sive fluminis, sive putei, sive fontis: nam licet istæ aquæ differrent specie, sunt tamen omnes aquæ naturales; secus verò dicendum est de aqua rosacea, nam non est aqua naturalis. Hoc dubium ego explorare volui, quia accepi à fide dignis, in Calabria pauperes, quia non habent pecuniam ad solvendum gabellam salis, efficere panem, cum aqua maris.

3 Quoad secundum respondeo: Jusculum panis cocti, non esse materiam consecrabilem. Primò, quia licet olim fuerit panis assatus, nunc tamen est panis elixus, in quo fieri non potest consecratio, unde quis invalidè consecraret in his, qui Italicè dicuntur *Vermicelli*, *Tagliarini*, *Maccheroni*. Secundò, & melius, quia agente igne, & aqua, panis ille effectus est quoddam mixtum artificiale, & quid diversum à pane usuali: unde non dicitur simpliciter panis, ita ut multi asserant non posse sumi in collatione serotina jejunii, nec votum jejunandi in pane, & aqua, adimpleri, si sumeretur jusculum panis cocti. Tertiò, mustum est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit posteà materia sufficiens consecrationis sanguinis: ergo, &c.

4 Nec obstat dicere, quod mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit materia consecrabilis, ut tradit Cardinalis Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.* 4. *numer.*5. Hurtadus *disp.1. diffic.* 3. Ochagavia *tract.1. quæst.5. n.*15. & alii; quia per talem mutationem nullo modo amisit coctionem, aut esse panis. Ergo, &c. Non inquam hoc obstat. Primò, quia multi negant talem materiam esse consecrabilem. Ita Trullench. *de Sacrament. lib.2. cap. 1. dub. 1. num.* 8. & Fagundez *in præcept.* 3. *Eccles. lib. 2. c. 1. n.* 12. docet, quod tanta potest esse compressio, ut panis usualis non sit, nec materia consecrabilis; imò, & ut speciem panis mutet iterum in massam. Respondeo secundò, esse disparem rationem inter utrumque casum: nam mica panis madefacta calore tantùm digitorum difficile potest in massam crudam transmutari: sed in nostro casu, ex potentia, & vi ignis agentis, panis ille verè efficitur quoddam mistum artificiale, diversum quid à pane usuali, unde vulgo vocatur, *Minestra*: ergo non erit amplius materia consecrationis corporis. Si tamen omnia supradicta viris doctis non placebunt, eis libenter adhæream, & sufficiet mihi illis materiam speculandi præbuisse.

RESOL. CXCVIII.

An panis ex Amylo, seu Amydo sit materia apta Sacramenti Eucharistiæ?

Et adducitur modus faciendi Hostias in Sardinia. Ex p.10. tr.16. & Misc. 6. Res. 39. aliàs 38.

§. 1. PRima sententia affirmat, ita Paludanus *in 4. disp.* 11. *dist 1. art.4. concl.5.* quia id fit ex substantia, & medulla tritici, Henriquez etiam *lib.8.c.9.* putat amylum esse aptum, si ex illo tosto, & in farinam redacto novus conficiatur panis; pro qua sententia citat Cajetanum, & Sotum; quod Adamo Tannero *disp. 5. de Eucharist. 2. dub.* 3. non videtur improbabile; Quod idem putat Palaus, *tom.4.tr.21.punct.*4. qui suam sententiam vocat tantum probabiliorem.

2 Secunda sententia negat, ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacrament. tom.2. tractat.7. disp.8. q.9.* quibus ego addo Palaum *ubi suprà*, Martinum de San Joseph *in Mon. Confess. tom.1. lib.1. tract.2. de Eucharist. num.1.* Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract.... disput.2. dub.2. nu.*25. qui cum aliis putat, hoc esse verum, etiam si admittamus, non differre specie physica à pane. Ratio vero est, quia non censetur panis communis, & usalis, nec simpliciter panis; & sanè cum ex tritico madefacto exprimatur aqua non modica, corruptio videtur inde resultare; cujus indicium est teterrimus odor aquæ, qua madefit, & ipsius etiam tritici? Hæc autem corruptio videtur alterius rationis, quam ea, quæ fit cum conteritur inter molas molendini, quæ contritio per se requiritur ad panem; & sanè corruptio ista, quæ fit amylo, non tendit ad panem, quæ fit in molendino; facta autem ea curruptione, (proinde atque cum fit ex vino acetum,) non manet simpliciter forma, nec panis simpliciter, & ideò neque idonea materia consecrationis. Cujus etiam corruptionis signum est non leve, quod panis confectus ex amylo diversæ virtutis est, quam si fieret ex ipso tritico mola contrito. Adde, quod non sufficeret esse ejusdem speciei cum pane usuali, nisi sit simpliciter panis, qualem diximus non esse confectum ex amylo.

3 Tertia opinio distinguit, quam novissime tuetur Augustinus Bernal. *de Sacrament. disputat. 27. sect.2. num.*17. Vel enim amylum est perfectum, & absolutè amylon, & ex hoc non videtur posse fieri materia consecrabilis, quia non videtur posse fieri verus, & usualis panis. Nam ad perfectum conficiendum amylum ponitur triticum in aqua per plures dies, & tunc planè videtur substantialiter corrumpi: tum quia continua illa madefactio, & humefactio valdè contraria est siccitati granis inclusæ, eamque penitus destruit, tum deinde quia triticum ipsum acescit; & pessimum odorem emittit, tum denuum quia massa ex amylo confecta valdè insipida est, & minimè panem sapit, aut redolet. Quæ omnia simul sumpta indicant tantam corruptionem quantam subit vinum, dum in acetum abiit.

4 Vel amylum est imperfectum solummodo, & inchoatum, ita scilicet ut ex tritico per aliquod breve tempus madefacto, & emollito, & minimè fœtido, vel acido exprimatur

tur lacteus humor, & ex illo amylum. Ex hoc enim amylo naturali aqua subjecto, & ad calorem ignis allato fiet panis consecrationi aptus. Nam, & retinebit substantiam, & modum essentialem panis triticei, & usualis, etsi supra communem delicatioris, & pretiosioris. Hæc enim circumstantia non officit, sed potius in Sacramenti reverentiam cedit. Sicut non desinit Rex, aut Princeps alius panem triticeum comedere, propterea, quod *ex arctiste* flore, qui pollen dici solet subtilissimè, & artificiosissimè collecto panis ei conficiatur. Addo cum eisdem, materiam istam, non solum posse esse validam; sed etiam licitam; ubi ejus usus existat: Similem enim alium in Sardinia vigere viri graves, & fide digni referunt, nempè conficiendi hostias ex massa confecta, & humore lacteo ex semila madefacta expresso, post exsiccationem aqua naturali in massam redacto, & juxta communem hostias faciendi modum ad ignis calorem cocto. Hucusque Bernal. Sed ego non recedo à sententia negativa superius posita, & certum puto ex omnium sententia esse peccatum mortale in pane ex amylo confecto Eucharistiam consecrare; nam saltem est materia dubia, sicut ex hac ratione esset peccatum gravissimum consecrare in Typha, seu secala, quia valde dubium est Tipham esse veram speciem tritici, alii negant, alii affirmant, & sic de similibus.

R E S O L. CXCIX.

An offa panis sit materia utriusque, vel alterius consecrationis?
Et pro firmanda doctrina hujus quæstionis, quæ tota est subtilis, curiosa, & docta, aliqua alia objiciuntur, v. g. quod vinum congelatum potest consecrari, quamvis non sit proximè potabile, nisi prius liquefiat, & quod mustum in uvis inclusum non est materia consecrabilis, quia succus inclusus in ipsis acynis nondum ex illis expressus, non est propriè demonstrabilis, &c.
Et notatur particulas oppositas in Tabernaculo non esse consecrabiles.
Et an si Hostia in clauso calice contineantur, non sit de consecratione earum dubitandum?
Et quid, si in aliqua arca magna, eaque clausa paucula contineantur Hostia, aut catarus vini reservetur, an valeat super his consecratio? Ex par. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 66. aliàs 65.

§. 1. CAsus est curiosus, & inter duos viros Doctissimos agitatus, videlicet, inter Eminentiss. Cardinalem de Lugo, & P. Joannem Dicastillum. Ratio dubitandi est in primis pro Pane, quia adhuc perseverat in ratione Panis, & per modum cibi: ergo nihil deficit, ut possit consecrari. Pro vino verò, quia etiamsi sit intra poros, seu foramina panis, adhuc est vinum, & quasi in vasculis, seu receptaculis. Nam si fierent ex metallo, auro, argento, aut alia materia vascula tam parva, sicut sunt pori, & cavitates panis, & diceret verba Sacerdos cum sufficienti intentione, & aliis requisitis ad valorem, non apparet cur negandum sit, consecrationem valere: parum ergo refert, quòd vascula, & receptacula sint ex pane.

2 Verum negativam sententiam docet, Eminentissimus Cardinalis, *de Euchar. disp. 4. sect. 1. nu. 12.* ubi sic ait: fit consequenter, si vinum esset imbibitum in offa panis, non posse tunc consecrari, licet possit antea consecratum retinere tunc consecrationem: ratio autem discriminis est, quod tempore consecrationis debet designari per Pronomen, *Hic* dum autem continetur intra micam panis, non bene designaretur: illud enim non solum est vinum, sed etiam panis: at verò semel consecratæ species possunt retinere Christi sanguinem; quia ad hoc non est necesse, quod possint designari per illud Pronomen. Ita Lugo.

3 Sed Dicastillus adversus illum, de Sacramentis *tom. 1. tr. 4. disp. 2. dub. 5. n. 91. & 92.* sic asserit: Esto Pronomen debeat significare substantiam, cujus sunt illa accidentia, & substantia non solum sit vinum, sed etiam panis, quid tamen si Sacerdos supra materiam panis, & vini conjunctam dicat utriusque materiæ formam: Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, dirigendo intentionem priorum verborum ad panis, & posteriorum ad vini materiam? Unde sumitur etiam argumentum, quia, si de facto ponantur multæ particulæ panis simul, & (si velis) non omnes sint panis triticei, & Sacerdos dicat verba: Hoc est corpus meum, dirigendo intentionem non ad omnes, sed ad aliquas; etsi omnes habeat simul, & permixtas coram se, tunc nemo negabit consecrare illas, ad quas dirigit; & non obstabit; quòd sint loco conjunctæ particulæ, ad quas non direxit intentionem, vel quæ non sunt panis triticei, etiamsi Pronomen, *Hoc*, ex se aptum esset ad significandas omnes particulas; sufficit enim, quòd dirigatur, & restringatur per intentionem proferentis ad capacem, & intentam materiam. Pari ergo ratione etiamsi panis, & vinum in offa sint loco conjuncta, & quasi penetrata poterit Sacerdos, dicens. *Hoc est corpus*, dirigere ad panem, & dicens: *Hic est sanguis, &c.* dirigere ad vinum. Eodem modo possemus dicere de grano uvæ; nisi enim obstaret, quòd supra diximus, esse scilicet, ibi mustum per modum cibi (adeò ut frangeret Jejunium, & censeretur manducare, qui uvas eo modo comederet) etiamsi aliæ partes uvæ, quæ non sunt ille succus, sint simul cum musto, sufficeret, quòd intentio Sacerdotis dirigatur ad mustum, ut Pronomen, *Hic* significaret mustum; imò licet ad omnia ibi contenta dirigeret intentionem, & vellet significare per illud Pronomen, non obstaret, quominus saltem materia capax consecraretur; sicut consecrarentur particulæ triticæ, quæ sunt simul cum non triticeis, etiamsi Sacerdos vellet omnes consecrare; tunc enim verba, quæ sunt sufficientia consecrare materiam capacem, non impedirentur ab effectu in tali materia propter simultatem localem materiæ incapacis (ut ajunt Juristæ, loquentes de Contractibus, Conventibus, Dispositionibus, & similibus) utile per inutile non vitiatur.

4 Propter hæc, & alia, quæ omitto, existimo satis probabile, quòd utraque materia possit consecrari validè, quamvis illicitè, dummodo utraque maneat sensibilis; Quia, si tam parva esset guttula vini, ut intra panem confunderetur, defectu sensibilitatis desineret esse consecrabilis. Sicut particula vini ingenti copia aquæ infusa; etiamsi physicè nondum sit in aquam conversa, non est consecrabilis, consecrabilis alioquin si maneat adhuc sensibilis, ut si vel conglaciata, vel ita crassa sit, ut post infusionem adhuc maneat sensibilis. Negandum ergo est, vinum intra cavitates panis receptum, non manere in ea offa sub ratione potus, & sufficienter sensibile, ut potetur. Quod si dicimus offam comedere, non verò potare, hoc est propter panem, qui ut crassior, & sensibilior materia prævalet: in uva verò omnia sunt per modum cibi, ut dixi. Hucusque P. Dicastillus.

5 Sed ego, ut verum fatear, magis adhæreo opinioni Eminentiss. Cardinalis, qui poterat in favorem suæ sententiæ adducere duos doctissimos viros Molanum Professorem Lovaniensem *in Commen. Theol. Pract. tract. 4. cap. 7. concl. 3. num. 33.* & Cornejum Carmelitanum Professorem Salmanticensem, qui *in 3. par. tract. 4. quæst. 75. art. 5.* hæc asserit: Objicies: vinum congelatum potest consecrari, quamvis non sit proximè potabile, nisi prius liquefiat: ergo etiam mustum, quamvis non sit proximè potabile, nisi mediante expressione. Consequentia videtur evidens, & antecedens probatur, quia species vini consecrati retinent sanguinem Christi post congelationem: unde si contigerit calicem consecratum congelari, debet liquari, & sumi, ut præcipitur in Missali; ergo etiam poterat à principio consecrari. Respondetur negando consequentiam, quòd licet admittamus cum Suarez, & Vasquez, contra Sotum, & Valentiam, esse ejusdem speciei, quod tamen ipse Soto negavit; nihilominus expressum est in forma potabili: minimè non expressum; sicut propter eamdem rationem non potest consecrari vinum, quo panis madesit, quamvis retineat speciem, & naturam vini, quia solùm non est in forma potabili. Ita Cornejo. quem novissimè sequutus est etiam Theologus Complutensis Pater Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 8. quæst. 32.* Sup. hoc vino congelato, infr. in R. 201. § 1. & 3. & in R. 202. § 2. à lin. 2. & in Resf. 203. à principio.

6 Itaque ex dictis assero, offam in vino non esse consecrabilem quoad species sanguinis; quia illud vinum non potest tempore consecrationis designari per Pronomen, *Hic*, Dices per Pronomen, *Hic*, potest designari vinum in Calice coopertum, vel in aliquo vasculo contentum: ergo poterit per pronomen, *Hic*, etiam designari in nostro casu vinum contentum in offa panis. Respondeo, vinum in Calice cooperto, & in vasculo recluso, contineri ibi per modum potus, & ideò potest designari per Pronomen, *Hic*, sed quando continetur in offa, non continetur per modum potus, sed per modum cibi: ergo non est designabile per pronomen, *Hic*; nam illa offa tunc non solùm est vinum, sed etiam panis. Sicuti v.g. mustum extra uvam est consecrabile, sed non est consecrabile intra uvam, quia in uva non continetur per modum potus, sed per modum cibi, ut rectè observat ipse Pater Dicastillus, & alii communiter. Sup. hoc: musto latè in R seq. Sic, & in nostro casu, vinum illud intra offam non continetur per modum potus, sed per modum cibi, unde diceretur quis manducare illam offam, non bibere. Ergo vinum in ipsa contentum, non erit materia consecrabilis, sicut mustum in uvis inclusum. Et ita hanc sententiam, post hæc scripta, præter Doctores citatos, inveni etiam docere doctissimum Patrem Amicum *in cursu Theologico, tom. 7. disput. 16. sect. 3. numer. 36.* & Patrem Aversam, *tract. de Sacram. quæst. 2. sect. 5.* sic asserentem. Non sufficit ad consecrationem ipse uvarum succus inclusus in suis acinis, nondum ex illis expressus; tum quia talis materia non se habet per modum potus, sed potius per modum cibi. Nam uvas propriè manducamus, nec rectè de uva diceretur hic potus, sed rectè dicitur hic cibus: Tum etiam, quia succus inclusus in ipsis acinis, non est propriè demonstrabilis, sicut oportet ad verificanda verba consecrationis per Pronomen demonstrativum sub quo proferunt. Quare etiam si physicè loquendo, ejusdem speciei substantialiter sit talis succus in uvis reclusus, atque expressus; tamen in eo statu non est ad consecrationem aptus. Hinc similiter infertur, non videri consecrabile vinum inbibitum in buccella panis, aut in spongia, aliove simili corpore poroso. Quamvis,

vis, si post consecrationem imbibatur, conservabitur ibi sanguis Domini, donec vivi species siccentur, & simpliciter corrumpantur; quia quoad hoc etiam plus requiritur ad consecrandum, quàm ad conservandum. Ita Aversa.

7 Nec obstat dicere, quod vinum consecratum adhuc mistum pani conservat Christi sanguinem: ergo est aptum consecrationi sanguinis. Consequentia probatur; nam eadem dispositio requiritur ad conservationem sanguinis, quæ requiritur ad consecrationem ejusdem. Nam respondeo negando consequentiam, ejusque probationem. Ratio discriminis, quoniam ad consecrationem requiritur, ut materia sanguinis possit initio consecrationis demonstrari per modum potus, quemadmodum, & materia corporis per modum cibi: non est autem hoc necessarium ad conservandum sanguinem. Cùm igitur nequeat vinum persusum pani, demonstrari per modum potus, non erit aptum consecrationi, quia ad conservandum sanguinem sufficit, ut retineat species vini, etiamsi retineat illas in forma potus.

8 Quæres, cur non est necessarium, ut vinum in consecratione sit in forma potabili, non autem post consecrationem? Respondetur rationem esse, quia in consecratione debet verificari Pronomen, quo sanguis per Pronomen, *Hic* demonstratur per modum spiritualis potus: facta autem semel consecratione, non est amplius necessaria talis demonstratio, sed sufficit, si tantum retineat species vini. Et hæc omnia docet Amicus loco citato: unde satis remanet confirmata opinio Eminentissimi, & amantissimi Domini mei Cardinalis de Lugo.

Sup hoc inf. in R. 139. quamvis in particulæ sunt appositæ ... aide, & Pix ... la Tabernaculo clauso, ... igitur suo hoc in R. 210. qui citat.

9 Nota hic obiter, particulas appositas in Tabernaculo non esse consecrabiles: sed novissimè Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 8. q. 63.* contrarium docet, & ait, posse validè consecrari; quia (ait ipse) sufficienter demonstratur contentum per proximum continens: at in hoc casu Sacrarium, seu Tabernaculum est proximum continens: ergo illo demonstrato, demonstratur, & contentum. Sed hæc opinio mihi non placet, & non discedo à negativa quam docui, & quam etiam docet Bassæus *in Theol. Mor. verb. Eucharist. 1. n. 15.* Iesualdus *in Flor. Theol. tom. 1. tr. 8. c. 6. num. 7.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 21. disp. unica, punct. 6. numer. 5.* Aversa *de Sacram. Euchar. quæst. 2. sect. 3.* Garcias *in Summa Theol. mor. tract. 3. dif. 9. dub. 1. punct. 6. num. 38.* Et ad argumentum Leandri negandum est cum Palao, particulas in Tabernaculo existere ibi tamquam in continenti, quod sensu percipi possit. Tannerus verò ponit alium casum, *tom. 4. quæst. 2. dub. 2. num. 66.* ait enim, quod licet, si panis, aut vinum suo proprio vase, etiam clauso, contineatur, verb. gr. Pyxide Eucharistica ille, hoc vero Calice, seu ampulla clausa, valere consecrationem. Nam, & pari modo, ac sensu de loculis clausis dicimus; *Hæ sunt pecunia*; & de poculo clauso; *Hoc est vinum*. Imo verò etiamsi hostiæ clauso Calice continentur, non videtur de consecratione dubitandum; quia, & hic juxta præsentes circumstantias, & Ecclesiæ usum, satis designatur contentum sub speciebus panis. At verò si in aliqua Arca magna, eaque clausa, pauculæ contineantur hostiæ, aut cantharus vini repositus asseruetur, non valebit consecratio, ob contrariam rationem. Eadem ratione, si in aliquo vase proprio vini, puta cantharo, vel ampulla vini clausa, aliqua forte sit hostia reposita, non videtur valere ejus consecratio, etiamsi verba conficiendi corporis Christi adhibeantur; quia nec juxta communem usum, nec juxta particulares circumstantias vase illo demonstrato censetur demonstrari, seu contentum sub hostia: sed vel ampulla ipsa, vel vinum in ea contentum. Hæc Tannerus, quæ secundum ejus mentem dicta esse volo.

Sup. contenti in hoc vers. infra in R. 295. 1. ad medium, à vers. Et deo vinum, & in alio §. ejus not.

RESOL. CC.

An consecrare in musto absque necessitate, sit tantum peccatum veniale?

Et an sit necessitas sufficiens celebrandi in musto absque peccato, si non adsit vinum in die Festo, ita ut auditio Missa omitteretur?

Idem dicendum est pro adimplendo præcepto annuæ communionis, & à fortiori pro dando infirmis Viatico in articulo mortis.

Et asseritur consuetudinem introductam in aliquas Ecclesias consecrandi in musto in certo quodam anni die esse omnino corrigendam, ut hæc consuetudo observatur in Lusitania in Ecclesia majori Brachata.

Et docetur succum ex uva non perfectè matura esse consecrabilem, secus autem ex uva acerba.

Item succum ex uvis passis elicitum, esse materiam consecrabilem. Ex p.10. tr.11. & Misc.1. Ref.37.

Sup. hoc in R. prat. §. Itaque, ante medium, eustmin ver, secuti v.g. mustum.

§. 1. Affirmativam sententiam docet novissimè doctus P. Mart. de San Ioseph *ne los Avisos de Confessores, to. 2. lib. 1. de Eucharist. tr. 2. n. 13.* ubi sic ait: (Yo no allo razon, que haga fuerca à que sea pecado mortal consagrar el mosto; pues es suficiente materia declarada por Derecho; y me parece, que donde ay costumbre serà licito dezir Missa con el, y fuera de necessitad no excederà de pecado venial, procurando evitar la indecentia da que lleve horruras, ò hezes, porque la costumbre que ay de no celebrar con el, no halloque sea obligatoria à pecado grave, pues no consta se introduxo como obligatoria: y no aviende se introduzido con actos, y animo de obligarse, no se peca contraviniendo à ella: Quia actus agentium non operantur ultra fines eorum *cap. Ad audientiam de Decimis. l. Non omnis, ff. si cert. petat. leg. In agris, ff. de acquir. rer. Dominio.* Y assi no aprieta esso el Padre Hurtado, *de Eucharist. diffic. 9.* ni Pedro de Ledesma *2. part. de Euchar. cap. 4. concl. 15.* que sotamente dize serà pecado consagrar el mosto, no avendo necessitad, y Henriquez *lib. 8. c. 12. §. 1.* dize solamente, que no es cosa decente celebrar con el.) Hucusque Martinus.

2 Sed negativæ sententiæ ego adhæreo cum Suarez, Fagundez, Filliucio, Villalobos, Bonacina, Gavanto, Layman, Machado, & aliis, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. to. 2. tr. 7. disp. 8. q. 33.* Quibus ego addo Castr. Palaum, *to. 4. tr. 21. punct. 4. n. 7.* ubi sic ait: Liquor verò expressus ex vuis maturis, sed non defœcatus, quique mustum communiter appellatur, materia est consecrationis, quia absolutè est vinum; sed non est decens: Ideoque absque urgenti causa grave peccatum esset ea uti materia ad consecrationem. Ita ille, qui citat Vasquez, & Coninch. Vide etiam Gesualdum *in Theol. mor. tom. 1. tr. 2. c. 2. nu. 7.* Dicendum est itaque, Sacerdotem absque necessitate consecrando in musto, peccare mortaliter, non solum propter prohibitionem Canonis adducti, sed etiam propter consuetudinem Ecclesiæ in re gravi, ex rationibus à me alibi adductis, obligantem ad culpam mortalem, & propter irreverentiam erga tam venerabile Sacramentum, quia, ut optimè observat Less. *in 3. p. D. Thom. q. 64. art. 5. nu. 24.* mustum plurimas fæces commixtas habet, quæ non sunt consecrabiles.

3 Sed si aliquis quærat, an sit necessitas sufficiens celebrandi in musto absque peccato, si non adsit vinum in die Festo; ita ut auditio Missæ omitteretur? Et affirmativè respondet Baunyus *in Theol. moral. tom. 1. tr. 5. q. 9. dub. 2.* cujus verba per extensum apponam, quia etiam deservient ad confirmationem eorum, quæ superius diximus; sic itaque asserit: An vinum recens, quod mustum communiter appellant, materia sit Calicis in hoc Sacramento? Omninò, quia mustum est verum vinum formaliter, idque potabile, etsi non defœcatum. Ita Julius Papa de Consecratione, *dist. 2. Canone, Cùm omne crimen. 7.* ubi habet racemum exprimi in Calice posse, in ejusque succo Sanguinem posse confici. Secundo, quia etiamnum mos quarumdam est Ecclesiarum, certo ut die anni vuæ exprimantur in Calice; deque illis, sic expressis fiat consecratio: quem tamen Scholastici improbant, ut alienum à cultu Sacramento huic debito. Enimverò, cum mustum non nisi rustici, aut è vulgo rudi, ac impolito homuli, ac fœminæ, & quidem delibandi tantum causa bibant; nempè quia impurum, quia turbidum, quia fæcibus plenum: ab eo cuique est ob Dei, ac Sacramenti reverentiam abstinendum, circa gravem necessitatem; ut si vinum deesset, nec haberi aliunde die festo posset, quo fidelibus ex præcepto incumbit interesse sacro Missæ officio, Hucusque Baunyus. Idem dicendum esset pro adimplendo præcepto annuæ Communionis, si non adessent particulæ consecratæ, & vinum. Et à fortiori hoc procederet in articulo mortis pro dando Viatico infirmis; nam in his casibus adesset gravis, & maxima necessitas: & ideò posset Sacerdos celebrare, & consecrare in musto. Nota tamen cum Bizozero *de Sacram. p. 4. c. 2. nu. 16.* quod in his casibus deberet priùs interponi pannus inter vuam, & Calicem, ut humores grossiores ex vua expressa remanerent in panno.

4 Non deseram tamen hic observare, præter Baunyum *loc. cit.* alios etiam Doctores asserere, consuetudinem introductam in aliqua Ecclesia consecrandi in musto, esse omnino corrigendam. Sed hoc non admittit Tannerus, *tom. 4. disp. 5. q. 2. dub. 5. num. 144.* sic enim ait: Quod in nonnullis locis fieri solet, ut, certo quodam anni die, in musto ex vuis in Calice expresso fiat Consecratio, Suarez probandum non putat, sed potius corrigendum, & tollendum. Idem ferè sentit Vasquez *disp. 175. cap. 1. nu. 7.* ubi ait, eam consuetudinem non esse intolerabilem, si fieret non in solo musto, sed in vino jam defœcato, cui aliqua particula musti expressi adjungeretur. Sed mihi majore consideratione res digna videtur, & cùm *in c. Cùm omne crimen, de Consecr. dist. 2.* dicatur: Si necesse fuerit, posse botrum in Calice exprimi, & aqua misceri, & ita confici, cur non etiam ob egregiam aliquam causam antiquissimæ institutionis, à Sanctis forsan Authoribus derivatæ, publicæque ædificationis, & devotionis, similis consuetudo licitè retineatur, juxta communem, & antiquum Ecclesiæ alicujus ritum, à Pontificibus utique scitum, & nusquam hactenus improbatum; Hucusque Tannerus. Et hanc consuetudinem observari in Lusitania in Ecclesia Majori Brachatæ, testatur Fernandez de Moure *in Medulla Cas. Conscientiæ p. 3. cap. 4. §. 3. num. 6.* in qua sexto die Augusti Dominicæ Transfigurationis à Sacerdote exprimuntur matura botra in Calice consecrando in gratiarum actione pro anni ubertate, & fructibus.

Sed

Sed tales consuetudines, ut dixi, non admittunt communiter Doctores.

5 Notandum est hic obiter, Amicum, ex Sylvestro, *in Curs. Theol. tom. 7. disp. 16. sect. 3. num. 32.* docere, succum ex vua non perfectè matura esse consecrabilem; secus autem ex vua acerba.

Alibi sup. in Resol. n. 198 à princip.

6 Nota etiam, me alibi observasse dictum Amicum, *ubi suprà*, docere, succum ex vuis passis elicitum, esse materiam consecrabilem. Sed video, hanc sententiam impugnare novissimè Adamum Opatovium *de Sacram. tract. de Euchar. disput. 2. q. 3. num. 30.* ubi sic ait: Succus ex vuis passis eductus non intrat materiam Calicis. Unde Æthiopes graviter peccant, (si verum est, quod de illis narratur) quod vuas pastas ad celebrationem Missæ adhibent, & ex his liquorem ad consecrationem eliciunt. Ita ille.

R E S O L. CCI.

An in Germaniis, vel aliis locis validè Sacerdos consecret in vino paulo ante congelato in Calice?

Ex quo infertur, quod in aqua congelata non potest fieri validè Baptismus.

Et notatur, quod graviter peccaret, qui in vino congelato consecraret.

Et advertitur, quod si vinum consecratum congeletur, non desinere esse Christum sub speciebus, & ideò aliud vinum minimè consecrandum est, sed debet liquefieri, & sumi.

Et an sit peccatum mortale in vino, quod in Hispania vocatur Hypocrassum, *& in vino aqua misto, & in alio vino vulgo dicto* agua pie, *consecrare, vel sint tamen materia sufficiens, & consecrabilis?* Ex par. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 100.

Sup. hoc in R. seq. § 3. à lin. 1 & § ult. & sup. in R. 199. § Sed ego cursim ad lin. 7. vers. Objicies, & inf. in Res. 30. in princ.

§. 1. NEgativè respondent Dicanus Nugnus *in 3. par. tom. 1. q. 74. art. 5.* Armilla *ver. Euchar. num. 19.* Alanus *lib. 1. de Eucharist. cap. 11.* Henriquez *lib. 8. cap. 12. nu. 3.* & alii, quia ut in aqua congelata non potest fieri validè Baptismus, sic nec in vino congelato, validè fieri potest Eucharistia; adde quòd vinum congelatum, quatenus congelatum est, non est potabile, sed comestibile; ergo, &c.

2 Verùm affirmativam sententiam ego teneo, quam tuentur Emanuel Sà *ver. Missa, nu. 2.* Angelus *ead. ver. n. 23.* Sotus *in 4. dist. 9. q. 1. art. 5.* Layman, Suarez, Coninch, & Fagundez *ubi suprà*, Filliucius *to. 1. tr. 4. c. 4. n. 87.* Reginaldus *to. 2. lib. 19. c. 2. n. 25.* Villalobos *in summa, to. 1. tr. 3. diffic. 7. n. 2.* Sylvius *in 3. p. q. 74. art. 5.* & alii, quia vinum per congelationem non corrumpitur substantialiter; ergo, &c. Deinde, vinum congelatum, etsi non sit in actu secundo potabile, tamen potest esse materia proxima consecrationis, quia hæc non consistit in usu Sacramenti, ut Baptismus, sed in confectione ejusdem; quare sufficit, quòd ejus materia sit natura sua potabilis, etsi ob aliquod accidens actu potari non possit; unde patet responsio ad argumentum contrarium.

Sup. hoc in R. 1. not. post. in princ. & inf. in R. 1. post seq. § Sed an, & pro contento à lin. 3 hujus §. lege §. ult. Resol. 1. hujus not.

3 Notandum est tamen, quòd graviter peccaret, qui tale vinum consecraret, quòd si tamen priùs congelatio solveretur, non puto improbabile contra Fagundez *p. 3. lib. 2. c. 3. n. 10.* licitè ipsum consecrari, & ita docet Coninch *de Sacram. q. 74. art. 5. n. 17.* quamvis deceret aliud sumere, & omninò suadendum est, quando commodè fieri potest, ut observant Suarez *in 3. p. to. 3. disp. 45 sect. 1. in fine*, & Layman *infrà*.

4 Adverte etiam cum Layman *in Theol. mor. lib. 5 tract. 4. cap. 2. n. 6.* contra Alanum *lib. 1. de Euchar. c. 11.* si vinum consecratum congeletur, non desinere esse Christum sub speciebus, & ideò minimè aliud vinum consecrandum est. Unde Missale Romanum monet, si contingat vinum consecratum in calice congelari, debere liquefieri, & sumi.

Sup. hoc in R. 3 not. per certum § Æquè certum.

5 Sed quia hodie apud Hispanos efficitur quoddam vinum, quod ipsi vocant *Hypochrasso*, ponam hic verba Petri de Ledelma *in summa, tom. 1. de Sacrament. Eucharistic cap. 4. concl. 15.* ubi sic asserit (Es duda si el vino adobado con cosas odorosas; y con cosas semejantes, es materia deste Sacramento que se pueda consacrar. Se responde, que si la mezcla desta cosa es tanta, ò el cozer con ellas de tal qualiead, que corrumpta la substancia de vino, no sera materia deste sacramento. Y para ver quando la corronpe totalmente, se hà de acudir à le experiencia de los sentidos, y al juyzio de los hombres prudentes. Y lo mismo se ha de dezir del vino aguado, y de un vino que llama agua pie. Pero ha se de avertir, que consacrar en estos liquores, que ay duda si son materias deste Sacramento, es pecado mortal de sacrilegio.) Ita ille:

R E S O L. CCII.

An Sacerdos consecrando vinum congelatum peccet mortaliter?

Ex quo infertur peccare Ministrum utentem materia dubia, vel forma dubia, omittendo certam, etiam si sequatur opinionem de veritate, & sufficientiæ probabilem, aut speculativè probabiliorem.

Et notatur, quod si vinum prius fuerit congelatum, & postea liquefiat, non est improbabile licitè consecrari; quamvis minus decenter.

Et quid est faciendum, si vinum in Missa ante consecrationem, etiam post oblationem congeletur, an tunc debeat Sacerdos, aliud de novo infundere, & oblatum consecrare? Ex par. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 8.

Sup. hoc in R. prox. § notandum est, & in Res. seq. § Sed an, & hic infr. lege § ult. hujus Res.

§. 1. NEgativam sententiam ex Vasquez docet Gaspar Hurtadus *de Euch. disp. 10. diffic. 10. in fine*, ubi sic ait: Addit Vasquez, *num. 18.* non esse peccatum in vino congelato consecrare, quamvis hoc sit contra consuetudinem Ecclesiæ, quia non sit contra prohibitionem aliquam latam, neque dicta consuetudine introductam, quia non servatur tanquam necessaria, & obligans. Ita ille; & post illum novissimè Tamburin. *Opusc. de sacrif. Missæ, lib. 2. c. 8. §. 8. n. 14.*

Alibi in R. 8. not. prox. §. 1. & 2. & in R. 2. & sup. in Res. 199 §. Sed ego, cursim ad lin. 7 vers. Objicies, & lege etiam § ult. hujus R.

2 Sed hanc opinionem minimè admittendam esse puto: nam licèt Ego alibi cum multis Doctoribus firmaverim, vinum congelatum esse materiam Sacramenti Eucharistiæ; tamen contrariam Sententiam esse probabilem, non est dubitandum, & illam absolutè præter Armillam, Martinum, Ledesmam, Cardinalem Alanum, Henriquez, & alios, firmant novissimè Magister Aravio, nunc meritò ad Episcopatum assumptus, *in 3. part. quæst. 74. art. 8. num. 52.* & ex Societate JESU Sapientissimus Lessius, *etiam in 3. p. q. 74. art. 5. num. 24.* Ergo si quis consecraret in vino congelato, consecraret materia dubia, ut observat Sylvius *in 3. p. quæst. 74 art. 5.* Fagund. *præcep. 3 lib. 3. cap. 3. num. 10.* & alii. Ergo peccaret mortaliter: nam rectè observat Amicus *in Cursu Theolog. tom. 6. disp. 16. sect. 3. num. 36.* numquam esse licitum in materia Sacramentorum, relicta materia certa, uti probabili, & minùs certa, quando certa commodè haberi potest, tum ob periculum frustrandi Sacramentum, cùm hoc non tam pendeat ex opinione hominum, quàm ex institutione Christi; tum ob damnum spirituale, quod infert proximo, privando illum fructu Sacramenti: eoque peccatum est majus, quo Sacramenti usus, & fructus ad salutem est magis necessarius. Ita ille, cui adde Mercerum *de Sacrament. quæst. 60. artic. 8. quæritur 3.* ubi sic ait: Sequitur, graviter peccare Ministrum utentem dubia materia, vel forma, omittendo certam, etiamsi sequatur opinionem de veritate, & sufficientia probabilem, aut etiam speculativè probabiliorem. Ratio est, quia in hoc casu, Minister exponit se periculo nihil faciendi, quod est Sacrilegium. Ut enim Sacrilegium est ministrare Sacramentum fictum, & falsum, ita quoque sine causa exponere se illi periculo; quia in moralibus perinde est quippiam facere, & exponere se periculo id faciendi. Hæc Mercerus. Vide etiam Jacobum Marchantium *Resolut. Pastor. de Sacrament. tract. 1. cap. 1. quæst. 3.* Opatovium *de Sacrament. in communi, disput. 1. quæst. 5. num. 43.* Aravium *in 3. par. D. Thomæ, quæst. 60. artic. 8. dub. 4. num. 42.* Medinam *in p. 2. quæst. 19. artic. 6.* Fuliensem *in Idea Sacram. cap. 2. Resol. 3.* Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 1. dub. 8. numer. 113.* Filliucium *tom. 1. tract. 1. cap. 4. num. 69.* P. Lugo *de Sacram. in genere, c. 1. q. 4. num. 55.* Bonacinam, *de Sacram. disp. 1. q. 2. p. 2. n. 32.* qui citat Henriquez, Coninch, Valentiam, Nugnum, Reginaldum, & Suarez.

Sup. hoc lege Res. §. & vers. not. seq.

Sup. hoc inf. tr. 4. Res. 16 § ult. ad medium, & in R. 40 etiam §. ult. ad med., vers. nimirum supponentes, & in to 8 tr. 1. lege doctr. per tot. Res. 5. & si vacas otio vide alias ejus notationum.

3 Confirmatur hæc opinio: nam Sacerdos consecrando vinum congelatum, violaret consuetudinem totius Ecclesiæ in vino liquido consecrantis. Hanc autem consuetudinem non obligare ad mortale, est negandum; nam est consuetudo in re gravi, quæ versatur circa materiam ipsius Sacramenti, & habet omnes alias Præsumptiones, quæ indicant (ut alibi à nobis probatum) ipsam habere vim legis, ut observant uno ore Doctores omnes. Et ideò hanc sententiam ego olim docui, & me citato docet Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 8. quæst. 27.* & me citato Martinus de San Joseph *in Avis. de Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. num. 12.* quibus adde Coninch *de Sacram. quæst. 74. art. 5. num. 127.* Ochagaviam *de Sacram. Euch. tr. 1. q. 9. n 7.* Garciam *in Summ. Theol. mor. tr. 3. diffic. 9. dub. 1. punct. 2. nu. 14.* Serram *in 3. p. D. Thomæ, q. 74. art. 5.* Fagundez *Præcept. lib. 2. c. 3. num. 10.* Mercerum *de Sacram. quæst. 74. art. 3. num. 4.* Villalobos *in Summ. tom. 1. tr. 7. diffic. 7. num. 2.* Suarez *tom. 3. disp. 45. sect. 1.* Vvigers *de Sacram. in 3. p. q. 74. art. 5. num. 41.* & Castrum Palaum *tom. 4. tract. 21 punct. 4. num. 8.* Et tandem Reverendiss. Magister Candidus *tom. 3. disquis. 2. dub. 42. num. 55.* concludit esse immane Sacrilegium in vino congelato consecrare: quod iisdem verbis ante illum docuerat etiam Sotus *in 4. dist. 9. q. 1. art. 5. in fine.*

4 Sed audiamus verba aliquorum Doctorum, Joannes Præpositus *in 3. p. q. 74. art. 5. nu. 49.* sic ait: Adverte tamen, non posse sine gravi peccato vinum congelatum consecrari, tum quia prior sententia non est planè improbabilis, & meritò censeri potest materia dubia, ut docent varii, quam non licet in hoc Sacramento sumere propter aliqualem necessitatem, quæ possit videri excusare; tum quod sit contra consuetum modum procedendi Ecclesiæ in re gravi.

5 Franciscus Aravio *in 3. part. quæst. 74. art. 8. dub. 1. numer. 52.* vinum congelatum non potest licitè consecrari propter

consuetudinem in contrarium, quæ habet vim legis: necnon quia propter probabilitatem contrariæ opinionis, Consecrans exponeret se periculo non conficiendi Sacramentum, quod semper vitandum est, nisi fortè in casu gravis necessitatis.

6 Raphael Aversa *de Sacram. Euchar. q.2. sect. 5.* Fatendum est, illicitum fore consecrare Vinum actu existens congelatum, Quamvis enim Vasquez *n.18.* dicat, Auctores affirmantes, posse tale vinum validè consecrari, debere etiam concedere, posse licitè; quia nullo præcepto id prohibetur: tamen ob dubium aliquod validitatis ex parte opposita, & ob reverentiam Sacramenti, & consuetudinem Ecclesiæ, dici debet id esse illicitum. Non est igitur, ut dixi admittenda opinio Hurtadi, & Tamburini.

Sup. hoc in R. prec. §. N... ad lin. 3.

7 Nota tamen, quod si vinum priùs fuerit congelatum, & posteà liquefiat, non est improbabile licitè consecrari, quamvis minus decenter; quia est verum vinum, & actuali potationi aptum, sed congelatione aliqualiter immutatum. Sic Suarez *disp.45.sect.1.in fine.* Ægidius Coninch *q.74.art.5.in fine*, & Palaus *ubi suprà*, Dicastillus *de Sacram.to.1.tr.4.disp.2. dub.5.n.87.* qui citat Henriquez, Valentiam, & Vasquez. Puto tamen, & consultissimum judico, si vinum in Missa ante Consecrationem, etiam post oblationem congeletur, Sacerdotem aliud denuò infundere debere, & oblatum consecrare. Ita ex Suarez Dicastillus.

R E S O L. CCIII.

An vinum congelatum sit sufficiens materia consecrationis?
Et an Sacerdos consecrans vinum congelatum peccet mortaliter? Ex p.11.tr.1.& Misc.1. Ref.17.

Sup. hoc sup. in R. 101 §.1.& 2 & in R. 101.§. 2 à lin. 3 & in R.199.§ 2. Sed ego cursim ad fin 7. vers. Objicies.

§. 1. NEgativè videtur respondere nominatim contra me Caramuel *fundam.*67.§.1.*n.*1325.ubi sic ait; Inquiro an possit consecrari vinum congelatum?

2 Respondet Ausonius Noctinot in summa Dianæ *verb. Eucharistia materia nu. 2.* his verbis: Vinum si sit congelatum (ut sæpè contingit in Germania, imò etiam in Mediterranea Hispania, nempè in Castella, Legione, &c.) validè consecratur, non tamen licitè, & probat, quia vinum per congelationem non corrumpitur quoad substantiam, potabile enim adhuc manet potentia, qua liquefieri potest, & sumi; sed videtur hæc potentia remota.

3 Sed ego iterum doceo, quod ex me docuit meus Compendiator Pater Antonius Cottonius ex Tertio Ordine D. Francisci vir quidem doctus, & eruditus, & omni commendatione dignus; Dico igitur probabilius esse, vinum congelatum esse sufficientem materiam consecrationis, & ita hanc sententiam, me citato, tenet Leander *de Sacram.tom.2.to.7.disp.8 q.36.* ubi citat pro hac opinione 23. Doctores, quibus ego addo Caspensem *in cur. Theol.to.2.tr.22.disp.2. sect.3.nu.17.* Amicum *in cursu Theol.to.7.disp.16.sect.3.n.35.* Præpositum *in 3.p. D.Thom.q.74. art.5.nu.48.* Mercerum *de Sacram.q.74.art.5.nu.4.* Vvigers *ubi suprà*, Opatovium *de Sacram.tr.de Euchar.disp.2.q.3.n.23.* Franciscum Lugo *de Sacram. lib.4.c.2. q.5.nu.25.* Martinum de San Joseph *in mon. confess.to.1.lib.1.tr.2.de Euchar.n.11.* Castrum Palaum *to.4.tr.21.punct.4.n.8.* Baucium *in Theol. moral.to.1.tr.5.q. 9.dub.4.* & me citato Hieron.Garziam *in summa tract.3.diffic.9. dub.1.punct.2.nu.14.* Antonium de Escobar *in pract. Confess.p.2. lib.3.c.5.n.52.* Joann. de Soria *in Epilogo summarum p.2. tr.1.sect. 1. disp. 7. §. circa materiam*, Petrum à S. Joseph *in idea Theol. Sacram.c.16. resol.1. observ 4.* Thomam Tamburinum *ubi infrà n.11.* Joannem Pontium *in curs.Theol.disp.44. q.3.concl.1.nu.22.* Pasqualigum *in Theol.to.2.disp.91.sect.4.n.26.* Dicastillum *de Sacram.to.2.tr.4.disp.2.dub.5.n.86.*

4 Probatur, quia materia consecrationis est vinum; sed vinum congelatum est simpliciter, & absolutè vinum; ergo est sufficiens materia consecrationis. Confirmatur, quia non minor virtus requiritur ad conservationem, quam ad primam productionem, ut docet probabilior sententia in 2. Physicorum; sed sanguis Christi Domini potest conservari sub speciebus vini congelati, ut dictum est, Ergo, & potest primò produci, ac proinde in vino congelato reperitur sufficiens materia consecrationis.

5 Sed objicies: Vinum non est materia Eucharistiæ, nisi quatenus est per modum potus: sed eo ipso, quod congeletur, non retinet modum potus: Ergo non est materia Eucharistiæ. Confirmatur: Aqua congelata non est materia baptismi, quia non est apta ad abluendum: Ergo vinum congelatum non erit materia Eucharistiæ, quia non est aptum ad potandum. Respondetur, distinguendo majorem, vinum enim non est materia Eucharistiæ, quando non retinet substantiam vini, aut certè opus esset magna aliqua transmutatione, ut fieret opus, quia verò congelatum retinet substantiam vini, & exiguo calore aut humiditate potest ita liquefieri, ut potari possit, absolutè censetur esse potus. Et sanè si objectiò esset efficax, probaret nec posse sanguinem Christi Domini sub speciebus congelatis conservari, quia nunquam est Christus Dominus sub speciebus vini, nisi ut per modum potus animam reficiat. Ad confirmationem, concesso antecedente, negatur consequentia. Ratio verò discriminis est, ablutionem esse materiam Proximam baptismi, & ita dum aqua ita est congelata, ut non possit abluere, non sufficere ad conficiendum hoc Sacramentum: potari autem non pertinere ad essentiam, sed ad usum Eucharistiæ, & ideò ad materiam illius sufficere id, quod est absolutè vinum, & facili trasmutatione liquefieri potest, ut bibatur.

6 Deinde, negandum igitur in nostra sententia vinum congelatum non esse per modum potus, licet difficilius potetur, & assignanda disparitas inter vinum, & vuam; quia vua, & quidquid in ea est cibus est, & moraliter habetur ut cibus potius, quam potus: Vinum verò conglaciatum adhuc habetur ut potus, nec moraliter censetur in hominum æstimatione ut cibus: multum autem hoc refert ad rem moralem, & institutionem Sacramentorum, quæ moralis entitas est, licet in physicis fundata. Et quidem in die jejunii quantumvis prohibitum sit manducare, nemo dixerit vino congelato solvi jejunium, supposita vera sententia, quod nullus potus usualis frangat jejunium Ecclesiasticum: Signum ergo est, illum non esse cibum, ergo erit potus, & est vinum: Ergo potus vini. Nam neque esse cibum, neque potum, nemo dixerit.

7 Ex quibus patet responsio ad argumentum Caramuelis, ut vinum congelatum efficiatur potabile esse in potentia remota; nam hoc nihil officit.

Sup. hoc in R. 3 not. seq. §. Adverte.

8 Æquè certum est conservari sanguinem Christi in speciebus congelatis juxta communem sententiam, quam approbat Missale Romanum, præcipiens illas species liquefieri, & sumi à Sacerdote ut consecratas; quia revera vinum per congelationem non amittit formam vini cum post liquefactionem maneat vinum sicut antea, ex quo fit posse etiam consecrari validè, dum congelatæ sunt: neque obstat, prout sic non esse potum liquidum, quia licet non sint potus facilis, est tamen simpliciter potus; possunt enim potari, si prius, vel alio medio, vel saltem ipsius oris calore dissolvantur; sicut etiam nuces sunt simpliciter cibus, licet necesse sit eas prius confringere, ut possint manducari. Imò in rigore etiam vinum congelatum, si paulatim deglutiatur, potatur, nec solvit jejunium, sive paulatim, sive simul totum deglutiatur, quia semper habetur ut potus.

9 Concludo igitur, quod vinum congelatum retinet eumdem naturæ statum in substantia, ac si congelatum non esset, mutata solum qualitate raritatis in densitatem. Deinde, quia si vinum congelatum retinet Christi Sanguinem, quod ante congelationem consecratum erat; Ergo etiamsi congelatum sit, erit apta materia ad consecrationem. Consequentia est manifesta, quia utrobique requiritur eadem veritas, scilicet, quod ibi sit sanguis Christi ex vi verborum.

Alibi supra in R. 201. §. Notandum est, & in R. 102. in princ. & in §. ult.

10 Sed an Sacerdos consecrans in vino congelato peccet mortaliter, negativè respondent Vasquez, & Hurtadus alibi à me adducti, quibus nunc addo P.Thom. Tamburinum *opusc. de Sacram. Missæ lib.2.c.8.§.8.nu.14.* Sed hæc opinio mihi displicet; nec illam prorsus admitto, & ideò Sacerdotem in tali casu peccare mortaliter docet Martinus de San Joseph, ubi supra, cui adde Leandrum *de Sacram.to.2.tr.7.disp.8.q.37.* Ochagaviam *de Sacram. Euchar.tr.1. q.9.nu.7.* Præpositum *in 3.part. q.74.art.5.n.49.* Garziam *in summa to.3.diffic.9.dub.1.punct.2.n. 14.* Aversam *de Sacram.Euchar. q.2.sect.5.* Fagundez *p.3.lib.2.c. 3.n.10.* Serrani *in 3.p.q.... art. 5.* Vvirges *n.41.* Merceram *nu.4.* Castr. Palaum *to.4.tr.21.punct.4.n.8.* Villalob. *to.1.tr.7.diffic.7.n. 2.* Suarez *to.3.disp.45.sect.2.*

11 Nota verò, Amice Lector, opinionem charissimi Caramuelis, quam supra impugnavimus non carere probabilitate, & illam præter Alanum, Henriquez, Armillam, Martinum, Ledesmam, Angles, & alios docet novissimè P.Lessius *in 3.p. q.74.art.5.n.24.* ubi sic ait:

12 De vino solidè gelato dubium est, quidam enim putant esse idoneum, quæ sententia non est improbabilis. Verius tamen videtur, non esse idoneum, sive ibi sit species vini, sive non. Ratio est, quia non est potabile, sicut nec in vuis. Ita ille, sed hæc ratio jam supra satis soluta remansit.

13 Undè ex solidissimis rationibus magis hanc sententiam probat, & tenet doctissimus Episcopus Aravio *in 3.p.D.Thom. q.74. ar.5.dub.1.n.52.* firmans vinum congelatum non esse materiam aptam pro consecratione; Sed tu ne deferas opinionem affirmativam, quam supra firmavimus, est enim communior, & magis validis vallata rationibus, ex quibus respondetur facilè ad ea, quæ in contrarium adversarii adducunt.

R E S O L. CCIV.

An validè consecrari possit materia cujusvis parvitatis, dummodo sit sensibilis?
Et an materia, quæ ob sui parvitatem nullo sensu exteriori percipi potest, consecrari possit?
Et an materia consecrabilis debeat esse sensibilis ab ipsomet Sacerdote, vel sufficiat, quod sit sensibilis respectu alterius, qui habet sensum magis acutum? Ex part. 11. tract.6. & Misc. 6. Ref. 36.

§.1.Ne-

§. 1. NEgativè respondet novissimè P. Pasqualigus *in sua Sacra Doctrina, tom. 2. disp. 92. sect. 2. num. 9.* ubi sic ait: Dicendum est materiam consecrandam non posse esse minimam, quamvis sit sensibilis, sed debere esse tantæ quantitatis, ut possit applicari per modum cibi, aut potus, alioquin non consecrabitur. Probatur: Hoc Sacramentum est institutum à Christo sub ratione cibi, & potus: ergo nisi materia sit tanta, ut tanquam signum sensibile sit applicabilis ad cibandum, non habet rationem materiæ, quia non est illud signum, quod est institutum à Christo: Confirmatur: Sacramentum nedum debet esse sensibile, sed etiam sensibili modo applicabile: Ergo materia, quæ non est talis, non est sufficiens. Confirmatur secundò. si non esset applicabilis, non haberet significationem Sacramentalem, quia hæc fundatur in ratione cibi; & ratio cibi non solum dicit substantiam cibativam, sed etiam quod possit deservire ad cibandum, sine autem significatione Sacramentali non habetur Sacramentum. Objicies: Parvitas materiæ non variat essentialiter materiam: ergo non facit, quod non possit consecrari. Respondetur: Non variare materiam quoad substantiam; variare tamen quoad rationem signi sensibilis, quia facit, quod non sit illud signum sensibile, quod est institutum à Christo. Objicies secundò: Si ab Hostia consecrata separetur aliqua minima particula, manet sub ipsa corpus Christi, sicuti etiam maneret forma panis si Hostia non esset consecrata: Ergo, cùm eadem materia, quæ sufficit ad factum esse sufficiat etiam ad fieri, poterit minima particula consecrari. Respondetur: Si talis minima particula ita separetur, ut tamen moraliter habeat rationem ejusdem cibi cum hostia, continere corpus Christi: secus autem si non habeat rationem ejusdem cibi, quia tunc desinit esse illud signum sensibile, quod requiritur ad Sacramentum. Et hoc modo intelligendum Concilium Tridentinum *sess. 13. & can. 3. de Euchar.* dum definit sub qualibet parte separata manere corpus, & sanguinem Christi, intelligit enim de parte, quæ retinet rationem cibi partialis respectu totius, à quo pars separetur. Hucusque Pasqualigus,

2 Sed hanc opinionem refellendam esse puto, cùm sit contra communem sententiam Doctorum, & præcipuè D. Thomæ *in 3. q. 74. art. 2.* Dico igitur omnem materiam cujuslibet parvitatis, sensibilis tamen, esse consecrabilem, nam illud omne potest consecrari validè, quod est verè panis, aut vinum pronomine *hoc*, aut *hic* more humano demonstrabile; sed hujusmodi est pars quantumvis exigua, si more humano sensibilis: Ergo est validè consecrabilis. Minor patet; quia cùm panis, & vinum non sint substantiæ viventes, non habent terminum parvitatis, seu minimum naturale, ut vocari solet; proinde in quamtulibet exigua parte, esse, & saltem aliquantisper conservari possunt, ac proinde sunt verus panis, & verum vinum; cumque possint naturaliter, sive humano more per aliquem percipi sensum, possunt humano, & ordinario more pronominibus *Hoc*, vel *Hic* designari, & dici.

3 Adverte, ut materia censeatur apta consecrata ex parte sensibilitatis non requiri, ut visu percipiatur, vel etiam possit percipi à Ministro consecrante, sed sufficere, si possit percipi tactu, vel gustu, quia per illos sensus potest haberi sufficiens certitudo de præsentia materiæ, quæ ad consecrationem requiritur, & quod ita sentiri potest, potest demonstrari per pronomen *hoc* unde particula panis, quæ propter suam parvitatem non potest visu percipi, potest validè consecrari, si tactu, vel gustu percipi possit. Dixi, si sit sensibilis, quia si substantia panis remaneat sub particula omninò insensibilia, ea non poterit consecrari: cum enim Sacramentum sit signum sensibile, saltem dum ipsum conficitur, requirit aliquid sensibile, quod in casu suppositionis nullum est: idem ex forma potest confirmari, nam pronomen *hoc* in forma designat aliquid sensu perceptibile, & proinde si nihil tale sit præsens consecranti, is non poterit dicere, *hoc*. Et ita nostram sententiam docet Lessius *in 3. part. quæst. 74. art. 2. dub. 1. num. 4.* Bernald. *de Sacram. disput. 29. sect. 4. num. 24.* Cardinal Lugo *de Sacram. Eucharist. disput. 4. sect. 4. numer. 108. cum seqq.* Præpositus *in 3. part. quæst. 74. art. 2. dub. 1. num. 4.* Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 2. dub. 13. num. 230.* Toletus *lib. 2. cap. 15. num. 5.* Henriquez *lib. 8. cap. 14. num. 4.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. num. 17.* Martinon. *de Sacrament. Euchar. disp. 29. sect. 3. num. 20.* Amicus *in curs. Theol. tom. 7. disp. 16. sect. 8. num. 182.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 21. punct. 6. num. 6.* Filliucius *tom. 2. tract. 4. quæst. 51.* Franciscus Lugo *de Sacram. l. 4. cap. 1. quæst. 4. n. 33.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 43. sect. 7.* Vasq. *disp. 71. num. 2.* Hurtadus *de Sacram. disp. 11. diffic. 17.* Coninch *de sacr. q. 74. art. 2. dub. 1.* Tannerus *tom. 4. disp. 5. quæst. 2. dub. 2. n. 52. cum seqq.* Valentia *tom. 4. disp. 6. q. 2. punct. 2.* Nugnus *in 3. part. q. 74. art. 2. diffic. 1. concl. 2.* Caspensis *in curs. Theol. tom. 2. tract. 22. disp. 2. sect. 8. nu. 48.* Cornejo *in 3. par. q. 74. art. 2. dub. 2.* Mercerus *de sacr. q. 74 art. 2. nu. 4.* Vvigers *in 3. p. quæst. 74. art. 2.* Aversa *de sacr. Euchar. sect. 2. q. 2.* Leander *de sacr. tom. 2. tr. 7. disp. 8. quæst. 81.* Opatovius *de sacr. tract. de Euchar. disp. 2. q. 5. num. 51.* Sotus *in 4. dist. 9. q. 1. art. 2.* Ochagavia *de sacr. tract. de Euchar. q. 6. num. 6.* Petrus à Sancto Joseph *in Theol. sacr. cap. 16. resol. 3.* Pitigianus *in 4. dist. 51. quæst. 6. art. 5.* Chamerota *de Euchar. cap. 1. dub. 3.* Angles *quæst. 1. art. 3. diffic. 3.* Bartholomæus ab Angelo *dial. 4. §. 330.* Victoria *de Euchar. q. 56.* Vivaldus *de Euchar. c. abit. 3. num. 14.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. diffic. 8. num. 5.* S. Joannes de la Cruz *in direct. q. 1. de materia Euchar. dub. 4. concl. 1.* Ludovic. à San Juan *in 4. sent. de Euchar. quæst. 1. art. 6. dub. 1. concl. 3.* Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. cap. 4. de Euchar. concl. 5.* Serra *in 3. part. quæst. 74. art. 2.* Moscosus *in summa tr. 4. cap. 2. num. 4.* Martinus de San Joseph *in mon. confess. tom. 1. l. 1. tract. 2. de Euchar. num. 17.* Fernandez *in medull. Casuum conscientiæ, par. 3. c. 4. §. 5. n. 3.* & alii penes ipsos. Vidisti, amice Lector, adversus quantam nubem Testiũ ausus est se opponere P. Pasqualigus, ad cujus argumenta, quibus nixus docuit opinionem singularem optimè respondet Nugnus *in 3. p. q. 74. art. 2. diffic. 1.* Aversa *de sacr. Euch. q. 2. sect. 2.* Amicus *in curs. Theol. tom. 7. disp. 16. sect. 8. num. 134. cum seq.* Dico igitur cum ipsis, quod non valet dicere, hoc Sacramentum est institutum ut cibus; sed ad rationem cibi requiritur aliqua determinata sensibilitas. Respondeo; esse institutum, ut cibum, non materialem, qui ut corpus reficiat determinatam requirit quantitatem, sed, ut spiritualem, qui ut animam reficiat, certam quantitatem non poscit. Urges. Est institutus ut cibus spiritualis media sumptione corporali, sed ut cibus sit corporaliter sumptibilis certam requirit quantitatem. Sed contra; nam sumptio corporalis est tantum conditio applicans, qua posita, Sacramentum ipsum propria virtute reficit spiritualiter animam, conditio autem cùm non debeat operari, non requirit certam quantitatem. Nec sufficit asserere, quod non quæcumque minima quantitas aquæ sufficit ad Baptismum: ergo neque quæcumque minima quantitas panis ad hoc Sacramentum. Respondeo: disparitatem esse, quoniam materia Sacramenti Baptismi non est aqua, nisi ut abluens; at non quævis minima aqua moraliter abluit: Panis verò est materia Eucharistiæ, ut continens Christum; quælibet autem minima quantitas panis potest continere totum Christum indivisibiliter existentem.

4 Unde ex his omnibus corruit fundamentum Pasqualigi; & contra illud insurgit Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 2. dub. 13. num. 240.* notat enim, quod Sacramentum Eucharistiæ non consistit primariò in usu, sed in esse permanenti, duplex enim est finis Sacramenti Eucharistiæ, proximus scilicet, & remotus: Proximus est, ut in ea contineatur Christi Corpus, aut Sanguis sub accidentibus sensibilibus panis, & vini; ad hoc autem sufficit quævis parva materia: Finis verò remotus, & secundarius est usus, & sumptio Eucharistiæ; ad quem finem licèt aliqua parva quantitas materiæ per se sola non sit sufficiens, ut possit sumi præ parvitate, est nihilominus sufficiens ad primarium finem explicatum. Quibus accidit, quod etiamsi illa particula per se sola non possit deservire, ut sumatur edendo, aut potando; si tamen conjungatur cum aliis poterit, etiamsi aliæ sint æquè parvæ; ex illis enim in acervum, seu cumulum loco conjunctis potest fieri unus cibus: seu potus sufficiens, ut sumatur, sicut potest fieri sufficiens, ut sentiatur, & designetur. Ergo, &c. Vide etiam Valentium *tom. 4. disp. 6. quæst. 2. punct. 2.* & Cardinalem Lugo *de sacram. disp. 4. sect. 4. n. 112. & 113.*

5 Sed ex his quæro primò, an materia, quæ ob sui parvitatem nullo sensu exteriori percipi potest, consecrari possit? Sotus *in 4. dist. quæst. unica, art. 1.* Valentia *disp. 6. q. 2. punct. 2.* Henriq. *lib. 8. c. 14.* & Adamus *q. 2. dub. 2.* partem affirmativam tuentur, quia ex vi consecrationis tantum, fit ut loco substantiæ panis, & vini succedat sub accedentibus eorum Corpus, aut Sanguis Christi: ergo sub quavis quantitate; quamvis imperceptibili per sensus, sub qua sit substantia panis, aut vini, validè fit consecratio. Major verò *in 4. dist. 11. q. 2.* Vasquez *disp. 171. c. 2.* Suarez *disp. 43. sect. 7.* & Ægidius *dub. 2.* partem negativam tradunt; quia tunc materia illa non potest pronomine *hoc* id sensum exteriorem demonstrari: ergo nequit validè consecrari, quia consecratio fit ex vi demonstrationis, & significationis verborum formæ. Verùm ego ex istis sententiis cum Dicastillo *ubi suprà de Sacr. tom. 1. tr. 4. dist. 2. dub. 13. à num. 236.* utramque probabilem esse puto.

6 Quæro secundò, an materia consecrationis debeat esse sensibilis ab ipsomet Sacerdote consecrante? Negant Sotus *in 4. dist. 9. q. unic. art. 1.* Ægidius *q. 73. art. 3. dub. 2.* Lugo *disp. 4. nu. 116.* quia existimant sufficere, quod sit sensibilis respectu alterius, qui habet sensum magis acutum. Alii respondent debere esse sensibilem ab ipso consecrante, quia nihil facit ad rem, quod materia sit sensibilis ab alio, nisi etiam sit ab eo, qui conficit Sacramentum; neque enim Sacerdos potest demonstrare per pronomen *hoc*, quod ipsi nullo modo est sensibile: ergo. Sic Vasquez, & Hurtado *loc. cit.* Ochagavia *loc. cit. n. 7.* Cornejo *loc. cit. dub. 2. pag. 328.* & alii, quos refert Leander *de Sacr. tom. 2. tr. 7. disp. 8. q. 82.*

7 Sed ego adhæreo primæ sententiæ, quam tuetur Amicus *in curs. Theol. tom. 6. disp. 16. sect. 8. n. 134.* ubi docet, ad præsentiam materiæ consecrande non esse opus, ut illa cognoscatur ab ipso consecrante, sed sat esse, si cognoscatur ab alio, ex cujus relatione certus Sacerdos esse possit. Neque apparet, ex quo capite sit necessarium, ut materia consecranda debeat ab ipso conse-

consecrante agnosci, cùm possit illam demonstrativo pronomine ostendere, etiamsi illam ipse non cognoscat cognitione visiva, aut tactiva propria, modo fiat certus cognitione visiva, aut tactiva alterius.

RESOL. CCV.

An Sacerdos Græcus sub peccato mortali teneatur sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ, & consecrare in fermentato, ita ut Sacerdos Græcus peccet consecrando in azymo, & Sacerdos Latinus consecrando in fermentato, etiam secluso scandalo, & cum magna necessitate, ut ob communicandum infirmum, &c.

Et an Sacerdos Latinus possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum existens apud Latinos?

Et docetur nonsolum posse licitè, sed teneri Sacerdotem Græcum transeuntem per Ecclesias Latinas in azymo consecrare, & peccare mortaliter, si aliter faciat; quia privilegium illis concessum ad consecrandum in fermentato, intelligendum est, quando celebrant in suis propriis Ecclesiis.

Et notatur non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quod in Ecclesia Latina existat, in fermentato consecrare: neque etiam aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare. Ex par.3.tr.16.& Misc.2.Ref.99.

Sup. hoc ex R. seq lege § Nota etiam & §. Non deseram seq.

§. 1. Negativam sententiam docet Nugnus *in 3.par.tom.1.q.74.art.4.concl.6.* ubi sic ait: Peccare mortaliter Græcum si consuetudinem suæ Ecclesiæ non servet, videtur mihi rigorosum dicere, quia cùm nostra consuetudo sit melior, non videtur res gravis, quod ille sequatur, vel non sequatur consuetudinem suæ Ecclesiæ; imò credo, quod si esset apud nos aliquis Sacerdos Græcus, quod melius faceret, si consecraret in azymo. Ita ille.

2 Sed hæc opinio est contra communem, & ideo refellenda, unde ex ipsamet Dominicanorum familia S. Joan. de la Cruz *in director.conscientiæ, p.2.de Eucharistia, q.1.dub.2.concl.2.* ita asserit: Sacerdos tenetur servare ritum suæ Ecclesiæ; peccabit enim Latinus consecrando in fermentato, & Græcus consecrando in azymo, etiam secluso scandalo, & cum magna necessitate: ut ob communicandum infirmum: nam discedere privata auctoritate à rationabili usu suæ Ecclesiæ in re gravissima, ut est ista, est peccatum mortale. Imò S. Pius V. in motu incipiente, *Providentia Romani Pontificis*, 13. Kalend. Septembris ann. 1566. revocat licentias Græcorum Latino more, & Latinorum Græco ritu Missas, ac alia divina officia celebrandi hactenus concessas. Ita S. Joan. de la Cruz, Layman *in Theolog.mor.lib.6.tr.4.c.2.n.4.* Villalobos *in sum.to.1.tr.7.diffic.6.n.2.* & alii.

Sup. hoc in R. seq. vauld, post initium, à vers. Hoc supposito, & in aliis ejus audos.

3 Verùm, an Sacerdos Latinus possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum existens apud Latinos, sic videtur posse explicari. In monasteriis, vel Ecclesiis, quæ sunt Græcis in Ecclesia Latina destinatæ, ubi servatur ritus Græcorum, servare deberent Græci usum fermentati; & similiter Latini usum azymi in Ecclesiis, quas sibi fuisse ritibus proprias habent in Græcia: quia perinde est, ac si singuli versarentur in sua Ecclesia. Latinus etiam iter agens per Græciam, aut Græcus per Occidentem, potest (ubi nullum est scandali periculum) retinere suum ritum, quamvis si conformaret se Ecclesiæ in qua versatur, non esset damnandus. Et hæc omnia docent Sylvius *in 3.par.q.64.art.4.* Coninch *de Sacrament.quæst.74.art.4. dub.3.n.117.* Filliucius *to.1.tr.4.cap.3.n.83.* & alii.

Sup. contento in hoc § in R. 3. ant. pæniteh. in §. Nota et 2 & § Nota secundo, & pro sequentibus in hoc § ib. in §. Non deseram, & in seq & longe etiam §. ult.

4 Non est igitur audiendus Ledesma *in 4. par. 1. q. 15. art. 4. dub.2.* ubi docet, non solùm posse licitè, sed etiam teneri Sacerdotem Græcum, transeuntem per Ecclesias Latinas in azymo consecrare, & peccare mortaliter si aliter faciat; quia privilegium illis concessum ad consecrandum in fermentato, intelligendum est, quando celebrant in suis propriis Ecclesiis. Verùm hanc opinionem Ledesmæ rectè improbat Fagundez *præc.3.lib.2.c.2. nu.9.* nam ut *suprà* dictum est, potest Sacerdos Latinus transiens per Græciam celebrare, vel ritu Græcorum, vel ritu Latinorum, & similiter Græcus transiens per loca Latinorum.

Sup. hoc in R. poe. sef §. ult.

5 Et tandem notandum est hic etiam cum Suarez in *3. par. tom.3 disp.44.sect.3.§.illud vers,* Coninch, & aliis *ubi suprà*, non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quod in Ecclesia Latina existat, in fermentato consecrare, neque etiam licere aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare, quia illud est speciale privilegium Græcis largitum, quo uti non possunt Latini, neque illo gaudent.

Sup. hoc in R. 1. seq. Nota secundo ad medium à vers. Porrò, & melius in § ult. ilius Ref.

RESOL. CCVI.

An Sacerdos Latinus in Ecclesia Latina possit consecrare in fermentato ad communicandum infirmum moribundum, si non habeat alium panem?

Eadem est ratio de Sacerdote Græco in Ecclesia sua.

Et idem est etiam, si populus debeat sacrificio privari.

Et quid est dicendum ad evitandum mortis periculum, si Sacerdos Latinus non consecret in fermentato.

Et notatur, quod Sacerdotes Græci per Latinam Ecclesiam, & Latini per Græcam peregrinantes, sicubi propriam Ecclesiam propriis institutis viventes non habeant, in qua sint, possint Græci in azymo, & Latini in fermentato celebrare, conformando se Ecclesiæ, in qua existunt, non tamen ad id tenentur.

Etiamque advertitur, quod Latini Sacerdotes in Græcia commorantes, si permittantur sibi propriam Ecclesiam habere, tenentur consecrare in azymo, & è contra Græci in terris Latinorum consecrare debent in fermentato.

Sed in Ecclesia Græcis inter Latinos permissa nefas est Latinis consecrare in fermentato, & è contra.

Et an in casu, quo Græcus esset incola apud Latinos, ubi sunt Templa deputata ad servandos Ritus Græcorum, teneatur servare Ritus Græcorum, & propria Ecclesiæ? Exp.10.tr.16.& Misc.6. Ref.40. aliàs 39.

§. 1. Suppono, quod Ecclesiæ Latinæ non est necessarium necessitate præcepti consecrare in pane fermentato, sed in azymo; Et è contra Ecclesiæ Græcæ necessarium præcepti necessitate non est, consecrare in azymo, sed in fermentato, Est assertio totius Ecclesiæ Latinæ, atque adeò verè Catholicæ, & proinde ad fidem pertinens. Utraque pars quatenus negat, liquet. Quoniam Ecclesiæ Latinæ licitum est consecrare in azymo, & Græcæ in fermentato; proinde nec illi necessarium est necessitate præcepti celebrare in fermentato, nec huic in azymo. Pars etiam utraque quatenus affirmat etiam claret, nam Ecclesiæ Latinæ nefas est celebrare in fermentato, & Græcæ in azymo: Ergo illi necessarium est necessitate præcepti consecrare in azymo, & huic in fermentato. Hoc supposito, quæritur, quid dicendum in casu necessitatis, ut supra, & pro parte affirmativa plura argumenta adducit amicissimus, & doctissimus Pater Dicastillus *ne Sacram.to.1.tr.4.disp.2.dub.4.n.67.* Primò, quia non facilè, & absque urgenti ratione videtur asserendum legis divinæ obligationem cessare ob fortuitum humanæ obstaculum. Secundò, quia materiæ hujus legis humanæ consecrandi in azymo, aut fermentato secundum se valde indifferens est, & si rectè expendatur, multò magis quàm usus vestium sacrarum in Missa, cùm in azymo, aut fermentato celebrare soleat Ecclesia pro diversitate Nationum, nec judicet irrogari irreverentiam Sacramento, quamvis in alterutro pane fiat; numquam tamen celebrare sine vestibus Sacris, non censetur esse irreverentia Sacramenti, neque ulla est, aut fuit (quod sciam) Regio, aut Natio, quibus permissum sit sine vestibus sacris celebrare. Tertiò lex hæc non est universalis totius Ecclesiæ, sed partis: ita ut oppositum liceat in alia Ecclesia, nec judicetur incongruum: ergo in casu necessitatis, & articulo mortis, censeri posset non incongruum id permittere in gratiam, & beneficium moribundi. Quartò non defuerunt Pontificibus rationes, quibus non censeatur indecens, sed maximè congruum, ut Græci figentes domicilium apud Latinos, adhuc in fermentato celebrent: ergo non desunt rationes, quibus id permittatur Latino Sacerdoti in gratiam moribundi. Neque apparere videtur, maiorem esse rationem, aut urgentiorem causam, ut Græcus in fermentato celebret inter Latinos permanenter degens, quàm ut idipsum faciat Latinus in casu prædictæ necessitatis, cùm ibi simpliciter non cogat necessitas, hic verò maxima. Quintò non minus est præceptum negativum Ecclesiæ universalis non communicandi non jejunè, quàm sit præceptum Ecclesiæ Latinæ non celebrandi in fermentato, & tamen propter urgentem necessitatem moribundi, & propter servandum præceptum divinum communicandi permittitur ægroto non jejuno, saltem semel in ægritudine periculosa communicare, imo sæpius, juxta multorum sententiam, ut cum illis dicemus *disp.9. dub. 17.* Ergo cùm non celebrare in fermentato tantùm sit præceptum quoddam humanum, non videtur, obstare quominus, ut hoc servetur, censeatur, præceptum divinum non habere locum. Confirmatur, quia magis communis sententia docet (ut videbimus suo loco) licitum esse non jejuno celebrare, aut communicare ob grave scandalum vitandum. Cur ergo non licebit propter urgentem maximè causam, secluso scandalo, in fermentato celebrare? Propter aliquas rationes ex his aliqui recentiores, quamvis meritò propter auctoritatem Doctorum, & supradictam rationem, negativam partem tutiorem putent; affirmativam, secluso scandalo, & perturbatione non audent damnare. Ita Tannerus de *Euchar.disp.5.dub.4.* in quam sententiam, ne eam, sola multitudo in contrarium me retardat, Hucusque Dicastillus, cujus ultima verba retundunt audaciam aliquorum recentiorum, qui facilè, & sine ulla formidine solent à receptissimis Doctorum sententiis recedere.

Sup. hoc in R. præcedenti, §.2. ad medium, & sup. ad mediū, § ult. R 118 & tot. in tr.2. R. 1. § ult. propè fin. à vers. Nota etiam.

2 Itaque circa præsentem difficultatem negativæ sententiæ adhærendum est, & præter Doctores à Dicastillo citatos, hanc sententiam tenet etiam novissimè August. Bernal. *de sacramen.disp.27.sect.4.p.2. nu.37.* & Castrus Palaus *tom.4. tr.21. punct.5.nu.5.* Opatovius *de Sacram.tr.de Eucharist.disp.2.quæst.2. numer. 26.* Dico igitur, Sacerdoti Latino in Ecclesia Latina licitum

licitum non esse uti fermentato, neque Sacerdoti Græco in Ecclesia Græca, etiamsi populus diu debeat Sacrificio privari, & proximus absque Viatico decedere, quia utilitas communis privatis commodis præferri debet. At ad utilitatem communem Ecclesiæ pertinet ritus præscriptus in Sacramentis conficiendis observare. Ergo hæc utilitas cuilibet alteri utilitati præferenda est. Adde præceptum communicandi in articulo mortis, & audiendi Sacrum diebus festivis neminem obligare, nisi quando Sacrificium fieri potest servatis legibus, & ritu ab Ecclesia præscripto: ergo, &c. Concedo tamen, quod posset licitè Sacerdos Græcus in Ecclesia sua panem azymum adhibere, & Latinus in sua fermentatum ad evadendum mortis periculum, dum tamen istud in Ecclesiæ, vel Religionis contemptum non ei inferretur, sive intenderetur. Prior pars est clara: quia lex humana cum tanto periculo non obligat; consecrare autem in azymo determinatè, & in fermentato determinatè, lex humana dumtaxat est. Posterior pars æquè est certa, quia tunc ei periculo succumbere, esset infidelibus, quatenus infidelibus cedere, atque adeò in gravem Religionis injuriam, quorum utrumque intrinsecè malum est, & per consequens legi naturali, & divinæ prohibitum.

Quoad hoc in 7 tr.3 lege et R.76.§.ult. & etiam § Secundò, & sequenter sup. hoc vide alias vers.ejus not.

3 Nota etiam hic obiter primò, quod Græci per Latinam Ecclesiam, & Latini per Græcam peregrinantes, sicubi propriam Ecclesiam propriis institutis, viventes non habeant, in qua sint, possunt Græci in azymo, & Latini in fermentato celebrare, conformando se Ecclesiæ in qua existunt. Fundamentum est, quod jam significavimus: in legibus scilicet mere positivis posse unumquemque se accommodare consuetudini loci, per quam transit. Non puto tamen improbabilem sententiam Aversæ *de Sacram. Eucharist. q.2. sect.4.* Vasquez *disp.274.c.3.* & aliorum posse Sacerdotem peregrinantem extra propriam Ecclesiam teneri ad consecrandum juxta morem suæ Ecclesiæ, Latinum scilicet in azymo, & Græcum in fermentato; quia quamvis admittamus, peregrinos teneri aliis legibus, & consuetudinibus loci in quo existunt, non tamen lege consecrandi in fermentato, aut in azymo, quia lex hæc sic peculiariter recepta à subditis, ut unusquisque morem suæ Ecclesiæ, in qua habet domicilium, servet; idque putant constare ex praxi approbata à Sede Apostolica, juxta Leonem IX. Epistola illa citata; & Eugenium IX. supra.

Sup. hoc in R. præcitata §. Verùm ad medium.

4 Nihilominus probabilius est, quod priùs dicebamus, posse scilicet se accommodare Ecclesiæ, non tamen ad id teneri, sed utrumlibet posse facere, vel in azymo, vel in fermentato celebrare. Itaque si Latinus Sacerdos inter Græcos, aut Græcus inter Latinos peregrinetur, aut negotii causa brevi tempore commoretur, pro libito licitè poterit, sive azymo, sive fermentato ad consecrationem uti.

Sup. hoc in principio §. Verùm, notæ præcitatæ.

5 Nota secundo, quod Latini Sacerdotes in Græcia commorantes, si permittantur ibi propriam Ecclesiam habere, tenentur consecrare in azymo, & similiter Græci in terris Latinorum propriam habentes Ecclesiam consecrare tenentur in fermentato: est etiam assertum communissimum, & omninò certum, utpotè traditum à Leone IX. *in epist.1. c. 29.* & persuadet usus, ut Græcorum Romæ, & Latinorum Constantinopoli, vel etiam in Æthyopia. Ratio verò est, quoniam hoc ipso, quod permittantur propriam habere Ecclesiam, perinde se habent Latini, ac si inter Latinos, & Græci, ac si inter Græcos essent. Porrò in Ecclesia Grçcis inter Latinos permissa nefas est Latinis consecrare in fermentato. Sicut etiam in Ecclesia Latinis inter Græcos permissa nefas est Græcis consecrare in azymo. Quia privilegium iis solis conceditur, quibus Ecclesia. Quocirca Romæ in Ecclesia Græcorum non permitteretur Latinorum quispiam fermentatum adhibere. Sicut neque in reliquis Missæ cæremoniis Græcorum ritum imitari, nisi fortè Sacerdos Latinus in Ecclesiæ Græcæ, vel Græcus in Latinæ Parochum, Capellanum, Vicarium, aut Beneficiarium eligeretur: tunc enim non solùm non posset, verùm etiam non deberet ejus rei morem in omnibus sequi, quod proxima conclusione clarius constabit. Hæc omnia docent Bernal, & Dicastillus ubi supra, cum aliis communiter.

Sup. hoc in R. præcitata, §. ult. & in quarter ult. hujus Ref.

6 Non deseram tamen hic adnotare Leandrum *de sacram. to.5.tr.7.disp.8.q.22.* docere, quod casu, quo Græcus esset incola apud Latinos, ubi sunt templa deputata ad servandos ritus Græcorum, sicuti sunt Romæ, Panormi, & alibi, non teneatur servare ritum propriæ Ecclesiæ. Nam non est credibile, displicere Ecclesiæ Latinæ, ut Græci in ipsa commorantes non sequantur ritum suum, imo, & ipsius Christi Domini. Ita Leandrus supra, qui pro hac sententia adducit Granadum, Petrum Ledesmam, & Nugnum.

Sup. hoc in R. notat. præterit. §. 2. & 3. & §. Verùm ad medium.

7 At ego contrariam teneo sententiam, quam supra, & olim docui cum Vasquez, Suarez, & aliis, quos, me etiam citato, adducit Leandrus *ubi supra*, qui notat Montesinum in manuscriptis, docuisse, quod si Sacerdos Latinus existens in sua Latina Ecclesia (v. g. Romæ) vellet consecrare in Templo illo Græcorum, non posset consecrare in fermentato, & si Græcus vellet Romæ consecrare, non in suo Templo, sed in alio, non posset licitè consecrare in azymo.

Doc. & in §§. not. præteritis.

8 Ex supradictis non mihi placet opinio Ledesmæ, qui existimat Græcos peregrinos teneri Latinæ Ecclesiæ se conformare, si quando in ea versentur; non autem è contra Latinos, quia hæc differentia absque fundamento est. Deinde observa, non obstantibus dictis, non licere Latinis in Græcorum templis, quæ habent in Ecclesia Latina, consecrare in fermentato. Vide Dicastillum *ubi suprà*, & alios.

Sup. hoc in R. præcitata, §. Non est igitur, & lege etiā ibi docte § Verùm à medio, & pro ult. dicti hujus R. ibid in §. ult.

RESOL. CCVII.

De quibusdam quæsitis circa aquam naturalem necessariam in sacrificio Missæ, & Baptismo.

Et an panis ex aqua rosacea factus sit materia apta Eucharistiæ?

Et an si in sacrificio Missæ infundatur vino parum non aqua naturalis, sed aqua rosacea, vel ex aliis herbis, aut floribus extracta, conficiatur Sacramentum?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, si aquam rosaceam, aut artificiosam misceat in Missa?

Et quid dicendum est, si in casu necessitatis non possit alia aqua haberi?

Et an sit peccatum mortale miscere in Missa aquam calidam vino etiamsi aqua sit naturalis? Ex p.6.tr.7.& Misc.2. Ref.18.

§. 1. Ut hæc Resolutio Lectoribus non malè oleat, de aqua rosacea, & aliis aquis ex herbis, vel floribus extractis erit non incuriosus sermo.

2 Quæro igitur primò, an in casu necessitatis Baptismus possit conferri sub conditione cum aqua rosacea, vel ex herbis extracta. Respondeo, novissimè affirmativam sententiam tanquam probabilem admittere Stephanum Bauny *in Theol. Moral. tr.2. q.4.* ubi sic asserit. Infertur secundò ob contrariam rationem, in sudore corporis, humoribus expressis ab herbis, floribus, aut oculis conferri non posse, quia non sunt vera aqua simpliciter dicta elementaris, & usualis secundum communem usum, & conceptionem hominum. Non desunt tamen, qui pro extrema necessitate contrarium sentiant, quia non constat, an tales humores specie differant ab aqua naturali: ergo ut minimum materia sunt dubia Sacramenti: at materiæ dubiæ semper locus est in necessitate ex Reginaldo *loc.cit.num.13* quia sub pœna peccati mortalis est consulendum proximò periclitanti de anima, cùm id fieri possit sine certa Dei offensa: at utrumque hic concurrit. Primò periclitatio de salute, cùm ejus obtinendæ spes nulla sit ordinariè sine Baptismo. Secundò, concurrit etiam culpæ privatio, cùm in tali casu Authores nullam agnoscant: necessitas enim extrema irreverentiam excusat, quæ ea cessante in sacramentum admitteretur, Ministro se sua sponte exponente per usum talis materiæ periculo nihil faciendi. Hæc sententia non est improbabilis, quam qui sequitur in necessitate extrema spirituali pueri, Baptismum non dabit, nisi sub conditione hoc modo. Si aqua qua utor est materia Baptismi sufficiens, ego te baptizo, si non est, non te baptizo: sic enim admittendi sacrilegii periculum vitatur, ut ante est probatum. Hucusque Bauny. Cui etiam adde aliquos viros doctos ex eadem Soc. JESU de hac re à me consultos: & publicè hanc sententiam in Collegio Panormitano P. Francisc. Bardi tamquam probabilem docuit.

Sup. hoc in to. ... R. 51 & significanter pau-lò post initiū, à vers. Et revera, & seq. & in to.3. tr.1. R.10. §. Tertiò posset, & lege etiam § ...

3 Sed adversus hanc sententiam contra Puteanum, Tannerum, Chamerotam, & alios recognosce meipsum *in p.5.tr. 3.ref.1.* & me citato nostrum P. Lantfranchum *tom.2. opusc.1. c. 4.n.7.usque ad n.16.*

Quo hic est in tom. ... Ref. 31.

4 Quæro secundò, an panis ex aqua rosacea factus sit materia apta Eucharistiæ. Respondeo negativè cum D. Thoma omnium magistro *in 3.p.q.74. art.7.ad 3.* & aliis quos citat, & sequitur Persicus *de offic.sacerd.lib.1.c.12.dub.2.nu.19.* & Bonacina *tom.1.disp.2.q.2. punct.1.nu.4.* cum Joanne Vviggers *de sacram.in 3.p.q.74.art.3. n.17.* Et ratio est, quia tam differt aqua rosacea ab elementari, quam farina triticea ab ea, quæ est talis. Ergo ut variatio formæ idoneæ consecrationi officit, ita, & variatio substantialis liquoris, quo farina in hoc Sacramento miscebitur. Confirmatur, succus herbarum, aut florum in fornace expressus vi ignis non est aqua nisi similitudine, & cum addito: dicitur enim aqua rosacea, v. g. & non simpliciter aqua. Deinde si aqua rosacea specie physica essentiali non differret à naturali, saltem distinguitur forma artificiali, & usuali, quod in Sacramentis sufficit.

Sup. hoc supra in Ref. 195. §. Quæro hic ... & in Ref. 197. ad fin. §.

5 Non desinam tamen hìc adnotare Cajetanum non solùm sacra Purpura, sed etiam litteris Eminentissimum *in 3.p.q.74. art.7.* in dubium hanc sententiam posuisse. Et ideò sic asserit. Circa aquam, ex qua fit panis pro Sacramento, vide rationem litteræ in calce articuli, ad probandum, quod oportet esse aquam veram, & naturalem, & suscipe illam, ut rationabilem. An autem sit necessaria, cogitatione opus est, & ratio est eadem cum superiùs dicta de diversis speciebus granorum componentium panem, quia enim ad Sacramentum sufficit, quod sit verus panis, si panis verus potest fieri ex aqua artificiali, puta rosacea, consequens est, quod non est de necessitate Sacramenti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua rosacea, esset verus panis, experientia comprobandum esset; videndo in quo differret ab aliis panibus: nam si solo

odore rosarum differre appareret, crederem ipsum esse ejusdem speciei cum aliis, cùm aqua non sit pars essentialis panis, sed materia transiens ejusdem; non enim permanet aqua secundum seipsam in pane, sed panis est tertia res resultans in commistione farinæ, & aquæ per pastæ decoctionem: non est autem remotum diversarum specierum rem posse esse materiam transeuntem respectu alicujus unius etiam homogenei, ut patet de his ex quibus generatur sanguis. Hucusque Caietanus, sed contra illum insurgit nominatim Fagundez *in præcep. Eccles. præcept.3.lib.2.cap.1.n.13.* Coninch. *de Sacrament. q.74. art.3.nu.46.* Layman *lib.5.tr.4.cap.2.nu.3.* Et ad argumentum Cajetani, quod panis ex aqua rosacea confectus non videatur differre essentialiter ab aliis panibus, quidquid sit de differentia essentiali; respondeo differre saltem forma artificiali, & usuali, quæ in materia sacramentali spectanda est. Nota tamen Valentiam *tom.4. disp.6. q.2. punct.1.* docere sententiam Caietani non esse improbabilem: sed Sotus *in 4.dist.9.q.1.art.7.* dicit non esse tutam: ideò tu judica.

6 Quæro tertiò, an si in sacrificio Missæ infundatur vino parum non aquæ naturalis, sed aquæ rosaceæ, vel ex aliis herbis, aut floribus extractæ conficiatur Sacramentum. Respondeo cum Joanne Molano in Compend. Theologicæ practicæ *tr.4.cap.7.concl.4.nu.39.* licitum esse non posse aquam rosaceam pro naturali in Missa cum vino misceri: sed si misceretur, valida esset consecratio; & ita in terminis docet Angelicus Doctor *in 3. par. quæst. 74. art.7.ad 3.* ubi sic ait: Quia admistio ad vinum non est de necessitate Sacramenti, non refert quantum ad Sacramenti necessitatem, quæcumque aqua misceatur vino, sive naturalis, sive artificialis, ut rosacea: quamvis quantùm ad convenientiam Sacramenti peccet, qui aliam aquam miscet, nisi naturalem, & veram: quia de latere Christi pendentis in cruce aqua vera profluxit, non humor phlegmaticus; ut quidam dixerunt, ad ostendendum, quòd corpus Christi erat verè compositum ex quatuor elementis, sicut per sanguinem fluentem ostendebatur. quòd erat compositum ex quatuor humoribus. Ita D. Thomas. Peccaret igitur mortaliter Sacerdos, si aquam rosaceam, aut artificiosam misceret in Missa: faceret enim contra præceptum, & consuetudinem in re gravi.

7 Sed quid dicendum in casu necessitatis, quando non possit alia aqua haberi. Et licere tunc affirmat Paludanus *in 4. distinct.11.quæst.1.artic.6. concl.3.* Verùm adversus illum insurgit Persicus *de offic.Sacerd.lib.1.cap.2. dub.6.nu.53.* ubi *nu.55.* etiam quærit pulchrum dubiolum. An sit peccatum mortale miscere in Missa aquam calidam vino, etiamsi sit naturalis, & affirmativè respondet, quia sic faciens faceret contra consuetudinem Ecclesiæ, & novum ritum introduceret. Et ita hanc sententiam præter Persicum docet etiam Fagundez *in præcept. 2. Ecclesiæ lib.2.cap.4. n.14.* aliqui verò de hac re à me consulti putant hoc esse nimis durum, quia non est mutatio gravis ritus. Concedo tamen, quòd si in aliqua frigidissima regione esset consuetudo miscere aquam calidam, ne forte vinum congelctur, posse sine ullo peccato id fieri,

RESOL. CCVIII.

Quidam Sacerdos in Calice multas guttulas aquæ infundebat, quæsivit, an ita faciendo totus peccaverit?

Et an Sacerdos possit infundere octavam partem aquæ, proportionabilem vino?

Et an aqua in vinum non conversa ante consecrationem, immediate in Christi sanguinem convertatur?

Et an si fiat conversio aquæ in vinum in illo medio tempore, in quo profertur forma, prolatis tamen illis verbis: Hic est Calix, *an tunc illa pars vini, quæ fit ex aqua, convertatur in sanguinem Christi?* Ex p.3. tr.4. Res.49.

§. 1. Respondi minimè, & adduxi Layman *in Theol. mor. lib.5.tr.3.c.2.n.9.* ubi sic asserit. Non ita sollicitè, ac scrupulosè curandum est Sacerdoti, ut aquam valdè modicam, vel unam guttulam effundat (quod nescio, an satis conveniens sit, præsertim si fiat cum sollicitudine, ob quam fieri possit, ut phantasia, & sensu deluso nihil omninò effundatur, sed plures guttas effundere potest, imò etiam octavam, vel decimam partem proportionalem. Ita Layman, ubi docet opinionem, quam noster P. D. Paulus Aresius Episcopus Tortonensis, vir doctissimus, & amicissimus, olim ante omnes neotericos publicè in nostris scholis tenuit, & postea typis mandavit *in disp. de aqua transmutatione in sacrificio Missæ*; nempè immediatè Christi sanguinem converti. Quam sententiam docet etiam Coninch *de Sacrament. quæst. 74. art.3. dub. unico*, qui testatur Romæ publicè defensam anno 1606. & iterum anno 1608. Pes. *in 3.part.quæst.74.artic.8.disput.2.* Scort. *de sacrificio Missæ, lib.4. cap.1. num. 13.* Toletus *lib. 2. cap.25. num.4.* Jansenius *in concordia cap. 131.* Petrus Sotus *lect. 4. de Eucharist.* Alanus *de Sacrament. lib.1. cap.13.* & aliquos affert Layman *ubi suprà*, & noster Aresius *sect. 7.* Et hanc sententiam probabilem putant ipsimet adversarii, ut patet apud Ledesmam *ubi infrà*, in illis verbis. (Esto es lo mas probable, y que tiene mas aparencia,) quicquid in contrarium asserat Fernandez Heredia *disp. de Sacram. Baptism.par.3.dub.1.n.9.* Homobonus *de exam. Eccles.part.1.tract.4.cap.10.quæst.86.* S. Joan. de la Cruz *in direct. conscient. part.2. de Sacram. Eucharist. quæst.1. dub.3. concl.2.* Sylvius *in 1. part. quæst.74. art.8.* Villalobos *in summa tom.1. tract.7. diffic.7. num.5.* Sotus *in 4. distinct.9. quæst.1.art.6.* Nugus *in 3.par. quæst.74.art.8.* Suarez *in 3.p.tom.3.disp.45.sect.4.* Valentia *tom.4.quæst.2.disp.6.punct.1.* Azorius *to.1.lib.10. cap.30.quæst.3.* Henriquez *lib.8.cap.14.in glossa lit.D.* Ledesma *in sum. tractat.de Eucharist. cap. 8. concl.8.* & alii, quos citat, & sequitur Fagund. *præc. 3. lib.2.cap.4.n.8.* Pitigianus *in 4. sentent. tom.1.distinct.11. quæst.7. dub.5.* Graffius *tom.1. lib. 3. cons.3. num.29. de celebrat. Miss.* & Hyacinthus Petron. *in opusc. de necessitate præconversionis aquæ in vinum, cap.12.per totum.* Vide etiam Reginaldum *tom. 3. lib. 29.c.2.n.27.*

Sup. hoc in R. 5 4 §. ult.

2 Sed hic obiter in gratiam curiosorum ponam pulchrum dubium stando in hac opinione, an si fiat conversio aquæ in vinum in illo medio tempore, in quo profertur forma, prolatis tamen illis verbis: *Hic est Calix*, si tunc illa pars vini, quæ fit ex aqua, convertitur in sanguinem Christi: Pater Suarez *ubi suprà in 3.part.to.3. disp.45. sect.4.* negativam sententiam docet, quia illud pronomen *Hic*, ostendit materiam præsentem: sed illa pars non est præsens, nec vinum, in illo instanti, in quo profertur illud pronomen. Ergo deinde si alia materia adduceretur de novo, & fieret præsens in illo medio tempore, non consecraretur. Ergo neque ista, quoniam minùs est præsens res quæ non est.

3 Sed adversus illam affirmativam sententiam tenetur Nugus *in 3.part. q.74. art.8. in fine*, & docet, quòd talis materia maneret consecrata, quoniam intentio ministri, cùm sit religiosa, refertur ad instans in quo fit consecratio, sed tunc est illa materia præsens, & sufficiens. Ergo. Et ad argumentum Suarez respondet, quòd etiam in illo instanti, in quo profertur illud pronomen, est illa materia moraliter præsens, quoniam suppositis dispositionibus erit præsens in minima distinctione temporis, & ut ait Aristoteles, quod parùm distat ut fiat, nihil distare videtur. Ad confirmationem quidquid sit de antecedenti, negat consequentiam, quia ibi est omninò per accidens, quòd fiat præsens materia in brevissimo illo tempore: in nostro autem casu suppositis dispositionibus, quæ ex natura rei ordinant conversionem ad illud instans, est per se. Et hæc omnia Nugnus. Sed quia Confessariis speculativa non ita placebunt, ideò ad alia practicabilia deveniamus.

RESOL. CCIX.

An si à Sacerdote gutta aquæ in vino non misceatur, ex parvitate materiæ excusetur à mortali?

Et notatur, quod si aqua non fuerit in vinum conversa ante consecrationem, convertitur tamen immediatè in sanguinem? Ex par.5. tr.5. Res.56.

§. 1. Nostri temporis hæretici, ut refert Bellarm. *lib.4. de Euch. c. 10.* censent mixtionem aquæ cùm vino pro consecratione Calicis esse indifferentem, & liberam.

2 Sed contraria sententia prorsus est tenenda, & ideò ad dubium propositum respondeo negativè cum Joanne de Lugo *de sacram.Euch.disp.15.sect.2.nu.22.* ubi sic ait: Dato quòd materia parva secundùm se non possit ab Ecclesia prohiberi graviter, quando tamen est materia magna in ordine ad significationem, potest, ut gutta aquæ in Calicem mittenda propter mysterium, & significationem præcipitur ab Ecclesia sub mortali. Ita ille.

Sup hoc infra in tr 2. Res 57. cursim in fine §. Quod autem Sed quo ad hoc ne dedeceat legere doctr. R. 46. in to. 3. tr. 4.

3 Notandum est etiam hic in gratiam amicissimi, & doctissimi viri Pauli Aresii Episcopi Tortonensis, quòd si aqua non fuerit in vinum conversa ante consecrationem; convertitur immediatè in sanguinem, & ita docent præter DD. alibi à me relatos novissimè, me etiam citato, Joannes de Lugo *de sacr. Eucharist.disp.4.sect.4.nu.48.* & Joannes Præpositus *in 3.p.q.74. art.8.dub.unic.num.58.*

Sup. hoc in R. præterita §. 1. ad lin. 14. aver. nempè immediatè, & lege eam usque in finem.

RESOL. CCX.

Quidam Sacerdos post consecrationem Sanguinis invenit in calice aliquas guttas separatas à vino, & illas cum purificatorio ante sumptionem sanguinis abstersit, quæritur, an illæ guttæ fuerint consecratæ? Ex part.2. tract.17. & Misc. 3. Res.16.

§. 1. Referam, quæ de hac quæstione apud authores invenio. Coninch. *de Sacram.q.74. art.2. dub.3.num.43.* hæc asserit. Nota legitimam intentionem consecrationis calicis, secundùm communem, & optimam praxim, ferri solùm circa omnem humorem consecrabilem, qui in calice per modum continui, aut quasi continui continetur, ut comprehendat etiam aquam vino permixtam, & guttas vini, quæ proximæ continuo liquori calici intrinsecus adhærent, ita ut

Sup. hoc in Res. seq.

parva

parva calicis agitatione reliquo vino misceantur. Tales enim guttas vini, vel priùs abstergi, vel cum reliquo vino consecrari omninò expedit, ne materia non consecrata, misceatur consecratæ. Quare, nisi consecrans aliud expressè intendat, censetur communiter hanc totam materiam, & nullam aliam consecrare, & consequenter, ne guttas remotiores circa extremum labrum calicis adhærentes. Quamvis magis expediat, priùs omnes guttas; præsertim remotas, abstergere, & tunc simpliciter omnem materiam consecrabilem, quæ est in calice, consecrare. Hæc Ægidius.

2 Sed Martinus Bonac. *tract. de Sacr. disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 7. absolutè asserit, omnes vini guttas, quæ sunt in calice; licèt separatas à vino manere consecratas, & reddit rationem; nam intentio Sacerdotis ferri videtur circa totam materiam in calice existentem, quæ demonstratur per particulam *hic*, ut patet à simili de consecratione plurium hostiarum in eodem vase existentium.

3 Ex his existimandum erat peccasse mortaliter Sacerdotem illum, qui vini guttas existentes in calice, post consecrationem abstersit; nam erant consecratæ.

4 Attamen illi, pro sua consolatione, contrariam sententiam, apud Reginaldum, demonstravi, sic enim ait *in praxi tom.* 2. *lib.* 28. *cap.* 2. *nu.* 19. Si aliquæ sunt guttæ vini, vel extra calicem, vel in calice separatæ à toto vino, quod in calice ipso continetur eas probabiliter judicari non consecratas, ob defectum intentionis; namque intentio habenda circa materiam calicis est, ut Sacerdos intendat consecrare illud, quod per modum unius continui potabile existit intra calicem. Sic ille.

R E S O L. CCXI.

An guttæ vini, quæ sunt in Calice separatæ à vino, quod est in fundo Calicis remaneant consecratæ? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 32.

Q u hic est R. antecedens.

§. 1. HIc casus frequenter accidit, & affirmativam sententiam docet Bonacina, quem ego adduxi *in tract.* 3. *miscell. resol.* 16. sed contrarium tenendum est, nam hæc videtur esse communis, & optima Ecclesiæ intentio consecrandi omnem liquorem consecrabilem, qui per modum unius continui in calice continetur. Et ita præter Reginaldum, & Suarez docet novissimè Layman *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 14.

2 Quod autem tenet Coninch. *de Sacrament. quæst.* 74. *art.* 2. *dub.... num.* 43. eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra calicem reliquo liquori proximæ astherent, ut levi calicis commotione admisceantur, difficultatem etiam habet secundùm Layman *loco citato* nam determinari non potest, quanta omninò esse debeat talium guttarum propinquitas; fatetur enim ipsemet Coninch remotiores non consecrari. Neque verò potest consecratio (sicuti neque alterius Sacramenti confectio) pendere à futuro eventu contingente; ut nimirum eæ solum guttæ consecrentur, quas postea continget calicis agitatione reliquo liquori commisceri. Dicendum est igitur illud vinum consecrari, quod per modum unius continui probabile existit in fundo calicis.

R E S O L. CCXII.

An si in campo aliqua Ecclesia non reperiatur, Hostia, sed tantum particula, liceat Sacerdoti cum ea celebrare? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 80.

§. 1. AFfirmativè respondet Marchantius *in Candelabr. Sacram.qq.Pastoral.tract.*4.*cap.*5. *q.*3.*cas.*6.*fol.* 185. ubi sic asserit. Si haberi major Hostia non possit, an ex minoribus liceat adhiberi? Respondeo in Missa privata, & secreta id fieri posse, cùm non inveniatur præceptum in contrarium, gratiusque videri Deo sic celebrare, quàm non celebrare, licèt non sit festus dies, maximè si non sit periculum de scandalo, tunc enim id etiam urgente causa publicè fieri nihil vetare. Ita ille, & ego.

Sup contento in hac Ref. in Ref. seq.

R E S O L. CCXIII.

An si v.g. non inveniatur Hostia magna, possit Sacerdos celebrare, & consecrare particulam parvam?
Et an hoc licitum sit, si adsit ad minus justa causa, & necessitas aliqua? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 55.

Sup. contento in hac Ref in Ref præterita.

§. 1. DE hoc casu his diebus interrogatus fui. Et aliqui negativè respondebant, quia est de necessitate præcepti, ut Hostia sit rotunda, ac debitæ magnitudinis: nam etsi magnitudo, aut parvitas non obstent, quò minùs per se loquendo validè consecratur materia, non licet tamen Sacerdoti in quantalibet magna quantitate, aut modica id facere, ob ingentia incommoda, certaque peccandi pericula, quibus talis actio exposita patet.

2 Sed hæc omnia admittenda essent, si Sacerdos consecraret Hostiam quantitatis modicæ sine aliqua justa causa; secus autem si hoc faceret ex aliqua necessitate; & ideò non gravabor hic apponere verba instructionis ordinandorum pro Archiepiscopatu Hispalensi, quæ novissimè anno 1640. jussu Inquisitoris Martini Real viri quidem docti, & amicissimi edita fuit: unde *in part.* 5. §. 8. *n.* 4. sic habetur. (Es necessario que la ostia de la Missa sea mayor que la forma que se da à los seglares. Respondeo. Que si no ay mas que esta forma se puede dezir en secreto Missa con ella, y si es dia de fiesta paraque complan con el precepto otros muchos se puede, y aun se deve, y se los avisera antes si fuere necessario para que no se escandalizen. Assi lo sientan Varones doctos, quibus ego libenter adhæreo.

R E S O L. CCXIV.

An oblatione Hostia jam facta, si offeratur Sacerdoti particula pro communicando laico, possit illam consecrare?
Et quid, si Præfatio jam esset incæpta?
Et an, quando hoc fit, debeat oblatio ejus fieri mente concepta? Ex part. 2. tr. 14. Ref. 71.

§. 1. NEgativam sententiam videtur docere Bonacina *de Sacram.disp.*4.*quæst.ult.punct.*2.*n.*6. Sed contrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam novissimè docet Bartholom. Gavantus *in comment. ad Rubricas Missalis, tom.* 1. *p.* 3. *tit.* 10. *n.* 19. non tamen hoc fieri debet remotius ab oblatione Hostiæ, puta iam cœpta Præfatione, & quando fit, efficiatur oblatione ejusdem mente concepta; sed magis amplè circa præsentem quæst. loquitur Possevinus *de off. Curati, cap.*2. *n.*17. vide illum.

Sup hoc lege magis latam doctrinam in Ref. seq.

R E S O L. CCXV.

An si dentur Sacerdoti particulæ pro communicandis laicis non solum post offertorium, sed etiam post Præfationem ante consecrationem, possit illas adhuc consecrare, facta oblatione dictarum particularum mente concepta? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 7.

§. 1. POsse oblationem dictarum particularum mente concepta post offertorium ante præfationem urgente aliqua causa justa, docui cum Gavanto *in p.*2. *tr.*14. *resol.* 71. Nunc tamen addam secundum Philibertum Marchinum *de Sacram. Ordinis tr.*3.*p.* 2.*c.*4. *num.* 15. etiam fieri hoc posse post præfationem; quia ait ille, oblatio particularum, neque de necessitate sacrificii, neque ex vi legis præceptivæ conjungi debet cum grandioris hostiæ oblatione, sed sufficit utrasque simul tempore consecrationis in eodem corporali reperiri, ut omnes verba consecratoria æqualiter recipiant. Neque video maiorem rationem, cur ante præfationem id admitti debeat; minimè verò post cœptam Præfationem, cùm in neutro casu nullam oppositam legem habeamus. Ita Marchinus. Cujus sententiam videtur etiam docere Megalius *in Promptuar. tom.* 2. *verb. Eucharistiæ materia, nu.* 7. ubi asserit facta oblatione ante consecrationem posse Sacerdotem recipere particulas ad aliquos communicandos, & illas unà cum hostia jam oblata consecrare. Nota quòd non dicit facta oblatione ante præfationem, sed ante consecrationem; ergo etiam post Præfationem.

Quæ hic est R. antecedens.

R E S O L. CCXVI.

Quæritur, an illæ particulæ, quas quis inscio Sacerdote, consecrandas apposuit in corporali, remaneant consecratæ? Ex p. 2. tract. 17. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. EX communi DD. sententia, negativè respondendum est: nam materia consecranda debet determinari per intentionem consecrantis, unde Coninch. *in* 3. *p.q.* 74. *artic.* 2. *dub.* 3. *n.* 39. ait: Si sacerdote omninò inscio essent appositæ aliquæ hostiæ consecrandæ, non possent censeri has velle consecrare, etsi essent positæ in corporali, quia voluntas non potest ferri in omninò incognitum. Intentio autem consecrandi, quæ includitur præcisè in voluntate celebrandi sacrum, tantùm necessariò fertur circa materiam, quam manibus tenet tempore consecrationis, vel quæ est in calice: nisi aliquæ circumstantiæ cogant eam ad alia extendi. Ad quod necessarium est, ut hæ sint cognitæ à Sacerdote, quia intentio, ut dictum est, non fertur in omninò incognitum. Ita etiam Summa Angelica *ver. Euchar.* 1.*q.*26.& Tabiena *ver. Euchar.*2.§.4. cum Barthol.ab. Angel.*dialog.*4.§.380.& alii.

Sup. hoc infra in Ref 11. §. Sed in gratiam curiosi ad medium, vel, ubi docet.

2 Sed quia adversus hanc sententiam, invenio neotericum quemdam disputantem, in gratiam lectorum non reticeam eius verba. Igitur Didac.Nugnus *tom.*1. *in* 3.*p. q.* 74. *art.*2. *difficult. ult.* ait, Quòd si hostiæ positæ addatur alia, sacerdote inscio, consecratio utriusque valida est. Ratio est, quoniam

dum

dum sacerdos non habet irreligiosam intentionem, semper intelligitur, & præsumitur habere religiosam intentionem, quam debet habere; quæ talis est: Mea intentio est consecrare istam hostiam, quia credo istam futuram esse præsentem, si tamen fuerit alia præsens, mea intentio est illam consecrare, Et licèt hoc non dicat expressè, dicit tamen virtualiter, & includitur totum hoc in eo, quòd est habuisse rectam intentionem; aliud est, si habuit à principio formalem intentionem; aliud est, si habuit à principio formalem intentionem non consecrandi, nisi istam, quia tunc si fortè apponatur alia, nullum est sacramentum. Hæc Nugnus. Nec valet dicere, quòd materia consecranda debeat esse aliquò modo, ut diximus, determinata per intentionem consecrantis, ut probant Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 43. sect. 6.* Vasquez *in 1. part. tom. 3. disp. 71. cap. 1. num. 6.* Henriquez *lib. 8. cap. 14. num. 5.* Toletus *lib. 2. c. 25. nu. 6.* & alii. Nam, respondet Nugnus, quòd etiam in isto casu determinatur materia ex intentione Sacerdotis, quoniam quando accedit ad consecrandum, debet habere intentionem consecrandi illam quam habet præsentem, atque adeò non impedit quòd si alia, quam ipse apposuit à principio. An hæc opinio sit sequenda, videant viri docti.

RESOL. CCXVII.

Quidam Sacerdos in Sacristia habuit intentionem consecrandi particulas, quæ quidem in Pixide super Altare in cornu Epistolæ fuerunt ex errore appositæ, non autem super Aram, quæritur, an remanserint consecratæ, si Sacerdos amplius de illis non meminerit?

Et cursim notatur, quod si Pixis posita super Corporale non aperiretur tempore consecrationis, fit tamen consecratio? Ex p. 3. & Misc. 2. Res. 103.

Sup. hoc in R. [illegible] & Inf. in Res. 231. § Sed in gratiam, in principio.

§. 1. Hic casus frequenter potest accidere, & ego in facti contingentia negativam sententiam docui, quam tuetur P. Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 43. sect. 6.* Et ratio est, quia intentio ministri debet esse rationabilis, non esset autem talis, si minister intenderet consecrare particulas, positas extra Aram. Ergo in tali casu non est præsumendum Sacerdotem dictas particulas consecrare voluisse: & ideò novissimè hanc sententiam docet Barthol. Gavantus *in rubricas Missal. tom. 1. p. 3. tit. 7. n. 4.* ubi sic ait. Quod hic dicitur de ordinaria materia consecranda in Missa, intellige etiam quando plures particulæ ponuntur super altare, ut consecrentur, & in actuali consecratione non recordatur illarum Sacerdos, sed ejus tantùm quam in manibus habet, tunc enim omnes sunt consecratæ. Debent tamen esse præsentes intra aram, non extra eam, inquit Suarez, aliàs non æstimaret illas consecratas esse. Ita Gavantus.

2 His tamen non obstantibus, contrariam sententiam probabilem esse putat Tanner. *in 3. p. D. Thom. disp. 2. dub. 2. num. 76.* quia etsi primò, & per se non sit hæc voluntas Ecclesiæ, adeoque nec ipsius consecrantis, ut hostiæ extra corporale consecrentur, tamen ex hypothesi facta, quod per inadvertentiam naturalem, hostiæ rationabiliter, & voluntate quidem non retractata sint ad consecrationem destinatæ, & in altari quamvis alieno situ positæ per accidens, & consequenter, idque meritò ac jure velle tam Ecclesiam, quàm Sacerdotem consecrantem, ut hostiæ etiam cum ejusmodi situm, quem diximus, habent, (non verò, si omninò extra altare sint positæ) consecrentur; præsertim cùm ordinariè aliòqui, vel scandalum, vel saltem perturbatio gravis oriri soleat, si quando tali casu hostiarum propositarum consecratio non valeret. Hæc Tannerus, qui tamen postea cum formidine loquitur, & suadet non esse recedendum à sententia negativa. Nota tamen obiter, quòd si pyxis posita super corporale, non aperitur tempore consecrationis, fit tamen consecratio. Ita omnes Doctores.

RESOL. CCXVIII.

An si Sacerdos habuit intentionem consecrandi particulas positas in Pixide, quæ non fuit à Sacrista, vel ab ipso posita super corporale, sed in cornu Altaris, an inquam, particulæ illæ habendæ sint tanquam consecratæ?

Et advertitur, quod si Sacerdos, qui ante se habet duas Hostias, putat se unicam habere, & intendat unam consecrare, nihil determinando, utramque futuram consecratam.

Idem est dicendum de particulis, quod est valdè notandum ad tollendos scrupulos. Ex part. 5. tractat. 14. & Misc. 2. Res. 19.

Quæ hic est R. antecedens, & inf. in Res. 231. § Sed in gratiam, in principio.

§. 1. De hoc casu in praxi frequentissimo ego *in 3. part. tract. 6. resol. 103.* adduxi aliquos Doctores hoc dubium in terminis pertractantes; nunc verò in gratiam studiosorum libet per extensum referre circa præsentem quæstionem verba Philippi Gamachæi *in 3. p. D. Thom. q. 74. c. 4. fol. 343.* ubi sic asserit. Tertiò occurrit difficultas, si Sacerdos, v. g. posuerit supra Altare tres, aut quatuor panes cum animo, & intentione consecrandi, sed per oblivionem, & inadvertentiam duo remanserunt in cornu Altaris, nec sunt in loco debito supra Corporale, vel etiam illic posuerit in loco debito, sed postea Diaconus abstulit duos, quia cognovit non esse necessarios, posuitque ad latus inscio sacerdote. Causa dubitandi est, quia ex una parte videntur isti duo panes verè consecrati; cùm sacerdos ab initio habuerit intentionem, nec revocaverit, & materia sit pars propinqua satis præsens, & verba generaliter prolata absque restrictione. ergo, &c. E contra verò non placet aliis hæc sententia, quia etiamsi sacerdos ab initio voluerit talem materiam consecrare, non tamen voluit tali in loco extra Corporale, & sacram pallam, quia hoc non licet, sed includit aliquod peccatum, & Sacerdos pius, ac probus non censetur intendere id, quod malum est.

2 Suarez *disp. 43. sect. 6.* credit tales panes non esse tunc consecratos, quia intentio necessaria ad confectionem Eucharistiæ non est quocumque modo intelligenda, sed solùm si materia habeat præsentiam debitam, & legitimam, quam juxta morem Ecclesiæ convenienter, & sine peccato habere debet: atqui illa non est conveniens, sed planè illicita, ut reponatur ad latus Altaris extra sacram pallam, ergo, &c. Confirmatur, si enim interrogatus fuisset sacerdos ante Missam, utrùm vellet tali loco panem consecrare, proculdubio dixisset se nolle, imò malle omnino non celebrare, quia id esset manifestum peccatum. Hinc ergo apparet nullam prorsus fuisse ejus intentionem. Tertiò dici nequit suppleri hunc defectum sacerdotis per intentionem Ecclesiæ, quatenus ipse voluit quod vellet Ecclesia, non enim Ecclesia vult etiam consecrationem hoc modo, & tali loco fieri, sed potiùs absolutè prohibet. ergo. Magis tamen placet opposita sententia: nimirum hujusmodi panes verè tunc consecrari. Probatur, quia etiamsi sacerdos non proposuerit tali loco consecrare, & apposuit consecrandum, nec mutavit, aut revocavit sententiam, fuit quoque materia idonea, utpotè verus panis, & in distantia sufficiente ad veram consecrationem, quia super Altare, & verba consecrationis generaliter absque ulla restrictione prolata fuerunt; & quamvis sacerdos ex hypothesi noluisset consecrare in tali loco si animadvertisset, tamen revera non habuit istum nolendi actum, sed potiùs contrariam actionem elicuit, voluitque absolutè consecrare, nec de ulla exceptione cogitavit. ergo, &c. Deinde à simili argumentari possumus, quia nec pius sacerdos vellet eam celebrare, si putaret se esse in peccato mortali, sed mallet omnino abstinere, nec tamen id impedit, quin sit vera consecratio ab eo facta in tali peccato, quod tunc ignoravit, etiamsi post Missam fortasse recordetur; quamvis enim voluisset, si scivisset; tamen revera absolutè voluit, quia impedimentum ignoravit. ergo à pari, &c. Tertiò non etiam obstat, quod dictum fuit de intentione Ecclesiæ, alia enim intentio circa substantiam Sacramenti, alia circa modum, & conditiones, vel circumstantias morales, & Ecclesia prohibet quoque offerri sacrificium in loco profano sine sacris vestibus in statu peccati, vel excommunicationis, nec tamen ista omnia simpliciter impediunt veram Eucharistiæ confectionem, si fortè hæreticus; & impius sacerdos ex hypothesi eo modo conficere voluerit; concurrunt enim omnia essentialia, utpotè materia, forma, & Minister simul cum intentione, & potestate characteris. ergo in præsenti quæstione idem etiam dicendum. Vnde sequitur graviter peccare sacerdotem, facta jam consecratione, si tales hostias irreverenter habeat, & contrectet, tanquam verum panem, vel convertat in profanos usus, quia etiamsi fateamur nostram hanc sententiam non esse indubitatam, nihilominus valde est probabilis, sufficitque saltem ad timorem incutiendum, ut sacerdos non se exponat periculo sacrilegii. Neque tamen etiam concludimus hostiam habendam esse tanquam certissimè infallibiliter consecratam; res enim aliqua difficultate non caret, sed dicimus videri consecratam; simulque in hoc dubio consilium damus, ut sacerdos non sumat, nec distribuat seorsim talem hostiam, sed ponat cum altera hostia, de cujus consecratione sit certus, & ita eam manducet, aut alteri manducandam præbeat. Ita Gamachæus.

3 Sed ego *ubi sup.* cum Suarez, & Navarro, quibus nunc addo Mercerum *de Sacrament. quæst. 74. art. 2. nu. 3.* absolutè docui supradictas particulas non esse consecratas; licèt adduxerim pro contraria sententia Tannerum, qui tamen cum formidine loquitur. Verùm modò non desinam hic adnotare Joann. Præpositum *in 3. p. D. Thom. quæst. 74. art. 3. dub. 3. num. 19.* affirmativam sententiam absolutè tamquam probabilem docere, quia, ait ille, Sacerdos qui advertit reponi formulam unam, vel plures, ut eas simul cum principali consecret, habet voluntatem consecrandi; decernens tamen priùs eas decenter collocare supra Corporale, ita ut respectu illarum formularum non tantùm habeat actum qui explicatur, per *volam consecrare*, & sit solùm voluntas volendi, sed habet eum, qui explicatur per *volo*, & est præsens voluntas consecrationis futuræ; ex qua voluntate etiam in futurum procedit in Sacro. Nec eliditur ea voluntas ex eo, quòd ex naturali inadvertentia

tia non reposuerit super Corporale hujusmodi formulas ante consecrationem. Unde communiter excusatur à peccato, eo quòd inculpatè omittat formulas ante consecrationem super Corporale reponere, & verè consecrat, quia non obstante naturali inadvertentia ejus, quod facere debuerat, manet virtualis intentio has formulas consecrandi. Hæc Præpositus *ubi suprà*. Cujus sententiam licèt ego, ut dixi, contrariam teneam, non tamen tamquam improbabilem audeo damnare.

4 Advertendum est etiam hîc obiter cum Præposito *nu.* 14. Mercero *loc. cit.* & aliis communiter, quòd si Sacerdos, qui ante se habet duas hostias, putat se unicam habere, & intendat unam consecrare, nihil determinando, utramque futuram consecratam, idem dicendum de particulis; quod est valde notandum ad tollendos scrupulos.

RESOL. CCXIX.

Quidam Sacerdos post Offertorium reposuit Pixidem in Tabernaculo plenam particulis, & clauso Tabernaculo postea tempore consecrationis habuit actualem intentionem, dictas particulas consecrandi, quæritur, an re vera consecratæ remanserint?

Et deducitur, an Sacerdos cæcus possit consecrare Hostiam ante se positam, quam nullo sensu perciperet?

Et an panis in arca, & vinum in dolio apposita validè consecrentur, modo existant coram Sacerdote, si ipse omnem materiam consecrabilem sibi moraliter præsentem consecrare intendat.

Et an validè consecretur à Sacerdote Hostia, quæ sit post parietem?

Et an, si in Altari ponatur Pixis argentea cum particulis tegmine lineo occlusa; vel si in arca claudatur fiscella panis plena, nonne erunt particulæ illæ, vel panis materia consecrabilis?

Et an particulæ appositæ sub Mappa Altaris, vel sub Corporali, vel Missali, validè consecrentur.

Et quid est faciendum in supradictis casibus, si contigerint facti in praxi? Exp. 7. tr. 10. & Misc. 1. Ref. 7.

Sup. hoc supra in Ref. 199 §. ult. & inf. in Ref. seq. lege §. Qui etiam.

§. 1. HIc casus novissimè in facti contingentia, accidit, & pro parte affirmativa posset quis dicere: Primò, pronomen, *hoc*, non semper significat rem aliquam realiter præsentem: nam à Dialecticis sæpè sumitur ad significandam rem, quam solo intellectu fingimus præsentem: ergo ad veritatem formæ non est necessaria realis materiæ præsentia. Secundò, si materia deberet esse præsens consecranti, hoc ideò esset necessarium, ut aliquo sensu perciperetur: sed hoc non est verum; quia Sacerdos cæcus potest consecrare hostiam ante se positam, quam nullo sensu perciperet. Unde Sotus, *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 1. *art.* 2. testatur se vidisse Episcopum cæcum in Concilio Tridentino cum licentia pontificis celebrare. Tertiò in nostro casu, ut patet, nec indiget probatione, materia, non videtur satis distans à Sacerdote, nec officit quod sit clausa in Tabernaculo; quia non est necesse, ut validè consecretur, quòd tota distantia inter materiam, & ministrum sit oculis pervia, ita ut nullum corpus interjectum sit: Et ideò vinum, & panis in arca, & in dolio apposita validè consecrarentur, modò existant coram Sacerdote, si ipse omnem materiam consecrabilem sibi moraliter præsentem consecrare intenderet: Nam possunt demonstrari per particulas: *Hoc est corpus meum*, vel *Hic est calix sanguinis mei*; ergo non est necesse, ut validè consecretur, quod tota distantia inter materiam consecrandam, & ministrum consecrantem sit oculis pervia, ita ut nullum corpus interjectum sit. Tum quia, corpus interjectum inter materiam consecrandam, & Ministrum consecrantem, non tollit moralem præsentiam, & propriissimè potest per illam vocem, *Hoc est*, vel *Hic est*, designari servata ejus proprietate, & significatione; Ergo. Et ideò Joan. Major *in* 4. *sent. dist.* 10. *quæst.* 1. asseruit, validè consecrari à Sacerdote hostiam, quæ sit post parietem.

Sup. hoc Episcopo cæco inf. in §. Superest, hujus Ref. ad medium & n. 9 in Ref. 138.

Sup. his infra in princip. §. Verum, hujus Ref. & cursim etiam in aliis §§. seq. & sup. in R. 199. prope finem, à vers. At vero.

2 His tamen non obstantibus, ego existimo, in casu de quo loquimur, Sacerdotem non solùm illicitè, sed etiam invalidè consecrasse. Dico igitur, quod materia consecrationis debet esse præsens Sacerdoti, quia verba illa: *Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis mei*, cùm non dicantur tantùm recitativè, seu historicè; sed etiam formaliter, & assertivè, significant ex se rem aliquam præsentem. Et Christus ipse ea protulit circa materiam præsentem, quod etiam Ecclesia observat.

Sup. hoc infra in fine § Exempla, hujus Ref. & in Ref. seq. in principio.

3 Dubium est autem qualis debeat esse ejusmodi præsentia. Nonnulli putant, materiam ita debere esse præsentem, ut verba consecrationis vel realiter, vel intentionaliter ad eam perveniant. Sed contra, nam præterquam quod in nostra sententia, vox Sacerdotis non operatur physicè conversionem panis: quamvis sic eam perficeret, posset ex communi opinione, agere in materiam distantem, quam per sonum, aut per speciem illius intentionalem realiter non attingeret. Dicendum ergo requiri, ut materia consecranda moraliter sit præsens Sacerdoti. Pronomina quippe demonstrativa *Hoc*, & *Hic*, absolutè prolata, & sine alia designatione rei demonstratæ, non nisi in materiam validè propinquam, & moraliter præsentem cadere solent: quare cùm formæ consecrationis ejusmodi pronomina contineant, necesse est, ut materia per illas consecranda moraliter sit præsens. Ubi observandum est, ad hanc præsentiam moralem, duo requiri: Primò, ut materia consecranda physicè parum distet à consecrante: Secundò, ut consecrans aliquo sensu ejusmodi materiam percipiat, vel ratione sui, vel ratione continentis, quia aliàs per pronomen demonstrativum non posset eam designare, aut quòd sub ea latet.

4 Concedo itaque, ut dixi, quòd non sit necesse, ut materia ipsa in se videatur, aut videri possit, sed sufficit, si videatur in re eam continente; ad quod requiritur, ut hæc sit talis, quæ ex communi usu solet destinari ad ejusmodi res continendas: ita ut ea visa in his circumstantiis, faciliè concipiam tale quid in ea contineri. Hinc ostendendo marsupium plenum auro, usitatissimo loquendi modo, & verè dico. Hoc est aurum. Igitur continens, & contentum, quoad præsentiam per modum unius designantur. Ex his apparet in casu nostro Sacerdotem validè particulas non consecrasse, quia dum erant in Pixide, & clausæ in Tabernaculo, materia Sacramenti non erat præsens coram Sacerdote, neque ratione sui, neque ratione continentis: Ergo. Et hanc nostram sententiam in terminis, ut dici solet terminantibus, docet Coninch *de Sacrament. quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 1. *num.* 22. Aversa *de Sacram. Euchar. q.* 2. *sect.* 2. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 4. *c.* 3. *num.* 99. Bonacina *de Sacram. Euch. disp.* 4. *sect.* 2. *punct.* 6. *nu.* 9. & Marchantius *in quæst. just. p.* 2. *tr.* 4. *c.* 1. *q.* 1. *cas.* 2.

5 Superest modò respondere ad argumenta contraria in principio Resolutionis apposita, & ad primum, Respondeo negando consequentiam, quia, quando particula, *hoc*, vel *hic*, ponitur sine circumstantiis eam ad aliud significandum determinantibus (ut fit in forma consecrationis) semper designat rem realiter præsentem. Ad secundum, respondeo negando majorem, nec enim est necessarium, ut materia actu aliquo sensu percipiatur, sed ut possit percipi, quantum est ex parte sua, ut patet ex dictis. Dico igitur Sacerdotem cæcum validè consecrare posse materiam præsentem, quam coram se habet, quamvis illam non videat. Quia non est necesse, ut materia consecranda, actu videatur; sed sufficit ut sit præsens moraliter, & designetur per particulam *Hoc est*, *Hic est*, quidquid asserat Nugnus *in* 3. *p. tom.* 1. *q.* 74. *artic.* 2. *dub.* 1. Ad tertium, respondetur, omnia in eo contenta nihil officere, nam concedo materiam in Tabernaculo positam, non esse nimis distantem à Sacerdote; hoc tamen non obstante, non dicitur præsens moraliter, neque potest designari per verba: *Hoc est*; ex superiùs adductis, quia videlicet non est præsens, nec ratione sui, nec ratione continentis.

Sup. hoc supra in medium §. 1. hujus Ref. à vers. Unde & in alia R. sequent.

6 Exempla verò in contrarium adducta toto cœlo differunt à casu nostro; nam in dictis casibus, licèt materia in se ipsa non sit præsens sensibus, est tamen præsens in aliquo ipsam continente, quod sufficit, ut dictum est, quia in eo casu per metonymiam secundum quam sumitur continens pro contento, materia potest demonstrari pronomine *hoc*, vel *hic*. Ad auctoritatem denique Joannis Majoris, asserentis posse consecrari materiam existentem post parietem, Respondeo cum Valentia *tom.* 4. *disput.* 6. *q.* 2. *punct.* 3. & aliis, ejus sententiam esse falsam.

Sup. hoc supra in duabus ult. lin. §. 1. hujus Ref. &c.

Sup. hoc supra ad medium §. 1. hujus Ref. & vers. Et ideo & in alio vers. sequent.

7 Verùm, licèt omnia supradicta ego teneam, & putem in hoc casu particulas occlusas in Arca, non remansisse consecratas, cogitandum tamen Lectoribus relinquo, an contrarium probabiliter possit quis asserere; nam Tabernaculum non interponitur inter ministrum consecrantem, & materiam consecrandam, absque ulla habitudine ad illam, ut interponitur paries; quare rectè sentiunt Doctores citati contra Majorem, & ut observat Ochagavia *de Sacram. Euchar. distin.* 1. *quæst.* 6. *num.* 13. hostia existens post parietem, non dicitur contineri in pariete. Ergo. Sed Tabernaculum in nostro casu, verè continet particulas, & interponitur inter Sacerdotem consecrantem, & materiam consecrandam, veluti continens, & conservans illam: Ergo cùm habeat rationem continentis, & conservantis materiam, non videtur tollere sufficientem moralem præsentiam; unde negandum est, quod *suprà* tanquam certum admittitur, nempè in nostro casu materiam non esse præsentem coram Sacerdote, neque ratione sui, neque ratione continentis.

8 Et quidem, ego non video, quare panis in arca clausus, sit materia consecrabilis, & non particulæ in Tabernaculo occlusæ, cùm in utroque casu sit par ratio, nempè quia continet in se materiam consecrandam, moraliter præsentem, & quæ potest designari à Sacerdote per illam vocem, *Hoc est*.

9 Nec valet dicere hanc doctrinam procedere de immediato, & proximo continente materiam consecrandam, ut dicunt Doctores communiter, de Pixide clausa continente particulas;

ticulas; sed, in casu de quo loquimur, & Tabernaculum solum continet Pixidem, pixis verò proximè continet materiam consecrandam; Ergo. Respondeo, quod Tabernaculum communiter dicitur conservare, & continere Sacramentum non obstante, quòd Sacramentum sit in pixide. Vel posset quis respondere in nostro casu Pixidem, & Tabernaculum à Sacerdote designari per modum unius: Ergo poterit valida fieri consecratio, quia hic, & nunc, secundùm morale judicium, materia censetur præsens. Adde, quod si in Altari ponatur Pixis argentea cum particulis tegmine lineo occlusa, vel si in arca claudatur Fiscella panis plena, nonne erunt particulæ illæ, vel panis materia consecrabilis? & tamen nec arca proximè tangit, & continet panem, nec tegmen illud ligneum particulas, sed Pixis, & Fiscella: Ergo, & in casu nostro erunt materia consecrabilis particulæ in Pixide occlusæ intra Tabernaculum; Dicendum est igitur, quod sicut arca, & Fiscella, vel Pixis, & tegmen lineum per modum unius continent panem, & ideò ille sit materia consecrabilis; non continens, & contentum idem reputantur; sic, & in casu nostro, sint Tabernaculum, & Pixis per modum unius, continentia particulas; Ergo, & illæ erunt materia consecrabilis præsens moraliter, & designabilis per pronomen *Hoc*.

10 Confirmatur hæc opinio; nam si particulæ appositæ in Tabernaculo non remanerent consecratæ, idem dicendum esset de particulis appositis sub mappa Altaris, vel sub Corporali, vel in Missali; & ita in specie tenet Coninch *de Sacramentis quæst. 74. art. 1. dub. 1. num. 22.* Ochagavia *de Sacram. Eucharistia, tr. 1. q. 6. n. 13.* & Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 4. cap. 2. num. 10.* asserentes particulas in Tabernaculo, & super mappa appositas, non esse materiam consecrabilem. Sed Doctores gravissimi, ut Caspensis *in Cursu Theologico, tom. 2. tractat. 22. disp. 2. sect. 6. num. 36.* Candidus *tom. 3. disquis. 2. art. 2. dub. 62.* & alii, asserunt particulas sub mappa, vel Missali positas validè consecrari. Ergo etiam secundum ipsos de occlusis in Tabernaculo dicendum videtur. Ideò tu cogita. Et quidem Card. de Lugo perpendens, ut reor difficultates ex utraque parte, *de Sacram. Euchar. disput. 4. sect. 7. nu. 123.* dixit, quòd hostia existens in Sacrario valde dubium est, an possit consecrari, ergo per Lugum non est certum hostias in Tabernaculo appositas non esse consecratas. Itaque pro praxi, quando casus acciderit, puto dictas particulas assumendas esse à Sacerdote post assumptum sanguinem, ut in casu simili observat Gamachæus *in 3. p. q. 74. c. 4.*

Sup. hoc in §. ult. Ref. seq.

RESOL. CCXX.

An Sacerdotes possit consecrare Hostiam post tergum, vel parietem existentem?

Et quid, stante Hostia post tergum, si per speculum cernetur?

Et an panis in Sacrario contentus validè consecretur?

Ex quo certissimè infertur, quod absolutio data moribundo in domo incluso non est valida?

Et quæritur, an Hostia sub linteo sit materia consecrabilis? Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 41. aliàs 40.

§. 1. NOn posse consecrari Hostiam existentem post murum, seu parietem, nec hostiam existentem à tergo, si à Sacerdote manibus non tangatur, ex Suarez, Valentia, & aliis tradit Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. disput. 2. dub. 11. num. 192. & 203.* Sed novissimè has quæstiones pertractans P. Bernal *de Sacram. disp. 29. sect. 2. num. 11.* sic ait: Assero tertio. Si materia sit propè, nec tamen queat in se, vel in alio, cum quo moraliter faciat unum, sensu aliquo à Sacerdote percipi, necesse est, ut vel aliquo alio signo ab ipso designetur, vel per aliquod artificium actu, & re ipsa ab eo sentiatur; Declaro partes ambas in pane, qui esset trans parietem. Non enim esset sufficienter sensibilis, ut validè consecrari posset, quidquid reclamet Major: quia nec possit sentiri in se ipso, ut supponimus, nec in pariete, quia cum isto non faceret unum per se. Cæterum validè consecraretur si Sacerdos extenso intra parietem brachio, & intento in eum panem digito consecrationis formam proferret: vel si disposito uno, vel altero speculo panem illum actu conspiceret. Similiter non posset panem à tergo positum validè consecrare nuda verborum prolatione: quia non est aptè præsens, ut designetur pronomine *Hic*, aut *Hoc*: si tamen digitum in eum converteret, vel ipsum in speculo conspiceret, validè consecraret. Nam, & nihil communius, & humano consortio accommodatius, quam rem à tergo existentem intento in eam digito ejusmodi pronominibus afficere. Et rursus id quod per speculum cernitur non est intentionalis species, ut ex Philosophia suppono, sed objectum ipsum, quod sui speciem emittit: proinde dum per speculum modo dicto conspicitur, optimè hoc nuncupatur. Imò quamvis species in speculo cerneretur, sufficeret ad validam materiæ consecrationem; quoniam independenter ab ea, vel opposita opinione, quoties speculo utimur ad rem à tergo, vel trans parietem conspiciendam, intento in speculum digito, dicimus. Hunc esse Petrum, & ipsissimum Petrum indicare censemur. Unde à fortiori colligo, si panis post parietem positus odoratu Sacerdotis perciperetur verè consecrandum. Quia rem, quam odore percipimus, pronomine *Hoc*, & *Hic*, aptissimè, & communissimè donamus Hucusque Bern.

Sup. hoc pro primis existentibus post parietem, in fine §. 1. Ref. præteritæ sic alio §. citatum.

2 Qui etiam *nu. 10.* quærit, an panis in Sacrario contentus validè consecraretur, & puta distinguendum. Vel enim in Sacrario solum esset panis in tanta quantitate, ut Sacrarium, non jam Sacrarium, sed panis arca videretur, & tunc validè consecrari potest, quoniam aptè diceretur: *Hoc est panis*. Si tamen in Sacrario panis esset modicus; & simul esset alius jam consecratus, invalidè consecraretur, quoniam ineptè diceretur: *Hoc est naturalis panis*. Sicut incluso in supremo Sacrarii annulo, perperam diceremus ostenso pomo, iste est mundus. Rursus si solus esset panis non consecratus in ea quantitate, qua solet consecratus reservari, non consecraretur validè, quia de illo dici non posset: iste est panis, sicut nunc dicere non possumus, ostenso Sacrario clauso: Hæ sunt hostiæ consecratæ: At possumus dicere: Iste est Christus, velut ostenso Regis tentorio, iste Rex? Ergo quia Christus in Sacrario non est modo naturali, ac proinde nec sicut Rex in tentorio, sed modo supernaturali factus cibus viatorum; proinde in appellationibus admittendis cibum imitatur. Hæc Bernal. Verum quoad hoc ultimum ego alibi satis probavi, quod pyxis plena particulis in Tabernaculo clauso non consecrarentur validè à Sacerdote habente intentionem consecrandi; quam sententiam postea me tamen non citato tenuit P. Pasqualigus *in qq. Can. tom. 1. cent. 1. q. 30. per totam*. Verum novissimè affirmativam sententiam, tanquam probabilem admittit Leandrus *Eucharist. tom. 2. tr. 7. disp. 8. q. 63.* ubi sic ait: An Hostia existens in Sacrario, aut Tabernaculo clauso possit validè consecrari, Probabiliter respondeo: Posse validè, (quamvis non licitè) si alias id sciret non ex relatione alterius, sed ex semetipso. Quia (ut nuper est habitum) sufficienter demonstratur contentum per proximum continens: at in hoc casu Sacrarium, seu Tabernaculum est proximum continens: ergo illo demonstrato, demonstratur, & contentum.

Sup. hoc supra in Ref. 199. §. ult. & lege etiam Ref. not. seq. à princ.

Alibi in Ref. præter. & lege etiam §. not. præcedens.

3 Nec contra hanc doctrinam potest desumi argumentum ex dictis à nobis *2. p. tr. 5. disp. 2. q. 31.* nempè quod absolutio data moribundo in domo incluso, non sit valida: ergo nec in casu præsenti erit valida consecratio. Quia profectò, est dispar ratio, cum ibi, & absit præsentia sufficiens, cum tantum sit ex relatione alterius, & obstet prohibitio Clementis VIII. Hic vero, & adest præsentia sufficiens, ut constat ex dictis, & non obstat prohibitio aliqua. Ita Leandrus. Sed ego non recedo à sententia, quam docui.

4 Sed si aliquis hic incidenter quærat, an hostia sub linteo sit materia consecrabilis. Negat Coninch *de Sacram. q. 74. artic. 2. dub. 1. n. 12.* Sed mihi placet distinctio Leandri *ubi supra, q. 62.* Dico igitur, quod si hostia sit post linteum, ita ut linteum non se habeat, ut continens, tunc etiamsi alias cognoscatur, nequit consecrari. Si verò sit cooperta, vel involuta linteo, aut corporali, & alias notum sit Sacerdoti, optime potest consecrari. Quia tunc cum corporale illud se habeat tanquam continens, demonstrato continente, demonstratur, & contentum. Nam per figuram metonymiam continens pro contento sumitur. Ita ille, qui citat Vasquez, quibus ego addo doctissimum Episcopum Aravio Dominicanum *in 3. p. D. Thoma, q. 74. art. 2. dub. 2. nu. 34.* ubi sic ait: De materia à tergo existente, si Sacerdos vertat faciem, vel manu illam teneat, tunc enim existimo consecrabilem esse cum doctissimis Theologis, quia videtur sic constitui coram Sacerdote: peccaret tamen graviter, quia ita consecraret, propter irreverentiam, & propter periculum non conficiendi hoc Sacramentum, cui nemo se exponere potest, saltim sine urgenti necessitate, in qua, ut infra referam, licet uti materia non omnino certa, juxta aliquos Doctores, nec materia inter quam, & consecrantem interponatur aliquod corpus opacum, quod non se habeat per modum continentis, vel cooperculi, tunc illis relinquitur talis materia incapax, ut designetur pronomine, *hoc*. Dixi quod si tale corpus non habeat se ut continens, vel cooperculum; nam si hoc munus gerat, non obstabit, continens, namque, & coopertum non tollunt quin contentum, & coopertum designentur pronomine, *hoc*, propriissimè enim, & usitatè pronomen, *hoc*, prolatum super continens, & cooperculum, designat rem contentam, & coopertam. Ita Aravio.

Sup. hoc in §. ult. Ref. præteritæ.

RESOL. CCXXI.

An Sacerdos, quando ante consecrationem, extendit manus super calicem, & Hostiam dicens: Hanc igitur oblationem, *an inquam tunc debeat pollices subtus manus, vel supra in modum crucis tenere?* Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 104.

§. 1. DEcisionem hujus casus non facilè apud Authores invenies, & de illo olim ego interrogatus fui ab Excel-

cellentissimo Principe D. ANTONIO ARAGONA, ET MONCATA Duce Montis alti, heu quondam Domino meo amantissimo. Plures Patres Societ. JESU, tunc pollices in tali casu subtus manus tenendos esse docuerunt.

2 Sed ego contrariam sententiam mordicus sustinui; & ita tenet, & fuisse decisum Rotæ testantur Petrus de Reyna *in caremon. de la Missa rezada*, §.8. *num.*4. *litera* Q. & Joannes Alcocer *Missæ carem. tract.* 2. *gloss.*8. ubi sic asserunt. (Quando dize el celebrante, *Hanc igitur oblationem*, &c. ha de tener la palma de las manos sobre la Hostia, y calix, no pegadas al calix, sino en el ayre, cerca del, que esso quieren dezir aquellas palabras, *versus, ac supra calicem*. Y los pulgares han de estar en la parte superior cruzados, el derecho sobre el yzquierdo, como se respondio en Roma.) Ita supradicti DD. Et ita observatur in tota nostra Religione, & etiam observabat supradictus Religiosissimus PRINCEPS, cujus præclaras virtutes, & generis magnitudinem, silendo venerabor, quia ut asserebat de Imperatrice Placidia Cyrill. Alexand. *lib. de fid.* omnis sermo noster ejus nobilitate inferior est, & fatetur absque rubore se victum. Verum pro nunc satis mihi feliciter erit huic mearum Resolutionum Moralium tertiæ parti cum Augusto ejus NOMINE finem imposuisse.

R E S O L. CCXXII.

Olim allata fuerunt mihi duæ dubitationes.

An Sacerdos qui omitteret in consecratione particulam enim, *conficiat Sacramentum, vel saltem peccet mortaliter.*

Secundo, quid si dicat: Hic est enim Calis, S, *pro* X, *utendo.*

Et deducitur, an si Sacerdos dicendo tantùm, Te absolvo, *& relinqueret*, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, *secluso scandalo, & contemptu peccet mortaliter?*

Et quid, si in forma Baptismi omitteret Amen, Ego, In, *& diceret:* Baptizo te nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, *an ratione parvitatis materiæ non peccet mortaliter?*

Et an Sacramentum Baptismi ministratum sub hac forma, Ego te Baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta, *sit validum?* Ex p.2.tr.17.& Misc.3.Ref.14.

Sup. hoc Ref. seq in princip. & in R.2. post seq §.ult. & in Ref.1.post seq. in fin. §. Dixi & in to.1. tr.1. Ref 4 §.1 & in Ref.37.cursim in principio §. ult.

§. 1. AD primam dubitationem respondet Fernandez *in suo exam. theolog. p.*3.*c.*4. §. 8. *n.*2. & Didac. Nugnus *in* 3.*p.tom.* 1. *q.* 78.*art.* 2. dictum Sacerdotem conficere Sacramentum, sed peccare mortaliter. Et si arguas, ait ille, contra hoc, quoniam illa particula est res levissima, & ex alia parte verè sacramentum conficitur sine illa: Ergo licet habeat formа aliquam imperfectionem, sine illa, erit tamen imperfectio levissima, atque adeo ex parvitate materiæ, erit tantùm peccatum veniale illam omittere. Respondetur, quod licet illa particula secundum se sit levissima, tamen prout continetur in forma, res gravis est, quoniam maximè conveniebat ad excellentiam istius Sacramenti, ut expressè significaretur certitudo consecrationis, & universa Ecclesia ponit illam particulam, tanquam rem gravem. Hæc Nugnus.

2 Sed ego his non obstantibus, consului talem Sacerdotem conficere sacramentum, & contra Nugnum peccare tantùm venialiter: nam sine illa particula *enim*, adhuc salvatur sensus ipsius formæ. Ergo. Et levitas materiæ excusat à peccato mortali: & ita sentiunt Henriquez *lib.*8. *cap.* 16.*nu.*4. Coninch *in* 3.*part.q.*78.*art.*2.*dub.*2.*n.*37. Suarez *in* 3.*part.tom.*3.*disput.*59. *sect.*1. Sed ponam hic pro tollendis scrupulis aurea verba Petri de Cabrera *in* 3. *part. de sacram.q.*60..*art.*8.*disp.*2.*num.*2. Quando mutatio (ait ille) & secundum rei veritatem, & secundum æstimationem ipsius ministri, accidentaliter se habet ad formam sacramenti, nec tollit ejus veritatem, tunc minister peccabit tantùm venialiter propter levitatem materiæ immutatæ, vel additæ. Imò crediderim, quod etiamsi id faciat ex contemptu, non peccabit mortaliter, dummodo contemptus sistat intra limites illius levis materiæ. Etenim contemptus divinæ legis, determinatus ad materiam peccati venialis, solùm est culpa venialis. Et Soto existimat hoc esse probabile. Quo fit, ut qui in forma Eucharistiæ prætermitteret illam particulam *enim*, non peccaret mortaliter. Hæc Cabrera. Sicut etiam, ut notat Valent. ex Soto *tom.* 4. *disp.*7.*q.*1.*punct.*3. si Sacerdos dicendo tantùm *Te absolvo*, &c. relinqueret, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritu Sancti*, secluso scandalo, & contemptu, non peccaret mortaliter. Et secundum Bonacin. & alios *de sacr. disp.* 2. *q.*2. *punct.*4. *num.*16. qui in forma Baptismi omitteret, *Amen, Ego, In*, & diceret, *Baptizo te nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, ratione parvitatis materiæ, non peccaret mortaliter. Et hæc circa primam dubitationem.

Sup. his in to. 1. tr. 4. Ref 5. signanter prope finem, &c. & pro dictione Ego. contenta in hoc text. in to 1. tr. 4. Ref. 4 §.1 in fine, & in Ref.60.§. Tertio, ante medium, à ver. Certum est, & pro dictione Amen, in prædicto §. & vers. & pro particula In, ibi in Ref.37.

3 Quoad secundam, respondi eodem pacto, nempè Sacerdotem conficere sacramentum, & non peccare nisi tantum venialiter, secluso scandalo, & contemptu. Ita Pitigian. *in* 4. *sent.p.*2. *dist.* 3. *q.* 2. *art.* 14. Ratio est, quia illa littera, communi modo concipiendi, non tollit significationem substantialem. Quamvis enim in rigore vox illa, *calis*, habeat aliam significationem, quàm *calix*, tamen quatenus profertur in ipso actu consecrationis vini, significat calicem ex communi modo percipiendi, & per consequens depravatio, & corruptio illius vocis, non reddit irritum sacramentum, nam talis variatio non censetur substantialis, sed accidentalis. Habeo pro hac opinione omnes illos Authores, qui asserunt sacramentum Baptismi administratum sub hac forma, *Ego te baptizo in nomine Patria, Filia, & Spiritua sancta*, validum esse. Hi sunt D. Thom. *in* 3.*p.q.*60.*art.*7.*ad* 3. Angel. *ver. Baptisma*, 2.*n.*15. Tabiena *eod.verb.*3.*num.*15. D.Anton. 3.*p.tit.*14.*cap.*23. §.3. Sotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. *art.* 7. Suar. & alii. Excusabitur etiam, ut dixi, à peccato mortali ratione levitatis materiæ. Salva, &c.

Sup. hac forma in to. 1. tr. 4. Ref. 5. §. Dico igitur ante medium, à vers. Major constat, & in alio §. ejus cunct.

R E S O L. CCXXIII.

An si quis in omnibus tribus Missis dici solitis successivè, & immediatè in die Nativitatis Domini relinqueret particulam enim, *in consecratione Corporis, vel Sanguinis, peccaret mortaliter?*

Et supponitur omittentem in consecratione particulam enim, *in cæteris diebus, & Missis: non peccare mortaliter, secluso scandalo, & contemptu.*

Sed quid est dicendum, si supradictæ tres Missæ in die Nativitatis Domini non dicantur successivè, & immediatè una post alteram, sed prima dicatur post mediam noctem, altera in Aurora, & tertia tempore solito: an in isto casu, si celebrans Sacerdos omitteret in consecratione in prædictis tribus Missis particulam enim, *peccet mortaliter?*

Idem est dicendum in supradictis casibus, si in qualibet Missa dici Nativitatis Domini Sacerdos omitteret in Canone tria nomina alicujus Sancti. Ex part. 10. tractat. 16. & Misc. 6. Ref. 32. aliàs 31.

§. 1. SUppono contra Reverendiss Candidum *to.* 3. *disput.* 2. *artic.*4. *dub.* 4. & alios, omittentem in consecratione particulam *Enim*, non peccare mortaliter, secluso scandalo, & contemptu, quia illa omissio videtur materia levis, & ita tenent Doctores, quos etiam me citato adducit Leandrus *de sacr. tom.* 2. *tr. disp.* 9. *q.* 4.' & me citato Dicastillus *de sacrament. tom.*1. *tract.*4. *disp.*3. *dub.* 5. *nu.* 63. & me citato Avers. *de Sacr. Euch.q.*6.*sect.*2.& me citato Martin. de San Joseph. *in Mon. Confess.to.*1.*lib.*2.*tr.*3. *de Euch. n.*4. & me citato Garz. *in sum. Theol. mor. tract.*3.*difficult.*9.*dub.*2.*punct.*2. *num.* 12. Sed difficultas est, an Sacerdos dicendo tres Missas in die Nativitatis, si omitteret particulam, *Enim*, peccaret mortaliter. Hunc casum à nemine pertractatum invenio, nisi novissimè à Patre Bernal *de sacram. disp.* 39.*sect.* 2. §. 1.*n.*42. ubi asserit: Mediam viam, & me judice, rectissimam tenent Marsil. & Ledesm. quos sequitur suarez *disp.*59.*sect.*1. §.*sed quæres*. Nempè, omissionem voculæ, *Enim*, non esse mortalem, quia materia levis est; cùm hæc vox non solùm non pertineat ad essentiam formæ, sed nec ad ipsius substantiam, & simul sit una dumtaxàt vocula: nam tria hæc simul sumpta proculdubio materiam levem efficiunt. Si tamen ex contemptu nascatur omissio, addunt iidem Doctores, non excusandum à mortali: quia gravitas actionis, & Christi exemplum, & totius Ecclesiæ præceptum, & consuetudo, contemptu illo attinguntur; ac proinde gravem illum efficiunt: multoque certius gravis, seu multo gravior esset, si non solùm in consecratione uniusspeciei, sed utriusque, vel non tantùm in uno Sacro, sed in pluribus omitteretur, præsertim in uno die, v.g. in die Natalis Domini: nam in omnibus tribus Missis vocem, *enim*, omittere, fortassis etiam contempto secluso, Doctores mortalis damnarent. Huculque Bernal.

Sup hoc quod hic supponitur in R. vreterita, & in Ref seq. in ho §. Dixi, & in R 1. post seq.§ ult. & in to.1.tr.1 R 4. §. 1. & in Ref. 37 § ult cursim in princip.

2 Et quidem ex ejus doctrina sequeretur etiam quod licet Sacerdos omittens nomen, v.g. duo, vel tria alicujus sancti in Canone Missæ, ratione parvitatis materiæ, non peccaret nisi venialiter; tamen si omitteret ex Canone tria nomina alicujus Sancti in omnibus tribus Missis dici solitis in die Nativitatis, non venialiter, sed fortasse mortaliter peccaret, ut docet Bernal de particula *enim*, cujus opinio an procedere debeat in Missis dici solitis illo die à Superioribus, v.g. Religionum, qui dicunt unam Missam post mediam noctem, alteram in auroram, & tertiam tempore solito, cogitandum relinquo, nam in dictis Missis non videntur illæ parvæ materiæ moraliter coalescere in unum: & efficere materiam gravem; nam non dicuntur successivè, & immediatè una post aliam, ut dicuntur tres Missæ privatæ, si simul recitarentur, & ideò, ut dixi, tu cogita. At aliquis posset dicere, quod parvæ illæ materiæ non videntur coalescere in unum, si Missæ dicerentur in diversis diebus, secus autem si dicerentur unico die, ut in casu nostro.

Sup. hic fuse in Resol. 191. signanter in fin. & in R 191. & in aliis §§ earum nec. pro hac quæstione.

R E S O L. CCXXIV.

An in forma consecrationis Eucharistiæ, si deseratur verbum est, *dicendo:* Hoc corpus meum, *valida sit consecratio?*

Et an

Et an gravissimè peccet, qui ipsum verbum est, *non exprimeret?*

Et decetur, in forma consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi esse de substantia ipsius formæ, ac de necessitate Sacramenti verbum est, *nec posse substitui aliud verbum, v.g.* fiat, convertatur, *loco illius.*

Et quid est sentiendum de assertione novatorum asserentium satis esse ad consecrationem verba illa, Accipite, & manducate hoc Corpus meum, & accipite, & bibite hunc Sanguinem meum. Ex p.10.tr.16.& Misc.6.Ref.35.aliàs 34.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Augustinus Bernal *de Sacram.disp.39.sect.2.n.* 26.ubi sic ait: Non requiritur ad validam panis, aut vini consecrationem, ut verbum, *est*, exprimatur, seu vocaliter pronuncietur. Hæc assertio quamvis à nemine quod sciam, affirmetur, à nemine tamen quod noverim, negatur, nec existimo, negabitur. Nam virtualiter ab omnibus traditur. Nam etsi Doctores omnes ad validam consecrationem exigunt verba ista: *Hoc est corpus meum: Hic est Sanguis meus*, exigunt tamen, ut apponatur eo modo, quo in tractatu de Sacramentis in genere exigunt, ut adhibeantur verba, quæ Christus instituit. Unde sic argumentor: Verba sacramentalia, tunc sufficienter proferuntur, quando juxta receptum loquendi morem, & usum eam habent significationem, quam Christus exigit: atqui memorata verba, licet ore non exprimatur verbum, *est*, tamen juxta receptum loquendi morem, usum, & stylum, habent significationem illam, quam Christus exigit: ergo ad validam consecrationem non requiritur, ut verbum, *est*, ore proferatur. Major in confesso est apud omnes, & latè confirmata manet *in disp.* 6. *sect.* 1. Minor claret, quia juxta receptum loquendi morem, quamvis in oratione verbum substantivum non exprimatur, subintelligitur, redditurque idem sensus, qui verbo illo expresso redderetur; idque non solùm apud cultiores, & Laconismi affectatores; sed etiam apud alios, nec solùm apud Latinos, quorum nobis usus ad probationem sufficeret, sed etiam apud cæteros, non tantùm prophanos, sed etiam sacros. Ex. gr. *Psalm.* 1. *v.* 1. *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum.* Psal. 45. v. 1. *Deus noster refugium, & virtus, adjutor in tribulationibus*, & v. 8. *Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob.* Psal. 211. v. 1. *O Domine, quia ego servus tuus, ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ*: & alia plura in Psalmis occurentia, quæ propterea libentius affero, quia notissima, & quia morem istum probant in tribus linguis Hebræa, qua primum Psalmi conscripti, Græca, in quam ex 72. conversi, & Latina, in quam ex 72. versione translati. Quapropter verba illa: *Hoc corpus meum, Hic sanguis meus*, eumdem habent significatum, & sensum, quem habent dum expressè verbo illo dicimus: *Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis meus.*

2 Hinc patet longè distare thesim ab assertione novatorum asserentium, satis esse ad Consecrationem verba illa, *Accipite, & manducate hoc Corpus meum. Accipite, & bibite hunc Sanguinem meum.* Qui enim hoc dicunt, omninò negant necessarium esse verbum *est*, sive expressum, sive subintellectum, imò à consecrationis forma illud penitus amandant, cum Corpus, & Sanguinem in quarto casu constituant. Nos autem cum omnibus Catholicis in recto dicimus, *Corpus, & Sanguis*, & verbum *est*, saltem subintellectum essentialiter ad consecrationem exigi pronunciamus.

3 Interrogat tamen aliquis, an voluntariè, & citra contemptum omittere expressam prolationem vocalem verbi *est*, ipsum subintelligendo, esset peccatum mortale.

4 Respondeo, affirmando; quia citra substantiam actionis gravissimæ omnium, quæ in Ecclesia exercentur, & quæ à sacerdote, ut Ecclesiæ Ministro, & in Christi nomine exercetur, discedere ab eo ritu, quem Christus tenuit, & Ecclesiæ commendavit, & ipsa Ecclesia perpetuò sequitur, gravis deordinatio est: proinde gravi culpa carere non potest, saltem per se, & nudè spectatum; nam per incogitantiam aliquo modo vincibilem ab illo exprimendo abstinere gravi Dei offensione vacaret; gravi autem, & levi, si verbum *est*, reticeres ad evadendam necem, quam aliquis tibi, si verbum illud exprimeres, minaretur, non quidem in odium fidei, vel Ecclesiæ contemptum, sed ob aliquem alium finem neutri contrarium. Hucusque P. Bernal *ubi suprà.*

5 Sed hæc opinio, pace viri docti, mihi displicet, & illam refellit Præpositus *in* 3.*p.q.*78.*art.*2.*dub.*1.*n.* 10. ubi sic ait: Verbum *est*, significat, Corpus esse sub speciebus, non potest validè fieri consecratio, si dicatur: *Hoc fit Corpus meum*, quia per illam formam non tam designatur esse, quàm fieri. Vide D. Thomam in corpore, & alios. Nec etiam hæc forma est legitima: *Hoc fiat Corpus meum, hic panis convertatur in Corpus meum*, hic ponatur *Corpus meum*. Immò neque hæc. *Hoc sit corpus meum* quia non designatur, quod corpus sit sub speciebus, sed dicitur, ut fit. Item apud Latinos non est legitima forma: *Hoc corpus meum*, quia apud illos non videtur in simili forma loquendi usitatè subaudiri, *est*, & proinde prædicta forma non æquivalet communi.

6 Dixi, apud Latinos, quia apud Græcos forma est legitima, cùm apud illos, sicut apud Hebræos facilè subaudiatur, *est*. Confirmatur ex forma consecrationis Calicis apud Lucam, in qua Græco deest verbum. Ita Præpositus, cui adde Coninch *in Sacram. q.* 78. *art.*2.*dub.*2.*num.*38. ita asserentem. Nota, etsi certum sit, esse de essentia utriusque formæ, ut saltem implicitè ponatur in iis verbum, *est*, aliqui tamen putant, non esse de essentia, ut expressè ponatur, sed sufficere, ut subintelligatur. Primò, quia cum Hebræi semper non soleant illud exprimere, Christus videtur id expressisse. Secundò, quia non habetur in Syriaco, nec etiam in forma Calicis apud Lucam, ut habetur in Græco. Quidquid autem de hac re sit, gravissimè peccaret, qui ipsum non exprimeret; & ut minimum esset dubia Consecratio. Quia communiter Doctores volunt, essentiale esse, ut exprimatur. Nec argumenta in contrarium allata quidquam convincunt. Nam in illis linguis secundum consuetudinem loquendi facilius verbum, *est*, intelligitur. In lingua autem Latina, secundum communem loquendi modum nullus esset sensus, si quis diceret: *hoc Corpus meum*. Nec solemus ita loqui, quare videtur invalida fore talis consecratio. Ita Coninch. Vide etiam Hurtadum *de sacram. Eucharist. disput.*3.*difficult.* 5. Amicum *in Cur. Theolog. tom.*7. *d.*24. *sect.*1. *num.* 7. Dicastillum *de Sacrament. tom.*1.*tr.*4. *d.*3.*dub.*5.*n.*61. Palaum *tom.*4. *tract.* 21. *punct.*7.*n.*1. Uvigers *in* 3.*p.q.*78.*art.*3.*n.*3. Taunerum *tom.*4. *disput.*5. *quæst.* 3. *dub.* 1. *numer.* 11. Leandrum *de Sacram.tom.*2.*tract.*7.*disp.*9. *quæst.*2. Layman *lib.* 5. *tract.*4. *cap.* 3. *num.*1. & 2. asserentes, verba formæ Corporis, & Sanguinis Christi: *Hoc est enim Corpus meum Hic est enim Calix Sanguinis*, esse omnia de substantia, ac de necessitate Sacramenti, dempta tantùm particula, *enim*.

7 Verùm in favorem sententiæ P. Bernal ego adducam alium celebrem Auctorem, & is est sapientissimus P. Lessius, qui *in* 3.*part. D.Thomæ*, *q.*78.*art.*2.*n.*9. Ubi sic ait: Verbum, *est*, non videtur necessariò exprimendum; nam apud Lucam non exponitur in forma Sanguinis: & Hebræi nunquam solent exprimere; unde nec Dominus expressisse credendus est. Necessariò tamen subintelligitur juxta phrasim Hebræam. Neque sine gravi peccato potest omitti. Ita ille. Tenent itaque hanc sententiam duo viri doctissimi, Lessius, & Bernal. Sed ego prorsus puto, non esse recedendum à sententia, quam docui, communi calculo Doctorum approbata.

Sup. hac particula enim, supra in R. 221. & in princip. Resolut. 228. & inf in §. ult. Ref seq. & in tom. 1. tr. 1 R. 4 § 1. & in R. 37 in principio §. ult.

8 Dico igitur, verbum, *est*, in forma consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi esse de substantia ipsius formæ, ac de necessitate Sacramenti, nec posse substitui aliud verbum loco illius: nam ut optimè observat Caspensis *in Cur. Theol. tom.* 2. *tract.*22. *disp.* 7. *sect.* 8. *n.*68. verbum *est*, cum sit substantivum, significat substantialem, & realem præsentiam Corporis Christi: id quod per verbum, *est*, in aliis rebus significare solemus; sic namque dicimus, hic lapis est substantia; *hoc est corpus vivens*. Unde per verbum, *est*, affirmamus absolutè, *Corpus Christi esse contentum sub speciebus*; atque ita, si quis efficeret orationem imperfectam, & non modi indicativi, verè non significaret realem præsentiam Corporis Christi, nec consecraret: ut si diceret, *Utinam hoc esset corpus meum*: vel alias similes orationes, quia oratio consecrationis debet esse absoluta, & efficax, quæ expressè significet id, quod efficit, & quæ efficiat id, quod significat. Vide etiam Aravio *in* 3.*p. D. Thomæ*, *q.*78.*art.*6.*dub.*1.*n.*2. Gesualdum *in Theol. mor. to.*1.*tr.*9. *cap.*1.*n.*6.& 18, Mercerum *de sacram. Euchar. q.* 6. *sect.* 2. Unde ex dictis patet etiam, non benè dixisse Patrem Bernal suam sententiam à nemine affirmari, nec à nemine negari: nam ut visum est, individualiter, & in terminis affirmatur à Lessio, & negatur à Præposito, & Coninch, quibus post hæc scripta addo Jacobum Granado *in* 3.*p. D. Thom.contr.*6.*tract.*8.*d.* 5. *num.* 3. ubi firmat, quod materia consecrationis debet constare ex verbo, *est*, & si illud subticeatur, nulla erit consecratio.

RESOL. CCXXV.

An sit valida consecratio, si Sacerdos loco illorum verborum, Hoc est corpus meum, *dicat*: Hoc corpus est meum, *vel*: Meum est hoc corpus?

Et de aliis variationibus verborum consecrationis agitur.

Et notatur non esse peccatum mortale deserere ex forma consecrationis particulam enim, *dummodo non efficiatur ex contemptu: secus autem si omitteretur aliqua ex particulis essentialibus, in quo casu notatur non solum adesse peccatum mortale contra præceptum Ecclesiæ in materia Religionis, sed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam consecrationis, &c.* Ex part. 5. tr. 14. & Miscel. 2. Ref. 78.

§. 1. NEgativè respondet Fagundez *pr.* 3. *lib.*2. *cap.*6. *nu.*11. Granados *in* 3.*part. de Sacrament. contr.*6.*tract.*8.*disput.*5.*num.*2. & Præpositus *in* 3.*p.quæst.* 78.*art.*2. *dub.*2. *num.*19. quia hujusmodi verba ita transmutata non significant conversionem panis, ad quam significandam illud pronomen *hoc*, debet

bet poni, ac collocari in loco tali, ut non accipiatur pro Corpore Christi indeterminatè, sed pro substantia singulari contenta sub speciebus panis: in ea autem mutatione verborum significat Corpus Christi indeterminatè. Igitur quando quis dicit, *Hoc corpus est meum*, vel, *Meum est hoc corpus*, mutat sensum verborum, quæ denotabant conversionem panis in Corpus: particula enim, *hoc*, non denotat corpus, sed rationem substantiæ communem pani, & Corpori Christi Domini; sed qui dicit: *Hoc corpus est meum*, aut *Meum est hoc corpus*, nullam transmutationem indicat, ut ex terminis ipsis manifestum est. Ergo, &c.

2 Sed pro curiosis, & speculativis non desinam hic adnotare affirmativam sententiam docuisse Franciscum Pitigianum *in 4. sentent. to. 1. dist. 8. q. 2. art. 5.* ubi sic ait: Transpositio verborum, aut variat sensum formæ, aut non, si non variat, consecratio fit, & ideò si quis diceret: *Hoc est meum corpus*, verè consecrat: si autem variat, ut si diceretur, *Meum corpus est hoc*, non fieret consecratio secundum aliquos, quia illud pronomen demonstrativum, *hoc*, dicendo, *Hoc est corpus meum*, in primo instanti prolationis demonstrabat substantiam panis, atque adeo si diceretur, *Meum corpus est hoc*, esset sensus, quod corpus Christi est panis, quod tamen est falsum. Cæterùm hoc non credo verum; nam falsum est pronomen *hoc* demonstrare substantiam panis, sed demonstrat hoc ens, quod est corpus Christi in ultimo instanti prolationis verborum, atque adeò idem est sensus, dicendo, *Hoc est corpus meum*, & *meum corpus est hoc*. Ita Pitigianus, qui pro hac sententia citat se ipsum *infrà in art. 9.*

3 Verùm circa præsentem quæstionem Gamachæus insignis Theologus inclytæ Sorbonæ Parisiensis *in 3. part. D. Thom. q. 78. cap. 2. verb. jam quod spectat*, sic philosophatur. Quod attinet ad transpositionem verborum, censemus valere adhuc consecrationem, si Sacerdos diceret, *Hoc corpus meum est*, dummodo poneret virgulam statim post pronomen *hoc*, & simul conjungeret tres alias voces, quia esset tunc idem sensus, ac si nihil transponeret, & pronomen *hoc* retineret vagam, & indeterminatam significationem, ut posset utrumque conversionis terminum demonstrare, à quo, & ad quem, non enim pronomen tunc sumeretur possessivè, sed propriè substantialiter, quatenus denotaret veritatem Dominici corporis. Idem judicium si diceres, *est hoc corpus meum*, modò non diceres interrogativè, sed absolutè enunciativè nec pronomen adjectivè sumeretur, ut quadraret cum substantivo *corpus*, sed substantivè absolutè per se ad denotandam præsentiam corporis Christi. E diametro verò invalida esset forma, dicendo, *meum est hoc corpus*, propter oppositas rationes, quia pronomen demonstrativum cùm sumeretur adjectivè, non substantivè, sumeretur etiam possessivè, & ad denotandam possessionem, vel dominium, ac si simpliciter diceretur, *Hic panis ad me pertinet. Hic panis est meus*, non autem demonstraret realem præsentiam corporis Dominici, & certè in ista loquendi formula pronomen demonstrativum indicaret precisè solum panem, non ipsum Christi corpus, indicaret solum terminum à quo, non terminum ad quem, ut omnes facilè vident, sicque non exprimeret conversionis substantialis mysterium, sicut hic necesse est. Huc usque doctus Gamachæus.

4 Notandum est etiam hic obiter contra Fagundez *pr. 3. lib. 2. cap. 6. num. 17.* & Lodovicum de San Juan *de Sacram. Eucharist. q. 2. art. 2. diffic. 2.* non esse peccatum mortale deserere ex forma consecrationis particulam, *enim*, dummodo non efficiatur ex contemptu. Vide me ipsum *in 1. p. tract. 3. Miscell. resol. 14.* cum Granado, & Præposito *ubi suprà*, quia hæc particula non est essentialis, & deservit tantùm ad connexionem verborum, secùs autem, si omitteretur aliqua ex particulis essentialibus, in quo casu notat Hurtadus *de Sacram. disput. 3. de Eucharist. difficult. 7.* non solùm adesse peccatum mortale contra præceptum Ecclesiæ in materia Religionis, sed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam consecrationis. Immò credit tunc esse duplex peccatum mortale contra virtutem Religionis, alterum commissionis contra præceptum naturale, quod equivalenter est negativum, quia omissione particulæ essentialis fit positiva irreverentia Sacramento Eucharistiæ, quia ea omissione irritatur alterum omissionis contra præceptum Ecclesiæ, quod formaliter, & æquivalenter est affirmativum, quia contra ipsum omittitur res præcepta, non attenta positiva aliqua irreverentia in Sacramentum.

Sup. hoc supra in R. 223. & in principio Ref. 223 & in fine §. Dixi R 224. & in tom. 1. tr. 1. Ref. 4 §. 1. & in R 37 §. ul ...

RESOL. CCXXVI.

An, si Sacerdos loco verborum consecrationis Hoc est corpus meum, *diceret*, Hoc est enim caro mea, *conficeret Sacramentum?* Ex p. 5. tr. 15. & Misc. 2. Ref. 76.

§. 1. Dubium est curiosum, & ad illud negativè respondet Mercerus *de Sacramens. q. 78. art. 2.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. dist. 8. q. 2. art. 5. §. si autem variatio*, Palatius *in 4. sentent. dist. 8. disp. 3.* Coninch *de Sacram. q. 78. art. 2. dub. 3. n. 38.* & Præpositus *in 3. part. D. Thom. q. 78. art. 2. dub. 2. num. 21.* quia una *caro* ex sua significatione, & usu communi non æquivalet voci, *corpus*, cùm corpus dicat aliquid constans carne, ossibus, nervis, &c. quod confirmatur. Nam in hoc Sacramento ex vi verborum non ponitur sola caro, sed etiam jam relata. ergo vox *caro* non adæquat significatum vocis *corpus*, & ejus, in quod panis convertitur, & proinde non potest loco vocis corpus validè substitui. Unde in hanc opinionem inclinat Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 59. sect. 2.*

2 At, his non obstantibus, non desunt præstantissimi Theologi affirmativam sententiam docentes, ut Estius *in 4. sentent. dist. 8. §. 11. verb. Porrò.* S. Joan. de la Cruz *in Direct. p. 2. de Euchar. q. 2. dub. 1. concl. 1.* Henriquez *lib. 8. cap. 16. num. 2. in gloss. litt. O.* Jacobus Granado *in 3. p. de Sacrament. controv. 6. tract. 8. disput. 5. num. 5.* quia *Joannis 6.* dum Dominus promitteret institutionem Eucharistiæ, non semel utitur nomine *carnis. Caro mea verè est cibus. Qui manducat meam carnem*, &c. Unde sanctus Cyprianus, seu Auctor serm. *in Cœna Domini*, ait Christum consecrasse, dicendo, *Hæc est caro mea*. Deinde usitatissima phrasis est nomine *carnis* intelligere corpus humanum, immò, & ipsum hominem. *Omnis caro corruperat viam suam. Videbit omnis caro salutare Dei. Verbum caro factum est.* In hymno etiam canit Ecclesia, *Verbum caro panem verum, Verbo carnem efficit*, & frequenter invenitur apud Patres Christum Dominum dedisse nobis in hoc Sacramento carnem, & sanguinem. Ergo qui nomine carnis uteretur, nihil substantiale mutaret, ac proinde conficeret Sacramentum. Negandum est igitur auctoribus contrariæ sententiæ, quòd caro non significet idem, quod corpus, quia caro etiam includit ossa, & partes heterogeneas. Nam, ut dictum est, & corpus dicitur caro, & homo caro, & caro distinguitur etiam contra sanguinem seorsim consecratum, sicut distinguitur corpus. Et ita hanc posteriorem sententiam præter Doctores citatos tenet etiam Fagundez *pr. 3. lib. 2. cap. 6. num. 19.* Unde existimo utramque sententiam probabilem esse, sed mihi affirmativa magis placet, in quam etiam inclinat Vasquez *in 3. p. tom. 3. disputat. 199. cap. 4. num. 30. & 31.*

RESOL. CCXXVII.

An si Sacerdos loco illorum verborum: Hoc est corpus meum, *dicat* Hic est corpus meum, *validè consecraret?*

Et de aliis multis mutationibus verborum consecrationis agitur. Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 77.

§. 1. Negativè respondet Layman *lib. 4. tr. 4. cap. 3. nu. 2.* ubi sic ait. Si aliqua verborum forma usurpetur diversam significationem habens, non erit valida consecratio. v. g. *Illud est corpus meum. Hic est corpus meum. Hic panis est corpus meum. Hoc est corpus Christi.* Ita ille.

2 Sed affirmativam sententiam tenet Faustus *de Eucharist. lib. 1. q. 110* quia licèt hæc mutatio sit legibus Grammaticæ contraria, tamen in communi modo loquendi retinet, & sensum, & significationem, & idem dicendum est, si quis diceret, *Hæc est corpus meum*, & *Hunc est corpus meum*, aut *Hoc est corpus meus*, vel *corpus meum*. Hæc enim mutatio est accidentalis, & in illa retinetur idem sensus, & significatio verborum, licet error committatur contra regulas grammaticales. Ita Faustus.

3 Verùm ego circa presentem quæstionem assero cum Granado *in 3. p. de Sacram. contr. 6. tract. 8. disp. 5. num. 2.* Fagundez *pr. 3. lib. 1. cas. 6. n. 14.* & aliis, quòd si particula *hoc*, in consecratione mutetur in particulam *hic*, sumptam pro adverbio, nulla erit consecratio, quia sensus est longè diversus, non enim significatur substantialis conversio panis in Christum Dominum, sed ejus solùm in præsentia; si verò sumeretur pro masculino pronomine, per inde ac si diceretur, *Hic cibus est corpus meum*, mutatio est accidentalis, & non obstat veritati consecrationis, non igitur bene Layman absolutè asseruit cum hac forma, *Hic est corpus meum*, non consecrari.

RESOL. CCXXVIII.

An si Sacerdos habeat intentionem consecrandi tantum panem, & non vinum, remaneat adhuc panis consecratus?

Et infertur, quod si Sacerdos vellet consecrare, & non tamen efficere Sacrificium, ita ut voluntas non offerendi Sacrificium prævaleret, & esse magis efficax, an tunc nihil prorsus efficeret?

Et cursim deducitur, quod, si Sacerdos prius consecravit calicem, quam Hostiam, factum tenet? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Ref. 62.

§. 1. Resolutio hæc composita à me fuit occasione quarundam Conclusionum, de quibus statim, & fore nimis gratam Lectoribus spero. Dico igitur, quod in tali casu, Hostiam non remanere consecratam, senserunt aliqui, quos tacito

cito nomine citat Innocentius, & D. Thomas *ubi infrà*: & hanc sententiam tanquam probabilem novissimè defensum fuisse in Sorbona Parisiensi die 10. Julii 1646. patet in quibusdam Thesibus Theologicis propugnatis ab Armando Borbonio, Principe de Conty, & impressis in principio Disputationis Antonii Ricardi, de libero Arbitrio editæ Parisiis anno 1646. Sic enim in dictis Conclusionibus habetur: Tota essentia sacrificii Missæ consistit in consecratione utriusque speciei: licet earum sumptio ad illius integritatem pertinere dicenda, nequaquam tamen verbalis oblatio, fractio, aut distributio Sacramenti. Ne cum dispensatione quidem Ecclesiæ potest una species sine alia consecrari; imò probabilitate non caret, eum invalidè tentaturum conficere Corpus Christi, qui id tentaret animo non conficiendi sanguinem; sicut, & probabile est non potuisse Apostolos in triduo mortis Christi consecrare. Sic ibi.

Sup. hac disp. positione, magis latè, clare in R. seq. §. 2. ad medium vers. Tum quia, & in tom. 3. tr. 1. ex lata doctr. R. 47. §. Unde ex his, & seqq.

2 Probari potest hæc opinio, Primò, quia nulla pars præcipuè essentialis alicujus totius, potest habere rationem partis, nisi quando actualiter est in toto, constituens illud simul cum altera parte; ergo cum utraque species panis, & vini sint partes essentiales hujus Sacramenti, ut dictum est, neutra potest sine altera consecrari. Antecedens patet, quia pars abscissa, separata à toto, jam non est pars, sed totum quoddam per se. Et consequentia probatur, quia per consecrationem fit pars essentialis Eucharistiæ.

3 Secundò, in sacramento Extremæ-Unctionis sunt etiam diversæ formæ partiales, sicut in Eucharistia, nihilominus nulla eorum seorsum habet effectum, usquequo ponatur ultima, & tunc omnes simultate morali causant; ergo similiter in Eucharistia forma consecrationis panis non causat usque dum ponatur forma vini.

4 Et licet Cardinalis Lugo hanc sententiam ita absolutè prolatam non admittat, tamen debito modo explicatam, ut ipse putat, docet non esse absurdam: sic itaque asserit *de Eucharist. disp. 19. sect. 8. num. 103.* Contraria sententia hæc, si debito modo explicetur, prout ab ejus Authoribus fortasse intelligebatur, non est absurda, sed vera. Suppono enim id, quod communiter nostri Theologi supponunt, & docent, Christum scilicet ita instituisse hoc Sacramentum, ut simul instituerit illud in ratione Sacrificii, nec voluerit fieri Sacramentum sine Sacrificio, nec Sacrificium sine Sacramento; nec sacerdotibus dederit duas potestates disparatas, sed unicam, ad sacrificandum, & conservandum; ita ut neque extra Sacrificium consecrare possent, neque absque consecratione possent Sacrificium offerre, ut probat cum aliis Suarez *disp. 43. sect. 3. §. dico, primò*. Hinc autem fit, ut si sacerdos vellet consecrare, non tamen offerre Sacrificium, ita ut voluntas non offerendi Sacrificium prævaleret, & esset magis efficax, tunc nihil prorsus efficeret: sicuti dici solet juxta communem sententiam multorum de homine baptizato, qui vellet matrimonium contrahere, non tamen recipere Sacramentum; aut de eo, qui vellet emittere professionem Religiosam, non tamen obligare se in perpetuum, & aliis casibus similibus, in quibus dantur intentiones contrariæ, & ideò actio fit irrita, nisi secunda intentio sit minus efficax, ut explicuimus *supr. in tract. de Sacram. in comm. disp. 8. sect. 8.* Si ergo Christus voluit, hæc duo esse connexa, nec posse separari consecrationem Sacramenti ab oblatione sacrificii, consequens est, ut qui vellet consecrare Eucharistiam, nullo tamen modo offerre Sacrificium, nihil faceret, quia vellet aliquid, ad quod non accepit potestatem à Christo. Undè, si consecratio utriusque speciei sit de essentia hujus Sacrificii, ut mox dicemus, & admittunt recentiores Theologi communiter, consequens est, ut qui vult consecrare hostiam solam, & non offerre Sacrificium, sed excludendo oblationem Sacrificii, nihil faceret, quia non habet potestatem ad consecrandum, nisi per modum Sacrificii. De facto tamen omnes sacerdotes consecrantes, sive per errorem, sive ex industria, unam speciem sine alia, validè consecrant; quia non excludunt omnino efficaciter intentionem sacrificandi, sed volunt consecrare meliori modo, quo possunt, atque ideò volunt, saltem implicitè per consecrationem hostiæ, v. g. inchoare Sacrificium taliter, ut quantum est ex se, possit impleri per consecrationem Calicis, si apponatur: unde jam habent tunc aliquam intentionem offerendi partialiter in consecratione Hostiæ. Cæterùm si Sacerdos advertens, non posse offerri Sacrificium absque consecratione utriusque speciei, & prævidens non posse consecrari utramque, vellet consecrare unam, excludens omnino intentionem offerendi etiam partialiter, vel inchoandi Sacrificium per illam consecrationem, per voluntatem omnino efficacem, modo explicato, tunc dicimus, quòd non consecraret, quia voluntas consecrandi debet esse ad minus voluntas implicita offerendi partialiter, seu inchoandi oblationem Sacrificii: & in hoc sensu prædicta sententia vera esset. Huculque Card. Lugo.

5 Sed ego circa præsentem quæstionem affirmativam sententiam sustinendam esse puto, nec aliter sentiendum existimo. Et ita docet D. Thom. *in 3. p. qu. 8. art. 6.* & ibi Aravio; Uvigers, Nugnus, Durandus *in 4. dub. 8. qu. 3.* D. Bernardus *Epist. 69. ad Guidonem*. Innocentius *lib. 4. de officio Missæ, c. 23.* & ex neotericis Raphael Aversa *de Sacram. Euchar. qu. 11. sect. 5. §. hinc factum est*, quibus adde latè, & doctè, ut semper solet Magistrum Corneio Carmelitam Professorem S. Theologiæ celeberrimæ Academiæ Salmaticensis *in 3. part. D. Thom. tr. 4. q. 74. art. 2. disp. 1. dub. 1. per totum*, ubi affert rationem, quia Christus prius consecravit panem, quàm Calicem; ergo toto illo tempore fuit consecrata una species sine altera: patet consequentia, quia prius dixit, *Hoc est corpus meum*, & verum dixit; ergo factum tenuit.

6 Et confirmatur, quia ex communi usu Ecclesiæ, statim ut Hostia consecratur, proponitur populo adoranda ante consecrationem Calicis; ergo una species validè consecratur, altera non consecrata. Dices, hoc ideò esse, quia altera species, scilicet vini, est statim immediatè consecranda. Sed contra, quia forma consecrationis panis, nec quantum ad significationem, neque quantum ad efficaciam, pendet à forma consecrationis vini; ergo si quis eam proferat supra panem, cum intentione consecrandi, manebit consecratus, quamvis sive per ignorantiam, sive per oblivionem, sive per malitiam, sive quia morte præventus, non consecret deinde vinum. Consequentia patet, & antecedens probatur, & quidem de significatione certior res est, quam probatione indigeat, quia significatio formæ panis totaliter, & adæquatè completur his verbis, *Hoc est corpus meum*, quæ independentem significationem habent à forma vini, & è converso: de efficacia verò probatur, tum quia causalitas istarum formarum commensuratur significationi; cum igitur significatio earum sit mutuo independens, ita, & efficacia. Tum etiam, quia præsentia Corporis Christi, sub speciebus panis, non pendet ex futura præsentia sanguinis, sub speciebus vini, quia statim ac proferuntur verba, illicò Christus est præsens sub speciebus, ergo efficacia formæ corporis, independens est à forma sanguinis: probatur antecedens, quia ad veritatem locutionis de præsenti, requiritur, quod res significata sit simul tempore, cum ipsa significatione locutionis. Unde ex his puto, quod si sacerdos prius consecraverit Calicem: quàm Hostiam, factum teneret, neque ex facto Christi colligitur dependentia essentialis unius consecrationis ab altera, sed tantum, quod ille ordo consecrandi sit in præcepto.

Sup. hoc inf. à in Ref. 150 §. Sed si, & in to. 4. tr. 8 ex doctr. R. 69. sequenter ad illa §. à vers. Probatur.

7 Et ita hanc nostram sententiam veram esse existimant aliqui, ut negativam superius positam plusquam falsam esse putent, neque admittendam esse interpretationem Cardinalis de Lugo docet novissimè nominatim contra ipsum P. Dicast. *de Sacr. to. 1. tr. 5. disp. 1. dub. 12. n. 236.* ubi sic asserit: Statuendum in primis est, tamquam certum, consecrationem utriusq; materiæ Eucharistiæ non esse de necessitate Sacramenti, esse tamen de necessitate præcepti, non consecrare unam sine altera. Primū patet ratione, quia panis consecratur ante vinum, & à populo adoratur tamquam sacramentum Eucharistiæ prius tempore, quam vinum consecretur; & verba ipsa consecrationis satis indicant; debent enim esse vera, saltem cum primum finiuntur, & eorum significatio completur. Illa autem verba, *Hoc est corpus meum*, completam jam habent suam significationem, antequam vinum consecretur. Ergo tunc habebunt suum effectum. Non me latet Innocentium retulisse quorundam sententiam, qui dixerunt, consecrationem unius tantum speciei fore invalidam: quos tamen in aliquem bonum sensum conatur explicare, ubi late contendit, quod, qui vellet consecrare, & non offerre Sacrificium, nihil faceret, si ea voluntas non sacrificandi prævaleret supposito, quod Christus voluerit hoc Sacramentum non fieri sine Sacrificio, ut latè ibi probat, & rectè, si loquamur de utriusque speciei consecratione; implicat enim esse utriusque consecrationem, & non esse Sacrificium (saltem ad satis est probabile) sed non video quorsum id asseratur, & latè declaretur. Nam, licet id totum concedatur, non est ad rem præsentem: hic enim agimus de consecratione unius speciei: hæc autem non est Sacrificium. Unde si quis per ignorantiam, aut malitiam vellet non sacrificare, sed alterutram speciem solam consecrare, id validè efficeret, quia verè consecraret, & non sacrificaret. Quidquid sit de alia quæstione, an posset, si quis vellet non sacrificare, sed utramque consecrare, quamvis enim hoc non validè possit, casu, quo voluntas non sacrificandi prævaleat; non est cur non possit illud prius; cum utraque voluntas possit impleri, nempè, & consecrare unam partem, & non sacrificare, reiicienda est, nec admittit explicationem Lugonis, imò ab omnibus exploditur, ut ipse quoque Lugo prius concesserat *num. 102.* nec video, quo fundamento possit dicere hic auctor, quod, qui vult consecrare hostiam solam, non offerre Sacrificium, nihil faceret, neque enim hæc pugnant; quia consecrare hostiam solam non est institutum à Christo, ut sit Sacrificium; quod adeò verum est, ut seclusa ignorantia, quæ vellet consecrare solam hostiam, non posset velle sacrificare, quia sola hostiæ consecratio non sacrificatio. Vel ergo concedat hic auctor, quod non possit validè consecrare hostiam, volendo illam tantum consecrare (quod non puto concederet) vel concedat, quod licet velle utramque speciem consecrare, fieri non possit

Sup. hoc, & doctr. seq. in 140 R. in Ref. seq. à §. Verum, & seqq. late in tom. 3. tr. 1. R. 47.

validè

validè cum voluntate prævalente non sacrificandi; consecrare tamen unam speciem non sit impossibile, etiam cum voluntate non sacrificandi. Quod enim addit debere tunc habere voluntatem inchoandi sacrificium, & offerendi Sacrificium partialiter, non video quid juvat. Nam illa consecratio non potest esse partialis Sacrificii intenti, quia non intenditur. Si verò dicat habere debere intentionem faciendi id, quod re vera est aptum esse partem Sacrificii, verum est, sed id non est habere voluntatem inchoandi Sacrificium, quod non intendit, sed faciendi id, per quod si vellet, posset inchoare Sacrificium. Sed quis quæso credet illos Auctores voluisse in hoc sensu loqui? Et hæc omnia docet Dicastillus in favorem nostræ sententiæ, qui plura alia adducit contra Cardinalem Lugo.

8 Restat modo respondere ad argumenta contraria superius adducta: & ad primum respondeo cum Cornejo *loc. cit.* negando ejus consequentiam, quia eodem argumento probaretur, species panis consecratas, conservari non posse, in facto esse, non manentibus speciebus vini consecratis; quod hæreticum est, & contra communem usum Ecclesiæ reservantis in sacrario species corporis, non servatis speciebus vini: ad probationem autem respondetur, quod quando una species consecratur sine alia, quamvis non fiat pars actualis Eucharistiæ, hoc est, quæ simul cum altera parte constituat actualiter Eucharistiam satis est, si fiat pars in potentia proxima, ad quod sufficit, quod per talem consecrationem fiat verus cibus, aut verus potus spiritualis; nam sicut in corporalibus, solus cibus seorsum à potu, & independenter ab illo, & è converso habet virtutem reficiendi distinctam à virtute, quam habet potus, ratione cujus est in potentia proxima pars unius integri convivii, ita in hoc Sacramento solæ species panis seorsum habent virtutem reficiendi animam, & ita sunt in potentia partes convivii spiritualis, quod est Eucharistia, quam constituet de facto, & in exercitio, eo ipso, quod altera pars existat sine aliquo alio superaddito, quia ut species panis consecratæ sint actu pars hujus Sacramenti, & in exercitio componant, & integrent Eucharistiam, nihil eis deficit in se ipsis, sed solum deficit coexistentia alterius partis.

9 Ad secundum argumentum respondetur admittendo minorem, & negando consequentiam: cujus disparitatis ratio esse potest, quod in Sacramento Extremæ-Unctionis singulæ formæ partiales non præstant singulis unctionibus hunc effectum, quando realiter existunt; sed postea, quando fit ultima Unctio; nam tunc moraliter uniuntur, & omnes simul tribuunt suos effectus propriis materiis partialibus, & solum pro tunc fiunt partes integrales illius Sacramenti, & non antea; secus verò in Sacramento Eucharistiæ: cujus discriminis ratio desumitur ex diversitate formæ utriusque Sacramenti, adducenda in solutione sequenti. Cæteras responsiones videbis penes Cornejum *ubi suprà*.

R E S O L. CCXXIX.

An Missa, in qua Sacerdos consecravit panem, absque vino, sit verè, & propriè Sacrificium?

Et an ex dicta Missa possit Sacerdos accipere consuetum stipendium?

Et an præceptum consecrandi in utraque specie sit Divinum, vel tantum Ecclesiasticum?

Et cursim deducitur posse Papam dispensare, & de facto dispensasse, ut Sacrificium Missæ in sola specie panis absque vino fieret? Ex p.10. tr.16. & Misc. 6. Ref. 63.

Sup. hac difficult. infra in tr.5. R. 25 §. 2. ad medium, cursim à vers. Y assi no es de essencia. & infra in § Verum, hujus R. & lege etiam aliam latam tot. R. ejus nei.

§. 1. Diximus in superiori resolutione, Sacerdotem consecrantem Hostiam sine Calice verè consecrare, sed difficultas est, an Missa ita celebrata possit dici verè Sacrificium. Et affirmativè respondet D. Antoninus, Turrecremata, Adrianus, Major, Gabriel, & alii, quos refert, & sequitur Fagundez *in quinque præcepta Ecclesiæ, præcept. 2. lib. 3. c. 5. n. 2.* & novissimè *in Decalogum, præcept. 2. lib. 2. c. 40. num. 11.* Bonacina *disp. 4. de Eucharist. q. ult. punct. 2. num. 5.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 6. n. 6.* Castro Palao *to. 2. tr. 3. disp. 6. punct. 3. in fine*, Marchinum *tr. 5. p. 2. cap. 2. num. 16. & 17.* quibus adde Cassalium *de Sacrificio, lib. 2. c. 25.* Pitigianum *in 4. dist. 13. q. 2. art. 3.* Ruardum *art. 16. contra Lutherum*, Nugnum *in 3. p. qu. 3. art. 1. concl. 4.* & alios.

2 Ratio est; tum, quia Sacrificium Christi cruentum essentialiter repræsentatur per consecrationem unius speciei, nam eo ipso, quod ex vi verborum sub speciebus vini constituitur solus Sanguis, & sub speciebus panis solum Corpus eo ipso repræsentatur Christi corpus exangue, & consequenter mortuum. Tum, quia sicut ratio Sacramenti permanet essentialiter in unica sola specie Eucharistiæ: ita similiter ratio Sacrificii. Tum, quia Sacrificium dicitur ex hoc, quod homo facit aliquid sacrum in Dei honorem, ex D. Thoma 2. 2. *q. 85. art. 3. ad 3.* At per actionem solam consecrandi panem in corpus Christi, fit aliquid sacrum in Divinum cultum, nec consecratio unius speciei pendet ex consecratione alterius: ergo. Tum, quia, si de essentia hujus Sacrificii esset expressa repræsentatio mortis Christi, ut adversarii dicunt, etiam fractio Hostiæ, quæ significat fractionem ossium Christi; & sumptio, quæ significat sepulturam, essent de essentia hujus sacrificii; at consequens negant adversarii, cum quibus disputamus: ergo. Tum, quia graves Theologi probabile censent, posse Papam dispensare: & de facto dispensasse, ut sacrificium Missæ in sola specie panis absque vino fieret. Tum, quia dantur multi casus, in quibus licet sacrificare absque consecratione vini, quod potest Majorem *in 4. dist. 9. q. 3.* Adrianum *eadem dist. q. 6.* enumerant Azorius *Moral. instit. tom. 1. lib. 10. cap. 19. quæst. 2.* & Stephanus Fagundez *de 5. Ecclesiæ præceptis, part. 1. lib. 3. cap. 5. à num. 10. ad 15.* Primus, ab omnibus concessus est, ubi sacerdos per inadvertentiam, aut errorem, panem solummodo consecrasset; nec posset absque scandalo, & offensione adstantium monere, ut deferretur vinum consecrandum? nam tunc præceptum de sacrificando sub utraque specie non obligaret cum tanto periculo Sacerdotis, qui facilè de incuria accusari posset, & deponi; necnon cum tanto adstantium scandalo, quod jure naturali evitandum est: fortius enim est præceptum juris naturalis præcepto divino sacrificandi sub utraque specie. Secundus, si post consecrationem sub specie panis appareret vinum, aut in specie vini consecrati appareret caro: tunc licebit sacerdoti sacrificium perficere in una specie, ex Sancto Thoma 3. *part. quæst. 8. art. 4. ad 3.* Tertius casus est, ubi consecrato pane ob subitum hostium incursum, sacrificium perfici non posset imminente mortis periculo. In his ergo, & similibus casibus sacrificium in sola specie panis peractum, & consummatum, esset verum sacrificium quoad substantiam: & tamen consecratio sub specie vini deficeret: ergo ad essentiam hujus sacrificii, utriusque speciei consecratio non prærequiritur.

Sup. hac dispensatione cursim in Ref. præterita in hoc §. 1. vers. Neque cum dispensatione, & magis latè in tom. 2. tr. 1. R. 47. §. Unde ex his, & seqq. & in § 1. Ref. præteritæ, ante medium, v. Y vemos que el Pontifice.

Sup. hoc tertio casu in Ref. seq. §. ult.

Sup. hoc in R. præterita signanter in §. Etiam, & seqq. & latè in to. 2. tr. 1. Ref. 47 à lin. 1.

3 Verum, his non obstantibus, ego negativæ sententiæ adhæreo asserenti consecrationem utriusque speciei esse de essentia sacrificii, & hanc sententiam tuetur D. Thomas *in 3. part. qu. 77. art. 2. ad 1. & qu. 80. art. 12. ad 3.* & ex neotericis Vasquez, & Suarez, Hurtadus, Cardinalis de Lugo, Granadus, Filliucius, Azorius, & alii, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 1. qu. 27.* quibus ego addo Garziam *in summ. tr. 3. difficult. 1. dub. 4. punct. 3. n. 11.* Aravium *in 3. p. D. Thomæ, q. 74. art. 1. dub. ult.* Corneium *ibid. tr. 4. de Euchar. disp. 1. dub. 2.* Baunium *in Theol. moral. tom. 1. tr. 5. q. 9. dub. 6.* Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 7. dub. 5. n. 9.*

4 Probatur hæc opinio, quia sacrificium Missæ institutum est, ut ad vinum exprimeret sacrificium cruentum Crucis: sed ad hoc maximè necessaria est consecratio utriusque speciei; ergo ea absolutè pertinet ad essentiam sacrificii Missæ. Minor probatur, quia in eo maximè elucet repræsentatio sacrificii cruenti, quod ex vi verborum solum Corpus constituitur sub speciebus panis, & solus sanguis sub speciebus vini, ac proinde mysticè loquendo tractatur ea victima pretiosa, & Sanguinis effusio in memoriam revocatur: & quamvis in sola consecratione unius speciei exprimeretur aliquo modo passio Christi Domini, quatenus solum Corpus, aut solus Sanguis constitueretur ex vi verborum, & propterea quævis species sufficeret ad sacrificium; adhuc tamen illa repræsentatio non esset perfecta, & adæquata. Ex quo consequenter infertur, multò magis propriè dici, ad sacramentum Eucharistiæ sufficere quamlibet speciem sine altera, quam ad rationem sacrificii. Etenim Eucharistia, ut sacramentum est, consistit in speciebus continentibus Christum Dominum ad sanctificandam animam suscipientis, & id absolutè continetur in sola specie panis, aut vini: & propterea sacerdos cum primum sumit speciem panis, percipit gratiam, quæ ex hoc sacramento provenit, ut *tr. 11. disp. 2.* in fine dictum est: at verò Eucharistia prout est sacrificium consistit in viva quadam expressione sacrificii cruenti, ac proinde non censetur omninò absolutè peractum, donec ad vivum exprimatur Passio Christi Domini, & effusio sanguinis ejus: unde non obtinetur fructus sacrificii, aut saltem non totus, licet hostia mysticè mactata sit per consecrationem panis, & vini, modo explicato, & propterea quoties consecratur panis, obligat strictè præceptum consecrandi Calicem.

5 Sed licet ego ex dictis huic sententiæ negativæ, ut dixi, adhæream, existimo tamen opinionem affirmativam probabilem esse; sicut etiam existimo probabilem esse sententiam asserentium, præceptum consecrandi in utraque specie esse Ecclesiasticum, licet sententia asserens esse divinum sit probabilior, & cui ego adhæreo, & cui adhæret novissimè Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 1. dub. 13. num. 238.* recentiores communiter.

Alibi supra in Ref. 42. § Ex ideò & in Ref. 31. à §. Illo supposito, & in aliis Ref & §§. eorum ante.

6 His suppositis, ad secundum dubium propositum in titulo resolutionis respondeo negativè, nempe sacerdotem in Missa consecrantem Hostiam sine Calice non posse accipere stipendium pro illa Missa; & ratio est, quia alibi firmavimus, dantes stipendium, volunt applicationem, & fructum sacrificii Missæ certum, & non positum sub opinione: ergo sacerdos non potest licitè accipere stipendium certum pro-

pro fructu incerto; nam si dantes stipendium hoc scirent, utique illud non probarent.

RESOL. CCXXX.

Quidam Sacerdos consecravit Sanguinem, non consecrata Hostia, postea pœnitentia ductus vult illam consecrare: quæritur, an etiam debeat consecrare aliud vinum?

Et quid, si Sacerdos post consecrationem utriusque speciei advertat Hostiam non esse ex legitima materia, sed ex hordeo, vel corrupta materia, an inquam, in tali casu sit repetenda consecratio utriusque speciei?

Et an si ante consecrationem Hostiæ, & Vini Sacerdos agnoscat Hostiam non esse triticeam, vel esse corruptam, quid sit faciendum?

Et cursim docetur, quod si Sacerdos existens in Altari recordetur se non esse jejunum, possit pergere, licet id advertat ante consecrationem.

Et an, quando defectus in utriusque consecratione accidisset, & panis, aut vinum sumptum jam esset, non debeat alia materia consecratio suppleri ex eo, quod jam Sacerdos jejunus non esset; & quia tunc, re vera non fuit factum, nec perfectum, nec imperfectum Sacrificium, sed totum fuit fictum.

Sed adverte, obsecro, quid est faciendum, quando nondum fractum est jejunium, si tunc fortasse ex defectu intentionis, vel formæ neutram speciem Sacerdos non consecravit; tenebitur ne Sacerdos secretè iterare, & consecrare, antequam sumat species non consecratas, ne perseveret in inchoata fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod verum Sacramentum non est?

Et an detur ratio veri Sacrificii, si prius consecretur vinum, deinde panis?

Et utrum, si post consecrationem panis Sacerdoti immineret periculum vitæ, teneatur vinum consecrare, inchoatum, & imperfectum remaneat Sacrificium? Ex p.10.tr.12. Misc.2. Res.13.

§. 1. QUæstio procedit, etiam si Sacerdos, v.g. post consecrationem utriusque speciei advertat Hostiam non esse ex legitima materia, sed ex hordeo, an inquam in tali casu sit repetenda consecratio utriusque speciei? Sapientissimus P. Suarez, *disp.86. sect.1. §. Atque ex his*: magis propendet, ut fiat consecratio utriusque speciei, eò quòd ordo Consecrationum videatur Sacrificio essentialis, qui non servatur, si in eo casu non consecraretur vinum de novo. Et hanc sententiam tenet Nugnus *in 3.p.tom. 1. q.83.art.6. dub.2. post concl.1.* & Villalob. *in Summa, tom.1. tr.8. diffic. 32. n.3.* ubi sic ait: (Si el Sacerdote antes de la consagracion advierte que la hostia estava corrupta, ò no era de trigo, quitada aquella, tome otra, y la ponga en su lugar, y la ofrezca por lo menos mentalmente, y prosigua del lugar donde dexò segun el Missal Romano, mas si lo advertiesse despues de consagrada, ò aviendola recebido, tome otra, y haga la ofrenda, como queda dicho, y comience la consagracion desde las palabras, *Qui pridie quàm pateretur*; y come la primera despues de aver recebido la sangre, ò de la à otro que la reciba, ò la guarde con reverencia. Y no haze al caso si tomò ya la primera, que no està ayuno, para recebir la segunda, porque es de mayor importancia la perfecion del Sacrificio, que recebide ayuno. Mas si advirtio en ello, despues de aver recebido la sangre, ha de poner de nuevo pan, y vino con agua, y ofrecerlo, y consagrar, comencando desde la palabras *Qui pridie* y luego tomar ambas las espicies, y proseguir la Missa: loqual se haze, porque el Sacrificio non quede imperfeto, y se guarde el orden devido.)

Sup. hoc jejunio supra in Res.130.§. Notandum.

2 Verùm ego magis adhæreo contrariæ sententiæ, quam tuetur Dicastillus, *de Sacram. tom.1. tr.5.disp.4. dub.95. n.293.* Gaspar Hurtadus, *de Sacrific.Missæ, disp.4. diffic. 13.* ubi sic ait: Si fortè, aut malitia Sacerdotis; aut quia panis non fuit triticeus, & tempore Consecrationis non fuit agnitus, non consecretur Hostia, sed tantùm vinum; postea consecranda est hostia, ut essentialiter perficiatur sacrificium, & non est necessarium posteà iterùm aliud vinum post Hostiam consecrare, quia ad perfectionem essentialem Sacrificii non est necessarium, quòd prius consecretur Hostia, quàm vinum, nam consecratione utriusque, quocumque ordine facta, mactatur mysticè homo Christus separatione mystica Corporis, & Sanguinis inter se vi verborum consecrationis facta. Ita ille; cui adde ex eadem Societate Joannem Præpositum *in 3.p.q.83.art.6.n.192.* & Moscosum, *in summa, tr.5. cap.6. n.4.* sic asserentem: (Si ante de la consagracion del Caliz, se conociesse, que la Hostia es de cevada, ò està corrompida, aunque sea de trigo, ha se de poner otra de pan de trigo, y no la aniendo, ha de cessar la Missa; y si esto se entendiesse despues de la consagracion del vino, que se ponga otra Hostia, y se consagre sola, sin bolver à consagrar otro vino, porque el orden no es de essencia, ni tan necessario, que en semejante caso no se comple sin el. Idem etiam docet Garzias *in Summa, tr.3. difficult. 9. dub.2. punct. 4. n.38.* Vide etiam Ludovicum à San Juan *de Sacram. Euchar. q.7. art. 16. diffic. 8.*

3 Nec obstat dicere, quod ex hac opinione sequeretur, quòd, quo casu defectus fuerit in utraque materia, & usque post consecrationem advertatur; non sit necessariò supplendus: respondet Præpositus ità esse, si rationem Sacrificii spectemus, & obligationem ortam ex jure divino ad perficiendum Sacrificium, quia nullum fuit Sacrificium etiam inchoatum: ergo nulla est obligatio ex jure divino illud perficiendi: imò, si sumpta sit Hostia non consecrata; videri possit Sacerdotem non posse consecrare, & sumere; quia non est jejunus, & proindè communicare non potest. Aliorum tamen sententia poterit, quia si Sacerdos existens in Altari recordetur, se non esse jejunum: potest pergere, licet id advertat ante consecrationem. Quòd si nec Hostiam nec Vinum sumpserit; debebit aliam materiam accipere, consecrare, & consecratam sumere; quia saltem lege Ecclesiastica Sacerdos existens in Altari, non debet communiter discedere, nisi sacrificaverit, & per consequens tenetur adhibere ea, quæ sunt necessaria ad sacrificandum. Undè in his circumstantiis potest accipere novam materiam, consecrare, & sumere; potestque preces, & ritus anteà adhibitos omittere, si sit periculum scandali.

Sup. hoc fuere in Res.115. §. ult. & longè ab. §. & vers. illius not. pro hac quæst.

4 Notandum est etiam hic cum Suarez, *ubi suprà disp. 83. sect. 1. §. Secundò etiam*, quòd doctrina superiùs adducta procedit, quando defectus accidit in consecratione unius tantùm speciei, & altera fuit ritè consecrata: nam si defectus in utriusque consecratione accidisset, & panis, aut vinum sumptum jam esset; non deberet in alia materia consecratio suppleri: quia tunc revera non fuit factum, nec perfectum, nec imperfectum Sacrificium, sed totum fuit fictum; & ideò tunc non obligat præceptum de integrando, seu perficiendo Sacrificio, & alioqui obligat præceptum non conficiendi, vel sumendi hoc Sacramentum post cibum, & potum: ergo tunc hoc præceptum servandum est, & ideò aliter judicandum est de tempore ante sumptionem, quando nondum fractum est jejunium: nam tunc, si fortasse ex defectu intentionis, vel formæ neutram speciem consecravit; tenebitur secretè iterare, & consecrare antequam sumat, & quàm primùm possit, non ex vi præcepti perficiendi Sacrificium substantialiter inchoatum; quia hoc revera nondum obligat, sed ex vi præcepti non fingendi aliquid falsum in hoc ministerio, & consequenter non perseverandi in inchoata fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod verum Sacramentum non est, nec dandi aliis occasionem adorandi merum panem, & vinum.

5 Sed si aliquis Curiosus inquirat, An juxta sententiam horum Auctorum inveniatur ratio Sacrificii, si priùs consecretur vinum, deinde panis? Suppono gravè committi Sacrilegium, si consecratio hoc modo fiat. Respondetur tamen, eo casu Sacrificium videri perfectum, quia nostrum Sacrificium incruentum solùm requirit, ut mysticè repræsentetur victima sine sanguine; seu, ut repræsentetur corpus, & sanguinem separari; quòd fit in fine totius consecrationis, quæcumque partialis consecratio prior ponatur.

Sup. hac quæst. sup. in R. 118. §. Et commemoratur, & melius in to.4.tr. 8. Res. 69. eleganter à lin. 6. & vers. Tenebatur.

6 Petes secundò, Utrùm si post consecratum panem Sacerdoti immineret vitæ periculum; teneretur vinum consecrare? Respondetur, Casum ægrè poni posse, quia vini consecratio, citissimè potest perfici, & citissimè species consecratæ sumi possunt: si tamen casus ponatur, probabile est non teneri; neque eo casu tàm censebitur voluntariè offerre jam imperfectum Sacrificium, quàm relinquere inchoatum imperfectum, quod ob apertum vitæ discrimen videtur licitum, in ea circumstantia nulla censetur Deo irrogari injuria à Sacerdote. Nec obstat, quod Sacrificium remaneat imperfectum: quia Sacerdos ad illam imperfectionem solùm permissivè se habet. Et hæc omnia docet idem Præpositus *ubi sup. art. 1. dub.8. n.57.*

Sup. hoc in R. præterita, cursim in fine, §. 1. vers. Tertius casus.

RESOL. CCXXXI.

An si in Pixide continente plures particulas consecratas misceatur aliqua non consecrata, possit validè Sacerdos illam consecrare, si non dignoscitur?

Et quid, si misceatur una gutta vini non consecrati cum vino jam consecrato?

Vel an Sacerdos licitè, & validè possit consecrare sub conditione omnes particulas, ut non remaneat mista consecratis illa alia non consecrata?

Idem dicendum est de gutta vini infusa in calice jam consecrato?

Et an Sacerdos possit consecrare dimidiam partem Hostiæ designans, quam partem vellet consecrare?

Et an si Sacerdos in Sacristia dixit velle consecrare Pixidem, cum particulis, & postea Sacristia, ipso non vidente, dum legeret Evangelium, apposuit Pixidem in Altari in cornu Epistola, an inquam, illæ particulæ dicendæ sint consecratæ, licet Sacerdos de illis in consecratione Hostiæ non meminerit? Ex part. 9. tr. 8 & Misc. 3. Res. 66. aliàs 64.

§. 1. NEgativam sententiam mordicus sustinet Eminentissimus Dominus Card. Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 4.*

*disp.4.sect.7.n.*136. ubi sic ait: Infero secundò probabiliter sequi, si multis Hostiis consecratis misceatur una non consecrata, non posse postea illam consecrari, dum non dignoscitur, quæ sit, quod ex dictis videtur colligi; quia illa Hostia secundum talem statum non potest determinatè ostendi,& designari. Adde, quòd sæpè contingeret illam Hostiam esse infra alias consecratas, & per consequens non haberet præsentiam sufficientem: sicut si tegeretur Tabula, vel Lapide superposito; nam licet cum aliis simul posset consecrari; quia omnes illæ per modum unius habent præsentiam; tamen ipsa seorsim ab aliis non habet prædictam præsentiam expeditam secundum se. Nemo enim in communi sermòne loquens de uno nummo aureo posito in profundo loco sub mille aliis argenteis, & omninò latente, dicet: hæc moneta aurea; illæ enim voces, quando ad unam solam ex multis applicantur, intelliguntur de illa, quæ est in prospectu, non de illa, quæ omninò latet, Ita ille; qui postea, ut semper solet, acutè, & solidè respondet ad plura argumenta, quæ in contrarium adduci poterant. Hanc etiam sententiam tenet Garzias *in Theol.mor.tr.3.difficult.9.punct.2.nu.* 16. & 17. ubi sic ait: (infero de lo dicho, que si hecha la consegracion se mezclase una gota de vino con las species Sacramentales, no podria consegrarse, porque no podra verificarse el pro nombre, Hoc, pues, no puede señalar en particular la materia; lo mismo es si mezclasen una Hostia non consagrada con otras consagradas, y no se conociese. Ni vale dezir, que si aquella Hostia estuviera debaxo de las demas quando se consagravan todas, quedara consagrada; luego aora tambien lo hà de estar, que a esto respondo concediendo el antecedente, y negando la consequencia; porque en aquel caso todas quedavan consagradas, pues estavan todas presentes, per modum unius, però acà, no pueden señalarse las coho que se han de consagrar, y no se han de consagrar mas, que alla todo se consagra, Ni tampoco vale dezir, que si uno quiere consagrar la mirad de la Hostia, podra señalando qual, y sera valida la consagracion: como la tienen Suarez, Vasquez, y con otros, ser verdad, que no podra señalar distintamente la linea, que divide lo consagrado, de lo que no lo es, luego lo mismo hemos de dezir en nuestro caso; que a esto respondo, que para que valga la consagracion de la media Hostia, basta que humano modo se pueda distinguir, aunque no pueda señalarse metafisicamente el ultimo termino, y por lo menos ya se puede señalarla la una parte distinta de la otra quando se hà de consagrar; però en el caso que arriba pusimos de mezclar la Hostia non consagrada, o gota de vino con lo demas consagrada, no se puede señalar ni a un humano modo, lo que se ha de consagrar, y assi no corre la misma razon.) Ita ille.

2 Sed affirmativam sententiam tenet nominatim contra Lugo, Amicissimus P. Aversa *de Sacr. Euchar. qu.2. sect.* 2. ubi ita asserit: Dubitatur quoque, num hæc determinatio debeat fieri modo accommodato ad humanam notitiam, ac designationem ejusdem Sacerdotis, consecratis, id est si admisceantur aliquæ Hostiæ non consecratæ aliis consecratis, quæ discerni non possint: vel vinum non consecratum vino consecrato, & Sacerdos determinet consecrare illud, quod consecratum non est, an talis determinatio valeat, & sufficiat ad conficiendum Sacramentum. Non valere, & non sufficere censet Lugus, eò quòd non benè adaptetur Pronomen *Hoc*, absque determinata notitia, ac designatione certæ materiæ. Videtur tamen valere, & sufficere. Nam certè in sententia asserente, aquam in Calice non converti immediatè in sanguinem, quando adest aqua mista vino, humana notitia, ac designatione discerni non potest utrumque,& tamen Sacerdos intendens consecrare, verè conficit Sacramentum sanguinis Domini. Ita Pronomen *Hoc*, satis adaptatur super illam materiam, quare ipsa determinata est, licet humano modo non discernatur. Hucusque Aversa.

3 Verùm, hoc non obstante, posset quis in favorem Card. de Lugo asserere, quòd in casu apposito à P. Aversa, Pronomen, *Hoc*, non solùm adaptatur super materiam determinatam, sed etiam illa humano modo discernitur: nam major pars, quæ est in Calice, est vinum: quod à Sacerdote non solùm designatur, sed videtur, quod quidem non accidit in casu particulæ non consecratæ inter alias non consecratas, admixtæ, & ideò super illam non potest adaptari Pronomen, *Hoc*, sicut non adptaretur, si Eques inter decem viros plebejos permixtus diceretur, Hic est Eques. At sententiam P. Aversæ docet Layman *in Theol.moral. lib.5. tr.4. c.2. n.*12. ubi sic ait: Simile est si contingat, formulas non consecratas Hostiis confundi, seu misceri; potest ac debet totus cumulus ad Altare deferri, ut Sacerdos intendat consecrare illas tantùm, quæ consecrationem non acceperunt. Etenim necesse haud est, ut Sacerdos omnes partes materiæ consecrandæ distinctè, ac sigillatim cognoscat, & intendat. Ita ille.

4 Verùm, quid Ego sentiam, dicam breviter. Assero itaque cum Lugo non posse absolutè illam solam particulam consecrari; puto tamen posse consecrari sub conditione: nam optimè potest Sacerdos in eo casu intendere consecrare quicquid ibi est panis non consecratus, aut totum, quod in Pyxide est sub conditione, si non est consecratum; & hoc fatetur, & concedit ipsemet Lugus. Difficultas tamen est, an in tali casu sacerdos debeat ita consecrare. Lugus negat, ubi supra *num.* 139. sic enim asserit: An verò possit licitè consecrare sub conditione omnes, ut non maneret mixta illa alia non consecrata, non video necessitatem sufficientem ad reiterandam formam sub conditione super illas omnes Hostias consecratas; omnia enim inconvenientia possent alia via facilè vitari, dando, v.g. singulis in Communione duas ex illis particulis; sic enim certum est, singulos accipere aliquam Hostiam consecratam. Alioquin liceret etiam iterum sub conditione consecrare Calicem, in quem post consecrationem casu infusa fuisset gutta vini non consecrati: quod tamen non admittet, quia nulla est necessitas reiterandi formam, cum non sequatur inconveniens ex eo, quod totum sumatur per modum unius. Ita ille. Sed Ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam docet Paulus Layman ubi supra, *lib.5. tract.4. cap.2. num.* 12. cui adde Leandrum *de Sacram. tom.2. tract.7. disp.8. quæst.* 79. ubi nominatim contra Eminentissimum Cardinalem de Lugo firmat in tali casu, posse, & debere Sacerdotem consecrare sub conditione omnes illas formas, ut non maneret mixta consecratis illa alia non consecrata, quia sufficiens ad reiterandam formam, adest necessitas, cùm non possint facilè inconvenientia futura vitari (quicquid Lugo dicat) etiam dando singulis in commune duas particulas. Primò; quia licet tunc esset certum, singulos accipere aliquam Hostiam consecratam, etiam esset certum, aliquem eorum adorare, & sumere aliquam Hostiam non consecratam, pro consecrata. Secundò, quia si non una solùm, sed tres, aut plures Formæ non consecratæ, mixtæ essent pluribus consecratis; tunc saltem non esset certum singulos accipere aliquam Hostiam consecratam. Ergo sufficiens esset necessitas, ut omnes illæ Formulæ sub conditione consecrarentur. Hæc omnia Leandrus.

5 Et post hæc scripta invenio hanc sententiam docere etiam nominatim contra Cardinalem Lugum, in suis eruditissimis Disputationibus Scholasticis, & Moralibus de Sacramentis Doctissimum Patrem Joannem Dicastillum, qui in editione Antuerpiana apud Cæsarem Joachin Trognæsium anno 1646. *tom.1. tr.8. disp.2. dub.12. n.*227. sic asserit: Quæres, an, & quomodo possit valide consecrari una Hostia non consecrata admixta aliis consecratis, ita ut dignosci non possit? Respondeo (quidquid aliqui dicant) posse consecrari intentione conditionali, qua quis totam materiam, & singulas Hostias velit consecrare, si non sint consecratæ; tunc enim Pronomine, *Hoc*, omnes, & singulas Hostias designat, esto inutiliter jam consecratas designaret, quod admittit Lugo, *disp.3.n.*139. & satis per se patet. Deinde posset singillatim repetita consecratione super unamquamque; licet enim malè faceret sic absolutè proferendo verba super singulas, tamen, si faciat, certò consecrabit illam, quæ non erat consecrata, etiamsi consecrans ignoret, quæ sit ex illis: quod etiam videtur satis clarum. Addit Lugo non videri necessarium ad evitanda inconvenientia illam Hostiam consecrare, quia ea inconvenientia possunt facilè vitari alia via, dando, scilicet in Communione duas ex illis particulis, sic enim certum esset singulos accipere Hostiam consecratam. Verùm neque sic video omnia inconvenientia vitari: nam tunc aliquis illorum vel communicaret non jejunus, vel exponeretur periculo sic faciendi, vel saltem (utcumque melius succedat) simul comedet panem usualem, & Eucharistiam: quod si non est necessarium ad perfectionem Communionis,) ut solet esse necessarium in ablutione post acceptam Hostiam) aliquid apparet inconveniens, & in consecratione conditionali non ita apparet. Accedit, quòd communiter solet doceri, non licere dare Hostiam non consecratam peccatori (etiam id scienti) quamvis sit ad vitandum grave damnum; & licet non ignorem paucos esse, qui putent licere simul apposita adoranda Hostia consecrata cæteris præsentibus, quos refert Diana 4. *part.tract.* 4. *resol.* 47. nemo tamen, quem viderim, docet id absque urgente necessitate. Ergo non ita vitantur inconvenientia, ut Lugo putat: ideo tunc satius esse puto sub conditione consecrare (in quo non video inconveniens) totam materiam modo prædicto. Quid autem faciendum sit de gutta vini infusa Calici jam consecrato, quæ non potest assignari per Pronomen, *Hic*? Ego dixerim verè posse consecrari etiam per modum unius dicta forma sub conditione super totam materiam, sicut diximus de Hostiis, vel potius sic sumendum totum; sicut quando musca, vel aliqua alia res (quæ faciliùs posset extrahi, & siccari, & comburi, & mitti cineres in Piscinam; juxta Missalis præscriptum) sumenda est simul cum sanguine: nam in nostro casu non est separabilis illa particula. Hucusque Dicastillus contra Lugo.

Quæ hic est inf. in tr.1. R. 31. & inferius in tr.6 R.136. §. Notandum ad medium v. Quarto licere, & in §. seq.

6 Sed in ejus favorem potest adduci Rubrica Missalis, *tit. de Defectibus, &c. n.*8. ubi sic habetur: Si sumendo Sanguinem particula remanserit in Calice, digito ad labium Calicis eam adducat,& sumat ante purificationem, vel infundat Vinum, & sumat. In quo ultimo modo à Rubrica apposito quis bibit Vinum usuale, & simul Panem Eucharisticum comedit, imò in hoc casu,

Sup. hoc infra in Ref 147. §. Sed pro paulo post initium, v. Respondeo:

casu, etiam potest accidere, ut sumat Eucharistiam non jejunus: nam potest prius Vinum non consecratum bibere, quàm illam particulam deglutire. Ergo modus ille distribuendi particulas binas à Cardinali Lugo appositus, non videtur continere absurda, quæ in ipso notavit Dicastillus. Respondere tamen quis posset, esse disparem rationem inter utrumque casum: nam in casu Missalis, particula illa consecrata necessariò debet sumi à Sacerdote, nec alius modus invenitur, nisi appositus in illa Rubrica: sed in nostro casu, particula illa non consecrata potest sumi alio modo, videlicet illam validè consecrando, ut concedit ipsemet Lugus: Ergo debet consecrari, & non ministrari, ut ipse vult, cum illis inconvenientibus notatis à Leandro, & Dicastillo, quæ tamen ratione necessitatis non possunt evitari in casu apposito in Missali, & ideò ex necessitate permittuntur. Secundò dicendum videtur, quod casus appositus ab Eminentiss. Lugo, posset saltem practicari, si illæ particulæ consecratæ, in qua mixta fuit particula non consecrata, conservarentur in Tabernaculo, & sumerentur à singulis Sacerdotibus in Missa post sumptum Sanguinem, non binæ, ut ipse vult, sed una post unam, tunc quidem non sequerentur absurda, quæ notavit Dicastillus, & Leandrus, ut de se patet. Ergo, &c. Sed nec talis modus videtur admittendus: nam Sacerdos in Missa non potest sumere particulas præconsecratas post sumptam Hostiam, & Calicem, nisi ex aliqua necessitate, ut patet ex consuetudine Ecclesiæ. At in nostro casu Sacerdos celebrans non habet necessitatem sumendi illas particulas, eo modo, ut præscribit Cardinalis Lugo: nam potest illas consecrare sub conditione, ut ipsemet concedit, & relinquere, ut alii modo consueto illas sumant. Ergo, &c. Cùm itaque modus appositus ab Eminentiss. D. meo Cardinali de Lugo, in ordine ad distribuendas illas particulas non consecratas, non careat maximis difficultatibus, ut visum est, & satis probatum; existimo in casu contingenti, Sacerdotem Posse dictas particulas sub conditione consecrare, eo pacto, quo supra ex Leandro, & Dicastillo notavimus. Si quis autem sequi vellet opinionem Eminentiss. Cardinalis, habebit etiam Auctorem ex nostra Religione, nempe D. Sylvestrum de Afflicto nunc Episcopum Neceræ, qui hic Romæ in sua Lectura sententiæ Cardinalis adhæsit, qui quidem Eminentissimus quantæ sit auctoritatis, nemo nescit, si literas scit. Et hæc satis dicta sint in difficili, & curiosa Quæstione, non satis apud plures Auctores obvia.

7 Sed in gratiam curiosorum, ponam hic etiam aliud dubium difficile, & practicabile, videlicet, Quid dicendum sit, si Sacerdos in Sacristia dixit velle consecrare Pyxidem cum particulis, & postea Sacristia ipso non vidente, dum legeret Evangelium, apposuit Pyxidem in Altari in cornu Epistolæ; an inquam illæ particulæ dicendæ sint consecratæ, licèt Sacerdos de illis in consecratione Hostiæ non meminerit? Hic casus fuit alibi à me pertractatus, nunc addam Auctores præter ibi citatos. Dico igitur, quod negativam sententiam tenet Magister Candidus *in Disquisit. Moral. tom. 3. disquis. 2. art. 2. dub. 72. n. 87.* Joannes Vuiggers *de Sacram. in 3. p. q. 74. art. 2. n. 3.* & Castrus Palaus *tom. 4. tr. 21. disp. unica, punct. 6. n. 3.* ubi docet, quod formulæ, si inscio Sacerdote in Altari essent depositæ, ipseque Sacerdos illarum ignarus esset, nullatenus consecrarentur, quia nullam intentionem, etiam virtualem habuit illas consecrandi. Secus verò esset, si ipse Sacerdos, vel alius ex ejus beneplacito eas formulas consecrandas ante Offertorium deferret: nam eo ipso voluntatem habet eas consecrandi, ex qua voluntate consecrantur, tametsi tempore consecrationis illarum obliviscatur. Quod intelligendum est, dummodo sint super Altare sacrificii, hoc super Aram; nam si juxta existant, & illarum oblitus fuerit, nequaquam sunt consecratæ, quia non est præsumendum sacerdotem indebitè, & illicitè consecrationem facere voluisse. Et ita etiam me citato tenet Aversa *de Sacram. Eucharist. q. 2. sect. 2.*

Alibi sup. in R. 217. & 218.

Sup. hoc, quod hic docetur magis latè supra in R. 216.

8 Confirmatur supradicta opinio ex alia simili, quam adducit Garzias *in Theol. mor. tract. 3. difficult. 9. dub. 3. punct. 2. n. 18.* ubi sic ait: (Difficultàd tiene este caso: Saco un vaso de formas para consagras, ò quando salgo à dezir Missa llevo en la patena diez, ò doze formas para dar la comunion antes de offrecerlas, con las accinnes de la Missa y viento, se cae una dellas sin verlo yo, y se pone debaxo el corporal, ò palia; ofrezco, y consagro las que tengo sobre la patena, ò vaso: Pregunto, la que se cayò quedarà consagrada? Parece que si, porque para consagrarla la saquè yo, y tuue entonces intencion actual de consagratla, luego aora tendrè yo virtual; luego eso bastarà: Con todo eso lo contrario tengo por mas cierto; porque aunque es verdad que al principio se incluyò en la intencion actual, para despues quando ofreci, y consagrè la exclui, pues mi intento no fue consagrar mas de lo que tenia delante, y, la que estava debaxo del corporal no lo estava. Ita ille.

9 Sed hoc non obstante affirmativæ sententiæ adhæret Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 8. q. 83.* & Joannes Præpositus *in 3. p. D. Thomæ, q. 74. art. 2. dub. 3. n. 19.* sic asserens: Difficultas est de sequenti casu: Contingit aliquando Sacerdoti existenti in Altari afferri à ministro formulas consecrandas, & poni quidem super Altare, sed extra corporales, ibique relinqui à Sacerdote id advertente: Difficultas, inquam, est, num eo casu sint consecratæ? non videntur consecratæ, quia sacerdos non videtur habere intentionem consecrandi eas extra corporale positas, cùm id absque peccato facere non possit, non est autem præsumendum velle peccare. Respondetur, moraliter loquendo, censendas consecratas; Sacerdos enim, qui inter celebrandum advertit reponi formulam unam, vel plures, ut eas simul cum principali consecret, habet voluntatem consecrandi, decernens tamen prius eas decenter collocare super corporale, ita ut respectu illarum formularum non tantum habeat actum, qui explicatur per, volam consecrare, & sit solum voluntas volendi, sed habet eum, qui explicatur per volo, & est præsens voluntas consecrationis futuræ, ex qua voluntate etiam in futurum procedit in sacro, nec eliditur ea voluntas ex eo, quod ex naturali inadvertentia non reposuerit super corporale hujusmodi formulas ante consecrationem; unde communiter excusatur à peccato, eo quod inculpatè omittat formulas ante consecrationem super corporale reponere, & verè consecrat, quia non obstante naturali inadvertentia ejus, quod facere debuerat, manet virtualis intentio has formulas consecrandi. Hucusque Præpositus; & ego probabilem utramque sententiam esse puto; licet priori adhæream.

RESOL. CCXXXII.

An Sacerdos post consecrationem particularum possit illas ponere in Tabernaculo, vel extra Aram, aut dare alteri Sacerdoti Pyxidem, ut illas in alio Altari populo distribuat?

Et an possit admitti, quod ante sumptionem Calicis detur aliis communio? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 72.

§. 1. Casus est curiosus, & potest in praxi accidere, & ad illum ita respondet Joan. de Lugo *de sacram. Eucharist. disp. 30. sect. 2. n. 69.* ubi sic ait: Quæsitum est, an super ara consecrata debeant poni etiam particulæ consecratæ, an sufficiat, quod ibi sint tempore consecrationis; postea verò propter loci angustias ponantur extra in alia parte Altaris supra aliud Corporale. Respondi, debere esse super aram, sicut, & Hostiam illam, quam sacerdos sumit: nam licet sacerdos intendat Hostiam majorem sibi sumere, & illas minores aliis dare, hoc parum referri, cùm ex institutione hujus sacrificii nulla sit differentia, quare posset Sacerdos ex ipsa hostia majori dare partem aliquam ei, qui vult communicare, & rursus ex minoribus sibi sumere, quia tota est unica victima, & per modum unius offertur absque ullo discrimine. Unde in Rubricis Missalis præcipitur, quod particulæ illæ ponantur super Corporale, vel ante Calicem, aut in aliquo Calice, vel vase mundo consecrato retro post Calicem. Quod autem non sufficiat solùm quando consecrantur esse supra aram, constat clarè, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore consecrationis, quàm tempore præcedenti, & sequenti; quando enim consecratur, non est Hostia super aram, sed in manibus Sacerdotis: ergo magis requiritur ara ad tempus præcedens, & subsequens. Unde obiter infero, minus ritè facere aliquos, quos vidi statim post consecrationem dare vas, cum particulis consecratis alteri Sacerdoti, ut eas in alio Altari populo distribuat. Hoc, inquam non ritè fit; nam sicut ex Hostia sua sacerdos non debet dare partem usque ad finem sacrificii, sic nec de illis particulis, quæ sunt etiam victima illius sacrificii, non minus offeruntur, quàm Hostia major, & ideò omnes orationes, oblationes, & benedictiones sequentes æquè spectant ad illas, nec ante sumptionem à Sacerdote est victima perfectè, & integrè sacrificata, minus etiam congruit, ut alius participet prius de sacrificio, quam ipse Sacerdos, qui est principaliter offerens, & sacrificans respectu aliorum, undè in omnibus Liturgiis, & ritualibus, ac Regulis antiquis semper primo loco ponitur communio Sacerdotis celebrantis, & postea communio Cleri, & populi, nec videtur ille ordo facilè pervertendus. Facilius posset admitti, quod ante sumptionem Calicis daretur aliis communio, quia Christus non solùm ante sumptionem, sed etiam ante consecrationem Calicis videtur dedisse Apostolis Corpus, ut ex contextu Evangelii colligi potest. Et hæc omnia docet Lugo *ubi sup.* licet aliqui viri docti ex eadem Societate mecum de hac opinione disserendo à Lugo dissentiant.

Sup. hoc in R. seq. & sup. in Ref. 179. 2. Nec obstat ad medium, vers. & ideò in Pyxis.

Sup. hoc in R. 3. non præcedenti, sed lege inf. doctrinam R. 241. & aliarum ejus not.

RESOL. CCXXXIII.

An toto tempore Missæ debeant particulæ consecratæ, manere super Altare, ad Aram?

Et cursim docetur, an sufficiat, ut prædictæ particulæ sint super Aram, quando consecrantur, vel debeant esse in manibus Sacerdotis consecrantis?

Et brevissimè asseritur posse Sacerdotem ex ipsa Hostia majori dare partem aliquam volenti communicare, & ex minoribus sibi sumere. Ex p. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 41.

§. 1. Casus

Sup. hoc in R. praeterita, & sup. ex dedu[illegible] in Res. 179. §. Nec obstat, ad medium, vers. & ideo Pyxis.

§. 1. CAsus est practicabilis, & ideò sæpius in proscenium deducendus est, & illum pertractans sæpè insisto P. Dicastillo *tom. 1. de sacr. tr. 5. dist. 4. dub. 8. n. 148.* ubi sic ait: Dubitabit aliquis, an super ara particulæ consecratæ debeant esse toto tempore sacrificii, vel sufficiat ibi esse tempore consecrationis, vel ponere in alia parte Altari super aliud Corporale? respondet Lugo *disp. 20. nu. 69.* debere esse super ara, sicut illam Hostiam, quam sacerdos sumit. Nam licet sacerdos intendat hanc Hostiam majorem sibi sumere, & majores aliis dare, hoc parum refert (inquit Lugo) cum ex institutione hujus sacrificii nulla sit differentia; quare posset ex ipsa Hostia majori dare partem aliquam volenti communicare, & ex minoribus sibi sumere, quia tota est unica victima, & per modum unius offertur sine discrimine. Undè in Rubricis Missalis præcipitur, ut particulæ illæ ponantur super Corporale, vel ante Calicem, aut in aliquo Calice, vel mundo consecrato retro post Calicem: nec sufficit esse super aram, quando consecrantur, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore consecrationis, quàm tempore præcedente, & subsequente: quando enim consecratur, est in manibus sacerdotis, & non super aram. Hæc omnia probabilia, & decentissima sunt, sed non cogunt Lugonis rationes. Nam ad sacrificandum requiritur ara, non postea præcisè ex vi sacrificii, ita ut quando fit sacrificium, fiat super aram, & non extra illam: supra aram verò censetur fieri, etiamsi Hostia sit in manibus sacerdotis, dummodo sacerdos manus habeat elevatas, licet aliquantulum, respondentes tamen spatio, in quo est ara. Unde, si tunc poneret se ad alterutrum cornu Altaris, quando non est fixum, & totum consecratum, non diceretur celebrare supra aram, sed extra; intra aram verò celebrare dicitur, non quia ipsi aræ, aut corporali, aut mappis tegentibus aram, sed quia manus sacerdotis tenent Hostiam elevatam supra aram. Cumque Hostiæ parvulæ, si multæ sint, non sint, nec moraliter esse possint in manibus sacerdotis, necesse est, ut tempore consecrationis sint in corporali tegente aram, ita ut subtus ara ipsa sit; alioquin consecratio, illarumque transubstantiatio extra aram fieret. Frustra ergo contendit Lugo, aram non requiri, ut Hostia sit super illam tempore consecrationis, & cùm Hostia maior modo explicato, & parvæ particulæ supra aram esse debeant: quod verò posteà perseverent super aram, nullo jure probatur, quin possint statim in ipsa Pyxide, & in ipso quoque hierophylacio condi, cujus oppositum nullo jure efficaciter probatur. Quod enim Lugo ait illas quoque particulas ibi esse per modum unius victimæ, verissimum est; hoc tamen non cogit, ut dicamus non posse illam Hostiam post consecrationem extra aram poni, aut etiam deferri ad aliud Altare, & ibi ab alio sacerdote distribui quod negat Lugo. Sicut enim etiamsi sint per modum unius victimæ, possunt non consumi à sacerdote, dummodo aliam partem materiæ tunc consecratæ sumat; ita poterit pro usu fidelium aliqua pars materiæ ad alium locum deferri, dummodo remaneat quantum sufficit ad integritatem sacrificii. Quod autem tunc contingat, ut in alio Altari, aut loco fortè aliqui priùs participent de illo pane, hoc per accidens est, & nihil refert: sicut neque, quod omnes orationes, oblationes, & benedictiones sequentes etiam spectent ad illas, sicut ad Hostiam majorem, eo quod sint una victima; imò propterea possunt inde accipi relicta alia Hostia, quia cum sint victima, & manente illa parte maneat eadem victima, satis est hoc ad integritatem sacrificii, & sacrificium non erat consummandum in illis per illarum sumptionem: consummatio etiam sufficiens sit per consumptionem alterius materiæ, non illius, atque hoc sufficit. Itaque decentius fit, ut Lugo præscribit: sed, si aliud pro commoditate populi aliter fiat, nihil video in hoc esse peccati. Hucusque Dicastillus.

Sup. hoc in R. 1. col. praeter. paulò post initium, à vers. quare posset, & [illegible] plures le[illegible] [illegible] alia [illegible] quas not.

2 Sed ego alibi sententiæ Cardinalis de Lugo adhæsi, & me citato, adhæret etiam Pater Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 7. quæst. 9.* ubi firmat particulas debere apponi, & esse supra aram non solùm dum consecrantur, verùm etiam post earum consecrationem usque ad communionem sacerdotis (nisi fortè gravis contingat alicujus infirmi communicandi necessitas.) Ratio est primò, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore consecrationis, quàm tempore præcedenti, & sequenti. Secundò, quia non solùm Hostia magna, sed etiam aliæ particulæ sunt victima illius sacrificii, cum non minùs offerantur, quàm Hostia major: ergo omnes oblationes, & benedictiones sequentes æquè spectant ad illas. Tertiò, quia non congruit, nec decet, ut alius particeps priùs de sacrificio, quàm ipse sacerdos, qui est principaliter offerens. Sed, ut visum est, hæc non urgent apud Dicastillum; unde ego puto utramque sententiam esse probabilem, sed affirmativam probabiliorem.

R E S O L. CCXXXIV.

An Sacerdos celebrans possit in aliquo casu Hostiam à se consecratam reponere in Sacrario, & ex illo particulam, ex præconsecratis ab alio assumere?

Et quidam Parochus nullam habens majorem Hostiam, veritus populi scandalum aliquod, aut murmur, dum minorem Hostiam consecrasset, in elevationem Hostiæ ostentavit alteram quandam majorem Hostiam, quæ asservabatur in Pyxide, ut exponeretur in die solemni populo: quæritur, an ille prudenter hoc fecerit, vel quid facere debuerit? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Res. 96.

§. 1. POrrige aures, amice Lector, casus enim est curiosus, & de illo ego olim interrogatus fui. Nam quidam sacerdos in ultima Missa oblitus est consecrare Hostiam exponendam post prandium in Oratione quadragesimarum horarum. Quæsierunt tunc à me, an potuisset dictus sacerdos sumere particulam à Sacrario ex præconsecratis ab alio sacerdote, & Hostiam ab ipso consecratam conservare ad effectum publicè illam exponendi postea, supposito, quod non esset ultra tempus celebrandi aliam Missam. Et licitè hoc posse fieri ex Henriquez defendit Stephanus Fagundez *pr. 1. lib. 3. c. 4. n. 26.* ubi sic ait; Si autem unus sacerdos post consecrationem statim moriatur, & alter perficiat Missam illius, ex utroque celebrante fiet unus Minister, & unum sacrificium essentiale, cui qui astiterit, satisfaciet præcepto audiendi Sacri, ut docet Henriquez *lib. 9. de Missa, c. 9. n. 2.* Dices, essentia sacrificii consistit in consecratione, & consumptione unius sacerdotis sacrificantis, hic autem sunt duo, non unus sacerdos. Ergo non potest dici unum sacrificium. Respondeo essentiam sacrificii consistere in nova consecratione, & consumptione Hostiæ, & vini in eodem sacrificio facta, non tamen ab eodem sacerdote. Unde multi Parochi, dum renovant Eucharistiam, consumunt Hostiam ab alio consecratam: eam verò, quam consecrant, reponunt in Sacrario, & fit integrum, & perfectum sacrificium Missæ, & licitè id faciunt, ut optimè docet idem Henriquez *loco allegato*, quia non est opus, ut consecratio, & consumptio fiat ab uno sacerdote, opus est tamen, ut in eodem sacrificio detur nova consecratio, & nova consumptio, quamvis nova Hostia consecretur, & alia præconsecratio consumatur. Ita ille, quod etiam iterum docet infra *in cap. 5. n. 20.*

2 Sed hanc sententiam nullo modo probabilem esse putat Joannes Præpositus *in 3. p. D. Thomæ, q. 83. art. 1. dub. 7. n. 50.* ubi probat sacerdotem celebrantem necessariò debere sumere Hostiam, quam in eo sacro consecravit, sive etiam aliam sumat, sive non, quia sumptione sola Hostiæ in eo Sacro consecratæ ostendit se illi sacrificio consentire, nullo verò modo sumendo Hostiam præconsecratam, quæ impertinenter se habet ad hoc sacrificium. Adde quod cum juxta Henriquez sit pars essentialis sacrificii sumptio, talis nullo modo dici potest sacrificare, quia, ut dictum est, non cuiusvis Hostiæ sumptio pertinet ad quodlibet sacrificium, sed sumptio Hostiæ in eodem Sacro consecratæ, hæc enim sola ab illo sacrificio respicitur: ad id, quod dicit de quorumdam Pastorum praxi, dico inde non posse sumi argumentum, cùm procedat ex ignorantia, sitque omnino corrigenda; undè, si quando Pastores velint renovare Hostiam, quæ est in remonstrantia, debent duas Hostias consecrare, & unam illarum sumere, similiter Sanguinem, deinde sumere antiquam ante ablutionem.

3 Hanc etiam sententiam tenet Bartholomæus à Sancto Fausto *de Sacram. Eucharist. lib. 2. q. 29.* & Phil. Gamachæus Regius Professor in inclyto Museo Sorbonico, *tom. 3. summæ Theologiæ in 3. p. D. Thom. post q. 79. in tract. de Sacrificio Missæ, cap. 5.* in quo probat, quod licet essentia sacrificii Missæ consistat in consecratione, & non in sumptione: tamen docet Sacerdotem debere Hostiam eamdem manducare, quam in Missa confecit, & non alteram ab alio Sacerdote præconsecratam, & praxim aliquorum Parochorum sic facientium in renovatione Eucharistiæ non approbat, & hoc etiam supponit Sylvius *in tertia parte, q. 82. art. 4. & quæst. 83. art. 1. Quæritur secundo conclus. 4. ad septimum argumentum*, & Bartol. ab Angelo *in exam. confess. dialogo 5. §. 558.* Post hæc scripta inveni nostrum charissimum Patrem Lugo *de Sacramento Eucharist. disp. 19. sect. 5. num. 76.* subtiliter more suo, & nervosè hanc sententiam docere, asserentem Henriquez, & Fagundez in hac quæstione parum Theologicè loquutos fuisse.

4 Sed non desinam etiam hic adnotare, & apponere aliud pulchrum dubium positum à Jacobo Marchantio *in resolut. Pastoral. ad Candelabrum de Sacram. tr. 4. cap. 5. qu. 3. in fine*, ubi sic ait: Quidam Parochus nullam habens majorem Hostiam, veritus populi scandalum aliquod, aut murmur, dum minorem Hostiam consecrasset, in elevatione Sacramenti ostentavit alteram quandam majorem Hostiam, quæ asservabatur in Pyxide, ut exponeretur in die solemni populo. Quæritur, an ille prudenter hoc fecerit? Respondetur cum in Missa debeat exhiberi populo adoranda Hostia in illo sacrificio consecrata, & oblata, talem cautelam non esse approbandam; meliùs tamen meo judicio, fecisset, si, & majori isti Hostiæ alteram parvam consecratam per illud sacrificium simul adjunxisset, quod facilè fieri poterat, exhibendo utramque adorandam. Sic enim satisfaceret cæremoniæ huic sacræ, quia Hostiam sacrificii hujus populo ad adorandum exhibenda præcipitur. Ita Marchantius.

RESOL. CCXXXV.

An Sacerdos, sumpto jam Corpore, si videt consecrasse Calicem per inconsiderationem, cum sola aqua, debeat non solùm vinum apponere, sed de novo consecrare aliam Hostiam incipiendo ab illis verbis, Qui pridie quam pateretur?

Vel an sufficiat in tali casu statim vinum apponere, & incipere ab illis verbis, Simili modo?

Et an hoc intelligatur casu, quo Sacerdos celebraret publicè, non autem secretò?

Et an Sacerdos peccet mortaliter, si cui fortè hoc acciderit, inopinato casu turbatus non susciperet, nec consecraret vinum?

Et docetur Rubricas Missalis esse doctrinales, & non inducere praeceptum. Ex p. 2. tr. 14. Ref. 70.

Sup. hoc in R. ... §. 1. AFfirmativam sententiam docuit D. Thomas *in 3. p. q. 83. art. 6. ad quartum*. Paludanus *in 4. dist. 11. qu. 1. art. 2.* & Sylvester *verb. Eucharist. 2. qu. 10. num. 14.* Ratio est, quia aliter faciendo, non servaretur debitus ordo consecrandi, & ideò S. Pius V. in suo Missali ordinavit; ut hic defectus tali pacto suppleatur.

2 Sed cum omni reverentia D. Dhomae, Doctori maximo debita, puto contrariam sententiam esse probabilem. Sufficit igitur, ut sacerdos in tali casu statim vinum apponat, & incipiat ab illis; *Simili modo, &c.* consecrando Calicem, quia talis modus sufficiens ad supplendum defectum, & aptior, ut sine scandalo efficiatur, & populus non intelligat inadvertentiam, & defectum sacerdotis. Et contrarium facere, ut D. Thom. putat, non esset sacrificium perficere, sed potius novum, & integrum facere, imperfecto relicto. Et licet Hostia fuerit à sacerdote consumpta, quamdiu non consumitur Calix, adhuc actio sacrificandi, & substantia sacrificii moraliter durat, quamvis consumpto Corpore, solus Calix postea consecretur, non censetur una species confici sine altera. Nam subsequens consecratio sanguinis moraliter cum priori consecratione Hostiae conjungitur, & sic ex utraque conficitur una actio moralis, & unum morale sacrificium. Et sic patet responsio ad argumentum contrariae sententiae.

3 Ad Rubricas Missalis respondeo, ut saepè dictum est, esse doctrinale, & non inducere praeceptum, sed tantùm instruere, & consilium praebere. Authores verò qui docent nostram sententiam adversus D. Thom. sunt Scotus *in 4. dist. 8. q. 3.* ipsemet D. Thomas *in 4. distinct. 11.* Navarrus *in manuali cap. 25. n. 91.* Angelus *ver. Missa, n. 17.* Villalobos *in sum. part. 1. tr. 8. dub. 32. n. 5.* & omnes ferè neoterici. Haec opinio fuit postea approbata in Missali jussu Clement. VIII. edito.

4 Notandum est verò, quod aliqui asserunt, opinionem D. Thomae practicandam esse casu, quo sacerdos celebraret secretò, non autem publicè: nam in primo casu si Hostiam iterum consecraret, non adesset scandalum, secus autem si publicè Missam diceret. Ita explicant mentem D. Thomae Nugnus *in 3. p. tom. 1. q. 82. art. 6. dub. 2. concl. 1.* & S. Joannes de la Cruz *in direct. consf. p. 2. de Sacrificio Miss. q. 5. dub. 1. concl. 1.* qui citat Ledesma, & Sylvius *in 3. part. qu. 80. art. 8. cas. 2.* Vide etiam Henriquez *in summa lib. 9. cap. 37. n. 3.* quae quidem omnia probabiliter dicta sunt.

Sup hoc in R. ... 5 Notandum est etiam cum Navarro, & Sylvio *ubi suprà*, quod sacerdos non peccaret mortaliter, si cui haec fortasse acciderint, si inopinato casu perturbatus, non susciperet, nec consecraret vinum, ut supra ex diversis sententiis, necessariò consecrandum.

RESOL. CCXXXVI.

An Sacerdos, qui per errorem consecravit solum panem, si non possit postea sine sui nota, & populi turbatione consecrare Sanguinem, sit ei licitum in Sacrificium pergere, sine vini consecratione?

Et an Sacerdos excusetur à mortali peccato, si per inconsiderationem naturalem, vel turbationem Sacrificium in simili eventu non perficeret: quod, & de similibus eventibus dicendum est?

Et est diligenter notandum, quia ejusmodi perturbatio etiam viris doctis accidit. Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 14.

§. 1. NEgativam sententiam docet Cornel *in 3. p. tract. 4. q. 74. disp. 2. dub. 2. num. 1. & 2.* ubi ait, quod etiamsi scandalum sequatur, adhuc non licet relinquere Sacramentum imperfectum: tum, quia illud scandalum non esset, datum, sed acceptum; neque esset scandalum pusillorum, sed Pharisaeorum: proinde non debet sacerdos propter illud vitandum, à consecratione Calicis abstinere. Et ideò optimè advertit Joannes Praepositus *in 3. p. q. 83. art. 1. dub. 8. n. 56.* in his casibus posse facilè occurri astantium, & populi scandalo, si de veritate doceantur: quia praemissa monitione, si perseveret offensio, potest censeri scandalum acceptum, non datum. Adde, quod si hujusmodi licentia concedatur, Sacerdos plurimis eventibus poterit judicare, se posse consecrare panem sine vino: quod cedet in gravem hujus Sacramenti irreverentiam. Sacerdos tamen excusabitur à peccato, si propter inconsiderationem naturalem, vel perturbationem, sacrificium in simili eventu non perficiat; quod, & de similibus eventibus dicendum, & est diligenter notandum, quia hujusmodi perturbatio etiam viris doctis accidit, qui non statim accusandi sunt peccati mortalis, si sumpta hostia adverterint vinum non fuisse in Calice, neque tamen vino accepto de novo consecrarint. Vide D. Thomam *in 3. p. q. 83. art. 6. ad 5.* & ibi Nugnum *dub. 2. §. Respondetur, quod si fortè*. Sup. hoc in R. praecedenti, § ult.

2 At his non obstantibus, ad dubium propositum Hurtadus *de sacrific. Missa, dist. 4. diffic. 13.* sic ait: Si sacerdos post consecrationem antequam finiatur Officium, cognoscat defectum consecrationis vini, quia loco vini fuit apposita aqua, aut acetum, aut alia materia insufficiens; si nequeat absque timore prudenti gravis morae sui, aut gravis perturbationis adstantium, consecrare sanguinem; non tenetur eum consecrare, sed potest absque illius consecratione Missam finire: quia praeceptum affirmativum perficiendi essentialiter sacrificium, quamvis sit divinum non obligat cum timore prudenti tanti damni. Si verò non sit praedictus timor, perficiendum est essentialiter sacrificium, consecrando sanguinem, ut patet, & non consecrando aliam Hostiam, quando agnoscitur defectus consecrationis vini ante sumptionem Hostiae consecratae: in quo Doctores conveniunt. Ita ille. Et ideò Adrianus *in 4. q. 6. de Eucharist.* quae incipit, *Viso de impedimento, §. Pro responsione*, & Major *in 4. dist. 9. q. 3. §. Tertiò arguitur*, asserunt, si sacerdos per errorem solum panem consecravit, qui vinum sine magna offensione adstantis populi consecrare nequeat, ut quia mittendus est per mediam plebem aliquis, qui vinum ferat, posse eum in sacrificio pergere sine vini consecratione. Quod etiam censet probabile Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 19. qu. 3. §. Major.* Et hanc sententiam docet etiam Fagundez *praecept. 1. lib. 3. cap. 5. n. 10.* Marchinus *de Sacram. Ordinis, tr. 3 p. 2. cap. 1. n. 16.* & alii quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 5. q. 24.* Sup. hoc in R. not. praecedenti, à principio, & signanter in § ...

RESOL. CCXXXVII.

Quid facere debeat Sacerdos, qui perficit sacrificium ab alio inceptum, si dubitetur Hostiam fuisse consecratam?

Et an in tali casu debeat solùm incipere à consecratione, caeteris omissis? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 12.

§. 1. VIdetur unum de duobus posse facere; nimirum aliam Hostiam sumere, eamque consecrare simul consecrando sub conditione aliam relictam à sacerdote, de qua dubium est, an sit consecrata, & utramque postea sumere: Vel posse novam Hostiam consecrare, illam verò de qua dubitatur, an sit consecrata, sumere post sumptionem utriusque speciei à se consecratae, antequam sumat purificationem. Ita Sylvester *verb. Eucharistia, n. 12.* Tabiena *verb. Missa* 30. Henriquez *l. 9. cap. 4. num. 4.* Bartholomaeus ab Angelis *dial. 5. §. 561. 562. & 569.* cum aliis. Sup. hoc in eadem doctrinam ult. Ref. seqq.

2 Sed doctus Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 16. nu. 311.* docet in tali casu sacerdotem frustra adhibere aliam Hostiam, nec posse. Probatur primò, quod frustra: nam ille secundus sacerdos solum debet tunc celebrare, ut sacrificium de quo dubium est, an sit inceptum, non maneat inceptum, sed perficiatur: ad hoc autem sufficit, quod nulla alia hostia adhibita, illam ipsam hostiam praecedentis sacerdotis sub conditione consecret. Nam vel ille alius sacerdos consecravit illam, vel non. Si consecravit, iste secundus sub conditione proferens verba, illam non consecrat, sed perficit sacrificium inceptum ab alio: ratione cujus perficiendi (si fortè inceptum fuit) iste alius suscipit, hoc munus. Si verò ille prior non consecravit, iste secundus consecrat; vult enim consecrare sub conditione, si alter non consecravit. Quo casu nullo modo manet sacrificium aliquo non integrum, jam enim ab hoc posterior utriusque specie consecratio fit. Ad quid ergo est necessaria illa Hostia? Probatur secundò, quod non possit adhiberi Hostia illa alia. Nam jus, & potestas, quam habet secundus sacerdos incipiens, non à principio Missae, sed à consecratione, solùm est jus perficiendi sacrificium alterius; ne scilicet imperfectum maneat, quod fortè inceptum fuit. Si autem ipse per se totam materiam necessariam sacrificii addat, addendo unam Hostiam certò non consecratam, & vinum etiam non consecratum; sanè censetur integrè absolutè sacrificare, potius, quàm alienum sacrificium perficere. Ad sacrificandum autem integro illo modo, incipiendo à consecratione, caeteris omissis non habet jus, nec potest sic certò, & indubitatò facere: solùm enim debet in dubio quidem integrè sacrificare; nempe, si ille alius non incepit sacrificium: certò autem sacrificare integrè illo modo nullo jure licet; nam ad evitandum periculum manendi sacrificium alterius imperfectum, sufficit consecrare sub conditione illam ipsam Hostiam, ut jam probavimus. Quare à principio intrinseco, & ratione ex natura rei petita

petita magis placet hæc opinio, quàm opposita sententia, cui solùm defero propter Doctorum illius auctoritatem. Et hæc omnia docet Dicastillus *loco citato*. Vide etiam Præpositum *in 3.quæst.83.art. 6.nu. 192.* qui docet in tali casu, Sacerdotem debere tantùm consecrare Hostiam sub conditione: quod etiam tenet Villalobos *in summa tom.1.tr.8.difficult.32.nu.15.*

RESOL. CCXXXVIII.

An si Sacerdos moriatur post consecrationem, si adsit alius Sacerdos, teneatur sub peccato mortali perficere sacrificium?

Et in tali casu, an hoc facere debeat Sacerdos, etiamsi non sit jejunus, aut sit excommunicatus, aut irregularis?

Et quid in tali casu est faciendum, si quando Sacerdos moritur, vel infirmatur, jam consecraverat utramque speciem; & quid quando tantùm consecraverat unam speciem?

Et quid est agendum, si constet Sacerdotem esse mortuum in Missa, & non constet in qua parte Missæ mortuus fuerit?

Et advertitur in prædictis casibus, quod si nullus inveniri potest Sacerdos, non esse licitum laico Sanguinem, aut Hostiam sumere; unde Hostia conservanda est in Pyxide, & Calix in Sacrario.

Et si vini species corrumpantur, antequam inveniatur Sacerdos, qui eas sumat, in piscinam proiicienda sunt. Ex p. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 18.

Sup hoc in R. seq cursim in §. Cô.luso ad lin 5 & in §. ult ad lin.6.& pro sacerdote jejuno, ib. in fin.& inf.in tr. a. R.101 cursim in §. Nota post med.vers. tertias si sacerdos, & sup. in Res 120. §. ult. a lin. 2.

§. 1. Affirmativè respondent communiter Doctores: quia integritas sacrificii est de jure divino, Ergo necessarium est, quod sacrificium inceptum perficiatur, atque adeò quando non est possibile hoc fieri ab eodem sacerdote, debet fieri ab altero. Et in tali casu debet hoc facere sacerdos, etiamsi non jejunus, vel sit excommunicatus, aut irregularis. Hæc sententia, ut dixi, est communis, & probabilior. Negativam verò sententiam puto etiam probabilem; & ut talem, illam admittit Ludovicus de San Juan *in summa q. 7. art. 17. difficult. 11.* Villalobos *in summa, tom.1. tr.8. difficult. 32. n. 15.* Sotus *in 4. distinct.13.q.2. art.6.* Pellizarius *in Man.Reg.tom.1. tr.5.cap.9. sect.1. nu. 15.* Siquidem in Concil. Tolet. VII. relato in cap. *Nihil 7. q.1.* dicitur: *Censuimus convenire, ut in eo casu sit liberum alteri Episcopo, vel Presbytero, consecrationem exequi officii cœpti.* Loquitur autem Concilium de præsenti casu, sicque videtur indicare, sacerdotem quidem posse, si velit, explere sacrificium modo supradicto relictum imperfectum; non tamen teneri: quod sentit Sot. *in 4.dist.13. q.2. art. 6. §.4.* hinc colliges, sacerdotem non teneri explere sacrificium ab alio inchoatum, nisi ex accidente ad vitandum scandalum.

2 Sed casus de quo est quæstio, potest contingere dupliciter. Primò, quando Sacerdos qui moritur, vel infirmatur, jam consecraverat utramque speciem. Secundò, quando tantùm consecraverat unam speciem. Si primo modo contingat, res facilis est: omnes enim DD. conveniunt in hoc, quod debet secundus sacerdos incipere ab illa parte Missæ, in qua alius finivit: itaque debet perficere sacrificium, nihil repetendo, atque adeò si Sacerdos mortuus est in ipsa sumptione Sacramenti, debet secundus sacerdos tantùm sumere species Sacramentales remanentes. Si verò secundo modo contingat, tunc est dubium, & diversitas inter Doctores: Aliqui enim dicunt, quod debet secundus sacerdos, non solùm consecrare sanguinem, sed etiam priùs alteram Hostiam, & postea suo tempore sumere utramque, & Sanguinem. Ita docet Innocentius *in lib.4. de Myster. Missæ, c.22.* Quam sententiam D. Thom. *in 4. dist.8. q.1. art.4.* dicit esse probabilem: ipse tamen docet oppositam, tanquam probabiliorem. Aliqui dicunt, quod licet utroque modo fieri possit, consultius tamen est non consecrare alteram Hostiam. Et hæc omnia docet Nugnus *in 3.part. tom. 1. qu.84. art.6.*

Sup. ho: dubio lege doctrinam Res. not. seq & ex illa inferes quid potest fieri in hoc dubio, & in Res. seq. §. ult. cursim post med. § vers. si reperio.

3 Sed, si constet sacerdotem esse mortuum in Missa, sed non constat in qua parte Missæ mortuus fuerit. Respondet Serra *in cit. q. 83. art. 6. D. Th.* quod quidam dicunt debere ponere aliam hostiam, & alind vinum in Calice, & utramque hostiam, ac utrumque Calicem consecrare, alterum simpliciter, alterum sub conditione. Mihi probabilius videtur, satis esse, hostiam, & calicem, quæ invenit in Altari, sub conditione consecrare, & non debere aliam hostiam, & vinum apponere: sicut, etsi certum esset primum sacerdotem consecrasse Hostiam, & nesciretur consecrasse vinum, sufficeret, quod in Altari invenit consecrare secundum sacerdotem. Ita Serra, qui optimè advertit, quod in tali casu, si nullus inveniri posset sacerdos, non esset licitum laico sanguinem, aut Hostiam sumere: quia laico non licet sacrificium perficere. Unde Hostia reservanda esset in Pyxide, & Calix in Sacrario. Et si species vini corrumperentur, antequam inveniretur qui eas sumeret sacerdos, in piscinam proiiciendæ essent. Alii dicunt, licere laico species consecratas, etiam vini sumere, non ad perficiendum sacrificium, sed ob reverentiam sacramenti. Quæ omnia confirmat etiam Ludov. à San Juan, *ubi sup. diffic. 12.*

Sup. hoc lege doctrinam Res. præteritæ.

Sup. hoc inf. in tr.5. Res.96. §. ult. & in to.3. tr.1. Res.49. §. Sed si post medium, & seqq.

RESOL. CCXXXIX.

An si Sacerdos moriatur post consecrationem Corporis Christi, possit alius Sacerdos sequenti die sacrificium perficere?

Et an, deficiente Sacerdote post consecrationem Hostiæ, alius, qui prædictum sacrificium perficere potest, debeat esse jejunus, & nulla censura ligatus, & possit celebrare contritus, si desit copia Confessarii, & si reperiat Hostiam ab alio consecratam, satis sit, ut consecret Calicis vinum, & prosequens sumat utramque speciem?

Et advertitur de Officio Veneris Sancti, quod in illo die non integratur, nec perficitur sacrificium, cùm utraque species fuerit die externo jam consecrata, & sumpta, sed sumitur à Sacerdote tantum Hostia præcedentis sacrificii, & ideò illud Officium non vocatur, nec est Missa, nec sacrificium. Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 4.

§. 1. Affirmativam sententiam novissimè docet Tamburinus *opusc. de Sacrific. Missæ lib. 2. c. 8. §. 1. n. 6.* ubi sic ait: Quid fiet, si nullus adsit, qui Missam perficere eodem die possit; adsit tamen qui à loco distanti vocatus, die sequenti possit? Emanuel Sà in genuina impressione sic de hac re disserit: Quod, si desit qui Missam perficiat, sequenti die perficiatur, aut sumatur ab alio sacerdote in alia Missa Sacramentum. Non placuit hoc dictum ei, qui illud expurgavit, quare sic reposuit. Quod si desit, qui perficiat, sequenti die sumatur ab alio in alia Missa Sacramentum. Citatque Suarium, D. Thomam, Azorium, Sotum, & Toletum. Hinc ergo oritur quæstio, an opinio genuina Auctoris, dicentis posse perfici die sequenti prædictam imperfectam Missam, sit probabilis, ac propterea immeritò expuncta? Certè non video, cur possit eodem die perfici, ut omnes concedimus, imò injungimus etiam post sex, vel septem horas; ut contingeret, si defectus occurreret summo mane, & sacerdos suppleturus inveniretur circa meridiem; non possit autem die immediatè sequenti. Illa enim mora in tali defectu non debet judicari longa, ita ut continuari eadem Missa non possit die sequenti. Sicut enim die Veneris sancti consumptio tunc exhibita continuat Missam diei præcedentis; nam propterea dicitur complementum sacrificii præteriti: ita in casu nostro, &c. Huculque Tamburinus.

2 Sed ego existimo; non esse recedendum à correctione Reverendissimi Magistri Sacri Palatii, & ideò constanter assero, sacrificium illud non posse perfici die sequenti; sed illa Hostia conservanda, ut postea à sacerdote vel laico communicaturo sumatur. Hanc nostram sententiam apertè docet doctus, & amicissimus Pater Aversa, *de sacram. Eucharist q.11. sect. 2.* ubi loquens de officio feriæ sic ait: Respondetur communi sententia, illa die in Ecclesia non offerri sacrificium; ut etiam patet ex eo, quod sacerdos solum corpus, & non sanguinem sumit. Et ratio redditur, quia ea propriè die celebratur sacrificium ipsum cruentum mortis Christi. Dum verò in Offertorio nominatur sacrificium; non sumitur hoc nomen pro actione sacrificandi, sed pro re, quæ per se apta est sacrificio, nempe ipsum sacramentum. Sæpe enim sacrificium sic sumi solet, non pro actione, sed pro re, seu materia sacrificii. Quare nullatenus admittendum est, quod ait Nugnus *hic art. 1.* ex peculiari dispensatione Christi Ecclesiam eo die Parasceves ita celebrare. Certè enim nec apparet talis dispensatio, nec est necessaria. Similiter nec approbandum est, quod aliqui dicunt, ea die compleri sacrificium inchoatum die præcedenti. Tum, quia jam illud sacrificium erat completum: & una consecratio non nisi per unam sumptionem debet compleri, & consummari in ratione sacrificii; Tum, quia sacrificium una die inchoatum, non potest compleri alia die, nec post notabilem interruptionem. Undè si deficiente sacerdote post consecrationem, non inveniatur alius, nisi die sequenti, non poterit jam compleri illud sacrificium. Ita in terminis contra Tamburinum Aversa. Vide etiam ipsum *sect. 16. §. 10.*

3 Probatur hoc etiam ex Rubrica Missalis, *cap. de defectibus vini, n. 8.* ubi notatur, quod si expectando aliquamdiu haberi possit materia apta illius speciei, cujus defectus deprehenditur, expectandum esse, ne sacrificium remaneat imperfectum. Ubi dicitur, *aliquandiu*, quia si esset nimis expectandum, adhuc non esset una moraliter actio. Judicet modo Lector, si verbum Rubricæ, videlicet, *aliquandiu* possit verificari, & adaptari, ut vult Tamburinus, si sacerdos suppleat defectum Missæ hodiernæ sequenti die; & quo pacto in tali casu posset aliquis dicere, sacrificium illud moraliter esse unam actionem. Unde adversus Patrem Tamburinum obiiciam doctissimum Theologum suæ Societatis, Patrem Azorium *tom.1. lib. 10. c.33. quæst.1.* sic asserentem: Si Sacrificium non compleatur; tunc species consecratæ servari debent in Pixide, vel in alio Vasculo, ut in die proximè sequenti insumantur. Deinde, quamvis Glossa in eo capite doceat, sacrificium perfici non posse, quia Missa post meridiem inchoari quidem nequit; at si ante meridiem inchoata fuerit; jure continuatur, atque finitur. Ita Azorius; qui, ut vides, negat expresè Missam, de qua est quæstio, esse reficiendam sequenti die; & solùm concedit

posse in eadem die Sacrificium illud perfici. Sed ego, ut verum fatear, non discedo à sententia Glossæ *in cap. nihil 7. qu. 1.* docentis Sacrificium illud non esse perficiendum post meridiem. Et quidem Doctores, loquentes de hoc casu, asserunt, Sacrificium esse perficiendum ab alio sacerdote, si sit ad manus, si illicò inveniri potest, si præsto adsit, &c. Et ideò hanc sententiam tenet etiam ex Societate P. Tannerus, *tom. 4. disput. 5. qu. 10. dub. 7. num. 110.* ubi sic ait: Si quis substantialis in Missa defectus accidit; semper quoad fieri potest, supplendus est. Dixi verò quoad fieri potest; quia si defectus multo post tempore, verbi gratia post prandium, vel horam à consummato ministerio, animadversus fuerit, aut alioqui impedimentum intercedat, quo minus per quandam moralem continuationem suppleri possit; ipsa impossibilitas ab ejus defectus suppletione excusat. Ita ille. Ergo si Tannero non videtur esse moralem continuationem paucas horas, imo unam, ad supplendum defectum substantialem Missæ; quid quæso diceret in casu nostro; in quo vult Tamburinus sacrificium hodie incæptum, posse perfici die sequenti? Non est igitur recedendum à sententia negativa. Ad id verò, quod asserit de Officio Veneris sancti, patet responsio ex his, quæ dixit Aversa, *ubi supra*; quia in illo die non integratur, nec perficitur sacrificium, cùm utraque species fuerit die externo jam consecrata; sed tunc sumitur à sacerdote tantùm Hostia præcedentis sacrificii, & ideò illud Officium non vocatur, nec est Missa, nec sacrificium. Et concedendo P. Tamburino, ut illud Officium sit complementum sacrificii præteriti; negamus tamen, in illo perfici, seu integrari sacrificium alterius diei; ut est in casu, de quo est quæstio; sed tantùm assumitur Hostia præconsecrata in Missa præcedentis diei: Ergo est dispar ratio inter utrumque casum.

4 Concludo igitur, quod si inter celebrandum penitus deficiat ipse sacerdos celebrans, ita ut prosequi, & Missam complere non possit: debebit alius sacerdos, si adsit, supplere defectum, & complere Missam. Ita docet S. Thomas, aliique communiter, & habetur in Rubrica Missalis: & ex Concilio Toletano *7. c. nihil 7. q. 1.* ubi, & redditur ratio: Cum enim simus omnes unum in Christo; nihil contrarium diversitas personarum firmat, ubi efficaciam prosperitatis unitas fidei repræsentat. Si tamen citò inveniatur alius sacerdos, qui defectum suppleat, alioqui post nimiam dilationem jam non esset una moraliter actio per continuationem moralem. Itaque Missa heri cœpta non potest hodie perfici; quia hac distantia temporis dicendum est, omninò tolli unitatem moralem sacrificii.

Sup. hoc magis lect. in R. prox. ter. & in alio §. ejus primo not.

5 Non deseram tamen hic adnotare, potuisse P. Tamburinum in favorem sententiæ Emanuel Sà, quam defendit, adducere Henriquez *lib. 9. cap. 40. num. 1.* ubi sic ait: si sacerdos post consecrationem Hostiæ deficiat; potest alter sacerdos, & interdum tenetur, si nullum habeat impedimentum (ut quia nulla censura ligatus est, & manet jejunus) perficere illam Missam ex generali præcepto Ecclesiæ: potestque celebrare contritus, si desit copia Confessarii; quia gravior res est de integritate sacrificii, quàm de præmittenda tunc Confessione. Si reperit Hostiam consecratam ab alio; satis est, ut consecret Calicis vinum, & prosequens consumat utramque speciem. Si non reperiatur sacerdos jejunus, differre licet perfectionem Missæ in alterum diem. Ita ille; qui, ut vides, apertè docet sententiam Emanuelis Sà: & opinionem Henriquez non esse improbabilem putat Fagundez *de Præcept. Eccles. præc. 1. lib. 3. cap. 18. num. 24.* Sed ego non discedo à contraria, quam docui.

Sup. hoc in R. not. præter. 5.

Sup. hoc magis lstè lo tom. 1. tr. 8. Ref. 110. Sup. hoc in R. præter. §. Sed celos ad medium, vers. Si vero, & pro sacerdote jejuno, &c. Ibidem ad lin. 6. & in alio ejus primo nos. pro sacerdote jejuno vel non jejuno.

RESOL. CCXL.

An si Sacerdos moriatur post sumptam speciem panis, debeat alius perficere Sacrificium, & sumere tantùm speciei sanguinis, vel quid est faciendum? Ex part. 10. tract. 12. & Miscel. 2. Ref. 15.

§. 1. PRima opinio affirmat, in tali casu non esse sacrificium absolvendum. Et ideò Henriquez, *lib. 9. cap. 40. n. 3.* sic ait: Si sacerdos post consumptam Hostiam deficiat relicto sanguine, jam perfecta videtur substantia sacrificii, & cum effectu etiam in his, pro quibus offertur: sumptio enim sanguinis non confert novum gratiæ gradum: Calix verò relictus debet ab altero sacerdote, integrè sub utraque specie celebrante, consumi: & perinde est sumere sanguinem utriusque Calicis, ac sumere plures Hostias. Asserunt itaque doctores in tali casu non esse necessarium perfici sacrificium ab alio, quia in una sola specie salvatur essentia sacrificii maximè in sumptione uniùs tantùm, quidquid sit de Consecratione utriusque: cumque jam utriusque speciei consecratio præcesserit, videtur jam essentialiter perfectum sacrificium. Quod autem supersit sumendus Sanguis, non obest; potest enim ille sumi ab alio sacerdote in alia Missa, sicuti solet sumi materia panis consecrati in alia Missa. Et hanc opinionem tenet Bonacina.

2 Secunda opinio ait: Quòd perficiendum est sacrificium, & sacerdos in tali casu, qui sacrum morientis post sumptionem Hostiæ absolvit, potest absque nova consecratione panis, & vini, solum sanguinem jam consecratum accipere. Et hanc opinionem adducit Franciscus Nigro *in Addit. ad Cerem.* Ruyz, *part. 7. §. 9. num. 8.* & ait esse tutam in Praxi.

3 Tertia opinio est D. Thomæ, *in 3. p. q. 83. art. 6. ad 4.* qui tenet, quòd sacerdos in tali casu debet panem novum, & novum vinum consecrare, & sumere una cum sanguine, qui non fuit sumptus à defuncto celebrante. Et hanc opinionem veriorem putat Nigrus, *ubi suprà*.

4 Quarta opinio putat, in tali casu sacerdotem non posse sumere solas species sanguinis, ut vult secunda opinio, nec debere consecrare novum vinum, ut vult Tertia opinio; sed tantùm consecrare novum Corpus, & sumere illud cum speciebus vini jam consecrati à primo sacerdote. Ita observat Henriquez, qui semper paucis verbis sapientissimè multa complectitur: nam postquam dixisset verba à nobis ubi suprà allata; statim subdit: Quòd si malit perficere eam Missam, non licet ei sumere solum Sanguinem relictum; & perficere Missam cum sequentibus Orationibus: nam sic celebrans, quamvis suppleat vicem alterius deficientis; debet sumere utramque speciem, ut patet in aliis casibus. Quidam eo casu (si haberi possit vinum) putant præceptum esse, ut qui in sacrificio sumit, consecret utramque speciem, propter mysterium significationis. At satis est, ut primo deficiente post unam speciem consecratam, alter Missam perfecturus, consecret alteram, & sumat utramque, ut dictum est; quia uterque se habet, ut unus Minister partialiter concurrens ad unum Sacrificium. Ita Henriquez.

5 Verùm ego ex his opinionibus secundam approbo, & illi adhæreo, quam novissimè docet sapientissimus, & amicissimus P. Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 16. num. 109.* Dico itaque, quòd quamvis concedam substantiam Sacrificii esse, quantùm ad essentiam, perfectam in Consecratione; adhuc ad consummationem Sacrificii pertinet sumptio; adestque præceptum sumendi id, quod in Sacrificio oblatum est. Ideò probabilius puto, Missam illam esse perficiendam ab alio Sacerdote, sumendo solùm Sanguinem.

RESOL. CCXLI.

An deficientibus particulis, possit Sacerdos partem Hostiæ alteri præbere? Ex part. 2. tract. 14. Ref. 37.

§. 1. PRo infirmo moribundo ne sine viatico decedat, posse affirmant DD. Difficultas consistit, an ratione devotionis alicujus sumendæ Eucharistiæ, liceat hoc facere.

Sup. hoc in tribus R. seqq. & attende, quod notatur in textu sup. §. 2. hujus R. seu Resol. seq. in ejus §. 1. prope finem, & o. Unde, & lege alias vers. not. prædictarum Ref.

2 Multi negant, ut Zambranus *dec. cap. 3. dub. 6. num. 7.* & alii. At ego probabiliter contrarium sentio, cum Sylvestro *verb. Euchar. 3. n. 15.* Angelo *ver. Missa, num. 27.* Graffio *decis. p. 1. lib. 2. cap. 38. n. 31.* Scorzia *de sacr. Miss. lib. 4. c. 29. n. 12.* Zanard. *in direct. Theol. p. 1. de sacr. Euchar. cap. 9. n. 15. & cap. 10. n. 31.* & Homobono de bonis *exam. Eccles. p. 1. tract. 4. cap. 11. q. 110.* Emanuel Sà *ver. Euchar. num. 15.* Ratio est, quia sacerdos sic faciens utilitati fidelium consulit, nec ullam injuriam facit Sacramento, cùm in singulis particulis, quamvis exiguis, Christus contineatur.

RESOL. CCXLII.

An ad communicandum fidelem ob solam devotionem Sacerdos possit frangere Hostiam? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 34.

§. 1. NEgativè respondet Zanardus *in direct. Confessar. part. 1. de sacram. Eucharist. cap. 9. qu. 15.* & Graffius *part... lib. 2. cap. 38. n. 31.* ubi asserit non modica pœna dignum esse Sacerdotem frangentem Hostiam, ut laicum communicet, cùm ipse debeat recipere totam hostiam, *ex cap. relatum, de consecrat. dist. 2.* unde ex incuria impressorum non bene supradicti auctores fuerunt adducti pro affirmativa sententia *in mea resol. 37. tract. de celebrat. Missarum*.

Quæ hic est R. antecedens, & in duabus Ref. seqq. & sup. eæ R. 225. paulo post initium, lege vers. Quare possit, & aliam versic. ejus not.

2 His tamen non obstantibus contrarium docui in dicta resolutione, nempè posse Sacerdotem frangere Hostiam pro communicando fideli, ob solam devotionem, & multos DD. adduxi, quibus nunc addo Antonium de Literatis *in summ. part. 2. cap. 22. n. 10.* & alios, quos citat, & sequitur Joannes Sancius *in selectis, disp. 22. n. 21.* ubi sic asserit: Aliquoties accidere potest, non fuisse consecratas parvas hostias, Hispanè *formas*, quas suscipiant communicaturi, sciat sacerdos ei non esse vetitum partem Hostiæ dividere ad communicandum fidelem quolibet die velit ob solam devotionem; nec in hoc efficitur injuria, vel irreverentia sacrificio, quia sicut participes fiunt adstantes fructuum spiritualium illius, sic meritò, & fiunt fructus reales realiter Hostiæ suscipiendo partem. Ita Sancius, qui etiam respondet ad canonem, quem adducit Graffius, nam ibi solùm decernitur detestabilem esse consuetudinem quorundam Sacerdotum plurimas eodem die celebrantium Missas, non tamen in omnibus sacram Hostiam sumentium, sed

tantùm

tantùm in postrema sacrificatione; sed hoc diversum ab assertione nostra. Ergo, &c.

R E S O L. CCXLIII.

De casibus particularibus, in quibus Sacerdos potest dare partem suæ Hostiæ communicaturo.

Et an Sacerdos peccet mortaliter, si sine causa partem suæ Hostiæ laicis communicaturis præbeat? Ex p.10. tract.11. & Misc.1. Ref.70.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref. & in Ref. 122 paulo post initium, ... ve. Quare posset, & alia ... ejus annot. & in Ref. ... seq.

§. 1. QUæstionem, an Sacerdos possit aliquando partem suæ Hostiæ laicis communicaturis præbere, ego sæpiùs pertractavi, & me citato, posteà pertractat Tamburinus *Opuscul. de Communione, cap.6.§.6.nu.*30. & me citato Leandrus *de Sacram. tom.2. tract.7. disput.4. quæst.*17. & me citato Martinus de San Joseph *in menita Confessar. tom. 1. lib. 1. tract. 9. de Euchar. num.*16. Sed nemo ex nobis ad plures casus particulares devenit, quomodo devenisse nunc observo accuratissimum Patrem Dicastillum *tom. 1. de Sacrament. tract.4. disp.11. dub. 5. num.*115. ubi me citato, sic ait: Si post oblationem superveniat aliquis communicaturus, & non sit aliud Sacrum, aut si sit, non est commodum expectare alium Sacerdotem; non mihi videtur à ratione alienum, illi personæ, cui gratiam hanc velit Sacerdos impendere, dare particulam propriæ Hostiæ, seclusa aliqua prohibitione. Et in hoc sensu etiam intelligerem conditionem, quam requirunt Auctores, dum dicunt licere, si non sit alia formula; nempè, si nec ibi, aut in alio Altari tunc facilè reperiatur alia particula, & aliquis, qui illam administret: ut sit necessarium expectare. Ratio hujus assertionis est, quia nec ex natura rei, institutionis scilicet Sacramenti, nec ex iure Canonico communi, aut ex alio capite constat, id esse prohibitum. Atque in primis, id non esse prohibitum ex institutione Sacramenti, aut Sacrificii, satis videtur constare. Primò ex eo, quòd ad integritatem Sacrificii id non est necessarium, ut patet; cùm in qualibet parte specierum panis, & vini tantundem sit. Secundò, quia hoc ipsum fuit in usu in Ecclesia Dei, ut distributor Sacramenti frangeret illud, sicut, & Christus fecit, qui benedixit, ac fregit, deditque Discipulis: quem etiam duo Discipuli cognoverunt in fractione panis. Ita Paulus 1. *ad Corinthios* 10. *vers.* 16. *Panis* (inquit) *quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* ut notant Expositores ad eum locum, & ad alios textus, ubi de fractione fit mentio: Legatur ibi Cornelius à Lapide. Itaque frangere hunc panem, & fragmenta distribuere, satis fuit usu receptum, præsertim apud Orientales; qui solebant panem facere non elevatum, sicut nos, sed latum, & subtilem, qui erat bucellatus, id est, delineatis buccellis; unde Græcè appellabatur *Blomòs artos* Buccellatus panis, qui frangi solebat per lineas designatas, atque adeò non habet aliquid, quod non congruat institutioni. Tertiò, quando erat usus dandi Fidelibus etiam Laicis sanguinem, ex eodem vasculo consecrato accipiebatur pro aliis, & ex vi Sacrificii non tenebatur Sacerdos separatam pro se materiam consecrare, & nihil ex illa distribuere, aut quasi educillare, nam, & Christus de uno & eodem calice dixit: *Bibite ex eo omnes*. Cur ergo in pane tenebitur separatam quandam partem non frangendam sibi servare, & nihil de illa aliis conferre. Jam vero videndum est, an sit aliqua juris prohibitio. Hanc ego in jure aliquo communi non invenio. Nam, quæ dicuntur ab aliquibus de *capite Relatum de Consecratione, dist.* 2. *& cap. Comperimus eadem distinct.* indigna sunt, quæ audiantur. Nam in priori Textu ex Concilio Toletano, 12. solum mandatur (contra quosdam aliter facientes) ut, qui sæpius in die celebrat, in singulis Missis communicet. In posteriori verò contra aliquos aliter facientes statuitur à Gelasio Papa, ut non alterutram, sed utramque speciem Sacerdos celebrans sumat. Unde frustra Crassius ob talem legem, & sine fundamento dixit, teste Diana *in illa ref.*34. *p.*3. non modica pœna dignum esse Sacerdotem frangentem hostiam, ut Laicum communicet. Utrum autem sit prohibitum, per specialem aliquam legem Synodalem in Diœcesi aliqua, mihi non satis constat: nisi forte in Toletana, non solum in Synodalibus anni 1622. sub Serenissimo Ferdinando Infante Cardinali, sed longè ante illud tempus. Ubi tamen id prohibitum fuerit, standum erit prohibitioni. Nec probo sententiam Joannis Sanchez *in selectis, disput.* 22. *num.*21. qui ait nullam esse culpam, etiam ea prohibitione posita: si enim fieret sine causa rationabili, non video cur, qui sciens, & volens faceret, non peccaret: De mortali verò præcepto, non audeo affirmare esse mortale sine causa facere, quia non videtur materia gravis irreverentiæ, idque à fortiori docet Joannes Sanchez, *suprà* citatus. Quæ autem causa sufficiat prudentis judicio videtur relinquendum. Ego non putarem requiri gravissimam. Unde putarem sufficere, quod sic communicaturus non habet aliam Missam, vel cogatur diu expectare, donec aliud Sacrum celebretur, aut in sequentem diem differre. Quin etiam sufficientem existimarem causam; quod aliqua persona gravis, aut nobilis velit communicare tunc, ut postea maturè se expediat ad negotia, imò

Quæ hic est R. antecedenti.

& famuli, qui, ut tempestivè sint expediti ad exhibenda servitia, velint communicare, nec facile possint sine officiorum dispendio expectare. Addiderim satis esse, si fiat, ne diu expectet ipse Sacerdos pro afferenda particula; potest enim pergere in Missa ad Offertorium, & Consecrationem, daturus partem suæ Hostiæ. Auctores, qui ex rationabili causa licere putant, innumeri sunt, & præter alios relatos apud Dianam. Hucusque Dicastillo.

2 Itaque, ut vidisti amice Lector, hic vir doctissimus putat, Sacerdotem dantem partem Hostiæ Laico communicaturo absque causa, non peccare mortaliter; & causam justam putat, quod sic communicaturus non habeat aliam Missam, vel cogatur diu expectare, donec aliud Sacrum celebretur, aut in sequentem diem differre. Item, si aliqua persona gravis, vel nobilis velit communicare tunc, ut postea maturè se expediat ad negotia; imò si famuli, ut tempestivè sint expediti ad exhibenda servitia, velint communicare: nec facile possint, sine officiorum dispendio, expectare. Et satis esse, si fiat ne diu expectet ipse Sacerdos pro afferenda particula.

R E S O L. CCXLIV.

An si in campo particula non inveniatur, possit Sacerdos dare partem suæ Hostiæ moribundo?

Et an hoc etiam in aliis casibus extra periculum mortis liceat, dummodo rationabilis causa subsit; ut si quispiam magna devotione ad Eucharistiam accederet; & non esset formula, quæ illi porrigi posset, &c.

Et docetur Sacerdotem non peccare mortaliter, qui particulam communicaturo porrigere facilè posset, dat partem parum ex sua Hostia consecrata? Ex p.5.tr.3. Ref.54.

§. 1. REspondeo affirmativè cum Paludano *in* 4. *distinct.* 12. *q.*1. *art.*5. *concl.*2. Sylvestro *Euchar.*2.*q.*10. *§.* 7. Antonino *part.* 3. *cap.*6.§.3. Henriquez *lib.*9. *cap.*30. *num.ult.* Chapeavilla *de sacram. Euchar. q.*28. & Jacobo Granado *de Sacrament. in* 3. *part. contr.*6. *tract.*13. *disp.*3. *num.*3. ubi sic ait. Et quidem si infirmus esset in mortis articulo, nec formula inveniretur, posset sine dubio Sacerdos partem Hostiæ reservare, & infirmo porrigere. Ita ille, ubi *num.*4. rectè docet, quod etiam ego docui *in* 2. *part. tract.* 14. *de celebratione Missarum, resol.*37. cum multis Doctoribus, hoc etiam in aliis casibus extra periculum mortis licere, dummodo rationabilis causa subsit; ut si quispiam magna devotione ad Eucharistiam accederet, & non esset formula, quæ illi porrigi posset, quia hoc non obstat integritati sacrificii, ad quam solùm pertinet consumere illud sub utraque specie; quòd verò aliqua pars unius speciei alteri tribuatur, licet sine causa malum sit, quia est contra Ecclesiæ morem, & minus perfectam consumptionem hostiæ immolatæ, potest tamen cohonestari aliquo rationabili fine. Neque contra hanc doctrinam urget ullo modo, quod legitur in Missali *titulo de defectibus in ministerio occurrentibus, ver. si Sacerdos*. Nam ibi solum dicitur. Si Sacerdos, qui jam consecraverat saltem unam speciem, in morbum incidat, perficiendam esse ab altero Sacerdote Missam, qui illum priorem, si adhuc vivat, efficiet participem Hostiæ, ab ipso consecratæ, porrigendo illi partem, & sumendo sibi aliam, quamvis sit alia formula consecrata, hæc potiùs infirmo porrigenda sit. Ubi planè loquitur de Sacerdote, qui dum celebrat, in morbum incidit, nec negat in aliis casibus posse dari partem Hostiæ volentibus Eucharistiam suscipere.

Quæ hic est sup. R. 241. & etiam pro aliis casibus extra periculū mortis & in R. 141. & 241 & in aliis earum annot.

2 Nec valet dicere quòd Gelasius Papa *de consecr. dist.* 2. *c. comperimus*, scribens Maiorrivo, & Joanni Episcopis, arguit quosdam in sacrificio Missæ integra Sacramenta non sumentes, & mandat ut vel integra Sacramenta percipiant, vel ab integris arceantur; ergo non debet hic modus dispensandi tolerari. Respondetur ibi Pontificem arguere quosdam, & meritò, qui in sacrificio alteram tantùm partem, videlicet corporis Christi, accipiebant, & ab altera, videlicet cruoris sacris, abstinebant, qui longè diversi sint ab illis, qui utramque partem sub utraque specie sumunt, sed unam particulam alterius speciei pro ægro reservant, ut ex ante dictis facilè colligi potest.

3 Non desinam tamen hic adnotare aliquos docere Sacerdotem non peccare mortaliter, qui cùm particulam communicaturo porrigere facilè possit, dat partem parvam ex sua Hostia consecrata. Cujus sententiæ est novissimè Joannes Sancius *in selectis, disp.*22. *num.*21. ubi sic ait. Quapropter constitutio synodalis edita *anno* 1622. à Serenissimo Infante Cardinali, prohibens ex Hostia dividi particulam ad laici communionem, intelligi ad summum debet, quando facile aliæ formulæ apponi possent. Imò nec in hoc casu invenio culpam, cùm nullo præcepto sit prohibitum ex Hostia dividi particulam, nec quidquam intersit, quòd possit vitari divisio ex eo quòd aliæ superessent formulæ. Sic ille.

4 Verùm contrarium ego teneo cum Granado *ubi suprà*, & Emanuel Sà *ver. Eucharistia, num.*15. ubi sic ait: Potest Sacerdos

dos communicaturo dare partem suæ Hostiæ, si alia non est. Ita ille. Vide etiam Ochagaviam *de Sacram. tract. de Eucharist. quæst. 4. num. 12.* & Possevino *de officio Curati, capit. 8. nu. 13.*

RESOL. CCXLV.

An Sacerdos, finita Missa, si in Sacristia inveniat aliquod fragmentum in Patena, vel Calice, possit illud sumere?

Et an ex accidenti, quando reliquiæ non possunt conservari sine majori irreverentia, in ea enim circumstantia non solùm Reliquiæ præsentis sacrificii, sed etiam præteritorum assumi possunt ab ipso Sacerdote non jejuno, etiam postquam à multo tempore ab Altari recessit? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 45.

Sup hoc inf in R. 146 147. & in seq. 149. & in R. 150. & sup. in R. 130. & penul. & inf. in tr. 1. l ge §. ult. R. 101.

§. 1. Hic casus frequenter potest accidere, & ideò negativam sententiam sustinendam esse puto: nam hoc licitum erit, dum Sacerdos in Altari persistit, quia tunc ejusmodi reliquiarium assumptio refert ad unum, idemque convivium, & sacrificium, quod planè absolutum non censetur, dum Sacerdos in altari manet: secus autem si ab illo decesserit, ut est in casu proposito. Et ita docent Layman. *Theolog. mor. lib. 5. tr. 4. cap. 6. nu. 22.* Coninch *de sacram. q. 80. art. 8. num. 64.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 63. sect. 6.* Villalob. *in sum. tom. 1. tr. 7. diffic. 39. n. 16.* S. Joan. de la Cruz *in direct. conscient. part. de sacram. Euchar. q. 5. dub. 4. concl. 3.* Fagundez *pr. 3. lib. 3. c. 5. nu. 3.* ubi sic ait: Existimo non posse Sacerdotem per se loquendo prædictas reliquias sumere, postquam ab altari recessit, quia jam explevit, perfecitq; ministerium suum: secus tamen esset ex accidenti, quando illæ non possunt conservari sine majori irreverentia; in ea enim circumstantia non solùm reliquiæ præsentis sacrificii, sed etiam præteritorum absumi possunt ab ipso Sacerdote non jejunio, etiam postquam à multo tempore ab Altarti recessit. Ita ille, & ego. Igitur pro praxi dicendum est, quod si in Ecclesiis, ubi plures successivè celebrantur Missæ, aliquis Sacerdos in sacristia inveniat in Calice, verbi gratia, aliquod fragmentum, tunc alius Sacerdos jejunus existens ad dicendam Missam celebret in illo Calice, ut fragmentum illud jejunus accipiat; sin verò id accidat in aliqua Ecclesia, ubi una Missa tantùm celebratur, & ibi non reservatur Sacramentum, tunc Sacerdos non jejunus potest tale fragmentum accipere, quia illud reservari sine majori irreverentia non potest. Notentur hæc pro praxi, quia forsitan apud neminem invenies.

RESOL. CCXLVI.

An Sacerdos finita Missa, si in Sacristia sacris Vestibus adhuc non spoliatus inveniat aliquod fragmentum in Patena, vel in Calice, possit illud sumere? Ex p. 5. tract. 14. & Misc. 2. Ref. 43.

Quæ hic est R. antecedens, & In seq. & inf in R. 149 in fine, & in R. 130 & sup. in R. 130 §. penul. dus casus, & inf. in tr. 1. lege §. ult. Ref. 101.

§. 1. Hic casus est frequentissimus, & negativam sententiam cum multis Doctoribus ego docui *in part. tract. 4. resol. 45.* secluso tamen uno casu, de quo etiam vide Joan. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 15. sect. 4. n. 82.* & Joan. Præpositum *in 3. p. q. 80 art. 8. dub. 2. n. 46.* Non reticeam tamen in gratiam curiosorum hic adnotare, affirmativam sententiam admittere, & tenere novissimè Iacobum Granad. *in 3. p. D. Th. de Sacrament. controv. 6. tract. 10. disp 8. n. 11.* ubi sic ait: Si post bibitum Sanguinem, & post ablutionem inveniat reliquias in Patena, potest Sacerdos illas sumere, dum est in Altari. Imò aliqui extendunt, ut non solùm liceat, dum Sacerdos est in Altari, sed etiam si ad Sacristiam redierit, dummodo vestibus sacris indutus adhuc sit, quia sumptio illarum particularum pertinet ad integritatem sacrificii, quæ divino jure præcepta est Sacerdoti: aliunde verò cum non sit absolutè nova communio, sed perfectio præcedentis, videtur posse peragi ab eo, qui initio communionis fuit jejunus, & nondum deposuit vestes sacerdotales. Ita ille. Quod est valde notandum, licet ego contrariæ sententiæ tanquam communiori, & probabiliori adhæream, non damnarem tamen de peccato supradictam sententiam Granadi sequentem.

RESOL. CCXLVII.

An liceat Sacerdoti in Sacristia, dum adhuc sacris vestibus est indutus sumere Reliquias Hostiæ inventas in Calice?

Et cujus quantitatis oporteat esse hujusmodi Reliquias?

Et an si celebrans, sumpto Sanguine, videat particulam Hostiæ in fundo Calicis, possit digito deducere particulam ad labium Calicis, & sumere ante purificationem, vel remoto scrupulo possit una cum purificatione illam deglutire? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 17.

Su. hoc in duabus præcedentibus Ref. & in aliis earum ante.

§. 1. Negativam sententiam docet Marchinus de Sacramento Ordinis *tr. 3. part. 3. c. 2. n. 20.* ubi sic ait: Hæc doctrina temperanda est, ut non procedat in Sacerdote, qui jam in Sacellum se recepisset, etiamsi tunc incipiat videre reliquias, quas in Altari non discernebat. Nam postquam ab Altari Sacerdos discessit, jam complevit totum suum Ministerium, propterea post sumptionem ablutionis, si in sacellum reversus reliquias Sacramenti, in quibus totus Christus asservatur, iterum manducet, sequitur, quod nefas est, eum bis eadem die sacram Communionem recepisse. Ita ille. Et hanc sententiam cum multis DD. ego docui *in 3. p. tr. 5. ref. 45.* quibus etiam adde Perficum *de offic. Sacerd. lib. 1. c. 12. n. 122.*

2 Sed pro affirmativa sententia *in 5. part. tr. 14. resol. 43.* adduxi Jacobum Granado, qui licet videatur loqui ex aliorum sententia, tamen illam non improbat; sed clarè hanc opinionem affirmativam tenet Ioannes Baptista de Fabris *in Manual. Ordinandorum c. 11. num. 142.* ubi sic asserit: Si celebrans sumpto Sanguine videt particulam Hostiæ in fundo Calicis, vel sumpta purificatione reperiat super Patena, vel Corporali aliquod fragmentum ejusdem hostiæ præ assumptæ, quid faciet? respondeo in primo casu, vel digito deducat particulam ad labium Calicis, & sumat ante purificationem, vel remoto scrupulo una cum purificatione deglutiat. In secundo casu fragmenta potest sumere etiam non jejunus, & extra Altare in Sacristia. Hæc ille. Cui adde ex nostris Patrem Megalium *in Promptuario tom. 2. verb. Eucharistia Sacramentum suscipiens, num. 24.* ubi sic asserit: Ego probabilem etiam censeo sententiam, quam in praxi servant aliqui Sacerdotes docti, & timoratæ conscientiæ, ut scilicet prædictas reliquias sumant etiam post recessum ab Altari, & priusquam Missæ paramenta dimittant, si illas in Calice, vel in Patena inveniant. Et ratio hujus praxis est, quia sumptio harum reliquiarum post Missam relictarum est complementum ejusdem actionis, & sacrificii: & consequenter tota hæc actio censetur una, & fieri à jejuno, quando fiat ab eo, qui eam jejunus inchoavit, & interim nihil sumpsit, quod ex institutione Ecclesiæ sumere non teneatur; & sic nihil nisi ablutionem, quæ fit ad perfectam consummationem eiusdem sacrificii, ad quam perfectam consummationem cùm pertineat prædicta sumptio reliquiarum, nulla est ratio, cur liceat eas sumere priusquam Sacerdos recedat ab Altari, & non liceat statim postquam recessit, cùm non obstante recessu adhuc non sit perfectè consummatum sacrificium ob prædictas inadvertenter relictas reliquias. Et pretereа magis reveretur Sacramentum, si statim sumantur etiam post recessum ab Altari, quàm si relinquatur in patena, aut in Calice, & maximè sine lumine; & facile possunt interim decurrere, & perire. Huc usque Megalius.

Quæ hic est R. 1. post præsentem.

Quæ hic est R. antecedens.

Su. hoc sup. & R. 130 § Sed in ejus ad lin. 3.

3 Sed si quæras hic obiter, cujus quantitatis esse oporteat hujusmodi reliquias, ut licitè post ablutionem sumi possint. Respondet Sotus *in 4. dist. 12. q. 5. art. 8. ad 8.* sic asserens. Si magnam hostiæ portionem in linteolis post lotionem Sacerdos inveniret, consilium esse, illam in pyxide reservare in crastinum, & in hanc sententiem inclinat Henriquez *lib. 8. c. 50. nu. 2. & in glossa litera G.* Sed ego puto nullam inter magnas, & parvas particulas differentiam assignandam esse, nam est eadem omninò ratio omnium, cùm pertineant ad eamdem actionem sacrificandi per modum unius, & integra dictione sumuntur: quare non est quantitas attendenda. Ita Suarez *to. 3. disputat. 68. sect. 6. cas. 2.* Reginaldus *in praxi to. 2. lib. 29. capit. 6. numer. 123.* Fagundez *part. 3. lib. 3. cap. 5. numer. 24.* & aliis.

RESOL. CCXLVIII.

An liceat Sacerdoti post ablutionem sumptam consumere particularum fragmenta, si in alia Missa fuerunt ab alio Sacerdote præconsecrata?

Ex quo infertur, quod si pars aliqua Euchastiæ quæ in Pixide servatur, inter communicandum populum in linteum, vel corporale Altaris ceciderit, etiamsi sit minima quantitatis, non potest à Sacerdote sumi post ablutionem, sed in Sacrario reponi debet, & conservari?

Et an laicis infirmis post assumptam hostiolam simul cum ablutione, vel paulo post liceat Reliquias Sacramenti tradere inventas in Calice, vel Pixide?

Et advertitur, quod cæteris laicis post finitam communionem danda non sunt prædicta Reliquiæ, etiam si ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cùm priori formula? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 23.

§. 1. Dictum est suprà posse Sacerdotem consumere reliquias particularum à se consecratarum inventas post ablutionem: sed difficultas est, si fuerunt præconsecratæ ab alio in alio Sacrificio: & novissimè sententiam affirmativam docet Philibertus Marchinus *de sacram. Ordinis tr. 3. p. 3. c. 3. nu. 19.* ubi sic asserit. Ampliatur, ut non minus liceat Sacerdoti post sumptam ablutionem consumere præconsecratas reliquias ab alio, quàm à se ipso, si in Patena vel Calice reperiantur. Primò quia diversitas Ministri non videtur ad rem facere, cum sit circumstantia accidentalis. Secundò sic audivi practicari in multis Religionibus eximiæ doctrinæ, & sanctitatis. Tertiò diffi-

Sup. hac diffic. in R. seq & sup pra in R. 130. versus in fine §. Secundus casus, & brevitèr etiam infra in 1. in fine Re. 101.

difficile est rectè scire, an illæ reliquiæ inventæ post ablutionem sint ex præconsecratis ab alio, vel à se ipso; cùm sæpissimè in patena vel calice reperiantur etiam particulæ præconsecratæ ab alio. Quartò in die Parasceves post sumptionem ablutionis Sacerdos consumit reliquias præconsecratas die præcedenti, si quæ in patena, vel in calice remaneant: ergo idem licebit omni tempore. Ita Marchinus.

2 Sed contrariam sententiam tenet communiter Doctores, ut Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 211. cap. 5. num. 55.* Suarez *tom. 3. in 3. part. disput. 68. sect. 6. casu 2.* Reginal. *in praxi tom. 2. lib. 20. cap. 6. num. 123.* Fagundez *part. 3. lib. 3. c. 5. n. 29.* Persicus *de offic. Sacerd. lib. 1. dub. 12. nu. 118.* Bonacina *de Sacrament. disp. 4. q. 6. punct. 2. num. 15.* Megalius *in promptuario, tom. 2. verb. Eucharistia Sacramentum suscipiens, n. 23.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 8. n. 67.* & aliis Filiucius *tom. 1. tractat. 4. c. 8. n. 239.* Sotus *in 4. dist. 12. q. 1. art. 8.* Victoria *in summa n. 83.* cum aliis. Et ratio est, quia absumptio harum reliquiarum in alia Missa præconsecratarum non est completo convivii; celebrante parati.

3 Dicendum est igitur reliquias Eucharistiæ non in illo sacrificio, sed in alio præcedente consecratas, vel in sacrario repositas ad communicandum populum regulariter loquendo consumendas esse ante ablutionem, nec posse post ablutionem consumi, quia non pertinent ad idem sacrificium, ac proinde nec ad eamdem actionem sacrificandi, & ideò non possunt per modum unius cum Sacramento tunc consecrato post ablutionem à Sacerdote sumi. Quare infertur, quòd si pars aliqua Eucharistiæ, quæ in pyxide servatur inter communicandum populum, in linteum vel corporale altaris ceciderit, etiamsi sit minimæ quantitatis, non potest à Sacerdote post ablutionem sumi, sed in sacrario reponi debet, ac servari.

4 Non desinam hìc adnotare citatum Marchinum etiam in Ordine ad Laicos suam sententiam extendere: sic enim asserit, *ubi sup. num. 16.* Ampliatur in laicis infirmis, quibus post sumptam hostiolam simul cum ablutione, vel paulò post licebit reliquias Sacramenti tradere inventas in calice, vel in pyxide; sicut moris est in Religione Sanctæ Mariæ Fuliensi Ordinis Cisterciensis, & passim vidi in praxi apud multos in multis civitatibus, & oppidis. Et ratio esse potest, quia sumptio illa reliquiarum ob minimam temporis moram censetur una, & eadem actio moralis cum manducatione hostiolæ, quam jejunus accepit, ut diximus de Sacerdote; & ideò erit licita. Ita ille.

Sup. contento in hoc & seq. & inf. in tr. n. R. 101. 141. 213.

5 Sed contrarium docet Fagundez *p. 3. lib. 3. c. 5. num. 31.* ubi sic ait: Rogabis an possint hujusmodi reliquiæ inventæ dari alicui ex his, qui communionem Eucharistiæ acceperunt, præsertim post sumptam aquam. Respondeo hujusmodi reliquias dari per se loquendo non posse laicis post sumptam ablutionem. quia hoc non pertinet ad eorum ministerium, censetur enim eorum actio perfectè consummata in ipsa prima sumptione ipsius Sacramenti, quare nec illis etiam dandæ sunt post finitam communionem, etiamsi ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cum priori formula, quia tunc censetur una moralis communio: post hanc verò primam communionem non possunt laici iterum communicare per se loquendo, illa autem sumptio reliquiarum est vera communio, si per se, ac separatim fiat. Ergo, &c. Hæc Fagundez. Cui adde etiam Persicum, Vasquez, Reginaldum, Suarez, Bonacinam locis citatis: vide etiam Cajetanum *tom. 2. opusc. tr. 3. de celebr. Missar. q. 1. ad 3.* Tabienam *verb. Missa q. 42. n. 43. in fine.* Armilla *eod. verb. n. 26. in fin.* Et Henriquez *lib. 8. c. 50. nu. 2. in gloss. litera H. & P.* Unde ex his, ut verum fatear, non possum his duabus Marchini opinionibus adhærere, quæ tamen an sint probabiles, remitto aliorum judicio.

RESOL. CCXLIX.

An Sacerdos inveniens fragmentum Hostiæ ex Sacrificio alterius Sacerdotis teneatur reponere illud in Sacrario, vel possit illud assumere?

Et quid, si Sacerdos, finita jam Missa, & reversus ad Sacristiam inveniat aliquas Reliquias ex his, quas consecraverat possitne illas adhuc sumere? Ex p. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 36. aliàs 37.

Asservit in R. priore & sup. in hoc § Secundo. circulus Ref. 135. & inf. in n. 1. confirm. in hoc R. 101.

§. 1. NEgativam sententiam cum pluribus Doctoribus olim asservi, cum Vasquez, Coninch. Layman, & aliis: nam, licèt Sacerdos possit absumere reliquias sui Sacrificii, non tamen alterius. Verùm novissimè Castrus Palaus *tom. 4. tractat. 22. disp. unita, punct. 13. nu. 20.* in contrariam sententiam inclinat. Nam reliquiarum consecratio, & consumptio pertinet ad rationem Sacrificii accidentariam, cùm sine formarum consecratione, & consumptione, perfectio Sacrificii consistat, sola unica Hostia, & calice consecratis, & sumptis. Ergo, si ob Sacrificii complementum potest Sacerdos post sumptam ablutionem reliquias à se consecratas sumere; poterit similiter, quæ ab aliis consecratæ fuerint: siquidem earum sumptio æquè pertinet ad Sacrificium. Idem, ad Sacerdotem pertinet consumere posse, non solùm formulas à se consecratas; sed etiam, quæ ab aliis sunt consecratæ. Ergo utrasq; consumere poterit, dum ab Altari non recedit: quia, dum est in Altari, non censetur mortaliter finita consumptio, nec convivium peractum. Sed circa præsentem quæstionem vide Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disputat. 5. q. 32.* qui etiam q. 32. docet, quòd si Sacerdos finita Missa, & reversus ad Sacristiam inveniat aliquas particulas ex his, quas consecraverat, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere. Sed pro contraria sententia citat meipsum, & alios.

Sup. hoc sup in R. 143. 146. & 147. & inf. in R. seq. & in alii eiusm. annot.

RESOL. CCL.

Subduntur alia practicabilia circa Eucharistiam.

Primò, an si Sacerdos, finita jam Missa, & reversus ad Sacristiam, adhuc sacris vestibus indutus inveniat aliquas Reliquias, & particulas ex his, quas consecraverat, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere?

Secundo, an qui edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die Missam dicere, vel communicare?

Idem est dicendum de illo, qui assumens aquam ad os abluendum dubitat, an aliquam guttam trajecerit.

Nec non de illo, qui dentibus quidpiam masticans dubitat, an aliquid deglutierit, & de illo, qui adhæret dicto aliquorum dicentium sibi horam noctis duodecimam non sonuisse, aliis sonuisse affirmantibus.

Tertio docetur, quod ubi est tantum unum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, non tenetur aliquis statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu, si crastino Missam dicere velit, vel sacram Eucharistiam sumere.

Quarto probatur, quod quantumcumque horologium reputetur regulatum, licitum esse post omnes pulsus per quadrantem comedere, & sequenti die celebrare, vel communionem recipere.

Quinto firmatur, quod quando in urbe plurima audiuntur horologia, possumus nos conformari ultimo, & tunc post omnes pulsus comedentes per moram salutationis Angelicæ, possimus sequenti die Missam celebrare, vel communionem sumere.

Sexto notatur, quod non potest Episcopus cogere Parochum, ut ministret necessaria Presbyteris volentibus celebrare in sua Parochia. Ex p. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 54.

§. 1. AT quid dicendum si Sacerdos finita jam Missa, & reversus ad Sacristiam, inveniat aliquas particulas (ex his quas consecraverat) remanentes in patena, vel calice, possit adhuc illas consumere. Et negativè ego olim cum communi Doctorum sententia respondi, nisi dictæ particulæ, seu fragmenta commodè, reverenter servari non possint: sed observavi posteà aliquos Doctores, paucos tamen affirmativam sententiam docere; quibus nunc addo Patrem Leandrum *ubi suprà, q. 31.* quia ait ipse hujusmodi reliquiæ sunt eiusdemmet Sacrificii; ergo earum sumptio erit completio ejusdem Sacrificii: ergo optimè poterit eas in Sacristia Sacerdos, præcipuè, si adhuc Sacris vestibus indutus maneat, consumere. Secundò, quia Sacerdos licitè potest accipere dicta fragmenta, post jam finitam Missam, & absolutum totaliter Sacrificium, dummodò ipse in Altari permaneat: ergo etiam poterit in casu posito, si in incontinenti id faciat, quia quod sic fit, fieri simul dicitur. Et hanc sententiam ex Neotericis tenet etiam novissivè Martinus de San Joseph. *in Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tractat. 8. de Euchar. n. 7.* ubi sic ait: Lo mismo es el que despues de tomada la ablucion, ya dichas las oraciones postreras, halla alguna Reliquias en la patena que podrà recebillas, porque toda es una occision, y un combite, no importa sea grande la particula: porque consagrada por un mismo Sacerdote, pertenece à on mismo Sacrificio, y à su consumcion. Item, si el Sacerdote se detuuo mucho tiempo en dar la communion, y despues hallas las particulas, y Reliquias, podra tomarlas por la misma razon, que toda es una uccion moral; mas si ya se apartò del Altar, y despues hallò las Reliquias, no podrà tomarlas, porque no se reputa por una accion moral. Però tengo por bien probable, que aunque se aya ido à la Sacristia el Sacerdote, como no aya desnudados las vestiduras sagradas, podra recibir las particulas pequeñas que hallare en la patena, porque pertenecen a un mismo Sacrificio, y se haze assi totalmente completo, y porque por mas diligencia que se ponga, ay peligro de que se perdian: y porque recebiendose, luego que se llega a la Sacristia, juzga el Derecho, que se haze la accion en el altar, pues, ea quæ continuò fiunt inesse videntur, *leg. lecta, de rebus creditis*, porque aunque la diccion, *continuò*, tollit omnem moram, *cap. cæterùm*, ubi Abbas, *num. 4. de rescriptis leg. Qui uxorem, ff. de injusto rapto*, mas debet intelligi civiliter, id est horis, & temporibus competentibus, apostilla ad Abbatem *proœmio decretalium, vers. ex pacificus num. 3.* Calderinus, *consil. 88. vers. Item illud verbum, quod est 8. offic. legat.* Augustinus

Sup. hoc sup. in R. 143. 146. 147 & in fine Ref. 140. & in Ref. 110 & praelt. & infine R. 101 inf. in tr. 2.

Seq. & in R. 55 ☉ probatur. q.7. & probatur ex Ioan. 7. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis.*

2 Verùm contrariæ sententiæ adhæreo, quam communiter tuentur recentiores, ut Suarez, Vasquez, Coninch, Layman, & Tannerus, quos citat, & sequitur Hurtadus Complutensis *de Euch. disp.* 1. *diffic.*6. quibus adde Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 34. *n.*2.& 3. ubi sic ait. (El Sacramento de la Eucharistia recido in re, no es medio necessario para la bienaventuranca, ne in voto, queremos dezir, que si non viiiera preceto de comulgat; se pudiera uno salvar sin tener proposito de recebirle. El fundamento desta conclusion es, porque para alcancar la bienaventuranca solos es necessario estar en gracia, y perseverar en ella hasta el fin de la vida, y la gracia cierto es, que se da por la penitencia, y los demas Sacramento, y no solo por este la perseverancia en gracia es favor especialissimo de Dios, y no es efeto proprio deste Sacramento, aunque ayuda mucho para ello, y assi no es medio necessario este Sacramento. Confirma se, porque si Gios revocara aora la institucion deste Sacramento, con todo esto se pudieran los hombres salvar sin intenio de recebirle; y si fuera necessario necessitate medii, no lo negara la Iglesia à los parvulos, mayormente en el articulo de la muerte.) Ita ille, & alii, qui respondent ad testimonium Joannis.

R E S O L. III.

An Hæretici teneantur præcepto communicandi singulis annis contento in cap. omnis utriusque sexus de pœnit. & remiss.?

Et cursim docetur omnes fideles baptizatos comprehensos esse in præcepto dicti c. & tantum excludi ab ipso Infideles? Ex p. 10. tract.16. & Misc.6. Ref.33. aliàs 32.

§. 1. Negativam sententiam tenet Pater Bernal. *de Sacram. disp.*44. *sect.*3. §. 1. *nu.*70. ubi sic ait; Nomen Fidelis in præsenti propriè est accipiendum, nam regula, quæ docet, verba *onera*, qualia sunt omnia præceptiva, propriè, & strictè capi debere, cùm adeò generalis sit, sine urgente ratione non debet exceptionem pati: Sed nulla est ratio, quæ exceptionem adhibêre cogat: Ergo nomen, Fideiis propriè capiendum est. Maior, & consequentia probatione non indigent. Minorem astruo destructione rationum in contrarium. Prima est: Si Fidelis propriè sumeretur, comprehenderet Cathecumenum. Contra, quia non potest comprehendere non subditum Ecclesiæ; sed Cathecumenus est Ecclesiæ non subditus: ergo nomen Fidelis in hac lege, licèt propriè capiatur, Cathecumenum non comprehendit. Sic Ecclesia jubet, adultum 21. annorum jejunare: non tamen comprehendit Mahometanum id ætatis apud Christianos degentem.

2 Altera contrariorum ratio erat. Si nomen Fidelis, propriè sumeretur, ab hac lege liber esset baptizatus, hoc ipso quòd in hæresim occultam incideret. Contra verò; tum quia sicut dum, quis non probatur malus præsumitur bonus: hic dum baptizatus non probatur infidelis præsumitur, & censetur fidelis, ac proinde per legem hoc nomine comprehenditur. Tùm etiam quia qui semel aliqua lege, vel præcepto constringitur, ab ejus obligatione non liberatur; nisi per voluntatem superioris, qui in ea lege dispensare potest: At baptizatus, qui in hæresim sive occultam, sine manifestam incurrit, cum jam communionis lege conventus fuerit, non liberatur ab ejus obligatione; quia non est unde colligamus, Ecclesiam velle, ut obligationem illam exuat: ergo, &c.

3 Postrema fuit ratio, quia juxta Tridentinum *sess.*14.*c.*5. Sacerdotes à Christo fuerunt constituti Judices, ad quos deferentur crimina omnia, in quæ fides incidissent: Si autem nomen fidelis, strictè caperetur, non teneretur quis ea confiteri crimina, quæ post baptismum in hæresi commisisset. Sed contra: Nam ipsummet Concilium in eodem *cap.* paulò antea statuit, integram peccatorum confessionem omnibus post baptismum lapsis jure Divino necessariam existere: Ergo licet fidelis apud Tridentinum pro omni baptizato capi debeat, non tamen in capite *omnis utriusque*. Primò, quia Tridentin. jam præmittit, quid significare velit nomine, fidelis, nempè baptizatum lapsum: quod non præstat cap. *Omnis*, &c. Secundò, quia Tridentinum non potuit eo nomine comprehendere solùm fidelem propriè sumptum: caput autem, *Omnis utriusque*, potuit; Cum liberum Ecclesiæ sit legem suam adhæreticos extendere, vel non extendere.

4 Deinde compellor: quia solos illos comprehendit lex, quorum respectu, pœna, quam transgressoribus minatur, & imponit, vera pœna est, & gravis; sive acerba, & ipsos à legis violatione deterrere potest: Atqui pœna, quam lex illa minatur, est, ut transgresser vivens careat ingressu Ecclesiæ, & mortuus Ecclesiastica sepultura: quæ quidem respectu hæretici non est pœna, nec acerba, nec mala, proinde nec illos legis violatione deterrens; Ergo, credibile non est, hanc legem ad illos dirigi, ipsosque comprehendere.

5 Postremò, quia non parum videtur decere Ecclesiam, quod hac lege Communionis annuæ vellet hæreticos, astringere. Primò, quia eam faceret supervacaneam: Nam hoc ipso, quod velit astringere Catholicos, jam declarat, præcepto divino teneri ipsos etiam Gentiles: ad annuam communionem; ut supra docuimus: ac proinde jam hac posita declaratione, tenentur hæretici præcepto Divino ad Communionem annuam: ergo non est cur Ecclesia illos suo præcepto comprehendat, tanquam præcepto, sed solùm tanquam explicatione, sicut comprehendit Gentiles. Nam neque suo præcepto magis illos astringet, quàm astringantur divino: nec magis nos adducet ad Communionem annuam. Quorsum igitur eos præce to isto liget? Secundò quia pena, quam Ecclesia transgressoribus minatur est, ut viventes arceantur ab ingressu Ecclesiæ, & morientes careant Ecclesiastica sepultura. At ejusmodi pœnam rideb unt hæretici: adeò non adducentur ad legis observationem. Hucusque Bernal.

6 Sed licet hæc omnia ingeniosè excogitata sint, ut verùm fatear opinio contraria est communis, ut ipsemet Bernal fatetur: nam ut optimè observat Amicus *in Cur. Theol. tom.*7. *disp.* 29. *sect.*6. *nu.* 59. cum aliis, sub nomine fidelium omnes Adulti baptizati intelliguntur: sed hæretici sunt adulti baptizati. Ergo ligantur hoc præcepto. Et Pontifex in cap. *Omnis utriusque sexus*, tulit legem generalem pro suis subditis in. Ecclesiæ gremio existentibus. Sed hæretici sunt ejus subditi, neque sunt extra Ecclesiam: ergo comprehenduntur in illo præcepto generaliter, & absolutè prolato, & lex generaliter loquens generaliter intelligenda est, & ubi absolutè loquitur, absolute, & sine ulla distinctione sumi debet, ex juribus vulgatis.

7 Unde rectè Trullench. *in Decal. tom.*1. *lib.*3. *cap.* 5. *dub.*2. *n.*2. docuit absolutè omnes fideles baptizatos comprehensos esse in præcepto dicti cap. *Omnis*. Et ideò exclusit ab ipso tantùm infideles; Ergo, &c. Vide etiam Rocaful, *in Prax Theolog. Mor. tom.*2. *lib.*5. *de precept. Eccles. c.*3. *nu.*19. Tamburinum *opus. de Euchar. c.*4. §. 1. *n.*2. Su. hoc pro infidelibus in R. seq.

R E S O L. IV.

An præceptum sumendi Eucharistiam obliget Infideles?

Et quid de præcepto Confessionis?

Et an verò Hæretici obligentur præcepto confitendi singulis annis? Ex p.8.tr.7. & Misc. Ref.81.

§. 1. Affirmativè respondet Suarez *in* 3. *p. tom.*3.*q.*80.*disp. tra.*69. *sect.*2. *dub.*1. & novissimè Stephanus Baunius *in Theol.mor.part.*1.*tract.* 5. *de suscipientibus Eucharist. q.*1. Ratio est, quod verba Christi imponentis præceptum sunt generalia, Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii*, &c. nec ad Apostolos solos restricta, ut patet ex contextu capitis citati, ubi Judæi cum de multis interrogantibus, rogantibusque, ut sibi panem daret de cœlo verum, subjecit: *Ego sum panis vitæ*, & cætera quæ ad futuri. Sacramenti cæremoniam, institutionem, & usum spectant: quare cùm inter eos, infideles multi essent, qui tamen Christi legem ferentis potestati subetant, quin ad eos quoque præceptum pertineat summendæ Eucharistiæ, mihi non est dubium, itaque eos duplicis peccati reos esse sub vitæ finem, narrat *loc. cit.* Suarez, quorum peccatorum primum sit omissio Baptismi, alterum non suscepti Sacramenti, contra præceptum Christi, *Nisi manducaveritis*, &c. Hucusque Baunus, cui adde Vasquez *in* 3. *p.tom.*4.*q.*90. *art.*2. *dub.*1. & Petrum à S. Joseph *in idea Theol.mor.lib.*1. *c* 8.*ref.*2. Su. hoc cursim et dod. R. antecedentis in §. ejus ult.

2 Sed ego negativæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Sotus *in* 4. *dist.*18.*q.*1.*art.*3. Sanchez *in summ.tom.*1.*lib.*1.*c.*12. *n.*15. Candidus *tom.*3. *disquis.*2. *art.*26. *dub.*6. Quia, ait ipse, qui fecit votum ingrediendi aliquam Religionem, solùm tenetur ad ingressum Religionis: non tamen ad leges, & præcepta illius Religionis, antequam ingrediatur, sed Baptismus est ingressus in Ecclesiam, ergo quamvis omnes teneantur ad Baptismum, & ad ingressum in Ecclesiam, non tamen tenentur ad leges, & præcepta, quæ ponuntur pro his, qui sunt jam in Ecclesia. Ad argumentum verò Suarez, & Baunii, respondeo distinguendo, quod lex divina communicandi ponitur pro omnibus juxta naturam rei, ut scilicet obliget omnes existentes in unitate Ecclesiæ per Baptismum, concedo; quod verò ponitur universaliter pro non existentibus in Ecclesia, quales sunt infideles, nego.

3 Verùm concedo sententiam Suarez esse probabilem, sed nota non procedere etiam quoad præceptum confessionis, nam est disparatio; præceptum enim Eucharistiæ obligat per se, & propter se, confessionis non item, sed tantùm supposito peccato, quod deleri potest virtute clavium, ob quam causam Sacerdotis absolutio, dicitur esse jurisdictionalis actio, in Trident. *sess.*14. *cap. de absolut. & can.*9. Ergo est ab eo exercenda tantùm in subditos, tam quoad se, quàm quoad peccata, cujusmodi nemo Infideles esse dixerit, respectu admissorum ab iis ante Baptismum, à quo sic obliterantur omnia, nulla ut eorum supersit memoria. Vide Vasquez *ubi suprà*.

4 An

4 An verò Heretici obligentur præcepto confitendi singulis annis, negarunt aliqui recentiores, quia *in c. omnis utriusque sexus*, sermo est de solis fidelibus, & in Concil. Trid. quoties de hac obligatione sermo habetur, semper repetitur illa particula *fideles*, ut patet *in sess.* 14. *c.* 5. *& can.* 8. sed hoc argumentum optimè refellit; & partem affirmativam tuetur P. Lugo *de Sacram Pœnit. disp.* 25. *sect.* 7. *n.* 145.

RESOL. V.

An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pænitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Sacramentum Eucharistiæ?

Et cursim docetur, quod pueri non obligantur ad Communionem usque ad 12. *annum.*

Sed infertur peccare parentes puerorum, & Confessarios non sinentes illos communicare statim ac peccare norunt.

Et docetur, quod pueri non communicantes in Paschate, nec excommunicatione, nec pœnis Canonicis ligantur usque ad 14. *annum.* Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 70.

Sup. hoc in R. seq. & in to. 10. tr. 3. in R. 47. §. ult. ad mediũ a v. Dicendum, & in aliis ejus primæ not. & curam iof in R. 90. §. 2 ... ve finem, ve. Tertio, & in to. 4. tr. 4. R. 64. §. ult. ad medium a v. Quæ alios r. sios, & ibi in tr. 6. R. 68. Si... [illegible]

§. 1. NEgativè respondet Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 214. *cap.* 4. *num.* 38. Henriquez *lib.* 8. *c.* 5. Fagundez *p.* 3. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 20. *&* 21. Comitolus *in respons. lib.* 1. *q.* 17. Suarez *tom.* 4. *disp.* 36. *sect.* 2. Navarrus *in Man. cap.* 21. *n.* 5. Azor. *to.* 1. *lib.* 7. *cap.* 41. *quæst.* 10. Tolet. *lib.* 6. *cap.* 15. *nu.* 3. Coninch. *de Sacram. q.* 80. *art.* 12. *dub.* 4. *n.* 102. Filliuchius *tom.* 1. *tract.* 7. *nu.* 192. Salas *de legib. disp.* 14. *sect.* 13. *nu.* 127. Martinus Funes *in speculo morali p.* 3. *cap.* 2. *n.* 8. Tannerus *in* 3. *part. D. Thom. disp.* 5. *q.* 8. *dub.* 5. *n.* 11. Zambranus *de cas. tempore mortis, cap.* 3. *dub.* 2. *n.* 7. Villalobos *in sum.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 42. *num.* 6. & aliis communiter asserentibus, prius advenire pueris tempus obligationis præcepti confessionis, quàm communionis; nam minor rationis usus, & discretio requiritur ad confitendum, quàm ad communicandum. Et Conradus *in respons. part.* 1. *q.* 54. *in fine*, docet, quod pueri non obligantur ad communionem usque ad 12. annum.

2 Sed, his non obstantibus, novissimè Joannes Sancius, vir quidem doctus, *in selectis disp.* 26. *per totam*, mordicus contendit, & probat absolutè pueris ministrandam Eucharistiam, postquam ad annos discretionis pervenerint, neque distinguendum esse inter tempora confessionis, & communionis: nam utriusque rei præceptum imponitur sine ulla distinctione *in cap. omnes utriusque sexus, de pœn.* Nec minor discursus requiritur ad præceptum confessionis, quàm communionis; imò si rectè perpendantur præcepta, major ad confessionis, quàm ad communionis: quæ omnia per partes, & accuratè probat, & por hac sententia adducit Tabienam *ver. excommunicare, numer.* 3. D. Antoninum 3. *part. tit.* 9. *cap.* 8. *§.* 2. *& part.* 3. *tit.* 14. *cap.* 12. *§.* 5. & Paludanum, qui in rebus moralibus est instar omnium, *in* 4. *sent. dist.* 12. *q.* 1. *n.* 25. ubi sic asserit: Et dicitur annus discretionis non pubertatis, qui sunt anni nubiles in fœmina 12. & 14. in masculis, sed postquam est doli capax, cùm scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communione quæ simul dantur; quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & communionis adhibere. Ita Paludanus; & D. Antoninus.

3 Ex quibus omnibus infert, secundum se loquendo, peccare parentes puerorum, & Confessarios non sinentes illos communicare statim ac peccare norunt, cùm causa sint transgressionis præcepti. Excusantur tamen à peccato, quia sequuntur opinionem contrariam, quam supra retulimus. Notat tamen dictus Sancius, quod etiam stando in sua opinione, pueri non communicantes in Paschate, nec excommunicatione, nec pœnis Canonicis ligantur usque ad annum decimumquartum, & probat hoc multis Authoribus. Et hæc omnia Sancius multum conducendos scrupulos Confessariorum, si dedissent, vel dare vellent pueris communionem; in quo casu multos anxios, & indeterminatos cognovi, sed secundum Sancium à perplexitate liberi erunt: nam statim ac notum erit eis, pueros usum rationis habere, poterunt illi sacram Communionem exhibere.

Sup. his in to. 3. tr. 3. R. 30. ult. per totum, & in aliis sine duarum annot.

4 Verùm primam opinionem ego teneo, quam etiam ex neotericis tenet Jacob. Granado *in part.* 2. *contr.* 7. *tractat.* 3. *part.* 1. *disp.* 6. *n.* 37. ubi docet præceptum annuæ communionis non obligare ante decennium, quia doctores ita intellexerunt hoc preceptum. Sed, his non obstantibus, puto opinionem Sancii esse probabilem, quam novissimè tenet etiam doctus Castrus Palaus *in Opere morali to.* 1. *tr.* 3. *disp.* 1. *p.* 24. *§.* 2. *n.* 7. lege illum, & non pigebit.

Su. hoc, quod hic docetur magis lo... cum eodem Granado hic citato, & aliis cons. in R. 8. §. 1 à medio usque ... & in to. 4. tr. 6. R. 67. §. Et tandè ... [illegible]

RESOL. VI.

An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pænitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Eucharistiam?

Et obiter docetur ad lucrandum Iubilæum pueros, qui possunt confiteri, esse etiam ad Sacramentum Eucharistiæ admittendos. Ex p. 3. tr. addit. Ref. 19.

§. 1. NEgativam sententiam ego docui *in part.* 3. *tractat.* 6. *resol.* 70. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Præpositum *in* 3. *p. q.* 89. *art.* 11. *dub.* 2. *num.* 58. Ludovicum de San Juao *in luce Sacerdotum q.* 7. *de Euch. artic.* 11. *dub.* 1. *conclus.* 1. Graffium *in decis. aur. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 15. Scortiam *de sacris. Missæ, lib.* 4. *cap.* 29. *n.* 5. Cordubam *in summ. q.* 60. *ver.* 11. Bonacinam *de sacram. disp.* 4. *q.* 7. *punct.* 2. *num.* 3. & alios penes ipsos, Sed ibi pro contraria opinione, quam probabilem existimavi, adduxi Joannem Sancium: verùm adversus illum acriter insurgit novissimè Joan. Merlinus Societ. JESU, *tract. de frequent. Euchar. dict.* 1. *c.* 1. *& seq.*

2 At, his non obstantibus, opinionem Sancii tenet ex eadem Societ. JESU, ut ibi notavi, Castrus Palaus *in Opere morali, to.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *punct.* 24. *§.* 2. *num.* 7. cui nunc addo Philippum de la Cruz *in Thesaur. Eccles. tract.* 1. *§.* 1. *num.* 3. ubi docet ad lucrandum Jubilæum pueros qui possunt confiteri, esse etiam ad Sacramentum Eucharistiç admittendos, sic ait. (Esta es dotrina de San Antonin. 3. *part. tit.* 14. *cap.* 12. *§.* 4. *&* 5. y Paludano *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. *nu.* 15. que se comprehende en estas breves palabras. *Et dicitur annus discretionis, non pubertatis, qui sunt anni nubiles in fœmina* 12. *&* 14. *in masculo, sed postquam est doli capax, cùm scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communione, quæ simul dantur; quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & communionis adhibere*, Y assi estos Dotores enseñan que ygualmente el que tiene uso de razon, tiene obligacion à la confession, y à la comunion, laqual dotrina mas que ningun dotor la trahe y defiende con grande agundeza Juan Sanchez, en quien toda esta disputa se puede ver, laqual concluy con estas palabras, *Cuilibet puero statim ac peccare noverit distinguendo inter bonum, & malum, ministari debet Eucharistia, licet sexto, aut septimo anno: nam præceptum de annua confessione, & suscipienda Eucharistia eodem tempore obligat fideles, statim verò ac quis scit peccare, obligatur præcepto confessionis annuæ*, guidandose por esta dotrina los confessores, pueden amonestar que comulguen à los tales para ganar las indulgecias,) Ita ille. Sed ne discedas à prima opinione, tanquam communiori, & probabiliori.

RESOL. VII.

An si ex incuria Sacerdotis, dum alios communicat, porrigeret Eucharistiam infanti genuflexo non habenti usum rationis, reciperet gratiam?

Et resolutio hujus quæstionis pendet ex illa, an infantes ante usum rationis sint capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia ex opere operato confert?

Et an antiquitus fuerit consuetudo in Ecclesia in variis provinciis conferendi Eucharistiam infantibus?

Et an si pueri, & amens nunquam doli capaces inveniant casu Eucharistiam, & comedant, accipiant gratiam, licet non sint capaces manducationis sacramentalis? Ex p. 10. tr. 11. & Miscel. 1. Ref. 18.

§. 1. REsolutio hujus dubii pendet ex illa quæstione, An infantes ante usum rationis sint capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia ex opere operato confert? Et negativè respondet Alexander de Ales 4 *part. quæst.* 11. *n.* 2. *art.* 3. *§.* 1. Paludanus *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 4. *art.* 3. Major *q.* 1. *§. Primum est, dans parvulo Corpus Christi.* Gabriel *quæst.* 2. *art.* 3. *dub.* 4. Cajetanus 3. *p. q.* 80. *artic.* 12. *in q. sua* 1. *§. Quoad Tertium.* Sylvester *verb. Eucharistia* 3. *q.* 5. Petrus Sotus *sect.* 8. *de Eucharist.* inclinat Dominicus Sotus *in* 4. *distinct.* 12. *quæst.* 1. *art.* 9. *sub. finem.* Et quod caput est, illam docere videtur Catechismus Romanus, *de Sacram. Euchar. §. Sed ne fortè*, ubi ait, infantes idoneos non esse, ut hoc Sacramentum accipiant, & comedant. Unicum fundamentum hujus sententiæ est, quoniam ad percipiendum fructum hujus Sacramenti requiritur Sacramentalis manducatio: hęc autem requirit actualem notitiam hujus Sacramenti? quæ in infantibus, & perpetuò amentibus esse non potest. Major probatur: nam hoc Sacramentum datur per modum cibi nutrientis, qui necessariò requirit actum vitalem ipsius viventis, sine quo cibus non nutrit.

Sup. hac quæst. & doctr. hujus text. in to. 3. tr. 3. R. 53. §. ult. sed lege eam à principio.

2 Sed, his non obstantibus, ego sententiæ affirmativæ adhæreo, quam tuetur Coninch. *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 9. *n.* 77. Præpositus *in* 3. *q.* 80. *art.* 9. *n.* 50. Cardinalis de Lugo, *de Euchar. disput.* 13. *n.* 8. Serra *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 9. Suarez *disp.* 62. *sect.* 4. & Ledesma 1. *p. q.* 21. *art.* 9. *dub.* 5. Quia, ait iste, ad hoc aliquando dabatur illis, ut augeretur gratia. Secundò, quia si Episcopus ordinaret puerum; reciperet puer gratiam, licèt Episcopus malè ageret, ordinando illum ante tempus. Tertiò, puer baptizatus est in gratia: ergo est probatus. Probatur consequentia: quia ad hoc solùm præcipiebat Paulus, quòd probarentur homines ante sumptionem Eucharistiæ, ad sciendum; scilicet; si erant in gratia, sic ad minus per conjecturas, & signa. Confirmatur, nam non minus parvuli sunt capaces gratiæ nutritivæ, quæ datur per Sacramentum Eucharistiæ; quam roborativæ, quæ datur per Sacramentum Confirmationis; cùm utraque

que ordinetur ad spiritualem vitam augendam: atqui parvuli sunt capaces gratiæ roborativæ per Sacramentum Confirmationis, ut constat ex usu Ecclesiæ, quæ illos etiam ante rationis usum confirmare solet: ergo etiam erunt capaces gratiæ nutritivæ per Sacramentum Euchariſtiæ. Vide Sylvium *in 3. p. q.80. art.9.*

Su.hoc, & contento in 3. §. in R.not.prær. §. Sed his non obstantibus.

3 Sed præcipua ratio nostræ sententiæ desumitur ex consuetudine, quæ antiquitus fuit in Ecclesia in variis Provinciis, conferendi Eucharistiam infantibus, constat ex Dionysio *c. 7. de Ecclesiastica Hierarchia*, & ex Cypriano, *lib. de Lapsis*, & ex Gregorio Magno *in suo Missali veteri, quod Romæ extat*, & id maximè judicat Tridentinum, *sess.21. cap.4.* & id fuisse in Hispania consuetum, supponit Concilium Toletanum II. *Can. 11.* At si Eucharistia non posset infantibus prodesse quoad fructum augmenti gratiæ, ad quem primariò, & principaliter instituta est; dicta consuetudo fuisset illicita: quia contra reverentiam cujuscumque Sacramenti est, illud administrare, quando frustrandum est suo primario, & principali fructu. Id autem nequit Ecclesiæ atribui, præsertim quia Tridentinum *sess.21. cap.* affirmat, dictam consuetudinem, si fuit, non esse damnandam. Unde ex Arcudio testatur Lugo in Ecclesia Græca vigere talem consuetudinem: sed in Ecclesia Latina, consuetudine introducta est prohibitio conferendi Eucharistiam infantibus ante usum rationis, adhuc in articulo mortis, & satis convenienter: quia ex una parte nullum est præceptum divinum, quo teneamur infantibus Eucharistiam conferre, quia de eo non constat: & ex altera parte, in collatione Eucharistiæ infantibus multa contra reverentiam Eucharistiæ possunt accidere, præsertim postquam ex præcepto Ecclesiæ sola species panis laicis confertur; quia hæc ab infantibus pro ætate infantili difficilè deglutiretur. Vide Lessium *in 3. part. q.80. art.9. n.24.*

Sup. hoc in §. not. præteriti.

4 Ex his ego olim interrogatus respondi, perpetuò amentem, quia ad Tabernaculum Sacramenti accessit; dum Ecclesia erat clausa, & particulas consecratas sumpsit, recepisse gratiam, & fructum spiritualem hujus Sacramenti. Et ita ex Cardinali Lugo, Pater Dicastillus *de Sacram.tom.1. tract.4.disput.9. dub.11.n.204.* notat, quòd si puer, aut amens ex nativitate, nunquam doli capax, inveniat casu Eucharistiam, & comedat: accipiet gratiam. Et ita sensisse Theologos in Hispania ipsi testantur.

Sup. contentis in hoc... hujus R.

5 Nota hic obiter, Amicum *in Cur. Theol. to.7. disp.28.sect. 2.n.10.* docere contra Vasquez, parvulos, & perpetuò amentes non esse capaces manducationis Sacramentalis; licèt, ut diximus, sint capaces fructus, & nutritionis hujus Sacramenti; tamen sententiam Vasquex defendit Hurtadus *de Sacrament. Euch. disp.9. difficult. 19.* & probat, infantes esse capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiç, non minus quàm Baptismi, confirmationis, & Ordinis, & id supponunt communiter Doctores, & meritò, quia Eucharistia est infantibus Sacramentum, non minus quàm Baptismus, Confirmatio, & Ordo; quia ut dixmus ex opere operato confert illis augmentum gratiæ, quod non efficeret, si non esset illis Sacramentum.

RESOL. VIII.

An qui prævidet impedimentum futurum, ut in tempore Paschatis Echaristiam accipere non possit, teneatur prævenire tempus, & illam sumere?

Et an ita præveniens tempus, non sequuto impedimento tempore ab Ecclesia constituto, teneatur iterum communicare?

Et asseritur, quod, qui prævidet se in Paschate à communione impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum prævenire, dummodo intra eum annum semel communicaverit? Ex part. 3. tr. 4. Res.42.

§. 1. Affirmativè respondent Sylvius *in 3. part.q.80.art.11. quæritur 3.* Nugnus etiam *3. p.q.80. art. 11.diff.2.* Fagund. *præc.3. lib.1.cap. 6. n.3.* & alii. Ratio est, quia præceptum communionis non limitatur ad tempus Paschæ ad tollendam obligationem ante istud, prævisio impedimento impediente illam.

2 Non reticebo tamen contrariam sententiam docere Pitigianum *in 4. sentent. tom.1. dist.9. q.3.art.9.* Azorium *to.1. lib. 17. cap.41.q.13.* & alios, quia nec usus Ecclesiæ id habet, nec ille, qui jejunare tenetur, & audire sacrum, tenetur anticipare tempus, si prævideat futurum impedimentum, quod die proprio non possit, Ergo, &c.

3 Sed, si quis stare vellet in prima opinione, quæritur, an ita præveniens; non sequuto impedimento tempore ab Ecclesia constituto, teneatur iterum communicare. Negativè respondeo cum Fernandez de Heredia *in disp. de Sacram. tract. de Eucharistia, p.8. dub.1. num.10.* Ratio est, quia ex *cap. omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.* licitum est de consilio proprii Sacerdotis extra Ecclesiæ tempus communionem differre; quo casu communione etra tempus facta simpliciter satisfit Ecclesiæ. Ergo ex præsumpta voluntate ejusdem Ecclesiæ, etiam anticipatio propter prævisum futurum impedimentum admittenda est. Quo casu satisfactum simpliciter esse præcepto Ecclesiç dicendum erit. Probatur consequentia: fieret enim anticipatio in hoc casu de consilio cujuslibet viri docti, & pii; at hoc præceptum Ecclesiæ substantialiter terminatur ad communionem intra annum faciendam, accidentaliter verò ratione congruentiarum ad tales, seu intra tales dies; quod ex textu convincitur *in dict. cap. omnis*, ibi, *Hi saltem in anno*, & ibi, *ad minus in Pascha*. Quis enim illa verba ad substantiam præcepti, hoc verò ad præcepti circumstantiam non retulerit? Ergo hac anticipata communione, facta quidem ex voluntate adimplendi præceptum Ecclesiæ, quidquid sit postmodum de secuto accidentaliter impedimento, præcepto Ecclesiæ satisfiet, cessante dierum Ecclesiæ congruentia, propter congruentem etiam eorumdem dierum anticipationem, quæ sanè faciliùs debet, quàm dilatio admitti. Ita Fernandez, & ante illum Suarez *in 3. p. to.3. disp.70. sect.2. circa finem*.

4 Sed plus addit Layman *in Theol.mor.lib.5. tr.4. cap.5. nu.9.* ubi asserit, quod, qui prævidit se in Paschate à sacra communione impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum prævenire, dummodo intra eum annum semel communicaverit. Ita ille, quod est valde notandum: vide Conich. *de Sacrament. q.80. art.11.dub.4. concl.2.*

RESOL. IX.

An qui in Paschate sumpsit indignè Eucharistiam, incurrat excommunicationem latam ab Ordinario, contra transgressores præcepti communionis? Ex p.3. tr. addit. Res.14.

§. 1. Quidam Theologus affirmativam sententiam docuit, sed contrarium dicendum est per ea, quæ adduxi *in part.3. tract.4. res.43.* ubi contra Nugnum, & Sylvium docui, sumentem indignè Eucharistiam in Paschate satisfacere præcepto Ecclesiæ, & præter Doctores ibi citatos, tenent etiam hanc opinionem Vasquez *in 3. p. tom.3. disp.214. c.4.* cui etiam adde Petr. Ochagaviam *de sacram. tr.2. de Euch. q.15. nu.6.* qui individualiter respondet ad casum hujus resolutionis, sic enim ait. (Implet præceptum sumendi Eucharistiam in Paschate, qui indignè, & cum conscientia peccati mortalis illam sumit. Probatur, nam alia præcepta impleri possunt per actum continentem in se peccatum lethale, ut ille, qui die jejunii nimis replet stomachum cibis in eo unico prandio, quod licitum est jejunantibus, posset quidem peccare lethaliter, & tamen sine dubio satisfaceret præcepto jejunii. Item is, qui in peccato mortali susciperet Sacramentum Baptismi, satisfaceret præcepto divino suscipiendi Babtismum. Secundò probatur idem responsum ratione D.Thom. 1. 2. q.100. art.9. quia lex, quæ præcepit aliquem actum, præcipit substantiam ejus, non verò modum, nisi modus sit de essentia actus secundum se, vel prout cadit sub lege (qua ratione attentio est de essentia orationis.) At verò suscipere Eucharistiam cum dispensatione debita, non est modus essentialis Sacramenti Communionis, nam, si quis indignè communicat, sacramentaliter communicat. Unde ad primum argumentum respondetur, dignum cultum, seu reverentiam hujus Sacramenti esse finem hujus præcepti, non materiam ejus. Ad secundum respondetur, illud verbum, *reverenter*, vel denotare reverentiam extrinsecam, vel intrinsecam, quam petit hoc Sacramentum ex natura sua, & jure divino, non humano. Inde ille, qui cum reverentia intrinseca, sine extrinseca tamen communicaret, non violaret præceptum Ecclesiasticum de suscipienda Eucharistia, sed divinum. Undè, qui indignè communicaret, non incurreret, vel censuras Ecclesiasticas, quæ contra transgressores hujus legis imponerentur, quia in rigore servaret præceptum, & legem Ecclesiæ.) Ita ille, & ego.

Quæ hic est in R. 2. ... & in aliis ejus not.

Cum eodem Ochagavia hic inf in R. 15 §. Ex his.

RESOL. X.

An si quis in Paschate Eucharistiam non sumpsit, teneatur postea quamprimùm *communicare?* Ex part. 3. tractat. 4. Resolut. 41.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Nugnus *in 3. p. tom.1. q.80. art.11. diffic.2. conclus.3.* Pitigianus *in 4. senten. to.1. dist.9. q.3. art.9.* Fagundez *præc.3. lib. 1. c.6. n.2.* Azorius *tom.1. lib.7. cap.40. q.1.* Coninch. *de Sacrament. q.80. articul. 11. dub.4.* Suarez *in 3. part. to.3. disp.70. sect.2.* Layman *in Theol. mor. lib.5. tract.4. cap.5. num.8.* Grassius *p.1. lib.2. c.38. nu.25.* Sylvius *in 3. part. q.80. art.11. quæritur 4.* & alii asserentes, quod qui in Paschate se justa, seu injusta causa Eucharistiam non sumpserit, postea cum primùm commodè potest, communicare debeat, ut quantò diutius differat, tantò magis peccatum augeat. Et ratio est, quia non conceditur terminus annuus, ut tunc cesset obligatio, sed ut adimpletio non possit ulterius differri, sicut in contractibus, quando statuitur tempus ultra quod non potest differri solutio, si tunc fiat,

Sup. hoc in R. ... & si place, lege doct. & inf ex R. 14. Dico, & seqq.

fiat, obligatio non extinguitur, sed perseverat.

2 Sed contrariam opinionem puto etiam probabilem esse, quam docent Sotus in 4. *dist.* 18. *q.* 1. *art.* 4. Sylvester *ver. Euchar. q.* 15. Tabiena *ver. communicare, q.* 7. D. Antoninus *p.* 2. *tit.* 9. *c.* 9. §. 3. Valentia *tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 8. *punct.* 4. Armilla *verb. communio, n.* 6. Medina *in instruct. confess. lib.* 1. *c.* 14. *n.* 42. Valentia *in sum. q.* 148. Ledesma 2. 4. *q.* 2. *art.* 5. *dub.* 2. S. Joan de la Cruz. *in direct. conscient. p.* 2. *de Sacram. Eucharist. q.* 5. *dub.* 7. *conclus.* 4. Toletus *lib.* 6. *c.* 18. & Emanuel Sà *verb. Eucharist. n.* 7. ubi sic ait: Qui in Paschate transgressus præceptum non communicavit, non peccat iterum mortaliter, si postea non communicet: semel enim tantùm id præceptum obligat, scilicet in Paschate, ut præceptum de confessione, semel solùm quolibet anno. Ita ille.

RESOL. XI.

An qui in Paschate non communicavit, teneatur, statim, initio sequentis anni Eucharistiam sumere? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 3.

Q. a nunc invenietur in to. 1 tr 3. R. 55 & signanter hic 1. R. præter. & inf. in R. 16 §. Dices, & seqq.

§. 1. Utinam hìc casus frequenter non accideret, & affirmativam sententiam tenent communiter Doctores, quos citavi *in* 3. *cap. tract.* 4. *resolut.* 130. quibus nunc addo Ochagaviam *de Sacram. tract.* 2. *de Eucharist. q.* 15. *nu.* 4. Hurtadum *de Sacrament. disput.* 10. *de Eucharist. diffic.* 3. *& disput. de Pœnitent. difficult.* 12. Verùm ibi cum aliquibus negativam sententiam probabilem esse putavi. Sed scio contra me quemdam Theologastrum mussitasse, immeritò tamen: nam præter Doctores ibi citatos, non solùm hanc sententiam probabilem esse, sed probabiliorem putat ex Societate JESU Jacobus Granado *in* 3. *part. de Sacrament. contr.* 6. *tract.* 10. *disp.* 4. *nu.* 4. *& sequent.* ubi sic ait: Oritur difficultas, an qui intra Paschatis tempus non sumpsit Eucharistiam, teneatur ex vi præcepti Ecclesiastici sumere, cùm primùm postea possit, an non, sed sine novo peccato differri liceat usque ad aliud Pascha; Aliqui asserunt, hujusmodi hominem teneri ad Eucharistiam accedere, cùm primùm possit: nihilominus contraria sententia probabilior est, quia quando aliquod præceptum est pro tempore aliquo determinato, elapso illo tempore cessat obligatio, nisi adsint circumstantiæ aliud suadentes; sed sumptio Eucharistiæ præcepta est pro tempore Paschali, nec sunt circumstantiæ suadentes, obligationem post illud tempus perseverare. Ergo elapso Paschate cessat prædicta obligatio. Major patet in præcepto audiendi Sacrum die festo, aut jejunandi in pervigilio, aut in Quadragesima, elapso enim eo determinato die, vel tempore, cessat obligatio. Minor quoad priorem partem certa est ex Decreto Innocentii supra adducto. Quoad posteriorem verò probatur, quia nulla circumstantia specialis est quæ suadeat hanc obligationem ex vi Ecclesiastici præcepti durare, ut patebit respondendo ad argumenta. Nunc solùm adverto gratis asseri ab adversariis, Ecclesiam præcepisse duo, scilicet, & suscipi Eucharistiam in Paschate, & non ulterius differri: nam eodem modo dici posset, cùm Ecclesia præcipit auditionem Sacri singulis diebus Dominicis, præcipere auditionem eo die, & non ulteriùs differri illud opus divini cultus, quod ab ipsa præscriptum est, ut fideles satisfaciant divino præcepto communionis. Hucusue Jacobus Granadus *loco citato*, cujus quidem opinio, ut diximus, probabilis est, non tamen probabilior; ut ipse putat, & ita nostram sententiam docet etiam Præpositus *in* 3. *part. D Thom. q.* 80. *artic.* 11. *dub.* 2. *numero.* 63. *in fine*, ubi sic ait: Adverte primùm sententiam dicentem, eum, qui non communicavit in die Paschatis, non teneri elapso tempore communicare, non esse omninò improbabilem, si absit scandalum, & statuta particularia propter multitudinem Doctorum in id conspirantium. Sic ille.

2 Non desinam tamen hìc adnotare Joannem de Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.* 16. *sect.* 4. *n.* 66. circa præsentem quæstionem viam mediam tenere, docet enim non extingui obligationem communicandi elapso termino Paschali, sed negat, quod ipsa ulterior obligatio novam semper culpam afferat. Vide illum, & non pigebit.

RESOL. XII.

An qui in Paschate communicavit indignè, satisfaciat præcepto Ecclesiæ?

Et an teneatur statim agere pœnitentiam, & iterum communicare? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 43.

Sup. hoc in R. seq. & sup. cursim in primis lineis R. 9 & inf. in tr. 3 R. 11. ante med §. 1. v. Quamvis

§. 1. Negativè respondent Sylvius *in* 3. *p. q.* 70. *art.* 11. *quæritur.* 2. & alii; quia cùm præceptum Ecclesiæ sit quædam explicatio, & determinatio præcepti divini, non est dubitandum, quod intendat præcipere communionem talem, qualem Christus præcepit, id est, piam, & religiosam. Et ita hanc sententiam docet Nugnus etiam *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 1. *dific.* 1. *dubitale*.

2 Sed ego affirmativam sententiam probabiliorem esse judico, quia Ecclesia nihil aliud præcipit, quàm ut in Paschate Corpus Domini sumatur. Ergo licet Communicans indignè sacrilegium faciat, tamen quoad substantiam implet præceptum Ecclesiæ. Et ita docent Fagundez *pr.* 3. *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 4. Pitigianus *in* 4. *tom.* 1. *dist.* 9. *q.* 3. *art.* 10. Azorius *to.* 1. *lib.* 7. *c.* 41. *q.* 12. Lopez *in instruct. part.* 11. §. *revocari*. Sotus *de justit. lib.* 2. *q.* 3. *art.* 10. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 70. *sect.* 2. & alii, quos citat, & sequitur Villalobos *in summ. tom.* 1. *tr.* 7. *diffic.* 42. *num.* 6. ubi sic asserit. (Aunque uno comulgue estando en pecado mortal, y peque en ello, cumple con este preceto. La razon es, porque la ley que manda hazer alguna cosa, manda la substancia, y no el modo, y assi el preceto del Baptismo se cumple, aunque sea en peccado mortal, y favorece esto el estilo de la Iglesia, que no obligar à bolver à comulgar al que desta manera comulgo.) Igitur qui indignè in Paschate Eucharistiam sumpsit, satisfecit præcepto Ecclesiæ, nec tenetur statim agere pœnitentiam, & iterum communicare, ut Doctores contrarii sentiunt.

RESOL. XIII.

An præceptum annuæ communionis adimpleatur per sumptionem indignam Eucharistiæ?

Ex quo infertur, quod qui indignè communicaret, non incurreret in pœnas, vel censuras Ecclesiasticas, quæ contra transgressores hujus legis imponerentur.

Et an prævidens impediendum esse à communione tempore Paschali, teneatur communionem prævenire?

Et quid, si post Dominicam Resurrectionis credis impediendum esse à communione, an obligeris Hebdomada Sancta communicare?

Et an si alicubi (ut est in Hispania,) adsit privilegium implendi præceptum annuæ communionis per totam Quadragesimam, teneatur quis in illo tempore sumere Eucharistiam, si prævidet non posse illam sumere tempore Paschali? Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 7. Ref. 29.

§. 1. Affirmativæ sententiæ olim adhæsi, & me citato novissimè tenet Leander *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 3. *q.* 26. & me citato Bassæus *verb. Communio sacra, nu.* 14. & me citato Caspensis *in Curs. Theol. tom.* 2. *tract.* 22. *disp.* 9. *sect.* 7. *num.* 74. & me citato Gesualdus *in Theol. Mor. tom.* 1. *tract.* 12. *cap.* 4. *num.* 21. & me citato Dicastillus *de Sacrament. to.* 1. *tract.* 4. *disp.* 10. *dub.* 9. *num.* 175. & me citato Cardinalis Lugo *de Euchar. disp.* 16. *sect.* 4. *num.* 83. & me citato Martinus de San Joseph *in monit. confess. tom.* 1. *tract.* 9. *de Euchar. nu.* 14. & me citato Franciscus Lugo *de Sacrament. lib.* 4. *cap.* 10. *q.* 3. *num.* 29. quibus adde Castrum Palaum *to.* 4. *tr.* 21. *punct.* 15. *n.* 12. Trullench *de Sacram. to.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 13.

Sup. hoc in R. præterita, & in aliis ejus not.

2 Verùm novissimè Pater Pasqualigus *in Theolog. tom.* 2. *disput.* 118. *sect.* 13. *num.* 66. negativam sententiam tenet, quia præceptum Paschalis communionis quoad substantiam est divinum. Ergo non impletur per indignam communionem. Antecedens probatur. Præceptum divinum communionis extra articulum mortis est indeterminatum, & ab Ecclesia determinatum est, ut executioni mandetur in Paschate, ita ut Præceptum Paschalis communionis de Eucharistico non habeat nisi determinationem temporis pro exequendo divino: Ergo quoad substantiam est divinum. Consequentia probatur. Præceptum divinum de communione obligat ad communionem dignam, quia cadit etiam super actum internum. Ergo.

3 Dices, Ecclesiam determinasse præcetum divinum quoad substantiam communionis, non quoad modum dignitatis, atque adeò determinasse extra, & ultra præceptum divinum, contra. Determinavit præceptum divinum quoad obligationem ipsius; ita ut obligatio imposita à Christo, & relicta, ut determinaretur ad tempus Paschatis: ergo cum obligatio divina sit non solùm de substantia communionis, sed etiam de modo sumendi dignè, includitur obligatio ista in præcepto Ecclesiæ, & determinatio Ecclesiæ non est ultra, & extra præceptum divinum. Ita ille. Sed ego non recedo à sententia, quam docui, & quam esse communem nemo negabit, & ad argumentum Pasqualigi, & aliorum asserentium, quod Ecclesia determinat præceptum divinum. Sed divinum non solùm obligat ad suscipiendum, sed ad dignè suscipiendum: ergo etiam Ecclesia.

4 Respondet uterque Lugo, Dicastillus, & alii. Dico igitur data majori propositone argumenti, distinguo minorem, præceptum divinum affirmativum quo præcipimur accipere, nego minorem; præceptum divinum negativum quo præcipimur non accipere indignè, concedo minorem; hoc autem præceptum non determinatur ab Ecclesia, quin semper, & omnes obliget; solùm determinat præceptum affirmativum communicandi, determinando tempus, hoc autem etiam, ut divinum solùm ipsam susceptionem mandat, quæ potest benè fieri; quod autem non fiat malè, per aliud prçeptum negativum naturale divinum prohibetur. Quapropter si quis in articulo mortis indignè communicavit, & postea confiteatur, & doleat,

non

non tenetur iterum communicare, quia præceptum affirmativum jam implevit, quod tantùm erat ſuſcipiendi Euchariſtiam. Reſponſiones ad alia argumenta videbis apud citatos auctores.

4 Ex his infert rectè Ochagavia *de Sacram. tr. 2. de Euchar. q. 15. n. 6.* cum aliis, qui indignè communicaret non incurreret pœnas, vel cenſuras Eccleſiaſticas, quæ contra tranſgreſſores hujus legis imponerentur, quia in rigore ſervaret præceptum, & legem Eccleſiaſticam. Sed hic oritur difficultas, an prævidens te impediendum eſſe à communione tempore Paſchali, tenearis communionem prævenire? videris teneri, ne contingat ultra annum communionem differri. E contra eſt, quia per illam anticipatam communionem non videris ſatisfacere poſſe præcepto communicandi in Paſchate. Aliàs ſi impedimentum non eveniret, ut conſideratum eſt, non eſſes obligatus tempore Paſchali communicare, cùm jam præcepto communicandi in Paſchate ſatisfeceris. Verùm de hac quæſtione alibi à nobis actum, nunc aſſero tanquam omninò veram, ſi poſt Dominicam Reſurrectionis credis te impediendum eſſe à communione, obligari hebdomada ſancta communicare, quia eo tẽpore opus præceptum plenè exequeris, ſicuti ſi hora decima cognoſcis impediendum eſſe ab auditione Miſſæ, teneris ante eam horam Miſſam audire, quia præcepto audiendi Miſſam eo tempore teneris.

Sup. hoc cum eodem Ochagavia hic citato ſupra in R. 9. & ſup. his ſeq. in Ref. not. ſeq. & in aliis ejus prima annot. Sup. hoc magis latè in R. not. ſeq. & Sed ſi Alibi ſupra in Ref. 8. & in aliis ejus prima annot.

6 Verùm ex his oritur dubium curioſum, an ſi alicubi (ut teſte Remigio *in pract. confeſſ. tr. 3. c. 3. §. 1. nu. 3.* & aliis eſt in tota Hiſpania) adſit privilegium implendi præceptum annuæ communionis per totam quadrageſimam, teneatur quis in illo tempore ſumere Euchariſtiam, ſi prævideat non poſſe illam ſumere tempore Paſchali? Affirmativè reſpondent aliqui, ſed P. Dicaſtillo *de Sacram. to. 1. tr. 4. diſp. 10. dub. 6. n. 161.* hoc non videtur certum, & clarum, maximè ſi propriè loquendo non ſit latum præceptum communicandi inter omnes illos dies, ſed conceſſum privilegium (ut fieri poteſt) quo quis eo ipſo, quod communicet intra quadrageſimam, non tenetur in illis quindecim diebus communicare: aliud enim eſt, habere privilegium ut præceptum, quod nondum incipit urgere, cenſeatur impletum pro illo tempore, in quo urget per actum exhibitum ante illud tempus; aliud verò, extendere præceptum, ut urgeat non ſolùm in illo tempore, quo ante urgebat, ſed etiam in tempore antecedenti: quando enim ſolùm privilegium eſt, ut poſſit antecedenter impleri per actum exhibitum in tempore, quo nondum urget, non tenetur quis anticipare actum, etiamſi prævideat per totum tempus, in quo urget præceptum fore impeditum ad exhibendum talem actum. Quapropter ſi quis habeat (ut habent nonnulli) privilegium anticipandi Horas Canon. ante tempus, in quo obligant, etiamſi videat ſe fore legitimè impediendum à recitatione Horarum toto tempore in quo urget præceptum, non tenetur anticipare utendo ſuo privilegio; quia nondum eſt tempus, in quo urget lex, & præceptum.

7 Hac ratione uſus, qui jam percrebuit, recitandi Horas Matutinas ſequentis diei quaſi ex privilegio tacitè conceſſo hora quinta, ideſt audita quarta ſub veſperum præcedentis diei; non cenſetur habere vim cogendi eum, qui videt ſe impediendum toto ſequenti die, ut legat antecedenter Horas Matutinas. Hæc Dicaſtillus, quæ quidem ſatis probabiliter dicta eſſe mihi videntur.

RESOL. XIV.

An excommunicati, ſuſpenſi, & interdicti excuſentur à præcepto annuæ Communionis?

Et an ſi poſſent abſolvi, & nollent abſolvi eo fine, ut non communicent in Paſchate, peccarent contra præceptum?

Et an, qui ſumeret Euchariſtiam uno, vel altero die ante, vel poſt quindecim dies Paſchales deſignatos pro adimpletione præcepti, adhuc ſatisfaciat præcepto?

Et an, qui non communicavit intra illos quindecim dies aſſignatos ab Eccleſia pro adimplendo præcepto annuæ Communionis, teneatur amplius communicare? vel an elapſo anno, teneatur etiam ſub præcepto communicare.

Et an ſi quis communicavit ex devotione in Natali Domini, & poſtea tranſgreſſus eſt præceptum in Paſchate, an poſſit expectare uſque ad ſequens Natale, in quo annum complet?

Et quid, ſi non communicavit à Januario uſque ad Paſcha?

Et quid, ſi communicavit poſt Januarium ante Paſcha? Ex p. 11. tr. 7. & Miſc. 7. Reſ. 14.

Sup. hoc infra in tra. 2. R. 14. ex doctr. & ult. Inter principiū & medium, corum in verſ. In quo diſparitatem, & in tom. 3 tract. 1. Ref. 129 ex doctr. P. Delade, & in Ref. 130. ad fin. it.

§. 1. PUtat Pater Averſa *de Sacram. Euchar. q. 8. ſect. 3. verſ. 3.* quòd ſi quis inveniatur cenſura aliqua impeditus, tenebitur præter aliam omnem obligationem, hoc ſpeciali titulo abſolutionem procurare quantùm in ipſo fuerit, ad hoc, ut communicare valeat.

2 Sed ego puto cum Leandro *de Sacram. tom. 2. tr. 7. diſp. 3. q. 33.* Illambert. *in 3. q. D. Thomæ q. 80. diſp. 6. art. 2. ver. & aliis tertio notandum*, quod ſupradicti excuſantur ab obſervantia hujus præcepti, & proinde non teneantur etiam ex hoc capite procurare abſolutionem, ut ſatisfaciant huic præcepto. Quia ratione excommunicationis, & interdicti, prohibiti ſunt ab Eccleſia Sacramentorum eſſe participes. Ergo excuſantur ſi per eos non ſtet, ut abſolutio detur.

3 Sed plus addit Pater Paſqualigus *in cur. theol. tom. 2. diſp. 118. ſect. 9. n. 42.* quod ſi prædicti poſſent abſolvi, & nollent abſolvi eo fine, ut non communicarent in Paſchate, peccarent contra præceptum; quia vellent in cauſam illius tranſgreſſionis ſecundum citatos Doctores. Quod tamen habet difficultatem. Quia quamdiu ſunt impediti, non obligantur præcepto, & proinde non habet locum præcepti, tranſgreſſio, cum ibi tantùm ſit ubi viget obligatio. Quod autem velint differre abſolutionem in hunc finem ne communicent in Paſchate, non eſt velle tranſgredi præceptum, ſed velle impedire ne ſuperveniat obligatio præcepti. Et faciunt ea, quæ dixi in praxi jejunii *decif. 320. n. 3. & ſeq.* de iis, qui aſſumunt laborem non neceſſarium in eum finem, ut poſtea fatigati non teneantur jejunare. Ita Paſqualigus.

4 Sed ſi quæras hic obiter, an qui ſumeret Euchariſtiam uno, aut altero die ante, vel poſt illos quindecim dies Paſchales deſignatos pro adimpletione præcepti, adhuc ſatisfaceret præcepto. Et affirmativè reſpondet Paſqualig. *ubi ſup. ſect. 6. n. 30.* quia ait ille, ſumus in iis, in quibus terminus præfixus tempori non eſt indiviſibilis, ſed habet latitudinem: & proinde moraliter tempus deſignatum accipiendum eſt. Nam cùm parum, & nihil æquiparentur, *l. quamvis, ff. de condit. & demonſt. & cap. coram dilecto, de offic. de leg.* dum abeſt tempus à præſcripto, cenſetur non abeſſe, & proinde quæ fiunt in ipſo, cenſetur fieri in tempore præſcripto.

Sup. hac lege doctr. ref. ſeq.

5 Sed ego magis adhæreo negativæ opinioni, quam tuetur Joan. Præpoſitus *in 3. p. D. Thomæ q. 80. art. 11. dub. 2. nu. 48.* quia in præceptis affixis tempori, tempus debet commenſurari indiviſibiliter, & non moraliter, ut vult Paſqualigus; & ideò Præpoſitus *ubi ſuprà*, ſic aſſerit. Porrò ita neceſſe eſt hoc tempore communicare; ut etiam is, qui pridie Palmarum quacumque ex cauſa communicavit, teneatur rurſum intra illos dies communicare; quod etiam exiſtimo dicendum de eo, qui communicaſſet per modum Viatici, quia qui propter inſtans mortis periculum ſumpſit Viaticum ante illos dies, non eximitur ab obligatione communionis in Paſchate, & præcedentes dies etiam proximi non ſunt tempus aptum executioni præcepti communionis Paſchalis, cùm in illis nondum urgeat præceptum, unde per ſumptionem Euchariſtiæ proximis diebus Dominicæ Palmarum non ſatisfacit præcepto de Euchariſtia ſumenda in Paſchate, ergo cum obligetur communicare in Paſchate, tenetur rurſus inter illos dies Euchariſtiam ſumere. Ita Præpoſitus.

Sup. hoc infra in ref. 16 & ult. Inter med. & finem, à verſ. & Secus ſi non.

6 Et quidem communiores Doctores loquentes de præcepto annuæ Communionis, aſſerunt adimplendum eſſe intra illos quindecim dies, qui incipiunt à Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſivè. Ergo incluſivè contra Paſqualigum ſentiunt, aliquem paulò ante, vel poſt dictos quindecim dies Sacram Euchariſtiam ſumentem, non adimplere præceptum Eccleſiaſticum; ſicuti ſi quis ſtatim poſt mediam noctem recitaret horas canonicas præſertim diei, non ſatisfaceret præcepto, ſicuti non ſatisfaceret, ſi paulò ante mediam noctem recitaret officium ſubſequentis diei.

7 Rectè itaque dixit Eminentiſs. Lugo *de Sacram. Euchar. diſp. 16. ſect. 5. num. 62.* Nomine Paſchatis non intelligitur ſolus dies Reſurrectionis, ſed quindecim dies à Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſivè, juxta communem uſum, & declarationem Eugenii IV. Imò in aliquibus locis extenditur tempus ad totam Quadrageſimam, ita ut qualibet ejus die ſatisfieri poſſit præcepto.

8 Dices, ex hac opinione ſequeretur, quod qui non communicavit intra illos quindecim dies, non teneretur amplius communicare.

Reſpondeo hanc ſententiam cum multis Doctoribus ſatis probabiliter me olim docuiſſe, & eſſe verè probabilem etiam Adverſarii admittunt, & me citato Dicaſtillus *de Sacram. to. 1. tract. 4. diſp. 10. dub. 6. nu. 136.* & me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tr. 7. diſp. 3. q. 29.* Præpoſitus *in 3. part. q. 80. art. 11. dub. 2. n. 63.* Valentia *tom. 4. diſp. 6. q. 8. punct. 4.*

9 Vel reſpondeo ſecundò, ſi quis non adimpleverit præceptum intra tempus Paſchale, tenetur eo elapſo etiam ſub præcepto communicare, nam quando tempus præſcribitur à lege ut terminus, quouſque differri poſſit obſervantia præcepti, eo elapſo non extinguitur obligatio. Ratio eſt, quia, quod principaliter tunc intenditur, eſt ſubſtantia ipſa actus præcepti, & tempus ſolum præſcribitur ut terminus, ultra quem non liceat differre obſervantiam actus præcepti; tum quia hoc præceptum de ſemel communicando in Paſchate eſt determinatio præcepti divini, ne ulterius differatur quam pars ſit; Tum quia hoc ipſum judicat lex per illa verba. Ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipiens: & clarius Tridentinum *ſeſſ. 13. can. 9. Si quis, inquit, negaverit omnes, & ſingulos Chriſti fideles teneri ſaltem in Paſchate ad communicandum, &c.* quibus verbis Concilium declarat principali intentionem Eccleſiæ eſſe ne ultra annum hujus Sacramenti ſuſceptio differatur.

Docuit ſupra in ref. o. ult. it. lege dottr. alterius ref. poſitam in ſuper reſol. t. hujus nor.

10 Ex hac verò opinione non ſequitur, quòd præceptum de

de communicando tempore Paschali adimpleri possit post unum, vel alterum diem, sed facto præcepto, non adimpleto suo tempore elapsis quindecim diebus remanet adhuc præceptum communicandi. Itaque licet hoc præceptum affirmativum, est tamen simul virtualiter negativum, quatenus includit prohibitionem de non differendo ultra annum hoc Sacramentum.

11 Ex dictis sequitur stando in hac opinione, continuò peccare eum, qui cùm possit communicare non communicat: sicut continuò peccat ille, qui cum possit restituere non restituit. Quid si quis, inquies, ex devotione communicavit in Natali, & postea transgressus est præceptum in Paschate, an possit expectare usque ad sequens natale, in quo annum complet? Negat Suarez: quia hoc inquit est per accidens, per se autem servandum est Ecclesiasticum præceptum de annua communione. Quod probabile est, inquit Amicus *in cur. theol. tom. 7. disp. 26. sect. 1. nu. 49.*

12 Nota Lector aliam mediam opinionem circa discussam difficultatem, & est Patris Joannis Pontii *in cur. theol. disp. 44. q. 9. concl. 6. n. 101.* videlicet, cum qui communicavit à Januario usque ad Pascha, si omittat communicare in Pascha, teneri adhuc ad communicandum, vi præcepti de communicando semel in anno aliquando ante Januarium sequentem. Si verò communicavit post Januarium ante Pascha, & omisit communicare in Paschate, non teneri vi hujus præcepti ad communicandum postea usque ad sequens Pascha: quia satisfecit præcepto de communicando semel in anno, & transivit tempus limitatum per alteram partem præcepti de communicando in Paschate.

RESOL. XV.

An si in Paschate sumit Eucharistiam in Ecclesia Cathedrali, satisfaciat præcepto? Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Ref. 65. aliàs 64.

Sup. hoc in Resol. seq. §. Sed diffic.

§. 1. Affirmativè respondent Doctores, quos citat, Sanchez *de Matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 37. n. 1.* asserentes, Archipresbyterum Ecclesiæ Cathedralis esse Parochum totius Diœcesis, & posse quæcumque Sacramenta in tota illa ministrare. Et ita individualiter in casu nostro tenet Genuensis *in Praxi c. 76. n. 22.* Posslevinus *de Officio Curati, c. 7. n. 57.* Sà *verb. Sacramentum n. 4.* Barbosa *de Officio Parochi, p. 2. c. 20. nu. 12.* Piasecius *in Praxi, p. 2. c. 3. art. 3. nu. 26.* & Gesualdus *in Theol. mor. tom. 1. tr. 12. c. 4. nu. 20.* ubi sic ait: Quæritur, an quilibet fidelis possit Eucharistiam aliaque Sacramenta in sua Cathedrali Ecclesia recipere, relinquendo Parochiam propriam? Respondetur affirmativè, nam Cathedralis Ecclesia in qualibet Civitate est Parochia communis, & universalis totius Civitatis, & Archipresbyter potest appellari proprius Pastor totius Civitatis, sicut Episcopus totius Diœcesis, ut habetur *in c. quicumque 20. q. 1. & ex c. præcipimus 12. q. 1.* Ita Gesualdus.

2 Sed ego puto, quòd qui communionem sumeret in Ecclesia Cathedrali, sine licentia proprii Parochi, vel Episcopi, non satisfaceret præcepto Ecclesiæ de Eucharistia sumenda, nam nullo jure probatur Ecclesiam Cathedralem esse communem totius Diœcesis: unde Archipresbyter, & Parochus Ecclesiæ Cathedralis possunt tantùm ministrare Sacramenta in sua Parochia. Tamen quando Archypresbyteratus est quædam præbenda, cui ex officio esset annexum audire Confessiones omnium Diœcesis illius, tunc esset proprius Sacerdos, & ordinarius in tota illa, & proinde posset ministrare Eucharistiam in Paschate omnibus ad Cathedralem confluentibus. Et in hoc sensu est vera opinio affirmativa; sin aliter illam non approbo. Et ita tenet Eligius Bassæus *in floribus Theol. verb. Communio Sacra n. 13.* & Sanchez ubi suprà, cum Trullench. *tr. de jure Parochi, c. 5. n. 10.* ubi sic ait: Observa quosdam existimare Parochianos satisfacere præcepto Ecclesiæ, si Eucharistiam sumant in Ecclesia Cathedrali suæ Diœcesis à Parocho, seu Archipresbytero illius: nam putant Archipresbyterum, seu Parochum prædictum posse audire Confessiones, & consequenter administrare omnia Sacramenta, etiam Eucharistiam omnibus fidelibus illius Diœcesis absque licentia proprii. Verius tamen, & tenendum est, ut Praxis confirmat, talem Parochum non posse alienis ovibus absque proprii licentia Eucharistiam, aut alia Sacramenta ministrare: nisi esset alicubi Presbyter deputatus, ad quam possent omnes de Diœcesi gratia recipiendi Sacramenta confluere, quòd rarò contingit: nam in consuetudine positum est, solùm habere potestatem in sua Parochia. Ita Trullench. verum Panormi, vel ex licentia ab Archiepiscopis largita, vel ex consuetudine, omnes confluentes ad Ecclesiam Cathedralem pro sumenda Eucharistia tempore Paschatis, adimplent præceptum, & accipiunt schedulam signatam, ut illam possint demonstrare proprio Parocho.

RESOL. XVI.

Quidam Conversus, seu laicus Religiosus sumpsit tempore Paschali Eucharistiam à Sacerdote suæ Religionis simul cum ipso commorante in viridario ejusdem Religionis, quæsierunt, an satisfaceret præcepto annuæ communionis?

Quod est quærere, an Regulares, qui communicant more laico, teneantur, ut impleant præceptum Paschale communionis, illam sumere de manu proprii Prælati, cum ipse sit proprius Sacerdos ipsorum?

Et docetur Regulares posse ministrare Eucharistiam pro præcepto Ecclesiæ, advenis, & peregrinis, qui nullum domicilium habent.

Item operariis, qui conventionem faciunt per aliquod tempus ad laborandum in Conventu, & Parochia carent.

Item servis, & famulis, & famulo non soluto possunt ministrare Eucharistiam tempore Paschali pro adimpletione præcepti, & in articulo mortis Viaticum, Extremam-Unctionem, & sepulturam.

Sed difficultas est, an sæculares communicantes tempore Paschatis in Ecclesia Cathedrali satisfaciant præcepto?

Et notatur, quod Religiosi possunt ex privilegiis ministrare Eucharistiam extra tempus Paschale, & sumere Viaticum: & possunt dare Viaticum, quando non potest expectari Parochus, aut consensus ejus, & in dicto casu datur Regula ad hoc magis securè faciendum.

Et tandem firmatur, quod tacita licentia, & ratihabitio Parochi, etiam si sit de futuro, sufficit ad validè, & licitè ministrandam sacram Eucharistiam, & Extremam-Unctionem, secus de matrimonio, & confessione. Ex part. 11. tract. 7. & Misc. 7. Ref. 28.

§. 1. Respondi negativè, si ex probabilibus rationibus non scirent Prælatum in hoc consentire, & hanc opinionem novissimè invenio docere nostrum P. Pasqualigum *in theol. tom. 2. disp. 118. sect. 7. n. 31.* ubi asserit: Colligitur, Regulares qui communicant more Laico teneri, ut adimpleant præceptum Paschalis communionis, illam sumere de manu proprii prælati, cùm ipse sit proprius Sacerdos ipsorum, & quamvis juxta Constitutionem Clem. VIII. deputet plures Confessarios, qui audiant confessiones suorum subditorum, non tamen ipsis censetur concessa facultas administrandi Eucharistiam, cùm hæc sit diversa ab ipsa; nec adsit illa necessitas, quod talis facultas aliis deputetur, sicut adest de facultate audiendi confessiones. Nec facultas, quam habent ex privilegio administrandi Eucharistiam suffragatur, quia est concessa solùm in ordine ad sæculares. Ita ille.

2 Nota hic obiter, quod etiam alibi adnotavimus stantibus privilegiis posse hodie laicos servientes intra Monasterium Religiosis, satisfacere præcepto annuæ communionis, si sumant Eucharistiam ab illis. Imò absolutè desunt, qui doceant eam obligationem adeundi Parochum, restringendam esse ad eos, qui non degunt intra Monasterium. Nam degentes in loco exempto à cura Parochorum, videntur licitè posse communionem sumere in iis locis, in quibus degunt; tum quia sicut ibi possunt sepeliri inconsultis Parochis, ita etiam videntur ibi posse Sacramenta sumere, ut colligit Bonacina supra ex iis, quæ docet Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 23. art. 12.* & docet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 4. disp. 20. dub. 7. num. 173.* Unde Remigius *in pract. confess. tr. 3. c. 3. §. 1. n. 5.* sic ait, (Los peregrinos, que passan de camino sin tener domicilio: y los jornaleros que se alquilan por algun tiempo, y no han tomado vezindad en el lugar en que le hallan, ni tienen intento de morae alli la mayor parte del año, cũplen con el precepto comulgando en las Iglesias de los Religiosos: tambien los criados de la Religion, que viven dentro della con sugecion à los Prelados, porque en esto no se haze injuria à los Parrocos, en cuyo savor se hizo aquella limitacion del dia de Pascua.) Ita ille; cui adde Joannem de Soria *in Epilog. summ. p. 9. tr. 2. sect. 1. disp. 7. §. circa ministrum*, ubi sic asserit: Regulares possunt Eucharistiam administrare illis, qui nullum domicilium habent. Item operariis, qui conventionem faciunt per aliquod tempus ad laborandum in conventu, & parochia carent. Item possunt administrare hoc Sacramentum cum Sacramento Extremæ-Unctionis servis, & famulis Conventus: & idem est dicendum de servo, & famulo non soluto, qui extra clausuram de noctæ cum muliere sua pernoctat, si infirmitatem patiatur in ipso cœnobio, quos in suis Ecclesiis possunt sepelire, quando sepulturam non elegerint.

Alibi infra in R. 18 in principio, & in R. 2. §. Notandū & in Ref. 11. §. penult. & in tom. 7. tr. 1. R. 81. §. ult. in fine, & in alio ult. §. ejus not.

3 Sed difficultas est an sæculares communicantes tempore Paschatis in Ecclesia Cathedrali, satisfaciant præcepto? Et negativè respondet Dicastill. *ubi suprà n. 170.* & alii, quos alibi adduxi, & nunc adhæret Paschal. *ubi suprà n. 3.* Cùm enim Episcopus resideat in Ecclesia Cathedrali, & sit universalis pastor totius Diœcesis, potens omnibus immediatè ministrare Sacramenta, Cathedralis quoque est Ecclesia universalis propria omnium, & ideò possunt omnes ad ipsam concurrere pro recipienda Paschali communione, nam censetur recipere à proprio

Alibi in Ref. præcitata.

proprio pastore, cùm nomine Episcopi Sacramenta in ipsa ministrentur. Idem etiam docet Martinus de San Joseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tr. 9. de Euchar. n. 11.* Et ideò supposita consuetudine, ut mihi constanter aliqui asserunt adesse, dicendum, est Magistrum Capellanum Cathedralis Ecclesiæ Civitati Panormi (dulci patria mea) posse administrare omnia Sacramenta, etiam matrimonium aliis Parochianis alterius parochiæ, & hæc, ut dixi, stante consuetudine, quæ jurisdictionem præbet non habenti. Et ita in favorem dicti Magistri Capellani latè probavit doctissimus, & amicissimus Pater Vincentius Tancredi Societ. JESU in quodam voto, quod subscripserunt ex eadem Societate Pater Francisc. Bardi, & P. Francisc. Tamburinus, P. Aversa ex Clericis Minoribus, P. Magister Lezana Carmelitanus, & ego ipse.

4 Nota tamen hic obiter, quod Religiosi possunt ministrare Eucharistiam extra tempus, quo satisfaciendum sit præcepto de communione in Paschate, & tempus sumendi viatici est extra controversiam, quia habent ad hoc à summis Pontificibus privilegia, quod etiam possint dare viaticum, quando non potest expectari Parochus, aut consensus, cujus est sententia communis, quia tum potest benè præsumi consensus Parochi. Si talis præsumptio consensus ipsius non sufficit, ut detur communio Paschalis, quia facilè potest differri illa communio donec habeatur consensus expressus ejus; & interea potest quis tum ex devotione communicare, & recipere fructum Sacramenti, cum animo communicandi ad satisfaciendum illi præcepto, quando aderit Parochus, & dederit consensum. Ita Joannes Pontius *in curs. Theolog. disp. 44. q. 12. concl. 2. n. 107.* Putat tamen Leander *de Sacr. tom. 2. tr. 7. disp. 3. q. 18.* & alii penes ipsum, quod pro communicandis Laicis tempore Paschali ad implendum præceptum sufficiat probabilis spes, aut præsumptio, quod Parochus approbabit postea id, quod gestum fuerit.

Sup. hoc infra in Res. 61. in & alii ejus primæ not.

5 Vide Fagundez *de præcepto Eccl. p. 3. lib. 1. c. 5. n. 11.* & Trull. *in decal. tom. 1. lib. 3. c. 5. dub. 2. num. 10.* ubi firmat, quod tacita licentia, & ratihabitio Parochi, etiamsi sit de futuro, sufficit ad validè, & licitè ministrandam Sacram Eucharistiam, & Extremam-Unctionem quæ non requirunt ad sui validitatem jurisdictionem; secus dicendum de confessione, & matrimonio. Idem etiam docet Martinus de San Joseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tr. 9. de Eucharist. n. 10.*

RESOL. XVII.

An Regulares ex privilegio possint ministrare laicis Eucharistiam pro adimplendo præcepto annuæ communionis?

Et quid pro advenis, & peregrinis? Ex part. 11. tractat. 7. & Miscel. 7. Res. 4.

Sup. hoc infra in §. ult. Res. 21. & lege etiā § not. seq.

Sup. hoc, & eō ente in hac § infra in Res. 22. §. ult. & lege ejus §. not. præteritam, & infra in tr. 4. lege à lin. 4 Res. 23 Et pro confessione in to. 1. tr. 3. R. 24 §. Unde, & in tr. 3. R. 5 §. ult & in tom. 7. tr. 1. Res. 120 §. 1. in fine, &c. Sed lege casū doctè. per totas.

Alibi in diebus R. seqq & in prima § Afferit secundo, & seqq & infra in Resol. 23 §. Nota.

§. 1. Alibi pro affirmativa sententia adduxi S. Joannem de la Cruz, Bejam, Rodriguez, Baunium, & alios, quibus nunc plures addam, quorum verba per extensum apponam, & inter illos primus agmen ducat Joannes Henriquez *in qq. moralibus sect. 15.* ubi sic ait: (Traen à cerca de la comunion en la Parroquia en tiempo de Pasqua un privilegio S. Juan de la Cruz, y Manuel Rodriguez concedido por Nicolas V. y. Julio II. à los Padres de Guadalupe paraque todos los fieles que comulgaren en su Iglesia ocho dias antes de Pasqua, ò ocho dias despues satisfagan y cumplan con el precepto de la comunion, como si comulgassen en la Parroquia, à este privilegio no le han dado tanto credito algunos, como à otros por ser en disfavor de las Parroquias: y assi infiere Fagundez citado por Diana, que en una ciudad de Portugal quiriendo los Padres de San Francisco gozar de la participation deste privilegio, y praticarlo en su Iglesia, lo contradixeron los Curas de una Parroquia; y despues de averse pleiteado fuertemente, fue sentenciado en favor de los Padres de San Francisco, verdad sea que aqui no avia necessidad de mucho pleito, pues la communion de los privilegios concedidos à qualquier Convento de Religiosos, es tan cierta à todas las Religiones.

2 Remigius *in pract. confess. tract. 3. cap. 3. §. 1. num. 6.* (Ex tambien probable que cumplen los fieles con el precepto de la comunion, comulgando en las Iglesias de qualquiera Religion aprobada, por un privilegio de Julio II. y Nicolao V. concedido à los Padres de Guadalupe de que todas comunican, y por una sentencia dada en favor de los Padres de San Francisco, en confirmacion deste privilegio contra los Curas, como refiere Fagundez apud Dianam: mas no conviene que esto se baga sino raras vezes con mucha prudencia y cautela por evitar escandalos, y discordia.)

3 Joannes de Soria *in Epilogo summ. p. 2. tr. 1. sect. 1. disp. 7. §. circa ministrum.* Item possunt Regulares virtute suorum privilegiorum in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis peregrinis, & advenis Eucharistiam ministrare: quia in hoc nulla fit parochis injuria, imo P. Rodriguez tenet quoslibet, & alios sæculares communicando apud Regulares satisfacere Ecclesiæ præcepto.

Sup. his latè inf. in Res. 21. & in aliis §§. & vers. ejus primæ not.

4 Martinus de S. Joseph *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tr. 5. de Euchar. nu. 14.* (En rigor pueden los Religiosos en sus Conventos dar à los seglares la communion Pasqual, por un privilegio de Nicolao V. concedido al Monasterio de nuestra Señora de Guadalupe, y estendido por Pio IV. à todos los Conventos de la Orden de S. Gieronymo, de que participan todos los Mendicantes, y yo juzgo tambien que es probable, aunque à consejo, que en el tiempo Pasqual se abstengan los Religiosos deste privilegio. Algunos Authores niegan con ansia, que se pueda usar deste privilegio, Granados *tract. 12. disp. 2. n. 3.* Fagundez *præcept. 2. lib. 1. cap. 3. num. 16.* Portel *verb. Sacramentorum administ. nu. 6.* Henriquez *lib. 8. cap. 55. lit. B.* Navarr. *cap. 21. n. 52.* dan por razon que es contra el Derecho comun, y que assi se ha de interpretar estrechissimamente. Diana *6. part. tr. 7. ref. 58.* trae cierta declaracion de los señores Cardenales en contrario. Todo esto no quita la probabilidad pe nuestra opinion, no lo primero, porque todos los privilegios son extra jus commune, que son leyes privadas, *l. 1. in lege quod favore 6. C. de leg.* y siempre han de obrar algo de nuevo los privilegios, *cap. si Papa vers. si autem de priv. in 6. l. 3. in princ. ff. de jur. juran. l. si quando 109 ff. de leg. 1. leg. fin. ff. nequid in loco publico*, y hasta el privilegio de Pio IV. no podian dar los Religiosos à los fieles sa comunion Pasqual. Concedio esto Pio IV. luego pueden darle, y queriendo interpretar este privilegio estrechamente, sera quitarla del todo, porque no tiene mas lances, ni admite otras interpretaciones estrechas, ni largas, que poder dar, ò no dar la comunion Pasqual, y ya queda probado, que el privilegio ha de obrar algo de nuevo, y este de que tratamos lo que obra, es poder dar los Religiosos la comunion Pasqual: Ni se deve dar credito al Padre Diana, quando trae declaracion de los señores Cardenales en contrario, pues como provare abaxo, paraque hagan fee estas declaraciones, han de parecer autenticas, y firmadas del Señor Cardenal Presidente de la Sacrada. Congregacion, y ligalizadas del Secretario della, y de mas desto han de ser promulgadas con los requisitos, que las demas leyes, y muchos de los Autores citados por la opinion contraria, no disputan la question de Pio IV. porque no tuujeron noticia del.)

Quæ hic est infra Resol. 20 & in aliis ejus primæ anno.

5 Ludov. de San Juan *in sum. q. 8. de Eucharist. art. 3. diffic. 3.* hanc etiam sententiam absolutè, & sine formidine tenet, & Leander *de Sacram. tom 2. tr. 6. disp. 3. q. 19.* putat etiam hanc sententiam esse probabilem.

6 Idem etiam existimat Tamburinus *opusc. de communione c. 4. §. 4. à nu. 51 usque ad n. 55.* Quod si adversus hoc privilegium obiicias verisimile non esse Pontificem voluisse parochorum jurisdictioni derogare, & ab eorum cura, & sollicitudine oves proprias eximere; facilè satisfacies negando hoc privilegio jurisdictioni parochorum derogari, & ab eorum jurisdictione oves extrahi. Tum quia Pontifex est potissimus parochus, ex cujus licentia, & facultate hæc administratio fit. Tum quia parochis specialibus non admitur facultas administrandi Eucharistiam suis ovibus, sed retenta eorum facultate alii in eorum levamen, & adjutorium designantur. Quæ omnia manifestè patent in facultate concessâ pro administratione pœnitentiæ, quam Religiosi quolibet ante tempore præstant, nec tamen obinde jurisdictioni parochorū derogatur, nec ab eorum cura oves eximuntur. Quod si iterum obiicias per non usum privilegium prædictum amissum esse; obstat, quia per non usum non amittitur privilegium; quod in gravamen aliorum non cedit, sicuti prædictum est privilegium. Neque privilegium cedens in aliorum gravamen amittitur per non usum, nisi gravati præscribant adversus privilegiatum. At nulla est parochorū præscriptio adversus Religiosos prædicto privilegio gaudentes, cum à tempore Pio IV. & V. omnes Pontifices successores privilegia à Pio IV. & V. concessa Religiosis confirmaverint. Adde hoc privilegium Religiosis concessum esse, non ut ex obligatione illo utantur, sed ut utantur eo pro suo arbitratu. Quoties autem sic est privilegium concessum, non amittitur per non usum.

7 Adde, privilegium hoc, etsi non fuisset acceptatum à Religiosis Sancti Hieronymi (quibus primò concessum est) potuisse, & posse acceptari à Religiosis aliorum Ordinum participantibus de privilegiis dictorum Religiosorum S. Hieronymi: præter quàm quòd non potest dici amissum hoc privilegium per renunciationem factam à Regularibus: cum non constet talem renunciationem fuisse acceptatam à Papa: & alioqui renunciatio privilegii debeat perfici acceptatione ejus, qui privilegium concessit, postitque renuntians mutata voluntate velle uti privilegio sibi concesso, usque dum sit acceptata ejus renunciatio (ut benè ostendit Bordouus *tom. 2. ref. 52. nu. 112.* in simili.) Accedit, quòd difficile est Religiosos amittere sua privilegia per præscriptionem, sicque juxta paulò ante dicta possent Regulares in præsentia velle uti præfato privilegio, etsi antea usi non fuissent.

Vide etiam circa præsentem quæstionem præter Doctores citatos, Samuellium *de sepulturis tract. 1. contr. 15. concl. 2. num. 20. cum seq.*

8 Sed ut alibi observavi, Eminentiss. Cardinalis Lugo, *de Euchar. disp. 18. n. 49.* circa privilegium Nicolai V. videtur dubitare, primò, quia dicitur concessum à Nicolao V. anno 1458. quod constat esse manifestè falsum, quia illa anno erat

Alibi in Res. not primæ prætiliæ hujus Res.

erat Papa Pius Secundus, qui Calixto III. successit, qui successerat anno 1455. Nicolao V. Ex alio *c. dubitat*, secundò, quia Rodriquez in Bullario Regular. ubi alias bullas ejusdem Papæ congerit, illius Bullæ non meminit. Sed hæc non admodum movent Patrem Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tr. 4. disp. 11. dub. 4. n. 67.* nam in primo potuit esse error in scriptura in una litera seu nota numeri, quem errorem aliqui alii secuti sint, maximè cum alioquin constet in eo conventu sic servari, & haberi tale privilegium. In secundo verò capite argumentum est negativum, quod omiserit illud Rodriquez fortè, vel oblitus, vel quia, cum illud fuisset collatum prius pro solo illo Conventu, non notavit, nec sola illa Bulla omittitur ab eo Auctore, sed aliæ, quis vult hominem cogere, ut omnia colligat privilegia, cùm nec Seraphinus, nec Barbola, nec alii, qui hæc postea ex instituto collegerunt potuerint omnia congerere? Addit Lugo, si illud fuit solum vivæ vocis oraculum, jam cessasse, & revocatum fuisse per Urbani VIII. generalem revocationem, quod verum esset, si non fuissent à Pio IV. & S. Pio V. extensa per Bullas ejusmodi privilegia, & concessa aliis Monasteriis, & per alios Pontifices, aut etiam illos aliis Religiosis per Bullas omnia privilegia antea quovis modo collata.

9 Verùm his omnibus non obstantibus, ego prorsus puto supradictam sententiam non esse à Regularibus practicandam, etiam secluso scandalo, & rixis cum Parochis, stante clara declaratione Eminentissimorum Cardinalium facto verbo cum Sanctissimo à me adducta *in p. 6. tr. 7. resol. 58.* & licet ad hanc declarationem teneatur respondere Tamburinus, & Martinus de San Joseph *ubi suprà* tamen me citato illam tuetur Dicastillus *ubi suprà disp. 11. dub. 5. num. 96. & 97.* Unde merito sententiam superius expressam in favorem Regularium non ausus est docere novissimè Pater Urbanus ab Ascensione *in Theolog. moral. tr. 2. distinct. 1. Regula* 4. Castro Palaus *tom. 4. tr. 21. punct.* 19. *num.* 5. Suarez *de Religion. tom. 4. tr. 10. lib. 6. c. 3. num.* 6. Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 3. sect. 3. nu.* 295. & alii.

RESOL. XVIII.

Referuntur aliqua opiniones circa Regulares in ordine ad ministrandam Eucharistiam sæcularibus tempore Paschatis, & in articulo mortis, & etiam familiaribus, & servitoribus actualiter sibi servientibus, & intra Monasterium commorantibus, & etiam extra Monasterium degentibus? Ex p. 11. tr. 2. & Misc. 2. Res. 16.

§. 1. POsse circa hoc plura Regulares vigore privilegiorum docet P. Chassaing. *de privilegiis Regular. p. 2. tr. 8. c. 2. per totum*, & ideò asserit; Primò, quod Regulares possunt Eucharistiam ministrare in Paschate, & in articulo mortis suis familiaribus, & servitoribus actualiter sibi servientibus, & intra Monasteria, aut loca eorundem commorantibus, & sub eorum obedientia viventibus, ac similiter eisdem extra Monasteria degentibus, qui hac sumptione præcepto de recipienda Eucharistia satisfaciunt.

2 Nec obstat Concilium Tridentinum *session. 24. c. 11. de reformat.* non concedere hanc facultatem; nisi familiaribus commorantibus intra Monasteriorum septa, non autem familiaribus commorantibus extra septa Monasteriorum, quod similiter declaravit Congregatio Cardinalium sub Gregorio XIV. ergo non possunt Eucharistiam ministrare omni tempore famulis extra septa Monasteriorum morantibus, cum clausula revocatoria privilegiorum sit juncta decreto Tridentini.

3 Respondetur primò, ex Roder. *tom. 1. q. 56. art. 14.* Tridentinum esse quoad hoc, & cætera privilegia revocatum à S. Pio V. ut diximus *in tr. de privilegiis in communi*, ita ut dicto privilegio sicuti aliis in foro conscientiæ uti possint.

4 Respondetur Secundò, Privilegia Regularium fuisse absolutè in utroque foro, non obstante Tridentino confirmata, *ut in dicto tr. 10.* ac propterea illam declarationem Cardinalium interpretum Tridentini, sicut, & alias, nihil officere illi privilegio, sicut nec aliis privilegiis, cum non sint declarativæ nisi sensus Tridentini: Deinde non esse tanti ponderis, ut sæpius diximus, quod possint privilegia authentica, & authenticè confirmata enervare. At sic tenent citatus Rodericus, Marcel à Sancto Benedicto *in Scholio in Compend. privileg. Fulensf. vers. Familiares, §. 1. & 2. & alii.*

5 Respondetur Tertiò, sub clausula revocatoria illius capitis non comprehendi privilegia Mendicantium, cum non exprimantur; quod fieri debet, ut alibi diximus ex S. Pio V. & Doctoribus.

6 Asserit Secundò, Quod Regulares possunt Eucharistiam ministrare fidelibus, & die eo, quo præcepto Ecclesiæ satisfacere volunt, & sic satisfacere præcepto. Probatur primo, ex concessione S. Pii V. in præcedenti propositione allegata, qua vetitur Episcopis, & Rectoribus, ut non possint cogere Parochianos ad iterum sumendam Eucharistiam, si semel illam tempore Paschali sumpserint de manibus Regularium. Et ex Concessione Nicolai V. facta Religiosis de Guadalupe anno 1450.

7 Nec obiicias, Tridentinum revocasse hoc privilegium, cum aliàs probaverimus non revocasse; *Nec item opponas non usum illius privilegii*; quoniam etiam demonstravimus alibi, non solum non bragare privilegia Regularium, quin, & si abrogaret, quæ in usu non confirmata fuerunt.

8 Asserit Tertiò, quod licet Regularibus Eucharistiam in die Resurrectionis Dominicæ sæcularibus porrigere, etiam ut Ecclesiæ præcepto satisfaciant.

9 Nec obstat sententia Sacræ Congregationis, inserta Brevi Innocentii X. in causa Regularium Civitatis Burdigalensis contra Illustrissimum Archiepiscopum illius Civitatis illam confirmantis, novissimè emanat, in qua sic pronunciatur instantibus Regularibus, &c. Sacra Congregatio asserit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in albis inclusivè administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis. Posse tamen eisdem prohibere, ut personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, etsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ hac de re edito. In qua duo notanda sunt. Primùm Congregationem, prædictam respondendo querelæ Regularium, decernere Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere, quin Regulares in quindena Paschali non audiant sæcularium confessiones. Secundùm quod notandum est, dictam Congregationem motam à semetipsa, absque ulla querela ipsi oblata decernere, dictum Archiepiscopum posse prohibere, ne die Resurrectionis Dominicæ sæcularibus Eucharistiam ministrent. Ex quibus concluditur, posse Regulares ex privilegio die Resurrectionis Eucharistiam sæcularibus porrigere, quia sine illo non possent, cùm jure prohibeantur; non posse tamen si ab Archiepiscopo prohibeantur; ergo propositio nostra, quæ asserit absolutè posse illam ministrare die Resurrectionis, etiam satisfaciendo Ecclesiæ præcepto, non subsistit.

10 Responderi posset, primò. Hanc Constitutionem esse Decreti Congregationis Cardinalium dumtaxat confirmantium, ac propterea nihil aliud operari, præter id, quod tale decretum operatur, quod cum nullum alium effectum habeat, nisi illum, quem habet sententia Doctorum sicut *in 1. de priv.* in comm. probatum est. Nec similiter prædicta Constitutio, seu confirmatio alium effectum habebit, ut de confirmatione in genere, in proximè citato tractatu etiam probatum fuit: cumque alii DD. non mediocris litteraturæ, & famæ in privilegio evidenti fundati, existiment posse Regularem dare Eucharistiam die Resurrectionis Dominicæ ad præcepto Ecclesiæ satisfaciendum, etiam Episcopo prohibente, cum sit Pontificia concessio; ac ex consequenti independens à voluntate Episcopi, sicque Regularis in illius Privilegii possessione, ideò illius juri standum est, cum melior sit pars possidentis.

11 Respondetur Secundò, quòd supponendo dictam Constitutionem habere vim legis, & sententiæ, non propterea per illam derogari huic privilegio, quoniam licet quoad confessionem in quindena Paschæ sit sententia, non tamen talis est, quoad Eucharistiæ administrationem, circa quam non fuerat ad Sedem Apostolicam provocatum, quoad illam Congregatio pronuntia nemine audito, & conquerente; & sic pronunciatum Papa confirmat, ut ex dicta Constitutione, seu sententia constat, cumque inauditum possidentem, nec Congregatio, nec Papa, nec quilibet alius judex à possessione velle deiicere præsumatur, maximè cum hoc jus Regularium sit jus quæsitum, quod non facilè tollitur, nisi partibus super hoc contradictoriè auditis, juxta Regulam ab Urbano VIII. positam, ut alibi diximus; Nullatenus credibile est dictam Congregationem, & Papam, illa sententia velle huic privilegio verè juri quæsito, sibique ignoto, cum extra corpus juris vagetur, derogare.

12 Et tandem asserit Quartò, Quod licet Regularibus, invitis Parochis, Eucharistiam pro viatico ministrare sæcularibus in mortis articulo existentibus. Ita tenet in sententia nostra de ministranda Eucharistia in Paschate S. Joannes de la Cruz *de stat. Relig. lib. 2. c. 5. concl. 2.* Sic etiam absolutè censet Portel. *in addit. ad verbum, Sacramentorum administratio.* Probatur ex eo quod Nicolaus IV. Bulla inchoata, *Simus populos*, & Sixtus IV. Bulla, *Vestris in hac.* Minoribus facultatem ministrandi Eucharistiam fidelibus concedentes, diem unicum resurrectionis Dominicæ exceperunt; ergo cum exceptio firmet Regulam in contrarium, possunt iisdem in vi illarum concessionum (solo illo die excepto) Eucharistiam ministrare; ac consequenter in mortis articulo.

13 Nec obstat Clementina Religiosi, *de privil. & Dudum, de sepult.* prohibentes Regularibus administrare Eucharistiam sæcularibus in articulo mortis absque licentia Parochi, quoniam tunc habetur licentia Papæ, qui summus est Parochus, & sicut invito, & contradicente Parocho, posset quis de licentia Episcopi illam administrare sæcularibus, sic à fortiori de licentia Papæ. Accedit, quod illæ duæ Clementinæ revocatæ sunt à Pontificibus privilegia confirmantibus, non tamen consulerem Regularibus hoc uti privilegio, nisi urgente aliqua rationabili causa.

14 Et

14 Et hæc omnia aſſerit Pater Bruno, *ubi ſuprà*, quæ quidem alibi à nobis in pluribus rejecta ſunt in variis locis noſtrorum operum, & ideò caveant Regulares illa ad praxim reducere. Vide præter alios P. Amicum *in Curſ. Theolog. tom. 7. diſp. 31. ſect. 3. n. 57. cum ſeq.* qui negat Regulares poſſe miniſtrare Sacramentum Euchariſtiæ, in articulo mortis, vel pro præcepto annuo adimplendo abſque licentia Parochi. Vide etiam Cardinalem Lugo *de pœnitent. diſp. 18. ſect. 2. n. 52. & 53.* prorſus negantem poſſe Regulares miniſtrare Viaticum abſque licentia Parochi, ut noviſſimè docet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 15. c. 4. n. 40.*

Alibi in Reſ. præteritarum annotationum hujus Reſ.

RESOL. XIX.

An Sacerdos Regularis tempore Paſchali poſſit miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, ut adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ Communionis? Ex p. 2. tr. 14. Reſ. 73.

Sup. hoc in R. ſeq. & ſup. in R. 17. & in R. 18. §. Alterum ſecundo, & ſeqq. & infra in R. 23. §. Non quod.

§. 1. NEgativè reſpondet Suarez *de Relig. tom. 4. tr. 10. lib. 9. c. 3. nu. 8.* Portel. *in dubiis regular. tom. 1. verb. Sacramentorum adminiſtratio, n. 5.* Villalobos *in ſumma, p. 1. tr. 7. dub. 47. n. 4.* Nugnus *tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 4. concl. 5.* Et in hanc negativam ſententiam videtur inclinare Fagundez *de præcept. Eccleſ. tr. 3. lib. 1. c. 5. n. 16.*

2 Sed affirmativam ſententiam non ignobiles authores docuiſſe conſtat: hi ſunt S. Joan. de la Cruz *de ſtat. Religioſ. lib. 2. c. 5. dub. 4. concl. 3.* Beja *in reſp. p. 5. caſ. 4.* Rodriguez *tom. 1. reg. q. 56. art. 3.* Sorbo *in compend. privil. ver. communicare*, & alii. Et hoc ex privilegio Nicolai V. conceſſio Monaſterio B. Mariæ de Guadalupe Ordinis Divi Hieronymi anno 1458. Quod privilegium confirmavit vivæ vocis oraculo Paulus III. deinde Pius IV. facultates conceſſas particulariter huic Monaſterio, fecit communes omnibus Monaſteriis ejuſdem Ordinis, ut probat Rodrig. *tom. 1. q. 55. art. 9.* Qua conceſſione, & extenſione poſita, id eſt, quod tale privilegium ſit commune omnibus aliis Monaſteriis ſupradicti Ordinis D. Hieronymi, ſequitur evidenter poſſe per communicationem eo frui, & uti omnes alios Mendicantes, ac proinde ſequitur, poſſe Sacerdotem regularem miniſtrare Euchariſtiam laicis tempore Paſchali, & fideles ſatisfacere præcepto annuæ Communionis in Eccleſiis Regularium, & in Luſitania ita fuiſſe judicatum in cauſa Fratrum Minorum, cum quodam Parocho, teſtatur Fagundez.

3 Nec ſupradictum privilegium videtur per non uſum revocatum. Nam privilegia Minorum, & per conſequens aliorum Ordinum, ſunt à Pio IV. confirmata ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, quæ verba, ut notat Rodriguez *tom. 1. q. 8. art. 3.* confirmat privilegia, per non uſum revocata. Adde etiam, quia idem Pontifex non ſolùm confirmavit, ſed de novo conceſſit dicta privilegia, & ſic de novo conceſſit Minoribus per communicationem dicta privilegia Nicolai V. & Pauli III. Deinde noviſſimè Paulus V. confirmavit, & de novo roboravit privilegia Minorum, & Prædicatorum, etiam per non uſum revocata. Alia verò argumenta in contrarium invenies ſoluta apud Bejam. Unde ex dictis remanet ſatis probabilis iſta ſententia. Sed ego conſulerem, ut Regulares in tali caſu faveant Parochis, & talem ſententiam in praxim non deducant.

RESOL. XX.

An ſæculares ſatisfaciant præcepto Communionis Paſchalis, ſi ſumant Euchariſtiam in Eccleſiis Regularium?
Et explanatur privilegia Regularium non interire per non uſum niſi poſt centum annos? Ex p. 6. tr. 7. & Miſc. 2. Reſ. 58.

Alibi in Reſ. præteritis, & ſup. in Reſ. 17. & in Reſ. 18. §. Alterum ſecundo, & ſeqq. & infra in R. 23. §. Non quod.

§. 1. ALibi hanc quæſtionem tetigi, & pro affirmativa ſententia adduxi aliquos Doctores; quibus nunc addo Stephanum Bauny *in Theol. Mor. p. 1. tr. 5. q. 19.* ubi firmat Religioſum mendicantem idoneum miniſtrum eſſe dandæ Euchariſtiæ eam poſtulanti alio die, quàm Paſchæ, quia Leo X. omnibus in Franciſcana familia regularibus, aliiſque religioſum inſtitutum profitentibus in aliquo Ordine mendicantium facultatem miniſtrandi ſæcularibus Chriſti corpus conceſſit, omnibus diebus præterquam Paſchæ, & articuli mortis, vel ejus periculi: quam à S. Pio V. renovatam in conſtitutione 38. declarant hæc ejus verba *Ipſique fideles Sacramentum Euchariſtiæ (reſurrectionis Dominicæ feſtivitate excepta) ſumere, eiſque illud per fratres hujuſmodi, ſcilicet mendicantes adminiſtrari valeat: nec ad illud faciendum per locorum Ordinarios, aut Eccleſiarum Rectores, ſeu alios quoſcumque, illorum licentia minimè requiſita, etiam ſub cenſuris Eccleſiaſticis, aut aliis pœnis cogi, vel compelli poſſint.* Quod, & à Paulo ejus nominis V. eiſdem Regularibus conceſſum eſſe anno 1557. patet ex ejus bulla cujus eſt hoc initium, *Ex Clementis Sedis Apoſtolicæ proviſione*: ergo cùm exceptio in non exceptis firmet regulam, *ff. de milit. teſtam. §. final.* Sequitur præfatos Pontifices excludendo ſolum diem Paſchæ in ea opinione fuiſſe, ut crederent, alios omnes ejuſinodi eſſe, quibus Euchariſtiam fidelibus porrigi à Regularibus nihil repugnet.

2 Et tunc ſatisfieri præcepto Eccleſiaſtico, de Communione quotannis recipienda circa Paſcha probatur. Per communionem factam aliquo die de iis, qui continentur hebdomada antecedente Paſcha; aut altera, quæ illud ſubſequitur, impletur præceptum communionis annuæ: non poſſunt ergo honeſtè, ac licitè cogi ſæculares, qui die Cœnæ communicarunt in aliqua mendicantium Eccleſia, ut iterum id faciant in ſua parochia, ipſo die Paſchæ.

3 Obiicitur. Cùm dies Paſchatis in citato privilegio intelligi debeat non materialiter pro ſolo reſurrectionis die; ſed formaliter pro toto tempore, quo lex Eccleſiaſtica de communione percipienda impleri poteſt, hoc eſt, à Dominica Palmarum, uſque ad Dominicam in Albis incluſivè, ut declaravit Eugenius IV. tenetque Suarez *in 3. p. diſp. 82. ſect. 2.* malè à nobis eſt dictum, quolibet die, excepto Paſchæ, poſſe fideles intra duas hebdomadas citatas ad effectum ſatisfaciendi præcepto de Communione annua communicare in Eccleſiis Mendicantium. Reſpondendum eſt primò falſum eſſe Paſchæ nomen in Bullis Pontificum extendi ad totum tempus, quo lege Eccleſiæ ſatisfieri debet præcepto de communione: ita Beja *p. 4. caſu. 4.* & ſic non ſequi fideles poſſe communicare die Paſchæ in Eccleſiis mendicantium, etſi poſſint die Cœnæ. Dici etiam poſſet nullum ab hac objectione fieri doctrinæ noſtræ præjudicium: cùm conceſſione Nicolai V. facta religioſis B. Mariæ de Guadalupe anno 1458. Pontificatus ejus quarto, liceat omnibus fidelibus de eorum manu ac in illorum Eccleſia ſacro pane refici, die Paſchæ, abſque Epiſcopi, aut Parochi licentia.

4 Additum à Paulo III. huic privilegio, & aliud, quo Cœnobitis prædicti Monaſterii fas eſſe volunt, admittere ipſo die Paſchæ ad Euchariſticum epulum, quotquot ad eos commearent, tam intra, quàm extra ſepta Monaſterii; modò, ne hi ſacrum alibi, quàm in Templis, aut Oratoris facerent, quæ ipſis ſubeſſent. *Compend. Ordin. D. Hieronymi, §. 2. & 5.* Rodrig. *in quæſtionib. regular. tom. 1. q. 56. art. 3.* Quare cùm quæ licent uni Ordini Pontificis Indulgentia, cenſeantur hoc ipſo indulta atque conceſſa Mendicantibus, ut habetur in compendio privilegiorum eorumdem Ordinum *verb. Communicatio*, ob quam cauſam Peregrinus *in compend. priv. Ordin. Cleric. S. Sylveſtri de Urbe, p. 2. tit. Confirmatio privilegiorum*, §. 4. dictos Clericos aſſerit gaudere privilegiis omnibus, & ſingulis, quæ conceſſa ſunt, & conceduntur poſtmodum Societ. JESU, & non ſolùm ad inſtar, ſed æquè principaliter, non videtur negari poſſe fideles ſatisfacturos præcepto de Communione annua, cùm eam quocumque die è Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis in Eccleſiis Mendicantium accipient: ſed id ego illis ut faciant non ſum Author ob ſcandalum.

5 Obiicitur ſecundò. Sublatum eſſe hoc privilegium Mendicantium, tam per Concilium, quàm non uſum, cùm nunquam reperiantur, qui ſacro die Paſchæ communionem dent fidelibus in ſuis, hoc eſt Mendicantium Eccleſiis: & inter Catholicos pauci ſunt, aut nulli, qui exiſtiment ſe conſcientiæ ſuæ facturos ſatis, ſi tali communione contenti forent, factaque in eo loco. Sed reſpondendum eſt primò, ſupponi falſum in antecedenti, nempe Religioſorum privilegia abrogata eſſe per Concilium, quia privilegium in cujus revocatione certa forma exigitur, non cenſetur revocatum ea non ſervata. Ant. Diana *tr. 2. de dub. regul. reſol. 68.* Sed Societ. JESU conceſſum eſt à Gregorio XIII. ſummi beneficii loco, & conſequenter omnibus Regularibus, qui communicant ejus privilegiis, ut hæc antiquata, imminuta, aut ſublata per Pontificem cenſeri nunquam poſſint, niſi dictæ Societatis Patribus auctoritate ejuſdem Pontificis ea revocatio juridicè innotuerit: ita Flavius Cherubinus *in compend. Bullar. tom. 2. conſtit. 1. Gregor. XIII. ſcholio 2.* & ante illum M. Ant. de Amatis *dec. 17.* At de hac revocatione quando, quid, & per quem Religioſis dicti Ordinis, voluntate S. Sedis unquam innotuit? Nihil ergo eis per Concilium eſt ablatum, quo ante illud gauderent indulgentia Pontificis.

Quæ nunc invenitur in to. 7. tr. 1. Reſ. 161. & in aliis ejus not. & ſignanter ibi in poſt. Reſ. 161. & in aliis ejus annot.

6 Ad non uſum quod attinet. Reſpondeo primò Benedictinis conceſſum eſſe per quandam Bullam, ne indulta eorum Ordini privilegia per non uſum interirent ante centum annos. Reſpondendum ſecundò, de jure communi quadraginta annorum ſpatium exigi, ut contra privilegia præſcribatur per non uſum, aut contrarium. Cordub. *in compend. verb. abſolutio quoad ſæculares 2. §. 19.* Dico amplius Benedictinis privilegia ſua non perire per non uſum, aut contrarium, niſi poſt centum annos. S. Joan. de la Cruz *l. 2. c. 3. dub. 2. concl. 2.* Rodrig. *tom. 1. q. 8. art. 2. & tom. 3. q. 51. a. 5.* imo ne interirent unquam per aliquem, aut plures actus oppoſitos, ullo etiam longiſſimo tempore: ſed ut iis arbitrio ſuo uti ſemper poſſent, licet obſita longo ſitu, peneque emortua viderentur per non uſum, iiſdem S. Benedicti diſcipulis è Congregatione S. Juſtinæ in Italia indulſit Eugenius PP. IV. Teſtimonio Ludovici Portellii *in addit. ad dub. Regul. verb. privilegium*. Diana *tr. 2. de dub. reſ. 88.* Reſpondeo tertiò, ut non uſus ſit indicium renunciationis privilegii, quæ voluntaria eſſe debet, tria ſunt neceſſaria ſecundum Panormitanum *in c. cum acceſſiſſent, de conſtit.* Ludovic. de Beja, & Portellium *locis* paulò ante *citatis*.

Sup. hoc in §. ult. not. ſeq. & in multis aliis ejus annot. primo, & ſecundo.

Quæ nunc eſt in tom. 7. tr. 1. Reſ. 236.

7 Primum, ut qui non utuntur privilegio, ſciant ſe eo gaudere, illo tamen uti nolint; quia renunciatio eſt expreſſa voluntas

Juntas abdicandi à se totum jus, & facultatem privilegii: id autem esse, qui possit sine ejus notitia, cùm voluntas, utpote facultas cæca, non feratur in incognitum, explicari facilè non potest: nam consensus non fertur ad ignorata: ergo nec desistio juris voluntaria ad non cognita.

8 Secundò. Ad jacturam privilegii voluntariam requiritur, ut aliquoties sese obtulerit occasio eo utendi, quæ tamen fuerit neglecta. Tertiò, ut fuerit in non utente facultas, eaque non impedita. At contendo nihil istorum contra Religiosos facere: non primum, quia cùm Romani Pontifices simul, ac sederunt in clavo Ecclesiæ, gratias, privilegia, immunitates, cæteraque illis à suis prædecessoribus concessa renovent, ac confirment, & privilegium de Paschali Communione in monasteriis Ordinis B. Mariæ de Guadalupe sæcularibus administranda, sit per communicationem, & novam concessionem, ita eisdem Mendicantibus attributum, ac si speciatim fuisset illis concessum, dici sanè nec potest, nec debet ejus vim iniisse omnem decursu totius illius intervalli, quod ad præscriptionem centenariam contra ea privilegia Papæ postulant.

9 Deficit item secunda conditio, quæ est voluntas renunciandi tali privilegio: nam contendo id Religiosis nunquam venisse in mentem: plurimos autem, ac verè ferè omnes nescisse se Papæ benignitate, potuisse die ipso Paschæ ad communionem in suis Ecclesiis sæculares admittere: quod cum ipsos in præsenti non lateat, poterunt, si volent in suum, ac fidelium commodum, uti Papæ beneficentia, & ita singulos domi suæ in Paschate sic impartiri Eucharistiam, ut eam hi iterum non teneantur suscipere in parochia: quod tamen si me audient, non facient.

10 De occasione utendi hac facultate, hoc habeo, quod dicam, eam non defuisse Regularibus, in praxim tamen revocatam non esse: quod se posse nescirent, aut si sciebant, expedire non credebant: quod ego quoque censeo. Hucusque Steph. Bauny, & ante illum Bartholomæus à S. Fausto *de Euchar. lib. 2. q. 80.*

11 Sed omnibus supradictis latè discussis à viro docto, & erudito libenter adhærerem, nisi obstaret de directo declaratio in Epistola Sacræ Congregationis ad Eminentissimum Principem, & Dominum meum Cardinalem Boncompagnum Archiepiscopum Neapolitanum tenoris sequentis.

In hoc pro PP. Societatis Jesu in tom. 7. tr. 1 [illegible] ult. R. [illegible] placet vide alias R. & not. [illegible] dicta Ref.

Conquesti sunt coram Sanctissimo Domino Rectores Ecclesiarum Parochialium istius civitatis de Patribus Theatinis, & Societatis JESU, quod asserere audent, personas Laicas assumentes in eorum Oratoriis, seu Congregationibus Eucharistiæ Sacramentum in die Paschatis Ecclesiæ præcepto satisfacere: cumque id minimè sit permissum, sed fideles sacram communionem tempore Pascali à proprio, vel ab alio de ipsius Sacerdotis licentia suscipere teneantur, Sanctitas sua jussit Eminentiæ suæ significandum, & sub pœna suspensionis à divinis, & aliis sibi bene visis id prohibeat præfatis Religiosis: moneatque ipsos Laicos Sacramentum Eucharistiæ, ut de manu proprii Parochi teneri suscipere, ut Ecclesiæ præcepto satisfaciant: ita igitur pro sua pastorali pietate omninò curabit Eminentia vestra, cui me humillimè commendo. Romæ die 20. Martii 1638.

Eminentiæ vestræ Reverendissimæ

Humillimus servus

Cardinalis Verospius.

RESOL. XXI.

An Regulares virtute suorum privilegiorum possint ministrare Eucharistiam vagis, advenis, & peregrinis in die Paschatis, ad implendum præceptum annuæ Communionis?

Vel an teneantur supradicti confluere ad Ecclesiam Cathedralem, & Matricem pro adimplendo præcepto Communionis?

Et notatur, quod servis, & domesticis intra Conventum degentibus in morte, & in diei Paschatis possunt Religiosi ministrare Eucharistiam, Extremam-Unctionem, & Confessionem.

Et idem dicendum est de famulo conjugato, qui noctu dormit extra Conventum, & si intra Conventum sit in articulo mortis, possit illi dari Extrema-Unctio, secus verò si moritur extra Conventum.

Etiamque advertitur, quod Religiosus, qui cum licentia certò præsumpta, & moraliter certa Parochi alieni ministrat Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis, non peccat, nec incurrit censuram? Ex p. 3. tr. 2. Ref. 12.

Sup. hoc supra in R. 17 §. Joannes, & infra in Ref. seq. §. Nota tamen cursim post medium, ver. Tertius est, & in to. 6 tr. 5. R.

§. 1. NEgativè respondet Peregrinus *in scholis ad nostra privilegia, §. 2. tit. communicare*, §. 2. quia ex Decreto Eugenii IV. apparet supradictos adipisci incolatum quoad Sacramenta Confessionis, & Communionis tempore Paschatis, licet ibi modico tempore steterint. Præterea dici potest hos teneri confluere ad Ecclesiam Cathedralem, & Matricem, quia videtur esse parochia universalis totius Diœcesis. Ita ille.

2 Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto, quam præter Sanch. *de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 73. n. 17.* tuetur novissimè Ascanius Tamburinus *de jure abbat. tom. 2. disp. 5. q. 3. nu. 6.* Laurentius Portel, *in dubiis Reg. ver. Sacrament. administratio, num. 6.* qui citat Rodriguez. Et hanc sententiam docet etiam Fagundez *præcep. 1. lib. 1. c. 8. nu. 5.* quia exceptio diei Paschatis apposita *in Clement. 1. de privileg.* fuit introducta in favorem parochorum, & ut saltem eo tempore, & die omnes parochi ad suam Parochiam confluerent: sed in nostro casu nulla fit parochis injuria, nam dicti non sunt parochi; ergo, &c. Adde, quod in tali casu Regulares ministrant Eucharistiam ex tacita licentia proprii parochi: nam cum ipse illis in alias regiones proficiscentibus hanc licentiam non restrinxerit, videtur illam virtualiter concessisse, videlicet, ut possint Eucharistiam sumere in die Paschatis ubicumque voluerint. 45 §. 2 advenium, à [illegible] Vide Regulares.

Restat modo respondere ad argumenta Peregrini. Et,

3 Ad primum dico, quod non obstat Decretum Eugenii IV. quia fuit concessum in favorem peregrinorum ad tollendos eorum scrupulos, non tamen eos obligavit, ut alienis parochis subiicerentur, sed reliquit eos juris communis dispositioni. Ita Sanchez, Rodriguez, & Henriquez, quos citat, & sequitur Fagundez *ubi sup.* Vel dic cum Portel, quod in illo Decreto Summus Pontifex intellexit, ut ibi vagi v. g. tunc etiam pro parvo tempore communicent, id est, à potente Eucharistiam ministrare, non autem limitat, quod sit Parochus, vel hic, aut ille, sed mens ejus est, quod satisfaciat communicando ibi in illo incolatu.

4 Ad secundum respondeo cum Portel, & Sanchez *ubi suprà*, quod nullo jure probatur, ut Cathedralis sit communis omnium Diœcesis, neque ullo textu probatur, vagos, & peregrinos ad illam debere confluere.

5 Notandum est etiam hic obiter cum Portel, *loco citato n. 9.* quod servis, & domesticis intra Conventum degentibus in morte, & in die Pascatis possunt Religiosi ministrare Eucharistiam, & Extremam-Unctionem, & Confessionem. Et idem dicendum est de famulo conjugato, qui nocte dormit extra Conventum, huic enim poterunt eadem Sacramenta ministrari: est enim commensalis continuus, ac de isto, si intra conventum sit in articulo mortis, cum semper ferè vixerit intra Conventum, ac de stipendio illius, puto illi dandam esse à Fratribus Extremam-Unctionem, secus autem, si sit extra Conventum. Ita Portel, qui citat privilegia Pontificium, quæ an sint hodie revocata per Bullam Urbani VIII. vide Leonem *de offic. confess. tom. 2. recollect. 10. n. 50.*

Pro ministratione Euchar. in Paschate, & morte contenta in hoc §. supra in R. 18 §. 1. & 2 & in aliis ejus prima not. & pro Unctione, infra in R. 61 & pro Confessione in 10. 1 tr. 5. R. 24. § Quarto octavo, & in aliis ejus not. Et pro cõsenta in hoc §. ult. supra in R. 16 §. penu prope finem à vers. Putat tamen, Usque in fine dicta R. & infr in tr 4. lege à lin. 4 Ref. 39.

6 Nota etiam, quod Religiosus, qui cum licentia certò præsumpta, & moraliter certa Parochi alieni ministrat Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis, sciens certò moraliter, quod parochus amicus id velit, non peccat, neque incurit censuram, quia habens talem certitudinem moralem de parochi voluntate, de ejus licentia facere censetur. Ita Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 72. sess. 2. ver. hinc*, quem citat, & sequitur Portel, *ubi suprà n. 7.*

RESOL. XXII.

An Regulares sine incursione censurarum possint ministrare Eucharistiam in die Paschatis ad implendum præceptum Equitibus Hierosolymitanis, D. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c.

Et cursim infertur idem esse de Sacramento Extremæ-Unctionis.

Et supponitur non licere, sub pœna excommunicationis Papalis Regularibus jure communi administrare Eucharistiam, & Extremam-Unctionem sine licentia Parochi.

Possunt tamen ministrare Eucharistiam extraneis Religiosis, etiam tempore Paschali ad impletionem præcepti Communionis, quando absunt à loco ubi sunt eorum Prælati.

Et docetur Equites Hierosolymitanos esse verè Religiosos, & posse confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo.

Et quid de aliis Equitibus D. Jacobi, Alcantara, Calatrava, &c.

Et notatur Regulares sine incursione censuræ posse in multis casibus præbere sæcularibus Eucharistiam pro adimplendo præcepto tempore Paschatis. Et in corpore hujus Resolutionis assignantur quinque pro praxi hujus quæstionis.

Et etiam quæritur, an Parocho deficiente, aut nolente per se Eucharistiam ministrare, nec licentiam concedere, possint Religiosi etiam sæcularibus illam porrigere, ad implendum annuæ communionis præceptum?

Et advertitur posse Regulares ministrare Eucharistiam tempore Paschatis suis familiaribus.

Et an hoc privilegium extendendum sit ad famulos conjugatos dormientes noctu extra monasterium?

Et notatur Regulares posse hospitibus sæcularibus, si in eorum monasteriis infirmentur ad mortem ministrare Sacrum Viaticum, Extremam Unctionem, & sepolturam in suis Ecclesiis absque licentia Parochi, & hoc ex pluribus Pontificiis privilegiis. Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 31.

§. 1. SUppono non licere sub pœna excommunicationis Papalis Regularibus jure communi administrare Eucharistiam sine licentia Parochi, propter Clement. *Religiosi de privilegio*. Ubi id statuitur. Possunt tamen, hoc non obstante: extraneis Religiosis ministrare Eucharistiam, etiam tempore Paschatis, & ad impletionem præcepti Communionis, quando adsunt

Sup. hoc quod hic supponitur inf. in Ref. 61. à lin. 2. & in aliis ejus not. & in to. 1. tr 1 Ref. 40 §. Notam

adsunt à loco, ubi sunt eorum Prælati. Ratio est, quia nec in hoc fit injuria Parochis, cùm illi Religiosi Parochis non subdantur: & præsumatur licentia Prælatorum istorum, nec contradicat Clement. *Religiosi de privileg.* qui solum est in favorem Parochorum, & quoad ipsorum subditos.

2 His suppositis intrat quæstio in titulo resolutionis apposita, & ad illam affirmativè respondet Franciscus Nigrus *in Addit. ad Caremon.* Ruiz *p. 2. regul. 7. num. 21.* ubi sic ait: An comprehendat hæc censura Regulares, qui ministrant Eucharistiam in die Paschatis Equitibus Hierosolymitanis; Negat P. Trimarchi, quia Equites Hierosolymitani sunt verè Religiosi, siquidem in professione emittunt Vota essentialia Religionis, Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis. Confirmatur, quia ut docent Sanchez *in selectis disp. 49. num. 10* Diana *p. 3. resol. mor. tr. 2. de dubiis regul. 30.* Chilinus *in verb. Equites Hierosolymitani* possunt confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo, sicut cæteri Religiosi; siquidem Tridentinum *sess. 23. c. 15. de Reform.* nihil innovavit circa approbationem Confessariorum Regularium: & ideò Regulares, qui Sæcularium non audiunt confessiones, non egent Episcopi licentia: ergo, & à quibuscumque Regularibus possunt recipere Eucharistiam in die Paschatis. An hoc idem dicendum sit de Equitibus Sancti Jacobi, Calatrave, Alcantaræ, Montesæ, &c. Affirmant qui tenent esse veros Religiosos: negant, qui docent non esse veros Religiosos. Hucusque Nigrus.

3 Sed hæc opinio mihi non placet, quia si esset admittenda, sequeretur, quod etiam Religiosi non incurrerent in censuram, si administrarent Sacramentum Extremæ-Unctionis Equitibus Hierosolymitanis, Divi Jacobi, &c. quia est eadem ratio, & prohibitio quoad administrationem Extremæ-Unctionis, ac Eucharistiæ, pro adimplendo præcepto annuæ communionis, ut rectè docet Palaus *tom. 4. tr. 21. punct. 15. nu. 5.* & Pater Lezana *in Summa tom. 3. verb. Extrema-Unct. nu. 4.* Adde, quod malè Nigrus pro sua sententia me adducit ubi supra: nam ut legentibus patet, ibi ego refero tantum illam sententiam, & aliis judicandum relinquo: imo assero, esse contra praxim, & consuetudinem receptam. Unde Leandrus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disput. 11. quæst. 47.* pro negativa sententia me adducit: licet ipse adhæreat sententiæ asserenti probabiliter, ut ipse putat, Equites Divi Joannis, Divi Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, &c. posse confiteri cuilibet simplici sacerdoti non approbato ab Episcopo: quod etiam novissimè docet Pater Martinus de Santo Joseph *en los Avisos de Confessores, tom. 1. lib. 1. tract. 24. n. 4.* quia dicti milites sunt verè Religiosi. Sed non est recedendum à negativa sententia, quam tuetur Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. subsect. 1. num. 26.* licet malè, ut fecit Nigrus, pro affirmativa sententia me adducat.

4 Nota tamen hic obiter, Regulares sine incursione censuræ posse in multis casibus præbere sæcularibus Eucharistiam pro adimplendo præcepto tempore Paschatis, quos enumerat Nigrus *ubi sup. n. 22.* Primus est, si accedat communicandus, asserens habere se facultatem communicandi ubicumque voluerit à suo Parocho, vel ab Ordinario, licet licentiam non habeat in scriptis; in hoc casu potest Regularis illi credere, & eum communicare: nam non est præsumendus qui tam immemor suæ salutis, ut tantum scelus velit, sine necessitate præsertim committere. Secundus est, si communicatur quis in propria Parochia in die verbi gratia Jovis Sancti, ut satisfaciat præcepto Ecclesiæ; & postea in die Paschę, ob devotionem tanti Festi vult communicare in Ecclesia Regularium; tunc sine aliquo scrupulo potest communicari à Regularibus. Tertius est si accedentes ad recipiendam Eucharistiam à Regularibus, sint peregrini, transeuntes, Curiales, & Mercatores. Quartus est, si accedit persona impotens Parochiam adire, & licentiam petere; si tempus implendi præceptum Paschale cogeret, & in hoc casu obligabitur, qui communicavit, deinde cùm primum poterit Parocho satisfacere: qui Parochus non poterit eum cogere ad iterum communicandum in Parochia. Quintus est, quando Parochus in aliqua villa, vel pago, vel rure non adesset; vel non posset, vel nollet suum Officium exequi, & tempus præceptum Ecclesiasticum adimplendi urgeret, tunc Regulares Eucharistiam ministrare possunt Fidelibus in suis Ecclesiis ob Communionem Paschalem.

5 Scio Eminentissimum Dominum meum Cardinalem Lugo *de Euch. disp. 18 n. 53.* ducere, Parocho deficiente, aut nolente per se Eucharistiam ministrare, nec licentiam concedere, non posse Religiosos illam sæcularibus porrigere ad implendum annuæ Communionis præceptum. Sed novissimè contrariæ sententiæ adhæret Leandrus *de Sacramento tom. 1. tr. 7. disp. 3. q. 24.* putat enim in tali casu posse Regulares Eucharistiam ministrare, saltem de licentia præsumptiva Papæ, vel Episcopi, quam etiam in hac necessitate rationabiliter censentur concedere absente parocho, aut præsente, sed nolente id efficere per se, aut licentiam dare: quia licet hæc necessitas non tantum urgeat, quantum necessitas mortis articuli; urget tamen sufficienter ad licitè Eucharistiam in prædictis casibus ministrandam. Et ideo utramque sententiam probabilem esse existimo.

6 Nota etiam hic, posse Regulares ministrare Eucharistiam tempore Paschatis suis familiaribus sæcularibus. Sed an hoc privilegium sit extendendum ad famulos conjugatos, dormientes noctu extra Monasterium, dubitat Lezana *in sum. tom. 3. verb. Eucharistia n. 9.* Sed præter Leandrum alibi à me adductum concedit novissimè Tamburinus *Opusc. de Commun. c. 4. §. 4. num. 48.*

7 Et tandem non desinam etiam hic remissivè adnotare, Regulares posse hospitibus sæcularibus, si in eorum monasteriis infirmentur ad mortem, ministrare sacrum Viaticum, Extremam-Unctionem, & sepulturam in suis Ecclesiis absque licentia Parochi, & hoc ex pluribus Pontificum privilegiis, quæ adducit Peyrinus *de privileg. Minim. tom. 1. Const. 1. Julii II. §. 37. n. 92. 93. & 94.* Lezana *in sum. tom. 3. verb. Eucharist. nu. 10. & verb. Extrema-Unct. n. 3.* cum Tamburino *Opus. de Commun. cap. 5. §. 5. n. 9.*

RESOL. XXIII.

An Episcopus possit prohibere Regularibus, ne ministrent Sacramentum Eucharistiæ in die Paschatis?

Et notatur per diem Festum Paschatis Resurrectionis Dominicæ non intelligi solum diem Paschatis, sed totum tempus, quo currit præceptum Ecclesiasticum annuæ Communionis.

Et an fuerit usu receptum privilegium Regularibus concessum, ut possint ministrare secularibus Eucharistiam, ut impleant præceptum Communionis?

Et notatur, quod Jesuitæ habent amplissima privilegia circa confessionem, & prædicationem, sed cursim advertitur stylum Curiæ esse contrarium. Ex p. 9. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 27.

§. 1. Suppono Paulum III. in Bulla anno 1549. Societatis Jesu concessa, asserere, Regulares excepto Resurrectionis die, omnibus Christi fidelibus Eucharistiam ministrare posse.

2 Difficultas est, an dicta verba intelligenda sint de die Paschatis materiali, an de die Paschatis formali, videlicet quo præceptum Paschalis Sacræ communionis impletur, & de hoc ultimo, verba Sanctorum Pontificum intelligenda esse tradunt Suarez, Vasq. Coninch, Layman, Sanchez, Fagund, Miranda, & Bonacin. quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom. 4. tr. 21. disp. unic. punct. 19. n. 3.* Quibus adde Lessium *in 3. p. D. Thomæ q. 82. art. 3. dub. unico, n. 12.* Perficum, *de officio Sacerdotis, lib. 3. c. 6. dub. 3. n. 51.* Lezana in Summ. *tom. 3. verb. Eucharistia, n. 2.* Et Amicum *in curs. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 3. n. 58.* ubi sic ait. Notandum per diem festum Paschatis Resurrectionis Dominicæ, non intelligi solum diem Paschatis, ut intellexerunt compilatores nostrorum privilegiorum præcitato loco, sed totum tempus, quo currit præceptum Ecclesiasticum annuæ communionis, ut nostræ Constitutiones exponunt. *p. 7. c. 4.* in explicatione litt. D. modò enim uno die intra hoc tempus Paschale quis in sua Parochia præceptum annuæ communionis adimpleverit, poterit reliquis diebus, etiam ipso Paschatis die in nostris Templis communicare, Parochi licentia minimè requisita: alioqui sequeretur, quod nulla alia die: præter quam ipsa die Paschatis, fideles præceptum annuæ communionis in suis Parochiis adimplerent. Nam ideò hæc excipitur, ut in ea, suis in parochiis, præceptum adimpleant: ergo si sola dies Paschatis excipitur, in qua nostris in Templis communicare non possint, sola ea die poterunt in propriis parochiis præceptum adimplere, cum nequeat illud adimplere in nostris Templis absque parochi licentia. Sic ille. Itaque dicendum est, non diem Dominicum Resurrectionis materialem, sed formalem, id est, quo præceptum Paschalis communionis adimpletur, supradictis privilegiis intelligi. Quia intentio Pontificis in excipiendo Resurrectionis die à privilegio Religiosis concesso Eucharistiam ministrandi fuit intactum, & illæsum conservare præceptum latum in cap. *Omnis utriusque sexus, de pœnitent. & remissionib.* quo cavetur omnes obligatos esse de manu proprii parochi tempore Paschali communionem accipere, ut eo facto proprium pastorem recognoscant. At hic finis nullatenus obtinetur, si omnes à Religiosis accipere communionem præceptam possint: tametsi non possint eam in die Dominico Resurrectionis accipere. Atque ita posse Religiosos communionem concedere eo die Resurrectionis omnibus illis, qui præcepto communionis Paschalis satisfecerunt, vel intentionem habent sequentibus diebus satisfaciendi. Vide omninò Remigium Scropha *in qq. Moral. q. 35.* per totam, in qua me citato, hanc sententiam latè firmat, & tuetur.

3 Hoc supposito, videtur negativè ad difficultatem propositam respondendum; quia Pontifex non prohibet Regularibus ministrare Eucharistiam Sæcularibus in die Paschatis, qui ex devotione illam sumant: ergo non possunt Episcopi hoc illis prohibere; non enim possunt tollere privilegia, quæ Papa Regularibus concessit.

4 Sed, his non obstantibus, non desunt Doctores asserentes, in verbis Pontificum superius positis, excipi ipsum primum diem Paschæ, ita ut in eo non liceat Regularibus sacram

Eucharistiam ministrare etiam ex devotione summentibus, etiamsi jam præcepto satisfecerint. Quod probatur ex illis verbis concessionis Xysti IV. & Leonis X. præterquam in die Resurrectionis Dominicæ, & Nicolai V. præterquam in Festo Paschæ Resurrectionis Dominicæ, ubi Pontifices expressè excipiunt ab illa concessione ipsum diem Resurrectionis Dominicæ, videlicet primum diem Paschæ: nam in eo Dominus resurrexit, Ratio exceptionis est, quia hoc privilegium est contra jus commune. Et hanc sententiam tenet Trullench *in Praxi sacram. lib.3.c.7.dub.1.nu.9.* Navarus *in man.c.21.n.52.* Henriquez *lib.8.c.55.n.1. & in Glossa lit.D.* Azor. *tom.1. lib.7.c.30. quæst.7.* & alii. Unde ex his sacra Congregatio Concilii declaravit, posse Episcopos hoc regularibus prohibere; quæ declaratio emanavit cum subscriptione Sanctissimi D. N. Innocentij X. & est tenoris sequentis.

5 *Die 9. Julii 1644. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini interpretum post maturam discussionem censuit Archiepiscopum Burdegalensem non posse Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè, administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis; posse tamen eisdem prohibere, ut personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dicta persona seculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ hac de re edito, Joanes Baptista Cardinalis Pamphilius. Et hæc declaratio habetur impressa in Allegatione Joannis Naldi pro Patribus Societatis Jesu contra Episcopum Angelopolitanum in summario, nu. 10.*

Sup. hoc pro Sacr. Confess. ... leg. latem docte. ... 40. & aliorum ... Eucharist. in § Nec obstat sententia, & seqq. R. 1. not. præterita

Quæ hic est sup R.19. & in aliis ejus annot.

6 Nota, quòd *in p. 1.tr.14. resol.73.* adduxi, quoddam privilegium Pii IV. ex quo S. Joan. de la Cruz, & alii existimaverunt posse Regulares ministrare sæcularibus Eucharistiam, ut impleant præceptum Communionis; sed modò puto tale privilegium nullo pacto admittendum esse, ex his, quæ adducit Castrus Palaus, ubi supra *nu. 5.* &, me citato, Trullench. *n.8.* non enim tale privilegium fuit à Regularibus usu receptum: privilegium autem, ut vim habeat, acceptionem illius requirit.

7 Nota etiam hic obiter, in supracitata allegatione §. 49. hæc haberi: Jesuitæ habent privilegia propria Gregorii XIII. & aliorum Pontificum, quæ longum esset recensere, quæ circa confessionem, & prædicationem amplissima sunt, nec videntur revocata, per Concilium Tridentinum, vel saltem, quæ revocata essent, videntur reconcessa à Paulo V. de anno 1606. in citata Bulla, quæ incipit: *Quantum Religio*, in qua confirmantur privilegia Societatis, cum clausulis amplissimis, ut diximus; & quia consonant vivæ vocis oraculo S. Pii V. in quo eisdem Patribus confirmantur privilegia revocata per Concilium Tridentinum, quòd vivæ vocis oraculum prætendi, etiam potest dici debere Bullam, per illam Bullam Pauli V. ac per consequens non comprehensam in revocatione generali hujusmodi oraculorum facta per Gregorium XV. & Urbanum VIII. *ita ibi*, & §. 71. asserit quod per quamcumque derogationem non intelligatur derogatum privilegiis concessis Societati, nisi tribus distinctis vicibus ipsis Patribus derogatio fuerit intimata, & insinuata. Sed licèt hæc omnia satis plausibilia erunt Regularibus, & præsertim nostræ religioni, quæ gaudet omnibus privilegiis concessis Societati, tamen circa supradicta maximam habeo difficultatem; & præter alias rationes, video stylum Curiæ esse contrarium, de cujus vi etiam in conscientia agit Pellicionius in quinquagena Quæstionum utriusque juris, *q. 25. c. 3.* & alii. Sed de his alibi etiam à nobis actum est.

Sup. hoc ... tom. ... R. ... lege § ... Ubi dicitur ... sup hoc privilegio N. 6 Ordinariis, & Parochis, non ... R. ... lege § ... & in aliis ejus not.

Sup. hac derogatione latè in ... R. ... per totam, & in aliis ejus not.

RESOL. XXIV.

Ad hi in Ref. ... lege § alt.

An si quis sumpserit Viaticum, v.g. Feria secunda Hebdomadæ Sanctæ, si postea non moriatur extra tempus Paschale, vel convalescat, teneatur iterum Eucharistiam sumere ad satisfaciendum præcepto annuæ Communionis.

Et quid, si in prædicto casu una die ante Dominicam Palmarum talis infirmus sumpserit viaticum: an detur parvitas materiæ in isto casu, ita ut illa Communione satisfaciat etiam præcepto Paschalis communionis?

Et infertur, quòd si Petro in pœnitentiam injungeretur, ut intra quindecim dies communicaret, & alias vovisset, ac simul præcepisset Prælatus intra eosdem dies communicationem facere, & si cum eisdem occurrerit dies Paschalis Communionis, tenebitur ad quadruplicem Communionem faciendam, intra illos quindecim dies; nam cum unica communione illis obligationibus satisfacere non potest.

Sed cursim docetur, quod uno, atque eodem actu potest quis satisfacere pluribus præceptis. Ex p.10.tr.11.& Misc.1.Ref.39.

§. 1. Casus est curiosus, & practicabilis; & ad illum affirmativè respondet doctissimus, & amicissimus Quintanadveñas *in Theol. moral.tom.1.tr.4.singul.11.nu.4. & sequentibus*. Et supponit primò, duo esse distincta præcepta hæc; aliud Divinum communicandi in mortis articulo, aliud humanum, seu Ecclesiasticum communicandi quotannis in Paschate. Secundò supponit, hæc duo præcepta dici posse in præsenti casu absolutè concurrere in diverso tempore; cùm primùm tunc obliget, illo tantum die Dominicæ Palmarum, & secundum illis quindecim diebus, scilicet ab ea Dominica ad Dominicam in Albis inclusivè.

2 His suppositis, sic in favorem suæ sententiæ argumentatur. Quoties præcepta distincta, etiamsi earum merita sint ejusdem speciei, sub diversis temporibus permanent, & obligant; non potest illis satisfieri unico actu: ergo nec his duobus præceptis, cum distincta omninò sint, & in diverso tempore concurrant, & obligent; diversum enim tempus est una dies, scilicet Dominica Palmarum, ac quindecim dies ab illa numerati, etiamsi in illis Dominica contineatur; quia continens, & contentum distincta sunt absolutè, licet simul secundum quid, id est, secundum exiguam partem ejus diei, quam continent quindecim dies, sint idem. Confirmatur, quia si Petro in pœnitentiam injungeretur, ut intra quindecim dies communicaret, & aliàs vovisset, ac simul præcepisset Prælatos intra eosdem dies Communionem facere, tenebitur ad triplicem Communionem faciendam intra illos dies, immo ad quadruplicem, si cum eisdem concurrerent dies Paschatis Communionis: nam ut quadruplici illi obligationi unica Communione satisfaceret, necessarium erat, ut vel certò, vel probabiliter saltem cognovisset Petrus diversam non esse Communionem impositam à Confessore, vel Superiore præter illam, ad quam ex voto, & præcepto Ecclesiæ adstringebatur: ergo cùm nec obstet, nec prudenter præsumatur, quod Christus, & Ecclesia præcipientes intra illos quindecim dies Communionem Viatici, & Paschalem, una pro utriusque observantia contenti sint? duas omninò exigunt.

3 Verùm, his non obstantibus, negativam sententiam tuetur Pellizzarius *in manuali Regular. tom. 1.tr.5. cap.3. sectione 2. nu. 87.* ubi sic asserit: Quærere hic etiam posset quis, an Religiosus communicans per modum Viatici Feria secunda Hebdomadæ Sanctæ, si judicio Medicorum sit moriturus intra tempus præscriptum ad Communionem Paschalem, sed supervivat pluribus diebus post sumptum Viaticum; teneatur iterum communicare ad implendum præceptum Communionis Paschalis? Respondeo, non teneri, & probatur, tum quia uno, ac eodem actu satisfieri potest pluribus præceptis, ut bene ostendit Sanchez *libro primo Moralium, capite decimo quarto, numero quinto*. Tum quia hæc videtur esse mens interpretativa Ecclesiæ, quatenus hoc ipso, quod supponit Communionem factam per modum Viatici esse ultimam; non censetur velle in isto casu obligare ad aliam Communionem, nempe ad Paschalem: idque procedit etiam in casu, quo præfatus Religiosus esset perfectè convaliturus; dummodo communicaverit intra tempus præscriptum ad Paschalem Communionem; Secus; si non communicasset intra tale tempus: tunc quippe iterum debere communicare: idque, & si Viaticum sumpsisset una die tantùm ante præfatum tempus: in hoc enim non videtur admittenda parvitas materiæ; cùm ab instanti indivisibili incipiat dictum tempus, & instans indivisibile terminetur. Hucusque Pellizzarius. Et licet Quintanadveñas *ubi suprà* acutè conetur respondere ad argumentum Pellizzarii; tamen ego existimo hujus sententiam satis probabilem; & ita etiam sentiunt multi Viri docti à me consulti. Et sententiam Pellizzarii videtur etiam apertè docere Tamburinum *Opuscul. de Communione, cap. 5. §. 3. num. 7.* ubi admittit, per unam sumptionem posse quis satisfacere præcepto annuæ Communionis, & præcepto sumendi Eucharistiam in articulo mortis.

Sup hoc sup. in R. 14 §. Sed ego signanter ad medium, & lege etiam §. Sed si.

Sup. hoc in to. 1.tr. 6. q. Sed difficultas, & in aliis ejus not.

RESOL. XXV.

An Sacerdos, qui ministrat aliis cum peccato mortali in Missa, vel extra Missam Sacram Eucharistiam, peccet mortaliter? Ex p.2.tr.14.Ref.23.

§. 1. Affirmativè respondet Valentia *tom.4. disp.9. punct.1.* Suarez *in 3. p.tom. 3. sect.16.* Coninch *de Sacrament. q.64.artic.6.dub.1.num.35.* Villalobos *in sum.p.1.tr.4.dub.14 n.2.* Filliucius *tom.1.tr.4.c.9.q.9.n.271.* & alii communiter.

2 At contrariam opinionem probabilem puto cum Sylvio, & Cabrera *in 3.p.q. 64.art. 6.* & illam docet Vasquez *in 3. par. tom. 2. disp.136. c. 3.n. 38.* Petrus de Reyna *in summula sacram. tr.4.n.6.* S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p.2. q.4.dub.3.concl.1.* Ledesma *in sum.tom.1.c.6.concl.8. diffic.5.* Nugnus *in 3.p.t.1.q.64.art.6.diffic.1.concl.2.* & alii. Nempe talem Sacerdotem in peccato mortali ministrantem, non peccare mortaliter. Ratio est, quia qui ministrat Eucharistiam consecratam, non est minister Dei, ad justificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis, sed tantùm est veluti applicans activa passivis; in aliis autem Sacramentis, Sacerdos simul conficit, & ministrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim est idem conficere, & aliis ministrare. Cætera verò Sacramenta in actione, & usu consistunt, Sacramentum verò Eucharistiæ post consecrationem permanet, Ergo, &c.

Sup. hoc in duab. R. seqq. & in to. 1 tr. ... ex latissime docte Ref 10 signanter in fine, & in R.19. & ibi intra ... R. 5 §. ... in 3. & iterum ibi in tr. 9 in Ref. 15 § item Hæc asiquea, & in R. 60 §. inde, & in fine Ref. 61. & in R. 161. § Nota tamen, & in to. 4. tra. 6 in R. 136 §. ult. ad medium, & eusdem hic inf. in fine Resol 67.

RESOL. XXVI.

An qui ministrat Eucharistiam in peccato mortali peccet mortaliter? Ex p.3. tr. 3. addit. Res. 5.

Vide hic est R. antecedens, & in omnibus aliis ejus not.

§. 1. PRo negativa sententia plures Doctores adduxi *in p. 2. tract. de celebrat. Missarum, res.* 23. sed cuidam Theologastro nimis laxa visa est hæc opinio, immeritò tamen nam est probabilissima. Et ita præter Vasquez, Ledesmam, Nugnum, & alios, quos *ibi* citavi, tenet novissimè hanc sententiam, me citato, amicus noster doctus Barbosa, *tr. de officio Parochi, c.* 20. *n.* 17. ubi sic ait. Priusquam Parochus Eucharistiam administret si habeat conscientiam peccati mortalis, debet præparare se ad gratiam per confessionem, vel saltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter, si sit in peccato mortali ministrans, quia, qui ministrat Eucharistiam consecratam, non est minister Dei ad justificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis, sed tantùm est veluti applicans activa passivis, in aliis namque Sacramentis sacerdos simul conficit, & ministrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim est idem conficere, & ministrare. Ita mecum Barbosa.

RESOL. XXVII.

Quidam Sacerdos Capellanus cujusdam Parochiæ existens in peccato mortali ministravit per multos menses ægrotis sacram Eucharistiam, quæritur, an toties in tali administratione peccaverit mortaliter? Ex part. 2. tract. 17. & Misc. 3. Resol. 13.

Sup. hoc in duabus præcedentibus R. & in omnib. aliis not. R. 25. præcedentis.

§. 1. VIdetur omninò affirmativè respondendum. Nam istud ministerium est actus per se pertinens ad Ordinis Sacramentum, & ideò minister concurrit per characterem ad talem actum, ut minister religionis, & ex officio. Item, quia hoc ministerium immediatè versatur circa Sacramentum omnium sanctissimum, atque adeò exigit sanctitatem in ministro, qui, si in peccato ministrat, peccat mortaliter. Et tandem cùm hoc sacramentum sit cæteris excellentius, propter realem Christi præsentiam, si peccat mortaliter, alia sacramenta in mortali conferens, multò magis conferendo hoc sacramentum, quod nisi à ministro consecrato, & ex officio conferri non potest. Et sic hanc opinionem sequuntur D. Thomas *in 4. dist.* 5. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 4. *ad.* 2. Paludanus *dist.* 13. *q.* 1. *art.* 4. *concl.* 1. Richardus *dist.* 13. *art.* 1. *q.* 3. Sotus *quæst.* 1. *art.* 4. Suarez *disp.* 16 *sect.* 4. & *disp.* 72. *sect.* 4. Valentia *to.* 4. *disp.* 6. *q.* 10. *punct.* 1. Bonacina *de Sacr. disp.* 4. *q.* 5. *punct.* 2. *n.* 3. & alii.

2 Verùm oppositam sententiam docuerunt Henricus *quodlibet.* 6. *q.* 30. Martinus de Ledesma *in 4. par.* 1. *q.* 5. *art.* 6. *dub.* 3. & Petr. de Ledesma *in summa, to.* 1. *de Sacram. in communi, cap.* 6. *concl.* 8. *diffic.* 5. *fol. mihi* 13. nempè non esse peccatum mortale, sed tantùm veniale, aliis extra Missam Eucharistiam ministrare. Ratio est, quia licet hoc ministerium per se spectet ad potestatem characteris, & ad ministrum tantùm ex officio, non tamen est actio causativa gratiæ, per se loquendo, quia minister in casu non est per se causa gratiæ, sed tantùm conditio sine qua non; nempè causa applicans. Nec tangit nisi species materiales, quæ sanctitatem in se non habent, nisi sicut signa. Item, quia id olim fecerunt laici, & posset minister digitos panniculo circumvolere, ne species consecratas immediatè tangat. Et tandem, quia, si quis corpus Christi tetigisset, cùm super terram ambulavit existens in peccato mortali, non peccasset mortaliter. Ergo, neque modò aliis Eucharistiam in peccato administrans. Hæc sententia videtur mihi probabilis, sicut etiam visa est Pet. de Cabre. *in 3. p. D. Thom. de Sacram. q.* 64. *art.* 6. *disp.* 1. §. 5 *nu.* 17. ex quo sumpta est ista decisio. Et sic respondendum est ad superius quæsitum, dictum sacerdotem administrantem ægrotis Eucharistiam in peccato mortali, non peccasse nisi venialiter. Salva, &c.

RESOL. XXVIII.

An qui ministrat Eucharistiam peccatori, peccet duplici peccato? Ex p.4. tr.4. & Misc. Res.103.

§. 1. DUo peccata committere docent aliqui, unum contra proprium officium, alterum cooperationis peccati proximi. Sed alii, ut notat Joan. Præpositus *in 3. p. D. Thom. q.* 80. *art.* 5. *dub.* 6. *nu.* 23. non improbabiliter putant, unum numero peccatum committere, in hoc consistens, quòd Sacramentum conferatur indigno, quod necessariò involvit peccatum recipientis; & proinde ex eo capite non multiplicetur peccatum ministri.

RESOL. XXIX.

An in dubio, utrum peccator sit publicus, vel occultus, danda sit ei Eucharistia? Ex p.4. tr.3. Res.54.

§. 1. AFfirmativè respondet Petrus de Ochagavia *tract. 2. de Euchar. effect. quæst.* 10. *num.* 4. ubi sic ait. In casu dubio quo dubitatur, an peccatum sit publicum, vel non, vel an factum, quod publicum est, sit peccaminosum, vel non, conferendum est Eucharistiæ sacramentum, quia in pari causa, & delicto melior est conditio possidentis suam libertatem; sed iste homo in eo casu possidet suam libertatem accedendi ad hoc Sacramentum, ergo non ei denegandum. Ita ille, qui citat etiam Ledesma.

RESOL. XXX.

An si Sacerdos sciat ex confessione aliquod delictum alicujus non emendatum, si occultè petat Eucharistiam, sit illi deneganda?

Et deducitur, quod Sigillum confessionis ita obligat, ut finita ea neque cum ipso pœnitente possumus amplius de illa loqui, nisi de speciali licentia illius, & non solum loqui, sed neque etiam vultu, aut factis exprobare peccata illius possumus? Ex p. 3. tr. 4. Res. 46.

Sup. hoc quæ-vis pro publicis concubinariis, & usurariis in to... R. ... §. 2. ad medium, ad vers. hinc fi.

§. 1. SI absit periculum infamiæ, esse in tali casu denegandam Eucharistiam docent Pitigianus *in 4. sent. tom..... dist.* 9. *quæst.* 1. *art.* 15. Fernandez de Heredia *de Euchar. part.* 8. *dub.* 1. *numer.* 3. Vasquez *in 3. part. tom.* 3. *disp.* 290. *numer.* 51. qui citat Alexandrum, D. Thomam, Durandum, & Ledesmam. Idem docent Suarez *in 3. part. tom.* 4. *disp.* 33. *sect.* 6. *numer.* 2. Victoria *in summ. num.* 80. Tabiena *verb. communio*, §. 3. Angelus *ver. Eucharistia* 3. §. 20. Ratio est, quia sic consulitur, & sigillo, & sacramento; sigillo, quia non revelatur, cùm occultè negetur; sacramento verò, quia non datur indigno.

2 Sed tu omninò contrariam sententiam tene, quam tuentur Valentia *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 3. Navarrus *cap.* 21. *num.* 55. Paludanus *in 4. dist.* 9. *art.* 1. *concl.* 3. Coninch. *in 3. part. quæst.* 80. *art.* 6. Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 9. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 36. *numer.* 14. D. Antonius *part.* 3. *tit.* 14. *cap.* 12. §. 2. Adrianus *col.* 2. *quæst.* 3. Nugnus *in* 3. *part. tom..... quæst.* 80. *art.* 6. *diffic.* 1. Sylvester *verbo Eucharistia* 3. *num.* 7. Armilla *ver. confess. num.* 7. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 59. *nu.* 3. & Fagundez *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 23. ubi has adducit rationes; quia illa negatio, quæ fit occultè, per accidens est, quòd sit occulta, cùm de se sit publica, fit enim in occulto foro pœnitentiæ, ad dirigendum actum humanum extremæ administrationis ipsius Sacramenti. Notitia autem confessionis uti non potest homo ad dirigendos actus externos aliorum. Secundò finita confessione finitur Sacramentum, cujus sigillum ita obligat, ea finita, ut neque cum ipso pœnitente possimus amplius de illa loqui, nisi de speciali licentia illius; nec solùm loqui, sed nec etiam vultu, aut factis exprobare peccata illius possumus, quantumvis occultissimè id faciamus, nihil enim minùs scimus, quàm quod per confessionem scimus. Ergo nec etiam negare Eucharistiam, tantumvis occultissimè petat, cùm ea negatio sit quædam exprobatio. Et tandem notitia confessionis nullū commercium habeat cum actionibus publicis; quæ enim Confessarius via Confessionis scit, scit ut Deus: & quando Eucharistiam negat, negat ut homo; quare una notitia juvare alteram non potest. Hæc omnia Fagundez. Unde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; negandum est enim, quòd in tali casu non frangantur sigillum confessionis, si non potest ostendi alia rationabilis causa.

Sup. hoc in to. ... R. 31. & in alio §. ejus not.

RESOL. XXXI.

An liceat ministrare peccatori scienti, & petenti sibi dari Hostiam non consecratam ad sacrilegium ipsius, & grave damnum vitandum?

Et an debeat Sacerdos in tali casu proponere Hostiam consecratam adorandam, & à tergo post illam non consecratam, ita ut Hostia non consecrata non videatur, nec adoretur, vel possit Sacerdos simulare se Eucharistiam in os illius immittere, licèt ad hoc facere non teneatur? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Res. 47.

Sup. hoc les in tr 6. R. 16. §. Notandum ad medium à vers. Quæro tertio, & in §. seq. & sup. in tr. 1. R. 121. §. Et post medium.

§. 1. NEgativam sententiam docet D. Thom. *in 3. part. q.* 80. *art.* 6. *ad* 2. Cajetanus, Richardus, Durandus, Paludanus, Gabriel, Major, & Sotus, quos citat, & sequitur Gabriel Vasquez *in 3. part. to.* 3. *disp.* 209. *cap.* 5. *num.* 40. quibus adde Suarez *tom.* 3. *disp.* 67. *sect.* 4. §. *circa tertiam objectionem.* Valentiam *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 8. *punct.* 4. §. *denique hic notetur.* Reginaldum *tom.* 2. *lib.* 28. *cap.* 4. *num.* 49. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 22. *num.* 4. Ledesmam *in summ. tom.* 1. *de sacram. Eucharist. cap.* 12. *dub.* 7. §. *toda via quedan dos difficultades.* Didacum Nugnum *in 3. part. tom.* 1. *quæst.* 80. *artic.* 6. *diffic.* 2. *in fine*, & alios penes ipsos. Ratio est, quia perniciosa, & execrabilis est simulatio in Sacramentis, & in tali casu ministrans quantum est ex se alios ad idololatriam inducit, cùm exponat ad adorandam hostiam non consecratam pro consecrata.

2 Ve-

2 Verùm his non obstantibus opinio negativa suaderi potest, quia Sacerdos in tali casu jam proponit adorandas hostias consecratas, nec obstat, quòd inter illas apponit non consecratam, nam intentio adorantis non tendit expressè, & formaliter ad quamlibet hostiam à Sacerdote propositam adorandam, sed ad Christum, qui cùm sub aliis hostiis continetur, ministratur jam verum objectum adorationis, ea ratione, qua non adorant fideles pilum, v.g. conglutinatum hostiæ consecratæ, sed solum Christum. Nec obstat, quòd fictio, & simulatio in Sacramentis sit perniciosa, quia adest in tali casu justa causa illam efficiendi, & ideo potest Sacerdos fingens absolvere pœnitentem ad vitandam infamiam non absoluti, ut quotidie efficitur, quando invenitur pœnitens indispositus, & circumstantes vident illum confiteri; quapropter Sacerdos minimè peccare videtur, ubi grandi occulto peccatori abstinenti à communione periculum immineret, si ministraret hostiam non consecratam pro consecrata, hoc modo, videlicet proponendo Hostiam consecratam adorandam, & à tergo post illam non consecratam, vel alio modo, ita ut Hostia non consecrata, nec videatur, nec adoretur. Unde hanc sententiam ex veteribus tenet Altisiodorensis *in sum. lib.4. tract. 5. cap. 5.* Albertus Magnus *in 4. dist. 13. art. 20.* quos refert Suarez *ubi suprà*, tenet etiam Bonavent. *in 4. dist. 9. art. 2. q. ult. in fine*, & ex neotericis hanc sententiam docuere nostris temporibus Henricus Villalobos, & Ludovicus de San Juan, & quia eorum codices non ita facilè inveniuntur, ponam hic verba per extensum. Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 7. diffic. 38. num. 7.* sic ait. (No es licito dar la hostia no consagrada por el peligro que ay de la idolatria, mas si la forma que se ha de dar la tuviesse secreta, de manera que los fieles no la pudiessen adorar con consentimiento del pecador, seria licito darsela para evitar algun gran escandalos, pues alli no avia peligro de idolatria.) Ita ille. Ludovicus verò de San Juan *in sum. tom. 1. q. 7. de Euchar. art. 8. diffic. 3.* sic asserit. (Sera licito dar al pecador oculto, una hostia no consagrada con su contentimiento, para que no se infame con quien viere, que no comulga, porque no se comete sacrilegio en la comunion, ni se infama al proximo y como es licito dar la absolucion cautelosa, tambien lo es dar la communicn, pero se ha de avertir que esta conclusion no se ha de practicar, si no en casos raros con sabiduria del pecador, y proponiendole delante otra hostia consagrada que el y el pueblo adoren.) Ita ille. Sed ego puto non esse discedendum à prima sententia negativa, quam præter Doctores citatos fusè pertractat Jo: Sancius *in select. disp. 15. per tot.* & respondet ad argumenta contraria, quæ suprà adduximus, & ipse adducit: non tamen audeo posteriorem sententiam affirmativam nota improbabilitatis inurere.

3 Notandum est tamen hic, quòd esto Hostiam non consecratam loco consecratæ porrigere accedenti communicare minimè Sacerdoti liceret, potest tamen saltem simulare se Eucharistiam in os illius immittere, licèt ad hoc facere non teneatur; & ita hanc sententiam docet Henriquez *lib. 6. cap. 22. n. 4.*

RESOL. XXXII.

An possit aliquis ita accedere ad Eucharistiam, ut non accipiat gratiam, neque peccatum committat?

Et infertur, quòd quamvis hoc Sacramentum per se primò non sit institutum à Christo ad conferendam primam gratiam, sed ad conferendum augmentum illius, tamen in duobus casibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere potest. Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Res. 98.

Quamvis non ... hoc ... [illegible] ... quibus casibus & ... etiam ... [illegible]

§. 1. NEgativè respondet Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 2. artic. 4.* cui videtur accedere Richardus *in 4. distinct. 9. quæst. 2. artic. 2.* Adrianus *de Eucharistia, quæstione unica*, & Major *in 4. dist. 9. quæst. 1.* quia, vel accedens discussit sufficienter conscientiam suam, vel non discussit; si primum, cùm nullum obicem ponat, gratiam recipiet; si secundum, indignè accedit, & per consequens novum sacrilegium committit. Item, vel accedit, cum attritione, quæ putetur contritio, & sine dubio recipiet, vel cum attritione, quæ sit cognita, & putata attritio, & ita indignè accedit, & peccatum committit. Ergo, &c.

2 Sed his non obstantibus ex Caietano, Alense, Bonaventura, contrariam sententiam docent Suarez *tom. 3. disp. 63. sectien. 2. §. ex his infero*, & Fagundez *præcept. 3. lib. 4. cap. 2. numer. 14.* quia potest quis diligenter discutere conscientiam, & non recordari de peccato aliquo mortali, cùm tamen reverà illud habeat, & potest accedere tunc ad communionem sine ullo prorsùs dolore, merè negativè se habens, cùm conscientiam peccati mortalis non habeat, is quidem non peccabit sic accedendo, eò quòd arbitrio suo fecerit sufficientem diligentiam à culpa excusantem, non tamen consequitur gratiam, quia habet obicem peccati obliti, & nullum Sacramentum habet vim delendi, remittendique peccata mortalia absque dolore illorum. Hæc omnia Fagundez, qui alias rationes etiam adducit pro hac firmanda opinione, unde quia hic casus frequenter potest accidere, ideo accedentes ad Eucharistiam habeant dolorem generalem suorum peccatorum.

3 Ex his infertur, quòd quamvis hoc Sacramentum per se primò non sit institutum à Christo ad conferendam primam gratiam, sed ad conferendum augmentum illius; tamen in duobus casibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere potest. Primò cùm quis diligenter discussit conscientiam suam, & nullius culpæ conscius fuit, tunc si cum dolore accedat ad communionem, ex attrito per Eucharistiam fiet contritus, & recipiet primam gratiam. Secundus casus est, cùm quis memor est peccati mortalis, & de illo habet attritionem, quam putat esse contritionem, si urgeat necessitas communicandi, & Sacerdos non adsit: tunc quidem ille virtute sacramenti Eucharistiæ accedens ad illud, ex attrito fiet contritus, & primam gratiam acquiret. Sup. hoc in to. ... Res. 13 in fine, ... Ex illa. Sed ego tam per totam.

RESOL. XXXIII.

Quando nam communicanti conferatur gratia sacramentalis?

Et pro praxi hujus quæstionis proponuntur diversi casus in textu hujus Resolutionis?

Et notatur Eucharistiam non causare gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis?

Etiamque advertitur nullo modo aliquem recipere majorem gratiam quia sumit majores, aut plures Hostias? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 96.

§. 1. REspondeo cum Sylvio *in 3. p. q. 79. art. 2.* Fagundez *pr. 3. lib. 4. c. 1. n. 3.* Henriquez *lib. 8. cap. 33. n. 1.* & aliis penès ipsos, hoc Sacramentum gratiam conferre in eo instanti, in quo verum est dicere, nunc facta est sumptio, & immediatè anteà non erat; licèt hoc instans notum nobis non sit, sed Deo: quod quidem non est quamdiù Sacramentum est in ore: nam si quis illud sumeret in ore, & postea aliqua de causa non deglutiret: non acciperet gratiam sacramentalem. Sumptio ergo perfecta est, quando deglutitur, & transit per guttur, tunc enim dicitur jam perfecta manducatio, & comestio, licèt Becanus *de Sacram. cap. 22. quæst. 6. num. 2.* teneat gratiam sacramentalem dari, cùm Hostia sumpta est; etiamsi non sit transmissa: alioquin ægroti, qui Hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam, quod videtur absurdum. Ita Becanus.

2 Non desinam hic apponere sententiam Nugni *in 3. part. quæst. 79. art. 1.* sic asserentis: Eucharistia habet totum suum effectum in instanti, quod tamen instans potest esse à principio sumptionis specierum, ab illo scilicet instanti, in quo primum verum est dicere, nunc sumptum est Sacramentum, & receptum in stomacho, usque ad instans, in quo verum est dicere, totum Sacramentum, hoc est, species sacramentales sunt conversæ in substantiam hominis. Itaque si homo accedat cum sufficienti dispositione, statim in illo primo instanti habet effectum: si verò accedat sine illa, & postea habet dispositionem durantibus speciebus, recipiet effectum sacramentalem in primo instanti, in quo habuerit dispositionem. Undè hæc sententia concedit Sacramentum habere suum effectum in instanti, & est magis pia, & extollit excellentiam specierum sacramentalium, quòd scilicet possint causare gratiam toto tempore, quo permanent. Hæc omnia Nugnus. Ex his infertur cum Henriquez *ubi suprà lib. 8. cap. 43. num. 1.* & aliis, quòd consequitur effectum gratiæ sacramentalis, qui postquam hoc Sacramentum deglutivit, statim illud evomuit, & si sumpta una parte Hostiæ moriatur homo, non sumpta alia parte illius, etiam in tali casu consequitur effectum Sacramenti. Sup. hoc l... sup in tr. 1. R. 131. Sup. hoc tempore in §. seq. & in aliis ejus not.

3 Notandum est etiam ex dictis cum S. Joan. de la Cruz *in director. conscientiæ part. 2. de Eucharist. quæst. 4. dub. 1. conclus. 2.* & aliis. Eucharistiam non causare gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis: aliàs esses melioris conditionis communicando te sub multis hostiis: quod falsum est, & puniuntur, ut superstitiosi per Inquisitores, qui sunt multum soliciti se communicare sub multis hostiis, ut diutiùs duret corpus Christi in stomacho: nec est idem de cibo corporeo, cùm iste operetur per conversionem sui in substantiam aliti, & sic successivè. Ita Sanctus Joannes de la Cruz. Sup. contenta in hoc, & seq. §. sup in tr. 2. Res 170 ... usq ad §. Et hæc, & in to. 5. tr. 10. Res 94. ante med. à v. Ex dictis.

4 Et licèt secundùm Coninch *de Sacramentis quæst. 79. art. 1. dub. 2. num. 42. conclus. 5.* & alios, probabile sit, si dum interim species integræ manent in stomacho, melioretur dispositio communicantis etiam gratiam sacramentalem augeri: tamen ipsemet Coninch adnotat, ex hoc nullo modo, per se loquendo, aliquem recipere majorem gratiam, quia sumit majores, aut plures hostias, aut, quia diutius hæret in iis sumendis, aut digerendis, etsi per accidens hæc longior mora posset esse occasio, ut quis majorem gratiam accipiat, quatenus interim plures, ac perfectiores actus charitatis elicit: qua etiam ratione si unus diutiùs expectet, antequam communicet, quàm alius, hæc mora potest ei esse occasio majoris gratiæ Sup. hoc in R. ... Probatur, & in Res 2. in princ.

tiæ percipiendæ; quatenus potest interim meliùs se disponere plures actus charitatis eliciendo. Quare hæc sententia non debet dare occasionem aliquibus, qui id satis superstitiosè curant; ut inter communicandum plures hostias suscipiant, quo diutiùs in stomacho hæreant, atque ita majorem gratiam suscipiant. Ita Coninch. Vide etiam adversùs plures hostias, vel majores sumentes *prac.* 3. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 11. Sylvium *in* 3. *part. qu.* 79. *art.* 1. & alios.

RESOL. XXXIV.

An detur major gratia sumenti duas species, quam sumenti unam? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Res. 97.

Sup. hoc in Res. seq. & in to. 1 tr. 1. R. 101. §. Verùm mihi post medium.

§. 1. SUppono tanquam certum, quòd excepto Sacerdote celebrante nemo jure divino tenetur communicare sub utraque specie, & quòd Ecclesia habuit justissimas rationes præcipiendi laicis communionem sub una sola specie. Hoc supposito, quæritur, an celebrans, qui sumit duas species, recipiat per se majorem gratiam, quàm laicus, qui recipit unam.

2 Respondeo negativè cum Sylvio *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 12. *quæritur* 2. Coninch *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 12. *dub. unic. num.* 119. & aliis communiter, quia, vel reciperet majorem gratiam ex parte symboli, vel ex parte rei contentæ, non priùs, nam seclusa re contenta, symbolum non causat gratiam; non posterius, quia eadem res continetur sub singulis speciebus; ergo, &c.

3 Non desinam tamen adnotare contrariam sententiam docuisse Alensem *part.* 4. *quæst.* 53. *mem.* 1. & Gasparum Cassal. *libro* 2. *de cœna, & calice cap.* 25. & novissimè hanc sententiam probabilem putat Fagundez *part.* 3. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 2. *in fine*, & Becanus *de Sacram. cap.* 22. *quæst.* 7. *num.* 4. ubi sic ait. Probabile est majorem gratiam dari per sumptionem duarum specierum, quàm uniustantùm. Primò, quia unaquaque species per se confert suum effectum, & una non dependet ab altera: ergo si ambæ simul sumantur, unaquæque confert suum peculiarem effectum: ergo duæ plùs conferrent, quàm una sola. Secundò, quia probabile est Sacramenta physicè operari: ergo necesse est unam speciem non minùs physicè concurrere, quàm alteram. Ergo si una physicè confert unum gradum gratiæ: altera confert alterum gradum, & sic plus conferrent duę species, quàm una. Ita Becanus, & Fagundez, qui tamen his non obstantibus, negativam sententiam tenent, & respondent ad supradicta argumenta, & ita omninò tenendum est.

RESOL. XXXV.

An Sacerdotes sumentes species Corporis, & Sanguinis Christi recipiant majorem gratiam, quàm laici sumentes tantùm Corpus Christi?

Et an, si accidit, quòd Sacerdos ponat obicem in sumptione Corporis Christi, si ante sumptionem sanguinis redditur ingratia, ex sumptione sanguinis recipiat gratiam? Ex p. 5. tract. 13. & Miscel. 1. Res. 29.

Sup. hoc in R. prec. & in to. 1 tr. 1 Res. 101 §. Verùm mihi ad medium.

§. 1. PRima opinio negat. Ita Caiet. *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 12. Sotus *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 12. Ledesma *in* 1. *p.* 4. *quæst.* 21. *art.* 12. *dub.* 2. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 63. *sect.* 2. Coninch *de Sacramentis quæst.* 79. *art.* 1. *num.* 34. & Villalobos *in sum tom.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 31. *num.* 2. & alii, quod probatur, quia sumenti Eucharistiam confertur ex opere operato gratia, quia sumit sacramentaliter Christum, ejusque corpus, & sanguinem, sed qui sumit unam tantùm speciem, non minus perfectè sumit sacramentaliter Christum, ejusque corpus, & sanguinem, quàm qui sumit utramque, ut patet, ergo non minùs gratiæ confertur sumenti unam tantùm speciem, quàm sumenti utramque, si aliàs sint æqualiter dispositi.

2 Secunda opinio affirmat, quam ex Alensi, Casalio, Arborea, Vasquez, tenet novissimè Hurtadus Complutensis *de Euchar. disp.* 10. *diffic.* 6. quod etiam sensit Clemens VI. *in Bulla ad Regem Angliæ anno* 1541. in qua illi concessit, ut ad gratiæ augmentum sub utraque specie communicaret, & ratione probatur, quia quælibet species ratione sui diverso modo specifico significat, & confert gratiam; ergo quælibet ratione sui confert diversum, & peculiarem gradum gratiæ, quia quodlibet ratione sui diverso modo specifico, quàm species vini significant, & conferunt gratiam, quia species panis significant, & conferunt gratiam, ut satiantem, quia illam significant, & conferunt tamquam cibus: species verò vini significant, & conferunt illam, ut refrigerantem, quia illam significant, & conferunt ut potus, ergo, &c. Unde ego puto utramque sententiam probabilem esse.

Sup. hoc supra in to. 1 tr. 1 R. 101 Ingredere §. verum est, que ad §. sed hic.

3. Notandum est tamen hic cum Villalobos, *ubi supra*, *n.* 3. quòd stando etiam in prima opinione. (Si sucediesse que el Sacerdote vuiesse puesto estorvo para la gracia, quando recibio la Hostia antes que recibiesse el Caliz, tuviesse contricion, ya en tal caso era otra sumcion moralmente hablando, y recibiria gracia, como fuera tambien si recibiera dos formas, y antes de recebir la segunda, tuviera contricion.) Sic ille.

RESOL. XXXVI.

De communione quotidiana?

Et notatur non esse definitum jure divino positivo, an sæpiùs uno die liceat communicare, sed tantùm Ecclesia prohibet communionem iterare eodem die? Ex part. 11. tract. 7. & Miscellan. 1. Resolut. 15.

Sup. hoc in to. 1 tr. 1 R. 31. ex ejus loco dict. cum sim in fine.

§. 1. ALiqui Authores Hispani, annis elapsis, opinati sunt, dum qui lethali culpa minimè teneatur, præstat eum diebus singulis communicare, quàm abstinere, quæcumque illius sit dispositio, velit, nolit Confessarius, qui malè aget; si postulanti laico pœnitenti ad communicandum, facultatem concedere hanc noluerit.

2 Hanc sententiam novissimè tuetur Magister Antonius Bernaldus de Braojos in quodam libello impresso Compluti per Franciscum Foxepem, in quo ex pluribus fundamentis firmat hanc conclusionem: (Esto supuesto, la conclusion segura, cierta, y verbera es, que à qualquier Christiano, quando se halla sin conciencia de pecado mortal, ò se la tiene, se confiessa como deve (como no falte à las obligaciones del precepto) aunque se vea con tibiezas, ò imperfectiones, sera licito, santo, y loable el comulgar cada dia: y esto sera mejor, que dexar de comulgar, aunque sea por temor, reverencia, ò humildad. Vease al Dotor Geronimo Perez en su suma Theologica en el trattado de esta materia: Al Dotor Juan Sanchez en la disputa 22. de sus selectas: Al Padre Marsilla en el memorial Compostelano y sus adiciones: Al Dotor Don Antonio de Rojas en la preparacion Eucharistia: Al Padre Molina en su instruccion de Sacerdotes en el tratudo 7. cap. 4. §. 1.

3 Et tandem his omnibus ego etiam addo novissimè Martinum de San Joseph *in man. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 8. *de Euchar. num.* 2. ubi sic asserit: (Por ninguna ley divina ni humana està prohibido à los seglares comulgar cada dia una vez, aviendosene primiero examinado, y no teniendo conciencia de pecado mortal: ni los Concilios piden otra dispositiòn, por lo qual el Concil. Trident. *sess.* 12. *cap.* 6. dize, que desea que todos los Fieles comulguen cada dia: à la verdad, delatar, de ordinario la communion, no es nueva disposicion sino tentacion, porque communmente por dexar de comulgar, no se consigue mas devocion, respecto, y amor de Dios: antes le ama, y respecta mas el que por su amor, y paraque remedie sus flaquezas le recibe con frequencia, aunque se halle con pecados veniales, y tibieza de espiritu con distraciones, y falta de devocion sensibile al fin al que llegare sin pecado mortal recipir à gracia ex opere operato. Y no me atrecciera à consejar à na die, que se aparte de la communion cotidiana, aunque viva vida ordinaria, proque de llegarse à Dios con conocimiento de sus misterios y de seo de emendarlos, se siegue maior gloria de Dios, que à todos combida à que le reciban por flacos, y miserables que sean. Muy saludable consejo es, que los que comulgan, cada dia, se desembracen de los cuydados, y ocupaciones del mundo, y traten de oracion y recogimento, y anhelen por la perfecion de vida, y procuren devocion actual con santas consideraciones; però estas preparaciones, y disposicion son para alcancar mar gracia, y maa fruto espiritual. Ita ille.

4 Sed ego prorsùs existimo hanc sententiam ita absolutè prolatam, non esse admittendam, utpotè contra communem opinionem Doctorum, & contra praxim Ecclesiæ, & usum omnium Confessariorum, & ideò Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 49. *sect.* 4. *ver. dico tertio*, sic ait; Videtur sanè ratio esse alicui consulendum, ut ordinaria consuetudine frequentius, quàm octavo quoque die communicet. Ita significant Doctores citati, & ita sentiunt prudentes; & experti viri in hac materia: & communis Ecclesiæ usus non parum favet. Doctores, quos retulerat, sunt D. Thomas, Bonaventura, Richardus, Paludanus, Gabriel, Adrianus, & Petrus Soto: Vasquez verò *tom.* 3. *in eamdem* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 214. *cap.* 3. *num.* 27. sic asserit: octavo quoque die, rarò, & non nisi hominibus probatæ virtutis, singulis autem diebus rarissimè, & paucissimis hoc Sacramentum concedatur. Hujus tamen rei judicium certiùs piis, & doctis Confessariis relinquitur. Lege Nugnium Capitonem *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. *conclus.* 10. cujus est, rarissimè, & ferè numquam est concedendum non Sacerdotibus, præcipuè sæcularibus quotidie communicare. Ochagavia *tract.* 2. *de Euchar. quæst.* 16. *num.* 4. Generaliter non est fidelibus consulendum, ut frequentiùs, quàm octavo quoque die sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum suscipiant. Probatur primò ex consuetudine Ecclesiæ, secundùm quam communiter non recipitur hoc Sacramentum frequentius. Et post alias probationes subiicit. Paucissimis, ac non nisi maximos in virtute profectus consecutis concedenda est Eucharistia quotidiana. Veruntamen

men huius negotii perfectum judicium reservandum est piis, & doctis Confessariis, qui juxta qualitatem pœnitentium majorem, aut minorem frequentiam suadere poterunt.

5 Idem docet Filliucius *tom.* 1. *tr.* 4. *de Euchar. c.* 7. *q.* 6. *concl.* 3. *num.* 199. ubi de hoc agit scribens. Non potest esse eadem ratio omnium, sed prudentia, judicioque opus est. Nam qui continent, & religiosi frequentiùs communicare possunt, quàm laici, & conjugati per se loquendo. Idem etiam Dionysius Richelius sentit *in* 4. *dist.* 12. *q.* 5. *vers. si autem quæratur*, ut & Durandus *eadem dist. quæst.* 5. *num.* 6. Antoninus 3. *p. tit.* 14. *cap.* 12. §. 5. Sotus *in* 4. *dist.* 11. *quæst.* 1. *art.* 10. *vers. tertia nihilominus*, Nicolaus de Orbellis *in* 4. *dist.* 12. *quæst.* 1. Vega 1. *part. summæ cap.* 61. *cas.* 23.

6 Ejusdem sententiæ Ledesma *est in summa de Eucharistiæ Sacramento diffic.* 27. *per totam*, & Emanuel Rodriguez 1. *tom. summa cap.* 65. *conclus.* 2. *&. Aviso à los Confessores*, S. Joannes à Cruce *direct. conscient. de Eucharistia quæst.* 5. *dub.* 5. *conclus.* 2. Idem etiam docet Astensis *lib.* 4. *tit.* 17. *art.* 3. *quæst.* 1. Sylvester *Eucharist.* 3. *part. quæst.* 15. *vers. septimum*: Reynerius 1. *p. sum. verb. Eucharist. cap.* 26. *ad initium*, Corradus *responsorum casuum conscientiæ p.* 1. *quæst.* 57. Ludovicum Granatensem in eandem sententiam referens, & jure, quoniam ita hic piissimus author docet, Ludovicus à S. Joanne Evangelista lucis Sacerdotem 1. *part. quæst.* 7. *de Euchar. art.* 13. *dub.* 1. *concl.* 2. *appendice* 1. Ludovicus Lopez *instructorii conscientiæ* 2. *part. cap.* 66. ferè per totum, maximè *vers. Præterea descendendo*, Toletus *in sum. l.* 6. *cap.* 19. *num.* 3. ubi ait: Non eadem frequentia omnibus consulenda est præsertim laicis; & accedens ad designandum cuique hominum generi, quàm ei expedire putat, subdit: Rusticis, mancipiis, & similibus menstruam sufficere, aliis majoris judiciis, sed negotiis implicitis, aut curis familiæ decimo quinto quoque die, reliquis negotiis etiam debitis, sed non magis eis immersis, quàm Scholastici sint, conjugatis item minus distractis octavo. Statimque subjungit, frequentior communio non est in universali consulenda, sed remittendum, hoc est ad judicium Confessariorum, qui in his, & aliis considerabunt diligenter, quid in particulari cuique sit magis expediens. Villalobos his accedit *manualis* 4. *cap. num.* 18. Corona Confessor. 4. *part. de Sacram. Euchar.* §. *de frequentia hujus Sacramenti*, *ver. sed melius cum aliis*. Henriquez *lib.* 8. *summ. cap.* 54. *n.* 3. & 4. Ægydius Coninch *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 10. *num.* 81. Tannerus *tom.* 4. *disp.* 5. *de Euchar. quæst.* 8. *dub.* 9. *num.* 128. & 129. Valentia *tract.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 4. *vers. sexto cùm hæc ita se habeant*, Richardus *in* 4. *dist.* 22. *art.* 6. *quæst.* 1. *in corpore*; Sylv. 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. Sebastianus Episcopus Oxoniensis 3. *p. quæst.* 80. *post art.* 2. *quæst.* 1. *num.* 38. Alensis 4. *p. quæst.* 11. *art.* 4. §. 1. Lorichius *tom.* 2. *Thesauri Theologici*, *verb. Sacramentum Eucharistiæ num.* 16. *vers. Duodecima quotidie*: Lucius *in summa ad quartum præceptum Ecclesiæ not.* 1. *vers. Ni le esta bien*, & alii, quos adducit, & sequitur P. Franciscus Lugo *de Sacram. lib.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 5. *num.* 57. P. Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 4. *disp.* 9. *dub.* 18. *n.* 414. *cum seq.* P. Joannes Perlinus *de frequentia*, & *usu Sacræ Eucharistiæ*, *dist.* 5. *cap.* 1. quibus adde Eminentiss. Cardinalem Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 17. *per tot.* in qua latè, & doctè, ut semper solet, has duas propositiones variis rationibus firmat.

7 Prima est, non expedire omnibus istis indifferenter cujuscumque status, & vitæ sint, quotidianam communionem, neque eis esse utiliorem, licèt alioquin non sit illicita. Secunda est, eum, qui in re tanti ponderis errare noluerit, non se suo arbitrio debere ducere, sed standum sibi judicio prudentis Confessarii, vel Patris Spiritualis, cujus erit hanc frequentiam plus, minusve extendere pro majori, vel minori ipsius aptitudine.

8 Hinc Sapientissimus Lessius *in* 3. *part. Divi Thomæ quæst.* 80. *art.* 10. sic ait: Adverte tamen, quia varia sunt hominum negotia, & animarum occupationes, satis esse, ut sæculares octavo quoque die accedant: id enim sufficit ad fructum animarum, & habetur ratio reverentiæ hujus Sacramenti: difficile enim est sæcularibus, crebriùs conveniens tempus huic sacratissimæ actioni impendere, & se sic debitè præparare. Qui autem planè à mundo sunt segregati, & toti rebus spiritualibus dediti (quales debent esse Religiosi, & hisce similes) ii sæpiùs possunt communicare, habita tamen ratione ædificationis proximorum, & consuetudinis locorum. Ita Lessius.

9 Dico itaque cum Mercero *de Sacramentis quæst.* 80. *artic.* 10. quòd considerando actum communicandi ex suo genere, consultiùs esse frequenter communicare, quàm raro.

10 Secundò considerando hunc actum in particulari: quia ordinariè tot sunt vitæ humanæ impedimenta animum distrahentia, ut sæcularibus difficile sit sæpiùs se debitè præparare, non esse consulendum, ut frequentiùs communicent, quàm semel octavo quoque die. Sic enim humanæ infirmitati sufficienter fructu hujus Sacramenti subvenietur, & habebitur ratio reverentiæ huic Sacramento debitæ.

11 Tamen non est hic una omnium regula. Nam continentibus frequentius, quàm conjugatis convenit communicare; & Religiosis, ac Sacerdotibus, aliisque Clericis, qui à mundo abstracti se totos spiritualibus dedunt, quàm laicis. Et ita in hoc pœnitentes debent stare prudenti arbitrio Confessarii.

12 Nota etiam cum Joanne Vvigers *in* 3. *p. quæst.* 80. *art.* 10. *num.* 44. & *aliis ubi supra*, Confessarios in hoc magis cautè debere procedere cum fœminis, quæ faciliùs subducuntur illusionibus Dæmonum, & ut ait Joannes Pontius *in Curs. Theolog. disp.* 44. *quæst.* 11. *concl.* 4. *num.* 104. propter vanam gloriam, quæ multùm prævalere solet apud mulieres. Claudam hanc resolutionem cum verbis D. Bonaventuræ *in* 4. *dist.* 12. *punct.* 2. *quæst.* 1. Si ergo quæritur, utrùm expediat frequentare alicui? Dicendum, quòd si videat se esse in statu primitivæ Ecclesiæ, laudandum est quotidie communicare: si autem in statu Ecclesiæ finalis, utpotè frigidum, & tardum, laudandum est quod rarò; Si autem medio modo, se debet habere: & aliquando debet cessare, ut addiscat revereri, aliquando accedere, ut inflammetur amore. Quia tali hospiti debetur honor, debetur, & amor, & tunc secundùm illam partem, secundum quam viderit se meliùs proficere, ad illam magis declinet: quod homo solùm experientia discit. Omnes ergo rationes ad primam partem pro frequentia, intelligantur salva debita præparatione, quæ in paucissimis est, ut semper. Ita Seraphicus Doctor, qui etiam *lib.* 2. *de Profectu Religiosorum cap.* 77. hæc asserit; Vix aliis ita Religiosus esse videtur, & Sanctus) exceptis Sacerdotibus) quin semel in septimana sufficiat eum ex consuetudine communicare, nisi specialis causa quandoque vel ratio plus suadeat, infirmitas superveniens, vel singulariter festivitas solemnis.

Sup. hoc in R. & §. not. pri. ma hujus Res.

13 Quid ad hæc respondebit Bernaldus, Sancius, & alii superiùs adducti, ad quorum rationes, & auctoritates Sanctorum Patrum, quas pro firmanda eorum sententia adducunt, solidè, & latè respondent Cardinalis Lugo, & Joannes Perlinus *locis citatis*.

14 Notandum est hic obiter non esse definitum jure divino positivo, an sæpiùs uno die liceat communicare (hinc S. Leo III. celebravit interdum septies, interdum novies eodem die apud Bar. *tom.* 9. *anno* 816.) sed id relictum est prudentiæ, quàm jus naturale dictat, scilicet cavendam esse frequentiam, quæ Sacramenti contemptum parere posset. Idcircò Ecclesia prohibet communionem iterari eodem die, *cap. consuluisti de celebratione Missarum*, & *cap. sufficit de consecrat. dist.* 1. in quibus de celebrantibus sermo est: sed hinc desumitur argumentum ad laicos communicantes etiam in Natali Christi, quo alioqui Sacerdos potest ter celebrare ex privilegio: quam collectionem usus Ecclesiæ approbavit, & præcepto confirmavit, ne Sacramentum vilescat per nimiam frequentiam. Non modica res est (inquit Alexan. *cap. sufficit*) unam Missam facere, & valde felix est, qui unam dignè celebrare potest. Et ita docet Joan. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. *num.* 51. *in fine*, cum Mercero ibidem, & aliis.

Sup. contento in hoc § in tom. 1. tr. 1. Res. 50. § 1. & 2.

RESOL. XXXVII.

An Eucharistia possit sumi quacumque hora diei? Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 7. Res. 22.

§. 1. Affirmativè respondeo cum Aversa *de Sacram. Eucharist. quæst.* 8. *sect.* 3. Bonac. *de Euchar. quæst.* 7. *num.* 14. & Jo: Præposito *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 10. *num.* 3. Sed de hoc habet magnam difficultatem P. Pasqualigus *in Theol. tom.* 2. *disp.* 109. *sect.* 3. *num.* 17. quia prohibitio sumendi Eucharistiam sequitur prohibitionem celebrandi, unde cùm sub mortali adsit prohibitio non celebrandi, neque ante Auroram, neque post meridiem, & in Rubrica Missalis, & ex communi interpretatione, videtur adesse etiam prohibitio non sumendi Eucharistiam extra dictum tempus. Ita ille.

Sup. hoc infra in Res. 11. & signanter in 1. 47. per tot. & in to. 3. tr. 1. R. 56. §. pen. Et tandem post.

2 Verùm hoc non obstante, quicquid asserat Pasqualigus, puto non esse recedendum à communi sententia Doctorum. Dico igitur, communionem esse licitam qualibet hora diei, modo communicaturus sit jejunus, & absit scandalum, quia nulla obstat lex, aut consuetudo habens vim præcepti. Ad argumentum verò adductum à Patre Pasqualigo, neganda est consequentia, & ideò licèt interdictum sit Sacerdotibus celebrare ante Auroram, tamen ex hoc non sequitur esse interdictum laicis communicare ante Auroram, ut patet, & asserunt Doctores, quos ego alibi adduxi, ergo. Et si argumentum Pasqualigi procederet, sequeretur: quod sicut Sacerdotibus est concessum in die Nativitatis ter celebrare, ita concessum esset laicis ter communicare, non enim video rationem, quare laici debeant sequi sacerdotes in prohibitionibus, & non in concessionibus; tamen Doctores clamant odia esse restringenda; & favores ampliandos. Itaque dicendum est, non valere argumenta de Missa ad communicationem, vel de prohibitione celebrandi ad prohibitionem communicandi, & ideo in feria sexta Parasceves prohibetur Sacerdotibus celebrare ab Innocentio I. *epist.* 1. *ad decenn. cap.* 4. ut patet *in cap. Sabbatho*, *de consecratione*, *test.* 13. & tamen hoc non obstante Pater Pasquali-

Alibi tu resol. not. prim.

qualigus, me etiam citato; adducit Suarez, Vaſquez, & alios DD. aſſerentes illa die laicos poſſe communicare.

Sup. hoc infra in Reſ. 45. & 47. & in 10. & 11. 4. Reſ. 46.

3 Sed quia nunc exiſtimo contrariam ſententiam tenendam eſſe, ſtante declaratione Congregationis Sacrorum rituum, puto hoc non officere contra nos, nam hoc non procedit ex prohibitione facta Sacerdotibus, ne poſſint celebrare in Paraſceve, ſed procedit ex prohibitione S. Pii V. in Rubrica Miſſalis.

4 Dicendum eſt itaque, poſſe in quacumque hora diei Euchariſtiam ſumi, & ita hanc ſententiam præter DD. citatos tenet Mercerus *de Sacram. quæſt.* 8. *art.* 10. *num.* 6. Suarez *in p. tom.* 3. *diſp.* 69. *ſect.* 4. Emanuel Sà *ver. Euchar. num.* 19. doctus P. Tamburinus *opuſc. de commun.* §. 1. *num.* 5. Et Joannes de Soria *in epilogo ſummarum part.* 2. *tract.* 1. *ſect.* 1. *diſp.* 1. §. *circa præceptum*, ubi ſic ait: Non datur tempus determinatum ad communionem, nec præceptum circa hoc invenitur, itaque intereſt, quòd ſit communio ante, vel poſt meridiem, niſi ſcandalum aliquod, ſeu irreverentia Sacramenti ſequatur.

RESOL. XXXVIII.

An Sacerdos exiſtens in peccato mortali poſſit ſine peccato mortali ſumere Euchariſtiam, ne perveniat in manus Hæreticorum, tamen ſumendo illam, ſicut ſumunt fideles, nempè communicando, ſed ſolummodò abſcondendo, ac ſi in aliquo foramine reconderet?

Et notatur, quòd ſi periculum ſit, ut Euchariſtia perveniat, vel malè tractetur ab Hæreticis, vel Infidelibus, poſſit ſumi à non jejunio, etiam laico, ſi Sacerdos deſit.

Et an etiam, præſente Sacerdote, poſſit laicus in tali caſu illam accipere? Ex part. 11. tr. 6. & Miſc. 6. Reſ. 2.

§. 1. OLim ex Hiſpania de hoc caſu interrogatus ſui, & ad me miſerunt quandam ſcripturam; in qua pro opinione affirmativa plura argumenta adducebantur ſub nomine Doctoris D. Franciſci Palomini, & Ledeſma, Qualificatoris Sancti Officii Inquiſitionis Cordubenſis: quæ quidem ſcriptura erat tenoris ſequentis; Utrùm peccaret mortaliter Sacerdos, qui conſumeret Euchariſtiæ Sacramentum cum animadverſione ſtatu peccati lethalis ſine prævia confeſſione, vel contritione, in extrema neceſſitate, v. g. hoſtium incurſus infidelium, à quibus injurioſè tractaretur tantum Sacramentum. Explico difficultates duplici concluſione proprio diſcurſui innixus, & nullius authoritate fretus, ſub cenſura tamen cujuſlibet melius ſentientis, & Sanctæ Matris Eccleſiæ, atque adeò ſit prima concluſio.

Quoad hoc in [illegible] §. ult. poſt medium. à v. Ita Lugo. ſed lege eam perfect.

2 Si talis Sacerdos in tali caſu conſumeret Euchariſtiæ Sacramentum eo modo, quo alii fideles communicant extra hunc caſum peccaret mortaliter. Hæc concluſio adeò certa eſt, ut non indigeat probatione, cùm non ſit major ratio, cur alii fideles communicantes in ſtatu peccati mortalis extrà hunc caſum peccent mortaliter, & non iſte. Sit ſecunda concluſio.

3 Si talis Sacerdos in tali caſu conſumeret Ercharistiæ Sacramentum, non ut alii fideles communicant extra hunc caſum, ſed materialiter, ut ſi abſconderet in foramine parietis, non peccaret mortaliter: Hoc auſim dicere nullius authoritate fretus, ſed non contemnendis rationibus innixus. Probatur primò concluſio paritate, & doctrina probabili Thomæ Sanchez, qui *tom.* 3. *lib.* 9. *diſp.* 26. *num.* 4 aſſerit: Patrem, qui ſuſciperet infantem, qui domi baptizarit, non ut ſuſceptor, & intendens exercere cæremoniam Eccleſiæ, ſed materialiter, ut ſi reciperetur humi videlicet, in lecto non contracturum cognationem ſpiritualem, nec arceri à petitione debiti: ergo cùm in noſtro caſu ſimilem diſtinctionem faciamus, non peccabit mortaliter ſacerdos, ſi non ſe diſponat. Probatur ſecundò concluſio, quia in hoc caſu ſacerdos ſolùm eſt materialiter abſcondens, materialiter manducans, ad abſcondendum autem non requiritur ſtatus gratiæ, ſi enim abſconderet in foramine parietis non peccaret mortaliter, ergo ad abſcondendum corpus Chriſti Domini non requiritur ſtatus gratiæ. Sed age, jam rationem efficaciſſimam proponamus, & quæ multorum videri omninò probabilem reddit meam aſſertionem, & cum duplici titulo competere poſſit ſacerdoti in tali caſu obligatio ſe diſponendi, & quia miniſter eſt, & quia recipiens eſt, ſi probavero non competere illi obligationem ſe diſponendi, quia recipiens eſt, arctior enim eſt obligatio in recipiente, quàm in miniſtrante, cùm nullus, quem ego viderim, dixit præter me, poſſe unquam ſacerdotem recipere Sacramentum Euchariſtiæ cum advertentia peccati mortalis ſine novo peccato, nullus renuet concedere non competere illi obligationem ſe diſponendi, quia miniſter eſt. Probo igitur non competere illi obligationem ſe diſponendi, quia recipiens eſt, quia cùm in hoc caſu ſacerdos non ſe habeat ut ſubjectum rationale, ſed ſicut recipere poſſet paries in foramine, non eſt attendenda in eo diſpoſitio moralis, ſeu ſpiritualis, ſicut in opinione probabili, quando Sacerdos non ſolemniter baptizat, etiamſi exiſtat in peccato mortali, non tenetur ſe diſponere, eò quòd in hoc caſu ſe habet quaſi laicus; ergo cùm in noſtro caſu Sacerdos ſe habeat quaſi ſubjectum non rationale, non peccabit mortaliter, ſi non ſe diſponat. Ex quo infero talem debere eſſe diſpoſitionem ad hoc Sacramentum recipiendum, qualis eſt receptio ejus, ſi hæc ſit materialis phyſica, & realis tantùm requiritur diſpoſitio in eadem linea, ſcilicet materialis phyſica, & realis tantùm: Si ſacramentalis ſit, requiritur diſpoſitio moralis, ſeu ſpiritualis, & quia receptio Sacramenti Euchariſtiæ in noſtro caſu eſt phyſica realis, & materialis tantùm, non requiritur diſpoſitio moralis, ſeu ſpiritualis. Probatur quartò, non minùs efficaciter, quia ſacerdos in hoc caſu per ſe tantum obligatur ad abſcondendum Euchariſtiæ Sacramentum, ſi enim abſconderet in loco luto, & decenti, ſatisfaceret ſuæ obligationi, ſed ad abſcondendum corpus Chriſti Domini ſufficit, ſatis, ſuperque eſt receptio, ſeu manducatio materialis; ergo non tenetur ſacramentaliter recipere, ac per conſequentiam conſtat, & probatur minor, quia non minùs abſconditum maneret Euchariſtiæ Sacramentum receptione phyſica, & materiali, & reali, quàm ſacramentali; ergo ad abſcondendum corpus Chriſti Domini ſatis, ſuperque eſt receptio, ſeu manducatio materialis phyſica, & realis. Ex dictis infero locum Pauli, qui de diſpoſitione requiſita ad hoc Sacramentum recipiendum, loquitur, ſcilicet: *Probet autem ſeipſum homo, &c. Qui manducat, & bibit indignè, &c.* intelligendum eſſe de manducatione Sacramentali, non de materiali phyſica, & reali tantùm. Infero ſecundò, ſacerdotem in tali caſu, ſi poſt aliquam actionem factam judicaret judicio erroneo fuiſſe peccatum mortale, cùm tamen ſit in gratia, recepturum argumentum gratiæ non ex opere operato, ſed ex opere operantis: non ex opere operato, cùm hoc argumentum annexum ſit manducationi ſacramentali, & ex opere operantis, cùm, ut ſuppono, ſit in gratia, & aliàs bonum actum exerceat. Idemque dictum exiſtimo, ſi talis ſacerdos in tali extrema neceſſitate reciperet Euchariſtiam receptione materiali phyſica, & reali, exiſtimans eſſe in gratia, cùm verè eſſet. Infero tertiò, noſtram concluſionem non ſolùm habere locum in caſu, in quo urgens neceſſitas non ſineret ſacerdotem ſe diſponere media confeſſione, videlicet contritione, imò poſitivè nolentem ſe diſponere, cùm non habeat obligationem. Hæc dicta ſint ſub cenſura Eccleſiæ.

4 Verùm his non obſtantibus, tunc ego prorsùs negativæ ſententiæ adhæſi ex rationibus, quas noviſſimè invenio apud doctum Patrem Thomam Hurtado *tom.* 2. *tract.* 11. *cap.* 9. *reſolut.* 9. *num.* 322. *cum ſequentibus*, ubi ſic ait: Caſum ſingularem hic afferam, de quo rogatus ſum in hac Univerſitate Hiſpalenſi anno præterito 1639. & in hoc anno 1641. & eſt, an ſacerdos degens in præſidio contra Infideles, ſi audiat campanam ad ſtrepitum, vulgò *Rebato*, pulſari, veritusque prudenter, ne Hæretici Civitatem capiant: & Euchariſtiam ſacrilegè rapiant, & deludant, ut in Terminion, & alibi fecerunt, advertatque talis ſacerdos ſe in mortali peccato exiſtere; ſicque ſpecies ſumpſit ſacramentales ſine contritionis, vel ſacramentalis confeſſionis præmiſſione, an inquam, talis ſacerdos mortaliter peccaverit, cùm ita Sacramentum conſumpſerit, ac ſi in Arca reconderet, vel in foramine abſconderet, ut infideles non invenirent, & ita non ſicut cæteri fideles recipit, nempè communicando, ſed ſolummodò abſcondendo. Ita Hurtadus, qui poſtea probat hanc ſententiam: nam ſi hujuſmodi ſacerdos potuit actum contritionis elicere ad id obligatus fuit ſub mortali, & contrarium aſſerere temerarium eſt, & omninò improbabile. Ita tenent omnes Doctores Catholici, neque eſt, qui contrarium inſinuet, & ratio eſt evidens, quam tradidit Sanctus Thomas 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 3. 4. & 5. quia extat præceptum divinum de non recipiendo Sacramentum cum conſcientia peccati mortalis, ut conſtat ex Apoſtolo *prima Corinthiorum cap.* 11. *Qui manducat indignè, judicium ſibi manducat.* Quem locum in hoc ſenſu intelligunt omnes ferè Patres Eccleſiæ, & Concilii Tridentini *ſeſſ.* 13. *capit.* 13. Videri *poteſt* Cardinalis Bellarminus, *lib.* 4. *de Sacramento Euchariſtiæ cap.* 17. & 18. Deinde in hoc caſu ſolùm eſt neceſſarium abſcondere Sacramentum, ne ad manus infidelium deveniat, qui irreverenter in illud inſurgant, & ad hoc ſolùm in omni Chriſtiano viget obligatio: ergo ſi in pectore poſſit abſcondere, qua debetur reverentia, contritionem eliciendo, ad hoc tenetur. Probatur evidenter conſequentia, quia ſi quis in loco decenti valeret Sacramentum reponere ad id tenebitur, & etiam ſi in luto non collocare poteſt, tenetur ad non collocandum; quod autem ſpurcitius lutum: quis locus obſcænior anima in mortali exiſtente? ergo ſi poſſit hanc culpæ tollere fœditatem per contritionem, tenebitur omninò ad tollendum. Iterum dico de hoc non poſſe eſſe hæſitationem inter fideles, & Catholicos. Alias etiam rationes invenies apud dictum Hurtadum, & reſponſiones ad argumenta contrariorum, & ad ea, quæ ſuperius adducta ſunt.

5 Nota hic obiter, quod ſi periculum ſit, ne Euchariſtia pereat,

Sup. hoc infra in Reſol.

pereat, vel malè tractetur, poteſt ſumi à non jejuno, etiam à Laico, ſi alius deſit: imò probabiliter poteſt etiam præſente Sacerdote, laicus accipere. Ita ex Cardinali Lugo docet noviſſimè P. Hermanus Buſembaum Societatis Jeſu *in Medulla Theol. mor. l.* 3. *tr.* 3. *cap.* 2. *dub.* 2. *n.* 2.

Sup. hoc § Nota in princ & cursim in Ref. § & v. not verum hu. jus Ref & in t. 3. tr. 1. lege §. Sed quid R. 34.

RESOL. XXXIX.

An Sacerdos extra caſum neceſſitatis poſſit pro devotione tantùm, ſi non adſit alius Sacerdos, adminiſtrare ſibi Euchariſtiam, ſecluſo ſcandalo.

Idem eſt dicendum de Diacono, ſi non adſit Sacerdos, vel alius Diaconus, qui illi miniſtrent Euchariſtiam ex devotione.

Et in ſupradicto primo caſu, præſente Diacono, an debeat Sacerdos potiùs Euchariſtiam ſumere ex manibus Diaconi, quàm ex propriis? Ex part. 11. tractat. 7. & Miſcellan. 7. Reſol. 42.

Supra hoc in R. ... § 1. & 3 & inf. R. 66. § ult & in t. 1. cursim §. pen. Et tandem Ref 36.

§. 1. Negativè reſpondet Pater Paſqualigus *in Theol. tom.* 2. *diſp.* 108. *ſect.* 7. *num.* 36. ubi ſic ait; Dicendum Sacerdotes extra neceſſitatem, etiamſi ſcandalum abſit, non poſſe per ſe ipſos Euchariſtiam ſumere, deſumitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 8. ubi ponit tantùm duos modos ſumendi Euchariſtiam, alterum de manu Sacerdotis, & per ſeipſum, & hunc coarctat ad Sacerdotes celebrantes. Probatur, Sacerdos non celebrans, & ſumens Euchariſtiam, ſumit tamquam ovis paſcenda cibo illo ſpirituali, & non ut Sacerdos; ergo non poteſt per ſe ipſum ſumere. Antecedens patet. Quia, ut Sacerdos habet tantùm duos actus proprios confectionem Euchariſtiæ, & miniſtrationem. Miniſtratio autem non poteſt exerceri, niſi ſit adjuncta juriſdictio ſaltem ex privilegio, aut ex commiſſione, & proindè dicit exercitium Paſtoris in ordine ad oves. Ergo cùm Sacerdos ſit ovis, quando non ſumit, ut Sacerdos celebrando, debet ſumere, ut ovis. Conſequens probatur: quia, ut ovis dicit ordinem, & ſubjectionem ad paſtorem, à quo paſcendus eſt. Ita ille.

Sup. hac de re ... ſignant. ... & in eodem § ult.

2 Sed ego non recedo ab affirmativa ſententia, quam olim docui, & me citato tenet noviſſimè Leandrus *de Sacram. to.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 4. *q.* 4. & me citato ſapientiſſimus Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 11. *dub.* 6. *num.* 103. *cum ſeq.* Dico igitur non ſolùm in caſu neceſſitatis, verùm etiam devotionis cauſa, veluti ſi magna occurrat feſtivitas, & Sacerdos ſacrificare nequeat: tunc enim optimè poterit ex ſacrario Euchariſtiam accipere, & ſeipſum communicare. Quia non eſt neceſſarium, quòd miniſter hujus Sacramenti ſit (ſicut in aliis) diſtincta perſona à ſuſcipiente; ergo cùm ipſemet Sacerdos ſit proprius hujus Sacramenti Miniſter, optimè poterit ſe ipſum communicare.

Sup. contento in hoc, & ſeq. § inf in R 65. in ſeq. ... alterius § ejus prima not.

3 Deinde in Concilio Nicæno 1. *Can.* 14. conceditur, ut Diaconi etiam extra neceſſitatis articulum, poſſint abſente Sacerdote, communicare: Sacerdos autem eſt ordinarius miniſter hujus Sacramenti, & ſimul eſt Diaconus: atque adeò potiori ratione hoc facere poterit, nec apparet aliquod jus contrarium, ut probat Dicaſtillus, penes quem etiam invenies reſponſionem ad argumenta, quæ ſupra in ſui favorem adduxit Paſqualigus: & ideo præter Doctores ſuprà, & à me alibi citatos hanc ſententiam tenet Martin. de San Joſeph. *in mon. confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 5. *de pænit. num.* 7. ubi ſic ait: (Quando los Sacerdotes, que no celebran, quiſieren commulgar por devotion, ſe podran dar ſimiſmos el Santiſſimo Sacramento, ſino ay otro Sacerdote, quo ſe le de, ni aya peligro de eſcandalo.) Idem tenet Caſtrus Palaus *tom.* 4. *tr.* 21. *punct.* 18. *num.* 10. ſic aſſerens: Dixi legem conſuetudine introductam, ne quis extra Miſſæ ſacrificium ſibi Euchariſtiam miniſtret. At hæc lex non eſt eo rigore recepta, quin urgente aliqua rationabili cauſa, tametſi non extrema emitti poſſit. Quocirca Sacerdos infirmus, qui celebrare commodè non poteſt, poterit ceſſante ſcandalo è Sacrario Hoſtiam conſecratam ſumere, cùm non adſit alius, qui miniſtret, quia non in alienam perſonam, ſed in propriam juriſdictionem à Chriſto datam adminiſtrandi Euchariſtiam exercet. Neque in hoc Sacramento opus eſt, miniſtrum à ſuſcipiente diſtingui, patet in die Paraſceves, in quo Sacerdos ſeipſum communicat, tametſi non conſecret. Ita Palaus.

4 Cui etiam adde doctiſſimum Amicum *in curſ. theol. tom.* 7. *diſp.* 31. *ſect.* 2. *num.* 39. cujus hæc ſunt verba: Extrà verò articulum mortis, vel ad præceptum Eccleſiaſticum adimplendum, vel ſola devotionis cauſa, probabilior opinio fert, poſſe Sacerdotem, & Diaconum, abſente Sacerdote, ſi nullum ſit ſcandalum ſeipſos communicare. Et colligitur ex Concilio Nicæno 1. *Can.* 14. ubi conceditur Diacono, abſente Presbytero, facultas ſeipſum communicandi ex præconſecratis, nulla mentione facta de mortis articulo, vel periculo. Idem à fortiori licebit Sacerdoti, ſi, vel celebrare non poſſit, vel non habeat omnia ad celebrandum requiſita, nulluſque alius Sacerdos adſit. Hæc Amicus; ut remaneat ſatis firmata contra Paſqualigum noſtra ſententia.

5 Et hanc opinionem contra Fagundez, & Præpoſitum putat Leand. *ubi ſup. quæſt.* 15. etiam procedere, ſi in prædicto caſu adeſſet Diaconus, poſſet enim Sacerdos ſe ipſum propriis manibus communicare. Sup. hoc in R. 8 § ... ſeq.

6 Primò, quia Sacerdos eſt miniſter ex officio. Secundò, quia Sacerdos debet ſeipſum communicare, quando Diaconus tempore mortis illi Euchariſtiam defert. Ergo etiam poterit in noſtro caſu ſeipſum propriis manibus communicare. Ita ille.

7 Sed quidem dubium eſt, an præſente Diacono debeat Sacerdos potiùs Euchariſtiam ſumere ex manibus Diaconi, quàm ex propriis? Ex doctrina Vaſquez videtur ſequi, quòd tunc potiùs deberet ex manibus Diaconi; docet enim, quòd deferente Diacono Euchariſtiam Sacerdoti infirmo, etiamſi Sacerdos poſſit propriis manibus, deberet tamen potiùs ex manibus Diaconi communicare: Unde idem diceret, ſi Sacerdos non poſſet celebrare, & vellet communicare, vel ad præceptum implendum, vel devotionis cauſa, & non adeſſet, niſi Diaconus. Sup. hoc in R. ſeq § Offer. ... & inf. in R. 66. § ult.

8 Oppoſitum autem colligitur ex Durando *in* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 4. *num.* 7. & Suarez *diſp.* 72. *ſect.* 3. affirmantibus, in eo caſu debere ſacerdotem infirmum propriis manibus, ſi poſſet Euchariſtiam ſumere. Quod mihi probabilius eſt. Etenim decentius eſt, ut ſacerdos propriis manibus conſecratis Chriſti Corpus ſumat, quàm permittat illud ſibi miniſtrari manibus Diaconi non conſecratis. Cùm enim nulla ſit indecentia ſeipſum communicare: nam licèt in reliquis Sacramentis requiratur diſtinctio perſonarum, miniſtrantis, & ſuſcipientis, in hoc tamen nulla requiritur inter miniſtrantem, & ſuſcipientem diſtinctio: & cùm ex alia parte major ſit reverentia huic Sacramento debita, ut illud non niſi conſecratis manibus ſacerdotis contrectetur, congruentius erit in eo caſu potiùs ſuis, quàm Diaconi manibus ſacerdotem communicare. Sup. hoc in R. ... magis ... in Ref. ſeq.

RESOL. XL.

An Sacerdos poſſit communicare ſeipſum extra Miſſam?

Et an hoc non ſolùm in caſu neceſſitatis, ſed etiam devotionis cauſa?

Et in talibus, ſi adſit Diaconus, an poſſit Sacerdos communicare ſe ex e..., quod Sacerdos debet propriis manibus ſeipſum communicare, quando Diaconus illi Sacramentum defert tempore mortis? Ex p. 2. tr. 14. Reſ. 53.

§. 1. Non poſſe, niſi in caſu neceſſitatis, docet Filliucius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 9. *num.* 285. Armilla *ver. commun. num.* 8. Cajetanus *eodem ver.* Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 48. *num.* 1.

2 Sed ego contrariam ſententiam probabiliorem eſſe judico, nempè poſſe ſacerdotem, non ſolùm in caſu neceſſitatis, ſed etiam devotionis cauſa, ſeipſum communicare extra Miſſam ex præconſecratis, ubi tamen non eſſet, niſi ipſe tantùm ſacerdos, quia in hoc Sacramento non requiritur, ut in aliis, ut miniſter ſit perſona diſtincta à ſuſcipiente, & ſic in die Paraſceves communicat ſeipſum, non conſecrando. Et hanc ſententiam docet Sylvius *in* 3. *part. quæſt.* 82. *art.* 4. Homobonus *de exam. Eccleſ. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 106. Fagundez *tract.* 3. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 7. cum Suarez *in* 3. *part.* 3. *diſput.* 72. *ſect.* 3. Sed ſupradicta doctrina in praxi tenenda eſt: ſecluſo ſcandalo, quod quidem ſcandalum facilè ipſe ſacerdos vitare poterit, monendo aſtantes, ne ſcandalum patiantur: nam ita facere in illo caſu ſibi licet.

Sup. contento in hoc, & ſeq § in Ref. prgt à princ uſq ad §. Et hanc. & inf. in R. 66. § ult. & in to 3. tr. 1. R 56. § pen. Et tandem poſt.

3 Obſervat tamen Fagundez, quòd, ſi in tali caſu adeſſet Diaconus, non poſſe tunc ſacerdos ſeipſum communicare, quia adeſt miniſter ex privilegio competens. Sed hæc limitatio mihi non placet. Nam ex ipſo Fagundez *ibidem* Filliucio, & Villalobos *ubi ſupra* ſacerdos debet propriis manibus ſe ipſum communicare, quando Diaconus illi Sacramentum defert tempore mortis, ut docet Durandus *in* 4. *diſtinct.* 13. *quæſt.* 4. Ergo etiam poterit ſe ipſum propriis manibus in noſtro caſu communicare, etiam ſi adſit Diaconus: nam etiam Diaconus tempore mortis eſt miniſter competens. Et tamen (ut diximus) tunc ſacerdos non ex manibus Diaconi, ſed ſuis debet ſacratiſſimam Euchariſtiam accipere. Ergo idem facere debet in caſu noſtro.

Sup. contento in hoc §. in R. 1. not prgr. a §. Et hanc, & in R. 2 in eod §. & pro parte, & articulo mortis contento in hoc tex. inf. in Ref. 64.

RESOL. XLI.

An dictus Sacerdos in tali caſu poſſit ſe communicare qualibet hora diei poſt meridiem? Ex p. 2. tr. 14. Reſ. 54.

§. 1. Reſpondeo affirmativè, cum Azorio *part.* 1. *lib.* 10. *c.* 25. *quæſt.* 7. Sylvio *in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 10. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 54. *num.* 5. Emmanuel Sà *verb. Euchariſtia numer.* 19. & aliis, quia nullo jure prohibetur, qualibet hora communicare,

Sequent. in sa. §. 1. & in to. 3. tr. 1. Resol. 16. cursim in § Et iisdem.

nicare, dummodò absit scandalum, & qui se communicare petit, jejunus sit; nam prohibitio in hoc casu cadit super consecrationem non faciendam post meridiem à multo tempore, non autem contra sacram Communionem tunc suscipiendam. Et ita etiam docet hanc opinionem Zanardus *in direct. Theolog. part. 1. de Eucharistia cap. 9. quæst. 17.* licèt Coninch *de Sacram. quæst. 80. art. 10. num. 85.* & alii asserant, & reverentia tanti Sacramenti debita, non esse extra necessitatem permittendum, ut aliquis sub vesperam, & qualibet hora diei communicet.

RESOL. XLII.

An Sacerdos corpus Christi ab alio Ministro pro devotione, seu in die Parasceves sumens, debeat stolam ex Ecclesiastico præcepto adhibere, cap. Eccles. dist. 23.

Et an hujusmodi Decretum sit contrario usu abrogatum? Ex par. 2. tract. 14. Res. 20.

§. 1. Affirmativè respondet Naldus *in summ. verb. Missa, num. 6. & verb. Sacerdos, num. 6.* Homobonus *de examin. Eccles. tract. 4. part. 1. cap. 11. quæst. 106.* si Sacerdos sit in his partibus Italiæ, cùm passim in hac provincia hoc observetur.

2 Sed Azorius *part. 1. lib. 1. cap. 27. quæst. 12.* contrarium asserit; putat enim, hujusmodi decretum esse usu abrogatum. Et hanc sententiam docet etiam Pitigianus *in 4. tom. 1. dist. 13. quæst. 2. art. 5. in fine, fol. 610.* & novissimè Gavantus *in comm. ad Rubr. Miss. tom. 1. p. 4. tit. 8. num. 7.*

RESOL. XLIII.

An recipiens Eucharistiam contra præceptum aliquod humanum committat duo peccata, unum contra prohibitionem illam; alterum, quia communicat indignè?

Et an hæc circumstantia sit explicanda in confessione?

Et deducitur, an dupliciter peccet, qui se ingurgitat, quo tempore erat indictum jejunium, nam & temperantiam, & Ecclesiasticam jejunii legem violat? Ex part. 5. tract. 13. & Miscel. 1. Resol. 62.

Sup. hoc fusiùs in 1. R. 130. & in to. 1. tr. 1. R. ... § ob. ter. 2. & ibi in tr. 7. legendo. Res. 57.

§. 1. Casus est practicabilis, maximè in excommunicatis, & novissimè contra affirmativam sententiam docet Theophilus Raynaudus *de monit. p. 2. cap. num. 17.* ubi sic ait. Quamvis non sit duplex peccatum communicare absque confessione, eo quòd tunc non præcipiatur per se, sed tantùm ratione Communionis, ut rectè statuunt Vasquez *1. p. dist. 208. n. 24.* & Suarez *n. 4. 3. p. dist. 35. sect. 4.* contra Canum *relect. pœnit. p. 4.* tamen si peccatum tale sit, ut non modò invehat defectum gratiæ, sed etiam specialiter sit annexa ex præcepto Ecclesiæ repulsa à communione, (quale est peccato, propter quod quis excommunicatione percussus est) non dubito, quin excommunicatus, superstite ea labe, ad Eucharistiam accedens duplici mortali peccato contaminetur, altero contra legem de perceptione Eucharistiæ in gratia, altero contra legem de abstinendo ab Eucharistia per tempus excommunicationis, sicut dupliciter peccat, qui se ingurgitat, quo tempore indictum erat jejunium, nam, & temperantiam, & Ecclesiasticam jejunii legem violat, & ita rectè in præsenti negotio Bonacina *q. 6. de Euch. p. 1. n. 34.* contra Vasq. *3. p. dist. 207. n. 5.* cui suffragatus videtur Diana *p. 2. to. 14. ref. 22.* Hucusque Raynaudus.

Quæ hic est fusius tract. 10 Res. 152.

2 His tamen non obstantibus, ego cum Vasquez iterum negativam sententiam doceo, quia utrumque præceptum est ex eodem motivo Religionis, cujus intuitu legislatore humano removetur ille indignus, ne recipiat Eucharistiam? sed plura præcepta non multiplicant peccata, quando oriuntur ex eodem motivo. Ergo talis circumstantia non est explicanda in confessione, quia non variat speciem. Et ita novissimè hanc sententiam docet etiam Joannes de Lugo *de sacram. Euchar. disp. 14. sect. 1. num. 20.* ubi quoad praxim existimat hanc doctrinam esse veram, nec oportere explicare utrumque illud præceptum, quia licèt præceptum humanum non habeat fortasse totum motivum, quod habet præceptum divinum, hæc tamen habet totum motivum, quod habet præceptum humanum, nempè removere ab hoc Sacramento indignos, ex quo motivo removentur ab Ecclesia excommunicati, etiam quando sunt in statu gratiæ, propter indignitatem aliquam præcedentem, licèt non sint nunc peccatores, sicut, & removentur non jejuni, propter eamdem reverentiam Sacramenti, licèt sint in gratia. Ille ergo, qui explicat se accepisse Eucharistiam indignè, seu in statu peccati, iam explicat sufficienter malitiam, quæ sumitur etiam ex prohibitione Ecclesiæ, scilicet se peccasse contra præceptum removens indignos ab hoc Sacramento, in quo motivo convenit utrumque præceptum. Ergo &c.

RESOL. XLIV.

An, qui accedit ad Communionem cum distractione voluntaria, aut cum affectu alicujus peccati venialis, communicando peccet venialiter? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 31.

§. 1. Affirmativè respondit Filliucius *tom. 1. tr. 4. c. 7. n. 206.* ubi sic ait; Potest evenire, ut peccatum veniale sit circumstantia actus communicandi, ut si fiat ob vanam gloriam, vel quia cum distractione voluntaria, & sic proculdubio erit peccatum veniale, quia ille actus non habet circumstantias debitas, quarum una est, ut fiat ob bonum finem, & sine actuali evagatione, saltem voluntaria. Ita ille, & Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. q. 2. n. 100.* cum aliis. Sup. hoc cum eod. Sancio in §. sup. cit. infra in Ref. 50. § 2. post med. cursim in v. Quare cit. sanum.

2 Contrariam sententiam docet Sancius *in selectis disputationibus, disp. 23. n. 32.* ubi asserit. Secundò respondetur in nostra opinione nullum peccatum committi ob communionem cum distractione. Nec obstat, quòd qui erit distractus, peccet venialiter præter peccatum, in quo est, quia attentio est de substantia orationis, cùm enim sit loquutio ad Deum: attentè loqui debemus, aliàs irreverentia fieret ei, cum quo loquimur. At suscipere Eucharistiam, cùm non sit loquutio, sed manducatio, non requirit sub præcepto attentionem, benè tamen sub consilio, nec injuria fit cibo, si distractè sumatur, quapropter qui consulit, ut quis distracta mente non accedat ad Eucharistiam, non consulit id ob reverentiam: cùm nulla irreverentia fiat, sed; ut à peccato cesset, qui est in illo. At supposito, quòd consilium attentionis sequi nolit, non ob id retrahendus est à communione, cùm melius bonum sit adhuc sine attentione communicare, quàm à sacra mensa recedere ob defectum attentionis. Sic Sancius.

3 Pro qua sententia faciunt Sà *ver. Eucharist. num. 22.* Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacram. Eucharist. cap. 21. concl. 5.* ubi ita ait. (No peca venialmente, el que llega à esse Sacramento con conciencia, y affecto de pecado venial, porque llegar con pecado venial à esse sacramento, no es contra precepto alguno, ni importa irreverencia ninguna, luego, no es pecado venial. Verdad es, que puede acontecer, que la misma obra de comulgar sea pecado venial particular, por haverse con pecado venial. Lo primero, si la tal obra de comulgar se ordena al fin del pecado venial, como si uno comulgasse por vana gloria, desverte que la vanidad fuesse el motivo para comulgar. Lo secundo, si el pecado venial consistiesse en alguna irreverencia exterior en el recebir del sacramento, como si al tiempo del comulgar estuviesse uno hablanda palabras ociosas, ò de burla, ò hizesse otra cosa semiante.) Sic Ledesma. Sed aliqui absolutè asserunt, qui cum affectu, vel actuali peccato veniali sacramentum Eucharistiæ sumit, committere aliud veniale cujusdam irreverentiæ, ac sacrilegii. Ita Doctores, quos citat, & sequitur Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 3.*

RESOL. XLV.

An quis possit in die Veneris Sancto communicare?

Et notatur obiter, licere indiscriminatim omnibus Sacerdotibus in die Sabbathi Sancti privatim celebrare, & qui voluerit in dicta die Missam celebrare, & ante solemnem poterit Missam Sancti in die contingentis, aut votivam aliquam celebrare. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 237.

§. 1. Negativè respondet Francolinus *de Horis canonicis c. 30. num. 12.* & videtur docere Innocentius I. *in epist. 2. ad Decennium, cap. 4.* & refert *in can. Sabbathi, de consecrat. dist. 3.* dum ait, traditionem Ecclesiæ habere in isto biduo (id est, in Feria sexta, & in Sabbatho Sancto) Sacramenta penitus non celebrari, & Missale Romanum ita asserit: Hodie (id est, Feria quinta) Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in qua non conficitur Sacramentum; reservat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit pro infirmis; ergo solùm infirmis licet in ea Feria sexta communicare. Sup. hoc in R. seq. & sup. in tr. 17. cursim in fine. § Verum, & in t. 8. tr. 4 ref. 46.

2 His tamen non obstantibus, affirmativa sententia vera est, quam docent Vasquez, Suarez, Layman, & Tannerus, quos citat, & sequitur Gaspar Hurtado *de Sacrament. disp. 4. de Sacrificio Missæ difficult. 3.* quia id in nullo jure prohibitum invenitur, nam Innocentius *in dicta Epistola* loquitur de celebratione, non de communione, dicit enim in illa die non celebrari, id est, non consecrari: prohibet igitur celebrationem in consecrando, non verò in ministrando. Ad auctoritatem verò Missalis Romani respondetur, quòd dum ordinat, ut reservetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet, quod reservetur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantùm infirmis. Nec valet dicere, quòd licèt hoc non sit prohibitum de jure, est tamen prohibitum de consuetudine, cùm in illa die fideles

sacram

sacram Communionem non accipiant: nam respondeo, quòd, etiamsi regulariter ea die fideles non communicent, id tamen non omittitur regulariter, quasi ex consuetudine id prohibente, & quasi necessarium sit ea die non communicare, sed quia est congruens, cùm sit dies maximi mœroris.

Sup. contento in hoc § in R. seq. in §. Notandum est à lin. 3 & in aliis ejus primæ, & secundæ ann. In Ref. quæ hic est sup. R. 40. & in aliis ejus 2. notat. & etiam primæ.

3 Notandum est etiam hic obiter cum Mercero *de Sacram. in 3. part. D. Thom. q. 83. art. 2. prop. 2. num. 2.* contra Francolinum, *ubi sup. num. 8. & 9.* licere indiscriminatim omnibus Sacerdotibus in die Sabbathi sancti privatim celebrare, unde ait Hurtado *ubi sup.* qui voluerit Missam in dicta die celebrare, & ante solemnem, poterit Missam Sancti in ea die contingentis, aut votivam aliquam celebrare. Vide me ipsum *in tratt. de celebrat. Missarum*.

RESOL. XLVI.

Quidam Episcopus volebat punire Parochum, qui ministravit Eucharistiam aliquibus in die Veneris Sancti, quæsivit à me Antistes ille, quid sentirem?

Et quæritur, an sit licita administratio Eucharistiæ in die Parasceves, secluso scandalo?

Et notatur non posse Episcopum punire Sacerdotem, qui secluso scandalo, & secretò, Missam privatam dixit in Sabbatho Sancto.

Et an sit licitum in illa die celebrare, & in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, & quanam hora dicenda sit?

Et an nemini licitum sit Feria quinta in Cœna Domini post finitum Sacrificium solemne illius diei, & Sacramentum reconditum privatim celebrare, tametsi antea licitum sit.

Et infertur, quòd, si in Sabbatho Sancto acciderit Festum Annunciationis B. Virginis, possit Episcopus ordinare, vel in singulis Ecclesiis Missa celebretur. Ex part. 9. tract. 7. & Miscellan. 2. Ref. 24.

Sup. hoc in R. præc. & supra cursim in fine, § Verum h. 37 & in to. 8 tr 4. R. 41.

§. 1. Respondi, non debere illum punire; quia, licèt Sacra Congregatio die 9. Maii, 1606. declaraverit, servandam esse universalis Ecclesiæ consuetudinem non ministrandi, nisi infirmis in die Parasceves Sacramentum, ut testatur Gavantus *in Rubrica Missalis, part. 4. tit. 9. num. 25.* & licèt Barbosa *de potest. Parochi cap. 20.* asserat aliam declarationem ejusdem Congregationis datam sub die 19. Februarii, 1662. & probet hanc sententiam Francolinus *tract. de Hor. canon. cap. 30. num. 10.* ex Innocentio I. *in epist. 1. ad Decent. cap. 4.* & refertur in Canon. *Sabbatho: de consecrat. distinct. 3.* Et Missale Romanum dicat: *Hodie* (idest, Feria quinta) *Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reservat etiam aliquat particulas consecratas, si opus fuerit pro infirmis.* Ergo solùm infirmis licet in ea Feria sexta communicare.

2 Tamen, his non obstantibus, non desunt Doctores assentientes, in die Parasceves licitam esse administrationem Sacramenti Eucharistiæ, per se, & secluso scandalo. Et ita, præter Suarez, & Vasquez, quos citat, & sequitur Quintanadvenna *tom. 3. tract. 4. singul. 6. num. 4.* tenet, me citato, Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 5. quæst. 24.* Fragosus *de Rep. tom. 2. lib. 10. disp. 11. §. 7. num. 19.* Ex Dominicanorum Familia Reverendissimus Candidus, Magister Sacri Palatii, *tom. 3. disquis. 2. artic. 28. dub. 12. fol. 324.* S. Joannes de la Cruz *in Direttor. de Sacrific. Missæ, quæst. 2. dub. 2. conclus. 1.* & ante omnes Magister Ledesma *in Summ. tom. 1. de Sacramento Eucharistiæ cap. 19. conclus. 5. fol. mihi 123.* Idem docet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 22. punct. 7. num. 3.* Tannerus *tom. 4. disput. 5. quæst. 10. dub. 4. num. 57.* Bassæus *in Flor. Theolog. verb. Missa 3. num. 7.* Fagundez *de Præcepto Ecclesiast. 1. lib. 3. cap. 16. num. 14.* Sylvius *in 3. part. quæst. 83. art. 2. Quæritur 3.* Layman *lib. 5. tr. 5. cap. 1. asser. 7.* Hurtadus *de Sacrifici Missæ, disp. 4. diffic. 2.* & me citato, Pellizzarius *tract. de Mon. cap. 6. quæst. 3. num. 9.* & alii. Unde Machadus *lib. 4. part. 1. tract. 11. docum. 11. num. 2.* observat, ita Martini in Parochia S. Martini observari in praxi. Et ratio est, quia Innocentius in dicto testimonio tantùm loquitur de celebratione, non de Communione, & Missale Romanum, dum ordinat, ut reservetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet, quòd reservetur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantùm infirmis, sed id ordinat, & præcipit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis. Nec id prohibitum est jure consuetudine introducto, quia, etiamsi regulariter ea die fideles non communicent: id tamen non omittitur regulariter, quasi necessarium sit ea die non communicare: sed, quia est congruens, quia est dies maximi mœroris. Cùm itaque in casu nostro, stante affirmativa opinione supradictorum Doctorum Parochus communicando parochianos, culpam non commisit: ergo non erat puniendus ab Episcopo, quia pœna supponit culpam. Deindè dici potest in favorem Parochi, quòd ei non constabat authenticè de dictis declarationibus Sacræ Congregationis; undè stante Decreto Urbani VIII. illæ non obligabant. Verùm, suppositis dictis declarationibus, ego nunc existimo in Feria sextà Parasceves non esse administrandam Eucharistiam, nisi infirmis. Purpuratorum Patrum oracula venerari oportet, nec sapere plusquam oportet sapere.

3 Notandum est etiam hìc obiter, non posse Episcopum punire Sacerdotem, qui secluso scandalo, & secretò Missam privatam dixit in Sabbatho sancto, quia hoc fecit sine culpa, stante opinione Doctorum; ergo pœna plectendus non est. Quod autem licitum sit in illa die celebrare, contra Navarrum, Francolinum, & Vasquez, docent Suarez, Fagundez, Guttierez, Sotus, & Cardinalis de Lugo, quod citat, & sequitur Quintanadvesias *loco citato, num. 8.* quibus ego addo, me citato, Calpensem *in Cursu Theolog. tom. 1. tr. 23. disp. 3. sect. 2. num. 5.* Mercerum *de Sacrament. q. 83. art. 2. propos. 2.*, & me citato, Leandrum *de Sacram. tom. 1. tract. 8. disp. 5. q. 26.* Granadum *in 3. p. contr. 6. tr. 14. disp. 10. num. 3.* Marchinum *de Sacram. Ordin. tract. 3. p. 3. cap. 8. num. 5.* Lessium *in 3. p. D. Thomæ, qu. 83. art. 2. num. 72.* Amicum *in Cursu Theolog. tom. 7. disput. 33. sect. 10. num. 312.* Sylvium *in 3. part. D. Thomæ, qu. 83. art. 2.* Quòd verò in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, tenet Eminentissimus Dominus meus de Lugo, & Fagundez citat, & sequitur Quintanadvesias *ubi sup.* Difficultas est, supposito, quòd sit licitum dicere Missam privatam, secluso scandalo, in die Sabbati sancti, quanam hora dicenda sit? Ad hoc dubium sic respondet Castr. Pal. *tom. 4. tract. 23. disp. unic. punct. 7. num. 5.* (Illud verò certùm existimo, stante probabilitate contrariæ sententiæ affirmantis, quemlibet Sacerdotem celebrare privatim posse; nemini id esse licitum, antequàm Missa solemnis incepta sit: quia usque ad illud tempus memoria realis Passionis ab Ecclesia colitur: quo durante cultu, nullum est sacrificium celebrandum, ex d. cap. *Sabbatho, de consecr. distinct. 3.* Ob hanc enim rationem diximus, nemini licitum esse Feria quinta in Cœna Domini post finitum sacrificium solemne illius diei, & Sacramentum reconditum, privatim celebrare, tametsi antea licitum esset.) Ita ille.

Sup. loc. in R. præc. §. ult. & sup. in to. 1 Ref. 71. §. Dico igitur, & in R. 74. & in R. 73 § 1 quamvis in istis tribus R. ult. quæstio fit pro die festo, &c.

Sup. hoc in §. ult. hujus Ref. Sup. hoc in R. 1. not. præter. cursim in eod. §. & in Ref. 1. §. Non est ergò, & in R. 4. §. Unde ex his omnia ante medium.

Sup. his post finitum sacrificium laté supra in tr. 1. R. 75. à § Hoc supposito, & seqq. & pro antea in dicta R. §. 1 à lin. 1. & §§ seqq. & in alio §. ejus 1. annot.

4 Verùm Eminentissimus Lugo hoc non admittit. Et novissime Doctus Pater Hieronymus Garzia *in summa moral. tract. 2. diffic. 2. dub. 4. punct. 3. numer. 17.* sic ait. (Tabien advierten muchos que dado que se diga alguna Missa privada, que no se comience sino algo tarde, quando ya estan dichas las Profecias, y demas Oficio en las Iglesias principales, y se comiença la Missa solemne con *Alleluja*, se tocan las campanas, y se toman ornamento blancos. Però Lugo *numer. 16.* dize, que no ay que formam desto escrupulo, porque ya que la Iglesia anticipa esto Oficio, tambien se puede dezir Missa anticipamente la Missa solemne, y Nona, tambien con alguna causa en este dia se puede dezir Missa por la mañana, y vemos à muchos Obispo doctos, y pios, que lo hazen assi, quando en sus Capillas, y Oratorios, dan en esta dia Ordenes.) Ita ille.

5 Sed cum Castro Palao contra Cardinalem de Lugo consentit ex eadem Societate P. Persicus *de offic. Sacerd. lib. 1. c. 4. dub. 8. num. 53.* Azorius *tom. 1. lib. 10. capit. 25. §. Si quæras.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 80. sect. 2.* Fagundez *part. 1. lib. 3. cap. 15. num. 17.* Pellizzarius *tract. Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. num. 198.* Amicus *tom. 7. disp. 32. sect. 10. num. 12. in fin.* non est tamen negandum, sententiam Eminentissimi Cardinalis esse probabilem: & illam etiam tenet Hurtadus *de Sacram. Missæ, disp. 4. diffic. 2.*

Sup. hoc supra in to. 1 R. 72. § El Cardenal cursim ad lin. 4. Sed lege etiam alias R. & 66. ann. 3 §. Notandum hujus R. & signanter in ipsomet § ad med. ver. Quod verò.

6 Ex his sequitur, quòd, si in Sabbatho Sancto acciderit Festum Annunciationis B. Virginis, posset Episcopus ordinare, ut in singulis Ecclesiis Missæ celebrentur. Et ita Pater Garzia *ubi supra, numer. 16.* testatur factum fuisse in Diæcesi Cæsaraugustana, anno 1639. quòd etiam factum fuisse in civitate Neapolitana testatur noster Pater Leone *de Capel. sect. 17. num. 178.* sed de his omnibus *alibi in tractatu de celebrat. Missar.* Scio adversùs sententiam supradictam de Missa privata in Sabbatho Sancto licitè dicenda, contrarium docere novissimè Castrum Palaum *ubi supra, num. 4.* Sed ipse fatetur, nostram sententiam esse probabilem, & à viris timoratæ conscientiæ in praxi reductam, quòd etiam concedit Pater Persicus *ubi supra, numer. 51.* An verò contra nostram sententiam adsit aliqua declaratio Cardinalium, nescio; si adest, amplius huic opinioni non adhæreo; si non adest, illam iterum teneo.

RESOL. XLVII.

An laici in Missa Nativitatis Domini, quæ post mediam noctem canitur, vel in aliis, quæ statim postea dicuntur, possint sacram Eucharistiam sumere?

Et cursim docetur, sacram Communionem posse recipi qualibet hora diei, etiam post meridiem.

Et advertitur Regulares ex privilegio celebrando fermè tribus horis ante auroram, posse tunc in suis Missis, si velint, licitè laicis sacram

sacram Eucharistiam ministrare. Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 43.

Sup. hoc supra in Res. 57. per tot & in R. 41. & cursim in aliis §. eat. ann.

§. 1. NEgativè respondet P. Bordonus *tom. 2. res. 56. num. 61.* ubi sic ait; Tertium, quòd in ea nocte laici non possint recipere sacram communionem suadetur. Tum quia illud privilegium sumendi Corpus Christi ea nocte, concessum fuit solis sacerdotibus in actu celebrationis; ergo non est extendendum ad laicos, & non celebrantes: privilegium enim uni personæ concessum, non extenditur ad alium, etiam propter identitatem rationis, cap. *fund. de privil.* Tum quia ea nocte excepta, Sacerdos non celebrat, nisi intra Auroram, & Nonam, hoc est meridiem, ex communi Doctorum apud Bonacinam, *quæst. fin. de Missa, p. 9. n. 2.* Dianam *p. 1. tr. 14. res. 33.* ergo neque laicus Sacramenta recipere potest extra illud tempus, quia tempus laici regulatur in hoc à tempore Presbyteri volentis celebrare, cùm eædem rationes militent in utroque. Tum quia ita usus inolevit, ut sacra communio recipiatur solùm intra hujusmodi tempus à sanis, & cùm hujusmodi consuetudo rationabilis, & legitima sit, & loco legis non extantis succedat, ut lex servanda ea, cap. *In rebus 7. dist. 1.* Bonacina *q. 7. de Euchar. p. 1. n. 14.* cum Sylvestro, Sà, & Angelo *ver. Euchar.* Tabiena Missa 6. Henriquez, Suar. Possevino, *cap. 8. num. 8.* docet sacram communionem posse recipi qualibet hora diei, etiam post meridiem, quia nulla extat prohibitio, & sic videntur excludere ab hac sacra refectione nocturnum tempus. Hucusque Bordonus.

Quæ hic est sup. in tr. 1. R. 101. & in aliis ejus s. nov. & etiam 3.

Sup. hoc in R. 90. §. hujus R. & in alio §. ibi tamen.

2 Sed hæc opinio pace viri docti mihi non placet, & praxis, atque consuetudo est in contrarium; nam ferè in omnibus Ecclesiis Soc. Jesu, nostræ Religionis, & aliarum, in supradictis Missis ministratur laicis Sacramentum Eucharistiæ. Dicere autem hoc fieri ignoranter, & illicitè à viris tàm piis, & doctis, absurdum manifestum apparet. Deinde ego non invenio jura prohibentia laicis sumptionem Eucharistiæ in illa hora. Et si dicas, quòd jura prohibent missas dicere ante Auroram sacerdotibus: ergo & laicis communicare. Respondeo retorquendo argumentum; si laici non possunt sumere Eucharistiam ante Auroram, quia sacerdotes neque possunt celebrare: ergo cùm sacerdotes, ut est in casu, de quo loquimur, possunt dicere missas, licebit etiam & laicis communicare. Undè ego puto, Regulares ex privilegio, celebrando fermè tribus horis ante Auroram, ut ex Rodriquez, Filliucio, & Bonacina tenet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 22. disp. unic. punct. 7. n. 13.* posse tunc in suis Missis, si velint, licitè laicis sacram Eucharistiam ministrare: nullam enim video prohibitionem in contrariam extare. Itaque dicendum est, laicos in nocte Nativitatis posse sacram synaxim sumere in Missis, quæ post mediam noctem in illa solemnitate celebrantur.

Sup. hoc supra in tr. 1. R. 100. § ult. & in Re. 101. § Ex his, & latè in Ref. 107. & in to. 9. tr. 7 Ref. 49. § Et §.

RESOL. XLVIII.

An si quis post pollutionem voluntariam, vel fornicationem postea confitetur, peccet tamen venialiter, sumendo Eucharistiam intra unum diem sine aliqua justa causa?

Et an sit peccatum accedere ad recipiendum Sacramentum Eucharistia ante diem integrum post quodcumque peccatum mortale, etiamsi bonum sit de illo contritus, & confessus? Ex part. 4. tr. 4. Resol. 30.

Sup. hoc in R. seq. & in prima ejus seq. §. 1. ante med. ver. Imò, & in R. 1. post seq. §. 2. paulo post initium à v. hucusque Bernal.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. diffic. 37. num. 11.* Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæst. 80. art. 8. concl. 10. & 11.* cum S. Joanne de la Cruz *in direct. conscient. p. 1. de Sacram. Eucharist. quæst. 5. dub. 3. concl. 2.* ubi sic asserit: Pollutio procedens ex peccato mortali cujus non præcessit confessio, impedit communionem, secùs si præcessit; cùm nullum peccatum mortale per confessionem dimissum communionem impediat sub mortali. Erit tamen peccatum veniale illam sumere ratione cujusdam corporalis immunditiæ, nisi aliàs instet præceptum, aut necessitas defendendi. Ita ille.

Alibi inf. in r. 9. §. 1. inter med. & fin. v. secundò.

2 Sed hæc sententia (ut alibi notavimus) displicet Sancio *in select. disp. 23. num. 30.* ubi ita ait. Qui in pollutionem, seu coitum incidit post talis facti confessionem, non est à communione excludendus, licèt peccatum veniale esse concedant Nugnus, & Ochagavia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo? Imò quanam ratione Concilio Tridentino adversari non videatur, percipietur haud difficile; ait enim *sess. 13. c. 7.* illum dignè, & sanctè Eucharistiam suscipere, qui nullus criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, dignè accedet se per confessionem probando. Igitur asserere deleto jam peccato per confessionem, adhuc fidelem non esse dignum Eucharistiæ suscipiendæ, quia si suscipiat, peccatum veniale sit commissurus, adversari Concilio videtur manifestè, cùm sequatur eum non accedere tunc sanctè, ac dignè, cùm actionem exerceat ex mente horum auctorum intrinsecè malam, & culpabilem. Nec obstabit distractio, licèt habeatur, cùm per pœnitentiam sit causa, à qua ortum habuit interrupta, & distractio peccatum non erit, dum faciat quis quantum in se est ad expellendam illam. Hæc omnia Sancius.

3 Undè à fortiori apparet refellendum esse Navarr. *de pœnitent. dist. 6. cap. 1.* cui adhæret Marsilius *in 4. quæst. 6. articul. 6.* asserentem esse peccatum mortale, accedere ad recipiendum sacramentum Eucharistiæ ante diem integrum post quodcumque peccatum mortale, etiamsi homo sit de illo contritus, & confessus.

RESOL. XLIX.

An post pollutionem voluntariam, si eodem die pœnitens confiteatur, faciat contra Consilium Rubricæ Missalis sumendo Eucharistiam, & peccet venialiter? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Res. 65.

§. 1. NEgativam sententiam docet mordicùs Joannes Sancius *in select. disp. 22. num. 30.* ubi negat in tali casu contra aliquos Doctores peccatum veniale adesse, quia, ait ille, in Concilio Tridentino *sess. 13. c. 7.* statuitur illum sanctè, & dignè Eucharistiam suscipere, qui nullius criminis mortalis est sibi conscius, aut si sit conscius, dignè accedere, se per confessionem probando. Igitur asserere deleto jam peccato per confessionem adhuc fidelem non esse dignum Eucharistiæ suscipiendæ, quia si suscipiat, peccatum veniale sit commissurus, adversari Concilio videtur manifestum, cùm sequatur eum non accedere tunc sanctè, & dignè, cùm actionem exerceat ex mente horum auctorum intrinsecè malam culpabilem. Nec obstat in rubrica Missalis consuli, habentem pollutionem nocturnam à celebratione abstinere, (quòd herclè non consulit Pontifex, ut particularis Doctor, sed, ut caput Ecclesiæ, in quo video aliquos deceptos, nam ut particularis Doctor non potest Ecclesiæ universali regulas præscribere,) non, inquam, obstat, nam esto ut caput rubricam illam tradat, id efficit intra sphæram probabilitatis, sicut dum beatificat aliquem Sanctum, ut Ecclesiæ caput munere beatificandi fungitur, & tamen per beatificationem solùm consequitur, quòd probabilius sit talem Sanctum in gloria esse collocatum: At dicet quis se non experiri carnis tentationes à se auferri; imò nec minui, quamvis quotidie Eucharistiam sumat. Quanam ergo ratione Sancti inquiunt adversùs carnis tentationes Eucharistiam maximè proficere? Animadvertat ille non Eucharistiam dari, ut tentationes auferat, sed ut fortitudinem præstet ad illas vincendas, hocque majus donum est in habentibus fomitis peccatum. Hucusque Sancius.

Sup. hoc in R. pen. & in aliis eius s & a annot.

2 Sed in tali casu culpam venialem adesse docet S. Joan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. de Euchar. quæst. 3. dub. 3.* Nugnus *in 3. p. q. 80. art. 8. concl. 10. 11.* Ochagavia *de sacram. Eucharist. tract. 2. quæst. 11. num. 5.* & nominatim adversus Sancium insurgit novissimè Joan. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 15. sect. 1. n. 4.* omninò videndus.

3 Cavendum est etiam ab illis verbis à Sancio enunciatis, v. gr. Summum Pontificem per beatificationem declarare, quòd probabilius sit talem Sanctum in gloria esse collocatum, quæ quidem verba non demonstrant certitudinem gloriæ Sanctorum, & in prima editione non inveniuntur, sed apposita sunt in Additionibus secundæ editionis post mortem Auctoris. Unde credi potest (debeo enim excusare amicissimum virum) ex aliquo errore irrepsisse.

RESOL. L.

Utrùm sit licitum conjugatis die habita copula Eucharistiam sumere, vel sit minus, vel magis expediens?

Et docetur ex Sancio, quod habenti pollutionem nocturnam, non est consulendum abstinendi ab Eucharistia suscipienda, præsertim si causa non fuisset voluntaria, imò etiam si fuisset voluntaria, vel fornicationem aliquis noctu commisisset, & ab ea confiteretur?

Etiamque infertur invalidum esse votum de non communicando die habita copula?

Et an supposito, quòd quis nollet curare distractionem expellere, non est sanum consilium non communicare. Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 71.

§. 1. ESse conjugibus consulendum post habitam copulam nocte saltem antecedente non recipere Eucharistiam, docent 20. Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 9. disp. 13. n. 4. & 5.* quibus ego addo Salazar, insignem Theologum Societ. *in tr. de freq. commun. cap. 9. §. 1. & seq.* & non pauci asserunt esse peccatum veniale accedere ad Eucharistiam suscipiendam ipso die habitæ copulæ.

Sup. hoc in R. seq. §. sed novissimè, & in aliis v. & R. ejus not. & inf. in R. 96. prop. fin. v. secundo, & in to. 3. tr. 1. R. 55. lege doctè ejus § sine sententia.

2 Non reticeam tamen contrariam sententiam, quam docet Sanc. *in suis select. disp. 23.* per totam; ubi ait primò, etsi consulendum sit conjugatis à copula abstinere, ut Eucharistiam suscipiant, dato tamen, quòd à copula non abstinuerint, non est illis consulendum, quòd non communicent, sed potiùs è contra,

quia ex communione maxima bona nascuntur. Et hoc procedit, etiamsi conjugati copulam habuissent, causa voluptatis: non enim sunt dissuadendi à communione, quamvis meliùs egissent, si à copula abstinuissent, nec ex hoc datur illis occasio à copula non abstinendi, nam semper consulendum est ab illa abstinere ob reverentiam sacramenti. Secundò docet, quòd habenti pollutionem nocturnam, non est consulendum abstinere ab Eucharistia suscipienda; præsertim si causa non fuisset voluntaria, imò etiam si fuisset voluntaria, vel fornicationem aliquis noctu commisisset; & ab ea confiteretur vero dolore sui criminis pœnitendo, consultius aget communicando, quàm non, cùm ex communione gratiæ sacramentalis, auxilio ad præcavenda peccata, remissionem venialium, & alia nobis occulta bona compararet ille, ex abstinentia verò solum meritum reverentiæ. Tertiò infert Sancius invalidum esse votum de non communicando die habitæ copulæ, quia est de minori bono. Quartò sanum consilium esse distractionem mentis expellere curare ad devotiùs sacram Eucharistiam suscipiendam: at supposito, quòd quis nolit curare distractionem expellere; non est sanum consilium non communicare, quia tunc gratia sacramentali, & aliis fructibus privaretur, & alias distractiones perseverarent, & quia cum illa communicare non est peccatum, nec veniale irreligiositatis. Ex his omnibus apparet, quòd sive conjuges petierint, sive reddiderint debitum, consultiùs agent communicando, quàm abstinendo, supposito, quòd à copula non se retraxerunt, quamvis meliùs egissent, si à copula abstinuissent in ordine ad suscipiendam Eucharistiam. Et hæc omnia asserit Sancius *ubi supra*; sed an probabiliter, remitto me judicio aliorum, ego enim primam sententiam sequor.

Sup. hoc cum eod. Sancio in duab. præc. R. 48. & 49. & in aliis v. & 6. positis in annot. 5. & v. dict. R. 48. Sup. hoc quartò magis laté sup. in Res. 44.

RESOL. LI.

An sit culpa venialis eodem die communionis ad uxorem accedere voluptatis causa?

Et an sit culpa venialis accedere ad Eucharistiam post pollutionem, aut copulam carnalem, quam aliquis absque peccato mortali passus fuerit, vel habuerit?

Et an saltem sit peccatum veniale accipere Eucharistiam absq; alia justa causa post pollutionem voluntariam, aut fornicationem noctis præcedentis, etiam confessione præmissa?

Et quid, si adest menstruum, aut lepra? Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 34. aliàs 33.

Sup. hac in R. eod. seq.

§. 1. NEgativam sententiam, & benè docet ex Sanchez P. Tamburin. *opusc. de Euchar. cap.* 3. §. 6. *num.* 8. Nec obstat dicere, esse regulariter veniale accedere ad Eucharistiam post copulam exactam ob delectationem: ergo per ipsum debet etiam veniale accedere ex voluptate ad uxorem: post accessum ad Eucharistiam, par enim irreverentia apparet utrobique, vel certè utrobique nulla. Respondeo negando adesse parem rationem: nam copula habita ex delectatione solet afferre, ut ibidem diximus ex eodem Sanch. mentis hebetudinem, magnamque distractionem, quæ voluntaria distractio in bona sententia superiùs allata ab eo, qui communicat propter reverentiam fugienda est; at, peracta jam communione, mentem ad alia negotia sponte distrahere non prohibemur. Ita Tamburinus.

2 Sed novissimè Bernal. *de Sacr. disp.* 43. *sect.* 1. *n.* 1. plus docet, nempè nullam esse culpam etiam venialem accedere ad Eucharistiam post pollutionem, vel copulam carnalem, quam aliquis absque peccato mortali passus fuerit, vel habuerit. Quamvis enim aliqui cum Suarez *disp.* 68. *sect.* 2. censeant regulariter, esse culpam venialem post actum conjugalem ex nimia concupiscentia habitum, eadem die communicare. Rectius tamen alii, cum Vasquez *quæst.* 77. *art.* 7. in commentario, id negant, propter adductam rationem, & addere possumus, quia alioquin etiam peccati venialis damnandus esset, qui post cibum, aut potum per nimiam venialem concupiscentiam nocte præcedente sumptum, Eucharistiam sumeret. Hucusque Bernald. qui etiam addit, quòd nec est gravis obligatio abstinendi à communione post maculam corporalem peccato mortali contractam; v.g. pollutionem voluntariam, aut fornicationem, nisi Confessarius communionis dilationem injungat. Ratio prioris partis est, quia simpliciter accedit ad Eucharistiam dignè, seu non indignè, qui accedit in gratia. Ratio alterius partis est; quia justæ possunt subesse causæ, propter quas Confessarius eam dilationem prudenter præcipiat, ut in pœnam præteritæ culpæ, vel in præservationem ab imminenti, &c. Cui etiam adde Angelum Possentium *in Summula de sacram. Euchar. tit. Eucharistia sumptio à conjugatis, & fornicarius, num.* 2. & Leand. *de Sacram. tom.* 2. *tr.* 7. *disp.* 6. *q.* 3. 4. & 5. ubi quærit. An saltem sit peccatum veniale accipere Eucharistiam absque aliqua justa causa, post pollutionem mortalem, etiam confessione præmissa. Et respondet negativè cum Coninch, Hurtado, & aliis, addens non benè dixisse Lugum, hanc sententiam gravissimis Doctoribus fulcitam esse singularem, & falsam; Deinde quærit, an sit peccatum veniale accedere ad Eucharistiam ipso die habitæ conjugalis copulæ, causa voluptatis exercitæ; & respondet negativè. Et tandem quærit, an saltem sit consulendum conjugatis, ut ipso die habita copula Eucharistiam non recipiant. Et respondet, quòd licèt consulendum sit conjugatis, ut nocte præcedente communionem à copula abstineant, (ut in hoc benè omnes DD.) dato tamen; quòd non abstinuerint, non est consulendum illis, quòd non communicent, si alia non adsit causa. Quia suscipere Eucharistiam eo die, quo habita est copula, nullum est peccatum, ut *q.* 4. est habitum, ergo. Sic Sancius *disp.* 23. *per tot.* Medina, & Marcilla apud ipsum. Sic etiam ex parte D. Gregor. *respons.* 19. *ad interrog. D. Augustini*, & refertur in cap. *vir cum propria* 33. *quæst.* 4. ubi sic dicitur: Si quis sua conjuge, non cupidine voluptatis captus, sed solùm liberorum creandorum gratia utitur de sumendo Corporis Dominici, Sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio: Quia à nobis non debet prohiberi accipere. Ubi Gloss. *vers. prohiberi*, ait, idest, *dissuaderi*, & cum hac limitatione hanc nostram sententiam docet Sanchez cum aliis, plusquam viginti Doctoribus pro opposita sententia Dianæ citatis. Et in hanc sententiam inclinat Ægydius *loco citato*. Hæc Leandrus.

Sup. hac in R. præced. in aliis annot. not. & ibi. In hac ipsamet R. in diversis aliis v. & cum aliis DD.

Sup. hoc supra in R. 48. & in aliis ejus 5. & 9. not.

Sup. in R. 20. præc.

3 Sed de his omnibus quæstionibus remitto me ad ea, quæ alicubi docui: non deferam tamen hìc apponere, quæ post hæc scripta inveni apud Dicastillum *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 8. *disput.* 9. *dub.* 14. *n.* 246. ubi me citato, sic ait; Non me latet, Auctores non paucos sentire, eum, qui peccatum carnale commisit, ut fornicationis, aut pollutionis, debere per aliquod temporis spatium, ut per diem abstinere sub veniali à communione, etiam præmissa confessione, nisi adsit justa causa communicandi. Probant, tum quia, qui per aliquod temporis spatium non abstinet, videtur aliquam irreverentiam Christo, puritatis, & castitatis auctori, facere: tum, quia, sicut indecens est, ut pollutus accedat ad convivium Principis, ita indecens est, ut carnali peccato pollutus ad tantum sacramentum accedat, tum quia hujusmodi non mediocriter solent abstrahere mentem à divinis, atque adeò impedire devotionem, cum qua sumi debet hoc sacramentum: hæ tamen omnes rationes ad summum probant, congruum esse, non verò obligatorium, nam qui jam confessus, & purificatus accedit justus, & amicus Dei, nullam facit irreverentiam accedendo, nec censetur ad mensam tanti Principis venire pollutus. Idque multò potiori ratione locum habet in pollutione, quæ contingit absque ulla culpa, ut si contingit ex dæmonis suggestione contra voluntatem patientis; ut avertatur à communione: & in omnibus prædictis locum etiam habet hæc doctrina, quando adest justa causa eodem die communicandi. Quod etiam, ut dixi, servandum est pro conjugatis. Aliquos refert Vasquez expressè docens, nullum esse peccatum, etiam veniale: qui post nocturnam pollutionem cum peccato, vel sine peccato, vel post quodcumque aliud peccatum accedit ad celebrandum, deleto peccato per confessionem. Eamque sententiam probabilem putat Bonacina *disp.* 4. *q.* 6. quamvis absolutè doceat, esse peccatum veniale celebrare, quoties non adest justa causa cum Suario, Valenza, Reginaldo, & aliis, quos refert, asserentes unica die saltem abstinendum esse ex decentia, nisi adsit justa causa judicio prudentis Confessarii. Quod sanè optimum consilium; non tamen, (ut dicebam cum aliis Auctoribus) video præcisam obligationem sub peccato adhuc veniali, sive quando adest menstruum, aut lepra, secluso horrore, quem causaret leprosus celebrans in publico, sive post pollutionem etiam mortalem, sive post actum conjugalem redditum mortalem ex fine, aut aliter, dummodo præcedat ritè confessio. Ita Dicastillus.

Docuit in R. & 60 positis in tribus primis annot. hujus R. Et pro omni contento in hoc § ib & signant. sup. in Res. 40. & c.

Sup. his menstruo, ante lepra, sup. in tr. 5. R. 181. §. 5. ante med. & v. Et in præmis.

RESOL. LII.

An post sumptam Eucharistiam eodem die, sit peccatum veniale petere debitum causa captanda voluptatis?

Et an sit eadem ratio de copula habita ante sumptionem Eucharistiæ?

Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Res. 14.

Sup. hoc in R. præc.

§. 1. DE hoc casu fuit olim mihi magna altercatio cum quodam viro Religioso, qui affirmativam sententiam mordicùs sustinebat, quam tuetur Beja *p.* 1. *cas.* 8. qui citat Sylvestrum, Cajetanum, & Albertum Magnum, quibus addo Paludanum *in* 4. *dist.* 9. *q.* 3. *art.* 2. *concl.* 3. D. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 13. *c.* 6. §. 10. Aug. *ver. Euchar.* 3. *n.* 44. asserentes conjugatos petentes copulam eodem die, quo susceperunt sacram synaxim peccare venialiter, & hoc propter irreverentiam, quæ infertur Sacramento.

2 Verùm mihi tunc, & etiam nunc negativa sententia placet, quia nullibi reperitur talis prohibitio: nec videtur tanta indecentia, quæ culpam constituat: nec debemus laqueos conjugatis injicere. Et quia non est eadem ratio de copula habita ante sumptionem Eucharistiæ, & post: nam ante desiderabatur abstinentia à copula, ut congrua dispositio ad receptionem Corporis Christi: at post sumptionem corruptis speciebus Sacramentalibus talis abstinentia à copula

licita

licita non videtur necessaria ad finem ullum per se intentum ab Ecclesia. Et ideò hanc sententiam sustinet Tabiena *ver. communicare q. 37. num. 43. in fin.* ubi dicit hoc tantùm esse consilium. Victoria *in sum. quæst. 87.* Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 13. nu. 17.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. c. 6. q. 7. n. 117.* Magalius *in Prompt. tom. 2. ver. debitum conjugale n. 5.* Marchinus *de Sacram. Ord. tr. 3. p. 3. c. 2. n. 17.* & alii.

RESOL. LIII.

An Sacerdos chiragra impeditus possit ministrare Eucharistiam non pollice, & indice, sed aliis digitis?

Et de aliis dubiis circa ministrationem Eucharistiæ agitur. Primò, an Sacerdos ministrans Eucharistiam extra Missam omittendo cæremonias, ut luminis accensi, confessionis generalis, absolutionis venialium, &c. peccet mortaliter, si absque ulla causa illas cæremonias omittat?

Secundò, an Sacerdos possit deferre Eucharistiam moribundo valdè festinanter, currendo?

Tertiò, an Sacerdos possit vehi equo ad præbendum Viaticum moribundo longè distanti, & in hoc casu aliqua advertuntur, quæ contingere possunt in praxi?

Et infertur, an Sacerdos jejunus possit Missam celebrare ad communicandum alium, vel seipsum in articulo mortis?

Quartò, an laicus in articulo mortis, si non adsit alius Minister, possit non solùm ipse cum suis manibus sumere Viaticum, sed etiam illud aliis ministrare?

Quintò, an cùm infirmus particulam deglutire non possit, possit Sacerdos illam ponere in cochleari argenteo cum parvo jure etiam calido, ut ita infirmus facilius in stomachum transmittat, vel saltem hoc possit fieri intra parum aquæ, vel vini, si aliter non possit infirmus particulam deglutire? Exp. 10. tr. 16. & Miscell. 6. Res. 80.

§. 1. Affirmativè respondet P. Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 6. disp. 4. q. 19.* Et ratio est, quia tota manus Sacerdotis est consecrata; imò, & in casu necessitatis putat, talem Sacerdotem ita debere Eucharistiam ministrare. (Sup. hoc infra in Res. 71. §. Et eandem.)

2 Sed mihi magis placet opinio negativa, quàm præter Possevinum; & Bonacinam à Leandro adductos tenet etiam Pater Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 12. quæst. 4. num. 18.* Dico igitur Sacerdotem, qui propter chiragram, vel aliam infirmitatem non potest Eucharistiam indice, ac pollice ministrare, non posse licitè illam aliis digitis conferre; licèt enim tota manus sit consecrata; consuetudo fert, ut Sacramenta, quæ non sunt absolutè necessaria, quoad realem receptionem, conferantur indice, ac pollice, nec ab usu communi recedendum est. Concedo tamen in extrema, vel gravissima necessitate posse quibuslibet digitis Eucharistiam ministrare.

3 Nota hìc etiam obiter Leandrum *ubi sup. q. 28.* docere, Sacerdotem administrantem Eucharistiam extra Missam, omittendo cæremonias, ut luminis accensi, confessionis generalis, absolutionis venialium, &c. peccare mortaliter, si absque ulla causa rationabili, eas cæremonias omittat. Quia quod accendatur lumen, quando extra Missam sacra Eucharistia dispensatur, expressè habetur *in cap. sanè, de celebr. Miss.* Ergo omissio hujus, saltem cæremoniæ non est censenda levis irreverentia.

4 Verùm ego puto, quòd quamvis soleat lumen accendi; & confessio generalis præmitti cum quibusdam precibus, quæ non possunt omitti sine rationabili causa, nam aliqualem irreverentiam contineret omissio voluntaria talium rituum, quos Ecclesia præscribit: hæc non ita rigorosè præcipi, ut ipsorum omissio, secluso tum scandalo, tum contemptu; sit mortale peccatum, sed solùm veniale. Et ita præter Suarez, & alios à Leandro adductos tenet novissimè P. Lugo *loc. cit. n. 23. ad c. verò, sanè,* respondeo, quòd loquitur, quando Eucharistia defertur ad infirmos; & tunc quia graviter puniuntur transgressores, gravis culpa supponi videtur, & rituale quoque Romanum, præcipit Eucharistiam deferri cum lumine. (Sup. hoc supra in tr. ·. R. 134. cursim in fine, v Extat. & infr. in R. 81. §. 1)

5 An verò Sacerdos possit deferre Eucharistiam moribundo valdè festinanter currendo, discrepant Doctores: Bonacina *ubi sup. n. 9.* & Barbosa *de potest. Parochi cap. 10. num. 46.* negant propter irreverentiam Sacramenti, indecentiam, & irrisionem Ministri, quæ ex illa festinatione orietur, cum quibus Ecclesiasticum, & divinum præceptum sumendi Eucharistiam in mortis articulo obligare non videtur. Et ideò Martinus de San Joseph *in Mon. Confess. to. 1. lib. 1. tr. 5. de Euchar. num. 17.* sic ait: (Ni esta obligado à llevar el Santissimo Sacramento al enfermo, si ha de ir corriendo; porque repugna a la reverencia devida a tan alto Sacramento, ni el precepto de llevarle à los enfermos, obliga con peligro de que tengan al Parroco por necio, puede, y deve darse priessa; però no ha de perder la devida modestia, ni decencia que se perderia con ir correndo.) Ita ille. Affirmativam sententiam sustinet Quintanadveñas *Theol. mor. tom. 1. tr. 4. singul. 8. n. 1.* nisi eam magnam irreverentiam festinatio afferat, quæ periculum gignat decidenti in terram Sacramentum, aut Parochum cum illo, vel verum aliquod (non puerile, aut pharisaicum) sequatur populi scandalum. Hæc autem rarissimè evenient: nam qui veloci cursu Eucharistiam deferri videat, existimare debet, periculum esse in mora. Et si Parochus propterea ab insipientibus irrideatur, non ideò administrationis obligatione excusabitur. Si enim juxta Theologos *in 2. 2. q. 185.* quilibet tenetur honorem, famam, & vitam prodigere, ut proximo in extrema necessitate spirituali succurrat, cur Parochus illam levem irrisionem sustinere non tenebitur, cùm ex charitate, & justitia obligatus sit ovi suæ in mortis articulo subvenire Sacramentorum administratione? Nec irreverentia ex festinatione orta ea est, ut excuset ab hoc præcepto, cùque utilitas suscipientis, ob quam instituta est Eucharistia, præponderat, & ob eam cedit quasi juri suo Sacramentum. Quemadmodum aliquid irreverentiæ est, quòd à Sacerdote non jejuno Missa celebretur, & tamen potest ad communicandum alium, vel se ipsum in mortis articulo, ut docent Zambranus *de Euch. cap. 3. dub. 6. num. 1.* Layman *lib. 5. tr. 4. cap. 6. n. 20.* & alii. Sicut, & si quid irreverentiæ sit, ut Laicus propriis manibus Hostiam consecratam tangat; potest tamen, & eam sibi in mortis naturalis, vel violentæ discrimine ministrare, si non adsit aliquis Sacerdos, vel Diaconus, ut sentiunt Filliucius, Suarius, Coninch, Chapeavilla, Reginaldus, Granadus, & alii apud Dianam *3. part. tract. 4. res. 47. & 5. part. tract. 3. resol. 47.* contra Hurtadum, Præpositum, Faustum, Tannerum, Fagund. & Ochagaviam. Hinc patet de ratione Barbosæ. Hucusque Quintanadveñas. (Sup. hoc cum authoribus hic cit. sup. in tr. 1 R. 131. & in aliis ejus not.) (Quæ hic sunt in R. 56 & 60. & etiam in R. 67 à ·. Sed quod & seq. & in Res 1·3 · in 5 usq ·8 §. His suppositis & infr. in hac ejusmet R. §. Scias ad med. à v. Si verò, & in eo t. tr. 3. p. 5 · Ignoat §. Sed & in eo. t. tr 2. Res. · §. Et hic in princ. & ibi in tr. 3. R 148. §. · ante med. à v. Respondeo.)

6 Unde ex his rectè circa præsentem difficultatem discurrit Pater Lugo *ubi sup. num. 16.* & ideò cum ipso assero, quòd in hac re prudenter conferendæ sunt irreverentia Sacramenti, & irrisio Sacerdotis cum necessitate, vel utilitate recipientis, ut appareat quid rationabilius sit. Certè quoties Parochus ministraturus Baptismum, vel Pœnitentiam, vel Extremam-Unctionem, probabiliter timet, proximum in peccato mortali decessurum, nisi festinet, & currat, fatentur Doctores, illum debere festinanter, etsi nondum integrè sit indutus, aut ingruat pluvia, vel pruina, vel æstus, aut Sacerdos sit irridendus, ut fatuus. Tenetur enim non solùm honorem, & famam, sed etiam vitam exponere pro salute suarum ovium, quando versantur in extrema necessitate spirituali. Undè colligo 1. quoties infirmus nequit aliud Sacramentum præter Eucharistiam recipere, prudenterque timetur eius damnatio, nisi recipiat Viaticum: hoc esse ministrandum, etsi Sacerdos debeat currere festinanter, & omittere ritus accidentales Communionis, quia tunc necessitas morientis præponderat reverentiæ Sacramenti. Secùs verò, si non urgeat talis necessitas; quippè sola Communionis utilitas non præponderat Eucharistiæ venerationi.

7 Sed, si aliquis curiosus inquirat, an Sacerdos possit vehi equo ad præbendum Viaticum moribundo longè distanti, Possevinus, & Barbosa *ubi sup.* asserunt non posse, nisi loci consuetudo id permitteret, & equus esset mansuetus, addentes, quòd quantumvis sit defatigatus, debet non tradere Eucharistiæ pixidem ferendam Laico, sed hinc indè à Laici humeris ipse sustentetur, vel bursa collo appensa portet Eucharistiam. Verùm Quintanadveñas *loc. cit. singul. 8. num. 2.* ad hoc dubium sic respondet, nisi prudenter timeatur; pixide Eucharistiæ, vel Sacerdotem cum ea in terram casurum, potest ille equitans eam deferre. Quod periculum non aderit, cùm in mansueto equo, vel in mula, aut asino iter ageret. Quod si contingat, quod nimis distet ægroti domus, & equus non inveniatur, Parochusque ob debilitatem non possit totius itineris cursu solus deferre, adhibeat sibi alium Sacerdotem, vel Diaconum in Sacerdotis absentia, socium, qui eam etiam deferat, vel quòd facilius est, collo appendat in bursa. Si verò contingeret, quòd nec Sacerdos, nec Diaconus adsint, qui possint in hoc casu juvare deferentem: nec hic queat absque juvamine; Laicus juvet, ac deferat, juxta sententiam Layman. *lib. 5. tr. 4. cap. 7. n. 4.* Coninch *q. 2. art. 3. num. 23.* & Dianæ *3. p. 4. sect. 4. res. 47.* docentium, posse Laicum Eucharistiam ministrare moribundo, si absint Sacerdos, & Diaconus. Quod probabile reputat Valentia *tom. 4. disp. 6. q. 10. p. 1.* licèt intolerabilis opinio vocetur à Soto: sed immeritò; nam id nec naturali, nec divino præcepto repugnat; immo nec Ecclesiastico, quia *cap. pervenit dist. 2. de consecr.* loquitur extra casum necessitatis. Nec consuetudo obstat: nam hæc adesse in præsenti nequit; quia, cùm illa sit actuum repetitio, & hic casus rarissimè, aut numquam evenerit, non potest circa eum esse propriè consuetudo. Per quod patet responsio ad secundam dubii partem. Et hæc omnia docet Quintan. *ubi sup.* Et quidem contra Cardinalem de Lugo nominatim contra me asserentem, non posse Laicum ministrare Eucharistiam moribundo: oppono eius Fratrem Germanum P. Franciscum de Lugo, qui novissimè, me cit. *de Sacr. l. 4. c. 11. q. 1. n. 11.* & alios penes ipsum nostram sententiam tenentes, nempè Laicum in articulo mortis, si non adsit alius Minister posse non solùm ipsum cum suis manibus sumere sacrum Viaticum, sed etiam illud aliis ministrare. (Quæ hic est h. 6. R. 46 & in aliis eius ann.)

8 Nota hic obiter, Marcum Serium *tom. 1. de officio, & potestate Parochi disp. 5. difficult. unica, quæst. 21. numer. 15.* observare

servare Patrem Josephum de Augustino virum quidem doctissimum ex Societate Jesu, & Concivem nostrum amantissimum, cùm infirmus particulam deglutire non posset, illam posuisse in cochleari argenteo cum parvo jure, ut in stomachum facilius transmitteret, sed ut verùm fatear, hæc praxis mihi non placet, ob reverentiam debitam tanto Sacramento: non enim decet ponere illud in jure, propter carnis pinguedinem in ipso admixtam, sed potiùs intra parum aquæ, vel vini, quæ quidem ordinantur, & sunt instituta ad consessionem hujus Sacramenti. Sed si forsan Medici existimarent hæc infirmo detrimentum allatura: tunc particulam in jure calido apponi concederem, & forsan in hoc casu ita practicavit Pater Augustinus, *ubi supra*.

Sup. hoc supra in tr. 3. R. 115. § Nota etiam & inf. in R. 98 §. 1. in fine.

RESOL. LIV.

An si cadat super barbam alicujus Hostia, vel fragmentum, sit ipsa barba lavanda?

Et quid, si sanguis cadat super barbam Sacerdotis? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Res. 10.

Sup. hoc lege post R. seq. & [illegible]

§. I. AD primum negativè respondet Tamburinus *Opusc. de Sacrif. Missæ, lib. 2. cap. 8. §. 8. num. 3.* ubi sic ait. Simile quid de illius viri barba dicendum est: si enim fragmentum capere Sacerdos molestè, & sine viri offensione, accipiat: secùs Deo commendet. Quòd si potuit accipere, ne deinde sit sollicitus tentare, vel præcipere prædictæ barbæ lotionem, meliùs enim est vitare turbationem fidelium, quàm Rubricarum apicem, ejusmodi cautelas præcipientem observare. Ita ille. Sed hæc opinio mihi non placet, nec enim Ecclesiæ Rubricæ præcipiunt turbationem Fidelium, sed reverentiam, quam ipsi debent divinissimo Sacramento; ideò puto in tali casu lotione barbam esse purgandam, & aquam reponendam in piscinam. Sic DD. citandi.

Sup. Lotio v. post p. 91.

2 Sed quid dicendum, si sanguis caderet super barbam Sacerdotis? P. Tamburinus *ubi supra* fuit nimis indulgens in barbas sæcularium, sed Bartholomæus ab Angelis *Dial. §. 713.* est nimis rigidus in Sacerdotum barbas: putat enim in tali casu barbam Sacerdotis post trinam lotionem esse abradendam, & comburendam. Mihi placet opinio, quam refert, & sequitur Trullench *in Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 23. num. 16.* asserens, in illo casu sufficere, si repetita lotione Sacerdos barbam purget. Et hanc sententiam tenet etiam Dicastillus *de Sacr. tom. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 15. n. 301.* ubi sic ait. Addit Barthol. ab Angelis, barbam Sacerdotis post trinam lotionem abradendam, & comburendam esse, quoties Christi Sanguis super barbam Sacerdotis ceciderit. Quod tamen facilè ferent Monachi, quibus plerisque familiare est, barbam ad cutem rasitare: quod & multi alii Clerici Regulares, & sæculares etiam faciunt. Italis verò, & Germanis Sacerdotibus Sæcularibus, & non paucis etiam Regularibus, qui more gentis barbicolæ sunt, durum satis in praxi videbitur, quorum causam tuendam suscepit Bonacina *supra*: tum quia (inquit ille) non est usu receptum (quasi verò res esset tàm frequens, ut ex usu, & frequentia possemus sumere argumentum;) tum quia Sacerdotes aut obligandi essent ad non deferendam barbam (quidni) obligentve? imò ad non nutriendam cæsariem more fœminarum, (quòd non pauci faciunt;) aut saltem (inquit ille) aliquando cogerentur ludibrii notam subire abrasa, & combusta barba. Quamobrem putat Bonacina sufficere, si repetita lotione barbam purgent, juxta receptam consuetudinem. Hucusque Dicastillus.

RESOL. LV.

An, si particula cadat super manum, v.g. communicantis, sint virtute Rubricæ Missalis manus lavandæ, & aqua in Sacrarium infundenda?

Et quid, si labatur super vestes Monialis, vel in terra, tabula, panno prophano, vel aliqua alia re, vel super barba communicantis, vel si laicus sustulerit è terra, &c.

Et quid faciendum, si in supradictis locis, & partibus ceciderit aliquid è Sanguine?

Et quid, si ex Hostia, vel Sanguine aliquid ceciderit in panno sacro, videlicet super manicam Albæ, Mappam, linteum, seu palam, &c. Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Res. 49.

Sup. hoc, & aliquibus aliis ca. sib. contentis in hac R. lege dict. R. 4 & sequent. §. 1.

§. I. NEgativam sententiam tenet Pellizzarius, *tr. de Monialibus, c. 10. sect. 3. subsect. 1. num. 441.* ubi sic ait: Quòd si hic obiter quæras, an casu, quòd particula consecrata labatur super veste Monialis communicantis, aut super aliqua alia re, vel etiam super manibus ipsiusmet Monialis, observari debeat rubrica Missalis, quæ ita habet: Si ceciderit (hostia scilicet consecrata) extra corporale in mappam; seu alio quovis modo in aliquod linteum, mappa, vel linteum hujusmodi diligenter lavetur, & lotio ipsa in Sacrarium effundatur. Resp. quòd cùm ista Rubrica loquatur expressè de mappis, seu linteis, non videtur extendenda ad alios similes casus, & consequenter neque ad eos, qui hic proponuntur; idque juxta communem regulam, quod ubi agitur de obligatione imponenda stricta interpretatio facienda est; præter quam quod observantia illius rubricæ esset valdè onerosa in casibus hìc propositis, ut facilè consideranti constabit; verum tamen est, quod in simili diligenter suspiciendum est, num in loco, super quo cadit hostia consecrata, adsit aliquod illius fragmentum: & si quod est, aliquo ex modis indicatis attolendum est reverenter, quin etiam esse valdè decens, ut Moniales ipsæ abluerent rem illam, super qua cadit particula consecrata: idque ad majorem reverentiam Sacramenti. Quæ omnia confirmari maximè possunt ex doctrina, quam tradit Suarez *disput. 84. de Euchar. sect. 1.* nimirum ea, quæ in Missali proponuntur sub titulo, de Defectibus, solum esse instructiones quasdam doctrinales (non verò speciales constitutiones inducentes novam obligationem) & quidem duras juxta doctrinam probabilem; non tamen magis obligare, quàm res ipsas, aut doctrinam, in qua eæ fundantur. Ita docti viri à me consulti, & præsertim P. Zanettus alibi citatus. Hucusque Pellizzarius, quem sequitur Baucius *in Miscellan. Casuum Conscien. to. 2. post Opuscul. 4. in appendice, q. 7.*

2 Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, & puto rubricam Missalis non apponere illa exempla, & casus taxativè, sed demonstrativè, respexit enim ad casus, qui ordinariè contingere poterant: unde non ex hoc sequitur minimè extendendam esse ad alios, & similes casus, in quibus militat eadem ratio. Et ita Rubricam illam intellexerunt omnes ferè Doctores, ut apparet exemplis adjiciendis, quæ ponit Franciscus Nigrus *in additionibus ad Petrum Ruyz de ord. celebrandi Missam, p. 2. regul. 7. num. 5.* ubi sic ait. Quæres, quid præstare teneatur celebrans, si particula communionis ceciderit in terra. Respondetur, quòd locus radi debet, quantùm sufficit; hoc est, quanta est superficies terræ tactæ, & rasum rejici debet in Sacrarium; Si verò ceciderit in tabula, eadem ratio fiat, quòd si in panno profano, tunc lavari debet per tres vices, & ablutio reponi debet in Sacrarium, ut aliquid dicunt, quos sequitur P. Trimarchus, licèt nonnulli dicant, quòd pannum lotum scindi debet, & comburi: verùm hoc fit, si ceciderit de sanguine, ut ait Possevinus *de offic. Curati cap. 8. num. 4.* lavari ergo solum debet ob reverentiam Sacramenti, etiamsi fragmentum non posit discerni, & tunc pannum pluries lavari debet, non verò comburi, ut docent Henriquez *lib. 8. cap. 28. num. 4.* Sotus *in 4. dist. 10. quæst. 2. art. 8.* Gavantus *in Comment. rub. Missal. p. 3. tit. 10. num. 15.* & alii; si autem ceciderit panno Sacro, videlicet super manicam Albæ satis erit, si lavetur, & fiat, ut supra sine scissione: Possevinus *loc. cit.* Et hæc omnia sunt conformia *Rub. Miss. de defect. in Minist. occurr.* Quid est faciendum, si cadat Sacramentum super barbam communicandi, quòd satis est, si barba pluries lavetur, siquidem barbæ magis parcendum est, quàm tapetibus, & aliis pannis. Quid, si Laicus, præveniens Sacerdotem, particulam sustulerit è terra? Possevinus *loc. cit.* docet, quòd lavari debent manus laici, & ablutio reponenda est in Sacrarium propter eamdem rationem. Et hæc omnia docet Nigrus *ubi supra*, & communiter Doctores. Dicendum est itaque in prædicta Rubrica comprehendi casus similes: nam ego alibi probavi, casus, in quo militat eadem ratio, dicitur comprehensus in casu expresso, ut notat Glossa communiter recepta, *cap. 1. verb. Italia, de tempore Ordin. in 6.*

Sup. hoc si. gaunt. in R. & §. annot. et i. me hujus Res.

RESOL. LVI.

An dubius, si sit duodecima hora noctis comedat, possit mane communicare, vel si sit dubius, si comederit post mediam noctem?

Et infertur non solum in materia stricta, & propria justitia, sed etiam in aliis materiis esse meliorem conditionem possidentis, quando supervenit dubium? Ex part. 10. tract. 12. & Miscellan. 2. Res. 17.

Sup. hoc supra in tr. 1. R. 41. & in tr. 5. & in tr. 1. 30. § Nota & inf. in R. 92. in fine. § sed cuilibet cum Dicast. hic infra cit.

§. I. REsolutio hæc erit, ut reor, Lectoribus satis curiosa. Et negativam sententiam tenet cum multis P. Franciscus Lugo *in disc. Prev. ad Theolog. mor. p. 1. c. 2. q. 30. n. 176.* cui adde Doctissimum Oviedum *in tr. 2. D. Thom. tr. 5. contr. 4. punct. 7. n. 44. & 45.* Probatur primò, quia præceptum communicandi jejunè semper obligat. Ergo cùm accedis ad Eucharistiam dubitans, an sis jejunus, dubitas, an violes præceptum communicandi jejunè. Cùmque nulla sit pro tua libertate possessio, quæ tale præceptum antecedat, sequitur in dubio pro præcepto judicandum esse. Probatur secundò: nam qui dubitat, an sit jejunus, dubitat, an sit dignus. Ergo ne manducet indignè, probare debet se jejunum esse. Probatur tertiò, nam unusquisque probare debet fundamentum suæ intentionis, aliàs succumberet, *leg. Et qui dicit ff. de probationibus leg. Actor. quod asseverat. C. eod. leg. Qui accusare. C. de edendis*, traditque Dec. *cons. 564. n. 1.* & multis relatis Mascard. *de Probat. verb. Qualis concl. 1235. n. 3. & 4.* Sed fundamentum exigentis Eucharistiam est esse jejunum. Ergo, dum non probat hoc fundamentum certus de jejunio, petit immeritò communionem.

2 Sed

2 Sed Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Eucharist. disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 42. circa dubia supradicta, sic ait: Ego media via procederem; invenio enim magnum discrimen inter illa duo dubia; & sicut non est restringendum hoc jejunium, & præceptum, quando dubitamus, an aliquid trajecimus, vel non, sic non est danda nimia licentia comedendi, & bibendi, quoties nocte aliquis evigilat, & posteà manè communicandi hoc prætextu, quod nunquam scierit quota esse hora, atque ideò dubius sit, an post mediam noctem cibum, vel potum sumpserit, quòd certè contra praxim, & mentem fidelium apertè est; fateri ergo debemus, eum, qui mane communicare vult, debere positivè scire saltem probabiliter, se non post, sed omninò ante mediam noctem comedisse, aut bibisse. Ita Cardinalis Lugo.

Sup. hoc in §. R. 1. not. pag. & in R. 2. in eod. §. cursum ad med.

3 Verùm (ò varia hominum judicia) totum contrarium tenet doctissimus Arriaga *in cursu Theolog. tom.* 3. *disp.* 25. *sect.* 5. *num.* 54. ita enim asserit: Si quis vesperi dubitans, an sit audita duodecima comedat, utrùm possit die sequenti communicare? Negat bene Pater Sanchez *supra num.* 40. quia tunc nulla possessio stat pro libertate; non enim fuerat anteà in potestate communicandi: quin potiùs possessio est ex parte præcepti, quia certum est esse præceptum de non communicando, nisi sim jejunus, per dubium autem jejunium non liberor ab eo præcepto certo. Aliud tamen video ego circa eumdem casum dubium, an si quis vesperi, reputans ut omninò certum esse ante duodecimam noctis, comedat, postea verò manè incipiat dubitare, an post mediam noctem comederit, eo quòd videatur sibi nimis exiguum tempus elapsum à comestione usque ad eam horam, quodque sufficere non possit ad explendas eas sex, aut quinque horas à media nocte ad tempus, quo dubium incipit: an, inquam, in tali casu possit communicare? Respondeo consequenter ad doctrinam traditam omninò posse; nam ille fuit in possessione jejunii usque ad dubium subortum, per dubium autem nemo extrahitur à possessione bonæ fidei; huic constat differentia inter istum, & præcedentem casum: nam in præcedenti numquam fuit homo in possessione jejunii: cùm dum comedit, incæperit dubitare, an esset post duodecimam, & consequenter, an violaret illius diei jejunium: at in secundo casu incæpit à possessione jejunii, & postea primò dubitavit. Hucusque Arriaga.

4 His tamen non obstantibus, ego non recedo à sententia, quam olim docui. Puto igitur in supradictis casibus, non solùm quando dubium est de tempore, sed etiam quando dubium est de comestione, licitum esse mane sacram Eucharistiam sumere. Et ita nostram sententiam me citato defendit latè Pater Dicastillus, *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *quæst.* 4. *num.* 297. cujus verba accipe, Conclusio non esse locum sententiæ Lugonis, quæ media est inter cæterorum Auctorum sententias, inter quas prima mihi placet, quæ in casu dubii putat licere, sive dubium sit comestionis, & potationis, sive temporis modo prædicto, & præter dicta impugnando hanc mediam sententiam, alia suppetunt in illius primæ probationem, & dictorum confirmationem, quæ jam subjicio.

5 Nota primò jus ad aliquid certo tempore agendum, vel recipiendum, &c. posse acquiri, & haberi multo tempore ante illud, itaut quamvis ego non habeam hodie, v. g. jus agendi, vel recipiendi hodie, sed agendi, vel recipiendi cras: hodie nihilominùs possum habere illud jus pro crastina die. Sic beneficiarius, verb. gr. hodie habet jus percipiendi imposterùm statis temporibus fructus annuos. Hinc est, ut censeatur possidere jus. Hac ergo ratione potest intelligi, quòd hodie quis habet acquisitum jus petendi, & accipiendi cras Sacramentum communionis, aut celebrandi. Sic Parochianus hodie jus habet petendi, & accipiendi Sacramentum cras à suo Parocho, si non sit legitimum impedimentum, sic Sacerdos legitimè promotus habet hodie jus celebrandi singulis diebus, si non sit legitimum impedimentum.

Sup. hoc in to. 1. tr. 2. R. 3. & in aliis ejus locis.

6 Nota secundò cum meliori sententia, non solùm in materia strictæ, & propriæ justitiæ, sed in aliis materiis esse meliorem conditionem possidentis, quando supervenit dubium, ut in variis locis explico, & videri potest Sanch. *lib.* 2. *de Matr. disp.* 42. *num.* 32. *& lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *num.* 11. *in fine.* Joa. Sanchez *in Select.* cum pluribus aliis apud ipsos, atque in universum, quotquot generaliter docent in dubio legis, aut voti nullam esse obligationem, tenentur id ipsum sentire. Quæ doctrina satis communis est. Hinc est, si semel supponamus possessionem juris, de quo proximè dicebamus in præcedenti notatione, etiamsi superveniat dubium, quod facta diligentia pelli non possit; possidentem posse pergere, & uti jure suo, perindè atque si non supervenisset dubium. Alioquin inter cætera inconvenientia sequeretur, quòd tantùm posset dubia causa, atque causa certa: nam certa causa quid quæso ampliùs efficeret, quàm impedire effectum; & hoc autem etiam dubia causa facit in sententia prædicta nostræ contraria.

7 Ex his facilè est probare nostram sententiam, quia in nostro casu ex parte communicaturi supponitur jus acquisitum communicandi singulis diebus, in quibus non sit impedimentum juxta dicta in prima notatione. Hoc autem jus hodie possidet pro omnibus sequentibus diebus, quæ possessio est, & durat tota vita; Ergo, ut hoc jure, quod possidet, non possit uti, necesse est, superveniat aliquod impedimentum certum, nam juxtà dicta in secunda notatione solùm impedimentum dubium non est satis. Atqui in nostro casu, sive dubium sit de comestione, sive de hora comestionis, est impedimentum dubium: possessio verò juris ad communicandum præsupponitur certa. Ergo non potest illi obstare impedimentum illud dubium. Hoc totum ampliùs declaratur ex solutione argumentorum secundæ sententiæ. Et hæc omnia asserit Dicastillus, *loco citato*, qui postea respondet ad argumenta, quæ adducuntur contra nostram sententiam: quam præter ipsum; Layman, & Sancium à me alibi adductos, amplexi sunt me nominatim citato, doctissimus, & amicissimus Joannes Caramuel nunc meritò Episcopus Misuensis, & Suffraganeus Moguntinus *in Theol. moral. lib.* 3. *c.* 1. *disp.* 1. *num.* 1353. & me citato Bossius *in Mor. to.* 1. *p.* 2. *tit.* 1. §. 46. *num.* 1712. & me citato Leandrus, *de Sacr. t.* 2. *tr.* 7. *disp.* 5. *q.* 5. & me citato Pasqualigus *in Praxi de Jejun. dec.* 445. *&* 446. & me citato tanquam probabilem nostram sententiam admittit Trullench, *de Sacram. lib.* 3. *c.* 6. *dub.* 5. *n.* 24. & me etiam citato Tamburin. *Opusc. de Comm. c.* 2. §. 7. *n.* 29. Dicendum est itaque (sive dubium sit supra tempus, sive sit supra comestionem) posse quemlibet manè sumere Eucharistiam. Sed circa dubia proposita, præter Doctores citatos vide Spinolam *Opusc. de Electione, disp. ult. sect.* 6. & me citato Averiam *de Sacram. Euchar. q.* 8. *sect.* 8.

Alib. in Ref. & §. not. citatos hujus R.

RESOL. LVII.

An detur parvitas materiæ respectu temporis excusans à mortali, si quis comedat post mediam noctem, & postea sumat Eucharistiam?

Et dubitatur, quantum temporis in tali casu possit haberi pro minimo?

Et advertitur, quòd cùm media nox sit tunc, & completus antecedens dies, quando sol incipit ascendere ad nostrum hemisphærium, si quis noctu ex aspectu stellarum, vel aliunde sciret cognoscere eamdem mediam noctem, & tempus parvum illud, in quo sol ad nostrum hemisphærium accedere incipit, licèt ante illud tempus sonuissent omnia horologia loci, potest absque fractione jejunii naturalis sequentis diei comedere, & bibere usque ad illud tempus, in quo novit solis ascensum incepisse.

Et an detur parvitas materiæ quoad cibum, & potum in ordine ad sumptionem Eucharistiæ?

Et utrùm cadens in flumen, & demersus casu, & violenter deglutiat, & trajiciat in stomachum aquam, sive in parva, sive in magna quantitate, & sive totaliter statim ejiciat, sive non, censeri debeat jejunus, ac possit recipere Eucharistiam?

Et deducitur deglutientem casu, & violenter, & præter intentionem globulum ex sacchæro, vel alium cibum, & potum sibi dormienti, vel non advertenti in os apertum, & ingutur ab altero immissum censeri jejunum, & posse communicare, vel celebrare eodem die, sicut cùm attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improviso intrans in os apertum?

Idem est, si aliquid descenderet ab extra in stomachum, etiam alicujus quantitatis, ita quòd homo non perciperet, vel intenderet illud deglutire, sed sicut saliva descenderet in stomachum, non impediat communicnem?

Et tandem notatur, quòd qui credens esse mediam noctem communicavit, poterit post mediam noctem iterum communicare, etiam si post priorem communionem cibus sumpserit, dummodò sit ante mediam noctem? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Resol. 45. aliàs 48.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet Pater Pasqualigus *in praxi de jejunio, dec.* 158. *&* 443. *ubi num.* 10. sic asserit: Cùm igitur non possit tempus mediæ noctis exactè observari, nec etiam quatenùs benè, vel malè indicatur ab horologiis, ut constat ex dictis: remanet, quòd præceptum non obliget ad exactè observandam mediam noctem, quocumque modo nobis innotescat; sed quòd sufficiat, quòd moraliter jejunium incipiat à media nocte, seu ab illo tempore, quod moraliter habetur pro media nocte, atque adeò quòd exigua pars temporis post medium noctis mathematicum computetur pro ipsa media nocte, itaut etiam si medium noctis mathematicum, aut ut indicatum per horologia, comedatur, aut bibatur, dummodò per exiguum tempus id fiat, possit adhuc censeri jejunium incipere à media nocte.

Sup. hoc supra in tr. 1. Re. 1. & alibi; usq. in fin §. Secundo, & in R. 5. §. Et tandem ad med. & §. ult.

2 Præterea, si continuetur comestio post exiguum tempus post mediam noctem etiam indicatam per horologia, sicut comestio est diei præcedentis, ita etiam parvum illud tempus, quod continuatur, traditur ab ipsa comestione, ut ab operatione diei præcedentis, ut moraliter censeatur tempus diei præcedentis: quia cùm non sit dies præcedens separandus mathematicè à die subsequenti, sed tantùm moraliter, potest operatio diei præcedentis trahere ad se aliquid modicum de die subsequenti: & facere, quòd fiat separatio completa operatione.

3 Denique hic habet locum etiam parvitas materiæ; ratio-

ratione cujus censeri potest non solvi jejunium naturale illius diei, quia ad modicum initium ipsius protrahitur comestio præcedentis diei. Tunc enim datur parvitas materiæ excusans saltem à mortali, quando materia, quæ est objectum præcepti, est divisibilis, quia tunc exigua portio hujus materiæ non fundat gravem dissonantiam ad rectam rationem, & præceptum; nec tollitur substantia rei præceptæ, sed ad summum secundùm quid. Sic exigua comestio carnium in die jejunii, exercitium operis servilis per exiguum tempus in die festo, anticipatio comestionis in exiguo tempore ante meridiem in die jejunii, & alia hujusmodi, ratione parvitatis materiæ excusant à mortali, & etiam à veniali, si adsit aliqua causa. Undè cùm præcipiatur jejunium naturale pro toto tempore illius diei, quòd antecedit Eucharistiam, si aliquod exiguum de hoc tempore detrahatur, ita ut non incipiat statim à media nocte, erit parvitas materiæ detracta de tempore illius diei, quæ non erit computanda. Ita ille, & postea *num.* 14. hæc subdit; Dubitari tamen potest, quantum temporis in tali casu possit haberi pro minimo. Resp. debere esse solùm tantum, quantum detrahi potest à subsequenti die, ita tamen, ut adhuc dies censeatur moraliter integer, alioquin si non censeretur integer, neque etiam censeri posset, quòd esset servatum jejunium pro illa die. Hoc autem non debet esse aliqua integra hora, quia cùm qualibet hora sit pars integralis diei, si una deficiat, non erit dies integer. Hucusque Pasqualigus.

Sup. hoc in R. 8. ... & 2. & in R. 2. in eod. §.

4 Sed hæc omnia licèt ingeniosè excogitata sint; sunt tamen contra communem praxim Ecclesiæ; undè prorsùs videntur rejicienda, & ideò rectè P. Bossius contra Pasqualigum invehitur *in Mor. tom.* 1. *p.* 2. *tit.* 1. *c.* 46. *num.* 1732. sic asserit: Ad hanc autem moralitatem explicandam plures congerit Pasqualigus, ubi etiam asserit dari posse parvitatem materiæ respectu temporis excusantem à mortali, ita ut etiam si quis post exiguum tempus post mediam noctem etiam judicatam per omnia horologia, quæ dederint omnes pulsus horæ duodecimæ, seu designantes, mediam noctem esse completam, comedat, ista comestio non solvat jejunium naturale illius diei sequentis; nec fundet gravem dissonantiam ad rectam rationem, & præceptum, nec tollatur substantia rei præceptæ, sed ad summum secundùm quid. Quæ tamen quoad jejunium naturale pro communione facienda videntur contra communem praxim Ecclesiæ, & usum fidelium, qui semper putarunt violari jejunium naturale, & impediri sumptionem Eucharistiæ, si post designatam mediam noctem per omnia horologia non errantia, datis omnibus pulsibus mediæ horæ diei antecedentis, cibus, vel potus de novo sumatur; & sicut non datur parvitas materiæ quoad cibum, vel potum (ut supra ostensum est) ita juxta consuetudinem Ecclesiæ, ad fidelium usum non datur parvitas materiæ, quoad tempus (licèt in cæteris, de quibus Pasqualigus, detur juxta ejusdem Ecclesiæ consuetudinem, & communem Doctorum sententiam) & si post ultimum pulsum omnium horologiorum, quæ assumuntur ad judicandam mediam noctem, liceret comedere, & bibere post exiguum tempus sequens, non haberemus certam regulam mediæ noctis, & servandi jejunium naturale pro communione, cùm diversimodè à diversis posset tempus exiguum intelligi. Supposito igitur, quòd moraliter loquendo, & juxta communiorem existimationem, & loci consuetudinem media nox censeatur completa, ultra non poterit de novo sumi cibus, vel potus absque jejunii naturalis sequentis diei violatione, & moralitas illa, juxta quam attendendum est mediæ noctis complementum, in eo consistere videtur, ut excludatur punctum, & indivisibile mathematicum, sed admittatur aliqua parva latitudo, & extensio, saltem juxta extensionem pulsuum indicantium ultimam horam diei antecedentis, & ut non teneatur quis buccellam panis, vel alterius cibi præsumptam expuere statim, ac percipitur signum mediam noctem indicans. Ita Bossius, & DD. communiter. Nota tamen, quòd cùm media nox tunc sit, & completus antecedens dies, quando Sol incipit ascendere ad nostrum hemisphærium; si quis noctu ex aspectu stellarum, vel aliundè sciret agnoscere eamdem mediam noctem, & tempus parvum illud, in quo Sol nostro hemisphærio accedere incipit, licèt ante illud tempus sonuissent omnia horologia loci, posset absque fractione jejunii naturalis sequentis diei comedere, & bibere usque ad illud tempus, in quo novit Solis ascensum incepisse; nam Ecclesia obligat nos, ut nos conformemus horologiis solùm in supplementum, scilicet, quia ordinariè, & communiter aliter mediæ noctis cognitio non potest haberi.

Alibi in to. 1. R. 136. & 137. & in alio ... rum ann. & in ... fra in §. seq. Doctores hujus Ref.

5 Quod autem non detur parvitas materiæ quoad cibum, & potum in ordine ad sumptionem Eucharistiæ contra eumdem Pasqualigum, ego satis alibi probavi, & probant communiter Doctores, & novissimè Barnal. *de Sacramentis*, *disputatione* 44. *sectione prima*, *numero octavo*, ubi docet, non esse mirum, si in hoc præcepto non detur materia levis; nam licèt modicissimus esus, aut potus in seipso spectatus, levis sit in ordine tamen ad finem intentum, qui est reverentia tanto Sacramento debita, & forsan etiam significatio Christi, ut nostri præcipui cibi, non est levis, sed gravis. Sicut etiam appositio modicissima aquæ in vino consecrando in se quidem levis est; in ordine tamen ad significationem, gravis, ideòque graviter obligat, & ita me citato hanc sententiam tenet Bossius *in mor. tom.* 3. *tit.* 22. §. 1. *num.* 13. asserens opinionem Pasqualigi esse improbabilem.

Sup. hoc supra in ... Resol. ... & quoad hoc in 10. ...

1. Lugo doctrin. Ref. 16.

6 Dicendum est itaque materiam hujus præcepti, non esse comestionem, aut potationem levem, sed esse ipsam sumptionem Eucharistiæ, quæ sumptio prohibetur, si præcessit comestio; neque enim peccat tunc quis, quia comedit, sed quia communicat, postquam comedit; quæ materia magni momenti est. Et ita docet Dicastillus *de sacrament. tom.* 1. *tr.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *q.* 2. *n.* 68. & ideò me citato hanc sententiam nominatim contra Pasqualigum tenet Leandrus *de sacram. tom.* 2. *tr.* 7. *disp.* 5. *quæst.* 3. & me citato novissimè Bossius *tom.* 3. *tit.* 22. *tr.* 10. §. 1. *num.* 15. asserentes contrariam sententiam esse improbabilem. Vide etiam Martinum de S. Joseph *in mon. Confessar. tom.* 1. *lib.* 1. *tr. de Eucharist. n.* 5. Caspensem *in Curs. Theol. to.* 2. *tr.* 22. *disp.* 9. *sect.* 4. *n.* 44.

7 Notandum est hic obiter, quòd Bossius *ubi sup. n.* 19. quærit, utrùm si quis cadens in flumen, & demersus casu, violenter deglutiat, & trajiciat ad stomachum aquam, sive in parva, sive in magna quantitate, & sive statim totaliter ejiciat, sive non, censeri debeat jejunus, ut possit recipere Eucharistiam. Et affirmativè contra Pasqualigum *decis.* 320. respondet. Probatur hæc opinio auctoritate Tabienæ Magistri sacri Palatii *ver. communicare num.* 51. ubi inter alias conditiones, quas ait requiri ad fractionem jejunii prærequisiti ad sumptionem Eucharistiæ, ponit hanc, nempè, ut deglutiatur quid per modum cibi, idest, ex intentione, si enim aliquid descenderet ab extra etiam alicujus quantitatis, ita quòd homo non perciperet; vel non intenderet, illud deglutire, sed sicut saliva descenderet, non impediret. Ita Tabiena. Ad Doctores autem, quos Pasqualigus adducit, respondet Bossius, solùm asserere frangi hoc jejunium, quando aliquid sumitur per modum cibi, vel potus, quod in hoc casu non contingit, quia per modum respirationis aqua violenter trajicitur, seu potiùs attrahitur ad stomachum violenter, & præter intentionem attrahentis, qui non solùm non vult comedere, aut bibere, sed nec vellet aquam intrare in os. Neque ex magna quantitate aquæ trajectæ infertur, aut inferri potest, actionem trajiciendi fuisse potationem, quia fuerit motus, quo per se primò aqua trajecta sit ad stomachum; nam aqua in hoc casu per respirationem solùm attrahitur ad stomachum consequutivè, dum respirando attrahitur aer, sicut cùm aqua attrahitur ad os per fistulam in aqua immersam, & licèt in progressu, durante submersione post attractum aerem continuationem respirationis attrahatur successivè multùm aquæ immmediatè in stomachum, nihilominus semper sola respiratione, seu per modum respirationis trajicitur, non verò per veram potationem. Undè non magis frangitur hoc jejunium ad Communionem requisitum, quàm si per vim media fistula violenter alicui in os immissa, & penetrante guttur, aqua, aut alius liquor transmitteretur ab extrinseco in illius stomachum præter illius intentionem, & voluntatem, seu quocumque alio modo per vim in stomachum Sacerdotis, vel Laici infunderetur aqua, vel vinum, aut alius liquor, hoc enim casu non censebitur ullo modo solutum jejunium, & impediri celebrationem, aut S. Communionem, nec præsumi debet, aut potest, Ecclesiam velle excludere à celebratione, vel Eucharistiæ sumptionem, eum, qui talem passus est vim. Itaque non videtur credibile, Ecclesiam ob talem deglutitionem aquæ casualem, & respectu deglutientis merè materialem actionem, & involuntariam, & violentam velle addere afflictionem afflicto, & privare Sacerdotem jure celebrandi, aut communicandi, & etiam in hoc casu nulla possit cogitari irreverentia erga Sacramentum, cùm talis deglutitio non fuerit actus moralis, nec ullo modo volita in se, vel in aliquo actu antecedente, & fuerit trajectio merè materialis, & deglutiens ad summum tantùm dici possit non jejunus materialiter, & physicè, non verò moraliter, & humano modo. Undè ex his infert Bossius *num.* 21. deglutientem casu, & violenter, & præter intentionem globulum ex saccharo, vel alium cibum, aut potum sibi dormienti, vel non advertenti in os apertum, & guttur ab altero immissum censeri jejunum, ut possit celebrare, vel communicare eo die; quia in his casibus trajectio illius cibi, vel potus ad stomachum, non est per modum cibi, & potus, scilicet, non est vera comestio, vel potatio, seu potiùs est per modum respirationis, scilicet, respirando, & attrahendo aerem, & consequenter, seu consequutivè illum cibum, vel potum aeri annexum, & conjunctum, seu immixtum, sicut quando attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improviso intrans in os apertum: ipsemet enim trajiciens, seu deglutiens, & natura ipsa intendit tantùm refrigerium per respirationem, ipsumque respirationis motum elicere, & aerem attrahere, cui attractioni postea per accidens, & consequenter propter intimam illius conjunctionem cum aere, & organo ipso respirationis sequitur attractio illius cibi, vel potiùs non solvitur hoc jejunium, nec impeditur receptio Eucharistiæ.

Sup. hoc Lego doct. Res. & 99. ...

Sup. hoc supra in tr. 1. R. 125. § ult. & in R. 151. § sed ista casu ad med.

8 Sed hæc omnia ex mente Bossii dicta esse volo; nam Cardinalis Lugo, & Pasqualigus ab ejus doctrina recedunt,

dunt, licèt Boſſius ad argumenta, & inſtantias Cardinalis de Lugo, & Paſqualigi conetur reſpondere: ſed ego propter reverentiam debitam tanto Sacramento, quidquid ſit de probabiliter ſpeculativa horum dubiorum, ſi in facti contingentia accciderent, puto in tali caſu abſtinendum eſſe à ſumptione ſacræ Euchariſtiæ.

9 Noto hic obiter cum Bernal. *ubi ſup. num.* 11. quòd ſi credens jam eſſe mediam noctem, communicet, & poſtea deprehendat, ſe communicaſſe ante mediam noctem, poterit poſt mediam noctem iterum communicare, etiamſi poſt priorem communionem cibum ſumpſerit, dummodò ſit ante mediam noctem, quia ſuo jure utetur.

RESOL. LVIII.

An in articulo mortis tempore peſtis teneatur Parochus Euchariſtiam infirmis miniſtrare. Ex p. 5. tr. 3. Reſ. 53.

Sup. hoc infra inter 4. Reſ. 26 § 1. curſim ad med. & in §. ult. ad lin. 6.

§. 1. Affirmativam ſententiam tenet Mancinus *in practica viſitandi infirmos, pract.* 8. *dub.* 18. ubi docet, quòd quamvis non ſit neceſſarium ſimpliciter hoc ſacramentum, tamen eſt neceſſarium moraliter, quia auxilium, quod per hoc ſacramentum datur, moraliter neceſſarium cenſetur ad perſeverandum in juſtitia per pœnitentiam recuperata, & vincendas tentationes illo tempore occurrentes. Vel etiam, quia poteſt conferre gratiam primam, quam imperfecta pœnitentia priùs non contulit. Et hanc ſententiam docet etiam Jacobus Marchantius *in candelab. Sacram. tr.* 6. *de Extrema-Unctione lect.* 3. *fol.* 387. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 5. *n.* 99. & 100. & alii, quos ego alibi adduxi, & adducit Philibertus Marthinus *de bello divino, p.* 3. *cap.* 2. *num.* 2.

Alibi in Reſ. not. prm.

2 Sed ipſe ibi *n.* 4. & *ſeq.* & meritò contrariam ſententiam docet cum Philiarcho *de officio Sacerdotis, lib.* 4. *cap.* 3. Majolo *de irregul. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 3. Benzonio *in ſpeculo Epiſc. lib.* 1. *diſ.* 1. *q.* 1. *concl.* 6. Tabiena *verb. Epiſcopus num.* 5. & aliis. Et ita definivit Greg. XIII. *anno* 1572. *die* 10. *Decembr.* in quadam Epiſtola ad Cardinalem ſanctæ Praxedis Carolum Borromæum, nunc inter Divos evocatum, auditis Cardinalium votis ſequentis tenoris *die* 10. *Decembr.* 1577. Facta Sanctiſſimo relatione in Conſiſtorio, Sanctiſſimus decrevit ſcribendas eſſe ſimpliciter litteras ad Cardinalem ſanctæ Praxedis, die 13. ejuſdem menſis, Congregatio cenſuit ſcribendas eſſe litteras in hanc formam. Parochi tempore peſtis teneantur omninò reſidere in ſuis Eccleſiis parochialibus: & ſi non reſideant, agendum contra eos ex decreto *c.* 1. *ſeſſ.* 25. & ſervata forma ibi præſcripta; miniſtrent verò Parochianis peſte infectis ſacramenta Pœnitentiæ, & Baptiſmi per alios, licèt Alciatus diceret, quòd ex duobus ultimis verbis videatur prohiberi, ne Parochi etiam volentes per ſe ipſos, hæc duo ſacramenta miniſtrent, tamen tota Congregatio dicit, quòd illa erat mens Sanctiſſimi in prohibendo hæc Parochis ad commodum Parochianorum, qui ſani eſſent. Hi enim veriſimiliter nollent converſari cum Parochis euntibus ad infirmos peſte. Ita ſacra Congregatio, & hæc opinio intelligenda eſt, ubi Parochus peſtilentum confeſſiones audivit, & abſolvit: ſecùs autem ſi infirmus non valuit confiteri, quia amiſit loquelam, vel eſt ſurdus, vel ſi adſit tantùm Diaconus pro adminiſtratione hujus Sacramenti.

Sup. hoc infra in tr. 4. R. 16. Egnant. in § ul.

RESOL. LIX.

An Sacerdos mutus poſſit tempore neceſſitatis Euchariſtiam aliis miniſtrare? Ex p. 5. tr. 6. Reſ. 18.

§. 1. Affirmativam ſententiam docet Gratianus *in diſcept. tom.* 3. *c.* 407. *n.* 6. ubi ſic ait. Quamvis Euchariſtia non debeat deferri ad infirmos, niſi per Presbyterum *c. pervenit, de conſecr. diſt.* 2. tamen ſtante neceſſitate, aut abſentia, vel impedimento Sacerdotis: cùm de hoc quæreretur, vix poſſe concedi, ut Diaconus deferat, ſolus enim Sacerdos conſecrare poteſt verbis à Chriſto inſtitutis, ſed conſecratam adminiſtrare poteſt etiam mutus Sacerdos. Ita ille.

RESOL. LX.

An in articulo mortis, ſi alius non adſit, poſſit ſumi Euchariſtia à Sacerdote excommunicato nominatim, vel publico Clerici percuſſore? Ex p. 5. tr. 3. Reſ. 49.

Sup hoc in to. 1. tr. 8. Reſ. 15. §. 1. prop. fin. v. Unde non eſt audiendus, & lege etiam 9. not. ſeq.

§. 1. Videtur negativè reſpondendum ex Kelliſonio *in* 3. *p. q.* 82. *art.* 3. *in fine*, ubi ſic ait. Quando periculum eſſet, ne aliquis moreretur ſine Viatico, eo quòd Paſtor non adſit, nec ab eo poſſit peti venia, tunc quilibet Sacerdos cenſura non impeditus poſſet miniſtrare. Ita ille; quia licèt Euchariſtia ſit neceſſaria, non tamen eſt ita neceſſaria, ſicut Baptiſmus, & Pœnitentia, & ita non debet concedi adminiſtratio Euchariſtiæ cum indecentia Miniſtri prohibiti ab Eccleſia.

2 Sed his non obſtantibus, putat Zambranus *de Sacramento Euchariſt. c.* 3. *dub.* 7. *n.* 2. quòd ſi infirmus periclitans poſſit recipere Euchariſtiam, & non pœnitentiam, nec aliud ſacramentum, ut ſi ſacerdos eſſet mutus, tunc poſſet licitè Euchariſtiam recipere, etiam ab excommunicato nominatim, & ab alio quocumque, à quo poſſet recipere in tali articulo abſolutionem ſacramentalem. Et in hoc tantùm caſu admitto ſententiam Suarez 3. *p. to.* 3. *q.* 82. *art.* 3. *diſp.* 72. *ſect.* 4. *in fine*, & Ledeſmæ *de Extrema-Unctione cap.* 5. *dub. ult.* aſſerentium abſolutè poſſe recipi Euchariſtiam à quocumque miniſtro, à quo poſſet recipi abſolutio (quæ quidem ſententia ſic generaliter propoſita non eſt improbabilis, etiamſi poſſit recipere aliud Sacramentum.) Probatur, quia neceſſitas caret lege, *c. ſicut de conſecr. diſt.* 1. Sed in dicto caſu, in quo non poteſt recipi aliud ſacramentum: eſt ſumma neceſſitas, quia non ita facilè haberi ſolet vera contritio ſine ſacramento, ab iis maximè, qui ſpiritualibus exercitiis non ſunt debiti; ergo in tali caſu danda eſt Euchariſtia etiam à Miniſtris aliàs prohibitis. Hac enim ratione verior, & communior ſententia, magiſque Tridentino conformis id admittit de ſacramento Pœnitentiæ pro articulo mortis. Et hæc omnia docet Zambranus *ubi ſup.* Cui adde Chapeavillam *de ſacram. Euchar. q.* 4. ubi ſic ita. Sicut pro ſacramento Pœnitentiæ in neceſſitate vocantur quicumque ſacerdotes, quantumvis præciſi, & hæretici, ita etiam vocari poterunt pro ſacramento Euchariſtiæ. Neque hoc in favorem hæreticorum, & huiuſmodi malorum Miniſtrorum, ſed ſolùm ipſorum fidelium in neceſſitate exiſtentium, ſic enim cenſuræ latæ ſunt in odium iniquorum; ut non cedant in graviſſimum detrimentum bonorum fidelium. Ita ille, quæ intelligenda ſunt ſecluſo ſcandalo, aut infamia Religionis.

Sup. hoc in to. 1. tr. 8. Reſ. 15. § Unde.

RESOL. LXI.

An in articulo mortis abſente Parocho, ſi periculum eſt in mora, licitum ſit Religioſis miniſtrare Viaticum?

Et in tali caſu adveniente Parocho, an teneatur infirmus iterum Euchariſtiam ab illo recipere?

Et ſupponitur, quòd Religioſi contrahunt Papalem excommunicationem, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Extrema-Unctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonium eorum ſolemnizant, non habita priùs Parochi licentia ſpeciali.

Sed notatur primò hoc non procedere in Religioſo miniſtrante Euchariſtiam alteri Religioſo, quantumvis in eo peccaret.

Secundò Religioſum bona fide procedentem, vel etiam cum ignorantia craſſa, & præbentem hoc Sacramentum Euchariſtiæ laico ex præſumpto conſenſu Paſtoris non incurrere hanc cenſuram.

Tertiò non incurrere cenſuram Religioſum, qui in neceſſitate miniſtrat hoc Sacramentum infirmo, quia videlicet abeſt Paſtor, vel quamvis adſit, ſi injuſtè negat infirmo Viaticum. Ex p. 5. tr. 3. Reſ. 31.

Sup. hoc in R. ſeq. & in aliis ejus not.

§. 1. Negativam ſententiam docet Toletus *in ſum. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 2. ubi ſic ait: Secunda excommunicatio habetur *in Clement. Religioſi, de privileg.* ubi Religioſi contrahunt Papalem excommunicationem, qui Clericis, aut laicis ſacramentum extremæ-Unctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrant, vel matrimonia eorum ſolemnizant, non habita priùs parochialis Presbyteri licentia ſpeciali; & hoc procedit, etiamſi adminiſtratio fieret in articulo mortis, ſecundùm Cardinal. *in d. Clement. q.* 1. etiam in defectu Parochi, ut notat Sylveſt. *ver. excommun.* 7. *caſ.* 14. Ita Toletus, & alii apud Rodriquez *in qq. regular. tom.* 1. *quæſt.* 56. *art.* 5. & apud Fagundez *lib.* 3. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 19.

2 Sed affirmativam ſententiam tenendam eſſe puto, quam tuetur Joannes Præpoſitus *in* 3. *p. q.* 82. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 17. ubi explanans dictam Clement. à Toleto adductam, ſic ait: Notandum primò eam non habere locum in Religioſo miniſtrante Euchariſtiam alteri Religioſo, quantumvis in eo peccaret, quia per Clericos paſſim intelliguntur Clerici ſæculares parochis ſubjecti. Notandum ſecundò Religioſum bona fide procedentem, & ex præſumpto conſenſu Paſtoris præbentem hoc ſacramentum laico, &c. non incidere in Canonem, quantumvis fortè Paſtor non conſentiat, quia canon requirit præſumptionem, quæ eo caſu non intervenit. Imò me quidem incidere, ſi procedat, ex ignorantia craſſa, quia talis ignorantia non ſufficit ad præſumptionem, ad quam requiritur notitia, vel ſaltem ignorantia affectata ipſius legis, per quam fertur cenſura. Notandum tertiò: neque incurrere cenſuram eum, qui in neceſſitate miniſtrat infirmo ſacramentum, quia videlicet abeſt Paſtor, vel alius ab eo delegatus, vel quamvis adſit, injuſtè negat Viaticum: quia in eo caſu miniſter non peccat: nec poteſt dici præſumere, cùm facultatem tacitam ab Eccleſia habeat. Hucuſque Præpoſitus. Et ita hanc ſententiam docet etiam Joannes de Lugo *de ſacram. Euchar. diſput.* 18. *ſect.* 2. *num.* 53. Fagundez *lib.* 3. *pr.* 3. *cap.* 2. *num.* 20. Hurtadus *de ſacram. Euchariſt. diſp.* 11. *difficult.* 6. Tannerus *tom.* 4. *diſput.* 5. *quæſt.* 8. *dub.* 8. *numer.* 105. Pereynus *in privil. Minimor. tom.* 1. *conſtit.*

Sup. hoc in R. not. prox. 1. §. Notandum eſt hic in princ. & ſup. in R. 18. §. pen. & in R. 32 § 1. & pro tertio infra in tr. 4. R. 29 prop. fin. & in aliis § poſita in not. § 9 hujus not. Et pro notato primo paſſio à lin. 4 ejus § 2. in R. ſeq. § Notandum eſt hic in fin. & ſup. in Reſ. 32 § 1 & pro notato poſita ad lin. 8. hujus text. in Reſ. ſeq. § Notandum à lin. 6. & pro notato tertio hujus tex. in R. ſeq. & in aliis ejus not. & ſi adſit parochus, ſed injuſtè negat Viaticum infra in Reſ. 68. §. hinc.

*constit.*26.*Leonis X.*§.9.*num.* 15. Suarez *de Religione tom.* 4. *tract.* 3.*lib.*9.*c.*3.*nu.*2. Ochagavia *de Sacram. tract.*3. *quæst.*4.*numer.* 14. qui asserit in tali casu adveniente Parocho non teneri infirmum iterum Eucharistiam ab illo recipere. Undè rectè infert Zambranus *de sacram. Euchar. cap.*3. *dub.*7.*nu.*7. Regulares, & alios etiam Sacerdotes teneri se conformare nostræ sententiæ, quando infirmus non posset recipere aliud sacramentum, quam Eucharistiam, ne exponat morientem in periculo æternæ damnationis.

RESOL. LXII.

An liceat Regularibus in articulo mortis præbere sæcularibus Viaticum, si absit proprius Parochus?

Et an tibi ægrotanti, & ex devotione communicanti possit Religiosus Eucharistiam ministrare, sed non possit per vicos, & plateas solemniter deferre Eucharistiam?

Et notatur, quod solis Religiosis Clericos, aut laicos communicare præsumentibus est statuta excommunicatio ipso facto incurrenda, & soli Sedi Apostolicæ reservata, ab quam non incurrendam sufficit quæcumque ignorantia, vel causa probabilis: nec hæc excommunicatio contrahitur, si vel Religiosi aliis Religiosis etiam sine licentia suorum Prælatorum, vel Clerici sæculares aliis laicis, vel Religiosis hoc Sacramentum administrent.

Etiamque advertitur, quod hujus Eucharistiæ administratio non requirit antecedentem jurisdictionem, sed sufficit quæcumque probabilis spes futuræ ratihabitionis: Undè Sacerdos, qui sine jurisdictione hunc actum exerceret, non incurreret irregularitatem. Ex part. 9. tractat. 9. & Miscellan. 4. Resolut. 64. aliàs 63.

§. 1. NEgativè respondet Trullench *in tr. de jure Parochi cap.* 5. *num.* 11. ubi sic ait: Si laicis infirmis urgeat necessitas, & adest periculum moriendi absque Viatico, existimat Coninch. 3 *p.qu.*82.*art.*3.*num.*32. posse tunc Religiosos ministrare laicis Eucharistiam ex privilegio, quod (inquit) Paulus III concessit Societati JESU. Attamen verius censeo, id non posse etiam in hoc casu, quamvis non adsit copia proprii Parochi, qui eam ministraret, ut cum Sylvestro, & aliis docet Sayrus *in Thesauro*, *lib.*3.*c.*29.*n.*30. quia hoc Sacramentum non est necessitatis. Nec obstat (inquit Sayrus) *ca. pœnitentes dist.* 50. quia intelligitur, ut in morte detur Viaticum, per illos scilicet, qui possunt: & sic intelligitur *ca. quod in te de pœnit. & remiss.* ubi consecutivè conceditur Viaticum ad pœnitentiam: quod verum est, ut cui exhiberi potest unum, possit, & aliud, non tamen à quocumque, cum & illa non sit paris necessitatis. Ita. Trullench.

Sup. hoc in R. præterita, & lege illam per totam, & sup. in Ref. 16 § Nota tamen & in R. 88 lege secundum de dic. § & eandem, & inf. in Resol. 91. post med. & 8 vers. In eo casu, & in Ref. 65. § penultimo illinc inferius.

2 Sed contra ipsum, & Sayrum affirmativa sententia Coninch tenenda est, quam tuetur etiam Fagundez *de præcept. Eccles. lib.*3.*cap.*2 *nu.*20. Vasquez *disp.*219.*c.*4. *in fin.* Henriquez *lib.*8.*c.*55.*n.*1. Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 21. *disp. unica, punct.* 20.*n.*8. ubi ait: In articulo mortis, si velis sæpius communicare, cum ea repetita Communio non ex obligatione, sed ex devotione fiat, sine dubio possunt tibi Religiosi Eucharistiam ministrare, quia illa Communio esto fiat in mortis articulo, id per accidens est, cùm jam obligationi satisfeceris, ut bene notavit Suarez *to.*4.*de Relig. tract.*10.*lib.*9.*cap.*3.*nu.*13. Nec tamen obindè infertur, tibi ægrotanti, & ex devotione communicanti, posse religiosum per vicos, & plateas deferre Eucharistiam, quia illa solemnis ministratio Parochorum est propria Suar. *dict. cap.* 3. *num.*12. Quare exceptio solùm intelligitur de communione in articulo mortis ex obligatione, quam Religiosi, & Sacerdotes sæculares facere non possunt, nisi periculum adsit decedendi sine Viatico, nisi administrent. Nam, stante ea necessitate, omnibus Sacerdotibus tam Religiosis, quàm sæcularibus concessa est à jure in *c. Quod in te de pœnit. & Remiss.* facultas Eucharistiam ministrandi. Nam esto prædictum caput solùm loquatur de Pœnitentiæ Sacramento, omnes Doctores ad Eucharistiam per Viaticum sumendam ob gravem illius necessitatem extendunt. Adde, si ob periculum mortis absente Sacerdote est concessa facultas Diacono ministrandi Eucharistiam, à fortiori Sacerdoti concessa erit. Hæc Palaus. Undè prorsus negativam sententiam respondendam esse puto. Et ideò rectè dixit Amicus *in curs. Theol. tom.*8.*disp.*31 *sect.*3.*nu.*61. Urgente necessitate, posse Religiosos Viaticum ægroto ministrare. Et hanc sententiam tenet Pelizzarius *in Manual. Regular. to.* 2.*tr.*8.*c.*2.*sect.*3.*n.*199.

Sup. hoc infra in Ref. 65 § sed hic brevius.

3 Nec obstat quod Paul. III. concessit Religiosis Societatis JESU, ut possint Eucharistiam in articulo mortis ministrare, si necessitas urgeat: nam necessitate urgente jure communi omnibus Sacerdotibus ea facultas concessa est: ut quid ergo Pontifex eam exceptionem fecit, cùm nihil videantur ea verba operari? Respondeo, id pactum esse ob majorem securitatem. Etenim cùm sint plures, gravesque Doctores negantes Eucharistiam à Religiosis administrari posse in articulo mortis absque Parochi speciali licentia, tametsi ægrotus esset sine Viatico decessurus, ut docuerunt Sylvester *verb. excommunicatio*, 7.*excommunicatio*, 14.*n.*32.*dub.*3. Navarrus *cap.*21.*n.* 52 congruum fuit eam exceptionem necessitatis urgentis exprimere, ut ea expressa omnis occasio dubitandi tolleretur. Sic Suarez *tom.*4.*de Relig. tract.*10. *lib.*9.*cap.*3.*num.*15. Palaus, & alii.

4 * Notandum est hìc obiter primò, quod solis Religiosis, Clericos, aut Laicos communicare præsumentibus, est statuta excommunicatio ipso facto incurrenda, soli Sedi Apostolicæ reservata, ut habetur *in Clementin. Religiosi, Privileg. & excessibus Privileg.* ad quam non incurrendam sufficit quæcumque ignorantia, vel causa probabilis, ut colligitur ex verbo *præsumpserint*, quo prædicta Clementina utitur, quod expressam scientiam latæ excommunicationis requirit: nec ullam habet rationabilem causam excusationis. Præterea notanda est limitatio ad Clericos, & Laicos: non enim hæc excommunicatio contrahitur, si vel Religiosi aliis Religiosis, etiam sine licentia suorum Prælatorum, vel Clerici sæculares aliis laicis, aut Religiosis hoc Sacramentum administreot. Nec valet argumentum à simili in pœnalibus, quia hæ non contrahuntur nisi sint in lege expressæ.

* Sup. hoc in R. præterita à lin 1. & in alia not. positum ad lin 5 dictæ Resolut. Sup hoc Ignorantia ibid à lin. 8. §. vers. tandem sedem secundò. Sup. hoc ib. ad lin. 4. § 2. vers. Notandum primò, & sup in Ref. 13. § 1.

5 Nota secundò, quod hujus Eucharistiæ administratio non requirit antecedentem jurisdictionem, sed sufficit quæcumque probabilis spes futuræ ratihabitionis: quia cùm non sit actus judicialis, non necessariò requirit antecedentem jurisdictionem ex qua procedat, sed sufficit tantùm futura, in cujus præsumptione fundetur. Cæterùm etsi hoc Sacramentum ministrare absque jurisdictionis potestate, ex natura sua sit mortale (quod tamen variis modis excusari potest) nullam tamen habent annexam censuram, aut pœnam. Neque Sacerdos, qui sine jurisdictione hunc actum exerceret, incurreret irregularitatem; quia hæc non incurritur, nisi exercendo actum ordinis nondum suscepti: hic autem non exerceret actum ordinis nondum suscepti, cùm proprius modus hujus actus sit Presbyteratus, sed tantùm actum jurisdictionis, quam non haberet, propter quem non incurritur irregularitas. Et hæc omnia docet Amicus *ubi suprà*, *num.* 52. & *sequentibus*.

Sup hoc sup. in Ref. 16. §. ult. & lege etiam aliam §. positum in penult. dicta Ref.

RESOL. LXIII.

An in articulo mortis Regulares possint ministrare Viaticum suis famiiaribus sine licentia Parochi?

Idem est de Sacramento Extremæ Unctionis.

Et quid est dicendum de aliis quibuscumque infirmis etiamsi in mortis articulo constitutis ubique, an in casu necessitatis possint Regulares illis Sacramenta supradicta ministrare? Ex p.5.tr.3.Ref.52.

§. 1. AFfirmativè respondeo, & ita docet Jacobus Mancinus *in pract. visitandi infirmos*, *pract.* 8. *dub.* 2. Undè *in compendio nostrorum privilegiorum*, *verb. communicare*, §. 3. sic habetur. Presbyteri nostræ Congregationis Sacramentum Eucharistiæ etiam pro viatico constitutis in articulo mortis, & sacramentum Extremæ-Unctionis ministrare possunt cæteris Clericis Fratribus nostræ Congregationis, item mercenariis, famulis, operariis, & servis nostræ Congregationis quos tunc reperiri contigerit, & in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit, etiam Diœcesanorum locorum, & Sacerdotum curatorum quorumcumque, etiam in quorum civitatibus, & Diœcesibus, ac Ecclesiarum parochialium respectivè Ecclesiæ, & loca ipsius Congregationis tunc, & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minimè obtenta, nec petita, & in casu, quo non daretur licentiam petendi spatium propter repentinam necessitatem, possunt Sacramenta supradicta ministrare etiam aliis quibuscumque personis infirmis, etiam in mortis articulo constitutis ubique in casu necessitatis supradicto, etiam nulla ad hoc per nos petita, nec nobis concessa licentia, Pius IV. nostræ Congregationi. Et confirmatum à S. Pio V. *anno Domini* 1577. *Idibus Februarii*, ut patet in nostris privilegiis *n.* 5. & in Bullario Romano *tom.* 2. *Bulla* 31. *sub S. Pio V.* §. 17 *fol.*216. quæ incipit, *Ad immarcescibilem*, &c.

Sup. hoc sup. in Ref. 18 § in in R. 21. §. Notandum est, & in Ref. 23 § ult. & infr. in tr. 4 Ref. 23 §. penult. & frequenter § ult. & in to 7 tr. 6 Ref. 88 § ult. in fin. sed lege illum per totum.

Sup hoc in R. præterita, & in aliis ejus primo not.

RESOL. LXIV.

An Sacerdos in articulo mortis debeat sibi ipsi ministrare Eucharistiam, si Diaconus adsit, vel an Diaconus possit propriis manibus in os Presbyteri Eucharistiam immittere? Ex part 5. tract.3. Ref.48.

§. 1. AD hunc casum ita respondet Præpositus *in* 3. *p.q.* 82. *art.*5. *dub.*1. *num.*11. Petes, an si Sacerdos ægrotet, nec adsit alius Sacerdos, qui ei ministret Eucharistiam, possit Diaconus illi ministrare? Aliqui negant. Sed respondetur posse, quia est magis congruum, ut Diaconus ministret, quàm ut ægrotus propriis manibus sumat. Ita ille. Sed Durandus *in* 4.*dist.*13. *quæst.*4. & Capeavilla *de Sacrament. Eucharist. quæst.* 17. putant in tali casu Sacerdotem propriis manibus debere accipe-

Sup. hoc supra in Ref. 19. ex ejus doct. à lin 5 §. penult & ult. & in R. 90 § ult.

accipere Eucharistiam. At mihi magis placet prima opinio unde Ochagavia *de sacrament. tract. 3. de Eucharist. quaest. 4. num. 6.* sic ait: Si Diaconus Sacramentum Eucharistiæ alicui Presbytero in casu necessitatis dispensaret, posset illud propriis manibus in os Presbyteri immittere, quia in casu necessitatis (quo nomine comprehendimus eum casum, in quo desit Presbyter, qui possit dispensare Eucharistiam, & adsit ægrotus, qui ratione articuli mortis tenetur Eucharistiam recipere) absolutè conceditur Diacono dispensatio Eucharistiæ, & ex vi suæ ordinationis aliquid habet, quo redditur capax hujus potestatis delegatæ: ergo suis propriis manibus potest sacramentum in os Presbyteri immittere.

RESOL. LXV.

An si non extet Sacerdos, sed tantum Diaconus, possit iste in magno Festo Eucharistiam sibi, & aliis ministrare?

Non est dubitandum in extrema necessitate, seu in articulo mortis posse Diaconum Viaticum ministrare.

Et docetur, quod si Parochus, vel Episcopus, imò Summus Pontifex ex iniquitate nollet concedere facultatem Diacono, ut in articulo mortis communicet ægrotum, posset in tali casu Diaconus deferre Sacramentum infirmo moribundo ex voluntate, & commissione Christi.

Sed quid dicendum est de laico, potestnè in articulo mortis, absente Sacerdote seipsum, vel alios communicare?

Et infertur, quod in casu necessitatis potest laicus, & debet Corpus Christi tangere, ut si in aliquo loco immundo jaceret.

Et cursim docetur, quod si laicus existens in peccato mortali deferat ad infirmum in articulo mortis Eucharistiam, non peccat mortaliter. Ex part. 9. tractat. 6. & Misc. 1. Resolut. 38. aliàs 39.

§. 1. AFfirmativè respondet Quintanadveñas *Theol. moral. tom. 1. tractat. 1. singul. 8. num. 4.* ubi sic ait: (Imò, & in casu non adeò ingentis necessitatis, leges communes aliquando transgredi licet administraturo Sacramenta. Sic Diaconus (non alius ipso dignitate inferior) non solùm in mortis articulo, sed in magno Festo, v. gr. Nativitatis Domini, aut Conceptionis B. Virginis, vel simili, si Sacerdos absit, poterit ex Sacrario Eucharistiam educere, & seipsum, ac alios communicare.)

Sup. hoc sup. in ref. 39. §. Deinde, & seq & ex Ref. not. seq lege §. Denique in hic.

2 Sed ut verum fatear, Doctores communiter, quando concedunt facultatem Diacono ministrandi Eucharistiam sine licentia Sacerdotis, loquuntur de extrema necessitate, seu articulo mortis pro dando Viatico. Dixi, *sine licentia Sacerdotis*: nam quanta requiratur necessitas, ut Diaconus ex commissione Presbyteri possit Eucharistiam ministrare; respondent Doctores, sufficere causam, quæ prudenti judicio videatur justa, ut quòd Sacerdos aliis gravibus functionibus sit occupatus; v.g. studiis, Concioni, Confessionibus excipiendis, Infidelium conversioni: his, & similibus casibus, si non posset alius Sacerdos facilè haberi, administratio hujus Sacramenti posset Diacono committi: non enim videtur mens Ecclesiæ, ut functiones Ecclesiæ, & animarum saluti tam utiles retardentur, vel omittantur: quo casu adsit solus Diaconus, cui administratio Sacramenti possit committi. Non videtur ergo requiri extrema necessitas, seu impotentia ex parte Sacerdotis, imò nec videtur requiri extrema necessitas ex parte communicantium, sed sufficit justa causa, ut adimpletio præcepti Communionis annuæ, Jubilæum promerendum, &c. Et ita docet Præpositus *in 3. p. q. 82. art. 3. dub. 1. n. 10.*

Quamvis recitanter sup. hoc lege tamen in to. 5 tr. 5, ex R. 23 de Ele. § Difficult & §. Sed quæro hic.

3 Nota etiam hic obiter, Nugnum *in 3. p. tom. 2. q. 82. art. 3. concl. 2.* docet, quod si Parochus, vel Episcopus, imò summus Pontifex ex iniquitate nollet concedere facultatem Diacono, ut in articulo mortis communicet ægrotum, posset in tali casu Diaconus deferre sacramentum infirmo moribundo, ex voluntate, & commissione Christi.

4 Sed quid dicendum de laico, potestne in articulo mortis, absente Sacerdote seipsum, vel alios communicare? Negativam sententiam docet novissimè Marcus Serra *in 3. part. D. Th. qu. 82. art. 3.* ubi sic ait: (De Subdiacono, & aliis inferioribus, etiam laicis, probabile videtur recentioribus nonnullis si non adsit Sacerdos idoneus, aut Diaconus, posse infirmo in extremis constituto Corpus Christi ministrare, nam id nec naturali, nec divino, nec Ecclesiastico jure prohibitum est. Sed hæc opinio, quam tenuisse quendam Henricum refert Sylvest. *verb. Euchar. 3. qu. 4.* intolerabilis appellatur à Magistro Soto *in distinct. 13. quaest. 2. art. 3. ad fin.* & meritò. Tum quia hoc nunquam est auditum fuisse factum, cùm tamen casus ex se rarissimus non sit, sed sæpè contingat, præsertim in locis exiguis, non adesse Sacerdotem, aut Diaconum, qui infirmum in extremis constitutum communicare possit. Tum etiam, quia Diaconus potest de mandato Presbyteri, aut in ejus absentia hoc sacramentum ministrare, hoc ideò est, quia, ut dicitur in can. *Diaconus, d. 23.* Diaconus, dum ordinatur, ad ministerium consecratur, Subdiaconus verò non est minister

Sup. hoc infra in R. 18. § Confirmatur ex simili, & seq in § 1. not. præterea, reclusæ in fine. Ex proprio contento in hoc § vel quid in duabus R. seqq. & in tertia à lin. 3. usq. ad §. His in. potius, & supra in Ref. 31. §. An vero, & in to. 3 tr. 1. Ref. 36 § Sed in to. 1 tr. 2. t. 3. cursim in principio, §. Ex his, & ibi inter 3 ref. 148 §. 1 ad medium à vers. respon.

Sacerdotis, sed Diaconi, sicque non participat ex officio Sacerdotis posse ministrare hoc Sacramentum. Tum denique, quia quamvis laico in necessitate Corpus Christi tangere licitum esse concedat D. Thom. *in 3. part. quaest. 83.* in nullo tamen casu admittit licere ei illud aliis ministrare. Sed *in 4. dist. 1. quaest. 13. art. 3. quaestiunc. 1. ad tertium*, dicit: In casu necessitatis potest, & debet Corpus Christi tangere, etiamsi sit peccator, ut si in aliquo loco immundo jaceret: sed non est simile de dispensatione Sacramenti, quia receptio hujus Sacramenti non est necessitas. Undè ei, qui non potest sacramentaliter manducare, dicendum est: *Crede, & manducasti.*

Sup hoc infra in ref. 67. Sed ergo post med. vers Confirmatur secundo, & sup. in to. 1. ref 193 cursim in §. Notat paulo post initium.

5 Quod diximus de ministratione hujus Sacramenti respectu sui ipsius. Undè in necessitatis articulo, ut si Sacerdos sit peste laborans, ubi alii timent ei appropinquare, inquit Cajetan. *in sum ver. Communio*, potest extra sacrificium Missæ per seipsum sumere Eucharistiam. Et idem videtur dicendum de Diacono, quando alias sine Viatico deberet mori. De laico quamvis nonnulli Recentiores id asserant, nullatenus esse concedendum: nam cui non licet aliis ministrare hoc Sacramentum, nec sibi ministrare licet. Nec obstat exemplum Reginæ Scotiæ, quæ in Anglia martyrium subitura, Eucharistiam quam apud se servabat, sumpsit propriis manibus. Nam Eucharistiam non tam sumpsit, ut seipsam communicare, quàm ut eam ab Hæreticorum injuriis eriperet. Et quamvis eam solùm sumpsisset, ut seipsam communicaret, dici de illa posset, quod de S. Appollonia ait Mag. Soto *lib. 5. de just. qu. 1. art. 5. ad finem*: Quod cùm esset fœmina, acuminisque adeò juris inscia, per invincibilem ignorantiam sit excusanda.) Huc usque Serra, validè suam sententiam confirmans; quam etiam nominatim contra me firmavit Eminentissimus Dominus meus de Lugo *alibi* à me adductus.

Sup. hoc pro laico in duabus ref. seqq. & in tertia à lin. 5. & sup. in t. 3. §. an verò, in fin & in to. 1. tr. 1. resol. 56. Sed & in to. 1. tr. 2 Ref. 5. §. Ex his, in princip. & in tr. 3. Ref. 148. § 1 ad med. à vers. Resp.

6 Sed, his non obstantibus, sententiam affirmativam, cui adhæsi, non dubito esse ad minùs probabilem, quam novissimè tuetur sapientissimus Lessius *in 3. part. quaest. 82. art. 3. num. 8.* Mercerus *de Sacramentis, quaest. 82. art. 3. num. 3.* Præpositus *in 3. p. q. 82. art. 3. dub. 1. n. 12.* quibus adde Castrum Palaum *to. 4. tr. 21. disp. unica, punct. 18. nu. 8.* qui illam satis probat, quia nec jure divino laicis interdicta est Eucharistiæ ministratio, nec jure Ecclesiastico, in necessitate extrema. Nam textu in capit. *Pervenit.* loquitur extra casu necessitatis: expressè enim dicit, *Horrendum, & detestabile facinus esse, absque ulla necessitate per laicos, vel fœminas deferri ægris Eucharistiam.* Ergo, stante necessitate, maximè extrema, nullum erit facinus. Quod non leviter confirmat Eusebius *lib. 9. Historiar. capitul. 36.* asserens, olim viros sanctos misisse Viaticum per laicos necessitate urgente. Neque obstat, solis Diaconis inveniri concessum, urgente necessitate. Nam inde non infertur, laicis denegatum esse; sed solùm infertur non esse illis expressè concessum; benè tamen potest esse concessum virtute, & interpretativè, spectata Ecclesiæ pietate. Neque item obstat, quòd præsenti tempore non videamus unquam à laicis Eucharistiam ministrari; id enim provenire potest ex eo, quòd casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

7 Adde in prædicto casu, non solùm alteri, sed sibimet ipsi ministrare Eucharistiam posse. Nam, licèt consuetudine Ecclesiæ statutum sit teste Tridentin. *sess. 13. capit. 8.* ut laici à Sacerdotibus Communionem accipiant, itemque ne extra Missæ Sacrificium aliquis sibimet Eucharistiam ministret; lex hæc cessare præsumitur in casu extremæ necessitatis, ne tanto bono, & fortè sibi necessariò moriturus privetur. In cujus testimonium adduci solet factum illud Mariæ Reginæ Scotiæ, quę proxima martyrio sacram Eucharistiam, quam apud se retinebat, sumpsit. Quòd si dicas, id fecisse, vel ex dispensatione speciali Pontificis: undè constat sic à Pontifice specialiter dispensatum.

Sup. hoc in R. & §§. not. præterit.

8 Itaque nostra sententia in Schola Patrum Societatis Jesu est communior: nam illam tenent Suarez, Layman, Filliucius Reginaldus, Præpositus, Palaus, Granadus, Valentia, Coninch, quibus adde novissimè Escobar *in Theolog. moral. tr. 7. exam. 6. c. 4. num. 62.* & me citato Quintanadveñas *in Theolog. moral. tom. 1. tr. 4. sing. 8. n. 3.* omnes ex Societate, & me etiam citato: Magister Lezana *in Summa qq. Regular. tom. 3. verb. Eucharistia, nu. 15.* Vide modò, quàm immeritò dixerit Sotus, nostram sententiam esse intolerabilem. Est enim satis probabilis, ne dicam, probabilior, quàm contraria. Observandum est etiam cum Lessio, *ubi suprà, nu. 16.* quòd laicus existens in peccato mortali, si deferat ad infirmum in articulo mortis, ut diximus *suprà*, Eucharistiam, non peccat mortaliter, quia non est minister consecratus ad hoc.

Sup hoc infra in Resol. 67 §. ult. & in to. 7. tr. 1. Ref. 55. §. ult. & in to. 1. tr. 2 Ref. 6. cursim in princ. §. Ex his, & hic sup. in tr. 1 Ref. 193 §. Not. paulo post

9 Nota etiam, quòd stando in contraria sententia, affirmativam tamen admittit in uno casu doctissimus Pater Amicus *in Curta Theolog. tom. 7. disput. 31. sect. 2. nu. 26.* sic enim asserit: (Unum dumtaxat excipio casum, in quo existimo licitè posse moribundum è manibus laici communicare. Si, nimirum, moribundus conscius peccati mortalis, non habens copiam Confessarii, haberet copiam Eucharistiæ, licitè posset tunc illam

illam per manus laici sumere. Quia cum hoc Sacramentum, juxta probabilem sententiam, interdum faciat de attrito contritum, conferendo primam gratiam, posset tunc moribundus cum sola contritione tantùm putata hoc Sacramentum sumens, justificari; sine quo in tali casu decederet ex hac vita cum peccato in æternùm damnandus. In hoc igitur casu omninò censeo locum habere epiichejam, quæ Authore Aristotele *5. Eth.* 10. est correctio, sive emendatio legis, juxta legislatoris mentem, qui si talem casum prævidisset, illum in sua lege non comprehendisset. Etenim tandiu servanda est lex, quandiu servari potest absque injustitia: ubi autem absque injustitia servari non potest, mens legislatoris non est, ut ea servetur, sed potius per epiichejam corrigenda erit. Atqui iniquum foret in tali casu legem servare, non communicando per manus laicis infirmum in tali periculo constitutum; cùm esset, illum probabili periculo æternæ mortis exponere. Confirmatur: nam in eo eventu, respectu talis infirmi, Eucharistia non esset tantùm medium utile, sed etiam saltem probabiliter necessarium ad salutem ergo, sicut nulla lex humana privare potest hominem in extremo vitæ, medio ad salutem necessario; ita nec in tali casu poterit lex humana privare moribundum Communione per manus laici.

In fi., à vers. ex quo laicus.

10 Nec refert primò, quòd non sit certum, in tali casu Eucharistiam collaturam primam gratiam: nam sufficit, ut sit tantùm probabile, cùm in extremo vitæ licitum sit, & interdum teneamus adhibere media etiam probabiliter ad salutem necessaria. Nec refert secundò quòd talis infirmus possit conari ad contritionem eliciendam: quia, cum hæc difficilè eliciatur, poterit ad majorem salutis securitatem, uti medio faciliori, ac tutiori.) Ita Amicus Vide etiam Lezzana *ubi suprà*, & Joannem Uvigers *in 3. p. q. 82. art. 3. concl us. 3.*

RESOL. LXVI.

An in casu extremæ necessitatis, si Minister idoneus non adsit, possit laicus seipsum communicari?

Et in articulo mortis, & in dicto casu, an possit laicus aliis viaticum ministrare?

Et notatur, quod si magnum Festum adsit, & Sacerdos sacrificare non posset, possit quidem in tali casu, scandalo cessante, ex Sacrario Eucharistiam accipere, & seipsum communicare, si alius Sacerdos non adsit, & hoc etiam præsente Diacono? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 47.

§. 1. NEgativam sententiam docet Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. 5. punct. 1. nu. 6.* Zambranus *de cas. tempore mortis, c. 3. dub. 6. nu. 6.* & alii penes ipsos; quia non est ita necessarium sumere Eucharistiam tempore mortis, ut laicus possit propria auctoritate sibi illam ministrare.

2 At ego contrariam sententiam teneo cum Filiucio *tom. 1. tr. 4. c. 9. nu. 285.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 72. sect. 3.* Coninch. *de Sacram. q. 82. art. 3. num. 23.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. c. 7. num. 4.* ubi sic ait. Si aliquis, seu clericus, seu laicus in mortis art. constitutus, ministrum idoneum non habeat, à quo Eucharistiam sumat, nihil obstare videtur, quo minùs se ipsum communicare possit, (scandalo cessante) exemplo Reginæ Scotiæ, quæ in Anglia martyrium subitura, sacramentum Eucharistiæ quod secum habeat, propriis manibus sumpsit.

Sup. hoc in R. præteritis. §. Sed quid, & §. Quod, & in quibus Resol. seqq. & §. 12 in R. 22 § An vero. in fine, & in aliis §§. earum annotat.

3 Imò contra Fagundez *præcept. 3. lib. 3. cap. 1. nu. 10.* Sylvestrum *ver. Eucharistia q. 4.* & alios, putant aliqui non solùm laicum posse in periculo mortis, si non adsit Sacerdos idoneus, se ipsum, sed etiam alios communicare. Et licèt hæc opinio intolerabilis vocetur à Sotos *in 4. sent. dist. 23. q. 1. art. 3.* tamen mihi probabilis videtur cum Valentia *tom. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1. in fine*, & illam docet novissimè Layman *ubi suprà*, & Coninch; nam id nec naturali, nec divino Christi præcepto repugnat; neque ullus canon Ecclesiasticus reperitur, qui id prohibeat, quia *c. pervenit dist. 2. de consecrat.* loquitur extra casum necessitatis. Nec valet Ecclesiæ consuetudo in contrarium. Nam respondeo, quòd fieri potest longissimo tempore, licet hoc factum numquam fuerit, saltem, ut aliis innotesceret: non quòd hoc facere illicitum sit, sed quia casus ex se ipso rarissimus sit.

Sup. exemplo in hoc §. in R. 2 not. prætereà §. Sed quid, & in R. 2. & 3. latè, & in tom. 4. tra. 1. ref 56. §. Sed, & in to. 3. tra 3. R. 148. § 1. ante medium à vers. Respondeo.

4 Notandum est tamen hic obiter, quòd si magnum festum adsit, & Sacerdos sacrificare non possit, posse quidem cum tali casu, scandalo cessante, ex sacrario Eucharistiam accipere, & se ipsum communicare, si alius sacerdos non adsit, & hoc etiam præsente diacono. Ita Suarez, Layman, Coninch, & nos alibi.

Sup. hoc supra in R. 20. §. 1. & 2. §. Et hanc, & seqq. & in R. 40. per totam, & in to. 1. tra. 3. Ref. 56 curfim in §. Et eandem post.

RESOL. LXVII.

An laicus in articulo mortis, si Sacerdos non adsit, possit se ipsum communicare, & alios?

Et deducitur, quod propter periculum irreverentiæ potest laicus Eucharistiam tangere, ne Eucharistia veniat in manus Infideliū, &c.

Et docetur laicum ministrantem in tali casu Eucharistiam in peccato mortali, non peccare mortaliter?

Et cursissimè infertur, an Sacerdos possit sine veste sacra, & extra officium Missæ Sacramentum Eucharistiæ conficere, ut ægrotus moribundus impleat præceptum divinum sumendi in dicto articulo Viaticum? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 47.

§. 1. NEgativam sententiam docet Hurtadus *de sacram. Euchar. disp. 11. diffic. 3.* Præpositus *in 3. p. q. 82. art. 3. dub. 1. n. 11.* Faustus *de sacra Euchar. lib. 1. q. 112.* Tannerus *tom. 4. disp. 5. q. 8. dub. 8. num. 182.* Fagundez *p. 3. lib. 3. cap. 1. num. 10.* & Ochagavia *de Sacram. tr. 3. de Euchar. q. 4. nu. 7.* Probatur ex *canone 38. Concilii Carthag.* ubi cùm solùm in casu necessitatis concedatur facultas ministrandi sacramentum Diacono, expressè videtur etiam in casu necessitatis denegatam fuisse facultatem Subdiaconis, & aliis inferioribus ministrandi hoc sacramentum aliis. Hujus autem conclusionis ea est ratio, quia cùm hoc sacramentum non sit medium necessarium ad salutem, potius servandum est jus humanum constituens ministrum legitimum hujus sacramenti, quam ministrando illud in articulo mortis ad augendam gratiam ægroti, quia præceptum Eucharistiæ in eo casu non obligat. Quod ex eo apparet satis esse probabile, quia aliàs ne ægrotus isto augmento gratiæ privaretur, & ut impleret præceptum Eucharistiæ, posset Sacerdos sine veste sacra, & extra officium Missæ sacramentum Eucharistiæ conficere, quia hæc tantùm sunt constituta de jure humano, quod nullus audebit affirmare. Aliqui recentiores advertantur huic conclusioni, & opponunt nobis Reginam Scotiæ, quæ cùm ad martyrium duceretur, Eucharistiam, quam servaverat, devotè sumpsit. Verumtamen propter hæc nostram resolutionem deserere non debemus, hujusmodi enim Regina potuit sibi Eucharistiam dispensare, vel bona fide credens id sibi licite, vel media dispensatione ad id concessa. Huc usque Ochagavia.

Sup. contento in hoc, & seq. §. dempta difficult. not. seq. supra in Ref. præteri. 2. §. 1. 2. & 3. & in aliis ejus primo, & secundo not.

Sup. his pro veste sac. sup. in tr. 1. R. 178. §. ultim. & in aliis ejus prima not. & pro extra Officium Missæ consecrare, in dicto tra. R. 1 21. §. 1. ad medium, à vers. consulit tamen.

2 Sed ego cum multis Doctoribus *in 3. p. tr. 4. ref. 47.* affirmativam sententiam tenui, quam probabilem esse fatentur ipsimet adversarii, ut Faustus, Tannerus, & Præpositus *ubi suprà*, & hanc sententiam tenet etiam Mercerus *de Sacram. q. 82. art. 3. num. 3.* Chapeavilla *de sacram. Eucharistiæ q. 6.* Reginald. *tom. 2. lib. 29. c. 5. q. 5. nu. 93.* &, qui apud me instar multorum est, Jacobus Granado *de Sacram. in 3. p. contr. 6. tr. 12. disp. 1. nu. 4.* ubi contra Sotum, Henriquez, Sylvestrum, & alios docet probabile esse non solùm Subdiaconum, sed etiam laicum infirmo morienti posse dispensare Eucharistiam, quia licèt ministrare Eucharistiam ex officio conveniat soli Sacerdoti, non constat ex divino jure prohibitum laico in casu necessitatis, & sine solemnitate. Jus verò Canonicum id non prohibuit in simili necessitate, nam licèt administratio Eucharistiæ absolutè prohibeatur laicis in illo canone *Pervenit*, eodem modo prohibetur omnibus, qui non sunt Sacerdotes: ergo sicut Diaconi excipiuntur in necessitate, excipi poterunt laici, ut succurratur infirmo morienti. Confirmatur primò, quia olim Eucharistia per laicos deferebatur ad infirmos, ut testatur Eusebius *lib. 6. hist. cap. 34.* ergo eodem modo liceret in extrema necessitate, etiamsi Sacerdos eam non mitteret. Confirmatur secundò, quia propter periculum irreverentiæ potest laicus Eucharistiam tangere, imò, & se ipsum communicare, ne Eucharistia veniat in manus infidelium; à quibus indignè tractetur: ergo etiam ad succurrendum infirmo morituro licebit laico tangere, & dispensare sacram Eucharistiam. Ex quo sequitur, posse laicum in mortis articulo sibi ipsi porrigere Eucharistiam. Et hæc omnia docet Jacobus Granado *ubi suprà.* Unde satis remanet probabilis sententia affirmativa, quam ego olim docui, licèt contra me insurgat novissimè Pater Joannes de Lugo *de sacramento Eucharistiæ, disp. 18. sect. 1. n. 22.* Sed, ut dixi, nostra sententia est satis probabilis.

Quæ hic est R. antecedens.

Sup. hoc in R. 2. not. seq. §. Sed quid prope finē, à vers. Tam denique, & in aliis eius annot.

3 Nota etiam laicum in tali casu ministrantem Eucharistiam moribundo in statu peccati mortalis, non peccare mortaliter. Ita Suarez, ut observat Tannerus *ubi suprà*, & docet etiam Chapeavilla, & apud me certum est, qui teneo etiam Sacerdotes Eucharistiam ministrantes in peccato mortali, non peccare mortaliter. Vide Ochagaviam *de Sacramentis, tract. de Eucharistia, quæst. ult. nu. 2.*

Sup. hoc supra in R. 65. § 1. atque ejus not. & pro ultima dific. consule vers. qui teneo, hoc §. supra in Ref. 55. & in aliis ejus annot.

RESOL. LXVIII.

An si sit præsens Parochus, vel alius Sacerdos, & nollent communicare infirmum existentem in periculo mortis, possit laicus supradictis renuentibus, & prohibentibus, infirmo sacram communionem porrigere?

Et an in hoc casu Diacono tantum, & non aliis hoc permissum sit?

Et docetur non posse fieri legem, qua statuatur, quod neque in casu necessitatis extremæ possit laicus Eucharistiam ministrare?

Et infertur, quod Regularis, vel alius Sacerdos possit ministrare infirmo Viaticum, si Parochus præsens nollet ei ministrare, nec ad hoc licentiam concedere?

Etiam-

Etiamque advertitur infirmum, qui ſatisfacit præcepto ſumendi Viaticum è manibus ſui Parochi, poſſe ab illo, vel aliis poſt aliquos dies in eadem infirmitate recipere Euchariſtiam etiam non jejunum.

Et notatur non eſſe mortale, ſi laicus exiſtens in mortali, reverentia, & honoris cauſa Euchariſtiam deoſculetur? Ex p. 11.tr.7.& Miſc.7.Reſ.43.

Sup. his ſupra in Reſ. 63 à 3. Sed quid, uſq. ad §. Nota etiam & in reſ. 66 & 67 & ſupra in reſ. 53. §. An vero, in fine, & in 10. p. tr. 1 reſ. 56. §. Sed, & in 10. p. tr. 1. reſ. 5 Ex his, & ibi ante. 3 reſ. 1.8 §. 6. ante medium, à verſ. Reſp.

§. 1. CAſum non invenio à nemine in terminis pertractatum; Et fine ulla difficultate negativè reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Paſqualigus *in Theol. tom.2.contr.*108. *ſect.*7.*num.*41. ubi ſic ait; Dicendum eſt non poſſe laicum ſibi Euchariſtiam ſumere, aut aliis miniſtrare, urgente quacunque neceſſitate, etiam ex commiſſione. Habetur *ex cap. pervenit de conſecrat. diſt.*2. ubi dicitur horribile, & deteſtabile, quòd laici Euchariſtiam deferant ad alium. Quod autem eſt horribile, & deteſtabile, nec urgente neceſſitate fieri poteſt. Probatur, miniſtratio Euchariſtiæ fundatur in Sacerdotio; itaut ratione ipſius conveniat, & in tantùm Diaconis poteſt committi, in quantùm ſunt ex vi Ordinis ſpeciales miniſtri Sacerdotis: Laici autem neque ſunt ſacerdotes, neque communicant in officio ſacerdotis, ut communicat Diaconus; Quando autem aliquis actus convenit ratione Ordinis, non poteſt exerceri à non habente ordinem, ut inductione conſtat, & cenſetur prohibitus cæteris omnibus. Confirmatur. Diſtributio corporis Chriſti eſt quædam poteſtas ſupra ipſum, quia eſt actus conſequens ex poteſtate ipſum conficiendi: Laici autem nullam habent poteſtatem ſupra corpus Chriſti. Ita ille.

Sæpius & alibi ... ſententiam ...

2 Sed ego ſæpius alibi cum multis Doctoribus ſatis probabiliter affirmativam ſententiam docui, & nunc iterum doceo, & illam, me citato, latè, & doctè, ut ſemper ſolet defendit Pater Thomas Hurtadus *tom.* 1. *tr.* 5. *c.* 6. *reſol.* 63. §. 2. *n.* 1583. *cum ſeq.* & hanc ſententiam probabilem putat Pater Hermanus Buſembaum *in meddula Theol. moral. lib.* 3. *tr.* 3. *c.* 2. *dub.* 1. *nu.* 3. Martinus de San Joſeph *in mon confeſſ.tr.* 5.*cap.*4. §. 9. *nu.* 1. Dicaſtill. *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 11. *dub.* 3. *n.* 92. *in fine*, unde ſapientiſſimus Leſſius *in* 3.*p.D.Thom. q.*82.*art.*3.*num.*8. ſic ait; Diſpenſatio Euchariſtiæ inferioribus Diacono committi non poſſe, niſi fortè in illo caſu, quo infirmus ſine viatico eſſet moriturus: tunc enim videtur etiam laico permitti poſſe, modo ſcandalum abſit. Probatur; quia non eſt contra jus divinum, aut contra ullum Canonem, aut contra aliquam Eccleſiæ conſuetudinem, quæ vim legis habeat præſertim, cùm exempla antiquitatis non deſint. Nam olim Euchariſtia ſolebat dari in manus deferenda domum, & etiam aliquando per pueros mitti ad infirmos, Ita ille, & alii à me alibi adducti.

3 Et ratio eſt, tum quia jure ſolum humano prohibitum eſt laico attingere Euchariſtiam *cap. pervenit, de conſecr. diſt.* 2. jus autem humanum non videtur in tali eventu obligare, ſed potius cedere graviori præcepto divino, quo fideles tenentur in articulo mortis communicare; tum quia olim permiſſum fuit fidelibus ſecum deferre Euchariſtiam ſequenti die ſumendam, immò etiam permiſſum fuit laicis deferre Euchariſtiam ad infirmos tempore neceſſitatis teſte Euſebio *lib.*6.*hiſtor. Eccleſiaſt. cap.* 36. ut diximus. Ergo etiam hoc tempore videtur permittendum ut laici in articulo mortis ſibi Euchariſtiam adminiſtrare poſſint, & aliis.

4 Deinde concedunt doctores in periculo irreverentiæ, quam hoc Sacramentum pati poſſet, ut laicus poſſit illud propriis manibus contrectare, ſumere, & ſi neceſſe fuerit, etiam alteri tribuere, ut ſi nimirum eo tempore eſſet aliquis infirmus viatico egens, cui per Sacerdotem, vel Diaconum miniſtrari non poſſet: Ergo hoc ipſum facere poterit in caſu neceſſitatis, ſi deſinit legitimus miniſter: Confirmatur: nam jura concedunt, ſi fortè particula conſecrata ceciderit intra pectus, & ubera fœminæ, ut ipſa poſſit propriis manibus illam ſumere. Cur illam in caſu neceſſitatis ſumere non poſſit ex ipſa pixide, ut propriæ conſulat ſaluti?

5 Unde ex his patet reſponſio ad argumenta adducta in contrarium à Patre Paſqualigo, Dico igitur jure optimo Patres Concilii appellaſſe deteſtabile, & horribile crimen, & temerariam præſumptionem, quod Laici ſine urgente neceſſitate porrigerent Euchariſtiam, & illam ſuis manibus tangerent, quibus ſacrarium ingredi eſt prohibitum.

6 Et quando Laicus in caſu neceſſitatis Euchariſtiam porrigeret, non eſſet actus auctoritativus quaſi laicus auctoritate vel ordinaria, vel delegata Sacramentum diſpenſaret, nullam enim ad hoc habet auctoritatem, ſed ut ſuccurreret proximo extremè indigenti in articulo mortis de viatico, quod de jure divino tenetur accipere, ſi poteſt. Quare Laicus id præſtaret ex licentia præſumpta Summi Pontificis, qui prudenter cenſetur diſpenſare in ſua lege humana, ut divina obſervetur, nec enim, ut illa obſervetur, hæc omittenda eſt

7 Et quidem Pontifex poteſt in hoc diſpenſare, ut fatentur contrarii, nec negari poteſt: ergo ſemper quod occurrat neceſſitas articuli mortis, & non adſit copia miniſtri Eccleſiaſtici, cenſetur adeſſe præſumpta Papæ voluntas, ut Laicus poſſit miniſtrare, Conſequentia eſt evidens, quia Epiicheja, quæ eſt legis emendatio, ut ait D. Th. 2.2.*q.*120. *art.* 1. dictat ſequi id, quod poſcit juſtitiæ ratio, & communis utilitas.

Sup. hoc diſputatione ... 95.

8 Itaque *textus in dicto cap. pervenit*, loquitur extra caſum neceſſitatis, expreſsè enim dixit horribile, & deteſtabile facinus eſſe abſque ulla neceſſitate per Laicos, vel fœminas deferri ægris Euchariſtiam. Ergo ſtante neceſſitate maximè extrema, nullum erit facinus.

9 Neque obſtat ſolis Diaconis inveniri conceſſum urgente neceſſitate, nam, ut optimè obſervat Caſtrus Palaus *tom.*4.*tr.* 21. *punct.* 17. *num.*8. & alii, Inde non infertur Laicis denegatum eſſe, ſed ſolùm infertur non eſſe illis expreſsè conceſſum, benè tamen poteſt eſſe conceſſum virtute, & interpretativè, ſpectata Eccleſiæ pietate, ut ſuprà diximus.

10 Neque enim obſtat, quod præſenti tempore non videamus unquam à laicis Euchariſtiam miniſtrari: id enim provenire poteſt ex eo quod caſus neceſſitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, ſed occultè, & miniſtratio Euchariſtiæ occulta fuerit.

11 His ſuppoſitis, difficultas eſt, an procedant ſi Parochus, vel alius Sacerdos præſens adeſſet, & nollet moribundum communicare, & prohiberet laicis, ne ipſi hoc facerent, an non obſtante tali prohibitione, poſſent ipſi adhuc infirmo Sacram Euchariſtiam miniſtrare, Et affirmativè reſpondeo, nam ut optimè obſervat Dicaſtill. *de ſacram. tom.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 11. *dub.* 5. *nu.* 91. & alii. Perinde omninò caſus neceſſitatis cenſetur, quando in articulo mortis non vult Sacerdos per ſeipſum facere, aut committere, atque ſi non eſſet Sacerdos.

12 Sed ſupra fundavimus probabiliter abſente Sacerdote poſſe laicum communicare in articulo mortis infirmum. Ergo poterit hoc etiam facere, eo præſente, & moribundum communicare nolente, quia tunc haberetur tanquam abſens.

Sup. hoc ſupra in ... 63 §. Verùm ... & ... & ... in ... & ... §. ... ſeq. hujus Reſ.

13 Confirmatur ex ſimili dubio, quod ponunt Doctores, an quando in extrema neceſſitate Sacerdos nec vult dare, nec Diacono permittere, liceat nihilominus,

14 Et licet Sylveſter, & Petrus Sotus, aliique nonnulli, negent poſſe Diaconum miniſtrare Euchariſtiam etiam in neceſſitate extremè indigenti, quando Sacerdos negat, etiam iniquè, facultatem. Probant aliqui, quia ex Concilio Carthaginenſi non debet Diaconus in præſentia Preſbyteri, niſi juſſus Euchariſtiam miniſtrare. Præterea ſumptio hujus Sacramenti non eſt neceſſaria tanquam medium; ſed ſolùm ex præcepto, quod in eo caſu, ſicut in aliis ſimilibus non obligat; quia in eo caſu non poteſt Diaconus contra voluntatem Præsbyteri miniſtrare. Tandem, quia quando adeſt immediatus ſuperior, & hic repugnat, non licet recurrere ad voluntatem interpretativam alterius ſuperioris; alias Epiſcopo injuſte, & iniquè negante juriſdictionem, vel approbationem ad audiendas confeſſiones alicui ſacerdoti digno, liceret huic ex interpretativa voluntate Pontificis, aut Chriſti Domini Confeſſoris munus exercere, quod falſum eſt, & nemo audebit concedere. Nihil ergo refert, quod Sacerdos ille ſua abutatur poteſtate, quia licet iniuſtè id faciat, tamen denegat licentiam, ſine qua Diaconus non poteſt tale munus obire.

15 His tamen non obſtantibus, contraria ſententia eſt tuta in praxi, poſſe ſcilicet Diaconum in eo caſu neceſsitatis, injuſtè renuente Præsbytero miniſtrare, & docent graves Auctores Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 1. *art.* 3. Henriquez *l.*8.*cap.* 54.*n.*2. Suarius *diſp.* 72. *ſect.* 1. Valentia *diſp.*6.*q.*10.*punct.* 1. Rodriquez *tom.*1.*q.regul. q.*56. *artic.* 8. & alii multi; Nam quando non eſt præſens Epiſcopus, aut præsbyter, qui id poſsit Diacono committere, poterit ille facere ex præſumpta interpretativa voluntate id potentis committere: Immo jure ipſo communi Canonis 24. Concilii Nicæni 1. eſt illis in eo caſu conceſſum.

16 Ergo, & in caſu noſtro, quando Sacerdos nollet miniſtrare Euchariſtiam infirmo exiſtente in articulo mortis, & prohiberet laico, ne id faceret, dicendum eſt, laicum, hoc non obſtante poſſe ei Euchariſtiam miniſtrare, ex præſumpta, & interpretativa voluntate Eccleſiæ, & Summi Pontificis, qui in tali caſu ex rationibus adductis ab Hurtado *ubi ſuprà* cenſetur diſpenſare in præcepto, & licentiam laicis concedere.

17 Confirmatur ſecundò noſtra ſententia ex opinione Patris Hurtadi *num.* 1491. ubi putat valdè probabile non poſſe fieri legem, qua ſtatuatur, quod neque in caſu extremæ neceſſitatis poſsit laicus porrigere Euchariſtiam, quia ſumptio Euchariſtiæ in hoc caſu eſt de jure divino, contra quod non poteſt jus humanum, quod ſicut non poteſt prohibere, quod laicus non levet Euchariſtiam de terra, ubi indecenter jacet, quia hæc indecentia, eſt contra jus reverentiæ debitæ Sacramento;

mento; ita non potest prohibere, quod laicus non porrigat Eucharistiam infirmo in extremis posito: cui incumbit obligatio juris divini sumere viaticum. Ita ille.

18 Quæ omnia maximè, & à fortiori procedunt in casu nostro ad firmandum, non posse Parochum, neque alium Sacerdotem, nolentem communicare infirmum, prohibere laico, ne Eucharistiam infirmo ministret.

19 Hinc infertur, quod Regularis, vel alius Sacerdos possit ministrare infirmo viaticum, si Parochus præsens nollet ei illud ministrare, nec licentiam ministrandi illis præbere, & hoc ex tacita, & interpretativa licentia; & authoritate Summi Pontificis; Ita Pater Hermannus *in medulla Theologiæ mor. lib.6.tr.3. cap.2. dub.* 1. & Martinus de San Joseph. *in mon. confess. tom.1.lib.1. tract.5. de pœnit.num.* 15. ubi sic ait; (Tambien podrà dar el Viatico el Religioso, aunque el Cura este præsente, si injustamente noquiere darsele el à su Parroquiano, porque puede el Religioso en este caso tener la presumpta del Obispo, ò del Summo Pontifice; Et voluntas ex conjecturis declaratur. Ita ille: sic, & casu nostro. Ergo, &c.

20 Sed hic breviter notanda sunt duo; Primo, infirmum qui satisfecit præcepto sumendi Viaticum è manibus sui Parochi, posse post aliquot dies in eadem infirmitate illud sumere è manibus cujuscumque Regularis, si haberet privilegium, ut in Oratorio Domus suæ possit dicere Missam; nam in illo Regularis posset celebrare, & postea infirmum etiam non jejunum communicare; Ita Pater Hermannus loco citato.

21 Secundò nota, non esse mortale, si laicus existens in peccato mortali, reverentiæ, & honoris causa deosculatur Eucharistiam, licet Sotus dicat fortasse esse mortale, sed certè ait Suarez, non videtur esse tale; & ita docet Dicastillus *de Sacramen. tom.* 1.*tract.* 4. *disput.* 21. *dub.* 5. *numer.* 101.

RESOL. LXIX.

An qui sumpsit Eucharistiam tempore Paschatis, teneatur sub mortali illam sumere in articulo mortis?

Et notatur, quod adest præceptum divinum, quod obligat sumendi Eucharistiam tempore mortis, etiamsi tempore Paschatis fuerit sumpta? Ex p.5.tr.3.Res.42.

§. 1. Secluso contemptu negativè respondet Cajetanus, Armilla, & Sà quos citavi *in* 3. *p. tract.*4.*res.*40. quibus nunc addo Martinum Ledesmam *in* 1. *part. q.* 21. *artic.*2. *dub.* 11. Victoriam *in sum. num.*85. & hanc sententiam probabilem esse docet ex Suarez Adamus Tannerus *tom.*4.*disp.*5. *quæst.* 8.*dub.*5.*num.*109.

2 Verùm ego contrariam sententiam teneo cum Granado *de Sacram.in* 3. *p.contr.*6.*tr.*10.*disp.*3.*num.*9. Præposito *in* 3.*part. q.*80.*art.*11.*dub.* 1. *num.* 54. Hurtado *de sacram. Euch. rist. dispu.* 10.*diffic.* 2. & aliis. Dico igitur, quòd si quis in Paschate communicavit, qui post mensem incidat in mortis periculum, per similem communionem non satisfaciet obligationi communicandi in articulo mortis, quia ea communio morali judicio non potest dici habere rationem Viatici; unde si quis data copia communicandi negligat, mortaliter peccat, & qui ita se gereret, malè audiret.

3 Et pro supradictorum confirmatione, nota, quòd adest præceptum divinum, quod obligat sumendi Eucharistiam tempore mortis, etiamsi tempore Paschatis fuerit sumpta. Ita contra Cajetanum, Sylvestrum, Armillam, & alios docent Hurtadus *ubi suprà*, & communiter DD. Ita ut Ochagavia *de Sacram. tr.* 2. *de Eucharistia, q.* 14. *nu.* 4. asserat hanc sententiam neminem sine temeritate negare posse. Probatur hæc opinio ex Concilio Carthag. IV. *can.*77. quod à Leone IV. approbatum fuit, dum absolutè, & absque ulla limitatione præcipitur eis, qui in infirmitate, (subintellige periculosa) sunt, ut viaticum accipiant, & non leviter deducitur ex Concilio Nicæno I. *can.* 12. qui refertur *can. de his* 26. *q.* 6. dum Eucharistia sumenda in fine vitæ dicitur viaticum necessarium, & consuetudine Ecclesiæ, in qua Eucharistia in articulo mortis sumitur, tanquam quid ex obligatione necessarium, etiamsi tempore Paschatis sumpta fuerit. Consuetudo autem, qua aliquid fit tanquam ex obligatione necessarium, vel supponit præceptum antea latum, vel si non supponit, ipsa consuetudine introducitur.

RESOL. LXX.

Infirmus in articulo mortis quonam tempore teneatur viaticum sumere, & si illud non sumat, an peccet tantum venialiter?

Et an infirmus, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia, peccet?

Et quæritur, quando ergo lex divina suscipiendi Eucharistiam, si non in mortis articulo, obliget?

Et pro praxi hujus ultimæ difficultatis alii casus adducuntur in §. Quandonam, hujus Resolutionis?

Et notatur, etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem, præcepti divini reum esse, & illum constringere, quamvis alii ajant seclusa determinatione Ecclesiæ, nullius peccati reum esse, qui toto vitæ tempore usque ad mortis articulum, vel periculum omitteret communionem?

Et an Eucharistia sit medium necessarium ad salutem? Ex part. 9.tractat.9.& Miscel.4,Res,47.alias 46.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet ex Societate JESU P. Baunyus *in Theolog.moral.tract.* 5.*de Euchar.q.*14.ubi sic ait: Contendunt alii, sumptionem hanc non ad divinam, sed Ecclesiasticam institutionem referendam esse, quibus ego calculum meum adjungo, hac maximè ratione inductus, quod, quæ sunt juris divini, his privari nemo possit, cum ad ea potestatem, Dei voluntate habeat. Sed apud multas gentes mos hic invaluit, ut ultimo supplicio afficiendis negetur Eucharistiæ perceptio, quas culpæ mortiferæ, ob eam rem affines omnes esse, nemo prudenter asserat: non est ergo divino jure sub finem vitæ frequentanda Communio.

2 Confirmatur, legibus Ecclesiæ, non admittuntur ad Cœlestem hunc cibum excommunicati, quamvis eorum valetudo sit desperata, nisi sit eidem persuasum illo resipuisse, vitamque Christiano dignam agere, quia Eucharistia cibus est viventis animæ, ac Deo gratæ, qualis non est excommunicatus, qui publico Ecclesiæ judicio ob lethale flagitium est mortuus: non est ergo moribundis jure divino præcepta Eucharistiæ perceptio, quia lege, ac statuto Ecclesiæ, divinum non potest everti, & tamen ejus auctoritate tam præcisis, de quorum pœnitentia certa non habet argumenta, quàm facinorosis, morituris cum infamia in publico foro, non est impartienda Eucharistia.

3 Obiicies. Tunc maximè res est in præcepto, cum ejus usus est necessarius ad assequendum finem præcepti, si quando uniri oportet hominem Deo, maximè sub finem vitæ, quam in rem maximè Communio est utilis, & à Deo instituta: est ergo tunc usurpanda. Confirmatur: quia hoc Ecclesiæ semper curæ fuit, ne quis decederet sine Viatico, quod est argumento, credidisse illam, cuique eo tempore, quo periclitatur, jure divino sumendum esse.

4 Respondendum est argumento, negando usum Sacramenti Eucharistici absolutè esse necessarium ad unionem animæ cum Deo, quod tamen supponi videtur in majore: hominis enim reconciliatio cum Deo, effectus est gratiæ, ejusdemque cum eo unio per amorem, quæ duo assequi potest quilibet aliis meliùs quàm Eucharistia.

5 Ad confirmationem dicendum, in id Ecclesiam incubuisse ab omni ævo, ut fideles refecti sacro pane è vita excederent, non quod ea opinione esset, ut crederet ad hanc religionem teneri eos lege divina, sed quod sciret, in eo Sacramento, magna ac verè præcipua salutis, gratiæque consequendæ præsidia esse. Quando ergo inquies, si non in mortis periculo, lex divina de suscipienda Eucharistia obligat. Non sæpius quàm semel in vita, inquit Major. Victoria *in summa de Sacram. q.* 86. *de Eucharistia*. Non credit eum peccare, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia. Eodem inclinat Navarrus *in consil.* 16. *de pœnitentiis, & remissionibus*. Mihi probatur eorum opinio qui dicunt, ea de re statui nihil posse ex scripturis, cum de tempore, ac sedulitate frequentandæ Eucharistiæ, ne verbum quidem habeant, possintque hæc verba. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, &c.* intelligi dicta esse de Communione unica. Hucusque Baunyus.

6 Verùm, ut Jesuitæ Dominicanum consociemus, audi, quid asserat Martinus Ledesma *in* 4. *tom.*1.*q.*21. *art.* 11. *dub.*2. *folio mihi* 415. Dubitatur, ait, an sit de præcepto, quòd ægrotantes sumant Eucharistiam? Ad hoc dicit Paludanus, quòd si tales parum post Pascha morerentur, & fuerunt communicati in Paschate, non peccarent, licèt non sumerent Eucharistiam. Aliter autem peccarent. Tamen Sylvester dicit, quòd nullum est peccatum, saltem mortale. Et ita est tenendum, quia non est aliquod præceptum in contrarium. Sed esset veniale peccatum ex negligentia illud dimittere.

7 Et est antiqua consuetudo in Ecclesia, quòd detur Eucharistia ægrotantibus: ut habetur *de pœnitent. & remissionib. cap. Quod in te*. Et Eusebius in Ecclesiastica historia refert de quodam ægroto, qui clamabat, ut deferretur ei Eucharistia, & statim convolavit in cœlum allata Eucharistia. Præterea quòd, si quis ægrotans ob negligentiam non sumeret Eucharistiam propter Ecclesiæ antiquam consuetudinem, graviter peccaret, venialiter tamen citra contemptum. Unde stando in solo

in ſolo jure divino, ſufficeret ſolùm ſemel in vita communicare. Hæc Ledeſma.

8 Sed quid tibi videtur amice Lector, adhærendum ne erit nobis his opinionibus? Apagè. Et ideò rectè Salmanticenſis Ochagavia *de Sacram. tract.2. de Euchariſt. effectibus, & uſu, quæſt.* 14. *num.* 2. ſic ait: Antiquitus fuit in Eccleſia, & nunc etiam eſt præceptum de ſumenda Euchariſtia in articulo mortis, quod nullus ſine temeritate negare poteſt. Ita ſtatutum eſt in Concilio Ancyrano, *can.* 22. circa homicidas voluntarios, & in Concilio Nicæno, *can.* 13. & idem ſtatuitur circa publicos pœnitentes in Concilio Carthaginenſi IV. *can.* 77. Neque valet dicere, quòd in Concilio Nicæno, & Ancyrano, ſolùm fiat ſermo de Sacerdotibus, & Epiſcopis, quibus imponitur hoc præceptum miniſtrandi; nam contrà eſt, quòd ſi hoc Sacramentum non eſſet neceſſarium ex præcepto, populo, non ita ſtrictè adminiſtratio præciperetur Sacerdotibus. Tum, quia Concilium Nicænum Euchariſtiam vocat Viaticum neceſſarium, quod ſi non eſſet impoſitum ſub præcepto populo, non diceretur neceſſarium Viaticum, nam hæc neceſſitas non eſt, niſi reſpectu populi, cui dicitur Viaticum. Unde meritò contra ſupradictos Doctores invehitur ſapientiſſimus Granadus *in* 3. *p. controv.*6.*tract.* 10.*diſp.*3.*n.*8. *&* 9. Vide etiam Cardinalem Lugo *de Sacram. Euchar. diſput.* 16.*ſect.*2. *num.*33. Coninch *de Sacram. q.*80.*art.*11.*dub.*3.*num.*94. Layman *lib.* 5.*tract.*4.*capit.* 5. *num.* 2. Palaum *tom.*4.*diſp.unica*, *punct.*14.*num.* 3. Amicum *Curſ.Theol. tom.*7.*diſp.*29.*ſect.*2.*nu.*12. & communiter Doctores.

9 Dicendum eſt itaque contra ſententiam, quæ eſt Alenſis 4.*p.q.*11.*membr.*2.*art.*4. §.1. Bonaventuræ *in* 4. *diſt.*12. *p.*2.*art.*2. *q.*1.*S.Thomæ*, *diſt.*9.*q.unica*, *art.*1. *ad q.*2.*& diſt.* 12. *quæſt.*3. *art.* 2.*ad* 1. Argentinæ *q.* 3. *art.* 4. Ferrarienſis 4. *contra Gentes*, *cap.* 61. Sylveſtri *verb. Euchariſtia* 3.*q.* 1. Gabrielis *in Can. Miſſæ leg.* 87. *in fine*, Palatii *in* 4. *diſt.* 9. *diſp.*2. *concl.*4. Dicendum inquam contra ſententiam ſupradictorum Doctorum, præceptum de ſumenda Euchariſtia eſſe divinum: & ita docet D. Thomas Magiſter omnium *in* 2.*p.q.*80. *art.* 11. Manifeſtum, inquit, eſt, quod homo tenetur hoc Sacramentum ſumere non ſolùm ex ſtatuto Eccleſiæ, ſed ex mandato Domini. Et præter Doctores citatos idem docet Vaſquez *diſp.* 213.*cap.* 2. Suarez *diſp.* 69. *ſect.* 1. Henriquez *lib.* 8. *de Euch.cap.*4. & alii penes ipſos, ita ut Valentia *tom.*4.*diſp.*6.*q.* 8.*punct.*4. dixerit, nullum Catholicum hoc tempore oppoſitum docere. Probatur, quia Euchariſtiam ſaltem in voto implicito eſt medium neceſſarium ad ſalutem: ergo divino præcepto tenentur homines aliquando illam ſuſcipere. Patet conſequentia; quia cùm ex ipſa Dei inſtitutione teneatur homo proſpicere ſaluti ſuæ, tenetur conſequenter ea efficere, quæ Deus ipſe inſtituit, ut media ad ſalutem: ſi ea ſint ejuſmodi, quæ ab homine effici poſſint. Sic enim divino præcepto tenetur homo recipere Baptiſmum, elicere actum fidei, & ſimilia, quia ſunt media neceſſaria ad ſalutem, & ab ipſo homine recipi, aut effici poſſunt: ergo cùm Euchariſtia ſit inſtituta à Domino, ut medium ad ſalutem, & illius uſus, ſeu receptio ſit opus, quod ab homine fieri poteſt, tenetur divino præcepto ad illius uſum.

Sup. hoc in R. & §§ not. 1 hujus reſ. & lege etiam Ref. 80 [illegible] & ſeq.

Sup. hoc lege ſup. Ref. 1 & 2. & vide etiam alios §§ eaſdem annot.

10 Nec obſtat Euchariſtiam ſolùm eſſe medium in voto implicito: nam id ſolùm convincit poſſe hominem adipiſci ſalutem æternam abſque reali ſuſceptione Euchariſtiæ, abſque expreſſo illius deſiderio: non tamen probat, nunquam teneri divino præcepto ad illam accedere; potius enim oppoſitum planè colligitur: nam Euchariſtia dicitur medium neceſſarium, quia nulli confertur juſtificatio ex divina inſtitutione, niſi intuitu Euchariſtiæ tanquam finis Sacramentorum, ad cujus ſuſceptionem, ſtatis, & opportunis temporibus acceſſurus eſt: ergo ex ipſa divina inſtitutione oritur obligatio accedendi ad illam opportunis temporibus, alioqui fruſtra conferretur prima juſtificatio intuitu Communionis.

11 Quandonam verò obligat hoc præceptum? Aliqui aſſerunt quoties magna aliqua neceſſitas urget ad conſequendum finem, propter quem hoc Sacramentum eſt inſtitutum, nempè ad roborandam vitam ſpiritualem contra graves tentationes. Quæ ſententia probabilior eſt: difficultas tamen non modica eſt in aſſignanda hujuſmodi neceſſitate. Durandus *in* 4. *diſt.*2. *q.* 9. & Gabriel *q.*1.*art.*2. *poſt. concl.*3. aſſignant articulum mortis, in quo unuſquiſque fidelis tenetur ſe præmunire hoc neceſſariò Viatico; de quo non eſt dubitandum, ut ſupra probavimus. Alii, præter hunc articulum, quoties neceſſitas urget ſuperandi gravem aliquam tentationem. Alii, quoties fidelis putat, nunquam amplius hujus Sacramenti opportunitatem ſe in hac vita habiturum, Suarez *diſp.*69.*ſect.* 3. *concl.* 3. tertio, quartovè quoque anno. Alii hanc obligationem ultra articulum mortis relinquunt prudenti judicio Confeſſoris; nec poſſe, ajunt, dari tempus quo, quis certò obligetur ad hoc Sacramentum recipiendum, ſed ad illud neceſſariam fuiſſe Eccleſiæ determinationem. Sed hac in re duo videntur mihi certa: unum eſt eum, qui ſingulis annis ad Euchariſtiam accederet, ſatisfacturum huic obligationi: quia Eccleſia ita ſentit, cùm hoc tempus præſcripſerit fidelibus, & nemo dubitet majorem frequentiam non eſſe præceptam. Alterum quod notavit Victoria, & Valentiæ non diſplicuit, ſcilicet divino præcepto teneri ſumere Euchariſtiam eum, qui prudenter crederet, ſe jam uſque ad finem vitæ non habiturum ulterius opportunitatem accedendi ad hoc Sacramentum: etenim ſi tunc non accederet, differret poſtea Communionem per plures annos, & fortè per totam vitam, intra quam aliquoties communicare tenetur, ut dictum eſt: quare, ut quoquo modo poteſt, proſpiciat ſpirituali ſaluti, tenebitur prævenire tempus, & præaſſumere cæleſtem panem, quem poſtea accipere non licebit.

Sup. contenta in hoc § ſupra in Ref. 1. §. 1.

Sup. hoc in R. 6. §. not. præteritæ.

Sup. his ſequentibus ibidem

Su. hoc ibidem ad mediũ præcitat §. 1. vers. Et tertio.

12 Nota tamen, quòd licèt Suarez *diſp.* 69. *ſect.* 3. Bonacina *de Sacrament. diſp.* 4. *q.* 7. *punct.* 1. *n.* 8. & alii aſſerant, etiam ſecluſa aliqua Eccleſiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem præcepto divino reum eſſe, & illud conſtringere; tamen Palaus *tom.*4.*diſp. unica*, *punct.* 14.*num.*9.& Vaſquez *diſp.*214.*cap.* 3. *à nu.*20. cui ex parte conſentit Ægidius Coninch. *q.* 80.*art.*11.*dub.*3.*in fine*, ajunt ſecluſa determinatione Eccleſiæ nullius peccati reum eſſe, qui toto vitæ tempore uſque ad mortis periculum omitteret Communionem. Nam præcepta affirmativa determinatum tempus, & cognitum habere debent, in qua executioni mandentur. At ſecluſa determinatione Eccleſiæ, nemini conſtat; nec conſtare poteſt, quod tempus Chriſtus hujus præcepti executioni ſignaverit præter mortis articulum. Ergo extra illud, nemo præcepto Divino obligari poteſt. Et confirmo. Ponamus Chriſtum Dominum inſtituiſſe hoc Sacramentum, præcepiſſeque in vita ſumendum, quoties Eccleſia ſua lege determinaverit. Sanè ex hac Conſtitutione, & Decreto quòd rationi maximè conſentaneum eſt, infertur manifeſtè, neminem obligatum eſſe ex Divino præcepto Euchariſtiam ſumere, antequam Eccleſia tempus ſumptionis determinaverit, quia obligatio divini præcepti ab ea determinatione pendet, & ſub ea determinatione profertur.

13 Sed hoc dictum eſſe volo in ſententia horum Doctorum. Et ex illa ſequeretur, quod præceptum divinum de ſumenda Euchariſtia ſemel adimpleri poſſit, quod ex Neotericis docuit Ledeſma ubi ſupra, & ante illum Palud. *in* 4. *diſt.* 9. *q.* 1. *art.* 1. & alii quos refert Suar. *diſp.* 69. *ſect.* 3. Sed huic ſententiæ, & meritò, non aſſentit Granadus ubi ſupra, quia cùm Euchariſtia inſtituta ſit in cibum ſpiritualem, & ad enutriendam animi vitam, valdè negligens judicaretur propriæ ſalutis, qui in tantis hujus vitæ periculis, tamque frequentibus, ſemel tantùm per 40. annorum ſpatium, v. g. ſe ipſum hoc cibo muniret, & vires ſpirituales reficeret. Meritò igitur dicendum de ſumenda Euchariſtia, obligare, aliquoties in vita. Sed quantum temporis unam, & alteram Communionem, ſumptam per modum Viatici, in articulo mortis debeat intercedere, in ſequenti Reſolutione explanabimus.

Quæ hic eſt infra Ref. 87.

RESOL. LXXI.

An qui paulo ante, v. g. vel. 15. *dies communicaverit, teneatur iterum in articulo mortis communicare?* Ex p. 5. tr. 3. Reſ. 41.

§. 1. NEgativam ſententiam docet Marchantius *de Sacr. in reſol. qq. paſtoral. de Euchariſt. tr.* 4. *cap.* 1. *quæſt.*2. *& tr.* 6. *ſect.* 3.*fol.* 387. Paludan. *in* 4.*diſt.*9.*q.* 1.*art.* 2. Angelus *ver. Euchar.* 3. Tannerus *tom.* 4.*diſp.*5. *q.*8.*dub.*5.*num.*110. Reginaldus *tom.*2. *lib.* 29. *nu.* 65. Jacobus Granado *de Sacram. in* 3.*part. contr.*7.*tract.*10. *diſp.*3. *num.*9. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 5.*numer.* 3. Mercerus *de Sacram. in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 11. Chapeavilla *de ſacram. Euchar. quæſt.* 10. & alii, & ratio eſt, quia tunc præceptum ſumendi Euchariſtiam tempore mortis, videtur moraliter impletum; & hanc ſententiam noviſſimè, me citato, docet Joannes de Lugo *de ſacram. Euchar. diſput.*16. *ſect.*2.*num.*37.

2 Sed licèt ſuprà cum Vaſquez, & aliis contrariam docuerim ſententiam, non audeo tamen hanc, tamquam improbabilem, damnare, quam ego alibi tamquam probabilem etiam docui, propter Doctorum multitudinem in eam conſpirantem, & quia rationibus Vaſquez à me ſuprà adductis aliquo modo poteſt ſatisfieri; quamvis enim ante morbum non urgeat præceptum, ſi tamen tam parvo intercedente intervallo ſumpta ſit Euchariſtia, poteſt dici ſumptum re ipſa viaticum, & quòd eſt utile pro unione, & confortatione in morbo, & proinde ceſſare obligationem ulterioris communionis. Quemadmodum, ſi quis creditori obligetur tantùm poſt annum centum reddere, ſi reddat ante tempus obligationis, omninò liberatur à debito, aliter ſe res habet in aliis præceptis, in quibus omnium judicio eſt onus tempori annexum. Et ita hanc ſententiam probabilem eſſe admittit Præpoſitus *in* 3. *part. quæſtion.* 80. *artic.* 11. *dub.* 1. *numer.* 54.

Sup. hoc in R. ſeq. & inf. in R. 73. in principio, & poſt medium, & in R. 74. §. Ver, & §. penult. poſt medium, & verſ. patet igitur, & in R. 81. §. Sed quia, à lin. 9 & infra in tra. 3 ref. 5. §. 1. à lin. 20. & verſ. Et ita, & ſi placet, lege R. 3. hujus num. à principio, & alias eius primum not ſignater pro adverbio ſup. contenta in lin. 1. & 6 §. 3. hujus Ref. & pro adverbio alibi cõtenta in lin. 3. dicti §. in aliis R. hujus not. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 52. ex doctr. §. Secũdus caſus, & ſeqq.

RESOL. LXXII.

Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, ſacram Eucha-

Eucharistiam ex devotione sumpsit, quæritur, an teneatur iterum communicare?

Et an qui in Paschate communicavit, si in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam sine contemptu, peccet mortaliter?

Et cursim docetur non esse mortale omittere Eucharistiam in articulo mortis, nisi adsit contemptus? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 40.

Sup. hoc in R. 69. & in aliis ejus annot.

§. 1. Respondeo negativè cum Layman *in Theol.moral.lib. 5.tract.4.cap 5.nu.4.* ubi sic asserit. Si infirmus uno, duobus, tribus, vel etiam octo diebus antequam in mortis periculum incidat, communicaverit, consulendum quidem ei est, ut iterum Eucharistiam per modum viatici accipiat, tamen ad id non obligatur, cùm præceptum de Eucharistia ante mortem instantem sumenda secundùm substantiam impleverit. Ita Layman, & alii.

Sup. hoc supra in ref. præcit., & in aliis ejus annot.

2 Sed plus addunt Cajetanus *verb. Communio*, Armilla *eodem verbo, nu.4.* & Emanuel Sà correctus à magistro Sacri Palatii *verbo Eucharistia, nu.1.* ubi sic asserit. Qui in Paschate communicavit, si in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam sine contemptu, non peccat mortaliter. Ita ille, licèt contrarium asserat Zambranus *de cas. tempore mor. c.3. dub. 1.* Sylvius *in 3.p.q.80.art.11.quæritur 1.concl.1.* Layman *ubi supra*, & Fagundez *præc.3.lib.1.c.3.nu.8.* qui malè pro sua sententia citat Emanuelem Sà, *ut suprà* visum est.

Sup. hoc supra in R.70. & ... & in aliis ejus ann.

3 Notandum est tamen hìc obiter, D. Bonaventuram *in 4. dist.10.art.3.q.1.* Paludanum *dist. 9.q.1.* Cajetanum *in summa verb. communio*, Armillam *eodem verbo, num.4.* Victoriam *in summa, num. 83.* Ledesmam, & alios docere non esse mortale omittere Eucharistiam in mortis articulo, nisi adsit contemptus: licèt contrarium doceat Richardus, Durandus, Gabriel, Sotus, & alii, quos citat, & sequitur Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. dist. 19. q. 3. art. 7.* & alii recentiores, quos ego sequor.

RESOL. LXXIII.

An qui sumpsit Eucharistiam mane, & post prandium incidit in periculum mortis, possit iterum Eucharistiam sumere?

Et an, qui paulo ante articulum mortis sumpsit Eucharistiam, maneat liber ab obligatione præcepti sumendi Eucharistiam pro eo articulo? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Resol. 197.

Sup. hoc quæst. supr. in R. 72. & in aliis ejus annot. & ad med. hujus ref. à vers. Et ideò. Sup. hoc late in ref. seq. & in aliis ejus prima not.

§. 1. Decisio hujus casus pendet ex illa quæstione, an qui paulo ante articulum mortis sumpsit Eucharistiam, maneat liber ab obligatione præcepti sumendi Eucharistiam pro eo articulo? & partem affirmativam alibi probabilem esse docui, quam novissimè tuetur Homobonus de Bonis *in consultat. casuum conscient. vol. 2. p.5.respon. 47.* Sed pro consolatione alicujus infirmi, in tali casu posse iterum, etiam non jejunum Eucharistiam sumere, probabilissimum esse existimo, tenens opinionem illorum, qui asserunt non satisfieri dicto præcepto per communionem factam ante articulum mortis, quamvis paulò antea factam. Et ideò Gaspar. Hurtado *de Euchar. disp. 10. diffic. 2.* sic ait. Existimamus eum, qui sanus, aut si infirmus, extra periculum tamen mortis, communicavit, si in eodem die post eam communionem incidat in periculum mortis, sive violentæ, sive naturalis, & adeò urgens, ut prudenter timeatur eodem die moriturus, aut quòd eo transacto non sit futurus potens communicare, teneri pro Viatico iterum in eodem die communicare post incidentiam in dictum periculum, quia præceptum communicandi in articulo mortis, cui non est satisfactum communione ante periculum facta, est divinum, & majoris ponderis, quàm prohibitio Ecclesiastica non communicandi in eodem die, nisi semel (& tu adde, jejunus) quod expressit Vasquez *in manuscriptis*, & ei subscripserunt nostræ Societatis, & plures alii gravissimi viri Academiæ Complutensis, & Salmanticensis, & id fecerunt Madriti P. Vega Rector illius Collegii, & P. Avolos in eodem Collegio. Ita Hurtado *ubi suprà*.

Sup. hac seq. doctr. in ref. post primū an. hujus ref. & in R. seq. à Verum, ad medium à vers. Confirmatur, & in §. Ad tertium ad medium, vers. patet igitur.

RESOL. LXXIV.

An qui mane communicavit, vel Missam dixit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, possit non jejunus adhuc sacrum Viaticum sumere?

Et an in tali casu non solum possit, sed teneatur talis iterum Eucharistiam sumere, sive mors sit naturalis, sive violenta?

Et an sit præceptum divinum de sumenda Eucharistia in articulo mortis, vel an hoc præceptum non sit divinum?

Et asseritur, quod quando concurrunt duo præcepta, majus præponderat, & est anteponendum, ut est in supradicto casu, in quo concurrunt præceptum divinum de sumenda Eucharistia, & præceptum Ecclesiasticum de jejunio, & non sumenda Eucharistia bis in die?

Et docetur eum, qui tempore Paschatis communicavit, amplius non teneri, secluso scandalo, in articulo mortis communicare. Ex p. 5. tr. 3. Ref. 33.

Sup. hoc in R. seq. & in Ref. præterita paulo post initiū, vers. Sed pro consolatione, & infra in R. 81. §. Sed quia, & sup. in tr. 1. ref. 113. §. Sed & in 10. tr. 1. ref. 54. §. Vacādus casus.

§. 1. Hic casus in facti contingentia accidit his diebus, & negativam sententiam mordicus sustinent Suarez *in 3.p.tom.3.disp.69.sect.3.* Fagundez *de precept. Eccles. p.lib.1. c. 3.num. 7.* Raucius *in prax. Confessar. num.32.fol.189.* Faustus *de Euchar. lib.1.q.247.* Granadus *in 3.p.D. Thom. controv.6.tractat. 10. disp. 3. num. 9.* Meratius *in D.Th. tom.3.disp.35.sect.2.nu.4.* Michael Zambranus *de Sacram.ministrant.tempore mortis, cap.3. dub.1.num.1. & 6.* Pitigianus *in 7. sentent. tom.1. distinct. 9. quæst. 3. artic. 7.* Mercerus *in 3. p.q.80.artic.11.quæritur tertiò*. Coninck *de Sacram. q.80. art.11. dub.3. num.100.* & alii communiter; quia primò ex prohibitione Ecclesiæ non licet bis in die communicare, ex *c. consuluisti, de celebratione Missarum*, ex *capit. sufficit, de consecrat. distinct. 1.* & docet D. Thom. *in 3. p. quæst. 80. art. 11.* Alensis *in 4. p. q. 52. num. 3.* & alii. Secundò, quia talis in substantia satisfecit præcepto communicandi in articulo mortis per modum Viatici, est enim sensus hujus præcepti, hominem teneri paulò ante mortem communicare: nam finis præcepti videtur esse, ut per Communionem homo se ad transitum ex hac vita præparet, quod satis assequitur paulò ante mortem communicando, sicut, qui audisset Sacrum in die festo, ignorans tunc esse Festum, talis non teneretur eadem die iterum aliud Sacrum audire, postquam cognovit esse diem festum. Tertiò, quia cùm tempus fuerit breve à morbo moraliter talis, quando mane sumpsit Eucharistiam, sumpsit illam in periculo mortis; unde mors moraliter tunc imminebat, licet ignorabatur, & ideò jam aderat obligatio præcepti, quamvis, ut dictum est, ob ignorantiam hoc non erat cognitum: quod tamen non obstat, quominus per Communionem eo tempore factam, aliquis illi obligationi satisfaciat, quia unusquisque in suis actibus censetur habere intentionem virtualem, vel implicitam implendi omnem obligationem, quam potest, & debet, licet forte illam ignoret. Hæc opinio est probabilis, & ego à fortiori illam docui *in p.3. tract. 4. resol. 40.*

Qua hic est R. 1. post præterit. tam. & in aliis ejus ant.

2 Verùm quia maximam consolationem, ut patet; ægrotus haberet, si in tali casu posset iterum communicare, ego puto contrariam sententiam etiam probabilem esse. Dico igitur non solùm posse, sed etiam teneri, quia in articulo mortis tenentur omnes communicare per modum Viatici, ut ex hac vita securiùs migrent: sed qui modo ante dicto communicavit, non sumpsit Eucharistiam ut Viaticum, eo quod ille, qui nihil cogitans de morte sumit hoc Sacramentum, non sumit illud, ut Viaticum, hoc enim tantùm datur proficiscentibus ex hac vita, ille autem qui bene valet, non dicitur proficisci ex hac vita, siquidem nullus satisfacit alicui præcepto antequam obligatio illius incipiat: ergo morbo adveniente, & periculo mortis instante, tenetur iterum Eucharistiam, & Viaticum sumere. Confirmatur, quia hæc obligatio est propria illius temporis, quo adest tale præceptum, nec orta fuerat quamdiu periculum non imminebat: ergo illi satisfacere non potuit per communionem priùs factam, sicut è contra si existente periculo mortis homo peccaret communionem omittendo, & postea periculum evaderet, non teneretur priorem obligationem implere, quia jam cessavit: & ita hanc sententiam in terminis, ut dici solet terminantibus, docet novissimè ex Societate JESU doctus Hurtadus de Mendozo *de Sacrament. disput. 10. de Eucharist. difficult. 2.* cujus verba ego adduxi *in 4.p.tr.4. ref. 197.* & etiam pro hac firmanda sententia facit ex Theologis Complutensibus, qui typis scripta sua mandarunt, Turrianus *in summa p.2. capit. 58. dub. 2. num.3.* & ex Theologis Salmanticensibus, Petrus de Ochagavia *de Sacram. tract. de Eucharistia, q.14. num.7.* ubi docent, quod præcepto Eucharistiæ non satisfecit ille, qui proximè ante articulum mortis recipit communionem, sive tunc valeret, sive ægrotus esset, dummodo non esset constitutus in articulo mortis, & hanc sententiam præter Doctores citatos docent etiam Kellisonius *in 3. p. tom.2. quæst.80. art. 11. notab. 2.*

Qua hic est R. antecedens, & in aliis ejus prima not.

Sup. hoc supra in tr. 1. ref. 134. §. 1. prope fin. & in 10. t. tr. 1. R. 114. §. 1. ad med. à vers. Unde.

3 Restat modò respondere ad argumenta contrariæ sententiæ, & ad primum assero, quod quando concurrunt duo præcepta, majus præponderat, & est anteponendum, sed cùm in nostro casu concurrat præceptum Ecclesiasticum de non sumenda Eucharistia bis in die, & præceptum divinum de communicando tempore mortis, hoc posterius prævalere debet tanquam majoris ponderis, ut rectè observat Sanchez *in summ. tom.1.lib.1.c.10.num.17.* vide etiam Gamachæum *in 3. p.D. Thom. post q.79. de sacrific. Missæ, cap. ult.* & alios. Nec valet dicere, quod hoc præceptum non sit divinum, teste Alexandro *4.p.q.11.memb.2.art.4.* Bonaventura *in 4.dist.12. part. 2. dist.: art.1.q.* Farrariense *lib.4.contra. Gent. c.61.* Sylvestro *ver. Eucharistia 3.* D. Th. *in 4. dist.6.q. ult.art.1.* Gabriele *in Canone Missæ*, & alii. Non inquam hoc valet dicere, nam contrariam senten-

Sup. hoc præcepto sup. in R. 69. ult. & late in ref. 70. à §. atque ad §. Nec obstat.

sententiam tenet D. Thom. *in suo ult. testam.* quod est 3. *p. q.* 80. *art.* 11. & ibi Tannerus, Sylvius, Nugnus, Valentia, Coninch, Kellisonius, Suarez, & alii expositores, quibus adde Durandum, Paludanum, Gabrielem, Sotum, & Victoriam, quos citat, & sequitur Præpositus *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 21. *dub.* 1. *nu.* 51. & probat ex Joan. 6. *Nisi manducaveritis*, &c. ex Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* ex 1. ad Corinth. 11. *Dominus* JESUS *in qua nocte*, &c. & ex Concilio Trid. *sess.* 13. *cap.* 2. dicente, & in illius (scilicet Sacramenti Eucharistiæ sumptione) colere nos sui memoriam præcepit. Nec etiam valet dicere cum Bizzozero *de Sacram. p.* 4. *c.* 8. *n.* 5. Naldo *in sum. ver. Eucharistia n.* 5. Cajetan. *in sum. ver. Communio sacramentalis* Ledesma *tom.* 1. *p.* 4. *q.* 21. *art.* 2. *dub.* 11. Sylvestro *ver. Eucharistia* 3. *in princip.* Armilla *ver. Communio*, *nu.* 4. Emanuel Sà *ver. Eucharistia*, *nu.* 1. Victoria *in summa nu.* 86. Rodriquez *in summa tom.* 1. *c.* 64. *nu.* 3. & Joannes Franc. Suarez *in Enchirid. cas. consc. lib.* 5. *ver. Eucharistia*, eum, qui tempore Paschatis communicavit, ampliùs non teneri, secluso scandalo, in articulo mortis communicare, quia Christus non præcipit frequentiam Sacramenti Communionis, sed communionem, qui autem in Paschate communicavit, verè dicitur communicasse: ergo, &c. sed hæc opinio non est admittenda, & ideò contrariam docet Durandus *in* 4. *dist.* 9. *q.* 2. Gabriel *q.* 2. *art.* 2. *concl.* 3. Sotus *dist.* 12. *q.* 1. *art.* 11. Valentia *tom.* 4. *disp.* 6. *p.* 8. *punct.* 4. Sylvius *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 1. *quæritur* 1. *conclus.* 1. Molfesius *in summ. tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 8. *nu.* 95. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 29. *nu.* 64. Vasquez, Suarez, Coninch, Præpositus *locis citatis*, quod aptè probatur ex praxi Ecclesiæ, & ex Concil. Carthag. IV. *Can.* 77. quod à Leone IV. approbatum fuit, dum absolutè, & absque ulla limitatione præcipitur eis, qui in infirmitate (subintelligo periculosa) sunt, ut Viaticum accipiant. Dicendum est igitur extare præceptum divinum de sumenda Eucharistia pro articulo mortis; unde cùm in nostro casu concurrat eodem tempore cum præcepto Ecclesiastico de non sumenda Eucharistia, nisi semel in die, apparet obligare magis præceptum divinum, quàm Ecclesiasticum.

Sup. hoc supra in res. 60. & in res. 70. §. Verū, ad e edionem, & in §. Ac, & in Re. 72 § 2. ad lin. 4.

4 Ad secundum argumentum respondetur, quod licet finis præcepti jejunii sit maceratio carnis, tamen quis non adimpleret substantiam talis præcepti, si non jejunaret die statuto; sic est in nostro casu, licet finis hujus præcepti sit, ut per sumptionem hujus Sacramenti contra diaboli insultus Christianus roboretur, tamen huic præcepto non satisfaceret, si extra periculum mortis communicaret nam, ut optimè notat Vasquez *in* 3. *p. ubi inf. num.* 15. ille adimplet præceptum, qui non solùm efficit id, quod præcipitur, sed etiam in tempore, quando præcipitur. Nec valet argumenti confirmatio de audiente Sacrum in die festo, & ignorante esse diem festum, qui tamen non tenetur audire aliud Sacrum, nam in tali casu quis adimplet substantiam præcepti in tempore stabili, & statuto ad audiendum Sacrum, quod non accidit in casu nostro, in quo quis non sumit Eucharistiam tempore à præcepto statuto. Adde quod Lopez *lib.* 1. *de contractib. cap.* 53. Petrus Ledesma *in summa*, *tr. de Euchar. cap.* 27. *post.* 10. *concl.* & alii asserunt, aliquem, qui ignorantia præcepti id implevit, non satisfacere, nisi antea intentionem aliquam generalem habuisset volendi quocumque opere ignoranter facto satisfacere præceptis.

Sup. consenso in hoc vers. Adde inf in tr. 3. R. .. §. 2. ad ... à vers. Et ideò, & ibi lege doctrin Res 5. per totam, & signanter §. Verū paulò post initium, vers. ex his, & signanter in to 8. tr. 8. ex doctr R. 49. §. Notandū est. & recitanter in fine ulterius R. ejus not.

5 Ad tertium argumentum, quòd cum tempus valde proximum est periculo mortis, jam periculum mortis imminet, & ita eo tempore videtur impleri posse præceptum obligans in periculo mortis. Resp. cum Ochagavia, & Kellisonio *locis citatis*, quòd cùm præceptum recipiendi Eucharistiam in articulo mortis impositum sit tanquam onus illius temporis, apertè sequitur, tempore proximo antecedenti neque impleri posse, neque habere vim obligandi. Unde licet tempore proximo antecedenti articulus mortis dicatur moraliter periculum mortis imminere, hoc tamen non sufficit, ut eo tempore obliget præceptum Eucharistiæ: quia hoc præceptum tantùm obligat præcisè in periculo mortis physicè considerato, & non moraliter, quemadmodum præceptum recitandi horas Canonicas, præcisè, & physicè loquendo, obligat à media nocte unius diei usque ad aliam mediam noctem eiusdem diei, & hæc omnia docet etiam Vasquez *in* 3. *p. tom.* 3. *q.* 80. *art.* 11. *dispu.* 214. *cap.* 2. *num.* 13. & 14. ubi etiam respondet ad intentionem virtualem, quam censetur habere adimplendi præceptum, qui paulò ante ægritudinem sumpsit Eucharistiam: nam ut quis impleat præceptum, non ad intentionem implendi illud, sed ad substantiam operis, quod præcipitur, & tempus in quo obligat, attendendum est. Adde ut idem observat Vasquez, quod si hoc præceptum sumendi Eucharistiam obligat in articulo mortis, nemo etiam expressa intentione posset illud implere anticipando tempus, sicut nec præcepto audiendi Missam in die festo satisfaceret quis, si pridie illam audiret, & per eam tali præcepto satisfacere expresè vellet, quanto magis per voluntatem solam implicitam, quam virtualem vocant, ut minùs probabiliter putavit Suarez, & alii DD. in principio hujus resolutionis citati. Patet igitur ex omnibus supradictis satis probabiliter posse, imò teneri aliquem secundum hanc posteriorem sententiam in eodem die sumere iterum Eucharistiam, si incidat in periculum mortis, sive violentæ, sive naturalis, dummodo tamen prudentur timeatur eodem die moriturus, vel quod alio die non sit futurus potens communicare. Itaque cùm hæc opinio probabilissima sit, puto in casibus contingentibus, in praxi deducendam esse, cùm sit multum favorabilis, & consolatoria animarum, dum ægroti secundum hanc sententiam possint in illis angustiis, & horroribus mortis adversùs diabolicas suggestiones iterum se sacra munire communione, quam scimùs in illa hora majori cum reverentia, humilitate, & præparatione ab omnibus sumi, & ita ego sentio adversùs Suarez, & alios DD. negativæ sententiæ.

Sup. hoc violēta morte latè inf. in resol. 78 79. & 80. & pro morte naturali in Res. præcitata, & in aliis ejus primus not.

6 Nec valet dicere, quod hæc opinio imponit onus morientibus: nam respondeo illos lætanter hoc onus suscipere, & si contraria opinio esset vera, & tenenda, magnam eis, & meritò afflictionem afferret: igitur me consulente, & impellente, ne desinant Parochi nostram sententiam in praxim deducere. Nota tamen, quod post hæc scripta inveni Joannem de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disput.* 16. *sect.* 3. *nu.* 52. negativam sententiam docentem, quam, ut dixi, probabilem esse puto: sed tu ne desinas etiam nostram tanquam probabilem, in consolationem infirmorum sectari, quam sequuntur multi viri docti ex Societate JESU, de hac re à me consulti.

RESOL. LXXV.

An qui mane Missam dixit, vel sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in articulum mortis, possit eodem die iterum communicare?

Et notatur in articulo mortis toties ex præcepto Eucharistiam esse sumendam, quoties post sumptionem amissa est gratia per peccatum mortale. Ex part. 6. tract. 6. Misc. 1. Res. 18.

§. 1. HAnc quæstionem fusè pertractavi *in* 5. *part. tractat.* 3. *resol.* 33. & affirmativam sententiam docui, quam scio multum placuisse viris doctis: & ideò illam modo etiam ex auctoritate aliquorum stabilire conabor.

Quæ hic est R. antecedens, & sup. in Res. 72. ... lo post initium vers. Sed pro cōsolatione, & inf. in R. 81. § Sed quia, & sup in tr. 1. R. 151. §. Sed si & in to 1. tr 1. R. 14 §. Secūd casus.

2 Dico igitur nostram sententiam præter Gasparem Hurtado, & alios tenere in terminis, ut dici solet, terminantibus Marcellum Megalium *in Promptuario tom.* 2. *verb. Eucharistia Sacramenti præceptum*, *num.* 6. & *verb. Eucharistiæ Sacramenti Minister*, *num.* 20. ubi sic ait: Quando Sacerdos, qui manè celebravit, aut laicus, qui manè communicavit sanus ob suam devotionem, tempore vespertino in morbum incideret ita periculosum, ut judicio probabili Medicorum supervivere non posset usque ad sequentem diem: tunc enim, quia unusquisque in articulo mortis constitutus tenetur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum recipere, tenetur, & tunc illud recipere, non obstante, quod eadem die Missam celebraverit, aut communionem receperit: nam per talem communionem non satisfecit præcepto, quod nunc imminet de communicando in mortis articulo. Ita ille. Cui etiam adde ex Societate JESU Martinum Bresserum *lib.* 3. *de conscientia probabili*, *cap.* 8. *num.* 100. ubi sic asserit. Infertur subito morbo, aut periculo mortis correptum debere communicare per modum Viatici, quamvis alio fine præcedenti, vel eodem die communicasset: quod etsi Doctores non exprimant, necessariò sequitur ex eorum sententia saltem valdè probabili, quam tradit nominatim Vasquez, quod nisi in morbo præcepto divino tunc communicandi satisfieri non possit. Ita Bresserus. Et hanc sententiam re maturiùs considerata, & inter illos discussa anno 1638. deduxerunt in praxi Patres Societatis JESU Domus professæ Panormitanæ in persona Patris Gascone, qui cùm manè Missam celebrasset, & post prandium lethali morbo correptus fuisset, iterum in eodemmet die sacram Communionem per modum Viatici ei præbuerunt.

3. Notandum tamen est hic obiter, refellendam esse opinionem Soti *in* 4. *distinct.* 12. *q.* 1 *art.* 11. Tabienæ *verb. communicare*, *num.* 16. Armillæ *verb. communio*, *nu.* 52. asserentium in articulo mortis toties ex præcepto Eucharistiam esse sumendum, quoties post sumptionem amissa est gratia per peccatum mortale.

Sup. hoc in R. seq. & in aliis ejus annot.

RESOL. LXXVI.

An qui in articulo mortis sumpsit Viaticum, teneatur iterum illud sumere, si peccavit mortaliter? Ex part. 5. tra. 3. Res. 43.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Sotus *in* 4. *dist.* 12. *q.* 1. *art.* 11. Tabiena *ver. communio*, *num.* 16. Armilla *eodem ver. n.* 11. Sed ego negativè respondeo cum Hurtado *de sacram. Euchar. disp.* 10. *diffic.* 2. Kellisonio *tom.* 2. *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 11. *not.*

Sup. hoc in R. præcitata §. ... & in Res. seq.

11. *not.* 2. Joanne de Lugo *de sacram. Euchar. disp.* 16. *sect.* 46. & Ochagavia *de Sacram. tr.* 2. *de Euchar. q.* 14. *num.* 8. quia est maxima differentia inter sacramentum Eucharistiæ, & sacramentum Pœnitentiæ. Nam si quis in articulo mortis semel susceperit absolutionem sacramentalem, ut satisfaciat præcepto illius temporis, & postea peccet mortaliter in eodem articulo, tenetur iterum recipere absolutionem sacramentalem, quia talis absolutio est medium necessarium ad salutem pro omni tempore, quo quis lapsus sit in peccatum mortale. At verò si quis in articulo mortis receperit Eucharistiam, non tenetur eam iterum in eodem articulo recipere, licet postea inciderit in grave peccatum, quia Eucharistia non est necessaria necessitate medii ad salutem, sed solùm necessitate præcepti, quod præceptum imponitur in articulo mortis, ut Eucharistia sumatur tanquam Viaticum, & in memoriam passionis Christi, quod cùm jam semel præstitum sit præceptum, jam de inceps non obligat pro illo articulo, sed pro alio.

RESOL. LXXVII.

An si quis in articulo mortis recipiat à suo Parocho Viaticum, & postea lapsus est in peccatum, si iterum illud peteret, deberet Parochus ministrare?

Et explanatur, quando in eadem infirmitate possit infirmo non jejuno, qui recepit Viaticum, iterum atque iterum sacrum Viaticum ministrari, Ex p. 11, tract. 6. & Misc. 6. Res. 17.

Sup. hoc supra in §. ult. R. 75. & in Resol. 76.

§. 1. AD hoc dubium respondet Joannes Pontius *in Cur. Theol. disp.* 34. *q.* 16. *concl.* 4. *nu.* 98. sic enim ait: Quæres, an qui postquam in morbo, ut satisfaciat huic præcepto, communicavit, peccavit mortaliter, teneatur iterùm communicare? Sotus existimat, quod sic, quam doctrinam existimat Cardinalis de Lugo esse contra praxim Ecclesiæ, quia, inquit, nullus Parochus daret hodie Viaticum non jejuno, cui heri dederat illud non jejuno, licet diceret se peccasse postea mortaliter. Credo tamen eum non consuluisse omnes Parochos, sed solum id conjecisse ex principiis, quibus videbatur sibi colligere, quod præceptum id non exigeret: quæ principia propterea potius proponenda essent, quàm illud aliàs incertum, quod nemo id faceret. Et certè ex illa praxi non solùm colligeretur, quod non obligaret ad id præceptum, sed etiam, quod non posset iterum communicare; quod tamen vix potest benè probari. Ego existimo praxim illam in hoc fundari potissimum, quod si iterum daretur Viaticum, deveniretur in cognitionem, quòd infirmus post primum Viaticum peccasset mortaliter; quia omnes concedunt non debere dari iterum, præsertim si infirmitas post primum Viaticum valde diu non protraheretur, nisi quis peccaret postea mortaliter, non est autem verisimile, quod cum tali famæ dispendio obliget præceptum: Unde putarem sententiam Soti non solùm tutiorem, sed probabiliorem, quando infirmus peccaret mortaliter publicè; nec facilè poterit Cardinalis doctissimus probare id nullo modo esse contra praxim Ecclesiæ, Huc usque Pontius.

2 Sed scilicet ego teneam, infirmum post sumptum Viaticum, si peccat mortaliter, non obligari ad iterum illud sumendum, quia jam satisfecit præcepto divino de sumendo Viatico tempore mortis, & de peccato commisso post sumptum Viaticum potest confiteri, quod me citato tenet? & probat Pater Franciscus Lugo *de Sacrament. lib.* 5. *cap.* 9. *q.* 5. *nu.* 36. tamen ea, quæ supra dicit Pontius mihi non placent. Primò, quia non est verum, quod sumpto semel Viatico non possit dari, ut patet ex communi praxi Ecclesiæ, & docent contra Vasquez, & paucos alios communiter Doctores, quos me etiam citato adducit, & sequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 5. *q.* 36. sed nescio unde potest oriri scandalum quod timet Pontius, si infirmus denuò petat Viaticum, quia potest hoc facere ex devotione, ut communiter efficitur, etiam si infirmus non fuerit lapsus in aliquod peccatum. Deinde neque est verum quod non sit dandum Viaticum, ut vult Pontius, nisi infirmitas valdè diu protraheretur, nam post sex, imò ut ego teneo; post tres dies iterum Viaticum infirmo porrigendum esse existimo. Et aliqui plus addunt singulis quibusque diebus, ut ex Layman, & Hurtado probat, & tenet Leander *ubi suprà q.* 40. cui adde Dicastillum *de Sacramen. tom.* 1 *tract.* 4. *disp.* 9. *dub.* 16. *num.* 334. & ideò *num.* 342. firmat, ægrotum pro sumendo Viatico posse se gerere pro exempto, & non comprehenso in lege jejunii, & adeò ad illud non teneri. Vide alios quos alibi citavi. Unde ex his apparet quàm parum modestè protulit aliqua verba Pater Hurtado de Chocolata, & Tabaco, *tr.* 2. *cap.* 10. §. 3. *num.* 175. ubi sic ait: (Lo segundo limito, quando el enfermo pecò mortalmente despues de aver recibido el Viatico, puede, aunque no esté ayuno, tornar à comulgar; porque con el pecado mortal se quitò la union que tenia con Christo, que es proprio effecto deste Sacramento, la qual union mediante la caridad, y la Eucharistia, quiere Christo, y la Iglesia que la tanganlos fieles quando salen desta vida, y por esto los Concilios, y Sagrados Canones la llaman, Viaticum necessarium. Y assi parece que tiene aqui lugar la epiicheja, de que no se guarde al ayuno natural, para comulgar; pero por sola devocion, y mayor aumento de gratia, y acquirir mayores auxilios, lo tendo por falso; porque se abre gran puerta con no pequeña irreverencia de esse Sacramento. *Propter cujus honorem placuit Spiritui sancto, quod prius in nos Christianos Corpus Dominicum intraret, quàm reliqui cibi, nam ideò per universum Orbem mos iste servatur.* Come dixe S. Augustin. *c.* 2. Y verdaderamente est ex la costumbræ de la Iglesia, que à ningun infermo, in una infirmitad, sele da masde una vez el Viatico y à esto deven estar muy atentos los Parochos, y Obispos, porque si se abre la puerta à las opiniones referidas, que dan rienda en esta materia, se sequiran no pequeños inconvenientes. Ita ille, & miror quomodo ausus sit vocare opinionem falsam, quam communiter docent Doctores præter ipsum, & paucos alios, & quam docet apertè Rituale Romanum jussu Pauli V. editum, & quod voluit ab omnibus Episcopis observari: sic itaque habet Pontifex: Quod si æger, sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit. Cùm igitur Pontifex decernat, si post Viaticum velit infirmus iterum communicare, non esse illi communionem denegandam; non est cur hæc Pontificis facultas limitanda sit ad solam communionem ante cibum; tum quia ad hanc necessaria non erat nova Pontificis declaratio, & facultas, cùm etiam Concilia hanc facultatem infirmo concedant de communicando sæpius in eadem infirmitate, ut apertè illam concedit Concilium Mediolanense V. sub titulo, *Quæ ad Sanctissima Eucharistia Sacramentum pertinent*, *Canone penultimo*; ergo aliquid ampliùs concedit hic Pontifex infirmo, quod non concedunt Concilia: hæc autem est facultas, in eadem infirmitate communicandi etiam per modum Viatici: tum quia illa verba. *Et si dies aliquot vixerit*, consulto sunt posita, ut nimirum non statim semel sumpto Viatico, concedenda sit illi iterum communio per modum Viatici juxta communem sententiam Doctorum, quia saltem requirunt unam hebdomadam inter unam, & alteram communionem per modum Viatici: tum quia, cùm Pontifex duas appouat conditiones, ut æger licitè possit iterum in eadem infirmitate communicare, si aliquot dies vixerit, vel mortis periculum evaserit; cumque posterior intelligenda sit de pura communione, cùm per modum Viatici non liceat, nisi in mortis periculo illud accipere, prior conditio intelligenda erit de communione etiam per modum Viatici; nam per particulam disiunctivam, *vel*, Pontifex satis declarat, aliud intendere in uno, atque in alio membro. Et hæc omnia docet Amicus *in Curs. Theol. tom.* 7. *disp.* 47. *sect.* 2. *num.* 11, Pasqualigus *in Theol. tom.* 2. *contr.* 111. *sect.* 4. *n.* 21. *cum seqq.* Videat modo P. Hurtadus, si hanc sententiam nota falsitatis inurere debebat: ergo falsam opinionem Paulus V. in Rituali docuit. Apage hoc dicere, excessit igitur doctissimus Vir in supra citatis verbis, & censura; sicuti etiam non benè testatur esse praxim Ecclesiæ semel tantùm præbere Viaticum infirmis non jejunis, nam consuetudo Ecclesiæ est in contrarium, ut omnibus patet.

Sup. hoc in Resolutione ... huius §.

Sv. hoc inf. in Res. 83. & alijs eius notat. & hic inf. in ipso. hoc § ante medium vers. Ergo per ipso.

Sup hoc inf. in R. 85. 86 & 87. & in R. 77. §. ult ad medium vers. Hæc sententia, & in to. 1 tr. 7. R. 57 §. ult. & lege doctr. Resolutionis notas. præsertim.

RESOL. LXXVIII.

An reus ad mortem damnatus, si pridie Eucharistiam sumpsit, possit in illo die supplicii denuò illam sumere, si cibum ex inadvertentia sumpsit?

Et quid, si forsan cibum advertens sumpsit, si postea pœnitens facti vellet communicare?

Et docetur sanum damnatum ad mortem, si judex nolit expectare, posse, imò debere Eucharistiam non jejunum accipere eodem die supplicii, si jejunus non possit?

Sed advertitur eodem die plectendum capite teneri jejunare donec sumpserit Eucharistiam, modo jejunare possit absque notabili incommodo, sicut etiam ægrotus, si commodè potest, tenetur accedere jejunus ad Eucharistiam sumendam.

Et asseritur duobus, aut tribus diebus, imo, & pluribus sequentibus, si adhuc perseverat mortis articulus, vel periculum, posse infirmum non jejunum communicare. Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 41. alias 42.

§. 1. AFfirmativè respondet Quintanadvenas *in Theol. moral. tom.* 1. *tr.* 4. *singul.* 14. *nu.* 5. ubi sic ait: (Difficultas est, an si morti damnatus pridie ante supplicium ex devotione, non pro Viatico, Eucharistiam sumpsit, (nam hoc reservavit ad ipsum supplicii diem,) velit communicare in ipso: at cibum jam vel ex oblivione, aut inadvertentia, vel ex aliquali corporis infirmitate sumpsit; utrùm possit tunc non jejunus communicare? Respondeo, posse: quia tunc certè est in mortis periculo, imò, & in articulo, juxta; Rodriquez *q.* 62. *tom.* 2. *art.* 7. præsertim cùm ille jam cibum sumpserit, & differendum non sit supplicium, ac proinde non valet

Sup. hoc in duabus R. seqq. & supra in R. 74. §. penult. propè finem, vers. sive violenter, sed lege eam per totam, & alias ei primæ non.

valet jejunus communicare. Huic ſententiæ maximè favent Navarrus *lib. 5. tit. de penit. conſil.* 40. Suarez *ſup.* Layman. *lib. 5. tr.* 4. *c.* 9. *n.* 20. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 29. *c.* 6. Coninch *q.* 60. *art.* 8. *n.* 50. Zambran. *ſup. n.* 3. Henriquez *lib.* 8. *c.* 59. *n.* 1. Bonacina *de Euchar. diſt.* 4. *p.* 2. *n.* 22. Bartholomæus ab Angelo *dial.* 4. §. Villalobos *tom.* 1. *tr.* 7. *diffic.* 39. *tit.* 41. Sylvius *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 8. & alii docentes, ſanum damnatum morte, ſi Judex nolit expectare, poſſe, imò debere Euchariſtiam non jejunum accipere eodem ſupplicij die, ſi jejunus non poſſit. Et ita feciſſe cum quodam reo plectendo Guerrerum Archiepiſcopum Granatenſem, teſtantur Zambranus, & Henriquez, *ubi ſuprà*.

3 Præterea adderem, quòd ſi non ieiunus propter aliquam cauſam accipit pro Viatico, die ante mortem, Euchariſtiam; & in ipſo ſupplicij die non ſolùm ex neceſſitate, ſed etiam ex ignorantia, vel inadvertentia cibum ſumpſit, ſi vellet iterum Euchariſtiam ſuſcipere poſt cibi ſumptionem, poſſet; imò etiam forſan poſſet, ſi advertens ſumpſiſſet, ſed poſteà pœnitens facti vellet communicare: quia utitur jure ſuo, & adhuc eſt in mortis periculo, & incapax recipiendi Euchariſtiam non jejunus. Hæc ſententia videtur eſſe, quam Doctores *num.* 1. aſſerunt, dicentes duobus, aut tribus diebus, imò, & pluribus ſequentibus, ſi adhuc perſeverat mortis periculum, poſſe infirmum non jejunum communicare. Quæ ſententia magis urget in hoc reo, quem certò ſcitur alio die ampliùs non communicaturum. Sed adde cum Coninch, & Bonacina *ſuprà*, eum, qui advertit, ſe eo die plectendum capite, teneri jejunare, donec ſumpſerit Euchariſtiam, modò jejunare poſſit abſque notabili incommodo; ſicut etiam ægrotus, ſi commodè poteſt, tenetur accedere jejunus ad Euchariſtiam ſumendam.) Et hæc omnia docet Quintanadveñas *loc. citato*, cui adde Hurtadum *de Sacr. Euchar. diſp.* 5. *diffic.* 16. Eligium Baſſæum *in Flor. Theol. mor. verb. Communio ſacra*, *num.* 25. & Eſcobar *Theol. mor. tr.* 3. *exam.* 6. *c.* 5. *n.* 62.

Su. hoc in R. præterita §. 2. paulo post ini- tium, & v. Deinde, & inf. in R. 83. § 5. &c.

Su. hoc inf. R. 82. & leg. doct. alterius §. ejus not.

R E S O L. LXXIX.

An ille, cui Princeps jubet mortem inferri eadem die abſque dilatione, ſit communicandus etiam non jejunus?

Et notatur non eſſe neceſſarium tempus viginti horarum inter ſumptionem Euchariſtiæ, & ſuſcipientis mortis intercurrere.

Imo docetur poſſe Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrari damnatis ad patibulum ante unam horam mortis.

Et an quamvis pridiè ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen devotionis causâ ipſe die mortis vellet iterum ſe communicare, eſſe magis pium illi Euchariam dare, quàm Communionem impedire? Ex p. 3. tr. 6. & Miſc. 2. 4. Reſ. 50.

Sup. hoc in R. præterita, & in aliis ejus prima not.

§. 1. AFfirmativè reſpondeo cum Villalob. *in ſumma*, *tom.* 1. *tr.* 7. *diffic.* 39. *n.* 11. Zambrano *de caſ. tempore mortis*, *c.* 3. *dub.* 5. *n.* 5. Henriquez *lib.* 8. *c.* 6. *n.* 1. Suar. *in* 3. *p. to.* 3. *q.* 80. *diſp.* 68. *ſect.* 7. Layman *in Theol. moral. lib.* 6. *tr.* 4. *c.* 6. *nu.* 20. Sylvio *in* 3. *p. q.* 60. *art.* 8. Reginaldo *in praxi to.* 2. *lib.* 29. *c.* 6. *q. ult. ſect.* 2. *n.* 20. & Coninch *de Sacr. q.* 90. *art.* 7. *nu.* 50. ubi ſic aſſerit. Quando quis eſt præſenti periculo mortis; ſive id fiat ratione morbi, ſive quod ſupplicio afficiendus ſit; tunc enim poteſt communicari non jejunus, & quocumque diei tempore, ſi ſit ante ſequentem diem moriturus, quia ſaltem valde probabile eſt, talem tunc teneri ex præcepto divino communicare, quod majoris momenti eſt, quam præceptum Eccleſiæ prohibentis non jejunum communicari. Secundò, quia cùm communio tali homini ſit tunc valdè utilis, & quodammodo neceſſaria, ut in extrema illa luctâ, tanto præſidio confortetur, & roboretur, noluit eum Eccleſia tanto bono privare. Ita ille, & alii.

2 Notandum eſt etiam hic obiter, pro damnatis ad mortem, non eſſe neceſſarium tempus viginti quatuor horarum inter ſumptionem Euchariſtiæ, & ſuſcipientis mortem intercurrere, & licet hic Panormi; & in Regno Caſtellæ, & alibi, ut opinor, intervallum unius diei faciant intercurrere, attamen hoc non eſt neceſſarium. Undè ego puto cum Sancio *in ſelect. diſp.* 40. *n.* 4. quod quamvis pridie ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen devotionis cauſa ipſo die mortis vellet iterum ſe communicare, minus pium eſſet Communionem impedire, imò pii Judices ad ſuſcipiendam hortari debent, ut puniendi tolerabilius mortem patiantur, & dæmonis tentationes illa hora maximè turbantes faciliùs ſuperent. Nec ex hoc reverentia Sacramenti minuitur, cùm Chriſtus iſtud inſtituerit ad noſtram utilitatem, & non cohærent irreverenter ſuſcipi, & ob noſtram utilitatem, ſi aliàs communicans debitam diſpoſitionem habeat: unde vellem hæc à Principibus, & Judicibus prænotari. Ita Sancius.

Sup. hoc cum eodem Sancio hic citato in R. ſeq. §. 2. ad fin.

3 Scio Julium Clarum §. *fin. quæſt.* 99. *num.* 3. Corſettum *ſingul* 16. Vegam *part.* 1. *cap.* 61. *caſ.* 21. Cucchum *inſtit. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 107. Ant. Scap. *de jur. non ſcrip. lib.* 5. *cap.* 210. *n.* 7. & Zerolam *in praxi Epiſc. p.* 2. *ver. damnati ad mortem*, & *ver. Euchariſtia*, reputare, indecenter recipi Euchariſtia ipſo die mortis. & ob id à Judicibus non eſſe permittendum miniſtrari, & imputandum damnato, quod pridie mortis renuerit recipere.

4 Sed contrariam ſententiam tenet Majolus *de irregul. lib.* 3. *c.* 24. *nu.* 15. ubi ita ait: Ego nonnullis in locis, quibus pro Epiſcopi magiſtratum geſſi, validiore authoritate qua potui, induxi, ut damnatis ad mortem ea ipſa die Communio concederetur. Sic ille, & ita Romæ obſervari teſtatur Sancius, Corſettus, & Antonius Scap. *ubi ſuprà*.

5 Unde aſſerunt multi, poſſe Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrari damnatis ad patibulum, ante unam horam mortis. Et ita docet Emanuel Sà *verb. Euchariſtia*, *num.* 2. quem ſequitur Fagundez *de præc. Eccleſ. p.* 3. *lib.* 1. *c.* 4. *num.* 3. & Sotus *in* 4. *diſt.* 12. *q.* 1. *art.* 12. *non longè à fine*, ait, quòd apparet nonnihil irreverentiæ irrogari Sacramento, ſi quis Euchariſtiam ſuſciperet, & illicò ad patibulum, & mortem raperetur; ergo dum dicit illicò, non ſentit fore irreverentiam ante unam horam miniſtrari. Et hæc omnia à fortiori procederent, quando Princeps eo die vellet omninò reum patibulo ſuſpendi, ut docent Petrus de Cenedo *in qq. can. q.* 3. *n.* 4. *in fine*, & Doctores in principio reſolutionis citati.

Sup. hoc in R. ſeq. §. 2. ante medium circiter in v. Unde ego.

R E S O L. LXXX.

An damnato ad mortem ſit danda Euchariſtia, etiam ſi non ſit jejunus?

Et quid ſi poſt horam ad patibulum eſſet ducendus?

Et notatur, quod quamvis pridie ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen devotionis cauſa ipſe die mortis vellet iterum communicare, minus pium eſſet Communionem impedire, quam Euchariſtiam illi dare.

Etiamque advertitur, reo expetenti, vel non recuſanti confeſſionem, & Euchariſtiam, Judex ad confitenda peccata, & Euchariſtiam recipiendam tenetur dare tempus ſufficiens? Ex p. 5. tr. 3. Reſ. 38.

§. 1. REſpondeo affirmativè cum Zambrano *de Sacrament. Euchar. c.* 3. *dub.* 8. *n.* 6. ubi citat Navarrum, Suarez, Henrique, Sà, & alios, quibus ego addo Joannem de Lugo *de Sacram. Euchar. diſp.* 15. *ſect.* 4. *n.* 72. Fagungez *præc.* 3. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 21. Præpoſitum *in* 3. *part. queſt.* 80. *artic.* 8. *dub.* 2. *num.* 42. Granadum *de ſacram. in* 3. *part. controverſ.* 6. *tract. diſp. num.* 9. Tannerum *tom.* 4. *diſp.* 5. *q.* 8. *dub.* 4. *nu.* 84. & Hurtadum *de Sacriment. Euchariſt. diſp.* 9. *diffic.* 16. quia ſupradicti tenentur ex præcepto, cum ſit in articulo mortis, ſumere Communionem, neque violenta mors tollit eis hanc obligationem, ſi Judex alium diem pro executione expectare nolit.

Su. hoc in dub. præcedentibus & ſup. in R. 72. c. penult. prope fine violenta ... eſt per totam, & alibi ejus prima not.

2 Nec valet dicere, indecenter recipi Euchariſtiam in die ipſo, quo reus juſtificandus eſt: nam ego hanc ſententiam *in* 3. *p. tr.* 6. *reſ.* 59. ſatis probavi, & probat Sancius *in ſelect. diſp.* 40. *n.* 4. & alii penes ipſum, qui quidem notat, quod quamvis pridie ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen devotionis cauſa ipſo die mortis vellet iterum communicare minus pium eſſet Communionem impedire: imò pii Judices ad ſuſcipiendam hortari debent, ut puniendi tolerabilius mortem patiantur, & dæmonis tentationes illa hora maximè turbantes faciliùs ſuperent. Et quamvis lex Caſtellæ convenientiùs judicet ipſo die mortis Euchariſtiam non miniſtrari damnatis, ob reverentiam Sacramenti, contrarium fortè decerneret modò ad utilitatem damnati animadvertens. Nec ex eo reverentia Sacramenti minuitur, cùm Chriſtus illud inſtituerit ad noſtram utilitatem, & non cohærent irreverenter ſuſcipi, & ob noſtram utilitatem ſumi, ſi aliàs communicans debitam diſpoſitionem habeat. Vellem hæc à Principibus, judicibus, & Magiſtratibus prænotari. Ita Sanc. Unde ego in praxi, ſi juſtitia rei differri non poſſet, illum communicarem, etiamſi poſt horam ad patibulum eſſet ducendus. Ita Sancius *loco cit.* & ego ipſe *ubi ſuprà*, omninò videndus. Notandum eſt etiam hic obiter quod reo expetenti, vel non recuſanti confeſſionem, & Euchariſtiam, Judex ad confitenda peccata, & ad Euchariſtiam recipiendam tenetur dare ſufficiens tempus: Patet nam *in Clement. cum ſecundum*, *de pœnit. & remiſſ.* præcipitur Epiſcopis, ut ſuadeant, Judicibus, & ſi neceſſe ſit, compellant eos ad concedendum tempus ſufficiens ad confeſſionem ſacramentalem efficiendam. Eadem autem eſt ratio de Euchariſtia, quia quando dicitur non denegandam pænitentiam, aut concedendam pænitentiam, hoc eſt, Pænitentiæ Sacramentum, conſequenter intelligitur neque etiam Euchariſtiam eſſe denegandam, ut patet ex *c. quod in te*, *de pœnit. & remiſſ.* ibi in illo verbo, *per quod pænitentiam morientibus non denegamus*, Viaticum etiam, quod verè pænitentibus exhibetur, intelligi volumus. Imò reo non eſt denegandum prædictum tempus, etiamſi timeatur inde fore, ut eripiatur è carcere. Ita docet Sylveſter *ver. judex primò*, *q.* 11. *dict.* 6. & Petrus Navarr. *lib.* 2. *de reſtit. c.* 3. *n.* 226. Tum quia dicta Clement. abſolutè præcipit Iudices eſſe compellendos, tum quia minùs inconveniens videtur dicta ereptio, quæ reparari poteſt, quàm æterna damnatio, quæ non poteſt reparari. Quod ſi ex tali ereptione non timeatur damnum Reipu-

Qua hic eſt R. antecedent. Su. hoc notata eſt eodem Sancio hic citato in §. 2. R. not. præterita.

Sup. hoc hora ibid. § ult.

Reipublicæ, & sit spes, quod recipiet Eucharistiam differendo suspendium, & confitebitur intra tres dies, vel quatuor, differendum est supplicium ex lege charitatis, ut succurratur ruinæ spirituali proximi. Et hæc omnia docet Ochagavia *de Sacram. tr. de Euch. p. 14. n. 10.*

RESOL. LXXXI.

An aliquando licitum sit deferre Viaticum moribundo absque stola, superpelliceo, & lumine?

Et notatur, quod minores Ordines, Extrema Unctio, Confirmatio, & Matrimonium possunt sine lumine administrari sine lethali culpa.

Et docetur Sacerdotem chiragra laborantem, & pollice, ac indice impeditum non posse aliis digitis sacram Eucharistiam apprehendere, & porrigere.

Et advertitur posse Parochum præbere Viaticum infirmo in articulo mortis constituto, qui mane, v. g. in eodem die sumpsit Eucharistiam, vel ex devotione Missam dixit. Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 40.

Sup. hoc pro lumine accenso supra in R. 72. versum in fine §. Verum & supra in tr. 1. R. 134. in fine Et pro stola & superpelliceo inf. in tr. 4. R. 19. ex doct. §. ejus ult. ad medium ve. Et hæc.

§. 1. Affirmativè respondet Leandrus *de Sacramentis tom. 1. tr. 7. disp. 4. q. 29.* Quia hoc divinum Sacramentum est summæ necessitatis, maximè in articulo mortis: ergo in hoc licitè poterit administrari absque prædictis cæremoniis; si credibile, sit aliàs infirmum moriturum sine illo. Confirmatur, quia multa alia omitti possunt in hujus Sacramenti administratione, si necessitas infirmi urgeat: ergo. Ita ille. Sed præter Bonacinam, Possevinum, & Ludovicum à San Joan, quos ipse adducit, negativam sententiam tenet Pater Tamburinus *Opusc. de Commun. c. 6. §. 1. n. 6.* cui adde novissimè Martinum de San Joseph, *in Monitis Confes. to. 1. lib. 1. de Euchar. tr. 5. n. 17.* sic asserentem: (No puede el Parroco llevar el Santissimo Sacramento à los Enfermos, sino puede ir con habito decente, esto es con Sobrepelliz Estola; y Luz delante.) Ita ille. Vide Aversam *de Sacramento Euchar. q. 10. sect. 5.* Cardinalem Lugo, *disp. 18. sect. 2. n. 35.* Granadum *in 3. p. Contr. 6. tr. 12. disp. 3. n. 2.* Gesuadum *in Thol. mor. tom. 1. tr. 11. c. 3. n. 6.* Filliucium, *to. 1. tr. 4. c. 9. n. 250.* Grassium, *tr. 1. lib. 2. c. 40. n. 3.*

Sup. hoc pro Extrema-Unctione inf. in tr. 4. R. 9. versum ad fin. & in alio §. ejus annot.

2 Nota hic etiam cum Quintanadveñas *in Theol. mor. tom. 1. tr. 5. singul. 5. n. 3.* quod si Minores Ordines, Extrema-Unctio, vel Confirmatio, & Matrimonium, sine lumine administrentur; non erit lethalis culpa, sicut nec gravis irreverentia; & pœnitentiæ Sacramentum sine eo conficitur semper. At eùm in Communione, & sacris Ordinibus conferendis necessariò, vel adsit Corpus Christi, vel Missa celebretur, lethalem culpam committeret sine lumine conferens hæc Sacramenta; tum propter traditionem, seu consuetudinem ab Apostolorum tempore dimanantem; tum propter majorem reverentiam præsentiæ Christi Domini debitam. Hæc Quintanadveñas.

3 Et tandem nota cum Aversa loco citato, Sacerdotem chiragra laborantem, & pollice, ac indice impeditum, non posse aliis digitis sacram Hostiam apprehendere, & porrigere; quia licet tota manus sit consecrata, tamen specialiter illi duo digiti ad hoc ministerium ex usu, & ritu Ecclesiæ deputati sunt.

Sup. hoc sup. in R. 32. §. 1 & 2. Sæpius & alibi sup. in R. 73. 74. & 75. & superius in tr. 1. Res. 133. §. Sed & in to. 2. tr. 8. R. 34. §. Secundus casus, & seq. & inf. in tr. 1. R. 5. & lin. 6. pro conceato à illo hujus tex. v. El que & ja al. ejus not.

4 Sed quia hic sermo accidit de Viatico, Nota id, quod sæpius alibi firmavimus, posse scilicet Parochum præbere Viaticum infirmo in articulo Mortis constituto, quia mane, verbi gratia in eodem die sumpsit Eucharistiam, vel Missam ex devotione. Et ita, præter alios Doctores à me adductos, tenet novissimè Martinus de San Joseph *in Mon. Confes. tom. 1. lib. 1. de Eucharistiam tr. 9. nu. 16,* ubi me citato, sic asserit: (El que avia comulgado poco antes del peligro, ò articulo de muerte, no se escusa de recebir de nuevo el Viatico porque no se satisface con la Communion antecedente, al precepto de Derecho divino de comulgar en aquel passo y articulo. Porque à ningun precepto, se satisface propriamente, sino es dentro del tiempo en que obliga el præcepto, por los Derechos citados en el numero precedente: y bien probablemente han sido de opinion hombres gravissimos de las dos Universidades de Alcalà, y Salamanca, que si avia comulgado uno por su dedocion el mismo dia que cayò malo, y en que se vè en peligo de muerte y prudentemente se entiende que morirà en el mismo dia, tiene obligacion à comulgar en el otra vez; porque se cumpla con el Decretho divino, que es mayor peso; que el humano de no comulgar an vo dia dos vezes: tuuo esto expressamente el Padre Vasquez, en un papel manuscripto, à quien cita, y sigue Hurtado *disp. 10. diffic. 1.* que affirma lo han practicado assi varones graves.) Hucusque Martinus, cui adde etiam, me citato, Leandrum *de Sacramentis, to. 2. tr. 7. disp. 2. q. 6.* & etiam me citato, Pellizzarium *in man. Reg. tom. 1. tr. 5. c. 3. n. 70.* Hanc etiam sententiam tenet Quintanadveñas *in Theol. mor. to. 1. tr. 4. Sing. 9. n. 6.* & Ludovicus à San Juan *in sua parva Summa, art. 4. de Commun. Infirm. n. 45.* & tanquam probabilem illam admittit, me citato, sapientissimus Dicastillus, *de Sacramentis tom. 1. tr. 4. disp. 10. dub. 3. n. 56.* Unde gaudeo, pro consolatione infirmorum, hanc sententiam, postquam ego illam typis mandavi, fuisse à doctissimis viris comprobatam, & in dies magis radices figere: quicquid novissimè in contrarium asserat Tamburinus *Opusc. de Comm. c. 5 §. 6. n. 10,*

RESOL. LXXXII.

An infirmus in articulo mortis constitutus, si commodè recipere possit sacrum Viaticum jejunus ad id teneatur? Ex p. 11. tr. 6. & Misc. 6. Res. 16,

§. 1. Negativam sententiam probabilem putat Hurtadus *de Chocolata, & Tabaco, tr. 2. c. 10. §. 1. n. 165.* ubi sic asserit: (No me parece improbable, que por el mismo caso que el Medico declarare, que un enfermo està en peligro conocido de muerte, y que deve comulgar por Viatico, aunque puede sin incommodidad alguna comulgar en ayunas, no tiene obligacion por el precepto Ecclesiastico, si no solo à complir el precepto Divino. Lo primero; porque si en este trance obligara el precepto Ecclesiastico, se causaria en los enfermos una gran inquietud con los escrupulos, si podia ò no podia esperar de ayuna, y assi la epijcheia parece que dicta, que por el mismo caso que uno ex vi infirmitatis està en tal peligro, la ley humana Ecclesiastica no le obliga à recebir el Sacramento en ayunas, ni parece creible, que nuestra madre la Iglesia, como tan piadosa, quiera obligar à sus hijos en este trance à que comulguen en ayunas, sino que solo con toda quietud cumplan con el precepto Divino de comulgar. Segundo porque assi parece que declarò esta ley Ecclesiastica, y costumbre, el Concilio Constanciense, *sess. 13.* donde dize assi: Sacrorum Canonum auctoritas; & approbata consuetudo Ecclesiæ servavit, & servat, quod hujusmodi Sacramentum non sumatur à non jejunis, præter quàm in infirmitate, &c. Vassi en la enfermedad, no ay precepto de ayono natural, quando ay obligacion de cumplir con el precepto Divino, y esto parece que es en que lo deven fundar los Doctores que referiremo en el §. 2. quando dizen, que es licito comulgar muchas vezes en una enfermidad, aunque no se estè en ayunas, y es esto tanto, que algunos dizen, que cada tres dias puede recibir el Sacramento, sin estar ayuno el enfermo.) Ita ille.

Sup. hoc sup. in R. 78 in n. . & sup. in R. 84. lege §. ult. ad fin.

2 Sed, ut verùm fatear communis opinio Doctorum est in contrarium, & quotidiana praxis; præter Granadum, Suarez, Coninch, Fagundez, & Bonacinam, quos citat Hurtadus, hanc sentententiam tenet Leander *de Sacram. to. 2. tr. 8. disp. 4. q. 38.* testatur de cummuni praxi Ecclesiæ Bassæus, *in Flor. Theol. verb. Communio Sacram. nu. 44.* Cardinalis Lugo *de Euchar. disp. 15. sect. 3. n. 58.* Amicus *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 27. sect. 2. nu. 9.* Martinus de San Joseph *in Mon. confes. tom. 1. lib. 1. tr. 8. de Euch. n. 14.* & ideò, cùm hæc opinio sit communi calculo Doctorum approbata, & ex praxi Ecclesiæ roborata, puto opinionem Patris Hurtadi, aliàs viri docti, non esse practicandam.

RESOL. LXXXIII.

An Sacerdos possit iterum subministrare Eucharistiam infirmo, qui semel in articulo mortis sumpsit communionem per modum Viatici non jejunus. Ex p. 2. tr. 14. Res. 75.

§. 1. Negativam sententiam prorsus sustinet Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 211. c. 4. n. 38.* & novissimè S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. tr. de Euchar. q. 5. dub. 4. concl. 3.* Ratio est, quia cum una communione infirmus jam satisfecit præcepto sumendi Eucharistiam in articulo mortis Ergo.

Sup. hoc in R. 77. §. Sed licet paulò post initium, & v. Primo quia, & ad medium & inf. in R. 87. legi doct. § ult. & vide alias R. & 64 positas in annot. tertia R. 2. hujus not.

2 Sed affirmativam prorsus amplectendam esse docet usus communis Ecclesiæ, & communis DD. sententia, nam ita docet Tabiena *ver. communicare, n. 48.* Armilla *ver. communio, n. 18.* Toletus *in summa, lib. 10. c. 15,* Sà *ver. Eucharistia, n. 5.* Sot. *in 4. dist. 12. q. 1. art. 8.* Victoria *in summa, n. 82.* Graffius *dec. p. 1. lib. 2. c. 38. n. 32.* Nugnus *in 3. p. tom. 1. q. 80. art. 8.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 8. n. 53.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. c. 6. n. 120.* Henriquez *lib. 8. c. 4. n. 1. & c. 50. n. 1.* Suarez *in 3. p. to. 3. disp. 68. sect. 1.* & omnes neoterici, quia non solùm contra rationem, quam pro sua sententia adducit Vasquez; tunc permittitur ægroto non jejuno communio, ut possit implere præceptum divinum. Sed etiam, quia moriturus valde indiget tanti Sacramenti præsidio, & id sæpiùs, & ita maximè indigentem ope, & subsidio hujus Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes, & peccandi pericula superanda, pia Mater Ecclesia non videtur velle suo præcepto cum tanto spirituali dispendio adstringere. Deinde in Conc. Constantiensi *sess. 13.* dicitur in casu infirmitatis posse Eucharistiam dari non jejuno. Ergo cùm non limitet ad unam tantùm vicem, quare nos limitare debemus? Maximè, ut diximus, quòd in secunda, & tertia vice adsit eadem necessitas, quę in prima, scilicet ne privetur auxilio tanti Sacramenti. Igitur hanc secundam sententiam prorsus tenendam esse existimo.

RESOL.

RESOL. LXXXVI.

An infirmo non jejuno in periculo mortis possit sæpius Viaticum præberi?

Et notatur, quod licet infirmus expectare possit jejunus per unam, aut alteram horam post mediam noctem, adhuc non esse obligationem in illa intempestiva hora sumendi Eucharistiam sed posse differri ad aliud tempus, in quo non sit jejunius. Ex p. 5. tr. 3. Res. 37.

§. 1. NOn desunt nostræ ætatis præstantissimi Theologi, qui hoc posse minimè fieri constanter docent, & hi sunt Gamachæus, Doctor Sorbonicus, *in summ. Theol. tom. 3. de Sacrificio Missæ, c. ult. circa fin.* Kellisonius *tom. 2. in 3. p. q. 80. art. 8.* Ochagavia *de Sacram. tr. 1. de Euchar. q. 12. n. 10.* Coninch *de Sacram. q. 80. art. 8. nu. 52.* Hurtadus *de Sacram. disp. 9. diffic. 16.* Præpositus *in 4. part. quæstion. 80. artic. 6. dub. 2. numer. 43.* & alii, & ratio est, quia infirmus pro periculo moris excusatur à prohibitione Ecclesiastica sumendi Eucharistiam post fractionem jejunij, quando aliter nequit commodè, quia occurrit cum præcepto divino communicandi pro eo periculo, quod præferendum est dictæ prohibitioni Ecclesiasticæ, sed postquam infirmus semel pro periculo mortis communicavit, ita satisfecit præcepto divino communicandi, ut pro eodem periculo non teneatur ex divino præcepto iterum communicare, quamvis post primam sumptionem Eucharistiæ mortaliter peccaverit. Ergo postquam infirmus semel pro periculo mortis communicavit, nequit iterum pro eodem perseverante non jejunus communicare, quia post primam sumptionem nullum extat divinum præceptum iterum communicandi, quo excusari possit à prohibitione Ecclesiastica communicandi post fractionem jejunij. Et ideò hanc sententiam præter DD. citatos tenet Vasquez, & S. Joannes de la Cruz, quos retuli *in 1. p. tr. 14. res. 75.*

Quæ hic est R. antecedente, & in aliis ejus annot.

2 Sed ibi contraria opinio mihi magis placuit cum multis Doctoribus quibus nunc addo, me citato, Joannem de Lugo *de sacr. Euchar. disp. 15. sect. 3. nu. 64.* Marchantium *in resol. pastor. de Sacram. tract. 4. cap. 2. q. 4. cas. 1.* Mercerum *de Sacram. q. 80. art. 8. num. 3.* Tannerum *ubi infrà nu. 85.* Fagundez *præc. 3. lib. 3. cap. 5. nu. 20.* Granadum *in 3. p. controv. 6. tr. 10. disp. 8. nu. 9.* ubi rectè ex Suarez notat, quòd licèt infirmus expectare posset jejunus per unam, aut alteram horam post mediam noctem, adhuc non esse obligationem in ea intempestiva hora sumendi Eucharistiam, sed posse differri ad aliud tempus, in quo non sit jejunus: quod etiam docet Tannerus *tom. 3. disp. 5. q. 8. dub. 4. numer. 64.* Quænam verò temporis intercapedo sit adhibenda in tali casu inter unam, & alteram communionem; vide me ipsum *in 1. p. tr. 14. res. 77. & in 3. part. tr. 4. res. 44.*

Quæ hoc leze sup. doctr. R. 84. & §. ejus annot.

Quæ nunc hanc sequentur.

RESOL. LXXXV.

Quando Sacerdos iterum præbet ægroto non jejuno sacram Eucharistiam, quænam temporis intercapedo habenda est inter unam, & alteram Communionem? Ex p. 2. tr. 14. Res. 77.

Su. hoc in duobus R. seqq. & sue. in R. 77 §. 2. inter principium & medium, & v. Deinde & in aliis & eis §. ejus not & in to. 4. tr. 7. R. 37. §. ult.

§. 1. MUltum tempus, arbitrio boni viri, respondet Nau. *tom. 1. p. 2. lib. 5. de pœnit. & rem. conf. 41.* quòd aliqui asserunt esse 30. dies, ubi observat Villalobos *ubi suprà*. Hæc sententia est nimis rigida, ideò post octo, vel decem dies posse iterum infirmo non jejuno Sacerdotem præbere viaticum putavit Nugnus *in 3. p. tom. 1. q. 80. art. 8.* Villalobos *in sum. p. 1. tr. 7. dub. 38. nu. 8.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 68. sect. 4.* Henriquez *in summ. lib. 8. cap. 5.* Fagundez *de precept. Eccl. tr. 3. lib. 3. cap. 5. num. 10.* amicissimus, ac pariter doctissimus noster P. D. Andreas Castaldus *in sua praxi cærem. lib. 4. sect. 14. c. 8. nu. 5.* cum aliis. Sylvius verò *in 3. p. 80. art. 9.* putat post septem dies posse ægrotum iterum sumere viaticum.

2 Ego autem puto sex dies sufficere, nixus authoritate Tabienæ *ver. communicare, num. 48.* Armill. *nu. 18.* Zambrani *in decis. cas. consc. tempore mortis, cap. 3. dub. 5. nu. 4.* Pollevini *de off. Cur. c. 8. nu. 21.* Filliuc. *tom. 4. c. 8. n. 238.* & favet huic sententiæ Joan. Major. *in 4. sent. dist. 9. q. 3. ad 5. q. 32.*

RESOL. LXXXVI.

Quanam temporis intercapedo habenda sit inter unam, & alteram Communionem, ut infirmus possit communicare non jejunus?

Et notatur, quod si quis proximè ante medium noctis cœnavit in Dominica incidente in vigilia Nativitatis Domini, possit statim post medium noctis sacrificare, & communicare?

Deinde licet deceat aliquo tempore post sacram communionem à cibo, & potu abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideò potest quis statim sine gravi culpa de Sacristia ad prandium accedere. Ex p. 3. tr. 4. Res. 44.

Quæ hic est R. antecedens, &

§. 1. IN *resol. 77. tr. de celebr. Missarum*, dixi sufficere sex dies, sed, plus addit Paulus Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 4. cap. 6. n. 20.* ubi sic asserit. Eucharistia ob mortis periculum si sumpta sit à non jejuno, posse ita accipi saltem post sex dierum intervallum, docent aliqui: quinimò existimò ob justam causam, puta, si aliquis assuetus frequenter communicare aut sacrificare propter devotionem, ac desiderium difficile abstineat, permitti ipsi posse, ut altero statim die iterum sacram Eucharistiam è manu Sacerdotis accipiat non jejunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Ita Layman. Sed post hæc scripta inveni Ludocicum de S. Juan. *in sum tom. 1. q. 7. art. 10. diff. 4. de sacram. Euchar.* sic asserere. (Sieno yo Prelado dava à los enfermos el viatico, si lo pedian cada tercera dia, y en la Universidad de Alcala se labia, y lo approbavan, sino el Padre Vasquez.) Ita ille, ubi etiam notat dictum Gabrielem Vasquez tandem in hanc descendisse sententiam, quod est valdè notandum contra illos, qui nixi auctoritate Vasquez negant viaticum sæpiùs dandum infirmis.

In R. seq & sue. ejus in R. 77 §. 1. inter principium & medium & v. Deinde, & e. eius not & in to 4. tr. 7 R. 37 §. ult.

2 Notandum est etiam cum Henriquez *lib. 8. c. 4. in glossa littera V.* quòd si quis proximè ante medium noctis cœnavit in Dominica, incidente in vigilia Nativitatis Domini, posse statim post medium noctis sacrificare, & communicare. Deinde licèt deceat aliquo tempore post sacram communionem à cibo, & potù abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideò potest quis statim sine gravi culpa, de sacristia ad prandium accedere, ut docent Villalob. *in sum. tom. 1. tr. 7. diffic. 39. nu. 5.* Sotus *in 4. dist. 12. q. 1. art. 8.* Valent. *to. 4. disp. 6. q. 8. punct. 3. ver. postremò*, & alii.

RESOL. LXXXVII.

An infirmus non jejunus, qui sumpsit Viaticum possit illud iterum sumere sequenti die?

Sed si aliquis curiosus inquirat, quot dies debeat supervivere infirmus, ut possit sumpto iam Viatico, iterum communicare, ut vult Rituale? Ex p. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 48. aliàs 47.

Su. hoc in duobus præcedentibus R. & in aliis eorum annot. & lege in §. Sed si hujus Res.

§. 1. AFfirmativè respondet Castrus Palaus *to. 4. tr. 21. disp. unica, punct. 13. n. 14.* ubi sic asserit: Ego verò dicendum existimo, vel sentiendum esse cum Vasquez, vel affirmandum non solum post sex, vel octo dies te posse iterum Viaticum sumere, sed singulis diebus. Nam si constitutis in mortis periculo, ut præcitati Doctores affirmant, nulla est lex posita de præmittendo jejunio Communioni; cùm datum omnibus sit singulis diebus Eucharistiam accipere, poterunt illam accipere non jejuni, si jejunium servare non possunt. Necessitatem verò tanti Sacramenti singulis diebus habent morituri, ut quid ergo illo privandi sunt? Poterunt ergo singulis diebus communicare, si aliter non possunt. Et ita sustinent Tabiena, & Armilla casu, quo moriturus post semel acceptum Viaticum peccaret, mortaliter, quòd absit, Henriquez *lib. 8. c. 50.* solùm dicit non decere ob reverentiam Sacramenti sic sæpius communicare, tacitè indicans solum esse minus conveniens, sed non illicitum, Emanuel Sà *verb. Eucharistia, n. 5. & 34. edit. Rom.* sine ulla limitatione, inquit posse sæpius in eadem ægritudine infirmum, etiam non jejunum, communicare, quoties expetere videtur. Layman existimat, si aliquis assuetus est frequenter communicare vel sacrificare, & propter devotionem, desiderium difficile abstineat permitti posse, ut altero die iterum sanctam Eucharistiam à manu Sacerdotis accipiat non jejunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Hæc omnia Palaus. Hanc etiam sententiam tenet Hurtad. *de sacr. Euchar. disp. 9. diffic. 11.* Baunius *in Theol. mor. tom. 1. tr. 5. de Euchar. q. 22. dub. 3.* Leandr. *de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 5. q. 40.* Escobar *in Theol. mor. tr. 7. exem. 6. c. 5. n. 62.* Bassæus *in flor. Theol. mor. verb. Comm. Sacram. n. 45.* & de solitis frequentare Communionem Quintanadvenas *in Theol. mor. tom. 1. tr. 4. singul. 14. n. 5.* Et ideò Magister Serra Dominicanus *in 3. p. D. Thom. q. 80. art. 8.* hæc scripta reliquit. Si quæras (ait) an in eadem infirmitate possint infirmi non jejuni post sumptum Viaticum communicare? Responderi solet communiter, posse dummodo inter unam, & alteram Communionem mediet tempus sex, vel octo dierum. Non desunt tamen, qui dicant, si mortis periculum semper instat, posse etiam altero die post Viaticum sumptum, & deinceps quotidie communicare non jejunum, quia in mortis periculo non solùm permittitur non jejuno Communio, ut possit implere præceptum accipiendi Viaticum, sed etiam quia moriturus valde indiget hujus Sacramenti præsidio. Ita Serra. Et hanc sententiam probabilem esse putat Tamburin. *in method. expedita Communionis, c. 5. §. 11. n. 24.*

2 Sed hæc opinio mihi non placet, nam directè est contra Rituale Romanum Pauli. V. ubi habetur; quòd si æger sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit. Itaque secundum Rituale, infirmus qui sumpsit Viaticum, potest iterum communicare, sed post aliquot dies, ergo non sequenti die, ut volunt citati Doctores. Nec obstat dicere cum Choquetio *in dissert. 5. Theologica de Confessione per litteras, cap. 7. nu. 42.* ubi sic

ait. Ad confirmationem eodem modo dicitur, Manuale, seu Rituale illud, ut, & alia, alicuius privati Doctoris opera confectum esse, & illius auctoritatem non excedere. Neque consensus Pontificis, aut jussio, ut conscriptum fuerit, & evulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præscribuntur; tum quia non præcessit serium, ac sufficiens Theologorum examen, tum, quia Pontifex non intendit communibus, ac receptis sententijs Scholarum ullo pacto præjudicare propter illius opinionem, cui Manuali, seu Ritualis editionem commisit. Ita ille Sed miror virum doctum hæc scripsisse, nam loquitur contra expressa verba pauli V. in Brevi, dato Romæ die 17. Junii 1614. in quo Pontifex testatur dictum Rituale non fuisse compositum ab uno Theologo ut perperam vult Choquetius, sed à Congregatione plurimorum Cardinalium specialiter ad id deputatorum cum consilio eruditiorum virorum, & vult in dicto Brevi ut omnes Episcopi, Archiepiscopi, &c. ab omnibus Parochis faciant dictum Rituale inviolabiliter observari: unde meritò adversus Choquetium insurgit acriter Coninch in responsione ad Dissertationem de absolutione moribundi n. 62. Itaque opinio Palai, & aliorum non videtur admmittenda, cum sit contra Rituale Romanum.

Sup. hoc in to. 1. tr. 4. R. 58. §. Tertio, & §. Ad primum.

3 Sed si aliquis curiosus inquirat quot dies debeat supervivere infirmus, ut possit jam sumpto Viatico, iterum communicare, ut vult Rituale. Respondeo, præter diem sumpti Viatici alteros duos dies. Opinio est in jure, & verbis Ritualis fundata: & ideò suppono id quod habetur *in Regula pluralis* 40. *de regul. juris in 6.* quod pluralis loquutio duorum numero est contenta, ubi Glossa figurat casus *in c. Is cui §. 1. de præb. eo lib.* Papa dispensavit mecum, ut possem obtinere plura beneficia, aliter non declarando: Quæritur quot beneficia potero obtinere virtute dispensationis? Potero solùm obtinere duo beneficia; quia cum dispensatio sit odiosa, est restringenda; & in odiosis sufficit quod verba possint verificari, & illi verba verificabuntur in duobus beneficijs; quia pluralis locutio, duorum numero est contenta. Item potest casus figurari per *l. liberas §. post annos ff. de manum. test.* Aliquis Titius veniens ad mortem suum condidit testamentum, & in testamento suo cuidam servo legavit libertatem post annos: quæritur post quot annos servus consequatur libertatem? Respondetur, post duos annos, quia verbum, *annos*, verificatur in duobus per rationem hujus regulæ, Et Petrus Peckius id ex pluribus legibus, & exemplis confirmat, addens, quòd plerique sunt in ea sententia, ut existiment hanc regulam habere locum, etiamsi in plurali locutione sit hæc dictio *Omnia*. Nam si dicatur omnia, verificabitur in duobus, idque admodum utile est ad salvandos testes à contrarietate, aut diversitate, si dicat unus Titium à pluribus, vel omnibus esse vulneratum, & alter dicat à duobus ipsum vulneratum esse, nam cum dictio omnes, vel plures, verificetur in duobus, dicentur testes isti esse concordes. Vide Zasium *in l. si pluribus, n. 8. ff. de leg. 1.*

Sup. hoc in R. ... & in aliis ... annot.

4 Hoc supposito sic argumentor. Rituale Romanum asserit, infirmum sumpto Viatico, posse denuo Eucharistiam sumere, si vixerit aliquos dies. Ergo assero ego, potest sumere post duos dies. Probo consequentiam; nam ut supra visum est pluralis loquutio verificatur numero duorum. Et hæc nostra sententia respicit reverentiam debitam Sacramento, quia non concedit Viaticum sequenti die, ut docent Palaus, & alii *ubi supra*, citat. Respicit etiam necessitatem, & utilitatem infirmorum, quia non differt secundum Viaticum usque ad septimum, vel octavum diem, ut vult Suarez, & alii. Ergo cùm sit satis fundata in jure, videtur amplectenda, ut illam amplexi sunt Viri doctissimi à me consulti. Et hanc opinionem practicandam censeo non solùm cum assuetis communicare, ac etiam cum non assuetis, quia omnes illo tempore indigent auxilio tanti Sacramenti; unde teneo absolutè pro omnibus, quod si aliquis v. g. sumpsit Viaticum feria secunda, possit illud iterum sumere feria quinta; nam sic dicitur illud sumpsisse ut vult Rituale Romanum, post aliquos dies. Nota quod nostra sententia ita placuit cuidam viro docto, ut putaverit infirmum non jejunum posse sumere secundum Viaticum post 48. horas, nam unus dies constat ex 24. horis, & sic sumeret Viaticum post duos dies. Sed ego puto hos duos dies computandos esse à prima media nocte post diem sumpti Viatici.

Sup. hoc lege ... & R. ... & §. ... not.

5 Sed contrà id quod firmatum est adduci potest Possevinus *de Officio Curati, c. 8. q. 22.* ubi ait. Rituale Pauli V. docere infirmo Communionem dandam semel non jejuno, quod si sæpiùs detur, dandam semper jejuno. Sed hoc gratis dicitur à Possevino; nam Rituale asserit, Viaticum brevi morituris dandum non jejunis; cùm igitur loquatur absolutè, & illimitatè, non est limitandum, ut vult Possevinus ad primam vicem: immò cùm in eodem Textu efficiatur mentio de secunda Communione, quam post sumptum Viaticum vult facere infirmus adhuc existens in periculo mortis, absolutè statuitur esse communicandum à Parocho, nulla adhibita limitatione de jejunio. Sic enim asseritur; quod si æger sumpto Viatico dies aliquos vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit. Instabis, in dictis verbis esse communicandum à Parocho infirmum, qui periculum mortis evaserit, ac infirmum, qui post sumptum Viaticum, si aliquos dies vixerit, vellet communicare, sed in primo casu, infirmus non potest communicare: nisi sit jejunus; ergo idem dicendum erit, & in secundo. Respondeo, quòd dicta verba Ritualis applicanda sunt singula singulis, illa postea intelligendo pro ut de jure possunt, & debent intelligi; verùm de jure certum sit infirmum extra periculum mortis non esse communicandum nisi jejunum, non potest nec debet hoc intelligi de infirmo existente in periculo mortis, qui post Viaticum vellet iterum communicare; nam in tali casu contra Vasquez, & paucos alios communiter posse hoc facere non jejunium asserunt Doctores, qui solùm discrepant de tempore, interponendo inter unam, & aliam Communionem, &c. supra ego satis probabiliter firmavi sufficere duos dies. Ergo, &c.

R E S O L. LXXXVIII.

An Eucharistia danda sit in articulo mortis puero capaci rationis, & confessionis?

Et quid, si dubitatur, an sint pueri doli capaces, & discernant sufficienter hoc Sacramentum?

Et an prædicti pueri ex præcepto divino teneantur in articulo mortis communicare, quamvis non teneantur ex præcepto Ecclesiæ? Ex p. 5. tr. 3. Res. 44.

Sup. hoc in R. seq. & in ... & lege etiam hic ... 91 ... in ... 6.

§. 1. AFfirmativè respondeo cum Præposito *in 3. p. q. unica, de sacram. extrema Unctionis dub. 7. nu. 58.* Cajetano *in summa ver. communionis minister, in fine* Armilla *ver. communio, n. 30.* Suarez *in 3. p. to. 3. disp. 79. sect. 1. in fine.* Castro Palao *tom. 1. tr. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. n. 7.* Perlino fusè *de sacro Convivio, dist. 2. c. 5. per totum* Baldello *tom. 1. lib. 5. disp. 30. n. 16.* Salas *de legibus, disp. 14. sect. 13. nu. 127.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. 7. punct. 2.* Reginaldo *tom. 2. lib. 29. nu. 82.* Henriquez *lib. 8. c. 42. n. 4.* Zambrano *de sacram. Eucharistia, c. 3. dub. 2. nu. 14.* Nugno *tom. 1. in 3. p. q. 80. art. 11. diffic. 2. ad 3.* Fausto *de sacram. Eucharistia, lib. 1. q. 262.* Tannero *tom. 4. disp. 5. q. 8. dub. 5. n. 116.* & aliis asserentibus, puerum præditum usu rationis, capacem confessionis, & Extremæ-Unctionis teneri ex præcepto divino communicare in articulo mortis. Et ratio est, quia præceptum communicandi in articulo mortis est præceptum divinum, ut constat ex dictis, quod præceptum ab Ecclesia non limitatur; ergo ex præcepto divino tenetur in articulo mortis communicare, quamvis nondum teneatur ex præcepto Ecclesiæ, & hanc sententiam ita mordicus tenet Arboleda *in pra. sacram. Euchar. not. 13.* ut dicat nullum esse auctorem, qui contrariam teneat.

2 Sed immeritò quidem, non enim desunt Authores, & præstantissimi quidem, contrariam sententiam asserentes, ut Ochagavia *de Sacram. tr. 2. de Euchar. q. 14. num. 11.* Kellisonius *tom. 2. in 3. p. q. 80. art. 11. de fine.* Corduba *in summa q. 60.* Præpositus *in 3. part. q. 80. art. 11. dub. 1. nu. 56.* Vasquez *in 3. p. to. 3. disp. 214. disp. 4. nu. 40.* & Hurtadus *de sacramento Eucharistia, disp. 10. diffi. 4.* ubi sic ait. Observandum est pueris priùs advenire tempus obligationis præcepti confessionis, quàm Eucharistiæ adhuc pro articulo mortis sumendæ, quia minor discretio sufficit, ut quis confiteri, quàm communicare teneatur, quia ad obligationem confitendi sufficit, ut quis sic inter malum, & bonum discernat, ut possit mortaliter peccare, ad quod minor discretio sufficit, quàm ad perfectè discernendum inter panem cœlestem, & communem, & ad indicandum de præparatione ad illum panem cœlestem dignè recipiendum requisita, quod requiritur ad obligationem communicandi adhuc in articulo mortis. Unde contingere potest, ut puer in articulo mortis existens teneatur confiteri, & non teneatur communicare. Hæc Hurtadus. Cui etiam adde novissimè Ludovicum Mæratium *in D. Thom. 3. tr. de Euchar. disp. 35. sect. 4. nu. 5.* & Jacobum Granadum *de Sacrament. in 3. p. contr. 6. tract. 10. dist. 3. nu. 11.* junctâ *disp. 4. num. 2.* Verùm quia sententia, affirmativa tot habet Auctores, tutò in praxi deduci potest, illamque novissimè docet Joannes de Lugo *de sacram. Euchar. disp. 13. sect. 5. nu. 37.* qui etiam *nu. 44.* plus addit, (attendas quæso amice Lector) nempe pueris posse dari Eucharistiam, etiam quando dubitatur an sint doli capaces, & discernant sufficienter hoc Sacramentum, quod etiam ante illum invenio docuisse Possevinum *de officio Curati, c. 8. n. 50.*

Sup. hoc in R. ... seq.

R E S O L. LXXXIX.

An pueri capaces Sacramenti Pœnitentiæ teneantur in articulo mortis vi juris divini, communionem sumere?

Et quæritur, quando puer censeatur ad annos discretionis pervenisse, ut teneatur præcepto suscipiendi Eucharistiam? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 1. Res. 50.

Sup. hoc in R. præcetita, & in aliis ... prima annot.

§. 1. AFfirmativè respondet Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 70. sect. 1. in fine* ubi asserit extra articulum mortis non teneri pueros ad communionem ex vi juris divini, nisi in æta-

in ætate, in qua obligat præceptum Ecclesiasticum suscipiendi Eucharistiam. In articulo verò mortis obligare, cùm primùm homo habet usum rationis sufficientem ad peccandum, & ad recipiendum sacramentum Confessionis.

2 Sed Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 214. c. 4.* Ochagavia *de Sacram. tr. 2. de Euchar. q. 17. n. 6.* Jacobo Granado *in 3. p. de Sacram. contr. 6. tr. 10. disp. 3. n. 11.* Mæratio *in D. Thom. tom. 3. de sacram. Euchar. disp. 35. sect. 4. n. 5.* probabilius videtur ex vi juris divini non obligari hominem ad communionem in articulo mortis, si non attigit ætatem, in qua licitum est communicare juxta consuetudinem Ecclesiæ infra explicandam, quia Ecclesia declaravit, tunc non habere discretionem sufficientem, ut ea, qua par est, devotione, & reverentia Eucharistia suscipiatur. Si verò juxta consuetudinem Ecclesiæ jam poterat puer licitè communicare, & si instat mors, tenebitur ex vi juris Divini, licèt tunc non urgeret Ecclesiæ præceptum, quia tunc nihil, est quod obstet adimpletioni præcepti divini, quod obligat in articulo mortis ad communionem. Ita Granado qui postea *disp. 4. n. 2.* quærit, quando puer censeatur ad annos discretionis pervenisse, ut teneatur præcepto Ecclesiastico suscipiendi Eucharistiam, & cum Navarro, Suarez, & Henriquez observat, non statim ac quis habet usum rationis, qui sufficiat ad peccandum, & ad recipiendum sacramentum Pœnitentiæ, teneri ad Eucharistiam suscipipiendam, major enim dignitas Eucharistiæ petit majorem reverentiam in suscipiente, & majorem discretionem. Henriquez ait plerumque eam discretionem obtineri anno undecimo, aut postea. Sotus, & Valentia ante duodecimum annum non obligari censent pueros hoc præcepto. Suarez ait, moraliter loquendo nec ante decimum annum urgere obligationem, nec ultra decimum quartum posse differri. Sed plus addit Mæratinus *ubi suprà in Divo Thoma, tom. 3. de sacramento Pœnitentiæ, disp. 25. sect. 6.* pueros ante annos pubertatis non teneri ad communicandum ex præcepto Ecclesiæ. Unde ex his ego olim non damnavi de peccato mortali Confessarium, qui puerum anno nono ætatis suæ morientem non communicavit, sed tantùm ei sacramentum Pœnitentiæ ministravit. Sed Confessarij, me consulente, & impellente, eo ipso quòd puer sit capax confessionis, ne deserant in articulo mortis illi sacram Eucharistiam porrigere, secundùm opinionem Suarez, & circa præsentem quæstionem in casu occurrenti, ne deseras videre Zambranum *de casibus tempore mortis, cap. 3. dub. 2. per totum.*

Sup. hoc supra in t. 5. D. ult. Sed lege eam per totam, & si placet etiam alias ejus primæ annot. & signanter in tom. 5. R. 68. & Græcas tio, vl de R. & 94. eius annot ut doct. repleatis pro hac quæst.

R E S O L. XC.

An sacrum Viaticum possit pueris præberi, si confessarius dubitat, an sint doli capaces?

Idem est de extrema unctione?

Et cursim infertur in dubio tam de comestione, quàm de tempore ante, & post mediam noctem posse communicare, post habitam diligentiam manente dubio? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Res. 36. aliàs 35.

Vide hæc sup. in has R. 88.

§. 1. DE hoc casu mihi magna altercatio fuit cum quodam viro docto per litteras, & negativam sententiam, quam ipse defendebat, tenet novissimè Bernal, *de Sacram. disp. 44. sect. 6. §. 2. nu. 91.* ubi sic ait: An puer, cùm rationis, & discretionis gradum attingat? Respondet Lugus *ubi suprà*, non esse obligationem ei tribuendi Eucharistiam; quia dubium est, num lege comprehendatur: posse tamen ei tribui, quia prohibitio dandi Eucharistiam pueris fundatur fere in consuetudine fundata in Ritualis Romani rubricis, Sed in illis non aliter explicatur ea prohibitio circa Eucharistiam, ac circa Extremam Unctionem; Ergo sicut ista potest ejusmodi puero dari, ita, & Eucharistia, cùm hæc non minoris, sed potius majoris necessitatis sit, quàm Extrema Unctio.

2 Hæc tamen duo capita non mihi videntur inter se supposita illius authoris sententia, cohærere. Docet enim Eucharistiam jure Divino obligare in articulo mortis: Ergo quando in articulo mortis licitè exhiberi potest puero, prorsus exhiberi debet: Consequentia patet: nam præceptum Divinum eos omnes obligat, qui possunt debita cum dispositione tunc Eucharistiam accipere: sed puer hoc ipso quod rationis usum habeat, potest; Ergo ad sumendam præcepto divino astringitur: Atqui in dubio circa sufficientem discretionem potest sumere Eucharistiam, ut ille affirmat: Ergo prorsus debet, quod idem negat.

Sup. hac Extrema Unctione magis latè inf. in tom. 4. R. 41. 45 & §. ult.

3 Ego verò censeo, non posse licitè Eucharistiam in mortis articulo præberi puero, de cujus sufficiente rationis usu, & discretione dubitatur. Moveor, quia non potest licitè dari Eucharistia puero in mortis articulo, nisi debeat eidem dari: Sed in ejusmodi dubio non debet dari, seu non est obligatio illam ei tribuendi: ergo nec licitè potest ei tribui. Minorem ipse Lugus tradit, & ratio convincit, quia stante dubio, num hac lege comprehendat, possessio non stat pro legis observatione, sed pro mea libertate, quæ prior est legis observatione, utpote ipsius subjectum. Major autem probatur, quia Eucharistiam in articulo mortis recipere, est res gravissima, & summi momenti: si prorsus, ut communiter censetur, est de jure Divino, ut supra vidimus: Ergo dum Ecclesia præcipit Eucharistiã tunc exhiberi, jubet exhiberi omnibus, qui ejus ritè recipiendæ judicantur idonei. Talis autem non judicatur is, de cujus discretione dubitatur: ergo non e debet, atque adeò nec licitè potest ei Viaticum exhiberi. Confirmo idipsum universali consuetudine, quæ optimum legis interpretem semper agit.

4 Nec est simile de Extrema-Unctione: Tum quia hæc est quasi complementum pœnitentiæ, ut ex Concil. Trident. *sess. 14. cap. 2. de Extrema-Unctione*, constat: ac proinde sicuti ejusmodi puero non solùm potest, sed etiam debet, & hoc ipso, quod potest, debere conferri Sacramentum Pœnitentiæ, ita, & Extremæ-Unctionis. Tum etiam quia tali puero tam pœnitentia, quam unctio præbenda est subconditione, si ille capax est; unde si re ipsa capax non est, non ei tribuitur verum Sacramentum. Hoc autem in Eucharistia locum non habet, ut per se constat. Hucusque Bernal.

5 Sed licèt argumenta Cardinalis de Lugo pro affirmativa sententia, magnam patiantur difficultatem, non solùm ex supradictis à Bernal, sed etiam ex his, quæ contra dictum Cardinalem Lugo adducit Dicastillus *de Sacr. to. 1. tr. 4. disp. 10. dub. 6. n. 121.* Tamen, his non obstantibus, non recedo à sententia affirmativa dicti Cardinalis, quam etiam tuetur Dicastillus *ubi suprà, n. 122.* motus hac ratione; quia si puer ille, de quo dubitatur, an habeat sufficientem rationis usum, re vera illum habet, dari debet, & non debet privari; si verò nondum sit capax doli, & illi detur Sacramentum, suum effectum habebit. Nam pueris baptizatis si detur, gratiam confert, ut probatum est *suprà, disp. 9. n. 200. & seqq.* Iam ergo juxta generale principium, vel omninò verum, vel saltem probabile, quod quando ex duobus periculis, damnis, aut inconvenientibus, alterutrum subeundum est, eligi debeat quod est minus; argumentari licet. Minus est inconveniens, & minus periculum, conferre illi puero Eucharistiam, quàm negare: Ergo conferenda potius erit, quàm neganda. Antecedens probo: si negetur illi, & re vera sit capax privatur tanto bono, & non fit quod Christus fieri voluit: si verò detur puero nondum doli capaci, ex uno capite, nulla irreverentia gravis fit Sacramento in eo quod manducetur à puero, ex alio capite, non frustra datur, & sine effectu: confert enim gratiam illi, & per æternitatem gloriam habebit illi gratiæ respondentem; ergo minus inconveniens (si tamen inconveniens) est illi conferre, quàm negare, Prætererea. (ut citato loco probavimus) constat etiam adminiculante Tridentino *sess. 21. c. 4.* fuisse in multis locis in Ecclesia Dei usum conferendi infantibus Eucharistiam, & habuisse Patres sic facientes, sui facti probabilem causam: quamvis autem nunc sive expressa lege, sive consuetudine recepta non detur illis; hæc tamen lex, seu consuetudo non credi debet habere locum in nostro casu articuli mortis; sed, sicuti Extrema Unctio confertur, non obstante prohibitione; ita potest conferri Eucharistia ob specialem hanc, quam dixi rationem. Omitto alia, quę vel facilia sunt, vel non habent locum in nostris principijs; quale est illud, quod objicit sibi Lugo à simili de jejunio; cujus dubium si quis habeat, non potest illi dari Communio: Ergo eodem modo de eo, de quo non satis constat, an habeat usum rationis non poterit illi dari; de hoc tamen exemplo dubij jejunij satis multa dixi *disp. 9. n. 284. & seqq.* ubi contra Lugonem, & alios in dubio tam de comestione, quàm de tempore ante, vel post mediam noctem diximus posse communicare post adhibitam diligentiam, manente dubio atque adeò in nostra doctrina non habet locum ea objectio. Hæc omnia Dicastillus *ubi suprà.*

Sup. hoc cum eodem Dicastillo hic citato, & aliis, latè sup. in R. 56. & in aliis 66. eius not. primo.

6 Ita quæ, ut dixi, ad casum propositum in titulo hujus resolutionis, affirmativè respondeo, Et ita hanc sententiam præter Dicastillum, & Lugo tenet Tamburinus *opusc. de Communione, c. 5. §. 8. n. 13* & Amicissimus, ac Doctus A versa *de Sacram. Euchar. quæst. 8. sect. 2.* qui tamen addit, quod in tali casu facilius esse videtur, interrogationibus aliquibus excitare capacitatem pueri, ut saltem probabile judicium de illa formari possit, & ita determinetur, an ei concedenda sit Eucharistia.

R E S O L. XCI.

An infidelis in articulo mortis naturali, vel violento converso ad Fidem statim post Baptismũ, sit communicandus? Ex p. 5. tr. 3. R. 45.

§. 1. RESpondeo affirmativè: instruatur igitur infidelis in tali casu eo modo, quo fieri potest, & post Baptismum ei sacra Eucharistia porrigatur, & ita ex plurimis rationibus docet Joannes Sancius *in selectis disp. 40. n. 3. & seq.*

R E S O L. XCII.

An mutus, & surdus à nativitate sit in articulo mortis communicandus? Ex p. 5. tr. 6. Res. 6.

§. 1. AFfirmativum sententiam docet Jacobus Marchantius *de Sacrament. in resol. qq. pastor. de Euchar. tr. 4. cap. 3.*

c.3.q.1. cas.4. ubi sic ait. An adultus à nativitate surdus, & mutus sit communicandus saltem in articulo mortis? Ratio dubitandi est, quia tales non videntur posse habere actualem devotionem, cùm nunquàm fuerint instructi de hoc mysterio, ideòque fidem actualem illius non videantur habere: quomodo enim credent nisi audierint? quomodo audient sinæ prædicante? Ex altera parte, ut illis administretur, ratio militat, quia tales sunt Baptizati, ideòque fidem habitualem habent per baptismum infusam, & cùm alios vident cum magna reverentia, & devotione ad Sacramentum hoc accedentes, & adorantes, concipiunt ibi esse aliquod mysterium, & devotionem aliquam erga illud exterioribus demonstrant signis, imò, & adorationem in hujus Sacramenti elevatione exhibenr, Experientia id deducitin quadam surda, & muta jurisdictionis meæ subdita, quæ in Missæ sacrificio elevatione manum, pectoris tunsione, aliisque signis dum Sacramentum ex hibetur, adorationem exhibet, & devotionem, quam solent fideles, & cum usu rationis perfecto polleat, absque dubio confusè mysterium ibi aliquod latere percipit. Imò signis aliquibus quandoque licentiam petiit cum aliis ad hoc Sacramentum accedendi, quæ tamen ei indulta non fuit à Parochis ante me, ideòque nec hactenus id resolvi, cùm difficile sit judicare de dispositione, & sufficienti reverentia Sacramenti, nec ipsa Ecclesiastico præcepto communionis comprehendatur.

2 Dubium tamen mihi est, an si existeret in periculo mortis, ob divinum præceptum communicandi semel in vita, non foret fides ejus, quantum potest fieri, signis excitanda, ut sic ei ministraretur tunc ut viaticum Eucharistia. Etenim cùm Deus in necessariis non desit, videtur speciali illustratione interiori, & speciali gratiæ auxilio adjuvare tales ad actum fidei exercencendum. Alioqui cùm Theologorum sententia definiat neminem ex adultis sine fide explicita mysterij Trinitatis, & Incarnationis salvari posse, sequeretur tales surdos, & mutos excludi à salute, cùm non possint de illis mysterijs sufficienter instrui, & per consequens, nec explicitam fidem elicere, nisi dicamus Deum speciali gratia, & lumine ad id concurrere, & intellectum, voluntatemque elevare, ut tales pio affectu fidei sufficienter assentiantur, maximè illis articulis, qui dicuntur esse necessarii, non solùm necessitate præcepti, sed etiam necessitate medij ad salutem. Hinc etiam aliqui Theologi dixere, quòd si quis inter infideles faceret quod in se est, nec haberet quempiam pro instructione ad fidem, Deum non ei defuturum, sed extraordinario potiùs modo eum illustraturum, sive etiam per Angelos. Itaque surdus, & mutus à nativitate videtur saltem in periculo mortis, posse communionem muniri, si aliquam judicetur reverentiam concipere, nec idem de illo est, ac de pueris; cùm discretionis lux in eo fulgeat, juvarique possit lumen naturale, & perfici lumine, & gratia supernaturali ad dispositionem sufficientem speciali benignitate Dei. Hucusq; Marchantius, sed plus inquirendum videtur. Peto igitur.

R E S O L. XCIII.

An non solum in articulo mortis, sed etiam in vita surdus, & mutus, à nativitate sit communicandus?

Et quid si sciat scribere?

Et deducitur, an muti, & surdi à nativitate teneantur confiteri, & sint absolvendi?

Et asseritur habentes usum rationis, sed debilem, & imperfectum ut sunt quidam Æthiopes, & semifatui, secluso irreverentia periculo, admittendos esse ad communionem, non solum in articulo mortis, sed etiam in Paschate?

Et an amentes grandioris ætatis, & ut plurimum vivacis ingenii, sint computandi cum pueris in primis annis post septennium, quibus Doctores concedunt confessionem, non autem communionem? Ex p. 5. tr.6. Ref.7.

§. 1. Videtur negativè respondendum, ut patet ex Marchantio *ubi suprà*, nam hoc eis concedit articulo mortis, & quidem hunc casum non invenio agitatum inter Doctores. Sed ego respondeo, quòd si tales sciant scribere, & per consequens legere, non est dubitandum posse communicari: nam eis per scripturam satis sufficienter potest explicari mysterium, & sacramentum Eucharistiæ, & dispositio necessaria ad illud suscipiendum: difficultas est si legere nesciant, & adhuc respondeo affirmativè. Primò, quia, ut observat Sanchez *de matrim.1. lib.4. disp.8. n.12.* muti, & surdi, de quibus loquimur, ut plurimum, & patet experientia, ita perspicacis, & acuti ingenij sunt, ut multa explicatu difficillima facilè signis manifestent, aliaque ipsis significata intelligant, ergo per signa, & nutus potest eis mysterium Eucharistiæ explicari, & postea communicari; quod quidem confirmatur, nam ut in prima resolutione dictum est, muti, & surdi à nativitate tenentur confiteri, & sunt absolvendi, ergo tenentur, & possunt communicari. Probo consequentiam; nam, ut observat Sancius *in select. disp.26. n.4.* & Zambranus *de casibus tempore mortis, c.3. dub.2. n.19.* & ex Societate JESU Castrus Palaus *tom.1. tr.3. disp.1. punct.24. §.2. n.7.* non minùs difficilia cognoscere debet Christianus, & consequenter mutus, & surdus à nativitate, ut valdè, & fructuosè confiteatur, quàm ad Eucharistiam suscipiendam, debet namque intelligere peccatum mortale animam occidere, à quo si velit liberari, recurrere debet ad confessionem, quæ quidem facienda est cum dolore delictorum præteritorum, & cum proposito illa non reiterandi, animoque satisfaciendi, & quòd omnia peccata si potest, eorumque numerum teneatur explicare, quæ quidem omnia ad capiendum æque difficilia esse nemo negabit, ac illa, quæ in sacramento Eucharistiæ reperientur. Si ergo muti, & surdi hoc non obstante, secundùm Doctores capaces sunt sacramenti Pœnitentiæ, quare non erunt, & Eucharistiæ? Si quando mutus, & surdus confitetur, cognoscit per absolutionem gratiam sibi conferri, dolore, & proposito indigere, neque dimidiandam confessionem, & si quoad cognitionem naturalem fortè difficilius sit cognoscere panem desinere, & corpus Christi adesse, quam absolutionem gratiam conferri, respectu tamen fidei æqualiter sunt cognoscibilia, seu credibilia, non enim major authoritas ad credendum est in uno, quàm in alio, cùm utrumque sit revelatum à prima veritate, quæ in dicendo ejusdem authoritatis est. Præterea debet cognoscere puer communicans devotè suscipiendam esse sacram Eucharistiam, quod an non cognoscet, dum suscipit sacramentum Pœnitentiæ reverenter. Item scire opus habet jejunè suscipiendam esse, & hoc quare non cognoscet, qui capax est ad cognoscendum, quòd dum confitetur, debeat habere dolorem de peccatis commissis, & propositum ulteriùs non peccandi? Facilius equidem instruentur muti, & surdi ad servandum jejunium, quàm ad concipiendùm dolorem. Concludo igitur ex supradictis, quòd si muti, & surdi possunt confiteri, non videtur qua ratione non possint communicari.

2 Probatur secundò hæc opinio ex auctoritate Henriq. *lib. 8. c.42. n.3.* Possevini *de officio Curati, c.8. n.9.* Perlini *in sacro convivio, dist.2. c.4. n.6.* Reginaldi *to.2. lib.29. c.5. n.81.* Bonacinæ *de Sacram. disp.4. q.6. punct.1. n.7.* & aliorum asserentium habentes usum rationis, sed debilem, & imperfectum, ut sunt quidam Æthiopes, & semifatui, secluso irreverentiæ periculo admittendos esse ad communionem, non solùm in articulo mortis, sed etiam in Paschate. Si ergo semifatuis neganda non est Eucharistia, quare mutis, & surdis à nativitate capacibus ad cognoscendam malitiam peccati mortalis erit deneganda? unde quis non videt magis reverenter, & devote ab istis accipiendam esse sacram Synaxim, quàm ab illis? non debet igitur eis denegari.

Su. hoc profusius [?] in R. 9. §. 2 inter principium, & medium ve Sed. semifatuis.

3 Nec valet dicere, quòd non eo ipso, quòd quis est capax rationis, & sacramenti Pœnitentiæ, ideò est capax Eucharistiæ, nam communiter asserunt Doctores pueros, licèt teneantur in primis annis post adeptum usum rationis, confiteri, non tamen teneri, nec posse sumere Eucharistiam, & aliqui hoc extendunt, ut alibi visum est etiam in articulo mortis, nam respondeo primò non deesse Doctores contrarium docentes, ut ex illis docet mordicus Joann. Sancius *in selectis, disp. 26. per totam*, cujus opinionem ex Societate JESU novissimè sustinet Castrus Palaus *tom.1. tr.3. disp.1. punct.24. §.2. nu.7.* ubi ex multis rationibus firmat pueros eo ipso, quòd sunt capaces Sacramenti Pœnitentiæ, esse capaces Eucharistiæ. Vel respondeo secundò, quòd est negandum, amentes grandioris ætatis, & ut plurimum vivacis ingenij esse comparandos in casu, de quo loquimur, cum pueris in primis annis post septennium, quibus Doctores illi, ut dictum est concedunt confessionem, non autem communionem, nam mutus, & surdus à natura, ut docet Spino *in speculo testament. gloss.9. rubrica, n.1.* si perfectè secundùm ejus intellectum percipiat, quæ geruntur, æquiparatur majori, tenet Bart. *in l. mutum, de acquir. hæred.* Doctor. *l.1. de verborum obligationibus*, ubi dicit Bartol. de quodam muto, qui per motum labiorum percipiebat, & intelligebat omnia, quæ loquebantur, & *ibi* Alciat. *n.51.* faciat text. *in l. patri, de acquirenda hæreditate, & in l. ubi non voce, de regul. jur. l. mutus, de procurat, l. item*, juncta glossa *ver. mutus, de pactis, lib. 1. ff. qui & à quibus l. surdi, & muti, de manumissis vindic.* Remittendùm igitur puto judicio, & arbitrio prudentis Confessarij quando, & quoties supradictis mutis, & surdis à nativitate sit sacrosancta Eucharistia impertienda.

Alibi sup. in R. 88. & in aliis ejus primo tom.

R E S O L. XCIV.

An Sacerdos possit præbere Viaticum infirmo deliranti qui propter febrim in amentiam incidit?

Et an hoc procedat, quando infirmus potest sine irreverentia, & periculo vomitus dictam Communionem sumere?

Et advertitur, quod in multis Decretis statuitur, ut pœnitentia non negetur phreneticis, si constiterit prius confessionem desiderasse, & signa contritionis dedisse: & consequenter idem colligitur de Eucharistia; & non tamen necesse est, ut tempore usus rationis petierint expressè, & ostenderint signa contritionis, Confessionis, & Communionis.

Idem

Idem est de Sacramento Extremæ-Unctionis, in quo casu notatur phreneticum, vel furiosum, si resistat, esse ligandum, & id facere aliquando erit necessarium, quando phreneticus non possit recipere aliud Sacramentum, nisi Extremam-Unctionem? Ex p. 2. tr. 14. Res. 78.

Sup. responsione contenta in lin. 1. hujus textus in Res. seq. & pro doctis contenta à lin. 3. hujus §. inf. in tr. 6. R. 61. §. 2 post medium, à ret. Idem est.

§. 1. RESpondeo affirmativè, ex D. Thom. *in 4. p. q. 88. art. 9. & ex c. qui recedunt. 26. q. & c. 15.* quia in plurimis decretis statuitur, ut pœnitentia non negetur phreneticis, si constiterit priùs confessionem desiderasse, & signa contritionis dedisse, & consequenter idem colligitur de Eucharistia: non tamen necesse est, ut tempore usus rationis petierint expressè, & ostenderint signa contritionis, confessionis, & communionis, ut nimis scrupulosè putavit Zanardus *in direct. confess. p. 1. tr. de Euchar. c. 7.* & alii. Sed omnis fidelis, qui non est notorius excommunicatus, nec notorius peccator sine signis pœnitentiæ, & de quo non constat in complacentia peccati mortalis amisisse usum rationis, debet Eucharistiam tempore mortis sumere, in quo quidem tempore omnis fidelis illam interpretativè censetur petere, & sic Sacerdotes debent hujusmodi ægrotis communionem præbere. Ita Sancius *in selectis, disp. 38. n. 10* Zambranus *in decis. cas. consc. tempore mortis, c. 3. dub. 4. n. 2. &c.* cum Coninch. *de Sacram. q. 80. art. 9. n. 74.* & aliis.

2 Tales igitur amentes tunc communicandi non sunt, quando clarè, & evidenter constat eos in peccato mortali usum rationis amisisse, quod vix potest constare, ut bene advertit Sot. *in 4. disp. 15.* nam unusquisque præsumitur bonus, donec oppositum probetur, *c. fin. de præsum.* Sed hæc omnia procedunt, quando infirmus potest in irreverentia, & periculo vomitus dictam communionem sumere, aliàs danda non erit: & ideò Sylvius *in 3. p. q. 80. art. 9.* Emmanuel Sà *verb. Euchar. n. 3.* asserunt in mortis articulo non esse amentibus dandam Eucharistiam, ob irreverentiæ periculum.

Sup. hunc vomitum R. seq. § Notat & infr. l. pr. doct. R. 97 Pro primo contento in septé primis lin. ref. seq. & in fine dictæ R.

3 Sed hi Doctores nimis absolutè loquuntur, nam in tali casu potest fieri experientia, ut optimè nota Zambranus *ubi suprà nu. 5.* Ita quòd detur primo hujusmodi infirmo aliqua forma non consecrata, ut appareat quomodo se habeat in tali sumptione, & si se habuerit decenter, detur illi forma consecrata: sin autem, minimè: & hæc est optima praxis. Quæ quidem omnia procedunt in administratione sacramenti Extremæ-Unctionis In quo casu notanda erit etiam alia optima praxis ex Zambrano *ubi suprà, c. 5. dub. 2.* qui citat Paludanum, D. Antoninum, Ledesm. Henriquez, & alios, scilicet phreneticum, vel furiosum si resistat, esse ligandum, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum, id facere aliquando erit necessarium, quando phreneticus non posset recipere aliud Sacramentum, nisi Extremam-Unctionem.

Su. hoc inf. in tr. 4. R. 3. in fine.

RESOL. XCV.

An qui in amentiam, & phrenesim inciderunt sint in articulo mortis communicandi?

Et notatur, quod si timeatur periculum vomitus, vel expuitionis non est illis Eucharistia porrigenda? Ex p. 5. tr. 3. Res. 46.

Su. contenta in hac R. in Res. praeter 1.

§. 1. NEgativam sententiam docet Emanuel Sà *ver. Eucharist. num. 3.* ubi sic ait. Non est in usu ut amentibus etiam in mortis periculo detur Eucharistia ob irreverentiæ periculum. Ita ille, & ante illum Molanus *de Euchar. tr. 4. c. 8.* Sed ego puto considerandum esse verè, ne subsit tale periculum, ut benè observat Sylvius *in 3. p. q. 80. art. 1.* & ideò, quod si is, qui in amentiam incidit, fuit aliquando sui compos, & tunc Eucharistiam aliquo modo desideravit, porrigenda est illi in mortis articulo, & ita præcipitur in Concil. Carthagin. IV. *cap. 79.* & Arausicano I. *in can. 3.* ut refertur *can. his qui, & can. qui recedunt 26. q. 6.* & ita fieri supponitur in Concilio Toletan. XI. *cap. 11.* Accedit denique ratio, quia in ejusmodi hominibus est virtualis saltem devotio erga Eucharistiam, & magnam ex ejus perceptione utilitatem percipere possunt, ergo in mortis articulo illis tribuenda est, quando nimirum divino præcepto ad Eucharistiam accedere tenebatur: extra articulum vero mortis non est illis concedenda, quia neque Doctores, nec Ecclesiæ usus id permittunt.

Sup. hoc in R. noz praeterito, §. Tales, ad medium, & lege inf. ibid. R. 97.

2 Nota etiam S. Thom. si in articulo mortis timeatur periculum vomitus, vel expuitionis Eucharistiæ, non esse illis porrigendam, quia Sacramentum non est absolutè necessarium in re ipsa, & aliunde ejus excellentia postulat, ut quàm reverenter tractetur.

3 Quæret verò quispiam non immeritò, quid requiratur, ut ejusmodi amentes censeantur Eucharistiam desiderasse, quãdo erant sui compotes, & sic esse dispositi ad communionem.

4 Respondetur in primis necessarium esse, ut quando in amentiam inciderunt, non constet eos fuisse aliqua gravi culpa infectos, quia cùm in amentiam non potuerint eam expiare, absolute censentur indigni hoc Sacramento: si verò sint baptizati, & Christianam vitam egerint, nec constet de tali gravi culpa, eo ipso pietas Ecclesiæ judicat eos esse sufficienter dispositos ad Eucharistiam, & aliqua ratione virtualiter ipsam Eucharistiam desiderasse, & hæc omnia docet Granadus *de Sacram. in 3. part. contr. 6. tract. 10. disp. 5. n. 3. & 4.* ubi citat D. Thomam, Sotum, & Valentiam, quibus ego addo Joannem de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 13. sect. 3. num. 24. & 25.* Marchanitum *in resolut. pastor. de Sacrament. tr. 4. c. 3. quæst. 1. cas. 1.* Reginaldum *tom. 2. lib. 29. nu. 79.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 69. sect. 2.* Vasquez *disp. 214. num. 33.* Kellisonium *tom. 2. in 3. part. q. 80. art. 11. dub. 1. num. 56.* Mæratium *tom. 3. de Sacram. Euchar. disp. 35. sect. 4. num. 2.* Capeavillam *de Sacrament. Euchar. q. 8.* qui docet in tali casu, posse Hostiam in vino præberi infirmo, vel ut alibi diximus, *in 1. p. tr. 14. resol. 78.* sumatur particula non consecrata, & detur infirmo amenti, qui illam deglutiat, detur postea particula consecrata. Et ita docet Zambranus *de Sacram. Euchar. dub. 4. c. 5. n. 5.* & me citato, novissimè Joannes Sancius *in select. disp. 38. n. 2. & 3.*

Quæ hic est R. antecedens. §. ult. in princ.

RESOL. XCVI.

An Sacerdos possit aliquando in sanitate communicare prædictos amentes?

Et an hæc opinio non procedat in perpetuo, & absolutè fatuis, sed in semifatuis, quibus Eucharistiam in Paschate dari debere: imo quoties Eucharistiam sibi ministrare postulaverint?

Et alii quinque casus ex opinione Sancii circa sumptionem Eucharistiæ cursim adducuntur, sed jam omnes magis latè in hoc tractatu sunt discussi, & explanati in suis Resolutionib. peculiaribus, Ex part. 2. tract. 14. Resolut. 79.

§. 1. REspondeo negativè cum Zambrano *in decis. cas. consc. c. 3. dub. 6. nu. 8.* & aliis, nam hoc conceditur illis tantùm in articulo mortis, quia in articulo necessitatis toleratur aliqua minor dispositio, & reverentia, quæ non impedirét gratiam habitualem, quæ tamen non debet tolerari extra talem necessitatem.

2 His tamen non obstantibus, Joseph Angles *in 4. sent.* docuit quotannis dictos amentes debere communicari, & hanc sententiam videtur etiam docere Villalobos *in sum. p. 1. tract. 7. dub. 40. n. 3.* & quia codex rarus est, ponam ejus verba. (La duda es si à estos freneticos se les ha de dar fuera de la articulo de la muerte, mi parecer es, que se les puede dar algunas vezes, mayormente si tienen reverencia à este Sacramento, y algun uso de razon, como son algunos Religiosos Sanctos, que por el tiempo vinieron à caducar.) Sed hæc opinio admitti non potest in perpetuò, & absolutè fatuis, sed in semifatuis, in quibus etiam Henriquez *lib. 8. c. 42. n. 3. & 4.* & putat Eucharistiam in Paschate dari debere: immo Sancius *in selectis disp. 26. nu. 5. & disp. 38. nu. 9.* probat illis Eucharistiam ministrandam esse toties, quoties eam sibi ministrari postulaverint, quia si in paschate, vel aliquando communicant, nullam committunt irreverentiam, nec etiam committent pluries communicando, cùm tam homo suscipiens, quàm Sacramentum susceptum semper unum, & idem sint. Neque imaginari potest quomodo hodie communicando oriatur, de novo irreverentia, quæ heri suscipiendo Eucharistiam non fuit orta; dummodo actio sit eadem in specie, Sacramentum idem, & homo, qui suscipit, sit cum eodem usu rationis quo fuit heri. Ita Sanchez. Sed an probabiliter, judicent viri docti. Nam hic author nimis laxas opiniones tenet circa frequentiam Sacramenti Eucharistiæ. Primò enim † docet, ad communicandum quotidie non aliam requiri dispositionem, præter nullius peccati mortalis conscientiam, aut quod ob inanem gloriam non suscipiatur Eucharistia. Secundò, esse magis expediens conjugatis die habitæ copulæ Eucharistiam suscipere: item die illo, qui fornicationem, aut pollutionem voluntariam commisit, si de illa confiteatur. Tertiò, pueros statim, ac habent usum rationis esse communicandos. Quartò, non esse expediens Confessariis impedire aliquoties pœnitentes Eucharistiam sumere, causa emendandi venialia peccata, sive imperfectiones illorum. Quintò, non esse etiam expediens Prælatis Religionum privare aliquoties suos Religiosos susceptione Sacræ Eucharistiæ causa illos mortificandi: & idem Confessariis erga suos pœnitentes. Hæc omnia Sancius *in selectis disp. 22. usque ad 31.* Sed adversùs illum adest communis opinio Doctorum, & novissimè Salazar Societatis JESU, *in pract. de freq. commun.* edita Matriti anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, omnes supradictas propositiones refellit.

Su. hoc pro semfatuis, in R. 9. § Probatur, ad medium.

† Su. contenta in hoc vers sup. R. 8. & 50.

Su. hoc Tertio sup. in R. 5. & super Quarto, & Quinto, in to. 1. tr. 4. R. 13. § ult. ad medium adv. Ex tunc.

RESOL. CXVII.

An moribundo sit danda Eucharistia cum periculo vomitus?

Et an si acciderit, quod infirmus nunquam vomitus passus fuerit, & sumpta Eucharistia vomitum faciat, quid est faciendum? Ex p. 5. tr. 3. Res. 55.

§. 1. HIc casus potest frequenter accidere, & ad illum respondet Joan. Sancius *in select. disput. 38. nu. 2.* ubi sic ait: Notandum duplicem vomitus speciem ex mente Medicorum posse infirmum pati. Prima, quæ neutiquam adveniat,

nisi sumpto cibo, vel potu. Secunda ex sola corporis ægritudine absq; aliqua sumptione oriatur. Signa autem differentiarum vomitus tunc efficacia erunt, quando infirmitas talis qualitatis sit, ut cibum sumptum indiscriminatim, sive modicum, sive multum, non patiatur stomachus retinere, sed statim expellat in propria specie, aut per vomitum, aut per secessum, & tunc administranda non est Eucharistia. Si verò modicum retineat cibum, Eucharistiam ministrari poterit. Imò si modicum non retineat, aut statim credentium ejiciendam Eucharistiam, præsertim si hostia consecrata adeò exiguæ sit quantitatis, quod indicio Medicorum credatur non motura stomachum, cùm parum pro nihilo reputetur. Porrò ad capiendam hujus experientiam, ut securiùs ministretur, porrigatur Hostia non consecrata, qua ejecta, minimè consecrata offeratur. Sic ille, qui in novissima editione quod hanc experientiam citat meipsum *in prima. p. tr. quarto, resolutione* 78. & subdit posteà, quod si vomitus, vel secessus secundo contingat modo, & talis naturæ sit, ut etiam nullo sumpto cibo perduret; ministrari nullo modo debebit Eucharistia, à quo vomitu tamen, si cessaverit ægrotus per sex horas judicet Medicus, num Eucharistia possit ministrari. Quòd si Medicus absit, quia fortè oppidum exiguum est, vel alia de causa, non timerem Eucharistiam porrigere, cùm tunc prudenter judicetur vomitum cessasse, licèt non omninò, in melius tamen abire, saltem per tempus opportunum, quo prudenter possit judicari, nec etiam intra aliam horam rediturum vomitum. Sic censent Medici doctores, quos consului in hac Curia Mantuana? unica verò spatium sufficiens est, quo species sacramentales digeri possent: quòd si contingat statim sumpta sacra buccella vomitum redire, per accidens erit, & evenire posset, etiamsi infirmus nunquam vomitum passus fuisset, tunc Eucharistia accipiatur, in sacro aliquo loco reponatur, & postquam constet verisimiliter corruptas jam esse sacras species, in Sacrarium projiciatur.

Quæ hic est sup. R. 94. §. Tales, ad medium & in alio §. illius annot.

RESOL. XCVIII.

An in articulo mortis; si laicus non possit deglutire particulam Hostia, ministranda sit ei species sanguinis?

Et advertitur, si contingat Sacerdotem sacrificantem mori post consecrationem, & ante sumptum sanguinem, nullumque adesse Sacerdotem, à quo possit assumi, posse laicum sumere sanguinem, si servari non possit nisi cum periculo acescerent, & corrumperentur, aut in manus Infidelium devenirent. aut aliquid simile. Ex p. 5. tr. 3. Res. 34.

§. 1. NEgativam sententiam docet Fagundez *de præcept. Eccles. prac. 3. lib. 4. n.* 20. Pitianus *in 4. sentent. tom.* 1. *dist.* 8. *q.* 3. *art.* 6. Suarez *in* 3. *p. to.* 3. *disp.* 80. *sect.* 3. *in fine*, Mercerus *in* 3. *p. de Sacrament. quæst.* 80. *artic.* 12. *propos.* 2. *in fine*, & Sylvius *in* 3. *p. q.* 80. *art.* 12. *quæritur quartò in fin.* ubi sic asserit. Si contingeret moribundum non posse hostiam deglutire, relinquendus esset absque viatico potiùs, quàm ei daretur species vini. Ita ille. Et ratio est, quia in tali casu jus divinum non obligabit ad sumptionem Sacramenti, & infirmus excusabitur à sumptione, & Minister à dispensatione; & difficulter potest evenire, ut ægrotus non possit deglutire exiguam speciem panis cum vino non consecrato, vel cum aqua.

Sup. hoc in tomo 1. R. 1. §. Potest etiam intervenire secundo, & seq. & in R. 19. §. 3. & 6. & seq. & in alio §. eius annot.

2 His tamen non obstantibus absolutè affirmativam sententiam tenet adversùs Suarez ex Theologis Salmaticensibus Petrus Ochagavia *de Sacram. tr.* 2. *de Euch. effectibus. q.* 18. *nu.* 9. ubi sic ait. Cùm infirmus in tali esset casu constitutus, quòd hostiam consecratam trajicere in stomachum non posset, si vinum tamen consecratum trajicere rectè posset, Suarez sentit non posse Sacerdotem tunc temporis ministrare speciem sanguinis, ne præbeatur occasio indiscretis Ministris frangendi eam legem, quæ prohibet communionem sub specie vini, quare asserit ille Doctor tunc infirmum non obligari præcepto Eucharistiæ. Sed probabilius mihi videtur cum recentioribus debere tunc ministrari Sacramentum sub specie vini. Probatur ex eo, quia tunc in articulo mortis obligat præceptum divinum Eucharistiæ, quod præferendum est humano præcepto de non sumenda specie vini à laicis. Ministri autem sibi consulant, in quibus casibus possint præbere sacramentum Eucharistiæ sub speciebus vini. Ita Ochagavia, cui adde Didacum Nugnum *in* 3. *p. tom.* 1. *p.* 80. *art.* 11. *conclus.* 3. qui tamen putat in casu contingenti adhibendum esse consensum Episcopi.

Sup. hic cum vino vel aqua infra R. [illegible] in alio [illegible] annot.

3 Sed quicquid sit de hoc casu, certum est contra Sotum *in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 6. si contingat Sacerdotem sacrificantem mori post consecratum, & ante assumptum sanguinem, nullumque adesse Sacerdotem, à quo possit consumi, posse laicum sumere sanguinem, si servari non possit, nisi cum periculo, ut species acescerent, & corrumperentur, aut in manus infidelium devenirent, aut aliquid simile. Ita Vasquez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 216. *c.* 4. *n.* 37. & alii *ut suprà*.

Sup. hoc sup. in [illegible] R. [illegible] in fine, & in to. 1. [illegible] 49. §. Sed si, post medium, & seqq.

RESOL. XCIX.

An tempore pestis licitum sit ministrare Eucharistiam infirmis in cochleari argento. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 114.

§. 1. AFfirmativè respondet Venerus *in examine Episc. lib.* 4. *c.* 46. *nu.* 47. ubi sic ait. S. Sacramentum potest poni super cochleare argenteum, & dari infirmis, ne Sacerdos manu tangat infirmum, & inficietur, & hanc sententiam tanquam probabilem videtur admittere Bartholomæus Gavantus *in enchirid. Episc. ver. Pestis, n.* 7. Sup. hoc lege doctrinam R. seq.

2 Sed meritò hoc fieri prohibetur *in Actis Mediol. Eccles. de cura pestilen. c.* 15. *n.* 2. & rationes adducit Chapeavilla *de sacram. Euch. minist. temp. pest. q.* 33. & 34. Marchinus *de bello divino p.* 3. *c.* 5. *n.* 6. & Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *sect.* 6. *punct.* 3. *n.* 10. unde annis elapsis in peste Panormitana affirmativa sententia in praxi minimè admissa fuit.

RESOL. C.

An peste laboranti propè mortem, liceat ministrare Eucharistiam super folium paginæ, & postea illud comburere? Ex p. 5. tr. 3. Res. 50.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet novissimè Jacobus Marchinus *in tr. visitandi infirmos, pract.* 8. *dub.* 18. ubi sic ait. Non erit incongruum cum decenti instrumento, & debita reverentia absque scandalo hoc sacramentum tempore pestis ministrare. Accedit usu assiduus, quem tenet Reverendissimus Dominus D. Petrus de Marchis, Archiepiscopus Smyrn. in sua Diœcesi, in qua assiduè pestis urget, estque hujusmodi. Post illorum confessionem Sacerdos ponit reverenter particulam consecratam super folium paginæ albæ extensæ super scabellum ad id paratum, & dictis verbis, *Domine non sum dignus* &c. infirmus accedit, & lingua particulam reverenter sumit, accipitque purificationem. Interim Clericus candela accensa in summitate virgæ paginam comburit, quem usum probabilem puto, tutaque conscientia teneri posse tempore pestis tantùm, & novissimè Jacobus Marchantius *de Sacram. tr.* 6. *de Extr. Unct. lect.* 3. *fol.* 388. alios modos ponit, & approbat ministrandi Eucharistiam infectis absque quod imponatur ori ab ipso Sacerdote.

2 Sed ego *in* 4. *p. tr.* 4. *resol.* 114. similes modos ministrandi Eucharistiam infirmis reprobavi, tanquam irreverentes huic venerabili Sacramento, & ideò pro negativa sententia *ubi suprà* adduxi Chapeavillam, Marchinum, & alios, quibus nunc addo Bartholomæum à S. Fausto *de sacram. Euchar. lib.* 1. *q.* 212. ubi sic ait. Infertur non esse licitum tempore pestis Eucharistiam in loco decenti ponere, ut inde ab ipsis peste infectis ore, vel propriis manibus capiatur. Et ratio est, quia hoc est contra usum, & praxim Ecclesiæ, quæ praxis, usus, mos, & consuetudo Ecclesiæ vim legis habet, & quia in maximam cedit irreverentiam tanti sacramenti. Sic ille. Nec auctoritas Possevini pro contra sententia adducta multum valet. Nam ipse *in cap.* 9. *nu.* 22. postquam disputativè potiùs, quàm resolutivè usum hujusmodi instrumenti approbare visus est, tandem hæc verba subjecit. Ego tamen non recederem à communi usu Ecclesiæ, qui est ministrare immediatè manu, & qui aliter ageret, præter peccatum posset etiam ab Episcopo puniri, An autem talis mortaliter peccaret, dubito, & quia contraveniret gravi ceremoniæ Ecclesiæ universalis. Hæc Possevinus. Ad doctrinam verò Episcopi Smyrnensis respondeo, quod magis prævalere debet auctoritas 15. Episcoporum, qui in Conc. V. Mediolanensi à Summo Pontifice approbatum modum similem ministrandi Eucharistiam reprobarunt. Et peto à Marchino, si in illo folio chartæ forsitan (ut faciliùs accidere potest) remaneret aliquod parum fragmentum particulæ consecratæ, ad quid deserviet combustio? Merito igitur Chapeavilla *de Sacram. Euchar. q.* 23. & *seq.* damnavit hos modos ministrandi Eucharistiam peste infectis, ut qui non audens accedere ad peste infectum propter periculum contagionis à longè positus proponit ægris ex mensa ad hoc composita sumendam. Et qui proponit ægris sumendam ex scutellis. Necnon ille, qui pani usuali, & communi involutum ministrat. Et ille, qui oblongiori forcipe Eucharistiam tenet, & sic ægro ministrat. Et ille, qui spatulæ oblongiori Eucharistiam infigit, & sic in os peste infecti immittit. Quæ hic est R. antecedens.

RESOL. CI.

An laicis infirmis Reliquiæ Sacramenti inventæ post ablutionem tradi possint?

Et quid, si ablutionem non sumpserint?

Et notatur ad evitandam irreverentiam aliquando licitum esse accipere Eucharistiam sine jejunio, ut si prudenter timeatur, perventuram in manus infidelium, vel hæreticorum, aut ab incendio absumi.

Et quid

Et quid est agendum, si esset Sacerdos non jejunus, & laicus jejunus: vel laicus esset excommunicatus, & jejunus, Sacerdos non quidem censura impeditus, sed non jejunus.

Et quid si Sacerdos esset excommunicatus, laicus verò non.

Ulterius, si Sacerdos, peracta consecratione pereat, nec alius Sacerdos adsit jejunus: si non jejunus adsit, an iste debeat perficere Sacrificium?

Et quid in prædicto casu, si est qui celebrat in Pontificalibus, & deficit, & non sit alius Episcopus, an simplex Sacerdos possit supplere simplici, & ordinario modo, quæ desunt?

Et in dicto casu pereunte Episcopo, utrum sit præferendus simplex Sacerdos jejunus alteri Episcopo non jejuno, ut perficiat quæ desunt?

Et an Sacerdos post longam communionem factam immediatè post Sacrificium possit vasa purificare, & Reliquias, seu fragmenta, quæ supersunt, consumere, etiamsi Reliquiæ fuerint consecrata in ea Missa, vel ab alio in alia Missa? Ex p.10. tr. 13. & Misc. 3. Res. 53.

Sup. contento in hoc, & seq. §. in Res. not. seq. à §. Non desinam.

§. 1. NEgativam sententiam tanquam communem tuetur Fagundez, *præcept.3. lib.3. c. 5. num. 31.* ubi ita ait: Rursus rogabis, an possint hujusmodi reliquiæ inventæ dari alicui ex his, qui communionem Eucharistiæ acceperunt, præsertim post sumptam aquam. Respondeo, hujusmodi reliquias dari, per se loquendo, non posse Laicis post sumptam ablutionem; quia hoc non pertinet ad eorum ministerium: censetur enim eorum actio perfectè consummata in ipsa prima sumptione ipsius Sacramenti: quare nec illis etiam dandæ sunt post finitam communionem, etiamsi ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cum priori formula, quia tunc censetur una formalis communio, post hanc verò primam communionem, non possunt laici iterum communicare, per se loquendo: illa autem sumptio illarum reliquiarum est vera communio, si per se, ac separatim fiat. Ita Soarius citatus. Ille, cum Bonacina *de Sacram. disp. 4. q.6. punct.2. num. 15.* qui citat Reginaldum, Coninch, Nugnum, Filliucium, & Azorium: quibus adde, me citato Leandrum, *de Sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 5. qu. 35.* qui firmat non licere dare laicis in eo casu, cùm jam non sint jejuni. Quoniam, si dictæ particulæ sumi possunt à Sacerdote, etiam post ablutionem, ideò est, quia sunt reliquiæ pertinentes ad idem Sacrificium, ad quod consummandum, & perficiendum Sacerdos habet debitum, quo debito caret Laicus.

Quæ hic est sup. in tr. 6. R. 23. §. Non desinam.

2 Verùm affirmativa sententia Marchini, ego olim *in c. 6. tr. 6. resol. 23.* an sit probabilis, aliorum judicio judicandum reliqui; nunc autem invenio illam docere Carolum Baucium *in Casibus singularibus Conscientiæ, cas. 136.* ubi ita asserit: Quæritur fragmenta Hostiæ consecratæ post sumptam Eucharistiam, & ablutionem à Laico, an possint sumi ab eodem Laico, si statim sumat, scilicet post minimam moram temporis. Respondet Marchinus *de Sacramento Ordinis part. 3. cap. 3. n.18.* id posse fieri. Ratio esse potest, quia sumptio illa reliquiarum ob minimam temporis moram censetur una, & eadem actio moralis cum manducatione Hostiolæ, quam jejunus accepit, & testatur esse moris in arctissima Religione Sanctæ Mariæ Fuliensis Ordinis Cistercienfis, & quamvis hæc opinio sit contra communem Doctorum sententiam, tamen quia prædictus liber fuit revisus jussu Magistri Sacri Palatii, & non fuit emendata hæc opinio. Idcircò mihi videtur etiam à principio extrinseco hanc opinionem esse probabilem; eò magis, cùm fuerit posita in praxi in multis Civitatibus, & oppidis, ut ipsemet Marchinus testatur. Hæc Baucius. Et dictam sententiam Marchini, non audet improbare novissimè sapientissimus Joannes Dicastillos *tom. 2. de Sacram. tractat. 4. dist.9. dub. 17. q. 5. n. 389.* ubi sic ait: Illud etiam, quod ait Marchinus de ablutione danda communicanti etiam Laico, non semel vidi fieri, quando, scilicet in pyxide parvula portatur ad ægrotum Venerabilem, non jam per modum Viatici, sed pro devotione, & aqua, vel vinum infunditur in pyxidem, & communicanti porrigitur, ut si quæ minutæ particulæ manserint, non emaneant. In his ergo casibus, & isto modo non ausim damnare sic facientes, & faciliùs existimarem legem jejunii pro communione pro iis casibus eo modo, ac non aliter esse receptam in Ecclesiis, saltem ubi talis est usus, & modus. Hæc Dicastillus. Undè puto sententiam Marchini non carere probabilitate, & ideò negativam, quam tenet cum communi Leandrus *ubi suprà*, vocat tantùm probabiliorem.

3 Nota hic obiter, ad vitandam irreverentiam aliquam, licitum esse accipere Eucharistiam sine jejunio, ut si prudenter timeatur perventuram in manus infidelium, vel Hæreticorum, aut ab incendio absumi, & in tali casu, si Sacerdos esset non jejunus, & Laicus jejunus, cæteris paribus danda esset formula laico; semper tamen manibus esset à solo Sacerdote contrectanda. Quod si contingeret, ut Laicus esset excommunicatus, sed jejunus, Sacerdos verò non quidem censura impeditus, sed non jejunus, is mihi videtur præferendus, quia majus videtur impedimentum censuræ, quàm defectus jejunii. Si verò Sacerdos esset excommunicatus, Laicus verò non, ego judicarem à Laico fore manducationem, quia Laicus non est impeditus ad id, quod alioquin ex parte sua sacerdos non potest, quia est impeditus, & non urget necessitas, quia adest alius, qui possit communicare. Et quamvis etiam ministrare illo modo Eucharistiam sit virtute censuræ prohibitum, tamen cùm in eo casu necessitatis non adsit alius ad id munus ordinatus, poterit id præstare; & quidem si est excommunicatus toleratus (ut appellant) poterit in favorem laici id facere, & quamvis non sit toleratus, sed denunciatus, aut manifestus Clerici percussor, adhuc potest absque peccato pro tali casu, quia non censetur Ecclesiasticum impedimentum censuræ tunc obligare. Ulteriùs, si sacerdos peracta consecratione pereat, aut extra se fiat sine spe redeundi ad se, nec adsit alius Sacerdos jejunus, si non jejunus adsit, ille debet perficere Sacrificium. Quod si in prædictis casibus Sacerdos impeditus sit etiam Episcopus in Pontificalibus celebrans, & non sit alius Episcopus, potest simplex Sacerdos supplere simplici, & ordinario modo quæ desunt. Utrum autem pereunte Episcopo in eo casu sit præferendus simplex sacerdos jejunus alteri Episcopo non jejuno; nihil video in aliis auctoribus; crediderim tamen præferendum esse Sacerdotem simplicem jejunum. Et hæc omnia docet Dicastillus *ubi supra*, *n. 373. 379. & 380.* quæ admodum notanda sunt, non enim facilè apud alios auctores invenies.

Sup. hoc primo supra in R. 15. §. ubi, & in aliis ejus seq.

Sup. hoc supra in tr. 1 R. 1.8. sequentes in §. 15. ad lin. 6 pro Sacerdos non jejuno, & in R. 119 §. aliis, exorsi sin. a v. Si non reconciliatus, & in R. 120 §. ultimo.

4 Sed si aliquis hic quærat, an sacerdos post longam communionem factam, immediatè post finitum Sacrum, possit Vasa purificare, & reliquias, seu fragmenta, quæ supersunt consumere? & negativè respondet Hurtadus *de Euchar. capite 9. difficult. 17.* eo quod jam non sit jejunus. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, cum Cardinali Lugo, *de Eucharist. disputat. 15. numero 81. cum sequentibus*. Suarez *tom. 3. disput. 68. sectione 6.* Fagundez *ubi supra num. 30.* & alii. Si particulæ, & earum reliquiæ fuerunt consecratæ in ea Missa. Quia adhuc censetur perseverare eadem actio, & consummatio eiusdem Sacrificii. Imò, & consumere eas reliquias poterit, etiamsi ab alio præconsecratæ fuerint, modo asservari commodè non possit.

Sup. hoc supra in tr. 1 R. 130 sequentes in §. 1. ante med. à vers. Item & in Sacerdote, & seq. alias Res. not. prima die hu. Res.

Sup. hoc supra in tr. 1 R. 149. & in aliis ejus prima not.

TRA-

TRACTATUS TERTIUS
DE PRÆCEPTO ECCLESIASTICO audiendi Missam in die Festo.

RESOLUTIO PRIMA.

Quidam scrupulis angebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Missæ, & dicendi Horas Canonicas; ideò benignam aliquam opinionem impensè à me postulabat.

Et hoc dubium oriebatur, quia sciebat, quod præter attentionem internam necesse esset ad implendum præceptum dicendi Horas Canonicas, & audiendi Missam intentio formalis, vel virtualis, qua vult dicta præcepta adimplere.

Ex quo deducitur, quod si quis audiat Missam ex devotione, putans non esse diem festum, an teneatur postea aliam Missam audire?

Ex quo etiam advertitur, satisfacere præcepto, qui vult Missam audire, vel recitare Officium cum voluntate expressa non adimplendi præceptum recitandi Officium, & audiendi Missam: nec opus esse mutare animum, in tempore habili, & applicare pro implendo præcepto Missam illam auditam, & Officium recitatum.

Et etiam infertur, quid est sentiendum de Sacerdotibus dubitantibus, habuerintne intentionem requisitam consecrandi Hostiam; an illis tantum præcipiatur proferre verba consecrationis attentè, & devotè, non autem, ut proferant cum intentione aliqua actuali volendi consecrare, aut satisfaciendi præcepto obliganti ad consecrandum? Ex part. 3. tractat. 6. & Misc. 2. Ref. 68.

Ut facilius hoc dubium dissolvatur in to. 2. tr. 1. lege doctr. Ref. 1.

§. I. DUbium hujus consulentis oriebatur, quia sciebat, quod præter attentionem internam necesse esset etiam ad implendum præceptum dicendi Horas canonicas, & audiendi Sacrum, intentio formalis, vel virtualis, qua quis vult dicta præcepta adimplere. Ita multi DD. Vide Navarr. *in c. quando, notab. 3. num. 27.* & Azorium *tom. 1. lib. 7. cap. 2. q. 6.* Sed ego puto præcepta solùm obligare ad actum, quem præcipiunt, undè sufficit hujusmodi actum efficere, ut illum impleantur, & non est necesse, ut ipsum actum faciamus ex intentione formali, vel virtuali implendi præceptum. Et ideò, si quis audivit Missam ex devotione, putans non esse diem festum, non tenetur postea aliam Missam audire, ut rectè docet Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 2. c.* *numer. 9.* Vasquez *in part. 2. quæst. 100. art. 9. in expositione litteræ, num. 5.* Valentia *tom. 3. disputatione 6. quæst. 2. punct. ultimo*, & alii. Vel dicendum est, quod ad implendum præceptum, licet opus sit non solùm, ut faciamus actum humanum imperatum per illud, sed etiam, ut faciamus illud, saltem ex intentione virtuali implendi illud, quam virtualem intentionem Suarez *tom. 3. disp. 88. sectione 3.* semper dari affirmat in ipso actu, quamdiu illa per contrarium actum non excludatur. Quoties igitur quis non habet hanc voluntatem formalem, nolendi implere, verbi gratia, præceptum Missæ, vel Horarum Canonicarum, censetur habere intentionem virtualem implendi illud per illum.

Sup. hoc infr. in Resol. 5. §. Verum, à lin. 7 & sup. in tr. 2. lege latam doctrinam R. 74. signanter §. Ad secundũ, propè fin. à vers. Deinde, & in aliis ejus vers. & vide alias Ref. ejus primæ not. & ex illis infeses, quid pro hac quæstione debeas sentire.

Sup. doctrina contenta in hoc §. lege R. not. primæ 30. us Ras.

2 Et ita hanc sententiam docet etiam Fagundez *prac. 1. lib. 2. cap. 7. num. 14.* ubi sic asserit. Juxta doctrinam Suarii, & Sancii respondendum est ad sedandos scrupulos Sacerdotum dubitantium, an habuerint intentionem requisitam ad consecrandum hostiam; nam juxta fundamenta Suarii, eo ipso, quod verba consecrationis dixerunt, & non habuerunt hunc actum, & hanc intentionem formalem; Nolo consecrare, virtualem habuerunt intentionem consecrandi. Juxta fundamenta verò Sancii, illi solùm tenentur, & præcipiuntur proferre verba consecrationis attentè, & devotè, non autem præcipiuntur, ut proferant cum intentione aliqua actuali volendi consecrare, aut satisfaciendi præcepto obliganti ad consecrandum, & ideò irrationabiliter scrupulis excruciantur. Ita ille.

3 Unde ex his patet, sufficere tantùm audire Missam, & recitare officium, non autem necesse est habere intentionem implendi hujusmodi præcepta, & dum quis non habet intentionem expressam non adimplendi præceptum, habet virtualem implendi. Repellantur igitur anxietates à scrupulosis, qui Domini jugum suave, durum, & difficile reddunt. Imò ego puto, ut alibi etiam notavimus, satisfacere præcepto, qui vult Missam audire, vel recitare Officium, cum voluntate expressa non adimplendi præceptum recitationis Officii, & audiendi Missam, nec opus esse mutare animum in tempore habili, & applicare pro adimplendo præcepto Missam illam auditam, & officium recitatum. Ita contra Aragonium *in 2. 2. q. 83. art. 13.* Lessium *lib. 2. c. 37. dub.* *n. 59.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 88. sect. 3.* Azorium *tom. 1. lib. 7. c. 2. qu. 6.* & alios, docet Sanchez, & Vasquez, quos citat, & sequitur Fagundez *prac. 1. lib. 2. c. 87. n. 14.*

Alibi in to. 2. tr. 6 Ref. 46. §. Idem & inf in R. 5 § Verum, circa med vers. Quod etiam, & in to. 8. tract. 4. lege doctrinam, R. 49.

RESOL. II.

An si quis audiat Missam sine interna attentione satisfaciat præcepto Ecclesiæ?

Ex quo infertur satisfacere eum præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui tempore Sacri legit Horas canonicas, ad quas obligatur?

Et notatur, quod qui audit integram Missam, si simul duas partes duorum Sacerdotum audit, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 107.

§. I. NEgativa sententia est probabilior, & consulenda, sed affirmativam probabilem esse ego ipse docui, cum Coninch, & Layman *in p. 1. tract. de Horis Canon. resol. 2.* quibus nunc addo Sylvestrum *verb. Missa 11. num. 6.* ubi sic ait, Licèt Missa sit devotè audienda interiùs, & exterius, interior tamen devotio, quæ in attentione consistit, non cadit sub humano præcepto, juxta ea, quæ dicta sunt *suprà ver. Hora §. 11.* exterior autem cadere potest, & videtur, quòd cadat illa devotio, quæ de se est necessaria ad auditionem, quæ cadit sub præcepto, cum qua non stat illa distractio, qua aliqui pro notabili parte Missæ nugantur cum socio. Ita Sylvester, Casuistarum decus, & hanc sententiam probabilem esse præter Coninch. & Layman ex Societate JESU, docet etiam novissimè Jo. Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 83. art. 6. dub. 5. numero 225.* ubi sic asserit. Non est improbabile, quod censent aliqui, per se loquendo, in auditione Missæ interiorem attentionem non requiri, sed sufficere moralem externam præsentiam, qua aliquis saltem confusè initio velit se præsentem Sacro sistere ad Deum colendum, quia talis moralis præsentia orta ex hac, vel simili voluntate, & objectivè Dei cultus, & ratione illius aliquis sufficienter dicitur moraliter sacro interesse, & sacrum audire. Unde is, qui magna parte Sacri interiùs voluntariè distraheretur, non videretur mortaliter peccare, si nihil exteriùs ageret incompossibile præsentiæ morali descriptæ. Hæc Præpositus, qui respondet ad argumentum, quod aliquis contra supradictam doctrinam posset adducere. Undè non est audiendus Turrianus, qui novissimè in censuris Theologicis *centur. 4. dubitat. 28.* asserit hanc sententiam esse improbabilem, & perniciosam, nam non solùm tanquam probabilem hanc opinionem amplexi sunt, ut visum est, plures Doctores, etiam Societatis JESU, sed ex ipsamet Societate, novissimè hanc sententiam absolutè tenet P. Gaspar Hurtado *tract. de Sacram. tom. 2. de sacrificio Missæ, disp. 5. diffic. 2.* & ex Dominicana familia ita visum est doctissimo Sylvestro.

Quæ nunc inveniuntur in tom. 3. tr. 6. R. 47. & in R. 48. & in to. 8. tr. 4. Ref. 45. §. 1. per totum, & infra in Res. 4. certum in quinque primis ejus lin. addito Dicastillo.

2 Ex his infertur contra Sylvest. *ubi sup. quæst. ultim.* Angelum *ver. feria n. 46.* Armillam *ver. Missa, num. 39.* & alios, satisfacere eum præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui tempore Sacri legit Horas canonicas, ad quas obligatur, quia id non impedit externam moralem præsentiam necessariam auditioni Sacri.

Sup. hoc inf. in Ref. 29. §. Verum, inter principium. & medium, vers. Tertio.

3 Nota etiam cum Hurtado *loco citato, diffic. 4.* ex Bonacina, quòd qui audit integram Missam audiendo simul duas partes Missarum duorum Sacerdotum, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam; sed hoc aliqui non admittunt.

Sup. hoc in R. not. præteritæ, in principio, & in aliis ejus primæ not.

RESOL. III.

An, qui voluntariè sine attentione interna audiret Missam teneatur postea illam iterum audire?

Idem videtur dicendum de recitatione Officii divini? Ex p. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 2.

§. I. SEcundùm sententiam probabilem, quam alibi cum Cardinali Lugo, & aliis docuimus hæc difficultas habet apud nos locum, nam putamus attentionem internam non esse præceptam ab Ecclesia in auditione Missæ, sed stando in opinione contraria ad casum propositum affirmativè respondendum esse docet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 3. disputat. 5. dub. 9. num. 120.* ubi sic ait. Advertendum etiam est id, quod Coninch. suprà, & alii nonnulli Auctores significant in favorem nostræ sententiæ de non necessaria præcisè attentione interna,

Alibi in to. 2. tr. 6. Ref. 43. propè finem, §. Et nota, & in aliis ejus primæ not. Et ad casum propositum à lin. 6 hujus textus lege doctrinam Ref.

terna, nimirum eam attentionem nullo modo esse materiam præceptam ab Ecclesia, quia si esset materia quantumvis involuntariè, sine advertentia, attentio deesset, adhuc suppleri deberet per attentionem novam in alia Missa audita. Quod tamen etiam illi, qui contra nos sentiunt, negant, esse necessarium. Probatur sequela; quia sic distractus verè non exhiberet actum præceptum, scilicet internam illam attentionem. Quod autem hæc omissio attentionis sit involuntaria, sufficit quidem ad excusandum à peccato eum, qui tunc non attendit, non tamen sufficit, ut præceptum censeatur impletum perinde atque qui inciperet audire Sacrum, & statim etiam per totum Sacrum perseveraret dormiendo, involuntariè tamen, & non ex malitia, excusaretur quidem à peccato, non tamen impleret præceptum, sed perinde teneretur aliud Sacrum audire, atque si voluntariè dormiret: cujus non est alia ratio, nisi quia non exhibuit materiam præcepti. Ergo si eodem modo præcipitur attentio interna, atque assistentia externa, quamvis quis involuntariè distractus non adhibeat attentionem, & non peccet, simul tamen non exhibet materiam præceptam eamque tenebitur in alia Missa exhibere, quia nondum implevit præceptum. Quod etiam clarissimè patet in casu, quo quis (ut fieri potest) incipiat audire Sacrum, & involuntariè, seu non advertens variis cogitationibus occupatus à loco Missæ discedat, tunc quidem non peccat discedendo, sed non implet præceptum. Ergo pari ratione si præceptum Missæ se extendat non solùm ad assistentiam corporis, ubi dicitur Missa, sed etiam ad assistentiam animi per attentionem, quamvis, qui inde animo discedat per distractionem involuntoriam, non peccet sic discedendo, adhuc tamen non implendo præceptum. Non me latet aliquos respondere eum, qui cum legitima intentione attentè, & devotè audiendi Missam, eam incipit audire, & postea involuntariè distrahitur, quamvis non habeat actualem attentionem habere nihilominus virtualem, eamque sufficere ad implendum præceptum, quam tamen non habet, qui voluntariè distrahitur.

2 Hoc tamen facilè reiicitur, nam licet intentio audiendi Missam attentè, & devotè dixi possit aliquo modo virtualiter permanere quatenus externa illa assistentia Missæ ex præcedenti voluntate perseverat, id tamen locum non habet in attentione interna, hæc enim per actum omninò contrarium, aut incompossibilem, scilicet per totalem distractionem planè interrumpitur, & cessat, quando enim aliquis actus ita interrumpitur, ut neque in se, neque in effectu aliquo censeatur perseverare, non amplius manet virtualiter, cumque nullus effectus attentionis maneat, nec virtualiter ipse censetur manere sicut censetur manere intentio. Aliis etiam modis prædictam solutionem impugnat Coninch. *suprà*, sed dicta sufficiunt. Adde, quod ea virtualis attentio (sicut, & intentio) semper includit, aut est actus aliquis existens, licet tenuissimus juxta dicta *tract. 1. disp. 3. num.* 84. *& seqq.* Ideò alii, quibuscum jam olim in Complutensi nostro, & Toletano Collegiis disputabam, probabilius respondet, quando attentio deficit omninò involuntariè tam in Missa, quam in recitatione Horarum, ex benigna interpretatione juris Ecclesiastici intelligi posse, nolle piam matrem Ecclesiam obligare ad repetendum officium, vel audiendam iterum Missam. Quod autem credi non debet, nec potest de eo, qui omninò voluntariè mente vagatur. Hæc tamen solutio adhuc non omninò videtur satisfacere, nam si tota ratio talis benignæ interpretationis iuris nititur eo, quod ille defectus attentionis præceptæ sit involuntarius, cur non etiam idem dicemus de dormiente in Missa, qui præoccupatur somno involuntariè? imò etiam de recitante Horas, sicut enim dormiens non exhibet materiam præceptam, aut assistendi humano morali modo Missæ, aut proferendi verba officii Canonici, ita involuntariè distractus non exhibet attentionem, quam præcipit Ecclesia; Ergo sicut ideò benignam interpretationem juris Ecclesiastici admittunt pro non exhibente attentionem involuntariè distracto, eadem ratione benignam interpretationem admittere debuissent pro dormiente involuntariè, aut pro involuntariè cessante à prolatione verborum in recitatione Officii, cum non minus in uno casu, atque in alio involuntariè contingat materiam præceptam non præstari. Signum ergo est propriè, & verè actionem externam esse materiam præceptam, quæ quoties non exhibetur, manet obligatio illam exhibendi, non tamen esse materiam præceptam actionem internam, cùm saltem si involuntariè non exhibeatur etiam adversariis concedentibus non maneat obligatio illam exhibendi in iterata auditione Missæ, aut recitatione Horarum. Hucusque Dicastillus, quæ satis grata fuisse curiosis non dubito, undè videant, qui nostram sententiam impugnant in quibus tricis se misceant.

Sed § Sed &, & signanter à lin. 5. & infra in n. 15. cursim in fin. & sup. in to. 1. Ref 141 § 2. breviter ad medium, vers. In audiendo Sacro, & in to. 3. tr. 1. R. 29. §. Secūdo infertur Clericorum in fine, & iterum in § Secundo infertur Beneficiatum etiam in fine, & in dicto to. 1. tr. 6 R 47. § ult. & in R. 48 §. 1. propè fine à vers. qui voluntariè distractus.

RESOL. IV.

An si quis audiat Missam impositam pro pœnitentia à confessario sine interna attentione, satisfaciat?

Idem est de recitatione Rosarii à confessario imposita, quis sine interna attentione recitat?

Et an qui audit Missam ex præcepto Ecclesiæ in diebus festivis sine interna attentione, satisfaciat præcepto?

Et an Sacerdos satisfaciat præcepto Ecclesiæ de audienda Missa in die festo, si Missam dixerit cum voluntaria distractione?

Et an prædictus Sacerdos peccet mortaliter, si cum voluntaria distractione celebrat Missam non de præcepto, sed de Feria, vel de Sancto, sed non in die festo.

Et obiter quæritur, quando Canon Missæ incipiat, *an à* Te igitur, *vel à* communicantes, *an verò à verbis* Qui pridie quam pateretur, *& quando finiat, an usque ad* Libera nos, *vel an usque ad sumptionem?* Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Ref. 6.

§. 1. Dixi alibi satis probabiliter, si quis audiret Missam ex præcepto Ecclesiæ in diebus Festivis sine interna attentione, satisfacere præcepto. Quam sententiam posteà, me citato, docent Cardinalis Lugo, & Dicastillus *ubi suprà*. Sed difficultas est de præcepto imposito à Confessario audiendi Missam, vel recitandi Rosarium, &c. Et negativè respondet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 5. dub. 10. n.* 119. ubi sic ait: Item si obligatio esset pro Pœnitentia injuncta in Confessione, probabiliùs puto necessariam esse attentionem internam pro omnibus; neque enim obligatio implendi Pœnitentiam oritur ex mero præcepto humano authoritate humana; sed licèt oriatur ab homine, oritur ab illo, ut judicante, absolvente, & imponente hujusmodi pœnitentiam nomine, & authoritate Christi, sic instituentis Sacramentum, ut ea actio satisfactoria injuncta, sit pars Sacramenti, saltem integralis; debeatque esse talis, qualis requiritur, ut sit opus ex se aptum ad id: tale autem non esset, si à sciente, & volente fieret sine intentione, & attentione conveniente. Ita illæ. Verùm video Doctores communiter absolutè docere, præceptum Pœnitentiæ impositum à Confessario audiendi Missam, iejunandi, &c. metiendum esse ad instar præceptorum Ecclesiæ.

Alibi in to. 1. tr 6. Ref. 47. & & in alijs eius primum not. Sup hoc verò recepto cum eodem Dicastillo hic citato tantum in to. 8. tr. 4. R 48 à Sed quoad signanter post medium, à v. Quod verò.

2 Sed si aliquis curiosè inquirat, An quod diximus probabiliter de audiente Missam ex præcepto Ecclesiæ sine interna attentione, dicendum sit etiam probabiliter de Sacerdote illam dicente cum voluntaria distractione. Affirmativè respondet Tamburinus *Opusc. de Sacrif. Missæ, lib. 2. c. 4. 6. & seqq.* secluso tamen tempore, in quo recitat Canonem; sic enim ait, *num.* 9. Si sacerdos per notabile tempus voluntariè distractus, eas Missæ partes, quæ Canonem continent recitet, seu peragat, peccabit mortaliter, sive Missa celebretur de præcepto, sive de Feria. Ratio, quæ me ad id movet, est discrimen, quod intercedit inter Missæ Sacrificium, & cæteras orationes. Hæ enim sunt meræ allocutiones ad Deum; at Missa est insuper Sacrificium, hoc est, actus Religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari. Videtur autem mihi gravis esse irreverentia, quòd quis, dum profitetur Deum summè per suam actionem venerari, cum illo irreverenter, per voluntariam distractionem, se gerat: & in tanto ministerio, de quo tremunt Angelorum Ordines, omnia alia cogitare velit, quàm mente attendere ad quod operatur. Adde, & morale periculum aliquid grave omittendi, vel non ritè operandi, &c. Ita Tamburinus; Sed tu cogita.

Sup. hoc, & contento in hoc §. sup. in tr. 1. Ref 145. signanter à lin 5. & hic lege doct. R. præterita, à lin. 6. & omnium R §J. & vers. eodem anno.

3 Verùm, si quis stare vellet in hac limitatione, deberet scire, Quando incipiat Canon. Aliqui asserunt incipere ab illis verbis, *Te igitur, clementissime Pater*, juxta Navarrum *cap.* 27. *num.* 33. & juxta Glossam *in Clementina, Graves, de Sentent. Excomm.* Dominicum, & Francum *in cap. Episcopus de Privileg. in* 6. Felinum *in cap. 2. num. 4. de except.* Sylvestrum *verbo Excommunicatio 5. num.* 3. Probant, quia in Missali ab illis verbis titulus Canonis incipit. Quidam probabiliter arbitrantur, à clausula, *Communicantes*. Alii ab illis verbis incipere existimant, *Qui pridie quàm pateretur*; Ita Sylvester *suprà* cum Innocentio, & Hostiensi: & ità Sotus *in 4. dist. 22. qu. 1. art.* 4. Ledesma 24. *quæst.* 25. *art.* 2. & videtur sentire D. Th. 3. *part. quæst.* 83. *art.* 6. *ad* 2. quamvis id expressè non dicat, Paludanus *in 4. dist. 11. quæst.* 3. Archidiaconus, & uterque Cardinalis *in cap. Sicut Apostoli* 11. *quæst.* 3. Innocentius *in cap. Nuper de Sentent. Excom. in* 6. Victoria, *de Excom.* §. 10. Sed primi videntur sentire probabilius. Et ità asserit Fagundez *præcept. 1. lib. 3. cap. 18. num.* 5. Hoc etiam observavit Dicastillus, *ubi suprà, disp. 4. dub. 13. num.* 249. ubi asserit, Canonem secundùm communem incipere à *Te igitur*, &c. sed secundum aliquos, à *Communicantes*, &c. & secundùm alios, à *Qui pridie quàm pateretur*. Quandò verò Canon finiat, discrepant etiam inter se Doctores: Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 83. sect. 1. in initio*, putat quod terminat usque ad Consumptionem, incipiendo à *Te igitur* Gavantus verò *in Rubr. Missæ, p. 2. tract. 7. c. 8. littera L, & part. 3. tit. 10. num.* 2. putat terminare usque ad *Libera nos*, &c. D. Gregorius à Suarez *ubi suprà* adductus, putat terminare usque ad Orationem Dominicam; quam sententiam approbat Tamburinus *loc. cit. n.* 12.

4 Notan-

4 Notentur hæc omnia, quia nimis necessaria erunt, nempè in casibus, in quibus Sacerdos tenetur interrumpere Missam inchoatam ante inceptum Canonem, de quibus agit Fagundez *loco citato*: & in casu in quo Ecclesia violatur propter effusionem Sanguinis, dùm Sacerdos dicit Missam, & non fuerit inceptus Canon; & in casu quo judicandum erit, quando parvitas materiæ excuset à peccato mortali, si in Canone relinquantur aliqua verba: Quæ omnia cùm sint satis practicabilia: multùm deservient pro Confessariis opiniones adductæ, videlicet quando dicatur Canon incipere, & finire.

RESOL. V.

Qui summo mane audivit Missam, postea Episcopus fecit illum diem festivum de præcepto, quæritur, an teneatur audire aliam Missam?

Ex quo infertur, an si quis mane communicavit, si postea in eadem die incidat in periculum mortis, teneatur iterum sumere Eucharistiam?

Et an, si quis in die festivo audiat Sacrum immemor præcepti, teneatur ad aliud Sacrum audiendum.

Et an si quis audiret Sacrum cum positiva intentione non satisfaciendi præcepto, adhuc satisfaciat, nec teneatur aliud Sacrum audire?

Et quid si talem intentionem habuerit, qui voverit audire Sacrum, an utique iste teneatur audire secundum Sacrum? Ex p.10.tr.15.& Misc.5.Res. 4.

Sup. hoc cum eodem Pallavicino hic infra citato lege infra doct. §. Nec, ad mediū R. 14. sed Videoram per totam. Alibi supra in tr. 2. R. 71. & 72 & in princ. 73. & post medium, & in R. 74 §. Verum, & §. 3 en. post medium, a vers. Patet igitur, & in R. 81. §. Sed quia ad lin. 9. &c. Sup. hoc supra in Res. 2. §. 2. paulo post initium, vers. Et ideo, & supra in tr. 7. ex doctrina R 74 §. Ad te undum, prope finem v. Adde, sed vide eam per totam & alias ejus prim. notat. & in illis inferes quid pro hac quæst. Et pro difficult. ad lin. 17. & v. Quod erit hujus § in R. 1. hujus not. §. ult. ante medium à vers. Imò, & in tom. 1. tr. 6 Res. 46. §. n. 96. & ideo, & in tom 3 tr. 4. R. 49 Et pro Alii contento in hoc textu in omnibus Res. §§ & vers. hujus adnot. & signanter in Res. ult.

§. 1. Casus est curiosus, & affirmativè videtur respondendum, quia iste talis quando audivit Missam, non aderat obligatio præcepti; Ergo superveniente præcepto erit adimplenda ejus obligatio. Confirmatur ex illa opinione à me sæpiùs repetita, quod si quis manè communicavit, postea in eadem die incidat in periculum mortis teneatur iterum sumere Eucharistiam, quia quando manè communicavit non aderat articulus mortis, atque obligatio sumendi viaticum. Et ita præter Doctores à me alibi adductos tenet hanc sententiam, me citato Leandrus *de Sacram. tom. 1. tr. 7. disp. 2. qu. 6. & 7. & Quintanadueñas in Theol. Mor. tom. 1. tr. 4. singul. 9. n. 6.* qui testatur ita sensisse Doctores Salmanticenses, & Complutenses, & hanc sententiam tanquam probabilem me citato admittit novissimè sapientissimus Dicastillus, *de Sacram. tom. 1. tr. 2. disp. 10. dub. 4. nu. 56.* & alii.

2 Verùm his non obstantibus, ad casum propositum individualiter negative respondet Pater Pallavicinus in Collegio Romano Sacræ Theologiæ professor, vir quidem doctissimus, & eruditissimus *de Just. 1. & jure, lib. 4. c. 11. nu. 66.* ubi sic asserit. Ex his colligitur primò, quod si quis die festo audiat Sacrum immemor præcepti, non tenetur ad aliud Sacrum audiendum. Imò etiam in casu, in quo promulgetur præcepto audiendi Sacrum aliqua die, postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audivit, probabilius est Petrum non teneri ad secundam auditionem Sacri; Præceptum enim intendit tantum ne quis voluntariè omittat ea die Sacri auditionem; Qui verò Sacrum jam audivit, non est amplius in statu Sacrum ommittendi. Ita ille: unde ego puto utramque sententiam esse probabilem. Nota tamen id, quod ibidem docet idem Pater Pallavicinus *n. 96.* Quod etiamsi aliquis audiret Sacrum cum positiva intentione, adhuc negativè satisfaceret, nec teneretur ad aliud Sacrum audiendum, cùm tamen si haberet talem intentionem is, qui vovit audire Sacrum, utique teneretur audire secundum Sacrum. Ratio disparitatis est, quia sicut possum mihi imponere obligationem voti, ita possum illam extendere ad casum, ad quem non extendebatur, hoc est ad auditionem secundi Sacri: At verò sicut non possum imponere mihi obligationem præcepti (cum non possim exercere jurisdictionem supra me ipsum) ita non possum illam extendere ad auditionem secundi Sacri. Et ita etiam docet quoad votum Baldellus *in Theol. Moral. lib. 5. d. 15. n. 21. in verb. Neque est simile*, Suarez, Ledesma, & aliis. Sed ego contrariæ sententiæ alibi adhæsi, nempe in tali casu audientem Missam animo non satisfaciendi voto, non teneri audire aliam, ut voto satisfaciat, quia verè, & integrè ille satisfecit per Missam à se auditam, cùm verè præstiterit illud, quod vovit, neque enim per intentionem illam non satisfaciendi voto per dictam Missam, quam audiens habuit, voluit prorogare suum votum, aut denuò vovere licèt posset, sed solùm voluit per aliam Missam voto satisfacere, ergo si ei jam satisfecit, nihil illi restat, ut satisfaciat. Et ita hanc sententiam me citato tenet Leandrus *de Præceptis Ecclesiæ, tr. 2. d. dub. 1. q. 83.* Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 16. n. 27.* Sanchez, & Bonacina, & alii. Non nego tamen sententiam Patris Pallavicini, Baldelli, & aliorum suam habere probabilitatem.

RESOL. VI.

Quænam distantia ab Ecclesia excuset, ut quis non teneatur illam adire ad audiendam Missam in diebus festivis?

Et advertitur, quod si fortè contingat in urbe plura esse Templa, & loca interdicta, longiusque distare Ecclesiam aliquam intra urbem, vel suburbiis liberam ab interdicto, tenebuntur etiam fœmina delicata, & alicujus authoritatis, seclusa gravi cœli intemperie eo ire, ut in die festo audiant Missam. Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 8.

Sup. contento in hac R. demp. diffic. pro tempore intemp. dicti in R. seq.

§. 1. De hac Quæstione agit Trullench *in Decalogum tom. 1. lib. 3. c. 1. dub. 9. n. 10.* Fiullicius, *tom. 1. tr. 5. c. 7. n. 227.* Sed mihi placet hic apponere verba Patris Dicastilli *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 5. dub. 10. n. 181.* ubi sic ait: Hinc est, ut qui longius distat ab Ecclesia, vel loco Missæ, sæpe non teneatur adire. Quanta verò distantia necessaria sit, non omninò facile est determinare; sed ex circumstantiis personæ, temporis, & ipsius etiam viæ, per quam debet ire, arbitrio prudentis debet decerni. Suarius, & Henriquez *suprà*, leucam assignant, quæ in Hispania, si legalis sit, idest, cujus spatium lege taxatum est, tria millia passuum communium continet, adeòque tria milliaria Italica: usuales verò leucæ sæpè continent quinque millia passuum, id est, illæ quæ communi usu, & acceptione, leucæ appellantur; adeòque sæpè exæquant integrum milliare Germanicum, Bonacinæ verò supra, sex, aut septem milliaria assignat, quæ proculdubio Italica intelliguntur, duas, scilicet leucas Hispanicas legales. Ego sanè virum alioquin sanum tempore sudo, & sereno non puto excusari duobus tantùm milliaribus Italicis distantem à loco Missæ; id enim facilè ab ejusmodi hominibus animi gratia solet percurri etiam pedestri itinere. Quod si sint Nobiles, & prædivites homines, faciliùs id præstabunt equo, vel curru, vel lectica, eaque distantia sæpè in amplioribus civitatibus intrà urbem ipsam percurrit. Unde, si fortè contingat in similibus locis plura esse Templa, & loca interdicta, longiusque distare Ecclesiam aliquam intrà urbem, vel in suburbiis liberam ab interdicto, tenebuntur etiam fœminæ, seclusa gravi cœli intemperie, eò ire; quamvis, si fœminæ alioquin delicatæ sint, & alicujus authoritatis, nec facilè possint habere currum, lecticam, aut sellam gestatoriam more gentis, non judicarem teneri ire ultra unum milliare Italicum. Secùs verò de fœminis mediæ, aut infimæ plebis, quæ sunt his laboribus assuetæ, & non decedet eas longius ire; maximè intra urbem, generaliter tamen loquendo, tempore hyemis, aut æstus, fœminas, quæ ultra mediam leucam etiam legalem, id est, ultrà mille quingentos passus distant ab Ecclesia, vel loco Missæ, non puto obligari; nisi fortè fœminæ rusticæ sint, quæ non minus, quàm ejusdem farinæ viri, solent huc illuc discurrere levibus de causis, etiam ad longius spatium. Quando autem pluit, aut ningit notabiliter, vix imò, ne vix quidem etiam tales fœminas, aut viros obligare ad quærendum Sacrum intra mediam leucam. Itaque absolutè judicio prudentis relinquendum est, expensis circumstantiis. Hucusque Dicastillus; quæ omnia notentur pro Praxi.

Sa. hoc in to. 1. tr. 1. R. 137. §. Ad argumentum, ad mediū à vers. ut sicut cessatio.

RESOL. VII.

An distantia unius leucæ sit sufficiens, ut quis ab audienda Missa excusetur?

Et quid, si iter cum equo faciendum sit?

Et an hoc intelligatur, in tempus, quod non sit serenum, aut in via sint flumina, torrentes, & hujusmodi, aut si equus, mula, aut asinus, in quo iter qui acturus sit, sint tardi, &c.

Et docetur milliarium sufficere ad excusandum quemlibet à Missa, specialiter fœminas delicatas, & alicujus authoritatis? Ex part. 10. tract. 15. & Miscell. 5. Res. 35.

Sup. contento in hac R. dempta diffic. de itinere cum equo in Res. præsenti.

§. 1. Contra Bonacinam, Ledesmam, & alios affirmativè respondet Leandrus *de præcept. Eccles. tr. 2. dis. 2. q. 22.* quia cùm hæc distantia duplicari debeat; eundo, scilicet, ad Ecclesiam, & redeundo ad locum, è quo exivit, verè non brevis, sed longa satis existimanda est, & consequenter sufficiens ad excusandum quemlibet à Missa; Sic Suarez, *dist. 84. sect. 6. vers. Tertium cap. est.* Villalobos *tract. 8. distinct. 36. numer. 5.* sic dicens: (Tambien se juzga por impotentia moral, quando la Iglesia esta distanto una legua; y fuesse necessario ir à pie; y aunde disse menos, como sea bien lexos, y llueva, y ò aya tempestad.) Fagundez etiam *de 1. precept. lib. 2. cap. 9. num. 10.* per hæc verba: Quinta causa excusationis est longa distantia Ecclesiæ, & ratione illius excusantur illi, quibus necessarium est longum iter pedibus conficere, verbi gratia, unius leucæ: idemque dicendum est, si non sit distantia unius leucæ. Et ita etiam tenet Villalobos *in Summa tom. 1. tractat. 8. disput. 36. numero 5.* Fagundez, *de precept. Eccles. pract. 1. lib. 2. cap. 9. num. 10.* & alii penes Leandrum, qui etiam postea *quæst. 24.* tenet distantiam etiam unius leucæ, seu trium milliarium excusare ab audienda Missa, etiamsi iter cum equo faciendum esset, quia ait etiam respectu illorum, distantia duarum leucarum, quæ eundo ad Ecclesiam, & ab illa redeundo confici est necessarium; non levis, & facilis,

facilis, sed longa, & difficilis censeri debet; ergo sufficiens ad excusandum quemque ab auditione Missæ. Adde hoc mihi non solùm probabile, sed certissimum esse, in casu quo tempus non sit serenum, aut in via sint flumina, torrentes, & hujusmodi; aut denique equus, mula, aut asinus, in quo iter quis acturus est, sint tardi, &c. Sed, ut verum fatear, huic posteriori sententiæ, non adhæreo: nam non videtur concedendum, quod eadem distantia sufficiat pro itinere pedestri, ac equestri: nam in itinere equestri minùs laboratur: ergo majorem distantiam requirit; unde ego puto, quòd saltem distantia unius leucæ, & mediæ sit necessaria ad excusandum auditionem Missæ.

2 Non desinam tamen hìc adnotare Marchinum *de Sacram. Ordin. tr. 3. p. 3. cap. 17. n. 19.* docere milliarium sufficere ad excusandum quemlibet à Missa: *in Summa præcept. Decalog. §. 7.* sic ait: (Los que estan en azquerias no estan obligados à oir Missa, si donde se dize mas de media.) Sed hi, authores videntur loqui aliquantulum laxè; assentior tamen Patri Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tr. 5. c. 5. n. 184.* docenti, quod fœminæ delicatæ, & alicujus authoritatis non tenentur pedestres ire ad audiendam Missam ultra unum milliare: sic potest limitari sententia requirens tria milliaria.

R E S O L. VIII.

An mater, vel nutrix excusetur ab audienda Missa, si non potest infantulum domi relinquere, sed necesse sit secum in Ecclesia deferre?

Idem est de ancillis, quæ infantibus assistere debent? Ex p. 10. tr. 15. & Misc. 5. Res. 36.

§. 1. AD hoc dubium, quod est satis practicabile respondet Leandrus *de præcept. Eccles. tr. 2. disp. 2. q. 28.* quod supradictæ personæ excusantur eo tantùm, modo nequeant dictos infantulos suos alteri commendare: quia, ut experientia constat, nec mater, seu nutrix potest eos ad Ecclesiam absque molestia celebrantis, & adstantium perturbatione, ferre; nec domi, absque probabili, & prudenti timore alicujus magni damni, solos relinquere; ergo absolutè est dicendum quod, ut prædicta mater, & nutrix excusetur à Missa, sufficiat non habere, aut invenire aliquam personam, cui infantes suos, dum Missam possit audire, commendet. Sic videtur sentire Layman, *lib. 4. tr. 7. c. 3. n. 3. vers. causa verò*: quatenus docet absolutè, quod ab audienda Missa excusentur matres, & ancillæ, quæ infantibus assistere debent. Et Llamas 3. 3. *p. Meth. cap. 5. §. 11. pag. 493.* per hæc clariora verba: Excusantur, & omnes nutrientes infantes teneros, à quorum cura discedere non licet, quia inquieti sunt, & nimis plorant, & tales in Ecclesia deferre potiùs vitio ascribendum est, cùm perturbent divina officia vagitibus. Favet Navarrus, *cap. 21. num. 3.* Ubi absolutè ait, excusari nutrices, quæ sine periculo non possunt relinquere eos, quos lactant. Sic ille. Nunc ego; sed sic est, quod non possunt nutrices relinquere absque periculo quos lactant; nisi habeant aliquem, cui talem curam committant: ergo si hunc non habet, verè excusantur ab audienda Missa. Hactenus Leandrus. Sed communiter DD. asserunt, quòd ab audienda Missa excusatur nutrix, aut illa cui credita est cura parvulorum, quæ non potest ferre secum puerum adhuc lactantem, & quem non potest domi relinquere absque probabili alicujus damni periculo, vel non potest ferre ad Ecclesiam absque gravi celebrantis, vel adstantium perturbatione, & molestia. Ita Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 1. dub. 9. nu. 5.* & alii. Et sententiam Leandri ego admitterem quando mulier sciret infantem, vel ex infirmitate, vel ex natura esse nimis pronum ad plorandum, & vociferandum. At, ut verum fatear Coninch. *de Sacram. qu. 83. art. 6. dub. unico, num. 286.* Palaus, *tom. 4. tr. 22. disp. unica, punct. ult. num. 6.* observant, quod satius est infantes domi retinere, quam secum ad Ecclesiam deferre ob eorum inquietationem, quæ adstantes molestat, & celebrantem perturbat.

R E S O L. IX.

An pueri habentes usum rationis teneantur statim præcepto audiendi Missam in festo? Ex part. 5. tract. 13. & Miscel. 1. Res. 77.

§. 1. PUeros teneri præcepto audiendi Missam dum perfectè incipiunt uti ratione sufficienter ad peccatum mortale, puto cum Coninck *de Sacram. q. 83. art. 6. n. 286.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 88. sect. 4.* Præposito *in 3. part. qu. 83. art. 6. num. 197.* Fagundez *pract. 1. lib. 2. cap. 2. num. 7.* Mercero *de Sacram. q. 83. art. 4. dub. 4.* & aliis. Imò Hurtadus *de sacrificio Missæ disp. 4. diffic. 2.* credit, ut pueri hoc præcepto teneantur, sufficere usum rationis imperfectum sufficientem ad peccatum veniale; sicut etiam sufficit, ut teneantur præcepto non occidendi, & non mentiendi, etiam si nullius transgressione peccent mortaliter, quia à culpa mortali excusantur ob imperfectionem deliberationis. Filliucius verò *tom. 1. tract. 5. capit. 7. num. 217.* & Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 2. q. 1.* docent pueros communiter incipere habere usum rationis, cùm septennium attingunt, aut saltem explent, & in hoc ætate hoc præcepto obligari. Ratio conclusionis est, quia unusquisque fidelis cùm ad annos discretionis pervenit, obligatur præcepti Ecclesiæ, tenetur enim eodem tempore confiteri, abstinere à carnibus ergo, &c.

2 Non desinam tamen hìc apponere opinionem Jacobi Marchantii *in Candel. sacram. qq. Pastoral, tract. 4. cap. 6. q. 2.* ubi sic asserit. Quæro secundò, qua ætate obliget præceptum Missæ? Respondent Doctores obligare post septennium, quia tunc incipit discretio: Sed licèt verum sit, quod ex tunc ac etiam antea pueri assuefaciendi sint ad audiendam Missam, illos tamen statim, ac usus discretionis incipit dicere obligatos sub peccato mortali, videtur mihi rigidum. Tum, quia Ecclesia pia mater non videtur velle obligare tam rigidè statim, ac potest, tum quòd practicè videamus majorem partem puerorum etiam decimum annum attingentium in Ecclesia stare tempore Missæ, hoc illuc circumspiciendo sine attentione requisita, aut etiam sociis corridere, colloqui, nugari, nec vim præcepti talis apprehendere. Qui verò eos statim peccati mortalis velit condemnare? Non quòd velim dicere eos non esse capaces peccati mortalis ob ætatem, nam si hoc sit verum, non est difficultas, sed quòd licèt, in rigore loquendo, sufficientem ætatem, & discretionem haberent ad aliquod peccatum mortale committendum, non videatur tamen Ecclesia tanta sub obligatione, seu vinculo tam arcto eos velle statim obstringere, donec perfectiorem rationis usum assequantur, qua divina mysteria pleniùs apprehendant, & obligationem ac attentionem, qua illis interesse oportet, pleniùs intelligant. Quòd ferè ordinariè circa tempus idoneum, quo idoneitatem incipiunt habere ad Eucharistiæ sacramentum, putarim contingere, quod ipsum Confessarii prudenti judicio venit expendendum, aliàs antea solùm venialiter existimarim peccare ob apprehensionem imperfectam, tum mysteriorum, tum præcepti ex imperfecto adhuc rationis usu provenientem, per quam fit, ut facilè negligant attentionem requisitam, & magis præsentes ibi sint corpore, quàm mente usque Marchant.

R E S O L. X.

An mutus, surdus, & cæcus teneantur Missam in diebus festivis audire? Ex p. 5. tr. 6. Res. 8.

§. 1. VIdetur prima facie respondendum negativè, nam supradicti neque per sensum auditus, neque per sensum visus, possunt percipere mysteria sacrificii Missæ, ergo, &c.

2 Sed affirmativam sententiam docet Joannes Azorius *tom. 1. lib. 7. c. 3. q. 4.* D. Antoninus *p. 1. tit. 9. c. 10. §. 1.* Sylvester *ver. Missa 2. qu. 1.* Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 1.* Navarr. *in manuali, c. 21. n. 8.* Præpositus *in 3. p. q. 83. art. 6. dub. 5. n. 211.* & Fagundez *prat. 1. lib. 2. c. 7. n. 3.* ubi sic ait. Hinc patet evidenter teneri illum, qui simul est mutus, & surdus, & cœcus, Missam audire, cùm, moraliter loquendo, sensu aliquo externo præsentialiter adesse, & ad id, quod fit, possit attendere, idque percipere. Ita Fagundez, & ratio est, quia *audiendi* verbum oppositum *in c. Missas, de consecrat. distinct. 1.* non sumitur pressè, & strictè, sed latè: *audire* enim hoc loco nihil aliud significat, quàm voluntariam alicuius in loco, ubi Sacrum celebratur, præsentiam, ita ut is Missam audire judicetur, qui sponte Missæ sacrificio interest: sæpe enim contingit, ut Missa privata ita submissa voce dicatur, ut nihil ab adstantibus audiatur, & tamen præcepto Ecclesiæ satisfaciunt, qui præsentes sunt; aliquando etiam adeò magna est populi frequentia, ut Missa non ab omnibus audiatur, & tamen, qui præsentes adsunt, præceptum servant. Unde, ut diximus, surdi, qui nihil audiunt, & cæci, qui nihil vident, tenentur Missam audire, & à præcepto minimè excusantur.

Sed hoc latius ex doctrina R. 11. [illegible] A. 360. ad [illegible] & ex Res. 18 §. ult. & vide alium [illegible]

R E S O L. XI.

An Serenissimus Senatus Venetus, & omnes alii, qui audiunt Missam in Templo D. Marci dici solitam à Primicerio illius Ecclesiæ ante mediam noctem, satisfaciant præcepto audiendi Missam in die Nativitatis Domini?

Idem est dicendum de audientibus Sacrum, quod in capella Pontificia dicitur ante mediam noctem in prædicta nocte Nativitatis Domini?

Et obiter notatur, quod semper Primicerius Templi S. Marci Veneti celebrat jejunus in prædicta nocte, quod non accidit in Cardinali celebrante in supradicta nocte in capella Pontificis, quia saltem Pontifex dispensat tacitè, ut Sacrum in capella Pontificia dicatur à Cardinali non jejuno? Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Res. 37. alias 35.

§. 1. Ca-

§. 1. Casus est curiosus; & ad illum negativè respondet Pater Pasqualigus, *decis.* 312. *Mor. num.* 7. quia negavit audiens Missam ab Eminentissimo Cardinali dici solitam in Capella Papali ante mediam noctem, satisfacere præcepto audiendi Missam in die Nativitatis: ergo, & in casu nostro. Probatur hæc opinio, quia quis non potest satisfacere præcepto nisi tempore, in quo actu adest obligatio præcepti: Sed in nostro casu quando auditur Missa, non auditur in tempore, quò adest obligatio præcepti, quia illa Missa dicitur ante mediam noctem: ergo audiendo illam, quis non satisfacit præcepto audiendi Missam in die Nativitatis.

Alibi in Ref. seq.

2 Sed ego alibi affirmativam sententiam sustinui contra Pasqualigum: & ita novissimè contra illum tenet Leandrus *de Præceptis Ecclesiæ*, *tr.* 2. *disp.* 1. q. 27. cui adde doctissimum Joannem Dicastillo *de Sacram. n.* 1. *tr.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. q. 7. *nu.* 404. & 406. ubi sic ait: Notandum est intra diem solemnitatis Ecclesiasticæ, non omnia munia, seu actiones, & functiones, quæ in tali die permittuntur, aut requiruntur, quovis tempore, seu hora illius diei esse licita, aut permissa, sed aliqua in quibusdam horis, alia in aliis: sic videmus Sacrum (excepto die Nativitatis) non posse dici sine privilegio tempore nocturno, sed tantùm sub Aurora usque ad meridiem, aut aliquanto post, plus minusve, juxta varias sententias. Præterea, ut rectè notat Thomas Sanchez *Consiliorum*, *Moralium*, *lib.* 7. *c.* 1. licet quoad contractus, & alia hujusmodi, dies incipiat à media nocte, tamen quantum attinet ad Officium Divinum, & celebrandum Ecclesiasticas solemnitates, incipit dies à Vesperis. Pro qua sententia refert D. Thomam, *Quodlibet* 5. *art.* 28. in corpore, Cajetanum, *verb. Hora*, & alios Doctores. Nihilominus non omnes Horæ Canonicæ dici possunt post Vesperas, & Completorium, sed tantùm Matiuum, & Laudes; Prima verò, Tertia, Sexta, & Nona, non nisi saltem post mediam noctem, secluso speciali privilegio. Atque hac ratione dicendum est de Missa, non posse dici post Vesperas, si postea sub Auroram, quia pro eo genere celebritatis est determinata quædam temporalis latitudo; non quia nondùm simus intra diem Festivitatis Ecclesiasticæ, ita ut, si per nefas diceretur Sacrum, non diceretur intra Festum, cum jam simus in illo; sed quia intra ipsam diem non sumus in horis legitimis ad id faciendum. Undè, si Pontifex dispenset, ut per aliquas horas aliquando anticipetur, vel postponatur Missa, non censetur dispensasse, ut dicatur extra diem Festivitatis; sed intra ipsum diem, indulgendo, ut possit prius, vel postea celebrari. Juxta hanc ergo doctrinam dicendum est, Pontificem pro Sacello suo, de quo agimus, dispensare, ut Sacrum celebretur ante mediam noctem pro solemnitate Nativitatis: illud tamen Sacrum spectat ad diem Nativitatis; non quia anticipetur dies ecclesiastica Festi Nativitatis, quæ à Vesperis jam incipit; sed quia permittit, aut forte mandat, ut tale Sacrum dicatur ante horas solitas in aliis diebus; (hoc enim ubique gentium fit illa nocte celebrando statim post mediam noctem, sed etiam ante horam solitam in cæteris Ecclesiis pro illa nocte, & ut hoc fiat, dispensat in jejunio servari solito, ut possit Cardinalis celebrare. Itaque dico, illam Missam censeri dici intra diem Nativitatis, quæ ecclesiasticè incipit à Vesperis, durante nihilominus die Vigiliæ quantum ad jejunium generale pro tota Ecclesia, & quantum ad hoc, ut Sacerdotes, aut alii obligati satisfaciant privatim præcepto legendi horas ipsius Vigiliæ, si illas tunc dicant; quod commune est pro aliis etiam Festivitatibus, in quibus durante spatio; quo quis posset implere obligationem Officii illius diei, incipit nihilominus altera dies, quæ habet initium à Vesperis. Cùm ergo per Privilegium, aut Indulgentiam Papæ anticipetur illud Sacrum; & legatur intra Festum quidem, sed ante consuetam horam mediæ noctis, non est cur negemus tale Sacrum ante mediam noctem dictum sufficere, ut qui illi assistat, impleat præceptum audiendi Sacrum. Sicut eò ipso, quòd jam sine Privilegio, sive consuetudine usu receptum est, ut Matutinæ Horæ anticipentur, consequenter etiam, qui ex voto, vel regula teneatur assistere Horis Matutinis, impleret præceptum audiendi Matutinum, etiam anticipatò, & idem esset, si anticiparetur tempus aliarum Horarum. Sicut de facto non implet Sacerdos præceptum dicendi Matutinum, dicendo anticipatò, & impleret tunc præceptum Missæ audiendæ dicendo illam anticipatò ex Privilegio. Hucusque Dicastillo, loquens de Sacro, quod capella Pontificia dicitur; quæ omnia procedere in Sacro, quod dicitur in Templo D. Marci firmandum est.

Sup. hac dispensatione in R. 1. not. seq. §. 1. A. id, & in 10. 3. tr. 1. Ref. 51 §. Hoc supposito in fine, & seq.

3 Confirmatur hæc opinio, nam eò ipso, quod per consuetudinem, vel Privilegium dispensatur Primicerio D. Marci, ut ante mediam noctem celebret Missam Nativitatis, censetur etiam dispensatum, ut audientes illam satisfaciant præcepto, nam accessorium sequitur naturam principalis, & audire Missam, ut ipsemet Pasqualigus, *ubi supra*, *nu.* 8. concedit, subordinatur celebrationi.

Alibi in Ref. seq à lin. 3. & supra in tr. 1. Ref. 108. §. Nec paulo post

4 Nota verò, quòd Cardinali Lugo, ut alibi notavimus existimat, Missam, quæ celebratur in Capella Pontificia, non solùm esse Missam diei, sed Missam celebratam in die Natalis Domini, ex eo, quod existimat Ecclesiam pro illa vice anticipare diem sequentem per aliquot horas, quia cum ecclesia computet dies à media nocte, usque ad mediam noctem, pro illo loco, & pro illa nocte anticipat diem sequentem, cùm pendeat ab hominum placito, quando incipiat dies: data ergo hac diei anticipatione, verè celebratur prædicta Missa in ipso die Natalis Domini ac per consequens illam audiens, verè audit Missam Nativitatis, & in die Nativitatis, & consequenter verè satisfacit obligationi audiendi Missam in die Natalis. Sed hæc doctrina, credo quod ipsemet Cardinalis non concederet pro Templo D. Marci, quod patet; nam si ita esset, Primicerius posset dicere illam Missam non jejunus, quod nunquam accidit: nam semper Primicerius in illa nocte celebrat jejunus: Ergo. Adde, quod doctrinam superius adductam à Cardinali Lugo pro Capella Pontificia, Dicastillus *ubi supra*, acriter impugnat, respondendo ad omnia argumenta adducta à Cardinali Lugo, ex cujus opinione putat plura incommoda oriri. Quæ quidem à fortiori procederent, si id, quod dixit Cardinalis Lugo de Capella Pontificia, aliquis vellet dicere de Templo D. Marci in illa nocte Nativitatis. Igitur, asserit Dicastillus, revera Pontificem saltem tacitè dispensare, ut Sacrum in Capella Pontificia dicatur à Cardinali non jejuno, absque ulla anticipatione diei, ut vult Lugo: sed illum Sacrum dici intra Festivitatem ecclesiasticam Nativitatis Christi sine ulla diei anticipatione. Et hoc ultimum dicendum est etiam de Sacro, quod dicit Primicerius in Templo D. Marci; non autem de dispensatione jejunii: nam, ut observatum est, Primicerii Sancti Marci semper celebrant in illa nocte Nativitatis jejuni, & eorum Missam audientes dicendum est satisfacere præcepto audiendi Missam in die Nativitatis, per ea, quæ supra adduximus ex Dicastillo, & Leandro.

Initium, à v. Primo.

Sup. hoc folmario in 10. 3. tr. 1 Ref. 55 §. Unde propè finem, vers. ut facit.

5 Nota tamen, quod non obstantibus superiùs dictis, contra opinionem Cardinalis Lugo, tamen illam esse satis probabilem existimo; cui ego olim adhæsi, & ut talem admittit Aversa, Tamburinus, Leandrus, & alii: Et ad inconvenientia, quæ tam ingeniosè excogitavit amicissimus Pater Dicastillo, respondere quis posset, quod quando Cardinalis Lugo asserit, Pontificem pro illa nocte Nativitatis anticipare diem pro suo Sacello, intelligendum esse tantùm, & dumtaxat, quoad Cardinalem celebraturum Missam, & quoad astantes illam audituros, & non quoad alia: Unde quis tunc non posset in dicto Sacello comedere carnes, nec alii facere ea omnia, quæ tanquam inconvenientia enumerat Dicastillus, *ubi supra*, contra Lugum, & ita ut dixi, puto utrorumque sententiam probabilem esse: & stando in utroque, dicendum est cum Leandro contra Pasqualigum, audientes Missam Cardinalis in Sacello Pontificio, & Primicerii D. Marci in ejus Ecclesia satisfacere præcepto audiendi Missam in die Nativitatis Domini, nec aliam audire tenentur.

Adhæsi in R. seq.

Sup. primo dictis, hujus tituli in Ref. præterita.

RESOL. XII.

An quis satisfaciat præcepto si audiat Missam Nativitatis, quæ coram Summo Pontifice in illa nocte ab Eminentissimo Cardinali celebratur?

Et an in tali casu Pontifex anticipet diem sequentem, vel dispenset, ut Cardinalis celebret non jejunus? Ex part. 7. tract. 12. & Misc. 3. Ref. 12. alias 10.

§. 1. Affirmativè respondet Card. de Lugo *de sacram. Euchar. disp.* 15. *sect.* 2. *n.* 56. qui putat summum Pontificem tum pro illo loco, & pro illa nocte anticipare diem sequentem, cùm hoc pendeat ex ejus beneplacito, & ideò audientes illam Missam satisfaciunt præcepto audiendi Missam in die Nativitatis.

Sup. quæst. contenta à lin. 3. hujus textus, in Ref. præterita §. pen. & ult. & supra in tr. 1. Resol 108. §. Nec paulò post init. à v. Primo, quia.

2 Sed noster Pater Pasqualigus *tom.* 1. *decis.* 312. *nu.* 4. tenet summum Pontificem, in tali casu non anticipare diem sequentem, quia alioquin non dispensaret cum Brevi speciali, ut quotannis facit cum Cardinali celebraturo, ut possit non jejunus celebrare: nam si anticiparet diem, ut vult Eminentissimus Cardinalis de Lugo, ut Missam diceret, non egeret dispensatione, quia celebraret jejunus, stante anticipatione diei facta per Ecclesiam, & per Pontificem, & ideò ipse tenet audientem talem Missam non satisfacere præcepto; sic enim *numero* 7. asserit. Ad primum ex iis, quibus suadebatur hæc anticipatio diei, Respondeo concedendo non satisfacere præcepto audiendi Missam in die Nativitatis Domini, qui illam audiret; quia licet sit Missa diei, non est tamen in die, neque præceptum obligat ad audiendam Missam diei; sed Missa in die. Unde si in die festo celebraretur Missa, quæ non esset Missa diei, (ut contingere potest, si celebretur Missa solemnis votiva) qui illam audiret, satisfaceret præcepto. Neque hoc est contra intentionem Pontificis, quia aliud est, quod velit celebrari illam Missam pro festivitate Nativitatis: & aliud, quod velit celebrari in ordine ad satisfacien-

dum

dum præcepto; non enim hoc intendit; sed tantùm primam. Ita Pasqualigus.

3 Sed ego existimo audientes talem Missam præceptum adimplere, sequendo sententiam Eminentissimi Domini mei Card. de Lugo, de anticipatione diei.

Sup hac dispensatione in [illegible] vers. [illegible] Res. 51. §. Hoc [illegible] in fine, & seq.

4 Ad id autem, quod P. Pasqualigus asserit Pontificem quotannis dispensare cum Cardinali celebraturo, ut possit non jejunus celebrare, expediendo super hoc speciale Breve, vel Cardinalem celebraturum manere toto die vigiliæ Nativitatis jejunum, & post celebrationem cœnare: ergo non anticipatur in Capella dies, ut vult Cardinalis de Lugo, Respondeo non esse verum. Nam, ego interrogavi Illustrissimum Dominum meum Maraldum, & plures ministros Curiæ, & firmiter testati sunt mihi, numquam Cardinalem in illa nocte celebrasse virtute Brevis Pontificii, dispensantis in jejunio, Magistro Cœremoniarum Sanctissimi D. N. etiam testante, & hoc patet etiam universæ Urbi, Cardinalem in vigilia Nativitatis Domini mane comedere, licèt sero in collatione fieri solita in Palatio Apostolico nihil sumat. Et tandem pro coronide hujus Resolutionis sciat Lector opinionem Eminentissimi Cardinalis de Lugo docere novissimè doctum P. Raphaelem Aversam *de Sacr. Euch. q.8. sect.8.* ubi sic ait. In nocte autem Natalis Domini, in Capella Pontificia, ubi celebrari solet Missa aliquantum ante mediam noctem, dici debet jussu Pontificis inchoari dies illius solemnitatis ab ea hora, in qua inchoatur Missa, & hoc solùm pro Presbytero, Cardinali celebrante: & pro aliis audientibus illam Missam: non pro aliis personis, nec extra illum locum, & non ad alios effectus. Ita Aversa. Sed si aliquis vellet stare in opinione P. Pasqualigi negantis anticipationem diei, adhuc assero, audientes Missam de qua loquimur satisfacere præcepto, nam in nostro casu concurrunt tales circumstantiæ, ut præsumendum sit ex rationabili summi Pontificis voluntate ipsum velle audientes talem Missam satisfacere præcepto, cùm ipse dispenset, ut Cardinalis non jejunus celebret coram se, & tota Curia, & dicat Missam Nativitatis: Ergo tacitè, & implicitè dispensat, ut qui intersunt, præceptum adimpleant; nam dispositum in uno correlativo censetur, & dispositum in alio. Et quidem durum esset supponere velle Summum Pontificem suæ personæ assistentes, & tunc Missam Nativitatis ex sua dispensatione celebratam audientes teneri postea sub onere peccati mortalis statim iterum eandem Missam audire: unde, ut dixi, præsumendum est ex benigna, & rationabili mente Summi Pontificis: eo ipso, quod in tali loco, & tempore, & cum dictis circumstantiis faciat coram se celebrare, quod velit eos, qui tali Missæ intersunt, præcepto satisfacere. Itaque ut Summus Pontifex in ea nocte dispensat, ut Cardinalis non jejunus anticipatè possit celebrare Missam Nativitatis; ita rationabiliter præsumendum est dispensare, ut audientes dictam Missam, etiam anticipatè satisfaciant præcepto. Quod apertè confirmatur; nam alioquin sequeretur; quod ipsemet Cardinalis celebrans teneretur sub peccato mortali audire, vel celebrare Missam mane Nativitatis, quia Missa, quam ipse celebravit ante mediam noctem; non fuit Missa celebrata in die Nativitatis; ergo non satisfecit præcepto: quod asserere nimis videtur durum. Ergo dicendum est, quod tam ipse Cardinalis celebrans, quam ejus Missam audientes, satisfaciant præcepto dicendi, vel audiendi Missam, licèt illa Missa physicè non dicatur in die Nativitatis, neque teneri postea aliam Missam dicere, vel audire: & hoc, quia eo ipso, quod Summus Pontifex dispensat, ut Missa Nativitatis coram ipso, & tota Curia anticipate dicatur, dispensat etiam, & celebrans, & adstantes anticipatè satisfaciant obligationi.

RESOL. XIII.

An famuli, qui non habent aliud tempus confitendi, nisi dum dicitur Missa, satisfaciant præcepto audiendi Sacrum in diebus festivis?

Et cursissimè docetur licitum esse ob notabile commodum temporale etiam à Sacro abesse in die festo, si alia ratione id obtinere quis nequit.

Et advertitur, quod ad satisfaciendum Missæ absolutè non est opus audire verba, aut videre sacrificantem, sed sufficit, ut intersit cum reverentia, ut Sacrificium sua præsentia honoret.

Et an satisfaciat præcepto audiendi Missam Religiosus, vel Sacerdos podagra laborans, qui audit Missam, si simul excipit confessiones Novitiorum, vel peccata venialia aliorum? Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Res. 47. alias 45.

§. 1. AFfirmativè respondent Lessius *in Auctario Casuum conscientiæ, post p. 2. divi Thomæ verb. Missa, cas. 2. n. 8.* ubi sic ait; Omninò tamen videntur excusandi, quibus ratione negotiorum, vel quia sunt in obsequio aliorum, non est integrum aliud Sacrum audire. Idque ex duplici, vel triplici capite. Primò, per Ἐπιείκειαν: Si enim legislator esset præsens, & omnes circumstantias nosset, non vellet illos obligare. Nam haud dubiè mavult summus Pontifex illos tali modo Sacro interesse, cum tanto fructu spirituali, quem ex confessione percipiunt, quàm sine illo fructu perfectius ad Sacrificium Missæ attendere. Secundò, ratione lucri spiritualis, quo alioquin privarentur. Si enim ob notabile commodum temporale licitum est etiam à Sacro abesse, si alia ratione id obtineri nequit, ut omnes fatentur, cur ob ingens lucrum animæ, quod alia ratione consequi moraliter non potes, non liceret tibi imperfecto illo modo Sacrum audire? Addo; ad satisfaciendum præcepto absolutè, non opus esse audire verba, aut videre Sacrificantem; sed sufficere, ut intersit cum reverentia, ut Sacrificium sua præsentia honoret. Unde sufficit attentio quædam confusa, qua advertat tibi Sacrificium offerri, ut docet Joannes Medina *Cod. de Confess. q. 44.* quæ attentio videtur stare posse cum actu confitendi, præsertim si ille actus dirigatur ad participandum Sacrificio: Tunc enim intendere illi actui, est implicitè intendere ipsi Sacrificio, & illud honorare. Denique sicut præceptum de abstinendo ab opere servili die Festo non prohibet opera recreationis, vel alicujus necessitatis temporalis, ita præceptum audiendi Sacrum non prohibet exercitium orationis, aut alterius operis Spiritualis. Ita Medina supra. Ex quibus satis probabile judico etiam eos non teneri ad alium Sacrum audiendum, quibus sat temporis suppeditat, si bonam saltem partem extra confessionem audierint, aut proinde sub peccato mortali non cogendos tanquam obstrictos, sed hortandos tanquam ad id, quod tutius est, & decentius. Hucusque Lessius. Quæ quidem omnia à fortiori concederet Pellizzarius in *Manuali Regularium, tom. 1. tr. 5. c. 4. sect. 2. n. 50.* ubi admittit tanquam probabilem opinionem Reginaldi asserentis, quem implere præceptum Missæ, si tunc confiteatur sacramentaliter, etiam per partem notabilem.

Sup. hoc infra in [illegible] & sup. [illegible] [illegible] inter medic. & finem [illegible] putant enim à supra [illegible] in R. [illegible] ad medium.

2 Sed tantum ego excusarem absolutè quemcumque, si à principio Missæ usque ad Evangelium inclusivè peccata sua confiteretur, nam in tali casu satisfaceret præcepto audiendi Missam sicuti satisfaceret etiam Confessarius, qui exciperet confessiones non de peccatis mortalibus, sed tantum de venialibus; quia in istis audiendis non est necessaria attentio nimia, nec multum interrogandi sunt pœnitentes. Undè ego olim asserui satisfecisse præcepto audiendi Missam quendam Religiosum podagra laborantem, qui audiebat Missam, & simul excipiebat confessiones Novitiorum. Unde Leandrum *de præceptis Ecclesiæ, tract. 2. disp. 1. quæst. 71. & 72.*

RESOL. XIV.

An excommunicatus majori excommunicatione, si in die festivo ex præcepto audiat Missam, & postea obtineat absolutionem excommunicationis, teneatur iterum audire aliam Missam?

Et cursim docetur, quod si quis audiret Missam animo non satisfaciendi præcepto, si postea mutet animum, non teneatur audire aliam Missam.

Et an in casu, quòd promulgetur præceptum audiendi Missam aliqua die postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audivit teneatur ad secundam auditionem?

Ex quo infertur, quod si quis mane communicavit, & post prandium inciderit in articulum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam.

Superest adhuc alia difficultas, an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseverat in excommunicatione, peccet contra præceptum audiendi Missam?

Et an idem dicendum sit de infirmo negligente in procuranda salute, & viribus; & de carcerato negligente in procuranda libertate?

Et an sit dispar ratio inter hoc præceptum, & præcepta Confessionis annuæ; & Communionis pro supradictis excommunicatis, carceratis, & infirmis?

Et an peccet non audiendo antea Sacrum, qui prævidet de proximo se reddi impotentem, ad illud audiendum incurrendo in excommunicationem, vel se inebriando, aut ingrediendo peregrinationem, vel iter voluntarium, &c. Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Res. 12. alias 10.

§. 1. CAsus est curiosus; & ad illum affirmativè respondet Baucius *in Miscellaneis casuum conscientiæ, tom. 1. q. 534.* ubi sic ait: Si excommunicatus sciebat se non potuisse audire Sacrum, dum erat innodatus tali censura, & hoc non obstante audivit Missam, an teneatur audire aliam Missam, post obtentam absolutionem ab excommunicatione, si tempus celebrationis Missarum in die Festo, non sit adhuc elapsum: Respondetur teneri aliam audire post obtentam absolutionem ab excommunicatione; & ratio mihi est, quia audivit Missam excommunicatus, tempore, quo non obligavit Ecclesia ad audiendum Sacrum; puta tempore excommunicationis, immò in illo tempore præcipit Ecclesia, ut non audiatur Missa sub pœna peccati mortalis, quia communiter docent Docto-

Sup. hoc in R. seq. §. 1. circa finem, vers. Ex quo infertur

re, quod communicatio in divinis excommunicato, vel interdicto, est interdicta sub mortali, sed quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipatè adimpleri, puta pro tempore futuri præcepti: ergo non potest excommunicatus satisfacere Missæ pro tempore, quo erit obligatus ad illam audiendam, sed debet eam audire, quando currit præceptum audiendi; ante verò absolutionem obtentam, non currit præceptum audiendi Missam, post absolutionem currit præceptum: ergo tunc tenetur audire Sacrum: de hoc casu doctrina punctualis non reperitur, sed ex aliis principiis potest deduci, sed ratio supra assignata est satis rationabilis. Hucusque Baucius.

2 Sed licet hæc omnia ingeniosè excogitata sint, tamen habeo aliquam difficultatem: Nam licet in casu de quo loquitur, excommunicatus audiendo Missam peccaverit mortaliter, ratione prohibitionis Ecclesiæ, non tamen ex hoc sequitur, quod post obtentam absolutionem debeat aliam Missam audire: nam substantia præcepti nempe auditio Missæ jam fuit adimpleta, licet cum peccato mortali; quod non officit ad satisfactionem præcepti, quod solum mandat Missam audire, & hic revera audierit Missam. Unde si aliquis audiret Missam animo expresso non satisfaciendi præcepto, si postea mutet animum, non teneatur audire aliam Missam, quia jam illam audivit.

3 Nec valet dicere cum Baucio, quod quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipatè adimpleri: nam respondeo, quod in nostro casu moraliter adest obligatio præcepti. Et ita Cardinalis Lugo, & alii docent, quod si quis communicavit mane, & post prandium inciderit in articulum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam, quia mane satisfecit præcepto sumendi Viaticum pro articulo mortis, quod in tali casu moraliter ejus obligatio mane extabat. Hinc in propriis terminis de præcepto audiendi Missam, doctus Pater Pallavicinus, ut alibi adnotavi, docuit, *lib. 4. de Just. & Jur. cap. 11. num. 95.* quod in casu in quo promulgetur præceptum audiendi Sacrum aliqua die, postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audivit, non tenetur ad secundam auditionem Sacri, & tamen quando audivit primum Sacrum, non aderat præceptum illud audiendi. Ergo, &c. Ideò, ut dixi, tu cogita.

(Aliàs sup. in Res. 5.)

(Sup. hoc in to. 5. tr. 2. R. 119. & 139. & in to. 7. tr. 2. R. 101. § ult. ante me- dium, à vers. similiter.)

4 Sed magna difficultas est an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseverat in excommunicatione, peccet contra præceptum audiendi Missam. Aliqui negant, quia ex vi hujus præcepti audiendi Sacrum, non obligatur quis ad procurandam absolutionem excommunicationis, quæ impedit audire Sacrum; quia non tenetur quis tam remotè, & à longè se disponere ad Missam audiendam; aliàs infirmus negligens in procuranda salute, & viribus, & carceratus negligens in procuranda libertate peccarent contra præceptum audiendi Sacrum. Unde, licet istud impedimentum sit voluntarium, simul tamen est remotum, ad quod tollendum non obligatur quis ex vi præcepti audiendi Sacrum, in quo disparitatem agnoscunt prædicti Auctores inter hoc præceptum, & præcepta confessionis annuæ, & communionis tempore Paschatis. Nam hæc obligant ad mundandum animam omni peccato, atque adeò etiam ad tollendum impedimentum excommunicationis. Undè consequenter etiam hi Auctores concedunt, quod si quis prævideat se fieri impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo in excommunicationem, non peccat specialiter contra hoc præceptum audiendi Missam, sicut neque is, qui edit nimium, aut nocivum cibum, prævidens ob morbum se omissurum Horas Canonicas, aut jejunia Ecclesiæ, non peccat contra hæc præcepta, nisi fecerit in fraudem præceptorum; quia jus humanum non obligat infirmos, licet culpa sua incurrerint in impedimentum. Et quidem me citato hanc sententiam negativam probabilem putat Dicastillo *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 10. & 2. num. 144.* & me etiam citato Leandrus *de præceptis Ecclesiæ, tr. 2. disp. 2. q. 5.* Non nego tamen etiam probabilem esse sententiam aliorum asserentium eum, qui prævidet de proximo reddi se impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo in excommunicationem, aut negligit exire ab excommunicatione, in qua est, si facilè possit; non solùm peccare peccato contumaciæ non parendo præcepto, ratione cujus imponitur excommunicatio; sed etiam contra præceptum Ecclesiæ audiendi Sacrum. Probatur à simili; quia, si quis aggrediatur voluntariam peregrinationem in die jejunii, qua impeditur à jejunio, peccet contra præceptum jejunii, ut communiter docent Auctores. Similiter, qui in die Festo sine necessitate aggreditur iter, quo prævidet se fieri impotentem ad audiendum Sacrum, peccat contra tale præceptum; & qui ob perpetrandum peccatum fornicationis impeditur ab auditione Missæ in Festo; peccat non solùm contra Castitatem, sed etiam contra præceptum de audienda Missa, etiamsi id non faciat in fraudem hujus præcepti: ergo similiter ille, qui in die Festo facit peccatum, cui est annexa excommunicatio, qua prævidet se impediendum ab auditione Missæ, non solùm peccat peccato contumaciæ, sed etiam contra præceptum audiendi Sacrum; sicut is, qui se inebriat, prævidens ea ebrietate impediendum ab auditione Missæ, aut à recitatione Horarum Canonicarum, ad quas tenetur, non solùm peccat peccato ebrietatis, sed etiam peccato omissionis Horarum, aut Missæ. Sed circa hæc exempla difficultatem insurgit Dicastillo *ubi suprà*, qui totam hanc difficultatem solidè, & clarè, ut semper solet pertractat, & nos infrà circa similem difficultatem plura annotabimus.

(Sup. hoc pro Communione magistraliter in tr. 2. R. 14. & in Resolutionibus eod. praesertim pro confessione, & Communione.)

(Sup. hic in fine hujus R. & in aliis §§ annot. ultimæ hujus Res.)

(Sup. hoc pro Sacro audiendo in to. 1. tr. 3. Res. 5 signanter ad medium, § 1. & in alio §. ejus annot.)

(Sup. hoc supra ante medium hujus §. vers. sicut neque is, & in to. 4. tr. 6. ex ista doctrina R. 18. §. Similiter propè fin. à vers. Et simili modo, & in §. pen. etiam propè fin. à v. Qui optime, & melius ad rem, in tom. 1. tr. 3. Res. 63. &c.)

R E S O L. XV.

An qui audivit Missam à Sacerdote excommunicato vitando, vel à degradato, & deposito, aut suspenso, vel interdicto impleat præceptum Ecclesiæ de audienda Missa in die festivo?

Et infertur eum, qui excommunicatus audit Missam in die festo, quamvis peccet sic audiendo, tempore opportuno eadem die absolvatur ab excommunicatione, non teneri iterum Missam audire, postquam jam est absolutus, quia implevit præceptum etiam excommunicatus; sicut qui in peccato mortali, vel excommunicatus in Paschate implevit præceptum de communione.

Et notatur excusari ab auditione Missæ in die festivo eos, qui non habent alium Sacerdotem, quam publicè concubinarium.

Et an satisfaciat Missæ præcepto, qui inserviens Missæ aliquando recedit à Sacrificio?

Et an satisfaciat præcepto, qui audit Missam per fenestram, interposita platea? Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 7.

§. 1. Affirmativè respondet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr. 4. disp. 5. dub. 4. n. 47.* quia illa est vera Missa; materia autem generalis præcepti est auditio Missæ; & præcisè, ut est auditio Missæ, ille actus non prohibetur: nam prohibitio solùm est accidentaria, vel extrinseca Missæ, quatenus Missa est; ac proinde, licet propter accidentarium, & extrinsecum actus ille sit prohibitus, præcisè tamen secundùm rationem auditionis Missæ prohibitione caret Quod autem hic, & nunc cum circumstantiis sit peccatum; non tollit quin impleatur præceptum, quod potest impleri, & sæpè impletur per actum qui sit peccatum; ut videre est juxtà probabilem, satisque receptam opinionem in Communione Paschatis: quamvis enim quis in peccato mortali communicet, satisfecit præcepto Communionis: ita ut quamvis resurgens posteà à peccato per legitimam Confessionem, aut contritionem, possit intrà illos dies iterùm ritè, & sanctè communicare; non teneatur: quia jam exhibuit actum præceptum ab Ecclesia, juxtà dicta à nobis *tr. præcedenti*; cum multis, *disp. 10. dub. 8.* ubi diximus, cùm Azorio *lib. 7. c. 41. q. 12.* impleri illud præceptum Ecclesiasticum ab eo, qui excommunicatur, vel alia Censura innodatus communicat, etiamsi aliàs peccet contra jus divinum, accedendo, indignè; & contra jus Ecclesiasticum, arcens excommunicatos à Communione. Quorum omnium ratio non potest esse alia, nisi quia per illum actum ab extrinseco illicitum, & secundùm se non illicitum, sit opus illud, quòd ab Ecclesia præcipitur: Ergo potiori ratione in nostro casu. Quæ pars affirmativa mihi placet: & ex ejus fundamento patet ad argumentum pro parte negativa: quamvis enim eadem Ecclesia, quæ præcipit auditionem Missæ, non præcipiat, nec permittat, ut Sacris communicemus cum excommunicato non tolerato, & quod audiamus Sacrum à degradato, & deposito; tamen actum ipsum audiendi Missam secundùm se non prohibet, sed præcipit; sicut præcipit actum communicandi in Paschate: Et illa substantia actus jam exhibetur ab audiente Missam, quamvis ex circumstantiis sit peccatum: sicut ex circumstantiis in peccatum communicare in peccato, & cum excommunicatione, ut dictum est. Ex quo infertur etiam, cum, qui excommunicatus audit Missam in die festo; quantumvis peccet sic audiendo, si tempore adhuc opportuno eodem die absolvatur ab excommunicatione; non teneri iterum Missam audire, postquàm jam est absolutus; quia implevit præceptum etiam excommunicatus: sicut diximus, implevisse eum, qui excommunicatus communicavit in Paschate. Et hæc omnia docet Dicastillus *ubi suprà*, & hunc casum asserit à nemine in terminis tractatum fuisse.

(Sup. hoc supra in tr. 3. eadem in primis lin. Res. 9. & in R. 11. & 13.)

(Sup. hoc late in R. præterita.)

2 Sed ego, pace Viri doctissimi, & amicissimi, puto ab omnibus fuisse pertractatum: nam Doctores asserentes, non posse à supradictis Missam audiri, loquuntur quoad impletionem præcepti: nam illa quæstionem pertractant in ordine ad præceptum de Missa audienda; & sententiæ negativæ adhærent; ut patet ex Ægidio Trullench. *in Decalogum tom. 1. lib. 3. c. 1. dub. 6. n. 1.* ubi sic asserit: Regulariter loquendo, à quolibet Sacerdote Missa audiri potest, non solum validè, sed etiam licitè, modò non adsit aliqua prohibitio. Ratio est, quia Ecclesia simpliciter obligat ad Missam: ergo præceptum adimpletur cujuscumque veri Sacerdotis non prohibiti, si Missa audiatur: secùs autem si prohibitus sit, ut sunt excommunicati, suspensi, interdicti vitandi: Ita ille, & ego.

3 Notandum est hic, quòd licet plures Authores asserant, excusari ab auditione Missæ eos, qui non habent alium Sacerdotem, quàm publicè concubinarium: unde Navarrus, *cap. 15. n. 78. & seqq.* dicit, non esse licitum audire Missam à concubinario, quicquid tamen sit de jure antiquo, tamen post Concilium

cilium Constantiense nemo excusatur hoc titulo delicti Sacerdotis, nisi quando Sacerdos est nominatim excommunicatus, & denunciatus, vel publicus Clerici percussor. Ita Valentia, *tom.4.disp.6.quaest.10.punct.5.*Sotus *in 4.dist.13.quaest.1.art.9.* & alii.

4 Sed si aliquis obiter hic quaerat, an satisfaciat Missae praecepto, qui inserviens Missae, aliquando recedit à Sacrificio? respondeo, qui inde recedunt, tanquam ministri: ut aliquid necessarium Missae deferant, puta vinum, aut Hostiam, aut thus, censeri praesentes, & satisfacere; neque enim abesse censetur, qui eidem Sacrificio inservit. Bonacina verò limitat, modò non recedant ab Ecclesia; si enim recedant, non dicuntur interesse Missae corporaliter, atque adeò nec praeceptò satisfecere; nisi fortè brevi tempore absint. Quae limitatio probabilis, sed non videtur omninò necessaria; nec enim ille censetur praesens Missae ex eo praecisé, quod sit in Ecclesia; in qua saepè sunt, & possunt esse, qui non censentur corporaliter praesentes Missae, ut patet; maximè in magnis Ecclesiis, ut in Cathedralibus, sed tunc censetur quis praesens, quia servit in ea, & cooperatur Missae, quod potest praestare etiam extra Ecclesiam. Et ita hanc sententiam tenet Dicastillus *loco citato, dub.3.n.43.* qui *num.59.* probabiliter nominatim contra me tenet satisfacere praecepto Missae, qui illam audit per fenestram, interposita platea.

Sup. contrario in hoc §. ut que ad dicti annot. seq. infra in R. 24. & Nota, & seq. & pro parte in R. 15 cum propè Coem vari. ad si quis.

Sup. hoc cum eodem Dicastillo in Missa infra in Res. 17. & 18.

RESOL. XVI.

An licitum sit à Ministro existente in peccato mortali petere celebrationem Missae, ut quis satisfaciat praecepto illam audiendi, vel sumendi Eucharistiam tempore Paschatis?

Et an hoc intelligatur, sive si Minister sit paratus ad ministrandum, sive non; sit meus Parochus, & Pastor, sive non; modo adsit necessitas, vel justa, & rationabilis causa, & mea utilitas?

Et in textu hujus resolutionis adducuntur aliqui diversi casus pro praxi supradictarum quaestionum. Ex p.10. tr.11. & Misc.1. Res. 63.

§. 1. NEgativam sententiam docet Joannes Vuigeres *in 3. part. D.Thoma, quaest.64.art.6.dub.unico, n.38.* ubi sic ait: Non videtur tamen sufficiens ratio exigendi celebrationem Missae à Sacerdote publico peccatore, qui non est Parochus, neque alioquin paratus ad celebrandum, eo tantùm nomine, ut quis non careat Missa die Dominico, quia reverentia tanti Sacrificii, & charitas proximi, videntur hic praeponderare isti necessitati ex Ecclesiae praecepto dumtaxat provenienti, quod ex minoribus causis saepius cessat obligare, praesertim, cùm privata obligatione, & simul cum affectu audiendi Sacrum, possit quis in tali consequi fructum: quem aliàs, audiendo Sacrum, consequeretur similiter, neque sufficiens ratio videtur exigendi Sacramentum Poenitentiae à tali Ministro, ut possim communicare in Paschate, si alia non adsit necessitas. Ita ille, cui adde Sotum *in 4.dist.1.q.5.art.6.* Valentiam *tom.4. disp.3.quaest.5. punct.3.* & alios.

Sup. hoc in to. 2. tra. 5. R. 44. & seqq. caeteras R. assignatas in annot. & ult. hujus Res.

2 Sed non minus probabiliter affirmativae sententiae ego adhaereo cum Granado *in 3.p.Controv.3.tract.5. disp.ult.num.7.* Hurtado *de Sacram.in gener. disp.4. diffic.12.* & Lessio *in 3. part. quaest.64.art.6. dub.2. nu.13.* ubi docet, quòd si alterius Ministri non sit copia, in multis casibus licet à peccatore Ministro Sacramenta suscipere, & etiam petere, inducendo non paratum. Primò, in extrema, vel gravi necessitate Baptismi, Eucharistiae, Poenitentiae, Extremae-unctionis. Secundò, quando urget praeceptum Ecclesiasticum ad audiendam Missam, potes illum inducere ad celebrandum, modò sine scandalo possit celebrare. Tertiò, si urget praeceptum Ecclesiasticum Communionis. Quartò, si magna aliqua utilitas Confessionis, aut Communionis invitet, quae alioquin multùm esset differenda. Colligitur ex D. Augustino, *epist.154.* ad Publicolam, ubi ait, Licitum esse exigere juramentum ab eo, quem scio juraturum per falsos Deos ad confirmandos contractus, quando aliter horum fides haberi nequit. Talis enim non se sociat peccato mali illius juramenti, sed bono pacto servandi fidem. Ratio est, quia ego peto id quod valde bonum est, quodque ipse mihi licitè potest praestare (potest enim contritionem concipere) ergo non teneor cum tanto meo incommodo abstinere à fructu spirituali, ne ipse peccet. Confirmatur, quia si ob incommodum temporale possum exigere juramentum ab infideli per falsos Deos juraturo, & petere mutuum ab usurario, quem scio usuras exacturum: multo magis ob tantum commodum spirituale possum petere sacramentum à ministro peccatore. Dices: Tu istum Ministrum scandalizas, nam das occasionem ruinae. Respondeo, esse scandalum passivum, quod non teneor cum tanto meo incommodo vitare. Ita Lessius.

Sup. his seqq. in variis Resolutionib. to. 1. & hujus to. 1. & in omnibus illorum tractatibus pro receptione Sacramentorum, quae in eis continentur.

Sup. hoc in to. 2. tra. 1. R. 35. & ad medium & in alio versiculo secundum annot.

3 Verùm Cajetanus, Sotus, Sà, & alii absolutè dicunt, licitum esse, petere, aut recipere à proprio Parocho Sacramentum: dummodo non petatur, ut malè administret. Probant, quia ex officio tenetur dare Sacramentum: ergo subditus habet jus ab eo petendi, & non tenetur evitare damnum spirituale Ministri sui, cum detrimento proprio, & carentia utilitatis maximae, quae illi provenit à Sacramentis, quocumque tempore recipiantur: Meliùs loquuntur Lessius, & alii, scilicet, attendendum esse, an sit alius minister bonus, à quo sine magna incommoditate possim recipere illud Sacramentum: tunc enim charitas obligat ad petendum Sacramentum à bono ministro, ut sic evitetur peccatum mortale proximi Praelati, qui malè administraturus esset. Si verò non sit alius minister bonus, licitum est, secundum Henriquez, compellere Parochum in Festis praecipuis, & Jubilaeo, ut conferat Sacramenta Poenitentiae, & Eucharistiae: immò addit Suarez, moraliter loquendo sufficere generalem utilitatem, quae ex Sacramentis percipitur, ut petere liceat Sacramentum à proprio Pastore, licet malè sit ministraturus, dummodo alius desit, ut dicebam: haec enim est magna utilitas spiritualis, propter quam permitti potest peccatum Parochi, cùm saepe peccata permittantur propter temporalia emolumenta. Deinde si praedictus malus Minister non sit proprius Parochus, aut Pastor, sit tamen praeparatus ad Sacramenta ministranda, v.g. quia ipse se offert, vel in loco publico excipit Confessiones, & ministrat Eucharistiam, praedicti Authores sentiunt, licere ab illo petere, aut recipere Sacramentum, perinde ac si esset proprius Parochus: quia re vera id non est cooperari peccato ministri, aut illum inducere ad peccandum, cùm ipse jam se velut paratus offerat ad illud peccatum committendum. Tunc autem non obligat charitas, ut non accedam ad Sacramentum, & amittam utilitatem inde mihi provenientem. Semper autem advertendum est, debere suscipientem accedere ad alium ministrum bonum, si sine difficultate magna inveniatur; quamvis Sotus dicat, non esse peccatum mortale tunc accedere ad malum Ministrum, nisi fortè adsit grave scandalum. Et haec omnia docet Granadus *loc. cit.*

Sup. hoc lege sub R. annot. seq.

4 Dicendum est itaque absolutè, quod quando Minister est indignus, seu impeditur, eo solùm quia est in peccato mortali, possum ab eo petere Sacramentum; etiamsi sciam ministraturum in peccato mortali, sive paratus sit ad illa ministranda, sive non; sive sit meus Parochus, sive non; modò adsit necessitas, vel justa, & rationabilis mea utilitas, verbi gratia, impletio praecepti; vel mihi utile est non multum differre usum illorum Sacramentorum: modò etiam non possim aliquem alium aequè mihi utilem invenire. Vide Praepositum *in 3. part. quaest. 64. art.6.dub.2.* & Coninch *dub.2.* Suarez *disput. 28. sect. 1.* Caspensem *in Curs. Theolog. tom.2. tract. 21. disp. 5. sect. 4.* Castrum Palaum *tom.4. tract.18. punct.ult. num.11.* Trullench. *de Sacram. lib.1.cap.5.dub.4.* & alios penes ipsos.

Sup. contrario in hoc §. infra, 1 tr. 1. in R. 18. §. 1. & in R. 20. & 21. & ibi in tr. 1. Res. 44 & seq. in fine §. 1. hujus R. & lege etiam e. 1 §. pen. & in to. 7. tr. 3. res. 54. §. 1. ad med.

RESOL. XVII.

An qui audit Missam è fenestra domus suae impleat praeceptum?

Et an si quis audiat Missam stando extra Ecclesiam in ejus atrio, seu Caemeterio, satisfaciat praecepto? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 154.

§. 1. HIc Panormi adsunt domus è regione Divi Dominici, & Divi Francisci, & Ecclesiae scholarum piarum, ex quarum fenestris quis posset Missam audire, Quaeritur an satisfaciat praecepto? De hoc casu olim interrogatus fui ab Excellentissimo Principe Domino meo amantissimo, Marchione Hieracensi; & negativè respondi, nixus authoritate Filliucii *tom.1.tract.5.c.7.n.209.* ubi sic ait: Qui domi è regione, verbi gratia, fenestrae, vel portae Ecclesiae Missam audit, vel videt, non dicitur moraliter praesens, ideò nec satisfaciet. Sic ille. Et hanc sententiam à fortiori docet Laurentius de Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. Indulgentia, n.8.*

Sup. hoc in R. seq. in alia eius not. primo.

2 Non desinam tamen hic adnotare, novissimè Gordonum docere, quod si quis audiret Missam stando extra Ecclesiam, satisfacere praecepto; sic enim ait *in Theol. Mor. tom. 2. lib. 6. q.7.c.2.§.3.n.12.* Debet auditurus Missam esse corpore praesens, ita nempe, ut possit utcumque cognoscere quid agat, & in qua Missae parte versetur Sacerdos celebrans, & dummodo haec servetur, satis est, etiamsi sit post Altare; vel extra Ecclesiam, sic enim morali modo, imò, & physicè dici potest de numero eorum, qui in Canone dicuntur circumstantes. Ita ille, sed in casu nostro non est recedendum à negativa sententia, nec doctrina Gordoni applicari potest, quia explicandus est in casu, quo quis esset extra Ecclesiam in ejus atrio, seu caemeterio.

RESOL. XVIII.

An qui audit Missam è fenestra domus sua, adimpleat praeceptum?

Et docetur existentes post parietem Ecclesiae, & Missam audientes, satisfacere praecepto.

Et quamvis Missa dicatur in Altari valdè remoto, vel alta Turri, & esset privata, an verè dicatur praesens illi, ac proinde satisfacere praecepto, quamvis nec Sacerdotem videat, nec audiat? Ex p.10.tr.14.& Misc.4.Res.49.alias 47.

§. 1. NEgativam sententiam olim docui cum Filliucio, Trullench, Escobar, & aliis, non puto tamen

improbabilem affirmativam, quam tuetur Cardinalis Lugo, dummodo via publica non sit tam lata. Et ipse exemplificat suam opinionem in casu, quo via non sit plusquam triginta passus. Sed magis amplè loquitur Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 5. dub. 4. n. 59.* ubi sic asserit: Advertendum est aliquos existimare, non satisfieri præcepto, si quis audiat Missam è fenestra domus, quando celebratur in Ecclesia è regione existente. Ita Filliucius, *tom. 1. tr. 5. cap. 7. num. 209.* & ex illo Diana 4. *p. tr. 4. ref.* 154. ubi refert Portellum. Rationem reddunt, quia ille non dicitur moraliter præsens. Verùm ego non video quid deficiat illi præsentiæ, ut sit moralis. Ille assistit Missæ, & potest dare testimonium oculatum, quod ibi celebretur, & omnia peracta fuerint, non minùs quàm si esset in Ecclesia, vel fortasse meliùs, quàm si fuisset in Cæmeterio (cùm tamen ex Cæmetorio sufficere supponat ibi Diana in fine.) Hoc totum non potest fieri sine illa præsentia morali requisita. Nec video cur, verbigratia, quis ex fenestra suæ domus vergente ad forum, etiam interposita satis ampla platea censeatur præsens moraliter, & sectator Tauriludii Gispanici, ut incurrat censuram Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis, quando vigebat ea lex, pœna, & non censeatur eadem, aut longè propinquior distantia sufficiens, ut censeatur præsens celebrationi Missæ. Quod ampliùs confirmo, & declaro. Nam ea præsentia in Missa censeri debet juxta communiorem hominum æstimationem, ut patet: talis autem censetur etiam longinquior, ergo etiam illa. Subsumptum probo multis centenis, imò millibus hominum ita censentibus. Veniebam ego olim in Classe triremium, in comitatu Augustissimæ Imperatricis Mariæ, tunc Reginæ Ungariæ: celebratur in littore, maximè diebus præceptis: nemo timoratus ibi non assistebat ex sua triremi, quando valdè procul celebrabatur, duplo magis procul, aut sextuplo, quam sit distantia, de qua agimus in nostro casu, & omnes censebant se præsentes Missæ, eo ipso quod in tali loco essent, unde aliqua ratione possent cognoscere quid ageretur. Ideò mihi placet Gordonus *Theolog. Moral. tom. 2. lib. 6. q. 7. c. 2. nu. 12.* qui putat sufficere, si quis sit corpore præsens, ubi possit cognoscere quid agatur, etiamsi sit extra Ecclesiam. Legatur Lugo *suprà num. 21.* ubi idipsum docet, nisi sit nimia fenestræ distantia, ob maximam quandam plateam; sed hoc prudentis judicio committendum est. Hucusque Dicastillus, cujus sententiam explicari potest in domo Illustrissimi Marchionis del Bufalo Domini mei amantissimi sita hic Romæ in Platea Divi Petri: nam si aliquis ex aliqua fenestra dictæ domus vellet audire Missam, quæ dicitur in Altari Ecclesiæ Divi Petri, certè quidem non satisfaceret præcepto, quia distantia esset nimis magna; secus autem dicendum foret, si aliquis ex fenestra ejusdem domus vellet audire Missam quam Sacerdos celebraret in Ecclesia S. Catharinæ, Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti Divi Petri: ego putarem, stante opinione Dicastilli, Cardinalis Lugo, & aliorum, quod satisfaceret præcepto: nam fenestra illa non distaret nimis ab Ecclesia, ita ut impediret moralem præsentiam necessariam pro Missa audienda. Et ita hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet etiam Garcias *in sum. Theol. Mor. tr. 4. diffic. 9. num. 2.* & Leandrus *de præcept. Eccles. tr. 2. disp. 1. q. 103.* & ut probabilem etiam admittit Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tr. 5. sect. 2. n. 45.*

Quæ hic est R. antecedens, & cù eodem Dicastillo hic citato supr. convenim in fine R. 13.

2 Nota hic obiter, Leandrum *ubi suprà, q. 105. & 106.* docere, existentes post parietem Ecclesiæ, & Missam audientes, satisfacere præcepto; Et si dicatur Missa in alta Turri, & ipsi foris existant, dummodo tamen aliquo signo, aut quovis alio modo cognoscant quid Sacerdos in Missa agat. Et ideò *in q. 107.* contra Cardinalem de Lugo putat, quod si aliquis in Basilica Divi Petri audiat Missam, quæ dicitur in aliqua Capella, non videndo quid Sacerdos agat, si conjungeretur multitudini, quæ esset præsens moraliter Missæ, & efficeretur pars illius, ita ut esset verum dicere, esse de numero eorum, de quibus in Canone Missæ dicitur: *Et omnium circumstantium*, tunc reverà, quantumvis Missa diceretur in Altari valdè remoto, & esset privata, verè diceretur moraliter præsens illi, ac proinde satisfacere, quamvis nec Sacerdotem videret, nec audiret, quia sufficeret ei esse partem multitudinis, quæ moraliter est præsens; surgere, genuflectere, ac pectus tundere cum aliis, &c. Et hæc ex mente Leandri dicta esse volo.

Sup. hoc supra lege doctr. à medio §. 2. R. 10 & ex R. 12. § 5. & superiùs in tr. 1. Ref. 91. inter medium, & finem vers. putant enim.

RESOL. XIX.

An quando accidit Festum Annunciationis B. Virginis in die Parasceves, sit Missa illius diei audienda sub reatu peccati mortalis.

Et an Missa illius diei non sit Missa, neque propriè Sacrificium, cùm non sit nova Hostiæ consecratio? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 62.

Su. hoc inf. ex doctr. R. 13. §. ult. ad medium à vers. Sic enim

§. 1. SEntentiam affirmativam docet Nugnus *tom. 1. in 3. p. q. 83. art. 1. diffic. 2. fol. mihi* 484. & Vasquez *tom. 3. in 3. p. disp. 232. cap. 2. num.* 18. ubi ait: (Feria sexta in Parasceve Missam à nullo Sacerdote celebrari posse, ab hoc tamen non tollitur, quin eo die si festum aliquod consuetum ab Ecclesia servari incidat, totus populus interesse debeat illi officio, in quo Sacramentum præsanctificatum consumitur, ex universali præcepto audiendi Missam, siquidem illud loco Missæ haberi potest. Per officium autem cui populus interesse debet, intelligo non passionem, neque cæteras orationes, quæ post illam, antequam Sacramentum ex suo loco in Altare deferatur, dicuntur: sed illud tantùm, quod extracto Sacramento; & in Altari posito à Sacerdote celebratur.) Hæc Vasquez.

Feria, & in to. 1. tr. 5. R. 171. §. 1. ad med. & in 10. p. tr. 7. ex R. 111. § aliqui post medium à vers. Adducunt.

2 Sed adversùs illum contrariam sententiam ego semper tenui, quam docet ex nostris P. Naldus *in sum. ver. Missa, n.* 20. & P. Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 17. n.* 40. Ratio est, quia Missa illius diei non est Missa, neque propriè est Sacrificium, cùm non adsit nova Hostiæ consecratio, ut probat, contra Nugnum *ubi suprà*, Franciscus Suarez *tom. 3. in 3. p. disp. 75. sect.* 4. Bellarmin. *tom. 1. lib. 4. de Eucharistia, cap* 12. Sebastianus Perecius *tract. de sacrif. Missæ, cap.* 14. Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. ult. punct. 2. num.* 3. Henriquez *in sum. lib. 9. c. 9. nu.* 6. Ledesma *in sum. tom. 1. c. 19. conclus. 5. fol. mihi* 123. Scorzia *de sacrific. Missæ, lib. 1. c. 5. ad. 3. arg. secundæ opinionis*, qui citat Richardum, Majorem, Gabrielem, & alios.

Sup. hoc inf. in R. 15. §. ult. ad med. vers. Sic enim Feria, & in tom. 9. tr. 7. ex lata doctr. R. 111. melius in ejus §. Hic suppositis, & seqq.

3 Ad argumentum Vasquez posset aliquis respondere, fideles ex vi præcepti Ecclesiastici teneri audire tantùm Missam, quod est præceptum de re individua, & non omne id quod succedit loco Missæ, vel partem Missæ. Et post hæc scripta, inveni Sancium *in select. disp. 32. num.* 13. & Gavantum *in comment. ad Rubr. Missal. p. 3. tit. 29. nu.* 24. docere hanc posteriorem sententiam, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem sub die 19. Februalii 1622. testatur Gavantus: undè non est ampliùs Vasquez in posterum audiendus.

RESOL. XX.

An qui audit Missam post Evangelium inclusivè, satisfaciat præcepto?

Et an quis unica Missa possit satisfacere pluribus unam Missam, petentibus sine stipendio? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 196.

§. 1. DE hac quæstione alibi dictum est, nunc verò solùm addam Gasp. Hurtadum *de sacr. Miss. disp. 5. diffic.* 1. affirmativam sententiam docere, sic enim ait: Omissio Missæ usque ad Evangelium inclusivè, seu jam dictum, si ab eo jam dicto assistatur usque in finem, non erit mortalis: quia omissio hæc non videtur attingere gravitatem. Ita ille.

Alibi signanter inf. in R. 23. & in R. 21. & 22. &c.

2 Notandum est etiam hic secundum Hurtado *disput.* 4. *diffic.* 25. ex eo, quod sacrificium Missæ pro pluribus oblatum prosit singulis, ac si pro uno tantùm offertur, credimus una Missa satisfieri pluribus petentibus unam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium, sed gratis multis personis Missa promissa fuerit, quod est valdè notandum. Et ratio est, quia non est alia obligatio in Sacerdote, quàm applicandi petenti Missam fructum ex opere operato, seu ex institutione Christi, qui non minùs obvenit singulis, quàm si unitati applicatur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationem; & precum, & aliarum actionum Missæ (qui minus obvenit singulis,) quia, qui ea exercet ex malo fine, qua ratione nullum habent fructum, etiam satisfacit petenti Missam. Ita Hurtado ex Ægidio Coninch; sed an probabiliter, judicent alii: nam hæc opinio multis recentioribus non placet.

Sup. hoc supr. in tr. 1. R. 13 §. Non verò à lin. 5. & in R. 36. §. Notandũ est, & in R. 41. §. Item à vers. Alibi etiam.

RESOL. XXI.

An qui audit Missam post finitum Evangelium, satisfaciat præcepto?

Et quid si ab Offertorio usque ad benedictionem Sacerdotis intersit?

Et cursissimè docetur, quod quis non tenetur Missæ interesse, nisi usque ad missionem, & benedictionem Sacerdotis; & ideo non tenetur audire Evangelium S. Joannis si in principio Missæ audivit aliud primum Evangelium. Ex p. 5. tr. 14. Misc. 2. Ref. 70.

§. 1. NEgativam sententiam docet Mercerus *de Sacram. q. 83. art. 6. dub. 4. notab. 4. n.* 3. Præpositus *in 3. p. q. 83. art. 6. dub. 4. n.* 203. Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 8. diffic. 35. n. 2.* & hanc sententiam ita mordicus tenet Turrianus *in selectis disp. p. 2. disp. 31. dub.* 28. ut contrariam temerariam esse existimet.

2 Sed iste author, ut sæpiùs cum tristitia dicere sum coactus, nimis immodestè se gerit in censurandis opinionibus, & sententiis, quæ in scolis doctissimæ suæ Societatis leguntur passim, ejusdemque Scriptores typis mandarunt, nunc improbabiles, nunc temerarias, non scandalosas immeritò vocat. Ideò ad propositum dubium respondendo assero, sententiam tunc esse improbabilem, licet ego negativam teneam: unde non damnarem de mortali, qui Missam post dictum Evangelium audivit usque ad finem. Et ita hanc sententiam docet ex eadem Societate JESU, præter Hurtadum quem citavi *in 4. part. tract. 4. resol.* 196. novissimè Joannes de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disp. 22. sect. 1. n.* 3. cui adde Henriquez *lib. 9.*

Quæ hic est R. antecedens, & in Ref. seq. in

lib.9.c.25.nu.7. Emanuelem Sà correctum *ver. Missa auditio*, *n.* 2. Fagundez *pr.1.lib 1.cap.6.n.7.* Filliucium *tom. 1. tract. 5. cap. 8.num.*201. Faustum *de Eucharistia, lib.2. quæstione* 386. Layman *lib.4.tr.7. cap.3. num.* 3. vide etiam Patrem Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 88. *sectione* 2. & ratio est, quia Evangelium Divi Joannis jam est aliquo modo pars Missæ, & alioqui valde probabile est, non teneri fideles audire duo Euangelia in eadem Missa, alterum ipsius Missæ, alterum D. Joannis, cùm non teneatur Missæ interesse, nisi usque ad dimissionem, vel benedictionem, & ideò audiendo postremum Evangelium D. Joannis in eodem tempore Missæ ab eodem Ministro, eodemque actu continuato, videtur satis compensari Evangelium in principio omissum, & satisfacere præceptò audiendi Missam, maximè quia non est necesse audire Evangelium proprii, sicut non est necesse audire Missam proprii diei festi, sed sufficit quamcumque audire. Ita Fagundez. Sed alii addunt aliam rationem, quia omissio hæc non videtur attingere gravitatem, ad constituendum peccatum mortale.

3 Non desinam tamen hic adnotare unum, quod observat Layman *ubi suprà*, quod tamen non approbo, videlicet Amalarium significare *lib.3.de Eccl.offic.c.* 36. fideles gravis culpę damnari non posse, si ab Offertorio (unde principium Missę sumendum esse ex Isidoro refert usque ad benedictionem Sacerdotis intersint; & subdit Layman, se nihil contra communem Doctorum sententiam definere, solùm dicit, duriusculum videri, si hominem qui circa Offertorium ad Missam accessit, peccati mortalis damnemus, quod reliqua neglexerit, secluso contemptu, quando, quæ principalia in Missæ Officio sunt, attentè audivit. Ita Layman. Sed tu cogita, quia talis omissio clarè apparet esse notabilem Missæ partem. Ergo, &c.

RESOL. XXII.

An in auditione Missæ detur parvitas materiæ?

Et an si quis non intersit consecrationi, & sumptioni, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisfaciat præcepto? Ex p.5.tr.5.Res.44.

§. 1. RESpondeo affirmativè, ut patet per ea, quæ docet Coninck *de Sacram.q.83.art.6.dub.un.nu.*285. ubi sic asserit: Constat obligationem audiendi Missam esse gravem, & consequenter eum peccare mortaliter, qui cessante rationabili causa, aut integram Missam, aut notabilem ejus partem omittit, qualem secundum communem sententiam omitteret, qui veniret post Evangelium lectum, secus, si veniret antequam Evangelium legatur, si modò totam reliquam partem audiret, quod si veniret post lectam Epistolam, & exiret statim post Communionem, communiter docent peccaturum mortaliter, & similiter qui exiret ante communionem, quia hæc est notabilis pars. Ita Coninck, cui etiam adde Villalobos *in sum. tom. 1.tr. 8. diffic.* 35. *n.* 2. ubi sic ait. (La Missa ha de ser entera, como consta del derecho, y assi qualquiera cosa que dexare por culpa, sera pecado, y podra ser venial por poquedad de materia, quando fuesse pequeña parte la que se dexasse, como si se dexasse uno al Epistola inclusivè. Assi lo dize Sylvestro, San Antonio, Sandoval, y otros, con tal que oyesse despues la Missa hasta el cabo: otros estienden hasta el Evangelio. Ita Sotus Y aun Navarro dixo, que el que desde el Credo, ò Ofertorio assiste à la Missa, cumple el precepto con tal, que dispues leer, o lea el Evangelio. Mas esse impertinente, que para la Missa importa el Evangelio que se lea à parte harta licentia me parece que es hasta acaba la Epistola. Lo mismo seria si uno oyesse la Missa hasta la Communion, y despues se saliesse, lo qual seria pecado venial; con todo es bien que los Curas en las aldeas reprehendan la mala costumbre, que tienen los labradores. Adviertan aqui los Doctores, que esta parvidad de materia se ha de entender fuera de lo essencial de la Missa, que si uno faltasse à la consegracion, y al consumir no oyria Missa, y si faltasse à alguna parte del Canon, aunque ella fuesse menor que el principio de la Missa hasta la Epistola se auria de juzgar por mayor quanto à la culpa.) Ita ille. Vide Mercerum *de Sacram.in 3.p.q.83.art. 4. dub.*4. Sed de hac quæstione ego etiam alibi docui esse materiam parvam si audiatur Missa post Evangelium dictum, quam sententiam novissimè tenet ac tuetur Io. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 3. qui bene advertit, frustra exigi à Navarro, quòd postea per se ipsum Evangelium omissum legat, ea enim lectio privata parum refert ad præceptum audiendi missam.

RESOL. XXIII.

An qui accedit ad audiendum Sacrum, dum Præfatio dicitur, & non sit aliud, teneatur illud audire?

Et an peccet mortaliter, qui non assistit consecrationi, licet totam Missam audiat?

Et an qui tamen usque ad consecrationem interesse possit, non censeatur adstrictus usque ad illam assistere, cum in illa parte præceptum de audiendo Sacro nequeat impleri quoad substantiam? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Res.69.

§. 1. AFfirmativè respondeo cum Suarez *in 3.p. tom. 3. disp. 88.sect.2.* & Sanchez *in summa*; *tom.1.lib.1.c.19.n.6.* quia ea, quæ à consecratione usque ad consumptionem continentur, sunt maximè necessaria, & per se primò intenta in præcepto audiendi Missam; nam in ipsius sacrificii substantia consistit, & sic aliqui censent non assistentem consecrationi peccare mortaliter, licet totam Missam audiat.

2 Sed contrariam sententiam docet Sancius *in selectis, disp.* 15. *n.* 5. ubi sic asserit. Probabile judico accedentem ad audiendum sacrum tempore, quo præfatio dicitur, & non extet aliud celebrandum, minimè teneri reliquiis illius Missæ interesse, quamvis oppositum doceant aliqui. Et à fortiori, qui tantùm posset usque ad consecrationis tempus interesse, non censeretur adstrictus usque ad illud assistere, cum in illa præceptum de audiendo sacro nequeat impleri, quoad substantiam, quod utrumque constat ex usu fidelium, etiam timoratorum. Ita Sancius.

RESOL. XXIV.

An qui adest præsens, & audit totam Missam, dempto tempore consumptionis Sacrificii adimpleat præceptum?

Et Resolutio hujus quæstionis pendet ex illa, an consumptio sit de substantia Sacrificii Missæ?

Et infertur eum, qui de Ecclesia egreditur, quando Sacerdos vult consecrare, & finita consecratione statim regreditur, peccare lethaliter, nec satisfacere præcepto?

Et quid dicendum est de eo, qui tempore non solùm sumptionis, sed etiam consecrationis ingrederetur Sacristiam ad efferendum aliquid necessarium, an satisfaciat præcepto de audienda Missa in die festo?

Et quid etiam, si quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquod ad Missam necessarium? Ex p. 10.tr.14. & Misc. 4. Res. 48. alias 46.

§. 1. SOlutio hujus difficultatis pendet ex aliis, nempe an consumptio sit de substantia Sacrificii Missæ. Et affirmative respondent aliqui. Probatur, quia ad rationem Sacrificii requiritur aliqua immutatio in Christo, qui est oblata, nulli autem alii actioni Missæ videtur posse tribui ratio immutationis, nisi sumptioni, per quam aliqua ratione Christus immutatur, imò etiamsi quis velit ad rationem actionis Sacrificii Missæ, quia incruentum Sacrificium est, nullam requiri in Christo immutationem, nulla est alia actio melior, & aptior quam sumptio ipsa, ut in ea constituatur ratio Sacrificii, quia Sacrificii incruenti ratio consistit in repræsentatione Sacrificii cruenti: hoc autem sumptione ipsa repræsentatur juxta verba Pauli, *Quotiescumque manducabitis, &c. mortem Domini annunciabitis.* Quamvis ergo etiam consecratione repræsentetur, putant adhuc hi Auctores melius sumptione rationem actionis Sacrificii repræsentari: ideò totam essentiam in eo constituunt. Hoc supposito; ad difficultatem in titulo Resolutionis positam, negativè nominatim contra me respondet amicus noster Pater Aversa, *q.* 11. *sect.* 19. ubi sic ait: Rursus non esset censenda modica pars Missæ, illa in qua consistit substantia Sacrificii: Quare si quis non adesset consecrationi, & sumptioni, quamvis adesset de reliquo toti Missæ, non satisfaceret præcepto. Qui verò deesset tantùm consecrationi, vel tantùm sumptioni, satisfaceret præcepto, admittit Lugus, *disp.* 22. *n.* 4. eo quia sub opinione manet, in qua ex his actionibus consistat essentialiter Sacrificium. Adhæret Diana *p. 5. tr.* 13. *res.* 61. Sed potius non videtur satisfacere: tum quia, ut putamus, utraque est de substantia Sacrificii: tum quia, etiam illi, qui vel unam, vel alteram putant esse de essentia Sacrificii, adhuc fatentur, alteram ita esse de integritate, & necessitate, ut omninò debeat in ipso Sacrificio exerceri: quare fit etiam, qui tenentur audire Missam, ad utramque assistere debent. Ita Aversa, satis quidem probabiliter.

2 Sed ego non discedo à sententia quam docui; & quam novissimè docet Leandrus *de præcept. Eccles. tr. 2. disp. 1. q.* 44. quia satis probabile est præfatam sumptionem, nec partialiter adhuc pertinere ad essentiam Sacrificii, ut probat ipsemet Leandrus cum aliis, *de Sacram. tom. 2. tr.8. disp.1.q.*15. Ergò cùm aliàs omissio hujus partis sit ejus, & parva, non erit mortalis, unde ex his apparet utramque sententiam esse probabilem; itaque apponam hic verba Ludovici Caspensis *in cursu Theologia, tom.2.tract.23.disp.4.sect.2.num.*16. ubi sic ait: Doctores affirmant, eum qui egreditur ab Ecclesia quando Sacerdos vult consecrare, & finita consecratione statim regreditur, peccare lethaliter; nec satisfacere præcepto, & addunt idem fortasse esse si ante communionem discederet; quia vel est de substantia, vel maximè pertinens ad perfectionem Sacrificii: & hæc sententia quoad priorem partem de absentia tempore consecrationis est valde conformis iis, quæ supra diximus; videlicet essentiam hujus Sacrificii in consecratione consistere: undè qui non adest tempore consecrationis, præsens non est, neque assistit huic Sacrificio; quia verò sub lite est, in quo essentia Sacrificii consistat, an in consecratione, an

verò in sumptione, poterit in praxi amplecti utraque sententia: dummodo consecratio, & sumptio simul non omittantur. Ita ille; cui etiam adde Pellizzarium *in Man. Regul. tom. 1. tr. 5. cap. 4. sect. 2. num. 52.*

Sup. hoc propè fine in §. præterit. vers. Qui verò.

Sup. contento in hoc, & seq. § Supra in R. 19. §. ult. à principio, & infra in Res. seq. propè fin. vers. Nam si quis.

3 Nota tamen satisfacere præcepto audiendi Missam, qui tempore non solùm sumptionis, sed etiam consecrationis ingrederetur Sacristiam verbi gratia ad efferendum aliquod necessarium; ut me citato docet Leandrus *ubi suprà*, *quæst. 45.* qui etiam, *quæst. 46.* extendit hoc, etiamsi quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquid ad Missam necessariam. Unde non deferam hic apponere verba Patris Dicastilli *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 3. num. 42.* ubi sic ait: Quæri potest, an satisfaciat Missæ præcepto, qui inserviens Missæ aliquando recedit à Sacrificio? Respondeo, qui inde recedunt, tanquam ministri, ut aliquid necessarium Missæ deferant, puta, vinum, aut thus, censeri præsentes, & satisfacere, neque enim abesse censetur, qui eidem Sacrificio inservit. Limitat verò Bonacina modò non recedant ab Ecclesia; si enim recedunt, non dicuntur interesse Missæ corporaliter; atque adeò nec præcepto satisfacere, nisi fortè brevi tempore adsint. Quæ limitatio probabilis est; sed non videtur omninò necessaria: nec enim ille censetur præsens Missæ ex eo præcisè, quod sit in Ecclesia, in qua sæpe sunt, & possunt esse, qui non censentur corporaliter præsentes Missæ, ut patet; & maximè in magnis Ecclesiis, ut in Cathedralibus, sed tunc censetur quis præsens, qui servit in eo, & cooperatur Missæ, quod potest præstare etiam extra Ecclesiam. Ita Dicastillus.

4 Sed opinionem negativam, præter Fagundez Bonacinam, & Trullench docet Castrus Palaus, *tom. 4. tr. 22. punct. 16. n. 7.* quia nescio qua ratione censeri posses præsens Sacrificio, quantumvis ob illius causam recesseris; non enim præsentia moralis cum absentia morali consistere potest. Qui autem à Templo recedit etiam occasione deferendi Sacrificio necessaria, absolutè absens est, non solùm physicè, sed moraliter à Sacrificio; non igitur illi præsens esse potest: Verùm his non obstantibus, sententiam Dicastilli, & Leandri puto esse probabilem.

R E S O L. XXV.

An si quis adesset præsens tempore consecrationis, satisfaceret præcepto Missæ?

Et quid, si quis voluntariè, & sine necessitate exeat ante consecrationem, & utraque facta redeat, an censeatur omisisse partem notabilem, ita ut non impleat præceptum Missæ?

Et quid, si omisisset à consecratione inclusivè, usque ad Pater noster *etiam inclusivè?*

Et deducitur, an essentia Sacrificii consistat in consecratione, vel Communione?

Et an qui venit in medio Missæ ultimæ, teneatur saltem audire illam partem, quæ restat?

Sic etiam Feria sexta Hebdomadæ Sanctæ non tenetur quis, adesse Officio illius diei, etiam occurrente Festo?

Et an qui tempore consecrationis ingressus fuisset Sacristiam, ut afferret aliquid ad Sacrificii cultum necessarium, satisfaciat præcepto audiendi Missam?

Et docetur eum satisfacere præcepto audiendi Missam, etiamsi in illa audienda voluntariam mentis evagationem, & distractionem haberet?

Idem est in recitatione Horarum canonicarum? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Res. 61.

Sup. hoc in R. præterita, §. sed ego ante medium vers. Doctores, Sed lege eam per totam.

Sup. contento in hoc §. suprà in Res. 22. circa fin. propè finem à vers. Adverte.

§. 1. Negativam sententiam docet Marchantius *in resol. Past. de Sacram. tr. 4. c. 6. q. 4.* ubi sic ait. Similiter dic, si quis voluntariæ, & sine necessitate exeat ante consecrationem, & utraque facta redeat, censeri omissam partem notabilem, quia essentialis est sacrificio.

2 Verùm affirmativam sententiam docet Hurtado *disp. 5. de sacrificio Missæ, difficul. 1.* ubi ita asserit. Omissio partis Missæ à consecratione inclusivè usque ad *Pater noster* etiam inclusivè, est mortalis ob dignitatem hujus partis, non tamen omissio solius consecrationis, quamvis totius; benè tamen omissio totius consecrationis, & sumptionis, quamvis assistatur intermedio ob dignitatem harum duarum partium. Sic ille.

Sup. hoc supra in Res 22 circ. finem, & recitentur in lin. ult. §. 1. & legatur Ristissam Res. præteritæ, & granter §. 1. post med. & aliorum ejus not.

3 Sed ego utramque sententiam amplecti posse puto cum Joanne de Lugo *de Sacram. disp. 22. sect. 1. num. 4.* ubi ait. Quæritur, an qui non adesset Missæ tempore consecrationis, & adesset omnibus aliis, satisfaceret? Videtur quòd non, quia illa est pars essentialis, in qua essentialiter consistit substantia sacrificii. ergo qui tunc non adest, non adest oblationi sacrificii. Respondeo loquendo per principia intrinseca, ita esse dicendum, quia tamen sub opinione est, an essentia sacrificii consistat in consecratione, vel communione, ut suprà vidimus, potest in praxi amplecti hanc, vel illam sententiam; si tamen abesset consecrationis, & communionis tempore, non satisfecisset præcepto. Ita Lugo. ubi etiam *n. 6.* quærit, an qui non potest Missam integram audire, quia venit, v. g. in medio Missæ ultimæ, teneatur saltem audire illam partem quæ restat; & post citatam meam sententiam affirmantem ipse censet distinguendum; nam vel aliquis potest adesse consecrationi, vel non Si potest, credo quòd teneatur illi adesse, quia illa est pars principalis, & reliqua pertinent ad ejus complementum; si verò peracta sit consecratio, non tenetur reliquæ parti adesse; sic enim feria sexta Hebdomadæ sanctæ non tenemur adesse officio illius diei, etiam occurrente festo, quia deest consecratio; sed ille, qui veniret peracta consecratione, solùm adesset communioni, & orationibus, quibus etiam adesse possumus illi feria sexta ergo non magis tenebitur adesse illi parti, quàm illa feria sexta, utraque enim communio fit à Sacerdote, ut ministro publico, & nomine Ecclesiæ, ut vidimus in superioribus. Undè probabiliter infero qui nullo modo posset adesse tempore consecrationis, licèt posset adesse omnibus aliis partibus, non obligari ad eas audiendas. Ratio à priori est, quia adesse Missæ, ut videbimus, non est solùm corpore adesse, sed offerre sacrificium simul cum Sacerdote offerente: qui autem non adest tempore consecrationis, non offert sacrificium illud, nisi generali ratione, sicut omnes alii fideles: ergo non obligatur ad assistendum aliis partibus, sicut in die, nec in die Parasceves obligatur propter eamdem rationem. dixi tamen, *qui nullo modo posset adesse.* nam si quis eo tempore ingressus fuisset sacristiam, ut afferret aliquid ad sacrificii cultum necessarium, ille aliquo modo diceretur adesse consecrationi, & facere unum corpus, cum aliis qui assistunt. Hæc omnia P. Lugo, satis quidem probabiliter; qui etiam *sect. 2. n. 26.* me citato docet eum satisfacere præcepto audiendi Missam, etiamsi in illa audienda voluntariam internam mentis evagationem, & distractionem haberet, quod idem mecum docet in recitatione Horarum Canonicarum.

Sup. hoc supra in Res 19. & in aliis §§. ejus notationum.

Sup. hoc in R. præterita § penult. & ult. & in alio § ejus. Sup. hoc supra in Res. 2. & in aliis ejus not.

Sup. hoc supra in Res. 33.

R E S O L. XXVI.

An qui audit Missam ab uno Sacerdote à consecratione usque ad finem, & postea ab alio usque ad consecrationem, satisfaciat præcepto?

Et non est dubium; quod satisfaciat, si priorem partem Missæ priùs audiat, & posteriorem posteriùs?

Et an aliquis possit adimplere præceptum audiendi Missam, sine gravi violatione, si simul tempore audiat à duobus Sacerdotibus, ab uno à principio Missæ usque ad consecrationem, ab altero simul tempore à consecratione usque ad finem?

Et docetur posse aliquem eodem tempore tres Missas audire, & satisfacere præcepto, voto, & pœnitentiæ?

Idem est, si imponatur à confessario pœnitentia audiendi, v. g. duas Missas, quas pœnitens potest audire simul tempore à duobus Sacerdotibus? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 52.

Sup hoc dubio in R. 1. seq ad lin. 9. Et pro diffic. posita à lin. 5. hujus tenetur in duabus Res. seqq.

§. 1. Non est dubium, quòd satisfacit, si priorem partem Missæ priùs audiat, & posteriorem posteriùs. Difficultas est in casu proposito, quando priùs ab uno Sacerdote audio posteriorem partem, & deinde ab alio priorem, & neminem inveni hoc dubium pertractare, nisi Turrianum *in selectis disp. p. 2. disp. 16. dub. 7.* ubi observat in tali casu non paucos viros doctos existimare, non esse grave peccatum hoc facere, quando non est magna interruptio temporis, quia solùm adest hic inversio temporis, quæ non videtur magna deformitas, sicut dicunt Doctores de inversione ordinis in recitatione Horarum Canonicarum, & dictus Turrianus non audet damnare hanc sententiam, sed relinquit judicio Doctorum, Et ego, ut verum fatear, etiam non auderem damnare de peccato mortali sic audientem Missam.

2 Nota tamen hic obiter contra Turrianum nimis quidem audacem in censurandis opinionibus, non esse improbabile, ut ipse putat *ubi suprà*, posse aliquem adimplere præceptum audiendi Missam sine gravi violatione, si simul tempore audiat à duobus Sacerdotibus ab uno à principio Missæ usque ad consecrationem, ab altero simul tempore à consecratione usque ad finem, quod probabiliter præter Doctores quos citavi *in p. 2. tr. 17. res. 18.* docet ex eadem Societate Hurtadus *de Sacram. tom. 2. de sacrificio Missæ, disp. 5. diffic. 4.* & Faustus *de Euchar. lib. 2. quæst. 389.* qui etiam docet posse aliquem eodem tempore tres Missas audire, & satisfacere præcepto, voto, & pœnitentiæ injunctæ de audiendis tribus Missis. Turrianus verò *loco citato* negat, quod si imponatur à Confessario pœnitentia audiendi, verbi gratia, duas Missas, pœnitentem satisfacere, si velit duas Missas simul tempore audire à duobus Sacerdotibus.

Quæ hic est inf. Res. 18 §. Tota, &c.

Sup. hoc, & sequent diffic. in R. seq. ult. & inf. in Res. 28. §. ultim. post medi., à vers. Addocent, & in Res. 29. propè finem, & in Res. 30. § Hic, ad medium, & in tom. 1. tr. 6. Res. 52.

R E S O L. XXVII.

An qui audit duas partes Missæ successivè, dividendo partes substantiales, satisfaciat præcepto?

Et docetur non satisfacere præcepto Confessarii de audiendis Missis duabus, illum, qui simul tempore ambas audiret, quod aliqui etiam asserunt de illo, qui ex voto, vel pœnitentia sibi injuncta tenetur audire tres Missas, aut plures.

Et quæritur, an essentia Sacrificii consistat in sola consecratione. Ex p. 8. tr. 7. & Misc. Res. 89.

§. 1. Ne-

§. 1. NEgativè respondet Raphael Aversa *de sacram. Euch. q.11. sect.19.* ubi sic ait. Item animadvertendum est non satisfieri posse audiendo successivè partem unius Missæ, & partem alterius, si in una parte contineatur consecratio, & in alia sumptio, quia sic non assisteret quis uni integro sacrificio: nec ex parte unius, & parte alterius perficitur unum moraliter sacrificium. Et hoc ita esse videtur, etiam si quis servato ordine harum partium, priùs assistat consecrationi unius Missæ, & postea sumptionis alterius; quia ex iis non constituitur unum moraliter sacrificium. Multò magis id apparet, quando priùs quis assistit sumptioni unius Missæ, & postea consecrationi alterius. Sicut si Sacerdos quis sumeret de corpore, & sanguine Domini consecrato in alia Missa, & denuò consecraret, sed non sumeret, utique non diceretur ex hac duplici parte conficere unum integrum sacrificium. In casu autem illo, quo alius Sacerdos supplet defectum alicujus, verè est una Missa, & unum sacrificium, & omnes assistentes satisfacerent præcepto: quia hæc unitas non consistit essentialiter in unitate ministri, sed in unitate morali ministerii, dum eadem victima plenè, & perfectè sacrificatur per consecrationem, & sumptionem. Et inter has duas ordo est de essentia, quia in hoc consistit ratio hujus sacrificii, ut idem Sacramentum priùs conficiatur, ac postea consummetur.

Su. hoc in R. præcedenti & in R. seq. §. 1.

Sup. hoc eundem, & recitantes in duabus primis in R. sententiam.

2 Benè tamen admitti potest satisfieri, si quis assistat uni Missæ quoad totam substantiam sacrificii, id est, à consecratione ad finem, & alteri Missæ quoad alias orationes, & lectiones, ut ab initio ad partem proximam consecrationi. Et in hoc unitas, & ordo non est de essentia, sed procedit illud exemplum de Horis Canonicis. Atque in hoc potissimum sensu loquuti videntur ut plurimum Auctores prioris sententiæ, dicunt enim quando pervenit quis ad Ecclesiam proximè ante elevationem unius Missæ, & consequenter assistat alteri usque ad elevationem exclusivè. Sed tamen hoc ipsum non laudatur, nec à veniali culpa excusatur, si absque rationabili causa contingat. Hucusque Aversa.

3 Sed licèt hæc opinio ingeniosa, si tamen Doctores absolutè asserunt ad observantiam hujus præcepti, satis esse integram Missam audire, etsi pars ab uno, & pars ab altero Sacerdote audiatur, & non distinguunt, an una pars audienda debeat continere consecrationem, & sumptionem, nec ne. Adde quòd aliqui satis probabiliter asserant essentiam Sacrificii consistere in sola consecratione.

4 *Nota* etiam hic obiter P. Lugo *de sacram. Eucharist. disp. 22. nu. 10.* & Turrianum *in selectis, p. 2. disp. 16. dub. 7.* docere non satisfacere præcepto Confessarii de audiendis Missis duabus, illum, qui simul tempore ambas audiret, quod aliqui asserunt, etiam de illo, qui ex voto, vel pœnitentia sibi injuncta tenetur audire plures Missas; sed probabile etiam quoad hoc ultimum contrarium esse, tenet Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 7. cap. 17. n. 36.* Hurtadus *de sacram. Euchar. disp. 5. diffic. 4.* & alii. Verùm resolutio dictorum dubiorum videtur mihi dependere ex intentione voventis, vel Confessarii, quæ potest esse accommodata ad hoc ut satisfaciat plures Missas simul audiendo, quia revera percipi sic potest fructus Missarum.

Su. hoc supra in Res. 4. § 1. propè fin. & in aliis ejus not.

Et sup. confesto in hoc §. ult. in R. præterita propè finem, & à alia in R. 19. etiam propè finem, vers. posse, etiam pro voto contento in hoc §. in eisdem locis, & in aliis Ref. & §§. eorum annot.

RESOL. XXVIII.

An Petrus satisfaciat præcepto Missæ, qui eodem tempore Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audivit, nempe Missam unius Sacerdotis usque ad consecrationem, & Missam alterius Sacerdotis à consecratione usque in finem?

Et quod, si has duas dimidias Missas audiat successivè, quam non servet ordinem?

Et an, qui duplicem Missam audire tenetur, possit eas simul audire, dum ea in duplici Altari simul celebrantur? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 18.

§. 1. REspondeo hoc successivè fieri posse, ut si quis veniens ad Ecclesiam tempore elevationis Missæ reliquum illius audiat, postea partem alterius usque ad elevationem. Sic Navar. *c. 21. n. 2.* Emanuel Sà *ver. Missæ auditio, n. 2.* Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 1.* Henriquez *lib. 9. c. 25. n. 8.* Barthol. ab Angelo *de Missa, §. 782.* & alii communiter, qui asserunt hoc facere, solum esse peccatum veniale, sine justa causa.

Sup. hoc sup. in R. 26 à illo, & in R. 27 à principio.

2 Tota ergo difficultas est, an hoc sit licitum in eodem tempore. Negat Reginaldus *tom. 2. lib. 19. c. 2. q. 3. n. 26.* ubi ait. Cæterùm videtur omninò tenendum, Missæ auditionem non integrari sufficienter per duas medietates, quando quis unam medietatem audit ab uno sacerdote, qui Missam incipit, & eodem tempore alteram medietatem, ab altero Sacerdote, qui est in medio Missæ, nam consuetudo in contrarium, ostendit, aliam fuisse mentem Ecclesiæ præcipientis Missæ auditionem. Id quod indicare videntur verba *c. Missas speciali ordine*; inter partes verò, quæ simul fiunt, non servatur ordo.

Sup. hoc in R. seq. & in R. 9. post seq. §. Et quidem, & à §. Relinquendo usque in fin. Sed lege eam per totam, & sup. in Ref. 2. cursim in §. ult. & in R. 26. §. 2. in princip.

3 Sed hæc ratio Reginaldi mihi non placet, nam illud verbum, *speciali ordine*, non videtur construendum cum verbo *audire*, sed cum verbo *præcipimus*, ita ut sensus sit speciali ordinatione, seu lege præcipimus audire. Sed audiamus Nugnum *1. 1. in 3. p. q. 83. art. 6. ad 3.* meliùs in hac re philosophantem, asserit enim, Actio audiendi Missam cùm sit successiva, habens veras partes, impossibile est, quòd sit simul, atque adeò quando aliquis audit simul duas Missas secundùm differentes partes, non possunt illæ duæ partes reputari, tanquam partes ejusdem Missæ, etiam, moraliter loquendo, ut reputantur, quando audiuntur in diversis temporibus. Sed ambæ simul sumptæ reputantur tanquam unica pars tantùm; & idcircò nullo modo potest dici, quòd ille audiat integram Missam; quemadmodum si aliquis homo haberet intellectum Angelicum, ita ut posset attendere ad primum versum horæ canonicæ recitando illum, & ad secundum, qui recitaretur ab alio socio, & hoc modo recitaret totam horam canonicam, res certissima est quòd non adimpleret præceptum, licèt adimpleatur recitando unum versum, & audiendo alterum recto ordine. Hæc Nugnus, quem sequitur Coninch. *de Sacram. in 3. p. q. 73. art. 6. dub. 2. n. 288.* Suarez, & alii.

Quod hoc lege ea R. 3 not. per totam §. Secundò, & §. Tertiò, & §. Ad illam verò.

4 Sed non pauci contrariam tenent sententiam, quam probabilem vocat ex nostris Molfes. *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 17. n. 36. in fine*, nec destituta videtur ratione; nam Ecclesia non præcipit, ut Missa audiatur ab uno Sacerdote, sed simpliciter præcipit Missam audire: duæ autem medietates Missæ constituunt unam Missam, & quamvis Missa debeat audiri secundùm suum ordinem, tamen hoc non est de necessitate præcepti, sicut alibi diximus de illo, qui horas canonicas recitat non servato ordine, quem non peccare mortaliter probavimus. Et ideò Io. Azor. *p. 1. lib. 7. cap. 3. q. 5.* dixit, quòd si vera est illa opinio communiter recepta, & etiam ab ipso, nempe posse aliquem satisfacere præcepto Missæ, si in diversis temporibus audiat partem Missæ ab uno Sacerdote, & partem ab altero, erit etiam vera altera opinio, quæ concedit posse hoc fieri in eodem tempore. Nam quod pertinet, ait Azorius, ad attentionem, potest ad utrumque animum intendere. Adducunt aliqui pro hac firmanda opinione, id quod notat Io. Major *in 4. disp. 12. q. 8. dub. 1.* Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Eucharist. cap. 27.* & Sanchez *in Decal. lib. 1. cap. 14. nu. 12.* cum Scortia *de sacrificio Missæ lib. 2. cap. 20. nu. 10.* nempè, qui duplicem Missam audire tenetur, posse eas simul audire, dum eæ in duplici altari simul celebrantur. Hæc apud authores circa præsentem quæstionem inveni. Non reticeam tamen Reverendissimum D. Franciscum de la Riba, Vicarium Generalem in hoc Archiepiscop. Panormitano, virum prudentia, morum probitate, ac doctrina celeberrimum, de hac quæstione à me consultum, affirmativè respondisse.

Sup. hoc supra in R. 26 §. ult. propè fin. & in R. 17. §. ad ... in princ. & in ... seq. propè finem, à vers. ... & ... in Ref. ... post seq. § ... ad ... vers. Confirmasse, & in tom. ... Ref. 32.

RESOL. XXIX.

An quis satisfaciat præcepto, si simul audiat Missam à duobus Sacerdotibus, ab uno ab initio usque ad consecrationem, & ab alio à consecratione usque ad finem?

Et an quis possit brevissimo temporis interstitio, & intra duo minuta Missam audire, si in quatuor vel decem v. g. Altaribus varia Missæ proportionata anterioritate, sic celebrentur.

Et an quis possit eodem tempore tres Missas, quæ à tribus Sacerdotibus celebrantur, audire, & satisfacere pœnitentiæ injunctæ à confessario audiendi tres Missas?

Idem est de illo, qui ex vi præcepti, voti, & pœnitentiæ obligatur audire tres Missas? Exp. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 3.

§. 1. NEgativè respondet Eminentiss. Cardinalis Lugo *de sacram. Euchar. disp. 22. sect. 1. n. 10.* ubi sic ait; Confirmatur tertiò, quia si ille modus sufficit ad satisfaciendum præcepto, sufficiet etiam, si eodem tempore quis audiat priorem partem Missæ ab uno, & posteriorem ab alio in alio Altari celebrante, suppono enim posse aliquem simul audire duas, & tres Missas, poterit ergo simul audire duas partes, quæ constituant integram Missam. Consequens autem Suarez reputavit valdè absurdum, & quod nemo concederet. Sed jam aliqui illud concesserunt Bonacina *loco citato*, cujus sententiam laudat Hurtado *illa difficul. 4.* & probabile dicit, Molfesius *in Summa, tom. 1. tr. 3. c. 17. n. 36. in fine.* Contrarium tamen docent alii communiter, & merito, quia si potest à duobus audire primam, & secundam partem Missæ, & ita conflare unam Missam, poterit simul à tribus, vel à sex, vel à decem; ita ut intra duo minuta, vel tria Missam integram audierit, & satisfecerit præcepto, sicut enim possunt conjungi duæ partes, poterunt, & decem diversorum Sacerdotum; consequens autem videtur satis alienum à mente omnium fidelium. Adde, quod posset aliquis eodem modo satisfacere præcepto recitandi Horas, si simul audiret à tribus Sociis tres lectiones, vel à novem Sociis omnes novem lectiones, ab uno Capitulum, & ab alio Orationes, &c. quia non requiritur attendere ad sensum, sufficit attendere ad Deum, & audire. Consequens autem nemo concedet. Et quidem Luisius Turrianus *in Selectis p. 2. disp. 16. dub. 7.* dicit illam sententiam nec esse probabilem, nec tutam circa duas partes Missæ simul audiendas. Hucusque Lugo, cui præter alios adde Castrum Palaum *tom. 4. tr. 16. nu. 9.* & Ludovicum Caspensem *in Cur. Theol. tom. 2. tr. 23. disp. 4. sect. 2. n. 19.*

Sup. hoc eundem sup. in R. 16. à princ. usque ad medium, & in R. 18 §. Totum in R. seq. § Et quidem, & à §. Relinquendo, vers. ... fol. lege eam per totum, & sup. in R. 9 cursim in §. ult.

Su. hoc inf. in R. seq. §. ... vers. Colliges, & Ref. seq. §. Non ... & §. Et ideo.

2 Verùm licet hæc opinio sit probabilior, affirmativam alii putant probabilem, & illam me citato tenet Garzias *in Summa morali*, *tr.4.diffic.4.n.7.* & me citato Leandrus *in Præceptis Ecclesiæ*, *tr. 2. disp.1. q. 56.* & me citato Baunius *in Theol. mor. tom. 1. tr.6. de Sacr. Missæ, q. 9.* Probatur primo hæc opinio, quia probabile est (ut statim dicemus) quod possit quis simul, & eodem tempore audire tres Missas, & satisfacere præcepto Ecclesiæ, & voto, pœnitentiæ injunctæ de audiendis tribus Missis, ergo etiam est probabile, & satis quod satisfaciat præcepto Ecclesiæ, qui mediam Missam ab uno, & mediam ab altero eodem tempore audit, consequentia est evidens, quia sicut se habet totum ad totum, ita, & pars ad partem Secundò, quia etiam est probabile, & satis (licet contrarium probabilius ut infra) quod satisfaciat præcepto Ecclesiæ, qui sine interna devotione Missam audit; Ergo etiam erit probabile quod ad implendum hoc præceptum non requiratur illa attentio successiva, quam circa partes Missæ Luisius requirit, ergo, & quod adimpleat præceptum, qui mediam Missam ab uno, & mediam aliam ab alio eodem tempore audit. Tertiò, quia valde probabile, imò fere certum est (ut infrà) quod ille, qui tempore Missæ legit per librum, aut memoriter recitat Psalmos injunctos pro pœnitentia, aut Officium divinum satisfaciat præcepto audiendæ Missæ, ut diximus, ergo improbabile, & valde erit asserere tanquam certum, & indubitatum: quod præceptum audiendi Missam requirat attentionem successivam circa singulas successivas Missæ actiones, patet, nam hæc attentio non compatitur bene cum lectione Psalmorum aut officii Divini, sine illa ergo adimpleri potest præceptum audiendi Missam adhuc in sententia ipsiusmet Luysii; fuit ergo fundamentum ipsius, ac consequenter fundata manet nostra sententia. Et ita hanc sententiam præter recentiores à me alibi citatos plusquam-probabilem admittit etiam me citato Dicastillus *de Sacr. tom.1.tr.5.disp. 5. dub.3.num.4.* cui adde ex eadem Societate Antonium Escobar, & Mendoza *in Theol. mor. tr.1.exam.11.p.1.c.4.num.97.in fine*, ubi sic asserit: satisfacitne præcepto, qui eodem tempore, audit unam medietatem ab uno, & alteram ab alio? ita planè ex Sanchez, quia Ecclesia præcepit, ut Missa audiatur, duæ autem medietates unam Missam constituunt. Colligo posse te brevissimo temporis intervallo Missam audire, si quatuor, v.g. Altaribus variæ Missæ proportionata temporis anterioritate sic celebrentur, ut dum una inchoatur, secunda ab Evangelio tunc in consecratione procedat, tertia à consecratione in consumptionem, quarta denique à consumptione usque ad terminum. Ita ille, & novissimè Gesualdus, *in Theol. Mor. tom.1.tr.17.c.2.n.16.* Unde patet quàm parum modestè locuti sint Turrian. *in Select. disp. 16. dub. 7.* & Ledesma *p.1.c.27 post 5. conclusionem*, qui hanc affirmativam sententiam improbabilem vocant, est enim satis probabilis, licet negativa, ut dixi, sit probabilior. Ad inconveniens vero adductum à Cardinale de Lugo respondet Leandrus *ubi suprà*, *q. 57.* Vide etiam me citato Pellizzarium, *in Man. Regul. tom.1.tr.5.c.4.sect.2.n.58.* Posse autem aliquem contra Coninch. eodem tempore tres Missas v.g. quæ in eadem Ecclesia debita distantia eodem tempore celebrantur à tribus Sacerdotibus audire, & satisfacere pœnitentiæ injunctæ Confessario audiendi tres Missas: & illo unico actu unius assistentiæ pœnitentiam adimplere tanquam si tres Missas distinctas audisset, docet me citato Gesualdus *ubi suprà*, *n.17.* & me citato Leandr. *q.60.* Sed plus addit etiam me citato Leandr. *q.59.* quod qui vi præcepti, voti, & pœnitentiæ obligatur audire tres Missas satisfacit his omnibus audiendo eas simul, quod docet etiam amicissimus Dicastillus *de Sacr. tom.1.tr.5.disp. 5. dub. 8. n. 113.* cum aliis penes ipsum, unde ego superiùs dicta his diebus firmavi contra quemdam Neotericum, qui illa immodestè damnabat.

Statim in fine hujus R. & in aliis ejus ult. not.

Sup. hoc supra in Res.2. §. Ex his.

Alibi in Resolutionibus, & §§ not. primæ hujus Res.

Sup. hoc supra in §. 2. hujus R. ad medium à vers. Potest simul, & in aliis §§. ejus seq.

Sup. hoc supra in R. 36 prope finem, & in R. 37. §. ult. in principio & in R. 38 §. ultim. post medium, à vers. Adducit, & in alia Res. ejus annotat. Et pro ult. dist. hac hujus Res. præcepti, voti, & pœnitentiæ in Res. 1. & 2. hujus not. & in eisdem locis.

RESOL. XXX.

An eadem actione duobus præceptis satisfacere possimus?

Et ad roborandum sententiam negativam diversi casus adducuntur in textu hujus Resolutionis?

Et hæc quæstio maximè proponitur pro præcepto audiendi Missam in die festo? Ex p. 11. tr. 1. & Misc. 1. Res. 3.

§. 1. PОnit hanc difficultatem novissimè acutissimus Caramuel *in Theologia fundamentali fundam. 31. §. 14. nu. 519.* Et ideò omnia ejus verba per extensum apponam: sic itaque asserit.

Hæc omnia inde suborta, quod eodem tempore, & eadem actione possumus duobus præceptis numero distinctis satisfacere, & ad eum, qui unica actione duabus ejusdem præcepti partibus satisfacere vult, subveniamus.

2 Et quidem si res benè consideretur, multas consequentias parturit *res. 18.* quam habet Diana *tr. 17. partis 2.* ubi interrogat: An Petrus satisfecerit præcepto Missæ si eodem tempore sacrum duorum Sacerdotum audivit, nempe Missam unius Sacerdotis usque ad consecrationem, & Missam alterius Sacerdotis à consecratione usque ad finem.

Quam hic est sup. Ref. 18. & hab. in § Relinquendo hanc. Ref. in aliis ejus annot.

3 Ut rem melius intelligas, clare ponitur, quando unus Sacerdos elevat, alter introitum incipit, & tunc Petrus Ecclesiam ingreditur, & utramque Missam simul audit, alteram ab elevatione ad finem, & alteram ab initio ad elevationem, & interrogat: An Missæ præcepto satisfecerit?

Negat Reginald. sed Reginaldi opinio non placet Dianæ, qui pro contraria citat Molfesium, & alios.

4 Non est animus approbare, aut improbare istam sententiam, sed notare, quæ debeat consequenter admittere meus Diana. Si Dialecticam amat; primò enim sicut satisfecit Petrus audiendo simul duas medias Missas à duobus Sacerdotibus, posset satisfacere audiendo simul quatuor Missæ quadrantes à quatuor Sacerdotibus, aut etiam octò octantes ab octo, quinimò si essent multa altaria, quibus simul esse præsens Petrus posset, & in uno Missa inciperetur, in altero epistola, in altero Evangelium, in altero Oblatio, in altero Canon, in altero Consecratio, & in altero Communio, & tandem in altero post Communio, & in altero ultimum Evangelium, posset Petrus uno quasi momento temporis integram Missam audire.

Sup. hoc infra in §. Et idem hujus Res. cur. fine, & in aliis §§ ejus not.

5 Secundò, rationis paritas nos deduceret ad officium divinum. Nam juxta mores, & rubricas Monasticas in officio solemni habemus duodecim lectiones, & responsoria, quæ non recitat communitas, sed audit tantum; Ergo si sint viginti quatuor Religiosi in Choro, & singuli dicant simul lectionem aut responsorium, satisfacient præcepto legendi duodecim lectiones, & totidem responsoria.

Sup. hoc infra in §. Ad illum vero hujus R. & loge etiam §. ejus annot.

6 Tertiò, quando duo legunt simul, non erit opus, ut alter alterum expectet, sed poterit alter incipere versum sequentem, antequam alter præcedentem absolvat, quoniam potest simul se, & socium audire: nec est cur ad attentionem, & auscultationem recurras, quia attentionem internam, non esse necessariam putamus.

Sup. hoc ibidem.

7 Quartò, in Missa solemni, posita sententia quæ docet, Sacerdotem non teneri legere Epistolam nec Evangelium, poterit dum legitur illa, Tractum, & Versus dicere, & dum Hoc, cætera, quæ illud sequuntur.

8 Quinto, si vera sunt, quæ de Scythis nonnullis leguntur, videlicet singulos binis linguis præditos, & posse aut etiam solere binas voces formare, & binas simul periodos diversa offerre; vel si Deus aliquos homines bilingues produceret qui dum altera lingua recitant matutinum, altera Laudes, aut Primam recitarent; Dicendum omninò esset ejusmodi homines duas simul horas legendo, obligationi recitandi officium divinum satisfacturos.

9 Sextò; hoc ipsum necessario deberet ad communitates traduci; Ipsæ enim omnes sunt multilingues. Quid enim stando huic doctrinæ vetaret magnam communitatem in decem manipulos divini, & dum unus recitat Matutinum, & alius Laudes, alius Primam, & alios cæteras hóras recitare, & quasi horæ quadrante gravi, & molestæ publici officii obligationi satisfacere? Ergo posset simul eadem communitas dividi in partes, & plures actus communitatis celebrare.

10 Septimò: in officio divino nonnulla pluries repetuntur: An ne hæc toties deberent repeti? Respondi olim in commentario in regulam Sancti Benedicti, esse probabile singulas horas, singulis respondere præceptis: esse certum unico actu hominem posse diversis præceptis satisfacere; adeoque si semel in una dicatur Pater, & Ave, & cætera, quæ in horis diversis repetuntur, non debere in aliis recitari: Sed quid dicemus, si totum officium unico præcepto indicatur? Putavi illa debere omninò repeti, & toties legi, quoties præcipiunt Rubricæ. Hæc dixi stando communi doctrinæ: at hodie si hanc Dianæ resolutionem, quam dilucido, admitterem, dicerem in officio divino, nisi totum uni præcepto correspondeat, posse dici semel tantùm Pater, & Ave, semel Credo, semel Deus in Adjutorium, semel Gloria Patri, semel Oratio, & semel Psalmus, qui in horis diversis solet repeti. Et ratio est manifesta, quia ad Dianæ mentem, non solùm simul duobus præceptis, sed etiam simul duabus præcepti partibus possumus satisfacere.

11 Octavò; si cui Rosarium legere præciperetur (hoc est quindecies Pater, & centies quinquagies Ave) diceret, quia singula Pater, & singula Ave diversis præcepti partibus correspondens, & possumus stando Dianæ resolutioni eodem simul tempore diversis præcepti partibus satisfacere. Et quia de obligationibus ortis à voto, & ortis à præcepto aliqui pariformiter philosophantur, idem dicere de illo deberent, qui vovisset dicere Rosarium.

12 Anne hæc omnia Diana admitteret? Non puto. Quid ergo? vel hæc omnia debebit transglutire, vel à principali opinione discedere. Hucusque Caramuel.

13 Sed ego nec ab ipso superius dicta transglutiam, timerem enim suffocari, nec sententiam, quam ut probabilem, docui, relinquam.

14 Et ratio est, quia in auditione duarum partium Missæ quis humano modo dicitur assistere sacrificio, & satisfacere præcepto, & moraliter audire una Missam; quod negan-

negandum eſt poſſe dici, & accidere in exemplis Caramuele allatis.

15 Et ideò cum Leander *de præceptis Eccleſiæ tract.* 2. *diſp.* 1. *q.* 56. docuerit noſtram ſententiam, nempè poſſe aliquem ſatisfacere præcepto, audiendo eodem tempore duas partes Miſſæ, tamen poſtea *q.* 57. non eſt auſus dicere, immò negavit apertiſſimè in reſponſione prima, non adimplere præceptum, qui ſex partes Miſſarum audiret, ut male inferebat Caramuel ubi ſupra.

Sup. hic ſex partibus ſupra in §. Nō hujus R. & in R. præterita §. 3. ad medium verſ. poterit ſimul, & in § 2. poſt medium, verſ. Colligo.

16 Et licet poſtea Leander in reſponſ. 2. videatur id concedere; tamen in fine ſic ſubdit. Nec exiſtimes, ò Theologe, hanc noſtram ſententiam eſſe nimis laxam, aut contra bonos mores; quia cùm omninò, moraliter loquendo, non ſit practicabilis, nec laxa alicui, nec contra bonos mores videri poteſt, eſt igitur ſpeculativè, & metaphyſicè ex principiis intrinſecis probabilis; practicè verò, moraliter loquendo, minimè, quia illud, quod ſpeculando aſſerimus, nequit ad praxim moraliter reduci. Undè ad praxim, nec prodeſt, nec obeſt hæc ſententia, licet proſit ad cognoſcendam ſpeculativam veritatem. Hæc ille.

17 Ad illam verò illationem, quam ſuprà infert Caramuel in Corollario ſecundo, & tertio, reſpondet Leander loco citato *q.* 57. falſum eſſe quod quis adimpleret præceptum recitandi horas, qui ſimul audiret à tribus ſociis tres lectiones, & minus qui à novem ſociis nove lectiones ſimul audiret; ab uno Capitulum, ab alio Orationes, &c. quia ut quis divino officio ſatisfaciat, ultra attentionem ad Deum, debet neceſſario audire diſtinctè verba recitantium cum illo, aut legentium, quod nullo modo poteſt præſtare audiendo novem ſocios, lectiones novem diverſas recitantes, ut conſtat. Ita Leander.

Quoad hoc lege doctr. §. Sed hæc propè finem R. 1. not. ſeq. & ſup. in hac ipſamet R. §. Secundo, & §. Tertio.

18 Relinquendo itaque illationes Caramuelis deductas ex noſtra opinione de auditione duarum partium Miſſæ, illam denuò auctoritate ſtabilire conabor, & præter Leandrum, Azorium, Baſſæum, Dicaſtillum, Geſualdum, Bonacinam, Fauſtum, Molfeſium, Baunium, Hurtadum, & alios à me alibi adductos, noviſſimè hanc ſententiam, me etiam citato docet Remigius ex Clericis Minoribus *in practica Confeſſariorum tract.* 21. §. 1. *num.* 4. ubi ſic ait: (Como puede uno oyr tres Miſſas en un miſmo tiempo, y ſatisfacer con el præcepto de la Igleſia, con el voto, y penitencia de oyr Miſſa; no ay razon para dezir que no ſatisface al præcepto de la Igleſia el que en un miſmo tiempo oyr la media Miſſa de uno, y otra media de otro Sacerdote?) Quia ſicut ſe habet totum ad totum, ita & pars ad partem.

Aſſer fontes in R. 18 §. Tert., & in

Ref. 19. & in Ref. 24. §. 2. à principio, uſq. ad medium, & in A. 2. curſim in §. ult. & ſupra in hac ipſamet Ref. quidem.

19 Hanc etiam ſententiam me citato tenet Pater Hieronymus Garzias *in Theolog. mor. tr.* 4. *diffic.* 4. *n.* 7. ſic aſſerens: (Pero no obſtante lo dicho, algunos tienen por provable la contraria, de que ſe cumplira con el precepto oyende la dos metades juntamente; lo uno, porque la Igleſia no manda que ſe oyga la Miſſa de un Sacerdote, ſino que abſolutamente ſe oyga una Miſſa; eſſe taloye dos medias, que hazen moralmente una Miſſa luego cumpie con el precepto. Confirmaſe porque ſi yo tuvieſe obligacion de oyr dos Miſſas, podria juntamente oyr à entrambas, y cumplir con mi obligacion, luego tambien puedo cumplir con el precepto oyendo los metades de una. Por todo lo qual ſe vee, que eſta opinione tiene provabilidad, y que en caſo que vuo tenga mucha pueſa, ſe puede arpovechar della tuta conſciencia, ques tiene por ſi tantos Doctores, y razones de congruentia. Ita ille.

Su. hoc ſupra in R. 16. propè finem, & in R. 17. §. ult. & in R. 18. propè finem, à verſ. Adducunt, & in R. 19. § ult. propè finem à verſ. Poſſo autem, tom. 1 tr. 6. Ref. 32.

Vide etiam me citato, Rocaful. *in praxi Theol. moral. tom.* 2. *lib.* 2. *de precept. Eccleſ. c.* 2. *dubit.* 2. *n.* 24.

Et hanc ſententiam, me citato, non putat improbabilem Trullench *in Decal. tom.* 1 *lib.* 3. *c.* 1. *dub.* 5. *nu.* 9. & me citato, probabilem vocat Hermanus Buſembaum *in medula Theologia moralis lib.* 3. *c.* 3. *dub.* 3. *n.* 5.

20 Obſervandum eſt tamen, quòd licet omnia à me ſuperius dicta de ſatisfactione præcepti audiendo duas partes Miſſæ ſimul à duobus Sacerdotibus non careant probabilitate; tamen exiſtimo contrariam ſententiam eſſe probabiliorem, & conſulendam? quam noviſſimè præter alios docet ex Villalobos, Jannes de Soria *in Epilogo ſummarum parte* 2. *tr.* 1. *ſect.* 5. *diſp.* 2. *de precep. Eccleſ. tit. de precepto audiendi miſſam*.

TRACTATUS QUARTUS

De Sacramento Extremæ-Unctionis.

RESOLUTIO PRIMA.

An in caſu extremæ neceſſitatis, ſi non adſit oleum benedictum ab Epiſcopo? poſſit Sacerdos illud benedicere, vel uti oleo non benedicto ad ungendum moribundum?

Et an ſaltem Sacerdos ex commiſſione Epiſcopi poſſit prædictum oleum benedicere?

Et an ſi ægrotus ſupervixerit, ungendus eſſet iterum ſub conditione, cum oleo benedicto ab Epiſcopo, ſi tunc adſit?

Et an ſolùm ex præcepto, vel ex neceſſitate Sacramenti requiratur, ut oleum Extremæ-Unctionis ſit benedictum ab Epiſcopo.

Et an ſi fortè non eſſet aliud oleum, quàm Chriſma, ſit peccatum de facto illo inungere infirmum moribundum?

Et an ſi Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum Extremæ-Unctionis cum ſacro Chriſmate, nihil ſit repetendum?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui oleo veteri, & non ab Epiſcopo eo anno benedicto ungeret infirmos?

Et an infirmi, qui omnino à nativitate viſu, vel auditu carent, ſint in periculo mortis ungendi?

Et curſim docetur, quod, qui carent membris ungendis, vel organo, ungendi ſunt in parte proxima membris, vel organi deficientis.

Ex p. 10. tr. 16. & Miſc. 6. Ref. 81.

§. 1. AFfirmativam ſententiam docet noviſſimè Jo. Martinon *de Sacram. tom.* 6. *diſp.* 65. *ſect.* 3. *nu.* 16. ubi ſic aſſerit: Dico ſecundò ſufficere, ut oleum ſit aliquo modo benedictum ab Epiſcopo, idest, vel per ipſum, vel per Sacerdotem ex ipſius commiſſione; qui enim per alium facit, per ſe facit moraliter. Probatur, quia teſte Arcudio *lib.* 5. *de ſacr. c.* 2. Græci ſic faciunt ex antiquiſſima conſuetudine, quam Clemens VIII. approbavit, monens in quadam inſtructione, de ritibus Græcorum, non eſſe cogendos eorum Presbyteros accipere oleum ab Epiſcopo benedictum, quia ex antiquiſſima conſuetudine Orientalis Eccleſiæ, poſſunt Presbyteri de licentia, & commiſſione Epiſcopi benedicere oleum infirmorum. Multòque magis id poſſunt ex commiſſione ipſius Summi Pontificis, ut docent etiam Victoria *de ſac. num.* 216. *in fin.* & Valent. *q.* 1. *de Extr. Unct. pun.* 2. poſt Palud. Sotum, & Cajet. quos citant. Imò quia opinio Gloſſæ initio relata videtur nonnullis eſſe probabilis in praxi, poſſet Sacerdos in caſu extremæ neceſſitatis oleum ipſe benedicere, eoque moribundum inungere: aut ſi neque benedicere liceret, poſſet uti etiam oleo non benedicto. Sed ſi ægrotus ſuperviveret, ungendus eſſet iterum ſub conditione, propter ſecuritatem. Hucuſque Martinon. Sed ego non auderem hanc ſententiam in praxim deducere, quidquid ipſe dicat. Nam ut rectè obſervavit, Doctores, quos citat, & ſequitur Leandrus *de Sacr. tom.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 2. *q.* 2. quibus adde Leſſium *in* 3. *p. D. Th. c.* 1. *de Extr. Unct. dub.* 4. *n.* 3. ubi eſt materia extrinſeca Sacramentorum, qua Chriſtus non eſt uſus, requiritur benedictio. Dicendum eſt itaque, quod materia externa, quæ ad Sacramenta adhibetur, hujuſmodi ſacra benedictione debeat veluti diſponi, & elevari ad formam ſacramentalem, & ut ſit idoneum inſtrumentum, per quod gratia conferatur. Materiæ quidem Baptiſmi, & Euchariſtiæ ipſo Chriſti uſu, & contactu ſanctificatæ, & aptatæ ad formam ſacramentalem fuerunt, undè non indigent alia benedictione, ut ſit idoneæ materiæ. Sed Sacramenti Unctionis, & Confirmationis materia Chriſtus nunquam eſt uſus, unde oportebat, ut aliqua benedictione cenſecrarentur. Deinde de neceſſitate Sacramenti eſt, ut oleum ſit Epiſcopo benedictum, quia licet Divus Jacobus hujus benedictionis mentionem non fecerit ex communi Eccleſiæ traditione à Concilio Florent. in decreto Eugenii, de literis unionis, & à Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 1. declarata, & approbata neceſſariò requiritur, uti comprobat D. Th. *in* 4. *d.* 23. *q.* 1. *art.* 2. *qq.* 2. Pater Lugo *de Sacr. lib.* 3. *c.* 1. *q.* 2. *nu.* 19. Bonavent. *art.* 1. *q.* 2. Palud. *q.* 1. *art.* 2. Valent. *diſp.* 8. *q.* 1. *p.* 2. *in princ.* Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 1. *n.* 3. Ægid. de Coninc. *diſp.* 19. *dub.* 2. *concl.* Bonac. *de ſacram. Extr. Unct. diſp.* 7. *q. unic. p.* 2. *n.* 3. Layman. *lib.* 5. *ſum. tr.* 8. *c.* 2. *n.* 2. & alii. Undè audiendus non eſt Victoria *in ſum. de ſacr. q.* 217. cui ſub dubio favet Cajet. 3. *p. q.* 72. *art.* 3. aſſerens, ſolùm ex præcepto benedictionem requiri, non ex Sacramenti neceſſitate. Et ideò meritò Reverendiſſimus Magiſter Sacri Palatii, delevit hanc opinionem ex Aphoriſmis Emanuelis Sà, ut patet in editione ab ipſo correcta. Et quidem, ut infra videbimus, aliqui hanc opinionem tanquam temerariam damnarunt. Quæ omnia ſunt valdè vera, nam eſto graves DD. Cajet. 2. 2. *q.* 72. *art.* 3. Victor. *de Extr. Unct. n.* 116. Henriquez *lib.* 3. *c.* 8. *nu.* 2. Zambran. *de Extr. Unct. c.* 5. *nu.* 3. non improbabiliter cenſeant, ex commiſſione Pontificis oleum à ſimplici Sacerdote benedictum ſufficere. At verius, & ſecurius eſt, neceſſariò ab Epiſcopo eſſe benedicendum: quia Florent. & Trident. Concilia æquè dicunt materiam hujus Sacramenti eſſe oleum, ac eſſe ab Epiſcopo benedictum. At ex commiſſione Pontificis oleum mutari non poteſt: ergo neque mutari poteſt Epiſcopalis benedictio, ſicuti aliis relatis, tradunt Barboſa *alleg.* 10. *nu.* 6. & *alleg.* 31. *nu.* 14. Valent. *diſp.* 8. *q.* 1. *p.* 2. *in princip.* Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 8. Coninch. *diſp.* 19. *dub.* 2. *concl.* 2. Bellarm.

Sup. hac commiſſione in fine hujus §. & ſin princ. ſeq. Sed lege etiam à medio hujus §. à verſ. Deinde de neceſſitate, & ſſ. ejus not.

Sup. hac commiſſione Pontificis poſt medium hujus §. ad verſ. Quæ omnia, & in aliis §§. ejus notam. quæ eſt propè poſt ſeq. annot.

Sup. hoc in fine hujus §. & infra in R. 14. § ult. & in tom. 1 tr. 1 R. 48. §. 1. e lin. 4.

Sup. hoc ſup. paulo poſt initium, hujus R. curſim verſ. Multoque, & in Ref. 1 & §. not præteritæ, & in Ref. 1. §. ult.

Bellarm. *de Extrem. Unct. cap.* 7. Laym. *lib.* 4 *sum.tract.* 8. *cap.*2. *n.* 1. Bonac. *disp.* 7. *quæst. unic. num.* 2. Trullench. *de sacrament. lib.* 5.*cap.un.dub.*2.*num.*2. Illud verò est omninò certum, seclusa Pontificis commissione, oleum à simplici Sacerdote benedictum materiam insufficientem esse, ut benè notavit Coninch. *dicta disp.* 19.*dub.*2. *num.*6. Et hæc omnia præter Doctores citatos docet Dicastillo *de Sacram.tom.*1.*tract.* 7. *disput.* 1. *dub.*3. *numer.* 32. Lessius *in* 3. *part. D. Thomæ, cap.* 1. *de sacram. Extrem. Unct.dub.*4.*&* 5.*nu.*10. qui tamen asserit, posse ex commissione Pontificis probabiliter simplicem Sacerdotem oleum benedicere. Sed negandum est omninò id, quod asserit Martinon, posse videlicet simplicem Sacerdotem hoc efficere ex commissione Episcopi, & si hoc efficitur in Ecclesia, dicendum est procedere ex commissione, vel licentia Summi Pontificis, si non expressa, saltem tacita, ut ipsemet Arcudius à Martinon citatus observat, & optimè docet Pater Aversa *de sacr. Extr. Unct. sect.* 2. Id quod asserit etiam Martinon de oleo non benedicto, puto à fortiori reprobandum, & ideò sententiam asserentem benedictionem olei, non esse de essentia hujus Sacramenti, fortè temerariam vocavit Nugnus *in* 3.*part. tom.* 2. *quæst.* 29.*art.*6. *concl.* 1. & temerariam fine metu vocavit Suar. *disp.*49.*sect.*1. *n.*6. & ideò rectè *Amicus in Cur. Theol. tom.*8. *disput.* 19. *sect.* 3. *num.* 50. docuit in nullo casu Extremam Unctionem esse ministrandam absque oleo benedicto ab Episcopo.

Sup. hoc supra ante medium hujus §. vers. Deinde, & in aliis ejus not.

2 Et ideò, ut dixi, sententiam Martinon minimè in praxi admittendam esse existimo, nec credo huc usque in Ecclesia practicatam à nemine fuisse. Concedo tamen cum Dicastillo *ubi suprà*, salvo meliori judicio, quod si fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis, non esse peccatum de facto illo inungere, quia si præceptum solùm est positivum Ecclesiæ, credi potest illam non velle in eo casu ita strictè prohibere, ut non liceat inungere ægrotum eo Chrismate, cùm ex alio capite nulla secundum se appareat irreverentia facta Sacramento in ea Unctione facta ex Chrismate. Unde Layman. *lib.* 5. *tract.*8. *c.*2. *n.* 3. notat, quod si Sacerdos per errorem contulit hoc sacramentum cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum, quia putat valere; & hæc omnia docet etiam doctus, & amicissimus Pater Lugo *de sacram. lib.*3.*cap.*1. *q.* 3. *num.* 37. vide etiam Baucium *in Theolog. Mor. tom.* 1. *tr. ult. q.* 3.

Sup. hoc supra in princip. hujus R. ad lin. 7.

Sup. hoc in R. seq.

Sup. hoc notato in 4. seq. §. in omni, in principio, & sui. in fine R. 7.

3 Sed Castrus Palaus *tom.* 3. *tr.* 26. *punct.* 2. *nu.* 11. putat nullo modo licitum esse, deficiente oleo infirmorum, oleo cathecumenorum, vel confirmatorum uti: tum quia est adversus Ecclesiæ consuetudinem; tum quia est satis probabile, ex eis non posse sacramentum Unctionis perfici, utpotè quæ in ordine ad hoc sacramentum consecrata non sunt. Atque ita tradit Layman. *lib.* 5. *sum. tract.*8. *cap.*2.*num.* 3. Vide etiam Leandrum *ubi sup. q.* 6.

4 Puto etiam probabile id quod alibi docui, non peccare mortaliter eum, qui oleo veteri, & non eo anno ab Episcopo benedicto ungeret infirmos. Ita Leandrus *ubi sup. q.* 11. & Martinus de San Joseph *tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 1. *de Extrem. Unct. num.* 14.

5 Sed hic pro curiosis inquirendum, an infirmi qui omninò à nativitate visu, vel auditu carent, sint in periculo mortis inungendi, & affirmativè aliqui respondent etiam cum forma absoluta, *quidquid peccasti*, &c. tum quia sensus absolutus non est, tum quia potuit, secundum illum sensum, per internum desiderium peccare. Sic Valentia *tom.* 4. *disput.* 8. *quæst.* 2. *punct.* 2. Cui malè aliqui obiiciunt, non posse nisi ineptè dubitari, num per visum peccaverit is, quem certò scimus nunquam vidisse. Respondeo enim non propterea dubitari, sed formam consuetam hypotheticè semper veram, non mutari in iis casibus particularibus, & rarò contingentibus: sicut in sacro faciendo, quamvis solus minister adsit sacrificanti, non propterea mutat ordinarium dicendi modum in plurali, *Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimissit peccatis vestris*, &c. *Dominus vobiscum: Et omnium circunstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota devotio*, &c. *Benedicat vos omnipotens Deus*, &c. Et ita docet Martinon *ubi sup. sect.* 5. *num.* 37.

Alibi inf in R. 8 & in R. 1 §. Sed ego ad lin. 6 & in aliis earum not pro hac qu. Et pro côtento in hoc §. Sed hic. & seq inf in Ref. 48. per totum.

6 Sed hæc non admittit Dicastillus *ubi supra*, *nu.* 51. ubi sic ait: Accedit quod qui cæcus est, & surdus à nativitate, & qui nunquam etiam olfecit; ut sunt aliqui, non ideò videntur incapaces unctionis: adde (si placet) mutum simul, & saporum gustu carentem, qualem hominem non esse impossibilem aliqui non improbabiliter putant, solo vigente sensu tactus, hujusmodi autem hominibus non videntur omninò necessariæ illorum sensuum unctiones, quibus constat nunquam peccasse, nec esse in eo peccata, quæ originem habuerint ab speciebus eorum sensuum, quos nunquam habuit. Quod enim aliqui dicunt, inter quos Tannerus, eum, qui caret membris ungendis, ungendum esse in parte proxima, quia saltem potuit peccare per concupiscentiam talis sensus, v. g. videndi; gratis dicitur; & sine fundamento in veritate verborum formæ: qui enim nunquam habuit oculos, nunquam peccavit per oculos, nec illa concupiscentia videndi, si peccatum fuit, fuit peccatum oculorum. Addit, quod unctio in alia parte omninò distincta non significat remissionem peccati commissi, per eam partem, quæ non existit, nec unquam extitit, nec commissi per concupiscentiam operandi, per talem partem, aut sensum, qui nunquam fuit. Ita ille, qui tamen postea *n.* 19. hæc subdit: Non videtur tamen omni probabilitate destitutum, quod qui caret sensu illo, aut organo etiam tali sensui deservieuti, possit inungi in aliis, & constare Sacramentum essentialiter sine illa unctione: probabiliter enim satis credi potest, quod Deus, qui hanc Unctionem ad hominem ea indigentem ungendum instituit; ita illam instituerit, ut serviret, & valeret pro homine, qualis homo ipse hic, & nunc ungendus in se est; adeòque valeret pro ungendo homine in his sensibus, aut organis, quæ habet, etiamsi careat sensu, & organo aliquo; ita qui habet omnia organa, ut ungendus necessitate Sacramenti in omnibus, qui verò non omnia habet, in omnibus saltem illis, quæ habet, ungendus sit. Hæc Dicastillus. Sed sententiam Valentiæ, & Martinon puto satis probabilem esse; nam ad argumentum Tanneri, & Dicastilli respondet, ut visum est, Martinon.

RESOL. II.

An si desit oleum Extremæ Unctionis, possit Parochus Sacramentum illud ministrare cum Chrismate?

Et utrum valeat Sacramentum Extremæ-Unctionis, si fiat sacro Chrismate?

Et docetur, quod si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum cum Sacro Chrismate, nihil est repetendum.

Et dubitatur, an sit peccatum veniale ministrare Sacramentum Extremæ Unctionis non in forma Crucis?

Et an oleum consecratum præcedentis anni, si superfit, & non sit combustum, possit in necessitate misceri cum oleo benedicto præsentis anni, si hoc non sufficiat?

Et si postquam ea Mistio facta est, afferatur aliud oleum novum, quod censeatur sufficere pro toto illo anno, an comburi statim debeat juxta usum Ecclesiæ illud oleum mistum ex novo, & veteri, vel possit servari? Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Resol. 15.

§. 1. DE hoc casu novissimè interrogatus fui; & negativam sententiam docet Layman, *lib.* 5.*tr.*8. *c.*12. *nu.*3. ubi sic ait: Si ad manum non habeatur oleum infirmorum, non esse licitum Sacerdoti in Extrema-Unctione uti Chrismate; quia saltem nunc consuetudo Ecclesiæ repugnat, quæ proprium oleum, idque simplex, non mixtum, pro ungendis infirmis consecrat: quare neque extra omnem dubitationem est, utrum valeat Sacramentum Extremæ-Unctionis, si fiat Sacro Chrismate, eo quòd materia hæc non tantùm diversam consecrationem habeat, sed etiam, saltem morali æstimatione, diversum usum, & appellationem sortiatur, cum sit mixtura aliqua artificialis. Ita ille; cui adde Lugum *de Sacram. in genere cap.* 12. *num.* 1.

Sup. hoc in R. prater. §. Et ideo, ad lin. 3.

2 Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Amicus *in Cursu Theolog. tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 3. *num.*35. Dico igitur quòd in casu, in quo non posset haberi simplex Oleum posse Sacerdotem ad hoc Sacramentum conficiendum uti Chrismate; sicuti etiam uti potest oleo veteri anni præcedentis, si non suppetat novum benedictum: nam utilitas, quam hoc Sacramentum affert infirmo, præferenda est. Vide etiam Suarez *disp.* 40. *sect.* 1.*n.*10. Dicastillum *de Sacr. tom.* 1. *tr.*7. *disputat.* 1. *dub.*3.*nu.*38. ubi sic ait: Salvo meliori judicio, ego colligerem, si fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis; non esse peccatum de facto illo inungere; quia, si præceptum solùm est positivum Ecclesiæ, credi potest illam non velle in eo casu ita strictè prohibere, ut non liceat inungere ægrotum eo Chrismate, cùm ex alio capite nulla secundum se apparet irreverentia facta Sacramento in ea Unctione facta ex Chrismate.

Sup. hoc in R. præter. § Puto, à inf. in R 7. in princip. & in R. 8 & in Ref. 79 §. Item potest, in princip.

3 In omni tamen sententia dicendum est, quod si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum cum Sacro Chrismate; nihil est repetendum, ut ego alibi notavi, & notat Amicus, & Dicastillus *locis citatis*; quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disput.* 2. *quæst.* 6. qui tamen *quæst.* 15. nominatim contra me dubitat, an sit peccatum veniale ministrare Sacramentum Extremæ-Unctionis non in formam Crucis; sed immeritò quidem, cùm sit communis sententia Doctorum: & præter Granadum, & Ochagaviam ab ipso citatos, hanc sententiam, me citato, tenet Dicastillus *ubi suprà*, *num.* 42.

Alibi inf in R. 7 in fine, & sup in R. præter § Et ideo, in fine Et pro quæst. posita ad lin. 8. hujus §. an sit peccatum. Inf. in R. 10. § ult. & magis latè in ref. 18. & pro casu necessitatis in aliis hujus tr.

4 Sed hic solvendum est dubium: An scilicet oleum consecratum præcedenti anno, si superfit, & non sit combustum possit in necessitate misceri cum Oleo benedicto præsentis anni, si hoc non sufficiat? Et Dicastillus, *ubi suprà num.* 75. putat, si nondum contingat esse consumptum, nec in se sit putridum, aut corruptum, neque id prudenter timeatur, posse urgente necessitate, ne deficiat pro ægrotis misceri cum novo; imò cæteris paribus videtur magis rationi consonum; tum quia, si

potest

potest non consecratum addi: cur non poterit consecratum: Tum quia ex principiis communis doctrinæ id sequi videtur, nam, si Doctores meritò docent, posse adhiberi oleum præcedentis anni, quando urget necessitas, cur non poterit etiam adhiberi mixtum cum alio oleo benedicto præsentis anni? Nec obstat, quòd sit præceptum comburendi oleum præcedenti anno consecratum: id enim intelligendum est seclusa necessitate; si ergo illud per se solùm sine novo alio servari potest in necessitate; pari ratione servari poterit admixtum cum novo.)

5 Quæret tamen aliquis, si postquam ea mixtio facta est, afferatur aliud novum, quod censeatur sufficere pro toto illo anno: an comburi statim debeat, juxta usum Ecclesiæ; illud oleum mixtum ex novo, & veteri, vel possit servari? Respondeo me quidem judice, in ea re distinguendum esse. Nam, si mixtio fiat ex majori parte veteris, & minore novi, adveniente puro novo sufficiente, comburendum est totum; absolutè enim censetur vetus. Si verò major pars sit novi olei, posset quidem servari propter contrariam rationem: censetur enim absolutè novum oleum, cujus comburendi præceptum, nondum extat. Quòd si mistio ad æquales partes facta fuerit, probabilius judico, esse comburendum, quia non est absolutè oleum novum, nam vetus, cujus comburendi usus est, aut præceptum, non conversum est in novum. Imò, etiamsi minor pars veteris admixta fuerit, videtur consultiùs fieri, si illud statim comburatur, quia Sacramentum administrandum est cum illo oleo novo sufficiente, etiamsi extet illud mixtum: ergo non est, cur asservetur per totum annum. Unde si finito anno comburendum est, parum refert, quòd modo etiam comburatur, quando moraliter non timetur defectus olei. Hucusque Dicastillus, satis quidem probabiliter, & doctè, ut semper solet.

RESOL. III.

Utrum, si pro administratione Sacramenti Extremæ-Unctionis addatur oleo consecrato major quantitas olei non consecrati, hoc non obstante, remaneat consecratum?

Et quid est dicendum de oleo addito Chrismati?

Et eadem est ratio additionis ad aquam benedictam. Ex part. 11. tract.3. & Misc.3. Res.15.

Supra omni contento in hac Res. lege dict. R. seq. & sequent. §. verum ante medium vers. secus 6.

§. 1. Casus est curiosus, & quod mirum videbitur, affirmativam sententiam tenet Magister *in Direct. decision. Regular. verb. baptismus fol.49.* ubi sic ait, Oleum non consecratum additum consecrato totum fit consecratum, etiamsi fit major quantitas non consecrati: secus de oleo addito chrismati dicendum est.

2 Hoc probatur, quia licet stando in vera philosophia per mixtionem resultat unum tertium, stando tamen in jure Canonico sic videtur, Papam respondisse, qui in his sacramentalibus magnam habet potestatem, nam per ratihabitionem consecrantur Ecclesiæ, aliàs si per hujusmodi mixtionem, seu partium additionem censerentur corruptæ partes præexistentes, replere omnia scrupulis; & cùm communiter fiat hujusmodi permixtio olei consecrati, & non consecrati, nec permiscentes sint prudenter cauti in mensuranda quantitate olei superaddendi, maneremus dubii de consecratione Sacerdotum oleo, & chrismate junctorum, de Confirmationis, & Extremæ-Unctionis validitate.

3. Quod, & in philosophiæ juribus fundari potest, quia quando duo liquores, qui adminiscentur, sunt ejusdem speciei, habentque qualitates individuales valde similes ejusdem virtutis, & vigoris, ut duo vina alba: vel duo olea, non fit verè admixtio, nulla fit corruptio, neque resultat aliquod tertium, sed est unio, & continuatio illarum partium, & quamvis major quantitas superaddatur minori, cùm non habeant contrarietatem qualitatum, non miscentur per mutuam actionem, & passionem, nec major quantitas destruit minorem, sed per divisionem partium quantitativarum subintrant, alter liquor illorum dividit per commotionem partes alterius in minores minimis. Hoc idem de oleo non consecrato superaddito etiam in majori quantitate oleo consecrato, quod totum remanet consecratum, consulitur tamen rationabiliter, ne in minimo excessu quantitatis superfundatur oleum non consecratum, quia quamvis utrumque sit ejusdem speciei in esse entis, in esse tamen moris (ut ita dixerim) in esse (inquam) consecrati, & non consecrati differunt specie, atque adeò prudenter cavendum est, ne tanta sit quantitas olei superaddendi, quod suffocet consecratum, hoc est non omninò penetretur undequaque à partibus olei consecrati.

4 Si verò oleum non consecratum superaddatur in majori quantitate chrismati, proculdubio totum remanet non consecratum propter liquores specie differentes, nempè balsamum, & oleum, & propter qualitates specificè, & individualiter dissimiles, & ex quorum mistione corruptis partibus, tertium quid resultat. Dixi in majori quantitate, quia forsan si in quantitate æquali superaddatur oleum chrismati, non fiet tam perfecta commistio ad corruptionem partium sufficiens. Cùm chrisma præter balsamum, habeat etiam oleum, ratione cujus nequit pugnare cum oleo superaddito.

5 Sed prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto, & adversus Patrem Dominicanum alios Magistros Dominicanos opponam, & hi sunt S. Joannes de la Cruz *in direct. Consc. de extrema-unctione dub.6. concl.1.* & Petrus de Ledesma *in sum. tom.1. tract. de extrema-unctione cap.2. concl.4. diffic.3.* sic asserens, (Hase de advertir, que quando al tal azeyte bendito, y consagrado, se le añade otro azeyte que non este bendito, y consagrado, hase de añadir poco à poco, y en menor quantidad para que el oleo bendito, y consagrado convierta en su naturaleza al que no lo esta. Porque si fuesse mayor la quantidad del azeyte que no està bendito, y consagrado todos perderia la consagracion, y bendicion. El exemplo esta llano en el agua bendita, la qual pierde la bendicion si le echan mayor quantidad de agua que no este bendita. Però si le echan de menor quantidad toda queda bendita.) Ita ille, cui adde Henriquez *lib. 3. cap.8. num.2.* Dicastillum *de Sacrament. tom.1. tract.7. disput.1. dub.7. num.74.* ubi testatur hanc esse communem sententiam Doctorum, idem docet Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. unica, de Sacram. extremæ-unctionis dub. 3. num. 19.* Trullench. *de Sacramentis lib.5. cap.unic. dub.2. num.3.* Dico igitur, quòd licet Parocho oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore, ut totum oleum consecratum non sufficiat pro toto anno, nam tunc utrumque censetur consecratum per admixtionem, modo quod additur sit minoris quantitatis, quam consecratum, nam dignum trahit ad se minus dignum. Probatur hoc exemplo aquæ benedictæ. Unde etiam non gravabor hic apponere verba Lessii *in 3. part. de Sacramento extremæ-unctionis cap.1. dub.5. num.11.* ubi sic ait. Animadvertendum est in necessitate posse addi oleo benedicto aliquid olei non benedicti, ut habetur *in cap. quod in dubiis, de consecrat. Ecclesiæ, & Altaris*: quod intellige, modò id, quod additur, minus sit quantitate, vel si non sit minus, saltem fiat additio sensim. Si enim id, quod additur, superet, vel etiam æquale sit, & confestim addatur, id, quod auctum est, non censetur esse idem, quod ante fuit. Si autem sensim fiat additio, semper censetur esse idem quod immediatè ante erat. Undè cùm antea esset benedictum, etiam post additionem censetur esse benedictum. Vide Sylvestrum, *verbo aqua benedicta*, & Fumum *ibidem*. Est enim eadem ratio additionis ad aquam benedictam. Hæc Lessius.

Sup hoc lo R. seq. cursim ad med. §. sed nô, & in to. 4. tr. 3. Ref. 26. § Ex hac prop. fin. à v. & dicl solet etiam.

RESOL. IV.

An oleo benedicto Extremæ-Unctionis semel, vel variis vicibus non possit admisceri, nisi pars adjecta sit minor quantitate; primum ab Episcopo benedicta?

Idem cursim infertur dicendum de aqua benedicta, quod aqua non benedicta aqua benedictæ superaddita, censetur acquirere benedictionem. Ex p.9. tr.6. & Misc.1. Res.43. aliàs 44.

Supra omni contento in hac Resol. in Res.prae.

§. 1. Respondet Zambranus *de cas. tempore mortis, cap.6. dub.5. num.5.* & post illum, Pater Quintanadveñas *in Theolog. moral tom.1. tract.5. singul.1. num.4. & sequentibus.* Quòd oleum Extremæ-Unctionis, ut maneat benedictum, requiritur, ut quantitas principio benedicta sit major tota non benedicta superaddenda; vel superaddita, sive simul successivè, sive variis vicibus fiat totius additio. Itaque putat, quantitatem minorem addendam, commensurandam semper esse cum oleo à principio benedicto: verbi gratia, oleo unius libræ benedicto, non potest fieri additio olei non benedicti, nisi in quantitate minori libra, duodecim, scilicet, aut quatuordecim unciarum, ubi libra sexdecim constat, non verò septemdecim, immo nec sexdecim unciarum, libram unam constituentium.

2 Probat hanc sententiam ingeniosus Quintanadveñas, quia subjectum hujus benedictionis est illud oleum, quod à principio fuit ab Episcopo benedictum; ergo necessum est, ut benedictio conservetur, quòd maneat idemmet, quia benedictio non potest esse sine subjecto, nec ad aliud absolutè diversum transire; sed quando olei quantitas, etiam in diversis vicibus addita, pervenit ad tantam ex additis factam, ut si major illa, cui facta est additio, & initio fuit consecrata; jam non manet absolutè idem individuum physicum olei, & à principio consecratum; cùm vix maneat aliqua pars exigua illius, ob quam dumtaxat dici possit non simpliciter, sed secundùm quid idem: ergo in eo non potest manere benedictio, quæ conservari non valet, nisi servata identitate subjecti physici.

3 Confirmatur primò: quia, si oleo consecrato addatur semel, seu una vice, major pars non consecrati: nullum manet consecratum, quia non manet idem individuum physicum, sed idem est, cùm diversis vicibus additur major pars non benedicti, ergo nec benedictio manet.

4 Confirmatur secundò: nam ideò quando minima pars

ei

olei non benedicti miscetur majori olei benedicti, totum manet benedictum, quia in commixtionibus, major quantitas debet in se minorem convertere, vel saltem ad sui identitatem trahere, & ei communicare suas qualitates: sed hoc fieri non potest, cùm pars addita est notabiliter major: ergo nec hęc poterit participare benedictionem illius. Quod verò major pars olei non benedicti addatur unica, vel pluribus vicibus benedicto, non tollit, quòd sit major pars.

5 Verùm hæc sententia est contra praxim, & usum ferè omnium Ecclesiarum, & contra communem sententiam Doctorum. Et ita docet Lessius *in 3. part. D. Thomæ de Sacram. Extrema-Unctionis cap. 1. dub. 5. num. 11.* Baunyus *in Theolog. moral. to. 1. tract. ult. in Epitome, c. 2.* Ludovicus à S. Juan. *in Summ. quæst. unica, de Sacram. Extrema-Unctionis art. 2. dub. 2. diffic. 6. concl. 2.* Candidus *tom. 3. de Extrema-Unctione disq. 3. art. 2. dub. 17. & 18.* Leander *de Sacrament. tom. 2. tr. 4. disp. 2. q. 8.* qui citat D. Thomam, Tabienam, Sylvestrum, Angelum, Rosellam, Henriquez, Torreblancam, Postevinum, Bonacinam, & alios.

6 Sed non deferam hìc apponere verba sapientissimi Professoris Regii Sorbonici Nicolai Ysambert *in 3. part. D. Thom. de Sacrament. Extrema-Unctionis, disp. 2. art. 3.* ubi sic ait; (Atque ex hac limitatione sic explicata patet, quid sit respondendum ad ultimum dubium, scilicet, tunc valere Sacramentum Extremæ-Unctionis, quando oleo infirmorum proprio suo ritu consecrato, oleum non benedictum additur sensim, & in tam parva quantitate, ut priùs oleum benedictum censeatur moraliter remanere, & illud, quod est superadditum, denominari benedictum: sicut aqua non benedicta aquæ benedictæ superaddita censetur acquirere benedictionem. Cujus utriusque rei ratio hæc est, quòd ritus isti benedicendi sint tantùm de jure positivo, & per Ecclesiam instituti, quæ dum illos perficit, intentionem suam, saltem virtualiter, etiam extendit ad liquores illos ejusdem conditionis, qui postea in tali parva quantitate admiscebuntur, ut priorem non censeantur moraliter corrumpere: imò, & licere in casu necessitatis ita facere, intelligitur ex cap. *Quod in dubiis, extr. de consecr. Ecclesia*, ubi Innocentius V. ita ait; Non negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo admisceri.

Sup. hoc in R. praec. ante medium § ult. & in alio v. ejus agnos.

7 Verùm audiamus alium Professorem Regium Lovaniensem, & is est Joannes Vvigers *in 3. part. D. Thomæ, in supplem. q. 29. art. 4. n. 6.* ita asserens: Notandum denique, oleo benedicto admisceri posse oleum non benedictum, ut pluribus inungendis possit sufficere, vel non ita citò exsiccetur juxta cap. *quod in dubiis, de consecrat. Ecclesiæ, & Altaris in 3. Decretal.* Monent autem communiter Doctores, hanc mixtionem cum cautela faciendam, ut additio paulatim fiat, & in minori quantitate, ita enim ajunt, censebitur esse idem oleum, quod prius, & benedictum, ut prius: secus si additio fiat simul in majori, vel etiam in æquali quantitate, de quo videre licet Henriquez *supra*, cùm aliis, quos citat. Verùm difficultate non caret, quomodo dum sic paulatim in parva quantitate miscetur, efficiatur totum benedictum, quandoquidem ipsa benedictio, dum adhibetur, afferit tantùm oleum præsens, in quod tendebat, & id, quod in oleo inde remanet, sit morale quid non habens efficaciam, aut virtutem operandi, vel causandi aliquid circa oleum sibi superadditum: aut certè, si quis forsitan voluerit dicere, quod benedictio dum fieret, extenderit se, & suo modo affecerit omne aliud oleum, quod præsenti oleo aliquando admiscebitur, quid opus erit prædicta cautela? cùm æquè benedictum, ita loquendo erit totum oleum, si plus simul, quàm si sensim, & successivè admisceatur.

Sup. hoc signat. ibid.

8 Hinc non minus probabiliter forsitan, dici poterit, per illam mixtionem oleum non benedictum non effici benedictum, sed ad eum finem adhiberi, ut eo modo oleum benedictum ad plures possit extendi: unde consequenter hæc adhibenda esset cautio, ut cum illo moderamine non benedictum adhibeatur, quoad quantitatem, sive simul, sive successivè, & ita diligenter permisceatur, moraliter numquam fieri possit, quin dum digitus in illo mixto intingitur, semper simul aliqua parte olei benedicti inungatur, quia tamen prior opinio praxi, quæ in usu est, magis favet, hinc ad difficultates contra eam motas, respondeti potest, ex Christi institutione, & Ecclesiæ intentione, benedictionem, quæ adhibetur extendere se ad omne oleum admiscendum, quando in ea quantitate admiscetur, ut mixtum moraliter censeatur esse idem cum eo, quod prius fuit, potiùs quàm esse illud, quod est superadditum, & quamvis physicè non operetur, & proinde potuisset æquè extendi etiam ad omne oleum, quando in majori quantitate adhibetur, tamen non ita Christum instituere voluisse, aut instituisse, quia institutionem suam voluit accomodare communi hominum sensui, & apprehensioni, qui judicant, naturam rei non mutari per admixtionem modici extranei, sed potiùs extraneum in illam mutari, & converti, & simul quoquo modo operandi ipsius naturæ, quæ sic operari solet.) Hucusque Vvigers, ex quibus facilè patet responsio ad argumenta contrariæ sententiæ. Dicendum est itaque, quòd si à principio Episcopus benedixit quantitatem olei: verbi gratia, quatuor librarum, postea paulatim, & per varias vices potest addi quantitas decem librarum, si necessaria esset pro administratione sacramenti, & copia infirmorum. Et ita, ut dixi, est usus, & praxis Ecclesiæ.

R E S O L. V.

An liceat Parochis mittere oleum Extremæ-Unctionis ad infirmos, ut eo ungantur?

Et docetur, antiquos Patres Unctionem curativam infirmis adhibuisse, etiam per non Sacerdotem, sed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Episcopo pro materia Extremæ-Unctionis. Ex p. 9. tr. & Misc. 1. Ref. 42. aliàs 43.

§. 1. Affirmativè respondet Quintanadveñas *in Theol. mor. to. 1. tr. 5. singul. ult. n. 1.* ubi sic ait; (Hoc oleum infirmorum sacræ unctionis remotam materiam) licitè concedi posse à Parocho, vel Sacrista, ut infirmi debita veneratione eo ungantur, constat ex antiqua Ecclesiæ consuetudine ab Apostolis desumpta, qui Marc. 6. à Christo Domino mittebantur, & ungebat oleo multos ægros, & sanabantur. Sic Innocentius I. *Epist. 6. ad Decent.* ait; *Oleo ab Episcopo confecto, non solùm Sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet in sua, aut suorum necessitate.* Ubi Cornellus *in Jacob 5. vers. 14.* docet Innocentium loqui de usu olei extra sacramentum ad curandos infirmos.)

2 Sed hæc opinio mihi non placet: nam ut rectè observat Castrus Palaus *to. 4. tr. 26. disp. unic. punct. 2. n. 8.* oleum infirmorum solum pro sacramento Extremæ-Unctionis deservit. Et ideò dixit Baun. *in Theol. mor. to. 1. tr. ult. q. 3.* (Cùm triplex sit genus olei, quoad usum Christiani populi benedicitur ab Episcopo, Chrisma, & oleum cathecumenorum, & infirmorum, id laborare Parochus sedulò debet, ne eorum aliquo utatur ad aliud, quàm cujus causa est institutum ab Ecclesia, sed Ecclesia oleum infirmorum instituit solùm (ut dixit Palaus, & patet) pro materia Sacramenti Extremæ-Unctionis: ergo extra usum illius, Parocho minimè uti dicto oleo licitum esse patet.)

3 Nec obstant in contrarium à P. Quintanadv. adducta: nam pace viri docti, Cornelius à Lapide, quem ipse pro sua sententia adducit, est contra ipsum: etenim apertè fatentur, locum Innocentii non esse intelligendum de oleo sancto ab Episcopo benedicto, sed de oleo benedicto à Sacerdotibus, uti fecerunt Eremitæ. Vel dicendum est (ait Cornelius) Innocentium solùm asserere, licitum esse omnibus Christianis uti oleo sancto in suis, & suorum necessitatibus, nimirum advocando Presbyteros, & ab eis accipiendo extremam-unctionem. Quod etiam notavit explanans dictum locum Innocentii Lessius *in 3. p. Divi Thom. de Sacr. Extrem. Unct. dub. 1. n. 4.*

3 Fateor antiquos Patres unctionem curativam infirmis adhibuisse, etiam per non sacerdotem, sed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Episcopis pro materia sacramenti, ut etiam observat Nicol. Ysambert. *in 3. p. D. Th. de sacr. extr. unct. disp. 1. art. 5.* & ideo Parochi abstineant sacrum oleum ab Episcopo consecratum pro materia extremæ-unctionis, præbere laicis, ut ipsi infirmos ungant ad sanitatem tuendam.

3 Vnde post hæc scripta inveni nostram sententiam docere Cardinalem Bellarminum *lib. 1. de extr. unct. c. 9.* asserit etiam esse contra praxim Ecclesiæ, dare oleum sanctum laicis, ut eo utantur. Exempla verò, quæ leguntur de miraculis, quę sancti Eremitæ oleo sancto faciebant, non convincunt eos fuisse usos illo oleo, quod ab Episcopo solemni cæremonia benedicitur, ut sit hujus sacramenti materia: poterant enim illo uti oleo quod ipsi signo Crucis benedicebant. Ita Bellarm.

R E S O L. VI.

An una gutta olei sit sufficiens in unaquaque unctione, ad conferendum Sacramentum Extremæ-Unctionis?

Ex quo infertur, unam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 176. aliàs 177.

§. 1. Negativam sententiam docet Filliucius *to. 1. tr. 3. cap. 4. n. 78.* ubi sic asserit: Dico quamlibet unctionem tantam esse debere, quanta satis est, juxta communem modum loquendi. Verùm ut rationem unctionis attingat in particulari, non videtur satis unam guttam olei stillare: sed opus est perfundere partem sensus, id enim est ungere. Ita ille. Sup. hoc inf. in Ref. 22. §. ult.

2 Sed pro probabilitate partis affirmativæ habeo validum argumentum, nam ex doctrina Reginaldi *in praxi to. 2. lib. 28. c. 9. n. 13.* Suar. & aliorum, id quod de quantitate aquæ circa Sacramentum Baptismi asseritur: hoc etiam de quantitate olei circa Sacramentum extremæ-unctionis asserendum est: sed probabiliter multi DD. ut *suprà* visum est, tenent unam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi. Ergo una stilla olei dicitur etiam ungere. Sed tu Lector cogita. Sup. in R. quæ hic est in to. 1. tr. 1. Ref. 30 §. 8. & 9. & in antiis eius primo annot.

RE-

RESOL. VII.

Quidam Sacerdos unxit infirmum cum oleo veteri, quæritur, an peccaverit mortaliter?

Ex quo sequitur esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quàm Feria quinta Parasceves, vel illud singulis annis non renovare.

Et notatur, quod si Sacerdos per errorem ungeret infirmum non oleo, sed sacro Chrismate nihil esse repetendum. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 175. aliàs 176.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis, cap. 5. dub. 4. num. 5. & seq.* ubi *num.* 14. sic concludit; Ex dictis sequitur esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quàm feria quinta, vel illud singulis annis non renovare, vel veteri uti extra necessitatem. Ita ille.

2. Sed hæc aliquibus non probantur, nam ut ait Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacram. extr. unct. cap. 2. in fine.* (No es cierto que aya preceto de renovar el azeyte de los enfermos cada año aunque se suele hazer asi; Però de la Chrisma se halla claro preceto del derecho de que se renueve.) Et Henriquez *lib. 3. cap. 8. num.... in fin.* asserit absolutè, quòd non est de præcepto renovare oleum singulis annis. Ex his aliquis probabiliter posset respondere, non peccasse mortaliter supradictum Sacerdotem ungentem infirmum oleo veteri. Sic determinavit Henriquez *l. 2. cap. 29. num. 3.* ubi ait, quòd non prohibetur ungere infirmos veteri oleo, & *in glossa litt. V.* notavit ita Theologos, & utriusque jurisperitos Salmaticenses post longam consultationem determinasse.

3 Sed mihi magis placuit prima sententia, non tamen damno sententiam Henriquez, renovandum esse quotannis oleum infirmorum, & vetus comburendum in Ecclesia, vel in piscinam injiciendum; si verò non sit aliud oleum, nisi vetus, potest instante morte fieri cum illo extrema-unctio, & ad hunc finem servari debet vetus, quousque novum habeatur: vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 8. cap. 2. num. 4.* qui etiam *num. 3.* adnotat, quòd si sacerdos per errorem ungeret infirmum, non oleo, sed sacro Chrismate, probabiliter dici posse videtur nihil esse repetendum, sed rem Domino commendandam, tum quia plerumque non posset fieri iterata unctio sine scandalo, tum quia valdè probabile est, sacramentum Extremæ-Unctionis validè conferri in materia sacri Chrismatis. Ita Layman.

RESOL. VIII.

An moribundo sit ministranda Extrema-Unctio cum oleo alterius anni?

Et docetur, urgente articulo mortis, perfici posse Sacramentum Extremæ-Unctionis brevissima, & tenui linitione unius oculi, auris, manus, narium, & oris etiam absque signo Crucis, & sub una forma communi: Per istam sanctam unctionem, &c.

Et an sit necessaria unctio pedis? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 90.

§. 1. LIcèt non videatur à peccato excusandus Sacerdos, qui ministraret hoc sacramentum cum oleo veteri, nam debet esse benedictum eo anno, ut habetur *in cap. litteris, de consecrat. dist. 3.* tamen ubi necessitas urgeret, poterit Parochus ungere moribundum oleo veteri, & ita declaravit sacra Congregatio Episcoporum *die* 20. *Martii.* 1590. teste Gavanto *in enchir. Episcop. ver. Extrema-Unctio num.* 10. Zambranus *de sacram. Extrem. Unct. cap. 5. dub. 4. num.* 15. & doctissimus Barbosa *de offic. Parochi, cap. 22. num. 25.* ubi *num.* 30. rectè advertit cum multis Doctoribus in casu necessitatis, eo quod periculum sit in mora, posse Sacerdotem sine culpa inungere unam aurem, unam manum, aut unum oculum, & tunc causa celebrandi propter periculum instantis mortis, unctiones sine Cruce fieri nihil obstat. Et ideò non gravabor etiam hic apponere auctoritatem Villalobos *to. 1. tr. 10. diffic. 3. num. 3.* ubi sic ait: (Que harà el Sacerdote quando vè al enfermo que està agonizando con peligro de morir se antea de recebir todas estas unciones. Respondeo, que en tal caso unia todos los organos de los cinco sentidos, los quales estan en la cabeça, excepto el tacto, y para el el basta ungir una mano, diziendo; *Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum.* Lo qual puede hazer brevemente tocando los organos de los sentidos, sin detenerse a hazer cruzes, y en tal caso las preces que se avian de dezir primero, las dirà despues. Mas esto no lo hà de hazer comunmente, sino en caso de tan grande aprieto, como queda dicho, y si tuviere lugar añade: *Quidquid peccasti per gressum*, y unia vo pie, que ay sentencia de algunos Doctores que diga, que esso es necessario.) Ita ille. Vide etiam meipsum *in 3. p. tract. 4. ref. 168.* & Tannerum *t. 4. di. 7. qu. 1. d. 1. n. 19.* ubi docet, urgente mortis articulo perfici posse sacramentum Extremæ-Unctionis brevissima, & tenui linitione unius oculi, & sub una formula communi: *Per hanc sanctam Unctionem*, &c.

RESOL. IX.

An si Parochus portet domi oleum extremæ-unctionis timens de nocte ad moribundum ungendum vocari, secluso scandalo, peccet mortaliter?

Et quid, si post Unctionem factam, ut se citiùs expediat, Parochus non referat oleum ad solitum locum?

Et docetur non debere Parochum sine lumine extremam-unctionem deferre?

Et notatur, urgente periculo mortis, posse Sacerdotem sine ministro administrare hoc Sacramentum, atque etiam sine alia solita precatione prævia? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 91.

§. 1. NEgativè respondet Barbosa *de officio Parochi, cap. 22. num.* 44. ubi docet non debere Parochum sine lumine extremam-unctionem deferre, observando in hoc proprii Episcopatus constitutiones, & existimat venialiter tantùm peccare illum, qui sic ferret sine causa; qui verò cum causa, nullatenus. Et addit, (seclusa Episcopi constitutione) non benè agere eumdem Parochum timentem de nocte se vocandum pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum extremæ-unctionis ad suum cubiculum, ut vocatus expeditiùs vadat, vel si de nocte reversus ab unctione infirmi, ut se citiùs expediat, oleum non referat ad solitum locum, sed retineat domi usque manè, nullum tamen credit peccatum mortale contrahere citra scandalum, vel periculum alicujus irreverentiæ. Ita Barbosa.

2 Notandum est etiam hîc obiter, quòd ex multis docet Tannerus *to. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num.* 85. urgente periculo mortis posse sacerdotem sine ministro administrare hoc sacramentum, atque etiam sine alia solita precatione prævia.

RESOL. X.

An tempore pestis possit Sacerdos ungere unam tantùm partem dicendo consuetam formam, v. g. Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum, *vel an sit necessarium in prædicto casu saltem velocissimè sine forma crucis ungere unum oculum, unam manum, aurem, narem, & os, & dicere;* Per istas sanctas unctiones, &c.

Et an extra casum necessitatis, si Sacerdos faceret unctiones, non in forma Crucis, minimè peccet lethaliter? Ex p. 3. tract. 4. Resol. 167. aliàs 168.

§. 1. SEntentiam affirmativam docet Sylvius *in 3. p. q. 32. art.* 7. quam approbasse Theologos Lovanienses anno 1588 & 1573. testatur Octavius Tricaricensis Nuncius Apostolicus in Germania, & in directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, ubi sic asserit. Etsi ordinariè ungenda sunt singula singulorum sensuum loca, nec unquam, nisi gravissima necessitas cogat, aliter faciendum sit: constabit tamen sacræ unctionis sacramentum. Et in ungendo contagioso morbo, aut peste laborante, ad evitandum contagionis periculum, sufficiet, si ungatur sensus organum ad unctionem magis expositum, & detectum, dicendo: *Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam, &c.* Ita supradictus Nuncius Apostolicus, Sylvius, & Theologi Lovanienses, quibus etiam adde Chapeavillam *de Sacram. cap. 5. quæst.* 30. Et hanc sententiam probabilem esse præter Doctores citatos tenet etiam Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 3.* & Coninch. *de Sacram. disp. 19. dub. 3. num. 9. & 12.* undè in praxi tutò amplecti potest.

2 Sed ego in tali casu, potiùs velocissimè sine Grucis forma unum oculum, unam aurem, unam manum, narem, & os, unica sententia partialium omnium formarum sententias complectente inungerem, dicendo; *Per istas sanctas unctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti.* Vide Zambranum *de casibus tempore mortis, cap 5. nu. 9.* Andream Victorellum *de sacram. Extremæ-Unctionis, fol. 66.* & Suarez *in 3. p. to. 4. disp. 41. sect. 2. num. 7. & 8.* Coninch, & Layman, *ubi supra.*

3 Notandum est tamen hîc obiter, quòd etiam extra casum necessitatis, si sacerdos faceret unctiones, non in forma Crucis, minimè lethale peccatum committeret. Ita Zambranus *ubi supra, numer.* 22. & Suarez *disputatione* 40. *sectione* 2. *numero* 3.

RESOL. XI.

An liceat ministrare infirmo peste laboranti Extremam-Unctionem ungendo unicum corporis sensum v.g. manum solam, vel oculum solum, ac uti forma verborum generali. Per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum?

Et in §. ult. hujus Res. assignantur tres casus, in quibus Sacramentum illud posset à Sacerdote per unicam unctionem perfici? Ex p. 5. tract.3. Res.80.

Sup. hoc lege Re. 2 §§. not. seq.

§. I. NEgativam sententiam docet Philibertus Marchinus *de peste part.3. cap.6. num.16.* ubi docet multò verius esse, ac tutius unctionem quinque sensuum esse de necessitate sacramenti: consequenter etiam grassante peste omnes quinque unctiones esse adhibendas, vel potiùs hoc sacramentum omittendum. Huic conclusioni multum suffragatur Florentinum in Decreto Eugenii, ubi agens de hoc sacramento tradit materiam illius remotam esse oleum olivarum, proximam esse unctiones in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibi urgentem. Probatur etiam ab eodem hæc opinio, quia mortale est applicare morituro materiam, vel formam sacramenti dubiam, etenim qui sic se gerit, primò exponit se periculo irritandi Sacramentum contra reverentiam sacramenti debitam; deinde exponit periculo salutis infirmum, si fortè non erat attritus contra charitatem proximo debitam in tanta necessitate constituto. Altera ratio est, quia non est verisimile in tota Ecclesia hanc ungendi quinque sensus consuetudinem perpetuò viguisse, cujus initium non extat, nisi ex Apostolica traditione haberemus has quinque unctiones esse huic sacramento substantiales.

Quæ hic est c. note: & est a. lib R. & §§. eius 1 not.

2 Verùm his non obstantibus, contrariam sententiam probabiliter ego tenui *in 3.p. tr. res.168.* cum Sylvio, cui nunc addo Jacobum Granado *de Sacram. in 3.part. contr.8. tract. un. disp. 7. num.12.* ubi loquens de Pastorali Mechliniensi, ubi dicitur. In morbis contagiosis sufficere ungi organum sensus magis obvium, dicendo formam; *Per istam*, &c. sic ait; Puto hanc doctrinam non esse damnandam, & posse ita sine peccato ministrari hoc sacramentum saltem sub conditione, cùm aliter non fuerit inventus, qui ministret, vel certe propter morbum contagiosum imminuerit periculum sacerdoti, qui magis detineretur, ut omnes unctiones perficeret. Recolendum ergo est duos doctos recentiores, nempe Suarez, & Henr. probabile existimare in singulis unctionibus conferri partem aliquam gratiæ, & consequenter aliqua auxilia actualia, quæ sunt effectus extremæ unctionis, quæ doctrina licèt vera nobis visa non fuerit, non est digna ulla nota, nec censeri debet improbabilis juxta illam; ergo potuit prædictum Pastorale præscribere, ut in morbis contagiosis, ne inficerentur Parochi peste, dum detinentur in ungendis quinque sensibus, & pronuncianda forma in singulis unctionibus, ut solùm ungerent unum, vel alterum sensum magis pervium, & proferrent verba illi unctioni respondentia. Sic enim quamvis non reciperet ægrotus sacramentum integrum, certè reciperet partem illius, & cum aliqua parte gratiæ, quæ sufficit ad tollenda peccata lethalia, & insuper aliqua auxilia, quibus roboraretur adversus tentationes, & fastidium ex peccatis relictum, quod licèt non sit certum, est tamen non improbabile, & aliundè cùm extrema-unctio non sit de necessitate salutis, non irrogaretur ægroto injuria, nec ipsi sacramento; præsertim si apponeretur conditio, saltem intra mentem sacerdotis ministrantis, & aliundè obviaretur periculo mortis, quod ipse sacerdos subire posset. Concludo ergo non definiti ab hoc Pastorali, nec ab Universitate Lovaniensi quidquam contra assertiones hujus nostræ disputationis: non enim affirmant non esse necesse ungi organa sensuum, & repeti verba formæ ad integrum sacramentum extremæ unctionis, sed solùm licere in casu necessitatis ministrare hoc sacramentum, quasi dimidiatum, applicando partem illius, quia non est improbabile sic obtineri aliquam gratiam habitualem, & actualem; imò, & corporis sanitatem, & alioqui cùm non sit sacramentum necessarium ad salutem, excusari potest Parochus ab obligatione conferendi illud integrum, & certum: ne alioqui peste inficiatur. Hucusque Granadus. Et hanc sententiam novissimè sustinet Jacobus Marchant. *in Candel. de Sacram. tr. 6. lect. 3. fol. 388.* ubi sic ait. Quæritur quantum ad extremam-unctionem, at in periculo contagii sufficiat unica unctio in aliqua corporis parte? Respondeo hanc opinionem probabilem omninò esse; tum ob auctoritatem Doctorum, tum ob multiplicem rationem, ideòque à multis hoc tempore in praxi usurpatur. Ita ille.

Sup. contenta in no. § in R. . . . ad lin. in & in R. seq. in fin. §. Nec & inf. in Ref. 12. Primo, & in t. 1

3 Notandum est tamen, stando etiam in prima sententia, quòd quoties urget periculum prævisum, vel ex parte infirmi, quod morietur ante quinque unctiones, vel ex parte Ministri, quia timet contagium, si pestiferatum ungat quinque unctionibus, vel dum timet, si unum quinque unctionibus ungat, alios ægrotos in majori articulo constitutos absque ulla unctione decessurus. In his tribus casibus sacramentum istud posse à sacerdote per unam unctionem perfici, dummodò, vel ipse intendat, vel saltem à Christi institutione non discedat, quia sine intentione ministri non perficitur sacramentum. Ita Marchin. *ubi sup. num.26.*

tr. 1. . . . Verum, sed . . . ge eam per totam, et non plebis, et licin. fr. in Res. 10. § Tertia.

RESOL. XII.

An Parochus ungendo infirmum, si reliquerit unctionem, v. g. aurium, vel oculorum, teneatur iterum ministrare Sacramentum?

Et an saltem debeat suppleri unctio partialis omissa?

Et quid, si tempus notabile intercessit, an tunc debeant omnes unctiones repeti?

Et additur, quòd multi tenent, quòd non sint unctiones omnes Sacramento huic intrinsecæ, & essentiales, sed unicam unctionem sufficere de necessitate sacramenti in administratione Extrema-unctionis?

Et an, secluso scandalo, & contemptu, hoc sacramentum omittere, vel nullum sit peccatum, vel tantùm veniale? Ex part. 10. tract.12. Misc.2. Res.31.

§. I. DE hoc casu ex Germania interrogatus respondi distinguendo, nam, vel infirmus non poterat antea confiteri, vel sumere Eucharistiam, & in tali casu sacramentum Extremæ-Unctionis, modo, quo suprà ministratum, putavi iterum sub conditione ministrandum esse, ratione charitatis, per ea, quæ me citato, docet Martinus de S. Joseph *in mon. Conf. tom.1. lib.1. tr.1. de Extrem. Unction. num.4.* si autem, vel confessus fuit, vel communicavit, in tali casu non esse iterum ungendum existimavit, & sic in terminis docet Pellizzarius *in man. Regul. tom.2. tr.8. cap.3. sect.5. num.333.* qui in facti contingentia hanc sententiam tenuit, & postea viri docti ab ipso consulti approbarunt. Nam in tali casu sacramentum commodè præstari non potest, & alioqui infirmus non patietur grave damnum, quia alia sacramenta jam susceperat. Confirmatur hæc opinio, nam secluso scandalo, & contemptu, hoc sacramentum omittere, vel nullum est peccatum, vel veniale, ut me citato ex multis aliis probat Leandrus *de Sacram. tom.1. tr.4. disp.1. quæst.5. & 6.*

Sup. hoc infra in ref. 13 § 1. post med. etc.

2 Adde, quòd multi etiam tenent, quòd non sunt unctiones omnes sacramento huic intrinsecæ, ac essentiales, ut docet Baunyus *in Theol. mor. tr.1. tract. ult. quæst.2.* Et ratio est, quòd quælibet unctio cum sua forma, completum sensum habeat, ac significationem propriam independenter ab aliis: est hoc ergo Sacramentum quoad essentialia sua integrum. Consequentia probatur; Sacramenti natura est in eo, ut sit signum practicum gratiæ, quam producat illo ipso instanti temporis, quo est, quia id efficit, quod denotat, sed quælibet unctio cum sua forma, remissionem culparum, quæ à peculiari sunt admissæ, sensu innuit, ac declarat: ergo eam operatur illicò, ac est: partiale est ergo Sacramentum, essentialiter completum.

Sup. doct. hujus, et seq. §. sup. in r. 10. . . . ejus doct. et . . . eius t. nut. et inf. in r. 17. §. Tertia, et in r. 20. §. 1. et 2. et in r. 30 . . . inter med. et fin. §. ult. . . . à lin. 2. et melius in 10. 4. tr. 8. r. 22. §. confirmatur, et seq.

3 Nec obstat dicere, quòd non est in qualibet unctione perfecta significatio, nam tam illa, quàm cæteræ ordinantur ad perfectam sanitatem animæ, qua non fruitur, nisi cujus sensus omnes puri sunt à labe, ac peccati fæce, quod ei ante unctionis complementum non accidit. Ad majorem respondendum in unctione qualibet, eam reperiri significationem, quæ ad Sacramentum sufficit. Addendum præterea, eam expressam non esse remissionis peccatorum omnium, sed implicitam tantùm. Primò, in quantum minister ægro certa peccata remitti postulat, aliis non exclusis. Secundò, quatenus gratiam habitualem huic Sacramento propriam: à Deo ei dari, idem minister precatur, quæ cùm commercium habere nullum cum culpis mortalibus queat, omnes si quæ fortè condemnandæ restant, indulgeri illi, ac remitti sacerdos orat, ex quo fit consequens sanitatem mentis, & animæ perfectam, quæ est in gratia, unctione qualibet denotari, implicitè saltem, ac virtualiter. Vide etiam Leandrum *ubi sup. disp.3. q.20.* ubi me citato tenet unicam unctionem sufficere de necessitate sacramenti in administratione Extremæ-Unctionis.

Sup. hoc . . . gaant. inf. in r. 16. §. primo . . . not. præ . . . sup. ad lin. 10. r. 10. et in ref. 11. §. ult. . . . §. Verum. Sed lege . . . et non plebis, et . . . fr. in r. 10. §. Tertia.

4 Sed quicquid sit de hac quæstione: an in casu posito in titulo Resolutionis, sit repetendum Sacramentum, observat Pellizzarius loco citato, quòd non, sed debet solùm suppleri unctio partialis omissa: si tempus notabile intercessit, repeti debent singulæ unctiones, quia in hoc Sacramento non confertur gratia, nisi quando perficitur ultima unctio cum sua forma: quod est dicere omnes, & singulas unctiones de substantia Sacramenti, secundùm communiorem, & probabiliorem sententiam.

RESOL. XIII.

An sit de necessitate sacramenti Extremæ-Unctionis, ut sensus, qui ungitur, nominetur?

Quod

Quod sit de necessitate præcepti non est dubitandum?

Et an si omitteret dicere; Per hanc sanctam unctionem, *esto ungeres, Sacramentum non conficeres, & secus si solum illud verbum* sanctam, *relinqueres?*

Et quid, si imperativo modo peccatorum remissionem promitteres, dicens: Per hanc sanctam unctionem remittatur tibi quidquid peccasti per visum, &c.

Et an omissio illorum verborum; Per piissimam misericordiam; *sit essentialis?*

Et notatur, quòd potest Sacramentum extremæ-unctionis à pluribus sacerdotibus validè confici, si unus aliquam functionem efficiat, & formam ei respondentem proferat, alter verò reliquum perficiat?

Et si post unam, vel alteram unctionem peractam, & formas partiales eis respondentes prolatas minister interiret, possit sacerdos reliquas absolvere?

Et quid est faciendum, si absolvisset quidem unctionem aliquam, si nullam formam adhuc protulisset?

Et notatur ex privilegio posse Regulares conferre extremam-unctionem familiaribus Regularium, hospitibus iter agentibus, peregrinantibus, Architectis, aut cujusvis artis, aut officii officialibus, qui in Monasterio operam dant, sive sint exteri, sive cives illius urbis, & his, qui Ecclesiæ Immunitate gaudent, & omnibus tandem laicis, quibus contingit intra conventuum septa repentino casu hoc Sacramento indigere, & etiam his, quibus in prædiis, seu Grangiis Regularium hoc evenerit? Ex part.9. tract.7. & Misc.2. Ref.56.

Sup. hoc inf. in R. 14. §. Tandem; &c.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Aversa *de Sacramento Extr. Unct. sect.*4. ubi sic ait: (Circa probabilem formæ supponendum ultrò est, non esse de necessitate Sacramenti, ut nominentur pedes, & renes, sive gressus, & lumborum delectatio, sicut nempè dicebamus, non esse de necessitate unctionem talium partium. Sed tamen quando unguntur, debent similiter ex præcepto nominari. De reliquo supponunt communiter Theologi, esse de necessitate, non solùm præcepti, sed etiam Sacramenti; ut explicitè, ac distinctè nominentur singuli quinque sensus; nempè, per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. Ita enim adæquatè, & explicitè correspondet forma materiæ. Et ita sumi videtur ex perpetuo ritu totius Ecclesiæ Latinæ in omni regione. Undè in Pastorali illo Archiepiscopi Mechliniensis, quamvis dicatur, sufficere unctionem alicujus sensus, tamen adhuc dicitur debere nominari singillatim omnes. Atque hoc pacto intelligit Concilium Florentinum, dum nominavit visum, & subjunxit similiter in aliis membris. Ita ille.

Sup. hoc in R. seq. & in dei t ... seq. cursim in fin. & latè in Ref. 2. ... seq.

2 Idem etiam docet Castrus Palaus *tom.*4. *tract.*26. *disp. unic. punct.*4. *num.*4. sic etiam asserit: (Verba supradicta quoad præceptum, & obligationem, necessariò, ut jacent in Rituali, exprimenda sunt. Nemini enim licitum est, ordinem ministrandi sacramenta, sua propria authoritate invertere. Quoad essentiam verò ea verba, sine quibus unctio, & peccatorum remissio deprecativè significari non potest, essentialia reputari debent. Undè, si omitteres dicere, *per hanc sanctam unctionem*, esto, ungeres, sacramentum non conficeres. Secùs, si solùm illud verbum, *sanctam*, relinqueres. Item si imperativo modo peccatorum remissionem promitteres, dicens: *Per hanc sanctam unctionem remittatur tibi, quidquid peccasti per visum*, quia huic formæ oratio, & deprecatio propria essentialis est. Omissionem autem illorum verborum, *per piissimam misericordiam tuam*, incertum est, essentialem esse. Aliqui affirmant, alii veriùs negant. Propterea, quòd in verbo, *indulgeat*, satis videntur contineri, cùm non alia via, quam ex piissima sua misericordia remittere possit Deus nostra peccata. Secùs est de verbis subsequentibus, quæ reputo essentialia, necessariò enim remissio peccatorum deprecativo modo in hac forma exprimenda est, quia, cùm hoc sacramentum institutum fuerit, ut illo Deus per Indulgentiam concedat, quidquid in judicio pœnitentiæ superfuit ex justitia solvendum, ob quam causam pœnitentiæ consummativum appellatur; meritò hæc remissio, & Indulgentia exprimi in petitionem debebat. Quinimò non solùm exprimi debet peccatorum remissio utcunque, sed organa sensuum, utpotè illorum peccatorum radix, & origo, ut signum esset, hoc sacramento hominem perfectè sanari.) Ita ille, cui adde Amicum *in Cursu Theolog. tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 5. *num.*82.

Sup. hoc inf. in R. 1. 17

Sup. hanc particul. Sanctam, ... duab. Ref. ... & pro imperativo modo in Ref. 2. hujus notas. Et pro particula piissimam contenta in hac text. Inf. in Ref. 17. & in aliis ejus annot.

3 (Attende, Lector: non enim invenies hunc casum apud multos.) Sed non desunt, qui sententiam negativam teneant: & ita docet Reginaldus *in pr. to.*2. *lib.*28. *c.*9. *n.*56. sic asserens: (Idem dicendum videtur de particulis illis, *per visum, auditum*, & cæteris, quæ in fine singularum formarum partialium ponuntur, ex eo, quod non censeantur de necessitate sacramenti esse, quandoquidem talis necessitatis ratio dari non potest. Non quidem determinatio effectus hujus sacramenti, quasi in prima unctione remittantur peccata commissa per visum, & in secunda commissa per auditum, & sic de cæteris, quia Deus non dat veniam dimidiatam, ita ut alicui remittens peccata mortalia commissa per visum, simul etiam remittat cætera, quorum quædam nullo sensu, sed per actus merè internos intellectus, aut voluntatis commissa esse possunt. Nec etiam determinatio partium corporis, quæ ungi debent; quoniam negari potest esse de essentia hujus sacramenti, ut hæc unctio in illis partibus fiat, quandoquidem si quis careret aliquibus earum, ut manu, vel pede, nequiret alioqui validè suscipere istud sacramentum. Atque dato, quòd id esset de sacramenti essentia, non ideò tamen ipsum esset de necessitate sacramenti, in forma exprimendum, ut confirmatur à simili: quia, etiamsi unctio in fronte dicatur esse de essentia Confirmationis: id tamen in istius forma declaratur.)

4 Et hanc sententiam admittit etiam Author doctissimus, qui tamen manet incognitus sub nomine Hermetis Theologici *part.* 8. *cap.* 9. *concl.* 3. ubi sic asserit; (Tertiò observandum, probabile mihi esse, ad essentiam formæ non spectare, ut sensus, qui ungitur, nominetur, sed sufficere ad valorem Sacramenti, si dum oculus, verbi gratia, ungitur, Sacerdos dicat: *Per istam sanctam unctionem*, &c. *indulgeat tibi Deus, quicquid peccasti*, & idem in aliis sensibus repetat, eos minimè exprimendo. Sicut enim in forma Confirmationis frons non exprimitur, etsi illius unctio sit essentialis, ita quamvis unctio sensuum sit necessaria ad substantiam huius sacramenti, non sequitur, quòd in forma sensus essentialiter exprimi debeant. Confirmatur, nam, si dum oculus ungitur, proferat sacerdos formam modo jam dicto: sufficienter indicabit se à Deo petere, ut remittat ægroto quicquid per visum peccavit, & sic de aliis. Imò si inter ungendum omnes sensus, dicat sacerdos, verba illa tantùm semel; *Per istas sanctas unctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti*, probabile est sacramentum valere, propter rationem jam dictam; quia, scilicet, sufficienter videtur peti remissio peccatorum omnium, quæ a quinque sensibus originem duxerunt.) Ita ille, cui adde ad verbum Petrum à Sancto Joseph *in Idea Theol. Sacr. cap.* 94. *ref.* 3. Undè suspicor; quòd forsitan ipse fuerit Author dicti Hermetis, cùm omnia ab ipso ad verbum sumat, sed litteræ, per R. P. G. F. I. in Hermete positæ, non indicant nomen Petri à S. Joseph. Sed quicquid sit de hoc, ego non discedo ab affirmativa sententia: non tamen audeo negativam, tanquam improbabilem damnare, & ideò meritò Joan. Præposit. *in* 3.*part. D. Th. de Sacram. extrem. unct. qu. unic. dub.*4. *num.*24. nostram sententiam tantùm esse veriorem dixit.

5 Notandum est tamen hìc obiter, quòd potest sacramentum Extremæ-Unctionis à pluribus sacerdotibus validè confici, si unus aliquam functionem efficiat: & formam ei respondentem proferat; alter verò reliquum perficiat. Verum, licèt hoc modo validè administrari posit hoc sacramentum, non licèt tamen ita illud extra necessitatem conferre propter consuetudinem Ecclesiæ; quæ per unum ministrum non minùs hoc, quàm alia sacramenta administrare solet. Si tamen post unam, vel alteram unctionem peractam, & formas partiales eis respondentes prolatas, minister interiret: posset alius sacerdos reliqua absolvere. Secùs, si absolvisset quidem unctionem aliquam: nullam tamen formam adhuc protulisset, tunc enim totum repetendum esset, eò quòd sola unctio sine forma non habet perfectionem partialem sacramenti, neque aliquid confectum relinquit. Imò, si periculum esset, ne ægrotus interiret, antequam omnes unctiones ab uno peractæ essent, posset unus unum sensum ungere, & alius alium diversæ rationis: si enim propter necessitatem conferentis sacramentum plures ministri successivè adhiberi possunt: cur etiam licitè simul adhiberi non poterunt propter necessitatem ipsius suscipientis, maximè, quia sicut ordo, ita nec successio inter istas unctiones est essentialis. Quare, cùm sit accidentalis, in necessitate permitti potest. Non tamen in dicta necessitate secundus minister ita admittendus est, ut unus ungat unum oculum, & alius alium, & sic de reliquis sensibus. Et ratio est: quia secundus admitti non debet, nisi, ut eo juvante, res citiùs peragatur. At hoc non habet locum in gravi necessitate, in qua potest sacerdos ungere tantùm unum oculum, unam aurem, &c. Si ergo alter simul inungat alium oculum, & aliam aurem, sacramentum non erit citiùs confectum, quàm si prior illud solus administraret, & ita secundus minister frustrà adhibetur. Quare quamdiù unus inungit oculum, alius aurem, vel alium sensum diversæ rationis inungere debet. Vide Doctores citatos.

Sup. hoc inf. in R. 22. lege ejus § pen. & ult. & in R. 32. §. 1.

Sup. hoc latè inf. in Ref. 21. à princ.

Sup. hoc inf. in Ref. 21. & in Ref. 21. §. 2. in fin. & seq.

6 Nec etiam hìc deseram adnotare novissimè P. Quintanad. *in Theol. mor. tom.*1. *tract.* 5. *singul.*4. *num.* 4. & 5. ex privilegio concesso Benedictinis, posse conferri Extremam-Unctionem à Regularibus. Primò familiaribus Regularium, hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus, qui infirmati fuerint in eorum Monasteriis. Secundò iis Architectis, aut cujusvis artis, aut officii Officialibus, qui in Monasterio operam dant, sive sint exteri, vel cives illius urbis, domiciliumque in ea habentes, si contingat periculoso, & repentino morbo in Conventu corripi. Tertiò: similiter iis, qui Ecclesiæ immunitate gaudentes ibi gravi infirmitate corripiuntur. Quartò, omnibus tandem laicis, quibus contingit intra Conventuum septa repen-

Sup. his supra in tr. 1. Ref. 22. § ult. & in R. 61. & in tom. 7 tr. 1. Ref. 88. § ult. in princ. & in alio ult. §. ejus annot.

repentino casu hoc sacramento indigere. Quintò, etiam iis, quibus in prædiis, seu grangiis Regularium hoc evenerit, hæc sint velut quædam Conventuum partes, ut videbimus *in Appendice*: ubi de Jub. comm. generalis, & illa sub nomine, *Eremitorium*: comprehendi possunt. Hæc ex ipso privilegio satis colliguntur, quòd, ut rectè Emmanuel *tom.2. quæst.67. articul.1.* ait, explicari debet, ut aliquid ultra jus commune operetur de iis, qui neque sunt famuli, neque familiares: si hi intra septa Monasteriorum infirmari, & curari contingat: pro quibus tamen non recurrendum est ad Parochos; ut eis Sacramenta Eucharistiæ, & Extremæ-Unctionis possint ministrare. Ita Quintanadvenas.

7 Sed debebat hîc Author considerare, an dictum privilegium Nicolai Franci, Nuntii Apostolici, sit, ut optimè observat Lezzana *in summ. tom.2. cap.16. num.20.* inter vivæ vocis oracula annumerandum, & ideò his temporibus inutile. Tamen ipse P. Lezzana *tom.3. verb. Extrema-Unctio, numer.3.* adducit aliud privilegium concessum nobis Theatinis à S.Pio V. ad ministrandum hoc sacramentum etiam mercenariis famulis, operariis, & servis Congregationis nostræ, ac quibusvis hospitibus, etiam sæcularibus, quos in locis nostræ Congregationis reperiri contigerit. Vide etiam Villalobos *in summ. to.1. tr.10. diffic. num.3.* ubi sic ait: (Ha se de advertir, que Clemente IV. concedio à los Religiosos de nuestra Orden, (y otras Religiones tienen otros privilegios de la misma manera,) que puedan administrar libremente los sacramentos à los criados, que moran en su servicio: y si murieren, enterrarlos en sus cementerios; y lo mismo se ha de entender, aunque el criado sea casado, que de noche se và à dormir à su casa, que en el Convento se le pueden administrar los sacramentos: y si cayesse malo, darle la extrema uncion, como tiene el P. Portel, por unos privigios de la Orden de S. Geronymo: mas si cae en su casa, hale de dar el Sanctissimo Sacramento; y la uncion el cura de la Parroquia) Ita ille. Et hæc dicta esse volo secundùm mentem supradictorum.

RESOL. XIV.

An Sacramentum Extremæ-Unctionis, si in forma non exprimatur sensus, qui ungitur, sit validum?

Et docetur non esse de essentia hujus Sacramenti, quòd oleum sit ab Episcopo benedictum?

Ex quo infertur, an hoc etiam admitti debeat in benedictione chrismatis pro sacramento Confirmationis? Ex part.10. tract.12. & Misc.2. Ref.32.

§. 1. Affirmativam sententiam nominatim contra me docet Martinus de San Ioseph, *in mon.Confess.tom.1. lib.1. tract.1. de Extrema-Unctione num.18.* ubi sic ait; (No se bar à sacramento, si en el fin de la forma no se dize el sentido, v.gr. per visum, & per auditum, &c. contra Dianam *3.p.4. tract.4. res.175.* Regin. *lib.28. num.56.* Bonac. *punct.3. n.4.* & alios porque estas palabras son de la sustancia de la forma y se explica su efecto por ellas; si quitandolas sequita el sentido.) Ita ille.

2 Sed ex incuriâ, vel amanuensium, vel impressorum, in citata mea Resolutione amissa fuit particula, *non*, & ideò sic corrige, *non idem dicendum videtur; &c.* nam alioquin statim post unam lineam mihi contradicerem; nam subdo, de necessitate sacramenti esse explicationem sensuum ungendorum in forma, & ita me citato tenet Leandrus *de Sacr. tom.2. tract.4. disp.2. quæst.21.*

3 Sed licèt ego hanc sententiam teneam, si tamen contrariam, ut vult Martinus tenuissem, sententiam probabilem sequutus fuissem, & ideò contra Martinum de S. Joseph, adducam Petrum de S. Joseph, cujus verba adduxi *in p.9. tr.7. res.56.* Et hanc sententiam tenet etiam doctissimus Theologus nostri temporis Nicolaus Ysambert Doctor Sorbonicus *in 3. part. D.Thom. tr.3. disp.3. de Sacram. Extr. Unct. art.2.* ubi tenet formam sacramenti extremæ-unctionis consistere dumtaxat in his verbis. *Per unctionem indulgeat tibi Deus*, etiamsi non exprimatur sensus, qui ungitur. Et primum probatur ex hac particula, *istam*, quia si qua ratione esset necessaria, esset maximè ut unctio determinaretur ad hanc in particulari; at actio ministri juncta prolationi formæ satis illam determinat. Secundò: idem patet ex particula *Sanctam, seu Sacram*, quia Tridentinum, *sess.14. cap.1.* dum hanc formam refert, nullam facit mentionem illius. Tertiò, idem patet ex hac particula, *& suam piissimam misericordiam*, hæc enim apponitur, ut actus misericordiæ Divinæ, à quo procedit remissio peccatorum, quæ fit per hoc sacramentum, explicetur, at satis exprimitur per duas istas particulas, *indulgeat Deus*. Quartò; idem patet ex ista particula, *quidquid deliquisti?* hæc enim satis expressè includitur in ista præcedenti, *tibi indulgeat*, cùm hæc indulgentia intelligatur fieri à peccatis, & cùm terminus ille, *indulgeat*, ponatur ibi simpliciter absolutè sine ulla restrictione, & terminus absolutè positus in aliqua oratione absque aliquo termino ejus significationem restringente, sumatur in tota sua latitudine, intelligitur hæc remissio per verbum *indulgeat*, importata, esse de omnibus peccatis, cùm etiam unum peccatum mortale non remittatur sine alio, & sit impium dimidiam salutem à Deo expectare.

4 Tandem idem probatur de istis particulis; *per visum, per auditum*, & aliis similibus, quibus sensus singuli enumerantur, tum ex eo, quod non videtur potior ratio, cur unus sensus debeat necessariò exprimi in forma, quàm alius, maximè cùm tàm benè possit homo peccare per unum sensum, quàm per alium, at omnes Theologi fatentur unctiones pedum, & renum, non esse necessarias, imò Rituale Romanum expressè monet hanc unctionem renum semper esse omittendam in fœminis, nec ullam aliam loco illius esse faciendam in alia parte, & proindè forma exprimens partem illam debet similiter relinqui, tum quia tam benè peccata per sensus interiores commissa remittuntur per hoc sacramentum, imò sola voluntate commissa, quàm quæ committuntur etiam per sensus exteriores, quorum tamen expressio in forma hujus sacramenti non est necessaria; tum quia, qui carent aliquo istorum sensuum non desinunt validè accipere hoc sacramentum. Nec obstat, quòd ungatur in aliqua parte illi proxima, nam si unctio talis partis, & mentio illius in forma esset de essentia hujus sacramenti, non posset loco ejus alia inungi, quia per institutionem Christi Domini, hæc esset determinata, & non alia; tum denique etsi quinque sensus essent inungendi de necessitate sacramenti, attamen indè non sequeretur expressionem illorum in forma, esse etiam de essentia, quia est de essentia sacramenti Confirmationis, ut frons inungatur, non tamen est de essentia formæ illius, ut in illa frons exprimatur: igitur hæc particula exprimens sensum, qui inungitur, non est essentialis formæ hujus sacramenti. Hucusque Ysambert. Sed, ut dixi; ego non recedo à sententia asserente, sensus, qui unguntur esse in forma explicandos de necessitate sacramenti, ut tenet novissimè Trullench *de Sacramentis lib.5. cap. unic. dub.1. n.10.*

5 Nota verò hic obiter, dictum Ysambert *ubi sup. disput.2. art.2.* docere non esse de essentia hujus sacramenti, quod oleum sit ab Episcopo consecratum, seu benedictum, habetur satis evidens ex declaratione Clementis VIII. Summi Pontificis in sua instructione super Ritibus Græcorum, data ad Episcopos Latinos, directa anno Domini 1595. cujus verba Arcudius refert, *lib.5. de Sacram. cap.2.* ubi Summus Pontifex agens de oleo hujus sacramenti, ait verbis expressis, Græcos sacerdotes non esse cogendos olea sancta, præter Chrisma ab Episcopis Latinis Diœcesanis accipere, cùm ejusmodi olea ab eis in ipsa oleorum, & sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficerentur, seu benedicantur. Quare sicut Græci sacerdotes ex veteri praxi suæ Ecclesiæ, potestate sibi à suis Episcopis olim concessa, & per Summum Pontificem tacito consensu approbata, validè consecrant hoc oleum: ita etiam, multo potiori titulo, simplex sacerdos ex concessione Summi Pontificis, poterit illud oleum benedicere. Nec obstat, quod agendo de Confirmatione diximus, benedictionem Chrismatis non posse validè committi simplici Sacerdoti: nam Summus Pontifex Clemens VIII. in sua instructione, illam expressè excipit, notatque numquam Græcis sacerdotibus simplicibus fuisse commissam, & præter citatos Auctores, hanc partem nostræ propositionis sequuntur Arcudius *loc. cit.* Serarius *sua disput. de extrema unctione*, & alii recentiores, qui viderunt prædictam instructionem Clementis VIII. undè erit tantùm de præcepto, quòd oleum hoc sit benedictum ab Episcopo, cujus benedictio non potest committi laico, ad quem ejus administratio nullo modo potest pertinere, sicut pertinet ad sacerdotem. Undè Patres, & Concilia, quæ asserunt oleum hoc debere benedici ab Episcopo, loquuntur de ministro ordinario, & non de extraordinario, seu per specialem commissionem Summi Pontificis deputato. Hæc omnia Ysambert, cujus sententiam tamquam probabilem admittit Lessius *in 3.p. D.Th. cap.1. de Sacr. extr. unct. dub.5. num.10.* qui etiam *quæst.72. art.2. dub.2. n.15.* admittit hoc etiam tamquam probabile in benedictione Sacri Chrismatis pro Sacramento Confirmationis, de qua alibi diximus.

RESOL. XV.

An forma deprecativa in Sacramento extremæ-unctionis sit de necessitate Sacramenti?

Et an debeat iterari hoc Sacramentum, sine conditione, si aliquis illud conficeret sub forma indicativa?

Et an sit sufficiens hæc forma. Ungo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti, &c.

Et notatur, quòd verba Formæ hujus Sacramenti sunt ista. Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, &c. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; *Quæ quidem ultima verba* in nomine Patris, &c. *non sunt necessaria, neque de necessitate præcepti.*

Et an illa verba sanctam, & piissimam, *sint substantialia?*

Et quid de illis verbis, suam misericordiam, *& de particulis illis*, per visum, per auditum, &c. Ex part. 3. tract. 4. Res. 174. alias 175.

Sup. hoc supra in Res. 13. §. 2. paulò post initium, vide etiam si super ad verba.

§. 1. SUfficere formam indicativam, videtur docere Martinus Becanus *de Sacram. cap. 27. quæst. 7. num. 3.* ubi sic asserit. Quæres, an necesse sit formam hujus sacramenti esse deprecatoriam: multi affirmant, quia primò Jacob dicit, *orent super eum*. Secundò, forma Romana est deprecatoria. Alii negant, primò, quia forma Ambrosiana, & Veneta non est deprecatoria, & tamen est sufficiens, Secundò, quia ex illis verbis, *baptizantes eos*, &c. colligit Ecclesia hanc formam *Ego te baptizo*. Ergo similiter ex illis, *ungentes illum*, potest colligi hæc forma, *Ego te ungo*, Tertiò, quia in sacramento Confirmationis sufficiens hæc est forma, *Consigno te Chrismate*. Ergo similiter in hoc sacramento, *Ungo te oleo*. Quartò, quia sacramentalis forma, etiamsi per modum indicativum proferatur, solet à SS. Patribus vocari oratio, quo pacto Leo Papa, & alii multi absolutionem sacramentalem vocant orationem sacerdotis. Ergo quamvis in hoc sacramento proferatur forma per modum indicativi, sufficiens erit illud Jacobi ad salvandum; *orent super eum*. Ita Becanus. Et hanc sententiam probabilem esse docent Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 40. sect. 3. num. 7.* & Filliuc. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 8.* nam contrariam, quam ipsi tenent, probabiliorem vocant.

2 Sed negativam sententiam, non solùm probabiliorem, sed omninò certam putavit Nugnus *in addit. ad 3. p. q. 33. art. 6.* ita ut si aliquis conficeret hoc sacramentum sub forma indicativa, putet debere iterari sine conditione. Idem etiam docent Coninch. *de Sacram. disp. 19. dub. 3. num. 14.* Ledesma *in summa tom. 1. de Sacram. extr. unct. cap. 1. concl. 2.* Sylvius *in addit. ad 3. p. q. 29. art. 7.* & alii communiter. Et ratio est, quia duæ formæ non possunt esse institutæ pro uno sacramento, nisi sint æquivalentes: saltem in sensu; si ergo forma deprecativa sufficiens est, indicativa sola non sufficit, quia non habet æquivalentem sensum. Ergo, &c.

3 His ita suppositis, difficultas est, an sit sufficiens hæc forma, *Ungo te oleo sancto, & Deus remittat quidquid peccasti*; &c. Affirmativè respondet Suarez *to. 4. disp. 40. sect. 3. num. 8.* sed adversùs illum acriter insurgit Nugn. *in addit. ad 3. p. q. 29. art. 7.* ubi ait, quòd nullus ausus fuit unquam dicere, quòd illa forma sit sufficiens. At novissimè; & meritò sententiam Suarez sequuntur Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 28. cap. 9. num. 55.* & Layman. *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. num. 1.* quia verbis indicativi modi adjungitur sufficiens deprecatio. Ergo, &c. quidquid in contrarium cum Nugno asserat Bonacina *de Sacram. disp. 7. quæst. unic. punct. 3. num. 3.* licèt graviter peccaret, qui hac forma uteretur.

4 Notandum est hìc obiter, quòd verba formæ hujus sacramenti sunt ista. *Per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum*, &c. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: quæ quidem ultima verba; *In nomine Patris*, &c. non sunt necessaria, neque de necessitate præcepti, ut observat Filliucius *tom. 1. tr. 3. cap. 4. num. 86.* & alii. Illa autem verba, *sanctam, & piissimam*, non esse substantialia, docent Reginaldus *tom. 2. lib. 28. capit. 9. num. 56.* Pitigianus *in 4. tom. 2. dist. 23. quæst. unica, art. 4. dub. 4.* & alii, quia, illis detractis, sensus adhuc manet integer: idem asserunt supradicti Doctores de illis verbis, *suam misericordiam*, quia quæ sequuntur, *indulgeat tibi Dominus*, causam principalem, quæ in hoc sacramento sufficienter exprimunt, illis omissis, sed de hoc alibi. Non idem dicendum videtur de particulis illis, *per visum, per auditum*, &c. quæ in fine singularum formarum partialium ponuntur; igitur de necessitate sacramenti sufficiunt illa verba. *Per istam Unctionem indulgeat tibi Deus quidquid per visum deliquisti*, vel *per auditum*, &c. Non sunt, aut omittenda supradicta verba, & qui hoc faceret, peccaret.

Sup. his part. In duab. prim. Res. ont. seq. & & pro suam misericordiam, ite sup. in Res. 17. &c.

Oio diga Non idem sin falta, Sup. de sensib. late in duab. Res. prim. & in seq.

RESOL. XVI.

An sit peccatum ministrare Sacramentum Extremæ-Unctionis sub his tantùm verbis. Per istam sanctam Unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti?

Et aliqua alia explanantur pro verbis contentis in consueta forma hujus sacramenti.

Et tandem docetur esse mortale amplecti opinionem probabilem circa formas, & materias Sacramentorum, relictis certis, & præscriptis ab Ecclesia. Ex part. 11. tract. 1. & Miscell. 1. Resolut. 18.

§. 1. TRactat hoc dubium Caramuel *fundam. 68. §. 1. n. 1330* ubi sic ait.

2 Peto primò, an peccet: qui in administratione hujus sacramenti utatur forma essentiali, omissis verbis omnibus accidentalibus; puta qui tantùm diceret: *Per istam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*. Affirmativè respondet Diana *part. 3. tract. 9. resolut. 175. §. Notandum, & resolut. 180.* & ex eo Ausonius Noctinot *in sum. verbo Extrema-Unctio, numer. 12.* sed cur? An, quia utitur forma probabili. An verò quia omittit verba præcepta; si prima valeat ratio, scire vellem: cur non possit uti opinione probabili in administratione sacramenti? Et si secunda, an sit mortale. (Imò, an sit veniale?) omittere pauca verba præcepta. Ita Caramuel.

Quæ hic sunt Res. 15. & 17. & late sup. hac §. in R. 14. & 16.

3 Sed ego respondeo in administratione sacramenti Extremæ-Unctionis non sufficere formam adductam à Caramuele, nam apud Doctores tres solùm sententias probabiles invenio circa præsentem quæstionem.

4 Prima sententia docet, unicam sufficere unctionem in quavis corporis parte, sub una tantùm forma, exprimente omnes corporis sensus.

Sup. hoc supra ad lin. 10 ... & in fin. §. 2. Res. 13. Et sup. hoc supra in Res. 10. ... tot. & in aliis ejus t. ... & lege etiam dict. cit. & §§. not. seq.

5 Secunda sententia affirmat ad validitatem hujus sacramenti necessarias esse quinque ad minimum unctiones in oculis, auribus, naribus, ore, manibus, omnes tamen unctiones adhiberi posse sub una tantùm forma æquivalente omnibus formis partialibus, ut si quis ungendo oculum, aurem, narem, os, manum dicat: *Per istas sanctas unctiones, & piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quicquid per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum deliquisti*.

6 Tertia sententia docet ad validitatem hujus sacramenti necessarias esse ad minimum quinque unctiones in quinque corporis sensibus cum quinque partialibus formis, respondentibus singulis unctionibus.

Sup. hoc late in R. 20. §. 1. & 2. & in res. 2... ult. ... tot med. & fin. & signat. sup. in R. 22 §. Adde, et in tom. 3 ... 3 et lege ibi §. Verùm hic, et alias ... not. et in ... tr. 1. re 11. §. Confirmatur et seqq. et vide etiam res. ... prat.

7 Et omnes has tres sententias esse probabiles putat Amicus ubi infra, sed primam, & secundam admittit tantùm tempore necessitatis in morbis contagiosis.

8 Sed forma adducta à Caramuele in illis verbis; *Per istam unctionem indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti*, non includitur in formis superius expressis, quia in forma Caramuel. nulla efficitur mentio de sensibus corporis. Ergo.

9 Sed dato, & non concesso, quòd forma Caramuelis esset sufficiens pro validitate sacramenti, quod ego nego, & me citato novissimè Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 2. qu. 21.* cum aliis.

10 Adhuc dicendum est contra Caramuelem, sacerdotem ministrantem cum illa forma peccare mortaliter, ut ego docui, & ideò Amicus *in Cursu Theologico tom. 8. disputat. 19. section. 4. sect. 71.* sic ait; Dico inter has sententias, tertia est omnium tutissima, & in praxi saltem sub præcepto servando, quando nulla urget gravis necessitas, quòd evidenter probat universalis Ecclesiæ Praxis, & sentiunt ipsamet citata Pastoralia, & Doctores omnes contrariæ sententiæ, qui solùm docent in morbis dumtaxat contagiosis, & peste grassante, ad evitandum periculum infectionis servari posse ritum secundæ, vel primæ sententiæ, ceteroqui necessitate non urgente semper servandam esse communem praxim Ecclesiæ juxta tertiam sententiam explicatam. Ita ille.

11 Qui etiam posteà *sect. 5. numer. 87.* hæc subdit; Demum an necessarium sit in formam exprimere omnes sensus, aut sufficiat unum tantùm, vel nullum, dicendo: Per illam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti. Constat ex iis, quæ docuimus sectione præcedente, an scilicet de essentia hujus sacramenti sint omnes sensus, an sufficiat quamcumque corporis partem inungere. Omnes tamen Doctores notant tam verba, quæ divinam misericordiam, quam quæ omnes sensus exprimunt sub præcepto proferenda esse, ut habet communis praxis universalis Ecclesiæ, à qua recedere sine urgente necessitate, grave peccatum est. Ita Amicus.

Qui ad interrogationes Caramuelis satis respondet, & satisfacit. Vide etiam Castrum Palaum *tom. 4. tract. 26. punct. 5. num. 4.*

12 Et quidem in forma Caramuelis peccatum non veniale, sed mortale adesse omninò dicendum esse puto, quia licèt Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 28. num. 16.* & alii censeant, illas particulas per visum, per auditum, &c. non esse de essentia formæ, & de necessitate sacramenti; quod etiam ex Coninch, Bonacina, & Tannero observat Hurtadus *de Sacram. tract. de Extrema Unctione diffic. 7.*

13 Tamen communiter tenent contrarium, & observant Præpositus, Martinus de S. Joseph *in monit. confess. tom. 1. lib. 1. tract. de Extrema Unctione num. 18.* qui malè me citat pro sententia Reginaldi, Lessius *in 3. part. quæst. de Sacram. Extrem. Unct. dub. 6. num. 13.* Granadus *in part. contr. 8. tract. 1. disp. 7. num. 9. & alii.*

14 Ergo dicendum est contra Caramuelem, si quis relinqueret illas particulas peccaret necessariò mortaliter, quia ex earum omissione sacramentum redderetur dubium, ut optimè observat Præpositus *in 3. p. D. Th. qu. un. de Sacram. Eucharist. dub. 4. num. 25.* ergo &c.

15 Confirmatur nostra opinio, quia ut in superiori resolutione probatum est, secudùm sententiam probabiliorem vi-

unum

num congelatum est apta materia consecrationis, & tamen hoc non obstante; si aliquis Sacerdos ita consecraret, peccaret mortaliter, ut ex communi Doctorum sententia supra probatum est. Ergo licèt opinio Caramuelis esset probabilis de forma Extremæ-Unctionis; tamen hoc non obstante, si sacerdos ita ungeret, dicendum est, quod peccaret mortaliter.

16 Nam in re gravi à communi consuetudine Ecclesiæ recederet, & periculo non conficiendi validè sacramentum se exponeret, & ita in nostris terminis loquens de forma Extremæ-Unctionis, si relinquatur particula *misericordiam*, docet Reverendissimus Candidus *tom.4. disq. 3. art. 2. dub. 33.* Sylvius *in 3. p. q. 29. art. 4. §. expressio.* Nugnus *de Sacram. tom. 2. quæst. 29. num. 9. diffic. unic.* & alii.

Sup. hac particula in R. seq. & in alii eius not. pro hac q.

17 Undè non deseram hîc apponere verba Petri à Sancto Joseph *in idea Sacram. cap. 3. ref. 3.* sic asserentis; Tertiò observandum probabile mihi esse ad essentiam formæ non spectare, ut sensus, qui ungitur, nominetur, sed sufficere ad valorem sacramenti, si dum oculus, verbi causa, ungitur, sacerdos dicat; per istam sanctam unctionem, &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti, & idem in aliis sensibus, repetat, eos minimè exprimendo. Sicut enim in forma confirmationis frons non exprimitur, etsi illius unctio sit essentialis, ita quamvis unctio sensuum sit necessaria ad substantiam hujus Sacramenti, non sequitur, quòd in forma sensus essentialiter exprimi debeant.

18 Confirmatur; Nam si dum oculus ungitur, proferat sacerdos formam modo jam dicto, sufficienter indicabit se à Deo petere, ut remittat ægroto quicquid per visum peccavit, & sic de aliis. Imò si inter ungendum omnes sensus dicat Sacerdos verba illa tantùm semel; Per istas sanctas unctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, probabile est sacramentum valere propter rationem jam dictam; quia scilicet sufficienter videtur peti remissio peccatorum omnium, quæ à quinque sensibus originem duxerunt.

19 Moneo tamen standum esse praxi, & consuetudini Romanæ Ecclesiæ, quæ sensum, qui ungitur, nominat, & formam quinquies repetit, mutato unico verbo. Indè enim sufficienter colligitur hunc ritum cadere sub præcepto, quia consuetudo habet vim legis, & non esse immutandum, nisi extrema necessitas, quæ legem non habet, exigeret interdum, ut mutaretur. Hæc à Sancto Joseph. Quæ quidem verba, utentem forma Caramuelis, peccare mortaliter demonstrare videntur, nam ex ipsa violaretur praxis, & consuetudo Ecclesiæ in ritu gravi circa essentiam sacramenti. Ergo.

Sup. hac supra in 18. R. seq. §. 2. ad med. & ... & in alia eius ...

20 Dico itaque doctissimo Caramueli, Sacerdotem administrando Sacramentum Extremæ-Unctionis cum forma ab ipso præscripta peccare quidem mortaliter ex superius adductis, & ex adducta à Sanchez *de matrim. lib. 3. disputat. 20. num. 4.* & aliis, nempè esse mortale amplecti opinionem probabilem circa formas, & materias Sacramentorum, relictis certis, & præscriptis ab Ecclesia, provenire non ex defectu opinionis, & ratione periculi, & irreverentiæ Sacramenti: Sed quia contravenitur Ecclesiæ consuetudini, quæ vim præcepti habet.

RESOL. XVII.

An qui in forma Extremæ-Unctionis omitteret illa verba per suam misericordiam *conficeret Sacramentum?*

Ex quo deducitur, quid est sentiendum de omissione illius particulæ: Per istam unctionem? Ex part. 3. tract. 4 Ref. 179. aliàs 180.

Sup. hac supra in Ref. ... §. ... in Re. ... & in ... & ... §. ubi & ... particula, per istam unctionem, cum ... huius not. & in ...

§. 1. Negativè respondet Didacus Nugnus *tom. 2 in addit. ad 3. p. q. 29. art. 9. concl. 4.* quia, ait ille, ista particula ponitur, ut explicetur causa principalis hujus sacramenti, & effectus illius: sed magis pertinet ad sacramentum causa principalis, quàm instrumentalis. Ergo cùm Sacramentum sit nullum per omissionem illius particulæ, nempè *per istam unctionem*, etiam est nullum per omissionem istius. Ita Nugnus, qui acriter insurgit adversus Suarez contrarium docentem *to. 4. disp. 40. sect. 3. num. 13.*

2 Sed immeritò quidem, nam opinionem Suarez sequuntur doctissimi neoterici, ut Pitigianus *in 4. sentent. tom. 2. disput. 24. quæst. unic. art. 4. dub. 2.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. num. 3.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 28. cap. 9. num. 56.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 85.* Coninch. *de Sacram. disp. 19 dub. 4. num. 15.* & alii.

3 Dico igitur, quòd si aliquis sacerdos in ungendo infirmum, omitteret ista verba, conficeret sacramentum. Et ratio est, quia expressio causæ principalis effectus sacramenti in aliis formis non solet esse de substantia, nisi ubi est necessaria invocatio Trinitatis, ob rationem specialem. Adde, quòd in illis verbis, *Indulgeat tibi Deus*, causa principalis, quæ in hoc sacramento operatur, sufficienter exprimitur. Ergo, &c. Undè patet responsio ad argumentum Nugni.

RESOL. XVIII.

An supradictæ Unctiones faciendæ sint in modum Crucis saltem ex necessitate præcepti? Ex part. 3. tract. 4. Resolut. 177. aliàs 178.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Sylvester *verb. unctio, q. 2.* & glossa *in cap. nunquid, de consecr. dist. 5.* cum Petro de Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacram. Extrem. Unct. cap. 2. concl. 2. diffic. 2.* & Didaco Nugno *in addit. ad 3. part. quæst. 29. art. 6.* ubi sic asserit. Mortale peccatum est, facere unctiones sine figura Crucis. Probatur, quia est contra communem consuetudinem Ecclesiæ in re gravi. Undè falsa, & improbabilis mihi videtur sententia Suarez, dicentis non esse grave peccatum omittere Crucem. Ita Nugnus.

Sup. hoc supra in Ref. 2. §. in omni casu ad med. & in c. 16. §. ul. & pro extrema necessitate in alia ref. huius ...

2 Sed hic auctor, ut alibi etiam notavimus, nimis audacter se gerit in censurandis opinionibus. Undè ego puto opinionem Suarez, quam ipse falsam, & improbabilem putat, esse probabilissimam, secluso contemptu, & scandalo, quia nullum est expressè latum præceptum de hac re, neque constat consuetudinem sub hac existimatione introductam esse. Undè si quis sacerdos ungeret infirmum, non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter. Et ita nostram, & Suarez sententiam tenent Becanus *de Sacram. cap. 27. quæst. 3. num. 3.* Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. num. 7.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 3. num. 75.* Coninch. *de Sacram. disp. 19. dub. 2. num. 7.* Zambranus *de. cas. occurrentibus tempore mortis, cap. 5. num. 12.* & alii.

RESOL. XIX.

Notantur aliqua circa Ritus administrandi Sacramentum Extremæ-Unctionis.

Et an omittere recitationem Psalmorum, & Litaniarum, & omnia, quæ in Manuali dicenda præscribuntur, dum infirmus ungitur, sit peccatum mortale, si absque necessitate omittantur.

Et an sacerdos unum saltem Clericum debeat adhibere, si possit, qui illum juvet in Orationibus, & responsionibus?

Et an in casu necessitatis sacerdos non habens Clericum, neque alium, possit uti in responsionibus ministerio fœminæ sine peccato?

Et an sacerdos in defectu olei ejusdem anni possit uti oleo veteri alterius anni.

Et cursim docetur, neque esse de præcepto singulis annis oleum infirmorum revocari.

Et an extrema-unctio administranda sit cum superpelliceo, stola, & lumine?

Et an in casu necessitatis, si prædicta non extarent, possit sacerdos his non adhibitis, extremam-unctionem ministrare?

Et deducitur, an liceat ad præbendum Viaticum dicere Missam sine indumentis?

Et an sacerdos, si non haberet superpelliceum possit sine illo ministrare Viaticum infirmo morituro? Ex part. 9. tract. 6. & Miscel. 1. Ref. 45. aliàs 46.

§. 1. Inter alios ritus, hoc sacramentum administratur cum recitatione Psalmorum Pœnitentialium, & Litaniarum, & omnia, quæ in Manuali dicenda præscribuntur, dum infirmus ungitur. Sed, an ista omittere absque necessitate, sit peccatum mortale, negat Palaus *tom. 4. tract. 27. disp. un. punct. 8. num. 24.* Granado *in 3. part. D. Thom. contr. 8. tract. un. disp. 8. n. 8.* ubi sic ait: (Ad extremum nota, in administratione hujus sacramenti servanda esse omnia, quæ præscribuntur in manuali recitanda, nimirùm, omnia, quæ *ibi* ponuntur, nisi acceleratio mortis aliud exigat, ut notavit Henriq. *cap. 12. §. 5.* si extra hunc casum omitterentur, non credo peccari mortaliter, secluso contemptu, quia non est in manuali verbum, quod indicet, hoc esse grave præceptum, ut patet ex Rituali Romano, edito jussu Pauli V. anno 1617. quod ab omnibus servari hortatur, licèt non præcipiat. Si verò in aliqua Synodo sub gravi præcepto id statueretur, obligaret sub mortali, extra casum necessitatis, aut magni periculi provenientis ex contagioso morbo.) Ita ille.

Sup. hac accel... in ... §. ... in tal casu, ... preces, & in ... ad lit. ...

2 Item, adhibere debet sacerdos unum saltem Clericum, si haberi possit, qui illum juvet in orationibus, quæ ad hoc sacramentum præmitti solent, recitandis, alioquin solus sacerdos poterit omnia peragere, ut expressè definit Alexander III. *cap. Quæsivit, de verb. signif.* his verbis: *sacerdos uno præsente Clerico, & etiam solus, potest etiam infirmum ungere.*

3 Sed, an in casu necessitatis, sacerdos non habens Clericum, neque alium, possit uti in responsionibus ministerio fœminæ, sine peccato? Affirmativè respondet Quintanadveñas *in Theol. moral. tom. 1. tract. 5. singul. 6. num. 3.* sic asserens; (Nihilominus non peccaturam mortaliter fœminam

nam Sacerdoti sacram Unctionem conferenti respondentem, nec Sacerdotem id ei consentientem, existimo: non enim ita prohibitum, & indecens est, ut in Missæ celebratione, & aliqualis necessitas excusat: imò, & sine hac non erit mortale.) Hæc ille. Sed Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 4. quæst. 22.* tenet, etiam extra casum necessitatis posse Sacerdotem hoc Sacramentum solum administrare, & sibimet respondere: & citat Vegam, Bonacinam, Archangelum, Poslevinum, & alios. Sed ego hoc admitterem in casu necessitatis cùm Toleto, Sà, Grassio, & aliis.

Sup. hoc supra in R. 9. § ult. Sup. hoc supra in Res. 7. & in aliis ejus primum not.

4 Item poterit Sacerdos in defectu olei ejusdem anni, uti oleo veteri alterius anni. Quin etiam putat Henriquez *lib. 2. de Sacram. cap. 29. num. 3.* nullo præcepto Sacerdotem prohiberi infirmos ungere oleo veteri. Ad quod confirmandum affert *in sua Glossa, sub L. V.* authoritatem, tam Theologorum, quàm utriusque Juris peritorum Salmanticensium, qui post longam consultationem id determinarunt. Undè idem Author *lib. 3. cap. 8. num. 2. in fine*, docet, neque esse de præcepto, singulis annis oleum infirmorum renovari. Et hæc omnia observat etiam Amicus *in Cur. Theol. tom. 8. disp. 19. sect. 14. num. 113.* sed aliqui opinionem Henriquez non admittunt: verùm novissimè illam docet Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 2. q. 11.* & penes ipsum Lublinus, Ledesma, Ludovicus de San Juan, & alii: sed communiter contrarium docent DD.

Sup. hoc præcepto in R. not. prætermiss. § 1. & in §. 2. à lin. 3. à vers. Nota certo.

5 Item, administranda est Extrema-Unctio cum superpelliceo, & stola: sed an in casu necessitatis, si non extarent dicta ornamenta, & infirmus moreretur possit, his non adhibitis, ministrari, negant absolutè Suarez, Reginaldus, & alii. Amicus concedit, si infirmus alterius Sacramenti capax non esset. Sed Leandrus, quem citat, & sequitur Quintanadvenas, *ubi suprà singul. 5. num. 4.* absolutè concedit. Et quidem, licèt Sacerdos non possit contra morem, ad præbendum Viaticum dicere Missam sine indumentis: tamen est dispar ratio pro casu nostro: nam, ut rectè observat Amicus, *ubi suprà, n. 217.* in Sacrificio Missæ conficitur Sacramentum, & Sacramentum Sacramentorum, & ideò major est adhibenda reverentia: in nostro verò casu solùm ministratur Sacramentum, quod, licet non sit necessarium, est tamen valdè utile: ergo, &c. Et hoc quidem à fortiori dicendum videtur, quando Sacerdos non haberet superpelliceum; posset enim sine illo ministrare Viaticum ægroto, cùm sit Sacramentum ita necessarium. Et quidem, si opinio probabilis plurimorum Doctorum concedit laico, in illo casu ministrare Viaticum infirmo, ac per consequens, sine superpelliceo: nam plus est tangere Corpus Christi, quàm illud ministrare sine superpelliceo: quantò magis licebit hoc sacerdoti. Nota etiam, Leandr. *ubi suprà, de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 4. q. 22.* docere, sacerdotem peccare tantùm venialiter, si administret hoc sacramentum sine lumine absque causa: & citat Poslevinum.

Su. In his to. 3. tr. 1. R. 2 § Sed pro, & in to. 1. tr. 2. Resol 9. §. Confirmatur, in fine, & seqq.

Et sup. his indumentis sup. in tr. 1. R. 178. §. ult. & in aliis not. Primo dicto §.

Sup. hoc superpelliceo magis latè sup. in tr. 6. Resol. 81. à principio.

Sup. hoc super in Res. 9. ad lin. 3. & in alio §. ejus primo not.

RESOL. XX.

Quando Sacramentum Extremæ-Unctionis conferat gratiam?

Et asseritur, quod tametsi plures unctiones fiant in hoc Sacramento, tamen videtur una sufficere ad essentiam Sacramenti, sive fiat in capite, sive in pectore, &c. Ex p. 3. tract. 4. Res. 178. alias 179.

Sup. doctrina contenta in hoc & seq. § lege sup. ex R. 12. §. Adde, & §. Nec obstat, & R. 10. & alium § ejus primo annot & ex R. 26. §. Tertia, & in to. 3 tract. 1. Res. 60. à lin. 3. &c.

§. 1. QUidam, ut observat Henriquez *lib. 3. cap. 12. num. 3.* probabiliter dicunt in qualibet partiali unctione, conferri statim gratiam, cùm habeat propriam materiam, & formam, & tamen omnes unctiones dici unum sacramentum, ut duæ species in Eucharistia, vel septem Ordines dicuntur unum.

2 Secunda sententia probabilis putat, quòd confertur gratia, quando perficitur ultima unctio, cum sua forma essentiali, quæ est quinta. Undè si infirmus moreretur ante quintam unctionem, non reciperet gratiam. Et ita docent Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 126.* Suarez *tom. 4. disp. 41. sect. 2. num. 13.* S. Jo. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de Sacram. Extrema-Unctionis, dub. 1. concl. 3.* Villalobos *in summa, tom. 1. tr. 10. difficult. 2. num. 2.* Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacram. Extrema-Unctionis, cap. 1.* Nugnus *in addit. ad 3. part. qu. 32. art. 6.* & alii.

Sup. hoc supra in R. 12. §. Nec obstat, in fine, sed lege eam per totam, & alios §§. & v. illos ejus not.

3 Tertia sententia est Martini Becani *de Sacram. cap. 25. q. 7. n. 6.* & aliorum asserentium, quòd tametsi plures unctiones fiant in hoc sacramento, tamen videtur una sufficere ad essentiam sacramenti, sive fiat in capite, sive in pectore, &c. Probatur primò, quia nec ex scriptura, nec ex universali traditione Ecclesiæ aliud colligi potest. Secundò, quia forma Ambrosiana, & Veneta non significant, nisi unam unctionem. Tertiò, quia sicut in Baptismo sufficit una immersio, & in Eucharistia una species; ita hic sufficit una unctio. Nec valet dicere, quòd in Concilio Florentino ponuntur plures unctiones, nam ibi ponuntur septem, & tamen certum est non omnes esse necessarias. Ergo inde nihil convinci potest, sicut in multis Conciliis tres immersiones, & duæ species in Eucharistia ponebantur. Et confirmatur, quia si aliquis non haberet oculos, non esset necesse eum ungere super oculos, aut dicere, *Indulgeat tibi*, &c. *quidquid deliquisti per oculos*. Ergo numerus unctionum non est de essentia hujus sacramenti. Ex his sequitur, quòd hoc sacramentum statim confert gratiam, quando unica unctio peracta est sufficienti verborum forma; reliquæ tamen unctiones ob receptam consuetudinem non facilè sunt omittendæ, si autem omittantur, fit sine detrimento sacramenti, & effectus illius. Hæc omnia Becanus, probabiliter quidem, ut advertit Sylvius *in addit. ad 3. part. q. 32. art. 6. quæritur 2.* sed tu tene secundam sententiam tanquam probabiliorem, & communiorem.

RESOL. XXI.

An Sacerdos, si ungendo infirmum moriatur, possit alius perficere Unctionem prætermissam?

Et an possit Presbyter unus unam partem ungere, & alius aliam in necessitate? Ex p. 5. tract. 3. Res. 87.

§. 1. NEgativam sententiam docet Philippus Faber *in 3. sent. distinct. 23. quæst. unic. cap. 4.* ubi sic ait. Differt Extrema-Unctio ab Eucharistia, quia si unus sacerdos conficiat corpus, & non sanguinem, posset alius sacerdos perficere illud sacramentum consecrando vinum tantùm, quod ab alio omissum fuerat, vel incipiendo à principio consecrationis sumere aliam hostiam, eamque consecrare. Deinde consecrare sanguinem, & perficere sacramentum, ut observavit Sotus ex D. Thom. *dist. illa 23. art. 1.* In extrema autem unctione, si unus sacerdos faciat duas, vel tres unctiones, & deficiat, alius non potest exordiri à capite, & ungere easdem partes, quia esset ac si super eamdem hostiam consecratam consecrationem repeteret, quod non est ullo modo faciendum; debet ergo prosequi alias unctiones, quæ omissæ fuerant.

Sup. contento in hac R. sup. in R. 11 § Notandum est.

2 Sed contrarium docet Mollesius, & *in summa, tom. 1. tr. 4. cap. 3. n. 54.* Turrianus *in sum. part. 2. cap. 135. dub. 2. n. 2.* Tannerus *to. 5. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. n. 85.* & Ochagavia *de Sacram. Extr. Unct. q. 8. num. 5.* ubi ait. Validum est hoc sacramentum si aliquæ unctiones cum suis formis respondentibus fiant ab uno sacerdote, & aliæ ab alio, quia ex eo quòd unus sacerdos confecit priores unctiones cum suis formis, & posteriores non confecit, quia non potuit, propter mortem suam, non debet infirmus privari hoc sacramento: potest ergo ab alio exhiberi, non repetendo primas unctiones, quia illæ fuerunt validæ, integræ, & completæ, & non possunt repeti iterum; sicut neque hostia semel consecrata potest iterum consecrari, ergo ille alius sacerdos; qui subsequitur, debet solùm posteriores unctiones cum suis formis efficere. Confirmatur, quia quamvis in aliis sacramentis sacramentum inceptum ab uno Ministro, non posset consummari ab alio, ut in Baptismo, &c. ex eo est, quia non consistunt in pluribus materiis, & formis partialibus, sed in una tantùm materia, & forma: at hoc sacramentum habet plures materias, & formas partiales, ergo licèt quædam unctiones fiant ab uno sacerdote, aliæ tamen possunt fieri ab alio sacerdote. Sicut in sacrificio Missæ, si sacerdos moriatur post consecrationem Hostiæ, alius sacerdos debet consecrare calicem, & prosequi sacrificium, & quidem extra casum necessitatis grave peccatum committeretur eo modo dividendo unctiones, propter rationem suprà allatam; in casu verò necessitatis nullum. Ita Ochagavia, qui citat D. Thomam, Durandum, Sotum, & Sylvestrum, quibus ego ex neotericis addo Præpositum *in 3. part. quæst. unica, de Sacram. Extrema-Unctionis, dub. 5. num. 37.* & Emanuel Sà *ver. Extrem. Unct. num. 11.* ubi sic ait. Potest Presbyter unus partem unam ungere, & alius aliam in necessitate.

2 Dices numquam adesse hanc necessitatem, quòd multi sacerdotes possint conferre hoc Sacramentum, cùm illud non sit necessitatis, possitque aliquis sine eo salvari. Respondeo posse interdum maximam esse necessitatem, ut si quis inciderit in amentiam, qui ante eam peccavit mortaliter, cujus quidem habuit attritionem, non tamen perfectam contritionem, ratione cujus sit gratiam consecutus, nec petierit confiteri, & proinde non possit absolvi, non possit etiam illi præberi Eucharistia propter periculum vomitus, huic ita necessaria est Extrema-Unctio, ut sine illa sit in æternum periturus, cùm illa salvandus, ut est omninò probabilius: ergo potest occurrere moralis necessitas adhibendi plures Ministros hujus sacramenti. Ita Præpositus *ubi suprà, num. 39.*

Sup. hoc ultimo magis latè in R. seq. §. 1. & 2. & in §. not. prætermiss. ad medium vers. Imo.

3 Sed licèt hæc sint satis probabilia, observat tamen Ludovicus Mæratius *in D. Thom. tom. 3. tract. de Extrem. Unct. disp. 10. sect. 2. num. 8.* cùm non sit certum, ut visum est, sacramentum Extremæ-Unctionis sic à duobus ministratum validum esse, si contingeret sacerdotem, qui cœpisset infirmum ungere, mori antequam omnes unctiones absolveret, alteri licitum esse unctiones à principio petere, perinde atque si prior ille nihil earum inchoasset. Id Theologi docent communiter. Et ratio est, quia id infirmo multò est utilius, cùm sic Sacramentum certissimè recipiat; fateor tamen S. Thomam in citata ad tertium responsione videri sentire id esse illicitum, & posteriori sacerdoti esse progrediendum in eo, quod prior inchoavit, quod proculdubio intelligendum est, dum mora

inter

inter singulas Unctiones factas à duobus interposita tamen non esset, ut obstare posset validitati Sacramenti, si perfectè omnes ab uno fuissent. Hæc Mæratius.

RESOL. XXII.

An in aliquo casu licitè possint plures Sacerdotes ministrare simul Extremam-Unctionem alicui moribundo?

Et an satis sit in administratione hujus Sacramenti unam guttam olei stillare? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 88.

(Sup. hoc in R. præterita §. 2. in fine, vers. potest, & in §. seq. & supra in Ref. 23. §. Notandum est ad mea, vers. Imo, & præsupposi- ta in principio hujus Ref. pro validitate hujus Sacram. in §. ultim. hujus Ref. in ejus principio.)

§. 1. SUppono cum Tannero *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 85.* & Mæratio *in D. Thom. tom. 3. tract. de Extrema-Unct. disp. 10. sect. 1. num. 1.* quicquid in contrarium non benè afferat Turrianus *in summa, part. 2. cap. 135. dub. 2. concl. 1.* validum fore hoc Sacramentum, si plures Sacerdotes ita inter se convenirent, ut dum unus oculos inungit, formamque proferret illi Unctioni respondentem, alter nares inungeret, formamque proferret, tertius nares, & ita de cæteris sensibus, nam inter has partiales unctiones nullus est ordo essentialis, id est, necessarius ad validitatem Sacramenti. Ita Mæratius, qui tamen subdit hunc modum ministrandi Extremam-Unctionem esse illicitum, & quòd nulla unquam potest esse ejus necessitas.

2 Sed ego puto posse interdum esse necessitatem, & ita non solùm validè, sed etiam licitè modo, quò supra, ministrari aliquando hoc Sacramentum, & ita docet Præpositus *in 3. part. quæst. unic. de Sacram. Extrema-Unctionis, dub. 5. num. 37.* ubi sic ait. Aliquando licitè plures possunt concurrere ad confectionem hujus Sacramenti, non solùm in casu si minister deficiat antequam perfecerit omnes unctiones, sed etiam quando periculum esset, ne hoc Sacramentum relinqueretur imperfectum; eo quòd ægrotus agat animam. Ita ille, cui adde Suarez *to. 4. disp. 44. sect. 2. num. 8.* Barbosam *de officio Parochorum, cap. 22. num. 9.* Filliucium *tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 94.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 6. num. 4.* & Victorellum *tract. de Extrema-Unctione fol. 74.*

(Sup. hoc supra in ref. 6.)

3 Notandum est etiam hic obiter secundùm Suarez *tom. 4. disp. 40. sect. 2. num. 4.* satis non esse in ministratione hujus Sacramenti unicam guttam olei stillare, quia id vel non est ungere, vel certè est res aliquo modo dubia, sed oportere partem corporis oleo linire aliquod per illam diffundendo, hoc enim est propriè, & in rigore ungere. Sed hoc improbat, & meritò, Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 16.* & si diffusio olei necessaria esset, sanè ampulla olei facilè brevi vacuaretur, & usu loquendi, & operandi: quævis enim etiam gutta olei ad veram unctionem aliquantæ partis corporis sufficit, ut etiam in Confirmatione ob balsami raritatem parcissima unctio adhiberi solet, nec plus in Ritualibus exigitur. Undè non est audiendus Marchinus *de peste, part. 3. cap. 6. num. 14.* & Filliuc. *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 78.* asserentes non satis esse unam olei sancti guttam in membro pestiferati stillare.

RESOL. XXIII.

An confessio sit præmittenda, antequam Parochus inungat moribundum?

Et an sit peccatum mortale conferre Sacramentum Extremæ-Unctionis infirmo, antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 92.

§. 1. REspondeo, quòd confessio non est necessariò præmittenda, quantum est ex ordine Sacramentum, nam ad dignè illud suscipiendum satis est ad summum contritio, vel attritio putata contritio, aliunde tamen potest esse obligatio, ut si post viaticum peccasset mortaliter, & post unctionem timeretur tempus defuturum pro confessione, tunc enim hæc prætermittenda esset, & absolvendus perfectè, etiamsi tempus elaberetur pro unctione, priùs enim sumenda sunt Sacramenta necessaria, & deinde utilia. Et hæc omnia docet Filliucius *tom. 1. tract. 3. c. 5. num. 114.* unde ex his putat Barbosa *de offic. Parochi, c. 22. n. 36.* non esse peccatum mortale conferre Sacramentum Extremæ-Unctionis infirmo, antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quia infirmus potest per contritionem se disponere ad suscipiendum hoc Sacramentum, tum quia aliquando fieri potest, ut quis recipere possit Extremam-Unctionem, non verò Pœnitentiam, vel Eucharistiam, ut quando aliquis patitur vomitum, aut ita repentè morbo prævenitur, ut non dederit signa Sacramenti Pœnitentiæ. Nec etiam desinam hic apponere verba Henrici Villalobos *tom. 1. tract. 40. diffic. 5. num. 3.* ubi sic ait. (Tampoco es necessario recibir la comunion antes de recebir este Sagramento, que no ay præcepto dello, aunque ordinariamente se haze assi. Mas caso podria aver, en que conviniesse darle la Extrema-Uncion primero, como si huviesse peligro de la vida, y no se pudiesse traer tan presto el Sacramento de la Eucharistia.) Ita ille.

RESOL. XXIV.

An sit absolvendus moribundus, qui non vult recipere Extremam-Unctionem?

Ex quo infertur esse peccatum mortale omittere ex negligentia gravi Sacramentum Confirmationis?

Et cursim quæritur, an sit præceptum sumendi Extremam-Unctionem, tempore mortis? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 97.

(Pro doctrina, quæ hic afferitur in to. 1. tr. 2. R. 16. § ult. & in R. 17. per totam, & in R. 18. § ult. & in Ref. 19. ad fin. & in R. 20. § ult. & in to. 2. tr. 1. Ref. 9. §. prima sed lege eam per totam.)

§. 1. VIdetur negativè respondendum ex auctoritate Scoti *in 4. disp. 7. quæst. 2.* Richardi *art. 5. quæst. 1.* Vualdensis *de Sacram. tom. 2. cap. 111.* & Petri Soti *lect. 2.* asserentium esse peccatum mortale omittere ex negligentia gravi Sacramentum Confirmationis. Ergo erit etiam mortale omittere ex negligentia Extremam-Unctionem, nam qui commodè potest recipere Sacramentum, & non vult, censetur illud contemnere. Et ideò Toletus *lib. 2. cap. 14. in fine*, sic ait. Hoc autem Sacramentum non est necessarium necessitate salutis, potest enim homo salvari absque Confirmatione, tamen ipsum ex contemptu relinquere, peccatum est. Est autem contemptus secundùm aliquos, cum tempore Confirmationis apto occurrente, & commoditate oblata suscipiendi, non susciperetur, maximè si probabilitas adsit non futuræ commoditatis. Sic Toletus, cui adde Bellarminum *tom. 1. lib. 1. de Sacram. in genere, cap. 22.* ubi postquam distinxerat necessitatem medii, & præcepti, subdit, v. g. Sacramentum Confirmationis est præceptum, sed non medium ad salutem simpliciter necessarium, ideò qui negligit accipere ejusmodi Sacramentum, peccat, sed si ex legitima causa non accipiat, nec peccat, nec impeditur à salute. Ita ille, & ideò hæc doctrina videtur etiam militare, quando ex gravi negligentia data opportunitate infirmus nollet sumere Sacramentum Extremæ-Unctionis. Imò Turrianus *in summa, part. 2. capit. 136. dub. 1. conclus. 1.* putat probabile esse, quòd adsit præceptum sumendi Extremam-Unctionem tempore mortis.

(Sup. hoc præcepto in to. 3. tr. 1. Ref. 97. à principio.)

2 Sed his non obstantibus, in rigore loquendo, puto non peccare mortaliter infirmum nolentem Sacramentum Extremæ-Unctionis sumere, secluso tamen contemptu, & gravi scandalo, ut ego cum multis probavi *in 3. part. tract. 4. resolut. 170.* & probant Doctores, quos citat, & sequitur Tannerus *tom. 4. disput. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 56.* ubi rectè advertit, quòd non censetur contemnere hoc Sacramentum hoc ipso quòd sciens, & prudens illud prætermittit. At licèt hoc verum sit tamen quia asserit Ludovicus, de San Juan *quæst. unic art. 7. de Sacrament. Extrem. Unctionis, dub. 2. conclus. 2.* (A se denotar que quando el enfermo està en peligro de muerte, y no quiere recebir este Sagramento estando en su juyzio cabal, se presume del, que lo menosprecia, y escandaliza à los fieles, pues no quiere recebir en semejante passo una cosa tan provechosa, que perdona pecados, de gracias, y socorro sobrenatural contra las tentaciones.) Ideò curet Parochus, ne infirmus sine hoc Sacramento moriatur, & hortetur illum, ut illud sumat.

(Quæ nunc hæc sequetur, & lege etiam alium §. ejus secundo not. & ex Ref. annot. præterita in §. Sed dum, & §. Atque.)

RESOL. XXV.

An Sacramentum Extremæ-Unctionis sit suscipiendum sub onere peccati mortalis, & illud sub eodem onere teneatur Sacerdos Ordinarius in tempore necessitatis ministrare?

Et notatur in casu necessitatis, si Pastor absit, vel non possit, aut nollet injustè hoc Sacramentum infirmo ministrare, tunc inferiorem Sacerdotem posse, renuente Parocho, hoc officium facere ex præsumpta licentia Pontificis, & Ecclesiæ? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 169. alias 170.

(Sup. hoc in R. præterita, signanter in ejus § ultim. & in aliis ejus præcipue not.)

§. 1. AD primam dubitationem secluso contemptu, & scandalo negativè respondeo, & ita contra Petrum Soto *sect. 2. de Sacram. Extremæ-Unctionis*, docet Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 5. num. 1.* ubi sic asserit: (No ay præcepto de recebir la Extrema-Uncion, por laqual si se dexara no es pecado, salvo si vuiesse escandalo, ò menosprecio.) Ita ille, & nos alibi. An verò sit peccatum veniale affirmant Coninch *de Sacrament. disp. 19. dub. 10. conclus. 1.* & Nugnus *in 3. part. tom. 2. quæst. 23. art. 2. diffic. 1.* qui tamen notat, Suarez inclinare in illam partem, quòd nullum peccatum sit, sicut etiam hoc docere Villalobos patet in verbis *suprà* allatis.

(Et sup. hoc peccato veniali supra in R. 12. cursim in fine, §. 1. & in to. 3. tr. 2. R. 97. vacillanter in §. Atque, & §. Sed dum.)

2 Ad secundam dubitationem respondeo negativè cum Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 8. cap. 7. num. 3.* ubi ita ait Sacerdos qui non est proprius Pastor, si absente Parocho, licitè, ac facilè ministrare possit Sacramentum Extremæ-Unctionis in casu necessitatis, ad id ex charitatis lege obligatur, quamvis non obligatione gravi, sed solùm culpa mortali, excepto si infirmus graviter indigere videatur, quia alioquin sine omni Sacramento decedere deberet. Ita ille, qui citat Paludanum, & Coninch.

3 Notandum est tamen hic obiter in casu necessitatis, si Pastor adsit, vel non possit, aut nollet injustè hoc Sacramentum infirmo ministrare, tunc inferiorem Sacerdotem posse retinente Parocho, hoc officium facere; nam in tali casu Summus Pontifex licentiam illi præbere censendus est. Ita docent Henriquez *lib. 3. c. 13. n. 4.* Cajetanus *verf. excommunicatio, c. 64.* Armilla *eadem verb. n. 49.* & alii, quos citat, & sequitur Layman *ubi suprà, c. 6. n. 2.* quidquid in contrarium asserat Sylvest. *verf. excommunicatio 7. excom. 14. dub. 2.* & D. Antoninus *p. 3. tit. 24. c. 34.*

Sup. contenta in hoc §. inf. in R. 29. & in to. 3. tr. 1. resol. 39. §. Dico secundo, & §. Hic supposito, & seq.

R E S O L. XXVI.

An Parochus teneatur tempore pestis ministrare Extremam-Unctionem, & Eucharistiam cum periculo vitæ?

Et quid si saltem peste laborantes confessi sunt, an Parochus tuta conscientia in tali casu non teneatur Sacramentum Extremæ-Unctionis illis ministrare cum periculo vitæ?

Et an Sacramentum Pœnitentiæ teneantur Parochi ministrare ovibus suis etiam cum periculo vitæ? Ex p. 3. tract. 4. Ref. 173. alias 174.

§. 1. AFfirmativam sententiam docent Sylvius *in 3. p. q. 32. art. 3.* & Nugnus *in 3. p. tom. 2. q. 33. art. 2. diffic. 2.* qui ita mordicus hanc opinionem tenet, ut contrariam existimet falsam, & impiam.

Sup. hoc in R. seq. & in to. 1. tr. 1. ex R. 60. §. ult. & pro parte Eucharistiæ supra in tr. 1. Ref. 58. Sup. hoc pro Sacram. Pœnit. supra in tr. 1. attente lege §. ult. per totum R. 58. & infra ad illa §. seq. & in to. 1. tr. 1. ex Ref. 8. §. 4. post medium, à vers. quare, & in R. 49. §. 1. & c. & pro hoc Sacram. Unctionis, in to. 3. tr. 1. R. 60. §. ult. ante med. Et pro Eucharistia contenta ad illa §. ult. hujus R. ante medium, §. præterea hoc Ref. & in Ref. 1. hujus annot. per totam attente lege.

2 Sed iste auctor nimis rigidè se habet in qualificandis aliorum opinionibus; unde dicendum est, opinionem negativam esse probabilissimam, & illam docet ex Hispanis Theologis Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 6. num. 7.* ubi sic asserit. (Aunque el parroco en tiempo de peste tiene obligacion de administrar el Sacramento de la penitencia y de la Eucharistia, con peligro de la vido, quanto à este Sacramento de la Extrema-uncion, se ha de dezir que si el peccado puede evitar el peligro de la muerte, tiene obligacion à administrarle, mas si no puede sin este peligro, no tiene obligacion, porque este Sacramento no es de precepto, ni es necessario para la salud del alma, aunque es util. Assi lo tienen Armilla, y Suarez;) quibus ego addo Molsesium *in summa, tom. 1. tract. 4. capit. 3. numer. 51.* ubi sic asserit. Si peste infecti confessi sunt, posse Parochos tuta conscientia hanc opinionem sequi, & Sacramentum Extremæ-Unctionis minimè illi ministrare. Ita Molsesius.

3 Notandum est tamen hic, quòd Molsesius *loc. cit. num. 52.* idem dicendum esse putat de Sacramento Eucharistiæ, sic enim asserit. Sacramentum Pœnitentiæ, quia necessarium est ad salutem proximi, tenentur Parochi ministrare ovibus suis, etiam cum periculo vitæ; Sacramentum verò Eucharistiæ, & sic viaticum, non tenerentur cum tanto periculo, nisi necessitas proximi magna esset, ut, quia validè dubitaretur de illius salute, si absque viatico decederet; at à longè posset Parochus hortari oves peste laborantes, ut patienter sustineant infirmitatem, ac propositum habeant suscipiendi viaticum; quia in casu necessitatis indicatur satis esse propositum suscipiendi, & sic etiam adimpletur præceptum. Ita Molsesius, & ante illum Major *in 4. sent. dist. 7. q. ult. & dist. 23. q. 1.* sed contrariam sententiam docent Villalobos *ubi suprà*, & Rodriguez *in summa tom. 2. c. 87. n. 8.* cum aliis.

R E S O L. XXVII.

An Parochus tempore pestis teneatur cum periculo vitæ ministrare Sacramentum Extremæ-Unctionis?

Et an in aliquo casu possit Parochus excusari à ministratione Pœnitentiæ, ut quando esset certus moraliter infirmum non habere conscientiam peccati mortalis? Ex p. 5. tr. 5. Ref. 93.

Quæ hic est R. antecedens, & in to. 3. tr. 1. ex R. 60 §. ult.

§. 1. REspondeo negativè, quia non est sacramentum necessitatis, & alioquin sufficienter subvenitur necessitati infirmi per alia duo sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, ut ego ipse docui *in 3. part. tract. 4. resol. 174.* Imò Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 99.* putat in aliquo casu posse excusari Parochum à ministratione Sacramenti Pœnitentiæ, ut quando esset certus moraliter infirmum non habere conscientiam peccati mortalis, & alioquin periculum vitæ magnum esset. Undè non est audiendus Turrianus *in summa p. 2. cap. 136. dub. 3. conclus. 1.* asserens Parochum teneri ad ministrandum hoc sacramentum subdito laboranti morbo contagioso, etiam cum periculo contagii, & mortis, & ita nostram sententiam tenet etiam Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 62.*

R E S O L. XXVIII.

An ægrotus, si non fuerit confessus in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ Sacramentum Extremæ-Unctionis illi ministrare?

Et quid, si aliquis peste infectus, qui antequam inciderit in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo solum habuit attritionem, an tunc Parochus teneatur cum periculo vitæ hoc Sacramentum ministrare, nisi Pastor esset valdè necessarius, ex cujus morte multis immineret periculum spirituale? Ex part. 5. tract. 13. Ref. 63.

§. 1. REspondeo negativè cum Hurtado *de Sacramento Extremæ-Unct. diffic. 12. in fine*, ubi sic ait. Observandum est Parochum ex justitia, aut ex fidelitate teneri conferre extremam-Unctionem ægroto ea indigenti, eamque saltem interpretativè petenti, quia tenetur non solùm necessaria, sed etiam utilia rationabiliter petenti conferre, præsertim in periculo mortis, nihilominùs ad id non tenetur, quando ipsi imminet periculum mortis ex administratione, ut ob pestem infirmi, aut aliter, quamvis infirmus sit absque Extrema-Unctione decessurus, & quamvis nullum aliud Sacramentum susceperit, quia ex una parte potest infirmus absque Extrema-Unctione per contritionem salvari, & ex altera parte non satis constat Extremam-Unctionem sufficere, ad delenda mortalia quoad culpam. Ita Hurtadus, cui adde Adamum Tannerum *insignis eruditissimi commentariis ad D. Thomæ tom. 4. dis. 7. q. 1. dub. 3. num. 62.* Sed hoc intelligendum esse docet Jacobus Granado *de Sacram. in 3. p. contr. 8. disp. 8. num. 6.* nisi Parochus certò sciret ægrotum esse in statu peccati mortalis, & hoc remedio liberandum esse probabiliter sibi persuaderet, nam in hoc casu, qui certè metaphysicus est, patitur æger extremam necessitatem spiritualem, cui etiam cum periculo vitæ corporalis subvenire tenetur. Ita Granadus. Et alium casum similem ponit etiam Propositus *in 3. p. q. unica de Sacr. Extr. Unct. dub. 6. num. 47.* ut, v. g. si aliquis est infectus peste, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo solùm habuit attritionem, tunc enim putat Parochum teneri cum periculo vitæ hoc Sacramentum ei ministrare, nisi Pastor esset valde necessarius, ex cujus morte multis immineret periculum spirituale, non teneretur cum periculo vitæ illud ministrare, imò nec videretur posse cùm imminens grave malum spirituale communitatis, cui obligatur, præponderat malo unius, & magis obligetur ipsi communitati, quàm singulis in particulari: undè non potest cum gravi detrimento communitatis privatis consulere, v. g. in locis hæresi infectis, vel vicinis hæreticis, pro quibus vix possit ullus Pastor inveniri, saltem mediocriter idoneus Pastor, cujus vita est necessaria ad conservandos subditos in fide, non potest cum aperto vitæ periculo sacramentum Extremæ-Unctionis ministrare etiam in casu suprà posito.

Sup. hoc lege §. ant. seq

Sup. hoc in to. 1. tr. 1. ex Ref. 57. lege dotti. §. Advertendum, & hic inf. ex R. seq post media, à me. dium, à vers. & accidere. &c.

R E S O L. XXIX.

An si ægrotus sit morti proximus, & non inveniatur Parochus, possit simplex Sacerdos, etiam Regularis Sacramentum Extremæ-Unctionis infirmo ministrare?

Et an si extra casum necessitatis, absente Parocho, Sacerdos infirmum ungeret, excommunicationem præter peccatum mortale incurreret, vel an hæc excommunicatio restricta sit tantùm pro Religiosis? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 82.

§. 1. HIc casus accidit in quadam villa, & ad illum libet respondere cum verbis Jacobi Granado *de Sacram. in 3. part. controverf. 8. tract. unic. disp. 8. num. 5.* ubi sic asserit. Dubitari potest, an sufficiat licentia tacita, vel præsumpta proprii Pastoris, ut Sacerdos sæcularis, vel religiosus possit alicui ministrare hoc Sacramentum. Respondetur cum Soto *in disp. 23. quæst. 2. art. 1.* quando clarè præsumitur proprium Pastorem id velle, tunc posse licitè ministrari hoc Sacramentum à quolibet Sacerdote; undè rectè addunt Suarez *disp. 44. sect. 2.* & Henriquez *cap. 13. §. 4.* si ægrotus sit jam proximus morti, & obtineri nequeat licentia à Parocho proprio, sive quia abest, sive quia non vult illam concedere, posse alium Sacerdotem conferre illi hoc Sacramentum, quia proprius Parochus non est rationabiliter invitus, & saltem credi debet Summum Pontificem id tunc velle, ne æger privetur hoc Sacramento, quod licèt non sit de necessitate salutis, est valde utile, & accidere potest, ut ab eo pendeat salus æterna, si nimirum virtute illius Sacramenti consequatur remissionem peccatorum mortalium, ut aliquando obtineri potest. Ita Granadus. Undè non est audiendus Gavantus *in Enchirid. Episc. ver. Extrema-Unctio, num. 3.* ubi docet Religiosos non posse ministrare hoc Sacramentum, nec etiam in necessitate; sed tu contrarium tene cum Joan. Præposito *in 3. part. quæstion. unic. de Sacram. Extr. Unct. dub. 6. numer. 43.* & Antonio Fernandez *in medulla casuum conscient. part. 4. capit. 10. §. 1. num. 8.* ubi tamen advertit, si extra casum necessitatis, absente Parocho, Sacerdos infirmum ungeret, in excommunicationem præter peccatum mortale incurreret, quod etiam docuit Valentia *tom. 4. disputatione octava quæst. 2. punct. 1.* Sed amicissimus Andreas Victorellus *in Append. ad Possevin. de officio* Paro-

Sup. hoc supra in R. 25. §. ult. & in to. 3. tr. 1. R. 39. §. Dico secundo, & §. Hic supposito, & seq ad literam cum eod. Granado sic citato, & supra in tr. 1. lege doct. §. ult. ref. 16. Sup hac illa contia sup. in ref. 26. §. ult. &c. Sup. hoc in to. 3. tr. 1. ref. 39 Advertendum, &c.

Sup. hoc supra in tr. 1. cursim ex doctr. §. 1. ref. 61. & in to. 1. tr. 1. ex ref. 56 lege ab ejus §. Dico secundo, atque ad §. ult. exclusive.

Parochi cap. 9. putat contrarium quoad excommunicationem, nam Clement. loquitur tantùm de Religiosis, & pœnæ sunt restringendæ.

RESOL. XXX.

An excommunicatus nominatim, vel suspensus possit in articulo mortis ministrare infirmo Sacramentum Extremæ-Unctionis?
Et quid tamen si ægrotus confessus fuerit? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 81.

Sup. hoc lege contrarium duorum Ref. sequentium, in 10. 3. tr. 1. ex R. 22 & ob. ante medium, vers. Primus est, & ex R. 19. §. Verum in fine.

§. 1. Censet Suar. *in* 3. *p. tom.*8. *disp.* 44. *sect.* 2. *n.*6. excommunicatum non posse, posse verò suspensum, quia hæc censura non privat actu Ordinis. Verùm id videtur, pace viri docti, minùs solidè dictum, quia vel suspensio est totalis, quam communi judicio constat prohibere etiam exercitium ordinis, vel est partialis ab officio, vel ordine, quo casu etiam prohibet functionem Ordinis, & administrationem Sacramentorum, vel est tantùm à beneficio, vel jurisdictione, & eo casu etiam nominatim suspensus potest Sacramentum ministrare, quia suspensio à jurisdictione solùm prohibet actus, qui sunt intrinsecè actus jurisdictionis, ut excommunicare, non verò qui sunt actus solius Ordinis, quamvis requirant in Pastore jurisdictionem, ut licitè exerceantur. Itaque respondeo quo casu suspensus ab Ordine potest hoc Sacramentum ministrare, posse etiam excommunicatum; unde dico si Sacramentum sit infirmo ad salutem extremè necessarium, juxta modum superiori dubio positum, desitque copia alterius Sacerdotis, posse, imò debere Pastorem nominatim excommunicatum, vel suspensum ministrare, neque eo casu rigorem Ecclesiasticæ censuræ habere locum cum ea, quæ pro disciplina Ecclesiastica sunt instituta, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum. Et hæc omnia docet Joannes Præpositus *in* 3. *p. q. unica de Sacram. Extrema-Unctionis dub.* 6. *nu.* 144. qui etiam in eodem loco putat hanc doctrinam esse veriorem, etiamsi hoc Sacramentum non esset ad salutem infirmi necessarium, quia videlicet fuerit confessus, nam licèt in tali casu non sit ad salutem necessarium, est tamen maximè utile, & conducens ad remissionem venialium, & ad robur contra diabolicos insultus maximè necessarium: ergo Ecclesia, quæ propter longè inferiorem utilitatem permittit commercium cum nominatim excommunicato, non censetur in nostro casu illud prohibere, & proinde licet Pastori in favorem alterius Sacramentum ministrare. Nota tamen, quòd contrariam sententiam tenet cum Suarez, Ochagavia *de Sacram. Extrema-Unctionis q.*10. *n.*3. Sed tu ne deseras sententiam Præpositi.

RESOL. XXXI.

An in articulo mortis aliquando sit ministranda Extrema-Unctio ab excommunicato denunciato, & hoc etiam tempore interdicti?
Et quid, si saltem aliud Sacramentum non sit possibile ministrari? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 89.

Sup. hoc lege contrarium R. præcedentis, & aliorum §. ejus not.

§. 1. Negativam sententiam docet ex Suarez Villalobos *in summa, tom.*1. *tr.*10. *diffic.*6. *n.*6. ubi sic ait. (Ha se de advertir, que el Sacerdote que està descomulgado, no puede administrar este Sagramento por necessidad que aya del, segun sentencia probable; que pues la Iglesia no permite quese dè este Sacramento en tiempo de entredicho; lo mismo parece se ha de dezir en este caso, y por el consiguiente que el enfermo no le puede recebir del descomulgado.) Sic ille, cui adde Fillicium *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 5. *num.* 97. Sed ego contrariam sententiam teneo cum Trullenck *in expos. Bullæ Cruc. lib.* 1. §. 3. *dub.*7. *n.* 2. qui ait: In articulo mortis, quando aliud sacramentum non est possibile, non est improbabile posse ministrari, Extremam-Unctionem, etiam ab excommunicato denunciato, & tempore interdicti, quia tunc videtur habere locum sacramenti Pœnitentiæ, & potest facere de attrito contritum. Quòd possit in eo casu à denunciato ministrari, docent Coninck 3. *p. q.* 64. *art.*6. *dub.*2. *n.*48. & Avila *de censur.* 2. *p. c.*6. *disp.* 3. *dub.* 3. *concl.*4. Si enim à denunciato potest tunc ministrari, poterit etiam tempore interdicti, in quo potest pœnitentia, cujus locum in eo casu Extrema-Unctio tenere videtur, v. g. si postquam ostendit signa contritionis, amisit usum rationis, ob idque non potest confiteri, & jamjam moritur, videtur tunc posse illi etiam tempore interdicti ministrare Extremam-Unctionem, quia tunc locum pœnitentiæ habere censetur, ita Trullenck *ubi suprà*, quicquid in contrarium asserat Tannerus *tom.*4. *disp.*7. *qu.* 1. *dub.* 3. *n.*64. & Ludovicus de San Juan *q. unic. art.* 1. *de sacram. Extrema-Unctio diffic.* 1. ubi docet tempore interdicti non esse ministrandam moribundo sacram Unctionem. (Porque este Sagramento in ningun acontecimiento es Sagramento de necessidad, ni ay precepto divino, ni Ecclesiastico de recebirle, luego la prohibicion de la Iglesia se estiende à.) Sed tu ne deseras in casu contingenti tenere sententiam affirmativam.

Sup. hoc, & seq. diffic. pro tempore interdicti in duabus Ref. seqq. & lege etiam §§. annot. & seq.

Sup. hoc in to. 1. tr. 1. Ref. 2. §. De infectione & seqq. & lege etiam R. not. præsenti.

RESOL. XXXII.

An tempore interdicti possit moribundo conferri Extrema-Unctio, quando non potest recipere Sacramentum Pœnitentiæ?
Et an in dicto casu possit hoc Sacramentum ministrari ab excommunicato, & etiam denunciato Ministro? Ex p. 5. tract. 10. Ref. 78. alias 77.

Sup. hoc in R. præterita paulo post init. à vers. In articulo mortis, & in R. seq. & in to. 3. tr. 1 ex R. 2. lege etiam doctrinam à §. De susceptione & seqq. & pro excommunicato, & denunciato Ministro citato in hoc textu in principio R. 1. hujus annot. & in aliis ejus primæ annot.

§. 1. Casus est curiosus, & affirmativè respondeo. Puto igitur in articulo mortis, quando aliud sacramentum non est possibile, non est improbabile posse ministrari Extremam-Unctionem, etiam ab excommunicato denunciato, & tempore interdicti, quia tunc videtur habere locum sacramentum Pœnitentiæ, & potest facere de attrito contritum. Quòd possit in casu à denunciato ministrari docent Coninck 3. *p. q.* 64. *art.*6. *dub.*2. *n.*48. & Avila *de cens.* 2. *p. c.*6. *disp.* 3. *dub.* 3. *concl.* 4. si enim à denunciato potest tunc ministrari, poterit etiam tempore interdicti, in quo potest pœnitentia, cujus locum eo in casu Unctio-Extrema tenere videtur, v. g. si postquam ostendit signa contritionis, amisit usum rationis, ob idque non potest confiteri, etiam jam moritur, videtur tunc posse illi etiam tempore interdicti ministrare Extremam-Unctionem, quia tunc locum pœnitentiæ habere censentur. Ita docet Trullenck *in Bulla Cruc. lib.* 1. §. 3. *dub.* 7. *n.* 2.

RESOL. XXXIII.

An moribundus sensu carens sit ungendus tempore interdicti, non valens alia Sacramenta recipere, si non habeat Bullam Cruciatæ? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 170. alias 171.

Sup. hoc supra in Ref. 31. paulo post initio, vers. In articulo mortis, & in R. 32. & in to. 3 tr. 1. R. ... §. Sed diffic.

§. 1. Negativam sententiam docet Petrus de Ledesma *in summa, tom.* 1. *de sacram. Extrema-Unctionis, cap. ult. concl.*4. ubi sic asserit. (Es cierto que en el tal caso no es licito administrar al enfermo el sacramento de la extrema uncion. Esto enseñan comunemente los Doctores, por que dizen, que de la extrema uncion no se puede administrar en tiempo de interdicho, y nunca sacan este caso; la razon es, porque este sacramento en ningun caso es sacramento de necessidad, ni ay preceto divino de recebirle, luego la prohibicion de la Iglesia estiendese à este caso.) Ita ille.

2 Sed ego contrariam sententiam in facti contingentia consului, nempè moribundum sensibus destitutum, qui sacram Eucharistiam, & sacramentum Pœnitentiæ, non poterat recipere, fuisse omninò inungendum, etiamsi non haberet Bullam Cruciatæ, & esset in civitate interdictum. Et hanc sententiam docet Zambranus *de casibus tempore mortis, cap.* 5. *dub.*7. *num.* 5. ubi sic ait: Satis probabile est, licitè ministrari posse, & debere Extremam-Unctionem morienti carenti omni privilegio, etiam tempore interdicti, & maximè si tunc careret sensu. Ita ille, qui multas rationes adducit, & citat Henriquez *lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 3. *in glossa littera F.* & multos viros doctos à se consultos. Et ipse Ledesma *ubi suprà*, etiam hanc sententiam probabilem putat. Restat modò respondere ad argumentum Ledesmæ. Dico igitur, quòd nec jura, nec Doctores loquuntur in casu nostro, cùm negant tempore interdicti posse sine privilegio dari Extremam-Unctionem; nam agunt de casu ordinario, in quo moriens recipit aliud Sacramentum, vel quando licèt non recipiat; potest tamen commodissimè adiri judex, qui posuit illud interdictum, ut tollat illud prædicto casu. Igitur nostram sententiam in favorem animarum omninò amplectendam esse puto, & illam Parochi, si casus occurrat, sine metu in praxim (me impellente, & consulente) deducant.

RESOL. XXXIV.

An Sacerdos tempore pestis possit ungere infirmum, non digito, sed virga oblonga, ut ejus contactum effugiat? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 166. alias 167.

Sup. hoc in R. seq.

§. 1. His annis elapsis, quando hic morbus miserrimè civitatem hanc afflixit, sententiam affirmativam consului, quam docent Chapeavilla *de sacram. Extrema-Unctio qu.* 24. & Franciscus Sylvius *in* 3. *p. q.* 32. *art.* 3. ubi sic asserit. Curet Sacerdos habere vestes breves, & ita eas ad se colligat, ut quàm maximè potest; fugiat contactum infirmi. Præterea ægrotum (si potest) constitui faciat in loco puro, & libero, non se statuat inter ignem, & infirmum; muniat se præservativis judicio medicorum; & uti potest virga oblonga, verè tamen oleo tincta, sic ut perficiatur unctio. Peracta autem unctione, virgam ejusmodi, aut purgabit, ac in similem usum servabit, si aurea, vel argentea sit propter reverentiam Sacramenti, vel igne comburatur, si sit lignea. Ita Sylvius, quæ omnia multum pro praxi in tali casu erant conducentia.

RE-

RESOL. XXXV.

An Sacerdos infirmis peste morientibus possit Sacramentum Extremæ-Unctionis ministrare virgula argentea oblonga, &c.

Et an in tali casu liceat Parocho ministrare Extremam-Unctionem ungendo quidem omnes quinque sensus, sed unam aurem, unum oculum, unam narem, pedem, manum, & deinde utendo hac forma omnes singulas partiales sub una totali amplectente, dicendo: Per istas sanctas unctiones indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, olfactum, gustum, & tactum deliquisti? *Ex p. 5. tr. 3. Ref. 79.*

Qui hic est R. antecedens. §. 1. Affirmativam sententiam olim docui *in 3. p. tr. 4. ref.* 167. cum Sylvio, & Chapeavilla, quibus nunc addo Victorellum *tr. de sacram. Extrema-Unctionis, fol.*68. & Marchinum *de peste p.*3.*c.*5.*n.*1.ubi sic ait. In magno vitæ discrimine non esse incongruum ministrari à Parochis Extremam-Unctionem à longè virgula quadam, sive argentea, sive lignea, sive ex alia materia confecta ad pestem evitandam; & ratio afferri potest, quia ex una parte hujusmodi instrumenti usus non infert aliquam huic Sacramento irreverentiam, ex alia magnum nobis à natura jus tribuitur conservandæ vitæ. Sic ille. Idem etiam docet Joannes Præpositus *in 3. p. q. unic. de sacr. Extrema-Unctio. dub.* 6.*nu.*48. Barbosa *de offic. Parochi, c.*22.*n.*16. Jacob. Mancinus *in practica visitandi infirmos pr. 8. dub.*18. ubi ita asserit practicasse D. Petr. de Marchis Archiepiscopum Smyrnensem, vide etiam Suarez *tom.*4. *disp.*44. *sect.* 3. *n.*20. Sed an in tali casu liceat Parocho ministrare Extremam-Unctionem, ungendo quidem omnes quinque sensus, sed unam aurem, unum oculum, unam narem, pedem, manum, & deinde utendo hac forma omnes singulas partiales sub una totali amplectente: *Per istas sacras unctiones indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, olfactum, gustum, & tactum, deliquisti*; & affirmativè respondi, *ubi suprà, ref.* 168. cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Marchinum *loc. citat. cap.* 7. cum Filliucio *tr.* 1. *tr.* 3. *cap.* 5. *n.* 129. ubi sic asserit. In casu necessitatis, quando nimirum esset, vel periculum contagii, vel ut infirmus antè moriatur sub conditione mente concepta posset Minister unica actione attingere quinque sensus ungendo unum oculum, unam aurem, & unam manum, &c. & super hanc totam unctionem proferre formam, quæ omnes quinque comprehendat, dicendo: *Per has sacras Unctiones indulgeat tibi Deus quicquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum peccasti*. Sic enim faciendo, nec fit injuria Sacramento, & proximo potest esse valdè utile, fortè etiam ita salvabitur, qui aliàs condemnandus fuisset, ut si esset tantùm attritus, & confiteri aliàs non posset. Ita Filliucius.

(Margin: Quæ hic est supra Ref. 12. & in aliis eius primæ annot.)

RESOL. XXXVI.

Quo tempore sit danda infirmis unctio extrema? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 172. aliàs 173.

Sup. hoc in R. seq. §. 1. Experientia nos docet, parentes, ut plurimum amare magis corpora, quàm animas infirmorum, & ideò quando agitur de Extrema-Unctione illis ministranda clamant, & usque ad ultimum differre volunt; sed in hoc quantum errent etiam contra salutem corporum infirmorum, demonstrat doctrina Soti *in* 4. *sent. dist.*23. *q.*2.*art.*2. & S. Joannes de la Cruz *in direct. conscient. p.* 2. *de sacram. Extr. Unct. dub.* 3. *concl.*3. ubi sic asserit. Sanitas corporis est effectus istius Sacramenti non infallibilis, sed quando subjectum est dispositum, & aliàs salus corporis expedit saluti animæ, & tunc subjectum est indispositum, quando est ita viribus corporis destitutum, quòd virtus finita istius Sacramenti non potest illud sanare. Et paulò post *dub.*4. *concl.*2. ita ait. Cùm hoc Sacramentum in causando salutem corporis, non operetur miraculosè, sed virtute ordinaria supernaturali, non speretur tempus, quo causæ naturales juvari non possint, sed adhuc spes salutis duret. Ita ille. Sed audiamus etiam Pitigianum *in* 4. *sent. tom.* 2. *disp.* 23. *quæst. unica, art.* 5. *q.* 4. sic loquentem: Non est expectandum, ut infirmus jam sensu, & cognitione careat, nam id est contra reverentiam, & utilitatem Sacramenti, nec etiam est expectandum tempus, in quo jam constet infirmum non posse naturaliter vivere, nam hoc etiam derogat secundario fini hujus Sacramenti. Nam quamvis hoc Sacramentum supernaturaliter juvet ad sanitatem recuperandam, non tamen est consentaneum expectare tempus, in quo ferè manifestè sit necessarium miraculum, nam hoc est quodammodo tentare Deum, & virtutem Sacramenti velle experiri. Hæc Pitigianus.

RESOL. XXXVII.

Quonam tempore infirmitatis debeat Sacerdos inungere moribundum? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 95.

Sup. hoc in R. præterita. §. 1. Libet huic dubitationi respondere cum verbis kellisonii *tom.*2. *in* 3. *p. qu.*32. *art.*3. ubi sic ait. Notandum est, quòd sicut non est conferendum sacramentum hoc nisi iis, qui probabiliter præsumuntur extremè laborare, & quasi in exitu hujus vitæ constitui, ita non esse nimis differendum hoc sacramentum. In quo peccant Ministri, qui non adhibent hoc sacramentum, vel amici infirmi, qui Ministrum non accersunt, donec infirmus jamjam exhalaturus est animam, & usu omni rationis destituitur, quia usus rationis, & devotio infirmi plurimum confert ad effectum hujus sacramenti; & hoc sacramentum confert vires contra tentationes, quæ solent præcedere privationem usus rationis, cùm destitutus ratione non sit capax tentationum, neque levaminis contra vim morbi. Quocirca hac in re prudenter procedendum est, & neque nimium festinandum, (cùm non omnis ægrotus sit capax hujus Sacramenti, ut suprà,) neque nimium tardandum, cùm usus rationis, & devotio infirmi multum conferat. Quocirca mentitur Calvinus *lib.* 4. *institut. c.* 19. *tit. de ultima Unctione, num.* 25. quando asserit, Jacobum omnes infirmos inungi voluisse, Catholicos non infirmos, semimortua cadavera sua inficere pinguedine, cùm jam anima in primoribus labris laborat, vel, ut ipsi loquuntur, in extremis. Neque enim omnes Ministri differunt hoc sacramentum, donec infirmus mortuus penè sit, vel ratione destitutus, & si qui differant, ab Episcopis reprehenduntur, & puniuntur. Vide etiam Philippum Fabrum *in* 5. *sent. distinctione* 23. *q. unic. disp. unic. cap.* 4. (Margin: Sup. hoc late in Ref. seq.)

RESOL. XXXVIII.

An Sacramentum Extremæ-Unctionis collatum infirmo non graviter, vel periculosè laboranti, sit validum?

Et an si postea periculosè laboret, sit ei denuò Sacramentum ministrandum?

Et an in dubio, (non loquor in casu opinionis,) an morbus de se, vel in hoc individuo est periculosus, possit Extrema-Unctio ministrari?

Et an in hoc casu ministranda sit Extrema-Unctio sub conditione? Ex p. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 44. aliàs 45.

§. 1. Quoad primam difficultatem, affirmativam sententiam probabilem esse putat Quintanadueñas *in Th. moral. tom.* 1. *tract.* 5. *singul.* 2. *num.* 5. Et quoad infirmitatem gravem, licèt non appareat periculosa, etiam tanquam probabilem illam admittit Lessius *in* 3. *part. D. Thomæ, de Sacram. Extremæ-Unctionis, cap.* 4. *dub.* 1. *num.* 21. Imò etiam in casu, quo morbus non sit ita gravis, hanc sententiam probabilem esse existimat Joannes Vuigers *in Supplem.* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 32. *num.* 3. (Margin: Sup. hoc in R. præterita, post medium, lege vers. cum omnis ægrotis.)

2 Probari potest hæc opinio, tum ex D. Jacobo, qui solùm expostulat infirmitatem, nullius periculi mortis mentionem faciens, ibi: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros*, &c. Tum ex Trid. *sess.*14. *cap.*3. asserente. *Hanc Unctionem esse infirmis adhibendam, illis præsertim, qui tam periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur.* Ubi notandum est verbum, *præsertim*, quod indicat, aliis infirmis ab iis, qui constituti sunt in exitu vitæ, unctionem esse adhibendam. Tum ex Florent. dicentes; *His tantùm infirmis unctionem dari debere, de quorum morte timetur.* Expendo verbum, *debere*, quod ad licitum usum, non ad valorem spectat: alias, loco, *debere*, uteretur Concilium, verbo; *posse*, Ergo, &c.

3 Sed ego puto, absolutè dicendum in utroque casu posito *in titulo Resolutionis*, Sacramentum esse invalidum. Et ita docet Suarez *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 42. *sect.* 2. *n.* 4. & 5. Nicolaus Ysambert *in* 3. *p. tom.* 3. *de Sacram. Extremæ-Unctio, disput.* 6. *art.*2. Granado *in* 3. *p. contr.* 8. *tr. unico, disp.* 6. *n.* 2. Castr. Pal. *to.* 4. *tr.* 26. *disp. unica, punct.* 6. *n.* 15. Caspensis *in Cur. Theol. to.* 2. *tr.* 27. *disp.* 5. *sect.* 2. *nu.* 12. Amicus *ubi infrà*, & alii communiter. Et ratio sumitur (ait Ysambert, *ubi suprà*) ex citato D. Jacobi; dum pro eo verbo, quod habet vulgata nostra editio, *infirmatur*, Græca editio habet, ἀσθενεῖ, quæ juxta vim suæ significationis, significat esse sine viribus, & præ infirmitate deficere: item, ex eo, quòd idem textus Græcus explicet hanc, *Infirmi*, tali particula, quæ, ut, *suprà* notavimus, significat moribundum, gravi morbo laborantem, eoque veluti deficientem: tum denique ex illa alia particula, *alleviabit eum*, quæ, juxta textum Græcum, ut *suprà* monuimus, idem sonat, ac infirmum, præ morbo sopitum sensib. *excitabit*. Confirmatur amplius: si Sacramentum hoc posset conferri homini non ita infirmo, S. Jacobus non diceret, *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*; sicut de aliis Sacramentis, quæ sanis, aut parum infirmis administrantur, solemus loqui: quia hoc cedit, tum in reverentiam, tum in devotionem Sacramenti, & in humilitatem suscipientis: at ait S. Jacobus: *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*, id est, vocet eos ad domum suam, in qua decumbit ægrotus. Deinde, si morbus ille, quem postulat Sanctus Jacobus in suscipiente hoc Sacramentum, esset tantùm levis, & nullo modo periculosus; non consuleret, tanquàm remedium aliquod, Sacramentum, quod est remedium aliquod supernaturale; sed diceret, esse recurrendum ad Medicos, & naturalia remedia: quia non

non videtur esse ita conveniens recurrere ad remedia supernaturalia pro bonis corporis, ubi est evidens superesse naturalia. Probatur item ex Florent. Trident. & eius Catechismo, *ut suprà*: item, ex eo, quòd Sacramentum hoc frequenter vocetur, *Sacramentum exeuntium Extrema-Unctio*, quòd conferatur extremo morbo laborantibus.

4 Deinde Concilium Tridentinum *seff.* 14. *in Proœmio hujus Sacramenti*, asserit, institutum esse à Christo Domino, ut finem nostræ vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio, muniret adversùs Diaboli insidias. Supponit ergo; non aliis, quàm iis, qui in fine vitæ esse creduntur, ministrandum esse. Quod optimè confirmari potest ex eo, quod sit totius vitæ Christianæ (ut inquit Concilium) consummativum. Secundò, si quilibet infirmus hujus Sacramenti capax esset, eique validè ministrari posset, nulla apparet sufficiens ratio, cur Ecclesia solis infirmis periculosis hoc Sacramentum concederet, & aliis denegaret, injustè enim viderentur privati tanto Sacramenti fructu; quo ex institutione Christi capaces existunt. Undè ex his patet responsio ad argumenta contraria.

5 Sed hic obiter quæro, an in dubio (non loquor in casu opinionis,) an morbus de se, vel in hoc individuo sit periculosus, possit Extrema-Unctio ministrari? Et esto, censeat Chapeavilla *de ministrat. Unct. c.* 5. *q.* 11. ministrandam esse unctionem sub conditione: at verius existimo cum Layman *tr.* 8. *c.* 4. *circa finem*, ab hoc Sacramento supersedendum esse: tum, quia non est Sacramentum necessitatis: tum, & præcipuè, quia Sacramentum ministrari non potest ei, quem saltem sub opinione probabili non constiterit illius fructus esse capacem: tum, quia est præceptum, ne aliis, quàm vita periclitantibus ministretur, cujus præcepti transgressioni exponitur, qui infirmo dubium vitæ periculum tantùm habenti unctionem concederet. Et ita etiam docet Palaus *ubi suprà*, *n.* 13.

6 Non nego tamen, opinionem Chapeavillæ esse probabilem, quam absolute tenet Ysambert *loco citato*, *num.* 6. ubi sic ait: (Imò, si Medici nullum adhuc habeant positivum judicium; quo prudenter, & probabiliter affirment, infirmum esse in periculo, sed graviter hæsitent, licèt suspendant judicium, nihilominùs infirmus non desinit esse capax hujus Sacramenti: quia tunc ob ejusmodi prudentem hæsitationem Medicorum, timetur de morte talis infirmi; & proinde cùm ex Florentino *suprà* allegato, hoc Sacramentum debeat dari infirmo, de cujus morte timetur; debet etiam, & huic conferri, maximè cùm possit esse ei alicujus necessitatis; & Sacramenta, quæ sunt necessitatis, possint etiam conferri in dubio, ne Christianus privetur remedio. Ita ille.

7 Et hæc dicta sufficiant circa primam difficultatem. Deveniamus itaque ad secundam, videlicet, an si infirmus in morbo non periculoso unctus sacro oleo, postea incidat in infirmitatem periculosam, sit ei denuò Sacramentum Extremæ-Unctionis ministrandum? Et affirmativè respondet Quintanadveñas, *ubi suprà*, *num.* 6. & meritò quidem. Undè in ejus favorem adducam authoritatem Patris Amici *in Cur. Theolog. to.* 8. *disp.* 19. *sect.* 10. *n.* 186. ubi sic ait: (Ex dictis infero; si quis hoc Sacramentum suscepit tempore, quo morbo non censebatur periculosus, posset postea hoc Sacramentum repetere, quando idem morbus evadit periculosus: tum, quia, *suprà* ex Conciliis ostendimus, hoc Sacramentum collatum infirmo gravi, ac periculoso morbo non laboranti, est invalidum: tum, quia, esto, fuerit validum: quia tamen morbus mutatus de non periculoso, in periculosum, constituit infirmum sub nova necessitate, potest iterari.) Ita ille.

RESOL. XXXIX.

An in eadem infirmitate possit Sacerdos aliquem denuò inungere?

Et notatur, quod non est necessarium, ut infirmus recuperet sanitatem, & postea incidat in similem, vel alium morbum, & simile periculum, sed satis est, si manente infirmitate v. g. hectica, vel hydropisi evadat periculum mortis, & post aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis, tunc enim toties quoties hoc acciderit, potest iterari hoc Sacramentum? Ex p. 5. tract. 3. Resol. 96.

Sup. hoc i. & seq. paulo post § itum, vers. Unde, & §. Dicendum.

§. 1. HOc sacramentum non respicit tantùm infirmitatem, sed etiam infirmitatis statum, quo secundùm humanam æstimationem infirmus appropinquat morti, quocirca cùm infirmitas non est diuturna, & unum tantùm est periculum mortis, non debet hoc Sacramenrum iterari. Quando verò morbus est diuturnus, ut est hectica, & hydropisis, tunc si videtur periculum, vel articulus mortis, debet infirmus inungi, & si postea evadat hoc periculum, & durante illo morbo iterum recurrat idem periculum, debet iterum inungi.

5 Notandum, hoc sacramentum, ut suprà, esse medicinam, non solùm contra infirmitatem animæ, sed etiam corporis, si illam impediat; quocirca recurrente periculo mortis, repetenda est medicina. Non est autem necessarium, quod infirmus recuperet sanitatem, & postea incidat in similem, vel aliud morbum, & simile periculum; sed satis est si manente infirmitate, v. g. hectica, vel hydropisi, evadat periculum mortis, & post aliquod tempus, (quod relinquitur judicio prudentis viri) iterum incidat in periculum mortis. Tunc enim toties quoties hoc accidit, potest iterari hoc Sacramentum, ut infirmus habeat levamen in articulo mortis. Quo circa Concil. Trident. *seff.* 14. *c.* 3. *de Extrema-Unctione*, sic pronunciat. Quòd si infirmi post susceptam hanc unctionem convaluerint (hoc est, vel omninò recuperaverint valetudinem, vel ad tempus meliùs se habuerint, & evaserint periculum mortis) iterum hujus sacramenti subsidio juvari poterunt, cùm in aliud simile discrimen inciderint. Vide Kellisonium *tom.* 2. *in* 3. *part. quæst.* 33. *art.* 2. Ludovicum de San Juan *quæst. unic. art.* 7. *de sacram. extrem. Unct. dub.* 5. *concl.* 2. Victorellum *tract. de sacram. Extrem. Unct. fol.* 70.

RESOL. XL.

An perseverante periculo alicujus infirmitatis, in qua sumpta est Extrema-Unctio, si adveniat periculum alterius infirmitatis possit æger denuò inungi?

Et quid, si antiquum periculum, quod jam desierat, redit, an iterum, ac tertiò, vel quoties advenit periculum, possit infirmus inungi, maximè in ægritudinibus diurnis, ut in hydropisi, & similibus?

Et an sit peccatum mortale absque necessitate non repetere formam Extremæ-Unctionis in singulis membrorum unctionibus?

Et quid sentiendum est in prædicto casu de nullitate, aut valore Sacramenti? Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 11.

§. 1. CAsus est curiosus; & apud nullum Doctorem forsan invenies, nisi apud non minùs ingeniosum, quàm doctum Patrem Dicastillum *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 7. *disp.* 1. *dub.* 10. *n.* 164. ubi sic ait: Quamvis Extrema-Unctio, non imprimat characterem; nequit tamen eodem periculo morbi validè iterari; idque constat ex usu Ecclesiæ: quando verò adest novum periculum, aut antiquum periculum, quod jam desierat, redit; validè iterum administrari potest. Undè etiam perseverante antiquo periculo, non tamen ità proximo; id est, etiam perseverante ægritudine eadem, cessante tamen urgenti illo periculo, si posteà contingat in novum periculum incidere, validè conferetur Sacramentum iterum, ac tertiò, vel quoties de novo adveniet periculum. Difficilius est, an, si perseverante eadem ægritudine cum suo statu periculoso, adveniat nova aliqua ægritudo omninò distincta à præcedenti, etiam illa per se tam periculosa, ut sufficiat per se ad conferendam Extremam-Unctionem, possit iterùm repeti hoc Sacramentum? In qua re, salvo meliori judicio, Ego distinguerem, si enim ægritudo superveniens judicio Medicorum sit aliquid natura sua comitans, vel ordinariè consequens, aut annexum priori ægritudini perseverantis tunc, etiam si secundùm leges physicas curationis, & secundùm definitiones ægritudinum, seu morborum, species distinguantur; possunt, & debent reputari pro uno, & eodem. Item, si morbus, vel ægritudo superveniens ideò periculosa sit comparatione subjecti, quia casu inveni subjectum præcedenti morbo laborans; secus non futura notabiliter periculosa; potest adhuc illud periculum præcedentis morbi censeri auctum, crevisseque ex adventu alterius concausæ; ac proinde non iterandum hoc Sacramentum. Si verò causa superveniens, ipsa per se independenter è præcedenti, tam periculosa sit, ut novum censeatur periculum, sufficiens se solo ad conferendum Extremam-Unctionem patienti; non improbabile mihi videtur posse iterum repeti Sacramentum; est enim simpliciter alius status ægroti, morbusque diversus; maximè, si adhuc erat spes aliqua naturaliter sanandi in præcedenti morbo, tamen ex superventu sequentis ea spes tollatur. Undè si contingat ægrotum malignis febribus periculosè decumbentem ab aliquo lethaliter vulnerari, etiamsi ratione prioris ægritudinis susceperit Extremam-Unctionem; probabile omninò puto, posse iterum licitè, & validè Extremam-Unctionem recipere: tum quia ægritudo simpliciter nova constituit hominem in novo, & distincto agone, & nova, & distincta necessitate auxiliorum respectu secundæ ægritudinis, ad cujus agonem, & certamen nondum existentis non data fuerat gratia præcedentis Sacramenti. Nec enim Sacramentum hoc confert gratiam, cum respectu ad auxilia, vel (quod idem est) auxilia non conferuntur intuitu Sacramenti suscepti; nisi comparatione ægritudinis, in qua existebat ægrotus, quando suscepit Sacramentum. Cùm ergo jam existat simul in alia nova ægritudine, non minus indigente gratia, auxiliis, & inductione Presbyterorum Ecclesiæ, qui orent super ægrotum, ut oratio fidei salvet infirmum, & alleviet eum Dominus; non video, cur ad hos omnes effectus, & ad sanitatem etiam corporis, modo explicato, non possit uti secundo Sacramenti hujus remedio, urgente secunda indigentia; quod enim alia ægritudo nondum obierit, per accidens esse videtur, si expectemus præcisè novæ ægritudinis indigentiam. Hucusque Dicastillus, quæ secundùm ejus mentem dicta esse volo. Sup. hoc in Res. seq. seq.

2 Dicendum est igitur, posse iterum hoc Sacramentum in ægri-

in ægritudinibus diuturnis, ut in hydropisi, & similibus, quando accidit periculum mortis, quod potest accidere aliquando bis, & ter; ut notat Zanardus *in Direct. Theolog. p. 1. de Sacr. Extr. Unction. c. 5. in fine*, quod etiam notavit Reguccius *in Lucerna Parochorum*, *de Sacr. Extr. Unct. q. 10. n. 3.* ubi testatur in civitate Beneventi quemdam Scipionem Mascambrunum supra ter fuisse unctum in quadam infirmitate, in qua melius se habuit, & deinde iterum subiit periculum mortis.

Sup. hoc supra in R. 8. paulo post initium, à vers. & doctissimus Barbosa usque in finem, & in Ref. 10. & 11. lege eas per totas, & in R. 13 ad medium, à vers. sed an in tali casu, &c. Sup. his materia, forma, & Ministro dubio supra in tr. 2. ex docte. R. 101. §. 2. post medium, ad vers. Sequitur graviter, & in alio §. & vers. eius not. Sup. his nullitate, aut valore sup in Ref. 36. §. Tertia, & §. Adhuc, & in illis ejus not. & lege etiam R. & vers. annot. primo hujus §. Admisit in R. praecitata annot. & in eodé §. Tertia, & in illis ejus not. & signanter lege R. 10. &c.

3 Sed si obiter hic aliquis inquirat, an sit peccatum mortale absque necessitate non repetere formam Extremæ-Unctionis, in singulis membrorum unctionibus? negativè respondet ubi suprà Dicastillus, *dub. 4. n. 96.* sic asserens: De repetitione verò ejusdem formam in singulis unctionibus, Aliqui putant esse necessariam saltem necessitate præcepti in unaquaque unctione suam formam repetere, quod mihi placet. Utrùm autem sit peccatum mortale, ita sine urgente necessitate omnes conferre Unctiones, ut interim, dum fiunt, una tantùm forma communis omnibus proferatur? Aliqui Recentiores dicunt: nisi moneatur ungendus de periculo nullitatis Sacramenti, esse mortale; nimirum supponentes illam doctrinam, quòd in materia Sacramentorum, nec forma, nec materia dubia, nec minister dubius adhiberi debeat; nisi saltem moneatur suscepturus de periculo nullitatis. Quæ sententia probabilis est, & in praxi omninò sequenda: sed non quidquid est positum in opinione, statim censendum dubium quoad hoc, tunc enim aliqua, quæ quamvis non sint certa omnimoda certitudine, ad eam proximè accedunt; vel tanta est probabilitas, ut possit quis moraliter esse securus. Et quidem in nostro casu, cùm præter Unctionem legitimam, ut supponimus, oratio Presbyteri adhibeatur communis pro omnibus Unctionibus: non video esse timendum, aut dubitandum de nullitate, aut valore Sacramenti; ut censeri debeat peccatum mortale ex eo præcisè capite, quòd hic, aut ille Doctor velit movere Quæstionem. Talis est illa quæstio de valore Sacramenti Pœnitentiæ cum sola attritione, etiam cognita, ut tali. Undè existimo unicam formam sufficere. *Per istas sanctas Unctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum*. Interim exhibendo omnes prædictas Unctiones: hæc enim verba tam integrè, & expressè significant, atque significarent singulæ formæ per se dictæ. Hæc Dicastillus. Sed ego hanc sententiam in sola necessitate olim admisi, & nunc admitto cum Tannero *tom. 4. disp. 7. q. 1. dub. 1. n. 19.* & tenet, me citato, Pater Lugo *de Sacram. in genere, cap. 12. num. 3.*

RESOL. XLI.

An Sacerdos moribundus possit se ipsum ungere? Ex part. 5. tr. 3. Ref. 94.

§. 1. Videtur affirmativè respondendum, quia, ut suprà satis probatum est, Sacerdotem moribundum posse se ipsum communicare, sed respondeo negativè, quia S. Jacobus satis indicat diversas esse personas infirmi, & Presbyteri uncturi. Secundò, quia forma mutatur substantialiter quoad significationem verborum, non enim idem est: indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti; & indulgeat mihi quicquid deliquisti, &c. sicut esset mutatio substantialis si quis diceret, Baptizo me, ut docet S. Thom. *q. 66. art. 5. ad* 4. Tertiò, quia sacramenta, quæ perficiuntur ipso usu, requirunt ministrum à suscipiente diversum. Aliud est de Eucharistia, quæ est sacramentum in re permanenti consistens, & ita docet Mercerus *in 3. p. de Sacramentis, q. 32. art. 5.*

RESOL. XLII.

An Parochus, si cognoscat per confessionem puerum numquam actualiter peccasse, teneatur ministrare illi Extremam-Unctionem? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 180. aliàs 181.

§. 1. Negativam sententiam mordicus tenet Didacus Nugnus *in 3. p. tom. 2. q. 32. art. 2. diffic. 2.* & in terminis Joannes Saucius *in selectis*, *disp. 27. num. 18.* quia, qui nunquam peccavit, subjectum habile non est, cujus respectu forma unctionis verificari valeat. Nam qua ratione verè dici potest, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*, &c. respectu illius, qui nec peccatum, nec peccati reliquias habet, cùm nulla unquam labe fuerit infectus? Ita Sancius.

2 Sed mihi contraria opinio magis placet, quam tuetur Suarez *tom. 4. disp. 42. sect. 2. num. 10.* quia in hoc casu infirmus indigebit Sacramento Extremæ-Unctionis ob robur acquirendum adversùs tentationes, & ad superandam tristitiam ex infirmitate manentem, & accipiet gratiam, qua perfectiùs ad ingressum gloriæ præparetur. Et ita hanc sententiam ex multis aliis rationibus præter Suarez tenent etiam Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 4. num. 7.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 2. dist. 23. q. unica art. 5.* Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 28. cap. num. 69.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 108.* Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 7. num. 23.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. num. 3.* & alii.

3 Undè apparet immeritò hanc sententiam falsam à Nugno fuisse vocatam. Restat modò respondere ad argumentum Sancii, quòd forma non falsificatur in tali casu, dicendo, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*; nam hunc sensum facit, Imponendo tibi gratiam sacramentalem de se remissivam peccati, si fortè adsit, sicut qui in sacramento Pœnitentiæ absolvit quempiam jam contritum, nam illa verba, *Absolvo te à peccatis tuis*, sensum reddunt, Impono tibi gratiam remissivam peccatorum. Vide Coninch. *de Sacram. disp. 4. dub. 4. n. 59. & 60.* Filliucium *ubi suprà*, & alios.

RESOL. XLIII.

An puer sit ungendus Sacramento sub conditione, quando dubitatur, si habeat usum rationis?

Et quid, si dictus puer recepisset Sacramentum Pœnitentiæ etiam sub conditione? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 168. alias 169.

Sup. hoc in R. 1 post seq. consim in § ult. & sup. in tr. 2. R. 92. §. 2. in fine.

§. 1. Ad hunc casum ita respondet Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis*, *c. 1. dub. 1. nu. 7.* Credo dandam esse Extremam-Unctionem sub conditione, quando de puero dubitaretur, an haberet usum rationis sufficientem ad sacramentum Pœnitentiæ; licèt in tali casu dubii de usu rationis, videatur esse tutius non dare unctionem, quando dictus puer non posset recipere sacramentum Pœnitentiæ sub conditione; quamquam non sit omninò improbabile etiam tunc posse dari unctionem, sub conditione scilicet, Si es capax, propter maximam ejus utilitatem, & fructum in tali articulo mortis, quem summopere refert feliciter concludere. Ita ille, sed tu absolutè, & sine ullo timore dabis Extremam-Unctionem sub conditione. Et ita docet Sancius *in selectis*, *disp. 28 n. 17.* qui omninò videndus est.

RESOL. XLIV.

An pueris danda sit Extrema-Unctio, si non sint capaces Sacramenti Eucharistiæ, sed tantùm Pœnitentiæ?

Et asseritur in articulo mortis pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum esse Viaticum? Ex p. 3. tr. 6. & M sc. 2. Ref. 89.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. Negativè respondet Sotus *in 4. sentent. dist. 23. quest. 2. art. 2. colum. ult. ver. si quæras* Vivaldus *in candel. aur. de Extrema-Unct. cap. de suscipien. num. 7.* & quidam doctus neotericus, asserentes pueris dandam non esse Extremam Unctionem, nisi in ea ætate, & dispositione sint, ut etiam sacrum Viaticum accipere possint, & hoc multis in locis consuetudine observari.

2 Sed adversùs dictam consuetudinem, & DD. opinionem insurgit, & meritò Melchior Zambranus *de cas. occur. temp. mor. c. 5. de Extrema-Unct. dub. 1. per totum*, & DD. quos ipse citat, quibus ego addo Laymin *in Theol. moral. lib. 6. tract. 7. cap. 4. n. 2.* & Ludovicum de San Juan *in summa, tom. 1. de sacram. Extrema-Unct. q. unica, art. 6. dub. 3. c. mel. 3.* ubi sic ait. (Para recebir la Extrema-Uncion no es menester que el niño tiene la edad de recebir el Sacramento de Eucharistia, como piensa un Author moderno, aunque muy docto, porque para recebir el Sanctissimo Sacramento del Altar, es menester mucha mas discrecion, que para la Penitencia, y Extrema-Uncion.) Ita ille; licèt aliqui DD. probabiliter etiam doceant pueros in articulo mortis, qui sunt capaces sacramenti Pœnitentiæ, esse capaces sacramenti Eucharistiæ.

Sup. hoc sup. in tr. 3. R. 38. & in 79. & in alio § earum annot.

3 Dicendum est igitur omnibus pueris capacibus sacramenti Pœnitentiæ, atque adeò omnibus post septennium, nisi constaret carere usu rationis, dandam esse Extremam-Unctionem, licèt non recipiant, nec sint idonei ad recipiendam Eucharistiam.

4 Verùm non desinam hic adnotare, quod plures DD. asserunt, in articulo mortis, pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum esse Viaticum. Ita Tannerus *in 3. p. disp. 5. qu. 6. dub. 5. n. 116.* Henriquez *lib. 8. c. 42. n. 4.* Armilla *ver. communio, n. 10.* Caietanus *ver. minister communionis, in fine*. Salas *de legibus tr. 14. sect. 13. n. 127.* Reginaldus *tom. 2. lib. 10. n. 82.* Suarez *to. 3. disp. 7. sect. 1. in fine*. Nugnus *in 3. p. q. 80. art. 9. diffic. 2. ad 3. argum.* & ego alibi.

RESOL. XLV.

An pueri tunc in articulo mortis sint ungendi, quando capaces Sacramenti Eucharistiæ?

Et notatur, quod si dubitetur puerum habere usum rationis esse adhuc sub conditione ungendum? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 85.

Sup. hoc in R. præcitata.

§. 1. Sotus *in 2. dist. 13. q. 2. art. 2.* & Vivaldus, teste Hurtado *de Sacramento Extremæ-Unctionis, diffic. 10.* affirmativam sententiam docuerant, sed ipse ibi meritò, sententiam negativam docet, quia, ait ille, ad excipiendam Extremam-Unctionem non requiritur tanta discretio, quanta ad receptionem

Eucharistiæ, sed sufficit illa, quæ sufficit ad receptionem sacramenti Pœnitentiæ, cujus Extrema-Unctio est consummativa. Et ita docet etiam Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 30. nu. 16.* & Jo: Præposit. *in 3. part. quæst. unic. de sacram. Extrema-Unctionis, dub. 7. n. 57.* ubi sic ait. Pueri, qui sunt capaces confessionis instituendæ, & absolutionis sunt capaces hujus Sacramenti, quia sunt capaces effectus illius, imò licitè potest eis conferri, etiamsi nondum soliti sint communicare. Unde Pastores possunt talibus hoc Sacramentum præbere, quia non habet talem cum Eucharistia connexionem, ut hæc necessariò debeat præcedere. Ita ille, & fusè docet hanc sententiam Jo: Sancius *in select. disp 26. num. 7.* & alii penes ipsum, quibus adde Nugnum *in 3 part. to. 2. quæst. 32. art. 4.* & novissimè Jacobum Marchantium *de Sacram. lib. 5. de Extr. Unct. cap. 1. qu. 1.*

Quæ hic est supra Ref. 63. & in alia Ref. 27 os annot. 2 Notandum est tamen, quòd si dubitetur puerum non habere usum rationis, esse adhuc sub conditione ungendum, ut ex Sancio, & Zambrano docui *in 3. part. tract. 4. resol. 169.* & me citato, docet novissimè Joannes de Lugo *de Sacr. Euchar. disp. 13. sect. 4. num. 41.*

R E S O L. XLVI.

Utrum adulto in articulo mortis recenter baptizato sit illi Sacramentum Extrema-Unctionis ministrandum?

Et an in tali casu sub conditione administranda sit ei Extrema-Unctio? Ex p. 3. tract. 4. Ref. 171. alias 172.

Sup. hoc in R. 171. §. 1. HIc casus frequenter solet accidere, & negativam sententiam docent Nugnus *in 3. part. qu. 32. art. 4. concl. 2.* & Sancius *in select. disp. 27. n. 18.* ubi sic asserit. Ego recens baptizato unctionem ministrandum non consulerem, nisi novum post Baptismum peccatum admisisse constaret.

2 Sed contrarium ego teneo, & ideò anno 1620. testatur ipsemet Sancius, fuisse ministratum Cathecumeno Matritensi, mancipio Mahometano periculoso morbo decumbenti, Sacramentum Baptismi Eucharistiæ, & Extremæ-Unctionis successivè, & immediatè unum post aliud. Et ita hanc sententiam docent Zambranus *de cas. tempore mortis cap. 5. dub. 3. n. 6.* Ledesma *in summ. tom. 1. de Sacram. extrem. Unct. cap. 6. concl. 7.* Vega *in speculo Curat. p. 1. c. 13. n. 20.* Naldus *in summa, verb. Extrema-Unct. num. 9.* Possevinus *de officio Curati, cap. 9. num. 4.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 3.* Fiullicius *to. 1. tract. 3. cap. 6. n. 108.* ubi sic asserit: Peccatum actuale non est materia proxima, vel remota hujus Sacramenti, sicut est pœnitentia. Ergo quamvis non præcesserit, poterunt omnia essentialia adhiberi, atque adeò conferet effectum suum. Confirmatur, quia si quis in gravi morbo baptizetur, etsi in fine vitæ, post viaticum debet sumere hoc Sacramentum, etiamsi nullum peccatum post Baptismum commiserit. Ita Filliucius, & post illum Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. cap. 3. n. 3.* sic asserens. Potest hoc Sacramentum ministrari homini, etiamsi nullum peccatum habeat, v. g. ei, qui immediatè ante baptizatus fuit. Sic ille; vide etiam Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 42. sect. 2. n. 9.* Lopez *in instruct. part. 2. cap. 23.* Sylvestrum *verb. Extr. Unctio, n. 5. in 3. dicto*, Paludanum *in 4. dist. 23. q. 2. n. 15.* Richardum *in 4. dist. 23. art. 4. q. 4.* & alios.

3 Unde licet Nugnus *ubi suprà in 3. p. q. 32. art. 5. concl. 1.* & alii asserant, in tali casu sub conditione ministrandam esse Extremam-Unctionem; attamen ego puto cum supradictis Doctoribus absolutè posse ministrari; ex quibus valdè miror, aliquos Parochos baptizare infideles tempore mortis, & tamen illis Sacramentum Extremæ-Unctionis minimè ministrari.

R E S O L. XLVII.

An Extrema-Unctio sit ministranda adulto in periculo mortis statim post Baptismum susceptum? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 86.

Cum hic est R. antecedens. §. 1. AFfirmativam sententiam puto tenendam, & practicandam, quam præter Doctores, quos citavi *in 3. tract. 4. ref. 172.* docet etiam Molfesius *in summa, tom. 1. tract. 4. c. 3. n. 42.* & Ludov. à San Juan. *quæst. unic. art. 6. de Sacr. extrem. Unct. dub. 4. concl. 4.* ubi sic asserit. (A todos los adultos se ha de dar este Sagramento, si estan en el articulo de la muerte, aunque esten rezien bautizados; porque aunque à estos se les ayan perdonado todos sus peccados por el bautismo, quanto a la culpa y pena, toda via les quedan les reliquias, y resabios del pecado, que es la torpeza bara el bien, y pronteza para el mal. Et ita hanc opinionem tenet. Præpos. *in 3. part. quæst. unic. de Sacram. Unct. dub. 6. n. 61.* & ratio est, quia hoc Sacramentum habet duplicem proprium, & infallibilem effectum; unus est auxilia; quibus homo potest in illa extrema lucta corroborari: alter est remissio peccati, ita ut hi effectus sint disparati; & unus ab altero non dependat, possitque unus conferri ei, qui non sit alterum recepturus, quisquis autem est capax alterutrius, est capax Sacramenti: cùm ergo is, qui nunquam peccavit, potest tamen peccare, per intrinsecam dispositionem possit recipere auxilia, quibus possit corroborari, potest hoc Sacramentum recipere, ergo, &c. Vide etiam Mercerum *in D. Thom. tom. 3. tract. de Extr. Unct. disp. 9. sect. 3. n. 2.* Unde satis remanet fundata nostra sententia, & ideò Parochi, me consulente, ne deserant infidelibus baptizatis in articulo mortis statim Sacramentum Extremæ-Unctionis ministrare.

R E S O L. XLVIII.

An mutus, surdus, & cæcus à nativitate sit ungendus extrema-Unctione?

Et asseritur, deficiente organo alicujus sensus, locum organi esse ungendum, quod etiam fieri debet, quamvis homo tale organum numquam habuerit, & proinde numquam exterius per illud peccaverit, quia potuit peccare desiderio actus illius sensus. Ex part. 5. tr. 6. Ref. 11.

§. 1. RAtio dubitandi præsertim de cæco, esse potest, quia talis numquam deliquit ex visione oculorum, cum illa caruerit. Sed contrarium dicendum est, & ideò Possevinus *de officio Curati c. 9. n. 15.* sic ait. In cœco à nativitate benè unguntur oculi, quia habuit potentiam, licèt non actum peccandi. Idem dicitur in muto, & surdo. Ita ille, cui adde Naldum *in summ. verb. Mutus, n. 3. & verb. extr. Unct. n. 8.* ubi ita asserit: Extrema-Unctio dari debet à Nativitate surdis, mutis, & cœcis, prope illa organa sensus illius, quo carent, quia licèt exterius per illa organa non peccaverint, peccasse tamen possunt per interiores potentias, quibus illa membra respondent. Hæc Naldus. Unde Joann. Præpositus *in 3. p. q. unic. de Sacram. extrem. Unct. dub. 8. n. 73.* asseruit, deficientem organo alicuius sensus locum organi esse inungendum, quod etiam fieri debet, quamvis homo tale organum numquam habuerit, & proinde numquam exteriùs per illud peccaverit, quia potiùs peccare desiderio actus illius sensus. Sup. hoc supra in R. 1. §. penultim per totum, & §. ult. Sup. hoc ibid. ad medium præd. dicti §. ult.

R E S O L. XLIX.

An mulieri deficienti in partu sit ministrandum Sacramentum extrema-Unctionis?

Et infertur hoc Sacramentum non esse ministrandum iis, qui non laborant infirmitate, licet in magno vitæ periculo versentur, & sic non est ministrandum gerentibus bellum, aut existentibus in mari cum periculo mortis, aut damnatis ad mortem per supplicium à Judice. Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 9.

§. 1. NEgativè respondet Bonacina *de Sacr. disp. 7. q. unica, punct. 4. n. 6.* Naldus *in Summa, verb. extr. Unctio, n. 5.* Sed ego puto affirmativæ sententiæ adhærendum esse, si mulier in partu incipiat deficere. Et ita docet Leandrus *de Sacr. tom. 1. tr. 4. disp. 3. q. 21.* & alii penes ipsum; quibus ego addo Patrem Lugo *de Sacram. in genere, cap. 21. num. 5.* & Patrem Amicum *in Curs. Theolog. tom. 8. disp. 19. sect. 9. n. 137.* ubi sic ait: Concedunt hoc Sacramentum multi Doctores fœminis partui proximis: quamquam, ut refert Emanuel Sà, *verbo, Extrema-Unctio, in fine*, id vetat Synodus Mediolanensis. Explicandi tamen sunt hi Doctores, ut tunc sit hoc Sacramentum ministrandum fœminis partui proximis, quando ex nimio dolore partus ita corporis viribus debilitantur, ut de morte earum timeatur. Ita ille. Sed audiamus Reverendissimum Candidum *tom. 3. disquis. 3. art. 4. dub. 3.* sic asserentem: Hoc Sacramentum non est conferendum iis, qui non laborant infirmitate, licet in magno vitæ periculo versentur: & sic non est ministrandum gerentibus bellum, aut existentibus in mari cum periculo mortis, aut damnatis ad mortem per supplicium à Judice, aut mulieribus in partu existentibus. Quia, hi omnes laborant infirmitate corporali: sed ex verbis D. Jacobi, *c. 5. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini*; apertè colligitur, hoc Sacramentum non esse conferendum, nisi laborantibus infirmitate corporali, ergo gerentibus bellum, existentibus in mari, damnatis ad mortem, mulieribus in partu existentibus Sacramentum hoc non debet conferri. Quod si mulier in partu incipiat deficere, est ei hoc Sacramentum dandum; quia tunc ex defectu naturæ proxima est morti. Hæc Candidus. Rectè itaque dixit Trullench. *de Sacram. lib. 6. c. unico, dub. 4. n. 4.* quòd Extrema-Unctio mulieribus parturientibus communiter non est danda; nisi vitæ discrimen fundetur in aliqua actuali ægritudine, & infirmitate; ut quia jam cœpit habere acerbissimos dolores, ex quibus judicio Medicorum appareat probabile periculum mortis. Et ita ego olim consului, mulierem actu parturientem ex gravibus doloribus constitutam ex judicio Medicorum in probabili periculo vitæ, fuisse ungendam Sacramento; vix enim contingit tale periculum sine ægritudine nata extorsione, & vexatione partium inferiorum, & tunc adduxi pro mea sententia, præter Doctores citatos, Lublinum *in Summa, verb. Extrema-Unctio, n. 14.* Reginaldum *in praxi, tom. 2. lib. 48. c. 10. n. 68.* Vide etiam Fiullicium *tom. 1. tr. 3. cap. 5. nu. 68.* Unde valde miratur Leandrus, *ubi supra*, cum Archangelo de Rubeis, quomodo Concilium Mediolanense 4. p. 2. affirmet

met vulneratos mortaliter inungi posse, & mulierem in partu deficientem inungi non debere: cùm tam ista, quàm illi violenter ad mortem infirmentur: imò tantò magis mulier inungi debere, cùm ejus infirmitas sit ex defectu naturæ, quæ in partu infirmitatem pati solita est. Sed considera, & recognosce, ne dictum Concilium loquatur de mulieribus existentibus in partu sine periculo, ut observat Bassæus *in Florib. Theolog. verb. Extrema-Unctionis Sacramentum num.* 4. non autem deficientibus in partu, & constitutis in probabili mortis periculo. Vide Antonium Raguccium *in Lucerna Parochorum, de Sacrament. Extrema Unctionis, quæst.* 15. *nu.* 1. & Michaelem Zanardum *in Direct. Theolog. part.* 1. *de Sacrament. Extrema-Unctionis, c.* 5. *§.* 6.

RESOL. L.

An illis, qui in amentiam inciderunt, sit in periculo mortis ministranda Extrema-Unctio, licèt hoc Sacramentum nunquam petierint?

Et an in tali casu phreneticus, vel furiosus, si resistat, sit ligandus, vel fortiter tenendus, ut recipiat Extremam-Unctionem, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum? Ex p. 5. tract. 3. Res. 84.

§. 1. Respondeo affirmativè cum Ludovico Mæratio *in D. Thom. tom.* 3. *tract. de Extrema-Unctione, disput.* 9. *sect.* 2. *num.* 6. ubi sic ait. Secundum dubium est, an ministrari possit quibuslibet infirmis de vita periclitantibus etiam non petentibus, imò nec petere, vel ob amentiam, in qua tunc sunt, vel ob aliud impedimentum valentibus. Communis sententia est posse, non modò si antea petierint, nec contraria voluntate suam illam priorem voluntatem postea retractarint, quod certum est, sed etiam dum licèt nunquam expressè petierint, aliquam tamen habent illud suscipiendi intentionem, vel formalem, & expressam, vel virtualem, & interpretativam, quam semper habent ij, qui debitè Sacramenta alia perceperunt, vel de commissis à se peccatis contriti sunt, aut saltem attriti, quod de quolibet, de quo contrarium non constat; semper est præsumendum; quia qui non probatur malus, bonus præsumi debet; & ita docet etiam Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 5. *n.* 101. Ochagavia *de Sacram. Extrema-Unct. q.* 7. *n.* 2. Ludovicus à S. Juan *de Sacram. Extrem. Unct. quæst. unic. art.* 6. *diffic.* 2. *conclus.* 2. & 3. & Vega *in speculo Curati, to.* 2. *cap.* 13. *§.* 3. *n.* 15. ubi sic ait. (Este Sacramento es ordenado tambien para curar los pecados veniales, y las reliquias de los pecados mortale, por tanto à los locos y furiosos y simples de su nacimiento que no superion nunca pecar, y no pueden tampoco tener devocion, como se ha de tener a este Sacramento, nose dè administrar. Otra cosa es, si tuvieron luzidos intervalos, o enloquecieron por alguna enfermedad, y le pudieron antes, o le dessearon expressamente, o tacitamente, o almenos le huuieran pedido, si huuieran advertido, porque à estos les puede ser administrado.) Sic ille. Cui adde Præpositum *in* 3. *part. quæst. unic. de Sacram. Euchar. dub.* 7. *nu.* 59. Granadum *de Sacram. contr.* 8. *tractat. unic. disp.* 6. *n.* 4. Zambranum *de Sacram. Extrema Unctionis, c.* 5. *dub.* 2. qui *n.* 3. ut ego alibi notavi, putat in tali casu phreneticum, vel furiosum, si resistat, esse ligandum, vel fortiter tenendum, ut recipiat Extremam-Unctionem, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum, & sanè non dubito id esse necessarium, quando phreneticus non posset recipere aliud Sacramentum. Ita ille, & novissimè, me citato, Barbosa *de officio Parochi, c.* 22. *nu.* 31.

Alibi sup lo tr 1. R 94 in fine.

TRACTATUS QUINTUS
De Sacramento Ordinis.

RESOLUTIO PRIMA.

An Christus Dominus determinaverit in individuo omnes materias Sacramenti Ordinis? Ex p. 10. tract. 11. & Misc. 1. Resol. 65.

Alibi in to. 3 tr. 1. ex lata doct R 67. §. Dicendum, & §. Nota tamen, sed lege eam per totam, & signanter §. Visitis, & hic le r in R. seq. & in to 4. tr. 8. & 78 § 2. ante medium, à v. ipse tamen, nō designavit, usque in finem.

§. 1. Pro co negativa sententia alibi adduxi utrosque Lugos Germanos, Joannem, & Franciscum; Pontium, Præpositum, Amicum, Marchinum, Fornarium, Petrum à Sancto, Joseph, & Arcudium. Sed Cardinalis Justinianus bon. memor. hanc sententiam impugnavit, & ex Nostris impugnat doctus, & amicissimus Pater D. Augustinus de Bellis. Et ego iterum ipsam amplector; nam præter Doctores citatos, illam tenet sapientissimus, & nunquam satis laudatus Joannes de Dicastillo, *tom.* 1. *de Sacrament. tract.* 1. *disp.* 1. *dub.* 2. *num.* 363. & *tract.* 6. *disp.* 1. *dub.* 10. *numer.* 265. & *dub.* 11. *numer.* 174. & Leandus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 1. *disp.* 1. *quæst.* 11. & *tom.* 2. *tract.* 6. *disp.* 3. *q.* 3. Dico itaque ad propositam quæstionem, quòd Christus Dominus, instituendo Ordines, determinavit tantùm eorum materias in genere; nimirum, ut ea esset legitima cujuslibet Ordinis materia, quæ existens sensibilis, sui traditione debitè, & sufficienter facta, tam ex parte Ministri, quàm intentionis, significaret tunc de facto, potestatem tali ordini propriam dari ei, qui materiam istam sensibilem, seu signum istud sensibile acciperet in sua ordinatione: particularem autem istius signi determinationem, seu imponere, & veluti affigere significationem practicam istius potestatis huic, vel illi rei sensibili particulari; reliquit faciendum Ecclesiæ, prout, & quando illa judicaret esse conveniens. Itaque Christus non determinavit in individuo materiam, & formam Sacramenti Ordinis, materialiter sumptas; Nec materiam Eucharistiæ. Nam pro materia, & forma Ordinis, instituit signum sensiblie significativum potestatis, quæ traditur; & verba talem potestatem exprimentia. Pro materia Eucharistiæ instituit panem, non determinando hunc, vel illum, sed panem, quicumque esset: nec Vinum album, vel rubrum, sed vinum quodcumque. Et ita in Ecclesia Græca ordinantur Presbyteri, & Diaconi per solam manum impositionem sub certa forma verborum. In Ecclesia verò Latina per manus impositionem, & per traditionem Panis, & Vini. In Ecclesia Græca consecratur in Pane fermentato; in Latina in Azimo. Igitur quia utraque Ecclesia confert ordinationem per signum sensibile, & per verba significantia traditionem Sacerdotii, utraque validè conficit; utraque, formaliter loquendo, servat materiam, & formam à Christo institutam; licèt non moraliter cum sic utatur signis diversis. Et ideò Martinus de San Joseph *in Monita Confess. tom. lib.* 1. *de Sacrament. Ord. tract.* 2. *num.* 5. sic ait: (En la Iglesia Grega la materia deste Sacramentos es solamente la imposition de las manos del Obispo, que dize estas palabras: Divina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt supplet. creat, seu promovet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum, &c. Con que quedan ordenados lo Sacerdotes Griegos sin entregarles la Hostia en la Patena, ni el vino en el Caliz. Y dize Padre Lugo *de Sacrament. in genere, disp.* 2. *sect.* 5. *n.* 85. que vio en Roma, que Obispos Griegos Catolicos ordenavan desta manera, sabiendolo, consintiendolo el Sumo Pontifice. Y no obsta à lo dicho, que la materia, y forma de los Sacramentos deve ser la misma en todas las Iglesias; porque Christo Señor nuestro no determinò en particular la materia, y forma individual del: lo que quiso fue, que se diesse este Sacramento por alguna senal sensibile, que signifique la potestad, que se concede, y por palabras, que signifiquen lo mismo; y las dos Iglesias Latina, y Griega dan el Sacramento del Orden por señal sensibile, y formalmente guardan la materia y forma, que instituyò Christo Señor nuestro; aunque no es assi materialmente; porque usa cada una de señales diversas.) Ita ille.

2 Et tandem novissimè satis latè, & solidè hanc sententiam sustinet, & docet Nicolaus Ysembert, Doctor, & Socius Sorbonicus *in* 3. *part. D. Thomæ, tom.* 3. *de Sacram. Ordin. disp.* 3. *art.* 6. & 7. qui omninò videndus erit: firmat enim validis argumentis sententiam nostram, & respondet ad contraria. Et post hæc scripta inveni, huic sententiæ adhærere etiam Castrum Palaum, *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 4. *num.* 11. qui citat Bellarminum, Coninch, Layman, & Bonacinam, undè patet hodie inter Theologos recentiores hanc sententiam communem.

3 Verùm post hæc scripta etiam invenio Martinon *de Sacram. tom.* 5. *disp.* 66. *sect.* 4. & 5. omnia superiùs dicta confirmare, & postquam notavit plures differentias, quoad conferendos Ordines inter Ecclesiam Latinam, & Græcam, tamdem firmat, Christum, non determinasse in specie materiam & formam hujus Sacramenti; Sed genericè tantùm instituisse, ut loco materiæ adhiberetur signum aliquod sensibile, significativum potestatis, quę traditur: & loco formæ adhiberentur verba eandem potestatem sufficienter exprimentia. Hoc autem requiritur in utraque Ecclesia. Quare utraque servat omnia essentialia à Christo instituta. Determinatio verò istius signi sensibilis, & materialis ad manus impositionem, facta est ab Apostolis: ut indicat Gregorius IX. cap. *Presbyter supra relato*; patetque, eos sic ordinasse Diaconos, *Actor.* 6. Presbyteros, *Actor.* 14. *vers.* 22. juxta vim textus Græci; Episcopos, 1. *Timoth.* 4. & 2. *Timoth.* 2. quem ritum Græca Ecclesia hucusque servavit, atque etiam Latina in ijs Ordinibus, qui

qui certò Sacramentales sunt, nempè in Episcopatu, Presbyteratu, & Diacono: de aliis enim incertum est, aut potius falsum, quod sint Sacramentales, & à Christo ipso instituti. Sed impositioni manuum adiunxit porrectionem instrumentorum, ad majorem expressionem potestatis per ordinem collatæ; ita tamen, ut in rigore alterutra sufficiat ad valorem Sacramenti. Nam, quod sufficiat impositio manuum sine porrectione instrumentorum, patet ex ritu Græcorum. Quòd item sufficiat porrectio instrumentorum sine manuum impositione, significare videtur Gregorius IX. *cap. Presbyter, sæpius citato*. Et probatur efficaciter eos, qui tenent Subdiaconatum, & quatuor Minores esse Sacramenta. Nam conferuntur per porrectionem instrumentorum sine manum impositione. Ex parte verò formæ liquet, utramque Ecclesiam adhibere verba sufficienter exprimentia potestatem, quæ confertur per ordinem. Quare utraque Ecclesia servat essentialia Sacramenti, & tantùm differt penes accidentalem determinationem signi sensibilis, & verborum. Item Christus, non determinavit in unica cæremonia, vel multiplici Episcopatus conferri debere, vel Presbyteratus, aut Diaconatus, ut in Ecclesia Latina confertur dupliei, unica verò in Ecclesia Græca; sed liberum Ecclesiæ reliquit, vel una cæremonia, vel diversis significare omnem potestatem, quæ ab unoquoque illorum Ordinum confertur. Obijcies, Concilium Florentinum, ex utraque Ecclesia Græca, & Latina coactum, damnasse tacitè ritum ordinandi Græcorum, cum definivit, materiam Ordinis esse id, per cujus traditionem confertur Ordo: Sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem, &c. formam verò Sacerdotij talem esse, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*. Ubi nota Græcos huic definitioni non reclamasse, atque ita, tacitè fassos, consentisse, Respondeo cum Areudio, *lib.6. cap. 5. initio*, Græcos non interfuisse, quando in fine Concilij factum est illud Decretum Eugenij pro institutione, & unione Armenorum, qui per suos Legatos se Romanæ Ecclesiæ tunc adiunxerunt. Quare Eugenius Pontifex, & Concilium per illud Decretum nihil definivit contra Græcos; nempè illos corrigere, aut docere intendit: sed tantùm instituere Armenos de modo celebrandi Sacramenta, juxta ritum in Ecclesia Romana usitatum, quem ibi describit. Hoc patet ex ipsiusmet Decreti verbis, præsertim initio, & ex actis Concilij, quæ habentur, *tom.4.* Conciliorum veteris editionis: Non potuerunt ergo, neque debuerunt Græci reclamare huic Decreto, cum neque illi conficiendo adessent, neque per illud peterentur; sed tantùm docerentur Armeni ritum, quo utitur Ecclesia Romana in Sacramentorum administratione.

4 Notandum autem contra eos, qui putant contactum instrumentorum, quæ porriguntur ab Episcopo, esse essentialem Sacramento, Concilium Florentinum non dicere, materiam esse contactum instrumentorum, sed porrectionem, vel traditionem, quæ potest fieri sine contactu ex parte ordinandi. Cùmque Episcopi Græci validè ordinent sine illa, imò & sine porrectione instrumentorum; certum esse debet, non esse de essentia Sacramenti. In praxi tamen non debet omitti à Latinis, quia præscribitur in Pontificali Romano illis, qui ritu Latino ordinantur. Et hæc omnia docet Martinon, *loco citato*.

(Margin: Sup. hoc in Re. S. tr. 1. R. 65 & in tr. 4 te 8 R. 19 à lin. 4 & h. aclus. in R. 79. Probatur, ed ... ed. um, & in ... 8 à §. 1. & in R. 9 §. 1 pro ... e fidem. nv ... in R. 11 §. 1. ad medium à ... Et hæc à ... in R ... §. ... n ...)

5 Nec etiam deseram hic apponere ea, quę asserit, *tom. 4. disp.27. sect.3. n.25.* Concil. Florentinum (ait) non omnia, quorum mentionem facit in assignandis Sacramentorum materijs sunt essentialia; ut patet inductione. Pro materia enim Calicis Eucharistici assignat vinum cum aqua modicissima, quæ tamen de essentia non est. In Sacramento Pœnitentiæ satisfactionem numerat inter actus pœnitentis, qui sunt materia, & tamen satisfactio est tantùm pars integralis. In Sacramento Ordinis ait, materiam esse illud per cujus traditionem confertur Ordo: sicut, inquit, Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus verò per libri Evangeliorum dationem &c. Et tamen Græci sola manuum impositione ordinant, & ut ex eorum praxi, & libris refert Arcudius, *lib. 6. de Sacrament. c. 2. & sequent.* Simulque atque una, & eadem manus impositione, & forma verborum dant utramque potestatem Sacerdotalem, consecrandi scilicet, & absolvendi à peccatis, non divisim, ut fit in Latina Ecclesia. Neque usurpant eadem verba, quæ Florentinum tradit, alioqui Presbyteri Græci non essent veri Sacerdotes. Quos tamen, ut tales agnovit Ecclesia Romana, & universa Ecclesia in eodem Concilio, quotidie permittit, eos celebrare inter Latinos, nullumque eorum reordinat, quando à Schismate ad unionem cum Ecclesia Catholica accedit. Ita Martinon, cui etiam adde, præter alios Doctores à me citatos *in part.8. tract. 1. resol.24.* omninò videndum eruditissimum Francisc. Halier *de Sacris Ord. c.2. art.1. §.11. per totum.* Gamachium *in Summ.Theol. tom.2. de Sacram.Ordin. c.5. propè fin.* Estium *in 4. distinct.7. §.10. & 11.* Bernal. *de Sacram. disp.17. sect.1. nu.1.* Coninch. *de Sacram.disp.20. dub.7.n.65.* & Aversam *de Sacram.Ordin.quæst.1.sect.1. & 2.* Undè apparet, ut dixi, nostram sententiam inter Doctores recentiores esse communem.

(Margin: Quæ nunc invenietur in tr. 2. tr. 1 R. 67 in diversis ejus §§ signanter in § ... ductior ... §. Nota tamen, sed lege ... à Principio.)

6 Et hæc omnia in unum congerere volui, ut, si in facti contingentia aliqua Congregatio particularis circa præsentem difficultatem à Summo Pontifice institueretur, ut factum fuit à fel.mem. Urbano VIII. statim Eminentissimi Cardinales, Prælati, ac Theologi in illa designati, Auctores omnes, qui de hac quæstione pertractant, præ manibus haberent.

RESOL. II.

An materia, & forma Ordinum fuerint institutæ à Christo Domino? Ex p.6. tr.8. & Misc.3. Ref.18.

§. 1. **A**D hanc satis difficilem quæstionem ita respondet Joannes Præpositus *in 3. part. D.Tho. q. unic. de Sacram. Ordinis, dub. 10. n.109.* Ex hactenus dictis de materia, & forma ordinationis, & diversitate in Ecclesia Romana, & Græca patere, quàm sit probabile Christum non instituisse Ordinum materiam, & formam in particulari, sed solùm in genere, monendo scilicet, ut Ordines conferentur per aliquod symbolum sensibile, quo significaretur eorum potestati, atque adeò relictum esse Ecclesiæ determinare materiam, & formam, dummodo per illas significetur potestas, quę in ordine confertur, & ita censet Ruardus *§. de materia, citato.* Areudius *lib.6. cap.4. itaque credibile.* Fornarius *c. 2. de Ordine*, & plures viri doctissimi, quos hac de re Romæ consului, tenuerunt etiam aliqui Lovanij: idem censet saltem respectu Apostolorum Bellarm. *c.9. citato. in fine.* Verùm probabilitas istius sententiæ etiam sine hac restrictione patet ex modo, quo ordines apud Græcos conferuntur. Quem modum Romana Ecclesia non revocat in dubium, ut constat.

(Margin: Sup. hoc in R. precedenti & licet in alia R. & §§ ejus, ...)

2 Unde censeo, quòd licèt hactenus dicta de materia, & forma singulorum adjuncta videantur probabiliora, si spectetur usus, qui modò servatur in Ecclesia Latina, (ita ut Ordo ut aliter collatus in Ecclesia Latina esset nullus, illa constituente determinationem materiæ, & formæ, quæ jam est in usu) aliter tamen collatus potest subsistere, si videlicet Ecclesia alio modo materiam, & formam determinaret. Quemadmodum subsistit ordinatio Græcorum prædicto modo facta. & fortè subsistit ordinatio Diaconorum facta modo relato à Durando.

3 Nec dictis repugnat Tridentin. *sess. 21. c.2.* non enim vult Ecclesiam nihil posse circa determinationem materiæ Sacramentorum, sed solùm vult contra hæreticos, quod Ecclesia possit præscribere, ut Eucharistia sub una specie sumatur, cùm in eo non tollat usum Sacramenti, & ejus substantiam. Quæ substantia non potest dici tolli, si Ecclesia pro potestate sibi concessa variè determinet materiam, & formam ordinationis. Hæc omnia Præpositus, quæ quidem viris doctis maturanda relinquo; mihi etenim non plurimum arrident.

RESOL. III.

De materia Ordinis Subdiaconatus.
Et notatur non esse necessarium in traditione Calicis hujus Ordinis Calicem esse consecratum. Ex p.3. tr.4. Ref. 188. aliàs 189.

§. 1. **E**Sse duplicem respondet Filliuc. *to. 1. tr. 9. c.2. n.45.* Prima est traditio calicis vacui, & patenæ vacuæ superpositæ. Secunda est traditio libri Epistolarum, de prima non est controversia, de secunda probatur eodem modo, quo *suprà*, de Diacono; nam eodem modo confertur Subdiacono liber Epistolarum, ut dicatur, *Accipe potestatem*, &c. Sed in hoc traditio libri Evangeliorum est partialis materia; ergo etiam in Subdiacono traditio libri Epistolarum. Ita Filliucius. Vide etiam Viguerium *in instit.Theol.c.16.§.6. verb.1. & 2.* cum aliis.

(Margin: Sup in R. quæ hic est prima post seq.)

2 Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, nempè materiam Subdiaconatus esse traditionem calicis vacui cum patena. Et ita docet Sylvius *in 3.p.q.37. art.2.quæritur 3.* Coninh. *de Sacr.disp.20.dub.6. n.69.* Layman. *in Theol. moral.lib. 5. tr.9. c.5. n.3.* Valentia *to.4.disp.9.q.1.punct.5.* Comitolus *in resp. mor. lib.1.q.12.* Molfesius *in sum.to.1. tr.2. c.8. n.22.* Vasquez *in 3. pa. to.5.disp.236. c.3.* Fornarius *tr. de ordinatione, c.20.* & alii penes ipsos.

3 Notandum est etiam non esse necesse, Calicem esse consecratum contra Sylvest. *verb. ordinatio, §.4. verb.2.* & alios. Ita Henriquez *lib.10. c.5. in glossa littera F.* & alii.

(Margin: Sup. hoc in R. seq. à lin. 2. & in alio §. ejus primę annot.)

RE-

RESOL. IV.

An Subdiaconus Ordinatus cum Calice non consecrato debeat iterum ordinari?

Et quid, si traditus est Subdiacono Calix non consecratus cum Patena consecrata?

Et infertur, an Calix, qui in Ordinatione Subdiaconatus cum Patena porrigitur, debeat esse consecratus de necessitate Sacramenti?

Et an, si Presbytero tradatur ab Episcopo materia vera panis, & vini in Calice, & Patena non consecratis, aut in aliis quibuscumque vasis, Ordo sit validus? Ex p.10.tr.11.& Misc.1.Ref.9.

§. 1. Resolutio hujus dubii pendet ex illa difficultate, an Calix, qui in ordinatione Subdiacono cum Patena porrigitur, debeat esse consecratus de necessitate Sacramenti? Ego negativam sententiam olim docui cum Soto, Ledesma, & Henriquez: & me citato, illam docet Leandrus *de Sacram. tom.2. tract.6. disput.3. quaest.16.* Barbosa *de Jure Eccles. lib.1. cap.37. num.7.* Molfesius *in Summa tom. 1. tract. 2. cap. 8. n.23.* Sanchez *Opusc. tom.2. lib.7.cap.1. dub.2.n.5.* & me citato, Machadus, *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract.7. docum. 1. num. 5.* ubi sic ait: (Tambien es dudoso, y controverso entre los Doctores, si el Caliz, que como hemos dicho, viene à ser la materia sustancial del Sul diacono, aya de ser consagrado, necessitate Sacramenti. Sylvestro y otros sienten, que si; fundados en que el Caliz, que non està consagrado, no se distingue de otro qualquiera vaso Laycal, y profano; ni es apto proximamente para contener en si la sangre y cuerpo de Christo: y assi lo ha declarado el uso comun de la Iglesia, el qual deve tener grande fuerça en las cosas morales, en que evidentemente no consta lo contrario. Con toto esso Soto, Ledesma, y otros muchos con mas probabilidad defienden lo contrario, porque no se halla derecho alguno, del qual conste, que sea necessario, que el Caliz estè consagrado.) Ita ille. Verùm sententiam Sylvestri docent alii, quos citat, & sequitur Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract. 2. part.6. dub.1. num. 3.* Fornarius *de Sacram. Ordinis, cap. 2. num. 6.* Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tr.6. disp.1. dub. 12. nu. 182.* quia Calix non consecratus non est materia ministerii Subdiaconi; qui non ordinatur ad ministrandam patenam, & vasculum non consecratum, nec destinatum ad ministerium Altaris; sed ad ministrandum vasa prædicto ministerio consecrata. Undè non rectè argumentantur adversarii, dum dicunt nullo jure constare oppositum; constat enim ex ipsa institutione, & ordinatione, qua ordinatur ad tale ministerium, & talia vasa ministranda. Paritas etiam sumpta à consecratione, quæ fieri potest in vase non consecrato, nulla est: nam materia consecranda à Sacerdote est ipsamet materia panis, & vini consecrabilis, in quocumque vase, aut loco sit. Unde si Presbytero tradatur ab Episcopo materia vera panis, & vini in Calice, & Patena non consecratis, aut in aliis quibuscumque vasis; omninò puto Ordinem esse validum: quia potestas officii, & Ordinis sui circa materiam ipsam panis, & vini est non circa ipsa vasa: officium verò Subdiaconi circa ipsa vasa ministranda versatur. Unde mirum non est, quod si Vasa non sint talia, qualia requiruntur ad suum ministerium: non sint materia, cujus traditione conferatur Ordo. Dicendum est itaque, quòd Calix non consecratus non distinguitur à laico Calice, nec est idoneum instrumentum, & vas proximè aptum continere Eucharistiam: ergo requiritur, ut sit consecratus, sicuti quotidiano usu comprobatum videmus: usus autem valdè spectandus est in rebus moralibus, ubi oppositum evidenter non colligitur. Et confirmatur hæc sententia ex eo, quòd Christus Dominus in ultima Cœna suo contactu reddidit illum Calicem, quo usus est, Sacrum: quem effectum cùm præstare nequeant nostri Episcopi solo contactu; necessariò sequitur, ipsum debere esse consecratum ex Ecclesiæ institutione, ne Calix noster dissimilis illi omninò sit, quo Christus in ultima Cœna usus sit.

Docuit in R. præter. in ejus §. ultim. & infra in R. 7. §. ult. prope fin.

Sup hoc infra in R. 7. §. Ex his, & in alio § posito in annot. secunda dicti §. & in to. 4 tr. 8. R. 47. §. Probatur tertio.

2 Stante itaque maxima probabilitate hujus affirmativæ Sententiæ, puta supradictam Ordinationem, ut in facti contingentia interrogatus respondi, esse sub conditione reiterandam, sicut dixit Leandrus, *ubi suprà, quaest. 15.* si Subdiaconatus datus fuerit per solam traditionem Calicis vacui absque Patena.

RESOL. V.

De materia Ordinis Diaconatus.

Et an si Episcopus ordinet aliquem Diaconum cum traditione libri Evangelii tantùm sine impositione manuum esset verè ordinatus. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 187. alias 188.

Sup hoc in to. 8. tr. 1. ex R. 67. lege doctr. §. Deducitur tertio ad mediū.

§. 1. Materiam ordinationis Diaconi esse traditionem libri Evangelii, cum impositione manuum tradunt Sylvius *in 3. part. quaest.37. art. 2. quaeritur 3.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract.9. cap. 5. num. 2.* Filliucius *tom.1. tract.9. c.2. num. 44.* Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 7. concl. 3.* Henriquez *lib.10. cap.8. n.3.* Bellarmin. *de sacram. Ordinis, lib.1. c.9.* & alii penes ipsos.

2 Non desunt tamen Doctores, asserentes traditionem libri Evangeliorum esse solam materiam essentialem Diaconatus, & ita docent Valentia *tom. 4. disp. 9. quaest. 1. punct. 5.* Faber. *de sacram. Ordinis in 4. sent. dist. 24. quaest. 1. dub. 1. cap. 4. num. 3.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1. & diffic. 5. num. 2.* Nugnus *in 3. part. tom. 2. quaest. 37. art. 5.* Et ideò si Episcopus ordinaret aliquem Diaconum sine impositione manuum, esset verè ordinatus. Utraque opinio est probabilis.

RESOL. VI.

De materia Ordinis Presbyteratus?

Et asseritur ordinationem Sacerdotis perfici in prolatione primæ formæ, cum applicatione suæ materiæ, & impositionem manuum cum verbis secundæ formæ esse de essentia, & substantia ordinis Sacerdotalis, sed adhibenda sunt ratione præcepti? Ex p.3. tr.4. Ref. 186. alias 187.

Præter doctr. R. annot. seqq. lege in tom. 3. tr. 1. ex R. 67. doctrinam §. Deducitur tertio.

§. 1. Secundùm aliquos materia Sacerdotii est duplex. Prima est, traditio calicis cum vino, & potestatis offerendi sacrificium, &c. Secunda est, impositio manuum unà cum verbis, *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, &c.* Utraque autem est de essentia, quia confertur distincta potestas; nam in prima tantùm consecrandi, in secunda absolvendi, ideòque sine altera earum esset imperfectus Sacerdos, & si una ex iis omitteretur, illa sola supplenda esset. Igitur dicendum est ordinationem Sacerdotis constare duabus partialibus materiis, ad perfectam ipsius ordinationem essentialiter requisitis, & per unamquamque conferri novam potestatem supernaturalem. Quare omninò credendum est, per utramque conferri gratiam sacramentalem, & ita docent Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 7. nu. 60. concl. 2.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 239. cap. 3.* Bellarminus *de Sacram. Ordinis, l. 1. c. 9.* Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 2. num. 42.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 9. c. 5. n. 2.* Henriquez *lib. 1. cap. 6. & cap. 11. num. 6.* Sylvester *in 3. part. quaest. 37. art. 2. quaeritur 4.* & alii penes ipsos.

Pro forma hujus primæ materiæ in Ref. 3. not. seq. §. 1. Et pro forma hujus secundæ materiæ, in to. 1. tr. 3. lege iteram doctr. R. 2. & sequentes in to. 3. tr. 3. Ref. 11. locò à princip & in R. 67. Et licet, & in to. 4. tr. 8 Ref. 11 § ut. cursim ad medium.

2 Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse existimo, quam tuentur Valentia *tom. 4. disp. 9. quaest. 1. punct. 5.* Faber *de sacram. Ordin. in 4. sent. distinct. 24. quaest. 1. disputat. 1. cap. 4. n. 96.* S. Joan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* Sotus *in 4. dist. 24. quaest. 1. art. 4. conclus. 5.* Nugnus *in 3. part. tom. 2. q. 37. art. 5.* & alii, asserentes ordinationem Sacerdotis perfici in prolatione primæ formæ cum applicatione materiæ suæ; & impositionem manuum, cum verbis secundæ formæ non esse de essentia, & substantia ordinis Sacerdotalis, sed esse sacramentalia, quæ sunt adhibenda ratione præcepti, non quia sunt de essentia. Ita Doctores citati, qui respondent ad argumenta Bellarmini, & contrariorum. Utraque opinio (ut dixi) est satis probabilis.

Sup. hac essentia latissimè in Resolutionibus, & § not. præterium.

RESOL. VII.

An instrumenta Ordinis debeant necessariò Ordinandis porrigi immediatè ab Episcopo, & non per Archidiaconum?

Et an contactus physicus, & non moralis instrumentorum sit de necessitate Sacramenti ordinis?

Et an Sacerdos ordinatus cum Calice, & Patena non consecratis, debeat iterum ordinari cum conditione?

Et quid dicendum de Subdiacono, & Diacono? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 20.

§. 1. Ad hunc casum sic respondet Emanuel Sà *verb. ordo, num. 5.* Presbyter fit, dum ei traditur materia consecranda; Diaconus dum liber; Subdiaconus dum calix cum Patena (sufficit verò calix etiam non consecratus) Acolythus dum urceolus, vel candelabrum; Exorcista, & lector dum liber; Ostiarius dum clavis. Sufficit verò in cæteris ordinibus præter Sacerdotium tradere materiam per Archidiaconum. Ita ille.

2 Sed aliqui observant ipsum asserere, immeritò quod sufficiat in cæteris ordinibus præter sacerdotium tradere materiam per Archidiaconum; Nam in omnibus ordinibus majoribus materia debet porrigi immediatè ab ipsomet Episcopo, aliàs ordinatio erit nulla, & sic habetur *in cap. Subdiaconus dist. 23.* Et ita docet cum Marchino; & aliis P. Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 4. quaest. 28.* quibus ego addo Garziam *in Summa Theol. Moral. tract. 1. difficult. 1. disp. 8. num. 4. in fine,* Escobar *in Theol. Moral. tract. 7. exam. 8. cap. 8. num. 69.* Gesualdum *in Theol. Moral. tom. 1. tract. 31. cap. 3. n. 8.* Suarez, Filliuc. Sylvestrum, Bonac. & Coninch. penes ipsum Bassæum *in Flor. Theol. verb. Ordo 2. num. 2.* cum docto Nicolao Ysambert *in 3. p. D. Thomæ de Sacram. ordinis art. 8. num. 4. cum seq.* ubi sic ait: Videtur

detur etiam esse de essentia ordinationis, ut Episcopus ordinans porrigat per se ipsum instrumenta ei, quem ordinat per illorum traditionem.

3 Probatur ex modo loquendi Concilij Carthag. IV. supra; nam agens de ordinatione, ita ferè semper ait, recipiat scilicet ordinandus de manu Episcopi, vel tradat ei Episcopus, qua loquendi formula satis indicat requiri in ordinatione, ut hæc traditio instrumentorum fiat ab ipsomet Episcopo ordinante.

4 Addidit hanc particulam *Ferè*, quia id affirmat agendo de singulis ordinationibus, ut tamen dum agit de ordinatione Acolythi, dicat illum quidem esse ab Episcopo instruendum, qualiter in officio suo gerere se debeat. At quantum spectat ad traditionem materiæ, ita loquatur de illa, sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum Cereo, ut sciat se ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari. Hoc tamen videtur correctum per Pontificale Rom. ubi semper habetur, ut ipsemet Episcopus porrigat, quemadmodum animadvertit Cajetan *to. 1. opusc. tract.* 11. sicque etiam ex ipso Pontificali Rom. probatur nostra propositio.

5 Probatur etiam ratione, in Sacramentis in usu consistentibus applicatio materiæ ad subjectum, debet fieri à ministro talis Sacramenti, licet etiam in ejus forma non semper exprimatur, quod talis applicatio fiat à Ministro formam Sacramenti proferente, ut videre est in Sacramento Extremæ-Unctionis, cujus unctio debet essentialiter perfici à Ministro formam ejus proferente: Atqui Sacramentum ordinationis est in usu, ut constat apud omnes Theologos, & per se patet, ordinarius ejus minister est Episcopus ordinans, ut dicetur infra; materia verò ordinationis est traditio instrumentorum, ut supra docuimus, igitur debet hæc traditio instrumentorum fieri ab Episcopo ordinante ei, quem ordinat. Major propositio probatur universim de omnibus sacramentis formaliter consistentibus in usu, sive eorum formæ importent materiæ applicationem fieri à ministro proferente formam sacramenti (cujusmodi sunt formæ baptismi, & confirmationis,) sive non importent (ut in extrema-unctione, & ordine, Probatur inquam hoc modo: in Sacramentis consistentibus in usu, idem sunt aliquem esse ministrum Sacramenti, & eundem actu per se ipsum applicari materiam, & formam talis sacramenti suo subjecto, quia administratio sacramentorum ejusmodi consistit formaliter in tali applicatione, unde dicuntur esse in usu: atqui ordinatio, seu collatio ordinum Ecclesiasticorum est Sacramentum consistens in usu (sicut, & baptismus, confirmatio, & Extrema-Unctio ex communi consensu Theologorum) cujus proprius minister est Episcopus, & materia ejus propria est traditio instrumentorum facta ei, qui ordinatur tanquam subjecto, ut ostendimus supra, igitur debet talis instrumentorum traditio fieri ordinando per ipsummet Episcopum.

6 Probatur etiam nostra propositio ex citato decreto Clementis VIII. Una enim ex causis, propter quas statuit ordinatos ab Episcopo Sagiensi esse sub conditione reordinandos, est quod Episcopus non traderet per se ipsum instrumenta ordinandis. Ambæ tamen istæ propositiones non sunt de fide, quia Summus Pontifex illo decreto ait se id statuere amplectendo tutiorem partem, nullumque verbum adhibet, quo videatur id definire. Et hæc omnia docet Ysambert *loco citato*, qui antea ex dicto decreto Clementis VIII. notaverat, quod Summus Pontifex jusserat ordinari saltem sub conditione eos, qui à Sagiensi Episcopo ostensa tantùm sibi materia fuerant ordinati, quod ego prorsus faciendum esse puto, si casus accideret in ordinatione Presbyteratus. Et in aliis ordinibus idem dicendum videtur stante supradicto decreto, & opinione asserente, contra id, quod ego cum D. Thoma, Vasquez, & aliis olim docui contactum physicum instrumenti esse de necessitate Sacramenti. Et ideò Martinus de San Joseph. *in Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. de Sacram. Ordinis num.* 13. licet mecitato asserat sufficere pro validitate ordinum contactum moralem, & non physicum, tamen postea sic addit. (Esta opinion me parece mucho mas probable que la contraria, però porque son de contrario parecer Autores muy graves, con que se haze probable scilicet, que es necessario el contacto de la materia, y que sin el no ay verdadera acceptacion, me parece que el que no toco la materia se buelua à ordenar debaxo de condicion) Ita ille. Et quidem decretum Clem. VIII. adductum ab Ysambert magnam vim mihi affert. Vide etiam Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract. 6. disput. 1. dub.* 14. *num.* 205. licet secluso hoc decreto in aliis ordinibus præter Sacerdotium aliqui Doctores contrarium asserant, ut ego alibi adnotavi.

Docuit inf. in R. 8 . . 3. & in R. 9 §. . . in en à v. Imo, & seq. & in R. 11. §. 1. ante medium, à v. Et hoc, & in R. 19. § Unde, & sup. in R. 1. § Notandum, & in to. 3. tr. 1 R. 66. & in to. 4. tr. 3. Resol. 19.

7 Nota tamen quod post hæc scripta inveni Patrem Aversam *de Sacram. Ordinis, quæst. 2. sect. 2.* circa principale quæsitum hujus Resolutionis sic asserere. Pariter de majoribus ordinibus fatendum erit, nec etiam de eorum necessitate, & validitate fuisse institutum ab ipso Christo, ut sacra instrumenta ab eodem Episcopo in ordinatione traderentur. Non solum, quia jam universaliter de omnibus ordinibus diximus non fuisse à Christo ipso determinatam talem materiam, scilicet traditionem sacrorum instrumentorum, Sed quia etiamsi fuisset hæc traditio determinata ab ipso Christo, non per hoc erat necessariò facienda immediatè propriis manibus ab eodem ministro ordinante, sed sufficienter fieri poterat jussione ipsius ministri moraliter æquivalentis.

Alibi infra in R. 13 §. Unde, & in R. 11 §. ult. & in to. 4. tr. 8. & ex R. 47. lege dein in §. Verum & seq.

8 Solum videri potest saltem ex ipsa determinatione Ecclesiæ requiri ad valorem ordinationis hanc traditionem instrumentorum per manum ejusdem ordinantis, supposito nempè quod absolutè instrumentorum traditio saltem ex determinatione Ecclesiæ sit apud nos necessaria ad valorem, & sanè si Episcopus aliquis quempiam his ordinibus insignire tentaret, non porrigendo sacra instrumenta proprijs manibus, sed jubendo ut alius porrigeret, vel ut ipse Ordinandus per se de mensa sumeret, hæc ordinatio reputaretur satis dubia, & sub conditione iteranda. Ita ille. Unde quicquid speculativè dicendum sit, tamen omnes pro praxi concordant, aliquem si in ordinatione non acciperet instrumenta à manu Episcopi, esse denuò sub conditione ordinandum.

9 Ex his etiam dicendum est, Sacerdotem ordinatum cum Calice, & Patena non consecrata debere iterum reordinari cum conditione. Nam Castrus Palaus, *tom. 4. tract. 27. punct. 5. num. 15.* & alii docent: Necessitate Sacramenti Calicem, & Patenam consecratam esse debere, quia seclusa consecratione non sunt vasa Sacrificij, neque ad Sacrificium deputata. Ergo eorum traditio, & contactus ad Sacrificium referri non potest, neque significare tangentem ea vasa, eo contactu in Sacrificij obsequium deputari. Quare, esto, nullibi caveatur, prædicta vasa consecrata esse debere, id ex natura rei sequitur ob significationem, quam habere debet materia ordinationis. Quod verò in materia non consecrata Eucharistia confici non possit, non probat materiam ordinationis non debere esse consecratam. Etenim Eucharistiæ confectio solùm ex materia panis, & vini pendet; At ordinatio in materia pendet ex significatione Sacrificij, quam si non obtinet, materia ordinationis esse non potest. Præterea si ex eo, quod Eucharistia confici possit in calice, & patena non consecratis; infertur calicem, & patenam non consecratam deservire posse pro materia ordinationis, cujuslibet vasculi, pilei, & ligni traditio, materia ordinationis erit, cum in his omnibus Eucharistia de facto possit confici, quod dici nullatenus potest. Requiruntur ergo necessitate Sacramenti vasa consecrata.

Su. hoc cursim, sed contrarium sup. in R. 4. §. 1. inter mediù, & finem, v. Unde si Presbytero & in to. 4. tr. 8. R. 47 § Probatur tertio, & lege etiam §. antec.

Su. hoc vide in . . . & lege etiam . . .

10 Itaque stante probabilitate hujus opinionis, sequitur Sacerdotem, qui recipit presbyteratum cum calice, & patena non consecrata ad evitanda damna subsequentia, (si talis ordinatio esset invalida) debere iterum ordinari sub conditione, Quicquid dicendum esset de Subdiacono, & Diacono. Non desunt tamen, ut dixi, graves Auctores asserentes calicem, & patenam, quæ exhibentur ad tangendum non debere esse consecrata, ut ex multis tenet Opatonius, *tract. de ordine disp. 1. quæst. 4. num.* 17. Quia nullum habetur jus, quod hoc præscribat. Tum quia ut in calice non consecrato validè potest confici Sacramentum, ita, & validè potest Character Ordinis Subdiaconatus conferri per traditionem Calicis non consecrati: Et ideò hanc sententiam me citato tenet Leandrus *de Sacrament. to. 2. tr. 6. disp. 3. quæst.* 16. & alii penes ipsum. Sed ego ut dixi si casus in praxi accideret, puto sacerdotium sub conditione reiterandum esse. Unde non approbo id quod asserit Gesualdus *in Theol. Mor. to. 1. tr. 21. c. 3. n. 7. in fine*, quoad Ordinem Presbyteratus.

Sup. hoc sup. in R. 4 . . . & in alio §. . . . prima . . .

RESOL. VIII.

An ordinandus Sacerdos debeat de necessitate Sacramenti tangere Hostiam, vel aliam materiam Ordinis?

Et an sufficiat non solum tangere Hostiam, sed patenam tantum, imò, & solùm calicem? Ex p. 3. tr. 4. Resol. 184. alia 185.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet novissimè Fernandez *in exam. Theol. mort. part. 3. cap. 11. §. 6. num. 1.* & Faber Lector publicus S. Theologiæ in Academia Patavina *de sacram. Ordinis in 4. sent. dist. 24. quæst. 1. disp. 1. cap. 4. num. 121. & seq.* & respondet ad argumentum, quòd vinum ab ordinando non tangatur, sic enim ait. Quòd autem non tangatur vinum, cùm sit in calice, ergo nec hostia necessariò est tangenda. Respondetur non valere consequentiam, quia neque Apostoli tetigerunt vinum, cùm datum fuerit in calice, & regulariter accipiens vinum, non soleat tangere vinum, sed illud recipere in aliquo vale. At Hostia, & panis cùm datur, accipitur in manibus, & tangitur: ergo dicendum est esse de necessitate Sacramenti. Quod etiam adducitur de sermonibus familiaribus, in quibus quis donat equum alicui, & ille eum recipit absque eo, quòd eum tangat, multò minus concludit; quia aliud est loqui de similibus actionibus, familiaribus, & de actione sacramentali. Ita Faber.

Su. hoc inf. in R. 11. in fine §. Sed n. 2, & seqq. & in R. 11 à princip. & in R. 8 . . §. Unde, in fin. & in R. 9. à principio.

2 Sed ego hanc opinionem refello *in tract. 3. miscell. resol.* 3. ubi etiam addidi, & nunc addo contra Doctores, quos citat, & se-

Qui nunc hanc sequuntur, in fin . . .

& sequitur Bonacina *de Sacrament. disp.8. quæst.unica, punct. 5. num.*10. realem, & physicum contactum materiæ, quæ in ordinatione traditur, ad substantiam, seu valorem Sacramenti non pertinere. Et præter quos *ibi* citavi, docet etiam hanc sententiam Albertus Magnus *in 4. sent. distinct.24. art.38. ad 2.* Zambranus *de cas. tempore mortis, c.6. dub.unico, n.6.* Ragucius *in lucerna Parochorum de sacram. Ordininis, qu.3. n.2.* & novissimè Layman. *in Theol.mor. lib.5. tract.9. c.5. n.4.* ubi sic asserit. Mihi placet magis sententia aliorum, qui negant ad substantiam, & valorem ordinationis contactum requiri; nam rationes sententiæ affirmantis, cui præsertim in re tam gravi probanda onus incumbit, non convincunt. Ad primum enim respondetur, verbum, *accipe*, solùm significare spiritualem potestatem ordinando conferendam, per exhibitionem Symboli externi, quo collatio talis potestatis significatur. Quare negandum est verbum illud ex necessitate Sacramenti referri ad eum, qui ordinandus est, ut capiat, seu manu tangat externum symbolum. Cur enim necessariò illud tangere debeat, non video aliam causam afferri posse nisi ut traditio potestatis ab illo acceptatur. Id verò dici non potest, cùm Sacramentum istud non consistat in contactu aliquo, sicut matrimonium, quod proinde traditionem, & acceptationem postulat. Sed neque ad ipsum matrimonij contactum, corporum contactus necessariò requiritur, cùm alia signa mutuæ traditionis, & acceptationis exhiberi possint. Quantò igitur magis, cùm traditio spiritualis potestatis fieri possit sine reali contactu per solam exhibitionem symboli factam homini præsenti? Adde, si naturalis acceptatio significata ad valorem Sacramenti necessariò requiritur, consequens esse, ut parvuli, qui usum rationis nondum habentes, hujusmodi acceptationis signum edere non possunt, invalidè ordinentur, quod repugnat communi sententiæ. Ad secundum respondetur praxi Ecclesiæ plus colligi non posse, quàm quòd talis cæremonia tangendi materiam ab Ecclesia præcipiatur. Ita Layman, quæ omnia adnotare volui ad extirpandos scrupulos, qui ordinandos ferè semper vexare solent, maximè pro tactu hostiæ. Notandum est tamen hic, quòd Doctores asserentes necessarium esse contactum physicum in ordinatione, concedunt, quòd non sit necessariùs contactus hostiæ, sed sufficit tangere patenam.

3 Imò Sotus, & Sylvester, quos citat, & sequitur Villalobos *in sum.tom.1. tract.11. diffic.4. num.3.* asserunt satis esse, ut quis in tali casu tangat solum calicem; & ita docet Coninch. *de Sacram. disp.20. dub.7. num.71.* & S. Jo. de la Cruz *in director. conscient.part.2. de sacram. Ordinis, dub.2. concl.1.* & Ledesma *in summa tom.1.de sacram. Ordinis, cap.3. concl.2.* circa finem, debent tamen ipsi diligenter curare, ut in ordinatione subdiaconatus tangatur calix cum patena, in diaconatu liber Evangeliorum, in presbyteratu calix cum vino, & patena, cum hostia, seu pane, nam ita Ecclesia præcipit.

RESOL. IX.

Quidam Diaconus, cum ordinem Sacerdotalem sumeret tetigit Calicem cum Patena, sed non tetigit Hostiam, quæsivit à me postea, an talis contactus sit de necessitate Sacramenti.

Et quid, si tantùm tangat calicem, in quo est patena cum Hostia, non verò tangat ipsam Hostiam, nec patenam?

Et quid est sentiendum, si tantùm tangat Hostiam solam, & non Patenam, neque Calicem.

Et an saltem talis ordinandus teneatur tangere Calicem, Patenam?

Et an contactus physicus instrumentorum in ordinatione sit de necessitate Sacramenti, vel tantùm de necessitate præcepti? Ex p.2.tr. 16. & Misc.2. Ref.3.

§. 1. ALiqui, ut notat Coninch *de Sacram. disput.20.dub.7. num.* 57. putant ordinandum Sacerdotem, non solùm debere tangere physicè ipsum Calicem, ac Patenam, sed etiam ipsam Hostiam.

2 Sed contraria opinio prorsus est tenenda, quam docent Sotus *in 4. dist.24. quæst.1. art.2.* Zambranus *in decis. cas. consc. cap.6. dub.unico, num.11.* Summa Corona *part.3.cap.8.de causa materiali, num.11.* Camerotha *de Sacram. tract.11. cap.3. dub.4.* Valent. *tom.4 disput. 9. quæst.1. punct.5.* Ledesma *in summ. to.1. de Sacram.Ordinis, cap.3.fol.mihi* 415. Vega *in summ.to.2. cap.57. cas.5. & in speculo tom.2. c.14. §.5. num.21.* Victorellus *in addit.ad tractat de ordine Martini Fornarij cap. 2.* Bonacina *de Sacram. disp.8. quæst.unic.punct.3. num.10.* & Didacus Nugnus *in addit.ad 3. p.tom.2. quæst.24. art.5. diffic.2.* ubi quærit quid dicendum, si quis tangat una manu Calicem, ut est in consuetudine, altera verò manu tangat Patenam, non Hostiam, vel Hostiam, & non Patenam? & respondet, tunc esse verum Sacramentum. Et ratio est, quia sicut vinum sufficienter tangitur tacto Calice, in quo est; ita, & Hostia sufficienter tangitur tacta Patena, in qua est, vel etiam Calice, in quo est Patena cum Hostia: nam etiam in alijs rebus humanis, non solent specialiter tangi omnia quæ traduntur, quando unum eorum est in alio. Item in Rituali, ubi, quæ in hoc contactu necessaria sunt, exactissimè describuntur, illud nullo modo, vel leviter insinuatur, nec etiam Episcopus ordinans, ejusque ministri sunt solliciti, ut fiat. Immò hæc opinio erit etiam vera in sententia eorum, qui putant contactum physicum esse de necessitate Sacramenti, & eam debere sic intelligi, ut sit probabilis, observat Vasquez *in 3. part.3. tom.3. disp.246. cap.2. num. 19. & 20.* Nam cùm ordinandi habeant tunc manus linteo colligatas, difficillimè fieri potest, ut ipsam Hostiam simul cum Calice tangant, præsertim quando habent digitos breviores.

3 Non reticeam tamen ad tollendos omnes scrupulos, esse opinionem probabilem illam, quam docet Sotus *ubi suprà*, Victoria *in summ. Sacram. quæst.*230. Armil. *ver. ordo, n.*4. Henriq. *lib 1. c.9. n.11. & lib.10. c.10. n.1. littera D. & B,* Ledesma 2.2.*q.36. art.5.* Reginald. *in praxi, to.2. lib.30. tract.1. c.2. n.8.* Molfes. *in summ. to.1 tract.2.c.1.n.42.* cum Vasquez *loco citato*, nempè, non esse necessarium, ut ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere, ut extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum *de ordine*, nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione, cùm tamen diligentissimè egerit de necessarijs pertinentibus ad essentiam Sacramentorum. Secundò, traditio instrumentorum tantùm deservit ad determinandam potestatem, quæ datur. Sed ad hoc non requiritur contactus, sed ostensio præsens cum signo acceptativo, quia non est eadem ratio, quæ in Baptismo, Confirmatione, & Unctione: non enim dicitur quis lavari, vel ungi, nisi aqua, vel oleum attingat ejus corpus. Tertiò confirmatur, quia verè dicitur quis accipere equum, vel nummos in suos, licèt illos non tangat, modò sit ostensio præsens, qua tradantur, & ipso acceptentur. Denique aliquando potest acquiri possessio, & esse vera traditio sine reali apprehensione, modò sit aliquod signum exterius loco illius apprehensionis realis, ut patet, Ergo, &c. Hæc omnia intelligenda sunt de necessitate Sacramenti, nam de necessitate præcepti ordinandus, ut notat Coninch. *de Sacram. disp.20. dub.7. num.71, concl.6.* tenetur tangere saltem calicem, & patenam.

RESOL. X.

An qui in ordinatione Sacerdotis tetigit tantùm Calicem, & non Patenam, validè ordinatus fuerit? Ex p.6. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. CAsus in praxi accidit, & de illo ego interrogatus fui à quodam Illustrissimo Antistite, & affirmativè respondi; & ita hanc sententiam tenet novissimè Joannes Petit *in Theol.Sacram. part.2. tractat.7. lect.95.* ubi sic ait. Communis sententia est contactum materiæ esse de essentia; quia in quolibet Sacramento habente materiam, necesse est, ut suscipiens contingat illam, ut patet in Baptismo, & alijs. Tenetur ergo ordinandus Sacerdos, tangere calicem, patenam, saltem de necessitate præcepti: quia hoc expresè in rituali præscribitur: quia tamen is, qui tangit calicem, secundùm communem usum videtur tangere etiam patenam ei impositam, est satis probabile, hunc contactum ad valorem Sacramenti sufficere, & contactum patenæ tantùm ad majorem securitatem exigi. Ita Petit; cui etiam adde Stephanum Bauny *in Theol. Moral. part.1. tract.7. quæst.12.* ubi ita asserit. Qui in Sacerdotem ordinatur tenetur necessitate præcepti tangere calicem, & patenam, cui superposita est hostia. An autem immediatus esse hic contactus debeat, disputant Auctores. Probabilis est opinio mediatum sufficere saltem respectu patenæ, quia secundum communem usum, tangi censetur patena, quando calix tangitur, & proinde sufficit, calicis solitus contactus ad valorem Sacramenti. Ita ille. Verùm quia hoc certò non constat, & est omnis in Sacramentis quærenda securitas, curandum est, ut tam calix, quàm patena immediatè tangatur, graviterque proinde peccaturum, qui secus faceret cum advertentia.

RESOL. XI.

An Sacerdos, qui in ordinatione tetigit Calicem, & non Patenam possit pro Missis dicendis accipere stipendium, nisi denuò ordinetur sub conditione?

Et an contactus physicus Patenæ requiratur de necessitate Sacramenti?

Et utrum sit æqualis ratio de contactu Hostiæ, ac de contactu Calicis, & Patenæ?

Et deducitur, an contactus physicus instrumentorum sit necessarius pro validitate in Ordine Sacerdotij, & aliorum Ordinum?

Et an sit futura valida consecratio, Episcopus porrigat panem extra Patenam?

Idem est dicendum de vino extra calicem? Ex p.10. tr.16. Misc.6. Ref.88.

§. 1. ALiquis posset affirmativè respondere; nam qui tetigit Calicem, dicitur moraliter tangere Patenam, & ta-

Margin notes (partly illegible): Supra, & in §. seq. & in R. 5. ... Sup. hoc in R. ... Su. hoc primo ... Sup. hoc contactu physico in R. præter. & inf. ... Su. hoc in Ref. seq. paulo post ... Su. hoc sup. in R. 8. ... pro hac q. de facto contactu Calicis in R. seq. & in aliis eius primæ annot. ... Sup. contento à lin. 2 huius R. sup. in R. ...

sup. in R. §. ult. & in R. 9. §. 2. cursim ad medium, & in R. 1. & in R. seq. §. Sed licet, & ... post medium, v. Idemq;

& talis ordinatio esset valida. Et ideò Martinus de San Joseph. *in Mon.Confess. tom.1. lib. 1. tract.2. de Ordine*, *n.*14. sic asserit: (En caso, que no se toque la Patena, ni la Hostia, si non solamēte el Caliz, siento es mucho mas probable, que es valido el Sacramento: porque en tocando el Caliz se tocan la Patena, y Hostia, que estan en cima, *arg. l. vulgari 21. ff. de furt.* Gloss. *earum in l.restituta 47.ff. ad Treb.* & sufficit tangere modicum, quod non habet discontinuationem ad totum, *argum. cap. unic. de consecrat. Eccles.lib.6.*) Ita ille, qui citat Sotum, Valentiam, Vasquez, Hurtadum, & Granadum; quibus adde Castrum Palaum *to.4. disput.27. punct. 5. n.*20. & alios, quos citat. Et hoc à fortiori tenent Doctores, asserentes, contactum physicum non esse necessarium pro validitate Sacramenti in ordinatione Sacerdotij, & aliorum Ordinum, ut novissimè, me citato tenet Martinon *de Sacram. tom.2. disp.*66. *sect. 5. num.*61. qui postea pro casu nostro *num.* 68. sic ait: Cæterùm, plerique illorum, qui volunt, contactum materiæ necessariò requiri ad valorem Sacramenti ordinis, dicunt, non esse necessarium tangere proximè singula, quæ pro materia offeruntur: sed sufficere, quod in Sacerdotis ordinatione, v.g. tangatur Calix suppositus Patenę: neque magis necessarium esse tangi Hostiam ipsam Patenæ superpositam, quam vinum in Calice contentum, quod certè nullus ordinandorum tangit. Sic ille, & alij, quos citat Quintanadvenas *in Instruct. ordin. part.* 3. §.2. *nu.*14. ubi sic ait; No es necessario tocar todas las cosas, como son el Sacerdotio el Caliz, Patena, y Hostia, sino qualquiera que tonquen basta, estando juncta con las otras, y qualquiera parte de qualqiera destas cosas: y este tacto solo requerir post bastante los Doctores, que afirmam ser necessario contacto fisico, sienten otros.)

Su. hoc conten tactu physico in R. 1. not. pr... §. 2. & in R. 2. §. 2. in fine, & v. Imo & seq. & sup. in R. 1. §. Notandum, & in R. 7. §. Probatur etiam noster, & inf. in R. 19. §. Unde, & in 8. & ... in 10. 3. tr. 1. R. 10. à lin. 2. & in tom. 4. tr. 8. R. 13. à lin. 4.

2 Sed, his non obstantibus, quia non desunt Doctores, quos citat Coninch. *de Sacram. disput.* 20. *dub.* 7. *num.*71. & Opatovius *de Sacrament. tract. de Ordine*, *disp.*1. *quæst.*4. *num.*66. asserentes contactum physicum Patenæ requiri de necessitate Sacramenti; ideò respondeo ad casum propositum negativè, quod idem dicendum est in casu aliarum opinionum probabilium, nempè non posse secundùm illas ordinatum celebrare, nec stipendium pro Missis sumere, nisi denuò ordinetur sub conditione. Et ita me citato, tenet novissimè Cardinalis de Lugo *in Consil. mor. lib.1. dub.1. num.*11. Tannerus *to.* 4. *disput.* 7. *q.2. dub.1. n.*14. & alij. Undè hanc sententiam in terminis docet amicissimus P. Dicastillo *de Sacram. tom.1. tract.6. disput.* 1. *dub.*14. *num.*205. Qui tamen, me citato, rectè observat, hoc non esse dicendum, si tangeret Calicem, & Patenam, non tamen Hostiam; nam in tali casu moraliter certum est, ordinationem esse validam.

Su. hoc in resolutionibus, & §. not. præter. Su. hoc stipendio in R. seq. § Sed licet cursim an... medium.

3 Sed novissimè duo viri docti contrarium asserunt, videlicet Benal ex Societate JESU *de Sacram. disp.*47. *sect.*7. *num.* 16. asserens, quod videtur esse æqualis ratio de contactu Hostiæ, ac de contactu Calicis, & Patenæ: & Philippus Faber Ordinis Minorum Professor publicus in Academia Patavina *de Sacram. Ordinis*, *in* 4. *sent. dist.*24. *quæst.*1. *cap.* 3. *n.*122. modicus sustinet hanc sententiam, & ideò sic ait: Ego puto, simpliciter esse necessarium tactum Calicis, & Hostiæ. Ratio est, quia licet in Concilio Florentino hoc non præscribatur, tamen in Pontificali Romano, ad quod se remittit Concilium in ritu servando in his Sacramentis, præcipii disertis verbis ut ordinandus tangat materiam porrectam, & præscribit modum. Et sic cessat ratio Cajetani *in Summa*. Quod autem inquit in Pontificali non præcipi contactum tanquam necessarium, nullum habet fundamentum. Cùm enim præcipiat tactum illum, potius dicendum est, præcipere tanquam rem necessariam, alioquin frustrà præciperetur, ita disertè præscribendo modum acceptionis, & tactus. Accedit quod in consecratione Apostolum in ultima Cœna à Christo Domino facta, non solùm fuit traditus Calix, & panis, sed etiam acceperunt Calicem, & panem in suis manibus, siquidem manducaverunt, & biberunt, ergo cum tunc præscripserit materiam hujus Sacramenti, sequitur, quod actus sit de necessitate hujus Sacramenti. Quod autem, ait, quod non tangitur vinum, cum sit in Calice; ergo nec Hostia necessariò est tangenda. Respondetur, non valere consequentiam; quia neque Apostoli tetigerunt vinum, cum datum fuerit in Calice, & regulariter accipiens vinum non soleat tangere vinum, sed illud recipere in aliquo vase; at Hostia, & panis cum datur, accipitur in manibus, & tangitur; ergo dicendum est esse de necessitate Sacramenti. Ita Faber. Undè stante hac opinione, qui non tangeret Hostiam ex doctrinam superius adducta, ex Lugo, & aliis communiter, esset denuò ordinandus sub conditione. Sed ego puto, quod in tali casu, ut dixit Dicastillus *ubi suprà*. moraliter certum est, ordinationem esse validam, ac proinde non reiterandam: quod etiam docuit individualiter Castrus Palaus *tom. 4. tract.27. punct. 5. num.*20. & Doctores, quos etiam me citato, adducit, & sequitur Leandrus *de Sacram. to.2. tr.*6. *disp.*3. *quæst.*24. & 26.

Su. hoc, & contentis in dubus §. seq. signater sup. in R. 8. & 9. & inf. in re. 10. §. Unde in fine & in ref. 11 à principio.

4 Undè optimè dixit Præpositus *in 3. part. quæst. unica, de Sacram. Ord. dub.*10. *num.*92. hanc sententiam esse omninò certam, & in praxi securam. Probatur primò, non potest ostendi, quod potius requiratur contactus Hostiæ in se, quàm vini, qui extra controversiam non requiritur, ut patet ex praxi totius orbis. Secundò, in Romano Pontificali dicitur, quòd ordinandi tangant simul cuppam Calicis, & Patenam, nulla facta Hostiæ mentione. Tertiò, ut quis accipiat potestatem per contactum rei, quæ in alio ponitur, sufficit tangi id quod continet aliud, & in præsenti ex nullo solido fundamento contrarium colligi potest, & proinde nulla probabilitatis specie potest afferri contactum Hostiæ in se requiri. Quartò, nullus Episcopus etiam doctus, & timoratus reperit etiam sub conditione ordinationem ejus, qui scit, se Hostiam non tetigisse, vel de eo rationabiliter dubitat; nullus etiam Doctor consultus urget ordinationem eo casu etiam sub conditione repeti: ergo à posteriori omninò certum est contactum Hostiæ in se non requiri, quia aliàs Ecclesia in gravissimo errore versaretur, ex quo gravia sacrilegia saltem materialia sequerentur, & maxima animarum damna. Undè pertinet ad Divinam providentiam eamdem Ecclesiam docere, quod physicus contactus Hostiæ esset necessarius; alioquin illi deesset in præcipuo puncto practico pertinente ad Sacramenta. Et per hunc discursum animus potest, & debet omninò conquiescere, cum eam certitudinem pariat, quam in his rebus circa fidei definitionem habere possumus; quamvis enim aliqui existiment speculativè requiri Hostiæ contactum, cum tamen, & communior sententia contrarium teneat, & eorum rationes sint parvi ponderis, accedente usu non unius, vel alterius Prælati, sed communi, hæc sententia dici potest ex tacito consensu Ecclesiæ comprobari. Et hæc omnia docet Præpositus *ubi suprà*.

5 Sed hic procuriosis non deseram apponere dubium, quod suscitat Præpositus *ubi suprà*, *nu.* 89. Utrum sit futura valida consecratio, si Episcopus porrigat panem extra Patenam? Respondeo, quamvis id etiam videatur illicitum propter contrariam consuetudinem, speculativè, tamen videri omninò verius subsistere consecrationem primò, quia verius est Christi Corpus in ultima Cœna ita Apostolis traditum. Secundò, quia illa ratione verè traditur materia, circa quam versatur potestas Sacerdotalis; itaque Patena eatenus solum requiritur, quatenus in ea traditur materia apta ad designandam potestatem Sacerdotalem. Idem censendum de Calice, quod scilicet eatenus solum debeat porrigi, quatenus necesse est, ut porrigatur vinum, quod cum sit res fluida, non potest aptè in se præberi. Si tamen tangeretur extra vas sufficienter inveniretur materia. Hucusque Præpositus, quæ quidem non invenies apud illos.

Su. hoc & contento in hoc §. quamvis recitative, in ... tamen sup. in R. 7. dub. § Ex his. Signanter post medium à vers. Etenim Eucharistia, & lege dictū § à princip. & ... primum not

R E S O L. XII.

An Sacerdos, si in ordinatione tetigerit Patenam, sed non Hostiam, sit sub condicione ordinandus?

Et quid, si in Patena Hostia non esset?

Idem est dicendum de eo, qui ordinaretur solo tactu Calicis, non tangens Patenam?

Et an peccet mortaliter iste, qui immediatè Hostiam non tangeret in supradicto casu?

Et an saltem ordinandus debeat de necessitate Sacramenti tangere immediatè Calicem, simulque Patenam?

Et an si in porrectione Calicis, in Calicè non fuerit appositum vinum, talis ordinatio fuerit valida, an verò nulla, & iteranda?

Superest adhuc alius singularis, & curiosus casus videlicet, Joannes Sacerdos consecrandus accedens ad Episcopum Patenam, & Calicem porrigentem, sive turbatus, sive aliunde non tetigit nuda manu Patenam, sive Calicem, sed digitos Episcopi, & mediante manica Albæ Calicem, quæritur, an valida sit ordinatio, an verò sub conditione iteranda? Ex p.10. tr. 13. & Misc. 3. Res.50.

§. 1. CAsus frequenter solet accidere: sed licet communiter Doctores asserebant Hostiam non esse de necessitate tangendam; tamen pauci proponebant difficultatem, an stante opinione contraria, tali casu Ordinatio esset sub conditione reiteranda. Novissimè tamen auctor diligens, & accuratus Carolus de Baucio *in Miscellan. Casuum Conscientiæ*, *tom.2. post Opusc. 4. in Appendice*, *qu.*4. affirmativam sententiam tenet; quia, ait ipse, Fernandez, & Fabrus docent necessarium esse, ut Ordinandus tangat Hostiam: Et Ledesma observat, quod Ecclesia vult, ut Hostia ab Ordinario tangatur: Undè ex his subdit Baucius id quod asserit Villalobos, quod quotiescumque deest in collatione Ordinis id, quo Ecclesia utitur, & adest opinio pro utraque parte probabilis, quod sit validus Ordo collatus, & non sit validus, quod dictum Sacramentum repetendum sit sub conditione: Et ita senserunt doctiores, & universitas Salamancæ. Quæ opinio potest confirmari ex eo, quia Ecclesia non supplet, id quod deest circa essentialia: Ordinis: non sic quando agitur de Jurisdictione ut alibi docui; nam quando adest opinio probabilis, quod talis casus v.g. potest absolvi à carente potestate circa reservata, &

Su. hoc sup. in R. 8. & 9. & in R. 11. § Sed his in fine, & in dubus ... seq. & inf. in R. 19. § Unde, cursim in fine.

alia

alia opinio docet oppositum, tunc Ecclesia confert jurisdictionem, ac proinde remanet absolutum peccatum, etiam si fortè à parte rei non poterat absolvi illud peccatum, nam communis opinio probabilis, ut supra dictum, est confert jurisdictionem, ut docent communiter Doctores, teste Lessio *de Just. & jure, lib.2. c.29. dub.8. n.68.* secùs dicendum est de Sacramento Ordinis, ut colligitur ex Sanchez *in Summa, lib. 1. cap. 9. nu.34. & 35.* Et ratio mihi est, quia si revera opinio est falsa à parte rei, Ordinatus bona fide non conficit sacramentum Eucharistiæ, non absolvit peccata, &c. quæ damna sunt magna in Ecclesia Dei, ac proinde non est recedendum ab eo, quod in usu habet Ecclesia circa collationem Ordinis, & quia contraria opinio non est rejecta ab Ecclesia, idcircò arbitror sub conditione, esse reiterandam collationem Ordinis, quando non fuit observatum ac peractum, quod in usu habet Ecclesia circa collationem Ordinis, &c. Ita mihi est dicendum, salvo doctiori judicio, ac sensu Ecclesiæ Romanæ, cui libenter me subiicio. Ita Baucius.

2 Sed licèt supradicta doctrina sit vera absolutè loquendo, tamen in casu de quo loquimur, non videtur admittenda; ut me citato docet sapientissimus Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract.6. disp.1. dub.14. num.205.* ubi hæc asserit: Observant vero aliqui ex prædictis Auctoribus citatis pro nostra sententia, quod quamvis hæc sit probabilior, opposita tamen est tutior, & nostra non certa, sed tantùm probabilis, ac proinde, qui eo modo, quo exigit prima sententia, non tangeret materiam, non esset certò ordinatus. Quapropter talis Sacerdos graviter, (ut ipsi putant) peccaret, si eo defectu, & periculo adeò extraordinario non manifestato audiat Confessiones, vel accepto stipendio Missas celebret; nemo enim à tali Sacerdote, nisi in extrema absolutionem peteret, nec Sacrificia oblato stipendio; nisi quando non suppeteret alius Sacerdos certò ordinatus, & meritò conqueri posset quis, quod Sacerdos stipendia acceptaret; vel absolveret non detecto hujusmodi defectu adeò extraordinario, ut moraliter nequeat, qui ad ipsum accedit, in ejus suspicionem venire. Idemque judicium putant esse de eo, qui ordinaretur solo tactu calicis, non tangendo patenam: quæ sententia in hoc ultimo pro praxi mihi placet; non tamen id puto habere locum in eo, qui simul tangeret calicem, & patenam, quamvis digitis non pertingeret ad Hostiam immediatè tangendam: valere enim tunc ordinationem est moraliter certum, & benè cum multis docet Diana *locis citatis*, in quo utriusque sententiæ Auctores conveniunt. Hucusque Dicastillus; cui adde Martinum de San Joseph. *ubi infrà tract.2. n.14.* & Nicolaum Ylambert. *in 3. part. D. Thomæ, to.3. de Sacram. Ordinis art.8. n.4.*

Sup. hoc in R. [illegible] in [illegible] §. Sed hic punto [illegible]

Sup. hoc in R. [illegible] & [illegible] R. [illegible] in R. 9. § [illegible] ad [illegible], & in R. 14.

3 Imò plus addunt Doctores, quos citat, & me etiam citato sequitur Leandrus *de Sacram, tom.2. tr.6. disp.3. q.26.* non esse credibile, mortale committere illum, qui immediatè hostiam non tangeret: quia ut benè notat Vasquez, cum Ordinandus habeat tunc manus linteo colligata, difficilè est tangere Calice ipsam hostiam, præsertim habenti digitos breviores. Rectè itaque dixit Lublinus, *verb. Ordo, num.6.* in susceptione Ordinis Sacerdotalis, non est tangenda hostia: nam sicut tradendo Calicem cum vino, non opus est tangi vinum, sed vas cum vino, ita tradendo Patenam cum hostia, non est necessarium tangi hostiam, sed Patenam, in qua est hostia. Error tamen esset, si in Patena hostia non esset. Sic ille.

Sup. hoc R. [illegible] huius R.

4 Sed an saltem ordinandus debeat de necessitate Sacramenti tangere immediatè Calicem, simulque Patenam? Respondeo negativè: quia ad valorem Sacerdotij sufficit tangere Calicem, super quem imposita est Patena: nam qui tangit Calicem censetur tangere Patenam illi super positam. Sic Soto, Valenta, Vasquez, Hurtado, Granados, & alij, quos citat, & sequitur Leandrus q.25. quibus adde Martinum de San Joseph, *ubi infrà, tract.2. n.15.* ubi sic ait: (En caso que no se toque la Patena, ni la Hostia, sino solamente el Caliz, siento es mucho mas probable, que es valido el Sacramento: porque en tocando el Caliz se tocan la Patena, y Hostia, que estan en cima *arg. leg. Vulgaris 22. ff. de furtis, gloss. earum in leg. restituta 47. ff. ad Trebellian.* & sufficit tangere modicum quod non habet discontinuationem ad totum, *arg. c. Unici, de consecrat. Eccles. lib.6.* Ita Martinus, qui citat plures alios.

Sup. hoc errore in R. [illegible] post seq. Sup. [illegible] in hoc § [illegible] R. [illegible] & in [illegible] annot.

5 Et tandem pro Curiosis non deseram hìc apponere ea, quæ novissimè docet Petrus Marchant. *in Tribun Sacram. to.3. part.1. tract.6. tit.2. q.3. corol.2.* ubi sic ait: Ex dictis iterum resolvuntur duo casus mihi aliquando propositi, ob personarum, quos contingebant, perplexitatem. Quatuor Religiosi, inter quos Titius, ab Episcopo eodem tempore sunt ordinati Sacerdotes: Post ordinationem inventum in porrectione Calicis vacuum fuisse Calicem, sive defuisse vinum: Titius post aliquod tempus super hoc reflectens turbatus est maximis scrupulis: Quærebat, an ordinatio fuisset valida? an nulla, & reiteranda? Respondi: Non obstantibus pluribus responsionibus Doctorum in contrarium, qui saltem sub conditione reiterandam Ordinationem judicabant, vel ut nullam, vel saltem dubiam. Respondi, inquam. Ordinationem simpliciter fuisse validam, nec absolutè, aut sub conditione repetendam, Ratio fundamentalis fuit; quia ex S. Bonaventura, & aliis, porrectio Calicis cum vino, sicut, & Patenæ cum pane, pars mariæ integralis est, quæ ad essentiam non pertinet per se: modò tamen Forma pronunciata fuerit. Quæ autem tantùm ad integritatem, & expressiorem significationem spectant, etsi sine culpa omitti non possint, Ordinationem tamen, & Sacramentum non invalidant. Et plura addidit, quæ certam, & securam hanc sententiam reddunt, ita ut dubium practicum in hoc casu generari nequeat. Si Deus dederit, ut resolutiones, quas in casibus perplexis aliquando dedi, lucem videant, hæc latissimè deducta prodibit. Modo, quæ suprà dicta sunt, sufficienter hanc responsionem probant.

Sup hoc in [illegible] R. seq. & in to. 4. tr. 8. R. 47. §. [illegible]

6 Alter casus erat. Joannes Sacerdos consecrandus accedens ad Episcopum Patenam, & Calicem porrigentem, sive turbatus, sive aliunde, non tetigit nuda manu Patenam, sive Calicem, sed digitos Episcopi, & mediante manica Albæ Calicem. Quærebatur, an valida esset Ordinatio? an iteranda? Respondi, validam esse, nec repetendam; quia etsi porrectio præcipiatur, de qualitate tamen contactus nihil ab Ecclesia decretum est, unde moralis contactus, qui acceptationem quandam significat, in hac re morali sufficere censendus est. Præterquam quod, ut docui, porrectio Patenæ, & Calicis ad essentiam non pertineat, modò tamen, ut jam sæpè inculcatum est, non omittatur Forma verborum, quæ Materiam determinat, Hucusque Marchant.

Alibi [illegible] in R. 15 §. Unde, & Sup. in R. 7. §. Probatur etiam nostra in fine, & in to. 4. tr. 8. R. 47. §. [illegible]

7 Sed ego prorsus contra illum puto in dictis Casibus Ordinationes illas esse repetendas sub conditione, per ea, quæ alibi ex Granado adduxi, & adducit novissimè Martinus de San Joseph *in Mon. Confess. tom.1. lib.1. tract. 3. de Sacram. Ordinis, n.14. ubi* hæc asserit: (Diversas veaes ne tratado casos en que ay opiniones probables de los Doctores, que unos dizen que son validos los Ordens, y otros afirman que no son validos, y consejan, y aun obligan à que se repitan los Ordenes debaxo de condicion, y es necessario declrar mas esto. Contentame mucho la opinion del Padre Granado *de Sacram. in 3. part. D. Thomæ, controvers. 9. tract.1. disp.6. num.2.* que tracta la materia en proprios terminos, y dize que no ay difficultad en que se pueda repetir el Sacramento debaxo de condicion, acciendo opiniones probables encontradas de los Doctores; però que esto se ha de entender en la ordinacion de los Obispos, y Sacerdotes, que controvertiendose en los casos debaxo de opinion, si quedaron ordenados, ò no, aurà obligacion precisa de repetir Orden, porque sino se haze assi, se ponen à peligro de no consagrar, ni absolves los penitens, de no ordenar Sacerdotes, ni confirmo los Fieles, pues es probable, que carecen de la potestad necessaria para exercer estos ministerios, con notable damno de los mismos Fideles, que deven evitar, ordenandose segun doctrina cierta, y no segun opiniones en que puede aver engaño. Però en quanto à los demas Ordenes inferiores, afirma Granados que no obligaria, que se repitan en el que los recibò, segun opinion probable, porque no son tan necessarios, que no se pueda suplir por el Orden Sacerdotal la falta de los demas ministerios si la huujesse, y porque à los demas Ordenes no està vinculado algun acto absolutamente necessario para la salud de las almas, de que pueda provenir notable daño à los Fieles, y estando ordenado dellos segun opinion probable, puede el ordenado persuadir se prudentemente à que està bien ordenado sin que se le obligue a repetir el Sacuamento.) Ita ille, & iterum ego.

Sup. his in §. [illegible] R. [illegible], & lege etiam §. 2. & 3. annot. [illegible]

RESOL. XIII.

Quidam suscepit Ordinem Presbyteratus, & in Calice non fuit vinum appositum, quæritur an Sacramentum fuerit invalidum, & sit denuò Ordinandus?

Et quid si in Patena non sit Hostia triticea? Ex p.3. tr.4. Res.185. aliàs 186.

§. 1. Hic casus potest in praxi accidere, ideò notes; & ad illum affirmativè respondet Ledesma *in summ. to. 1. de Sacram. Ordinis, cap.3. difficult. 3.* & S. Joannes de la Cruz *in direct. consc. part.2. de Sacrament. Ordinis, dub.2. concl. 1.* ubi sic ait. Materia Sacerdotis est traditio patenæ cum hostia, & calicis cum uino, itaut si in patena non sit hostia triticea, & in calice vinum vitis, non manes ordinatus. Sic ille.

Se omni com[illegible] to in hac R. In duabus R. seqq. & pro parte defectus vini tantum in R. præter Et tandem & pro defect. Hostiæ ibidem, [illegible] in [illegible] & pro defectu vini in to. 4. tr. 8. R. 47. §. 1.

2 At negativam sententiam docent Filliucius *tom.1. tract.9. cap.2. n.3.* Homobonus *de exam. Eccles. part.1. tract. 4. cap. 9. quæst.75.* Bonacina *de Sacram. disp.8. quæst. unica punct.3. num.3.* & Henriquez *lib.10. c.6. n.1.* ubi sic asserit: Materia in illo, qui Sacerdotio initiatur, integra ex præcepto est traditio calicis cum vino, & patenæ cum hostia, quia, & sacrificium Missæ ex præceptu, fit utraq; specie: At traditio vasis cum altera specierum, videtur esse materia sufficiens, ita ut si ex oblivione contingit, non fit hic ordo iterandus ex necessitate. Nec enim divisim datur potestas in unam speciem, sed qui potest alteram, potest ex utramq; speciem consecrare. Ita Henriquez, & ego.

4 Non

3 Non gravabor tamen hic apponere sententiam doctissimi Villalobos *in summa*, *to.1.tract.11. diffic.4. num.* 1. ita asserentis. (Si sucediesse en pratica (como ha sucedido vezes en estos tiempos) dexar de poner el vino en el Caliz por descuido, hase de reiterar el Sacramento de baxo de condicion, como se hizo en estos tiempos, y desse parecer fueronlos mas doctos desta universidad de Salamanca à cerca dello.) Sic ille.

R E S O L. XIV.

An in ordinatione Sacerdotum, si per incuriam Magistri caeremoniarum in Calice non apponatur vinum, ordinatio sit nulla?

Et quid, si in Patena non sit Hostia triticea?

Et quid est agendum, si esset probabile non defuisse vinum in Calice, & quid si esset certum non fuisse vinum in Calice?

Et obiter advertitur, quod Innocentius III. non mandavit reiterare Sacramentum Confirmationis factum cum oleo sine balsamo? Ex p.4. tr. 4. & Misc. Ref. 119.

Su. omni consento in hac R usque ad notat. seq. in R praeter. & in aliis ejus quaest.

§. 1. HIc casus potest frequenter accidere, & his temporibus in Hispania, & Germania accidit, & ad illum negativè respondet Henriquez *lib.10. cap.6. n.1.* ubi cùm dixisset materiam in sacerdotio integram, esse traditionem calicis cum vino, & patenae cum hostia, asserit. Traditio vasis cum altera specierum videtur esse materia sufficiens, ut si id ex oblivione contigerit, non sit hic ordo iterandus ex necessitate. Ita ille, & hanc sententiam speculativè probabilem esse putat Tannerus *in 3. part. D.Thom. disputat. 7. quaest. 2. dub. 4. num.* 94.

2 Sed ipse, & meritò, docet Sacramentum in tali casu esse nullum, & invalidum, & hanc sententiam tenet etiam S.Jo.de la Cruz *in direct. conscien. part.2. de Sacram. Ordin. dub.2. conclus.* 1. ubi sic ait. Materia sacerdotij est traditio patenae cum hostia, & calicis cum vino, ita ut si in patena non sit hostia triticea, & in calice vinum vitis, non manet ordinatus. Sic ille, & post illum Villalobos *in summ. tom.1. tract. 11. diffic.4.num.1.* sic asserens. (De loqual se infiere que si en la ordinacion del Sacerdote no vuiese vino en el Caliz, ò la hostia no fuesse de trigo, no quedaria ordinando. Mas porque Henriquez con otros tienen lo contrario se sucediere en practica (como ha sucedido de vezes en estos tiempos (dexar de poner el vino por descuydo, ha se de reyterar el Sacramento de baxo de condicion, como se hizo en estos casos, y desse parecer fueron los mas doctos desta universidad de Salamanca, y de otras partes que fueron consultados è cerca dello,) & tandem novissimè hanc sententiam docet Turrianus *in select. disp.Theol. part.1. disputat. 2. dub.2.* ubi ita ait. Ex dictis constat solutio dubij, de quo ante aliquot annos magna controversia orta est in Hispania, contigit enim aliquando, ut in ordinatione Sacerdotum in quodam Episcopatu daretur Calix sine vino? & disputatum fuit primò, quid agendum si esset probabile non defuisse vinum; secundò quid agendum, si esset certum non fuisse vinum in Calicem. Circa primum aliqui censuerunt non esse necessarium sic ordinatum iterum ordinari, quia putarunt posse ordinatum amplecti opinionem probabilem in praedicto eventu, aliqui simpliciter docuerunt esse obligationem iterum suscipiendi sacrum Ordinem sacerdotij, quia in primo eventum non fuit verum Sacramentum ex defectu vini, quod probabiliter judicatur defuisse. Mihi praeter opinio, quòd si solùm ageretur. Se per eo electione Sacramento, & usui illius, satis esse amplecti opinionem probabilem. Secundò tamen existimo esse obligationem non utendi Sacramento probabiliter solùm suscepto propter damnum proximorum, quia si ille homo verè non est Sacerdos, non conficiet Sacramentum Eucharistiae, neque posset absolvere à peccatis, ex quo magnum detrimentum paterentur proximi, & ita senserunt multi viri docti in Hispania de hac re interrogati. Circa secundum, quicquid sit de aliorum sensu, mihi videtur esse obligatio recipiendi iterum verum sacerdotium per veram materiam, & formā, primò, quia non est probabile materiam Sacerdotis necessariò reperiri sine vino in calice; secundò licèt esset talis opinio, tamen ratio facta probat esse necessarium tutiorem partem amplecti in tali controversia. Haec omnia Turrianus *loc. cit.* Uide etiam pro hac firmanda sententia Petrum Ledesmam *in summ. to.2.de Sacram. Ordinis, c.3.diffic.5.* & Tannerum *ubi suprà*, qui asserit suo tempore hunc casum accidisse anno 1617. & multas rationes adducit, & solvit in contrarium, & Villalobos, qui respondet ad *cap.1. de Sacr.non iter.* ubi Innocentius III. non mandavit reiterare Sacramentum Confirmationis factum cum oleo sine Balsamo. Uide etiam cira praesentem quaestionem multa alia quae diximus *in 3. part.tr.4.resol.185.*

Sup hoc infra R. 75. illam. et medium. Quod hic est sup. R. 13.

R E S O L. XV.

An sit valida ordinatio si porrecta Patena cum Hostia, vinum intra Calicem ex incuria non apponatur?

Et quid est faciendum in praxi, quando casus in facti contingentia acciderit?

Et deducitur peccare mortaliter, qui malitiosè consecraret, vel ordinaretur cum una tantùm specie. Ex p.6. tr.8. & Misc. 3. Ref. 22.

§. 1. DE hoc casu his diebus à quodam Episcopo interrogatus fui, & respondet affirmativè novissima Instructio Hispalensis pro ordinandis *p.5. §.6. n.6.* ubi sic habetur. (Si le entregare el Caliz solo con el vino, ò sola la Patena non el pan, era bastante materia? R. Que si porque con qualquiera de estas cosas de dava entera potestad de consagrar el cuerpo, y sangue, que esta no se da davida, que el que puede la una, puede la otra. Y vemos que el Pontifice Innocencio VII. dispensò con algunas nationes, adonde no se podia ellevar, ò conservar el vino, que celebrassen solo la consacracion de la Ostia: y assi no es de essentia de sacrificio la de ambas del especies. Sic Henriquez supr. Pero pecaria mortalmente el que solo consecrata en una, y el que se ordenasse maliciosamente con una sola.) Sic ibi, & hanc sententiam docet etiam ex Henriquez Tiberius *in instr. pro ordin.c.3. q.22.* quibus adde Doctores, quos ego citavi *in p.3. tr.4.resol.186.* ubi quia haec sententia est probabilis illam sequutus sum.

Su. omni consento in hac R. deinceps ad diffic. notat.seqq. in duabus praecedentibus R. & in aliis earum primarum annot.

Su. hac essentia sup. in tr. 1. R. 129. §. 1. & 2. &c.

2 Sed postea *in part.4. tractat. 4. resol.* 119. negativae sententiae tanquam probabiliori adhaesi, & nunc etiam adhaereo. Primò quia id apertè repugnat Concilio Florentino requirenti traditionem utriusque materiae, scilicet panis, & vini.

Quod hic est sup in n. 21. Quod hic est R. antecedens.

3 Confirmatur, forma non tantùm respicit alterutram partem materiae, sed utramque ex aequo, ergo utraque ex aequo per modum requiritur ad valorem ordinationis. Adde quòd Patena cum pane, & Calix cum vino non tradantur divisim, sed simul; ergo signum est neutram partem sufficere etiam ad partialis Sacramenti confectionem, & proinde, si una pars tradatur, nullo modo confici Sacramentum.

4 Consequentia probatur, videmus in omnibus alijs, quod quando Sacramentum saltem partialiter poni potest, partiali materiae respondeat forma partialis distincta à forma partiali alterius, ut patet in unctionibus, item in consecratione speciei panis, & consecratione speciei vini: cùm ergo nihil simile hic videamus, & aliunde non appareat sufficiens fundamentum asserendi alteram partem posse omitti salva sacramenti substantia, non est verisimile eam omitti posse.

5 Secundò non videtur ullo modo probabile ita institutam ordinationem Sacerdotis, ut per eam possit conferri potestas ad conficiendum corpus, & conficiendum sanguinem; vel ergo dicendum est necessariò requiri traditionem panis, & vini, vel per traditionem unius partis conferri potestatem conficiendi Sacramentum perfectum: posterius autem non videtur admittendum, quia traditio unius partis per modum materiae solùm designat potestatem consecrandi hanc partem.

6 Antecedens argumenti probatur, quia non videtur posse subsistere potestas collata jure divino, quae, etiam sistendo intra limites illius juris nunquam possit exire in actum sine peccato; jure autem divino nemo potest, saltem seclusa Pontificis dispensatione, sine peccato unquam consecrare unicam speciem.

7 Confirmatur, formam ordinationis Sacerdotis significat dari potestatem offerendi sacrificium eo modo, quo in Ecclesia communiter offerri solet, illud autem est perfectum, nec datur Sacerdos, qui non possit utramque speciem consecrare. Quamvis ergo consecratio unius speciei subsistat sine consecratione alterius, non tamen subsistit ordinatio, per quam videtur solùm dari potestas ad consecrandum unam speciem, & non aliam. Et ideò hanc sententiam praeter Doctores à me *ubi sup. in resol.* 119. adductos tenet novissimè, me citato Raphael Aversa *de Sacrament.Ordinis, q.2. sect.8.* & Stephanus Bauny *in Theolog. Moral.p.1. tract.7. q.13. dub.1.* Verùm stantibus supradictis opinionibus, quid faciendum in praxi, quando casus in facti contingentia accideret. Respondet Bauny, Aversa, & alij, quod si quando fuisset aliquis ordinatus Sacerdos per traditionem unius tantùm speciei, utpotè si non fuisset appositum vinum in Calice, deberet omninò ex integro repeti ordinatio saltem sub conditione. Et ita ego sentio.

R E S O L. XVI.

An si Episcopus proferat verba formae, antequam applicetur materia, vel è contra, Ordo sit iterandus, Ex part. 5. tr. 13. & Misc.1. Ref.48.

§. 1. AFfirmativam sententiam ex professo docet Cajet. *to. 1.opusc.tract.26.* Navar. *in Manuali,c.22.n.17.* qui adducit *c.ult. de Sacram.non iterand.* ubi Greg.IX. asserit: Impositio manum debet fieri cùm oratio super caput effunditur ordinandis. Et ideò in Pontificali statuitur, ut à singulis Sacerdotibus dicantur verba formae, cùm ordinantur, ut nimirum possit forma simul cùm materia existere saltem quoad aliquam partem.

Su hoc in to. 2. tr. 1. lege doct. R. 3. & 62. & in to. 7. tr. 3. ex R. unica, §. Nec valet, & 9. R. respondeo non esse, & in to. tr. 8. R. 36 per totam.

2 Sed, his non obstantibus, aliqui asserunt in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materiae moralem, & formae. Imò,

& esse

& esse specialem rationem in hoc Sacramento, ut non petatur physica simultas. Cùm enim forma sit modi imperativi, sufficientissimè verificatur, quod Episcopus dicit, scilicet, Accipe, &c. Si finitis verbis sine magna mora accipiat, seu tangat librum, vel Calicem, &c. In cujus confirmationem facit, quòd in Pontificali cùm ordinantur Subdiaconi, dicitur omnes debere successivè tangere Calicem, & Patenam, & tamen verba dicuntur simul omnibus, ita ut sit certum, cùm plures accedunt ad tangendum, jam esse finitam prolationem formæ, & id ipsum notatur ibidem in minoribus Ordinibus.

3 Verùm non gravabor hìc apponere verba Jacobi Granado *in 3. p. de Sacramentis, contr. 9. tr. 1. disp. 6. n. 16.* ubi tenet posteriorem sententiam negativam esse longè probabiliorem, & addit, quòd si ulteriùs petatur, an contraria opinio sufficientem habeat probabilitatem, ut iterari debeat Ordo, quando materia, & forma secundùm nullam partem coextiterint realiter, diceremduo sub meliori judicio. Primum est in Subdiaconatu, & minoribus Ordinibus nullo modo debere iterari, quia, & varii Doctores reputant Ordinem esse legitimè collatum, & non est credibile Pontificale Romanum sequutum esse opinionem, secundùm quam non maneret omninò tutus, qui ordinatur. Et denique minor necessitas, & perfectio horum Ordinum facit, ut minori certitudine debeamus esse contenti. Quare in praxi non video sufficientem probabilitatem, ut possit, vel debeat aliquis prædictorum Ordinum iterari, nec de his agitur in illo cap. sup. citato. Secundum est, in Presbyteratu, & Diaconatu esse sufficientem probabilitatem, ut ordinati sine reali coexistentia materiæ, & formæ, possint iterare Ordinem sub conditione. Probatur, tum quia Cajetanus, & Navarrus, viri doctissimi, sentiunt Ordinem aliter esse nullum. Tum, quia illi Ordines sunt multo sacratiores, magisque necessarii, & ratio dictat in ejusmodi rebus quærendum esse majorem certitudinem; tum denique, quia in his Ordinibus peculiariter notat Pontificale, ita proferri verba formæ, ut simul concurrere possint cum materia. Ex quo ulteriùs infertur, saltem esse probabile Sacerdotem prædicto modo ordinatum, teneri iterum petere Ordinem sub conditione; Diaconum verò non ita. Et hæc omnia docet etiam Jacobus Granado *ubi suprà*.

R E S O L. XVII.

An Episcopus possit supplere aliquem defectum ordinationis quovis tempore?

Et an, quando supplendus est aliquis defectus Ordinum, non sit necessarium reiterari omnes ritus Ordinum, sed ille solus, in quo defectus commissus fuerit?

Et an sine peccato possit suppleri prædictus defectus, quin Episcopus induatur vestibus sacris? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 63.

Sup hoc in R. [illegible] Ref. 30 ex doctissimo Notat. paulo post init. à vers. [illegible]

§. 1. Ordinatus, verbi gratia, est aliquis, & non tetigit calicem, vel librum, aut instrumentum, in cujus tactu comprimitur character, vel in Calice non fuit appositum vinum, &c. quæritur an ejusmodi iteratio possit fieri quovis anni tempore? Casus est probabilis, & negativam sententiam docet Tom. Sanch. *in opusc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 13. nu. 7.* ubi citat glossam, Panorm. Innocentium, D. Antoninum, Tabienam, Angelum, & Henriquez, asserens talem suppletionem non posse fieri quovis tempore, sed tantùm illo tempore, quo Ordines possunt celebrari. Et ratio est, quia supplere ejusmodi defectum, saltem si sit substantialis, est conferre sacramentum Ordinis saltem sub conditione, sed in jure præscriptum est tempus, extra quod non licet sine privilegio conferre sacramentum Ordinis, ergo neque licebit supplere defectum saltem substantialem.

2 Non desinam tamen hìc pro curiosis adnotare, contrariam sententiam tanquam probabilem docere Jacobum Granado *in 3. p. de Sacr. contr. 9. tr. 2. disp. 3. n. 3.* ubi sic ait. Probabile est, quòd viri docti à me consulti opinantur quovis tempore liceret prædictos defectus supplere. Probatur evertendo fundamentum, cui inniti potest contraria opinio. Etenim, propriè loquendo, supplere ejusmodi defectus non est Ordines celebrare, sed potiùs proficere id, quod imperfectè præstitum est tempore ordinationis, nec enim sunt repetendæ cæremoniæ omnes, aut sacramentum ministrandum, sicut in diebus Ordinum ministrari solet, sed præcisè iteranda saltem sub conditione ea cæremonia, quæ omissa est, verbi gratia, iterandus contactus instrumentorum, aut quid simile, quod potiùs est veluti appendix Ordinum præcedentium. Unde *in c. pastoralis, de Sacram. non iterand.* cùm quidam in confirmatione delinitus esset oleo, & non chrismate, quod secundùm veram opinionem est de essentia sacramenti Confirmationis, respondit Pontifex nihil esse iterandum, sed cautè supplendum, quòd incautè fuerit prætermissum; quasi diceret, solùm repetendum est essentiale, quod deficit reliquis omissis, idque fiat, ita ut scandalum vitetur. Facit in hujus rei confirmationem, quòd non minus videntur cadere sub præcepto cæremoniæ, & ritus, quibus Ordines celebrantur, quàm tempus à jure præfixum; sed cum supplendus esset defectus prædictus, non oporteret iterari omnes ritus Ordinum, sed illud solùm, in quo defectus commissus fuerat; ergo nec oportebit expectari tempus à jure præfixum. Imò addunt aliqui ob easdem rationes posse sine peccato suppleri prædictum defectum, quin Episcopus induatur vestibus sacris, quia id etiam pertinet ad solemnitatem requisitam, cùm Ordines celebrantur, non verò cùm defectus supplentur: res tamen est incerta, & dubium non est, quin oppositum sit tutius, & magis pertineat ad reverentiam Sacramenti; imò aliis videtur certum id esse necessarium. Hæc omnia Jacobus Granado *loc. cit.* cujus sententiam improbabilem esse non audeo dicere.

Sup hoc [illegible] in R. [illegible] ad medium §. [illegible] in fine §. 1.

Sup hoc supra in Ref. 14.

R E S O L. XVIII.

An si in aliqua ordinatione non fuit v. g. applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam ordinationem?

Et an sit necessarium, ut in Ecclesia, vel alio publico loco defectus suppleatur, vel sat sit in secretiori loco?

Et an defectus possit suppleri à quocumque Episcopo?

Et asseritur in defectu substantiali iteranda solum esse ea, quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur.

Et an liceat eodem die tam minores, quàm majores iterare, vel an magis consultum sit minores ordines cum subdiaconatu uno die, & duobus sequentibus Diaconatum, & Sacerdotium suscipere.

Et quæritur, an aliquis Episcopus ordines aliaque Pontificalia exercere possit in loco exempto de licentia ordinarii illius loci, nullo ab Episcopo (intra cujus Diœcesim locus ille est exemptus,) irrequisita licentia?

Et quid, si locus exemptus ad nullam Diœcesim pertineret? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 29.

Alibi [illegible] doctis. §. Notat. paulo [illegible] tiam à [illegible] Item nota

§. 1. Ex Granado *alibi* affirmativam sententiam tenui, quam scio placuisse multis Episcopis; nunc addo, eandem sententiam docere novissimè Patrem Quintanadveñas *in Theol. mor. tom. 1. tr. 6. singul. 1.* firmat enim ex multorum Recentiorum sententia, eos, qui statutis à jure temporibus, & cæremoniis ordinati sunt; si posteà cognoscant, aliquem defectum substantialem ad valorem Ordinis in sua Ordinatione intersuisse, v. g. quia debita materia non fuit; vel non fuit debitè applicata, aut calicem, librumve non tetigerunt; aut abfuit in Sacerdotio manus impositio, posse quolibet tempore ejusmodi defectus suppleri: hoc enim non est Ordinem celebrare, sed perficere, quod imperfectè præstitum est tempore Ordinationis: & licet quando quid substantiale omissum esset, deberet suppleri statutis temporibus, ut docent aliqui Doctores apud Thom. Sanch. *lib. 7. consil. c. 1. dub. 13. n. 7.* & cum iterantur Ordines ex dubio primi Baptismi, non deberent suppleri iis temporibus; cùm in his Ordinibus nihil defuerit, quod debito tempore non sit collatum: & hoc statutum est pro vera, & absoluta Ordinum collatione, non pro conditionata. Similiter, non est necesse, ut in Ecclesia, aut alio publico loco conferantur; sed sat est in secretiori conferri. Propter hæc ego etiam existimarem, licere eodem die omnes Ordines, tam minores, quàm majores, simul iterari: licèt consulerem, minores cum Subdiaconatu uno die, & duobus sequentibus Diaconatum, & Sacerdotium suscipere, nisi aliquod scandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur: quod quidem vitandum erit, & maximum esset in publicitate, & interstitiis, videre, nempe, quem Sacerdotem cognoverunt homines, modo sacris initiari. Deinde solemnitates omnes, quibus Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, vel alii minores Ordines conferuntur, non esse necessariò adhibendas in hac conditionali Ordinum repetitione existimo: sed solum præcisè sub conditione iteranda esse ea, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti. Ita Granado *contr. 9. de Ord. tr. 3. disp. 3.* & alii ex Recentioribus ab ipso tacito nomine relati, asserentes, in defectu substantiali irritanda solùm esse ea, quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur, v. g. contactus instrumentorum, vel manuum impositio, simul cum prolatione formæ. Quod præcipuè observari sufficiet in defectu dubio, & in iterando conditionaliter Ordine, cujus cæremonias omnes certò scitus esse factas, & scito hæc suppleri posse à quocumque Episcopo. Hucusque Quintanadveñas. Confirmantur supradicta ex doctrina Lessii, qui novissimè *in Auctuario casuum conscientiæ ad 1. 2. D. Thom. verb. Ordines sacri, cas. 2. n. 6.* docet, Episcopum posse ordinare extra tempora Subdiaconum, qui susceperat Ordinem Subdiaconatus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi: quia in foro externo ille jam censetur ordinem hunc suscepisse, estque Subdiaconus, ac proinde in foro externo satisfecit Canoni de Ordinibus suis temporibus suscipiendis, sicut qui in foro externo contraxit matrimonium præsumptum coram Parocho, & testibus; irritum tamen ob aliquod occultum impedimentum, sublato impedimento potest contrahere absque Parocho, & testibus, ut declaravit S. Pius V. quia satisfecit foro externo, habeturque verus conjux. Ita Lessius, cujus opinio satis nostram probabilem esse declarat.

Sup. hoc in R. [illegible] in Ref. 3. §. 1. in fine.

Sup. hoc defectu in R. [illegible] not. primum hujus Ref. ad lin. 6. §. Sed ad.

Sup. hoc supplemento [illegible] in princ. §. Nota.

Sup. hoc infra in tr. 6. Resol. 143.

2 Sed hic quærendum est etiam pro praxi, an aliquis Episcopus ordines, aliaque Pontificalia exercere possit in loco exempto ex licentia Ordinari illius loci, nulla ab Episcopo, (intra cujus Diœcesim locus ille exemptus est) irrequisita licentia. Supponit Vasquez *disp.* 143. *c.* 3. *n.* 53. id fieri posse, faventque verba Concilii: non enim Episcopi, sed Ordinarii licentiam requisivit. Cæterùm, si locus exemptus sub aliqua Diœcesi contineatur, verius censeo, non solùm licentiam Ordinarii, illius loci, sed etiam Episcopi necessariam esse: quia verè censetur Ordinarius. Secus esset, si locus exemptus ad nullam Diœcesim pertineret. Et ita docet Barbosa *de potestate episcop. p.* 2. *alleg.* 6. *num.* 12. *&* 13. & Castr. Pal. *tom.* 4. *tr.* 27. *disp. unica, punct.* 15. *n.* 10. & alii. Undè mensibus elapsis rectè ego consului, episcopum non potuisse in Monasterio Regularium exemptorum illos ordinare sine licentia episcopi diœcesani, in cujus Diœcesi Monasterium illud extabat.

RESOL. XIX.

An si adsint opiniones pro validitate, vel nullitate alicujus ordinis, teneatur in hoc casu quis ordinem denuo recipere?

Ex quo infertur, quòd Sacerdos, & episcopus, si non tegit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cujus porrectione imprimitur Character tenetur iterare ordinem sub conditione; & secus si quis sumeret Diaconatum, & Subdiaconatum.

Et an contactus vasorum sacrorum, aut instrumenti, v. g. Calicis cum Patena, & Hostia in Sacerdotio sit de essentia Sacramenti, ita ut sine illo non sit verus ordo?

Et breviter notatur Sacerdotem, qui immediatè tetigit Patenam, licet non tetigerit Hostiam, possit tuta conscientia exercere ordinem Sacerdotalem, nec tenetur illum iterare.

Et advertitur, quòd sola oblivio, aut solus timor non est sufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem, ut illicò ordo iterandus sit. Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Res. 47. & ad pedem literæ sicut in §. 1. dictæ Res. in dicta p. 5. tr. 14. Res. 64. sed hic tantum Res. 1. hic designata transcribitur.

§. 1. CErtum est quoties dubium occurrit, an Ordo sit verè collatus, sive quia materia est dubia, sive quia sunt rationes sufficientes dubitandi, posse tunc, & debere iterari sub conditione? Sed difficultas est, quando adsunt opiniones probabiles pro nullitate, vel validitate Ordinis; & in tali casu placet mihi opinio Jacobi Granado *in* 3. *p. de Sacram. controver.* 9. *tr.* 1. *disp.* 6. *n.* 2. ubi sic ait. Supponendum est, si sit opinio probabilis Ordinem verè fuisse susceptum, & sic etiam probabilis opposita sententia, posse tunc sine dubio iterari Ordinem sub conditione, ut in generali diximus de omnibus Sacramentis *tr.* 1. *de Sacram. in gen. disp.* 4. Utrùm autem teneatur quis illum Ordinem iterare, ibidem breviter explicuimus; si enim Ordo sit Sacerdotalis, aut Episcopalis, tenetur sine dubio iterare, quia alioqui exponitur periculo non consecrandi, non absolvendi pœnitentes, non ordinandi, cùm probabile sit illum non habere potestatem Ordinis ad id requisitam; cùm autem id cedat in maximum detrimentum fidelium, tenetur Ordinarius vitare hujusmodi incommodum, recipiendo prædictum Ordinem secundùm certam doctrinam, & non juxta opiniones, in quibus potest esse deceptio. Quod verò attinet ad reliquos Ordines inferiores, non obligarem eum, qui juxta probabilem opinionem eos recepisset, ut illos iteraret etiam sub conditione. Moveor ad ita sentiendum, quia isti Ordines non sunt ita necessarii, ut per sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera, propter quæ sunt instituta, & propterea non habent annexum aliquem actum absolutè necessarium ad salutem fidelium, aut defectu cujus proveniat Ecclesiæ notabile detrimentum; cùm ergo aliunde homo sit ordinatus juxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter possit sibi persuadere Ordinem fuisse validum, non est cur ad illius iterationem obligetur. Ita Jacobus Granado, & ego.

2 Unde ex his infertur cum dicto Granado, quòd Sacerdos, & Episcopus, si non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cujus porrectione imprimitur character, tenetur iterare Ordinem sub conditione; secus autem si quis sumeret Diaconatum, vel Subdiaconatum. Et ratio est, quia adsunt opiniones probabiles hinc inde, an contactus vasorum sacrorum, aut instrumenti, verbi gr. Calicis cum Patena, & Hostia in sacerdotio sit de essentia Sacramenti, ita ut sine illo non sit verus Ordo. Negat enim Cajetanus *in sum. ver. Ordinantium peccata*, Armilla *verb. Ordo, n.* 4. Sotus *in* 4. *distinct.* 44. *q.* 1. *art.* 2. Victoria *in summa, q.* 211. Emanuel Sà *verb. Ordo, n.* 3. Tabiena *eodem ver.* 2. *n.* 1. Et hanc opinionem probabilem esse docet Henriquez *lib. de Ordine, c.* 10. *n.* 1. Sed negativam sententiam tenet Divus Thomas *in addit. ad* 3. *p. quæst.* 34. *art.* 5. *ad tertium*, & se retractans Cajetanus *tom.* 1. *opusc. tr.* 26. Paludanus *in* 4. *dist.* 24. *q.* 1. *art.* 1. *num.* 6. Ledesma *in* 2. *p.* 4. *quæst.* 36. *art.* 5. Palacius *in* 4. *sentent. com.* 2. *dist.* 24. *quæst.* 1. Angelus *verb. Ordo, n.* 9. Sylvester *eodem verb.* 2. *q.* 5. *dicto* 3. Navarrus *in Manuali, cap.* 22. *n.* 3. Bartholomæus Ledesma *de Sacram. Ordinis, dub.* 3. & alii asserentes, quòd necesse est ad Sacramenti veritatem attingere ipsa instrumenta. Igitur in tali casu, ut dictum est, Subdiaconus, & Diaconus non tenerentur iterare Ordinem, si non tetigerunt instrumenta; secus autem Sacerdos, & Episcopus. Nota tamen, ut ego alibi notavi, & notat etiam Jacobus Granado *ubi suprà n.* 10. Sacerdotem, qui immediatè tetigit patenam, licèt non tetigerit hostiam, posse tuta conscientia exercere Ordinem sacerdotalem, nec teneri illum iterare.

Alibi supra in Resol. 8. & in principio R. 9. & in R. 11. §. sed his, in fine & in duob. §§. seqq. & in R. seq.

3 Et tandem pro scrupulosis notandum est hìc oportere hac in re distinguere scrupulum, aut nimium timorem à vero dubio, aut opinione, non enim quia quis timet num ordinatus sit, aut præcisè, quia non recordatur tetigisse vasa sacra, aut non tetigisse imaginatur, illicò Ordo iterandus est, sola enim oblivio, aut solus timor non est sufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem; multa enim obliviscimur, quæ verè fecimus, & timor ipse, ac nimia sollicitudo tangendi instrumenta, in quorum porrectione imprimatur character, faciunt videri oblivioni traditum, quod re vera memoramur. Sed his oritur alia non levis difficultas. Quæro igitur.

RESOL. XX.

Quam intentionem habere debeat Sacerdos noviter ordinatus, quando cum Episcopo in Missarum solemniis concelebrat? Ex p. 3. tr. 4. Res. 50.

§. 1. HIc casus frequenter accidit, relinquendo placita aliorum DD. ponam hìc ea, quæ circa præsentem quæstionem docet doctus Layman *in exam. Th. mor. lib.* 5. *tr.* 1. *cap.* 7. *n.* 5. ubi sic asserit. Curandum est illi supradicto, scilicet Sacerdoti, ut non post alios verba consecrationis finiat, nam si alius quispiam absolutam consecrandi intentionem habens, ante alios ipsumque principalem sacrificantem Episcopum verba consecrationis finiat, solus is consecrabit. Quod incommodum ut evitetur, monent DD. concelebrantes oportere habere intentionem conditionatam, videlicet consecrandi, si simul cum episcopo verba consecrationis absolvant, non item si præveniant. Mihi verò magis placet cautio Doctorum monentium, ut novi Sacerdotes servent generalem intentionem proferendi verba secundum voluntatem Ecclesiæ, quia non desunt, qui existimant, illos verba consecrationis non dicere formaliter, & cum intentione consecrandi, sed tantùm recitativè, & materialiter in signum potestatis sibi concessæ; in quam sententiam valdè probabilem propendent Richardus, & Suarez. Hæc omnia Layman, vide etiam Cajetanum *in* 3. *p. q.* 82. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 18. *n.* 2. & Suarez *to.* 3. *disp.* 61. *sect.* 4. & alios. Notentur hæc, quia multos scrupulos sedabunt.

Sup. hoc lege doctrinam R. seq. & signanter in to. 3. tr. 1. R. 48 per totam, & latè in tom. 4. tr. 1. R. 89. & 90.

RESOL. XXI.

An Sacerdos cum ordinatur, si intelligit jam verba à socio prolata esse, teneatur ipse non proferre ulterius verba consecrationis? Ex p. 5. tract. 14. & Misc. 2. Res. 82.

§. 1. HIc casus potest frequenter accidere, & apud paucos invenies pertractatum, ideòque ad ejus resolutionem ponam hìc ea, quæ inveniuntur in thesibus Theologicis defensis in Collegio Romano Societatis JESU à Marchione Sfortia Pallavicino *lib.* 8. *n.* 145. *&* 146. ubi sic habetur. Quando Sacerdotes ordinantur, & plures proferunt super eadem hostia verba cum episcopo, omnes habere debent intentionem consecrandi, sæpè enim in Pontificali Clementis VIII. dicuntur celebrare, & admonentur ut curent simul absolvere cum episcopo, quod alioqui non esset necessarium, nec dici potest effectum consecrationis suspendi, donec omnes finierint, eo quòd talis sit consecrantium intentio. Etenim non est in potestate Ministri suspendere Sacramentorum effectus, præsertim quia in hoc casu verba consecrationis multorum non haberent veritatem de præsenti, si non statim verificarentur. Dicendum est igitur ideò non reiterari verba sacrilegè, quia licèt plerique proferant sine effectu, nemini tamen innotescit hostiam esse jam ab alio consecratam; quare unusquisque habet sufficientem verisimilitudinem pronunciandi cum effectu formam consecrationis, quod si aliquis antequam absolverit, audiat verba esse ab alio completè prolata, speculativè quidem existimamus eum teneri ad non prosequendum ulteriùs formam consecrationis saltem cum intentione consecrandi; practicè verò tutius esset proferre verba cum intentione faciendi id, quod tunc intendit Ecclesia. Sic ibi.

Sup. hoc lege doctrinam R. præteritæ, & aliorum quos annot.

RESOL. XXII.

An Episcopus conferat etiam Episcopalem Ordinem?

Et an oporteat episcopum ordinari ab Archiepiscopo vel à Summo Pontifice?

Et an

Et an saltem Episcopus debeat à tribus Episcopis consecrari? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 3.

§. 1. RESpondeo, quòd Episcopus est sufficiens, & idoneus minister, non solùm ad conferendos omnes Ordines sibi inferiores, sed etiam ad conferendum aliis similem episcopalem Ordinem. Non enim oportet episcopum ordinari ab Archiepiscopo, vel à Summo Pontifice. Quinimo in ratione Ordinis non invenitur alius Ordo superior episcopali: igitur ipsi Episcopo debebat convenire ampla potestas conferendi ipsum quoque episcopalem Ordinem. Sed ubi deerat superioritas, & velut intensio, factum est, ut quadam extensione suppleretur, quòd unusquisque Episcopus à tribus simul Episcopis consecraretur, & ordinaretur, ut in Pontificali præscribitur, & in praxi servatur. Et hæc omnia docet Aversa *de sacram. Ordinis, quæst. 3. sect. 2.*

Sum. hoc latissimè in to 1 tr. 1. Ref. 61. §. 2. & seqq. & in aliis ejus not.

RESOL. XXIII.

An solus Episcopus sit Minister Ordinarius Sacramenti Ordinis?

Et advertitur à quocumque vero Episcopo, sive hæretico, sive schismatico, sive Catholico, conferri posse validè Sacramentum Ordinis; peccabit tamen lethaliter, si Sacramentum hoc ministret, quando id facere prohibetur ab Ecclesia. Ex part. 8. tr. 2. Ref. 1.

§. 1. REsponsio affirmativa est de fide; & ideò omnem, & solùm Episcopum validè consecratum esse Ministrum ordinarium hujus Sacramenti definivit Concil. Trident. *sess. 23. can. 7.* ibi. Si quis dixerit Episcopos non habere potestatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent esse illis cum Presbyteris communem, &c. anathema sit. Et sub ipso nomine ministri ordinarii sic definivit Concilium Florentinum *sess. ult. in decreto Eugenii.* Ordinarius Minister hujus Sacramenti est episcopus. Idem docet Chrysostomus *homil. 11. in priorem epist. ad Timotheum*, ubi agens de Episcopis, & Presbyteris, dicit sola quippe ordinatione superiores illis sunt: scilicet episcopi Presbyteris. Et Hieronymus *epist. 85. ad Evagrium*: Quid facit Episcopus excepta ordinatione, quod Presbyter non faciat? estque communis Ecclesiæ sensus, ita ut Ærius etiam hac de causa fuerit habitus hæreticus, quod censeret simplici Sacerdoti competere facultatem Ordines conferendi.

2 Hinc Apostolus scribens ad Timoth. in epist. 1. c. 4. *Noli* (inquit) *negligere gratiam, quæ data est tibi per impositionem manuum Presbyterii.* Ubi patet, sermonem esse de ordinatione S. Timothei: & per Presbyterium intelligitur conventus Episcoporum, qui olim Presbyteri etiam appellari solebant: erat enim nomen Presbyteri, sicut, & nomen Episcopi omnibus Sacerdotibus commune, ut ex multis refert, & docet Cardinalis Bellarminus *tom. 1. lib. 1. de Clericis, c. 15.* Ratio verò hujus assertionis desumitur ex munere Episcoporum: sunt enim ecclesiæ gubernatores, quibus proinde incumbit creare ministros Ecclesiæ media sacra ordinatione: & propterea appellantur sacerdos magni, seu perfecti, quia subeunt munus generandi sibi similes, conferendo hominibus Ordinem sacerdotalem, & alios inferiores, qui ad Sacerdotium ordinantur; sicut homo tunc est in statu perfecto, quando potest sibi similem corporaliter generare. Advertendumque est, à quocumque vero episcopo, sive hæretico, sive schismatico, sive catholico, conferri posse validè Sacramentum Ordinis: quia hanc potestatem habet ratione characteris indelebilis, qui proinde auferri non potest, sicut nec à Sacerdote potestas validè consecrandi quantumvis in hæresim labatur, aut degradetur: peccabit tamen lethaliter, si Sacramentum hoc administret, quando id facere prohibetur ab Ecclesia.

Sum. hoc latè in Ref. seq. & in to 1. tr. 1. R. 65. §. 1. & in to. 4. tr. 8. R. 61. § ult. ad med. à vers. Quippe sed lege eam per totam, & ex Ref. 99. §. 1.

RESOL. XXIV.

An Episcopus suspensus, excommunicatus, interdictus, depositus, degradatus, vel hæreticus validè conferat Ordines?

Et advertitur Ordinationes factas à supradictis Episcopis esse irritas, quoad exercitium Ordinum, non quoad validitatem. Ex part. 8. tract. 2. Ref. 2.

Sum hoc cursim, & recitative in fine Ref. præterita, & latè in tom. 3. tr. 1 R. 65. §. 1. & in tom. 4 tr. 8. R. 61. §. ult. ad medium, à vers. Quippe sed lege eam per totam, & ex R. 99. §. 1.

§. 1. VIdetur prima facie respondendum negativè, ex Ruffino, & Faventino, ut refert glossa *in cap. nos consecrationem, §. sed excommunicati 9. q. 1.* Et fundamentum est, quia sic negasse videntur Innocentius I. *epist. 18.* Leo I. *epist. 48.* & refertur *p. in Ecclesia 1. q. 1.* Gregorius Magnus *lib. 3. epist. 20.* & refertur *c. nos consecrat. 9. q. 1. & lib. 8. epist. 65.* & refert *c. nos in hominem, ibid.* Item Damasus Papa *epistol. 4.* seu 5. & refertur *c. per illicitam ibidem*; exeresè dicens, talem ordinationem debere reiterari: ut etiam dicitur præcedenti *c. excommunicati*: & similiter Urbanus II. in Synodo Placent. & refertur *c. ordinationes, ibidem.*

2 His tamen non obstantibus, Affirmativæ sententiæ adhærendum est. Dico igitur, episcopum hæreticum, excommunicatum, interdictum, suspensum, validè ordinare, quia hæc non tollunt characterem episcopalem; ratione cujus potest validè Ordines conferre; & de hæretico, de quo majus dubium esse posset, patet ex praxi Ecclesiæ, quæ non curat iteratò ordinari ordinatos ab hæreticis, idem judicium est de degrato, in quo character episcopalis remanet, quamvis aliqui, ut refert Richardus *dist. 25. art. 1. q. 3.* existimarint eum non posse validè Ordines conferre.

3 Ad auctoritates Patrum, & sacrorum Canonum adductas, respondeo cum Baunio *in Theol. mor. tr. 7. q. 9. assert.* Hurtado *de Sacram. Ordinis, diffic. 17.* judicare ordinationes factas à supradictis episcopis, esse irritas quoad exercitium Ordinum, non quoad validitatem. Unde ait Præpositus *in 3. p. qu. unica, de Sacram. Ordin. dub. 52. n. 117.* quòd si in sacris Canonibus ex sanctis Patribus ordinationes factæ ab hæreticis interdum decernantur irritæ, non eo sensu dici irritas, quod sint invalidæ, sed quòd per eas non accipiatur Ordinis executio; quia enim hæretici sunt excommunicati, & non possunt exercere functiones Ordinis, idcircò, qui ab illis ordinatur, non recipit executionem Ordinis.

4 Itaque cùm per hæresim, suspensionem, aut excommunicationem, non amittunt episcopi characterem: ergo nec potestatem conferendi Ordines, cùm hæc in charactere consistat, quod, & clariùs definitum est, *cap. quod quidam, dist. 21. canon. sicut semel, dist. 63.* sic tamen ordinati suspensi sunt ab executione suorum Ordinum, ut pluribus ostendetur posteà, cùm de suspensione, & hoc sensu intelligi debet, quòd à Greg. asseritur *libro tertio Epist. 20.* ordinationem, quæ celebrata est ab excommunicato, nullam esse, cùm enim id, quod in actum reduci nequit, idem sit, quoad rem, ac si non esset, meritò dicuntur non consecrati, qui per hæreticos sunt initiati, cùm usum suorum Ordinum nullum habeant, saltem licitum, negari tamen non debet, quin ordinati ab hæreticis characterem, & Sacramentum recipiant.

5 Contrà sensere olim Cypr. & episcopi Africæ, cùm enim in ea opinione essent, ut crederent baptizatos ab hæreticis iterum baptizandos esse; judicandum quoque similiter illis fuit de ordinatis ab hæreticis, eos scilicet iterum ordinandos esse.

6 Quod autem Gratian. 1. *quæst.* 1. asseruit ordinatos ab hæreticis verè ordinatos non esse: id hunc sensum habet, non quòd ordinatio non sit rata, sed quòd Ordinis recepti executio sit suspensa, nec redigenda ad actum, ut superiùs dictum est.

RESOL. XXV.

An Episcopus suspensus à collatione Ordinum Minorum possit adhuc conferre Ordines majores?

Et an saltem in prædicto casu possit Episcopus conferre Tonsuram?

Et quid, si suspendatur à collatione certi Ordinis.

Et cursim docetur, quod Episcopus suspensus ab officio confirmandi, non ideò suspensus censetur ab Officio ordinandi, & consecrandi?

Etiamque notatur, quod quando quis suspenditur ab administratione Sacramentorum, non suspenditur à celebratione Missæ? Ex part. 5. tr. 10. Ref. 6.

§. 1. NEgativam sententiam docet Henriquez *lib. 13. capit. 32. n. 2.* Styrus *lib. 4. cap. 4. n. 19.* Hugolinus *tab. 4. cap. 6. §. 6. n. 3.* & Avila *p. 3. disp. 2. dub. 2. conclus. 11.* Voletus *lib. 1. cap. 43. num. 10.*

2 Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Coninck *de Sacrament. disp. 15. dub. 2. n. 10.* Layman *lib. 1. tr. 5. p. 3. cap. 1. num. 6.* Suarez *disp. 26. sect. 4. num. 11. & 14.* & Joannes Præpositus *in 3. p. quæst. 3. de suspens. dub. 2. num. 18.* ubi sic ait, Si episcopus suspendatur à collatione Ordinum, non potest etiam minores conferre, potest tamen conferre Tonsuram, quia non est Ordo: si suspendatur à collatione certi Ordinis, videtur posse alios Ordines conferre, quamvis digniores, quia collatio Ordinum est functio ejusdem potestatis, non verò usus potestatis sublimioris, & proinde conferendo majorem Ordinem, à quo non est suspensus, non censetur uti Ordine sublimiori, sed solùm exercere functionem sui Ordinis, quæ illi non est interdicta, patet in simili in eo, qui suspensus ab audiendis confessionibus, communi judicio potest celebrare, cùm tamen adsit majus munus. Hæc Coninck. Hinc infertur cum Layman *loco citato*, quòd episcopus suspensus ab officio confirmandi, non ideò suspensus censetur ab officio consecrandi, & ordinandi, quamvis hæc majora sint, sed non connexa.

3 Nota etiam hìc cum Præposito, quando quis suspenditur ab administratione Sacramentorum, non suspenditur à celebratione Missæ, quia celebratio Missæ non solet comprehendi sub administratione Sacramentorum.

RESOL. XXVI.

An interdictus à Sacro faciendo possit Ordines conferre?

Et an in dicto casu non solùm minores conferre possit Episcopus, sed etiam alio celebrante possit majores Ordines conferre? Ex p. 5. tr. 10. Res. 87. alias 86.

§. 1. POsse conferre minores constat, eo quòd non necessariò conferantur in Sacro. Henriquez *lib. 13. c. 43. n. 1.* censet non posse conferre majores, qui extra Missam conferri non possunt; sed omninò verius est posse conferre alio celebrante, quia non est necesse, ut ordinans Sacrum faciat, & ita docet Joan. Præpos. *in 3. p. q. 4. de interd. dub. 3. n. 25.*

RESOL. XXVII.

An Episcopus possit validè conferre Ordinem, quem non suscepit?
Et deducitur simplicem Sacerdotem posse quidem ex commissione Pontificis conferre aliquos Ordines, dummodò illos, quos confert, habeat?
Et docetur, quòd ille, qui recipit Ordinem Sacerdotalem sine reliquis, verè est Sacerdos, potestque exercere munera Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, &c. Ex p. 8. tr. 2. Res. 4.

§. 1. HAnc difficultatem latè discutit insignis Theologus Societatis JESU Jacobus Granadus *in 3. p. controvers. 9. tract. 2. disp. 1. num. 4.* & quia Codex rarus est, ponam omnia hic per extensum, quæ ipse asserit; itaque sic ait. Superest difficultas, an scilicet Episcopus conferre possit Ordinem, quem non habet; constat enim ex dictis in tractatu præcedenti, accidere posse, aliquem ordinari Sacerdotem, & consequenter Episcopum, qui non receperit minores Ordines, aut certè Subdiaconatum; vel Diaconatum; & ideò quæritur, an præfatus Episcopus conferre aliis possit illum Ordinem, quem fortè non recepit.

2 Partem negantem amplecti videtur communis sententia Doctorum. Ita enim expresse docet Sanctus Antoninus *3. p. titul. 14. c. 16. §. 17.* Astensis *2. p. lib. 6. tit. 4. art. 3. col. 2.* Sylvester cum Raynerio *Ordo 2. q. 1.* Summa Pisana *verb. Ordinatus, 2. in fine*, dicens ita sentire ferè omnes. Henriquez *lib. de Ordine, c. 5. §. 2. litera H.* addit hanc esse communem sententiam. Emmanuel Sà *verb. Ordo, n. 23.* & quamvis Angelus *Ordo 2.* absolutè affirmat, omnes Ordines conferri posse ab Episcopo, non addit expressè, id esse verum, etiamsi aliquem Ordinem non receperit: imò *in nu. 2.* addit cum Innocentio, simplicem Sacerdotem posse quidem ex commissione Summi Pontificis conferre aliquos Ordines sacros, dummodò illos, quos confert, habeat. Denique cùm diligenter in aliis Doctoribus hanc difficultatem investigaverim, nullum inveni, qui affirmet, posse ab episcopo conferri Ordinem, quem non recepit.

Sup. hoc to. 10. § 11. Ref. 69. 70. 71. & 72. & loco ... R. 25. lege eam per totam, & signanter paulo post init. v. Unde colligit.

3 Nituntur plerique ex citatis authoribus authoritate *canon. gloss. q. 1.* & summa Pisana affert *can. Daibertum, 1. q. 7.* quibus addit Henriquez rationem, & episcopi non conferunt eminenter Ordines inferiores, ac proinde Episcopus, qui eos non habet, nulli conferre potest.

4 Sed profectò nullum affertur ab his authoribus infirmum fundamentum. Nam in primis *in can. gratia*, solùm invehitur Leo Papa in simoniacos, his verbis: Gratiam, quæ maximè in Ecclesiasticis Ordinibus operatur, non accipiunt: si autem non accipiunt, non habent: si autem non habent, nec gratis, nec non gratis cui quam dare possunt: Quid ergo dant? profectò quod habent. Quid habent? spiritum utique mendacii, &c. Ubi perspicuum est, non esse sermonem de episcopo, qui conferat Ordinem, quem non habet, sed solùm dicitur, simoniacum non accipere gratiam in sui ordinatione, quia peccat lethaliter Ordinem suscipiendo in statu peccati: & similiter cùm ipse alios ordinat, non conferre gratiam, quia peccat mortaliter, qui Sacramentum ab illo suscipit, nisi aliquibus casibus excusetur. Quod autem attinet ad veritatem Sacramenti, nec verbum quidem habetur in hoc canone, & aliunde certum est, simoniacum posse validè ordinari, & ordinare, si ritus Ecclesiæ servetur.

5 Deinde *can. Daibertum*, ut declarat glossa, & textus suadet, proponit solùm hunc casum: Fuerat nimirum Nezelon ordinatus episcopus ab hæreticis præter formam ecclesiæ, qui proinde verus Episcopus non erat: undè cùm Daiberto contulisset Diaconatum, jussit Urbanus II. Daibertum iterum ordinari Diaconum, quia Nezelon qui nihil habuit nihil dare potuit. Ex quibus patet; nullum nec verisimile principium desumi posse ad asserendum verum episcopum, qui non recepisset Diaconatum, non posse illum conferre.

6 Denique ratio, quam Henriquez affert, potiùs confirmat contrarium: nam Ordo sacerdotalis continet quasi eminenter Ordines inferiores, tam sacros quàm non sacros; ergo eo ipso quòd quis fit Sacerdos, & episcopus, potest reliquos Ordines conferre. Antecedens patet, tum authoritate S. Thomæ *q. 35. art. 5.* tum præsertim ratione, quia ille, qui recipit Ordinem sacerdotalem sine reliquis, verè est Sacerdos, potestque exercere munera Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, &c. ut omnes sine dissensu docent: ergo in potestate sacerdotali continentur potestates inferiorum Ordinum; ergo non est necessarium ab episcopo fuisse receptum Diaconatum, v. g. ut illum conferre validè possit. Confirmatur efficaciter, quia Episcopus, qui non recepisset Ordines Inferiores, potest ordinare Sacerdotes, ergo etiam Diaconos, Subdiaconos, & reliquos inferiores ministros. Antecedens concedunt DD. quia episcopus est verè Sacerdos, & consequenter potest aliis conferre Ordinem sacerdotalem, cùm nullus auferat ab eo potestatem validè conferendi Ordinem, quam habet. Consequentiam probo, quia eo ipso, quòd ordinet Sacerdotes, confert illis potestatem exercendi munera Diaconi, & Subdiaconi, &c. cùm omnia Sacerdos hæc munera obire possit: ergo potest etiam conferre Ordinem Diaconi, & Subdiaconi, &c. Patet consequentia, quia quidquid potestatis formaliter est in his Ordinibus, est eminentiori modo in Sacerdotio, ac proinde non, est cur restringatur prædicta potestas episcoporum ad solum Sacerdotium conferendum in prædicto casu. Confirmatur iterum, quia potestas conferendi omnes Ordines, tribuitur Episcopo ratione characteris episcopalis: sed etiam si non receperit Ordines inferiores, verè habet characterem episcopalem; ergo habet potestatem omnes Ordines conferendi.

7 Responderi potest ad hanc rationem, in Sacerdotio esse quidem virtualiter, & veluit eminenter Ordines inferiores, & ideò Episcopum, eo ipso quòd Sacerdos sit, posse illos Ordines conferre eminenter, id est, conferendo dignitatem sacerdotalem; non tamen posse conferre illos formaliter: quia ad id non sufficit character episcopalis, sed requiritur saltem, ut conditio, quòd inferiores ordines receperit: certumque est posse ab aliquo conferri aliquid, in quo continentur alia eminenter, aut virtualiter, quamvis non possint conferri ea, quæ virtualiter continentur. Sic enim sol, verbi gratia, potest immediatè producere lucem, & non potest immediatè efficere calorem, qui in luce eminenter continetur: homo potest producere hominem, & non potest producere alia corpora, quæ eminenti quadam ratione sunt in homine: & Cardinales eligere possunt Summum Pontificem, non tamen episcopos inferiores, aut Magistratus sæculares. Ita ergo episcopus posset conferre Ordinem sacerdotalem, quin formaliter conferre posset Ordines inferiores.

8 Fateor quidem hac solutione satisfieri argumento proposito, si aliunde esset sufficiens fundamentum asserendi, non posse episcopum conferre Ordinem, quem non recepit: absolutè non audeo negare communem opinionem carere fundamento; quia licèt jura, quæ afferuntur, non urgeant, urget authoritas Doctorum, à quo recedendum non est sine urgentissima ratione, quæ hic non invenitur; & ideò suppono ut probabile satis, non posse validè conferri ab episcopo Ordinem, quem non habet. Si tamen contrarium docuissent boni Authores, mihi certè illorum sententia non displiceret, quam tamen modò non sequor. Hucusque Granadus.

9 Ex quibus ultimis verbis amice (Lector) vidisti ipsum in hac quæstione affirmativam sententiam non tenuisse, quia boni Authores illam non docuerunt, quos tamen ipse non legit; quia plures post ipsum scripserunt. Undè scias hanc sententiam docuisse præstantissimos nostræ ætatis Theologos, Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 243. c. 1. n. 26.* ubi sic ait: Hinc rectè sequitur, episcopum, etiamsi careat aliquibus Ordinibus, verè eos conferre posse, nempe si careat minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu, & Diaconatu; quia licèt his careat, esse potest verus Sacerdos, & episcopus reipsa, ut præmisimus; potestas autem conferendi Ordines est solùm Episcopalis, alii autem Ordines hanc potestatem tribuunt. Ita Vasquez, cui adde Layman *lib. 5. tr. 9. c. 9. n. 8.* Hurtadum *de Sacramento Ordin. diffic. 17.* Præpositum *in 3. p. de Sac. Ordin. q. unic. dub. 12. n. 114.* Opatovium *de Sacr. tr. de Ordine, disp. 5. n. 8.* & alios.

10 Dico igitur potestatem ordinariam ordinandi esse apud episcopum consecratum, & ipsi convenire tantùm ratione Ordinis episcopalis, non ratione aliorum, & consequenter Episcopum, quamvis careat Ordinibus Diaconi, & reliquis inferioribus, (ut fieri potest,) quia isti non necessariò præsupponuntur ad valorem ordinationis in Episcopum, sicut præsupponitur Ordo sacerdotalis, posse validè conferre, non solùm eos, quos ipse habet (in quo Doctores conveniunt,) sed etiam eos, quibus caret. Eos tamen, quibus caret, nequit licitè conferre, quia qui caret inferioribus Ordinibus, prohibitus est in Ordine superiori ministrare.

11 Itaque ex dictis in superioribus resolutionibus patet, ordinarium Ministrum sacramenti Ordinis esse episcopum consecratum.

RESOL. XXVIII.

An Episcopus Titularis, licitè possit conferre Ordines?
Et an Episcopus Titularis non possit familiarem suum, seu commensalem Ordinare sine licentia sui Episcopi, quamvis cum illo per triennium commoraverit?
Et an in tali casu Ordo teneat, si illum talis Episcopus ordinarit, quamvis puniatur arbitrio sui Ordinarii, & Episcopus Titula-

tularis, qui cum Ordinavit sine commendatitiis sui Episcopi à Pontificali suspendatur per annum? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 5.

§. 1. RΕspondeo, quòd facultas conferendi Tonsuram, vel alios Ordines, data episcopis, tantùm procedit in illis episcopis, qui habent Diœcesim, non in aliis, qui non haben Diœcesim: quia non possunt ministrare Ordines, nec etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatis suę, absque proprii Prælati expresso consensu, aut literis dimissoriis ad aliquos sacros Ordines, aut minores, vel ad primam Tonsuram promovere, seu ordinare valeat, uti cavetur in Concilio Tridentino *sess.* 14. *de reform. c.* 2. ubi habetur in hæc verba formalia, quæ sequuntur.

2 Et quoniam nonnulli Episcopi ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, Clero carentes, & populo Christiano, cùm ferè vagabundi sint, & permanentem sedem non habeant, non quæ JESU CHRISTI, sed alienas oves, inscio proprio Pastore quærentes, dum per hanc Synodum sanctam, & Pontificalia jura in alterius Diæcesi, nisi de loci Ordinarii expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subjectas tantùm exercere prohibitos vident, in legis fraudem, & contemptum, quasi episcopalem cathedram in loco nullius Diœcesis sua temeritate eligunt, & quoscumque ad se venientes etiamsi suorum episcoporum, seu Prælatorum literas commendatitias non habeant, clericali charactere insignire, & ad sacros Ordines etiam Presbyteratus promovere præsumunt, quò plerumque fit, ut minus idonei, & rudes, ac ignari, & qui à suo Episcopo tanquam inhabiles, & indigni rejecti fuerint ordinati, nec divina officia peragere, nec Ecclesiastica Sacramenta rectè valeant ministrare: nemo episcoporum, qui Titulares vocantur, etiamsi in loco nullius Diœcesis etiam exempto, aut aliquo Monasterio cujusvis Ordinis recederint, aut moram traxerint vigore cujusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam prætextu familiaritatis, continuæ commensalitatis suę absque sui proprii Prælati consensu, aut litteris dimissoriis aliquos sacros, aut Ordines minores, vel ad primam Tonsuram promovere, seu ordinare valeat. Contrà faciens ab exercitio Pontificalium per annum, taliter verò promotus ab exequutione Ordinum, sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso jure sint suspensi. Huc usque Concilium.

Sup. hoc infra R. ... & in ... Ref. ... eodem in ... 3 Dicendum est igitur, quòd episcopus titularis non potest familiare suum, seu commensalem ordinare sine licentia sui Episcopi, quamvis cum illo per trienium commoratus fuerit, Trid. *sess.* 4. *de reformat. c.* 2. & *sess.* 6. *c.* 5. Guttierez *Canon. lib.* 1. *c.* 26. *n.* 26. Flam. *de resign. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 17. Ugolin. *de potestat. Epis. c.* 4. §. 14. Ordo tamen tenet, quamvis puniatur arbitrio sui Ordinarii, episcopus titularis, qui cum ordinavit sine commendatitiis sui episcopi, à Pontificali suspenditur per annum, Trident. *sess.* 14. *de reform. c.* 2. Azor. *p.* 2. *lib.* 3. *c.* 48. *q.* 6. Valsquez *in p.* 3. *tom.* 3. *disp.* 242. *ex n.* 45. & alii.

RESOL. XXIX.

An Episcopus, qui tantùm loco, & non dignitati renunciavit, possit conferre Ordines?

Et quid maximè, si rogetur ab alio Episcopo? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 6.

§. 1. RΕspondeo affirmativè, si rogetur ab alio episcopo: nam certum est episcopum, qui renunciavit loco tantùm, dignitate retenta, esse verè, & propriè episcopum. Et probatur ex *dict. cap.* 1. *de ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui*, ubi etiam tradunt Butr. & Abb. sufficit enim ad hunc effectum, semel administrationem episcopatus attigisse ad hoc, ut etiam ea cessante, remaneat integra dignitas, in exemplo Comitum, qui semel Provinciam administrarunt, qui tales manent etiam administratione cessante, *l. unic.* ubi Bart. *Cod. de Comit. qui Provincias regunt, lib.* 12. cum quo concordat text. *in l. fin. Cod. de Decur. l. unius, §. servus ff. de quæst. l. servos §. non solum. Cod. eod.*

2 Et ita docet R. Magister Candidus *tom.* 4. *disquis.* 4. *art.* 3. *dub.* 5. ubi sic ait. Episcopus, qui tantùm loco renunciavit rogatus ab aliquo episcopo, potest omnes Ordines conferre sicut antè; rogatus, inquam, quia cùm nullos subditos habeat, non potest ordinare alienos, nisi consensu illius, cujus sunt subditi. Ita Alexander III. *c.* 1 *requisivit à nobis, de ordinatis ab Episcopo, qui renunciavit Episcopatui.* Verum igitur characterem Ordinis, & exequutionem illius, à tali episcopo ordinati reciperent.

RESOL. XXX.

An Episcopus, qui loco, & dignitati renunciavit, possit saltem conferre Ordines minores?

Et notatur non posse majores Ordines conferre etiam ab alio Episcopo rogatum? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 7.

§. 1. RΕspondeo non posse majores Ordines conferre, etiam ab alio episcopo rogatus; ita ut usum, & exequutionem ordinati majoribus Ordinibus recipiant. Et ratio est, quia episcopus, qui loco, & dignitati renunciavit, officii sui exequutionem non habet; & nemo dat, quod non habet, ut patet *in c.* 1. *de ord. ab Episc. qui renun.* Et docet in terminis Candidus *tom.* 3. *dis.* 4. *art.* 3. *dub.* 5. secus autem dicendum est cum ipso quoad Ordines minores; quod etiam præter Candidum docet Ricciullus *in lucubr. Eccles. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 4.

RESOL. XXXI.

Quibus Episcopus possit validè ministrare Sacramentum Ordinis? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 8.

§. 1. RΕspondeo suis subditis. Et ideò, ne episcopus sibi non subditum ordinet, prohibitum est in Concilio Niceno *can.* 17. & in Tridentino *sess.* 23. *can.* 8. *de reform.* licèt, ut observat Villalobos *in summa, tom.* 1. *tr.* 11. *diffic.* 9. *numer.* 1. *que si de hecho lo ordenasse al que fuesse de otro Obispado, llana cosa es quedaria ordenado, mas pecaria mortalmente, porque tiene precepto desto en derecho, por el qual si lo haze à sabiendas, ò por ignorancia affectada, queda suspenso de administrar los Ordenes por un anno.*

2 Sed notandum est, quòd quis tripliciter efficitur subditus alicujus episcopi. *Primò*, ratione originis, quia in ejus Diœcesi natus est; *secundò*, ratione domicilii, quod in ejus Diœcesi habet, (animo scilicet perpetuò ibi habitandi;) *tertiò*, ratione beneficii, quod in ejus Diœcesi obtinet: unde, qui in una Diœcesi esset natus, & in altera habitaret, & in tertia haberet beneficium, ab illis tribus episcopis posset ordinari, & literas dimissorias accipere. Et ideò *in c. cum nullus, de temp. ord. in* 6. sic habetur. Cum nullus Parochiæ alienæ, præter superioris ipsius licentiam, debeat ordinare superior, intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus Diœcesi est is, qui ad Ordines promoveri desiderat, oriundus, seu in cujus Diœcesi beneficium obtinet Ecclesiasticum, seu habet licèt alibi natus fuerit, domicilium. Sup. hic inf. in R. ... & in alia R. ...

3 Sed ad ornatum hujus textus, & materię, plures non incuriosæ, sed practicabiles quæstiones sunt inferiùs agitandæ.

RESOL. XXXII.

An Episcopus in aliena Diœcesi sine licentia possit conferre suis subditis primam Tonsuram?

Et docetur Episcopum in aliena Diœcesi non posse celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo, & Mithra absque licentia Ordinarii? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 143.

§. 1. NΕgativè respondet Campanil. *in divor. jur. can. rubr.* 6. *cap.* 1. *num* 2. Barbosa *Episc. part.* 2. *alleg.* 6. *num.* 15. Sup. hoc in to. 3. tra. 3. R. 25. lege ejus doctrinam. & novissimè Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 2. ex jure novo Concil. Trident. *sess.* 6. *cap.* 6. *de reform.* ubi prohibetur episcopis in aliena diœcesi Pontificalia exercere absque Episcopi diœcesani licentia.

2 Non desinam tamen hic annotare contrariam sententiam etiam post Concil. Tridentinum docere non ignobiles auctores, & ideò præter Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp.* 3. *quæst. unica, punct.* 2. *nu.* 13. tenet hanc opinionem Azorius *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 5. Fornarius *de Sacram. Ordinis, c.* 5. §. 4. *notab.* 4. Molfesius *in summ. tom.* 1. *tract.* 2. *c.* 2. *n.* 15. & novissimè Mauritius Alzedo *in praxi Episc. part.* 2. *cap.* 5. *nu.* 18. asserentes posse episcopum extra diœcesim sine licentia Ordinarii propriis subditis primam tonsuram conferre, quia Concilium loquitur de episcopo conferente Ordines; sed prima tonsura non est Ordo, sed initiatus ad Ordines, & solet concedi sine exercitio Pontificalium? ergo, &c.

3 Notandum est etiam hic obiter quod ego *in* 2. *part. tractat.* 6. *resol.* 35. docui, episcopum in aliena diœcesi non posse celebrare Missam in Pontificalibus cum baculo, & mitra absque licentia Ordinarii. Verùm contrariam sententiam probabilem putat Paulus Layman *in quæstionibus Canonicis cap.* 17. *num.* 224. & absolutè illam tenet Joan. Vanshel *in Clem. de privileg. fol. mihi* 335. *col.* 2. & novissimè Mauritius Alzedo *in praxi Episcop. part.* 1. *c.* 13. *num.* 88. qui plures alios citat; sed tu ne recedas à nostra sententia, quam consuetudo confirmat, & docet novissimè Gavantus *in enchir. ver. functiones Episcopales, num.* 11. qui citat Riccium. Quæ hic est in to. 3. tr. 3. Ref. 77. & hic suo in tr. 1. lege ... ult. Ref. ...

RESOL. XXXIII.

An si in Dimissoria concedatur licentia Ordinandi à quocumque Episcopo in propria Diœcesi ordinante, possit quis Ordinari ab Episcopo in aliena Diœcesi de licentia Ordinarii Ordinationem exercente?

Et an Episcopus per ratihabitionem possit Ordinare alienum subditum? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 190. aliàs 191.

§. 1. HIc casus olim accidit, & sententiam negativam docet Gutierrez *qq. Canonicis, lib.* 1. *cap.* 16. sed tunc ego Sup. hoc lege doctrinam R. seq. &

ego adduxi Ledesmam *in sum. tom. 1. de Sacram. Ordinis, capit. 8. concl. 4. diffic. 5.* qui affirmativam sententiam probabilem putat. Cùm enim adduxisset aliquas rationes pro sententia negativa, sic tandem asserit. (Està sentencia parece mas cierta, y probable, aunque quien dixiesse lo contrario, no parece quedaria muy improbablemente por la razon, que hizimos. Porque parece, que las tales reverendas equivalen à generales, aunque en la aparencia tenga algun limite, y restricion.) Ita ille.

[Magis latè pro côncento in hac R. in to. 5. tr. 1. R. 34. per tot.]

2 Sed tunc etiam dubitatum fuit, an tali casu cùm ordinandus, & Episcopus ordinans, certò scirent proprium Episcopum, (si hoc sciret) generales dimissorias concessurum esse, & omnia rata habere; an, inquam, in tali casu non obstante dimissoria cum illa limitatione, sine scrupulo potuisset Episcopus dictum Clericum ordinare. Et respondi affirmativè cum Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 11. diffic. 9. nu. 8.* ubi ita ait; (lo que toca à reverendas ha lugar la ratihabicion; esto es, que al qua se ha de ordenar crea con buena fe que el Obispo tiene por bien, que se ordene sin esperar dimissorias, como lo dice Salcedo.) Sic ille; & Ledesma *ubi suprà concl. 5.* ita asserit. (Puede el Obispo ordenar al que no es su subditos, teniendo por cierto, que el proprio Obispo lo tendra por bien.) Et de hac quæstione nos alibi fusiùs diximus partem etiam affirmativam cum Paludano *in 4. sent. dub. 18. quæst. 1. art. 2. cas. 19.* tenentes; quidquid in contrarium videatur docere Bonacina *de Sacram. disp. 6. q. unic. punct. 4. num. 28.* & Aloysius Riccius *in addit. ad inst. Can. Lancellotti, lib. 1. tit. 25. §. pari ratione*, & novissimè doctus Turrianus *de consf. lib. 5. disput. 46. dub. 1.* ubi negat Episcopum per ratihabitionem posse ordinare alienum subditum, sed nostra sententia est etiam probabilis.

[Sup. hac ratihabitione in to. 4. tr. 8. Res. 38. §. se ult. cursim in fine.]

RESOL. XXXIV.

An Episcopus invitatus ad ordinandum in aliena Diœcesi possit ibi ordinare non solum suos subditos, sed etiam alienos literas dimissorias suorum Episcoporum portantes? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 144.

[Sup. hoc pro suis subd. in to. 5. tr. 3. cursim in §. ult. Res. 25. & pro aliis literas dimissorias deferentib. lege doctr. R. præterit.]

§. 1. NOn posse sine nova, & expressa licentia Ordinarii, seu Capituli à quo invitatus est ad ordinandum, tradit Barbosa *de potestate Episcopi p. 2. alleg. 4. num. 64.* & Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. q. 38. art. 3. concl. unic.* ex concil. Trident. *c. finali, sess. 6. de reform.*

2 Verùm contrariam sententiam tenet Venerus *in exam. Episc. lib. 1. cap. 12. nu. 52.* & Navarrus, Toletus, Fornarius, quos citat, & sequitur novissimè Mauritius Alzedo *in praxi Episc. part. 2. cap. 5. num. 30.* qui respondet ad locum Tridentini asserens, quòd loquitur de Episcopo ordinante in aliena Diœcesi ratione privilegii sibi dati à Papa ad conferendos Ordines in aliena Diœcesi, nam tunc sine licentia Ordinarii, & nisi Clericos illi Ordinario subjectos ordinare non poterit; secus autem in casu nostro, quando Episcopus est invitatus ab alio Episcopo ad Ordines celebrandos generales, nam poterit ordinare ibi Clericos sibi subditos, & etiam aliarum Diœcesium, si literas dimissorias habeant, neque ad hoc requirere tenetur aliam licentiam Episcopi ubi celebrat, sed sufficit generalis quam habet. Ita Alzedo *loco citato*.

RESOL. XXXV.

An qui v.g. accepit unum Ordinem ab Episcopo originis, possit variare, & alium accipere ab Episcopo beneficii?

Et an hodie Regulares possint, non obstante Decreto Clem. VIII. die 3. Junii 1599. ordinari ab Episcopo originis, neque id à Concilio Tridentino prohiberi, neque à dicto Decreto, neque ab usu contrario, vel sint à fortiori ordinandi ab Episcopo Diœcesano? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Res. 35.

[Su. hoc in duobus R. seqq. & las cursim in fine Res. 36. & supr. in R. 31. paulo post initium, §. 2.]

§. 1. CAsus potest in praxi frequenter accidere, Et ad illum negativè respondet Molfesius *in summa tom. 1. p. 2. c. 2. num. 10.* ubi sic asserit. Est notandum, quòd si subdito aliquo ex prædictis quatuor modis semel elegisset unum episcopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios ordines ab alio ex dictis episcopis, nisi episcopus, qui priùs illum ordinavit judicasset causam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis episcopis. Ita post Archidiaconum *in cap. nec captanda, de concess. præben.* Archillem de Grassis *decis. 13. in titul. de pensionibus*. Quaranta *in verb. Ordo*, & alios, notat Riccius *loco citato decis. 106.* quoniam si semel est factus subditus episcopi ordinantis, cujus est onus providere illi de beneficio, & sic de aliis juribus episcopalibus, non potest talis subditus eligere alium episcopum in præjudicium electi per primam ordinationem. Hucusque Molfesius.

2 Sed novissimè affirmativam sententiam tenet Franciscus Zypæus *in suis eruditissimis consultationibus Canonicis, lib. 1. tit. de ætate, & qualitate ordinandorum, consil. 3.* quia hic variatio non contingit circa unum, & idem subjectum, sed respectu diversorum: quoniam Ordo susceptus v. g. Diaconatus distat à suscipiendo v.g. Sacerdotii, itaque ut exclusa sit variatio quoad unum, qui, & natura irrepetibilis est, nihil vetat quoad alterum variare, & alterum episcopum adire: si quidem nullus id juris textus prohibet: & regula est, ut jure permissum censeatur, quod non invenitur prohibitum: eò magis quòd in jure expressa sit concessio, ut adire liceat, quemcumque lubeat, originis, domicilii, aut beneficii, episcopum; neque hæc exceptio adiiciatur, neque verò ullibi decernatur, quòd per aditionem unius episcopi, alter fiat alienus, seu non proprius. Ordinationis autem legitimæ causa efficiens est propria ex una trium causarum, originis, domicilii, jurisdictio ordinantis in ordinandum: qua manente, manet legitima possibilitas effectus neque pactis, aut factis privatorum, manente causa, potest ea legalis possibilitas tolli. Et verò *in l. 2. 3. 4. 5. & 20. ff. de opt. legat.* optione quidem semel facta omne jus consumitur, sed rei eligendæ; non omnibus autem exhibitis, quod non exhibita integra manet optio *dict. l. 4.* & rationem assignat *dicta l. 20.* hujus juris: cur voluntatem optans mutare non possit. Quia omne jus prima, inquit, testatione consumpsit: quoniam tres continuò ejus fuit simul ac se dixerit eam sumere: itaque quoniam non eadem ratio in casu nostro obtinet, aditione unius episcopi non tolletur facultas à jure concessa pro alio ordine alium adeundi, quem alioquin jus adire permiserit.

[Sup. hoc in R. not. seq.]

3 Notandum est etiam hic obiter suprà dictum Zypæum ubi suprà docere, non obstante Decreto Clementis VIII. die I. Junii 1599. posse hodie Regulares ordinari ab episcopo originis: nec id è Concilio Tridentino prohiberi, nec à dicto Decreto, neque ab usu contrario. Sed adversùs hanc sententiam vide Molfesium *loco citato nu. 23.* & Mirandam *in Manual. Prælatorum, tom. 1. quæst. 38. art. 2.* Et certò hodie ex vi Decreti Clementis VIII. Regulares non audent mittere subditos pro suscipiendis ordinibus, nisi ad episcopos Diœcesanos.

RESOL. XXXVI.

An subditus, si eligit, v.g. pro Ordine suscipiendo Episcopum domicilii, possit postea variare, & sumere Ordines ab Episcopo originis, vel beneficii? Ex p. 8. tr. 2. Res. 9.

[Su. hoc Decreto in to. 7. tr. 1. lege latam doctr. Res. 127 & Vide eod. alleg. vers. ejus not.]

§. 1. NEgativè respondet Barbosa *de potest. Episcopi, p. 2. allegat. 4. nu. 1.* ubi sic ait: Illud in hac materia est valdè notandum quòd si subditus aliquo ex prædictis tribus modis semel elegisset unum episcopum à quo aliquem Ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis episcopis, nisi Episcopus, qui priùs illum ordinavit, judicasset cessare causam ordinationis, & remittere ordinatum ad alium ex dictis episcopis: ita post Archid. *in c. nec captanda, de concess. præb.* Achil. de Grassis *decis. 13. de pensionibus*, Quarantam, & Riccium observat Molfes. *dict. cap. 2 num. 10.* reddens rationem, quia si semel factus est subditus episcopi ordinantis, cujus est onus providere illi de beneficio, & sic de aliis juribus episcopalibus, non potest talis subditus eligere alium episcopum in præjudicium electi per primam ordinationem. Ita Barbosa; cui etiam adde Piasecium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 2. num. 4.* qui citat Quarantam.

[Quæ hic est R. antecedens, & in R. seq. sup. in R. 31. paulo post initium, §. 2. & inf. cursim in fine R. 36.]

2 Sed ego *in p. 6. tr. 7. resol. 35.* pro contraria sententia adduxi contra Molfesium, eruditum, & doctum Jurisconsultum Franciscum Zypæum, cui nunc addo Aversam *de Sacram. Ordinis, q. 3. sect. 6.* ubi ita asserit. Sufficit demum, quilibet ex his modis subjectionis: ita quòd si quispiam sit oriundus ex uno loco, & habeat beneficium non requirens residentiam in alio, & domicilium perpetuum in alio, poterit à quolibet ex his Prælatis promoveri, & sumitur ex *l. Senatores, ff. de Senatoribus*. Et similiter ad unum Ordinem ab uno, & alium ab alio. Et ita hanc sententiam tenet etiam Squillante *de privileg. Cleric. c. 4. nu. 236.* ubi ex Novario testatur in Curia Archiep. Neapolitan. fuisse resolutum, ordinatum in loco domicilii, posse ordinari in loco beneficii.

RESOL. XXXVII.

An qui v.g. suscepit Ordines minores ab Episcopo domicilii, possit variare, & suscipere Subdiaconatum ab Episcopo originis propria, & paterna, & postea Diaconatum, & Sacerdotium ab Episcopis beneficiorum?

Et absolutè docetur habentem plura beneficia in diversis Diœcesibus posse, à quo malueris Antistite, ordinari? Ex p. 9. tract. 9. & Misc. 4. Res. 4.

[Su. hac origine Paterna, quamvis nihil pro ea explanetur in textu hujus ref. lege infra ref. 40 & 41. In p. 8. tr. 2. R. 9. Quæ hic est ref. antecedens & supra hoc]

§. 1. CAsus in Praxi sæpiùs potest contingere, & affirmativam sententiam in *par. 8.* tanquam probabilem admisi contra Barbosam, Riccium, Quarantam, & alios. Et quia scio viris doctis nimis placuisse, nunc iterum illum firmabo au-

etiam sup. in res. 31. paulo post initium, §. 1. & in res. 5. & inf. cursim in fine Resol. 56.

bo auctoritate Joannis Trullench *de Sacram. lib. 6. cap. unico, dub. 7. num. 27.* ubi sic ait: Advertit, & dicit valdè notandum in hac materia Barbosa, Molfesius, & alii, quòd si subditus aliquo ex tribus modis prædictis elegisset unum Episcopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis; nisi Episcopus, qui prius illum ordinavit, judicaverit cessasse causam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Episcopis. Ita colligit Archidiaconus in *capit. ne captanda, de concess. præb.* Et reddunt rationem, quia semel factus est subditus Episcopi ordinantis, cujus est munus providere illi de Beneficio, & sic de aliis Juribus Episcopalibus; non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præjudicium electi per primam ordinationem. Consequenter idem Barbosa *lib. 1. de Jure universo, cap. 33. num.* 39. tenet eum, qui habet plura Beneficia in diversis Diœcesibus, si elegit unum Episcopum, à quo incipit ordinari, non posse postea Ordines suscipere in alia Diœcesi, ratione alterius beneficii. Nihilominus tamen, cum bona venia tantorum Doctorum, existimo talem posse post susceptionem unius Ordinis variare, & ab alio Episcopo ordinari: tum quia, etsi hunc Episcopum modo elegerit, non ideò desinit esse subditus à Jure aliorum: ergo, dum variat, utitur Jure suo; consequenter nemini facit injuriam: tùm quia per primam electionem non abdicavit à se Jus eligendi, quod habebat: tum quia Doctores citati, *num. 15. versic.* Tertiò Episcopus, absolutè docent, habentem plura Beneficia in diversis Diœcesibus posse, à quo maluerit Antistite ordinari: tùm, & præcipuè, quia id nullo Jure reperitur expresse prohibitum: nec *dict. cap. ne captanda, quod citat Archidiac.* est contra nos: nam illud solùm loquitur de illo, qui habet facultatem à Pontifice ad acceptandum Beneficium, quod primò vacaverit; qui quidem, antequam Beneficium vacet, non potest acceptare determinatum beneficium, sed tenetur acceptare primum beneficium, quod vacaverit: quæ quidem capitis dispositio non videtur accommodabilis nostro casui, præcipuè cum sit odiosa, & consequenter non extendenda. Quæ quidem sententia, me consulto, anno 1635. fuit in praxi acceptata in hac Diœcesi Valent. in quodam Beneficiario habente unum beneficium in Diœcesi Segobricen. qui cùm suscepisset ibi ratione illius beneficii Subdiaconatum, postea ratione alterius beneficii in Diœcesi Valentin. suscepit alios ordines. Hucusque Trullench, satis probabiliter.

Sup. hac infra in resol. 56.

RESOL. XXXVIII.

An supradicta opinio in aliquo casu irritetur?

Et an hoc non solùm in majoribus, verùm etiam in minoribus Ordinibus locum habeat?

Et an laicus promoveri ad primam Tonsuram possit etiam per Episcopum non suum?

Et notatur, quod in isto casu non incurrit suspensionem, quam ipso jure Sacris ordinatus incurreret, si ab alieno Episcopo Ordinem susciperet. Ex p. 8. tr. 2. Res. 10.

§. 1. Respondeo affirmativè. Et ideò si aliquis à priori Episcopo originis Ordinem aliquem accepisset ad titulum beneficii residentiam requirentis, vel ad titulum patrimonii pro utilitate, vel necessitate ecclesiæ, juxta formam Concilii Tridentini *sess. 23. de reform. cap. 16.* quo casu non poterit novi domicilii Episcopus ei Ordines conferre, inconsulto priore Episcopo, à quo perquirere debet, utrum justa illa causa, quæ ad collationem Ordinum coegit, cessaverit, vel adhuc vigeat, & si adhuc eadem causa perduraverit, remitti debet, ut inserviat ecclesiæ, cujus gratia fuit ordinatus, ut apparet ex *d. cap. 16. sess. 23. de reformat.* & docet additio ad summam Bullarii Quarantæ *in verb. Ordo, vers. circa tertium. pag.* 351. quem sequitur Bartholom. Ugolin. *d. tract. §. 2. in fine,* & refert Piasecius *in praxi Episcop. 1. part. cap. 1. de confer. Ordinib. num. 9. ampliat. 2.* Aloysius Riccius *d. praxi Ecclesiastica, decis.* 306. *num.* 4. quamvis *ibidem in vers. Cæterùm*, affirmet, contrarium consuluisse nonnullos episcopos domiciliarios ordinare cupientes, scilicet Clericos, qui ab eorum originis episcopis Ordines sumpserunt, eo quod variatio maximè in Ordinibus, & aliis spiritualibus prohibeatur, ex Archid. *in cap. ne captanda, de concess. prabend.* Achill. de Graffis *decis. 13. de pension.* & aliis, & probatur ex *Clement. 1. de renunt.*

2 Quæ omnia, non solùm in majoribus, verùm etiam in minoribus Ordinibus locum habebunt, imò in minoribus Ordinibus major ratio est, cur prohibeatur episcopus, nisi post quæsitum legitimè domicilium Ordines conferre, quia tunc ponitur fundamentum, sine quo reliqui Ordines conferri non possunt, & ab eo tempore ordinatus eximitur à potestate sæculari, concurrentibus cæteris adminiculis: ut notat Rebuff. *de litteris dimissor. num. 16.* Quaranta *d. verb. Ordo*, quos sequitur. Piasecius *d. loc. num. 9. ampliat. 1.*

3 Ex quo apparet, non modico errore lapsum fuisse Guid. Pap. *decis.* 44. dum existimavit, posse laicum promoveri ad primam Tonsuram, etiam per Episcopum non suum (cui & conveniunt tradita per Petr. Alph. de Vasconcel. *in harmonia rubr. titul. de temp. ordin. n. 7.*) si quidem manifestè convincitur ex jam dictis, & ex *cap. fin. de temp. ordin. lib. 6.* quem etiam reprehendit Petr. Barbosa *in l. 1. art. 3. n. 218. de judic.* licet *in n.* 220. affirmet, suspensionem, quam ipso jure Sacris ordinatus aliàs incurreret, isto casu minimè contrahi, etiamsi ab alieno episcopo primam Tonsuram suscipiat, ex Navarr. *cons. 29. n. 31. de temp. ordin.* Et hæc omnia docet Narbona *in Recopilat. lib. 4. tit. 1. leg. 20. n. 132. & seq.* cui adde Marchinum *de sacram. Ordin. pract. 1. p. 5. c. 5. n. 20.*

Quoad hoc in tom. 5. tract. 3. lege doctissimam Res. 24.

RESOL. XXXIX.

An Episcopus possit ordinare aliquem, qui fortuitò natus est in sua Diœcesi, ita ut sit ei subditus originis? Ex part. 8. tractat. 2. Res. 11.

§. 1. Affirmativè respondet Gaspar Hurtadus *de sacram. Ordin. difficult. 7.* ubi ita asserit: Quilibet tamen fit subditus Episcopo quoad susceptionem Ordinum (ut exprimitur *in cap. cum nullus, de temporibus ordinationum, in 6.*) aut ratione nativitatis in Diœcesi illius (ad quod credo sufficere, quod in ea fortuitò natus sit, quia in ea erat causa itineris, vel negotii) ita ille; in cujus favorem faciunt Doctores, quos citat Narbona *lib. 4. tit. 1. leg. 20. n. 141.*

2 Sed communis sententia est in contrarium. Dico igitur, quod licet sortiatur quis domicilium in ea patria, ubi natus est ipsemet, qui ad Ordines promoveri desiderat, ex eodem *cap. cùm nullus*: nam nativitas propria facit civem in eo loco, ubi natus est ipse *leg. 1. ff. ad municip. leg. municipes. ff. de verb. significat. leg. cives. C. de incol. lib. 10.* docent Imola, Paulus, Alexander *in leg. hujusmodi, §. legatum. ff. de leg. 1.* Felinus *cap. Rodulphus, conclus. 5. de rescrip.* Menochius *lib. 6. de præsumpt. præsumpt. 42. num. 4.* Bologn. *in repet. Extravagantis Theodosii, 11. p. vers. natura suos cives*, ubi dicit, quod quis sit civis, ubi ortus est, & docet Grammat. *voto 10. num. 15.* quod præter nativitatem est veritas, unde potentior est civilitas originis, quàm alia quælibet. *l. origine, C. de municip. & origin. lib. 10.* Cald. Peretia *in suo cons. pro D. Joan. à Tassis n. 6.* probat Ord. Lusit. *lib. 2. tit. 56. in princip.* ibi *Aquelle que della, ou de seu termo for natural.*

3 Hoc tamen intelligendum est ex parentibus, qui habent domicilium in eo loco, ubi ipse filius natus est, non qoi nascitur casu, & fortuitò ex parentibus alibi pergentibus; vel ad tempus moram trahentibus in aliquo loco, ubi natus est; nec enim contrahit civilitatem originis, sed in eo loco ubi Parentes proprium domicilium censentur habere, ex *l. 1. C. de cap. & post lim. reverss.* Bart. *num. 4.* & Platea *in l. filios, num. 1. vers. quod intellige. C. de munic. & original. lib. 10.* Paulus, & Alex. *d. §. legatum.* Felinus *d. cap. Rodulphus in 5. concl.* Jas. *cons. 77. l. 31.* Gregor. Lop. *l. 2. tit. 24. p. 4. verb. Maguer sea natural*, & in his terminis proprius episcopus non erit is, qui fuerit illius Diœcesis, in quo promovendus natus fuit casu fortuito, sed erit episcopus ejus Diœcesis, ubi parentes domicilium habuerunt, & fingitur ibidem natus. Et ita docet Thomas Vallascus *in suis Allegationibus, tom. 1. allegat. 5. n. 20.*

4 Et ideò Præpositus *in 3. p. de sacram. Ordin. quæst. unica, dub. 14. num.* 130. ita asserit. Episcopus originis, dicitur episcopus loci, in quo quis natus est, cùm parentes ibi haberent domicilium, vel saltem censetur natus. Quod dico, quia ut aliquis censeatur episcopus originis, non sufficit aliquem fortuitò natum esse certo loco, v. g. in itinere, vel ubi parentes versantur negotiorum causa, habentes alibi domicilium, sed cùm parentes eo loco domicilium haberent. Nam licèt aliquis nascatur in Diœcesi Cameracensi, ubi parentes versantur negotiorum causa, habentes domicilium in Diœcesi Tornacensi, non censetur natus in Diœcesi Cameracensi, sed in Tornacensi, & Tornacensi est episcopus originis. Videri potest *l. cives 7. C. de incolis*. Panormitan. *in c. Rodulphus, de rescriptis*. Sylvester *verb. civitatis*, q. 4. Ita Præpositus. Et ita hanc sententiam tenet etiam Felicianus à Vega *in cap. postulasti, de foro compet. n. 18.* Opatovius *de Sacram. tr. de Ordin. qu. 3. sect. 6.* Villalobos *in summa, tom. 1. tr. 11. diffic. 9. num. 2.* Piasecius *in praxi, p. 1. c. 1. art. 2. n. 1.* qui optimè observat sic accipiendum esse id, quod dicitur, inde quem trahere originem, ubi fuerit baptizatus. Idem etiam docet Suarez *de matrimon. lib. 3. disp. 23. num. 3.* Avilla *de censur. p. 3. disp. 5. dub. 7.* Acugna *in Decret. p. 1. dist. 71. n. 3.* Hypæus *in Ana. jur. Pont. lib. 1. de ordinandis, num. 4.*

RESOL. XL.

An dicatur Episcopus originis, in cujus Diœcesi natus est Pater Clerici ordinandi?

Et quid, si Pater tempore nativitatis filii illius ad aliam Diœce-

Diœcesim jam transtulerat domicilium, an ex Sacra declaratione Congregationis Concilii possit filius ordinari ab Episcopo paternæ originis? Ex part.4. tract.4. & Misc. Ref.148.

Sup. hoc in R. [illegible] §. 1. NEgativam sententiam docet Emanuel Rodriquez, quem citat, & sequitur novissimè Mauricius Alzedo *in praxi Episcop. part.2. cap.5. n.44.*

2 At ego contrariam sententiam teneo cum nostro P. Molfesio *in sum. tom.1. tract.2. cap.2. num.7.* ubi sic ait. Quatuor modis quis dicitur subditus Episcopo, ut possit ab illo ordinari. Primò ratione originis: secundò ratione domicilii: quartò, ratione familiaritatis. Primò igitur ratione originis potest quis ordinari ab Episcopo, ut si ipse, vel ejus pater natus sit in loco diœcesis illius. Ita ille, qui probat hoc ex glossa, & aliis DD. quibus ego addo Barbosam *de potest. Episc. part. 2. alleg.4. num.7.* & alios penes ipsum. Et ideo sacra Congregatio Concilii *die 16. Decemb. 1599. & 12. Augusti 1628. & 7. Aprilis 1629.* declaravit, quòd quis ordinari potest ab Episcopo originis paternæ, tametsi pater tempore nativitatis illius filii ad aliam diœcesim jam transtulerat domicilium.

RESOL. XLI.

An Episcopus possit ordinare aliquem, cujus pater natus est in sua Diœcesi, licèt filius natus fuerit in aliena? Ex part. 2. tract. 2. Ref. 12.

§. 1. PRo negativa sententia adducit Rodriquez Alzedus *in praxi, p.2. c.5. n.43.* ubi sic ait: Ille dicitur Episcopus originis, in cujus Diœcesi ordinandus natus est, non verò Episcopus Diœcesis, in qua ordinandi pater natus. Emanuel Rodriq. *tp.4. c.61.* aliàs 62. *n. 12. fer. 113.*

1 Sup hoc in R. [illegible] & in alio ejus not.

2 Barbosa verò *in pastorali, ubi proximè, num.7. usque ad 15.* extendit etiam ad Episcopum, in cujus Diœcesi natus est pater, & ad hoc allegat glossam *in c. nullus, de tempore ordin. lib.6.* Sed meo judicio nihil probat. Ita ille.

3 Et hanc sententiam mordicus sustentat Acugna *in Decretum Gratiani, p. 1. dist. 71. n. 4.* ita asserens. An quoties cumque aliquis civis alicujus loci dicitur, sive natus ibi, civiliter id est, beneficio legis, & gaudet privilegio civis talis loci, sive alibi natus sit, possit à tali loci Episcopo ordinari, ac si is esset Episcopus originis. Exempla sint in filio legitimo, qui nanciscitur civilitatem originis ejus loci, ubi pater natus est, *l. assumptio, §. 1.* ubi Bartol. *ff. ad municip. glossa 1. leg.1. ff. eod.* Bartol. & Platea *in l. filios C. de municipal. lib. 13.* Andr. Gail. *lib. 2. pract. observ. cap. 36. n. 2.* Item in filio illegitimo, qui nanciscitur domicilium originis maternæ *leg.1. ad finem, ff. ad municip. leg. ejus 9. ff. eod.* ubi Accursius *in summ. hujus legis*, Platea *leg. filios citata, num.2.* de quo etiam videri poterit dispositio ordinationis Lusitaniæ *lib.2. tit.55. §.1. & 4.* Alia exempla videri possunt, quibus acquiritur naturalitas in legibus Castellæ *lib. 2. tit. 24. p.4.* ordinatio nostra Lusitana *lib.2. tit. 56.* statim *in princip. & §.1. 2. & 3.* Respondeo verbum *oriundus*, de quo in textu, quem explicamus propriè pro nato in tali loco, explicari debere juxta *l. assumptio*, juncta glossa *ibi, verb. oriundus, ff. ad municipal.* & quæ tradit Mandos. *regula 17. q. 40. num. 3.* nam beneficium legis licèt faciat incolam, seu domiciliarium, numquam tamen facit ortum, sive oriundum *l. 1. cum sequentibus, C. d. municip. & origin. & l. 2. C. de incolis, lib. 10.* Greg. Lopez *proximè citatus*. Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 86.* & quamvis talis possit dici naturalis civiliter, & impropriè, numquam tamen dicetur ortus, sive oriundus, nisi ab origine propria, ut rectè explicant Burgos de Paz *l.3. Tauri p.1. nu. 372.* Avend. *de exequend. mandat. lib.1. cap.3. num.5.* Azevedo *in l. 19. tit. 3. lib.1. recopil.* cùm verba naturaliter propriè sint intelligenda *l. final. C. de his, qui veniam ætatis*, & *ibi* Bal. Mantica *de conject. lib.3. tit.4. num.14.* Gallinius *de verb. signif. l. 2. cap. 21. n. 8. & lib.3. cap.19. n.12.* Salazar *de usu, & consuet. cap.1. n. 57. & 62.* Tenent in specie Henriq. *lib.20. de ordine, cap.22. num. 1.* cum multis, quos *ibi* citat *in comment. litt. B.* Hucusque Acugna, cui adde Vallascum *to.1. alleg.5. n.24.*

4 Sed communiter Doctores affirmativam sententiam tenent. Ita Marcellus Uulpe *in praxi fori Eccles. cap.7. num.24.* & Molfesius *in sum. tom.1. tr.2. cap.2. num. 3.* ubi docet, quòd ratione originis potest quis ordinari ab Episcopo, ut si ipse, vel pater eius natus sit in illius Diœcesi. Undè non gravabor hic apponere verba Joannis Machado *de perfecto Confessar. tom. 2. lib.4. tract.3. docum.1. nu.4.* sic me citato, asserentis. (Queda pues dudoso, y controverso entre los Doctores, si el origen del padre sea sufficiente, para que el hijo, aunque aya nacido en otra parte, se pueda ordenar con aquel Obispo, como si fuesse su originario, v.g. Pedro, que trata de ordenarse, nacio en Sevilla, su Padre en Granada, si podra ordenarse con el Arcobispo de Granada, por aver sido so padre originario de ai. Algunos Doctores sienten, que en ningun caso es licito; fundados en que assi se determinò en Roma. Però mas de veynte Autores, que recoge, y sigue Marchino son de contrario parecer. Y Diana trae tres declaraciones, que podia ordenarse uno con el Obispo del origen paterno aunque el huviesse nacido en otra parte, donde el padre avia ya mudado domicilio.) Ita ille. Et ita affirmativam sententiam, me etiam citato, tenet Aversa *de Sacramento Ordinis quæst.4. sectione 6.* Torreblanca *in practica jur. spir. libro 2. capite 15. numero 9.* ubi citat Ugolinum, Guttierrez, Campanilem, Zerclam, Riccium, & alios.

RESOL. XLII.

An si filius alicujus Officialis Regii in alicubi communitatis possit ab Episcopo illius loci ordinari? Ex p.8. tr.2. Ref.13.

§. 1. HIc casus in Lusitania accidit in praxi, & ad illum sic respondet Alvarus Vallascus *to. 1. alleg.5. n. 37. & seqq.* Ex prædictis apparet, quòd inter modos contrahendi domicilium, ille unus est, quando quis in aliquo loco habet dignitatem, vel officium Regis, vel Reginæ, vel domini illius loci, vel consilii ipsius: quod tamen sufficiat ad congruam ejus sustentationem, & de facto ex eo vivat, & habitationem habeat in eodem loco, vel in ejus comitatu, in quo ea dignitate, vel officio fungatur.

2 Occurrit in facto, quòd in Senatu Portugallensi, officio Senatoris simul, & Cancellarii fungebatur doctissimus, & integerrimus Senator Ludovicus Machado de Govvea, undè postea creatus est Cancellarius Senatus superioris, qui vocatur vulgari sermone, *Casa da supplicaao*, & nunc inter Senatores Palatii cooptatus, ejus legitimus filius ex legitimo matrimonio natus Olyssipone Emanuel Couthino de Castello Branco, Doctor in Jure Canonico volebat ordinari, & Ordines petebat ab Illustrissimo Episcopo Diœcesis Portugallensis Domino frater Gondicalo de Moraes; dubitatum fuit, an idem Ordines conferre posset propria jurisdictione, tamquam subdito suo domiciliario, an verò esset necessarium afferre dimissoriam ab Illustrissimo Archiepiscopo Olyssiponensi.

3 Dubitationem faciebat, quòd originis domicilium habebat in civitate Olyssiponensi, ex qua oriundus erat, non in domicilio, ubi pater Senatoris, & Cancellarii officio fungebatur, contrarium tamen fuit evictum, nam pater censetur domicilio babuisse in civitate, & Diœcesi Portugallensi, ubi habitabat, dum in ea prædictis officiis fungebatur percipiens ex pecuniis regiis salarium competens ad suam sustentationem, & habebat locum Ord. *d. t. 56. in pr. & l. penult. ff. de Senat.* ubi sic ait Jurecconsultus Paul. senatores licèt in urbe domicilium habeant, tametsi ibi, undè oriundi sunt, habere domicilium intelligebantur, quia dignitas domicilii adjectionem potiùs dedisse, quàm permutasse videtur. Et sic in duobus locis habet domicilium, quod jus admittit, *l. assumptio, §. jurisprudentibus ff. ad municip.* gloss. *verb. domicilium, in d. c. cùm nullus, de tempor. ordin. lib.6. glos.1.* Bartol. Alberic. Bald. Rebuff. *num. 3.* & Orosc. *n.2. in d. l. penult. ff. de Senat.* Idem probatur *in l. pen. C. de incolis, lib.10.* ubi glos. Lucas de Penna, & Plat. And. Gail. *d. c.36. n.1. lib.2. pract. observ.* Caldas *in consil. pro Domino Joanne de Tassis num.12.*

4 Atque sicut pater ibi censetur habere domicilium, sic etiam ipsius filium in sua potestate retentus censetur habere ultra domicilium originis, & posse uti domicilio patris habitando cum eo, *l. 2. leg.3.* ubi gloss. & Alber. *ff. ad municip.* & ita verificatur dispositio text. *in d. c. cùm nullus*, dum dicit posse conferre Ordines Episcopum, ejus Diœcesis, ubi ordinandus, vel habet originem, vel beneficium, vel domicilium, quod potest verificari tam in proprio domicilio paterno, & docet ad nostrum intentum Navar. *consl. 11.* Et hæc omnia docet Vallascus *loc. cit.* cui adde Marchinum *de sacr. Ordin. tr.1. p.5. capit. 7. n.11.* & Acugnam *in Decret. Gratiani p.1. dist.71. n.13.* cum Machado *de perfect. Confessar. tom. 2. lib.4. p. 1. tract. 3. docum. 3. num.7.* ubi sic ait; (Però ha se advertir, que los hijos de los ministros perpetuos del Rey, como son los oidores, &c. aunque no estan con animo de permanecer perpetuamente donde tienen los oficios, sino antes de mudarse à otras partes, donde fueren promovidos, no obstante que (como dize un ley) per razon del oficio, ò dignidad, no son ciudadanos de aquel lugar: como consta de otra ley contraen alli domicilio, y este basta, para que los unos, y los otros, como domiciliarios se pueden ordenar con el Obispo de aquel lugar.) Ita ille, & ego.

RESOL. XLIII.

An si quis habeat duo domicilia, possit uterque Episcopus illum ordinare?

Et quid dicendum est de ejus filio?

Et quid si sit alibi natus fortuitò, modò explicato? Ex part.8. tr.2. Ref.14.

§. 2. REspondeo affirmativè. Hinc si quis duo domicilia sub diversis Episcopis haberet, in quibus, si non æquis

æquis mathematicis temporibus, saltem prope æqualitatem habitaret, posset indifferenter à quocumque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoveri, quia ratione utriusque domicilii sit singulis subditus. Et ita docet Aversa *de sacr. Ordin. q. 3. sect. 6.* Torreblanca *in pract. jur. spirit. lib. 2. c. 13. num. 11.* ex *l. habito*, *l. assumptio*, *l. ejus*, *ff. ad municip. cap. 2. de sepult. in 6. cap. penult. de tempor. ord. eod. tit.* Hanc etiam sententiam tenet Molfesius *in sum. tom. 4. tract. 2. c. 2. num. 6.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 24. num. 2.* Marchinus *de sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 7. num. 10.* & Præpositus *in 3. part. de sacram. Ordin. quæst. unic. dub. 14. num. 135.*

2 Sed quid dicendum de ejus filio? Respondeo debere recipere ab Episcopo loci, in quo natus est, cùm parens ibidem haberet domicilium, quia ibi non est natus fortuitò, & Episcopus loci verè est Episcopus originis.

3 Dices: etiam alius potest dici Episcopus originis, ratione domicilii paterni. Respondeo negando assumptum, quia ut aliquis alibi natus, censeatur natus certo loco ratione domicilii paterni (saltem in ordine ad præsens negotium) debet esse natus in illo alio loco fortuitò, seu cum parens non haberet ibidem domicilium, quod hic non contingit.

4 Quid si sit alibi natus fortuitò, modo explicato. Respondeo, eo casu singulos Episcopos posse censeri Episcopos originis ratione domicilii paterni, cùm non sit potior ratio unius quàm alterius. Ita Præpositus *loco citato*.

RESOL. XLIV.

Quando quis dicatur contrahere domicilium, ut Episcopus possit illum ordinare?

Et aliqua advertuntur pro Clericis exteris, qui cum dimissoriis suorum Ordinariorum in civitate Neapolitana morantur. Ex part. 8. tr. 2. Res. 15.

§. 1. DIco, quod constituitur domicilium, cùm quis in locum aliquem majorem partem bonorum transfert, *l. cives*, *C. de incol.* & ibi contrahit, dies festos celebrat; aliter enim sola emptio domus, vel alicujus partis bonorum, non facit domicilium, *l. libertus*, *§. sola*, *ff. loco cit. cap. dilectus 2.* juncta gloss. *verb. domicilium*, *de rescript. cap. ut Dominicis*, juncta gloss. *1. de Paroch.* & alia gloss. *in cap. nullus*, *tit. in 6. verb. domicilium*. Host. *in summa de foro compet. n. 4.* Sum. Ang. Arm. *verb. domicilium*. Quod si bona non adsint, acquirere dicetur quis domicilium ubi habitat longo tempore, & continuè, cum animo; seu aliquo adjuncto actu, seu signo assumpti domicilii: ut si protestatur quis, se velle in certa urbe domicilium figere. Abb. *in c. fin. de Paroch. circa finem*, vel si impetret privilegium, quo jus civitatis obtineat, Alciatus *in leg. pupillus*, *§. incola*, *ff. de verborum significat.* Decius *conf. 283. num. 11.* Si verò nullus adsit externus actus assumpti domicilii, ex decem annorum habitatione præsumetur assumptum domicilium. Accurs. *in leg. hæres absent*, *§. proinde*, *ff. de judic.* Bart. *in leg. lex Cornelia*, *§. si tamen*, *ff. de injur.* Bald. *consil. 311. vol. 4.* Bursat. *consil. 36. vol. 1.* nisi adsit aliquod judicium, ex quo appareret illum non habere animum permanendi, quod accidit in scholaribus, *l. nec ipsi*, *Cod. de incolis*, Felinus *in cit. c. dilectus 2. num. 11. de rescript.* Bartolus *in l. quæsitum*, *ff. de leg. 3.* Alioquin manet judicis arbitrio, qui facilius ex conjecturis in facto occurrentibus judicare potest, an sit assumptum domicilium, etiam momento, non expectata diuturnitate temporis. Abb. *in c. fin. numer. 8. de Paroch.* Menoch. *de arbitr. jud. lib. 2. casu 86. cent. 1.* Mascardus *de prob. concl. 535.* Rot. *decis. 105. n. 4. part. 2. divers.* Et hæc omnia docet etiam Piacedius *in praxi*, *part. 1. articul. 2. num. 2.* cui adde Marchinum *de Sacr. Ord. tract. 1. par. 5. cap. 7. num. 3. & seq.* & Machadum *de perfect. Confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 3. document. 3. nu. 5.* ubi sic ait: (A cerca del segundo modo de acquiriri al prelado per proprio Obispo, que como hemos dicho, es por razon del domicilio, se ha de advertir, que segun dize una ley, ay gran diferencia entre le habitacion, y el domicilio, porque para la habitacion basta habitar por algun tiempo, como por causa de estudios, de algun pleyto, &c. Mas para el domicilio, non solamente se require assistencia personal, sino tambien intencion de permanecer alli perpetuamente. Y assi las leyes, que para la acquisicion del domicilio piden diezaños de habitacion, proceden para presumir animo de habitar, en el que pretende el domicilio.

2 De aqui se inferen communemente los Dotores, que para adquirir domicilio en el fuero de la conciencia, basta solo el anima de habitar perpetuamente en qualquier lugar, y por consiguiente se puede ordinar con el Prelado del, como con proprio Obispo. No obstante, que por una decision de la Rota Romana se declarò, que no bastava esse animo, aunque fuesse expressado, sinoque con el era necessario algun acto significativo del domicilio, como comprar casa, ò heredad.) Ita ille.

3 Non desinam tamen hic adnotare, quod observat Genuensis *in praxi cap. 48. n. 2.* ubi sic ait: Servatur autem in Curia Archiepiscopali, quod Clerici exteri, qui cum dimissoriis suorum Ordinariorum in civitate Neapolitana morantur, quamvis declarent se habere animum constituendi ibi domicilium, & per longum tempus in ea habitaverint, non admittuntur ad civitatem Neapolitanam, nisi capta informatione; quod in eorum patria non habeant aliqua bona, & tamdiu Neapoli habitaverint, quod præsumptio sit, ampliùs non habere animum redeundi ad patriam; & postea, mediante decreto, declarantur cives Neapolitani; & nisi prædicta fiant, non habentur pro talibus, nec conferuntur eis Ordines sine dimissoriis suorum Episcoporum, nec etiam permittentur celebrare Missas in civitate, & Diœcesi. Causa hujus antiquæ observantiæ fuit, quod multi Clerici delinquentes, condemnati à suis Episcopis, se conferunt ad hanc civitatem, & non valentes amplius obtinere dimissorias à suis Episcopis pro exercendis Ordinibus susceptis, pro suscipiendis, de facili declarant se habere animum habitandi in ea: & nisi ita fieret, civitas Neapolitana abundaret dyscolis Clericis, ad notata *in cap. fin. de consuet.* Verùm posset talis esse qualitas personæ, quod non obstante hac observantia, deberet statim admitti in civitatem. Ita Genuensis. Et quidem Episcopi debent in hac cautè procedere.

RESOL. XLV.

An Episcopus possit ordinare Barones feudatarios, & eorum filios? Ex p. 8. tr. 2. Res. 16.

§. 1. AFfirmativè respondeo cum Marchino *de sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 7. num. 15.* ubi sic ait: Observandum Barones, seu feudatarios, posse ad Ordines ab eo Episcopo promoveri, in cujus Diœcesi obtinent feudum, etiamsi non habitent, & alibi domicilium retineant. Idem dicendum de filiis eorum qui acquirunt domicilium in eodem loco, in quo pater contraxit, propter dictum feudum. Undè illi poterunt ad Ordines admitti ab eo Episcopo, in cujus Diœcesi pater habet feudum. Ita ille, qui citat Campanilem, & Barbosam, quibus adde Aversam *de sacrament. Ordin. q. 3. sect. 6.*

RESOL. XLVI.

An Episcopus possit ordinare scholares Universitatis?

Et quid etiam, si per decennium ibidem commoraverint?

Et infertur filios eorum, qui fortè in Universitate uxorem duxerint animo in patriam redeundi, non posse ordinari ab Episcopo Universitatis. Ex p. 8. tract. 2. Res. 17.

§. 1. REspondeo, studiosos alicujus Universitatis etiam ad decennium in ea commorantes, non contrahere ibidem domicilium, si retineant animum in patriam reduendi, sed eorum domicilium censeri esse in patria, undè non possunt ordinari ab Episcopo, intra cujus terminos sita est universitas, sed ab Episcopo domicilii, qui in filiisfamilias, qui nondum peculiarem sibi sedem præfixerunt, est Episcopus domicilii parentum, cùm hi censeantur habere idem domicilium cum parentibus.

2 Hinc etiam infertur, filios eorum qui fortè in Universitate uxorem duxerint animo in patriam redeundi, non posse ordinari ab Episcopo Universitatis; quemadmodum enim respectu patris non dicitur Episcopus domicilii, ita respectu prolis non dicitur Episcopus originis, ut ex dictis patet: ordinandus ergo est ab Episcopo domicilii parentis, in quo fingitur natus. Et hæc omnia docet Joannes Præpositus *in 2. part. de sacram. q. unic. dub. 12. num. 132. & 133.*

RESOL. XLVII.

An Episcopus possit ordinare aliquem, qui ex fornicatione natus est ex matre certo loco domicilium habente, & patre alio? Ex p. 8. tr. 2. Res. 18.

§. 1. REspondeo cum Præposito *in 3. part. de sacr. Ordinis, quæst. unic. dub. 14. num. 13.* quod si quis susceptus sit ex fornicatione matre certo loco domicilium habente, & patre alio, videtur eo casu filium sequi domicilium matris, à qua certiùs procedit: quemadmodum in servitutis, vel libertatis conditione propter eandem rationem ex legum dispositione matrem sequitur. Unde si talis velit tonsuram suscipere ab Episcopo originis, videtur debere suscipere ab Episcopo domicilii materni, in quo natus est, vel censetur natus. Idem dicendum de Ordinibus sacris, quos cum dispensatione possit suscipere.

RESOL. XLVIII.

An Episcopus, ut possit ordinare aliquem ratione beneficii, illud debeat esse perpetuum?

Et asseritur, non posse quem ordinari ratione Capellaniæ, etiam perpetuæ: posse tamen ordinari in Commendam, si Commenda

est perpetua: nam Commenda perpetua est beneficium. Exp.8. tr.2.Res.19.

§. 1. RE(s)pondeo affirmativè cum Acugna *de Sacram. Ordin. quaest. 3. sect. 6.* & aliis; nisi ordinandus aliunde habeat titulum. Unde Acugna in Decretum Gratiani *part. 1. distinct. 71. num.* 8. sic ait: Quaero an tale beneficium debeat esse perpetuum, & non sufficiat esse manuale, & amovibile? Respondeo negativè, cum Franc. Domin. *citatis* Rebuff. *in praxi, tit. de Clericis, & à quibus, num.* 21. Garzia *num.* 3. Intellige si ordinandus aliunde habeat titulum, non beneficium manuale, & amovibile ad nutum, non potest praestare titulum, ad quem quis ordinetur.

2 Sed non deferam hic apponere verba Alvaris Valasci *to. 1. alleg. 5. num.* 36. sic asserentis: Notandum est, quod sufficit ordinari ab eo Episcopo, in quo ordinandus habet beneficium, sive respectu ipsius ordinem susceperit, sive non, ut notat glos. *verb. Ecclesiasticum, in d. cap. cùm nullus*, ea ratione, quia textus generaliter loquitur, & non distinguit. Et ideò nec nos distinguere debemus, *l. non distinguemus, ff. de arbitr. cap. consuluisti* 2.9.5. & sequuntur *in d. cap. cùm nullus*, Lapus, Joan. Andr. Dominic. *num.* 8. & Francus *n. 3. vers. in glos. verb. Ecclesiasticum*, ampliantes sive beneficium sit perpetuum, sive ad tempus, & ad nutum removibile, cùm interim habeat titulum, secus si in Commendam, quia Commenda non est titulus, *cap. nemo deinceps, de elect.* Ita ille. Hinc Capellania, quando est perpetua, & in titulum collata, sufficit ut Episcopus possit ad ordines promovere, ut tradit Riccius *part. 1. decis.* 189. *num.* 9. ubi citat Salcedum, Navarrum, Azorium, Zerolam, & Felicianum, quibus adde Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 23. num.* 8.

3 Nota tamen, quod Garzia, *de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num.* 7. & Marchinus *de sacrament. Ordinis, tractat. 1. part. 5. cap. 8. num.* 9. asserunt, non posse quem ordinari ratione Capellaniae, etiam perpetuae. Concedunt tamen Garzia *num.* 10. & Marchinus *num.* 12. posse quem ordinari in Commendam, si Commenda sit perpetua: nam Commenda perpetua est beneficium.

RESOL. XLIX.

An quis possit ordinari ab Episcopo, in cujus Dioecesi est beneficium, licèt sit tenue?

Et notatur ratione beneficii tenuis posse aliquem ordinari ab Episcopo, ubi est beneficium, etiamsi illud beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec in illius Dioecesi, & sic non eximatur à jurisdictione primi Episcopi.

Et advertitur ex Sacra Cardinalium declaratione beneficium duorum ducatorum esse sufficiens ad gaudendum privilegio fori. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Res. 51.

§. 1. NEgativam sententiam docet Prosper de Augustino, Ugolinus, Pialecius, quos citat, & sequitur Squillante *de obligat. cler. ca. 4. dub. 18. n.* 138. quibus adde Riccium *in decis. Archiep. part. 3. decis.* 77. Et ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess. 21. de reformat. c.* 2. postulat, ut beneficium sit sufficiens, ut possit quis sacris Ordinibus insigniri. (Sup. hoc in R. 1. & in 1. resol. ... §. ult. & in ... in R. 13. §. ...)

2 Sed ego prorsus puto in tali casu, posse Episcopum sacros Ordines conferre, & ita hanc sententiam docet Garcias *de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num.* 8. Henriquez *lib. 10. cap. 22. §. 1. juncta glossa lit. C.* & *cap. 17. in glossa lit. Q.* & novissimè Barbosa *de jure Pontificio lib. 1. cap. 33. num.* 38. Ratio est, quia *cap. cùm nullus, de temp. ordin.* simpliciter loquitur de habentibus beneficium, nec explicat illius valorem, & quantitatem; & ideò, quod est valde notandum, sacra Cardinalium Congregatio, teste eodem Barbosa *ubi supra, cap. 39. nu.* 17. censuit *in una Januensi die* 18. *Martii* 1628. promotum ad Ordines cum collatione unius beneficii redditus duorum scutorum annuorum, qui incedens in habitu laicali cum armis, dum caperetur à birruariis unum ex illis occidit, & ad carceres laicales adductus fuit, gaudere privilegio fori. Ita sacra Congregatio: undè ex his non potest adduci in materia de qua loquimur, opinio Soti *de justit. lib. 10. quaest. 5. art.* 3. asserentis beneficium tenuissimum esse, quod non attingit ducatos octo, vel secundum Campanili, quod non attingit quatuor ducatos in anno, non inquam, obstant hae Doctorum opiniones: nam, ut visum est, sacra Cardinalium Congregatio censuit beneficium duorum ducatorum esse sufficiens ad gaudendum privilegio fori: ergo etiam ad sumendos Ordines; ex quibus oritur privilegium fori. Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 22. num.* 7. dixit, sufficere beneficium quamtumvis tenue, ut quis possit ordinari ab Episcopo ubi est beneficium. Restat modò respondere ad argumentum Concilii Tridentini adductum pro negativa sententia. Dico igitur, quod Concilium ibi determinat, quod quis non possit ordinari ad titulum beneficii tenuis, non autem asserit, quod si ordinandus beneficio patrimonium sufficiens ad victum adjungat, non posse ordinari ab Episcopo. Igitur aliud est quaerere, num beneficium sufficiat pro titulo, aliud si sufficiat, ut tanquam subditus ratione beneficii possit promoveri ad Ordines. (Sup. hoc in R. 1. not. praeter. & in Res. 1. in eodem §.) (Sup. hoc in R. 1. not. prima hujus R. §. Et in R. 1. Res. ...)

3 Notandum est etiam hic obiter ratione beneficii tenuis, posse aliquem ordinari ab Episcopo, ubi est beneficium, etiamsi illud beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec illius Dioecesi, & sic non eximatur à jurisdictione primi Episcopi. Ita Garzias, & Barbosa *loc. cit.* quos in casu contingenti, videlicet quando quis ordinari potest ratione beneficii, omninò videndos esse existimo. (§. ult. post medium, à vers. Quare. Sup. hoc residentia inf. in R. 51 & 52.)

RESOL. L.

An Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficii si illud sit tenue?

Et quid si tenui beneficio adjungatur patrimonium, itaque ut conflatum ex utraque sufficiat ad sustentationem.

Et notatur Sacram Congregationem respondisse promotum ab alieno Episcopo ex causa beneficii tenuissimi malè promotum fuisse, ipsumque promotum suspensum esse ab executione Ordinum, atque collaterem à collatione per annum.

Et ex eadem declaratione, & Congregatione asseritur gaudere privilegio fori quemdam Clericum ordinatum cum beneficio duorum scutorum. Ex p. 8. tr. 2. Res. 20.

§. 1. NEgativè respondet Molsesius *in summa, to. 1. tr. 2. c. 2. n.* 7 sic asserens: Ratione beneficii dicitur etiam subditus, si nempè in illa Dioecesi habeat Ecclesiasticum beneficium, sufficiens ad victum honestè, ut possit sacris Ordinibus insigniri; secus verò si esset beneficium tenue, ut notant communiter Doctores *in cap. 1. & cap. nullus, de temp. ordin. in* 6. Quaranta *in compend. Bullarii; in verb. Ordo.* Ugolinus, & alii, quos probat idem Riccius *ubi suprà, à decis.* 299. *cum seqq.* sive sit propriè beneficium, sive sit praestimonium, quia hoc habetur loco beneficii. Ita Molsesius, cui etiam adde Piasecium *in praxi p. 1. c. 1. art. 2. num.* 3. (Sup. contenta in hoc, & duobus seq. §§ in R. praeter. & in R. seq. §. ult. & inf. in R. 55 §. ult.)

2 Sed contrarium tenendum est, quia *in cap. nullus, de temp. ordin. in* 6. & alia hujusmodi non explicant valorem, & qualitatem, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur: tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, puta text. Concil. Trident. *in cap. 6. sess. 23. de reformat.* concedens tonsurato, vel possidenti beneficium gaudere privilegio Clericali in civili ne dum, sed in capitali etiam causa, qui intelligitur, si quodcumque quamvis exiguum possideat beneficium. Et ita docet, me citato, Aversa *de Sacrament. Ordin. quaest. 3. sect.* 6. ubi ita ait. Potest fieri, ut habens originem in una civitate, accipiat beneficium in alia; & tunc per hoc pariter subjicitur illi Episcopo, in cujus Dioecesi obtinet beneficium, ut possit ab eo ordinari. Addunt tamen aliqui, ad hoc non sufficere quodcumque tenue beneficium, sed requiri ita commodum, quo possit Clericus sustentari: eo quòd tale beneficium postulatur à Concil. Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reformat.* Sed meritò alii plures censent, ad hunc effectum, de quo nunc loquimur, sufficere qualecumque beneficium. Ita defendunt Henriquez *lib. 10. cap. 22. §. 1. littera C. & cap. 17. littera Q.* Garzia *de benef. part. 2. cap. 4. n.* 8. Barbosa *lib. 1. de jure Pontificio, cap. 33. num.* 38. Diana *p. 4. tract. 4. resol.* 51. & ut plurimum alii. Qui etiam afferunt aliquam declarationem sacrae Congregationis, quae censuit gaudere privilegio fori quemdam Clericum ordinatum cum beneficio non excedente redditum duorum scutorum. Et quia sequitur ex eodem decreto Bonifacii, in quo non requisivit ullam beneficii quantitatem. Nec quidquam obstat aliud decretum Concilii: quod sanè non loquebatur quoad hunc subjectionis effectum, sed quoad alium effectum congruae sustentationis ejus, qui vult ad majores Ordines promoveri, de quo dicemus postea. Nunc verò ut promoveatur quis ab aliquo Episcopo ad minores Ordines, vel etiam ad majores, si de reliquo habeat sufficiens patrimonium, sufficit subjectio ad illum Episcopum per qualecumque, licèt tenue beneficium. Hucusque Aversa. Recognosce me ipsum *loco cit.* (Sup. hoc in R. 1. not. prim. §. ad medium, à vers. nam ut visum, & in R. 2. in eodem §. & inf. in hoc ipsomet §. hujus R. vers. Qui etiam.) (Quae hic est R. antecedens, & in aliis ejus prima, & sequentes.)

3 Et ut verum fatear, ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. At textus *in d. cap. cùm nullus*, non explicat valorem, qualitatem beneficii, sed simpliciter dicit, quem posse ordinari ratione beneficii ab Episcopo, in cujus Dioecesi consistit beneficium. Quare, si tenui beneficio adjungeretur patrimonium, ita ut conflatum ex utroque sufficeret ad sustentationem, sicut praerequirit Tridentinum *sess. 21. de reformat. cap.* 2. tunc posset ab Episcopo beneficii ordinari. Et hoc modo conciliantur opiniones contrariae. (Sup. hoc in R. 1. not. prima hujus Res. §. 1. in fine, & in R. 3. §. ult. post medium vers. Quaer.)

4 *Nota* tamen, quòd, post haec scripta inveni apud Squillantem *de privileg. Cler. cap. 4. num.* 239. sacram Congregationem respondisse Cardinali de Aquaviva Archiepiscopo Neapolitano, promotum ab alieno Episcopo ex causa beneficii tenuissimi, malè promotum fuisse, ipsumque promotum suspensum ab executione, atque collatorem à collatione per annum. Optarem tamen de hac declaratione authenticè constare.

RE-

RESOL. LI.

An ut Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficii existentis in sua Diœcesi, sufficiat, ut beneficium sit simplex? Ex part. 6. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 24.

§. 1 NEgativam sententiam tenet novissimè doctus Stephanus Bauny *in Theol. Moral. to. 1. tract. 11. q. 3.* ubi sic ait. Episcopus beneficii is dicitur, qui in loco præsidet ubi beneficium est situm requirens residentiam; nam ejus occasione ibi fixurus est sedem perpetuam, cum si officio satisfacere velit, ac suæ conscientiæ, inde non sit recessurus nisi ad tempus. Dixi si residentiam exigit, nam simplicia hanc possessori suo facultatem non tribuunt, ut ab Episcopo in cujus sunt Diœcesi sacro ordine initiari possit, aut tonsura. Ita ille; & ante illum Lessius *lib. 3. c. 4. dub. 19. n. 92.*

Sup. hoc in R. … & sup. in … ult.

2 Sed contrariam sententiam ne timeant Episcopi in praxim deducere, quam præter alios tuetur Joannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. unica, de Sacram. Ordinis, dub. 14. nu. 136.* ubi asserit Episcopus beneficii est is, in cujus Diœcesi aliquis habet beneficium etiam tenue, ut Henriquez *lib. 10. c. 22. num. 1.* quia hic non agitur de titulo sufficienti, sed de causa, propter quam aliquis sufficienter censeatur subiici alicui, ut ab eo possit ordines recipere, quæ inter cæteras est beneficium situm in alicujus Diœcesi, ut patet ex *cap. cùm nullus, citato*, beneficium autem quantumvis tenue est verè beneficium.

3 Aliqui volunt, ut beneficium requirat residentiam, in qua non sit dispensatum cum beneficiario, quia alias ratione beneficii non constituitur domicilium; sed probabilius videtur sufficere beneficium non requirens residentiam, quia canon absolutè loquitur.

4 Confirmatur: Pontifex non solùm vult ratione domicilii aliquem subiici Episcopo, ut possit ab eo ordinari, sed etiam aliis de causis; ergo illæ sufficient quamvis aliquis propter eas non sortiatur domicilium. Hæc Præpositus; ex quibus sequitur oriundum ex certa Diœcesi habentem domicilium in aliam, & in alia beneficium posse pro arbitrio Ordinari à quolibet Episcoporum dictorum locorum: quod proportione dicendum est de habente plura domicilia, vel beneficia in variis Episcopatibus sita.

5 Notandum est hìc obiter quod Bonacina *de Sacram. Ordinis, disp. 8. quæst. unica, punct. 4. n. 14.* licèt teneat sufficere beneficium non residentiale, ut suprà firmavimus, limitat tamen, modo sit sufficiens ad victum, sed hanc limitationem ego improbavi *in part. 4. tractat. 4. resolut. 51.* ubi ex sacra Congregatione firmavi sufficere beneficium scutorum duorum.

Quæ hic est sup. R. 49. & in aliis ejus ultimum annot.

RESOL. LII.

An, ut Episcopus possit ordinare ratione beneficii, sufficiat, ut sit simplex?

Et an, si beneficium non requirat residentiam, nec in illo Beneficiarius resideat, nec in illius Diœcesi, possit illum Episcopus ordinare. Ex p. 8. tr. 2. Ref. 21.

§. 1. NEgativè respondet Genuensis *in praxi cap. 48. num. 3.* ubi sic ait: Neapoli non ordinantur sine dimissoriis exteri, ratione beneficii simplicis, non requirentis residentiam, in ea obtenti; quamvis Joannes Andreas Dominicus, & Franchus *in cap. cùm nullus, de tempor. ordin. in 6.* dicant id fieri posse: cui observantiæ adstipulatur Concilium Tridentinum *cap. 11. sess. 23. de reformat.* dum concedit Episcopo, quod possit ordinare non subditum suum familiarem triennalem, sine dimissoriis, dummodo illi statim Ecclesiasticum beneficium conferat; si enim beneficium solum sufficeret, frustra requireretur servitium: nisi dicas, quod ex Concilio potest priùs ordinari, & postea ei conferri beneficium. Quidquid sit, talis est observantia Curiæ, & rationabilis. Ita Genuensis.

Sup. hoc in R. præter. & in alio … prima.

2 Sed communiter Doctores contrarium sentiunt, ita Marius Antonius *variar. resol. lib. 1. resol. 112. casu 28.* Garzia *de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num. 9.* ubi sic ait: Tertiò ampliatur, etiamsi beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec in illius Diœcesi, & sic non eximatur à jurisdictione primi Episcopi; cùm textus simpliciter loquatur de beneficio. Vide etiam Squillantem *de privil. Cleric. cap. 4. nu. 237.* Aversam *de Sacrament. Ordin. quæst. 3. sect. 6.* Piasecium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 3. num. 3.* Vallascum *tom. 1. allegat. 4. nu. 30.* & Machadum *de perfect. Confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tractat. 3. document. 4. num. 2.* ubi sic asserit: (Dudan si basta, que el beneficio sea simple. Algunos Doctores sienten, que no, juzgando, que el texto citado pide, que el beneficio aya de ser de tal condicion, que requiera actual assistencia en aquel Obispado. Si bien mas comun, y recibida opinion es la contraria, porque segun principio de Derecho: Lex generaliter prolata, etiam generaliter debet intelligi. Y el texto referido habla generalmente de qualquiera beneficio, y assi no se deve restringir.

RESOL. LIII.

An Episcopus possit aliquem ordinare, cui paulò antea beneficium contulit? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 22.

§. 1. PRo responsione hujus dubii apponam hic verba Marchini *de sacram. Ordin. tractat. 1. part. 5. cap. 8. num. 9.* ubi sic ait: Ampliatur, ut procedat in eo, qui nullum habet in tali Diœcesi beneficium; sed tamen Episcopus illius Diœcesis, optans illum ordinare, beneficium hac intentione illi conferret, ut illum validè posset initiare. Nam textus solùm requirit, ut quis legitimè beneficium obtineat, nec distinguit, qua ratione quis illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Sic Ugolinus *ubi suprà*. Cui tamen sententiæ duo obstare videntur. Primùm, quia hæc beneficii collatio videretur esse in fraudem legis, scilicet, ad eximendum illum Clericum, cui beneficium confertur, à jurisdictione sui Episcopi: at fraus, & dolus nemini debent patrocinari. Secundò, si illud fieri licitè posset, frustrà Tridentinum *sess. 24. de reform. cap. 9.* definisset, Episcopum tunc solùm posse aliquem alterius Diœcesis ad Ordines promovere, cum per triennium fuerit cum eo commoratus, dummodo illi statim beneficium conferat. Nam juxta prædictam sententiam, non requireretur triennalis cum dicto Episcopo commoratio. Et ideò hanc sententiam, quæ verior videtur, sequitur Franchus *d. cap. cùm nullus*, glossa *cap. eos, qui de temp. ordin. vel figmentum.* Quaranta *ubi supr.* Riccius *resol. 262.* Barbosa *d. alleg. 4. num. 57.* Si quis tamen priorem sententiam tueri vellet, ad primum respondere posset, fraudem legi non facere, qui utitur jure suo, quod lege ipsa nititur. Ad secundum differre à casu triennalis familiaris, quod in illo collatio beneficii debet necessariò præcedere ordinationem, in hoc verò potest sequi, ut satis colligitur ex verbis Concilii *d. cap. 9.* ibi, Beneficium statim reipsa illi conferat: quasi dicat statim post ordinationem. Ita Marchinus.

Sup. hoc in R. … Sed … & in … alio … Sed cum … DD.

2 Verùm communiter Doctores asserunt, beneficium non debere esse collatum in fraudem, ab hoc, ut extrahatur ex aliena Diœcesi. Vide Molfesium *in summa tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 7.* Piasecium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 2. num. 3.* Undè Machadus *de perfect. Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 1. tractat. 3. document. 4. num. 4.* sic ait: (La tercera question es, si para este efeto aprovecha el beneficio adquirido, in fraudem. Y aunque Campanil lo duda. Pero la mas probable es, que no: y como tal la defiende Barbosa en el lugar citado; fundado en que como dize un principio de derecho: *Fraus, & dolus nemini debent patrocinari.*) Ita Machadus.

RESOL. LIV.

An ad fugiendam jurisdictionem Episcopi domicilii, possit quis ordinari alibi titulo beneficii.

Et an Episcopus possit ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habebat beneficium, si hac sola intentione illi confert?

Et an prædictus Episcopus in tali casu possit dispensare in interstitiis cum illo providendo, & in illegitimitate ad Ordines; sicut potest Episcopus domicilii? Ex p. 11. tr. 4. & Miscel. 4. Ref. 1.

§. 1. CAsus est nimis practicabilis, & ad illum negativè respondet Barbosa *de potestate Episcopi part. 2. allegat. 4. n. 45.* & alii. Probatur hæc opinio, quia fraus, & dolus nemini debent pattocinari, *l. itaque fullo, ff. de furtis, cap. dictum 30. q. 1. cap. intelleximus, de judic. cap. tua 12. de Cleric. non resid. cap. sedes, cap. ex tenore, de rescript. cap. 2. de dolo, c. 2. de cognat. spirit. cap. 1. de coll. deteg. cap. tuus, de usur.* Oldrad *consil. 257. num. 41. prope fin. vers. fraus insuper.* Cravett. *cons. 764. n. 6.* Baldus *cons. 76. factum tale est, in fin. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 182. n. 60. & cons. 121. nu. 5. & cons. 136. num. 8. & cons. 198. n. 13.* Covar. *lib. 1. c. 18. nu. 5.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 9. num. 67.* Cardinal. Tuscus *practic. concl. tom. 4. litt. F. concl. 474. per totam.* Cardos. *in praxi judic. & advoc. v. dolus, num. 3.* & alii.

2 Sed ego de hoc casu ex Hispania anno elapso per litteras interrogatus, quidquid alibi dixerim probabiliter affirmativè respondi, nullo Authorum testimonio fretus, nunc autem invenio hanc sententiam cum aliena tamen formidine docere sapientissimum Patrem Bardi *in selectis lib. 3. q. 3. nu. 7.* ubi sic ait: Quæres num possit quis ordinari titulo beneficii existentis in aliena Diœcesi, si id fiat in fraudem ad fugiendam jurisdictionem Episcopi domicilii, quod tunc eveniret, quando quis fundaret beneficium hac intentione, ut posset ab alio Episcopo promoveri, vel præsumptivè, ita existimaretur v. g. si de proximo tempore ante ordinationem fundaret beneficium, & maximè tenuissimum, ut duorum, aut trium aureorum in aliena Diœcesi, vel id ex aliis conjecturis colligeretur.

Alibi in Ref. not. seq.

3 Respondent communiter Doctores, etiam illi, qui sunt in secunda sententia, in fraudem fieri non posse.

Sed, ut verum fatear, ratio ista apud me vim non facit, quia jure suo utens, nequaquam fraudem committere videtur, ut habemus ex *regulis juris 56. & colligitur ex l. quod, & ex l. flavia §. planè ff. de lib. hom. exhibito*, nam bona aut mala intentio, quamvis faciat ad fugiendum, vel patrandum peccatum, nequit tamen irritare actum externum, si aliunde actus ille in jure sustinetur, quia intentio est actus occultus, & internus, & ideò si actus externus non est contra justitiam, quamvis operans intentionem malam habeat, non potest vi talis intentionis, *de matrimonio celebrando lib. 3. disput. 18. nu. 9.* proinde si lex Canonica statuit episcopum illius loci in quo est beneficium in ordine ad hunc effectum promovendi, esse legitimum, & proprium, & cùm unicuique liberum sit instituere beneficia Ecclesiastica, in quacumque Diœcesi, non video cur intentio illa occulta fugiendi jurisdictionem Episcopi domicilii, possit tollere jurisdictionem ab episcopo beneficii ea intentione fundati, & illicitam reddere promotionem factam ab episcopo beneficii, etiamsi beneficium sit noviter institutum, aut collatum in illum finem, & quamvis intentio illa instituendi beneficium ob supradictum finem, possit esse mala ob aliquam adjunctam circumstantiam, non erit tamen mala ex hoc præcisò capite, quòd ab alio episcopo, & non à proprio ordines recipiantur; nam in *c. illo cùm nullus* non ponitur talis limitatio, sed solùm requiritur, ut quis beneficium canonicè obtineat, ad hoc ut possit ordinari ab episcopo loci in quo est beneficium, & ideò hanc sententiam libenter reciperem; sed quia non habeo adhuc Auctorem pro illa, idcircò pro modò suspendo judicium, usque dum melius aliorum placito dicta sententia confirmetur. Hucusque Bardi.

4 Sed in favorem sententiæ amicissimi Viri adducam casum similem, An possit Episcopus ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habet beneficium, si hac sola intentione illi confert.

Sup. hac quæst. R. præcet. & in Res. seq. & in aliis casu annotat.

Et licèt glossa *in cap. eos, de tempor. ord. verbo figmentum;* Francus *in c. cùm nullus*, Riccius *ref.* 262. Barbos. *de offic. & potest. Episc. allegat.* 4. *num.* 47. Quaranta *verbo Ordo*, & alii, quos adducit, & sequitur Machadus *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 3. *docum.* 4. *n.* 4. negativè respondeant, eo quod hæc beneficii collatio esset in fraudem legis, nempè ad eximendum ordinandum à jurisdictione sui episcopi, at fraus, & dolus nemini debent patrocinari. Ergo.

5 Hoc tamen non obstante affirmativam sententiam tenet Leander *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 6. *disp.* 8. *quæst.* 19. & Martinus de San Joseph *in monit. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 4. *de ordine num.* 10. ubi sic ait, (Quando el Obispo da un beneficio à Clerigo de otro Obispado, solamente con fin de ordenarle, puede hazerlo assi, porque esta no es fraude pues ya tiene beneficio en su Obispado, y no pide mas el Derecho, ita Ugolinus *de officio Episcopi cap.* 26. §. 3. & verba generaliter prolata referuntur ad omnia, *l. quidam ff. de tritico, vino, gloss. final. C. de hered. de lat.* Hucusque Martinus.

6 Igitur jus solum requirit quòd, quis beneficium legitimè optimè obtineat, ut ratione illius ad ordines promovere possit: Nec distinguit quo fine, aut ratione quis illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Nec quid obstat fundamentum contrarium: dicendum enim nullo modo fraudem legis facere, qui utitur jure suo, quod lege ipsa nititur, Sed hæc omnia procedunt in casu nostro à Patre Bardi apposito. Ergo.

7 Sed si aliquis hic inquirat, An supradictus Episcopus in tali casu possit dispensare in Interstitiis cum ipso providendo; Negativè respondet Marius Antoninus *l.* 1. *var. resolut.* 112. *cas.* 28. cùm non possit judicare de necessitate, vel utilitate Ecclesiæ non suæ, & citat Navarrum, sed malè.

Sup. hoc inf. in R. 56.

8 Mihi verò magis placet opinio affirmativa, quàm ex Garzia, & Barbosa tenet Bardi *ubi suprà*, quibus ego addo Leandrum *loco citato q.* 20. & Martin. de San Joseph. *n.* 7. ubi sic ait, (Para adquirir domicilio de beneficio basta tener le simple; porque el *cap. nullus de temporibus ordinand. in* 8. absolutamente pide beneficio sin distinguir que sea simple, ò de residencia, y sin distincion se ha de entender de qualquiera beneficio, *l. de pretio ff. de publicis in rem actio. cap. solita de majorit. & obed. & l.* 1. *& l. prospexit ff. de legat. prestan.*

9 Y qualquiera destos beneficios da derecho al Obispo donde caen para que pueda dispensar en los intersticios al tal beneficiado, argum. *legis si ut certo, §. si duobus, & ibi glos. verbo dominium, ff. commodati.*) Ita Martinus.

10 Nec obstat argumentum in contrarium adductum à Mario Antonino, nam ad illud respondet Bardi negando non posse fieri judicium ab episcopo isto de necessitate, aut utilitate alterius ecclesiæ quamvis non suæ, quia vel loquitur de judicio privato ex eo præcisè quòd nequeat scire ea, quæ pertinent ad alienam ecclesiam, vel de judicio juridico: si de primo, hoc est merè per accidens, & tunc non posset dispensare, non ex defectu potestatis, sed ex defectu causæ ignoratæ sufficientis ad dispensandum, si de secundo, quamvis ecclesia illa non sit sua; nihilominus per accidens ratione promovendi, qui jam est effectus subditus, poterit Episcopus judicium legitimum ferre: Inde est posse etiam dispensare in Illegitimitate ad minores ordines, sicut potest Episcopus domicilii.

Sup. hac Illegitimitate in R. not. præcedente, §. 2. ad lin. 5.

RESOL. LV.

An Episcopus, ut aliquem justo titulo ordinet, possit illi beneficium conferre immediatè ante ordinationem, & illum statim postea ordinare?

Et quid, si beneficium sit tenue trium, vel quatuor aureorum?

Et quid est sentiendum, si beneficio tenui adjungatur patrimonium? Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 48.

§. 1. De hoc Casu sæpius interrogatus fui: nam Ordinandi, vel Episcopi inter se dissidentes, hoc non rariùs efficere solent: & ad quæstionem ex Franco, Quarauta, Riccio, & Barbosa negativè respondet Marchinus *de Sacram. Ordin. tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 8. *nu.* 9. Et ratio est: Primò, quia hæc Beneficii collatio videtur esse in fraudem legis, scilicet ad eximendum illum Clericum, cui Beneficium confertur, à jurisdictione sui episcopi: at fraus, & dolus nemini debent patrocinari. Secundò, si illud fieri licitè posset, frustrà Tridentinum *sess.* 23. *de Reformat. cap.* 9. definiisset. Episcopum tunc solùm posse aliquem alterius Diœcesis ad Ordines promovere, cùm per triennium fuerit cum eo commoratus, dummodò statim Beneficium illi conferat. Nam juxta prædictam sententiam, non requireretur triennalis cum dicto Episcopo commoratio.

Sup. hoc supra in Ref. 51. & in & in R. 54. §. Sed in favorem, & inf. in fine Ref. 66. & cum eisdem DD. in §. ejus antea.

2 Sed ego in facti contingentia affirmativæ sententiæ adhæsi, quam tuetur Leandrus *de Sacram. tom.* 2. *tractat.* 6. *disp.* 8. *quæst.* 19. quia Jus solum requirit, quòd quis Beneficium legitimè obtineat, ut ratione illius ad ordines promoveri possit: nec distinguit quo fine, aut ratione illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Nec obstat fundamentum contrarium: dicendum enim, nullo modo fraudem legi facere, qui utitur jure suo, quod lege ipsa nititur. Et ita hanc sententiam docet etiam novissimè Martinus de San Joseph *in mon. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 4. *de Ordine, num.* 10. ubi sic ait. (Quando el Obispo da un Beneficio à Clerigo, de otro Obispado, solamente con fin de ordinarle, puede hazerlo assi: porque esta no es fraude, pues ya tiene Beneficio en su Obispado, y no puole mas el Derecho. Ita Ugolinus *de offic. Episcop. cap.* 26. §. 3. & verba generaliter prolata referuntur ad omnia, *leg. Quidam, ff. de Tritico, vino*, Gloss. *fin. Cod. de Hæredib. delatione.* Ita ille. Unde ad argumenta contraria patet responsio, fraudem legi non facere, qui utitur jure suo, quod lege ipsa nititur. Ad secundum, differre à casu triennalis familiaris, quòd in casu nostro collatio Beneficii debet necessariò præcedere. Ordinationem; in illo verò potest sequi, ut satis colligitur ex verbis Concilii, dicto cap. 9. ibi, beneficium statim re ipsa illi conferat: quasi dicat, statim post Ordinationem.

3 Nota contra Molsesium, Sotum, Ugolinum, Riccium, Quarantam, & alios, supradictam sententiam procedere etiam si Beneficium sit tenue, v. g. trium, vel quatuor Aureorum; ut optimè notat Garcias *de benef. part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 8. Campanili *in divers. Juris Canonici, rub.* 8. *cap.* 5. *n.* 19. Henriquez *in Summ. lib.* 10. *cap.* 22. §. 1. *& litt.* C. Barbosa *de Officio Episcopi, alleg.* 4. *n.* 44. Ratio est; quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Sed *cap. cùm nullus, de tempor. ordin. in* 6. non explicat valorem, & qualitatem Beneficii, sed simpliciter dicit, quem posse ordinari ratione Beneficii ab Episcopo, in cujus Diœcesi consistit Beneficium. Quare, si tenui Beneficio adjungeretur Patrimonium, itaut conflatum ex utroque sufficeret ad sustentationem, sicut prærequirit Tridentinum *sess.* 21. *de Reform. cap.* 2. tunc posset ab episcopo Beneficii ordinari. Quàm moderationem admittunt etiam Ugolinus, & Stephanus Quaranta; & hoc modo conciliantur opiniones. Vide Trullench. *de Sacram. lib.* 6. *cap. unic. dub.* 7. *num.* 16.

Sup. contenta in hoc § supra in R. 49. & 50. & in Ref. 51. ult.

Su. hoc in duobus primis R. not. præter. in prima in fine §. 2. & in secunda §. ult.

RESOL. LVI.

An qui habet plura beneficia in diversis Diœcesibus, possit ab omnibus illis Episcopis ordinari?

Et an hoc etiam præter Episcopum originis, vel domicilii, à quibus etiam poterit ordinari? Ex part. 8. tract. 2. Ref. 23.

§. 1. Respondeo affirmativè cum Acugna *in Decretum Gratiani, part.* 1. *dist.* 71. *num.* 7. & Garzia *de Beneficiis, tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. ubi sic ait. Consequitur etiam quis ex beneficio, quòd possit ad Ordines promoveri ab Episcopo, in cujus Diœcesi est beneficium, seu ab alio, de ejus licentia, licèt aliàs ei nullo modo subditus sit, *cap. cùm nullus, de tempor. ordination. in* 6. Undè si in diversis Diœcesibus habet beneficia, poterit à pluribus episcopis, ratione beneficii ordinari, præter episcopum originis, vel domicilii, à quo etiam poterit ordinari. Ita ille, cui etiam adde Præpositum *in* 3. *part. de Sacram. Ordin. quæst. unica, dub.* 14. *num.* 137.

Sup. hoc supra in Ref. 17 post medium à ver. Tertio Episcopus.

Sup. hoc in R. not. præc. & in aliis ejus prima annot. quæ est apposita ad lin. 2. §. text. præsentis Ref.

RE-

RESOL. LVII.

An sola actualis possessio beneficii, ita ut non solus titulus, & collatio sufficiat, ut quis ab Episcopo possit ordinari? Ex p. 8. tractat. 2. Resol. 24.

§. 1. Respondet Garzia *de beneficiis, tom. 1. part. 2. capit. 4. num. 17.* sufficere actualem possessionem, quamvis hæc sit ex injusto titulo, sed colorato, nec sufficere titulum, & collationem; hoc secundum non placet, quia qui titulum, & collationem habet, verè habet beneficium, nam textus non dicit posse quemquam ordinari ab episcopo beneficii: sed ab episcopo domicilii, nec quod addit Garzia, possessionem scilicet actualem dare jurisdictionem episcopo in beneficiarium, non verò titulum, nihil impedit: quia potestas ordinandi non præsupponit subjectionem potestati dominativæ, ut cernitur in eo, qui ab episcopo originis ordinatur, & tamen alibi domicilium habet, à quo provenit subjectio dominativæ potestati. Et hæc omnia docet etiam Acugna *in Decretum Gratiani, part. 1. dist. 71. num. 7.* Vide etiam Squillante *de privileg. Cleric. cap. 4. num. 248.*

2 Nec deseras etiam recognoscere Riccium *part. 2. decis. 188. num. 3.* ubi latè probat, solam collationem tituli beneficii absque ejus possessionis ingressu sufficere, ut quis possit ab episcopo loci, ubi situm est beneficium Ordines recipere.

RESOL. LVIII.

An Episcopus possit ordinare aliquem, qui in sua Diœcesi haberet pensionem? Ex part. 8. tract. 2. Res. 26.

§. 1. Posset quis affirmativè respondere, quia pensio in favorabilibus includitur sub nomine beneficii. Sed communiter in nostro casu negant Doctores; & ita tenet Acugna *in Decretum Gratiani, part. 2. dist. 71. num. 9.* Marchinus *de Sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 10.* & alii. Et ratio est, quia pensio propriè non est beneficium, ut tradit Selva *de beneficiis, 1. part. quæst. 3. num. 11.* Caccialupus *de pensionibus, q. 12. & ultima*, Gigas *eadem titulo, quæst. 20.* Duaren. *de beneficiis, lib. 2. cap. 4. & lib. 6. cap. 4.* Paleotus *de nothis, & spuriis, c. 58. num. 4.* Rodoanus *de simonia 2. part. cap. 14. num. 10.* Covarruvias *pract. cap. 36. num. 10.* Navarrus *consil. 11. num. 8. de constitut. & consil. 8. num. 9. de jure patronat. & consil. 66. num. 30. de simonia*, Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum in præfatione, num. 30. & 2. part. quæst. 7.* Azevedo *l. 1. tit. 1. recop. num. 5.* Quintanad. *Ecclesiast. benefic. lib. 1. cap. 3. num. 13.* Flaminius *de resignat. lib. 1. quæst. 10. nu. 69. & lib. 2. quæst. 15. num. 11. & lib. 11. quæst. 4. num. 31.* Suarez *de censur. disp. 15. sect. 1. nu. 7.* Gonzales *ad regulam, mens. gloss. 5. §. statim à principio.*

RESOL. LIX.

An Episcopus possit triennalem familiarem non sibi subditum ad Ordines promovere? Ex p. 8. tract. 2. Res. 27.

§. 1. Satis suprà dictum est, quomodo episcopus possit ratione originis, domicilii, & beneficii Ordines conferre: superest modò ad materiæ complementum aliqua dubia proponere, circa auctoritatem episcoporum ordinandi suos triennales familiares; de qua loquens Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 9. de reformat.* ubi præcipitur, ne episcopus familiarem suum in subditum ordinet, nisi per triennium fuerit cum ipso commoratum, & beneficium illi sine fraude statim conferat.

Sup. hoc in to. 3. tr. 4. R. 36 §. Verum ad modum, vers. Tertius.

RESOL. LX.

An hoc privilegium extendatur ad Episcopos Titulares Ex part. 8. tr. 2. Res. 28.

§. 1. Respondeo negativè, ut patet ex Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 2. de Reformatione*, ubi statuitur. Nullus episcopus titularis, etiamsi resideat in loco exempto, aut nullius Diœcesis, aut in Monasterio, aut ibi moram traxerit, vigore cujuscumque privilegii de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, subditum alterius episcopi, etiam prætextu familiaritatis absque sui Prælati expresso consensu ad Ordines majores, vel minores, vel primam Tonsuram promovere audeat, aliàs ab exercitio Pontificalium per annum ipso jure suspensus sit.

Sup. hoc sup. in R. 18. § ult. & in 10. 5 tr. 3. Res. 2 . circa fin. in §. Verum.

RESOL. LXI.

An ut Episcopus ordinet suum familiarem triennalem, sufficiat ultimum annum esse inceptum? Ex p. 8. tr. 2. Res. 29.

§. 1. Respondeo negativè cum Joanne Præposito *in 3. part. de sacrament. Ordinis, quæst. unica, dub. 14. n. 142.* Et ideò Marchinus *de sacrament. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 91. num. 2.* ait, quòd Concilium intelligi debet de familiari in servitute per triennium continuatum completum, nec sufficere tertium annum fuisse cœptum. Ratio est, quia, licèt annus cœptus, & dies inchoat in favorabilibus pro completa habetur, ut *suprà* dictum est, secus tamen est in odiosis: at odiosum est episcopis, quibus talis familiaris ratione domicilii, vel loci originis est de jure subditus, à propria eximi jurisdictione: & ideò, cùm simus in odiosis, annus cœptus debet esse completus.

RESOL. LXII.

An servitium triennale sufficiat esse inceptum ante assumptionem ad Episcopatum? Ex part. 8. tract. 2. Res. 30.

§. 1. Affirmativè respondeo cum Molfesio *in summa, to. 1. tract. 2. cap. 2. num. 8.* ubi ait requiri servitium triennale esse continuum, sive cœptum sit, antequam esset episcopus, & completum sit, dum erat episcopus; nam hoc parum refert. Et ita etiam docet Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccles. cap. 7. n. 19.* & pro hac sententia Garzia *de beneficiis, tom. 1. part. 2. cap. 5. n. 83.* adducit declarationem sacræ Congregationis, ubi sic ait. Triennium in terminis *d. cap. 9.* sufficit, quòd incipiat, antequam fuisset episcopus, ut sacra Congregatio censuit super *d. cap. 9.* his verbis: Ex identitate rationis sufficit, quòd triennium inceperit, antequam fuisset episcopus. Ita Garzia; cui etiam adde Præpositum *in 3. p. de sacram. Ordinis, quæst. unica, dub. 14. num. 142.* Et ratio est, quia ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & lex absolutè loquens, absolutè est intelligenda. Sed Concilium non distinguit de servitio ante, vel post episcopatum esse actionem: ergo absolutè intelligendum est.

RESOL. LXIII.

An familiaris Episcopi per triennium in regione remota possit ab illo ordinari? Ex p. 5. tract. 3. Res. 31.

§. 1. Respondeo negativè, etiamsi expensis episcopi vixerit; nam absens non dicitur propriè familiaris, neque episcopus potest ejus mores perscrutari. Et ita tenet Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 21.* Cenedo *in q. Canon. quæst. 18. num. 30.* Molfesius *in summa, tom. 2. part. 2. capit. 2. num. 8.* Suarez *de censur. disp. 31. sect. 15. num. 15.* & alii, Unde Piasecius *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 2. num. 14.* sic ait: Dicitur autem familiaris, qui semper assistit episcopo, & qui est ipsius continuus commensalis domesticus, *cap. fin. de verb. signif. in 6.* Gem. *ibid. not. ult.* non verò qui in longinquo moratur, etiamsi ibi sumptibus episcopi vivat. Majol. *lib. 4. de irreg. cap. 2. num. 5.* Lopez *ad Dial. in pract. cit. crim. cap. 26. versic. tertius casus.* Rationemque dant iidem, quia videlicet in longinquo degentis episcopus mores cognoscere non potest, ob quem maximè respectum videtur hanc facultatem Conc. cit. indulsisse episcopis, Lopez, & Quarant. *loco citato*. Ita Piasecius.

2 Igitur inhærendo verbis Concilii, ibi, *familiarem*, innuitur hoc tantùm procedere in illis familiaribus, qui cum episcopo commorantur, id est, qui sunt præsentes, & assistunt obsequiis episcopi. Alioqui si absentes sint in regione remota, etiamsi illius sumptibus vivant, quasi procuratores, vel quomodolibet mercenarii, videtur eos per hoc non acquirere domicilium, vel facultatem promovendi. Quoniam in tam longa absentia, non rectè potest episcopus nosse illius mores; quandoquidem hoc triennium à Concilio præfixum posset ad hoc principaliter suffragari, quòd mores, & vita ab episcopo cognoscantur, argument. *cap. si quis incognitus 17. q. 1.*

RESOL. LXIV.

An Episcopus possit ordinare suum familiarem servientem tamen illum in civitate, sed extra domum? Ex part. 8. tr. 2. Res. 32.

§. 1. Respondeo affirmativè cum Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 23.* Nam in terminis Concilii dicendum est, familiarem esse qui in obsequio episcopi intra, vel extra domum ejus episcopi expensis alitur. Pro hac parte est Panormitan. *cap. in litteris, de testibus, num. 5.* ubi dicit, quòd *familiaris*, est latior vox, quàm *domesticus*, & *cap. cùm dilectus, de Cleric. non resident. num. 2.* ubi hæc dicit: Existentes in servitio alicujus dicuntur sui familiares, & Mandosius *regula 32. Cancellariæ, q. 10.* ubi inquit, Familiares sunt qui alicujus servitio se deputant ab illius alimentis pendentes. Nec obstat *cap. finale, de verb. signific. in 6.* quia quoad illum casum intelligit illud, per tuos Clericos, secus in hoc casu. Item, quia triennium illud datur à Tridentino, ut episcopus norit mores familiaris: at optimè cognoscet, quando continuè in

suo servitio assistit, licèt in alia domo habitet. Item pro hac sententia est Salzedo *citatus in notabili primo*, circa hunc casum, ubi tantùm requirit assistentiam, & quòd talis familiaris non sit absens. Idem tenuit quidam Doctor Salmantinus *in annotationibus*, quas publicè legit circa Tridentinum: & etiam tenet Henriquez *l. 14. de irregul. cap. 17. num. 3. & lib. 10. de ordine, cap. 12. num. 1. in comment. lit. D.*

RESOL. LXV.

An Episcopus possit ordinare famulum sui familiaris triennalis?

Et supponitur istum famulum inservisse familiari Episcopi per triennium? Ex p. 8. tr. 2. Res. 34.

Sup. hoc in R. seq. a lin. 6. & infra in R. 71. §. ult. cursim ad medium.

§. 1. Affirmativè olim respondi cum Sanchez, & postea invenio hanc sententiam tribus viris doctis placuisse, & ideò illam, me citato, tenet Marchinus *de Sacr. tract. 1. p. 5. c. 9. n. 8.* Barbosa *de potestate episc. p. 2. alleg. 5. nu. 7.* & Aversa *de sacram. Ordinis, q. 3. sect. 6.* Igitur sub verbis Concilii intelligentur quoque famuli, & familiares eorundem familiarium, qui inserviunt episcopo, ejusque impensis aluntur. Et hanc sententiam tenet etiam novissimè Escobar *in Theolog. mor. tr. 7. exam. 8. c. 4. nu. 73.* suppono istum famulum inservisse familiari episcopi per triennium; nam non debet habere majus privilegium, quàm familiaris ipse, cui deservit.

RESOL. LXVI.

An famulus familiaris episcopi, qui tamen ejus expensis alitur, possit ab illo ordinari, & gaudeat privilegio Concilii Tridentini sess. 23. cap. 9. de reformatione?

Et cursim deducitur familiares familiarium Cardinalium frui privilegio familiarium Cardinalis?

Sup. hoc in R. praeter. & infra in R. 71 §. ult. cursim ad medium.

Et notatur, quod si episcopus conferat beneficium in ea Dioecesi, potest statim suum familiarem ordinare, non expectato triennio, sicut si daret beneficium cuique extraneo, posset illum statim ordinare, quod etiam procedit in famulo familiaris episcopi? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 145.

§. 1. Hic casus est curiosus, & practicabilis, quem tamen apud paucos auctores invenies, pro quo suppone ex dicto Concilio Trident. posse episcopum ordinare familiarem suum non subditum, si per triennium secum fuerit commoratus, beneficium quacunque fraude cessante illi conferat; hoc supposito ad quaestionem propositam affirmativè respondet Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 24.* ubi sic ait. Familiares, vel famuli familiarum episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur familiares episcopi, & fruuntur privilegio dicti cap. 9. Tridentin. pro hac sententia est Mandosius *reg. 3. Cancell. quaest. 16.* ubi dicit, familiares familiarium Cardinalium frui privilegio familiarium Cardinalis, & adducit etiam Salicetum, Oldradum, & Henriquez.

Sup. hoc in R. seq.

2 Notandum est etiam hic obiter contra Petrum de Ledesma *in summa tom. 2. de sacrament. Ordin. c. 5. post 9. conclus.* quòd si episcopus conferat beneficium in ea diaecesi, potest statim suum ordinare familiarem, non expectato triennio, quia tunc non ordinat praetextu familiaritatis, sed quia ratione beneficii sortitur domicilium in ea dioecesi, sicut si daret beneficium cuicunque extraneo, posset illum statim ordinare, quia acquirit ibi domicilium, juxta *cap. 3. de temp. ordin. in 6.* Ita Sanchez *ubi suprà num. 25.* consultus cum Henriquez, quorum doctrinam ego assero etiam procedere, ut patet in famulo familiaris Episcopi.

Sup. hoc supra in Res. 51. & in aliis ejus annot. & in sine §. 1. R. hanc sequentis.

RESOL. LXVII.

An episcopus, si conferat beneficium familiari in sua Dioecesi, possit illum ordinare, non expectato triennio? Ex part. 8. tr. 2. Res. 37.

Sup. hoc in R. praeter. §. ult. in principio.

§. 1. Negativè respondet Ledesma *in sum. tom. 1. de sacr. Ordin. c. 5. post 9. concl.* sed nominatim contra illum, contrariam sententiam tenet Aversa *de sacr. Ordin. q. 3. sect. 6.* siquidem absque omni titulo familiaritatis potest episcopus ordinare quemcumque habentem beneficium in sua Dioecesi ex hac sola subjectione beneficii, ut dictum est. Et ita etiam hanc sententiam contra Ledesm. tenet Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 25.* ubi sic ait. Secundò nota circa eundem casum, quòd si episcopus conferat beneficium in ea Dioecesi, potest statim ipsum ordinare familiarem, non expectato triennio. Ratio, quia tunc non ordinat praetextu familiaritatis, sed quia ratione beneficii sortitur domicilium in ea Dioecesi. Sicut si daret beneficium cuicumque extraneo, posset illum statim ordinare: quia acquirit ibi domicilium juxta *capit. 3. de temp. ordin. in 6.* sic Doctor Henriquez à me consultus. Ita Sanchez.

Sup. hoc in R. praeter. §. ult. ad medium, & in aliis ejus ult. not.

2 Sed hic se offert curiosa dubitatio, quia Concilium, ut visum est determinat, posse episcopum ordinare suum familiarem triennalem, modò ei conferat beneficium; si Episcopus confert beneficium alicui, constat, quòd ratione illius beneficii fit ei subditus, & sic intuitu illius potest eum ordinare, ut patet superiùs *in verb. dimissoria §. 1.* ergo nihil prodest ei familiaritas triennalis, cùm absque ea possit eum ordinare ratione beneficii sibi collati?

3 Respondetur *primò*, quòd quando episcopus vellet ordinare suum familiarem triennalem absolutè, & simpliciter, id est, quia non habet animum residendi in posterum in loco episcopi domini sui: tunc Episcopus non potest eum ordinare ratione solius familiaritatis triennalis: sed tenetur ei conferre beneficium propter adimpletionem sacr. Concil. Trid. *sess. 21. cap. 22. de reformat.* & Bullam S. Pii V. in accepto Ordine sine titulo, postea cogatur cum decore Ordinis mendicare, ad evitandas poenas *c. episcopi, c. tuis, de praeb.*

4 Respondetur *secundò*, si verò episcopus conferret alicui suo familiari beneficium aliquod, vel Curatum, vel Canonicatum, vel simplex sufficiens ad victum, excedens fortassis summam ducatorum quadraginta, vel quinquaginta certò, & permanserit cum eo spatio unius mensis, & habet animum illic residendi in futurum, potest eum ordinare ratione beneficii collati, quia si hoc licet unicuique, etiam suo familiari, qui saltem ei servivit per mensem, prout *supr. verb. dimissoria, §. 5.* & tunc non est opus familiaritate triennali, Navarr. *consil. 2. de tempor. ord. & consil. 26.* & quòd hoc verum sit, perpende verba sacri Concilii, ut benè notat Navarr. *consil. 11. loc. cit. nu. 2.* quòd episcopus non potest nec primam Tonsuram conferre suo familiari triennali, nisi priùs conferat ei beneficium; sed clarum est, tam per sacrum Concilium, quàm per Bullam S. Pii V. quòd beneficium non est necessarium Clerico, nisi quando vult ascendere ad sacrum Ordinem.

5 Respondetur *tertiò*, si confert ei aliquod beneficium simplex parvi momenti, etiam vigintiquinque ducatorum, vel beneficium temporarium, utputa servitia quaedam Ecclesiae, vel quasdam Missas celebrandas, non excedentes praedictam summam: tunc non posset eum ordinare ratione illius beneficii, tum quia debet sufficiens, prout dictum est *in verb. dimissoria*, de patrimonio; tum quia Rebuff. *in tit. de Cleric. & qui, & à quo creent. n. 21.* quia beneficium temporarium parvi momenti, non parit domicilium, ut idem ait *loco citato*, & idem *in declar. non prov. num. 21. de praestim.* Et haec omnia docet Zerola *in praxi p. 2. verb. Ordo, q. 5.* Sed non omnia mihi placent; licèt videatur approbare Cenedo *in qq. Can. q. 18. num. 31.*

RESOL. LXVIII.

An Episcopus debeat statim conferre beneficium suo triennali familiari, ut possit illud ordinare?

Et quid intelligitur per verbum statim, *an intelligatur, cum primum vacaverit?* Ex part. 8. tract. 2. Res. 33.

§. 1. Ad hoc dubium sic respondet Marchinus *de sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 9. num. 5. & seqq.* Tertiò, intelligi debet haec facultas cum onere conferendi statim ordinato congruum beneficium. Sed quid intelligatur per verbum *statim*, non levis est dissensio: siquidem Gabriel Vasquez *3. p. tom. 3. disp. 243. num. 49.* verbum *statim*, interpretatur, quamprimùm; id est, quamprimùm beneficium aliquod vacaverit, teneri episcopum illud illi conferre; & interim commensalem habere, ne mendicare cogatur. Sed haec expositio est nimis ampla, & voluntaria: nam sacra Congregatio declaravit, fuisse contra hanc Tridentini formam, quandam beneficii collationem triennali familiari factam intra annum, etiam in mense undecimo à die ordinationis: sic testantur Flaminius Parisius *de resignat. beneficiorum, lib. 4. quaest. 2. num. 92.* Nicolaus Garzia *de beneficiis, part. 2. cap. 5. num. 85.* Similiter aliam factam post sex menses, fuisse contra eandem formam Tridentini, fuit resolutum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, teste Riccio *decis. 308.* Molfesio *in summa, tract. 2. cap. 2. num. 9.* & idem fuisse resolutum à sacra Congregatione, referunt Zerola *in praxi Episcopali, part. 1. §. Dimissoria, & part. 2. verb. Ordo, vers. quintò dubitatur.* Flaminius *ubi suprà* Rota Romana *divers. part. 1. decis. 731.* eadem Rota *decis. 222.* Recentiores apud Farinac. qui testantur ejusmodi episcopum incidisse in poenas ordinantis non suos. Quare verbum *statim*, non excedere decem dies, tradunt Alexander, Romanus, Cacheranus, Riccius, quos refert, & sequitur Molfesius *ubi suprà*. Hucusque Marchinus.

2 Non deseram tamen adnotare sententiam sapientissimi Vasquez, negativam docere etiam post illam Gaspar. Hurtadum *de sacram. Ordinis, diffic. 27.* ubi sic ait: Conceditur tamen in Tridentino *sess. 23. cap. 9.* Episcopo, ut possit ordinare familiare suum, quamvis non subditum, qui cum ipso fuerit per triennium commoratus, cum onere concedendi illi beneficium quamprimùm vacet, quod intelligitur, quamvis nullum

habeat

habeat patrimonium, & quamvis nullius Ecclesiæ urgeat necessitas Clericorum.

3 Et Joannes Præpositus *in 3. part. de sacrament. Ordinis, q. unica, dub. 14. num. 142.* advertit id quod dicitur in Concilio Tridentino *de beneficio statim conferendo*, intelligi, cùm primùm vacaverit. Et hanc sententiam tenet etiam Tannerus *tom.4.disp.7.q.3. dub.2. num. 38.* sic asserens: Potest Episcopus ordinarius, non autem titularis, suum per triennium commensalem, aut famulum, quamvis non subditum, initiare Tonsura, vel etiam sacris, si quàm primùm ei vacans beneficium parat conferre.

4 Sed ego puto non esse recedendum ab affirmativa sententia, quam nominatim contra Vasquez tenet etiam Aversa *de sacr. Ordin. q. 3. sect.* 6. maximè stante declaratione Cardinalium emanata die 22. Maii 1586. ut refert Parisius, & Garzia *ubi suprà*.

R E S O L. LXIX.

An Episcopus possit suo familiari triennali dimissorias concedere? Ex p.8.tr.2.Ref.36.

Sup. hoc inf. in R.72.§.3.concr. §. 1. RE spondeo affirmativè cum Præposito *in 3. part. de sacramento Ordinis, quæst. unica, dub.14. num.142.* Alzedo *in praxi Episcop. part.2.c.5. num.* 39. Marchino *de sacramento Ordinis, tract.1. part.5.cap.9.num.10.* & aliis asserentibus facultatem ordinandi familiarem triennalem, collato statim beneficio extendit etiam ad concessionem dimissoriarum, quibus ab alieno Episcopo possit Ordines suscipere.

R E S O L. LXX.

An Episcopus possit dispensare in interstitiis, quando ordinat familiarem suum? Ex p.3.tr.3.Ref.189.alias 190.

Sup hoc in R. 105; & inf. in R. 9.-§ Nota tertio. §. 1. NEgativam sententiam tenet Villalobos *in summa tom. 1. tract. 11. difficul.9. num.10.* Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 8. conclus. 5.* qui citat Navarrum *lib. 1. cons. 13. de temp. ordin.* quia id, quod concedit in tali casu Concilium Tridentinum Episcopis, est privilegium. Ergo non est intelligendum de illis rebus, de quibus non loquitur.

2 Sed ego contrariam sententiam teneo cum S. Jo. de la Cruz *in direct.conf.part.2.de sacram. Ordin. dub. 43. concl. 2.* ubi sic ait. Episcopus potest ordinare familiarem suum alienæ diœcesis, si per triennium sit commoratus, & ei det beneficium; ita in Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 9.* Imò, & cum isto potest in interstitiis dispensare in casibus dicti Concili *cap. 11. & 13.* Ita Congregatio Cardinalium. Hæc supradictus Doctor. Et hanc opinionem probabilem putat esse etiam ipsemet Ledesma *ubi suprà*, sic asserens. (En lo que toca à los intersticios, no me parece muy improbable, que el Obispo à quien firme le pueda dispensar.) Unde episcopi possunt tutò opinionem affirmativam in praxim deducere. Et ratio est, quia eo ipso quòd Concilium dat episcopis potestatem concurrentibus illis conditionibus familiares suos ordinandi, & consequenter concedit illis necessaria ad talem ordinationem faciendam, ut est dispensatio in interstitiis.

R E S O L. LXXI.

An Episcopus possit cum suo familiari triennali dispensare in interstitiis?

Et quid etiam super illegitimitate ad minores Ordines? Ex part. 8. tr. 2. Ref. 35.

§. 1. AFfirmativè respondet Zambelius *in Repert. mor. verb. ordo, num. 16.* & Molfesius *in summa tom.1.tract. 2. cap. 2. num.9.* ubi adducit declarationem sacræ Congregationis Concilii sub die 26. Maii 1594. & de dicta declaratione tenetur etiam S. Jo. de la Cruz, quem ego adduxi *in part. 3. tractat. 4. resol. 190.* adhærere huic sententiæ.

2 Sed postea inveni aliam declarationem S. Congregationis contrariam; undè huic posteriori standum esse puto, quam Quæ hic est R. antecedens, & infra in R.94. § Nota tertio. adducit Garzia *de beneficiis, tom. 1. part. 2. cap. 5. num.* 86. ubi sic ait. Non tamen potest episcopus dispensare cum suo familiari triennali, aliàs non subdito super illegitimitate, etiam ad minores Ordines, Navarrus *consil. 13. de temporibus ordination.* & Genuen. *dict.cap.81. n.3.* Man. Rodriguez, & P. Ledesma *supr.* nec super interstitiis, Navarr. *cons. 12. eod.tit.* & Genuen. *ibi* Mandos. & Ledes. nisi pro Ecclesiæ suæ utilitate, ut in sequenti declaratione S. Congregationis Congregatio censuit, & declaravit, quòd licèt episcopus possit ordinare familiarem suum triennalem, sibi aliàs non subjectum, & dare illi dimissorias ad ordinandum à quocumque, dispensare tamen Sup. his dimissoriis supra in Ref. 69. non potest super interstitiis, de quibus *cap. 13. & 14.* nisi pro Ecclesiæ suæ utilitate. Hucusque Garzia ex sacra Congregatione.

3 Et hanc sententiam docet etiam Cenedo *in qq. Canon. q. 38.num.31.* Sanchez *in opusc. tom.2. lib. 7. cap.1. dub.27.nu.3.* Zypæus *in Annal. jur. Pont. lib. 1. tit. de Ordin. num. 7.* Squillante *de privileg. Cleric. cap. 4. num. 244.* Marchinus *de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. cap. 10. num. 11.* Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccles. cap. 7. num. 18.*

4 Non deseram tamen adnotare novissimè affirmativam sententiam docere Escobar *in Theol. moral. tract. 7. exam.8.c.4. n.75.* ubi sic ait. Ex vi Concilii Tridentini *sess.23. cap. 9.* potest episcopus non tantùm ordinare suum familiarem alienæ Diœcesis, qui per triennium cum ipso fuerit commoratus, quando ei beneficium confert; sed etiam idem potest quoad famulum familiaris, qui ejus expensis alitur, uti Sanchez affirmat. Adiicio posse etiam cum eis in interstitiis dispensare. Ita ille. Sed quia Garzia adducit declarationem Cardinalium, quam ego suppono, ut dixi, esse posteriorem: ideò huic adhærendum esse puto; cùm prior remanserit derogata per posteriorem, ex his, quæ notat Garzia *de benefic. tom.1. part. 3.cap.4. num. 23.* & Saravia *de adjunctis, q. 18.n.20.* sicut etiam asserunt dicendum esse de Rotæ decisionibus: nam si contrariæ reperiantur, posterioribus standum est. Sup. hoc late suprà in Ref. 61. & 60.

R E S O L. LXXII.

An qui scit Italicè, non autem Latinè legere, possit ab Episcopo initiari prima Tonsura, & quid, si nesciat scribere? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 27.

§. 1. QUoad primum negativè videtur respondendum, quia Paludanus *in 4.dist.24. q.3. num.8.* docet requiri legere Psalmos, & Rebuffus *tract. de pacifica possessione, nu. 214.* dicit *illiteratum*, qui modicas literas scit legere in vulgari.

2 At his non obstantibus, puto contrariam sententiam tenendam esse, quia Concil. Trid. *sess. 23. c. 12. de reform.* dicit. Non initietur prima Tonsura, qui nescit legere, & cùm negativa illa non inclusa, in verbo, *nescit*, totam affirmativam destruat, & contrarium ejus ponat juxta glossam singularem *in c. cùm dilectus, de consuet.* si aliquis scit legere saltem Italicè, v. g. non potest dici nescire legere, seu nullo modo scire legere, quæ sunt æquipollentia. Et hæc omnia docet Sanch. *in opusc. tom.2.lib.7.cap.1.dub.46.nu. 11.* cui ego addo Azorium *tom.4.lib.6.cap.6.num.2.* & Barbosa *de potest.Episcopi part.2.alleg. 11. num.5. in fine.*

3 Quoad secundum verò sufficere, quòd charactēres formare sciat, quamvis scribere perfectè nesciat, docet Sellius *in select. Canon. cap. 5. num. 6.* ubi testatur ita declarasse sacram Congregationem episcoporum, & Regularium sub die 13. Octobr. 1593.

R E S O L. LXXIII.

An mutus, surdus, & cœcus possint ordinari?

Et quid, de surdastro, qui difficulter audit?

Et quid est dicendum de illis, qui impeditioris sunt linguæ, aut blæsi, ut Moyses; aut balbi, ut Demosthenes, nisi forte notabilem difficultatem loquendi haberent?

Et quid est sentiendum de carente visu oculi sinistri, qui dicitur oculus Canonis? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 22.

§. 1. DIco primò, quòd surdus, & qui nullo modo audire potest: jure Canonico irregularis est, & ideò nec promovendus, & promotus deijci debet. Altera verò tantùm aure surdus, item surdaster, difficulter audiens, non est Sup. hoc surdastro in Ref. seq. irregularis, ex Majol. *lib.1.de irregular. cap.25. num.1.* & Alphonso Vivaldo *tract. de irregular.nu.156.* Jacob. de Graff. *lib.4. c.27. n. 51.* dummodo utramque habeat aurem.

2 Dico secundò, quòd qui mutus est, & lingua caret, quique linguæ usum perdidit, aut non potest se explicare, irregularis est, nec promoveri possit, & propter impossibilitatem perdit Ordinis executionem, ex S.Th.3. *part. quæst.82. artic.10.ad 3.* Sot.4.*dist.13. art. fin.ad 3.* Tab.*ver. corpore vitiat. num.2. §. Primò, in fine*, & Majol.*lib.1. de irreg. cap.* 26. Alphons. Vivald.*tract. de irreg. num.162.* & Jacobo de Graff. *lib. 4. cap.27. num.50.* & Henriquez *lib.14.cap.8. §.2.* Qui verò impeditioris sunt linguæ, aut blæsi, ut Moyses; & balbi, ut Demosthenes, qui calculis sub lingua positis R, litteram postea didicit, non sunt irregulares. Majol. *numer.3.* Jacob. de Graff. *lib. 4. cap. 27. numer. 50.* nisi fortè notabilem difficultatem in loquendo haberent, & hæc omnia docet etiam Sayrus *de censuris, lib. 6. c.8. num.17. & 21.* & Hugolinus *de irregularitate, cap. 46. num. 3. & 4.*

3 Dico tertiò, quòd qui caret uno oculo, est irregularis. Sup. contrarium in hoc. & qualis pro Regularibus. Ingo tamen in to.7. tr. 1. ad Ref. 189. Ita Sylvester *sup. quæst.6.* P. Henriquez *num. 2.* & probatur ex *cap. si Evangelica, 50. dist.* at verò si habeat utrumque oculum integrum, quamvis careat visu dextri, non est irregularis. Sed quid si careat visu sinistri, qui dicitur oculus Canonis? Respondetur, si ita videat dextro, ut sine indecora conversione

... difficul... 5.& ... Ide mis. §. ne faciel ad populum possit legere Canonem, ad quod etiam juvabit Missalis adaptatio, non est irregularis, aliàs erit, & ita docet Avila *de censur. p. 7. disp. 3. dub. 1.*

RESOL. LXXIV.

Ex quadam hujus Regni civitate relata hæc quæstio mihi fuit; Possit ne quidam Religiosus surdaster ad sacros Ordines promoveri? Ex p. 2. tr. 17. & Miscel. 3. Ref. 20.

Sup. hoc ex ... R. prætet. ad lin. 4. ... §. 1. PAssius Comitolus *in suis resp. mor. lib. 6. q. 55.* negativè respondet, & multis rationibus conatur hanc suam confirmare sententiam, sed præcipuè hoc argumento. Gelasius Papa ad Clericorum munera eos promoveri vetat, qui sunt vitiati corpore. Verùm surdaster est vitiatus corpore. Ergo ad munera Clericorum promoveri non potest. Minor ad hunc modum probatur. Is est vitiatus corpore, qui corporis vitio aliquo laborat. Verùm surdaster corporis vitio laborat, est enim surdastritas vitium auditus, seu aurium, & quilibet surdaster auditu est vitiatus. Ergo est corpore vitiatus.

2 At ipse DD. volumina volvens contrariam sententiam communiorem inveni, quam sequuntur hi omnes, Sayrus *de censuris lib. 6. cap. 8. num. 17.* Bonacina *de censuris, disp. 7. q. 2. punct. 2. num. 7.* ex ipsa Comitoli familia, Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 5. sect. 2. num. 50.* cum Majolo *de irregul. lib. 1. cap. 25. num. 1.* & Jacobus de Graffiis *dec. aur. lib. 4. cap. 27. n. 51.* qui asserunt, surdaster, cùm quis est, seu cùm vel difficilè audit, vel altera aure tantùm surdus est, nullo jure prohibetur ad sacros Ordines promoveri.

3 Ad argumentum verò Comitoli potest quis respondere, non omne vitium corporis adducere irregularitatem, sed tantùm illud, quod adducit nimiam deformitatem apparentem, quam non habet surdaster, & qui altera aure surdus est. Salva semper, &c.

RESOL. LXXV.

Utrum Religiosus, qui parum intelligit linguam latinam, sit ad sacros Ordines, & præsertim ad Sacerdotium admittendus?

Idem est dicendum de Cantoribus, Canonicis, & Prabendatis Ecclesiæ Cathedralis?

Et notatur, quod examen de scientia, & doctrina Regularium ad recipiendos Ordines debet fieri ab Episcopo?

Sed advertitur, quod Episcopi hac in re suam exonerant conscientiam cum conscientia Prælatorum ipsorum commendatitiis literis plenam, atque omnimodam fidem adhibendo? Ex p. 2. tractat. 16. & Misc. 2. Ref. 29. alias 31.

Sup. hoc in R. seq. & in R. 1. post seq. §. 1. §. 1. VIdetur respondendum negativè ex Concilio Tridentino, quod affert Bonac. *de Sacram. disputat. 8. quæst. unica, punct. 5. n. 16.* & Riccius *in praxi, tom. 1 resol. 269. n. 3.* ubi etiam ad suscipiendos ordines minores requiritur, ut ordinandus intelligat linguam Latinam, & ideò talis Religiosus ex defectu scientiæ videtur irregularis, ut communiter docent DD. quidquid in contrarium afferat Henriquez *lib. 10. cap. 16. num. 2.* & in glossa *littera Q. & lib. 14. cap. 8. num. 11.* & in glossa *litt. B,* quem postea sequitur Garzias *de beneficiis, to. 2. part. 7. cap. 7. num. 10.* putantes defectum scientiæ prohibere susceptionem ordinum, sed non facere irregularitatem.

2 At his minimè obstantibus, non desunt doctissimi viri qui asserunt posse Episcopos sine ullo scrupulo ordinare Regularem ordine Presbyteratus, qui bene legit, & cantat, quamvis sit minus litteratus, sic enim in aliorum societate, & pro officiis religionis videtur idoneus minister. Et ita docet Portel *in dubiis Regul. ver. Ordines sacri, nu. 6.* & Henriquez *lib. 10. cap. 16. num. 2.* & Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 21. dub. 34. num. 5.* ubi sic asserit. (Quanto à los Religiosos es cosa muy cierta, qua no han menester tanta sciencia para ordenarse, como los Clericos seglares, que por vivir en communidad se suple mucha, y en haziendo el defecto se lo reprehenden. Y ansi digo, que para que se ordene un Religioso basta, que entienda lo que son los Sacramentos, y en especial el del altar, su forma, su materia, y quien es su ministro, y que sepa bien leer, y pronunciar el Latin, aunque sepa muy poco del, en especial sabiendo cantar. Y ansi no tienen que escrupular en ello los Señores Obispos, y no obsta contra esto el Concilio Tridentino, porque vemos en uso entre los hombres doctos, y de buena consciencia lo que queda dicho, y aun respecto de los seglares no se pide comunemente, que los que se ordenan de Missa; sean bastantes para enseñar al pueblo. Y ansi pues esta recebido entre hombres tan doctos, y graves desta forma, y el negocio de derecho positivo, muy bastante es para quitar el escrupulo, mayormente, que el Concilio no habla con palabras muy apretadas: lo mismo se podria dezir de los Cantores, Canonigos, Racioneros de la Iglesias Cathedrales, siendo hombres virtuosos, porque corre en ellos la misma razon: y lo veo en practica. Hæc Villalobos, quæ quidem sunt multum à Dominis Examinatoribus adnotanda, quia valde practicabilia.

3 Sed non reticeam contrariam sententiam in terminis docuisse Petrum Ledesmam *in sum. tom. 1. tract. de sacram. Ordinis, cap. 7. concl. 4. fol. mihi 436.* ubi ita ait. (No me parece, que es licito, que el Obispo ordene de ordenes mayores el Religioso, que lee bien, y canta, aunque no sepa tanto en lo que toca al Latin, y en lo que toca à lo demas. Esto digo contra algunos modernos Theologos, que enseñan verdad: Porque el Concilio Tridentino pone grande rigor en lo que toca à la sciencia, y saber, y particularmente en lo que toca el entender Latino, y ansi no me parece licito. Tambien porque este tal teniendo tan corta scientia, y tan limitado saber, no puede en ninguna manera ministrar bien, y devidamente en sus ordenes, luego no es licito ordenar el tal religioso, no es bien, que sepa menos, que los demas, ante es razon, que sepa mas, pues deve ministrar mejor en sus proprios ordenes, que los demas.) Ita ille.

4 Sed prima sententia est satis probabilis, & tuta in praxi. Notandum est tamen, quòd examen de scientia, & doctrina Regularium debet fieri ab episcopo, ut contra aliquos recentiores notat Vasquez *in 3. part. tom. 5. disp. 246. cap. 6. num. 55.* & alii, & patet ex Concilio Tridentino *sess. 23. de reform. cap. 12.* sed observat Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 5.* quòd devoti, atque prudentes episcopi hac in re suam exonerant conscientiam cum conscientiis Prælatorum, ipsorum commendatitiis litteris plenam atque omnimodam fidem adhibendo; undè rectè Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 14. n. 5.* sic asserit, (Los Obispos tienen derecho para examinar los Religiosos, que han de ordenar, como consta del Concilio Tridentino. Mas bien podian passar los Obispos con el examen de los Obispos con el examen de los Prelados, teniendo dellos buen concepto quanto à esto, que como los cometen à un Examinador, tambien los pueden cometer à un Prelado.) Et ita etiam docet Portel. *in addit. ad dubia Regular. ver. Ordines sacri, num. 1.* Sup. hoc in tr. 5 tr. ... R. ... in fine, vers. Nec tunc examinados esse, & in R 85 § Deinde, & pro secunda diffic. hujus §. infra R. 79. § ... medio, vers. Unde sufficit.

RESOL. LXXVI.

An Regulares non benè linguam Latinam callentes possint ab Episcopis ordinari? Ex p. 3. tr. 2. Ref. 86.

§. 1. VIdetur respondendum negativè, nam Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 11.* generaliter requirit in ordinandis scientiam saltem linguæ Latinæ. Alibi in Ref. prætet. & in R. seq. à §. Sed difficultas.

2 Sed ego alibi cum Villalobos contrarium docui, & nunc iterum doceo cum Tamburino *de jure Abbat. tom. 2. disput. 1. quæst. 21. num. 5.* Hieronymo Rodriquez *in compen. qq. Regul. resol. 106. num. 24.* & Peyrino *in privil. Minim. tom. 1. constit. 26. Leonis X. §. 13. n. 25.* quia in Regularibus non requiritur tanta litterarum peritia, quanta in Clericis sæcularibus. Nam Religiosi, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam sicut Clerici. Unde patet responsio ad authoritatem Concilii. Adde, ut observat Peyrinus, quod Concilium id relinquit episcoporum arbitrio, ait enim; Minores Ordines iis saltem, qui linguam Latinam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud episcopo magis expedire videretur, conferantur: arbitrium enim illud episcopi non solùm est super interstitiis, ita ut iis non servatis, si Ecclesiæ utilitas postulet, possit Ordines conferre; sed etiam super Grammatica, ita ut nescienti Grammaticam, si alioquin bonæ indolis sit, & docilis, vel possit optimè inservire ministerio, ad quod ordinatur, sine Grammatica possit Ordines quoscumque conferre. Neque enim ex verbis Concilii colligi potest ratio, quare arbitrio episcopi relinquatur potius dispensatio super interstitiis, quàm super Grammatica, cùm verbum, *conferantur*, sub quo stant illa duo post *arbitrium*, collocetur. Ita Peyrinus *ubi suprà*, qui citat Menochium *lib. 2. de arbitr. cas. 425. nu. 58.* quæ omnia sunt valdè notanda à Dominis examinatoribus episcoporum.

RESOL. LXXVII.

De irregularitate ex ignorantia.

Et an regulares non multùm literati sint ordinandi?

Et an sufficiat, quod constet Dominis Episcopis per litteras testimoniales suorum Prælatorum Religiosos ordinandos esse examinatos, & sufficienter litteris instructos ad suscipiendos Ordines? Ex p. 4. tr. 2. Ref. 74.

§. 1. CLarum est quod ex ignorantia oritur irregularitas: undè constat *in can. illiteratos, dist. 36. & in c. cum in cunctis, de elect.* & ex *cap. ultim. de tempor. ordin. in 6.* illiteratos non posse ordinari, & consequenter semel ordinatos quamvis bona fide, non posse Ordines exercere; quæ autem scientia ad quemlibet Ordinem perquiratur, tradit Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 4. 13. & 14. de reform.*

2 Sed

2 Sed Difficultas est circa Regulares. Dico igitur cum Hieronymo Rodrig. *in compend. quæst. regul. resol. 52. numer. 22.* quod cum Religiosis non multum litteratis possunt Episcopi dispensare ut ad Ordines sacros promoveantur, quia in illis non requiritur tanta scientia, quanta in Clericis sæcularibus, eo quod ad curam animarum non ordinentur, & ex continuo convictu, & communicatione cum doctis in Religione semper manet spes discendi, idque colligitur ex *cap. nullus, de temp. ordin. in 6.* ubi illiteratus tonsurari prohibetur, nisi Religionem intret. Undè sufficit, quod constet prædictis Dominis Episcopis per literas testimoniales suorum Prælatorum Religiosos ordinandos esse examinatos, & sufficienter literis instructos ad suscipiendos Ordines, nec hoc est contra Concil. Trident. *in decreto examine ordinandorum*, nec contra aliud decretum *de sufficientia ordinandorum in Presbyteros ad docendum populum*; & cur magis credere debeat Episcopus sæculari examinatori, quàm Prælato Regulari testificandi de scientia, & sufficientia ordinandi. Ita Rodriquez, & ego ipse alibi *in p. 2. tr. 16. resol. 29.* ubi citavi Villalobos, Henriq. & Portel, & hanc sententiam, me citato, tenet etiam novissimè Peyrinus *tr. 2. de Relig. Prelat. q. 3. c. 7. nu. 20.* ubi citat plures alios Doctores asserentes, quod licet Episcopis initiare etiam sacerdotio Regularem, qui benè legit, & cantat, quanmvis minus sit literatus. Vide etiam Aloysium Bariolam *in aphorism. lit. R, ver. Regulares Ordines*, hanc etiam opinionem tenentem. Et ideò illam sine ullo metu, & scrupulo possunt domini Episcopi in praxim deducere.

Sup. contento in hoc §. sup. infr. R. 75 & pro parte ejusmod difficultatis hujus §. annotatum ibid & in Ref. 76.

Sup. hoc in R. not. seq pro- ... hocm, sed lege etiam alias §§. ejus vult. not.

Quæ hic est sup. Ref. 75. §. ulc. & lege etiam alium ve. t. not. primum prædicti §.

RESOL. LXXVIII.

An privilegium quorumdam Abbatum conferendi Ordines minores duret adhuc, non obstante Concilio Tridentino sess. 25. c. 10. de Reformatione?

Et notatur supradictos Abbates posse his subditis sæcularibus dare literas dimissorias ad Ordines, neque hoc privilegium derogare Concilium Trid. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 147.

§. 1. NEgativè respondet Henriquez *lib. 4. c. 18. n. 2. & in glossa lit. P.* quia hoc clarè videtur determinare Concil. Trid. *ubi supra*. Et ita hanc sententiam docet etiam Gavantus *in Enchir. Episc. ver. Abbas, n. 31.* ubi sic ait. Abbas non potest conferre Ordines minores, neque primam tonsuram non sibi subditis ex Concil. Trid. Ita ille, & novissimè Mauricius Alzedo *in praxi Episcop. p. 2. c. 5. n. 78.*

Sup. hoc in R. ... & in aliis ejus primo not.

Verùm novissimè Thom. Sanchez *in opusc. to. 2. lib. 7. c. 1. dub. 18. num. 20.* affirmativam sententiam putat probabiliorem, & ideò docet privilegium concessum Abbatibus non revocare Concilium Tridentinum, quia hoc privilegium est concessum à VII. Synodo generali *c. 14.* & habetur *in c. quoniam, distinct. 69.* at revocatio decretorum Concilij sufficiens non censetur, nisi in specie fiat eorum derogatio his verbis, non obstante aliqua lege, vel constitutione etiam in Concilio generali statuta, ut colligitur ex *c. ex p. & c. ultim. de capellis monach. c. eam te, de atat. & qualitate, c. nonnulli, de rescript.* tenet Covarr. *var. c. 16. nu. 6.* Archidiaconus *c. 1. de constit. in 6.* Felinus *c. nonnulli, de rescript.* Alexander *con. 187. lib. 1.* Jacobatius *tr. de Concilijs, lib. 3. art. 18.* & per hoc dicit Navarrus *in summa c. 27. n. 265.* privilegium concessum Religiosis *in Clem. dudum, de sepult.* quia est Concilij generalis, quod scilic. si sine justa causa repellantur ab Episcopo, censeantur approbari, non derogari per Concilium Tridentin. *sess. 23. c. 15.* decernens non posse Regulares audire confessiones, nisi sint approbati ab Episcopo, quia Tridentium *ibi* dicit, *non obstantibus quibuscumque privilegijs*, & non dicit expressè, non obstante decreto Concilij generalis. Cum ergo in nostro casu Tridentinum *ubi suprà*, tantùm dicat, *non obstante quocumque privilegio*, nec dicat, non obstante decreto Concilij generalis, non censebitur revocatum tale privilegium Abbatibus concessum in VII. Synodo generali. Item, quia privilegium hoc Abbatibus concessum, est insertum in corpore juris, *c. cùm contingat, de atat. & qualitat. c. Abbatibus, de privil. in 6.* at in generali privilegiorum revocatione, qualis, est, quæ fit in dicto loco Tridentini, non comprehenditur privilegium insertum in corpore Juris. Ergo non censetur revocatum hoc privilegium, & ita ego hoc tempore vidi titulum de prima tonsura Abbatis Benedictini, qui ordinavit sæcularem plenè sibi subditum cum Notarij testimonio, quod sic solet facere. Hæc omnia Sanchez, satis quidem probabiliter, si non obstaret declaratio Cardinalium In contrarium, quam adducit Quaranta *in verb. ordo*. Sed Lector circa præsentem quæstionem non desinat videre Gratianum *in discept. forens. tom. 2. capit. 112. per totum*, & Flores de Mena *in qq. var. lib. 2. quæstion. 14. per totam*.

Pro contento in hoc §. ibid. in § Verum & lege etiam R. ejus not.

Quoad hæc infr. in Ref. ... quamvis ibi pro Abbatibus Ecclesiasticis.

5 Nota etiam, quod Sanchez *ubi supr. dub. 21. num. 6.* contra Henriquez, Rodriguez, & alios docet supradictos Abbates posse suis subditis sæcularibus dare litteras dimissorias ad Ordines, neque hoc privilegium derogare Concilium Tridentinum, & ita etiam tenet Tamburinus *de jure Abbat. tom. 2. disp. 2. q. 7. n. 1.*

RESOL. LXXIX.

Quidam Abbas Benedictinus contulit Ordines minores quibusdam non sibi subditis, qui postea alios Ordines susceperunt, & in illis ministraverunt: quæritur quid in hac re statuendum.

Et an dicti Ordines sint saltem iterandi sub conditione?

Et quæritur, an prædicti Abbates possint conferre Ordines tam sæcularibus, quàm Regularibus, qui speciales litteras dimissorias à suis Superioribus habuerunt?

Et an si aliquis subditus sæcularis ordinaretur à supradictis Abbatibus, valeat quidem ordinatio, & sit tantùm illicita, non autem invalida?

Et advertitur, quod privilegium clausum in corpore juris in generali derogatione numquam censetur comprehendi? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 93.

§. 1. CIrca præsentem quæstionem satis quidem arduam more meo breviter, & resolutoriè videndum est primò, an potuerit dictus Abbas conferre dictos Ordines. Secundò, an saltem sint iterandi sub conditione.

2 Quoad primum respondeo dictum Abbatem minimè conferre potuisse supradictos Ordines, docere plures Doctores, asserentes Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 10.* revocare privilegium Abbatibus concessum conferendi Ordines minores, nisi ordinandi sint Regulares eorum subditi. Ita docet in specie contra Abbates Benedictinos S. Joannes de la Cruz *de statu Relig. capit. 7. lib. 2. dub. 1.* Cœlestinus *in compend. Theolog. moral. tract. 8. capit. 4. quæst. 2.* Emanuel Sà *verb. Ordo, num. 16.* Portel. *in dub. regular. verb. Abbas, numer. 2.* ubi sic ait; Abbas Benedictinus confert Ordines minores suis subditis, *capit. quoniam, distinction. 69.* & Julius II. *Bulla 25.* & hoc non revocatur in Concilio Tridentino pro suis subditis, sed pro aliis. Sic ille. Hanc etiam sententiam docet Barbosa *de potestate Episcopi, part. 7. allegat. 3. num. 11. & in Collectan. Doctor. tom. 3. in 6. Decretal. lib. 5. titul. 7. capit. 1. num. 5.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 9. conclus. 2.* Rubeus *in aphorism. Episcop. verb. Abbas, numer. 13.* Puteanus *in 3. part. D. Thom. quæst. unic. de sacram. Ordin. dub. 7. conclus. 2.* Zapæus *in jure Pontificio, tit. de majorit. & obedient. num. 4.* Antonius de Marinis *quot. resolut. cap. 1. num. 34.* Gratianus *in disceptat. tom. 4. capit. 791. numer. 7.* Campanili *in divers. jur. can. rubr. 6. capit. 2. ante numer. 7.* Henriquez *lib. 14. capit. 18. num. 2.* Emanuel Rodriguez *in quæstion. regular. tom. 1. q. 18. art. 1.* Fuscus *de visit. lib. 2. cap. 15. nu. 93.* Hieronymus Rodriquez *in compend. quæstion. regular. res. 1. numer. 22.* Novarius *opuscul. de jure novo Pontif. conclus. 103. n. 6.* Riccius *in praxi tom. 4. resol. 257.* Homobonus *in consult. tom. 1. part. 5. resp. 194.* Germonius *de sacra immun. lib. 3. cap. 9. num. 37.* Megalius *in prompt. verb. Abbas, num. 17.* Gaspar Hurtadus *de Sacrament. tract. de Ordine, difficult. 18.* Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 5. num. 96.* Bartholomæus Ledesma *de sacram. Ordinis, dub. 11.* Joannes Baptista de Fabris *de Sacramento Ordin. in communi, capit. 7. quæst. 2.* Naldus *in summa, verb. Abbas, num. 3.* Laurentius de Peyrinis *de Prelat. regul. tom. 2. quæst. 3. cap. 7. num. 23.* Lubrinus *in summ. verb. Abbas, numer. 3.* Piasecius *in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. art. 1. num. 7.* Alzedus *de præstant. Episc. par. 2. cap. 6. num. 78.* Cataneus *in summ. verb. Abbas, §. 2.* Vega *in specul. Paroch. to. 2. cap. 14. §. 8. numer. 31.* Chamerota *de sacrament. tract. 11. capit. 4. dub. 2.* Vasquez *in 3. part. tom. 4. disp. 243. cap. 5. numer. 53.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 1. cap. 5. num. 25.* Acugna *in Decretum Gratiani part. 1. disp. 95. cap. 1. numer. 6.* Graffius *decis. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 142.* Tannerus *tom. 4. disput. 7. quæst. 3. dub. 2. numer. 27.* Martinus *in Theolog. moral. de Sacrament. Ordin. quæst. 4. conclus. 1.* Binsfeld. *in enchirid. part. 1. cap. 16. §. 9.* Funes *in specul. moral. part. 2. cap. 10. numer. 2.* Honorius *in compend. jur. canon. lib. 1. tit. 11. num. 6.* Vallensis *in Decret. lib. 1. tit. 11. §. 3. num. 6.* & Litteratus *in summ. part. 1. cap. 46. nu. 4.* Hi omnes asserunt non posse Abbates ordinare nisi suos subditos regulares; & aliqui ex ipsis addunt, magis explicando, neque alienos etiam cum licentia Episcoporum, & ita in specie docet Seraphinus *part. 1. decision. 985.* asserens ita sensisse Rotam: & Sellius *in select. canon. capitul. 19. numer. 8.* testatur ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem Episcoporum, & Regularium in una Eugubina die 3. Novembris 1593. & in una Camplen. die 27. Junij 1631.

Quoad hoc in n. 3. n. 3. lege doctr. R. 27. & signanter sup. hoc vide hic R. præteritam, & concludenter, & definitivè in duabus R. seq.

Sup. hoc in R. ... in non §. Sed aliqui hujus R.

3 Verùm, his non obstantibus, contrariam sententiam mordicus tenet Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 7. dub. 19. numer. 20.* & ratio est, quia dictum privilegium est insertum in corpore juris, ut patet *in capit. quoniam, dist. 69. & in cap. Abbates, de privileg. in 6. & cap. cùm contingat, de atate, & qualit. ordin.* Sed privilegium clausum in corpore juris in generali derogatione, numquam censetur comprehendi, sed opus est, ut de illo efficiatur expressa mentio, ut ego ipse ad satietatem cum 19. Doctori-

Sup. contenta in hoc §. præter R. ... sequentiam, sup. in Ref. præced. §. 1.

ctoribus satis probavi *in 3.part.2.tract.2.resol.*1. quibus nunc addo Basilium Pontium *de matrim.lib.8.cap.*19.*numer.*16.Castrum Palaum *tom.* 1.*tract.* 3. *disput.* 5.*punct.*21. §. 4. *numer.*5. Suarez *de legib.lib.8.c.*38.*n.*1.Salas *disput.*17.*sect.*14.*num.*73.Portell. *in dub.regul.verb.Privilegium* , *n.*7. & 67. Ergo in illa generali revocatione Concilij Tridentini, non obstantibus quibuscumque privilegijs, &c.dicendum est, non comprehendi privilegium, de quo loquimur tamquam insertum in corpore juris. Deindè dictum privilegium Abbatibus fuit concessum in Synodo VII. *cap.*14. Sed decreta Concilii generalis non censentur derogata nisi in specie fiat eorum derogatio, ut ego ipse cursim tetigi *in* 1.*p.tr.*5.*resol.*2.& latè probat cum 20. Doctoribus Hieronymus Cenedo *in quæst. can.qu.*1.*num.*27. ergo in revocatione generali, de qua loquimur, non comprehenditur dictum privilegium, cùm ibi non apponatur specialis derogatio Concilij à quo emanavit.

Quæ nunc inveniuntur in [illegible] Res [illegible] contra[illegible], & in a[illegible] ejus [illegible].

Quæ hic reperiuntur in [illegible] Ref.[illegible] Verùm.

4 Sed aliqui asserunt non obstante dicta derogatione Concilij Tridentini, posse hodie Abbates habentes jus deferendi baculum, & mitram, & postquam munus benedictionis susceperint, Ordines minores sæcularibus non suis subditis conferre, dummodo ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissoriales impetrarit. Et ita declarasse sacram Congregationem testatur Quaranta, Bonacina, Capucinus, & Azorius, quos citat, & sequitur Tamburinus *de jure Aabatum tom.*2.*disp.*2.*q.*7.*nu.*2. quibus ego addo Molfesium *in sum.tom.*1.*tract,*2. *cap.*2.*num.*18. Zanardum *in direct.Theol.part.*1.*de sacr. Ordin.cap.*3. Alvinum *de potestat.Abbat. cap.*22.*numer.*18. Zerolam *in praxi Episcop.part.*1. *verb. Abbas* . Kellisonium *in 3.part.tom.*2.*quæst.*38.*art.*2. Venerum *in exam. Episcopor.lib.*1.*cap.*12.Layman *lib.*5.*tract.*9.*capit.*9.*numer.*1.& 2. Lezzanam Romæ impressum anno 1634. *in quæstionum regular.cap.*18.*num.*13. Gavantum Romæ impressum anno 1631. *in Enchirid.Episcop.verb. Abbas* , *num.*34. Tiberium *in instruct. Ordin.cap.*7.*q.*48. Ugolinum *de potestate Episcopi* , *cap.*26. §.19. Grilenzonium 142.*n.*52. Mercerum *de Sacrament.in* 3.*part. D. Thom.q.*38.*art.*1.Zecchinum *de Republ. Eccl.c.*25.*n.*4. Moscon ium *de majestate militan. Ecclesia* , *lib.*1.*c.*9. Fornarium *de Sacram. Ordin.c.*5. §.2. & novissimè Joannem Præpositum Societatis JESU *in 3.p.D. Thom.q. unica de Sacrament. Ordinis* , *dub.* 13.*nu.*127. & quia codex rarus est, ponam per extensum ejus verba, sic enim ait: Circa decretum Concilij notandum primò non prohiberi prædictos Abbates conferre Tonsuram, & minores Ordines sæcularibus sibi subditis, si accedat consensus Episcopi, cum quo etiam ejusdem Episcopi subditos possunt Tonsura, & minoribus Ordininibus initiare, ut respondit Congregatio Cardinalium; requiritur verò ut unusquisque sæcularium habeat pro se dimissorias, & non tantùm in genere, ut eadem Congregatio. Deindè non prohiberi quominus possint primam Tonsuram, & minores Ordines conferre alijs Regularibus qui speciales literas dimissorias à suis Superioribus habuerunt, ut eadem Congregatio. Itaque Abbas, vel alius, qui primam Tonsuram, & minores Ordines potest conferre cum dimissorijs specialibus ejus, qui potest dare, potest ordinare sibi non subditum, tam regularem, quàm sæcularem; ubi notandum præter hujusmodi dimissorias opus esse consensu Episcopi loci, in quo Ordines sunt suscipiendi, ut Congregatio. Itaque licèt respectu Regularium sibi subditorum non habeat opus consensu Episcopi loci, ut si ejus Monasterium sit subditum Episcopo, tamen ijs consensus est necessarius, ut alij ordinentur ex Congregationis decreto, quod videtur intelligendum, quando non confert Ordines in loco exempto, quia ut in eo conferat, non videtur requiri consensus Episcopi, ut instructis sufficientibus dimissorijs conferre possit, cùm in tali casu possit alienus Episcopus Ordines conferre petente Superiore, & qui habent privilegium, ut à quovis Episcopo possint ordinari, possiut in loco exempto ordiuari à quolibet Episcopo, non requisito consensu Episcopi loci; & si petas utrum, ut aliquis possit recipere minores Ordines ab Abbate, sufficiat habere dimissorias, quibus sit potestas recipiendi minores Ordines à quolibet? Respondeo sufficere, quia per particulam illam generalem datur illi facultas recipiendi à quovis valente Ordines minores conferre. Et hæc omnia ad verbum docet Præpositus *ubi suprà* , ex mente sacræ Congregationis. Cui etiam adde Layman *in quæstion. canon. cap.*17. *numer.*219. Undè apparet pro utraque opinione adesse declarationes Cardinalium sacræ Congregationis. Itaque in hoc casu aliquis posset dicere id, quod in simili dixit sapientissimus Petrus Hurtado de Mendoza Societatis JESU *in 2.2. D.Thoma de fide, spe, & charitate* , *vol.*1. *disp.*84.*sect.*2.§.25. ubi agens de quadam quæstione, pro qua hinc inde afferebantur declarationes Cardinalium inter se pugnantes, ut in casu nostro, Respondit, inquam, Hurtadus utramque sententiam probabilem esse, & utramque probatam Eminentissimis Cardinalibus, alteram quidem nonnullis, alijs alteram: etenim, ut ait Ovid.

Sup hoc absolutè, & definitivè in R.[illegible] & epi[illegible] in eodem §.

Sup. hoc concludenter, & definitivè in Res seq & infra in Ref. 85. §. Tertio. quod Abbates.

Sæpe premente Deo, fert Deus alter opem.

Ita Hurtadus.

5 Vel posset aliquis respondere (Purpuratorum enim illorum Patrum sacrum Concilium venerari oportet) declarationes supradictas inter se minimè pugnare, quia declarationes pro prima sententia adductæ intelligendæ sunt, si Abbates conferre vellent Ordines ea authoritate, qua antea poterant, nempe non solùm suis Religiosis, sed etiam sæcularibus sibi tamquam Ordinario subditis absque consensu Episcopi loci: secus autem si Abbates hodie conferrent Ordines minores cum conditionibus appositis in declarationibus Cardinalium pro secunda sententia relatis. Undè apparet declarationes supradictas non esse sibi contrarias, & ita esse intelligendas patet ex Præposito, Marcello, Vulpe *in praxi judiciali* , *cap.*6.*num.*8.& 10. Kelisonio, Layman, & alijs Doctoribus *ubi suprà* , citatis, qui postquam ex sacra Congregatione docuissent Concilium Tridentinum revocasse privilegium Abbatibus conferendi Ordines minores subditis etiam sæcularibus, postea subdunt. Ex eadem sacra Congregatione supradictos Abbates non obstante dicto Concilio, posse conferre minores Ordines quibuscumque tam Regularibus, quàm sæcularibus etiam non sibi subditis, si tamen ordinandi habeant dimissorias à proprio Episcopo, vel Prælato, per quas sigillatim, & in particulari hanc licentiam præbeat, & consensum etiam Episcopi illius loci, in quo sunt Ordines ministrandi.

Sup hoc in R. not. [illegible].

6 Undè ex his patet etiam responsio ad auctoritatem Rotæ, quam suprà affert Seraphinus, ad quam etiam Tiberius *de instruct.ordin. cap.*7. *quæst.*48. cum Tamburino *de jure Abbatum* , *tom.* 2.*disp.*2.*quæst.*7.*numer.*4.respondet loqui Dominos Rotæ, quando Abbates vellent conferre Ordines minores sine consensu Episcopi Diœcesani, & ratio hujus posterioris sententiæ in favorem Abbatum est, quia Concilium Tridentinum, licèt asserat non licere Abbatibus ordinare nisi suos subditos Regulares, non sequitur ex hoc, quòd non possint ordinare alienos cum licentia suorum Episcoporum, ut patet *capit.ult. de temp. ordinat.in* 6.Nam textus ibi, ut patet, & observat glossa, loquitur etiam de Abbatibus, quod confirmatur, nam ante Concilium Abbatibus non licebat ex *capit. Abbates* , *de privileg. in* 6. ordinare nisi suos subditos Regulares, & etiam (quod hodie non possunt per Concilium Tridentinum) subditos laicos, in quibus quasi Episcopalem jurisdictionem habebant, & tamen hoc non obstante, ordinabant subditos alienos de licentia suorum Prælatorum, ut docet glossa *in capit.quoniam* , *distinctio.* 69.*verb.Monasterium* , & *ibi* Turrecremata *nu.*9.& Lapus *alleg.* 138. cum alijs communiter, ergo, &c. Et hæc sunt placita Doctorum circa præsentem quæstionem. Quid ego sentiam, non proferam, sed ejus finalem, & claram resolutionem ad oraculum sacræ Congregationis remitto, ita ut in posterum ampliùs locus non sit Doctorum opinionibus adhærere.

7 Quoad secundum dubium, an dicti ordines sint saltem iterandi sub conditione ob probabilitatem sententiæ ajentis privilegium supradictorum Abbatum esse revocatum per Concilium Tridentinum, respondent aliqui negativè. Et ita docet insignis Theologus Societatis JESU Jacobus Granadus *de Sacrament. in 3. part. D. Thoma controvers.*9. *tract.at.* 1.*disputat.* 6.*nu.* 2.ubi sic ait. Si sit opinio probabilis Ordinem verè fuisse susceptum, & sit etiam probabilis apposita sententia posse tunc sine dubio iterari Ordinem sub conditione, ut in generali diximus de omnibus Sacramentis *tractat.* 1. *de Sacrament.in gener. disp.* 4. Utrùm autem teneatur quis illum Ordinem iterare, ibidem breviter explicuimus; si enim Ordo sit Sacerdotalis, aut Episcopalis, tenetur sine dubio iterare, quia alioqui exponitur periculo non consecrandi, non absolvendi pœnitentes, non ordinandi cùm probabile sit illum non habere potestatem Ordinis ad id requisitam, cùm autem id cedat in maximum detrimentum fidelium, tenetur ordinatus vitare hujusmodi incommodum; recipiendo prædictum Ordinem, secundum certam doctrinam, & non juxta opiniones, in quibus potest esse deceptio. Quod verò attinet ad reliquos Ordines inferiores non obligarem eum, qui juxta opinionem probabilem eos recepisset, ut illos iteraret, etiam sub conditione. Moveor ad ita sentiendum, quia isti Ordines non sunt ita necessarij, ut per Sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera, propter quæ instituta sunt, & præterea non habeat annexum aliquem actum absolutè necessarium ad salutem fidelium, aut defectu cujus proveniat Ecclesiæ notabile damnum. Cùm ergo aliundè homo sit ordinatus juxta probabilem opinionem, ac proindè prudenter sibi posset persuadere Ordinem fuisse validum, non est cur ad illius iterationem obligetur. Hæc omnia Granadus, qui in terminis, ut dici solet, terminantibus, casum nostrum determinat. Adde, quod multi asserunt, non obstante revocatione supradicti privilegij per Concilium Tridentinum, si aliquis subditus sæcularis ordinaretur à supradictis Abbatibus, valeret quidem ordinatio, esset enim tantùm illicita, non autem invalida, & conferret ordinatis characterem, non autem usum Ordinis. Et ita ex declaratione Cardinalium docet Gavantus *in enchirid. Episcop.verb. Abbas* , *n.*36.Sanchez *in opusc.to.*2.*lib.*7.*c.*1.*dub.*19.*n.*17. Tamburinus *de jure Abbat.tom.*2.*disp.*2.*qu.*8.*num.*1. Molfesius *in summa* ,

Sup hoc ad litteram, [illegible] in Ref 19 [illegible] per totum, [illegible].

tom. 1. tract. 2. c. 2. n. 18. in fine. Præpositus *in 3. p. q. unic. de Ordine, dub. 13. n. 124.* Marcellus Vulpe *in praxi judiciali, c. 6. n. 10.* Rodriquez *in quæstionum regul. tom. 1. q. 18. art. 1.* Ludovicus de San Juan *en su lez de Sacerdoces; quæst. 3. regul. artic. 1. concl. 2.* ubi sic ait: (Si el dicho Abad ordenare de hecho personas estrañas, quedaran ordenadas, y recebiran caracter: porque escriviendo el Papa Urbano à Hugo Obispo de Leon de Francia le dize: Clerici ab Episcopo alterius Parochiæ ordinati, à proprio in suis Ordinibus recipi possunt. De aqui se siguens dos punto. El primero, que los dichos Clerigos reciben caracter. El segundo, que aun los estraños reciben el caracter, no reciben la execution de las Ordenes; pues que dize Urbano, quod à proprio Episcopo recipi possunt in suis Ordinibus, las quales palabras presuponen, que los assi ordenados quedan suspensos de la execucion de las Ordenes; pues lo mismo es en nuestro caso.) Ita ille. Licet hanc sententiam non approbet Laurentius de Peyrinis *de Prælat. Regul. tom. 2. quæst. 3. capit. 7. numer. 23.* ubi docet, quod si per Concilium Tridentinum Abbatibus fuit revocatum privilegium, ipsi non solum illicitè, sed etiam invalidè, ordinarent, & ordinati omninò ordinari denuò deberent. Sed negativam sententiam docet Sanchez *ubi suprà*, observans privilegium concessum Abbatibus conferendi Ordines minores esse absolutum, aliàs dicendum esset, quòd si conferrent hos Ordines minores extra suum Monasterium, subditis tamen, non teneret Ordo, cùm privilegium continet etiam quoad tantùm in suo Monasterio, quod tamen dicere videtur absurdum. At verò quoad jurisdictionem requisitam ad benè, & licitè Ordines conferendos dictum privilegium est limitatum, scilicet in suo Monasterio, & subditis. Ita Sanchez, cuius doctrina clarè confirmatur ab Archidiacono *in capit. Abbates, de privil. in 6.* ubi docet Abbatem conferentem Ordines minores extra suum Monasterium Regularibus alterius Monasterij, etiam non invitatum, conferre, hoc non obstante, characterem Ordinum: & Franchus *ibidem nu. 2.* ex Joanne Andrea docet etiam, quod si dicti Abbates alios ordinent Clericos aliter, quàm sibi permittur *in dict. capit. quod utique*, hoc non obstante characterem imprimunt. Et tandem non desinam hic apponere verba Petri de Ancharano *in dict. c. Abbates, n. 3.* ubi sic ait. Adverte tamen, quod licet Abbates non debeant conferre Ordines alijs, quàm personis hic expressis, tamen si conferant, imprimunt characterem. Ita ille, qui citat etiam Joannem Andream, & Boetium, quibus adde glossam *in c. Abbates, de privil. 6. verb. tonsuram, in fine*. Undè apparet privilegium hoc conferendi Ordines minores Abbatibus concessum, fuisse absolutum, sed quoad jurisdictionem ad licitè exercendum fuisse limitatum, in suis nempè Monasterijs, & in subditos. Undè si Abbates extra monasterium, & alienos ordinarent, illicitè quidem, sed validè Ordines conferrent. Et ideò hanc nostram sententiam clarè determinavit sacra Congregatio his verbis: Quidam laicus annis elapsis primam Tonsuram suscepit, & Ordines minores ab Abbate Cassinensi, ejus in temporalibus, & spiritualibus Superiore, credens illum habere potestatem, sed cùm sit contra dispositionem hujus capitis, dubitatur an iste indigeat dispensatione, vel necesse habeat cupiens esse Clericus ordinari iterum ad dictos Ordines tamquam nulliter ei collatos. Congregatio Concilij sic respondit. Indiget dispensatione, sed non est necesse, ut iterum ordinetur. Et hanc declarationem affert Marsilla *lib. 2. tit. 11. cap. 10. lit. L.* & Gallemart. *in declaration. Concilij, sess. 23. capit. 10. numer. 1.* & de illa mentionem faciunt Præpositus, & Doctores proximè citati. Undè corruunt ea, quæ docuit Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 29. nu. 8.* contra quem præter Doctores citatos adde Felinum *in c. cam te, & de rescript. numer. 8.* docentem Abbates non posse ordinare alienos subditos ex defectu jurisdictionis, non autem ex defectu quoad habitum potestatis, & ideò quando illis tribuitur jurisdictio, concurrit utraque potestas requisita ad collationem Ordinum. Quæ quidem opinio Felini multum valet pro opinione superiùs adducta, asserens posse dictos Abbates ordinare subditos alienos cum licentia proprij Episcopi.

8 Nota tamen, quod post hæc scripta inveni Lapum Jurisconsultum Doctissimum *in alleg. 128.* in terminis, ut dici solet terminantibus, opinionem hanc docere, asserendo, quosdam laicos non subditos ordinatos ab Abbate Benedictino, characterem Ordinum minorum recepisse, & validè fuisse ordinatos, licèt illicitè, quod etiam docuit Joannes Præpositus *in capit. quoniam, distinction. 69. numer. 5.* Et tandem omnia supradicta confirmantur ex doctrina, quàm novissimè affert Bonacina *in addition. ad tom. 2. disput. 3.* post tractatum *de electione Summi Pontificis*, quia collatio minorum Ordinum non est actus jurisdictionis præcisè, sed est functio Sacerdotalis officij *c. cùm contingat, de ætate, & qualitate*. Adde, quod in Concilio Tridentino, & in juribus antiquioribus non irritatur collatio Ordinum aliter facta, nec utuntur verbo, *non potest*, sed verbo *non licèt*, quæ loquendi forma prohibet collationem Ordinum, sed non irritat aliter factam. Hæc omnia Bonacina. Undè stante dicta declaratione Cardinalium, & Doctorum opinione, puto hanc sententiam probabilissimam esse, & tutam in praxi; si autem supradicta declaratio non esset vera, & contrarium à sacra Congregatione in posterum determinabitur, ejus decreto standum esse existimo.

RESOL. XXX.

An Abbates Infulati possint conferre Ordines minores laicis sibi non subditis, si licentia Episcopi existat?

Idem est dicendum de Regularibus alterius cujuscumque Religionis, Ordinis, vel Instituti, etiamsi habeant litteras dimissorias suorum Prælatorum Regularium.

Et an aliqui Abbates hodie possint suis subditis conferre Ordines aliquos majores. Ex p. 7. tr. 11. & Misc. 2. Ref. 42.

§. 1. DE hac quæstione olim in Sicilia magna altercatio fuit inter viros doctos, & ego latiùs de illa disserui *in p. 5. tr. 13. ref. 93.* & pro utraque parte validas rationes; & numerum Doctorum adduxi, nolui tamen sententiam meam proferre, sed resolutionem dicti dubij ad Oraculum Purpuratorum Patrum remisi; sed jam ab ipsis quæstioni finis impositus est: nam facto verbo cum Sanctissimo D. N. Urbano VIII. feliciter nunc regnante, Sacra Congregatio Concilij Tridentini partem negativam novissimè determinavit, undè in posterum de hac non erit locus disputationi, & quia dictam declarationem ad me misit amicissimus, & nunquam satis laudatus Dominus meus. Franc. Paulucius dictæ Congregationis Secretarius meritissimus, ideò per extensum hic illam in gratiam curiosorum apponam. Quæ hic est R. a precedent, & in aliis annot. hujus prim. ref. pro omni contento in hac Ref. significatur ibi in 1. 2. 4 & 6. annot. ejus.

2 Die 23. Novembre 1641. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, utraque parte infirmante, ore, & rescriptis, ac rationibus hinc indè deductis, maturè examinatis inhærendo decisioni Rotæ Romanæ sub die 27. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardin. Seraphi. de ord. fel. rec. Clementis VIII. factæ, necnon declarationibus ejusdem S. Congregationis dictæ decisioni conformibus subsequutis, censuit improbare opinione contraria; Abbates Regulares Benedictos ejusdem Congregationis Casinensis seu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut instituti, habentes etiam jura Episcopalia, seu quasi Episcopalia, usumque Mitræ, Baculi, & benedicendi, ac facultatem primam Tonsuram, & minores Ordines conferendi, non posse dictam primam Tonsuram, nec alios Ordines minores nisi suis subditis Regularibus conferre; non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel instituti, etiamsi habeant litteras dimissorias suorum Regularium, & consensum Ordinariorum, intra quorum Diœcesum fines, ipsi Regulares ordinandi existunt; & multò minus personis sæcularibus, etiam habentibus litteras dimissorias à suis Ordinarijs.

3 Ac propterea inhibuit Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prælatis inferioribus, tam sæcularibus, quàm regularibus, ut in futurum concedere non audeant supradictas litteras dimissorias hujusmodi Abbatibus directas, nec ab illis recipi. Quod si secus fiat, tam concedentes, quàm ordinantes, à collatione Ordinum suspensi remaneant, præter alias pœnas arbitrio ejusdem Congregationis reservatas.

4 Quam declarationem Sanctissimus D. N. die 17. Januarij 1642. ad se relatam approbavit, & inviolabiliter observari jussit; undè his corruunt ea, quæ novissimè docuit amicissimus P. Leone *de confes. ref. 6. n. 18. & seq.* qui, ut reor, hanc declarationem videre non potuit.

5 Sed an aliqui Abbates hodie possint suis subditis conferre Ordines majores, magna est inter Doctores altercatio. Affirmant aliqui, quos citat, & sequitur Caramuel *in Regul. D. Bened. c. 62. nu. 1626.* ubi sic ait: Asserunt communiter Theologi, neminem præter Episcopos posse conferre Ordines sacros, illos inquam, quos majores dicimus; contrarium tamen probabilius est, legitima praxi confirmantes. Nam Abbati Cisterci, & quatuor primis Coabbatibus conceditur ab Innocentio VIII. anno 1589. ut Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines conferant: ille nimirum quibuscumque totius Ordinis, isti suorum Monasteriorum Religiosis. Hoc privilegium est in praxi, & hodie supersunt, qui ad majores Ordines ab his Abbatibus fuerunt promoti. Cumque Coabbatibus conceditur, Monasteriorum suorum Religiosos posse ad illos Ordines promovere, nomine Monasteriorum suorum omnes filiationes veniunt intelligendæ sunt enim Coabbatum Monasteria, quibus præsunt authoritate extraordinaria, Citant hoc privilegium Victoria testis oculatus, Navar. *con. 13. lib. 15. de privileg.* Rodrig. *de Regul. tom. 1. qu. 18. art. 2. & 4.* & Philibert, Marchin. Novariensis *tract. 1. de Sacr. Ord. p. 2. c. 13. n. 9.* Vivaldus, & Chamerota hoc à Tridentina Synodo revocatum asserunt, sed notante citato Philiberto non approbant: imò eos hoc improbabiliter asserere constat ex praxi, quæ etiam hodie perennat. Ita Caramuel, cuius sententiam amplexus est etiam Joannes Baptista Tiberius *in instruct. Ordin. cap. 6. q. 37.* Sed negativam sententiam mordicus tenet Candidus *tom. 4. disquis. 4. art. 3. dub. 20.* ubi citat Coninch, Sup hoc inf in ref 81 & in 1. tr. R 69 §. 5 4 ego ante med & in Ref. 70. §. 1 ante med. & in R ref. 7. paulo post initium.

ninch, Layman, Nugnum, & Fornarium, asserentes Abbates Cistercienses sui Ordinis Monachis Subdiaconatum conferre non posse: ergo sententiam meam non promam, sed resolutionem dubij ad Sacram Congregationem remitto.

RESOL. LXXXI.

An Abbates non benedicti possint conferre primam Tonsuram, & Ordines minores sibi non subditis?

Et an possint supradictos Ordines conferre Novitiijs? Ex p.11. tr.2. & Misc.2.Res.30.

§. 1. AFfirmativè respondet Bruno *part. 2. tractatu 7. capit. 3. proposit. 3.* ubi sic statuit; Abbates non benedicti possunt similiter, ac benedicti suis subditis Regularibus, & secularibus, ac alijs etiam sæcularibus, & Regularibus non subditis primam Tonsuram, & quatuor Minores conferre.

Sup. hoc in Res. præterit. &c.

2 In duplici genere sunt Abbates non benedicti, alij, enim sunt Abbates non benedicti, quibus benedictionem Episcopus recusavit, alij autem quibus non recusavit, nec benedicendi sunt: quoad primum genus Abbatum propositio probatur ex *cap. 1. de supplement. neglig. Prælatorum*, in quo habetur, si Episcopus ter cum humilitate, & devotione, sicut convenit requisitus, Abbatem benedicere renuerit, liceat Abbati proprios Monachos, & alia, quæ ad Officium pertinent exercere. Sed ad illorum officium spectat primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines conferre: ergo illa omnia (licèt recusata benedictione) possunt exercere: nec potest dubitari, quin Papa hoc privilegium possit concedere, quoniam hæc benedictio non imprimit characterem, neque est ex Christi institutione, ut necessaria reputetur ad hanc concessionem: sicut ergo Papa potest simplici Sacerdoti absque prævia benedictione committere potestatem conferendi Confirmationem, sic, & facultatem illos Ordines conferendi, sicut de facto illam commisit, sic tenent citati Hostiensis, & Armilla Aurea, qui addunt dictos Abbates non posse conferre illos Ordines in Monasterijs non alienis exemptis, quod ego crediderim, si Episcopus illorum superior non consentiat: si autem non consenserit, vel illos vocaverit, posse tunc temporis Ordines prædictos conferre, cùm ut supra probatum est, possit Episcopus subditis hujusmodi Ordines ministrare, nullique propterea fiat injuria.

Sup. contento in hoc, & duobus §§. seqq. ad litteram infra in Res 8:. in §. In duplici genere, & duobus §. seq.

3 Quoad autem aliud genus Abbatum non benedictorum neque benedicendorum, ut sunt Abbates triennales non reperitur, quidquam super hoc illis à jure communi concessum, sed tantum ex privilegijs extra illud jus vagantibus, & probatur propositio quoad illos ex concessione Eugenij IV. 1437. facta Cisterciensi familiæ in Hispania, in qua vult ut Abbates Triennales, licèt eis munus benedictionis non impendatur, omnibus, & singulis honoribus, præeminentijs, privilegijs, prærogativis, juribus, & insignibus Abbatialibus fundi possint. Et quamvis de hoc privilegio utpotè terminis nimis generalibus concesso dubitari posset, nihilominus Julius II. *privileg. num. 7.* omnem prorsus sustulit dubitationem, concedendo dictis Abbatibus Ordinis Cisterciensis illam potestatem his verbis; Nec non Novitio, & alios quoscumque dicti Monasterijs subditos, prout poterant præfati perpetuo Abbates Clericali charactere insigniendi; ubi Suarez proximè citatus *num. 25.* per clericalem characterem intelligit quatuor Minores ultra Tonsuram, & ita praxis habet etiam apud Fratres Congregationis Fulientium ejusdem Ordinis Cisterciensis; quam etiam facultatem concessit idem Julius Congregationi Milevitanæ referente Compendio privilegiorum illius Congregationis *privileg. 13. fol. 1.* & Eugenius IV. Congregationi Sanctæ Justinæ, ut habetur in *Compend. privileg. Montis Oliveti privileg. 50. & 51.* & à Leone X. Camaldulensibus eamdem etiam facultatem factam notat Marcellinus à Sancto Benedicto *in Compend. privilegiorum Fulient. verb. Abbas n.2.* & denique Clemens VIII. privilegia Camaldulensium confirmando declaravit, & de novo concessit eorumdem Abbatibus etiam non benedictis, & Prioribus similiter, quod possint Ordines Minores conferre suis subditis Regularibus, sub data die 3. Augusti 1594. sic Archan. Roman. *de privileg. verb. Abbas*.

4 Et denique id etiam declaravit Sacra Congregatio Tridentini referente Barbosa *in Collectan. verb. Ordo*, die 16. Februarij 1610. affirmatque de jure id posse, licèt non sint benedicti, sed tantum triennales: sic etiam tenet Tamburinus *de jure Abbat. quæst. 3.* & idem resolutum fuisse 1619. refert Archang. Roman. *de privileg. verb. Ordines*. Et quamvis ferè hæ omnes concessiones non loquantur nisi de subditis, attamen à Doctoribus extenduntur ad non subditos cum circumstantijs in præcedentibus appositis; ratio est, quoniam si Prælati hujusmodi privilegijs prærogativis, &c. sicut benedicti gaudent, & benedicti hoc jure potiantur, sine dubio hic etiam illo gaudebunt. Ita Brunus.

5 Sed hanc sententiam ego *in part. 7. tract. 11. resolut. 42.* reprobavi ex Decisione Sacræ Congregationis facto verbo cum Sanctissimo, unde corruunt ea, quæ asserit Machadus *tom. 2. lib. 5. part. 3. tract. 1. docum. 2. numer. 2.* & alij. Et ita præter Doctores à me citatos tenet Castrus Palaus *tomo 4. tract. 23. pun. 14. numer. 4.* Dico itaque, Tridentinum *sess. 23. capit. 10. de reformation.* hanc restrinxisse potestatem, ne Abbates, & alij exempti existentes intra fines alicujus Diœcesis, & idem est etiamsi extrà existerent, quibusque aliàs à jure competebat Ordines minores conferre; ne, inquam, primam Tonsuram, Ordinesque Minores conferant alijs, quam Regularibus sibi subditis.

Quæ hic est R. antecedens, & in alijs ejus prima not.

6 Sed difficultas est, an Regularibus Novitijs sibi subditis possint Ordines conferre? Affirmare videtur Layman *lib. 5. summ. tractat. 9. cap. 9. num. 2.* eo quod jure antiquo *in cap. Abbates de privileg. in 6.* prædictis Abbatibus concessa fuerit hæc facultas, ibi: Nec eis licitum sit alijs, quam Monasteriorum suorum Conversis, & quid ad illa convolaverint, scilicet ut ibi convertantur, & fiant Monachi (ut inquit Glossa) & in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram. Quæ tamen facultas per Tridentinum non videtur restricta, cùm solum restrinxerit facultatem ordinandi sæculares, & regulares non subditos: at Novitij sub nomine Regulari præcipuè in decreto favorabili veniunt, & aliundè subduntur Ordinanti. Ergo.

Sup. hoc late in Resol 84. §. Quia & in R. 85. §. Secundò, quod Abbates, & in 10. 3 tr. 1. ex doctr. res 17 §. alt.

7 Cæterum varius censeo, nequaquam posse prædictos Abbates Novitijs Regularibus Ordines conferre: quia Novitius, esto Regularis censendus sit, ut privilegijs Regularium gaudeat, non tamen Abbati subijcitur pleno jure, sed solum quatenus ad probationem Religionis fuerit necessarium, uti benè notavit Sanchez *lib. 6. summ. cap. 10. in fine*. Ad probationem autem Religionis necessaria non est subjectio pro Ordinibus suscipiendis, ut de se constat: Ergo Regularis Novitius quoad Ordinum susceptionem Abbati subditus non est. At Tridentinum solum concedit Abbatibus, ut Regularibus sibi subditis Ordines conferant. Non igitur possunt Novitijs conferre. Atque ita tradunt ex quadam Constitutione S. Pii V. Navarr. *cap. 27. numer. 158.* Rodriquez *tom. 3. qq. regular. quæst. 23 artic. 2. in fine*. *Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 38. artic. 9. conclus. 2. in fine.* Henriquez *lib. 10. cap. 23. num. 3. in comment. litt. G.* Lapus *in capit. cum nullus num. 3. de temporib. ordinat. in 6.* & ibi Ancharan. *n. 3.* & alii.

RESOL. LXXXII.

An Abbates benedicti possint conferre Diaconatum, & Subdiaconatum suis subditis?

Et quid erga non subditos.

Et an ubi Concilium Tridentinum non est receptum, nulla sit super hoc difficultas?

Et an Abbates communicantes possint illa facultate uti? Ex p.11.tr.2.& Misc.2.Res.40.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Brunus *p. 2. tr. 7. c. 3. prop. 5.* Videtur satis probabile, quod Abbates benedicti, qui participant in omnibus privilegijs cum Abbate Cisterciensi, & quatuor Abbatibus principalibus ejusdem ordinis, possint conferre Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines ijs, quibus possunt Tonsuram, & Minores conferre.

Sup. hoc supra in Res 81. §. Sed an & in alijs ejus anu.

2 Quod Abbas Cisterciensis, & quatuor primi Abbates illius Ordinis sint hoc privilegio decorati, ostendit usus, & concessio Innocentij VIII. Bulla, quæ incipit, *Exposcit tuæ devotionis*, in qua hæc verba ad dictos Abbates directa habentur, at ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Diaconatus, & Subdiaconatus Ordinibus, extra Claustrum hinc inde discurrere cogantur, & successoribus tuis, ut quibuscumque dicti Ordinis Monachis, alijs verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum successoribus, ut suorum Monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines hujusmodi, alias ritè conferre liberè, licitè possitis: auctoritate Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium de speciali dono gratiæ indulgemus; Quibus constat hanc facultatem expressè illis impartiri.

Sup. contento in hoc & duobus sequentibus §§. hujus res ad litteram loi in R 81. §. Quod Abbas Cisterciensis, & in duobus, §. seqq.

3 Objicies Tridentinum *sess. 23. cap. 10.* dictis Abbatibus solùm dat facultatem conferendi Tonsuram, & quatuor Minores, & *capitul. 12.* vult ut Episcopus examinet Regulares præsentatos ad sacros Ordines suscipiendos, ad probandum si digni sunt, cum clausula revocatoria privilegiorum Regularium. Respondetur, quod in locis, in quibus Tridentinum non est receptum nulla est super hoc difficultas, ut de Gallia affirmat Tamburinus *tom. 2. de jure Abbat. disputat. 2. quæst. 5.* ubi approbat usum illius privilegij in dictis Abbatibus ex eo, quod illorum Abbatiæ in Gallia sunt sitæ, licèt existimet hoc privilegium per Tridentinum esse revocatum. Ubi verò Tridentinum viget, dubium oritur si clausula illius Concilij revocet hoc privilegium: Probavimus autem in primo tractatu, hanc clausulam non sufficere, quod etiam in hac speciali materia

Sup hoc in R. not. seq.

censet

censet Navarr. *Concil.13.de privileg.* cum asserit, illam clausulam non esse ita expressam, quin illius conjecturæ dissolvi possint. Ac proindè cum sit dubium de revocatione illius privilegij, stat privilegium in suo robore, ut alibi diximus, & probavimus dicto tractatu. Denique post Tridentinum illud privilegium fuit confirmatum, ut inferiùs dicetur, quod videtur omne dubium prorsus tollere; ac propterea asserendum posse dictos Abbates illo uti, non solum erga Regulares, & sæculares subditos; sed etiam erga non subditos sicut de Minoribus Ordinibus superius ostendimus; cùm sit in utriusque par ratio.

4 Quibus sic stantibus, insuper probatur propositio; quoniam, ut alibi probavimus, privilegia communicantium cum illo Ordine cõfirmata sunt, ergo sunt in suo firmo robore; ergo Abbates communicantes possunt illa facultate uti; Ac sic tenet S. Joannes de la Cruz *de Statu Relig. capit.8.dub.1.conclus.1.sub finem*; & alij, qui (ut videbimus infra) sustinent in reliquis prædictę Bullæ, *Exposcit*, participare; cur enim potius in uno, quam in alio participent? Non potest assignari ratio sufficiens. Imo cum sit eadem ratio in his, ac in illis, debent in omnibus privilegiis participare, & non ab huius communicatione excludi. Nec dicas hoc privilegium concessum fuisse ob specialem notam Abbatum, aut Abbatiarum hujusmodi, quæ non reperitur in cæteris; nam respondetur illam notam eisdem reperiri, ut videre est in motivo, quo Innocentius ad illud concedendum impulsus fuit, quod constat partim ex verbis privilegij superius insertis, partim ex ijs, quæ in principio Bullæ, in qua emanavit, continentur, quæ talia sunt, *Exposcit tuæ devotionis sinceritas, & Religionis promeretur honestas, ut tam te, &c.* Et quamvis hæc nota in illis non inveniretur, valeret pro eisdem Abbatibus; cum æquè principaliter in hoc privilegio, sicut in alijs communicent. Verùm cum usus illius facultatis non vigeat in proximè dictis Abbatibus, non audeo hoc privilegium illis absolutè concedere; licèt non habeam pro contraria sententia rationem, qua ei assentiri cogar; quo circa meum judicium doctiorum judicio submitto. Hæc omnia Brunus.

5 Sed Pater Brunus multum faceret, si sustinerit privilegia Cisterciensibus concessa, nam ut observat Castrus Palaus *tom.4.tr.27.punct.14.nu.10.* quidquid sit de potestate au Cisterciencibus concessa sit; illud est certum, ea modò uti non posse, ut benè notarunt Navarr. *lib.2.consil.14.de Regular. edit.2.* Vasquez *disp.243.n.24.* Layman *tr.9 c.7. num.4.* Censetur namque usu, & consuetudine abrogata: idque indicavit Tridentinum nullam illius potestatis mentionem faciens, & solùm permittens prædictis Abbatibus, aliàs potestatem habentibus, tonsuram, & ordines Minores conferre, non omnibus, sed solùm Regularibus sibi subditis. Verum licèt daremus privilegia Cisterciensibus adhuc durare, aliqui asserunt, negandum est alijs Abbatibus communicari.

RESOL. LXXXIII.

An Abbates possint Clericis sæcularibus sibi subditis literas dimissorias concedere.

Et quid, si hujusmodi Prælatus esset Ordinarius privativè ad Episcopum, & habeat jus visitandi, & Synodum congregandi? Ex p.3.tr.2.Ref.95.

Quod hoc lege ſ ipso docet ... §.ult. Ref.75. quamvis ibi pro Abbatibus Regularibus.

§. 1. Negativè respondet Tamburinus *de jure Abbat. tom. 2. disp.2.q.26.n.1.* Miranda *in manuali Prælat. tom.1.qu.39.art.5.* & Azor. *tom.2.l.3.c.49. quæst.3.* ex auctoritate Concilij Tridentini *sess.23.c.10.de reform.*

2 His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet doctus Villalobos *in sum. tom.1.tract.11. diffic. 9.num.4.* ubi sic ait. (Advertase que los Prælados que tienen jurisdicion casi Episcopal, como es el de Merida, y otros semejantes, pueden dar à sus subditos, aunque sean seglares, dimissorias para ordenarse. La razon es, porque como à estos, ningun Obispo las puede dar, porque no son subditos, es fuerza dezir se las han de dar sus Priores, como dan licentia para confessarse y approvan los Confessores, y assi el Concilio Tridentino, no habla con estos, como tu echa de ver de su tenor.) Ita ille, quem novissimè sequitur adducens alias rationes Hieronymus Rodriquez *in compend.qq.Regul.resolut.1. num.26.* vide etiam Ledesmam *in sum.tom.1.de sacram. Pœnit.cap.9.post 2. concl.*

3 Nota etiam quòd Tamburinus, & alij Doctores primæ sententiæ illam etiam limitant, nisi hujusmodi Prælatus esset ordinarius privativè ad Episcopum, ac haberet jus visitandi, & Synodum congregandi, contra quem non intrare dispositionem Concilii Tridentini defendit Gratian. *in discept.forens. tomo 2.cap.112.* quem refert Campanili *in di vers.jur.can.rub.9.cap. 8. n.4.* & Barbosa *de offic.Episc.p.3.alleg.7.n.8.*

RESOL. LXXXIV.

An privilegium concessum Regularibus, ut possint initiari sacris Ordinibus extra tempora, extendatur etiam ad Novitios?

Et cursim docetur posse Superiorem concedere dimissorias supradictis Novitiis, & ordinari ab Abbatibus, qui possunt subditos professos ordinare.

Et asseritur ex declaratione Clem. VIII. facta Monachis Fuliensibus, quod Novitii ligantur reservatione casuum?

Et difficultas est, an privilegium concessum Societati Jesu, ut possint ordinari extra tempora, &c. extendatur ad alias religiones per communicationem privilegiorum?

Et an quando quis ordinatur virtute dicti privilegij, vel aliorum in tribus diebus festivis, possit ordinari in festis duplicibus? Ex p.11.tr.4.& Misc.4.Ref.6.

§. 1. De hoc casu Panormi interrogatus Pater Joseph de Augustino inclytus Societatis JESU Theologus negativè respondit, sed tunc ego in sententiam affirmativam inclinavi, nulla authoritate Doctorum fretus, nunc autem invenio hanc sententiam docere Patrem Thomam Hurtado *var.to.2.tr. 12.cap.1.ref.13.nu.1854.*

2. Quia, ait ille, nomine subditorum in favorabilibus sunt Novitij, qui privilegiis professorum gaudent, ad quod probandum, me citato, alios etiam adducit; Deindè asserit ex declaratione Clementis VIII. facta Monachis Fuliensibus, Novitij ligantur reservatione casuum, ut tenent præter ibi citatos Salas *1.2.disp.14.sect.5.in fine*, Peregrinus *in additionibus ad const. Theatinorum part.3. quæst.8.* & satis probabile dicit Marchinus *ubi suprà part.6.cap.4.num.12.* ergo multò melius gaudebunt privilegiis ordinandi se tribus diebus festivis: quare sicut est tutum in praxi, quod Novitiis potest superior concedere dimissorias; ita est tutum in praxi quod titulo beneficij, si quod habent, possit concedere, quod ordinentur tribus diebus festivis; sic enim cogentur mendicare, quæ, fuit ratio motiva S. Pij V. undè tutissimè, & sapientissimè P. Suarez *t.4.de relig. tractatu 8.lib. 2.c.8.nu.12.* de Abbatibus, qui possunt subditos professos minoribus initiare, quod possint etiam Novitios, ut latè ibi probat, nec est inconveniens, quod Novitius si mutet voluntatem ad sæculum redeat cum charactere Ordinum Minorum, quia ipsemet Novitius voluit ordinari. Quare minus gravi fundamento Marchinus *p.2.c.20.n.13.* dixit opinionem Suarez videri minus tutam, & rationabilem.

Sup. hoc quoad casus reservatos in to. 7. tr. 1. Ref. 107. per totam, & in alliis §§. ejus annot.

Sup. his dimissoriis in to. 5 tr. 1 ex docte Ref. 18 per totam, & latè in to 7. tr. 1. R. 114 & 150. & ubi possint Abbates minoribus ordinibus initiare Novitios sup. in R. latè in §. Sed difficult. & seq. in aliis §§ eius annot. Alibi infra in R. 85. 87. 88. & in ... §. ult & in to 9. tr. ... §. ... in quibus aliquid reperies pro his.

3 Difficultas tamen existit an dictum privilegium concessum Societati extendatur ad alias Religiones per communicationem privilegiorum, & negativè aliqui respondent, & ideò forsitan Pater Joseph de Augustino ad casum propositum negativè respondit.

4. Sed ego non recedo à sententia, quam alibi docui, nempè hoc privilegium hodiè extendi ad alias Religiones, & præsertim ad nostram, quæ ex Bulla particulari gaudet omnibus Privilegiis Societati Jesu concessis.

5 Et ideò hanc sententiam firmiter docet Joannes de Soria *in Epilogo summarum p.2.tr.1.sect.1.disp.9.§.circa interstitia*. Hurtad. *ubi supr.n.1848.* qui addit, quod tali privilegio sine scrupulo possunt se conformare Domini Episcopi.

6 Nec obstat clausula apposita in privilegio Gregorij XIII. in qua se fundant Authores Societatis Vasquez, & alii: nam ad illam respondet Magister Donatus *in praxi Regularium to. 1. tr.7.q.8.fol.80.* & postea *nu.17.* sic ait, ac proindè per privilegia dictæ Societati concessa cæteri Regulares ad ordines possunt promoveri absque interstitijs, & extra tempora, & sine examine de cantu, & hoc ob amplissimam confirmationem, & extensionem, & innovationem Privilegiorum factam per subsequentes, & antecedentes Romanos Pontifices, quibus charitativè placuit, gratias, & privilegia Societatis præfatæ ad alios regulares extendere, illisque non solum in genere; sed etiam in specie, & nominatim, & de novo sine aliqua limitatione concedere.

7 Quapropter isthæc prohibitio in fine constitutionis Gregor. XIII. apposita non potest impedire, quominus generalis, & absoluta communicatio Privilegiorum Societatis Jesu, vel aliarum Religionum facta alteri Religioni, has etiam gratias comprehendat.

8 Tum quia Generalis communicatio cum qualitate, & clausula, *quorum tenores, &c.* omnia complectitur, quia hæc clausula, ut diximus *in tr. de clausulis clauf. 21.* habet vim specialis, & individuæ derogationis, & expressionis cum omnibus suis qualitatibus, & tollit derogatorias derogatoriarum, quod est derogare omnibus juribus, & constitutionibus derogantibus, & derogaturis privilegio, in quo est apposita, & derogat omni clausulæ resistenti: ergo.

9 Tum etiam ex quo Romani Pontifices in ampla, & absoluta privilegiorum communicatione, excipiunt unum, scilicet quatenus Sac.Conc.Trid.Decretis, nec non Regularibus dicti ordinis institutis non adversentur, censentur omnia alia concedere, quia exceptio firmat Regulam in contrarium, ut supra diximus.

10 Tum item, quia in hujusmodi privilegiorum commmunicatione, veniunt privilegia Cisterciensium, & Cruciferorum, quibus specie Gregor. XIV. anno Domini 1591. fuerunt concessa prædictæ Societatis privilegia, ut patet in ejus Bulla, quæ incipit. *Illius, qui pro Gregis*, & refert Hieronymus à Sorbo *in addit. ad Comp. Mend. verb. communicatio*.

11 Quibus adde, quod à concessione generali qualificata non est recedendum, nisi ubi aliter constat de voluntate concedentis; cùm præcisè simus in beneficio Principis sine præjudicio alicujus tertii, quod beneficium de jure laté interpretandum est. Hæc omnia Donatus *ubi suprà*.

Sup. hoc in Rom 7. tract. 1. R. 159 §. Nota vero, & in alia Ref. ejus not.

12 Qui etiam *quæst. 9.* probat, quod non sit necessaria licentia Patris Generalis, vel provincialis, ad hoc ut cæteri subditi Mendicantes actualiter gaudeant, aut uti possint privilegijs Societatis Jesu. Quia Gregorius XIV. absolutè, & independenter concessit Cisterciensibus privilegia omnium Ordinum, & Cruciferis, in specie omnia privilegia Societatis Iesu absque ulla limitatione, & restrictione, quod etiam nobis fecit Clem. VIII. anno 1642. id ipsum Urban. VIII. concessit Religioni Scholarum Piarum sine restitutione, & deducta omni dependentia, ut est videre *in sua constit.* 15. *in 4. tom. Laert. Cherub.* non indigemus Prælatorum facultate pro Privilegiorum usu; ubi enim lex non limitat, nec distinguit, nec nos limitare, aut distinguere debemus, & ita pro hac sententia Donatus plures Doctores, me etiam citato, adducit.

Sup. hoc infra in R. 85 in fin. & in Ref. 87. & pro multis privilegiis sententia in hoc §. inf. in Ref. 88. per totam, & signanter §. Neque, & in illis ejus not.

13 Claudam itaque hanc resolutionem cum verbis Martini de San Joseph *in mon. confess. tr.* 1. *l.* 1. *tr.* 5. *ordin. nu.* 13. sic asserentis (Algunos Autores afirman, que despues del Concilio Tridentino no pueden los Religiosos ordenar le fuera de los tiempos enque por Derecho pueden los Obispos celebrar ordenes generales Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 245. *cap.* 5. *num.* 50. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 17. *num.* 8. Gurtadus *dis.* 23. *& alij*, Porque dizen que el Concilio Tridentino no abrogò los privilegios que avia en contrario: y que el que despues concedio Gregor. XIII. à los Padres de la Compania, es incommunicable à las demas Religiones por averlo assi ordenado el mismo Pontifice. Para mi es cosa cierta que oy pueden todos los Religiosos, que tienen Communicacion de los privilegios de las demas Religiones, ser ordenados en qualquier tiempo de todas ordenes en tres dias de Domingo, ò de fiesta continuos, ò interpolados. La razon es, porque lo concedio assi Clemente VIII. à los Padres de la Congregacion de San Juan Baptista de Portugal en privilegio dado a 23. de Novembre de 1596. y por communicacion gozan deste privilegio las demas Religiones que la tienen por autoridad Apostolica de mas de que el mismo privilegio concedieron Alexand. VI. y Eugen. IV. à los Monjes Geronimos, y Benitos. Villalob. *tractatu* 11. *difficult.* 13. *num.* 6. donde de la razon, porque no estan revocados estos privilegios el por Concilio Tridentino, y cita à Fr. Manuel Rodriquez, y el privilegio de Gregorio XIII. concedido à los de la Compania, le communica è nuestra Religion de los Menores, y à otras muchas que tiene Communicacion posteriores al de Gregorio XIII. que hizo incommunicable.) Hæc ita Martinus.

14 Cui adde Magistrum Hinojosa Dominicanum *in Directorio de reg. verb. confirmatio f. l.* 128. ubi sic ait, indubiè habendum est, non omnia Privilegia ordinum Mendicantium fuisse revocata per Concilium Tridentinum, etiam in decretis, in quibus statuitur contrarium ipsis privilegijs: Itaque non omnia Decreta Concilij, etiam ea, quæ sunt contraria nostris privilegijs, servanda sunt cum derogatione ipsorum, sed solùm illa cum revocatione privilegiorum intelliguntur observanda, in quibus statuitur aliquod contrarium privilegijs observandum, non obstantibus privilegiis.

15 Probatur, quia licèt prima lex, & constitutio tollatur per secundam legem contrariam, licèt non fiat mentio de prima: lex verò privata, hoc est rescriptum, vel privilegium, non tollitur per sequentem legem, vel constitutionem, nisi fiat mentio de ea, undè secundum Hostiensem, nec jus commune sufficit tollere privilegium, nisi faciat de eo mentionem, etiamsi tale privilegium non sit concessum cum clausula quòd non revocetur, nisi fiat mentio de eo de verbo ad verbum, sed simpliciter; cum ergo in multis Concil. Trid. capitulis quamplura decernantur absque revocatione privilegiorum, quamvis contraria quidem ipsis privilegijs, nihil per hujusmodi amisere roboris nostra privilegia, sicut omninò amisere per decreta, quæ præscribunt aliquid observari, non obstantibus privilegijs, ac inter privilegia ab hujusmodi decretis illæsa, illud unum est, quòd possint Mendicantes extra tempora ad Ordines promoveri. Ita Hinojosa.

Sup. hoc infra in Ref 88. §. Neque Pio. 36 notm, vers. Affirmat, & in resol. 98 §. Sed ...

16 Sed an quando quis ordinatur in tribus diebus festivis, possit ordinari in festis duplicibus. Prima opinio negat. Secunda opinio affirmat, quam præter Doctores à me alibi citatos tenet etiam Angelus Passentius *in recollect. quæst. moral. verb. ordin. numer.* 34. & Joannes de Soria *in Epilog. sum. part.* 2. *tractatu* 1. *section.* 1. *disputat.* 8. §. *circa tempora*, asserentes, quòd quando ordines permittantur conferri diebus festis, intelliguntur quælibet festa duplicia in Ecclesia, etiamsi non sint in Populo: Tertia opinio distinguit de festo duplici ordinario, & de duplici majori; in primo casu negat posse ordines conferri, concedit tamen in secundo casu.

ciem, à vers. Rogabis. Sed lege eam per totam, & alliam Ref. ejus prima annot.

17 Et ita tenet Pater Thomas Hurtadus *ubi supra var. tom.* 2. *tr.* 12. *c.* 1. *res.* 35. *n.* 1852. qui etiam addit posse dictos Ordines ministrari in diebus festivis, quæ, Urbanus VIII. in sua Bulla abstulit ab operum servilium cessatione; Omnes istæ duę opiniones sunt probabiles, sed primam existimo probabiliorem, communiorem, & ab Episcopis sequendam.

RESOL. LXXXV.

Refelluntur plures opiniones circa Regulares in ordine ad susceptionem Ordinum? Ex p. 11. tr. 2. & Misc. 2. Ref. 17.

Sup. hoc in to. 7. tr. 1. Ref. 158 lege eum per totam.

§. 1. IDem Pater Bruno, *ubi supra de privileg. Regular. p.* 2. *tr.* 7. *c.* 1. *propos.* 2. asserit, quod Prælati Regulares possunt concedere suis subditis Regularibus literas dimissorias ad Ordines ab Episcopo loci, & etiam à quolibet alio suscipiendos, absque dimissoriis Episcopi illius loci.

2. Nec obstat decretum Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. die 15. Martij 1596. de ipsius mandato editum, relatum à Miranda *in Man. tom.* 1. *qu.* 38. *art.* 2. quod præscribit quasdam conditiones apponendas in dictis dimissorijs, quoniam non est certum quod mandante Clem. emanaverit, quod satis manifestè probatur ex eo, quod idem Clemens Bulla, quæ incipit, *Ratio pastoralis*, sub data 2. Decembris 1595. ex certa scientia Mendicantium privilegia confirmavit. Quid autem fieri potest, ut tam citò mentem Pontifex mutarit? Certè hoc non est credibile. Sed esto, quod illud decretum emanasset, non valeret tamen adversus illud privilegium authenticum, cum, ut alibi probavimus, decreta Cardinalium non prævaleant Bullis. Secundò, quia idem Clemens die 2. Augusti ejusdem anni, Congregationi Sancti Benedicti Vallisoleti concessit, ut cum litteris dimissorlis suorum Prælatorum possent à quibuscumque locorum Ordinarijs ad omnes etiam Præsbyteratus ordines promoveri absque Diœcesani licentia, seu commendatitijs litteris, ut habetur *in Compend. privileg. Fulientium, verbo, Ordines* §. 3. de quo supra, denique ab illo tempore Regularium Mendicantium privilegia fuerunt confirmata pluribus Pontificum Bullis, & præcipuè per Paulum V. die 11. Octobris 1612. in qua declarat manere in suo robore omnia privilegia quomodolibet à prædecessoribus, etiam per viam communicationis concessa. Quod similiter fecit Urbanus VIII. Bulla alias adducta, quæ incipit, *In plenitudinem*.

Sup. hoc supra in ref. 75 § ult. in principio & in to. 5 tr. 3. R. 45. in fin. vers. nec sunt examinandi esse, & in resol. nos §. Congregatio, in fine, versic. examinentur quoad doctrinam.

3. Deindè *c.* 1. asserit Secundò, Quod Regulares ab Episcopo ordinante, examen de capacitate pari non tenentur, sed sufficit examen Prælatorum Regularium, & hoc ex concessione Alexandri IV. *his verbis*; Ut liceat vobis ordinandi Fratres ejusdem Ordinis, quibuscumque malueritis Catholicis Pontificibus communionem, & gratiam prædictæ Sedis habentibus præsentare, ipsisque Pontificibus præsentatos à vobis Fratres sine aliqua examinatione per eosdem Pontifices faciendam, & absque omni promissione, & obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum ad Ordines promovere, vobis, & ordini vestro auctoritate præsentium indulgemus.

4 Nec obstat Concilium Tridentinum *capit.* 12. *session.* 23. in qua habetur; Regulares quoque nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegijs quibuscumque quoad hoc penitus exclusis. Respondetur primò, Tridentino posterius esse privilegium Societati Jesu, ac etiam alijs Regularibus Mendicantibus concessum, cum clausula dicti Tridentini revocatoria. Secundò, respondetur, hoc privilegium esse idem Tridentino conforme, *c.* 8. *ejusdem sessionis*, in quo prohibetur titularibus Episcopis, ne ordinent quempiam, nisi prius habitis litteris testimonialibus proprij Ordinarij rationemque reddit, quia plerumque fit, ut minus idoneis, & ignari ordinentur sine sui Ordinarij licentia, quibus supponit examen debere fieri per proprium Ordinarium, ac proindè proprium superiorem qui illorum ordinarius est, & ex consequenti illud sufficere, nec requiri aliud ab Episcopo faciendum: Quo circa S. Pius V. declaravit, Regulares non subjici decretis illius capitis de solis Episcopis, ut ordinarijs intellectis, *his verbis*, illud Caput non habere locum in Regularibus omninò declaravimus. Quid clarius.

Quoad hoc lege inf. dictis R. 91. & sign. inter sup hoc in to. 7. tr. 1. Ref. 126. §. 1. propè fin. à vers Sed eo stante, & in alio § ejus annot.

5 Asserit Tertiò, posse Regulares suscipere Ordines ante ætatem à Tridentino præscriptam, & hoc ex privilegio Innocentij VIII. relato *in Compend. privileg. Mend. verb. Ordines*, *&c. in Compend. Christoph. à cap font. verb. dispensatio* §. 14. his verbis. Innoc. VIII. dispensavit cum toto Ordine Fratrum Minorum, quod postquam Fratres 23. annum attigerint (dum tamen sufficientes sint) possint promoveri ad Sacerdotium, & Missas celebrare, &c. non obstante jure, cæterisque in contrarium facientibus; imò idemmet Innocentius, ut refertur *eodem verb.* §. 15. concessit posteà, quod Generales, & Provinciales possint dispensare cum Fratribus suis in 22. anno completo quoad Sacerdotium suscipiendum, nec dum taxat in completo 22. anno, sed etiam inchoato, Ex privilegio

Conven-

Conventui Domus Carthusiæ sanctæ Trinitatis propè Ditionem Lingonensis anno 1391. die verò 19. Aprilis à Joanne XXII. concesso, cujus originale asservatur in dicta domo, & habetur *in Compend. Privileg. dicti Ordinis fol.* 13. his verbis. Ut omnes monachi, & clerici redditi dictæ domus vestræ, qui nunc sunt, & erunt pro tempore, 22. eorum ætatis annum attingentes, possint ad præsbyteratus ordinem promoveri, in ipsoque licitè ministrare defectu dictæ ætatis, ac statutis, & constitutionibus ipsius ordinis, & alijs in contrarium non obstantibus quibuscunque; voluitque idem Pontifex hujusmodi gratiam in suo robore perpetuo remanere. Atque hoc privilegium expresse concessum est Fratribus Minimis per Julium II. cum revocatione juris communis, Bulla, quę incipit, *Dudum ad sacrum Ordinem Minorum*; his verbis; At quod Fratres Ordinis Minorum hujusmodi in 22. suæ ætatis anno tunc, & pro tempore constituti ad Presbyteratus ordinem, aliàs tamen ritè se promoveri facere liberè possent. Ex quibus manifestè patet Minores, qui etiam (in hoc ultimo privilegio communicant) & consequenter alios, habere facultatem dispensandi super ætate constituta à jure ad Ordines Presbyteratus, Subdiaconatus, & Diaconatus suscipiendos. Confirmatur, quoniam ante Tridentinum Prælati poterant cum suis subditis dispensare, & facere, ut assumerent Subdiaconatum in 18. Diaconatum in 20. Presbyteratum in 22. completo, ac etiam in 22. inchoato; Ergo etiam nunc illa facultate uti possunt, cum illud privilegium sit validum etiam post Tridentinum, ubi illud receptum est. Ac sic tenet Emanuel Sà *verb. Relig. nu.* 56. Christoph. *à c. font. proximè citatus*. Ac eidem sententiæ, ut advertit Portel. *verb. Privilegij cessatio n.* 64. subscribere debent Rodr. Henriquez Sorbus, & alij, qui ut alibi notavimus, existimant privilegia Regularium expressè à Tridentino revocata, valere in foro conscientiæ.

Su. hoc inf. in R. 84. 87. 88. & 94. §. ult. & sup. in R. præterita à §. difficultas, & signater pro principio, contenta in hoc §. in R. 3. hujus annotat.

6 Asserit quartò, Quod possunt Regulares in una, & eadem die sive temporibus à Jure statutis, sive extra illa Sacros Ordines majores à quocumque Episcopo recipere. Et privilegio Alexandri: ut habetur *in Compen. Privileg. Mendic. verb. Ordin.* §. 11. Concessit quod Prior Generalis Ordini sancti Hieronymi, & singuli Priores ejusdem Ordinis præsentes, & futuri, possunt eligere quemcumque Episcopum Catholicum communionem Sedis Apostolicæ habentem, qui personas singulorum monasteriorum hujusmodi idoneas, ad omnes, etiam sacros, & Præsbyteratus Ordines, etiam extra tempora à Jure statuta, tribus diebus Dominicis, sive festivis duplicibus successivè promovere poterit, Diœcesanorum licentia super hoc requisita.

Su. doctr. contenta in hoc §. lege inf. §. 1. R. 88. & vide etiã per totam, & signanter in prædicta § 2. ante medium à v. Item Eugenius, & sup. vide § ult. R. 18. signanter in fine.

7 Asserit quintò, quod Regulares à quolibet Episcopo in propria, & aliena Diœcesi, & in suis proprijs domibus Ordines recipere possunt sine licentia Episcopi Diœcesani, ac etiam ipso contradicente, & sine obligatione aliqua ordinando imponenda. Quod probatur ex declaratione S. Pij V. in Bulla. *Et si mendicantium*, in quia sic habetur, ita quod fratres hujusmodi, præfatos etiam sacros Ordines à quolibet Antistite gratiam, &c. Ordinarij loci licentia minimè requisita in locis, seu domibus fratrum hujusmodi, aut alibi recipere possint, Quid clarius? Nec obstat huic veritati Bullæ Leonis X. in Concil. Lateran. edita, quæ hoc Episcopis alienæ Diœcesis prohibet; quoniam ut superius diximus, hæc Bulla revocata est, ac eam etiam revocat proximè dictus S. Pius, ut tenet cum multis alijs S. Jo. de la Cruz *de Statu Relig. lib.* 2. *c.* 3. *dubitat.* 5. & hæc omnia docet Chassaing. ubi supra.

Non admisi in manibus R. & 60. ... huj. R.

8 Sed ego illa minimè admisi in varijs locis meorum operum, & praxis Romanæ Curiæ est in contrarium, & consuetudo omnium Episcoporum, stante Concilio Tridentino, & Decretis S. Congregationis. Vide Marchinum *de Sacram. Ordinis tr.* 1. *p.* 5. *c.* 2. *n.* 9. *&* 18. firmantem Privilegia Regularium, adducta à Patre Bruno fuisse, & esse revocata per Concilium Tridentinum, nec constare de renovatione, & confirmatione; & S. Pius V. Gregor. XIII. Sixtus V. & Clem. VIII. peculiari constitutione adversus malè promotos præcipiunt observari Tridentinum quoad ætatem, & alia non obstantibus quibuscumque ordinationibus, & constitutionibus Apostolicis, quibus verbis revocantur omnia privilegia Tridentino obsistentia.

9 Nota etiam hic obiter, dictum Patrem Brunum *loco citato c.* 3. *proposit.* 1. *cum sequ.* docere. Primò quod Abbates Benedictini possunt tonsuram, & quatuor Minores suis Monachis conferre.

Su. hoc sup. in R. 81. §. Sed difficultas, & in alijs ejus not.

10 Secundò, Quod Abbates Regulares prædicta facultate potiuntur in subditos novitios, & sæculares, in quos jurisdictionem, quasi Episcopalem habent, & in alios Regulares, & Sæculares, sibi non subditos, dummodo Prælatorum eorundem accedat consensus.

Su. hoc sup. in R. 79. & signanter in 1. 2. 3. 6. & 9. ejus annotatione, sed concludenter, & ... in R. 80. Et pro contento in hoc § 2. duplici genere, & duobus §. seqq. ad litterã sup. in R. 81. à §. 2. & seqq.

11 Tertiò, Quod Abbates non benedicti possunt similiter ac benedicti suis subditis Regularibus, & Sæcularibus ac alijs etiam Sæcularibus, & Regularibus non subditis, Tonsuram, & quator Minores conferre.

12 In duplici genere sunt Abbates, non benedicti; alij enim sunt Abbates non benedicti, quibus benedictionem Episcopus recusavit, alij autem, quibus non recusavit, nec benedicendi sunt. Quoad primum genus Abbatum, propositio probatur ex *cap.* 1. *de supp. neglig. Prælat.* in quo sic habetur, si Episcopus ter cum humilitate, & devotione, sicut convenite requisitus Abbatem benedicere renuerit. Abbati proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium pertinent exercere. Sed ad illorum Officium spectat primam tonsuram, & quatuor Minores Ordines conferre; ergo illa omnia (licet recusata benedictione) possunt exercere. Nec potest dubitari, quin Papa hoc privilegium possit concedere; quoniam hæc benedictio non imprimit characterem, neque est ex Christi institutione, ut necessaria reputetur ad hanc concessionem; sicut ergo Papa potest simplici Sacerdoti, absque prævia benedictione, committere potestatem conferendi confirmationem, sic & facultatem illos Ordines conferendi, sicut de facto illam commisit. Ac sic tenent citati Hostien. & Armill. Aurea; qui addunt dictos Abbates non posse conferre illos Ordines in Monasterijs non alienis exemptis, quod ego crediderim, si Episcopus illorum superior non consentiat, si autem consenserit, vel illos vocaverit, posse tunc temporis Ordines prædictos conferre: cum, ut supra probatum est, possit Episcopus subditis hujusmodi Ordines ministrare, nullique propterea fiat injuria.

13 Quod autem aliud genus Abbatum non benedictorum, neque benedicendorum, ut sunt Abbates triennales, non reperitur quidquam super hoc illis à jure communi concessum; sed tantùm ex privilegiis extra illud jus vagantibus. Et probatur propositio quoad illos ex concessione Eugenij Quarti 1437. facta Cisterciensi familiæ in Hispania, in qua vult, Ut Abbates triennales, licet eis munus benedictionis non impendatur, omnibus, & singulis honoribus, præeminentiis, privilegis, prærogativis, juribus, & insignibus Abbatialibus fungi possint. Et quamvis de hoc privilegio, utpotè terminis nimis generalibus concesso, dubitari posset; nihilominus Julius II. *privil.* 19. *nu.* 7. omnem prorsus sustulit dubitationem, concedendo dictis Abbatibus Ordinis Cisterciensis illam potestatem *his verbis*; Nec non Novitios, & alios quoscunque dicti Monasterij subditos, prout, poterant præfati perpetuo Abbates clericali charactere insigniendi. Ubi Suar. *proximè citatus numer.* 25. per Clericalem characterem intelligit quatuor minores ultra tonsuram, & ita Praxis habet etiam apud Frates Congregat. Fuliens. ejusdem Ordinis Cisterciensis, quam etiam facultatem concessit idem Julius Congregationi Melevitanæ referente Compendio privilegiorum illius Congregationis, *privil.* 13. *fol.* 10. Et Eugenius IV. Congregationi S. Justinæ, ut habetur in Compend. privil. Montis Oliveti *privil.* 50. *&* 51. & à Leone X. Camaldulensibus eãdem etiam facultatem factam notat Marcell. à S. Bened. *in Comp. privil. Fuliens. verb. Abbas numer.* 2. Et denique Clemens VIII. privilegia Camaldulensium confirmando declaravit, & de novo concessit eorumdem Abbatibus, etiam non benedictis, & Prioribus similiter quod possint Ordines Minores conferre suis subditis Regularibus. Sub data dies 3. Augusti 1594. Sic Archan. Roman *de privileg. verb. Abbas*.

14 Et denique id etiam declaravit Sacra Congreg. Tridentini, referente Barbosa *in Collectan. verb. Ordo*, die 16. Febr. 1610. affirmatque de jure id posse, licet non sint benedicti, sed tantum triennales. Sic etiam tenet Tamburin *de jure Abbat. q.* 3. Et idem resolutum fuisse 1619. refert Archan. Rom. *de privil. lib. verb. Ordines* Et quamvis ferè hæ omnes concessiones non loquantur, nisi de subditis, attamen à Doctoribus extenduntur ad non subditos cum circumstantijs in præcedentibus ap, positis; Ratio est, quoniam si Prælati hujusmodi privilegijs, prærogativis, &c. sicut benedicti gaudent, & benedicti hoc jure potiantur, sine dubio hi etiam illo gaudebunt.

15 Quartò, Quod videtur satis probabile, quod Abbates benedicti, qui participant in omnibus privilegijs cum Abbate Cisterciensi, & quatuor Abbatipus principalibus ejusdem Ordinis, possunt conferre Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ijs, quibus possunt Tonsuram, & Minores conferre. Su. hoc in §. 1. R. not seq. & in alio §. ejus prima annot.

16 Quod Abbas Cisterciensis, & quatuor primi Abbates illius Ordinis sint hoc privilegio decorati ostendit usus, & concessio Innoc. VIII. Bulla, quæ incipit, Exposcit tuæ devotionis &c. in qua hæc verba ad dictos Abbates directa habentur; At ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Diaconatus, & Subdiaconatus Ordinibus extra Claustrum hinc inde discurrere cogantur, tibi, & successoribus tuis, ut quibuscumque dicti Ordinis Monachis, alijs verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum successoribus, ut suorum Monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad id idoneos repereritis, Subiaconatus, & Diaconatus Ordines hujusmodi, aliàs ritè conferre liberè, & licitè possit, auctoritate Apost. & ex certa scientia tenore presentium de speciali dono gratiæ indulgemus. Quibus constat hanc facultatem expressè illis impartiri. Su. contento in hoc & duobus §§ seqq. & litteram sup. in R. 81. à §. 2. & seq.

17 Objicies. Trident. *sess.* 23. *c.* 10. dictis Abbatibus solum dat facultatem conferendi Tonsuram, & Quatuor Minores, *& cap.* 12. vult ut Episcopus examinet Regulares præsentatos ad sacros Ordines suscipiendos ad probandum si digni sunt, cum clausula revocatoria privil. Regularium. Respondetur, quòd

quòd in locis, in quibus Trident. non est receptum, nulla est super hoc difficultas, ut de Gallia affirmat Tambur. *tom.2. de iure Abbat. disp.* 2. *q.* 5. ubi approbat usum illius privilegij in dictis Abbatibus, ex eo quod illorum Abbatiæ in Gallia sunt sitæ, licèt existiment hoc privilegium per Tridentinum esse revocatum. Ubi verò Tridentinum viget, dubium oritur, si clausula illius Concilii revocet hoc privilegium: Probavimus autem in *I. tr.* hanc clausulam non sufficere, quod etiam in hac speciali materia censet Navarr. *conf.* 13. *de privil.* cùm asserit: Illam clausulam non esse ita expressam, quin illius conjecturæ dissolvi possint; ac proinde, cùm sit dubium de revocatione illius privilegij, stat privilegium in suo robore, ut alibi diximus, & probavimus dicto tract. Denique post Trident. illud privilegium fuit confirmatum, ut inferiùs dicetur, quod videtur omne dubium prorsus tollere, ac propterea asserendum posse dictos Abbates illo uti, non solùm erga Regulares, & sæculares subditos; sed etiam erga non subditos, sicut de Minoribus Ordinibus superius ostendimus, cùm sit in utrisque par ratio.

18 Quibus sic stantibus, insuper probatur propositio; quoniam ut alibi probavimus, privilegia communicantium cum illo ordine confirmata sunt; ergo sunt in suo firmo robore; ergo Abbates communicantes possunt illa facultate uti. Ac sic tenet S. Joannes de la Cruz *de Statu Relig. c.* 8. *dub.* 1. *conclus.* 1. *sub finem*; & alij, qui, ut videbimus infra, sustinent in reliquis prædictæ Bullæ, *Exposcit*, participare: Cur enim potius in uno, quàm in alio participent? Non potest assignari ratio sufficiens. Imò cùm sit eadem ratio in his, ac in illis, debent in omnibus privilegiis participare, & non ab hujus communicatione, excludi. Nec dicas hoc privilegium concessum fuisse ob specialem notam Abbatum, aut Abbatiarum hujusmodi, quæ non reperitur in cæteris; Nam respondetur illam notam in eisdem reperiri; ut videre est in motivo, quo Innocentius ad illud concedendum impulsus fuit, quod constat partim ex verbis privilegij superius insertis, partim ex ijs, quæ in principio Bullæ, in qua emanavit, continentur, talia sunt. Exposcit tuæ devotionis sinceritas, & Religionis promeretur honestas, ut tam te, &c. Et quamvis hæc nota in illis non inveniretur, Valeret pro eisdem Abbatibus, cum æquè principaliter in hoc privillegio, sicut in alijs communicent: verum cùm usus illius facultatis non vigeat in proximè dictis Abbatibus, non audeo hoc privilegium illis absoluté concedere, licèt non habeam pro contraria sententia rationem, qua ei assentiri cogar; quo circa meum judicium doctiorum judicio submitto. Hæc omnia P. Bruno ubi supra. (Ita hic est su pi. 8.)

Sed adversus supradicta extat Decretum Sacræ Congregationis Concilij auditis Regularibus, quod ego apposui per extensum *in p.* 7. *tr.* 11. *ref.* 42. facto verbo cum Sanctissimo; Et ideò hodie nimis temerarium esset sententiam Bruni defendere.

RESOL. LXXXVI.

An Regulares possint ordinari ab Episcopis extra tempora à jure statuta? Ex p. 3. tr. 2. Ref. 31.

§. 1. Aliqui respondent negativè, quia Gregor. XIII. qui concessit hoc privilegium Patribus Societatis JESU, vetat expressè, ut aliæ Religiones possint in tali privilegio participare, etiamsi habeant participationem privilegiorum dictæ Societatis. Et ita docet Perinus *in privileg. Minimor. tom.* 1. *constit.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *n.* 39. Suarez *de legibus, lib.* 8. *c.* 17. *nu.* 8. Miranda *in manuali Prælat. to.* 1. *q.* 38. *art.* 4. Vasquez *in* 3. *p. to.* 3. *disp.* 246. *c.* 5. *nu.* 50. (Pro omni contento in hoc R. sup. in R. 84. late à §. Difficul. ... & in R. 85. §. Aliter quar. to, & inf. in dua bus R. seq. & in R. 93. §. ult. & in to. 7. tr. 1. R. 119. §. 1.)

2 Sed contrariam sententiam probabilem esse existimo, & tutam in praxi; sicut aliqui Episcopi cum nostris observarunt, & ideò illam docet Portel, qui etiam testatur de praxi *in dubijs Regul. ver. Ordines sacram. n.* 4. Vallalobos *in sum. to.* 1. *tr.* 11. *diffic.* 12. *n.* 8. *& diffic.* 13. *n.* 6. S. Jo. de la Cruz *de statu Relig. lib.* 2. *c.* 8. *dub.* 1. Homobonus *de exam. Eccl. to.* 1. *tr.* 2. *c.* 1. *q.* 3. Moneta *de commut. ult. volunt. c.* 10. *n.* 188. Barbosa *de potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 17. *num.* 7. Emanuel Rodriquez *in qq. Regul. to.* 3. *q.* 23. *art.* 5. *& tom.* 1. *q.* 55. *art.* 17. & hoc non solùm per privilegium supradictum, concessum Societati, non obstante illa prohibitione, quia alij Pontifices successores Gregorij concesserunt privilegia Societatis, nostræ Religioni, & alij, sine ulla limitatione, ut tenent Doctores citati, sed etiam per privilegium Clement. VIII. concessum die 23. Novemb. 1596. Patribus Congregationis S. Joannis Evangelistæ in Portugallia; quod testatur vidisse Portel in compendio illius Religionis, & per privilegia Alexandri VI. Eugenij IV. concessa Relligionibus D. Hieronymi, & Benedicti; quæ revocata minimè esse tenet à Concilio Tridentino, & probat ex Rodriquez Villalobos *loco citato*; & ideò, ut dixi, possunt Episcopi sine ullo scrupulo ordinare extra tempora. Vide etiam Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tr.* 10. *c.* 8. *n.* 2. (Su hoc in R. 3. ... [illegible])

RESOL. LXXXVII.

An Ordines Regularium habentes privilegium, ut possint ordinare Regulares extra tempora, possint eo uti, ubi Concilium Tridentinum receptum est.

Et an verò pertineat ad Episcopum, vel ad Superiores Regularium dispensare in interstitijs? Ex p. 5. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 57.

§. 1. Negativam sententiam docet doctus, & amicissimus P. Magister Lezzana *in sum. q. Regul. c.* 14. *nu.* 19. ubi sic ait. Regulares non possunt modò post Concil. Trident. extra tempora ordinari. Ratio est, quia licèt de hoc varia fuerint privilegia Religionibus concessa, ut patet *compend. privileg. ver. Ordines sacri*. Concilium tamen Tridentinum *sess.* 23. *c.* 8. id prohibet fieri, & consonant constitutiones Pij II. & Sixti V. & praxis Ecclesiæ, maximè, quia ipsum Concilium *sess.* 25. *c.* 22. præcipit omnia, & singula in suis decretis contenta observari à Regularibus, non obstantibus quibuscumque privilegijs, &c. Sic ille, In Tridentino autem sic decernitur, Hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta observari sancta Synodus præcipit in omnibus Cœnobijs, ac Monasterijs, Collegijs, ac Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium, &c. non obstantibus eorum omnium, ac singulorum privilegijs sub quibuscumque formulis verborum conceptis, &c. (Su. hoc. sup. in R. 83. §. Clandam, & in fine R. 86. & inf. ex R. 94 lege § ult. & R. 8 §§ ejus notat. & in to. 7. tr. 1. ex loco dicto. R. 255. § ult. ante med. à v. quale già privileg.)

2 Verum probabilius est, quòd uti possint suo privilegio, & quod generalis illa derogatio sit applicanda locis Concilij, in quibus derogatur privilegijs Religiosorum, non verò se extendat ad omnia decreta, quæ etiam sine derogatione privilegiorum sint edita, hoc sensu sancta Synodus vult omnia supradicta decreta servari etiam cum derogatione privilegiorum, quando ea in aliquo decreto est apposita, quasi illa generalis derogatio sit apposita ad majorem inculcationem particularium, non verò respiciat ea decreta, in quibus non fuit derogatum privilegijs. Et ita docet Joan. Præpositus *in* 3. *p. quæst. unic. de sacram. Ordinis dub.* 15. *num.* 157. & ideò *in compend. nostrorum. privileg. verb. Dispensatio.* §. 11. sic habetur. Cum licentia, & dispensatione admodum R. P. Generalis possunt Nostri suscipere Ordines etiam sacros, & etiam Presbyteratus extra tempora à jure statuta, tribus tamen diebus Dominicis, vel alijs festivis etiam continuis à quocumque Antistite, non obstante Concil. Trid. decreto. Gregor. XIII. Societat JESU, quod incipit, *Pium, & utile*, &c. sub die 22. Septembr. 1582. Pontificatus sui anno 11. quodque refert Emanuel Rodriquez *in sua collectione privilegiorum Bulla* 25. sub Greg. XIII. & in Bullario Romano etiam refertur, *tom.* 2. *Bulla* 77. *fol.* 460. quæ incipit, *Pium, & utile*, Et licèt in hoc privilegio adsit clausula prohibitiva, communicationis, & participationis, *nobis non obstat*, ut observat Pereg. *in scholio*, quin uti possimus dicto privilegio, ut clarè patet ex privilegio Greg. XIV. apud dictum compendium in introductione §. 7. & ita docent etiam Doctores, quos ego adduxi *in* 3. *p. tr.* 2. *resol.* 31. & me citato novissimè hanc sententiam docet Cœlestinus *in compend. Theolog. moral. tr.* 8. *cap.* 4. *p.* 4. quicquid in contrarium asserat Lezzana *ubi supra*, unde plures ex Nostris vigore supradictorum privilegiorum fuerunt à multis Episcopis ad Ordines extra tempora admissi, & in casu contingenti ulta præsentem resolutionem, ne deseras videre supradictam *resol.* 31. *p.* 3. *tr.* 4. (Quæ hic est R. antecedens, & in allis ejus prima, & secunda annot.)

An verò pertineat ad Superiores Regularium dispensare in interstitijs, diximus *in* 3. *p. tr.* 2. *resol.* 32. *& in* 4. *p. tr.* 4. *resol.* 209. Nunc verò addam pro sententia affirmativa Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 54. *n.* 8. & Cœlestinum *in compend. Theolog. moral. tr.* 8. *c.* 4. *q.* 4. & pro negativa sententia Lezzanam *ubi supra n.* 15. (R. 1 in hoc textu citata hic est infra R. 87. & in allis ejus prima annot. secunda verò est inf. in R. 92. §. Nota.)

RESOL. LXXXVIII.

An Regulares possint dispensare cum suis subditis quoad interstitia, & ut ordinentur extra tempora?

Et an privilegia Regularium quoad facultatem suscipiendi duplicem ordinem sacrum eodem die, & ab Episcopo in aliena Diœcesi absque licentia proprij, sint revocata à Concilio Tridentino?

Et an quando alicui privilegium conceditur, ut extra tempora in tribus Dominicis, vel diebus festivis ordinetur, quin additum fuerit Duplicibus, *vel* Semiduplicibus, *intelligi debeant de festis diebus, qui à clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur?*

Et an privilegia Regularium revocata à Concilio Trid. intelligantur etiam revocata in foro conscientiæ, ita ut Regulares uti illis non possint? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 28.

§. 1. *Alibi* contra Vasquez, & alios, excommunicatione privilegij Societatis, affirmativam sententiam probabiliter docui, quam novissimè tanquam probabilem etiam admittit P. Castrus Palaus, non ex meo principio, sed ex alia ratione: & ideò apponam hic ejus verba, quæ nimis grata Regularibus, & plausibilia erunt; sic itaque asserit *to.* 4. *tr.* 27. *disp. unic. punct.* 13. *nu.* 13. (Satis probabile existimo, quod tradit Rodriquez, sibi contrarius, *to.* 3. *qq. Regul. q.* 23. *art.* 5. Villalobos *tr.* 11. *de ordine, diffic.* 12. *in fine, & diffic.* 13. *num.* 6. nempe, Præ- (Alibi pro inter stitijs in dua b. R. seqq. & in alijs earum primarum annotationum. Pro ordinatione vero extra tempora sup. in R. 86 &)

pè, Prælatos Religionum uti posse facultatibus in hac parte ante Tridentinum concessis; neque per Tridentinum esse derogata. Etenim, Alexander VI. concessit, quòd prior Generalis Ordinis S. Hieronymi, & singuli Priores ejusdem Ordinis præsentes, & futuri possent eligere quemcumque Episcopum Catholicum, communionem Sedis Apostolicæ habentem: qui personas singulorum Monasteriorum hujusmodi ad id idoneas, ad omnes etiam sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam extra tempora à Jure statuta, tribus diebus Dominicis, sive festivis duplicibus successivè promovere possit, Diœcesanorum licentia super hoc requisita. Sic refertur in Compend. Mendicant. *tit. Ordines sacri*, §. *fin.* Item, Eugenius IV. concessit, ut singuli Monachi præsentes, & futuri S. Benedicti ad id idonei, quos Prior sui Monasterii ad hoc elegerit, sive nominaverit, semel dumtaxat anno quolibet, omnes etiam sacros Ordines, una, & eadem die, etiam extra tempora à Jure statuta, à quibusvis Catholicis Antistitibus gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus (cujusvis super hoc licentia minimè requisita) suscipere, dictique Antistites eisdem Monachis Ordines hujusmodi conferre possint. Sic habetur in dicto Compendio Mendicantium, *tit. Ordines Sacri* §. 8. quibus privilegiis fruuntur Religiones Mendicantes, & aliæ, quæ in privilegiis Religionum communicant. Hæc ergo privilegia, quoad facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, affirmant Rodrig. & Villalob. *suprà*, non esse à Concilio derogata; benè tamen quoad facultatem suscipiendi duplicem Ordinem sacrum eodem die, & ab Episcopo in aliena Diœcesi absque licentia proprii. Etenim de hac facultate suscipiendi duplicem Ordinem sacrum, eodem die, inquit Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 13. *de reform. in fine*. (Duo Sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus, non conferantur, privilegiis, ac indultis quibusvis concessis non obstantibus.) de facultate autem se promovendi ab alieno Episcopo, inquit Tridentinum *cap.* 8. (Quòd si quis ab alio, quàm à proprio Episcopo promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur.) Et *sess.* 1. *de reform. c.* 5. ait: Nulli Episcopo liceat cujusvis privilegii prætextu, pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarii expressa licentia,) & in personas eidem Ordinario subjectas, seu habentes à suo Ordinario dimissorias, ut benè explicuit Rodrig. *tom.* 3. *qq. Reg. q.* 24. *art.* 2. Cùm ergo de facultate Religiosis facta concedendi extra tempora, dispensandique in interstitiis, nulla adsit à Concilio derogatio, dicendum est in suo robore persistere.

2 Neque verum est, per clausulam illam generalem derogatoriam appositam, *sess.* 25. *cap.* 22. *de Reg.* derogata esse omnia privilegia Regularibus concessa, adversa Trid. statutis: nam illa derogatio, utpotè odiosa, non ad omnia contenta, & disposita in Trid. sed ad contenta, & disposita in illa Trid. sessione extendi debet: neque est ullum fundamentum, ratione cujus debeat extendi ad omnia in Trid. contenta. Nam, si Trid. vellet omnia privilegia Regularium adversa Trid. Decretis derogare, in ultimo Decret. *sess.* 25. *de reform.* prædictam derogationem constitueret: quod tamen non præstitit. Igitur nulla alia privilegia, quam adversa Decretis *illius sess.* 25. illa clausula derogantur; ac proinde privilegium concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ab Alex. & Eugen. concessum, firmum persistit. Neque ex eo, quòd Greg. XIII. & Systus V. confirmaverint Religionum privilegia, quæ Trid. adversa non erant, infertur, derogasse adversa; sed solùm infertur noluisse ea confirmare, & locum opinionibus relinquere, an essent revocata. Minùs obstat Motus proprius Systi V. qui, ut *superiùs* dictum est, fertur contra malè promotos, quia tales censeri non debent promoti ex Sedis Apostolicæ privilegiis. Item, ille Motus revocatus est, & ad terminos Juris communis redactus. Neque denique obstat prohibitio facta à Gregorio XIII. ne alii Religiosi aliorum ordinum communicationem in dicto privilegio suscipiendi Ordines extra tempora, & non reservatis interstitiis, communicarent: nam hæc prohibitio solùm infert, non posse privilegio uti Religiosos aliorum Ordinum via communicationis; non tamen impedit, quin eo uti possint, si aliunde est illis concessum; uti concessum est ab Alex. VI. & Eugen. IV. Neque prædicta prohibitio tollit, quin alii Pontifices successores eam communicationem facere possint, uti fecit Greg. XIV. sicuti probat Rodrig. *tom.* 1. *qq. Reg.* 55. *art.* 17. Adde, esto, per Trid. revocata essent privilegia Alex. VI. & Eugenii IV. at Clem. VIII. speciali concessione innovata esse censentur, teste Rodr. *dict. tom.* 3. *qq. Reg. q.* 25. *art.* 5. *fine*, & Villalob. *tr.* 11. *de Ordin. diffic.* 12. *in fine*, *&* *diffic.* 13. *n.* 6. & approbat Barbos. *in Remiss. Conc. sess.* 23. *c.* 8. Affirmantque Rodrig. & Villalob. non solùm in tribus Dominicis, sed etiam in tribus diebus festivis duplicibus, vel semiduplicibus promoveri Religiosum posse ob concessionem Alex. VI. & declarationem Clem. VIII. Quod credo probabiliter sustineri posse; tametsi verius censeam, quoties alicui privilegium absolutè conceditur, ut extra tempora in tribus Dominicis, vel diebus festivis ordinetur, quin additum fuerit, *duplicib. vel semidupl.* intelligi debere de festivis diebus, qui à Clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur: quia, ut dixi, dies hi secundum communem hominum acceptionem festivi nuncupantur, non illi, quos Clerus officio duplici, vel semiduplici honorant. Et hæc omnia docet Palaus, *ubi suprà*, quæ quidem secundùm ejus mentem dicta esse volo, & ideò illa aliis judicanda relinquo.

3 Qui etiam sciant, hanc sententiam, præter citatos Doctores, docere P. Leand. à Murcia *in Reg. S. Franc. cap.* 6. *qu.* 19. *num.* 1. ubi sic ait: (Quando el Papa confirmando los privilegios dize: *Dummodo non sit contra Concil. Trident.* no es su mente revocar todos los privilegios contrarios al Concilio Trident. en qualquiera manera, sino solamente aquellos, que de tal manera le son contrarios, que en proprios términos, y expressamente son revocados del, como de hecho los revoca en particulares lugares, porque si en proprio terminos, y direêtamente no fueren revocados del Trid. aunque por otro camino se le opongan, no estan revocados, y por la misma razon son confirmados del Papa, aunque en la confirmacion ponga la dicha clausula. Esta conclusion es de Manuel Rodrig. *en el tom.* 1. *q.* 8. *art.* 6. el qual dize, que assi fue respondido de los Doctores de la Universidad de Salamanca, consultado en este caso? y pone este exemplo Rodrig. ordenarse extra tempora, es contra el Trid. *en la sess.* 23. *en el c.* 8. però con todo esso, porque el Concilio no revoca los privilegios, que los Regulares tienen en contrario, los dichos privilegios quedan enteros, y en su fuerça, y vigor, aunque contrarios al Concilio, porque alli en quanto à esto no estan derogados, però porque el mismo Tridentino, *en la misma sess. en el cap.* 12. expressamente derogar los privilegios de los Regulares, por los quales podian recibir Ordenes sacros antes de la edad, que alli señale el Concilio, por esta causa estos privilegios alli derogados, en quanto à la anticipacion de ela edad, non son licitos à los Regulares: y assi se han de entender los demas privilegios contrarios el Concilio Tridentino: y la dicha clausula: *Dummodo non sint contraria Concilio*, se ha de explicar, añadiendole, *&* *non sint ab ipso revocata*, *secùs si sint revocata*. (Ita ille, qui posteà diligenter enumerat omnia privilegia à Tridentino Regularibus revocata; & posteà inquit, an dicta privilegia revocata à Concilio, intelligantur revocata etiam in foro conscientiæ, ita ut Regulares uti illis non possint: & cum Rodriguez, Henriquez, Sorbo, & aliis, negativam sententiam probabilem putat: sed contrarium communiter docent Doctores. Vide Portel. *in dub. Regular, verb. Privilegii cessatio per non usum*, *n.* 64. & alios. Nota tamen, quod post hæc scripta inveni Peyrinum *de Prælato, q.* 3. *c.* 7. *num.* 11. docere, dictum privilegium concessum à Gregorio XIII. Societatis JESU, fuisse postea derogatum à Sixto V. unde hodie neque Patres Societatis posse uti dicto privilegio; sed de ipsis, & de omnibus aliis Regularibus contrarium docet, me citato, Gavantus *in addit. Man. Episcop. verb. Ordo in genere*, *num.* 8. Et ego scio in societate dictum privilegium hodie extare in viridi observantia, & in nostra sententia hodie illo uti possunt alii regulares.

RESOL. LXXXIX.

An dispensatio interstitiorum pertineat ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum?

Et advertitur, quod juxta Bullam Greg. XIII. generales Societatis Jesu possunt, & ab illis delegatis, dispensare cum suis subditis in interstitiis.

Et notatur suscipientes Ordines non servatis interstitiis nullam incurrere censuram, vel irregularitatem. Ex part. 3. tractat. 2. Ref. 32.

§. 1. **A**Ffirmativè respondet Bonacina *de sacram. disput.* 8. *quæst. unic. punct.* 6. *n.* 34. qui citat Riccium, Barbosam, & Quarantam, idem etiam docet Ledesma *in sum. to.* 1. *de sacrament. Ordin. cap.* 8. *concl.* 11. *in fine*.

2 Sed non desunt Doctores contrariam sententiam docentes ex Bulla Gregor. XIII. concessa Societatis JESU. Et ita docet Villalobos *in sum. tom.* 1. *tr.* 11. *diff.* 22. *n.* 8. & S. Joannes de la Cruz *in direct. conscient. p.* 2. *de sacram. Ord. dub.* 5. *concl.* 2. ubi sic ait: Juxta Bullam Gregor. XIII. pro Societate Generales Ordinum, & ab istis delegati possunt cum suis subditis dispensare in interstitiis. Et hanc sententiam etiam probabilem vocat Ledesma, *ubi suprà*.

3 Notandum est etiam hìc contra Henriquez *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 2. *in gloss. lit.* Q. suscipientes Ordines non servatis interstitiis, nullam incurrere censuram, vel irregularitatem, quia nulla talis censura in jure invenitur expressa: & ita docent Riccius *in collect. decision. part.* 3. *collect.* 176. Zerola *in praxi part.* 2. *verb. Ordo*, *numer.* 8. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tr.* 11. *diffic.* 12. *num.* 2. & alii.

RE-

In ult. ejus primo annot.

Sup. hoc, & seq. privilegio sup in R. 85. lege §. Asserit, quartò, & §. Asserit quinto, & lege insuper hoc in loco §. Locum Concilii, & v. De facultate autem, & vide sup. ex R. 18. §. ult. §. quater in fine.

Sup. his in R. & §§ not. praec.

Sup. hoc lege sup. in hoc §. privilegia ponere a vers. Etenim, & §§. eius annot. quæ est prima post præcedit.

Sup. his seq. privilegiis inf. in §. ult. R. 94. & in aliquibus R. ejus not. & supra in R. 84. §. Claudam.

Sup. hoc infra in R. 98. §. Sed his, ad medium, à vers. Rogabis, sed lege et per totam, & à

§ ejus primo not. & supra in Ref. 84. §. Sed an.

Sup. hoc in to. 7. tr. 1. Ref. 116. & lege §§. ejus primo annot. & si placet etiam secund.

Sup. contento in hoc §. 1. & seq. inf. in R. 90. §. 1. & 2. & in R. 91. §. Nota etiam, per tot. & supra in R. 87. §. ult. & in R. 88.

Sup. hoc inf. in R. 93. §. ult. & in to. 5. tr. 3. Ref. 45.

RESOL. XC.

An pro Episcopis in dispensatione interstitiorum cum Regularibus sufficiat sola attestatio Superiorum?

Et an Regulares possint ordinari non servatis temporum interstitiis?

Et an ex privilegio Clem. VIII. concesso Patribus Congregationis S. Joannis Evangelistæ in Portugallia, possint Regulares ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel Festis continuis, vel interpolatis, non servatis interstitiis à Concilio Tridentino designatis? Ex part. 3. tract. 2. Ref. 112.

Sup. contenta in hoc, & seq. § in R. primer. §. 1. & 2. & inf. in R. 92. § Nota etiam per totū, & pro parte sup. in Ref. 87. § ult. & in R. 89.

§. 1. AFfirmativè respondeo, & sic declaravit sacra Cardinalium Congregatio sub his verbis: Non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinet ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis judicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & hanc declarationem Cardinalium invenies apud Peyrinum *in privil. Minim. tom. 1. const. 2. Sixti IV. §. 11. n. 35.*

2 Non desinam tamen hîc adnotare, quod Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. num.* 8. refert quoddam privilegium concessum Societati JESU, cujus etiam meminit Emanuel Rodriguez *in qq. Regul. tom. 2. q. 13. art. 5.* nempè, ut possint Religiosi promoveri ad sacros Ordines, etiam Presbyteratus, absque ulla functione in ipsis Ordinibus, aut observatione interstitiorum. Quo privilegio frui possunt aliæ Religiones communicantes, non obstante prohibitione communicationis hujus gratiæ expresse facta à Gregor. XIII. in dicta constitut. ut probat Emanuel Rodrig. *art. 6. circa fin.* quem sequitur novissimè Hieronymus Rodrig. *in comp. qq. Regul. ref.* 106. *n.* 20. & licet Villalobos *ubi suprà*, sentiat debere in hoc Religiosos se conformare consuetudini propter constitutiones Pontificum contra malè promotos, quod tutius, & consultius videtur, licitum tamen, & tutum erit, ait Hieronymus Rodrig. *ubi suprà*, uti dicto privilegio, quod non est revocatum, sed potiùs confirmatum, ut latè probat Emanuel Rodrig. *loco citato.*

Sup. hoc privilegio, & aliis inf. in R. 94. §. ult. & in aliquibus aliis ejus annot.

3 Adde, quod Laurentius Portel *in dub. Regular. verb. Ordines sacri, num.* 4. testatur se vidisse in Compendio Religionis Patrum Congregationis S. Joannis Evangelistæ in Portugallia privilegium Clementis VIII. concessum dictis Patribus die 23. Novembris 1596. ut possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis, non servatis interstitiis à Concilio Tridentino designatis, quæ ait Portel *loc. cit.* est amplissima, & magna concessio pro hac materia, & ideò illam mente teneant Regulares, & Domini Episcopi.

RESOL. XCI.

An constitutio Pii II. circa susceptionem Ordinum ante tempus, vel sine dimissoriis, & licentiis necessariis comprehendat Regulares? Ex part. 8. tr. 7. Ref. 59.

Quoad hoc sup. lege R. 83. ... §. ... tertio, & vide etiam aliam Ref. § & ... ejus not.

§. 1. NOn incurrere Regulares in pœnas dictæ Bullæ, putat novissimè Santorus *in comm. ad constit. Minor. cap. 2. stat. 57. concl. 3.* ubi sic ait: Probabilis est sententia, quod in extravag. Pii II. non includantur Regulares, contra quod senserunt Mirand. *cit. art. 6. concl. unic.* Barbosa *de potest. Episcop. alleg. 16. num. 24.* Rodrig. *tom. 3. q. 24. art. 8.* Rodriguez alter *resol. 106. n. 10.* Marchinus *tract. 1. part. 5. num.* 6. Quaranta *verb. Ordo pag. 376. §. quibus sic specialiter*, qui citat Mandosium, dicitque esse rem indubitatam. Portel *verb. Ordines sacri, num.* 13. Ratio est; quia in ea non fit mentio de Regularibus, & in odiosis nomine Clerici non veniunt Monachi, vel Regulares, ut latè idem Miranda in oppositum adducit.

2 Nec eorum responsio pervincit, quod etiam Regulares sunt Clerici, & materia Ordinum est communis; quia si hoc valeret, in multis comprehenderentur Regulares, in quibus ex allato principio non comprehenduntur. Nec etiam valet aliorum responsio, quod Sixtus V. confirmando Bullam Pii II. illam expresse ad Regulares extendit; quia, ut dictum est, fuit revocata in omnibus, & redacta ad terminos juris, & Bullæ Pii II. in quibus non fit mentio de Regularibus, & ita cessavit extensio, sicuti, & censuræ, unde Clem. VIII. illam revocans ait, supradictas literas ad terminos sacrorum Canonum, ac constitutionis rev. mem. Pii Pap. II. & ad dispositionem decretorum S. Concilii Trident. restringimus, & reducimus. Nec non censuras, & pœnas in iisdem Sixti literis contra quoscumque, &c. moderamus, & abolemus. Hucusque P. Santorus: sed stante praxi S. Pœnitentiariæ non recederem ab affirmativa sententia, quam etiam communiter tegent Doctores.

RESOL. XCII.

Quæ causa sit sufficiens, ut Episcopus possit dispensare in interstitiis ordinum Presbyteratus?

Et notatur, quod recipiens Ordines non servatis temporum interstitiis absque dispensatione, non incidit in suspensionem, neque in irregularitatem, neque Episcopus illum ordinans?

Et observatur facultatem remittendi interstitia concessam Episcopo ex causis transire in capitulum, seu ejus Vicarium Sede Vacante, quando tamen ex Decretis Concilii potest concedere licentiam ordinandi.

Et docetur solos Generales Societatis Jesu, & ab ipsis deputatos posse ex Bulla Greg. XIII. dispensare cum suis subditis Regularibus in interstitiis.

Et an cæteri Superiores Regulares possint quemadmodum Episcopi sess. 25. Trident. cap. 11. & 13. dispensare super temporum interstitiis cum suis subditis? Ex part. 4. tractat. 4. & Misc. Ref. 209.

§. 1. COncilium Tridentinum *sess. 25. cap. 11. & 13.* ut Episcopus dispenset in interstitiis, requirit utilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, quæ quando adsit, vel non, remittit Episcopo judicandum: sed Doctores, ut plurimum non explicant in particulari, quando Ecclesiæ utilitas, vel necessitas postulat, ut quis ordinetur non servatis temporum interstitiis, ut dispensari possint Episcopi: qui quidem hoc in casibus contingentibus scire cupiunt, & ideò quia casus est quotidianus, ponam hic verba P. Gasparis Hurtadi *de Sacram. tract. de Ordine, difficult. 23.* sic asserentis: Judicio Episcopi relinquitur, ut in interstitiis dispenset, prout necessitas, vel utilitas Ecclesiæ postulaverit, quæ verè postulat, ut ordinetur, qui habet beneficium: ut Capellaniam cum obligatione celebrandi Sacrum, & etiam (ut Congregatio Cardinalium declaravit) ut ordinetur, qui in literis, aut in virtute magnos fecit profectus, quia is ordinatus erit utilis Ecclesiæ. Ita ille. Vide etiam Hieronymum Rodrig. *in compend. qq. regul. ref.* 106. *n.* 23. & Barbosam *in collect. DD. super Concil. Trident. sess. 23. c. 14. nu. 2.* asserentes, hanc necessitatem, & utilitatem moraliter debere pensari, non enim in puncto indivisibili consistunt: sed recipere debent eam latitudinem, quæ in aliis rebus moralibus arbitrio boni viri attendi solet. Sup. hoc in R. seq. & in R. 1. post seq. § ...

2 Observandum est etiam hîc, facultatem remittendi interstitia concessa Episcopo ex causis supradictis transire in Capitulum, seu ejus Vicarium Sede Vacante, quando tamen ex decretis ejusdem Concilii potest concedere licentiam ordinandi. Ita sacra Congregatio, teste Armendario *in addit. ad recopil. legum Navarra lib. 1. tit. 18. leg. 7. de Episcopis, num.* 57. & Martha *de jurisd. part. 2. capit. 9. numer.* 13. cum Homobono de Bonis *ubi suprà.* Sup. contenta in hoc §. latè in to. 3. tract. 5. Ref. 16.

3 Nota etiam, Hurtadum *ubi suprà* affirmare solos Generales Societatis JESU, & ab ipsis deputatos posse ex Bulla Gregori XIII. dispensare cum suis subditis Regularibus in interstitiis, tamen alii hoc privilegium ad alias Religiones extendunt. Vide Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 12. à numer.* 21. cui adde Villalobos, & S. Joan. de la Cruz, quos ego ipse citavi *in 3. part. tract. 2. resolut.* 32. Verùm hoc desinam hic adnotare, quòd Homobonus *in consult. cas. conscient. tom. 2. p. 5. respons.* 211. Tamburinus *de jure Abbat. tom. 2. disput. 2. qu.* 25. & Lauretus de Franchis *de controversiis inter Episcopos, & Regulares*, ponunt declarationem sacræ Congregationis tenoris sequentis: An Superiores Regularium possint quemadmodum Episcopi, ut *in sess. 25. Trid. c. 11. & 13.* dispensare super temporum interstitiis cum subditis suis? Sacra Congregatio censuit, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensandi judicium suum formare debet ex attestatione superiorum Regularium. Sup. contenta in hoc §. in R. not. seq. Quæ hic est sup. Ref 89 & in aliis ejus primum annot. Sup. hoc in R. not. prim. & in aliis ejus primum not.

4 Et tandem nota, quòd recipiens Ordines non servatis temporum interstitiis absque dispensatione non incidit in suspensionem, neque in irregularitatem. Ita Lauretus *ubi suprà quæst. 32. fol.* 84. Campanili *in divers. jus Canon. rubr. 6. cap. 3. num.* 13. & alii; quos citat, & sequitur Barbosa *loco citato cap. 13. num.* 12. neque Episcopum illum ordinantem, Barbosa *num.* 11. Sup. contenta in hoc § supra in R. 89 §. ult. & in tom. 3. tr. 5. Ref. 41.

RESOL. XCIII.

Quæ causa requiratur ad dispensandum in interstitiis pro Sacerdotio assumendo? Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 23.

§. 1. REspondeo, utilitas vel necessitas Ecclesiæ; sed ego adnotavi aliqua quoad hoc *in part. 4. tract. 4. res.* 209. nunc verò non deseram apponere verba Joannis Baptistæ Tiberii Societatis JESU, quia Codex non ampliùs invenitur, sic igitur asserit *in instruct. pro Ordinandis, cap. 8. quæst.* 3. ubi sic ait. Quamvis Sorbo ex S. Antonino *3. part. t. 14. cap. 16. §.* 18. ne- Quæ hic est R. antecedens, & in Ref. seq. & §. 1.

necessitatem Ecclesiæ dicat esse, cum non sunt alij, qui ordinentur, & Ecclesia indiget Ordinatis: Utilitatem, cum, etsi sint alij, Ecclesia tamen indiget. Hic tamen videtur nimius rigor; & S. Antoninus loquitur de causa sufficiente ad cogendos clericos ad Ordines sumendos: Minor autem sufficit ad dispensandum. Quare hoc judicium arbitrio episcopi remittendum est. Neque enim requiritur necessitas extraordinaria, aut publica, ut etiam notavit Barbosa 2. *p. allegat.* 18. *n.* 5. Sed etiam eminens doctrina, vel morum probitas, & ordinandi merita sufficere videntur, spectat enim ad Ecclesiæ utilitatem, & necessitatem, ut eorum ratio habeatur, quibus ipsa eget, ut ait Vasquez citandus.

2 Immò valdè probabile existimo particulam, *ac*, quæ habetur *in cap.* 14. sumendam esse disiunctivè, non copulativè; cum enim in alijs dispensationibus etiam majoris momenti, sæpè sufficiat Ecclesiæ utilitas; immò, & ipsius dispensati, non apparet cur hic non sufficiat. Aut certè verbum, necessitas, latè sumendum prout magnam importat utilitatem: & ita videtur velle Vasquez 3. *part. disp.* 46. *num.* 50. & Filliuc. *tract.* 9 *nu.* 3. *versic.* 5. Et putarim posse episcopum absque scrupulo dispensare cum eo, qui causa studiorum, ut in ijs magis proficiat, postea distulit Sacrorum Ordinum susceptionem, quia Ecclesiæ summoperè utiles, & necessarij sunt docti Ministri. Et hæc omnia dicta volo secundùm mentem Tiberij.

RESOL. XCIV.

An ad dispensandum in interstitijs à Diaconatu ad Presbyteratum sit necessaria utilitas, & necessitas Ecclesiæ copulativè?

Et apponuntur quinque causæ, ut ex qualibet earum possit Episcopus cum prædictis dispensare.

Et an ad minores Ordines, & Tonsuram merè arbitrium Episcopi sufficiat ad dispensandum?

Et docetur posse Episcopum eodem die primam Tonsuram, minores Ordines, & Subdiaconatum conferre.

Et notatur Episcopum non posse dispensare ab interstitijs familiarem suum aliàs non sibi subditum.

Et advertitur posse Regulares omnes ex privilegijs ubique extra tempora à jure statuta ab Episcopis ordinari, & quibusuis Ordinibus initiari? Ex part. 10. tractat. 11. & Miscel. 1. Ref. 10.

Su. hoc in duabus præcedentibus R.

§. 1. CAsus est practicabilis. Suppono quod causæ dispensandi in interstitijs duæ referuntur à Tridentino, *sess.* 23. *cap.* 11. 13. & 14. *de reform.* nempè necessitas, & utilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ utilitatem intelligit, quando pauci sunt Ministri Ecclesiastici idonei: & tunc utile est Ecclesiæ aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & majorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit, quando deficerent Ministri, nec possent suppleri per jam ordinatos Ecclesiæ onera, tam in Missarum celebratione, quàm in alijs Ecclesiasticis ministerijs; sed judicare quænam sit Ecclesiæ utilitas, aut necessitas, Episcopi arbitrio relinquitur.

2 Hoc supposito, ad quæstionem propositam affirmativè respondet Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 13. *num.* 7. Marchinus *de sacram. ordin. tract.* 2. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. ubi sic ait: Debet episcopus majorem causam utilitatis, aut necessitatis expostulare in eo, cum quo dispensaret in interstitijs à minoribus ad Subdiaconatum, vel à Diaconatu ad Presbyteratum, quàm à Subdiaconatu ad Diaconatum, quod etiam Concilium ponderasse videtur: nam ubi *cap.* 11. in ascensu à minoribus ab Subdiaconatum meminit Ecclesiæ utilitatis, aut necessitatis disiunctivè, postea *cap.* 13. agens de promovendo à Subdiaconatu ad Diaconatum, dispensationem ab hujusmodi interstitijs soli episcopi arbitrio relinquit. Sed *cap.* 14. agens de promovendo à Diaconatu ad Presbyteratum, utramque causam copulativè his verbis exegit. *Ad presbyteratus ordinem non assumatur, nisi qui ad minus per annum integrum in Diaconatu ministraverint, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur.* Ubi vides, Concilium in Presbyteratu usum esse particula copulante: at in ascensu à minoribus ad Subdiaconatum, usum fuisse particula *aut*, quæ significat disiunctionem, ut multò majorem in Presbyteratu suscipiendo, quàm in alijs Ordinibus dispensationis causam exigendam decoraret. Ita Marchinus, Bonacina etiam *de sacram. disput.* 8. *q.* 5. *punct.* 6. *num.* 2. graviorem causam putat requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines: nam Tridentinum in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solùm arbitrium episcopi; in dispensationibus verò interstitiorum inter minores, & majores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ utilitatem, ac tandem in dispensatione inter Diaconatum, & Presbyteratum postulat Ecclesiæ utilitatem, & necessitatem. Undè colligit Bonacina non sufficere utilitatem, requiri etiam necessitatem propter particulam, *Et*, conjunctivam.

3 Sed Dicastillus *de sacrament. tom.* 1. *tractat.* 6. *disputat.* 1. *dub.* 23. *num.* 351. docet, quantum attinet ad minores Ordines, & Tonsuram merè arbitrium episcopi sufficere, dummodo non sit causa, quæ rationabiliter cogat ad negandum; nimirum docet, Principum ecclesiasticum etiam in his rebus posse gratia prosequi, & favores accedentes, & postulantes, alioquin non indignos. Ideòque meritò Concilium hoc permisit arbitrio episcopi, maximè quando ordinandi sunt aliunde venientes ex alijs oppidis, seu locis ejusdem Diœcesis: nec enim oportet illos cogere pro unoquoque gradu ex quatuor minoribus ire, & redire; atque ad summum hæc solùm causa (si causa requiritur) sufficiens est. Quod verò attinet ad minores Ordines mihi placet majori consideratione opus esse ad faciendum eam gratiam non expectando interstitia: sufficit tamen, etiam inter Diaconatum, & Presbyteratum, sola utilitas, etiamsi non sit necessitas: illa enim particula conjunctiva, *Et*, non solùm copulatim, sed distributivè potest sumi; ita ut sufficiat utilitas, & sufficiat necessitas, ut alterutra postulante fiat: quidquid in contrarium sentiant aliqui, relati ab eodem Bonacina. Hæc omnia Dicastillus.

4 Verùm Aversa *de sacrament. Ordinis, quæst.* 3. *sect.* 9. & alij communiter, asserunt, quod Concilium requirit conjunctivè utilitatem, & necessitatem, ideò non audeo ab ista sententia discedere. Non putant tamen aliqui sententiam Patris Dicastilli improbabilem. Et ideò Trullench *de Sacramentis lib.* 6. *cap. unico, dub.* 9. *num.* 5. sic ait: Bonacina, & Barbosa observant in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium petere Concilium non solùm utilitatem Ecclesiæ, sed etiam necessitatem: nam docent particulam, *Et*, esse copulativam; etsi alij recentiores oppositum non improbabiliter sentiant, nempè sufficere etiam, tum vel utilitem, vel necessitatem Ecclesiæ, prout expedire judicaverit episcopus. Ita ille.

5 Et quia casus dies accidit, nota primò cum Leandro *de sacrament. tom.* 2. *tract.* 6. *disput.* 11. *q.* 21. quod prima causa, ut episcopus dispenset in interstitijs est necessitas, & utilitas Ecclesiarum. Per necessitatem Ecclesiæ intelligit Concilium, quando deficiunt omninò ministri; ita ut per ordinatos onera Ecclesiæ tam in Missarum celebratione, quàm in Ecclesiasticis ministerijs suppleri queant. Per utilitatem verò, quando pauci sunt ministri idonei. Secunda causa dispensandi in interstitijs, est ætas provecta ordinandi, cum gravitate, & integritate conjuncta. Tertia est arctatio recipiendi Diaconatum, & Presbyteratum, ratione Beneficij recepti, vel recipiendi, ex Tridentino *sess.* 7. *cap.* 10. *de Reformat.* Quarta est, magna virtus ordinandi, aut excellentes in litteris profectus. Quinta denique causa dispensandi ab interstitijs cum aliquo, est studium in aliqua universitate; ut scilicet, media Missarum celebratione, se possit in studijs sustentare.

6 Nota secundò, quod Dicastillus *ubi suprà*, *nu.* 352. docet etiam, quod ego *in part.* 9. satis firmavi, posse scilicet episcopum eadem die primam Tonsuram, minores Ordines, & Subdiaconatum conferre: & testatur se sæpius ab Episcopis hoc factum vidisse.

In p. 9. tr. 6. in R. quæ hic est in l. 97. & in aliis §. ejus non prima.

7 Nota tertiò, quod Marchinus *de sacram. Ordinis, tract.* 1. *part.* 7. *cap.* 4. *num.* 3. nominatim contra me, & S. Joann. de la Cruz Dominicanum, tenent episcopos non posse dispensare ab interstitijs familiarẽ suum, aliàs non sibi subditum. Sed me citato, nostram sententiam contra Marchinum tenet Pater Aversa *de sacram. Ordinis, quæst.* 3. *sect.* 9. §. *Relinquit tamen.*

Su. hoc sup. in R. 70. & 71.

8 Nota quartò, me sæpius docuisse, posse Regulares omnes ex privilegio ubique extra tempora à jure statuta ab episcopo ordinari. Et ita novissimè me citato mordicus docet, & firmat Leandrus *de sacram. tom.* 2. *tract.* 6. *disput.* 11. *qu.* 23. Primò, ait ille, quia hoc privilegium fuit olim concessum Mendicantibus, & postea à Clemente VII. absque limitatione confirmatum. Secundò, quia idem privilegium concesserunt Alexander VI. & Eugenius IV. Monachis S. Hieronymi, & S. Benedicti. Tertiò, quia simile privilegium concessit Clemens VIII. Congregationi S. Jo. Evangelistæ in Portugallia. Quartò denique, quia idem privilegium concessit Societati JESU Gregorius XIII. die 21. Septembris 1582. qui licet prohibuerit illud communicari alijs Ordinibus, communicant tamen multi: nam alij Summi Pontifices successores Gregorij XIII. privilegia Societatis JESU mulitis Ordinibus absolutè concesserunt. Et novissimè nobis discalceatis, ipsorum privilegia, nec non, & Monachorum S. Hieronymi, & S. Benedicti, & aliorum Ordinum, & Congregationum, à S.D.N. Urbano VIII. absolutè, & pariformiter concessa, communicata fuerunt anno Domini 1634. die 28. Martij. Possumus ergo nos, & omnes alij Regulas, virtute privilegiorum, à quocumque episcopo per extra tempora, quibusuis Ordinibus initiari. Hucusque Leandrus, qui adde, me etiam citato, Patrem Aversam, *ubi supra, de Sacrament. Ordinis, qu.* 3. *sect.* 9. §. *Qui verò, aliquem*, ubi asserit hanc opinionem esse tutam in praxi, & testatur se vidisse illam practicatam in pluribus Diœcesibus, & in Romana ipsa urbe.

Su. hoc sæpius & contenta in hac § sup. in R 84. §. Difficultas tamen & in R 85 §. Asserit quarto, & in R. 86 87, & 88. & pro omnibus privilegiis contentis in hoc §. lege § Neque per totum, R. 5. huius annot. & pro parte vide sup. ex R 84. §. Claudam & ex R. 90 als. & in to 7. tr 1 ex R 259. §. 1.

RESOL. XCV.

An Episcopus beneficij possit dispensare in interstitijs?
Et quid de illegitimitate ad minores Ordines? Ex p.8.tract.2.Ref. 25.

Su. hoc sup. in R. 34.§.3.ed fi.

§. 1. NEgativè respondet Marius Antoninus *var. resolut. lib. 1. resol.*212.*cas.*28. cùm non possit judicare de necessitate, vel utilitate Ecclesiæ non suæ: & ita etiam docet Navarrus *lib.*1. *de temp.ordin.cons.*26.

2 Sed affirmativè respondeo cum Garcia *de benef. tom.*1.*part.* 2. *cap.*4. *num.*14. ubi sic ait: Ampliatur, ut non solùm possit eum ordinare episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispensare in interstitijs, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines: nam, cùm ratione beneficij sit subditus illius, quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, *ad l.*2.*ff. de jurisdict. omn. jud.* Ita ille, & post illum Squillante *de priv.Cler.cap.*4. *num.*244. Acugna *in Decretum Gratiani, part.* 1. *d. l.*17.*num.* 7. & Machadus *de perfect. Confess. tom.* 2. *lib.*4. *part.*1. *tract.*3. *docum.*4. *num.*5. ubi sic ait: (La quarta difficultad es, si el Obispo donde alguno tiene beneficio Ecclesiastico, no solo le pueda ordenar, sino tambien darle reverendas, dispensar con el en los intersticios, e ilegitimidad, &c. Garcia, y otros defienden que si; fundanse en que si por razon del beneficio, se le sugeta, quanto à las Ordines, tambien ha de quedar sugeto à todas las cosas concernientes à las Ordenes; puede segun principio de derecho; *Concesso aliquo, omne id concedi videtur, sine quo illud existere non potest.* No obstante, que Navarro, y otros son de contrario parecer, porque el Obispo, donde esta el beneficio, no puede hazer juyzio en la dispensacion de los intersticios, &c. de la necessidad, ò utilidad de Iglesia, que no es suya.) Ita ille: sed opinio Navarri mihi non placet.

Su. hac illegitimitate eum in fine §. not. praeter

RESOL. XCVI.

An ex aliqua justa causa possit Episcopus conferre majores Ordines die Dominica?
Et supponitur, quod majores Ordines non nisi in Sabbatho Quatuor Temporum anni, aut in Sabbatho Sancto, aut in Sabbatho ante Dominicam Passionis dari possunt.
Et notatur, quod minores Ordines Episcopus conferre potest tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica, aut festivo die, dummodo non videatur facere Ordinationem generalem.
Et consuetudo recepta Episcoporum concedit, ut Feria sexta vespere ante Sabbathum, in quo Sabbatho jure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare Ordines minores.
Etiamque advertitur primam Tonsuram quovis anni tempore, quovis die, hora, & loco dari posse?
Et an minores Ordines simul cum subdiaconatu eodem die, eidemque conferri possint? Ex part. 2. tractat. 16. & Misc.2. Ref. 28. aliàs 30.

§. 1. SUpponendum est ex communi doctrina, cum Vasquez *in* 3. *part.tom.*5. *disp.* 246. *c.*5. *n.*25. Bonacina *de Sacram.disp.*8. *quæst. unica, punct.*6. *num.*1. & alijs, quòd majores ordines, non nisi in Sabbatho quatuor temporum anni, aut in Sabbatho sancto, aut in Sabbatho ante Dominicam Passionis dari possunt. Hoc supposito, respondet affirmativè ad casum propositum Villalobos *in sum. tom.*1. *tr.*11. *dub.*13. ubi sic ait. (Hale de advertir, que tambien se pueden hazer los ordenes el Domingo siguiente por la mañana, con tal que el que ordena, y el que se ha de ordenar continuen el ayuno del Sabado antes, porque entonces la mañana del Domingo, se trae al Sabado por la continuacion del ayuno, como dize un texto. Mas esto no lo ha de hazer el Obispo sin necessidad, laqual feria si el Sabado no las pudo hazer, por hallarse enfermo, que entonces podra, diferir las para el otro dia.) Ita ille ex Henriquez, quem ipse minimè citat *lib.*10. *c.*12. *nu.*12. ubi ita asserit. Potest Episcopus majores Ordines Dominica sequenti post Sabbathum prædictum conferre, si causa subsit, dummodo jejunium Sabbati continuet usque ad Dominicam, quod continuari dicitur post Missam Sabbati, nisi sumpserit ablutionem.

Su. hoc inf. in R. 97.§.1.& 2.

2 Notandum est etiam circa præsentem materiam de temporibus ordinandorum, quod minores Ordines Episcopus conferre potest tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica, aut festivo die, dummodo non videatur facere ordinationem generalem, & consuetudo Episcoporum recepta concedit, ut feria sexta vespere ante Sabbathum, in quo Sabbatho jure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare Ordines minores. Ita Reginaldus *tom.*2. *lib.*30. *tr.*1. *c.*5. *nu.*25. Henriq. *ubi suprà*. Villalobos *num.*4. & Vasquez, qui notat primam Tonsuram quovis anni tempore, quovis die, quavis hora, & loco dari posse, & contra Navarrum, & alios non esse jure vetitum, eodem die quatuor minores Ordines, & unum sacrum recipere, & aliquando testatur se vidisse minores Ordines simul cum Subdiaconatu, in eodem die eidem conferre. Ita ille *ubi sup. n.*47. & 48. quidquid in contrarium asserat Reginaldus *loco citato, n.*28. & alij.

Su. hoc lib. 6. c. ad medium, v. La primera Su. hos minores ordines simul cum Subdiaconatu in R. seq. & alij in ejus prima noe.

RESOL. XCVII.

An seclusa consuetudine, si adest alicubi, possit Episcopus eadem die conferre minores Ordines simul cum Subdiaconatu eidem ordinando?
Et in dicto casu, an Episcopus debeat priùs interstitia dispensare? Ex p.9. tr. 6. & Misc.1. Ref. 57. aliàs 58.

§. 1. NEgativè respondent quatuordecim Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *in opusc.lib.*7.*c.*1. *dub.*53. *num.*2. quibus ego addo Reginaldum *in praxi tom.*1. *lib.*30. *c.*5. *num.*270. Joan. Baptistam de Febris *in Manual. de sacr. Ordin. cap.*8. *n.*13. & Layman *lib.*5. *tract.* 9. *cap.*8. *num* 7. ubi sic ait: (Non est permissum, ut simul eidem Ordines minores, & Subdiaconatus conferatur, ut satis colligitur *ex c.* 2. *de eo qui furtim Ordines recepit*, & Tridentino *sess.*33. *cap.*11. & 13. Et accedit Ecclesiarum consuetudo vim legis habens,) Ita ille, & alij communiter. Undè ante factum semper Episcopis hanc sententiam consulendam esse arbitror.

Su. hoc in fin R. præcedentis, & sup in R. 96. breviter in §. Nota secundo, & infr. in R. 99. §. Nota hic, & in eo §. et. 1. R. 45. eum in fin. §. 1. sed l'ego eam per totam, signanter §. 2. post medium, & v. Et quamvis R. in R. 56. §. ult. & in fine §. 3.

2 Sed quia contrariam sententiam affirmativam satis probabilem existimo; ideò sentio post factum non esse damnandum Episcopum, si illam in praxi sequutus fuerit. Hanc affirmativam opinionem ante omnes solidè firmavit ingeniorum Phœnix, Pater Gabriel Vasquez *in* 3. *part. D. Thomæ, tom,* 3. *disp.* 246. *c.* 5. *num.* 47. & 48. & post illum Pater Gaspar. Hurtado *de Sacram.Ordinis, diffic.*23. Pater Joannes Præpositus *in* 3. *p. D. Thomæ, quæst. unic. de Sacr.Ordin is, dub.*15. *n.* 151. Pater Castrus Palaus *tom.*4.*tr.*27.*punct.*13. *n.*15. & Pater Baunius *in Theologia mor. tom.*1. *tr.*7. *q.* 11. §. *Quintò*, omnes viri doctissimi ex Societate JESU, quibus ex Religione Clericorum Regularium adde Patrem Molfesium *in sum. to.*1. *tract.*2. *c.*14. *nu.*3. & Patrem Leonem *de cens. recollect.*6.*num.* 582. Vide etiam Villalobos *in sum.tom.*1. *tr.*11 *diffic.*12. *nu.*7. cujus verba *inferius* apponam, & Marchinum *de sacram.Ordinis, tract.* 1. *part.*7.*c.*1. *n.*13. & 14.

3 Probatur hæc sententia ex responsionibus ad argumenta contraria: undè ad primum adductum à Layman, Sanchez, & alijs, desumptum ex authoritate *cap.*2. *de eo qui furtivè*, &c. Respondeo cum Vasq. & alijs, *ubi suprà*, in illo capitulo solum punitur ut irregularis, vel ut alij volunt, ut suspensus, qui acceptis minoribus Ordinibus, posteà furtivè, & contra mandatum Episcopi Subdiaconatum in eodem die, aut jejunio susceperit: quod nos etiam fatemur. Sed non sequitur ex hoc, quod Episcopus, si velit, non possit in eodem die minores Ordines, & Subdiaconatum conferre: & in tali casu ordinatus nec suspensionem, nec irregularitatem incurreret: quia non susciperet minores Ordines, & subdiaconatum ausu temerario, ut dicit Pontifex in textu: sed volente, & consentiente Episcopo. Quod etiam patet, ut observat Pater Leo, & Marchinus *de sacr.Ordin. tract.*1.*p.*7. *cap.*1. *nu.*17. ex titulo, sub quo situatur dictus tex. videlicet, *De eo qui furtivè* (& sic contra ordinantis voluntatem) *Ordinem suscepit.* Quod etiam notavit Glossa *ibi*, & Gavantus *in Manual. Episcop. verb. Irregularitas, num.*42. & etiam docet Rebuffus *in praxi benef. tit. de Cleric. ad sacros Ordines malè promotis, gloss.* 1. *num.* 18. Castr. Pal. *tom.*6. *disp.*4. *punct.*10.§.1. *nu.*8. & Lessius *in* 3.*part.D.Thomæ, cap.*6. *de irregular. dub.*3.*n.*50. Dicendum est itaque, textum adductum ex cap.2. *de qui furtivè*, non facere pro sententia negativa, quia hæ duæ propositiones, non sunt contrariæ: *potest licitè Episcopus eodem die conferre minores Ordines cum Subdiaconatu, & si quis furtivè, contra mentem Episcopi, in eodem die sumit Ordines minores, & Subdiaconatum, in suspensionem incurrit.* Hæ, inquam, duæ propositiones sunt ambæ veræ, & stare simul possunt; & ideò sine fundamento ex secunda deducitur contrarium contra primam: non enim valet hoc argumentum: Pontifex docet *in cap.*2. *de eo* &c. sumentem Ordines minores cum Subdiaconatu in eodem die furtivè, & contra mentem Episcopi, incurrere suspensionem. Ergo Episcopus in eodem die non potest conferre Ordines minores, & subdiaconatum, & ita in tali casu ordinatus incurrit suspensionem. Neganda est enim hæc consequentia, ut rectè negavit illam Vasq. & alij Doctores superius citati: nam primum determinant quidam Canones, secundum verò minimè: neque hoc ex illo rectè infertur, & sequitur. Non est igitur tollenda potestas sacris antistitibus, & pœna ordinatis ponenda sine textu claro, & rotundo.

4 Notandum est etiam hic quod Sylvester *verb. Ordo* 3. *q.* 7. & alij adducunt ad firmandam primam sententiam cap. *Literas*, & cap. *Dilectus*, *de temp.ord.* sed malè: nam ut rectè observat

Su. contenta in hoc §. in to. 9. tr. 4. R. 56. §. 1. per totum, & signanter in fine.

servat Vasquez *loc. cit.* ibi solum sermo est de duobus Ordinibus sacris, & præcipitur, ne in eodem die ab eodem recipiantur. Canones autem. *Qui aliquo*, 51. *dist.* & *Quis in Ecclesiasticis*, *dist.* 36. & *Si qui Episcopi*, 1. *q.* 1. qui allegantur enim à Sylvestro, de hac re non loquuntur, sed de alio malo genere Ordinationis.

5 Ad secundum argumentum adductum à Layman, & desumptum ex Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 13. & 11. Respondeo cum Hurtado *de sacram. Ordin. diffic.* 23. quod *in cap.* 13. Concilium præcipit, duos Ordines sacros in eodem die non esse conferendos: ergo neque Episcopus potest dare in eodem die Ordines minores, & Subdiaconatum. Nego consequentiam, ut negavit Vasquez *suprà*, respondens ad cap. *Literas*, & cap. *Dilectus*, *de temp. ordin.* præcipientes id, quod Tridentinum *suprà* præcipit, nempè, duos Ordines sacros non esse dandos in eodem die.

6 Ad cap. verò 11. Concilij, respondeo, quod ut legentibus patet, nihil in eo de hac re definitur: loquitur enim ibi textus, ut observat Turrianus *de censuris*, *lib.* 5. *disput.* 46. *dub.* 1. & Suarez *de censur. disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 41. sicut loquutus erat Pontifex *in cap.* 2. *de eo*, &c. nempè de suscipientibus, non autem de ordinante: unde potius res ista *in d. c.* 11. arbitrio Episcopi relinquitur, ut notat Marchinus *de sacram. Ordin. tract.* 1. *part.* 7. *cap.* 1. *n.* 14. Qui episcopus dispensando in interstitijs poterit, ut docet Castrus Palaus *ubi suprà*, eodem die minores Ordines, & Subdiaconatum conferre, & ita factum fuisse in Hispania testatur. Unde Villalobos *in summa*, *to.* 11. *diffic.* 52. *num.* 7. ita asserit: (Tambien se aduierte, que dispensando el Obispo en los intersticios, podra dar los Ordenes minores con la Epistola, que el Concilio solo prohibe que se den los Ordines mayores juntos.) Hæc ille.

Sup. hoc infra. 3 ... R. 41 lege § 2 post ... & ex R. 56. § 8. ...

7 Ad tertium argumentum, quod Layman, & alij adducunt, respondet Vasquez, talem consuetudinem non esse introductam, ut vim legis habeat: & ita testatur ipse se vidisse aliquos episcopos, minores Ordines cum Subdiaconatu in eodem die ministrasse. Quod etiam, ut visum est, testatur Castrus Palaus. Et ideò Pater Joannes Præpositus *in* 3. *p. q. unic. de sacram. Ordin. dub.* 15. *num.* 151. sic ait: (Probabilius censeo, primam Tonsuram posse conferri eodem die cum minoribus Ordinibus; imò, & minores cum Subdiaconatu: quia jura in contrarium citari solita, de hac re non agunt, neque ulla est consuetudo contraria vim legis obtinens, & obligans.) Ita ille, & sic remanent soluta argumenta Layman, & aliorum, adducta in confirmationem negativæ sententiæ.

8 Patet igitur ex supradictis, sententiam asserentem, posse scilicet episcopum in eodem die ministrare Ordines minores cum Subdiaconatu, & sic ordinatum nullam incurrere suspensionem, esse satis probabilem. Sed de hac quæstione, supposita consuetudine, ego alibi egi, & me citato, novissimè agit Leander *de Sacrament. tom.* 2. *tractat.* 6. *disput.* 11. *quæst.* 13.

Alibi in Resolutionibus, & ... annot. ... hujus R.

RESOL. XCVIII.

An Minores Ordines possint conferri diebus festivis duplicibus, non tamen servatis à populo ex præcepto?

Et quid de Ordinibus sacris ex privilegio Papæ, sumendis, ut conceditur in tribus diebus festivis?

Sed difficultas est, quid sub nomine diei festivi intelligatur?

Et supponitur minores Ordines posse dari quolibet Dominico, & quovis die Festo, Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Ref. 97.

Sup. hoc lege ... § not. seq.

§. 1. **C**Asus est quotidianus, & satis practicabilis, cujus discussionem composui ad instantiam Abbatis la Farina, viri quidem omni laude dignissimi, & literis præsertim politioribus ornatissimi, pro cujus decisione suppono cum Henriquez *lib.* 10. *cap.* 12. *nu.* 2. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 26. Ochagavia *de Sacramento Ordinis*, *quæst.* 9. *nu.* 8. Filliucio *tom.* 1. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 83. Castaldo *in praxi Cær. lib.* 2. *sect.* 15. *cap.* 3. *num.* 3. & Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *cap.* 8. *n.* 1. Angelo *verb. Ordo num.* 7. Armilla *eodem verbo*, *num.* 6. Tabiena *verb. Ordo*, 2. *qu.* 3. Salzedo *in practica Diaz*, *cap.* 26. §. *Minores*. Alzedo *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 21. Madio *de Sacramento Ordinis*, *cap.* 3. *num.* 4. Honorio *in Decretal. lib.* 1. *tit.* 11. *n.* 1. Campanili *in diversf. jur. Canon. rub.* 6. *cap.* 2. *num.* 1. Joanne Suarez *in Enchirid. casuum conscientiæ*, *lib.* 5. *verb. Ordo*, §. *datur prima Tonsura*, & alijs, Ordines minores posse dari quolibet die Dominico, & quovis die festo. Sed difficultas est, quid sub nomine diei festi intelligatur. Nam aliqui tenent intellige festum de præcepto, & ita docet Naldus *in summa*, *verb. Ordo*, *num.* 15. Barbosa *de potestate Episcopi*, *part.* 2. *allegat.* 11. *num.* 22. & *in collect. ad jur Canon. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 11. *cap.* 1. *n.* 5. Azorius *part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 17. *quæsito ultimo*, malè pro contraria sententia à Barbosa citatus; & à fortiori hac sententiam docet etiam Villalobos *in summa*, *tom.* 1. *tract.* 11. *difficult.* 13. *numer.* 4. Viguerius *in inst. cap.* 16. §. 6. *vers.* 6. Rosella *verb. Ordo*, 2. *n.* 4. Divus Antoninus 3. *part. tit.* 4. *cap.* 16. §. 16. Sylvester *verb. Ordo*, 2. *quæst.* 2. Bartholomæus à Ledesma *de Sacramento Ordinis*, *dub.* 15. Paludanus *in* 4. *distinct.* 25. *quæst.* 2. *num.* 15. Zanard. *in Director. p.* 1. *de Sacramento Ordinis*, *c.* 2. asserentes Ordines minores dari posse in diebus Dominicis, & alijs festis principalibus, quod etiam docet Vega *in speculo. p.* 2. *cap.* 14. §. 9. *num.* 56. Et, ut verum fatear, Doctores suprà citati, asserentes Ordines conferri posse die Dominico, aut alio die festivo, videntur docere hunc diem debere esse festiuum de præcepto, sicuti sunt dies Dominici. Confirmatur hæc sententia ex Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 1. *de reformatione matrimonij*, ubi dum dicit denunciationes matrimonij faciendas esse in diebus festiyis; Concilium Pronvinciale Mediolanense, & Basilius Pontius *de matrimonio*, *lib.* 5. *cap.* 30. *n.* 7. cum alijs asserunt, dies festivos intelligendos esse de his, qui Ecclesiæ præcepto servantur. Ratio hujus sententiæ erit, quia ille dicitur vulgariter dies festus, quem populus, & Clericus pro feriato ab operibus servilibus habent; & summus Pontifex accipit diem festum, quando concedit aliquem ordinari posse, ut passim, & communiter accipi solet, loquitur enim, ut communiter loqui homines consuescunt.

Sup. hoc in R. ... lege §. Sed ... & vide etiam §§. not. seq.

2 Sed his non obstantibus, contrariam sententiam aliqui tenent, nempè dictos dies festiuos tam in Ordinibus minoribus quàm in majoribus ex privilegio sumendis sufficere, ut sint de festo duplici, licèt non servetur Ecclesiæ præceptum, neque in illis abstineatur ab operibus servilibus. Et quia hæc opinio erit satis plausibilis omnibus ordinandis, & etiam, ut reor, Dominis episcopis, ponam hìc per extensum verba Doctorum, qui illam docent. Joannes Propositus Societatis JESU *in* 3. *part. D. Thomæ*, *quæst. unic. de Sacramento Ordinis*, *dub.* 15. *numer.* 150. sic ait. Quod autem *in cap. de eo*, *de tempor. ordinat.* dicitur, minores Ordines dandos esse diebus festis, non tantùm videtur intelligendum de festo, quod servatur in populo, sed etiam de eo, quod servatur in choro. Ita ille. Cui adde ex Societate eadem Stephanum Fagundez *pr.* 1. *cap.* 1. *n.* 15. ubi hæc asserit. Rogabis an cùm summus Pontifex concedit privilegium alicui, ut possit extra tempus à jure statutum tribus diebus festivis ad tres sacros Ordines Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotij promoveri, nomine diei festi intelligatur festus dies, ac feriatus, in quo populus laboribus, & operibus servilibus cessat: an sufficiat quòd sit dies duplex, licèt non sit feriatus? bipartita est sententia de hac re. Prima docet necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus servilibus feriatos, & non sufficere quòd sint duplices, & festi in ordine ad Officia divina. Secunda tamen sententia verior, & probabilior docet sufficere, quòd sint dies duplices, & festi in ordine ad Officia divina; licèt non sint à laboribus feriati. Hæc Fagundez, qui pro hac sententia citat Rodriguez *in quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 23. *art.* 5. quibus etiam ego addo Homobonum de Bonis *in responsione casuum conscientiæ*, *volum.* 2. *p.* 5. *responsione* 207. & tandem hanc sententiam docere Pontificale Romanum observat Gavantus *in enchiridio Episcoporum*, *verb. Ordines minores*, *num.* 15. & Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 3. *dub.* 2. *nu.* 44. asserentes ex dicto Pontificali minores Ordines posse dari singulis Dominicis, & festivis diebus duplicibus, quod novissimè notat etiam Franciscus Hallier *de sacris Ordinibus*, *p.* 2. *sect.* 7. *c.* 1. *art* 1. *num.* 2. Undè nescio quare quidam episcopi Theologus cum ipso olim de hac opinione in praxi servanda nimium scrupulis agitaretur: est enim hæc opinio satis probabilis, & ideò, me consulente, ne timeant episcopi illam in praxi deducere.

Sup. hoc sup in R. 84. § ... & in Ref. 81. § Notat, ... Athe ... que.

RESOL. XCIX.

An Episcopus possit conferre Ordines minores quatuor, vel quinque personis in diebus Dominicis, vel diebus festivis?

Sed difficultas est, an sit necessarium esse dies festivos de præcepto?

Et docetur, quod in rigore juris non videtur vetitum quacumque die, etiam feriali minores ordines conferre?

Et an seclusa consuetudine ex causa justa minores ordines, & simul Subdiaconatum eodem die Episcopus conferre possit?

Et notatur suscipientes minores Ordines ante susceptum Sacramentum Confirmationis, nec ipsos, nec Episcopum peccare mortaliter? Ex part. 10. tractat. 11. & Misc. 1. Ref. 66.

§. 1. **N**Egativam sententiam nominatim contra me tenet novissimè Martius de San Joseph *in Monit. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 5. *de Ordine*, *num.* 2. ubi sic ait: (Los quatro menores Ordenes se pueden dar en qual quiera dia de Domingo, y ne qual quiera dia festivo à una, ò dos personas. Assi lo dize el pontifical Romano, que lo tomò del *cap. De eo: de temporib. ordinat.* Gaspar Hurtadus *ubi proximè*; però no podran ordenar por este capitulo los Obispos en dichos dias, sino à uno, ò à lo mas dos, porque expressamente lo señalan el Pontifical, y *el cap. De eo citat.* Vazquez *disp.* 246. *cap.* 5. Hurtadus *disp.* 23. *in princ.* Y es de admirar, que diziendolo tam claro el

el Derecho, afirmen algunos Autores, que puede ordenar mas que dos, no parezca, que haze Ordenes generale.) Sic Diana 2. *part. tract.* 16. *resol.* 28. Silvest. *verb. Ordo* 2. *num.* 6. Reginaldus *lib.* 50. *n.* 26. Y no dizen bien, ques in claris non est locus conjecturalis. Hucusque Martinus; cui adde etiam nominatim contra me Leandrum *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 6. *disp.* 11. *quæst.* 5. qui tamen magis liberalis, quàm Martinus, extendit ordinationem ad tres.

2 Sed ego non discedo à sententia, quam docui, & puto, in hoc non tam scrupulosè ab episcopis præcedendum: nam illa verba Textus *cap.* 5. *de temporib. ordin.* non sunt apposita taxativè, sed exemplificativè, & ideò asserit Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 13. *n.* 2. Bassæus *in Floribus, verb. Ordo* 4. *num....* cum alijs, Ordines Minores privatim posse conferri, modò non sint tot Ordinandi, ut generalis Ordinatio videatur. Undè doctissimus, & amicissimus Pater Quintanadvesias *in instruct. Ordin. Hispalen. p.* 3. §. 4. *num.* 10. sic ait. (La primera Tonsura sue puede dar qualquier dia, y assi se usa. Las Ordenes Menores, fuera de las Temporas, se pueden dar todos los Domingos, y fiestas, *cap. De eo de temp. ord. Pontificale*. Angelus *Ordo* 4. *num.* 10. Tabiena *Ordo* 2. *quæst.* 3. Armilla *ord. num.* 7. Salzedus *prac.* Bernardus Diaz, *cap.* 26. Rebuffus *praxi de Cleric. gloss.* 1. *n.* 3. Sanchez *lib.* 7. *cons. cap.* 1. *dub.* 52. *nu.* 5. Y no solo se puede à algunos, sino à muchos dar estas Ordenes estos dias, como no parezcan se celebran Ordenes generales, que esto pretende prohibir el Derecho, *cap. De eo* quando dize, se den à uno, ò dos.) Ita ille, & ego: quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *in Opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 52. *num.* 8. & alios, quos adducit Leandrus *ubi suprà*.

3 Sed dictum est, Ordines Minores conferendos esse diebus Dominicis vel diebus Festivis; difficultas est, an sit necessarium, esse Festivos de præcepto? Et affirmativè respondet Leandrus *loco citato, quæst.* 3. cum alijs, quibus adde Zanam *verb. Ordines Sacri numer.* 9. Sed in alio extremo se ponunt aliqui, & docent, quod in rigore juris non videtur vetitum quacumque die Minores Ordines conferre, & ita tenet Eligius Bassæus *in florib. verb. Ordo* 4. *n.* 4. *in fine*, & novissimè idem tenet Martinus de San Joseph *ubi suprà in mon. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 5. *de Ordine, num.* 3. & 4. ubi sic ait. (Juzgo que es muy probable, que pueden los Señores Obispos dar los Menores Ordenes en qualquiera dia, aunque no sea de fiesta; porque aunque el Pontiacal Romano, *y el cap. de eo*, solamente señalan los dia die Domingo ò festivos; no revocaron *el cap. Quando dist.* 5. que dize: Quando, & ubi licitum fuerit, usque ad Subdiaconatus Officium ordinentur Clerici; & Jura juribus expedit concordari, *leg. præcipimus in fine. Cod. de appellat. leg. Unica. Cod. de Inofficios. dot. leg.* Sed, & posteriores, *ff. de legib. leg. non est novum ff. eod. tit. cap. Cùm expediat. de electionibus lib.* 6.) Ita ille qui citat Zerolam, Marchinum, & Ledesmam, quibus adde Ludovicum de San Juan *in Summa, q.* 2. *art.* 9. *de Sacrament. Ordin.* 1. *dub.* 1. *concl.* 1. sic asserentem. (Las Ordenes Menores se pueden dar en qualquier tiempo, que al Obispo le pareciere, ora sea Domingo, ò otra fiesta, ò en otros dias feriales, como las celebre dentro de su Obispado.) Hæc ille. Sed hanc sententiam impugnat Leandrus *loco citato, q.* 2. putat tamen esse probabilem; nam suam vocat tantùm probabiliorem.

4 Nota hic obiter, etiam seclusa consuetudine licere episcopo eidem eadem die ex causa justa Minores ordines, & simul Subdiaconatum conferre. Ratio est, quia id nullo Jure Canonico est vetitum, & in Tridentino *sess.* 23. *cap.* 13. *de Reformat.* solùm prohibetur, duos Ordines Sacros eidem eadem die conferri. Ita me citato, & alijs, tenet Bassæus *in Floribus verb. Ord.* 3. *n.* 7.

5 Nota etiam, Suscipientes Ordines Minores ante susceptum Sacramentum Confirmationis, nec ipsos nec episcopum peccare mortaliter. Ita, me citato, tenet Martinus de San Joseph *ubi suprà, tract.* 6. *n.* 9. & me citato, Bassæus, *verb. Ordo* 3. *n.* 6.

RESOL. C.

An Episcopus peccet mortaliter, si ordinet aliquem, qui Sacramentum Confirmationis non sumpserit?

Et an qui Ordine sacro initiatur ante Confirmationem, peccet tamen venialiter?

Et an eo ipso, quod quis habeat dimissorias à suo Episcopo, ut possit ordinari, possit etiam ab Episcopo confirmari?

Et docetur Episcopum confirmantem alienum subditum in sua Diœcesi non peccare, & consequenter nec incurrere in censuram aliquam.

Et notatur Episcopum non confirmatum posse validè alios confirmare, neque hoc faciendo peccare mortaliter? Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 14.

§. 1. Affirmativam sententiam videtur docere Moura *in Medulla cas. Conscient. part.* 3. *cap.* 3. §. 5. *numer.* 1. & omnes, qui docent peccare mortaliter, qui Sacris Ordinibus initiatur ante Confirmationem, vigore præcepti Concilij Tridentini, *sess.* 23. *c.* 4. *de Reformat.*

2 Sed de his alibi contrarium Ego tenui, & nunc teneo de episcopo, cum Soto, Navarro, Torreblanca, & alij, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *q.* 9. Quibus ego addo amicissimum Patrem Dicastillum, *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 3. *disp. unica, dub.* 10. *n.* 100. ubi sic ait. Aliqui Recentiores putant, non esse præceptum aliquod suscipiendo Confirmationem ante Ordines; quamvis enim in Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. *Confirm.* dicatur, *Prima Tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint*: in his tamen verbis nullum putant contineri prœceptum, vel suscipiendi Confirmationem ante primam Tonsuram, vel quo episcopi prohibeantur primam Tonsuram dare non Confirmato. Quæ doctrina vera est, si loquantur de peccato gravi; si tamen velint, nec venialiter peccare; omninò falsum dicunt: apparet enim non contemnenda inordinatio, non sequendo directionem Tridentini; cùm id fieri possit. Ideò non rectè dicitur; non esse præceptum id ita faciendi; sed non esse præceptum in materia gravi. Ita Dicastillus. Et ideò non mihi placet opinio doctissimi Granadi *in* 3. *p. tract.* 4. *disp.* 1. *n.* 9. qui putat, sumentem Ordinem ante Confirmationem, neque venialiter peccare, puto enim culpam venialem committere, non autem mortalem, & sic novissimè docet Castrus Palaus, *tom.* 4. *tract.* 20. *punct.* 8. *n.* 6.

3 Sed cum Casus in facti contingentia accidisset, episcopus nolebat conferre Ordines cum peccato veniali: & ideò tunc ego consului potuisse confirmare Ordinandum: nam eo ipso, quòd habebat Litteras Dimissoriales à suo episcopo, ut posset ordinari, hoc ipso poterat etiam ab eo episcopo confirmari: etenim qui concedit finem, concedit consequenter, quæ sunt necessaria ad finem. Et ita, me citato, docet Lendrus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 10. & me etiam citato, Calpensis *in Curs. Theolog. tom.* 2. *tract.* 27. *disp.* 2. *sect.* 3. *num.* 11, Dicastillus, *ubi suprà, dub.* 11. *num.* 130. & Palaus, *tom.* 4. *tractat.* 20. *punct.* 10. *nu.* 7. & Aversa *de Sacram. Confirmat. quæst.* 72. *sect.* 5.

4 Adde, quòd Leandrus, *ubi sup. q.* 8. me citato, docet episcopum confirmantem alienum Subditum in sua Diœcesi, non peccare; & consequenter, neque incurrere in censuram aliquam; quia credendum est, hoc esse ratum, & gratum proprio episcopo, quod sufficit in præsenti: nam cùm jurisdictio non sit de necessitate hujus Sacramenti; faciliùs præsumi potest ratihabitio, quàm in Sacramento Pœnitentiæ, ubi requiritur jurisdictio de præsenti; licèt contrarium asserat Dicastillus, *loco citato*.

5 Nota tamen hic obiter, episcopum non Confirmatum posse validè alios confirmare. Ita Dicastillus, *nu.* 126. neque hoc faciendo, peccare mortaliter contra nonnullos; sed tantùm venialiter. Ita Leandrus *ubi sup. q.* 6.

RESOL. CI.

An qui suscipit Ordinem Diaconatus ante Confirmationem, quæritur an peccaverit mortaliter?

Et an non solum suscipiens Ordinem ante Confirmationem peccet mortaliter, sed etiam incurrat irregularitatem?

Et docetur Episcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum, aut etiam antequam ipse confirmatus sit, Confirmationem, aut Ordines conferendo? Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. Res. 4.

§. 1. Didacus Nugnus *in addit. ad* 3. *part. tom* 2. *quæst* 35. *art.* 4. Martinus Fornarius *tract. de ordine, cap.* 3. *n.* 3. & Bonac. *de Sacram. disputat.* 8. *quæst. unica, punct.* 5. *numer.* 10. Tolet. *in summ. lib.* 1. *cap.* 71. *num.* 6. Majol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 12. docent peccare mortaliter, cùm faciat contra Tridentini præceptum *sess.* 22. *cap.* 4. *de reform.* ubi ait, prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint.

2 Verior tamen est opposita sententia, quam hoc nostro ævo communiter sequuntur. Ita Sotus *in* 4. *dist. quæst. unic. art.* 8. Victoria *de Sacram. Ordinis, quæst.* 232. Candelabrum aureum *de confir. num.* 41. Avila *de censuris, part.* 7. *disput.* 9. *sect.* 1. *dub.* 3. Suar. *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 38. *sect.* 1. Valent. *to.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 2. *punct.* 3. Navarr. *in manu cap.* 22. *num.* 8. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 11. *num.* 7. Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *quæst.* 1. & Coninch. *de Sacram. disp.* 20. *dub.* 10. *num.* 103. & *quæst.* 72. *art.* 8. *num.* 90. ubi asserit. Addunt esse peccatum mortale, suscipere Ordines ante Confirmationem, sed meliùs negat Navarrus, qui docet etiam, Episcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum, aut etiam antequam ipse confirmatus sit, Confirmationem, aut Ordines conferendo.

3 Ad argumentum Bonacinæ, & aliorum respondetur, quòd in verbis Concil. Trid. nihil præcipitur initiandis, sed præscribitur Episcopis, quid facere debeant: quamvis nec hic stri-

hic stricta aliqua obligatio imponatur, quia nullum est verbum, quo strictum præceptum indicetur. Nota verò, quod Toletus, & Maiolus *ubi suprà*, putant non solùm suscipientem Ordinem ante Confirmationem peccare mortaliter, sed etiam incurrere irregularitatem. Sed hæc opinio meritò reijciturà Suar. *in 3. part. to. 4. disp. 42. sect. 3. n. 14.* Navar. *in sum. c. 21. n. 9.* Henriquez *lib. 14. c. 6. n. 3.* Soto *in dist. 24. quæst. 1. art. 4.* Auila *ubi sup.* & alijs.

RESOL. CII.

An in supputanda ætate Ordinandorum enumerandus sit dies Bissextilis vel omittendus?

Idem est in ordine ad professionem pro anno probationis Novitiatus? Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 67.

§. 1. Diem Bissextilem, in ætate Ordinandorum, & profitendorum supputanda semper includendam esse puto. Ducor Primò, quia in Ordinationibus accipiendus est annus Ecclesiasticus secundùm variationem temporum: at ritu Ecclesiastico dies bissextilis computatur: ergo. Secundò, eadem ratio est de uno anno bissextili, ac de cæteris: sed tot anni Bissextiles jam præteriti connumerandi sunt; secùs parere possent varietatem non modicam: ergo etiam includi debet dies præsens bissextilis. Tertiò, in jure utraque dies bissextilis pro unica habetur, *leg. Cùm bissextus, ff. de verb. signif. & cap. Quæsivit, eod. tit.* ergo necessariò computanda, ne necessaria ad perfectam ætatem dies desideretur. Quartò, in complendo anno probationis dies bissextilis est necessariò includendus; secùs Professio esset nulla ob non servatam Tridentini formam, *sess. 25. cap. 15. de Regularibus*, ut sustinent Jacobus de Graffis, *tom. 1. consil. lib. 3. cons. 6. n. 2. de Regularibus* Rodriguez, *tom. 3. de Regul. quæst. 15. art. 4. & 5.* Molina *tom. 2. de Justitia, tract. 2. disp. 573. §. Atque, ut à minori ætate.* Lessius, *lib. 2. de Just. cap. 42. dub. 7. n. 59.* Sanchez *de Matrim. tom. 1. lib. 2. disputat. 24. num. 22. & tom. 2. Operis Moral. lib. 5. c. 3. num. 31.* & clarius *cap. 4. num. 4.* Miranda *in manuali Prat. tom. 1. quæst. 12. artic. 3.* Bartol. de Vecchis *tract. de admittendis ad Religionis Statum Novitijs disput. 11. dub. 4. numer. 5.* & alij.

Sup. his Novi... in to. 7. tr. ... R. 58 §. ult.

2 His non obstantibus, contrariam sententiam docent aliqui, asserendo diem bissextilem non esse necessariò computandum, tam in Ordinationibus quam in supputando anno Novitiatus integro. Quare, si Novitius complet annum probationis die 24. Februarij, etiam ocurrente tunc mense bissextili, poterit eadem die Professionem emittere; nec necesse erit expectare sequentem diem, nempè vigesimum quintum bissextilem. Probatur hæc opinio: Annus à jure determinatus constat ex diebus 365. qui est annus ordinarius, quem per se leges intendunt, quod si eo anno contingat superaddi his 365. diebus diem aliam bissextilem tanquam de rebus per accidens, laborandum minimè videtur. Et ita præter Doctores, quos citat, sequitur Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 101. num. 13.* hanc sententiam tenet novissimè Martinus de San Joseph. *in monita Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de ordine, nu. 22.* ubi sic ait: (Para la edad de los ordenes legitima se ha de incluir en ella el dia del año bisiesto, como lo tiene Sanchez, *lib. 2. de matrim. disp. 24. nu. 22.* hablanda da la Professiion, y lo mismo ex para la edad de los Ordenes, y se prueva, porque el dia del zisiesto es el acomplimiento de los quatro años precedentes, que, faltava para el circulo entero del Sol por el Zodiaco y porque el dia 28. y. 29. de Febrero se computan por uno, *c. Quod sicut de verb. signif. & 3. §. Minorem, ff. de minoribus, & leg. Cùm bissextus, ff. de verb. signif.* pero tengo por muy probable la opinion contraria de Silvestro *verb. ætas, nu. 5.* de Panormitano *in c. Quæren. de Offic. dlleg.* que dize, que en las cosas odiosas no se ha de computar el dia del año bisiesto, sino solamente se ha de contrar el año de 365. dias, cayga bisiesto, ò no cayga, y parece que esto se determina en la lay *cum hæres, §. Stichus, ff. de test. lib.* ita ille: cui adde etiam doctum, & eruditum Jurisconsultum Didaeum de Narbona *in Annal. Jurisconf. num. 25. quæst. 55. nu. 6.* qui citat pro se Henriquez, Riccium, & Acugnam: undè cum Leand. *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 6. quæst. 20.* utramque sententiam probabilem esse puto.

RESOL. CIII.

An in ætate requisita ad Ordines suscipiendos detur parvitas materiæ?

Et notatur, quod si esset quis in principio sequentis diei, v. g. hodie impletur ætas 24. annorum post dimidiam noctem; potest ordinari Sacerdos?

Et cursim infertur, quod licet requiratur septennium completum ad sponsalia, si tamen sunt in ultimo die septennij, sat est, si ille sit inceptus? Ex par. 5. tr. 5. Ref. 17.

Sup. hoc in R. ... §. Hæc, & ... R. 2. post seq

§. 1. Negativam sententiam docet Basilius Pontius *de matrimon. lib. 7. cap. 65. num. 1.* ubi sic ait. Non enim hic locum habet illa regula, Quod parum distat, nihil distare videtur, sicut neque in alijs, in quibus jus tempus præfinitum exigit, ut in ætate ad Ordines, si enim vel unus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Ita ille, cui etiam adde Henriquez *lib. 7. c. 20. num. 2. in gl. lit. O.* ubi dicit non debere deesse diem.

2 Nec obstat, quòd parum pro nihilo reputatur, quia id, est verum, quando non inde pendet tota impletio præcepti, v. g. brevissimum spatium est dimidietas salutationis Angelicæ; & tamen si nocte Jovis, postquam immediatè sonuit duodecima noctis hora, aliquis carnes comederet; peccâret mortaliter, & tamen non peccaret, si ante talem horam, etiamsi solùm esset post dimidietatem temporis salutationis Angelicæ, manducaret.

3 Nota tamen quòd si esset in principio sequentis diei, v. g. hodie impletur ætas 24. annorum, post dimidiam noctem potest ordinari Sacerdos. Ratio, quia, ut docet Navarrus *eadem concl. 6.* in favorabilibus dies cœptus habetur pro completo, *l. qua ætate, ff. de testament.* Faciunt pro hac sententia Mandosius *de ætate minori, cap. 40. num. 11.* Panormit. *cap. attestationes, de respons. impub.* ubi dicunt, quòd licèt requiratur septennium completum ad sponsalia, si tamen sunt in ultima die septennij, sat est si ille sit inceptus. Patet hoc etiam, quia ille revera jam dicitur attigisse 25. annum, & ita docet Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 6. & 7.* Vide etiam Naldum *in summa verb. ætas, n. 3.*

Sup. hoc late lat. in tr. 6. R. 3 & 4.

RESOL. CIV.

Quidam Religiosus inchoavit annum vigesimum tertium hora vigesima tertia diei, sed mane in eodem die recepit Ordinem Diaconatus, quæritur, an peccaverit, & in suspensionem inciderit tamquam ordinatus ante legitimam ætatem?

Et notatur, quod stando in rigorosa sententia, quod annus debeat esse inceptus, sufficit tamen ad singulos Ordines, vel per unum medium diem annum inchoatum fuisse? Ex p. 2. tr. 16. & Misc. 2. Ref. 27. aliàs 29.

§. 1. Suppono ex Tridentino, & communi DD. sententia cum Filliucio *tom. 1. tract. 9. cap. 4. num. 84.* Miranda *in man. Prel. part. 1. quæst. 39. art. 2.* ad licitè suscipiendos Ordines requiri ætatem legitimam; nam ad primam tonsuram, & minores Ordines requiruntur saltem septem anni completi, ad Subdiaconatum viginti duo inchoati, ad Diaconatum viginti tres inchoati, & ad Presbyteratum viginti quinque, unde si aliquis initiaretur Ordinibus sacris ante dictam ætatem, in suspensionem incurreret, latam in Bulla S. Pij V.

2 His suppositis affirmativè ad casum propositum respondet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 11. num. 2.* ubi sic asserit. (Estos años basta, que sean commencados. Mas no bastaria si le faltasse uno, ò dos dias para cumplir la edad, segun la mas probable opinion (aunque à algunos parece lo contrario) porquè de derecho de verdad el tal no esta en año incepto, y ansi non habetur pro completo, Mas si llega è la verdad de dezir, que si à caso le faltasse medio dia, se podria ordenar. Mas lo contrario tengo por mas cierto, porque este aunque estè medio dia, no mas, antes de antrar el año, aun no esta en el año, lo qual es necessario.) Ita ille, & ante illum Navarrus *tom. 1. de tempore ordinand. cons. 9.*

3 Hæc sententia est probabilis, sed non minus probabilem contrariam existimo, quòd etiam concedit ipse Villalobos, ut suprà apparet, & illam in terminis docet ita Ledesma *in summ. tom. 1. tract. de sacram. Ord. cap. 7. fol. mihi 430.* ita asserens. (Si uno huuisse du cumplir la edad el mismo dia de los ordenes a la tarde, ò de noche si se ordenasse à la mañana, ò una cosa assi semejante no parece à mi, que hauria mucho escrupulo, de otra suerte no lo tengo por seguro, y acertado.) Sic Ledesma. Ex his apparet dictum Religiosum non incurrisse suspensionem illam, de qua suprà, salvo semper meliori judicio.

Sup. hoc in R. præcer. & in R. seq.

4 Notandum est tamen, quòd stando in rigorosa sententia, quòd annus debeat esse jam inceptus, sufficit tamen ad singulos Ordines, vel per unum medium diem, annum necessarium à Concilio Tridentino, suprà, inchoatum fuisse. Et ita docet Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 10. numero 102.* & Bonacina etiam *de Sacram. dist. 8. quæst. unica, punct. 5. num. 12.*

Sup. hoc in R. seq lege §. Nota.

RESOL. CV.

An qui vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo Ordine suscipiendo, possit mane præcedenti illum sumere?

Et notatur ad recipiendum v. g. Subdiaconatum sufficere viginti duos annos non per unum integrum diem, nec per unam horam, sed sufficere, si sint inchoati per unum, vel dimidium quadrantem horæ?

Et docetur Episcopum posse dispensare, si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad ætatem debitam ad suscipiendos Ordines? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 51. alias 50.

§. 1. Sen-

§. 1. SEntentiam affirmativam, quam docuit Primarius Professor S.Theol. in Acad Salmantina Patrus de Ledesma Dominicanus, ego olim probabilem esse dixi. Sed novissimè Pater Pasqualigus qui cautè, ut omnes alij debere aliorum opiniones censurare, nominatim contra me putant *in qq. Can. cent. 2. quæst. 122. num. 5.* hanc sententiam omni probabilitate carere. Verum, me citato, probabilem esse putat Trullench. *de Sacram. lib. 6. cap. unico, dub. 10. num. 4.* Et ita hanc sententiam, præter Doctores adductos, tenet me citato Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. cap. 2. num. 7.* & etiam me citato Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 6. disp. 6. quæst. 8.* quia in casu de quo loquimur, vespera diei trahitur ad mane, cùm ex utroque, una dies fiat, unde morali continuatione, qui sic ordinatur, dicitur ordinari in anno vigesimo secundo, tertio, aut quinto constitutus. Videat modò Pater Pasqualigus, si sententia tantorum virorum sit improbabilis, quare illam adduxit *in Praxi de Jejunio decis. 443. num. 13.* ad confirmandam quamdam opinionem quam ibi docet? quasi robur mea sententia, suæ sententiæ adijceret; ergo tunc illam probabilem existimavit; non debebat igitur postea improbabilem vocare; verum ipse sciat Leandrum asserere, qui hanc sententiam improbabilem esse asseruerit, improbabiliter loqui. Imò ipse putat hanc sententiam debere dici probabiliorem: sed ego, ut verùm fatear, puto contra Pasqualigum esse tantùm probabilem: at contrariam existimo probabiliorem.

Dixi in duobus præcedentibus R.

2 Nota etiam hìc obiter, dictum Patrem Leandrum docere *quæst. 7.* ad recipiendum v.g. Subdiaconatum sufficere viginti duos annos inchoatos, non per unum integrum diem, ut vult Coninch, & alij, nec per unam horam, ut ego volui cum Pontio; sed sufficere si sint inchoati per unum vel dimidium quadrantem horæ: quia ait Leandrus, qui per dimidium quadrantem horæ, viginti duo, tres, aut quinque annos attigit, verè constitutus est in anno 22. 23. & 25. à Tridentino præscripto. Ergo, &c.

Sup. hoc lege § ult. R. 1. ant. præterita, quæ est antecedens

3 Et tandem non deseram hìc adnotare Michaelem Zanardum Dominicanum *in direct. Theol. part. 1. de Sacram. matrim. c. 40. §. 14.* docere Episcopos posse dispensare si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad ætatem debitam ad suscipiendos Ordines, quia moraliter parva distantia, pro non distantia habetur, quia quod parum distat, nil distare videtur. Ita Zanardus, sed tu cogita, licet supradicta opinio Zanardi satis confirmet probabilitatem nostræ sententiæ, contra Pasqualigum.

RESOL. CVI.

An si aliqua ordinatione Officialis Episcopi protestetur Episcopum nolle ordinare irregulares, v.g. carentes patrimonio, & c. tales, hoc non obstante, ordinentur?

Et quid est faciendum, quando ita casus acciderit in praxi?

Et notatur, quod non debent Episcopi accedentes ad Ordines prohibere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne accedant cum impedimento occulto censuræ, irregularitatis, & c. quin potius debent illos absolvere, & dispensare in casibus, quibus possint eos dispensare, & absolvere? Ex part. 5. tractat. 13. & Misc. 1. Ref. 66.

§. 1. AD hanc quæstionem respondet Joannes de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 7. num. 119.* ubi sic ait. Infero secundò quid dicendum sit de protestatione, qua aliqui Episcoporum Officiales solent ante Ordinum collationem publicè protestari Episcopum non habere intentionem ordinandi eos, qui cum aliquo legitimo impedimento ad ordines accedunt, v. g. irregulares aut carentes patrimonio, & beneficio, vel legitimis litteris dimissorijs, &c. Nam si revera Episcopus habet talem intentionem, proculdubio qui illis impedimentis fuerint ligati, non recipient verum Ordinem. Aliqui tamen existimant protestationem illam fieri solùm ad terrendum; Episcopum autem habere absolutum animum ordinandi eum, qui accedit, quicumque ille sit. Ego quidem usum talis protestationis nullo modo probo, tum quia in ritibus Ecclesiasticis fundamentum non habet, nam licèt in Pontificalibus antiquis, & modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Episcopi, ne ullus accedat irregularis absque ætate, vel facultate legitima, &c. in nullo tamen Pontificali legitur, & invenitur talis protestatio de defectu intentionis, quare Officiales Episcopi, dum illam protestationem addunt, id de suo addunt, & non juxtà formulam in Pontificali constitutam; tum etiam, quia licèt existente gravissima causa posset aliquando Episcopus habere intentionem sub conditione ut fatetur Vasquez *dist. cap. 7. n. 86.* de ministro absolutionis, Si, v.g. aliquis simulans se alium petat ordinari, cùm multum referat hunc non ordinari. Cæterùm ejusmodi voluntas conditionata universalis cum omnibus haberi non potest absque gravissimis inconvenientijs, propter dubia quæ indè oriuntur circa valorem Ordinis. Potest enim contingere in primis quòd aliquis tale impedimentum habeat, illudque vel ignoret, vel ejus actu non recordetur. Potest item suboriri dubium, an revera habuerit aliquid ex ijs impedimentis; denique dato quòd illud habuerit, & cognoverit, dubitabit meritò de intentione Episcopi, an fuerit conditionata, ut verba priora sonabant, an absoluta, prout debebit esse. Non debet autem res adeò gravis his dubijs exponi. Undè si casus accideret, ego Sacerdoti eo modo ordinato cum tali impedimento consulerem, ut si commodè potest, adeat eundem Episcopum, ejusque intentionem exploret, qualis fuerit. Quòd si hoc fieri non possit, recipiat iterum sub conditione Ordinem, ne maneat in illo dubio, cum periculo invaliditatis aliorum Sacramentorum, quæ ex Sacerdotio dependent. Huc usque Lugo.

2 Sed quando casus acciderit, nullum in eo ponit scrupulum Joan. Præpositus *in 3. part. D.Thom. quæst. unic. de Sacram. Ord. dub. 17. num. 171.* sic enim asserit, Adverte Episcopum solere interdice re sub pœna anathematis, ne quis se ingerat susceptioni Ordinis, nisi sit ad hoc canonicè examinatus, admissus, approbatus, descriptus, & nominatus, quæ excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Episcopo non subjectos, qui in hoc actu subijciuntur, quod potest aliquo modo confirmari ex *cap. præterea de officio delegati. citato.* Quòd si Episcopus dicat non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos irregulares, &c. intelligitur si aliquem talem esse cognoscat; undè propter hujusmodi clausulam non debet aliquis se existimare non ordinatum, si fortè erat excommunicatus, &c. ignotus tamen, vel occultus, quia non obstante tali protestatione, Episcopus verè intendit Ordines conferre examinatis, admissis, nominatis, de quorum defectu nullam habet notitiam. Ita Præpositus; cui ego libenter adhæreo.

3 Notandum est etiam hìc, quòd non deberent Episcopi accedentes ad Ordines prohibere sub excommunicatione latæ sententiæ, ne accedant cum impedimento occulto censuræ irregularitatis, &c. quin potiùs deberent ad cautelam in generali illos absolvere, & dispensare, ut si quis deinde fuerit recordatus se habuisse aliquam censuram, irregularitatem, &c, non teneretur de his absolutionem quærere, si poterat Episcopus in dictis casibus absolvere, & dispensare. Ita Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 5. num. 99.* Henriquez *lib. 10. cap. 20. num. 1. & 2.* & post illos Peyrinus *in privil. Minimorum to. 1. constit. 1. Julij II. §. 18. num. 41. & 42.*

RESOL. CVII.

An census redimibilis sufficiat ad patrimonium Clerici?

Et an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, ut cesset statim, ac Ordinando de sustentatione provisum sit?

Et notatur, quod hoc passim admittendum non est?

Et advertitur aliquem non posse promoveri ad sacros Ordines ad titulum beneficij, si titulus sit de futuro?

Et an quis possit Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titulum beneficij præsentis, licet fructibus illius non statim potiretur, sed solum post receptum Presbyteratum illius frui inciperet?

Et an aliquis possit promoveri ad ordines ad titulum coadiutoriæ?

Et quid maximè, si coadiutoria habeat de præsenti congruam sustentationem?

Et advertitur, quod impetrato beneficio, sed prohibita possessione à judice sæculari non posse aliquem sumere sacros Ordines? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 25.

§. 1. NEgativam sententiam tenet Ugolinus *de potest. Episcop. c. 26. §. 10. n. 2. & §. 12. nu. 3.* cum Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. unica, punct. 5. nu. 32.* Quia venditor potest illum redimere, quo casu res fit mobilis, quæ non sufficit ad patrimonium.

2 Sed optimè Joannes Baptista Tiberius *in Instruct. ordin. cap. 9. quæst. 68.* Garcia *de benef. tom. 1. part. 2. cap. 5. numero 95.* Parisius *de Res. lib. 2. quæst. 6. num. 15.* Azorius *tom. 2. lib. 3. cap. 14. quæst. 7.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 27. disputat. unica, punct. 11. n. 9.* asserunt, censum redimibilem sufficere ad patrimonium: quia annui census inter immobilia computantur, Clementina, *Exivi*, §. *Cumque annui redditus, de verborum significat.* Neque obstat, quòd redimi, & extingui possit, quia obligandus est ab Episcopo talis ordinatus ad convertendum pretium in alia bona fructifera: & hoc casu posset etiam alius cum ipso fundari, ut Navarr. *de usuris, num. 87.* Lessius *lib. 2. cap. 22. num. 77.* Itaque in tali casu, si redemptio fiat, deponatur pecunia ex Judicis decreto apud idoneas personas, ut iterum census constituatur: si enim hoc est sufficiens pro constitutione vinculi, & majoratus perpetui, ut tradit Molina *de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 10. num. 6.* cur non sufficiet pro titulo ad Ordines requisito? illa enim cautione periculum extinctionis vitatur. Et licèt illo tempore, dum pecunia deposita est, nec se offert occasio constituendi, non possit ordinatus ex ea alimenta suscipere; non obinde censendus

fendus est insufficiens titulus esse census constitutus: quia illud tempus, mortaliter loquendo, breve esse solet, ac proinde in considerationem non venit; ideòque reputatur census perpetuus, ac si redemptio non contigisset. Et ita novissimè hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet Pater Garzia *in Summ. mor. tract. 1. difficul. 1. dub. 5. punct. 5. num. 33.* Machadus *tom. 2. lib. 4. p. 1. tract. 7. docum. 7. num. 6.* & Marchinus *de Sacrament. Ordin. tract. 2. p. 6. c. 7. diffic. 2.*

3 Sed hic incidenter quærendum est, an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, ut cesset statim, ac ordinando de sustentatione provisum sit? & an sit passim admittendum? Dico primò, de rigore esse admittendum: quia patrimonium, etiam absolutè datum, renuntiari potest de Episcopi licentia, obtenta aliundè decenti sustentatione: sed Episcopus admittendo talem conditionem, dat licentiam: ergo. In actu tamen, quo renunciatur, deberet Episcopus intervenire, ut judicet, an aliunde sit provisum sufficienter. Dico secundò: licèt patrimonia ab alio donata reiici non possint ex Sacræ Congregationis responso; revera tamen frequenter sunt inania; cùm enim ad minus donator speret fore, ut ordinatus alimenta non petat, ideò is, ne illum offendat, nil audet exigere: unde cogitur, si non mendicare, saltem indecore vivere, vestire, laicis inservire, &c. & ideò etsi talia patrimonia, cùm omni suspicione careant, non sint reiicienda; non tamen frequenter putarim admittenda, maximè quia, cùm Episcopus neminem ad titulum patrimonii teneatur ordinare, nemo conqueri potest, si patrimonio ab Episcopo requisito carens non admittatur. Et hæc omnia docet Tiberius *in Instruct. Ordin. cap. 9. quæst. 72.*

4 Notandum est tamen hic obiter contra Sayrum *de censf. lib. 10. cap. 14. num. 19.* Campanil. *in diver. Jur. Rubr. 8. cap. 4. numer. 10.* aliquem non posse promoveri ad sacros Ordines ad titulum beneficii, si titulus sit de futuro: sententia enim supradictorum est contra Concilium Tridentinum, quod prærequirit titulum de præsenti jam pacificè possessum, *ibi*: Pacificè possidere, *c. 2. sess. 21. de reformat.* Ergo non sufficit titulus de futuro. Ita Garzia *de benefic. p. 2. c. 5. n. 130.* qui tamen notat, fuisse à Sacra Congregatione resolutum, quòd poterit quis Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titulum beneficii præsentis, licèt fructibus illius non statim potiretur, sed solùm post receptum Presbyteratum illis frui inciperet. Sed hæc decisio videtur difficilis Marchino *de Sacram. Ordin. tract. 2. p. 6. c. 6. diffic. 3. n. 10.* nam ex ea fieret, promotum ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, si non habeat, unde vivat, cogi interim mendicare: quod, ut à clericali honestate alienum, Sacri Canones abhorrent. Undè ex his cautè legendus est Gonzalez *de Regul. Cancell. Gloss. 5. §. 9. n. 8.* qui absolutè docet, aliquem posse promoveri ad titulum coadjutoriæ: nam exponendus est de coadjutoria perpetua habente de præsenti congruam ad victum sustentationem. Vide Monetam *de optione Canon. cap. 4. q. 8. num. 169.*

5 Hinc etiam contra Rodriguez *in Summa, part. 2. cap. 15. num. 12.* dicendum est, quòd impetrato beneficio, sed prohibita possessione à Judice sæculari, non posse aliquem Sacros Ordines sumere: nam Concilium ante ordinationem, pacificam beneficii possessionem prærequirit. Vide Marchinum, *ubi sup. difficul. 4.*

RESOL. CVIII.

An Episcopus in Regno Siciliæ possit ordinare Subdiaconum, qui pro matrimonio tantum uncias undecim annuales habet, & multa alia circa patrimonium?

Et notatur, quòd si aliquis subdiaconus initiatur Diaconatu, aut Sacerdotio ostendens testimonium patrimonii renunciati, vel alienati, & tacens renunciationem factam, non incurrit pœnas statutas contra eos, qui absque patrimonio ordinantur?

Et docetur Graduatum in jure Canonico, aut in Sacra Theologia sine titulo, aut patrimonio posse ordinari?

Sed an verò contra hoc obstet declaratio Cardinalium? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 52.

§. 1. DE hoc casu olim per litteras interrogatus fui ab Innocentio de Maximis Episcopo Catanensi, & affirmativè respondi, licet nullius Doctoris authoritate fretus, quia licèt hodie in Sicilia patrimonium pro Subdiacono ordinando communiter determinatur constare ex unciis duodecim annualibus, ut patet ex Synodo Panormitana *p. 2. c. 6. nu. 19.* tamen si in modico deficiat, non obstat quin Episcopus in tali casu possit Clericum ordinare, quia de modico non est curandum, ut habetur *in l. si oleum, §. fin. cum l. seq. ff. de dolo, & in l. in rebus, §. possunt, ff. commodati*, modica enim non nocent, ut patet ex *cap. si proponente*, ubi glossa, *de rescript.*

2 Verùm postea prædictam sententiam ex eodem principio inveni docere Thom. Sanch. *in opusc. to. 2. lib. 7. c. 1. dub. 35. nu. 8.* & quia casus frequenter potest accidere, ponam ejus verba; sic itaque asserit. Secundò nota quòd si modicum deficiat, ad honestam sustentationem parum facit, quia de modico non est curandum, *cap. revera, de consecrat. dist. 2. l. scio, ff. de in integr. restit.* Secus si sit notabilis, qualis erunt quinque respectu vigintiquinque. Ita Sanchez, qui citat Navarrum, ergo cùm quinque respectu vigintiquinque est defectus notabilis, summa duorum ducatorum, & tarenorum non erit notabilis defectus respectu 30. ducatorum.

(Sup. hoc ad literam in Ref. seq.)

5 Notandum est tamen hic obiter circa materiam patrimonii, quòd si aliquis Subdiaconus initiatur diaconatu, vel sacerdotio, ostendens testimonium patrimonii renunciati, vel alienati, & tacens renunciationem factam, non incurrit pœnas statutas contra eos, qui absque patrimonio ordinantur, quia talis verè habet patrimonium, cùm renunciatio, vel alienatio facta sit nulla, & invalida, licèt peccaverit in ea facienda. Ita Sanchez *ubi supr. dub. 40. juncto dub. 38.* & de hoc casu his diebus in facti contingentia consultus fui, & *ut sup.* respondi.

4 Notat etiam Henriquez *lib. 13. n. 37. nu. 2. & lib. 10. c. 17.* & alios, quòdve magis miror, Gonzales *in rep. Cancell. 8. gloss. 4. n. 36.* & novissime Mauritium Alzedo *in praxi Episc. p. 2. cap. 5. n. 6.* docere, graduatum in jure Canonico, in sacra Theologia sine titulo, aut patrimonio posse ordinari, quia tali non defuturum est unde vivat, & sic adimpletur mens Concilii: sed hanc sententiam non approbat Sanchez *dub. 35. num. 10.* & alii. Ego verò si non obstaret declaratio Cardinalium quam affert Emanuel Sà correctus *ver. Ordo n. 27.* hanc opinionem libenter consulerem in Collegialibus ex aliquo Collegio majori Salmanticensi, aut Complutensi, nam in dictis Collegiis, quæ ego voco equos Trojanos doctorum hominum, recepto gradu certum est citò graduatum habiturum plusquam congruam sustentationem, & ita tenet in specie Corduba *in summ. q. 36.* (Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. R. 49. & ult.)

RESOL. CIX.

An in patrimonio necessario ad sumendos Ordines sacros detur parvitas materiæ? Ex par. 5. tr. 5. Ref. 20.

§. 1. RESpondeo affirmativè cum Sanch. *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 36. num. 8.* ubi sic ait. Nota quòd si modicum deficiat ad honestam sustentationem, parum facit, quia de modico non est curandum, *c. revera, de consecr. dist. 2. l. scio ff. de in integr. rest.* secus si sit notabilis defectus, qualis erunt quinque respectu vigintiquinque. Ita ille, & ante illum Navarr. *de temp. ord. cons. 17.* (Sup. hoc ad literam in 6. Vetum R. prior. Sed leg. etiam eius § 1.)

RESOL. CX.

An Clericus possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliundè acquisivit beneficium, vel alia bona sufficientia pro victu?

Et an, si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquo modo alienes; antequam habeas unde vivere possis, nulla sit talis alienatio?

Et advertitur bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus est, non ob inde fieri bona Ecclesiastica, tametsi privilegio fori bonorum Ecclesiasticorum gaudeant? Ex p. 9. tractat. 8. & Misc. 3. Ref. 23.

§. 1. DIscordant in hoc Doctores. Prima opinio negat. Et ita docet Hugolinus *de potest. Episcop. cap. 26. §. 13. num. 4.* Gavantus *in Enchir. Episcop. verb. Ordines majores, num. 13.* Præpositus *in 3. part. q. unica, de Sacram. Ordin. lib. 18. nu. 178.* Tiberius *in Instruct. ordinand. c. 9. q. 74.* Cenedus *in qq. Canon. lib. 1. q. 11. n. 9.* ubi sic ait (Sciendum tamen est pro intellectu *dicti c. 2. sess. 21.* minimè irritam censeri præfatam patrimonii alienationem, absque licentia Ordinarii factam, si ipse alienans tempore alienationis habeat congruam sustentationem, quia tunc temporis, secundùm dispositionem Concilii; licentia Ordinarii poterit bona, ad cujus titulum ordinatus fuit, alienare: quia in hoc casu cessat ratio finalis Concilii, ibi: *Ne cogantur mendicare*, & sic debet cessare illius dispositio, l. *Adigere, §. Quamvis ff. de jur patron. c. Cùm cessante, de appellat.* Quam interpretationem confirmant verba Concilii, ibi: *Donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint.*) Ita advertit Flaminius *de resignat. lib. 2. q. 6. n. 16. & 36.* Grassius *lib. 2. cap. 97. n. 65. vers. Quod intellige.* Cevallus *in pract. q. 527. n. 8.* & *quæst. 561. ex num. 30.* & sic cùm constituatur regula in Sacro Concilio Trident. quòd bona, ad cujus titulum Clericus ordinatur, non possint alienari sine licentia Episcopi, & posteà sequatur limitatio, donec sufficiens beneficium Ecclesiasticum sint adepti; sequitur, quòd in hoc casu non requiritur prædicta licentia, imò ab ipso Concilio permittitur, cùm exceptio debeat esse de regula, ex l. *Cùm Prætor, de judic.* aliàs enim tam regula tradita in Concil. quàm ejus exceptio, idem disponeret, quod esset absurdum. Ita Cenedus. Quibus adde Castrum Palaum *tom. 4. tractat. 27. punct. 11. nu. 13.* (Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. legendo R. 51. ignanter cuetis ad medium.)

2 Sed secunda opinio affirmat: & ita sentiunt Garzia *de benef. tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 186. & seq.* Ludovicus de San Juan *de Sacram. quæst. 2. art. 10. difficul. 2.* Gratianus *in disceptat. forens. cap. 159. nu. 14.* Molfesius *in Summa, tom. 1. tract. 2. c. 18. num. 31.*

num. 31. Azorius *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *quæst.* 3. Parisius *de resignat. benef. lib.* 2. *q.* 6. *n.* 16. & alii. Et ratio est: quia dictio illa, *donec*, apposita in Concilio, est restrictiva temporis, habetque naturam suspensivam, donec aliud emergat, id est, dato beneficio, vel alia hæreditate, ex qua promotus decenter vivere possit, non prohibetur patrimonii alienatio absque alia Episcopi licentia: & ideò hanc non esse necessariam in casu congruæ sustentationis aliunde acquisitæ. Itaque, sicut fundus dotalis, durante matrimonio, alienari non potest, quoniam data est dos ad onera matrimonii sustentanda; ita nec patrimonium alienari potest, donec habeat Clericus, unde commodè vivat.

3 Quid ego sentiam, dicam breviter. Secunda opinio est satis probabilis: mihi verò probabilior prima apparet: & ideò, præter Doctores citatos, illam tenet novissimè doctus Pater Hieronymus Garzia *in Sum. morali tr.* 1. *diffic.* 1. *dub.* 5. *pun.* 5. *nu.* 38. (Quia (ait ille) el patrimonio erigido en titulo para ordenarse, es conumerado entre los bienes Ecclesiasticos y goca de sus privilegio; ni puede el Principe secular cosa sobre el; luego este patrimonio sin licentia del Obispo es inagenable. Lo segundo, porque si el ordenado, por solo que tiene que comer sin el patrimonio, pudiese por su mera liberalidad, y gusto, deshazerse del sin licentia del Obispo, superfluo fuera dezir el Concilio, que no pueda enagenarlo *absque Episcopi licentia*, y que esto no se entienda, quando no tiene de otra parte con que sustentarse el ordenando, sino aun teniendolo. *Patet*: porque sino lo tuvierse, como podria dar licentia el Obispo, pues era forcoso, que si la dava, quedar el obligado à darle à comer; y pretender esto el Concilio; ni es creible, ni lleva camino luego habla del caso, quando y a el ordenado tiene que comer por otra parte que aun en tal caso le ha de pidir licencia para deshazerse del. Lo ultimo se prueva *ab inconvenienti*. Demos, que un Subdiacono se ordenò à titulo de patrimonio, y luego obtuuo beneficio, ò le dieron hazienda equivalente al patrimonio, con loqual se deshizo del patrimonio, con que se ordeno, si luego despues le impetrasen el beneficio, ò por alguna censura se lequitasen, ò se gastase lo subrogado en lugar de patrimonio, seria fuerca repetir al que se llevò el patrimonio, que lo buelva para poderse ordenar de Diacono: estos son absurdos, è inconvenientes grandes: luego no se puede resignar patrimonio, y *à fortiori* beneficio, à cuyo titulo se ordenò, sin licencia del Obispo, como se manda en el Concilio.) Hæc Garcia. Dicendum est igitur, alienationem patrimonii factam absque licentia Episcopi, esse illicitam, etiamsi promotus de novo habeat sufficiens beneficium, vel congruam sustentationem. Et quidem si ordinatus habens aliundè, unde vivat, posset absque Episcopi sui licentia patrimonium, ad cujus titulum fuit sacris initiatus, pro libito suo alienare: ergo Tridentinum ineptè, & frustratoriè apposuisset illa verba, absque episcopi licentia: siquidem juxta oppositam sententiam sensus esset, tunc solùm prærequiri episcopi facultatem ad alienandum dictum patrimonium, ubi qui non aliunde haberet, unde viveret: nam si habeat, unde aliunde vivere congruenter possit, nolunt Doctores adversæ sententiæ, necessariam esse hanc Episcopi licentiam. Quare, si hæc propositio negativa est falsa, affirmativa erit vera. Quòd si factam illationem coacti admittant, rursus rogo, ad quid episcopi licentia eo casu necessaria à Tridentino exigitur, cùm illam Episcopus daturus non sit: quia, si illam ob quamlibet causam daret, teneretur ipse suis sumptibus promotum sustentare? Duo ergo, his verbis, Concilium prærequirere videtur: unum, quòd in locum patrimonii, sufficiens beneficium, vel congrua pensio pro decenti victu subrogetur: alterum, quòd Episcopus post diligens examen de tali sufficientia judicet: qua existente, pro dicti patrimonii alienatione suum præstet consensum.

4 Sed hic oritur difficultas, an, si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquo modo alienes, antequàm habeas, unde vivere possis, nulla sit talis alienatio, ut colligitur ex Tridentino prohibente prædictam alienationem sub verbo, *nullatenus*, quod tollit potentiam alienandi, & reddit actum nullum ex Glossa *in Clement.* 1. *verb. Nullatenus*, *de sequestrat possess.* & in Auth. *Si qua mulier verbo*, *Nullatenus*, *Cod. ad Senatusconsult. Vellejanum*, *& ex verbo. Non possit*, quod etiam inducit nullitatem, utpotè quod omnem potentiam ad actum refert, teste Bart. l. *Cum lex*, *n.* 6. *&* 7. *ff. de fidejussorib.* Jason, *l. Frater à fratre*, *nu.* 44. *vers. Tertia difficultas*, *ff. de condict. indebiti*, & pluribus aliis exornat Sanch. *lib.* 6. *de matrim. disp.* 38. *num.* 20.

Sup. hoc Non posse latissimè in 10. tr. 2. R. 30. & in aliis ejusque ejus not. & infra in fine §. seq hujus R.

5 Verùm his non obstantibus, licèt hęc opinio sit probabilior, & illam teneat Joannes Præpositus *in* 3. *p. q. unica*, *de Sacram. Ord. dub.* 18. *n.* 178. Sanch. *ubi sup. disp.* 32. *n.* 7. Avila *de censuris*, *p.* 3. *disp.* 5. *dub.* 5. *concl.* 2. Molina *disp.* 238. Garzia *p.* 2. *c.* 5. *nu.* 177. & alii: tamen contraria sententia non videtur carere probabilitate, quam tuetur Suarez *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 38. & Petrus Ledesma *de Sacr. Ordin. c.* 7. *difficult.* 1. Quia Concilium solùm hanc alienationem prohibuit, sed factam non irritavit: sicuti fecit in alienatione beneficii, quam sine licentia Episcopi factam irritam esse decrevit. Cùm ergo in alienatione patrimonii, & pensionis hoc Decretum irritans non addiderit, & indicasse videtur, validam fore, si de facto fiat. Sed hæc parvi momenti sunt, ut à communi sententia recedamus. Nam esto Concilium in alienatione patrimonii, & pensionis non apposuerit expressè clausulam irritantem; apposuit tamen illam virtualiter sub illo adverbio, *Nullatenus*, juncto verbo, *possit*, quod omnem potentiam tollit, & actum contra factum irritat, & annullat. Ergo, &c. Neque obstat verbum, *nullatenùs*: quia multi docent, non habere vim decreti irritantis, quando actus aliàs posset fieri ab eo, qui prohibetur. Sic Angelus *Excomm.* 7. *fine*, Sylvester *Excomm. ultimo fine*. Armilla *excomm. casu* 35. & alii apud Tiraquellum *in leg. Si unquam verb. Revertatur*, *nu.* 69. Neque verbum, *possit*: quia non possumus, quod licitè non possumus; & ideò non semper omninò actum habentis potestatem irritat, ut Covarr. *in c. Quamvis pactum*, 2. *p. de pactis*, *n.* 10. Suar. 5. *de leg. c.* 31. *n.* 14. Salas *de legib. disp.* 26. *sect.* 8. *n.* 33. Bonacina *de legib. disput.* 1. *q.* 5. *p.* 7. *§.* 5. *num.* 17. *vers. Hoc.*

Sup. hac verb. Non posse in §. præterito hujus Ref. post medium, & latè in aliis ejus not.

6 Et tandem, bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non obinde fieri bona Ecclesiastica; tametsi privilegio fori bonorum Ecclesiasticorum gaudeant; aliàs alienari non possent ex sola Episcopi licentia, uti permittitur in Trid. Sed necessaria esset solemnitas à jure requisita alienatione bonorum Ecclesiasticorum, de qua in cap. *Sine exceptione*, 52. 12. *q.* 2. & cap. *Nulli*, 5. *de rebus Ecclesiæ non alienandis*. Gaudent autem privilegio fori, non quia Ecclesiastica sunt; sed, quia sunt bona personæ Ecclesiasticæ. Vide Gratianum *discept. forens. c.* 159. *n.* 27. Menochium *de recuperand. possess. rem.* 15. *nu.* 21. Coval. *commun. q.* 527. Cenedo *practic. q. lib.* 1. *q.* 11. *à n.* 5.

RESOL. CXI.

An qui suscipit primam Tonsuram, vel minoribus Ordinibus initiatur, animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi privilegio fori, & exemptione à tributis, peccet mortaliter? Ex p. 2. tract. 16. & Misc. 2. Res. 20. aliàs 22.

§. 1. Novissimè August. Barbosa *de potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 11. *n.* 12. cum Bannez *in* 2. 2. *q.* 12. *artic.* 1. *in* 2. *diffic. concl. ult.* partem tuetur affirmativam, & præter ipsos, tenet etiam hanc sententiam Ledesma *in sum. to.* 11. *tr. de sacr. Ordin. c.* 7. *concl.* 3. *fol. mihi* 435. qui citat Navar. Et ratio est, quia Concil. Trid. *sess.* 23. *c.* 4. ait. Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

Sup. hoc in §. 1. 3. & 4. Ref. seq. & in 10. 3. tr. 1. Ref. 9. lege doctrin. §. Hoc supposito, & signanter inter medium, & finem, vers. Similiter.

2 At contraria sententia semper visa est mihi probabilior, & illam ex neotericis amplexi sunt Villalobos *in sum. tract.* 12. *diffic.* 14. *nu.* 2. Sanchez *de matrim. to.* 2. *lib.* 7. *disputat.* 31. *num.* 16. *&* 17. Coninch *de Sacram. tom.* 2. *disput.* 20. *num.* 104. *&* 105. & alii.

3 Ad authoritatem Concilii Tridentini respondetur, solum ostendere, quid ipsa decentia, & illius status reverentia postulet, & ideò nullis utitur verbis præceptivis, ad peccati mortalis obligationem sufficientibus.

RESOL. CXII.

An suscipientes primam Tonsuram, & Ordines minores solum causa evadendi judicem sæcularem, peccent mortaliter?

Et quæritur obiter, an suscipientes Ordines minores sine confirmatione peccent mortaliter, vel Episcopus illos ordinans? Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 61.

§. 1. Affirmativè nominatim contra me respondet P. M. Ghetius *in suo Thesauro Animæ*, *tom.* 1. *verb. Clericus*, *q.* 10. ubi sic ait: Peccat mortaliter, qui recipit Minores Ordines, vel primam Tonsuram cum intentione evitandi forum sæculare. Hoc expressè habemus ex Concil. Trid. *sess.* 23. *c.* 4. *de reform.* & sic docet Bañez 2. 2. *q.* 22. *art.* 1. Quidquid in contrarium dicat Diana *tract.* 16. *Miscell.* 2. *res.* 22. qui respondet ad authoritatem Concilii, dicens ipsum solum attendere quid ipsa decentia, & illius status reverentia postulet, & ideò nullis utitur verbis præceptivis ad peccati mortalis obligationem sufficientibus. Sed iste hallucinatur; sicut enim non confirmatus peccat mortaliter, si prima initiatur Tonsura, sic qui Tonsura initiatur, ut evitet forum sæculare. Ita Ghetius.

Quæ hic est R. antecedens, & ta alia §. & vers. ejus not.

2 Sed ego, his non obstantibus, iterum docerem, Clericum non peccare mortaliter, si Minores Ordines suscipiat, habens propositum recedendi, & interim à judicio sæculari immunem esse: nam verba Concilii Tridentini, ut patet, rigorosum præceptum non indicant; & ad id quod asserit Ghetius, suscipientem Ordines Minores sine Confirmatione, ut vult Concilium, peccare mortaliter; ergo etiam peccabit mortaliter, si quis suscipiat Ordines ad fugiendum forum Laicale. Respondeo negando antecedens, nam ut ego docui *in* 2. *part. tract.* 2. *Miscell. resol.* 4. Ordines suscipientes nondum confirmari, citra

citra tamen contemptum, non peccant mortaliter, quia verba Concilii strictum non continent præceptum. Et ita pro hac sententia alibi adduxi Magistrum Serra Dominicanum, cui nunc addo Reverendiss. Candidum *tom.3.disp.1. art.8. dub.* 20. Idem etiam docent Sotus, Victoria, Ledesma, Vivaldus, Suarez, Couinch, Ochagavia, Granatus, Layman, Hurtadus, Henriquez, Rodriquez, Moure, Navarrus, Torreblanca, Marchinus Molfesius, Reginaldus, quos omnes, me etiam citato, adducit, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disput.* 1. *quæst.* 8. quibus ego addo, me citato Barbosam in Concilium Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. *num.* 2. Et me citato Stephanum de S. Gregorio *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 10. & me citato Trullench *de Sacram. lib.* 2. *cap. unico*, *de Confirmat. n.* 13. Raguccium *in Lucerna Parochorum*, *de Sacram. Confirm. q.* 25. Joan Franc. Suarez *in Enchir. Casuum Conscientiæ*, *tract. de Contractib. lib.* 5. *verb. Confirmatio*. Bizozerum *de Sacram. part.* 3. *c.* 4. *n.* 2. Tiberium *in instruct. Ordinandor. c.* 8. *q.* 58. Gesualdum *in Theol. mor. tom.* 1. *tract.* 5. *c.* 2. *nu.* 8. Dicastillum *de Sacram. to.* 1. *tract.* 3. *disp. unic. dub.* 10. *nu.* 100. Eligium Bassæum *in floribus Theol. verb. Confirmationis Sacram. nu.* 12. Petrum à Santo Joseph *in Theol. Sacramentali, c.* 14. *resol.* 4. Zambellum *in repart. moral. verb. consecratio*, *num.* 1. Lessium *in* 2. *part. D. Thomæ*, *q.* 72. *art.* 8. *dub.* 12. *n.* 32. Possentium *in Summula de Sacram. Confirm. verb. Susceptor, n.* 3. Matrimonium de Sancto Joseph *ubi infrà, tract.* 2. *de Confirm. nu.* 16. Præpositum *in* 3. *part. quæst.* 72. *art.* 8. *n.* 49. Quintanadveñam *in Theolog. moral. tom.* 1. *tract.* 2. *sing.* 4. *num.* 3. & Joannem Vvigers *de Sacram. q.* 72. *art.* 8. *n.* 32. cum aliis. Quid respondebit Magister Ghetius ad tantam nubem testium? qui omnes asserunt, verba Concilii Tridentini non imponere præceptum, ita ut sumentes Ordines ante Confirmationem, peccent mortaliter, & hoc plures ex supradictis Doctoribus extendunt etiam ad Episcopum illos ordinantem, qui volunt neque ipsum in hoc casu peccare mortaliter.

Quæ hic est [illegible] R. 101. & [illegible] Ref. 99 §. [illegible] & lege etiā [illegible] & 6. Ref. [illegible] & in to. 1. [illegible] R. 4. à lin. [illegible] & in R. 12. §. [illegible], & in to. 4. tr. 3 R. 4. § Sed difficultas, & in tom. 3 tr. 3 Ref. 16. § Cōfirmatur, & in to. 3. tr. 1. R. 17. § Itaque, ad medium à vers. in ipso. [illegible], & latè in tom. 4. tr. 8 R. [illegible] lin. 3 & §. [illegible]

Sup. hoc cursim in duabus [illegible] R. not. [illegible], & magis latè sup. in R. 100. & in R. 4. not. [illegible], & in fine §. Melius, & in §. ult. & in R. 5. in eodem §. & in R. 6. §. ult. & in Ref. 8. in eodem §. & in R. ult. §. 1 & sequenti 1.

3 Itaque ex his contra Ghetium assero, suscipientes primam Tonsuram, solum ad declinandum forum judicis Laici, lethalis culpæ reos minimè esse, & ita præter Sanchez, & Coninch à me citatos hanc nostram sententiam tenet Navarrus, & Rodriquez, quos citat, & sequitur Layman *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 7. *num.* 2. Idem tenet Naldus *in Summa*, *verb. Ordo*, *num.* 15. Bonacina *de Sacram. Ordinis*, *disp.* 8. *quæst. unic. punct. ult.* Joann. Baptista de Fabris *in manu. Ordin. de Sacrament. Ordinis*, *cap.* 4. *quæst.* 7. Hurtadus *de Sacram. Ordinis*, *diffic.* 22. Escobar *in Theolog. moral. tract.* 7. *exam.* 8. *cap.* 4. *num.* 73. Homobonus de Bonis *in Exam. Eccles. part.* 1. *tract.* 3. *quæst.* 2. Villalobos *in Summa*, *tom.* 1. *tract.* 11. *diffic.* 14. *nu.* 2. & novissimè me citato Raphael Aversa *de Sacram. Ord. quæst.* 4. *sect.* 2. & me citato Martinus de San Joseph *in Man. Confess. to.* 1. *lib.* 1. *tract.* 3. *de Ord. num.* 5. ubi sic ait: (El que se ordena de prima tonsura, y de los quatros menores Ordenes con sola intencion de gozar del fuero Ecclesiastico, y huir del seglar, y de no pagar tributos, ni irà la guerra, por mandado del Principe, ò de obtenere algun Beneficio, juzgan graves Auctores, que pecan mortalmente, que juzgan se van contra precepto del Concilio Tridentino *sess.* 23. *c.* 4. *de reform.* quando dize, que el que se ordenare prima tonsura, sit de illo probabilis conjectura, quod eligat hoc genus, ut Deo fideliter serviat, & non ut declinet judicium seculare. Juzgo pro mucho mas probable, que estas palabras no inducem precepto, sino amonestacion, y que los arriba dichos nunca pecaran mortalmente, porque no van contra precepto alguno, y toman buen estado, aunque el fin no sea perfetto. Y es cosa dura condenar à pecado mortal pudiendo librar del, & sententia dura non est tenenda, neque admittenda, *l. filio pater*, 89. *ff. de l.* 1. & sententia humanior est tenenda, *l. pro herede* 20. *§. si quid*, & *ibi Gloss. humanior*, *ff. de acqu. hered.* Ita Martinus. Et tandem hanc sententiam docet Castrus Palaus *t.* 4. *tr.* 27. *punct.* 8. *n.* 7. Et ratio est, quia, ait ille, rationi consonum est, Ordinem suscipere sub intentione omnium, quæ Ordini annexa sunt: at Ordini annexa est exemptio à sæculari judicio; ergo suscipere Ordinem sub hac intentione non est dissonum rationi. Neque huic intentioni obstat Concilium: quia in hac intentione nullam fraudem ordinandus committit: quippe utitur jure sibi concesso. Illum ergo excludit Concil. ab ordine suscipiendo, qui non, ut fidelem cultum Deo præstet, ordinatur; sed sæcularis judicii fugiendi fraude: fraus autem non est censenda committi, nisi gravi aliqua causa apud sæculare judicium incepta initiaretur: tunc enim censeretur ordinandus fraude uti in sæculari judicio fugiendo.

4 Nota etiam, quod post hæc scripta inveni Machadum *de perfecto Confess. to.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 1. *docum.* 2. *nu.* 5. me citato nostram sententiam tanquam probabilem docere. Et ideò me citato Leandr. *de Sacram. to.* 2. *tr.* 6. *disp.* 7. *qu.* 11. & me citato Garzias *in Summa, tract* 1. *diffic.* 1. *dub.* 14. *n.* 3. sententiam affirmativam, quam ipsi cum Ghetio tenent vocant tantum probabiliorem. Poterat igitur Magister Ghetius nostram sententiam, si non probabiliorem, ut puto, saltem tanquam probabilem admittere, & non asserere tam petulanter, me illam tenendo hallucinatum fuisse. O lepidum caput.

RESOL. XCIII.

An ordinatus Ordinibus sacris ante pubertatem, teneatur continere?

Et quid, si adeptus pubertatem votum castitatis in Ordine sacro contenta non ratificavit?

Et an prædictum votum à Parentibus, vel tutoribus absque causa aliqua irritari possit?

Ex quibus deducitur votum solemne expressum in Religione approbata ante pubertatem emissum, nisi post pubertatem ratificetur, non obligare.

Imo hodie votum expressum solemne professionis non valet usque ad decimum sextum annum completum; & ideò idem dicendum erit de initiato ante decimum sextum annum, nempe eum non teneri continere.

Et an sit validum votum, & invalidum matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem sacrum accepit, ignorans illi annexum esse votum castitatis?

Et quid est dicendum si quis suscipiat sacros Ordines, cum intentione expressa non vovendi castitatem, an hoc non obstante teneatur castitatem servare? Ex part. 10. tract. 16. & Miscel. 6. Ref. 84.

§. 1. NEgativam sententiam tenet Sanchez *de matrimon. tom.* 2. *lib.* 7. *disp.* 30. *n.* 8. nisi adeptus pubertatem votum ratificet. Et ratio est, quoniam votum solemne expressum in Religione approbata, ante pubertatem emissum, nisi post pubertatem ratificetur, non obligat, *c.* 1. & *cap. illud* 20. *q.* 1. & *cap. ad nostram*, *de regular.* Ergo nec votum solemne tacitum emissum in Sacri Ordinis susceptione. Dices, hoc votum solemne non tantæ esse efficaciæ: cum non sit per se, & ex natura rei solemne. Id fateor, at vere constituit in statu jure Ecclesiastico incompatibili cum matrimonio: & quamvis Pontifex possit dispensare, at summa cum difficultate dispensabit, & propter causam valdè publicam, quare non est credendum velle Ecclesiam voto tanti momenti alligari puerum impuberem. Quamvis enim votis simplicibus ligari possit, & facillimo negotio illi ætati consulitur: cum possint omnia illa impuberum vota à parentibus vel tutoribus absque causa aliqua irritari. Imò hodie cum votum expressum solemne professionis non valeat usque ad decimum sextum annum completum, juxta Trid. *sess.* 25. *de regul. c.* 15. idem dicendum erit juxta hanc sententiam de initiato Ordinibus Sacris ante decimum sextum annum, nempe; eum non teneri continere. Quia ratio tradita ab hac sententia prorsus militat in hoc casu.

Sup. de hoc controversia in hoc, & seq. § in to. 1. tr. 3 Ref. 74 §. [illegible] & lege [illegible] § Quæro secundo, & quamvis non plenè sup. h[illegible] lege [illegible] R. ex §§ earū annotationē.

2 Sed hanc opinionem refellit Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 29 *num.* 15. & post illum Martinus *de Sacram. tom.* 5. *disp.* 75. *sect.* 2. *num.* 23. Quia votum emissum cum sufficienti usu rationis, obligat quantum est ex se, & ex natura rei, nisi Ecclesia reddiderit hoc votum irritum. Usus autem rationis sufficiens ad vovendum, est idem, qui sufficit ad peccandum mortaliter: & Ecclesia nusquam irritavit votum ordinari ante pubertatem, sicut irritavit professionem factam ante annum 16. ætatis. Quare talem obligatum iri meritò censet. Undè patet responsio ad argumentum, quod adducit Sanchez: Ego verò utramque sententiam probabilem esse puto.

3 Verùm, si aliquis hic obiter quærat, An sit validum votum, & invalidum Matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem Sacrum suscepit ignorans, annexum esse votum Castitatis. Negativè respondet Vasq. & Cajet. quos citat, & sequitur Pontius *loco citato*, *n.* 14. Sed ego puto esse validum Votum, & consequitur invalidum Matrimonium. Quia eo ipso quod sciens, & volens Ordines Sacros suscipit, licet ignoraverit, votum annecti, emisit tacitè votum. Quia qui unum sciens, & prudens efficit, & vult; facit, & vult subinde ei annexa. Ita Sanchez *ubi suprà*, *disp.* 27. *n.* 11. & Candidus *tom.* 1 *disquis.* 28. *art.* 4. *dub.* 6. cum aliis, & Martinus de S. Joseph.

Sup. hoc in 9. not. prætatico §. Quæro tertio.

4 Sed quid dicendum, si suscipiens Sacros Ordines cum intentione expressa, non vovendi Castitatem, teneatur Castitatem servare? Negant Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 247. *cap.* 7. *num.* 99. & Basilius Pontius *ubi suprà*, *nu.* 14. Sed affirmativæ sententiæ adhæret cum Sanchez, & Candido Pater Leandrus *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 17. *q.* 7. vel ex sola constitutione Ecclesiæ, vel etiam ex voto, eo quod id sit annexum ex constitutione Ecclesiæ Ordini Sacro independenter ab Ordinantis voluntate: Et ideò ad hæc duo posteriora dubia consentit nobiscum etiam P. Martinus de San Joseph, *in Man. Confess. tom.* 1 *lib.* 1. *tract.* 31. *de Matrim. num.* 4.

Sup. hoc latè ibidem à § 3rd resolutio, & in tom. 1. tr. 1. R. 71. §. Et ideò, & seqq.

RESOL. XCIV.

An sacer Ordo susceptus per vim, & metum imprimat characterem,

Et deducitur, quod si Ordinatus per vim, & metum recipit Ordinem sine voluntate recipiendi Sacramentum, sed solum simulatè, hic quidem Ordinem non suscipit, quia invalidè ordinatur.

Item, cum quidem Ordinatus Subdiaconus obtinuisset ab Episcopo, declaratoriam fuisse Ordinatum per vim, & metum; sed postea

postea petens dispensationem à Summo Pontifice, ut ad alios Ordines sacros promoveri posset, dubitatum fuit à quibusdam in dataria, an iste talis debeat saltem sub conditione sumere Ordinem Subdiaconatus?

Item quaritur, an ordinatus per vim, & metum teneatur ad votum continentia?

Et an pradictus possit licitè contrahere matrimonium?

Et an etiam teneatur ad recitandum Officium Divinum?

Et docetur, quod quocumque metu initiatus, quantumvis gravis, si postea ratificet verbo, aut facto semel utens Ordine accepto sine ulla coactione, non erit jam in posterum sibi integrum resilire, sed continentia, & obligationi Officii Divini subiacebit, sicuti cateri sponte ordinati, & hoc autem intelligendum est, si sciens, & prudens exerceat; secus verè si per errorem, quo quis a: Ordinis observantiam existimat se esse adstrictum.

Et infertur, quod professio debet fieri à sciente, & volente, & quod professio tacita inducitur faciendo propria opera professorum.

Exp. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 18.

Quod hoc in to. 1 tr. 1 ex R. 21 §. ut post med. à vers. Et etiam sc. fluit, & lege etiam doll. Ref. & §. ant. seq.

§. 1. SI vis est absoluta, quia vi detinetur, negativè est respondendum, si autem vis est conditionalis, puta ut evadat cruciatum, mortem, &c. tunc Ordinem characterem imprimere dicendum erit. Et ratio discriminis est, eo quod in coactione, quam conditionalem Doctores appellant, adest voluntas saltem indirecta *ex capite Meritò* 15. *q.* 1. quæ in absoluta coactione deficit. Et ita hanc sententiam sustinet Sylvester, *verb. Ordo IV. num.* 1. *Secundò*. Barbosa *de Potestate Episcopi*, *part.* 2. *allegat.* 2. *n.* 5. *&* 6. Comitolus, *lib.* 1. *q.* 55. *n.* 1. qui testatur de communi sententia Theologorum, Canonistarum.

2 Sed adversus superiùs dicta insurgit Antonius Cabreros, *de Metu*, *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 8. ubi absolutè ad quæstionem propositam negativè respondet, & probat hanc sententiam pluribus argumentis. Primò, ubi de substantia actus est libertas voluntatis, tunc actus annulatur ipso jure, *l. Si mulier. §. si dos, ff. hoc tit. cap. Cùm locum de spons.* coactio enim repugnat arbitrii libertati in substantia voluntatis, ita voluit Baldus *in Rub. extr. hoc tit.* illudque dicitur libero arbitrio fieri, quod nullo cogente imperiò, & nulla necessitate fit *leg. Si quis major. Cod. de transact.* Ergo cùm metus removeat voluntatem ab actu, sequitur apertè tam vi absoluta, quàm conditionali ordinum adsumptionem non tenere. Secundò, ubicumque in aliquo actu requiritur voluntas qualificata, si adest illa, & non adstat qualitas, non est legi satisfactum *cap. Ubi periculum*, *§. Caterum*, *in vers. Voluntas*, *& libertas*, *de elect. lib.* 6. Sed in adsumptione Ordinum debet intervenire voluntas, & libertas, ut per se patet, ergo si adest sola voluntas, & non libertas, non est legi satisfactum: & de necessitate talis adsumptio non subsistet. Tertiò, votum metu factum est ipso jure nullum, *cap. lice de voto*. Sed in adsumptione Ordinum inest votum continentiæ, ut in *cap.* 1. *&* 2. *qui Cleric. vel. Vovent. cap. Ante triennium* 31. *dist.* Ergo nullus fuit ipso jure Ordo adsumptus. Quartò, quotiescumque duo regulariter æquiparantur à jure, jus disponens de uno habet locum in reliquo, *leg.* 1. *de leg.* 1. glossa *in leg. Si quis servo*, *Cod. de furt. & in cap. Si postquam*, *§. fin. de elect. in* 6. *& in cap.* 2. *de confess. eod. lib. & in cap.* 1. *de Rescript. cum multis*, Vallasc. *in Axiom. Jur. lit. A*, *num.* 180. adsumptio Ordinis, & Professio regulariter sunt à jure æquiparata, *cap.* 1. *in vers. Per susceptionem Sacri Ordinis*, *aut Professionem*, *de Voto in* 6. Sed professio debet fieri à sciente, & voluntariè, ita decidit Text. *in cap. Constitutionem*, *in vers. Scien*, ac voluntarius perseveret, *& in cap.* 1. *&c. Non solum*, *in vers. Si de sua voluntate processerit*, *de reg. lib.* 6. Ergo sicut debet esse voluntarius profitens Religionem, eodem modo adsumens Ordines. Quinto, habitus Religionis sponte susceptus deseri nequit, *cap.* 1. *capite* 2. 20. *quæst.* 3. ergo si per coactionem suscipitur, desertio locum habere poterit. Sextò Ordo receptus non potest deseri, *cap. Eos* 20. *quæst.* 3. ergo si non spontè susceptus, relinqui valebit. Septimò, facit expressus Textus *in cap. Præsens* 20. *quæst.* 3. ubi Clericus invitus non subiicitur Ordinibus metu receptis, ibi: *Clericum nomine Lambertum minimè debere existimavimus sub tali violentia fieri Monachum.* Quod enim quis non eligit, nec optat; profectò non diligit, quod autem non diligit, facilè contemnit, nullum quippe bonum nisi voluntarium. Ergo distinctio respuenda est; & generaliter tam vi absoluta, quàm conditionali Ordinum adsumptionem non tenere affirmandum extitit. Octavò probatur ex Textu in *cap.* 2. *de regul.* ubi si filius efficiatur Clericus post legitimos annos, & nec ipse, nec ejus parentes intra annum reclamaverint, in Clericatu permanet ipse: Si verò post legitimos annos per vim Clericus factus est, & nec ipse, nec parentes ejus intra annum ad memoratas personas reclamaverint, in Clericatu permaneat. Ergo si intra annum reclamatio fiat, non permanebit in Clericatu, nec Ordo tenebit. Ultimò, nullus dubitat metum cadentem in constantem virum facere invitum, quando, aut mors ipsa, aut corporis cruciatus gravis, aut universorum bonorum, aut partis eorum amissio interminatur, *cap.* 1. *cap. Ad audientiam*, *& cap. Cùm dilectus*, *hoc tit. leg. propter litem*, *de exous. tut.* aut subtractio magni lucri, ut docet Cynus *in leg. interpositas*, *Cod. de transact.* Sanchez *de Matrim. lib.* 4. *disp.* 5. *à nu.* 27. Sayrus *de Censuris*, *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 32. Sed in vi conditionali adest metus justus, ut omnes fatentur: ergo Ordo ille adsumptus non valebit: alioquin metus cadens in constantem virum nullum sortietur effectum, contra expressa jura in *leg.* 1. *&* 2. *cum seqq. ff. hoc tit.* Rursus, si metus constans, & jus facit invitum, nulla voluntas in vi conditionali adest, cùm propter periculum minitatum consentiatur: igitur nullo modo distinctio procedit. Et hæc omnia docet Cabreros *ubi suprà*. Sed ego modo communi sententia recederem, quam præter Doctores citatos tenet etiam Marchinus *de Sacram. Ordinis*, *tract.* 2. *part.* 6. *cap.* 8. *diffic.* 9. *n.* 12. Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 1. *dub.* 19. *nu.* 424. Averla *de Sacram. Ordinis*, *q.* 4. *sect.* 8.

3 Respondeo itaque ad casum propositum magis clarè: quod si ordinatus per vim, & metum recepit Ordinem sine voluntate suscipiendi Sacramentum, sed solum simulatè, hic quidem Ordinem non suscipere, quia invalidè ordinatur, & si individualiter observat Coninch, *de Sacram. disp.* 20. *dub.* 14. *num.* 143. & Marchinus *ubi suprà num.* 1. Secus autem dicendum de eo, qui est invitus tantum secundum quid, ut sunt hi, qui metu inducuntur, ut suppono esse in casu nostro ad suscipiendum ordinem, ita ut verè illud velint suscipere, & si id nollent, si abesset metus.

4 Hi enim Ordinem suscipiunt, quia hi habent absolutam intentionem suscipiendi Sacramentum, & tantum sunt inviti secundum quid, ut benè notat idem Coninch *ubi suprà*, *q.* 64. *art.* 8. *dub.* 5. *n.* 99. cum aliis communiter. Et hoc dicere voluerunt DD. citati cum aliis communiter de coactione absoluta, & conditionali; ex his cum quidam Ordinatus Subdiaconus obtinuisset ab Episcopo declaratoriam fuisse ordinatum per vim, & metum; sed posteà petens dispensationem à summo Pontifice, ut ad alios Ordines sacros promoveri posset, dubitatum fuit à quibusdam in Dataria, an iste talis debebat saltem sub conditione sumere Ordinem Subdiaconatus: & ego de hoc casu interrogatus respondi, quod si talis ordinatus per vim, & metum habuit voluntatem non suscipiendi dictum Ordinem Subdiaconatus, quod utique illum teneretur suscipere, quia tunc non fuit validè ordinatus: Si autem quando suscepit Subdiaconatum, voluit verò ordinari, licet si non adesset metus, Ordinem quidem non suscipere; & in hoc casu validè Subdiaconatum recipit, & characterem, & ideò non est denuò ordinandus, neque sub conditione, sed potest ad Diaconatum promoveri: Itaque secundum distinctionem à nobis positam, quoad primam partem procedit opinio negativa Cabreros; quoad secundam partem, opinio affirmativa Sylvestri, & aliorum.

5 Sed ex his oritur difficultas, an ordinatus per vim, & metum teneatur ad votum continentiæ: & pugnantes sententias me citato adducit Marchinus *de Sacram. Ordinis*, *tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 8. *diffic.* 9. *num.* 12. qui negativæ sententiæ adhæret satis quidem probabiliter licet affirmativa sit etiam probabilis. Stantes autem in sententia negativa, cui novissimè adhæret doctus Dicastillus *ubi suprà*, *num.* 438. multa deducunt, & ideò ipse sic asserit: Infertur primò, posse prædictum licitè contrahere Matrimonium, quia solum impedire posse votum, ejusque obligatio ad castitatem, quæ tamen nulla est. Quam sententiam putat esse omnium Doctorum, quos pro nostra sententia refert, atque in termino id expressè concedunt Henriquez *lib.* 10. *de Sacram. Ordin. cap.* 14. *nu.* 3. Infertur secundò, non teneri prædictum ad recitandum Officium Canonicum; est enim onus adjunctum Ordini spontè assumpto. Ita Navarrus *in summa Latina*, *c.* 22. *n.* 51. Vivaldus, & Sà apud Sanchez *suprà*. Addit alter Sanchez cum Navarro *lib.* 10. *consiliorum*, *de iis*, *qua vi*, *cons.* 3. *num.* 4. in priori editione; in posteriori verò, *consil.* 5. *num.* 4. adhuc non teneri continere ordinatum per metum, etiamsi metus non sit cadens in constantem virum; dummodo talis sit, ut præ timore illo initiatus fuerit, quo secluso non fuisset initiandus; id quod multi non improbabiliter sentiunt de Matrimonio simili metu inito, quod dicunt esse in foro conscientiæ nullum; & probabile putat Sanchez *lib.* 4. *disp.* 17. *num.* 3. *&* 4. quamvis probabilius putet oppositum. Quæ doctrina mihi placet, eamque sequuntur plurimi Auctores, quos refert idem Sanchez *libro* 7. *disputat. illa* 29. *num.* 5. *&* 8. Et hæc omnia docet Dicastillus *loco citato*, qui etiam postea subdit, quod quicumq; metu initiatur quantumvis gravi, si postea ratificet verbo, aut facto, semel utens Ordine accepto sine ulla coactione, non erit jam in posterum sibi in integrum resilire; sed continentiæ subjacebit, sicut cæteri sponte ordinati. Jam enim per illam liberam gratificationem virtualiter elegit eo Ordine permanere, perinde atque professio tacita inducitur faciendo propria opera professorum. *cap. Vidua*, *de Regularibus*. Ita Sanchez *num.* 9. cum Ostiensi, & aliis, quos refert. Hoc autem intelligendum est, si sciens, & prudens exerceat: secus verò, si per errorem, quo quis se ad Ordinis observantiam existimet adstrictum; tunc enim non censetur ratificare, nunquam enim est ratificatio actus nullius, dum ignoratur actum fuisse nullum, juxta doctrinam

Sup. hoc in R. seq. signanter ad lin. 4. & in tom. 1 tr. 7. R. 74. § ult. & lege etiam Ref. not. primæ hujus Ref.

Sup. hoc in R. seq. ad lin. 5.

Sup. hoc les. in tr. 6. R. 141. §. Notandum est.

Su. hoc professione in tom. 7. tr. 1. ex R. unic. § Denique ad medium vers. Denique, & pro doctr. sequ. In hoc § lege vel amplecitatum §. Denique per totum, & non pigebit.

ctrinam ejusdem Sanchez *lib. 1. disp. 16. nu. 7.* & in nostro casu docent Navarrus *lib. 1. consiliorum, titulo, de iis, qua vi, in priori editione, conf. 2. n. 8.* & in posteriori. *consil. 4.* Vega *in summa capite 57. casu 6.*

RESOL. CXV.

An Ordo per vim, & metum susceptus impediat, & dirimat matrimonium?

Et an sic ordinatus teneatur ad servandam castitatem, vel possit validè contrahere? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 192. alias 193.

Sup. his duobus dictis magis latè in R. praecedenti, § ult. à principio, sed lege eam per totam, & non peccabis, & in tom. 1. tra. 7. Res. 34. § ult.

§. 1. NEgativam sententiam communiter docent DD. quos citant, & sequuntur Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 29.* Azorius *tom. 1. lib. 13. c. ult. q. 8.* & Rebellius *p. 2. lib. 1. q. 5.* Et ideò asserunt, sic ordinatum ad servandam continentiam non teneri, & posse validè matrimonium contrahere, quia votum ex metu gravi factum nullum est ipso jure, ex *ca. per latam, cap. cùm dilectus, de iis qua vi,* &c.

2 Non reticeam tamen affirmativam sententiam novissimè docere Basilium Pontium *de matrim. lib. 7. c. 29. n. 3.* ubi sic asserit: Ego, qui multitudinem Doctorum parum curo, cùm sciam multos sine ullo examine, aliorum dictis adhærere, sed tantùm fundamenta, atque rationes considero, longè probabilius judico, si rationum attendamus merita, votum continentiæ valere in eo, qui ordinatur ex metu gravi, & inhabilem esse ad matrimonium, esse dignum tamen, ut cum eo facilè dispensetur. Ita ille, qui multas rationes solidè, & acutè, ut semper solet, adducit, & respondet ad Canones pro contraria sententia adductos, quam quidem, his non obstantibus, probabilem etiam esse existimo, & illam cum Sanchez tenet novissimè Villalobos *in summa, tom. 1. tr. 14. diffic. 14. n. 4.* & Bonac. *de matrim. q. 3. punct. 9. n. 11.* cum duodecim Doctoribus, quos citat, & sequitur Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 42. c. 3. nu. 18.*

RESOL. CXVI.

An vir, consentiente uxore, possit ad Sacerdotium promoveri, si ipsa Religionem non ingrediatur, etiamsi juvenis, dummodò voveat castitatem?

Et notatur semper esse necessariam professionem uxoris in Religione, sive sit senex, sive juvenis, ut possit vir ad Episcopatum promoveri.

Et quid si ad Cardinalatum vir promoveatur? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 129.

Sup. hoc in to. 3. tra. 7. à Res. ... & 2. paulò post initium, à vers. Ut vir ad sacros Ordines.

§. 1. NEgativam sententiam docet Sotus *in 4. dist. 37. qu. 1. art. 2. post. 2. concl.* Coninch *de sacram. disp. 35. dub. 6. n. 32.* & Sanchez *de matri. lib. 7. disp. 29. n. 6.* ubi sic ait: Si uxor est senex, non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sæculo; secus si juvenis, tunc enim desideratur ingressus ipsius in Religionem. Ita ille, & alii penes ipsum; quod probatur *in c. Episcopus, distinct. 77.* ubi sic habetur; Sanè si conjugati juvenes consenserint ordinari, etiam uxorum voluntas ita requirenda est, ut sequestrato mansionis cubiculo, Religione promissa posteaquam pariter conversi fuerint, ordinentur. Probatur etiam ex periculo incontinentiæ, quod uxor juvenis manens in sæculo, aut etiam uterque incurret, cùm vir jam ordinatus, ex antiqua cum ea consuetudine facilè possit inflecti, ut iterum conjuge uteretur, si in sæculo permanentes haberent liberum ad se mutuò accessum.

2 His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet novissimè Gaspar Hurtado *tr. de matrimon. disp. 11. diffic. 9. num. 29.* ubi sic ait. Ut vir possit ad sacros Ordines promoveri, sufficit, ut contra Sanchez docent Navarrus, & Sà, si ab uxore castitatem in sæculo vovente absolvatur à debito tori, cohabitationis, quia *in cap. conjugatus, de convers. conjugat.* id tantùm requiritur: quod verò *in canone Episcopus, distinct. 77.* dicatur requiri promissionem Religionis, non obstat, quia præterquam quod id Canon est Concilii Agathensis, quod non fuit generale, nomine Religionis non incongruè intelligitur castitas, ut exponit glossa. Ita Hurtado, & ante illum Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. c. 25. n. 7.* ubi sic asserit: Denique dixerim neque antiquo jure, neque novìori requisitum fuisse, ut uxores eorum, qui ad alios sacros Ordines præter Episcopatum promovebantur, Religionem profiterentur, sed tantùm, ut continentiam in sæculo voverent, sive in senili, sive in juvenili ætate essent constitutæ. Ita ille, qui explanat omnes textus tangentes præsentem materiam, & hanc opinionem esse probabilem fatetur ipsemet Sanchez *loco citato, nu. 2.* & ita ego etiam sentio stando in puncto juris.

Sup. hoc in R. not. seq. §. 1. prope finem.

3 Non etiam, contra Sotum *in 4. distinct. 27. q. 1.* semper esse necessariam professionem uxoris in Religione, sive sit senex, sive juvenis, ut possit vir ad episcopatum promoveri, & ita statutum esse docet Pontius *ubi suprà, nu. 6. in c. sanè de convers. conjugat.* Undè infertur viro affecto religioso, uxore vetula manente in sæculo cum castitatis voto, si vir ad episcopatum promovendus esset, necessarium fore, ut uxor illa Religionem ingrediatur, ut observat Ancharanus *in d. c. sanè, in fine.* Et tandem nota contra Majolum *lib. 1. de irregular. c. 34. n. 2.* quòd ut possit maritus ad Cardinalatum promoveri, non desideratur semper uxoris ingressus ad Religionem; sed non ampliùs desiderari puto quàm ad Ordines à viro assumendos. Ita Sanchez *ubi sup. disp. 41. n. 4.*

Sup. hoc magis latè in tom. 9. tr. 3. Ref. 11.

RESOL. CXVII.

An Clerici sacris Ordinibus initiati peccent mortaliter, si non deferant habitum clericalem, & coronam in capite?

Et quid, si cum ense, vel aliis similibus supradictis Clerici Sacris initiati incedant? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 182. alias 183.

Sup. hoc per Tonsura in to. 8 tr. 1. Re. 21.

§. 1. AD istam difficultatem respondeo cum Villalobos *in summa, tom. 1. tr. 11. diffic. 16. nu. 5.* ubi sic asserit (Dize Sylvestro *ver. Clericus, g. 2.* que el Clerigo peca mortalmente si no trae habito clerigal y la corona abierta, mas Cayetano *in sum. ver. Clerici peccata,* dize, que en esto solo le ay aviendo temeridad, y contumacia, ò menosprecio cuya sentencia me parece muy probable, y se puede seguir, porque es mas mania, quando truxesse algun señal, en que se echasse de ver es clerigo, mas si no truxesse ningun señal de suerte que no se chasse de ver que era clerigo, como si truxesse espada, y otras cosas semejantes, no se escusaria de pecado mortal, si no es que fuesse por breve tiempo, ò por alguna justa causa.) Ita ille, & ego; licèt contrarium probabiliter adversùs Caietanum docet etiam Ledesma *in summa tom. 1. de Sacram. Ordinis, c. 11. concl. 2. per totam.*

RESOL. CXVIII.

An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter frequenter canentes Epistolam, & Evangelium in peccato mortali?

Et quid, si longo tempore tales actus exerceant in peccato mortali.

Et obiter notatur Diaconum ministrantem Eucharistiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Idem est de Sacerdote? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 194. alias 195.

§. 1. AFfirmativè respondet Filliucius *tom. 1. tract. 1. cap. 6. num. 87.* & à fortiori docebunt etiam hanc sententiam Doctores, asserentes absolutè tales peccare mortaliter, ut inter neotericos docent novissimè Cabrera *de Sacram. quast. 64. art. 6. disp. 1. g. 6. num. 48.* & Sylvius *in. 3. part. quast. 64. art. 6. quaritur. 1. concl. 5.* ubi sic ait. Si Diaconus, aut Subdiaconus in mortali exercent actum sui Ordinis, probabilius est, quòd mortaliter peccent, quia sunt actus Sacramento peculiares, & maximè ad Eucharistiam accedentes, ad quos sunt consecrati. Ita ille qui citat D. Thomam, Nugnum, Sylvestrum, Angelum, Toletum, Victoriam, & Molanum; quibus adde Sà *verb. Ordo, num. 31.* Cajetanum *quast. 64. art. 3. ad. 1.* & Navarrum *cap. 25. num. 72.*

Sup. hoc in to. 7. tra. 4 R. 10. cursim ad medium, vers. Subdiaconum, & latè in to. 1. tr. 3. Ref. ... § penult. & ult.

2 Sed ego contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam docent Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 4. diffic. 10. nu. 7.* Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. in genere, part. 10. dub. 3. nu. 4.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 136. cap. 4.* Sotus *in 4. dist. 24. quast. 1.* Valentia *to. 4. disp. 9. quast. 1. punct. 4. ad 4.* Coninch. *de Sacram. quast. 64. art. 6. dub. 1. nu. 38.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 16. section. 4.* & alii. Et ratio est, quia talis actio non est dispensatio meritorum Christi, ut sunt Sacramenta, aut opus in se tam sanctum, ut adsit tam gravis obligatio exercendi illud in gratia.

3 Et ita hanc sententiam ego veram etiam existimo contra Filliucium *ubi suprà*, licèt longo tempore tales actus exerceantur cum peccato mortali, quia sæpiùs velle peccare venialiter, non efficit peccatum mortale; & hi actus sunt planè separati inter se, nec relinquunt effectum post se, ratione cujus prior coalescat cum posteriori. Nec valet asserere, sæpiùs talia facere in peccato mortali, includere implicitum contemptum, nam hoc non est verum, quia non est ulla ratio, qua judicetur in eo actu frequentato magis includi virtualem contemptum, quàm in frequentatione mendacii jocosi, aut negligentiæ in repellenda distractione inter orandum. Hæc omnia Coninch; unde, diximus, non est audiendus Filliucius.

4 Notandum est etiam hic obiter contra Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 1. cap. 5. num. 8.* & alios, Diaconum ministrantem Eucharistiam in peccato mortali non peccare mortaliter. Et ita docet inter alios S. Io: de la Cruz *in direct. conscient. part. 1. de Sacram. in genere, quast. 4. dub. 3. concl. 1.* quod etiam de Sacerdotibus nos *in tractatu de celebratione Missarum*, satis probabiliter docuimus.

Sup. hoc in to. 3 tr. 1. Ref. 8. prope finem.

In Ref. 11. quae hic est, sup. in tr. 1. R. 25 & in multis aliis ejus not.

RESOL. CXIX.

An Acolythi, qui solemniter cereos ferunt in peccato mortali, peccent mortaliter.

Et cursim docetur hoc etiam locum habere in eo, qui capitulum, & colli-

collectam pronunciat in choro, qui id facit tanquam Presbyter? Et minores Ordines sint verè Sacramenta? Ex p.3. tr.4. Ref. 195. alias 196.

§.1. AFfirmativè respondet Philippus Faber *de Sacrament. Ordinis*, *in 4.sent.dist.* 24. *q.*1. *disp.*1.*c.*3.*n.*80. qui citat Angelum, & Sylvestrum. Idem docet Navar. *in manuali*, *c.*27.*n.*163.*& de Horis canonicis*, *c.*7. *n.*41. qui etiam hoc docet locum habere in eo, qui capitulum, & collectam pronunciat in choro, qui id faciat tanquam presbyter.

(Sup hoc primo lege §. 1. not. sequ ab ejus principio.)

2 Sed bonus, & doctus senex nimis scrupulosè loquitur. Ideò contrariam sententiam veram esse existimo, quam docet Cabrera *de Sacram. in* 3.*p.q.*64.*art.*6.*disp.*1.§.6.*num.*55. ubi ait, non esse mortale, exercere functiones minorum ordinum in peccato mortali, quia ut *suprà* dictum est, non est certum, imò oppositum est multum probabile, minores ordines non esse vera Sacramenta, atque adeò illorum ministros non esse ad hujusmodi functiones consecratos, vel saltem est valdè probabile, eos non esse consecratos per gratiam, ac characterem sacramentalem, ac proinde ex sanctitatis defectu in ministro colligi non potest mortale peccatum. Secundò, licèt Ordines minores sint Sacramenta, eorum tamen officia non sunt perfecta in genere sacri mysterii, & ex consequenti propter levitatem materiæ non erit culpa mortalis. Cæteras rationes vide apud dictum Cabreram.

(Supra non talis quæstio sed infra in R. quæ invenietur in to. 3 tr. 5. Ref. 80. §. penult. magis latè ibi in tra 1. R. 63. §. 2 à lin. 10. & 40. & in aliis ejus not.)

R E S O L. CXX.

An concionatores prædicantes, in peccato mortali peccent mortaliter, etiam si peccatum sit occultum? Et quid, si publicum sit peccatum?

Idem quod dictum est de Concionatore, dicendum est de Lectore Sacræ Theologiæ, & Sacræ Scripturæ? Ex part.3.tr.4. Ref. 196. alias 197.

§.1. AFfirmativam sententiam docent D. Thom. *in* 4. *sen. dist.*19.*quæst.*2.*num.*2. *ad* 4. Paludanus *in* 4. *dist.* 19. *quæst.*3.*art.*3. Cajetan. *in* 2.2. *quæst.* 187.*art.* 3. Navar. *in manuali*, *cap.*21 *num.*141. Angelus *verb. prædicator*, *num.* 7. & alii, asserentes esse peccatum mortale prædicare in peccato mortali, non solùm publico, sed etiam occulto, non habita priùs contritione.

(Quoad hoc in tom. 7. tr. 4. Ref. 28. & cursim in alio vers. ejus prim. annot.)

2 Sed tu contrariam sententiam tene cum Soto *in* 4. *dist.* 2. *q.*5.*art.*6. Suarez *in* 3. *part.tom.*3. *disp.* 16. *sect.* 3. Valent. *tom.* 4. *disp.*3.*q.*5.*punct.*3. Cabrera *de Sacram. quæst.* 64. *art.* 6. *disp.* 1. §. 7. *num.* 67. Dicendum est igitur, non esse peccatum mortale prædicare in peccato mortali occulto; sed tantùm in peccato mortali publico; quia actus prædicandi ex sua natura, neque est consecratus, ut actus Sacramentorum, cùm gratiam ex opere operato non conferat, ut conferunt Sacramenta; neque est consecratus ex aliqua institutione Ecclesiæ, neque certo ordini deputatus jure divino, vel positivo humano, cum, & Prophetæ in lege veteri prædicaverint, & in novo Testamento multi nondum sacris Ordinibus initiati prædicare soleant. Ergo, &c.

3 Idem quod dictum est de Concionatore dic etiam de Lectore sacræ Theologiæ, & sacræ scripturæ (& in hoc differt à Concionatore) si sit in peccato publico, dummodò absit scandalum, quidquid in contrarium asserant D. Thom., & Palud. *ubi supr.* Sylvest. *verb. correctio*, *q.* 16. Angel. *verb. correctio*, *n.*4. *& verb. prædicare*, *n.* 7. sed nostram sententiam docent Cabrera, & Suarez *loco citato*, & alii.

TRACTATUS SEXTUS
De Sacramento Matrimonii.

RESOLUTIO PRIMA.

Am major usus rationis requiratur ad contrahenda sponsalia, quàm ad peccatum mortale? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 272. aliàs 273.

§.1. AFfirmativè respondet Bonacina *de matr. q.*1.*pun.* 4. *num.* 4. & alii penes ipsum; quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & advertentia mali præsentis; ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum.

(Sup. hoc infra in Ref. 3 §. Sed hic.)

2 Sed ego contrariam sententiam teneo cum Basilio Pontio *de matrim.lib.* 4. *c.* 1. ubi sic asserit. Ea deliberatio, sive ea libertas cum ea consideratione necessaria est ad contractum matrimonii, & ad sponsalia, quæ necessaria est ad peccatum mortale. Ita ille, & ante illum Sanchez *tom.* 1. *lib.*1.*disp.* 16.*nu.*16. Et ratio est, quia si ea futurorum providentia, quam postulat Bonacina, & alii, desideretur in contrahendis sponsalibus, incautè à jure præscriptum esset tempus septem annorum, ut ineantur sponsalia, quod decernitur *in l. sponsalib.* 2. *ff. de sponsalib. & in c.literis*, *c.accessit*, *c. ad dissolvendum*, *de despons. impub.* Deinde si is usus rationis, qui in septennio communiter adest, sufficit ad obligandum pro voto solemnis Ordinis sacri, & pro voto Religionis, quæ est obligatio status perpetui. Ergo majori ratione sufficiet ad contrahenda sponsalia. Vide Fernandez *in exam.Theol.mor.p.*3.*c.*17. §.1.*n.*6. Coninch *de Sacram. disp.*21.*dub.*5. *n.*49. & alios.

R E S O L. II.

An sit peccatum mortale contrahere sponsalia ante septennium completum? Ex p.3.tr.4.Ref.274. aliàs 275.

§.1. DIximus in superiori resolutione validè aliquando ante septennium expletum contrahi sponsalia. Nunc videndum est an contrahantur licitè. Affirmat Sylvius *in* 3. *p. q.*43. *art.* 2. Rebellius *p.*2.*lib.*4.*quæst.*5.*n.*4. Bonacina *de matrim. q.*1.*punct.*4.*nu.*6. Henriquez *lib.* 11. *c.* 13. *n.*14. & alii, & ratio desumitur ex præcepto posito *in c.* 2. *de despons. impuberum.* ubi sic habetur. Districtiùs inhibemus, ne aliqui, quorum uterque, vel alter ad ætatem Canonibus determinatam non pervenerint, conjungantur, nisi fortè aliqua urgentissima causa necessitate interveniente, utpote pro bono pacis talis conjunctio tolleretur.

(Quo nunc hanc sequitur.)

2 Sed contrariam sententiam tenendam esse puto, & quoad pueros patet nullum esse peccatum, nam ut asserit Pontius *de matrim. lib.*12.*c.*5. *n.*2. si malitia supplet ætatem, illa sponsalia valent, si non supplet, nihil agunt, neque injuriam inferunt alicui sacramento; ergo nullo modo peccant. Et hoc ultimum probat etiam neque parentes peccare, quia cùm sponsalia non sint Sacramentum, nec Sacramento, nec alicui alteri efficitur injuria, cùm ex illis sponsalibus non oriatur obligatio, saltem respectu illius, qui doli capax non est, nec aliquid illicitum permittitur. &c. Et ita hanc sententiam docet Coninch. *de Sacrament.disp.*21.*dub.*5.*concl.*2.*n.*53. Villalobos *in summa to.* 1. *tr.*12. *diffic.*4.*n.*7. Filliucius *tom.*1.*tr.*10.*part.*1.*c.*7.*nu.* 259. Sanchez *to.* 1.*lib.*1.*disp.*17. *nu.*4. Guttierez *de matrim.c.*2.*n.*14. & novissimè Barbosa *in collect.tom.*2.*lib.*4. *tit.*2.*c.*2.*n.*4. qui omnes respondent ad c. 2. Nicolai Pontificis *de despons. impuberum*. Sed mihi magis placet responsio nova, quam adducit Pontius *ubi suprà*, qui intelligit textum de conjunctione, hoc est, habitatione in eadem domo. Vel dicendum est ante Clementem III. valuisse matrimonia de præsenti inter impuberes, quæ erant veluti conditionalia matrimonia. Nicolaus autem, qui multis annis præcessit Clementem III. ea prohibuit, nisi magni alicujus dissidii vitandi causa fierent, atque jus illud *in dict.cap.*2. non corrigit alia jura, quæ matrimonium de præsenti inter impuberes resolvunt in sponsalia, cùm sit antiquius; sed statuit ne talis contractus de præsenti inter impuberes fiat, nisi ex magna causa, quem contractum de præsenti inter impuberes posteriora jura Clementis, Lucii, & Innocentii III. vim tantùm sponsalium re ipsa habere vel declararunt, vel denuò statuerunt. Ita Pontius.

R E S O L. III.

An septennium requisitum ad contrahendum sponsalia esse debeat omninò completum?

Et quid, si duo, tres, octo, vel decem dies ad complendum septennium desint?

Et an in foro conscientiæ valida sint sponsalia, etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 273. aliàs 274.

§.1. AD hanc quæstionem affirmativè respondet Coninch *de Sacra.disp.* 21.*dub.*5.*nu.* 51. quia sicut quando jura alicui rei præscribunt certum pretium, hoc consistit omnino in indivisibili, ita etiam quando alicui actioni præscribunt certam ætatem agentis; quia ideò certum pretium, ac ætatem agentis præscribunt, ne quisquam suo judicio possit ea mutare; sufficeret tamen inchoatum esse ultimum diem anni septimi, quia eodem modo requiritur ætas septem annorum ad sponsalia, sicut requiritur in maribus ætas quatuordecim annorum ad condendum testamentum, sed in favorem testamenti, ad hoc sufficit inchoasse ultimum diem anni 14. ut patet *in l. qua ætate*, *ff. de testam. & qui testamenta*, &c. Ergo idem sufficiet in sponsalibus, quæ non sunt minus favorabilia; Ita Coninch,

(Su. contrarium in hoc, & seq. §. in Ref seq. per totam, & supra in tr. 3. ex doctrina R. 103. §. ult. ad medium.)

(Sup. hoc in R. 1. not. præteritum §. Sed hæc.)

Goninch, & hanc sententiam docet etiam Pontius *de matrim, lib.12.c.5.nu.3.* Sanchez *tom.1.lib.1.disp.16. nu.4.* & alii. Hæc opinio est probabilis.

2 Sed ego contrariam probabilem etiam esse existimo, quæ asserit sufficere septennium moraliter esse completum, ut si ait Guttierez *de matrim. c. 22. n. 6.* duo, vel tres dies deficerent. Sed plus addit Rebellinus *p.2. lib.4.q. 5. concl. 2. nu. 2.* qui citat Sotum, Victoriam, Veracruz, Sylvestrum, D. Antoninum, & D. Thomam, nempè valida esse sponsalia, etiamsi octo, vel decem dies ad complendum septennium desint.

Sup. hoc plus in Ref. 1. not. primo hujus Ref. in ejus §. ult.

3 Et hæc omnia intelliguntur in foro externo, & quando non constat malitiam supplere ætatem, nam in foro conscientiæ valida erunt sponsalia etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem, cùm eam sufficiens usus rationis prævenerit. Et ita ex multis docet Rebellius, & Pontius *locis citatis*, quidquid in contrarium asserat Richardus *in 4.dist. 27.art.3.q.1.* Durandus *q.3.art.2.* & Argentina *art.4.* existimantes septennium ita esse requisitum, ut si uterque sponsus, vel alter sit minor septennio, irrita sint jure sponsalia.

Sup. hoc latè infrà in Ref. 1.

RESOL. IV.

An sufficiat ad validè contrahendum sponsalia diem ultimum septennii inceptum esse?

Et asseritur, quod ad valorem sponsalium non requiritur ætas mathematicè completa, unde septennium non physicum, sed morale requiritur?

Et an ob defectum duorum, vel trium dierum, aut unius hebdomadæ, vel dimidii anni defectus impedimentum non sit, quin septennium completum esse dicatur? Ex p.9.tr.7.& Misc. 2. Ref.65.

§. 1. Negativè respondet Gaspar Hurtado *de matrim. disp. 1.difficult.14.n.59.* Castrus Palaus *tom.5.disp.1.punct. 6.nu.6.* ubi probat, diem inceptum non sufficere; sed necessariò completum esse debere: quia usquequò completus sit, non integer dies, & consequenter neque integer, & completus mensis, qui ex integris, & completis diebus coalescit. Denique, quia, quoties tempus est à Jure determinatum, currit de momento ad momentum, argum. leg. 3. §. *Minorem, ff. de minorib.* & *ibi* Glossa, & Doctores, *l. Pater. §. Sexaginta ff. de adulteriis.* & *ib.* Bart. *l. Eos. §. Sin autem, C. de appellationib.* & *ibi* Baldus *leg. 2. §. Dies ff. quando appellandum sit*, & *ibi* Glossa. Et probari potest ex bimestri concesso ad deliberandum de Religionis ingressu, cap. *Ex publico, de conversione conjug.* & ex ætate ad Professionem requisitas, *cap.15.sess.25.de Regularibus*, in quibus dies inceptus non habetur pro completo, ubi probat Thomas Sanchez *lib.2. disp.24.n.22.* ergo idem est dicendum in septennio pro sponsalibus requisito. Neque obstat textus in l. *Qua ætate*, quia *ibi* est specialis dispositio, quæ ad alios casus extendi non debet, præcipuè cùm non sit eadem ratio: quippe testamentum testatori favorabile est, & nullatenus onerosum. At sponsalia, sicut, & Religionis Professio, partim favorabilia sunt contrahentibus, partim onerosa: meritò ergo in testamento dies inceptus pro completo reputatur; secùs in sponsalibus, & Religionis Professione.

Sup. hoc in R. præterita §. 1. & 2. & in alio §. ejus primo not.

2 Sed affirmativæ sententiæ adhæret Pontius *lib. 12. c. 5. n. 5.* Coninch *disp.21.dub. 5.n.51.* Guttierez *c.2.nu.5.* Et ratio est: quia non minus favorabile est matrimonium, quàm testamentum: sed ad testamentum ultima dies incepta censetur pro completa, ut statuitur l. *Qua ætate cit.* Et ita hanc sententiam tenet etiam Texeda *in Theol.moral.tom.2.lib.4. tr. 1.contr. 2. nu. 57.* & P. Perez *de matr.disp.5.sect.5.nu.6.* Fateor tamen sententiam Hurtadi satis probabilem esse, licèt ipse immeritò affirmativam falsam vocet.

Sup. hoc in R. præterita §. 1. post medium.

3 Adde, ut *alibi* adnotavi, non deesse Doctores asserentes, quod ad valorem sponsalium non requiritur ætas mathematicè completa: unde septennium non physicum, sed morale requirunt. Quorum autem dierum defectus morale complementum impediat, non conveniunt Doctores. Nam Joan. Andreas *c.Litteras, nu.2. de desponsat. impuber.* Henriquez *c. Accessit, eodem n.3.* & Vega *lib.6.Summ.casu 101.* asserunt, ob defectum duorum, vel trium dierum, non impediri. Eman. Rodriguez *1.tit.Sum. c. 244. nu.2.* censet neque unius hebdomadæ defectum. Sotus verò *in 4. distinct.27. q. 2. art. 2. ad 3.* Vivald. *Candelab. 1.p.de sponsalibus c.2.nu. 15.* rem ampliùs extendunt. Quinimò Guttierrez *dicto c. 2. nu. 8.* audet affirmare, dimidii anni defectum impedimentum non esse, quin septennium completum esse dicatur, ut sponsalia valida sint, & præsumantur.

Alibi in R. præterita, & etiam proœmii contento in hoc §. ibidem §. 2.

RESOL. V.

An sponsalia valida sint, si usus rationis ante septennium in contrahentibus reperiatur?

Et an ad sponsalia validè contrahentibus sufficiat rationis usus, qui ad lethale peccatum sufficit?

Et notatur sponsalia ob defectum ætatis, vel usus rationis nulla posse postea fieri valida, si post legitimam ætatem, & usum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis, modo sponsi sciant à se ipsis antea inita sponsalia fuisse invalida?

Quod si nesciant sponsalia fuisse invalida, non fient valida per ratificationem simul habitando, vel sibi oscula tanquam sponsis impingendo, vel mittendo munera, &c. sed debent consentire de novo? Ex p.9.tr.7.& Misc.2.Ref.63.

§. 1. Negativè respondent Hurtadus *de matrim. disp. 1. diffic.14.num.61.* Castrus Palaus *tom.6.disp.1.punct.6.n. 8.* & Pater Vasquez interrogatus de hac sententia. Et ratio est: quia aliàs dispositio juris, præscribens septennium, esset frustratoria: quia ex una parte, quando est usus rationis perfectus ante septennium, validè fiunt sponsalia secundùm adversarios: & ex altera, quando non est talis usus rationis, etiam post septenium completum, non fiunt validè: ergo ad nihil deservit dicta dispositio, quam si malitia supplet ætatem, sponsalia eodem modo fiunt, aut non fiunt validè, sive ea dispositio extet, sive non extet. Ratio autem à priori est: quia quamvis pro matrimonio jure ipso fiat exceptio malitiæ supplentis ætatem; non tamen pro sponsalibus: ergo absque jure, imò contra jus ipsum absolutè exceptione requirens septennium ad valorem sponsalium, admittitur dicta exceptio, quę non fuit facta à jure: quia frustra fuisset facta dicta præscriptio ætatis pro sponsalibus, quæ non fit frustrà in matrimonio: quia malitia supplens ætatem in matrimonio, non tantùm est usus rationis perfectus, ut est in sponsalibus; sed etiam potentia ad generandum expedita, quæ non solet esse expedita ante ætatem requisitam pro matrimonio; ac proinde si ante eam est usus rationis perfectus, & potentia expedita, validè fiat matrimonium, & post eam etiam validè fit, si usus sit rationis perfectus, quamvis non sit potentia ad generandum expedita.

Sup. hoc supra in R. 3. circa in §. ult.

2 Sed, his non obstantibus, communiter affirmativæ sententiæ adhærent Doctores, quos citat Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 16. nu.9.* quibus adde Coninch *disp.21.dub. 5.num.51.* Pontius *cap. 5. num. 5.* Rebellius *lib.4. quæst. 5.* & alii. Et ratio est: quia septennium præscribitur, quia ante illud tempus usus rationis perfectus non præsumitur: Si ergo de usu rationis præsumptio fuerit, vel potiùs certitudo, cessat finis legis, & consequenter illius dispositio. Et fortè ob hanc causam dixit Jurisconsultus *in leg. In sponsalibus, l. 1. ff. de sponsalib.* ad sponsalia satis esse, quòd sponsi, quid agant, intelligant. Et confirmatur exemplo matrimonii, pro quo contrahendo, esto, à jure requisitus sit in fœminis duodecimus annus completus, & in viris quartusdecimus. At si malitia, hoc est, potentia generandi, & discretio ante illam ætatem alicui adveniat, validum matrimonium contrahet, cap. *de illis, el 2. de desponsat. impuber.* quia in eo cessat ratio, ob quam illa ætas 12. & 14. annorum præscripta est: at eodem modo cessat in habente ante septennium perfectum usum rationis. Ergo sponsalia ab eo contracta valida esse debent.

Sup. hoc supra in Resol 1.

3 Sed hic rectè quæritur, an ad sponsalia validè contrahenda sufficiat rationis usus, qui ad lethale peccatum sufficit, Negat Henriquez *lib.11.c.13.nu.9.* Rebellius *2.p.lib.4.q.5. num.1.* Bonacina *qu. 1. punct.4.nu.4.* Quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & advertentia mali præsentis: ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum, cùm sponsalia sint promissio futuri matrimonii. At major requiritur usus rationis ad previdentiam futurorum, quàm ad consensum alicujus actus præsentis. Cæterùm affirmativa sententia tenenda est, quam tuetur cum Sanchez, & Mœracio P. Perez *de mat.disp.5.sect.6.n. 4.* quia usus rationis ad culpam lethalem sufficiens satis est ad obligandum se Deo per votum simplex Religionis: ergo, & ad quidpiam homini promittendum: ergo, & ad promittendum matrimonium: non enim ad hoc contrahendum sub graviori peccato obligabitur, quàm ad illud faciendum, quod Deo voverit: nec faciliùs hujus voti relaxationem, quàm promissi matrimonii consequi poterit. Ergo, &c.

4 Nota tamen, sponsalia ob defectum ætatis, vel usus rationis nulla, posse posteà fieri valida, si post legitimam ætatem, & usum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis. Quod fit consentiendo de novo, vel simul habitando, vel sibi oscula, tanquàm sponsis, impingendo, vel mittendo munera, quæ à sponsis mitti consueverunt; modò sponsi sciant à se ipsis anteà inita sponsalia fuisse invalida. Quòd si nesciant sponsalia fuisse invalida, non fient valida per ratificationem: sicut etiam ad ratificandam Professionem, vel votum invalidum, requiritur in ratificante scientia voti facti, vel professionis, & nullitatis ejus. Undè si quis ex errore, quo putat, priora sponsalia fuisse valida, ea ratificet, nihil prorsus efficiet: & pariter si ex dubio de valore eorum ea ratificet, non tenebitur, ubi noverit fuisse nulla: quia ea ratificatio fuit ex errore, nec præsumenda est voluntas se obligandi absoluta, sed solùm ex suppositione falsa valoris priorum sponsalium; nisi constet voluisse ita se obligare; etiamsi sciret priora sponsalia fuisse nulla. Et ita docet Texeda *in Theol. moral. tom.2.lib.4.tr.1.n. 67.* & alii communiter.

RESOL. VI.

An sponsalia metu gravi contracta valida sint, si juramentum accedat, vel juramentum servandum sit, donec relaxetur?

Et an tale juramentum minimè obliget, & ita non indigeat relaxatione?

Et notatur juramentum metu extortum non solum confirmare contractus alias invalidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione? Ex par. 3. tr. 4. Res. 277. alias 278.

§. 1. AFfirmativè respondet Henriquez *lib. 11. c. 9. n. 6.* & alii penes Sanchez *ubi infrà, n. 2.* saltem quoad obligationem juramenti, quia jurans solvere usuras, tenetur observare juramentum, ex *cap. debitores de jurejur.* quamvis juramentum confirmet contractum. Ergo, &c.

2 Hæc sententia, ut ait Aragon. *in 2. 2. q. 89. art. 7. circa solutionem ad 3. § sed ultra*, est satis probabilis: sed ego contrariam probabilissimam etiam esse puto, quam tuetur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 21. nu. 3.* & post illum Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 11. nu. 2.* ubi sic ait: Nota quòd sponsalia metu gravi contracta non firmantur juramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent. Sic ille. Igitur dicendum est ponsalia metu contracta esse invalida, nec effici valida accedente juramento, quia juramentum metu extortum cùm non confirmet contractum, relinquit illum in pristino valore, aut nullitate: quare ex illis nullum orietur publicæ honestatis impedimentum. Undè dicendum est etiam tale juramentum minimè obligare, & ita non indigere relaxatione. Probatur hæc opinio ex *c. ex litteris, de desponſ. impub.* per quam irrita sunt sponsalia metu contracta, & Alexander de Nevo *ibi n. 5.* explicat in casu, de quo loquitur Summus Pontifex in dicto textu intervenisse juramentum.

3 Adde quòd dum contractus aliquis ob publicam utilitatem prohibetur, si juramento stabiliatur, juramentum nullam parit obligationem, nec relaxatione indiget. Sed hoc accidit in casu proposito. Ergo, &c. Unde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam contractus usurarius prohibetur principaliter ad bonum privatum, non enim interest reipublicæ, sive hic civis, sive ille pecuniam per usuram extortam comparet, sponsalia verò coacta ob publicam utilitatem interdicuntur.

4 Non relinquam hîc tamen adnotare in gratiam Confessariorum, esse probabilem illam sententiam, quæ asserit juramentum metu extortum, non confirmare contractus aliàs invalidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Et ita docet Sanchez *to. 1. lib. 4. disp. 20. n. 3. in fin.* & *disp. 21. n. 5. in fin.* licèt ipse contrariam sententiam putet probabiliorem. Undè stante probabilitate alterius sententiæ multa juramenta non obligabunt, si metu extorta sunt, & facta ad confirmandos contractus ipso jure nullos.

Sup. hoc in to. [illegible] tr. 4. [illegible] 187. & to. 8. tr. 4. lege doctrinam [illegible] & aliam [illegible]

RESOL. VII.

An in sponsalibus sufficiat consensus fictus?

Et Resolutio hujus dubii pendet ex illa quæstione: an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantum ficto, obliget promittentem?

Et cursim docetur eum, qui fictè promisit aliquam ducere, tantum teneri ratione damni illati, si corrupit, non aliter?

Et etiam deducitur, quod qui fictè promisit, & sub ea spe virginem decepit, teneri implere promissum, etiamsi disparis conditionis sit, vel in nobilitate, vel in divitiis, dummodo revera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret dolo promittere? Ex p. 3. tr. 4. Res. 204. alias 205.

§. 1. REsolutio hujus dubii pendet ex illa quæstione, an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantùm ficto obliget promittentem; & communiter negativè respondent DD. Ita Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 9. n. 5.* & universim de omni pactione docent Angel. *verb. pactum, nu. 4.* Sylvest. *eodem verb. q. 4.* Armilla *ibidem, nu. 2.* Tabiena *ibid. quæst. 2.* & de promissione ad sponsalitia, Veracrux *p. 3. speculi, art. 19. post. 5. concl. 3.* Corduba *lib. 1. quæst. 13. dict. 2.* ubi alios citat, & universè de omni contractu docet Richardus *in 4. dist inct. 27. art. 1. q. 2.* Guillielmus de Rubeis *q. 1. art. 1.* Gabriel *quæst. 1. art. 1. notab. 3.* Docent igitur eum, qui fictè promisit aliquam ducere, tantùm teneri ratione damni illati, si corrupit, non aliter. Vide etiam Molinam *de just. tom. 4. disp. 352.* Et ratio horum omnium est, quia obligatio promissionis provenit ex lege positiva, quam quis sibi imponit. Sed nulla lex obligat, nisi legislator velit, ut obliget. Ergo quando quis promittit animo non se obligandi, promissio, quæ est lex privata, non obligat.

Sup. hoc lege [illegible] seq.

2 Sed adversùs hanc sententiam insurgunt duo lumina ætatis nostræ, Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. c. 4.* & *li. 12. c. 2.* & Gabriel Vasquez *disp. 6. de matrim. cap. 3.* hanc sententiam secutus est etiam Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 64. dub. 15.* Probant igitur hi Doctores, quòd eo ipso, quòd quis profert verba promissionis, & quæ scit esse promissionis, & illi, cui fit promissio, sunt insinuata, ex naturali jure tenetur ad servandam veritatem, cùm promissio debeat esse fidelis; itaque qui promisit, non potest sua voluntate tollere eam naturalem obligationem, & non potest esse voluntas proferendi externa signa promissionis, sive contractus, sive implicito animo se obligandi. Et hæc omnia probat validissimis rationibus Pontius *ubi suprà*, quæ etiam procedere in votis demonstrat.

3 Ex quibus patet responsio ad argumentum Sanchez. Nam respondetur obligationem promissionis non oriri ex voluntate promittentis, sed ex naturali jure, quòd debet esse conjuncta verbis veritas in futurum, quam non potest auferre à verbis; qui promittit. Undè infert Pontius eum, qui fictè promisit, & sub ea spe virginem decepit, teneri implere promissum, etiamsi disparis conditionis sit, vel in nobilitate, vel in divitiis, dummodo revera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret cum dolo promitti: disparitas enim illa conditionis non est argumentum sufficiens doli, neque fictionis. Et hæc omnia solidè, ut semper solet, conatur probare. Sed his non obstantibus, primam sententiam Sanchez, & aliorum nempè promissionem fictam non obligare puto in praxi tutam, & probabilissimam esse, quam novissimè tenet Villalobos *in sum. to. 1. tr. 25. diffic. 2. nu. 1.* Coninck *de Sacram. disp. 21. dub. 2. n. 7.* Molin. *de just. tom. 2. tr. 2. disp. 353. nu. 4.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tr. 10. p. 1. cap. 2. nu. 10.* & alii.

Sup. hoc infra in Ref. 148. § [illegible] & R. 149 & 150. & etiam Ref. 151.

RESOL. VIII.

An si in sponsalibus fictis juramentum apponatur non tamen animo se obligandi; oriatur obligatio præstandi, quod promissum est.

Et an ex hoc non oriatur obligatio justitiæ erga compartem, vel per talem promissionem non inducatur impedimentum publicæ honestatis? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 33.

§. 1. AFfirmativè respondet Joan. Præpositus *in 3. p. D. Tho. q. 9. de sponsal. dub. 4. n. 41.* quia obligatio juramenti non oritur ex eo, quòd aliquis se velit obligare, sed ex eo, quòd re ipsa voluntariè Deum assumat in testem rei futuræ, nam reverentia Deo debita obligat, ut id præstemus, quod sub divina attestatione nos facturos promisimus, ne alioquin Deum testem falsi accersere censeamus. Igitur quamvis vi promissionis nulla oriatur obligatio erga compartem, oritur tamen obligatio religionis erga Deum faciendi id, quod juravimus, cùm res sine peccato fieri possit, & legibus non prohibetur. Ita ille, & ante illum Cajetanus *in 2. 2. q. 19. art. 7. ad 4.* Covarr. *de pactis, p. 1. § 5. nu. 2.* Sotus *de Just. lib. 7. q. 1. art. 7. ad. 4.* Aragon, *in 2. 2. q. 89. art. 7.* Henriquez *lib. 11. cap. 13. n. 2. in gloss. lit. Z.* & alii. Hæc sententia est probabilis.

2 Sed contrariam non minus probabilem esse, puto, quam cum multis tuetur Sanchez *de matr. lib. 1. disp. 9. nu. 9.* quibus addo Merecerum *in 3. p. D. Thom. quæst. 43. de matr. dub. 1.* non enim Deus acceptat juramentum nisi secundùm hominis intentionem, ex *can. humanæ aures 22. q. 5.* Nota tamen quòd standum etiam in prima opinione, ex illa non oritur obligatio justitiæ erga compartem, vel per talem promissionem induci impedimentum publicæ honestatis, quia in ratione sponsalium nulla est promissio, defectu consensus, quod docet Præpositus *ubi suprà*, & est valdè notandum.

Sup. hoc infrà in R. 11. § Verum, & in Ref. 14.

RESOL. IX.

An sponsalia impuberum ita firmentur juramento, ut neutri liceat pubertatem adepto resilire?

Et quid maximè in prædicto casu parte invita? Ex part. 3. tr. 4. Res. 345. alias 346.

§. 1. NOn posse resilire mordicus docet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 51. q. 3. n. 22.* & adducit *c. ex literis* & *2. de sponſ.* affirmativam tamen sententiam tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 9. num. 7.* ubi sic ait. Quæres quid dicendum sit, si impuberum sponsalia juramento confirmentur? Nonnulli dicunt resilire non posse, etiamsi ad annos pubertatis pervenerit, docet cum aliis Sanchez. Addit tamen, ut ejusmodi juramentum confirmet sponsalia, necessarium esse, ut sint proximi pubertati. In quo non loquitur consequenter, sed evertit sententiam, quam primo defenderat. Sed mihi longè probabilius videtur, etiamsi juramentum interponatur, adhuc remanere sponsalia impuberum ejusdem rationis, quia juramentum sequitur naturam obligationis cui adjungitur, sed sponsalia impuberum jure communi dissolvuntur, altero eorum reclamante, cùm ad pubertatem pervenerit. Ergo idem etiam est quamvis juramentum accedat. Ut enim dicamus alium effectum habere juramentum, deberet esse in hoc specialis juris dispositio, quæ non est. Ita Pontius, qui multas alias rationes adducit adversùs Sanchez. Et hæc opinio videtur mihi satis probabilis, undè impuberes possunt à sponsalibus resilire post annos pubertatis, licèt sponsalia juramento firmaverint.

Sup. hoc in seq.

2 Nota tamen quòd opinio Sanchez est etiam probabilis, & illam etiam tenet Ægidius de Coninch. *de Sacram. disp. 23. dub. 2. concl. 3. num. 9.* ubi sic asserit, Impuberes contrahentes sponsa-

sponsalia, si ea juramento confirment, non possunt postea parte invita iis renuntiare.

RESOL. X.

An impuberes possint resilire à sponsalibus juramento firmatis, postquam ad annos pubertatis pervenerint? Ex p. 3. tr. 4. Res. 287. aliàs 288.

Sup. hoc in R. praeterita.

§. 1. NEgativè respondet communiter Doctores ex *cap. ex literis 2. de sponsalibus*, contrariam tamen sententiam probabilem esse docet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 27.* ubi sic ait. (Algunos tienen probablemente, que si los desposorios se confirmaron con juramento, se pueden dissolver, porque el juramento sigue la naturaleza del acto à que se interpone, como dize la ley fin. *C. de non num. pecun.* y assi parece que estos desposorios incluyen esta tacita condicion, salvo si llegando à le edad resistiere, assi lo tienen Juan Andres, y Paludano.) Sic Villalobos, qui tamen negativam sententiam tenet, & quidem meritò, si impuberes, quando sponsalia juramento firmarunt, erant, ut supponimus, doli capaces.

RESOL. XI.

An quis puber factus possit statim resilire à sponsalibus, non expectata alterius pubertate?

Et notatur factum puberem, si vult, debere statim reclamare, alias si in mora fuerit, censebitur tacitè sponsalia confirmare, & statim dicitur fieri, quod intra triduum fit? Ex part. 3. tr. 4. Res. 281. aliàs 282.

Sup. contento in hac Res. inf. in Res. 21. §. ult. cursim ante medium, v. Advenientes.

§. 1. EX neotericis noster Pater Antonius Naldus, vir quidem doctus, *in summa ver. sponsalia, num. 1.* negativam sententiam docet ex *cap. de illis, despons. impub.* & eamdem sententiam tenet *ibi* glossa, & Cardinalis *num. 2.*

2 Sed hæc sententia non est admittenda, & affirmativam prorsus tenendam esse puto, quam tuetur Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 9. n. 3.* Coninch. *de Sacram. disp. 23. dub. 22. n. 6.* Gutierrez *de matrim. cap. 29. num. 2.* Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 7. n. 6.* quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanch. *tract. 1. lib. 1. disp. 51. num. 9.* Et ratio est, quia frustrà expectatur eventus cujus nullus est effectus, *cap. cùm contingit, de off. deleg.* ergo si priùs factus puber potest altero pubertatem adepto reclamare, poterit etiam statim. Textus verò *in cap. de illis, in vers. si verò*, loquitur quando is, qui tempore sponsalium erat impuber, factus puber reclamat, at verò *in verb. mulier*, quando sponsalium tempore puber erat, & reclamat altero impubere existente, qua distinctione posita apparet veritas nostræ sententiæ, & responsio ad argumentum Naldi *ex dicto cap. de illis*.

3 Notandum est verò hîc cum Coninch, & Sanchez *ubi suprà*, factum puberem, si vult, debere statim reclamare, aliàs si in mora fuerit, censebitur tacitè sponsalia confirmare, statim autem dicitur fieri, quod intra triduum fit, ex *l. finali, C. de errore advocat. & l. finali, C. de judiciis*; in foro verò conscientiæ satis est eum reclamare ad tollendam obligationem, qui interiùs stato tempore dissentit, etsi exterius id non exprimat.

Sup. hoc modo in to. 1. tr. 3. Res. 170. §. Ego olim & in aliis §§. ejus not.

RESOL. XII.

An in contractu sponsalium validè apponatur pœna persolvenda ab injustè resiliente?

Sed notatur injustè resilientem non teneri solvere pœnam ex pacto resilienti impositam, etiamsi juramento firmetur? Ex p. 3. tr. 4. Res. 210. alias 211.

§. 1. NEgativè communiter respondent Doctores, quos citant, & sequuntur Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 30.* & Guttierez *de matrim. cap. 27.* docentes resilientem etiam injustè non teneri eam pœnam solvere. Probant id ex *cap. gemma 29. de sponsal. & l. Titiar ff. de verb. obligat. & l. mulier, C. de spons.* ubi ejusmodi stipulationes dicuntur non obligare, quia matrimonia debent esse libera.

2 Sed ego puto cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. cap. 19. num. 8.* & Coninch *ubi infrà*, in sponsalibus licitè apponi posse pœnam injustè resilienti, tam jure civili, quàm canonico, ut ipse Pontius validissimis rationibus totum hoc probat, ad quem te remitto. Verùm propter jura *suprà* citata, & maximè propter communem ferè Doctorum sententiam satis probabile est, ut notat Coninch *de Sacram. disp. 22. dub. 5. concl. 2. nu. 29.* & Layman *in Theol. mor. tract. 10. part. 1. cap. 10. num. 8.* injustè resilientem non teneri solvere pœnam ex pacto resilienti impositam; etiamsi juramento firmetur, ut tenet Sanch. *disp. 33. num. 21.* & alii contra Lessium *lib. 2. cap. 17. dub. 7. num. 56.* & Molinam *tom. 1. tract. 2. disp. 151. num. 22.*

RESOL. XIII.

An sponsa possit resilire à sponsalibus, quando sponsus promittit se ab alia impudicè tangi per oscula, & tactus, amplexus, &c.

Et quid, si hujusmodi oscula, & tactus fortè essent frequentes?

Et an sponsalia, etiam si jurata sint, dissolvantur, si alter ex contrahentibus fornicationem admiserit? Ex part. 3. tr. 4. Res. 282. alias 283.

§. 1. NOtandum est ex *cap. quemadmodum 23. de jurejurand.* si alter ex contrahentibus fornicationem admiserit, sponsalia dissolvi, etiamsi jurata sint, dissolvuntur tamen in favorem innocentis, & ideò si innocens adhuc velit contrahere, alter tenetur. Et hoc procedit, etiamsi sponsa per vim cognita fuerit, & omninò renuens. His suppositis ex Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. cap. 17. n. 3.* & aliis communiter, quæritur an sicut sponsus potest resilire à sponsalibus, quando sponsa permittit se impudicè tangi, per oscula, amplexus, &c. an, inquam, hoc sit licitum sponsæ, quando sponsus id efficeret. Respondeo negativè cum Reginaldo *tom. 2. libr. 31. capite 36. numer. 262.* & Sanchez *tom. 1. libr. 1. disputatione 55. num. 5.* quia id sponsæ non est dedecus, nec est mutatio alicujus momenti, & solùm pares sunt ratione mutuæ fornicationis ad dissolvenda sponsalia. Verùm de hac sententia Guttierrez *de matr. c. 31. nu. 1. in fine*, & illam limitat Coninch *de Sacr. disp. 23. dub. 7. n. 56.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. part. 1. c. 2. n. 11*, nisi fortè ejusmodi oscula, & tactus essent frequentes ita ut indicarent propensum valdè sponsi in alterum animum, ut meritò possit timeri, ne ipse minus sit sponsam amaturus, aut fidem ei non servaturus.

Sup. hoc in Res. seq.

Sup. hoc in R. not. praeterit. §. 1. in fine.

RESOL. XIV.

Fœmina Nobilis contraxit sponsalia cum Caje, quæritur, an possit ea dissolvere propter oscula, & tactus impudicos cum altera?

Et difficultas est, utrum liceat utrique sponso, à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia?

Et notatur cum sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam ad dissolvenda sponsalia, quis cognoscat carnaliter sponsam, amittit jus dissolvendi sponsalia?

Idem est, quando viri copulatus matrimonio cum uxore post cognitum ejus adulterium eam cognoscit, quod amittit jus petendi divortium?

Et quid, si supradicta sponsalia erant nulla ipso jure, an per copulam valida fiant, si contingat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui erat in sponsalibus?

Et quid, si sponsus ignorat jus resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscit sponsam, an censeatur sponsalia ratificare?

Et notatur, quod in foro interiori conscientia sponsus non amittit jus resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo perseverandi in sponsalibus?

Et an accedens ad sponsam absque animo cedendi proprio juri, possit resilire à sponsalibus, & solum compensare damnum?

Imò non tenetur recompensare damnum illatum, quando accedens protestatur sponsæ se ad ipsum accedere cum voluntate non renunciandi juri resiliendi à prioribus sponsalibus?

Et an quæ supradicta sunt de fornicatione carnali, locum habeant in spirituali, scilicet in hæresi, & maximè quando Hæretici cohabitatio est innocenti periculosa? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 1. Res. 28.

Sup. hoc in R. praeterita.

§. 1. DE hoc casu interrogatus, probabiliter affirmativè respondi, nixus auctoritate Castri Palai, & rationibus ab ipso adductis *tom. 5. disp. 1. punct. 25. num.* 8. cui adde Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. quæst. 37.* & Hurtadum *disp. 2. diffic. 11. num. 42.* & Ochagaviam, *tract. 1. de matrim. quæst. 23. num. 1.* eò quòd prædictis osculis, & tactibus fides in sponsalibus data violetur. Quippè contrahentes sponsalia promittunt nedum corpus suum non tradere alteri in matrimonii usum, sed sibi invicem reservare, ut matrimonio contracto, eo uti possint: quam tamen sponsionem, admittens oscula, & tactus, violat: ergo illi fides non est necessariò servanda, quia frangenti fidem fides servanda non est. Præterea, esto ex prædictis osculis, & tactibus sponsus, spectata hominum conditione, non reputetur vilior, sicuti reputatur sponsa; at negari non potest, reputari impudicum: & suspicionem non levem ingerere, sponsam minus esse amaturum, & fidem non servaturum: quæ videntur sufficere ad sponsalium dissolutionem.

2 Non nego tamen, opinionem negativam esse probabiliorem, quam olim ego docui, & tuetur novissimè Pater Perez *de matrim. disp. 9. sect. 16. num. 8.* & alii, asserentes, hoc procedere, si ex parte Fœminæ oscula, & tactus fuerunt admissi; secùs

Docui in R. not. praeterita.

secùs autem ex parte viri; ut erat in casu nostro: quia ob prædicta oscula, & tactus vilior redditus non est, nec probrum est Fœminæ cum illo contrahere. Excipit tamen Coninch, nisi oscula, & tactus ita sint frequentes, ut indicent propensum valdè sponsi in alteram animum, & meritò timeri possit, quòd sponsam non sit amaturus, aut fidem non servaturus. Idem tenet Layman, *lib. 5. tractat.* 10. *part.* 1. *capit.* 2. *numer.* 10.

Sup. hoc ibidem in Sup.

Sup. hoc in R. seq.

3 Sed difficultas etiam est, utrùm liceat utrique sponso à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia? Sanchez *lib.* 1. *disput.* 55. *num.* 10. sequutus Henriquez, *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 14. *num.* 6. & Coninch *disp.* 23. *dub.* 7. *num.* 65. sentiunt, non fœminam, sed solùm virum posse in eo eventu ab sponsalibus resilire. Probant, quia ex parte sponsi in eo casu datur compensatio delicti, non autem respectu sponsæ; quia delicta sunt valdè imparia. Hæc sententia est satis probabilis: sed non minus probabilem affirmativam esse existimo, quam tenet Palaus *ubi sup. num.* 10. & Perez, *sect.* 16. *num.* 2. cum Leandro, *quæst.* 34. Ratio est, quia in causa matrimonii uterque sponsus æqualis est: ergo mutua fornicatio compensatur, ita ut delictum unius compensetur cum delicto alterius. Firmo, quia cùm uterque conjux post contractum matrimonium, commisit adulterium, vir adulter non potest mulierem adulteram repudiare, quamvis adulterium uxoris sit gravius adulterio viri, utpotè ignominiosius, & periculosius: ergo similiter nec sponsus potest repudiare, seu dissolvere sponsalia, quando uterque commisit fornicationem post sponsalia; tametsi sponsus subeat majorem ignominiam, ac damnum per fornicationem sponsæ, quàm subeat sponsa per fornicationem sponsi.

4 Respondent adversarii, longè difficiliorem esse separationem tori, quàm sponsalium. Sed contra est, quia licet multo facilius solvantur sponsalia, quàm matrimonium, quoad torum, sponsalia enim ob quamlibet notabilem mutationem supervenientem dissolvuntur; separatio verò tori non ita faciliè fieri potest: attamen, quoad fornicationem æquiparantur in jure, scilicet ex *cap. Quemadmodum de jurejurando*; ut nimirum sicut fornicatio; quæ matrimonio supervenit, dissolvit ipsum quoad torum; ita ut omninò dirimat sponsalia; ergo sicut fornicatio ex parte utriusque conjugis compensatur; ita ut neutri liceat separatio tori: ita & fornicatio ex parte utriusque sponsi. Quod ampliùs firmatur juxta sententiam Sanchez, & omnium Doctorum, tenentium fornicationem solius sponsi sufficere, ut sponsa possit sponsalia dissolvere: ergo uterque sponsus æqualis est quoad hunc effectum dissolutionis sponsalium: ergo optimè poterit dari justa delicti compensatio utroque fornicante, ut nemini liceat sponsalia dissolvere; sicut datur ex parte utriusque conjugis adulterantis compensatio delicti adulterii.

5 Notandum tamen est hic, Primò ad ornatum hujus materiæ, quòd, cùm sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam sufficientem ad dissolvenda sponsalia quis cognoscat carnaliter sponsam, amittit jus dissolvendi sponsalia. Patet, quia si vir matrimonio copulatus cum uxore, post cognitum ejus adulterium eam cognoscat, amittit jus petendi divortium; ut docet D. Thomas *in* 4. *disp.* 35. *quæst. unica, art.* 1. *in corpore*; ut patet ex *lege si uxor* 13. *in fine, ff. ad leg. Julian de adulteriis*. Ergo similiter sponsus per talem copulam amittit jus dissolvendi sponsalia, & hoc etiamsi habeat voluntatem non remittendi jus suum; quia hæc remissio non fit ab homine, sed à jure; si autem sponsalia ipso jure erant nulla, per copulam valida fiunt, si contingat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui fuit in sponsalibus; & cum consensu permanendi in prioribus sponsalibus cognoscendo esse irrita. Patet, quia iste consensus sufficiens est ad sponsalia de novo celebranda; cur ergo ea non celebrabit? Quod si ignorat jus resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscat sponsam, non censetur sponsalia ratificare: quia ex leg. si per errorem: nihil est magis contrarium consensu, quam error. Ita Ochagavia, *tract.* 1. *de Sacram. matrim. q.* 23. *n.* 13. & alii. Undè ego his diebus consului, non potuisse quendam à sponsalibus resilire; quia post fornicationem sponsæ, illam carnaliter cognoverat.

Sup. hoc cursim infra in R. 111 §. Sextò, & si scire velis quid à contra in hoc casu lege ibi §. Sed hic obiter [illegible].

6 Notandum est tamen hic cum amicissimo, & doctissimo Patre Martino Perez *ubi sup. sect.* 17. *num.* 6. quod in foro interiori conscientiæ sponsus non amittit jus resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo perseverandi in sponsalibus. Ita sentit Hurtado, *disp.* 2. *difficul.* 16. Et ratio est, quia copula nullo jure continet explicitam, vel implicitam voluntatem renuntiandi proprio juri; nam potest fieri sine ea voluntate, imò cum expressa voluntate opposita non renuntiandi: ergo accedens absque animo cedendi proprio juri, poterit resilire ab sponsalibus; & solum tenebitur recompensare damnum illatum, si alia via; quam ducendo sponsam potest damno illato satisfacere. Imò existimo, non teneri ad compensandum damnum, quando accedens protestatur sponsæ, se ad ipsam accedere cum voluntate non renuntiandi juri resiliendi à prioribus sponsalibus; quia scienti, & volenti nulla fit injuria. Dixi in conclusione: in Foro interiori; nam quæ dixi, vera sunt pro foro interno; pro externo verò semper judicabitur, virum accessisse cum animo renuntiandi proprio juri.

7 Sed an ea, quæ supra dicta sunt de fornicatione carnali, locum habeant in spirituali, scilicet in hæresi; ferè omnes Doctores affirmant, uti videre est apud Sanchez *disp.* 55. *num.* 3. Guttierez *cap.* 31. *in fine num.* 6. Basilium Pont. *lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 3. Sed hoc intelligendum est, tum quando hæretici cohabitatio est innocenti periculosa: tum quando hoc delictum contingit illis in partibus, in quibus delinquentem infamem reddit, ut in Hispania, Sicilia, aliisque Catholicis regnis.

Sup hoc latè inf. in R. 110.

RESOL. XV.

An liceat utrique sponso à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia? Ex part. 3. tractat. 4. Resol. 283. alias 284.

§. 1. Neutrum posse in tali casu à sponsalibus resilire, docet Martinus Bonacina *de matr. part.* 1. *punct.* 8. *nu.* 6. & Paludanus *in* 4. *sent. dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 3. *n.* 17. Primò, quia delictum unius compensatur cum delicto alterius. Secundò, quia quando uterque conjux post contractum matrimonium commisit adulterium, vir non potest facere divortium, quamvis adulterium fœminæ sit gravius adulterio viri. Ergo neque sponsus potest facere divortium, seu dissolvere sponsalia, quamvis sponsus majorem subeat ignominiam per fornicationem sponsi. Hæc omnia Bonacina, probabiliter quidem.

Sup. ho. in R. præter §. Sed difficultas.

2 Mihi verò contraria sententia magis placet, asserens solum virum posse in eo eventu à sponsalibus resilire. Et ita docet Coninch *de Sacram. disp.* 23. *dub.* 7. *concl.* 6. *num.* 63. Henquez *lib.* 11. *cap.* 14. *num.* 6. Reginald. *in prax. tom.* 2. *lib.* 31. *c.* 36. *num.* 262. Guttierez *de matrim. cap.* 31. *n.* 4. Sanchez *to.* 1. *lib.* 1. *disp.* 55. *num.* 9. quibus novissimè addendus est Basilius Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap.* 17. *num.* 3. & Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 1. *cap.* 2. *num.* 12.

3 Nec argumenta Bonacinæ sunt satisfirma; nam ad primum respondeo, quòd non potest in tali casu dari compensatio, quia delicta sunt valdè imparia, longèque ignominiosius est sponso talem ducere, quàm sponsæ tali nubere, & ex fornicatione sponsæ longè gravius damnum sponso imminet propter incertitudinem secuturæ prolis. Ad secundum argumentum, quòd vir adulter non possit uxorem adulteram repudiare, respondeo, hoc simile non habere locum, quia longè difficilior est separatio tori, quam sponsalium.

RESOL. XVI.

Utrum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cujus si alter conscius esset, posset justè à sponsalibus resilire?

Ex quo infertur quamdam virginem post sponsalia corrupta potuisse sponsum defectus occulti ignarum cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus?

Et cursim deducitur, an adulter ex justitia possit licitè exigere debitum à conjuge illius adulterii ignara? Ex part. 3. tract. 4. Res. 286. alias 287.

§. 1. Hæc quæstio est satis practicabilis, & ego olim de illa interrogatus fui, quia sponsa virgo non erat. Ideò assero cum Basilio Pontio *de matrim. lib.* 12. *capit.* 18. *num.* 5. *&* 6. & Coninch *de Sacram. disp.* 23. *dub.* 12. *n.* 91. *& seq.* quòd distinguendi sunt defectus in duplici genere. Primum est eorum defectuum, qui insunt uni ex contrahentibus, sive cum culpa, aut sine illa, qui reddunt nuptias minus appetibiles, non tamen perniciosas. Ut si mulier, quæ existimatur pulchra, quia absens est, sit deformis, & quæ existimatur honesta, non sit virgo, sed corrupta, vel vi, vel spontè, quando tamen studeret in posterum honestè vivere: si enim id non proponeret, jam nuptiæ non solùm essent minus appetibiles, sed etiam perniciosæ, morbus scilicet, contagiosus, improbi mores, à quibus desistere non vult, gravis infamia, sive personalis, sive generis, quæ possit honestam familiam deturpare. Si ergo sunt defectus primi generis, dico non teneri contrahentem aperire eos. Nota tamen, quòd patienti hujusmodi defectus nullo modo licet, vel dicto, vel facto positivè simulando contrarium, alterum vana spe ad nuptias suas allicere. Dixi *positivè simulando*, quia tales defectus, maximè quando cum aliqua infamia conjuncti sunt, quis non tenetur manifestare, & ideò etiam interrogatus potest ejusmodi defectus dissimulare. Undè recens nupta licitè, & consultò potest uti aliquo artificio, quo impediat ne vir deprehendat corruptam, imò, etsi fœmina malefaciat promittenti sibi nuptias, concedendo usuram corporis, tamen aut nullo modo, aut leviter peccat tali artificio tegendo se esse corruptam, ne alter hoc deprehendens ejus nuptias aversetur; nam in tali casu non propriè se fingit virginem, sed vitium occultat, & etiamsi apertè diceret se esse virginem, non credo per hoc præcisè peccaturam mortaliter,

ter, nisi esset periculum, ne vir postea eam corruptam deprehenderet. Si verò defectus sunt secundi generis modo quo *supra* dictum est; non licet cum horum ignaro contrahere, nisi similes defectus pateretur. Ex his facilè colligitur an is, qui defectum aliquem patitur, possit ignarum ejus defectus renuentem implere sponsalia, cogere ut adimpleat. Et quidem si sunt defectus posterioris generis, non potest, etiamsi post sponsalia in eos defectus inciderit. Et idem dicendum est de patiente defectus primi generis, si dolo induxit illum ad sponsalia contrahenda. At si patiens defectus primi generis non illum induxit ad contrahendum, probabile satis est posse cogere, ut impleat; probabilius tamen videtur non posse illum resilientem cogere. Et hæc omnia desumpta sunt à Pontio, & Coninch *ubi supra*, qui horum omnium rationes adducunt in aliis libris non ita passim obvias.

2 Ex his infertur, me olim rectè consuluisse contra Villalobos *in summa tom. 5. tract. 12. diffic. 14. n. 3.* quamdam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum defectus occulti ignarum cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus. Nec valet argumentum Villalobos, nempè adulterum ex justitia non posse exigere debitum à conjuge illius adulterii ignara: nam ego puto adulterum licitè debitum exigere in tali casu, & ita docet Coninch *ubi suprà*, *nu.* 87. qui citat Cajetanum, utrumque Sotum, & Henriquez, quidquid cum Villalobos sentiat Navarrus *cap. 22. n. 23.* Covarruvias *in 4. decret. p. 2. c. 7. n. 4.* Armilla *verb. Adulterium, n. 8. in fine*, & Angelus *ibidem n. 3.* sed tu tene nostram sententiam, quam etiam docet Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 68. n. 4.*

RESOL. XVII.

An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset, dissolvantur sponsalia, ea facta notabiliter deformi?

Et an valdè magna deformitas debeat esse sponsi, quæ de novo accidens det sponsæ jus resiliendi?

Idem est de vehementi suspicione morbi Gallici, & de oris graveolentia. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 284. aliàs 285.

§. 1. Notandum est sponsum non teneri contrahere matrimonium, si sponsa oculos, vel oculum, aurem, seu nasum amiserit, vel si morbus contagiosus, paralysis, vel lepra superveniat. Idem dicendum est de vehementi suspicione morbi Gallici, etsi non plenè probetur, & de oris graveolentia, quando immedicabilis est. Et hæc omnia habentur & deducuntur ex *cap. quemadmodum, de jurejurando.* Hoc supposito, difficultas est de superveniente deformitate. Affirmativam sententiam docet Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 57. n. 4.* quia res non in eodem statu permanet, estque notabilissima mutatio, & talis, quâ à principio existente, sponsus non contraxisset, & ideò Innocentius *in dicto cap. quemadmodum num. 3.* ait: Dissolvuntur sponsalia, quando notabilis deformitas supervenit, quia non manet res in eodem statu cùm non sit fœmina apta facere id propter, quod ducitur, scilicet tollere viro fornicandi occasionem, quia ad eam tam deformem accedere non valet. Ita Innocentius, & Sanchez.

2 Sed adversus illud novissimè insurgit Joannes Guttierez *de matrim. in c. 21. n. 5.* quia textus *in dict. cap. quemadmodum*, tantùm permittit dissolvi sponsalia ob oculorum, vel nasi amissionem, vel ob paralysim. At deformitas, de qua nunc agimus, ut adversatur pulchritudini vultus præcedentis, non est hujusmodi. Ergo, &c. Nec obstant verba Innocentii, quia de deformitate textus *in dict. cap. quemadmodum*, intelligenda sunt, non verò de alia inferiori diversi generis, nempè (por averse hecho de hermosa fea sin perder los ojos, y narizes, qui tener otra enfermedad de las expressas en derecho.) Siquidem patet virum posse accedere ad non pulchram, imò frequenter contingit viros habentes pulcherrimas mulieres cum aliis non pulchris fornicari. Nec valet dicere, quòd ille infirmitates *in dicto cap.* proponuntur, exempli gratia: nam respondeo esse extendendas ad alias similes eandem rationem vel graviorem habentes; non autem ad deformitates procedentes ex defectu pulchritudinis, quæ multò inferior est, & minimè comprehensa sub dispositione dicti *cap. quemadmodum.* Hæc omnia Guttierez contra Sanchez, ubi citat pro sua sententia Covarruviam, Carrerum, Mattienzo, & Lopez.

Verùm, his non obstantibus, sententia Sanchez mihi probabilissima videtur, quam post illum docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. c. 17. n. 5.* & Fillíuc. *tom. 1. tract. 12. diffic. 12. n. 18.*

3 Notandum est tamen hic, quòd Doctores loquuntur communiter de sola deformitate accidente sponsæ, quia in viris non ita requiritur pulchritudo. Quare valdè magna debet esse deformitas sponsi, quæ de novo accidens det sponsæ jus resiliendi, qualis posset fortè esse, si totum omninò nasum perderet, aut si tota facies fœdè exureretur, aut alia ratione ita fieret deformis, ut spectantibus horrorem aliquem incuteret, aut si unà cum deformitate accedat aliud malum, ut si perdat oculum, & sit periculum, ne perdat secundum; aut si ineptus reddatur ad suum opificium exercendum, aut officium acquirendum ad sustentationem familiæ necessarium. Aliàs quando deformitas non est excessiva, non dat sponsæ justam causam resiliendi. Et hæc omnia adnotavit Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 8. num. 66.*

RESOL. XVIII.

An nulla dotis promissione prævia possint dissolvi sponsalia ob paupertatem sponsæ supervenientem?

Et quid, si illa sponsalia essent juramento firmata?

Et notatur, quod si sponso subito accedat nova hæreditas, quæ ejus statum plurimum melioretur, ita ut sponsa sit jam multum inæqualis illi, non ideò potest sponsalibus renunciare.

Eadem est ratio, si sponsæ nova hæreditas accedat. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 285. alias 286.

§. 1. Negativè respondet Paludanus *in 4. dist. 27. q. 1. art. 2. n. 14.* Lopez, Rodriguez, & alii, penes Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 59. n. 3.* quia sibi sponsus imputare debet, quòd nullum de dote tradenda pactum inierit. Et hanc sententiam probabilem esse docet Sanchez *loc. cit. in fine*, & Villalobos *ubi infra*.

2 Mihi verò contraria sententia placet, quam tuetur Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 17. n. 8.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 19.* Henriquez *lib. 11. c. 14. num. 6.* Sanchez *ubi suprà n. 4.* & alii. Et ratio est, quia negari non potest, quin hæc non sit notabilissima mutatio, quæ si à principio existeret, sponsalia non contraherentur; adde quod promissio intelligitur facta rebus in eodem statu permanentibus, ex *cap. quemadmodum, de jurejurando.* Ergo, &c. Et hæc sententia procedit, etiamsi illa sponsalia fuissent juramento confirmata, quia juramentum intelligitur de rebus notabiliter non mutatis, ex *eodem cap. quemadmodum.*

3 Notandum est tamen hic, quòd si sponso subitò accedat nova hæreditas, qua ejus status plurimum melioretur, ita ut sponsa sit jam multum inæqualis illi: non ideò potest sponsalibus renunciare, quia per hoc non potest dici deceptus in sponsæ conditione, aut per errorem in eam consensisse, quia non erravit circa objectum consensus, sed circa propriam conditionem, circa quam consensus non fertur; eademque est ratio sponsæ, si ipsi nova hæreditas accedat. Et hanc sententiam priùs solùm Sanchez *ubi suprà n. 7.* auctorem habebat, nunc verò illam docet Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 8. n. 69.* Guttierez *de matrim. cap. 33. num. 4.* & Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 31. cap. 33. num. 363.*

4 Notandum est etiam hic à Confessariis, an jurans se aliquam ducturum, nulla dotis promissione præmissa, teneatur ipsam ducere, si cum ipse dives sit, nullam ei dotem assignare velit. Quidam affirmant teneri, quando vir dives esset, & onera matrimonii sustinere posset. Alii verò negant, ego utramque sententiam probabilem esse puto, vide Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 60.* & Guttierez *de matrimon. capit. 33. numer. 5.*

RESOL. XIX.

An sponsalia inter consanguineos inita cum conditione, si Papa dispensaverit, sint valida, & obligent in conscientia, impetrata dispensatione?

Et an liceat utrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensationem, altero invito, à sponsalibus resilire?

Et an hoc etiam procedat, si talis promissio fuerit juramento confirmata?

Et an si magnæ expensæ factæ sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus teneatur illas restituere?

Et infertur consanguineos contrahentes matrimonium per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensaverit incurrere in excommunicationem latam in Clementina unica de consang. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 289. aliàs 290.

§. 1. Affirmativam sententiam mordicus tenet Adrianus *in 4. sent. tract. de sponsalib. dub. 10.* quem ex recentioribus sequuntur Basilius Pontius *de matr. lib. 3. c. 15. num. 5.* Coninch. *de Sacram. disp. 29. dub. 1. concl. 5. num. 18.* Paulus Comitolus *in resp. mor. lib. 1. quæst. 145. per totam*, Rebellius, *p. 2. lib. 2. qu. 10. sect. 6. nu. 46.* quibus adde DD. quos citat, & sequitur Sanchez *to. 1. lib. 5. disp. 5. q. 3. n. 12.* Et ratio est, quia earum rerum, quæ suaptè natura nec malæ sunt, nec ulli justæ legi repugnant, justa, ac firma potest esse pactio, sed paciscì de futuris nuptiis inter propinquos, ex concessione Romani Pontificis, nec turpe est, nec ullam legem perfringit; ergo inita de ea re pactio rata esse debebit, quandiu Romani Pontificis non infirmetur auctoritate. Deinde non est verum illud fundamentum, quod pendens à voluntate Principis est impossibile, quando Princeps illud concedere solet, ut accidit in casu nostro. Ergo, &c. Adde quòd ideò institutio spurii facta sub con-

Ut melius doctrina contenta in hoc, & seq. §. dissolvatur lege inf. n. 25. usquequaque à §. Et dato, Resol. 143.

conditione, si Princeps eum legitimaverit, est valida. Secundò, venditio rei feudalis, seu majoratus simpliciter facta invalida est, valet tamen si fiat sub conditione, si dominus feudi, aut Princeps voluerit. Tertiò, votum Episcopi transeundi ad Religionem, si Papa dispensaverit, validum est. Quartò, quando est controversia super aliquo beneficio, licèt non possint pacisci simpliciter de pensione (aliàs esset simonia) si tamen faciant pactum super ea cum conditione, si Pontifex consenserit, suspendo dictam pensionem in eventum, quo Papa consentiat, licita est conventio, & ita quotidie practicatur. Et tamen supradictæ conditiones pendent à Principis voluntate. Ergo, &c. Unde ex his omnibus apparet, hanc sententiam esse satis firmam, & probabilem.

2 Verùm contrariam sententiam esse etiam probabilem existimo, & ita illam vocat Sanchez *ubi suprà*, & illam absolutè tenet novissimè Joannes Valerus *in differentiis utriusque fori, verb. matr. diff. 7. per totam*. Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 5. cap. 5. n. 11.* & Riccius *in praxi part. 1. resol. 217. num. 2.* Genuensis *in praxi cap. 13. num. 5.* Molfesius *in sum. tom. 1. tractat. 4. c. 5. num. 34.* Ragucius *in Lucerna Parochorum de matr. q. 127* Henriquez *lib. 12. cap. 10. n. 4.* quibus addo Sotum, Ledesmam, Graffium, Vivaldum, quos citat Sanchez *loc. cit. num. 5.*

Sup. hoc vel. ... melius, & ... lata in ... num. ... & c. Et ... dato.

3 Dicendum est igitur secundùm hos DD. talem promissionem esse nullam, & proinde licitum esse utrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensationem, altero invito, à sponsalibus resilire. Et hoc etiam procedit, si talis promissio fuerit juramento confirmata. Verùm si magnæ expensæ factæ sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus tenetur illas restituere. Et rationes horum omnium invenies apud Valerum *loc. cit.* Ex his infert Guttierez *qq canon. lib. 1. cap. 22. num. 17.* consanguineos contrahentes matrimonium per verba de præsenti, sub conditione, si Papa dispensaverit, incurrere in excommunicationem latam *in Clem. unic. de consang.* qui ea conditio tanquam impossibilis reiicitur, & ideò manet purum matrimonium. Sed Doctores primæ sententiæ hoc negant, quia secundùm illos conditio reputatur possibilis.

RESOL. XX.

An pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, quod vir perpetuò habitet in domicilio uxoris, sit validum?

Et an si pactum fuerit juramento confirmatum, liceat resilire, & mulier teneatur virum sequi?

Et obiter notatur valere pactum, ne quis possit ingredi civitatem, quod frequenter fit in remissionibus injuriarum, & hoc etiam si non solum pactum sit temporale, sed etiam perpetuum? Ex p. 3. tr. 4. Res. 211. alias 212.

§. 1. Hic casus frequenter solet accidere; & ideò ad illum affirmativè respondeo cum Doctoribus, quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 40. n. 2.* quibus ego addo Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 2. nu. 3.* & Basil. Pontium *de matr. lib. 12. c. 20. n. 8.* & in tali casu si contraveniatur, posse exigi pœnam tenent multi, neque hoc repugnare libertati conjugii. Limitanda tamen est hæc doctrina, nisi nova causa emergat mutandi domicilii, tunc enim etiamsi pactum sit juramento confirmatum, licebit resilire, & mulier tenebitur virum sequi.

2 Notandum est tamen hîc obiter cum Pontio *ubi suprà, n. 9.* contra Ancharanum *cons. 57. num. 3.* Alciat. *consil. 34. n. 3. lib. 5.* & alios, valere pactum, ne quis possit ingredi in aliquam civitatem, quod frequenter fit in remissionibus injuriarum. Et hoc non solùm si pactum sit temporale, sed etiam perpetuum. Et rationes pro supradictis adduxit Pontius *loc. cit.* undè Confessarii sedabunt multas conscientias, & respondebunt ad querelas partium.

RESOL. XXI.

An sponsalia jurata dissolvantur ex mutuo consensu, etiamsi juramentum intuitu pietatis emissum fuerit?

Et supponitur sponsalia ex mutuo consensu contrahentium dissolvi; & hoc intelligendum est, de sponsalibus puberum; nam de impuberum sponsalibus alia est juris dispositio; quippe impuberes sponsalia contrahentes resilire non possunt, quo usque pubertatem nacti sint, & meritò, ne passim resiliant, & passim contrahant.

Et advertitur, quod adveniente pubertate, qui prius illam attigerit resilire potest, nec opus habet expectare pubertatem alterius, immò statim, ac attigerit reclamare debet, alioquin sponsalia firmavit, ac si post pubertatem contraxisset.

Et an pro foro conscientiæ sufficiat, si interius reclamatio fiat, vel an teneatur illam manifestare coram Episcopo, vel ejus Vicario, & ipsis deficientibus coram honestis personis? Ex p. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 77. alias 76.

§. 1. Suppono, sponsalia ex mutuo contrahentium consensu dissolvi ex textu in cap. 2. *de sponsalibus*, ubi Innocentius inquit: *Videtur, quòd instar eorum, qui societatem interposita fide contrahunt, & postea candem sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari.* Res enim quæ per quascunque causas nascitur, per eas dissolvi potest, si solubilis est, ut regula Juris, & cap. *Omnis res 27. quæst. 2.* & obligationes, quæ consensu contrahuntur, contraria voluntate dissolvuntur, *§. ult. Instit. Quib. mod. oblig. tollunt*. Debet autem hujusmodi remissio spontè fieri, non coactè, aliàs nulla erit. Ex hac doctrina procedit, quòd etiamsi juramento sponsalia confirmata sint, possunt ex mutuo consensu dissolvi: quia juramentum, quod in favorem alterius factum est, tacitam imbibit conditionem, nisi alius remiserit.

2 His suppositis, quæritur, an si juramentum sponsalibus adjectum, esset principaliter in honorem Dei factum, possint sponsalia confirmata mutuo consensu remitti: ut, si Titius, v. g. juret Cajæ pauperi se eam ducturum, ubi tota promissio cedit in favorem Cajæ: & affirmant Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 25. n. 8.* Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 14. num. 8.* posse sponsalia mutuo consensu dissolvi, etiamsi juramentum sit principaliter in honorem Dei factum.

Quoad hoc ne deseras legere in to. 8 tr. 4 ... tam doctrinam Res. 50 & 51. quamvis non plenè dicant sup. hoc casu.

3 Sed contrarium videtur tenendum ex mente D. Thomæ *in 2. 2. qu. 89. art. 9. ad 2.* in illis verbis: *Quod homo potest alteri promittere aliquid dupliciter. Uno modo, quando promittit aliquid pertinens ad utilitatem ipsius, putà, si sub juramento promittat, se serviturum ei, vel pecuniam daturum: & à tali promissione potest absolvere ille, cui talis promissio facta est: intelligitur enim jam solvere promissionem, quando facit secundum voluntatem ejus. Alio modo, quando promittit aliquis alteri: quod pertinet ad honorem Dei, vel utilitatem aliorum, putà, si aliquis sub juramento promisit alicui se intraturum Religionem, vel aliquod opus pietatis facturum: & tunc ille, cui promittitur, non potest absolvere promittentem; quia promissio non est facta ei principaliter, sed Deo.* Hæc D. Thomas, ubi affirmat expressè, cùm aliquid promittitur intuitu pietatis, & Religionis principaliter, remitti non posse. Eamdem sententiam sequitur Sotus *lib. 8. de just. q. 1. art. 9. ad 2.* Ledesma *de matrim. q. 43. art. 13.* Sylvest. *verb. Juramentum 9. quæst. 5.* Navarr. *in Summa, c. 22.* Covarruvias *de pact. 1. part. §. 3. num. 1.* Et probatur manifesta ratione: quia, quando juramentum est principaliter in honorem Dei præstitum, confirmando aliquam promissionem homini factam; Deus est principalis creditor, cui ex merito talis juramenti fuit acquisitum jus: ergo sine authoritate Dei, vel ejus, qui ejus vicem gerit, nequit remitti, nec relaxari. Confirmatur: quia juramentum factum Deo intuitu pietatis, & principaliter propter honorem ejus, æquivalet voto, ut benè Sotus: ergo, cùm in voto nulla persona privata possit dispensare, eò quòd soli Deo sit jus acquisitum, nec etiam in eo juramento.

4 Nec obstat dicere, quòd quamvis juramentum Deo sit præstitum, ipse Deus recipit illud in utilitatem partis, ergo pars, cui debetur, remittere potest; sicut alia debita condonare. Respondetur enim, hanc rationem esse valdè sterilem. & ideò, concesso antecedente distinguo consequens: nam, si juramentum propriè, & principaliter intuitu partis præstitum est, verum est: si autem intuitu pietatis, & Religionis principaliter, & in honorem Dei illud acceptantis; falsum est. Quare egregiè dixit Sotus in hujusmodi promissionibus homini factis sub juramento semper esse inquirendam promittentis, seu jurantis intentionem: atque si fuerit principaliter in favorem partis, cui fuit facta promissio; juramentum per consensum ejus potest relaxari; si verò principaliter in honorem Dei, ac intuitu pietatis; minimè potest. Et benè addit D. Thom. *2. 2. q. 88. art. 3.* promissionis juramentum confirmatorium erga hominem præstitum, relaxari non posse sine ejus, cui fuit præstitum; consensu: quia per illud juramentum, jus homini acquisitum est: quo jure privari non debet sine ejus consensu, sicut nec de aliis bonis propriis.

Verùm, licèt huic opinioni ego adhæream, sententiam tamen Sanchez, tanquam probabilem, admitto: quam etiam tuetur Pontius *de matrim. lib. 12. c. 9. n. 2.* Guttierez *cap. 24. n. 1.* Coninch *disp. 23. dub. 1.* & Castrus Palaus *tom. 5. disp. 1. punct. 17. num. 4.* & alii.

5 Notandum est tamen, quòd licèt *suprà* dixerimus, quòd sponsalia mutuo consensu dissolvuntur; tamen hoc intelligendum est de sponsalibus puberum: nam de impuberum sponsalibus alia est dispositio, ut constat ex cap. *De illis, cl 1. cap. A nobis, de sponsalib. impuber.* quippe impuberes sponsalia contrahentes resilire non possunt, quousque pubertatem nacti sint: & meritò ne passim resiliant, & passim contrahant. Adveniente pubertate, qui priùs illam attigerit, resilire potest: neque opus habet expectare pubertatem alterius, cùm solùm ex ejus dissensu post pubertatem permisso sponsalia dissolvantur. Quinimò statim ac pubertatem attigerit, reclamare debet, alioquin sponsalia firmavit, ac si post pubertatem illa contraxissent. Hunc tamen dissensum, & reclamationem, esto, Thomas Sanchez *num. 16.* & Guttierez *n. 7.* censeant pro

pro foro conſcientiæ ſufficere, ſi interiùs fiat, mihi contrarium placet: nam, ſicut ad contrahenda ſponſalia non ſufficit interior conſenſus, niſi exteriùs manifeſtetur: ſic nec ſufficere poteſt ad contracta diſſolvenda diſſenſus interior, niſi manifeſtetur exteriùs: uti notavit Pontius *dicto cap. 9. num. 5.* Manifeſtari autem expedit coram Epiſcopo, vel ejus Vicario; & ipſis deficientibus, coram honeſtis perſonis, juxta textum *in cap. fin. de appellationib.* & tradit, aliis relatis, Sanchez *lib. 1. diſp. 51. num. 17.* & Guttierez *cap. 28. num. 7.*

R E S O L. XXII.

An ſi ſponſalia communi conſenſu diſſolvantur, hoc non obſtante, oriatur ex eis impedimentum publicæ honeſtatis?

Et breviſſimè deducitur, quod durat impedimentum publicæ honeſtatis etiam poſt mortem alterius ſponſi. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 221. alias 222.

Sup. hoc in R. ſeq.

§. 1. DE hoc caſu olim magna altercatio fuit, nam quidam contraxit ſponſalia cum filia, & poſtea illis ex communi conſenſu diſſolutis cum matre contrahere volebat, tunc ſine Summi Pontificis diſpenſatione hoc efficere minimè poſſe aſſeruerunt multi Theologi, nam ita docet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. diſp. 65. num. 21.* & probat hanc ſententiam, quia nulla major ſponſalium diſſolutio accidere poteſt, quàm alterius ſponſi morte, ſed in tali caſu durat etiam impedimentum. Ergo.

Sup. hac morte ibidem, ad medium §. 2.

2 Sed ego tunc contrarium conſului, & in meam ſententiam attraxi multos viros doctos ex Dominicanorum familia, & ex Societate JESU, & præter Sà *verb. Matrimonium, n. 12.* citatum à Sanchez, adduxi pro hac opinione Baſil. Pontium *de Matrim. lib. 7. cap. 36. num. 9.* Guttierez *de matrim. cap. 103. num. 11.* & Rebellium *part. 2. lib. 3. quæſt. 14. n. 3.* qui citant declarationem Cardinalium ſic aſſerentem. Si ſponſalia ſolvuntur de conſenſu, Congregatio cenſuit eſſe invalida. Ad rationem verò, quam adducit Sanchez, reſpondebam, quòd adeſt diſpar ratio inter utrumque caſum; quia in morte qui contraxit ſponſalia, cenſetur in eadem voluntate deceſſiſſe, vel ſaltem debuiſſe decedere, quamdiu alter non diſſentit, quod non accidit in caſu noſtro; nam adeſt voluntas expreſſa diſſolutionis ſponſaliorum. Non eſt ergo audiendus Sanchez, licèt vir doctiſſimus, in hoc caſu, ſed omninò dicendum eſt cum ſupradictis Doctoribus, ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis nullum naſci impedimentum.

R E S O L. XXIII.

An ſi ſponſalia diſſolvantur ex mutuo conſenſu ceſſet impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex illis?

Et quid eſt dicendum, ſi morte alterius diſſolverentur?

Et an hoc impedimentum oriatur ex ſponſalibus fictè celebratis, videlicet oretenus abſque conſenſu interiori?

Idem eſt de matrimonio fictè contracto ex defectu conſenſus. Ex p. 11. tract. 5. & Miſc. 5. Ref. 12.

Sup. hoc in R. præterita.

§. 1. NEgativam ſententiam docent duo viri docti, ac ſtrictæ amicitiæ vinculo mihi conjuncti, Reverendiſſimus Candidus, & Averſa: Ille *tom. 1. diſquiſit. 28. art. 11. dub. 2.* Iſte *de Sacram. Matrim. q. 17. ſect. 5.* Idem etiam docet Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 9. num. 3.* Trullench *de Sacram. lib. 7. cap. 9. dub. 13. num. 8.* Baſſæus *verb. Matrimonium 7. num. 56.* Dicaſtillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. diſp. 7. dub. 39. num. 406.* & amiciſſimus P. Perez *de matrim. diſp. 8. ſect. 2. num. 4,* ubi ſic aſſerit; Dico ſecundo; quando ſponſalia diſſolvuntur mutuo conſenſu contrahentium, adhuc non ceſſare impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis. Ita opinor cum Doctoribus primæ ſententiæ, & ratio meo judicio efficacior hæc eſt, quia impedimentum matrimonii non dependet à voluntate contrahentium, ſed ab Eccleſia, quæ conſtituit, ut impedimentum publicæ honeſtatis conſurgat ex ſponſalibus validis; ſponſalia verò non ob id non fuerunt valida, quod poſteà diſſolvantur, ut conſtat. Ratio autem motiva, propter quam inductum eſt ab Eccleſia impedimentum publicæ honeſtatis, adhuc militat, quando ſponſalia mutuo conſenſu, diſſolvuntur, eo quod non deceat matrimonium contrahi inter aliquas perſonas, quæ ſibi ſactæ ſunt propinquæ per ſponſalia: aliàs enim poſſet hoc impedimentum ceſſare quoque poſt mortem alterius ſponſi, non enim ſponſalia videntur magis diſſolvi per mutuum conſenſum, quàm per mortem, per quam perpetuò diriguntur, ut oſtenſum eſt. Nec valet dicere cum Hurtado eſſe diſcrimen: nam ſponſalia, quæ mutuo conſenſu diſſolvuntur, evaneſcunt immediatè, & ratione ſui, & ſponſis viventibus unus deſinit ad alium pertinere, & è contra; non verò quæ morte alterius diſſolvuntur, quia iſta mediatè tantum, & ex defectu ſubjecti, & ipſis viventibus ſemper unus pertinuit ad alium, & è contra, ac proinde ex illis utpotè perpetuis, & ſemper validis oritur hoc impedimentum, & non ex illis. Non, inquam, valet, quia ſponſalia per mortem etiam evaneſcunt, imò etiam magis, quia per mortem perpetuò diſſolvuntur: at diſſoluta per mutuum conſenſum, iterum per novum conſenſum contrahi poſſunt. Immediatè etiam, & ratione ſui per mortem evaneſcunt, quia immediatè evaneſcit omnis conſenſus, & radix illius, nempè humina. Unde ſicut ſponſis viventibus, unus deſinit ad alterum pertinere per mutuum conſenſum, ita multò magis mortuo alterutro. Non ergo eſt peculiaris ratio, nec ſpeciale diſcrimen. Ita Perez, & ante omnes Sanchez.

Alibi in Ref. not. præterita.

2 Sed ego de hoc caſu interrogatus ab Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Franciotti, inter purpuratos Patres pietate, & doctrina conſpicuo, affirmativè reſpondi, Sancta declaratione Sacræ Congregationis Concilii à Pontio adducta; ut ego alibi obſervavi, de qua etiam ex Cornejo mentionem facit, & ſequitur Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 9. diſp. 19. q. 4.* Hanc ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom. 5. diſp. 4. punct. 10. num. 8.* Martinus de San Joſeph *in monit. Confeſſ. tom. 1. lib. 1. tract. 33. de matrim. n. 5.* Remigius *in praxi Confeſſ. tract. 5. cap. 8. §. 14. num. 4.* Caſpenſis *in curſ. Theol. tom. 1. tr. 26. diſp. 9. ſect. 11. num. 69.* Opatovius *de Sacram. tract. de matrim. diſp. 4. q. 7. num. 31.* Mercerus *de Sacram. in ſupplem. qu. 57. dub. 2. n. 4.* & me citato Hermanus Buſembaum *in medulla Theologiæ mor.* & ratio eſt, quia talia ſponſalia mutuo conſenſu ſoluta, ſunt nulla, & invalida. Secus dicendum eſt ſi morte alterius diſſolverentur; nam in eo caſu, ſponſalia illa perpetua cenſerentur: nam ille qui obiit, judicaretur in eadem voluntate deceſſiſſe. Et ideò Joan. Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. qu. 7. de impedimento matrim. dub. 14. n. 122.* ſic ait; Petitur an hoc impedimentum oriatur, ſi ſponſalia valida mutuo contrahentium conſenſu diſſolvantur? Reſpondeo non oriri, ubi Tridentinum receptum eſt; Ita reſpondit Congregatio, quæ cenſuit eſſe invalida, quod videtur intelligendum ad hunc effectum, ut ex iis hoc impedimentum non oriatur, & ita exiſtimo peculiarem eſſe diſpoſitionem pro eo modo diſſolutionis ſponſalium; ſi enim diſſolvantur morte unius partis ante matrimonium contractum, vel judicis ſententiam, nihilominus pariunt hoc impedimentum, cum ſubſequens diſſolutio non obſtet, quominus fuerint valida. Ita ille, & iterum ego.

Sup. hac morte ibidem, in fine §. 1. & ſeq.

3 Verùm quia hic ſermo incidit de impedimento publicæ honeſtatis, quæro primò, an oriatur ex ſponſalibus fictè celebratis, videlicet oretenus abſque conſenſu interiori, & affirmativè reſpondet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 9. diſp. 19. q. 3.* cum Sanchez *lib. 7. diſp. 68. num. 14.* Pontio *lib. 7. cap. 36. num. 16.* & aliis penes ipſum, aſſerit enim, quod valeat promiſſio ſponſalitia in tali caſu, eo ipſo, quod exterius liberè, & ſeriò abſque joco proferatur, obligetque tam ex juſtitia, quàm ex fidelitate, & quod ſponſalia validè celebrentur per conſenſum debitum. Deinde motivum ob quod ſtatutum eſt ab Eccleſia hoc impedimentum, fuit impedire ſcandala, & publicam indecentiam, ut conſtat *ex cap. juvenis 3. de ſponſalibus*; ſed hæc æquè eveniunt, quando ſponſalia exteriùs apparent valida, & ſolus conſenſus internus ad eorum valorem deſideratur, cum defectus ille interni conſenſus lateat omnes: ergo quando defectu conſenſus non conſtat exterius, prædicta ſponſalia inducent illud impedimentum.

Sup. hac in R. ſeq & ſup. … in hac Ref. fol. 8.

4 Sed negativam ſententiam ſuſtinet Hurtadus *de matrim. diſp. 21. diffic. 1.* Rebellius *lib. 4. q. 14. n. 3.* Coninch *de Sacram. diſp. 22. dub. 5. n. 69.* Maſcardus *tom. 1. lib. 3. part. 1. tract. 11. document. 8. n. 2.* & Cornejo *in 3. part. D. Thom. tom. 2. tract. 6. de impediment. matrim. dub. 30. qu. 2.* ubi ſic ait: Ex quibus infero, non oriri hoc impedimentum, quando ſponſalia, aut matrimonium invalida ſunt defectu conſenſus interni, quidquid dicat Sanchez *lib. 7. diſp. 68. num. 14. & diſp. 70. num. 11.* Probatur, quia Concil. Tridentinum loco citato, & jura relata definiunt, non oriri ex ſponſalibus quacumque ratione invalidis: ergo Concilium comprehendit omnem invaliditatem, etiam eam, quæ provenit ex defectu conſenſus, non ſolum externi, & apparentis, ut in infante, aut furioſo, ſed etiam jure interno: ergo in foro conſcientiæ non dirimit matrimonium ſequens, nec etiam in exteriori, ſi probari poſſit. Ita ille; cui adde Martinum Perez *de matrim. diſp. 8 ſect. 3.* ubi probat ex ſponſalibus invalidis ſolius interni, & occulti conſenſus defectu, nullum conſurgere publicæ honeſtatis impedimentum. Moveor præcipuè, quia Concilium Trident. non potuit loqui clarius, & univerſalius, quam cùm dixit ſe prorſus tollere illud honeſtatis publicæ impedimentum, dum ſponſalia non erunt valida quacumque ratione, ſeu cauſa, verbis his univerſaliſſimis omnem complectens cauſam invaliditatis eorum, ac proinde etiam interni conſenſus defectum; quem profectò ſi cum cæteris comprehendere voluiſſet, nullis aliis clarioribus, aut univerſalibus verbis uti potuiſſet.

5 Reſpondet Sanchez Tridentinum intelligi quacumque ratione externa, & apparenti ſint ſponſalia irrita, oportere autem ſic intelligi, quia tale impedimentum eſt inſtitutum ob publicam honeſtatem ad vitandum ſcandalum; atque ideò defectus conſenſus, ob quem non inducetur impedimentum debet eſſe externus. Sed contra eſt, quia Tridentini verba illa uni-

universalia omnem nullitatem sive externam, & apparentem, sive etiam occultam comprehendunt. Praeterea dictum *caput unicum de sponsalibus in* 6. post Tridentinum manet illaesum quoad sponsalia irrita, defectus consensus, ut constat apud omnes: at ex sponsalibus invalidis solius interni consensus defectu, juxta illud Bonifacii VIII. decretum non oritur tale impedimentum: ergo. Undè ego huic sententiae magis adhaereo. Non nego autem, ut optimè observat Dicastillus *de Sacram. tom.* 2. *tract* 10. *disp.* 7. *dub.* 39. *num.* 403. affirmativam sententiam probabilem esse.

RESOL. XXIV.

An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicae honestatis?

Et an dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsae suae de praesenti, teneatur ad priorem reddere, si autem conjunctio carnalis accederet, cum secunda, tunc neutram possit accipere in uxorem, sin verò cum posteriori contrahat sponsalia, ea nulla sint, proindeque cum priori contraxit, solum sunt valida?

Et notatur, quod ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum, publicae honestatis, donec conditio fuerit impleta? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 51. alias 52.

Sup. hoc in R. contraria §. Verum, & infra eisdem in fine.

§. 1. Affirmativè respondent Sanchez *lib.* 7. *disp.* 68. *nu.* 14. Pontius *lib.* 7. *cap.* 35. *n.* 10. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *cap* 9. *num.* 4. & alii: quia hoc impedimentum statutum est propter indecentiam, quam secum trahit matrimonium cum consanguinea in primo gradu illius, qua cum sponsalia contraxisti: haec autem indecentia semper oritur, quoties constat publicè, sponsalia valida fuisse, tametsi de facto irrita sint. Undè, cùm Concilium dixit, ex sponsalibus, quacumque ratione valida non fuerint, non contrahi hoc impedimentum; intelligendum est verbum, *quacunque ratione*, quae cognoscitur, & scitur.

2 At mihi magis placet opinio negativa, quam tenent Hurtadus *de matrim. disp.* 21. *diffic.* 1. *nu.* 4. Coninch *disp.* 32. *dub.* 5. *num.* 69. Rebellius *lib.* 3. *quaest.* 14. Quia Concilium generaliter dixit, ex sponsalibus quacunque ratione invalida fuerint, nullum impedimentum contrahi: ergo absque fundamento restringitur ad ea, quae sunt publicè invalida: alias neque ex sponsalibus validis omninò occultis impedimentum oritur, siquidem nulla indecentia esset in tali contractu cum consanguineis sponsae. Quapropter non est spectanda indecentia publica, quae apud homines oriatur; sed quae oritur spectato ipso contractu.

3 Et ideò Pater Perez *de matrim. disp.* 32. *sect.* 2. *num.* 2 absolutè asseruit, impedimentum justitiae publicae honestatis, quod ex sponsalibus oritur, tantùm oriri ex sponsalibus cum determinata persona, ac certa; & ex absolutis, sive à principio, sive postea impleta conditione, & tantùm ex validis, & non ex nullis, sive ex defectu consensus, sive ob aliquod impedimentum, quamvis occultum: praedictumque impedimentum publicae honestatis esse perpetuum, nec dissolvi morte alterius, nec mutuo consensu, nec quia alter resilivit. Ita ille, quibus omnibus adde Texedam *tom.* 1. *lib.* 4. *tract.* 2. *contr.* 21. *num.* 9.

4 Sed nota hìc obiter: Dato casu, quòd sponsus de facto contraheret cum sorore sponsae suae de praesenti, dico, quòd tenetur ad priorem redire: si autem conjunctio carnalis accederet cum secunda; tunc neutram potest accipere in uxorem: non priorem; quia obstat affinitas: non posteriorem, quia impedit publica honestas. Sin verò cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sunt; proinde quae cum priori contraxit, solùm sunt valida.

5 Nota secundò: Ex sponsalibus conditionatis nullum oriri impedimentum publicae honestatis, donec conditio fuerit impleta: quia tum demum incipiunt esse vera sponsalia: consurgit autem, si coram Parocho, & testibus contractum fuerit conditionaliter matrimonium; quia hoc habet vim sponsalium usque dum adimpleta fuerit conditio: nam posteà ex illo matrimonio oritur affinitas. Et haec omnia docet Opatovius *de Sacram. tract. de matrim. disp.* 4. *q.* 7. *n.* 31.

RESOL. XXV.

De quibusdam sponsalibus? Ex part. 11. tract. 2. & Misc. 2. Resol. 70.

Sup. hoc in R. seq. & lege doctr. Resol.

§. 1. Priora sponsalia non officere, sed posteriora observanda esse firmiter existimo.

2 Moveor ad id tenendum, quia dicta Sponsalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, sine conditione, si Papa dispensaverit. Nec facit, quòd tacitè subintelligatur conditio, sed est necesse, ut expressè opponatur *leg. conditiones extrinsecus, de cond. & demonstr. gloss. in cap.* 1. *§. ille verò in verb. conditionem, de sponsalib. in* 6. Quod rectè docet Sacra Rota *in Valentina matrimonii, die* 10. *Novembris* 1595. *coram Seraphino, tom.* 2. *decis.* 1156. *num.* 1.

Sup. doctrina cõtenta in hoc, & seqq. 4. supra in Res. 19. & infra lege doctrinam in Resol. 141.

3 Et dato, & non concesso, quòd dicta sponsalia fuissent contracta sub dicta conditione, si Papa dispensaverit, etiam sequuta dispensatione dicendum est, non posse suffragari, cùm post illam non intervenerit novus consensus; & ratio est, quia jus perpetuò prohibet dicta sponsalia, & propterea nec sub conditione contrahi potuerunt, *l. inter stipulantem* 82. *§. Sacram. ff. de verb. oblig.* ubi si res à commercio eximatur, super ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguitur, nec reviviscit impedimento cessante, *l. continuus* 137. *§. cum quis ff. eod. tit.* Deinde, ut actus retro extendatur, oportere quod potuerit intercedere à principio, *l. si is qui pro emptore ff. de usucap.* Sed matrimonium, & sponsalia non potuerunt esse à principio temporis, quo fuerunt inita, obstante impedimento, ergo non potuerunt retrotrahi. Secundum affero rationem, quòd ex facto à jure improbato non potest oriri aliqua obligatio, *l. cum lex ff. de fidejussor.* Sed in contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur, sed in nostris terminis nulla fuit obligatio ratione praedicta, ergo opus est novo consensu.

4 Dicendum est itaque quod intentio Papae, quando dispensat in gradu prohibito, sit solùm dandi facultatem contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi, quod illicitè gestum est. Card. *in c. super eo*, & ibi Abbas *num.* 8. & Praepos. *num.* 5. *de cond. appos.* Aret. *cons.* 142. Sylvester *in verb. matrim. lib.* 3. *q.* 9. Sotus *super* 4. *dist.* 29. *q.* 2. *art.* 1. & alii.

5 Et ita nostram sententiam, praeter Doctores, quod hìc ad satietatem possim adducere, Sacra Rota Romana perpetuò docuit, ut patet apud Seraphinum *ubi supra*, & apud Manticam *decis.* 205. & apud Gregorium XV. *decis.* 410. & in causa Taurinensi sponsalium die 2. Decembris 1594. coram Gypsio, & in causa Ulixiponen. matrimonii 21. Junii 1613. coram Sacrato, & in causa Colimbrien. sponsalium 26. Octobris 1616. coram Buratto, & in Bononien. transactionis 5. Decembris 1607. coram Coccino *decis.* 374. *n.* 6. & 7. & novissimè coram eodem in una Hispalensi sponsalium die 6. Martii 1637. cujus decisionem omninò videndam invenies impressam in fine meae sextae Partis *decis.* 2. in qua adducuntur ad satietatem Doctores pro hac sententia, & validissimis rationibus confirmatur, ac respondetur ad argumenta contraria.

Quae nunc invenietur in fine to. 8. Ubi est etiam decis. 2.

6 Deinde, dato, & non concesso, supradicta sponsalia priora fuisse valida, nec consensus novus esset in illis necessarius, tamen dicendum est, adhuc observanda esse secunda sponsalia, utpotè conjuncta cum copula: & ratio est, quia quando duo contendunt, unus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius favendum est, quàm primo: sed secunda foemina damnum patitur, & id agit, ut damnum evitet; prior verò ut lucrum acquirat; ergo illi potius favendum est, quia prior, vel nullum, vel leve patitur nocumentum; & confirmatur exemplo contractus venditionis, in quo secunda venditio, sequuta traditione, praevalet priori, *l. quoties C. de rei vendic.* Et ideò hanc sententiam tenet, me citato Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 2. *quaest.* 19. & me citato Bossius *de matrim. cap.* 3 *§.* 28. *num.* 90. & me citato Martinus de S. Joseph. *in monit. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 6. *de matrim. num.* 13. Idem docet Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap.* 14. *nu.* 4. Caspensis *in Curs. Theol. tom.* 2. *tract.* 26. *disp.* 1 *sect.* 11 *§.* 6. *num.* 88. & ex Societate JESU Rebellius *l.* 4. *q.* 8. *sect.* 4. *num.* 56. Coninch *de Sacrament. disp.* 23. *dub.* 4. *concl.* 4. *n.* 34. Castrus Palaus *tom.* 5. *disp.* 1. *punct.* 22. *num.* 6. Lessius *in* 3. *part. D. Thom. c.* 3. *de Sacrament. matrim. dub.* 5. *num.* 53. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 31. *num.* 218. & Escobar *in Theol. moral. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 6. *num.* 106. & alii penes ipsos.

Sup. hoc in R. not. primo hujus Res.

7 Nec adversus superiùs dicta obstat opinio Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disp.* 46. *n.* 5. Trullench *de Sacram. lib.* 7. *c.* 2. *dub.* 8. *memb.* 4. Vvigers *in Supplem.* 3. *Partis q.* 43. *dub.* 5. *n.* 14. Texedae *tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *controv.* 5. *q.* 2. *num.* 260. & *aliorum*, asserentium prima sponsalia valere, etiamsi posteriora fuerint tracta cum copula, non inquam hoc obstat: nam respondeo primò, nostram sententiam esse probabiliorem, ut patet ex decisionibus Sacrae Rotae.

8 Respondeo secundò opinionem Sanchez, & aliorum non obstare in casu nostro, sed potius favere: nam dictam opinionem Sanchez, & alii limitant in casu, quo secunda foemina cognita, & ignara priorum sponsalium damnum pateretur; sed hoc damnum in casu nostro contingeret, ut luce meridiana clarior est, ergo, &c.

9 Et tandem, dato quòd omnia superiùs dicta non extarent, sed prima sponsalia essent firma; tamen hodie adesse justam causam ab ipsis resiliendi, apertissimè patet, propter supervenientes simultates, & odia orta inter sponsum, & sponsam, quae quidem praebere causam resiliendi à sponsalibus tradunt communiter Doctores; Ita Hurtadus *de Matrim. disp.* 2. *difficul.* 14. *num.* 51. & 53. Perez *de matrim. disput.* 9. *sect.* 11. *n.* 5. Praepositus *in* 3. *part. D. Thom. quaest.* 9. *de sponsalibus dub.* 9. *n.* 87. Vvigers *in* 3. *p. Suppl. quaest.* 43. *art.* 3. *causa* 10. *num.* 2.

Sup. hoc supra in Res. 19 §. ult. eisdem in principio, sed lege eã per totam.

num. 2. Ragucius *in Lucerna Parochorum, de Sacrament. matrim. quaest.* 13. *num.* 7. Alarius *in Canon. Conscien. lib.* 5. *verb. sponsalia, nu.* 14. Bizozerus *de Sacram. part.* 2. *cap.* 1. *membr.* 3. *num.* 14. Mercerus *in Supplem.* 3. *partis, quaest.* 43. *artic.* 3. Opstovius *de Sacram. tract. de matrim. disp.* 1. *quaest.* 8. *n.* 105. & alii penes ipsos.

10 Et ideò, ut habetur in Praxi Genuensis *cap.* 14. *n.* 5. fuit decisum in Rota Romana in una Toletana matrimonii die 27. Januarii 1595. coram Seraphino, & in alia Aquilegien. sponsalium 10. Decemb. 1599. coram Pamphilio, abstinendum esse à coactione, non obstante, quod sponsalia essent jurata, ex quo testes, sponsi dicebant, ipsum abhorrere nuptias, & asserere, omne malum potius electurum, quàm illam in uxorem ducere. Sed totum hoc accidit in casu nostro, ergo, &c. Nota verò, quod quando Judex desistere debet à conditione ob scandali timorem, ut est in casu nostro, non est necesse, ut id juridicè sibi constet, sed sufficiunt circumstantiæ extrajudiciales. Ita contra Ledesmam docet Pax Jordanus *in Var. Elucubr. Tom.* 3. *lib.* 3. *tit.* 7. *n.* 203. Sanchez *de Matr. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 20. *n.* 6. cum aliis.

11 Dicendum est itaque ex omnibus superiùs dictis, sponsalia posteriora, de quibus loquimur, esse observanda; & sponsum habere justam causam à prioribus resiliendi, & ideò non posse cogi, nec excommunicari.

12 Primò, quia priora sponsalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, & absque conditione, si Papa dispensaverit, & licet postea fuerit obtenta dispensatio, tamen non fuit iterum renovatus consensus.

13 Secundò, quia posteriora sponsalia conjuncta fuerunt cùm copula, ac ingens, & irreparabile damnum mulier pateretur, si priora firma remanerent.

14 Tertiò, quia post prima sponsalia contracta, gravia dissidia, & capitales inimicitiæ ortæ sunt inter sponsos, ergo, &c.

RESOL. XXVI.

An si post sponsalia cum prima, sequantur sponsalia cum secunda una cum copula, dissolvantur prima?

Et quid, quando fœmina secunda, quæ cognita est, & violata sub spe conjugii notabile damnum pateretur?

Et notatur, quod quando ex aliquo casu cessant prima sponsalia, an servanda sint secunda? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 209. aliàs 210.

Sup hoc in R. praeter signanter à §. Deinde.

§. 1. NOn dissolvi putat Sanchez *tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 49. *nu.* 5. nisi secunda fœmina, quæ cognita est, & violata sub spe conjugii, notabile damnum pateretur; tunc enim posset judex obligare ad contrahendum cum secunda. Ratio verò, quare in dicto casu non dissolvantur sponsalia, hæc est, ait Sanchez, quia injuria illata posteriori non aufert jus suum priori.

2 Sed in tali casu dissolvi sponsalia ex parte utriusque, & cogendum esse ad ducendum secundam tenet Basilius Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap.* 14. *nu.* 4. quia quando duo contendunt, unus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potiùs favendum est, quàm primò. Sed secunda fœmina damnum patitur, & id agit, ut damnum evitet, prior verò ut lucrum acquirat. Ergo huic, quæ damnum passa est, favendum potius, quàm alteri quæ nullum, vel leve patitur. Ad argumentum Sanchez respondetur; posteriorem injuriam, & traditionem prævalere priori promissioni, est enim fortius vinculum, & strictior obligatio resarciendi injuriam, quam vinculum primæ promissionis, & ideò prævalet, etsi posterior. Hæc Pontius adversus Sanchez. Sed utraque opinio est probabilis, & cum Sanchez consentit novissimè Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 12. *diffic.* 12. *num.* 12. cum Pontio verò tenet Rebellius *lib.* 4. *quaest.* 8. *sect.* 8. *num.* 56. Coninch *de Sacram. disp.* 22. *dub.* 4. *concl.* 4. & ego.

Quoad hoc in Ref. seq. lege doctrinam §. 2. alin. 4.

3 Notandum est etiam hic obiter, quòd quando ex aliquo casu cessant priora sponsalia, an servanda sint secunda, dissentiunt Doctores, affirmat Covarruvias *part.* 1. *de matrimon. cap.* 4. §. 1. *n.* 10. & Rebellius *lib.* 4. *q.* 8. *sect.* 8. *concl.* 1. & alii; sed negant Sanchez *lib.* 1. *disp.* 55. *n.* 6. Coninch *de Sacram. disp.* 22. *dub.* 6. *concl.* 8. & Pontius *ubi suprà, n.* 2. quibus ego adhæreo, quia si nulla fuit prior obligatio; non est quòd convalescat.

RESOL. XXVII.

Utrum ex matrimonio, valido dissolvantur sponsalia?

Et an dissoluto matrimonio, teneatur, qui ita contraxit priora sponsalia implere? Ex part. 3. tractat. 4. Resolut. 208. aliàs 209.

§. 1. CErtum est dissolvi quoad eum, qui non contraxit matrimonium, difficultas est quoad eum, qui contraxit. Pater Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 48. *n.* 3. affirmat in tali casu omnino dissolvi, ut nulla prorsus maneat obligatio, ex *cap.* 1. *de sponsa duorum, cap. sicut, c. si inter, cap. veniens, cap. it quisdem, de sponsalibus*.

2 Sed negativam sententiam sustinet Basilius Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap.* 13. *num.* 4. ubi docet obligationem sponsalium in casu, quo alter expectet, non extingui, sed suspendi, ita ut eo matrimonio dissoluto, teneatur priora sponsalia implere, quia obligatio nata ex sponsalibus in tali casu, non extinguitur jure positivo, nam in canonibus allegatis à Sanchez, tantùm dicitur eum, qui post sponsalia contrahit matrimonium cum aliqua, debere manere cum illa. An verò extinguatur omninò obligatio sponsalium, non diffinitur, solùmque indicatur illam, ea de causa, non posse cum prima contrahere, quia jam impossibile est, contracto conjugio cum secunda. Neque etiam extinguitur talis obligatio ex ipsa rei natura, quia quando priori vinculo supervenit aliud fortius diversæ rationis, vel aliud impedimentum, quo minus primum impleatur, non extinguitur, sed suspenditur. Ut cùm quis votum Religionis emisit, & postea contraxit conjugium, & consummavit, non extinguitur voti obligatio, sed dissoluto matrimonio tenetur Religionem ingredi. Hæc Pontius adversus Sanchez, cujus tamen opinio, his non obstantibus, non caret probabilitate, quam novissimè sequitur Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 12. *diffic.* 12. *num.* 11.

Quoad hoc lege §. ult. Ref. praecitam.

RESOL. XXVIII.

An adstrictus sponsalibus juratis, si postea emittat Religionis votum, possit adhuc contrahere matrimonium animo ingrediendi Religionem ante consummationem?

Et an si votum Religionis ante sponsalia emisisti, & fœminam deflorasti sub fide data de matrimonio, tenearis illam ducere, emisso voto?

Et an sponsus, qui post sponsalia votum castitatis emisit, committat aliquam culpam? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 76. alias 75.

Sup. hoc infra lege doctrinam Ref. 159.

§. 1. NEgativè respondet, & peccare mortaliter ex Sanch. & Guttierez docet Castr. Pal. *to.* 5. *disp.* 1. *punct.* 16. *n.* 8. eò quòd sic contrahens manifestissimo periculo te obiicere censeris; quòd illicitum est, nisi aliqua causa gravi excuseris? qualis esset, si alia via non tibi pateat aditus securus Religionem ingrediendi; vel honori fœminæ, aut prolis bono consuli non possit.

Sup. hoc Sigonanter ibid.

2 Verùm non peccare mortaliter, imò esse ei licitum ex Cajet. Ledesma, & Rodriguez docet Texeda *in Theolog. mor. tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *num.* 237. Quia, qui voto Religionis adstrictus matrimonium contrahit, non peccat contra votum, & manifestum est: quia votum Religionis, seu castitatis, solùm obligat ad non contrahendum cum animo consummandi; aliàs nunquam esset licitum absque obtenta priùs dispensatione, eo animo contrahere, quod falsum est, ut constat in eo, qui voto ligatus Religionis aliter non potest votum suum implere, nisi priùs matrimonium ineundo, ut si perclusus detineatur, & timeat amittere vitam. Secundò, quia aliàs, si sententia horum Authorum esset vera, sequeretur, quod qui eo animo contraxit, teneretur posteà non ingredi Religionem. Tertiò, quia nulla injuria ex matrimonio sic contracto infertur alteri conjugi, nec Sacramento: ergo, &c. Probatur antecedens pro utraque parte: nam, qui matrimonium contraxit, potest absque injuria alterius ad Religionem transire: nam ex sententia omnium Doctorum, & est expressum in Jure, conjugatis conceditur bimestre, intra quod possunt ad Religionem transire, relicto statu matrimoniali: cùm enim Religiosus status excellentior sit statu matrimoniali; in ipso contractu matrimonii, aut sponsalium, clauditur conditio hæc, nisi alter sponsus velit ad Religionem migrare; & eadem exceptio subintelligitur in juramento, cùm nemo præsumatur contra id, quod est consilium evangelicum, jurare velle: ergo voto Religionis adstrictus sic matrimonium contrahendo, nullam injuriam infert alteri conjugi: imò si aliqua esset, illa sequitur per accidens, cùm vovens utatur jure suo. Quod etiam nec irrogetur injuria Sacramento, ostendo: quia copula, seu matrimonii consummatio, non spectat ad substantiam ejus: ergo benè potest stare verum Sacramentum matrimonii absque ejus consummatione: & ideò utramque sententiam satis probabilem existimo. Sed stando in affirmativa, infertur contra Sanchez *lib.* 1. *disp.* 43. *num.* 11. & Guttierez *cap.* 225. *num.* 3. licitum esse ei, qui sponsalia juravit, etiam nullo voto adstrictus, matrimonium contrahere cum animo ingrediendi Religionem ante ejus consummationem: quia ex tali modo contrahendi matrimonium, nulla per se sequitur injuria alicui, & aliàs ipse contrahens utitur jure suo: imò si quæ injuria alteri contrahenti sequatur, illa est per accidens, cùm alter conjux possit, & teneatur prævidere, non obstante matrimonio inito, licitum esse alteri conjugi ad Religionem transire gratia melioris frugis, & meliorandi vitam, & statum: quod quidem etiam ipsi concessum est.

3 Sed,

3 Sed, quid dicendum, si juramento sponsalia firmata sint? Potestne jurans, sponsa deserta, Religionem ingredi? Negat Rebellius *lib. 4. quæst. 8. sect. 6. concl. 2.* Sed mihi magis placet opinio Pontii *lib. 12. cap. 19. n. 9.* & aliorum, asserentium posse: quia juramentum sequitur naturam actus, cui adhæret, cap. *Quemadmodum, de jurejurando, leg. fin. Cod. de non numerat. pecun.* At natura promissionis matrimonii, cui juramentum adhæret, imbibit conditionem, nisi promittens velit Religionem ingredi; quæ conditio cùm non insit sponsalibus ex jure positivo, sed ex naturali, aut divino privilegio; nequit ab Ecclesia ab sponsalibus juratis excludi: siquidem sponsalia jurata exequi non est ita perfectum, ac est Religionis status: aliàs ex matrimonio rato jurato non esset licitus transitus ad Religionem, quod non est dicendum. Certum est tamen apud me, quòd si votum Religionis emisisti ante sponsalia, & fœminam deflorasti sub fide data de matrimonio; teneris illam ducere, omisso voto. Ita contra Navarrum, Rodriguez, & alios tenet Layman *lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 4.* Coninch *disp. 23. dub. 3. concl. 6.* & alii non ob promissionem præcisè, sed ob traditionem sui corporis tibi bona fide factam sub conditione, & pacto matrimonii futuri, & sub illius spe: æquitas namque naturalis non patitur, ut cum tanto damno proximi in Deum liberalis existas.

Sup. hoc infra in R. 155. 156. & 157.

4 Et tandem quæram etiam hic obiter, an sponsus, qui post sponsalia votum emisit castitatis, committat aliquam culpam? Circa quam difficultatem Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 46. num. 10.* Layman *in Summa, tract. 10. de sponsal. num. 6.* affirmant, hujusmodi voventem non liberari post sponsalia vovendo castitatem ab aliqua culpa; & ideò dicunt, sponsum post sponsalia votum castitatis emittendo, peccare mortaliter, nisi vovendo intendat transire ad Religionem: & ideo fatentur, hujusmodi votum non esse licitum. Cæterùm omninò affirmandum est cum Soto *in 4. dist. 27. q. 2. art. 3.* Covarruvia *in Epitom. de sponsal. cap. 3.* hujusmodi votum esse licitum, nec proinde sponsum sic vovendo aliquam committere culpam. Ratio est, quia hujusmodi votum est de meliori bono: ergo est licitum, nec proinde vovendo peccat. Nec obstat dicere quòd sponsus nequit vovere in præjudicium alterius sponsi, excepto voto Religionis: ergo, cùm votum castitatis sponsalibus superveniens præjudicet alteri sponso, nequit validè, & absque peccato fieri. Respondetur ex dictis, quòd in sponsalibus subintelligitur exceptio, id est, clauditur hæc conditio, *nisi aliter sponsus velit ad perfectiorem vitam transire;* & ideò liberum est utrique conjugi votum simplex castitatis facere, aut assumere Ordines: quare sponsus illud votum emittens, nec alteri sponso damnum infert, nec illicitè facit; cum utatur jure suo, atque adeò nullo modo vovendo peccat.

Sup. hoc infra in Ref. 10. §. ult. & hic sup. in primis lin. §. 1. hujus R.

Sup. hoc infra ex doctrina R. ... §. 1. circa ... lin. 3.

RESOL. XXIX.

An sponsalia dissolvantur per solum ingressum Religionis, vel sit expectanda professio?

Et an sit licitum Religionem ingredi post sponsalia, etiam juramento confirmata? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 206. alias 207.

§. 1. PRima opinio asserit, non dissolvi nisi per professionem. Sic Covaruvias *part. 1. de matrim. c. 5. num. 15.* Navarr. *in manuali, c. 22. nu. 26.* & alii, quia re vera non est textus, unde colligatur ante professionem dissolvi, & aliàs ex natura rei non videntur dissolvi, cum possit maritus egredi, & implere sponsalia.

2 Secunda opinio distinguit, scilicet, quoad eum, qui in sæculo remanet; sponsalia dissolvi, non verò quoad illum, qui Religionem ingreditur, quia si ille alter velit cum eo egrediente contrahere, tenetur. Ita Gabriel *in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. cas. 6.* Rebellius *lib. 4. q. 8. sect. 6.* & alii.

3 Tertia opinio est aliorum, qui docent sponsalia dissolvi solo Religionis ingressu, quoad utrumque. Sic Toletus *lib. 7. cap. 26.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disput. 41. num. 1. & 5.* cum aliis penes ipsum. Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles.

4 Notandum est hic obiter, regulariter, & absolutè loquendo licitum esse Religionem ingredi post sponsalia etiam juramento confirmata, dissolventur enim juxta supradictas opiniones. Nec facit contrà, *cap. commissum 16. de spons.* ut fusè illud explicat Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 10. num. 9. & seq.*

RESOL. XXX.

An peccet, qui contraxit sponsalia, si suscipiat Ordines sacros?

Et notatur votum suscipiendi sacros Ordines dirimere sponsalia, & licitè post illa potest quis tale votum emittere? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 207. alias 208.

§. 1. AFfirmant Rebellius *lib. 4. quæst. 8. sect. 5.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 47.* & alii; sed mihi contraria sententia magis placuit, semper enim quando contrahuntur sponsalia, videtur subintellecta conditio melioris status. Et quamvis propositum cœlibatus sit melioris boni, attamen, quia non est status melior, ideò non videtur subintellecti conditio cœlibatus. At clericalis ordo status est immobilis, & ideò ex ipsa natura rei subintelligitur ea conditio in sponsalibus. Unde dicendum est nullum peccatum committere eum, qui contractis sponsalibus ad sacros Ordines promoveri curat. Et ita docet novissimè Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. c. 11. num. 3.* Sotus *in 4. dist. 27. q. 1. art. 5.* & Navarrus *in man. cap. 22. num. 25.*

2 Notandum est etiam hic contra Sanchez, *ubi suprà*, votum suscipiendi sacros Ordines dirimere sponsalia, & licitè post illa potest quis tale votum emittere. Sic Pontius *ubi suprà, cap. 12. num. 3.* qui citat Azorium. Non est tamen negandum opinionem negativam Sanchez esse probabilem.

Sup. hoc supra §. sup. seq. & signanter in hac.

3 Negativè respondet Sanchez *de matrim. to. 1. lib. 1. disp. 46. n. 9.* ubi etiam asserit post sponsalia, tale votum emittere illicitum esse.

Sup. hoc supra in Ref. ult. §. Et tandem.

4 Sed affirmativam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 12. num. 4.* ubi sic asserit. Quod attinet ad votum castitatis superveniens sponsalibus, nonnulli censent eo non dirimi sponsalia, neque ejusmodi votum post sponsalia licitum esse. Ego tamen existimo votum castitatis emissum post sponsalia esse validum, vel non; hoc secundum dici non potest, ex eo quod fatetur idem Sanchez, voventem obligatum manere ad non petendum, & peccare contrahendo matrimonium. Si ergo validum est votum, non possunt sponsalia consistere, quia incompossibilis est obligatio absoluta voti cum obligatione sponsaliorum. Ita Pontius, qui respondet ad omnia argumenta Sanchez, cujus tamen opinio, quam etiam tenent Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 9.* Coninch. *de Sacram. disp. 23. dub. 3. concl. 1. n. 25.* & Layman *in Theol. moral. lib. 5. tractat. 10. part. 1. cap. 2. num. 6.* videtur etiam mihi probabilis, licèt cum Pontio consentiant Suarez *lib. 2. de voto, cap. 4. nu. 13.* Vasquez *opusc. de rest. cap. 3. §. 2. dub. 1. n. 17.* & alii.

RESOL. XXXI.

An quando aliqui pro aliis præsentibus, & tacentibus contrahunt sponsalia, horum taciturnitas sit signum sufficiens interni consensus?

Et an hoc procedat, etiamsi parentes contrahant sponsalia coram filiis emancipatis, & spuriis? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 269. alias 270.

§. 1. SUppono eam taciturnitatem sufficere, quando illi ex horum mandato contrahunt. Secundò, certum est etiam quando parentes ita contrahunt pro filiis, horum taciturnitatem esse sufficiens signum consensus, & hoc habetur expressè *in cap. unico, de desponsf. impuberum in 6.* Difficultas est quando contrahit non pater, vel mater, sed alii. Prima opinio negat, & ita docet Sanchez *to. 1. lib. 1. disp. 22. nu. 7.* cum aliis, penes ipsum; quia *in cap. unico,* tanquam quid speciale hoc de parentibus statuitur. Et ita tenet novissimè hanc sententiam Molin. *de ritu nupt. lib. 1. compar. 61. n. 38.* & Barbosa *in collect. tom. 4. lib. 4. sexti Decret. tit. 2. cap. unico, n. 12.*

Sup. contra in hac Resol. dempta ol. ... diffic. in R. ... not seq. Sup. hac diffic. in Ref. seq. §. 1. paulo post initium, à vers. Et hanc sententiam.

2 Secunda opinio affirmat, quam tuetur inter recentiores Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 14. n. 7.* & illam non solùm procedere in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo esse amplectendam demonstrat.

3 Sed mihi opinio Sanchez magis placet, neque urget illa regula juris, quòd qui tacet consentire videtur: nam respondeo tacentem censeri consentire, quantum est in sui favorem, non verò in sui præjudicium, ut est in casu nostro. Non est tamen negandum sententiam Pontii esse probabilissimam, quam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Henriquez *lib. 11. cap. 1. n. 6. juncto comm. littera P.* unde immeritò illam falsam vocavit Guttierez *de matr. cap. 13. num. 2.* contra quem etiam teneo probabilem esse sententiam Ægidii Coninch *de Sacram. disp. 21. dub. n. 37.* asserentis id quod prima opinio Sanchez asserit de patre, & matre, asserendum esse de tutoribus: secus autem de iis, quorum curæ illi non sunt ea ratione commissi, vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 13. in fin.* Et omnia supradicta procedunt, etiamsi parentes contraherent sponsalia coram filiis emancipatis, & spuriis.

Sup. his tutoribus in Ref. not. præterita à principio.

RESOL. XXXII.

An Tutor, vel Curator, si respondeat pro puella, valida sint in utroque foro sponsalia, vel matrimonium, ipsa præsente, & tacente?

Et quia jus canonicum tanquam quid speciale id de parentibus asseritur, quæritur etiam an sufficiat signum consensus in sponsalia, vel matrimonium, si nomine filiorum persona extranea respondeat? Ex p. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 21.

§. 1. Af-

S p. contento in hac R. in R. 6. not. seq. signanter sup. ibidem in fine, & pro matrimonio in Ref. 2. per totam.

§.1. AFfirmativè respondet Rebellius, *part.2. lib.2. qu.10. num.8.* ubi sic ait: Taciturnitas interdum sufficiens etiam est ad consensum exprimendum, ac adeò si consensus sit de præsenti, nec desint cætera, Matrimonium fiet: Si enim viro consensum exprimente, puella taceat, pro ea tamen pater, vel mater, vel alius puellæ curam gerens similem exprimendo consensum respondeat, silentium puellæ sufficit ad consensum exprimendum, ac proinde si illa de præsenti consentiat, Matrimonium erit: Ita ille. Et hanc sententiam à fortiori tenent hi, qui asserunt sufficiens signum consensus in sponsalia, vel Matrimonium esse, si nomine filiorum persona extranea respondeat; ut sustinet Glossa, *in cap. unico de sponsal. in 6. verb. Sponsalia.* Hostiensis ab eadem Glossa allegatus, Imola, Geminianus & alii *in d. cap. Unicum*, & ex Theologis Ricardus *in 4. distin. 27. art.1. q.2.* Soto *ibidem, q.1. art.4. vers. Præsens autem.* Victoria *in Summa, de Matrim. n.250.* Petrus Ledesma, *quæst.45. art.2. dub.3.* & alii, quos referunt Sanchez *disput.23. n.6.* Guttierez *d. cap.13. n.2. versic. Unde glossa*, quibus adde Basilium Pontium, *de Matrimonio lib.2. cap.14. n.7.* quia æquè expressiva consensus filii, vel filiæ sunt verba externi juncta præsentia, & taciturnitate, sicut verba parentis, immo magis, nam si puella velit contradicere, liberius id faciet coram externo, quàm parente. Confirmatur; quia si verba extranei puella præsente, & tacente, non essent de se sufficiens signum ad exprimendum consensum de præsenti: Summus Pontifex *in dicto capite Unico*, non potuisset statuere, quod verba parentum pro filia sufficerent, cùm contractus Matrimonii constare debeat consensu exterius sufficienter expresso, ex eo quod est contractus humanus, & Sacramentum sensibile.

Sup. hoc in Ref. 9. supra à fin. & hoc est pro consensu in sponsalibus, sed pro illo esse in matrimonio ipso, & pro omnibus personis contentis in hac Ref. infra in Ref.35 per totam.

2 Sed ego non recedo à negativa sententia, quam tuetur Sanchez *de Matrimon. lib.4. disp.23.* Guttierez *c.13.* Bossius *cap.3. §. 39. n.167.* quia Textus *in c. Unico de Sponsal. in 6.* Loquitur tantum de parentibus, & verè non videtur similis ratio: Undè si tutor contraheret pro suo minore tacente, requireretur, vel expressus consensus, vel ratihabitio per aliquod aliud signum. Et contra Doctores superius citatos dicendum est non esse sufficiens signum consensus in sponsalia & Matrimonium, si persona extranea respondeat pro Contrahentibus, ut tenet me cit. Leandrus *de Sacram. to.2. tract.9. disp.1. q.50.* & alii penes ipsum, & penes Sanchez: Quia jus Canonicum tanquam quid speciale id de parentibus asserit, innuens à contrario sensu secus esse in Extraneis: Tum quia ratio curæ, & dilectionis paternæ, & obedientiæ filiorum erga parentes, dum parentes pro filiis præsentibus, & tacentibus contrahunt, & jus præsumit filios tacitè consentire, non habet locum in extraneis; ac proinde licet taciturnitas, dum parentes contrahunt, habeatur pro sufficienti signo taciti consensus, non reputabit tamen, dum extraneus id facit, & pro alio pro quo extraneus respondet, & consensum exprimit, præcesserit, quod una cum subsequente taciturnitate indicet consensum expressum, vel tacitum; vel nisi appareat clarè ei, pro quo respondet, & contrahit, in ejus commodum, & favorem contrahere. Itaque in hoc casu puto in utroque foro supradicta sponsalia, & matrimonium non esse valida, vide Bossium *loc. cit.*

RESOL. XXXIII.

An quando Parentes, & Tutores pro filiis, & pupillis absentibus contrahunt sponsalia, & hi postea scientes non contradicunt, censtantur consentire? Ex p.3. tr.4. Ref.270. alias 271.

§.1. PRima opinio affirmat, sic Henriq. *lib.11. cap.13. nu.5.* Sotus *in 4. dist.24. q.2. art.2. ad 1.* & alii. Et ratio est, quia eadem prorsus est ratio, ac quando ipsis præsentibus, & tacentibus, parentes contrahunt.

2 Secunda opinio negat, ita Basilius Pontius *de matrim. lib.2. cap.14. n.14.* Sanchez *to.1. lib.1. disp.44. nu.16.* quia textus *cap. unic. de despons. impub. in 6.* agit de sponsalibus à parentibus, nomine filiorum præsentium, & tacentium contractis, ideò in nostro casu non sufficit postea scientes non contradicere, sed requiritur, ut hi jam certiores facti sponsalia à patribus absentibus contracta, tacitè, vel expressè aliquo signo sufficienti ratificent.

3 Tertia opinio est Ægid. Coninch *de Sacram. disp.21. dub.3. num.30.* asserentis, quòd quando hi rescifcunt per aliquem ad quem non pertinet rem gestam ad eos referre, ipsos tacendo non censeri consentire, quia non tenentur huic ullo modo assentire. Quando verò id ipsis proponitur per ipsos parentes, aut curatores, si taceant, censeri consentire, quia tenentur his talia iis proponentibus mentem suam aperire, atque ita vel contradicere, vel consentire; quod censentur facere dum tacent, quare si rem ipsis proponant coram parte, fient statim sponsalia; secus est si eam, hac absente, iis proponant: tunc enim non erunt sponsalia, donec pars per ipsos minores, aut alium ab iis ad hoc destinatum cognoscat eorum consensum, eumque acceptet. Ita Coninch. Mihi verò secunda sententia magis placet, licèt alias probabiles esse existimem.

RESOL. XXXIV.

Quando teneatur implere, qui contraxit sponsalia, nullo præfixo tempore, & termino? Ex p.3. tr.4. Ref.244. alias 245.

§.1. ITa respondet Sanchez *de matrim. tom.1. lib.1. disp.28. nu.2.* si dies apposita minimè sit obligationi, nec alia conditio, non teneri promissorem statim implere, sed tantùm requirente eo, cui promissiò facta est, tunc verò cùm alter petit, teneri contrahere. Ratio est, quia id generale est in omni debito absque diei præfixione, solùm enim tenetur debitor à creditore requisitus, solvere, ut constat ex *l. debitores præsentes, C. de pignoribus*. Ita Sanchez.

2 Sed hæc opinio displicet Basilio Pontio *de matrim. lib.12. cap.6. n.1.* ubi sic asserit: Incipit obligatio adimplendi sponsalia à momento contractus, *l. in omnibus obligationibus, ff. de reg. juris*, cujus oppositum immeritò docuit Sanchez, argumento textus *in l. debitores, C. de pignoribus*, ex quo textu constat debitorem non teneri solvere, nisi requisitum, quando non est debito solvendo præfixus terminus, sed perperam ex dicta lege colligitur; nam ibi agitur de distractione pignoris, quod creditor habet: non enim valent pacta de pignore propria auctoritate distrahendo. At quando convenit, ne pignus debitoris distrahatur, & perpetuam moram solvendi faciat solemniter, ac cum testibus denunciare eidem possunt, ut pignus liceat distrahere, ut *in d. l. debitores*; itaque perperàm suam doctrinam ex dicta lege colligit Sanchez. Quod autem attinet ad eam doctrinam, quam asserit, verum quidem est quando aliquis mutuam pecuniam dedit, nec terminum præfixit, intelligi debere necessariò aliquem terminum arbitrio judicis, ut utile sit mutuum, aliàs nulla mutuatarii utilitate datum mutuum esset, si statim repeteretur, sicut etiam idem dicitur de precario. At in nostro casu longè diversa ratio est, non enim est necessarium tempus expectandi, in quo sit utilis promissio, est enim utilis à principio, & utilis adimpletio, & ita etiam, alio non petente, adimplenda est, nisi alter ad impletionē differri ex causa postulet. Ita Pōtius adversus Sanch.

3 Sed his non obstantibus, opinionem Sanchez probabilem esse puto, quam post illum tuetur Villalobos *in summa tom.1. tr.12. diffic.9. n.2.* ubi sic ait. (El que le desposo sin terminar el tiempo, en que se avia de casar, obligacion tiene pudiendolo hazer commodamente, quando la otra parte lo pidere, porque assi acontece en las demas deudas, que se contraen sin señalar el termino de la paga.) Et hanc sententiam docet etiam Coninch *de Sacram. disp.22. dub.1. n.2.*

RESOL. XXXV.

Quidam contraxit sponsalia, & postea adimplere noluit, quæritur an sit per censuras compellendus? Ex part.3. tract.4. Ref.205. alias 206.

§.1. HIc casus frequenter solet accidere, & ad illum sic respondet Basilius Pontius *de matrimon. lib.11. c.6. n.2.* si is, qui sponsalia contraxit, adimplere nolit, monendus prius per judicem est: & si adhuc negat, per censuram compellendus est, *cap. ex litteris, et 2. de spons.* Illud tamen addendum est, judicem compellere debere per censuras compulsione moderata, non præcisa, si pertinax sit pars in resilendo, ex *cap. requisit. de sponsal.* Imò & quando prudenter judicatur frustrà ferri excommunicationem, ab illa est abstinendum. Ita Pontius, & Villalobos *in summ. tom.1. tract.12. diffic.19. num.3.* ubi ita ait. (Han de advertir muchos los Iuezes, quo no sean en este caso muy rigorosos, porque no hagan que se contrayga el matrimonio por miedo que cayga en varon constante, que si esso ay: no avra nada y tambien, porque svelen tener estas fuerzas difficultosas las salidas.) Ita ille.

RESOL. XXXVI.

Quidam vir Nobilis contraxit sponsalia, & per multos dies causa delectationis osculabatur, & tangebat sponsam, quæritur, an peccaverit mortaliter?

Et notatur dicta oscula, & amplexus esse licita, etiam, si prævisa pollutio sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cum inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se invicem oscularentur, & amplexarentur.

Et an hoc, quod dictum est de osculis, & tactibus, similiter, & multo magis dicendum est de colloquiis, & aspectibus, modo aspectus non sint valdè impudici, ut partium verendarum, sicut in simili de tactibus?

Etiamque advertitur, quod sicut sponsis de futuro licita sint oscula, amplexus, & similes tactus cum sponsis suis, ita delectationes, & commotiones sensibiles, quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ex p.2. tract.17. & Misc. 3. Ref.36.

§.1. PEccasse, respondit illi Theologus cujusdam Religionis, nixus, ut ipse dicebat, authoritate Rebellii *art.2.* Sup. hoc infra in R.38. & in 40. etiam R. not. seq.

art.2. lib.3. q.19. sect.2. cui ego addebam Anton. Fernandez *in exam. Theol.mor.part.4. cap.2. §.4.n.4.& part.3.cap.21.§.1.n.11.* & novissimè Rodriquez *in summ.tom.3. c.102.n.1.* Comitol. *in respons. mor. lib.4. quæst.20. n.4.* & alios.

2 Sed contrariam sententiam prorsus esse sustinendam puto. Dico igitur, quando tactus non sunt impudici, nec adest periculum pollutionis, excusantur à culpa mortali inter sponsos de futuro, & ratio est clara. Quia sicut copula cohonestatur à matrimonio, ita sponsalia, quæ sunt via ad matrimonium, debent cohonestare hos tactus, & oscula, quæ sunt quædam inchoatio ad ipsam copulam. Et sic hanc opinionem probabilem vocat Lessius *lib.4. cap.3. dub.8. num.58.* Bonacina *de matr. quæst.4. punct.9. nu.6.* & illam sequuntur Sanchez *de matr. tom.3. lib.9. disp.47.n.49.* Tolet. *in summa, lib.5. cap.14. num.4.* Navar. *in manuali, cap.14. n.18. & cap.16. num.12.* Reginaldus *in praxi, tom.2. lib.22. cap.1. n.6.* Cajet. *in 2.2.quæst.154.art.4.* Molles. *in summa, tom.1.tract.4.cap.15.n.4.& 5.* Valent. *tom.3. disp.9.q.3. punct.3.* Salas *in part.2. tom.2. quæst.74. tract.13. disp.6. sect.26. n.174.* Clavis Regia *lib.8.c.6. n.1.* Granado *in part.2. contr.C, tr.4. disp.7. n.4.* Jac. de Graffis *part.1. decis. lib.2. c.82. num.3.* Lopez *part.1, instruct. cap.54. & 75.*

3 Notat etiam Salas, cum multis recentioribus, quòd sicut sponsis de futuro, ut dictum est, licita sunt oscula, amplexus, & similes tactus cum suis sponsis, ita delectationes, & commotiones sensibiles, quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ita enim Sanch. *lib.9. disp.47.n.6.* adversùs Rebellium *ubi suprà*. Et ratio est, quia illa delectatio est de objecto licito, & tanquam præsens apprehenditur, & in præsenti est eis licitum. Ergo, &c.

4 Tandem nota ex Sanchez *ubi suprà disp.46. num.50.* dicta oscula, & amplexus esse licita, etiam si pollutio prævisa sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cùm inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se invicem oscularentur, & amplexarentur. Hoc quod dictum est de osculis, tactibus, & similiter, multò magis dicendum est de colloquiis, & aspectibus, ut notat Navarr. *c.16.n.12.* Sed limitat hoc Sanchez *n.54.* modò aspectus non sint valdè impudici, ut partium verendarum, sicut in simili de tactibus dixerat *num.52.* Sed hanc limitationem impugnat Salas *ubi suprà sect.26. n.177.* quia tactus verendorum libidinosi, majorem habent affinitatem cum copula, quàm aspectus libidinosi earum partium. Hæc Salas, sed an satis probabiliter, judicent viri docti. Ex his patet responsio ad quæsitum.

[margin: Sup. hoc in tom. ... tract. 4. ... doctrinam ... & pro ... cōventis in hoc ... in R. ... §.1.]

RESOL. XXXVII.

Improbatur quædam opinio pertinens ad sponsos de futuro; ubi docetur sponsis de futuro esse permissum aspectum pudendorum.

Et notatur non esse mortale in conjugis absentia propria verenda libidinosè tractare, si hujusmodi tactus ad illicitum actum non referantur.

Et quæritur, an quilibet tactus sint liciti, & quæcumque oscula inter conjugatos, etiam in partibus pudendis?

Et docetur mortiferum esse virile membrum in os uxoris immittere. Exp.11. tractat.2. & Misc.2. Res.68.

§.1. JOannes Salas *in 1.2. tom.2. quæst.74. tract.13. dub.6. sect.26.n.177.* docuit, sponsis de futuro esse permissum aspectum pudendorum; Ego dum legi hanc opinionem, improbabilem existimavi, & casum communicatus cum doctissimo concive nostro Patre Josepho Augustino Societatis JESU libenter in nostram sententiam ivit, quam nunc invenio docere etiam Patrem Antonium Escob *in 2. editione Theol. mor. tr.1. Examin.8. c.3. n.74.* ubi sic ait; Salas pudendorum permittit aspectus, quia non tantam habent connexionem cum copula, quam tactus. Ast ego semper hanc sententiam, ob commotionis immoderantiam, improbabilem judicavi. Sanchez citatus ait licere oscula, & tactus externos, etiamsi secutura pollutio prævideatur, dummodo adsit justa causa sponso, scilicet ad vitandam inurbanitatis, seu austeritatis notam. Porrò alia adsunt ablegandæ notæ hujusmodi documenta, & ideò illicitam esse dixerim tam obnoxiam periculo demonstrationem. Ita ille; & quoad hoc ultimum contra Sanchez etiam ei adhæreo.

[margin: Sup. hoc in R. ... §. ... ex ... in lib. ... vers. Hoc quod]

2 Nota tamen, Escobar *ubi sup. n.73.* existimare non esse mortale in conjugis absentia verenda propria libidinosè attrectare, si hujusmodi tactus ad illicitum actum non referantur, etiamsi adsit pollutionis periculum; quia licet non referantur actu, tamen ordinantur sua ex natura ad conjugalem actum. Et citat Joann. Præpositum *in 3.part. q.6. de Bonis Matrimon. dub. 26.n.188.* Sed Præpositus in dicto loco apertè dicit dictos tactus verendorum non esse mortale, si absit pollutionis periculum. Undè ego puto illa verba in Codice amicissimi Patris Escobar fuisse scripta, & impressa errore manuensis, vel impressoris: Et ideò ubi dicit, *Etiamsi adsit pollutionis periculum*, corrigere. *Etsi absit pollutionis periculum*, nam alioquin dictam opinionem non admitto, nec illam Præpositus docuit.

[margin: Sup. hoc infra in Res. 188. §. Adverte ... & in R. 189. ... in R. 196. §. Sed major. & in tom. 8. tr.6. Res. 80 §. Quæritur sexto, propè finem, vers. nota etiā.]

3 Idem Pater Escobar *n.66.* quærit, an inter Conjuges quilibet tactus sint liciti, & quæcumque oscula, & affirmat, ex Filliucio (nam Typographus ex errore apposuit Fagundez) licere, quoties non adest pollutionis periculum; sed ipse à piaculo veniali non excusat propter mollitudinem nimiam speciatim in obscœnis indicat. Et ego sententiæ Patris Escobar adhæreo; Adverto tamen, quòd Filliucius non dixit absolutè dicta oscula licere, nec excusavit à peccato veniali, sed tantùm à mortali, ut patet ex ipsius verbis *tom.2. tract.30. c.10. n.195.* sic enim ait; Oscula in partibus inhonestis à fortiori esse peccata mortalia, hæc enim in iis partibus non fiunt, nisi ex amore libidinoso, & depravato, & practicè loquendo semper sunt oscula libidinosa inter non conjugatos. Inter hos autem etsi non sint censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt, qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum nimis mollem, & libidini deditum. Ita Filliucius, Itaque non dissentit ab Escobar, quibus adde Roccaful *ubi infrà*.

[margin: Sup. hoc infra ... medium, vers. Et tactus, & in alia Res. ... annotationum, ad ejus med.]

4 Nota etiam dictum Patrem Escobar *n.67.* asserere ex Fagundez, mortiferum esse virile membrum in os uxoris immittere; Ego hoc etiam olim docui, & nunc me citato docet Joseph Roccaful *in Praxi Theol. mor. tom.2. lib.4. de 6. præcepto Decal. c.2. n.200.* quia hoc non est simpliciter osculum pudendorum, sed quædam irrumatio diversæ speciei cum periculo consummandi præposterè.

[margin: Sup. hoc infra in Res. 184. §. pen. ... & in Resol. 187. circa med. § 1. & in R. 188. brevissimè in fin.]

RESOL. XXXVIII.

An tactus, & oscula inter sponsos de futuro sint licita?

Et an hoc non procedat inter sponsos de futuro sub conditione, si Papa dispensaverit?

Et an impetrata dispensatione, licet non sit ratificatus prior consensus ille liceat illis amplexus & oscula eo modo, quo licet sponsis de futuro? Ex part.4. tr.4. & Misc. Res.131.

§.1. NEgativè respondet Jo. Franciscus Suarez *in enchir. cas. consc. lib.7. ver. luxuria, §. osculum, & tactus,* & Gaspar Hurtado *tract. de matrim. disp.10. diffic.10. n.48.* quia ex una parte graviter opponuntur castitati, & ex altera nondum est matrimonium, quo possint excusari, qui à sponsalibus excusari non possunt, quia sponsalia, quamvis sint inchoatio quædam matrimonii, & prædicti tactus tantùm sint inchoatio quædam copulæ conjugalis, non sufficiunt ad eos excusandos, quia inchoatio contractus non sufficit ad excusandum usum rei, de qua est contractus, quamvis solùm inchoatum, & imperfectum, quia quousque contractus est perfectus, non traditur dominium rei; qui autem nondum dominus rei, nullatenus adhuc imperfectè potest ea uti, utpote adhuc aliena, quamvis jam sibi promissa. Ita Hurtado, cui adde alios, quos citavi *in part.2. tract.3. miscell. resol.6.*

2 Sed ego, ibi, & meritò, contrariam sententiam docui, cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Petrum Ochagaviam *de Sacram. tract.1. de matrim. quæst.1. nu.15.* & Sylvium *in 2.2. D. Thom. q.154. art.4. conclus.7.* & Villalobos *in summ. tom.1. tract.12. diffic.16. n.2.*

3 Notandum est tamen, hoc non procedere inter sponsos de futuro, sub conditione, si Papa dispensaverit, his enim non sunt licita tactus, & oscula, quæ sponsis de futuro permissa sunt, ex ratione, quam adducit Sotus *in 4. dist.29. quæst.2. art.1.* & Sanch. *de matr. tom.1. lib.5. disp.1. n.38.* & alii penes ipsum, quibus adde Salas *in 1.2. D.Thom. q.78. tract.13. disp.6. sect.26. nu.177.* Mollesium *in summa, to.1. tr.4. c.15. n.13.* Villalobos *ubi sup. num.1.* Ludov. de San Ivan *in sum. to.1. q.1. art.8. de Sacr. matr. diffic.13.* at impetrata dispensatione, licèt non sit ratificatus prior ille consensus, puto licere illis amplexus, & oscula, eo modo quo licet sponsis de futuro, quia tunc illa sunt vera sponsalia, ut optimè observat, & tenet Sanchez *loco cit. n.39.* & Præposit. *in 3. part. D.Thom. q.3. de Sacram. matrim. dub.8. n.95.*

[margin: Quæ hic est supra Res. 36. & lege eiusdem Res. ... eiusdem not.]

RESOL. XXXIX.

An si sponsa de futuro, vel vidua carnaliter delectatur de copula præterita, & futura, peccet mortaliter?

Et cursim docetur viduam non peccare mortaliter, si obortam cogitationem copulæ carnalis cum marito defuncto eam approbet voluntate; & sic est etiam dicendum de sponsa circa copulam carnalem futuram, & conjugalem, si eam, vel desideret, vel simplicis voluntatis affectione approbet; quod alii extendunt ad omnem voluntatis affectionem, etiam simplicis complacentia concepta ex cogitatione concubitus cum muliere, si uxor esset. Ex par.3. tr.5. & Misc.1. Res.2.

§.1. NEgativè respondet Alphonsus Curiel *in part. 1. D. Thom. quæst.74. art.8. dub.3. §.2.* Herrera *de peccatis disp.33. q.13.* Victoria, quem refert, & sequitur Medina *in p.2. q.74. art.8.* Zumel *ibid. disp.4. dub.3.* & alii recentiores. Et ratio est, ait Curiel, quia delectatio carnalis in vidua consequitur ad actum, qui fuit licitus, & delectatio sapit naturam actus, ad quem consequitur. Ergo, &c. Deinde, vidua non delectatur de libidine præsenti, sed de libidine in memoria, hoc est,

[margin: Sup. his viduas, & sponsa de futuro inf. in R. 195. §. 1. in fine, & in 6. alt. & in R. 196. § 1. & 2. signanter in fine.]

de præterita, ut præterita; similiter sponsus, non de libidine præsenti, sed de futura copula delectatur. Ergo, &c. Et hanc sententiam probabilem esse docuit Corduba *in qq. lib. 1. qu. 23. dub. 19.* & alij; vide etiam Valentiam *to. 4. disp. 6. part. 4. punct. 4.* Sà *verb. luxuria, n. 13.* & Sylvestrum *verb. delectatio, quæst. 3.* cum Salas *in part. 2. tr. 13. disp. 6. sect. 30. n. 201.*

2 Ego tamen contrariam sententiam teneo cum DD. quos citat, & sequitur Bonacina *de matr. q. 4. punct. 8. num. 3.* quibus ego addo Emanuelem de Valle de Moura *opusc. 1. de Ensal. & Incant. sect. 2. cap. 18. n. 14.* Castrum Palaum *tom. 1. tr. 2. disp. 1. punct. 10. §. 2. n. 7.* Malderum *in part. 2. q. 74. art. 10.* Montesinum *in part. 2. tom. 2. quæst. 74. art. 8. quæst. 6. nu. 103.* Martinez *in part. 2. tom. 2. quæst. 74. n. 8. part. 1. tract. de Elect. dub. 3. concl. 7.* Villalobos *in summa tom. 2. tr. 40. dub. 17. nu. 3.* Philliarchum *de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 4. cap. 18.* Fillucium *to. 1. tr. 10. c. 9. n. 359.* Layman *in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. c. 2. nu. 14.* Tannerum *in part. 2. disp. 4. quæst. 8. n. 13.* & Basilium Pontium *de matr. lib. 10. c. 16. §. 2. n. 10. & 11.* Et ratio est, quia sicut actus externus venereus, respectu sponsæ, aut viduæ non est licitus ita neque est licita delectatio, quæ de illo actu capitur non constante matrimonio. Et ita etiam hanc sententiam præter DD. citatos, tenet Lessius *lib. 4. c. 3. dub. 15. n. 120.* & Vasquez *in part. 2. disp. 114. n. 3.*

3 Notandum est tamen, quod multi ex DD. citatis docent, viduam non peccare mortaliter, si oborta cogitatione copulæ carnalis cum marito defuncto, eam approbet voluntate, & sic dicendum putant de sponso circa copulam conjugalem futuram, si eam vel desideret, vel simplicis voluntatis affectione approbet, quod Sanchez *in summa tom. 1. lib. 1. cap. 2. num. 33.* & alij extendunt ad omnem voluntatis affectionem etiam simplicis complacentiæ, conceptæ ex cogitatione concubitis cum muliere, si uxor esset; sed hanc sententiam in praxi non audet consulere Layman. *in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. cap. 2. num. 13.* & ego similiter; & illam novissimè reprobat Castrus Palaus *to. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 10. §. 2. num. 6.*

4 Dicendum est igitur absolutè non esse licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonij, neque sponsi de futuro delectari de copula habenda tempore conjugij, unde licèt Valentia *ubi suprà, tom. 4. disp. 6. quæst. 4. punct. 4.* per se loquendo, teneat primam sententiam, attamen postea sic asserit. Quoniam motus saltem concupiscientiæ facilè excitatur, cùm illa delectatio in animo hæret, crediderim propter periculum consentienti directè, aut indirectè in aliquam concupiscentiam mortalem, plerumque talem delectationem de actu præterito conjugali in vidua esse mortale peccatum; aut enim gravis mulier est, & pia, aut levis. Si est gravis, & pia, non admittet, vel certè non fovebit ejusmodi delectationem in animo; sin autem levis est, magno periculo sese exponit, propter rationem dictam, itaque peccat mortaliter. Hæc Valentia.

RESOL. XL.

An non obstante copula violenter extorta intra bimestre possit sponsa, quæ vim passa est, contradicente viro, ad Religionem transire?

Et an possit talis fœmina, quæ in dicto casu, vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum jam receptum? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 241. aliàs 242.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Thomas Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 11. nu. 6.* cum alijs penes ipsum, quibus adde Emanuelem Sà *ver. matrim. num. 17.* quia sponsus gravem intulit injuriam, cum non haberet ejus copulam extorquendi ante bimestre concessum; ex *c. ad nostram, de empt. & vend. c. tua, de clericis non resid. c. sedes, de rescript.* cum multis similibus, quæ congerit Tiraquellus *de tr. lign. §. 3. glossa 9. n. 68.*

2 Sed opinio contraria præter alios multos tenet novissimè adversùs Sanchez Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. c. 10. nu. 3.* quia jam matrimonium consummatum est, & jura sine distinctione loquuntur, quare ubi jus non distinguit, nec distinguendum est, nisi turpitudo sequatur. Non ergo potest talis fœmina invito viro ad Religionem transire. Cæteras rationes videbis apud præfatum Pontium *ubi suprà,* qui *num. 4.* invehitur etiam contra Sanchez *loco cit. n. 22.* asserentem posse talem fœminam, quæ in isto casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum jam receptum, quia tunc inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Sed ait Pontius, si dum reluctatur fœmina, eveniret, ut semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam judicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cujus nullus alius usus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò, quia fœmina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideò potest, & semen jam receptum emittere, nam aliud est impedimentum apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor; aliud verò semen ejicere, cùm jam adfinem perventum est, & consummatum matrimonium,

Sup. hoc in R. seq. & in to. 5. tr 6. ex doct. Ref. 32. prope fin à versic. Ubi tamen.

ut satis constat. Et denique inquirendum est à Sanchez, quo fine honestari possit ea ejectio seminis; nam ut ea honesta esse posset, necessarium esset, ut duo concurrent præcepta, unum efficacius alio, hic autem concurrit præceptum naturale non ejiciendi semen, cum consilio suscipiendi habitum religiosum. Quomodo ergo potest illa effusio honesta reddi? Hæc omnia Pontius *loco. cit.* contra Sanchez, cujus sententiam principalem positam in titulo quæstionis his non obstantibus, tenet novissimè Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tr. 10. part. 3. c. 6. n. 3.* Vide etiam Villalobos *in summ. to. 1. tr. 13. diffic. 13. nu. 5.* hanc quæstionem tractantem.

RESOL. XLI.

An sponsa per vim oppressa à sponso ante bimestre possit semen incontinenti expellere?

Et an intra bimestre possit maritus uxorem invitam cognoscere, absque peccato mortali, dato, quod de ingredienda Religione non cogitet?

Et an, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac sit contractus, teneatur reddere alteri debitum.

Et notatur, quod quamvis transiret bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari injuriam, si vi comprimatur ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi statim. Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 18.

§. 1. Affirmativam sententiam, tanquam probabilem, admittit Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 2. disp. 25. n. 17.* ea communi doctrina, quam amplectuntur, Sotus, *lib. 5. de just. quæst. 1. art. 8. versic. De bonis autem.* Bañes *2. 2. quæst. 64. art. 7. dub. 3. ad 2.* Aragonius *art. 7. fol. 382. §. In hac difficultate explicanda,* & ibi Salonius *contr. 2. §. Ex his sequitur.* Manuel *1. tomo Summa, 2. editione cap. 136. n. 15.* ex doctrina, inquam, quæ habet, elicere privata authoritate furem incontinenti, ubi furtum arripuit, antequam in loco tuto constitutus sit, percutere, & eam reputari defensam: similiter ergo reputabitur defensa, cùm incontinenti, & statim, ac semen receptum est, fœmina vim passa expellit, secùs quando jam semen habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum: tunc enim non erit defensa, sed intrinsecè malum. Et confirmatur: quia posset fœmina illam vim passa, quocumque tempore membrum virile extrahere, si posset, quamvis semen effundendum esset, non enim tenetur id pati: ergo incontinenti ac effusum est, potest similiter expellere: quia cùm nondum semen habeat pacificam vasis possessionem, adhuc quasi in fieri, & in ipsa effusione reputatur esse. De sponsa autem de præsenti per vim cognita, id non affirmarem; quia injuria est multò levior, nec infamiam patitur, & damnum non est adeò grave. Nec de fœmina per metum cognita, quia copula fuit voluntaria; & cum peccato admissa. Ita Sanchez.

Sup hoc in R. præterita §. 2. paulò post à versic. ... & in to. 5 tr. 5. ex doct. R. 12 propè finem, à versic. ubi tamen.

2 Sed adversùs illum acriter insurgit Magister Taxeda *in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 124.* Quia expellere semen intra vas constitutum, est intrinsecè malum, ut pote contra naturam ordinantem semen illud ad prolis generationem; ergo ex nulla causa honestari potest. Secundò, quia ex illo semine viri intra vas fœminæ deciso, potest oriri proles: ergo uxor illud expellens peccat contra justitiam, irrogans proli maximam injuriam. Tertiò, quia quando semen jam habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum, nequit uxor vi oppressa illud expellere: ergo neque quando statim, & incontinenti decisum est. Antecedens conceditur è Sanchez, Sed evidenter probatur consequentia: quia semen jam decisum intra vas fœminæ, in quocumque loco sit, sivè nuper sit decisum, sivè aliqua mora sit elapsa, habet eamdem vim, & operatur eumdem effectum; imò respectu matricis, quæ recipit, & habet virtutem attrahendi illud, parum refert, quòd parùm, vel paucum distet à loco tuto: nam experientia teste inventum est, fœminam virginem in balneis, matrice attrahente, semen ibi casu decisum, absque apertione claustri concepisse, & ideò multò certiùs concipiet uxor, statim ac incontinenti semen per carnalem copulam intra suum uterum recepit. Deindè illa injuriæ repulsio, extrahendo à vase semen receptum, ut injuriam repelleret sibi à marito factam, qui intra bimestre oppressit illam, non tendit contra maritum injuriantem, dato casu, quòd talis injuria esset uxori illata, (quod tamen non credo:) sed contra prolem innocentem ex semine illo generandam, & ideò est injusta: nemo enim potest repellere injuriam sibi factam, injuria afficiendo eum, qui talis injuriæ nullo pacto causa est. Ad argumentum adductum à Sanch. respondet posteà Taxeda *num. 128.* cujus sententiæ ego libenter adhæreo.

3 Sed hic oritur quæstio, an intra bimestre possit maritus uxorem invitam cognoscere absque peccato mortali, dato, quòd de ingredienda Religione non cogitet? Et negativè respondet Glossa *in c. Conjuges. 27. q. 2. verb. Primum* Sylvest. *verb. Debitum, quæst. 1. causa 4.* Rosellam *ibi nu. 2.* Armilla *num. 5.* & plures referens Sanchez *lib. 2. disp. 24. n. 25.* Pontius *lib. 9. c. 9. nu. 7.* Sed ego contrarium puto. Dico igitur, maritum uxorem comprimentem

tem intra prædictum tempus bimestre, non peccare mortaliter: quia à tempore initi matrimonij rectè, & benè habet jus in corpus fœminæ uxoris suæ: ergo illa utendo vi, non peccat mortaliter. Antecedens conceditur ab omnibus, & consequens ostendo: quia nemo utendo re propria, & jure suo peccat: etsi aliquibus sequatur injuria.

4 Obijcitur: Intra illud bimestre poterat fœmina illa, Deo inspirante, deliberare de meliori statu, & ad Religionem transitum facere: ergo vir vi opprimens uxorem, & auferens ab illa potestatem istam, peccat mortaliter. Respondeo, quòd in textibus à Sanchez adductis non imponitur præceptum, ut conjugati per bimestre abstineant à copula; sed dumtaxat permittitur illis, ut intra bimestre possint abstinere, ut deliberent de meliori statu, atque ita nullum præceptum maritus transgressus est.

5 Nec obstat dicere, quòd illud bimestre non solùm conceditur, ut cogitans de ingressu Religionis possit interim de eo deliberare; sed etiam ut interim præparet necessaria ad solemnitatem nuptiarum, ac ut sponsus eò chariorem habeat sponsam, quòd diutiùs eam desideravit. Nam respondeo negando, bimestre ob alias causas concedi in jure: etenim, cùm jus expresse det rationem, cur eos duos menses concedat, sine fundamento alias rationes excogitemus. Et certè cùm sponsalia soleant procedere matrimonium, facilè interim necessaria ad solemnitatem præparari possunt, ut etiam communiter fit; & diuturnior negatio sponsæ potest facilè fieri ante contractas nuptias. Quare concludendum est, eum, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac fit contractus, teneri reddere alteri. Et ideò hanc sententiam contra Sanchez. præter Texedum *ubi suprà n.*130. tenet etiam Castr. Palaus *tom.*3.*disp.*3. *punct.*2.*§.*5. *n.*7. Coninch. *de Sacr.disp.*26. *dub.*4. *num.*46. & Mart. Perez *de matr.disp.*20.*sect.*5.*n.*12. qui etiam optimè notat, quod quamvis transierit bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari injuriam, si vi comprimatur ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi; quia ei licet ingredi statim. Nam; quamtumque temporis elapsum sit à matrimonio contracto, modò non sit consummatum, sive jure, sive injuria id contigerit, utraq; pars habet jus ingrediendi Religionem modò id statim faciat. Concludendum est igitur, ut probavi, hoc bimestre solùm concedi ijs conjugatis, qui animum habent Religionis capessendæ. Ducor: quia à puncto contracti matrimonij tenentur conjuges sibi invicem reddere debitum, nisi jure pontificio ob bonum Religionis aliquo tempore hæc obligatio suspendatur. At nullis alijs conjugibus invenitur suspensa, nisi ijs, qui de Religionis ingressu tractant, ut constat ex cap. *Ex publico de convers. conjugat.* ubi hoc bimestre, & non *alibi* invenitur concessum: ergo, &c. Non nego tamen sententiam Sanchez, Poncij, & aliorum suam habere probabilitatem.

Sup. hoc in dub. R. seqq. quæ tamen ambæ sunt sub uno anno nu. 82. [margin note, partly illegible]

RESOL. XLII.

An si aliter conjux non cogitet intrare Religionem, possit adhuc duobus primis mensibus non reddere debitum, alteri petenti.

Et in dicto casu, quando qui ante matrimonij consummationem vult Religionem ingredi, professio possit emitti ante annum probationis exactum, v.g.intra dictum bimestre? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 133.

Sup. hoc in R. præcedenti §. ult. ante med. & vs. Quær. & ini in R. seq. quæ est sub hoc eodem nu. R. 41. post tres §§. seqq. [margin note, partly illegible]

§. 1. NEgativè respondet Coninch. *de Sacr.disput.*26. *dub.*4. *concl.*2. *n.*46. Hurtado *tract.de matr. disp.*8. *diffic.* 8. *n.*29. alij, quia ex una parte statim ac fit contractus matrimonij, traditur dominium corporis alteri, & ex altera parte *in c.*7. *de convers. conjugat.* tantum conceditur tempus cogitanti, & volenti ingredi Religionem ut ingrediatur; ergo qui non cogitat ingredi Religionem statim ac fit contractus, tenetur reddere debitum alteri petenti.

2 Verùm affirmativam sententiam docet Præpositus *in* 3. *part. ubi infrà*, Sanchez *tom.*1. *lib.*2.*disp.*24. *nu.*5. & post illum Basilius Pontius *de matrim. lib.*9. *cap.*9. *num.*7. ubi sic ait. Observandum est ejus temporis spatio posse uti conjuges, etiamsi non habeant animum ingrediendi Religionem, eo enim tempore non tenetur alter alteri reddere debitum, sed licitè negat. Ita ille, & hanc sententiam probabilem esse fatetur Coninch *ubi suprà*.

3 Sed hic obiter oritur difficultas, an in supradicto casu, quando quis ante matrimonij consummationem vult Religionem ingredi, professio possit emitti ante annum probationis exactum, v. g. intra dictum bimestre? Affirmativè respondet Navarrus *cap.*16. *n.*27. *ex dict. cap.*7. ubi obligatur conjux intra dictum tempus ad Religionem transire, vel ad conjugium redire: pertransire autem ad Religionem, intelligi videtur profiteri, quia *c.* 14. *in eodem titulo*, supponitur transitu ad Religionem dissolvi matrimonium, & tamen non dissolvitur ingressu, sed professione, ergo, & hanc sententiam probabilem esse, etiam ubi Concilium Tridentinum est receptum, tenet Joannes Præpositus *in* 3. *part. D.Thomæ*, *q.*5. *de indissolubilitate matrimonij*, *dub.*6. *num.*47. Sed ipse cum communi Doctorum sententia contrarium docet, nempe conjugem bimestri completo non teneri profiteri, sed satisfacere ingrediendo Religionem, & tempore solito profitendi; unde Sanchez, Basilium, Coninch, & Hurtado *locis citatis*.

*Sequitur sub hoc eodemque n.Resol.*42. *eadem quæstio, videlicet, an conjux, qua non intendit Religionem ingredi, teneatur intra bimestre reddere debitum alteri petenti.*

Et notatur, quod si sponsa duodennis intra bimestre transeat ad Religionem, tenetur sponsus expectare usque ad annum sextum decimum sponsæ, donec profiteatur, & intrat in Religionem S.Francisci de Paula usque ad annum decimum octavum. Ex p.10.tr. 14. & Misc.4. Res.24.aliàs 22.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Bordonus *in Miscellaneis, decis.*244. Quia per Matrimonium ratum statim transfertur dominium corporis in alterum Coniugem, maximè posita voluntate non ingrediendi Religionem. Tùm quia privilegium per non usum perditur, Gloss. *cum Doctor. in cap. Cùm venissent. de Constitut.* Tùm quia cessante causa cessat effectus, ex vulgatis juribus; causa illius bimestris est, ut Conjux deliberet, an velit ingredi Religionem, sed non vult ingredi, ergo illud bimestre cessat. Tùm quia ad perdendum illud privilegium bimestris sufficit, semel deliberasse non ingredi ne sit nimis molestus parti; sicut enim possibile est, quod animum non ingrediendi potest mutare in melius, ita etiam esse potest, quod de meliori in minus mutet, redeundo iterum ad primum propositum, ideò ne sit Conjugi alteri otiosus, & videatur abuti privilegio, prudentius est asserere, privilegium illud evanescere per primum propositum non ingrediendi Religionem. Sup. hoc in antecedenti præcedentis.

2 Sed alij penes Sanchez cum ipso negant; quorum sententiæ tanquam probabiliori accedo; & tenet novissimè Leandrus *de Sacram.tom.*2.*tract.*9.*disp.*5.*q.*25. qui etiam *quæst.* 23. docet hoc bimestre ad deliberandum de Religionis ingressu continere omnes, solùm illos dies, quos menses qui tunc juxta temporis occasionem, ut in Kalendario occurrunt, continent. Ex quo fit, non posse determinatè definiri quot dies, & non amplius debeat bimestre continere; cùm ex dictis constet, posse fieri, ut alicui plures dies, alteri pauciores contingant. Nam si verbi gratia, quis Matrimonium contraxit prima die Januarij, habebit solummodò quinquaginta, & novem dies ad deliberandum de Religionis ingressu, propter eos duos menses longiores. Et nota hanc resolutionem esse valdè utilem ad sciendum, quando conjuges negantes sibi debitum peccent: & quando si sponsus cogat sponsam, non possit illa ampliùs Religionem ingredi.

3 Et tandem hìc obiter animadverte, quod si sponsa duodennis intra bimestre transeat ad Religionem, tenetur sponsus expectare usque ad decimum sextum annum sponsæ, donec profiteatur; & si intraret in Religionem Sancti Francisci de Paula, usque ad annum decimum octavum; ut benè advertit Basilius Pontius, *de matrim.lib.*9.*c.*9. *n.*2. & 3. Henriquez *lib.* 12. *c.*5. *n.*8. *litt.F.* notat sic fuisse decisum in Regia Cancellaria Vallisoleti, in quam ite.

RESOL. XLIII.

An filij nati ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales an spurij? Ex p.9. tr.7. & Misc.2. Res. 70.

§. 1. COntra Sanchez, esse spurios constanter affirmat Texeda *in Theol. mor. tom.*2.*lib.*4.*tr.*3. *contr.*1. *n.*33. quia illa fornicatio, quamvis non sit adulterium perfectum, est tamen imperfectum: nam sponsa de futuro non est soluta, sed desponsata, id est, alteri fide astricta, cui revera promisit fidelitatem servare, à qua recedere fas non est, neq; durante eo statu potest ad nuptias transire: & ideò filij ex eo, nati adulterini sunt, loquendo de adulterio imperfecto; & propterea, quia attento jure canonico, soli illi filij dicebantur naturales, qui ex una concubina domi retenta procedebant, inter quem, & inter quam tempore conceptionis, aut nativitatis filij nullum erat impedimentum ad contrahendum, ut decidit Innocentius III. cap. *Nisi cùm pridem*, §. *Persona*, *de renunc.* & affirmat Menoch. *de arbitr.lib.*1.*cons.*4. *casu* 395. & Salyc. *in Praxi crimin. cap.*14. *part.*35. Anton. Gomez *lib.*11.*Tauri*, *n.*91. ergo, si inter sponsam, & rivalem suum erat impedimentum ad contrahendum, alij ex eo concubitu nati, sunt illegitimi.

2 Obijcit Sanchez: Tempore conceptionis poterant parentes, sponsalibus non obstantibus, matrimonium validè contrahere, quamvis non absque culpa: ergo filij nati ex sponsis de futuro per fornicationem sunt naturales. Respondetur, sufficere sponsos habere impedimentum, ut ad nuptias transire non possint, ut filij nati ex illis, per copulam fornicariam nasci dicantur, & sint adulterini; & ideò l. *Si uxor.in princip. ff.ad leg. de adulter.* conceditur facultas sponso, ut possit accusare de adulterio cubantem cum sponsa de futuro: ex quo constat, talem concubitum esse adulterinum, imò si sponsus de futuro

futuro reperiret Clericum cum sponsa sua de futuro, quamvis illum percutiat; liberatur ab incursione excommunicationis, ut *ibi* dicitur: quia in ea fornicatione cum sponsa de futuro reperitur enormis injuria sponso illata, & illa fornicatio potest dici alieni thori violatio.

3 Sed, his non obstantibus, ego sententiæ negativæ, quam docet Sanch. adhæreo, cui etiam adhæret Coninch *de Sacram. disp.22.dub.1. n.7.* Guttier. *de matr. cap.1.n.22.* & Castr.Palaus *tom.6. disp.1. punct.7. n.10.* Basil.Pontius *lib.11. c.2. n.7.* Molina *de just.tr.2. disp.167.* & alij. Quia sponsalia de futuro solùm impediunt, ne licitè matrimonium celebretur, at celebratum non annullant, & consequenter filius procedit ex habilibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius.

4 Nec obstant rationes contrariæ: nam, esto, illius filius ex coitu sacrilego sit genitus, & ex parentibus impeditis ad legitimè contrahendum; quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea de causa filius inde genitus non est spurius. Cum verò lex Tauri disponit, filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos justè absque dispensatione matrimonium esse poterat, verum illud, *justè*, intelligi debet, id est, *validè*. Præterea, non solùm ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis; potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent petere, neque obligati reddere, ut contingere posset, cùm alter illorum Professionem in Religione emiserit ex alterius consensu, & in illo statu filium procreassent, illegitimus, & spurius reputandus esset: quia procedit ex coitu sacrilego, & à personis aliàs inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum. Sic post alios antiquiores Azorius *2. part. Instit. moral.lib. 2.cap.6. q.8. circa finem.* Suarez *tom.5. de irregular.disp.50. sect.2.num.5.* Sanchez, alijs relatis, *lib.9. de matr.disp.38. n.5.*

R E S O L. XLIV.

An sponsalia inter impares valeant, ut inter fœminam nobilem, & virum ignobilem?

Et an, quando ex matrimonio contrahendo scandalum timetur, inter consanguineos, debeat judex illud impedire?

Idem est dicendum, quando est timor probabilis pessimi exitus, ut odij capitalis inter ipsos contrahentes.

Ex quibus colligitur posse Patrem impedire sponsalia filij, vel filiæ contra ejus voluntatem inita, interveniente gravi scandalo, non verò aliàs. Ex p.9. tr.7. & Misc. 2. Ref.71.

Sup. hoc Ref. tr. R 135. lege dict. à medio ejus § Nota tamen.

§. 1. Affirmativè ex Molina, & alijs, respondet Sanchez *de matrim. to.1. lib.1.disp.14. n.2.* Quia, cùm contrahens sit dominus rei promissæ, & conscius notabilis excessus; videtur velle liberè cedere juri suo, & excessus donationem facere. Et ideò quamvis puella nobilis, & dives malè faciat sponsalia contra patris voluntatem cum ignobili, aut paupere contrahendo, eò quòd exequutio esse nequeat sine aliorum scandalo; & ipsius puellæ dedecore, & ita prodigè, & cum peccato promiserit; tenent tamen sponsalia? & neminem video audere affirmare oppositum, eò quòd est contra Ecclesiæ praxim hujusmodi fidem servare cogentis.

2 Sed adversus Sanchez insurgit Texeda *in Theol. moral. tom. 2. tract.1. n.79.* (Quia, ait ille, fœmina illa cum tanto dedecore patris, & propinquorum scandalo implere non tenetur promissionem, neque matrimonium exequi: quia justitiæ virtus obligare non debet ad actum, qui sine peccato impleri non potest, qualiter intervenit, si puella illa tam nobilis cum tam inæquali viro matrimonium contrahat cum tanto scandalo, & propria ignominia, & patris mœrore. Quare dicendùm est, quòd quamvis doctrina à nobis tradita vera sit, & sponsalia clandestina de futuro post Concilium Tridentinum sint valida, & obligationem inducant implendi: nihilominus patitur exceptionem, quando ex matrimonio contracto oritur grave scandalum, & ignominia alterius contrahentis: quod quidem colligitur expressè ex cap. *Cum in tua, de sponsal.* ubi agitur de fama, & scandalo, ubi Gloss. *verb. Scandalo*, & Abbas *ibi n.4.* dicunt, quando ex matrimonio contracto scandalum timetur inter consanguineos, debere Judicem illud impedire: quapropter benè potest pater matrimonium filij impedire contra ejus voluntatem, quando ex illo timetur scandalum, discordiæ, & inter parentes odium, & inimicitiæ, ob indignitatem, & vilitatem; ut ita dicam, sponsæ.) Hæc omnia Texeda.

3 Sed non benè invehitur contra Sanchez: nam Sanch. *n.3.* ut legentibus patet, limitavit suam sententiam in casu, de quo loquitur Texeda nempè, si scandalum magnum ex eo matrimonio probabiliter timeatur. Quia virtus justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest: sed contrahere matrimonium cum magno illo scandalo, est apertè lethalis culpa, cùm notabiliter charitas proximi lædatur, dissolvatur parentum pietas, & cognatorum amicitia: ergo, &c. Undè, ut dixi, non debebat Texeda Sanchez impugnare, Cujus sententiam sequitur etiam Mart. Perez *de matr. disp.5. sect.3.n.2.*

4 Nota tamen, quòd cautè considerandum est hoc scandalum: non enim quodcumque sufficiet: sæpè enim vanæ minæ jactantur, terroresque opponuntur, & discordiarum pericula intentantur, quæ tamen, experientia teste, statim ac cessat ille impetus, & matrimonium celebratur, in nihilum recidunt, faciléque animi conciliantur, sedatur que omnis tempestas. Idem dicerem, quoties est timor probabilis pessimi exitus, ut odij capitalis inter ipsos contrahentes. Et ita docet Menochius *vol.1. consf.1. n.66.* Guttierez *in qq.can.lib.1.c.20. n.23.*

5 Ex his collige, posse patrem impedire sponsalia filijs, vel filiæ, contra ejus voluntatem inita, interveniente prædicto gravi scandalo, non verò aliàs; quia, cùm filius teneatur fidem servare, non potest pater tuta conscientia impedire, ne filius exequatur, quod debet.

R E S O L. XLV.

An Pater teneatur dotare filiam, etiam si aliunde habeat dotem competentem?

Et supponitur tanquam certum, Patrem teneri dotare filiam.

Et an pater teneatur filiam emancipatam dotare?

Et an Pater teneatur dotare filiam jam nuptam; quæ nupsit, inconsulto Patre, viro digno, & etiam quamvis nupserit viro indigno?

Et notatur Patrem teneri ad secundam dotem conferendam filiæ, priori amissa, quod intellige, si secundò nubat. Ex p.11. tr.4. & Misc.4.Ref.24.

§. 1. Suppono tanquam certum, Patrem teneri dotare filiam, & patet ex *leg.19. ff. de ritu nupt. l. final. Cod. de dot. promiss.§. neque enim leges*, & docet Molina *disp. 424.* Rebell.*lib.5.q.4.n.1.* & alij.

2 Sed difficultas est, anne pater cogatur filiam locupletem ac divitem dotare? Et pro negativa pugnant Alciat. *l.18. parag.r.c.3.* Connanus *l.8.* Duar. *de dote c.3.* Curasius *ad l.qui liberos n. 53.ff.de rit.nupt.c.8. n.7.* Bartolus *ad l.22.§.4.ff.ad Trebell.* quorum rationes hæ sunt.

3 Cessante ratione æquitatis, quæ suadet filias dotari, cessat quoque æquitas; & lex filiam dotare jubens, *leg.planè ff.famil.erisc.l.adigere §.quamvis ff.de jure patr.c.cessant.de appell.*

4 Atqui in filia divite cessat æquitas, & ratio juris, quæ filias dotari cogit, quæ hæc est, ut possint eo honestioribus nubere maritis.

5 Igitur cessat etiam in divite filia lex injungens patri dotare filiam.

6 Si pater filiæ non cogitur alimenta præstare, quando filia est locuples, sequitur quod nec dotem, quæ præstationi alimentorum comparatur, diviti filiæ constituere possit.

Atqui verum est prius, *l. si quis à liberis §. sed si filius ff. de agnosc.lib.*

7 Igitur nec dotem cogitur parens locupleti filiæ dare.

8 Deinde specialiter, & jure singulari inductum est contra regulas juris communis, favore videlicet matrimonij, ut pater vivens teneatur aliquid filiæ præstare dotis nomine. Quo circa hoc strictè accipiendum, & ad eum casum restringendum, quo non habet filia, unde se dotet: Interpretatio autem omnis ita facienda est, ut jus commune minus lædatur, *c. cum dilectus de consuet.*

9 Postremò si cogeretur Pater dotare filiam divitem frustra in *dict.leg.final.Cod. de dote promiss.* dubitaretur, utrum pater filiam, cujus bona administrabat, de suo dotasse censeatur, an de bonis filiæ?

10 Verùm, his non obstantibus, affirmativa sententia mihi placet, nam regula juris est, quod ea, quæ in favorem, & commodum alicujus sunt introducta, ea non debent in odium, & detrimentum ejus detorqueri, *l. quod favore, C.de legibus.*

11 Atqui ad commodum filiæ pertinent ea, quæ mater, vel alij filiæ reliquerunt; Igitur non debent ea in odium filiæ detorqueri, id quod fieret, si propter illhæc bona filiæ dos non deberetur.

12 Accedit, quod generaliter, & indistinctè traditur, patris esse officium filiam dotare, *l.final.C.de dot.promiss. l.19. ff. de rit. nupt.* à quo officio non immunis præstatur pater propter adventitium peculium filiæ, quod non tam inspiciendum, quàm officium patris.

13 Insuper in *d.l. final. C. de dot. promiss.* filia habebat bona adventitia, & tamen dicitur, quod omninò ad patris spectet officium eam filiam dotare.

14 Non obstant superius in contrarium adducta, quod nempè cesset ratio in filia divite, quæ aliàs suadet filias dotari, hoc quippè negatur.

15 Dos enim ad hoc constituitur, & datur, ut eo facilius fœminæ maritos nanciscantur.

16 Deinde datur dos, ut onera matrimonij sustinere maritus valeat.

17 Atqui constat bona uxoris paraphernalia non servire oneribus matrimonialibus sustinendis, etiamsi ea amplissima fuerint.

18 Quo circa ratio dandæ dotis in locuplete filia non deficit.

19 Ad secundum respondetur, consequentiam negando, procedit enim à diversis, & separatis filiæ diviti alimenta non tenetur pater suppeditare, quia finis alimentorum hic deficit: Nec enim opus habet dives filia ut alatur; Dotis autem finis omninò deficit in divite, ut supra ostensum fuit.

Non obstat tertium, desumptum ex *d.l.22. §. ff. ad Trebell.* Observandum enim, quod illic proponitur dos jam constituta mulieri post illius mortem.

20 Deinde cum præstatio dotis ex privilegio singulari descendat, amplissima ejus est facienda interpretatio, *l.pen.ff. de constit. princ.*

Maximè cùm publicam utilitatem concernat, *l.1.ff.solut.matr. & l.2.ff. de jur. dotal.* denique est regula juris, quæ jubet in dubio pro dotibus respondere.

Et ita hanc posteriorem sententiam affirmativam tuetur Anton. Guibert. Constantin. *in tract.de dot. cap.3. num.13.* Andres Gail. 2. *observat.95. num.14.* Roger. *de dot. cap.3. num.4.* Novellus *de dot.part.6. privil.4.* Mynsing. 5. *observat.32. num.2.* quibus adde ex Theologis Fragosum *in Republica tom.3. lib. 2. disp.5. q.1.n.11.*

21 Non desinam tamen hìc adnotare, Castrum Palaum, licet doceat hanc sententiam esse veram, & in praxi tenendam, & consulendam, attamen ait ipse probabilitate non caret, patrem deobligatum esse filiam divitem dotare; tametsi obligatus sit ei excedenti 25. annos maritum quærere. Quæ fuit opinio Barthol. *in l. mulier. §. cum proponeretur ff. ad Trebellian.* Alciat. *in l.1. num.65. ff.solut matrimon.* Andr. Fachinei *lib.10. cap.38.* eoquod pater non tenetur filiam divitem alere, *l.si quis à liberis ff. de liberis agnoscendis.* At dos loco alimentorum succedit. Ergo non tenetur dotem præstare. Quòd si dicas cum Anton. Gom. *l. 50. Tauri num. 23. in fine*, alimenta habenti cessat patris obligatio, dos verò favore publico deberetur, ne mulieres maneant indotatæ, obstat, quia strictior est obligatio alimentorum, quàm dotis; cum illa sit à natura, hæc ex lege, at illa obligatio conditionem imbibit, si aliunde alimenta non habeantur. Ergo hæc obligatio dotis eandem conditionem continere debet, cùm utraque obligatio in necessitate fundetur, quæ cessat, cùm aliundè dos, & alimenta suppeditantur: neque refert legitimam debitam esse, quia hæc debetur post mortem, cùm tamen dos vivente Patre, concedenda sit, *lex verò final. C. de dotis promis.* hanc sententiam indicat, cùm tantùm dicat officium esse paternum, quod liberalitatis est, non necessitatis, juxta *l.commodatum §. sicut, ff. commodati*, ibi *volumus*, & officij magis est, quàm necessitatis commodari, *& dict.l. ultim. dicitur*: liberalitas itaque talis maneat vera, & irrevocabilis, ut, & puro nomine liberalitas, & debitum suam sequantur fortunam. Huc usque Palaus.

Sed nostram sententiam ne deseras, & ita in foro fori, & poli observatur.

22 Sed ex his oritur alia difficultas; An Pater teneatur filiam emancipatam dotare? Affirmativè respondet Castrus Palaus *ubi supra num.4.* Sed contrarium videtur dicendum ex *leg. 19.ff. de ritu nupt.* Ibi enim expresè asseritur, quod Pater, qui in potestate filiam habet, eam dotare cogatur. Undè inferri potest, patrem, qui filiam amplius in potestate non habet, non cogi filiam dotare, argumento à contrario sensu, quod in jure fortissimum est, *l.1. princ. ff. de offic.ejus cui mand. est jurisd.* Etsi emancipatam filiam æquè atque in potestate existentem cogitur dotare, ad quid obsecro in *l.19.* nominatim, & expresè asseritur, quod eam, quam in potestate habet parens dotare compelletur.

23 Accedit huic, quod extraneus non teneatur extraneam dotare *l. profectitia ff. de jure dot.* Atqui patria potestate per emancipationem dissoluta, emancipata pro extranea habetur *§.3. instit. de hæret. qualit. & differ.* Igitur emancipata à Patre non est dotanda.

24 Deinde in *l.51.ff. de jur.dot.* dicitur, id quod filiæ emancipatæ à patre donatum fuerat, eidem postea à patre in dotem esse datum; eoque casu non censeri dotem a patre, sed à filia profectam: Ex quo rursus relucet, quod pater emancipatam non teneatur dotare.

25 Verùm, his non obstantibus, ego puto non esse recedendum à sententiam Castri Palai, quam (licet ipse pro se nullum authorem adducat) tenent Franciscus Hotomanus *in disp. de dote c.3. n.21.* & Gregorius Obrecht. *in disput.de dote, Thesi 88. cum sequen.*

Sup contento [illegible] R. ejus dot.

26 Quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Fragosius *in Republic. 3. l. 2. disput. 5.§. 1. num.7.* qui etiam optimè notat, an Pater teneatur dotare filiam jam nuptam, quæ nupsit inconsulto patre, viro digno? Affirmat Bald. *in l.1.n.9. ver.sed si nupsit filia ff. solut.matrimon & in auth.res quæ n.10. C.comm. de leg.* & Aret. *in d.l.1. n.6.vers.sed quæritur ff.soluto matrim.* Curt. Senior *cons.27. n.35. & cons.39. num.8.* quam sententiam vocat veriorem Soccin. sen. *cons.57. n.2. vers.sed contraria opinio lib.4.* Immò Joan. Andreas, & Immol. *in c. accedens de procurat.* hoc extendunt, quamvis filia nupserit viro indigno, sequitur Soccin. sen. *d.cons.57.ad finem*; idem tenet Ripa *in l.1.n.59.ff. solut. matrim.*

27 Nota etiam cum Rebellio *part.2. lib.5. q.4. num.21.* quod quando dicitur, Patrem teneri ad secundam dotem conferendam filiæ, priori amissa, intellige, si secundò nubat; nam constante primo marito, non obligatur Pater ad novam dotem refundendam, etiamsi sine culpa filiæ, prima sit amissa, *l.Pater filia ff. de evictionibus.*

RESOL. XLVI.

An Pater teneatur dotare filiam naturalem, & spuriam?

Et notatur, quod nec ab hoc onere dotandi excusatur Pater filiam incestuosam, etiam de redditibus Ecclesiasticis beneficij.

Et ex his oriuntur duæ difficultates, Prima an dos data filiæ spuriæ ad ipsius hæredes transeat?

Secunda, an in eventu, quod Pater plus dotis dedit filiæ spuriæ, quam valeant totius vitæ alimenta, possint constante matrimonio, repeti quoad excessum? Ex p.11. tr.4. & Misc.4. Res.25.

§. 1. Affirmativam sententiam tenet Corrasius *in comment. ad leg. 19. num.58. de ritu nupt.* Probatur Primò hæc opinio ex *cap.cum haberet*, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluerat per adulterium, scribit Pontifex, Patrem teneri providere filijs spurijs de necessarijs.

2 Atqui dotem filiæ esse necessariam, quo nubere, & ita stupra turpisque vitæ fœditatem effugere possit, nemo dubitat. Naturalis igitur filia dotanda est à patre.

3 Quicumque alere tenetur, is quoque tenetur dotare, cùm dos constituatur cum in finem, ut maritus onera matrimonialia sustineat, uxorem, & liberos alat, *l.pro oneribus C.de jur.dot.* Atqui pater cogitur alere spurios, & liberos naturales inopes; igitur eoidem quoque tenetur dotare.

4 In dubio ea semper est arripienda, & tenenda sententia, quæ est humanior, quę benignior, & æquior, *l.in ambiguis ff. de reg.jur.* & in dubio pro dotibus respondendū est *l.87.de.reg.jur.*

5 Atqui filias naturales, & spurias esse à patre dotandas, benignior, æquior, & humanior est sententia. Igitur pro ea respondendum, eaque hic retinenda erit.

6 Cæterum negativam sententiam sustinet Antoninus, Guibert. Constan. *int.de dot.c.3.n.9. & seqq.* Fr. Hotoman. *in disp. de dot.c.3. n.22.* Obrecht. *in d.disp.de dote th.90.* veriorem esse judico.

7 In *l.8. C. de natur. lib.* expresè Justinianus scribit patribus indulgeri, ut liceat eis nulla legitima sobole, vel matre subsistente dotem usque ad sex uncias constituere: Undè colligitur, quod nulla patribus naturalibus incumbat, necessitas filias spurias dotandi, quod enim potestatis, & arbitrij est, hoc necessitatem nullam induerit, *l.sæpè, ff. de offic.Præsid. l.non quidquid ff. de Jud.* Igitur Pater non cogetur filias naturales, etiam inopia laborantes dotare.

8 In *l.41. §. pater naturalis 11. ff. de leg.3.* dicitur dotem datam à patre naturali filiæ, compensari cum fideicommissis eidem filiæ naturali à patre, relictis. Atqui si dos deberetur filiæ naturali à patre, certè non posset cum fideicommisso compensari, sed pater præter dotem, etiam fideicommissum filiæ naturali relictum præstare cogeretur.

9 Pater dotare cogitur filias, quas habet in potestate, *l. 19. ff. de rit.nupt.* Atqui spuriæ non sunt in potestate patris naturalis, usque adeò, ut ne quidem patrem naturalem habere censeantur, *§. fin. instit. de nupt.* igitur à naturali patre non sunt dotandæ.

10 Denique filia naturalis etiam successionis ab intestato est expers, *l. humanitatis 8. C. de naturalibus l. except.duabus unceis, quas ex novell.89. c.12.* percipere potest. Si autem triens legitimus, qui est pars successionis ab intestato, filiæ naturali non debetur, nec dos debebitur, quia illius vicem obtinet, *l. quoniam 29. C. de inoffic. testam.*

11 Verùm mihi inter has pugnantes sententias placet adhærere opinioni Doctorum, quos affert, & sequitur Castrus Palaus *to.7.tr.32. disp.19. punct.5. §.1. n.6.* Dico igitur quoad filias naturales, & spurias attinet, si fortè cogendus est pater dotem illis constituere excedere non debet alimentorum quantitatem, ad quæ subministranda jure naturali astrictus est, ut pluribus comprobat. Molin. *lib.2.d. primog.c.15. n.50.* Boerius *decis.127. n.2.* Incertum tamen est, an dotem constituere teneatur, cùm nullibi id cautum sit, communior tamen sententia, quam refert, & sequitur Covar. *2. p.de sponsal c.8.§.6. n.11.* Molina *l.2. c.15. n.45.* Barbos. *4.p.l.1 n.65.ff.solut.matr.* Rebell. *l.5.q.8.n.3.* astruit obligatum esse dotem constituere pro quantitate alimentorum, ne illarum pudicitia periclitetur. Illud vero est certum, si aliundè habeant, vel polleant arte, aut viribus, quibus hæc comparare possint deobligatum esse, argum. *l.si quis à liberis, §.sed filius ff. de liber agnosc.* & tradit Barbosa *4. l.1, numer. 61.ff. solut. matrimon.* quem sequitur Rebell. *l. 5. q. 4. num. 27. & 28.*

12 Et ideò hanc sententiam præter Doctores citatos ex Theologis, tenet etiam ex pluribus Jurisconsultis Joannes Baptista Fragosus *tom.3.l.2. disput.5. §.1. n.13. cum seqq.* qui

etiam

Sup hoc agatio in to.6.tr.7.ex doct. R. 48 §.4 in fine, & ubi in tea g. R.111. §. ult. & in to.4 tr.7. in Resol 31 §. ult. & quamvis non plenè super hoc, id quid ut cum aliis spurijs, pater facere potest, vide in to.6.tr.8. doct. Res.110. & §. ejus annot. & non pigebit.

etiam optimè notat, quod neque ab hoc onere dotandi excusatur pater filiam incestuosam etiam de redditibus beneficij, ut Abbas *in cap. pervenit n.1. de arbitris*, ubi indistinctæ tradit cum bona conscientia id facere posse Bartol. *in l. ultim. n.7. §. de his quibus, ut indignis*, Covarr. *part.2. cap.8. §. 6. à princ. & nu.11.* Molin. *de primog. lib.2. cap.15. n.42.* Gomes. *l.49. tauri n.37. & 44.*

13 Sed ex his oriuntur duæ difficultates, an dos data filiæ spuriæ ad ipsius hæredes transfeat? & an in eventu, quo pater plus dotis dedit filiæ spuriæ, quàm valeant totius vitæ alimenta possit constante matrimonio repeti quoad excessum.

14 Et ad illas respondet Rebellus *p.2. l.5. qu.8. sect.3. & 4.* & quoad primam firmat hanc conclusionem, quòd dos spuriæ data à parte, non secus, ac fundus spurio, vel quodvis aliud pro alimentis relictum, designatumvè à patre, ad filios, vel hæredes non transit, sed ad patrem si res extet, ea mortua reverti debet, ejusque hæredes, uti fundus mortuo spurio. Quòd si filios ex se relinquat, ita indigentes sustentatione, ut nec ex alijs bonis parentum, nec alia ratione commodè alij possint, jus habent non tamquam hæredes, sed ex propria persona, ut suus avus, qui pater spuriæ erat ex eadem dote, vel aliundè congrua ipsis alimenta constituat.

15 Quoad secundam difficultatem asserit, quòd si gener sciebat uxorem esse spuriam, statim potest dos quoad excessum revocari, cùm non permittatur ignorare dispositionem, *Auth. ex complexu C. de incestis nuptijs*, per quam spuria redditur incapax bonorum paternorum, nec per jus Canonicum lex hæc fuit abrogata, nisi qua ex parte mensuram congruam alimentorum spuriis denegabat, Quare excessus ille dotis ipso jure est nullus, ac proindè ab hæredibus soceri poterit revocari.

16 Tota ergo controversia est, quando gener ignorabat uxorem esse spuriam, & bona fide dotem excedentem alimenta recipit, in quo eventu dotem revocari non posse constante matrimonio, tenet Bartol. *leg. final. §. si à socero ff. qua in fraudem credit.* Ubi Jurisconsultus hoc discrimen constituit inter generum conscium fraudis commissæ, & ignarum illius, quod in priori eventu etiam constante matrimonio dos revocari possit; non item in secundo: Ratio est, quia cum gener dotem habeat ex causa onerosa, si fraudis à socero dotante commissæ particeps non est, iniquum est, ut ab eo revocetur constante matrimonio, secus si fraudem participavit, eademque distinctio fit, *l. penultima C. de his, quæ fiunt in fraudem cred.* soluto verò matrimonio, doteque restituta filiæ spuriæ, adjungit Bart. excessum dotis revocari posse; eo quod habeat dotem ex causa Lucratoria: Bartoli sententiam, juxta præfatam juris distinctionem admittunt Covar. *§.6. cit. num.11.* & Anton. Gomez *ad l.9. tauri num.4.* Navarr. *Apologia de reddit. qu.2. monit. 26. num.2.* & alii.

17 Contraria verò sententia contra Bartolum verisimilior est, quæ tenet etiam constante matrimonio, & inscio genero, excessum illum alimentorum in dotem datum repeti posse, quam sequitur Palac. *repet. cap. per vestras de donat. inter virum, & uxorem 3. notab. §.24. n.3.*

18 Ratio est, quia collatio illa alimentorum invalida est quoad excessum ex dispositione Authen. ex complexu, ergo statim tamquam nulla revocari potest, juxta *l. non dubium C. de legibus*. Accedit, quia etiam quantumcumque pater velit, ac consentiant filij legitimi, non potest validè ex bonis paternis filius spurius habere amplius, quàm congrua alimenta, ut docet Angelus *cons.223. nu.2.* Alexand. *cons.229. n.15. l.6.* Ergo nec etiam bona fides mariti facere poterit, ut dos excedens alimenta, valida sit quoad excessum.

RESOL. XLVII.

An avus teneatur dotare neptem?
Et quid in casu, quo neptis patrem inopem habeat, si tamen mater dives est.
Et an patruus nequaquam, obligetur sobrinas dotare?
Et an frater teneatur dotare sororem?
Et quid, si tantum soror uterina sit?
Et quid, si sit consanguinea, v.g. ex eodem patre, sed ex alia matre fratri conjuncta?
Et aliqua circa has sorores, & etiam sorores Clericorum pro dote, & alimentis illarum discutiuntur in textu hujus Resolutionis? Ex p.11. tr.4. & Misc.4. Res.26.

§. 1. VIdetur dicendum, quòd non solùm pater filiam, sed avus quoque paternus neptim dotare tenetur. Imperator enim Justinianus in *l. fin. §. utramque Cod. de dot. promiss.* ait paternum esse officium progeniem suam dotare *leg. fin. §. utramque C. de dot. promiss.* progeniti autem verbo non filij modò, sed, & nepotes, & pronepotes significari dicitur *in leg. fin. C. de emancip. liber.*

2 Accedit, quòd Marcianus *in libro 19. ff. de rit. nupt.* generaliter, & indistinctè scribit, qui liberos in potestate habent, eos cogi in matrimonium collocare, & dotare: liberorum autem verbo omnes descendentes contineri, indubitatum est *leg. sed si hac §. fin. ff. de in jus vocand. l. liber. ff. de verbor. signific.*

3 Et in *lib. 6. de collat. bon.* dicitur ad officium avi spectare; neptim dotare, & subjungitur, quia pater filiæ ideò avum propter filium nepti dotem dare debere, cogitur itaque avus paternus neptim dotare.

4 Et sanè quæ ratio suadet à patre dotari filiam, eadem quoque in avo locum sortitur: cum avi non minus atque patris interfit nuptui elocari neptim, ne cùm maximo generis, & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

5 Limitat tamen hanc assertionem Obrechtus, ut tunc demum avus paternus cogatur dotare neptim, quando pater propter inopiam qua laborat, dotem filiæ præstare nequit, ut tunc inopiæ patris avus succurrere teneatur; Idque ipsum Joannes Corrasius *in d. leg. 19. num. 60.* hac ratione confirmat, quòd ex officio patris erga filium id pendeat ut avus neptim dotet, *l.6. ff. de collat. bonor.* Undè cum avus non obstringatur nisi propter filium, avus non nisi secundariò teneatur; obligatio autem secundaria cessat, ubi principalis est solvendo, *Authent. præsent. C. de fidejussor.* ergo.

6 Sed in casu contingenti, ne deseras videre Castr. Palaum *to.7. disp.9. punct.5. §.2. n.2.* ubi firmat obligationem adesse avo paterno dotandi ex ejus bonis neptes etiam divites, si in sua existant potestate.

7 Sed casu quo neptis patrem inopem habeat, ejus tamen mater dives sit, veriùs est potiùs matrem; quàm avum paternum teneri neptem dotare.

8 Patruus nequaquam obligatur sobrinas dotare; quia nullibi hæc obligatio etiam in subsidium judicatur. Quod efficacius procedit, si verum est quod ipse Molina *lib. 2. de primogen. cap. 15. n.67.* Colla *select. lib.2. c.20. n.2.* Rebell. *2. part. lib. 5. q 4. nu.26.* astruunt, nempè patruum non esse specialiter obligatum sobrinis olimenta præstare. Nam hæc magis necessaria sunt, quàm potis constitutio.

9 Verùm hic oritur aliud dubium, An frater teneatur dotare sororem? De sorore uterina ex alio patre nata res expedita est, quòd frater eam dotare non teneatur, etsi inops sit, & aliter nubere non possit: sic enim Paulus Jurisconsultus *in l. 12. ff. de administrat. tut.* sed non dabit (tutor) dotem sorori (pupilli) alio patre natæ, etiamsi aliter ea nubere non potuit.

10 De consanguinea, hoc est ex eodem patre, sed alia matre fratri conjuncta, sicut etiam de germana ex utroque parente ipsi conjuncta quæritur an ne dotari à fratre debeant, si inopes sint? Communiter hoc affirmatur ex ea ratione, quòd frater teneatur alere sororem consanguineam, & germanam *l. si quis à liberis §. utrum ff. de cognosc. lib.* Igitur etiam teneatur dotare.

11 Et si verò hoc argumentum planè infirmum sit, nec etiam Textus expressus occurrat, quo demonstretur consanguineam, & germanam à fratre esse alendam, quia tamen *in l.12. §. 3. ff. de admin. tutor.* nominatim, atque in specie dicitur, tutorem non teneri dotem constituere sorori pupilli sui ex alio patre natæ, haud obscurè ex eo colligitur, quòd ex eodem patre natæ sorori dotem constituere teneatur, argum. *l.1. §. de offic. ejus cui mandat.* ubi dicitur argumentum, quod à contrario sensu ducitur esse validissimum, & argum. *l.12. in pract. ff. de judic.*

12 Vide Doctores, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *ubi sup. §.3. n.1. & 3.* firmans, quòd frater teneatur sororem ex eodem patre, quamvis non sit ex eadem matre, dotare, si ipsa sufficientem dotem aliundè non habeat. Sed sororem uterinam tenetur frater dotare secundùm tamen qualitatem alimentorum.

13 In eventu verò, quo frater obligatur dotem sorori constituere, non excusatur ex eo, quod minor sit, & necessitatem habeat alienandi aliqua immobilia ad dotem; nam hæc est causa urgens à jure communi approbata, ac proindè interveniente decreto judicis fieri alienatio potest, quin locus si restitutioni, *l. final. C. de integr. restit.*

14 Neque etiam excusatur quòd à patre soror exhæredata sit; neque item excusatur ex eo, quod Clericus sit nullaque alia bona habeat, nisi quæ ex beneficijs colligit: Nam ex horum fructibus alere, & dotare sorores inopes rectè potest, cùm opus sit pietatis, & naturalis obligationis, & juri maximè conforme.

15 Excusatur tamen frater ab hac obligatione alendi, & dotandi sororem inopem, si adsit ejus mater, vel avus paternus, aut maternus, qui dotem, & alimenta constituere valeat.

16 Et ratio est, quia omnes ascendentes præferuntur fratri in successione, *Auth. defuncto C. ad Tertull.* ergo præferri debent in obligatione. Præterea deficiente patre, obligatio alendi, & dotandi filias matri diviti competit, *l. si quis à liberis §. utrum ff. de liber. agnoscend.* neque fratri competit nisi in subsidium.

17 Et hæc omnia docet etiam Rebellius *part. 2. l. 5. quæst. 4. n.13. cum sequen.* & rectè observat quòd si frater administrasset bona sororis, ex quibus dos constitui posset, non cogetur eam dotare, undè si ei dotem constituat, censebitur dotare ex bonis sororis; si modò separata sint; nam si indivisa, & communia sint, censebitur in foro externo habuisse animum donandi quoad partem dotis, quæ eum tangeret, juxta *leg. unicam, §. accedit C. de rei uxor. action.* Vide Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu 88. num. 47.* & Barbosa *4. p. l. 1. ff. solut. matrim. num. 141.* in

foro tamen conscientiæ standum erit intentioni dotantis. Si enim de bonis sororis tantum dotare intendebat, nihil de suis bonis præstare tenebitur.

RESOL. XLVIII.

An filius teneatur dotare matrem nubere volentem?

Et deducitur, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filiis constituere, nisi urgens aliqua, & rationabilis causa intercederet?

Et notatur probabilius esse in neutro foro licitum esse viro, invita uxore, dotare filiam prioris matrimonii ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecuniis per secundam uxorem adductis?

Et cum pater præ omnibus conjunctis obligatus sit filias alere, & dotare, an illius hæres eadem obligatione teneatur? Ex p.11. tr.4. & Misc.4. Res.27.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Franciscus Hotomanus *in disp. de dote cap.* 3. *num.* 23. & Georgius Obrecthus *disp. de dote thesi* 109. *cum seq.* Probatur hæc opinio primò, nam si frater sorori egenti dotem dare cogitur, sanè, & filius cogi poterit ad matrem dotandam. Atqui verum est prius, igitur, & posterius.

2 Pietas, ad quam filius jure divino, & humano matri obstringitur, postulat ut filius matris adhuc juvenis pudori, & existimationi consulat; maximè cum ipsius quoque filij intersit ut mater, quæ se continere non potest, eloceтur; ne cum maximo generis, & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

3 Itaque huc pertinet Imperatoris Antonini rescriptum *in l.* 1. *C. de alien. liber.* Parentum necessitatibus liberos succurrere justum est. Dotem autem necessariam esse matri ob incontinentiam ad secunda vota transeunti expeditum est. Igitur inopi matri succurrere tenetur filius in hac necessitate, dotem ipsi constituendo.

4 Si filius tenetur inopem matrem alere; eique ad victum necessaria præstare; sequitur, quòd teneatur etiam inopem matrem dotare, quia dos est species alimentorum. Atqui verum est priùs *l.* 13. §. 2. *ff. de administrat. tut.* Verum igitur est quoque posterius.

5 His tamen minime obstantibus, negativæ sententiæ adhæreo; probatur hæc opinio. Primò, nam si filius non tenetur matri nuptialia munera mittere: sequitur, quod nec dotare matrem teneatur. Jam autem verum est prius *l.* 15. *§ final. ff. de admin. tutor. l.* 1. *§. præterea ff. de tutor. & ration. distrahend.* Sequitur itaque posterius.

6 Ad hæc iniquum foret ad illationem suæ injuriæ aliquem cogi quippiam conferre, *l. qui accusare C. de eden. l. nimis grave C. de testib.* Atqui mater secundò nubendo, filiis infert injuriam, *nov.* 2. *c.* 1. *& c.* 1. *de secund. nupt.* igitur non tenetur filius matri ad secundas nuptias conferre.

7 Quin etiam si dotaret filius matrem secundò nubentem, graviter offenderet patrem, ut cujus anima secundis viduæ suæ nuptiis contristatur *n.* 22.

8 Denique *in l. si vinea C. de præscript. long. temp.* mater ad secunda vota transiens, & vitrico in dotem dans res filij, nihil filio præjudicat; præjudicaret autem filio, si hic ad matrem dotandam foret obstrictus, Corasius *ad l.* 19. *numer.* 63. *de rit. nupt.*

9 Nec huic opinioni præcedentis sententiæ argumenta quicquam detrahunt; ad primum enim, quod frater sororem inopem dotare teneatur: igitur multò magis matrem, Respondeo consequentiam negando, quia diversissima est quoad præsens negotium ratio matris, & sororis: conjugium enim, quod init soror, non pertinet vel ad fratris, vel ad patris injuriam, sicut secundum matris conjugium.

10 Ad secundum respondetur, filium teneri in necessitatibus succurrere matri, ita postulante pietate, ad quam obstrictus est filius matri: verùm non cogi matri sua, & parentis cum injuria succurrere, inque eo matrem juvare quod ad ipsius filij, & patris injuriam spectet.

Ad tertium, eadem planè est responsio.

11 Ad quartum, & ultimum respondetur, argumentum ab alimentis ad dotem planè invalidum esse, & ut aliàs concluderet, hic tam nullam vim haberet, quia diversissima est alimentorum, & dotis ratio: alitur inops mater sine filij, & defuncti conjugis injuria: dotatur verò cum injuria filij, & defuncti mariti.

12 Et ita hanc sententiam tenet ex Theologis Rebellius *de obligat. just. part.* 2. *l.* 4. *quæst.* 8. *num.* 31. ubi sic ait. Filius non tenetur ad dotandam matrem inopem nubere volentem; etiamsi ille dives sit, ita Barbos. 4. *p. l.* 1. *ff. soluto matrimon. numer.* 126. post Bald. Ripam, & alios quos citat præfatam responsionem elicientes *ex l. si vinea C. de præscripit. longi temporis.* Confirmatur etiam, quia quamvis ad matrem alendam cogendus sit, juxta, *l.* 1. *§.* 1. *ff. de tutelis, & rationibus distrahendis*; non tamen ad eam dotandam compelli debet, cùm illud novum matris connubium in injuriam ipsius filij quodammodo cedat.

13 Ita Rebellius, quem sequitur Castrus Palaus *to.* 7. *disp.* 9. *punct.* 5. *§.* 1. *n.* 8. qui *num.* 7. optimè notat, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filiis constituere, quia hæc obligatio patri est, non matri, ut expresè habetur *l. neque mater C. de jure dotium l. regia* 9. *tit.* 11. *part.* 4. Excipe, nisi urgens aliqua, & rationabilis causa intercederet, ut in prædicta lege adnotatur; quam causam censerem esse, si ejus pudicitia periclitaretur, ni nuberet, & aliunde dotem non haberet: sicuti ex communi sententia resolvit Molin. *disp.* 424. *in princip.* Rebell. 2. *part. lib.* 3. *quæst.* 4. *num.* 2. Deinde excipe, nisi mater hæretica esset, aut infidelis, & filia fidelis, & Catholica, nam in eo eventu ob favorem religionis compellitur mater dotare filiam usque ad legitimam portionem ei competentem, tametsi ex patre, aut aliunde dotem habeat, ut deciditur *l. cognovimus C. de hæretic.*

14 Notandum est hic obiter cum eodem Rebellio *quæst.* 5. *num.* 10. *cum seqq.* probabilius esse in neutro foro licitum esse viro regulariter, invita uxore dotare filiam prioris matrimonii ex bonis non solum immobilibus; sed etiam mobilibus, aut pecunijs per secundam uxorem adductis, quod si faciat (soluto matrimonio) de bonis proprijs uxori eam partem resarcire debet. *Si legis prius dict. R. inst. seq. facilius hanc quæst. dissolves.*

15 Si autem per traditionem filiæ in matrimonium in totam familiam, & in totam utilitatem secundæ Societatis conconjugalis magnum bonum, & evidens utilitas redundet, quo damnum secundæ uxoris compensetur, non erit, injuria, si pater filiam prioris matrimonij ex bonis mobilibus, & ex pecunijs secundæ uxoris etiam invitæ dotet.

16 Quando pater ex bonis lucratis in secundo matrimonio, filiam ex primo dotaverit, vel filio ad nuptias donaverit, cavebit præjudicium tam quoad legitimas cæterorum filiorum, quàm quoad dimidiam partem lucratorum secundæ uxoris, alioquin damnum resarcire tenebitur. *Sup hoc in to. 6. tr. 7. lege dict. R. 57. prope finem, à v. quibus infert.*

17 Sed utrum uxor sine consensu viri dotare valeat filiam sive commmunem, sive prioris matrimonii, eodem modo dicendum est, quo id verò sine consensu uxoris permissum est.

18 Vide etiam Rebellium *quæst.* 6. *per totam* in qua latius hęc firmat, videlicet. Primò, quando communi consilio uxor, & maritus simul promittant dotem filiæ communi, vel si eam promissionem ab uxore factam postea vir ratam habeat, valida est promissio, etsi bona lucrata desint, ut dos impleatur, ex bonis utriusque impleri debet, & quomodo in bonis uxoris execution fieri possit.

19 Secundò, si uxor sinè consensu viri aliquid filiæ, sive propriæ, sive alienæ nomine dotis promittat, invalida erit, & illicita promissio, si tamen vir factus conscius eam ratam habeat, valida erit.

20 Tertiò, si promissio uxoris præfata sine consensu viri facta in tempus soluti matrimonij referretur, valida foret.

21 Quartò, quando consensus alterius pro forma actus exigitur ut præcedat: si non præcedat, non reconvalescit talis actus adveniente postea consensu, secus si pro vitando dumtaxat alterius damno exigatur.

22 Nota etiam cum Castro Palao *loco citato* §. 4. hæredem obligatum esse (æquè ac defunctus obligabatur) illius personam repræsentare, & consequenter illius obligationem suscipit: sicut colligitur *ex l. postulante ff. ad Trebellian.* Undè cùm pater præ omnibus conjunctis obligatus est filias alere, & dotare illius hæres eadem obligatione tenebitur.

23 Hoc tamen procedit, cùm hæres integram substantiam, ex qua dos constituenda erat, accipit; quòd si hæres fiscus sit, non obinde obligatione præstandi alimenta, & dotem filiabus excusatur, sicuti pluribus comprobat Petr. Barbosa *dict.* 4. *p. leg.* 1. *num.* 84. *ff. soluto matrimonio*, quia hæc est obligatio bonis paternis annexa, quam fiscus recipiendo bona excutere non valet.

24 Licet filiabus hæreticis fiscus, neque dotem, neque alimenta præstare tenetur.

25 Interim autem, ac delictum declaratum est, neque dos, neque alimenta sunt deneganda. *Sup. hoc magis latè in to. 5. tr. 10. R. 119.*

26 Et hæc omnia sufficiat dixisse circa obligationem constituendi dotes, & ne credas illa solum Jurisconsulti scitu necessaria esse, sed maximè etiam confessarijs, ex his, quæ rectè observat, & docet Rebellius *part.* 2. *lib.* 5. *quæst.* 4. *num.* 30. ubi sic ait: Ex dictis habes quinam puellas volentes nubere, dotare teneantur secundùm dispositionem legum, quam necessitatem legalem appellat Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. casu* 182. *nu.* 67. num verò hujusmodi necessitas inducat obligationem peccati mortalis, non facile est dijudicare: crediderim tamen sine præjudicio rectius sentientium, quando secundùm jura, ac Doctores, aliquis compelli debet ad dotem præstandam, subesse obligationem peccati mortalis, saltem ex genere suo, & multò magis post sententiam Judicis; licet autem hęc necessitas legalis non fundetur in debito de justitia commutativa, fundatur

datur tamen non tantùm in charitate, sed etiam in speciali vinculo pietatis, qua inter se prædicti sanguine conjuncti tenentur, quæ inducit obligationem non purè ex charitate, sed quasi de justitia; quia tamen sæpissimè interveniunt causæ, quæ rationabiliter deobligant parentes, & consanguineos, vel absolutè, vel saltem ab accelerata præstatione dotis, non erunt temerè peccati lethalis damnandi à confessarijs. Ita Rebellius, & ego.

RESOL. XLIX.

De his, quæ in nuptiis data sunt à consanguineis, vel amicis sponsi, & è contra, cui acquirantur? Ex part.10.tr.4. & Misc.4. Res.28.

§. 1. Casus in praxi quotidianus, & occasione matrimonij initi inter filiam Excellentissimi Domini mei Connestabilis Principis Columnæ, & filium excellentissimi Marchionis Spinulæ, in quo munera magni valoris (ut par erat in nuptiis tam inclytis) sponsæ largita sunt, de illo à parentibus interrogatus fui, & inter Jurisconsultos (postea dicemus de Theologis) tres sententias invenio; nam Uldaricus Zasius 1. *singul. intellect.9.* Ludovic. Romanus *consil.* 172. *num.*2. contendunt, ea, quæ sponsæ donantur, etiamsi consanguineis mariti, & ejus contemplatione, donata sunt, ad uxorem tamen, & ejus hæredes, non ad maritum pertinere. Cùm in donationibus non tam cujus contemplatione illæ fiant, sed cui inspiciendum sit, & quod quis amico, & cognato donare cupit, ipsi dare facile possit, nec opus habeat ejusmodi circuitu, ut sponsæ, vel uxori ejus det, quod ipsum habere velit. Et hanc opinionem probat, & sequitur etiam Daniel Mollerus *dict.l.2.semestr. c.*42.

2 Sunt deinde, qui statuant ad utrumque conjugem spectare ea, quæ die nuptiarum illis donantur: quoniam contemplatione utriusque illa donata censentur, cùm præsertim plerisque in locis modo sit receptum, ut munera, quæ offeruntur, utriusque conjugi ab hospitibus donari, & offerri soleant.

3 Alij sequuti Bartolum *in l. sed etsi plures §. arrogato ff. de vulgar. & pupillar.substit.* marito illa tribuunt, quæ ab amicis, & cognatis ejus donantur, uxori verò, quæ illi cognati donarunt, quæ distinctio teste, Jasone, à plerisque approbatur, itaut durum sit in practica ab illa recedere.

4 Plenius distinguit Matthæus Vuesembecius *in paratit. ff. de donat. inter vir. & uxor.* ut nempè ea, quæ à consanguineis uxoris sunt donata, uxori acquirantur, quæ verò à consanguineis mariti donata sunt, marito cedant. Quæ ab extraneis oblata fuerunt munera, sint utrique conjugi communia: Rationem videtur hæc opinio habere perspicuam. Nam quę à cognatis donantur ob propinquitatem, & contemplatione cognationis donare videntur, quæ ab extraneis ob affectationem erga utrumque conjugem parem.

5 Et quidem non videtur obstare ratio Zasij, & Danielis Molzeri supra adducta, quod in donationibus non tam spectetur cujus contemplatione, quàm cui donatio fiat.

Hoc quippè principium dilucidè refellitur *text. l.*5. §.2. *de jure dot.* quo in loco Vulpianus scribit, *quod si quis patri donaturus dedit*, Marcellus *l.* 6. *Digest.* scribit, *hanc quoque à patre profectam esse, & est verum*. Vult proindè Vulpianus post Marcellum, dotem esse profectitiam, quæ non à patre ipso, sed contemplatione patris datur filiæ. Dum verò perfectitia dicitur, innuitur, quod patri acquiratur *g.*1. *instit.per quas personas non acquir.* At non erat patri donata, sed filiæ; at contemplatione patris; igitur in donationibus non tam spectatur, cui res detur, quam ejus contemplatione donatio fiat.

6 Et hæc sunt placita Jurisconsultorum, quos pro Theologis hìc visum est adducere; nunc verò Theologos pro Jurisconsultis adducam, & hi sunt præcipuè Sanchez *de matr.l.6. disp.*26. Molina *tr.*2.*disp.*430. & Castrus Palaus *to.5.disput.*1.*punct.* 13.§. 1. Martinus Perez *de matrim.*

7 Dico itaque, quòd cum consanguineus, vel amicus sponsi, utrique scilicet sponso, & sponsæ donat, non est difficultas utrique acquiri, & inter utrumque esse donatum dividendū, satis enim donans suam voluntatem expressit, aliàs si uni tantùm vellet donatum explicari, non utrique conjunctum donatum concederet.

8 Similiter idem est si donans uni tantùm ex sponsis, sibique consanguineo donaret, ei tantùm acquireretur, nisi aliter de donantis mente constaret, quia tunc pro donatario adest ipsius donationis, & consanguinitatis præsumptio: neque hanc præsumptionem infirmat, esto sit donans utriusque sponsi consanguineus in eodem gradu, satis enim est, quod sit donatarij consanguineus, ut pro illo tantùm sit præsumptio.

9 Verùm si nulla ex supradictis causis existit; sed sola adest consanguinitas sponsi, dubitant Doctores, an eo casu donatio facta sponsæ acquiratur sponsæ, vel potius acquiratur sponso, & sponsę solus usus concedatur? cui dubitationi breviter respondeo, Verius, & probabilius esse sponso acquiri, cujus contemplatione sponsæ donum factum est, nam cum consanguineus sponsi ob favorem, quem suo consanguineo præstare intendit, ejus sponsæ donet, ea donatio potius censenda est fieri sponso, quàm sponsæ. At si sponsæ non solùm usus, sed dominium donati concederetur, integre ea donatio in favorem sponsæ fieret, & nullo modo saltem immediatè in sponsi favorem.

Et hæc omnia auctoritate Jurisconsultorum confirmavit Sanchez, Molina, Palaus, & Perez *loco cit.*

RESOL. L.

De donis dotis à sponso sponsæ.
Idem est de donis, quæ socer nurui concessit, & largitus est. Ex p. 11.tr.4. & Misc.4. Res.29.

§. 1. Diximus de donis factis à consanguineis, vel amicis, nunc dicendum est de donis factis à sponso sponsæ, quando non constat de animo donantis; Molina *tract.* 2. *disput.* 299. §.4. *dubium*, tenet ea omnia, quæ sponsus sive de præsenti, sive de futuro sponsæ mittit, censenda esse missa, ut sponsa ornatior ad virum accedat, atque ad eam honorandam, animique affectum illi ostendendum, qualiter matrimonij tempore sit ab eo tractanda; non ut dominium earum rerum ad eam pertranseat: nam donatio nunquam præsumi debet, quoties ex alia causa, quam donationis intelligi potest collatum, ut tradit Glossa *l. cùm quis ff. si cert. pet.* & pluribus firmat Gregor. *leg.*36. *verbo bienes tit.*12. *part.* 5. Mascard. *de probation. conclus.* 55. At in præsenti ex prædictis causis relatis præsumi possunt collata, quæ à sponso sponsæ mittuntur, non igitur præsumenda sunt donata. Secundò, in his, quæ traduntur gratia tradentis, non præsumitur donatio *leg. si ut certò §. si duobus si commodati*: at sponsus gratia sui mittit sponsæ munera, tum ad ipsum ornatior accedat, tum ne ipse vilis, & avarus reputetur.

2 Verùm mihi magis placet opinio Castri Palai *tom.* 5. *disput.*1. *punct.*13. *nu.*3. & Sanch. *lib.*6. *disp.* 25. *num.* 28. asserentium in hoc casu distinguendum, aut munera, quæ mittit sponsus sponsæ, sunt ita exigua, ut si constante matrimonio darentur, censerentur donata, & non commodata, vel sunt ita magna, & pretiosa, ut si darentur constante matrimonio, non censerentur donari, sed illorum usum commodari, eo quod non ad communem uxoris ornatum, sed ad singularem, & extraordinariam deserviant. Si munera prioris sint generis, præsumenda sunt donata; secus si posterioris. Sup. hoc magis latè in to.5. tr.7. R.69 §. ultim. & in R.141 §. penult. & ult.

3 Et ratio hujus distinctionis est, quia hæc munera mittuntur à sponso sponsæ in signum amoris, & testimonium qualiter constante matrimonio ab eo tractanda sit, ut ipse Molina fatetur; at si solum usum, & non dominium muneris cujusvis exigui concedit, signum exigui amoris præbet, & testimonium manifestum asperè constante matrimonio, esse sponsam tractandam: Quæ ratio non procedit in muneribus pretiosis, & quorum dominium constante matrimonio non conceditur, sed solus usus. Et confirmo, si munera, quæ mittuntur à sponso ejus generis sunt, ut, & constante matrimonio, necessaria reputentur sponsæ ad ejus communem, & decentem ornatum, cum hæc maritus uxori concedere teneatur, præsumendam est concessa tempore sponsaliorum anticipatè voluisse concedere.

4 Nota tamen, quòd si in aliqua Provincia adesset consuetudo, ut ea, quæ sponsus amittit, esto pretiosa sint, non repetantur, censendus est sponsus ea donare cum mittit, quia præsumendus est manere secundùm Regionis consuetudinem; cùm aliud non exprimit.

5 Immò plus addit Sanch. *l.*6. *disp.*25. *num.*17. nempè idem esse dicendum, quando mittuntur munera à sponso, quorum nulla est consuetudo ut mittantur, vel mittuntur abundantiora, & pretiosiora, quàm sit consuetudo; eo namque ipso quod præter consuetudinem munera sponsus mittit sponsæ, donare censendus est, argum. *l. donare ff. de regul. juris.*

6 Sed optimè contra illum hoc non admittit Castrus Palaus *tom.*5. *disput.*1. *punct.*13. §.1. *num.*4. nam hæc doctrina evertit conclusionem ab ipso superiùs positam, asserentem munera pretiosa commodari, non donari, quia in horum solius usus concessione abundè liberalitas exercetur.

7 Faciliùs tamen videtur probandum, quòd *n.*18. Sanchez subjungit, munera à sponso missa præsumi donata, si sponsa ei aliqua misit, quia adest præsumptio remunerationis argum. *l. si vero non remunerandi §. inde Papinianus ff. mandati.* At deberet constare sponsam animo donandi mittere, eaque sponsum non satis remunerari solo usu pretiosorum concesso.

8 Observandum est etiam, quòd ea, quæ superius diximus de muneribus missis à sponso sponsæ: idem dicendum esse de donis, quæ socer nurui concessit, & largitus est; quod probat Sanchez *nu.*33. & Palaus *n.*9. quibus adde Guttierez *in quæst. pract.lib.*2. *quæst.*10. *n.*1.

RE-

RESOL. LI.

De vestibus, & ornamentis datis sponsæ à sponso die nuptiarum?
Et supra hoc tria tempora distinguuntur, ante nuptias, in nuptijs, & post nuptias?
Et tandem concluditur, quod circa hoc maximè est attendenda consuetudo? Ex p.11,tr.4. & Misc.4. Ref.30.

§. 1. MAgna difficultas est inter Doctores: An vestes, & ornamenta muliebria à marito uxori data, irrevocabiliter acquirantur uxori? Bartolus *in leg. si mulier §. si vir ff. de donat. inter virum, & uxorem, & leg. penult. §. 2. num. 3. verf. tertia opinio ff. solut. matr.* quem sequuntur Jacobus Menochius *lib 2. arb judic. quæst. cap. 218.* Iulius Clarus *l. 4 sent. §. donatio quæst. 10. verf. successivè*, Alciatus *respons. 241.* statuit, vestes quotidianas quibus quotidie mulieres utuntur, donatas censeri; Vestes verò, & jocalia, sivè ornamenta, quæ ad ornatum potiùs corporis comparata sunt, quàm ad corporis utilitatem, & quæ magni sunt valoris, donata non præsumi.

2 Scipio Gentilis *in tract. de donat. inter virum, & uxorem lib. 2. cap. 12.* ait, circa propositam quæstionem accuratè, tria tempora esse distinguenda; ante nuptias, in nuptijs, post nuptias: ante nuptias, idest cùm sponsalia tantum contracta sunt, ut aliarum rerum, sic, & vestium licitam donationem esse *leg. 1. ff. de donat. inter virum, & uxorem*, eamque donationem etiam præsumi in ipsis nuptijs, cum scilicet matrimonium perfectum est consensu, & nuptialis instituitur pompa, puta deductio in mariti domum, vel alia solemnia nuptiarum celebrantur, vestes à sponso sponsæ datas præsumi donatas ait, easque ad uxorem pertinere, nec restituendas esse, *d. l. penult. ff. de don. inter virum, & uxorem*, quia, & consuetudo, & humanitas, sivè affectio sponsi erga sponsam faciunt, ut tales vestes à viro donatæ in pompa nuptiali ad uxorem pertineant, idemque acquirantur, nec marito, ejusdemve hæredibus restitui debeant.

3 Post nuptias consummatumque matrimonium, quæ vestes dantur à viro mulieri in domum mariti jam collocatæ, si quotidianæ, & ad usum mulieris necessariæ fuerint, illæ statim efficiantur mulieris, nec marito sint restituendæ. Sin ad certi duntaxat temporis usum datæ fuerint, & pretiosiores, tum ea-; utpotè à marito ornatus tantum causa, & honoris sui uxori comparatas, quo comptior, atque honestior esset, non tam donasse, quàm commodatò, aut precariò datas præsumi; & ideò non acquiri uxori, sed restituendas esse marito, aut ejus hæredibus.

4 Sed Hulrico Hunnio *in commen. ad Treutlerum vol. 2. disputat. 7. thes. 9. quæst. 46.* placet absque distinctione ista temporum, solùm circa vestes, utrum quotidianæ, & necessariæ atque viles sint, an pretiosæ, & ad certum temporis usum comparatæ distinguendum videtur, ut illæ quidem donatæ, ac per donationem uxoris propriæ effectæ censeantur; hæ verò non item, quocumque etiam tempore fuerint mulieri datæ. Et ita etiam Menochius, Julius Clarus, Andreas Alciatus, & cæteri ab hisce allegati statuunt.

5 Pro hac verò distinctione facit in primis *leg. utrum ff. de donat. inter vir. & uxor.* ubi ex modo, & ex genere impensæ, non difficilem esse conjecturam, Celsus scribit, Utrùm negotia uxoris gerens; an officio mariti ductus in rem ejus impenderit vir. Si enim magna impensa fuerit, nego videri eum gessisse, sin parva donasse.

6 Et quòd vestes quotidianas intelligatur maritus donasse, confirmat amplius *Lex annuo ff. de donat. inter vir. & uxor.* nam, & ibi Ulpianus ex annuo inquit, vel menstruo, quòd maritus uxori præstat, tunc quòd superest, revocabitur, si satis immodicum est, id est supra vires dotis: distinguit nimirum jurisconsultus inter id, quod modicum, quodque immodicum uxori à marito præstitum est, ut illud quidem donatum uxori censeatur, hoc verò non item, sed marito sit restituendum.

7 Sed audiamus Theologos, quærit itaque Castrus Palaus *to. 5. disp. 1. punct. 13. §. 3. n. 8.* cùm vestes, & alia ornamenta pretiosa ante consummationem matrimonij data sponsæ in ipso nuptiarum die, vel illi proximo censeantur sponsalitia largitas, ac proindè sponsa eorum medietatem per osculum acquirat, & integrè per copulam, vel potius marito, ejusve hæredibus, dissoluto matrimonio sint restituenda.

8 Et affirmativè respondet, videlicet prædictas vestes, & ornamenta sponsalitiam largitatem esse, eorumque medietatem lucrari sponsam per osculum, per copulam integrè.

9 Solùm ab hac doctrina excipit Sanchez *lib. 3. disputat. 23. num. 10.* annulum, sponsæ datum in Ecclesia tempore benedictionum, quia hic non voluntate donandi, sed ex voluntate servandi Ecclesiæ ritum censendus est conferri. Ex his solum est oppositum fundamentum; negamus namque sponsum dare eas vestes, & munera, ea præcipuè intentione, ut obligationi, quam statim subiturus est alendi uxorem satisfaciat: si enim id intenderet, debebat exprimere, alioqui præsumitur consuluisse animo significandi suum amorem, & ut ipsa eo die nuptiarum honoretur.

10 Verùm libet hìc apponere verba Martini de San Joseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 8. de matrim. nu. 10.* sic enim ait: (Los vestidos preciosos, ò cotidianos y otras qualesquiera cosas que embia la esposa al esposo, ò el esposo à la esposa, despues de los esponsales ò despues del matrimonio de presente (como no se a ya consummado) pertenece à la que llama el Derecho, sponsalitia largitas, y adquirere la midad la esposa por el beso y ambos esposos lo que recibieron enteramente por la consumacion de matrimonio, quando no costa que la voluntad del que lo embiò fue de donar.

11 Aunque la muger no lleve dote, haze suas las donas ò vistas, enteramente por la copula quando se consuma el matrimonio, ò la midad de llas por el beso.

12 Despues de recibidas las donas, si el matrimonio no tuviere efecto por culpa del esposado la spierde, y se queda con ellas la muger; verò si per culpa della se dexò el matrimonio deve voluer las entamente al desposado; però si el matrimonio se dexa de hazer sin culpa de ambos por alcun caso fortuito, ò por averse muerto el uno dellos, se han de boluer las donas al desposado, ò à sus herederos; salvo si el desposado huviere besado à la desposada, que por el beso gana ella la midad de las dichas donas, y solamente ha de boluer la otra midad.) Ita ille.

13 Verum est, quod aliqua ex superius dictis procedunt in Regno Castellæ, & ideò in hac materia standum puto consuetudinibus cujuscumque Provinciæ, & Regni: & quidem ego non existimo improbabilem sententiam Azevedi *lib. 5. Recopil. tit. 2. leg. 4. nu. 27. & 32.* Guttierez *pract. quæst. lib. 2. quæst. 19. nu. 1.* Hunnij, & aliorum asserentium, quod supradictæ vestes, & ornamenta præsumi debent donata, & collata in tempus matrimonij, juxtà *legem quod sponsa C. de donat. ante nupt.* Cùm enim videat sponsus statim subiturum esse obligationem alendi sponsam, tradit illi vestes, & ornamenta, ut prædictæ obligationi satisfaciat: & sponsa eo die nuptiarum honoretur: ergo horum traditio sponsalitia largitas censeri non potest, quia non est facta sponsæ, ut sponsæ, sed potius sponsæ, ut uxori: si quidem non est facta ea præcipuè intentione, ut sponsæ tempore sponsalium ea munera deserviant, sed ut deserviant tempore matrimonij.

Et ideò, ut dixi, maximè attendenda est consuetudo locorum.

RESOL. LII.

Quinam dicantur infantia, & qui pubertati proximi?
Ex quibus quæritur in matrimonialibus, quinam sunt proximi pubertati ad hoc, ut eis matrimonium concedi debeat? Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 1. Ref. 39.

§. 1. QUæstio hæc deserviet pro resolutione multorum casuum. Hulricus Hunnius *de pactis cap. 3. quæst. 4.* putat, manentes dici impuberes usque ad annum septimum completum *leg. 18. pr. Cod. de jure deliberat. lib. 1. §. 2. ff. de admonit. tut.* ubi illi, qui fari possunt, dicuntur minores septem annis. Reliquos verò impubertatis annos in duas æquales partes secandas, quarum prima dicatur infantiæ, ab initio anni octavi usque ad annum decimum cum dimidio completum: Ab hoc verò usque ad annum decimum quartum completum dicatur proximus pubertati: Fœmina verò infantiæ proxima dicatur à septimo anno completo ad annum novum cum dimidio completum: ab eoque annum duodecimum proxima pubertati: Nam post infantiam usque ad pubertatem sunt in masculo septem anni, & in fœmina quinque, quare ex quo excessit quis dimidiam hujus temporis partem magis pubertati, quam infantiæ proximus dici debet.

2 Accedit huic, quod experientia testatur masculus, postquam annum decimum, & sex menses; & fœmina verò novem cum semestri compleverint, regulariter, atque communiter incipere ea ætate habere aliquem intellectum eorum, quę agunt, proindè ab ea ætate meritò proximi pubertati dicentur. Cùm illi, qui, quod agunt, intelligunt, proximi pubertati in jure dicantur *d. §. 18. de obligat. quæ ex delict. nasc.* Hæc Hunnius.

3 Aliqui verò hoc omne judicis arbitrio relinquunt; Probatur, quia à judicis arbitrio pendere debeat, quod in jure nostro determinatum, ac definitum non est, *l. 1. in fine ff. de fun. delib. c. ult. extr. de transact.* Nullibi autem in jure definitum, ac determinatum reperiatur, quinam sit pubertati proximus, & qui proximus infantiæ, proindè istud arbitrio, & discretioni judicis relinqui debeat.

4 Verùm ego puto, suam habere probabilitatem sententiam illorum, qui statuunt illos esse pubertati proximos, qui ad plenam pubertatem sex menses adhuc distant.

5 Probatur primò, quod *in l. non tantum 17. ff. de excusat. tutor.* ætas illa dicatur propè pubertatem esse, cui ad pubertatem tantùm semestre tempus reliquum fuerit.

6 Secundò, quod idem etiam confirmet *l. excipiuntur ff. ad Sylanian.* ubi proponitur Trebatium Germanum legatum, su-

supplicium sumi jussisse de eo impubere qui à pubertate non multum absuerit. Atque de proximo dumtaxat pubertati sumi supplicium potest, §. *in summa ff. de obl. qua ex delict. nasc.* Et non multum à pubertate abesse dicitur is, cui ad pubertatem adhuc semestre deest. Igitur pubertati proximus dicendus videtur, cui sex menses adhuc ad puberem ætatem absunt.

7 Tertiò, cùm dicto *propè*, item *proximè* ad semestre tempus ab ipso Justiniano referantur *in leg. properandum §. & si quidem C. de jud. d. l. non tantum 17. ff. de excusat. tut.* sequuntur inde quod proximus pubertati sit, cui desunt sex menses, sivè semestre.

8 Quartò *in c. continebatur 6. extra de dispens. impub.* puella dicitur pubertati proxima, quæ in anno undecimo, vel circa annum duodecimum est constituta, hoc est, cui sex menses adhuc ad pubertatem desunt.

Sup. hoc lege infr. doctr. R. 98. 33.

9 Sed Hunnius pressus hoc argumento sic ait, In matrimonialibus, quæritur, quinam proximus sit pubertati, ad hoc ut matrimonium ei concedi debeat, rectè dici proximam illam esse pubertati, quæ sit in undecimo anno, vel circa duodecim, quia tunc ut plurimum solet malitia supplere ætatem. Ac proindè adductum *cap. continebatur extra terminos*, in quibus loquitur non extendendum existimo. Prætereà si rectè consideretur, probat hanc opinionem, quod nempè proximus tantùm ille sit pubertati, cui deest semestre. Undecimus enim annus, cujus meminit *dict. capit. continebatur*, de anno undecimo cœpto, non de penè perfecto intelligi debet; quia si verba illa, quæ subsequuntur (vel circa duodecimum) intelligenda sunt de semestri, ut volunt dissentientes ante finem anni duodecimi, necessariò sequitur illa verba (in undecimo) solùm cœpto, & non dimidiato. Ita Hunnius, cui adhæret (quod valdè notandum est. Gaspar Hurtadus *de matrim. disput. 22. diffic. 12. nu. 46.* ubi sustinet *in dict. cap. continebatur*, pubertati proximum eum dici, cui non deficit plusquam integer annus.

10 Verùm, ut dixi, communiter docent Authores, quod pubertati proximus dicatur, qui tantùm per sex menses ab ætate 14. annorum completorum distat, & ita tenuit Rota, & aliquos adducit, sequitur novissimè Episcopus Maranta *in suis responsionibus part. 5. resp. 14. nu. 7.* confirmantur superiùs dicta ex doctrina Bartoli *in §. si verò, n. 2. Authen. de Monach.* ubi docet, quod testis dicat, quod Titius possedit per viginti annos, quod testis probat de decem, & novem annis cum dimidio, ut dicto *propè* intelligatur per sex menses.

11 Et ita etiam ex alijs observat Cenedus *singul. 81. nu. 7.* & Barbosa *dict. 291. n. 2.* Undè ex his elapsis diebus ego consului legatum relictum cuidam, quando esset propè 16. annos, potuisse illud consequi in anno 15. cum dimidio.

RESOL. LIII.

An quod dictum est de sponsalibus, dicendum sit de matrimonio, videlicet, ut sit validum, si illud Parentes contrahunt, præsentibus, & tacentibus filijs?

Et an sit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, vel opus sit, ut respondeat pater, vel mater, aut tutor.

Et quid in tali casu, si extranei repromittant? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 271. alias 272.

Sup. hoc in omnib. q. tionib. contentis in hac Ref. sup. in Ref. 32. lege eam per totum.

§. 1. Affirmativam sententiam tenent communiter Doctores ex auctoritate Bonifacij *in d. cap. unic. de desponsat. impuber. in 6.* dummodo tale matrimonium sit contractum coram Parocho, & testibus.

2 Tamen in gratiam studiosorum non reticebo hic adnotare ea, quæ adducit Basilius Pontius *de matrimon. lib. 2. capitul. 14. numer. 3.* ubi sic ait: An dispositio Bonifacij locum etiam habeat in matrimonijs, quæstionem habet; video communem esse Doctorum sententiam in illis locum habere, nonnullis exceptis. At nisi me tot Doctorum auctoritas detineret, plenè cum his paucis sentirem, nempè hanc Bonifacij constitutionem non habere locum in matrimonijs, sed tantùm in sponsalibus de futuro; inductus duobus fundamentis. Primum est ex verbis ipsius constitutionis, si enim in ea planè agitur de sponsalibus de futuro, cur ad matrimonium extendimus? Agere autem Pontificem de sponsalibus de futuro, planè constat ex omnibus, quæ in ea constitutione continentur, nam in §. 1. planum est cùm per Innocentij III. constitutionem *capit. fin. de desponsat. impuber.* inter septemnes non matrimonia, sed sponsalia esse possint. In §. autem 2. speciatim agit de matrimonijs eorum impuberum, quæ tantùm fictione juris sunt sponsalia. In 3. quoque §. id plenissimè constat, quia agitur de sponsalibus contractis in filiorum absentia, & illis ignorantibus. Quis autem dicat matrimonium contrahi in filiorum absentia, & illis ignaris? neque id ulli in mentem venire potest. Præterea, quia vel Pontifex in isto §. agit de sponsalibus, & matrimonijs, vel tantùm de sponsalibus, ad matrimonium autem extenditur à Doctoribus. Primum dici non potest, ut probatum est; neque secundum, non enim ea, quæ de sponsalibus dicuntur, ad matrimonia etiam extendi semper debent; cùm enim strictior sit obligatio matrimonij, quàm sponsalium, multo plura requiruntur exactiùs ad matrimonium quàm ad sponsalia, Hæc enim multis de causis dissolvi possunt, matrimonium autem indissolubile est. Undè quamvis sponsalia à parentibus celebrata, præsente filio, atque tacente sustineri possint, & sic statuat Pontifex, non idem de matrimonio dicendum videretur, cùm ad matrimonium plena libertas requiratur, & facillimum sit filium, vel filiam metu reverentiali impediri, metum autem reverentialem impedire matrimonium dicam postea. His accedit, quòd cùm tota hæc dispositio de valore sponsalium, quæ celebrant parentes pro filijs, illis tacentibus, & præsentibus, nitatur in quadam præsumptione consensus tacentis, non est firmum aliquod fundamentum eos judicasse eam taciturnitatis præsumptionem sufficientem ad judicandum validum matrimonium, cùm sit res longè majoris momenti, & quæ magis veritate ipsa decidenda est, quàm præsumptionibus, aut illis efficacissimis, & urgentissimis. Ita Pontius solidè, & subtiliter, ut semper solet.

3 Doctores verò, qui asserunt constitutionem Bonifacij *in d. c. unico*, agere tantùm de sponsalibus, & non esse extendendam ad matrimonium, hi sunt, Gabriel *in 4. dist. 27. p. 1. art. 2. concl. 4.* Angelus *ver. matrim. 2. n. 5.* & nonnulli recentiores, quos refert P. de Ledesma *de matr. qu. 45. art. 2. dub. 3.* & ex Theologis Societatis JESU Henriq. *lib. 11. c. 2. n. 6. juncto commento in lit. P.* vide etiam Basol. *in 4. dist. 27. q. 1. art. 1.*

4 Sed stando in prima opinione, quæ, ut diximus, est communis, hoc non obstante, non erit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, quia consensus ipsius non sufficienter exprimitur per taciturnitatem, nisi parentes pro ipsa respondeant. Dixi, nisi parentes pro ea respondeant; nam non sufficit alium extraneum repromittere, sed opus est, ut respondeat pater, vel mater, aut tutor; nam hi censentur agere in gratiam, & favorem puellæ, cujus curam gerunt, & consequenter, tunc valet regula, quòd qui tacet, consentire videtur; & ita observat doctus Bonacina *de matrim. q. 2. punct. 1. n. 8.* & alij, licèt Sylvius *in 3. p. q. 45. artic. 2.* contrarium doceat, nempè in tali casu valere matrimonium, etiamsi extranei repromittant.

5 Verùm pro coronide hujus resolutionis ponam hic verba Joannis Guttierez *de matrim. cap. 13. num. 9.* sic asserentis. Vide in praxi observari pro securiori cautela, quòd etiamsi parentes sint tempore contrahendi matrimonij, & illi hæc aperiant Parocho cum testibus; nihilominus ipse Parochus interrogat filios contrahentes, eorumque exquirit consensum, non verò parentum, conformans se cum dispositione Concilij Tridentini, ibi, *Ubi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto*, &c. Interrogatio igitur ipsorum contrahentium requiritur. Verùm si hoc non fieret, sed potiùs parentes interrogarentur à Parocho coram testibus præsentibus, & intelligentibus, ac tacentibus ipsorum filijs, contraherent matrimonium nomine ipsorum filiorum; quia præsentia, & taciturnitas filiorum quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, sufficiens externum signum est consensus interni, juris præsumptione, & dispositione *in cap. unico, de desponsat. impub. in 6.* quod Concilium Tridentinum non corrigit, nec de hoc casu loquutum est, sed frequentiori, regulari; scilicet quando ipsimet conjugendi matrimonialiter per se contrahant, nulla facta mentione de parentibus. Noster igitur casus; tamquam omissus, remanet sub dispositione juris communis, argumento, *l. commodissimè, cum simili, ff. de liber. & posthumis.* Ita Guttierez.

RESOL. LIV.

An saltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per signa, & nutus? Ex part. 3. tractat. 4. Ref. 247. alias 248.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.... lib. 3. disp. 31. num. 10.* ubi ait. Fateor culpam esse venialem non exprimere verbis, sed solis signis consensum in matrimonio contrahendo, nisi justa causa excusaret.

2 Sed contra illum nullam culpam venialem in tali casu agnoscit Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 7. num. 14.* ubi sic asserit. Ego non video aliquod præceptum Ecclesiasticum de verbis adhibendis, & Pontifex *in cap. tuæ fraternitati, & cap. licet, de spons. duor.* non intendit excludere alia signa sensibilia expressiva consensus, & ipse Sanchez admittit nullum in dictis capitibus contineri præceptum. Quod si nullum agnoscit præceptum in dictis cap. quomodo potuit consequenter affirmare, esse peccatum veniale in omissione verborum, cum peccatum, tam mortale, quam veniale, non possint esse, nisi ubi lex, & præceptum est? Nec verò ex Trid. *sess. 24. c. 1. de reform. matr.* colligi potest necessitas verborum, cùm dicitur, *ubi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum consensu intellecto,*

ro, &c. Neque enim dicit Concilium, ut interrogatio fiat per verba, cùm surdi, & muti Parochi verba percipere non possint, & quando Parochus interrogat eos, qui loqui possunt, & audire, non definit, Concilium, neq; præcipit, ut responsio etiam verbis fiat, sed solùm ut Parochus intelligat contrahentium consensum, potest autem ex signis æquivalentibus intelligi. Ita Pontius contra Sanchez.

3 Sed in illius favorem stant novissimè Coninch *de Sacram. disp.24.dub.9.n.66.* & Filliucius *tom.1.tract.10.p.1.c.3.n.82.* qui asserunt tales contrahentes peccare venialiter: non sunt tamen audiendi Petrus de Ledesma *in summa, de matrim.q.45. art.2. concl.2.* Rodriguez *in summa, to.1.c.216.n.5.* qui putant supradictos contrahentes peccare mortaliter, quod etiam docet novissimè Sylvius *in 3.p.q.4.art.2.*

RESOL. LV.

An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem sit peccatum mortale? Ex p.3.tr.4. Res.275. alias 276.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Villalobos *in summ. tom. 1. tractat. 14. difficult. 22. num.* 8. ubi sic asserit. (El contraher matrimonio de præsente sin tener edad legitima esta prohibendo en derecho en el *cap. 2. de spons. impub.* y hazer lo contrario es pecado mortal, como se uzen à quellas palabras districtiùs inhibemus.) Sic ille, & ante illum Coninch *de Sacram.disp.21.dub.5.n.54.* Guttierez *de matr. cap.2. nu. 15.* Bonacina *de matrim.quæst.1.punct.4.nu.7.* Filliuc. *tom.1.tract.10.p.1.c.7.n.259.* & hanc sententiam docet etiam novissimè Basilius Pontius *de matrim.lib.7.cap.65.nu.3.* & docuerat antea Henriquez *lib.11.cap.13.n.13.* unde non est dubium esse probabiliorem, & communiorem.

2 Non reticeam tamen negativam sententiam docere Thomas Sanchez *de matr.tom.1.lib.1.disp.17.n.6.* quia à juris antiquo recedendum non est absque textu expresso, & quòd juris correctio est odiosa, & omninò vitanda, *l.præcipimus, C.de appellat.* Sed matrimonium de præsenti inter impuberes est permissum multis canonibus, & interpretantur, quasi essent verba de futuro, *cap.fin. de despons. impub. capitul. unic. §.idem quoque, eod. tit. in 6.* Ergo non est dicendum, *capit. 2.* quod citat correxisse hæc jura, cùm optimè possit interpretari ne corrigat. Item, quia Panormitanus *eod.cap.2. nu.5.* & Præposit. *ibi num.2.* explicant illum textum, ut tantùm prohibeat, ne impuberes, vel puberes cum impubere contrahant matrimonium, simulque copulæ carnali dent operam, ne postmodum de matrimonij valore dubitetur. Quòd si urgeas, textum permittere hanc conjunctionem propter pacis bonum; non posse autem permitti copulam; respondeo, permitti quidem posse, quando judicio Episcopi probabile esset malitiam prævenire ætatem, urgentissimaque causa concurrente, quamvis de potentia ad copulam dubium esset aliquale, & si experientia facta comperiretur, nondum adesse potentiam, esset illud matrimonium sponsalia, juris interpretatione. Hæc omnia Sanchez.

3 Sed stando in prima sententia, moderanda est cum Paludano *in 4.dist.28.quæst.2.art.2.num.8. & 10.* Angelo *ver. matrimonium 3. impedim. 16.nu.7.* Tabiena *ver.matrimonium 2.q.6.n.7.* Henriq. & Filliucio *locis citatis*, nisi cum Episcopi licentia & justa interveniente causa, matrimonium ante legitimam ætatem celebretur, *c.2.ubi suprà*. Item stando etiam in dicta opinione quæritur.

RESOL. LVI.

An sit peccatum mortale contrahere matrimonium ultimo die, quo completur legitima ætas?

Et an satis sit, si non solum prima dies anni duodecimi in fœmina, & decimi quarti in viro sit incepta, sed etiam si tres dies, aut etiam decem dies ex ætate deficiant?

Et notatur validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem si malitia suppleat ætatem. Ex part. 3. tr. 4. Res. 276. alias 277.

Cap. hoc in h. seq. & imp. ... Ref. 33. fe... g. doctr. §. ... Illuminat.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim.lib.7.cap.65.n.1.* ubi sic ait. In dubio an præfinitum tempus completum sit, inhabiles judicat Ecclesia, etiamsi exigua temporis distantia sit, neque enim hic locum habet illa regula, *quod parum distat, nihil distare videtur*, sicut neque in aliis, in quibus jus præfinitum tempus exigit, ut in anno probationis Religiosi, & in ætate ad Ordines, si enim vel unus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Cùm enim jus præfiniat tempus, exigatque illud esse completum, nisi malitia suppleat, non est locus paucorum dierum supplemento. Quòd si illa suppleat, parum refert, an duo, vel tres dies, aut etiam plures deessent. Imò existimo, nec satis esse, ut impleta ætas censeatur ultimum diem inceptum esse, quando malitia non suppleat ætatem; ut de anno probationis dicendum est. Neque obstat, quòd jure civili alia sit dispositio in testamentis, nec enim à jure civili ad canonicum in hac re argumentum desumi potest, aut à testamentis ad matrimonia; ubi est expressa decisio Pontificum. Ita Pontius.

2 Contrariam tamen sententiam tenet Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. titul. 3. cap. 14. n.4.* & Villalobos *in summa, to.1. tractat. 14. diffic. 22. num. 1.* & alij penes ipsum, ubi sic asserit. (Esta edad ha de ser complida, como dize el *cap. ex litteris*, en estas palabras. Donec compleat puer annum decimum quartum. Verdades, que bastaria si estuviesse en el ultimo dia, como tiene Sylvestro ab Alexandro de Nevo, Sanchez, y otros Juristas, y es la razon, porque se determina assi en favor del el testamento en la ley *qua ætate, ff. de testam.* y no es menor el favor de matrimonio. Mas no bastaria si faltassen tres dias, como con otro tiene el mismo Sanchez, y lo mismo siento si faltasse un dia, porque mortalmente no se juzga por complida año, como se juzgaria estando en el mismo dia.) Sic Villalobos.

3 At Joannes Guttierez (attende lector) *de matrim. cap.2. numer. 20.* hoc ultimum contra Villalobos admittit, sic enim ait. Satis enim erit si prima dies anni duodecimi in fœmina, & decimi quarti in viro sit incepta quinimò, & idem erit dicendum, quamvis tres dies ea ætate deficiant, ex eo quòd moraliter censeatur tunc completa: non enim metaphysicè compleri requiritur, ut tenet Hostiens. *in cap. impuberem, num. 5. de despons. impub.* & Veracruz *in specul. part. 1. artic. 26.* Imò Martinus Ledesma *in 2.part.lib.4.sent. quæst.60. art.1.col. penultim.verb.hæsitabit*, ulteriùs dicit satis esse quamvis decem dies desint. Ita Guttierez.

4 Notandum est tamen hic obiter validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem; ut ex multis notat Barbosa *in collect. tom.2.lib.4. tit.2. c.9.n.2.* & patet ex *c. de illis 2. de despons. impub.*

RESOL. LVII.

An in ætate requisita ad matrimonium detur parvitas materiæ?

Et notatur ad valorem matrimonij non requiri, ut dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter, ut quando contrahentes ab ea distarent non solum per tres, aut decem dies, sed etiam per unum aut alterum mensem? Ex part. 5. tract. 5. Res. 16.

§. 1. Respondeo affirmativè, & ita aliqui asserunt sufficere eam ætatem ad matrimonij valorem quamvis tres dies ex ea deficiant, sic Hostiensis *in capitul. puberes, numer. 5. de despons. impub.* & plus addit Martinus Ledesma *in 2. part. 4. quæst.60. art. 1.* docent satis esse, quamvis decem dies desint. Sed communiter Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. disputat. 104. num. 2. & 3.* asserunt sufficere in tali casu, quòd ultima dies anni duodecimi in fœmina, & decimi quarti in viro sit incepta, quamvis non sit completa. Cap. hoc in Ref. præcedente, & lege etiam §. cit. not.

2 His tamen non obstantibus, contrariam sententiam docet ex Pontio Gaspar Hurtadus *de matrim. disput. 22. difficul. 12. numer. 45.* ubi sic ait. Alij docent requiri dictam ætatem esse mathematicè completam, & meritò, quia jure præscribitur, seu taxatur, ac proinde debet in indivisibili consistere, sicut pretium jure præscriptum in indivisibili consistit, Unde regula illa. Quod parum distat, &c. non habet locum in taxatis à jure. Id verò, quod addit Sancius, nempè sufficere ultimum diem, quo dicti anni præscripti complentur, esse inchoatum, falsum est, ut optimè Basilius, quia quousque sit completus, dicta ætas non est mathematicè completa, neque in indivisibili consistens. Ita Hurtadus. Undè puto utramque sententiam probabilem esse etiam per Doctores, quos ego adduxi *in 3.p.tr.4.res.277.* quos omninò videbis.

3 Non desinam tamen hic adnotare Rebellium *lib. 3. qu. 16. sect.2.n.16.* docere ad valorem matrimonij non requiri, ut dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter, ut quando contrahentes ab ea distarent per unum, aut alterum mensem, qui vulgariter finis anni dicitur, quod enim parum distat, nihil distare videtur; sed in hoc nimis largè loquitur Rebellius, ut optimè observat Naldus, *in summ.verb. ætas, n.1.*

RESOL. LVIII.

An filius teneatur contrahere matrimonium, quod pater promisit, aut præcepit?

Et notatur licitè filios posse inire hoc, vel illud matrimonium, parentibus invitis, aut resistentibus; erit tamen illicitum contrahere matrimonium, illis non certioribus factis.

Et cursissimè docetur parentes non posse exhæredare filios, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium, illis invitis.

Et advertitur parentes, qui coactione sufficienti ad mortale compellunt filios ad matrimonium, non incurrere excommunicationem latam in Tridentino, sess.24.cap.9.

Et an Tridentinum loquatur tantùm de Dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus jurisdictionem in foro exteriori sæcu-

ſæculari; unde neque Parochus, neque Epiſcopus, ſi compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem non incurrerent.

Imò, neque Reges, & Imperatores, quamvis habeant dictam juriſdictionem? Ex p.4.tr.4.& Miſc.Reſ.132.

Sup hoc in 10. p. tra. 2. R. 141 § 6 in fine, & hic inf. lege decisionem R. seq.

§. 1. AFfirmativè reſpondet Cardinal. Bellarmin. *lib. 1. de matrim.c.*19. Rebellius, & Navarrus penes Hurtadum *ubi infrà*, dummodo filius non eligat meliorem ſtatum, & quòd matrimonium à patre promiſſum, aut præceptum non ſit filio indignum, & hoc deduci videtur ex *c. 1. de deſponſ. impub.* ubi dicitur, poſtquam filius ad perfectam ætatem pervenerit, omninò debet hoc implere.

2 Sed mihi contraria ſententia magis placet, quam tuetur Hurtado *tract. de matrimon. diſp.* 6. *diffic.* 9. *num.* 32. cum Riccardo, Sanchez, & Coninch penes ipſum, qui rationes pro hac firmanda ſententia adducit, & rectè reſpondet ad ſupra citatum capit. 1. nam illa verba omninò debent à gloſſa, & aliis communiter exponi de debito honeſtatis, non autem præcepti, ſeu obligationis.

Sup. hoc in R. 1 not. præter. & § 3. & seq. & vide etiam R. 2. not. pæ quisit.

3 Notandum eſt etiam contra Bellarminum, Rebellium, & Sotum licitè filios poſſe inire hoc, aut illud matrimonium parentibus invitis, ſeu reſiſtentibus; erit tamen illicitum contrahere matrimonium illis non certioribus factis, niſi quando filij timent parentes injuſtè impedituros dictum matrimonium, aut quando adeſt rationabilis cauſa occultandi parentibus matrimonium, & hæc omnia docet Hurtado *loco cit. difficult.* 10. *numer.* 35. & 36. cum Sanchez, Coninch, & Vaſquez, ubi etiam docet parentes non poſſe exhæredare liberos, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium ipſis invitis.

Sup. hoc in 10. p. tr. 2. R. 113. Notandum eſt, in fine, & pro dote, hic sup. in R. 55. 4. Quibus Et sup. cæterum hoc ult. § Non deſinā, inf. in Ref. 143 § ult in princ.

4 Non deſinam tamen hic adnotare parentes, qui coactione ſufficiente ad mortale compellunt filios ad matrimonium, non incurrere in excommunicationem latam in Tridentino *ſeſſ.* 24. *capit.* 9. Ita contra Lopez, & Albornos docet Sanchez *de matrimon. tom.* 1. *lib.* 4. *diſput.* 22. Coninch *de Sacrament. diſp.* 28. *dub.* 5. & alij; quia Tridentinum loquitur tantùm de dominis temporalibus, & Magiſtratibus habentibus juriſdictionem in foro exteriori ſæculari, unde neque Parochus, neque Epiſcopus ſi compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem incurrerent, quia non habent juriſdictionem in foro externo ſæculari. Ita etiam Hurtado *diffic.* 8.*n.*29. Imò neque Reges, & Imperatores, quamvis habeant dictam juriſdictionem, quia illi exprimi debent, ut exprimuntur in eodem Tridentino *ſeſſ.*22.*de reform.cap.*11.

RESOL. LIX.

An filius peccet mortaliter, ſi non ducat dignam, quam pater vult, ſed aliam ducat æquè dignam.

Et notatur filium Magnatis, quem pater non vult alere, ſecundum qualitatem perſonæ, non peccare mortaliter, ſi inſcio atque invito patre fœminam divitem, & nobilem ducat genere aliquantulum inferiorem. Ex p.6.tr.7.& Miſc.Reſ.21.

Sup. hoc lege doctè Ref. præteritæ & vide etiam §. ejus primum not.

§. 1. PEccare mortaliter aſſerit Fagundez *in Decalog.tom.*1. *lib.* 4. *capit.* 4. *numer.* 4. ubi ſic aſſerit. Ego illam opinionem ſequor, quatenus aſſerit eſſe peccatum mortale filium contrahere contra voluntatem, & conſenſum Patris: quia in re gravi ei non obedit; & aliundè Pater æquè dignam, & divitem ei ducendam proponit, ac illam, quam filius ſponte ſua elegerat. Ita ille.

2 Sed ego olim in facti contingentia negativæ ſententiæ adhæſi, quam tuetur Sanchez *de matrim.tom.*1.*lib.*4. *diſp.*23. *nu.* 10. cui adde noviſſimè Trullench *in Decalog.to.*1. *lib.*4.*c.*1.*dub.* 2.*n.*13.ubi ſic ait. Dico filium teneri patrem conſulere, ſi commodè fieri poteſt, & non longè abeſt, aut ſi non timet malitiosè impedimentum; non autem tenetur conſilium ſequi, niſi ducat indignam: at ſi ducat dignam, non tenetur ſequi Patris voluntatem, ita Trullench. Vide etiam Toletum *in ſumma lib.*5.*cap.*1.*n.*6.

3 Notandum eſt etiam hic obiter, quòd Fagundez *ubi ſupr. n.*5 fatetur filium Magnatis, quem Pater non vult alere ſecundùm qualitatem perſonæ, non peccare mortaliter, ſi inſcio, ac invito parente fœminam divitem, & nobilem ducat, genere aliquantulo inferiorem.

RESOL. LX.

An matrimonium inter abſentes contractum per Procuratorem, vel per literas coram Parocho, & teſtibus ſit Sacramentum?

Et infertur contrahentes ſub peccato mortali teneri curare, ut ſint in gratia illo tempore, quo Procuratores eorum nomine contrahunt.

Et notatur ætatem, & diverſitatem ſexus nullius eſſe momenti in Procuratore; & ideò fœmina poteſt contrahere in tali caſu matrimonium pro viro.

Etiamque advertitur, quod Procurator non debet excedere ſuum mandatum, alioquin matrimonium eſt nullum.

Et curſim docetur, quod dicta Procuratio non eſt neceſſe, ut efficiatur coram Parocho ac teſtibus, licet coram dictis poſtea ſit ineundum matrimonium.

Idem, quod dictum eſt de matrimonio per Procuratorem contracto, dicendum eſt, ſi per literas contrahatur? Ex par.3.tr.4. Reſol. 248. aliàs 250.

Sup. hoc cum eodem Rebellio infr. citato infr. in R. 118 § 2 poſt med. & vel. Et idè.

§. 1. NEgativam ſententiam docet noviſſimè Gulielmus Eſtius *in* 4.*ſent.diſt.*19.§. 5. & Franciſcus Sylvius *in* 3.*par.D.Thomæ quæſt.*42.*art.*1. *quæritur* 3. *concl.* 2. qui citat Cajetanum, Victoriam, & Canum. Et ratio eſt, quia ſicut collatio Sacramenti eſt actio perſonalis, ita ejus receptio eſt perſonalis paſſio negativè; neque dici poteſt hoc eſſe matrimonio, utpotè contractui, peculiare, quia præter naturam contractus etiam habet rationem Sacramenti, quod proindè ſimiliter, ut alia Sacramenta, requirit, ut miniſter applicet formam ad materiam in ſubjecto præſente. Confirmatur, etiamſi pœnitentialis abſolutio ſit judicialis, poſſit autem aliquis judicialiter abſolvi etiamſi ſit abſens; quia tamen eſt Sacramentum, non poteſt in abſentem proferri. Deindè ſequeretur alioqu in, quod Sacramenta conferant gratiam abſenti, & ſic occupatio circa alia, ut nec ipſe de Sacramento cogitet, nec circa ipſum fiat actio ſacramentalis.

2 Sed contrariam ſententiam docent Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim.tom.*1.*lib.*2. *diſputat.* 11.*quæſt.*2. *num.*20. quibus ego addo Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.*9.*num.*3. S. Joan. de la Cruz *in direct.part.*2. *de matrimonio, ante quæſt.*1. Baſilium Pontium *de matrim.lib.*1.*c.*10. *n.*2. Valentiam *tom.*4.*diſp.*10.*quæſt.*1 *punct.*6. Coninch *de Sacram. diſp.*24. *dub.*2.*concl.*5.*num.*23. & alios, undè inferunt ſupradicti DD. contrahentes ſub peccato mortali teneri curare, ut ſint in gratia illo tempore, quo procuratores eorum nomine contrahent, ne Sacramentum vivorum in peccato mortali ſuſcipiant; ſecus de procuratoribus, qui alieno nomine agunt, nec ullum Sacramentum ſuſcipiunt.

3 Quid ego ſentiam, dicam breviter cum Rebellio *part.* 2. *lib.*2.*q.*5.*concl.*2.*n.*9. quòd etſi valdè probabile ſit, matrimonium inter abſentes contractum, non poſſe eſſe Sacramentum novæ legis, ſeu gratiæ; ſine periculoque defendi poſſe videatur, omnem collationem, receptionemque cujuſvis Sacramenti exigere præſentiam conferentis, ac recipientis, ut habet prior opinio; attamen poſterior tenenda eſt, ut communior, ac ſecurior, quæ abſolutè, ait eſſe Sacramentum, ſi videlicet contrahentes intendunt ſaltem implicitè, facere Sacramentum; id autem intendere ſunt cenſendi, quoties intendunt quod Eccleſia intendit in conjugandis fidelibus.

4 Et licèt Villalobos *in ſumma to.*1. *tract.*13.*diffic.*9.*n.*3. optimè aſſerat: (Que hazen bien los contrahentes, que deſpues en preſencia ſe buelven à caſar para quitar eſcrupulos, porque el matrimonio por la parte que tiene de contracto ſe pue repetir à manera de los demas contratos, y no ſe reytera aquel Sacramento, porque eſto ſolo es confirmar el contrato, y no hazerle de nuevo.) Undè ſic faciendo ſi fortè non receperunt Sacramentum, poſtea illud recipiant; attamen ego puto cum Rebellio *ubi ſuprà* 10. quòd tam Sacerdos, quàm contrahentes, cùm in facie Eccleſiæ iterum junguntur, ad faciendas ſolemnitates omiſſas, implicitè hoc facere ſaltem intendunt; ſiquidem rem, ut de jure licet, peragere volunt quod eſt valdè notandum ad tollendos ſcrupulos.

5 Notandum eſt tamen hic cum Sylvio, & Pontio, & aliis *ubi ſuprà*, diverſitatem ſexus nullius, eſſe momenti in procuratore, cùm ſit tantùm inſtrumentum miniſtrans verba, quibus contrahitur matrimonium, & ideò fœmina poteſt contrahere in tali caſu matrimonium pro viro. Sup. hoc inf. in Reſol. 91. § Ex his.

6 Notandum eſt etiam, quòd procurator non debet excedere ſuum mandatum, alioquin matrimonium eſt nullum; (Mas non obſtante eſto ait Villalobos *ubi ſuprà numer.* 2. aunque en el poder le digan, que contrayga guardando la forma del Concilio Tridentino, ſi hizo al contrario ſin moniciones, con todo vale; porque tambien valdria, ſi el miſmo, que da el poder, le hiziera aſſi) Ita ille, qui etiam advertit (Que ſe puede dar poder al procurador, aunque no ſea con eſcritura, ni tan poco es neceſſario, que tenga edad determinada.) Nota quòd dicta procuratio, non eſt neceſſe, ut efficiatur coram Parocho, ac teſtibus; licèt coram prædictis poſtea ſit ineundum matrimonium. Sup. hoc nota in R. 6 § not. præteritæ.

7 Idem quod dictum eſt de matrimonio per procuratorem contracto, dicendum eſt, ut notat Barboſa *in collect. tomo* 4. *part.* 2. *decreti, cauſa* 30. *quæſt.* 5. *nec illud, numer.* 2. cum aliis communiter, ſi per literas contrahatur, & ad hoc efficiendum à Villalobos *ubi ſuprà, diffic.* 10. *num.* 2. faciles viæ præbentur, (La una, ſi el que eſcrive la carta, embia menſagero con ella, dandole poder à el, ò à otra perſona, que en ſu nombre acete el contrato, lo qual no ſolo ſeria contraher por carta,

ta, sino juntamente con ello por procurador. La secunda manera es (& hic est modus facillimus) que en carta escriva, que desde entonces aceta la tradicion, que la otra parte le hiziere, y si leyda la carta de lante del Parocho y testigos da su consentimiento, la otra parte, y a el matrimonio, vale, y este modo es facil.) Notentur hæc, quia in praxi possunt non semel accidere.

R E S O L. LXI.

An Procuratore misso ad contrahendum, si mandans in amentiam incidat, matrimonium sit validum.

Ex quo infertur, quod Baptismus furiæ tempore receptus, petitus ante furiam validus est.

Idem est in Sacramento Pœnitentiæ, quod potest enim absolvi, qui ante amentiam dedit signa contritionis? Ex p.3.tr.4. Ref.248. aliàs 249.

§. 1. AFrmativè respondet Sanchez *de matrim.tom.1.lib.2. disput. 11. num.12.* ubi sic ait. Hinc infertur, si procuratore misso, dans mandatum in amentiam incidat, & talis perseveret dum procurator nomine suo contrahit, valere matrimonium, manet enim virtute prior consensus, cum revocatus non sit: sicut Baptismus furiæ tempore receptus, petitus ante furiam, validus est, *ex c.maiores de Baptismo*, sicuti, si tunc temporis esset dormiens, valeret matrimonium. Ita Sanchez.

2 Sed hæc senteutia displicet Basilio Pontio *de matrimon. lib. 2.cap. 15. num. 14.* quia pro forma, & causa contractus est consensus. Ergo nullum est matrimonium: adde si moreretur mandans, eo tempore nihil ageret procurator, ipsa enim morte cessaret consensus. Ergo etiam amentia, quæ æquiparatur morti, quoad consensum: in quo videtur longè diversam esse rationem de mandato, si in amentiam incidat, aut si dormiat, ille enim incapax est habendi consensum, hic verò minimè. Neque simile est, quòd Baptismus petitus ante amentiam, validè conferatur in amentia. Nam ut Baptismus effectum habeat, satis est voluntatem præcessisse, neque revocatam, eo enim ipso posita materia, ponitur effectus: at in matrimonio necessarius est consensus perseverans, etiam in ipso fieri contractus, quia consensus per verba expressus, vel signa est forma matrimonii. Idem est in sacramento Pœnitentiæ, potest enim absolvi, qui ante amentiam dedit signa contritionis, neque enim necesse est simul sint in pœnitentia, materia, & forma ejus Sacramenti. Atque id, quod dicimus, intelligitur facilè, si quæramus, an cum illo in amentiam incidente, & præsente, licèt explicasset antea consensum, contraheretur matrimonium? Minimè. Ergo neque per procuratorem contrahi poterit, si mandans in amentiam incidat. Sic Basilius contra Sanch.

Sed Sanchez sententiam tenet Henriq. *lib. 11.c.4.nu.4.* & novissimè doctus Bonacina *de matrim,q.2.punct.5.n.13.*

R E S O L. LXII.

An, si omittantur denunciationes, matrimonium sit validum?

Et notatur primò contrahentes ante denunciationes factas peccare mortaliter, & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assistente?

Secundò quod in tali casu videlicet, quando denunciationes ante nuptias factæ non sunt, post nuptias ante consummationem matrimonij faciendas esse ex Concilio Tridentin. ut si fortè impedimentum dirimens subsit, ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto, videatur eas omninò intermitti.

Tertiò, non possunt sola authoritate Parochi prætermitti denunciationes, si timetur malitiosè matrimonium impediendum, licèt postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur, quia hoc spectat ad Episcopum, cùm facilè possit adiri? Ex p.3.tr.4.Ref.240.alias 241.

§. 1. NEgativè respondet Cephalus *lib.4. cons. 421.* & Menochius *lib.1.cons.79.nu.70.* sed omninò contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docent communiter Doctores (ut Sarmiento *lib.1.select.cap.6.numer.7.* Molinus *de ritu nupt.lib.2.diffic.11.num.45.* Guttier. *pract.qq.lib.2.part.4.num.15* Riccius *in praxi tom.1. resol.224. num.6.* Chamerota *de Sacram. tract.12.de matrim.dub.17.* Campanili *in divers. jur.can.rub. 11. cap.13.num.143.* Leo *in Thes.for. Eccl.p.2.* Villalobos *in sum. tom. 1 tractat. 13. difficult.24.nu.2.* ubi ita ait declarasse sacram Cardinalium Congregationem his verbis, Denunciationes si omittantur, per hoc matrimonium irritum non est, servatis tamen cæteris requisitis.

2 Notandum est tamen contra Sotum *in 4. dist.28.qu.1.art.2.* contrahentes ante denunciationes factas peccare mortaliter, & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assistente. Ita Villalobos *ubi supra*. Guttier. *de Sacram.Confirm.p.1.c.51.nu.25.* Sanch. *de matrim.to.1.lib.3.disp.5.n.6.* & alij.

3 Notandum secundò cum Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 11.* quòd in tali casu, quando videlicet denunciationes ante nuptias factæ non fuerunt, post nuptias ante consummationem matrimonii faciendas esse, ex Concil Trident. ut si fortasse impedimentum dirimens subsit, ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto videatur eas omninò intermitti.

4. Notandum tertiò cum Coninch *de Sacrament. disput. 27. dub. 5.nu.52.* quòd non possunt, sola auctoritate Parochi, prætermitti denunciationes, si timetur matrimonium malitiosè impediendum, licèt postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur; quia hoc spectat ad Episcopum cùm facilè possit adiri, licèt Vivaldus *in candel. part. 1. de matrimon. numer.243.* cum quibusdam aliis doceat posse hoc efficere Parochum. Sed tu tene primam sententiam; nam ut notat Henriquez *lib. 11. capt. 15. numer. 5.* ita declaravit sacra Cardinalium Congregatio, vide Sanchez *de matrim. lib.3.disp. 7.num.7.*

R E S O L. LXIII.

An quando matrimonium initum est absque denunciationibus, sit peccatum mortale consummare antequam præmittantur?

Et an conjux teneatur debitum reddere alteri conjugi petenti ante denunciationes?

Et notatur, quod si contingat casus, in quo matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium expediat maximè, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denunciationibus dispenset, poterunt contrahere absque ulla culpa matrimonium coram Parocho, & testibus; Parochusque, & testes adesse poterunt? Ex part. 9. tract. 8. & Miscel. 3. Ref. 19.

§. 1. AFfirmativè respondet Sanchez *de matrimon.lib. 3.disputat. 11. num.3.* & alij penes ipsum. Quia ex precepto Concilij Tridentini *sess.24 capitul. 1.* non solùm tenebantur hi contrahentes prætermittere denunciationes contractui; sed, si tunc omissæ sunt, præmittere illius consummationi: ergo, sicut illas non præmittere matrimonio absque iusta dispensatione, esset peccatum lethale; etiam ubi contrahentes adhiberent diligentiam, an nossent, an laborarent aliquo impedimento; ita erit mortale non præmittere consummationi, eadem adhibita diligentia; cùm idem præceptum violetur. Deindè, quia matrimonium intrinsecè ordinatur ad copulam, & prohibetur ante denunciationes, ut evitetur copula, ne forsan, si impedimentum subsit, admittatur fornicatio: ergo à fortiori prohibetur ipsa consummatio, non præmissis denunciationibus. Tandem, quia Parochus tenetur sub mortali curare, ut tales denunciationes fiant ante consummationem, quando à principio factæ non sunt: ergo, & ipsi conjuges peccant mortaliter consummando, ijs non præmissis.

2 Verùm, his non obstantibus, Sotus, Ledesma, Rodriguez, Veracruz, & alij, quos citat, & sequitur Texeda *in Theol. moral.tom.2.lib.4.tract.1. nu.49.* asserunt, contrahentes in tali casu non peccare mortaliter prima vice consummando matrimonium ritè celebratum, juxta determinationem Concilii, si contrahentes sint certi inter eos nullum subesse impedimentum. Probatur ex verbis Concilij, quæ talia sunt: *Ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur, nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes dimittantur*. Ex quibus Concilij verbis sic infero: ergo, cùm certum est, moraliter loquendo, nullum subesse impedimentum, non agunt contrahentes contra Decretum Concilij, matrimonio rectè, & benè celebrato, prima vice consummando illud, etiamsi id faciant absque causa, Probatur hoc: quia Concilium petit, quòd postquam matrimonium est initum omissis denunciationibus, si id visum fuerit Ordinario expediens ante consummationem, tenentur contrahentes matrimonium publicare, quando dubitari potest de impedimento; ergo, si certum sit, nullum subesse impedimentum, non agunt contrahentes contra Decretum Concilij, ante publicationem prima vice consummando: quia utuntur jure suo, & nemo utens jure suo peccat.

3 Objicit Sanch. Peccant mortaliter contrahentes contra Decretum Concilij, matrimonium contrahendo, omissis absque causa denuntiationibus: ergo etiam peccant mortaliter contra Decretum Concilij, si post contractum matrimonium, illud prima vice consumment absque causa ante denunciationes. Hoc est totum argumentum in forma hujus moderni, quamvis illud satis dilatet, & confundat. Sed respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: quia in primo casu Concilium absolutè præcipit non esse absque causa denunciationes omittendas, & ideò si absque causa contrahentes illas omittant; antequam matrimonium contra-

trahant, peccant mortaliter contra Decretum Concilii; in secundò tamen casu Concilium Tridentinum satis se explicat, dum dicit: *Ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur*, loquitur enim sub conditione, quòd fuerit aliquod impedimentum, quod detegi debet. Et ideò, si certè constet, nullum subesse impedimentum, contrahentes prima vice consummando non peccant, sicut nec secunda. Quare benè advertit Cajet. *tom.1.opusc.tract.13.de usu matrim.qu.2.* quòd, quamvis ante Decretum Concilij Tridentini matrimonium consummare ante denunciationes esset illicitum, & mortalis culpa; post Decretum tamen Concilij, si matrimonium fuerit validè initum, illud consummare ante denunciationes, nullum peccatum, esset, dummodo adsint duo: Primum, quòd certum sit, nullum subesse impedimentum. Secundum, quòd contrahentes utantur matrimonio cum intentione illud publicandi. Hæc omnia Texeda *ubi suprà*.

4 Sed extat dubium, an conjux teneatur debitum reddere alteri conjugi petenti ante denunciationes? In qua difficultate affirmat Henriquez *in summa, lib.11. de matrimon. capitul.16. num. 1.* & asserit duo: Primum, non teneri conjugem reddere debitum. Secundùm, quòd si fuerit matrimonium semel consummatum, reddere tenetur: sicut vovens Religionem, peccaret prima vice reddens; at deinceps reddere tenetur: quia semel consummato matrimonio, habent conjuges plenam potestatem, & usum corporis. Idem tenent alij Neoterici docti: sed ducuntur hac ratione: quia jam hi violarunt Ecclesiæ præceptum nec possunt resarcire; sicut qui die jejunii primomane scienter comedit, deinceps non peccat, comestiones multiplicans. Sed meritò hanc sententiam impugnant Sanchez, *ubi suprà, numer. 5.* & Texeda *numer. 52.* qui eadem præcepti vis urget in ordine ad denunciationes omissas in prima consummatione, quæ in secunda: ergo, si in secunda tenetur conjux reddere debitum, tenetur etiam prima vice: vel si non tenetur reddere prima vice, neque etiam in secunda. Deindè, quia per matrimonium verè, & rectè contractum transfertur jus, quod habet quilibet conjux in corpus alterius: ergo matrimonio utendo non peccat.

5 Ad exempla adducta respondeo, non esse similia: non enim est simile de Religionis voto: quia, semel consummato matrimonio, ratione fortioris matrimonij consummati vinculi, redditur vovens impotens ad implendum votum; & ideò reddere tenetur: at verò, quia adhuc potest conjux implere præceptum Tridentini, abstinendo, donec fiant denunciationes; tenetur contra præceptum illud reddere. Nihil etiam probat secunda differentiæ ratio; quia jejunium individuum est, nec commodam patitur divisionem, cùm ejus substantia in unica comestione consistat: quare, ea fracta, deinceps observari nequit: at præceptum non consummandi matrimonium est divisibile, ut præceptum abstinendi à carnibus: nam in qualibet copula militat eadem ratio Tridentini, ut probavimus: sicut ligatus castitatis voto peccat qualibet vice petendo, non tamen peccaret qualibet vice comedendo, sed sola prima, si jejunium vovisset.

6 Notando est hìc obiter, quòd si contingat casus, in quo matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium expediat maximè, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denunciationibus dispenset, poterunt contrahentes absque ulla culpa matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus, Parochusque, & testes adesse poterunt: quia leges Ecclesiasticæ non censentur eo rigore obligare, ut benè docent Sotus *in 4. dist.28. quæst.1.art.2.concl. 3.§.Ex his.* Ludovicus Lopez *1.part.instruct. cap.39. §. Ex prædictis.* Coninch *disput.27. de matrim. dub.5. num.52.* Sanchez, alijs relatis *lib.3.disp.10.n.27.* Layman *tract.10.2.part.c.4.nu.10.* Indicat Guttierez *cap.57.de matrim.n.6.* & docet Palaus *tom.5. disp.2.punct.13.§.3.n.5.*

Sup. hac contento in hoc §. lege dict. §. ult. Ref. præcedent, & melius ad rem infr. in R.71. §.ult. & in R. 73. in princ.

RESOL. LXIV.

An prætermittere unam de dictis denunciationibus sit peccatum mortale, ubi plura de denunciationibus?

Et an Parochus, qui in suo arbitrio faceret, graviter puniendus esset ab Episcopo?

Et notatur denunciationes non posse fieri extra Ecclesiam, etiam si locus sit aptus, ut ad multorum notitiam perveniant?

Et an verò in tribus diebus festivis continuis, ut in Paschate possint fieri dictæ denunciationes?

Et an sit peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festivis, sed interpolatè? Ex p.3.tract.4. Ref.235.alias 236.

§. 1. NEgativam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 5. numer. 8.* sed adversus illum insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 30. num. 3.* & Coninch *de Sacram. disput. 27. dub. 5. num. 51.* quia omissio unius proclamationis non est materia levis, ut constat ex fine, ad quem ordinantur; quare Parochus, qui id suo arbitratu faceret, graviter puniendus esset ab Episcopo. Neque satis erit ad excusandum à mortali culpa, quòd cesset causa denunciationum in aliquo peculiari casu, ut dixi *suprà* universè de legibus, in præsumptione fundatis. Ita Pontius.

2 Sed his non obstantibus, Sanchez opinionem ego probabilem existimo, quam tuetur post illum Barbosa *de potestate Episcop. part. 2. alleg. 32. num. 5.* Guttierez *de matrimon.cap.57.n.1.* & Villalobos *in sum.tom. 1. tract. 13. disp.24. num. 3.* ubi ita ait: (Añade Sanchez, que no seria pecado mortal dexar una denunciation, donde mortalmente hablando no huviesse peligro de impedimento, porque es leve materia, y partial del precepto.) Sic ille, & alij.

3 Nota etiam, quòd Pontius putat denunciationes non posse fieri extra Ecclesiam, etiamsi locus sit aptus, ut ad multorum notitiam perveniant, sed Villalobos *ubi suprà num.4.* contrarium docet, & citat Sanchez, quibus adde Layman *in Theol. mor.lib.5.tract.10.p.2.cap.4.num.10.*

4 Debent etiam fieri dictæ denunciationes in tribus diebus festivis, sed Villalobos *loco cit.* asserit ex Sanchez, (que aunque no fuesse en fiesta, si estuviesse junto el pueblo de la manera que suele en las fiestas, se podrian hazer, porque malitia la misma razon, y se guarda el intento del Concilio.) Ita ille; sed contrariam docet Pontius *ubi suprà n. 7.* Et an verò in tribus diebus festivis continuis, ut in Paschate, possint fieri dictæ denunciationes, negativè respondendum est, & ideò Layman *ubi suprà*, ex Sanchez notat oportere aliquod, saltem duorum dierum intervallum, inter unam, & alteram denunciationem, intercedere, & ita docet Riccius *in praxi p.1.ref.224.n.4.* & Segura *in direct.judic.p.2.c.16.n.20.*

5 Notandum est etiam, Henriquez *lib.11. cap. 7. num.1. in glossa littera C.* docet quòd esset peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festivis, sed interpolatè, verb. grat. in die Dominica facit unam proclamationem, in altera verò minimè, & postea in alijs duabus Dominicis facit alteras duas denunciationes. Sed ego puto contrarium cum Villalobos *ubi suprà num.3.* ita asserente. (No sera pecado mortal, en no le hazer las denunciationes en tres fiestas continuas, aunque no uviesse grande espacio de tiempo entre la una y la otra.) Vide etiam Coninch *de Sacram. disp.27.dub.5. num.47.*

RESOL. LXV.

An denunciationes facienda sint in utraque Parochia, in qua diutius commorati sunt sponsi, vel sufficiat illas facere in Parochia, in qua brevi tempore commorantur? Ex part.3. tract.4. Resol. 234.alias 235.

§. 1. FAciendas esse in utriusque Parochijs, ubi diutiùs versati sunt, & principaliorem habuere larem, docet Sanchez *de matrim.tom.1.lib.3.disp.6.num.6.* & Coninch *de Sacram.disp.27.dub.5.n.50.* Et ratio est, quia denunciationes efficiuntur, ut contrahentium impedimenta detegantur. At cùm brevem moram in aliqua parochia sponsi contraxere, ignoti sunt, & impedimenta ignorantur. Ergo, &c. Et ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Segura Davalos *p.2.direct.cap.16.n.19.*

2 Sed his non obstantibus, si ego, ait Basilius Pontius *de matrim.lib.5.cap.50.num.5.* viderem declarationem Cardinalium, istorum opinioni acquiescerem. Cæterùm neque lego in his quas ediderunt Farinacius atque Rebellus, quin potiùs ex his, quę excusse sunt, ego colligo in eis tantùm Ecclesijs debere fieri proclamationes, de quarum parochia sunt: nam cùm Concil. Tridentin. dicat eas debere fieri à proprio Parocho, declarant Cardinales proprium Parochum esse, in cujus parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium contrahitur; & in alia declaratione expressè dicitur, ut quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, qui à parvo tempore in aliquo loco habitant, & non sunt de vagabundis, proprium Parochum esse in cujus parochia habitant tempore, quo contrahunt matrimonium. Existimo itaque de jure in prædictis Parochijs præcisè debere fieri; an verò in alijs, ut voluit Sanchez, etiam fieri expediat, relictum existimo Episcoporum judicio. Hæc Pontius *ubi suprà*; sed tu tene sententiam Sanchez, quam novissimè tenet Jo. Maria Novarius *in pract.jur.Pont.conclus.74.nu. 3.* & Barbosa *de potest.Episc.part.1.alleg.32.num.10.* Guttierez *de matrim.c.56.n.5.* & alij.

RESOL. LXVI.

An quando contrahentes sunt ex diversis Diœcesibus, & Ordinarius unius dispensat in denunciationibus, sufficiat hoc, ne fiant in Parochia alterius? Ex part. 3. tract.4. Ref.238. aliàs 239.

§. 1. AFfirmativè respondet Sanchez *de matrim.tom.1.lib.7. disp.7. num.7.* ubi asserit, quòd quando contrahentes sunt ex diversis diœcesibus, utriusque Prælatum posse cum utro-

utroque dispensare, & unius dispensationem sufficere, quia in hac re conjuges censentur quasi una persona, & ratione connexionis causæ uterque alterius Prælato censetur subjectus. Ita ille.

2 Sed Basilius Pontius *de matrim.lib.5.cap.31.num.9.* valdè dubitat de hujus dicti veritate, quia sæpè potest contingere, ut impedimentum; quod in una diœcesi notum non est, sit notum in alia, & ita ex dispensatione denunciationum in una diœcesi, non sequitur per connexionem, & colligationem aliquam, dispensatio in alia, in quo est valdè diversa ratio de matrimonio, & denunciationibus; nam in matrimonio, cùm sit necessariò vinculum duorum, necessariò etiam fit, ut qui unum conjungere potest, possit, & alium, est enim mutua conjunctio: at in denunciationibus non est ita necessaria colligatio, & consequentia, ut satis constat. Sic Pontius.

His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez tenet Guttierez *de matrim. cap.46.num.10.* Reginaldus *in praxi tom.2. lib.31.cap.32.num.232.* & Coninch *de Sacram.disp.27.dub.7. num.54.*

RESOL. LXVII.

An Ordinarius possit dispensare, ut omittantur denunciationes, & quid intelligendum est sub nomine Ordinarij in Concilio Tridentino sess.24.de matrim.c.1.

Et quanam verò sint justa causa, ut dispensetur in denunciationibus? Ex part.3.tr.4.Ref.236.alias 237.

§.1. Respondeo, non posse Parochum omittere denunciationes, sed id spectare ad Ordinarium, si ipse expedire judicaverit; quia non potest sine causa, Quænam verò sint justæ causæ, ut dispensetur in denunciationibus, vide Basilium Pontium *de matrim.lib.5.cap.32.num.2.* & Layman *in Thol.mor.lib.5.tract.10.p.2.cap.4.nu.11.* cum Coninch *ubi infrà num.56.* Sed quis nomine Ordinarij intelligatur, ut possit dispensare in hoc casu, magna quæstio est, nam Sanchez *de matrimon. tom.1.lib.3. disp.3.num.4.* Coninch *de Sacram. disput. 27. dub. 6. num. 54.* & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *de potest.Episc.part.2.allegat.32. num.30.* putat sub nomine Ordinarij intelligi eos, quos quasi Episcopalem jurisdictionem habere dicunt Doctores.

Sup. hoc infra lege lat ... doctr. Resol. per totam.

2 Sed contrariam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib.5.cap.31.nu.3.* ubi docet hanc potestatem dispensandi in denuntiationibus solis Episcopis jure Tridentino concessam, & non his, qui jurisdictionem quasi Episcopalem habent, ut Abbatibus, aut Vicarijs sancti Joannis, vel similibus. Et ita determinavit sacra Cardinalium Congregatio his verbis. Non permittitur hæc facultas Commendatario, licèt ejus Abbatia jura Episcopalia habeat, cujus Abbas appellatione Ordinarij venit; juxta glossam *in cap.fin.de offic. ord. in 6.* dixit enim sanctissimus Dominus noster, quòd Ordinarius hic non intelligitur nisi Episcopus, attamen Cardinali Farnesio Farcensis Monasterij commendatario fuit permissum, non autem ejus Vicario. Et hanc declarationem non solùm adducit Pontius, sed etiam Villalobos *in sum.tom.1. tract.13.diffic.23. num.6.* ubi tamen addit. (Vease lo que esta en pratica acerca desto que esso se podria seguir.

Sup. hoc In Resol. not. ... in f. Verum ex his.

RESOL. LXVIII.

An saltem Vicarius Episcopi possit dispensare, ne ex justa causa denunciationes efficiantur.

Et brevissimè notatur hoc non procedere in Vicarijs foraneis. Ex p.3.tr.4.Ref.237.alias 238.

§.1. Affirmativam sententiam tenet Thomas Sanchez *de matrimon. tom.1. lib. 3. disputat.7.num.11.* quia hæc potestas in Tridentino conceditur Ordinario. Vicarius autem Ordinarius est: ergo, &c. Limitat tamen hanc sententiam Sanchez *numer.13.* nisi Episc. hanc facultatem dispensandi sibi reservaverit.

Quod hoc ... ex ... dicitur ... An verò & seq.

2 Sed adversus Sanchez, contrarium docet novissimè Basilius Pontius *de matrim.lib.5. c.31.* & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem, testatur Henriquez *lib.11.c.5.n.5.* Igitur sub nomine Ordinarij in hoc casu non intelligitur Vicarius Episcopi, & ita illum non posse has denunciationes remittere, nisi specialiter committatur.

3 Ad argumentum verò Sanchez respondetur, quod Cardinales ad quos spectat declarare Concilium, declararunt, ut dictum est, in illis verbis Concilij non intelligi Vicarium. Et ea limitatio quam adducit Sanchez, sententiam ipsam, quam docet, evertit. Si enim Vicarius eo ipso, quod Vicarius constituitur, habet à Tridentino potestatem denunciationes remittendi, non posset per Episcopum tolli, sicut quamvis resistat, & contradicat Episcopus, non potest tollere Parocho licentiam assistendi matrimonio, neque potestatem concedendi alteri licentiam. Quod ergo Episcopus denegare potest Vicario, cui generalem administrationem committit, signum est non esse illi concessum à Concilio, eo ipso quod Vicarius est. Et hæc omnia asserit Pontius contra Sanchez.

4 At non reticeam opinionem Sanchez tenere novissimè Aloysium Riccium *in praxi tom.1. resolut.226. num.2.* Coninch *de Sacrament. disput.27.dub.6.cap.55.* & Villalobos *in summa to.1.tract.13. diffic.24. num.7.* ubi sic asserit. (El Vicario general del Obispo tambien puede dispensar en las denunciaciones, porque es ordinario, como queda dicho, y el Concilio comete esto al Ordinario, salvo si el Obispo lo reservasse, que lo puede muy bien hazer, como tienen Sanchez, y otros.) Sic ille, quos citat ad satiatem, & sequitur Barbosa *de potest.Episcop.p.2. allegat.32.num.9.*

5 Notandum est tamen hanc sententiam non procedere in Vicarijs foraneis, ita Guttierez *in can.qq.lib.1.cap.19. num.16.* Didacus Spin. *de testam.gloss.15.num.29.* & alij.

Quoad hoc lege dicta 15. Hac autem R. not. ...

RESOL. LXIX.

An quis ex vi denunciationum teneatur denunciare impedimentum matrimonij occultum, quod non potest probare?

Et asseritur delato ad Ordinarium impedimento, si unus tantum testis sit absque alijs adminiculis, non posse interdici matrimonium, nec deberi. Ex p.3.tr.4.Ref.220.alias 221.

§.1. Hic casus frequenter potest accidere, & affirmativam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.... lib. 2. disp.13.nu.2.* qui citat Paludanum, Driedonem, Navarrum, Covarruviam, Guttierez, Henriquez, Vegam, & utrumque Ledesmam, quibus ego addo Fagundez *prac.2.lib.6.cap.5.n.4.* Henriquez *lib.3.de pœnit.cap.21.num.3.* Aragon. *in 2.2.quæst.70. art.1.ad 2. argum.* Lopez *in instruct.part.1. capit.37. §.pen.* Layman *in Theol.mor.lib.3.sect.5.tract.3.cap.4. num.9.* Barbosam *de potest.Episcop.allegat.96.num.51.* Genuensem *in praxi Archiepiscop.cap.2.num.2.* Laxarium *de monitorijs, sect.2.quæst.12. nu.23.* & Bonacinam *de matrimon.disp.2.quæst.6.punct.1. numer.9.* ubi testatur de communi. Ratio est, quia ex *cap.præterea, de sponsf.* unus testis sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum, & hoc Barbosa *in collect.tom.2.lib.4. distinct. 1. capit. 12. n.12.* cum Guttierez *de matrim.c.36.nu.2. & sequent.* ampliant, etiamsi testis non fuerit citatus, sed per partem oblatus, & quamvis esset denunciator, seu accusator, allegaretque turpitudinem suam.

2 Sed, his non obstantibus, doctissimus Basilius Pontius *de matrim.lib.5.cap.34.num.5.* contrariam sententiam tenet, ubi sic asserit: Mihi placet sententia, quæ negat obligationem esse detegendi impedimentum matrimonij, si illud est omninò occultum, & ipse solus novit; ita ut probari nullo modo possit. Quam sententiam tenuit Joannes Major *in 4. sent. dist.22. quæst. 2.art.3.* & eadem mihi sententia placet, eamque per partes explicare, & probare conabor, ut magis constet ejus veritas. Ita Pontius, qui posteà fusè hanc sententiam explanat, & probat, undè quando acciderit casus, lege illum, & omnia solidè pertractata invenies: nam ego in his meis laboribus brevitati studeo.

3 Nota etiam, quod dictus Basilius *nu.11.* respondet ad argumentum contrarium desumptum ex *c. præterea, de sponsf.* qui posteà *in c.36.n.2.* sic etiam asserit, Delato ad Ordinarium impedimento, si unus tantùm testis sit absque alijs adminiculis, censeo non posse interdici matrimonium, nec deberi per ea, quæ adduxi *supra cap.4.* unus enim testis, etiam in causa matrimoniali non probat, etiam quoad effectum impediendi matrimonium, quidquid dicant multi; gravesque Doctores. Ita ille, quæ omnia valdè notanda sunt, quia nova, & practicabilia.

RESOL. LXX.

Pater volens impedire matrimonium filia rogavit Episcopum, ut interdiceret Parocho, ne tali matrimonio assisteret, & facta fuit interdictio, sed minimè observata est, tunc à me quæsierunt, an tale matrimonium fuerit validum.

Et quid, quamvis ea prohibitio à Pontifice Parocho facta esset.

Sed difficultas est, quid est dicendum, si Episcopus non solum interdicat Parocho, ne illi matrimonio assistat, sed etiam addit clausulam irritantem ipso facto matrimonium illud, si secus factum fuerit.

Ex quo infertur, an possit Episcopus prohibere Parocho, ne absolvat ab aliquo peccato, & irritet aliter factum.

Et quid est dicendum, si Episcopus, Sacerdoti potestatem habenti audiendi confessiones fœminarum, prohibeat, ne illas audiat, an per illam simplicem prohibitionem, si confessiones fœminarum audiat, valida sint tales confessiones?

Et tandem docetur, non posse Episcopum matrimonij impedimenta constituere, inducere, nec apponere, quia potestas hæc jam reservata est Summo Pontifici. Ex p.10.tr.13.& Misc.3. Ref.23.

§.1. Respondi affirmativè. Nam cùm Parochus habeat à jure potestatem assistendi matrimonio, non censetur

Sup. hac responsione

tur restricta per illam simplicem prohibitionem. Sic Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 4.* Reginaldus *lib. 3. num. 179.* Guttierez, *de matrimonio, cap. 62. n. 25.* Filliucius, *tractat. 10. cap. 6. q. 6. n. 215.* & alii communiter. Et ita declarasse Sacram Congregationem Cardinalium, referunt Salzedo *in Practica Diaz, c. 73. §. Primum dubium.* Petrus de Ledesma, *de Matrimonio, quast. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. versu Primum dubium,* & Rodriguez, *1. parte, Summa in 2. ditione, cap. 219. num. 4.* & colligitur etiam *ex c. 2. de Matrimonio contracto cont. interd. Eccles.* Immo idem dicendum est, quamvis à Pontifice ea prohibitio Parocho facta esset, ut bene probat Sanchez, *lib. 7. de Matrim. disp. 2. num. 10.* quia militat eadem ratio. Hinc fit, ut si Episcopus Sacerdoti, potestatem habenti audiendi Confessiones, præcipiat, ne audiat Confessiones fœminarum, validæ adhuc sint Confessiones illi factæ à fœminis: nam cum aliàs Sacerdos ille habeat potestatem, validè audiendi Confessiones, etiam fœminarum, non debet censeri restricta per illam simplicem prohibitionem, nisi expressè dicatur. Et hanc opinionem sequuntur Joannes Medina, *tract. 2. de Confess. quast.* ∴ *de Sacerdotibus alienis per Paroc. eligen. ad finem,* Palatius *in 4. dist. 17. disp. 7. vers. Rursus etiam.* Henriquez *lib. 6. de Sacram. c. 6. n. 6.* ubi alios refert, Salas *de legibus, disp. 16. sect. 10. num. 43.* Ferdinandus de Castro, *tom. 1. tract. 3. disp. 2. punct. 9. n. 6.*

2 Sed difficultas, est si Episcopus non solum interdicat Parocho, ne illi Matrimonio assistat, sed etiam addat clausulam irritantem ipso facto Matrimonium illud, si secus factum fuerit, Sanchez *de Matrimonio, lib. 3. disp. 32. num. 2.* tenet in hoc casu Matrimonium prædictum fore irritum, ex vi clausulæ irritantis. Sed ego contrarium sentio, & puto tale Matrimonium esse validum, quia tenenda est illa opinio, Episcopum non posse condere leges irritantes: ergo neque poterit prohibere, ne aliquod Matrimonium fiat, addendo clausulam irritantem, si secus factum fuerit. Patet consequentia, quia parum refert, sive prohibitio fiat per modum legis, sive per modum simplicis præcepti, ut fatetur idem Sanchez *lib. 7. de Matrimonio, disp. 2. num. 13.* Secundò, nam si Episcopus posset præcipere Parocho, ne certum Matrimonium celebrare præsumat, & irritare illud, si aliter fiat; poterit etiam prohibitionem facere ipsis contrahentibus, ne inter se Matrimonium ineant, & addere clausulam irritantem. Similiter, posset prohibere habenti votum simplex Castitatis, vel Religionis, ne uxorem ducat, & irritare matrimonium contra talem prohibitionem factum; & consequenter posset Episcopus in sua Diœcesi, statuere nova impedimenta irritantia matrimonium, præter ea, quæ ab Ecclesia statuta sunt, quod est manifestè falsum, ut benè probat idem Sanchez *d. lib. 7. disp. 1. num. 9. ex communi opinione.* Quod si dicas, potest Episcopus prohibere Parocho, ne absolvat ab aliquo peccato, & limitare aliter factum: ergo idem poterit in casu nostro, quia nulla sufficiens discriminis ratio, videtur assignari posse. Quoniam, sicut Parochus habet à jure, ut possit auctoritatem præstare matrimonio, contrahendo, ita etiam habet à jure potestatem absolvendi à peccatis, ut omnes concedunt. Respondeo esse disparem rationem: nam, cum Episcopus, jure permittente, possit sibi aliquos casus reservare, etiam respectu Parochorum, ut dicunt communiter Doctores, & praxis ipsa testatur eo ipso, quod prohibet alicujus casus absolutionem cum clausula irritante, censetur in actu exercito, sibi illum reservare, & per consequens impedire jurisdictionem Parochi, ne ad eum casum se extendat. Hæc autem ratio non militat in casu matrimonii, quia nullo jure probatur, posse Episcopum id irritum reddere; supposito quod fiat cum omnibus solemnitatibus ab Ecclesia præscriptis.

3 Nec adversus superius dicta valet asserere, Pontium, Turrianum, Villalobos, Ochagaviam, Hurtadum, Sanchez, & alios, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 2. disp. 9. tract. 9. quast. 5.* docere, posse Episcopum matrimonii impedimenta inducere, atque apponere: Nam contrarium tenet Suarez *de Cens. tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 5.* & Coninch *de Sacram. disp. 30. dub. 1. num. 3. & 8.* Sed quicquid sit de jure, & ex vi sui muneris, hodie certum est, ut fatetur ipsemet Leandrus *ubi suprà quast. 6.* & citati Doctores, non posse Episcopos impedimenta matrimonii constituere, quia potestas hæc apponendi impedimenta jam reservata est Summo Pontifici: undè satis remanet firmata nostra sententia contra Sanchez, nempè non posse Episcopum prohibere cum clausula irritante, ne Parochus assistat alicui matrimonio.

R E S O L. LXXI.

An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquando matrimonium sine præsentia Parochi?

Et notatur, quod quando in articulo mortis quis vellet concubinam ducere, idque omninò videatur necessarium ad legitimandum prolem ex eâ se susceptam, & ad adimplendum fidem ei datam, posse Parochum omittere denunciationes? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 233. alias 234.

§. 1. Affirmativam sententiam docuit Jacobus de Graffis *decis. q. lib. 2. c. 86. n. 9.* ubi ait, quòd quando necessitas adeò esset urgens, ut copia Parochi, & testium haberi non possit, utputa quando quis est in articulo mortis, vel quando alia virgo sub tutela iniqui tutoris constituta timet, quòd ipse eam viro ignobili, & indigno tradet in uxorem, posse quidem in his casibus, per mutuum consensum contrahi matrimonium sine præsentia Parochi.

2 Sed adversùs Graffium, & meritò, insurgit Petrus Cenedo *quast. 30. n. 15. & 16.* ubi docet adeò strictè ad literam servandum fore decretum Concilii Tridentini, videlicet ut nullo modo contrahatur matrimonium sine Parocho, & testibus, ut procedat ipsius decisio, etiam urgente maxima necessitate, ut si mori vicinus vellet concubinam ducere, idque omninò videatur necessarium ad legitimam prolem ex ea susceptam, & adimplendam fidem ei datam.

3 Notandum est tamen cum Sarmiento *lib. 1. select. cap. 16. n. 7.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. num. 7.* & aliis, apud Cenedum *ubi suprà,* in supradicto casu, quando quis in articulo mortis contrahit, posse Parochum omittere denunciationes. Et hanc sententiam docet etiam novissimè Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 4. num. 11.* & alii penes ipsum.

R E S O L. LXXII.

An ex aliqua justa causa, & magna necessitate posset quis inire matrimonium absque Parochi præsentia?

Et pro praxi hujus quæstionis adducuntur aliqui casus in textu hujus Resolutionis, in quibus hoc fieri potest? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 15.

§. 1. De hac quæstione alibi à nobis pertractatum est; sed quia quando ego iterum aliquid pertracto, semper aliquid boni, vel novi affero: ideò nunc affero ad propositum dubium negativè me citato, respondere Leandrum *de Sacram. tom. 1. tract. 9. disp. 7. q. 7.* qui postea *quæst. 8.* quærit, an oppidis, aut pagis, ubi nequit haberi Parochus, nec de proximo speratur haberi, possit validè sine ipso matrimonium contrahi. Et affirmativè respondet cum Coninch, supposita quadam declaratione Clem. VII. seclusa tamen dicta declaratione, negativæ sententiæ adhæret.

2 Sed novissimè doctus, & nunquam satis laudatus Pater Amicus, *in Curs. Theolog. tom. 9. disp. 7. sect. 13. num. 135. & 139.* affirmativè respondet in tribus casibus. Primus est quando Parochus haberi simpliciter non potest. Secundus, quando non sine maximo, vel ipsius Paochi, vel contrahentium periculo. Tertius, quando maxima urget contrahendi necessitas, quæ usque ad Parochi præsentiam differri non potest; Quò ad priores duos, clara est sacræ Cardinalium Congregationis decisio, quæ consulta ab Episcopo Tricaric. circa formam matrimoniorum, quæ in partibus Hullandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ contrahuntur, examinatis ac perpensis rationibus sibi ab Episcopo propositis, postquam declarasset, irrita esse matrimonia hæreticorum, celebrata coram Ministro hæretico, vel Magistratu in loco, ubi Tridentinum est publicatum, subjungit. Si verò Parochia, in qua fuit aliquando observatum Decretum, proprio Parocho careat, & cathedralis itidem Episcopo, & capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi suppleat, Matrimonium valet absque præsentia Parochi, servata tamen in eo, in quo potest, forma Concilii, nempè adhibitis saltem duobus testibus. Si verò extent quidem Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, uterque metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eodem metu à Diœcesi absit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est Matrimonium contractum absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus. Hæc Sacra Congregatio, quæ duos priores casus hac sua declaratione apertè comprehendit, vel quando parochus simpliciter haberi non potest; vel quando non sine ipsius, aut contrahentium periculo. Neque ab hac sententia alienus Sanchez, dum ex declaratione Clementis affirmat, valere Matrimonium absque parocho contractum in oppidis, aut pagis, ubi nullus Pastor, aut vicem ejus gerens haberi, aut in proximis locis adiri potest. Intelligi enim debet de aditu non solum physico, sed etiam morali, scilicet, ut Cardinalium Congregatio, absque vitæ periculo. Eosdem casus admittere tenetur Layman, qui *lib. 5. tract. 10. p. 2. cap. 4. num. 7. & 8.* docet, validum esse Matrimonium Catholico sine Parocho contractum, in locis, ubi expulsis Catholicis, nullus adest proprius Pastor. Item Matrimonium eorum Catholicorum, qui inter hæreticos permixti vivunt, intelligendum, quando non est tutus accessus ad proprium Parochum, alioqui etiamsi simul habitent cum hæreticis, tenentur Catholici coram proprio Parocho contrahere, si illum sine periculo habere possunt. Item docet, posse Sacerdotem Catholicum assistere Matrimonio hæretici. Quod distinguo, si hæreticus servet Tridentini Leges, alioqui si vellet contrahere contra Tridentini decretum in loco ubi illud est receptum, non posset Catholicus Sacerdos tali Matrimonio assistere, cum non possit assistere Matrimonio, in quo non servantur Tridentini leges, ubi Tridentinum est receptum,

Diana Coord. Tom. II. R esset

esset enim cooperari in eorum peccatum, & Matrimonii invaliditatem.

3 In eadem sententia venit Cardinalis Bellarminus ex quodam ipsius responso dato Octavio Carafæ Nuntio Apostolico, quod refert citatus Sylvius: de Matrimoniis, inquit, contractis, ubi nulli jam sunt proprii Pastores, jam olim actum fuit cum S. D. N. & cum Congregatione Concilii Tridentini. Ac sententia communis fuit, illa esse rata, nec ad ea pertinere Decretum Concilii, cum in hujusmodi locis observari non possit. Non video ergo (concludit) cur ea Matrimonia non debeant tolerari, cùm satis constet, Concilii Decretum, quod jubet Matrimonium fieri coram Parocho, non se extendere ad ea loca, ubi nulli sunt Parochi. Hæc Bellarminus, qui hoc responso excludit eorum effugium; qui dicunt hoc factum esse Pontificis dispensatione: cùm verba Bellarmini significent, ex sensu Pontificis, & Sacræ Congregationis, Decretum Tridentini ad ejusmodi matrimonia non extendi.

4 Ex his duobus casibus à Sacra Congregatione declaratis, colligo tertium: si non tutus accessus ad Parochum excusat contrahentes, quò minùs teneantur formam Tridentino in contrahendo adhibere, cur non excusabit maxima necessitas, qualis esset, si contrahentes in metu mortis, vel amissionis proprii status, cum ingenti jactura subditorum, cogerentur contrahere absque parochi præsentia? ut si Princeps aliquis concubinam habeat, ex qua filium suscepit, sitque in evidenti periculo mortis, qui si absque legitimo filio decedat, totus ejus principatus cum maxima subditorum jactura devolvatur ad Principem hæreticum: nec in hujusmodi eventu poterit ille absque parocho Matrimonium cum concubina contrahere, legitimando filium ex ea susceptum, qui possit Principatui succedere, & subditos in vera fide, & Religione conservare. Quis negabit, hunc casum majoris fore momenti, quam non posse ad Parochum tutum habere accessum; quod si ille non censetur in Decreto Concilii comprehensus, potiori ratione non censebitur iste. Item si quis ad evitandam mortem, sibi ab aliquo injustè intentatam, in statim contrahat, & consummet Matrimonium, modo mors non intentetur in legis contemptum, poterit hic sine Parocho contrahere. Ratio: potuit Concilium cum hac limitatione suum decretum condere. Quod cum hac illud condiderit, nobis persuadet, tum relata Cardinalium declaratio, tum ratio ipsa, cùm non soleat Ecclesia suas leges tanto cum damno, & detrimento subditorum servandas ferre, Hucusque Pater Amicus.

5 Sed circa declarationem Clementis VIII. ab Amico allatam, Hurtadus *de Matrimonio, disp.5. diffic.3. n.10.* dicit hanc declarationem fuisse dispensationem, At Castr. Palaus, *tom.3. disp.2. punct. 13. §.8. n. 8.* non admittit dictam declarationem; tum quia constat authenticè de prædicta declaratione; vel dispensatione, tum quia esto constaret, debebat publicari publicatione legis, ne legem universaliter latam restringeret, ut ex communi firmat idem Palaus *tom.1. disp.1. punct. 10. n.5.*

6 Verum circa omnia superius dicta magis amplè loquitur novissimè Martinus de San Joseph *in monita Confessariorum, tom.1. lib.1. tract.14. de Matrimonio, n.5.* ubi me citato, sic asserit. (Algunos Doctores, como son Veracrux, Sotus, Vega, Grafsius, affirman que en caso, que no puede ser avido el Paroco, pueden los contrayentes celebrar sin el Matrimonio delante de tres testigos, si los ay quando alguno està en el articulo de la muerte, y se quiere casar con su concubina, para cumplir la palabra, y legitimar los hiios, y en otros caso semejantes, fundale esta opinion, en que el Concilio no quiso, incluir casos tan apretados, y dexarlos sin remedio. Le verdad es, que es mucho mas probable, que ni aun estos casos no valdrà el mutuo consentimiento de los contrayentes, sin presencia del paroco, y testigos por la razon dada en el numero primero, de que no guardando en el forma, corruit actus, y porque la palabra del Concilio: Omninò inhabiles reddit. No admite epicheya. Henriquez dize que era mucho mas probablu, porque no se puede negar, que la de la Veracrux sea probable, y por tal la tiene Villalobos *tract. 13. de Matrimonio, numero tertio*, y que tambien lo en los lugares de los herejes, y en las Indias, donde no ay copia de Pazocos, y que un año entero no le puede aver, que aqui no se quiso prohibir totalmente el Concilio el Sacramento del Matrimonio, y ya hemos dicho diversas vezes, que en caso de grave necessidad le puede seguir la opinion menos probable, y assi si el Matrimonio estuviesse ya contraido sin Paroco en alguno destos casos se avia de sustentar, y defender, porque la opinion que defiende el Matrimonio ya hecho, aunque no la ampare mas que un Doctor con alguna probabilidad se ha de defender contra la opinion de otros muchos, como dixe arriba. Ita ille.

Sup. hac opinione [illegible]

7 Sed ego extra casus superiùs declaratos à Sacra Congregatione, & Clemente VIII. de quibus vide etiam Jacobum Marchant. *in Resolution. Pastor. tract.8. cap. 2. q. 1.* & Opatovium *de Sacram. tract. de Matrim. disp. 2. q. 12. n. 110. & 111.* Præpositum *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 4. de Matrim. clandest. dub. 8. per totam*, non audeo alios admittere, nec sententiam Veracrux, & aliorum puto probabilem, ut putat Martinus de San Joseph: casum verò Patris Amici, tertio loco oppositum, nec reprobo, nec approbo, sed illius resolutionem Purpuratorum Patrum sacro consensu remitto. Sed post hæc scripta inveni Patrem Marchant. *in Tribun. Sacrament. tom. 3. part. 2. tract. 1. tit. 7. q. 9. & 10.* quæstionem hujus Resolutionis latè pertractare, & ideò illum lege.

RESOL. LXXIII.

An in articulo mortis Parochus possit celebrare matrimonium sine testibus, & denunciationibus?

Et in corpore hujus Resolutionis quatuor apponuntur casus, in quibus valet clandestinum conjugium; etiam sine Parocho, & testibus celebrato. Ex part. 5. tract. 3. Res. 98.

§. 1. Respondeo, quod si in articulo mortis quis velit contrahere cum aliqua, vel ad legitimandam prolem ex ea susceptam, vel ad tollendam infamiam, & dedecus fœminæ, vel simile incommodum, possunt licitè omitti monitiones ex licentia Parochi, si Ordinarius adiri commodè nequeat, quia tunc est evidens epikeia intentionis Concilii pro necessitate illius articuli, non tamen ex hoc sequitur licere in articulo mortis unquam contrahere sine Parocho, & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus, quia hoc numquam concessit Concilium Tridentinum Episcopo. Imò tacitè negavit, dum concessit posse remittere denunciationes, & nihil concessit circa præsentiam parochi, & testium, quod est verum etiamsi priùs matrimonium fuerit contractum invalidè coram parocho, & testibus, si impedimentum est publicum, vel dispensatio est obtenta in foro exteriori. Et ita docet Zambranus *de sacram. matrim. cap. 7. dub. 3. num. 1. & 2.* Cui adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 17.* quibus ego addo Marchinum *de peste part. 6. cap. 4. n. 5.* ubi docet, quod si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere vel ad prolem legitimandam, vel ad majorem suæ conscientiæ tranquillitatem, esse denunciationes relinquendas. Vide etiam Homobonum de bonis *in consult. tom. 2. part. 5. resp. 310.* Marchantium *in resolut. pastor. tract. 8. de denunciant. c. 1. q. 1.* Guttierrez *de matrim. cap. 61. n. 4.* de Hurtadum *de matr. disp. 5. difficult. 3.* Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 1.* Undè est refellendus Sotus *in 4. distinct. 22. quæst. 1. art. 2.* existimans esse casus aliquos, in quibus valeat clandestinum conjugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato, quam etiam sequitur Jacobus à Grassis *lib. 2. decision. aur. cap. 68.* Primus est, quando virgo sub tutela est iniqui tutoris, & clandestinè contrahit, ne tutor eam tradat viro ignobili. Item si quis lethaliter vulneratus fœminam concubinam, ut filios legitimos reddat, & faciliorem viam patet ad salutem, clandestinè cum illa contrahat, quia copia parochi, & testium haberi non potest. Tertiò, si concubinarii iter facientes, vel alia ratione comprehensi, si in pericula ob concubinatum inciderent, subitò matrimonium contraherent secretò, ut affirmarent se esse conjuges. Quartò, si aliqui, quibus maximè expediret nubere, & valdè metuerent illo tempore impediendos esse, ne contrahere possint, tunc secretò in matrimonium consentirent animo postea publicandi. Sed hæc omnia refelluntur à Pontio *de matrim. lib. 5. cap. 6. num. 3.*

Sup. hæc supra in Res. 71 [illegible] ult. & in R. 61. [illegible] & melius in §. ult. Res. 61.

Sup hoc in R. 1. not præteri[illegible] §. 1. & 2. & latè in R. præterita, & in to. 1. tr. 1. Res. [illegible] §. 1. à principio usque ad medium.

RESOL. LXXIV.

An habitantes in ea Parochia, ubi Concilium Tridentinum de clandestinis matrimoniis publicatum est, & servatur, si transeat v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum animo ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi, an inquam, in tali casu matrimonium sit validum?

Ex quo sequitur, cùm statutum sit, ut quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenii IV. peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cujus Parochia habitat, non quidem ex commissione proprii, sed tanquam proprio Sacerdoti; idem dicendum est, etiamsi quis animo confitendi solùm illi Parocho eo accedat, & à sua domicilii Parochia recedat, illi etiam licet alteri confiteri, dum extra suam Parochiam est? Ex p.6. tr.7. & Misc.2. Res.29.

§. 1. Novissimè negativè respondet eruditus Franciscus Sylvius *in suis resol. variis, verb. Matrimon. 8.* Quia tales vel contraxerunt coram Parocho loci, ad quem venerunt, vel clandestinè: utrumvis dicatur matrimonium est nullum, quia de illis ita contrahentibus verificatur quod aliter, quàm coram parocho, vel alio Sacerdote de ipsius, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus contraxerint: nam Parochus in decreto Concilii non intelligitur parochus loci, in quo fit contractus, sed Parochus contrahentium, seu alterius eorum, ut ex contextu Concilii patet, & affirmatur à Navarro *lib. 4. consiliorum, consil. 7. ad tit. de clandestina desponsatione.*

Sup hoc infra in Res. 78. & 89. [illegible] & in to. [illegible] & in to. [illegible] Res. [illegible] principio Confirmatur.

6 Si dicas Decretum Concilii non habere robur in locis, ubi non est publicatum, matrimonium verò de quo quæ-

quæritur, esse contractum in loco, ubi non est publicatum. Respondetur, assumptionem esse veram respectivè ad personas locis illis subjectas: scilicet, ut decretum non habeat robur in locis: seu in personis loca illa habitantibus, ubi non est publicatum Concilium. Quantum verò ad loca, ubi fuit publicatum, in illis habet robur circa omnes eas personas, quæ talia loca inhabitant. Clausula enim decreti spectans ejus publicationem designat tempus, & loca, quando, & ubi incipiat habere robur: personarum autem non facit expressam mentionem, & ideò intelligitur habere robur circa personas respectivè ad tempus, & loca, id est, personas comprehensas intra illud tempus, & intra illa loca, ubi ratione publicationis factæ cœpit obligare. Atqui personæ, de quibus quæritur, sunt comprehensæ intra tempus, & locum, in quo facta fuit publicatio: ponuntur enim habitare in ea Parochia, in qua decretum est publicatum, & servatur.

Sup. hoc infra in §. ult. hujus R. & in tom. 1. tr. 1. & R. 107. & si placet lege aliam Ref. ejus primo notoque vis 120 reservatis inibi omnes salis.

3 Confirmatur: qui de una Diœcesi transit ad aliam eo animo, ut non confiteatur suo Parocho, sed Pastori Ecclesiæ ejus, ad quem venit statim postea reversurus, non validè confitetur: & hoc ideò, quia manet subditus illi Parocho, & illi Ecclesiæ, unde venit, & ad quem redit, & consequenter alius parochus caret jurisdictione in ipsum, juxta Suarez *to. 4. disp. 25. sect. 2. n. 9.* Vasquez *q. 93. art. 2. dub. 4. in fine*, & communem aliorum sententiam: ergo transitus in fraudem factus non facit aliquem non esse subditum loci, unde venit, ac per consequens transeuntes de una Diœcesi in aliam, non desinunt esse subditum loci, unde venit, ac per consequens transeuntes de una Diœcesi in aliam, non desinunt esse subjecti Diœcesi, ex qua veniunt, nisi veniant animo habitandi. Huc usque Sylvius.

4 Sed affirmativam sententiam tenet Coninch *de Sacrament. disp. 27. dub. 1. n. 14.* & Joannes. Wigers *de Sacram. ad supplementum 3. part. D. Thom. quæst. 50. cap. 5. dub. 14. num.* 40. cui adde Sanchez *tom. 1. lib. 3. disp. 18. n. 28.* Basilium Pontium *de matrim. lib. 5. cap. 9. per totam*, & alios penes ipsos. Et ratio est, quia Peregrini à domicilio absentes non tenentur legibus sui domicilii; si in loco, ubi se recipiunt, vigeant leges contrariæ, saltem quoad solennitates adhibendas in contractibus. Deinde quando inhabilitas est constituta absolutè, & simpliciter in aliquam personam, tunc sequitur personam quocumque euntem; secus quando est constituta per motum legis: sicut enim lex illa non obligat in aliis locis, ita inhabilitas, & annullatio actus non obtinent vim in aliis locis; neque sequuntur personam, nisi dum est in locis, in quibus ea lex vim obligandi habet: neque enim incipit ligare, & irritare immediatè, & principaliter ratione personarum, ut notat Henriq. *lib. 11. c. 3. num.* 8. Sed ob locum parochiæ, ubi authoritate Ordinarii legitimè decretum est promulgatum. Undè Concilium sic concludit: decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post 30. dies habere incipiat, &c.

5 Et hanc doctrinam veram esse dicendum est, etiamsi aliqui in fraudem legis Concilii Tridentini, & ut contrahant sine parocho, & testibus, eò proficiscantur, ut etiam docet Thomas Sanchez *disput. cit. numer.* 29. Idque constat, tum quia contractus non læditur ex bona, vel mala intentione, ea enim permanet in affectu, nec transit in contractum exteriorem. Hinc enim communi sensu Doctores docent ex prava intentione non oriri restituendi obligationem, si revera non est illatum damnum. Tum etiam, quia cùm quis utitur jure suo, non dicitur dolo malo facere, textus *in l. nullus videtur 55. de regul. jur.* Nullus videtur dolo facere, qui in jure suo utitur, *& leg. 3. §. is, tamen, ff. de liber. homin. exhib.* Dolo malo non videtur agere, qui jure suo utitur; *& leg. cùm creditor 55. ff. de furt.* Cùm creditor rem sibi pignoratam aufert, non videtur contrectare, sed pignori suo incumbere: cum aliis citatis per glossam *in dicta leg.* 3. At iste utitur jure suo, neque fraus illicita est, vel dolus malus, quia non est prohibitum aliò proficisci, ubi liceat sine testibus, & Parocho contrahere: igitur iste non facit dolo malo. Sicut, si quia statutum est, ne Salmanticæ natus obtineat Collegium Salmanticense; & fœmina aliqua in fraudem legis egrederetur Salmantica partus tempore, in loco vicino paritura, jure suo uti diceretur.

Sup. hoc in R. pr. primitus.

6 Unde ex his sequitur: Cùm *in cap. omnis utriusque sexus de pœnit. & remissionib.* statutum sit, ut quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti; & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenii IV. Peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cujus parochia habitat, non quidem ex commissione proprii, sed tanquam proprio Sacerdoti, fit, inquam, idem dicendum esse, etiamsi quis animo solùm confitendi illi Parocho, eò accedat, & à sua domicilii parochia recedat; illi enim licèt alteri confiteri, dum extra suam parochiam est. Et hæc omnia docet Sanchez, & Pontius *ubi suprà*; ex quibus patet responsio ad argumenta, quæ in favorem suæ sententiæ adducit doctus Sylvius. Quid ego sentiam dicam breviter; fateor huic sententiæ affirmativæ me semper adhæsisse, nam ut ex multis observat Castrus Palaus *tom. 1. disp. 2. punct. 1. nu. 12.* in conflictu opinionum illa est tenenda, quæ favet valori matrimonii; sed quia novissimè Franciscus Zipæus *in consult. Canonicis, lib. 4. tit. de Spons. & matri. consult.* 6. testatur ann. 1628. Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium de quo est quæstio esse nullum, ideò puto, supposita dicta declaratione, prima sententia non esse recedendum.

Sup. hoc sup. in §. Confirm. hujus R. & in §. a ejus not.

Sup. hoc infra in Ref. 78 circa fin. & rec. hanc ter in §. Verùm

ego, & supra in R. 70. in hac §. Verùm & inde in Ref. 156. § Unde ex his. per totum & lege doctr. R. 115. & aliarum R. & §. eius, primo not.

RESOL. LXXV.

An impedimenta matrimonii per Concilium sublata censeantur etiam sublata in Provinciis, ubi illud non est publicatum.
Ex part. 6. tract. 8. & Miscell. 3. Ref. 26.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet novissimè doctus Franciscus Zypæus *in suis consultationibus Canonicis, lib. 4. tit. de Congregatione spirituali, consult.* 1. ubi sic ait: In lege derogatoria alterius legis quid prohibentis, aut irritantis promulgationem non ita solemnem, seu in singulis provinciis requiri, sed regulariter sufficere factam in Curia, seu Concilio, sentit Vasquez *disp. 156. c.* 4. unde dicendum est quòd, ubi Concilium Tridentinum non est publicatum, verbi gratia in Scocia, valida esse matrimonia contracta in 3. aut 4. gradu affinitatis ex copula illicita, vigore legis, *in c. 4. §. 24. de mat. Concil. Trid.* derogatoriæ veteris juris impedimentum dirimens eo gradu etiam ex copula illicita statuentis: quia hujusmodi lex derogatoria extremam illam solemnitatem non exigit. Liberatio multis modis faciliùs contingit quàm obligatio, favorabilis sanè est libertas omnis, quæ à natura est. Dum legislator quid jubet fieri, ut populus facere obligetur, meritò plura requiruntur quàm dum legislator tantùm tollit impedimentum, quod ipse actioni posuerat, permittit, quod vetuerat: ejus hìc tantùm voluntas notificata sufficit; sed dum subditorum actio exigitur, plura requiruntur, ut agere obligentur. Sed, & res facilè dicitur reverti ad primævam naturam, & quod lubet agendi libertatem, contra quam prius illud jus matrimonii impedimenta induxit, quæ Trident. sustulit.

2 Neque his videtur obstare, quod Bulla promulgationis Concilii Tridentini indifferenter observanda proponit onerosa, & favorabilia decreta, ut non liceat horum commodum sentire, quin illorum onus acceptetur, *cap. qui sentent. tit. de reg. in 6.* quia tametsi desideret Concilium omnium receptionem, & observantiam, tamen ubi non omnium obtinere potest, gaudet fieri saltem possibilium: utile ab inutili non vitiatur: raræ sunt extra Italiam provinciæ, ubi Concilium Tridentinum quoad omnia decreta sit receptum, minimè in Francia, sed neque quoad omnia in Hispania, aut Belgio; nemo tamen rectè negaverit, quoad aliqua recipi potuisse, & observari, quomodo refertur, & S. Pium V. declarasse Tridentinum quoad favorabilia à Catholicis Angliæ observari posse.

3 Iterum neque movet, actus non operari ultra intentionem agentium: at Pontificis Tridentinum promulgantis intentionem fuisse, ut Concilium locum haberet, ubi Catholici sunt Episcopi, qui regimen spirituale exerceant: nam eorum opera receptionem fieri mandat *sess. 25. cap.* 2. qui etiam discernant difficultates, quæ se possunt offerre, easque ad Pontificem referant. Qui parati sumus, inquit Bulla, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quæ commodior nobis visa fuerit, providere: at illæ etiam contingere possunt circa observantiam favorabilium decretorum; neque privato arbitrio Catholicorum discernendum deferri debet, quæ recipi, quæ reiici debeant. Dum solet vulgus incertum esse, & studia, in contraria scindi. Undè præsertim inter hæreticos Angliæ, etiam scandalum oriri possit. Quia respondendum est primò ex iis legibus priorum prohibentium, & irritantium derogatoriis nullam actionem deferri vulgo, omnem consistere in voluntate legislatoris, prohibitionem, obicem, impedimentum tollente; quia redditur ad agendi quidlibet libertatem, quam sibi obtingere quomodocumque nemo queri potest.

4 Resp. secundò, tametsi Concilium, & Pontifex desideret receptionem, & observantiam Concilii fieri per Episcopos; non tamen eas gentes, quæ sub hæreticis, aut infidelibus gemunt, excludi à solatio, & beneficio ejusdem Concilii, quin iis ad majorem Dei gloriam in minoribus, & directione, quantum per locorum, & temporum injuriam licet, uti possint. Hucusq; Zypæus.

5 Nec deseram hìc adnotare Zypæi sententiam tanquam probabilem ante illum etiam admittere ex Soc. JESU Joan. Præpositum *in 1. 2. D. Th. q. 95. disp. 1. dub. 7. n.* 27. ubi ita asserit: Censent aliqui legem, quæ revocat aliam irritatoriam, non obtinere vim in aliqua provincia, si in ea non fuerit promulgata. Ratio est quod hæc lex revocans ponat novum jus, quod probabiliter non ligat, ubi non promulgatur, v.g. olim lex irritabat matrimonium contractum cum affine in tertio gradu ex copula illicita, quod impedimentum sublatum est per Trid. *sess. 24. c. 4. de reformatione matrim.* seu lex quoad hunc gradum est revocata. Censent verisimile, ubi lex Tridentini non est promulgata adhuc perdurare hoc impedimentum dirimens, etsi matrimonium initum cum tali affini in tertio gradu dissolveretur, & partes aliis conjungerentur, posterius matrimonium esse dissolvendum.

6 Sed contrarium videtur verius, quando lex revocatoria

ria non inducit aliquod onus, sed solùm revocat jus antiquum, & restituit antiquæ libertati. Undè licet ea lex dici possit novum jus, id non refert, quia id solùm verum est, quod à legislatore ita sit sancitum, non autem quod aliquid imponat de novo populum gravans.

7 Adverte, cùm sentio non requiri promulgationem, non propterea sentio sufficere nudam internam voluntatem: talis enim modus non sufficit ad directionem humanam, sed solùm existimo non requiri solemnem consuetam promulgationem; sed sufficere solam mentis declarationem, qua velit priori legi derogare.

8 Ad id quod ex Trid. affertur. Resp. id fieri posse, quod ubi Tridentinum non est receptum, jus antiquum in suo robore permaneat. Censent tamen aliqui non esse dissolvendum quod reductio Concilii Tridentini etiam locum habere potuit, ubi Concilium non est promulgatum, quod non est improbabile. Ita Præpositus; cui etiam adde Maldetum *in 1. 2. D. Thom. q. 90. art. 4. dub. 2.* Verùm licet hæc sententia affirmativa non improbabilis mihi videatur, puto tamen ejus resolutionem petendam esse à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione Concilii Tridentini.

RESOL. LXXVI.

An clandestinè contrahens, copula interveniente teneatur saltem ratione injustitiæ vir fœminam in uxorem ducere? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 72.

Sup. hoc lege doctrinam Res. 1 seq.

§. 1. NEgativam sententiam tenet Sanchez *de matr. to. 1. lib. 1. disp. 20. n. 5.* quando animo decipiendi sic contraxit, licet virginem deflorarit: quia quoties virgo intellexit, vel potuit, & debuit intelligere se decipi, non tenetur deceptor eam ducere: sed in hoc casu fœmina scire debuit se decipi, cùm forma contrahendi matrimonium, tradita à Tridentino deficiat; & sit tam vulgaris, ut sit crassissima ignorantia id nescire. Ergo.

2 Sed plus addit, videlicet, non teneri eam ducere, licèt vero animo contraxerit illud matrimonium, & eam deflorarit. Probatur, quia non tenetur ratione contractus, qui prorsus irritus fuit; nec ratione injuriæ illatæ, quia ipsa scivit, vel scire debuit, matrimonium esse nullum, & pœna gravissima dignum. Et confirmatur, quia majorem intulit injuriam, quando fictè contraxit: nam ultra deflorationem, interfuit injuria doli: ergo si quando fictè contraxit, non tenetur, ut probavi, à fortiori quando verè: cùm in utroque eventu contractus fuerit nullus, & in priori gravior fuerit injuria; Confirmatur, quia secundum aliquos, certum est, promittentem consanguineæ matrimonium, si Papa dispensaverit, eamque deflorantem non teneri, Papa dispensante, eam ducere, eo quod contractus est jure reprobatus: cùm tamen valde dubium sit, eum contractum esse reprobatum: ergo à fortiori in nostro casu non tenebitur, cum constet matrimonium clandestinum jure reprobatum esse, & redditum prorsus nullum.

3 Sed his non obstantibus, affirmativam sententiam docet Texeda *in Theolog. mor. tom. 2. lib. 4. tract. 1. nu.* 88. putat enim in tali casu virum teneri titulo justitiæ ratione injuriæ fœminæ illatæ, damnum illud compensare, vel illam ducendo, vel iterum matrimonium cum illa contrahendo: quia Concilium Tridentinum, statuens non valere matrimonium clandestinum, non abstulit à contrahentibus obligationem, quam aliàs alio titulo justitiæ habebant. Nec valet si dicas fœminam illam fuisse consciam nullitatis illius matrimonii clandestini, & ideò sibi imputare debere damnum ex sua defloratione ortum, quia femina illa semper speravit ab eo, cum quo contraxit, (& ob id se deflorandam obtulit) remedium, & sui status augmentum; imò, & ratione promissionis implicitè, & contractus ibi reperti tenetur is, qui cum tali fœmina contraxit, vel illam per alium actum legitimum matrimonialem docere, vel ad dotem addere. Ita ille: qui etiam subdit, si contrahentes clandestinè tempore contractus intentionem habuere se obligandi eo modo, quo possunt, manere obligatos, non quidem in ratione contractus matrimonialis, cùm nullus fuerit; sed in ratione sponsalium, propter promissionem singularem in actu illo repertam; quia sponsalia non sunt prohibita clandestinè fieri: & ideò diximus, minorem sexdecim annorum solemniter profitentem, non manere voto solemni ligatum, attento decreto Concilii Tridentini; manere tamen voto simplici castitatis adstrictum, si tempore professionis intentionem habuit se obligandi eo modo, quo potest. Quod tamen ego iterum limito, dummodò talis Professus tempore profitendi intentionem determinaverit ad profitendam castitatem, paupertatem, & obedientiam eo modo sibi possibili. Hæc Texeda.

Sup. hoc infra in R. 80. quamvis ibi copula non intervenerit pro hoc casu.

4 Quod tamen etiam, quoad hoc ultimum, non admittit Sanch. *n.* 6. Quia contractus externus omninò nullus est; intentio autem sola sine actu externo valido intentionis significativo non potest obligare ad sponsalia, quæ sunt contractus inter homines. Nec obstat dicere, in matrimonio virtute claudi sponsalia, & ex alia parte adesse legitimam intentionem: quia, quando explicatur intentio inter puberes per sola verba de præsenti; consensus de futuro sub eo inclusus omninò corruit; undè sola manet intentio destituta signo aliquo externo sufficienti; ad producendam obligationem inter homines. Nec est simile de professione: quia obligatio voti simplicis est in ordine ad Deum, cui omne cor patet; quare sola intentio sufficiens fuit ad obligandum. Undè ex his puto, utramque sententiam, quoad omnia, tam Texedæ, quàm Sanch. probabilem esse.

RESOL. LXXVII.

An commorantes in terris Infidelium possint contrahere matrimonium, non servata forma Concilii Tridentini?

Et docetur, & si in aliqua civitate Decretum Concilii publicatum fuerit, modo tamen, expulsis Catholicis Sacerdotibus, non adsint Parochi proprii, validè coram Hæretico prædicante, vel sine prædicante matrimonium contrahi. Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Res. 30.

§. 1. AD hoc dubium satis quidem practicabile sic respondet Pontius *de matr. lib. 5. c. 9. num. 7.* Mihi fit valde verisimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congregandarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captivi detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini Decretum, non teneri contrahere juxta formam à Concilio præscriptam. In eo enim casu locum habet Epikeja, deficit enim lex contraria, & vitiosa esset observatio legis, cùm vel compellendi essent vitam servare cœlibem, vel auferendum illis, quod in remedium infirmitatis est, matrimonium. Curandum illis tamen, ut servent antiquas leges Ecclesiasticas quoad fieri potest, scilicet testes adhibendo, quibus probari conjugia possint: instrumenta etiam de eo publica conficiendo, quandoquidem nec Parochi copia, nec denunciationibus, ac benedictionibus Ecclesiasticis locus: facto etiam examine sufficienti, an illis obstet aliud Canonicum impedimentum. Hæc Pontius.

Sup. hoc in R. seq. § Ex superiori, & seq. & infra in R. 80. §. Nota tamen do.

2 Nota verò, quod ex rationibus supradictis Stephanus Bauny *in Theol. moral. part. 1. tract. 12. de matr. clandestino, quæst. 1.* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num.* 7. docent, etsi in aliqua civitate, Decretum Concilii publicatum fuerit, modò tamen expulsis Catholicis Sacerdotibus non adsint proprii Parochi, validè coram hæretico Prædicante, vel sine Prædicante matrimonia contrahi: quia veri speciem habet non modicam, Papam in decreto Concilii in hujusmodi eventu dispensare ob Presbyterorum inopiam. Secundò cùm in eorum defectu, carentiaque, Concilii Tridentini sanctio servaret, abhorret à recto credere matrimonii capessendi libertatem impeditam esse. Verùm optarem hæc omnia à Summo Pontifice declarari, cùm Doctores communiter asserant nullum matrimonium inter Catholicos validè esse contractum sine Parocho, & testibus.

Sup. contento in hoc §. 2 in Res. seq. §. Posset lege à lin. 7. usque in finem, & in R. 3. post seq §. 1. & supra ex R. 72. lege doctrinam ab ejus §. Sed novissimè, usque in finem dictæ Res.

RESOL. LXXVIII.

Ex Belgio ad locum, ubi Tridentinum non est usu receptum, aliqui transierunt, ut ibi matrimonium clandestinum contraherent, quæritur, an fuerit validum?

Et cursim deducitur, quod in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ favet valori matrimonii.

Et quid est dicendum de matrimonio Christianorum in terris Turcarum habitantium, an validè contrahant sine Parocho, & testibus?

Et quid de matrimonio Hæreticorum, non quidem in locis, ubi Tridentinum non est promulgatum, sed ubi jam promulgatum est, & adhuc est Parochus Catholicus, qui possit assistere matrimonio; an valeat ibi contractum ab Hæreticis sine Parocho, & testibus?

Quæritur etiam, an tale matrimonium valeat celebratum coram prædicante, & Ministro hæretico, vel sine prædicante, & absolutè sine ullo Ministro, & Parocho? Et in §. Respond. hujus Res. alii casus cursim circa hoc resolvuntur ex Declaratione Sacræ Congregationis. Ex part. 11. tr. 8. & Misc. 8. Res. 56.

§. 1. DE hoc casu à confessario contrahentium ex Belgio per litteras interrogatus fui, qui adducebat duas meas Resolutiones, in quibus affirmativa, & negativa sententia habetur, & quidem pro negativa maximam vim affert decisio Sacræ Congregationis ibi à me adducta; unde hanc difficultatem pertractat Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disput. 3. dub. 6. num.* 42. ubi me citato sic ait. Addendum præterea videri posse cum Sanchez, Rebellio, & Coninch locis citatis, adhuc verum esse, validè contrahi matrimonium ab incolis loci, in quo Tridentinum viget, in loco, in quo non viget, etiam si eò transierint ob finem clandestinè contrahendi, quidquid in contrarium dicant non pauci, quos refert Sanchez, *supra num.* 29. & in qua re postea eundem Sanchez sequitur Pontius, quem refert, & sequitur Diana 3. *part. tract.* 6. *resolut.* 28. *in fine*, & non solùm validè, sed licitè posse fieri servando

Sup. hoc in Resolutionib. assignatis in duabus primis annot. seq.

in aliis

in aliis jus antiquum. Quamvis enim in eum finem transierint, ut non obligentur Tridentini decreto, quo obligabantur in proprio loco, cujus erant incolæ, non ideò obligatio legis ad ipsos, & cum ipsis transfertur ad locum, quò sunt profecti, neque censentur propriè id facere in fraudem legis. Habent enim jus eundi ad illum alium locum, qui autem utitur jure suo, non censetur operari in fraudem: neque bona, aut mala intentio etiamsi sufficiat ad excusandum, vel committendum peccatum, sufficit ad annullandum, vel validandum actum, cùm intentio maneat in mente: neque effectum influat in opus externum. Ac proinde si matrimonium seclusa ea intentione esset validum, etiam cum illa validum esset. Post hæc scripta incidi in hujus rei quæstionem more suo eruditè à Diana resolutam 6. *part. tract. septimo, resolut.* 29. ubi in fine fatetur semper fuisse hujus sententiæ, non tamen putare jam recedendum à præcedente, quia novissimè Franciscus Zipæus quem refert, testatur anno 1628. Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium, de quo est quæstio, esse nullum. Verùm adhuc non video hoc testimonium satis esse, quia plura possunt concurrere in tali casu particulari, ut ita censeret Congregatio, Quidquid sit de auctoritate privatæ cujusdam responsionis ad privatam interrogationem: & ideò post hæc tenet Perez hoc ipsum *disp.* 39. *sect.* 3. *num.* 5. propter rationem datam. Decisionibus autem Cardinalium sæpè opponuntur Doctores, imò Decisiones sibi sunt contrariæ frequenter. Quid ergo fit? Multò magis jam in hac re urget similis alia resolutio Cardinalium, qua resolvunt sic transeuntes non validè contrahere. Quæ resolutio robur accepit maximum ex Brevi Pontificio Urbani Octavi ad instantiam Archiepiscopi Coloniensis, dato 1627. 14. die Augusti, ubi cùm Eminentissimi in sua responsione dixissent suam sententiam circa tria quæsita, quorum primum, & secundum erat, an tales retinentes domicilium in loco, in quo Concilium in hoc puncto est promulgatum, validè possint contrahere, ubi non est promulgatum: Item si solo animo absque Parocho, & testibus contrahendi se transferant, habitationem non mutantes. Responderunt ad primum, & secundum, non esse legitimum matrimonium inter se contrahentes cum fraude. Hanc responsionem Pontifex laudat, & approbat in illo Brevi dum ait, Resolutionem hujusmodi auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus. Subjungit deindè omnes firmitates adhiberi solitas ejusmodi Brevibus, & Bullis cum derogatoriis contrariorum quorumcumque etiamsi scienter, vel ignoranter à quoquam contingat aliquid in contrarium attentari: Huic resolutioni, quæ jam ipsius met Pontificis est, standum erit. Solùm adverto, quod cùm declaret non esse legitimum, addita illa particula *cum fraude*, (quæ tamen in quæsito non continebatur) requiri videtur fraus. Undè si non adsit animus fraudulentus, sed existimatio, quod hoc fieri sic possit, non apparet, cur sit invalidum matrimonium ex vi hujus declarationis. Item si (ut supra judicabam) ille animus non significetur exterius, sed sine ullo signo externo sola sit interna intentio, non est fraus, quæ possit judicari in foro externo. Vix tamen potest contingere quod sic facientes, non præbeant aliquod signum externum talis animi, & finis. Res itaque jam est valdè periculosa, & tale matrimonium, rebus, ut nunc, valdè dubium, aut invalidum (probabiliter saltem) ut sic maneat porta ad resiliendum, nisi revalidetur legitimè, aut ad judicandum contra illud. Hucusque Dicastillus.

2 Verùm ego considerabam in casu proposito, quod in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ favet valori matrimonii, ut communiter asserunt Doctores. Ergo in casu nostro amplectenda esset opinio affirmativa. Nec obstat declaratio Sacræ Congregationis, quia de illa non constat authenticè, & si constaret, non desunt Doctores asserentes non esse necessariò standum illi, licèt ego contrarium sentiam. Sed, his non obstantibus, ego rescripsi consulentibus quod ad Sacram Pœnitentiariam recurrerent.

3 Ex superius verò dictis oritur quæstio, quid dicendum de matrimonio Christianorum in terris Turcarum habitantium an validè contrahant sine Parocho, & testibus. Negat Petr. Ledesma *quæst.* 45. *art.* 5. quia prædicti non habent Parochiam nisi in propria Provincia, in qua nati sunt, in ea verò Decretum Tridentini obligat. Quam sententiam etiam approbat Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. quando prædicti Christiani habitant in illis Provinciis infidelium absque animo ibi permanendi; tunc enim retinent propriam Parochiam in propria sua Provincia, in qua viget Tridentinum. Idem quoque sentiebat olim Vasquez dummodo ante profectum dictorum Christianorum ad infideles Decretum Tridentini jam vigeret in sua Provincia, & Parochia, secus verò, si nondum vigebat.

4 Verùm mihi magis affirmativa sententia placet; dico igitur absolutè, & absque ulla distinctione, matrimonium horum captivorum esse validum, præsertim si non interveniat fraus, de qua diximus, qua non interveniente, non declarat, aut decernit aliquid in contrarium declaratio Cardinalium; & eis roboratio facta in brevi Pontificio ibi citato. Ideò etiamsi in his Provinciis absque animo ibi permanendi tunc sint, &

quamvis eò venerint post receptionem Tridentini in sua Provincia validè contrahent sine Parocho, & testibus. Ratio est quia contrahentes quoad contractus sortiuntur forum loci in quo contrahunt, & tantùm legibus illius loci contrahere debent, etiam si tantùm transeunter, & per modum hospitii ibi sint: ergo prædicti validè celebrant contractum matrimonii in illis locis, etiamsi careant solemnitate Parochi, & testium, quæ solemnitas ibi necessaria est. Et ideò hanc sententiam docet Martin. Perez *de matrim. disp.* 39. *sect.* 6. *num.* 4. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 18. *n.* 35. Pontius *lib.* 5. *cap.* 9. Rebellius *lib.* 2. *qu.* 7. *sect.* 3. & alii.

5 Posset etiam aliquis hic quærere de matrimonio Hæreticorum non quidem in locis, ubi Tridentinum non est promulgatum; sed ubi jam promulgatum est, & adhuc adest Parochus Catholicus, qui possit assistere matrimonio, an valeat ibi contractum ab Hæreticis sine Parocho, & testibus. Quæri ergo potest, an tale matrimonium valeat celebratum coram Prædicante, & Ministro Hæretico, vel absolutè sine ullo Parocho? Ad hoc dubium sic respondet Layman *lib.* 4. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 4. *nu.* 7. & si in aliqua Civitate Decretum Tridentini promulgatum fuerit, modò tamen, expulsis Catholicis Sacerdotibus absint proprii Pastores, validè sicut prius coram Prædicante, vel sine Prædicante matrimonia contrahi potuerunt. Cum enim in his locis, tali rerum statu, decretum Tridentini servari non possit, non est existimandum libertatem matrimonii validè contrahendi impeditam esse: sicuti Cardinalis Bellarminus respondet apud Chapeaville *c.* 6. *q.* 15. hæc Layman, & postea subjungit, licet in Civitatibus Germaniæ quibus Lutherani cum Catholicis permixti vivunt, v. gr. Augustani Cives, revera in spiritualibus subsint Episcopo suo, imò etiam Parocho Augustano; tamen existimandum non est Summorum Pontificum voluntatem esse, ut Tridentini decretum se extendat ad matrimonia illorum sine legitimo Pastore celebrata, ne multa incommoda oriantur, si eorum filii legitimè nati non sint, nec capaces officiorum, dignitatum, & Sacrorum Ordinum. Hæc etiam Layman.

6 Nec à supradictis dissentire videtur Tannerus *to.* 4. *disp.* 8. *qu.* 3. *dub.* 9. *n.* 122. ubi loquentes de matrimoniis Hæreticorum sic ait: In locis verò, & Parochiis, ubi Concilium Tridentinum est promulgatum, & Hæretici impunè inter Catholicos tolerantur, nec dum quidem invalida censeri à Doctoribus, quamvis sine vero Parocho contrahantur propter tacitam dispensationem Pontificis, qui sciens ejusmodi matrimonia, non contradicit, neque irrita declarat. Hæc Tannerus. Quam doctrinam docuerat priùs idem Auctor anno 1601. *disp. de matr. Thes.* 56. quam loco citato refert. Et hæc omnia non displicent Dicastillo *de sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.* 19. *n.* 84.

7 Verùm post hæc scripta, invenio Hermannum Busembaum *in medul. Theol. mor. lib.* 6. *tr.* 6. *c.* 3. *dub.* 2. circa præsentem difficultatem sic asserere: Quæres quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis.

8 Resp. circa ea, Congregatio Cardinalium resolvit sequentia. Primò ubi hoc decretum Concilii nondum publicatum est in Parochia, v. gr. in Saxonia, & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tamquam decretum Concilii fuit observatum. Secundò, hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam servare. Undè consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. Layman tamen *lib.* 5. *tit.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. putat eam non esse mentem summorum Pontificum propter gravissima incommoda inde subsequutura. Tertiò si parochia, in qua aliquando decretum fuit observatum, proprio parocho, & Episcopo careat, nullusque illinc sit, qui vices Episcopi, vel parochi suppleat, matrimonium valere absque præsentia parochi, servata tamen in quibus potest forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Item est si parochus, & episcopus metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eorum metu absit à Diœcesi, & ad neutrum sit tutus accessus. Et hæc omnia observat Busembaum *ubi suprà*.

9 Vide etiam circa præsentem quæstionem Stephanum Baunium *in Theol. mor. tom.* 1. *tract.* 12. *de matrim. clandest. q.* 1. Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Lectorum, quia passim in aliis Auctoribus non inveniuntur pertractata, & propter plures casus, qui Romæ passim in dies veniunt discutiendi ex Germania, Hollandia, &c.

RESOL. LXXIX.

De quodam matrimonio in Hollandia contracto, & de quadam Monialis professione postea post dictum matrimonium facta.

Et deducitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independenter à Superiore, dicta professio non valet, &c. Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. Resol. 1.

R 3 §. 1. Ca-

§. 1. CAsus ad me adductus non est ita clarè, ut ego desiderarem expositus: reducitur tamen ad duas difficultates, videlicet ad nullitatem matrimonii carnalis, & spiritualis. Et quoad primum respondeo, casum decidendum esse ex verbis declarationis sacræ Congregationis Concilii sub die 19. Januar. 1605. ad Episcopum Tricariensem tenoris sequentis: *Si verò Parochia, in qua fuit aliquando observatum decretum, Parocho careat, & Cathedralis itidem Episcopo, & Capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi suppleat, matrimonium valet absque præsentia Parochi, servata tamen in eo, in quo potest, forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Si verò extent quidem Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, uterque metu hæreticorum lateat, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est matrimonium absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus.* Hæc ibi, in quibus verbis duas firmo Conclusiones: Prima, si constet decretum esse publicatum, sed Ecclesia Parochialis careat Parocho, & Cathedralis Episcopo, & Capitulo habentibus facultatem delegandi alium Sacerdotem, & nullus sit alius, qui vices Parochi suppleat, matrimonium clandestinum sine præsentia Parochi validum erit, modò servetur forma præscripta per Concilium quantùm fieri potest, scilicet adhibendo duos testes. Secunda, si extet quidem Parochus, & Ordinarius, sed uterque nullo constituto Vicario lateat propter metum hæreticorum, & ignoretur, ubi sit tutus ad eum accessus propter prohibitionem sub gravi mulcta, valebit matrimonium contractum sine forma Concilii, adhibitis testibus duobus. Itaque assero, si aliqui in partibus Hollandiæ, vel aliis matrimonium contrahant absque præsentia Sacerdotis habentis potestatem matrimonio assistendi, vel eo quod nullus sit talis, vel verè ignoretur, vel non sit tutus ad illum accessus, validum futurum matrimonium; non futurum autem validum, si possit talem Sacerdotem sine magno periculo adire, & coram eodem contrahere. Et ita hanc sententiam, ut supra explicatam in terminis terminantibus loquendo de matrimoniis contractis in Hollandia, tradit, & tenet Joan. Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 4. de matrim. clandest. dub. 8. num. 50.* Petrus Marchant. *in Tribun. Sacram. tom. 3. part. 2. tract. 1. tit. 7. quæst. 10. concl. 5.* Amicus *in curs. Theolog. tract. 9. disp. 7. sect. 53. à n. 135.* & Lessius *post p. 2. D. Thomæ in Auct. cas. conscien. verb. matrim. cas. 15. num. 34. & 36.* Vide etiam Franciscum Sylvium *in supplem. ad 3. part. D. Thom. q. 43. art. 5. quæritur 4. in 3. editione Duacena*, Eligium Bassæum *in floribus Theolog. Pract. verb. matrim. 5. num. 1.* Guilelmum Mercerum *in supplem. ad 3. part. D. Thomæ q. 60. dub. 2.* Joannem Vvigers *in supplem. ad 3. part. D. Thom. qu. 50. cap. 5. dub. 14. n. 44.* Jacobum Marchant. *in qq. Pastoralibus tract. 8. c. 2. q. 2.* Adamum Opatovium *de Sacram. tr. de matrim. disp. 2 quæst. 112. num. 10. & 11.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. nu. 7.* Chapeavillam *de Sacramentis ministran. tempore pestis, ubi de matrim. q. 15.* Respondeo igitur ex his ad difficultatem propositam, quod si oratores, qui contraxerunt matrimonium in Hollandia potuerant habere Parochum, vel alium Sacerdotem delegatum, modo quo supra dictum est, absque eorum præsentia, & testibus contraxerunt, matrimonium quidem fuit nullum, sin aliter, matrimonium fuit validum, dummodo saltem coram duobus testibus contraxissent.

Sup. hoc primo casu [illegible] in Ref. 77 § ult. & in Ref. 80. §. Posset [illegible] lin. 7. & seq. & in Ref. 71. § Sed notandum.

2 Ad secundum verò dubium, respondeo, quòd si dictum matrimonium fuit validum, utique professio subsequens erit invalida ex communi sententia Doctorum apud Patrem Lezanam *in Summa tom. 4. verb. Professio regularis n. 15.* Si autem dictum matrimonium fuit nullum, videnda esset forma professionis emissæ; nam ut observat Pater Bordonus *in Consiliis Regularium, tom. 2. resol. 92. n. 1.* in aliquibus Religionibus, quando emittitur professio, exprimitur tantùm votum obedientiæ, sub quo tamen includitur votum castitatis, & paupertatis. Sed liberat nos ex istis tricis factum exhibitum ab oratrice; nam videtur supponere se emisisse professionem absque animo observandi paupertatem, ut de facto retinuit sibi annuos redditus disponendos ad sui libitum absque licentia superioris, si, inquam, talis professio, ita emissa fuerit, non est ambigendum fuisse invalidam, ex *cap. cum ad monasterium de statu monachor. in fine*, & ex Concil. Trident. *sess. 25. cap. 1. de Regularib.* Quod observant communiter Doctores, & Garzias *in Polit. Regul. tract. 3. difficult. 1. dub. 4. num. 1.* Sanchez *in Summa tom. 2. lib. 5. cap. 1. n. 16.* Bordonus *in Consiliis Regularibus, tom. 2. res. 85. num. 5.* & alii, asserentes, professionem validam constitui ex tribus votis, Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis; unde sequitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independenter à superiore, dicta professio non valeret, utpotè contra substantiam illius. Et ita ex Abbate, Menochio, Spino, & aliis resolvit Aloysius Riccius *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopalis, part. 4. decis. 340. n. 11.* Quibus adde Vecchium *in praxi novitiorum, disp. 13. dub. 1. num. 11.* Hieronymum Rodriquez *in Compendio resol. 102. num. 58.* & Lessium *de Just. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 62.* Itaque si Oratrix emisit professionem cum intentione non vovendi paupertatem, & cum retentione annuorum redituum absque dependentia Superioris, dictam professionem fuisse invalidam dicendum erit. Ita ego sentio, supposita tamen veritate facti, ita etiam senserunt interrogati de hoc casu Pater Valentinus Mangionius Societatis Jesu, & P. M. Lezana Carmelitanus, viri doctissimi, & amicissimi.

RESOL. LXXX.

An matrimonium contractum sine præsentia Parochi, & testium transeat saltem in sponsalia de futuro?

Et an hoc procedat, etiamsi illud matrimonium fuerit juramento confirmatum?

Et an dicti contrahentes possint discedere à tali contractu matrimonii sine ulla judicis authoritate, & cum aliis contrahere, nec indigeant juramenti absolutione? Ex part. 3. tract. 4. Res. 257. alias 258.

§. 1. AFfirmativè respondet Henriquez *lib. 11. cap. 5. nu. 4.* Vega *in sum. tom. 2. cap. 34. cas. 25.* Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. n. 18.* Coninch *disp. 21. dub. 4. concl. 18.* Rebell. *part. 2. lib. 2. q. 9 n. 3.* & alii.

Sup. contenta in hac R. [illegible], lege doctrinam Res. 79. per totam, quamvis ibi copula intervenientes in hoc casu.

2 Sed opinionem contrariam tenendam esse existimo, quam tuetur Guttierrez *de juram confirm. part. 1. cap. 51. num. 26. & seq.* Spino *de testam. gloss. 15. num. 75. & seq.* Ledesma *de matr. quæst. 45. art. 5.* alii, quos citat Barbosa *de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. n. 143* & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Petrus de Cenedo *in qq. canon. quæst. 30. num. 28.* & hæc sententia procedit, etiamsi illud matrimonium fuerit juramento confirmatum, unde dicti contrahentes possunt discedere à tali contractu matrimonii, sine ulla judicis auctoritate, & cum aliis contrahere, nec indigent juramenti absolutione. Et ratio horum omnium est, quia attento decreto Concilii Trident. *sess. 24. cap. 1. de reform. matr.* tale matrimonium non solùm non tenet tanquam de præsenti, sed neque etiam tanquam sponsalia de futuro. Nam cùm sic contrahentes peccent, & contraveniant dispositioni Concilii, & præcepto superioris videntur potiùs facere actum illusorium, quàm aliquo modo validum. Ergo, &c.

RESOL. LXXXI.

An Parochus communiter ita reputatus sine tamen titulo, qui à principio fuit intrusus, validè matrimonio assistat?

Et quid, si à contrahentibus inhabilitas cognoscatur?

Et resolutio harum quæstionum pendet ex illa, an aliquis sine titulo, & authoritate Superioris in officio judicis, Parochi, aut Confessoris se intrusit, si tamen communis error accedat, gesta per illum quoad utrumque forum spectantia valida sint? Ex p. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 45.

§. 1. NEgativam sententiam mordicus tenet novissimè amicissimus Pater Perez *de matr. disp. 40. sect. 5. num. 5.* & alii, cujus sententiam existimo communem, & probabiliorem.

Sup. hoc Inf. in R. 1 § Et tandem, & in [illegible] tr. 3. Res. [illegible] in Res. 20 § Imò, & [illegible] ex doctrina R. 31. & in tom. [illegible] tr. 1. Res. 5. & 6. Sed difficultas, & in eo 3. tr. 1. Res. 5. §. Sed audiamus, curfim ad modum, verfo [illegible] super.

2 Affirmativam tamen Basilii Pontii, & aliorum, puto satis probabilem esse, quicquid parum modestè nominatim contra me dixerit Escobar à Corro, & ideò iterum contra illum adducam duos præstantissimos Theologos Societatis Jesu; sic itaque respondens ad casum propositum *in titulo hujus Responsionis* asserit Castr. Pal. *tom. 5. disp. 2. punct. 13. §. 10. numer. 9.* (Si Parochus intrusus sit in beneficium absque titulo à legitimo Superiore concesso, communis sententia tenet, nullatenus valere matrimonium, cui ipse assistit: quia deficit titulus coloratus, quem ius requirit, ut gesta ab inhabili, valida reputentur, ut latè probat Sanchez *d. disp. 22. n. 49. & 50.* tametsi probabile sit, & rationi consonum solùm communem populi errorem sufficere ad jurisdictionem concedendam, ut latè probat Basilius Ponce *lib. 5. cap. 20. num. 2.* quia præscriptione, & consuetudine jurisdictio acquiritur; eamque tribuere potest, qui est in possessione delegandi, tametsi verum titulum non habeat: arg. text. in Auth. *de Tabellionib. seu novella 44. cap. 1. in fine*, ibi: *Documentis propter utilitatem contrahentium non infirmandis; quippe utilitate publica maximè expedit, ne gesta ab eo, qui communiter potens existimatur, invalida sint; cùm Respublica defectum supplere possit.* Ita Palaus.

3 Sed doctissimus, & amicissimus P. Bardi hanc affirmativam sententia non solùm probabilem, sed probabiliorem putat in Bullam Cruciatæ, *p. 2. tract. 5. cap. 1. sect. 12. num. 157.* Quia, quando adest communis error, etiamsi nullus præcesserit titulus collatus à Superiore, viget illud ipsum adæquatum motivum, per quod jus commune disposuit valida esse gesta ab eo, qui caret prædicto titulo, circa quem versatur communis error; ergo Confessarius, intrusus, carens omni titulo præcedente, si ex errore communi putatur legitimus Confessarius, validè absolvit. Consequentia est certa: nam evidenter deducitur ex illo antecedente. Tota autem difficultas est in ipso antecedente, quod sic probatur: Motivum adæquatum per quod jura

volue-

voluerunt valida esse gesta, quando cum errore communi est titulus à Superiore collatus, quamvis irritus, est bonum commune, exigens dispositionem illam ad vitanda inconvenientia, quæ sequerentur: sed hoc ipsum prorsus motivum viget, quando est error communis sine titulo: ergo manet idem motivum adæquatum in utroque casu: neque facilè percipere possum, quod operetur titulus iste invalidus, collocatus à Superiore, dum enim est invalidus, perinde est, ac si non esset. Multas alias rationes adducit Bardi in confirmationem hujus sententiæ, & respondet ad argumenta in contrarium; adi illum, & non pigebit. Itaque circa casum propositum *in hac Resolutione*, negativæ sententiæ adhæreo, & Puto, Parochum sine titulo, cum solo errore communi, invalidè matrimonio assistere, licèt satis probabiliter contrarium sustinere quis posset ex doctrina *superiùs* allata, quam, præter Doctores à me *alibi* in favorem Basilii Pontii citatos, tenet novissimè Leander *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 5. q. 81.* & Carolus Baucius *de casibus singularibus conscientiæ, cas. 225.*

4 Certum est tamen in utraque sententia, si Parochus beneficium parochiale obtinuit, invalidè tamen, quia excommunicatus, vel irregularis erat; vel, si validè obtinuit, postea fuit illo titulo privatus, vel à jure, vel per sententiam, sed non beneficio spoliatus; stante communi errore vulgi, putantes probabiliter, ipsum verum Parochum esse, tam matrimonium, quàm alia gesta per ipsum valida sunt; juxta leg. *Barbarius Philippus, ff. de offic. Prætor.* & cap. *Infamis 3. qu. 7.* Jus namque propter vitanda scandala, graviaque inconvenientia, quæ ex nullitate actuum oriri possunt, tribuit potestatem iis, qui communiter habere jurisdictionem existimantur. Quod verum est, tametsi à contrahentibus inhabilitas cognoscatur; quia singularis scientia communem errorem non impedit, ob quem jurisdictio conceditur, argum. leg. *Nam de ea ff. de legib.* ut notavit Guttierez *de matrim. cap. 62. num. 26.* & Sanchez *lib. 3. disp. 22. num. 42.* cum aliis.

RESOL. LXXXII.

An Matrimonium initum cum licentia, dolo, & mendaciis à Parocho extorta, sit validum?

Idem asseritur, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum extorta? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 20.

§. 1. NEgativam sententiam docet Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 33. & 34.* ubi sic ait: (Si roges, an validum sit matrimonium, cui Sacerdos assistit: si licentia assistendi à Parocho fuerit impetrata dolo, & mendaciis? In hac difficultate affirmat Sanchez *lib. 3. de matrimon. disp. 39. n. 14.* & idem asserit, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum extorta. Cæterùm oppositum firmiter asserendum est, imò existimo, Sanchez sententiam esse contra mentem Concilii Tridentini, quod petit ad valorem matrimonii præsentiam Parochi, vel alterius Sacerdotis de ejus licentia: sed licentia dolo, fraude, & mendaciis, aut metu gravi extorta, non est licentia Parochi vera, sed subreptitia, ab illo Sacerdote arrepta, & non concessa: sicut licentia Religiosi à Prælato concessa dolo, aut metu gravi ad consummandum aliquas pecunias, non est licentia: & ideò si ex vi illius Religiosus illas consumat, peccat mortaliter contra votum paupertatis: quia consumpsit illas absque legitima Prælati licentia; cum licentia ab eo concessa fuerit subreptitia, & nullius valoris: ita, quando dolo, & mendaciis, aut metu gravi licentia assistendi matrimonio Sacerdoti conceditur à Parocho; & dolo, aut metu gravi ab eo extorquetur; talis licentia non reputabitur pro licentia.) Ita Texeda.

Sup. hoc infr. in Ref. 88. §. Quæro quarto.

2 Sed hæc sententia ita absolutè prolata mihi non placet: nam casus appositus à Sanchez est iste, an, si quis falso nomine alicujus Magnatis vel Principis, petat à Parocho, ut concedat licentiam certo Sacerdoti, ut assistat tali matrimonio: talis licentia sic dolo, & mendacio extorta: valida censenda sit? Et meritò contra Texedam affirmativè respondet: nam in dicto casu dolus non versatur circa substantiam, vel causam finalem, sed impulsivam. Et ita cum Sanchez tenet Perez *de matrim. disp. 41. sect. 6. num. 5.* ubi sic asserit. (Si illa falsa existimatio Principis, vel Magnatis (ecce casum Sancii) talem facultatem petentis, fuit unica, & totalis causa finalis, & motiva prædictæ concessionis, tunc in eo casu validam non fuisse licentiam. Hoc etiam videtur certum, quia tunc ille dolus, & mendacium tollit omninò consensum, qui est simpliciter necessarius ad liberam talis licentiæ concessionem. Undè ex defectu consensus erit nulla talis licentia, cùm absolutè non consentiat voluntariè, nec velit nisi ob eam causam, ut veram ab ipso apprehensam, cùm tamen reverà sit falsa. Regulariter tamen loquendo non ita contingere solet, ut velit Parochus suam licentiam esse nullam, si allegata falsa sit. Patet causa: quia non videtur rationi consonum, ut ea sit mens Parochi concedentis licentiam, ut, nimirum, velit eam esse irritam, ea petitione falsa existente, ob damnum grave, quod inde sequitur, ut, videlicet, matrimonium passim irritetur. Quod maximè firmo: quia parochum, vel Ordinarium concedentes prædictas licentias, si sint viri docti, & prudentes, non latet, sæpè mendaces esse, & fictitias similes Principum, & Magnatum petitiones. Undè non illis innituntur, ut eas concedant, sed quia tenentur ex officio per se, vel alium assistere, atque adeò validè concedunt. Secùs autem dicendum est in eo casu, in quo mendacium, & dolus esset circa substantiam, vel concedens exprimeret, deficiente veritate, talem licentiam non concedere: certum enim est, concessionem invalidam fore. Hoc negari non potest; quia in primis, si putaretur Petrus petere sibi hanc facultatem, & non Paulus, esset error, vel dolus circa substantiam; quia deest substantialis consensus, cùm non consentiat in illum, quem putat, sed in alium. Et ita, præter Perez, tenet etiam Aversa *de matrim. qu. 6. sect. 4.* Castrus Palaus *to. 5. tract. 28. disp. 1. punct. 13. §. 12. n. 2.* Antonius Escobar *in Theolog. mor. tract. 6. exam. 9. cap. 1. n. 76.* Hurtadus *de Sacram. matrim. disp. 5. diffic. 11. n. 39.* Stephanus à S. Gregorio *de Sacram. lib. 3. c. 98. n. 2.* Caspensis *in Curs. Theol. tom. 2. tr. 26. disp. 4. sect. 5. n. 23.* Trullench *tract. de jure Parochi, c. 8. num. 5.* Noguerolus *tom. 1. alleg. 24. n. 187.* Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 3. n. 37.* Barbosa *de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 32. n. 133.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. n. 182.* Bonacina *de matrim. q. 2. punct. 8. n. 17.* Bossius *de contr. matrim. c. 4. §. 46. n. 126.* Carolus Buccius *tract. 1. de cas. miscell. q. 465. pet. 11.* & alii. Itaque opinio Sanchez contra Texedam vera est: quia dolus in impetranda licentia à parocho versatur tantùm circa causam impulsivam; secus autem si versaretur circa substantiam, & in hoc casu procederet opinio Texedæ.

3 Nec obstat dicere, quòd falsitas circa causam finalem dispositionis, ipsam vitiat, sed in hoc casu est falsitas circa causam finalem, quia parochus illa ratione cessante, nullo modo concessisset eam licentiam: ergo. Secundò, dispensatio ex falsa causa obtenta est subreptitia, & nulla, cap. *Quia de consanguinitate*, sed prædicta licentia conceditur ex falsa causa, & est quædam dispensatio: ergo est nulla. Tertiò, deest consensus parochi in ea licentia: ergo est invalida. Antecedens probatur: quia nihil magis contrarium consensui, quàm error, *l. Si per errorem, ff. de jurisd. omnium Judic.* Non obstat hæc dicere: nam ad illa respondet Perez *ubi suprà*. Et ad primum jam dictum est, causa finali unica cessante, & falsa existente, non valere eam licentiam. Cæterùm id moraliter non contingere, jam explicatum est *suprà*: nam error, & falsitas non contingit circa causam finalem, sed circa solam impulsivam. Ad secundum, major est vera, quia est ita dispositum in jure, & à Pontifice declaratum. Minor verò est falsa: quia talis facultas datur ex vera causa motiva, & finali, tametsi aliqua falsitas subsit in causa impulsiva. Ad ultimum negatur antecedens: nam lex illa adducta in argumento, ubi dicitur nihil tam esse contrarium consensui, quàm errorem; apertè de errore substantiali loquitur. Præterea, quando concedens limitat suam concessionem asserendo, si vera sunt, quæ proponuntur, clarissimum est, deficiente veritate, concessionem esse nullam. Atque hæc est ratio, cur rescripta Pontificum dolo obtenta, sint nulla: quia Pontifex hoc in jure apertè declaravit. Quod non procedit in casu nostro. Ergo, &c.

RESOL. LXXXIII.

An Parochus excommunicatus non toleratus validè assistat matrimonio?

Et an valeat matrimonium coram testibus excommunicatis non toleratis celebratum? Ex part. 5. tract. 9. Ref. 78.

§. 1. NEgativè respondet Avila *part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 1. conclus. 5.* quia, ait, illi actus, quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officii sunt nulli, ut tradit Sylv. *ver. excommunicatio 3. n. 2. & 3.* Navarr. *cap. 27. n. 36. ad 6.* Sed in matrimonio assistit Parochus ratione publici officii, & publicæ potestatis, ergo. Minor probatur, nam assistit in quantum Parochus formaliter, cujus rei signum est, quòd licet loco parochi adhibeantur mille testes, non valebit matrimonium. Secundò contractus, in quibus secundum jus requiritur de substantia præsentia tabellionis, sunt invalidi, & nulli, si tabellio sit excommunicatus non toleratus, sed de substantia matrimonii requiritur post Tridentinum præsentia parochi, ergo si sit non toleratus, erit nullum. Major habetur ex glossa *cap. decernimus de sententia excommunicationis in 6. in fine*, quam sequitur Geminianus *ibi n. 6.* Francus *n. 7.* Ancharanus *column. antepenult.* Sylvester *verb. excommunicatio 3. n. 2. circa finem*, & communiter Canonistæ: secus dicendum est de testibus, nam licet sint excommunicati non tolerati, valet matrimonium coram illis celebratum, quia non assistunt, ut personæ publicæ, nec ratione publici officii, sed ut personæ privatæ.

2 Sed contrariam sententiam tenendam esse puto cum Cornejo *in 3. part. tract. 5. de excommun. disp. 10. §. 1. dub. 5.* certum est enim assistentiam Parochi non esse actum Ordinis, cum ipse non sit Minister hujus Sacramenti, ut suppono, neque esse

esse actum jurisdictionis, ut latè probat Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 1.* Sed solùm esse necessariam, ut authoritatem præstet matrimonio, ergo, &c. Et hanc sententiam tenet etiam Raynaudus *de monit. part. 2. cap. 2. n. 23.* Hurtado *disp. 5. de matrim. diffic. 7. n. 26.* Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 2. num. 24.* & Pontius *de matrim. lib 5. c. 17. §. unico, n. 9.* qui respondet ad omnia argumenta, quæ suprà pro sententia Avilæ adducta sunt, & citat pro hac sententia Vasquez, Suarez, & Sanchez.

RESOL. LXXXIV.

An Parochus excommunicatus assistens matrimonio, peccet?

Et supponitur Parochum excommunicatum etiam non toleratum suspensum, & irregularem validè assistere matrimonio?

Et an excommunicatus toleratus nullam culpam contrahat assistens matrimonio?

Et notatur certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium assistere matrimonio?

Etiamque advertitur Parochum excommunicatum, etiam non toleratum validè posse aliis licentiam dare, ut matrimonio assistant? Ex p. 3. tr. 4. Resol. 232. alias 233.

§. 1. SUppono Parochum excommunicatum validè assistere matrimonio posse, item suspensum, & irregularem, etiamsi sit excommunicatus non toleratus, & nominatim denunciatus, difficultas est, an peccet? Aliqui affirmativè respondent, ut Vasquez *in 3. part. tom. 4. tract. de excom. dub. 7. nu. 7.* imò Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 17. dub. unic. n. 11.* putat esse peccatum mortale, est enim communicatio in re gravi, & sacra.

2 Verùm Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 21. num. 8.* contrarium docet, quia cùm spectet ad suum munus, communicat in re necessaria, & licèt ex alia parte videatur peccare, quia videtur actus jurisdictionis benedicere sponsos illis verbis, quæ præcipit Concil. Trident. *sess. 24. de matr. c. 1. Ego vos conjungo, &c.* non tamen excedet venialem culpam, quia in nullius est præjudicium, & res est parvi momenti, nec necessaria ad Sacramentum, & si omitterentur ea verba, tantùm esset veniale. Hæc omnia Sanchez, quæ tamen conatur referre Pontius *ubi suprà*, tamen cum Sanchez, concordat novissimè Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 13. diffic. 18. n. 7.* ubi sic ait: (Anade Sanchez que el e comunicado si es tolerado no peca en esto, y si no lo es, peca venialmente, no porque assista al matrimonio, sino porque bendize à los contrayentes diziendo, *Ego vos conjungo.*) Ita Villalobos.

3 Unde apparet sententiam Sanchez esse satis probabilem, & excommunicatum toleratum, si assistat matrimonio, nullam culpam contrahere, secus autem non toleratum, nam peccatum veniale efficeret. Nota tamen cum Suarez *de cens. disp. 11. sect. 1. num. 24.* certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium matrimonio assistere.

4 Notandum est hic obiter excommunicatum etiam non toleratum validè posse aliis licentiam dare, ut matrimonio assistant. Ita Sanchez *ubi suprà, n. 7.* & Basil. Pontius *num. 14.* quidquid in contrarium asserat Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 3.* & Coninch *de Sacram. disp. 26. dub. 7. concl. 8.*

RESOL. LXXXV.

An Parochus excommunicatus non toleratus licet validè tamen illicitè assistat matrimonio?

Et an in praedicto casu, nec ipsi contrahentes peccent, dum coram illo contrahunt?

Et an tamen, si Parochus ab Episcopo, aut ab alio competente judice prohibitus sit assistere matrimonio, aut licentiam conferre, si id efficiat quamvis peccet, validè tamen efficiet, quia simplici prohibitione non privatur dicta potestate? Ex p. 5. tr. 9. Resol. 79.

§. 1. PEccare in tali casu Parochum, docet Basil. Pontius *de matrim. lib. 5. c. 17. §. unic. n. 11.* ubi sic ait, Tertiò colliges Parochum excommunicatum assistentem matrimonio peccare quidem ex vi ejus juris, in quo prohibita est excommunicato communicatio cum fidelibus; sentit nobiscum Gabriel Vasquez *de excommunicatione dub. 7. num. 7.* est enim communicare quidem non in Sacramentis, ea enim communicatio tantùm est inter sumentem, & ministrantem, sed in Sacris, qualis communicatio est in divinis Officiis, Missa audienda, & aliis hujusmodi: quam communicationem etiam Covarruvias, asserit esse mortale peccatum; Nec verò dici potest Parochum illum communicare in re necessaria, & ideò excusari, ut indicare videtur Thom. Sanchez *lib. 3. disp. 21. num. 8.* neque enim Sacramentum matrimonii videtur esse necessitatis, idque exemplo testis idonei excommunicati, tamen confirmari potest. Imò addiderim non esse venialem culpam, est enim communicatio in re adeò gravi, & sacra. Ita Pontius.

2 Sed ego adversùs illum, & Vasquez contrariam sententiam teneo, & ita præter Sanchez adductum hanc opinionem docet Hurtado *disp. 5. de matrim. diffic. 8. num. 27.* ubi firmat Parochum excommunicatum, quamvis non toleratum, non tantùm validè, sed etiam licitè assistere matrimonio, quia quamvis in his duobus communicet cum aliis, id tamen efficit ob utilitatem, imò ob necessitatem contrahentium, quia absque eo, aut absque ejus licentia nequeunt contrahere, undè nec ipsi contrahentes peccant dum coram illo contrahunt. Si tamen Parochus ab Episcopo, aut ab alio competente judice prohibitus sit assistere matrimonio, aut licentiam conferre, si id efficiat, quamvis peccet, validè tamen efficiet, quia simplici prohibitione non privatur dicta potestate, imò privari nequit quamdiu manet Parochus (quamvis sit ad nutum amovibilis) nisi à Papa, aut Concilio generali, quia ab his accipit potestatem ad dicta absque subordinatione ad Episcopum quoad eorum valorem; quando verò Parochus tantùm est prohibitus Sacramenta administrare, potest validè, & licitè assistere matrimonio, & licentiam ad id conferre, quia neutrum est Sacramentum administrare.

RESOL. LXXXVI.

An Parochus excommunicatus non toleratus validè licentiam conferat Sacerdoti, ut assistat matrimonio?

Et notatur non solùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licitè, quod est valde notandum? Ex part. 5. tr. 9. Res. 80.

§. 1. NEgativè respondet Ledesma *de matrim. qu. 45. art. 9. punct. 3. dub. 4.* & Coninch *de Sacr. disp. 27. dub. 2. nu. 25.* quia Concilium dicit eum debere dare alteri licentiam assistendi, quod videtur esse actus superioritatis, & jurisdictionis. Nemo enim potest dare alteri licentiam aliquid faciendi, nisi habeat aliquam jurisdictionem, aut dominium, vel in eum cui dat licentiam, vel in rem circa quam dat licentiam aliquid faciendi, ut patet in omnibus similibus locutionibus. Confirmatur, quia hæc licentia non tantum requiritur, ne juri ipsius Pastoris præjudicetur, sicut requiritur licentia, ut possit quis non subdito dare Extremam-Unctionem, sed ut assistens qualificetur, atque idoneus fiat ut assistat. Qualificare autem aliquem videtur omninò esse actum jurisdictionis.

2 Verùm affirmativam sententiam tenendam esse puto, quam tuetur Hurtado *d. §. 5. de matr. diffic. 8. num. 27.* qui citat Sanchez, Pontium, Henriquez, & Rebell. & ratio est, quia collatio dictæ licentiæ non est actus jurisdictionis, quia non est institutio judicis; sed tantùm est quædam designatio spectatoris matrimonii, ut possit de eo testificari, facta ex ordinatione Tridentini, à quo Sacerdos dicta designatione supposita accipit potestatem ad id, & non à Parocho, quia ea supposita Sacerdos qualificatur à Tridentino ad id, sicut, & ipse Parochus, & non à Parocho. Undè collatio dictæ licentiæ non est actus potestatis Parochi, ut Parochus est, sed auctoritatis à Tridentino annexæ officio Parochi.

3 Notat etiam idem Hurtado contra Pontium non solùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licitè, quod est valde notandum.

RESOL. LXXXVII.

Quidam Parochus publicè graviter percussit clericum, & statim dedit licentiam Sacerdoti ministrandi omnia Sacramenta suis Parochianis, quæritur, an matrimonia, quibus præfuit, fuerint validè contracta?

Et an in tali casu contrahentes non peccent?

Et notatur, Parochum excommunicatum, etiam non toleratum, non solùm validè, sed etiam licitè assistere matrimonio.

Et notatur Parochum excommunicatum toleratum, & non declaratum, si assistat matrimonio, vel det licentiam assistendi, non peccare neque venialiter, & si non est toleratus, peccabit tantum venialiter?

Et advertitur, quod si aliquis habet alicubi domicilium, & migrat ad illum recreationis causa brevi rediturus, possit contrahere coram Parocho illius brevis habitationis, seu temporis, &c. Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Res. 10.

§. 1. CAsus iste accidit in civitate N. & de illo ego interrogatus respondi ad duas difficultates se restringere. Prima, an excommunicati denunciati, vel publici percussores Clericorum validè possint præbere licentiam assistendi matrimonio. Secunda, an in illa licentia administrandi omnia Sacramenta includatur etiam matrimonium. Et ad primum dubium negativè respondet Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 10. num. 75.* ubi docet contra Sanchez, etiamsi assistentia ipsius Parochi sit actus jurisdictionis, nihilominus collationem ipsam facultatis, aut commissionem assistendi matrimonio censeri posse actum alicujus jurisdictionis: Sæpe enim jurisdictionis actus est collatio facultatis, aut habilitatio ad aliquem actum qui in se non sit actus jurisdictionis, verbi gratia emptio, aut venditio facta à minori ante legitimam ætatem sine consensu tutoris, aut

aut curatoris sæpè non valet, nisi accedente facultate: quamvis autem actus vendendi, aut alienandi non sit actus jurisdictionis, sed dominii, actus nihilominus ipse conferendi, sive dispensationem, sive facultatem, & veniam, ut actus ille vim habeat, proculdubio est actus jurisdictionis, ac proinde in matrimonio, licèt assistentia ipsa non sit actus jurisdictionis, ipsa tamen collatio licentiæ seu facultatis ad validè assistendum potest esse jurisdictionis actus, quo argumento usi fumus loco notato de censuris. Et rectè quidem nemo potest alteri dare licentiam aliquid faciendi, nisi habeat aliquam jurisdictionem, aut dominium, vel in eum, cui dat licentiam, vel in rem ipsam, circa quam dat licentiam aliquid faciendi. Quam etiam sententiam docet Layman *tract.* 10. *parte* 2. *cap.*4. *num.* 5. referens alios, maximè Navarrum *conf.* 14. *de clandestina desponsatione num.*6. *ad* 3. *in* 2. *edit.* ubi postquam docuit esse exercitium jurisdictionis dare alteri licentiam, qua is, alioqui qualificatus, idoneus reddatur ad legitimum valorem actus; docet in particulari pro nostro casu, dare licentiam assistendi matrimonio esse actum jurisdictionis voluntariæ. Hæc omnia Dicastillus, & ante illum Coninch *de Sacram. disp.* 27. *num.* 25. Suarez *de censur. disp.* 14. *sect.* 1. *num.* 7. *&* *de Pœnit. disp.* 27. *sect.* 1. *num.* 5. Guttier. *de matrim. c.* 2. *nu.*89. Victoria, Sotus Sylvester, & alii penes ipsos.

2 Sed licèt hæc sententia sit satis probabilis, ego non recedo à sententia quam olim docui: nam Sanchez, & nunc me citato docet Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.*9. *disp.*7. *quæst.*26. qui citat Pontium, Henriquez, Sà, Rebellum, Hurtadum, Bonacin. quibus adde etiam me citato Bassæum *verb. matrimonium* 5. *num.* 5. & Machadum *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.*16. *num.*4. ubi sic ait; (Et tambien dudoso, y controverso entre los Dotores, si el Paroco descomulagado, suspenso, &c. vitando, y no tolerado, pueda, validamente dar licentia à otro Sacerdote paraque en su nombre assista al matrimonio? Layman y otros dizen que no. Si bien Sanchez, Basilio, y otros defienden que es valido el matrimonio, cuya sentencia como mas probable sigue Diana: fundase en que la tal licencia no es acto de jurisdicion, sino una mera designacion de la persona, hecha en virtud del Concilio Tridentino, paraque el Sacerdote te segun su decreto, pueda prestarle autoridad con su persona.) Ita ille.

3 Nota tamen hic obiter, parochum scilicet excommunicatum, etiam non toleratum, non solum validè assistere matrimonio, sed etiam licitè (quidquid in contrarium sentiat Basilius) imò si admittamus probabilem sententiam, quod validè conferat alteri Sacerdoti facultatem assistendi, eodem modo consequenter dicendum esset, etiam licitè conferre hanc licentiam, quia quamvis in his duobus communicet cum aliis, id tamen efficit propter utilitatem, vel potius necessitatem contrahentium, cum absque parocho vel alio Sacerdote de licentia illius contrahere non possint, ac proinde neque ipsi contrahentes peccant. Vide Dicastillum *ubi suprà num.* 78. Machadum *num.* 3. Imò Leander *quæst.* 27. putat in tali casu Parochum excommunicatum non declaratum, si assistat matrimonio, vel det licentiam assistendi, non peccare neque venialiter, quod etiam ante ipsum docuerat Hurtadus *disp.* 5. *difficult.* 8. *num.* 27. & me citato docet Martinus de San Joseph *in Man. Confess. lib.* 1. *tract.* 5. *de Matrim. num.* 11. At Joannes de Soria *in epilogo summarum part.* 2. *tract.* 1. *sect.* 1. *disp.* 10. *q. circa matrimonium clandestinum*, sic ait: validè matrimonio assistit Parochus, licet sit suspensus, excommunicatus, aut irregularis. Peccavit ne assistendo? Respondeo cum distinctione, quod si est toleratus, nullo modo peccavit, sed si non est toleratus, peccat venialiter. Quare, si nulla jurisdictione utitur; non ratione assistentiæ, sed propter benedictionem, quam illis communicat. Ita ille. Ego puto utramque opinionem probabilem esse. Quoad secundum dubium respondeo, ea quæ speciali nota digna sunt, quando specialiter non notantur, censentur quasi neglecta *l. item apud Labeonem* 15. *ff. de injuriis*: matrimonium autem est res gravissima, & ardua, juxta *cap. finale de procuratoribus in* 6. & ex se patet: ergo est dignum speciali nota; ac proinde quando conceditur, censetur neglectum, & non concessum. Et ita etiam docet Dicastillus *de Sacram. ubi supra tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.*14. *num.* 105. qui posteà *num.* 111. sic subdit; Verum quidem est, Congregationem Cardinalium aliquando censuisse in ea facultate administrandi Sacramenta, comprehendi etiam matrimonio assistere; sed tunc sequuti sunt opinionem probabilem, cujus oppositam nos cum aliis probabiliorem judicamus. Ita Dicastillus. Sed si mihi constaret authenticè de tali declaratione, non recederem à sententia Purpuratorum Patrum.

4 Notandum est hic obiter, Leandrum nominatim contra me docere *tom.*4. *de Sacram. tract.*9. *disp.*7. *q.* 21. Quod si quis habens alicubi domicilium migret alio (recreationis causa) brevi rediturus, possit contrahere coram Parocho illius brevis habitationis seu temporis. Quod etiam docet novissimè P. Escobar *Theolog. Moral. tract.*7 *exam.* 9. *cap.*8. §. 5. *num.*157. ubi sic asserit; Potestne celebrari conjugium in rurali domo, ad quam recreationis causa sponsi profecti essent, uno aut altero die commoraturi, si ditioni alterius parochi domus illa subdita sit? Asserit Sà *verb. Matrimonium*, *num.* 2. proprium Parochum in ordine ad matrimonium esse Parochum, in cujus parochia alteruter habitat, etiam ex parvissimo commorationis tempore. Ita ille. Sed hanc sententiam ego olim reprobavi, & nunc iterum reprobo, & ideò Dicastillus *de Sacram. tom.* 3. *tract.*10. *disp.* 3. *dub.*8. *num.* 48. sic ait: Ex quo fit, ut qui extra proprium domicilium minore tempore anni in eo loco habitat, tanquam hospes, seu animo citò redeundi, non habeat alium Parochum, adhuc in ordine ad matrimonium, quam Parochum sui domicilii, aut quasi domicilii, ut rectè probat Sanchez *citata disp.* 23. & Menoch. *conf.* 378. quicquid in contrarium sententiat Basilius *lib.* 5. *cap.*17. & Sà *verb. Paroch. n.* 2. qui absque fundamento affirmat modicam, seu brevem habitationem in Parochia alicujus, etiamsi recreationis causa fiat, sufficere ut quis in ordine ad matrimonium habeat illum, ut Parochum. Ita Dicastillus. Et hanc sententiam ex pluribus Doctoribus, me etiam citato firmat Angelus Bossius *de Matrim. cap.* 4. §. 9. *num.* 17. & *de Jubilæo sect.*4. *cas.* 43. *num.* 34. asserens, non esse audiendos Pontium, & Sà, & tu adde nunc Leandrum, & Escobar. Nota etiam hic, quod Parochus interdictus seu prohibitus ab Episcopo assistere matrimonio, adhuc validè assistit; quia posito eo interdicto seu prohibitione, Parochus adhuc retinet jurisdictionem: idem dicendum quando hujusmodi prohibitio facta fuit Adjutori, vel Vicario parochi. Imò Parochus cui vetitum fuit à superiore administrare Sacramenta propter inscitiam, validè adhuc assistit matrimonio, quia hujusmodi assistentia non est propriè administratio Sacramenti, modo Parochus sit compos sui, & externo sensu percipiat consensum contrahentium, sive per se immediatè, sive percipiat per interpretem, quod adeò verum est, etiamsi ibi per vim detineatur. Ita Bassæus *ubi suprà num.* 8. Dicastillus, & alii.

RESOL. LXXXVIII.

De licentia, quam potest dare Parochus, vel Ordinarius assistendi matrimonio?

Pro quo varii, & curiosi casus apponuntur in textu hujus Resolutionis, & etiam pro ipso Parocho tantùm? Ex p.11. tract. 3 & Misc. 3. Ref. 31.

§. 1. QUæro primò: an Parochus non Sacerdos possit concedere licentiam Sacerdoti assistendi matrimonio; Suppono Parochum non debere necessariò esse Sacerdotem: sed valere matrimonium contractum coram Parocho, vel Ordinario non Sacerdote; nam Concilium solùm exigit assistentiam proprii Parochi: at sic est, quod quamvis hic Sacerdos non sit, verè Parochi nomen, & auctoritatem propriè retinet: ergo: sic declararunt Eminentissimi Cardinales, ut refert Basilius *lib.* 5. *cap.*17. *n.* 1. cui adde Doctores, quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.*7. *q.* 22. qui *q.* 23. firmat etiam neque peccare si assistens matrimonio.

2 Quæro secundò: an licentia concessa pro ministrandis Sacramentis, includat licentiam assistendi matrimonio. Respondet negativè Hurtadus *de matrim. disp.* 5. *difficul.*11. *num.*38. ubi docet ad assistendum matrimonio non requiri licentiam specialem, sed sufficere generalem, quia conceditur facultas ad exercendum officium Parochi, quod etiam declaravit Congregatio Cardinalium, & meritò, quia assistendo ex ea licentia, satisfit Tridentino, requirenti licentiam ad assistendum, quia ea est vera licentia ad id, quamvis sub verbis generalibus collata; imò sufficit, quod licentia ad assistendum, sive specialis, sive generalis, conferatur verbaliter, quia licentia verbalis est vera licentia, cui non obstat declaratio Cardinalium, in qua dicitur sufficere licentiam generalem in scriptis datam, quia non dicitur requiri, sed sufficere.

3 Ea verò, quæ speciali nota sunt digna, tunc censentur omissa, quando non conceduntur specialiter, aut modo æquivalente concessioni speciali, concessio autem facultatis generalis ad exercendum officium Parochi æquivalet licentiæ speciali ad assistendum matrimonio, quia hæc includitur in illa; concessio verò facultatis ad administrandum omnia Sacramenta non æquivalet, nec sufficit, quia assistere matrimonio non est Sacramentum matrimonii administrare: quia nec Sacerdos assistens, nec Parochus est minister, sed tantùm ipsi contrahentes. Ita Hurtadus, qui citat Henriquez, & Coninch. Sed ex Basilio Pontio, Castrus Palaus, *tom.* 5. *disp.* 2. *punct.* 23. *num.* 1. aliter procedit, affirmans sufficienter prædictis verbis licentiam assistendi matrimonio esse concessam, quia esto in rigore matrimonium non administretur à Parocho; vel Sacerdote, impropriè tamen ministratur, quatenus ejus præsentia nominæ Ecclesiæ matrimonii administrationi necessaria est; sicque fuit à Sacra Congregatione decisum, teste Farinac. *vol.*4. *pag.* 275. ibi requiritur commissio generalis administrandi Sacramenta, vel si hæc absit expressa, vel specialis licentia.

Et licèt Hurtadus asserat, Congregationem sequi opinionem

Sup. hoc supra in R. 84. & 83.

Sup. hoc sursum in §. ult. Ref. præteritæ.

Sup. hoc peccato supra in Ref. 8. §. 3. ad medium.

Sup. hoc excō. declarato sup. in R. 84. in fine § Verum, & seq.

Sup. hoc solo ratio ibid.

Sup. hoc in R. 80. § Ego vero vel loco ibi, § Quamquam cunco.

Sup. hoc inf. in R. 89. § Et iidem noca, & seq. & in h. cis. 3. per tot. magis latè.

Sup. hoc latè. sup. in Ref. 70. & in aliis ejus primo not. & in R. 85. § ult. ad medium, § vers. si tamen.

Sup. hoc vi in Ref. seq. § Et hanc a lin. 3. & sequ. & in aliis §. ejus annot.

Sup. hoc quod hic supponitur melius, & magis latè inf. in R. 90.: Sed ut Vicarius ad med. & post med.

Sup. hoc in R. 8 not. seq.

nem communium tanquam probabilem, illa tamen supposita, puto non esse ab ea recedendum.

Sup. hoc in R. praeter. §. Nota post medium, vers. Quoad secundum. Sed leg. pro hac parte supra à §. Quaero secundo hujus Res.

4 Ego verò, ut meam sententiam promam, dico non sufficere si Parochus concedat alicui licentiam ministrandi omnia Sacramenta; nam talis licentia intelligenda est, sicut clausula Bullae Cruciatae concedens similem licentiam, quae intelligitur de Sacramentis pœnitentiae, & Eucharistiae, quae sunt maximae necessitatis. Placet tamen quod rectè observat Sanchez *disp.* 35. *n.* 8. praedictam doctrinam esse veram, quando Parochus praesens eam licentiam concederet; nec est conjectura probabilis voluisse includere etiam matrimonium; secus quando Parochus in absentia relinquit substitutum, tametsi solum illi dicat, ut administret Sacramenta vice ipsius; tunc enim sufficiens est illi licentia ad matrimonium, quia est illum Vicecuratum substituere, dum ipse abest. Et haec omnia docet Perez *de matrim. disp.* 41. *sect.* 1. *n.* 8.

5 Quaero tertiò: An Parochus non proprietarius ab Episcopo delegatus, & amovibilis ad nutum illius, possit matrimonio assistere, & ad id licentiam, conferre; posse ipsum assistere non est dubium, difficultas est; an etiam possit licentiam ad id conferre, Sotus *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 3. & Bartholomaeus Ledesma *de pœnitentia dub.* 13. docent, non posse, quia praedictus est delegatus; qui autem est delegatus, nequit alterum subdelegare.

6 Sancius verò *lib.* 3. *disp.* 31. Henriquez, & plures alii docent, posse, quod etiam declaravit Congregatio Cardinalium, & meritò: quia ille est verè Parochus, quamvis delegatus; ergo potest ad licentiam conferre, quia ex Tridentino sufficit licentia Parochi. Et idem ob eandem rationem dicendum est de Vicecurato plenè delegato à Parocho proprietario, ut contra Basilium advertit Sancius, quod verum credimus non solùm in absentia, sed etiam in praesentia Parochi proprietarii, quia etiam in praesentia illius est verus, & proprius Parochus, quamvis non proprietarius; sed delegatus, & mercenarius.

7 Quòd autem delegatus non possit jurisdictionem subdelegare, non obstat, quia eam licentiam concedere, non est subdelegare jurisdictionem, quia assistere matrimonio, ad quod conceditur, non est actus jurisdictionis; praesertim quod delegatus, quamvis nequeat jurisdictionem ad omnem causam sibi delegatam delegare, potest tamen ad unam, vel ad alteram, ac proindè posset ad assistendum matrimonio, quamvis id esset jurisdictionem concedere.

Et haec omnia docet Hurtadus *de matrim. disp.* 5. *difficult.* 10. *num.* 34. & 35. cui adde Castrum Palaum *tract.* 5. *disp.* 2. *punct.* 13. *num.* 8.

Sup. hoc lep. in Res. 82. ad fin. 6.

8 Quaero quartò: An sufficiat ad validitatem matrimonii licentia Parochi extorta per vim, & metum. Respondeo affirmativè, quia contractus lucrativi, in quibus nihil rependitur, ut sunt simplex promissio, & donatio, tametsi metu gravi extorti, validi sunt jure naturae, & jure positivo. Nam sunt simpliciter voluntarii; qui enim metu coactus consensit, absolutè consentit voluntariè, omnibus enim consideratis vult. Est etiam in illis contractibus titulus justus; nam in contractu donationis v. g. titulus legitimus est ipsemet titulus donationis, qui solum importat donationem liberalem, id est nullo pretio recepto. Et quamvis hic titulus reperiatur cum admixtione involuntarii ratione metus, dicitur titulus justus, idest titulus cui jus non resistit, ipsum annullans, metu verò injuriae, quae in tali donatione intercedit, nihil obest; tum quia injuria non est immediata causa contractus, sed consensus contrahentis, tum etiam quia tametsi injuria possit esse sufficiens causa ad revocandum consensum, & contractum irritandum, non tamen est sufficiens ut ipsum reddat omninò irritum, ut constat in contractu cui dolus causam dedit, qui etsi injuria interveniat, non est tamen jure naturae irritus, sed irritandus, quia talis dolus versatur non circa substantiam contractus, aut materiae, sed circa causam contrahendi, quae est extrinseca rei, & accessoria, ac proindè non tollit consensum, qui sit sufficiens ad naturam contractus.

9 Itaque per hanc assistentiam nihil conceditur Sacerdoti, quod in ejus dominium transeat, quippè solùm conceditur ejus personalis assistentiae valor, ut matrimonium firmet cùm ergo praedicta licentia sic extorta non irritetur à jure, efficitur validam esse.

10 Et hanc opinionem tenet Sanch. *l.* 3. *d.* 39. *n.* 23. Coninch *disput.* 27. *dub.* 3. *num.* 29. Perez *de matrim. d.* 41. *sect.* 5. *num.* 2. Hurtadus *disput.* 5. *diff.* 21. *num.* 39. Castrus Palaus *tom.* 5. *disp.* 2. *punct.* 13. *n.* 3. & alii penes ipsum. Ex quo infertur validum esse matrimonium quando testes, vel parochus dolo vocati, aut vi adducti, & contra eorum voluntatem detenti, assistunt matrimonio, & intelligunt consensum; ita ex pluribus docet Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 7. *q.* 39. qui *q.* 40. quaerit an in tali casu valeat matrimonium, si parochus assistens invitus, & affectans non intelligere, aures, & oculos occludens, nihil eorum, quae egebantur vidit.

Sup. hoc certum in fine R. praeteritam, & magis latè pro testibus Parocho, vel, &c. infra in R. 91. à medio §. Hoc tamen, & seq.

11 Et contra Sanchez *lib.* 3. *disp.* 39. *num.* 6. & Bonacinam respondet valere dictum matrimonium; & ita respondit Sacra Congregatio in haec verba; Et quid si Parochus adfuerit, nihil tamen eorum, quae agebantur, vidit, vel audivit, utrum tale matrimonium sit nullum? Respondit Congregatio, matrimonium non valere, si non intellexit, nisi ipse Parochus affectasset non intelligere, Et quidem meritò (addit Basilius) ita responsum est. Nam eo ipso quod parochus affectat non intelligere, admonitus primò velle matrimonium contrahere eos qui adsunt, sanè jam ignorare non potest consensum contrahentium, atque adeò testis esse potest ejus consensus apud Ecclesiam. Huic tam apertissimae decisioni frigidè respondet Thom. Sanch. inquit enim, horum verborum sensum esse, nisi parochus consulto, & data opera, fingat se non intelligere; cùm tamen revera non intellexisset; quasi qui vocatus ad hoc ut adsit matrimonio, & monitus à contrahentibus se velle contrahere, potuerit non intelligere matrimonium ab illis contrahi, quamvis posteà aures occludat. Hucusque Basilius *lib.* 5. *cap.* 21. *nu.* 12. cui adde Martinum de San Joseph *in Mon. Confess. to.* 1. *lib.* 1. *tract.* 15. *de Sacram. matrimon. n.* 18. ubi sic ait; (Es valido el matrimonio aunque sea prohibido por el ordinario, en que assistieron el parocho, y testigos llamados por engaño, ò traidos por fuerça, y que con ella los detuvieron, y entendieron el consentimiento de los contrayentes.

12 Y lo dicho es verdad aunque el paroco: despues de engañado procure no ver ni intender el consentimiento de los que se casan, que de lante del se da tapando las orejas, y cerrando los ojos: porque en diziendole que quieren contraher matrimonio; no puede ignorar antes entiende el consentimiento dicho, y puede ser testigo del, contra Pontium *loco citato num.* 5.

13 Quaero quintò. An licentia, concessa assistendi matrimonio sufficiat, si sacerdos ignoret licentiam datam esse, si à suo Nuncio fuerit acceptata. Et negativè respondet Pontius *lib.* 5. *cap.* 28. *n.* 8. ubi sic ait; concessa tamen licentia uti non potest is cui conceditur, nisi illi innotescat, nec enim satis est, quod concessa jam fuerit ad ejus petitionem, & innotuerit Nuntio, vel Procuratori, ut latè ostendo in *tract. de confess.* contra Sancium. Undè neque satis existimo, si contrahentes dicant se licentiam habere, ut eos jungere matrimonio possit, solent enim in eo innumerae fraudes intervenire: nisi forsan adeò virtute, & auctoritate polleret, qui diceret, ut de ejus veritate nullo modo dubitari posse videatur, de quo Thomas Sanchez *disput.* 37. Ego tamen peterem licentiam ostendi etiam à quocunque viro quantumvis virtute praestanti, nec enim in hoc ulla irrogaretur injuria, quod in re tanti momenti, & ex qua valor matrimonii pendet diligenter conaretur extraneus sacerdos suo muneri satisfacere, quibus favet decisio Rotae apud Seraphinum 1099. Quando autem revocatur, debeatne innotescere ei cui conceditur, & quando expiret, vel revocatione, vel concedentis morte, definiri potest ex his, quae dixi supra isto libro, & ex his, quae dico in tractatu de confessione in simili de licentia ad audiendas Confessiones. Ita Pontius; cui adde Hurtadum *de matrim. disp.* 3. *diffic.* 13.

14 Sed sententiam affirmativam Sanchez, post illum tenet Coninch *disp.* 27. *dub.* 3. *n.* 3. & Castrus Palaus *tom.* 5. *disputat.* 2. *punct.* 13. *n.* 6. quia cujuslibet beneficii, privilegii, dispensationis, facultatis, & gratiae concessio, à puncto acceptationis factae à Nuncio ad id specialiter destinato habet effectum, ut communiter Doctores tradunt, & colligitur ex *cap. si tibi absenti, de preb. in* 6. Ergo idem est dicendum de praedictae licentiae concessione, cùm nullum sit fundamentum aliam conditionem novam exigendi; nam quod Sacerdos ea uti non possit licitè quousque sibi innotescat esse concessam per accidens est, neque valorem licentiae impedit, sicut neque cujusvis alterius facultatis.

15 Verùm ego non recederem à sententia Basilii Pontii negativa, quam etiam tuetur Martinus Perez *de matr. disput.* 41. *sect.* 2. *num.* 5. & ideò dico, licentiam illam assistendi matrimonio concessam à parocho non valere Sacerdoti, donec ipse sciat eam esse sibi concessam; nec satis esse, quod fuerit concessa ad ejus petitiorem, & innotuerit Procuratori vel Nuncio. Ratio hujus conclusionis eadem est, ac praecedentis, quia credi non potest Tridentinum, & Parochum velle, ut licentia concessa valeat, & sit vera licentia quousque is, cui conceditur, possit ea licitè assistere, quia ad id conceditur. Atqui ignorat licentiam esse sibi concessam, quamvis jam acquisita acceptatione à nunc, nequit licitè ea assistere matrimonio.

16 Secundò, quando praedictam licentiam à Parocho petit Sacerdos per litteras, vel Nuncium ab eo missum, & ipse parochus eam concedit, non valere à tempore, quo id Nuncio intimatur, sed ut valeat, oportere, ut ipsi Sacerdoti nota sit talis licentia per litteras parochi mandato scriptas, vel per Nuncium ab eo directum.

17 Tertiò, idem puto dicendum de praedicta licentia obtenta per Procuratorem non valere à tempore, quo id Procurator intelligit, sed à tempore, quo privilegiatus habet notitiam per illum.

18 Quartò, assero non esse facilè credendum contrahentibus se habere licentiam, ut alienus Sacerdos matrimonio assistat,

stat, nisi sint personæ valdè fide dignæ; ita communiter Doctores; Ratio est, quia in his, quæ pertinent ad forum externum, ut pertinet dicta licentia, est difficile credendum partibus. Firmo, nam licet in foro pœnitentiali ad quem pertinent Confessio, Eucharistia, & Extrema-Unctio credatur se habere licentiam dicendi, at in foro externo, & in rebus spectantibus ad ipsum non creditur, ut constat *ex cap. sicut, de sentent. excomm.* Ubi probatur non adhiberi fidem excommunicato, dicenti se absolutum esse ab excommunicatione, nisi excommunicatus litteras absolutionis ostendat, aut alio modo legitimè de ejus absolutione constet: non alia de causa, nisi quia pertinet ad forum externum; & ad externam Ecclesiæ gubernationem non creditur dicenti se habere licentiam, nisi aliàs personæ sint valdè timoratæ, & fide dignæ; Nam etiam notant Doctores, Paludanus, Angelus, Sylvester, & Navarrus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 3. disp. 37. n. 3.* tametsi *in cap. sicut, de sent. excomm.* dicatur non esse credendum excommunicato dicenti se absolutum esse, nisi id legitimè ostendat; nihilominus tamen satis esse, si excommunicatus sit persona digna, & asserat se absolutum esse; ergo similiter in matrimonio est dicendum.

19 Quæro sextò: quid si Parocho interdictum sit ab ordinario, ne ulli Sacerdoti licentiam ad assistendum matrimonio concedat; Respondeo, concessionem, si fiat, illicitam fore: validam tamen esse dum prohibitioni non est adjectum decretum irritans, ut decisum à Congregatione Cardinalium testatur Sanchez *lib. 3. disp. 31. n. 2.* Salzedo *cap. 73. sua practica §. primum igitur dubium*, Zeball. *qu. 604. n. 73.* Guttierez *cap. 67. per totum*, & colligitur manifestè ex *cap. 2. de matrim. contr. contra interdict. Eccles.* Idem censeo dicendum de licentia concessa Sacerdoti sub onere præmittendi denunciationes, indagandi impedimentum, aliamve diligentiam præstandi, dum enim non additur decretum irritans, censeri debet prædictam diligentiam præcipi non in vi conditionis, sed oneris, & obligationis, maximè si sit deligentia quam jus commune postulat, ut tradit Sanchez *dicta disp. 32. & 33.* & Coninch *disp. 27. dub. 3. n. 33.*

Sup. hoc sup. in qu. R. 7. & in R. 81. §. 1. cuiuso ad novissimum, vers. Et tamen. Et pro Decreto irritante hic apposito lege sup. dicto §. vers difficultas Res. 70.

20 Sed Martinus Perez *de matrim. disput. 41. sect. 4. num. 4.* putat, quòd si in commissione facta Sacerdoti dicatur, conjunge aliquos matrimonio, si per solertem indaginem inveneris eos non esse impeditos, dictum Sacerdotem invalidè interesse; ea informatione non præmissa. Ratio est, quia illa verba conditionem important alio modo quàm iure inest, & formam specialem inducunt; nam aliud est dicere si fuerint idonei, tunc enim non inducitur conditio, quia iure inest, & exprimitur modo quo inest, aliud verò si inveneris esse idoneum, quia petitur informationem fieri, quod jure non inerat, & ideò talis clausula inducit formam, & conditionem.

21 Ex his ego olim rectè interrogatus respondi, quod si Episcopus per se, vel per constitutionem Synodalem interdicat Parochis dare licentiam assistendi, nisi Sacerdotibus approbatis ab Episcopo, & Sacerdos cui data est licentia, non sit ex approbatis, sit valida dicta licentia, assistentia, & matrimonium ipsum.

22 Respondi, inquam, validum id totum esse, nisi Episcopus, aut constitutio Synodalis expressè addat decretum irritans aliter gesta. Ratio est, quia id speciale statutum est in favorem matrimonii, ut irritum non reddatur ex simplici prohibitione, sic constat ex *cap. 2.* ibi; licet enim contra interdictum Ecclesiæ ad secunda vota transire non debuerit, non tamen est conveniens, ut ob id solùm Sacramentum conjugii dissolvatur. Igitur quamvis Episcopus, vel Synodalis constitutio simpliciter prohibeat, dum non addit decretum irritans, matrimonium non irritabitur. Firmo amplius: nam Tridentinum *sess. 24. de matr. cap. 7.* præcipit Parochis, ne intersint vagorum matrimonio, nisi præmissa diligenti informatione, & Episcopi licentia, & tamen si Parochus, his non servatis, intersit eorum matrimonio, est validum. Ergo si conjungere aliquos matrimonio contra Concilii prohibitionem, vel dare licentiam alteri conjungendum absque diligentia ibi præscripta, non reddit illud irritum, à fortiori non reddet simplex Episcopi, vel Synodi prohibitio.

23 Nota hic obiter, Parochum criminosum, & infamem infamia juris, posse assistere in matrimonio. Undè sequitur primò, quod talis Parochus possit dare licentiam alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, tradit Sà supra, & sequitur ex variorum doctrina.

24 Sequitur secundò, infamem criminosum, &c. posse substitui, quia Concilium solùm requirit conditionem sacerdotii in substituto, & ita docet Præpositus *in 3. part. quæst. 4. de matrim. cland dub. 14. num. 99. fol. 927.*

RESOL. LXXXIX.

Quædam practicabilia circa Parochum, & ejus licentiam assistendi matrimonio, ad ordinatum Concilii Tridentini sess. 24. cap. 1. de reform.

Pro quibus varii, singulares, & curiosi casus adscribentur in corpore hujus Resolutionis? Ex part. 11. tr. 3. & Misc. 3. Res. 34.

§. 1. IN sequenti Resolutione satis explicabitur, quis veniat sub nomine Ordinarii ad assistendum matrimonio, nunc verò aliqua discutienda sunt de Parocho, & de ipsa licentia assistendi matrimonio. Et suppono quod Parochus unius contrahentis, si in ejus Parochia matrimonium celebratur, validè, & licitè matrimonio assistit. Et hoc verum censeo, etiamsi Parochus extra propriam Parochiam assistat, ita contra Navarr. *cap. 25. n. 144.* Ludovic. Lopez *1. p. institut. cap. 86. §. preterea, & 2. p. de matrim. cap. 39.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. n. 2.* Rodriguez *p. 1. sum. cap. 218. nu. 5.* Zeballos *d. q. 604. num. 60.* Basil. Ponce *lib. 5. cap. 16. n. 4.*

Sup. hoc infra et R. 110 lege docte. §. Verum à vers. Valet matrimonio. Sed lege eum per totum.

2 Et post alios docet Leander *de sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 7. quæst. 16.* Spino *de testam. gloss. 15. num. 42.* Sanchez *lib. 3. disp. 19. num. 8. & 14.* Coninch *disp. 27. num. 22.* Guttierez *tract. de matrim. cap. 62. n. 5.*

Ratio videtur manifesta, nam Concilium solùm exigit Parochi assistentiam, non autem exigit quod in propria Parochia assistat, neque ejus fini necessarium erat, cùm ejus assistentia ubicumque matrimonium celebretur clandestinæ nuptiæ utantur, ob cujus causam assistentia Parochi à Concilio postulatur.

3 Sed difficultas est, an licitè extra propriam Parochiam assistat? Negant Salzed. *practic. cap. 73. §. 11. in nova edit.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 2.* Rodriguez *1. tom. summ. cap. 219. num. 7.* Basilius Ponce *dict. lib. 5. cap. 16. num. 11.* Coninch *disput. 27. dub. 2. num. 19.* Moventur, quia nequit sponsos benedicere: ergo neque eorum matrimonio assistere. Verius tamen, cessante scandalo, oppositum existimo cum Spino *Gloss. 25. n. 42.* Segura Davalos *director. judic. Ecclesiast. 2. part. cap. 15. num. 49.* Sanchez *lib. 3. disp. 19. num. 18. & 19.* Guttierez *cap. 62. nu. 6.* eo quod prædicta assistentia nullibi prohibita inveniatur, & licet sponsos benedicere non possit, ut tradit Concilium *sess. 6. cap. 5. & cap. 24. sess. 1. de reformat.* non indè infertur eorum matrimonio non posse assistere, cùm hæc assistentia magis urgeat, & benedictioni solemni necessariò conjuncta non sit. Verùm an etiam validum sit illorum matrimonium, cui Sacerdos ex commissione Parochi assistit extra Parochiam committentis? Negant plures relati à Sanchez *lib. 3. disp. 34. n. 1.*

Sup. hoc in R. 701. §. ult.

4 Quia esto Ordinarius exercere possit, extra territorium jurisdictionem voluntariam, & delegatus inferior Principe eam exercere nequit, ut ex *l. 2. de offic. procons.* tenent Barthol. *in l. 1. n. 40. C. de Summa Trinit. & fid. Catholic. & in dict. l. 2. n. 2.* Franciscus Marchino *decis. Delphinat. 117. in fin. 2. p.*

5 Sed dicendum est similiter delegatum assistere matrimonio posse extra Parochiam committentis, ac potest committens, quia suam illi potestatem delegat, neque est ullus textus, aut ratio ex quibus hæc delegatio restricta censeatur, ut plurimum firmat Guttierez *dict. c. 62. de matrimon. n. 10.* neque verum est jurisdictionem voluntariam, quam ex assistentia imitatur, non posse extra locum committentis delegatum exercere; potest utique tum in audiendis confessionibus, tum in conferendis beneficiis, ut probabilior fert sententia apud Sanch. *lib. 3. disp. 34. num. 2.*

6 Et tandem observa aliquos docere, non sufficere præsentiam parochi unius contrahentis in parochia alterius, sed necessariò requiri in parochia viri præsentiam parochi viri, & in parochia fœminæ, præsentiam parochi fœminæ; sed contrariam sententiam ego olim docui, & me citato nunc docet Leander *q. 15.* & omnia superiùs dicta; præter Doctores citatos firmat Martinus Perez *de matrim. disp. 40. sect. 2. per totam.*

Docuit signanter int. in Res. 110.

7 Nota hic etiam primò, incolas loci in quo non viget Tridentinum, non posse validè matrimonium inire absque parocho, & testibus in loco ubi Concilium viget; secus autem dicendum est de incola loci, in quo viget Tridentinum: nam validè potest contrahere sine parocho, & testibus in aliis locis in quibus non viget: ita contra Henriquez, Rodriguez, Sylvium, & alios docet ex pluribus Leander *de Sacr. tom. 2. tract. 9. disp. 7. quæst. 11.* qui notat procedere; etiamsi in fraudem legis Tridentini proficiscantur ad locum ubi non viget, ut ibi sine parocho, & testibus contrahant.

Sup hoc, & consento in duobus sequ. §§. supr. in R. 74. & 78. & in to. 1. et 3. Res. 117 in fine, & in to 4. tract. 8. Res. 161 §. Confirmatur, in principio.

8 Quia probabilius est, quod si prædicti incolæ bona intentione contraherent, validè contraherent, ut nuper est habitum: ergo etiam validè contrahent, quamvis cum dicta mala intentione contrahant: nam contractus non læditur ex bona, vel mala intentione. Secundò, quia dicti incolæ in tali casu utuntur jure suo; at qui utitur jure suo, non dicitur in fraudem legis facere: ergo.

Vide etiam Martinum Perez *de matrim. disp. 39. sect. 6. per totam*, & Bossium *de matrim. cap. 4. §. 10. n. 18.* Præpositum *in 3. p. D. Thom. q. 4. de matrim. clandest. dub. 7. n. 42.*

9 Nota secundò dari casus, in quo valeat epicheja, quoad decretum Concilii de præsentia parochi, & testibus: nam ego modo certum existimo Christianos habitantes in provinciis infidelium, & in eis natos, in quibus Tridentinum non fuit promulgatum, validè contrahere absque parocho, & testibus. Ratio est manifesta, quia decretum Tridentini in eis provinciis non habet vim ex defectu publicationis ab ipso Tridentino requisitæ ad id: idem dicendum est de Christianis captivis, & mer-

mercatoribus, & quibuscumque aliis habitantibus in dictis provinciis, & natis in provinciis Christianorum, in quibus Tridentinum non est promulgatum, nec viget, quia etiam isti validè contrahunt absque parocho, & testibus; cum Tridentinum non habeat vim in suis provinciis, neque in provinciis infidelium, in quibus habitant.

10 Item puto validè contrahere captivos apud infideles sine parocho, & testibus, quamvis ad eas regiones ducti sint post publicationem, & receptionem in sua parochia, nec animum ibi permanendi habeant.

11 Et ita, me etiam citato, tenent Doctores, quos adducit, & sequitur Leander *de Sacram.tom.2. tr.9. disp.7. q.13.* qui cum Sanchez, & Pontio idem putant dicendum esse de matrimonio contracto inter Christianos mercatores, qui inter infideles commorantur, mercium congregandarum (vel alia ratione) causa.

12 Nec obstat dicere, si captivi possint in locis infidelium contrahere matrimonium absque parocho, & testibus, quia ibi non est receptum, nec promulgatum Tridentinum decretum, certè nullis aliis legibus Ecclesiasticis jejunii, abstinentiæ carnium, vel auditionis Sacri tenerentur, cùm ibi nec receptæ, nec publicatæ sint. Respondeo diversas esse rationes, nam ut aliæ Ecclesiæ leges ubique obligent, sat est quod sint promulgatæ in qualibet fidelium Diœcesi, vel in Curia Romana: at decretum Tridentini ut obliget, specialem publicationem postulat in qualibet parochia, vel loco habitantis. Cumque apud infideles hæc conditio deficiat in illis locis, hoc decretum nondum obligandi vires accepit, & consequenter qui in illis contrahunt, licet domicilium ibi non fixerint, non tenentur servare solemnitatem in eodem decreto contentam, quia ut dictum est, contractus celebrandus est juxta solemnitates loci contractus.

13 Et ideò Præpositus, *ubi supra num. 45.* sic asserit; Ex his patet quid sit dicendum de Christianis captis à Turcis, vel commercii causa degentibus apud infideles, quos aliqui existimant non posse validè in illis terris contrahere sine parocho, &c. si Tridentinum in loco domicilii sit receptum ante illorum captivitatem: alii dicunt non posse, si non habeant animum permanendi, sed ex dictis patet posse, quovis in loco. Ita ille.

14 Sed limitanda venit superior sententia in locis, in quibus fuit promulgatum Concilium Tridentinum; licet postea in manibus infidelium, vel hæreticorum devenerint, & sic hodie in Hollandia, ut ego alibi probavi: fideles non possunt contrahere matrimonium absque præsentia parochi, & testium. Et ex dictis sequitur à fortiori Judeos, qui aliquibus in locis habitant intra terminos Parœciarum, in quibus servatur ea Tridentini constitutio, illa non adstringi, quod etiam dicendum de infidelibus commorantibus in dominio Regum Catholicorum, in quo Tridentinum hac parte est receptum. Expediret tamen per civilem potestatem aliquem modum eis præscribi, quo de illorum matrimonio posset constare, quia etiam interest Reipublicæ civili, ut vitentur incommoda, quæ ex matrimoniis clandestinis nata sunt, hoc præmisso.

15 Dico primò, baptizati habentes domicilium in loco, in quo constitutio Tridentini est legitimè promulgata, & exacti sunt dies triginta à publicatione, & ibi contrahunt, necessariò debent servare formam præscriptam, ut matrimonium validè ineant; est certa opinio, & apud omnes recepta, & ita docet Præpositus *ubi supra num. 31.*

16 Et tandem nota tertiò, magnam difficultatem adesse, quam habitationem contrahentes habere debeant in parochia, ut eos parochus conjungere possit: Basilius Pontius nimis laxè, dicit illius parochiæ, in qua etiam per transitum habitas, esse tuum parochum, ut te possit in matrimonium jungere.

17 Sed hanc sententiam tanquam improbabilem refellit Castrus Palaus, & alii communiter. Aliqui verò nimis strictè putant necessariò contrahi domicilium debere, ut possit parochus illorum matrimonio assistere. Sic Rota *in noviss. decis. 643. num.2. & 3. volum.1.* Segura *2. part. direct. judic. c. 15. num.48.* Man. Rodriguez *1. tom. sum. 2. edit. cap. 219. num. 6.* Henriquez *lib. 11. de matrimon. cap. 3. num. 3.* Spino *specul. testam. gloss. 15. num.41.* Petrus de Ledesma *de matrim. q.45. art. 5. punct. 3. post dub. 4. §. dico tertiò.*

18 Mihi vero placet opinio media; & ideò assero non solùm illum verum parochum tui esse ad matrimonium, in cujus parochia habes domicilium, id est habitationem animo perpetuò manendi, dum commodior non se obtulerit, sed etiam illum, in cujus parochia decernis majori parte anni commorari animo postmodum in proprium domicilium revertendi, qualiter procedunt Scolastici in Universitate, & Mercatores in curia, & mercenarii locantes opera, sic latè probat pluribus relatis Sanchez *lib. 3. disp. 23. à num. 12.* Guttier. *cap. 63. de matrim. à num. 13.*

19 Quibus adde Præpositum *in 3. part. D. Thom. q. 4. de matrimon. clandest. dub. 9. num. 58.* & Bossium *de matrimon. cap. 4. §. 2. num. 9.* Immo quoad hoc, ut valeat matrimonium inibi coram parocho habitationis celebratum, non est opus expectare, ut majori anni parte hi in parochia, vel Diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi majori anni parte habent, incipiunt habitare, efficiuntur parochiani, & possunt ibi omnia Sacramenta, Ordine excepto, recipere ab Ordinario, vel parocho habitationis. Ita Guttierez *dicto cap. 63. num. 20.* Augustinus Barbosa *de potest. Episc. dict. alleg. 32. n. 64. & de Parochis dict. cap. 21. num. 35.* Sanchez *lib. 3. dict. disp. 23. num. 14.* Basilius Pontius *lib. 5. cap. 13. dict. §. 1. num. 4.* Et ego *dicto casu 13. num. 33.* ob eam rationem, quod sicut ad domicilium simpliciter acquirendum, nulla requiritur temporis habitatio, sed statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi, illud acquirit. Ita statim ac incipit quis habitare, animum habens habitandi non ad modicum, sed ad longum tempus, contrahit, seu acquirit quasi domicilium, & efficitur quasi incola, & parochianus.

20 Et ideò ex Barbosa Bossius *ubi suprà §. 10. n. 18.* testatur, Sacram Congregationem in Senen. 17. Maii 1610. declarasse validum fuisse matrimonium cujusdam juvenis cum meretrice, qui dubitaverat illud in propria Civitate contrahere, adhibendo Concilii Tridentini solemnitates; eo quod juvenis parentes impedimentum eisdem facilè facturi erant, & proptereà ad Urbem Romam se transtulerunt, & coram testibus, & parocho in parochia, in qua aliquantulum morati erant, contraxerunt per verba de præsenti.

RESOL. XC.

Quinam sub nomine Ordinarii comprehendantur ad ornatum Concil. Trid. sess. 24. cap. 1. de reformatione, & aliorum textuum & Canonum?

Et docetur Episcopum, & Archiepiscopum, in sua Diœcesi, & aliquando comparatione suffraganeorum; Cardinalem, respectu subditorum Ecclesiæ sui tituli; Legatum Pontificis in Provincia sua legationis; Capitulum Sede vacante, seu ejus Vicarium; Abbatem Ecclesiæ nullo Episcopo subjectæ, omnes prædictos comprehensos esse sub nomine Ordinarii.

Et an Vicarius generalis Episcopi, vel provisor dicendus sit Ordinarius?

Et quid de Vicariis forensibus?

Et an ut Vicarius generalis queat per se assistere matrimonio, etiam debeat esse Sacerdos?

Et quid de Parocho?

Et quid est sentiendum de Abbatibus Commendatariis perpetuis Abbatiæ, habentibus jura Episcopalia, ut est Abbatia Farfensis, &c.

Et an Magister Scholæ Salmanticensis respectu Scholasticorum, qui in Matricula scripti sunt, an sit Ordinarius eorundem Scholasticorum, possitque validè assistere eorum matrimoniis, & aliis assistendi licentiam dare? Ex p. 11. tr. 3. & Misc. 3. Res. 35.

§. 1. DE hac quæstione latè agit Antonius Gomez *in Bullam Cruciatæ per cap. 4. per totum*; omnes verò conveniunt Episcopum, vel Archiepiscopum in sua Diœcesi esse ordinarium, non tamen comparatione subditorum suffraganeorum, quia comparatione horum ordinarius non est, nisi in casibus specialibus, ut deciditur *cap. pastoralis in princ. de offic. ordinarii.* Casus autem speciales sunt primò, si actu visitaret suffraganeos; etenim eo tempore ordinarius censetur teste Henriquez *lib. 19. cap. 13. num. 3.* Sanchez *lib. 3. disp. 28. nu. 3. & 4.* Suarez *tom. 4. in 3. part. disp. 25. sect. 1. nu. 14.* Coninch. *de matr. disp. 27. num. 17.* Secundò extra tempus visitationis denegata ab Episcopo licentia, fueritque causa ad Archiepiscopum per appellationem devoluta: tunc enim causa cognita, & sententia prolata, cui locus appellationi non sit, poterit eo matrimonio assistere, vel licentiam concedere, sicut resolvunt Spino *de testam. gloss. 25. num. 39.* Segura *direct. judic. Ecclesiast. 2. part. cap. 15. num. 50.* aliis relatis Sanchez *lib. 3. disp. 28. num. 4.* Guttierez *de matrim. cap. 66. num. 3.* Deinde censetur ordinarius Cardinalis respectu subditorum Ecclesiæ sui tituli, quia habet jurisdictionem quasi Episcopalem ex *textu in cap. his quæ, de majorit. & obedient.* & tradunt Navarrus *lib. 4. consil. tit. de sponsal. cons. 47. aliàs tit. de clandestin. desponsat. cons. 14. num. 1.* Sanchez *dict. disp. 28. n. 7.* Guttierez *cap. 66. nu. 9.* Item sunt ordinarii omnes Legati Pontificis in Provincia suæ legationis, possunt enim quidquid potest Episcopus, ut probat Sanchez *n. 8.* Guttierez *n. 10. & lib. 1. canonic. quæst. cap. 11. num. 6.* Coninch. *disp. 27. dub. 2. n. 16.* Prætereà censeri Ordinarium capitulum Sede vacante, seu ejus Vicarium resolvunt Coninch. *n. 17.* Guttierez *dicto cap. 66. n. 5.* Sanchez *loco allegato*, & alii communiter. Item ordinarius censetur Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subjectæ, ut colligitur ex *cap. Joannes de testament.* & tradit Henriquez *lib. 11. de matr. cap. 3. nu. 4.* Petrus de Ledesma *de matrim. q. 45. art. 5. punct. 3. paulo ante dub. 4.* Sanchez *dict. disp. 28. num. 6.* Guttierez *cap. 66. num. 6.* Denique omnes illi, qui jurisdictionem quasi Episcopalem habent comparatione subditorum Ordinarii censentur, ut benè comprobant

bant Sanchez, Guttierez, & Coninch. *loc. alleg.*

Quod hoc lo. R. supra do. [illegible] R. 68. 2 An verò Vicarius Episcopi Generalis in Hispania Provisor dicendus sit ordinarius, negat Gomez, *ubi supra num.* 21. & Sotus *in* 4. *dist.* 28. *q.* 4. *art.* 3. *verbo circa concessiones*, Petrus de Ledesma *quæst.* 45. *dd matrim. artic.* 5. *punct.* 3. *dub.* 4. & ideò asserunt, seclusa speciali commissione, quòd non possit assistere matrimonio, nec Sacerdoti licentiam concedere. Mihi verò placet contraria sententia, quam tuetur Petrus Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 18. Guttierez *Canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 13. *& tract. de matrim. cap.* 66. *num.* 12. *& cap.* 69. *num.* 9. Coninch. *disp.* 27. *dub.* 2. *num.* 17. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 10. 2. *part. cap.* 4. *n.* 5. Basil. Pont. *lib.* 5. *c.* 11. *n.* 1. Gaspar. Hurtado *disp.* 5. *de matr. diffic.* 9. *num.* 32.

3 Et ratio est, quia ordinarius est qui habet jurisdictionem ordinariam, & jurisdictio ordinaria est, quæ vel lege, vel Canone, vel consuetudine conceditur, & habetur *l.* 1. *l. & quia ff. de jurisdict. omn. jud. l.* 2. *Cod. de officio ejus, qui vicem alterius gerit. cap. à judicibus g.* 2. *quæst.* 6. ibi ordinarii verò sunt qui ab Apost. & Ecclesiasticis, vel ab Imper. ut sæculares legitimam potestatem accipiunt *cap.* 1. *& cap. conquerente, de officio Ordinarii, & aliis capitibus eodem titul. in Decretalibus, & in* 6. quare cùm Episcopus dum Vicarium constituit generalem, ei non conferat jurisdictionem, sed supposita electione, & constitutione in Vicarium Generalem ei à Canone tribuatur, ut constat ex dicto *cap. licet, & ibi Gloss. & scribentibus de officio Vicarii in* 6. verè, & propriè est ordinarius, & consequenter vigore Tridentini potest assistere, & alteri licentiam assistendi matrimonio concedere.

4 Nec obstat dicere, quod inquit Tridentinum *sess.* 24. *c.* 20. *de reformat.* cognitionem causarum matrimonialium ad solum Episcopum pertinere, tacitè ejus Vicarium excludens. Respondeo, quòd esto asserat ad solos Episcopos pertinere causarum matrimonialium cognitionem, non obinde Vicarium excludit; oportebat namque expresè illum excludere, uti factum est *sess.* 24. *cap.* 6. ibi, eis tantùm, non eorum Vicariis sit permissum, sicuti annotavit Flamin. *lib.* 3. *de resign. benefic. q.* 12. *num.* 20. *&* 21. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 29. *num* 16. Guttierez *cap.* 69. *n.* 7. Adde etsi ex ratione Vicariatus non deberet causas matrimoniales Vicarius Episcopi cognoscere, adhuc non infertur validè assistere matrimonio non posse; siquidem Parochus causas matrimoniales non cognoscit, & tamen validè assistit, & licentiam concedit, quia est ordinarius.

5 Hinc notandum est, quoties in aliquo decreto mentio fit ordinarii, nisi subjecta materia aliud poscat, intelligi non tantum Episcopum, sed omnes habentes jurisdictionem ordinariam; quia omnes illi Ordinarii sunt: atque adeò nomine ordinarii comprehendi Vicarium Episcopi, cùm verè ordinarius sit, quare cùm in Tridentino mentio fiat Ordinarii, comprehenditur quoque Vicarius Episcopi. Idem dic de Vicario Capituli Sede vacante, & aliorum habentium jurisdictionem Episcopalem, cùm verè Ordinarius sit.

Quæ ad hoc in R. non præter. in ejus §. alt. 6 Hæc autem non sunt extendenda ad Vicarium foraneum; hic enim neque ordinarius est, nec per se assistere matrimonio potest, aut licentiam concedere, nisi ea potestas ei fuerit specialiter commissa, ut ex communi sententia docet Sanchez *dict. disputat.* 29. *num.* 20. Guttierez *cap.* 67. *nu.* 16. *& cap.* 69. *num.* 12.

7 Nam licet Vicarius Foraneus alicujus partis Diœcesis dicatur etiam Vicarius propriè in ea parte, in qua vices Episcopi gerit, juxta *gloss. in elem.* 2. *verbo Foraneos, de rescriptis.* Bertachin. *tract. de Episc. part.* 8. *lib.* 4. *tit. de Vicario Episcop. nu.* 17. & alios quos citat Sbroz. *de Vicar. lib.* 1. *q.* 20. *dict. num.* 1. tamen, cùm non gerat vices Episcopi sui in eodem loco, in quo Episcopus non dicitur propriè Vicarius illius, Bartol. *in l.* 1. *ad finem ff. quis, & à quo* Covarruv. *pr. q. cap.* 4. *num.* 8. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 12. *num.* 15. Spino, & Sbroz. *locis citatis*. Quare etiam non est ordinarius, cùm non habeat potestatem ordinariam, ut dixi in tractatu de triplici Jubilæi privilegio *sess.* 3. *casu* 2. §. 3. *n.* 60. circa finem, Sed delegatam, nec cum Episcopo constituat idem tribunal, & auditorium, unde ab eo ad Episcopum appellatur, quapropter Vicarius Foraneus neq; matrimoniis validè assistere, neque aliis assistendi licentiam dare, ex vi sui officii, seu delegationis in Vicarium foraneum potest; sed ad hoc ei specialis Episcopi commissio necessaria est assistendi, vel concedendi aliis licentiam assistendi. Si autem ei ab Episcopo causarum matrimonialium cognitio in genere concederetur; tunc ex vi hujusmodi delegationis, & validè assistere, & aliis assistendi licentiam dare posset, ut tradunt Segura *in directorio* 2. *part. cap.* 15. *num.* 16. *& cap.* 16. *nu.* 2. Sanchez, Guttierez, & Pontius *locis proximè citatis*, quia si potest de causa principali cognoscere, multò magis de causa minus principali, & accessoria, ac de præambulis, Regula, cui licet quod plus est, *de reg. in* 6. & præter Doctores citatos Stephanus Gratian. *tom.* 1. *disceptat. Forens. cap.* 83. *num.* 13.

8 Sed ut Vicarius Generalis queat per se assistere matrimonio, eum debere esse Sacerdotem affirmant Navarrus *Consil. lib.* 1. *de officio ordin. consil.* 1. *in prima edit. & lib.* 4. *consil.* 10. *in* 2. *edit.* Salzedo ad Diaz *dict. cap.* 73. *versic.* 14. Julius Sannazarius *dict. artic.* 4. *num.* 36. Cevallus *tom.* 1. *q.* 604. *num.* 59. Cenedo *q.* 30. *num.* 46. Ugolinus *de potest. Episc. cap.* 15. §. 10. *nu.* 5. Zerola 2. *part. praxi verbo Parochus* §. 3. Hieron. Vener. *lib.* 1. *exam. cap.* 39. *num.* 6. & Sayrus *decis.* 1. *sub tit. de offic. ordin.* & attestatur Salzedo, & Navarrus S. Congreg. id declarasse de Parocho, quòd non possit juxta Concilium assistere, nisi sit Sacerdos; sed tenendum est, Vicarium Gener. non sacerdotem validè assistere, prout probabile putat Sannazarius *loco citato*, ut etiam Navarrus ait de jure esse probabile, licet ob sacræ Congregationis declarationem secus sentiat, & absolutè tenent Bossius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 11. & Barbosa *de potestate Episc. part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 120. quia etiam Parochus non Sacerdos validè assistit, ut dicemus infra, & declaravit Sacra Congregatio prout refert Bellarminus *ad dict. cap.* 1. *sess.* 24. in declarationibus, ultima declaratione, quæ sic habet, Parochus sufficit etiamsi non sit Sacerdos, dum expectatur manus. Undè non est credendum emanasse declarationem in contrarium, quam allegant Navarrus, & Salzedo *loco citato*, & ipsemet Navarrus, licèt *loco citato* consuluerit quòd Vicarius Episcopi non Sacerdos non intersit matrimoniis, sed alium Sacerdotem deleget, nihilominus *cons.* 30. *de sponsal. in.* 1. *edit. & cons.* 9. *de clandest. desponsat.* absolutè tenet non requiri Sacerdotium in Parocho. Sup. hoc in R. not. seq. Sup. hoc supra in R. 33 §. 1 à lin. 3.

9 Verùm ex his oritur difficultas, an quòd dictum est de Abbatibus titularibus habentibus jurisdictionem quasi Episcopalem, sit extendendum ad Abbates commendatarios perpetuos Abbatiæ habentes jura Episcopalia, ut est hodie in Abbatia Farfensi Eminentissimus, & nunquam satis laudatus Princeps, & Dominus meus Franciscus Cardinalis Barberinus, & videtur negativè respondendum ex declaratione Sacræ Congregationis; quam refert, & sequitur Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 13. ubi sic ait, Quæret aliquis in hoc *cap.* An qui habet in commendam Abbatiam, quæ jura Episcopalia habeat, intelligatur in præsenti nomine Ordinarii; extat de hoc decisio Congregationis Cardinalium, quæ apud Farinacium *sess.* 24. *Concilii Tridentini cap.* 1. *de reformat. matrim.* his verbis concepta est; Non permittitur hæc facultas commendatario, licet ejus Abbatia jura Episcopalia habeat, cujus Abbas appellatione Ordinarii venit juxta *glossam in cap. fin. de offic. ordin. in* 6. Dixit enim S. D. N. quod Ordinarius hic non intelligitur nisi Episcopus, tamen Cardinali Farnesio Commendatario Farfensis Monasterii fuit permissum, non autem ejus Vicario: Hæc ibi. Ex quibus disces neque commendatarium de jure posse, neque ejus Vicarium, quamvis commendatario specialiter à Sede Apostolica concessum fuerit, nisi expressè etiam eidem Vicario Apostolica Sedes concesserit. Ita Pontius. Sup. hoc supra leg. tatis R. 33 [illegible] à medio §. 2.

10 Sed præfata declaratio ait Angelus Bossius *de matrimon. cap.* 4. §. 20. *num.* 56. videtur suspecta, cùm in ea dicatur solum Episcopum comprehendi nomine Ordinarii in dicto *cap.* 1. *sess.* 24. quare subdit Bossius; nisi mihi magis constet de mente ejusdem S. Congregationis, putat contrariam sententiam veram esse. Et illam observat docuisse Nav. Cevall. Molin. & alios; tum quia quicquid potest Titularis ratione dignitatis, potest illius commendatarius, Panor. *in cap. querelam de elect.* Dec. *in cap. edoceri de restitut.* Navarr. & Molin. *locis citatis*; tum quia decretum Concilii de Ordinariis loquitur indefinitè, & regula indefinita universali æquipollet, Glossa communiter recepta in *cap. ut circa, de elect. in* 6 At verò Abbas Commendatarius ordinarius dicitur, Gloss. & Text. *in cap. ordinar. de offic. ordinarii in* 6. Ergo, &c.

11 Verùm quid dicendum est de magistro Scholæ Salamantinæ respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt; An sit Ordinarius eorundem Scholasticorum, possitque validè assistere eorum matrimoniis, & aliis assistendi licentiam dare? Negat Basilius Pontius *dict. leg.* 5. *cap.* 12. *nu.* 8. *& sequent.* ubi pluribus contendit dictum Magistrum habere in Scholasticos Salamantinos laicos jurisdictionem tantùm sæcularem; Sanchez verò *lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 6. & Guttierez *cap.* 56. *num.* 9. referunt opinionem Manuelis asserentis dictum Magistrum comprehendi *in dict. cap.* 1. *sess.* 24. nomine Ordinarii, habereque in dictos scolasticos omnem jurisdictionem quasi Episcopalem, ac proinde posse remittere denunciationes matrimoniales, assistere matrimonio, & aliis assistendi licentiam dare, & concedere. Quæratis non plene sup. hoc. lege tamen de [illegible] Mi hi, R. præter.

R E S O L. XCI.

De testibus necessariis ad contrahendum validè matrimonium.
Et an sit necessarium hos testes esse rogatos?
Et an sufficiat, quamvis vi detenti, & repugnantes intersint, modo percipiant contractum celebratum?
Et an prædicti testes pro validitate matrimonii debeant esse omni exceptione majores?
Et an testes simul cum Parocho interesse debeant matrimonio, vel sufficiat successivè coram illis explicent contrahentes consensum?

Et

Et an peccent mortaliter, qui contrahunt coram Parocho coacto, quod non procedit quoad testes?

Et an ad constituendum Procuratorem pro matrimonio contrahendo non sit necessaria certa ætas, nec qualitas alia præter eam, quam jus naturale exposcit ad explicandum consensum nomine alterius, nimirum usum rationis?

Et an matrimonium initum coram testibus, & Parocho si iste sit intrusus, non obstante quod adsit error communis, an adhuc matrimonium sit validum? Ex part. 11. tract. 4. & Miscel. 3. Res. 33.

§. 1. Certum est, ad matrimonij valorem præter Parochum, vel alium Sacerdotem de licentia Parochi, requiri, & sufficere duos testes, coram quibus contrahatur, nec sufficere unum testem, cum eo. De Parocho patet, quia Tridentinum *sess.* 24. *de matrimon. cap. illo primo*, expressè irritat matrimonium non contractum coram Parocho, vel Sacerdote de ejus licentia, & duobus, vel tribus testibus præsentibus. Est verò doctrina certa, quando statutum requirit ad certum actum duo personarum genera, personam unius generis, non posse utriusque vicem gerere, atque adeò statuto, ut valeat actus coram presbytero, & tot testibus, presbyter ipse non potest esse unus ex illis testibus. Cum ergo Tridentinum exigat duo genera personarum, nimirum Parochum, seu Sacerdotem de ejus licentia, & duos saltem testes præsentes, non poterit Parochus, vel ille Sacerdos obire munus Parochi, & simul vicem alterius ex illis testibus supplere.

2 Hos tamen testes necessarium non esse rogatos, quia ea qualitas à Concilio non exigitur, ut benè notarunt Gregor. Lopez, *leg. 1. verbo sin testigos, tit. 3. part. 5.* Caldas Pereira *de empt. & vend. cap. 6. n. 22.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. nu. 9.* Sanchez *l. 3. disp. 41. n. 7.* Guttier. *de matrim. cap. 43. num. 77. & cap. 55. in fine*: Quinimò sufficiunt, quamvis vi detenti, & repugnantes interfint, modo percipiant contractum celebratum, sicut de parocho diximus, quia ea vis non impedit, quin possint de matrimonio testari, uti tradit Zemball. *in sui quæst. pract. q. 604. num. 82.* Sanch. *l. 3. d. 39. n. 9.* Coninch. *d. 27. n. 44.* Ceuedo *pr. & Can. quæst. lib. 1. q. 30. num. 108. ad finem.*

Sup. hac vi sup. in R. 81. § Et hanc à lin. 5. & cur[illegible] in fine[illegible] R. ejus not. propter Patochi.

3 Nota tamen, eos qui contrahunt coram Parocho coacto, per se loquendo peccare mortaliter. Probatur, quia gravem injuriam irrogant ipsi Parocho, ut ministro Ecclesiæ ab ipsa deputato ad auctorizandum matrimonium; ergo peccant graviter contra Religionem, vel contra duliam Sacram. Peccant verò contra justitiam, aut mortaliter, aut venialiter pro quantitate violentiæ. Dixi per se loquendo; nam posset contingere, ut esset gravis necessitas contrahendi, & absque justa causa nollet Parochus assistere; tunc enim posset dolosa æquivocatione vocari Parochus, non tamen vi cogi, quia privati nequeunt id efficere.

4 Tamen hoc non procedit quoad testes, & ideò assero eos qui contrahunt coram testibus, coactis, vel dolo adductis, non peccare graviter contra Religionem, sed solùm venialiter: Patet, quia ipsi non gerunt vices Ecclesiæ, auctoritatem præstando ipsius nomine, matrimonio, quod Parochus præstat, sed solum obeunt testium ministerium, quod æquè præstare possunt vi detenti, aut ad aliud dolo vocati; esset tamen culpa venialis contra Religionem, quia non servatur debita reverentia Sacramento. Peccant verò contra justitiam, aut mortaliter, aut venialiter pro quantitate violentiæ ipsis illatæ; hæc enim ex qualitate injuriæ pensanda est, an sit mortalis; similiter dico de testibus, si absque justa causa nollent assistere, & esset gravis necessitas contrahendi, possent vocari dolosa æquivocatione, sed nulla vi cogi; id enim officium est non privatæ, sed publicæ potestatis. Ita Perez *de matrimon. disp. 40. sect. 10. num. 6. & 7.*

Sup. hac vi in § lin. not. præter & in alia Ref. eius vances.

5 Nota etiam, Parochum, & alios duos testes simul interesse debere matrimonio, nec sufficere si successivè coram illis explicent contrahentes consensum. Patet, quia Tridentinum copulativè exigit assistentiam Parochi, & testium, ut possint testificari de matrimonio, tanquam de uno, & eodem contractu; at non plenè constat; quando non sunt simul physicè Parochus, & testes, cum sint testes singulares; Undè non sufficiet simultas moralis, ut sufficit simultas materiæ, & formæ in aliis Sacramentis; quia hic assistentia Parochi, & testium desideratur à Tridentino, ut per eos possit plenè constare de contractu matrimonii inito.

6 His suppositis difficultas est, an dicti testes pro validitate matrimonii debeant esse omni exceptione majores, videtur affirmativè respondendum; eò quod Concilium eorum præsentiam exigat, ut de matrimonio constet ex eorum testimonio, at testes minus idonei non benè probant. Quinimò sæpè à testimonio dicendo repelluntur, ut sunt infames, aut alio vitio notati. Ut ergo fini Concilii fiat satis, necessariò testes omni exceptione majores debent adhiberi, quales, spectato jure antiquo ad probationem matrimonii requirebantur, juxta textum, *in cap. super eo el. 2. de testibus, & leg. 16. tit. 9. part. 4.* & tradit aliis relatis Mascard. *de probation. conc. 1023. num. 4.* Anton. Gab. *tom. 3. commun. op. in lib. 1. titul. de testibus conclus. 8. n. 3. versicul. contrarium.* Adde causa matrimonialis est causa ardua, & gravis, neque debet tractari per quoscumque judices ex Textu, *in cap. 1. in fine de consanguin. & affin.* At in causa ardua non admittitur testis, cujus fides ob aliquam rationem infirmari possit *cap. licet §. quanquam autem, de probat.* ergo.

7 Sed communis sententia est in contrarium, & ideò Martin. de San Joseph. *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de matrim. n. 22.* ait, (No es necessario que los testigos sean mayores de toda exception como tengan uso de razon, basta que sean qualesquera, aunque sean infames, descomulgados, padres, parientes, mugeres, y aun infieles, porque ellos quando son puestos por testigos en escritura ò instrumento son sufficientes, aunque no lo sean para deponer en juizio por las tachas que los pone el Derecho *glos. Authent. de testibus, §. & licet verò de suppliciis,*) Baldus *l. parentes num. 1. versicul. sed sic latius Codice de testibus.* Anton. Gabriel alios referens *tom. 3. commun. lib. 1. titul. de testibus con. 10. num. 50. & con. 13. num. 13.* demas deque la autoridad del Parocho, ò otro Sacerdote, que ha de assistir con ellos, suple los defectos de los testigos.) Ita ille, qui citat Henriquez, Sanchez, & Hurtadum. Et ratio est, tum quia testes omni exceptione majores difficilè invenirentur; & sic daretur occasio majoribus damnis, & litibus, quibus Ecclesia intendit obviare in contractu matrimonii; tum etiam, quia cùm jus Tridentini sit odiosum, & nullus testis in eo excipiatur, non est restringendum sic ad dictos omni exceptione majores, præsertim cùm matrimonium favorabile sit; tum denique, quia seclusa prohibitione legis admitti possunt testes inhabiles ex mutuo consensu partium, seu contrahentium, ut constat; hic verò in matrimonio nec lex aliqua vetat, nec sine consensu contrahentium admittuntur; ergo.

Su. his excommunicatis sup. in Res. 53. §. 1. in fine, & in alio §. eius not. & in Res. seq. à principio.

8 Ex his ego consului ad constituendum procuratorem pro matrimonio contrahendo non fuisse necessarium certam ætatem; nec qualitatem aliam, præter eam, quam jus naturale exposcit ad explicandum consensum nomine alterius, nimirum rationis usum, ut de testibus diximus. Ratio est, tum quia in procuratore tametsi requiratur certa ætas, ut annorum viginti quinque ad judicia, sed non in Procuratore ad matrimonium; judicium enim est inter contrahentes, contractus verò inter consentientes celebrantur; Undè quælibet ætas in procuratore ad illos constituta, est idonea, dummodo sit capax consensus, tum etiam quia tametsi ad alia negotia desideraretur in procuratore certa ætas; non ideò requiritur in procuratore ad matrimonium, quia nulla prorsus ejus industria desideratur, quia tantum explicat consensum absentis. Undè durissimum videtur posse puerum quatuordecim annorum se ligare matrimonio, & ad id capacitatem sufficientem habere, & non ad exprimendum consensum alterius contrahere volentis; tum denique quia, cùm matrimonii contractus sit cæteris favorabilior, non quæcumque cæterorum contractuum valorem impediunt matrimonii, nisi jure exprimatur de ipso matrimonio, ut constat de muto surdo à natura, qui nullum contractum inire potest jure communi id prohibente, & tamen in illa prohibitione generali contractuum non includitur matrimonium; nam mutus simul, & surdus, si intellectum habeat perspicacem; ita ut signis edoceri possit quid sit matrimonium, & signis indicare consensum, validè contrahit illud, sicut, & potest confiteri, & absolvi.

Sup. his supra in R. 60 § Notandum est tamen, & in fine § Notandum est etiam.

Et hæc omnia docet etiam Martinus Perez *de matrim. disputat. 40. sect. 10. num. 7.* & Præpositus *in 3. p. q. 4. de matrim. clandestino dub. 14. n. 95. & 98.* Reginaldus *in Praxi to. 2. lib. 31. pre. 23.* Rebellius *p. 2. l. 2. q. 8.* & alii penes ipsum.

9 Et tandem pro complemento dictorum in superioribus Resolutionibus, quæro hic, An matrimonium initum coram testibus, & Parocho, si iste sit intrusus, non obstante quòd adsit error communis, an adhuc dictum matrimonium sit validum: negativè respondet Sanchez, Perez, & alii. Ego autem satis probabiliter contrarium sentio ex his, quæ alibi adduxi, & ideò novissimè nostram sententiam probabilem dicit Martinus de San Joseph. *in man. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 5. de matrim. n. 14.* cui adde Castrum Palaum *tom. 5. disput. 2. punct. 13. §. 10. num. 9.* quia præscriptione, & consuetudine jurisdictio acquiritur, eamque tribuere potest qui est in possessione delegandi, tametsi verum titulum non habeat, *argum. textus in Auth. de tabellionibus, seu novella 44. cap. 1. in fine*, ibi documentis propter utilitatem contrahentium non infirmandis, quippe utilitati publicæ maximè expedit, ne gesta ab eo qui communiter posse existimatur, invalida sint, cum Respublica defectum supplere possit.

Alibi sup. in R. 81. & in alio [illegible] R. 19. & in Ref. 30 §. Imo, & seq. & ex doctr. R. 11. & in to. [illegible] Ref. 5. à §. sed difficultas, & in to. [illegible] [illegible] diamus, breviter, ad medium vers. Insuper.

10 Vide etiam, me citato, eruditum, & amicissimum Patrem Laurentium Longum *in tabulis Sacramentorum, tab. 2. cap. 59.* & me citato. Pollentium *in recollect. quæst. moral. cap. miscell. pr. regularib. sect. 3. n. 17.* & me citato Busembaum *in medullam Theologiæ moral. lib. 6. tract. 5. insp. 2. dub. 5. nu. 8.* & plures alios, quos ego alibi adduxi contra Escobar à Corro, qui parum modestè hanc sententiam sigillatus est.

Alibi sequenter in Ref. 4. not. præter & in aliis quæ sibi.

RESOL.

RESOL. XCII.

An excommunicatus vitandus sit admittendus ut testis in causis matrimonialibus?
Et quid si sit toleratus?
Et in causis fidei non est dubitandum.
Et notatur, quod assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est. Ex p. 11. tr. 4. & Misc. 4. Res. 21.

Sup. hoc sup. in R. 8. §. 1. in hoc, & in Res. 91. §. sed com-... ad lin. 6. & in ... t. 1. R. ... §. ult.

§. 1. AFfirmativè respondet Bonacina *de censuris disput. 2. q. 2. punct. 7. num. 12.* ubi sic ait. Excommunicatus toleratus licitè potest ferre testimonium. Ratio est, quia actus testandi ex natura sua vergit in favorem illius pro qua præstatur; excommunicatus autem toleratus licitè potest actus in favorem aliorum præstare, & exercere, modò non sese ingerat sua sponte, ut patet ex supradictis, & ex *c. decernimus, de sent. excommunic. in 6. ex cap. veniens, &c. testimonium de testibus.* Excommunicatus verò vitandus non potest licitè ferre testimonium, eo quod prohibita sit cum ipso communicatio, excipitur causa fidei in qua potest testari, & accusare, *cap. in fidei favorem de hæretic. in 6.* Excipi etiam posse videtur causa matrimonii, quæ est valde favorabilis, ut colligitur ex *cap. final. de sententia, & re judic.*

Sup. hoc in to. 5. tr. 10. R. 41. ad lin. 2. & continuè in alia lin. ... nos.

2 Sed ego sententiæ negativæ adhæreo. Dico igitur certum esse in causa fidei non solùm validè, sed licitè excommunicatum vitandum testem esse, ut habetur *cap. in fidei favorem, de hæreticis in 6.* & notant ibi Doctores; Geminan. Ancharan. Franc. in *cap. decernimus, de sentent. excommun.* Sayrus *lib. 2. de excomm. cap. 8. num. 1.* ut docet Hurtadus *de excom. disp. 9. difficult. 1.* Coninch. *de Sacram. disp. 14. dub. 11. num. 110.* Suarez *de cens. disp. 16. sect. 6. num. 6.* & alii.

3 Hoc tamen contra Bonacinam negandum puto in causis matrimonialibus, quia Doctores solum in causa fidei concedunt excommunicato vitando, ut se in testem, actorem, & accusatorem ingerere possit; quia solum in causa fidei, utpotè gravissima id expressum invenitur, & cùm sit exceptio, à generali regula; non debet ad alios casus extendi præcipuè cum ratio longè diversa sit. Neque obstat causam matrimonialem esse favorabilem, quia non est æquè favorabilis, ac causa fidei. Et casu quo æquè favorabilis esset: id solum probat debere hujusmodi causæ eundem favorem concedi, qui causæ fidei concessus est, non tamen probat quod de facto concessus sit. Adde, si in causa matrimoniali permittendum esset excommunicato; ut se in testem, & actorem ingerat, quia est causa favorabilis, potiori ratione id permitti debet in causa pupilli, viduæ, Ecclesiæ, & similium, quod nullatenus à Doctoribus conceditur.

Sup. hoc sup. in Ref. 81.

4 Nota verò, quod assistentia Parochi excommunicati etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est, quia hæc assistentia etsi authoritate publica præstetur, non est actus jurisdictionis, cùm sufficienter præstetur ab invito, quod alienum est à jurisdictionis usu, sed est executio cujusdam conditionis à Concilio Tridentino requisitæ pro matrimonii valore, quæ cùm nullibi annulletur facta ab Excommunicato vitando, valida censeri debet, ut benè Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 21.* Henriq. *lib. 11. c. 3.* Rebell. *lib. 2. de obligat. institut. q. 9. nu. 9.* Bonac. *de matrim. q. 2. punct. 8. n. 21. & de censur. disp. 2. punct. 5. n. 1.* Gaspar Hurtado *disp. 7. diffic. 2.* Paul. Layman *lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. c. 3. n. 13. in fine,* Coninch. *disp. 27. dub. 2. conclus. 7.* Neque obstat excommunicatum vitandum testem esse non posse: quia Parochus matrimonio assistens non est testis deponens, sed inspiciens, inspicere autem matrimonium, illique præsentem esse, ut postmodum testificari possit, validè potest ab excommunicato vitando præstari.

5 Et tandem nota, quod Marianus Soccinus *in cap. sacris n. 405. de sent. excom.* Vasquez *de excom. dub. 5.* Gaspar Hurtado *disput. 8. difficult. 6.* negant esse fidem adhibendam in testimonio excommunicato vitando, juxta textum *in c. nullus 3. q. 4.*

6 Sed mihi placet opinio contraria, tametsi ope exceptionis dicta depositio irritari potest, ut docent Coninch. Suarez, & alii *ubi supra,* & colligitur apertè ex *c. 1. de exceptionibus in 9. & ex cap. excommunicamus §. credentes de hæreticis,* ubi testimonium excommunicati ob hæresis fautoriam nullum declaratur tacitè invens ob aliam causam valere. Etenim actus annullatio asserenda non est absque manifesto textu, & ratione, nullibi autem invenitur testimonium excommunicati irritum; ergo. Quod autem prædicto testimonio non sit necessariò fides adhibenda; sed possit ope exceptionis elidi, id solum probat ejus valorem non esse firmum; non tamen convincit validum non esse, dum non excipitur; Interim namque fides ei est adhibenda.

RESOL. LCIII.

An ad valorem matrimonii sufficiat, ut Parochus, & testes audiant contrahentes, vel opus sit illos videre? Ex part. 8. tract. 8. & Misc. Ref. 68.

§. 1. NOn sufficere illos audire, docet Franciscus Molinus *de rit. nupt. lib. 2. differ. 11. n. 120.* & post illum Augustinus Barbosa *de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 32. num. 86.* ubi sic ait, Infertur præsentiam Parochi in matrimonio ita requiri, ut nedum intelligere oporteat, cùm quid agitur, sed ut videat: nam insufficiens erit si contrahentes matrimonium à tergo essent alicujus parietis, vel ubi Parochus infirmitate, seu alio casu cæcus effectus esset, & non videret; quia ideò Parochi præsentia requiritur, ut ea tot mala, & scandala, quæ in dies oriebantur, ex clandestino matrimonio cessarent. Atque ideo licèt cæcus retineat dignitatem, *l. qui furore, ff. de statu homin. lib. cæcus, ff. de judiciis,* licèt etiam possit testificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, ubi notas contrahentium voces audivit; in his autem, in quibus facilè decipi posset, non integer testis est, quo in casu multum judicis arbitrio tribuendum est. Hucusque Barbosa.

2 Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 39. n. 3.* Guttierez *c. 69. n. 4.* Filliucius *to. 1. tract. 10. c. 6. nu. 224.* Rebellius *part. 2. lib. 2. quæst. 8. num. 7.* Fernandez *in exam. Theol. part. 3 cap. 18. §. 1. num. 9.* Basilius Pontius *lib. 5. cap. 21. num. 8.* quibus omnibus adde sacram Rotam *decis. 634. num. 4.* apud Buratum, & *ibi* doctum, & amicissimum Ferentillum *litter. A.* ubi docet non esse necessarium testes videre partes contrahentes, sed sufficere illos verba contractus, etiam intermedia cortina, vel pariete audire, quando habent notam vocem contrahentium. Vide etiam circa præsentem quæstionem Gratian. *to. 5. c. 849 n. 20. & seq.*

3 Ad id verò quod asserit amicissimus Barbosa respondeo, quòd licèt cæcus regulariter repellatur à testimonio in iis, quæ cæcitatis tempus concernunt, & sit communis Canonistarum, & Legistarum sententia, quòd solus auditus in testibus non sufficit, sed requiritur præsentia, & visus; ut tradunt Mascardus *de probationibus, verb. cæcitas, conclus. 278. num. 7.* Farinacius *de testibus, quæst. 61. num. 19. & seqq.* & Doctores ab iisdem citati. Nihilominus hæc communis sententia, seu regula limitatur, ut non procedat in his, quæ non visu percipiuntur, sed auditu; de quibus potest cæcus esse legitimus testis, dummodo loquentium voces habeat notas, unde potest testificari super verbis stipulationis, & contractus à contrahentibus prolatis; si modò vocem loquentis notam, & probè cognitam habeat: ita Mascardus *disp. concl. 278. num. 10. & 16.* Menochius *de arbitrar. casu 475. num. 16. & 22.* Farinacius *disput. quæst. 61. num. 14. & quæst. 69. num. 164.*

RESOL. XCIV.

An sit validum matrimonium initum coram Parocho ad id non specialiter vocato, sed casu transeunte?
Et in textu hujus Resolutionis adducitur pulchrum dubium, & factum pro praxi prædictæ difficultatis? Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. Ref. 16.

§. 1. NEgativè respondet Leandrus *de Sacrament. to. 2. tractat. 9. disp. 6. quæst. 38.* quia, ut Parochus dicatur præsens Matrimonio requiritur necessariò, ut sit ad eum casum formaliter adhibitus, vocatus, & rogatus: Undè si Parochus, casu adfuerit, etiamsi coram illo contrahatur matrimonium, nullum erit, nisi fortè Parochum transeuntem moneant prius contrahentes, se velle contrahere, quia tunc valebit gradum tunc Parocho sustinente, & vidente contrahere. Sic declaratum fuit non semel, ac iterum à Congregatione Cardinalium; quorum declarationes extant apud Farinacium. Prima, *pag. 268.* Secunda, *pag. 273.* quam etiam adducit Rebellius *2. part. in fine lib. 4. pag. mihi 394.* Quæ sic se habet: *Parochus ita præsens Matrimonio debet esse, ut appareat à contrahentibus hac de causa adhibitum fuisse.* Tertia *pag. 276.* Undè, si quis transeunte illuc Parocho, ita altè proferret verba contractus; ut audiret Parochus, nihil ageret. Sic Basilius *lib. 5. cap. 21. num. 4.* dicens, post tot declarationes Cardinalium, amplius de hoc dubitare non licere. Hucusque Pater Leandrus, qui citat etiam Bonacinam; quibus ego addo Campanilem, *in Diver. Jur. Can. Rubrica 1. fine.* Vallensem *in Decret. lib. 4. tit. 3. num. 8.* Gonzalez *in Regul. Cancell. glossa 48. à num. 32.* Borrellum *in Summa, decis. tom. 3. tit. 2. num. 366.* & novissimè Amicum *in Cur. Theol. tom. 9. disp. 7. sect. 11. num. 102.* & Petrum Marchant. *in Tribun. Sacram. tom. 3. part. 2. tract. 1. titul. 7. quæst. 5. concl. 1.*

2 Sed ego puto non esse discedendum ab affirmativa sententia, quam tuentur Layman *lib. 1. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 6.* Sanchez *lib. 3. disp. 39. num. 11.* Filliucius *tom. 1. tract. 10. cap. 6. num. 224.* Gratianus *in Addit. decis. 37. num. 8. & 9. in tom. 1. discep.* Barbosa *de Officio Parochi, cap. 21. num. 50.* & plures aliis, quos citat, & sequitur Bossius *de Matr. cap. 3. §. B. num. 6.* qui testatur ita fuisse decisum in facti contingentia, nam cum Mediolani in quadam Ecclesia Parochiali, Parochus, qui ex prohibitione sibi facta ab Ordinario, nolebat post factas denunciationes assistere Matrimonio duarum personarum habilium, Missam celebraret, sponsi unà cum duobus testibus accesserunt

ad

ad Altare, ubi Parochus celebrabat; & cum Parochus finita Missa recederet ab Altari nihil sciens, neque cogitans de hoc, expresserunt coram ipso, & duobus testibus adductis, mutuum consensum de praesenti. Quod Matrimonium Mediolani, & Romae fuit pronunciatum validum; licet ipsi contrahentes fuerint nonnullis poenis mulctati. Et ratio est, quia si sufficit praesentia Parochi coacta, & dolosa: ergo sufficit etiam fortuita. Deinde, cùm parochus, & testes in casu nostro verè advertant, sufficienter dicuntur praesentes, cum praesentia ad valorem Matrimonii petita contenta sit sola intellectus advertentia, qua ritè testimonium contracti Matrimonii prohiberi possit. Firmo; nam in aliis contractibus, qui casu adest, potest testificari de eis: ergo, & hic in contractu Matrimonii; quia jus Tridentini est correctorium, undè intelligi debet de praesentia, quae minus corrigat, dummodo humana sit, & sufficiens ad finem Tridentini, qualis est dicta: nam casu transeuntes ita testificari possunt, si advertant ac si data opera, interessent.

3 Nota verò, quod pro utraque sententia in hac quaestione adducuntur Declarationes Sacrae congregationis, quae videntur inter se pugnare; sed non est discedendum à sententia affirmativa, & ad declarationem Sacrae Congregationis adductam pro negativa sententia, ne videatur pugnare cum altera adducta pro affirmativa, respondet Bossius ubi supra intelligendam esse, quando Parochus casu praesens, vel ad id non expressè vocatus, vel praemonitus ex subitanea, & fortuita praesentia non intellexit, vel potuit intelligere rem seriò agi, & animo contrahendi; nam tunc non censetur adhibitus ad illum actum. Caetera à Gonzalez, & Pontio objecta, facile reiiciuntur: nam *lege Quaesitum* 78. §. *final. de lege* 3. & alia jura, quibus Gonzales nititur probare, eum, qui casualiter adest, non censeri adesse; loquuntur de fictione juris, & de praesentia tantum corporea, non de morali, quae perfectissimè etiam brevissimo tempore haberi potest, dum res, quae coram agitur, probè percipitur. Quare dictum testis repentini est nullum solum, quando non est informatus, nec potuit probè rem percipere. *Lex* autem, *haeredes*, §. *in testamentis*, *ff. Qui testam fac. possunt*; quia Pontius probat adhibitum in jure dici, qui rogatur; loquitur de testibus quoad testamenta. Et ita nostram sententiam praeter Bossium, & alios ubi supra citatos, tenet doctus, & amicissimus Pater Perez *de Matrimon. disp.* 40. *sect.* 10. *num.* 9. qui respondet ad argumenta adducta à Leandro, & Pontio, & explanat sensum Declarationum Sacrae Congregationis. Idem etiam docet Pater Aversa *de Matrimonio, quaest.* 6. *sect.* 6.

RESOL. XCV.

An sint à matrimonio arcendi, qui Fidei rudimenta nesciunt?

Et an saltem Pater noster, Ave Maria, Credo, *& Decalogum debeant scire?*

Et cursim infertur statuere impedimenta matrimonii, non ad Episcopum, sed ad Papam spectare? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 85.

§. 1. AFfirmativè videtur respondendum per ea, quae adducit Basilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 36. *nu.* 8. Undè in prima Synodo Panormitana Eminentiss. Domini mei Cardin. ab Auria *part.* 2. *c.* 7. *n.* 21. sic habetur. Parochus moneat sponsos matrimonio minimè jungendos esse, quin fidei Christianae rudimenta priùs noverint, quod antea decreverat Cardin. Paleotus *in Archiepisc. Bonon. part.* 3. *de sacram. matrim. fol.* 157. *col.* 1. ubi ita ait. Quaeret parochus an matrimonium facturi doctrinam Christianam sciant, aut saltem *Pater noster, Ave Maria, Credo, & Decalogum*: quod si uterque ea nesciat, aut eorum alter moneat illos se non ante ad tertiam denunciationem venturum quàm illa ab ipsis rectè memoria teneri, & intelligi perspexerit. Sic ibi.

2 Verùm, his non obstantibus, negativam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quam docet uterque Sanch. Thom. & Joan. hic *in selectis disp.* 28. *num.* 9. ille verò *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 15. *nu.* 19. & novissimè Homobon. de Bonis *in exam. Eccles. part.* 3. *tract.* 13. *c.* 11. *q.* 33. *resol.* 2. ubi ita ait. Licèt nonnulli asseruerint aliquem à matrimonio contrahendo arceri posse, si Christianam doctrinam ignoret, donec saltem Orationem Dominicam, & Angelicam salutationem, Symbolum fidei, & Decalogi praecepta memoria retineat, nisi prae senio, aut ingenii tarditate incapax esset. Aliis tamen verius videtur absolutè, & per longum tempus prohiberi non posse, cùm matrimonii prohibitio regulariter nonnisi in casibus à jure expressis inducenda sit, & inter carmina in quibus conjugiorum impedimenta dilucidantur, ut sunt, error, conditio, &c. hoc impedimentum non extat. Expedit tamen suaviter absque vi bono modo, & prudenti ratione ad breve tempus impedire, ut sic doctrinae addiscendae curam habeant. Ita ille, & hoc modo intelligendae sunt Synodi supradictae, sin aliter, prohibitionem illorum non approbo; nam, ut notat Thomas Sanchez *ubi suprà*, statuere impedimenta matrimonii non ad Episcopum, sed ad Pontificem spectat, & haec opinio apud me certa est, & contrariam non puto probabilem, quod valde notandum est à parochis, & eorum Capellanis, nam hic casus frequenter potest accidere. Sic hoc magis late sup. in R. 79 §. ult. & in alia Ref. ejus not.

RESOL. XCVI.

Quisnam est Minister Sacramenti matrimonii?

Et notatur Ministrum, id est Sacerdotem ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonii Ministrum talem, & testes? Ex p. 3. tract. 4. Ref. 253. alias 254.

§. 1. NOtabilis est sententia Melchioris Cani *lib.* 8. *de locis*, *cap.* 5. asserentis ministrum hujus Sacramenti esse sacerdotem ipsum proferentem verba, & conjungentem contrahentes matrimonio. Sed hanc Cani opinionem usque ad sua tempora nullum defensorem habuisse testatur Sotus *in* 4. *dist.* 26. *quaest.* 2. *art.* 3. & praeter Gulielmum Parisiensem, & Theologos Concilii Coloniensis, nullum auctorem pro tali opinione allegari posse, notat Vasquez *tom.* 4. *in* 3. *parte disputat.* 3. *de matrimon. cap.* 4. *num.* 41. & ideò Basilius Pontius *de matrimon lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 2. & Vasquez *loco citato*, *num.* 46. hanc opinionem improbabilem putat, & nota dignam, undè illam temerariam appellat Rebellus *p.* 2. *lib.* 3. *quaest.* 4. *sect.* 2. *num.* 6. Et patet ex Concilio Tridentino, & Florentino, ubi ex instituto propter novas haereses de matrimonii Sacramento agunt, nec aliam novam materiam, formam, ac ministrum illius in ratione Sacramenti tradunt, quàm in ratione contractus sub omni lege ab initio fuerit requisitus. Constat autem non opus fuisse sacerdote ante legem novam, nec hodie inter gentes, ut matrimonium in genere contractus validum sit. Ergo, &c. ita etiam hanc sententiam improbabilem esse docet Coninch *de Sacrament. disp.* 24. *dub.* 3. *num.* 29.

2 His tamen non obstantibus, Melchioris Cani sententiam, quam supradictis notis auctores citati inurunt, sequuntur novissimè nostris temporibus duo viri doctissimi sacrae Theologiae in Academia Duacena publici Professores, Gulielmus Estius *in* 4. *sentent. distinct.* 26. §. 10. Franciscus Sylvius *in* 3. *part. D. Thomae quaest.* 42. *art.* 2. *quaeritur* 1. qui octo argumenta adducit ad probandum Sacramenti matrimonii ministrum esse solum sacerdotem. Et hanc sententiam tanquam probabilem videtur admittere Didacus Nugnus *in* 3. *part. to.* 1. *q.* 64. *art.* 6. *diffic.* 1. *conclus.* 2. Sed an ita revera sit, aliis judicandum relinquo: mihi enim placet communis sententia, asserens ministrum hujus Sacramenti esse ipsos contrahentes, ut alibi diximus. Alibi late et doct. Ref. 113. signanter in fine, & in alia R. ejus annot.

3 Notandum est tamen hic obiter, Toletum *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 4. docere ministrum in hoc Sacramento ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium; & pertinere ad essentiam matrimonii ministrum, & testes. Sed haec verba continere multa absurda notavit Basilius Pontius *de matrimon. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 8. nempè ante Tridentinum non fuisse necessarium ministrum in matrimonio: & tamen Sacramenta non perficiuntur sine ministro: deinde posse Ecclesiam alium ministrum constituere. Quae omnia cùm sint absurdissima, & viro docto indigna; dicendum est contra Pontium sub nomine ministri Toletum intelligere sacerdotem assistentem cum testibus matrimonio, & sic omnia absurda cessant, nam praesentia parochi ante Tridentinum non erat necessaria ad contrahendum matrimonium, postea verò sic.

RESOL. XCVII.

Quanam sit materia, & forma hujus Sacramenti?

Et quanam sit materia, & forma in matrimonio contrahendo per Procuratorem inter absentes? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 250. alias 251.

§. 1. PRima opinio asserit internum consensum contrahentium esse materiam, verba autem esse formam. Ita Navarrus *cap.* 32. *num.* 20. & Sylvester *verb. matrimonium, numer.* 1. Secunda contra Navarrum docet, nempè verba esse materiam, consensum formam. Ita Major *in* 4. *dist.* 26. *qu.* 1. & 3. Tertia tenet verba ab uno priùs prolata esse materiam, alterius verò verba esse formam. Ita Victoria *in summa numer.* 245. Quarta docet, verba contrahentium, esse sibi mutuo materiam, & formam, qua enim matrimonii contractum inchoant, & offerunt, materiae rationem obtinent: qua verò eundem acceptant, perficiunt, & complent, formae rationem habent. Ita DD. quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. to.* 1. *lib.* 2. *disp.* 6. quibus ego addo Coninch. *de Sacram. disput.* 24. *dub.* 3. *num.* 32. & 33. Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 6. *num.* 2. & Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 2. *sect.* 1. *asser.* 1. Quinta opinio asserit, materiam hujus Sacramenti esse conjugum corpora mutuò tradenda, formam verò esse verba conju-

gum

gum contrahentium. Ita Paludanus, Covarruvias, D. Antoninus, & alij, quos citat, & sequitur Layman *in Theol. moral. lib.6.tr.10.punct.1.c.2.n.3.*

2 Mihi quarta opinio magis placet. Sed quænam sit materia, & forma in matrimonio contrahendo per procuratorem inter absentes, vide Sanchez *tom.2.lib.2.disp.11.qu.4. num. 28.* cujus sententia displicet Basilio Pontio *de matrim. lib.1. cap. 10. num.6.*

RESOL. XCVIII.

An Parochus teneatur sub mortali interrogare sponsos de mutuo consensu?

Et notatur non teneri Parochum interrogare sponsos, & contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere possint? Ex p.2.tr.4.Ref.293.alias 294.

§. 1. Respondeo quòd debet Parochus utrumque sponsum interrogare de mutuo consensu ante contractum, an scilicet liberè consentiat, ut præcipit Concil. Trid. *sess. 24. c.1.* ejus tamen omissio, quando aliàs Parocho constat eos libere consentire, est levis, & tantùm culpa venialis. Et ita docent Coninch *de Sacram.disp.27.dub.8.concl.4. n.74.* & Sanchez *tom. 1.lib.3.disp.38.n.8.* Gutterez *ubi infrà.*

2 Notandum est etiam hìc contra Veracruz *in speculo in appendice dub. 2. concl. 1. & 2.* non teneri Parochum interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant ne contrahere possint, & ita tenet Guttierez *de matrim.cap.69.n.17.* & Sanchez *ubi suprà n.10.*

RESOL. XCIX.

An Parochus, si intellecto consensu contrahentium, non dicat, ego vos conjungo in nomine Patris, &c. *peccet mortaliter?* Ex p.3.tr.4.Ref.255.alias 256.

§. 1. Affirmativè respondet Rebellius *p.2.lib.2.q.7.sent.2.n. 4.* ubi sic ait. Opus est ut Parochus intellecto utriusq; consensu dicat, *Ego vos conjungo in nomine Patris*, &c. vel alijs verbis utatur juxta Provinciæ consuetudinem. Quæ verba licèt non sint de necessitate Sacramenti, cùm sint forma ipsius, sunt tamen de necessitate præcepti sub mortali obligantis, adhibenda. Ita ille, & post illum Cenedus *in qq. Cap. q.30.n. 38.* & Zanardus *in direct.p.1.de sacram.matrim.c.10.q.27.*

2 Ad contrariam sententiam tenet Villalobos *in summ. tomo 1. tractat. 14. difficult. 6. numer. 3.* sic asserens (No obstante, que el Concilio dize que el Parrocho entendiendo el consentimiento de las partes diga aquellas palabras.) *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris*, &c. (ò otras segun el uso recebido de la tierra, loqual dize Rebellio que obliga à pecado mortal, mas yo soy de parecer, que obliga solo à venial, porque ni las palabras son de manera, que den à entender otra cosa, ni la materia es grave.) Sic ille, & ante illum Guttierez *de matrim.cap.69.num.16.* Sanchez *tom.3.lib.7.disp.38.n.7.* & Coninch *de Sacram.disp.27.dub.4. num.45.* & ego hanc sententiam teneo.

RESOL. C.

An si Parochus, dum matrimonium contrahitur, sit distractus, & non advertat ad ea, quæ tunc efficiuntur, dictum matrimonium sit validum.

Et quid est dicendum de testibus in prædicto casu?

Et an, si Parocho contradicente celebretur matrimonium, sit validum?

Et cursissimè infertur, an si Sacerdos proferat super materiam legitimam formam Sacramentorum, absque intentione, v.g. absolvendi, vel consecrandi etiam si postea intentionem adhibeat nihil efficiat? Ex p.10.tr.3.& Misc.3.Ref.20.

§. 1. Ad hoc dubium respondet Pater Amicus *in curs. Theolog. tom. 9. disputat. 7. sect. 11. numer. 93.* ubi sic ait: Sed quid si intellectionem Parochus, & Testes non adhibeant post celebratum Matrimonium, casus est, sidum contrahentes contraxerunt, Parochus sensu percepit, sed intellectu non advertit ad ea, quæ tunc agebantur; sed post omnia peracta, reflectit se ad ea, quæ antea peracta fuere, an in hujusmodi eventu valeat Matrimonium? Ratio negativa. Parochus, & Testes debent intelligere, quando contractus Matrimonij celebratur, cum unum ex substantialibus requisitis, sit moralis præsentia Parochi, & Testium: undè si tunc intellectio non adhibetur, matrimonium non fit. Confirmatur: si Sacerdos proferat super materiam legitimam verba absolutionis, absque intentione verb. grat. consecrandi, & absolvendi, etiamsi postea intentionem adhibeat, nihil efficiat, quia illam non adhibet tempore, quo reliqua ad Sacramenta substantialiter, requisita applicantur. Pro parte affirmativa est; hoc sufficit ad morale judicium de celebrato Matrimonio ferendum.

2 Dico, valere Matrimonium si talis reflexio à Parocho, & testibus fiat, adhuc præsentibus contrahentibus, non autem si fiat illis absentibus. Primum probo: ex Concilio nihil aliud requiritur, quam moralis Parochi, & testium præsentia, ut de celebrato Matrimonio testificari possint: at ad hoc sufficit, si ipsis præsentibus Parochus, & Testes Judicium formant de Matrimonio contracto: ergo etiamsi hoc judicium paulo post forment in eorum præsentia, sat erit ad finem à Concilio intentum. Secundum ostendo; eo casu non verificaretur Concilij Decretum, quo statuit Matrimonium celebrandum coram Parocho, & Testibus, utique moraliter præsentibus, nisi per reflexam saltem advertentiam ad ea, quæ à contrahentibus aguntur, dum actu contrahunt. Confirmatur. Non potest Parochus dici physicè præsens contrahentibus, quando corpore: ergo nec moraliter, quando mente ab illis abest. Ex quo infertur contra Henriquez *lib. 11. de Matrimonio capitul. 3. numer. 1. in comment. littera F.* non valere Matrimonium, si Parochus, aut Testes ad Matrimonium accedant animo attendendi, sed tempore contractus distrahuntur mentis evagatione; quia sufficit, inquit, ut habeant attentionem virtualem; quæ in cæteris Sacramentis sufficit. At contra: præsentia Parochi, & Testium in Matrimonio requiritur, ut possint de contracto Matrimonio si opus fuerit, coram Ecclesia, juridicè testari; ad hoc autem non sufficit præcedens attentio actualis, virtute tantum perseverans tempore contractus, quia per præcedentem attentionem non intellexerunt, quæ tempore contractus postea acta sunt: ergo nisi actualem actionem habeant, quando actu Matrimonium celebratur, aut paulò post per reflexam advertentiam modò explicatam; invalidum erit. Nec est par ratio de reliquis Sacramentis, in quibus Minister non est testis, vel judex, ad quos spectat actu advertere ad ea, de quibus judicium ferre debent. Undè in Sacramento Pœnitentiæ non sufficit attentio actualis præcedens, quæ solùm virtute perseveret tempore Confessionis, sed requiritur actualis attentio, ut Sacerdos ut Evangelicus Judex judicium ferre possit de peccatis Pœnitentis. In reliquis autem Sacramentis, quia Minister non debet judicium ferre de ijs, quæ administrat, sed ea tantum humano modo peragere, sufficit attentio virtualis, ut in cæteris actibus humanis. Ad rationem negativam sufficit, ut in aliqua parte temporis, quo Parochus est præsens contrahentibus, intelligat, quæ ab ipsis geruntur. Ad confirmationem, intentio Ministri in Sacramentis conficiendis requiritur ut principium moraliter influens in eorum existentiam; nisi enim verba Ministri proferantur, ex, & cum intentione conficiendi Sacramenti, nihil efficient; quia non efficiunt nisi humano modo prolata, & applicata. Nec sat est, talem intentionem adhibere post prolata verba; quæ non sunt valida ad conficiendum Sacramentum, nisi ut à Ministro imperata: at intentio adhibita post, non potest esse principium imperativum verborum antea prolatorum, cùm nil, quod est extra nostram potestatem, ut sunt verba jam præterita, possit esse effectus nostri imperij. At judicium Parochi, & Testium ad Matrimonium non requiritur, ut principium moraliter influens, cum non Parochus, aut Testes, sed ipsi Contrahentes sint hujus Sacramenti Ministri; sed ut substantialis solemnitas ab Ecclesia requisita ad testificandum de Matrimonii celebritate. Quam ob causam non requiritur Parochi consensus; nam etiamsi ipso contradicente celebretur Matrimonium, validum erit, ut sacra Cardinalium Congregatio declaravit, non enim requiritur ut Sacramenti Minister, sed ut purus testis. Et hæc omnia docet Amicus *ubi suprà* sententiam verò Patris Henriquez ab ipso improbatam, improbat etiam Martinus Perez *de Matrimonio disputat. 40. section. 10. numer. 3.* & Leandrus, *de Sacrament. tomo 2. tractat.9. disputat. 7. quæst.37.* qui tamen illam esse probabilem videtur admittere; quod mihi non placet. Quia nisi Parochus, & Testes acta advertant, nequeunt certò testificari: quod initum sit Matrimonium: nam ad effectum testificandi de eo, perindè est: atque actu non advertere, & non adesse. Firmo, quia Tridentinum pacificat præsentiam Parochi, & Testium; ibi: *qui aliter quam præsente Parocho, & duobus Testibus*, ubi copula, & casus similes conjungit. At si Testes præ mentis evagatione non adverterent ad mutum consensum. minimè sufficeret; quia revera non essent Testes: ergo idem dicendum est de Parocho. Quare sicut Parochus Judex Sacramenti pœnitentiæ, licèt velit advertere, si tamen actu non advertat, nihil facit, quia nequit judicare de peccatis confessis, ita neque hic Parochus, ut Testes, quia nequeunt testificari de Matrimonio facto. Quod si Parochus consultò vellet non intelligere consensum, ut si occluderet aures, & oculos; si revera non attendit, nec intellexit consensus, nullo modo valeret Matrimonium; quia tunc reverè non est præsens, nec potest testificari de Matrimonio. Nec huic doctrinæ obstat declaratio Cardinalium, quæ sic est intelligenda, ut velit fieri verum Matrimonium, cùm

Parochus invitè assistens, affectatè fingit, se non percipere, cùm tamen revera perceperit, ac intellexerit, ut advertit Amicus, & Perez *ubi supra*. Ergo, &c.

RESOL. CI.

An matrimonium initum coram Parocho & testibus sit validum, si consensus contrahentium intelligatur per interpretem?

Idem est, si fiat matrimonium per litteras ignota lingua? Ex p.10. tr.13. & Misc.3.Res.17.

§.1. Negativè respondet Pontius *lib.5. cap.12. num.10. & 11.* Qui ea de causa vult in Ecclesia Parochum, & testes esse præsentes, ut possint Ecclesiam certam reddere de Matrimonio contracto. At si Parochus, & testes tantùm per interpretem intelligant quod agitur, nec possunt illi esse certi, neque Ecclesiam certam reddere, innumeris enim litibus pateret aditus. Pone enim unum ex contrahentibus dicere interpretem esse mentitum in eo, quod explicuit ipsum consensisse, in quo casu interpreti in re dubia non adhibeatur fides, etiamsi contrahens non producat Testes alios, ut docuit Donellus *in lege 1.* Tum quia ille Interpres in eo testimonio unus est, ejus autem testimonio non creditur *lege Jurisjurandi. Cod. de Testibus*. Deinde hujus Interpretis interest ita existimari, ut dicit, ejus enim res agitur in eo testimonio, in sua autem causa nullus est testis, *lege Nullus ff. de Testibus, & leg. omnibus, Cod. eodem*. Quare duobus testibus, probare debet aliter contrahens, qui utriusque linguæ periti fuerint, & ibi interfuerint, alium qui negat consensisse. In hoc ergo casu quomodo per Parochum probabitur Matrimonium apud Ecclesiam? Quamvis enim demus duos alios testes, qui cum Parocho adsunt, utriusque linguæ peritos esse, & rectè intelligere, an Interpres verè explicet Parocho quid agant contrahentes. At Ecclesia non tantum voluit esse duos illos testes, sed tres, scilicet, Parochum etiam testem qualificatum. Testis autem esse non potest Parochus, nec potest affirmare se scire, neque se audivisse, sed erit in eo casu testis ex auditu alieno, cujus testimonium ex regula generali non admittitur, *cap. Licet ex quadam* ibi; Præter communem formam, de testibus ut ibidem notant Canonistæ. Cujus regulæ generalis ea ratio à Doctoribus communiter affertur, quod testis debet deponere de his, quæ novit, & quibus præsens fuit, & sic per proprium sensum & non per sensum alterius, *c. Testes, 3. q.9.* Quam rationem reddunt Joannes Andreas, *in d. c. licet*. Aliique non pauci. Addit etiam aliam rationem Baldus: Quia sicut exemplum non probat, ita neque testimonium de alieno auditu. Et quidem in eo testimonio de auditu alieno causa scientiæ non est manifestior dicto, sed ignotior, & est quasi relatio relationis veritatis. Et quamvis nonnulli Doctores doceant testimonium de auditu alieno, aliqualem præsumptionem facere aliis concurrentibus, atque ita Parochum, licet sit testis de auditu alieno, tamen fidem facere concurrentibus aliis duobus testibus, hoc certè non satis mihi placet, quia licet in quovis alio Teste admitti posset, non tamen in qualificato, qualis est Parochus cujus præcipuum debet esse testimonium. Quare ego existimo esse contra rationem testis, qui fidem facturus sit, ut per Interpretem intelligat, quod agitur, sed per suum proprium sensum debet intelligere, aliàs infirmum ejus testimonium erit: quod non ita repugnat Judici, ad cujus officium exercendum solùm exigitur, ut causæ judicandæ compos fiat, quam per se, vel per alium potest intelligere. Hucusque Pontius. Sed Leandrus *de Sacramentis, to.2. tract.9. disp.7. q.36.* media via incedit, & ait, non sufficere ad valorem Matrimonii intelligere consensum contrahentium præcisè per Interpretem, bene tamen casu, quo dictis Interpretis adjungantur aliqua signa contrahentium, exprimentia moraliter consensum ipsorum: quia in hoc eventu optimè potest Parochus fidem facere de his, quæ novit per Interpretem simul, & per proprium sensum, aliàs minimè.

2 Verum ego absolutè contra Leandrum & Pontium adhæreo opinioni affirmativæ Patris Sanchez, *lib.3.disp.39. nu.3.* Hurtadi *de matr. disp... difficult.15. num.48.* Ochagavia *tract.3. quæst.13. nu.1.* quibus addo Martinum de San Joseph, *in monita Confess. tom.1. lib.1. tract.15. de matrimonio num.16.* & Martinum Perez, *de matrimonio, disp.40. sect.10. num.2.* & probatur hæc opinio, quia Contrahentes satis explicant sibi consensus per Interpretem: ergo etiam explicant eos satis ipsi Parocho, & Testibus per eundem; patet consequentia, quia quod est sufficiens signum, ut Contrahentes percipiant suum consensum, est etiam sufficiens signum ut Parochus, & Testes possint de eo testificari; neque enim Tridentinum exigit majorem notitiam consensus in Parocho assistente, vel in aliis Testibus coram ipsis Contrahentibus. Et sanè si in aliis contractibus est satis Interpres ad eorum probationem, erit etiam in isto. Imò à fortiori in isto, cùm jus Tridentini sit correctorium, neque expressè exigens Testes per seipsos cognoscentes consensus, & non per Interpretem. Firmatur amplius; nam Interpres unam personam constituit cum Contrahente; exprimit enim consensum ipsius ex ejus voluntate, nomine, & mandato: ergo Parochus, & alii Testes poterunt absolutè testificari de consensu talium Contrahentium, quamvis ipsos non percipiant immediatè ab eis, sicut nec percipit consensum, qui datur per Procuratorem, & tamen rectè testificatur de eo. Nec valet dicere, quando dantur consensus per Procuratorem adesse literas mandatis, & instrumenta manifestantia consensum. Non inquam, valet, quia illud mandatum non est sufficiens expressio consensus ad Matrimonium, nisi illæ literæ contineant potestatem, ut Procurator exprimat consensum; vel nisi sit non revocata voluntas, quæ non constat Parocho, & Testibus. Adde si instrumenta sint idiomatis ignoti à Parocho, & Testibus, isti indigebunt interprete. Idemque erit si fiat Matrimonium per literas ignotæ linguæ; & tamen hæc Matrimonia valida sunt: ergo etiam & illud in quo Parochus, & Testes percipiunt consensus Contrahentium per Interpretem. Quod si in hoc casu sit aliquando periculum litis, id erit per accidens; nam etiam in aliis casibus potest esse idem periculum litium, & tamen id non obstat. Et ita nostram sententiam, post hæc scripta invenio docere Amicum *in Curs. Theol.tom.9. disp.7. sect.11. num.104.* qui respondet ad argumenta contraria adducta à Pontio contra Sanchez. Adi illum, & non pigebit: est enim vir doctissimus. Idem etiam contra Pontium docet Bossius *de matrim. cap.3. §.52. num.253.* nam Interpreti integra fides danda est, quia non se habet ut Testis ad communem consensum declarandum. Neque etiam verum est, quod in tali casu Parochus, & Testes sint Testes de auditu in alieno: nam verè sunt Testes de auditu proprio: quia ut dictum est, Interpres non fungitur vice testis, sed se habet tanquam vox ipsorum Contrahentium, declarans eorumdem consensum ipsismet Contrahentibus, & Parocho, ac Testibus præsentibus. Quare sicut, si ipsimet Contrahentes coram Parocho, & Testibus non exprimerent consensum propria voce, sed scriptura, Parochus, & Testes essent Testes de proprio sensu, quia scriptura est vicaria vocis Contrahentium, illamque repræsentat; ita cum exprimunt media voce Interpretis ad id ab ipsis electi, quia vox Interpretis est vicaria vocis eorundem Contrahentium, illamque repræsentat; Unde corruunt argumenta Pontii. Vide etiam Guttierez *de matrim.cap.69.n.3.* Barbosam *in Decret.tom.2.lib.4.tit.1. cap.7.nu.8.* & Bonacinam *de matrim. q.2. punct.8. n.7.*

RESOL. CII.

An tempore Adventus, & Quadragesimæ sit peccatum mortale traducere sponsam solemniter in domum sponsi, & convivia solemnia facere?

Et asseritur omnem traductionem sponsæ in domum sponsi, etiam absque solemnitate interdictam esse Feriarum tempore.

Et an liceat hoc tempore Feriarum consummare matrimonium? Ex p.3. tract.4. Res.265. alias 266.

§.1. Negativè respondet Sanchez *de matr. to.2. lib.7. disp.7. num.18.* ubi sic ait. Verùm ut meam sententiam explicem, solas nuptiarum benedictiones hoc tempore vetitas esse sub mortali existimo, quia generali consuetudine receptum esse video, ut sponsæ eo tempore in sponsi domum traducantur, conviviaque fiant, ac alia lætitiæ signa præbeantur conniventibus Prælatis. Quare si hæc moderata sint, nullam culpam agnosco, si aliquantulus sit excessus, solam venialem, mortalem autem minimè, nisi ubi nimius esset excessus, ita ut sanctitati prædictorum temporum notabiliter detraheretur, & ansa notabilis jure optimo offensionis, ac scandali spectantium animis tribueretur. Ita Sanchez. Sup.hoc & benedictione nuptiarum contenta à lio. 3. hujus textus cursim in fine Res. seq.

2 Sed contrariam sententiam tenet Basilius Pontius *de matr. lib.6.cap.8. num.10.* ubi probat sponsum traducentem solemniter sponsam in domum suam, ac convivia facientem, peccare mortaliter.

3 Verùm mihi opinio Sanchez videtur etiam probabilis, & illam novissimè docet Villalobos *in sum.tom.1 tract.14. diffic.2. n.4.* ubi ita asserit. (En este tiempo llevar à mugerà casa con solennidad, y señas de alegria, dizen muchos, que seria pecado mortal, aunque Sanchez con otros dize, que solas las benediciones serian pecado mortal, porque esta assi recebido en uso, laqual sentencia es mas mansa y probable, y se puede seguir.) Sic ille, & ego.

4 Ex his infertur non benè Sylvestrum *verb. matrimonium 7. quæst.2.* Emanuelem Sà *verb. impedimenta matrimonii non dirimentia, num.2.* Veracruz *in speculo, part.1. art. 14. conclus. 4.* Bartholomæum Ledesma *de matrim. dub.60. conclus.3.* Cucum *lib. instit. tit.12. numer. 9.* & alios, asseruisse omnem traductionem sponsæ in domum sponsi, etiam absque solemnitate, interdictam esse feriarum tempore. Et etiam parum probabiliter loquuti sunt Paludanus *in 4. dist.32. qu.1.art.4.* D.Antonin. *part.3. tit.1. cap.17. in fine*, Rosella *verb. impedimentum, imped.17.* Angelus *verb. debit. num.1.* Tabiena *verb. impedimentum, imped.14. q.2. num.3. in fin.* Cajet. *in sum.verb.matr. c.ult.*

§. in

§. *in publico autem loco*. Armilla *verb. matrimonium*, *nu*. 64. & alij asserentes non licere hoc tempore feriarum consummare matrimonium; nullum enim est peccatum, si his temporibus consummentur matrimonia, sivè de prima consummatione, sive de sequentibus sermo sit, vide Basilium Pontium *ubi supra*, *n*.8. Coninch *de Sacr. disp*. 30. *dub*. 3. *concl*. 4. *n*. 37. Sanch. *loco cit. n*. 23. & penes ipsos, Filliuc. *tom*. 1. *tract*. 10. *p*. 2. *c*. 9. *nu*. 271.

RESOL. CIII.

An nuptiæ sint prohibitæ in die Sabbathi ante Adventum? Idem quæritur à Vesperis ante diem Cinerum.

Et an si tempore prohibito Adventus, & Quadragesima adhibeatur solemnis benedictio nuptiarum, aut traducatur solemniter sponsa ad domum sponsi, aut adhibeant convivia, aut alia lætitiæ signa peccent mortaliter sponsi talia facientes? Ex p. 3. tr. 4. Res. 201. alias 202.

§. 2. hoc in fin. seq. §. 1. PRobabilem puto contra Sanch. *lib*. 7. *disp*. 7. opinionem Basilij Pontij *de matr. lib*. 6. *c*. 8. *n*. 5. ubi sic asserit. An dies præcedens Dominicam Adventus, & diem Cinerum saltem à vesperis comprehendatur decreto Concilij Tridentini, ita ut in vespere eorum dierum nuptiæ celebrari non possint. Et quidem quod attinet ad diem Cinerum conveniunt Doctores, non incipere prohibitionem nisi à media nocte, itaque integro die Martis solemniter nuptias celebrari posse. At quod spectat ad Adventum Domini non pauci Doctores, & inter eos Thomas Sanchez existimant in vesperis præcedentis diei esse nuptias prohibitas, nisi ubi consuetudo aliud approbaverit. Ego tamen existimo verius etiam prohibitionem incipere à media nocte, atque in Sabbato integro ante Dominicam primam Adventus nuptiarum solemnitatem non esse prohibitam. Ad id moveor, quia Concilium Tridentinum, & alia antiqua decreta dicunt, ab Adventu Domini non posse solemniter celebrari nuptias, at Concilium Ravennatense secundum sub Clement. V. *cap*. 9. expressè primam Dominicam Adventus nominat, quam certum est à media nocte incipere. Ex quo decreto colligo, ea ratione intellecta semper fuisse antiquiora Ecclesiæ decreta, quæ ab Adventu Domini nuptias prohibuerint. Ita vir doctissimus, qui *num*. 10. putat, si dicto tempore prohibito adhibeatur solemnis benedictio, aut traducatur solemniter sponsa ad domum sponsi, vel adhibeant convivia, aut alia lætitiæ signa, peccare mortaliter sponsos talia facientes. Sed in hoc Iacobus de Graffis *p*. 1. *lib*. 2. *c*. 85. *num*. 28. tantùm veniale peccatum agnoscit.

(Marg.: Sup. hh seq. in § antecedente.)

RESOL. CIV.

An nuptiæ prohibeantur à primis vesperis Sabbathi ante primam Dominicam Adventus? Ex p. 3. tr. addit. Res. 26.

(Marg.: Illa hic est R. antecedens.)

§. 1. PRo affirmativa sententia *in part*. 3. *tract*. 4. *resolut*. 202. adduxi Sanchez, cui nunc addo Barbosam *de officio Parochi*, *cap*. 21. *nu*. 13. & Petrum Ochagaviam *de Sacr. tract*. 3. *de imped. matrim. quæst*. 41. *num*. 3. ubi sic ait. *Prænotandum est tempus feriarum Adventus incipere à primis vesperis Sabbati ante Adventum, tunc enim communiter, & quantum est de se Officium Adventus solet incipere; tempus verò feriarum Quadragesimæ, incipere à media nocte diei Cinerum, quia Officium Quadragesimæ si in toto rigore perpendatur, tunc sumit exordium. Quæ doctrina vera est, nisi alium modum incipiendi consuetudo legitima obtinuerit; tunc enim consuetudini favendum est. Iste autem modus numerandi initium temporis feriati, conformis videtur rationi, quia numerari debet juxta leges Ecclesiæ, in qua tempus incipere dicitur ab eo puncto, in quo Officium Ecclesiasticum proprium illius temporis incipit*. Ita ille.

2 Sed ego *in citata resol*. pro contraria sententia adduxi Basilium Pontium, cui nunc addo Cavalcanum *part*. 2. *decis*. 58. *num*. 19. & alios *ubi infra*, quia verba Concilij Trident. & alia antiqua decreta, licèt dicant ab Adventu Domini non posse solemniter celebrari nuptias, at Concil. Ravennatense secundum sub Clement. V, *capit*. 19. expressè primam Dominicam Adventus nominat. Sed prima Dominica Adventus incipit à media nocte; ergo, &c. Ex quo decreto colligit Pontius, ea ratione intellecta semper fuisse antiquiora Ecclesiæ decreta, quæ ab Adventu Domini nuptias prohibuerunt. Et hanc opinionem Pontij visa est amplecti nostra prima Synodus Panormitana anno 1615. sub eminentissimo Domino meo Card. ab Auria, ubi *part*. 2. *cap*. 7. *nu*. 23. ita asseritur: *Postremò meminerit à Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & à feria 4. Ciner. usque ad Octavam Paschæ inclusivè solemnitates nuptiarum prohibitas esse*. In quibus verbis apertè apparet, quod sicuti prohibentur nuptiæ in Quadragesima à fer. 4. Ciner. ita prohibentur in Adventu à Dominica prima Adventus, sed feria 4. Ciner. incipit à media nocte, & non à vesperis feriæ 3. ita Dominicam primam Adventus etiam à media nocte, & non vesperis Sabbati dicendum est incipere. Et ideò hanc sententiam præter Pontium, & Cavalcanum tenet etiam ex Societate JESU Reginaldus *tom*. 2. *lib*. 31. *capitul*. 25. *numer*. 188. Filliucius *tom*. 1. *tract*. 10. *part*. 2. *cap*. 9. *num*. 268. Bonacina *de matrim. quæst*. 3. *punct*. 14. *num*. 4. ubi sic ait; *Ex Tridentino vetitum est celebrare matrimonium à primo die Adventus Domini usque in diem Epiphaniæ, & à 4. feria Ciner. usque ad Octavam Paschæ inclusivè, quod tempus incipit à media nocte præcedentis Dominicæ Adventus, & à media nocte feriæ 4. Ciner. tunc enim incipit. Adventus, & Quadragesima ritu Romano*. Ita ille, qui cum Filliucio pro hac sententia citat Sanch. sed malè: nam contrariam sententiam docet, ut supra diximus.

RESOL. CV.

An Orationes, & cæremoniæ, quæ pro secundis nuptijs destinatæ sunt, possint tempore prohibito Adventus, & Quadragesimæ ministrari?

Et notatur, quod licet adsit consuetudo, ut etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter conjux benedictionem non suscepit, sivè sit vir, sivè fœmina, attamen talis consuetudo non obligat sub mortali.

Et cursim asseritur benedictionum omissionem, secluso scandalo, & contemptu, non esse peccatum mortale. Ex p. 3. tr. 4. Res. 264. alias 265.

§. 1. AD hanc dubitationem ita respondet Basilius Pontius *de matrim. lib*. 6. *cap*. 8. *num*. 13. Nonnulli viri docti hujus Academiæ Salmanticensis existimarunt nullam incurrere pœnam Clericum, qui temporibus prohibitis administrat ea, quæ Ecclesia designat pro secundis nuptijs, eo fundamento commoti, quod illa non sit nuptialis benedictio. Ceterùm si rem istam attentiùs considerassent, aliter respondissent. Mihi enim semper visum est neque eas cæremonias, quæ pro secundis nuptijs destinatæ sunt, posse tempore prohibito ministrari sine culpa, & pœnis jure latis. Et in primis ad id me movet, quod proximè superioribus annis vidi in hac Salmanticensi urbe. Nam quidam nobilissimi vidui contrahere volebant matrimonium, & cùm esset quadragesimale tempus, dispensationem à Sedis Apostolicæ Nuntio postularunt, quam denegavit. Quod magno argumento est etiam eam cæremoniam, licèt non appelletur nuptialis benedictio, esse prohibitam illo tempore. Deindè me movet, quod jura, & antiqua, & recentiora universè loquuntur, & de matrimonio, & solemnitate nuptiali. Sicut ergo antiquis Canonibus etiam viduorum conjugia erant prohibita, ita & solemnitas illa nuptialis in nuptijs viduorum de more Ecclesiæ adhibita, prohibita censetur. Præterea, quia Canones tam antiqui, quàm recentiores universè prohibent solemnitatem nuptialem, & non solùm nuptialem benedictionem; illæ autem cæremoniæ, licèt non sint nuptialis benedictio, sunt tamen pars solemnitatis nuptialis, ut satis notum est. Ergo, &c. Ita Pontius *ubi supra*.

2 Notandum est tamen hic obiter, quòd licèt adsit consuetudo, ut etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter conjux benedictionem non susceperit, sivè sit vir, sivè femina, attamen talis consuetudo non obligat sub mortali, quia eo rigore inducta non est, & docet Filliucius *tom*. 1. *tr*. 10. *p*. 2. *c*. 4. *n*. 168. qui citat Henriquez, & Sanch.

3 Adde quòd Sotus *in* 4. *dist*. 28. *qu*. 1. *art*. 2. Emanuel Sà *verb. matrim. n*. 6. & alij, *ut supra* visum est, probabiliter asserunt benedictionum omissionem secluso scandalo, & contemptu, non esse peccatum mortale, quia tantùm est omissio cujusdam sacramentalis non tanti momenti. Vide etiam Filliucium *loco citato*, *num*. 165.

RESOL. CVI.

An sit saltem peccatum veniale consummare matrimonium, antequam recipiant benedictiones Ecclesiæ? Ex part. 3. tract. 4. Res. 239. alias 230.

§. 1. AD hanc dubitationem ita respondet Villalobos *in sum. tomo* 1. *tractat*. 13. *capitul*. 24. *numer*. 12. ubi sic ait. (No es pecado mortal ni venial consumar el matrimonio antes de las benediciones de la Iglesia. La razon es porque no es prohibicion para esto en derecho, porque el Concilio Tridentino solo dize, *Sancta Synodus hortatur*, &c. Y despues el *cap. nostrates* 30. *quæst*. 5. *cuncta* el Papa las cosas, que concurren para las boda, y entre ellas la benedicion solennes anaden; hæc omnia non servare non est peccatum, y aun no podria poner à cerca desto descommunion el Obispo, y si la pudiesse, no ligaria; porque el Concilio solo habla exortando à cerca desto, mas no seria pecado mortal, el no pagar el debito, ante las benediciones, porque ay mucos Doctores que dizen, que es pecado venial consummar en este caso el matrimonio, y puede el casado seguir esta opinion.) Ita ille.

2 Dicendum est igitur absolutè, non esse neque peccatum veniale si conjuges ante benedictionem matrimonium consumment, & ita præter Villalobos citatum docet Sanchez *de matrimon. tom*. 1. *lib*. 3. *disp*. 12. *quæst*. 7. & Layman *in Theolog. moral.*

moral.lib.5.tract.10.part.3.cap.4.num.12. cùm alijs penes ipsos; quidquid contrarium asserat uterque Sotus Petrus, & Dominicus; hic *in 4.sent.dist.28.quæst.1.art.2.* ille *lect.24. de matrim. §.primum jus ipsum*, & alij, imò cùm Sanch. aliquando credo esse sanum consilium, consummare ante benedictiones, ut quando eæ ex aliqua causa justa differuntur, estque periculum incontinentiæ.

RESOL. CVII.

An liceat contrahere matrimonium tempore interdicti?
Et an tempore interdicti possint fieri matrimonij denunciationes? Ex part.3.tr.4.Ref.266.alias 267.

Sup. hoc in R. seq. & in to.3. tr.2.Ref.2. §. Sed hic.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Sanchez *de matr. tom. 2.lib.8.disp.8.num.2.* quia ea sola Sacramenta censentur tempore interdicti vetita, quæ purè Sacramenta sunt, & omninò spiritualia. Sed matrimonium est contractus quidam naturalis, cui per accidens adjecit Christus sacramenti rationem. Ergo, &c.

2 Sed more suo adversùs Sanchez insurgit Basilius Pontius *de matr.lib.6.c.9.n.3.* quia generali prohibitione vetitum est Sacramenta ministrari tempore interdicti, exceptis, Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, & Eucharistia per modum viatici, ut patet ex *c.alma mater, de sent.excom. in 6. c. quoniam, eod.tit.c.non est vobis, de sponsalibus, & c.quod in te, de pœn. & remiss.* Cùm ergo matrimonium, verè, & propriè sacramentum sit, nec excipiatur alibi ab ea generali prohibitione, illa comprehendi censetur, argum.*Clem.§.1.porrò de verb.significat.* Neque obstat ratio Sanchez, nam cum jam verè, & propriè Sacramentum sit, & in ratione Sacramenti etiam spirituale sit, & Ecclesia generaliter prohibeat tempore interdicti ministrari Sacramenta præter supradicta, non est cur ab ea generali prohibitione excludamus sacramentum matrimonij: Ita Pontius.

3 Verùm ego utramque sententiam probabilem esse puto, & ideò negativam cum Pontio tenet Suar. *tom.5.disp.32.sect.1.nu. 51.*Reginald.*tom.2.lib.32.tract.2.c.27.n.28.* Filliuc.*tom.1.tr.18. c.2.n.51.*& alij. Affirmativam verò cum Sanch.tenet Coninch *de sacram.disp.17.dub.2.n.47.*Avila *de cens.p.5.disp.4.sect.1. dub. 6.*Villalobos *in sum.tom.1.tract.19.diffic.4.n.10.*& alij.

4 Sed stando in opinione affirmativa assero cum eodem Sanchez *nu. 5.* quod nihil refert si contrahentes sint specialiter, & personaliter interdicti, possunt enim licitè copulari; quia sub illo interdicto non comprehenditur matrimonium, nisi sit expressum: & à fortiori dicendum est ex supradictis tempore interdicti fieri posse matrimonij denunciationes, ut docet Paludanus *in 4.dist.26.q.2.art.2.n.12.*& alii.

RESOL. CVIII.

An tempore interdicti licitum sit contrahere matrimonium?
Et an in prædicto tempore benedictiones tamen nuptiales fieri non possint, quia sunt officia divina? Ex p.5.tr.10.Ref.82.alias 81.

Sup. hoc in R. præterit. & in alio §. ejus. nos.

§. 1. Negativam sententiam tenet Turrian *lib.6.disp.48.dub. 3.*Portell.*in dub.reg.ver.interd.n.19.* Suar.*disp.33.sect. 2.n.51.*Philip.Faber.*de cens.in 4.sent.dist.25.q.1. disp.5.c.2. n.32.* Cornejo *in 3.p.tr.5.de interd.§.1.dub.7.* & Præpos. *in 3.p.q.4. de interd.dub.3.nu.23.* quia constat ex *c.responso*, saltem in loco interdicto non licere ministrare Sacramenta, exceptis iis, quę jus excipit. Item ex *c.si sententia, de sent.excom.in 6.* Patet interdictos etiam generaliter nullibi posse recipere Sacramenta, exceptis casibus à jure expressis, idque planè supponit Bonifac. VIII. *c.Alma mater* cit. atqui nullum est jus, quo permittatur matrimonium tempore interdicti generalis personalis, vel in loco interdicto.

2 His tamen non obstantibus, affirmativam sententiam tuetur Avila *part.5. disp.4. sect.1.dub.6.* Villalobos *in sum. t. m.1.tr.18. diff.3.n.15.*Layman *lib.1.tract.3.p.4.c.2.n.1.* Sanchez *tom.2.lib. 7.disp.8.n.8.*Sà *ver.interd.n.17.* Henriq.*lib.13.c.43.n.3.* Hurtad. *tr.de interd.diff.8.n.27.*quia quamvis *in c. si sententia, de sent.excom. in 6.* generatim prohibeatur susceptio Sacramentorum, exceptis casibus in jure expressis, & sacramentum matrimonij non excipiatur, id tamen intelligitur de sacramentis commissis administratione Ecclesiæ, administratio autem sacramenti matrimonij non est commissa Ecclesiæ, seu ministris ab ipsa ordinatis, aut deputatis; sed tantùm ipsis contrahentibus, benedictiones tamen nuptiales fieri non possunt, quia sunt Officia divina. Adde quod *in cap. appellamus, de ferijs*, dicitur matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ex quo videtur excipi sacramentum matrimonij ab illa generali prohibitione tempore interdicti facta. Deindè licèt matrimonium sit sacramentum, tamen est contractus, & ita non videtur simpliciter prohibitum. Et ita hanc sententiam præter DD. citatos tenet etiam Coninch *de sacram.disp.17.dub.2.n.4.* cui ego libenter adhæreo.

Sup. his benedictionib. meis laté in R. seq.

RESOL. CIX.

An benedictio nuptiarum sit tempore interdicti illicita?
Et an saltem in dicto casu benedictiones nuptiales fieri possint in diebus, in quibus permittuntur divina officia ut Paschatis? Ex p. 5.tr.10.Ref.85.alias 84.

Sup. hoc in R. præterita, §. ult. post med. vers. benedictiones tamen.

§. 1. Negativam sententiam docet Henriq.*lib.15.c.45.num. 3.*& Navar.*cap.27.num.19.* Verùm contrariam docet Sanch.*de matr.lib.7.disp.8.n.17.* Villalob.*in sum.tom.1. tr.19. diff.3.n.17.*Prępos.*in 4.p.q.4.de interd.dub.3.n.22.*ubi sic ait: Addendum est etiam benedictionem nuptialem esse materiam satis gravem, quod in ministro Ecclesiæ satis apparet, sed etiam in ipsis contrahentibus erit gravis violatio, eo quod illa actio satis videatur gravis, & apta ad peccatum mortale.

2 Non desinam hic apponere verba Fabri *de cens.in 4.dist.25. qu.1.disp.5.c.2.n.u.30.*ubi sic ait: Dubium est, an benedictiones nuptiales sint prohibitæ tempore interdicti: nam communis opinio tenet eas esse illicitas, quia inter divina Officia computantur, imò habent adjunctam Missam, & preces solemnes, quas tempore interdicti esse prohibitas certum est. Nihilominus Covarr.*in dict.cap.Alma, part.2.§.2. n. 7.* tenet has benedictiones licere tempore interdicti, si fiant eo modo, quo concessum est celebrare divina tempore interdicti, scilicet clausis januis, quia etiam istæ benedictiones sunt quędam Officia sacra annexa cum Missæ, & proindè cum eisdem circumstantijs licebit. Sed obstat huic opinioni, quod in hujusmodi celebratione divinorum permissa tempore interdicti debent excludi laici, nedum interdicti, sed etiam non interdicti. Ergo sponsus, & sponsa non possunt illi Missæ interesse, & consequenter benedici non possunt, ideò sententia communis non videtur derelinquenda.

3 Nota tamen quod ex Suarez docet Turr.*lib.6.disp.49.dub. 4.*benedictiones nuptiales posse fieri in diebus, in quibus permittuntur divina Officia, ut Paschatis, &c.quod est valdè notandum, & notat etiam Mercerus *in 3.p.q.24. de interd. dub.3.* & Moscoso *in sum.tr.16.c.8.*

Sup. hoc in to. 3.tr.4. prope finem Ref. 31.

RESOL. CX.

An validum sit matrimonium, cui proprius Parochus unius contrahentis assistit in Parochia alterius, sibi non subditi?
Et an dictus Parochus, qui in aliena Parochia conjungit suum Parochianum peccet mortaliter, & puniendus sit? Ex par.3.tr.4. Ref.231.alias 232.

Sup. hoc sup. in Ref. 89. §. Et tandem observes, sed legg. etiam à princ.

§. 1. Exempli gratia, si Parochus Petri contrahentis assistat in Parochia Mariæ, cujus non est Parochus. Aliqui existimant, quemvis Parochum ex duobus contrahentium, & ita Parochum viri in parochia feminę, & è contra, posse illos matrimonio jungere, & ita docet Sanch.*de matr.to.1. lib.3. dis.19.n. 11.*qui multas rationes adducit ad firmandam hanc sententiam.

2 His tamen non obstantibus, adversus illum contrariam tenet Basilius Pontius *de matrimon.lib. 5. cap. 16. num.4.* & alij penes ipsum, qui etiam adducit aliquas Cardinalium declarationes. Prima ad Episcopum Brugnatensem sic ait. Si quando vir ad domum uxoris accedit pro contrahendo, & consummando matrimonio, is proprius Parochus sit, qui uxoris est, & illis benedictionem sacerdotalem dare poterit de jure. Secunda ad Episcopum Leoniensem, ita ait. Ut proprius Parochus sit, qui uxoris Parochus est, si in domo uxoris contrahitur, vel ejus parochia, ut *suprà*, in una Brugnatensi benedicere sponsos debeat, non obstante quacumque consuetudine contraria, & immemoriali. Et quamvis ad has declarationes posset quis respondere, in illis tantùm dici sufficere Parochum uxoris quando contrahitur in parochia uxoris, & non addi illum præcisè requiri, quasi eo ipso dicant unum sufficere, non verò negari, quin alter possit esse præsens, hoc tamen responsum refelletur ex earum declarationum verbis rectè consideratis; nam quæstioni præpositæ quis censendus esset in parochia fœminæ, verbi gratia, proprius Parochus, respondet Episcopo Brugnatensi, proprium Parochum esse uxoris, quando in parochia uxoris: cùmque Concilium dicat contrahendum coram proprio Parocho, & Congregatio declaret illum esse proprium Parochum, manifestè sequitur coram alio non posse contrahi matrimonium: expendo etiam in secunda declaratione dictum esse, Parochum uxoris esse, qui in eius parochia benedicere sponsos debet. Nota verbum *debet*, non ergo alius potest, nec Parochus viri in parochia fœminæ, aliàs non uterentur Cardinales verbo *debet*, & hæc omnia asserit Pontius *ubi suprà*, qui respondet ad argumenta Sanch.

3 Verùm sententia affirmativa Sanchez, quam Pontius impugnat, sequitur novissimè Layman *Theol. moral.lib. 5. tractat. 10.part. 2.cap.5.n.3.* & Villalob. *in summ.to.1. tract.13. diffic.18. nu.2.*sic asserens. (Vade el matrimonio hecho delante de qualquiera de los Parochos de lo contrayentes, aunque se haga fuera de su parochia, la razon es porque el Parocho à qui no exercita

Sup. hoc in R. non. præterit. à principio.

cità officio de jurisdicion, que solo es testigo, y aunque la exercitara, no pertinaceria esto à jurisdicion contentiosa, sino à voluntaria, que es de consentimiento de la partes, laqual se puede exercitar fuera del territorio, y como el Concilio Tridentino no pone por sustancia, ni circonstancia deste contrato, que se haga en la propria parochia, no ay para que estenderlo à esso.) Ita ille; undè remanet hæc sententia satis probabilis.

4 Sed an dictus Parochus, qui in alia parochia conjungit suum parochianum, peccet mortaliter, & puniendus sit, negat Sanchez, & Villalobos; affirmat verò Pontius, & Henriquez, at utraque opinio est probabilis. Sup. hoc ibid. lege §. Sed difficultas.

R E S O L. CXI.

An Episcopi possint prohibere, ne matrimonia domi contrahantur?
Et an, ut dicatur matrimonium in facie Ecclesiæ celebrari, sit opus, ut in Ecclesia ipsa materiali, vel ejus limine celebretur, vel satis sit coram fidelium multitudine?
Et an hodie dicatur satis contractum in facie Ecclesiæ, si coram Parocho, & duplici teste, denunciationibus præmissis, matrimonium ineatur? Ex p.3.tr.4.Ref.278.alias 279.

§. 1. NEgativè respondet Barbosa *de potest. Episc. part.... alleg.* 32. *numer.* 18. & ita declaravit sacra Cardinalium Congregatio his verbis. Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrentur, servata Concilij forma. Sed cùm maximè deceat, ut in Ecclesia celebrentur, id hortari debent, non præcipere. Et hanc declarationem adducit Rebellius *part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 2. *num.* 11. Et ratio est, quia ut observat Sanchez *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 15. *num.* 20. Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 33. *num.* 242. & alij, ubi nullum reperitur impedimentum, non debet Parochus volentes contrahere matrimonio in facie Ecclesiæ conjungere, ut constat ex Concil. Tridentino *sess.* 24 *de matrimon. cap.* 1. ubi si nullum legitimum apponatur impedimentum ad celebrationem matrimonij, in facie Ecclesiæ procedatur. Ut autem dicatur matrimonium in facie Ecclesiæ celebrari, non est opus, ut in ipsa Ecclesia materiali, vel in ejus limine celebretur, sed satis est coram fidelium multitudine, ut testatur Abbas *in c. finali, de clandest. desponsf. num.* 9. ubi Propositus *num.* 9. Alexander de Nevo *in prin. n.* 25. Sylvester *verb. matrim.* 2. *q.* 17. *dicto secundo*, & alij. Hodie autem dicitur satis contractum in facie Ecclesiæ, si coram Parocho, & duplici teste, denunciationibus præmissis, matrimonium ineatur. Ita Sanchez.

2 His tamen non obstantibus, invenio, ut observat Pontius *tract. de impedim. matrimon. causa* 30. *quæst.* 25. *cap.* 26. §. 2. *verb.* 3. Patres Concilij Provincialis Coloniensis 2. *cap.* 33. aliter decrevisse, & in nostra Synodo Panormitana 1615. *part.* 2. *nu.* 22. sic decretum est. Nullo autem alio in loco, nisi in Ecclesia, quæ propria Sacramentorum domus est, sponsos jungat Parochus, nisi justam ob causam Archiepiscopo probatam. Quocirca caveant medici, ne facili negotio fidem faciant ipsos, aut propter ægritudinem, aut corporis imbecillitatem Ecclesiam adire non posse. Vide Rebellium *loco citato*.

R E S O L. CXII.

An sponsi rus profecti recreationis causa, possint ibi matrimonium contrahere? Ex p.3.tr.4.Ref.230.alias 231.

§. 1. REspondent communiter negativè, quia tale matrimonium non esset contractum neque coram Parocho sponsi, seu sponsæ. neque de Parochi licentia, ergo erit nullum; & ita sentiunt Doctores, quos citat, & sequitur Cenedo *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 32. *n.* 66. Riccius *in praxi to.* 1. *resol.* 214. *n.* 2. & Menoch. *vol.* 4. *cons.* 378. qui pro hac sententia adducit quatuor Sacræ Rotæ decisiones. Sup. contrario in hac Ref. supra ex Ref 87. lege §. Notandum est hic obiter, & ex R. 85 §. Etiam dem nota, & 103.

2 Sed his non obstantibus, aliqui sentiunt eum, qui habet alicubi etiam parui temporis habitationem, posse contrahere, & coram Parocho habitationis, & coram sui domicilij Parocho, si velit, & ita novissimè hanc sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *c.* 13. §. 1. *nu.* 4. & ante illum Emanuel Sà expurgatus à Magistro Sacri Palatij, ubi *verb. Parochus*, *n.* 2. sic asserit: De parochia efficitur quis acquisitione domicilij. Quantum ad pœnitentiam autem, & Eucharistiam, sufficit habitatio per sex menses secundùm quosdam. At meliùs alij sufficere quantum ad Sacramenta illic habitare, & non posse commodè ad proprium ire. Ad matrimonium verò sufficit, vel modica habitatio, & *verb. matrimonium*, *nu.* 2. ita ait. Qui alicubi habitant, non animo permanendi, quibusdam non videtur posse sub illo Parocho contrahere. At mihi videtur Congregatio Concilij aliud sentire, scilicet sufficere illic habitare, dum contrahunt. Sic Emanuel Sà.

3 Declarationes verò Cardinalium hæ sunt, quas affert Pontius *num.* 5. Proprius Parochus est, in cujus Parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium contrahitur: & alia sic asserit. Quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, & à parvo tempore in aliquo loco habitantes, qui tamen sint cogniti, & non sint comprehensi inter vagabundos, proprius eorum Parochus esse intelligitur, in cujus parochia habitant, & tempore, quo matrimonium contrahunt. Vide lector, quàm sit difficilis hæc quæstio, cùm pro parte negativa adsint Rotæ decisiones, & pro affirmativa Cardinalium responsiones. Sed cùm de istis non constet authenticè, à prima opinione non discederem.

R E S O L. CXIII.

An contrahentes matrimonium in peccato mortali peccent dupliciter; quia non solum suscipiunt, sed etiam ministrant hoc Sacramentum? Ex p.3.tr.4.Ref.198.alias 199.

§. 1. PEccare dupliciter docent Pontius *de matr. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 11. Vasquez *in* 3. *part. to.* 3. *disp.* 136. *cap.* 3. *nu.* 38. Ledesma *de matrim. quæst.* 43. *art.* 3. *ad ultim. argum.* Navarrus *in cap.* 1. *§. Sacerdos num.* 10. *dist.* 6. *de pœnit.* & alij. Et ratio est, quia ipsi non solùm suscipiunt, sed etiam ministrant Sacramentum. Ergo peccant dupliciter, & tamquam susceptores, & tamquam ministrantes. Sup. hoc in to. 1 tr. 1 Ref. 11. in fin & in to. 4 tr. 8. lege doc. cit. Ref 32. ... à lin. 3. & vers. Probatur.

2 Sed contrariam sententiam probabilem esse puto, quam tenet Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. in genere*, *part.* 10. *dub.* 13. *num.* 4. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 6. *numer.* 87. Ledesma *in sum. cap.* 6. *tom.* 1. *de Sacram. in genere*, *dub.* 9. Fernandez *in examen. Theol. moral. part.* 3. *c.* 18. §. 1. *n.* 5. qui citat Sotum Guttierez *de matrim. cap.* 41. *num.* 3. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 6. *n.* 4. S. Joan. de la Cruz *in direct. conscient. part.* 2. *de Sacram. in genere*, *quæst.* 4. *dub.* 3. *concl.* 1. Coninch *de Sacram. quæst.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 38. Layman *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 1. *c.* 5. *n.* 9. Villalobos *in summa*, *tom.* 1. *tract.* 4. *diffic.* 4. *num.* 5. ubi sic asserit: (El que recibe el Sacramento del matrimonio en peccado mortal, no pecas mas que un pecado, como, si recibiera otro Sacramento, porque aunque ambos lo contrahentes sean ministros, con todo no estan deputados especialmente para esso.) Undè patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ. Sup. hic Ministris latè in... in Ref. 56 & infr. eadem ... Ref. 127.

R E S O L. CXIV.

An censeatur matrimonium consummatum, si solus vir intra vas fœminæ naturale seminet, fœmina vero non seminante?
Ex quo infertur, quod si viro seminante, fœmina non seminaverit, idque partibus constet, possint Religionem ingredi, & profiteri, & pars relicta in sæculo aliud matrimonium inire, Ex p.5.tr.13. & Misc.1.Ref.54.

§. 1. AFfirmativam sententiam docent Doctores, quos citat Sanchez *ubi sup. eà numer.* 10. quibus ego addo Gutierez *de matrim. cap.* 54. *num.* 22. ubi ex multis probat, quòd si solus vir intra vas naturale fœminæ seminet, consummatur matrimonium, quia semen fœmineum non est ad generandum necessarium.

2 Sed quamvis hæc opinio sit communior, & probabilior, tamen contrariam probabilem etiam esse existimo cum Sanchez *de matrimon. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 21. *num.* 11. ubi ex pluribus Doctoribus probat per utriusque seminis commixtionem fieri conjuges unam carnem, & per consequens consummari matrimonium. Et ideò hanc sententiam mordicus tenet novissimè doctus Alphonsus Caranza in eruditis suis commentarijs *de partu humano*, *cap.* 20. *q.* 1. *num.* 6. ubi firmat, fœmina semen non emittente, matrimonium non consummari; & ad argumentum affirmativæ sententiæ respondeo illud principium philosophicum, quòd semen fœmineum non sit necessarium ad generationem, non esse ita certum, ut probabiliter quis contrarium tenere non possit; & ita tenent præter Doctores, quos citat Sanchez *ubi supra*, Levinius Lemnius *lib.* 4. *de occultis naturæ miraculis*, *cap.* 23. Ambrosius Paræsius *de anatom. lib.* 23. *cap.* 1. Andræas Laurentius *de hist. anatom. lib.* 8. *capit.* 2. *quæst.* 5. & *cap.* 4. *quæst.* 11. Jacobus Guillemaus *de generati ne*, *fol.* 205. Joannes Baptista Salvaticus *in controvers. medic. capit.* 79. Sancta Cruz *de Hippocrate philos. super text.* 73. *de dieta*. Plutarchus *lib.* 5. *de placitis Philosophorum*, *capitul.* 5. Lactantius Firmianus *de opificio Dei*, *cap.* 12. Nemesius *lib. de natura hominis*, *c.* 25. Et hanc sententiam apertè docuit etiam Justinianus (quod adhuc Jurisconsulti non observarunt) in Authentica *de triente*, & *semisse*, quæ est Novella 18. ubi sic ait, *Neque enim masculus ipse in se, nec fœmina solùm ad nativitatis propagationem sufficiens est, sed utrumque eorum coaptavit Deus ad generationis opus*. Idem Justinianus in §. *Sed hæc institutio*, *de exhæreditat. liberorum*. Ita utraque persona in hominum procreatione simili naturæ officio fungitur, quod ipsum antea suppofuerat in leg. 12. tabularum *capit.* 14. *de legitimis hæredibus*, & ab his intelligendus est Baldus, qui filium quoddam compositum appellat *in leg. fin. in fine Cod. de servis fugitivis*. Sequitur Boerius post alios *decision.* 241. *num.* 7. & post Georgium Robalg. notat Andreas Dalnerus *de jure hominis*, *part.* 6. *num.* 5. novissimè Thomas Sup. hoc inf. in fin. Ref 107. & in Ref 138 §. Et ideò, & in to. 5 tr. 5. eundem in fin Ref. 131. Et ut melius dissolvatur hæc quæst. lege inf. dict. Ref. 140. & si vides alios R. & §§. ejus annot. doctr. complevisti.

mas Actius post Sylvam nuptialem *in tract. de infirmitate legali*, *cap.* 20. *num.* 7. Et tandem notandum est hanc sententiam confirmare sacrum textum in illis verbis Job. c. 10. *Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti*, quibus in conceptu seminum maris, & fœminæ concursus, & commixtio diversorum, ac in caseo, (ad generationem humanam necessarius) velut exprimitur.

3 Cæteras verò rationes pro hac opinione videbis apud Caranzam *loco citato*, à quo supradicta sum mutuatus, quæ omnia satis confirmant id, de quo olim Romæ à quodam Eminentissimo interrogatus fui, & quod probabiliter ego docui *in* 4. *p. tr.* 2. *ref.* 43. cum Joanne Præposito Theologo Societatis JESU, quòd si viro seminante, fœmina non seminaverit, idque partibus constet, possent Religionem ingredi, & profiteri, & pars relicta in sæculo aliud matrimonium inire. Vide etiam ibi ex probabilitate hujus sententiæ alios casus decisos.

Quæ nunc invenietur in to. 2. tr. 3. Res. 132. Et cum eodem præposito hic citato inf. in R. 291. §. Secundo, & in Res. 238. §. Et ideò ante medium, vers. Ex quibus.

RESOL. CXV.

An, deficientibus hominibus sæcularibus, tenerentur Religiosi contrahere matrimonium?

Et notatur posse etiam nunc occurrere casum, in quo Religiosus teneretur matrimonium contrahere, ut quando sequerentur seditiones, & bella, nisi Principis filius Religiosus uxorem duceret; tunc enim sub peccato mortali matrimonium inire teneretur. Ex p. 3. tr. 4. Res. 288. alias 289.

Sup. loc. cit. to. 1. tr. 1. (?) Res. 78. & al. circa ejus prima annot.

§. 1. Curiosa magis quàm utilis erit hæc quæstio. Negativam sententiam docet Basilius Pontius *de matrimonio lib.* 1. *cap.* 4. *nu.* 11. Vasquez *in* 3. *parte. tom.* 4. *disp.* 1. *de matrimon. cap.* 3. Rebell. *part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 2. *num.* 7. Sylvius *in* 3. *part. q.* 41. *art.* 2. *concl.* 2. *ad argum.* 5. & alii penes ipsos, putantes mundi jam finem instare in tali casu, & ideò necessarium non esse matrimonium contrahi à Religiosis, ut per illos genus humanum restauretur.

2 Mihi verò magis placet sententia affirmativa quam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 3. *nu.* 4. quibus ego addo Reginaldum *in praxi tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 2. *num.* 8. Villalobos *in summ. to.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 3. *n.* 1. Et ratio est urgenti necessitate obligans, sed in nostro casu maximè urget, nec seclusa Dei revelatione finem mundi adesse constare poterit. Ergo, &c.

3 Notandum verò cum Sanchez, & Reginaldo *lo cit citatis*, posse esse etiam nunc occurrere casum, in quo aliquis Religiosus teneretur matrimonium contrahere, ut quando sequerentur seditiones, & bella, nisi Principis filius uxorem duceret: tunc enim sub onere peccati mortalis matrimonium iniri teneretur, non ratione præcepti matrimonij. Sed ad casus practicabiles veniamus, ideò quæro.

Sup. loc. in to. 1. tr. 3. (?) Vide dicta Res. 79. (?) in 4. Ad secundum.

RESOL. CXVI.

An surdus, & mutus à natura possint contrahere matrimonium? Ex p. 5. tr. 6. Res. 9.

§. 1. Pro parte negativa posset quis dicere non posse, quia jus civile, ut dicemus infra prohibuit his contractus inire, quia facilè deciperentur. Ergo à fortiori idem dicendum erit de contractu matrimonii. Et ita tenet Ancharanus *in cap. cùm apud, de sponsalib. nu.* 5. & *ibid.* Abbas *num.* 6. Bollus *in Oeconomia c. n. cl. s.* 2. c 4. §. 7. *lit. S.* Flaminius *de resignat. benefic. lib.* 5. *quæst.* 3. *n.* 26. Barbatia *lib.* 2. *cons.* 59. *n.* 10. Cardinalis Parisius *lib.* 4. *cons.* 63. *n.* 4. & alij.

2 Sed contrariam sententiam veram esse puto, quam tuetur ex multis Doctoribus Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 1. *disput.* 8. *num.* 12. ubi sic ait: Verius existimo, posse mutum simul, ac surdum, si intellectum perspicacem habeat, ita ut signis edoceri possit, quid sit matrimonium, & signis indicare consensum, validè contrahere sponsalia, & matrimonium probatur ex *dict. cap. cùm apud*, ubi in responsione sic dicitur: Videtur si talis, nempè mutus, & surdus, de quo erat quæstio, velit contrahere, non debet sibi denegari, ubi cùm loquatur in singulari, videtur intelligere de eodem, utroque morbo laborante. Prætereà, quia aliqui muti ita sunt perspicacis, & acuti ingenii, ut multa explicatu difficillima facilè signis manifestent, aliaque ipsis significata intelligant, ut experientia ipsa testatur: tandem, quia hi secundum omnes possunt confiteri, & absolvi; ergo, & contrahere matrimonium. Ita Sanch. cui adde Guttier. *de matr. c.* 8. *n.* 3. Franciscus Mol. *de ritu nuptiarum lib.* 1. *compar.* 38. Barbos. *in leg. cùm prætor*, §. *fin. num.* 9. *ff. de judiciis*, Ripol. *var. res. c.* 18. *n.* 207. Nald. *in summ. ver. mutus n.* 1. & Hurt. *de matr. disp.* 3. *diffic.* 3. *n.* 8. ubi ita asserit: Qui à nativitate simul est surdus, & mutus, si sit videns, & perspicacis ingenij, poterit validè contrahere matrimonium, quia signis visu perceptis, poterit percipere contractu matrimonij, quem videt aliquando celebrari, aliquid fieri ordinatum ad commixtionem carnalem, ac proindè in id consentire, & de eo signis pacisci. Hæc ille, & ego. Et in tali casu judex colliget consensum legitimum ex gestis, & signis, de quibus latè Bartolus, & Doctores omnes *in l. mutum*, *ff. de acquirend. hæreditat.*

RESOL. CXVII.

An mutus, & surdus, & simul cæcus à natura possit inire matrimonium?

An inter fideles possit esse matrimonium quod non sit Sacramentum?

Et quid si cæcitas non esset à natura, sed supervenisset? Ex p. 5. tr. 6. Res. 10.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Hostiensis, Joannes Andreas, Cardinalis Panormitanus, Alexander de Nævo Henricus, & alij quos citat Cevallos *tom.* 3. *commun. opin. quæst.* 750. *num.* 53. Guttierez *de matrim. capit.* 8. *num.* 4. & ex Summistis hanc sententiam docent viri doctissimi, Angelus *verb. matrimonium* 3. *imped.* 18. *in principio*, & Tabiena *eodem verb.* 2. *quæst.* 6. *num.* 7. *in fine*, ubi sic asserit: Sed quid de illo, qui est cæcus, mutus, & surdus? Respondetur secundum Panormitan. *in c. cum apud*, *de sponsal.* post Hostien. quod attendendum est, utrum possit exprimere consensum suum, & sic admittatur, si autem non potest, quod judex arbitrabitur, utrum possit exprimere, & tunc repellatur. Ita Tabiena.

2 Verùm sententiam contrariam docet Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 8. *n.* 13. quia mutus signis saltem edoceri potest, quid sit matrimonium, secus autem signa hæc percipere nequit, nec etiam verba, cùm simul surdus sit: ergo ex defectu auditus, & visus nequit adhuc confusè percipere contractum matrimonij, & ejus primarium effectum.

3 Et post hæc scripta invenio hanc sententiam docere etiam Basilium Pontium *de matr. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 16. Ea, inquit, quæ hactenus diximus de signis consensus matrimonij, vera etiam sunt in mutis, & surdis, cum edoceri possit, quid sit matrimonium sicut, & edocentur difficiliora alia. At si etiam simul cæcus esset à natura, non video quomodo dicere possit, quid sit matrimonium, aut signis exprimere consensum, secus si cæcitas non esset à natura, sed supervenisset. Hæc Pontius. Undè cum hanc opinionem doceant Theologi, puto non esse audiendos Jurisconsultos; licèt ex ipsis novissimè nostram sententiam sequatur Antonius Rippol. *variar. res. c.* 8. *n.* 108. ubi sic ait. Si cæcus esset simul, qui mutus, & surdus à natura est, cùm desit modus, quo possit ipse percipere id quod fecit, certè talis non posset contrahere, cùm non adsit motus, per quem percipere ipse possit quid agat. Ita ille.

RESOL. CXVIII.

An inter fideles possit esse matrimonium quod non sit Sacramentum?

Sed nota, obsecro amice Lector, quod quando quis contraheret sine formali, aut virtuali intentione faciendi, quod facit Ecclesia, licèt illud matrimonium non sit Sacramentum, quia in Ministro non fuit intentio necessaria, attamen validum manet in ratione contractus: ita ut contrahentes non possint deindè nubere, neque in posterum posse tale matrimonium effici Sacramentum. Ex par. 3. tractat. 4. Res. 254. alias 255.

§. 1. Diximus in superiori resolutione ministros hujus Sacramenti esse ipsos contrahentes, & cùm omne Sacramentum perficiatur intentione ministri, quæritur, modò an si fideles contrahentes habeant intentionem celebrandi matrimonium, non tamquam rem sacram, sed tantùm ut contractum, revera tale matrimonium non esset Sacramentum, valeat tamen ratione contractus? Nonnulli negant, quia ex Christi institutione inseparabili est ratio Sacramenti à contractu matrimonij, undè intentio conficiendi Sacramentum repugnat intentioni legitimè conficiendi matrimonium, quatenus est contractus. Sicut è contra, qui intenderet facere Sacramentum, & non contractum, nihil efficeret, quia ex Christi institutione hæc duo sunt inseparabiliter conjuncta, & se mutuò ponunt, & destruunt. Ita Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 10. *nu.* 6. Layman *lib.* 5. *tractat.* 10. *part.* 2. *cap.* 2. *nu.* 2. Coninch *de Sacram. disp.* 24. *dub.* 1. *concl.* 4. Petrus de Ledesma *de matrim. q.* 42. *art.* 1. *dub.* 7. *ad* 1. & 2. cum alijs.

Quæ hic est sup. Res. 96.

2 Mihi verò contraria sententia placet, quam adversùs Sanchez non solùm tenet Basilius Pontius *de matrimon. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 3. & Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 6. *numer.* 4. sed ex ipsamet Societate Gabriel Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *part. disp.* 138. *cap.* 5. *in princ.* & ante omnes Rebellius *part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 4. *concl.* 1. Nam quæro à Sanchez, & alijs Doctoribus, undè colligant eo modo factam à Christo institutionem, cùm eorum assertio ab institutione dependeat: eam enim non explicant Concilia, neque insinuant sancti Patres, neque etiam unanimis Doctorum opinio. Et ideò plures Doctores, ut *suprà* visum est, docent, & docuerunt, matrimonium inter absentes, & per procuratorem esse firmum, atque legitimum, non tamen Sacramentum: & non pauci recentiores judicant hanc opinionem adhuc post Concilium Tridentinum esse valdè probabilem. Ergo,

Sup. in R. quæ hic est sup. to.

Ergo, &c.Cæteras rationes videbis apud Rebellium.

3 Ex his omnibus ſequitur (nota Lector) quòd quando aliquis contraheret ſine formali, vel virtuali intentione faciendi, quod facit Eccleſia, licèt illud matrimonium non ſit Sacramentum, quia in miniſtro non adfuit intentio neceſſaria, attamen manet validum in ratione contractus, ita ut contrahens non poſſit deindè alteri nubere, neque in poſterum poſſet tale matrimonium effici Sacramentum. Et ita docet Pontius *ubi ſuprà de matrim.lib.1.c.9.n.8.*& Vaſquez *tom.4.in 3.p.diſp.137.c.5.& to. 4.diſp.de matrim.cap.10.n.136.* ſicut etiam diximus *ſuprà* matrimonium infidelium poſt Baptiſmum minimè fieri poſſe Sacramentum. Et ratio eſt, quia, ait Pontius, & Vaſquez, ratio Sacramenti matrimonij, annexa eſt fieri contractus, non vinculo remanenti poſt contractum. Conſiſtit enim hoc Sacramentum in actione, ſicut, & alia omnia, excepta Euchariſtia, & in eo fieri ipſius contractus datur gratia, non poſtea, ut certa ſententia Doctorum eſt, poſt ſemel autem contractum validè matrimonium, non poteſt denuò eſſe aliud fieri eius contractus; vinculum enim matrimonij relictum, in nullo penitus jam dependet è conſenſu eorum, qui contraxerunt. Quare cùm etiamſi renovetur conſenſus, nihil efficiatur contra contractum anteà validum, nec adhibeatur materia, & forma; cùm ſolum verbotenus renovetur conſenſus, & Sacramentum matrimonij tantùm conſiſtat in fieri, nec poſſit eſſe, niſi re ipſa fiat contractus, quod jam factum eſt; ergo non poteſt jam ampliùs fieri Sacramentum.

Beta in Ref. quæ in eſt int. 116. & in alio verſ. ejus non.

RESOL. CXIX.

An matrimonium Catholici cum Hæretico ſit licitum, cum periculo perverſionis, quando tamen ex magna aliqua cauſa contrahitur?

Ex quo infertur non eſſe peccatum exponere ſe periculo ſpiritualis ſalutis ex cauſa aliqua urgenti?

Etiamque curſim deducitur poſſe hominem aliquod medicamentum ſumere ad aſſequendam ſalutem quamvis probabiliter putet ex eo futuram ſeminis effuſionem?

Et advertitur, quod abſolvi poteſt, qui ex rationabili, & juſta cauſa non vult dimittere peccandi occaſionem, modo proponat firmiter non peccare, etiamſi aliquoties ſit relapſus? Ex p.3. tr.4. Ref.268.alias 269.

§. 1. MAtrimonium Catholici cum infideli, hæretico vel pagano non eſſe ita intrinſecè malum, ut nulla circumſtantia reddi poſſit licitum, ſed aliquibus additis, vel mutatis circumſtantijs licitè aliquando poſſe, & ſine peccato contrahi, docuerunt Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7. diſp.72. num. 9.* Azorius *tom.1.lib.8.c.11.quæſt.5.* Filliucius *tom.1. tr.10.capit. 6.p.2.q.2.* Coninch *de Sacram.diſp.31.dub.3.concl.3.* Bellarminus *de matrim.lib.2.cap.23.propoſ.4.* Reginaldus *in praxi, tom. 2.lib. 23.num.169.* Serarius *in opuſc. de matrim.Cathol.cum hæret.n.18.* & alij.

Quamvis non plene ſup.hoc, tamen in to. 3. tr. 1 legi latam doctr. Ref.56. ſignanter à §. Sed quid dicendum.

2 Difficultas eſt, an etſi probabili periculo perverſionis dictum matrimonium ſit licitum ex magna aliqua, & eximia cauſa, puta vel augumenti, & propagationis Eccleſiæ, vel tranquilli ejus ſtatus, vel libertatis Catholicorum, qui ſub aliquo hæretico Principe, & Conſiliarijs hæreticis oppreſſi teneantur. Hoc dubium apud neminem juveni, niſi apud doctiſſimum Baſilium Pontium *de matrim. in appendice, cap.6.* ubi affirmativam ſententiam ex pluribus tenet. Et ratio eſt, quia exponere ſe periculo ſalutis ſpiritualis amittendę, quamvis peccatum ſit, non tamen ex his peccatis eſt, quæ quavis circumſtantia poſita, vel detracta ſuam deformitatem retinet, ſed ejus malitia pendet ab his, vel illis circumſtantijs. Undè ea expoſitio periculi non erit peccatum, quando ex magna fiat, & urgenti cauſa: tunc enim non eſt amare periculum, ſed amare illud ingens bonum, ad quod ſine eo periculo perveniri non poteſt, & ideò periculum adeat invitus non amans. Sed totum hoc accidit in caſu propoſito Ergo, &c. Non eſſe autem peccatum exponere ſe periculo ſpiritualis ſalutis ex cauſa aliqua urgenti, docet D. Thomas *in 2.2.qu.10.art.9.in corpore,* Armilla *verb.periculum.* Graſſius *de arbitr.confeſſ.2.cap.49.nu.5.* Sanchez *in ſumm.tom.1. lib.1.c.8.nu.3.* Lopez *in inſtruct.punit. part.1.c.20. concl.1.& 4.* Navarrus *in man.cap.3.nu.14. & in cap.negotia, de pœnit.diſt. 5. n.8.* Henriquez *lib.4.c.15.n.3.* Sed audiamus de hac re diſſerentem Cajetanum *in ſumma, verb. periculum,* ſic enim ait. Secundò, eundo ad locum, ſivè ſocietatem ubi eſt periculum peccandi mortaliter propter aſpectum, perſuaſionis commoditates, aut aliquid hujuſmodi, & hoc quidem ſi ſine urgenti neceſſitate ſit, ad incautelæ peccatum ſpectat, non eſt autem ex ſuo genere peccatum mortale; quia in ſuæ libertatis arbitrio reſtat peccare mortaliter, etiam præſentibus talibus occaſionibus peccandi. Ita ille, hinc Emanuel Sà *verb.abſolutio, nu.12.* ſic aſſerit. Idem abſolvi poteſt, qui ex rationabili, & juſta cauſa non vult omittere peccandi occaſionem, modò proponat firmiter non peccare, etiam aliquoties ſit relapſus.

Sup. hoc in to. 2 tr.6 ex Ref. 11. lege doctr. à §. Non deſinam, & ſeq. & R earum ann. Et pro contra in verſ. Non eſſe autem, tu. 3 tr. 10 ſignanter in §. ult. & in aliis ejus not. ſed ie ge eas per totum, & alias earum annot.

Sup. hoc in to. 3 tr. 4. Ref 19. & latiſſimè in multis alijs ejus not.

3 Igitur ex his omnibus apparet offerre ſe periculo peccandi, tunc eſſe peccatum, quod ſit ſine cauſa urgenti vel neceſſitate ad id obligante, non verò ſi talis adſit cauſa, & cauſa etiam ſufficit, eſſe non ſolùm pro bono ſpirituali, ſed etiam pro aliquo bono temporali. Nec requiritur ut ſemper ſit cauſa involuntaria, aut ex neceſſitate proveniens, ſed ſatis eſt etiam ſi ſit cauſa voluntariè quæſita. Hæc omnia Baſilius Pontius *ubi ſuprà*.

Et pro contra in hoc §. 1 ſitur in to. 8 tr. 6 ex Ref. § ult.

4 Ex quibus cum Vaſquez *opuſc.de reſtit.c.3.§.2. dub.6. n.23. & 24.* & alijs infert, poſſe hominem aliquod medicamentum ſumere ad aſſequendam ſalutem, quamvis probabiliter putet ex eo futuram ſeminis effuſionem.

Et pro contra in hoc §. ult. infr. in Ref 107 § ult. & in to. 8 tr 6 Ref 15. & in alio §. ejus not.

RESOL. CXX.

In quodam Tribunali S. Inquiſitionis N. fuit tamquam Hæreticus formalis publicè damnatus, quæritur, an quia Eccleſia ſe reconciliavit, ejus uxor teneatur illum recipere, & ſecum cohabitare?

Et an ſupradicta opinio ſit admittenda, ſi in occulto conjux hæreticus reconciliatur per Inquiſitores?

Et notatur, quod in ſupradicto caſu non deſideratur ſpecialis divortij ſententia, ſed ſufficit ſententia Inquiſitorum, qua declaratum fuit illum extitiſſe Hæreticum?

Et quæritur, an poſt ſententiam, qua uxor hæretica declarata fuit, poſſit vir ejus ordinibus ſacris manens in ſæculo initiari? Ex p.6. tr.7.& Miſc.2.Ref.25.

§. 1. CAſus poteſt frequenter accidere; & ad illum affirmativè reſpondet ex Societate JESU Rebellius *lib.2.q. 18. ſect. 2. numer. 5. & 9.* Ex Dominicanorum familia Sotus *in 4.diſt.39. quæſt.unica art 4. ad 3.* quibus adde Palatium *diſt. 35. diſp.unica fol.783.* Julium Clarum *lib.5.§.hæreſis nu.15.* Surdum *de Aliment.tit.7.q.21.n.7.*& Simancham *in Cathol. inſtit. tit.40. n.16.* ubi teſtatur de communi, & aſſerit, quòd niſi uxor velit ſanctimonialis eſſe, cogi poteſt, ut ad virum pœnitentem redeat. Probatur hæc opinio, quia *Matth.19.* licitum eſt divortium propter carnalem fornicationem, ergo non propter fornicationem ſpiritualem, quando vir eſt emendatus, quia ceſſat periculum ſubverſionis. Et hæc opinio videtur favere matrimonio, cùm imponat obligationem ad cohabitandum: & favet fidei: nam propter illam faciliùs hæretici ſe Eccleſiæ reconciliabunt. Ergo, &c.

Sup. hoc ſupra ex doctr. Ref. 14 § ult.

2 His tamen minimè ſuffragantibus ego negativæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Hurtadus de Mendoza *de fide volum. 1.diſputat.76.ſect.6.§.206.& 207.* Stephanus Bauny *in Theolog. Moral.tract.12.de obligationib.coniug.q.2.* Fragoſus *in Regim.Reip. Chriſt.tom.1.lib.5.diſp.12.nu.328.* Sanchez *de matrimonio tom.3. lib.10.diſp.15.n.9.& 19.* Henriquez *lib.11.cap.17.n.6.* Layman *lib.5.tr.10.p.3.c.7.num.16.* Sanctarellus *tract. de hæreſi c.33.d.1. num.3.* Fagundez *in Decalogum tom.1.lib.4.c.8. n.10. & 11.* Filliuc.*to.1.tr.10.p.1.c.10.n.396.*& ſequitur Coninch *de Sacr. diſp. 35.dub.4.num.24.* quibus etiam adde Pontium *de Matrim.lib.9. cap.12.num.3.*

3 Probatur hæc ſententia: quia cohabitare cum viro tamquam hæretico damnato eſt inſuave, & infame: ponere verò obligationem conjugi innocenti in Religionem ingredi eſt nimis durum, & in favorem hæretici, ut ipſe in ſæculo liber maneat: ergo ſequitur minimè teneri conjugem recipere alterum conjugem, etiamſi ſit emendatus, poſtquam de hæreſi fuit damnatus. Alias rationes ex ſacris Canonibus petitas recognoſce apud citatos Authores.

4 Dicendum eſt igitur quòd hæreticum ſemel condemnatum quantumvis emendatum conjux poſtea non tenetur recipere: quia in pœnam hæreſeos, omninò ſuo jure, quod habebat, ut alter ſibi cohabitaret, ac debitum reddere, jam privatus eſt, remanente ſolo matrimonij vinculo. Et nota quòd in hoc caſu non deſideratur ſpecialis divortij ſententia, ſed ſufficit ſententia Inquiſitorum, qua declaratum fuit illum extitiſſe hæreticum: qua ſententia data, ſine ulterioris ſeparationis ſententia integrum eſt conjugi omninò divertere, & in ſecluſo ſi velit remanere, non enim cogitur tranſire ad Religionem. Et ratio eſt clara, quia cum hoc divortium ſit pœna hæreſis, eo ipſo quod conjux ex ſententia Inquiſitorum declaratus fuit hæreticus, damnatur hac pæna, ſicut, & amiſſione bonorum, & aliarum pœnarum. Ergo, &c.

5. Nec obſtat locus *Matth. 19.* ſuperiùs adductus, ubi dicitur conjugem ob ſolam fornicationem poſſe dimitti; quia ibi agitur de dimiſſione, quam ex vi contractus conjux per ſe facere poſſit, non autem de ea, quam in pœnam judex facere poſſit: cùm enim hic hæreticum poſſit privare omnibus bonis, atque etiam vita, quare non poterit privare jure, quod habebat in conjugem.

6 Sed ex his oritur difficultas, an ſupradicta opinio ſit admittenda, ſi in occulto conjux hæreticus reconciliatur per Inquiſitores. Negat Barboſa *in Rubrica 2.p.num.21.& 22.ff. ſolut. matrimon.* Et videtur in hanc ſententiam inclinare Sotus *in 4. diſt.39.q.unic.ad 3.* Sed affirmativam ſententiam docet Sanchez *ubi ſuprà tom.3.lib.10.diſt. num.20.* & poſt illum Fagundez *in*

Decalog.tom.lib.4.cap.8.n.11. ubi sic ait. Nec opus est, quòd in actu publico condemnetur hujusmodi conjux de hæresi per judicis sententiam: si enim revera declaretur per illam illum fuisse hæreticum, & ut talis habitu pœnitentiæ induatur, & reconcilietur, quamvis in occulto, & intra privatos parietes id fiat, id sufficiet: quia semper verificatur præcessisse Ecclesiæ judicium, & sententiam declarantem hæresim, quam declarationem statim sequuntur pœnæ hæretici jure statutæ, quarum una est divortium perpetuum. Ita Fagund. Cui ego libenter adhæreo.

7 Quærendum est tamen hic incidenter, An post sententiam, qua uxor hæretica declarata fuit, possit vir ejus ordinibus sacris manens in sæculo initiari. Negat Anglez, Lopez, & alij penes Fagundez *loco cit. nu.12.* Sed ipse meritò affirmativam sententiam tenet cum Sanchez *ubi suprà, n.21.* quibus adde Sanctarellum *tr. de hæresi c.33. dub.1. n.8.* Et ratio est: quia eadem est omninò ratio de transitu ad sacros ordines, atque ad religionem: cùm utrobique detur perpetuum votum solemne castitatis, & consequenter perpetua status mutatio. Undè cùm in jure expressè concedatur conjugi Catholico transitus ad religionem invito altero conjuge de hæresi in judicio convicto, & jam converso, consequenter etiam expressè conceditur transitus ad sacros ordines: maximè quia hoc est favor Catholici innocentis, & favores sunt ampliandi; & licèt sit pœna hæretici conjugis, jam reconciliati, parum refert, quia hæc pœna necessariò resultat ex pœna perpetui divortij qua punitur, ut hactenus diximus. Neque est opus, ut conjux de hæresi damnatus, & reconciliatus similiter ad religionem transeat, vel in sæculo manens continentiam promittat, ut hujusmodi transitus ad sacros Ordines, vel religionem sit licitus conjugi Catholico: quia facultas concessa Catholico innocenti nullam debet vim inferre conjugi hæretico reconciliato.

8 Nec valet objicere, quòd *in c. conjugatus, de convers. conjugat.* dicitur, non posse virum suscipere Ordines sacros, nisi uxor in sæculo remanens amittat votum castitatis: ergo cùm in casu nostro uxor hæretica, & emendata nolit emittere tale votum, vir innocens, & fidelis non poterit ad ordines promoveri. Respondeo, dictum caput esse intelligendum, quando conjux non est liber ab onere conjugali, tunc enim non potest ingredi Religionem, nec suscipere ordines, quamvis uxor det facultatem, nisi illa remanens in sæculo emittat votum castitatis; secùs verò est dicendum, quando vir est omninò liber ab omni onere conjugali: tunc enim non requiritur, ut uxor promittat castitatem.

9 Nec etiam obstat dicere, quòd post matrimonium contractum nullus potest ad sacros ordines ascendere, nisi in illis casibus, in quibus per sacros Canones conceditur, ut habetur *in Extravag. Antiqua Joannis 22. de voto*: at nullus extat textus Canonicus, in quo id concedatur in casu nostro: ergo, &c. Respondeo satis esse, si extet textus, in quo conceditur, ut per hæresim conjugis possit alter Catholicus ingredi religionem: nam eo ipso censetur etiam esse data facultas suscipiendi Ordines sacros: & jus conjugij sicut impedit, ne conjux ingrediatur religionem, ita impedit ne suscipiat Ordines sacros: cùm ergo hæreticus, postquam fuit de hæresi condemnatus, amittat omne jus conjugale, sicut potest alter conjux innocens, & fidelis ingredi Religionem, ita etiam poterit ad Ordines sacros ascendere.

R E S O L. CXXI.

An si conjux infidelis velit permanere cum conjuge fideli sine injuria Creatoris, & scandalo, possit hoc non obstante, conjux fidelis novum matrimonium inire?

Et notatur, quod tutius est in hoc casu Summum Pontificem consulere, & dispensationem petere?

At si aliquis hoc nollet efficere, tenetur alterum conjugem monere, & invitare ad Fidem, & aliqua alia, quæ contingere possunt in supradicto casu, advertuntur?

Et tandem docetur, quod idem, quod in dicto casu dictum est de matrimonio, dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri? Ex p.3. tr.4. Res.251. alias 252.

§. 1. NEgativè respondet Rebellius *p.2. lib.3. q.10. n.10.* quia gratia non destruit naturam, ergo nec prior contractus per similem contractum in lege gratiæ sine culpa alterius conjugis solvetur. Idem docet Valent. *to.4. disp.10. q.1. punct.7.* Toletus *in summa lib.7. c.7.* Navarr. *in man. c.22. n.49.* & ex veteribus D. Bonav. *in 4. dist.33. art.2. q.1.* D. Th. *ib. q. unic. art.5.* Ricard. *art.2. q.2.* Palud. *q.1. art.2.* Durand. *q.2.* & alij, & adducunt textum *in c. gaudemus, & divortiis.*

2 Sed alij, his non obstantibus, putant absolutè conjugem ex infidelitate ad Catholicam fidem conversam posse transire ad alias nuptias, quamvis alter conjux in infidelitate persistens pacificè, & sine injuria cohabitare vellet. Et ita docet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.6. disp.74. n.9.* & alij penes ipsum.

3 Ad argumentum verò desumptum ex *cap. gaudemus*, respondet Coninch *de Sacram. disp.26. dub.5. num.61.* quòd Pontifex ibi pro eodem sumit conjugem velle cohabitare manendo in sua infidelitate, & id velle cum contumelia creatoris, quia velle in infidelitate permanere, Dei contumelia est, præsertim quòd talis, vel exemplo filios ad infidelitatem facilè pertrahet, vel saltem erit infidelem, & hostem Dei fidelibus liberis dominari. Undè hos duos casus, scilicet infidelem velle se convertere, & nolle cohabitare fideli sine injuria Creatoris, aut ab ea discedere, ponit tamquam duo membra adæquatè genus dividentia.

4 Nota quòd, verò Laym. *in Theol. mor. lib.5. tr.10. p.2. c.3. n.4* cum Veracruz *in speculo p.2. a.29.* putat ob auctoritatem Doctorum contrariæ sententiæ, longè tutius esse in hoc casu Summum Pontificem consulere, atque dispensationem petere.

5 At si aliquis hoc nollet efficere, tenetur alterum conjugem monere, & invitare ad fidem: Undè sequitur infideli petenti certum tempus ad deliberandum de conversione, id debere ei concedi, quia hoc rationabile est, nec antè potest constare eum esse pertinacem. Non tamen requiritur, ut per Ecclesiæ sententiam declaretur esse pertinacem, sed sufficiat alia via id constare, & idem quod de matrimonio, dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri. Coninch *ubi sup. n.62.* & alij. *Sup. hic lat. infra in R.125 à princ. usque ad §. Sed si.*

R E S O L. CXXII.

An conjux infidelis, qui fidelem conjugem sequi noluit, possit novum sibi conjugem eligere?

Et an si postea convertatur, possit ei concedi dispensatio, ut alteri nubat, si vir ejus aliam duxerit uxorem? Ex p.3. tr.4. Resol. 262. alias 263.

§. 1. AFfirmativè respondet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. disp.77. n.6.* ubi sic ait. Licet infideli, dissoluto semel fideli matrimonio, ad aliud transire. Ducor, quòd nullo jure interdicatur infideli hic transitus, non enim humano Ecclesiastico, cùm Ecclesia careat jurisdictione in infideles: jus verò sæculare nullibi reperitur. Nec jus divinum naturale id infidelibus prohibet, quia etsi peccat violans jus divinum naturale legis prioris matrimonij, quo adstringebatur sequi priorem conjugem ad fidem conversum, at priori illo matrimonio jam penitus dissoluto, nulla lex divina naturalis prioris matrimonij, quod jam nihil est, superest, qua hic infidelis arceatur ab alio matrimonio, nec aliud jus divinum id vetans reperitur. Hæc omnia Sanchez. *Sup. contenta in hac R. inf. in Res. seq.*

2 Sed adversùs illum tenet Basilius Pontius *de matrim. lib.7. c.48. n.25.* ubi probat suam sententiam ex *c. si infidelis 28. qu.2.* & ex D. Thoma *in 4. sent. dist.37. qu.2. art.5. ad 3.* ubi sic asserit. Postquam fidelis contraxit, solutum est vinculum matrimonij ex utraque parte, quia matrimonium non claudicat quantum ad vinculum, sed quandoque claudicat quantum ad effectum. Undè in pœnam uxoris infidelis ei indicetur, quò non possit cum alio contrahere magis, quàm ex virtute matrimonij præcedentis, sed si postea convertatur, potest ei concedi dispensativè, ut alteri nubat, si vir ejus aliam duxerit uxorem. Sic D. Thomas.

3 Nota verò quòd hanc pœnam non Ecclesia, sed Deus infligit propter injuriam, qua infidelis ipsum Deum, veram fidem, & veritatem Sacramenti afficit, cujus pœna Ecclesia est promulgatrix. Ex quibus facilè refellens, quæ pro sua sententia adducit Sanchez. Ita Pontius.

4 At, his non obstantibus, mihi opinio Sanch. probabilis etiam videtur, & illam novissimè docet Filliuc. *to.1. tr.10. p.2. c.7. nu.248.* Barbosa *in collect. to.4. p.2. Decreti, causa 28. q.2. c.2. n.8.* & Coninh *de Sacram. disp.26. dub.5. concl.2. nu.66.* ubi sic ait. Quod autem aliqui dicunt, infideli in penam prohiberi secunda nuptias sine fundamento dicunt. Ita ille, non rectè quidem, nam Pontij, & D. Thomæ opinio non caret etiam sua probabilitate.

R E S O L. CXXIII.

An dissoluto matrimonio à fideli in casu sibi permisso, liceat absque culpa conjugi infideli aliud matrimonium inire?

Et advertitur, quod si postea convertatur, potest ei concedi dispensatio, ut alteri nubat, si vir eius aliam duxerit uxorem?

Et cursissimè infertur, quod qui uxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam ducere, nisi accedat dispensatio? Ex p.9. tr.7. & Misc.2. Res.48.

§. 1. AFfirmativam sententiam tenet Castrus Palaus *tom.5. disp.2. punct.13. §.3. nu.14.* cum alijs, asserens licitè posse infidelem obstinatum, dissoluto jam matrimonio à fideli, aliud matrimonium inire: quia nullo textu, nec ratione firma, ostendi potest ademptam illi esse hanc potestatem. Si enim, mortuo fideli conjuge, omnes fatentur posse novum matrimonium inire, etiam poterit illud inire dissoluto conjugio per aliud matrimonium à fideli initum: æquè enim ac per mortem dissolutum est. *Sup. hoc in R. præcedenti per totam.*

2 Sed

2 Sed aliis magis placet opinio negativa propter authoritatem S. Thomæ *in 4.dist.inst.39. qu.unic. art.5. ad 3.* cui subscribit Sotus *ibi art.4.* verba autem S. Doctoris sunt: Unde in penam uxoris infidelis ei indicitur, quòd non possit cum alio contrahere, magis quàm ex virtute matrimonii præcedentis: sed, si postea convertatur, potest ei concedi dispensatio, ut alteri nubat, si vir ejus aliam uxorem duxit. Ubi D.Thomas fatetur, tali infideli esse interdictum secundum matrimonium in pœnam suæ perfidiæ: & reddunt rationem Sot. & Lop. *2. part. instr. cap.93. verb. Hujusmodi*, quia infidelis eo ipso, quòd non vult ad fidem converti eo tempore, quo alter conversus est, peccat contra jus naturale, & divinum, non sequendo in conversione conjugem conversum: nam peccat contra fidem, non recipiendo illam mediante Sacramento Baptismi, & contra matrimonium, non sequendo conjugem conversum, ut habetur in Can. *Si infideles 22. q.2.* quod est D.Gregor. Itaque infidelis renuens converti, peccat in Deum, & in matrimonium, ut dixit Ambr. *c. Si infidelis, 28. q.2.* Meritò ergo non jure Ecclesiastico, sed divino arcetur à novo conjugio contrahendo.

3 Nec obstant argumenta Castri Palai in contrarium adducta: nam ad primum, quod nulla est lex humana, nec naturalis, nec divina, quæ obligat ad non nubendum infidelem, postquam fidelis secundo nupsit. Respondetur, ex dictis falsum esse assumptum. Ad secundum, quòd dissoluto priori matrimonio post mortem conjugis conversi, potest non conversus secundum matrimonium celebrare: ergo etiam dissoluto per secundum matrimonium conversi. Respondetur negando antecedens: quia infidelis nunquam potest secundum matrimonium contrahere, etiam mortuo fideli conjuge in pœnam perfidiæ, & ob protervitatem est ei interdictum, ut non possit cum alia contrahere, ut docet D. Thomas: sicut, qui uxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam ducere, nisi accedat dispensatio. Et ita hanc sententiam tenet etiam Basilius Pontius *de matrim. lib.9. cap.4. num.15.* Itaque hanc sententiam puto probabiliorem; non nego tamen primam, quam cum Sanchez olim tenui, esse satis probabilem.

Tenuit in Ref. not. praeteritis.

R E S O L. CXXIV.

An conjux infidelis volens post Baptismum contrahere matrimonium, teneatur requirere consensum conjugis infidelis in remotissimis partibus habitantis?

Et an dicto casu dispensatio Pontificis sit necessaria, qua suppleatur ea admonitio jure præscripta? Ex part.3. tr.4. Ref. 263. alias 264.

Sup. in Ref. quæ hic est etiam supra 113.

§.1. Hic casus potest frequenter accidere, undè notandum est, ut *suprà* diximus, quòd ut conjux infidelis post Baptismum possit contrahere aliud matrimonium cum fideli, tenetur inquirere conjugem infidelem, & monere an velit converti, seu cohabitare sine scandalo, & injuria creatoris cum ipso, & illa renuente hoc facere, potest postea liberè aliud inire matrimonium. Hoc supposito, quæritur an talis monitio requiratur, quando conjux infidelis adeò distet, ut commodè requiri nequeat? Et in hoc casu negativam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.2. lib.7. disp.74. nu.12.* asserens quoties infidelis adeò distat, ut commodè requiri nequeat, non est opus monitione, quia ut res modo se habent, est moraliter certum fore, ut nolit converti, & relinquere suos, ut legitimè cohabitet, atque requisitio est moraliter impossibilis. Sic ille.

2 Adversus quem novissimè insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.7. cap.48. num.12.* ubi ita ait. Si reperiri non possit, vel ob difficultatem viæ, & itineris, cùm in remotissimis versetur regionibus, ut evenit in his, qui Æthiopia captivi, vel servi auferuntur, vel ignoratur ubi sit alter conjux, adhuc nubere non potest, quidquid dicat Sanchez, nisi dispensatio Pontificis accedat, qua suppleatur ea admonitio jure præscripta. Ita Pontius.

3 Sed ego utramque opinionem existimo probabilem esse, & ita cum Sanchez tenet Filiucius *tom.1. tract.10. part.2. cap.7. num.24.* & Riccius *in praxi, part.1. resolut.240. nu.2.* Coninch. *de Sacram. disp.26. dub.5. concl.2. n.62.* & cum Pontio tenet Rebellius *p.2. lib.3. q.10. sect.2. n.12.*

R E S O L. CXXV.

An matrimonium conversi cum infideli contractum ante Baptismum dissolvatur per solemnem professionem Religionis?

Et an etiam, Ordine sacro assumpto, vinculum matrimonii in infidelitate contractum dissolvatur?

Et an matrimonium infidelium ad Fidem conversorum, etiam consummatum possit à Pontifice dissolvi ex aliqua justa causa? Ex p.9. tr.7. & Misc.2. Ref.47.

Sup. hoc supra in fine Ref 121.

§.1. Procedit quæstio in sententia communi, asserente, non dissolvi matrimonium conversi cum infideli, quousque conversus transeat ad aliud matrimonium. Quæritur igitur, an sicut dissolvitur per novum matrimonium conversi, etiam dissolvatur per ejus Professionem solemnem. Et affirmativè respondet Sanchez *de matr. lib.7. disp.76. n.9.* & alii: quia Professio Religionis solvit matrimonium ratum fidelium, quod est vinculum fortius, & efficacius, cùm sit non solùm contractus, sed Sacramentum: ergo dissolvet matrimonium consummatum infidelium, arg. textus in *l. de accusat. 14. ff. de divers. & temp. præscr.* Qui enim vincit vincentem, vincit victum.

2 Mihi verò contraria sententia magis placet, quam tuetur Coninch. *de Sacram. disp.26. dub.5. n.65.* Hurtad. *de matrim. disp. 8. diffic.14. n.52.* Poncius *lib.9. cap.4. n.10.* Perez *disputat.36. sect. 8. n.2.* & alii. Et ratio est: quia dissolutio matrimonii fieri non potest, nisi ex divina concessione, at nullibi invenitur concessum, Professione Religionis dirimi matrimonium consummatum infidelium: nam, esto, matrimonio contracto, dirimatur, id provenit, ne conjux conversus cogatur, vel cœlibem degere, vel habitare cum infideli obstinato, & periculum perversionis inducente, reddaturque ei conversio onerosa. Quæ ratio omninò cessat Religione assumpta, cùm jam ipse liberè assumat vitam cœlibem. Non igitur ex privilegio concesso dirimendi matrimonium, alio matrimonio assumpto, inferri potest dirimi Religionis Professione. Neque item censenda est hæc dissolutio concessa ex concessione dissolutionis matrimonii rati fidelium: tum, quia est casus diversus: tum, quia non militat eadem ratio; alias sicut potest fidelis, non obstante matrimonio rato, ad Religionem transire, poterit etiam infidelis conversus post matrimonium consummatum, tametsi alius convertatur, quod meritò ipsemet Sanchez *disp.76. nu.3. & 7.* negat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez respondetur, regulam illam: *Si vinco vincentem te à fortiori vincam te*, non semper habere locum in his, quæ constat ex jure positivo, nisi quando eadem ratio in utroque militat, & quando utrumque ex eodem jure constat in præsenti autem casu, neque currit eadem ratio, neque utraque dissolutio fit ex eodem jure: quia dissolutio matrimonii antiqui jam consummati conversi fit jure divino Christi per matrimonium novum ratum; dissolutio verò matrimonii rati per Professionem, fit tantùm jure Ecclesiastico.

3 Notandum est etiam cum Hurtado *loco citato*, quòd etsi aliqui Doctores non infimæ notæ censeant, Ordine sacro assumpto, vinculum matrimonii in infidelitate contractum dissolvi: at communis sententia oppositum verissimè firmat, ut videre est apud Sanch. *lib.7. disp.76. circa fin.* quia nullibi invenitur hoc privilegium statui clericali concessum, maximè cùm matrimonium ratum fidelium eo statu assumpto, non dissolvatur: ergo, &c.

Sup. hoc in Ref. not. præter. etiam in fine.

4 Sed, si aliquis hìc obiter quærat, an matrimonium infidelium ad fidem conversorum, etiam consummatum, possit à Pontifice dissolvi ex aliqua justa causa? Affirmat Sanchez *lib. 2. disp.17. num.2.* & alii: quia matrimonium infidelium, etiam consummatum, cùm Sacramentum non sit, non habet eandem firmitatem, ac matrimonium ratum fidelium, ut colligitur *ex cap. fin. 28. q.1.* & ex Innocent. III. *cap. Quanto de divort.* ubi inquit, matrimonium fidelium insolubile esse, quia est Sacramentum. Cùm ergo infidelium matrimonium Sacramentum non sit, non sic erit insolubile: at matrimonium, fidelium ratum solvi potest authoritate Pontificis, juxta probabilem opinionem: ergo etiam solvi poterit matrimonium infidelium, etiam consummatum.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1 Ref. 49.

5 Contrariam tamen sententiam tenet Coninch *disput.26. dub.5. n.66.* Poncius *lib.6. cap.4. n.15.* & alii: quia matrimonium solvi non potest, nisi in casibus à jure expressis, ut inquit Panormitanus *in cap. Ex parte, de conversione conjugat. vers. Nos autem.* At nullibi est expressum, matrimonium consummatum fidelium solvi posse: illud autem matrimonium, etsi in infidelitate fuerit contractum, jam est matrimonium fidelium, & consummatum: nulla ergo via solvi potest. Neque obest, quòd Sacramentum non sit: nam, esto, id admittamus, quod plures, negant post utriusque conversionem; non inde efficitur, solubile esse, cùm nullus jam adsit casus, in quo à Christo solutio concedatur: conceditur autem prædicto matrimonii casu, quo conjux unus ad fidem convertatur, alio renuente converti, in quo à matrimonio, quod est Sacramentum, differt. Ego puto utramque sententiam esse probabilem, licèt secundam existimem probabiliorem.

Sup. hoc Sacramento lacè in Ref. seq. & in alio §. ubi not.

R E S O L. CXXVI.

An matrimonium infidelium, cum ambo baptizantur, fiat Sacramentum, eisque gratiam conferat? Ex part.3. tract.4. Ref.252. alias 253.

§.1. Prima opinio affirmat solam Baptismi susceptionem sine alio novo consensu, efficere matrimonia infidelium verum Sacramentum. Et ita docet Sanchez *de matrim. tom.1. lib.2. disp.9. num.5.* quia statim ac baptizantur, matrimonium illud repræsentat unionem Christi cum Ecclesia, cùm in Christi fide contractum perseveret, efficiaturque indissolubile, saltem,

Sup. hoc ex doctrina §. penult. & ult. Ref. præterit. cursim ad medium §. ult. & vers. Neque, & sup. in Ref. 181. §. ult.

Tota medium, à vers. Sicut & jam. saltem, ut matrimonium ratum fidelium. Ergo statim, ac baptizantur, efficitur Sacramentum, Sed hæc Sanchez sententia mihi displicet, quia si hoc sufficeret, sequeretur fideles consummantes matrimonium, conficere novum Sacramentum, & matrimonium, quia quod priùs poterat per dispensationem Pontificis, & ingressum Religionis solvi, & tantùm repræsentat unionem Christi cum Ecclesia per gratiam, efficiunt insolubile, & repræsentans unionem Christi per Incarnationem, ut habetur *cap. debitum 5. de bigamis*, sed hoc dicere est absurdissimum. Ergo.

2 Secunda opinio docet, quòd tunc primum matrimonium infidelium rationem Sacramenti assequitur, cùm post Baptismum, vel novi consensus mutui exprimuntur, vel præcedentes per aliqua externa signa: & probabile est non esse opus, ut Sacerdos, vel testes præsentes fint, sed ut dixi, sat est primum matrimonium de novo signis externis ratum habere juxta Ecclesiæ intentionem; verum est, quòd si infideles conjuges baptizentur, nolint tamen de novo in Christo contrahere, vel ratum habere præteritum conjugium secundùm Ecclesiæ intentionem ad recipiendum istud Sacramentum, non videntur damnandi mortalis, sed absque Sacramento uti possunt pristino, & ita docet Rebellius *part.2. lib.2. quæst.7. nu.2.* Bellarminus *lib.1. de matrim. cap.5. & cap.15.* & alii.

3 Sed mihi tertia opinio magis placet, quæ asserit matrimonium contractum inter infideles, non posse fieri verum Sacramentum, etiamsi postea baptizentur. Et ita docent Basilius Pontius *de matr. lib.1.cap.9. n.8.* Gabriel Vasquez *tom.2. in 3.part.disp.138.cap.5. & tom.4. disp.2. de matrim. cap.10.* Ægidius Coninch *de Sacram.disp.24.dub.2.concl.6. num.25.* Et ratio est, quia matrimonium est essentialiter contractus inter baptizatos initus, qui hic nullo modo poni potest, nam neque contractus præteritus fuit initus inter baptizatos, & jam nullo modo in se existit, neque tales possunt de novo matrimonium contrahere, quia sibi non possunt mutuò corpora tradere; nemo enim potest alteri tradere, quod non est suum, & quia neuter jam habet potestatem proprii corporis, ut docet Apostolus *1.Cor.7.* ergo non possunt ea sibi mutuò tradere. Fateor tamen cum Coninch *ubi suprà num. 28.* credibile esse Deum talibus majores dare gratias prævenientes ad ferenda incommoda matrimonii, quàm dat infidelibus, non ob Sacramentum matrimonii, sed quia fideles sunt, quibus ratione fidei, ac Baptismi divina gratia magis debita, & ubique parata est.

RESOL. CXXVII.

An excommunicati contrahentes matrimonium peccent dupliciter ex eo, quod non solum Sacramentum recipiant in excommunicatione, sed etiam ex eo, quod conferant, cum juxta communem sententiam contrahentes sint Ministri hujus Sacramenti? Ex p.5. tract.9. Res.85.

§.1. AD hunc casum ita respondet Præpositus *in 3.part. quæst.2. de excomm. dub.8. num.51.* Ex dictis videtur sequi, quòd contrahentes matrimonium in excommunicatione non solùm peccent mortaliter, eo quòd Sacramentum recipiant in excommunicatione, sed etiam ex eo quòd conferant, cùm juxta communem sententiam contrahentes sint Ministri hujus Sacramenti, non videtur tamen improbabile, quod ex eo capite non peccent contra censuram, quia si benè perpendantur Canones, quibus vetatur excommunicatus ministrare Sacramenta, solùm agunt de Clerico. Ita ille, & ego.

Sup. his Ministris latè sup. in Res. 96. & in hoc Res. 126.

RESOL. CXXVIII.

An, qui matrimonium contrahit cum excommunicato, peccet mortaliter?

Et quid, si denunciatus sit, aut notorius Clerici percussor? Ex part.3. tr.4. Resolut.267. alias 268.

§.1. PRima opinio affirmat, & ita docet Petr. de Ledesma *de matrim.q.59.art.1. §.pen.* Viguerius *lib.inst.cap.16. §.7. verb.8.impedim.1.* & saltem peccare non explicando culpæ qualitatem, docet D.Thomas *in 4. dist.39. q. unica, art.5. ad 5.* Toletus *lib.7. cap.7. n.1.*

2 Secunda opinio distinguit, & illam docet Basilius Pontius *de matrim. lib.6. cap.10. num.3.* ubi sic ait. Petere ab alio excommunicato sive denunciato, sive non denunciato, ut contrahat; dum ille absolvi ab excommunicatione non potest, quia non habet copiam absolventis, ut si sit excommunicatio reservata à jure, vel ab homine, peccatum mortale est, quia petitur ab eo actus, quem non potest facere benè, sed necessariò malè. At si potest absolvi, quia copiam habet, nec peccat, qui contrahit cum excommunicato, sive denunciato, sive secus, quia petit ab illo actum, quem posset bene facere, & sine peccato, & sua culpa facit malè; unde duo peccata erunt in eo, qui contrahit cum excommunicato excommunicatione majori; quando absolvi non potest ab ea excommunicatione, antequam contrahat, & quia ipse communicat in Sacramentis cum illo, & quia inducit illum ad indignè ministrandum, & recipiendum, imò tria peccata committit, est enim causa duorum peccatorum in proximo. Ita Pontius.

3 Tertia opinio, quam ego sequor, absolutè negat ullam esse culpam contrahere scienter cum excommunicatione majori ligato, nisi denunciatus sit, aut notorius clerici percussor. Et ita docet Guttierez *de matrim. cap.83. num.7.* & ante illum Sanchez *tom.2.lib.7.disp.11.num.8.* ex favore Concilii Constantiensis, & ex aliis rationibus, quas videbis apud Sanchez, nam ego brevitati studeo.

RESOL. CXXIX.

An contrahere cum impedimento dirimente sit duplex peccatum? Ex p.3. tr.4. Res.296. alias 297.

§.1. AFfirmativam sententiam docent viri gravissimi, & cum magna probabilitate, ut ait Petrus Ledesma *de matrimon. q.50. art.1. diffic.3. post concl.2.* quia ultra culpam transgressionis juris naturalis, aut Ecclesiastici, secundùm quod est impedimentum, reperitur sacrilegium irritationis Sacramenti matrimonii. Sup. hoc in Res. seq.

2 Verùm mihi contraria sententia placet, quia cætera Sacramenta habent jure divino præscriptam materiam, & formam certam, ac determinatam, & solam Sacramenti rationem subeunt, ac proinde materia, & forma non possunt adhiberi, quin sit ex se materia, ac forma Sacramenti, quare si fit indebitus usus, ita ut Sacramentum irritetur, est sacrilegium. At matrimonium ultra Sacramenti rationem est contractus quidam naturalis, nec habet præscriptam materiam & formam determinatam, sed consensus contrahentium legitimos verbis, nutibus, aut literis, aut per procuratorem expressos. Undè Ecclesia, aut jure naturali irritante consensus inter aliquos, qui matrimonio copulantur, non ipsi irritum sacramentum efficiunt. Quantum enim ex sua parte est, validè contrahunt, sed jus Ecclesiasticum naturale statuens id impedimentum, illud irritat. Hæc omnia Sanchez *to.2. lib.7.disp.5. n.1.* & post illum Filliuc. *tom.1. tract.10. p.2. c.1. n.21.*

RESOL. CXXX.

Quot peccata committat, qui sciens contraheret matrimonium cum impedimento dirimente?

Et an impedimenta matrimonii addant novam malitiam, etiam in copula fornicaria, distinctè explicandam in confessione? Ex part.10. tract.16. & Misc.6. Res.82.

§.1. CAsus est practicabilis, & duo committere peccata docet Coninch *de Sacram. disp.30. dub.2. num.19.* & nominatim contra me Pater Aversa *de Sacram. matrimonii q.9. sect.5.* quia in tali casu præter peccatum inobedientiæ contra jus naturale aut Ecclesiasticum, quo impedimentum fuerit introductum, etiam reperitur peccatum sacrilegii irritationis Sacramenti contra Religionem. Itaque fideles, qui sciunt, matrimonium apud nos elevatum esse ad statum Sacramenti, & sciunt se cum impedimento dirimente reddere nullum, & irritum Sacramentum, videntur ex hac etiam parte delinquere. Et hæc irritatio revera cadit, non solùm super rationem contractus, sed concomitanter etiam super rationem Sacramenti. Et lex quidem irritans lata est ab Ecclesia: sed ut in facto ita contrahatur matrimonium, quod sit nullum, & irritum, provenit, & fit ab ipsis contrahentibus, qui cum tali impedimento, & contra talem legem contrahere tentant. Sup. hoc in Res. præcenti.

2 Verùm plus addit doctissimus Pater Martinon *de Sacrament. tom.5. disp.63. sect.5. num.69.* ubi sic ait: Dico secundò, peccatum eorum, qui scienter, & sponte contrahunt cum talibus impedimentis, habere communiter triplicem malitiam. Unam inobedientiæ contra legitimum præceptum Dei, vel Ecclesiæ prohibentis graviter contrahere cum illis, alteram sacrilegii; contra Religionem, & reverentiam debitam Sacramento, quod sua culpa irritum reddunt: tertiam contra castitatem, ordinando (ut faciunt communiter) talem contractum ad habendam copulam prætextu veri matrimonii. Dixi autem, communiter; quia postrema intentio potest aliquando deesse. Secundò quoque deest matrimonio infidelium contrahentium, cum aliquo impedimento naturali, aut positivo, & inducto per statuta Principum, quibus subsunt. Neque enim infideles attentant contrahere Sacramentaliter; neque, si velint, possunt, quandiu non sunt baptizati. Fideles autem, qui juxta probabiliorem Doctorum sententiam sibi persuadent posse validè contrahi matrimonium, etiam à Christianis, purè civiliter; non peccant contra reverentiam Sacramenti, si attentant solum contrahere civiliter; sed peccant contra præceptum Dei, & Ecclesiæ volentis generaliter, ut non contrahant, nisi Sacramentali modo. Hucusque Martinus; qui posteà conatur respondere ad argumenta Patris Sanchez.

3 Ego verò licèt sententiam Martinon, Coninch, Aversæ tanquam probabilem admitto; sententiam tamen Sanchez, quam

quam olim docui, minus probabilem iterum esse existimo: & illam præter Filliucium tuetur ex Theologis Hispanis Caspensis *in Curs. Theolog. tom. 2. tr. 26. disp. 9. sect. 1. nu. 9.* Gaspar Hurtadus *de matrim. disp. 12. difficult. 3. num. 11.* & vir doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrim. disp. 21. sect. 3. num. 7.* Et ad argumenta Coninch, & Aversæ respondeo negando sic; Irritè contrahentes profanare ritus, ac nomen Sacramenti, nec irritare Sacramentum ipsarum, quia neque intendunt matrimonium inire, nec Sacramentum suscipere, cum sciant utrumque esse impossibile; solum ergo intendunt contrahere contractum quendam invalidum, & nullum. Unde in hoc per se loquendo, nulla apparet irreverentia Sacramenti. Observãdum est tamen, etiam stando in nostra opinione, tale peccatum non semper esse idem secundum speciem, sed esse distinctum specie pro diversitate specifica virtutis, intuitu cujus impedimentum dirimens prohibet matrimonium. Nam præcisè inter contrahentes, qui non ordinat contractum ad copulam, quando est cognatio, aut affinitas, aut justitia publicæ honestatis, est unum simplex peccatum incestus absque malitia fornicationis, quia tunc impedimentum prohibet intuitu pietatis, & reverentiæ matrimonium. Et quando impedimentum est disparitas cultus, est peccatum Sacrilegii, quia tunc prohibet intuitu decoris, & honoris nostræ Religionis. Et etiam est peccatum Sacrilegii, quando impedimentum est votum castitatis, vel ordo, ut patet. Et verò peccatum malitiæ contra naturam, quando impedimentum est impotentia, quia hæc prohibet intuitu castitatis, ut reprimentis motus contra naturam. Est autem peccatum injustitiæ, quando impedimentum est conditio servitutis ignorata, aut vis, seu metus, aut raptus, aut error personæ, & quando sunt hæc impedimenta, contra quæ peccatur peccato injustitiæ, peccatum est in altero, nempè in contrahente cum ignorante servitutem, aut cum persona coacta, aut rapta, aut cum errante circa personam. Præterea est etiam peccatum contra Justitiam, quando impedimentum est ligamen, seu prius matrimonium perseverans, quia tunc corpus, quod est prioris conjugis viventis, traditur alteri, aut intenditur tradi. Est item peccatum contra justitiam vindicativam, quando impedimentum est crimen, quia crimen prohibet matrimonium in pœnam, seu punitionem ipsius. Denique quando impedimentum est defectus præsentiæ Parochi, & testium, est peccatum injustitiæ contra conjugem qui esset, quia prohibet intuitu periculi deserendi conjugem, si esset, & contrahendi cum altero. Et hæc omnia iisdem verbis docet Hurtadus, & Perez *locis citatis*.

4 Sed ex his oritur alia difficultas, An impedimentum matrimonii addat novam malitiam etiam in copula fornicaria distinctè explicanda in confessione; vide Aversam, Martinon *ubi suprà*. Ego cum Sanchez, & Hurtado, *ubi suprà*, existimo, copulam inter eos, inter quos est aliquod impedimentum dirimens, non semper habere peculiarem malitiam distinctam à malitia fornicationis contra castitatem, nisi quando impedimento prohibetur matrimonium intuitu peculiaris motivi, quod in ipsa copula reperitur, ut quando copula est inter habentes impedimentum, aut cognationis, aut affinitatis, aut justitiæ publicæ honestatis, aut disparitatis cultus. Quia his personis magis est indecens copula, quam contractus, & intuitu dictæ indecentiæ eis prohibetur contractus, aut nisi quando ipsa copula ex se, supposito impedimento, habet peculiarem oppositionem ad aliam virtutem, ut contingit in copula conjugati, seu legati vinculo matrimonii, & etiam Religiosi, & Sacris initiati, & etiam impotentis, & consanguinei in primo gradu lineæ rectæ. Quando verò copula inter impeditos non habet ex se peculiarem oppositionem ad aliam virtutem, neque impedimento prohibetur matrimonium intuitu motivi, quod in ipsa copula reperiatur, nunc non habet, nisi malitiam fornicationis contra castitatem, ut copula inter eos, inter quos est impedimentum erroris personæ, aut impedimentum conditionis, aut criminis, aut coactionis. Vide etiam circa præsentem difficultatem Perez *loco citato, sect. 4. per totam*.

RESOL. CXXXI.

Quid est faciendum, quando est dubium, an inter volentes contrahere adsit aliquod impedimentum dirimens?

Et notatur in dubio, an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare, non desiderari dispensationem, vel ad cautelam dispensare. Ex par. 4. tr. 3. Ref. 17.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. AD hoc dubium ita respondet Joannes Sancius *in selectis disp. 43. nu. 44.* Dubitans an impedimentum matrimonii habeat, facta sufficienti diligentia, potest illud inire absque dispensatione, quia possessio stat pro libertate ad contrahendum, dubium verò impedimento favet: at absque certo jure nemo spoliandus est sua possessione. Sic ille.

Sup. hoc materia late in tomo 3 tr. 3. R. 10. 23. & in Resol. 33. 6. quanter in §. 2. &c. 2 Notandum est tamen hic obiter Emanuelem Sà *verb. dispensatio numer. 1.* docere, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum juxta quorundam probabilem opinionem declarare non desiderari dispensationem, vel ad cautelam dispensare. Ita ille.

RESOL. CXXXII.

An dubius de impedimento dirimente matrimonium possit hoc non obstante illud contrahere?

Et docetur per Canones licitum esse inire matrimonium cum dubietate impotentiæ ad coeundum.

Et quæritur, an ille, qui bona fide contraxit, possit liberè petere, & reddere debitum, quando novit alterum dubitare de valore matrimonii?

Et an, si matrimonium sit contractum, sed nondum consummatum, & ante consummationem incidat dubium de impedimento, teneatur reddere; vel an teneatur ingredi Religionem, ut liberum relinquat alterum conjugem?

Et An dubius de jure suo, si post diligentem inquisitionem magis propendeat in eam partem sibi jus non assistere, quid facere debeat.

Et an dubitans de valore matrimonii, quod contraxerat, nondum habita certitudine conjugis prioris præmortua, debitum interim à conjuge sua exigere possit? Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. Ref. 7.

§. 1. UT si verbi gratia, quis vult contrahere cum Julia, & priùs habuit rem cum Faustina, quæ dubitatur an sit soror Juliæ, vel quid simile. Et negativè respondet Castrus Palaus *tom. 1. tract. 1. disp. 3. punct. 8. nu. 10.* ubi sic ait: Etsi cuilibet licitum sit matrimonio copulari, non tamen licitum illi est, si dubius sit, habere impedimentum, quia nunquam habuit jus se matrimonio copulandi, nisi probando impedimentum non esse. Ita ille, cui adde Layman *lib. 1. tr. 1. cap. 5. §. 3. num. 23.* ubi etiam sic ait: Simili ratione dicendum est, si dubium de matrimonii valore; ob latentis impedimenti suspicionem, antecedat, omnino ab eo contrahendo abstinendum esse. Idque partim ob favorem Sacramenti, ne invalidè administretur: Partim ob illud principium; mala fide contractum iniri, possessionemque inchoari ab eo, qui initio dubitat, num contrahendi, possessionemque capiendi jus habeat. Hæc Layman, & ante omnes Veracruz *in specul. p. 3. art. 13. in fine*. Sup. hoc in Ref. præced.

2 Sed licet hæc sententia sit satis probabilis, non minùs probabilem, imò & probabiliorem affirmativam existimo, quam tuetur uterque Sanchez Thomas, & Joannes, ille *de matrim. lib. 8. disput. 6. num. 18.* iste *in select. disp. 43. num. 44.* quibus adde duos doctissimos, & amicissimos viros. Franciscum Bardi, *de conscient. discept. 6. cap. 11. part. 7. §. 11. num. 6.* & Franciscum de Lugo *de conscient. par. 1. qu. 31 num. 180.* Et ratio est, quia possessio stat pro dubitante, & non est tali possessione spoliandus, usque dum contrarium non probatur; nemo enim absque certo jure debet spoliari sua possessione. Itaque post adhibitam sufficientem veritatis inquisitionem, sive dubitet uterque conjux, sive solus alter, possunt contrahere matrimonium, quoniam stat possessio pro libertate, ut docet secunda sententia. Quare censendi sunt contrahere bona fide, poteruntque reddere debitum, & petere, sicut illi quibus post contractum matrimonium supervenit dubium, & post præmissam debitam diligentiam adhuc perseverat.

3 Confirmatur hæc opinio validissimo argumento, quod citati Auctores non observarunt, desumptum *ex capit. Laudabili, & cap. Finali, de frigidis, & maleficiatis*: nam dubius de potentia naturali sufficienti ad coeundum, non debet eligere tutiorem partem, abstinendo à contractu matrimonii: sed potest licitè contrahere, & post contractum conari ad copulam, adhuc manente dubio: cujus non est alia ratio, nisi quia homo possidet jus ad contrahendum, & in dubiis melior est conditio possidentis. Nec sufficit dicere, hoc esse speciale in dubio de potentia ad coeundum, propterea quod hujusmodi dubium non aliter quàm per conatum ad copulam potest expelli. Namcontra hoc est, nam si ex natura rei in dubio facti esset intrinsecè malum, sequi partem minùs tutam, etiam id foret malum in dubio impotentiæ naturalis, quod autem conatus ad copulam sit unicum medium ad pellendum dubium, non honestat talem conatum, sed potiùs ideò natum esse medium proportionatum, quia etiam cum illo dubio non est malum. Ideò enim malum non est, quia quis possidet: in dubio verò melior est conditio possidentis. Quæ ratio procedit in quocunque dubio facti, nisi aliud fuerit in jure positivo expressum. Et hæc omnia docet, & observat etiam Rocafull. *in praxi Theolog. Moral. tom. 1. p. 3. lib. 4. de conscient. c. 5. nu. 14.* Si igitur itaque per Canones licitum est inire matrimonium cum dubietate impotentiæ ad coeundum, etiam licitum erit matrimonium contrahere cum dubietate alterius impedimenti: nam in omnibus militat eadem ratio.

4 Ad argumenta verò negativæ sententiæ respondet Pater Bardi, negando dubitantem de impedimento matrimonii, nunquam habuisse jus se matrimonio copulandi: nam in iis casibus, in quibus possessio est pro libertate, in ipso dubitante jus resultat ad contrahendum: neque nobis officit alia ratio desumpta ex irreverentia Sacramenti, quia in eo casu prudenter homo operatur contrahens, & ideò nullam infert injuriam Sacramento. Et quamvis aliqui sint Auctores, qui pri-

primæ opinioni favere videantur, negantes in dubio posse matrimonium contrahi, intelligendi tamen sunt loqui de dubio practico, scilicet quando, resultante dubio speculativo, nulla adhuc est facta diligentia, vel non sufficiens ad investigandam veritatem, tunc enim dubium illud speculativum trahit practicum, atque adeò contrahens mala fide procedit, & dum diligentiam non apponit, nequit petere debitum, sed tantùm reddere, nisi alter conjux etiam mala fide contraxerit, dubitans eodem modo de impedimento; tunc autem neque petere, neque reddere esset licitum, & uterque conjux totum hoc sciens, nimirum notitiam impedimenti in seipsis tempore contractionis adfuisse, peccaret sive petendo, sive reddendo.

5 Sed quæres, an ille qui bona fide contraxit, & possidet, possit liberè petere, & teneatur reddere, quando novit alterum dubitare de valore matrimonij. Respondeo posse petere, & reddere, sed non teneri reddere dum alius petit. Patet prima pars, quia cùm sit in legitima possessione, nec dubitet de matrimonij valore (non enim tenetur alteri dubitanti credere, nisi tales sint conjecturæ, ut creddere convincatur) potest uti plenè sua possessione tam petendo, quàm reddendo: Secunda autem pars roboratur, quia unus conjux tenetur reddere alteri debitum ex jure justitiæ, quod ille alter habet; sed conjux qui mala fide contraxit, & in ea adhuc perseverat, nullum habet jus justitiæ ad exigendum, ut citata jura diffiniunt: ergo alter qui bona fide possidet, non tenetur reddere, licet possit.

6 At difficilius est, an si matrimonium sit contractum, sed non consummatum, & ante consummationem incidat dubium de impedimento, teneatur reddere: respondeo cum Vasquez *in p.2. disp.66. c.7.§.4.* ex duobus illis prioribus mensibus concessis à jure, ut quisque deliberet, utrum ei expediat in matrimonio perseverare, vel ad Religionem transire, non debere reddere debitum. Et ratio est, quia illo tempore liber est, ut si velit non reddat, cùm possit negare utendo libertate sibi concessa à jure, & quidem negando nulli se exponit periculo, reddendo verò se exponit periculo incontinentiæ. Elapso autem tempore duorum mensium non debet detinere alterum conjugem perpetuò dubium, sed debet ei detegere dubium suum, ut ipse etiam interim non petat, donec sufficienter examinetur; quia tale dubium non potest esse perpetuum, quod ita intelligendum est, nisi probabiliter timeatur talis dubij revelationem nihil profuturam, sed potiùs nocituram, si autem tale sit periculum, tunc debet conjux dubius reddere debitum, ne ultra tempus signatum à jure alterum conjugem detineat.

7 Notandum cum Vasquez, nimis durum esse obligare Conjugem dubium in hoc casu ingredi Religionem cùm revera possit, ut ita liberum relinquat alterum Conjugem. Ratio est, quia status Religionis, nisi sponte suscipiatur, solet malos exitus habere, & sunt quidem plures aliæ difficultates, ob quas obligari ad Religionem non debet; aliqui tamen censent hujusmodi debere intrare Religionem; ut ab hoc dubio liberetur, cum hac via possit negare debitum, & debeat non se exponere periculo incontinentiæ in reddendo, cui planè se exponeret sine ulla obligatione, si in principio redderet.

8 Sed hic notandum est, & menti tenendum, quod *in cap. Inquisitioni: de sentent. excomm.* sic dicitur: *Si credulitas probabilis, & discreta, quamvis non manifesta, animum pulset, debitum quidem reddi posse, sed non postulari.* Quæ quidem verba non eodem modo Doctores intelligunt, nam D.Thom. *in 4. distinct.41.q.1.art.5.q.1. ad 3.* D. Antoninus *p.3.tit.1.c.3.§.2.* Sylvest. *verb. matr.8.q.2.dict.5.* Petr. Ledesma *de matr.q.45. artic.1. dub.2.ad 3.argum.1. sent.* aiunt, quod dubitans de jure suo, si post diligentem inquisitionem, magis propendeat in eam partem, sibi jus non assistere, desinat esse bonæ fidei possessor, quam sententiam cum pluribus à se citatis tenuit Sanchez *lib. 2. de matr. disp.41.n.10.* Sed Veracruz *p.3.Specul.art.13.in fine*, Sanch. *lib.1. moral.c.10. n.9.* priorem sententiam suam retractans, docent, bonæ fidei possessorem suo nequaquam excidere, priusquam certò, vel quasi certò deprehendat, sibi jus non competere. Juxtà quam sententiam duobus modis responderi debet *ad cap. Inquisitioni*: Primò, dubitantem in caso ejus *cap. non adhibuisse* diligentiam cognoscendæ veritatis: constat autem, dum dubitans veritatem inquirit, jure possessionis suæ uti non posse, excepto unico casu. si usus matrimonii dubii ad experimentum capiendum necessarius sit, juxta decisionem *cap. Laudabilem de frigid. & malefic.* in quo dicitur si suspicio incidat inter Conjuges de naturali perpetua impotentia, eaque probari non possit, triennii spatio cohabitandum ipsis esse, experiendi causa. Secundò, & faciliùs responderi potest; cum, cui Papa id illo capite respondit, ab initio mala fide contraxisse matrimonium; quia videlicet dubitabat, vel dubitare debebat de ejus valore: ut proinde casus similis sit, *cap. Dominus, de secundis nuptiis*, ubi respondetur, dubitantem de valore matrimonii, quod contraxerat, nondum habita certitudine Conjugis prioris præmortuæ, debitum interim à Conjuge sua exigere non posse. Et hæc omnia docet Laym. *lib. 1.tr.1.c.5.§.3.n.24.* Verùm de his, & aliis difficultatibus, quando casus occurret, vide Lessium *in 3.p. D.Thom.c.6. de Sacram. matrim. dub.4. per totum.* Bossium *in Moralibus tom....*

Quamvis plene sup. hoc lege tamen quid in hoc casu contingere potest infra in Resol.367.

RESOL. CXXXIII.

Verum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicujus impedimenti? v.g. ut si quis contraxit existimans conjugem mortuum, esse vivum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum, contractum, superstite conjuge, &c. Ex p.3.tr.4. Ref. 292. alias 293.

§.1. Difficultas hujus quæstionis est, quando adest error facti, & scientia juris, ut quando conjuges falsò credunt adesse impedimentum, & existimant, hoc stante, non posse consistere matrimonium, & tamen contrahunt. Et de hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam contraxit, existimans conjugem mortuum, esse vivum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum contractum, superstite conjuge. Prima opinio negat, & ita docet Coninch *de Sacram. disp.24.dub.6.n.53.* & alii penes ipsum, quia impossibile est talem habere veram intentionem contrahendi, quia nemo potest seriò intendere id, quod omninò credit impossibile; quare non est verum talem posse intendere contrahere, quantum potest, cùm omninò credat se nullo modo posse, levis esset, si de altera parte, vel levissimè dubitaret, ita ut concipere posset fortasse fieri posse, ut validè contrahat, tunc enim posset hoc intendere. At verè contraheret, quamvis communiter graviter peccaret ob periculum invalidè contrahendi, cui suo judicio se exponit. Ita Coninch.

2 Secunda opinio affirmat, quam tuetur Sanch. *tom.1. lib.2. disp.33.n.2.* cum aliis penes ipsum, quibus ego addo Guttier. *de matr. c.47. n.1.* nam contrahentes intendunt quantum in seipsis est consentire, quia hæ personæ sunt revera habiles ad contrahendum, & intendunt quatenus possunt contrahere. Ergo validè contrahunt. Secundò, quia hæreticus, etsi credat Baptismum esse rem irrisoriam, & nihil valere, verè baptizat, si verò intendat facere, quod potest, & intendit Ecclesia. Ergo, &c.

3 Verùm Basilius Pontius *de matr.lib.4.c.23.n.1.& seq.* existimat non esse inter has sententias discrimen reipsa, si distinctè explicentur. Duobus enim modis potest se habere contrahentium animus in prædicto casu. Primus est, si eliciant duos actus, vel judicia, quorum unum feratur in impedimentum, quod falsò subesse putant, & in scientem, & supposita ea, volunt adhuc contrahere, quamvis jus resistat. Secundus est, ut quamvis habeant eam cognitionem circa factum, & jus, & aliam habeant, qua ipsis occurrat fortasse non teneri eo impedimento, &c. consensus sit quasi conditionatus, qui sic explicari potest. Etsi nos teneamur impedimento, & jus resistat, attamen si fortè potest iniri inter nos matrimonium, consentimus in illud. In primo casu impossibilis est intentio contrahendi, & si oppositum sentit Sanchez, non est sequendus, & in hoc casu procedit prima opinio Coninch. In secundo autem casu benè potest esse consensus sufficiens ad matrimonium, quia consensus ille est quasi conditionatus, si possum; cùmque conditio sit de præsenti, si non teneor fortè aliquo impedimento, & re vera non teneatur illo, statim consistit contractus matrimonii, & in hoc casu vera erit opinio Sanchez; sin aliter, non erit admittenda, & ad primum ejus argumentum patet responsio ex dictis. Ad secundum respondeo, negando consequentiam, quia ita baptizans, scit se posse facere id, quod intendit, scilicet facere, quod facit Ecclesia, sed contrahentes in nostro casu, putant se nullo modo posse contrahere, quare non possunt hoc seriò intendere? Ergo, &c.

RESOL. CXXXIV.

An lite oriatur de validitate alicujus impedimenti, Filii illo medio tempore nati, sint legitimi reputandi.

Et quid, si illis prohibitum sit sub pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare, an adhuc filii pro legitimis debeant haberi?

Idem erit, ac multò magis, si interposita fuerit appellatio.

Et supponitur filium natum ex matrimonio bona fide alterius Parentis inito esse verè legitimum non solum quoad Parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ex p.10. tr.11. & Misc.1.Resol.62.

§.1. Certum est, filium natum ex matrimonio bona fide alterius parentis inito, esse verè legitimum, non solùm quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ita Leandrus *de sacram. tom.2.tract.9. disp.18. quæst.18.* Martinus de San Joseph *in monitis Confessar. tom.1. lib.1. tract.54.nu.8.* Vallensis *in Paratitla ad Decret. lib.4.tit.17. num.2.* Cornejo *in 3.part. D.Thomæ, tract.5. de irregul. disput.15. dub.1.* Sanchez *de matrim.lib.8.disp.34.n.46.* & patet *ex cap. Ex tenore, cap. Inter, & cap. Pervenit, qui filii sint legitimi.*

2 Difficultas est, si dictus filius natus, sit lite pendente super nullitate matrimonii, & cum prohibitione sub pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare: & adhuc legitimum etiam censeri debere, videtur ex doctrina Sylvestri *verb. filius, q.10. nu.11.* ubi sic ait: Quidam in facie Ecclesiæ contraxit cum

cum quadam, facta solemni denunciatione, utroque, vel altero ignorante parentelam, seu impedimentum: & postea accusati de parentela, & peremptorie citati, venire noluerunt, at tandem excommunicati, in excommunicatione tres filios genuerunt: quibus deinde reconciliatis, & probata parentela, divortium celebratum est. Quæritur igitur, an dicti filii sint legitimi? Et dicit Dive. & Bar. Brix. & Tancre. quod omnes filii nati, vel concepti ante sententiam sunt legitimi, *cap. Cùm inter, qui filii sint legit.* si contraxerunt in facie Ecclesiæ cum solemni denunciatione, & uterque, vel alter habuit bonam fidem tempore contractus. Ita ille, & nihil clariùs dici potest.

3 Nec deseram etiam hic apponere verba Simonis Maioli *de irregular. lib.1. cap.5. num.7.* sic asserentis: Si parentes per contumaciam excommunicati fuerint, pendente lite super matrimonio, & per sententiam separentur; ea contumacia parentum non poterit præjudicare filiis, ut patiantur defectum illegitimitatis, unde habentur inter legitimos, ut concludit Zab. *in dict. cap. Cùm inter 3, opposit. in noviss. scriptis*, litis enim pendentia super matrimonio non impedit, quin filii sint legitimi. Abbas *in dict. cap. Cum inter, per illum text.* etiamsi postea declaretur nullum matrimonium, ut ibi per eum: videntur enim perseverare in quasi possessione matrimonii, sicut & in aliis omnibus causis *cap. ut lit. pend.* idem quoque erit, ac multò magis, si interposita fuerit appellatio: quàm perinde, ac si non fuisset judicatum, *cap. venientes, de jurejur.* & in hoc casu scripsit Ægid. & post eum Zab. *in dict. cap. Cum inter. q.1. in noviss. scriptis*. Hucusque Majolus, cui etiam adde Covarruviam *de sponsalib. cap.8. §.1. num.5. cum seqq.* Barbosam *in Collect. to.2. lib.4. tit.17. cap.2. n.13.* Giurbam *in Consuet. Messan. tom.1. cap.1. Gloss.4. n.66. & 67.* Carenam *de Officio Sanctæ Inquisit. part.2. tit.5. §.14. n.79.* & Vincentium Præsidem de Franchis *part.1. decis. 130. ubi num.8.* testatur ita decisum fuisse in Sacro Concilio Neapolitano, quia pendente lite super validitate matrimonii, non debent impediri exercitia matrimonialia. Vide etiam Sayrum *de censur. lib.6. cap.10. n.33. & 34.* qui cum Maiolo id docet, etiamsi proles nascatur contra interdictum, & prohibitionem Ecclesiæ: verbi gratia si fiat thori separatio, etiam de consensu conjugum, & Episcopo approbante, & prohibente eis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne copulentur, & ipsi contravenientes commisceantur: nam proles nata erit legitima. Panormitanus *in cap.1. num.1.4. & 6. & in c.2. num.5. de matrimon. contracto contra Interdict. Eccles.* Zabar. *in cap. Cum inter. quæst.2.* Et ratio est, quia nati ab excommunicatis, non ex hoc sunt illegitimi. Et ita etiam tenet Sanctarellus *var. Resolution. quæst.20. num.15.* Itaque dicendum est, quod in aliis materiis faciliùs bona fides deperditur: sed in matrimonio semper remanet, etiam lite mota: deperditur igitur tantum per sententiam; & adhuc durat, si de illa interposita fit appellatio, quæ quidem omnia valdè notanda sunt, & pro foro interiori, & pro exteriori.

RESOL. CXXXV.

An pro valore matrimonii si qui aliquis possit opinionem singularem contra communem?

Idem quæri potest de valore professionis.

Et an hoc procedat, quando ipsa opinio est dubia, secus verò si esset clara?

Et notatur, quod licet in dubio pro matrimonio præsumendum sit, & judicandum, tamen hoc procedit, quando in matrimonio contrahendo, vel contracto datur paritas personarum, secus data imparitate.

Etiamque docetur in foro conscientia tam quoad sponsalia, quàm quoad matrimonium dubitantem liberandum esse in dubio æquali, cùm melior sit conditio possidentis.

Et quid dicendum est in foro externo? Ex p.10. tr.13. & Miscel.3. Res.19.

Sup. hoc in p. 10. tract. 1. Res. 130 § ult. & in 10. & tr. 1. Res. 4 § ult & hic supra in Res. 72. § Verum, in fin. & in R. 74. § ult. In fin. & in R. 78. § Verum rechanter, & ant. in R 166. § Unde ex his, per totam, & signanter propè ejus finem à vers. Imò.

§.1. IDem quæri potest de valore professionis; & aliqui putant, quod tantus sit matrimonii favor, ut pro eo Judices possint, & debeant judicare etiam contra communem, & præferre opinionem singularis alicuius Doctoris celebris, quæ in probabili ratione fundata matrimonio faveat, illudque sustineat, opinioni plurium Doctorum illud impugnantium, nisi textui aperto innitatur. Ita post Hostiensem, Butrium, Abb. *in cap. Si vir de cognat. spirituali*, Felinum *in cap. 1. de sponsalib. num.6.* M. Antonius Cuccus *lib.5. tit.11. num.257.* Beret. *cons.80. nu.21. & 22.* Gail. *observat. lib.2. observ.94. num.19.* Menochius *lib.2. præsumpt.71. num.30.* Augustinus Barbosa *to.1. Collect. ad Decretales, lib.2. tit.20. cap.37. num. 8. tit.27. cap.26. num.2. & 3. in fine*, Franciscus Molinus *cap. comparat.17. lib.1. num.15. in fine*, Sanchez *in disp.18. lib.1. num.6.* & alii relati ab eodem Sanchez, & à Menochio; qui declarat id procedere, quando ipsa opinio communis esset dubia; secus verò si esset clara, quia tunc non est ita favendum causæ favorabili, qualis est matrimonialis, ut alii fiat injustitia, quare tantùm in dubio præferenda, & recipienda est opinio minus communis, & etiam singularis probabili innixa fundamento favens Matrimonio. Ad cujus rei confirmationem Sanchez, & Barbosa ajunt facere *cap. Licet ex quadam, de Testibus, & attestat.* ibi: *Tolerabilius est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quàm conjunctos legitimè contra statuta Dei separare.*

2 Sed hanc sententiam reiicit Guttierez *de matrim. cap.3. num.18.* sequutus Decium *in cap.1. n.31. de constitution.* ubi dicit, quod favore Matrimonii, vel alterius similis causæ, (verbi gratia Testamenti, dotis, libertatis) non est recedendum à communi opinione, quia sic favorabili causæ sumus debitores, quod aliis injustitia non fiat, *cap. Ex tenore, de foro compet. cap. final. de donat. inter vir. & uxor. & leg. si pater, in fine princip. ff. de inofficioso testam.* ibi: *Nisi apertè Judices iniquè secundum heredem scriptum pronunciasse apparebit*. Confirmat Guttierez: Tum quia magna est auctoritas communis opinionis in judicando, & consulendo, ideòque tenenda, & sequenda est: Tum quia hanc sententiam tenuerunt eximiæ auctoritatis Doctores, Decius *ubi supra*, Alciatus, *lib.3. Paradoxorum, cap.7. num.3. & 4. & in reg.1. præsumpt.40. nu.2.* Joannes Nevizan. *in Sylva nuptiali, lib.5. n.1.* Aviles *in cap.1. Prætor. in gloss. final. n.15.* Cotta *in 2. part. memorab. juris, in verbo Nuptiarum causa.* Joannes Orosceus, *in leg.1. n.17. ff. de Offic. quæst.* & Barbatius *cons.3. colum. penult. vers. Nec obstat. volum.1.* ubi regulam, quod in dubio pro Matrimonio præsumi debeat, intelligit, nisi opinio verior & probabilior esset in contrarium, quia tunc non deberet judicari pro Matrimonio. At ego puto non esse recedendum à priori sententia extensionem approbante, ubi verè communis opinio non est clara, sed dubia, & opinio minus communis vel singularis, non est falsa, sed probabili ratione innititur, & in contrarium adducta videtur procedere solum, quando communis est clara, vel altera opinio probabili fundamento.

3 Nota tamen hic obiter, quod licet in dubio pro Matrimonio præsumendum sit, & judicandum, tamen hoc procedit, secundum Mascardum *de Probat. tom.2. conclus.1017. aliàs 1023. num.7.* quando in Matrimonio contrahendo, vel contracto, datur paritas personarum, secus data imparitate; nam tunc pro matrimonio ait, non esse præsumendum citans Curtium Juniorem, *in lege Cùm quadam puella, nu.22. ff. de Jurisdictione omn. jud.* Cephalum *consil.52. num.63. lib.1.* & Nicolaum Antonium Cravattam *inter c nsil. 82. num.45.* ad id etiam faciunt leges, quibus vetantur nuptiæ inter inæquales. Sed Franciscus Molinus *de ritu Nuptiarum, lib.1. compar.17. num.9. cum seqq.* cum Barbosa *in Decret. tom.2. lib.4. tit.15. cap.2 n.* ; reiicit hanc declarationem, tenetque non procedere de jure canonico, quo attento, paritas vel imparitas personarum non consideratur. Et confirmatur ex novo jure Tridentino, quod *c. 1. sess.24. de reformatione matrim.* decrevit, filios sine consensu Patris quascumque fœminas ducere posse; & ob id *cap.9.* sub pœna excommunicationis præcipit Principibus ne suos subditos cogant, aut impediant, quominus possit quisque quam velit mulierem ducere. At quia video sententiam Mascardi docere doctissimum Sanchez *de matrim. tom.1. lib.3. disput.15. num.7.* Ideò tu judica. Sup. hoc supra lege doctrinam Res. 44.

4 Notandum tamen, quod Henriquez *lib.11. de Matrimon. cap.13. num.4. & cap.11. num.5.* dicit in foro conscientiæ, tam quoad sponsalia, quam quoad Matrimonium dubitantem, liberandum esse in dubio æquali, cùm melior sit conditio possidentis. Cæterùm ego putaverim faciendum esse discrimen inter sponsalia, ac matrimonium; ita ut qui in dubio æquali dubitant, num Matrimonium sit contractum, cogendi sint in utroque foro contrahentes, ne fortè fiat injuria Sacramento per dissolutionem Matrimonii: quando verò dubitatur, num sponsalia valida sint, in utroque foro judicandos esse liberos, quia si quis tunc invitus cogeretur, fieret ei injuria per spoliationem libertatis, quam possidet. At dices similiter fieri etiam injuriam coacto, quando dubitatur, num sit conjux. Negandum tamen erit assumptum, quia ut ex duobus malis, sic ex duobus periculis, semper minus est eligendum: cum verò æquè dubitatur, num Sacramentum Matrimonii validum fuerit, si dissolvatur, periculum quidem est, ne dissolvatur Sacramentum, quod alioquin fortè ratum, validumque fuit, & agatur contra illud præceptum negativum, Matth.19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet*, atque adeò si dissolvatur, temerè dissolvitur, & fit injuria Sacramento matrimonii. Ex alia verò parte, etsi periculum etiam sit, ne renuens sua libertate spolietur, velle tamen debet pati illud damnum dubium, quia minùs præponderat, minùsque malum est illud pati, quàm ipsa injuria Sacramenti, præsertim cum jam bona fide aliud conjugium non possit inire, & juxta hanc distinctionem videtur accipiendum illud assertùm DD. in casu dubio favendum esse matrimonio. Et hæc omnia docet Rebellius, *part.2. lib.4. quæst.3. n.9.*

RESOL. CXXXVI.

An sit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente

mente ex timore mortis, vel alterius gravis damni, & quid de multis aliis casibus? Ex p.3. tract.6. & Miscel. 2.Ref.83.

Sup. hoc in to 7. tr.9. R. no § Tertio.

§. 1. RESpondeo affirmativè, quia Ecclesia non obligat cum tanto rigore, & in tali casu matrimonium esset nullum, & ita tenet Suarez *de legib. lib.3. cap.30. num.13.* Unde ex his obiter colligitur. Primò cum Sanchez *in summa, tom.1.lib.1.cap.19.nu.8.* ex timore mortis posse aliquem excommunicare absque potestate, licèt Suarez *de cens. disp.6.sect.3.n.8.* contrarium asserat. Secundò cum vitæ discrimine quis non tenetur Eucharistiam, vel Baptismum suscipere, quoties moraliter certus sit de contritione. Ita docet Aragon. *in 2.2.q.62. art.3.in 1.dub.circa solut.ad 3.* Sotus *lib.1. de just. quæst.6.art.4.* & alii, licèt contrarium asserat Azor. *tom.1. lib 1. cap.11. qu.2.* Tertiò ex timore mortis, vel alterius gravis damni potest quis celebrare sine vestibus sacris, & mixtione aquæ; dummodò ad id faciendum non compellatur in contemptum fidei. Ita Becanus *tom.2.tract.3.cap.6. quæst.4. num.8.* Valentia *tom.3.disput. 7. quæst.5. punct.8.* & alii, licèt contrarium novissimè asserat Castrus Palaus *in opere morali, tom.1. tract.2. disp.1. punct.13. num.9.*

Sup. hoc secundo pro Baptismo in Ref. not. præterito §. Quinto, & in tom. 1. tr.1. Ref.31.

Pro hoc Tertio in to 7. tr. 9. R.78 §. Secundo & lege etiam ibi §. ult. & recitantur in fine et verba R. ejus pauca.

Et pro primo, & secundo contenta in hoc §. Notandum, cum eodem Sancio hic citato tantum in tom.8. tr. 4. ex lata doctrina R.64. signanter in §. Nono potest. Et sup. quarto, & seqq. in hoc Ref. lad & sup. in tr. 2. Ref. 31. & in tr.1. in Ref.231.§ Et post intermedium, & finem, à vers. possidit.

2 Notandum est tamen hic obiter, quòd Joannes Sancius *in selectis, disp.35. num.6.* asserit ob timorem mortis & gravem causam in administrandis Sacramentis licitam esse simulationem, & adducit varia exempla. Primò ait, si hæreticus minaretur mortem, si non consecrares omnem panem in foro extantem, poteris uti æquivocatione, & intentionem non habere consecrandi. Secundò poterit Confessarius verba absolutionis sine intentione proferre circa indispositum, si alia via malum comminatum vitare non potest. Tertiò poterit ob idolatium scrupulosi anxiè petentis absolutionem, cùm tamen indispositus sit, verba sine intentione proferre. Quartò licere Sacerdoti ministrare hostiam non consecratam pro consecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ sine jactura famæ non potest communionem omittere. Hæc Sancius, quæ audaciam, & temeritatem redolere putavit Castrus Palaus *in opere morali, tom.1. tract.2.disp.1.punct.13.num.8.* Verùm Sancius, vir amicissimus, nunquam dixit, ut patet *in tota dicta disp. & in n.10.* licere Sacerdoti in illo casu ministrare hostiam non consecratam pro consecrata, unde meritò adversus illum insurgit doctus Palaus.

3 Non desunt tamen Doctores asserentes hostiam non consecratam pro consecrata posse ministrari peccatori occulto scienti, & petenti sibi dari propter vitandam infamiam, dummodo proponatur hostia consecrata adoranda, & à tergo post illam non consecrata, ita ut non videatur, nec adoretur, & hoc efficiatur, ut dictum est ex consensu peccatoris, ne ex conscientia erronea adoret non consecratam pro consecrata. Et ita hanc sententiam post Aloysium Dolensem. Albertum, Bonaventuram, & alios tenent neoterici doctissimi Ludovicus de San Ivan *in summa, tom.1. tract. de Eucharist. quæst.7. art.8.dub. 4.* & Villalobos *in summa tom.1.tract.7. difficult.38. n.7.* sed ego contrariæ sententiæ, tanquam probabiliori adhæreo cum Palao *ubi suprà*, & Doctoribus, quos citat, & sequitur Sancius *loco citato*, qui ut diximus, malè à Castro Palao pro affirmativa sententia citatur. Et ratio est, quia ministrans hostiam non consecratam, velut consecratam, etsi à tergo alterius consecratæ illam ponat, ponit equidem adorandum distinctum individuum hostiæ non consecratæ, & adest periculum manifestum idololatriæ, cùm circumstantes possint, si velint, distincto actu adorationis adorare quamlibet hostiam, quæ communicantibus porrigitur, nec est in ministri potestate vitare aliorum adorationem hostiæ non consecratæ, quam ipse proponit velut consecratam. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVII.

An in matrimonio ex metu gravi contracto possit resilire, qui liber est à metu, nec particeps illius fuit? Ex p.3. tract.4. Ref.228. alias 229.

Sup. hoc in hac Ref. ... doctrinam ... §. penult.

§. 1. AFfirmativè respondet Thomas Sanchez *de matrim. tom.1.lib.4.disp.15. num.5.* ubi docet, non teneri cogentem in foro conscientiæ perficere matrimonium, donec per judicem condemnetur, sed libere altero invito posse resilire, nisi aliud damnum sequutum sit, quia vel iste tenetur ratione delicti, & coactionis in pœnam illius, & hoc exigit judicis condemnationem, ante quam nemo tenetur subire pœnam. Aut tenetur ratione injuriæ illatæ per coactionem, & hoc non, quia non est tanta injuria coactionis, quando aliud damnum inde non sequitur, vel aliter, quàm per matrimonium resarciri nequeat. Ergo, &c. Ita Sanchez.

2 Sed adversus illum insurgit novissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.4. cap.15. num.3.* ubi docet, eum qui particeps fuit, aut conscius metus illati alteri, cum quo contrahit, non posse in conscientia resilire, sed teneri obligatione expectandi voluntatem ejus, qui vim passus est, & hoc secluso quovis damno. Et ratio est, quia injustum est, ut ille contrahere cogatur invitus: nam is qui coegit, vel coactionis particeps, aut conscius fuit, revera injustitiam commisit in personam; ergo remanet obligatio resarciendi, & cùm resarciri possit sine damno alterius, qui vim intulit, resarcienda est, stando scilicet contractui, si alius velit. Ad hoc autem non est necessaria judicis sententia, cùm ex injuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi, & ideò ante omnem judicis sententiam, ea obligatione tenetur. Unde ex his patet responsio ad argumenta Sanchez. Nam in tali casu dicendum est, illum non teneri ratione delicti in pœnam, neque ratione obligationis matrimonii, cùm nulla ibi sit obligatio matrimonii: sed teneri, quia ratione injuriæ illatæ consurgit in illo alia naturalis obligatio restaurandi in eodem genere, cùm possit. Nec verò hæc censenda levis injuria, sed gravis, cùm in ea coactione committatur peccatum mortale, parque est, in eo casu vir, & fœmina.

At his non obstantibus, puto sententiam Sanchez probabilem esse, & illam tuetur novissimè Villalobos *in summ. tom.1. tract.13. diffic.37. n.5.*

RESOL. CXXXVIII.

An matrimonium ex levi metu contractum valeat jure naturali, & positivo?

Et quid, quando re vera ita extorquet consensum, ut sine eo metu non fieret? Ex p.3. tract.4. Ref.229. alias 230.

§. 1. AFfirmativè communiter respondent Theologi, & Jurisperiti, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim.tom.1.lib.4.disp.17.n.2.* Rebellius *lib.2. q.11. sect.1.concl.3.* Pontius *de matrim.lib.4.cap.18.n.2.* Villalobos *in summ.tom.1.tr. 13.diffic.37. nu.5.* & alii. Et ratio est, quia qui operatur ex metu levi, non dicitur neque vi, neque metu operari, nam habet in sua potestate sufficiens principium, quod debet metum repellere, cùm operetur imprudenter; imprudentiam autem, cùm vitium sit, potest illam expellere. Ergo, qui cùm adeò facilè ex eo metu liberari possit, non se liberat, jure optimo censetur liberè operari.

Sup. hoc in to. 6. tr. 1 R ... ... in ult. sed lege ea per totam.

2 Non reticeam tamen, aliquos asserere metum levem reddere matrimonium nullum, quando revera ita extorquet consensum, ut sine eo metu non fieret, & ita tenet Gabriel *in 4. dist.29.q.2.art.2.concl.4.* Navarrus *in summa, c.17. n.29. & c.22. n.51.not.1.* Covarruvias *p.2.c.3. §.6.n.4.* & alii, quos refert Sanchez *ubi suprà, nu.4.* ubi fatetur hanc sententiam esse probabilem, & pro illa adducit multas rationes, licèt eas solvat Pontius *n.5.*

RESOL. CXXXIX.

An metus gravis à lege justè incussus irritet matrimonium, si Judex, verbi gratia, intendat delinquentem cogere per illum metum ad contrahendum?

Et pro praxi hujus quæstionis adducuntur speciales casus.

Et deducitur validam esse professionem, dum vir minatur mortem uxori in adulterio repertæ, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem auctoritate Judicis infligendam, secus verò si minaretur propria auctoritate.

Etiamque infertur, si quis minaretur reo, verbi gratia, latroni justam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere.

Et tandem quæritur, an quando cogens fuit particeps culpa metus alteri illati, maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur postea contrahere cum coacto, si velit? Ex p.9. tr.8. & Misc. 3. Ref.27.

§. 1. NEgativè respondet Sanchez *de matr. lib.4. disput.13. num.6. & 7.* Sed contrariam sententiam prorsus tenet Texeda *in Theolog. mor. tom.2. lib.4. tract.1. centr.10. n.35.* Probatur ex cap. *Veniens, el secondo, de sponsal.* ubi expressè decidítur, matrimonium validum non esse, ad quod contrahendum pater coegit juvenem, quem cum propria filia in lecto cubantem invenit; at eo casu pater juvenem justè coegit, etsi juvenis ille dederit causam coactioni, & præbuerit contra se inquinamentum, & fuerit in culpa totalis damni tam puellæ illati, quàm patri; imò magis patri, quàm puellæ fuit damnum illud illatum, non solùm circa honorem, sed circa dotem, quam tenetur pater addere, eo quod filia corrupta fit. Secundò, quia coactio ideò irritat matrimonium, quia aufert plenam consensus libertatem: ex matrimonio enim coacto infelices sperantur fines: sed non minùs libertatem aufert, quando metus à lege justè incutitur, ac injustè: ergo, sicut metus injustè incussus matrimonium vitiat, eodem pacto illud vitiabit metus justè à lege oblatus.

Sup. hoc de ... lege in ... §. 1. Ref 15. & ... in alio vers. ejus ...

2 Scio tamen, præfatum Sanchez cum aliis respondere solum metum, & coactionem injuriosam tollere plenariam libertatem ad matrimonii valorem necessariam: & ideò ad argumentum negat rationis paritatem, quia metus à lege justè incussus est metus ab intrinseco præconceptus in ipso perpetrato delicto, atque adeò metum passo nulla irrogatur injuria. Unde

Sup. hoc in Ref. praeteriti anni §. ult.

Unde afferit, quòd si Judex delinquenti ad mortem condemnato liberationem offerat, si nubat filiæ suæ, alioquin infallibiliter mortem fore subiturum; matrimonium esse validum. Sed contrarium dicendum est: quia, licèt Judex jus habeat puniendi delinquentem, & pœnam mortis infligendi juxta tenorem legis, & ipse reus ob perpetrata scelera, lata contra eum sententia, illam pati teneatur: at non habet jus cogendi illum ad matrimonium cum filia sua ineundum, & ideò metus ille, respectu matrimonii extorquendi, ab extrinseco est, tollens prorsus libertatem necessariam ad valorem matrimonii.

3 Dices cum Sanchez: Si dux militi atrox crimen perpetranti offerat libertatem, si filiam ejus, aut sororem ducat, aut si contrahat cum tali fœmina, neque infert metum, neque causam metus dedit; sed solùm offert metum jam justè præconceptum, & vice pretii exposcit matrimonium; cùm lege justitiæ non teneatur militi suam operam, & liberationem præstare: ergo matrimonium ita ex metu isto initum est validum, cùm sit metus ab intrinseco, imò est ablatio metus, quem justè ex delicto perpetrato miles conceperat. Respondetur, nihil argumentum probare, & ex dictis manere solutum: nam, quamvis Dux possit punire militem, & miles teneatur subire punitionem, & pœnam; non tamen potest compellere illum, ut filiæ suæ nubat, neque matrimonium oblatum collocatur vice pretii liberationis, ut malè opinatur Sanchez: quia est alterius generis, & rationis, in genere matrimonii; nam ad Ducem, vel Judicem solùm spectat infligere pœnam, & punire delictum causa comprobata, & sententia lata; non verò cogere voluntatem ad matrimonium contrahendum, ad quod requiritur maxima in contrahente libertas, cujus Judex non est Dominus.) Hucusque Texeda contra Sanchez.

4 Sed opinionem Sanchez puto satis probabilem, quam tuetur novissimè Pater Perez *de matrim. disp.* 17. *sect.* 16. *n.* 6. *& seqq.* quem videbis. Et ideò ego puto contra Texedam cum Sanchez, quòd si Judex capto justè, mortemque timenti, vitæ condonationem promittat, si ducat ipsius Judicis filiam, aut aliam fœminam, alioquin ei mortem justè inferendam comminetur, valere matrimonium. Et ratio est: quia eo eventu metus non iniicitur ad matrimonium ineundum; sed jam conceptus aufertur, traditurque modus evadendi periculum: unde, si jura eo casu illud irritarent, periclitanti omnem viam salutis præcluderent, cùm tamen intendant ei succurrere. Unde, licèt demus, eo casu Iudicem non justè procedere in ea promissione, quin fiat ulla delicti compensatio: attamen, cùm metum patienti præbeat modum, quo possit vitæ periculum effugere, quòd aliter, quàm contrahendo matrimonium nequit vitare; ideò valebit matrimonium. Unde ex his infero primò, validam esse Professionem, dum vir minatur uxori in adulterio repertæ mortem, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem authoritate Judicis infligendam, quia est metus ex justa lege, & causa incussus: secùs verò si minaretur propria authoritate mortem illi infligendam, non enim valeret; quia injustè illi metus incuteretur. Secundò, si quis minetur reo, v. g. latroni justam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere: quia non est metus viri constantis ab alio incussus injustè.

Sup. hoc supra lege doctrinam Ref. 137. per totam.

5 Verùm hic obiter observo, controversiam esse, an, quando cogens fuit particeps culpæ metus alteri illati maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur postea contrahere cum coacto, si velit. Affirmant cum multis Doctoribus Basilius Pontius *lib.* 4. *c.* 15. & Coninch *disp.* 28. *dub.* 1. *nu.* 7. Primò, quia cogens intulit injuriam coacto, quam resarcire tenetur, & nequit aliter, quàm stando contractui matrimoniali, si coactus velit: ergo ad id tenetur. Firmatur: quia ad id non est necessaria Judicis sententia, cùm ex injuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi; & ideò ante omnem Judicis sententiam ea obligatione tenetur.

6 Mihi verò magis placet opinio negativa, quam tuetur Sanchez *lib.* 4. *disp.* 15. *num.* 5. Ochagavia *de Sacram. matrim. tract.* 3. *quæst.* 30. & Hurtadus *disp.* 6. *diffic.* 4. *num.* 26. Quia non tenetur cogens in pœnam injuriæ coactione illatæ, quia nullo jure talis pœna statuta est: neque teneatur, ut eam injuriam resarciat; quia seclusis aliis damnis extrinsecis inde sequutis, injuria illa ratione sui non exigit recompensationem, (aut saltem non exigit tantam) imò ex sua natura non est resarcibilis: neque tenetur ex eo, quòd consensum præbuit, quia ex consensu præstito in contractu mutuo non manet quis obligatus, nisi quando alter etiam obligatur: in nostro autem casu coactus non obligatur: ergo neque qui ad matrimonium cogit, manet obligatus ad denuò contrahendum, nisi quando ex matrimonio coacto sequutum est aliud damnum extrinsecum, quod nequit aliter resarciri, & est adeò grave, ut ob ejus recompensationem non judicetur rigidum ad tantum obligari.

RESOL. CXL.

An si judex secundum allegata justè cogat ad matrimonium, licet à parte rei illa coactio sit injusta, adhuc tamen matrimonium illud sit validum? Ex p. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 26.

§. 1. Affirmativè respondet Sanchez *to.* 1. *lib.* 4. *disp.* 13. *n.* 8. ubi sic ait: Adverto, non tantum valere matrimonium, quando Judex justè revera, & à parte rei compellit ad illud; sed etiam quando justè secundùm allegata, & probata: v. g. aliquis fidem dedit de matrimonio fœminæ, quæ posteà fornicata est, quod cùm probare nequeat, sponsus compellitur illam ducere, quamvis secundùm rem hæc compulsio sit injusta, cùm ille, ratione fornicationis, esset ab obligatione sponsalium liberatus: quia tamen est juridica, & justa, secundùm allegata, & probata non vitiat matrimonium: non enim est credendum, jus canonicum, quod in hoc casu compelli præscribit, velle, ut ea compulsione matrimonium irritetur. Et è contra intelligo non valere, si Judex injustè secundùm allegata cogat, quamvis in re justum esset: quia est injuria. Ita ille.

Sup. hoc in Resp. seq. §. ult. à medio usque in finem.

2 Sed adversus illum insurgit Texeda *in Theol. moral. tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *contr.* 10. *num.* 41. & putat tale matrimonium sic initum, esse nullum. Primò, quia hujusmodi sponsus secundùm rei veritatem, injustè compellitur, cùm ratione fornicationis sponsæ liber omninò sit re ipsa ab obligatione contrahendi: ergo, si contrahit, coactus contrahit, & coactio illa in interiori conscientiæ foro extrinseca est, tollens ab illo libertatem. Secundò, quia metus ille est ab extrinseco illatus, & re ipsa injustus, cùm sponsus innocens nullo modo dederit causam coactioni. Tertiò, quia matrimonium illud ex parte sponsi: est initum absque consensu ejus: ergo est ipso facto nullum. Ad rationem autem pro Sanchez adductam, respondetur, quòd licèt justè Judex secundùm allegata, & probata compellat sponsum, ut matrimonium contrahat, quia promisit illud, re tamen ipsa, & in foro conscientiæ matrimonium nullum est: qui procedit ex metu extrinseco, & absque consensu contrahentis.

3 At, his non obstantibus, opinionem Patris Sanchez sequitur Martinus Perez *de matrim. disp.* 17. *sect.* 16. *num.* 5. firmans, non solùm valere matrimonium, quando Judex re ipsa, & vere compellit ad matrimonium, sed etiam quando justè secundùm allegata, & probata, tametsi secundùm rem, & à parte rei sit ea compulsio injusta. Ratio est, quia nullam facit alteri injuriam; è contra verò, si Judex injustè secundùm allegata, & probata compelleret, quamvis in re justum esset, non valeret matrimonium, quia est injuria.

RESOL. CXLI.

An si quis ex metu cogatur matrimonium contrahere licet in genere, si postea contrahat, matrimonium sit validum?

Et notatur matrimonium ex gravi metu contractum esse nullum non solum ex jure Ecclesiastico, sed etiam inspecto jure naturali?

Et advertitur ea, quæ dicta sunt, locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium: nam si ex gravi metu fiat, erit nulla jure naturali, & positivo, & per consequens matrimonium nullum?

Et docetur, quod si Parentes cogerent filios ad matrimonium ineundum, non incurrerent in excommunicationem latam in Concilio Tridentino, sess. 24. c. 9. de matrimonio?

Et tandem nota, quod matrimonium erit validum, si judex cogat justè matrimonium contrahere secundum allegata, & probata, injustè tamen secundum rem, ut si cogat aliquem contrahere cum fœmina post promissionem fornicante? Ex p. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 33.

§. 1. Negativè videtur respondendum ex sententia Azorii *to.* 1. *lib.* 1. *c.* 11. *q.* 11. Joannis Lupi *in c. per vestras, de donat. inter vir. & uxor. notab.* 3. §. 11. *n.* 1. Abbatis, Felini, Imola, Jansonis, & aliorum, quos affert Covarruvias *in* 4. *Decret. part.* 2. *c.* 3. *§.* 5. *n.* 8. asserentes, quòd si quis ex metu cogitur contrahere matrimonium cum aliqua ex filiabus Pauli, matrimonium tenet, quia in tali casu nulla adest coactio circa electionem illius feminæ, sed circa electionem absolutè.

2 Sed ego magis probabiliter puto in tali casu matrimonium esse nullum, quia ut matrimonium sit liberum, non sufficit electio hujus, vel illius personæ, sed requiritur ut electio talis status liberè plena sit, & non coacta, ut rectè docet & observat Castrus Palaus *in opere morali tom.* 1. *tractat.* 2. *disputat.* 1. *punct.* 9. *num.* 9. *ad* 1. *arg.* & ideò affirmativam sententiam contra Doctores citatos in casu illius matrimonii ex metu contracti docet Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *disp.* 3. *sect.* 1. *n.* 27. Rebellius *part.* 2. *lib.* 2. *q.* 11. *sect.* 1. *n.* 11. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 4. *disput.* 12. *num.* 20. & novissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 14. ubi rectè observat, quòd non obstat si alicubi consuetudine inductum sit, ut aliqui non contrahant, nisi cum aliqua ex certo genere, vel etiam lege induci possit: nam ea consuetudine, aut lege nulla vis infertur, cùm possit non nubere; & præterea lex illa, vel consuetudo acceptata est voluntate & moribus utentium, & cùm justa sit, non infertur vis ab extrinseco. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in n. 1. ex selectissima doctrina Ref. 140

3 Notandum est etiam hic obiter contra Sanchez *de matrimon. lib.* 4. *disp.* 14. *num.* 2. Azorium *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *quæst.* 6. Coninch *de Sacram. disput.* 28. *dub.* 1. *conclus.* 5. & alios penes ipsos,

§. ult. circa medium, vers. id, quod multi. ipsos, matrimonium ex gravi metu initum esse nullum, non solùm, ut citati Doctores asserunt, de jure Ecclesiastico, sed etiam inspecto jure naturali, atque ideò non tantùm in Ecclesia, sed etiam extra Ecclesiam matrimonium esse nullum dicendum est, si ex metu gravi injustè illato celebratum sit; & ita docet Pontius *loco citato n.*4. Comitolus *in respons. moral. lib.* 1.*q.*123. Scotus *in* 4.*dist.*29.*qu.*1.*art.*2. Rebellius *p.*2.*lib.*2.*q.*11. *sect.*1. *concl.*2. & ante omnes omnium Magister D. Thom. *in* 4. *dist.*29. *q. unica, art.*3.*q.*1. *in corp.* & alii.

4 Nota etiam ea, quæ dicta sunt, locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium, nam si ex metu gravi fiat, erit nulla jure naturali, & positivo, & per consequens matrimonium nullum, ut observat Pontius *loco citato, num.*16. & latè probant viri doctissimi in allegatione, quam impressam penes me habeo *art.*2.*fol.*5. super matrimonio inito per Procuratorem, *die* 23. *Januarii* 1590. inter Excellentissimum D. Antonium Alvarez de Toledo Ducem de Alva de Acala, quia eadem libertas, quæ requiritur tempore contractus matrimonii, requiritur tempore, quo Procurator constituitur ad illud contrahendum, & subinde si tunc non adest liber consensus, vitiabitur ipsa Procuratoris constitutio, ac perinde vitiabitur matrimonium ejus virtute contractum, quoniam qualitas metus quæ à principio adfuit, dicitur durare.

Sup. hoc supra in § ult. per totum Res. 31. 5 Adverte tamen quòd si parentes cogerent filios ad matrimonium ineundum, non incurrerent in excommunicationem latam in Concil. Trident. *sess.*24. *c.*9. *de matrim.* Ita Villalobos *in summ. tom.*1.*tr.*13.*diffic.*38.*nu.*4. qui citat Sanchez & Henriquez. Et tandem nota, quòd matrimonium erit validum, si judex cogat justè matrimonium contrahere, secundùm allegata & approbata; injustè tamen secundùm rem, ut si cogat aliquem contrahere cum fœmina post promissionem datam fornicante. Ita Sanchez *de matrimonio, lib.*4.*disp.*14. *n.*8. Sed ego magis probabiliter puto in tali casu matrimonium non esse validum. Ita Basilius Pontius *de matrim. lib.*4. *c.*19. *n.*11. (Sup. hoc in Res. sequenti.)

RESOL. CXLII.

An impotens cum impotentia perpetua, & cognita possit inire matrimonium in ordine ad castè vivendum? Ex p.4. tr.4. & Misc. Res.75.

§.1. Hic casus potest frequenter accidere, & negativam sententiam tenet Valentia *to.*4.*disp.*10.*qu.*5.*punct.*3. Henriquez *lib.*12. *cap.*8. *num.*1. Tolet. *lib.*7. *cap.*2. *num.ult.* & alii, quos citat & sequitur Sanchez *de matrim. tom.*2.*lib.*7.*disp.* 97.*n.*2. quibus ego addo Hurtadum *de matrim. disp.*22. *diff.*4.*n.* 10. Præpositum *in addit. ad* 3.*p. quæst.*7. *de impedim. dub.*19.*nu.* 166. Tannerum *tom.*4. *disp.*8. *qu.*4.*dub.*8. *num.*136. Layman *in Theolog. moral. lib.*5. *tr.*10.*p.*4. *cap.*11. Et ratio desumitur ex natura hujus contractus, de cujus intrinseca ratione est traditio potestatis ad usum & copulam matrimonialem, cujus immutatio non pendet ex arbitratu contrahentium, ubi deest potentia ad rem aliquam, illic potestas ejus rei alteri tradi non potest, non magis quàm domus vendi non potest ab eo, qui domum non habet.

2 Deinde hanc sententiam Sixtus V. in Bulla edita 1587. apertè videtur definire, nam ibi declarat matrimonia cum spadonibus, vel eunuchis prorsus evitatis, seu utroque testiculo carentibus cum quibuslibet mulieribus, seu defectum prædictum ignorantibus, seu scientibus, esse, semperque fuisse irrita.

3 Sed his non obstantibus, Basil. Pontius inter Theologos recentiores doctissimus *lib.*7.*de matrim. à cap.*55.*usque ad* 59. affirmativam sententiam tenet, & probat, neque jure naturali, neque jure Ecclesiastico supradicta matrimonia cum impotentia perpetua inita in ordine ad castè vivendum, & sine ordine ad copulam esse prohibita, & adducit pro hac sententia Paludanum, D. Antonin. Veracruz, Petrum Scotum, Medinam & Magistrum sententiarum, & illam etiam probat ex D.Thom. & respondet ad argumenta contraria, & ad Bullam Sixti V.

4 Probatur hæc opinio, quia id, quod ad essentiam contractus matrimonii requiritur, tantùm est quòd sit mutua conjunctio animorum in naturalem vitæ societatem cum diversitate sexus; sed totum hoc in matrimonio impotentium celebrato ad castè vivendum reperitur: ergo illud est verum legitimumque matrimonium. Tota difficultas est in majori propositione, quam probare conabor. In primis ex generali ratione contractus, in quo est traditio dominii, non repugnat matrimonium esse sine ullo prorsus ordine ad copulam ex illo generali principio, passimque recepto, ubi dominium distinguitur ab usu, potest esse contractus circa materiam dominii sine ordine ullo ad usum, & etiamsi aliàs deficiat usus; tam enim usus, quàm dominium potest esse unumquodque separatim integra materia contractus. Ex quo fit corpus generationi aptum non esse necessariam materiam hujus contractus. Sic enim aptum corpus necessaria materia proculdubio propter liberorum procreationem esset, quorsum enim isto fine decluso requireretur. Hic autem non est necessarius finis; eo ergo sublato, & matrimonio propter alium finem celebrato, quid indigemus apto ad generandum corpore. Itaque concomitabitur tantùm contractum aptitudo hæc, si fortè fuerit in contrahente, non erit necessaria.

5 Deinde confirmatur, nam commune est omni Sacramento non consistere si desit materia ad illud necessaria, nec Baptismum sine aqua, Eucharistiam sine pane & vino, Pœnitentiam sine peccatis & dolore, Unctionem sine oleo, &c. Nec ergo matrimonii sacramentum consistit sine necessaria materia, atque ideò sine corpore apto ad generationem, si illud est materia, quam necessariò postulat; sed omnium sententia certum est superveniente impotentia perpetua, non dissolvi matrimonium; ergo non est necessaria materia ad matrimonium corpus aptum generationi, & licèt aliquid disparitatem rationis in hoc conentur assignare, tamen Pontius omnes eorum responsiones elidit, & probat suam opinionem cum multis aliis rationibus, & ex *c. consultationis, &c. requisisti, de frigid. & malef.* & respondet, ut dixi, ad omnia argumenta contraria, & ad Bullam Sixti V. ex quibus apparet hanc affirmativam sententiam esse satis probabilem, licèt contraria negativa, quam ego teneo, sit communior & probabilior, & illam præter DD. citatos tenet etiam Sylvius *in addit. ad* 3.*part. D.Th.q.*58.*art.*1. *quæritur,*2. Villalob. *in sum.tom.*1.*tr.*4. *diffic.*18. *nu.*20. Rebellius *p.*2.*lib.*3.*q.*16.*sect.*1. *n.*2. & Ludovicus de San Ivan *in summ. to.*1. *de Sacram. matrim. q.*6. *art.*15. *dub.*1. *conclus.*1.

RESOL. CXLIII.

An matrimonium initum sub conditione honesta per verba de præsenti, ut contraho tecum, si Pater tuus voluerit, *adveniente conditione efficiatur validum absque alio novo consensu?*

Sed notatur, quod stando in prima sententia affirmativa requiritur, ut conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel ut Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam?

Sed ex contraria sententia infertur, si post eventum conditionis ante novum consensum præstitum, alter aliud contrahat matrimonium, peccare quidem contra fidem præstitam, at validum esse matrimonium, quia prius tantum habebat vim sponsalium?

Etiamque deducitur, si duo consanguinei contrahant coram Parocho, & testibus per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensaverit, *non esse matrimonium absque novo consensu post obtentam dispensationem?* Ex p.3. tr.4. Res. 290. alias 291.

§.1. Circa præsentem quæstionem pugnant inter se Canonistæ, & Theologi, & cum Canonistis tenet Coninch *de Sacram. disp.*29.*dub.*1.*concl.*3.*n.*11. Sanch. *tom.*1. *lib.*5.*disp.* 8.*n.*5. & Sylvius *in* 3.*part. quæst.*43.*art.*1.*quæritur* 1.*concl.*7. sicut Theologi, quia cæteri contractus conditionales, adveniente, & impleta conditione absque novo consensu purificantur, ut patet *l.hac venditio, ff. de contrah. empt.* in illis verbis. Conditionales venditionis tunc perficiuntur cùm impleta fuerit conditio. Ergo idem dicendum est de matrimonio. Hinc infertur matrimonium aliàs contractum post prius conditionale, & impletam jam conditionem esse invalidum; quia per implementum conditionis prius matrimonium omninò firmum fuit. Et hanc Canonistarum opinionem cum Petro Ledesma *de matr. q.* 47. *art.*5. *dub.*7. *principali, concl.*1. valdè probabilem esse existimo. (Ut melius & facilius tota doctrina hujus Res. terminetur, lege prius supra doctrinam Res. 13. per totum, & Res. 15. similiter à §. Et dato.)

2 Attamen mihi magis placet contraria sententia Theologorum, quos citat Sanchez *ubi suprà nu.*3. quibus ego addo Basilium Pontium *de matrim. lib.*3. *c.*14. *n.*25. & ex Canonistis Augustinum Barbosam *in collect. tom.*2. *lib.*4. *tit.*5. *c.*5. *num.*7. Guttierez *de matrim. cap.*81. *n.*8. Et ratio est, quia forma illa contrahendi tantumdem videtur valere, ac si fieret per verba de futuro, ut patet ex *c. super eo, de condit. appos.* Deinde confirmatur, quia nullum Sacramentum pendere potest à conditione de futuro, unde si dicas: Ego te absolvo ubi primùm restitues, nihil efficis. Ego, &c. Cæteras rationes videbis apud Pontius *ubi suprà.*

3 Unde ex his infero contra Doctores primæ sententiæ, si post eventum conditionis ante novum consensum præstitum alter aliud contrahat matrimonium, peccare quidem contra fidem præstitam, at validum esse matrimonium, quia prius tantùm habebat vim sponsalium. Ita Sotus *in* 4.*dist.*29.*q.*2.*art.*1. *post concl.*3. *verb. si arguitur ad id.* Secundò infertur contra Sanchez *ubi suprà n.*26. si duo consanguinei contrahunt coram Parocho, & testibus, per verba de præsenti, sub conditione, si Papa dispensaverit, non esse matrimonium absque novo consensu post obtentam dispensationem Papæ. Guttierrez *de matrim. cap.*71. *nu.*10. vide etiam Comitolum *lib.*1. *quæst. ult. num.*5.

4 Dicendum est igitur secundùm opinionem Theologorum, matrimonium de quo est quæstio, non effici validum post adimpletam conditionem, absque alio novo consensu, sed transire, & habere tantùm vim sponsaliorum.

5 Non reticebo tamen hic apponere sententiam mediam, quam tenet Rebellius *part.*2. *lib.*2. *q.*10. *sect.*1. *num.*44. asse-

rens

rens quòd si contrahentes expressè paciscantur, aliisque signis declarant, se velle, ut adveniente, conditione, matrimonium statim fiat, si in eodem consensu saltem virtuali permanent, probabile est sine novo consensu matrimonium fieri, Ita Rebellius.

6 Notandum est tamen, quòd etiam stando in prima opinione requiritur, ut conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel ut Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam. Ita Coninch, & Rebellius *ubi suprà*, cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 5. cap. 22. n. 8.* quidquid in contrarium asserat Sanchez *loco citato, n. 24.*

RESOL. CXLIV.

An si unus promittat matrimonium, & alius acceptet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus?

Ex quo alii quatuor casus deducuntur circa promissionem matrimonii, & sponsalium? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 243. aliàs 244.

§. 1. AFfirmativè respondet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 5. num. 12.* ubi sic ait. Quando matrimonii promissio fit gratis, & liberaliter, tunc altero acceptante promissionem, nec repromittente, solus promittens obligatur, quòd si alter post acceptationem diu distulerit repromissionem, & matrimonium perficere, censetur contemnere: atque ita qui promisit, manebit liber ex tacita remissione, quia cùm promissio matrimonii mutuam ex se repromissionem exigat, tendatque ad matrimonii complementum: evidens contemptus, ac tacitæ remissionis signum apparet, diu repromissionem, ac matrimonium protrahere. Ita Sanchez.

2 Sed contra illum stat Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 4. num. 2.* ubi sic ait, Ego existimo nunquam esse posse promissionem futuri matrimonii gratuitam, & sine conditione repromissionis, & ex consequenti, si unus promittat, neque alter repromittat tacitè, vel expressè, neutrum obligari: & affert rationem ex Gabriele Vasquez *in 3. part. tom. 4. disp. 4. de matrim. cap. 3. n. 33.* quia contractus matrimonii est instar contractus cujusdam commutationis, & necessariò in se continet mutuam obligationem utriusque, ita ut nemo velit, nec velle possit se tradere, nisi sub conditione, ut alter se ei mutuo tradat in compensationem, & obliget.

3 Ex his multa colligit Pontius contra Sanchez. Primò, promissionem futuri matrimonii non obligare ante acceptationem, neque ex justitia, neque ex fidelitate. Secundò, sponsionem matrimonii factam infanti savore illius non esse firmam, vel ratam, neque expectandum tempus, donec ille velit repudiare, vel acceptare. Tertiò, promissionem matrimonii etiam absenti fieri posse, neque in hoc servatur stipulationis solemnitas: attamen antequam acceptetur ab absente, posse revocari, & non obligare; nec posse stipulari aliquem pro alio in hac promissione, ita ut recedere non liceat promittenti. Undè non satis est, neque pater, neque mater, neque frater, neque soror, neque alii ad acceptandum ejus nomine: Quartò, si viro promittente matrimonium eam promissionem fœmina acceptet, contractum sponsaliorum valere, neque esse necessariam aliam repromissionem, quia cùm promissio matrimonii non sit nisi sub conditione repromissionis, neque esse possit ipso, quod aliquis acceptat, significat velle se in futurum contrahere, cùm non possit aliter promissionem acceptare, quæ est de matrimonio futuro. Hæc omnia Pontius adversùs Sanchez: sed quia fuerunt viri doctissimi, saltem ex principio extrinseco, unusquisque suam opinionem efficit probabilem, & tutam in praxi.

RESOL. CXLV.

Difficilis est illa quæstio, an si quis invalidè contraxit ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, obtenta dispensatione, teneatur iterum consentire ante Parochum & testes? Ex part. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 5.

Ut magis clarescat doctr. hujus R. lege infra Ref. 176. per totam, & si placet vides alias duas Ref. ejus secundo not. quæ nunc hunc sequuntur, & signatur su. in tr. 5. R. 13. §. 3. in fine, vers. sicut qui.

§. 1. ALiqui affirmativè respondent apud Sanchez, & Cevallos *ubi infrà*, & novissimè docuit hanc sententiam Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 6. num. 5.* Joan. Gutierrez *tract. de matrim. cap. 76. num. 32.* Pet. Cenedo *in suis practicis quæstionibus, q. 30. n. 11. & in Collectaneis ad Decretales, Collect. 58. n. 4.* Spino *in speculo testam. gl. 15. in princ. nu. 62.* Et ex Societate JESU Paul. Comitolus *in suis respons. moral. lib. 1. q. 120. n. 3. & q. 122. n. 10.* qui asserit se de hac controversia dedisse litteras ad Patrem Stephanum Tuccium Romanæ Pænitentiariæ Rectorem. Et cùm consuleret is Pater Clementem VIII. Pontifex affirmativè respondit. Quare addit Comitolus, post Apostolicæ Sedis adjudicationem, nemini est amplius integrum de hac re secùs opinari, & non solùm authoritate, sed etiam rationibus suadetur hæc opinio. Nam Concilium Tridentinum absolutè docet, matrimonia non posse validè contrahi, nisi coram Parocho, & testibus. Ergo sublato impedimento requiritur etiam præsentia Parochi, & testium, quando denuò celebratur matrimonium, cùm tunc verè contrahatur. Nec valet dicere quòd ex hac opinione sequerentur multa incommoda præsertim scandalum: nam in tali casu non debent contrahi, sed petere dispensationem à Pontifice contrahendi sine præsentia Parochi, & testium ratione scandali.

2 Verùm contraria sententia probabilior est, & illam in praxi sæpiùs consului, quam amplexi sunt, Andr. Victor. mutans sententiam *in Notis ad Manuale Martini Navarri cap. 22. num. 70.* Franciscus Sylvius *in addit. ad 3. part. D. Thom. quæst. 45. art. 2. q. 2. concl. 4.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 37. num. 3.* Possevinus *de officio Curati, cap. 10. nu. 24.* Rebellius *de oblig. just. part. 2. lib. 3. quæst. 9. punct. 5. & 6.* Ægidius de Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 10. nu. 83.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 31. cap. 23. num. 183.* & Bonacina *de matrim. quæst. 2. punct. 9. num. 5. & 6.* præter Doctores, quos ipse citat, & Sanchez *ubi suprà.*

3 Dico igitur, quòd non tenetur iterum coram Parocho & testibus contrahere, qui semel coram eisdem contraxerunt, invalidè tamen ex defectu consensus, vel occultum impedimentum dirimens; sed satis erit, quòd rursus secretè verè consentiant, impetrata priùs dispensatione impedimenti, nisi periculum sit, ut detegatur ab aliquibus impedimentum, & probetur in foro externo; tali enim periculo existente, celebrandum iterum est coram Parocho, & testibus, maximè si ipsi tale impedimentum nossent, quantumcumque aliàs esset occultum, quia cùm ipsis constet in foro Ecclesiæ matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nullitatis matrimonii. Ita DD. citati. Ratio nostræ conclusionis est, quia hic casus censetur jure ipso exceptus, nec comprehensus in generali Concilii Decreto. Nam, secundùm mentem Tridentini in illo loco, illud solum matrimonium dicitur clandestinum, quod non potest probari in facie Ecclesiæ esse contractum: sed id, de quo agimus, non est tale, quia eodem modo potest probari in facie Ecclesiæ contractum, quo alia omnia. Ergo ex mente Concilii, nec clandestinum, nec irritum erit.

4 Restat modò respondere ad argumenta Comitoli. Ad primum dico, de illa responsione Clementis VIII. non constare authenticè, vel Summum Pontificem tunc respondisse, tanquam privatum Doctorem. Ad secundum respondetur, negando, tale matrimonium esse omninò nullum, nam fuit quidem validum secundùm externam apparentiam, & quoad præsumptionem Ecclesiæ ignorantis impedimentum, in cujus facie contractum est. Ergo sufficit tantùm renovare consensum, & non adhibere præsentiam Parochi, & testium, quia fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundùm omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. De hac tota quæstione vide etiam Zambranum *in suis decisionibus casuum conscientiæ, c. 7. dub. 2.* & Ricium etiam *in suis decisionibus, p. 2. decis. 98.* & Hieronymus Cevallos *in speculo aureo opinionum commun. quæst. 604. n. 28.*

RESOL. CXLVI.

An matrimonium nullum ratione consensus ex parte unius revalidetur postea, si ipse solus consentiat? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Ref. 87.

§. 1. QUædam mulier nulliter ex parte consensus matrimonium inivit, post multum verò temporis copulam cum viro habuit, & intra se animum etiam habuit perficiendi matrimonium, post paucos verò dies amplius cum viro commisceri noluit. Sed cùm dicta mulier postea verè cum alio contraxisset, cùm confiteretur, scivit ex illa Confessarius quòd tempore primi matrimonii in illud postea, ut dictum est, consensit, & cum viro copulam affectu maritali habuit, unde noluit Confessarius illam absolvere, quæsierunt tunc à me quid faciendum?

2 Respondi quòd pro Confessario, & validitate primi matrimonii stat doctrina Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 32. n. 12.* quam ego sequutus sum *in 3. part. tract. 4. resolut. 292.* cui etiam adde Coninck *de Sacram. disp. 24. dub. 10.* Henriquez *lib. 11. cap. 10.* & alios penes ipsos. Probatur hæc opinio, quia consensus illius, qui verè, & legitimè consensit, perseverat habitualiter, ergo adveniente consensu illius qui fictè consensit, revalidatur matrimonium. Quæ nunc hunc sequuntur, & infr. in. §. ult. Ref. 177.

3 Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse judico, quam tuetur Basilius Pontius *de matrimonio, lib. 4. cap. 24. & 25.* & Gaspar Hurtadus *de matrim. disp. 3. diffic. 9. & 10.* asserentes non sufficere, quòd ille, cui defuit consensus verus, & legitimus, de novo consentiat, sed necessarium esse, quod uterque de novo consentiat. Et ita respondit Clemens VIII. Rectori Romanæ Pœnitentiariæ Societatis. Ratio est, quia scilicet consensus illius, qui verè, & legitimè consensit, cessat omninò adhuc habitualiter permanere statim, ac alter fictè, & illegitimè consensit, quia qui verè consensit tantùm, consensit saltem implicitè usque ad tempus, in quo alter fictè, aut illegitimè consensit, & non ad ulterius, & longius tempus,

quia jam omninò superfluum judicat, aut saltem, ex quo alter fictè, aut illigitimè consensit, absque dubio qui verè, & legitimè consensit, desistit ab eo consensu, seu intentione, & voluntate contrahendi, quia credit contractum jam esse perfectum, ergo ut revalidetur de novo contractus matrimoni, necessarium est utrumque iterum de novo consentire, ac proindè etiam, quòd uterque de novo exteriùs exprimat consensum; quia nemo antiqua expressione expressit novum consensum; sed hoc non accidit in casu, de quo loquimur; ergo, & ideò probabiliter consului potuisse supradictam mulierem absolvi, & in secundo matrimonio relinqui.

R E S O L. CXLVII.

Utrum ad revalidandum matrimonium fictè contractum, sufficiat adhibere consensum post longum tempus.

Et notatur, quod licet in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum utriusque conjugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita ut non magnum intervallum inter unius, & alterius consensum distet, magnum enim intervallum est, quando annus intercedit. Ex part. 3. tract. 4. Resol. 291. alias 292.

Sup. hoc lege doctr. R. præjacitam.

§. 1. DE hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam coram Parocho, & testibus, fictè matrimonium contraxerat, post autem decem menses verè, & ex animo contrahere volebat, quæsivit à me, an post illud longum tempus sufficeret adhibere consensum, inscia neque de novo consentiente uxore. Et tunc respondi affirmativè cùm Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 32. num. 12. & 13.* ubi sic ait. Tertiò infertur, satis esse fictè, vel metu consentiens post verè assensum præbeat, quocumque temporis spatio interjecto, quia quando unius adfuit consensus, oportet alterum absque longa mora consentire, ut prior consensus virtute maneat; in nostro autem casu, non tantùm virtute, sed actu, & formaliter semper manet, cùm semper, qui verè consensit, æstimet valere matrimonium, & alterum habeat conjugem, petens, & reddens debitum. Nec opus est, ut iterum coram Parocho, & testibus celebretur hoc matrimonium, quia id est necessarium, quando omninò celebratur matrimonium, hìc autem tantùm suppletur defectus interni consensus, vel alius defectus occultus, & jam externo contractui assiterunt Parochus, & testes. Ergo, &c. Ita Sanchez, & alii penes ipsum, quibus ego addo Guttierez *de matrim. cap. 46. num. 14.*

Su hac inlcita, &c infra in R. 177. § ult. sed lege eam per totam, & si lib. lege supra doctr. Ref. 143.

2 Notandum est tamen hìc obiter, quòd licèt in contrahendo matrimonio non sit necessarium, consensum utriusque conjugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita ut non magnum intervallum inter unius, & alterius consensum distet; magnum verò intervallum Bartholomæus Ledesma *de matrim. dub. 15.* putat esse, quando annus intercedit, Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 6.* quando biennium intercedit. Sotus verò *in 4. sent. dist. 27. quæst. 1. art. 3. vers. sed alia hinc nascitur*, & Lopez *in instr. part. 2. cap. 39. §. quando septennium*, sed meliùs Petrus de Ledesma *de matrim. q. 45. art. 3. dub. 2.* asserit hoc prudentis arbitrio relinqui, attentis particularibus circumstantiis. Verùm super hoc vide, si libet, Ægidium Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 7. per totum*.

R E S O L. CXLVIII.

An qui fictè contrahit matrimonium, iterum teneatur verè, & ex animo contrahere?

Et quid, si sit longè disparis conditionis in Nobilitate, aut divitiis, quando re vera nullum signum adfuit, quo judicari posset non seriò promitti præter disparitatem?

Et cursim docetur, quod deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus, & in §. ultimo hujus Resolutionis quinque casus assignantur pro praxi? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 246. alias 247.

§. 1. NEgativè respondet Martinus Ledesma 2. 2. *quæst. 47. art. 4.* nec multum ab illo differt Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 11. num. 5.* docet enim si nullum damnum sequitur fœminæ, cum qua quis fictè contraxit matrimonium, non teneri iterum contrahere; secus tamen si damnum sequitur, vel infamia, vel, quia aliud jam inire non potest; nisi fortè sint disparis conditionis, putat enim ex nullo contractu cum fictione celebrato obligationem oriri, nisi ratione alicujus damni illati, non verò ex vi contractus.

2 Sed hanc sententiam refellit Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. c. 5. n. 5.* ubi sic ait. Mihi videtur, fictè contrahentem iterum teneri verè ex animo contrahere, quo quidem ita certum existimo, ut judicem oppositum probabilitate carere: neque ullum alium, quàm Martinum Ledesmam pro se citare potest Sanchez, unde meritò improbabilem censet Ledesma *quæst. 45. art. 4. dub. 5.* & indubitatam Petr. Soto *lect. 3. de matrim. §. primum igitur*; tenet eam Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 3.* qui omnium esse fatetur, olim tenit Joan. Major *in 4. dist. 27. q. 1.* Petrus Gregorius *lib. 9. synt. cap. 5. nu. 6.* quia si opinio contraria admitteretur, latissima aperiretur via hominibus sceleratis ad decipiendas sæpè fœminas, si semel sibi persuaserint non teneri ad contrahendum. Ita Pontius, qui alias validissimas rationes adducit ad hanc sententiam confirmandam, & *n. 18.* infert contra Sanchez, ita fictè contrahentem teneri iterum ad verè contrahendum, etiamsi sit longè disparis conditionis in nobilitate, aut divitiis, quando revera nullum signum adfuit, quo judicari posset non seriò promitti, præter disparitatem; disparitas enim illa conditionis non est argumentum hujusmodi doli, atque fictionis.

3 Sed licèt hæc omnia dicta sint à Pontio satis solidè, & probabiliter, tamen sententiam Sanchez non puto improbabilem, ut ipse Pontius existimat, & ideò illam tenet novissimè Villalobos *in summ. tom. 1. tr. 13. diffic. 6. nu. 2.* Layman *in Theol. moral. lib. 9. tract. 10. part. 2. cap. 6. n. 1.* licèt asserat, quòd compensatio damnorum plerumque alia ratione secundùm æqualitatem fieri non potest, nisi denuo verè contrahatur.

4 Nota etiam cum Layman *ibid.* qui citat Sylvestrum, Ledesmam, Henriquez, & Vasquez, quod deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus. Primò si decepta pro virgine se falsò jactavit. Secundò, si ex tali matrimonio scandala, & infelices exitus timeantur. Tertiò, si deceptor, ut dictum est, longè eminentiori statu positus sit. Quartò, si decepta cognita deceptione, aliam damni compensationem sponte recipiat. Quintò, si deceptor aliud postea matrimonium, vero consensu contraxit.

Pro parte ult. quoad casum hujus §. lege infra doctr. R. 151. per totam, & vide etiam alias ejus not.

R E S O L. CXLIX.

An qui fictè promisit matrimonium, & sub ea spe fœminam cognovit, teneatur illam in uxorem ducere? Ex part. 5. tract. 14. & Misc. 2. Ref. 32.

§. 1. ALibi cum Lessio, & communi sententia affirmativam sententiam docui. Non desinam tamen hìc adnotare Joannem Præpositum *in 3. part. D. Thom. q. 9. de sponsal dub. 4. n. 46.* per se loquendo, contrariam sententiam docere, sic enim ait. Deduci videtur, quòd etiam is, qui sub spe copulæ alicui fictè matrimonium promisit, etiam obtenta copula, non teneatur illam ducere seposito scandalo, & damno, quod aliter compensari non possit. Probatur, nam non tenetur ratione promissionis, utpotè fuit nulla, nec ratione damni cùm illud aliter possit compensari, quàm per matrimonium, ut supponitur, & patet in ea, quæ vi est cognita, quam non tenetur in uxorem accipere is, qui vim intulit, sed potest aliter damnum resarcire; sufficit ergo in casu nostro dare tali fœminæ, quantum moraliter requiritur, ut non censeatur damnum pati, & ut censeatur dari æquale rei ablatæ; quòd enim talis vir peccaverit decipiendo, non infert damnum taliter irreparabile, quàm per matrimonium, ergo non tenetur matrimonium inire ad illud reparandum, sed potest illud damnum injustè per fictam promissionem illatum aliter compensare. Ita Præpositus. Sed in praxi non est recedendum à prima opinione tamquam communi, quam etiam docet Vasquez *in 3. p. tom. 4. disp. 6. de matrim. c. 4.* Mercerus *in 3. part. de Sacram. quæst. 43. dub. 1.* & Ochagavia *de Sacram. tract. 1. de matr. q. 6. n. 5.*

2 Nota tamen quòd hæc opinio affirmativa limitatur à Doctoribus variis modis, & Præpositus *ubi suprà* aliquas limitationes adducit, ideò in casu contingenti vide illas, & præsertim Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 12. difficult. 3. n. 3.*

R E S O L. CL.

Ad quid teneatur, si quis corrupit Virginem decipiendo illam sub promissione conjugii?

Et cursim docetur, quod in multis casibus talis non teneatur ducere, & in textu hujus Resolutionis adducuntur sex casus pro praxi prædictæ difficultatis? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 81.

§. 1. HIc casus frequenter solet accidere, & respondeo, quòd si promisit conjugium, & ea spe, & conditione usuram corporis impetravit, tenetur eam ducere, etiamsi fictè promisisset. In multis tamen casibus non tenetur ducere. Primò non solùm si ipse longè sit nobilior, sed etiam si sit multo longè opulentior, & puella id sciverit, & secundùm aliquos etiam si non sciverit. Nam in his casibus facilè suspicari potest, virum simul latè conjugium promittere, ut ea fruatur. Secundò si ex aliis conjecturis facilè deprehendi poterat ipsum non sincerè agere, ut verbis ambiguis uti, inconstanter loqui, nimiis uti exaggerationibus, &c. Tertiò si aliquod impedimentum legitimum intervenerit, ut si fiat ejus affinis, si ducat aliam per verba de præsenti, si sacros Ordines suscipiat, si grave aliquod damnum, vel scandalum ex tali matrimonio sequeretur. Quartò si illam contingat postea cum alio fornicari, & in hoc casu non tenetur illi alter satisfacere. Quintò si asserenti se virginem promisit nuptias ut ea potiretur, & postea deprehendat non esse virginem. Sextò si putabat esse virginem, & in coitu depre-

Sup hoc supra in Ref. 148. §. ultim sed lege eam per tot., & R. 149. & sup. pertinet ex R. 3. § 1 à medio vers. docent igitur, & late infra in Ref. seq.

prehendat revera non fuisse, quamvis ex ejus verbis deceptus non fuerit, & in hoc casu non solùm tenetur ducere, sed etiam probabilissimum est, quòd neque tenebitur pecunia compensare, quia ex vi promissionis solùm obligatur ad eam ducendam, quæ obligatio cessat ex eo, quòd deprehendat non esse virginem; si verò sciebat non esse virginem, & promisit ei matrimonium fictè ad obtinendam copulam, ea secuta, tenebitur illam ducere si ipsa velit, mihi verò placet contraria sententia, si non timetur infamia, quare sufficiet compensare pecunia. Et hæc omnia cum suis rationibus invenies apud Sanchez *de matrim. tom. 1. lib 1. disp.* 10. & Lessium *lib. 2. cap. 10. dub. 3. per totam*.

RESOL. CLI.

An deflorator virginis sub spe conjugii teneatur illam ducere?

Et an, qui sic virginem defloravit, satisfaciat constituendo illi dotem sufficientem ad supplendum defectum deflorationis?

Et an hoc à fortiori procedat, quando contrahentes sunt inæquales?

Et an qui fictè promisit, si in judicio interrogaretur, an promiserit, non possit negare se promisisse; vel an possit in tali juramento uti æquivocatione negando promissionem, intelligendo ita ut teneatur, &c.

Idem est in aliis similibus. Ex part. 11. tract. 6. & Misc. 6. Res. 55. alias 54.

Sup. hoc in R. ... & in aliis ejus not.

§. 1. RE spondeo quod Sanchez *lib. 1. disp.* 10. & Vasquez *disp.* 6. docent, eum qui sub spe promissionis, quamvis tantum verbalis, defloravit virginem, teneri determinatè eam ducere in uxorem, & non satisfacere juvando ad nuptias illi alias æquales. Primò, quia iste, quamvis solùm verbaliter, verè tamen promisit sub conditione deflorationis, quæ impleta fuit, ergo tenetur stare promissis. Secundò, quia iste verè intulit damnum virgini contra eius voluntatem, quæ solùm consensit sub conditione promissionis matrimonii verè, & non fictè: ergo tenetur ex justitia ad matrimonium, quia quamvis damnum deflorationis possit pecunia compensari, non tamen injusta deceptio, nisi eam in uxorem ducendo.

2 Et ita hanc sententiam tenet Lessius, Vasquez, & Molina, Cardinalis de Lugo *de instit. tom. 1. disp. 22. tract. 2. n.*20. Hurtadus verò *de matr. disp. 1. difficult. 12. num.* 45. existimat prædictum teneri ex fidelitate ad eam ducendam in uxorem, quamvis sit multo nobilior, quàm illa: ex justitia tamen ad id non teneri, sed satisfacere, si damnum deflorationis recompenset, aut constitutione dotis sufficientis, aut aliter.

3 Ex quibus deducit Hurtadus, prædictum teneri tantùm sub veniali ad ducendam virginem defloratam, quia tantùm tenetur ad id ex fidelitate ratione promissionis verbalis: teneri tamen sub mortali si eam non ducat ad satisfaciendum damno deflorationis dote, aut aliter: quia ad id teneaur ex justitia ratione damnificationis injustæ. Quod si omninò fictè promitteret, (idest si non proferret verba promissionis, sed simularet ea proferre) non tenetur ex fidelitate ad illam ducendam; quia non promisit verè adhuc verbaliter: tenetur tamen ex justitia ad satisfactionem damni, ratione damnificationis injustæ.

4 Sed his non obstantibus, satis probabiliter ego puto cum D. Antonio, Bartholomæo, Ledesma, Bonacina, quos citat, & sequitur doctissimus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrim. disput. 2. sect. 3. num.* 2. eum, qui sic virginem defloravit, non teneri eam in uxorem ducere, sed satisfacere constituendo ei dotem sufficientem ad supplendum defectum deflorationis. Moveor, quia ille nullam incurrit obligationem ratione promissionis, nam fuit ficta; & ex promissione ficta præcisè non oritur obligatio, ut constat ex superioribus; ergo solùm ratione damni illati; ergo si damnum sine matrimonio resarciri potest, ut verè potest dando sufficientem dotem, qua nubat viro sibi simili in qualitate, non est necesse, ut matrimonio resarciatur. Firmo: nam aliàs ex doctrina, & fundamento Sanchez apertè sequi videtur, eum, qui fictè promisisset matrimonium fœminæ, sub conditione verè repromissionis, si fœmina repromitteret, teneri ex justitia illum verè contrahere; quod tamen negat Sanchez. Quia, vel teneretur ratione promissionis, & hoc non, quia ficta promissio non obligat, vel ratione damni, & hoc etiam non, quia nullum secutum est, ut supponitur: ergo signum est, quod quando defloratur virgo ex ficta promissione; solùm præcisè oritur obligatio, quia secutum est damnum. Nam si nullum esset secutum, nulla esset orta obligatio; ergo si damnum deflorationis resarciri potest dotando, vel augendo dotem, qua possit æquè bene nubere, ac si deflorata non fuisset, non tenetur eam ducere. Quod si accideret, ut in aliquo eventu damnum aliter evitari non posset ratione scandali, nisi nubendo; tunc teneretur per accidens stare promissioni, & complere sponsalia.

5 Et hæc sententia contra utrumque Pontium, Basilium, & Joannem, ille *de matrim. lib. 1. cap. 2. §. unico num.* 25. Hic *in curs. Theolog. disp. 52. quæst. 7. conclus. 3. num.* 44. à fortiori procedit, quando contrahentes sunt inæquales, ut si deflorator esset vir nobilis, etiam est non solùm sub spe conjugii, sed etiam sub spe conditionata virginem defloraverit. Et ita cum Corduba, & aliis tenet Perez, *ubi suprà sect. 4. num.* 3. & Hurtadus *num.* 48. Negandum est igitur illam esse veram promissionem, & ideò non teneri nisi ad compensandum pecunia, vel alia re damnum illatum. Quia nec tenetur ad eam ducendam ratione promissionis, quæ fuit ficta, & invalida, nec ratione injustitiæ, & injuriæ illatæ, quia justitia non obligat ad restituendum plus, quàm damnum æstimatur, sed damnum ablatæ dolo virginitatis non tanti æstimatur, ac virum notabiliter digniorem, eam fœminam ducere: ergo nulla ratione tenetur. Optima etiam est ratio, quam adducit Sanchez quando in contractu est inæqualitas, fictè promittens non tenetur integrè implere, sed æquale reddere: sicut promittens meretrici valdè superfluum in sui corporis pretium, fictè tamen, non tenetur ex justitia habere consensum reddendi nisi æquale. At in præsenti casu promissum matrimonium est multò inæqualius defloratione; non ergo tenetur ad id fictè promittens. Quare sicut si legitimum intervenerit impedimentum, ut si vir sit sacris initiatus, ante, vel post deflorationem, vel matrimonio adstrictus, vel si aliquod grave damnum, aut scandalum ex matrimonio timeatur, satis erit damnum resarcire. Ita in præsenti.

6 Nota etiam hic obiter contra Basilium Pontium, *ubi suprà cap. 2. num.* 17. dicentem, eum qui fictè promisit, si in judicio interrogetur an promiserit, non posse negare se promisisse: Contrarium judico verius cum Navarro, & aliis, quos refert, & sequitur Sanchez *disput. 10. num. 27. & 28.* Ratio est, quia non tenetur ille promissione, atque adeò, cùm judex roget, ut ad matrimonium debitum cogat, sensus interrogationis est, promisisti matrimonium, ita ut tenearis? verè ille respondet non promisi, intelligendo, ita ut teneat. Idem dico quoties quis verè promisit matrimonium, sed non tenetur servare fidem ob aliquam causam, ut quia altera fornicata est: potest enim juramento negare promissionem, intelligendo, ita ut teneatur. Quod etiam intellige, quoties causa non implendi promissum non solùm est certa, sed solùm judicio sapientum probabilis: quia tuta conscientia innitens opinioni probabili, potest se non obligatum existimare, atque adeò potest jurare se non promisisse, ita ut teneatur. Totum id firmat Sanchez optimis exemplis, quidquid dicat Basilius, ut de illo interrogato à Judice, an mutuò receperit nummos, quos jam verè non debet, qui potest jurare, se non recepisse, quia non recepit, ita ut nunc solvere teneatur: de Clerico, qui interrogatus, an portet aliquid, de quo gabellam debeat, potest juramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat: de eo qui venit ex loco non infecto peste, quem tamen custodes falsò putant esse infectum; potest enim jurare, se ex eo non venire, intelligendo ex eo peste infecto, ut custodes rogare debent. Similiter ergo in præsenti potest fictus promissor sub juramento negare, se promisisse, sub intellecta ea conditione non promisi, ita ut tenear implere, quia ut jam probatum est, non tenetur.

RESOL. CLII.

Quis libidinis causa rapuit virginem, & adhuc in sua potestate existente, cum illa matrimonium contraxit; quæritur, an fuerit validum?

Et notatur in Concilio Tridentino solùm eam raptus speciem puniri, per quam vis infertur puellæ, non autem parentibus: Unde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium. Ex part. 3. tract. 4. Res. 260. alias 261.

§. 1. NEgativè respondet Emanuel Sà *ver. matrimonium. n.* 9. ubi sic ait: Inter raptorem, & raptam etiam alia causa, quàm ut uxor ducatur, quandiù est in potestate raptoris, non potest fieri validum matrimonium. Ita ille, & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur. Sup. hoc in R. ... & seqq.

2 At ego contrariam sententiam teneo, cum Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 13. num.* 4. ubi asserit decreto Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 6. de reformat. matrimon.* solùm comprehendi raptum, qui fit causa contrahendi matrimonii; non item ad exercendam libidinem. Et hanc sententiam probabilem esse docet Coninch *de sacrament. disp. 31. dub. 4. nu.* 48. & pro ea adducit Mazilla aliam Cardinalium declarationem.

3 Notandum est etiam hic obiter contra Sà *loco cit.* Henriquez *lib. 12. cap. 14. n.* 4. & alios in dicto Concilio Tridentino solùm eam raptus speciem puniri, per quem vis infertur puellæ, non autem parentibus: Unde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium; nam intentio Concilii fuit per illud decretum succurrere libertati matrimonii, ne id mulier invita contrahere cogatur, sed hoc non accidit, quando illa consensit; ergo, &c. Ita hanc sententiam docet Sanchez *ubi suprà, num.* 3. & probabilem putat Coninch. *loco citato*, & tenet Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 8. num.* 265. Sup. hoc in §. 1. not. præcedente.

RESOL. CLIII.

An raptus, quo fœmina rapuit virum, dirimat matrimonium?
Et an raptus irritet etiam sponsalia?
Et notatur, quod raptus, puella consentiente, parentibus tamen invitis, non dirimit tamen matrimonium, quamvis contraheret tempore, quo est in potestate raptoris. Ex p. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 83.

§. 1. DE hac quæstione olim mihi magna altercatio fuit cum quodam Theologo natione Gallo, qui mordicus affirmativæ sententiæ adhærebat, quam præter alios tuentur tres ætatis nostræ inclyti Theologi, Pater Macratius *disp. 10. de matr. sect. 2.* Pater Aversa *de matr. q. 12. sect. 3.* Pater Martinon *de sacram. tom. 5. disp. 76. sect. 5. nu. 64.* quia Concilium voluit suo isto decreto consulere libertati matrimonii, efficereque, ut non nisi liberè contrahatur: qua de causa dicit idem Auctor sufficere consensum puellæ, licet parentes dissentiant, & repugnent ejus abductioni: quia Concilium non habuit rationem consensus eorum, sed ipsius puellæ abductæ propter matrimonium. Atqui libertas matrimonii non minus violatur, si mulier rapiat virum, quàm si vir rapiat mulierem: & de vero consensu legis judicandum est ex ratione verbis illius expressa, quæ est velut ipsius anima: ergo, &c. Nec obest quod Concilium loquitur semper in genere masculino. Hoc enim facit, quia communiter raptus à viris contingit, & vix unquam à fœminis. In odiosis autem, & pœnalibus fœmininum clauditur sub masculino, quando ratio per legem expressa est utrique communis: ac generaliter lex pœnalis extenditur ad alium casum similem in lege non expressum, propter similitudinem rationis lege satis expressæ, ut docet Panormitanus *cap. Translato, de constitut.* Et communiter juris utriusque interpretes. Confirmatur ex *leg. unica, C. de raptu virginum*, quæ licet in masculino loquatur; tamen apertè significat fœminas sub eo intelligi, & comprehendi pœnis contra raptores ibi statutis, §. *& si quidem, verb. pœnas*, his verbis: *Sed, & si quis inter ministeria servilis conditionis fuerit comprehensus, circa sexus discretionem*, &c. Neque obstat, quod ibi loquatur de faventibus opem raptori. Nam si fœmina raptui cooperans comprehenditur pœnis illis, ut verba relata clarè significant, quanto magis fœmina raptrix debet illis comprehendi, juxta intentionem legislatoris, & verum sensum legis? Quippe quæ graviùs delinquit in eadem materia, & in eadem actione sub his pænis prohibita. Non obstat etiam, quod injuria viro rapto facta, minor sit, quia non propterea desinit esse valdè gravis, & injuriosa, illiusque pænis satis proportionata.

2 Verùm his non obstantibus, negativam sententiam tenent Sanchez *lib. 7. disp. 12. num. 25. & disp. 13. num. 16. in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 4. num. 3.* Gaspar Hurtadus *disp. 23. diffic. 3. num. 12.* Rebellius *part. 2. quæst. 3. & qu. 11. num. 6.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. num. 165.* Præpositus *in 3. part. quæst. imped. matrimon. dub. 16. num. 147.* Pontius *lib. 7. cap. 69. nu. 6.* Petrus à S. Joseph *in Theolog. Sacram. cap. 39. resol. 2. in fine*, & alii penes ipsos, asserentes quod si mulier juvenem, vel alium rapiat per suos matrimonii ineundi causa, isque in matrimonium liberè consentiat, antequam separetur, omninò subsistet matrimonium, ratio est, quod Tridentinum non videatur agere de fœmina, utpotè quæ vix unquam raptum soleat committere, sed solùm de raptu, qui in ordine ad matrimonium à viris frequenter committi solet. Confirmatur primò, nisi lex sufficienter exprimat, non solet comprehendere casus omninò rarò contingentes, sed est de communiter contingentibus. Confirmatur secundò, lex Ecclesiastica de raptu, & proindè lex Trident. videtur respicere ad legem civilem, & secundum illam intelligenda; atqui *lex unica, C. de raptu.* Non videtur intelligi de raptu per feminam facto.

Quid ego sentiam dicam breviter: Prima opinio videtur mihi satis probabilis, sed quia secunda est magis communis inter Doctores, videtur mihi probabilior, & illi adhæreo.

3 Sed hic obiter quæro; An raptus irritet etiam sponsalia; & affirmativè respondet Cornejo *in 3. part. D. Thomæ, tract. 6. de impedim. matrim. dub. 38. qu. 4.* Nec obstat dicere, quod decretum irritans matrimonia clandestina, non extenditur ad sponsalia, ut dictum est, ergo nec decretum irritans Matrimonium cum raptu. Respondeo, nego consequentiam, quia respectu raptus militat eodem ratio in Matrimonio, & sponsalibus, scilicet defectus talis libertatis, secus verò in contractu clandestino, ut diximus agendo de sponsalibus.

Sup. hoc in R. 1 sequenti, & in alio ejus prima not.

4 Nota hic etiam, quod raptus, puella consentiente, parentibus tamen invitis, non dirimit Matrimonium. Ita probabiliter docet Cornejo *ubi suprà, quæst. 3.* & alii, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. quæst. 3.* quia quamvis iste sit verus raptus ratione injuriæ, quæ parentibus irrogatur, quam puella remittere non potest; tamen, quia finis Concilii est cavere, ne puella metu consentiat, qui in hoc casu cessat, ideò Matrimonium erit validum, quamvis contrahatur tempore, quo est in potestate raptoris. Et confirmatur; quia consensus Parentum non requiritur ad valorem Matrimonii, nec Concilium petit; quod parentibus restituatur, aut eorum consensus expectetur, sed solùm, quod in loco tuto ponatur, ut planè libera maneat. Et ita hanc sententiam tenet etiam Martinus de San Joseph *in Man. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 40. de matrim. num. 6.* & Caspensis *in Curs. Theol. tom. 2. tract. 26. disp. 9. sect. 14. num. 95.*

RESOL. CLIV.

An si deprehensus in stupro offerat matrimonium, ne prodatur justitiæ, non obstante tali metu, teneatur illud matrimonium in conscientia adimplere?
Et quid, si metu mortis à Patre, vel consanguineis inferendæ matrimonium offerat?
Et quid est, si deprehensus in adulterio metu mortis offerat matrimonium cum aliqua consanguinea mariti.
Et notatur, si aliquis minister justitiæ eum, quem justè ad mortem, vel aliam pœnam gravem, damnare debuerat, impunitate oblata, invitet, ut ejus filiam ducat in uxorem, tale matrimonium non valere; secus autem si illi, qui capite plectendus ob homicidium probatum legitimè, promittatur impunitas, si ducat filiam, vel uxorem occisi. Ex p. 3. tract. 4. Ref. 227. alias 228.

§. 1. HIc casus olim accidit, & de illo interrogatus respondi affirmativè cum Basilio Pontio *de matr. lib. 4. cap. 19. nu. 10.* ubi sic asserit: Si deprehensus in stupro offerat consanguineis matrimonium cum illa, vel in adulterio deprehensus, offerat matrimonium cum aliqua consanguinea mariti, non valet, dummodo id faciat metu mortis inferendæ à consanguineis, vel à viro. Is enim metus esset illatus injustè, cùm non possint justè occidere, sed tantùm comprehendere, & judici prodere. Valet autem in eo casu matrimonium hujusmodi, quia offertur, vel exigitur in præmium ne prodatur, vel accusetur, quod justè facere poterant, quia ibi potissima est injuria consanguineorum, vel mariti, & eò tendere debet judicis sententia, ut injuria compensetur. Quare si une sententia compensationem offert, quam Lessius judicat sufficientem, nihil agitur contra bonos mores. In quo vides latum esse discrimen inter hunc casum, & eos de quibus agitur *in l. timorem, & in l. isti quidem, ff. de eo quod metu causa.* Hæc Pontius ex quibus in casu occurrenti videbit Confessarius, an matrimonium oblatum fuerit metu mortis inferendæ, vel ne proderetur justitiæ. In primo casu respondebit matrimonium esse nullum, secus autem in secundo casu, quia in primo casu metus incutitur injustè non autem in secundo. Et hæc valdè notentur, quia sæpius in praxi solet accidere.

Sup. hoc sup. ex R. 119. lege doct. §. 1. & in tom. 3. tr. 2. R. 91. prope fine, à vers. Tertia, si vides.

2 Notandum est tamen hic obiter, quod si aliquis minister justitiæ eum, quem justè ad mortem, vel aliam pœnam gravem damnare debuerat, impunitate oblata invitet, ut ejus filiam ducat in uxorem, tale matrimonium non valere. Et ratio patet ex dictis, quia ille re vera in tali casu infert metum injustè, abutiturque potestate, cùm non fiat ulla delicti compensatio, ratione cujus metus justè possit inferri. Et ita docet Rebellus *p. 2. q. 11. sect. 2. n. 14. & 15.* Pontius *de matrim. lib. 4. c. 19. nu. 13.* licèt contrariam sententiam doceant Sanchez *de matr. to. 1. lib. 4. disp. 12. nu. 10.* & Coninch *de Sacram. disp. 28. dub. 1. concl. 3. n. 10.* Secus autem dicendum est, si illi, qui capite plectendus est ob homicidium probatum legitimè, promittatur impunitas si ducat filiam, vel uxorem occisi; nam in tali casu adest compensatio justè facta per Judicem. Idem dicendum est, si Judex deprehenso in homicidio, vel alio crimine, propter quod justè possit occidere, minetur mortem, & per se tantùm intendat pro crimine supplicium sumere, tu verò ut mortem evadas, spontè eandem feminam poscas in uxorem, quamvis scias, non aliter condonandam esse pœnam, matrimonium valet. Et hæc omnia docet Pontius *loco citato.*

Sup. hoc in R. 1. not. præcedenti in §. 1 ante medium à vers. Unde,

RESOL. CLV.

An qui post votum Religionis, vel Castitatis corrupit fœminam sub pacto conjugii, teneatur illam ducere?
Et an in dicto casu teneatur talis contrahere, sed ante consummationem debeat ad religionem transire? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 202. alias 203.

§. 1. AFfirmativè respondent Doctores, nempè quod si quis post votum Religionis, aut castitatis virginem corrupit sub spe, & pacto conjugii, vel aliam feminam honestæ famæ, tenetur illam ducere, & consummare, nisi ea gratis remittat obligationem, aut alia via illi satisfactione præstita, liberè consentiat: Et ita inter multos docet Vasquez *opusc. de restit. cap. 3. §. 2. dub. 6. num. 20.* & Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 45. num. 3.*

2 Notandum est tamen, ut benè advertit, & docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 6. cap. 12. nu. 9.* quod probabile est, si talis tenebatur voto Religionis, teneri quidem contrahere, sed ante consummationem debere ad Religionem transire. Ratio probabilitatis hæc est, quia potest commodè utrique obligationi satisfacere Justitiæ, contrahendo: sic enim resarcitur dam-

Sup. hoc cons. summatione in Ref. 1 not. præteritam, ad lin. 5.

damnum illatum illa deceptione. Voto autem transeundo ad Religionem. Cùm ergo commodè possit utrique satisfieri, non est cur dicamus, obligationem voti Religionis aut cessare, aut differri. Ita Pontius.

R E S O L. CLVI.

An qui prius emisit votum Castitatis, aut Religionis, & postea fœminam desloravit, fide data contrahendi cum ea, teneatur eam in uxorem ducere, vel votum adimplere?

Et an in prædicto casu iste teneatur contrahere, sed ante consummationem debeat ad Religionem transire? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 38.

Qui hic est R. antecedens, & in aliis ejus primo anno.

§. 1. EGo ipse *in 3. part. tr. 4. ref.* 203. adduxi circa præsentem dubitationem opinionem Sanchez, asserentis teneri eam ducere; adduxi etiam opinionem Pontii ajentis, quòd si talis tenebatur voto Religionis, teneri quidem contrahere, sed antè consummationem debere ad Religionem transire. Et licèt hæ opiniones sint probabiles, nunc verò aliam non minus probabilem adducam; nempè hujusmodi hominem non posse licitè matrimonium contrahere, sed debere ad Religionem confugere, aut castitatem servare. Et ita docet Petrus Ochagavia *de Sacr. tract. 1. de matr. quæst. 18. nu. 12.* quia posterior obligatio non potest derogare priori, quando sunt ejusdem generis; ut si ego promitto Petro priùs meum pallium, & postea illud Francisco etiam promitto, etiamsi Franciscus aliquid pecuniæ mihi dederit pro tali spe, pallium nihilominus debetur Petro, & non Francisco. Sed vovens promisit Deo corpus suum, ergo licèt postea illud permittat fœminæ, sub eaque spe corpus ejus in copulam acceperit, priorem promissionem prævalere necessum est. Secundò probatur, quia iste non tenetur ducere uxorem ratione promissionis, quia hæc nulla est, cùm sit illicita, & contra votum, neque etiam ratione damni illati, quia hoc damnum potest resarciri media pecunia, quæ sua est, & non medio corpore, quod suum quodammodo non est, sed Deo debitum per votum. Et hæc omnia docet Ochagavia *loc. cit.* Undè cùm omnes supradictæ opiniones, ut dixi, sint satis probabiles, in casu occurenti eligat quis quam maluerit.

R E S O L. CLVII.

An qui prius votum Religionis, aut Castitatis emisit, virginem desloravit cum promissione matrimonii, teneatur ad matrimonium, vel potius ad votum? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 279. alias 280.

Sup. hoc in duabus præcedentibus R. & supra in Ref. 28. §. sed quid, post medium.

§. 1. REspondent communiter, quòd non obstante voto, tenetur ad contrahendum matrimonium, si puella votum promittentis ignoravit, quia ingressus religionis jam factus est ei illicitus, non enim potest ingredi, nisi gravem injuriam irrogando puellæ. Ergo, &c. Deindè justitiæ vinculum fortius est, quàm charitatis, sed ob charitatis vinculum superveniens non potest quis ingredi religionem, ut ratione parentum indigentiæ. Ergo à fortiori propter vinculum justitiæ, quale est hoc de quo loquimur. Et ideò hanc sententiam tenet Lessius *lib. 2. cap. 10. dub. 4. num. 32.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. cap. 36. nu. 258.* Coninch *de Sacr. disp. 23. dub. 3. concl. 6. nu. 24.* Vasquez *opusc. de restit. cap. 3. §. 2. dub. 6. n. 16. & seq.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 45. n. 3.* Guttierez *de matrim. cap. 25. n. 7.* & alii. Hæc sententia est probabilis.

2 Sed contrariam etiam esse probabilem concedit ipse Sanchez, & Guttierez *ubi suprà*, & ego talem esse existimo, quia in tali casu deflorans virginem, non tenetur ratione promissionis, quia nulla fuit, tanquam promissio rei illicitæ contra votum; neque etiam ratione damni, quia violans virginem nuptiis non promissis, non tenetur eam ducere, sed aliter satisfacere. Sed idem est non adesse promissionem, vel eam esse nullam, ut est in casu nostro. Ergo, &c.

3 Nec obstat dicere fictè promittentem teneri ratione damni puellam defloratam ducere, ut multi asserunt, cùm tamen promissio nulla fuerit, quia respondeo, quòd in eo casu tenebatur verè promittere, in nostro autem non poterat obstantibus votis: & ita hanc sententiam tenet Navarrus, & Rodriguez, quos citat, & sequitur novissime Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. n. 5.* Cùm enim (ait ille) per votum prius Deo jus acquisitum sit, non potest vovens illud propria libertate tollere, majorem cum altero obligationem contrahendo, aut statum voto contrarium suscipiendo.

4 Ad argumenta verò contrariæ sententiæ posset quis respondere, quòd parum urgent; nam ita primò sumitur apertè quod probandum est, scilicet talem plus obligari illi fœminæ, quàm Deo per votum. Ad secundum respondet Suarez *lib. 4. de voto, cap. 3.* negando justitiam fortius obligare, quàm votum; gravius enim peccat, quàm qui in eadem materia violat justitiam. Igitur dicendum est utramque sententiam ex supradictis satis probabilem esse; undè si quis habens votum Religionis, defloravit virginem cum promissione conjugii, potest vel tale matrimonium contrahere, vel Religionem ingredi.

R E S O L. CLVIII.

An qui post votum Castitatis contraxit matrimonium, teneatur ante consummationem ingredi Religionem, quando id est necessarium ad servandum votum; nempe quando alter conjux non vult Castitatem servare?

Idem dicendum est, si votum Castitatis emittatur post matrimonium ratum.

Restant etiam nonnulla circa votum suscipiendi Ordines sacros, in quibus involvitur votum Castitatis; & circa votum ingrediendi Religionem, & circa votum non contrahendi matrimonium, si post prædicta vota quis contraxit, quid est faciendum explanatur, Ex p. 11. tr. 5. Ref. 49.

§. 1. AFfirmativè respondent D. Thomas, Scotus, & alii, quos affert Coninch *de Sacrament. disp. dub. 5. nu. 34.* quia ille tenetur in quantum possit servare votum castitatis: Sed jam non est aliud medium præter ingressum Religionis, & in eas angustias, ut nullum jam aliud medium sit præter ingressum religionis, ipsemet sua voluntate se induxit, ergo tenebitur hoc medio uti, ne cogatur ab altero conjuge debitum reddere, atque adeò non servare integram castitatem.

Verùm mihi negativa sententia magis placet, quam tuetur Perez *de matr. disp. 61. sect. 3. nu. 2.* Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 10. num. 112.* Sanchez, Pontius, Hurtadus, & alii penes ipsos.

2 Dico igitur, prædictum conjugem voto castitatis ligatum ante contractum matrimonium non teneri ante consummationem ingredi religionem ad illud votum implendum, sed posse matrimonium consummare, non exigendo, sed reddendo: Probo id primò, quia iste non vovit religionem ingredi: ergo non est ad id cogendus, ut possit servare castitatem; quia ut hujus voto satisfaciat, non tenetur suscipere medium tam arduum, ac difficilius re ipsa quam vovit. Sicut si quis habitans Romæ vovisset peregrinationem ad Virginem Lauretanam, si posteà transferret domicilium ante impletionem voti in Indias, tametsi peccaret tamen hoc facto non obligaretur voto, quia contrarium esset nimis durum, ac moraliter impossibile.

3 Secundò, nemo tenetur rem inferioris ordinis compensare cum re superioris ordinis meritissima, ut qui debet pecuniam, quam absque vitæ, vel famæ detrimento restituere nequit, excusatur. At talis religio respectu continentiæ promissæ: quamvis enim religio sit magnum Dei donum; id tamen est sponte eligenti. Undè negari non potest esse gravissimum onus, & tale, ut nemo sit illud subire compellendus, nisi se expressè obligaverit, & constat statum religiosum nisi spontè suscipiatur, difficiles solere exitus habere. Denique id manifestè ostenditur ex Extravaganti Joan. XII. *Antiquæ concertationi de voto*; in qua decernit, eum, qui post contractum matrimonium antè consummationem invita uxore fuerat sacris initiatus, inducendum quidem, non compellendum ut Religionem ingrediatur; nolentem autem ingredi, compellendum ut petente sponsa matrimonium consummet; cùm tamen talis suscipiendo Ordinem Sacrum obligaverit se voto castitatis. Hæc enim sunt verba Pontificis: Ad ingressum hujusmodi (nempè Religionis) sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diœcesanum instanter moneri præcipimus, & induci: quod si forsan renuerit adimplere ipsum, si sponsa ejus institerit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Ubi Glossa verb. *renuerit adimplere*, ait, Pontificem expressè supponere, licere illi renuere; quia aliàs non ejus voluntati id relinqueretur, sed potius compelleretur. Si igitur ex hac decisione constat conjugem promotum ad ordinem Sacrum, post matrimonium ratum, cùm possit castitatem in eo promissam observare religionem ingrediens, ad id non teneri, à fortiori non tenebitur, qui ante matrimonium voverat castitatem. Quare cùm ille sit compellendus reddere debitum per Ecclesiasticam censuram post bimestre jure concessum, ut ibi deciditur, manifestum est illum non peccare, reddentem, sed potius si debitum negaret, verè peccaret. Hoc argumentum adeò efficax esse censetur, ut meritò dicat Basil. Pontius, se non videre, quomodo stante dicta Pontificis decisione, sententia opposita defendi queat.

Quamvis non plenè sup. hoc lege tamen infra, & non planè habis doctr. R. 174 per tot.

4 Et ideò cùm Perez idem dicendum esse puto; Si votum castitatis emittatur post matrimonium ratum. Probatur rationibus numero præcedenti adductis; maximè decisione dictæ extravagantis, ubi dictum est; Deciditur sic sacris initiatum non teneri ad religionem, ut votum observet. Addo non teneri ingredi religionem, etiamsi velit alter conjux cedere juri suo, abstinens à debito petendo, nisi expressè voluisset, dum castitatem sic vovit, se ad religionem obligare, quamvis sciret non posse castitatem quam promisit observare, nisi ingrediendo religionem.

5 Sed pro Confessariis, & pro praxi hic restant nonnulla circa votum suscipiendi Sacros Ordines, in quibus involvitur votum castitatis, & circa votum ingrediendi religionem, & circa votum non contrahendi matrimonium.

6 Et ideò circa primum, assero cum Dicastillo *ubi suprà nu.* 115. quod licet per votum suscipiendi sacros Ordines emissum ante matrimonium, contractus ipse matrimonii reddatur illicitus, si fiat animo non ingrediendi religionem; actus tamen conjugii illicitus non est; neque actus petendi; quia qui post tale votum contraxit, non tenetur religionem ingredi; cui obligationi, si esset, posset obstare actus primus, quo matrimonium consummatur. Quando autem votum illud fit post contractum, non redditur illicitus actus conjugalis primus; nisi quando vovens tunc advertebat votum non posse implere, nisi religionem ingrederetur.

7 Circa secundum votum ingrediendi Religionem observandum est primum, actum conjugalem, quo matrimonium consummatur, reddi illicitum ipsi voventi, nisi moralis certitudo sit, quod alter conjux daturus sit facultatem ingrediendi religionem, & praestiturus omnia quae requiruntur, ut possit tale votum implere. Ratio est, quia in eo primo actu, quo matrimonium consummatur, vovens redditur impotens ad ingrediendam religionem, nisi altero conjuge permittente, & ad requisita cooperante. Post primum verò actum conjugii, caeteri actus non sunt illiciti, quia nullo modo opponuntur, nec difficilius reddunt votum Religionis emissum. In quo Auctores plerique consentiunt.

8 Mihi tamen adhuc distinguendum videtur; nam si spes aliqua sit, quod conjux carens liberis concedat facultatem ingrediendi religionem, non concessurus si liberos habeat, videtur non posse petere, & cooperari ex parte sua ad apponendum impedimentum filiorum, quibus susceptis nec alter conjux permitteret ingredi, nec fortè jam poterit, quia filii indigebunt parentis assistentia; si tamen nihil horum timeatur, liberè poterit petere, semperque, & in omni eventu petenti tenebitur reddere.

9 Circa tertium votum non contrahendi matrimonium, observandum est esse quidem illicitum ipsum contractum, post contractum verò nullo modo reddi illicitum actum conjugii, nec primum, quo matrimonium consummatur: nec secundum, & deinceps, ut rectè contra nonnullos advertit Sanchez *suprà*. Quia actus conjugii non est directè contra votum: nam consummare non est contrahere.

RESOL. CLIX.

An habens votum Religionis, seu Castitatis peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendi Religionis antequam consummet matrimonium?

Et quid est sentiendum, quando quis absque ullo voto eo animo matrimonium contraheret? Ex p. 3. tr. 4. Res. 280. alias 281.

Sup. hoc lege supra dicta R. ... per totam.

§. 1. AFfirmativè respondent Doctores communiter; quia facit gravem injuriam alteri conjugi, cogeretur enim ejus professionem expectare. Secundò ob periculum mutandi animum, & ita violandi votum. Tertiò tali animo contrahens videtur Sacramento illudere. Et ita hanc sententiam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez *ubi infrà nu. 7. &* 10. quibus ego addo Coninch *de Sacr. disp. 23. dub. 3. nu.* 13. & Guttierez *de matrim. cap. 25. num.* 4. Haec sententia est probabilior, & sequenda.

2 Non reticeam tamen contrariam sententiam esse probabilem, & ita illam vocat Sanchez *de matr. lib. 1. disp. 43. nu. 6. in fine, & nu. 11. in fine.* Primò, quia nulla infertur injuria alteri, si religionem antè consummationem matrimonii ingrediatur, & contractus utrinque aequalis est, id enim alteri licet. Ergo, &c. Secundò, ubi actus nullam injuriam irrogat, sed ingredi religionem post matrimonium ratum, non est contra justitiam; ergo nec erit, si contrahatur eo animo. Et ita docet Calderinus, & *in cap. rursus, qui cler. vel voven.* Scot. *in 4. dist. 38. quaest. unic. prope finem, ver. consimiliter si de peccato agetur.* Altisidiorensis. *lib. 3. summa tract. 2. cap. 2. qu. 3. ad 3.* Angelus *ver. matrimonium 3. impedim. 5. n. 1.* Caietanus *in sum. ver. matr. cap. 1. ver. & scito peccatum esse*, & Petrus Ledesma *de matrim. q. 53. art. 1. dub. 1. concl. 2.* qui cum Scoto asserit, nullam in hoc casu intervenire culpam, & haec omnia à fortiori etiam procederent contra Cucchum *lib. 5. instit. tit. 12. n. 20.* Ledesmam *in 2. part. 4. quaest. 55. art. 2.* & alios, quando quis absque ullo voto eo animo matrimonium contraheret. Sed contraria sententia, ut dixi, est probabilior.

RESOL. CLX.

An faemina, quae contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel aliquantulum debili, ut facilior poteat aditus, teneatur pati incisionem, si commodè potest?

Et an in tali casu tale impedimentum censendum sit perpetuum, & matrimonium declarandum nullum? Ex part. 3. tract. 4. Res. 200. alias 201.

Sup. hoc late in R. seq. & in alia ejus antec.

§. 1. AFfirmativam sententiam docent communiter Doctores, & inter illos Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 93. n. 32.* quia cùm verum sit matrimonium, jus sui corporis transtulit in virum. Ergo si commodè potest sine magno incommodo aptam se reddere viro, tenetur. Et ita hanc sententiam novissimè docet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 18. n. 16.* praeter Doctores veteres, inter quos est D. Thomas *in. 4. distinct. 44. q. 1. art. 2. ad 5.*

2 Sed ego contrariam sententiam probabilem esse puto; quam docet Basilius Pontius *de matrimon. lib. 7. cap. 62. nu. 2.* qui pro hac sententia validas rationes adducit, praeter auctoritatem Durandi, Paludani, & Gabrielis. Et ita Salmanticae die 3. Aprilis, anno 1570. consultum respondisse testatur M. Luysium Legionensem in causa matrimonii D. Francisci de Fonseca, & D. Joannae de Azevedo.

3 Igitur in tali casu tale impedimentum censendum est perpetuum, & matrimonium declarandum nullum: haec foemina tenetur hujusmodi remedia pati, sed à conjugii onere libera est, ut alteri nubat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez, respondetur, feminam per contractum matrimonii jus suum tradere viro apto, non inepto, atque in non aptum nullum transferri jus. Ergo &c.

RESOL. CLXI.

An faemina, quae contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel debili, ut facilior pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commodè potest?

Et distinguitur haec difficultas, quando defectus non provenit ex muliere, sed ex viro, & si ex muliere provenit, deciditur, quid est faciendum.

Et pro praxi quaeritur, an si vir trium annorum congressu, atque conatu claustra tamen faeminae non violavit, an inquam in tali casu matrimonium sit dissolvendum? Ex p. 3. addit Res. 3.

§. 1. IN *part. 3. mearum resolutionum, tractat. 4. resol.* 201. opinio negativa Basilii Pontii *lib. 7. de matrim. cap. 62. nu.* 2. probabilis mihi visa est ex rationibus, quas ipse adducit, in fortioribus terminis hanc sententiam in causa matrimonii Illustrissimorum D. Francisci de Fonseca, & D. Joan. de Axevedo testatur consuluisse virum illum magnum Aloysium Legionensem Salmanticae die 3. Aprilis anno 1570. Quae hic est 3. antecedens, & in Res. seq.

2 Sed adversus illum novissimè, me etiam citato, insurgit Megalius *in promptuar. Theolog. tom. 2. ver. corruptio virginis, num. 5.* asserens hanc sententiam esse contra sacros Canones, nimirum contra *cap. ex literis, & cap. fraternitati, de frigidis & malefic.* & contra Doctores, praesertim Durandum, Paludanum, & Gabrielem, & plurimum dolet me hanc sententiam docere.

2 His tamen non obstantibus, adhuc puto opinionem, quam docui, probabilissimam esse, pro cujus explicatione duae sunt discutiendae difficultates. Prima, an in tali casu mulier teneatur adhibere incisionem, si non adsit periculum. Secunda, an sit dissolvendum matrimonium. Et quoad primam difficultatem affirmativè respondet Megalius *ubi suprà*; sed ego puto distinguendum esse. Nam aut defectus naturalis est in muliere ob extraordinariam arctitudinem, aut mulier nullam patitur aegritudinem, seu defectum; per illam non stat, quò minùs reddat debitum viro suo, sed defectus procedit ex illo, quia membrum habet (ignoscant quaeso pudicae aures) nimis improportionatum, vel non ita firmiter erigit.

3 Hoc supposito, dico quod in primo casu si incisio non sit inductiva mortis, vel infirmitatis gravis, & periculosae, non solùm potest, sed tenetur mulier illam pati, quia defectus provenit ex seipsa, & in eas angustias mulier sua culpa se conjecit, debuisset enim sibi prospicere ante nuptias. Verùm in secundo casu, quando defectus non provenit ex muliere, sed ex viro, ut est in casu de quo loquimur, tunc puto feminam non teneri ad incisionem tolerandam, etiamsi modo facili efficiatur, hoc est, si vitae periculum non adducat, puta cauterio, vel apertione sigilli. Et hanc sententiam non solùm tenet Pontius, & Ledesma *de matrimonio, quaest. 58. art. 1. circa fin.* ab ipso Sanchez citatus, sed etiam novissimè illam docet Gaspar Hurtado insignis Theologus Societatis JESU, *tract. de matrimonio, disp. 12. diffic. 8. num. 25. quia*, ait, *faeminae nullus est defectus, ut reddat, sed tantùm viro; ergo ipsi tantum, & non faeminae incumbit uti remedio, quo defectus ipsius suppleatur: faeminae verò sufficit offerre debitum more ordinario: praesertim quòd faeminam praecipuè virginem artificio corrumpi horreat quodammodo natura, & honestas ipsa difficile patiatur.* Ita Hurtadus *loco citato.* Igitur femina, in casu de quo loquimur, nullam tenetur adhibere incisionem, etiamsi medici sine periculo illam aptam redderent, ut vir cum ipsa coitum consummare posset. Et hanc sententiam probabilissimam esse minimè dubito, quidquid in contrarium asserat Megalius, & Sanchez, quibus ego addo Petrum Ochagaviam *de sacram. tract. 3. de impedim. matrim. q. 69. n. 16.*

4 Quoad secundam verò difficultatem, an si vir trium annorum congressu, atque conatu, claustra tamen non violavit; an, inquam, in tali casu matrimonium sit dissolvendum?

dum? & probabiliter affirmativè respondeo. Undè notandum est cum Pontio, in contractu matrimonii celebrati in ordine ad copulam esse traditionem corporis apti in usum, etiam pro corpore apto. Tradit itaque fęmina corpus aptum, ut utatur eo etiam vir ex se aptus, non verò se tradit inepto, cùm sit contractus rei pro re æqualis æstimationis. Hinc oritur jus, quod confert matrimonium, non esse aliud, quàm ut vir aptus utatur apto corpore. Si ergo ineptus fuerit ad corporis usum, quod de se aptum est illi in usum traditur, nullum habet jus in matrimonio vir in corpus fęminæ. Qui ergo impotens est ad virginem agnoscendam, cùm reverà ille sit ineptus, nisi incidatur, nullum jus habet ad usum, quia cum hoc jus solùm conferri debeat ex vi contractus, non censetur contractus validus, nisi subintellecta conditione mutuæ aptitudinis. Hæc Pontius.

5 Nec valet dicere cum Megalio, quòd matrimonium tunc est dissolvendum, quando impedimentum est perpetuum, v.g. quando arte medicorum absque corporali periculo non potest removeri. Sed in nostro casu hoc impedimentum non est tale, quia opera humana potest removeri, ut supponimus; ergo non potest tale matrimonium dissolvi. Non, inquam, valet hoc argumetum, quia non procedit in casu nostro. Non enim impedimentum provenit ex defectu fęminæ, quæ si naturaliter esset ita arcta, ut membrum virile intra os vulvæ non reciperet, tunc, inquam, minimè matrimonium esset dissolvendum: nam tale impedimentum, sine periculo, opera humana posset quis removere. Sed in nostro casu impedimentum provenit ex defectu viri, ad quod tollendum, medicamentum nullum superest, neque adest, nec ille in tali casu habet jus in corpus uxoris, ut malè asserebant Sanchez, & Petrus de Ochagavia *ubi suprà*; quia, ut dictum est, fęmina per contractum matrimonii jus suum tradit viro apto, non inepto, & ideò in non aptum nullum transfertur jus: commune est enim cuicumque contractui obligationem inducere juxta solennitatem, formam, & conditiones quibus celebratur, ac proindè cum matrimonium contractus quidam sit, in quo vir, & uxor se mutuo tradunt in usum matrimonii, ea conditio subintelligitur; quamvis non exprimatur, si ad eum usum apti fuerint. Manifestum autem est, non subintelligi ut apti sint ad usum tertii, sed invicem alter alterius comparatione habilis, uxorque se tradit, viro ut ab illo cognoscatur, non autem à medico, igne, vel auro, vel obstetricis manu. Ergo, &c.

6 Igitur concedo Megalio, & verum est, quòd quando impedimentum arte medicorum tolli potest absque gravibus tormentis, impotentia non censetur perpetua neque ex illo capite potest censeri irritum, quantumvis mulier mediocres cruciatus pati nolit, quos tamen tenetur sustinere propter jus mariti, licèt in hoc etiam contrarium doceat Pontius. Sed hæc omnia intelligenda sunt, ut diximus, si impedimentum non provenit ex defectu viri. Undè patet responsio ad Canones adductos contra nostram sententiam.

7 Et primò adducit Megalius textum *in cap. ex literis, de frigidis, & maleficiatis*. ubi Alexander III. sic ait. *Respondemus igitur, quòd si vitium mulier à natura contraxit, nec ope medicorum poterit adjuvari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem*. Ergo, ait Megalius, si opere medicorum adjuvari poterat, adjuvanda erat, & viro non erat concedenda facultas aliam accipiendi. Ita ille. Sed non ad rem, nam textus, ut patet, loquitur quando vitium mulier à natura contraxit, at in casu de quo loquimur, mulier non contraxit vitium à natura, sed vir; ergo textus non facit pro casu nostro, in quo mulier est integra, & vegeta, & in suo statu secundùm naturam: unde quid reparatione, medicamentis, & obstetricante manu opus habet? adhibeantur hæc viro defectuoso, & impedimentum patienti, & non mulieri sanæ: & si non adsunt, unusquisque revertatur per aliam viam ad regionem suam.

8 Secundò, Megalius adducit textum *in cap. fraternitatis, eodem tit. de frigidis, & malefic.* ubi Innocentius III. sic habet. *Per hæc autem quæstionem illam noveris esse solutam, qua quæritur, utrùm ea quæ adeò arcta est, ut nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo levis, sed fortè tam gravis, ut ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi*. Ita textus, per quem contra me putat Megalius casum in terminis decisum esse. Sed textus, ut legenti patet, loquitur de muliere arcta ex defectu sui, adeò ut nulli possit carnaliter commisceri. At in casu nostro mulieri non obstat aliud nisi virginitas, & est arcta ut omnes aliæ mulieres, ita ut cum aliis carnaliter, ut dicit textus, possit commisceri, defectus autem ex viro provenit, qui improportionatam trabem habet, vel languidam, & semimortuam. Quare igitur pęna sustinenda erit à muliere? neque, ut superiùs satis probatum est, vir defectuosus habet jus super illam, ut patiatur ferrum, ignes, aurum, & alia medicamenta. Ergo, &c.

9 Igitur Canones loquuntur, quando defectus provenit ex muliere, non autem ex viro, ut supponimus in casu nostro, & ita loquuntur Paludanus, Gabriel, & Durandus, quos adducit Megalius, & alii Doctores communiter, demptis aliquibus.

Undè apparet hanc opinionem, ut suprà explicatam, non carere maxima probabilitate, licèt Pontius magis absolutè loquatur. Sed ego, ut patet ex titulo dictæ resolutionis, in casu modò explicato, ut *suprà* illum sequutus sum. Non est ergo sententia, quam in dicta resolutione docui, contra Canones, ut Megalius putavit.

RESOL. CLXII.

An mulier teneatur pati incisionem sine gravi dolore, & infirmitate, etiam si defectus proveniat ex parte viri ob membrum genitale improportionatum?

Et an integrum sit viro impotenti ad virginem, potenti tamen ad corruptam, propria authoritate instrumento aliquo ligneo, vel ferreo, vel simili ad id accommodato, digitisve claustra virginis à se ductæ reserare, ut sic possit consummare matrimonium?

Et an vir sit alicujus culpæ reus, qui sua temporalis impotentia conscius matrimonium contrahit eo tempore, quo talis durat impotentia?

Et an in tali casu, si conscius suæ impotentiæ decepit fœminam ipsam ducens, teneatur eam ut sororem alere, & habere?

Et tandem quæritur, quid dicendum sit, quando per errorem in facie Ecclesiæ prius matrimonium fuit solutum, fœminaque alio nupserit, comperta veritate, an primum matrimonium restituendum sit?

Et an fœmina, quæ cum secundo viro copulam habuit, possit à priori viro repelli per divortium, quoad habitationem, & thorum? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Res. 11.

§. 1. DE hac difficultate olim magna altercatio mihi fuit cum nostro Patre Megala, & postea hic Romæ dum viveret cum Patre Thesauro viro quidem docto ex inclyta Societate JESU. Ille mordicus cum Sanchez asserebat, ego mordicus cum Pontio negabam. Et nunc pro eorum sententia adduco Martinum Perez *de matrimon. disputat. 37. sect. 6. nu. 2. &* 6. Raphaelem Aversam *de matrimon. quæst. 13. sect. 2.* Texedam *in convers. Theolog. Moral. tom. 2. lib. 4. tract. 2. §. 9. controvers. 23. num. 28. cum seqq. fol.* 624. & Nicolaum Isambert Professorem Regium celeberrimi Musæi Subornici *in 3. part. D. Th. tom. 3. de Sacram. Matrim. disp. 9. art. 12. num.* 6. ubi sic asserit; Notandum impotentiam esse duplicem: unam perpetuam, temporalem alteram. Ea dicitur perpetua, quæ nulla arte humana licita, vel saltem sine evidenti periculo corporis, potest removeri, ut intelligitur *ex cap. fraternitatis, extra de frigidis, & maleficiatis*: quæ enim non licent, non censentur esse in nostra potestate. Sic impedimentum, quod est per maleficium, quod alio tantùm maleficio tolli potest, censetur esse perpetuum. Ea verò impotentia dicitur temporalis, quæ naturaliter, vel medio humano aut licito, sine notabili periculo animæ, aut corporis, potest curari. Sic quando mulier est impotens ex eo, quod sit nimium arcta, si prudenti Medicorum judicio possit reddi potens ad perfectam copulam per levem aliquam incisionem, etiam cum aliquo dolore, sed tamen sine periculo vitæ, impedimentum hoc censetur tantùm temporale, & si jam matrimonium contraxerit, tenetur pati istam incisionem, quia per matrimonium sese obligavit ad reddendum debitum marito postulanti illud, quod non potest sine hac incisione. Sup. hoc latè in dub. res. præcedentibus

2 Quibus non obstat quod obiicit Basilius Pontius *tract. de impedim. c. 32. §. 3.* naturam id horrere, nec honestatem pati fęminam artificio corrumpi, ut possit viro concumbere. Item mulierem, & virum contrahere matrimonium sese quidem tradendo, sed cum implicita ista conditione, *si ad eum usum apta fuero*. Undè cum hæc conditio desit in hoc casu, mulierem non teneri pati hanc incisionem. Tum denique quòd Ecclesia nunquam medium illud perceperit, consuluerit, aut permiserit fieri ad componendas multas lites, quæ passim moventur circa impotentiam: sed tantùm decernit trium annorum cohabitationem. Hæc, inquam, non obstant. Primum quidem, quia hoc est insitum à natura cuique rei, ut pro majori suo bono, vel alterius, cui vel ex debito justitiæ, vel naturæ obligatur, teneatur leve aliquod malum pati in corpore quod potest pati citra peccatum, ut tali debito satisfaciat, aliàs censetur peccare contra legem justitiæ, vel naturæ, juxta conditionem ipsius debiti: atqui præsens incisio uxoris est levis, quia ex ea nullum grave periculum imminet, ut supponimus; & mulier prædictis omnibus titulis obligatur reddere debitum suo viro: unde talis incisio est potius secundum honestatem, quàm contra: honestas enim debet attendi penes rectam rationem, quæ in præsenti casu tale remedium postulat.

3 Secundum item non obstat, quia contrahendo, sed etiam obligavit ad patiendum istud remedium, si eo opus esset: qui enim vult finem, vult, & media rationabilia ad illum obtinendum efficacia, cujusmodi est hæc incisio in præsenti casu. Et si hæc ratio valeret, mulier etiam valdè potens posset ob quolibet aliud leve incommodum sui corporis denegare pro suo libito debitum suo viro; sicque illum pollutioni sæpè

sæpius

sæpius exponere; quod est absurdum, cùm in hoc utroque casu matrimonium semper maneat validum.

4 Non denique obstat tertium: Ecclesia enim istud remedium non præcipit; quia in his, quæ ad impotentiam spectant in ipsa indispositione corporis consistentem, supponit prudens judicium Medicorum, & Matronarum: quando verò impotentia est talis, ut ei possit succurri per levem incisionem, qui jam matrimonium contraxerunt non solent litem movere, sed sola parentum exhortatione sequuntur prudens Medicorum, & matronarum consilium.

5 Notandum tertiò, utramque impotentiam, tam perpetuam, quàm temporalem, adhuc esse duplicem: unam absolutam, id est respectu omnium, v. g. quando vir cum nulla muliere potest consummare copulam ob impedimentum quod habet. Alteram esse tantum respectivam, id est respectu quarumdam personarum; ut si mulier respectu unius viri sit nimium arcta, quæ tamen respectu alterius sufficientem habet dilationem. Hucusque Isambertus.

6 Sed, his non obstantibus, ego non recedo à sententia, quam docui, & quam absolutè vel tanquam probabilem post me receperunt viri doctissimi. Et ita tenet me citato Caspensis *in curs. Theol. tom.2. tr.26. disput.9. sect.14. num.8.* & me citato Dicastillus *de Sacram. tom.3. tr.10. dub.48. nu.511.* & me citato Baunius *in Theol. moral. tom.1. sect.12. q.9. asser.3.* & me citato Basseus *verb. matrimonium 4. num.77.* idem docet Castrus Palaus *tom.5. disp.4. punct.14. §.1. num.8.* Gaspar Hurtadus *de matrimon. disp.22. diffic.7.* Leander *de Sacrament. tom.2. tr.9. dispu.11. q.24.* & Martinus de San Joseph *in Monit. Confessor. tom.1. lib.5. tr.35. de matrim. nu.20.* Trullench *de Sacram. lib.7. cap.9. dub.16. num.9.*

7 Dico igitur primò contra Pontium, fœminæ licitum esse scissuram pati, quoties absque periculo corporali eam sustinere potest, quia licitum est naturam juvare ad actum honestum, uti omnes Doctores supponunt de hac quæstione tractantes, cum inquirant, an obligata sit.

8 Secundo dico, fœmina, quæ nullam in se specialem arctitudinem habet, ut à viro cognoscatur præter virgineum pudorem, obligata non est scissuram sustinere, tametsi absque ullo incommodo eam sustinere possit, uti docuit Petr. de Ledesma *tract. de matrim. q.56. art.1. circa finem* Gaspar Hurtado *disput.22. diffic.7.* & Basilius Ponce *lib.7. de impedim. c.62. à nu.2.* Moveor, quia conjux in matrimonio corpus suum alteri conjugi tradit ad usum conjugalem, prout à natura destinatum est: at natura non destinavit apertionem claustri virginalis in ordine ad conjugalem usum fieri debere alio medio, quam viri pudendo, quinimo omnem alium modum, utpote extraordinarium natura abhorret: ergo non tenetur fœmina illo uti.

9 Tertiò dico, si fœmina præ cæteris arcta sit, & conscia hujus arctitudinis, contrahit cùm illo qui illius est ignarus, probabilius reputo obligatam esse scissuram pati, si absque gravi suæ salutis detrimento eam sustinere possit. In quo communi sententiæ assentior; Ducor, quia sic contrahens virum decipit non manifestans ei illam difficultatem, quam ipse præsumere non tenebatur. Ergo ratione illius deceptionis obligata est ea medicamenta sustinere, quæ virgineum claustrum disponant æquè aptum congressui, ac est claustrum cæterarum fœminarum: Fateor tamen hanc obligationem rarò contingere posse, cum vix possit evenire, quod fœmina sciat se præ cæteris arctam esse; ejusque arctitudinem à viro superari non posse, ideòque censeo rarò, vel nunquam obligandam esse ad eam scissionem sustinendam, cùm ipsa per matrimonium viro corpus suum tradidit aperiendum, non chirurgo, & fortè ob hanc causam nunquam jura statuerunt in litibus subortis de impotentia virgineum claustrum aliquo artificio reserari, sed solùm triennalem habitationem concedunt. Signum ergo est nullam esse hujus medii obligationem. Vide Palaum loco citato.

10 Undè ex dictis resolvi potest dubium de quo Sanchez *lib.7. disput.93. numer.29.* an scilicet integrum sit viro impotenti ad virginem, potenti autem ad corruptam propria authoritate instrumento aliquo ligneo, vel ferro, vel simili ad id accommodato; digitisvè claustra virginis à se ductæ reserare, ut sic possit consummare matrimonium.

11 S. Thom. *in 4. dist. 34. quæst. unica artic. 2.* sic ait: *Si non posset implere carnalem actum cum virgine, & posset cum corrupta, tunc medicinaliter aliquo instrumento posset claustra pudoris frangere, & conjungi,* idem docet Albert. Magn. *ad eandem distinct. artic. 4.* expressè dicens posse digitis. Idem docent alii, quos refert Sanchez *citat. num. 29.* Qui tamen putat eorum sententiam esse intelligendam, ut fiat à Medico, & secundum illius artem: ideò enim addiderunt illam vocem, *medicinaliter*, ut significarent id non posse fieri propria authoritate, sed juxta Medicorum præscriptum. Quod mihi placet; sed aliqui non distinguunt de impedimento ex parte viri aut ex parte fœminæ.

12 Etiam adhuc supposito præscripto Medicorum, & etiamsi Medici dicant nullum esse periculum in eo remedio; ex alio capite apparet difficultas, & mihi videtur distinguendum: nam vel loquimur in casu, quo ex parte fœminæ est impedimentum, propter extraordinariam arctitudinem, vel in casu, quo solùm ex parte viri. Si loquamur de casu ex parte fœminæ, & in eo remedio non sit (ut supponimus) periculum vitæ, aut gravis morbi, dicendum videtur juxta dicta fœminam teneri id pati; atque adeò virum etiam ipsa invita, renitente id posse facere vi, aut aliquo modo incautam illam intercipiendo, si aliter non possit: tunc enim jus suum recuperat. Si verò impedimentum sit ex parte viri, modo explicato; dicendum est, juxta nostram sententiam, fœminam non teneri cum eo dolore, & horrore, atque adeò non posse virum ea invita, vi, aut dolo utendo id facere: est enim injustus dolor, aut vis, utpote cogens ad id, ad quod fœmina non tenetur. Ita Dicastillus *loco citato, nu. 512.*

13 Sed hic obiter quæro, an vir sit alicujus culpæ reus, qui suæ temporalis impotentiæ conscius matrimonium contrahit eo tempore, quo talis durat impotentia? Et negativè respondet Sanchez *lib. 7. disp. 92.* quem adducit Texeda *Theol. Mor. tom.2. lib.4. tract.2. §.9. num.9.* Sed ipse putat in tali casu peccare mortaliter. Primò, quia celare hoc vitium fœminæ, nequit fieri absque ejus magna incuria in re gravissima: ergo, &c. Probatur antecedens; quia injustum est, & inducens notabile detrimentum privare fœminam ductam jure, quod habet ad actum matrimonialem, obligando illam per multum tempus, ut matrimoniali usu abstineat. Secundò, quia injustè agit vir, qui se obligat alteri pro aliquo tempore solvere id, quod est impotens ad solvendum, cujus impotentiæ alter erat omninò ignarus: ergo vir, qui conscius suæ impotentiæ matrimonium contrahit cum fœmina illius ignara, injustè facit: atque cùm hæc injustitia sit in re gravi, peccat mortaliter. Confirmatur hoc, nam vir eo casu fœminam fallit in re gravi: ergo peccat mortaliter. Confirmatur secundò, & explicatur: nam tunc aliquis peccat mortaliter peccato injustitiæ, quando est causa, ut proximus ponatur in evidenti periculo peccandi mortaliter: Sed vir impotens ad coeundum contrahens cum fœmina ejus impotentiæ ignara, ponit illam in evidenti periculo peccandi mortaliter, imò est causa quod actu peccet mortaliter: ergo, &c. Probatur minor, quia propter communicationem cum viro suo communiter contingit incontinentiæ periculum, & quod actualiter peccet, ut notum est.

14 Obiicit Sanchez: lex matrimonii obligat ad reddendum debitum instar præceptorum affirmativorum, nimirum semper, & salva incolumitate personæ, & temporibus commodis. Respondetur tamen falsum esse antecedens, & procedit ex ignorantia obligationis ortæ inter conjuges ad reddendum debitum: nam quoties alter conjux constitutus est in periculo evidenti incontinentiæ, tenetur alter conjux debitum reddere, & ideò si conjux alter agnoscat, se ad id esse impotentem, & uxor talis impotentiæ sit omninò ignara, peccat mortaliter contrahendo, & notabilem injuriam infert conjugi: ergo, &c.

15 Verùm an in tali casu, qui suæ impotentiæ conscius decepit fœminam ipsam ducens, teneatur eam vel sororem habere, & alere. Affirmant Rosella *V. impedimentum 15. num.10.* Sylvester *matrim.8. quæst.16. dict.5.* Armilla *ibi num.52.* Præpositus, Turrecrem. Gregorius Lopez, & alii usque ad 15. quos pro hac parte refert Sanchez *nu.9.* sed ego puto non teneri ad id sub præcepto. Quia revera matrimonium est irritum: ergo non est cur obligetur vir ad eam fœminam, tanquam ad sororem habendam, & alendam. Et ita ex Sanchez tenet Leander *de sacram. tom.2. tr.9. disp.27. quæst.7.*

16 Et tandem hic quæro, quid dicendum sit, quando per errorem in facie Ecclesiæ prius matrimonium fuit solutum, fœminaque alii nupserit, comperta tamen veritate, prius matrimonium restaurandum sit; an fœmina illa, quæ cum secundo viro copulam habuit, possit à priori viro repelli per divortium quoad habitationem, & thorum? Ego contrarium censeo cum Texeda, *ubi suprà*, quod patet ex *cap. fraternitatis, de frigidis, & malefic.* in quo constat ob eam fornicationem uxoris cum secundo viro habitam, non posse priorem virum nec illam repellere, nec petere divortium quoad thorum, quia illa fœmina cum ob arctitudinem sit judicio Ecclesiæ à priori viro separata, non peccavit alii nubendo, nec copulam cum illo habendo, quia bona fine id fecit, & per Ecclesiam utrique conjugi facultas transeundi ad secundas nuptias æqualiter sit data. Imò Pater Sanchez est sibi expressè contrarius, dum *n. sequent.* subdit, quod matrimonium ob solam impotentiam respectivè separatum est, neuter conjux potest fornicationem obiicere; aut alterius consummationem ad celebrandum divortium: ergo nec etiam potest prior vir, à quo illa fœmina ob impotentiam per judicium Ecclesiæ separata est, & secundo nupsit, posteà comperta veritate ei obiicere adulterium, & petere separationem quoad thorum.

Sup. hoc in R. [illegible] 7.

Su. hoc magis latè infr. in R. 16. 9. Sed diffi cultas.

Sup. hoc ibidem.

RESOL.

RESOL. CLXIII.

An triennium à jure præscriptum ad experiendum impotentiæ veritatem, computandum sit à tempore, quo copula intentata est, vel à tempore præfixo à Judice?

Pro quo alia priùs supponuntur.

Et advertitur. quod si post sententiam divortii deprehendatur impedimentum non fuisse verè perpetuum, revocandi sunt ad prius matrimonium, etiamsi alia matrimonia inivissent.

Et infertur necessarium esse, quod triennium sit continuum.

Et cursim advertitur hoc triennium terminum debere computari post annum decimum octavum, & non ab anno completo pubertatis, si in illo matrimonio est contractum.

Et docetur, quod quando uxor tantum materialiter adulterium commisit, nempe existimans eum, cum quo rem habuisse esse proprium maritum: aut credens esse mortuum, vel per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio, non est sufficiens causa faciendi divortium.

Et tandem notatur validum esse matrimonium, si vir seminasset intra vas, etiamsi impotens sit fœmina ad seminandum. Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 8.

§. 1. CAsus est nimis practicabilis, pro quo suppono, quod quando dubium est utrum impedimentum sit perpetuum, concedi à Canonibus ordinariè triennium, ad bona fide experiendum; ut habetur *capitulo laudabilem, de frigidis, & maleficiatis*, si intra illud tempus non successerit, Ecclesia pronunciare debet sententiam divortii. Quod si posteà deprehendatur impedimentum non fuisse verè perpetuum, revocandi sunt ad prius matrimonium, etiamsi alia matrimonia inivissent, ut patet *c. accepisti, &c. fraternitatis, de frigidis, & maleficiatis*, & dictum triennium esse computandum à tempore quo cœptum est à conjugibus copulæ vacare, ex Thom. Sanch. & aliis penes ipsum docet P. Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tr. 10. disp. 7. dub. 52. n. 575.* ubi sic asserit; A quo ulterius puncto sit triennium computandum, non omninò consentiunt Doctores. Illud videtur magis certum, non esse computandum à tempore ante conatum ad copulam: in hoc enim Doctores consentiunt, quia ante eum conatum non potest inchoari experientia, computandum ergo est à die conatus, & non à tempore præfixo à judice, postquam egerunt conjuges pœnitentiam de matrimonio, ut nonnulli jurisperiti dixerunt, qui supponunt pœnitentiam esse injungendam conjugibus. Quod totum sine aliquo fundamento dicitur. Ratio verò pro nostra doctrina est, quia in sæpè citato *cap. laudabilem*, expressè dicitur computandum esse à die celebrationis conjugii, hoc est à die insensatæ copulæ, quia nimirum eo die solet intentari, quæ doctrina locum habet non solum in impotentia, quæ provenit ex aliis causis, sed etiam in ea, quæ provenit ex maleficio, ut cum multis probat Sanchez *n. 4. & 5.* ubi rectè expendit verba *capitis, finalis de frigidis*, ibi, *Si constiterit vobis præfatum virum, & uxorem cohabitasse intra prædictos annos per continuum*, adjuncto principio ejusdem textus ibi; *mulier proposuit, quòd per multos annos fuerant simul, & cohabitaverant*. Ex quibus, & aliis, quæ habentur in eo textu, apparet eos conjuges ante omne præceptum judicis, & nondum lite mota, cohabitasse octo annos, & tamen Pontifex decidit, dirimendum matrimonium: si intra eos octo annos continuè habitaverint. Ex quo patet, non requiri talem terminum assignari per judicem, nec semper hoc impedimentum ex peccato consurgit, ut ideò non procedat triennium ante peractam pœnitentiam. Neque obest, quod *in eodem c. finali* narretur, pœnitentiam peccatorum fuisse illis injunctam. Nam in hoc narrat factum, non statuit jus, quando enim decidit, solùm petit, quòd conjuges intra totum illud tempus octo annorum, triennio continuo habitaverint simul.

Sup. hoc in principio §. 1. R. prætereà, & ne devias videre ultimam R. 5. eq.

2 Ex quo infertur, necessarium esse quod triennium sit continuum; quia id supponitur in eo capite, quæ continuitas moralis esse debet non mathematica, sed juxta communem modum, ut docent Authores communiter. Hæc omnia Dicastillus; cui ego addo Reginaldum *to. 2. lib. 31. n. 107.* & Hurtadum *de Matrim. disp. 22. diffic. 1.* & Martinum Perez *disp. 73. sect. 11. n. 10.* & Joann. Præpositum *in 3. p. D. Thom. q. 7. de impedimentis dub. 23. n. 203.* Trullench, *de Sacram. lib. 7. c. 9. dub. 76. n. 22.* Filliuc. *tom. 1. tr. 10. p. 2. c. 3. n. 112.* Coninch, *de Sacram. disp. 35. n. 83.* & Basilæum *verb. matrim. 7. n. 81.*

3 Sed licet hæc opinio sit tantorum Doctorum auctoritate fulcita, tamen ego puto contrariam sententiam tenendam esse, nempè totum triennium computandum esse à tempore præfixo à judice; & ita se habet stylus Curiæ, quem sequitur sacra Rota, ut patet ex pluribus decisionibus, quas ego ut par est semper veneror, & ideò Castrus Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. 14. §. 10. n. 3.* sic ait. Ego verò censeo, spectato juris rigore, hanc ultimam sententiam veriorem esse, uti colligitur ex *dicto c. laudabilem*, ubi expressè habetur triennium enumerandum esse à die celebrati conjugii, quia ab eo die præsumuntur conjuges copulam intentasse. Idem demonstratur *in c. fin. eod. tit. de frigid. & maleficiat.* ubi mulier allegans multis annis cum viro habitasse, nec potuisse pati congressum, nullo expectato ulteriori triennio, separatur. Verùm spectata consuetudine, styloque Romanæ Curiæ triennium computandum est à decreto judicis, quia ab eo die præmissa peccatorum confessione, & Eucharistiæ sumptione diligentius copula procuratur. Sic sæpè tenuit Rota teste Farinac. *vol. 1. cons. dec. 27. & 277. & vol. 2. cons. decis. 192. & 226.* Riccio *in praxi dec. 139. n. 1.* Basilio Ponce *lib. 7. c. 66.* Quod si ante judicis decretum triennalis habitatio præcessit, arbitrio judicis relinquitur justis de causis abbreviare triennium; ut notavit Rota *dict. decis. 226.* Riccius, & Basil. *loco alleg.* unde ad supradictorum confirmationem adducam verba Ludovici, de San Juan *in Summa de Sacram. Matrim. quæst. 6. art. 15. diffic. 1. disp. 1.* sic asserentis; Paulo V. Sanctissimo Vicario de JESU CHRISTO Señor nuestro, y succesor legitimo de S. Pedro, aviendo la Rota declarado, este triennio deverse entender *à die reclamationis*, Su Santidad approvò la tale decision, y declarò ser assi verdad, y viose claro ser assi justissima sentencia; pues aviendo se tratado de separar à ciertos duques, vassallos de la Iglesia, habitantes en Roma, que antes de reclamar avian estados juntos mas de tres annos, dada la dicha sentencia, de que habitassen otros tres años, *à die reclamationis*, fuè Dios servido, que al fin de los tres años sobre dichos, se hizo preñada la Dicha Duquesa con increible gozo del pueblo Romano, de los Rotantes, y de su Santidad, &c. sic ille; cui adde Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 21. quæst. 47.* qui tamen optimè observat ex Rota, & Basilio Pontio, quod si ante judicis decretum præcessit triennalis cohabitatio, esse in arbitrio judicis, justis causis concurrentibus, illud ad brevius tempus reducere.

4 Nota verò cum Joan. Præposito *ubi suprà*, & Dicastillo *num. 582.* cum aliis, quod in iis, qui ante plenam adeptam pubertatem matrimonio juncti sunt existente dubio de impotentia, triennium videtur inchoandum à tempore copulæ intentatæ post plenam pubertatem, id est, viro post annum decimum octavum, quia ante illud tempus impotentia præsumi potest ex debilitate naturæ proveniente ex minori ætate, quæ proinde accedente ætate tolli possit. Undè non assentior Gaspari Hurtado *disp. 12. diffic. 11. n. 41.* qui ideò dicunt computandum esse tempus à priori pubertate illa non perfecta, quia in jure triennium eodem modo absque distinctione aliqua horum vel illorum supponit triennalem experientiam sufficere; id enim negamus, sed talem requirere, quæ tollat dubium de temporali defectu proveniente ex imbecillitate ætatis, non tollitur autem hoc dubium, nisi experimentum hoc capiatur à tempore, quo jam imbecillitas ob defectum ætatis non locum habet; habet autem locum in iis, qui nondum venerunt ad perfectam pubertatem.

5 Nota secundò, Sanchez, & Basil. Pontium docere, quod quando uxor tantùm materiale adulterium commisit, nempe existimans eum, cum quo rem habuit esse proprium maritum, aut credens esse mortuum, non est sufficiens causa faciendi divortium. Item quando per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio. Ratio est, quia in his casibus nulla formalis culpa, vel injuria contra fidem matrimonii committitur. Undè par non est, quod aliquid detrimenti patiatur absque ulla sui culpam. Hanc doctrinam pro illo casu quo uxor accessit ad alium, cum quo matrimonium contraxit invalidum quidem, sed bona fide, verissimam puto non minus, quam pro casu, quo per vim absolutam præcisè cogitur, & pro casu quo prudenter putavit illum quem admittebat esse proprium virum. Tamen pro casu quo illa, licet formaliter adulterium non commiserit, tamen formaliter fornicata est, nempè quando prudenter putans maritum longè absentem obiisse, cum alio fornicata est, sciens illam esse fornicationem, putans tamen non esse adulterium; non videtur tunc ita certum non posse maritum ab illa divertere, si posteà superveniens id sciat, maximè si illa etiam prolem suscepisset, vel prægnans esset ab amasio. Durissimum namque videtur hominem (maximè honestum ac nobilem) si non adulteram formaliter, saltem formaliter, & propriè fornicariam, aut etiam illegitimè prægnantem admittere. Undè salvo meliori judicio, mihi non videtur improbabile, saltem si res sit nota, vel publica, non teneri cum tali uxore cohabitare: neque enim videtur cum tanto suo decore obligari ad eam cohabitationem, maximè in iis regionibus, in quibus turpe est talem uxorem admittere, aut habere: Nam cùm lex cohabitationis, aut thori non ita strictè obligat, quin vel propter magnum damnum evadendum, vel propter aliquam aliam urgentem causam censeatur quis ab ea obligatione quandoque libet, non videò cur talis hæc causa non sit, scilicet, ut evitet illam ignominiam, quam in sua patria, & ubi notus est subiret, maximè si non facilè in aliam simul cum uxore migrare posset; sed solus ipse. Neque ad illam secum adducendam magnis sumptibus, vel laboribus videtur in tali casu obligandus: satis enim est, quod quantum fieri potest, non omninò uxoris curam relinquat, sed de necessariis ad vitam transigendam provideat absens, quin cogatur, secum habere

Sup. tribus diversis casibus contentis in hoc §. cum eodem Dicast. loco hic infra citato tantum, ad litteras ... in Ref. ... §. 1. & cum aliis in §. 2. & in aliis ... pulma dicta Resol.

habere mulierem non castam, & justi doloris perpetuam causam. Verùm hæc aliorum judicio relinquo, solumque meam sententiam sincerè volui explicare, quam liberius affirmarem. Quibus adde Dicastillum *n.* 567. sed novissimè sententiam Sanchez, & Pontii sequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tr.* 9. *disp.* 21. *q.* 43.

6 Nota tertiò, contra Cardinalem Bellarminum, & alios, triennium experientiæ debere esse moraliter continuum, non autem physicè, ut annus novitiatus, & tempore requisita ad rescribendum; imò puto cum Sanchez, nec moralem desiderari continuitatem; quia finis illius triennii assignati, est, ut conjuges experiantur, an decursu temporis ea impotentia possit auferri, atque adeò non sit perpetua, matrimonium dirimens: adhoc autem experiendum satis est, quod illud triennium expleatur; etiamsi non sit in illo triennio continuitas habitationis, & assistentiæ ad copulam; imò quo magis continuè vacatur copulæ, ait Sanchez, eo debilior redditur vir. Vide Dicastillum *loc. cit. dub.* 55. *n.* 599. Sed difficultas est, an saltem ita completum exigatur triennium, ut intermissum tempus suppleri debeat. Respondeo affirmativè, sed æquitas persuadet(?), ut ea triennalis habitatio non censeatur interrupta, atque adeò neque ex parte supplenda, eò quod pauci dies, iique interpolati defecerint; imò, ut cum prædictis ait Sanchez, etiamsi dies interpolati toto illo triennio exæquent spatium sex mensium simul computati, non censentur supplendi, qui tamen si simul omitterentur supplendi essent, quia in priori illo modo praxis interpretatur non esse notabilem absentiam, quia cum iis brevibus, & interpolatis absentiis pro casibus occurrentibus censetur ordinaria, & moraliter continua cohabitatio conjugum, quæ communi modo fit. Simultanea verò absentia sex mensium simul, meritò censetur gravis, & notabilis atque adeò supplenda. Et ita etiam tenet Dicastillus *n.* 602. Lean. *q.* 48. Pontius *n.* 12. & alii, & tandem.

7 Nota quartò, valere matrimonium, si vir seminare posset intra vas, etiamsi impotens esset fœmina ad seminandum, quia ex valde probabili sententia semen fœmineum non est necessarium ad generationem, quamvis multum conferat, contra Hurtadum *disp.* 22. *diffic.* 5. *n.* 18. & alios, existimantes semen fœmineum esse necessarium ad generationem, consequenter si fęmina non potest seminare, esse inhabilem ad matrimonium, quod non est improbabile, ideò in hac sententia tale matrimonium non esse validum: Et ita observat Trullench *de Sacramentis lib.* 7. *c.* 9. *dub.* 16. *nu.* 2. Vide etiam Hermannum Busembaum *in Medulla Theolog. Mor. lib.* 6. *tract.* 6. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 14.

RESOL. CLXIV.

Quid faciendum de viro Sacris initiato, si post judicis sententiam inveniatur impotentiam falsò existimatam fuisse perpetuam, non fuisse talem?

Idem est, si in isto casu vir, vel fœmina ingrederetur Religionem ob dissolutionem talis matrimonii, si professus sit, an debeat redire ad uxorem?

Pro quibus aliæ difficultates proponuntur, quæ contingere possunt inter medium temporis separationis, & etiam post redditum ad uxorem circa petitionem, & redditionem debiti? Ex part. 12. tr. 5. & Misc. 5. Res. 9.

§. 1. TRactat latè hunc casum Sanchez, & ex illo Pater Leander *de Sacram. to.* 2. *tract.* 9. *disp.* 21. *q.* 52. ubi sic ait; An etiam qui ex præsumptione impotentiæ perpetuæ suscepit ordines Sacros, restituendus sit uxori, si cognoscatur impotentiam tantum fuisse temporalem?

[Margin note: ... Joannes XXII. pro alio ... casu sup. in R. 158. & non pigebit illum videre, & ne prætermittas legere doctrinam Resol. 161.]

2 Respondeo, restituendum esse uxori permanenti in sæculo, quia vinculum adhuc matrimonii perseverat, eò quod nec sit dissolutum per impotentiam præsumptam, nec per susceptionem Ordinis Sacri, ut supra jam habitum est. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 99. *num.* 39. & penes ipsum Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 8. *num.* 3. Petr. de Ledesma *quæst.* 8. *art.* 2. *dub.* 2. Bonacina *quæst.* 3. *de matrim. punct.* 13. *num.* 22. Candid. *disquis.* 28. *art.* 13. *dub.* 39. & Hurtad. *disp.* 22. *diff.* 11. *n.* 42. Qui benè notant quod vir, qui in dicto casu ordines suscepit Sacros, nequibit ad uxorem redire, nec ipsam repetere, si uxor ipsum non repetat, quia per Sacri Ordinis susceptionem ipsi præjudicaverit. Uxore verò ipsum repetente tenetur ille reddere debitum uxori, cùm ipsa non sit privata lege petendi, non tamen ipse poterit debitum exigere (quidquid dixerint Astensis, & Richardus penes Sanchez) propter votum castitatis emissum in Sacrorum Ordinum susceptione. Hucusque Leander. Vide etiam Joannem de Soria *epilogo summarum part.* 2. *tract.* 1. *sect.* 1. *disputat.* 10. §. *si forte coire nequibis*. Sed maximam difficultatem habet P. Dicastill. *de Sacram. tom.* 3. *tr.* 10. *disp.* 7. *num.* 590. *& seqq.* quantùm ad facultatem, quam negant tali viro petendi debitum, & solùm fatentur habere reddendi obligationem uxori petenti, heret mihi scrupulus, quia ille ex falsa existimatione vovit castitatem, & ordines suscepit, alioqui non suscepturus. Et postea variis argumentis contra Sanchez ad hominem conatur hanc sententiam probare; sed tandem non audet discedere à sententia superius adducta tanquam communi.

3 In qua etiam ego stando, limitanda venit cum Sanchez, *disp. illa* 99. *num.* 39. & cum Henriquez *lib.* 12. *cap.* 8. *num.* 3. ut non habeat locum, si uxor fornicata esset; quia tunc ratione fornicationis, si vir esset innocens, posset illam repellere. Quæ doctrina mihi vera videtur, sed pro casu quo talis fornicatio fuerit, postquam est cognitus valor matrimonii, vel saltem interim dum dubitabatur de valore; & inquirebatur veritas: nam in tali occasione certum est illam peccasse peccato adulterii, quia vel certo sciebat valere matrimonium, vel se exponebat periculo adulterandi, quando nesciebat; an valeret, vel non.

4 Sed difficultas est, & ego contrarium puto cum Dicastillo *ubi suprà*, *n.* 591. Si uxor fornicata fuisset illo tempore quo matrimonium ex declaratione judicis censebatur nullum: tunc enim bona fide putavit matrimonium non valere; atque adeò fornicando non commisit adulterium; nec fregit fidem formaliter, quia nulla fides data, nec obligatio justitiæ putabatur subsistere: ergo est ratio ob quam in tali casu vir possit negare debitum uxori, quæ illi formaliter nullam intulit injuriam; nec commisit formaliter adulterium, non secus atque si bona fide alteri viro nupsisset, & cum eo habuisset copulam: quamvis enim una sit fornicaria formaliter, & non altera, tamen neutra est formaliter adulterium, & ob solum adulterium conjux conjugi negare potest debitum. Undè licet alter conjux sciat ante initum matrimonium, suum conjugem fornicatum fuisse; non ideò potest post matrimonium initum debitum negare, quamvis ea fornicatio sufficeret, si nota fuisset ante matrimonium ad retrocedendum, etiamsi præcessissent sponsalia, ut suis locis diximus. Undè mihi videtur pro nostro casu non excusari virum à reddendo debito. Quæ doctrina mihi multò clarior videtur ordine inverso, si fœmina vovisset castitatem, putans se jam fuisse liberam à tali matrimonio, & vir non quidem transiret ad sacros Ordines, sed adhuc maneret laicus, & existimans se liberum, fornicaretur cum alia fęmina; tunc enim instaurato matrimonio, aut declarato jam valido, non poterit mulier negare debitum neque cohabitationem ob fornicationem viri; quæ non fuit formaliter adulterium, & injustitia contra ipsam, cui bona fide putabat se non alligatum. Atqui quantum ad hoc reddendi, vel non reddendi debitum conjugi adultero, eadem est ratio de fęmina, atque de viro: ergo si fęmina non excusatur propter talem fornicationem viri, nec vir excusabitur propter talem fornicationem fęminæ; etiamsi alioquin in communi æstimatione magis indecorum censeatur, quod vir habeat uxorem ab alio fornicariè cognitam, quam quod uxor habeat virum, qui aliam fornicariè cognoverit: id enim totum est extra jus ipsum matrimonii.

[Margin note: Sup. hoc supra in resol. 161. casum in §. ultim. vers. ... quod.]

5 Nota verò cum Leandro *ubi suprà*, quod si uxor non repetat virum sic sacris initiatum, ille non poterit redire ad uxorem; quia sibi præjudicavit per ordinem sacrum. Ita Sanchez cum aliis *num.* 39. ubi rectè reprobat Petrum de Ledesma putantem fęminam nolentem repetere, teneri votum castitatis emittere: nec enim est cur ad id obligetur: nam Textus *in cap. conjugatus*, *de conv. conjug.* solum hoc petit, ut vir de consensu uxoris legitimè ad sacros Ordines ascendat: hic autem jam ascendit absque ullo uxoris consensu: neque est ullus textus alius, qui petat hujusmodi votum, quando uxor sua libertate utens nolit ipsum repetere. Sed quid dicendum an vir ingrediens Religionem ob dissolutionem matrimonii, dum comprehenditur impotentiam non fuisse perpetuam, si professus sit, debeat redire ad uxorem? Respondeo tanquam certum sub distinctione sic: Si vir ille professus est ante consummatum matrimonium, non debet redire ad uxorem: quia matrimonium non consummatum dissolvitur per professionem.

6 Quod si contingat, quod facta professione alter conjux in sæculo relictus transierit ad aliud matrimonium, tunc advertendum maximè est, an matrimonium inierit ante, vel post alterius professionem: nam si post professionem, valebit matrimonium, quantumvis apparuerit impotentiam non fuisse perpetuam: quamvis enim prius matrimonium valuisset, dissolutum fuisset per professionem, utpotè nondum consummatum; atque adeò valebit secundum. Si verò ante professionem; posterius matrimonium erit irritum, atque ut valeat, necesse est adhiberi novum consensum post factam professionem, quia ante illam nondum erat dissolutum prius matrimonium. Vide Dicastillum *ubi suprà num.* 585. *&* 587. Leandrum *quæst.* 50. Pontium *de matrim. lib.* 7. *cap.* 61. *num.* 10. Hurtadum *disp.* 22. *diffic.* 11. *n.* 441. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 21. *num.* 4. & alios penes ipsos.

RESOL. CLXV.

An maritus possit habere copulam cum uxore, si utroque teste careat? Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Res. 32.

§. 1. Affir-

§. 1. AFfirmativè respondet Sanchez *de matrim. to. 2. lib. 7. disp. 102. n. 6.* docet enim licere copulam marito, qui non potest verum semen effundere, quia utroque teste orbatus est. Probat verò, eo quod vir ille jure suo utatur vacans actui conjugali, quem matrimonium permittit.

2 Sed hæc doctrina secundum Dicastillum duas patitur difficultates, primam, quod non videatur cohærere cum doctrina, quam dedit *cit. disp. 5. num. 14.* ubi docet, accessum ad non uxorem talis Eunuchi esse peccatum contra naturam, si enim talis copula Eunuchi etiam penetrando vas, est copula contra naturam, non assequor quomodo possit licere, etiam post matrimonium; quia esse vel non esse contra naturam, non provenit ex matrimonio, vel defectu matrimonii, sed quia non est naturalis copula illa quoad substantiam, atque adeò non est copulatio conjugalis, neque actus conjugii, seu matrimonii, nec enim matrimonium præbet jus ad actum contra naturam. Vel ergo actus est contra naturam; vel non; si dicatur esse contra naturam; falsum est quod ait: *n. illo 7.* quod vir ille jure suo utatur, nec enim habet jus ad actum contra naturam ex vi sui matrimonii: Si verò dicatur non esse contra naturam, ergo neque inter non conjungatos est contra naturam, in quibus tantum deest vinculum matrimonii, quod vinculum non facit, quod actus alioquin contra naturam, desinat esse contra naturam.

3 Secundam difficultatem patitur, quod videtur petere principium, & assumit id, de quo est controversia, dum reddit pro ratione, quid vir ille jure suo utatur, & quod sit vacans actui conjugali, quem matrimonium permittit, de hoc enim erat ibi controversia, & oportebat aliundè probare quod habeat Eunuchus jus matrimoniale ad tale genus copulæ, & quod ille sit actus conjugalis. Adde quod non minus videtur de essentia copulæ matrimonialis seminis emissio, quam vasis penetratio, ille autem *lib. 9. disp. 17. n. 20.* ad quem locum se refert, docet non licere, quando non est penetratio vasis. Eunuchi verò penetratio non est penetratio matrimonialis, vasis enim penetratio, de qua agitur, non est cujuscunque rei intromissio: sed membri genitalis virilis, illud autem membrum eunuchi non minùs videtur in ratione genitalis esse æquivocè, seu analogicè tale, quàm oculus sine visiva potentia.

4 Adde secundò meliùs posse viribus naturæ servire ad generationem adjutus arte ille, cui amputata est fistula relictis testibus, & scroto, quàm qui utroque teste caret. Experientia enim docuit prolem fuisse susceptam, imò proles aliquot à tali homine, emisso, & derivato semine in matrimonio per canaliculum, seu tubulum, & in facti contingentia pro quibusdam conjugatis consulti fuimus in Hispania, collega tunc meus Pater Hieronymus de Ribera, & Ego, dum profiteremur Theologiam, pluresque aliarum Religionum Theologi, qui tamen non putabant ejusmodi actum licere, quia modus ille generandi non erat institutus à natura, nec copula naturali. Atqui multò magis distat à generatione (qui est primarius finis matrimonii) eunuchi copula, quæ per se, & ex natura sua non potest servire ad generationem deficiente vero semine, quàm illa veri seminis derivatio per tubulum. Juxta dicta, ergo non minùs est contra naturam, sed potiori ratione copula eunuchi cum uxore. Atque adeò illicita, de quo latiùs suo loco, ubi reddemus disparitatem de copula senum, qui verum semen emittunt licet morbosum, Eunuchi vero humor non est verum semen in sua essentia. Quod verò Sanchez addit de fine secundario matrimonii, qui est sedare libidinem, non probat ad hujusmodi finem posse adhiberi media, quibus essentialiter repugnet generatio, quæ est primarius finis: tale autem medium est administratio ejus humoris, qui ex essentia sua non est semen, cui non per accidens, sed per se convenit, non esse prolificum; quod non convenit semini morboso, aut senis mariti, quod est verum semen, & per accidens vitiosum. Est quidem per accidens, quod eunuchus fuerit castratus, sed non est per accidens, sed essentiale, quod ejus humor non sit semen, quia essentialiter non est semen: senis verò, vel morbosi semen, est essentialiter semen, sed per accidens minus aptum, in quo magna est disparitas.

Et hæc omnia docet Dicastillus *ubi suprà*, quæ aptata nimis Lectoribus fuisse reor, cùm sint satis curiosa, & ego hic per extensum afferre volui, quia de hac quæstione his diebus inter aliquos Theologos magna extitit altercatio.

RESOL. CLXVI.

De quadam curatione Hernistarum, an efficiat spadones, vel eunuchos, & impediat matrimonium?

Et docetur triplicem esse speciem eunuchorum.

Et explanatur, quod loquendo de Sacramentis, quæ non sunt de necessitate salutis, ut Confirmatio, Matrimonium, & Extrema Unctio, satis sit, quod minister in eorum administratione sequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori, & tutiori.

Et sequitur, quod in conflictu opinionum illa est sequenda, quæ favet valori matrimonii. Ex part. 12, tract. 3. & Misc. Resol. 4.

§. 1. SUppono, quod ista curatio perficitur sine testiculorum denudatione ab aliqua tunica, & sine aliqua læsione vasorum deservientium solùm solvendo partem processus Peritonii, quæ deorsum tendit ad testiculum, & supra illum integram testem deducendo ad inguina, intra quod reclusum relinquitur parte inferiori tunicæ coarctata per ligaturam, post quod vulnus inflictum curatur communi modo quo reliqua vulnerata. Hanc curationem docuit Jo. Laurentius, Chirurgus Pontificis in suo opere *de anathom. cap. 176.* Modo quæritur an homines sic curati, dicendi sint Eunuchi, ita ut comprehendantur in Bulla Sixti V. & non possint inire matrimonium? Casus est novus, & ex Hispania ad fel. mem. Innoc. X. delatus fuit, & tunc Sac. Congr. existimans ejus resolutionem pendere à judicio, & relatione Medicorum rescripsit, ut collegium Medicum celeberrimæ Academiæ Vallisoletanæ suum votum præberet, quod novissimè fecit, & mihi impressum legendum præbuit Illustrissimus, & Doctissimus Dominus meus Zurita, Sacræ Rotæ Auditor.

2 Itaque dictum Collegium ad propositam quæstionem per octo §. negativè respondet, & firmat supradictos emittere verum semen, nec obstare, quod testicula reponantur intra inguien, nec obstare etiam, quod valdè notandum est contra adversarios, modum curationis, quæ omnia validissimis rationibus confirmant depromptis ex visceribus artis Medicinalis, & Auctorum hujus facultatis. Et hoc votum Medicorum subscribere postea Professores S. Theologiæ, ac Professores Juris Canonici, & Cæsaræi inclytæ Universitatis, qui omnes sunt numero 22. asserentes ita curatos non esse inhabiles ad contrahendum matrimonium, nec comprehensos esse in Bulla Sixti V.

3 Et quidem ego huic sententiæ libenter adhæreo, quam ante docuit insignis Basilius Pontius *de matr. lib. 7. c. 68. n. 3.* cui ego addo alium Doctorem Hispanum non observatum à Dominis Professoribus Vallisoletanis, nempe Leandrum ex Reformatis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis, qui testatur se loquutum fuisse cum quodam homine sic curato ab Hernistis, qui duos habebat filios, sic itaque ait *de S acr. to. 2. tr. 9. disp. 21. q. 16.* An fuerit habilis ad matrimonium ille, à quo Chirurgus unum læsum testem avulsit, & alium læsum, non, sed intra corpus recondidit, ne qua intestinorum descensuri pateret via? Respondeo habilem fuisse, propter modum Sixti V. Quia ille Pontifex eos tantùm Eunuchos inhabiles ad matrimonium esse declaravit, qui utroque teste carerent: sed ille de quo in casu quæritur, non caret utroque teste, neque qui remansit attritus fuit, ut supponitur, sed inter illos computandus, quos Sixtus V. inhabiles ad matrimonium reddit, & declaravit. Confirmatur, & declaratur hæc ratio, nam ideò testis ille intra viscera reconditus, non ideò factus est inhabilis elaborationi seminis, aut effusioni: ergo perinde ille habilis est, ac si unus testiculus pendens remansisset, & integer in suo statu naturali, ut benè probat Basilius *lib. 7. de matr. c. 68. n. 3. addens in fin.* quod si nullus ex his quibus ea curatio adhibetur, filios suscepit, parum interest, si verum semen emittitur, barba, pilisque non flaccidis, sed virentibus ornati sunt, neque enim generandi potentia requiritur ad matrimonii valorem, sed coeundi, & verè seminandi. Sic ille. Cujus additis in favorem ego superaddo, me in quodam insigni hujus Diœcesis Toletanæ oppido vidisse hominem, cui casus omninò idem ab infantia contingit (ut testis oculatus mihi narravit) barba virentibus nimis pilis ornatum, & liberos valdè pulchros habentem, quos ego pluries vidi, pluriesque illis loquutus fui. Cujus veritate casus supposita, indubia certè manet nostra, & Basilii sententia. Hucusque ex Pontio Leandrus, & novissimè post hæc scripta visum invenio hanc sententiam docere etiam nostrum Patrem Verricelli *de Apostol. Mission. tract. 14. quæst. 143. sect. 7. n. 70.* quorum doctrina magis procedit in casu nostro, in quo non unum tantùm, sed duos testiculos intra inguien reponunt Hernistæ.

4 Dicendum est igitur supradictos non esse arcendos à matrimonio contrahendo, nec esse inclusos in Bulla Sixti V. tanquam spadones, & eunuchos, quod præter superius dicta apertè probatur ex his, quæ de istis adducit eruditus Jurisconsultus Petrus Tolosanus *in Syntagm. juris lib. 7. cap. 2. n. 27.* ubi sic ait: Porrò quæ de eunuchis dicta sunt, intelligenda sunt de triplici eorum specie; in triplici namque sunt differentia, ut monuit Theopilus in Juris Civilis institutionibus, *§. sed & eunuchi, de adop. lib. 1. instit. tit. 11. §. sed & illud cod. tit. c. Justinian.* Quidam enim sunt Spadones, alii Thlibiæ, alii Castrati. Spadones propriè sunt, qui steriles nascuntur, & frigidi, & impotentes natura, vel propter aliquod vitium ad coitum, ut ait Aristoteles *lib. 2. de generat. animal. cap. 5.* & Deus ipse annotavit Matth. 19. *& Summi Pontifices, Alexand. in cap. 1. & 3. & tot. tit. de frig. & malefic. lib. 4. Decretal. tit. 15.* unde Columella *lib. 1. de rust.* ubi agit de arbor. per translationem arboris surculos fructum non ferentes spadones nominat. Dicere tamen possemus spadones melius ab etymo propriè eos, quibus cremasteres, vel colei evulsi sunt à verbo *cado*, evello, cui consentit Ulpianus *l. 4. §. idem* D. Adrian. *ad l. Cornel. de sicar. lib. 48. P. tit. 8.* obtinuit tamen apud Theopilum, ut ii

tantùm.

tantùm quos natura, vel vitium reddit coitui inutiles, spadones propriè dicantur, etsi spadonum generalis sit appellatio, continens tam eos qui natura spadones sunt, quàm Thlibias, & Thlasias, & si quod aliud genus spadonum sit ex Ulpiani responso, *leg. Spadonum* 128. *de verb. signif. lib.* 50. P. Thlibiæ sunt Eunuchi, quibus à nutrice, vel forsitan à matre extriti sunt testiculi, *d. §. sed & illud, de adopt.* Eunuchi, inquam facti κατὰ θλῖψιν, id est per compressionem, quando relaxatis membris infantium aqua calida digitis testiculi comprimebantur, usque dum abolerentur, & evanescerent, ut notat Paulus Ægyneta *lib.* 5. ubi agit de illis. Castrati sunt quibus exsecta sunt membra utilia, *d. §. sed & illud de adopt.* Sic enim distinguit Ulpianus *in l. si serva* 40. *§. si spadonum de jur. dot. lib.* 23. *P. tit.* 3. Spadonum natura, ab Spadone castrato, dum de matrimonio agitur, & dote, ut cum illo possit esse matrimonium, & dos, quia vitium, & frigiditas naturæ possit emendari: cum hoc nequaquam, qui omninò est impotens hoc modo quoque distinguit *in leg. sed & quæsitum* 7. *de liber. & post. lib.* 28. *P. tit.* 3. dum de institutione posthumi ab spadone facta agit, ut ille instituete possit, hic nullo modo. Accedere potest aliud genus castratorum eunuchorum, quibus amputabatur penis, & colei, quos Luithprandus *lib.* 7. *de reb. per Europam gest. c.* 3. vocare *Carsamatia* Græcos *ait*. Hucusque Tolosanus, cui ego addo Balsamonem *in Can.* 24. *Apost.* Antonium Augustinum *lib.* 5. *emendat. c.* 5. & Gibalinum *de irregularit. cap.* 3. *p.* 4. *consect.* 4. *n.* 12. Cum itaque clarum sit, tria esse Eunuchorum genera. Primò Thlibiæ, qui ab infantia genitales partes amiserunt, eo quod à parentibus illis expressæ, & inutiles redditæ sint. Secundò, spadones qui à nativitate testiculos non habent: & tertiò castrati, qui ferro exsecti sunt. Non video, quomodo supradictos homines, de quibus loquimur in Bulla Sixti V. comprehensos esse, cum tantùm Pontifex ibi loquatur de spadonibus, & Eunuchis inter quos hos homines minimè annumerandos esse patet ex his, quæ observat Tolosanus, & alii ubi supra.

5 Quod confirmatur auctoritate Gasparis Hurtadi *de matrim. disp.* 22. *diffic.* 5. *n.* 17. Martini Perez *de matrim. disp.* 37. *sect.* 3. *n.* 5. & aliorum asserentium spadones, & eununchos ex motu Sixti V. ideò esse inhabiles ad contrahendum, quia utroque teste carent, vel quia habent testes concussos, seu attritos, unde verum semen non possunt emittere, sed in casu nostro isti homines non carent testiculis, nec illos habent concussos, vel attritos, ut testantur Hernistæ: ergo verum semen emittunt, quod experientia demonstrat: nam aliqui ex illis filios procrearunt, ut patet à pluribus exemplis allatis à Pontio, à Leandro, & à dicto Collegio Vallisoletano. Dicere autem fuisse filios spurios hoc est rejiciendum tanquam dictum injuriosum, non solum filiis, sed etiam honestis parentibus.

6 Sed dices hos homines, licèt non sint propriè spadones, & Eunuchi largo modo tales dici possunt tanquam inepti ad emittendum verum semen, qui habent testes non extra, sed intra inguien. At hoc non obstare ait Pontius ubi suprà, quia ex eo, quod intra corpus recondantur, non habent qualitates conservationi contrarias, sed similes; cùm testis qualitates sint caliditas, & humiditas: conservatio autem fit à similibus. Id ipsum etiam convincit, quod fœminei testes sint etiam intra corpus reclusi. Imò eadem cum viro genitalia habere fœminam, positione tantùm, & magnitudine differentia jam pridem docuit Galenus *lib.* 2. *de semine*, his verbis. Est enim proportio maxima inter genitalia masculi, & fœminæ, omnia siquidem genitalia membra tum masculus, tum fœmina habere eadem videntur, positione tantùm, & magnitudine differentia. Quin, & vasa testes nutrientia utrique sexui eisdem venis, & arteriis procedunt, &c. Quod ergo intra corpus testes collocentur, nihil obest naturali eorum conservationi, & temperamento, & ex consequenti, neque veri seminis elaborationi, sed neque obstat effusioni seminis geniti ab eo testiculo, quod quidem sanè constabit legenti Galenum *de semine*, ubi non recta via, sed per ambages, & flexuosos meatus semen, & elaborari, & descendere in pudendum facilè comperiet.

7 Instabis iterum, quod saltem ex modo curationis hos homines non posse emittere verum semen, videlicet ob solutionem continuitatis in tunica externa testiculorum. Sed hoc absolutè negant Medici Vallisoletani in supradicto voto, *§. 8. per tot.* Tum quia, ut supponitur ex Hernistis, quibus est standum tanquam peritis in arte per curationem levis fit tunicæ scissio, & quæ facilè à natura curatur sine eo, quod artus, & caro testiculi patiantur. Tum quia, dato quod tota tunica nudaretur, non impeditur seminis prolifici generatio, prout neque in testibus mulierum carentibus illa. Tum quia, uni lotione facta vulnus abstergitur, & curatur à natura, prout contingit in levibus externis vulneribus. Tum quia, seminis generatio perficitur à carne testium, prout est pars similaris, media facultate, & temperie illorum, quæ non patitur ex vi curationis: ergo ex vi illius non impeditur prolifici seminis generatio. Sic Medici Pinciani in voto §. 8. qui etiam in §. 6. probant in casu nostro non nudari testiculos à tunica erytroyde. Itaque in casu dictæ curationis testes non amittunt, nisi situm, & locum, non autem qualitates, & substantiam quam priùs habebant: ergo verum semen emittere possunt.

8. At his minimè obstantibus, in Hispania non desunt aliqui Medici, & Theologi asserentes contrarium, nempe supradictos non posse contrahere matrimonium ex defectu emissionis veri seminis. Undè sequitur nostram sententiam ad summum tantùm probabilem. Verum ubi agitur de validitate Sacramenti, non sufficit sequi opinionem judicatam practicè probabilem, sed eligendum opinionem omninò securam, cùm non subest extrema necessitas, cui aliter provideri non possit. Et ratio est, quia hoc distat inter judicium de jure, nimirum, quando dubitatur, an aliquid sit licitum, nec ne: & judicium de facto, id est, an res hoc modo facta valeat nec ne, quo prius ordinem ad operandum dicat, atque ita omne malitiæ periculi, quo forsitan est in re ipsa tollit: posterius verò dicat ordinem ad rem ipsam, nec periculum irritationis rei tollat. Quare in priori casu excusatur sequens opinionem probabilem, non autem in posteriori. Quippe quantumvis opinio probabilis sit, non cessat periculum irritationis. Sic sustinent Petrus de Soto *lib. de institut. Sacerd. lect.* 2. *de Eucharistia*, Suarez 4. *tom. in* 3. *part. disp.* 26. *sect.* 6 *n.* 5. & 3. *tom. in* 3. *part. disp.* 21. *sect.* 4. *ad fin.* Quibus adde Bressum *lib.* 5. *c.* 10. *n* 105. & 111. Merollam *tom.* 1. *disp.* 3. *cap.* 4. *dub.* 3. *n.* 134. Lanfrancum *opusc.* 1. *cap.* 4. *nu.* 6. & qui penes me instar multorum est, sapientissimum, & amicissimum Patrem Bardi *de conscient. discep.* 4. *cap.* 31. *n.* 7. Sup. hoc in to. 8. tr. 1. lege doctrinam Ref. 1. & si placet alias ejus annot.

9 Respondetur primò, quod loquendo de Sacramentis, quæ non sunt de necessitate salutis, ut Confirmatio, Matrimonium, Extrema-Unctio, satis est quod minister in eorum administratione sequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori, & tutiori. Fundamentum est, quod hæc Sacramenta non sunt de necessitate salutis, atque adeò non sequitur ex hoc, quod fiant irrita, sequendo probabilem opinionem, minus tutam, tam grave inconveniens, sicut in aliis, ut ratione illius teneatur minister necessariò sequi probabiliorem, & tutiorem sententiam. Et ita docent Lorca *cap.* 2. *D. Th. disp.* 38. *mem.* 2. & Martinez *ibid. dub.* 6. *§. item notandum*, & ego olim. Sed quia nunc adhæreo contrariæ sententiæ, cum Ildephonso in prima secundæ *tom.* 3. *disp.* 208. *dub.* 12. *const.* 5. *numer.* 808. & aliis, ideò. Sup. hoc supra in tr. 1. R. 19. [illegible] sed lege eam per tot. & R. & §. [illegible] ejus annot.

10 Respondeo secundo, quòd in materia Sacramentorum, ubi sunt variæ opiniones de integritate, validitate, & effectu eorum, licet sequi opinionem probabiliorem, vel probabilem, & minùs tutam, cum duplici tamen limitatione. Prima, ut sit in re, quæ non sit contra Ecclesiæ usum, consuetudinemque, vel præceptum de tali modo in administratione Sacramentorum servando. Secunda ne pars minus tuta deroget obligationi charitatis, & misericordiæ respicientis remedium proximi. Et ratio est; quia cum hac duplici limitatione non potest alia culpæ ratio adesse sequendo opinionem probabilem, nisi aut ratione irreverentiæ Sacramenti, aut ratione periculi irritationis. Neutra autem ratio in tali casu habet locum ad inducendam culpam. Non prior, quia nulla est irreverentia Sacramenti illud administrare cum periculo, ut sit irritum, sequendo opinionem probabilem, quia quando quis sequitur opinionem probabilem; prudenter putat illum esse convenientem modum ministrandi, & nulli se contravenire præcepto, nec irritari Sacramentum, quare sicut credens probabiliter aliquid non esse contra præceptum Divinum, ob id faciens illud non infert injuriam Divino præcepto, ita non irrogat injuriam Sacramento, qui probabiliter credit illum esse convenientem modum ministrandi. Neque etiam posterior ratio habet locum, quia quamvis sit periculum irritandi Sacramenti, ut illud suo gratiæ effectu frustrandi, id etiam contingere potest, quando quis in praxi sequitur opinionem probabiliorem, & ad rectè operandum, & ne censeatur homo culpabiliter se periculo exponere, satis esse, si id efficiat cum prudenti assensu dicta probabiliter id esse licitum, ac Sacramentum non reddi irritum, quare cum dictæ duæ predictæ limitationes in nostro casu adsint: quia, & usu, & præcepto Ecclesiæ non reperitur prohibitus modus contrahendi juxta hanc nostram sententiam, & etiam non derogatur obligationi charitatis; tum quia matrimonii sacramentum non est institutum ad justificationem peccatoris, sed in subjecto in gratia existenti auget gratiam, quod augmentum, dato quod matrimonium sic celebratum esset à parte rei irritum, contrahentes possunt commodè alia via restaurare: tum quia nullum nocumentum illis contingit, ipsis invitis, cùm voluntariè, & spontaneè, non coactè contrahant, ac proinde privatio illa augmenti gratiæ (supposito, quod tale matrimonium foret nullum) se teneret ex parte ipsorum contrahentium, & recipientium Sacramentum, quo casu non derogari obligationi charitatis, si minister Sacramenti sequatur opinionem probabilem minus tutam in ejusdem Sacramenti administratione dicendum est. Et hæc omnia in casu simili de valore matrimonii comprobat Bossius *de contractu matr. cap.* 4. *§.* 11. *n.* 21. qui citat Vasquez, Salas, & alios, quibus adde doctum Tamburinum *in Decal. lib.* 2. *cap.* 3. *§.* 4. *numer.* 20.

11 Sed licèt hæc responsio sit communis inter Doctores, ego

ego tamen respondeo tertiò nostram opinionem non esse solùm probabilem; sed certam, ut apertè patet ex exemplis allatis, quod homines sic ab Hernistis curati plures filios procrearunt.

12 Undè ex his omnibus patet posse in Hispania, vel ubicumque terrarum Parochos, Vicarios, ac Dominos Episcopos admittere supradictos homines, de quibus in hac quæstione loquuti sumus ad contrahenda matrimonia sine ullo scrupulo, aut hæsitatione; & post matrimonium contractum si aliquis ex illis nullitatem in foro externo tentaret, Judices Ecclesiastici contra illos debent sententiam pronunciare, quia in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ favet valori matrimonii. Ita post Hostiens. Butr. Abb. *in c. si vir, de cognat. spir.* Felin. *in c.1. de spons. n.* 6. M. Ant. Cuccus *lib.* 5. *tit.* 11. *n.* 257. Beret. *cons.* 80. *n.* 21. & 22. Gaill. *observ. lib.* 2. *obs.* 94. *n.* 19. Menoch. *d. lib.* 2. *præsumpt.* 71. *n.* 30. Aug. Barbosa *tom.* 1. *collect. ad decret. lib.* 2. *tit.* 20. *cap.* 47. *n.* 8. *tit.* 27. *c.* 26. *n.* 2. & 3. *in fin.* Francisc. Molin. *de compar.* 17. *lib.* 1. *n.* 15. *in fin.* Sanchez *disp.* 18. *l.* 1. *n.* 6. & alii relati ab eodem Sanchez. Imò addunt hoc faciendum esse à Judice etiam contra communem, & præferre opinionem singularis alicujus Doctoris celebris, quæ in probabili ratione fundata matrimonio faveat, illudque sustineat, opinioni plurium Doctorum illud impugnantium, nisi textui aperto innitatur.

Sup. hoc supra in R. 72. §. Verum, circa in fine, à vers. Porque la opinion. & in R. 74. §. ult. prope finem, à vers. Nā ut ee mulcto, & in R. 78. recitantes, in §. Verum, ego. Sup. hoc latè supra in Ref. 1. 5. & in aliis eius primis annot pro hac quæst.

13 Sed in nostro casu pro validitate, adest votum totius celeberrimæ Pincianæ Universitatis, ac Basilii Pontii, & Leandri. Ergo à Judice Ecclesiastico pro valore matrimonii pronunciandum esse omninò dicendum est.

14 Nota verò, quod difficultas à me superiùs resoluta, discutienda erit in Sac. Congr. Conc. Trid. unde si forsitan Eminentissimi Domini mei Cardinales aliter sentirent, ego omnia superiùs dicta abnego, & puto necessariò eorum determinationi standum esse. Nam Purpuratorum Patrum responsa tanquam Oracula veneranda esse semper existimavi.

RESOL. CLXVII.

An, ut mulier transire possit ad secundas nuptias, sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri?

Et an Confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere possit, & judex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc vivere? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 213. aliàs 214.

Quamvis non plenè, sup. hoc lege tamē sup. qui in hoc casu decidere potest, ex latissimè doctr. R. 132. in fine, vers. Ubi respondet, & non pigebit plus legere in R. 133.

§. 1. Hic casus frequenter accidit, & negativè respondendum est ex his, quæ adducit Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 46. *quæst.* 1. Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 25. *n.* 2. & Doctores, quos ad satietatem citat Barbosa *in collect. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 21. *cap.* 2. *n.* 3. & 4. vide etiam Basilium Pontium *de matr. lib.* 7. *cap.* 52. *per tot.* qui omnes requirunt certum nuncium, & famam de morte viri.

2 Sed his non obstantibus, ut optimè notat Layman *in Th. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *p.* 3. *cap.* 3. *n.* 2. probabilis est illa sententia, quod mulier in tali casu nihil peccaret, si cum ejusmodi valdè probabili persuasione, ac præsumptione, atque justissima credendi causa, quod prior maritus mortuus sit, adeoque bona fide si nemo se illi opponeret, ad secundas nuptias transiret. Undè confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere, & judex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc vivere, idque apertè sumitur ex *cap. cùm per bellicam* 33. *n.* 1. Ratio verò est, quia in moralibus, in quibus certitudo omninò haberi non potest homini, ad instituendas actiones suas, sufficere debet probabilissima, licet non omninò certa opinio, seu præsumptio. Ita Layman, qui citat D. Antoninum, Rosellam, Sylvestrum, & Philiarchum, & in facti contingentia, de hoc casu novissimè interrogatus fui, & cum doctrina Layman consului nihil innovandum, donec veritas de morte viri magis elucerct.

RESOL. CLXVIII.

Quis commisit adulterium cum promissione ficta contrahendi post obitum viri, quæsivit postea, an contraxerit impedimentum?

Et an dato, quod dicta promissio sit facta seriò, & ex animo, tamen hoc non obstante, requiratur, ut ab altero acceptata sit, neque satis est ad contrahendum hoc impedimentum tacita acceptatio, sed requiratur promissio mutua, & reciproca? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 197. alias 198.

§. 1. Affirmativam sententiam docent Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 6. *disp.* 79. *n.* 10. Coninch *de sacram. disp.* 31. *dub.* 5. *n.* 57. Veracruz *in specul. p.* 1. *art.* 34. *concl.* 9. & alii.

Sup. hoc sup. R. seq.

2 Ad contrariam sententiam tuetur Henriquez *lib.* 12. *c.* 14. *n.* 3. *in fin.* Emanuel Sà *de matr. imped. n.* 7. & hanc opinionem ego probabilem esse puto cum Layman *in Th. mor. lib.* 5. *tr.* 10. *p.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. Igitur, ut contrahatur hoc impedimentum, opus est, ut promissio matrimonii seriò, & ex animo fiat, non fictè, cùm alioquin non censeatur promissio. Undè sequitur, quod talis promittens sine ulla dispensatione possit contrahere matrimonium cum adultera, si vir illius postea obierit.

3 Notant etiam probabiliter Layman, & Henriq. *ubi suprà* Villalobos *in sum. te.* 1. *tr.* 14. *diffic.* 11. *n.* 9. & alii contra Sotum *in* 4. *dist.* 37. *ver. unica, art.* 4. Lopez *p.* 2. *cap.* 54. & alios; dato, quod dicta promissio sit facta seriò, & ex animo, tamen hoc non obstante requiritur, ut ab altero acceptata sit, neque satis esse ad contrahendum hoc impedimentum tacitam acceptationem, sed requiri promissionem mutuam, & reciprocam, quod est valdè notandum; sicut etiam est illud, quod dictus Layman advertit contra Sanchez *lib.* 7. *disp.* 79. *n.* 11. Navarrum, & Rodriguez, nempe ad contrahendum hoc impedimentum opus esse, ut promissio sit pura, aut saltem ante mortem conjugis purificata, cùm alioquin non sit simpliciter facta promissio, quippe adhuc suspensa, & pendens à futuro eventu: & ita etiam docuit ante Layman Ægidius Coninch *in sacr. disp.* 31. *dub.* 5. *num.* 59.

Sup. hoc in R. notat præterita, §. ult.

RESOL. CLXIX.

An promissio adulteri ficta inducat impedimentum matrimonii?

Ex quo infertur, quod fictè rebaptizans in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate, & fictè proferens hæresim non incurrit pœnas, & censuras hæreticis impositas.

Et quæritur, an promissio de matrimonio contrahendo, ut inducat impedimentum, debeat esse externa, & acceptata, vel an taciturnitas obligationem, & acceptationem inducat? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 3. Ref. 26.

§. 1. Suppono adulterium conjugis conjunctum cum promissione ducendi eam, cum qua adulteratur, esse crimen dirimens ex iure Ecclesiastico, matrimonium sequutum cum ea: & id quod dicitur de adultero, dicendum est de adultera. Hoc supposito, ad quæstionem propositam affirmativè respondet Castrus Palaus *tom.* 5. *disp.* 4. *punct.* 12. *n.* 11. Guttier. *de matr. cap.* 105. *n.* 28. Coninch *de sacr. disp.* 31. *dub.* 5. *n.* 57. & Sanchez *lib.* 7. *disp.* 79. *n.* 10. Quia ex promissione seriò facta, & cujus fictio non cognoscitur ansa occidendi conjugem, æquè nascitur ac ex vera promissione. Jus autem hoc impedimentum constituit ad dictam occasionem tollendam. Ergo promissioni apparenter veræ hoc impedimentum censeri debet appositum. Deinde præcepta Ecclesiastica cadunt in actus externos, & eosdem punit Ecclesia: nam de interioribus nihil judicat, sed ille exteriùs promittit: ergo contrahit pœnam, seu impedimentum tali crimini injunctum.

Sup. hoc quæst. in Ref. præsenti.

2 Mihi verò magis placet negativa sententia, quam tuetur Hurtado *de matr. disp.* 23. *diffic.* 2. *n.* 9. Henriq. *lib.* 12. *cap.* 14. *n.* 3. *in fin.* & alii. Quod probatur exemplis fictè rebaptizantis, & fictè proferentis hæresim: nam rebaptizans ille in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate, quia actus ille verè in ratione culpæ non est peccatum consummatum rebaptizandi, sed est tantùm imperfectum in eo ordine, & ideò non est sufficiens ad contrahendam irregularitatem, quæ imponitur propter delictum perfectum, & consummatum in illa sua specie. Ille etiam alius exteriùs hæresim proferens, veram fidem animo, & mente retinens, non incurrit pœnas, & censuras hæreticis impositas, quia reverà non est simpliciter hæreticus, sed solùm cum addito, scilicet exterior hæreticus, seu fictus. Sic ergo in præsenti, qui sine intentione exteriùs dat fidem matrimonio, reverà non est promissor, sed fingit se promissorem: & ideò, quamvis in hoc etiam graviter peccet, non tamen propriè est illa culpa, propter quam impedimentum dirimens impositum est. Et licet Sanchez conetur ad hæc exempla respondere, ad ejus tamen responsionem respondet Perez *loc. cit.*

Sup. hoc in tr. 5. et 8. R. 5. §. ult. & R. e. et in Ref. 13. et doctrina §. 1. & 2.

3 Sed si hic obiter quæras cùm promissio de matrimonio contrahendo, ut inducat impedimentum debeat esse externa, & acceptata, an taciturnitas inducat acceptationem. P. Perez *ubi sup. sect.* 5. *n.* 4. cum Pontio, Coninch Rebell. & Hurtado affirmativè respondet. Ratio est, quia cùm adulteri se mutuò ament, censentur expetere mutuum matrimonium, ideoque unus alteri hoc promittit, tanquam favorabile. In his verò, quæ favorabilia judicantur ab eo cui offeruntur, & ut talia ei offeruntur, quamvis in reipsa non sint favorabilia: *Qui tacet, consentire videtur de reg. jur. in* 6. *reg* 43. Verùm negativæ sententiæ adhæret Sanch. *lib.* 7. *disp.* 79. *n.* 25. Guttierez *de matr. cap.* 105. *n.* 28. & Castrus Palaus *ubi sup. n.* 10. Nam esto matrimonium, ut quid favorabile offeratur, de facto tamen, ut offertur, favorabile non est: tum, quia acceptans inhabilis redditur ad illud matrimonium contrahendum, & pœnis Ecclesiasticis subiicitur: tum, quia in probabili sententia obligatur ad repromittendum, quod onerosum est. At cum promissio non est gratuita, sed onerosa, onusque continet, non censetur acceptari ex sola taciturnitate, ut tradunt Doctores *in regula, Qui tacet, de reg. jur. in* 6. & L. *Quæ dotis, ff. solut. matrim.* Neque obstat, quòd

Sup. hoc in præterita Ref. §. ult.

quòd promissarius ignoraverit onus, quod ex acceptatione promissionis subiit: quia ea ignorantia, utpotè juris, non præsumitur, & cùm taciturnitas, sola juris præsumptione consensum inferat, nullatenus in præsenti inferre potest. Undè utramque sententiam probabilem esse puto. Ego verò magis adhæreo primæ sententiæ: quia, cùm adulteri se mutuò ament, cæco amore ducti maximè appetunt illud matrimonium, tametsi non ignorent esse onus, & impedimentum illius: undè, qui tacet, censetur acceptare id, quod sibi judicat favorabilius, & quod ipse maximè appetere censetur.

RESOL. CLXX.

An si quis adulteravit cum conjugata cum promissione sumendi illam in uxorem, mortuo marito, possit absque dispensatione Pontificis matrimonium illud inire, si dum commisit adulterium, nesciebat impedimentum diriment ex illo proveniens?

Idem est, si interfecit virum ad finem contrahendi matrimonium, si ignorabat invincibiliter ex hoc crimine non potuisse sequi matrimonium, absque dispensatione Pontificis.

Et an, ut incurratur hoc impedimentum sufficiat, ut unus contrahentium sciat hujusmodi impedimentum, vel requiratur scientia ex parte utriusque contrahentis?

Et infertur, an affinitas ignorata ante matrimonium dirimat illud?

Ex quo cursim etiam deducitur, quod si quis haberet copulam cum matre, & haberet copulam cum filia ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis, nam si hoc non obstante contraheret cum ista sine prævia dispensatione, matrimonium esset nullum. Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Res. 51.

Sup. hoc in 10. & tr. 1. ex lata doctr. Res. 38. §. Itaque, post medium, & v. neque sub nomine, & quamvis non idem super hoc tamen pro inhabilitate hic infra explicanda lege in 6. dotte. Res. 141. & si. Vides omnes alias Res. ejus notat desiciunt repleveris, & faciliter hinc quæstio dissolves.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Baucius *in Miscellaneis Casuum Conscientia, tom. 2. Opusc. 1. qu. 176* ubi sic ait: Quis commisit adulterium cum promissione contrahendi matrimonium secuta morte alterius Conjugis, vel interfecit virum ad finem contrahendi Matrimonium, sed ignoravit invincibiliter ex hoc crimine non potuisse sequi Matrimonium absque dispensatione Summi Pontificis, an inciderit in hoc impedimentum dirimens? Respondetur, hunc casum non inveni apud Sanchez, qui diffusè agit de Matrimonio, nec apud amicissimum Dianam, qui profitetur peregrinas opiniones Doctorum edere in lucem ad utilitatem Fidelium, & ad tollenda peccata mundi; ac proinde operæ pretium existimavi typis mandare doctrinam Paludani à mentibus Fidelium abolitam, cùm hic Auctor sit antiquus, & apud Bibliopolas non reperiatur. Ait hic Auctor *in sent. dist. 34. q. 2. num. 17.* & citat Canones, quod requiritur scientia hujus impedimenti, ad hoc ut incurratur tale impedimentum: quam scientiam hujus impedimenti Paludanus requirit ex parte utriusque contrahentis ad hoc, ut incurratur supradictum impedimentum, nec sufficit, ut unus contrahentium sciat hujusmodi impedimentum, Fernandez *in Marcella Casuum Conscientia part. 3. cap. 16. sect. 5. in fine*, citat Paludanum, & Majorem, *quæst. 2. dist. 37. q. 1. art. 4.* & dicit esse communiorem opinionem, nempè requiri scientiam hujus impedimenti, ad hoc, ut quis incurrat. Ratio potest esse, quia hujusmodi impedimentum, ut supradictum, est impositum ab Ecclesia in pœnam delicti: sed pœnas ait Sanchez *in Summa lib. 4. cap. 22. num. 18.* non incurri ab ignoranti illas invincibiliter, & dicit hanc esse probabiliorem opinionem. Ergo. Hucusque.

2 Sed si hæc opinio esset admittenda, plures in contrahendis Matrimoniis non egerent dispensatione Pontificia: Undè ego circa supradicta habeo magnam difficultatem; nam impedimenta Matrimonii dirimentia, non solùm imposita sunt, ut pœnæ, verùm principaliter tanquam inhabilitates; ut rectè notat Lessius *in 3. part. de Sacram. Matr. c. 7. dub. 1. n. 130.* Cornejo *in 3. part. tom. 2. tract. 6. de Impedim. Matrim. disp. 3. dub. 3. n. 2.* & alii communiter. Ergo ex hoc capite dicendum, quod in ipsis non prosit ignorantia: quod non solùm procedit quoad ignorantiam juris, sed etiam quoad ignorantiam facti, unde affinitas ignorata ante Matrimonium dirimit illud, ut docet S. Jo. de la Cruz, *in Direct. de Matrim. art. 5. dub. 9. concl. 2.* & alii communiter. Dicendum, quod matrimonium non tantùm sit Sacramentum, sed etiam civilis contractus, imò ratio civilis contractus in Matrimonio est antiquior ratione Sacramenti, ejusque fundamentum; contractus autem, ut sit, & censeatur legitimus, subest dispensationi reipublicæ, ut patet in omnibus aliis contractibus, potestque respublica varias conditiones exigere, sine quibus contractus non censeatur, vel sit legitimus: potest, inquam, exigere vel ex parte materiæ, vel ex parte consensus, vel ex parte utriusque: ergo Ecclesia potest certas conditiones exigere, sine quibus matrimonialis contractus non sit validus, & proinde potest instituere impedimenta matrimonium dirimentia. Undè ex his patet, ignorantiam nihil prodesse, quoad impedimenta Matrimonii.

3 Confirmantur supradicta aliis exemplis, ex lege Civili, & Canonica, in quibus prohibetur ne Testamenta condantur, nisi sub certo numero Testium, nec Professio emittatur, nisi completo integro anno novitiatus, & post annum decimum sextum: Et tamen si aliquis cum ignorantia invincibili conderet Testamentum, aut emitteret Professionem sine dictis conditionibus cum ignorantia invincibili, hoc non obstante, Testamentum, & Professio essent irrita. Sic & in casu nostro, licèt aliquis committeret adulterium, & homicidium cum ignorantia inculpabili impedimenti criminis, hoc non obstante, Matrimonium esset nullum absque prævia dispensatione, sicut etiam foret, si aliquis postquam rem habuit cum matre, haberet copulam cum filia ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis; nam si hoc non obstante contraheret cum ista sine prævia dispensatione, matrimonium esset nullum. Et ratio horum omnium est; quia ut diximus impedimenta Matrimonii non imponuntur ab Ecclesia tanquam puræ pœnæ, sed tanquam inhabilitates, & conditiones annullantes actum subsequendum. Undè patet responsio ad argumentum Baucii, videlicet quòd suspensio, interdictum, & irregularitas non incurritur cum ignorantia inculpabili: Nam respondeo, istas esse puras pœnas, impedimenta autem matrimonii esse inhabilitates, & conditiones annullantes actum faciendum. Ergo est dispar ratio inter utrumque casum. Ideò supradictæ opinioni amicissimi Baucii tam præjudiciali Sacris Tribunalis Pœnitentiæ, & Datariæ Romanæ, nolo calculum meum adjungere. Undè in casibus ab ipso adductis, dicendum est, illas personas egere dispensatione ad contrahendum Matrimonium. Et post hæc scripta inveni nostram sententiam docere doctum Magistrum Serra *tom. 2. in part. 2. D. Thomæ quæst. 96. art. 4. ad 3.* ubi docet impedimenta Matrimonii non esse propriè pœnas, sed inhabilitates, & ideò ignorantiam ab eis non excusare.

RESOL. CLXXI.

An homicidium ab adultero, & adultera perpetratum animo, & intentione contrahendi matrimonium inter se, si ea intentio non manifestetur, & significetur exterius inducat impedimentum dirimens?

Et infertur, quod Inquisitores excommunicantur, qui odio vel amore ducti injustitiam reis faciunt.

Et quid, si odium, vel amor sit omninò occultus, & nullo signo, aut operè exteriori manifestatus, aut indicatus?

Ex quibus etiam deducitur, quod Ecclesia actus omninò interiores nec prohibere, nec præcipere potest.

Et notatur, quod si aliquis occidat virum cum animo ineundi matrimonium cum una ex filiabus Titii, contraheret impedimentum cum qualibet earum. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Res. 25.

§. 1. Negativè respondet Pontius *de matr. lib. 7. cap. 45. n. 4.* & Hurtad. *disp. 23. diffic. 1. num. 3.* Sed hæc sententia non placet Castro Palao *tom. 5. disp. 4. punct. 12. n. 5.* quia Ecclesia non punit intentionem præcisè, sed occisionem externam ea intentione factam, & cùm puniat lege ipsa, & non per sententiam, opus non est de intentione constare, argumento desumpto *ex Clem. 1. §. Verùm de Hæreticis*, ubi Inquisitores excommunicantur, qui odio, vel amore ducti injustitiam reis faciunt.

Sup. hoc infra post medium §. seq. hujus R.

2 Verùm ego puto, non esse recedendum à negativa sententia, quam cum Poncio, & Hurtado tenet doctus, & amicissimus P. Perez *de matr. disp. 33. sect. 1. num. 7.* Quia certum est occultum omninò, & mentale delictum non subjacere Ecclesiæ judicio, neque punitioni optima ratione: quia lex est imperium Superioris inferiores ad sui observationem obligans: unde jure naturali oportet inferiorem ad voluntatem Superioris conformari: absurdum enim est ei refragari, & resistere, sicut honestum obtemperare. At conformatio hæc inferioris ad Superiorem in eo solùm attendi debet, quod proprium hominum est: id autem est exterior operatio secundùm rationem: nam spiritualis conformatio Angelorum, & spirituum potiùs videtur, quàm hominum; vel hominum etiam, ea tamen ratione, qua cum Angelis communicant: lex igitur, humanam postulans obedientiam, eam solùm exposcit in operibus exterioribus, quæ propria hominum sunt, nec communia cum Angelis, ac proinde actus omninò interiores, nec prohibere, nec præcipere potest: quia in illis conformatio obedientiæ humanæ non exigitur. Ex quibus patet responsio ad argumentum Castri Palai. Dico igitur, quòd excommunicatio illa contra Inquisitorem illum non ipsum comprehendit, si odium, vel amor sit omninò occultus, & nullo signo, aut opere exteriori manifestatus, aut indicatus. Quo circa in illa Clementina non excommunicatur, qui odio, vel amore, & gratitudine simpliciter omiserit inquirere; sed is, qui obtentu amoris, vel odii, hoc est, prætextu aliquo non inquirit: at prætextus est, quando aliquo signo talis animus indicatur: quare, si omninò maneret secretus talis affectus, nullam Inquisitor incurreret excommunicationem.

Sup. hoc latissimè in 10. & tr. 8 R. 9. §. Notandum est, & in §. 10 §. Et tandem, & seq. & ibi in tr. 10. R. 91 circa finem in fine & vers. Hæretici, & ibi in tr. Res. 14 & 143, & docte in 10. 6. tr. 3. R. 1 fere post columnas ejus principio, & in 10. 2. tr. Res. 11. §. medium, vers. Tum quia Ecclesia, & quamvis non plenè sup. hoc lege tamen doctr. illarum Res. ejus primæ not. & non pigebit.

3 Notandum est etiam hic obiter, quòd si aliquis occidat, virum animo ineundi matrimonium cum una ex filiabus Titii, contraheret impedimentum cum qualibet illarum: quia omnes nuncupatim, & expressè intentæ fuerunt. Ita Guttier *de matrim.*

matr. c. 105. *n.* 22. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 78. *n.* 18. & alii. Sed hæc opinio non caret difficultate: quia, ait Palaus *loc. cit.* esto intentæ omnes sint; sunt tamen intentæ sub indifferentia, & indeterminatione, quæ cum matrimonio consistere nequit. Verum opinioni Sanchez adhæret Perez *loc. cit. sect.* 2. *n.* 8.

RESOL. CLXXII.

An impedimenta criminum sint per dissuetudinem sublata.

Et pro praxi hujus difficultatis septem casus assignantur in textu hujus Resolutionis.

Et advertitur, quod Confessarii pœnitentibus incestuosis, uxoricidis, &c. non debent imponere onus, ut si contrahere volunt, dispensationem obtineant.

Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 258. alias 259.

§. 1. HÆc impedimenta sunt. Primò, uxoricidium, *cap. admonere* 33. *q.* 2. Secundò presbytericidium, *cap. qui presbyterum, de pœn. & remiss.* Tertiò, matrimonium cum Moniali scienter initum, *cap. hi ergo* 27. *qu.* 1. Quartò, si quis propriam prolem de sacro fonte suscepit in fraudem usus conjugalis, *cap. de eo* 39. *qu.* 1. Quintò, qui ob peccatum publicam pœnitentiam peragere debuit, *cap. de his* 33. *q.* 2. Sextò, raptus sponsæ alienæ, *cap. statutum* 27. *q.* 2. Septimò, incestus cum consanguineis conjugis, aut sponsæ adhuc viventis, *c.* 1. 2. *& c. transmissa, de eo qui cognoscit*, &c. saltem intra secundum gradum post Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. *de reform. matr.* His suppositis assero supradicta impedimenta criminum, esse per diuturnam consuetudinem penitus sublata. Et ita docet Coninch *de Sacr. disp.* 30. *dub.* 25. Sotus *in* 4. *dist.* 27. *q. unic. art.* 2. *prope fin.* Veracruz *in speculo, part.* 1. *art.* 27. *concl.* 2. Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *disp.* 17. *n.* 8. Navarrus *cap.* 22. *n.* 75. Basilius Pontius *de matrim. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 4. quidquid contrarium asserat Rebellius *p.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 18. *num.* 23. & alii penes ipsum.

2 Undè Confessarii pœnitentibus incestuosis, uxoricidiis, &c. non debet imponere onus, ut si contrahere volunt super dictis criminibus, priùs dispensationem obtineant: nam, ut dictum est, jam per dissuetudinem dicta impedimenta sublata sunt. Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit, sicut ex communi Doctorum sententia notat Navarrus *lib.* 4. *consil.* 9. *n.* 5. *de consanguin. edit.* 2.

RESOL. CLXXIII.

Dubius de valore matrimonii post bimestre tempus, si illud non consummavit, quid facere debeat? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 41.

Sup. hoc lege doctrinā duarum R. seqq.

§. 1. IN priori bimestri post contractum matrimonium conjux dubitans de ejus valore, sive post examen, sive antea, non tenetur reddere debitum; quia alter non habet jus petendi, & inde sequitur non posse reddere, quia nullum est periculum injustitiæ, ob quod solum vitandum licitum est reddere cum periculo fornicationis; sed difficultas est quid faciendum, quando conjux nondum consummavit matrimonium, & post bimestre tempus adhuc dubitat? Vasquez *in* 2. 2. *disp.* 66. *cap.* 6. *num.* 33. asserit, quòd elapso illo tempore non debet detinere alterum conjugem perpetuò dubium, sed debet ei detegere dubium, ut ipse etiam interim non petat donec sufficienter examinetur. Hoc intelligit si probabiliter non timetur talem dubii revelationem nihil profuturam, sed potiùs nocituturam; quod si tale sit periculum, tunc debet conjux dubius reddere debitum, ne ultra tempus bimestre signatum à jure, alterum conjugem detineat: obligare autem ipsum ingredi Religionem, cùm revera possit, ut ita liberum relinquat alterum conjugem, nimis durum est, eo quod nisi status Religionis sponte suscipiatur difficiles soleat habere exitus. Hoc mihi videtur probabilius, tametsi aliqui censeant, hujusmodi debere intrare Religionem, cùm hac via possit periculum incontinentiæ evadere, cui se exponeret sine ulla obligatione, si in principio redderet. Ita Vasquez, cujus sententiam certissimam putat Salas *in* 2. 2. *tr.* 8. *disp. unica, sect.* 22. *n.* 208. quia non tenetur ait ipse, cum tanto detrimento suo, vel alterius, aut Religionem ingredi, aut à redditione debiti in dubio abstinere, unde licitè illi periculo materialis fornicationis se exponit.

RESOL. CLXXIV.

An conjux dubius de valore matrimonii possit petere, & reddere debitum?

Et an conjux dubitans, si præmiserit sufficiens examen de valore matrimonii, & adhuc dubius manet, poteritne uti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo, & hoc etiam verum sit etiam quando moraliter est impossibile, adhibita diligentia, posse vinci dubium?

Et an quando dubium valoris matrimonii oritur ex dubio impedimenti impotentiæ, tunc uterque conjux possit reddere, & petere debitum?

Sed difficultas est, an conjux dubitans de valore matrimonii, si ante debitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere?

Difficultas adhuc superest, an si conjux dubitans de valore matrimonii contrahendi, illud ineat, possit adhuc petere, & reddere debitum?

Et quid, si uterque conjux mala fide contraxit, an neuter possit petere, nec reddere debitum?

Et quid est dicendum, si conjuges habeant rationes probabiles matrimonium valere, quamvis probabilius judicetur matrimonium non teneri, an possint in tali casu reddere, & petere debitum?

Et utrum dubitans de valore matrimonii à se bona fide contracti, quia dubitat de servitute alterius, possit, ac teneatur reddere debitum?

Et an conjux, qui bona fide contraxit, si postea non dubius suspensionis, sed potius opinetur matrimonium esse nullum, non solum possit reddere, sed etiam petere debitum? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 15.

§. 1. HIc casus agitabitur, quando post matrimonium bona fide contractum supervenit dubium de ipsius valore; & in tali casu conjugem ita dubitantem non posse petere, teneri autem debitum reddere, docuerunt præstantissimi ætatis nostræ Theologi, Basilius Pontius *de matrim. lib.* 10. *cap.* 15. Montesinus *in* 1. 2. *D. Thomæ disp.* 39. *quæst.* 4. Vasquez *in* 1. 2. *disp.* 66. *cap.* 4. Hurtadus *de matrim. disp.* 10. *diffic.* 9. *num.* 39. Rebellius *lib.* 2. *quæst.* 16. *sect.* 2. Turrianus *in opusculis Theologicis, opusc.* 10. *disp.* 4. *dub.* 1. *& disp.* 5. *dub.* 1. Pesantius *in* 1. 2. *quæst.* 19. *art.* 6. *disp.* 4. *sent.* 6. & hoc ait Hurtadus, sive conjux bona fide, vel mala fide contraxerit; & ratio est, quia in duobus tutior pars est eligenda: sed conjugi dubio (sive bona, sive mala fide contraxerit, & sive sit dubius ante sufficientem diligentiam, sive etiam postea) tutius est non petere, quia petendo se exponit periculo peccandi contra castitatem, & eidem conjugi tutius est reddere petenti bona fide, quàm non reddere, quia non reddendo se exponit periculo injustitiæ contra jus conjugis petendi, & reddendo tantùm se exponit periculo fornicationis contra castitatem, quæ est minus peccatum, quàm dictum injustitiæ, Ergo conjux in dicto dubio non potest petere, tenetur tamen reddere. Hæc Hurtadus, & hanc sententiam magis inclinat Martinez *in* 1. 2. *to.* 1. *quæst.* 19. *art.* 6. *dub.* 5. *concl.* 2.

Sup. hoc in R. seq. & lege doctrinam Ref. præteritæ.

2 Sed licèt hæc opinio sit probabilis, tamen contrariam non minus probabilem esse existimo. Dico igitur ante diligentiam adhibitam ad assequendam veritatem teneri conjugem dubitantem reddere debitum, non tamen posse petere, ea tam sufficienter adhibita posse reddere, & petere. Ita Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 46. Suarez *de Relig. to.* 2. *lib.* 4. *c.* 5. *n.* 16. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *n.* 5. *&* 7. Emanuel Sà *verb. debitum conjugale, n.* 7. Sotus *de just. lib.* 4. *q.* 5. *artic. ult.* Bannez *in* 2. 2. *q.* 62. *art.* 6. *dub.* 5. *concl.* 4. & novissimè Joannes Wiggers *in* 1. 2. *D. Thomæ quæst.* 19. *art.* 6. *dub.* 6. *n.* 59. *&* 60. Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. Lorca *in* 1. 2. *D. Thomæ disp.* 38. Nam possessor bonæ fidei si dubitat rem esse alienam, & facto sufficienti examine, ut infrà videbimus, non potest dubium vincere, potest non tantùm rem detinere, sed etiam illa uti, quia in dubio est melior conditio possidentis. Ergo conjux dubitans si præmiserit sufficiens examen, & adhuc dubius maneat, poterit uti matrimonio non solùm reddendo, sed etiam petendo, & hoc verum est, etiam quando moraliter est impossibile adhibita diligentia posse vinci dubium, tunc enim, ut notat Sanchez *loc. cit. n.* 47. potest conjux dubitans nulla adhibita diligentia reddere, & petere.

3 Notandum est tamen, etiam stando in prima opinione, illam non procedere, ut notat Pontius, Vasquez, Montesinus, & Hurtadus, *ubi suprà*, quando dubium valoris matrimonii oritur ex dubio impedimenti impotentiæ; nam tunc uterque conjux potest reddere, & petere debitum.

4 Sed difficultas est an conjux dubitans de valore matrimonii, si ante adhibitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere? Affirmat Corduba *in summa*; *quæst.* 45. *punct.* 3. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 5. *in gloss. lit. T.* uterque Ledesma, Bartholomæus *dub.* 20. *de matrim. concl.* 1. & Petrus *de matr. quæst.* 45. *art.* 1. *ad finem*, §. *ad hoc dubium respondetur*, quia in dubio melior est conditio possidentis; sed in hoc dubio uterque possidet, suppono enim quòd bona fide contraxerint; ergo, &c.

5 Verùm mihi magis placet opinio negativa Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disput.* 41. *num.* 45. & aliorum, quia in tali casu conjux dubitans non habet jus ad petendum debitum, donec adhibeat debitam diligentiam ad veritatem assequendam.

6 Difficultas etiam est, an si conjux dubitans de valore matrimonii contrahendi, illud ineat, possit adhuc reddere, & petere debitum. Quando alter solus bona fide contraxit, ita dubitantem non posse reddere, nec petere, docent Sotus *in* 4. *dist.* 27. *q.* 1. *art.* 3. Bartholomæus Ledesma *de matrim. dub.* 20. & alii,

& alii. Sed mihi placet opinio Ancharani *in cap. Dominicus, de secund. nupt.* Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 42. *n.* 2. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *n.* 5. & 7. *in glossa littera S.* & aliorum asserentium, conjugem, qui tali dubio contraxit, nullo modo posse debitum petere, teneri tamen reddere alteri bona fide possidenti. Verùm si uterque conjux mala fide contraxit, neutrum posse petere, nec reddere, docet Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *n.* 102. & alii *ubi suprà*. Ratio est clara, quia neutri suffragatur possessio mala fide incepta. At si curiosus lector inquirat, quid dicendum in tali casu, si conjuges habeant rationes probabiles matrimonium valere, quamvis probabilius judicent matrimonium non tenere? posse in tali casu reddere, & petere debitum, affirmat Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 42. *num.* 8. Negat verò mordicus Merolla *tom.* 1. *disput.* 3. *cap.* 3. *corollar.* 12. *diffic.* 2. *num.* 168. Sed utraque opinio est probabilis.

Sup. hoc infra in Res. 176. §. His tamen, in pac.

7 Et tandem pro conide hujus resolutionis, quæritur utrùm dubitans de valore matrimonii à se bona fide contracti, quia dubitat de servitute alterius, possit ac teneatur reddere debitum? Respondeo affirmativè cum Hurtado *tract. de matrim. disp.* 10. *diffic.* 9. *num.* 42. ubi sic ait. Tenetur conjux debitum reddere, quamvis sit dubius de valore matrimonii, quia dubitat, an contraxerit cum mancipio ignorata servitute; quia ex una parte non reddendo se exponit periculo injustitiæ contra mancipium, & ex altera reddendo nullum patitur detrimentum, quo excusari possit à reddendo, quia ex eo quòd accedat ad mancipium affectu maritali, ut tenetur accedere, non revalidat matrimonium præcedens, quia non accedit intendendo de novo contrahere si fortè fuit nullum, quod erat necessarium ad revalidationem, sed tantùm accedit, ut solvat debitum si fortè debeat, ne se exponat periculo injustitiæ. Ita Hurtado, & ante illum Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 43. *num.* 8. & alii penes ipsum, quicquid asserat Navarr. Angles, & alii, quos refert Sanchez *num.* 2.

8 Non desinam etiam hic adnotare mirabilem opinionem Joannis Salas *in* 1. 2. *tr.* 8. *disp. unica, sect.* 22. *num.* 218. ubi asserit conjugem qui bona fide contraxit, si postea non dubitet dubio suspensionis, sed potiùs opinetur matrimonium esse nullum, non solùm posse reddere, sed etiam petere debitum; sed tu ne discedas à contraria sententia, quam tuetur Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 44. quo ad petitionem debiti.

RESOL. CLXXV.

An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonii, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum?

Et notatur, quod conjux non tenetur regulariter credere alteri asserenti etiam sub juramento se non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeò dubio deposito potest petere debitum?

Et quid, si adsint aliæ sufficientes circumstantiæ, & conjecturæ, &c. an tunc nec reddere, nec petere possit debitum? Ex part. 3. tr. 4. Res. 294. alias 295.

Sup. hoc in R. præcenti, & longe doctius in ultimis R. ejus prima not.

§. 1. Negativam sententiam docet Rebellius *p.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 16. *sect.* 2. *n.* 11. Guttierrez *de matr. cap.* 49. *n.* 28. & alii, quia canones absolutè decernunt non esse petendum debitum cum dubio absque illa distinctione diligentiæ, antea, vel post adhibitæ: quæ etsi in tali dubio locum haberet, necessariò fuerat adhibenda, tanquam ad rem magis pertinens, quàm distinctio de credulitate à Pontifice in canone adducta. Deinde ubi jura non distinguunt, nec nos distinguere debemus; hæc sententia est probabilis.

2 Sed magis probabilem contrariam æstimo, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 46. & 47. quibus ego addo Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *concl.* 4. *n.* 105. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 10. *p.* 2. *cap.* 9. *n.* 343. Valent. *tom.* 4. *disp.* 10. *q.* 6. *punct.* 2. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 31. *c.* 39. *n.* 299. Et ratio est, quia possessor bonæ fidei, si dubitat rem esse alienam, & facto sufficienti examine nequit dubium vincere, potest non tantùm rem retinere, sed etiam illa uti: ergo conjux dubitans si præmiserit sufficiens examen, & adhuc dubius maneat, poterit uti matrimonio, reddendo, & etiam petendo. Et hanc sententiam docet etiam novissime Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.*

3 Notandum est tamen etiam hic, quod conjux non tenetur regulariter reddere alteri asserenti etiam sub juramento, se vel non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeò dubio deposito potest petere debitum. Ita Doctores citati, nisi adsint aliæ sufficientes circumstantiæ, & conjecturæ, ut asserentis probitas, &c. nam tunc reddere, nec petere potest.

RESOL. CLXXVI.

An fœmina, quæ contraxit matrimonium cum impedimento dirimente, si nec postea sciat, teneatur reddere debitum in tempore, quo petit dispensationem, si adsit periculum vitæ? Et quid, si uterque id sciat, cursissimè quæritur?

Et notatur, quod in casu supradicto, si ad Pontificem non pateat accessus ex inopia, vel ex alia justa causa, potest Episcopus in dictis impedimentis dispensare? Ex part. 4. tractat. 4. & Misc. Res. 48.

§. 1. Casus hic frequenter in praxi potest accidere, & faxit Deus, quòd in illo passim non peccetur mortaliter, nam Doctores communiter asserunt in tali casu fœminam non posse reddere debitum, & ita docet Villalobos *in summ. tom.* 1. *tr.* 13. *diffic.* 50. *n.* 1. Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *num.* 96. Guttierrez *de matrim. c.* 50. *n.* 4. Bonacina *de matrim. quæst.* 4. *punct.* 4. *n.* 17. Barbosa *in collectan. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *c.* 44. *n.* 3. Petrus Ochagavia *de Sacram. tr.* 2. *de matrim. q.* 1. *concl.* 1. *n.* 2. S. Jo. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 2. *de matrim. q.* 3. *dub.* 1. *concl.* 2. & alii, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. to.* 1. *lib.* 2. *disp.* 39. *n.* 6. undè postea ipse *num.* 8. sic asserit. Ex his infertur tanquam certissimum tenendum esse, conjugem nullitatis matrimonii consciam ob impedimentum dirimens, sive divino, sive humano jure, in nullo eventu posse reddere debitum viro ignoranti, licèt vitæ periculum ipsa subeat. Ita ille, & ratio est clara, quia si contrarium diceretur, sequeretur fornicationem aliquando esse licitam, videlicet propter famæ, vel vitæ periculum: sed hoc dicere est erroneum, cùm fornicatio sit intrinsecè mala; ergo in tali casu etiam cum vitæ periculo non est reddendum debitum, quia qui in tali casu reddit debitum, certò scit matrimonium esse nullum; ergo certò scit fornicari; ergo si liceret in tali casu reddere debitum; licebit subinde fornicari, & ita hæc sententia determinatur *in cap. inquisitioni, de sent. excommunicat.*

2 Addunt tamen aliqui, teste Villalobos *ubi suprà num.* 4. (Que si la muger sabe el impedimento, y no puede ausentarse quæ puede cohabitar con animo de negar el debito, y resistir quanto pudiere, y si no consiente, ni coopera con su cuerpo, si no sola padece y permite quel el marido trate con ella siendo forcada y callando, que esta segura en consciencia. Favorecelo Henriquez *lib.* 12. *c.* 6. *n.* 8. Soto *lib.* 5. *de just. q.* 1. *art.* 5. *ad* 3. Navar. *c.* 16. *n.* 1. & 13. en quanto dizen, que la muger no pecea, si quando ay miedo de muerte, no resiste con el cuerpo, con tal que no se disponga al acto, ni coopere. Mas dexando à parte lo que ay en æste caso, en el caso presente non se ha de tener esta sentencia, la razon es, porque cohabitando con el marido es justa à acomodarse al pecado, y esta en probabilissimo peligro de consentir.) Ita ille, & Sanchez *ubi suprà n.* 16. cum Corduba *in q. lib.* 1. *q.* 11. *ad fin. §. penult.*

3 His tamen obstantibus, non desunt Doctores asserentes in nostro casu ad evitandum periculum vitæ posse fœminam licitè permittere, ut vir utatur suo corpore reddendo ei debitum, & ita docet Magister sententiarum, Hugo de Sancto Victore, Hostiensis, Perez, & alii penes Sanchez *num.* 2. quibus ex neotericis ego addo in aliquo casu nostrum Molsesium *in summ. to.* 1. *tract.* 4. *cap.* 14. *num.* 90. ubi sic ait, Doctores dicunt, ut nec etiam ad evitandam mortem excusetur conjux, sciens impedimentum, non reddere debitum; quod mihi non probatur, quoties hoc impedimentum jam evenisset ex peccato, & sic de tegeretur infamia conjugis. Ut si mulier antequam consummaret matrimonium cum viro, rem habuisset cum fratre, vel alio consanguineo viri in quarto gradu, vel cum patre, vel filio viri, quo casu matrimonium sequens esset nullum ob præcedens impedimentum dirimens, tunc puto, si non posse Religionem ingredi, nec adesset justa causa petendi divortium, puto, inquam, quòd teneatur reddere debitum, & non detegere turpitudinem suam, qua occidenda sit per virum, & occultè petere debet dispensationem circa illud impedimentum. Sed urgent contrarii, quia fornicatio numquam licita est; verùm licèt prædicta opinio sit securior, & practicanda, nihilominus opinio contraria probabilitatem habet in casu proposito, quòd licèt non possit petere debitum, tum tamen alter est in bona fide, utitur jure suo petendo debitum, & sic potest alter sciens impedimentum dirimens permittere illi, ut suo corpore utatur reddendo ei debitum ad vitandum publicum scandalum ac mortem, & intentio obtinendi dispensationem potest illum excusare à committendo novo peccato, nam illa erit fornicatio materialis, & magis teneretur non facere alteri apertam injuriam, quam vitare periculum fornicationis materialis, secus si uterque id sciat, quia ex nulla parte excusari possit. Ita Molsesius, & alii *ubi suprà*, quorum sententia mihi non placet, & Sanchez illam erroneam, & falsam vocat. Sup. hoc supra in Res. 74. §. Difficultas ad modum, vers. Verum si.

4 Notandum est tamen hic obiter in casu supradicto, si ad Pontificem non patet accessus ex inopia, vel alia justa causa impediente, potest Episcopus in dictis impedimentis dispensare. Ita Ochagavia *de Sacram. tr.* 2. *de matrim. q.* 11. *concl.* 3. *n.* 5. & alii *ubi suprà*.

RESOL.

RESOL. CLXXVII.

An impetrata dispensatione matrimonii nullius, conjux impedimenti conscius teneatur aperire alteri matrimonium contractum fuisse irritum?
Et docetur quid in prædicto casu sit faciendum?
Et quid est agendum, quando revalidatur matrimonium nullum, quia uni defuit consensus verus, an in tali casu sufficiat, ut renovet consensum absque eo, quod alter, qui verò, & legitimè consensit, hoc sciat, & iterum de novo consentiat? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 49.

Ad elucidandam doctrinam hujus Ref. lege supra Ref. 143. & vide etiam Ref. [illegible] & seq.

§. 1. HÆc quæstio gravissima est, & prima sententia asserit conjugem ignorantem nullitatem prioris matrimonii debere admoneri ejus, ut modò denuo consentiat, & non sufficere eum post ablatum impedimentum, & cum eadem ignorantia antiqua accedere ad uxorem per copulam affectu maritali. Ita Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 2. disp. 36. n. 8.* quibus ego addo Villalobos *in sum. to. 1. tr. 14. difficul. 32. n. 6.* Ochagaviam *de Sacram. tract. de matrim. qu. 10. n. 2.* Basilium Pontium *de matrim. lib. 4. cap. 25. n. 2.* Comitolum *in resp. moral. lib. 1. quæst. 120.* Hurtadum *de matrim. disp. 3. diffic. 10. n. 36.* Rebellium *p. 2. lib. 2. q. 9. num. 4.* Præpositum *in 3. part. D. Thomæ quæst. 4. de matrim. dub. 18. num. 150.* Lessium *de just. lib. 2. cap. 17. dub. 11. num. 76.* Et ratio est clara, quia nihil est magis contrarium consensui, quàm error, *lib. si per errorem, ff. de jurisd. omn. jud.* sed iste talis ex errore, quo putat fœminam esse suam uxorem, in illam consentit, & ad eam per copulam accedit; ergo verè non consentit. Deindè conjux ignarus impedimenti præcedentis, & modò per dispensationem ablati, tantùm intendit cum copula, vel aliis verbis ex errore dictis approbare priùs matrimonium, & non aliud de novo efficere, imò forsan si sciret fieri novum matrimonium, illud facere recusaret, ergo, &c.

2 Non desunt tamen contrariam tenentes, & ideò illam docent doctissimi Thomistæ, Cajetanus *in summ. verb. matrimonium tit. contractus matrimonii potest reddi ex 7. capitibus vitiosus,* Sotus *in 4. dist. 28. q. 1. art. 2. conclus. 3. cas. 1.* Paludan. *in 4. distin. 36. q. 1. art. 2. concl. 2. nu. 14.* Bartholomæus Ledesma *de matrim. dub. 17.* Lopez *in instr. part. 2. c. 39.* Petrus Ledesma *de matrim. q. 45. art. 7. dub. ult. §. sed dubium est, quodnam remedium,* & alii multi, & ita hanc sententiam plures Theologos Salmanticenses & Complutenses consultos etiam docuisse testatur Henriq. *in summ. lib. 11. c. 3. num. 6. in gloss. lit. Y* asserentes conjugem impedimenti conscium obtenta dispensatione, vel impedimento cessante, non oportere alteri aperire prius matrimonium fuisse irritum, sed satis esse si cautè curet utriusque consensus renovari, ut dissimulanter petendo ab altero, ut pro sua consolatione ipsum habeat in conjugem.

3 Quid ego sentiam dicam breviter. Prima opinio tanquam probabilior est sequenda, sed quando timetur scandalum, aut grave damnum, & conjux neque ex aliquibus verbis generalibus potest à marito consensum extorquere, tunc sufficit copula procedens ex affectu maritali, & in hoc casu puto sine ullo scrupulo sequi posse secundam opinionem, ut etiam docent Doctores primæ sententiæ, Ochagavia & Sanchez; unde Villalobos *ubi suprà, n. 8.* sic ait. (Ha se mucho de notar, que se vuiesse temor de grande escandalo, ò grave peligro, se puede seguir la sentenzia que dize, que no es necessario advertir à la parte ignorant de la nulidad del matrimonio, si no que basta consentir de nuevo el que sabia el impedimento, y Henriquez *lib. 11. c. 3. nu. 6.* dize que es lo mismo, aunque se crea que la persona ignorante avisada de la nulidad no contraheria, que basta, que no tenga entonzes acto contrario, y assi que aquella preparacion habitual del animo de no consentir no obsta.) Ita ille, quod ultimum etiam docuerat præter Henriquez, Petrus de Ledesma *de matrim. q. 45. art. 3. dub. ult.*

Sed hoc supra in Ref. 146 & 147.

4 Notandum est tamen hic obiter, quod Sanchez *lib. 2. disp. 32. n. 9.* Coninch *disp. 24. dub. 10. nu. 90.* & alii asserunt, supradictam doctrinam non esse applicandam, quando revalidatur matrimonium nullum, quia uni defuit consensus verus, nam in tali casu docent sufficere, ut iste renovet consensum absque eo, quòd alter, qui verè & legitimè consensit, hoc sciat, & iterum de novo consentiat. Sed contrarium docet Pontius *de matrim. lib. 4. c. 24. n. 3.* Hurtado *de matrim. disp. 3. diffic. 9. n. 33.* & alii; & ita determinasse Clem. VIII. de hoc interrogatum à sacra Pœnitentiaria, testatur Paulus Comitolus *in respons. moral. lib. 1. quæst. 120.*

RESOL. CLXXVIII.

An in negatione debiti conjugalis detur parvitas materiæ? Ex p. 5. tract. 5. Ref. 14.

§. 1. REspondeo negationem debiti esse peccatum ex genere suo mortale, & contra justitiam commutativam. Ita communiter omnes, & probatur, quia violatio justitiæ commutativæ est ex genere suo mortalis, nisi parvitate materiæ, aut alia causa venialis fiat. Dixi esse mortale ex genere suo, quia aliquando potest esse veniale, videlicet ex parvitate materiæ, ut si uno frequenter exigenti, alter raro debitum neget, aut illud ad breve tempus differat: ut si conjux die neget redditurus noctu, nam levis materia est sæpissimè concedere, semel, aut iterum negare, aut ad modicum tempus differre, quod intelligendum est, si ex aliqua parte cesset incontinentiæ, pollutionis, aut morbi periculum, nam eo imminenti mortale esset negare, aut differre, & ita docet Cornejo *in 3. part. D. Thomæ tract. 6. de matrim. disp. 5. dub. 1. q. 2.* & alii.

Juxta hic seqq. ab hinc ex doctrina &c. seq. 6. 1. post medium, vers. Secundò. Sed lege eam per totam.

2 Resol. XIV. *pag. 143. in fine resol.* addantur hæc: Et præsertim Basilius Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 2. n. 5.* Non desinam tamen hic apponere ea, quæ circa præsentem quæstionem docuit Addamus Tannerus *tom. 4. disp. 8. q. 6. dub. 2. numer. 16.* ubi sic ait. Quoties seclusa causa justa negandi debitum, alter conjux, non obstante excusatione, seriò instat, & urget debitum, mortale est negare debitum. Ex quibus colligitur, nec parvitatem quidem materiæ tali casu à peccato mortali excusari, etiamsi vel semel tantùm justè, ac instanter petenti (esto ex parte petentis interveniat quædam intemperantiæ culpa) debitum negetur. Nimirum, quia unicus etiam actus conjugalis, non solùm tamquam debitum fidei conjugalis, sed etiam ut remedium concupiscentiæ, & prolis, seu posteritatis seminarium, gravis materia est. Quare non intelligo, quod Sanchez *lib. 9. disp. 2. nu. 11.* docet, si conjux exigenti neget raro debitum absque periculo incontinentiæ exigentis, non esse mortale negare debitum, v. g. inquit, solet vir petere quater in mense, & petat iterum non erit mortale uxorem ea quinta vice negare, sine periculo incontinentiæ. Levis enim res censetur semel, vel iterum negare, ut sit culpa lethalis. Sed re vera si seria, & constans sit petitio, nam raro petenti negari non poterit sine peccato mortali; quia respectu tantæ raritatis non potest videri parva materia, etiam unica debiti negatio. Hucusque Tannerus. Verùm sententiam Sanch. quam ipse impugnat, invenio docere etiam Pet. Ochag. *de Sacr. Matr. tr. 5. q. 1. nu. 6.* ubi firmat, esse peccatum leve denegare debitum, quando raro denegatur, ut si vir quater soleat petere in mense, non est mortale quinta vice debitum in mense denegare. Ita ille. Sed quicquid sit de hoc, suadendum est conjugibus, ut faciles se in hac re ostendant, ne sua morositate animum conjugis ad amores illicitos avertant.

RESOL. CLXXIX.

Conjux quando teneatur reddere debitum petenti sub onere peccati mortalis? Ex p. 5. tract. 14. & Misc. 2. Ref. 36.

§. 1. SCio ignarum Confessarium aliquando denegasse absolutionem cuidam nobili fœminæ, quæ tamen in casu licito negabat aliquando debitum conjugale. Et ideò ad dubium propositum respondet Petrus Ochagavia *de Sacram. tr. 5. de matrim. q. 1. num. 6.* Primò non esse peccatum grave denegare debitum in eo casu, quo alter conjux tantùm petit debitum precibus & blanditiis; nisi ex verecundia quis non auderet aliter exigere; patet, quia tunc non vult conjux graviter obligare, imò sæpè neque leviter, patet, quia hac ratione excusantur ab omni peccato debitores pecuniarii, qui suis creditoribus blanditiis petentibus debita, ea non solvunt. Ita notant Sotus *in 4. dist. 32. q. unic. art. 1.* post conclusiones, & Henriquez *lib. 11. cap. 15. num. 7. in fin.* Secundò respondetur esse peccatum leve denegare debitum, quando raro denegatur, ut si vir quater soleat petere in mense, non est mortale quinta vice debitum in mense denegare; etiam peccatum leve est dum non statim, sed post breve tempus solvitur debitum, ut si manè exigatur, & reddatur nocte. Tertiò respondetur cum Soto, & Henriq. *loc. cit.* nullum esse peccatum negare debitum, si nimis crebrò, & immoderatè illud exigatur, secundùm illud commune proloquium,

Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

Sup. contrarium in hoc vers. Secundò, lata in Ref. præsenti.

Quartò respondetur absque gravi peccato denegare posse debitum, quando alter remissè illud petit, vel rogatus facilè desistit à petitione. Et hæc omnia docet Ochagavia *ubi supra,* & aliqua ex his docet etiam Hurtado *de matr. disp. 10. difficul. 11.* cum aliis. Dicendum est igitur peccatum grave esse debitum rarissimè reddere, & cum magna difficultate ei, qui seriò petit illud, tum propter discordias, quæ inde solent pullulare, tum propter injuriam factam alteri consorti eo modo denegando, quod suum est, tum etiam propter periculum incontinentiæ, quod inde potest resultare.

RESOL. CLXXX.

Utrum conjux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, v. g. quoad situm, &c.
Et notatur, quod vir habens votum castitatis, si petit, uxor tenetur reddere debitum?
Etiamque advertitur probabile esse non peccaturam conjugem reddendo debitum incestuoso, qui scilicet peccavit cum ipsius uxoris

uxoris consanguinea ante dispensationem, quia non cooperatur peccato alterius? Ex p.3. tr.4. Res.295. alias 296.

Sup. hoc infrà in Ref. 185. §. Nota hic, & in Ref. 101. §. ult. & in to 1. tr. 7. Ref. 99. à lin. 2. usque in finem Ref.

§.1. MArtin-Bonacina *de matrim. quæst. 4. punct. 3. n. 9. & 10.* negativè respondet, docet enim conjugem non debere debitum alteri conjugi, qui petit modo indebito, quoad situm, nisi adsit justa causa, ob quam excusetur à petendo tali modo, nam petit illicite ex circumstantia actus.

2 Verùm ego puto contrarium asserendum esse cum Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 16. n. 8.* cui ego addo Basilium Pontium *de matrim. lib. 10. cap. 11. n. 4.* & Filliucium *tom. 1 tract. 10. p. 1. c. 9. nu. 308. & 328.* quia peccatum veniale petentis sic debitum in hoc casu nascitur ex ipso affectu petentis, & vehementi appetitu voluptatis, cui appetitui, & affectui non cooperatur alter conjux reddens, sed exercet actum licitum conjugibus, & ordinatum ad generationem; adhuc enim, & ille modus posset exerceri sine eo appetitu, & affectu. Ita Pontius, unde contra Henriq. *lib. 11. c. 16. n. 6.* assero non vix, sed absolutè, & sine ullo scrupulo, posse uxorem reddere debitum viro petenti, qui inverso modo, seu præposterè succumbens vult illam intra naturale vas cognoscere.

3 Notandum est etiam hic à confessariis, quòd vir habens votum castitatis, si petit, uxor tenetur reddere debitum, quia per votum non amisit dominium corporis alterius conjugis, sed tantùm peccat exigens; ergo conjux exactus tenetur reddere. Nota etiam probabile esse, non peccaturam conjugem reddendo debitum incestuoso, qui scilicet peccavit cum ipsius uxoris consanguinea ante dispensationem, quia non cooperatur peccato alterius; alter enim peccat tantùm petendo actum sibi prohibitum, at conjux non cooperatur petitioni; sed hac supposita cooperatur actui ex se licito. Et hæc omnia ex Sanchez notat Filliucius *ubi suprà, nu. 309. & 310.* quidquid in contrarium etiam probabiliter, quoad redditionem debiti incestuoso, asserat Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 13. difficult. 47. n. 4.* & alii.

Sup. hoc infra in Ref. 241.

RESOL. CLXXXI.

De quibusdam dubiis circa usum matrimonii?

Primò, quod quidam vir in modo extraordinario coeundi cum uxore aliquam seminis quantitatem extra vas emittebat?

Secundò, quod vir procreandorum liberorum pertæsus in fine copulæ extra vas totum semen effundebat, an inquam in his casibus uxor sine culpa poterat debitum reddere?

Et an in secundo casu vir, & fœmina, si id efficiatur de ejus consensu peccet mortaliter, sed si illa non consentit, possit licitè petere, & reddere debitum marito, etiamsi ille in fine copulæ semen extra vas effundat? Ex p.2. tr.15. & Misc.1. Res.64.

§.1. QUidam in modo extraordinario coeundi cum uxore, aliquam seminis quantitatem extra vas emittebat, & procreandorum liberorum pertæsus, in fine copulæ extra vas totum semen effundebat, quæsitum à me fuit, an in his casibus uxor sine culpa poterat debitum reddere? Hi casus possunt in praxi sæpiùs occurrere; ideò ignoscant pudicæ aures. Et ad utrumque casum respondeo affirmativè. Ad primum dico, non solùm quoad uxorem, sed etiam quoad maritum, non esse peccatum mortale, si eo copulæ modo aliqua pars seminis elabatur, dummodo retineatur alia; nam ut docent Medici non retinetur in matrice tota seminis quantitas. Ergo. Neque rursus esse peccatum mortale existimo, quamvis & eo modo concumbendi non ita certum sit fore conceptum, non enim coniuges tenentur uti medio certiori ad prolem suscipiendam; sed satis est, si utantur convenienti. Et hæc omnia docet Basilius Pontius *de matr. lib. 10. c. 11. num. 3.* qui etiam *n. 8.* affirmativè quoad uxorem respondet ad dubium secundum suprà positum, licet aliqui viri doctissimi, ut ipse ait, contrarium sentirent. Dico igitur peccare quidem mortaliter virum, & fœminam, si de ejus consensu id efficiatur; at si illa non consentiat, licitè existimo posse petere, & reddere debitum à marito, etiam si ille in fine copulæ semen extra vas effundat. Et ratio est, quia quoties peto actum ab aliquo, quem ille potest benè, vel malè præstare, non pecco, neque præbeo causam peccati; alter enim sua malitia malè facit, cùm rectè possit efficere. Sed hoc totum procedit in casu nostro. Ergo. Et si vera esset contraria sententia, asserit Pontius, non solùm non posset uxor marito, ita pravè affecto, reddere petenti, sed neque ab eo petere; eadem enim militat ratio.

Sup. hoc infra in Ref. 185. & in alio §. ejus 2anot.

Sup. hoc dub. o secundo & sequentibus in hoc § infrà infra in Ref. 14. à principio §. Quærendū est, & vide doctrinam alterius §. ejus primo 2anot.

RESOL. CLXXXII.

An ne proles multiplicentur, cessante incontinentia periculo, sit peccatum mortale, non reddere debitum?

Et docetur validum esse pactum inter conjuges initum se continendi à coitu conjugali, ne proles multiplicentur secluso incontinentia periculo? Ex p.3. tr.4. Res.212. alias 213.

Sup. hoc in Ref. seq.

§.1. AFfirmativè respondet Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 1. num. 16.* qui citat Angelum, Sylvestrum, & Navarrum, & limitat hanc sententiam, nisi eo loco res sita sit, ut ob novæ prolis generationem parentes, vel proles ad extremam penuriam redigendi sint; quòd tamen iis, qui inter Christianos vivunt, raro eveniet. Ita Layman, vide etiam Coninch *de Sacram. disp. 44. dub. 4. concl. 4. n. 24.*

2 Sed contrariam sententiam aliqui docent; nam in aliis etiam debitis excusat magna solvendi incommoditas, vel difficultas, & ideò Sotus *in 4. dist. 32. quæst. unica, art. 1.* Sà *verb. debitum, n. 18.* & alii tenent non esse peccatum mortale cessante inconvenientiæ periculo, ea de causa debitum negare. Sed plus addit Petrus de Ledesma *de matrim. qu. 64. art. 1. in fine*, & Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 25.* nam putant in tali casu nullam culpam intervenire.

3 Consentiunt tamen omnes Doctores, validum esse pactum inter conjuges initum se continendi à coitu conjugali, ne proles multiplicetur, secluso incontinentiæ periculo: vide inter alios Paludanum *in 4 dist. 31. q. 3. art. 2. casu 5.* D. Antoninum, *par. 3. tit. 1. c. 20. §. 6.* & Navarrum *cap. 16. n. 33.* Vide etiam Villalobos *in summ. tom. 1. tr. 13. diffic. 41. n. 9.*

Sup. hoc in Ref. præteritâ.

RESOL. CLXXXIII.

An difficultas gravis in alendis filiis excuset à reddendo debitum?

Et an in hoc casu distinguendum sit inter personas Nobiles, communes & pauperes? Ex p.9. tr.7. & Misc.2. Res.3.

§.1. NEgativam sententiam docet Texeda *tom. 2. lib. 4. tr. 1. contr. 12. nu. 129.* Primò, quia filiorum multiplicatio spectat ad præcipuum matrimonii finem, & ad conservationem, & dilatationem speciei, quam natura ipsa prætendit, & ad quam naturali propensione inclinat, imò & propter quam matrimonium institutum est, ut constat ex illis verbis Genes. 2. *Crescite, & multiplicamini*, ergo privare naturam specificam tanto bono, negando debitum, injustum est, & absque mortali culpa nequit fieri. Secundò, quia multò melius est, proli, ex tali coitu nasciturae, ut vivat inops, quàm quòd absolutè non sit, cùm melius illi sit esse, quàm non esse: ergo ob paupertatem à parentibus præsumptam, quæ fortassis non eveniet, non est proles, quæ nascitura erat ex tali maritali congressu, privanda vita, & esse. Tertiò, quia debitum negare ob multiplicationem filiorum, opponitur immediatè providentiæ Dei, & arcanis, imò & consiliis ejus: quia, cùm de volatilibus cœli curam habeat, multò magis de creaturis rationabilibus, quarum est Pater, specialiter illam habebit. Quartò, quia suscipere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, cui quodcunque conjugum incommodum postponendum est.

2 Obiicitur: in aliis debitis excusat magna solvendi incommoditas, & difficultas; ergo illa excusabit etiam in solutione debiti conjugalis conjugem pauperem. Respondeo, concesso antecedente negando consequentiam, quia habere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, quod præponderat quibuscunque incommodis conjugum, præcipuè quia ex pauperibus conjugibus solent filii procreari, etiam cum paupertate parentum, qui sunt gloria, & magna commoditas eorum, & Religionis Christianæ decus, & ornamentum.

3 Præterea, idque mihi persuadet ad asserendum, horum Authorum sententiam veram non esse; quia experientia teste, videmus multos filios ex magna paupertate natos, & ex parentibus pauperrimis erectos esse ad magnas dignitates, factosque esse opulentissimos: & ideò parentes, quantumvis pauperes, non debent diffidere ob multiplicationem filiorum de providentia Dei; sed in misericordia ejus sperare, exercendo actum justitiæ, qualis est sibi ad invicem debitum reddendo: nam ex negatione debiti ob adductam causam sequi possunt multa peccata incontinentiæ ex parte viri, imò ex parte etiam fœminæ; atque omitto multas rixas, & contentiones; quæ inter conjugatos ob eam causam oriri possunt. Hæc omnia Texeda, cui adde Rebellium. Coninch, Layman, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 10. n. 9.*

4 Verùm ab obligatione reddendi debitum sub gravi culpa excusare difficultatem gravem parentum in alendis filiis, si multiplicentur, asserunt Sotus *in 4. dist. 32. quæst. unic. art. 1.* Rodriguez *in Summa tom. 1. c. 243. concl....* Sà *verb. Debitum, nu. 18.* Quinimò Petrus de Ledesma *de matrim. q. 64. art. 1. in fine*, Sanchez *lib. 9. disp. 25. n. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 10. de matrim. diffic. 12. n. 54.* & alii censent, cessante incontinentiæ periculo, nullam culpam, nec venialem committi in prædicta negatione. Moventur: quia ab aliis solvendis excusat magna incommoditas & difficultas, cur ergo ab hoc debito non excusabit? Præterea non teneri debitum reddere, si probabiliter times aliquod grave damnum tibi, vel proli obventurum: at, si proles nascatur grave tibi, filiisque natis damnum imminet; siquidem cogeris ex eleemosynis emendicatis vivere, Ergo, &c.

5 Dicendum est itaque hanc posteriorem sententiam satis probabilem esse, quidquid asserat Texeda: nam debitor non tenetur satisfacere creditori cum notabili suo detrimento, quando in creditore nullum simile, vel majus detrimentum timetur: ergo conjux non tenetur comparti debitum reddere,

quan-

quando ex actu conjugali ea sequeretur prolium multiplicatio, ut parentes eas non possent alere: id enim est gravamen parentum, qui proles tenentur alere. Dixi, *quando in creditore*, &c. cùm enim eo casu debitor teneatur suo creditori satisfacere, sequitur quod in præsenti non liberaretur à redditione debiti, si in petente subesset morale periculum incontinentiæ, ut tradunt Authores citati, & passim alii: cujus ulterior ratio est, quòd incommodum in facultatibus excusans debitorem à persolvendo debito, non tam oriatur ex rei natura, quàm ex quadam tacita creditoris concessione, qui, videlicet, non præsumitur velle suum creditorem ita gravare, quæ tacita concessio non potest præsumi, quando ipsemet creditor æquale, vel majus detrimentum incurreret ex dilatione solutionis. Ex quo patet, quòd quando in petente subesset periculum pollutionis, non posset prudenter præsumi consentire, ut illi petenti actus conjugalis negari possit.

6 Ex qua ratione facilè potest colligi, parte exigente debitum sub stricta obligatione, illud negari non posse, non obstante incommodo alicujus paupertatis in reddente: si enim solùm oriatur ex tacita creditoris voluntate, quòd in tali circunstantia debitor non teneatur reddere, non potest excusari, quando de contraria voluntate manifestè constat: quia tamen Authores in casu paupertatis parentum, absolutè loquuntur, nec se fundant in illa tacita petentis voluntate, propter eorum authoritatem non est improbabile, quòd liceat negare debitum, etiam exigenti obligationem, modò in petente absit periculum pollutionis.

7 Ex quo videtur deduci, quòd si nobilis non possit alere multas proles sine notabili status detrimento, sepolito periculo pollutionis in comparte, non teneatur ei petenti debitum reddere. E contrario communes pauperes non videntur excusari à reddendo debito, eo quòd proles sint multiplicandæ, quas alere nequibunt, cùm neque patiatur status detrimentum ex multiplicatione prolium, neque difficultas in prolibus alendis videatur valdè ponderanda, cùm pane mendicato vivere possint. Et hæc omnia docet Joannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 6. de bonis matrimonii, dub. 6. numer.* 48. cui adde Martinum Perez *de matrim. disp.* 50. *sect.* 4. *num.* 6. His tamen non obstantibus, concedo, opinionem negativam esse satis probabilem.

RESOL. CLXXXIV.

An peccet mulier reddendo debitum viro, qui saturandæ libidinis causa coitum incipit, sed postea, ne sequatur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas?

Et docetur peccare quidem graviter virum, & fœminam, si de ejus consensu vir id faciat, at si illa non consentiat, licitè posse reddere & petere debitum à marito, etiam si ille perperam redditurus sit?

Et quæritur, an vir mittens pudenda in os conjugis peccet mortaliter?

Et an hæc circunstantia tanquam speciem mutans sit in confessione aperienda? Ex p.6. tr.7. & Misc.2. Ref.7.

Sup. hoc supra in Ref. 181. à medio usque in fine. Sed ut magis clarescat doctrina, & scientia hujus q. lege infr. ex Resol. 186. à ¶. Sed si.

§. 1. PEccare mortaliter mulierem in tali casu docet novissimè Stephanus Bauny *in Theol. Moral. part. 1. tract. 12. quæst.* 4. Eò quòd materiam alterius noxæ præbere criminosum sit ac turpe, facit id mulier, cùm se viro substernit nexum postulanti corporum, ad sceleratam explendam libidinem, ac maritalem thorum sacrilega ac infami seminis effusione maculandum, nam si eum à sinu suo repelleret, si à complexu; non peccaret, materiam ergo ei peccati suppeditat, ergo non sine scelere hoc facit.

2 Secundò culpam æterna morte dignam contrahit, qui matrimonium aliò refert, quàm cujus causa est à Deo institutum; aut in ejus usu, culpæ se periculo obiicit: faciat utrumque mulier, quæ corporis sui copiam connubialis fœderis corruptori, sciens ac volens accommodat.

3 Age enim, quorsùm mulier in conjugio cum viro convenit? quorsùm in alienam familiam, paterna relicta domo, amicisque transit? Nempè ut fit mater, nempè ut in prole se, gentemque suam ab interitu vindicet, hanc enim intentionem quidpiam essentialissimum esse in matrimonio scribit D. Thomas *in* 4. *distinct.* 31. *q.* 1. *art.* 3.

4 Et Richardus *distin.* 32. *art.* 4. *quæst.* 1. affirmat concubitum conjugalem ordinari principalius ad prolem procreandam, quàm ad remedium. A dictamine enim naturæ est, ut vir cubet cum muliere ad conservationem ipsius naturæ, & sic est bonum prolis, Bonav. *in* 4. *distinct.* 31. *art.* 1. *quæst.* 2. At finem hunc mulier labefecit, cùm usum conjugii, ac sui definit dedecore à viro affici, atque in nihilum seminis effusione extra vas redigi.

5 Nec abest à peccati discrimine, quàm enim est improbabile, eam cùm comprimitur, virique accessum patitur, voluptatis sensum habere nullum; quàm ab omni alienum veri specie, illecebrosæ libidinis motu ullo, corpus ejus cum pollutionis periculo, non cieri; ac tangi? in quam à marito divulsa non cadat, cum omni qua potest diligentia, curaque contendere debeat, ut (ipse non dicam) vel mediocriter eruditi intelligunt, ei ejusmodi motuum causam exitiabilem vitandam esse. Hucusque Bauny.

6 Non desinam tamen adnotare Basilium Pontium *de matr. lib.* 10. *cap.* 11. *num.* 8. docere mulierem in tali casu reddentem debitum, nulli culpæ lethali obnoxiam esse: sic enim asserit. An si maritus procreandorum liberorum pertæsus, satiandæque libidinis appetens, dum suam uxorem agnoscit, tempore consummandæ copulæ extra vas semen effundat, seseque ab illa separet, possit uxor reddere petenti debitum licitè, & sine culpa. Judicarunt viri doctissimi, uxorem peccare, sociamque esse peccati, atque adeò non posse reddere exigenti debitum. Probabant multis argumentis, quæ nullius momenti sunt, tantum enim probant conjunctionem illam, si fieret utroque consentiente, esse illicitam. Quare ego existimo peccare quidem graviter virum, & fœminam, si de ejus consensu id faciat: at si illa non consentiat, licitè posse reddere, & petere debitum à marito, etiamsi ille perperam redditurus sit. Ratio desumpta ex generali doctrina, quàm latiùs tradidi *suprà lib.* 5. Quoties peto actum ab aliquo, quem ille potest bene, vel malè præstare, non pecco, neque præbeo causam peccati, alter enim sua maleficia malè facit, cùm rectè possit efficere. Hac regula utimur, ut explicemus licere petere mutuum ab usurario, quia ille potest sine usura mutuari: & licitè etiam peti Sacramentum ab excommunicato, qui sua culpa non absolvitur: non verò posse ab illo sive Parochus sit, sive non, etiamsi paratus sit, absque sua culpa absolvi non potest ab excommunicatione. In eo enim casu non potest rectè actum illum exercere, atque adeò directè cooperor ejus peccato. Quæ latiùs *suprà lib.* 5. prosequuti sumus. Et quidem si vera esset illa prior sententia, non solùm non posset uxor marito ita pravè affecto debitum reddere petenti, sed neque ab eo petere: eadem enim militat ratio. Ita potius; sed primæ sententiæ Bauny adhærent aliqui viri docti, de hac re aliàs à me consulti.

Sup. hoc in Ref. 1. not. praeteritam, & in eisdem locis.

7 Quærendum est etiam hic obiter (ignoscant quæso pudicæ aures, necesse est enim, ut hæc sciant Confessarii) an vir immittens pudenda in os conjugis peccet mortaliter, & affirmativam sententiam docet Fagundez *in Decal. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 3. *num.* 19. ubi sic ait. Si membrum virile in os immittatur, committi sine dubio peccatum mortiferum videtur, cùm sit inaudita species luxuriæ, & plusquam contra naturam, sic dicere fas est: deindè quia est proximum periculum consummandi præposterum, & innaturalem coitum in ore: quare non veniales tantùm hujusmodi tactus esse existimo inter conjuges matrimonio copulatos, sed mortales omninò, horret enim natura similes libidinis modos, etiam inter ipsos conjuges, cùm nec inter animantes fiant. Ita ille.

Sup. hoc inf. in Ref. 187. circa ad med. ¶. 1. & etiam brevissimè in Ref. 188 in 1. n. 1. & sup. in Ref. 17. ¶ ult. & lege infra in fine hujus Ref. à vers. Unde.

8 Sed aliquis posset dicere has spurcitias aliud non esse, nisi oscula pudendorum, quæ peccata lethalia inter conjuges non esse firmarunt Zanardus, Filliucius, & alii penes me ipsum *in* 3. *part. tract.* 4. *resol.* 225. Verùm ego puto hoc non esse simplex osculum pudendorum, sed esse inceptionem alterius copulæ innaturalis, quam veteres irrumationem vocabant, à ruma, id est à mamma ductum vocabulum, cùm mentula tanquam mammilla ori alterius inferatur. Vide Martialem *lib.* 2. *Epigrammata* 47. & Catullum *Epigrammata* 18. Et ideò ego puto etiam secluso pollutionis periculo virum immittendo membrum in os conjugis mortaliter peccare: nam tunc conjux non osculatur illud simpliciter, sed irrumat, & ideò hanc circumstantiam tanquam speciem mutantem esse in Confessione aperiendam. Unde ex his refellendus venit Sanchez *de Matrimonio, tom.* 3. *lib.* 9. *disp.* 17. *n.* 5. quem ego citavi *in p.* 2. *tract.* 3. *Miscel. resol.* 37. asserens virum immittentem membrum in os uxoris, non peccare mortaliter: verùm, ut diximus, à sententia Fagundez non est recedendum.

Quæ hic est inf. Ref. 191.

Sup. hoc in tr. 1. tr. 7. Resol. 82. ¶ ultim.

Quæ hic est inf. Ref. 188.

RESOL. CLXXXV.

An sit peccatum mortale, si propter variationem situs in copula conjugali aliqua pars seminis elabatur?

Et quid sit sentiendum de copula, quando vir est incubus, & mulier succuba?

Et cursim docetur, quod si fœtus non est animatus, quamvis sit periculum, ut non animetur, ex hoc non tenentur conjuges abstinere à copula conjugali. Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Ref. 33.

§. 1. HIc casus cuidam viro nobili frequenter accidebat, & negativam sententiam docet doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrimonio, disputatione* 49. *sectione* 7. *numer.* 12. ubi sic ait: Dico tertiò, si experimento constaret, ex aliquo concumbendi modo semen non retineri, sed effundi ob fœminei vasis nimiam humiditatem, vel laxitatem, fore peccatum mortale eo uti. Ita Ludovicus Lopez *p.* 1. *instruct. cap.* 82. *§. Igitur loquendo, &c.* 87. *in fin.* Ratio est, quia impeditur generatio positivè quando ex concumbendi modo illa effusio consurgeret, tunc enim situs ille esset causa effu-

ſæ effuſionis. Quod ſi illa effuſio ſuccederet aliquando præter intentionem conjugum dantium operam rei licitæ, & non ex concumbendi modo, ſed ex aliquo morbo, dummodo impedimentum retinendi non eſſet perpetuum, contingere poſſet abſque culpa. Neque oppoſitum docet Sanchez *diſp.16. citata, num.5.* ut patet attentè legenti, quidquid dicat Baſilius *cap.11. citato, num.3.* Eſt verò obſervandum Sanchez, & Baſilio, ex aliqua ſeminis effuſione extra vas, non concludi variationem debiti ſitus eſſe mortalem, dummodo eo copulæ modo retineatur aliqua ſeminis pars ſufficiens ad generationem. Docent enim Medici, notam ſeminis quantitatem in matrice retineri, ſolet enim matrix aliquando eam ſolam partem retinere, quæ ad generationem ſufficiens ſit, expulſo reliquo. Huc uſque Perez.

Sup. hoc ſupra in principio Reſ. 181. & inf. in Reſ. 187. ſi ... notandū eſt.

2 Hæc tamen opinio larga, & nimis laxa videtur noviſſimè Patri Dicaſtillo *de Sacramento, tom.3. tract.10. diſput.9. dub.7. num.65.* eſt enim prodigere ſemen humanum abſque rationabili cauſa, quia coniuges, ut ſuppono, alioquin ad talem ſitum non habent jus propter impedimentum, aut difficultatem utendi naturali ſitu, quin potiùs facile poſſent illum ſervare, nec refert; ſi dicatur id eſſe per accidens, & præter intentionem. Nam ſuppoſito, quod tale periculum prævideatur, & ſic congrediens non utatur jure ſuo, non cenſetur reſultare per accidens ex uſu ſui juris. Neque enim habet jus ad ſic congrediendum, quando aliter poteſt, & debet. Undè in tali caſu meritò cenſetur cauſa moralis illius effuſionis extra vas, quam non ſolum permittit, ſed etiam efficit adhibendo modum, ad quem non habet jus. Quæ ratio, & doctrina maximè vim habet in ſententia veriſſima, & mihi certa, quod vel minimæ particulæ ſeminis deliberata adminiſtratio extra legitimum conjugium, aut legitimum vas ſit peccatum mortale, neque in ea ſit locus parvitati materiæ. Negari autem non poteſt, quin illa pars, quæ in tali caſu effunditur, ſit æquè adminiſtrata, atque illa, quæ intra vas legitimum recipitur, & tamen adminiſtratur prævidendo (ut ſupponimus) ex tali modo, ad quem non habet jus, fore extra vas effundendam. Ita Dicaſtillus.

3 Verùm licet hæc opinio mihi maximè placeat, conſulendam exiſtimem: tamen contrariam puto probabilem eſſe, quam præter Sanchez, Pontium, & Perez, tenet etiam Gaſpar Hurtadus *de matrim. diſput. 50. difficul. 5. num.20.* Caſtrus Palaus *tom. 5. diſp.3. punct.4. §.3. num.1.* & Joannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. quæſt.6. de bono matrim. dub.24. num.175.* ubi ſic ait: Si effuſio non oriatur ex modo cœundi, ſed aliundè, v. g. ex morbo, debilitate, non erit mortale, quia non orietur ex ſitu inordinato, ſed ex alia cauſa præter conjugum intentionem, qui dant operam rei licitæ, ſcilicet actui conjugali: imò parva effuſio ſeminis non arguit actum eſſe mortalem propter ſitum indebitum, cum illa etiam ſoleat ſequi ſervato ſitu naturali. Ita ille.

Sup. hoc ſupra ... in Reſ. 99. & illo, & uſque in fine.

4 Nota hic obiter in ſupradicta copula cum variatione ſitus, etiamſi vir ſit incubus, & fœmina ſuccuba, licèt petens peccaret venialiter, reddentem non peccare, ſufficit enim illi pro cauſa nolle diſplicere alteri, & nolle dare occaſionem diſcordiæ propter rem, quæ ipſa per ſe non eſt intrinſecè mala. Et ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur Leander *de Sacrament. tom.2. tract.9. diſp.25. quæſt.34.* imò Caſtrus Palaus *ubi ſuprà* ex Pontio, & Sanchez, putat in ſupradicta copula cum variatione ſitus non adeſſe peccatum mortale, etiamſi ſcias non ita certo prolem generari, ac ſi debito modo fuiſſes uſus, quia non teneris generationem convenientiori modo procurare; ſatis enim eſt ſi modo convenienti eam procures. Illud certum, ſi ſcias ex prædicto concubitu generationem impediri, eo quod fœmina vel ob humiditatem, vel laxitatem non valet ſemen retinere, peccatum eſſe mortale, quia perindè eſt, ac ſi ſemen extra vas effunderes. Quod verum cenſeo, etſi ea expulſio, ſeu non retentio procedat ex aliqua infirmitate temporali fœminæ, quæ ſemen retinere poteſt ſervato naturali modo concubitus.

Quoad hoc ... Reſ. ...

5 Non deſeram etiam hic obiter annotare, Martinum de San Joſeph *in mon. Confeſſ. tom.1. lib.1. tract. 50. de matrim. num.2.* ſic aſſerere: (Pero ſi la criatura eſtà inanimada, aunque aya peligro de que no paſſe adelante por la copula, no ſerà pecado mortal perdir, ni pagar el debito, porque no es razon privar de ſu derecho à los caſados, por eſſo, que no es de gran importancia.) Ita ille, qui citat Sanchez, & Hurtadum.

RESOL. CLXXXVI.

An aliquando conjuges excuſentur à peccato, ſi effundant aliquid ſeminis extra vas?

Et excuſantur primo à mortali, caſu, quo parva aliqua pars ſeminis elabatur, dummodo alia retineatur; & abſque veniali, caſu, quo præter intentionem, dum vir legitimè congredi conatur, ac ex feſtinatione, & vigore naturæ ſemen extra vas effunditur.

Secundò docetur, quod ſi ſolum ſit periculum, ut amens ſeminet extra vas, non ideò cenſenda ſit ei illicita copula.

Tertiò notatur, quod maritalis copula eſt licita ſeni, qui dum congreditur cum ſua uxore, effundit ſemen extra vas, &c.

Quartò quæritur de malitia ſpeciali pollutionis extra vas inter conjuges, & quomodo illam in Confeſſione debent explicare, docetur, quæ doctrina eſt valdè notanda à Confeſſariis. Ex p.11. tr.8. & Miſc.8. Reſ.36.

§.1. RESPONDEO tanquam certum; eſſe quidem lethale ſi conſulto, & cum advertentia id à marito fiat. Quia eſt peccatum mollitiei, cujus eſt intrinſeca malitia. Sic omnes Doctores. Limitant tamen hanc ſententiam præfati Authores, docendo, poſſe quandoque id abſque mortali contingere culpa; quandoque etiam abſque veniali. Abſque mortali, caſu quo parva aliqua pars ſeminis, dummodo alia retineatur, elabatur. Abſque veniali etiam caſu, quo præter intentionem, dum vir legitimè congredi conatur, ex feſtinatione quadam, & vigore naturæ ſemen extra vas effundit. Ita Hurtado *de Sacram. matrim. diſp.10. diffic.5. nu.20.* & me citato Leander *de Sacram. tom.2. tr.9. diſp.25. q.39.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. Ad. dit.

2 Dico ſecundò, quòd ſi ſolum ſit periculum, ut amens ſeminet extra vas, non ideò cenſenda ſit illicita copula, quia nimirum conjux ſanus dat operam rei licitæ, & præter ejus intentionem, ac per accidens evenit illa effuſio. Undè licèt aliquando ita contingat ex defectu amentis, non ſemper ita eveniet. Ita Dicaſtillus ex Sanchez, & alii *tom.3. de Sacrament. tract.10. diſp.9. dub.4. n.47.*

Sup. hoc infra in Reſ. 210. §. Notandum eſt & lin. 4.

3 Dico tertiò, quod maritalis copula ſit licita ſeni, qui dum congreditur cum ſua uxore, effundit ſemen extra vas. Itaque quando ſenex habet probabilem ſpem ſeminandi intra vas, poteſt uti copula, utitur enim jure ſuo, etiam ſi fortè contingat ſemen quandoque, aut ſæpè extra vas effundi, perindè atque dictum eſt locis notatis de frigido, cui conceſſum eſt triennium experientiæ, ut conetur ad copulam. Quamvis autem ſenex ſciat ſe non poſſe effundere ſemen intra vas, atque adeò non poſſe uti copula, vel conari ad illam, poteſt nihilominus uti oſculis, & amplexibus, ſi id fieri poſſit citra periculum pollutionis alterius conjugis. Ita ex Sanchez Dicaſtill. *ubi ſupra dub.7. num.77.*

4 Sed ſi aliquis incidenter hic quærat de malitia ſpeciali pollutionis extra vas inter conjuges? Reſpondeo cum Dicaſtill. *ubi ſuprà num. 82.* ejuſmodi peccatum inter conjugatos extra vas legitimum, eſſe gravius quàm ſimile inter ſolutos. Deindè hujuſmodi peccatum eſſe contra naturam, & habere malitiam adulterii tam ex parte viri, quàm uxoris conſentientis, tenerique in Confeſſione explicare utramque circumſtantiam adulterii, imò addo cum eodem Sanchez *num.5.* non ſatis eſſe dicere commiſi adulterium cum conjugata in genere, & ſimul peccatum contra naturam; ſed explicandum eſſe, id fuiſſe commiſſum cum propria uxore. Prima pars reſponſionis, quod ſcilicet ſit gravius inter conjuges, quàm inter ſolutos conſtat; quia inter ſolutos tantùm eſt merè peccatum contra naturam; inter conjuges verùm etiam eſt peccatum adulterii, ut dicitur in ſecunda parte reſponſionis, quam ſic etiam probo: Quia neuter conjux ſervat alteri ſuum corpus caſtè, quod ad bonum fidei pertinet: neque enim alter alterius conjux eſt ad illum actum, ſed ad naturalem, ut docuit, & obſervavit Cajetanus *2. 2. quæſt.154. art.1. in ſolutione ad 4.* Atque hoc videtur voluiſſe Divus Ambroſius *lib.1. de Patriarch.* & refertur *cap. Nemo 32. q.4.* ubi ait: Nec hoc ſolùm eſt adulterium cum aliena peccare conjuge, ſed omne quod non habet poteſtatem conjugii. At talis actus poteſtatem conjugii non habet (ut patet) ergo eſt adulterium.

Quoad hoc ſupra ... Reſol. eius ... notat.

5 Denique tertia pars, quod ſcilicet explicandum ſit fuiſſe peccatum cum propria conjuge, nec ſufficiat explicare in genere malitiam adulterii, ſic probo: quia ſi dicatur fuiſſe cum perſona conjugata in genere, eo modo confeſſionis explicatur injuſtitia adverſus conjugem illius perſonæ, cum tamen nulla talis interveniat. Præterea ſi tale peccatum fiat cum propria conjuge renitente, & ad id coacta, ultra malitiam adulterii, haberet quandam malitiam raptus, quæ etiam explicari debet, utpotè diſtincta. Quod ſi fiat cum conſenſu illius, hoc ipſum erit explicandum. Neque ſufficiet dicere, ſe commiſiſſe tale peccatum cum fœmina conjugata, conſentiente viro illius, intelligendo ſeipſum, qui eo ipſo, quod peccat cum uxore ſua conſentit, ut illa peccet. Hoc inquam, non ſufficit, quia in tali caſu explicaret etiam malitiam, qua fuerit cauſa ut vir talis fœminæ conſentiret in eam turpitudinem, quæ malitia tunc non interfuit, cum ipſe non dederit alteri viro occaſionem peccandi, ſed ipſemet fuit, qui contra ſeipſum, & contra jus ſuum, & propriæ uxoris talis peccati auctor, & cauſa fuit, non dans alteri viro occaſionem ſic peccandi. Vide etiam præter Dicaſtillum, Reginaldum *tom.2. lib.31. n.333.*

RESOL. CLXXXVII.

Notabilia quædam circa coitum conjugale?

Et primò quæritur an ſaltem liceat perfricare pudenda ſua circa vas præpoſterum uxoris, vel in os eius intromittere, ceſſante pollutionis periculo?

Et an

Et an conjugati peccent mortaliter, vel tantùm venialiter ex conscientia erronea, si variant situm ordinarium in coitu, etiamsi eo copula modo aliqua pars seminis elabatur?

Et notatur, quod vir expectare non tenetur, licet possit, etiam effuso semine, copulam continuare, ut fœmina seminet.

Secundò advertitur seminationem extra vas posse aliquando contingere sine ulla culpa in conjugatis, ut in viris potentibus, &c.

Tertiò docetur viro cum uxore licere inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatam non absolvere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor ea inchoata copula contenta sit.

Quartò quæritur, an sit peccatum mortale accedere ad menstruatam uxorem?

Quintò, an sit peccatum veniale accedere ad uxorem gravidam, si non adest periculum incontinentiæ? Ex p.3. tract.4. Ref.203. alias 204.

Quæ hîc sequuntur. Sup. hoc in to. 2. tr. 6. Resol. 2. §. Quæritur quintò, & propera in pro pudenda intromittere, supra in Ref. 184. §. penult. & ultim. & in aliis præsertim in annot. 1. dicti §. penult.

§.1. DIximus *in resol.37. tract.3. misc.* contra aliquos DD. non esse licitum conjugato incipere actum sodomiticum cum uxore: quæro nunc an saltem liceat perfricare pudenda circa vas præposterum. Affirmativè respondet Sanchez *de matr. tom.3. lib.9. disp.17. numer.5.* ubi sic ait. Si vir superficie dumtaxat vasis præposteri uxoris refricaret sua verenda, vel in os ejus intromitteret, cessante omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale, cum os non sit vas ordinatum ad copulam sodomiticam, nec intra vas præposterum, ad eam tendens virile membrum includatur, sed solùm superficiem ejus externam tangat; quare tactus hic reputatur instar aliorum inter conjuges, qui ad summum culpæ veniales sunt, ita Sanchez.

2 Sed hæc opinio mihi non placet, & illam reprobat novissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.10. cap.11. numer.5.* ubi sic asserit. Non omnes tactus licent inter conjuges, & ita neque licet perfricare pudenda in vase præpostero uxoris, & aliud asserere, mera turpido est, & habenas laxare libidini. Sic Pontius, & ego.

3 Notandum est tamen, aliquos conjugatos peccare mortaliter ex conscientia erronea, si variant situm ordinarium in coitu: nam ex se est tantùm peccatum veniale, dummodo copula habeatur semper in vase naturali, quod verum esse putat Pontius *ubi suprà*, etiam si eo copulæ modo aliqua pars seminis elabatur, dummodo retineatur alia; docent enim Medici, non totam seminis quantitatem in matrice retineri. Rursus docet, neque esse peccatum mortale, quamvis ex eo modo concumbendi non ita certum sit fore prolem; non enim conjuges tenentur uti medio certiori ad prolem suscipiendam, sed satis est ut utantur convenienti. Docet etiam non esse necessarium, ut uterque simul concurrat ad seminis effusionem; quare expectare vir non tenetur, licet possit etiam effuso semine copulam continuare, ut fœmina seminet.

Sup. hoc supra dicto principio Resol. 182. & 83. & praecipue post medium, §.1. sed lege eam per totam. Sup. hoc infra in Resol. 216.

4 Addit idem Auctor, seminationem extra vas posse aliquando contingere sine ulla culpa in conjugatis, ut in viris potentibus, dum congredi conantur, poterit evenire, ut ex festinatione præter intentionem semen effundatur, id enim non vitio, sed naturæ festinationi, & vigori tribuendum est.

Sup. hoc in Resol. præterita, §. ad medium, vers. absque.

5 Nota etiam contra Sylvestrum, Rosellum, & Azorium, viro cum uxore licere inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatam coitum non absolvere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor ea inchoata copula contenta sit. Item contra Azorium, & alios Theologos, & Jurisperitos, quos adducit Sanchez *lib.9. disp.21. n.2.* non est peccatum mortale accedere ad menstruatam uxorem: imò aliqui in tali coitu nullam culpam agnoscunt, idque probabile putant Sanchez *ibidem num.7.* licet ipse asserat esse tantùm culpam venialem, nisi etiam hæc excusent ex eo, quod urgeat incontinentiæ periculum. Et hæc omnia, ut dixi, docet Pontius cum multis aliis *loco cit. de matrim. lib.10. cap.11. num.3.6. & 9. & cap.14. num.5. & 6.* quæ sunt à Confessariis valdè notanda, ut non imponant onus ferre nolentibus, & ubi non est.

Et sup. contenta in hoc §. Nota etiam, infra in Resol. 201. §. Et ex his, & in Resol. 205. 206. 209. & 213. ult.

6 Sed pro coronide hujus resolutionis dico, quod licet Pontius *in dicto cap.14. num.7.* cum Azorio putet esse peccatum veniale, accedere ad uxorem gravidam, si non adest periculum incontinentiæ, ego tamen puto in tali copula nullam culpam intervenire, & ita docet ex Sanchez Coninch *de Sacrament. disput.34. dub.9. concl.4.* & Villalobos *in sum. tom.1. tract.13. diffic.41. n.9.*

Quo ad hoc infra sup. §. ult. Ref. 183.

R E S O L. CLXXXVIII.

Olim per litteras à quodam Sacerdote interrogatus fui de opinionibus Doctorum circa præsentes casus.

Primus, &c.

Secundus, si quis conjugatus immitteret membrum virile in os fœminæ, an peccaret mortaliter?

Tertiò, si absente conjuge liceret seipsum tangere libidinis, vel voluptatis causa, absque pollutionis periculo?

Et an peccet mortaliter conjux, qui intra vas naturale fœminæ digitos quasi membrum virile immittit, sicuti est peccatum mortale inchoatio copulæ sodomiticæ cum uxore, etiam non animo consummandi nisi intra vas legitimum?

Et adverte, quod primus casus non pertinet ad istum tractatum. Ex p.2. tr.17. & Misc. 3. Ref.37.

Sup responsionem contentam in lin. 1. & medio secundo hujus Ref. supra in Ref. 184. §. penult. & in aliis ejus not.

§.1. AD secundum respondet etiam Sanchez, *ubi suprà disp. 17. n.5.* negativè, sicut etiam ego opinor non peccare mortaliter, si conjux intra vas naturale fœminæ digitos quasi membrum virile immittat. Ratio est quia talis tactus non est medium improportionatum, nec alterius ordinis luxuriæ, sicuti est inchoatio copulæ sodomiticæ, etiam non animo consummandi nisi intra vas legitimum, licet Navarr. *lib. de pœnit. & remiss. cons.7.* Angelus *ver. debitum, n.25.* & novissimè Zerola *in praxi pœnit. c.12. q.25.* cum Jacobo de Graffis *tom.1. lib.5. de adult. cons.3. n.11.* Gambacurta *de cas. reser. cas.2. de sodomia, n.5.* Zanardus *in direct. confessor. part.1. tract. de matr. cap.41.* §.10. hoc ultimum etiam conjugatis concedant. Sed non posse dictos actum sodomiticum incipere, contra præfatos DD. docet Bonacina *de matr. q.4. punct.11. n.12.* Sanchez *lib.9. disp.17. nu.4.* & novissimè Rodriguez *in sum. tom.3. c.88. n.2.* & Basilius Pontius *de matr. lib.10. c.11. n.5.*

2 Ad tertium Salas *ubi sup. n.129.* sentit culpam esse lethalem, si conjux libidinis causa seipsum tangat; nam ut ait ipse, tactus qui nec fiunt cum conjuge, nec ad finem conjugii referuntur, revera non sunt conjugales: nam fiunt à conjugato, ac si conjugatus non esset, sed solutus: ergo sunt mortales, non minus ac si essent in solutis, & sic etiam tenet Vasquez *in p.2. to.2. disp.113. n.4.*

Sup. hoc in duab. Resol. seqq. & infr. in Res. 196 §. sed maior. & supra in Resol. 17. §. Nota tamen, & in to. 2 tr. 6. Resol. 10. §. Quæritur sexto, prope finem.

3 Attamen supradictus Sanchez *loc. cit. disp.44. n.16.* docet, secluso periculo pollutionis, non esse mortale, sed tantùm veniale hoc facere; cum hac tamen limitatione, nisi tactus ex natura sua accommodatus sit, ut homo in seipso quantum possit effingat coitum. Ratio est, quia cùm tactus illa suapte natura indifferens sit ad copulam conjugalem, & ad illicitam, possitque ad unam, & alteram referri, nec ex intentione tangentis se, à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, ut ad copulam illicitam ordinetur, non est cur de culpa mortali damnandus sit. Et sic hanc sententiam sequuti sunt etiam multi alii Theologi Societatis JESU, ut ipse Salas *loc. cit. n.128.* notavit.

4 Ad argumentum in contrarium, respondetur non posse dici eum tactum non esse actum conjugis, quia non habetur cum conjuge; quoniam ut actus conjugis sit, non opus est cum conjuge fieri, sed satis est, ut ad actum matrimonialem præsentis conjugii suapte natura ordinari possit, nec ab hoc scopo ex intentione operantis aberret. Verùm his non obstantibus, opinionem Vasquez, & Salas, asserentium tali casu adesse culpam lethalem, puto esse amplectendam: & ideò, ut *supra* apud Sanchez in novissima editione sententia contraria non invenitur impressa.

R E S O L. CLXXXIX.

An conjugatus, si seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, peccet mortaliter? Ex p. 3. tr. 4. Ref.214. alias 215.

Sup. hoc in Ref. præterita, §. Ad tertium, & in aliis ejus annot.

§.1. AFfirmativè respondet Montesinus *in p.2. D.Th. tom. 2. q.74. art.8. q.5. in fin.* Joan. de la Crux *in direct. p.1. prae.6. art.9. dub.12.* Salas *in p.2. tom.2. tr.13. disp.6. sect.24. n.129.* Vasquez *in p.2. tom.1. q.78. art.8. disp.123. n.4.* & Sancius *in selectis disp.21. n.26.* Et ratio est, quia conjux non habet dominium proprii corporis in ordinem ad usum veneris secum explendum, sed tantùm, habet dominium corporis consortis sui: quapropter utens proprio corpore in ordine ad venerem secum utitur. Ergo, &c. Et ita peccare mortaliter conjuges in tali casu docent Doctores citati.

2 Sed Thomas Sanchez *de matrim. tom.3. lib.9. disp.44. n.16.* contrarium tenet, & putant tantùm peccare venialiter, quia cùm tactus ille suapte natura indifferens sit ad copulam conjugalem, vel illicitam, possitque ad unam, vel alteram referri, nec ex intentione tangentis se à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, ut ad copulam illicitam ordinetur, non est cur de culpa lethali damnandus sit. Nec dici potest eum tactum non esse actum conjugis, nam non desideratur, eum cum conjuge fieri, sed satis est, ut ad conjugem præsentem suapte natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illa utentis deviet. Ita Sanchez, adversus quem insurgit Sancius *ubi suprà.* Nam licet actus ille indifferens dicatur in eo sensu, quod ordinabilis est ad fornicationem, vel copulam conjugalem, tamen intrinsecè malus est, quatenus per illum utitur conjux proprio corpore, in ordine ad venerem secum explendam, quod illi prohibitum est, & non in ordine ad explendam cum conjuge, quæ absens reperitur. Ergo, &c. Et ideò tu tene primam sententiam.

R E S O L. CXC.

An conjux in absentia alterius, si tangat libidinosè sua membra pudenda, peccet mortaliter? Ex p.4. tr.4. & Misc. Ref.137.

Sup. hoc in Res. praecedente, & in Ref. 2. post praecedentem, §. Ad tertium & in aliis ejus annot.

§. 1. OBscœna sunt hæc, fateor, sed omnia munda mundis, & Confessarii in omni materia debent discernere inter lepram, & lepram, & scire quodnam sit peccatum mortale, quod veniale. Hanc quæstionem, quia practicabilis est, ego tractavi *in* 3. *part. tract.* 4. *resol.* 215. & pro negativa sententia adduxi Thom. Sanch. cui nunc addo Gasparem Hurtado *tractatu de matr. disp.* 10. *diffic.* 10. *nu.* 47. ubi excusat à mortali tactum, quo conjux etiam in absentia alterius tangit libidinosè sua membra pudenda, quamvis commovenda, & alteranda, quando non est periculum effusionis seminis futuræ extra vas, quia etiam illi tactus, sua natura ordinantur ad actum conjugalem, quamvis actu non referantur ad illud, & ita hanc sententiam docet etiam Petrus Ochagavia *de Sacrament. tract.* 5. *de matrimon. quæst.* 12. *num.* 9. *in fine*, ubi sic ait: Puto etiam unum conjugatum absentem ab alio sua membra tangentem, & commoventem propter solam voluptatem captandam tactum, absque periculo pollutionis, non peccare mortaliter, quia tactus ille, licet actu non referatur ad conjugium, satis est eum suapte natura ordinari ad præfatum conjugium, sicut contingit in delectatione morosa. Ita ille.

2 Et tandem novissimè etiam ex Societate JESU tamquam probabiliorem tenet hanc opinionem Joannes Præpositus *in* 3. *part. D. Thom. qu.* 6. *de bonis matrim. dub.* 26. *num.* 188. ubi sic ait. Petes utrùm conjux possit absque gravi peccato seipsum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam? Negat Vasquez, asserit Sanchez, cujus sententia videtur probabilior, quia talis contactus exercetur intra limites matrimonii, estque natura sua idoneus ad copulam licitam, nec ordinatur ad illicitam; ergo nihil per eum committitur repugnans fidei conjugali, aut matrimonii fini, & proinde ex illis capitibus non contrahit malitiam mortalem, quam non potest aliundè contrahere si absit pollutionis periculum. Ita ille. Unde hanc sententiam, quæ priùs pro se solùm Sanchez habebat, nunc habet alios tres Patronos; sed tu ne recedas à contraria cum Doctoribus, quos citavi in dicta resolutione, asserentes in tali casu peccatum mortale adesse, nec aliter sentiendum esse puto, quicquid Sanchez Hurtado, & alii asserant.

RESOL. CXCI.

An sit peccatum mortale, si conjuges inter se tangant, & osculentur pudenda propter saltem voluptatem.

Idem est de verbis impudicis, & aspectu partium verendarum, & amplexibus inhonestis inter conjugatos, modo non sit periculum pollutionis.

Et notatur, quod si aliquis sine interruptione morali multoties osculetur pudenda alicujus fœminæ, vel pueri, sufficit, ut in confessione dicat, osculatus sum solutam, vel puerum, & non est opus explicare, quod talis tactus, vel osculum fuit in partibus pudendis. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 224. alias 225.

Sup. hoc infra in sequentibus Ref. 194. & praeter post Praepositum ... ejus annot. & sequentibus Ref. 196. §. Et ... & supra in Resol. 17. §. Idem.

§. 1. ESse peccatum mortale à fortiori docet Paludanus *in* 4. *dist. qu.* 3. *art.* 2. *conclus.* 6. Sylvester *ver. debitum conjugale, quæst.* 7. & neotericis Rodriquez *in summ. novissima tom.* 1. *cap.* 129. *concl.* 11. ubi sic asserit. (Los casados que se deleytan en tactos venereos, no los queriendo ordenar à copula conjugal, pecan mortalmente, aunque Cayetano diga que no, cessando el peligro de polucion, en pero como ordinariamente ay esse peligro, no deve ser amitida la opinion de Cayetano, pues de las cosas morales avemos de juzgar, conforme lo que comunemente acaeze, y no avemos de acudir a metaphisicas,) Ita ille.

2 Sed si hæc opinio esset vera, væ væ conjugatis; igitur contrariam sententiam docent communiter Doctores, etiamsi tactus, oscula sint in partibus pudendis, unde Zanardus ex Dominicanorum familia *in directorio Confessar. part.* 1. *de Sacram. matrim. cap.* 41. *numer.* 24. sic ait: Dico non esse peccatum mortale citra periculum pollutionis, quoscumque tactus, oscula, verba impudica, & aspectus partium verendarum inter conjuges. Sed audiamus Sylvium *in* 2. 2. *q.* 154. *art.* 4. *concl.* 61. Oscula, (ait) tactus & amplexus etiam inhonesti, inter eos adinvicem si fiunt conjugati, excusantur à mortali, quamvis fiant ob delectationem absque intentione copulæ conjugalis; modo non sit periculum pollutionis. Idem docet Filliuc. Societatis JESU *tom.* 1. *tract.* 30. *cap.* 10. *num.* 195. ubi sic asserit. Infertur oscula in partibus inhonestis à fortiori esse peccata mortalia: hæc enim in his partibus non fiunt nisi ex amore libidinoso, & depravato, & practicè loquendo, semper oscula libidinosa inter non conjugatos. Inter hos autem, etsi non sint censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt, qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum nimis mollem, & libidini deditum. Ita ille, & ego. Vide etiam Salas *in part.* 2. *tom.* 2. & *quæst.* 74. *tract.* 13 *disp.* 6. *dist.* 26. *nu.* 169. Granado etiam *in p.* 2. *contr.* 6. *tract.* 4. *disp.* 7. *n.* 4.

3 Ad argumentum verò Rodriquez respondeo, supradicta oscula, & tactus communiter non fieri cum periculo pollutionis, & si tale periculum in aliquibus adesset; illis uti minimè possent, ut dictum est. Notandum est tamen hic obiter, quòd si aliquis interruptione morali multoties osculetur pudenda alicujus fœminæ, vel pueri (ignoscite pudicæ aures) sufficit, ut in confessione dicat, Osculatus sum solutam, vel puerum, & non opus est explicare, quòd talis tactus, vel osculum fuit in partibus pudendis; nam est hæc tantùm circumstantia aggravans, quæ secundùm probabilem opinionem, quam ego teneo, non est necessariò in confessione aperienda.

RESOL. CXCII.

An in aliquibus casibus tactus, oscula, &c. sint licita inter conjugatos cum periculo pollutionis? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 216. & alias 217.

§. 1. REferam hic tantùm verba Michaelis Zanardi Dominicani *in direct. Confess. p.* 1. *de Sacram. matrim. cap.* 21. *q.* 27. *fol. mihi* 908. ubi sic asserit. Tactus, & oscula conjugati cum conjuge cum periculo pollutionis, imò cum pollutione quandoque non sunt peccata mortalia. Primò, si pollutio accidat petenti; quia quamvis petens non possit petere oscula cum periculo pollutionis, poterit tamen pati ea, etiamsi polluatur, quia non dat operam rei illicitæ, & hoc est præter intentionem ejus. Secundò, nec etiam in petente, si intenderet copulam; & dum jam ostendit per oscula eam excitare, polluitur propter supradictam rationem. Nec tertiò, si fierent ad excitandum amorem, vel ad eum conservandum, & tum propter intentionem sequeretur pollutio. Ita Zanardus, & ante illum Sanchez *tom.* 3. *lib.* 9. *disput.* 45. *n.* 35. quem etiam sequitur Filliucius *to.* 1. *tract.* 10. *p.* 1. *c.* 9. *n.* 356.

Sup. hoc in duab. seq. & infra Ref. 107. §. Dicendum, ad lin. 6. & in to. 2. tr. 6. Resol. 10. §. Quaestio in prima.

RESOL. CXCIII.

An aliquando sint licita oscula, & tactus inter uxoratos, cum periculo pollutionis?

Et pro confirmanda doctrina hujus quæstionis adducitur, quod petere debitum cum aperto periculo effusionis seminis extra vas naturale, est peccatum mortale.

Et quod si dans operam rei alioquin licita, & præcepta, & advertat, retenta actione, ut possit impedire, tenetur impedire, alioquin mortaliter peccabit. Ex p. 6. tr. 7 & Misc. 2. Ref. 65.

§. 1. PRo parte affirmativa *in* 3. *part. tract.* 4. *resol.* 227. adduxi Zanardum Dominicanum, Sanchez & Filliucium Jesuitas: & hanc sententiam ex eadem Societate tanquam probabilem admittit novissimè Stephanus Bauny *in Theol. Moral. part.* 1. *tract.* 12. *quæst.* 5. ubi sic ait. Hæc opinio si quid habet ponderis, id totum in Doctorum auctoritatem, qui illam invexerunt, & probaverunt referendum existimo. Sanè quia benigna est, & in conjuges indulgens, si quis eam sibi sequendam credet, non magnopere repugnabo. Ita Bauny. Et ideò, quidam Confessarius excusabatur Conjugem, quæ, cùm maritus illam osculabatur in pollutionem incidebat: & etiam excusabat ipsum virum, quando osculabatur uxorem ad excitandum amorem, vel ad eum conservandum, & præter intentionem pollutio sequebatur.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis & ejus annot.

2 Sed hæc opinio displicet Joanni Præposito *in* 3. *part. D. Thom. q.* 6. *de Sacram. matrim. dub.* 25. *nu.* 186. ubi sic ait. Conjuges, qui actum conjugalem exercere possunt absque gravi peccato se mutuò amplecti, tangere, osculari, &c. quamvis hos actus ad copulam non referant: quia tales actus ratione contractus, & status matrimonialis cohonestantur, & redduntur liciti; ac proindè suam malitiam debent aliundè contrahere: non contrahunt autem aliundè, quàm quò non ordinentur in finem, & proindè solùm invenitur defectus ordinationis in finem, qui solùm venialem malitiam continet.

3 Probatur. Conjux ratione contractus matrimonialis habet dominium corporis suæ compartis in ordine ad actum carnalem; & proindè in ordine ad actus natura sua prævios: quo dominio, & usu dominii non privatur, eo quòd hic & nunc nolit actum consummatum. Adverte tamen debere abesse periculum pollutionis & scandalum in alterutra parte.

4 Dices hi actus de se sunt liciti, tantumque contrahunt malitiam venialem propter defectum ordinationis in finem: actus autem licitus & honestus non contrahit mortalem malitiam ex prævisa pollutione, &c. Ergo, &c. Respondeo sepositis opinionibus, quæ versantur circa materiam minoris propositionis, negando eamdem minorem quoad actus, de quibus est sermo: nam tactus, oscula, amplexus inter conjuges eatenus licent, quatenus quæruntur intra limites matrimonii: & per consequens in quantùm nihil sequitur repugnans fini, & institutioni seminis: sequitur autem aliquid repugnans, si semen extra vas effundatur, neque pollutio in eo casu dici potest solùm permissa, cùm sequatur ex impetu illius motus carnalis, qui per se intenditur. Confirmatur; petere debitum cum aperto periculo effusionis seminis extra vas naturale est peccatum mortale: ergo etiam actus subordinati contrahent malitiam mortalem, si subsit consimile pollutionis periculum. Cùm verò frequenter subesse possit in contractibus

valdè

valdè impudicis, hi omninò sunt conjugibus dissuadendi; nisi ordinentur ad copulam, vel saltem ea petatur, quando advertitur periculum. Unde videtur minùs probandum, quod ait Sanchez *lib.9.de matrim.disp.45.n.36.* non semper esse mortales tactus exercitos cum periculo pollutionis etiam in petente: id, inquam, minùs probatur, cùm pollutio eo casu possit vitari petendo actum conjugalem, quem conjugatus potest exercere. Confirmatur, si dans operam rei alioquin licitæ & præceptæ advertat inde secuturam pollutionem, quam retenta actione possit impedire, tenetur impedire, alioquin mortaliter peccabit: cùm ergo conjugatus in nostro casu possit occurrere pollutioni per actum conjugalem, qui non est ei difficilis, tenetur illum exercere: propter quam rationem, per se loquendo, sentio compartem, quæ per modum reddentis eosdem actus cum delectatione venerea patitur, vel exercet, teneri actum conjugalem petere, si advertat in se pollutionis periculum, & nulla circunstantia extrinseca excuset: alioquin pollutionem censendam ei voluntariam, cùm eam possit impedire per medium non extraordinarium statui matrimoniali, idque sine magno gravamine, ut suppono. Huc usque Præpositus. Et Villalobos *in summ. tom.1, tract.13.diffic.42. n.1.* sic ait. (Los aspectos, tocamientos, son licitos entre los casados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de pollucion, y con los abracos y osculos se intentasse solo monstrar señal de amor, no seria pecado ninguno, non aviendo el dicho peligro.) Sic ille. Et revera in his materiis cautè procedendum est, nec habenæ laxandæ sunt.

Sup. hoc in to. ... 6. Resol. 30. §. Quæro sexto post medium, vers. Confirmat.

R E S O L. CXCIV.

An tactus, oscula, aspectus, & verba impudica sint licita inter conjugatos, etiamsi ex illis prævideatur sequutura distillatio, aut membrorum servientium generationi commotio? Ex part.3. tract.4. Ref.225. alias 226.

§.1. AD hanc quæstionem ita respondet Sanchez *de matr. tom.3. lib.9. disp.46. n.43.* Non existimo esse mortale in conjugatis per tactus, & verba turpia, delectationemque veneream ex copula cogitata consurgentem dare causam commotioni membrorum servientium generationi, & incurrere in delectationes prævisas, quamvis inter solutos id esset lethale; nam hoc non est grave damnum generationis in tali statu, & aliundè eæ delectationes, & spirituum commotiones in eis vacant culpa mortali. Ita Sanchez, & post illum Salas *in part.2. tom.2, quæst.74. tractat.13. disp.6. sect.18. numer.123.* & Villalobos *in summa, tom.1. tract.13. difficul.42. numer.1.* ubi sic asserit. (Los aspectos, tocamientos, y delectaciones son licitos entre los casados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de polucion, porque el acto a que se ordenan, ò de donde nace la delectacion, no es pecado entre los casados, si con los abrazos y osculos se intentasse solo mostrar señal de amor, no seria pecado ninguno no haviendo el peligro dicho, mas si aquellos actos fuessen dirigidos solo a deleyte sin animo de llguar à la copula, solo seria pecado venial, y aunque en esto vuiesse periculum delectationis, no seria pecado mortal entre casados.) Sic Villalobos, vide suprà *in resol.199.*

Sup. hoc lege doctrinam duarum Ref. præcedentium, & illarum annot.

Sup. hoc doctrinæ Villalobos lege super Resol. 19. & 43. ejusque & in Ref. præterita ad literam in fine.

Quæ hic est in ... Ref 197.

R E S O L. CXCV.

Quidam vir in absentia conjugis sæpius habuit delectationem de actu conjugii præterito, & etiam futuro, ac si actu præsens esset, sine tamen aliquo periculo pollutionis: Confessarius obligavit illum ad explicandum numerum prædictarum delectationum, quæsivit postea à me, an verò in illis delectationibus peccaverit mortaliter?

Et quid, si ex tali delectatione procedat aliqua commotio, & alteratio in partibus pudendis absque periculo tamen pollutionis?

Et deducitur, quod in Viduis esset lethale delectari de copula præterita, quasi tunc esset præsens? Ex part.2. tract.17. & Misc. 3. Ref.36.

§.1. QUòd sic opinatus est Sylvest. *verb. delectatio. num.2.* & Navarr. *cap.16.num.10.* quos sequuti sunt neoterici multi, ut Joan. Salas *in p.2. tom.2. tract.10.disp.6. sect.20.n.205.* Azor. *tom.1. lib.4.c.6.q.8.* Fernandez *in suo exam.Theol. part.4. cap.2. §.4.n.6.* & novissimè Rodriguez *in summ. tom.3. cap.88. nu.7.* Probatur, quia de similibus idem jus, & judicium est: sed in viduis esset lethale delectari de copula præterita, quasi tunc esset præsens. Ergo idem erit, & in conjugatis.

Sup. hoc in Ref. seq. & in aliis ejus primæ not.

2 At ego semper in praxi contrariam sententiam amplexus sum, cum Curiele *in part.2.quæst.74. art.8. dub.3. §.2.difficultate, 3.* Zanard. *in direction. Theolog. part.1.tract.de matrim.cap.41.* Bonacina *de matrim. quæst.4. punct.8. num.12.* Sanchez *de matr. tom.3.lib.9.disp.44.n.3.* Vasquez *in part.2.tom.2. disp.113.cap.2. n.2.* Lessio *de just. lib.4.cap.3.dub.8. n.121.* Reginald. *tom.1.lib. 11. cap.5.n.52.* Medina *in part.2.quæst.74.art.8.* & Coninch. *de Sacram. disp.34. dub.11. n.113.* Et ratio est, quia delectatio sumit malitiam, & bonitatem ex objecto. At objectum hujus delectationis est licitum. Ergo licita erit, & delectatio. Et hæc opinio procedit, etiam si ex tali delectatione procederet aliqua commotio, & alteratio in partibus pudendis, absque periculo tamen pollutionis. Sic Bonacina, Zanardus, Vasquez, & Sanchez *ubi suprà*.

Sup. his vide in Ref. sequenti, in diversis ejus vers. & signanter in fine, & in §. ult. hujus Ref. & sup. late in Ref. 19.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 2. prope finem, vers. & hæc & lege infr. doctrinam Ref. 197. Et ex Ref. 199. §. Verum circa medium.

3 Ad argumentum contrarium respondetur, disparitatem esse manifestam, nam vidua non potest ita delectari circa actum habitum cum conjuge defuncto, quia hic actus jam in præsenti est ei illicitus; non autem est illicitus conjugatæ. Potest igitur conjux sumere delectationem de actu conjugii præterito, vel futuro, etiam si illum tanquam præsentem, & nunc exercitum per imaginationem constituat, & sic copula imaginaria se oblectare.

R E S O L. CXCVI.

An delectatio morosa conjugis de copula cum conjuge absente sit peccatum mortale?

Et quid, si ex ea delectatione consurgeret membri pudendi commotio, & alteratio absque pollutionis periculo?

Et infertur, quod in Vidua, & sponsa de futuro similis delectatio est peccatum mortale?

Sed major difficultas superest, an conjux possit absque gravi peccato se ipsum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam?

Et an conjuges non peccent mortaliter, qui libere possunt actum carnalem exercere, si hujusmodi tactus circa se, vel compartem exerceant ad sedandas carnis tentationes, quamvis actum conjugalem non intendant?

Et notatur delectationem morosam de actu conjugii in absentia non esse mortaliter illicitam conjugatis, etiam quoties copula conjugibus est illicita, vel ob circunstantiam extrinsecam, vel ob periculum sanitatis, vel abortus, &c. Ex part.9.tract.8. & Misc.3. Ref.44.

§.1. AFfirmativè nominatim contra me respondet Pater Bordonus *in consil. Regul. tom. 2. resol. 74. quæst.2. num.6.* Tum quia hujusmodi cogitatio non potest referri in bonum prolis, cum imaginatio nullum ordinem habeat ad prolem, neque aliquid operetur hujusmodi ordinatio, cùm sit merè intellectualis, & nugatoria ad hoc, non valens excusare à peccato: ergo peccaminosa est; neque refert, quòd quis copula conjugali cogitet ea intentione, ut eam referat in bonum prolis, quia ea imaginatoria frustratoria est ad hunc effectum, & quandoque non adest bonum prolis, si imaginatio referatur ad copulam sterilem. Tum quia in vidua similis delectatio est peccatum mortale: ergo & in conjugatis; cùm idem faciendum sit judicium de similibus, ex vulgatis Juribus. Tum quia non solùm debemus abstinere à malo, sed etiam ab omnibus illis mediis, quæ possunt nos inducere, & maximè proximè ad malum perpetrandum, quia finis, & mediorum eadem est ratio, *lib. oratio, ff. de sponsal.* media enim sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur, ibidem Bartolus; & finis dat necessitatem mediis, in quem si quis non potest, neque in mediis: & eadem obligatione quis tenetur ad media, qua constringitur ad finem; sed quilibet sub mortali tenetur se abstinere à moribus voluntariis partium pudendarum: ergo & mediis, per quæ tales motus causari possunt, cujusmodi est imaginatio copulæ etiam conjugalis inter absentes. Tum quia conjugati absentes ab invicem in quolibet actu venereo se habent, tanquam non conjugati, juxta illud Apostoli *1. Corinth.7.* Qui habent uxores tanquam non habentes sint. Ita ille, qui postea addit: Et ex his patet, quàm immeritò sententiam Sanchez Diana vocet probabilissimam: sufficit enim, si aliqualiter sit probabilis apud ipsum, & alios; nam apud me Judicatur improbabilis, cùm ex tali imaginatione proximè sequatur carnis alteratio, & voluntaria sensualis delectatio, quæ sine dubio peccatum grave est.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infr. in Ref. 198 §. Sed non & in Ref. 199. §. Verum.

Sup. hoc infra in fine hujus Ref. & in Resol. præterita, §. 1. in fine, vers. Sed in viduis, & late in aliis Resol. ejus not.

2 Sed etiam poterat penes ipsum sententia Sanchez magnam probabilitatem habere non solùm ex principiis intrinsecis sed saltem ex principio extrinseco, nempè auctoritate Doctorum: nam præter Sanchez, hanc sententiam docet Vasquez Lessius, Salas, Layman, Coninch, Sancius, Palaus, quibus adde Joannem Præpositum *in part. D. Thomæ quæst. 6. de bonis matrim. dub.26.num.192.* Ochagaviam *tract.5.de matrim. qu.12.* Hurtadum *disp.10. difficul.10. numer.47.* Martinum Perez *de Matrim. disp.54. sect.1. numer.7.* Bossium *tract.de Scrupulis, §.7. numer.152.* Dicastillum *de Just. lib.2. disp.3. dub.15. nu.220.* Et hi omnes meritò vocari possunt Gigantes Theologiæ: unde saltem ex eorum auctoritate nostram sententiam contra Patrem Bordonum satis probabilem esse patet. Nec desunt pro illa rationes. Quia talis delectatio appetitus sensitivi, & commotio membrorum, ac spirituum generationi inservientium in conjugibus de se, seu per se loquendo, ad copulam maritalem ordinantur, sicut & tactus impudici inter eosdem conjuges; per accidens autem est, quòd propter absentiam, aut aliud simile impedimentum copula non exerceatur: ergo sicut tactus impudici inter conjuges ob solam voluptatem, absque animo copu-

copulæ, eo quòd natura sua inter conjuges ordinentur ad actum conjugalem, ratione matrimonii, excusantur à culpa mortali, sicut excusatur à mortali culpa ipsa maritalis, ut tradit Sanchez *lib.9. de matrim. disp.*44. *nu.*11. & docent Doctores communiter, quos ipse allegat, & alii tam antiqui, quàm recentiores. Ita etiam matrimonium à mortali excusat in conjugibus delectationem in appetitu sensitivo de copula maritali cogitata, & ex ea ortam commotionem corporis, & spirituum generationi inservientium; cùm hæc omnia de se in conjugibus, sicut & tactus impudici, oscula, & amplexus, tanquam media ad finem ordinentur ad copulam materialem, quæ inter conjuges est licita. Quare omnia prædicta, si tantùm propter delectationem à conjugibus appetantur, & exerceantur absque pollutionis periculo, erunt peccatum veniale, quia extrahunt à suo fine; sicut enim defectus debiti finis in habenda copula conjugali, non est culpa mortalis, sed tantum venialis, nisi finis mortalis intenderetur, ut docet idem Sanchez *eodem lib.9. disp.8. num.*8. *&* 9. & est Doctorum communis: ita etiam defectus debiti finis in prædictis actibus præambulis ad actum conjugalem erit solùm culpa venialis, secluso alio fine mortali, vel periculo pollutionis: alioqui certum est peccare mortaliter conjuges, si animadvertant ex illa commotione sensitiva venerea, vel ex tactibus impudicis sequuturam pollutionem. Limitat præfatam sententiam Salas, affirmans esse mortale, si conjuges delectentur de copula maritali imaginaria, & ficta; sed rectè limitationem reiicit Palaus, eò quòd parùm referat copulam esse fictam, vel veram; si delectatio absolutè illis non est prohibita, & non tendit ad objectum formaliter malum. Neque prædictæ sententiæ obstat illam delectationem sensitivi appetitus, & commotionem corporis esse initium effusionis seminis; nam ordinatur ad coitum cum conjuge, & seminis effusionem intra legitimum vas; quod sufficit, ne sit mortalis culpa: quamvis tunc copula propter absentiam, vel aliud impedimentum simile haberi non possit. Sicut etiam non obstat, quod similis delectatio voluntaria, & commotio non sit licita in vidua ex cogitatione præteritæ copulæ maritalis: viduæ enim prohibita est copula carnalis, ac proindè etiam delectatio sensitiva illius cogitatæ: & in ea deficit matrimonium quod utrumque excusat. Itaque ex his omnibus patet, quod talis est delectatio, qualis est consensus in actum, de quo capitur delectatio; talis enim est delectatio, quale est objectum, ut docuit Aristoteles *lib.*10. *Ethicorum, cap.*4. *&* 5. Sed copula, de qua est delectatio, inter conjuges est licita: ergo ex hac parte non est culpabilis delectatio: esset autem culpa venialis, si careret debito fine, ad quem actus conjugalis à natura ipsa dirigitur. Et hæc sententia procedit etiam si ex ea delectatione consurgeret membri pudendi commotio, & alteratio absque pollutionis periculo, videlicet nullam esse culpam mortalem consensum in illam. Ratio est quia ut optimè docuit Vasquez *t.2. disp.*113. *num.*2. *&* 3. matrimonium excusans à copula mortali delectationem sensitivæ partis, subinde excusat quoque commotionem illam naturaliter ex ipsa consurgentem. Quare sicut esset culpa mortalis, si conjux in actu conjugali delectaretur in alterius viri, aut fœminæ cogitatione carnaliter delictorum; quia est delectatio morosa in objecto mortaliter gravi & turpi, ita è contra excusatur à culpa mortali illa delectatio, & commotio, quia est de objecto, & copula licita, tametsi per accidens sit alter conjux absens.

Sup. hoc infra in fine hujus Resol. & in alii ejus ult. not.

Sup. hoc in Res. ... in ... & in ... Res. 199. & inf. in Res. 199. § Verum, ... etiam si inde consurgit.

3 His tamen non obstantibus, concedo sententiam affirmativam Patris Bordoni, & aliorum esse etiam satis probabilem; sed constanter nego nostram esse improbabilem, quam præter Doctores citatos ex Societate tenet novissimè ex Neotericis Dominicanæ familiæ Magister Serra *in p.* 2. *D. Thomæ, tom.*2. *q.*74. *art.*8. *dub.*2. & Aravio ibidem *art.*10. *dub.*3. *n.*48.

4 Sed major difficultas est, an conjux possit absque gravi peccato seipsum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam? Alibi pro negativa sententia adduxi Vasquez, pro affirmativa Sanchez, cujus sententia visa est probabiliori Joanni Præposito, ubi supra *in* 3.*p. q.*6.*de bonis matrim.dub.*26. *nu.*188. quia talis contractus exercetur intra limites matrimonii, estque natura sua idoneus ad copulam licitam, nec ordinatur ad illicitam: ergo nihil per eum committitur repugnans fidei conjugali, aut fini matrimonii, & proindè ex illis capitibus non contrahit malitiam mortalem, quam non potest aliundè contrahere, si absit pollutionis periculum. Et hanc sententiam tenet etiam Hurtadus, & Ochagavia ubi supra, quibus adde Patrem Martinum Perez loco citato *de Matrim. disput.*53. *sect.*2. *num.*6. ubi sic ait: Dico, etiamsi conjugatus se ipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, solum esse venialem culpam; quia cùm tactus ille indifferens sit ad copulam conjugalem licitam vel ad illicitam, possitque ad unam, vel alteram referri, nec ex intentione tangentis, se distrahatur à sua natura, & ab hoc ordine, vel ad copulam illicitam ordinetur; non est cur de culpa lethali damnandus sit. Sicut dixit de morosa delectatione copulæ cum conjuge absente, non esse culpam lethalem, quia suaptè natura referri potest ad copulam conjugalem, licet actu non dirigatur. Unde falsum est, ut ille tactus sit conjugalis, desiderari, ut habeatur cum conjuge; non enim ut actus conjugis sit, requiritur eum cum conjuge fieri; sed satis est, ut ad conjugium præsens sua natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illo utentis deviet. Firmatur hoc idem, quia prædicti tactus impudici ideò inter solutos sunt mortales, quia excitant delectationem veneream similem illi, quæ habetur in copula, & ad hoc natura sua ordinantur. Igitur quibus licita est copula, & in ea dicta delectatio, ut conjugibus; etiam illi tactus liciti erunt, si finem aliquem honestum habent; veniales, si eo careant, sicut ipsa copula esset. Itaque dicendum videtur, quòd illi tactus, utpotè conjugis natura sua referuntur ad copulam conjugalem, à qua relatione non eximuntur, estò copulam non intendas, vel impossibilis sit ob alterius conjugis absentiam. Hæc enim per accidens contingunt, quæ relationem intrinsecam illorum tactuum non mutant. Præterea sicut ex matrimonio provenit copulæ conjugali honestas; sic tactibus, qui copulæ deservire possunt, tametsi per accidens non deserviant.

Sup. hoc supra in Res. 97 §. Nota tamen, & in Resol. 178. § Ad tertium & in aliis ejus not.

5 Sed his non obstantibus; Ego puto sententiam negativam Vasquez esse tenendam, & consulendam, quàm novissimè me citato tenet etiam doctus Pater Dicastillus *de Just. lib.*1. *disp.*3. *dub.*15. *nu.*218. quia ex matrimonio non habes potestatem tuo corpore utendi, nisi quatenus necessarium est, ut ab altero debitum petas, vel illi reddas; at in præsenti casu nec debitum petere, nec reddere intendis. Non igitur tibi licet prædictus usus. Deindè illi tactus, & carnis commotio ex se referuntur ad pollutionem, vel coitum. Ad coitum autem ut impossibilem nequaquàm referri possunt. Restat ergo, ut ad pollutionem referantur. Ergo sunt omninò illiciti.

6 Nego autem conjuges peccare mortaliter, qui liberè possunt actum carnalem exercere, si hujusmodi actus circa se, vel compatrem exerceant ad sedandas carnis tentationes, quamvis actum conjugalem non intendant; quia status matrimonialis in natura lapsa non tantum recipit generationem prolis, sed etiam est institutus ad sedandas carnis tentationes; & proindè actus illius potest licitè in hunc finem, relicto alio fine, assumi: unde si in hunc finem exerceantur, ne quidem videntur venialia, secundùm Præpositum ubi suprà.

7 Nota etiam hic obiter delectationem morosam de actu conjugii in absentia non esse mortaliter illicitam conjugatis, etiam quoties copula conjugibus est illicita, vel ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum conjugem arcet ab usu matrimonii, ob periculum sanitatis, vel abortus, vel ob aliquod impedimentum naturale post matrimonium supervenienз, puta, ob impotentiam, coeundi matrimonio contracto supervenientem, & delectationem appetitus sensitivi de copula maritali cogitata, ut præsenti, in eisdem conjugatis esse licitam, & excusari saltem à culpa mortali; sicut ex similibus casibus liciti sunt inter eosdem conjugatos tactus impudici, secluso periculo pollutionis, ut docet etiam Fagundez *in Decalog.lib.*9.*c.*6. *num.*2.3. *&* 4. & ratio est eadem, quia talis delectatio, & tactus de se, & ex natura sua ordinantur ad copulam conjugalem, & per accidens est, quòd non exerceatur, seu exerceri non possit. Quare cùm eadem copula tunc licita, & prohibita, vel impossibilis, solum per accidens, & ab extrinseco; licita etiam erunt delectatio illa, & tactus, qui de se ad actum conjugalem tanquam ad finem tendunt. Et tactus poterunt excusari à veniali, si non ob solam delectationem, sed ad conciliandum amorem, vel ad vitandam incontinentiam exerceantur absque pollutionis periculo. Et hanc sententiam me citato tenet novissimè Bossius *tract.de Scrupulis*, §.59.*n.*2192. & Martinus Perez *de Matrim.disput.*53. *sect.*3. *n.*2. *&* 3. qui tamen optimè notat, supra dictam doctrinam non procedere in viduis & in sponsis de futuro; non enim his licitum est delectari morosè de copula conjugali præterita, vel futura tempore matrimonii, quicquid in contrarium asserat Magister Aravio *in p.*2. *D. Thomæ, q.*74. *art.*10. *dub.*3. *n.*48. & alii.

Sup. hoc magis latè infrà in Resol. 198.

Sup. hoc supra in Res. 17. §. Item, & in Resol. 191 & 194. post medium.

Sup. hoc pro viduis supr. in hac Res. circa finem ... & supra in Res. 195 § 1. in fine, & pro viduis, & sponsis de futuro latè superius in Res. 19.

RESOL. CXCVII.

An conjux excusetur à peccato mortali, si voluntariè delectetur in commotione sensitiva orta ex imaginatione conjugis absentis?

Et supponitur abesse probabile pollutionis periculum? Ex part. 3. tr.4. Res. 199. aliàs 200.

§.1. Contra Navarrum, Azorium, Philiarchum, & alios affirmativam sententiam alibi cum multis DD. probabiliter docui, sed, quia adversùs me propter hoc quidam Theologaster obmurmuravit, ideò iterum eandem sententiam doceo, quam docent etiam Medina *in part.*2.*qu.*74. *art.*8. *dub.* 1. Zumel *ibid. disp.*4. *dub.*3. Curiel. *dub.*3. §.2. *diffic.*3. Zanardus *in direct. consc. p.*1. *tr. de matr. cap.*41. Layman *Theol.moral. lib.*1. *tract.*3. *cap.*6. *num.*14. ubi sic asserit: Licèt existiment aliqui etiam conjugatum mortaliter peccare, si voluntariè delectetur in motione venerea orta ex conjugis absentis apprehensione, eo quòd talis commotio tunc ordinari non

Alibi supra in Res.199.§.2. in fine, & in Resol. 166. § 2. propè finem vers. Et hoc & infr. in Res. 199. § Verum ad fin. 8. & vers. etiam si inde.

non possit ad actum conjugalem, sed potiùs ordinetur ad pollutionem; opposita tamen sententia probabilitate non caret; Cùm enim matrimonium à mortali peccato excuset tactus impudicos inter conjuges, non copulandi, sed solius voluptatis gratia institutos, consequens est similiter etiam sensitivam commotionem ex absentis mariti cognitione ortam, vel voluntariè acceptum à culpa mortali excusari. Ratio est, quia hæc omnia in conjugibus, per se loquendo, tendunt ad opus conjugale. Per accidens autem est, quòd ob absentiam, vel simile impedimentum opus non exerceatur. Suppono autem in his casibus abesse probabile pollutionis periculum. Ita Layman, & ego, licèt novissimè contrarium doceant Pontius *de matrim. lib.* 10. *c.* 16. §. 2. *n.* 11. Fernandez *in exam. Theolog. moral. part.* 2. *cap.* 3. §. 4. *n.* 6. & alij, sed nostra sententia est probabilissima.

RESOL. CXCVIII.

An sit licita inter conjuges delectatio de copula cogitata ut præsenti, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam?

Et in textu hujus Resolutionis adducuntur diversi casus pro praxi suspradicta difficultatis?

Et deducitur, quod si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale conjugibus delectari morosè de copula cogitata tamquam præsenti, dum absentes sunt? Ex part. 3. tractat. 4. Ref. 223. alias 224.

Sup. hoc supra in Ref. 191. §. ulti. ad finem.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Sanchez *de matrimon. tom.* 3. *lib.* 9. *disp.* 44. *nu.* 11. sed adversùs illum insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.* 10. *c.* 16. §. 2. *num.* 12. & Emanuel Rodriguez *in summa novissima tom.* 1. *c.* 129. *conclus.* 3. ubi sic ait; (Quando la copula matrimonial es illicità, por razon de alguna circonstancia extrinseca, de su naturaleza no los priva de uso legitimo del matrimonio, tambien es illicita la delectacion del apetito sensitivo desta copula pensada como dize presente. Esta conclusion es contra Sanchez, el qual dize ser licita la dicha delectacion, y assi affirma, que entre los casados, aunque sea illicita la copula, por razon del notable peligro de la salud, ò de aborso, no sera illicita la delectacion desta copula, pues esta delectacion no es contra la dicha salud, y dixemos que illicita es la copula conjugal en lugar publico, por ser contraria à la honestidad natural, porque no es illicita mortalmente la delectacion interna sensitiva de la copula conjugal en el mismo lugar, attento que esta delectacion no es contraria à la honestidad natural, por razon de laqual la copula es illicita. Laqual doctrina tengo per muy, agena de la Theologia moral, porque aunque la dicha delectacion de presente no sea notablemente contraria à la salud corporal, ni a la honestidad natural, ella ansi sin respecto à circonstancia extrinseca, es illicita, porque la delectacion conjugal de su naturalezza quando se tiene de presente absolutamente no es buena, sino solamente quando se tiene actualmente el acto, y no quando no tiene,) Ita Rodriguez.

2 Sed non rectè quidem, nam si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale conjugibus delectari morosè de copula cogitata tamquam præsenti, dum absentes sunt, quia cum illis non sit peccatum mortale consensus in actum, nec etiam erit in delectationem, & ita sentiunt plures DD. quos *suprà*, & alibi citavimus, quibus nunc addo Malderum *in p.* 2. *D. Th. q.* 74. *art.* 10. *dub.* 11. Tannerus etiam *in p.* 2. *disp.* 4. *q.* 8. *dub.* 7. *num.* 140. Jacobum Granado *ubi infrà*, & Filliucium *tom.* 1. *tr.* 10. *c.* 9. *n.* 353. qui citat D. Dhomam, Paludanum, Cajetanum, Gersonem, Armillam, & Tabienam.

Sup. & alibi in Ref. quæ hic tautsup. 196. & inf. in Ref. seq. §. Verum.

3 Igitur respondendo ad quæstionem in hac resolutione propositam, assero probabiliter cum Sanchez *ubi suprà*, quòd quoties copula interdicitur conjugibus ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum conjugem arcet ab usu matrimonij, licita est delectatio appetitus sensitivi de copula cogitata ut præsenti, ut si illicita sit copula propter periculum abortus, & salutis. Et ratio est, quia matrimonium non tantùm excusat coitum à culpa, sed etiam morosam delectationem. Ergo cùm impedimenta supradicta opponantur soli copulæ, usus solus ille redditur illicitus, & non delectatio. Secundò, in his casibus usus matrimonij se est licitus, sed tantùm ab extrinseco prohibetur ratione charitatis, aut pietatis obligantium præcaveri damnum conjugis, vel prolis, sed his virtutibus non adversatur delectatio, nam ex illa simile damnum non timetur: ergo non erit prohibita.

4 Et idem dicendum est, quoties est physicum impedimentum ad copulam, ut si impotentia coeundi superveniat matrimonio contracto, vel quando concubitus est interdictus ratione alicujus præcepti Ecclesiæ, ut si conjux contrahit affinitatem, seu cognationem cum altero conjuge, & ratione cujus arcetur à debiti petitione; vel si uterque similiter eam contraxit, quia tale impedimentum est extrinsecum, & arcens à copula in pœnam admissi delicti. Ergo cùm res sit pœnalis, non est extendenda à delectationem, & id quod diximus de delectatione, dicendum esse puto, etiam de tactibus. Et hæc omnia asserit Sanchez *ubi suprà*, quem postea sequitur Granadus *in* 1. 2. *D. Thomæ cont.* 6. *disp.* 5. *nu.* 10. & Villalobos *in summa, tom.* 2. *tr.* 40. *diffic.* 17. *n.* 6. ubi ita ait. (Duda es quando entre lo casados no es licito el acto conjugal, porque tienen hecho voto de castidad, ò por falta de salud, ò por otro impedimento, si entonces es licita la delectacion. An loqual respondo, que si es por voto, en tal caso como el acto es illicita, tambien lo sera la delectacion, como dize Sanchez, mas no quando fuesse el impedimento extrinseco tan solamente, como el mismo dize; y lo mismo siente, quando por la affinidad que sobreviene al matrimonio, no pueden pedir el debito, porque este es impedimento extrinseco del precepto de la Iglesia, en pena del pecado.) Sic ille; undè apparet non bene Rodriquez dixisse, opinionem Sanchez à morali Theologia alienam esse; est enim probabilissima.

Sup. hoc in R. seq. §. ult.

RESOL. CXCIX.

An delectatio conjugis cum fœmina aliena, habeat non solum malitiam contra Castitatem, sed etiam contra Justitiam?

Et docetur licitum esse conjugibus delectari de copula maritali, ac si præsens esset, etiam si indè consurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo?

Et advertitur non esse licitum conjugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitimè habita, vel habenda, & hoc etiam procedit, si conjux emiserit votum Castitatis absque consensu alterius conjugis, ratione cujus non de obligatur à debiti redditione? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 73.

§. 1. Affirmativè respondent communiter, vide Bonacinam *de matr. q.* 1. *pun.* 8. *n.* 19. Et ratio est, quia conjux per matrimonium non solùm corpus, sed etiam affectus alteri conjugi obligavit. Ergo si in alteram fœminam à sua conjuge inclinat, injuriam illi irrogat.

Sup. hoc in 10. tr. 7. A. 101. 191. & 101. §. ult. post med. & vers. Sed hoc, & in Ref. 104. eandem in §. Nota vero.

2 Sed hæc ratio non caret difficultate, ut docet Castrus Palaus *in opere morali tom.* 1. *tr.* 2. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 45. *num.* 4. supposita ejus sententia affirmante delectationem non accipere malitiam omnem objecti, sed quatenus ab intellectu voluntati repræsentatur. Cùm autem à circumstantia conjugis possit intellectus præscindere, & se ipsum quasi solutum considerare, non videtur circumstantiam conjugij posse malitiam tali delectationi tribuere. Quòd autem per conjugium non se conjuges obligaverint ab his delectationibus abstinere, sicuti obligant voventes castitatem, indè probatur, quia hæ delectationes sunt per se incognitæ alteri conjugi. Ergo potest ratione illarum injuriam pati, neque ob illas copula sibi debita. Ergo non sunt contra justitiam, sed solùm contra temperantiam; quod dubitando dictum sit. Hæc omnia Castrus, sed tu ne discedas à prima sententia affirmativa.

3 Verùm, ut alibi diximus, & nunc iterum doceo cum dicto Castro Palao *ubi suprà, tr.* 2. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *n.* 17. licitum est coniugibus delectari de copula maritali habita, vel habenda, ac si præsens esset, modò absit periculum pollutionis, quia hæc delectatio conjugibus est licita, eo quòd principium, & dispositio sit copulæ conjugalis, quæ illis licita est, neque redditur mortalis, etiam si inde consurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo, quia hæc omnia ad copulam maritalem de se ordinantur, si tamen propter eorum delectationem appetantur, erit culpa venialis, quia extrahitur à suo fine. Quod verò Salas affirmat *in p.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *sect.* 30. *num.* 205. mortale esse, si conjuges delectentur de copula maritali imaginaria, & ficta, non probatur, quia parum refert copulam esse fictam, vel veram, si delectatio absolutè illis prohibita non est, & non fertur ad objectum formaliter malum. Ita Castrus *loco citato*, cui adde Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 11. *num.* 113. Vasquez *in p.* 2. *disp.* 113. *c.* 2. Layman, Sanchez, & alios, quos *suprà* in quibus locis adversùs quendam Theologastrum citavi.

Alibi sup. contento in hoc §. sup. in Ref. 191. per tot. & in Ref. 19. & 2. & in R. 198 § ved non dolle R. 19. pro contento ad illa. 3. hujus §.

Sup. in Ref. 1. not. præterea. Sup hoc in R. præcedenti prope fin. vers.

4 Nota tamen non esse licitum conjugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitimè habita, vel habenda, quia licèt objectum bonum sit; at delectatio bona non est, quia adversatur voto castitatis, quod prohibet omnem delectationem sensibilem veneream. Ità Basil. Pontius *de matr. lib.* 10. *c.* 16. §. 2. *n.* 12. Sanchez, Vasq. & alij, quæ opinio procedit adversùs aliquos penes Coninch *de Sacram. ubi supr. n.* 109. etiam si conjux emiserit votum castitatis absque consensu alterius conjugis, ratione cujus non de obligatur à debiti redditione. Ita Lessius *lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 14. *n.* 106. Vasq. *disp.* 115. *c.* 2. & alij.

RESOL. CC.

An conjuges utentes copula causa voluptatis peccent venialiter?

Et notatur non esse peccatum neque veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel divitias? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 215. alia 216.

§. 1. Affirmativè respondet Sanch. *de matr. tom.* 3. *lib.* 9. *disp.* 11. *n.* 4. Bonac. *de matr. q.* 4. *pu.* 6. *n.* 7. & alij penes ipsos,

Sup. hoc inf. Eod in

2 Sed

R. [illegible] & in [illegible] Quære [illegible]. 2 Sed ego puto probabiliter non esse peccatum veniale cognoscere uxorem causa voluptatis, & hanc opinionem probabilem putat Veracruz *in speculo*, *par.3.art.16..concl.2.* & docent Joan.Sancius *in selectis*, *disp.23.nu.25.*& Basilius Pontius *de matrim.lib.1.cap.21.num.6.& 7.*& ex veteribus Major *in 4.sent.distinct.31.quæst.unica*, *concl.7.*& Almainus *in 4. sent.dist.26. qu.1.in fine*.

3 Notandum est etiam contra Sanchez *lib.2. disp.29. quæst. 3. nu. 11.* non esse neque peccatum veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel divitias. Et ita docet Pontius, *ubi supra*, *n.13.*cum Soto *in 4.dist.20. quæst.1. art.2. concl.3.* & & Majorem *in 4.dist.16.quæst.3.concl.1.& 2.*

R E S O L. CCI.

An copula conjugalis inita propter delectationem inducat peccatum veniale.

Et sequitur quod, qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, an similiter peccet?

Ex quibus colligitur conjugatos peccare venialiter, quando cibis calidis, aut unguentis, oleis, musco, & alijs medicamentis utuntur ad excitandum, & magis accendendam voluptatem?

Et notatur copulam inter conjugatos ob sanitatem tuendam, vel conservandam non includere culpam venialem, &c.

Et an actus conjugalis factus solum ad evitandam incontinentiam ejus, qui petit debitum, seu propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis?

Et quid in casu, quo petens debitum carnis molestijs non vexetur, si satis sit probabiliter timere vexandum fore?

Et an si vir causa delectationis petit debitum cum situs variatione: peccet fœmina venialiter reddendo, aut an absolutè possit negare? Ex p.11.tr.2.& Misc.2.Ref.41.

Sup. hac in R. [illegible] §. 1. CAsus potest frequenter accidere, & ad illum, respondeo quod talis copula potest dupliciter considerari, & secundum se, & ratione circumstantiarum: Ideò quæro an considerata ex sui natura inducat peccatum veniale? Et affirmativè respondet Nicolaus Ysambert Professor Regius Sacræ Theologiæ in inclyta Academia Parisiensi *tom. 3. in 2.part. D.Thom.de Sacram. matrimon.disp.11.art.6.nu.7.*ubi sic ait. Ad auctoritatem Sancti Augustini explicantis prædictam particulam, prout significat condonationem alicujus culpæ: Respondetur cum istis locis agere de actu conjugali, ut tantùm exercetur ex solo motivo voluptatis, & ad id accomodare prædictum locum Apostoli; nam talem esse peccatum veniale docet S. Augustinus expressè *lib.de bono conjugali c.6.* & Sanctus Gregorius *respons.10. ad interrogationes Sancti Augustini, & refertur 33.causa quæst.4.c.Vir cum propria conjuge dormiens.* Ratio est, Ubi in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subvertitur, & solum, vel saltem primò, intenditur quod ei est annexum, non autem bonum ejus, & finis, tunc est aliquod peccatum, saltem veniale, ut potest facilè intelligi facta inductione: atqui dum actus conjugalis exercetur ob solam delectationem, vel principaliter, tunc debitus ordo invertitur, quia ille primò debet exerceri ob aliquem ex suis finibus, cujusmodi non est voluptas, cum sit bonum tantum delectabile, & non honestum, quod tamen solum est finis actionis humanæ, & voluptas, seu delectatio est tantum aliquid annexum actui conjugali, non autem finis ejus: igitur actus conjugalis ex tali intentione exercitùs, est aliquod peccatum, scilicet veniale. Undè quia Sanctus Augustinus huic doctrinæ accommodat citatum textum Sancti Pauli, ideò hanc ejus particulam, secundum indulgentiam, vel secundum veniam, explicat prout importat condonationem, & remissionem culpæ venialis.

2 Quod autem ibi Sanctus Augustinus loquatur de actu conjugali ex sola voluptate exercito, patet eo, quod citato *capite decimo libro de bono conjugali*, dicat talem actum concedi tantùm libidini, & citato *capite 38.de peccato originali*, dicat tunc esse peccatum veniale juxta Apostolum 1.ad Corinthios 7.*quando conjuges lasciviendi voluptate exsaturanda libidini inserviunt, & cap.78.Enchiridij*, dicit actum illum fieri carnalis voluptatis causa; quæ omnes loquendi formulæ satis indicant eum loqui tantum de actu conjugali, ut ex sola intentione voluptatis accipiendæ exercitio, & ad id citatum locum Sancti Pauli accommodare.

3 Neque (ut id obiter solvamus) hinc sequitur alterum conjugem qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate; similiter peccare, quia sic tantùm cooperatur actui ex sua natura licito conjugatis, & ad quem alteri reddendum tenetur, non autem cooperatur malè intentioni alterius, sed supposita petitione debiti cooperatur copulæ, quæ non tantùm est licita, sed etiam postulanti debita, & ordinatio illa ad solam voluptatem est tantum ab uno conjuge, & non ab altero; ideòque solus ille peccat venialiter. Hucusque Ysambert, cui adde præter Sanchez, & Bonacinam à me ubi infrà citatos, Hermannum Busembaum *in Medulla Theologiæ moralis lib. 6. tractatu 4. capitul. 2. dubitat. 2. §. 1. numero 4.* Montesium *in par. 2. D. Thoma tom.1.disp.2.§.3.n.3.*Coninch, *de Sacrament.disp.34.nu.12.*Ochagaviam *de Sacrament.matr.tr.1.q.2.n.5.*Moure *in Exam. Theol.moral.p.3.c.20.§.1.n.6.*Fagundez *in Decal.to:2.lib.6.c.3.n.3.*& alios penes ipsos.

4 Hæc sententia est satis probabilis, sed probabilem etiam existimo negativam, quam breviter olim docui *in 3.p.tr.4.resol.216.* & præter Basilium Pontium Sancium, & alios, quos ibi adduxi, nunc iterum illam doceo contra quosdam inscios calumniatores cum Joanne Pontio *in Cursu Theologiæ*, *disp.49.q.2.conclus.3.num.10.*ubi sic asserit; Sed non video prorsus, cur conjuges non possint coire ob voluptatem solam, quando indè non sequeretur præjudicium generationis, aut alicujus alterius obligationis. Quæ hic est R. antecedens, & in Ref seq. 4. Quæro secundo.

5 Dices cum Ysamberto, quando in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subvertitur, & solùm, vel saltem primò intenditur, quod est ei annexum, non autem bonum ejus, & finis, tunc committitur peccatum aliquod, saltem veniale: atque id fit, quando actus conjugalis exercetur ob solam delectationem; quia delectatio est aliquid annexum ipsi non verò finis ejus.

6 Respondeo primò negando voluptatem non esse finem aliquem copulæ maritalis.

7 Respondeo secundò, negando majorem, quando non tenetur quis intendere finem principalem ipsius, nec prohibetur ipsi illud, quod est annexum; quando enim quis non tenetur ad intendendum finem alicujus actus, certè non tenetur allicere actum ad illum finem; nec ullus est actus, qui non possit haberi ob motivum quodcumque non prohibitum absque peccato: non tenetur autem conjugatus hic, & nunc intendere generationem prolis, nec prohibetur ipsi agere ob delectationem aliàs non prohibitam, qualis est delectatio orta ex copula maritali per se: ergo non inordinatè, nec peccaminosè agit habendo talem copulam.

8 Confirmatur hoc; quia vel procurare sibi bonum delectabile non prohibitum, est honestum vel non est. Si sit honestum, ergo honestum est habere copulam maritalem, quoties non prohibetur, etiamsi nihil aliud præterea intenderetur, nisi quando aliquis alius finis deberet ex præcepto intendi. Si non sit honestum, non erit inhonestum, quia nequit ostendi, ex quo capite esset inhonestum: ergo erit indifferens, & consequenter non erit peccaminosum.

9 Confirmatur secundò, quia aliàs peccarent conjuges quoties coirent, quando certi sunt, quod coitus non possit conducere ad generationem, ut sæpissimè cognoscunt, & sic malè facerent qui matrimonium ineunt in ea ætate, in qua non possunt ad generationem concurrere; cùm tamen determinent coire; quod sine sufficienti causa dicendum non est.

10 Itaque, vel Augustinus debet intelligi de peccato, id est de defectu consistente in minoris boni electione, vel concedendum est, quod ita existimaverit; sed tamen non propterea, ita teneri debet; quia fundamenta oppositæ sententiæ præponderant ipsius auctoritati. Et eodem modo respondendum est ad auctoritatem Gregorij in responsione ad interrogationes Sancti Augustini, ut refertur *causa 33.q.4.cap.Vir cum propria conjuge*, Hucusque Pontius.

11 Et hanc sententiam latè probat doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de Matr.disp.18.sect.7. num.9.* Ratio est, quia si in tali delectatione ex se esset culpa venialis, etiam minima, actus conjugij ex se habens illam delectationem sibi annexam, nullo pacto licitus esse posset. Undè similiter ne potuisset esse licitus contractus matrimonij ordinatus ad prædictum actum conjugalem propter generationem prolis, cùm nulla possit esse obligatio ad culpam venialem: ergo dicta delectatio, & voluptas carnalis ex se verè est licita, sicut, & actus conjugij. Igitur per se licitum est contrahere gratia voluptatis ipsi actui conjugali annexæ. Firmo, quia sicut in natura rationali est appetitus honestus ad cibum quo vita conservatur, ita etiam est appetitus moderatus ad generationem, per quam ipsa natura multiplicatur, & sicut ut avidius appetatur cibus, natura addidit in cibo delectationem, ita ut avidius quoque appetatur generatio, addidit quoque eadem natura delectationem; est enim voluptas, & delectatio condimentum operationum, ut dixit Aristoteles 10. *Ethicor.cap.4.* Ergo sicut licitum est ex se intendere delectationem illam, quæ est in cibo, ut avidius cibus appetatur, & eo fine cibum sumere; ita licitum est ex se contrahentes matrimonium intendere delectationem illam, quæ est annexa generationi, & propter illam capiendam inire matrimonium, & actum conjugalem exercere. Quæ enim disparitas assignari potest, servata moderata delectatione in utroque appetitu, & utraque operatione? Ita Perez; qui postea respondet ad argumenta contraria adducta à Sanch. & alijs Adversarijs. Vide etiam Ægidium Trullench *de Sacr.l.7.c.11.dub.2.*& Gasparem Hurtadum *de matr.*

12 Ita ex superius dictis apparet, copulam initam propter delectationem non inducere culpam venialem, quod intelligendum est secundum se, & considerata ex sui natura. Non nego tamen copulam initam ex voluntate, per accidens, & natura circumstantiarum (moraliter loquendo) posse sæpè culpam venialem

venialem continere; & ideò Martinus Perez, ubi suprà, cùm nostram sententiam docuerit, postea *disput.49. sect.2. n.5.* sic asseruit; Dico tertiò actum conjugalem exercitum solum ob capiendam delectationem carnalem ipsi actui annexam, ut avidius appetatur ob conservationem speciei, esse immunem à culpa adhuc veniali quia nimirum dicta delectatio, seu voluptas verè est licita, sicut, & actus ipse.

13 Dico ultimò, nihilominus moraliter loquendo ferè semper esse excessum in tali actu, & venialem culpam. Undè raro accidit sine peccato veniali exerceri actum conjugalem. Ita communiter Sancti Patres, & Doctores. Ratio est, vehementia voluptatis in exercitio talis actus, nimius voluptatis excessus, qui in eo actu procuratur à conjugibus; ergo moraliter loquendo ferè semper est excessus in tali actu, & venialis culpa. Undè colligo, conjugatos venialiter peccare, quando cibis calidis, aut unguentis, oleis, musco, & alijs medicamentis utuntur ad exercitandam, & accendendam magis voluntatem: quoniam hæc intemperantia voluptatis est, & veniale peccatum. Ita ille, & ego.

14 Et ita hanc sententiam docet etiam Martinus de Sancto Joseph *Mon. Confessar. tom.1. lib.11. tract.49. de matrim. num.9.* & Leander *de Sacram. to.2. tr.9. disp.25. qu.17.* asserentes, quod licèt actus conjugalis, solum delectationis gratia habitus, ex genere suo, sivè per se, non sit peccatum aliquod; tamen per accidens, & ut plurimum, sivè moraliter loquendo peccatum sit, sed veniale tantùm.

15 Sed ego sententiam horum Doctorum admitto, quando copula inita fuerit cum nimia, & extraordinaria voluptate, secus autem si copula ob voluptatem inde capiendam si nimia non sit, ut bene advertit Castrus Palaus *com.5. disp.3. punct.3. num.3.* non enim rationi dissonum est velle delectationem annexam copulæ conjugali, quæ ex se actus est justitiæ, nec aliter puto docere Leandrum, & Perez. Undè Martinus de San Ioseph *ubi suprà dixi*, (Pero entiende se quando se busca de masiado de leyte, que el ordinario, como dizen, se consigue de la misma obra, que on si es licita, y le ordeno la naturaleza por la necessidad del fin honesto.)

Sup. hoc inf. in Ref. 205. 16 Nota hîc obiter primò contrà Busembaum, *ubi sup. num. 8.* Silvium *in 3. p. qu.49. art.6. consil.5.* Sotum *in 4. dist.3. qu. unica, art.4.* Ledesma *de matrim. qu.49. art.5. dub.4.* & alios, copulam initam ob sanitatem tuendam vel conservandam, non includere culpam venialem, etiamsi actualiter nec proles, nec vitatio fornicationis intendatur. Et ita docet Martinus Perez, *ubi suprà, num.4.* Dico igitur usum conjugalem ob sanitatem corporalem, vel ob quemvis alium finem extrinsecum honestum, esse etiam licitum. Ita Doctores præcedentis dicti: Et ratio eadem est, quia finis non est malus, sed licitus, scilicet restitutio, aut conservatio sanitatis; medium etiam est licitum, scilicet actus conjugalis, & etiam conveniens ad eum effectum, ut Medici docent. Non igitur est undè malitia derivetur. Quòd enim aliter etiam medio possit uti ad conservandam sanitatem, illamque tuendam, vel restaurandam, non convincit culpam venialem, quia satis est uti medio ex se licito, & aliàs convenienti. Neque etiam ulla est, neque ostendi potest inordinatio in eo, quod quis relicto proprio fine operis, id assumat ad alium finem honestum, ad quem habet proportionem, & convenientiam. Undè etiam est licitus usus conjugalis, etiamsi qui ob paupertatem, vel ob alium licitum finem vellet inefficaciter non sequi prolem ex honesto fine. Quia bonitas, vel malitia affectus inefficacis voluntatis ex motivo pensanda est. Undè hanc sententiam me citato tenet etiam Leander *tom.2. tr.9. qu.16.* & alij penes ipsum.

17 Sed quid dicendum, an actus conjugalis, factus solum ad vitandam incontinentiam ejus qui petit debitum; seu ob propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis? Affirmat Sylvius, *ubi suprà*. Affirmant similiter alij, licèt non absolutè, sed sub distinctione hac; Dicunt enim, tunc esse culpam venialem accedere ad conjugem vitandæ fornicationis causa, quando potest alijs medijs ab incontinentia abstinere, aut fornicationem in se ipso vitare: minimè verò esse, quando adhibitis alijs medijs nequit stimulos carnis sedare. Ita Petrus de Ledesma *ubi suprà dub.3.* & alij.

Sup. hoc inf. in Ref. 205.

18 Sed ego puto absolutè, talem actum nullo modo esse peccaminosum, sed licitum, & honestum. Primò, quia sic colligitur *ex illis verbis* Apostoli 1. ad Corinth.7. *propter fornicationem unusquisque uxorem suam habeat.* Secundò, quia usus conjugalis, supposito lapsu naturæ humanæ, ordinatur ex natura sua in remedium propriæ concupiscentiæ, quamvis minus principaliter quam prolis generationem: ergo in dicto usu conjugali, ob eum finem factum, nulla erit deordinatio. Quòd autem alijs medijs perfectioribus possit quis mederi concupiscentiæ, parum refert, ut me citato firmat Leander *tom.2. tr.9. disp.25.* & Castrus Palaus *tom.5. disp.3. punct.3. n.3.*

19 Imò Joannes Sancius *in Selectis disputat.23. num.24.* addit, nostram sententiam esse veram, etiam casu quo petens debitum, carnis molestijs non vexetur, quia satis est probabiliter timere vexandum fore. Et quidem si licitum est, & rationi rectæ consonum conjugali copula uti in conservationem speciei, cur non licebit ea uti ob conservationem proprij individui, cùm ad hujus conservationem secundariò saltem referatur.

20 Et tandem non deseram hìc apponere casum, quem ponit doctissimus, & amicissimus pater Escobar *in 2. edit. Theolog. moral. tract.7. Examin.9. cap.9. numer.201.* ubi sic ait; Postulat cum veniali culpa vir, quia justa causa non adest, à conjuge debitum cum situs variatione, causa scilicet voluptatis: rogo, num reddendo, venialiter etiam peccet fœmina: aut absolutè possit abnegare? Henriquez docet abnegare sub veniali debere. Ego cum Sancio judico teneri ad reddendum: debet enim præsumere aliam subesse causam. Quod si sciat nullam esse præter delectationem, adhuc existimo posse sine veniali reddere, imò debere; quia etsi immoderata illa voluptas maritum ad veniale afferat; debet fœmina præsumere illam majorem voluptatem conjugij strictiorem dilectionem conjugij conciliare. Ita ille, & ego.

Sup. hoc supra in R. 180. & in Ref. 133. ... Nota hic & in co. ...

RESOL. CCII.

Aliqua notabilia circa copulam conjugalem.
Primo, an incitantes amentes ad copulam peccent mortaliter?
Et quomodo teneantur hanc circumstantiam confiteri.
Et quid maximè de incitante amentem habentem votum castitatis?
Secundo, an copula inita inter conjuges causa voluptatis sit peccatum veniale?
Ex quo infertur posse conjuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absolvere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor inchoata ea copula contenta sit?
Tertiò, an quando aliquis accedit ad suam uxorem imaginatur feminam pulchram, quo ardentius actum conjugalem exerceat, peccet mortaliter?
Idem judicium est de aspectu picturæ in illum finem? Ex p.11. tr.8. & Misc. 8. Ref. 35.

§. 1. Quæro primò, an incitantes amentes ad copulam peccent; & quomodo teneantur hanc circumstantiam confiteri? Sanch. *lib.1. disp.8. nu.6.* ait peccare mortaliter eos, qui duos amentes non conjugatos ad copulam incitant, ut cum multis docet *nu.6.* & infert cum Ledesma, eos quibus amentium cura demandata est curare debere ne congrediantur; perindè atque tenentur ne alia mala inferant. Et addit; eos, qui ita copularent prædictos amentes, aperire debere in confessione easdem circumstantias, quæ fatendæ essent ea copula habita inter personas mentis compotes, quia talis circumstantia volita est à copulantibus illos amentes.

Sup. hoc inf. in Ref. 210. & ... Quo ar gumento.

2 Sed hoc ultimum ut rectè observat Dicastillus, *de Sacram. tom.3. tractat.10. disputat.9. dub.4. num.40.* quamvis probabilissimum, & fortassè verùm, & in praxi ita servandum, suam habet difficultatem pro omnibus casibus absque ulla distinctione loquendo, quamvis enim in plerisque verissimum sit, ut si aliquis amentium conjugatus sit, in quo casu sic incitans est causa injustitiæ commissæ contra conjugem alterum; in alijs tamen casibus, verb. grat. voti emissi ab illo amente servandi castitatem, quando erat sui compos; non video qua ratione tam certum sit sic incitantem amentem habentem votum, peccare peccato sacrilegij contra votum castitatis, quod amens olim prudens emiserat: Nam licèt demus doctrinam generalem, scilicet eum, qui movet, aut incitat alium ad aliquod peccati genus, peccare eodem genere peccati cum eo, qui sic incitatus, peccat, saltem malitia secundaria: quatenus præceptum obligans aliquem ad aliquid faciendum, vel ommittendum est natura rei obligat cæteros, ut non hortentur, aut incitent illum ad contraveniendum tali præcepto; quamvis hoc ita esse generaliter fateamur; tamen in nostro casu, ille qui incitat amentem habentem votum castitatis ad copulam non est causa, ut amens frangat votum, neque ut amens peccet contra illud, fitque infidelis Deo, & sacrilegus, quia nihil tale committit in illo actu, ergo non peccat eo genere peccati, quo peccaret, si amens ille fuisset sui compos. Imò si rectè expendamus, nec malitia secundaria fornicationis intra genus intemperantiæ peccat, quicumque incitat amentes ad copulam, quia non est causa ut illi sint intemperantes, & venerei, tales enim non sunt in eo actu. Solum ergo peccat sic incitans, quia incitat ad actum, quem naturæ leges non permittunt in natura rationali, nisi inter conjuges, & sui compotes, id est non amentes, quorum saltem alter possit servire ad rectam prolis educationem, Et hæc omnia docet Dicastillus *ubi suprà*, cui etiam ego adhæreo.

3 Quæro secundò, An copula inita solum inter conjuges causa voluptatis sit peccatum veniale? Negativam sententiam tamquam probabilem olim docui, quod omninò negavit quidam Theologus, sed pro probabilitate dictæ opinionis ego posteà plures adduxi, & ideò ipsimet Doctores, qui contra me in dicta copula culpam venialem agnoscunt, fatentur tamen, & admittunt nostram opinionem esse probabilem, & ideò Martinus de San Joseph *in mon. Confess. to.1. lib.1. tract.50. de Ma-*

Sup. hoc lat. ff. fusè in duabus Ref. præceden tibus.

Quæ hic, & sup. Ref. 26.

de Matrimon. num. 9. sic ait: (Muy probable es la opinion de los que afirman, que no es pecado alguno tener el acto conjugal por la deleytacion que se siente en el, como no se excluyan los demas fides principales: porque el tal deleyte se consigue del acto, que de su genero es licito. Sic Diana 3. *part. tract.* 4. *ref.* 216. qui citat alios. Pero à la verdad me parece mas probable, que buscando este fin con demasiado deleyte, serà pecado venial, porque se pervierte el orden devido: y porque el bien deleytable, que pide la naturaleza sensitiva, no puede ser buen fin de las obras humanas, sino solamente el bien honesto, que es conforme à la naturaleza rational, & finis actus semper attendi debet, & expectari, *lib. diximus, ff. de excusat. tutor.*) Ita Martinus.

4 Et novissimè idem docet Dicastillus *de Sacrament. tom.* 3. *tractat.* 10. *disputat.* 9. *dub.* 2. *num.* 14. Sic asserens: Addunt ulterius, & satis probabiliter Basilius, Perez, Almanus, *suprà*, & Major *conclus.* 7. actum conjugii exercitum solum ob delectationem carnalem capiendam ipsi actui annexam, ut ea ratione avidjùs appetatur ad conservandam speciem nullo modo esse illicitum, adhuc veniale; quod etiam probabile putat Veracruz 3. *part. speculi*, quia delectatio, seu voluptas illa verè illicita, perindè atque actus ipse. Ita Diana cum aliis 3. *p. tr.* 4. *ref.* 416.

5 Nihilominus probabilius est non carere culpa, maximè si fiat ob nimiam illa delectationem, & solùm ex desiderio illius. Undè Augustinus *de bono conjugali cap.* 6. dixit: Conjugalis concubitus generandi causa non habet culpam, concupiscentiæ verò satiandæ venialem habet culpam, si quis tamen intendat quidem delectationem, non ut in illa sistat; sed ut ea ratione actus cum majori delectatione exercitus, magis apte fiat, & plenè in ordine ad generationem, non video esse culpam; sicut, quamvis in cibo intendere merè delectationem veniale peccatum sit; eam tamen intendere, ut ea ratione magis prosit, meliusque nutriatur natura, juxta illud delitiosorum hominum axioma; quod sapit, nutrit: nullum est peccatum. Et in hoc sensu in nostro casu admittenda est doctrina prædictorum Auctorum. Hucusque Dicastillus.

6 Dicendum est igitur, nostram opinionem contra dictum Theologum, esse etiam secundùm mentem adversariorum satis probabilem, licet contrariam, probabiliorem, & communiorem simul cum ipsis ego existimem.

Sup. hoc infrà in R. 203. 206. ... & 215 §. ult. & in Ref. 127. §. Nota 9. hic.

7 Et ex his infertur contra Ludovicum de San Juan. *in sum. art.* 6. *q.* 25. *de matr. diffic.* 3. *fol.* 995. & alios adducit, & impugnat Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disput.* 25. *qu.* 42. posse conjuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absolvere, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor inchoata ea copula contenta sit. Quia copula absque seminatione reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter conjuges, cessante pollutionis periculo, liciti, & permissi sunt: sicut ergo tactus, etiamsi ea natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamvis non sit ultra progressus; sic, & erit inchoata copula.

8 Quæro tertiò, quid sentiendum de illa doctrina Joannis Præpositi *in* 3. *p. D. Thoma, q.* 6. *de bonis matrim. dub.* 23. *nu.* 173. ubi sic ait: Ex his patet quid dicendum, quando aliquis accedens ad suam, imaginatur fœminam pulchram, quò ardentiùs actum conjugalem exerceat. Si enim ita imaginetur aliam pulchram, ut animum pascat, perindè ac si rem cum illa haberet, & mortaliter peccat voluntariè sese delectando cum aliena, imò se ita gerens, ac si rem cum illa haberet: si verò hæc imaginatio solùm subserviat, ut ardentiùs feratur in uxorem, ibi sistendo, id solùm est peccatum veniale.

Quoad hoc lo... lege dicta à 101. & à ... aliam ... pos.

9 Idem judicium est de aspectu picturæ in illum finem, licèt propter periculum mentalis adulterii id planè sit dissuadendum, & in hominibus carnalibus forè rarò abiit peccatum mortale: cùm hi actum exercentes ex tali imaginatione facilè ferantur cæco impetu in aliquam, cupientes eidem adhærere, quamvis non esset sua, cupiantque rem habere cum ea, quam imaginationem sibi repræsentant. Ita Præpositus. Sed ego hæc omnia puto satis periculosa, & in praxi omninò fugienda, neque ullo prætextu admittenda.

R E S O L. CCIII.

An conjuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exercent causa vitandæ fornicationis.

Ex quo cursim infertur, quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, sivè sint senes, sivè juvenes, non peccare venialiter. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 218. alias 219.

Sup. hoc suprà in Ref. 101. §. Secundò.

§. 1. Affirmativè respondet D. Thomas *in* 4. *dist.* 31 *qu.* 62. *art.* 2. *ad* 2. Bonaventura *ibid. q.* 2. *art.* 2. D. Augustinus *lib.* 1. *de nupt. c.* 14. Gregorius *lib.* 31. *moral. c.* 20. & ex Neotericis Franciscus Sylvius *in addit. ad* 3. *part. quæstion.* 49. *artul.* 6. *concl.* 4. Ratio est, quia talis conjux aliquo modo obsequitur libidini, quamvis eam coerceat intra limites matrimonii: & cùm exigat debitum non causa prolis, desunt ea bona, quibus actus matrimonialis honestetur, scilicet fides ex parte, & proles. Ergo, &c.

2 Sed negativam sententiam, & meritò sustinent Durandus *in* 4. *dist.* 31. *quæst.* 4. Paludanus *q.* 2. *art.* 3. Major *q. unic. conclus.* 4. Navarrus *c.* 16. *n.* 32. Philiarchus *de offic. sacer. tom.* 1. *par.* 2. *lib.* 4. *capit.* 19. Coninch *de sacrament. disput.* 3. *dub.* 1. *n.* 6. Emanuel Sà *verb. debitum, nu.* 5. & alii, quia matrimonium post lapsum hominis in peccatum ordinatum est etiam in remedium concupiscentiæ; quæ omnia ita vera existimo, ut mihi non placeat limitatio, quam adhibeat Sanch. *de matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *disput.* 9. *nu.* 4. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10. *p.* 1. *cap.* 9. *num.* 320. Paludanus *in* 4. *dist.* 31. *q.* 2. *art.* 2. D. Antoninus 3. *part. tit.* 1. *cap.* 10. §. 11. Veracruz *in speculo* 3. *part. art.* 16. *concl.* 1. nempè opinionem supradictam esse amplectendam, quando alia remedia carnis coercendæ conjugi non sufficere videntur. Nam ut optimè docent Coninch *num.* 9. & Layman *in Theolog. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 4. *nu.* 2. cur necesse erit nova remedia præferre, quando ad hoc medium conjugalis usus bonum est ad eum etiam finem à Deo ordinatum, & ab Apostolo 1. *Cor.* 7. commendatum? Profectò valdè anxii redderentur conjuges, præsertim, qui sine spe prolis copulantur, si examinare debeant num aliis modis, v. gr. jejuniis, aliisque carnis afflictionibus continentiæ suæ mederi possint. Ita Layman.

3 Ex his infero contra Sylvium *ubi supr. in fin.* quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, sive sint senes, sivè juvenes, non peccare venialiter, licèt ipse contrarium non benè asserat.

R E S O L. CCIV.

An conjuges peccent venialiter, si exerceant actum conjugalem causa valetudinis conservandæ?

Et quid, si occurrit aliud medium accommodatum pro conservanda valetudine? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 217. alias 218.

§. 1. Affirmativè respondet D. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 31. *art.* 2. *ad* 4. & *in supplem.* 3. *qu.* 49. *art.* 5. *ad* 4. & Paludanus *in* 4. *dist.* 31. *quæst.* 3. *art.* 3. D. Antoninus 3. *part. tit.* 1. *cap.* 20. §. 11. Ledesma *q.* 49. *art.* 5. *dub.* 4. & novissimè Franciscus Sylvius *in* 3. *p. q.* 49. *art.* 6. *concl.* 5. ubi sic asserit. Qui exercent actum conjugalem causa valetudinis, venialiter peccant, quia licèt finis intentus sit bonus, & medium quod eligunt sit licitum, non est tamen proportio medii ad finem: actus enim conjugalis non est de se ordinatus ad sanitatem corporalem, sed ad generationem. Sup. hoc sup. à in Ref. 101. §. Nota hic.

2 His tamen non obstantibus, contrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam tuentur Major *in* 4. *dist.* 32. *qu. unic.* §. *his præmissis, concl.* 5. Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 1. *num.* 10. Emanuel Sà *ver. debitum, num.* 5. Layman *in Theolog. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. & alii, quia cùm matrimonium præcipuè institutum sit ad propagationem speciei, videtur etiam secundariò institutum esse ad conservationem individui, species enim nisi salvis individuis propagari non potest. Ergo, &c.

3 Undè non mihi placet limitatio Filliucii *tom.* 1 *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 9. *n.* 321. Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 9. *disp.* 10. *nu.* 3. Henriquez *lib.* 11 *cap.* 15. *num.* 5. nempè nostram sententiam tunc esse veram, quando non occurrit aliud medium accommodatum pro conservanda valetudine. Dicendum est enim absolutè, usum matrimonii esse licitum, etiamsi pro tuenda valetudine alia media proportionata occurrerent; nam in tali casu nulla potest ostendi inordinatio, cùm conjux utatur re in se non mala ad effectum honestum, ad quem naturaliter est proportionata.

R E S O L. CCV.

An conjuges etiam sine peccato veniali, ne seminatio noceat saluti, vel ob aliam justam causam possint cœptam copulam abrumpere?

Et an hoc non sit peccatum mortale, si conjuges etiam consentiant?

Et an cessante in utroque conjuge pollutionis periculo, non peccet maritus moraliter, si cœptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modo id faciat uxore consentiente, aut non rationabiliter invita; dummodo mulier etiam non seminet, alioquin maritus seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur.

Et notatur, eum, qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiamsi complex jam seminet: imò etiamsi ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 226. aliàs 227.

§. 1. Hoc non esse peccatum mortale contra Sylvestrum *verb. debitum q.* 7. & alios, si conjuges consentiant, alibi notavimus, & docent etiam S. Joan. de la Cruz *in director. consc. par.* 2. *de sacr. matrim. q.* 3. *dub.* 6. *concl.* 3. Paludanus *in* 4. *dist.* 31. *quæst.* 3. *art.* 2. *cas.* 5. D. Antoninus *p.* 3. *tit.* 1. *cap.* 2. §. 6. Cajet. *in* 2. 2. *q.* 154. *art.* 1. §. *ad* 2. *verò casum* Sà *verb. debitum*, *nu.* 17. Armilla *n.* 9. & alii. Sup. hoc Ref. seq. & sup. in Ref. 187. §. Notandum etiam & in Ref. 101. §. Et ex his & inf. in R. 209 & in R. 215 §. ult.

2 Diffi-

2 Difficultas est in casu proposito, an adsit culpa venialis, & negativam sententiam docet Layman *in Theolog. moral. lib.* 3. *sect.* 4.*n.*19. ubi sic asserit Communiter notant Doctores, cessante in utroque conjuge pollutionis periculo, non peccare maritum mortaliter, si cœptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modo id faciat uxore consentiente, aut non rationabiliter invita. Imò si justa causa adsit impediendi seminationem, v.g. ob paupertatem, ac multitudinem prolis, & nihilominus concubandi ad sedandam concupiscentiam, omnem culpam abesse, si mutuus consensus accedat, dummodo etiam mulier non seminet, alioquin etiam maritus ordinariè seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur. Ita Layman, & ante illum Sanch. *tom.* 3.*lib.*9.*disp.*10.*n* 3. ita asserens. Ubi causa justa esset, v.g. ne seminatio noceat saluti, vel conjuges sunt pauperes, & prole abundant, quam non sunt alendo, & habeant similem copulam sine seminationis periculo, quo concupiscentiam sedent, nullam invenio culpam. Ita ille: undè non erunt damnandi etiam de culpa veniali conjuges infirmi, qui ad sedandam concupiscentiam inciperent copulam, & voluntariè illam minimè perficerent, & hic casus frequenter potest accidere.

Sup. hoc inf. in R. 207 §. Unde. & in 10. 3 et 6 Ref. 20. § ult.

3 Notandum est tamen hic obiter eum, qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiamsi complex jam seminat, imò etiamsi ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas. Et ratio est, quia omni momento tenetur opus parvum abrumpere. Nec refert, quod inde sequatur aliud incommodum quod sit contra naturam generationis, quia illud per accidens, & præter intentionem obvenit. Et ita docet Lessius *lib.*2.*c.*3.*dub.*6.*n.* 55. & Sanch. *lib.*9.*disp.*19.*nu.*7. licèt ipsi contrariam sententiam probabilem esse existiment, sed mihi non placet.

RESOL. CCVI.

An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum uxore in vase legitimo, & non effundere? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Res. 94.

Sup. hoc in R. præcedenti. & in alijs ejus proximis.

§. 1. NEgativam sententiam puto probabiliorem esse per ea quæ adducit Ludovicus de San Juan *in summ. tom.* 1. *quæst.* 3. *difficult.* 5. *dub.* 1. ubi tamen notat sententiam affirmativam esse probabilem. (Porque la copula carnal, y el matrimonio no solamente se ordena la generacion, mas tambien para remedio de la concupiscentia humana propria, y de la muger: luego la tal copula no sera illicita tenida para este fin, ò a lo menos no sera mortal. Secundo entre los casados no son pecado mortal los tocamientos por feos que sean, siguen la sentencia de muchos, luego la tal copula no sera mortal entre los casados, porque entonces tan solamente tendrà razon de tocamiento feo. Por estas y otras razones no tengo por improbabile esta sentencia.) Ita ille, qui licèt postea ad supradicta argumenta respondeat, tamen ut visum est, affirmativam sententiam probabilem esse putat, Sed de hac quæstione à nobis alibi fusiùs actum est.

RESOL. CCVII.

Quidam inchoabat copulam cum uxore, & postea ob morbi periculum ex ejus consensu se retrahebat, verùm ex hoc aliquando sequebatur pollutio, quæsitum à me fuit, an talis actus esset licitus.

Et an non peccet de novo qui inchoata fornicatione cum aliqua se retrahit, antequam seminet, quamvis propter naturæ impetum semen sit emittendum extra vas naturale; & in eo casu teneatur se retrahere, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & eam non consummare: undè in eo casu pollutio non censeatur volita, sed permissa.

Et quid in isto ultimo casu, si fœmina jam seminaverit, an hoc non obstante non tollat obligationem seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius?

Et an peccent conjuges, qui in signum matrimonij conjugalis se amplectuntur, si prævideatur sequutura pollutio?

Et ex supradictis pendet decisio multorum casuum circa pollutionem evenientem etiam in vigilia, &c.

Et tandem quæritur, an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, ut postea possit ejici? Ex p.6.tr.6.& Misc.1.R.37.

§. 1. REspondi affirmativè; quia non est peccatum dare operam rei licitæ, & actioni honestæ, quamvis provideatur sequutura pollutio; dummodo absit periculum consensus, ut erat in casu de quo interrogatus fui: quia tunc pollutio non est in se volita, ut supponitur, neque dici potest volita in causa, quia non teneor illam actionem omittere, ne sequatur pollutio, stante justa causa. Ergo, &c.

2 Notandum est tamen causam non debere esse necessariam, aut valdè urgentem ad excusandas prædictas pollutiones etiam à veniali: nam si requireretur causa valdè urgens, vel necessaria, cum sint innumeræ actiones alioquin licitæ, ex quibus solent provenire pollutiones, daretur locus perpetuis scrupulis, & nimijs anxietatibus, quod gravissimum foret. Ergo, &c.

3 Hinc Joannes Præpositus *in p.*2.*D.Th.qu.*74. *art.*10.*dub.*1. sic respondet ad casum nostrum: Deducitur neque peccare conjuges, qui propter morbi periculum se retrahunt ab actu conjugali, quamvis propter naturæ incitationem putetur sequutura pollutio. Ita ille.

4 Undè ex eodem principio dicendum est, non peccare eum de novo, qui inchoata fornicatione cum aliqua, se trahit antequam seminet, quamvis propter naturæ impetum semen sit emittendum extra vas naturale. Et eo casu tenetur se retractare, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & non consummare: undè eo casu pollutio non censetur volita, sed permissa. Nec assentior Præposito *ubi supr.* Thomæ Sanchez *in editione Veneta*, *lib.*9.*disp.*19.*n.*7. asserentibus contrarium esse probabile, & posse in eo casu sine novo peccato actum consummari nec posse fornicationem se retractare, si fœmina v.g. seminaverit; nam quòd una pars seminaverit, non tollit obligationem non seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius. Vide Lessium *lib.*4.*c.*3.*dub.*7.*n.*55.

Sup. hoc supra in Ref. 201 §. ult. & in to. 5. et 6. Ref. 20. §. ult.

5 Dicendum est igitur ex supradictis ad decisionem multorum casuum, in omnibus eventibus pollutionem evenientem etiam in vigilia ex aliqua actione, ad quam exercendam subest rationabilis causa, non est peccatum, modò absit periculum consensus. Undè ego his diebus consului non peccare conjuges, qui in signum matrimonij conjugalis se amplectuntur, quamvis prævideatur sequutura pollutio, quia effectus conjugalis est sufficiens causa talem actum exercendi. Vide Azorium *tom.* 3. *lib.* 3. *capit.*23. *quæst.* 6. Sicut etiam neque peccarent conjuges in actu conjugali, quamvis ex debilitate vel imbecillitate naturæ, vel alia de causa præter intentionem effluat aliquid seminis extra vas naturale; vel si advertant reddentes debitum in se vel in alio periculum pollutionis, cùm vacent rei illicitæ, ad quam ex jure alterius obligantur.

Sup. hoc supra in Ref. 192. & in alijs ejus not.

6 Sed hìc obiter quæri potest; an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, ut postea possit ejici. Thomas Sanchez *in editione Veneta*, *lib.*9.*disp.*17.*n.*15.*vel* 16. dicit neminem negaturum fas esse accipere syrupum resolventem semen in sanguinem, aliumve humorem alijs vijs expurgandum, ne æger omni modo ad salutem corporis procurandam restituatur. Et hanc opinionem non esse improbabilem tenet Præpositus *suprà in p.*2.*Divi Thomæ qu.*74.*art.*10.*dub.*1. Sed ego puto non licere, quia etiam id repugnat institutioni seminis.

Sup. hoc supra in Ref. 119 §. ult. & in 10. 5. tr. 6. Ref. 14. §. illis in fine, & in Ref. 15.

RESOL. CCVIII.

An propter notabile damnum salutis corporeæ possit conjux negare debitum petenti, etiam si in illo adsit periculum incontinentiæ?

Et an propter ordinarios dolores, quos fœmina in partu solent pati, possint debitum marito negare?

Et an possit negari debitum conjugi ebrio?

Idem est de conjuge amente, & furioso, dum tales sunt.

Et quid tamen, si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentia peccatum elabatur; an teneatur alter conjux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Res. 64.

§. 1. NEgativam sententiam docet supplementum Gabrielis *in* 4.*dist.*32.*q.unic.art.*2. Ledesma *de Matrimonio*, *q.* 64.*art.*1.*dub.*2.*concl.*3. Vega *in summa tom.*1. *c.*78.*cas.*3. & alij. Probatur, quia ordo charitatis petit, ut salus corporis postponatur saluti animæ.

2 Sed mihi magis placet opinio Joannis Majoris *in* 4. *dist.* 31. *q.*1 *argum.*1.*contra* 3.*concl.* & Sanchez *de Matrimon. tom.* 3. *lib.* 1. *disp.*2.*n.*12. & *disp.*24.*n.*12. Et ad argumentum contrarium respondeo procedere, ubi est extrema necessitas; vel si est gravis, is, qui subvenire debet, est Prælatus, qualis non est conjux: nec ea est extrema necessitas: nam potest alijs medijs periculo illi incontinentiæ subvenire.

3 Et ita hanc nostram sententiam præter Doctore allatos tenet etiam Joannes Præpositus *in* 3.*part. D.Thomæ quæst.*6.*de Sacram. Matrimon. dub.* 5. *num.* 14. ubi postquam adduxit multos casus, in quibus conjux non tenetur reddere debitum, & præcipuè propter grave periculum morbi, asserit. Petes, utrum in similibus eventibus, pars teneatur debitum reddere, quando saltem in comparte est periculum pollutionis, Respondeo negativè. Ita varij: quemadmodum enim varij eventibus conjugatus tenetur aliter occurrere periculo incontinentiæ, quàm per actum conjugalem, ita, & in hoc eventu, cùm in illo pars non censeatur liberari ab onere reddendi ex alterius condonatione, sed ex ipsa rei natura, quæ jus ei tribuit sibi suæque corporali saluti consulendi non obstante traditione corporis in alterius dominium, quo casu respectu mali alterius permissivè censetur se habere: prudenter tamen considerant-

derandum, an subsit malum aliquod extraordinarium; nam propter ordinarios dolores, quos fœminæ in partu solent pati, non possunt debitum mariti negare, ut communiter Doctores docent. Hucusque Præpositus.

Sup. hoc ad litteram 10 §. ult. R. seq. & 105 in Res. 112. §. ult.

4 Sed hic obiter quærendum est, an negari possit debitum conjugi ebrio. Ad hoc dubium ita respondet Fagundez *Decalogi tom. 1. lib. 6. c. 4. n. 50.* Idem quod diximus de conjuge amente, dicendum est de ebrio, & furioso, dum tales sunt: si tamen periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur, tenetur alter conjux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum. Ita docet Sanchez *lib. 9. de Matrim. disp. 23. n. 12.* Vega *1. p. summ. cap. 18. cas. 12.* quamvis id mihi durum videatur propter ingentem molestiam: & ea obligatio in eo casu solùm videtur esse de charitate ad vitandum peccatum alterius conjugis, quod non tenetur vitare cum tanto suo detrimento. Ita Fagundez.

RESOL. CCIX.

An licitum sit conjugibus non absolvere copulam, sed illam incipere delectationis causa, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor inchoata ea copula contenta sit?

Et an si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundant semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabuntur, teneatur alter conjux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum?

Et an licitum sit fœminæ aliquando ex justa causa semen emittere, ne concipiat.

Et an uxor, vel quæcumque alia fœmina statim post copulam se invertens, ut semen emittat, ne concipiat, & generet, peccatum mortiferum committat ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset? &c. Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Res. 57. aliàs 55.

Sup. hoc supra in Res. 117. §. Nota etiam & in aliquibus antiq.

§. 1. NEgativè respondet Ludovicus de San Juan *in Summa, q. 6. art. 15. de Sacram. Matrim. diffic.* 3. ubi sic ait: (No es licito tener copula conjugal, sic querer derramar simiente. Esta conclusion es casi comun, y virtualmente la tienen los que tuuieron la resolucion de la duda precedente, porque de la copula carnal sin derramamiento; no es Matrimonial ordenada à la generacion, à quien se ordena el Matrimonio, y a ili serà pecado mortal tenerla entre casados. Contra esta conclusion. Esta copula no consumada se ordena à evitar la fornicacion, que es secundario fin del Matrimonio, y a que no se ordena al fin principal, que es la generacion: luego licita serà? A este argumento digo, que la copula ordenada à evitar la fornicacion no es la copula comencada, si sola consumada con derramiento de simiente pudiendo seminar.) Ita ille, & alij.

2 Sed ego affirmativæ sententiæ adhæreo contra quendam Patrem Dominicanum, qui dixit his diebus illam me non rectè docuisse. Sed nostram sententiam tenet novissimè me citato Pater Leandrus *de Sacram. tom. 2. tr. 6. disp. 25. qu. 42.* qui citat etiam Cajetanum, Paludanum, Tabienam, & alios Doctores Dominicanos. Dicendum est itaque talem copulam esse licitam, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius conjugis, & uxor inchoata ea copula contenta sit: quia copula absque seminatione reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter conjuges, cessante pollutionis periculo liciti, & permissi sunt. Sicut ergo tactus, etiamsi ex natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamvis non sit ultra progressus; sic etiam erit inchoata copula.

Sup. hoc in §. ult. Res. penitium, ad litteram. quamvis ibi additur Sanch. & Vega.

3 Sed hic obiter quæro, an licitum sit fœminæ aliquando justa causa post copulam semen emittere, ne concipiat. Et affirmativè respondet Fagundez *in Decal. tom. 2. lib. 6. c. 3. nu. 50.* ubi sic ait: Idem quod diximus de conjuge amente, dicendum est de ebrio, & furioso, dum tales sunt; si tamen periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundant semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, tenetur alter conjux in ipsa ebrietate, & furore reddere. Quamvis id mihi durum videatur propter ingentem molestiam, & gravem odorem, & ea obligatio in eo casu solum videtur esse de charitate ad vitandum peccatum alterius conjugis, quod non tenetur vitare cum tanto detrimento suo. Uxor denique, vel quæcumque alia fœmina, statim post copulam se invertens, ut semen emittat, ne concipiat, & generet, peccatum lethiferum admittit ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset, v. g. periculum mortis in partu, aut labor magnus, & magnum detrimentum in illo detinendo. Ita ille. Sed rectè hanc sententiam ex multis reprobat Leandrus *ubi suprà quæst. 45.* quia impedire generationem de se est intrinsecè malum. Ergo numquam efficere id licebit.

Sup. hoc inf. in Resol. 212. per totam, & in tom. 5. tr. 6. ex doctr. Res. 32. ad med. versic. Dicendum.

RESOL. CCX.

An conjux sanus teneatur reddere debitum conjugi amenti, si iste ad aliam accessurus sit, vel se polluturus sit?

Et notatur uxorem rationis compotem posse à viro insano debitum petere.

Et quid, si adsit periculum, quod insanus extra vas seminet?

Et advertitur, quod quando ambo conjuges sunt amentes esse separandos, ne carnaliter conjungantur.

Et an peccet mortaliter, qui eos ad copulam incitaret?

Et an conjugi ebrio, dum usu rationis privatus est, teneatur ejus conjux reddere debitum?

Et quid, si esset periculum incontinentiæ in conjuge ebrio.

Et advertitur, si uterque conjux ebrius est, licere concubitum inter illos, cuius contrarium dictum est de amentibus. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Res. 4.

§. 1. AD hoc dubium respondet Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. n. 134.* ubi sic ait: (Si roges, an in casu adducto conjux sanus teneatur reddere debitum conjugi amenti, si petat. In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 9. de matr. disp. 25. n. 11.* teneri debitum reddere, præcipuè si credat, ex negatione debiti conjugem amentem ad aliam accessurum. Cæterùm omninò dicendum est cum Soto *in 4. dist. 32. quæst. un. art. 4.* non teneri debitum reddere conjugem sanum amenti petenti, quia actus ille petendi non est humanus, neque deliberatus, neque amenti debet aliquid imputari ad culpam.) Ita Texeda.

Sup. hoc in R. seq. §. ult. post med. versic. At verò.

2 Sed ego opinioni Sanchez adhæreo, quam tuetur etiam Hurtadus *de matr. disp. 10. diffic. 12. n. 55.* Coninch *de Sacr. disp. 34. dub. 9. n. 79.* Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 4. nu. 18.* Dico itaque, numquam conjugem sanæ mentis, per se loquendo, teneri conjugi rationis usu ob amentiam destituto, debitum reddere, etiam in illis casibus in quibus id facere posset. Ita communiter Doctores. Ratio est, quia usus dominij non potest esse in subjecto, quod hic, & nunc est incapax usus rationis, sicut nec ipsum dominium potest esse in subjecto incapaci rationis: ergo talis amens invalidè exigit debitum, quia hoc est usus dominij, & consequenter alter non tenetur reddere. Firmatur, quia quamvis amens retineat dominium, attamen dominio, & juri naturali matrimonij tantum correspondet obligatio reddendi ei, qui exigit, ut homo est, seu actu humano: quia exigenti dormienti non est reddendum, amens autem non exigit ut homo. Quare sicut amens amittit jus ad suorum bonorum administrationem, ita ad usum matrimonij, ita ut exigens non obliget per se, & ex natura rei. Per accidens autem erit obligatio, si ex defectu redditionis accessurus sit ad aliam, aut se polluturus sit: quia tunc recta ratio exigit, ut valdè egenti debitum reddatur, quamvis non petat ut homo, quia non potest. Undè ad evitanda graviora mala, quandoque sanus tenetur amenti petenti reddere. Et hæc omnia præter Doctores citatos tenet Martinus Perez *de matr. disp. 49. sect. 6. & 7.*

3 Quod si redditio debiti amenti nociva sit, pensanda est qualitas damni, ut indè colligatur, an sub gravi, vel sub veniali culpa debeat conjux sanæ mentis à redditione abstinere, uti novit Basilius Ponce *lib. 10. c. 14. in fine.*

4 Notandum est etiam hic, uxorem rationis compotem posse à viro insano debitum petere: quia petit copulam sibi debitam, qua ob defectum judicij in altero conjuge privari non debet. Quod adeò verum est, ut etiamsi adsit periculum, quod insanus extra vas seminet, non tenetur conjux sanæ mentis à debiti petitione abstinere: quia illa effusio est præter ejus intentionem, neque illi utpotè suo jure utenti, tribuenda est, sicuti docuit Sotus *in 4. d. 34. q. un. art. 4. ad fin. corp.* Petr. de Ledesma *q. 58. art. 3. dub. 2. in resp. ad 3.* Henriq. *lib. 11. c. 15. n. 4. & 10.* Sanch. *disp. 23. n. 7.* Coninch *dub. 9. concl. 6. nu. 79.* Et de hoc casu in facti contingentia Panormi consultus fui.

Sup. hoc in R. seq. propè fin. à vers. At verò è contra. Et pro confecto à fin. 4. & vers. Quod adeò hujus §. sup. in R. 186. §. Dico secundò.

5 Non nego tamen, quando ambo conjuges sunt amentes, esse separandos, ne carnaliter conjungantur; & peccare mortaliter, qui eos ad copulam incitaret. Ita communiter Doctores. Ratio est, quia tametsi ejusmodi amentes non peccent, defectu libertatis; at qui eos copularet, concurreret ad evidens periculum malæ educationis prolis, & ad illius damnum, cùm careret parentibus, qui eam educare possent, ac instruere: ergo graviter peccaret. Quo argumento manifestè vincitur, peccare mortaliter eos, qui duos amentes non conjugatos ad copulam incitarent: quia gravius esset prolis damnum quàm si mentis compotes essent. Quare illi, quibus amentium custodia demandata est, tenentur niti, ne congrediantur; sicut tenentur curare, ut abstineant ab alijs malis, & damnis inferendis.

Sup. hoc in R. seq. §. ult. paulò post initium, vers. Primò.

6 Ex his sequitur quid dicendum sit de conjuge ebrio, dum usu rationis privatus est: dico enim non teneri per se, & ex natura rei conjugem sui compotem reddere ei debitum. Patet ob dictam rationem, quia non petit actu libero, & humano, sicut nec amens. Per accidens autem tenetur reddere ratione periculi incontinentiæ in ebrio, si fortè esset. Addo si uterque conjux ebrius esset, licere concubitum inter illos; cujus contrarium diximus de amentibus. Ratio enim disparitatis est manifesta: nam in amentibus id non licet propter damnum prolis educandæ, quod damnum cessat in ebrijs, hi enim brevi ad se redeunt, & ideò proles non destituitur parentibus, qui de ejus curent educatione.

Sup. hoc supra in §. 1. R. 208.

Sup. hoc suprà in Res. 208. §. ult. & in Res. 209. §. ult. à lin. 5.

RE-

RESOL. CCXI.

An si vir sit sana mentis, sit licitus usus coniugii cum uxore amente, etiam cum periculo abortus?

Et quid è contra, si uxor sit sana mentis, vel si uxor amens sit sterilis?

Et deducitur, quod quando fœmina experientia didicit se nequire prolem vivam edere, tunc licere his coniugatis petere, & reddere debitum, quia melior est puero sic esse cum culpa originali, & carentia visionis Dei, quam omninò non esse, &c.

Et docetur, quod si ambo coniuges sint amentes, omninò nemo potest eos excitare ad copulam, absque gravi culpa.

Item, quod si unus coniux sit amens, & alter sana mentis, non tenetur sanus reddere debitum amenti petenti, quantum est de se, quamvis si vult, licitò possit.

Sed quid est dicendum, si amenti coniugi adesset periculum accedendi ad aliam, vel polluendi se, an tunc alter coniux teneatur reddere debitum? Ex p.10.tr.13.Misc.3.Ref.41.

§. 1. AFfirmativam sententiam contra Sanchez, docet novissimè Carolus de Baucio, *de Miscell. casuum Conscientiæ, tom.2. opusc.1.qu.50.* ubi sic ait: Arbitror satis probabile esse licitum usum conjugii viro sanæ mentis, etiam cum periculo probabili abortus. Et ratio mihi est, quia copula per se est ordinata ad productionem esse extra causas, & per accidens est, quod sequatur abortus. Neque dicas, quod copula cum tali periculo abortus, sit actio intrinsecè mala; nam ratio malitiæ est extrinseca actioni, cùm potiùs tribuenda sit morbo, seu insaniæ uxoris, quàm copulæ, quæ per se primò tendit non ad necem pueri, sed ejus existentiam extra causas, quod non est: sic actio famuli, qui jussu heri vendit vinum lymphatum pro puro, nam illa est intrinsecè mala; nam licèt ponere aquam vino sit quid indifferens, tamen ipse vidit, & facit actionem injustam, & non potest præscindere illa actio à vendente, à ratione injustitiæ, nec alij injustitia potest tribui, nisi immediato cooperatori injustitiæ, qui est qui actu vendit.

2 Confirmatur; docet Sanchez cum Doctoribus à se citatis *lib.8.de matrimon.disp.102. num.8.* quod quando fœmina experientia didicit se nequire prolem vivam edere, tunc licere his conjugibus petere, & reddere debitum. Et reddit rationem idem Sanchez, nimirum, quia præter intentionem, & per accidens mors illa fœtus accidat conjugibus suo jure utentibus, nec tenentur id prolis damnum vitare cum tanto detrimento, ac est, conjugatos perpetuò ab usu conjugii abstinere cum maximo incontinentiæ utriusque periculo. Deindè addit Sanchez *loco citato*, aliam rationem, & asserit, quod melius est puero sic esse cum originali culpa, & carentia visionis Dei, quàm omninò non esse, ut notat Divus Thomas 1. 2.*qu.83.art.1. ad 5.* & colligitur ex Divo Augustino *lib.5.contra Julianum.* Concludit denique Sanchez *loco citato*, quod eligibilius est existere in rerum natura cum peccato habituali originali, quàm omninò non existere: nam licèt si homini detur optio, potius debet eligere mortem, ac annihilationem, quàm peccatum actuale, etiam levissimum committere. Si tamen jam sit peccatum originale, & revelaret Deus se nolle id remittere, quamdiu homo existeret, adhuc melius faceret eligendo existentiam, quam annihilationem, quia supposita Dei voluntate, ille homo non tenetur, nec posset evitare id peccatum habituale, ac proindè nihil exosum facit Deo.

3 Confirmatur: Deus creat, & infundit animam rationalem intra corpus, cùm adsunt dispositiones pro tali forma, & prævidet quod in anima transfundetur peccatum originale, & non ob id cessat creare illam, ac infundere intra corpus, quia infectio peccati originalis tribuitur carni, seu semini, tamquam causæ instrumentali ducenti originem ab Adam, ac proindè dici non potest, quod anima ex sua creatione inquinetur, quia infusio importat respectum, & ad Deum infundentem, & ad carnem cui infunditur anima; & ideò habito respectu ad Deum infundentem, non potest dici, quod anima per infusionem maculetur; sed solum habito respectu ad corpus, cui infunditur. Ita D.Thomas 1.2.*q.83.art.1.ad 4.* Ita ille, qui alias etiam rationes adducit.

4 Sed ego puto non esse recedendum à sententia Sanchez, quam post illum docet Pontius *de matrimonio, lib.10. cap.14.n.10.* Hurtadus *disp.10.diffic.3.num.24.* Leandrus *de Sacram. tome 2. tract.9.disp.25.§.3. qu.28.* & Ochagavia *de Sacram. matrimon. tract.5.qu.3. num.5.* ubi sic ait: Quinta ea causa assignari posset excusans à debito conjugali, furor alterius, vel utriusque conjugis, sed quantum ad hanc causam respondetur. Primò, si ambo conjuges essent amentes omninò, neminem posse eos excitare ad copulam absque gravi peccato. Tum quia illa copula esset more belluarum, tum etiam quia ea ratione magnum damnum immineret educationi prolis. Secundò respondetur, uno conjuge existente amente, & altero sanæ mentis dono prędito, non teneri sanum reddere debitum ementi petenti, quantum est de se, quamvis possit licitè; quia ille actus non humanus est, tum etiam quia amens licèt retineat jus remotum ad corpus alterius conjugis, & radicatum in ipsa natura contractus matrimonialis, at non retinet jus proximum, quod ratione regulatur, & fundatur. At verò, si amenti conjugi adesset periculum accedendi ad alienam, vel polluendi, se teneretur alter conjux ei reddere debitum, quod est quędam petitio virtualis; hoc enim exigere videtur natura ipsa matrimonij, quod intellige dum aliter non potest vitari illud malum. Tertiò pro majori prædictorum intelligentia respondetur, uxore existente amente, & marito sano, non posse uxori petenti reddi debitum, quia est periculum magnum abortus, at verò è contra se habente, rectè posse reddi, quia in eo non est periculum aliquod abortus. Ita Ochagavia. Quibus omnibus adde etiam Martinus de San Joseph *in monit.Confess.to.1.lib.1.tr.50. de Matrim.n.6.* Bonacinam, *de Matrim.q.4.punct.1.n.10.* Itaque dicendum est contra Baucium, non esse licitum in tali casu usum Matrimonij, nisi uxor amens esset sterilis.

Sup hoc in R. præterita, §. Non nego, ad mediu.

Sup. hoc late in Ref. præcedent.

Sup. hoc in R. not. præterita, §. Notandum est.

RESOL. CCXII.

An uxor, & qualibet alia mulier peccet mortaliter mingendo statim post coitum, ad emittendum semen?

Idem est, si se erigat, ut semen emittat, ne concipiat?

Et an supradicta mulieres id facientes peccent contra conscientiam erroneam, si crederent ita mingendo peccare? Ex par.3. tr.5.& Misc.1,Ref.15.

§. 1. AFfirmativè respondet Sanchez *de matrim.tom.3.lib.9. disp.20.nu.3.* & Bonacina *de matrim. quæst. 4. punct.9. & 10.num.10.* ubi sic ait. Utrùm verò uxor graviter peccet emittendo semen à vase statim post copulam, ne filios concipiat, patet ex supradictis, hoc enim est contra naturæ, & generationis ordinem, cùm prodigatur semen à natura institutum ad prolem suscipiendam. Sic Bonacina, & hoc solent facere sæpiùs meretrices.

Sup. contenta in hac R. lege sup. doctr. Ref. 109 propè fin. vers. uxor denique & in to 3. tr.6. Ref.11 ad medium, vers. dicendum.

2 Attamen contrarium docet Petrius Bellochius *in praxi de cas.reserv.part.2. q.4.n.365.* ubi ita asserit. Quia sæpè solet mulier mingere post coitum, vel se erigere ut semen emittat, ne concipiat, salvo meliori judicio, credo quòd non peccat saltem mortaliter, nam ex hoc, ut liquidò patet, non impeditur prolis generatio, quando quidem ajunt Sylvest.*verb.debitum, n.6.* & Conradus *p.2.q.315.* matrix mulieris habet vim attractivam, & retentivam seminis, undè frustrà post coitum mulier mingit ut illud foras emittat. Ita Bellochius. His tamen non obstantibus, puto dictas mulieres sic facientes peccare contra conscientiam erroneam, si crederent ita mingendo peccare.

Sup. hoc signanter in Ref. 2. not. præcedent. in eodem vers.

RESOL. CCXIII.

Quidam vir conjugatus, semine intra vas emisso, membrum virile extrahit, manente fœmina valdè irritata libidine, quæ postea tactibus se excitando seminat, quæritur, an ita faciens peccet mortaliter? Ex p.2.tr.17.& Misc.3.Ref.38.

§. 1. LEthaliter peccare opinatus est novissimè Emanuel Rodriquez *in sum.p.3.cap.88. nu.4.* & quia codex rarus est, ponam ejus verba. (Aviendo el marido consumado la copula extrahendo membrum extra vas, no es licito à la muger provocarse con tocamientos, para que tambien effundat semen intra vas, atento que estos tocamientos, pasada la copula son intrinsicamente malos, ni se puede dezir, que la provocacion con ellos es una perfecta consumacion del acto conjugal prededente, pues la copula conjugal ya tuuo su perfecta consumacion, aviendo complido el marido, cuyo semen pasta para que se siega le generacion.) Putat igitur Rodriquez hoc esse illicitum, quia actus ille omninò consummatus est ex parte finis, qui est generatio, cùm ad illam fœmineum semen minimè necesse sit.

Sup. hoc in R. seq. & in Ref. post sequentem, §. Confirmatur, & in tom 8 tr.6 R. 20 §. Quæritur tertiò.

2 At opinio contraria placuit Sanchez *tom.3.de matrim.lib.9. disp.17.num.12.* Bonac. *de matrim.qu.4.punct.6. nu.15.* & probabilis vocatur à Filliucio *in suis qq.moral.tom.1.tr.10.p.1. cap.9.n.230.* & illam novissimè amplexus est Lessius *lib.4.cap.3.dub.14. n.94.* in editione facta Parisijs apud Rolinum Theodori cum an. 1618. Homobonum *de exam.Eccles.p.1.tr.7.c.28.q.126.* Zanard. *in direct.theol.p.1.de Sacram.matrim.c.41.§.11.dico.* Ratio est, quia aliàs evidentissimo periculo peccati mortalis exponerentur fœminæ, cùm frequenter viri priùs seminent. Et cum illicò recedant, manet in illis valdè irritata libido. Nec tunc illa provocatio est illicita, quia est actus conjugalis perfectio, ac consummatio. Nam licèt semen mulieris non sit ad generationem necessarium; valdè tamen confert, ut probat ipsemet Sanch. *ibid. num.8.* His tamen non obstantibus ego puto non esse recedendum à prima sententia Rodriquez.

RESOL. CCXIV.

De emissione seminis tactibus provocata inter conjugatos, & solutos?

Et inter alia deducitur, circumstantiam patientis in peccato sodomia non debere in confessione explicari, sed sufficit; quod patiens dicat, exercui bis, vel ter sodomiam? Ex part.11. tract.1.& Misc.1.Res.11.

§.1. Circa præsentem quæstionem sic philosophatur acutissimus Caramuel *fundament.* 56.§.4. *nu.*1172. Quidam vir conjugatus inter vas seminavit, & illico membrum virile extraxit, manente fœmina valdè irritata libidine; At hæc postea tactibus se excitando seminavit, & inquirit, an hoc faciens mortale peccatum incurrerit. Negat Sanchez, & Bonacina, & hæc eadem negativa sententia probabilis vocatur à Lessio, Filliucio, Homobono, & Zanardo apud Dianam *p.* 2.*tract.*17.*resol.*38.& ratio horum Authorum est, quoniam per illos tactus actus conjugalis, qui consistit in utriusque seminatione, completur.

Quæ hic est antecedens, & in illis ejus annot.

2 Corollarium 1. Ergo quando Amasius semine intra immisso membrum virile extrahit, manente pellice valdè irritata libidine, si hæc posteà tactibus se excitando seminet, non committit novum peccatum mollitiei, sed peccatum fornicationis complet, quæ consistit in seminatione utriusque Amasij.

3 Corollarium 2. Ergo quando duo juvenes se mutuis tactibus excitant, & unus semine effuso discedit, manente altero libidine valdè irritato, si iste tactibus proprijs prosequatur, & semen emittat, non committit novum, peccatum, Ita ut debeat in confessione dicere, mutuis semel tactibus apud alterum hæsi, quousque ipse in pollutionem inciderit, & semel in mollitiem incidit proprijs tactibus. Sed prius complet, & satis faciet in confessione dicens, ego, & alter nos mutuo contactu polluimus. An, & de sodomia, &c. poteris philosophari, &c. singula Corollaria considera. Ita Caramuel.

4 Sed ego neque admitto Corollaria, nec etiam principalem conclusionem; Undè vel jussu sacræ Congregationis indicis, vel jussu Superiorum Societatis illa opinio fuit deleta in operibus Sanchez, nec amplius impressa invenitur nisi in prima editione Veneta.

5 Probatur nostra sententia primò, quia cùm vir se retrahit, consummata est ita copula conjugalis: Ergo mulierem solam tunc seminare esset peccatum mollitiei: Secundò, quia quando vir prius seminat, sequens muliebris seminatio frustratoria est, ut tradit Avicenna *Fen.*21.*lib.*3.*tract. cap.*8. *vers. error autem accidens*. Tertiò, quia fœmineum semen necessarium non est ad generationem. Quartò, quia conjugibus ea copula tantùm licita est, per quam fiunt una caro; sed per illam muliebris seminis effusionem non fiunt una caro: ergo. Quinto quia recepto virili semine, adeò clauditur uterus, ut nec acus cuspidem admittat: ergo semen, quod posteà mulier fundit, nec intrat uterum, nec prodest ad generationem, Vide me ipsum alibi.

6 Sed stando in opinione, quam adducit Caramuel, ejus Corollaria non carent difficultate, quia aliquis posset dicere; mulier uxorata, quæ remanet valdè irritata, & tactibus se provocat ad seminandum, complet copulam sibi licitam, ac si actu cum marito seminaret, quia abuteretur semine ad generationem ordinato: Sed tunc non esse seminis abusus, ergo nullum est peccatum; etenim ea seminatio cum sequatur paulò post copulam est copulæ complementum, eamque perficit. Ratio est, quia impertinens est ad generationem, quomodo fœmineum semen in uterum recipiatur, aut à seminarijs vasis in uterum fluat, sivè copula sivè manuum confricatione; sufficit enim recipi in uterum paulò post seminationem viri, ut sequatur generatio: Sicut quomodocumque virile semen intret uterum, semper sequatur generatio, ut patet cùm generatio fit opera dæmonis incubi: Ergo, &c.

7 Sed meretrix, si postquam Amasius seminavit, libidine irritata remansit, non potest tactibus se provocare ad seminandum, quia non complet copulam sibi licitam, immò prohibitam; Ergo tactibus se provocando aliam speciem libidinis incipit, & perficit, nempè mollitiei; Ergo tenetur illam in confessione explicare.

8 Nota verò hic obiter, quod ego olim docui circumstantiam patientis in peccato sodomię non debere in confessione explicari; sed sufficere, quòd pœnitens dicat, exercui bis, vel ter sodomiam. Sed Caramuel *ubi suprà nu.*1189. asserit, quòd hæc sententia ut probabilis, supponit primò virum, aut fœminam patiendo delectari, & se delectando initium pollutionis habere. Secundò pollutionem completam, & inceptam, esse ejusdem speciei, nec debere pœnitentem exprimere. An tantùm cœperit, an compleverit? tertiò pollutionem tactibus alienis procuratam, sodomiamque non differre specie, sed tantùm materialiter, & modaliter, sicut pollutio habita tactu manuum, aut tactu fœmorum, Porrò ista tria debet supponere, qui nolit actionem à passione in sodomia distinguere: Undè Diana qui de primo, & secundo nihil dicit, & tertium negat, asserere, sine consequentia non potest circumstantias agentis, & patientis non debere in confessione explicari. Ita Caramuel.

Sup. hoc in re. 1.11.7. R.118. in nu.& in R. 131. 134. 113. 136 & 161. & . Cautu secund. 40.

9 Sed nostram sententiam præter Leonem sequuti sunt me citato Lupus, Bordonus, Machadus, Zambellus, Ghilinus, Juniparus, Gesualdus, Pontius, Mazzuchellus, Serius Roccaful, Tongus, Posfentius, Remigius, Verricelli, & Thomas Hurtadus.

10 Septemdecim itaque Doctores nostræ sententiæ adhærent, & pauci contrariam tenent. Et probatur hæc opinio, quia agens, & patiens in peccato sodomiæ concurrunt ad idem scelus, & ad eamdem pollutionem, & copulam per modum unius causæ: Ergo eadem species malitiæ ab utroque contrahitur: sic eamdem speciem adulterij contrahit solutus ac conjugata, vel conjugatus ac soluta, quia ambo per modum unius concurrunt ad frangendum matrimonij legem; sicut agens, & patiens sodomita ambo per modum unius causæ concurrunt ad frangendam legem copulæ naturalis, sic eadem species homicidij est in tenente occisum ne fugiat, ac in vulnerante.

11 Probatur secundò, quia pollutio non addit novam speciem malitiæ supra copulam sodomiticam aut fornicariam; sed est pars copulæ: ergo sicuti agens non tenetur explicare se pollutum vel non pollutum; plerumque enim sodomita, aut fornicator non seminat, quod utique explicandum esset, si pollutio adderet malitiam specie diversam suprà copulam: Ita neque patiens tenetur explicare se fuisse patientem; Consequentia patet, eatenus enim ex Lugo tenetur explicare se patientem, quia explicandum sibi est, se non pollutum: sed agens non tenetur explicare se patientem, quia explicandum sibi est, se non pollutum, sed agens non tenetur explicare se non pollutum, quando non seminavit, ergo neque patiens (dicendo se patientem) debet explicare se non pollutum.

12 Confirmatur; Nam pollutio in agente est pars copulæ, neque enim est quid diversum à copula, sed ab illa distinguitur, ut pars à toto; Ergò in copula fuisse, vel non fuisse pollutionem sequutam est circumstantia aggravans, vel minuens intra eamdem speciem: Sed circumstantiæ minuentes, vel aggravantes intra eamdem speciem non sunt explicandæ: Ergo neque explicandum est se passum, vel non passum pollutionem in ea copula, & sic se fuisse patientem, vel agentem.

13 Quod autem pollutio sit pars copulæ patet, quia copula non dicitur consummata nisi sequuta seminatione, seu pollutione intra vas, ergo est pars complens, & perficiens copulam.

14 Dicendum est itaque eamdem malitiam specificam habere peccatum agentis, & patientis: sicut fornicatio cum soluta eamdem specie malitiam habet tam ex parte viri agentis, quàm parte fœminæ patientis.

Alibi in Resolutionib. nostris citatis.

Alias etiam rationes adducunt citati Doctores, quas ego alibi adduxi.

RESOL. CCXV.

An sit licitum viro postquam seminavit, & retraxit membrum à vulva, tangere pudenda uxoris, ut ipsa seminet?

Et an hoc etiam facere possit uxor suis manibus proprijs?

Idem dici debetur de tactu membri genitalis ante os vulvæ suæ uxoris ad hoc, ut uxor seminet.

Et notatur non peccare mortaliter maritum, si in ipso actu seminationis non expectat seminationem uxoris, licèt possit, effuso semine, copulam continuare, ut fœmina seminet.

Item, quod fœmina satisfacit suæ obligationi, si viro exigenti debitum præstet usum sui corporis, versens tamen animum ad alia, ne natura excitetur.

Item, quod incepta copula per solam delectationem, si uxorati illam ex justa causa non consummant, non peccant mortaliter, nec venialiter, si absit periculum pollutionis, v.g. ne saluti noceatur, vel si contingat, quod conjugati sint pauperes, & multos filios habeant, &c. Ex p.10.tr.13.& Misc.3.Res.42.

§.1. Casus potest accidere: & ad illud affirmativè respondet Carolus de Baucio *de Miscell. casuum conscientiæ, tom.* 2. *opusc.*1. *quæst.*88. quia potest sine peccato id facere uxor suis manibus, quia non est pollutio, sed perfectio copulæ conjugalis, & licèt sæminatio mulieris non sit necessaria ad generationem, tamen satis juvat: ergo si licèt uxori hujusmodi tactus ad hoc, ut seminet, licèt etiam viro, ut id præstare possit suis manibus in pudendis suæ uxoris. Et ratio à priori est, quia eatenus hoc non est prohibitum uxori, ut id faciat suis manibus, quatenus est licitè consummatio copulæ jam inchoatæ à viro intrà vas naturale; ergo parum refert, quod ista consummatio copulæ jam inchoatæ à viro intrà vas naturale cum suo membro naturali, perficiatur ex parte uxoris manibus propriæ mulieris, vel manibus proprij viri, eo magis cùm tactus inter conjuges etiam in partibus pudendis non sit culpa mortalis, etiamsi non fiat in ordine ad culpam, secluso periculo pollutionis: sed in hoc casu est licita pollutio, cum non sit aliud nisi perfectio copulæ inchoatæ à viro: ergo non est major ratio

ratio cur sit licitus uxori, & non viro hujusmodi tactus ad finem, ut perficiatur copula conjugalis: idem dici debet de tactu membri genitalis ante os vulvæ suæ uxoris ad hoc, ut uxor seminet, nempè non esse peccatum mortale seclusо periculo pollutionis viri extra vas naturale fœminæ, quia iste tactus inter conjugatos non est copula lethalis: potest etiam vir postquam seminavit continuare copulam, donec uxor seminet. Hucusque Baucius.

Sup. hoc in dubus R. præcedentibus, & in tom. 8. tr. 6. R. 10. §. Quæro tertio.

2 Confirmari potest hæc opinio auctoritate Leandri *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 34. quæst. 41.* & Martini de San Joseph *in Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 51. de Matrim. num. 8.* ubi me citato, sic ait. Si el marido acabò primero con el acto de la generacion, por ser mas robustos los varones, es sentencia muy probable la que dize, que puede la muger tambien tener su acto consumado, provocandose con tactos: porque esta no es polucion, sino acabar la copula, y moralmente es un mismo: y sino fuera verdadara esta opinion quedaran las mugeres casi siempre en evidentissimo peligro de pecar mortalmente, condenandolas à detener el curso de la naturaleza, irrita ya con el mismo acto. Y lo que mas favorece esta opiniones, siendo mas probable, que es necessario el semen de las mugeres para la generacion, esta casi sucediera. Ita ille; qui plures alios citat. Sed ego recessi ab opinione, *in part. 9.* ex rationibus adductis à Magistro Texeda, & nunc contrà Baucium recedo: undè in Editionibus Antuerpianis meritò opinio Baucii fuit abrasa ab Operibus Sanchez, & Hurtadi; & scio hanc sententiam malè olere penes Sacram Congregationem Iudicis, sicut & alia opinio, quam ex Sanchez tanquam probabilem adducit Baucius, *quæst.* 108. quæ etiam invenitur delata in impressione Antuerpiana.

In Ref. quæ hic est in 10. & tr. 6. R. 10. §. Quæro tertio.

Sup. hoc in R. seq. & in aliis eius primo annot.

3 Nota tamen, hìc obiter contra Hurtadum, & Ochagaviam, non peccare mortaliter maritum, si in ipso actu seminationis non expectat seminationem uxoris, itaque non tenetur expectare licèt possit etiam effuso semine copulam continuare ut fœmina seminet. Ita me citato docet Leandrus, *ubi suprà*, *quæst.* 40. qui etiam, *quæst.* 48. me citato docet quod mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti debitum, præstet usum usui corporis, convertens tamen animum ad alia, ne natura excitetur.

Sup. hoc in R. noi præterit. §. Sed licet.

4 Nota etiam, quod rectè me citato observat Martinus *ubi suprà n.* 10. sic asserens: Despues de comenzada la copula per sola delectacion, si la dexan los casados sin consumarla, no pecaran mortalmente, como no aya peligro de polucion: porque el comenzarla fue, como tenet, actos, que à los casados no les son illicitos. Y anno no serà la dicho pecado venial, como el dexar la copula, sea por justa causa de no dañar, la salud, ò per ser pobres los casados, y tener muchos hiios: que en estos cesos, y otros justos, comenzando la copula, ut sedet concupiscentiam, la pueden dexar sin algun pecado.

Sup. contrario in hoc §. ult. supra in Ref. 287. §. Nota etiam, & in R. 101. §. Et ex his, & in Ref. 105. 106. & 109.

RESOL. CCXVI.

An unus ex conjugibus, si potest non expectat alterius seminationem, committat peccatum mortale?

Ex quo deducitur non esse reum culpa mortalis virum tactibus irritantem uxorem ad venerem scientem ob id præmaturius fœminam seminare?

Et an mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti præstet quidem usum corporis sui, animum tamen ad alia convertat, ita ut natura non excitetur?

Et deducitur, quod sterilis, quæ certò novit se non seminaturam, potest actum conjugalem exercere tam petendo, quàm reddendo?

Ex quibus etiam infertur decisio illius dubii, scilicet, quando matrimonium dicatur consummatum? Ex part. 5. tractat. 14. & Misc. 2. Ref. 37.

Sup. hoc in R. præterit. §. Nota tamen, & supra in Ref. 287. §. 3. in fin. & in 10. 8. tr. 6. R. 10. §. Quæro tertio paulò post initium.

§. 1. Affirmativè respondet Petrus Ochagavia *de Sacr. tr. 5. de matr. quæst. 2. n.* 13. ubi sic ait: Respondetur esse peccatum mortale in eo, quòd vir priùs seminet, & non expectet seminationem fœminæ, & si è contra faciet fœmina, graviter delinquet. Patet prima pars responsi, & secunda etiam, quia utriusque semen activè requiritur ad generationem. Ergo ne generatio impediatur, & ne unius semen prorsus amittatur, aliud necessariò continuata copula expectandum est, & hoc etiam in sterilibus, ne violetur ordo naturæ. Ita ille, probabiliter quidem.

2 Verùm contrariam sententiam non minùs probabiliter defendit Sanchez *de matr. tom. 3. lib. 9. disp. 17. nu. 9.* ubi firmat non esse necessarium utrumque conjugem seminare simul, quare dum vir semen effundit, minimè tenetur fœminæ effusionem expectare, quia fœmineum semen nec esse necessarium, nec activè ad generationem concurrere, docent aliqui. Ex quibus deducitur non esse reum culpæ lethalis virum tactibus irritantem Venerem, scientem se ob id præmaturiùs fœmina seminare.

3 Sed licet hæc opinio, ut dixi, sit probabilis, oritur tamen ex illa pulchra difficultas, videlicet an mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti præstet quidem usum corporis sui animum tamen ad alia convertat, ita ut natura non excitetur. Videri enim possit non satisfacere, primò quia si uxor debitum conjugale exigat, maritus tenetur se se excitare, illud ut reddat, ergo, &c. Secundò vir habet potestatem in corpus mulieris in ordine ad generationem, ergo petente usum corporis uxoris, ea debet subservire aptè ad generationem, quod non potest præstare absque aliqua naturæ concitatione. Tertiò aliàs semen virile suo fine frustrabitur. Attamen Joannes Præpositus, vir quidem doctus ex Societate JESU, *in 3. part. D. Thom. q. 6. de bonis matr. disp. 4. n. 35.* docet non esse improbabile satisfacere, & sufficere, si usum vasis naturalis tribuat, nam eo ipso congressus est aptus ad generationem, quantum ex parte actus, & modi. Confirmatur. Sterilis, quæ certò novit se non seminaturam, potest actum conjugalem exercere, petendo, quàm reddendo, quod tamen minimè liceret, si viro seminante requireretur, ut mulier sese ad seminationem excitaret, atque adeò in illum finem teneretur cum naturæ excitatione marito subservire. Undè verisimile est mulierem conjugatam, cui non placent actus venerei, posse in reddendo debito animum ad alia convertere; & sic remanere frigidam, quod potest ex his colligi; quæ tradunt varii, scil. semen fœmineum non omninò requiri ad generationem, nam concitatio naturæ solùm videtur requiri ad seminationem; non potest tamen mulier ita se gerere ex intentione impediendi generationem. Ita Præpositus, qui respondit ad argumenta. Et ad primum allatum dicit disparem esse rationem viri, & fœminæ, quòd vir non possit sine aliqua corporis concitatione actum conjugalem exercere. Undè mirum non est, quòd ad reddendum debitum teneatur naturam excitare, mulier verò potest sui corporis, & vasis naturalis sine tali concitatione usum præbere. Ad secundum argumentum respondet aliquos probabiliter sentire, sequi posse generationem, quamvis fœmina non seminet, & proindè non obstante eo quod animum ad alia convertat posse marito subservire in ordine ad generationem. Ad tertium patet responsio ex dictis, quòd scil. semen virile non frustraretur suo fine, propter defectum seminis fœminei, secundùm sententiam, quæ censet absque hoc sequi posse generationem. Et hæc omnia, ut dixi, dicta sunt ex mente Joannis Præpositi. Ex quibus infertur decisio illius dubii, scil. quando matrimonium dicatur consummatum. Ad quod Villalobos *in sum. tom. 1, tract. 13. diffic. 13. num. 1.* respondet hoc evenire *segun. mas probable opinion.* quamvis fœmina non seminasset, *aunque no es cierta porque no es cierto en Filosofia*, quòd fœmina non concurrat activè ad generationem, *que es el fundamento desta sentencia*. Ita Villalobos.

Sup. hoc in R. 1. noi præterit. in. & in eodem §. ad medium.

Sup. hoc supra ex Ref. 163. lege doctrinam eius §. ult.

Sup. hoc supra in Ref. 114. & in aliis §. eius primo not.

RESOL. CCXVII.

An vir possit irritare omnia vota uxoris?

Et an possit maritus irritare votum, quod facit uxor de opere faciendo tempore soluti matrimonii, si maritus moriatur, & ideò possit irritare votum uxoris de ingredienda Religione post mortem mariti?

Item, an possit irritare vota, quæ fecit uxor ante matrimonium? Ex p. 3. tract. 4. Ref. 219. alias 220.

§. 1. Negativam sententiam docet Basilius Pontius *de matr. lib. 10. cap. 17. n. 3.* Sylvius *in 2. 2. D. Thomæ, quæst.* 88. *art. 8. concl. 7.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 6. punct. 6.* Azorius *tom. 1. lib. 11. cap. 17. q. 12.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 4.* Philiarchus *de offic. sacer. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 18.* Filliucius *tom. 2. tract. 26. cap. 8. n. 236.* & alii, asserentes maritum non posse omnia vota uxoris, irritare, sed ea tantùm, quæ, & quatenus juri suo, quod habet ad conjugii usum, & familiæ gubernationem præjudicium aliquod afferre possunt. Et ita hoc pacto non possunt, v. g. irritare vota de præceptis, ut de servanda castitate conjugali, de non mentiendo, de oratione aliqua recitanda in die, & similia.

Sup. contrario in hac R. lege doctrinam §. 1. Ref. seq. & in tom. 8. tract. 4. Ref. 44. & 45.

2 Sed in gratiam virorum, & ad sublevandum onus, quod sustinent Confessarii in commutatione votorum, assero omnia vota uxoris, saltem constante matrimonio edita, à marito irritari posse, non minus quàm vota Religiosi à Prælato, & vota impuberis à patre. Et ita docet Villalobos *in sum. tom. 2. tract. 34. dub. 21. per totam* Malderus *in 2. 2. D. Thomæ, tr. 10. dub. 7. qu. 5.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 34. num 12.* S. Joan. de la Cruz *in direct. part. 1. pr. 2. art. 2. dub. 10. concl. 3.* Raphael de la Torre *in 2. D. Thomæ, tom. 2. qu. 88. art. 9. disp. 7.* Aragon. *in 2. 2. q. 88. art. 8. post 5. concl.* Emanuel Sà *verb. irritatio, n. 1.* Paludanus *in 4. dist. 38. quæst. 3. art. 1. concl. 6.* Soto *de just. lib. 7. q. 3. art. 1.* & alii.

Sup. hoc in tribut. Ref. ante not. præterit.

3 Et hanc sententiam probabilem vocat Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 83.* Rationes invenies apud citatos Doctores. Quæ omnia supradicta ita vera existimo, ut firmiter teneam contra Malderum, Ledesmam, & alios, virum posse irritare votum uxoris non petendi, nec exigendi debitum. Sic Sanchez *ubi suprà, num. 10. & 11.* Sic etiam poterit maritus irritare votum, quòd facit uxor de opere faciendo tempore soluti ma-

trimonii, si maritus moriatur, & ideò potest irritare votum uxoris de ingredienda Religione post mortem mariti. Item potest irritare vota uxoris emissa ante matrimonium. Quæ omnia militant etiam in marito secundi matrimonii, qui potest irritare vota, quæ fecit uxor tempore matrimonii. Et hæc omnia Sanchez *ubi suprà*, quidquid in contrarium afferat Pontius *de matr. lib.* 10. *cap.* 17. *n.* 5. *& seq.*

RESOL. CCXVIII.

An vir possit irritare votum castitatis de ejus licentia emissum ab uxore, ita ut non solum possit petere debitum, sed defuncto marito aliud matrimonium inire?

Ex quo sequitur mulierem voventem non inire aliud matrimonium, si marito superstit, esse omninò liberam, si maritus tale votum irritet?

Item virum posse irritare votum uxoris ingrediendi Religionem relatum ad tempus soluti matrimonii?

Sed quæritur, an vir possit irritare votum ingrediendi Religionem ante consummatum matrimonium emissum?

Et notatur virum non posse absolutè irritare vota uxoris ante matrimonium emissa, sed solum suspendere executionem?

Et negatur virum posse irritare, si mutuo consensu cum uxore castitatem voverint, ita ut simul renunciaverint juri petendi? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 110.

§. 1. DE hoc casu interrogatus opinionem affirmativam probabilem esse dixi, ex illo principio quod omnia vota, etiam castitatis emissa ab uxore constante matrimonio, possunt irritari à marito, quamvis sint emissa tanquam implenda tempore soluti matrimonii, quia voluntas uxoris non solùm quoad materiam, sed etiam quoad se subsit viro, sitque viri eam gubernare, & dirigere, ex quo sequitur quòd ea vota irritata nunquam reviviscant, & proindè mulier cujus votum castitatis à viro est irritatum, possit absque peccato debitum petere, quia per hanc irritationem jus voti omninò est extinctum. Secundò sequitur, quòd talis defuncto marito possit licitè aliud matrimonium inire. Tertiò sequitur mulierem voventem non inire aliud matrimonium, si marito superstit, esse omninò liberam, si maritus tale votum irritet, & hæc omnia præter Sanchez, & alios, quos alibi adduxi, tenet etiam Joannes Præpositus *in* 3. *p. D. Thomæ*, *q* 6. *de bonis matr. dub.* 20. *n.* 153. qui *n.* 54. etiam tenet cum Sanchez virum posse irritare votum uxoris ingrediendi Religionem relatum ad tempus soluti matrimonii, quia etiam quoad tale votum potest à marito dirigi, atque adeò si irritetur, mulier mortuo marito potest aliud matrimonium inire, & licèt neget Sanchez posse virum irritare votum ingrediendi Religionem ante consummatum matrimonium emissum, tamen hoc secundùm Præpositum videtur minus conformiter dictum, si potestas irritandi vota uxoris oriatur ex levitate, imprudentia, & facilitate muliebri in votis emittendis, nam inde sequitur, quòd non minus possit hoc votum irritare quàm alia, cùm eadem subsit causa. Quod confirmatur, quia propter hanc causam pater potest irritare votum filii impuberis de ingressu Religionis, nec valet dicere quòd Prælatus non possit irritare votum subditi de ingressu strictioris Religionis, quia id non potest, quod ei jure prohibetur; in præsenti autem nihil simile habemus, ergo, &c.

2 Notat etiam idem Præpositus, quòd Sanchez censet virum non posse absolutè irritare vota uxoris ante matrimonium emissa: sed solum suspendere executionem, quod etiam secundùm mentem Præpositi non videtur conformiter dictum, nam si vir per matrimonium ita fiat superior uxoris, ut propter muliebrem levitatem possit ejus voluntatem gubernare, & dirigere, potest non solùm suspendere vota ante emissa, sed etiam irritare: quemadmodum superior potest irritare vota sui Religiosi emissa ante professionem, & ideò procedendo juxta principia asserentium omnia vota uxoris facta sine licentia viri ab eodem posse irritari, Vega citatus à Sanchez, censet hæc vota posse à viro irritari, & irritata non reviviscere.

3 Nota etiam hìc primò, quod supradicti Doctores censent non solùm vota emissa sine licentia viri, sed etiam emissa ex licentia ejusdem à viro irritari posse, quod extendunt ad votum continentiæ, quia concedendo uxori facultatem vovendi, non ademit sibi potestatem irritandi, aliqui tamen censent eo casu irritantem sine causa mortaliter peccare; sed probabile est quod peccet solum venialiter, inconstanter retractans quod concesserat.

4 Nota secundò, quòd Sanchez negat virum posse irritare, si mutuo consensu cum uxore castitatem voverint, ita ut simul renuntiaverint juri petendi, quod si ita intelligatur, ut nulla sit irritatio secundùm mentem Præpositi, videtur minus probabile: si verò solùm velit, quòd non possit licitè, vera videtur ejus sententia, & hæc omnia transcribere volui à Joanne Præposito, quia ejus codex rarus est, in gratiam Confessariorum, & responsorum casuum conscientiæ, qui ex supradictis à multis angustiis circa uxorum vota immunes erunt, cùm faclè ab eorum viris licitè irritari possint modo quo suprà dictum est.

RESOL. CCXIX.

An quando uterque conjux ex communi consensu castitatem vovit, possit propter periculum incontinentiæ Episcopus dispensare, ut petat, & reddat debitum?

Et notatur commutationem hujus voti in tali casu non posse fieri virtute Bullæ Cruciatæ, quod idem est dicendum de privilegiis Regularium?

Etiamque quæritur, an Episcopus possit dispensare in voto castitatis emisso post contractum matrimonium ante consummationem? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 125.

§. 1. CAsus est multum practicabilis, & affirmativam sententiam olim docui, & nunc iterum doceo cum Basilio Pontio *de matr. lib.* 8. *cap.* 9. *num.* 2. ubi sic ait. Ex hac doctrina colligitur, quid sentiendum sit in illa quæstione, an possit Episcopus dispensare in voto castitatis absolutè emisso post contractum matrimonium, & consummatum: cujus quæstionis varias species recenset Sanchez *lib.* 8. *disp.* 11. sed sine fructu: quare ego ita universè statuo, sive hoc votum sit emissum ab uno tantùm conjuge de consensu, aut sine consensu alterius, sive ab utroque conjunctim, aut seorsim, vel per modum contractus, si adest periculum incontinentiæ, dispensare potest Episcopus ad petendum, & reddendum debitum. Ducor in hanc sententiam ista consideratione, quia si tantum unus emisit, & alter non vult ad Religionem transire, semper habet jus petendi, & ille, qui vovit obligationem reddendi, & ejusmodi votum non fuit absolutè castitatis, sed non petendi, neque enim potuit contra jus tertii se ad omnimodam, & perpetuam castitatem obligare. Similiter, si uterque quomodocumque voverit, si voluerit in sæculo remanere, & cohabitare, cùm sit moraliter certum periculum incontinentiæ, & non possit ita breviter adiri Pontifex, est legitima, & justa causa dispensandi. Nam ex eo quòd uterque voverit, neuter amittit jus justitiæ ad corpus alterius, licèt sit impeditum vinculo Religionis. Ita Pontius. Vide etiam Ægidium de Trullench *in Bull. Cruc. l.* 1. §. 7. *c.* 3. *dub.* 15. *n.* 16. ubi notat *n.* 19. commutationem hujus voti in tali casu non posse fieri virtute dictæ Bullæ, quia facultas hæc in hoc casu non competit Episcopo modo ordinario, & communi, sed ex quodam tacito consensu Papæ, & benigna ejus voluntate interpretativa: at quæ in iis casibus conceduntur Episcopis, non censentur per Bullam concessa. Ergo, &c. quod idem dicendum est de privilegiis Regularium, nam per ea non possunt dispensare in eo casu, de quo loquimur, ut probat Pontius *lib.* 8. *cap.* 10. *n.* 11. Suarez *de voto lib.* 6. *c.* 26. *n.* 17. Sanchez *in sum. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 43. *n.* 7. & alii.

2 Sed hic obiter quærere non desinam, an Episcopus possit dispensare in voto castitatis emisso post contractum matrimonium ante consummationem? Negativam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *disp.* 11. *n.* 4. sed adversùs illum insurgit novissimè Basilius Pontius *ubi suprà*, *lib.* 8. *c.* 9. *num.* 3. quia talis etiamsi sit intra bimestre, non tenetur Religionem ingredi, etiamsi habuerit animum ingrediendi cùm vovit, sed potest ab eo animo desistere, in quo vides jam esse notum periculum incontinentiæ: ergo potest Episcopus dispensare. Cæteras rationes adversùs Sanchez adducit Pontius, quas penes ipsum videbis.

RESOL. CCXX.

An conjuges, qui communi consensu votum Religionis emiserunt post contractum matrimonium, peccent mortaliter prima vice consummando?

Et quid, si unusquisque voveat Religionem dependenter ab alterius in Religionem ingressu?

Et quid est sentiendum, si unusquisque voveat Religionem non quidem dependenter ab alterius in Religionem ingressu, sed dependenter ab ejus voto, eo quod promiserit Religionem ingredi, si alius similem præstiterit promissionem, promissione ab utroque facta, an quilibet teneatur Religionem ingredi, esto alius non ingrediatur?

Et an qui castitatem vovit, divertio legitimo facto, possit conjugi adulteræ reconciliari? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 2.

§. 1. NEgativè respondet Texeda *tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *controv.* 12. *n.* 109. Quia, quando ambo conjuges communi consensu votum post matrimonium initum emiserunt Religionis, quamvis illud prima vice post votum factum consumment, possunt tandem matrimonio consummato, votum implere ex communi placito ad Religionem transeundo, sicut anteà: nam per consummationem non facti fuerunt inhabiles ad Religionis ingressum.

2 Nec obstat dicere, quòd si unus solus conjux post matrimonium ante ejus consummationem votum fecit Religionis, si prima vice consummet, peccat mortaliter, quia per illam consummationem factus est impotens ad implendum votum. Ergo, si ambo conjuges, etiam ex communi placito post matrimonium contractum ante ejus consummationem, prima vice con-

consummment, peccant mortaliter; quia efficiuntur impotentes ad implendum votum. Respondeo negando consequentiam. Ratio est: quia conjux, qui post matrimonium initum Religionem vovit, tenetur implere votum, ut novum est. Si autem prima vice consummet, manet impotens ad implendum votum, sive petendo, sive reddendo, & contra votum consummando fecit, ideò peccavit mortaliter; quando conjuges autem ex communi placito, post matrimonium initum, votum fecerunt Religionis, per illam primam consummationem non facti sunt impotentes ad implendum suum votum, cum ex utriusque consensu possint Religionem ingredi, & ideò non est eadem ratio utriusque.

3 Verùm mihi magis placet sententia Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 7. *n.* 87. adhibita distinctione: si enim unusquisque voveat Religionem dependenter ab alterius in Religionem ingressu non peccat matrimonium consummando: quia nemo obligatus fuit Religionem ingredi, nisi altero ingrediente. Quòd si uterque nolit ingredi, uterque liber est ab obligatione: siquidem deficit conditio ad voti obligationem necessaria. At, si unusquisque voveat Religionem, non quidem dependenter ab alterius in Religionem ingressu, sed dependenter ab ejus voto, eò quòd promiserit Religionem ingredi, si alius similem præstiterit promissionem, promissione ab utroque facta, quilibet tenetur Religionem ingredi, esto, alius non ingrediatur: quia apposita fuit conditio ad obligationem voti requisita. Quo casu manifestum est, utrumque mortaliter peccare, matrimonium consummando, cùm exponantur evidenti periculo votum non exequendi; vel quia alter nolens Religionem intrare, compartem cogit ad secum cohabitandum; vel quia ex copula habita redduntur impotentes ad ingressum, si fortè filius concipiatur.

4 Verùm, si post consummatum matrimonium, Religionem ex mutuo consensu voveant, nemo tenetur Religionem ingredi alio non ingrediente, nisi fortè uxor senex sit, & de incontinentiæ periculo minimè suspecta. Quo casu solùm peccat ille, per quem stat, quominùs votum impleatur, alius nempè impotentia excusatur. At si nolens ingredi moriatur, vel occasionem divortii dederit, alter obligatur ingredi, si Religioni aptus sit. Quandiù verò non ingrediuntur, copulæ vacare possunt, nisi periculum sit concipiendi, ob quam causam impediantur à Religionis ingressu, sicuti hæc omnia notavit Coninch *disp.* 34. *dub.* 7. *n.* 93. & consentit Basilius *lib.* 10. *c.* 5. *n.* 20.

Sup. hoc infra in Ref. 314 ... doctrinam §. Secundo non ... in fine, & in Ref. 20 ... penult.

5 Sed, si aliquis hic quærat, an qui castitatem vovit, divortio legitimè facto, possit conjugi adulteræ reconciliari? Sanchez *lib.* 9. *disp.* 35. *n.* 28. asserit, prædictum votum castitatis non impedire, quin vovens conjugi adulteræ reconcilietur, illique debitum reddat: eò quòd nunquam fuerit factum de debito non reddendo, sed non petendo: quippè censendum est factum juxta præsentem statum, in quo nequaquam obligari poterat ad non reddendum. Hæc, inquam, sententia mihi nullo modo probatur; aliàs sic vovens absolutè castitatem, posset mortua conjuge aliud matrimonium inire, quod Sanchez non concedit. Signum ergo est sub voto comprehendisse eam castitatem, quam sine præjudicio conjugis præstare posset; atque adeò obligari, tum ad non petendum debitum, tum ad non reddendum, quando licitè abstinere à redditione potest, tum ad non contrahendum matrimonium conjuge mortua, ut rectè tradit Coninch *dicta disp.* 34. *dub.* 6. *num.* 90. Basilius Ponce *supra*, *num.* 19. quibus adde Castrum Palaum *tom.* 5. *disp.* 3. *punct.* 4. *&* 7. *num.* 9.

RESOL. CCXXI.

An vir consentiens, ut uxor Religionem ingrediatur, ipse enim etiam ingredi debeat, & an sufficiat, ut sumat habitum Equitum D. Joannis?

Et in prædicto casu an liceat etiam fœminis Monasterium S. Jacobi ingredi, & in eodem Ordine profiteri, & ita satisfaciant suæ obligationi? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 242. alias 243.

Sup. hac doctr. in §. 1 R. seq.

§. 1. Pulchra, & curiosa quæstio, ad quam assero certum esse, ut sit licitus ingressus alterius conjugis post matrimonium consummatum in Religionem, minimè sufficere licentiam alterius manentis in sæculo, sed si manens in sæculo sit senex, & absque incontinentiæ suspicione, desiderari ut votum castitatis emittat, si autem juvenis, id non sufficere, sed opus esse, ut pariter Religionem ingrediatur, ut habetur *in c. cùm sis, de conver. conjugat.* & *cap. uxoratus, eod. tit.* hoc supposito, tamquam certo, difficultas est, an in tali casu sufficiat, si vir assumat habitum Religionis Equitum Melitensium. Negativè respondet Sanchez *de matr. tom.* 2. *lib.* 7. *disp.* 32. *numer.* 4. *in fin.* ubi sic ait. Nec sat est si profiteatur vel assumpto habitu Equitum D. Joannis, quia ea sit professio solemnis, at ii manent in sæculo cum periculo incontinentiæ, cujus contrarium petitur *in c. uxoratus, de conver. conjugat.*

Sup. hoc in R. ... §. Nou deficit.

2 Sed, his non obstantibus, affirmativam sententiam docet Basilius Pontius *de matr. lib.* 9. *c.* 12. *n.* 3. ubi sic asserit. Cùm ergo uno conjuge ingrediente Religionem, alter si juvenis est, ingredi etiam Religionem compellitur, non quidem ingrediatur, ut ibi tantùm degat tanquam in aliquo honesto loco reclusus, ut servet continentiam, sed ut verè profiteatur: sufficiet autem ingredi Religionem sancti Joannis, quod immeritò negat Sanchez, consteque ex praxi, & ego vidi sic servari. Fœminis etiam licebit monasterium sancti Jacobi ingredi, & in eo ordine profiteri, & satisfacient suæ obligationi. Ita Pontius; satis quidem probabiliter, nam ut alibi ex auctoritate multorum Doctorum probavimus, votum ingrediendi Religionem impletur, ingrediendo dictam Religionem D. Joannis.

Quoad hoc lege R. seq.

Alibi ... R. ... in alio §. ... secundo ...

RESOL. CCXXII.

An mulier quinquagenaria dicatur senex, ut vir possit profiteri Religionem, remanente illa in sæculo cum voto castitatis?

Et notatur, quod ad Episcopum spectat despicere, utrum uxor in his casibus extra incontinentiæ periculum existat?

Et an dicta licentia adhibenda sit ex præcepti necessitate, vel ex consuetudine?

Etiamque advertitur, quod si conjux ingreditur Religionem, ut profiteatur, sufficere, si ingrediatur Religionem S. Joannis?

Et an ingrediente uxore in Religionem, possit vir senex remanere in sæculo cum voto castitatis perpetuæ?

Et docetur virum, ut manens in sæculo dicatur provectæ ætatis, sexagenarium esse debere, vel eam ætatem, quæ ex prava valetudine illi ætati respondeat? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 73.

Sup. hoc quod hic supponitur in principio R. præcedent.

§. 1. De hoc casu his diebus interrogatus fui, pro cujus decisione suppono, non sufficere solum consensum conjugis, ut alteri licitum sit Religionem ingredi, sed requiritur ut, quòd ambo ingrediantur, vel qui in sæculo mansurus est, & votum perpetuæ continentiæ editurus, ea sit ætate, ut extra periculum incontinentiæ esse videatur. Ita determinatur *in cap. cùm sis, & cap. Apostolica, de convers. conjugat.* & docet Villalobos *in sum. to.* 3. *tr.* 13. *diffic.* 14. *num.* 2. Hurtado *de matr. disp.* 11. *diffic.* 9. *n.* 28. Reginald. *to.* 2. *lib.* 31. *c.* 4. *num.* 40. Henriquez *lib.* 11. *c.* 8. *n.* 9. *in glossa lit. I.* Gratianus *in discept. forens. c.* 102. *n.* 21. *&* 27. cum aliis communiter.

2 Difficultas est, quænam ætas senectutis sufficiat, ut conjux non egeat Religionis ingressu, sed possit in sæculo manere castitatis voto astrictus, ut alter conjux legitimè ad Religionem transeat?

3 Prima opinio est Basilii Pontii *de matrim. l.* 9. *cap.* 12. *nu.* 3. qui putat hoc arbitrarium esse, & ex circumstantiis personæ, valetudinis, roboris, & anteactæ vitæ considerandum, & definiendum esse, nam quamvis in aliis legibus, quæ communitati imponuntur, ut in privilegio lacticinia comedendi, non jejunandi, & Diaconissarum ætate determinetur senilis ætas ad sexaginta annos, quia leges illæ fundantur in præsumptione ut plurimum, attamen in hoc casu cùm sit specialis dispositio hoc tantùm respiciens, unumquodque judicandum est ex propriis circumstantiis, & ideò non potest certa regula definiri. Hæc Pontius.

4 Secunda opinio est Aloysii Bariosæ *in aphor. lit. M. ver. maritus sexagenarius* Riccius *part.* 2. *decis.* 131. *&* 135. Bartholomæi à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib.* 5. *qu.* 55. Dominici Soto *in* 4. *sent. dist.* 27. *q.* 1. *art.* 4. *§. præterea contra eamdem primam concl. & dist.* 38. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 2. *&* 3. Cordub. *quæst.* 178. Azorii *tom.* 1. *lib.* 18. *c.* 14. *q.* 12. & aliorum asserentium fœminam dici senem quoad hunc effectum, quando est sexagenaria, quia, ut satis apud DD. firmatum est sexagenarios neque ad jejunium obligari, neque teneri cum Bulla abstinere à lacticiniis, quia in tali ætate dicuntur senes.

5 Tertia opinio, quam ego probabilem, & tutam in praxi esse existimo, ut superiores, asserit, fœminam quinquagenariam esse senem quoad hunc effectum, & ita docet Sanchez *de matr. to.* 2. *lib.* 7. *disp.* 32. *n.* 15. quem citant, & sequuntur novissimè Joan. Guttierrez, & August. Barbosa, ille *in tr. de matr. c.* 91. *n.* 2. hic *in collect. to.* 1. *lib.* 3. *tit.* 32. *c.* 4. *n.* 4. ubi sic asserit. Credit meritò Sanchez fœminas quinquagenarias esse senes quoad hunc effectum, qui attento breviori cursu vitæ illarum, ac celeriori senectutis adventu, tam senex est mulier quinquagenaria, quàm vir sexagenarius, quod communis æstimatio testatur, & libidinis ardor ita tepescit in illa, ac in hoc etiam in ea ætate est sterilis, & communiter verè senex tunc appellatur, & de suspicione incontinentiæ libera creditur. Ita Barbosa Vide etiam Bonac. *de matr. in noviss. editione q.* 3. *punct.* 4. *n.* 12. hanc etiam sententiam docentem, & Filliucium *tom.* 1. *tr.* 10. *part.* 2 *cap.* 4. *num.* 133.

Sup. contento in hoc §. lo ... lege doctrinam per to. tum Ref. pr...

6 Notandum est tamen hic, quod ad Episcopum pertinet dispicere, utrùm uxor in his casibus extra incontinentiæ periculum existat; quare convenit ab eo licentiam petere, ut colligitur ex *c. si vir, & uxor.* 27. *q.* 2. & notavit Glossa *in cap.* 2. *de conver. conjugat. verb. revocari*, sed an dicta licentia adhibenda sit ex præcepti necessitate, negat Sanchez *lib.* 7. *disp.* 32. *n.* 2. sed affirmat Richardus *in* 4. *dist.* 32. *art.* 2. *q.* 3. *glos. cit. verb. revocari*, & ita in praxi observatur, teste Laym. *loc. cit.* Verùm Pontius *ubi infrà n.* 2. putat circa licentiam petendam ab Episcopo jam usu abolitum esse præceptum, si quod extitit, neque etiam con-

consuetudine receptum est, ut petatur Episcopi licentia. Sic ille: & post illum Guttierrez *ubi suprà n.* 4. Sed ego non recederem ab affirmativa sententia, quam præter Sanch. ex neotericis docet Rebellius *lib.* 3. *q.* 4. *n.* 12. & Bonacina *ubi suprà*.

Sup. hoc in R. præterita à medio §. 1.

7 Non desinam tamen hic adnotare, quòd si conjux ingreditur Religionem ut profiteatur, sufficere si ingrediatur Religionem S. Joannis, undè ego in facti contingentia consului fœmina ingrediente ad profitendum in monasterio Monialium, potuisse virum se militem S. Joannis efficere, & ita hanc opinionem docet in terminis Basilius Pontius *de matr. lib.* 9. *cap.* 12. *n.* 3. ubi sic ait. Cùm ergo una conjuge ingrediente Religionem, alter sit juvenis, ingredi etiam Religionem compellitur; sufficit autem ingredi Religionem S. Joannis, constatque ex praxi, & ego vidi sic servari. Ita Pontius, contra Sanch. *lib.* 7. *disp.* 32. *n.* 4. negativam sententiam docentem, quam novissimè sequitur Faustus *in thesaur. Relig. lib.* 5. *q.* 58. sed, ut dixi, opinio Pontii est probabilis, & ut talem illam tenent multi viri docti de hac re à me consulti.

8 Et tandem pro coronide hujus resolutionis quæro, an ingrediente uxore in Religionem, possit vir senex remanere in sæculo cum voto castitatis perpetuæ, sicuti de uxore dictum est *suprà*. Affirmativam sententiam docet Basilius Pontius *loco cit. num.* 5. ubi sic ait. Si consentiat vir, ut uxor Religionem ingrediatur, ipse etiam ingredi debet, neque potest in sæculo remanere, nisi fortasse vir sit adeò provectæ ætatis, ut in sæculo sine periculo permanere possit, vel nisi creetur Episcopus. Ita ille.

9 Sed adversùs illum insurgit novissimè Gaspar Hurtado *tr. de matrim. disp.* 11. *difficult.* 9. *n.* 8. ubi sic ait. Conveniunt Doctores neutrum conjugum posse Religionem ingredi, nisi uterque ingrediatur, ut exprimitur *in cap. uxoratus*, ubi excipitur posse maritum ingredi, non ingrediente uxore, quando uxor est senex, & non suspecta de incontinentia, si castitatem voveat; nullibi tamen excipitur posse uxorem ingredi, non ingrediente marito, quamvis provectæ ætatis, & potentis manere in sæculo absque periculo, & ideò Basilius absque fundamento excipit, quòd id possit uxor in casu dicto. Sic Hurtado. Sed immeritò quidem asserit Pontium loquutum fuisse sine fundamento, nam opinio Pontii determinatur *in c. ad Apostolicum*, *de convers. conjugat.* ubi de alterutrius conjugis ingressu sic deciditur. Non est alter conjugum recipiendus ad observantiam regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat, sed, & vitam debet mutare, nisi fortè sit ejus ætatis, ut sine suspicione incontinentiæ valeat in sæculo remanere; sic textus ibi, ex quibus verbis clarè apparet contra Hurtadum, quòd non solùm uxor, sed etiam vir potest in sæculo remanere, si sit senex, & sine incontinentiæ periculo, ut optime docuit Pontius. Vide etiam Layman *lib.* 5. *tr.* 10. *p.* 3. *cap.* 7. *n.* 2. Sanchez *lib.* 7. *disp.* 32. *n.* 2. & Bonacinam *de matrim. in noviss. edit. q.* 3. *punct.* 4. *n.* 12. qui etiam docet virum; ut manens in sæculo dicatur provectæ ætatis, sexagenarium esse debere, vel eam ætatem, quæ ex prava valetudine illi ætati respondeat, ita ut à periculo incontinentiæ credatur ratione ætatis abesse, quod ultimum est valdè notandum. Vide etiam Filliucium *tom.* 1. *tract.* 10. *p.* 2. *c.* 4. *n.* 133.

RESOL. CCXXIII.

An possit maritus tuta conscientia interficere uxorem in adulterio deprehensam? Ex p. 4. tr. 4. Res. 222. aliàs 223.

Sup. hac in mat. ... ex lata doctrina Res. 125. signanter post medium, à vers. Quamvis verum sit, & in fin. ... & seqq. dicta R.

§. 1. Aliqui affirmativè respondent, ut Castillo *in l.* 82. *Tauri, n.* 6. *in fin.* & ibi Antonius Hom. *nu.* 52. *in fin.* & *l.* 76. *in fine*. Menchaca *de success. creat.* §. 7. *n.* 22. & *usufrq. c.* 8. & *illustr. c.* 94. *n.* 4. Azevedus *lib.* 8. *tit.* 20. *leg.* 1. *in fin.* & *lib.* 4. *tit.* 10. *leg.* 1. *n.* 21. Et ratio est, quia tunc maritus id non efficit tanquam privata persona, sed tanquam minister justitiæ, *ex l. merito*, *ff. de adulteriis*, & *ex leg. Gracchus eo. tit.* nec valet dicere has leges esse injustas; nam, ut ait Lessius, mirum est tot præclara ingenia Græcorum, & Romanorum hanc injustitiam tot sæculis non vidisse, eamque legibus, & moribus à tempore Solonis probasse. Deindè eædem leges redactæ sunt in Codicem Justiniani Principis Christiani, & à reliquis Principibus, & Iurisconsultis Christianis acceptatæ. Igitur in tali casu publicum jus illarum legum maritos ministros mortis efficit, illisque facultatem tribuit, ut in flagranti possint uxores occidere, non secus, ac si post causæ cognitionem, & sententiam latam, illos exequendæ mortis ministros destinaret, deputat enim maritum tanquam ministrum publicæ auctoritatis justæ exequutioni. Atqui id quidem rectè fieri posse lege lata, etiam inaudita adultera, quia notorius excessus examinatione non indiget, *c. bona*, *de elect.* quando enim crimen notorium per deprehensionem, ac nullatenus excusari potest, nec est necessaria citatio, nec sententia ad pœnam irrogandam.

2 Undè ex his rationibus motus hanc sententiam Lessius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 16. judicat probabilem, ut advertit Basilius Pontius *de matr. lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 20. qui *in num.* 4. testatur huic opinioni subscripsisse suo tempore multos Theologos Salmanticenses, quorum alii veram, alii probabilem, & omni censura liberam asseruerunt. Adde etiam, quod licet Magister sacri Palatii correxerit Emanuelem Sà, asserentem hanc sententiam esse probabilem, tamen Index Hispanus librorum prohibitorum à supremo Inquisitionis Consilio editus illam minimè reprobat.

3 Sed, his non obstantibus, hanc sententiam ipse Pontius improbabilem, & falsam esse existimat, & illam etiam reprobant. 48. Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa *in collect. tom.* 4. *part.* 2. *caus.* 53. *q.* 2. *cap. inter hæc*, ubi Nicolaus scribens Alberto Archiepiscopo dicit, non licere secundum Ecclesiasticas leges uxorem adulteram interficere. Cæteras verò rationes videbis apud Pontium, qui respondent ad argumenta contraria, sicut etiam facit Lessius *ubi suprà*. Undè non est amplius de hoc dubitandum, nam ex contraria sententia daretur occasio occidendi impunè quemlibet, fingendo quod cum uxore voluerit commercium habere, & exponeretur manifesto periculo animæ, sic interfectorum salus, qui capi possunt, accusari, & per judicis sententiam puniri. Igitur prima opinio prorsus non est tenenda.

RESOL. CCXXIV.

An propter adulterium occultum valeat quis, secluso scandalo, uxorem in foro conscientiæ dimittere?

Et an si uterque conjux sit reus adulterii, neuter possit ab altero divertere?

Et quid si unius crimen sit publicum, & alterius occultum?

Et an si innocens post factum divortium commisit adulterium, teneatur alterum conjugem emendatum iterum ad thorum admittere, & ad instantiam alterius?

Et notatur, quod si præcessit sententia Judicis Ecclesiastici de divortio, hoc non obstante innocens quamdiu non mutat statum, habet jus liberum ad revocandum ad se nocentem, si velit, undè non potest dictus nocens, invito, aut inconsulto innocenti ad Religionem transire, vel sacris Ordinibus initiari, nec votum simplex castitatis emittere, & etiam si professus sit, vel sacris Ordinibus initiatus, vel votum emiserit, potest revocari ab innocente, & votum irritare.

Et asseritur, quod si dictus nocens se omninò emendasset, sæpiusque, ac instanter petiisset reconciliationem, & innocens absolutè eam negasset, posset Religionem, aut Ordines suscipere, quia innocens in tali casu est irrationabiliter invitus? Ex p. 3. tract. 4. Res. 256. aliàs 257.

§. 1. Negativè respondet Basil. Pontius *de matrim. lib.* 9. *c.* 18. *n.* 6. qui citat Divum Thomam, Richardum, Bonaventuram, Turrecrematam, & alios; & ratio præcipua est, quia lex, quæ prohibet separationem conjugum etiam fornicationis causa, ante prohibitionem, & Ecclesiæ judicium, data est jure optimo, ut occurratur hominum malitiæ, & fraudi, cumque ejusmodi leges in præsumptione fundentur, & præsumptiones ut plurimum non deficiant, non cessat eorum obligatio, etiamsi in aliquo particulari casu deficiat præsumptio, & ratio legis. Et ita hanc sententiam docet etiam S. Joannes de la Cruz *in direct. p.* 2. *de matr. q.* 5. *dub.* 4. *concl.* 2.

2 At his non obstantibus, contraria sententia mihi magis placet. Dico igitur, quod quando adulterium est occultum, ut probari ab innocente non possit, posse illum non expectato Ecclesiæ judicio in foro conscientiæ uxorem dimittere, seu fugere in partes longinquas; secluso tamen aliorum scandalo, Et ita docet Rebellius *p.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 17. *num.* 2. Coninch *ubi infra*. Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 15. *diffic.* 3. *num.* 4. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 10. *disp.* 11. *num.* 12. Sotus *in* 4. *distinct.* 36. *quæst. unica*, *art.* 3. & ex veteribus Paludanus *in* 4. *distinct. quæst.* 1. *art.* 3. *concl.* 3. Et ratio est, quia vir in foro conscientiæ, sublato scandalo, sibi jus dicere potest, cùm defectus probationis non sit ex culpa sua. Cæteras rationes videbis apud Paludanum, & apud Panormitanum *in cap. fori de adulteriis*. Ad argumentum verò Pontii respondeo, quod quando lex fundatur in præsumptione, si deficiat in casu particulari, lex illa non obligat: vide ea, quæ adduximus *in part.* 1. *tr.* 10. *de legib. resol.* 27. & 28.

3 Sed hæc omnia intelligenda sunt in foro conscientiæ, ut diximus: nam quoad forum externum talis separatio non permittitur, nisi adulterium sit notorium, juxta *cap. significasti*, & *cap. porrò*, *de divortiis*. Quæ nunc inveniuntur in tom. 6. tr. 1. Res. 69. & 70.

4 Notanda sunt tamen aliqua hic obiter. Primò si uterque conjux sit reus adulterii, neuter potest ab altero divertere, ut patet ex *d. c. significasti*, *de divort.* quia compensatur mutua injuria, Nec refert uter priùs commiserit crimen, aut quod unus sæpius altero, aut quod unius crimen sit publicum, & alterius occultum, & conjugem lateat, quia uterque verè fidem matrimonii fregit, soli autem innocenti conceditur divortium. Ita Coninch *de Sacr. disp.* 35. *dub.* 2. *concl.* 3. *n.* 32. Rebellius *ubi sup. n.* 6. & alii. Undè ut plurimum ex hoc capite multi illicitè divortium petunt, quod est valdè notandum à confessariis, sicut etiam illud, quod advertit Coninch *loc. cit. n.* 13.

Sup hoc etiam cursim int. in Res. 133. & primus.

... his inf. in Res. 133. ... eandem.

nempè

Sup. hoc sust. in R. 227. & in alio §. ejus not.

nempè si innocens post factum divortium commisit adulterium: tenetur alterum conjugem emendatum iterum ad thorum admittere, & ad instantiam alterius, ut notat etiam Rebellius *n.*9. compelli poterit ad id à Judice.

Sup. primo contento in hoc §. Secundò, infra t. Res. 228. §. 1. & pro reliquo in hoc, & seq. §. ibid. in §. 3. & ex R. 227. lege doctrinam §. penult. & sup. ex Res. 220. §. etiam ult.

5 Secundò notat, quod si præcessit sententia judicis Ecclesiastici de divortio, hoc non obstante, innocens quamdiu non mutat statum, habet jus liberum ad revocandum ad se nocentem si velit; undè non potest dictus nocens, invito, aut inconsulto innocenti ad Religionem transire, vel sacris Ordinibus initiari, nec votum simplex castitatis emittere, & etiamsi professus sit, vel sacris initiatus, vel votum emiserit, potest revocari ab innocente, & votum irritare. Et hæc omnia docet Basilius Pontius *de matrim, lib.*9. *c.* 19. *n.*3. *&* 4. cum aliis.

6 Verùm Coninch *de Sacram. disp.* 35. *dub.* 5. *concl.* 4. *n.*26. asserit, quod si dictus nocens se omninò emendasset, sæpiusque ac instanter petiisset reconciliationem, & innocens eam absolutè negasset, posset Religionem, aut Ordines suscipere, quia innocens in tali casu irrationabiliter est invitus, non enim habet jus, ut alter cogatur perpetuò de suo statu incertus manere, nec possit animæ suæ aliquem statum suscipiendo consulere.

RESOL. CCXXV.

An vir teneatur dimittere uxorem adulterantem, & perseverantem in adulterando?

Et quid dicendum est de uxore quoad virum adulterantem, & perseverantem in adulterando?

Et an peccet maritus mortaliter, si uxorem in adulterando pertinaciter perseverantem non dimittit, si adsit periculum incertitudinis prolis, substituendique falsum hæredem? Ex p.9. tract.8. & Misc. 3. Res. 40.

Sup. hoc sust. in R. 224. §. Nota ratio.

§. 1. AFfirmativè respondet Texeda *tom.* 3. *lib.* 4. *tract.* 1. *controv.* 13. *n.* 71. *& seq.* Quia ex natura rei tenetur unusquisque auferre scandalum, quod scit, & cognoscit ex sua actione, aut cessatione actionis, quam exercere non tenebatur, fore originandum: sed ex eo quod maritus non recedebat ab uxore in adulterio perseverante, sequitur scandalum, cum non illam à se repellendo præbeat occasionem suspicandi ipsum esse adulterii participem, & ex consensu ejus uxorem in adulterio perseverare: ergo tenetur maritus conscius adulterii sub mortali culpa recedere ab uxore adultera. Probatur, quia unusquisque lege correctionis fraternæ peccata proximi vitare tenetur per media convenientia, & salubriora, quibus meliori modo possibili lucretur fratrem in peccato mortali existentem: ergo maritus, cum sit uxoris caput, cujus est eam dirigere, & gubernare strictiùs tenetur ex vi præcepti correctionis fraternæ ejus fornicationem impedire, eam à domo pellendo, si ex tali repulsa fuerit spes, ut uxor illa emendet vitam. Confirmatur, quia præceptum correctionis fraternæ omnes obligat: ergo etiam obligat maritum in ordine ad uxorem in adulterio perseverantem, ut utatur mediis possibilibus, & necessariis ad lucrandam illam; sed medium possibile, & necessarium ad lucrandam uxorem in sua fornicatione perseverantem, est expellere eam à consortio suo, si subsit spes quod repulsa; & relicta à viro emendabitur: ergo ad id tenetur ex meritis præcepti correctionis fraternæ.

2 Verùm negativæ sententiæ adhæreo. Dico igitur non teneri virum uxorem perseverantem in adulterio sub peccato mortali dimittere, nisi in rarissimo casu. Probatur, quia in tali casu non tenetur ratione adulterii, quia id potest ei remittere, ut dicitur *in cap. quemadmodum* 25. *de jurejur.* Neque ratione correctionis fraternæ, quia huic obligationi satisfaciet, eam admovendo, & moderate prout potest puniendo, quia uxorem dimittere, est medium viro nimis incommodum, ad quod ratione correctionis non tenetur, quia sic tenebitur, cœlebs vivere, & solus domum regere, & ejus infamia manifestior fieret; imò id uxori est periculosius, quia uxor, quæ sæpè reprehensa, & punita non emendatur, liberius vivet, si dimittatur: neque tenetur ratione vitandi scandali, quod erit suspicandi ipsum connivere, & patrocinari adulterio uxoris, si cum ipsâ inhonestè vivente cohabitet; quia ad id vitandum non tenetur cum dicto incommodo, cùm ad id sufficiat, quod ita reprehendat, puniat, & custodiat, ut id intelligant vicini: undè quod dicitur *in c. si vir, & Prov.*18. tantùm intelligitur, quando vir pacificè, & quiete cohabitat cum dicta uxore. Addidimus non teneri, nisi forsan rarissimè, quia quando dimissio sit apta ad emendationem absque inconveniente, aut ad vitandam dictam suspicionem, & marito non sit valdè incommoda, & non sit aliud medium sufficiens ad emendationem, & ad suspicionem vitandam (quæ rarissimè conjungentur) tenetur eam dimittere. Et hæc omnia præter Sanchez docet Castrus Palaus *tom.*5. *disp.*3. *punct.* 6. §. 3. *n.* 3. Hurtadus *de matr. disp.* 11. *difficult.*4. *n.*15. Layman *lib.* 5. *tract.*10. *part.*3. *c.*7. *n.* 15. Coninch *de Sacr. disp.*35. *dub.*3. Aversa *de Sacr. matr. q.* 22. *sect.*5. Perez *de matrim. disp.* 56. *sect.* 4. *n.* 4. *&* 5.

3 Sed videndum est, an saltem peccet maritus mortaliter, si uxorem in adulterio pertinaciter perseverantem non dimittit, si adsit periculum incertitudinis prolis, substituendique falsum hæredem? In qua difficultate affirmat Sanchez *lib.* 10. *de matrim. disp.* 13. *num.* 12. non peccare mortaliter maritum non dimittendo uxorem ob prædictam causam, neque ad id teneri, etiam omni scandalo de medio sublato. At contrarium docet Texeda ubi supra, *n.*80. Nam qui causam magni damni, & irreparabilis ruinæ dat, damnum ipsum magnum inferre videtur, & ob id mortaliter peccat; sed maritus retinens uxorem adulteram, & in adulterio perseverantem est causa magni damni, & irreparabilis, quale est, ut adultera ex alio viro suscipiat prolem, quæ cùm nascatur in domo mariti, tanquam filius proprius haberi debet, & quæ jure hæreditario hæreditatem patris tanquam hæres suus, & necessarius vindicabit, ac proindè si maritus habuerit majoratum pinguem, in illo succedet filius adulterinus: ergo, &c. Verùm opinioni Sanchez Palaus ubi supra juncto *nu.* 1. ibi: Siquidem ea retentione suis hæredibus, &c. Itaque in tali casu non videtur obligari vir adeò acerbo remedio uti ad hoc periculum evitandum: nec ejus culpæ adscribi debebit ea incertitudo prolis, eo renitente, & media suavia adhibente, resultans: neque antiqui Doctores ex hac ratione, sed tantùm ex debito correctionis, & vitandi scandali eam obligationem imponebant. Non videtur tamen negandum, ut optimè observat Aversa ubi supra, accidere posse, ut ex una parte non sit adeò acerbum viro ab adultera uxore recedere; ex alia parte nimis grave damnum legitimis successoribus obveniat, si magnam hæreditatem adulterina proles arripiat: & ideò ex hoc capite aliqua obligatio consurgat, licet etiam rarissimè hæ omnes conditiones conjungi possint.

4 Sed quid dicendum de uxore quoad virum adulterantem, & perseverantem in adulterando? Respondeo à fortiori, uxorem multò minus teneri ad dimittendum maritum adulterum in adulterio persistentem. Patet quia neque ratione adulterii, ut liquet, neque ratione correctionis fraternæ, quia per hoc non emendaretur: neque enim ea demissio, præterquam quod esset maximè incommoda uxori, esset apta ad emendationem viri, & mulieri non est virum corrigere, nisi precibus, & suavibus admonitionibus. Nec denique ratione scandali; & vitandi suspicionem consensus uxoris, quia raró præsumitur uxorem consentire, & quando id præsumatur, facilè poterit huic præsumptioni aliis mediis occurrere. Quod si uxor omninò crederet virum esse emendandum, si ad tempus illum diverteret, & posset id facere sine ullo notabili incommodo, ad id teneretur ex charitate: sentio tamen vix unquam esse talem spem; imò moraliter semper esse timorem pejoris exitus, si vir ab uxore dimittatur. Ita Doctores citati pro nostra sententia, Palaus, Perez, Hurtadus, Coninch, quibus à fortiori Adde Villalobos *in sum. tom.*1. *tr.*15. *diffic.* 2. *n.*7. Sup. hoc sust. in Res. 221. §. Quæ dicta.

RESOL. CCXXVI.

An ex adulterio publico oriatur divortium, ita ut possit adultera Religionem ingredi?

Et an in hoc casu sit necessaria innocentis licentia, vel an sufficiat, si id sciat innocens, nec contradicat cum possit?

Et an si uxor, sententia data à Judice sæculari de ejus adulterio, detrudatur in monasterium, si intra biennium illius reclusionis vir illam non repetat, poterit Religionem profiteri.

Et asseritur, ut supradicta adultera profiteatur in Religione, non esse necessarium, ut innocens etiam ad Religionem transeat, vel votum castitatis emittat, sed posse manere in sæculo absque ullo voto.

Idem est dicendum, si innocens Religionem ingrediatur? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 61. alias 60.

§. 1. CUm ex adulterio publico oriatur divortium, *ex cap. significasti, de divort.* & Doctoribus citandis, respondeo, & assero primò, adulteram in nostro casu posse ingredi Religionem, & in illa profiteri, si priùs præcedat conjugis innocentis licentia, imò puto sufficere, si id sciat innocens, nec contradicat cùm possit. Ratio est, quia hoc pacto satis videtur data licentia, & scienti ac volenti nulla sit injuria. Undè observant Doctores individualiter pro casu nostro, quod si uxor sententia lata à Judice sæculari de ejus adulterio, vel illo notorio existente, detrudatur in monasterium pœnitentiam actura; si intra biennium illius reclusionis non illam repetat vir, poterit Religionem profiteri: ea enim repetitionis omissione censetur, Jure sic disponente, consentire ingressui: habetur *Authent. sed hodie, Cod. ad leg. Jul. de adulter.* cujus decisio Jure Canonico revocata non est, ut rectè advertit Abbas *cap. gaudemus, de divort. n.* 7. Hostiensis *ibi num.* 3. Joan. Andreas *n.*3. Ancharanus *n.*2. Basil. Ponce *lib.*9. *c.*19. *num.* 3. Sanchez *lib.* 10. *disp.* 10. *n.*8. Sup. hoc sust. in Res. 225. §. 1. & lege etiam alia §. ejus annot.

2 Assero secundò, ut supradicta adultera profiteatur in Religione, non esse necessarium, ut innocens etiam ad Religionem transeat, vel votum castitatis emittat; sed posse manere in sæculo absque ullo voto. Probatur, quia id apertè constat Sup. contento in hoc §. in R. not. primo citato, §. Ut ajo.

ex capit. Agathosa 29. q. 2. ubi deciditur conjugem ingressum in Religionem, uxore manente in sæculo, absque voto restituendum esse uxori, nisi mulier fornicata sit. Unde textus prohibentes mutationem status alterius conjugis, altero in sæculo manente, saltem absque castitatis voto, ut *cap. sane, cap. cum sis, cap. significans, de convers. conjugat.* loquuntur ubi matrimonium integrum, & illæsum perseverat, secus ubi est divortium. Et ratio est aperta, quia cùm innocens liber sit jugo debiti conjugalis, potest independenter ab illa mutatione status adulteri ad Religionem, vel ad Ordines transire. At si id non posset ita liberè adulter, certè proveniret ob favorem innocentis, ne videlicet juri reconciliandi, quod habet derogetur; ergo renunciante innocente huic favori, poterit nocens ita liberè transire ad ordines, vel ad Religionem, ut ipse innocens. Quinimmò neque ingrediente innocente in Religionem; astringitur nocens ad illius ingressum, ut benè advertit Sotus *in 4. dist. 36. q. unic. art. 5. ad* 3. Layman *lib. 5. summa tr.* 103. *p. 6. 7. n.* 12. Coninch *disp. 35. dub. 5. init. concl.* 1. Quia textus *in cap. sane, cap. cum sis, cap. significavit, de convers. conjug.* exigentes mutuum conjugum ingressum, intelliguntur, cùm matrimonii jura integra, & illæsa sunt; secus verò quando ob divortium sunt diminuta. Et hæc omnia præter Doctores citatos tenet Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 7. n. 2. & 4.* Martinus Perez *de matr. disp. 56. sect. 7. n. 3. & seq.* Hurtadus *disp. 11. diffic.* 8. & alii penes ipsos.

RESOL. CCXXVII.

An vir, qui post sententiam latam divortii adulterium commisit, teneatur conciliari cum uxore nocente dimissa?

Et notatur, quod quando res est integra ex parte innocentis, eo quod jam statum mutavit factus professus, vel Sacris initiatus, manifestum est nullum superesse jus innocenti ad reconciliandum adulteram.

Et quid si conjux sit Novitius tantùm, vel solùm in minoribus constitutus?

Idem est, si tantùm impediatur voto simplici extra Religionem tamen, quod potest redire ad suam conjugem nocentem, licet peccet, cùm se exponat periculo violandi votum, tenebiturque reddere debitum, sed non exigere.

Et quando uterque conjux est adulter, & unus ex eis vitam emendavit, alter verò minimè, liceatne conjugi emendato petere divortium? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 39.

Sup. hoc supra in R. 224. §. Notanda in fin. & inf. in R. 228. §. Nota quintò.

§. 1. NEgativam sententiam tenet Rebellius *lib. 2. quæst.* 18. Layman *lib. 5. tract.* 10. *disp. 9. num. 30. & seq.* & alii penes ipsum partem affirmativam tuentes. Probatur hæc opinio, quia sententia divortii justè celebrati, transit in rem judicatam in favorem innocentis, & in odium adulteræ, atque in pœnam, & supplicium ejus: ergo ab illo tunc sententiæ divortii declaratæ manet innocens omninò liber ab obligatione reddendi debitum adulteræ petenti, & cohabitandi cum illa; & & ideò rectè dixere Durandus *in 4. dist. 39. quæst.* 2. Ledesma *de matrim. q. 62. art.* 6. post latam divortii sententiam posse conjugem innocentem ad Religionem transire, in eaque adultero inconsulto, imò invito profiteri: ergo semel divortio legitimè celebrato, nullum deinceps manet jus apud adulterum repetendi innocentem, etiamsi innocens post sententiam divortii fornicetur. Confirmatur; post sententiam divortii conjux innocens non est conjux adulteri, quantum ad thorum, & cohabitationem: nam divortium dissolvit matrimonium, etsi non quoad vinculum, quoad thorum tamen, & cohabitationem, & aufert ab adultero jus, quod habebat in corpus innocentis: ergo conjux innocens admittens fornicationem, post sententiam divortii, nullam infert injuriam conjugi adultero, quia ob fidem fractam jus omne, quod habebat erga personam innocentis, amisit. Et ita hanc sententiam probat, & sequitur Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 13. num.* 41. contra Molinam.

2 Sed ego existimo sententiam Molinæ affirmativam esse probabiliorem, quam sequitur novissimè Pater Martinus Perez *de matrim. disp. 56. sect. 3. n.* 5. Præpositus *in 3. part. quæst. 5. de indiss. matrim. dub. 12. num.* 101. Hurtadus *disp. 11. diffic. 3. n.* 11. Pontius *de matr. lib. 9. c.* 20. Coninch *disp. 35. dub. 2. n.* 13. & alii relati à Sanchez *nu.* 27. Dico igitur in casu, de quo loquimur, non solùm ex judicis officio, sed ad petitionem partis cogendum esse innocentem postmodum nocentem nocenti dimisso reconciliari, obligatumque esse in conscientia hanc præstare reconciliationem quolibet volente. Et ratio est manifesta, quia sententia divortii ob adulterium ab altero conjuge commissum, non concedit innocenti jus ab eo divertendi, sed jus quod ex adulterio acquisivit, declarat, ut eo publicè uti possit. At jus quod ex adulterio innocenti acquiritur, est dum innocens est: ergo facto nocente cessat prædictum jus, ac proindè obligatus est reconciliari, sicuti obligaretur si adulterium commisisset ante sententiam latam. Et hanc sententiam præter Doctores citatos docet etiam Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 6. num.* 11. qui respondet ad omnia argumenta, quæ pro negativa sententia adducit Sanchez, cujus tamen opinionem satis probabilem esse existimo.

3 Notandum est hic, quod quando res non est integra ex parte innocentis, eo quod jam statum mutavit, factus professus, & sacris initiatus, manifestum est, nullum superesse jus innocenti ad reconciliandum adulterum. Patet, quia assumpsit statum immutabilem, seseque tradidit Religioni per professionem, vel Ecclesiæ per Ordines ad sacra ministeria; undè non potest ad conjugem redire, neque ab statu præsenti resilire; ideò eum statum assumens omne à se jus matrimonii abdicavit. Quod si conjux innocens sit novitius tantùm, vel solùm in minoribus constitutus, potest adhuc reconciliari; habet enim jus justitiæ ad conjugem nocentem, & illud jus nondum impeditum est ab alio justitiæ jure, quale habet Religio in professum, vel Ecclesia in sacris initiatum. Idem est, si tantùm impediatur voto simplici, extra Religionem tamen, potest quidem redire ad suum conjugem nocentem, licet peccet, cùm se exponat periculo violandi, tenebiturque reddere, sed non exigere. Ita Perez *sect. 6. num.* 3. & alii. Quod tamen, & rectè limitat Palaus *n.* 13. si sacros Ordines, vel Religionem suscepisset, antequam sententia transiret in rem judicatam: quia eo casu illegitimè Ordo, & Religio suscipitur, ideoque conjugi non planè dimisso præjudicare nequit.

Sup. hoc, & seq. in hoc §. supra in R. 224. lege doctrinam §. Secundò nota. & pro parte in R. 230. §. ult.

4 Notandum est etiam hic obiter, difficultatem adesse inter Doctores, an quando uterque conjux est adulter, & unus ex eis vitam emendavit, alter verò minimè, liceatne conjugi emendato petere divortium? In qua difficultate affirmat Sanch. *lib. 10. de matr. disp. 7. n.* 4. conjugem emendatum rectè, & justè posse ab adultero in fornicatione sua perseverante, recedere, atque cum illo divortium celebrare, etiamsi nulla inter eos præcesserit reconciliatio, dummodo conjux perseverans in sua fornicatione, per conjugem emendatum fuerit admonitus. Sed Texeda *ubi suprà n.* 65. contrarium docet: censet enim admonitum ex sola admonitione sibi facta, & reconciliatione oblata, sed non acceptata, non cessisse juri divertendi, quod ex alterius adulterio acquisiverat; quia esto æquè nocens sit, ac petens reconciliationem, id solùm probat non posse alterum accusare de delicto sibi non remisso, non tamen probat cessisse juri divertendi. His tamen non obstantibus, sententiam Sanch. puto satis probabilem, quam etiam sequitur Layman *lib. 5. tr. 10. p. 3. cap. 7. n.* 14. & Coninch *disp. 35. dub. 2. num.* 17. licet cum Texeda sentiat Pontius *de matr. lib. 10. c. 17. in fin.* & Hurtadus *disp. 11. diffic. 3. n.* 10.

RESOL. CCXXVIII.

An copula sodomitica imperfecta, quia semen non fuit effusum, pariat justam causam divortii?

Et quid est dicendum de actu bestialitatis, & brutalitatis?

Et asseritur dari veram divortii causam marito, cum cujus uxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente, & consentiente.

Et an oscula, amplexus, & tactus habita ab uxore cum viro alieno sint causa divortii? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 37.

§. 1. PRo negativa sententia Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tr. 1. contr. 13 n.* 14. adducit Sanch. Laymin, & Filliucium, contra quos tamen acriter invehitur opinioni affirmativæ adhærendo; quia per illum concubitum, si sit habitus ex parte fœminæ cum alieno viro, nimis malè tractatur matrimonium, fidesque in illo promissa frangitur, maritus etiam manet maximè dedecoratus, & per hoc ignominia affectus: ergo ex eo quod per illam adulterinam copulam sodomiticam, sive non naturalem non decidatur vas intra semen, conjux innocens non amittit jus petendi divortium ob maximum dedecus, & injuriam ex ea copula illi illatam. Secundò, quia ubi reperitur verum adulterium, reperitur vera causa divortii; sed tunc per illam copulam committitur verum adulterium, cùm thalamus sit violatus, & viro innocenti injuria data: ergo est vera causa divortii. Probatur major, quia verum adulterium ex quo matrimonium efficitur injuriatum, reperitur in accessu carnali unius conjugis cum alieno; sed ibi reperitur accessus carnalis unius conjugis cum alieno: ergo, &c. Confirmatur, quia ibi reperitur violatio alieni thori, quæ tribuit causam adulterii. Tertiò, quia teste Sanchez *tom. 3. de matrim. lib. 10. disputat. 4. numer.* 13. oscula, amplexus, & tactus habita ab uxore cum alieno viro sunt causa divortii, si ea contingant cum talibus circumstantiis loci, & temporis, ex quibus probetur adulterium: sed adulterinus congressus, sive sodomiticus, sive naturalis habitus à fœmina conjugata cum alieno viro cum vasis penetratione, sive naturalis, sive innaturalis, etiamsi fiat sine seminis effusione, infert majorem injuriam marito, quàm oscula, amplexus, & tactus habita cum uxore; ergo si per oscula, amplexus, & tactus datur causa divortii, potiori jure debet dari per copulam sodomiticam. Explicatur hoc; magis læditur matrimonium, & majori infamia afficitur maritus ex eo, quod uxor ejus habeat accessum sodomiticum cum alio viro, quam quod osculetur ab illo, & amplectatur; sed

Sup. hoc infra in Ref. 230.

sed oscula habita ab uxore cum alio viro inferunt veram divortii causam, ut fatetur Sanchez: ergo, &c. Adde quod per quid magis denegari mariti fama potest, & honor ejus vilipendi, quam quod uxor ejus cum alio habeat copulam sodomiticam, etiam non consummatam, si fiat cum vasis penetratione?

2 His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez, & aliorum tenet novissimè Castrus Pal. *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 1. n. 2.* ubi sic ait: nomine adulterii, ratione cujus divortium celebrari ab innocente possit, etsi aliquid censuerint solam copulam naturalem cum alieno viro, vel fœmina esse intelligendam, communis sententia defendit sodomiam, & bestialitatem intelligi; quia his criminibus caro conjugis in alienam dividitur, contra matrimonii fidem. Debet autem sodomia, & bestialitas completa esse, id est cum seminis effusione, alias non perfectè in alienam carnem esset divisio, neque consummata injuria, neque sufficiens divertendi causa. Quod à fortiori procedit in tactibus turpibus, pollutioneve, sive secum tantùm, sive cum alio, uti advertunt omnes Doctores. Ita ille, cui etiam adde Martinum Perez *de matr. disp. 56. sect. 2. n. 8.* Præpositus *in 3. p. qu. 5. de insol. matrim. dub. 12. n. 94.* Hurtadum *disp. 11. diffic. 2. num. 8.* Quod confirmatur ex communi sententia omnium Doctorum dicentium, non esse bigamum, vel irregularem, si prior uxor, aut fœmina quam ducit, sit cognita sola copula extra vas, aut sodomiticè. Quia tunc non est divisio carnis suæ in plures intra naturale vas aptum ad generationem: ergo idem dicendum est respectu divortii, tametsi sodomia, & brutalitas sint horrenda crimina; ideò non dare causam perpetui divortii, quia verè per illa non dividitur caro juxta naturalem usum aptum, & idoneum generationi.

3 Non est igitur recedendum à sententia negativa, quidquid asserat Texeda, qui etiam animadvertere debebat opinionem Basilii Pontii *de matrim. lib. 9. cap. 16. num. 5.* qui judicat sibi verius, nec peccatum nefandum, nec brutalitatem esse causam perpetui divortii. Probat, quia cùm divisio carnis in plures dicitur in jure esse causa divortii, de ea intelligendum est, quæ juxta usum naturalem est. Idque probat, quia ea divisione inducitur in Jure Bigamia, & irregularitas. At nulla turpis conjunctio extra naturale vas bigamiam, & irregularitatem inducit ex bigamia ortam, vel vera, vel similitudinaria, ut manifestum est. Igitur tantùm divisio carnis, quæ juxta naturalem usum est, adulterii nomine intelligenda est. Et Molina *de Just. tom. 4. tr. 3. disp. 95. n. 8.* asserit copulam sodomiticam habitam cum quodam tertio, etiamsi consummata sit, non carere probabilitate maxima, non inducere causam divortii, maximè si uxor passivè se habeat in illo actu cum alio à marito suo. Sed sententia Sanchez est tenenda.

Sup. hoc in R. not. præcitat. §. Quod si.

4 Hinc ex dictis colligitur non esse audiendum Texedam *loc. cit. n. 19.* asserentem dari veram divortii causam marito, cum cujus uxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente, & consentiente: & ideò si maritus probet factum, potest jure optimo intentare divortium, & inde illam à se repellere. Ratio ipsius est, quia per illam pollutionem inter crura cum alio viro ab uxore habitam, frangitur fides promissa, & maritus illius maximè inhonoratur, & matrimonium ipsum manet læsum. Sed contrarium est, tenendum cum Perez, Palao, & aliis ubi suprà, quibus adde Villalobos, in Summa *to. tr. 15. diffic. 1. n. 15.*

RESOL. CCXXIX.

An si vir expellat uxorem à domo negans necessaria alimenta, & ex hoc illa fornicetur, sit viro concedendum divortium?

Et quid, si vir ea intentione uxorem repulisset, alimentisque privasset, ut necessitate compulsa adulterium committeret?

An si uxor metu gravi cadenti in virum constantem fornicetur, talis fornicatio sit causa divortii, & per illam à marito separari debeat? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 38.

§. 1. NEgativam sententiam probat Sanchez *lib. 10. disp. 5. num. 6.* sed more suo contra illum insurgit Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 13. num. 23.* & probat suam sententiam sic asserens. Primò quia maritus injustè repellens uxorem à domo sua, privans eam alimentis, & necessariis ad vitam transigendam, majorem causam confert adulterandi, quàm si solum adulterii conscius illud non prohiberet: sed quando maritus scit adulterium uxoris, & non prohibet, non debet ei petenti divortium concedi: ergo neque quando ipsa adulterium commisit repulsa injustè à marito, privata necessariis ad victum, & vestitum. Secundò, quia attenta fœminarum fragilitate, & inconstantia, uxor à viro injustè repulsa, destitutaque remedio inveniendi victum, & vestitum, est in evidenti periculo fornicandi, cujus tamen est causa maritus; ergo amittit jus petendi divortium. Tertiò, quia maritus expellens uxorem injustè à domo sua, negans ei necessaria ad vitam agendam, peccat mortaliter, ut tenentur concedere moderni: ergo non est innocens, sed nocens, & injustus. Tunc sic argumentor: sed divortium non conceditur nisi in favorem innocentis, in pœnam tamen nocentis: ergo, &c. Accedit etiam, quod maritus ejiciens uxorem è domo injustè, si ipsa ob id fornicata fuerit, censetur fornicationi uxoris consentire, atque ita pœna lenonis debet puniri, & non uxor. Accedit etiam ad confirmandam nostram doctrinam contra præfatos modernos, quod illa habetur expressa *in cap. discretionem, de eo qui cogn. consanguin.* cujus verba sunt, Vir prius cogatur redire ad ipsam, & maritali eam affectione tractare, cùm adulterium ei non possit obiicere, qui eam adulterandam tradit, præsertim invitam. Ex quibus verbis sic potest argumentum formari contra præfatos moderatos: Maritus injustè repellens uxorem à domo sua eam adulterandam tradit, cum sic sit remediu destituta, & alias non spernenda: ergo si fuerit cum alio fornicata, talis fornicationis causa per se fuit maritus.

2 Verùm ab opinione Sanchez puto non esse recedendum: dicendum est igitur ex eo, quod maritus causam remotam uxori dederit adulterium committendi, negando inquam debitum, non suppeditando alimenta, atque eam è domo, & ex sua cohabitatione expellendo, non censetur adulterio consentire neque à divortio faciendo impeditur, uti colligitur ex *cap. significasti de divortiis*. Et ibi Gloss. verbo materiam. Neque enim mulier ad fornicandum ulla ratione adduci debebat: *cap. Ita ne 32. q. 5.* Neque ignoscendum est (ut inquit Ulpianus *leg. palam n. 34. ff. de ritu nuptiar.* Et Gloss. *c. ex litteris, de divortiis*) ei, qui obtentu paupertatis turpissimam vitam agit. Et ita sententiam Sanchez contra Texedam tenet Palaus, *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 1. n. 2.* Hurtadus *de Matr. disp. 21. diffic. 3. n. 12.* Gutierez *de matr. c. 129. n. 8.* Coninch *de Sacram. disp. 35. dub. 1. in fine*, Basilius Pontius *de matr. lib. 9. cap. 17. n. 7.* & alii. Quod tamen intelligendum putant, nisi vir ea intentione uxorem repulisset, alimentisve privasset, ut necessitate compulsa adulterium committeret; quia eo casu adulterium uxoris marito est voluntarium; perindéque est, ac si adulterio conniveret.

3 Sed si quæras hic, an si uxor metu gravi cadenti in constantem virum fornicetur, talis fornicatio sit causa divortii, & per illam à marito separari debeat? Et negativè respondet Abbas *cons. 3. n. 3. volum. 1.* Rosella *verb. adulterium num. 5.* Sylvest. *ibi. q. ult.* Armilla, *n. 5.* Tabiena *q. 1. num. 3.* Grassis, *2. part. decis. lib. 1. cap. 12. n. 72. casu 2.* & inclinat Gregor. Lopez *leg. 7. verb.* Por fuerza *tit. 9. p. 4.* Et probabile censet Sanch. *lib. 20. disp. 5. n. 13.* quia non ex malitia, & dolo, quod videtur requisitum juxta *l. penultim. ff. ad leg. Jul. de adult.* commissum est: & favet August. *in cap. proposito 32. q. 1.* excusans Lucretiam ab adulterii crimine, non quoad culpam, sed quoad pœnam, eo quod metu coacta sit. Sed huic opinioni non assentior. Dico igitur, illam uxoris fornicationem non esse sufficientissimam divortii causam, posseque maritum illam fœminam jure optimo à se repellere tanquam adulteram, quia metus ille, quantumvis gravis, non excusat feminam illam à culpa mortali, (cum teneatur potiùs pati mortem, quam fornicationem subire) ergo nec à pœnis adulterii debitis. Et ita tenet, Coninch *disp. 35. dub. 2. n. 10.* Sanchez ubi suprà, *nu. 16.* Henriquez *lib. 11. cap. 17. n. 3.*

RESOL. CCXXX.

An ex parte fœmina tactus impudici, & pollutio inducant justam causam divortii?

Et infertur, an concubitus cum fœmina mortua præbeat causam ad celebrandum divortium? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Res. 47.

§. 1. AFfirmativam sententiam tenet Dicastillus *de Sacrament. tom. 3. tr. 10. disp. 10. dub. 2. n. 11.* sic asserens. In primis distinguendum inter virum, & uxorem spectata communi hominum æstimatione, quia licèt concederemus non posse uxorem separari à viro talibus impudicis tactibus indulgente cum alia persona, non videtur æqua conditio vice versa, neque enim tam turpe, & indecorum est uxori, quod vir ipsius talia commiserit cum alia persona, quàm est turpe marito, & ignominiosum, quod tales actus impudicos admiserit uxor cum alio viro, nec censetur æquivalens compensatio in sola negatione similium tactuum, maximè cum vix tales tactus negari possint, si negari non potest solutio debiti, ad quam solutionem ii tactus excusari non possunt: imò debiti esse possunt casu, quo putentur necessarii ad conjugalem copulam debitam. Præterea, quantò conjuges sunt altioris, & nobilioris dignitatis, tantò plus crescit injuria in similibus tactibus admissis, ex parte uxoris cum alio: nec tamen in communi existimatione tantò plus crescit ex parte viri, cùm videamus Principes non Illustrissimos tantùm, & Excellentissimos, sed Serenissimos viros indulgere ejusmodi levitatibus, & impudicis jocis, & tactibus. Imò aliquando id ipsum audere spectante uxore, nec censetur tunc nimis ignominiosum uxori hoc videnti, & patienti: cùm tamen è contra si faceret id uxor, injuria esset gravissima comparatione viri, idque adhuc amplius cresceret,

Sup. hoc supra in Res. 226. §. 1. ad medium. vers. Tertio.

ceret, si cum viri aliquo famulo, aut mancipio. Quis ergo dicat maritum in eo casu tantùm posse in doloris, & injuriæ compensationem similes aliquos tactus uxori petenti negare? Ego sanè salvo meliori judicio, non nimis asperum, aut rigidum putarem esse talem virum, qui non solùm à cæteris aliis actibus cum ea abstineret, sed à conjugis impudicæ consortio se subduceret. Ut interim omittam, non nimis temerarii suspicaturum virum, talem fœminam in hujusmodi tactibus deprehensam, ulterius non modò fore progressuram, si occasio detur, sed jam prius fuisse progressam. Verùm hæc omnia relinquo in medio aliorum judicio, maximè judicium Ecclesiasticorum, ad quos pertinet, si res ad forum externum deferatur de simili divortio faciendo, aut non faciendo pronunciare.

Sup. hoc sub R. ... 2 Quod si pollutiones tam in viro, quàm in fœmina conjugatis cum complice probentur, aut nota sint fuisse, non video ita facilè quomodo possint ii Auctores asserere non licere ob eam causam divortium facere. Quamvis autem Christus solùm assignaverit fornicationem pro causa dimittendi, non ideò affirmandum est solùm eam causam sufficere, cùm omnes, aut plerique concedamus (ut videbimus) etiam propter sodomiam, aut bestialitatem posse fieri divortium, & talia nomine fornicationis comprehendi censentur, ergo etiam pollutio cum alia persona poterit comprehendi. Hucusque Dicastillus.

3 Sed adversus illum stant communiter Doctores, Busenbaum *in medulla Theol. mor. lib.* 6. *tr.* 6. *c.* 2. *dub.* 3. Sanchez *lib.* 10. *disp.* 4. Pontius *lib.* 9. *cap.* 16. Coninch *disp.* 34. *dub.* 1. Perez *disp.* 56. *sect.* 1. quibus adde Doctores quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. to.* 2. *tr.* 9. *disp.* 6. *q.* 8. 9. & 10. cum Joanne de Soria *in epilogo summarum p.* 2. *tr.* 1. *sect.* 1. *disp.* 10. *§. circa divortium*, Martino de San Joseph *in mon. confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tr.* 57. *de matrim. num.* 4. & alii qui negant contra Dicastillum jus divortii consistere in injuria facta conjugi, sed solùm in divisione carnis, quæ non accidit in supradictis casibus.

4 Ex his infertur decisio casus curiosi; An concubitus consummatus cum fœmina mortua præbeat causam ad celebrandum divortium? Affirmabunt, qui affirmant peccatum mollitiei tam viri, quàm uxoris esse causam justam divortii, ut Dicastillus *ubi supra*, & alii. At ego respondeo non præbere causam ad divortium celebrandum. Quia præfatus concubitus non est propriè fornicatio, sed concubitus cum statua mulieris: undè hujusmodi accedens, nec unitur alteri; nec dividit carnem suam cum tertia persona. Ita Leander *supra p.* 522. qui citat Sanchez, Bonacinam, & Filliucium. *Sup. hoc ...*

RESOL. CCXXXI.

An quando mulier prudenter putavit maritum mortuum esse, si fornicata sit, & vir superveniat, possit ex hoc ipso petere divortium?

Et quid, quando existimans eum, cum quo rem habuit, esse proprium maritum, aut si per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio?

Et an quemadmodum maritus carnaliter cognoscendo ejus uxorem post adulterium ab ea commissum, censetur remisisse adulterium quoad effectum petendi separationem matrimonii, ita, & à contra uxor patiendo se carnaliter cognosci à marito adultero, &c.

Et in textu hujus Resolutionis cursim apponuntur septem casus, in quibus notatur licere divortium ob alias causas præter adulterium, sed hæc separatio non debet in perpetuum fieri? Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 47.

Sup. primo, secundo & tertio cit. ... in hoc §. ad literam ... in R. 101 § Nota secundò, sed ibi addidi alios DD. & hic inf. in § Tertius Quartus, & Quintus.

§. 1. Affirmativè respondet Dicastillus *de sacram. tom.* 3. *tr.* 10. *disp.* 10. *dub.* 3. *nu.* 39. ubi sic ait; Quando uxor tantùm materiale adulterium commisit, non existimans eum, cum quo rem habuit, esse proprium maritum, aut credens esse mortuum, non est sufficiens causa faciendi divortium. Item quando per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio. Ratio est, quia in his casibus nulla formalis culpa, vel injuria contra fidem matrimonii committitur. Undè par non est, quòd aliquid detrimenti patiatur absque ulla sui culpa. Hanc doctrinam pro illo casu, quo uxor accessit ad alium, cum quo matrimonium contraxit invalidum quidem, sed bona fide, verissimam puto non minus, quàm pro casu, quo per vim absolutam præcisè cogitur, & pro casu, quo prudenter putavit illum, quem admittebat, esse proprium virum. Tamen pro casu, quo illa, licèt formaliter adulterium non commiserit, tamen formaliter fornicata est, nempe quando prudenter putans maritum longè absentem obiisse, cum alio fornicata est, sciens illam esse fornicationem, putans tamen non esse adulterium: non videtur tunc ita certum non posse maritum ab illa divertere, si postea superveniens id sciat, maximè, si illa etiam prolem suscepisset, vel prægnans esset ab amasio. Durissimum namque videtur hominem) maximè honestum, ac nobilem (si non adulteram formaliter, saltem formaliter, propriè fornicariam, aut etiam illegitimè prægnantem admittere.

Undè salvo meliori judicio, mihi non videtur improbabile, saltem si res sit nota, vel publica, non teneri cum tali uxore cohabitare: neque enim videtur cum tanto suo dedecore obligari ad eam cohabitationem, maximè in iis Regionibus, in quibus turpe est talem uxorem admittere, aut habere. Nam cùm lex cohabitationis, aut thori non ita strictè obliget, quin vel propter magnum damnum evadendum, vel propter aliquam aliam urgentem causam, censeatur quis ab ea obligatione quandoque liber: non video cur talis hæc causa non sit, scilicet, ut evitet illam ignominiam, quam in sua patria, & ubi notus est, subiret, maximè si non facilè in aliam simul cum uxore migrare posset, sed solus ipse. Neque ad illam secum adducendam magnis sumptibus, vel laboribus videtur in tali casu obligandus; satis enim est, quod quantum fieri potest, non omninò uxoris curam relinquat: sed de necessariis ad vitam transigendam provideat absens, quin cogatur secum præsentem habere mulierem non castam, & justi doloris perpetuam causam. Verùm hæc aliorum judicio relinquo, solumque meam sententiam sincerè volui explicare, quam liberius affirmarem. Ita Dicastillus.

2 Sed puto non esse recedendum à negativa sententia, quam præter alios tuetur Joannes Præpositus *in* 3. *p. D. Thom. q.* 5. *de indissolubilitate Matrim. dub.* 12. *n.* 92. ubi sic asserit: Dicta intelliguntur quando pars peccavit: si enim sit immunis à culpa, non potest dimitti, ut si fuerit vi oppressa, si cognita ab aliquo fingente se esse ejus maritum, cujus dolum non potuerit deprehendere, si adhibita diligentia bona fide existimarit maritum obiisse, ideòque alteri matrimonio juncta est, & ab eo cognita: immò idem dicendum videtur, etiamsi cum alio fornicetur, quia talis actus non continet formaliter violationem fidei conjugalis. Ita ille; cui adde Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *cap.* 7. *n.* 13.

3 Sed hìc obiter quæro, an quemadmodum maritus carnaliter cognoscendo ejus uxorem post adulterium ab ea commissum, censeatur remisisse adulterium quoad effectum petendi separationem matrimonii, ita è contra uxor patiendo se carnaliter cognosci à marito adultero. Et videtur affirmativè respondendum, nam quoad divortium pares sunt vir, & uxor, & probatur ex natura correlativorum, quorum est, ut dispositum in uno censeatur in alio dispositum, juxtà terminos *text. in l. fin. C. de in dict. viduit.* & late per Franch. *in decis.* 180. ubi refert fuisse decisum in dispositum uno, & correlativis, censeri pariter in reliquis dispositum. Nec obstat dicere, quod Matth. 19. Christus Dominus solius viri mentionem faciat, non tamen illi soli competit jus discedendi ab uxore, sed in hac parte paria sunt jura viri, & mulieris. Solius verò viri, mentionem facit, quod congressus cum Pharisæis id solum postularet; nam, ut patet Matth. 19. ii de solo marito agebant, inquirentes num liceret uxorem qualibet ex causa dimittere.

4 His tamen non obstantibus Aloysius Riccius *in decisionib. Curiæ Archiepisc. Neapolit. tom.* 4. *dec.* 224. *n.* 3. testatur contrarium fuisse decisum in illa Curia, ut scilicet mulier mulierem patiendo se cognosci à marito adultero, non censeri illi remisisse adulterium, cujus decisionis ratio fuit, quia non censetur identitas rationis in utroque casu, & proinde diversum jus dici debet, & etiam quia conclusio supra enarrata procedit in viro se commiscente cum uxore adultera, ut censeatur illi remisisse adulterium, sed non è contra, cùm mulier sit in viri potestate, nec sit uxoris corripere virum, Graff. *decis. aur. cas. consc. lib.* 2. *c.* 83. *n.* 6. & Maceraten. *tit. decis. sen resol.* 32. *p.* 1. non obstant in contrarium adversa, quoniam procedunt, ut loquuntur in casu diverso, & proinde non esse faciendam extensionem argumento *glos. in cap. odia, de reg. jur. in* 6. Hucusque Riccius.

Nota hìc obiter, in sequentibus virum non posse uxorem adulteram dimittere.

5 Primus, si vir quoque adulterium commiserit *cap. intelleximus cat & fin. de adulter.* Quia propria delicta mutua compensatione tolluntur.

6 Secundus si uxorem prostituerit, *c. Discretionem*, de eo, qui cognovit consanguineam uxoris suæ. *Sup. hoc primo sup. in R. 110. §. Notanda sunt.*

7 Tertius, quando uxor bona fide existimans primum maritum esse mortuum, nupsit alteri, à primo dimitti non potest 34. *q.* 2. *can. cum per bellicam.* *Sup. hoc tertio, quarto, & quinto in §. 1. & 3 hujus Ref. & in alio ejus primo not.*

8 Quartus, quando aliquis fraudulenter sub specie mariti illam cognovit, *can. in lectum* 34. *q.* 2.

9 Quintus, si uxor vi, & violentia opprimatur 32. *quæst.* 5. *can. Propositio*, quia ubi non est culpa, pœna esse non debet.

10 Sextus, si post commissum adulterium, vir adulterii conscius eam cognovit 32. *d.* 5. *c. si quis uxorem.*

11 Septimus additur, quando repudiata fuerit uxor ante Baptismum, si ambo ad fidem convertantur; licet fuerit à secundo viro ante baptismum cognita, priori nihilominus erit concilianda, *cap. gaudemus, de divortiis.* Et ita docent Authores citati, & præsertim Petrus Binsfeldius *in Enchirid. Theol. Pastor. part.* 1. *cap.* 1. §. 5. *concl.* 8. *Sup. hoc super. in Ref. 110. §. Notandum cum ... Patet.*

12 Nota secundò licere divortium ob alias causas præter adulte-

adulterium, quas enumerat præter alios Dicastillus *ubi suprà dub.* 5. per totum, constat ex Trident. *sess.* 24. *can.* 8. *de Sacram. matr. & ex c. litteris* 13. *de restitut. spoliator.* hæc tamen separatio non debet in perpetuum fieri sicut ea, quæ causa fornicationis, ut ex eodem Tridentino satis colligitur; Itaque in his casibus, & similibus separatio non perpetua fieri potest, quamdiu talia pericula durabunt, præterquam in casu hæresis, de quo ex juris dispositione separationem esse posse perpetuam, sed subdit Dicastillus *ubi suprà num.* 69. non possum non videre aliquas ex his causis vix tuto posse credi certasse omninò. Insanus, & furiosus quàm facilè solet iterum insanire? veneficum, præsertim veneficam levem sexu fœmineo, quis tuto credit non redituram ad vesaniam? Qui ita crudelis est, ut subita ira abreptus aliquando periculosè vulneraverit uxorem, sæpè solet ita corripi, quis credet in posterum fore pacificum? Qui conjugem nactus est energumentum, vel arreptitium, & sæpè huic miseriæ obnoxium, quis credat penitus liberatum? Ille, cui semel uxor dedit venenum; undè potest esse in posterum tutus si cibos comedat, quos ipsa paravit, & habitent simul? Itaque in praxi vix potest credi hæc, & similia penitus certasse. Præterea quis vult cogere conjugem innocentem honestissimæ, & aut etiam illustrissimæ conditionis cohabitare cum conjuge infame ob crimen læsæ majestatis, etiam humanæ, cui Princeps tantùm vitam condonavit, reliquis bonis, & honoribus spoliato: Undè quando Christus Dominus designavit fornicationis causam, loquebatur de re communiter, imò frequenter contingenti, & omnium celeberrima. Non ideò exclusit alias, quæ vel perpetuæ sint, vel tales esse posse prudenter credatur, aut timeatur. Hucusque Dicastillus.

RESOL. CCXXXII.

Aliqua notabilia, & sex casus circa divortium matrimonii observantur? Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Res. 37.

Sup. hoc supra in Res. 226. §. Secundo nota & in R. 227. §. penult. §. 1. Nota primò conjugem innocentem posse, si velit, adulterium revocare post divortium celebratum etiam sententia judicis, dummodo adulter ex facultate innocentis expressa, vel tacita non elegerit statum incompossibilem cum vita maritali: Ratio est, quia, ut dicebam, sententia divortii tantùm statuta est in favorem innocentis; unde tandiu ea separatio durabit, quandiu innocenti placuerit; ita Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 10. *disp.* 10. *n.* 3. quibus adde Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 31. *n.* 365. Guttierrez, *de matrim. c.* 120. *n.* 14. & alii.

Sup. contento in hoc §. Supra in R. 224. §. Secundo nota, & § ult. & in R. 226. §. 1. 2 Nota secundò conjugem adulterum non posse post divortium sive privata auctoritate, sive judicis sententia validè transire ad Religionem, vel licitè ad Sacros Ordines invito innocente, de licentia verò conjugis innocentis, tacita vel expressa, poterit nocens transire ad professionem, vel Sacros Ordines; & quidem de expressa licentia, nulla est difficultas, conveniuntque Doctores; de tacita verò dubitari potest, quando censeatur facta ab innocente, & omissis aliis mihi placet, si post sententiam divortii adulter sæpiùs, & instanter petat ab innocente per se, vel per idoneas interpositas personas reconciliationem, eamque innocens constanter negligat censeri tunc factam facultatem ingrediendi Religionem, vel transeundi ad Sacros Ordines; imò quotiescumque ex signis aliquibus prudenter colligi potest obfirmatus animus innocentis nunquam admittendi reconciliationem poterit, juxta citatos authores, ad religionem vel Sacros Ordines transire: censetur enim concessisse prædictam licentiam, atque adeò postea omissa jam professione, vel susceptis sacris Ordinibus, non poterit ab innocente revocari.

Sup. contento in hoc §. sup. in Res. 226. §. Adverto secundo. 3 De ipso verò innocente remanente in sæculo, postquam adulter ingressus est religionem, vel Sacros Ordines suscepit, mihi placet non teneri vel Religionem ingredi, vel votum castitatis emittere: id enim nullo jure probatur, nam *in c. sané & c. significasti, de conversione conjugatorum*, solùm agitur, de voto sic emittendo, aut ingredienda Religione, quando matrimonium est integrum, & illæsum, non verò quando factum est divortium. Et hæc omnia docet Dicastillus *de Sacram. to.* 3. *tr.* 10. *dub.* 8. *n.* 86. qui etiam subdit hoc ipsum locum habere in adultero: nam quando innocens ingreditur Religionem, vel Sacros Ordines suscipit, non tenetur adulter manens in sæculo votum castitatis emittere, aut ingrediendi Religionem, quia non comprehenditur propter rationem dictam in casu prædictorum textuum.

Sup. hoc supra in Res. 225. fere à principio. 4 Nota tertiò, plures Doctores putare, maritum teneri dimittere uxorem adulteram, quæ non vult emendari, esseque mortale, si hoc non faciat. Ita Ledesma, *de matr. q.* 62. *art.* 2. *concl.* 2. & alii: Mihi placet non teneri maritum (nisi fortè in rarissimo casu) uxorem dimittere, quantumvis in adulterio (etiam publicè) persistat. Ita Sanchez *cit. disp.* 13. *dub.* 3. & Pererius *sup. sect.* 4. *n.* 3. & 4. & Ratio est, quia vel tenetur præcisè ratione adulterii, vel ratione scandali, vel ratione correctionis fraternæ, cujus præcepto obligetur, ex nullo horum capite tenetur; aliud non apparet: ergo absolutè non tenetur.

Dixi in casu rarissimo, fieri enim potest aliquando, quando dimissio sit apta ad emendationem absque ullo alio periculo, vel etiam sit apta ad vitandam prædictam suspicionem conviventiæ, & tolerantiæ, neque marito sit valdè incommoda uxoris dimissio; nec aliud medium facilè inveniatur, aut tentata alia non profuerint, in quo casu non negaverim, neque negant authores nostræ sententiæ illam posse dimitti, imò debere.

5 Quæ dicta sunt de viro, à fortiori procedant in uxore, adeò stricta obligatio incumbit corrigendi virum in adulterio persistentem. Sup. hoc in R. not præterita, §. ult.

6 Nota quartò, quoad obligationem alimentandi adulteram sic asserere Martinum de San Joseph *in monit. confess. to.* 1. *lib.* 1. *tract.* 36. *de matrim. num.* 7. (Por el adulterio no està obligado el marido si negar alimentos à la muger adultera, porque en esto ny ay escandalo, y sino tuviesse ella padre, ò persona, que la sustentasse, se le daria ocasion de ser peor. Sic Villalòbos *tract.* 15. *diffic. num.* 5. pero si quisiere podrà negarselos, pues puede privarla de todo lo que le deve en quanto marido; Sanchez *lib.* 10. *disp.* 8. *n.* 25. cum aliis. Pero esto se entiende en el fuero oculto, que en el fuero exterior mientras no huviere sentencia de divorcio, le obligaran à que le de al mentos.) Sic ille.

7 Nota quintò, me alibi contra Sanchez, & alios docuisse teneri; Ita cum aliis etiam me citato docet, novissimè Leander *de Sacr. to.* 1. *tr.* 9. *disp.* 26. *q.* 23. cui adde Martinum de San Joseph *in monit. confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tr.* 58. *de matr. n.* 4. Joannem de Soria *in Epilog. summar. p.* 2. *tr.* 1. *sect.* 1. *disp.* 10. *§. circa divortium*, Dicastillum *de Sacr. tom.* 3. *tr.* 10. *disp.* 10. *dub.* 3. *n.* 31. Perez *de matrim. disp.* 60. *sect.* 2. *n.* 5. Remigium *ubi infrà*, & alios. Et ratio est, quia injuria ipsi, qui fuerat innocens, facta, compensatur per adulterium postea à se commissum contra alterum, quæ ratio locum habet, etiamsi divortium factum fuerit interveniente sententia judicis, & transierit in rem judicatam: nam quantumvis præcesserit sententia, & factum fuerit divortium, adhuc innocens adulterando infert injuriam conjugi priùs dimisso. Undè una injuria compensatur cum alia; ac proinde jus innocentis vivendi absque consortio alterius cessat, quia innocens per eam sententiam, aut divortium semel servatum non acquisivit jus adulterandi, sed tantum declaratum fuit, & executioni mandatum jus illud, quod habebat divertendi ab altero conjuge adultero. Alibi supra in Res. 227 fere à principio, & confirm in alio §. ejus primo not. Sup. hoc ibid.

8 Et tandem nota sextò, virum non habere jus petendi divortium ab uxore propter adulterium etiam publicum, si ipse commisisset adulterium licèt occultum; unde rectè Remigius *in prax. confes. to.* 5. *c.* 8. *§.* 21. *n.* 7. sic ait; (Pero adviertan à qui los penitentes, y Confessores, que para que el uno de los casados pueda segura, y licitamente apartarse de compañero, hà de ser totalmente innocente, y libre del adulterio; de manere que si tambien le huviesse cometi do, aunque secreta, y occultamente viene à perder el derecho que tenia de poder celebrar divorcio, y pecar mortalmente, por ser cosa gravissima dissolver el matrimonio quanto à la cohabitacion, sin sufficiente cosa. Es de tanta verdad esta doctrina que enseñan graves Autores, que el casado que comete adulterio, antes, y aun despues de dada la sententia del divorcio, que da con obligacion de reconciliarse con la adultera; *quia sententia divortii respicit statum præsentem, juxta quem lata est*. Punto es este en que han de reparar muchos de los casados, pue hallandose por causa de divorcio libres de la mutua cohabitacion, no hazen escrupulo de seguir sus depravados an tojos, y de traspassar la lealdad que han prometido en celebrar esto Sacramento del matrimonio; y les deve avisar el Confessor, que tratende reconciliarse, pues han hecho igual injuria al compañere separado.) Ita ille. Et hæc omnia notentur, quia non infrequenter possunt in praxi accidere. Sup. hoc supra in Res. 226. §. Notandi sunt, cum antecedentibus.

RESOL. CCXXXIII.

An detur casus in quo mulier teneatur revelare filium spurium cum periculo vitæ, & famæ?

Et an huic mulieri non debeatur denegari absolutio, & pœnitentia, si nolit revelare tale delictum? Ex part. 11. tract. 2. Misc. 2. Res. 33.

§. 1. Respondeo, quod aliqui affirmant adulteram debere revelare filium esse spurium, alii negant. Qui affirmant divisi sunt. Aliqui enim dicunt adulteram hoc revelare debere filio spurio, & inducere eum ad dimittendam hæreditatem vero hæredi, & hæc est opinio Richardi in *quolib.* 4. *dist.* 14. *art.* 5. *q.* 4. *ad* 4. Alii vero dixerunt adulteram debere revelare hoc marito, ut assignet hæreditatem vero hæredi. Et hæc tribuitur Hostiensi in *summa, quæ dicitur copiosa l.* 5. *tit. de pœnis, & remiss.* atque communiter Major in 4. *dist.* 15. *qu.* 17. Andr. *q.* 1. *de rest. ad* 5. dicunt cum discrimine vitæ, & famæ teneri ad revelationem suæ culpæ. Alii dicunt quando hæreditas est ampla, & copiosa, verbi gr. Marchionatus, Ducatus, Regnum, Comitatus, & hujusmodi teneri ad revelationem sui cri- Sup. hoc in R. seq. & in fine alterius Res. ejus not.

sui criminis, non obstante periculo vitæ, & famæ, hanc tenent Soto in *l.4. de Just. & Jure q.7. art.4.* ad secundum Covarruvias *regula peccatum p. 1. n. 6.*

2 Sed hæ opiniones mihi non placent, quia omnes conveniunt in hoc, quòd mulier hujusmodi adultera cum discrimine vitæ, & famæ teneatur ad revelationem sui delicti, licèt de inde in modo revelandi, & causa discrepent. Scotus ergo has opiniones in particulari impugnat ex fundamento generali; Et primò modum dicendi, Henrici, qui dicebat revelari debere hoc crimen filio spurio sic; aut filius credet matri, aut non; sic credet non est probabile, quòd propter hoc hæreditatem dimittere, quia pauci inveniuntur, qui ita perfecti sint, ut propter justitiam servandam in foro conscientiæ dimittant magnas possessiones, quas in foro exteriori tenere possunt. Neque mater potest præsumere filium hoc facturum, nisi multum experta esset voluntatem filii. Cùm ergo incertum sit ex hac revelatione facta filio, sequuturam fore correctionem filii, & restitutionem habituram esse effectum, non debet se exponere periculo certo diffamationis apud suum filium. Si verò filius non crederet, tunc sequerentur duo mala. Primum diffamatio ipsius mulieris. Secundum quia ille filius teneret hæreditatem ut prius, & tamen haberet aliquam cognitionem, quòd ad ipsum non pertinet, & quòd est res aliena.

Sup. hoc in R. … præterit. §. Sed circa, & seq. & in aliis §. ejus annot.

3 Contra secundum modum dicendi, scilicet, quòd teneatur revelare marito, arguit: quia ex hac revelatione sequeretur. Primò, quod mulier se diffamaret apud maritum; deinde ex hoc exponeret se periculo mortis propriæ, deinde exponeret maritum periculo uxoricidii: quia talis posset esse adeò zelator sui honoris, quod illam occideret, ut multi faciunt, vel saltem illam perpetuo odio haberet, & à se, & ab actu conjugii expelleret. Præterea si maritus crederet uxori, non posset à spurio referre hæreditatem, nisi in foro publico probaret filium esse spurium, & tunc mulier diffamaretur filium esse spurium, & mulier diffamaretur etiam tota patria. Ad ista autem omnia mala, quæ probabiliter eventura essent (ut in pluribus eveniunt) non debet se mulier exponere propter incertum bonum hæreditatis restituendæ.

4 Contra omnes autem in generali tenentes illam opinionem, sive hæreditas sit magna, sive exigua, sive mulier sit valdè nobilis, sive non, facit ratio ista, Quòd bona superioris ordinis plus valent, quàm bona inferioris ordinis, ut supra, agendo de quando restitutio est facienda, *casu* 4. ostendimus. Vita corporalis autem, & fama sunt bona superioris ordinis, ut patet: ergo vita, & fama non sunt commutanda pro quamtumcumque magnis bonis fortunæ. Hæc est sententia communis, quam cum Scoto tenent Gabriel in 4. *dist. 15. q. 2. art. 2. concl.2.* D. Antoninus *p. 2. tit. 2. c. 7. §. 4.* Cajetanus *in summa verbo Adultera*, Angel. Syl. *eodem verbo q.1.* Medina *de rest. q. 3. concl.2. causa* 4. Azor. *lib. 5. c.6. q. 2.* & Canonistæ in *c. offic. de pœn. & remiss.* Hæc assertio præter rationem efficacem adductam, confirmatur apertè *c. officii citato*: Nam ibi Papa decernit, quòd mulieri, quæ supposuit partum marito non habenti filios, ne possessio alio devolveretur, nolenti detegere hoc facinus marito, non debet denegari pœnitentia, & absolutio, sicut non debet denegari mulieri, quæ concepit ex adulterio, nec volenti detegere suum crimen, non est deneganda pœnitentia, & absolutio. Est ergo hæc sententia absque dubio vera.

Sup. hoc … & ablatione … §. Hinc, & seqq. … seq. Et pro … in hoc §. ult. ibid. §. Sed aliqua, & in tom. 8. tr. 6. Ref. 67 in fine, & hic sup. à Principio hujus Ref.

5 His tamen non obstantibus. Ego puto posse dari casum, in quo mulier teneatur manifestare filium spurium marito cum periculo famæ, & vitæ, & casus est, ut optimè observat Magister Marcus Serra in *2. 2. D. Thom. q. 62. art. 6. dub.* Quando bonum commune periclitaretur: ut si filius adulterinus esset noxius Regno, compelleretque subditos à fide apostatare, se ipsam mater detegere teneretur; sed legalis, vel charitatis; qua bonum commune præferri debet bono proprio. Ita ille, licèt Hurtadus *de just. disp. 11. diff. 20.* existimet in tali casu, non solùm ratione charitatis, sed teneri ad id ex Justitia commutativa.

R E S O L. CCXXXIV.

An teneatur adultera aliquando revelare peccatum suum, ut impediat damna legitimorum hæredum?

Et asseritur filium non teneri aliquando credere matri attestanti in articulo mortis se esse adulterinum?

Et docetur non solum adulteram, sed etiam adulterum teneri ad restitutionem dictorum damnorum in hæreditate?

Et datur Regula confessario, quomodo se gerere debeat in supradicto primo casu?

Et tandem notatur, quod si duo cognoverunt eamdem mulierem, ita ut planè incertum sit, quis eorum sit pater, an uterque ex æquo debeat concurrere ad prolis sustentationem, & ad restitutionem faciendam marito, & filiis ejus, si mulier fuit maritata, & cognoscitur certo, quod filius non sit legitimus, &c. Ex part. 11. tr. 6. & Misc.6. Ref. 56. aliàs 55.

§. 1. Casus potest accidere, & in facti contingentia torqueret confessariorum ingenia, ad illum certò sic respondet Doctissimus Pater Joannes Pontius *in suo cursu Theol. disp. 52. q. 7. concl. 6. n. 44.* adultera si non possit ex suis aliter providere damno sequenti filiis veris, ex eo quo adulterinus putetur verus, quam revelando peccatum suum, tenetur quandoque id facere, quando non tenetur. Hæc videtur communior re ipsa.

Sup. hoc Les in Ref. … & in to. 8. tr. 7. Ref. 63. pro è fine, … Ex hac adultera.

2 Probatur prima pars, quia si damnum sequens filiis veris sit notabiliter majus, quàm sit damnum infamiæ quod solum sequeretur, in casu quo revelaret peccatum, ut contingeret quando, qui putaretur primogenitus ad quem spectaret amplissima hæreditas; esset adulterinus, & nisi mater revelaret ipsi peccatum suum, secundus filius legitimus, qui esset verè primogenitus Patris privaretur illa hæreditate; certè nemo est, qui non existimet infamiam, quam incurreret apud filium, longè inferius malum esse, quàm jactura tantæ hæreditatis, & consequenter si per talem revelationem efficeret, quod primogenitus putatitius ingrederetur religionem, & sic hæreditas perveniret ad verum hæredem, omninò apparet matrem obligari ad subeundam illam infamiam; si tamen non existimet filium crediturum, & consequenter non profuturam revelationem, non debet revelare crimen ipsi, non enim debet se infamare absque utilitate ulla.

Sed circa hoc dubitaretur, an filius debeat credere matri id dicenti.

Sup. hoc in §§. seq. & inf. in §. Ad id & seq. & in Ref. … præteritam, §. Sed hæc, & in to. 5. tr. 5. Ref. 44. §. Notandum est & in to. 6. tr. 1. R. 118. ex … ejus §. sed si quæras, ad med. à v. Qui subdit.

3 Sotus videtur tenere, quod non: sed intelligendus est, quando aliundè non constat moraliter, quod dicat verum, sicut existimarem constare, quando in articulo mortis mater id diceret, & non constaret aliunde, quod duceretur affectu particulari erga alios filios: debet enim videri moraliter certum, quod in tali casu dicendo mendacium, & præjudicando filio, non exponeret se periculo æternæ damnationis.

4 Probatur jam secunda pars: quia si revelando incurreret periculum mortis: ut aliquando posset contingere, apparet eam non teneri ad revelationem: quia quodcumque detrimentum sequens aliis filiis non accedit ad jacturam vitæ: undè hæc non debet incurri, ut aliud vitetur. Hucusque Pontius.

5 Sed aliqua ex dictis apud me habent magnam difficultatem, & ideò ad id quod dicit, Adulteram, quando ageretur de successione magnæ hæreditatis, teneri cum jactura famæ suam turpitudinem manifestare. Respondeo hoc non esse admittendum nisi in casu, quo adultera esset suspectæ conversationis; ut ejus famæ judicio prudentum parvæ sit æstimationis, tunc posset habere locum sententia Pontii, & quorumdam aliorum, qui dicunt damna obvenientia marito, & legitimis hæredibus aliquando posse judicio prudentum præponderare, aut æqualia esse famæ adulteræ, ut si agatur de magna, & notabili hæreditate, & tunc eam teneri cum periculo famæ factum suum manifestare, si credat probabiliter, quod sic damna impedientur. Quod tamen non videtur admittendum, quando mulier absolutè, & simpliciter possidet bonam famam, ut tenet Lessius *lib.2. c.11. dub.7. n. 57.* cum Jo. Vvigers *de just. tr.2. c.4. n.31.* & Gaspare Gurtado *de just. disp. 11. diffic. 20.* qui tamen in uno casu sententiam admittunt si fortè manifestatio adulterii aliquando profutura sit ad impediendam successionem filii adulterini in aliquo Principatu, qui ob suos perditissimos mores futurus est maximè nocivus Reipublicæ loco hæredis legitimi, qui non sit sic futurus nocivus, tunc adultera tenetur ad manifestationem veritatis, adhuc cum periculo vitæ, & non solum ex misericordia erga Rempublicam ad vitandum magnum damnum illius, sed etiam ex justitia commutativa erga legitimum hæredem, quia tunc non sufficit dictum periculum ad excusandam eam ab obligatione impendendi damnum, cui ipsa causam opposuit.

Sup. hoc casu in §. ult. Ref. præterita, & in hoc alteriori R. ejus not.

6 Ad id verò, quod Pontius supra asserit, filium non teneri aliquando credere matri testanti in articulo mortis se esse adulterinum. Respondeo hoc etiam docere Hurtadum *loc. cit.* ubi sic asserit; Addimus filium non teneri credere matri manifestanti adulterinum (nisi ex circumstantiis convincatur ad id, ut continget, si mater jurata in articulo mortis, & post susceptam Eucharistiam id affirmat tanquam certum, (quia confitenti suum delictum, seu suam turpitudinem, non est credendum in præjudicium aliorum distinctorum ab ipso confitente, ex eo solum quod id manifestet, nisi id alias convincat, eo tamen ipso, quod filius absque suspicione prudenti credit matri, nequit hæreditatem adire ut pater: nec jam possessam retinere, nisi eam bona fide possederit tempore sufficiente ad præscriptionem. Ita Hurtadus, sed benè dixit hanc doctrinam multos non admittere.

Sup. hoc supra in §. Sed circa, & seq. hujus Ref. & in aliis ejus §§. ejus annot.

7 Dico igitur, quod ordinariè spurius non tenetur in conscientia credere matri dicenti illum esse spurium, etiam mediante quocumque juramento id confirmaret, aut in mortis articulo asseveret. Ita Mald. *supra dub. 10.* Syl. V. *Adulterium n. 5.* Bannes *in 2.2. q. 62. art. 6.* Suarez *to. 5. de cens. disp. 50. sect. 4.* Azor. *3. p. lib. 3. c. 3. q. 5.* & alii. Et ratio in primis est, quia jura indicant, matri non esse ea in re fidem adhibendam, ut patet *l. miles ff. ad leg. Juliam de adulteriis, & l. Filium 6. de his, quæ sunt*

sui vel

sui vel alieni juris. Deinde, quia alleganti suam turpitudinem nulla debetur fides, ut habet Regula juris: quæ maximè locum habet, quando id cedit in alterius præjudicium. Vide *Gloss. ad c. Officii de pœnitentiis, & remiss.*

Quod hoc in Res. præterita longe doctr. §. Ceteru. figurate in fine.

8 Hinc infertur Confessarium debere uti magna prudentia, ne ultra modum urgeat adulteram in articulo mortis ad detegendum suum crimen: tum propter alia gravia incommoda; quæ inde sunt sequuta: tum quia rarò ad quidquam profuit detectio adulterii. Quare sentio, ne quidem esse consulendum, nisi valdè moraliter certum esset ex pluribus circumstantiis quod sine aliis gravioribus incommodis sic possent averti damna, quæ alioquin legitimis hæredibus sunt obventura.

9 Adde ex Azorio, & Henriquez; neque consulendum esse, ut adultera detegatur post mortem per confessarium de ipsius scilicet consensu dato: quia periculum erit quod vel proles adulterina, vel Confessarius ipse occidatur. Præterea haberetur violator sigilli confessionis, & etiam iniquæ diffamationis: nisi forsitan per scripturam, & signaturam defunctæ se posset defendere.

10 Dixi ordinariè, quia si proferrentur ejusmodi argumenta conceptus adulterini, quibus spurius in conscientia convinceretur ita esse, puta quia paterfamilias tempore conceptus abfuisse satis ostenditur: vel quia ut habet citata *l. filium* interveniente infirmitate, aut alia de causa tunc demonstretur abstinuisse ab uxore, vel ea valetudine fuisse, ut generare non potuerit, teneretur ab hæreditate, & servare veros hæredes indemnes, ut notant Bonacina *supra*, & alii DD. sed si paterfamilias vixerit tempore partus, non apparet quomodo Spurius postea convinci poterit, aliquid illorum subfuisse, cùm haud dubiè maritus ea facile animadvertisset, & prolem ab initio tanquam illegitimam respuisset. Et omnia superius dicta docet etiam Ioannes Vvigers *loc. cit.* quæ quidem menti tenenda sunt à Confessariis, & casuum conscientiæ Responsoribus, si quando casus in facti contingentia eis accideret.

Sup. hoc mox ... in R. seq.

11 Sed ad hujus materiæ complementum notandum est contra Sotum, & Henriquez, communiter Doctores asserere non solum Adulteram, sed etiam adulterum teneri ad restitutionem dictorum damnorum in hæreditate. Verùm est, quod Adulter tenetur ad restitutionem expensarum in sustentatione suæ prolis adulterinæ, & dictorum damnorum in hæreditate, & in collatione dotis, quando est moraliter certus absque prudenti ratione dubitandi, quod proles illa adulterina sit sua: quando verò est dubium ad quem adulterum ex duobus pertineat, existente certitudine morali, quod ad unum, vel ad alterum pertineat, uterque tenetur ad dictam restitutionem, quilibet ad restitutionem medietatis, & altero nolente, ad restitutionem totius pertinentis ad Patrem.

hoc infra ... huius & in aliis ...

12 In casu autem dicto in quo tam adulter, quàm adultera tenetur ad dictorum restitutionem, tenentur æqualiter, quia quilibet est causa principalis partialis damni, quia istud oritur ex adulterio, cujus uterque est causa principalis partialis, & quilibet tenetur ad restitutionem partis sibi correspondentis faciendam ei, qui totum damnum restituit, tenetur autem ipsam ex bonis, de quibus potest disponere, & si non habeat, vel non habeat sufficientia, tenetur ad suadendum marito, ut veros hæredes meliores, & etiam ad rem familiarem diligentius, quam aliàs tenebatur administrandum, & ad imminuendum sumptus sui corporis quantum conditio sui status, & valetudinis permittat, & si his, aut aliis modis satisfacere nequeat, tenetur quantum possit prolem adulterinam inducere, ut renuntiet hæreditati, vel in totum, si ad id induci possit, vel saltem in partem, sive statutum Religiosum eligendo, vel aliter; maximè si hæreditas sit majoratus, & proles adulterina sit in eo successura, si ei non renuntiet, quia adultera, & adulter tenentur ad ea damna impedienda, vel resarcienda quacumque via commodè possint. Vide Hurtadum *loc. cit.* & alios.

Sup. hoc supra in fine §. Sed ... huius Ref. & in tom. 8. tom. 8. tr. 2. R. 14. & 15. & in tom. 6 tr. 5. R. 138. §. Ab etiā.

13 Et tandem pro curiosis hic nota, quod Pontius *ubi supr. concl. 5. n. 43.* docet, quod si duo cognoverint eandem mulierem, ita ut planè incertum sit, quis eorum sit ejus Pater; vel uterque ex æquo debent concurrere ad ejus sustentationem, & ad restitutionem faciendam marito, & filiis ejus, si mulier fuit maritata, & cognoscitur certò quod filius non sit legitimus: quia aliquis debet, & neuter potius, quam alter: ergo uterque, vel, quod scio factum aliquando, debent sortes mittere, & ille, in quem cadit, debet solus nutrire, & restituere; vel alio aliquo simili modo debent convenire. Si tamen mulier ipsa posset congruenter sustentare ex suo, fortassis neuter teneretur concurrere: sed illa sola, quia, cùm dederit causam dubii injustè, in pœnam hujus meritò ipsamet videri posset habere totam obligationem.

R E S O L. CCXXXV.

An adulter, qui filium susceperit ex adulterio, illumque relinquit inter filios mariti adulteræ, præter alimenta tenetur etiam occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis adimitur, vel damno dotis, (& ex hoc casu olim interrogatus fui) quam pater putativus tradidit puellæ spuriæ, credens eam esse propriam filiam?

Et notent confessarii, quod in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa à tertio anno ætatis, & deinceps, quando parens tenetur filium alere, etiam si non fuerit causa suppositionis? Ex part. 2. tract. & Misc. 3. Ref. 55.

Sup. hoc in R. præterita, §. Sed ad sollicitudinem ... & non pigebit.

§ 1. Communiter DD. respondent affirmativè. Ita Lessius *de just. lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 46.* Turrian. *in 2. 2. tom. 2. disp. 30. dub. 2.* Finell. *de casib. reserv. cas. 10. n. 18.* Megala *in 2. 2. lib. 1. c. 2. n. 13.* Vasquez *opusc. de testam. c. 5. §. 1. nu. 22.* Rebell. *de oblig. just. p. 1. lib. 3. q. 10. n. 11.* Malder. *in 2. 2. tr. 3. c. 4. dub. 9.* Jac. de Graff. *p. 2. lib. 2. c. 132. n. 36.* Azor. *p. 3. lib. 5. c. 6. & 7.* Alphonf. de Vega *in sum. tom. 1. c. 13. cas. 8.* Aragon. *in 2. 2. q. 62. ar. 6.* Rodriq. *in sum. tom. 1. c. 188. n. 1.* Navarr. *c. 16. n. 40.* Armilla *verb. adulterium, n. 7.* Reginald. *in praxi tom. 1. lib. 10. c. 19. q. 3. n. 278.* & aliis, asserunt enim, adulterum, ex quo susceptus est spurius, teneri sicut adulteram ad resarciendum damna subsecuta. Ratio est, quia adulter, non minus quàm adultera, est causa talis damni.

Sup. hoc in to. 8. tra. 5. R. 15 in fine, à vers. Ex his.

2 Verùm Dominicus Sotus *lib. 4. de just. q. 7. art. 2.* & Henriquez *lib. 1. de matr. c. 11. n. 3.* qui citat etiam Pennam, docent etiam si adulter agnoscat esse suam prolem, non teneri ad resarciendum damna legitimis filiis, modò ipse non fuerit author suppositionis. Ratio est, quia horum damnorum sola adultera est causa, quia ipsa filium adulterinum supponit tanquam filium legitimum, cùm tamen adulter non supponat: sed solùm tacendo permittat, ut filius adulterinus supponatur. Hanc opinionem, tanquam probabilem, amplectitur etiam Barthol. à S. Fausto *in speculo confessionis, disp. 23. q. 8. nu. 8.* qui affert hanc rationem, nam si adultera procuraret abortum, non diceretur adulter causa homicidii, quia ipse suppeditavit prolem, nisi suasisset, vel adjuvisset. Ergo pari ratione non censebitur causa suppositionis, ac proinde, nec damni ex suppositione sequuti; non enim videtur esse magis causa suppositionis, quàm abortionis, cùm neutrum consuluerit, & utrumque ex libera voluntate adulteræ secutum est. Ergo nec ipse, sed mater tenebitur ad restitutionem. Hæc ille: Est igitur hæc sententia probabilis, licèt opposita sit probabilior, & tuta in praxi, unde Pitigian. *in 4. sent. p. 2. dist. 15. q. 2. art. 5.* contrariam opinionem tantùm probabiliorem vocavit. Ergo secundùm Pitigianum, sententia Soti erit probabilis, sicuti etiam visa est multis recentioribus, ut testatur Lessius *de just. lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 43.*

3 Restat modò respondere ad argumentum oppositæ sententiæ. Dico igitur, adulterum non esse causam proximam illorum damnorum, sed remotam, cùm ipse non intenderit generare, sed solùm explere suam libidinem: adulteram verò esse causam proximam, quia partum spurium, tanquam legitimum marito suo supposuit. Ergo ipsa sola tenetur ad restitutionem. Notent confessarii, quòd in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa, à tertio anno ætatis, & deinceps, quandiù parens tenetur filium alere, etiamsi non fuerit causa suppositionis. Et ita etiam sentiunt aliqui viri docti de hac re consulti.

R E S O L. CCXXXVI.

Quædam mulier multas pecunias per adulterium acquisivit, quæritur, an marito sint restituenda?

Et an prædicta pecuniæ restituendæ sint saltem pauperibus, vel ei qui dedit?

Et quid, si tale pretium ab iis acceperit, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filii familias, &c.? Ex p. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 7.

§. 1. Absentem sententiam affirmant non infimæ classis Theologi, quorum nomina accipe. Lud. Molina *de just. & jure, tom. 1. tract. 2. disp. 94.* Reginald. *in praxi, tom. 1. lib. 10. cap. 13. num. 193.* Per. à Navarr. *lib. 3. de rest. cap. 1. nu. 136.* Bannez *in 2. 2. quæst. 62. art. 5. dub. 5.* & novissimè Covarr. *in 2. 2. tom. 2. disp. 14. dub. 1. num. 5.* Hi omnes asserunt, conjugatas omne pretium per adulterium acquisitum debere reddere marito, ac si aliter laborando aliud acquisivissent; volunt tamen occultè esse reddendum, ut propriæ famæ consulatur, & alia mala vitentur, nisi tamen tale pretium ab iis acceperint, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filii familias, &c. Et ratio est, quia maritus est dominus corporis uxoris suæ quoad actus conjugales. Vide etiam Sotum *de just. lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2.* cum Bartholomæo à S. Fausto *in speculo conf. disp. 27. q. 11.*

2 Et licèt hæc opinio tantorum virorum authoritate sit fulcita, semper tamen tanquam probabiliorem, contrariam sententiam tenui, quam novissimè tenet etiam noster Megala *in p. 2. lib. 2. c. 32. q. n. 24.* Bon. *de contract. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 12.* & Graffius *tom. 1. consiliorum, lib. 5. de furtis, consil. 2.*

Sed di-

Sed dicens cum Rebellio *de obligat. just. p. 1. lib. 3. q. 10. n. 1. & 2.* saltem propter injuriam adulterii facienda est marito aliqua restitutio.

3 Respondeo cum Lessio *lib. 2. c. 10. dub. 5.* ob adulterium non deberi aliquam restitutionem, quia non pro omni injuria debetur restitutio pecuniaria, sed debetur pro injuria, cum damno pecunia æstimabili.

4 Dices secundò, acceptum pro opere quod leges puniunt, est restituendum, ut est communis Jurisconsultorum, & Canonistrarum opinio; sic Paulus, & Salicetus *in l. idem si ob stuprum, ff. de condit. ob turpem causam*, & Alexander. *in l. generaliter, de verb. obligat.* & alii quos refert Covarru. *ad reg. peccatum, p. 2. §. 2.* Sed adulterium à lege punitur. Ergo acceptum ob adulterium, si non marito, est saltem restituendum vel pauperibus, ut multi apud Covar. asserunt, vel ei quid dedit, ut vult Sotus, & Covarr.

5 Respondeo, hanc opinionem esse probabilem, ut ait Lessius *li. 2. c. 14. dub. 8. n. 60.* Sed contraria sententia tanquam probabilior est amplectanda, eamque tenet Lessius *loc. cit.* Azor. *p. 3. lib. 4. cap. 21. quæst. 2.* Vasq. *opusc. de rest. cap. 7. dub. 2.* Sylvest. *verb. restit. 2. §. 2. in fine.* Navarrus *cap. 7. n. 134.* & alii. Probatur ratione, nam leges quas adversarii citant, licèt pacta turpia rescindant, & tollant obligationem civilem, ob quam possit in judicio peti promissum; non tamen reddunt irritam acquisitionem pecuniarum ex tali casu, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum earum dominium. Dicendum est igitur ex dictis, posse mulieres conjugatas retinere sibi lucrum ex adulterio acceptum, neque restitutioni marito, vel aliis obnoxias esse. Salva, &c.

RESOL. CCXXXVII.

Aliqua practicabilia, & notabilia circa crimen incestus?

Primò, an si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua uxore conjuncta, sibique eodem gradu affine, impediatur à petitione debiti?

Secundò, si quis extraordinariè polluat fœminam aliquam emittens semen post extractum, vase naturali membrum, quamvis post modum casu illabatur semen in naturale vas, an nulla resultet affinitas?

Tertiò, an si semen alicujus viri ope dæmonis deferatur in uterum fœmineum, contrahatur affinitas, quia illi non sunt facti una caro, nec sibi adhæserunt?

Quartò, an contrahatur affinitas, si vir seminet, fœmina vero non seminante? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Res. 19.

Sup. hoc infra [illegible] Res. 241.

§. 1. AN si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua uxore conjuncta, sibique eodem gradu affini, impediatur à petitione debiti:

2 Affirmativè respondet Comitolus *in respons. lib. 1. q. 138. nu. 2.* Sed tu tene contrariam sententiam, quia hujusmodi impedimenta sunt de jure Ecclesiastico, sed nullum jus Ecclesiasticum statuit incestum in tali casu à petitione debiti impedire; ergo. Et ita docet Navarrus, quem sequitur Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. c. 33. n. 6.* qui etiam *num. 2.* ait. Nota quòd si quis extraordinariè polluat fœminam aliquam, emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamvis postmodum casu illabitur semen in naturale vas, nulla resultat affinitas, licet contrarium videatur docere Floronus *de casib. reser. p. 2. cas. 6. nu. 18.* citans Graffium.

3 Nota etiam cum dicto Basilio Pontio contra Sanchez *lib. 2. disp. 21.* quòd si semen alicujus viri ope dœmonis deferatur in uterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti una caro, nec sibi adhæserunt.

Sup. hoc in R. seq. & in aliis §§ ejus prima notat.

4 Difficultas est, an contrahatur affinitas, si vir seminet, fœmina verò non seminet. Affirmativè respondet Sylvester *infrà*, Floronus *ubi suprà de cas. n. 28.* Finellius *de cas. reser. cas. 10. n. 9.* Pontius *ubi suprà*, ubi sic asserit. Parum autem refert ad affinitatem contrahendam, quòd fœmina seminet, vel non; cùm ejus semen ad generationem necessarium non esse sit constans opinio. Sed aliqui, ut notant Finellius, & Floronus *ubi suprà*, contrariam sententiam docent, putantes ad contrahendam affinitatem requiri concursum seminum, scilicet tam viri, quàm mulieris, & Sylvester *verb. Matrim. 8. q. 15.* pro hac sententia citat Innocentium, Hostiensem, & Ugonem, quibus adde Cayetanum *in 2. 2. q. 154. art. 12.* & hanc sententiam probabilem putat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 21. nu. 11.* & Joannes Suarez *in Enchiridio casuum conscientia lib. 5. verb. affinitas, §. ad contrahendam.* Ad rationem verò Basilii Pontii posset quis respondere, quòd non est ita constans opinio illa, ut semen fœmineum non requiratur ad generationem, quin sententia contraria non sit probabilis, & illam acerrimè contra Aristotelem, non solùm tuentur Medici, duce Hippocrate *lib. de genitura*, & Galeno *lib. 6. de locis affectis, c. 5.* Vallesio *lib. 2. contr. Medic. cap. 6.* Vega *lib. 1. de arte medendi cap. 3.* Petrus Meta. *tr. de semine, §. jam verò*, sed etiam præstantissimi Theologi, ut Sotus *in 3. dist. 4. q. unica*, Bonaventura *q. 1. n. 31.* Major *qu. 3. art. 3.* & alii, quos citant Conimbricenses *de generat. lib. 1. c. 4. q. 27.* Sed tu tene communem sententiam.

RESOL. CCXXXVIII.

An ad contrahendam affinitatem necesse sit non solum virum, sed etiam fœminam seminare?

Et cursissimè infertur ad consumationem matrimonii requiri etiam seminationem fœminæ?

Et deducitur etiam, quòd si viro seminante, mulier non seminaverit, idque partibus constet, an possint Religionem ingredi, sitque probabile, quod per professionem solvatur matrimonium, atque adeò pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire?

Etiamque sequitur, quod si vir in eadem circunstantia, mortua uxore, aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, an id circò impediatur Ordines sacros accipere, quia ex eo capite non erit bigamus?

Et tandem quæritur, an quando copula fornicaria est, jure naturali oriatur affinitas? Ex p. 3. tr. addit, Res. 21.

§. 1. PLausibilis erit lectoribus hæc resolutio. Dico igitur quòd in tali casu communiter asserunt DD. sufficere tantum semen viri. Ita Villalob. *in summ. tom. 1. tr. 14. diffic. 11. n. 8.* Comitilus *in respons. mor. lib. 2. q. 30. n. 2.* & Doctores quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 2. l. 7. disp. 64. n. 21.* & ego adduxi *in 3. p. tr. 5. res. 19.* Et ratio est, quia copula sine emissione seminis fœminæ est copula perfecta, & sufficiens ad generationem; ergo per illam contrahitur affinitas; quòd autem ad generationem sufficiat solùm semen viri, tradit Aristoteles *l. 2. de gener. c. 2.* Avicenna *l. 9. animal. cap. 1.* & D. Thom. *in 3. par. quæst. 31. art. 5. ad 3.* quem ferè omnes Theologi sequuntur. Rosella *verb. impedimentum 14. n. 8.* Tabiena *eodem verb. 4. q. 2. n. 3. in fine.* D. Antoninus *p. 3. tit. 1. c. 11. ante §. 1.* Sotus *in 4. dist. 27. q. 1. art. 4.* Henriquez *l. 11. c. 8. n. 8. in glossa littera N.* & alii. Unde Ancharanus *in c. fraternitatis, de eo, qui cognoscit consanguin. paulo post principium*, ait ad affinitatem non requiri semen fœminæ.

Quæ hic est R. antecedens §. Difficultas, & infr. in R. 241. & signanter § 3. & in to. 3. tr. 5. ex doctr. R. 131. § 2. ad medium, a vers. secundo.

2 Sed his non obstantibus, ego cum Sanchez *ubi suprà, num. 20. in fine, in dicta resol.* putavi contrariam sententiam esse probabilem, quam novissimè præter DD. quos *in d. resol.* citavi, ex Theologis Societatis Jesu tenet Gasp. Hurtad. *tr. de matr. disp. 20. diffic. 1. n. 4.* ubi sic ait. Ad affinitatem non sufficit seminatio viri in matricem fœminæ, in qua est sanguinis menstruus ad generationem paratus, sed etiam requiritur seminatio fœminæ, ut indicatur *in can. lex. divina constitutionis 27. q. 2.* dum in eo requiritur sanguinis (id est seminis) commixtio; quia Galenus docet quòd etiam seminatio fœminæ est necessaria ad generationem. Et sanè semen fœminæ non videtur ad aliud à natura institutum. Sic ille. Tenet etiam hanc sententiam ex Dominicanorum familia Lopez *in instruct. p. 2. cap. 50.* Graffius *p. 1. l. 2. c. 70. nu. 8.* & ex veteribus Innocentius, Archidiaconus, Bellamera, Cardinalis Alensis, Nicolaus de Orbellis, Gaeta, & alii penes Sanchez *loco citato*.

Sup. hoc magis late sup. in Res. 124 & in aliis ejus [illegible] not.

3 Et ideò non gravabor hic apponere verba Joannis Præpositi *in addit. ad 3. p. D. Thoma, q. 5. de insolubil. matrim. dub. 9. n. 79.* sic asserentis. Non est improbabile ad consummationem matrimonii requiri etiam seminationem fœminæ. Primò, quia multorum est sententia, quòd semen fœmineum per se etiam requiratur ad generationem, & quòd mater etiam per suum semen etiam activè concurrat ad generationem tanquam materia. Secundò Benedictus Pontifex *in can. lex divina constitutionis*, dicit osculum non parere propinquitatem, quòd nullam faciat sanguinis commixtionem; ergo ad affinitatem (de qua *ibi* loquitur) juxta illum requiritur commixtio seminis virilis, & fœminei, cùm non possit dici commixtio sanguinis, si adsit solum semel virile. Ita Præpositus. Ex quibus rectè infert primò, quòd si viro seminante mulier non seminaverit, idque partibus constet, possint religionem ingredi, sitque probabile, quòd per professionem solvatur matrimonium, atque adeò pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire. Infertur secundò, si vir in eadem circunstantia mortua uxore aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, non idcircò impediatur sacros Ordines accipere, quia ex eo capite non erit bigamus, ut satis est probatum *in tr. de irregularitate*, qui, Deo dante, videbit lucem in 4. parte brevi edenda. Igitur ex supradictis dicendum est affirmativam sententiam circa præsentem quæstionem probabilem, & tutam esse in praxi, ut ipsimet adversarii fatentur, Sanchez, Villalob. Comitolus; & clarè hanc opinionem præter DD. citatos, docet etiam D. Tomas *in 4. dist. 4. q. 1. art. 1. q. 4. ad 2.* ubi sic ait. *Vir, & mulier efficiuntur una caro per commixtionem seminum, unde quantumcumque aliquis claustra pudoris frangat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur affinitas.* Ita Sanctus Doctor, quod iisdem verbis docet D. Bonaventura etiam *in sent. dist. 41. quæst. 1.* Unde ex his sequitur stante probabilitate hujus opinionis, eum qui habuit copulam cum sorore, v.g. uxoris, si illa non seminavit, nullam contraxisse affinitatem,

Sup. hoc infra in Res. 241. §. Secundo, & in aliis ejus annot.

Sup. hoc eadem in principio, & in §. Hinc &c.

Sup. hoc ibidem, §. Apparet.

tem, & ideò posse sine ulla dispensatione petere à sua uxore debitum.

4 Et pro coronide hujus resolutionis non desinam hic inquirere, an quando copula fornicaria est, jure naturali oriatur affinitas. Affirmativam sententiam docet Hurtado *de matrim. disp.20.diffic.2.n.7.* Coninch *de Sacram. disp. 32. dub. 4. num. 49.* quia etiam per dictam copulam fornicariam vir, & fœmina fiunt una caro, & unus sanguis, non minus quàm per conjugalem, ut patet ex D. Paulo 1. *Cor.* 6. dum ait. *Qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur, & erunt duo in carne una.* Sed negativam sententiam tenet Sanchez *de matrimonio, tom. 2. disp. 65. nu.9.* Pontius *de matrimonio, lib.7. cap.33.nu.4.* Henriquez *lib. 12. cap. 1. num. 2.* quia nulla sunt nomina, quibus nominemus sic affines ex fornicatione, deinde *in l. non facile, §. affines, & §. sciendum est, ff. de gradibus affinitatis*, dicitur neque cognationem, neque affinitatem esse posse, nisi nuptiæ non interdictæ sint. Ex qua sententia, quam etiam tenet Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 14. diff. 17. numer.* 10. infertur, ut ipse ait, (que el que siendo infidel conocio illicitamente a una muger, se puede despues de baptizado casar con su hermana, porque no nacio de alli afinidad, y assino tiene impedimento. Y lo mismo seria, si un Christiano tratasse illicitamente con una muger infiel, que podria despues casarse con una hermana suya, que fuesse Christiana.) Sic ille. Undè dicendum est utramque sententiam esse probabilem.

Sup. hoc in R. seq. per totam.

RESOL. CCXXXIX.

An affinitas ex copula fornicaria contracta impediat matrimonium post Baptismum contractum?

Ex quo infertur, quod si quis in infidelitate fornicatus est cum Titia, postea baptizatum non prohiberi, ut in uxorem non ducat filiam, vel sororem ejusdem Titiæ? Ex part.3.tr.4. Res. 261. alias 262.

§. 1. Affirmativè respondet Coninch *de Sacram. disp.32. dub. 4. num. 57.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 4. c. 6. nu. 6.* cum aliis, quia tunc contrahentes subduntur legibus Ecclesiæ.

Sup. hoc prope finem Res. præteritæ, à vers. ex quo, sed lege præcitatam §. per totam.

2 Sed ego probabilem etiam contrariam sententiam existimo, quam tuetur Henriquez *lib. 12. cap. 2. num. 2. & cap. 3. nu.* 4. quem citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 2 lib.7. disp. 65. num.* 10. Et ratio est, quia cùm illa affinitas non sit vinculum naturale, & subinde non contrahatur tempore infidelitatis, nil est quod post Baptismum impediat matrimonium inter illum infidelem, & consanguineam mulieris ante Baptismum fornicariè cognitæ.

3 Negant igitur hi Doctores, spectato jure naturali, ullam affinitatem ex copula fornicaria contrahi. Hinc infertur, ut ego his diebus consultus respondi, quòd si quis in infidelitate fornicatus fuit cum Titia, postea baptizatum non prohiberi, ut in uxorem non ducat filiam, vel sororem ejusdem Titiæ.

RESOL. CCXL.

An ex matrimonio rato, & non consummato oriatur impedimentum affinitatis, vel tantùm publicæ honestatis? Ex p.6.tr. 8. & Misc. 3. Res. 25.

§. 1. Affirmativè respondet Joannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst.7. de impediment. Matrim. dub. 11. nu.* 88. Nam quamvis vir, & fœmina ante consummationem matrimonii non sint una caro per commixtionem sanguinis: possunt tamen dici una caro, eò quod unus habeat dominium corporis alterius in ordine ad generationem. Præterea etiam ante consummationem matrimonii consanguinei unius conjugis vocant alterum affinem. Tertiò ratione contractus matrimonialis legitimi apud gentiles oritur quædam necessitudo inter consanguineos unius conjugis, & alteram conjugem, ut etiam docet Sanchez *disp.65. num.6.* & plures alii, quæ necessitudo non potest esse publicæ honestatis, cùm ea sit introducta lege Ecclesiastica. Quartò Doctores, qui censent jure naturæ privignum non posse recipere novercam in uxorem, loquuntur in genere, & intelligunt etiam de ea, quæ non fuit cognita, & in eo sensu quæstio agitatur à Doctoribus, ergo utrique supponunt inter privignum, & novercam nondum cognitam oriri quandam propinquitatem jure naturæ: non est autem publicæ honestatis, cùm ut dictum est, illa introducta sit lege Ecclesiastica, nec potest esse alia, quàm affinitatis. Ergo, &c. Vide etiam Joannem VVigers *in suppl. 3. part. quæst. 50. cap. 5. dub. 6. nu. 15.* Sed his non obstantibus, ego adhæreo negativæ sententiæ, & puto in tali casu, ut in facti contingentia consului, oriri tantùm impedimentum publicæ honestatis. Et ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de Matrim. tom.2. lib.7. disp. 64. num. 25.* quibus ego adda Basilium Pontium *lib. 7. cap. 35. num. 1.* Bonacinam *quæst. 3. punct. 11. num. 9. & punct. 12. num. 18.* Gutierrez. *cap. 53. nu.* 23. Coninch *de Sacram. disp.32. dub. 3. nu.45. & dub. 5. n.70.* Celestinum *in Compend. Theol. Moral. tract.2. cap. 25. dub. 3.* Filliucium *tom. 1. tract. 10. cap. 6. num. 210. & 221.* Reginaldum *tom. 2. lib. 31. cap. 18. n. 128.* Molfesium *in summa, tom. 1. tract. 4. cap. 10. num. 94. & 95.* Ballæum *in Theol. pract. verb. Matrimonium* 8. *nu.66.* Joannem Petit *in Theol. Sacram. tr. 8. lect.* 112. & alios penes ipsos. Probatur hæc opinio, quia affinitas non oritur ex matrimonio rato nondum consummato, sed tantùm publica honestas, quia affinitas sine copula carnali consurgere non potest. Propinquitas enim sanguinis verbis dicitur, non verbis efficitur, inquit Benedictus *in cap. lex 27. q. 2.* & novissimè, declaravit S. Pius V. in quodam Breve quod incipit, *Ad Romanum:* & Cardinalium Congregatio, quorum declarationes extant apud Rebellium *num.* 109. & apud Farinacium *sess.* 44. *de reform. Matrim. cap.* 3. in hæc verba. An ex matrimonio contracto per verba de præsenti, non consummato oriatur affinitas, vel impedimentum publicæ honestatis? Respondet Congregatio non esse impedimentum justitiæ publicæ honestatis, nec fortius ac majus vinculum, quàm impedimentum justitiæ publicæ honestatis ex sponsalibus de futuro, & hoc Concilii decretum non loquitur de hoc impedimento, sed de illo tantùm ex sponsalibus de futuro, ex quibus gradus istius impedimenti colligitur, non intelligit ad secundum gradum redactus, sed tantum illos, qui contrahuntur ex sponsalibus de futuro, ut per Bullam felicis recordationis S. Pii V. sub dat. Romæ. Hæc ibi. Ex quibus patet ex matrimonio nondum consummato affinitatem non oriri, sed publicam honestatem.

Sup. hoc sine (?) ... verf. ... præteritæ.

2 Dices ad praxim nil deservit hæc quæstio, cùm sit tantùm de nomine, nam utrumque impedimentum affinitatis, vel publicæ honestatis dirimit matrimonium, & ad quartum usque gradum protenditur. Respondeo hanc quæstionem satis deservire pro praxi, primò in ordine ad Datariam, quæ majorem pecuniam requirit pro dispensatione impedimenti orti ex affinitate, quàm ex publica honestate. Secundò deservit hæc quæstio pro excommunicatione lata *in Clement. unica, de consanguin.* ubi excommunicantur contrahentes cum affinibus, & ideò secundùm nostram sententiam eam non incurreret, qui contraheret cum consanguineis prioris sponsæ de præsenti non cognitę, quia ut probavimus ex matrimonio rato non oritur affinitas.

RESOL. CCXLI.

Quis scienter accessit ad consanguineam uxoris suæ, ignorabat tamen prohibitionem, & pœnam juris, quæritur an stante dicta ignorantia, egeat dispensatione ad petendum debitum?

Sed difficultas magis est, quando conjux habeat tantùm ignorantiam solius pœnæ impositæ, videlicet, ne petatur debitum, scit tamen prohibitum esse à jure?

Et an ad incurrendam excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem, inhabilitatem, &c. non sufficiat, quod sciam opus esse prohibitum, sed ut sciam de pœna, idque prohiberi sub pœna excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis, inhabilitatis, &c. Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Res. 12.

§. 1. In tali casu posse sine dispensatione petere debitum existimo contra Cordubam *in qq. lib.1.q.12.art.1.* & Rodriguez *in sum. tom. 1. cap. 242. num. 11.* & ita docet Portel *in addit. ad dubia regul. ver. ignorantia, num. 29.* Basilius Pontius *de matr. lib. 10. cap. 6 num. 10.* & Sanchez *de matr. tom. 3. lib.9. disp.32. num. 49.* cum Henriq. *lib. 11. cap. 15. nu. 11.* vide etiam Suarez *in 3. p. tom. 3. q. 67. art. 8. §. majus verò dubium.* Sylvest. *ver. matrimonium 8. q. 7. d. 2.* & Paludanum *in 4. dist. 42. q. 1. art. 3. concl. 2.* & hæc opinio erit multum plausibilis Confessariis sæcularibus, qui non habent privilegium Regularium, ut possint dispensare cum pœnitentibus incestuosis ad petendum debitum.

Quamvis non plene suo ho loco tamè sup. dicta R. ... sit antec. p. o inhabilitate hic ... ad med. §. ult. hujus Res.

2 Sed difficultas magis est, quando conjux habet tantùm ignorantiam solius pęnæ impositæ, videlicet ne petatur debitum, sic tamen prohibitum esse à jure: & tunc etiam respondet Portel. *ubi suprà* non egere dispensatione. Et ita tenet noviss. Castrus Palaus *tom. 1. tr.2. disp.1. punct. 17. num.8. in fin.* & hanc sententiam probabilem vocat Sanch. *ubi sup. nu.* 20. licet contrarium doceat Basil. Pontius *ubi sup. nu.* 12.

Sup. hoc in R. seq. §. Q ... etiã, & in aliis ejus annot.

3 Notandum est etiam omnia supradicta majori ratione procedere in pęna excommunicationis, suspensionis, irregularitatis. Et ideò asserit Portel *ubi supr. nu.* 21. ad incurrendam excommunicationem non sufficere, quod sciam opus esse prohibitum ab Ecclesia, sed ut sciam de pęna, idque prohiberi sub excommunicatione, ita de cæteris pęnis suspensione, interdicto, irregularitate dicendum, quod ut incurrantur, non sufficit me scire opus esse prohibitum, sed requiri ut sciam esse prohibitum sub pęna suspensionis, irregularitatis, inhabilitatis, &c. Ita ille, qui citat pro hac sententia Navar. & Rodrig. quibus adde Curiel *in p.2.q.76. art.4. dub.* 5. Valentiam *tom.2. disp. 6. q. 6. punct. 1. coroll. 9.* Henriq. *lib. 13. cap.* 23.

S. p. contenta in hoc §. pro ignorantia ex communicatio ... 3 ... Res. 11 & in aliis ejus ... Et pro ... suspensione, & interdicti ibi in dicta Res. ... Quo autem, & in aliis ejus

cap. 23. *nu.* 2. Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 9. *num.* 19. Avilam *de cens. p.* 2. *cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 7. Sayrum *de cens. lib.* 1. *cap.* 18. *nu.* 37. ex quibus infertur, quàm frequenter Confessarios posse ab excommunicatione laicos excusare, quoniam sæpe illam invincibiliter ignorant. Sanchez verò putat hanc doctrinam procedere tantùm in excommunicatione, non autem in aliis pœnis. Sed tu tene nostram sententiam, quam ipse *in num.* 21. vocat probabilem, & illam amplectuntur Coninch *de sacr. disp.* 18. *dub.* 4. *nu.* 31. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 1. *cap.* 2. *q.* 5. *nu.* 27. Bonacina *de cens. disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *num.* 13. At de hoc infra latiùs dicemus. An tamen hæc omnia vera sint, etiam quando operans laborat ignorantia vincibili, dicendum est sequenti resolutione.

ennotet. Et eto ignorlem [illegible] irregularitatis in hoc [illegible] & in aliis eius [illegible] & hoc omnis intellige pro ignorantia invincibili. Et si [illegible] vel [illegible] est [illegible] in isto casu, si ig[illegible] in esset [illegible] & censu[illegible], legendi R. 32. & 34. & omnes alias earum annotationem.

RESOL. CCXLII.

Qui gradus consanguinitatis per copulam privet à jure petendi debitum?

Et an conjux consentiens incestui amittat jus petendi debitum à conjuge incestuoso, qui contraxit affinitatem?

Et an privetur à jure petendi debitum, qui per metum cadentem in virum constantem cogitur ad copulam?

Et an qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia juris, & facti, sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat? Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Res. 38.

[illegible]

§. 1. HÆc difficultas procedit post Tridentinum, à quo affinitas dirimens matrimonium contrahendum restricta fuit ad secundum usque gradum ex copula fornicaria; quæ olim extendebatur usque ad quartum. Et illam tenet doctissimus Magister Joannes de S. Thoma, olim Confessarius magni Regis nostri Philippi IV. & primarius Professor in Theologia celeberrimæ Academiæ Complutensis, *in explicat. Doctr. Christianæ, fol. mihi* 156. Et ratio est, quia Tridentinum affinitatem ortam ex copula fornicaria restrinxit ad primum, & secundum gradum, ad eum tantùm effectum, ut non impediat, neque dirimat matrimonium, ut S. Pius V. declaravit; non autem ut non impediat debiti petitionem, quia hæc distincta est à matrimonio, & matrimonii tantùm fit mentio in Tridentino, & non petitionis debiti. Igitur tanquam casus omissus manet in dispositione juris communis.

2 Verùm his non obstantibus, ego contrariæ sententiæ adhæreo. Dico igitur copulam habitam cum consanguineis alterius conjugis in tertio, & quarto gradu non impedire debiti exactionem. Ita Nav. *lib.* 4. *consil. consil.* 3. *n.* 3. & 4. & alii quos refert, & sequitur Sanchez *lib.* 9. *disp.* 27. *n.* 14. Basil. Ponce *lib.* 7. *c.* 33. *n.* 6 Henriq. *lib.* 11. *cap.* 15. Hurtado *disp.* 10. *diffic.* 7. *n.* 30. & communiter DD. Ratio à priori est, quia affinitas non impedit, nec dirimit matrimonium, nisi ob copulam ad quam ordinatur, quia est indecens inter affines: ergo eo ipso, quod dicta affinitas restricta est post Tridentinum, ut non impediat, neque dirimat matrimonium, nisi in primo, & secundo gradu, etiam censetur restricta, ut non impediat petitionem copulæ, nisi in eisdem gradibus. Undè hac de causa diximus fornicationem cum affine ex copula illicita in tertio, & quarto gradu non esse incestum, quia fornicatio cum affine in his gradibus non habet specialem malitiam irreverentiæ, seu incestus jure naturali, ut liquet, neque jure Ecclesiastico, quia jus Ecclesiasticum prohibens hanc copulam intuitu reverentiæ conferendæ affinibus, cessavit cessante prohibitione matrimonii, quod solùm prohibebatur ob indecentiam copulæ inter illos. Igitur quamvis petere debitum sit distinctum à contractu matrimonii; eo tamen ipso, quod affinitas non obstat contractui, neque obstabit petitioni debiti. Firmo. Nam accessorium matrimonio est copula: ergo sequi debet naturam principalis, juxta regulam illam 42. *reg. jur. in* 6. Ergo si matrimonio in tertio, & quarto est licitum omninò, ac omni vacat impedimento, & copula etiam erit omninò licita.

3 Verùm quid dicendum, an conjux consentiens incestui amittat jus petendi à conjuge incestuoso, qui contraxit affinitatem? Non consentiunt Doctores. Affirmat Sanchez *suprà*, *nu.* 3. & Basilius *lib.* 10. *cap.* 7. & alii apud citatos; idemque dicendum est de impedimento cognationis spiritualis.

4 Probatur, quia affinitate ab altero iniquè contracta disponit jus, ut conjuges ad continentiam servandam moveantur, quod si nolit innocens, jubet ut sibi debitum reddatur, ne absque culpa sua privetur jure suo, cum iniquitatis particeps non fuerit. Hinc autem colligitur à contrario sensu, ut ubi alius conjux reus est culpæ, ac particeps iniquæ contractionis affinitatis, amittat jus debiti exigendi. Nihilominus tamen standum nostro dicto, tum quia id nullo jure statuitur, ut est manifestum; tum quia argumentum à contrario sensu ex quo illud inferunt, est omninò efficax, saltem ad inferendam pœnam, quæ cùm sit odiosa, est strictè intelligenda, & non est extendenda. Nihilominus ego oppositum teneo, quod docet Ochagavia *tom.* 5. *quæst.* 5. Hurtado *disp.* 10. *difficult.* 7. *num.* 22. *d.* 5. *sect.* 2. *num.* 5. Quia si textus expendantur, nullo jure certo statuitur expressè: quamvis enim *dict. cap. discretionem*, *de eo qui cognovit consanguineam*, dicatur conjugem innocentem non debere suo jure privari, non licet à contrario sensu inferre, quod si nocens sit non quidem incestuosè adulterando, sed consentiendo in incestum, & adulterium sui conjugis debet eo ipso jure suo privari, tale enim argumentum est à contrario sensu, quod non est efficax in jure, maximè ad inducendam pœnam, & impedimentum. Accedit quod crimen commissum à consentiente, propriè loquendo non est ipsummet crimen primarium, & proprium incestus, sed reductivè, & secundariò habet malitiam incestus, quatenus non repugnat, sed consentit in alterius conjugis incestum.

Sed hic obiter quæro, an privetur jure petendi, qui per metum cadentem in constantem virum cogitur ad copulam?

5 Affirmativè respondet Sanchez *lib.* 9. *disp.* 31. *n.* 4. & Reginal. *lib.* 31. *n.* 295. & alii apud illos. Item Basil. *lib.* 10. *cap.* 17. *n.* 6. & ratio est, quia in eo eventu non cessavit culpa incestus; tenebatur enim vitam exponere, ne consentiret: ergo nec excusabitur ab illa pœna. Quare sicut metus gravis non excusans participantem cum excommunicato à culpa, neque etiam excusat à censura excommunicationis: ita cum uxor in casu non excusetur à culpa incestus, eam non eximet ab illa pœna. Et ita hanc sententiam veram esse putat Perez *disp.* 52. *sect.* 4. *nu.* 6.

6 Verùm ego cum Dicastillo *de Sacram. tom.* 3. *tr.* 10. *disp.* 9. *dub.* 9. *num.* 96. ex Navarro assero, probabile esse in tali casu coactum per metum gravem non privari jure petendi. Ratio est, quia hujusmodi metus excusat ab incurrendis censuris: ergo etiam excusat ab incurrenda pœna privationis debiti petendi: neque enim credibile est velle Ecclesiam cum tanto rigore tam gravi pœna punire eos, qui metu gravi compulsi non servant suam legem, licèt Sanchez *ubi sup.* pro virili contendat virtute aliquorum textuum, eum qui coactus est non excusari à pœna, imo nec ab excommunicatione. Nihilominus oppositam sententiam appellat pietate plenam.

Quæro etiam secundò, an qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia juris, & facti, sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat?

Sup. hoc [illegible] R. [illegible] §. 8 & in 10. [illegible] tr. 5 Res 7. §. Sed ex his, & ib [illegible] in Res 61. §. Probatur, & in tom 7. tr. 5 R. 183 § ult. & ibi [illegible] R. 69 § 3. & [illegible] quamvis non planè [illegible] tamen non [illegible] feras ubi [illegible] doctr. § ult. R. 122. & si videas R. eius [illegible] not. primæ, & aliae aliarum sonor. caput tuum doctr. repleveris, scribe [illegible] caput non dolet, & eandem vide hic infr. doctr. Res 244.

7 Affirmativè respondet Martinus Perez *disp.* 52. *sect.* 6. *num.* 6. Ratio est, quia tametsi in excommunicatione id specialè sit, quia est ultima, ac summa pœna Ecclesiastica, exigens specialiter ipsius notitiam, ut si detur in delinquente summa contumacia. Idemque dicendum videtur de omnibus aliis censuris, ac etiam de irregularitate, quando est mera delicti pœna, & habet rationem censuræ, quia est eadem ratio. Cæterùm in aliis pœnis ordinariis, & proportionatis, qualis est pœna privationis debiti exigendi imposita propter culpam incestuosam, non est hoc idem dicendum. Patet, quia communis est sententia Doctorum, ignorantiam solius pœnæ regulariter non excusare eiusdem pœnæ reatum, quia ignorantia pœnæ, quantumcumque sit antecedens, non excusat culpam in transgressione legis, ut per se constat: ut enim lex obliget in conscientia, non oportet ut addat pœnam: ergo ut quisquam agat contra conscientiam violando legem, non oportet ut sciat pœnam: illa ergo ignorantia non excusat culpam: ergo nec pœnam, quia non cessante causa, non cessat effectus. Item quia illa ignorantia ad summum facit, ut illa pœna non sit voluntaria: hoc autem nihil refert, quia pœna potius postulat, ut involuntaria sit: undè videmus servari tam à Deo, quàm ab hominibus; puniet enim Deus æterna pœna etiam illos; qui ignorabant suis peccatis deberi talem pœnam, & ab hominibus suspenditur fur, etiamsi pœnam ignoraverit.

8 Firmo, quia ex vi culpæ, ita homo subiicitur potestati Judicis, ut possit ab illo puniri justa pœna, vel juxta leges, si in illis contineatur pœna, vel ejus arbitrio, si ei commissum sit, sive pœna sit hujus generis, sive alterius, & sive sit moderata, sive rigorosa, dummodo non excedat proportionem delicti: hoc enim solùm requirit æquitas justitiæ ex parte delinquentis; optio autem pœnæ legislatoris judicio commissa est. Dixi regulariter, propter censuras, præsertim excommunicationem, ob peculiarem naturam, & conditionem hujus pœnæ, quæ est censura; quia requirit peculiarem modum contumaciæ, & inobedientiæ, eo quod non ordinetur per se primò ad puniendum delictum commissum, eo tantùm quod commissum est; sed ad emendationem ejus, vel ad cogendum peculiari modo ne committatur, scilicet sub illo peculiari, & rigoroso modo præcipiendi sub comminatione censuræ. Hucusque Perez.

9 Sed ego alibi contrariam sententiam tanquam probabilem admisi, & nunc iterum admitto; & illam novissimè docet Dicastillus *ubi supr. n.* 105. ubi sic ait: Qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis cum ignorantia pœnæ, etiamsi habeat scientiam juris, & facti, probabilissimum est non privari jure petendi. Ratio est, tum quia pœnæ ignorantia excusat ab incurrenda excommunicatione, aliisque censuris: ergo etiam excusabit ab incurrenda pœna privationis hujus juris peten-

Alibi in Resolutionib. not. præcitatis.

petendi debitum: tum quia pœnæ quantitas debet proportionari quantitati delicti, juxta *cap. felicis, de pæn. in* 6. minus delictum non censetur juris dispositione puniendum eadem pœna, qua punitur majus, nisi id expressè dicatur; sed minus delictum est, & minor contemptus legis, quando frangitur lex continens graves pœnas, pœnis ignoratis, quàm iis cognitis: ergo æquum non est, quod transgressor subjiciatur eisdem pœnis pro minori delicto, atque pro majori. Ita ille, sed ut dixi, à nobis alibi de hac quæstione pertractatum est.

RESOL. CCXLIII.

An opinio, quod affinitas non contrahatur, nisi fœmina etiam cum viro seminet, sit probabilis?

Ex quo tres casus valdè notandi in fine hujus resolutionis inferuntur.

Et etiam notatur ex penetratione vasis famina absque feminatione, itemque ex seminatione extra vas famineum naturale affinitatem non nasci.

Ubi an seminatio famina sit necessaria ad generandum? Ex p.11.tr. 5. & Misc.5.Ref.26.

Sup. his prim. duobus contentis in hoc textu inf. in cap. ipsamet R.1. dine, & in alijs ejus not.

§. 1. Affirmativè respondet Basilius Pontius *de matrim. lib.* 9. *cap.* 10. *nu.*1. ubi sic ait: Certum est effusione seminis extra naturale vas, non consummari, *cap. extraordinaria* 35. *q.* 3. deindè dico cum communi sententia, solam penetrationem vasis sine seminatione intra vas non esse sufficientem copulam, ut consummetur matrimonium in conscientia, & coram Deo, ut docet cum alijs Thom. Sanch. *lib.*3. *de matr. disp.* 21. *n.*5. quia revera non sunt effecti una caro: nec enim efficiuntur una caro, nisi per commixtionem seminum, ut colligitur *ex cap. lex* 20. *q.*2. ibi, *quod nullam facit sanguinis commixtionem*. At sine effusione seminis non est sanguinis commixtio: dicuntur enim una caro ex ea copula, quæ ad generandum satis esset: ea autem sine seminis effusione non potest esse ad generandum sufficiens. Dixi coram Deo: nam in foro externo, si probetur penetrasse claustra puellæ, præsumetur etiam seminasse, & non audietur, cùm puella deflorata maneat, & sine remedio ferè vivere cogatur, ut docet idem Thom. Sanchez *num.*8. & 9. Neque verò in hoc expendendum est, an fœmina seminaverit, neque id ullam probabilitatem habet, quidquid contendat Thomas Sanchez *nu.*8. vide enim quot, quantisque scrupulis, & dubitationibus exponeretur consummatio matrimonij, si ea seminatio feminæ attendenda esset. Nec refert, an sit necessarium semen mulieris ad generationem, vel non: tantum enim hic attenditur ad consummationem seminatio intra vas ejus, qui præcipuas partes in generatione habet. Ita ille.

2 Sed vide, amice Lector, quàm varia sint judicia hominum in hanc sententiam, quam nullam habere probabilitatem putat Pontius probabiliorem esse docet Martin. Perez *de matr. disp.*31. *sect.*1. *n.*5. sic enim asserit: Probabilius judico ad affinitatem inducendam non sufficere seminationem viri in matricem feminæ, in qua est sanguis menstrus ad generationem paratus, sed etiam requiri seminationem feminæ. Ita Ludou. Lopez 1. *p. instruct. c.*50. Gaspar Hurtado *disp.*10. *diffic.* 1. *n.*5. & alij. Moveor tum quia id satis indicatur *in Can. lex divina constitutionis* 27. *q.* 2. ubi requiritur sanguinis, id est seminis commixtio. Tum etiam quia juxta communem Medicorum sententiam, præsertim Galeni, & Avicennæ, etiam seminatio feminæ est necessaria ad generationem: non enim semen feminæ videtur ad aliud esse à natura institutum, cùm etiam natura nihil faciat frustra, & videamus ex masculo, & femina diversæ naturæ, & speciei produci fetum tertiæ speciei, mutuò se impedientibus seminibus. Addo etiam quod notavit Rebelllus *lib.*3. *q.*15. *n.*5. quod sequi potest suapte natura generatio, attrahente posteà femine semen femineum, & materiam conceptui aptam; undè sine coitu voluptate aliquæ feruntur concepisse. Ita Perez, cui adde Martinum de San Joseph *in monit. Confessorum tom.*1. *lib.*1. *tractat.* 34. *de matrim. num.*9. sic asserentem. (Lo mas probable es, que es necessario, que *cum semine viri concurrat etiam semen mulieris*, para que se contrayga afinidad porque es lo mas probales, que si la muger no concurre, no aurà generacion: y assi si sucediere este caso, se podrà juzgar que no a huuo afinidad. Y tambien, que si el casado tuuo copula con parienta de su muger, *si illa non seminaverit*, no contraxo el impedimento alguno, y podrà sin dispensacion alguna pedit el debito. Ita ille.

Sup. hoc supra in R.1.8.& in aliis eius prim. annot.

3 Verùm ego nec Pontio, nec Perez assentior: non assentior Perez, quatenus asserit suam sententiam esse probabiliorem: non assentior Pontio, quatenus asserit hanc sententiam esse improbabilem. Dico itaque cum Doctoribus quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. tom.*2. *tr.*9. *disp.*20. *q.*7. Joann. de Soria *in Epilogo summarum p.*2. *tr.*1. *sect.*1. *disp.*10. *§. affinitas*, & alii, Pontij esse communiorem, & probabiliorem: sententiam verò Perez, & Martini de San Joseph contra Pontium puto esse probabilem ut vocavit Sanchez à Pontio adductus, & ita me citato tanquam probabilem admittit Verricelli *in qq. Legalibus tr.*4. *q.*27. *n.*74. cui adde Suarez *in* 3. *p. q.*32. *art.*1. *disp.* 30. *sect.*1. Imò novissimè Remigius *in pract. Confess. tr.*2. *c.*6. §. 9. *n.*6. sic ait. (Algunos defienden que los grados de la consanguinidad, y afinidad son de la misma especie, y que basta que diga el penitente aver cometido un pecado de incesto, sin dezir que era con hermana, madre, ò cuñada. Es tambien opinion muy recibida, que paraque nazca de la copula afinidad, es menester que sea verdadera. *Scilicet cum commixtione seminum maris, & fæmina.*) Ita Remigius.

4 Sed non desinam hic apponere verba Dicastilli *de Sacr. tom.*3. *tr.*10. *disp.*7. *dub.*34. *n.*355. ubi me citato ait: Utrum requiratur simul cum semine virili semen fœmineum ad contrahendam affinitatem, non est omninò certum, pendet enim ex alio principio, de quo egimus etiam *cit. disp.* 2. *dub.* 34. ubi diximus in quæstione positum esse apud Philosophos, & Medicos, an ad generationem sufficiat tantùm semen virile, vel requiratur etiam femineum. Qui ergo docent sufficere virile, ad generationem, consequenter docent sufficere ad affinitatem, docetque Sanchez *cit. disp.*64. Qui verò negant sufficere ad generationem, consequenter negabunt ad affinitatem. Atque ita docent Innocentius *in cap. fraternitatis*, de eo qui cognovit consanguineam, & Ludovic. Lopez 2. *p. instr. c.*50. & alij apud Sanchez *sup. n.*20. alijque multi apud Dianam 6. *p. tr.* 13. *resol.*54. Item Perez *sup. nu.*5. Quamvis autem utrumque probabile sit, nihilominus prior sententia, quod sufficiat semen virile, est multorum, & gravissimorum, quos refert Sanchez *ibid. n.*21. inter quos Sylvester, qui contendit, Doctores qui ante ipsum scripserant de hac re, explicare, ut quando hi dicunt exigi semen feminæ, intelligant vel aliquid loco seminis, nempe sanguineum menstruum paratum à natura ad generationem prolis. Hucusque Dicastillus. Et tandem Castrus Palaus *tom.*5. *disp.*4. *punct.*8. *n.*3. sic asserit.

Quæ hic est sup. in R. 1. q. & in alijs eius prima annot.

5 Hinc manifestè infertur, ex penetratione vasis fœminei absque seminatione, itemque ex seminatione extra vas fœmineum naturale, affinitatem non nasci, ut probat textus *in c. extraordinaria* 35. *q.* 5. Quinimò in probabili sententia, absque viri, & feminæ seminatione: quia pluribus placet non improbabiliter utriusque seminationem generationi necessariam esse, ac proinde matrimonij consummationi. Neque his obstat textus *in cap. juvenis de sponsal. & cap. fraternitati*. de eo qui cognovit consanguin. uxoris suæ, ubi decernitur separandum esse virum à conjuge, eo quod sororem ejus nondum septennem duxerit, & forsan cum ea tentaverit consummare, nec potuit, extraordinariave libidine polluit. Non inquam, obstat: nam eo casu non sit separatio ob impedimentum affinitatis, sed ob impedimentum publicæ honestatis, loquitur enim Pontifex de sponsalibus. Ita ille.

Sup. duobus contentis in hoc §. sup. in princ. hujus R. Et pro parte prima difficultatem D. Th. sup. in R. 3. 8. §. sic ideò propè fin. & in to. 3. tr. 3. ex doct. R. 120 §. 3 in fine, ve. Quod etiam, & §. seq. & ut melius dissolvas hanc quæstionem in to. 5 tr. 5 lege doct. R. 151.

6 Restat modò respondere ad argumenta Basilij Pontij, quæ inferius adduxit. Et ad primum, quot quantisque scrupulis ac dubitationibus exponeretur ea consummatio matrimonij, si ea seminatio fœminæ attendenda esset.

7 Respondetur nullum omninò esse scrupulum, nullam prorsus dubitationem, vel enim certò sciunt conjuges feminam non seminasse, vel dubitant. Si primum, matrimonium coram Deo non est consummatum: nam in conscientia non receditur à præsumptione fori externi, nisi constet evidenter de veritate opposita, forus autem externus præsumit utramque seminationem probata copula.

8 Ad secundum, quòd non refert an sit necessarium semen mulieris ad generationem, vel non; tantùm enim hic attenditur ad consummationem seminationis intra vas ejus, qui præcipuas partes in generatione habet.

9 Respondetur gratis à Pontio sufficere seminationem ejus qui præcipuas partes in generatione habet: cùm enim ex Medicorum sententia utrumque semen sit necessarium, non dicitur perfecta copula, atque adeò non consummata, si alterum semen ad generationem necessarium desit.

10 Apparet igitur ex superius dictis, excessisse Pontium in censura opinionis, asserentis affinitatem non contrahi si fœmina non seminet: ea enim sententia probabilis est, cujus probabilitate supposita, Mazuchellus *de casib. reservat. disp.*2. *cap.* 4. *difficultate* 4. *nu.*23. tria corollaria infert. Primò, eum qui habet copulam cum sorore uxoris suæ, si illa non seminavit, non contraxisse affinitatem; & sic posse absque ulla dispensatione petere debitum à sua uxore.

Sup. hoc in R. not. seq. 6. Et ideò in fin. & in fine hujus Ref.

11 Secundò, si viro seminante non seminaverit femina, posse Religionem ingredi; & sic per professionem dissolvi matrimonij vinculum, quod per copulam illam non fuit consummatum; & alterum conjugem in sæculo manentem posse aliud matrimonium inire. Ita Ioann. Præpositus *in addit. p.* 3. *D. Thom. q.*5. *de indissolubilit. matrim. dub.*9. *n.*81.

Sup. hoc sup. in R. 113. §. Et ideò ante med. v. Et quibus, & cum eodem Præposito hic citato supra in R. 114. §. alt. & in aliis ejus annot.

12 Tertiò, si maritus cum sua uxore copulam habuit, & seminavit uxore ipsa nunquam seminante, & uxore mortua aliam duxerit, cum qua matrimonium consummavit, hunc non esse bigamum, proindeque ex hoc capite non arceri à susceptione Sacrorum Ordinum. Ita Joan. Præpositus cit. Quod

idem

idem existimat esse probabile Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 83. n. 6. in fin.* Hucusque Mazuchellus, qui etiam poterat aliud corollarium inferre, videlicet ex copula fœmina non seminante, maritum non amittere jus petendi debitum uxori suæ. Verùm quia ego adhæreo opinioni asserenti etiam fœmina non seminante affinitatem oriri: ideò supradicta corollaria non admitto; imò reijcienda esse puto.

Et pro primo assento in hoc §. ult. sup. in Res. 238. §. Et ideo, ad medium, & vers. Infertursecundo.

RESOL. CCXLIV.

An si pœnitens laboret ignorantia debeat confessarius illum admonere, si fructus non speratur?

Si matrimonium, verbi gratia, ob latens impedimentum invalidum sit?

Si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum conjugis consanguinea commissum, facultate petendi debitum privatus sit, &c.

Et advertitur, quod cavere debet Confessarius ne in supradictis, & aliis similibus casibus interroget pœnitentem specialibus interrogationibus, sed contentus sit intelligere, an pœnitens in eis laboret inculpata ignorantia? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 80.

Sup. contenta in hoc R. sup. ex R. 242. lege doctrinam §. Quarto etiam secundo, & omnium R. & ff. ejus not.

§. 1. HÆc sunt exempla. Si matrimonium, v. g. ob latens impedimentum invalidum sit. Si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum conjugis consanguinea commissum, facultate petendi debitum privatus sit, si pœnitens per ignorantiam aliena bona possideat, &c. Dico igitur, quòd si Confessarius intelligat pœnitentem laborare ignorantia invincibili, vel saltem moraliter non culpabili, & arbitretur admonitione non secuturum esse fructum, sed potiùs animi inquietudinem, rixas, vel scandala, dissimulare debet, juxta illud S. Augustini *homil. 41. inter 50. Si scirem tibi non prodesse, non te admonerem, non terrerem.* Et hæc docent ex Adriano, & Navarro Paulus Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. cap. 13. n. 5.* Suarez *in 3. part. tom. 4. disp. 32. sect. 5. n. 3.* Sanch. *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 38. nu. 6.* Villalob. *in sum. tom. 1. tr. 9. diffic. 70. nu. 4.* & alii communiter, quæ sunt valdè notanda, quia faciliùs possunt accidere, & tunc discretus animarum Pastor omnia perpendens juxta supradicta se gerat. Nam scio quendam imprudentem Confessarium dedisse occasionem multorum peccatorum, è quadam manifestatione unius ex supradictis casibus. Undè Villalobos *ubi suprà n. 13.* sic optimè asseruit. (En estos casos ha de estar muy cauto el Confessor, proque algunos ay tan impradentes, qui sin reparar mas luego dizen al penitente, no estays casado, de loquar se siguen despues grandes inconvenientes; y en este caso raxas vezes acontece que el Confessor tenga esta obligacion, proque se ha de alcancar dispensacion del Papa, y estal exos Roma, y por los menos ay gran peligro de la incontinencia mientras se saca la dispensacion.) Ita Villalobos.

2 Notandum est etiam hic, quòd cavere Confessarius debet, si fructus non speretur, ne plus respondeat, quàm à pœnitente interrogatur, v. g. utrùm matrimonium contractum ab eo, qui ante nuptias simplici castitatis voto obstrictus erat, validum existat, & an uxori debitum reddere teneatur, affirmet utrumque Confessarius, interim tacens de obligatione non petendi debitum. Et ita contra Sotum *in 3. dist. 18. quæst. 2. art. 4. ad 2.* docent Sanchez *loc. cit. num. 8.* & Layman *num. 6.* ubi etiam rectè observat, quòd ut intelligat Confessarius, utrùm in supradictis casibus pœnitens inculpata ignorantia laboret necne, caveat eum sollicitare interrogationibus specialibus, videlicet existimetne matrimonium validum esse, nam subitò pœnitenti suspicionem commovebit. Sed solùm in tali casu contentus sit interrogare pœnitentem, nihilnè sit, quòd animum ejus gravet, conscientiam scrupulosam reddat? Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Confessariorum, quia in praxi sæpè sæpiùs advenire solet.

RESOL. CCXLV.

An incestuoso iniquè petenti debitum possit sine peccato conjux innocens illud reddere?

Et an in tali casu non solum conjux possit reddere, sed teneatur?

Et notatur in gratiam innocentis permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem?

Et advertitur impetrata dispensatione prædicti impedimenti, integrè incestuosum recuperare jus petendi debitum, ac si nunquam affinitatem contraxisset, nec ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, quam dispensationem concedere potest Episcopus saltem ex consuetudine, & ex privilegiis Sedis Apostolica, Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eamque concedere possunt?

Et tandem quæritur, an conjux, si adulterium committat, alter conjux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus, teneatur ei debitum petenti reddere? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Res. 32.

§. 1. AFfirmativam sententiam docet Pater Sanchez *de matrim. lib. 9. disp. 6. n. 12.* Sed adversùs illum insurgit Texeda *tom. 2. lib. 4. tr. 1. controv. 12. n. 88.* quia conjux incestuosus ob adulterium, & commissum incestum amittit jus petendi, & petendo peccat mortaliter: ergo conjux innocens, cùm nulla insit illi reddendi obligatio, cooperatur peccato incestuosi, & est particeps illius. Probatur consequentia: quia potest impedire peccatum adulteri, & non impedit, cùm possit. Secundò quia ideò conjux innocens dubitans de valore matrimonii, peccat mortaliter reddendo debitum adultero non dubitanti: quia reddendum debitum solùm excusabatur à culpa ratione obligationis, qua tenebatur reddere; quæ tamen ratione adulterii contra ipsum commissi cessat: ergo, cùm in nostro casu conjux non teneatur reddere debitum adultero incestuoso petenti, reddendo peccat mortaliter, cooperando peccato ejus. Tertiò, quoties quis potest removere aliquem à peccato mortali, tenetur lege charitatis saltem id facere, cùm habeat præceptum à Deo de proximo suo: sed conjux innocens, absolutè loquendo, potest conjugem nocentem, & adulterum, & incestuosum removere à peccato mortali, ei non reddendo debitum petenti; ergo ad id tenetur, atque si reddat, peccat mortaliter, cooperando peccato ejus.

Sup. hoc supra in Res. 180. §. ult. à lin. 3.

2 Obiicit Sanchez: Conjux innocens ex eo, quòd alter conjux adulterium commisit, & incestum, non peccat: ergo nulla potest assignari ratio, ut injustè privetur facultate reddendi, & petendi debitum; aliàs enim peccatum conjugis adulteri, & incestuosi noceret innocenti, cùm ipsum privet tota sui juris plenitudine. Sed respondetur, argumentum procedere ex prava intelligentia delicti perpetrati ab adultero incestuoso: nam per illud conjux innocens non privatur aliquo jure petendi debitum, cùm si petat teneatur conjux nocens, & adulter, & incestuosus reddere, sed solùm privatur potestate reddendi, & hoc quidem in pœnam, & supplicium adulterii incestuosi: undè illa potestatis privatio debiti reddendi incestuoso, quæ manet in innocente conjuge; non est privatio alicujus juris, quo innocens ob incestum alterius privetur, sed potiùs est sui juris corroboratio; cum in sua potestate positum sit petere, quoties voluerit, absque ulla obligatione reddendi, & in adulterio maneat obligatio reddendi debitum conjugi, quoties petierit: & hæc doctrina in praxi, tanquàm vera, & secura, sequenda est.) Ita Texeda.

3 Verùm sententiam Patris Sanchez ego satis probabilem existimo, quam, præter illum, tuetur Layman *lib. 5. tract. 10. p. 3. c. 1. n. 15.* Castr. Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 6. n. 7.* Quia in tali casu, si attentè consideretur, nulla est iniquæ actioni cooperatio quippe illa copula conjugalis secundùm se illicita non est; sed solùm quatenus petitur ab incestuoso: at petitioni incestuosi non cooperaris formaliter, si quidem illum ad petendum non incitasti; sed solùm cooperaris copulæ petitæ: ergo nulla in malitiam cooperatio adest. Ex alia autem parte delictum incestuosi te gravare non debet, ut dicitur cap. *Transmissæ*, cap. *Tua de eo, qui cognovit consanguin.* Ergo æquè debes liber esse ad petendum, & reddendum, ac si delictum commissum non esset. Et ideò hanc sententiam tenet etiam inclytum Lumen Dominicanæ Familiæ, Martinus Ledesma, *in 4. tom. 2. quæst. 60. art. 5. fol. mihi 507.* qui plus addit, non solùm uxorem in tali casu posse, sed teneri reddere debitum: sic itaque asserit: (Si autem sequatur incestus, non dirimitur matrimonium jam anteà contractum; nempè, si quis cognovit sororem suæ uxoris, vel ejusdem uxoris aliquam aliam consanguineam, non dirimitur jam contractum matrimonium, sed privatur, ut non possit exigere debitum ab uxore in pœnam; reddere autem tenetur: & si exigat debitum, peccat mortiferè, & probabile est, quòd uxor non tenetur reddere, etsi licitè possit: licet probabilius mihi videatur, quòd uxor tenetur reddere debitum marito petenti, esto petens peccet.) Ita ille. At quoad hoc ultimum dissentio: puto enim contra Ledesmam, in tali casu nullam obligationem adesse debitum reddendi: licet possit reddere, contra Texedam, si velit. Vide Guttierrez *in qq. Can. lib. 1. cap. 23. num. 6.* Covar. *in 4. Decret. part. 2. capit. 7. §. 2. num. 5.* & Sanchez, *ubi suprà, num. 8.*

4 Notandum est hic obiter, in gratiam conjugis Innocentis, permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem, testantur Sotus *in 4. dist. 37. quæst. unic. art. 2. post 2. conclusion.* Guttierrez *lib. 1. canonic. qq. cap. 23. n. 9.* Sanchez pluribus relatis *lib. 9. disp. 7. num. 1.* Si enim uxor cogeretur semper debitum petere, onerosum illi matrimonium esset, & periculo incontinentiæ exponeretur, credereque posset, se minùs à viro diligi. Illud verò est certum, impetrata dispensatione prædicti impedimenti integrè incestuosum recuperare jus petendi debitum, ac si nunquam affinitatem contraxisset; neque ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, ut optimè advertit Sanchez *lib. 9. disp. 6. num. 10.* Quam dispensationem concedere posse Episcopum, saltem ex consuetudine, testantur Sanchez *lib. 8. disp. 12. nu. 4.* Valentia *disp. 10. q. 5. p. 5.* Henriq. *lib. 12. c. 2. n. 9.* Layman *lib. 5. tr. 10. part. 3. cap. 1. n. 15.* & alii

Dixi in R. 182. &c. Et sup. eo in textu in hoc §. ult. To. 6. tr. 3. Ref. … §. 1. & in R. 1. 6. etiam, cujus pro[illegible] sacramenti.

& alij plures apud ipsos. Ex privilegio autem Sedis Apostolicæ, Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eam concedere possunt.

5 Sed hic obiter quæro, an, si conjux adulterium committat, alter conjux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus, teneatur ei debitum petenti reddere? In qua difficultate partem affirmativam tenet Lessius *de just. l. 2. c. 41. n. 53.* Sed obstat validum argumentum: quia conjux voto castitatis ligatus, tenetur perfectè servare suum votum, in quantum potest sine injuria alterius conjugis; neque petendo debitum, neque reddendo: sed in casu posito conjux neque petere, neque reddere potest: ergo attenta vi, & obligatione ad id tenetur. Major conceditur ab omnibus; sed probatur minor; quia conjux adulter ob adulterium, cujus est conscius conjux, qui voto castitatis est obstrictus, amisit jus petendi: ergo conjux voto castitatis obstrictus non tenetur ei petenti debitum reddere. Ideò tu cogita.

R E S O L. CCXLVI.

An uxoratus impeditus petere debitum, possit absque dispensatione illud petere, si periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis.

Ex quo infertur, quod conjux non tenetur reddere debitum viro lepra, morbo Gallico, &c. infecto, etiamsi in gravia peccata carnis labatur, debitum non reddendo? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 33.

§. 1. Affirmativè respondet Quintanaduenas *in Theol. mor. to. 1. tr. 9. singul. 12.* ex eo, inquit, juris principio, quod probant Cæsar Angel. *de contradictore legitimo, q. 19. n. 72.* & Barbosa *de princip. lit. L. n. 25.* Lex non debet esse iniquitatis vinculum. Vinculum autem, scandalum, & occasio ruinæ, ac gravissimæ iniquitatis esset lex Ecclesiastica impediens debiti petitionem, in casu, in quo ex ejus observatione, gravissimo, & proximo luxuriæ periculo quis exponeretur: ergo non est credibile, legislatorem obligare voluisse cum tanto detrimento.

2 Confirmatur hæc sententia ex Doctoribus asserentibus, licere conjugi impedito exigere debitum ab altero, cùm in seipso periculum incontinentiæ sentit. Sic docent de conjuge, qui affinitatem contraxit, plurimi, quos citat, & sequitur Sanchez *l. 9. disp. 9. num. 5.* adstruens, tunc id habere locum, quando spes est, quòd ea copula periculo incontinentiæ subveniat, vel ubi id prudenter dubitaretur. Rationem adhibet: quia votum non obligat ad non petendum cum dispendio ruinæ alterius conjugis: ergo nec etiam obligabit cum dispendio animæ illius, qui illud emisit: cùm non minùs, sed multò magis teneatur hic suæ saluti spirituali prospicere, quàm saluti uxoris suæ, & matrimonij usus post lapsum ordinetur, ut huic incontinentiæ subveniatur.

3 Limitanda verò est prædicta sententia, ut tutius procedat, ut ea utatur conjux, cùm commodè dispensatio ad petendum debitum haberi nequit, vel est periculum in mora ipsius petitionis. Undè in oppidis, ubi nec Parochus, aut sæcularis Confessor potestatem delegatam habent ad hanc dispensationem concedendam; nec Religiosus adest, qui eam concedere valeat? aut noctu suboritur vehemens stimulorum tempestas cum præfato periculo, potest etiam hoc impedimento ligatus, ab uxore debitum petere. Consultius verò erit, quòd si potest, has occasiones præveniat, dispensationem ad cautelam anteà impetrans, cum ad civitatem, vel locum divertit, in quo sunt illi, qui eam possunt concedere. Sed ne scrupulis ansam præbeamus, adde, quòd, licet hoc tutius sit; valdè probabile est, nullo modo dispensationem esse necessariam tunc, etiamsi facilè obtineri possit; cùm hæc sententia nitatur in eo; quòd tunc nec lex, nec votum obligant, seu ille casus non cadat sub lege, nec sub voto ob rationes assignatas. Eo modo, quo Doctores, apud Bonacinam, *de leg. disp. 1. q. 1 punct. ult. n. 8.* docent, legis obligationem cessare in ijs casibus, qui per epicheiam, seu æquitatem, & prudentiam, non censentur comprehendi in lege, etiamsi verba legis illos comprehendere videantur.) Hucusque Quintanadvenas.

4 Sed his omnibus non assentior, utpotè contra communem sententiam Doctorum, memor illorum verborum Baldi asserentis, quòd qui loquitur contra omnes, non benè loquitur. Rectè itaque dixit Texeda *in Theol. mor. to. 1. lib. 4. tr. 1. controv. 12. n. 92.* Si roges, quid facere teneatur conjux, qui debiti petitione est privatus ratione affinitatis contractæ per adulterium, & incestum, aut ratione voti castitatis, si gravissimis carnis stimulis sit agitatus, ita ut illos vincere non possit: nam videtur eo casu licitam esse ei debiti petitionem, sicut licitam esse ei, quoties senserit in conjuge altero incontinentiæ periculum. Dico tamen, in nullo casu licitum esse ei debitum petere: & ideò tenetur uti carnis macerationibus, jejunando, orando, aut disciplinis vires à carne auferendo. Neque est similis ratio de hujusmodi impedito, quoties videt in altera conjuge periculum incontinentiæ; in quo casu licitum est ei ab ea debitum petere: quia tunc illa debiti petitio, non est formaliter petitio, sed redditio, & obligationis solutio; quòd non evenit, quando incestuosus, adulter, aut voto castitatis ligatus ad vincendas carnis tentationes debitum petit. Undè patet responsio ad argumenta contraria.

5 Hinc infertur, quòd conjux non tenetur reddere debitum viro, lepra, morbo gallico, &c. infecto, etiamsi in gravia peccata carnis labatur, debitum non reddendo: quia patiens ad superandas tentationes carnis, ut ex Pontio, Coninch, Layman, & alijs docet Palaus *to. 5. disp. 3. punct. 3. §. 11. numer. 4.* alia plura remedia adhibere potest, quibus divina gratia adiutus, illas vincat. Sic, & in nostro casu. Ergo, &c.

R E S O L. CCXLVII.

An sit probabilis opinio aliquorum asserentium non esse peccatum mortale copulam initam in Ecclesia ab uxoratis absque causa?

Et doceatur, quando dicatur Ecclesia polluta ex effusione seminis in illa, & ad hoc quid requiratur?

Pro quibus in textu hujus Resolutionis aliqui casus explanantur? Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Res. 34.

§. 1. Suppono copulam absque causa factam in Ecclesia à conjugatis, esse copulam lethalem secundùm communem opinionem Doctorum, quos refert, & sequitur Leander *de Sacr. to. 2. tr. 9. disp. 27. q. 30.* difficultas est, an opinio contraria sit probabilis? Olim negativè respondebat Magister Decius Dominicanus, cui ego obstiti, & tunc adduxi Hurtadum *de matr. disp. 10. diffic. 4. n. 16.* Basilium Pont. *lib. 10. c. 10. n. 13.* & alios penes ipsos, quibus nunc addo Martin. de San Joseph *in mon. confess. to. 1. lib. 1. tr. 50. de matr. n. 2.* ubi sic ait: Probable sentencia es la de los que affirman, que tener copula conjugal en la Iglesia sin necessidad es pecado mortal, dizen, que es sin necessidad el no ser compelidos à habitar mucho tiempo en la Iglesia, v. g. quando estam retraidos, Suarez *3. p. q. 83. art. 3. disp. 81. sect. 4.* Henriq. *lib. 9. de Missa, c. 27. n. 5.* & alij plures, quos citat, & sequitur Sanch. *ubi sup. n. 12.* Pero mas probable me parece, que no es pecado alguno tener la copula marital en la Iglesia, aun sin necessidad, porque no esta prohibida por Derecho natural, ni por el Divino, in Ecclesiastico, ni quando en el *cap. fin. de consecrat.* Ecclesia se determina, que la efusion del semen humano, haze poluta la Igleba, habla de la copula marital, sino de la fornicaria. Tienenlo assi la *glos. in cap. Ecclesijs, verb. semine, de consecrat. dist. 1.* & multi Auctores citati à Sanchez *lib. 9. disput. 15. n. 7.* Hucusque Martinus.

Sup. hoc quod hic supponitur in to. 1. tr. 7. Res. 81. §. ult. sed supra eam per totam, & tot §. ult. hujus R.

2 Et ideò hanc sententiam novissimè tanquam probabilem admittit Dicastillus *de Sacr. tom. 3. tr. 10. disp. 9. dub. 5. n. 57.* dico igitur probabiliter actum conjugalem in loco sacro, aut benedicto, non esse illicitum, nedum sacrilegum, quia in primis non est illicitus jure naturali, nec Divino, ut patet. Deinde non satis probatur esse illicitum jure Ecclesiastico, nullibi enim repetitur Textus, in quo vel prohibeatur, vel supponatur prohibitus, nam prædictum *cap. fin. de consecr. Eccles.* (qui solus Textus solet adduci) non satis probat: quando enim ibi dicitur. Si Ecclesia, cujuscunque fuerit semine, aut sanguinis effusione polluta, &c. non constat ibi esse sermonem de effusione etiam conjugalis seminis modo naturali, & debito; nam ad eorum verborum veritatem sufficit seminis effusio non conjugalis, & illicita contra castitatem, sive feminæ sit, sive viri, sive Clerici, sive non Clerici. Idque videtur indicari illis verbis, fuerit polluta, nam cùm aliàs non constet satis actum conjugalem in Ecclesia esse prohibitum intuitu reverentiæ Ecclesiæ, non est cur dicamus eo actu pollui Ecclesiam, maximè cum eodem tenore verborum ibi dicatur Ecclesiam pollui sanguinis effusione, & tamen non polluitur effusione sanguinis alioquin licita: ergo sicut non extenditur Ecclesiæ pollutio ad licitam effusionem sanguinis, ita non videtur extendi ad licitam effusionem seminis. Ecclesia ergo juxta probabilem hunc discursum tantùm polluitur sanguinis, aut seminis effusione illicita, & non conjugali. Et quidem probabilissimum etiam est, non quacunque illicita effusione seminis; sed tantùm publica, id est, quæ confessione à reo facta in judicio, aut facti evidentia venerit in multorum notitiam, ut contra Paludanum, Antoninum, Rebell. Sanchez, Suar. & alios docent Vasquez *1. 2. disp. 98. n. 6.* Toletus *lib. 5. c. 8.* Azor. *to. 1. lib. 10. c. 26. q. 13.* Basilius *suprà*, & alii Recentiores.

Sup. hoc infra §. Colligitur secundo, hujus Res. & in alio §. ejus not.

3 Et tandem post hæc scripta invenio hanc sententiam absolutè docere Martinum Perez *de matrim. disp. 49. sect. 4. num. 7.* & probat nullum esse peccatum si coniuges copulentur in loco sacro, neque Ecclesiam violari; sive copulentur in casu necessitatis, sive non. Quod etiam à simili comprobatur, nam effusio sanguinis quando iusta est, non habet speciem sacrilegii.

4 Et ex hac sententia colligitur primò, sola effusione seminis ex se illicita, & quæ cum peccato mortali fit, pollui Ecclesiam, & illam solam commissam in loco sacro habere speciem sacrilegii.

5 Colligitur secundò, neque etiam illa effusione seminis illicita pollui Ecclesiam, nisi id delictum sit publicum, atque

Sup. hoc R. … in hac

[margin: §. 2. hujus R. & in to. 9. tr. 1. R. 131. 9. Sed magis h. diffusè ad medium vers. requiritur etiam.]

que adeò si effusio occulta sit, neque polluitur, neque speciem habet sacrilegii. Sic Toletus *lib. 5. sum. c. 8.* Coninch *de Sacr. q. 83. art. 3. dub. 1. n. 130.* Gabiel Vasquez *in 1. 2. disp. 98. num. 6.* Basilius Ponce *citatus n. 15.* & alii. Probatur manifestis rationibus. Primò, quia cùm ea effusio seminis ideò tantum sacrilegium sit, quia ex constitutione Ecclesiastica locus sacer illa profanatur, & tollitur consecratio, aut benedictio; neque enim ulla est alia ratio, ob quam sit speciale peccatum; fit ut notoria tantum effusio speciale sacrilegii peccatum sit. Secundò, cùm reverentia loco sacro debita consistat in opinione hominum, non potest per prædictum illicitum tolli nisi hominibus innotescat, sicut homines non fiunt de facto per crimina infames, nisi innotescant. Tertiò, sicut ob occulta crimina non potest iniungi publica pœnitentia, ne auctor iniuriosè diffametur; ait nec Ecclesia ob similia potest pollui, quia eadem diffamatio sequeretur. Ultimò, quia aliàs res esset intolerabilis. Ponamus enim solum Parochum scire eiusmodi factum, hærebit perplexus, quia nec poterit sine turbatione omninò à celebrando in ea Ecclesia abstinere, nec poterit curare ut reconcilietur, quia non poterit probare factum, si rei negent, qui hoc non tenentur fateri, quandiùn non est saltem semiplenè probatum. Nec etiam liberè in ea poterit sicut antea celebrari; quia semper dubitabit an hic, & nunc sit sufficiens necessitas celebrandi in Ecclesia polluta.

6 Colligitur tertiò, publicum in hac re dici, non quod juridicè probari possit, sed quòd vel ipsa confessione rei in iudicio, aut evidentia facti in multorum notitiam devenit, & est quasi diffamata Ecclesia, & denigrata eius reverentia, ut communiter docent Doctores. Unde si duo, vel tres, aut pauci homines scirent pollutionem, vel emissionem seminis in loco sacro admissam, adhuc neque egeret reconciliatione, neque esset speciale sacrilegii peccatum.

[margin: Sup. sententia in h. ac & in to. 2. tr. 7. lege deinceps Ref. 4. & 4.]

7 Colligitur quartò, pollui Ecclesiam dicto actu publico facto tantum intra corpus Ecclesiæ, & non facto in turri, nec in cubiculis corpori Ecclesiæ adhærentibus, nec in cellulis, seu tribunis, ex quibus Principes, qui domos Ecclesiæ coniunctas habent audiunt sacrum: nec in Sacristia. Huc usque Perez.

[margin: Sup. hoc supra in principio huius R. & in to. 1. tr. 7. Ref. 83. §. 1. & 2. & lege eam per totam.]

8 Ex his à fortiori reprobandi veniunt Paludanus 4. *dist. 18. q. 8. art. 4. n. 20.* D. Antoninus 3. *p. tit. 1. c. 20. §. 2.* Caiet. *verbo, Matrimonium cap. ult. vers. 6.* Nav. *c. 16. n. 32.* Vivald. *de Matr. ubi de debito conjugali n. 262.* Armilla *verbo debitum, n. 7.* Valent. *to. 4. disp. 10. generali q. 6. punct. 2. §. 7.* Graffis *in decis. cap. 48. nu. 26.* Toletus *lib. 5. c. 8. n. 14.* Quos omnes, & alios referunt pro hac parte Sanch. *n. 9.* & Basilius *nu. 12.* asserentes quod etiam sit mortale peccatum, dictus coniugalis actus exercitus in Ecclesia in casu necessitatis, v. g. quando coniuges diu sunt intra illam inclusi.

9 Sed contrarium dicendum est, nempè non esse mortale in proposito casu talem actum in Ecclesia exerceri. Quia probabilius est, Ecclesiam in casu necessitatis nolle obligare coniuges ad abstinendum: sic Suarez 3. *p. q. 83. art. 3. disp. 81. sect. 4.* Henriq. *lib. 9. de Missa c. 27. n. 5. & l. 11. c. 16. n. 4.* Petrus Ledesma *de matr. q. 64. art. 7. concl. 1. & in sum. tr. de Euchar. cap. 20. diffic. 1.* Bartholomæus de Ledesma, Sylvester, Castro Palaus, quos, & alios usque ad 27. Doctores refert, & sequitur Sanch. *loco citato n. 12.*

RESOL. CCXLVIII.

An ex matrimonio nullo oriatur impedimentum publicè honestatis? Ex p. 9. tr. 6. Ref. 49. aliàs 50.

§. 1. RESpondeo affirmativè, dummodo non sit ex defectu consensus; quidquid afferant Navarrus, Covarruvias, & Lopez, quorum opinio antè declarationem contrariam Sedis Apostolicæ, probabilis videbatur, hodie tamen minimè est vera, vel probabilis, nec tenenda ullo modo, sed contraria, nempè, id minimè esse correctum, sed adhuc stare, & ideò oriri ex matrimonio rato irrito quacunque ex causa, præterquam defectus consensus, hoc impedimentum, ut nuncupatim declaravit S. Pius V. Summus Pontifex in suo Motu proprio, incip. *Ad Romanum spectat*, &c. anno 1568. ubi quòd, cùm multi dubitaverint, an Decretum Concilii Tridentini *sess. 24. de matrim. c. 3.* intelligatur de sponsalibus de futuro, vel etiam de matrimonio de presenti non consummato, sic ait, *Authoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, & definimus, Decretum Concilij, hujusmodi omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio (sic ut præfertur) contracto: sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum Decretum Concilij, introductum erat.* Ita observant Navar. *in Manual. Latin. cap. 22. num. 57.* Henriq. *lib. 12. de matrim. c. 10. n. 2.* Gregorius de Valentia 4. *p. disp. 10. q. 5. punct. 3.* Ubi de impedimento publicæ honestatis, & Thomas Sanch. *lib. 7. disp. 70. n. 5.* ubi addit, sibi non placere temperamentum, quod adhibet Emmanuel Sà *verb. Matrim. n. 12.* ubi ait: (Si id matrimonium irritum sit occultum, aut manifestum sit, fuisse irritum, non oriri impedimentum) & *numeris seqq.* Sanch. *ubi suprà*, alia declarat, & deducit in proposito utilia apud ipsum videnda.

2 Sed, his non obstantibus, novissimè Texeda *in Theol. mor. to. 2. lib. 4. tr. 2. §. 7. contr. 21. num. 24.* nititur adhuc sententiam Covarruvias defendere: sic enim ait: (Nihilominùs existimo dicendum, ex matrimonio irrito adhuc non oriri impedimentum publicæ honestatis, quod tamen affirmo sub correctione, & salvo meliori judicio. Et ratio mea est; quia Pontifex, quandò dixit; *Sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus*, &c. non loquitur de matrimonio valido absoluto. Et potest deduci non contemnenda ratio ad hoc affirmandum: quia Pontifex loquitur de matrimonio, secundùm quod de illo agitur in jure veteri ante Decretum Trident. ut manifestant illa verba; *In omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante dictum Decretum*, &c. Ergo, cùm in jure veteri solùm agatur de sponsalibus irritis circa prædictum impedimentum, & non de matrimonio, ut constat ex d. c. unico, *de spons. in 6.* si Summus Pontifex loquitur secundùm jus antiquum: ergo, cùm ibi nihil agatur de matrimonio irrito, sed de matrimonio valido, imò nec de matrimonio, sed tantùm de sponsalibus: juxta Pontificis intentionem dicendum est, solùm ex matrimonio valido oriri justitiæ publicæ honestatis impedimentum.) Ita ille Verùm hanc sententiam Texedę nullatenus sustinendam esse puto; & præter Doctores citatos illam refellit Castrus Palaus *tom. 4. disp. 4. punct. 10. n. 5.* & Pontius *lib. 7. c. 35. n. 3.*

RESOL. CCXLIX.

An ex matrimonio clandestino oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Ex quo infertur hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab Infidelibus, unde si quis sponsalia in infidelitate cum aliqua contraxisset, eaque obiisset ante matrimonium consummatum, conversus posset ejus sororem in uxorem accipere? Ex p. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 52. aliàs 53.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Joan. Præpositus *in 3. p. q. 7. de imped. dirim. dub. 14. n. 123.* ait enim: (Petes, an ex matrimonio clandestino oriatur hoc impedimentum, ubi Tridentinum receptum est? Rebellius 3. *p. de oblig. post lib. 4. sect. 5. n. 102.* ponit Congregationis declarationem in hæc verba: *Præsupposita declaratione per Constitutionem S. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio oriri hoc impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de præsenti etiam nulliter contractis, omissa forma Decreti Concil. Trid. c. 1. hujus sessionis.* Respondetur, non videri oriri: & dico, hanc declarationem non videri ita certam, quam etiam plures alii Collectores non habent. Certè si tale matrimonium, ne quidem vim sponsalium de futuro sortiatur; non potest ex hoc capite impedimentum oriri. Non oritur etiam jure antiquo ex matrimonio invalido; eùm nullo Canone, vel etiam consuetudine, de qua constet, hoc impedimentum oriatur ex matrimonio irrito. Nec etiam oritur jure Trident. quia nullibi in Tridentino extat hujusmodi constitutio.

2 Dices: S. Pius V. videtur declarasse hoc impedimentum oriri ex matrimonio invalido, ut patet ex Constitutione, *Ad Romanum edita anno* 1568. quæ refertur *tit. 1. lib. 4. Septimi Decretalium c. 2.* Respondetur negativè: solùm enim in genere statuit, & declarat, dispositionem *c. 3. citati Concilii Trident.* non intelligi de matrimonio nondum consummato, sed solùm de sponsalibus de futuro: impedimentum verò ex matrimonio rato oriri juxta dispositionem antiquorum Canonum.

3 Ex dictis patet, hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab infidelibus. Unde, si quis sponsalia in infidelitate cum aliqua contraxisset, eaque obiisset ante matrimonium consummatum, conversus posset ejus sororem in uxorem accipere.) Hucusque Præpositus, cujus sententiam tenet etiam Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 70. n. 13.*

4 Verùm contrariæ sententiæ adhæret Pontius *de matrim. lib. 7. c. 35. ad fin.* & Hurtad. *disp. 21. diffic. 2. n. 7.* Quia matrimonium clandestinum non est nullum absolutè ex defectu consensus; ille verò solùm potest dici non esse legitimus; quia est inter personas inhabitabiles ex lege, & statuto Concilii Trid. ob defectum solemnitatis præsentiæ Parochi, & testium. Undè non est nullum matrimonium ex defectu consensus; sed ex defectu legitimationis. Sicut ob eandem rationem oritur tale impedimentum ex matrimonio nullo ex defectu ætatis, quia non est nullum ex defectu consensus; sicut est matrimonium factum ex metu, aut errore personæ, aut in furia, in quo deficit omninò consensus planè voluntarius, ac liber. Et ideò hanc sententiam contra Sanch. & Præpositum, tenet etiam novissimè Castrus Palaus *to. 5. disp. 4. punct. 10. n. 3.* ubi ita asserit: (Non videtur audiendus Sanch. asserens, ex matrimonio rato celebrato absq; Parocho, vel testibus nullum impedimentum nasci, quia neque speciem habet contractus. Quippè prædictus contractus nullus non est ex defectu consensus, sed ex defectu solemnitatis à Concilio requisitæ. At textus *in cap. unico, de sponsalib. in 6.* decidit, in sponsalibus, vel matrimonio nullis ex quacumque causa præ-

præter defectum consensus, hoc impedimentum publicæ honestatis oriri: ergo ex prædicto contractu nullo, necessariò oritur. Referuntque Farinacius, Barbosa, & Rebellius decisum fuisse à Sacra Congregatione in hæc verba: *Præsupposita declaratione per Constitutionem S. Pii V. super hoc Decreto* (scilicet *sess.* 24. *c.* 3.) *censuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de præsenti etiam nulliter contractis, omissa forma Decreti Concilii, sess.* 24. *c.* 1. & constat ex cap. *Ad audientiam de sponsalib.* ubi existente matrimonio nullo ob impedimentum consanguinitatis, oritur publica honestas.) Ita ille: cui adde doctum, & amicissimum Patrem Martinum Perez *de matr. disp.* 32. *sect.* 3. *n.* 3.

R E S O L. CCL.

An cognatio legalis orta ex adoptione imperfecta dirimat matrimonium?

Et supponitur duplicem esse adoptionem, una est perfecta, & altera imperfecta?

Et notatur adoptione imperfecta neque oriri impedimentum impediens? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 120.

Sup. hoc reci. tan. er in § 1. Res. not. seq.

§. 1. SUppono duplicem esse adoptionem; una est perfecta, quæ arrogatio dicitur, qua adoptatus transit in potestatem adoptantis, & fit hæres illius necessarius, etiam ex testamento, & tantùm fit authoritate supremi Principis. Altera est imperfecta, seu simplex, quæ nomen adoptionis retinet, qua adoptatus non transit in potestatem adoptantis, quia per eam assumitur in filium ille, qui est sub potestate sui patris carnalis, & non est hæres necessarius ex testamento, sed tantùm ab intestatò, & fieri potest authoritate magistratus inferioris Principe. Hoc supposito ad propositam quæstionem affirmativè respondet Basilius Pontius *de matr. lib.* 7. *c.* 41. *nu.* 2. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tr.* 14. *diffic.* 10. *n.* 8. Rebellius *part.* 2. *lib.* 3. *de matr. q.* 7. *concl.* 1. *n.* 5. Præpositus *in* 3. *p. D. Thom. q.* 7. *de impedim. matr. dub.* 13. *n.* 109. Gaspar Hurtado *de matr. disp.* 19. *diffic.* 2. *num.* 3. & alii penes ipsos, quia jura, quibus ex adoptione inducitur cognatio legalis dirimens matrimonium, loquuntur de adoptione absolutè, & absque distinctione aliqua: sed adoptio imperfecta, quamvis sit imperfecta, est tamen absolutè, & verè, & propriè adoptio; ergo dicta jura non sunt restringenda ad cognationem legalem ex adoptione perfecta. Hæc opinio est probabilis.

Sup. hoc in R. seq. § 1.

2 Sed contrariæ tanquam probabiliori adhæreo, quam tuetur Coninch. *de Sacram. disp.* 32. *dub.* 3. *n.* 44. Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 63. *n.* 8. Meratius *in sum. D. Thom. tom.* 3. *de matrim. disp.* 9. *sect.* 10. *n.* 8. Ludovicus de San Juan *in summ. de sacram. matr. q.* 6. *art.* 11. *dub.* 2. *concl.* 4. Petrus de Ocagavia *de Sacr. tr.* 3. *de imped. matrim. q.* 58. *n.* 5. Sylvius *in* 3. *p. D. Thom. q.* 67. *art.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 10. *part.* 2. *c.* 5. *n.* 199. Layman *lib.* 5. *tr.* 10. *part.* 4. *c.* 7. *n.* 3. Tannerus *in* 3. *p. D. Thom. disp.* 8. *q.* 4. *dub.* 4. *n.* 74. Et ratio est, quia cùm matrimonium sit res favorabilis, jura illud dirimentia ob adoptionem restringi debent ad perfectam. Deindè cognatio legalis impedit matrimonium, quia filius adoptivus debet habitare in domo adoptantis; sed hoc non est necessarium nisi sit adoptio perfecta: ergo ex ea sola oritur istud impedimentum; hanc autem esse mentem D. Thom. *in* 3. *p. q.* 57. *art.* 2. patet tum ex corpore articuli, tum ex responsione ad 1. & 4. *art.* 3. ubi solum loquitur de adoptione perfecta. Nec obstat quòd Canones loquantur indistinctè, ipsa enim Canonum ratio, quam assignat D. Thom. scilicet, quòd filius adoptatus converse̜tur in domo adoptantis, sicut filius naturalis, ideòque facilis pateret locus concupiscentiæ, si adoptatio non esset impedimentum dirimens, clarè ostendit dictos Canones esse intelligendos de adoptione perfecta.

3 Non desinam etiam hìc obiter adnotare Ochagaviam, Tannerum, & alios penes ipsum probabiliter docere ex adoptione imperfecta, neque oriri impedimentum impediens, licèt Ludovicus de San Juan, & alii etiam Doctores probabiliter contrarium asserant.

R E S O L. CCLI.

An ex adoptione imperfecta oriatur impedimentum cognationis legalis?

Et notatur, quod licet adoptio dirimat in linea recta usque ad quartum gradum descendentium, non tamen ascendentium?

Et an post Concilium Tridentinum hoc impedimentum solum dirimat usque ad secundum gradum inclusivè? Ex p. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 53. aliàs 54.

Sup. hoc reci. tativè in principio R. annot. seq.

§. 1. NOtandum, adoptionem duplicem esse: Alia enim est perfecta, quæ arrogatio dicitur, qua adoptatus transit in potestate adoptantis, ideòque arrogari non potest, qui sui juris non est, fitque hæres necessariu sadoptantis, etiam ex testamento: & tantùm fit authoritate Supremi Principis: Altera verò est imperfecta, seu simplex, qua adoptatus non transit in potestatem adoptantis; quia per eam assumitur in filium ille, qui est sub potestate sui patris carnalis; & non est ejus hæres necessarius ex testamento, sed tantùm ab intestato, & fieri potest authoritate Magistratus inferioris Principe.

2 Hoc supposito affirmativè respondet Toletus *lib.* 7. *c.* 4. *n.* 7. Hurtad. *disp.* 19. *diffic.* 2. *n.* 3. Villalobos *in summ. tom.* 1. *tr.* 14. *diffic.* 8. *n.* 8. Pontius *lib.* 7. *c.* 41. *n.* 2. Rebellius *lib.* 3. *q.* 7. *n.* 15. Castrus Palaus *tom.* 6. *disp.* 4. *punct.* 9. *n.* 9. & alii penes ipsos. Et ratio est: quia licet adoptio, ex qua adoptatus non transit in potestatem, & familiam adoptantis, vocetur imperfecta, id est, minùs perfecta, quàm arrogatio; attamen in se verè, propria, & perfecta adoptio est, sicque communiter appellatur, ut colligitur ex §. *Adoptio. Instit. de adoptionib.* & *l. Adoptivus, ff. de ritu nuptiar.* At textus ex jure canonico, in quibus cognatio legalis impedimentum asseritur, de adoptione absolutè loquuntur, ut videre est in cap. *Ita diligere*, cap. *Per adoptionem* 30. *q.* 3. & cap. unico, *de cognat. legali*; ergo absque fundamento firmo restringitur cognatio legalis, ut solùm procedat in arrogatione. Lex namque absolutè loquens, absolutè intelligenda est; nec distinctionibus ejus efficacia minuenda, ut inquit textus in l. *Non distinguemus*. 8. cum similibus, *ff. de recept. arbitr.*

Sup. hoc in R. præterea lege doctr. à medio ejus § 1 à vers. Hoc supposito.

3 Verùm negantem sententiam satis etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Sanchez *lib.* 7. *disp.* 63. *num.* 9. Coninch *disp.* 32. *n.* 44. Ochagavia *q.* 58. Layman *lib.* 5. *tr.* 1. *part.* 4. *cap.* 7. *n.* 3. Perez *de matr. disp.* 30. *sect.* 2. *num.* 6. & 7. quibus omnibus adde Texedam *tom.* 2. *lib.* 4. *tr.* 2. *contr.* 21. *n.* 14. Ratio est; quia adoptio ista imperfecta, est dispositio quædam ad perfectam adoptionem, ut benè D. Thomas *in* 4. *dist.* 42. *art.* 1. *ad* 2. ergo ex illa non nascitur hæc cognatio. Probo consequentiam, quia cùm hujusmodi impedimentum adversetur matrimonio: restringendum est ut solùm ex adoptione perfecta oriatur. Accedit etiam quia, ut dictum est, per imperfectam adoptionem non transit persona adoptata in potestatem adoptantis, nec succedit in ejus bona; imò nec persona adoptans tenetur ei quotam aliquam bonorum partem in testamento relinquere.

4 Nec obstat dicere, adoptionem imperfectam esse viam, & dispositionem ad perfectam, sicut, & Catechismus ad Baptismum: ergo, sicut per Baptismi Catechismum contrahitur cognatio quædam spiritualis imperfecta, quæ solùm impedit matrimonium, ut constat ex cap. *Per Catechismum, de cognat. spirit. in* 6. & per prædictam adoptionem imperfectam. Nam respondetur, esse disparem rationem; quia in Catechismo est expressus textus id decidens, non verò in adoptione imperfecta. Nec potest ex rationis similitudine induci matrimonii impedimentum: aliàs esset quoque dicendum, ex solo exorcismo oriri quoque impedimentum impediens, eò quòd sit dispositio ad Baptismum. Displicet verò mihi id, quod asserit Texeda, hanc opinionem esse omninò veram: nam affirmativam existimo probabiliorem, & inter Juristas, ut observat Villalobos, magis receptam.

5 Notandum est etiam hìc, quod licet secundum communem sententiam, adoptio dirimat in linea recta, usque ad quartum gradum descendentium, id est, inter adoptantem, & adoptatam, ejusque adoptatæ posteros usque ad quartum gradum; non tamen ascendentium: nihilominùs novissimè Lessius *in* 3. *par. D. Thom. cap.* 10. *de Sacram. matrim. dub.* 9. *num.* 176. existimat, probabile esse, post Concilium Tridentinum hoc impedimentum solùm dirimere usque ad secundum gradum inclusivè, sicut cognatio spiritualis. Ita quidam Doctores Salmanticenses, & Henriq. *l.* 2. *de matr. c.* 12. Quod confirmatur; quia, si cognatio spiritualis, quæ majus est vinculum, & insolubilius, dirimit solùm usque ad secundum gradum, cur non idem dici queat de cognatione legali, quæ similis est cognationi spirituali? præsertim cùm non habeamus Canonem, quo contrarium exprimatur.

R E S O L. CCLII.

An inter filios adoptivos possit esse matrimonium, ut non obstet impedimentum cognationis legalis?

Et advertitur impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptivum, & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 121.

§. 1. DE hoc casu interrogatus fui à Serenissimo Principe Philiberto, & ejus Confessarius Mag. Dominicus de los Reys negativè respondit, & adducebat Petrum Ledesmam *de matrim. q.* 57. *art.* 3. cui ego addebam Petrum Ochagaviam *de Sacr. tr.* 3. *de impedim. matrim. q.* 58. *nu.* 11. & Ludovicum de San Juan. *in sum. to.* 1. *de sacram. matr. q.* 6. *art.* 11. *dub.* 5. & novissimè hanc negativam sententiam ex Theologis Societ. JESU tenet Ludovicus Meratius *in sum. D. Thom. tom.* 3. *tr. de matrim. disp.* 9. *sect.* 10. *n.* 3.

2 Sed ego tunc affirmativam sententiam consului, quam tuetur Rebellius *p.* 2. *lib.* 3. *q.* 7. *concl.* 3. *n.* 12. Hurtado *de matrim. disp.* 19. *diffic.* 3. Præpos. *in* 3. *p. qu.* 7. *de impedim. matr. dub.* 13. *n.* 111. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *c.* 41. *n.* 4. & alii penes ipsos.

ipsos. Dicendum est igitur inter filios legales nullum esse impedimentum cognationis legalis, cùm nullo jure statuatur, esto cerni possit ex convictu aliquod periculum incontinentiæ; tamen cùm rarò plures adoptari soleant, & jus de eo sileat, non licet extendere, cùm hæc pendeat ex jure Ecclesiastico. Imò advertit Rebellius *loco cit.* ex Navarro *cap. 22. n. 41.* impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptivum & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima, quod est valdè notandum. Possunt igitur supradicti sine ulla prævia dispensatione matrimonium inire, cùm nullo humano jure, ut dictum est, matrimonium inter eos irritum sit, quia quæ jura pronunciant irritum fratris adoptivi cum adoptiva sorore conjugum, loquuntur de adoptiva sorore, quæ simul est patris adoptantis naturalis filia, vel si sit adoptiva tantùm, de fratre adoptivo, qui sit adoptantis naturalis filius.

R E S O L. CCLIII.

An mater post transitum ad secundas nuptias privetur educatione filiorum?

Et notatur, quod si maritus uxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiam, si ad secundas nuptias transeat, non amittere tutelam, neque judicis officio ab ea expelli possit?

Sed superest difficultas, cum mater secundò nubens amittat filiorum tutelam ipso jure, etiam in conscientia, quæritur, an sufficiat ad hanc pœnam incurrendam matrimonium ratum esse, tametsi consummatum non sit? Exp. 10. tract. 13. & Misc. 3. Res. 12.

§. 1. DE hoc casu olim Panormi interrogatus fui, cùm D. Joanna Branciforti vidua Comitis Mazarini, iniret Matrimonium cum D. Francisco de Vigintimiliis Marchione Hieracensi. Et ad quæstionem negativè respondet Sanchez *lib. 7. disp. 88. n. 17.* putat enim non excludi præcisè hanc matrem à prolis pupillæ educatione, sed solam præsumptionem juris esse contra illam, quod suspecta sit, atque adeò in dubio standum esse hac præsumptione, & excludendum eam ab educatione, posse tamen iis conjecturis honestæ vitæ matris, ac vitrici præsumptionem hanc infirmari, ut educatio matri non deneganda sit, quare arbitrio Judicis committi, an mater in hac educatione præferenda aliis sit. Ducor *ex leg. 1. Cod. ubi Pupilli educari debeant*, ubi Textus prius tradit hanc regulam generalem. Pupilli educatio nulli potiùs quàm matri committenda est. Ubi manifestum esse sermonem de matre vidua indicat limitatio statim ibi adjuncta: *Si non vitricum ei induxerit*. In qua limitatione jam est sermo de matre secundò nupta. Et statim subjicit Textus hæc verba: *Quando autem inter eam, & cognatos, & tognatos, super hoc orta fuerit dubitatio, præses provinciæ inspecta personarum qualitate, & conditione perpendet ubi puer educari debeat*. Et ideò lite mota in Granatensi prætorio ita Supremorum Judicum sententia decisum esse testatur Sanchez *loco citat.* qui pro hac sententia adducit Francum Surdum, Caldas, Baldum, Angelum, & plures alios. Hæc sententia est satis probabilis.

2 Sed ego affirmativæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo cum Glossa, Ruino, Menochio, Spino, Mattienzo, & aliis, quos citat Sanchez *ubi suprà*. Et hanc sententiam contrà Sanchez mordicus tenet novissimè Castrus Palaus, *tom. 4. disp. 4. punct. 13. n. 14.* Quia tutela regulariter simul cum educatione conjugitur, si igitur mater ob secundas nuptias sic suspecta redditur ad bonorum pupilli administrationem, ut jure ipso ea administratione privetur; à fortiori educatione censenda est privata. Et confirmatur; nam vitrico permittitur, bonorum pupilli administratio *leg. fin. C. de contrario judicio tutelæ*. Sed non illius educatio, secundum Gloss. *ibi verb. Proponis, & leg. 1. vers. Si non vitricum, C. ubi Pupilli educari debeant*, quia majorem fiduciam postulat educatio personæ, quàm illius bonorum administratio. Ergo si mater nubens ob suspicionem excluditur ab administratione bonorum Pupilli, ab ejus educatione exclusa censetur. Deindè quoties lex ob præsumptionem aliquid certum statuit, omnem probationem censetur excludere, tametsi expressè eam non excludat, quia est præsumptio juris, & de jure, ut tradit Abbas *in cap. Quanto, num. 2. de Præsumptionibus*. Et ibi Felinus, *n. 3.* Covaruvias *4. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. n. 2.* Menochius *lib. 1. præsumpt. q. 3. n. 12.* Mascardus *de probat. concl. 1218. n. 4.* At leges ob præsumptionem iniquæ educationis statuunt, ne matri, si ad secunda nuptias transeat, Pupilli educandi concedantur, sed ex ejus potestate extrahantur. Ergo adversus hanc præsumptionem nulla est admittendi probatio. Neque obstat præsumptionem juris, & de jure, adversùs quam nulla admittitur probatio, ex actibus præteritis sumendam esse; teste Everardo in suis locis topicis, loco à tempore ad tempus, *nu. 2.* Menochius *de Præsumptionibus, lib. 1. q. 3. in fine*, quominus hæc præsumptio (quidquid dicat Sanch. *d. disp. 88. n. 17.*) sit juris, & de jure, siquidem ex actu præterito, scilicet ex novo Matrimonio, novique viri amore præsumit jus iniquitatem in educatione committendam, quod satis est, ut sit præsumptio juris, & de jure, ut colligitur manifestè ex Authent. *sed jam necesse, Cod. Donationibus ante nuptias*, juncta Glossa Authent. *de æqualitate dotis, collat. 8. §. Aliud quoque, verb. Privilegium*. Et pluribus comprobat idem Sanch. *lib. 7. disp. 37. n. 8.* Illud verò censeo priori sententiæ concedendum hanc privationem educationis non jure induci, sed judicis officio faciendam esse, eò quod Textus solùm privationem futuram indicent, & Doctores de hac materia loquentes id ipsum supponant, ut benè advertit Sanchez *d. disp. 88. num. 21.* Quare dum Mater secundò nubens à Judice non privatur Pupillorum educatione, optimè illam retinere poterit. Hæc omnia Palaus, *ubi suprà* qui respondet ad omnia argumenta Sanchez. Et ideò Judices, vel Confessarii in facti contingentia ne deferant illum recognoscere.

3 Nota etiam hic quod si Maritus Uxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiamsi ad secundas nuptias transeat, Sanchez, *ubi suprà n. 9.* cum multis aliis docere, non solum non amittere tutelam, sed neque Judicis officio ab ea expelli potest, quia ea designatione qualificata omnem videtur maritus suspicionem, quæ esse poterat malæ administrationis exclusisse. Verùm mihi magis placet opinio contraria; quam adversus Sanchez tenet Castrus Palaus, *ubi suprà n. 7.* cum Baunyo, Gomez, & aliis; videlicet matrem secundò nubentem, saltem officio Judicis à tutela expelli debere. Et ratio, est quia leges in filiorum favorem privarunt Matrem secundò nubentem filiorum tutela, eo quòd præsumpserit matres secundò nubentes, ut plurimum bona aliorum iniquè esse administraturas, quinimò ob affectum secundi Mariti eorum vitæ insidiaturas. At ex designatione à marito facta hæc suspicio frequenter contingens purgari non potest, tametsi purgetur singularis, & privata suæ Uxoris suspicio: ergo, non obstante ea designatione, leges suam vim, & efficaciam retinent. Et confirmo; Nullibi est concessum posse matrem ad secunda vota transeuntem retinere tutelam ex mariti concessione, neque marito leges hanc privationem indicentes abrogare, aut in illis dispensare; Ergo absque fundamento asseritur ex concessione mariti, posse matrem transeuntem ad secunda vota tutelam filiorum retinere.

4 Verùm difficultas est, cùm mater secundò nubens amittat filiorum tutelam ipso jure etiam in conscientia, an sufficiat ad hanc pœnam incurrendam matrimonium ratum esse, tametsi consummatum non sit. Et affirmativè respondet Sanch. *loc. cit. n. 6.* cum Baldo, Gabriele, Nevo, & aliis; Ego verò magis adhæreo opinioni negativæ Castri Palai, *n. 4.* quia Textus de transitu ad secundas nuptias expressè locuti sunt; nuptiæ autem propriè non sunt quousque matrimonium sit consummatum. Præterea hæ leges pœnales, & correctoriæ non debent extendi, sed potiùs restringi, ac proindè de Matrimonio in suo esse perfecto, quale est consummatum intelligi debent. Sicuti docuerunt Rom. *singul. 229. §. tu habes quod mater, &c.* Nevizanus *lib. 2. Sylvæ nuptialis, num. 50.* Boetius, *q. 266. num. 5.* Gozadinus *consil. 18. num. 4.* Menochius *de arbitrat. casu 151. num. 8.* Et hos casus adnotare volui in gratiam Dominorum Advocatorum; & quia sæpiùs in praxi occurrere possunt.

L A U S D E O.